

VRUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

Adres van redactie en administratie:
NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, TEL. 19298
Abonnementen f 1.30 per kw., f 5.20 per jaar
Losse nummers f 0.14

No 100 26 APRIL 1946

Hoofredactie: A. P. J. van der Burg, Soerabaja; Drs. H. A. Korthals, Voorschoten; Mr. A. Stempels, Rotterdam.

Geen ontijdige beslissingen!

De berichtgeving over het Indische vraagstuk was uitermate schaarsch in den laatsten tijd en voorzoover wij eenigen tijd geleden nog het een en ander mochten vernemen over hetgeen zich afspeelde op de Hooge Veluwe en over hetgeen met de Engelsche staatslieden was besproken, was alles overgoten met een waas van geheimzinnigheid. Het lijkt er zeer veel op, dat het Nederlandsche volk niet op de hoogte mag zijn van de ontwikkeling eener aangelegenheid waarbij de hoogste Rijksbelangen, ja het voortbestaan van ons Koninkrijk in zijn huidige vorm direct is betrokken. Veel zou na den thans achter ons liggenden oorlog worden gewijzigd, zoo mogelijk alles zou moeten geschieden op een geheel nieuwe basis en moeten gaan langs wegen, welke in het verleden niet of nog maar nauwelijks waren betreden en om eens concreet te zijn: geheime diplomatie zou zeker, als behoorende tot een tijdperk waarin zulke diplomatie oneindig veel kwaad had gedaan, als één der eerste slechtheden uit vorige perioden worden uitgeschakeld. Men begripe ons wel. Het is verre van ons om het pleit te willen voeren voor geheimzinnigheid in het internationale politieke verkeer. Ook wij behooren tot hen, die alle achterbaksheid en stille overeenkomsten mede als één der redenen van slechte internationale toestanden beschouwen. Wat ons echter wel bevreemdt is, dat onze eigen regeering, die toch ook haar tijd zegt te verstaan, — zelfs acht de minister-president zich te behooren tot een groepeerings die het monopolie houdt van al het nieuwe — in de zaken van Indië een geheimzinnigheid betracht, die langzamerhand beangstigend gaat worden. Geheimzinnigheid, niet alleen tegenover het Nederlandsche volk, geheimzinnigheid ook tegenover de wettige vertegenwoordiging des volks, het parlement. Onlangs heeft mr. Wendelaar in de Tweede Kamer een ernstig protest doen hooren tegen het feit, dat de regeering het parlement slechts voor onbelangrijke zaken heeft ingeschakeld, maar dat dit geen gelegenheid heeft gehad zich te uiten over vraagstukken van beteekenis. Wij zouden dat protest in herinnering willen brengen en er onzerzijds op willen wijzen, dat het langzamerhand in ons democratische staatsbestel toch niet langer tolerabel moet worden geacht, dat de regeering het parlement in de Indische kwestie in absoluut onvoldoende mate kent of zelfs ook maar op de hoogte houdt.

Wij zijn geenszins voornemens om te betoogen, dat het parlement op den stoel der regeering moet gaan zitten. Wij weten zeer wel, dat een regeering groote vrijheid van handelen moet hebben en dat zij zich niet bij alles geringeloorde moet zien door het parlement. Maar er zijn andere wegen. Het parlement had de gelegenheid moeten hebben zich openlijk over het Indische beleid uit te spreken en vast te stellen in welke richting en hoever het meent, dat gegaan kan worden bij de reconstructie van ons Koninkrijk. Dit is tot dusver niet gebeurd, hetgeen des te meer te betreuren is, daar het huidige kabinet niet een parlementair kabinet is, dat steunen kan op een vaste meerderheid in het parlement. Zeker, ook wij achten het huidige parlement, gezien de wijze waarop het tot stand gebracht is, niet bij uitstek geschikt om beslissingen van groote principiele beteekenis te nemen, maar laat onze regeering zich toch bedenken, dat voor haar ook geen volksuitspraak gedaan is, die kan aantonen, dat dit kabinet het vertrouwen van het volk geniet. Dit kabinet is daarom niet gerechtigd afspraken te maken, die voor ons Koninkrijk van de meest fundamentele beteekenis zijn. Zelfs niet al verwacht prof. Schermerhorn, dat zijn kabinet nog wel eens een parlementaire meerderheid achter zich zal hebben. Dat moet nog eerst maar eens rustig worden afgewacht. Niet ieder denkt daarover zooals de heer Schermerhorn! Hij zou nog wel eens voor vreemde verrassingen kunnen komen!

Wij bespreken in dit artikel niet de vele geruchten, noch de vage aanwijzingen, die er in de laatste weken van officieele en niet-officieele zijde zijn gedaan betreffende de richting waarin thans naar een oplossing wordt gezocht. Wij doen dat niet, omdat wij ons thans hebben voorgenomen alleen te betoogen, dat ons inziens op dit oogenblik geen min of meer bindende afspraken mogen worden gemaakt. Wij zouden ter adstructie van dit standpunt aan het bovenstaande nog willen toevoegen, dat wij kort voor de verkiezingen staan en dat daarom het huidige kabinet-Schermerhorn in een positie is, overeenkomstig de positie van een demissionair kabinet. Een dergelijk kabinet is niet gerechtigd beslissingen van principieelen aard te nemen.

SLAET OP DEN TROMMELE

De Partij van de Vrijheid, de behoefte voelende aan een eigen weekblad, heeft de stichting Slaet op den Trommele bereid gevonden het door deze stichting uitgegeven weekblad van dien naam voorloopig partijorgaan te doen zijn. Hiermee wordt een episode in het bestaan van Slaet op den Trommele afgesloten. Oppericht in 1941 door mr. N. A. Stempels, mr. D. Feikema, W. Eggink en A. P. J. van der Burg, van wie de eerste drie het slachtoffer van het Deutsche terreurregime zijn geworden, heeft het steeds op de bres gestaan voor de vrijheid, het begrip vrijheid zooals dit in onze partij leeft.

Het lag dan ook in de lijn van het blad, dat het al spoedig na de bevrijding aandrang op concentratie van alle politiek-vrijzinnigen, aldus een belangrijke bijdrage tot de vorming van de Partij van de Vrijheid leverende.

Thans, ten teken dat een nieuwe episode in het bestaan van het blad is aangebroken, nu het ter beschikking van de in zijn kolommen voorbereide en gepropageerde Partij van de Vrijheid is gesteld, is tot herdooping besloten. De nieuwe partij met haar nieuwen naam moest immers ook een blad hebben met een nieuwen naam.

Slaende op den trommele heeft de redactie meegeholpen den weg voor de Partij van de Vrijheid te banen. Nu deze weg zich is af gaan teekenen en begaanbaar is geworden, nu op dezen weg de colonne strijders voor vrijheid, verantwoordelijkheid, verdraagzaamheid en sociale gerechtigheid in beweging is gekomen, heft het blad als vreugdekreet aan: „Vrij!”

En dit zal voortaan zijn naam zijn.

Mr. D. U. STIKKER,
voorzitter van het voorloopige hoofd-
bestuur der Partij van de Vrijheid.

Vrijheid en gemeenschap

Men is wel gewoon geweest om hen, die vóór alles streefden naar economische en geestelijke vrijheid, voor te stellen als de individualisten bij uitnemendheid, die zich om de gemeenschap niet zoozeer bekommerden, de gemeenschapsbelangen althans niet als eerste doelwit voor oogen hadden.

Dit is onder het liberale regiem in zekeren zin waar geweest. Men stelde toch voorop de volle ontplooiing van de krachten en talenten van het individu. Op deze wijze, was de overtuiging, zou de arbeid, ten eigen bate aangewend, vanzelf strekken tot heil van de gemeenschap. Deze theorie heeft lang gegolden en geldt in zekere mate nog. Maar er zijn andere invloeden in het spel gekomen en als in de Partij van de Vrijheid thans de gemeenschapsgedachte naar voren wordt gebracht, dan is het niet alleen maar op de, indirecte, wijze uit de voorbijgegangene oud-liberale periode, maar zéér bepaald en zéér bewust om naast de belangen van den individueelen mensch ook de gemeenschap te dienen.

Het is zeer duidelijk gesteld in het beknopte program der Partij. Aan den eenen kant — in paragraaf 6 — een vrije maatschappelijke organisatie, waarbij de Staat voor de belangen der gemeenschap heeft te zorgen; maar aan den anderen kant — paragraaf 7 — als één van de hoofdpunten van het program gebiedend als doel voorgeschreven: de sociale gerechtigheid en de bevordering door den Staat van een maatschappij waarin een ieder werk kan vinden tegen een menschwaardig loon.

Doch daarmee zijn wij er nog niet. Het is niet genoeg, dat de Staat waakt voor het belang der gemeenschap als de individu zich in zijn zelfstandig streven te buiten zou gaan; het is niet voldoende, dat de Staat een samenleving helpt tot stand brengen, waarin werkloosheid zoo veel mogelijk wordt voorkomen. Het komt er op aan hoe het karakter, hoe de mentaliteit is van den man die in vrij bedrijf of vrij beroep werkzaam kan zijn. Werkt hij alleen aan het welvaren van zichzelf, van zijn gezin, van zijn onderneming of zijn eigen beperkte taak, dan zal hij nog behooren tot die oude, men mag zeggen verouderde groep, die de oogen gesloten houdt voor

wat zij naast de Overheid ook persoonlijk aan de gemeenschap kan geven.

Van de Partij van de Vrijheid kan men worden verwacht. Haar leden zullen in vrijheid en vreugde hun werk willen doen, zeker. Zij zullen hier en daar, waar hun hand het te doen vindt, initiatieven van algemeen belang met der daad willen steunen: verenigingen, corporaties, stichtingen, op godsdienstig, op wetenschappelijk of cultureel gebied; ook op dat van lichaamsontwikkeling en sport; ook op het gebied van de verzorging van de velen die er slecht aan toe zijn. Zij zullen ook van hun in hun vrije bedrijf soms met veel moeite verdiende inkomsten graag daarvoor wat terzijde leggen, ondanks zwaar drukkende belastingen en vermogensheffingen.

Maar toch: zij zullen nog verder moeten gaan. Zij zullen bij en in hun vrije werk, hun dagelijkse werk, telkens en opnieuw moeten overwegen of hun arbeid niet indruischt tegen de belangen van de gemeenschap, of nieuwe daden en nieuwe plannen die belangen niet gevaarlijk doorkruisen. De gemeenschap in hoofd en hart, dat is het wat de man of de vrouw van de Vrijheid zal hebben te beleven, willen ook zij niet alleen „hersteld” maar ook „vernieuwd” uit dezen zwaren oorlogstijd naar voren treden. Het wachtwoord van de nieuwe Partij is thans: vrijheid, maar sociale gerechtigheid; vrij, maar dienende de gemeenschap. Het is de weg die aangevoelen is. Het is meer: het is de weg die nu geboden is. Want het vaderland kan niet uit al deze ellende gered worden, als de vrije man in zijn vrij bedrijf de gemeenschap niet bij dag en bij nacht in zijn gemoed draagt.

K. P. VAN DER MANDELE.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — Dagboek van Nederland — De Kamercandidaten van de Partij van de Vrijheid — De weg voor den landbouw — Vooruitstrevende verkeerspolitiek — Beknopt program van de Partij van de Vrijheid — Grenzen van de Vrijheid — De Heilige oorlog — Verklaring van een Rooms-Katholiek gemeenteraadslid — Mededeelingen van de Partij van de Vrijheid.

Buitenlandsch Overzicht

IN AFWACHTING

De conferentie te Parijs

Als iets kan bewijzen, dat voor een werkelijke overeenstemming tusschen de Groote Drie een papieren accord niet voldoende is (immers er is geen hogere autoriteit, die het nakomen ervan kan afdwingen), doch dat daarvoor een basis van wederzijdsch vertrouwen en begrip, een „understanding”, noodig is, dan is het wel de geschiedenis van de maanden, verlopen sinds de conferentie van Moskou van December j.l. Het accord immers, daar gesloten, wilde een einde maken aan het onderlinge wantrouwen en wanbegrip, dat de internationale samenleving, vooral sinds het falen der Londensche conferentie drie maanden tevoren, bedierf. In zoverre was het accord van Moskou goed bedoeld en gaf het de menscheid een beetje moed om het nieuwe jaar mee in te gaan. Maar het bleek alras slechts een noodverbandje te zijn. De kiemen van de ziekte waren er onaangetast door gelaten. Het gevolg is, dat in Europa wij nu even ver van huis zijn als zeven maanden geleden, toen de conferentie van Londen onverrichterzake uiteen ging. Ja, eigenlijk nog verder, want deze toestand van onzekerheid kwam niet ten goede aan Europa's economischen toestand.

De landen in kwestie.

De landen, om welke toekomst het gaat, weten nog steeds niet waar zij aan toe zijn en verzinken inmiddels steeds dieper in het economische moeras. Bijna geheel Zuid-Oost-Europa blijft hermetisch gesloten, zoolang niet de vredesverdragen met Hongarije, Roemenië en Bulgarije zijn geteekend. Voor het democratische Italië, dat een verrassende reeks van voortreffelijke leiders heeft opgeleverd, raakt de kans op een minimum van welvaart, en dus op den duur op een minimum van democratie, hoe langer hoe meer in het verschiep. Ook de toekomst van Oostenrijk (om van Duitschland niet te spreken!) zal, hoewel zij officieel niet tot het terrein der bespreking behoort, grootendeels afhangen van het welslagen der conferentie. De positie van dat bezette landje, waarvan men eigenlijk nie' precies weet of men het onder de vijandelijke dan wel onder de bevrijde moet classificeeren, werd door zijn staatspresident Renner vergeleken met die van een kano bemand door vier olifanten. Dit is geen Weensche humor meer, doch galgenhumor!

Faits accomplis.

De noodzaak om terug te keeren tot het normale internationale verkeer is dus wel zeer klemmend. Het accord van Moskou voorzag dan ook in een vredesconferentie, die op 1 Mei a.s. te Parijs gehouden zou moeten worden. Zij zou de vredesverdragen met de vroegere bondgenooten van Duitschland, Italië, Roemenië, Hongarije, Bulgarije en Finland, opgesteld door de ministers van buitenlandsche zaken, moeten goedkeuren. Maar met het opstellen van die verdragen zijn die ministers (in de figuren van hun plaatsvervangers) nog niet veel verder gekomen. De wezenlijke verschillen, die in September de Westelijke mogendheden (vooral Engeland en laatstelijk ook Amerika) van Rusland scheiden, zijn dezelfde gebleven. Rusland blijft van plan, Oost-Europa als particulier jachtterrein beschouwen. Dit is onvriendelijk gezegd. Minder partijdig: Rusland beschouwt zijn overheerschen invloed in Oost-Europa als een noodzakelijk vereischte voor zijn militaire veiligheid en ziet in elken invloed van derden een poging tot ondermijning van die veiligheid. Daarbij kan het niet ten onrechte wijzen op het voor Rusland bijna noodlottig onbetrouwbare verleden van vele der Oost-Europesche landen. Reeds nu (dus voordat het formeel vrede met die landen heeft gesloten) brengt het dingen tot stand in de vroegere vijandelijke staten, die het bezet houdt, die nauwelijks meer ongedaan zijn te maken. Met landen, waarmee het nog in staat van oorlog is, sluit het overeenkomsten, waardoor het zich van een langdurigen en diepgaanden invloed in de binnenlandsche aangelegenheden verzekert en die van andere mogendheden uitsluit. Het stichten van Russisch-Roemeensche en Russisch-Hongaarsche maatschappijen voor Donau-scheepvaart en petroleum-exploitatie hebben geen ander doel. Met dergelijke

voldongen feiten wenscht vooral Engeland geen genoegen te nemen. Het ziet er in een misbruik maken van een overmachtige positie in dat deel van Europa in strijd met de werkelijke gevoelens der bevolking, een verloren gaan voor den wereldhandel van den geheelen Balkan en uiteindelijk een gevaar voor eigen positie als wereldrijk. Ook Amerika is er niet erg voor te vinden. Bij de petroleum in die streken had het vroeger belangen, die het niet gestorven acht, terwijl het van eenige monopolistische positie in de binnenscheepvaart ook weinig moet hebben. Men denke slechts aan Truman's denkbeeld van de internationalisatie der groote vaarwateren. Overigens zal het goed doen niet al te veel over misbruik van macht te spreken. De eigen leeningpolitiek komt feitelijk op hetzelfde neer.

Eischen aan Italië.

Ruslands vasthouden aan zijn machtspositie in Oost-Europa vormt één struikelblok. Dit echter zou nog wel te overkomen zijn, d.w.z. Engeland en Amerika zouden zich in gegeven geval nog wel kunnen neerleggen bij een reeds voldongen feiten bekrachtigend vredesverdrag, indien Rusland niet ten opzichte van Italië zulke hoge eischen stelde, dat dit land, bij inwilliging ervan, der pauperisatie ten prooi zou geraken. Het eischt, behalve een derde van de handelsvloot, 300 millioen dollar schadevergoeding, die dit land zonder grondstoffen en zwaar getroffen door oorlogsgeweld en Duitse plundering niet zal kunnen opbrengen zonder zijn zware industrie, laatst overgebleven troef, aan te tasten. Wel heeft het schuld op zich geladen door zijn medeplichtigheid aan de Duitse misdaden. Hiervan hebben vooral Zuidslavië (dat negen milliard vraagt) en Griekenland te lijden gehad. Doch daar staat tegenover, dat het zich eenigszins gerehabiliteerd heeft door zijn zoowel bovenals ondergronds deelnemen aan den strijd tegen Duitschland. Engeland zal ook daarom niet willen toegeven aan de Russische wenschen, omdat een geruïneerd Italië te zijnen laste zou komen en het voldoen eraan zou neerkomen op een aflossen van Italië's schuld door Engeland. De ligging van dat land in de Middellandsche Zee maakt, dat Engeland niet onverschillig kan zijn ten opzichte van de binnenlandsche aangelegenheden van Italië. Een communistisch Italië, dat zou kunnen ontstaan uit een verpauperisatie, naast een reeds communistischen Balkan, is een schrikbeeld voor elken Engelschman, socialist of conservatief. De stille, maar hardnekkige strijd van de Engelsche regeering tegen een communistisch Spanje (naar den schijn dus vóór Franco) accentueert deze Engelsche continuïteit op ironische wijze. Des te meer zet het zich schrap, wanneer aan den overkant het gevaar van een Russisch protectoraat opdoemt. Rusland immers eischt het trusteeship van de Italiaansche kolonie Tripolis voor zich alleen op. Deze

stand van zaken zou Engeland in feite terugbrengen tot de zwartste dagen van 1942.

Frankrijk buiten spel.

Dit is een spel, waarin Engeland en Rusland de meest belanghebbende tegenspelers zijn. Frankrijk is daarbij — tot zijn leedwezen — vrij gedesinteresseerd: zijn rol op den Balkan is uitgespeeld. Over Italië echter mag Frankrijk nog een woordje meespreken, maar aangezien het als Middellandsche Zee-mogendheid praktisch uitgeschakeld is, zal zijn actieve belangstelling zich voornamelijk op kleine grenscorrecties, die het van Italië eischt, richten. Op het groote mediterrane veld van krachten, waar Italië op het oogenblik een door Engeland verdedigde stelling is, speelt het niet meer mee... totdat het misschien zelf zijn beurt zal zijn pion te zijn! Toch zal Frankrijk tijdens de a.s. conferentie zijn stem duur kunnen laten koopen b.v. tegen steun aan zijn Duitse plannen. Rancune jegens Engeland wegens zijn houding inzake Duitschland en Spanje zou het wel eens kunnen verleiden tot grooteren steun aan Rusland. Thorez, de Fransche communistenleider, heeft reeds een tweede derde deel der Italiaansche handelsvloot geëischt en dat is een concrete eisch, dien Bidault, alleen uit verkiezingstactiek, moeilijk zal kunnen weigeren over te nemen.

Amerika in actie.

Op den achtergrond van dit spel tusschen Rusland en Engeland staat Amerika, dat de Britsche belangen als de verlengstukken van de eigen belangen naar believen kan bezigen en weer laten vallen. Toch staat het nauwelijks meer op den achtergrond. Heeft Truman de proeven met de atoombom op het Bikini-atol in de Stille Zuidzee niet uitgesteld, omdat de vloot wel eens heel ergens anders, b.v. in de Middellandsche Zee, noodig zou kunnen zijn? Hoe het ook zij — terwijl het te Londen, zoowel in September als in Februari, de rol van bemiddelaar heeft trachten te spelen en in Moskou den Russen zelfs toegevensgezind was, heeft onlangs zijn politiek een zwenking ondergaan en doet het sindsdien niet onder (integendeel!) voor Engeland in intransigentie jegens Rusland. Wel wijdt Byrnes enkele sympathieke woorden aan een eventuele leening aan Rusland, doch dit is om des te steviger te staan op het diplomatieke terrein. Wat heeft Amerika zoo gemaakt? Is het toch Churchill geweest, die het wakker heeft geschud? Of heeft Rusland zelf het bij Amerika verbruid door zijn onvergeeflijk optreden in Mandsoerije, door zijn schending van het drie-mogendheden-verdrag over Perzië of door zijn avances jegens het enfant terrible van het Westelijk halfrond, Argentinië's Perón?

Eigenlijke kwesties secundair.

Nu heeft het, geprikkeld door het dralen, den stoot gegeven tot de conferentie der ministers van buitenlandsche zaken, die heden te Parijs bijeenkomt. Zullen de vier ministers beter kunnen opschieten dan hun plaatsvervangers het hebben kunnen doen in de afgelopen zeven maanden? Het is te betwijfelen. Zonder veel illusies zetten de gedelegeerden zich ter tafel. De

Voor een sober overheidsbeheer:

Stemt op

„DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID”

tegenstellingen, die hen gescheiden houden, zijn groot. Geen der te behandelen onderwerpen bijna wordt op zich zelf beschouwd en beoordeeld naar rechtvaardigheid of economische noodzaak. Dit zou zoo erg nog niet wezen, als zij dan tenminste werden gezien in een groot Europeesch geheel. Beslissingen, die, op zich zelf genomen, onbillijk schijnen, zouden, in het kader van het geheel gezien, misschien wijs en uiteindelijk ook het onderdeel tot voordeel strekkend kunnen blijken. Maar ook dat is niet het geval. Elk geval, hetzij grenskwestie, hetzij schadevergoedingseisch, wordt tot een terrein waar de krachten der machtspolitiek zich met elkander meten. De eigenlijke kwesties zijn daarbij volkomen secundair. De landen, waar het om gaat, zijn niet meer dan pionnen op dat terrein, doch dat neemt niet weg, neen, is veeleer juist de reden, dat zij zich, gesteund wetend door een der machtigen, met des te grooter onverzoenlijkheid eigen belangen voorstaan, hetgeen niet bijdraagt tot een zuivering der sfeer op dit lagere plan. Zuidslavië kan zonder scrupules in het betwiste gebied van Istrië te werk gaan, omdat het weet, dat het door Rusland gedekt wordt. Nooit zou Griekenland zoo luide zijn eischen jegens Bulgarije en Albanië durven uiten, als het zich alleen voelde in een Russischen Balkan.

Gevolgen eener mislukking.

In dezen warwinkel van groote en kleine belangen orde te scheppen, is de taak van de conferentie, die vandaag begint. Den datum van 1 Mei voor de algemeene vredesconferentie heeft men al laten schieten. Zouden de ministers in zes dagen het eens kunnen worden omtrent vraagstukken waarover hun plaatsvervangers evenveel maanden overhoop hebben gelegen? Het is vurig te hopen, dat zij het eens zullen worden, al zien wij nog niet hoe. Een mislukken van de aanstaande conferentie zou rampzalige gevolgen hebben. Het zou een openlijk erkennen van de onverzoenlijkheid der twee belangen, die tezamen de wereld omvatten, beduiden. Europa zou voorgoed in een Oostelijke en een Westelijke helft uiteenvallen. Ook West-Europa zou zich met een ijzeren gordijn gaan afsluiten. En Amerika zou misschien, gedegouteerd, zijn handen van dit continent aftrekken. Onder de tegenwoordige leiders der Amerikaansche buitenlandsche politiek is daar nog niet veel kans op, doch met dergelijke reactie onder het volk is wel degelijk rekening te houden en wie weet of niet deze stemming zich op een goed oogenblik weerspiegelen zal in de dader der Administration? Reeds heeft Byrnes bedreigd, dat Amerika afzonderlijke vredeverdragen zal sluiten, als de conferentie niet tot een goed besluit komt. Dit zou inderdaad de laatste instantie van de desintegratie der internationale solidariteit beteekenen.

Amerika en Europa.

Er is echter nog een reden, waarom Amerika pas in het ergste geval van zijn verantwoordelijkheid ten aanzien van Europa afstand zal doen. Het heeft zich vastgebeten op China en in dat land ontmoet het als grooten tegenspeler Rusland, dat ook weer niet zonder schuld is in het ontstaan van den burgeroorlog in Mandsoerije. Zuiver strategisch gezien zou een verlaten van Europa het opgeven van een gunstige stelling op het Oost-Aziatisch potentieel strijdtoneel beteekenen en daartoe zal Amerika niet zoo snel overgaan. Voor velen zal het misschien een geruststelling zijn dit te vernemen, maar tevens blijkt daaruit, dat wat voor Engeland reeds vitale stellingen zijn, voor Rusland en Amerika nog slechts voorposten zijn en dat heel West-Europa in een strijd tusschen continenten niet meer beteekent voor Amerika dan een belangrijk bruggenhoofd en dus uiteindelijk ook niet meer dan een pion is.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

WOENSDAG 10/4

— Het lid van de Parlementaire Commissie Ned.-Indië, drs. H. A. Korthals, komt uit Indië op Schiphol aan; de rest van de commissie maakt nog een reis in de Groote Oost.

DONDERDAG 11/4

— De a.r., lib. en c.h. protesteeren in de Tweede Kamer tegen al te snelle behandeling van de voorgestelde partieele grondwetsherziening. Met 53 tegen 20 stemmen wordt een voorstel tot uitsstel verworpen.

VRIJDAG 12/4

— Nederlandsche ministers en Dr. Van Mook plegen overleg in Londen, Downingstreet 10.

ZATERDAG 13/4

— Nederlandsche ministers en dr. Van Mook

keeren uit Londen terug. Minister Schermerhorn zegt niet ontevreden te zijn.

MAANDAG 15/4

— De besprekingen op de Hooge Veluwe worden voor eenige dagen onderbroken.

— De nazi-burgemeester van Rotterdam Müller, wordt tot 10 jaar veroordeeld. — Arnold Meijer, de lang gezochte, over wien zooveel te doen is geweest en nog wel zal zijn, meldt zich bij de justitie en wordt in een interneeringskamp ondergebracht.

— Eindelijk wordt de miljoenennota bij de Tweede Kamer ingediend: een nadeelig saldo van f 2.226.134.267.

DINSDAG 16/4

— Minister Ringers

spreekt voor de radio over het herstel van oorlogsschade.

DONDERDAG 18/4

— De openingszitting van het Internationale Gerechtshof in het Vredespaleis te 's-Gravenhage.

DINSDAG 23/4

— De Parlementaire Commissie Ned.-Indië is thans in haar geheel terug in Nederland.

WOENSDAG 24/4

— Te Rotterdam vindt de debatavond van minister Schermerhorn en prof. mr. C. W. de Vries plaats. Wat moet men zeggen over een dergelijk duel, waarin de uitdager uitmunt door technische onderlegdheid en de uitgedaagde door het langs zijn wederpartij heen steken?

DE KAMERCANDIDATEN

van de Partij van de Vrijheid

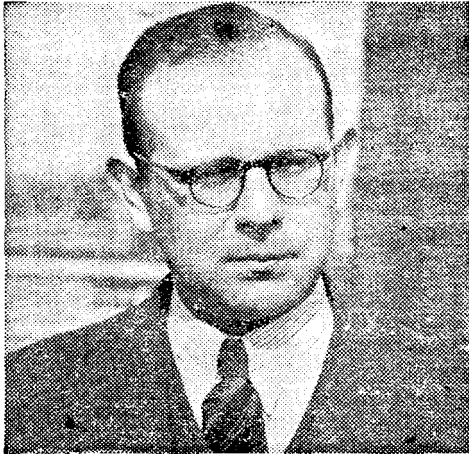

Dr. S. E. B. Bierema

Bezien wij de Kamercandidaten van de Partij van de Vrijheid. De lijst-aanvoeders zijn aan weerszijden van deze regels geportretteerd. Rechts boven mevrouw Fortanier-de Wit: een vrouwelijke lijst-aanvoerder. Wie maakt er bezwaar? Wij hoorden laatst een man zeggen: nooit zal ik op een vrouw stemmen. Deze man had zijn tijd nog niet begrepen. Waarom zou een man niet op een bekwame vrouw stemmen? En omgekeerd. Het is heusch meer dan een kwestie van hoffelijkheid. Intusschen — dit schijnt nog wel eens onder de aandacht te moeten worden gebracht — men is nooit verplicht op no. 1 van een lijst te stemmen. Daarom vermelden wij op deze pagina ook de andere kandidaten. Wie dus, om welke reden ook, onoverkomelijke bezwaren tegen een vrouwelijke lijst-aanvoerder zou hebben, stemme op een der andere kandidaten van de lijst. Het zou wel toevallig zijn als deze stem uitsluitend aan no. 1 ten goede zou komen; er is zelfs een kans, dat zij toevalt aan een van de kandidaten van een verbonden lijst in een anderen kieskring. Maar wij wenschen mevrouw Fortanier al het succes toe dat zij verdient. Zooals mannelijke kandidaten zich in deze dagen van hun beroep of bedrijf los moeten maken om „uit spreken” te gaan, zoo moet zij zich zoo nu en dan tot dat doel even van haar huishouden losmaken (dat, natuurlijk goed georganiseerd, dan toch wel rolt). En zij spreekt met vuur en zij oogst succes.

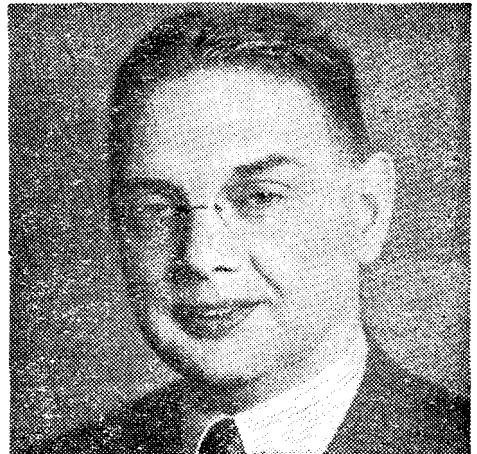

Mevr. Fortanier—de Wit

Drs. H. A. Korthals

En nu de andere lijst-aanvoeders. Ir. Hacke is, als directeur-generaal van den Arbeid, natuurlijk volkomen op de hoogte van sociale kwesties. In een lange ambtelijke loopbaan heeft hij groote ervaring opgedaan. Dat hij de beginselen van onze partij onderschrijft, dat hij sociale gerechtigheid wenscht te bevorderen door vrijwillige samenwerking tusschen werkgevers en werknemers, maakt hem met zijn bekwaamheden en ervaring tot een voor onze partij wel zeer aantrekkelijken volksvertegenwoordiger.

Dr. ir. A. H. W. Hacke

Mr. G. Vonk is de Indische specialist. Als procureur-generaal bij het Hoog-gerechtshof van Ned.-Indië, is hij in 1938 gerepatriëerd. Zijn loopbaan bij de staande magistratuur heeft hem, wat in Indië voor de hand lag, ook op ander terrein gebracht. Dat de Engelschen juist hem destijds te hulp riepen toen zij moeilijkheden in de Straits Settlements ondervonden, spreekt boekdeelen.

Mr. G. Vonk

Links boven is dr. S. E. B. Bierema afgebeeld. Landbouwspecialist en ervaren parlementariër is hij. Het soms wat behoudende negativisme, dat sommigen leden van de Liberale Staatspartij wel werd verweten, is hem vreemd. In de zitting van het noodparlement is gebleken, dat hij frissche ideeën heeft.

R. Zegering Hadders

Dan zien wij drs. H. A. Korthals, journalist, sinds het najaar lid van de Tweede Kamer. Hij is zoo juist uit Indië teruggekeerd, waar hij met de parlementaire commissie heeft rondgereisd. Hij heeft daar veel gezien en geleerd. Aldus is de staatkundige en economische kennis waar hij over beschikt dusdanig verrijkt, dat hij des te geschikter voor het Kamerlidmaatschap zal worden. Vermelding verdient ook dat hij, met kracht werkende voor vernieuwing van de politieke organisatie, waarin de politiek-vrijzinnigen zich thuis zouden kunnen voelen, een van de voornaamste initiatiefnemers voor de stichting van de Partij van de Vrijheid is geweest.

Tenslotte de heer R. Zegering Hadders, waarnemend burgemeester van Emmen. In Drenthe geniet hij een populariteit, welke voor zichzelf spreekt. Maar ook elders in den lande is hij een bekende, niet het minst door zijn onvermoeid strijden voor billijke ouderdomsvoorzieningen.

Kieskringen 's-Hertogenbosch, Tilburg, Arnhem, Utrecht en Maastricht:

1. Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
2. W. C. WENDELAAR, 's-Gravenhage.
3. A. H. W. HACKE, Voorburg.
4. H. A. KORTHALS, Voorschoten.
5. F. DEN HARTOG, Hoog Blokland.
6. J. M. F. A. VAN DIJK, Amersfoort.
7. Mevr. J. H. TONCKENS—HARDERS, Norg.
8. C. A. DONSELAAR, Utrecht.
9. L. A. S. J. VAN DER FELTZ, Brummen.
10. W. A. J. VAN DER HURK, Breda.
11. J. R. CLIFFORD KOCQ VAN BREUGEL, Driebergen.
12. A. A. DOBBE, Velp.
13. J. VUYK, Velp.

Kieskringen Nijmegen, Den Helder, Leeuwarden, Zwolle en Groningen:

1. S. E. B. BIEREMA, Usquert.
2. J. M. F. A. VAN DIJK, Amersfoort.
3. J. A. VAN OVERKLIFT, Munnekezijl.
4. P. MERKELIJN, Hilversum.
5. Mevr. J. H. TONCKENS—HARDERS, Norg.
6. R. ZEGERING HADDERS, Emmen.
7. P. H. WUIJSTER, Zaandam.
8. H. R. MULDER, Deventer.

9. F. DEN HARTOG, Hoog Blokland.
10. H. P. BEETS, Nijmegen.
11. B. KRIJTT, Diepenveen.
12. P. BLAAUWBOER, Kolhorn.

Kieskringen Rotterdam, Leiden, Dordrecht en Middelburg:

1. H. A. KORTHALS, Voorschoten.
2. Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
3. F. DEN HARTOG, Hoog Blokland.
4. J. L. VERHAGEN, Vlissingen.
5. Mevr. J. B. CH. SJOLLEMA—S' JACOB, Rotterdam.
6. P. MERKELIJN, Hilversum.
7. C. G. HAGE, St. Maartensdijk.
8. A. STEPELS, Rotterdam.
9. H. C. VAN ECK, Dubbeldam.
10. A. DE HAAN, Alblasserdam.
11. H. A. M. ROELANTS, Schiedam.
12. D. ZIJP, Sliedrecht.

Kieskring 's-Gravenhage:

1. G. VONK, Haarlem.
2. Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
3. A. N. MOLENAAR, Wassenaar.
4. H. A. KORTHALS, Voorschoten.
5. A. H. W. HACKE, Voorburg.
6. J. VAN DIJKEN, 's-Gravenhage.

7. E. G. VAN BISSELICK, Voorburg.
8. J. D. ROS, 's-Gravenhage.
9. D. J. VAN GILSE, 's-Gravenhage.
10. D. W. DETTMEYER, 's-Gravenhage.

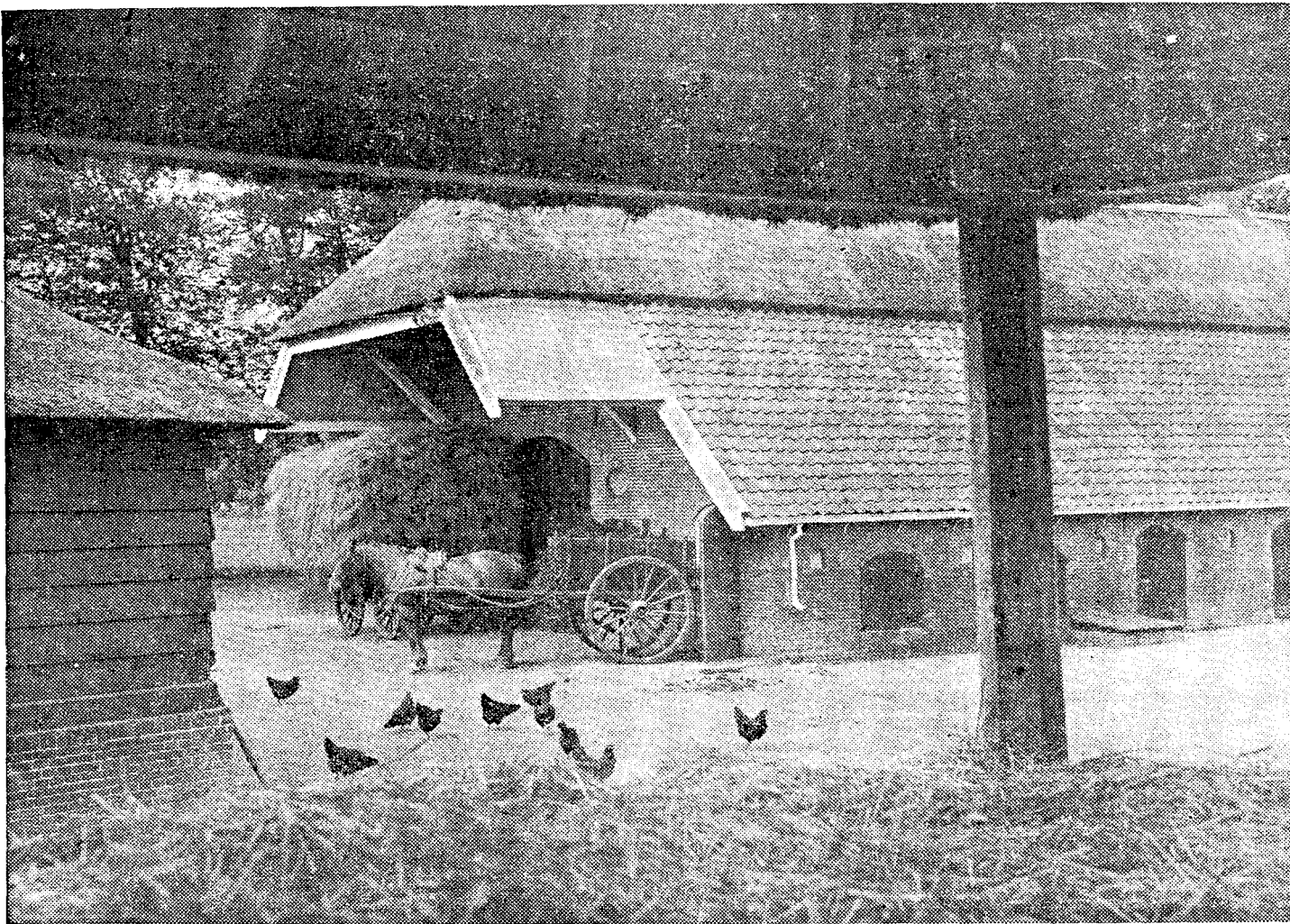
Kieskringen Amsterdam en Haarlem:

1. A. H. W. HACKE, Voorburg.
2. W. C. WENDELAAR, 's-Gravenhage.
3. Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
4. J. G. J. C. NIEUWENHUIS, Rotterdam.
5. J. J. KORFF, Amsterdam.
6. FRIEDA LE COSQUINO DE BUSSY, Amsterdam.
7. R. C. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, Heemstede.
8. J. MACHIELSEN, Amsterdam.
9. L. J. J. CARON, Bussum.
10. G. A. DE RIDDER, Beilen.
11. P. W. L. VAN DAM, Amsterdam.

Kieskring Assen:

1. R. ZEGERING HADDERS, Emmen.
2. Mevr. J. H. TONCKENS—HARDERS, Norg.
3. J. M. F. A. VAN DIJK, Amersfoort.
4. G. A. DE RIDDER, Beilen.
5. H. MEYERINCH Jzn., Gieten.
6. L. HAMMINGA, Zuidlaren.

DE WEG VOOR DEN LANDBOUW

Voor onverwijd herstel van onze democratische vrijheden:

Stemt op

„DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID”

De motorisatie van de geheele wereld staat nog maar aan het begin. Ook in Nederland zal zij komen. Doch dan dient bij ons de mogelijkheid daartoe niet gesmoord te worden in waanzinnig hoge lasten. Het moet ook voor iemand met een laag inkomen mogelijk zijn een motorvoertuig te gebruiken. De aanschaffingskosten zijn niet de groote moeilijkheid, wel de telkens terugkerende en drukkende lasten als de wegenbelasting enz.

Hoe hierin verandering te brengen? Afschaffing van elke belasting is natuurlijk een onmogelijkheid. De overheid heeft nu eenmaal inkomsten noodig en wat ligt meer voor de hand, dan dat de weggebruikers een groot deel van de kosten van wegeaanleg en -onderhoud dragen. Maar dit dient dan op een billijke manier te gebeuren.

Bij het zoeken naar een oplossing om het wegverkeer de positie te geven waar het recht op heeft, dient men naar onzen smaak het volgende als uitgangspunt te nemen:

DE boer is afhankelijk van de natuur; hij is op een bijzondere manier gebonden aan zijn bedrijf. Dit is de oorzaak dat het evenwicht tusschen het boerenbedrijf en andere, niet aldus gebonden bedrijfstakken, gemakkelijk verloren dreigt te gaan.

Daar moet iets aan gedaan worden. En men heeft getracht er iets aan te doen; denk aan de landbouwerismaatregelen en alles wat daar aan vast zat.

Toch kan de Nederlandsche landbouw zich nog lang niet gerust voelen. Allerlei factoren werken daar toe mee; bijv. de belemmeringen van het internationale handelsverkeer en het feit dat Nederland zoo veel kleine bedrijfjes heeft. Het laatste wil de tegenwoordige regeering bestrijden door vele kleine bedrijven samen te voegen tot enkele groote. Maar wat blijft er dan over van de zelfstandigheid van den boer?

Beter dan wat tot nu toe van overheidswege is gedaan en overwogen, zal het zijn een organisatie van bedrijfsgenooten te bevorderen, welke steunt op den vrijen wil van de betrokken werkgevers en werknemers. Zulk een organisatie zal een goede ontwikkelingsmogelijkheid hebben en zij zal in een dringende behoefte voorzien, juist omdat zij allerlei op zichzelf misschien noodzakelijke maar als hinderlijk gevoelde maatregelen overbodig zal kunnen maken.

In zulk een organisatie zal door hechte samenwerking op basis van vrijwilligheid moeten worden gestreefd naar een zoo rationeel mogelijk gebruik van den bodem. Dan zal de zelfstandigheid van den boer behouden kunnen blijven; hij zal eigen baas kunnen blijven en niet leven in een schijnzelfstandigheid, welke afhankelijk is van de bereidheid en het vermogen van de overheid om steun te verleenen. Het verantwoordelijkheidsgevoel zal worden gestimuleerd en een bestaan, den vrijheidlievenden mensch waardig, zal worden bevorderd.

Wie die zelfstandigheid van den boer wil handhaven, zal daaraan moeten verbinden zekere waarborgen voor een goede sociale positie. Het zal daarom gewenscht zijn, dat de zelfstandige kleine boer — zooals dat ook voor andere z.g. kleine zelfstandigen wenschelijk is — wordt opgenomen in de sociale verzekering.

De Pachtwet zal zoodanig moeten worden toegepast, dat een natuurlijke verhouding ontstaat tusschen pachtprijs en de opbrengst van den bodem.

In Nederland is het kleine boerenbedrijf overheerschend en er moet naar een zoo groot en goed mogelijke productie worden gestreefd. Intensieve voorlichting en uitbreiding van het landbouwonderwijs zul-

len dus nog meer dan tot nu toe moeten worden gestimuleerd.

Tenslotte zal de Nederlandsche boer afzetgebied ook buiten Nederland moeten hebben. Bevordering van den uitvoer is dus een eisch van belang, waarbij rekening zal moeten worden gehouden met de actie van de Food and Agricultural Organisation van de Vereenigde Naties.

Deze en dergelijke overwegingen staan de Partij van de Vrijheid voor oogen als zij voor den Nederlandschen landbouw wenscht:

1. Geen crisispolitiek, maar een vooruitstrevend landbouwbeleid met inschakeling van de vrijwillige organisatie der betrokken werkgevers en werknemers.
2. Geen overmacht aan contrôle, doch zelfdiscipline.
3. Geen papierlawine, maar voorlichting en verantwoordelijkheidsgevoel.
4. Geen teeltbeperking, maar consumptie- en exportverruiming.
5. Geen collectivistische grondpolitiek, maar eendrachtige samenwerking op vrijwilligen grondslag.

Vooruitstrevende Verkeerspolitiek

Het is met het auto- en motorwegverkeer in Nederland altijd een droeve geschiedenis geweest. Sinds de dagen dat de eerste automobielen en motorrijwielen zich hier te lande gingen vertoonen is er altijd de neiging geweest om van overheidswege deze „nieuwlichters” te beschouwen als een soort buitenissige lieden, die geen raad met hun geld wisten en het daarom met handen vol verdeden aan deze rare nieuwigheden. De beste remedie tegen dergelijken onzin was, scheen de overheid te meenen, een flinke belasting. Men (d.w.z. de automobilisten van dien tijd) vond dat heel erg, maar wanneer zij eens een blik hadden kunnen slaan in de belastingtoestanden van de jaren 1927—1940 en die van nu, zouden zij hun oogen niet hebben kunnen gelooven.

De automobilisten van vóór 1927 kenden nog geen wegenbelasting (in 1935 veranderd in motorrijtuigenbelasting en met 50 % verhoogd doch nog altijd onder den eersten naam bekend) noch de personeele belasting die een typische welstandsbelasting was (en die gelukkig in den oorlog werd afgeschaft) noch de invoerrechten op benzine, in 1925 begonnen en sindsdien telkens en telkens weer verhoogd. Bij een verbruik van 500 miljoen liter per jaar (zooals in 1938 en 1939) komen de inkomsten voor de overheid uit deze benzinebelasting alleen al op f 38 miljoen.

En zoo was er meer. In 1935 bijv. leden de Nederlandsche Spoorwegen een verlies van 35 miljoen ofwel één ton per dag! Wie betaalde dat? Het wegverkeer! Verder waren er nog de tolleren (ter zijn er nog 58!)

en vele andere kleine lasten als parkeerheffingen en -gelden, die er alle op berekend zijn van het wegverkeer te plukken wat maar met mogelijkheid geplukt kan worden.

Wat is het gevolg geweest van deze politiek? Van de landen in Europa stond Nederland op de elfde plaats waar het betrof het aantal automobielen per 1000 inwoners. Wij kwamen achter Engeland, Frankrijk, Duitsland, Ierland en zelfs achter België, Luxemburg en Denemarken zoodat wij met de Balkan-landen op één lijn geplaatst konden worden. Wanneer een auto of een motorrijtuig nu werkelijk pure luxe was (en dat is nog niet 1 %) dan zou dit misschien nog niet zoo heel erg zijn. Maar is er nu werkelijk nog een redelijk denkend mensch te vinden, die niet pertinent weet dat de tijd waarin automobielen en motoren luxe waren, ruim 30 jaar achter ons ligt? Is er één ding voor de ontwikkeling van den modernen handel en nijverheid en voor het moderne bedrijfsleven in al zijn geledingen zoo volstrekt onmisbaar als het motorwegverkeer?

1. Zoo spoedig mogelijke opheffing van alle bezwarende en bureaucratistische maatregelen die belemmerend werken op het wegverkeer.

2. Wijziging van alle belastingen (wegenbelasting en andere) die drukken op het wegverkeer en het gebruik en bezit van motorvoertuigen in dier voege, dat slechts één benzinebelasting worde toegepast en alle andere belastingen worden opgeheven. Gedacht kan dan worden aan een benzineprijs inclusief belasting van ten minste 20 ct. per liter.

3. Krachtig steunen van eventueele binnenlandsche auto- en motorindustrieën ook met het oog op export (deviezen).

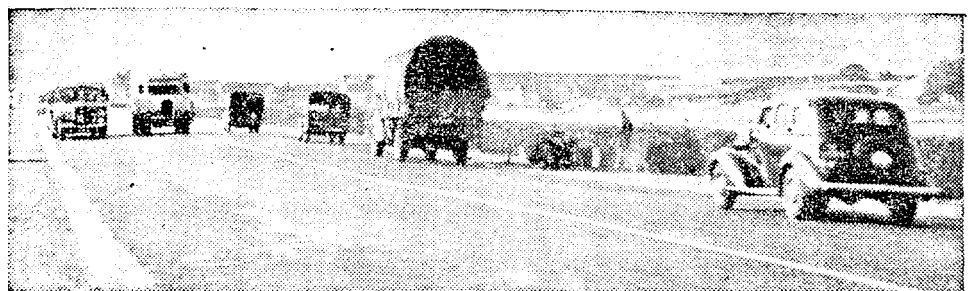
4. Beschikbaar stellen van deviezen voor den import in ruime mate van personen-automobielen, motorrijwielen en lichte vracht- en bestelwagens teneinde aan de eerste behoefte te voldoen.

5. Verbetering van het toezicht op het moderne wegverkeer en uitbreiding en scholing van een goed corps wegen- en verkeerspolitie.

6. Krachtige bestrijding van alle maatregelen die het wegverkeer willen belasten en belemmeren ten voordeele van het spoorwegverkeer.

Ziehier in korte trekken, en natuurlijk voor aanvulling en verbetering vatbaar, wat wij noodzakelijk achten om het gemotoriseerde wegverkeer op een gezonde basis te brengen.

Een progressieve verkeerspolitiek verdient den steun van allen, die het wel meenen met de vrijheid van het wegverkeer en met de positie die Nederland op dit gebied toekomt.

Het beknopte Programma

van de

PARTIJ VAN DE VRIJHEID

DE EERSTE BEGINSELEN van een op Christelijken grondslag berustende samenleving als de Nederlandsche zijn:

de VRIJHEID, de VERANTWOORDELIJKHEID, de SOCIALE GE-RECHTIGHEID.

Dit uitgangspunt leidt tot het volgende, beknopte program:

1. Eenheid van het Koninkrijk der Nederlanden en binnen dit Koninkrijk eigen meesterschap der deelen.
2. Behoud van de constitutioneele parlementaire monarchie onder het Huis van Oranje.
Handhaving van de rechten van het Parlement.
Verbetering van de parlementaire werkwijze.
Bij voorbereiding en uitvoering van wetten worden de in de vrije maatschappij gegroeide lichamen betrokken.
3. De regeering handhave het gezag.
Krachtige bestrijding van corruptie.
4. Onverwijld terugkeer van den rechtsstaat in alle deelen van het Koninkrijk.
Bespoediging van het vooronderzoek en van de berechting van de politieke delinquenten, met toekenning van een behoorlijke verdedigingsmogelijkheid en vermindering van onnoodig voorarrest.
Spoedige afwikkeling van de zuivering, met doorzetting van de rechtmatig gevallen beslissingen.
Instelling van administratieve rechtspraak op elk gebied waar ambtelijke willekeur mogelijk is.
5. Volledige medewerking aan de organisatie van de Vereenigde Naties en in het kader hiervan een zoo nauw mogelijk samengaan op alle gebieden met die landen, met welke wij aardrijkskundig, historisch, cultureel en commercieel het nauwst verbonden zijn.
Modern toegeruste lucht-, zee- en landmacht, georganiseerd met inachtneming van internationale eischen en Nederlandsche tradities, te gebruiken ter bescherming van alle gebiedsdeelen. De rangen staan voor ieder open overeenkomstig zijn talenten.
6. Vrije uitoefening van arbeid en bedrijf, vrije beschikking over de vruchten hiervan en een vrije maatschappelijke organisatie, waarbij de Staat, wakende voor het belang der gemeenschap, een corrigerende taak heeft. De organisatie van het bedrijfsleven dient het resultaat te zijn van de samenwerking van de vrije organisaties van werkgevers en werknemers. De hoofdbeginselen daarbij dienen te zijn:
 1. Het medebetrekken van de arbeiderswereld in het dragen van verantwoordelijkheid.
 2. Het handhaven zoo lang en zooveel mogelijk van het beginsel der autonomie.
 3. De uiteindelijke zeggenschap van de Overheid.

Socialisatie wordt afgewezen, aangezien deze leidt tot een machtspositie, die daardoor alle gebieden des levens onderwerpt aan dwang, welke de geestelijke vrijheid en den rechtsstaat ondermijnt.
Bestrijding van monopolies ter waarborging van de vrijheid van bedrijf, ook voor die van den kleinen ondernemer en handelaar, en ter waarborging van de veiligheid van den Staat.
7. Sociale gerechtigheid in het bedrijfsleven te betrachten door samenwerking van werkgevers en werknemers.
De Staat bevordert, dat de inrichting van de maatschappij zoodanig zij,

dat een ieder daarin werk kan vinden tegen een loon, dat den werker veroorlooft in het onderhoud van zich en zijn gezin te voorzien en hem tevens in staat stelt te sparen. Gestreefd worde naar uitbreiding van het privaatsbezit over de massa van het volk, mede door deelneming in de winst van de onderneming.

Krachtige maatregelen ter voorkoming en bestrijding van werkloosheid. Vernieuwde regeling van de sociale verzekeringen, ook tegen werkloosheid, op te bouwen met medewerking van de verzekerden.

Verbetering van de ouderdoms- en invaliditeitsvoorziening, en opnemng van kleine zelfstandigen in de sociale verzekeringen.

Wettelijke erkenning van het recht op wachtgeld bij ontslag. Krachtige bevordering van den woningbouw, mede ter opheffing van onhoudbare samenwoning.

8. Streven naar evenwicht in de begrooting van rijk, provincie en gemeente. Herstel van de financieele zelfstandigheid der gemeenten als hoeksteen van haar eigen-meesterschap.
Sober overheidsbeheer; een beperkt, redelijk bezoldigd ambtenarencorps. Herziening van de belastingwetgeving, berustend op het beginsel van belasting naar draagkracht, welke noch den spaarzin van den burger noch de ontwikkeling van het bedrijfsleven belemmert; matige, zoo mogelijk geen belasting op eerste levensbehoefden.
Bij alle financieele maatregelen behoort vooral rekening te worden gehouden met de belangen van ouden van dagen en kleine spaarders. Kapitaalheffingen alleen ter delging van staatsschuld.
Beperking en waar mogelijk afschaffing van inkomende rechten, in- en uitvoerverboden en andere handelsbelemmeringen.
Bevordering van vrij verkeer met het buitenland voor menschen, goederen en geld.
9. Herstel van vrije bedrijfsuitoefening in akkerbouw, veeteelt en tuinbouw. Erkenning van de waarde van den zelfstandigen kleinen boer.
Bevordering van den uitvoer.
Uitbreiding van landbouwonderwijs en voorlichting.
10. Moreele en materieele bescherming van het gezin als de kern van de maatschappij.
Gelijkstelling van man en vrouw voor de wet.
Verbetering van de huwelijkswetgeving.
11. De grondslag van ons onderwijs zij naast de verstandelijke ontwikkeling: de zedelijke normen van het Christendom, de karaktervorming, de lichamelijke opvoeding, de opvoeding tot persoonlijkheid, tot bewustzijn van de verplichtingen, die een democratisch bestuurde staat aan zijn burgers oplegt.
Op de Openbare School worde den leerlingen kennis van den Bijbel bijgebracht.
De financieele gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs blijve gehandhaafd, doch maatregelen dienen getroffen om de openbare school in de praktijk gelijke mogelijkheden te bieden als de bijzondere.
Sterke uitbreiding van de kansen voor onbemiddelde begaafde leerlingen om voortgezet en Hooger Onderwijs te volgen.
Verbeterde opleiding en bezoldiging van de leerkrachten. Toekenning van grootere zelfstandigheid aan de openbare universiteiten en hoogeschoolen.
12. Herstel van de grondwettelijke pensvrijheid.
Een nationale omroep, die geen staatsomroep is. Hij worde bij de wet geregeld; hij eerbiedige ieders godsdienstige en staatkundige begrippen, en dient te staan onder vrij beheer van een uit het maatschappelijk leven voortgekomen orgaan; daarnaast zij er voor de verschillende richtingen gelegenheid om zich te uiten.

Grenzen van de Vrijheid

„Waar ze zichzelf Partij van de Vrijheid noemt, schijnt ze de wereld te willen suggereeren, dat dientengevolge alle andere groepen partijen van de onvrijheid zijn.” Aldus een uitlating over onze partij in het blad De Nieuwe Schager, een op het eerste gezicht neutrale krant, die intusschen werkelijk niet zoo neutraal is; het blad zegt immers ook: „...de verkiezingen staan voor de deur en dus zijn wij geneigd den ander van het minder goede te verdenken”. Met dien „ander” wordt de Partij van de Vrijheid bedoeld. Deze uitlating leert ons, hoe in de kringen van De Nieuwe Schager in verkiezingstijd het oordeel wordt vertroebeld. Hetgeen veel van wat het blad over onze partij schrijft verklaart.

Om nu op onzen naam terug te komen: een naam suggereert inderdaad iets en zoo suggereert onze naam, dat er in onze partij plaats is voor ieder die de vrijheid lief heeft. Een soortgelijke redeneering gaat niet op voor de Partij van den Arbeid, want niet ieder die den arbeid mint zal bereid zijn dien arbeid in socialistische onvrijheid te verrichten. En zouden wij inderdaad meenen, dat alle andere groepen partijen van de onvrijheid zijn? Wie de schoen past trekke hem aan! Overigens zal het bekend zijn, dat wij, krachtens ons beginsel, een afkeer van monopolies hebben.

Dit alles heeft echter slechts betrekking op de versiering van het betoog in De

Nieuwe Schager. De strekking van het betoog is n.l. de Schagers wijs te maken, dat de Partij van de Vrijheid een partij van onbeperkte vrijheid is. Het mankeert er nog maar aan dat wij anarchisten worden genoemd. Het blad vertelt dan, hoe mr. Stikker heeft gezegd: „zal de sociale gerechtigheid wil, noodzakelijk beperkte vrijheid van den Staat of door vrijheid van den burger?” En het meent dat, wie sociale gerechtigheid wil; noodzakelijk beperkte vrijheid van den burger wensch. Dit is juist gezien. Maar het is ook nuttig te constateren, dat beperkte vrijheid principieel iets anders is dan onvrijheid. Want dan kan men niet tot de verrassende en onjuiste conclusie van De Nieuwe Schager komen, dat de Partij van de Vrijheid slechts gradueel van de Partij van den Arbeid zou verschillen. Men kan toch moeilijk volhouden dat burgers, gekneed door de dwingende hand van de staats-almacht, er ongeveer net zoo aan toe zijn als burgers die in — uiteraard beperkte — vrijheid zelf meewerken aan het scheppen van menschaardige toestanden.

Intusschen meent de Nieuwe Schager dat het ons geen ernst is met ons streven naar sociale gerechtigheid; want het blad meent, „eerlijk gezegd”, dat wij onbeperkte vrijheid willen.

Het is goed, dat dit zoo eerlijk wordt gezegd. Het is ons aanleiding er nogmaals op te wijzen, dat wij de beperking, de begrenzing van de vrijheid zien in verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid.

Kan men zich in een geordende samen-

leving — en men zal toch wel van ons aan willen nemen dat wij geen chaos wenschen — vrijheid zonder verantwoordelijkheid denken? Juist in die verantwoordelijkheid komt de vrijheid tot uiting. Als staats-almacht heerscht, zooals onder een socialistisch regiem, is niemand anders dan de staat verantwoordelijk; maar dan missen de burgers ook de vrijheid. Verantwoordelijkheid laat zich slechts in vrijheid dragen. Staatsdwang doodt de verantwoordelijkheid en dus de vrijheid van de burgers. Onbeperkte vrijheid, dus vrijheid zonder grenzen, zonder verantwoordelijkheid, is

eigenlijk geen vrijheid; zij is losbandigheid, anarchie en maakt een geordende samenleving onmogelijk.

De Nieuwe Schager schrijft, graag het naadje van de kous te willen weten. Het blad had verstandiger gehandeld met een onderzoek naar dat naadje in te stellen alvorens te schrijven over partijen en begrippen, waar het kennelijk nog te weinig kennis van heeft. Misschien krijgt het ons orgaan nog wel eens in handen; dan zal het nogmaals en dan beter georiënteerd, over de Partij van de Vrijheid kunnen schrijven.

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij”,
Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

abonneert zich op „Vrij” tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *)

welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 469174

(ten name van J. N. Stempels, Utrecht)

over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd.

(Handteekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

De tweede brochure van mr. Mas Slamet

De Heilige oorlog naar Japans makelij

In het tweede deeltje van zijn „Japan-sche kuiperijen“¹⁾ vertelt mr. M. Slamet hoe de Japanners te werk gingen om het Indonesische volk via het mohammedanisme voor hun zaak te winnen. Ook hierin volgden zij het voorbeeld van hun Duit-sche leermeesters, die in den vorigen wereldoorlog een Islamitischen heiligen oorlog hadden trachten te ontketen tegen de geallieerden. De Duitschers hadden toen spoedig een troefkaart in handen door hun verbond met Turkije. De Japanners hadden een troefkaart in hun gekleurde huid en hun Aziatische afkomst. Als zij er in slaagden de Aziatische wereld van den Islam voor zich te winnen door haar te overtuigen, dat de zaak van den Islam hun zaak was, of de Japansche zaak een mohammedaansche zaak, zou alles goed gaan. Spoedig na de invasie deden zij op alle mogelijke manieren hun best de bevolking ervan te overtuigen hoe goed het den Islam ging in Japan. De Islam heeft in Indonesië in de 13e en 14e eeuw slechts geleidelijk voet gekregen, tot hij in de 15e eeuw ten slotte de overheerschende godsdienst werd. Dank zij de rekbaarheid van het mohammedanisme vereischte de bekeering der Hindoe-Javanen geen groote offers, want, zoowel in de Hindoe-periode als thans stelt de groote menigte zich tevreden met een dun vernisje van den godsdienst. Slechts op drie punten komt deze menigte in contact met den mohammedaanschen ritus, bij de besnijdenis, het huwelijk en den dood. Vele elementen van de Hindoe-cultuur en zelfs van animistisch bijgeloof zijn elementen geworden van de Javaansche mohammedaansche cultuur, of worden althans door den nieuwen godsdienst geduld. In de Hindoeperiode plachten de regeerders voorrechten (bijv. belastingvrijdom) toe te kennen in ruil voor het onderhoud van chandi's (relikwieën-kastjes) met de asch van hun voorvaders en metertijd van zichzelf. Menig islamitisch centrum dankt zijn bestaan aan eenzelfde privilege, te weten de „perdican“ dassa's en de „pesantrens“, met dien verstande, dat deze dorpen graven in plaats van relikwieën-kastjes onderhouden. De zuivere islamitische bevolking van Java wordt gevonden in deze pesantrens, in de buurt van moskeeën en in de Arabische wijken van de kuststeden. De Javanen noemen deze zuiveren „wong poetihan“, d.i. wit volk, en de onzuiveren „wong abangan“, rood volk.

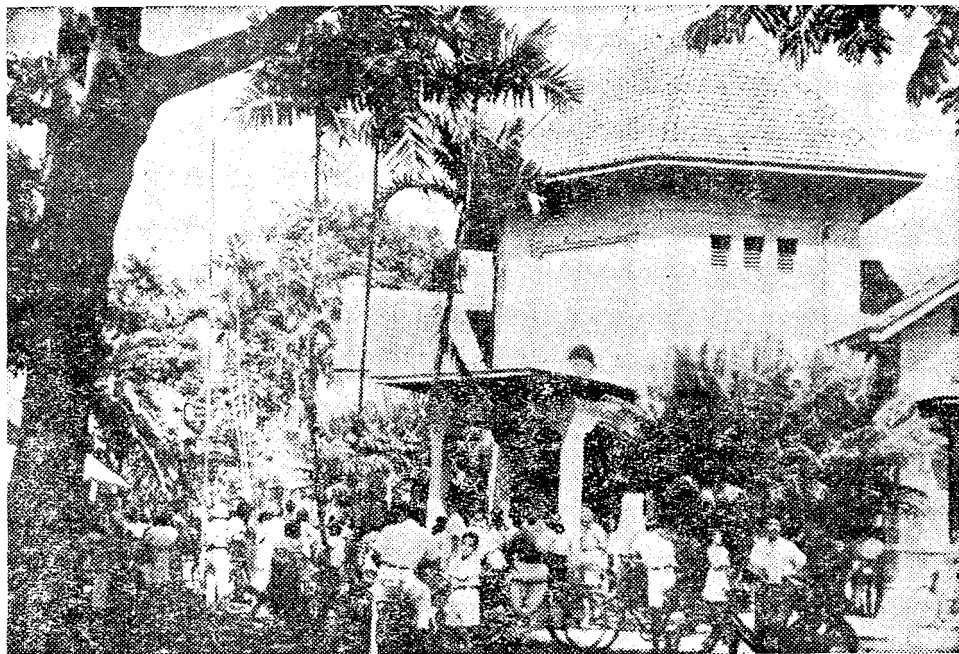
De bespiegelende aard van de Javanen laat zich gemakkelijk aantrekken door den mystieke kant van den Islam. Bovendien komt deze kant van de nieuwe leer veel met de oude overeen. De functie van de vereerde bagawans (kluizenars) werd als het ware overgenomen door de aulia's of wali's, van wie er negen een groote rol spelen onder den naam van „Soenan“ in de legende van de vestiging van den Islam op Java. De groote menigte staat dicht bij deze bespiegelende, min of meer boeddhistisch gekleurde groepen dan bij het zuivere „moslim“ gedeelte der bevolking. In het dagelijksche leven van miljoenen heeft de „dewi Sri“, de godin van de rijst, een invloed alsof er geen Islam bestond. In de harten van miljoenen leeft nog het geloof van het alomtegenwoordig, vaakzaam oog der overledenen, alsof geen Mohammed gepreikt had, dat er naast Allah geen God bestaat. Zoo zijn er duizend en een dingen in strijd met de mohammedaansche leer, waar de Javanen aan geloof, maar niettemin zou hij dooddelijk beleedigd zijn als men hem „kafir“ schold.

**Laat dit blad lezen
aan uw vrienden**

maar laat het daar
niet bij; maakt hen
abonné.

De term mohammedaan beteekent daarom in Indië geen godsdienstige groep, maar een sociale klasse, alle Indonesiërs, behalve een klein aantal christenen en de in afgelegen streken wonende Badoei's en Teng-gerezen, die Hindoe gebleven zijn.

De eerste decade van de 20e eeuw zag in het Oosten een algemeen réveil. In Nederlandsch Indië kregen de Indonesiërs geleidelijk eenigen invloed in het bestuur. Democratie in haar primitieven vorm is in Indonesië niet onbekend. Verkiezing is op Java populair, het dorps-hoofd (loerah, kepala desa) wordt gekozen door bamboe-stokjes te werpen in verschillende gekleurde houders, opgesteld achter de candida-ten, die sjerpen dragen in dezelfde kleur. De candidaten geven feesten om de harten der kiezers te stelen. Amuletten en gebeden van doekoens (medicijnmannen) moeten de plaatselijke goden vermurwen. De financieele kracht van den candidaat is dikwijls een beslissende aanbeveling, want het dorps-hoofd is tevens inner van de landrente, waarvan hij 8 pct. premie krijgt.

Het hoofdkwartier van de financieele afdeling van de Rapwi te Bandoeng. Voormalige geïnterneerden kunnen hier een geldelijke uitkeering komen halen.

De aanslag hangt niet alleen af van den goeden wil en de goede trouw van het hoofd, maar voor een goed deel ook van zijn financieele positie.

In vele streken bezitten van oudsher ook de vrouwen passief en actief kiesrecht. Het nieuwe decentralisatiestelsel is echter door de centrale regeering van buitenaf opgelegd. Het vereischt een kijk, die verder reikt dan de dorpsgrens. Een min of meer algemeene politieke geschooldheid is vereischt. Zoo werd de Indonesische Islam gedwongen zich ook met politiek te bemoeien. Evenals bij zijn binnendringen in het verleden volgde zij de paden van den handel. De Sarekat Islam kwam omstreeks 1911 voort uit de Sarekat Dagang Islam (Moh. Handelsmij.). Tjokroaminoto werd er als bij tooverslag de welbekende leider van. Later kwamen de orthodoxe Nahdhatoel Oelama en de moderner Moehammadyah naar voren, en nog later kreeg de Ahmadyah-beweging uit Lahore veel ahang onder de intellectueelen in de groote steden. Intusschen bleven zelfs miljoenen zuivere moslems buiten deze verenigingen en nog veel meer miljoenen onzuiveren wisten zelfs van hun bestaan niet af. Niettemin was de geest van politieke strijd overgeplant en in den Volksraad was de Partij Islam Indonesia behoorlijk vertegenwoordigd, terwijl er ook steeds leden waren, die godsdienstig „gekleurd“ waren, zonder tot een politieke groep te behooren.

De vrijheid van godsdienst werd door de Nederlanders streng geëerbiedigd. Er is wel veel gerucht gemaakt over de milt-punctie noodig ter bestrijding van de builenpest, doch onder de Japansche bezetting zijn er tal van dingen gedaan en gelast door de overheid, die door den Islam heel

wat strikter verboden waren dan de milt-punctie, zonder dat iemand er zich tegen heeft verzet. Ondanks deskundige adviezen maakten de Japanners de eene blunder na de andere tegenover de wereld van den Islam. De aanbidding van den Tenno is nu eenmaal niet in overeenstemming te brengen met het geloof, dat Mohammed Allahs profeet is. Zij vertelden de Batavianen, dat de Tenno hooger in rang was dan Mohammed. Zij proclameerden, dat de Japansche taal de eerste taal is der wereld. Een Arabier, die uitriep: „De Arabische taal is de taal Gods!“ werd dadelijk gearresteerd. Toen zij zagen, dat het misging deden de Japanners concessies. De M(adjelis) I(slam) A(l'laa) I(ndonesia), welke met andere, kleinere verenigingen de Nahdhatoel Oelama en de Moehammadyah vereenigde, kreeg een min of meer officieele positie en mocht twee keer 's maands het blad Soeara Miai (de Stem van Miai) uitgeven. Dankbaarheid van de zijde van de heele islamitische wereld! Kijahi hadji Mansoer, de leider van Moehammadyah werd een van 't viermanschap in mr. Slamet's eerste brochure beschreven. Op een van de weinige openbare betoogingen, die mr. Slamet bijwoonde, hield hij een gematigde rede, in tegenstelling tot Dewantoro, den anderen spreker, die dadelijk tegen de Nederlanders te keer ging. Hij herinnerde er zijn gehoor aan, dat onder het Nederlandsche bewind de Indonesiërs „Inlanders“ waren, maar vergat klaarblijkelijk, dat zij onder het Ja-

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

bij de onwetende massa de indruk gevestigd worden, dat de term „kafir“, min of meer identiek zou zijn met „blanke“. Zij kregen een proefje van het fanatisme der mohammedanen bij den opstand in Tassikmalaja in Maart '44 tegen de Kempeitai, welke op zijn Japansch onderdrukt werd. Een half jaar tevoren had de bekende mohammedaansche leider Zain Djambek een artikel geschreven ter aanbeveling van de verwezenlijking van de Hakko Itja (de wereld een huis... en Japan de eenige heerscher!) „zoals door Allah voorgeschreven.“ De Japanners moeten toovermid-delen gebruikt hebben om Zambek dergelijken onzin te laten schrijven.

Tegen eind November 1943 geschiedde een hervorming. Meegedeeld werd, dat de M.I.A.I., welke in 1937 te Soerabaia gesticht was „om het Nederlandsche bestuur te bestrijden“(!) reeds had samengewerkt met het Japansche leger als leider van de mohammedaansche wereld. Dit leiderschap kan zoowel slaan op de M.I.A.I., als op het leger! „Daarom“ moest de M.I.A.I. ontbonden worden. In haar plaats kwam de Ma(djelis) Sjoetro M(oeslimia) I(ndonesia), met het doel de mohammedanen te vereenigen ter bevordering... Men kent de leuze. Nadat de premier Koiso zijn belofte van 7 September 1944 gedaan had, bood de propaganda voor onderwerping der mohammedanen aan de Japansche bedoelingen nieuwe kansen. In de „merdeka“ beweging was ruimte genoeg voor den heiligen oorlog van den Islam. De vereeniging van de zuivere moslems (Alim Oelama) met de nationalisten kon geen kwaad, mits verbonden met het lot van Japan. Soekarno brulde: „Leven en sterven met Japan“ en de Masjoeni riep hem na: „Welvaren met Japan en verdwijnen met Japan“, krachtens haar besluit van 12 October 1944. Diepogoro, de held van den Java-oorlog van 1825-'30 werd er bijgehaald als held van nationalist en geloovigen beide.

Op 26 Februari 1945 werd de oorlogsverklaring van Turkije aan Japan bekend-gemaakt, maar de merdekabeweging werd als voldoende tegenwicht voor dezen slag. De leus merdeka atau mati (vrij of dood!) werd aangeheven en aangedrongen op vereeniging van Djawa Hookoo Kai en Masjoemi. Intusschen was het eerste contingent van de Hizboellah afgeleverd. In de volgende maanden van 1945 tot de capitulatie werd de mohammedaansche wereld met weldaden overladen. De universiteit van Pasar Rebo (nabij Meester Cornelis) werd geopend en aan het onderwijs van het islamitische recht een behoorlijke plaats ingeruimd. In Mei werd voor regeeringsbureaux de Vrijdag in plaats van den Donderdag tot halven vrijen dag verklaard. In Juli werd de eerste islamitische universiteit in Z.O. Azië geopend te Batavia, er werd een club voor moslems gesticht, bij welker opening het nationalistische volkslied (Indonesia Raya) gezongen werd.

Intusschen werd de strijdgeest van de vele organisaties van Indonesische kinderen, halfwassen en volwassen mannen (onder wie heel wat schuim) zooals Heiho, Hizboellah, Keibodan, Peta, Plopor en Seinendan tot kookhitte opgevoerd. Toen de onvoorwaardelijke overgave kwam, moest meteen een eind aan deze opwindende campagne worden gemaakt. De opgehoopde geest zocht een uitweg en vond dien, zooals mr. Slamet in zijn eerste brochure heeft beschreven.

Wat de mohammedanen betreft, zoo zegt de schrijver, is het opmerkelijk, dat hoewel er geen enkele reden was om een heiligen oorlog te prediken — de republikein-sche omroep waarschuwde meer dan eens, dat zoo'n oorlog alleen door het centrale bestuur te Batavia ontketend kon worden — menig plaatselijk „leider“ een heiligen oorlog op eigen houtje begon. De toegeeflijke en lijdzame houding der Engelschen heeft dit ongetwijfeld vergemakkelijkt. Om er een eind aan te maken is er een radicaal geneesmiddel: de marechaussee, speciaal geoefend voor zulke baantjes als het zuiveren van onrustige streken.

¹⁾ Het eerste werd besproken in Slaet op den Trommele van 22 Febr 1946 (nr. 92).

**Het algemeene secretariaat van
de Partij van de Vrijheid
is gevestigd:**

2e Weteringplantsoen 21 A'dam

De Japanners moesten voorzichtig te werk gaan, opdat de leer van den heiligen oorlog (Ar.: „dihad“, Jav.: „prang sabil“) zich niet tegen henzelf, die in den regel „kafirs“ waren, zou richten. Daarom moest

E. H. P. LEVER

Hoeklijsten, Staaflijsten en complete Schilderijen
 FABRIEK:
DAMLAAN 50 - SCHIEDAM TEL. 68054

FILIAAL
'S-GRAVENHAGE

BOEKHORSTSTRAAT 72
TELEF. 111239

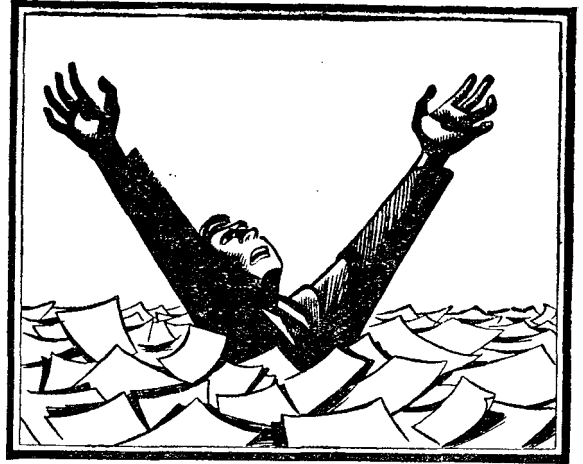
FIRMA
J. LANGEJAN A.ZN.

AANNEMERS
 BOUW- EN GEW. BETONWERKEN
 TIMMER- EN METSELBEDRIJF

VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

PARTICULIERE H. B. S. A

met 5-jarige cursus voor Jongens en Meisjes,
 Westersingel 30 — ROTTERDAM
 Leerlingen voor de nieuwe cursus, die met 1 September
 aanvangt, kunnen worden aangegeven bij den Heer
 F. DEN EERZAMEN, Directeur der School, op Maandag
 van 1½-3, Dinsdag van 10½-12, Vrijdag van 9-10½.
 Leerlingen voor een hogere klasse, b.v. van U.L.O.-
 scholen, kunnen eveneens worden ingeschreven.
 Namens het Bestuur: H. STAHL, Secr.

Wéér een slachtoffer van de „formulieren-ziekte“!

Al die tienduizenden formulieren leggen onze industrie lam. Onze landbouw snijden zij den adem af. Als dat ordening moet heeten..... Dictatoriale bemoeizucht is een juistere woord! Vrije Nederlander wéét, wat U op 17 Mei te doen staat!

Stemt op

DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID

HANDELSINSTITUUT

D.S.D.

DOOR STUDEREN DIPLOMAS

MIDDENSTAD BOEKHOUDEN FRANS DUIJS ENGELS

Geveer *Veinnotweg 111 SCHEVENINGEN* geopend van 9-12-2-5-7-11 u. zaterdag 9-12 uur

KANTOOROPLEIDING

WAT VOOR DIPLOMA GAAN? STUDEREN, KOP! BIJ ONS EENS INFORMATIE!

TELEFOON 55 25 28

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop:
Alle uitgaven van Nederland uit de jaren 1940-1945
 postfris en gebruikt.

Aanbiedingen met prijs aan:
BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL,
 ROTTERDAM/HILL. — EMMALAAN 25 — TEL. 43985

slaapkamers
 eetkamers zitkamers

WED. DE KLERKE

In alle prijsklassen
 Direct uit voorraad leverbaar

DE KLERKE ZN

ROTTERDAM: WALENBURGERWEG 141
 WINKELSTAD-„BLUDDOOR“
 BEUWERLANDSCHELAAN 72-78

Voor aanleg, onderhoud en verhuur van
GELUIDSINSTALLATIES
 voor ieder doel en elk object
„RADIO ELECTRA“
 Mijnsheerenlaan 173 - R'dam Z. - Tel. 71992

E. M. MOK & ZONEN L. ROTTEKADE 42-43
 ROTTERDAM
PAPIERGROOTHANDEL TELEFOON 26976

Koopers van alle soorten Oud Papier,
 Speciaal Oude Archieven, Vernietiging.

Hotel-Café-Restaurant „De Kroon“
 SCHIEDAM
 LUNCH — DINER
 Dagelijks geopend. Telefoon 68159

'n „Dimo“ Foto-Reportage
 van Uw Huwelijk is 'n blijvende herinnering voor geheel Uw leven.
FOTO „DIMO“ BERGSINGEL 194 a R'DAM Tel. 46650

ER IS MAAR éÉN
KLOKKEN-DOKTER
 in DEN HAAG
 RUYSDAELSTRAAT 72-129
 Telefoon 2 nummers:
 33.36.69 — 33.79.26

Reparatiën aan Torenurwerken en Luidklokken.
 Tevens reparatiën en levering van alle uurwerken. — Goud en Zilver. Alle voorkomende onderdelen verkrijgbaar.

ZOO
LEEREN TEEKENEN

Als U graag teekent en er plezier in hebt mensen en dingen om U heen op papier te zetten, dan is het niet uitgesloten, dat U aanleg hebt. Ontwikkel dien aanleg! Zeker zult U door het volgen van een A.B.C.-cursus Vrij Teekenen veel meer genoegen putten uit deze liefhebberij. — En de A.B.C. leert het U THUIS goed en grondig. Laat de A.B.C.-teekenschool U het teekenen bijbrengen, zoowel de grondbeginselen als de fijnere knepen. Wil U van teekenen Uw vak maken, volg dan een A.B.C.-vakcursus. MODE-TEEKENEN. Deze cursus, samengesteld en geleid door ervaren mode-vakmensen, verzekert U een grondige opleiding voor dit interessante beroep. RECLAME-TEEKENEN Voorhen, die zich tot het veelzijdige reclamevak voelen aange trokken en zich als reclame-teekenaar of teekenaar een positie willen veroveren. Voor alle drie cursussen kan het lesgeld met f. 5.— per maand worden voldaan. Vraag het geïllustreerde prospectus, het is reeds een les op zichzelf.

ABC
 TEKEN-BOEK
 Heerengr. 168 M zwart Amsterdam-C.

U gelieve mij te zenden Uw gewilligste prospectus No. 53

Naam: _____
 Adres: _____
 Plaats: _____ 80 102

SPED-AFLEVERING BINNEN EEN UUR
 Amsterdam - Telefoon 34934 (2 lijnen)
 Kalverstraat 234 - 236 (hoek Muntplein)
E. J. NOORDHOFF
STUDIO HENO
 VOOR BETERE PASFOTOS

Erdal
 SCHOENCRÈME
 Beroemd door haar glans — Prijs 23 ct.

„Daar zeg je iets heel waars, Pel: wat een schoonheidscrème is voor de huid van een elegante vrouw, is Erdal-schoencreme voor de schoenen: ze blijven er mooi en „gaaf“ door!“

310 N.V. Mij. voor Wasverwerking Erdalfabriek, Amersfoort

Feestartikelen
VLAGGEN
 voor STRAAT-, ZAAL- en TERREINVERSIERING.

32x16 cm., pracht kleuren, Engeland, Amerika, Rusland, Canada, Nederland, (r. w. bl.) (oranje) Roode Kruis, Zweden, Zwitserland, Denemarken, Oranje wimpels.

Let op!
 met aangeplakten zoom voor eenvoudig aanrijgen aan de lijn.

Aanmaak beperkt. Zorg dat U tijdig bevoorrad bent!

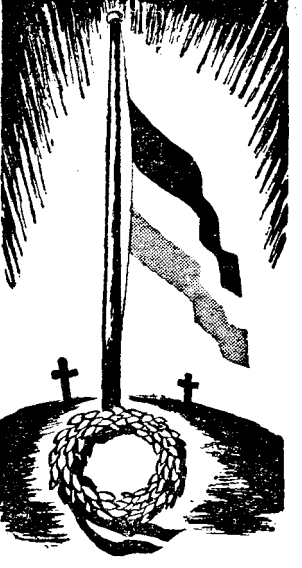
Verder:
 prachtige Merlitons en oranje roosjes.

Boekbinderij
G. BLOK & ZON
 Rotterdam - Noordsingel 202
 Telefoon 41940
 Bij groote afname:
 extra korting.

Gooi Uw postzegels niet inde prullemand!
 Zij hebben waarde. Wij kopen elk kwantum van U. Hoe meer hoe liever. Sparen door garen.

M. J. A. van der HAAGEN
 KORTE POTEN 28, DEN HAAG, TEL. 115540

Hotel-Restaurant
„Het Wapen van Drenthe“
 ASSEN
 HEDEN
 HEROPEND

KOMOL
 HAARVERZ.
 VOOR IEDER TYPE DE JUSTE TINT
 ALLE EVEN MOOI EN NATUURLIJK
 VRAAGT UW KAPPER KOMOL HAARVERZ.

Een bruiloft in zicht?
 Zend ons dan f 3.— per postwissel en U ontvangt een mooie sorteering kleine stukjes en voordrachten voor een bruiloft. Nieuw.

LOGTMEIER'S UITGEVERIJ,
 STEENWIJK.
 Postbox 24 - Tel. 2089.

Het adres voor voordrachten, kamerstukjes, toneelstukjes, enz. Vraagt gratis prijslijst. Vraagt ook onze stukken voor de Bevrijdingsfeesten. Ons nieuwe tableau Nederland een jaar bevrijd! Dit is het groffe succes op Uw Bevrijdingsfeestavonden. Vraagt het op zicht.

Eerbied alleen is niet genoeg!
 Stad of dorp: overal zijn de gedenktekens voor de gevallen. Voor de velen, die tijdens de bezetting het kostbaarste gaven... voor ons! Maar zijn hun nabestaanden geholpen, wanneer wij niet wat meer doen, dan in 't voorbijgaan onzen hoed afnemen? Er moet materieel gesteund worden. Zij gaven alles... geeft U maandelijks iets!!
 Heeft U het woord op den achterkant van Uw bonkaart ter harte genomen?

BRENGT SFEER IN UW HUIS MET EEN WONINGINRICHTING VAN
JAN VERHEIJ & Co
 WONINGINRICHTERS SINDS 1863
 SHOWROOM LANGE HILLEWEG 178-180 TEL 74194
 WERKPLAATSEN KAMELIASTRAAT 58 - ROTTERDAM
 WAALSTRAAT 7 KRIMPEN 1/2 USSEL

MEUBELN DIE GESLACHTEN MEEGAAN

en verklaring van een K. gemeenteraadslid

In de op 15 April gehouden vergadering van den Leidschen gemeenteraad heeft het raadslid A. O. Frohwein de volgende verklaring afgelegd:

„Ik stel voorop, dat deze verklaring niets te maken heeft met mijn onverbrekelijke aanw. aan de kerk en ook geen gevolg is van eenig geschil, dat tusschen de leden van de r.k. fractie en mijn persoon ooit zou bestaan.

Ten ik in dezen nood-gemeenteraad mijn naam, zag ik mij daar geplaatst als vertegenwoordiger van de R.K. Staatspartij, waarmede ik accoord kon gaan.

Gedurende de achter ons liggende maanden heeft zich echter een aantal ingrijpende veranderingen bij die partij voorgedaan, waaruit werd geboren de Katholieke Volkspartij, welke met een urgentie-program voor den dag kwam, waarvan hoofdstuk VI, handelende over de versterking en vernieuwing der economisch- sociale condities van ons volksleven, zuiver is gebaseerd op het socialisme.

Als voorbeeld hiervan citeer ik u in het kort de volgende vijf passages:

1. aanhang van het participatie-stelsel; medezeggenschap van de arbeiders in de onderneming, ook in vraagstukken van economischen aard;

2. stelselmatige spreiding van den eigendom der productiemiddelen over het volk;

3. socialiseering van den eigendom, indien het algemeen belang dit vordert;

4. overheidstoezicht op het bankwezen.

De Katholieke Volkspartij heeft zich hiermede, zooals gezegd, geplaatst op zuiver socialistische basis.

Aangezien mijn economisch inzicht in die maanden niet is gewijzigd, en ik mij niet van rechts naar links verplaats, ik nog steeds gehoor wensch te geven aan den wil der Pausen om het socialisme te bestrijden en dus niet door het kwade tot het goede wensch te komen, deel ik u mede te hebben bedankt voor de Katholieke Volkspartij.

Men heeft mij reeds willen duidelijk maken, dat de Pausen het socialisme van de S.D.A.P. daarmede niet bedoelden, doch ik verwijs naar het Bisschoppelijk verbod voor katholieken om lid der S.D.A.P. te zijn.

Ten einde uiting te geven aan mijn economisch anti-socialistisch streven heb ik mij aangesloten bij de Partij van de Vrijheid.

De vraag is natuurlijk gerezen of ik bereid ben te bedanken als lid van den gemeenteraad.

Ik ben hiertoe ten volle bereid, onder één voorwaarde n.l. dat dan ook de leden van de r.k. fractie bedanken, aangezien niet ik veranderd ben, doch juist zij! Dit zal u uit mijn verklaring voldoende gebleken zijn.”

Overdruk uit het „Leidsch Dagblad“ van Maandag 15 April 1946.

In dezelfde raadsvergadering hebben ook de heeren B. J. Huurman (c.h.) en mr. M. B. Vos (lib.) meegedeeld, dat zij zijn overgegaan naar de Partij van de Vrijheid.

Voor een krachtige bestrijding der corruptie:

Stemt op

„DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID”

Mededeelingen van de Partij van de Vrijheid

MEVR. FORTANIER-DE WIT VOOR DE RADIO

In de rubriek radiolezingen van de A.V.R.O. „Wat vrouwen op het hart hebben” zal mevr. A. Fortanier-de Wit Zondagochtend 28 April 1946 van 12 uur 30 tot 12 uur 40 spreken over het onderwerp: „Vrouwen hebben de beslissende stem” Dit onderwerp houdt uiteraard verband met de verkiezingen.

VERGADERINGEN VAN DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID

's-Gravenhage. Maandag 29 April, 8 uur, Café Emma, Regentesseplein 22. Spreker: G. S. Rouwer, mr. G. van Riel en prof. mr. A. N. Molenaar. Dienzelfden avond: Café de Gouden Re-

gen, Goudenregenplein. Sprekers: mr. J. Wilkens, J. Slebos en W. B. J. Broers.

Dinsdag 30 April, 8 uur, Café Den Hout, Bezuidenhout. Sprekers: jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jude, J. Tijssens en drs. C. L. A. van Lutterveld.

Dienzelfden avond: Café Passe-partout, Hobbemaplein. Sprekers: mr. IJ. H. M. Nijgh, J. Slebos en K. J. Nieuwkerke.

Woensdag 1 Mei, 8 uur, Café de Groot-Hertogin, Groot-Hertoginnelaan. Sprekers: ir. J. C. Deknatel, J. Slebos en W. B. J. Broers.

Donderdag 2 Mei, 8 uur, Rotonde, Houtrust. Sprekers: Prof. mr. C. W. de Vries, M. van Keule en D. W. Dettmeijer.

Dienzelfden avond: Hof van Holland, Wagenstraat 44. Sprekers: mr. C. Greve, E. J. van Rees Vellinga en J. Slebos.

Zeist. Maandag 29 April, 8 uur, Verenigingsgebouw. Spr.: mr. W. C. Wendelaar.

Veendam. Dinsdag 7 Mei, Veenlust. Sprekers: R. Zegering Hadders en W. Trijssenaar.

UITKNIPPEN, INVULLEN EN VERZENDEN AAN:

DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID

2e Weteringplantsoen 21, Amsterdam, of één der plaatselijke secretariaten.

Ondergeteekende

wonende te

van beroep

geeft zich op als lid van de Partij van de Vrijheid.

Datum:

(Handtekening)

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK

COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

* BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIËN *
* TAXATIES — BEHEER — HERSTELLINGEN — VERTROUWENSOPDRACHTEN *

Aan den vooravond van de herdenking onzer éénjarige BEVRIJDING

verschijnen, om de herinnering aan den achter ons liggenden tijd levendig te houden, de volgende RIJK GEILLUSTREERDE korte overzichten van de belangr. verdedigingsfronten uit den TWEEDEN WERELDOORLOG.

1. BLOED, ZWEET en TRANEN. (Groot-Brittannië en de strijd in het Midden-Oosten).
2. DE BEWAKING VAN HET BRITSCHE THUISFRONT (Hoeksteen van den Westelijken aanval).
3. BESLISSENDE ZEESLAGEN VAN DE ROYAL NAVY.
4. HET ZUIDELIJK FRONT (De strijd in de Middell. Zee).
5. VERBINDINGSLIJNEN (Ontwikkeling v. h. luchtverkeer).
6. LEVENSLIJNEN (De strijd om de zeewegen).
7. 1940—1941 (Engeland tegen het Duitse gevaar).

PRIJS per stel van 7 nummers f 1.80.

De oplaag van deze buitengewoon interessante uitgaven is slechts beperkt. Bestel dus omgaand bij Uw boekhandelaar.

KLOOS KINDERDIJK

WEER BENZINE VERKRIJGBAAR bij GARAGE DE HEER

JENSUSSTRAAT 58 ROTTERDAM
Telefoon 41871

E. R. B.

voor:

- electriciteit op schepen en landbouwbedrijven
- elektrische installaties met windkrachtcentrale
- scheepsgeneratoren van 12, 24, 32, 65, 110 Volt; maximum vermogen 5 KW
- reparaties

Electro Radiotechnisch Bedrijf

BOLNES Tel. 526 Ridderkerk (K 1896)

Goosen's Auto- en Motorenbedrijf

AGENT VOOR ROTTERDAM EN OMSTREKEN VAN SKODA AUTOMOBIELEN

REPARATIEBEDRIJF

N. Binnenweg 311 - Volmarijnstraat 130-136
TELEFOON 33546, ROTTERDAM

N.V. VERFFABRIEKEN „VEVEO”
Schiedam - Willemskade 15

Telefoon 67629 (3 lijnen)

VERF, VERNIS EN LAK

voor elk doel

Industrie — Scheepvaart — Woningbouw

Prijzen en inlichtingen op aanvraag

SCHILDERS-
BEDRIJF

H. J. de Munnik

BLOEMKWEEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

Binnen afzienbaren tijd in beperkte mate leverbaar

„FOTO ATELIER DE KOK”

TELEFOON 39389

SPANJAARDSTRAAT 47 A, ROTTERDAM

Bechstein Vleugel

ter overname aangeboden.
Br. leff. S.R.Z., aan NIJGH & VAN DITMAR, Rotterdam.

ADVERTEERT

IN DIT BLAD

BRANDSTOFFENHANDEL
SINTMAARTENSDIJK
Mathenesserplein 12, R'dam, Tel. 31148-34355

GOUD - ZILVER
OPTIEK

Schreuders

GROENE HILLEDIJK 216, ROTTERDAM

VOOR WERKEN ONDER EN BOVEN
f 500,—

J. NIESSINK

— BOUW- EN TIMMERBEDRIJF —

Landindestraat 208. — Tel. 41806, R'dam, na 6 uur 47728.

DANSINSTITUUT J. H. DE ZWART

GEDIPLOMEERD DANSLEERAAR

REGENTESSELAAN 517 — DEN HAAG — TEL. 33.75.42

Privé-adres: Rhenenstraat 4. Tel. 39.57.53.

REZEN begint de inschrijving voor onzen

VOORJAARSCURSUS

voor gehuwden en jongelui. Inschr. dagelijks.

DE DANSSCHOOL WAAR MEN ZICH THUIS VOELT

AUTOGENE- EN ELECTRISCHE LASCHINRICHTING
LICHT CONSTRUCTIEWERK

L. v. d. BURGH & Co.

MATHENESSERDIJK 327 — TEL. 37107 — ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL. VOOR HAARDEN EN KACHELS

VRUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
Mr. A. STEPELS, Rotterdam

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. Losse nummers f 0.14

Pers en democratie

Het wordt eigenlijk een beetje vervelend altijd maar weer te moeten hakken op uitlatingen van ministers, in het bijzonder van den minister-president. Maar het is soms onvermijdelijk. Als men pijnlijk wordt getroffen moet er een reactie op volgen.

De minister-president heeft het noodig gevonden in een toespraak tot functionarissen van de B.B.C. in verband met een betoog over Indië te zeggen, dat de pers tot zijn spijt moeilijkheden veroorzaakt; hij bedoelde hiermee de pers, welke het particulier belang vooropstelt en van de na-oorlogse zorgen wil profiteren. Dit is een aanzienlijke beperking, maar wij vragen ons af, waarom minister Schermerhorn den menschen van de B.B.C. zoo'n slechten indruk van de Nederlandsche pers mee naar huis heeft willen geven. Die Engelschen immers zullen uit het feit, dat de minister-president het noodig vond tegenover buitenlanders op een dergelijke manier over de pers te klagen, hebben kunnen opmaken, dat een zeer aanzienlijk deel van de Nederlandsche pers voor particulier belangen opkomt. Misschien meent minister Schermerhorn, dat dit inderdaad het geval is. Dan zouden wij het ook hierin niet met hem eens kunnen zijn. De Nederlandsche pers heeft in vakkringen, en ook daarbuiten, een wereldnaam. En het deel van de pers, dat zich gedraagt als door den minister-president aangegeven, is uitermate gering.

Afgezien nu nog van dit alles, duidelijk is gebleken, dat de minister-president zich door de pers gehinderd voelt. En dit is een bedenkelijk verschijnsel. In een vrij land behoort een vrije pers te zijn. De vrije pers is een essentiële voorwaarde van de democratie. En in plaats van zich er door gehinderd te voelen moet men zich er over verheugen, dat onze pers, althans — helaas slechts — voor een deel, weer vrij is.

Een bedenkelijk verschijnsel, zeiden wij. Bedenkelijk omdat uit een zich gehinderd voelen gemakkelijk de neiging voort kan komen iets tegen dat hinderlijke te doen, dat hinderlijke onmogelijk te maken. En dit zou natuurlijk beteekenen opheffing van de persvrijheid (welke door den tragen gang van de perszuivering met haar gebrekkige procedure toch al mismaakt is).

Alleen de gedachte al aan de mogelijkheid van beknotting van de persvrijheid voor het geval de pers de regering onwelgevallig zou zijn, is in een democratisch land een doodzonde.

Op het eerste gezicht zou de uitlating van den minister-president niet zoo be-

denkelijk hoeven te zijn. Maar ziet men haar als symptoom naast andere symptomen, zooals de veronachtzaming van de rechten van het parlement, het gesol met de rechtszekerheid, de instelling van een Centralen Veiligheidsdienst — een soort geheim politiek politie-apparaat dat niet onder Justitie maar onder den minister-president ressorteert — dan kunnen wij weinig gerust zijn op het herstel van onze democratie. Misschien moeten we dan niet aan herstel doch aan vernieuwing van de democratie denken, een vernieuwing welke gensins als een verrijking kan worden beschouwd.

Binnen de grenzen van de strafwet behoort ieder zijn meening door middel van de drukpers te kunnen uiten. Critiek mag wel eens hinderlijk zijn, zij mag niet worden onderdrukt. Tenslotte mag nooit worden vergeten, dat een regering volgens haar eigen menschelijke meening tewerk gaat en dat daar andere menschelijke meeningen tegenover staan. Dit klemt te meer als sommige ministers echte partijmannen zijn en dus op een partijstandpunt staan. Tegenover een partij staat altijd op zijn minst een andere partij, althans in een democratisch land. En wie heeft het monopolie van de waarheid? Men kan van zijn eigen gelijk overtuigd zijn; maar daarbij dient men open te staan voor critiek. Dan pas kan blijken, hoe groot de kracht der overtuiging is.

Men kan de minister-president zeggen, dat de critiek hinderlijk is voor hen die de verantwoordelijkheid voor het regeeringsbeleid dragen. Echter, een regering welke zich gedragen weet door het volk zal tegen critiek bestand moeten zijn.

Maar als het nu over internationale zaken gaat, waarbij een zekere terughoudendheid wat publiciteit betreft geboden kan zijn? En de Indische kwestie, waarin tact zoo'n voornaam element is?

Vooropgesteld zij, dat in internationale kwesties de Nederlandsche pers over het algemeen haar taak wel begrijpt. En de Indische kwestie?

Hierin komt het aan op tact, zeker ook tegenover het buitenland. Maar het beleid, waarvan het voortbestaan van het Koninkrijk afhangt, mag zeker worden gecritiseerd. Het buitenland, dat toch weet dat een democratisch staat een vrije pers toekomt, zal persreacties kunnen begrijpen. Maar het zal ze verkeerd begrijpen, als een minister-president die pers in een slecht daglicht stelt.

Dit laatste is zorgwekkend, vooral in een land, waar het noodig is in een programma van een politieke partij als de onze te eischen: herstel van de grondwettelijke persvrijheid.

LIJST 5

Nu ook gewone stervelingen een lijstnummer hebben gekregen, kunnen wij meedeelen, dat de Partij van de Vrijheid bij de Kamerverkiezingen lijst 5 heeft. Al eenigen tijd kon de „regeeringspartij” haar lijstnummer adverteeren; de andere moesten nog maar een tijdje wachten. De Partij van den Arbeid heeft dus blijkbaar ook nog andere monopolies dan dat van herstel en vernieuwing. Dat schijnt in een modernen democratischen staat zoo te moeten zijn.

Misschien is het ook wel personalistisch. Wij meenen, dat wel bekend mag worden verondersteld, dat wij afkeerig zijn van monopolies. Zij zijn in strijd met onze beginselen.

Maar dat is waarschijnlijk erg conservatief in de oogen van de P. v. d. A. Wij houden er ook van ons eigen Nederlandsche oordeel te hebben. Met alle bewondering voor onzen westelijken bondgenoot laten wij ons toch liever niet door een Engelschen soldaat zeggen, hoe wij moeten stemmen, al wil de P. v. d. A. ons met haar aanplakbiljetten een dergelijk advies aanpraten.

Neen, wij houden van de vrijheid; wij houden van onze nationale onafhankelijkheid. Wie deze gevoelens deelt, hij stemme voor vrijheid, verdraagzaamheid, verantwoordelijkheid en sociale gerechtigheid. Hij stemme op de Partij van de Vrijheid, dus op lijst 5.

De middenstander ter stembus

Wenscht ge, in plaats van zelfstandige winkeliers, centrale magazijnen, waar minister Vos op gezinspeeld heeft? Dergelijke magazijnen zullen een uitvloeisel moeten zijn van geleide economie (vooral als de overheid, die de economie wil leiden, een zeker wantrouwen tegen de winkeliers heeft.).

Wenscht ge dit te bevorderen dan is het duidelijk, op welke partij ge zult stemmen: op de partij van minister Vos.

Wenscht ge echter behoud en ontwikkeling en welvaart van een zelfstandigen middenstand, wenscht ge een politiek, welke gericht is op de opvoering van eigen kracht der deelhebbers aan het bedrijfsleven en bevordering van de versterking der bedrijven, dan is het duidelijk dat ge uw stem zult uitbrengen op lijst vijf, op de Partij van de Vrijheid.

Er is een weeldebelasting in uitzicht gesteld, welke de ambachtsartikelen duur zal maken: een slag voor het zelfstandige ambachtsbedrijf. Wilt ge dit voorkomen, breng uw stem dan uit op de Partij van de Vrijheid.

De middenstander moet beseffen, dat ons volk groot belang heeft bij het bestaan van een gezonden, actieven middenstand (dit geldt niet alleen voor ons land maar voor geheel West-Europa). En het volk zelf beseffe dit ook en trekke er zijn consequenties uit.

Een overheid, die het als haar taak zou zien het maatschappelijke leven in een keurslijf te dwingen, zou ook de middenstand de keel dichtknippen.

Nu moet het ook weer niet zoo worden, dat de middenstand aan zijn lot wordt overgelaten. Handels- en vakonderwijs dient te worden bevorderd. Dit zal kunnen gebeuren door een regeling als vervat in de Vestigingswet-kleinbedrijf. Maar zoo'n wet zal met de grootst mogelijke zorgvuldigheid gehanteerd moeten worden. Zulk een wet zij een wet ter bevordering van de belangen van den middenstand, een wet om den middenstand sterk te maken. De vraag of aan vestiging van middenstanders behoefte bestaat, blijve bij de toepassing van die wet buiten beschouwing. Op het oogenblik wordt, lijnrecht tegen de bedoeling der wet in, wel rekening gehouden met het behoefte-element. Zoo laat

men bij de examens voor het middenstandsdiploma slechts een bepaald percentage der kandidaten slagen. Valt men buiten dit percentage, dan krijgt men het middenstandsdiploma niet. Dit beteekent een beperking van de vestigingsvrijheid.

Slechts in vrijheid zal de middenstand zich een menschaardig bestaan kunnen verzekeren, slechts in vrijheid zal hij tot bloei kunnen komen.

In middenstandskringen pleegt de gezinsband sterk te zijn, plegen werklust en spaarzaamheid te leven; in een zelfstandigen middenstand worden menschen gekweekt, voor wie vrijheid en verantwoordelijkheid één en hetzelfde begrip zijn en die dan ook in staat zijn vooraanstaande functies in de maatschappij te bekleeden, menschen waaraan ons land behoefte heeft.

Dit blijve zoo. En daarom zal de middenstander die zijn taak begrijpt en zal ieder, die het inzicht van welk belang de middenstand voor onze samenleving is, zijn stem uitbrengen op de partij, die vrijheid en verantwoordelijkheid in haar vaandel draagt, de partij die monopolies bestrijdt, de partij die onderlinge samenwerking der bedrijfsgeenooten op basis van vrijwilligheid bevordert wil, kortom: de Partij van de Vrijheid:

Lijst 5

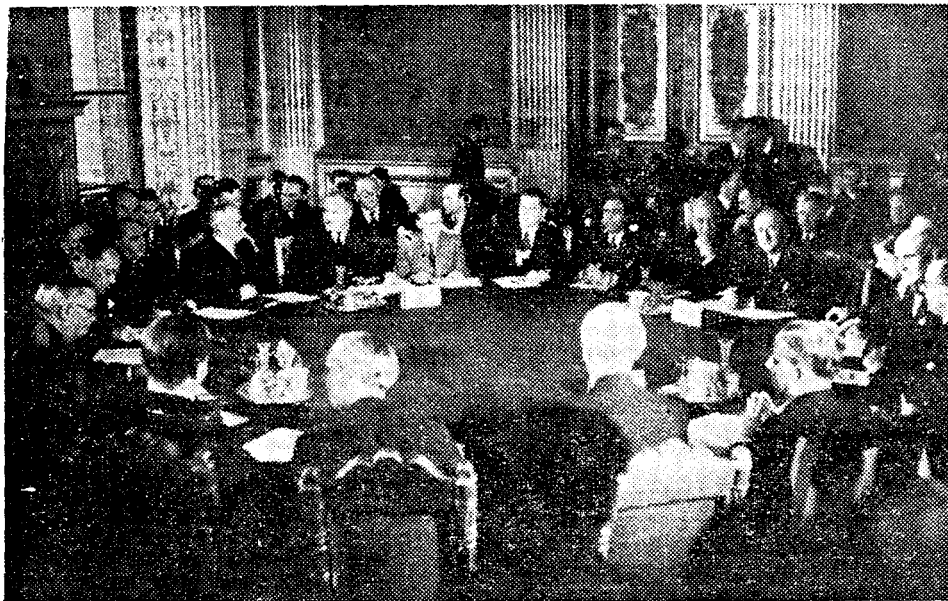
OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht. — In 10 punten. — Dagboek van Nederland. — Doel en streven van de Partij van de Vrijheid. — De School in den strijd voor de Vrijheid. — Drs. Kort-hals op de vergadering in Rotterdam over het regeeringsbeleid en de Indische quaestie. — Poekoelan Tamboer (Tsjiang kai Sjek over Ned.-Indië). — Mr. Oud over de Partij van de Vrijheid. — Beknopt program van de Partij van de Vrijheid. — Journalistiek verval. — Zes wenschen voor het wegverkeer. — De Kamercandidaten van de Partij van de Vrijheid.

buitenlandsch overzicht

Op de lange baan

Voordeelen voor de Russen

De conferentietafel

Men zou wenschen, dat het instituut van de Vereenigde Naties besloot tot een herdruk in zeer vele exemplaren van het voortreffelijke boek „Peacemaking 1919”, geschreven door Harold Nicolson. Ieder, die zich bezig houdt met de voorbereiding of het sluiten van den vrede, die nog altijd op den tweeden wereldoorlog volgen moet, zou dit werk gelezen moeten hebben. Nicolson behoorde in 1919 tot de Engelsche deskundigen, bij de vredesconferentie; hij heeft nauwkeurig en tevens met de spherische kracht van een kunstenaar, zijn ervaringen uit die periode onmiddellijk vastgelegd en in 1933 — toen men op tijdsafstand kon zien welke fouten er waren gemaakt — heeft hij winst en verlies aangegeven van de onderhandelingen, waar hij, dertien jaar geleden, op bescheiden wijze aan had meegewerkt.

Op 11 November 1918 werd de wapenstilstand gesloten, ruim twee maanden later — 18 Januari 1919 — kon de eerste plenaire zitting van de vredesconferentie worden geopend. Men glimlacht, wanneer men thans leest hoe Nicolson het tracht te vergoelijken, dat de conferentie eerst zoo laat begon. Thans is men, een jaar na den wapenstilstand, nog met de voorbereiding van de conferentie bezig. Destijds werd de tusschenpoos van twee maanden wel noodig geacht, omdat de haat-gevoelens eerst wat tot afkoeling gekomen moesten zijn. Het is wel merkwaardig, dat thans, na een oorlog, waarin de Duitschers oneindig veel meer gruwelen hebben bedreven, het gevaar veel minder groot is, dat de vredesconferentie onverstandige besluiten zal nemen, tengevolge van al te felle haat- en wraakgevoelens bij de overwinnaars. Niet zooals toen, heeft de naoorlogische verkiezing in Engeland een lagerhuis opgeleverd, vervuld van primitieve revanche-gedachten, niet zooals toen houdt de Daily Mail de publieke opinie op kookhitte; in 1919 wilde men geen voedsel naar Duitschland sturen en den keizer ophangen, thans leeft Engeland krap om de verslagenen te voeden en bespeurt men slechts weinig ongeduld, wanneer het proces te Neurenberg, door correcte rechtspleging, slechts traag voortgang vindt.

Geen moedgevend begin.

Is de wereld dan vooruitgegaan? Tot nu toe zijn er geen symptomen, die daar op wijzen. De ministers van buitenlandsche zaken van Amerika, Rusland, Engeland en Frankrijk, zijn nog maar pas met hun besprekingen begonnen en het is nog wat vroeg voor pessimisme. Maar moedgevend

Voor een vrije uitoefening

van bedrijf en arbeid:

Stemt op

„DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID”

is het begin toch niet geweest. In 1919 ontbrandde er, wanneer de behandeling der overwonnenen ter sprake kwam, onvermijdelijk een moreele, een ethische strijd. Voortdurend heerschte er spanning of de vrede Wilsoniaansch, dan wel Carthaagsch zou worden. Tenslotte is een compromis bereikt, dat juist door zijn tweeslachtigheid veel ellende heeft teweeg gebracht. Hoeveel kwaad men van den vrede van Versailles en de andere verdragen echter ook zeggen kan, men had destijds in de veertien punten van Wilson toch een vaag programma voor een toekomstige wereldorde en bovenal, men gaf zich er bij de besluiten die men nam, toch eenigermate rekenschap van, wat de beslissingen voor het overwonnen land zouden betekenen.

En thans? Zelfs vage normen worden niet algemeen aanvaard. Zoolang het woord democratie een spraakverwarring veroorzaakt, lijkt het onmogelijk om een algemeen begrepen ideaal voor alle volken na te streven. Wie heeft den indruk, dat de overwinnaars zich gezamenlijk ernstig bekommeren om het toekomstige welzijn van de overwonnen landen?

Onderlinge verdeeldheid.

Veel meer dan in 1919 zijn thans de overwinnaars onderling verdeeld. Er kan vrijwel geen punt ter sprake komen, of de belangen van den eenen vrede-maker botsen met die van den anderen. Nu behoef dat niet noodzakelijkerwijs op ruzie uit te

loopen: men kan met geven en nemen, lang doorgaan en bovenal, men kan vele zaken op de lange baan schuiven. Maar men vraagt zich af, wat dat tenslotte voor een vrede moet worden, wanneer er niet gewerkt wordt naar een heldere conceptie, doch slechts geschermteld om eigen belangen. Deze week heeft men een voorproefje van zulke onderhandelingen gehad. Men is begonnen met de bespreking van de Italiaansche problemen. Allereerst met de schadevergoeding die dat land zou moeten betalen. Rusland vroeg voor zichzelf honderd miljoen dollar en voor Zuid-Slavië, dat zwaar door de Italianen geleden heeft, tweehonderd miljoen. Engeland en de Vereenigde Staten betoogden, dat het land nu al den Anglo-Amerikaanschen steun niet kan missen; zij achtten Italië derhalve niet in staat tot een schadevergoeding in geld. De Russen bleven niet op hun stuk staan, doch namen er genoegen mee, dat een commissie zou onderzoeken in hoeverre Italië tot eenigerlei herstelbetaling in staat was. De commissie is reeds bijeengewoest en men kwam tot de conclusie, dat het tenminste een jaar zou vergen om een nauwkeurig onderzoek in te stellen naar de Italiaansche capaciteit tot betalen.

Moet deze kwestie nu een jaar duren? De berichten zijn niet duidelijk. Men meldde ook, dat men een snellere procedure overwoog. Er is trouwens meer onduidelijk in de berichtgeving over deze conferentie. De zittingen zijn niet openbaar, de communiqué's zijn vrij beknopt en zelfs journalisten van belangrijke couranten weten tot dusverre niet veel meer te melden, dan de al of niet vroolijke gelaatsuitdrukking van de ministers, hun al of niet kwieken gang enz.

Het zag er naar uit, dat vooral de belangen van Engeland en Rusland met elkaar in strijd zouden komen, wanneer er over den toekomstigen status van Libye zou worden gesproken. De Sowjet Unie had immers reeds tevoren den wensch kenbaar gemaakt, dat de Vereenigde Naties aan haar alleen de voogdij over Tripoli zouden toevertrouwen. Zulk een machtige positie van Rusland, bij een kwetsbaar punt van Englands imperialen verbindingsweg, kon Bevin onmogelijk gedoogen. Het bleek echter, dat de Russische soep niet zoo heet gegeten behoeft te worden. Molotow wilde er genoegen mee nemen, dat Tripoli namens de V. N. zou bestuurd worden door een Rus, die een Italiaan als plaatsvervanger onder zich zou krijgen en bijgestaan zou worden door een internationalen raad van advies, bestaande uit vertegenwoordigers van Amerika, Engeland en Frankrijk. Maar zelfs zoo leek het Bevin nog te gevaarlijk. Op welk moment de Engelschman met zijn tegenvoorstel gekomen is, kan men uit het communiqué niet opmaken, maar Bevins propositie moet iets van een troef gehad hebben: onmiddellijke onafhankelijkheid voor Tripoli en Cirenaiqa, die tot één staat vereenigd worden. Wat kon de Sowjet Unie, kampioen voor de vrijheid van koloniale volken, anders doen dan dit royale voorstel aanvaarden? Edoch, zij aanvaardde het niet en eens te meer werd de wereld herinnerd

STALEN MEUBELLEN „GISO"-LAMPEN

aan den belangenstrijd tusschen de overwinnaars. Daar ook het Amerikaansche en Fransche voorstel niet aanvaard werden, kwam men over Noord-Afrika Maandag niet tot overeenstemming.

Over één onderwerp is men het wél spoedig eens geworden: de Oostenrijksche aanspraken op Zuid-Tirol zijn afgewezen. Algemeen is de beslissing van 1919 over Zuid-Tirol als een ernstige principieele fout gevoeld. Thans had men de gelegenheid die fout te herstellen, maar men heeft dat niet gedaan. De reden daarvan moet wel zijn, dat men, of althans Rusland, aan Italië gebieden wil ontnemen in de buurt van Triëst. Al te zeer kan men den bondgenoot van den allerlaatsten oorlogstijd toch ook weer niet dupeeren: dan moet hij Zuid-Tirol maar behouden. Zoo blijft de Oostenrijksche kano even klein, en de kans op schipbreuk wordt grooter dan ooit.

Gebrek aan perspectief.

Hoewel men in de landen, die het zwaarst door den oorlog getroffen zijn, pas goed aan den wederopbouw kan beginnen, wanneer men althans eenigszins weet, welke toekomstmogelijkheden er nog open zijn, in welken omvang er industrie zal zijn toegestaan, hoe de grenzen zullen loopen enz., schroomt geen der overwinnaars een zaak op de lange baan te schuiven, wanneer het eigenbelang daardoor bevorderd wordt. Men ziet het te Parijs, men zag het ook tijdens de bijeenkomsten van den veiligheidsraad. Reeds na 1918 heeft het te lang geduurd, voor de wereld enig houvast voor de toekomst had. Nicolson noemt als de voornaamste fouten van de conferentie van 1919: geen scherp omlijnd programma en geen tijd-tabel, waarbij het belangrijkste vóór behoorde te gaan. De regeling van Duitschlands toekomst is wellicht de belangrijkste kwestie heden ten dage. Toch komt dit vraagstuk pas achteraan op de agenda en dan nog slechts voor een preliminair onderzoek. Molotow voelde er niet voor, een concreet plan van Byrnes over de toekomst van Duitschland in behandeling te nemen en ook tegen het voornemen om Oostenrijk op de agenda te plaatsen, heeft de Russische minister van buitenlandsche zaken zich verzet.

De tijd werkt voor Rusland.

Nogmaals, het zijn niet de Russen alleen, die zaken uitstellen wanneer hun dat te pas komt. Maar men kan de stelling verdedigen, dat, wat de machtsposities in Europa betreft, de tijd in het algemeen in het voordeel van de Russen werkt. Rusland is zich snel aan het herstellen van de slagen, die de oorlog het heeft toegebracht. Ziet men Russische couranten, dan valt het op, dat telkens en telkens weer, de meeste ruimte wordt ingenomen door artikelen over onderdelen van het nieuwe vijfjarenplan. Men schrijft enthousiast over de fabricage van een half miljoen auto's; men trekt ruim 42 milliard roebel uit voor den bouw van nieuwe woningen; de zware industrie zal ontwikkeld worden tot een hoogte als nooit te voren bereikt. Men heeft er niet aan te twifelen, of het Russische volk in staat is, te volbrengen wat het zich tot taak heeft gesteld. De uitvoering van het vijfjarenplan zal niet alleen het levenspeil doen stijgen, ook de macht van Rusland in Midden- en Zuid-Europa zal er zeer door toenemen. Thans is men in verscheidene buurlanden van de Sowjet Unie nog op een zekere economische hulp van het Westen aangewezen. Wanneer Rusland in staat zal zijn, deze landen gaandeweg te betrekken in de eigen geleide economie, zal een groot deel van Europa nog meer gesloten zijn voor het Westersche kapitaal, dan het nu reeds is.

In dezen tijd, waarin veel wordt uitgesteld, stijgt Ruslands macht. Dat de Amerikanen lang het monopolie van de atoombom zullen bezitten, gelooft niemand en in die gebieden, waar de Sowjet Unie bezettingstroepen heeft, hebben de linkse partijen alle gelegenheid om een communistisch-socialistische hervorming door te voeren, die niet licht meer ongedaan zal worden gemaakt.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

DONDERDAG 25/4

— De Regeeringsvoorzichtingsdienst deelt mee, dat de regering na de besprekingen op de Hooge Veluwe in staat is de Indische kwestie in vollem omvang aan de Staten-Generaal voor te leggen (wel wat laat) en dat daarna dr. Van Mook met nieuwe instructies naar Batavia zal terugkeeren.

ZATERDAG 27/4

De regeering-gemachtigde in algemeenen dienst, J. J. Vorrink, verdedigt zich op een bijeenkomst te Amsterdam in een door de Vara uitgezonden rede tegen aantijgingen naar aanleiding van de zaak-Arnold Meijer: een den verkiezingsstrijd onfrisch vertriebelende aangelegenheid.

MAANDAG 29/4

— De dag, waarop het een jaar geleden was, dat de voedselvliegtuigen boven uitgehongerd Neder-

land verschenen. De Koningin ontvangt bij deze gelegenheid een bloemenhulde van de R.A.F.

— De minister van financiën doet in de memorie van antwoord over zijn nota inzake het financiële beleid, mededeeling van zijn plannen voor vermogensheffingen ineens. Ook kondigt hij uitbreiding van den beurshandel aan.

— De Rotterdamse hoofdcommissaris van politie tijdens de bezetting, J. P. Roszbach, wordt door het bijz. gerechtshof te 's-Gravenhage, tot 5 jaar veroordeeld.

— Voor het bijz. gerechtshof te 's-Hertogenbosch, wordt tegen den N.S.B.-er graaf de Marchant et d'Ansembourg de doodstraf geëischt.

DINSDAG 30/4

— De verjaardag van Prinses Juliana wordt weer in vrijheid gevierd.

— Bekend gemaakt wordt, dat dit jaar geen

somertijd zal worden ingevoerd.

— In de Tweede Kamer wordt de voorgestelde wijziging van de herzieningsprocedure voor de Grondwet behandeld. De beraadslagingen worden na de algemeene beschouwingen opgeschort tot Donderdag, omdat de regering den Raad van State wil raadplegen over het door den r.k. afgevaardigde v. Maarseeven geopperde denkbeeld, bij deze gelegenheid art. 192 der Grondwet te schrappen (dit artikel behelst het verbod dienstplichtigen der landmacht tegen hun wil overzee te zenden).

WOENSDAG 1/5

— Aangekondigd wordt dat minister Logemann Donderdag in de Tweede Kamer een verklaring over het beleid inzake Indië zal afleggen.

— Bekend gemaakt wordt, dat het ontwerp-vermogens-aanwasbelasting niet vóór de verkiezingen in het parlement zal worden behandeld.

DOEL EN STREVEN van onze Partij

ede van Mr. C. H. TELDERS

In een vergadering van de Partij van de Vrijheid, onlangs te Leiden gehouden, eeft mr. C. H. Telders een rede gehouden taraan het volgende is ontleend.

De strijd om de vrijheid

De vrijheid, aldus mr. Telders, is niet eens voor al gegeven goed, maar een kens weer te veroveren kostbaar goed. De vrijheid begon voor ons als de strijd gen Spaansche dictatuur. En daarna ramen de bedreigingen van Frankrijk en itschland. Lodewijk XIV, Napoleon, illem II en Hitler, zij hebben het allen gelegd. Dit was onze uitwendige vrijheid. ize inwendige geestelijke vrijheid loopt rallel. Tegen Spanje ging het tevens om geestelijke vrijheid.

De geest, van den kerkelijken dwang vrijd, verdroeg ook niet langer den polieen dwang van een absoluut koningschap. Engeland in 1649, in Frankrijk pas in 2 vielen de hoefden der absolute vorsten. Zoo min als de geest een absolute kerk ldt, zoo min duldt hij een absoluut kogschap en zoomin duldt hij een absoen staat, zooals in de laatste jaren tegeefs aan de wereld is gepleit door deze akzalvers Hitler en Mussolini, die veel den, maar den geest, den christelijken st, niet.

Iet is nu een eeuw geleden, dat hier te de door Thorbecke de staatkundige izequentie is getrokken uit deze ontckeling van den geest. Hij bewerkte in e monarchie de ministerieele verantordelijkheid en daarmede, wat men emt, het parlementaire stelsel. En wanr wij nu al het gezegde samenvatten éenen, dan zien wij, dat dit parlemenre stelsel in de constitutioneele mochie nu juist niet een stelsel is, dat met ang is opgelegd en met dwang wordt ande gehouden. Het is een stelsel, dat geen enkel opzicht het levende dooden i. Integendeel. Het is een stelsel, dat eel past bij den christelijken geest, nt het is het aanzijn van de ware mede, de methode van regeering bij persie, de regeering bij onderling overleg. Wij weten, dat wij onzen parlementaireeringsvorm moeten handhaven tegen e verdrukking in, maar wij weten ook, wij ons ernstig zullen moeten zetten i verbetering van de werkwijze van het lement. Meer leden, en daardoor beter rkerverdeling, en meer plaats voor jonen, die het vak van regeeren willen ren. Want dat vak ken je zoo maar t!

De vrijheid is dus niet iets, dat ooit is eikt, of voor goed is gevestigd. Zij is : niet langer de vrijheid van de eene ep tegenover de onvrijheid van een lere groep. Maar zij is de vrijheid van n, omdat zij is de vrijheid van een thode van wetgeving en regeering, rbij alles in het openbaar geschiedt, rbij in vrijheid alles besproken kan rden, beoordeeld en zoo noodig veroordld; leven in een parlementairen staat, t aan het hoofd de onbestreden allerzen geëerde telgen uit het vorstenhuis i Oranje, is vrij, waarlijk leven.

ir komt nog iets bij. De absolute macht i Kerk en Vorst, die de vrijheid in den sloeg, is verbroken. Daarvoor in plaats is gekomen een macht die betrekijk is, d.w.z. een macht, die verantrdelijk is aan het parlement.

Maar er zijn meer machthebbers in de atschappij. Daar is b.v. de eigenaar van ductiemiddelen, de werkgever. Ook te en aanzien stelt de geest, die de vrijd wil, zijn eischen. Ook zijn macht mag : willekeurig, absoluut zijn, maar bert te worden gebonden aan de eischen . verantwoordelijkheid, zoowel voor de ligheid van den staat als voor de veiligd van de levensbelangen van anderen, ral van de werknemers.

it is de samenhang, zooals wij dien i. Bezien wij thans, wat bedrijfsorgantie à la Vos en socialisatie eigenlijk ekenen. Niet anders dan dit, dat de eele economische macht, die over de ooze eigenaren van productiemiddelen ondernemers is verdeeld, wordt samenald in de ééne vuist van de Overheid. nneer dit zou gebeuren, dan heeft de st-Europeesche mensch vergeefs zijn wenlangen strijd om de vrijheid gedden. En dit weiger ik te gelooven.

an zoude immers de staat een macht ben, die de macht van de Middeleeuw-

sche Kerk, van den absoluten vorst en van den dictator, te samen genomen, nog verre zou overtreffen. Die socialistische staat zou den mensch, op geestelijk gebied, op politiek gebied, en dan ook nog op economisch gebied in zijn greep hebben en in zijn greep houden.

Wij zouden weer slaven zijn; alles zou weer geheim toe gaan, zonder openbaarheid.

De partijen tegenover en naast ons

Er staan, aldus mr. Telders, in den eeuwigen strijd om de vrijheid op dit moment eenige partijen naast ons en eenige tegenover ons.

Tegenover ons staan:

1. de communisten, die hun bevelen krijgen van buiten onze grenzen en zich daardoor doen blijken als vijanden van onzen staat, in onzen staat;
2. de socialisten. Dat vliesje personalisme laat ik nu maar als een pakpapieretje uit den bezettingstijd vallen. Wij wijzen hen af, of liever, wij kunnen niet anders dan hen afwijzen; ons beginsel is die afwijzing zelve. Zij meenen eens voor al een stelsel te hebben gevonden, dat in hun beperkten blik met historische noodwendigheid aan den mensch moet worden opgedrongen. En als dit met veel dwang en met vernieling van den vrijen geest en met oneindig leed zal zijn gevestigd, dan wordt het heil beloofd. Wij passen voor dat heil. Want de staat als de absolute machthebber in economische en sociale zaken is een nog afgrijselijker euvel, dan een absoluut vorst, dan een dictator als een Hitler, ooit zijn geweest.

Naast ons staan de partijen van rechts. De Partij van de Vrijheid onderscheidt zich evenwel van rechts in zooverre als zij niet kan erkennen, dat het christelijk dogma eens voor altijd zoude aangeven, welke de inhoud van 's lands wetten zou behooren te zijn. Voor de Partij van de Vrijheid is het Christendom minder star en daardoor meer levend, naar haar gevoelen. Het Christendom is voor haar de kennis van de methode, de telkens noodige wetten tot stand te brengen, na onderling beraad en gezamenlijk besluit.

De groei naar de Partij van de Vrijheid

Nu was er allerwegen behoefte aan een groepeerings, die vrij van de socialistische

ideologie, maar ook vrij van kerkelijk dogma, niettemin zou deelnemen aan het herstellen en vernieuwen van ons Koninkrijk. Niet alle vrijzinnig democraten gevoelden zich zoo geestelijk vermoed, als de partijleiding, die de luwte van den wal van de Partij van den Arbeid opzocht, maar dusdoende aan lager wal is terecht gekomen. Vele, tot dusver politiek onverschilligen, zagen het dreigende onheil en zochten een leger onder helderbewust commando.

Ook uit Christelijk Historische kringen waren er, die de nauwe toenadering met de Anti-revolutionairen niet wilden volgen, omdat de vrijheid, bij dezen niet als voortdurend zich opnieuw ontwikkelend begrepen wordt. En dan was er de Liberale Staatspartij, van welke mijn diep betreurende neef de laatste voorzitter was geweest; maar zijn voorzitterschap had te kort geduurd en voor de partij al te spoedig steeg hij van partij-voorzitter tot nationale figuur; hem heeft de tijd ontbroken om de oude liberale partij van nieuw leven en van nieuw kader te voorzien. De L.S.P. was niet langer de verzamelaarsplaats van alle vrijheidlievende groepen en na den oorlog bleef zij een huls, waaromtrent men twijfelen kon hoe leeg zij wel was.

Men wenschte allerwegen een machtige partij ter verwerkelijking van het zuivere vrijheidsbeginsel, maar er was geen groep, aan welke men dit wenschte toe te vertrouwen.

Uit deze depressie is de storm losgebroken. Het begon te waaien uit den hoek van de jong-liberalen, de wind werd sterker, toen groepen van daklozen van zich deden hooren; het werd een orkaan, toen Stikker met den zegen van Cleveringa, al het nieuwe om zich vereenigde en in zijn vaart het oude meenam.

De Rechtsstaat

Na het voorgaande behoeft ik u niet lang uit te weiden over ons begrip van den rechtsstaat. Het leven mag slechts geregeld worden krachtens wetten, die uitgaan van regeering en parlement. Alle reglementen dienen in openbaarheid te worden tot stand gebracht. Wij dienen van te voren te kunnen overdenken en bespreken, door welke regeling wij ons zullen laten binden. Zouden er geheime bronnen van wetgeving zijn, niet toegankelijk voor het publiek, dan zoude de angst geboren zijn, want dan is de staat een monster.

Vrijheid en verantwoordelijkheid, èn dus openbaarheid in de wijze, waarop telkens de wettelijke maatregelen tot stand komen. Dan alleen komt de vrijheid van de menschelijke persoonlijkheid tot haar recht, zoover als deze telkens tot haar recht kan komen.

Den rechtsstaat hebben wij nog niet terug. De rechtsstaat eischt vrije bespreking van de wenschelijkheid van de voorgenomen maatregelen. Hij veronderstelt het bestaan van den man, die critiek uitoefent, van de oppositie. Maar kan een socialist wel een oppositie dulden? Wij?

Wij vragen erom, want zij doet ons helderder denken.

Den rechtsstaat hebben wij nog niet terug. Een regeering, zonder kiezersmandaat, als de huidige, mag, aan een parlement als het huidige, geen maatregelen van ingrijpend hervormenden aard voorleggen.

En als de regeering een voorontwerp voor bedrijfsorganisatie het daglicht doet zien, en tevens het betrokken publiek uitnodigt te laten weten wat het ervan vindt, dan worden de talloze rapporten met ernstige bezwaren betiteld als domme reactie! De man, die geen critiek kan velen zit niet in onze partij!

Wij hebben den rechtsstaat nog niet terug. Want er blijven al te veel politieke delinquenten in kampen gesloten, zonder behoorlijk vooronderzoek, zonder contact met een advocaat of zonder dat hun advocaat contact kan krijgen met hun dossiers, laat staan met de hoogst autoritair optredende advocaten-fiscaal. Tallooze menschen worden vastgehouden, voor wie het beter ware in de maatschappij terug te keeren.

De internationale situatie

Het spreekt vanzelf, dat er op dezen gigantischen oorlog een lange reeks van naweeën volgt. Maar wij hebben vertrouwen, aldus mr. Telders. Los van elk vredestractaat is de Organisatie der Vereenigde Volken geschapen, die niet ten doel heeft een bepaalden vrede, een bepaalden toestand te beschermen, gelijk haar voorgangster, maar die ten doel heeft het college te zijn, waar in het algemeen iedere mogendheid haar grieven kan ahangig maken. Daar kunnen deze grieven in het openbaar worden besproken, en in onderling overleg, zoo mogelijk, worden geregeld. Hier voelt men iets van het ware: het openbare overleg, waarbij voortdurend, telkens opnieuw, de ontwikkeling der naties kan worden onder het oog gezien en de middelen van aanpassing kunnen worden beraamd. Of dit gelukken zal is een tweede, maar het is het begin van de zuivere methode. En het is onze bijzondere taak er aan mede te werken, dat deze methode van openbaar overleg wordt verwerkelijkt, en dat de machtigen de kleineren tot hun recht laten komen en niet onrechtvaardig in een hoek duwen.

Het Indische vraagstuk

Ten aanzien van het Indische vraagstuk wilde mr. Telders 4 dingen vaststellen:

1. dat de eigen meesterschap van die gebieden, die daarvoor rijp zijn, ook het doel is geweest van onze politiek. De groote figuur van Prof. van Vollenhoven is in Leiden zeker niet vergeten;
2. dat op deze politiek, die belichaming vond in de Koninklijke rede van December 1942, niet kon worden teruggekomen;
3. dat evenwel de gebieden, die hun eigen meester zouden worden, niet mogen terugvallen van de hoogte, waarop zij door onze activiteit zijn gebracht, zoowel ten bate van de inheemsche bevolking zelf als tot heil van de wereld;
4. dat de Indische bevolking niet mag ondergaan in een toestand, in welken een kleine groep der bevolking zijn wil met geweld aan de andere groepen opdringt.

Wij zijn diep geschokt door het leed, dat aan de onzen en aan de inheemsche bevolking in Indië wordt aangedaan, en door het lot, dat ons de macht heeft benomen, al dat onrecht te voorkomen.

Bij de methode, die wij zouden kunnen accepteren, de methode van onderling overleg, past niet, dat één der partijen de menschen van den ander als gijzelaars in kampen houdt en zijn eigen bevolking terroriseert.

Er zijn thans onderhandelingen gaande in de afgeslotenheid van St. Hubertus op de Veluwe. Wij zijn onkundig, van wat er eigenlijk in Indië is gebeurd, en wij zijn onkundig omtrent hetgeen waarover nu onderhandeld wordt.

Wij moeten, aldus spr., op dit moment dus zwijgen over dit onderwerp. Maar t.a.v. de methode, waarop het onderwerp behandeld wordt, hebben wij onze eischen:

Geen fait accompli, doch openbare behandeling in parlement en pers. Eerst na dit openbaar overleg bestaat de mogelijkheid, dat wij met den uitslag vrede hebben en houden.

En het is ook voor Indië van groot belang, dat de regeling, die wij in onderling overleg tot stand zullen brengen, zal worden geschraagd door de instemming van het Nederlandsche volk, nadat dit op constitutioneele wijze is voorgelicht en geraadpleegd.

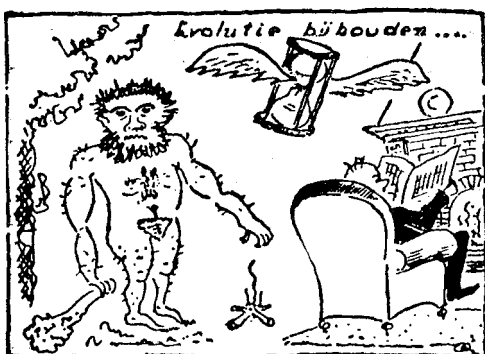
HET BOOMPJE

Er was eens een boompje. Een klein boompje, maar gezond en groeikrachtig. Het stond in een tuin, temidden van andere boomen en boompjes. En elk boompje had zijn eigen tuinman. Het merkwaardige van deze boompjes was nu, dat ze huisvesting verleenden aan een heeleboel vogeltjes, en deze vogeltjes waren geen gewone vogeltjes. Deze vogeltjes maakten namelijk onder elkaar uit wie hun tuinman zou zijn, en als een eenmaal uitgekozen tuinman hun niet beviel, zetten ze hem af, en kozen ze een nieuwe. Op een gegeven moment nu, was er een tuinman gekomen, die een nieuw idee had over het onderhoud van boompjes. Hadden de vroegere tuinlieden zich over het algemeen beperkt tot het snoeien van de takken, die andere in den weg zaten en dreigden in de toekomst te zullen verstikken, deze tuinman dacht: laat ik het anders aanpakken, ik omgeef het heele boompje met beton, waarin ik een aantal gaten maak op de plaatsen waar ik de takken wil hebben, dan hoef ik nooit meer te snoeien. Zoo gezegd, zoo gedaan. Hij begon van onderen af aan, met een betimmering, die een eindje van den boom af stond, waar de boom dus nog niet al te veel last van had. Bovendien was het winter, zoodat er van nieuwe takken nog niet veel te merken was. Maar allengs werd de bekisting hooger, en hooger, en het boompje begon er last van te krijgen, kreeg niet genoeg zon meer. Toen de tuinman ongeveer halverwege was gekomen, dacht hij, nu gaan we maar eens wat beton maken, maar laat ik het stiekem doen, anders merken de vogeltjes het te gauw, en die vinden het misschien niet goed. Plotseling, op een goeden dag, kwam de tuinman dus met een bak beton, en begon de ruimte tusschen de bekisting en het boompje op te vullen. Het boompje keek wat vreemd op, zoo een nauw corset, zou dat wel gezond voor me zijn? En de vogeltjes keken ook raar op, hoe moet dat nu, als het weer zomer is en het boompje wil, zooals gezonde boompjes dat nu eenmaal doen, dikker worden, dan kan dat heelemaal niet! Maar daar de tuinman net deed of hij niets van de vogeltjes merkte, ging hij kalm door, en begon nu een bekisting te maken om de onderste dikke takken. En na een tijdje goot hij die ook vol met beton, hier en daar een klein gaatje latende voor nieuwe takken, op plaatsen waar dat hem goed dunkte. En na verloop van tijd was het heele boompje omgeven door een nauwen, keiharden wand van beton. Hier en daar was een opening, waardoor tegen den zomer schuchter een takje naar buiten kwam steken, en erg vreemd knipperde tegen de zon, die het nog nooit had aanschouwd. Maar al gauw hadden ook die takjes een betonnen jasje gekregen. Het boompje echter, afgesloten als het was van zon en lucht, begon te kwijnen, en de vogeltjes die dat merkten besloten naar een ander boompje te gaan, dat nog vrij in den tuin stond. En ze besloten om, als ze weer een tuinman moesten kiezen, er zich eerst van te overtuigen, dat deze niet met beton zou werken!

De bekisting staat al ten deele om den boom van Nederland, aan ons om te voorkomen dat het beton niet wordt gestort!

K.

IN 10 PUNTEN

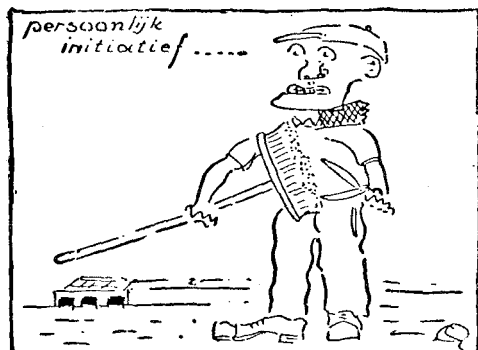

Op de eerste openbare vergadering van de Partij van de Vrijheid heeft mr. D. U. Stikker in de volgende tien punten samengevat wat de partij wil en nastreeft:

1e. dat de Partij van de Vrijheid allen wil vereenigen, die vooruitstrevend en het tempo van de evolutie willende bijhouden, niettemin onoverkomelijk bezwaar voelen tegen den ver-gaanden ordeningslust van meer linksche groepeerings als de P. v. d. A.;

2e. dat de Partij van de Vrijheid voorop stelt de erkenning van de hooge waarde van het persoonlijk initiatief omdat in de menselijke persoonlijkheid besloten liggen, alle krachten, die den mensch en de menschheid kunnen opvoeren tot hooger geestelijk en zedelijk peil;

3e. dat de Partij van de Vrijheid huldigt het beginsel van de verdraagzaamheid, de tolerantie, die door de eeuwen heen het zuurdeesem is geweest van het Nederlandsche volksbestaan;

4e. dat de Partij van de Vrijheid de sociale gerechtigheid in haar vaan voert met medewerking en medeverantwoordelijkheid van allen, die bij de voortbrenging betrokken zijn;

5e. dat de Partij van de Vrijheid herstel van den rechtsstaat eischt, opdat ieder burger weet, waar hij aan toe is. Te groote concentratie van bevoegdheden voert tot afhankelijkheid, willekeur en corruptie;

6e. dat de Partij van de Vrijheid het Nederlandsch geestesmerk van den christelijken grondslag van het volksbestaan vooropstelt zonder zich daarmede aan bepaalde dogmata te binden;

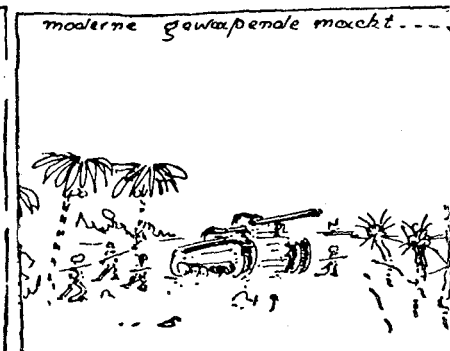
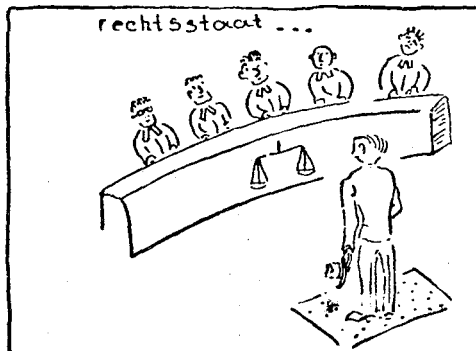
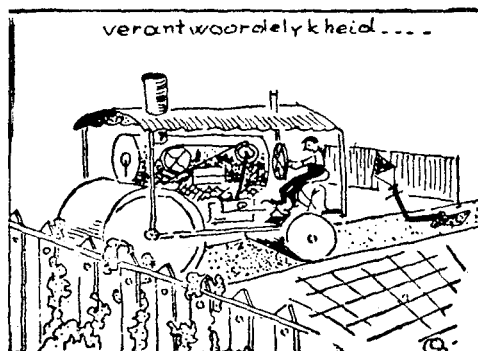
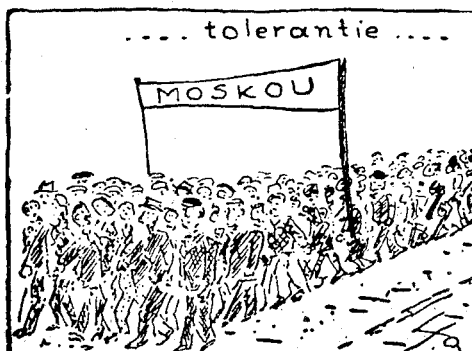
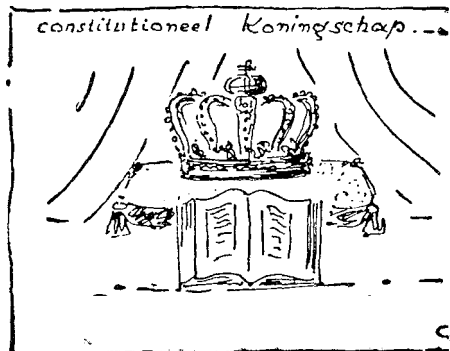
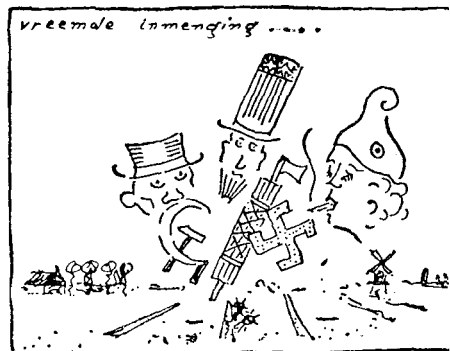
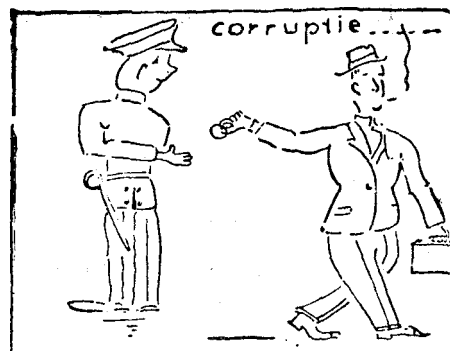
7e. dat de Partij van de Vrijheid wars is van buitenlandsche inmenging en als staatsgevaarlijk beschouwt diegenen, die hun instructies uit het buitenland ontvingen;

8e. dat de Partij van de Vrijheid het constitutioneele Koningschap onder het Huis van Oranje als het meest hechte bolwerk beschouwt voor onze nationale zelfstandigheid en de democratische en parlementaire waarden;

9e. dat de Partij van de Vrijheid de Rijkseenheid met eigen meesterschap zoveel mogelijk van de deelen van het Koninkrijk vooropstelt, dienovereenkomstig een moderne gewapende macht ter handhaving van onze onafhankelijkheid onmisbaar acht;

10e. dat de Partij van de Vrijheid — last but not least — de eenheid van ons volk wil trachten te bevorderen door samenwerking met allen, die op basis van verdraagzaamheid het gemeenebest in vooruitstrevenden zin willen dienen.

Laat daarom al wat politiek-vrijzinnig denkt in Nederland het appèl tot verzamelen volgen, omdat daaruit de kracht kan groeien, die de gedachte der vrijheid blijvend tot gelding zal doen komen.

PARTIJ VAN DE VRIJHEID

Groote Openbare Vergadering

op ZATERDAG 11 MEI, 's middags half 4 in de
KURZAAL TE SCHEVENINGEN

SPREKERS:

Mr. G. VONK

oud-Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië

Drs. H. A. KORTHALS

Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal;
Lid van de parlementaire commissie-Indië

Prof. Mr. A. N. MOLENAAR

KOMT ALLEN,
BRENGT VRIENDEN
EN KENNISSEN MEE!

Van het school-erf

De school in den strijd voor de vrijheid

Toen de civiele Deutsche autoriteiten van de militaire bezetting het burgerlijk bestuur over ons gebied hadden overgenomen, stond het wel vast, dat de aanslag op de Nederlandsche school niet lang zou uitblijven.

Wat den machthebbers van het Derde Rijk thuis gemakkelijk gelukt was, de school in dienst te stellen van hun politieke streven, zou hier echter minder vlot verlopen. De Nederlandsche onderwijzer beschikte over meer ruggegraat dan zijn Deutsche collega, in wien het Pruisische militarisme en verdraaid chauvinisme van kindsaf ingegoten waren. In 1866 kon Oscar Peschel schrijven: „Der preussische Schulmeister hat die Schlacht bei Sadowa gewonnen“ („Ausland“ 1866), en we beweren niets te veel, als we zeggen, dat voor het uitbreken van den eersten wereldoorlog de Deutsche onderwijzers weer „opgevoed“ werden tot instructeurs van de schooljeugd, die straks met de wapenen de beschaving (de Deutsche!) zouden moeten beschermen en brengen. Den smartelijken weg, dien het Deutsche volk nadien moest opgaan, kennen we, nochtans: den Duitschers had hij weinig geleerd. Hitler en zijn medewerkers kostte het weinig moeite wederom de Deutsche onderwijzers en de Deutsche school dienstbaar te maken aan hun politiek streven. En men behoeft slechts „Mein Kampf“ te lezen, om te weten, waartoe de Deutsche jeugd moest worden opgevoed.

De Nederlandsche onderwijzer is altijd min of meer pacifist geweest en naar de meening van velen verwaarloosde de Nederlandsche school de opvoeding van de jeugd tot een gezond nationaal besef. De algemeene klacht in de periode tusschen den eersten en tweeden wereldoorlog was, dat het Nederlandsche kind minder van zijn eigen land en volk en historie wist dan van het buitenland. En wanneer destijds in de Tweede Kamer geklaagd werd, dat onze kinderen het volkslied niet leerden of zongen, dan moet dit verklaard worden uit het feit, dat bepaalde politieke groeperingen daaraan geen goed hebben gedaan al was het verschijnsel gelukkig niet algemeen.

Vóór het uitbreken van den tweeden wereldoorlog was de situatie in dit opzicht sterk verbeterd. De droeve en blijde gebeurtenissen in ons Vorstenhuis hadden ook tot de jeugd gesproken.

De brutaler wordende aanvallen op de Nederlandsche school door de nazi's en hun satellieten deden vele onderwijzers besluiten zich in de rijen der illegale strijders te plaatsen. Velen hebben daar prachtig werk verricht; een groot aantal is in den strijd tegen den overwerldiger gevallen. De natie herdenke wat deze jonge en in den dienst vergrijsde onderwijzers en onderwijzeressen in den strijd voor Neerlands hoogste goed gedaan hebben!

Maar ook de onderwijzers en onderwijzeressen, die hun arbeid in de school voortzetten, hebben hun aandeel in den grooten strijd geleverd. Zij hebben er toe bijgedragen, dat onze Nederlandsche jeugd voor het overgrote deel gevrijwaard bleef van het nazi-gif. En wij mogen dan nu met een wat losbandige, danslustige en moeilijke jeugd te kampen hebben, dit staat vast: een vergiftigde jeugd hebben wij niet. Wanneer geregelder onderwijs, rust in de school, ruimere mogelijkheid tot sport, ontspanning en natuurgenoet terugkeeren, zullen de na-oorlogsche moei-

lijkheden met de kinderen van dezen tijd verdwijnen.

De Nederlandsche onderwijzers hebben, ondanks het feit, dat N.S.B.-inspecteurs, -burgemeesters, -wethouders en -schoolhoofden soms het hun zeer moeilijk maakten, niet opgehouden de hun toevertrouwde jeugd te wijzen op wat Nederland groot maakte en groot deed zijn: vrijheid, ondernemingslust, werkzaamheid, naastenliefde, verdraagzaamheid en verbondenheid met het Oranjehuis.

En toen dan ook onze Landsvrouwe haar jongste onderdanen begroette in steden en dorpen, klonken Haar de oude volksliederen als nooit te voren tegen. De Nederlandsche jeugd kende de volksliederen en jubelde zijn liefde voor onze Koningin uit in den frisschen kinderzang, welke Hare Majesteit zichtbaar bewoog.

Het is goed en noodig, dat de natie in dezen tijd mede herdenkt, wat de Nederlandsche school in den strijd voor de vrijheid heeft gedaan.

Bekende wolkjes aan den politieken hemel

Aan de kim van den politieken hemel verschijnen enkele, het Nederlandsche volk — we zouden zeggen: helaas — welbekende wolkjes. De groote politieke gebeurtenissen: de kwestie-Indië en de verkiezingsstrijd, zijn wellicht oorzaak, dat ze aan de aandacht van velen ontsnappen, maar dat neemt niet weg, dat ze er zijn.

Tijdens het congres der Chr. Hist. Unie heeft prof. dr. Haitjema geduid op de mogelijkheid, dat opnieuw de schoolstrijd zal ontbranden.

Elspeet op de Midden-Veluwe heeft, als eerste plaats na de Bevrijding, weer een schoolkwestie: een nieuwe Herv. school komt naast de reeds bestaande. Tijdens het debat prof. Schermerhorn—prof. de Vries, heeft de laatste uitgesproken, dat de onderwijsvernieuwing van prof. v. d. Leeuw hem te vaag was en een nieuw clericalisme te vreezen valt.

Veel problemen

Veel problemen beheerschen thans het onderwijs. We noemen slechts enkele van de belangrijkste: den nood bij het onderwijs. In één hoofdinspectie moeten er, naar we vernamen, zes honderd onderwijzersvacatures zijn en leerkrachten kan men niet vinden, de meest fantastische aanbiedingen ten spijt, dan het vraagstuk van den Bijbel in de openbare school en de verbijzondering van de Openbare school door de uitbreiding, of liever gezegd de toekenning van meer invloed aan de ouders.

In sommige gemeenten schijnt voorts het herstel van door de oorlogsomstandigheden geleden schoolgebouwen verre van vlot te verlopen door den niet openlijk tot uiting komenden maar niettemin bestaanden schoolstrijd. Rest nog de deining rondom de salariering van de onderwijzers, die alarm geblazen hebben.

De minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen heeft op het Vernieuwingscongres in Utrecht medegedeeld, dat de regering zoo overtuigd is van de noodzaak van de verbetering der onderwijssalarissen, dat deze regeling de voorkeur heeft gekregen. Ook het invasie-geld zal uitbetaald worden. Deze mededeeling, vlak voor de verkiezing, zal ongetwijfeld op vele onderwijsmensen indruk maken.

Dat de verbetering nog vóór de verkiezing tot stand komt, gelooven wij niet. De toekomstige regering en Staten-Generaal zullen er dus wel over moeten beslissen. Het is dan ook goed en noodzakelijk, dat de bij het onderwijs betrokkenen kennis nemen van hetgeen de Partij van de Vrijheid in haar beknopt programma aangeeft.

We lezen daar o.m.:

Op de Openbare school worde den leerlingen kennis van den Bijbel bijgebracht.

De financieele gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs blijve gehandhaafd, doch maatregelen dienen getroffen te worden om de openbare school in de practijk gelijke mogelijkheden te bieden als de bijzondere. Verbeterde opleiding en bezoldiging van den onderwijzer.

Zoals men ziet, heeft ook de Partij van de Vrijheid aan de onderwijszaken haar volle aandacht gewijd. Deze enkele punten bewijzen reeds, hoe in de Partij de huidige problemen bekend zijn en welke oplossing men ziet.

- * Eigen berichtgeving uit binnen- en buitenland.
- * Eigen beschouwingen over de binnen- en buitenlandse politiek.
- * Eigen expeditie-verbindingen, waardoor in geheel Nederland de couranten op den dag van uitgifte worden bezorgd.

ABONNEMENTSPRIJS
f 5.50 per kwartaal

Proefnummers op aanvraag gedurende veertien dagen. Postbus 1056, Rotterdam.

**Nationale
Rotterdamsche
Courant**

vies kunnen geven. Op deze wijze zal het parlement beter dan voorheen zijn taak kunnen vervullen. Met het inschakelen van de vrije organisaties bedoelde spr. uiteraard niet het inschakelen van de vangarmen van minister Vos. Gelukkig zijn de bedrijschappen van deze regering ook door het N.V.V. verworpen.

Met betrekking tot het weer op gang brengen van het economische leven is de regering verre onder de maat gebleven. Het vraagstuk der kolenvoorziening is totaál onvoldoende aangevat. De bureaucratie tiert welig voort en verstikt elk initiatief. Met betrekking tot de saneering der overheidsfinanciën heeft men ook nog niet veel meer gedaan dan geconstateerd, dat wij er slecht voor staan. Dit alles is diep bedroevend, vooral indien wij een gezonde sociale politiek zullen moeten gaan voeren. Voor de Partij van de Vrijheid is de sociale gerechtigheid een van de belangrijkste punten.

Vervolgens heeft de heer Korthals nog enkele woorden gewijd aan het Indische vraagstuk.

Spr. wees er op deel te hebben uitgemakt van de parlementaire delegatie, die naar Indië is geweest. Hij zeide daarom zich angstvallig te zullen onthouden van het mededeelen van dingen, die aan het parlement, waaraan de delegatie verslag moet uitbrengen, nog niet bekend zijn. Hij kon dus slechts in het algemeen eenige mededeelingen doen en constateerde dan, dat wij hier in Nederland over Indië niets, maar dan ook totaal niets wisten. Van het straatbeeld af tot aan de politieke situatie toe waren wij in Nederland van niets op de hoogte. De voorlichtingsdienst, die in handen van de overheid was, is totaal onvoldoende geweest en in zijn taak te kort geschoten. Begrijpelijk is dat, aangezien aan het hoofd van dien dienst in Indië niet een journalist stond, maar een leeraar in de scheikunde. Te Batavia was één dagblad. De hoofdredacteur daarvan, de heer Belonjé, heeft ontslag moeten nemen, daartoe gedwongen door de regering. Dat is toch zeker geen persvrijheid meer en daartegen protesteerden wij met alle macht, die in ons is.

Men spreekt met groote woorden over de bevrijding van Indië, doch er is nog steeds strijd in Indië, en die strijd is een voortzetting van den fascistischen strijd der Japanners tegen de westelijke mogendheden. De extremisten zijn niet anders te zien dan als fascisten. Vrijheid is er in Indië niet. Dat blijkt o.a. hieruit, dat een Indonesiër niet meer naar een Nederlander durft te komen uit angst, dat zijn kop er af zal gaan.

Dit is niet het moment om te zeggen: zoo moet de zaak geregeld worden. Het volk van Java heeft niet de gelegenheid zich over een regeling uit te spreken. Eerst zal er orde moeten heerschen. Vast staat wel, dat de Nederlander in Indië niet zal terugkeeren als de toean, die het voor het zeggen heeft, maar het volk van Indië, waarmee wij 3½ eeuw verbonden zijn geweest, mogen wij niet loslaten. Het is te hopen, dat er geen uitspraak in de Indische kwestie zal komen voor de verkiezingen en het is te hopen, dat de stukken op het schaakbord door de regering niet zoo zijn gezet, dat het spel niet op andere wijze kan worden voortgespeeld. Volledig staat de Partij van de Vrijheid achter de rede van de Koningin van 7 December '42.

Opmerkingen over het Indische vraagstuk

Redevoering van het Tweede Kamerlid Korthals te Rotterdam

Voor de afdeling Rotterdam van de Partij van de Vrijheid hebben Vrijdagavond 26 April Mevrouw Sjollema-s-Jacob en de heeren J. van Dijken uit Voorburg alsmede het Tweede Kamerlid Drs. H. A. Korthals, het woord gevoerd. De vergadering werd gehouden in de Rivierhal, welke geheel gevuld was.

Mevrouw Sjollema-s-Jacob heeft zich in het bijzonder gericht tot de vrouwen, en dezen gewezen op de taak, welke zij ook hebben te vervullen met betrekking tot het politieke leven. De heer van Dijken heeft in het bijzonder aan de kaak gesteld de uitwassen waartoe de bureaucratie in ons land heeft geleid. O.a. met brieven, welke hij van diverse zijden heeft ontvangen, toonde hij aan, hoe vele mensen door het huidige beleid in moeilijkheden zijn gekomen.

De heer Korthals begon met een opmerking over de verdeeling van den zendtijd. Deze komt erop neer, dat de Roomsche Katholieke Volkspartij, de prof. christelijke partijen alsmede de Partij van den Arbeid bij voortdurend over zendtijd kunnen beschikken. De Partij van de Vrijheid evenwel heeft niet meer dan eenige weken lang een kwartiertje zendtijd ter beschikking gekregen. Tegen dit meten met twee maten, wat hij een grove onrechtvaardigheid noemde, protesteerde hij met den meesten klem. Het was hem evenwel een vreugde te kunnen constateeren dat de roep om vrijheid, welke de Partij van de Vrijheid heeft aangeheven, in den lande zoo grooten weerklank heeft gevonden, dat de vergaderingen van de nieuwe partij in alle deelen des lands zeer druk worden bezocht.

De heer Korthals heeft vervolgens ge-
wezen op het feit, dat aan de heeren Scher-

merhorn en Drees in het vorige jaar de opdracht was gegeven tot het vormen van een nationaal kabinet voor herstel en vernieuwing. Dit, ook als nationaal aangekondigde kabinet, is evenwel een socialistisch kabinet gebleken te zijn. Die socialistische inslag van het kabinet is zeer te betreuren. Toen wij, aldus spr., ons vorige jaar na het einde van de bezetting op de puinhooften van ons volksbestaan bevonden, en wij ons gesteld zagen voor de vraagstukken van den wederopbouw, zou het beter geweest zijn het volk in zoo ruim mogelijke schakeering bij dien opbouwbaarheid te betrekken en niet bepaalde groeperingen er buiten te houden. Wanneer gehandeld zou zijn in den door spr. voorgestanden zin, dan zou het saamhoorigheidsgevoel in ons volk ten eerste zijn gesterkt, hetgeen een belangrijke winst zou hebben opgeleverd.

Vervolgens uitte spr. critiek op de wijze, waarop de regering gewerkt heeft aan het herstel van de democratie. Ook op dit terrein is de regering ver beneden de gestelde verwachting gebleven. Zij heeft niet, zooals van haar verwacht had mogen worden, zoo spoedig mogelijk verkiezingen uitgeschreven, en met betrekking tot het bestuur der gemeenten zijn wij opgeknapt met noodgemeenteraden, welke samenstelling in vele gemeenten een Jan Klaassen-vertooning te zien gegeven heeft, en een baaierd van willekeur heeft ingehouden.

De inschakeling van het parlement is volkomen onvoldoende geweest. Bij de groote vraagstukken is het gepasseerd.

Met betrekking tot het parlement bepleitte spr. ook de inschakeling bij het wetgevende werk van de in de vrije maatschappij gegroeide organisaties, welke ad-

Voor een krachtig en vrij
Nederlandsch Gemeene-
best:

Stemt op

„DE PARTIJ VAN
DE VRIJHEID“

Maarschalk Tsjiang Kai Sjek over Nederlandsch-Indië

In het Algemeen Indisch Dagblad van April '41 luidde een brief van maarschalk Tsjiang Kai Sjek als volgt:

„Ik acht het een groot voorrecht te zijn aangezocht om in de kolommen van het Algemeen Indisch Dagblad een boodschap te richten tot mijn landgenooten, die in Nederlandsch Oost-Indië verblijf houden. Ik beschouw deze uitnodiging als een teken van de achting en „goodwill”, die de uitgevers en redactie van dit zeer gesaghebbende dagblad ten opzichte van de Chinese inwoners van Nederlandsch Oost-Indië koesteren. Twee procent van de verschillende groepen omvattende bevolking van Nederlandsch Oost-Indië bestaat uit Chinezen, van wie velen spruiten uit geslachten, welke zich reeds eeuwen geleden daar gevestigd hebben. Zij blikken echter steeds terug naar het land hunner voorouders en beschouwen het als hun vaderland, hoewel zij misschien nog nooit een voet op Chinese bodem hebben gezet. Wij in Vrij China hebben schitterende bewijzen ontvangen van hun loyaliteit en toewijding aan de nationale zaak in deze tijden van oorlog en ellende.

Millioenen in geld voor ondersteuningswerk zijn van de Chinese bewoners van Java alleen reeds binnengekomen, en diensten van velerlei aard zijn ons bewezen door de Chinese landgenooten op de andere eilanden.

Laat ik hun eerst de erkentelijkheid hiervoor van Vrij China betuigen. Zij namen deze achtenswaardige houding aan, lang voor het zoo duidelijk werd, als het nu is, dat wij allen „in hetzelfde schuitje” varen.

Op het oogenblik is Nederlandsch Oost-Indië een buitenpost van de Vrijheid in den Pacific, waar een storm van aggressie ieder oogenblik kan losbarsten. De aaneengeslotenheid van Hollanders, Chinezen en inheemsche volkeren daar, is een meer gebiedende noodzakelijkheid dan ooit tevoren.

Gelukkig is deze saamhoorigheidszin gebouwd op den hechten grondslag van traditioneel goede betrekkingen, welke bestaan tusschen de verschillende bevolkingsgroepen. Oost-Indië is wel genoemd „het levensbloed van Nederland” en dit land heeft een rechtspositie, die zeer veel verschilt van die, welke koloniën in het algemeen bezitten. Dit is te danken aan de historische factoren en aan den liberalen geest van het Nederlandsche volk, dat in verschillende opzichten zoo merkwaardig veel overeenkomst vertoont met het Chineseche.

Het is geen toevallige omstandigheid, dat Leiden het middelpunt van de studie over China in Europa was geworden, en de dag zal komen, daar ben ik zeker van, dat deze glans van de oude Universiteit opnieuw zal schijnen, en zelfs nog schitterender in zijn glorie.”

ONTMOETING MET DE PARLEMENTAIRE COMMISSIE

Met de indrukken van onze ontmoeting met Indonesische leiders te Batavia nog versch in het geheugen, hebben we op 30 Maart j.l. te Soerabaja kennis gemaakt met de leden van de Parlementaire commissie. Voor ons waren deze menschen vertegenwoordigers van het andere einde van den Oceaan. En toch, ook deze menschen voelden we zoo nauw aan onszelf verwant in hun geheele denken en doen. We hebben met hen gesproken, heel gewoon. Het was net alsof we elkaar reeds lang kenden, alsof we alleen al die jaren gescheiden waren geweest en nu elkaar weer terug zagen en blij waren dat we gebleven zijn, die we vroeger waren. In die jaren van scheiding is er zoo veel gebeurd, maar met dat alles is het innerlijkste wezen onveranderd gebleven. In al het leed hebben we alleen leeren beseffen, dat we die dingen behoorden te waardeeren die we vroeger zoo vanzelfsprekend vonden. We hebben geleerd berouw te hebben over onze nalatigheden. En nu, na al die jaren van scheiding zien we elkaar weer en wij zijn blij dat we zooveel geleerd hebben.

We zijn verheugd om nogmaals te vernemen dat men in Nederland vastbesloten is om verregaande verbeteringen door te voeren. Men is hier over het algemeen zoo wantrouwend geworden en het doet goed vertegenwoordigers van de belangrijkste partijen zelf zoo in vooruitstrevenden zin te hooren spreken. Omgekeerd verwondert het ons niet, dat men in Holland nog zoo slecht over ons is ingelicht. Dat men daar nog niet weet, dat er ook een ander In-

donesië bestaat, dan een kleine groep terroristen. Een Indonesië, dat veel geleden heeft en ook veel geleerd. Dat nu verlangt naar rust en welvaart. Deze stem wordt zelfs hier in Indonesië nog veel te weinig gehoord. Want eigenlijk spreekt dit vanzelf en het vanzelfsprekende wordt niet gepropageerd.

Moge deze kleine commissie in Indonesië rijke ervaringen hebben opgedaan en moge zij terugkeeren met blijmoedig optimisme en vertrouwen in een betere toekomst waarin Indonesië en Nederland nog hechter dan ooit verbonden zullen zijn.

J. K.

POEKOELAN TAMBOER

ONDERGRONDSCH VERZET

Het republikeinsche blad Inzicht schrijft:

„In 1941 vielen wij ten prooi aan de Jappen: de verwtaten kolonisators, die hun houding moesten betreuren; de leidende Indonesiërs, wier aanbod om met de Nederlanders samen te werken tegen het fascistische gevaar, hooghartig werd afgewezen; en de massa, die politisch ongeschoold was en zich alleen door haar sentiment liet meeslepen: ze zag, hoe de gehate Blanda knield voor den Jap, na slechts een week vechten! Dai Nippon kwam met een slogan, die in het begin geweldig insloeg: „Azië voor de Aziaten” (later eraan toegevoegd: onder leiding van Dai Nippon). Een stelselmatige propaganda beloofde het volk gouden bergen en wist de gevoelige snaar te treffen van het geëxploiteerde volk, dat ineens zijn vrijheid toegezegd kreeg: Birma voor de Burmezen, Filippijnen voor de Filippino's, Indonesië voor de Indonesiërs.

Succes kon natuurlijk niet uitblijven: het heele volk wilde desnoods den last dragen, vooral omdat een deel van zijn leiders oprecht van meening was, dat samenwerking met de Japanners nog het meeste voordeel zou opleveren. Totdat bleek dat de practijk afweek van wat hun beloofd werd. Toen begonnen de Indonesiërs zich te roeren. Te beginnen met de studenten, die zich koppig verzetten tegen kaalscheren, en alleen met dwang en gevangenis-straft „tot rede” gebracht konden worden. Daarna het volk: in Singaparna verzamelde het zich om paar kijais in een dreigend protest tegen het hongersnoodgevaar; in het rijk-rijke Indramajoe kwam het volk in opstand tegen de bestuurshoofden die de rijstvoorraden moesten ophalen voor het Japansche leger. Ook onder de Peta-onderofficieren kwam een geest van verzet: Weleri, Blitar, enz. De Japanners moesten toen ingrijpen, en deden het met gebruik van hun militaire en politiemacht. Helaas zijn wij nog niet te weten kunnen komen den geest van verzet van Indonesiërs tegen de Japansche militairen in de Buitengewesten, behalve den massa-moord

op vooraanstaanden en intellectueelen in Pontianak in de jaren 1943 en 1944.”

We gelooven, dat dit historisch overzichtje een juist beeld geeft van de ontwikkeling van de geestesgesteldheid van de Indonesiërs onder de Jappen.

Maar er dreigt een misverstand te ontstaan. Van Indonesische zijde wordt het mislukken van ondergrondse acties vaak aan het Nederlandsch-Indisch bewind verweten, hetwelk het Indonesische volk in dit opzicht „ongeorganiseerd” had achtergelaten. Waaruit men zou kunnen concluderen, dat het Nederlandsche volk wel georganiseerd achterbleef. Dit is een misvatting. Het Nederlandsche volk was op

verzetswerk niet voorbereid en alle ondergrondse acties zijn spontaan gegroeid en door de werkers zelf georganiseerd.

Het verschil met Indonesië was, dat het Nederlandsche volk de Duitschers van stonde af aan heeft gezien en behandeld als vijanden, terwijl de Indonesiërs de Japanners in het begin beschouwden als bevrijders. Later heeft men het foute hiervan ingezien. Door hetgeen men beleefde werden de oogen geopend. *)

Thans beschouwen ook de meeste Indonesiërs de Japanners als de vijanden en onderdrukkers van hun volk.

De oorspronkelijk geheel andere instelling is er de oorzaak van geweest, dat zoo betrekkelijk veel vooraanstaande Indonesiërs met de Jappen hebben samengewerkt. Zij deden dit om hun volk te helpen, zooals zij zeiden. Zooals ook sommige Nederlandse autoriteiten in den Duitschen tijd zeiden.

*) De Nederlandsche leiding van Radio AFRIS verzocht uw redacteur een serie lezingen te houden over het ondergrondse werk in Nederland en daarvoor een kleine inleiding in de AFRIS-bode te schrijven. Als zoodanig was bedoeld dit artikelje zonder de aanhaling uit „Inzicht”. De Britsche censor meende dit artikel echter niet te kunnen laten passeeren. Het stukje uit „Inzicht” toont echter duidelijk aan, dat de hier weergegeven meening juist is.

MUNTPERIKELLEN

De rarigheden zijn de wereld nog niet uit. Er zijn menschen die er een genoegen in schijnen te scheppen om het anderen zoo lastig mogelijk te maken. Zoo is er dan naast de groote moreele verwarring in Indonesië nog een kleine financieele verwarring bijgekomen. Dat komt er van als een gulden niet meer een gulden is. Want stelt u eens voor! Nu is een Japansche gulden maar drie cent, dat wil zeggen een Nica-gulden is nu drie en dertig gulden drie en dertig cent. Jakkes, wat ingewikkeld. Maar we kunnen er niets aan doen. Want dat is de schuld van den Jap. Maar met dat alles moeten we dan maar weer onontwarpbare rekensommetjes gaan op-

Het Dagblad over verkiezingen en Kabinetformatie

Het te Batavia verschijnende Dagblad wijdt een korte beschouwing aan de houding van het kabinet-Schermerhorn in verband met de komende verkiezingen. Aan de beschouwing van het blad ontleenen wij het volgende:

Er komt na de verkiezingen geen nationaal kabinet, heeft minister Schermerhorn verzekerd. „Er komt na de verkiezingen een parlementair kabinet met een parlementaire meerderheid op het radicale programma van de partij van den arbeid.”

Deze mededeeling van den heer Schermerhorn is in strijd met het Nederlandsche staatsrecht. Zij getuigt ook van weinig bedachtzaamheid. Men moet nooit he roepen voor men over de brug is.

Over een maand zullen wij het weten. Over een maand zullen de Nederlandsche kiezers uitspraak hebben gedaan. Ook over het in Indië gevoerde en in de toekomst te voeren beleid.

Een overwinning van de partij van den arbeid in den zin van een volstrekte meerderheid beteekent ongetwijfeld: sanctioneerding van dat beleid. Een overwinning van de rechtsche partijen plus de partij van de vrijheid beteekent hoogstwaarschijnlijk formering van een kabinet, dat vasthoudt aan de rede van H. M. de Koningin van December 1942: een zelfstandig Indië binnen het Rijksverband.

Het kabinet-Schermerhorn, niet tot stand gekomen in de sfeer van een duidelijke uitspraak der kiezers, is thans in zekeren zin demissionair. En het behoort tot de goede staatkundige zeden, dat demissionaire kabinetten geen beslissingen van wijde strekking nemen.

Wat het kabinet-Schermerhorn thans blijkbaar wil: haast maken met hervormingen, welke het geheele Koninkrijk omvatten, moge constitutioneel te verantwoorden zijn, correct is het niet. Het is zelfs in hooge mate in-correct, in strijd met de ongeschreven wetten van staatkundige traditie en staatkundig fatsoen.

lossen. Alsof onze hersentjes al niet scheef loopen van andere rarigheden.

Zoo kwam ik laatst in een winkel en had het volgende gesprek:

— Juffrouw, wat kost dit koekje hier?

„Twintig gulden, mijnheer!”

— Oh, twintig gulden, dat is dus zestig cent. Maar ik heb alleen bankjes bij me. Dus ik geef u één gulden vijftig en ik krijg van u dertig gulden terug. Is dat goed. Kunt u me volgen?

„Eh... eigenlijk niet. Dat is een beetje ingewikkeld...”

Ik heb tenslotte het koekje maar niet gekocht.

Een anderen keer wilde ik in een winkel goed koopen. En ik vroeg dus naar den prijs.

„Dat kost honderd twee en dertig gulden vijftig de meter.”

— Ja, op hoeveel komt me dan een lange broek te staan in NICA geld?

„Dat kan ik u niet zeggen. Rekent u het zelf maar uit. Als ik een fout maak dan klaagt u me aan bij den prijsbewakingsdienst.”

— Nou, dan zullen we eens even gaan rekenen. Ik heb noodig twee en een halve meter. Dat is dus drie honderd dertig gulden.....

„Eh, neen! Drie honderd één en dertig gulden vijf en twintig.”

— Nou ja, maar dat maakt de berekening maar lastiger.

„Neen, neen, neen. Rekent u nu even precies uit.”

— Goed dan. Dat is dus negen gulden drie en negentig en driekwart cent. Wat denkt u ervan als ik u negen gulden vijftig geef?

„Neen, dat is een verlies van ruim veertien gulden acht en dertig cent. Geeft u dan maar tien gulden.”

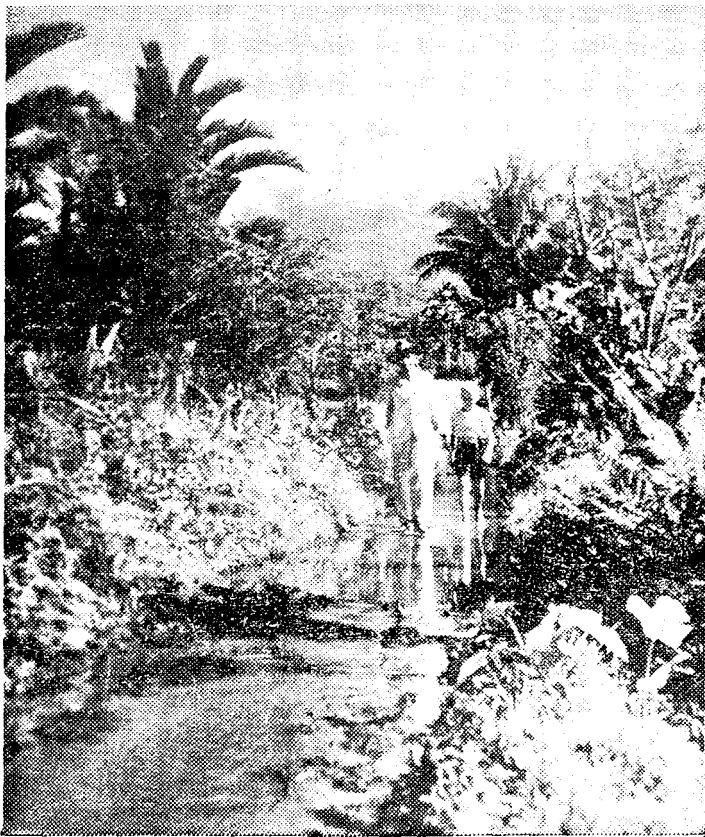
— Oh, neen dat is prijsopdriving. Dat mag niet.

„Ja dan spijt het me zeer.”

Ik heb het goed maar niet gekocht.

Maar toch. Het geeft wel een genoegdoening te denken dat ze daarginds op het belastingkantoor ook precies dezelfde moeilijkheden krijgen. Misschien hebben ze daar meer personeel noodig, een paar goede snelrekenaars. Dat bestrijdt de werkloosheid. Maar mijn plezier wordt vergald doordat iemand me zei, dat ze bij het belastingkantoor complete omrekeningstabellen hadden waar ze alleen maar met een liniaal langs de regels hoefden te lezen.

Maar eens komt de dag, dat ook dit voorbij zal zijn. Dus.... J. K.

Een kijkje in het sprookjesachtige bergland van Midden-Celebes, waar helaas tegenwoordig hier en daar ook al opstandige bewegingen den kop opsteken.

Historische vingeroefeningen

Mr. Oud over een oud liedje

Wanneer onze politieke tegenstanders over de Partij van de Vrijheid spreken of schrijven, nemen we daarvan altijd met belangstelling kennis. Hoe scherp ook in den verkiezingsstrijd de politieke tegenstellingen kunnen zijn, ander standpunt moet men trachten te begrijpen (wij spreken hier niet van de „aardigheden” welke de heer Vorrink zich onlangs voor de radio mocht veroorloven door te spreken over „de partij van de zwerende vingers”).

Voor bonafide uitingen echter over onze partij, voor oprechte critiek, staan wij altijd open. Het was dan ook met groote belangstelling, dat wij in het nummer van 26 April j.l. van Paraat, het weekblad van de Partij van den Arbeid, van de hand van oud-minister Oud, leider van den voormaligen Vrijzinnig Democratischen Bond, een artikel over de Partij van de Vrijheid ontwaarden. Weliswaar riep een onderkopje, waarin iets over een „oud liedje” en „reactie” te lezen viel, bepaalde vermoedens bij ons op, maar vol goeden moed togen we aan het lezen wat deze in de politiek-vrijzinnige wereld zoo belangrijke figuur, wiens bekeering tot het socialisme bij ons zoo'n groote verwondering te weeg had gebracht, over de Partij van de Vrijheid wist te vertellen. En helaas, het werd een diepe teleurstelling. Niet omdat de heer Oud tegenover de Partij van de Vrijheid afwijzend staat; dat wisten we toch al wel, maar omdat er zoo weinig over de Partij van de Vrijheid zelf, omtrent haar beginselen en doelstellingen, in te lezen valt. Want als men een bepaalde politiek afwijst, dan doet men dat tenslotte na haar beginselen te hebben getoetst.

Niets van dat al bij den heer Oud. Na een lang historisch overzicht worden zeer summier eenige denkbeelden, welke dr. ir. J. G. J. C. Nieuwenhuis, die een plaats heeft op de kandidatenlijst van de Partij van de Vrijheid in de kieskringen Amsterdam en Haarlem, in zijn boek „Dwang of Vrijheid” heeft neergeschreven, genoemd, en op grond van vermeld historisch overzicht en de denkbeelden van den heer Nieuwenhuis wordt dan de Partij van de Vrijheid geconsacreerd tot de oude conservatieve partij.

Niet met veel enthousiasme overigens, enthousiasme, dat wel onlangs in het Nieuwe Utrechtsche Dagblad te vinden was, waarin de schrijver er zijn voldoening over uitsprak, dat Nederland nu eindelijk een conservatieve partij rijk geworden was. Teleurstellen is altijd een pijnlijk werk, maar hier moet het gebeuren. De Partij van de Vrijheid acht zich niet conservatief. Hoe gaarne onze tegenstanders ons ook dat stempel willen opdrukken — en hoe gaarne willen zij dat: de P. v. d. A. kon dan naast het monopolie der vernieuwing bovendien nog bogen op dat der vooruitstrevendheid! — de krachten, welke de P. v. d. V. hebben voortgebracht, de constructieve denkbeelden in haar program neergelegd, de doelstellingen welke haar voorzitter in de Stichting van den Arbeid beoogt, het zijn alle duidelijke kenteekenen van een streven dat zich in den waren zin des woords in voorwaartsche richting beweegt, zonder evenwel de in den loop der tijden veroverde waarden te willen prijsgeven.

Historie doet den heer Oud vreezen.

Bezien wij verder het betoog van den heer Oud: zijn greep in de historie heeft slechts ten doel de Partij van de Vrijheid als liberaal en conservatief te qualificeeren. Over woorden kan men strijden. Wil men ons liberaal noemen, dan kan ons dat koud laten, mits dan bij dit woord niet gedacht wordt aan de Liberale Staatspartij, die overigens zelf niet zal willen pretendeeren het monopolie der liberale beginselen te bezitten, en men evenmin meent dat liberale politiek identiek is met een politiek van laissez faire-laissez passer. En aan beide zaken denkt de heer Oud. Partij van de Vrijheid — Vrijheidsbond, ziedaar het bewijs, ziedaar „wat men in deze kringen onder Vrijheid verstaat”, zoo schrijft de

Voor vrijheid en sociale
gerechtigheid:

Stemt op

„DE PARTIJ VAN
DE VRIJHEID”

heer Oud. Het lijkt er niet op. Wie de programma's van den ouden Vrijheidsbond en van de Partij van de Vrijheid naast elkaar legt, ziet het verschil, gezwegen nog van het feit, dat het aantal politiek dakloozen, en dat dergenen van Christelijk-Historischen, Rooms-Katholieken en Vrijzinnig-Democratischen huize — van de laatste zegt de heer Oud wijselijk nog niet veel gezien te hebben, maar dat zal blijken —, dat zich in de Partij van de Vrijheid thuis gevoelt, niet gering is en met den dag toeneemt.

Voor de tweede zaak duikt de heer Oud een heel eind verder dan ruim 25 jaar in de historie: het einde der 18de eeuw. En voortgaande wijst hij op de ontwikkeling der economische en sociale toestanden, welke ingrijpen van de overheid noodzakelijk maakte. Wij voor ons constateeren daarbij, dat het toen juist de verdedigers van de vrijheid waren, die met dit ingrijpen een aanvang maakten.

De opmerking van den heer Oud, dat gezag onmisbaar is voor de vrijheid, „vrijheid en gezag hooren bij elkaar”, zal zeker geen aanhanger van de Partij van de Vrijheid weerspreken.

Maar niet slechts met de liberale partijen van vroeger wordt door den schrijver de Partij van de Vrijheid geïdentificeerd, neen, eigenlijk zijn we de oude conservatieve partij, welke in de vorige eeuw bestond. Want zooals deze zich tegenover ingrijpen van overheidswege op sociaal terrein verzette, zoo verzetten wij ons tegen dat op economisch terrein. Toegegeven dat sociale en economische politiek niet te scheiden zijn, te onderscheiden zijn ze wel degelijk. En dat maakt juist, dat deze vergelijking mank gaat, want de sociale politiek stelt andere eischen dan de economische.

Maar wij zien vooruit.

Er is meer: „Overheidsingrijpen is natuurlijk het ideaal niet. Ook het staats-socialisme is een fase in de maatschappelijke ontwikkeling”, schrijft de heer Oud. „Overheidsingrijpen is noodzakelijk, zolang de maatschappelijke organisaties, geschikt om de taak van ordening te verrichten, ontbreken. Toen in de tweede helft der vorige eeuw de wetgever zich met sociale toestanden ging bemoeien, moest hij de bescherming der economisch zwakken wel aan de overheid opdragen. Immers, wanneer de overheid het niet deed, kon niemand het doen. Sindsdien kon de taak der overheid op maatschappelijke organen worden overgedragen. Ook thans is dat proces nog in zijn beginstadium. Maar vast staat, dat de ontwikkeling in deze richting met kracht moet worden bevorderd.”

Dat het staats-socialisme een fase is in de maatschappelijke ordening, is mogelijk; maar het is ten eerste een gevaarlijke fase (om ook eens een historisch duik te nemen en dan een flinken: het bankroet van het staats-socialisme van keizer Diocletianus) en ten tweede hebben we er de afgelopen tijden genoeg van genoten. Wij geven de voorkeur aan een organisatie van het bedrijfsleven, welke het resultaat is van de samenwerking van de vrije organisaties van werknemers en werkgevers (met uiteindelijke zeggenschap overigens van de overheid). Men zie punt zes van ons program. Wij wenschen niet stil te blijven staan bij de staats-socialistische fase, bij den „onoirbaren aanwas” van wetsbesluiten op dit gebied, zooals de heer Stikker eens zeide, geschapen door de Londensche regeering, bij staats-socialistische wetsontwerpen zooals van minister Vos (door werknemers en werkgevers afgekeurd), maar wij wenschen voort te gaan op den weg der van onder af opgegroeide maatschappelijke organen, vooruit te streven in de „richting, welke met kracht moet worden bevorderd” (zooals de heer Oud zegt).

Maar de heer Oud betreurt ons vermeende conservatisme, „omdat het uitnemende krachten in ons bedrijfsleven bij het zoeken naar de juiste vormen der ordening tot werkloosheid beweegt.” Ja, ja, zooals b.v. onze voorzitter mr. D. U. Stikker en zijn Stichting van den Arbeid. Maar wij kunnen de tranen, die bij dat betreuren eventueel vloeien, als minister Schermerhorn zich veroorlooft de Stichting van den Arbeid het „gesticht van den arbeid” te noemen, niet anders zien dan als die van een krokodil.

Oude en nieuwe namen.

De heer Oud vreest, dat het met de Partij van de Vrijheid denzelfden weg op gaat als met den Vrijheidsbond. Figuren uit deze laatste (de Liberale Staatspartij) voelen zich bij ons thuis.

Is het zoo verwonderlijk, dat zij in de afgelopen vijf jaren geëvolueerd zijn? vragen wij. Men kan beginselen, zooals deze leven in het politiek vrijzinnig deel van ons volk, behouden, maar in het licht van gewijzigde toestanden er nieuwe en juistere consequenties uit trekken, zooals b.v. de Jong-Liberalen dit hebben bewezen.

Echter een nieuwe naam op de kandidatenlijst, die van den hierboven genoemden heer Nieuwenhuis, moet volgens den heer Oud eveneens bewijzen, dat de Partij van de Vrijheid denzelfden weg opgaat als de oude conservatieve. Want de heer Nieuwenhuis heeft een boek geschreven, waarin hij o.a. de wenschelijkheid van getrapte verkiezingen in overweging geeft om de macht der politieke partijen te breken. „Terugkeer tot den toestand van vóór 1848”, roept de heer Oud. Ja, alleen is het getrapte kiesrecht van vóór 1848 iets anders dan dat, hetwelk de heer Nieuwenhuis voorstelt. Wie zal ontkennen, dat de macht der politieke partijen, wier aanhang — uitzonderd de katholieken — voor den oorlog slechts 10 % van het kiezersvolk uitmaakte, wel zeer groot was, en vaak ontwaardde in „de dictatuur van het partijbestuur”?

En het is juist tegen de dictatuur, om het even of deze van socialistischen, fascistischen of communistischen aard is, tegen de dictatuur, welke in een „democratie” in den vorm van oligarchie of ochlocratie aanwezig kan zijn, dat de heer Nieuwenhuis zich kant. En een van de verdiensten van zijn boek is, dat het op duidelijke en onomwonden wijze aantoonde, welke gevaren de democratie van binnenuit kunnen belagen, gevaren, die, zooals hij duidelijk maakt, de democratieën tot de ergerlijke en karakterlooze houding hebben gedreven tegenover het beestachtige nazisme, totdat het uitbreken van den oorlog leidde tot een andere houding en ook tot ellende, welke door krachtiger houding niet had behoeven te zijn. Kortom, de heer Nieuwenhuis is oprecht democraat, ja, terwille van de triasleer geeft hij hervormingen in overweging, welke oogenschijnlijk een teruggang beteekenen en over welke details de meeningen van overigens gelijkgestemden uiteen kunnen loopen.

De heer Nieuwenhuis erkent, dat voor deze hervormingen een staatsgreep noodig zou zijn. Maar reeds het gebruik van dezen term (in zeer formeelen zin, zooals hij het probleem stelt) toont zijn oprechte en ware democratische gezindheid. Bovendien schrijft hij er voor terug, niet allen om praktische en opportunistische bezwaren, maar bovenal om principieele.

Die staatsgreep zou bestaan in het invoeren bij K.B. van de nieuwe Grondwet, zooals de heer Nieuwenhuis zich deze voorstelt. Van K.B.'s en wetsbesluiten gesproken... we doen er maar het zwijgen toe.

In zijn voorbericht spreekt de schrijver over een **Nederlandsche samenleving** waarin **persoonlijke en geestelijke vrijheid** worden **geëerbiedigd**, waarin echter de **sociale rechtvaardigheid** wordt betracht, en de **bestaanszekerheid** van alle burgers alsmede de **algemeene welvaart** zoo hoog mogelijk wordt opgevoerd. Bekende klanken voor aanhangers van de Partij van de Vrijheid. Daartegenover stelt hij verregaande overheidsbemoeiing met heerschappij van ambtenaren, een collectivistische samenleving, met geheime staatspolitie. (Wie zegt daar: Centrale Veiligheids Dienst?) Hij schreef zijn boek tijdens den oorlog en het komt ons, ofschoon wij niet elke persoonlijke visie van den auteur behoeven te onderschrijven, vertrouwd voor dan de schriften uit dien tijd, welke sommige huidige partijgenooten van den heer Oud de wereld in zonden met lofzangen op het „Nederlandsche Socialisme” van dien tijd.

Hoe men ook oordeele over de denkbeelden van den heer Nieuwenhuis, hij is een standvastig democraat. Zijn beginselvastheid toonde hij tot nog toe sterk. Ook hij acht het aanbevelenswaardig het georganiseerde beroeps- en bedrijfsleven in te schakelen om tot gezonde toestanden te geraken.

De Jong-Liberalen.

Hoe staan nu de Jong-Liberalen tegenover dit alles? zoo vraagt de heer Oud. En hij vervolgt: „Zij hebben in hun blad Slaet op den Trommele herhaaldelijk een frisch geluid doen hooren.”

Dan kunnen wij zeggen, dat de Jong-Liberalen (waaronder men niet alleen

Incourante Fondsen - D. W. Braam
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 2.

jonge liberalen dient te verstaan) volledig het program en de doelstellingen van de Partij van de Vrijheid aanvaardden. Het kan het ook anders? Immers, zij hebben niet het minst door de resolutie welke op hun algemeene vergadering werd aangenomen, een werkzaam aandeel gehad in de totstandkoming van de Partij van de Vrijheid. Hun „frisch geluid” in Slaet op den Trommele, (nu Vrij!) en orgaan van de Partij van de Vrijheid) heeft in behoorlijke mate bijgedragen tot het vormen van een groepeerings, waarin alle politiek-vrijzinnigen van welke confessie ook zich konden thuis voelen, een vooruitstrevende partij zonder economische dogmata, verlangend de eenheid van het koninkrijk te bewaren, een partij waarop velen in der lande met smart wachtten.

Kennelijk zijn de uitingen en zienswijzen van de Jong-Liberalen zoo vooruitstrevend, dat zelfs de socialistischen vrijages met hen niet afkeerig waren — terwijl ons blad nog niet eens zijn huidige uitnodigenden imperatief als naam droeg! Werd immers niet door het hoofdbestuur van den Bond van Jong-Liberalen een min of meer officieus aanzoek van vooraanstaande N.V.B.-functionarissen ontvangen om met de Partij van den Arbeid in zee te gaan? Volgens deze kringen waren de Jong-Liberalen blijkbaar nog niet zoo conservatief, en het zou toch wel vreemd geweest zijn als zij meegewerkt zouden hebben aan een partij die een tyrisch conservatief stempel droeg. Men mag toch wel aannemen, dat vooruitstrevende menschen slechts dan hun medewerking aan het oprichten van een partij geven, wanneer deze met hun vooruitstrevende beginselen overeenstemt. En de vooruitstrevendheid der Jong-Liberalen is blijkens uitingen van den heer Oud, N.V.B.-ers en vele anderen, die met de Partij van den Arbeid in nauw contact staan, uitdrukkelijk vastgesteld en erkend.

Het antwoord is dus duidelijk gegeven dunkt ons. De Jong-Liberalen, geen van hun beginselen en hun doelstellingen prijsgevend — en die waren voor den oorlog (denk aan hun beginselverklaring) vaak al duidelijk geponeerd — hebben gesnakt naar een Partij, als die van de Vrijheid en zij achten het bovendien een gelukkige omstandigheid, dat een man als mr. Stikker de leiding op zich heeft genomen.

Vooruitstrevend, niet in eigen, maar ook in anderer oogen. Hoe nu met het vermeende conservatisme van de Partij van de Vrijheid, die zij zelf helpen bouwen?

„Houdt koers!”

Het spijt ons dat onze politieke tegenstanders ons steeds het stempel van conservatisme willen opdrukken. Zeker, wanneer iemand, die vóór den oorlog naast mr. Telders de leiding had van het politiek vrijzinnig deel van ons volk, dit doet.

Vorig jaar op 22 Juni hield mr. P. J. Oud voor de afdeling Rotterdam van den Vrijzinnig-Democratischen Bond een rede, getiteld „Houdt koers!”. Daarin zeide hij o.a. „Wij moeten, indien wij elkaar goed willen verstaan, er aan vasthouden, dat de eigenlijke beteekenis van het socialisme is het streven naar een productie-stelsel, waarbij het privaatsbezit van de productiemiddelen is opgeheven. Wie dat niet wil moet het woord socialisme niet gebruiken.”

En voorts:

„Niets is zoo verkeerd als met behulp van vage formuleeringen een aantal menschen, die niet tot één partij behooren, toch in één partij te willen vereenigen. Dit loopt zonder eenigen twijfel op teleurstelling uit: men gaat na korten tijd toch weer uit elkaar. Het is dan veel beter in verschillende partijen georganiseerd te zijn en onderling samen te werken.”

Hield de heer Oud, nu socialist, koers? Den lezer laten wij het antwoord. In minder dan een jaar tijds „evolueerde” de heer Oud. Dat is zijn goed recht. Maar wij betreuren het, dat hij nu een partij, zonder ook maar één programmapunt te noemen, met behulp van oude histories en uit hun verband gerukte denkbeelden van een harer kandidaten, conservatief tracht te noemen.

De koers is bepaald en hij wijst niet in socialistische richting. Vele Vrijzinnig-Democraten weten — het blijkt ons meer en meer — koers te houden ondanks het feit dat hun leiding is omgezwaaid.

Een vooruitstrevende politiek, verankerd in de beginselen van vrijheid, verantwoordelijkheid, verdraagzaamheid en sociale gerechtigheid, doet liberalen, V.-D.-ers, katholieken, C.-H.-ers en politiek daklozen eendrachtig samengaan in de Partij van de Vrijheid.

Het beknopte Programma

van de

PARTIJ VAN DE VRIJHEID

DE EERSTE BEGINSELEN van een op Christelijken grondslag berustende samenleving als de Nederlandsche zijn:

de VRIJHEID, de VERANTWOORDELIJKHEID, de SOCIALE GE-RECHTIGHEID.

Dit uitgangspunt leidt tot het volgende, beknopte program:

1. Eenheid van het Koninkrijk der Nederlanden en binnen dit Koninkrijk eigen meesterschap der deelen.
2. Behoud van de constitutioneele parlementaire monarchie onder het Huis van Oranje.
Handhaving van de rechten van het Parlement.
Verbetering van de parlementaire werkwijze.
Bij voorbereiding en uitvoering van wetten worden de in de vrije maatschappij gegroeide lichamen betrokken.
3. De regering handhave het gezag.
Krachtige bestrijding van corruptie.
4. Onverwijld terugkeer van den rechtsstaat in alle deelen van het Koninkrijk.
Bespoediging van het vooronderzoek en van de berechting van de politieke delinquenten, met toekenning van een behoorlijke verdedigingsmogelijkheid en vermindering van onnodig voorarrest.
Spoedige afwikkeling van de zuivering, met doorzetting van de rechtmatig gevallen beslissingen.
Instelling van administratieve rechtspraak op elk gebied waar ambtelijke willekeur mogelijk is.
5. Volledige medewerking aan de organisatie van de Vereenigde Naties en in het kader hiervan een zoo nauw mogelijk samengaan op alle gebieden met die landen, met welke wij aardrijkskundig, historisch, cultureel en commercieel het nauwst verbonden zijn.
Modern toegeruste lucht-, zee- en landmacht, georganiseerd met inachtneming van internationale eischen en Nederlandsche tradities, te gebruiken ter bescherming van alle gebiedsdeelen. De rangen staan voor ieder open overeenkomstig zijn talenten.
6. Vrije uitoefening van arbeid en bedrijf, vrije beschikking over de vruchten hiervan en een vrije maatschappelijke organisatie, waarbij de Staat, wakende voor het belang der gemeenschap, een corrigerende taak heeft. De organisatie van het bedrijfsleven dient het resultaat te zijn van de samenwerking van de vrije organisaties van werkgevers en werknemers. De hoofdbeginselen daarbij dienen te zijn:
 1. Het medebetrekken van de arbeiderswereld in het dragen van verantwoordelijkheid.
 2. Het handhaven zoo lang en zooveel mogelijk van het beginsel der autonomie.
 3. De uiteindelijke zeggenschap van de Overheid.

Socialisatie wordt afgewezen, aangezien deze leidt tot een machtspositie, die daardoor alle gebieden des levens onderwerpt aan dwang, welke de geestelijke vrijheid en den rechtsstaat ondermijnt.
Bestrijding van monopolies ter waarborging van de vrijheid van bedrijf, ook voor die van den kleinen ondernemer en handelaar, en ter waarborging van de veiligheid van den Staat.
7. Sociale gerechtigheid in het bedrijfsleven te betrachten door samenwerking van werkgevers en werknemers.
De Staat bevordert, dat de inrichting van de maatschappij zoodanig zij,

dat een ieder daarin werk kan vinden tegen een loon, dat den werknemer veroorlooft in het onderhoud van zich en zijn gezin te voorzien en hem tevens in staat stelt te sparen. Gestreefd worde naar uitbreiding van het privaatsbezit over de massa van het volk, mede door deelneming in de winst van de onderneming.

Krachtige maatregelen ter voorkoming en bestrijding van werkloosheid. Vernieuwde regeling van de sociale verzekeringen, ook tegen werkloosheid, op te bouwen met medewerking van de verzekerden.

Verbetering van de ouderdoms- en invaliditeitsvoorziening, en opnemings van kleine zelfstandigen in de sociale verzekeringen.

Wettelijke erkenning van het recht op wachtgeld bij ontslag. Krachtige bevordering van den woningbouw, mede ter opheffing van onhoudbare samenwoning.

8. Streven naar evenwicht in de begroting van rijk, provincie en gemeente. Herstel van de financieele zelfstandigheid der gemeenten als hoeksteen van haar eigen-meesterschap.

Sober overheidsbeheer; een beperkt, redelijk bezoldigd ambtenarencorps. Herziening van de belastingwetgeving, berustend op het beginsel van belasting naar draagkracht, welke noch den spaarzin van den burger noch de ontwikkeling van het bedrijfsleven belemmert; matige, zoo mogelijk geen belasting op eerste levensbehoeften.

Bij alle financieele maatregelen behoort vooral rekening te worden gehouden met de belangen van ouden van dagen en kleine spaarders. Kapitaalsheffingen alleen ter delging van staatschuld.

Beperking en waar mogelijk afschaffing van inkomende rechten, in- en uitvoerverboden en andere handelsbelemmeringen.

Bevordering van vrij verkeer met het buitenland voor menschen, goederen en geld.

9. Herstel van vrije bedrijfsuitoefening in akkerbouw, veeteelt en tuinbouw. Erkenning van de waarde van den zelfstandigen kleinen boer.

Bevordering van den uitvoer.
Uitbreiding van landbouwonderwijs en voorlichting.

10. Moreele en materiele bescherming van het gezin als de kern van de maatschappij.

Gelijkstelling van man en vrouw voor de wet.
Verbetering van de huwelijkswetgeving.

11. De grondslag van ons onderwijs zij naast de verstandelijke ontwikkeling: de zedelijke normen van het Christendom, de karaktervorming, de lichamelijke opvoeding, de opvoeding tot persoonlijkheid, tot bewustzijn van de verplichtingen, die een democratisch bestuurde staat aan zijn burgers oplegt.

Op de Openbare School worde den leerlingen kennis van den Bijbel bijgebracht.

De financieele gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs blijve gehandhaafd, doch maatregelen dienen getroffen om de openbare school in de praktijk gelijke mogelijkheden te bieden als de bijzondere.

Sterke uitbreiding van de kansen voor onbemiddelde begaafde leerlingen om voortgezet en Hooger Onderwijs te volgen.

Verbeterde opleiding en bezoldiging van de leerkrachten. Toekenning van grootere zelfstandigheid aan de openbare universiteiten en hoogeschoolen.

12. Herstel van de grondwettelijke persvrijheid.

Een nationale omroep, die geen staatsomroep is. Hij worde bij de wet geregeld; hij eerbiedige ieders godsdienstige en staatkundige begrippen, en dient te staan onder vrij beheer van een uit het maatschappelijk leven voortgekomen orgaan; daarnaast zij er voor de verschillende richtingen gelegenheid om zich te uiten.

Journalistiek verval

„Onze Friesche pers is niet meer neutraal!” juicht de hoofdredacteur van het Friesche Je Maintiendrai. Neen, de bladen van deze stichting zijn weliswaar niet aan een partij gebonden, maar zij streven naar herstel en vernieuwing, zoo gaat het verder, en... dat is „een doorn in het oog van de vroegere liberale richting, welke deze bladen plegen te vereenzelvigen met de Partij van de Vrijheid”. In een hoofd-artikel „Liberaal Verval” wordt onze partij nader omschreven als: „dit heele exclusieve gezelschap van liberale professoren en doktoren en groote ondernemers en andere lieden die zich om de een of andere reden wat meer wanen, dan de rest.”

Het is uitsluitend in dezen geest dat vrijzinnig Friesland wordt voorgelicht. Spaarzame mededeelingen in de Leeuwarder Koerier deelen het aandachtig lezende Friesche publiek mede, dat onder ons manifest slechts namen worden aangetroffen uit „de liberalen” — want „uit andere partijen treffen wij in dit manifest geen naam aan”, aldus „onze Parlementaire correspondent”, die wel voortreffelijk ingelicht moet zijn! Verder vindt men niet veel anders in deze herstellende en vernieuwende pers over ons dan dat wij een beroep doen op het „natuurlijk egoïsme”.

In deze voorlichting meenen wij daarom journalistiek verval te zien, omdat deze pers vooropstelt algemeen en onafhankelijk te zijn en door het gemiddelde publiek nog steeds als een voortzetting van de

vroegere neutrale „Leeuwarder Courant” wordt geslikt. Als het Vrije Volk of als Ruitenbergh in „Tijd en Taak” zijn ergernis omzet in de gretig aanvaarde uitvinding van „de zwerende vingers”, dan weet men tenminste: hier spreekt de socialist! Dan is er tenminste niet meer een schijn van neutraliteit. Genoemde Friesche bladen laden of de schuld op zich van misleidende voorlichting of ze hebben journalisten in dienst die zelfs, al zijn ze parlementair correspondent, of lid van den drie-hoofdig „redactie-raad”, een ontstellend gebrek aan kennis van zaken demonstreeren.

Kennisneming van ons programma zou voor die journalisten buitengewoon nuttig zijn. Wij vragen ons verder af, of deze journalisten niet over middelen beschikken om na te gaan, wie de mannen en vrouwen zijn die het manifest hebben onderteekend.

Kan deze stichting „Je Maintiendrai Friesland” onze principes niet anders samenvatten dan in het „natuurlijk egoïsme”?

Het blijkt van niet! Daarom is het Vrije Friesland te bekiagen, dat voor 3/5 deze kranten moet lezen.

Het was de scherpe roode „Krabbelaar” Kleerekoper, die schreef dat het makkelijk is den menschen wat wijs, doch moeilijker ze iets wijzer te maken.

Wij weigeren te gelooven dat men den Friezen blijvend kan wijs maken dat deze pers algemeen en onafhankelijk is, maar het staat vast, dat het voor een poosje gelukt is. Slechts de oprechtheid, den Friezen

eigen, geeft ons de goede hoop, dat velen het aanvankelijk zoo aantrekkelijk schijnende pad der N.V.B. zullen verlaten om opnieuw en zelfstandig koers te kiezen.

De vraag voor ons is slechts, of deze

heroriëntatie nog vóór 17 Mei zal plaats vinden. Gebeurt dit niet dan dankt de Partij van den Arbeid een groot deel van haar succes in Friesland aan journalistiek verval!

Partij van de Vrijheid

Op WOENSDAG 15 MEI, 8 u. 's avonds

Groote Openbare Vergadering

in het Jaarbeursgebouw te UTRECHT

HET WOORD ZAL GEVOERD WORDEN DOOR:

Mevr. A. FORTANIER—de Wit

Lijstaanvoerdster, en

Mr. W. C. WENDELAAR

Lid Tweede Kamer Staten-Generaal.

Mr. G. VONK

KOMT ALLEN!
Brenge vrienden en
kennissen mee!

Oud-Procureur-Generaal bij het Hoog-gerechts-hof van Nea-Indië zal spreken over de INDISCHE quaestie.

Partij van de Vrijheid

DINSDAG 7 MEI — 8 UUR 's AVONDS

OPENBARE VERGADERING

in de Grootte zaal van het Concertgebouw te Amsterdam

HET WOORD ZULLEN VOEREN:

Mr. D. U. STIKKER,

Voorzitter van de Partij van de Vrijheid.

Dr. A. H. W. HACKE, Lijstaanvoerder

Mr. W. C. WENDELAAR,

Lid Tweede Kamer der Staten Generaal.

Mevr. A. FORTANIER—de Wit,

Kamercandidate.

R. TH. J. LE CAVALIER,

Lid van den gemeenteraad van Amsterdam

TOEGANG 5 0.25.

Tante Pos bemoeiziek

Een onzer afdelingssecretarissen heeft er tegenover ons zijn verontwaardiging over gelucht, dat de posterijen tegenwoordig weigeren drukwerken van politieke partijen huis aan huis te bezorgen, tenzij er een speciale vergunning uit Den Haag voor is gegeven. Deze maatregel is nog een erfenisje uit den Duitschen tijd, toen het voorschrift werd uitgevaardigd, dat voor de bezorging huis aan huis van niet-commercieele pamfletten een speciale vergunning moest worden aangevraagd. Onder Duitsch regiem is een dergelijke regeling begrijpelijk; in een vrij Nederland zou men zoo iets echter niet verwachten. Tante Pos heeft zichzelf evenwel nog niet zoo ver kunnen krijgen dat zij wat dit betreft den vooroorlogischen toestand ging herstellen. Wij kunnen in dit verschijnsel noch herstel, noch vernieuwing zien.

Nu moet worden gezegd, dat in verscheidene gevallen onze partij de vereischte speciale vergunning uit Den Haag heeft gekregen. Maar het is in zoo'n geval ook voorgekomen, dat een plaatselijke post-

directeur met die vergunning nog geen genoegen nam; neen, wij moesten ook onze papiertoewijzing overleggen. De goede geest, welke in een vrij Nederland behoort te heerschen, was dus blijkbaar nog niet vaardig geworden over dien functionaris. Want wat is dat voor een afschuwelijke bemoeizucht!

Hoe zou het worden, als de lokettiste op het station ons alleen een spoorkaartje wilde verkoopen wanneer wij aan konden toonen dat wij onze schoenen eerlijk op een schoenenbon hadden gekocht. Of als de treinconducteur het recht kreeg om reizigers alleen in een coupé rooken toe te laten als zij een certificaat van de rookerszuiveringscommissie hadden gekregen ten bewijze, dat zij hun sigaretten nooit zwart koopen. (Wat zou het rustig worden in de treinen: geen gedrang meer).

Ofschoon zij staatsbedrijf zijn — dat is nu eenmaal zeer gewenscht — plegen de posterijen zeer redelijk en vaak zelfs voortreffelijk te functioneeren. Maar een dergelijke bemoeizieke bedilzucht, welke alleen een staatsbedrijf zich kan veroorloven, moet toch maar zoo snel mogelijk worden uitgebannen.

Zes wenschen voor het wegverkeer

1. Zoo spoedig mogelijke opheffing van alle bezwarende en belemmerende maatregelen en andere bepalingen die remmend werken op het wegverkeer.

2. Wijziging en sterke verlaging van alle fiscale lasten (wegenbelasting en andere) die drukken op het wegverkeer en het gebruik en bezit van motorvoertuigen, en meer evenredige verdeling van die fiscale lasten (bijv. door één benzinebelasting).

3. Krachtig steunen van eventueele binnenlandsche automobiel- en motor-industrieën en andere industrieën op verkeersgebied, mede met het oog op export (deviezen!)

4. Beschikbaar stellen van deviezen voor den import in ruime mate van personenautomobielen, motorrijwielen en vracht- en bestelwagens (door de officieele vertegenwoordigers en den autohandel) teneinde aan de eerste, dringende behoefte te voldoen.

5. Verbetering en uitbreiding van het wegennet, ook met het oog op internationaal verkeer.

6. Verbetering van het toezicht op het moderne wegverkeer en uitbreiding en scholing van het corps wegen- en verkeerspolitie.

„Wij waren getuigen”

Al weer een jaar is geheel Nederland bevrijd. Veel leed is vergeten, maar nog meer bleef schrijnen. Vele open plekken, die niet vergeten kunnen worden, zijn gebleven.

Toch is het goed zich die vijf jaar bezetting weer te binnen te brengen. En nog beter is het aan den tijd daarvoor te herinneren, waarin onbenul van het nazistische gevaar en karakterloosheid er tegenover betoond, Europa, de gansche wereld naar den afgrond brachten.

Wij zijn de Uitgeverij „Vrij Nederland” dankbaar, dat zij een kostelijk uitgevoerd boekwerk heeft uitgegeven, waarin beiderlei herinneringen aanwezig zijn: „Wij waren getuigen”. Dertig teekeningen van Piet Klaassen, vergezeld van gedichten van Theun de Vries, geven in vogelvlucht, of beter in scherpe schrijnende momentopnamen, den tijd van 10 Mei '40—5 Mei '45 weer. En het doet goed in dezen verkiezingsstrijd den gemicrotoomden bezet-

HEINEKEN BIER

het
meest
getap

tingstijd van gezamenlijk strijden er te aanschouwen.

Jan H. de Groot en Ed. Hoornik ven een inleiding, en al mag dit v weergeven van den bezettingstijd een sleepende climax bezitten, het beg herinnering, de tijd waarin het broeide, is ons te dierbaarder do katharsis welke na de bevrijding de over de executie brengen.

Meer willen wij hier niet zeggen wenschen dit boek in ieders hand, want de prijs is wel zeer laag gestel

Nederlanders

die streven naar

Partij van de Vrijheid

LIJST

5

Vrijheid Verantwoordelijkheid Verdraagzaamheid en Sociale Gerechtigheid

die een vooruitstrevende politiek wenschen, welke noch door confessioneele noch door economische dogmata wordt beheerscht

die de eenheid van ons koninkrijk wenschen te behouden

die tegen elke vorm van dictatuur, op welk gebied ook, gekant zijn

brengen op 17 Mei hun stem uit op een der kandidaten van de

Partij van de Vrijheid Lijst 5

DE KAMERCANDIDATEN

van de Partij van de Vrijheid

Kieskringen 's-Hertogenbosch, Tilburg, Arnhem, Utrecht en Maastricht:

- Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
- W. C. WENDELAAR, 's-Gravenhage.
- A. H. W. HACKE, Voorburg.
- H. A. KORTHALS, Voorschoten.
- F. DEN HARTOG, Hoog Blokland.
- J. M. F. A. VAN DIJK, Amersfoort.
- Mevr. J. H. TONCKENS—HARDERS, Norg.
- C. A. van DONSELAAR, Utrecht.
- L. A. S. J. VAN DER FELTZ, Brummen.
- W. A. J. VAN DER HURK, Breda.
- J. R. CLIFFORD KOCQ VAN BREUGEL, Driebergen.
- A. A. DOBBE, Velp.
- J. VUYK, Velp.

Kieskringen Nijmegen, Den Helder, Leeuwarden, Zwolle en Groningen:

- S. E. B. BIEREMA, Usquert.
- J. M. F. A. VAN DIJK, Amersfoort.
- J. A. VAN OVERKLIFT, Munnekezijl.
- P. MERKELIJN, Hilversum.
- Mevr. J. H. TONCKENS—HARDERS, Norg.
- R. ZEGERING HADDERS, Emmen.
- P. H. WUIJSTER, Zaandam.
- H. R. MULDER, Deventer.

- F. DEN HARTOG, Hoog Blokland.
- H. P. BEETS, Nijmegen.
- B. KRIJT, Diepenveen.
- P. BLAAUWBOER, Kolhorn.

Kieskringen Rotterdam, Leiden, Dordrecht en Middelburg:

- H. A. KORTHALS, Voorschoten.
- Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
- F. DEN HARTOG, Hoog Blokland.
- J. L. VERHAGEN, Vlissingen.
- Mevr. J. B. CH. SJOLLEMA—S' JACOB, Rotterdam.
- P. MERKELIJN, Hilversum.
- C. G. HAGE, St. Maartensdijk.
- A. STEPELS, Rotterdam.
- H. C. VAN ECK, Dubbeldam.
- A. DE HAAN, Alblasterdam.
- H. A. M. ROELANTS, Schiedam.
- D. ZIJP, Sliedrecht.

Kieskring 's-Gravenhage:

- G. VONK, Haarlem.
- Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
- A. N. MOLENAAR, Wassenaar.
- H. A. KORTHALS, Voorschoten.
- A. H. W. HACKE, Voorburg.
- J. VAN DIJKEN, 's-Gravenhage.

- E. G. VAN BISSELIK, Voorburg.
- J. D. ROS, 's-Gravenhage.
- D. J. VAN GILSE, 's-Gravenhage.
- D. W. DETTMAYER, 's-Gravenhage.

Kieskringen Amsterdam en Haarlem:

- A. H. W. HACKE, Voorburg.
- W. C. WENDELAAR, 's-Gravenhage.
- Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
- J. G. J. C. NIEUWENHUIS, Rotterdam.
- J. J. KORFF, Amsterdam.
- FRIEDA LE COSQUINO DE BUSSY, Amsterdam.
- R. C. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, Heemstede.
- J. MACHIELSEN, Amsterdam.
- L. J. J. CARON, Bussum.
- G. A. DE RIDDER, Beilen.
- P. W. L. VAN DAM, Amsterdam.

Kieskring Assen:

- R. ZEGERING HADDERS, Emmen.
- Mevr. J. H. TONCKENS—HARDERS, Norg.
- J. M. F. A. VAN DIJK, Amersfoort.
- G. A. DE RIDDER, Beilen.
- H. MEYERINGH Jzn., Gieten.
- L. HAMMINGA, Zuidlaren.

orloopige afdeulingsadressen van de Partij van de Vrijheid

MEEN SECRETARIAAT: 2de WETERINGPLANTSOEN 21, AMSTERDAM

meer: D. Jongkind, Stationsweg 10.
rd: O. W. Blondsma.
enhout: K. F. H. Maas Jr. Distellaan 18
um: E. W. de Jong, veearts.
sserdam: A. Caljé, Oostkinderdijk 177
jaar: Mr. E. H. J. Wynne, Nassaul. 18.
lo: B. J. U. Veth, Grootestraat 164.
en a. d. Rijn: J. J. den Hertog,
tionsstraat 21 D.
sfoort: W. J. Hoffmann, Bergstr. 39.
erstol: J. B. Th. Hugenholtz Jr.
doorn: H. Prakke, Boschweg 103.
ngedam: S. T. C. v. d. Woude Venema.
em: G. H. Clerckx van Keulen, Sons-
ksingel 102.
n: Mr. K. H. Lambers, Plataanweg 11.
: P. J. Olyslager, Pr. Hendrikstr. 14.
n: A. Jiskoot, Emmalaan 6b.
ndrecht: H. Maaskant, Barendr.w. 31.
eveld: A. A. Monshouwer Sr., Baron
n Nagelstraat 68.
ekom: P. J. Fortanier, Edescheweg 79.
huizen: J. v. d. Berg.
veld (Zandvoort): Mr. J. van Galen,
eunisbloemlaan 6.
oven: Mr. A. S. Thierens, Brander-
rgerweg 157.
icum: D. P. C. Posthumus Meijes,
mnesserweg 33 A.
mendaal: Mr. J. Talsma, Acacialaan 35
ulo (Geesteren): J. G. E. Mensingh.
oop: E. J. Hooftman, Reijerskoop 69.
la: J. A. Th. Linssen, Catharinastr. 18.
Briel: D. Lankhorst.
nnen: Mej. ir. A. C. van Vreeswijk,
41, Eerbeek.
um: D. J. M. A. Braakenburg van
ckum, Brediusweg 46.
mborg: H. W. van Hoytema.
ten: B. de Boer, Vossenbrinkstraat.
t: C. F. v. d. Want, Leeuwenh.singel 22.
enter: H. R. Mulder, Hooge Belt 15.
enveen: D. H. Julius, Rande.
tinchem: A. C. G. Bon, Pasplein 1.
rn: H. M. Koorneef, Kampweg 92.
drecht: J. G. Kobus, Wolweversh. 14.
beldam: H. C. v. Eck, Dubbeldamsche-
eg 664 (post Dordrecht).
(Wekerom): C. J. v. d. Watering,
oekeloscheweg 22.
eek: J. Theunissen.
rgen: J. E. Prakke, Huize „d'Overkant”
woutsdijk: H. Kosster, Huize Welte-
eden.
nen: Ir. J. Baas, Parklaan 4.
chede: F. A. Hardick, Molenstraat 13.
seltenijeveen: R. Wichers, Gasseltenije-
enschemond.
steren (Gld.): Ds. J. P. J. Palmboom.

Geldermalsen: ir. M. H. Diehl, Molenweg
C 13.
Goes: M. J. Stoel Feuerstein, Patijnweg 30.
Goor: E. ten Hullers, Postbus 19.
Gorinchem: J. P. W. Kalis, Gaarlandstr. 1.
Gorsse: G. van Manen.
Gouda: Mr. J. W. Rutgers, Regentesse-
plantsoen 12.
's-Gravenhage: D. W. Dettmeyer, Schou-
tenstraat 49.
's-Gravendeel: Setmeyer, N. Voorstr. 29.
Groningen: Ir. N. A. Voet, Emmasingel 22.
Grijpskerk: T. W. de Boer.
Haaksbergen: H. R. Ribbels, Enschedesche-
straat E 127.
Haarlem: Ir. H. Stoffels, Kinderh.singel 16
Halfweg: G. L. ter Weer, Haarl.weg 49.
Havelte: E. J. Slomp „De Wal”.
den Ham: A. Middendorp, A 24.
Hardenberg: Vinke.
Haren (Gr.): Niejenhuis, Rijksstr.weg 177.
Haren: H. J. Vegter.
Hattem: J. L. Bergman, Apeld.weg „Erica”
den Helder: S. Prins, Loodsgracht 2.
Heemstede: M. D. Scheer, Heemstedesche
Dreef 96.
Heerde: Mevr. E. F. Polis-Busscher,
„Nostra Vota”.
Heerenveen: Mr. G. Boschloo, van Maas-
dijkstraat 18.
Heerlen: Mr. M. Rutgers, Herfststraat 7.
Hellendoorn: P. C. Stork, Nijverdal.
Hengelo: J. W. A. v. d. Breggen, Banka-
straat 53.
's-Hertogenbosch: mr. K. Nuts, Heiweg 6,
Vugt wnd. Officier van Justitie.
Heusden: N. Oerlemans, Botermarkt N 103.
Hilversum: Dr. Groenewege.
Holtten: H. J. Wansink, Molenaar.
Hoogezand: dr. Lolkema.
Hoorn: Mej. J. C. E. v. Unen, Veemarkt 24B.
Kampen: J. D. M. Schlaepfer, Oudestr. 48.
Kolhorn: S. Breebaard, Havenweg G 46.
Kollum: Notaris M. L. Wassenbergh.
Kennemerland: zie Aerdenhout.
Klundert: Y. L. G. Snijder, B 103.
Kortgene: M. J. Noordhoek, Geersdijk, Post
Kortgene.
de Krim (Ommen): R. Groeneveld, dir.
Aardappelmeelfabriek.
Laren (Gld.): R. H. Huender, Arts.
Laren (N.-H.): zie Blaricum.
Leent: D. E. Hekma, Zuurdijk.
Leerdam: Versloot, Hoogstraat 43.
Leeuwarden: Mevr. J. Kooyman-Tissing,
Lijsterstraat 19.
Leiderdorp/Zoeterwoude: S. Schoppe, H.
Rijndijk 26.

Lekkerkerk: J. C. den Oudsten, L. Achter-
weg 22.
Leiden: Talsma, p/a. Incassobank.
Lochem: Wed. C. Rees-van Ingen, Fran-
kenlaan 14.
Maartensdijk: J. Stolp, Groene Kan, Utr.
weg 477.
Markelo: G. J. Berentsen, M 184.
Meeden: A. van Delder Jr., Landbouwer.
Meppel: Mr. H. K. de Langen, Leon Spre-
gerlaan 1.
Middelburg: J. Moll, Noordbolwerk 9.
Midwolde (O.L.D.): H. van Delden.
Moordrecht: K. H. Brandt, Burgemeester.
Murmurwoude: P. v. d. Werf.
Naarden: R. Derks, Gr. Willem de Oudel. 9.
Neebe: ter Kuile, Borculoscheweg.
Nieuwbeerta: J. A. Cerbras.
Nieuwkoop: H. Bodegraven, Huize
„t Anker”.
Numansdorp: J. H. P. de Wilde, Rijks-
straatweg 238.
Nijmegen: J. W. Burki, Groenw.weg 226.
Nijverdal: H. J. Vierdag, Krowijsweg 12.
Oegstgeest: Ir. A. Thomassen, L. de
Colignyalaan 14.
Oldeboorn: A. Terpstra, arts.
Ommen: zie de Krim.
Onderdendam (gem. Bedum): Hr. Hommes.
Oostburg: J. Mijs, Notaris.
Oosterbeek: J. Stark, Hertog Reinaldlaan 9.
Oss: Parré, Dr. Hermanslaan 34.
Raalte: H. de Boer, Stationsstraat.
Renkum: F. A. J. Mesker, Utrechtsche-
straat 90.
Rheden: B. A. Honig, Rozenbosch 2, De
Steg.
Rossum: A. F. v. Goelst Meyer, Burgem.
Rotterdam: N. H. M. van Altena, Oostzee-
dijk 33 A.
Ruinen: Y. Mulder.
Ruurlo: G. Huurneman, Wijk P No. 9.

Rijssen: A. H. ter Horst, Wierdenschew. 116
Schiedam: H. A. M. Roelants, Haver-
schmidtlaan 48.
Sleen: H. Been.
Sliedrecht: B. Visser, Merwestraat 6.
Slikkerveer: Ir. Bekkering.
Soest: C. Haver, Julianaalaan 54.
Steenwijk: Notaris L. Volkers, Gasthuisstr.
Strijen: J. van Zon.
Terneuzen: J. v. d. Peijl, Schoolplein 21.
Tilburg: Mr. J. J. Blöte, Spoorlaan 58.
Uithuizermeeden (Gr.): J. & P. Rijkels
A 415.
Veendam: A. E. van Linge, Ae Kade 15.
Velp: Ir. A. A. Dobbe, Biesdelschelaan 25.
Velsen: W. Meijboom, van Tuylweg 5.
Vlaardingen: J. van Toor Jz., Kon. Wil-
helminahaven Z.Z. 1a.
Vlissingen: J. L. Verhagen, Badhuisstr. 97.
Wageningen: Ir. B. Veen, Celebesstraat 1.
Wapenveld: Mr. S. Willinge Gratama,
Laag Erve.
Wapserveen: J. Kuiper.
Warmond: H. W. Nijman, „Zenith”.
Wildervank: Mevr. H. C. Everts-Mackeno.
Winsum: Wildervank, fruitkweker.
Winschoten: Mej. E. L. de Langen, Lief-
kenstraat 53.
Wijdnes: A. Kooiman, „Op de Trambaan”.
de Wijk (Dr.): B. Luten, Koekange.
Ijsselmonde: M. Kooyman.
Zaandam: Drs. A. Bakker, v. Ostadestr. 7.
Zaltbommel: Mr. G. A. van Hulstijn,
Kerkplein 10.
Zeist: Mr. S. H. Krabshuis, Duinweg 5,
Huis ter Heide.
Zierikzee: A. J. v. Leeuwen, Havenp. A 347.
Zutphen: Mr. G. A. Reus, Jac.Damsingel 29.
Zwolle: Notaris A. J. Tom, Burg. van
Royensingel 9.

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij”,
Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

abonneert zich op „Vrij” tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *)
welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 469174
(ten name van J. N. Stempels, Utrecht)

over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd.

(Handteekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

VAN MASTWIJK'S AGENTUUR EN COMMISSIEHANDEL
WIJNEN
GEDISTILLEERD
EN GROS - EN DETAIL
 Louise de Colignystraat 75
 Tel. 770600 · DEN HAAG

Een GEZELLIG BOEK
 ouderwets

vol romantiek, dat U tot de laatste bladzijde geboeid zal bezig houden, is de omvangrijke bekende roman van Fr. Reuter „Mijn Leertijd op het Land”. Op een genoeijlijke wijze wordt hierin over de vreugden en tegenslagen van het boerenleven van ongeveer een eeuw geleden geschreven. De hoofdfiguren, de onvergetelijke, gemoedelijke Brasig, de sympathieke Havermann, het gezin van Jochem en zijn flinke vrouw, zullen U altijd bijblijven. Twee delen, totaal ruim achthonderd Bladzijden, overvloedig geill. en geb. in stevige, halffinnen band. U zult van dit boek veel genoeg belevens! Ondanks de grote omvang en de vele illustr. bedraagt de prijs slechts f 7.90. — 2. Handleiding tot het Schaakspel, het bekende schaak-leerboek voor beginners en gevorderden door Dr. Euwe. Prijs f 4.95. — 3. Mario en de Dieren, door Waldemar Bonzels

Een der beste boeken der laatste jaren, in de trant van het veelgelezen boek „Jody en het Hertenjong”. Geb. f 3.90. — 4. Mysterieuze Krachten in de Sport, door Karel Lotsy en Joris v. d. Berg. Rijk geill. Geb. in fraaie stempelband f 3.90. — 5. Het Vergeten Dorp, door Theodoor Kröger over het vreselijke lot van de ballingen in Siberië. Geill. met veel gekl. platen. Bijna 400 blz. Royaal formaat. Prachtig geb. f 6.80. — 6. De Negerhut van Oom Tom. Nieuwe bewerking van dit ontroerende boek over de slavernij. Rijk met platen geill. Geb. f 4.90. — 7. Schep Vreugde in 't Leven. Een aantrekkelijke Luxemburgse dorps-

roman door Anton v. d. Velde. Geb. f 5.15. 8. Huishoudserie. Uitsiekend kookboekje door C. Drijber en M. Holdert-Heil en „Electr. en Gas in de Huishouding”, over electr. huisinstall., electr. toestellen enz. Samen slechts f 1.95. — 9. Marjolein, door J. Prins. Een bijz. aardige damesroman, ook geschikt voor oudere meisjes. Geb. f 3.65. 10. Ver is de Haven, de bekende hist. trilogie door F. v. Wijk Masson, 3. delen, 1. De Stem v. d. Zee, 2. De stem v. h. Bloed, 3. De Stem v. h. Hart, 850 Bladz. in 3 half-finnen banden met gekleurde omslagen Totaal f 14.70. — 11. Van Eerzaam Schoelleider tot Gevangenisboef. Ervaringen en indrukken uit Holl. en Duitse gevangenis kampen door Dr. A. de Vletter, lector aan het Lyceum te Bloemendaal. Ruim 250 pag. Geb. f 4.90. —

12. Arbeider in Moflenland, door Bertie Ham. Een roman van de „Arbeitsinsatz”. Het lot van de Nederl. arbeiders in Duitsland. Geill. Geb. f 4.90. 13. Euterpestraat, door Helene Swildens. Een fascinerend boek over deze beruchte Gestapo-gevangenis. Geb. f 2.75. — 14. Geschiedenis van de Grote Wereldoorlog 1939-1945 door den bekenden radiocommentator H. v. d. Mandere, 230 pag. Keurig geb. f 3.90. — 15. Land in Mist, door Marja Roc. De vraag naar deze roman, spelend in bezettingstijd, is zo groot, dat er nu reeds een herdruk van is gekomen. Geb. f 4.90. — 16. Nederland in de oorlog, zoals het werkelijk was. Een in 6 delen verschijnende uitgave, welke u een volledig beeld geeft van alles wat zich in Nederland vanaf 10 Mei 1940 tot en met de bevrijding heeft voorgedaan. De uitgave beschrijft o.m. de rol van de Gestapo met alle hoofdfiguren aan de hand van geheime correspondentie, de ontwikkeling der illegaliteit met een groot aantal foto's, het verzet der ondergrondse, geheime telefooncentrales, correspondentie Hifler Rauter, Seyss Inquart-Rauter, Hitler-Christiansen, Spoorwegen-Seyss-Inquart, Burgemeesters-Seyss Inquart, alle Duitse proclamaties, geheime rapporten der militaire bezetting, de Ned. falsificatie-centrales van bonnen en persoonsbewijzen enz. enz. Deze uitgave verschijnt onder volledige censuur van de grote illegaliteiten. Zo goed als alle medewerkers hebben „gezefen”, terwijl één van hen bij achtervolging is overleden. Deel I „Het Verhaal van de Verraders” is zoo juist verschenen, daarna elke maand een deel. Prijs per deel f 2.50. — 17. De Vrijheid gaat in Rood gekleed. Een pracht-Afrikaanse roman, door den bekenden schrijver Theun de Vries. Geb. f 5.50. — 18. Leercurcus Bridge, door P. Butselaar. Een boek, onmisbaar voor iedereen bridge-liefhebber. Prijs f 2.50. — 19. Vijf jaar onder Duitse druk. De geschiedenis van de Duitse bezetting in 1940-45 voor nu en later aan het Ned. volk, jong en oud, verteld door J. H. Kammeyer. 214 pag., geill. met 30 tekeningen. Geb. f 5.90. — 20. Japane gruwelen. Drie Friese jongemannen als krijgsgevangenen van Japanners! In de kampen van Java, bij de Dodenpoorweg in Thailand en als slaven in de Jap. mijnen. Prijs f 1.75. — 21. De Oranjeprinsjes thuis. Een schitterend gebonden album met foto's van de prinsjes en het prinsel. paar en uitgebreide boeiende tekst op zwaar kunstpapier. Geb. f 2.50. — 22. De Levensroman van een Schilder. Hans Holbein de Jongere, tijdgenoot van Albrecht Dürer. Een zeer bewogen leven, rijk aan avontuur en succes. Dit leven wordt in deze historische roman boeiend en kleurrijk beschreven, terwijl men tegelijk een juiste kijk krijgt op Holbein als schilder en zijn tijdgenoten. Met 16 reproducties op kunstpapier van zijn werk, 450 blz. in fraaie band, f 6.90. — 23. De Muizen in de mooie Hoed, door J. v. Hemert. Een smakelijk uitgevoerd kinderboek met mooie gekleurde platen, waarvan de kinderen veel plezier zullen beleven. Royaal formaat, f 1.25. 24. De Moflen en de Jappen worden aan de kaak gesteld in de zo uitstekend geslaagde uitgaven met geestige caricaturen en moppen „De Japenspiegel” door E. Bruysteede, in 8 kl. geill., geb. f 1.75 en „De Moflenspiegel” door K. Links, eveneens in kleuren geill. Geb. f 2.50. — 25. Jordaan, de bekende tekenaar uit „De Groene Amsterdammer” stelde een boek samen, getiteld „Drama's in zakformaat” in het genre van de avonturen van den bekenden Adamson, zo geestig van tekening en vinding, dat men afwisselend van pret glimlacht of in een gulle lach schiet! Groot formaat. Prijs geb. slechts f 2.50. Verzendkosten worden door ons niet berekend. Bij bestelling van minstens f 12.— kan met f 1.— per maand worden betaald, bij f 24.— met f 2.— per maand enz. Bestel per brief, postw. of giro (vermijd dubb. bestell.) onder inzending van verschuldigd bedrag of te termijn aan BOEKHANDEL H. NELLISSEN, Prinsengracht 627, Amsterdam-C. Postrekening 60092, Telefoon 31791. Rembours 10 cent extra. Dringend verzoek bij bestell. te vermelden: Adv. No. 144.

PARFUMS „JEAN VIER”
 ZIJN NOG STEEDS DE BESTE
CHEM. PHARM. FABRIEK „WEHADO” N.V.
 LINKER ROTTEKADE 62A, TEL. 23762, ROTTERDAM

N.V Dordrechtsche
Hout- en Bouwmaterialenhandel

KROMHOUT 103-105
 Telef. 5224, DORDRECHT

Hout
 Board
 Triplex
 Bouwplaten
 Bouwmaterialen
 Asbest-cementproducten

1946
NATIONALE 4 MEI FEESTDAG
 en een sorteering die er zijn mag
Cjamin

DANS-INSTITUUT
VAN BEEK

EENDRACHTSSTRAAT 5
 Rotterdam
 Telefoon 28645-28499

NEEMT EENIGE
PRIVÉ-DANSLESSEN

U kunt er dan met Uw
 vakantie van profiteren

Ook UW Dansschool, NU en in de toekomst!

COPIEER-BUREAU „CLIMAX”

KON. EMMAKADE 194 - TEL. 398492
 'S-GRAVENHAGE

UW ADRES voor:

**COPIEER-, TYPE- en
 ADRESSEERWERK.**

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop:
Alle uitgiften van Nederland uit de jaren 1940-1945
 postfris en gebruikt.

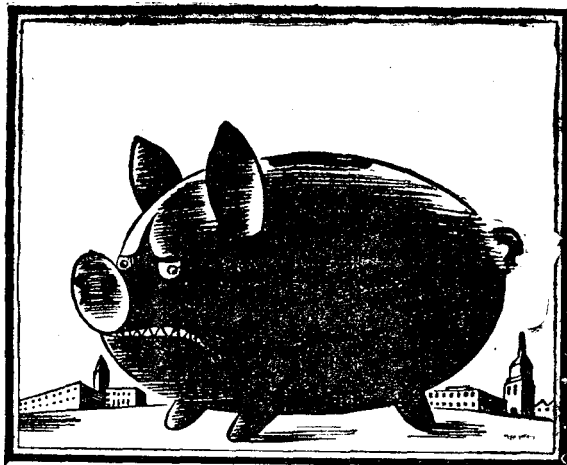
Aanbiedingen met prijs aan:
BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL,
 ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

„DE WEDEROPBOUW”

NIEUWE HAVEN - 2e LOSWAL - HILVERSUM
 Kantoor A'DAM: Heerengracht 102 - Tel. 48255

Reparatie en revisie van alle soorten bouw-
 wegenbouw-machines, als: Beton- en Kalk-
 molens, Kranen, Lieren, Compressoren, Motoren,
 enz., enz.

Oprachten worden spoedig uitgevoerd. Billijke condities.

Voor wie sparen wij eigenlijk?

Voor onszelf of voor enkele „deskundigen” in overheidsdienst. Ze goochelen met onze miljoenen, alsof het knikkers zijn. Zuinigheid schijnen ze allen slechts van hooren zeggen te kennen. Laat iedere vrije Nederlander aan hun verspilzucht op 17 Mei een definitief halt toeroepen!

Stemt op

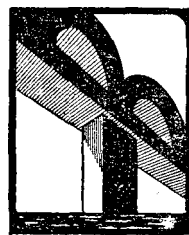
DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID

RITMAN'S
Tijdschriften- en
Boeken-import
 NIEUWE BINNENWEG 198 - R'DAM
 TELEFOON 31877

ENGROS en DETAIL

Alle binnen- en buitenlandse couranten, tijdschriften en boeken bij ons verkrijgbaar.

INCASSO-BANK

Heerengracht 531-537
 Telef. 38011 (12 lijnen)
 75 Kantoren in Nederland.

perzen

vloer- en tafelkleeden
 loopertjes, kussens enz.

Bric a Brac
 NW. BINNENWEG 202 R'DAM

DE VEREENIGDE VOLKEREN
 confereeren in het Engelsch.
 Het Britsche Ministerie van Voorlichting bevorderde den officieelen schriftelijken cursus, die wij voor het Nederlandsche Leger samenstelden. Burgers kunnen thans ook deelnemen. Lesgeld f 2.50 per maand. Voorts cursussen Fransch, Duitsch, steno, middenstands-diploma, boekhouden, Nederlandsche taal. Practijkopleiding.

NED. TALEN INSTITUUT
 EERST ILLEGAAL ROTTERDAM NU NATIONAAL

BON Gratis proefles van:
 naam _____
 no. 54 V adres _____ te _____

**penbare vergaderingen
in de
rtij van de Vrijheid**

Amsterdam: Dinsdag 7 Mei, 8 uur, Groot
aal van het Concertgebouw. Sprekers
nr. D. U. Stikker, dr. A. H. W.
Hacke, mr. W. C. Wendelaar, mevr. A.
Fortanier-de Wit, R. Th. J. le Cavalier.
Lien: Maandag 13 Mei. Spreker ds. J.
Luchies.
Brussel: 8 Mei, Odeon, half 8. Spreker:
F. A. van Overklift.
Gravenhage: Maandag 6 Mei, Café
Emma, Regentesseplein 22, 8 uur. Spre-
kers: mr. F. C. v. Dijk, K. J. Nieukerke
en W. J. Boers.

Woensdag 8 Mei, Amicitia, Westeinde,
8 uur. Sprekers: J. den Hollander, J. v.
Dijken, W. B. J. Boers en J. Slebolds.
Dienzelfden avond: Filmzaal van de fa.
Nieuwenhuis, Van Hoytemaplein 52. Spr.
mr. C. M. Seret, mr. J. van Gilse en K.
J. H. Nieukerke.
Donderdag 9 Mei, Paviljoen, Rijswijk-
schemplein. Sprekers: drs. C. A. A. van
Luttervelt, K. J. Nieukerke en W. B. J.
Boers.
Zaterdag 11 Mei, 's middags half 4, Kur-
zaal, Scheveningen. Sprekers: mr. G.
Vonk, drs. H. A. Korthals, prof. mr. A.
N. Molenaar.
Groot-Amersfoort: Donderdag 9 Mei, Café v.
As, 8 uur, A. Caljé.
Haren (Gr.): Dinsdag 7 Mei, 8 uur, „Oms
Centrum”. Spreker J. A. van Overklift.

Hooghalen (Gem. Beilen): Woensdag 8 Mei,
spr. ds. J. Luchies.
Middelharnis: 13 Mei, Hotel Meijer, 8 uur.
Spr. mr. A. Stempels.
Nieuweschans: Maandag 6 Mei, 8 uur, Ho-
tel Koning. Spreker: mr. S. H. Siebers.
Ouddorp: 10 Mei, half 8, Hotel Akkers-
hoek. Spr. J. A. van Overklift.
Rijswijk (Z.-H.): Donderdag 9 Mei, Hotel
Kuys-Witsenburg. Spr. mr. J. van Kriel-
hen, D. W. Dettmeijer.
Scherpenzeel (Gld.): 6 Mei, Societeit, 8 u.
Spr. dr. ir. J. G. J. C. Nieuwenhuis.
Sliedrecht: Maandag 6 Mei, 8 uur, „Bel-
levue”. Spreker: mr. A. Stempels.
Soest: 8 Mei, Hotel Eemland, 8 uur. Spr.
dr. ir. J. G. J. C. Nieuwenhuis.
Soesterberg: 9 Mei, Huis ten Halve, 8 uur.
Spr. ir. Verheij uit Amersfoort.

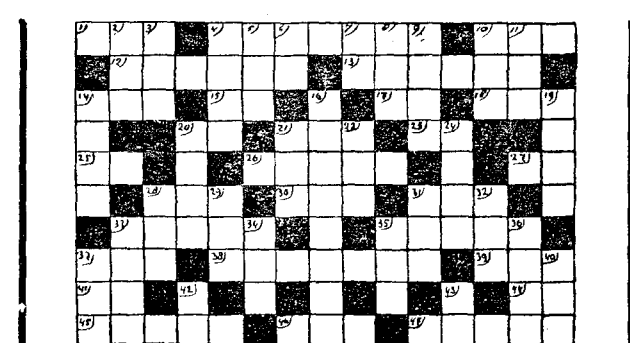
Stad aan het Haringvliet: 9 Mei, Café
Peekstok, 8 uur. Spr. J. A. v. Overklift.
Utrecht: Woensdag 15 Mei, 8 uur, Jaar-
beursgebouw. Spr. mevr. A. Fortanier-
de Wit, mr. D. C. Wendelaar, mr. G.
Vonk.
Voorburg: Maandag 6 Mei, 8 uur, Café
Vronesteijn, Parkweg. Sprekers: prof.
mr. A. N. Molenaar, drs. H. A. Korthals.
Wijster (Gem. Beilen): Dinsdag 7 Mei, spr.
ds. J. Luchies.

**Het algemeene secretariaat van
de Partij van de Vrijheid
is gevestigd:
2e Weteringplantsoen 21 A'dam**

1931 — 30 APRIL — 1946
W. v. d. WIJNGAARD
SCHILDER- EN GLAS-IN-LOOBBEDRIJF
SNELLINCKSTRAAT 67 - TEL. 31426 - ROTTERDAM
(2 lijnen)
Langs dezen weg wil ik al mijn Clïënten en Leveran-
ciers hartelijk dank zeggen voor het vertrouwen dat
zij de afgelopen 15 jaar in mij hebben gesteld en hoop
het vertrouwen nog vele jaren waardig te mogen zijn.
Ook aan mijn Clïënten, Bouwers, Directeuren,
Architecten en Particulieren.
Laat Uw huizencomplexen nu door ons schilderen.
Wij leveren U voor-oorlogse verven en lakken.
Laat U dus vrijblijvend prijs opgeven

KOLENBONNEN
inleveren
bij de
n.v.
**Rotterdamsche
Kolen Centrale**
VOORHAVEN 60 — TELEFOON 35555 (4 lijnen)

NEDERLAND OP DE FIETS!!!

Horizontaal: 1. Haagsche Voetbal Vereeniging (afk.),
4. Koetsier, 10. Bekend Engelsch motorrijwiel (afk.), 12.
Zonder iemand, 13. Van hooge geboorte (met één l), 14.
Kantoor Keurings Aankomst (afk.), 15. Bijwoord, 17. Pers.
Voornw. (spreektaal), 18. Deel van het gelaat, 17. Pers.
leden, 21. Aanraking, 23. Nota Bene (afk.), 25. In orde (afk.),
26. Bezittelijk, 27. Reeds, 28. Maand (afk.), 30. Kippeneigen-
schap, 31. Onwaardige politieke beweging, 33. Reeks afdruc-
ken, 35. Deel van een rijglaars, 37. Schuurmiddel, 38. Zon-
der smart, 39. Kleedingstuk, 41. Bergruimte, 44. Ons inziens
(afk.), 45. Graafwerktuig, 46. Zaandamsche Koekfabriek
(afk.), 47. Verkoopplaats van periodieken.
Verticaal: 2. Bergruimte, 3. Spijs, 4. Massa, 5. IJzer-
houdend erts, 6. Voegwoord, 7. Familied, 8. Gegroef, 9.
Ontkenning, 10. Hakwerktuig, 11. Sneeuwschoen, 14. Klau-
wten (vervoeging), 16. Feitelijk, 19. Tropische boom, 20.
Waarnemend, 21. Meisjesnaam (afk.), 22. Wig, 24. Deel van
een berk, 28. Familied, 29. Nok, 31. Bekende straat in
Amsterdam, 32. Vrucht, 33. Pas, 34. Een rivier, 35. Stuk oud
goed, 36. Bloem, 37. Indiën, 40. Geluid, 42. En dergelijke
(afk.), 43. Pluimvee-product.
Slagzin samen te stellen uit de volgende genummerde
vakjes: 18 - 12 - 13 - 29 - 31 - 42 - 45, 4e letter - 16 - 36 - 41
37 - 23 - 45, 4e letter - 1 - 42 - 34 - 36 - 38, 2e letter - 46 - 43 - 23
Bij inzending der puzzle en slagzin met gelijktijdige
verzending van f 10.— ontvangt ledere inzender der juiste
oplossing
EEN FRAAI, SOLIDE ALS NIEUW
Dames- of Heerenrijwiel (met één jaar
garantie)
OP GOEDE LUCHTBANDEN.
De oplossing is gedeponereerd bij Notaris J. W. TH.
KÜLLER, Hooge Nieuwstraat 30, Den Haag en wordt
binnen drie maanden in de dagbladen bekend gemaakt.
25 % der baten komt ten goede aan het Comité
„Nederland Helpt Indië”!
Oplossingen te richten aan:
„HERRIJZEND NEDERLAND” R.A.B. — Barentszstraat 23,
Telefoon 335207 — DEN HAAG.

TE KOOP GEVRAAGD
**1 OF 2 MAHONIE
BUREAUX MINISTRE**
grote maat. Eventueel te ruilen
voor stalen kantoormeubelen.
Aanbiedingen JAN v. BEEK, Parkstr. 105, 's-Gravenhage

Een in 213 bladen
geplaatste oproep van organisatorisch geschoolde
krachten leverde slechts 3 reacties op, welke
enigszins met de eisen overeenkwamen.
Nederland heeft echter dringend enige duizenden per-
sonen nodig op de hoogte van de nieuwste methodes i.z.
productieverhoging, kostenbesparing, exportbevordering,
enz. (Zie Millioenennota).
Vraag daarom even de nieuwe brochure A.V.Wr. aan,
waarin U een overzicht vindt van de eerste, unieke
opleidingen:
● Sales - Promotion
(Verkooporganisatie, psychologie en markt-
analyse)
● Bedrijfspsychologie
(Personeelsproblemen en psychotechniek)
● Moderne Bedrijfsadministratie
(Budgettering, calculatie)
● Wetenschappelijke Bedrijfsorganisatie
(Arbeidsstudie, planning, loon)
● Leidraad voor bazen,
waarvoor over de gehele wereld (ook Amerika) grote
belangstelling wordt getoond. U vindt daarin tevens
inlichtingen over de andere sectie w.o. het Psychotech-
nicum en zij wordt U gaarne gratis toegezonden door
Nederlandse Stichting voor Organisatie
NIEUW HOOFDKANTOOR
Achter St. Pieter 23-25 — Utrecht — Tel. 16484.

**VOOR ELECTRICITEIT
HEEMAF**

GEVRAAGD
Dameskapper en -Kapster
Alleen zij die met het gehele vak bekend zijn,
gelieven te reflecteeren.
Fa. Matveld - Passage 13 - Den Haag

Vraagt gratis
ons uitgebreid
**BOEKENWEEK-
PROSPECTUS**
Voor elken aanvrager sluiten
wij een extra verrassing in
VERZENDBOEKHANDEL WINANTS
Geleenstraat 18-20, Heerlen
STICHTING 1940-45
POSTGIRO 194045

City
NACHTFEEST
op 4 Mei 1946 12.30 uur ten bate van
de oorlogsslachtoffers
1940
★
MEDWERKING VAN:
Lou Bandy
Jan van Riemsdijk
Pierre Palla
Toon Hermans
The Swinging Nightingales
The Harmony Sisters
Ans Heiddaai
Gerard van Krevelen
Sofia Frank
Tot Moens
The Three Jacksons
Orkest o.l.v. Kapper
Toegangsprijs f 5.- en f 7.50
NA AFLOOP DANSEN IN DE
CITY MUSIC HALL
2 Orchesten
Red-, White and Blue Stars en
Top Tune Players
Toegangsprijs f 2.50

Van Engelenburg & Berkel, Deurwaarders
Kantoor: Persijnstraat 13 - Telefoon 33092.
VEILINGZALEN: WILLEM BUYTEWECHSTRAAT 159-161,
TELEFOON 33289.
BELANGRIJKE PUBLIEKE VEILING
OP WOENSDAG 8 MEI EN VOLGENDE DAGEN,
VOORMIDDAGS 10 UUR,
waarbij KOSTBARE GEBEELDHOUDWE MEUBELN, ge-
beeldh. boekenkast, kapitale gebeeldh. eetkamer, gebeeldh.
zilverkast, VLEUGELPIANO, PIANO, zeer fraaie slaap-
kamers huiskamers, salonbankstellen, diverse boekenkas-
ten, dressoirs, fauteuils, stoelen, tafels, 3 kamerbiljarts,
PERZISCHE TAPIJTEN, kunstvoorwerpen en curiosa, koper,
brons, tin, blauw, kristal, grote partij boeken,
SCHILDERIJEN, bontwerken, kleeding, huish. en gebruiks-
art. GOUD, ZILVER en JUWEELEN, waarbij belangr. partij
zilver eetgerei en andere fraaie stukken, etc. etc.
TWEDE KIJDAGEN: Maandag 6 en Dinsdag 7 Mei, 10-4 u.
Voor particulieren gelegenheid tot het geven van comm.
DAGELIJKS GELEGENHEID TOT INBRENG VAN TE
VEILEN GOEDEREN, welke op verzoek worden afgehaald.

**ZIJ GAVEN ALLES
GEEFT U NIETS!**

**MAISON
AUBERT**
Dirk Smitsstraat 26 b
(bovenhu)s Rotterdam
Ruim 30 jaar gevestigd
**Patent
Gemeesmiddelen
Gummiwaren**
Vr. gratis inl.; toezend.
onder blanco couvert,
Gratis spreekuur dag.
10-8 uur n.m.
Adverteert in dit blad!

**Er zit waarde
in uw brievenbus!**
Wij koopn al Uw gebruikte
zegenis. Legt de Wis-zegel van
1/2, coert met de levensboom
terzijde. Daarvoor geven wij meer.
M. J. A. van der HAAGEN
KORTE POTEN 22 DEN HAAG, TEL. 115540

WAR!!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

Hoofdredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
 Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
 Mr. A. STEPELS, Rotterdam„slaet
op den trommele”

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. Losse nummers f 0.14

Meten met twee maten

Papier en zendtijd voor politieke partijen

Het zal algemeen bekend zijn, dat er te weinig papier in den lande beschikbaar is. Maar politieke partijen hebben, vooral in verkiezingstijd, veel papier nodig. Vandaar dat zij toewijzingen hebben gekregen. Tot zoover klopt alles als een bus.

Maar wat niet klopt is het feit, dat aan de eene politieke partij meer is gegeven dan aan de andere. Wij meenden zoo, dat alle politieke partijen de beschikking moesten krijgen over dezelfde middelen — voor zoover deze van een distributieregeling afhankelijk zijn — om propaganda te maken. Elke politieke partij heeft immers het recht om zich tot het geheele Nederlandsche volk te richten.

Zoo denkt de regeering er echter niet over. Zij heeft den een of anderen maatstaf aangelegd, waarmee zij afmeet, hoeveel papier elke partij zal krijgen. En met den politieke radiozendtijd is het net zoo gegaan. De grootste partijen behoren het meest te krijgen, zoo redeneerde men. Maar waarom? En hoe maakt men uit welke partij de grootste partijen zijn? De verhouding is aldus geworden: Partij van den Arbeid en Katholieke Volkspartij elk 80 ton papier, de a.r. 60 ton, de overige partijen elk 40 ton en partijen, die niet in alle kieskringen met een lijst uitkomen elk 3 ton per kieskring.

Bij deze verdeling is het uitgangspunt verkeerd. Dus leidt zij tot onrecht. Deze geschiedenis leert ons nog eens, wat men kan verwachten als de overheid haar gunsten aan het verdeelen gaat, als de overheid de economie gaat leiden.

In de Tweede Kamer heeft mr. W. C. Wendelaar terecht een woord van protest

tegen deze willekeurige papier- en radiozendtijdverdeling laten hooren. Weliswaar verklaarde minister Van der Leeuw, dat de partijvoorzitters hun goedkeuring aan de getroffen regeling hadden gehecht — hetgeen van communistische zijde stellig werd tegengesproken — maar dit rechtvaardigt het toegepaste systeem geenszins. De partijvoorzitters zullen zich er bij hebben neergelegd, wat heel vriendelijk van hen is, maar de onbillijkheid wordt er niet door weggenomen.

De heer Wendelaar heeft zich overigens met nog meer nadruk verzet tegen het verschijnsel, dat politiek getinte radioomroepverenigingen buiten de uren voor politieke propaganda toch politiek bedrijven. De minister zei, dat het radiobestel dit nu eenmaal toelaat (een radiobestel, waarvan hij, naar hij thans ook in de Kamer verklaarde, geen bewonderaar is; ofschoon hij er verantwoordelijk voor is). Dit moet men dan maar accepteren. Maar gaat het dan aan, vroeg mr. Wendelaar, dat die politiek getinte omroepverenigingen op een zeer polemische en ergerlijke wijze politiek bedrijven? Is het nog overeenkomstig de regels van het fatsoen, als een omroepvereniging een niet bevriende politieke partij tel aanvalt op een plaats, n.l. voor de microfoon, waar de aangevallene niet kan komen? Het antwoord op deze vraag kan niet twijfelachtig zijn, maar minister Van der Leeuw gaf dit antwoord niet met zooveel woorden.

Vreemde strijd-methoden.

De interpellatie-Wendelaar is leerzaam geweest, niet het minst, doordat zij ons getoond heeft, dat de Partij van den Ar-

DE Partij van de Vrijheid is nog „een jong ding”. Toch wordt haar door haar tegenstanders een geweldig zwart geweten verweten. Zij is zoo jong nog, in de oogen van haar bestrijders, toch al zwaar verdorven. Als men de tegenstanders hoort of leest zou men op zijn minst denken, dat de Partij van de Vrijheid schuldig is aan de wereld-ellende van vóór den oorlog. En als haar dan niet de schuld van wordt gegeven wordt toch meestal wel gezegd, dat zij dien toestand van vóór 1940 terugwenscht.

Het is betrekkelijk makkelijk iemand zoo iets in de schoenen te schuiven. Maar nader aantonen dat zulk een bewering op waarheid bedust, dat zulk een oordeel over onze partij gerechtvaardigd is, daar komt men zelden aan toe. En zij, die een poging wagen om hun bewering toe te lichten, blijken meestal ons programma niet te hebben gelezen. En bovendien blijken zij zich er ook geen rekenschap van te hebben gegeven hoe het eigenlijk toeging in dien economisch en sociaal zoo ellendigen tijd van vóór den oorlog. Zij beseffen in elk geval niet, dat toen niet werd gehandeld volgens beginselen, welke wij de onze noemen.

Immers, gaat men na wat er gebeurd is, dan zien we het volgende: zoodra zich eenige verschijnselen voordeden van een dalende markt, d.w.z. van een groote goedkoopte, gingen de staten ingrijpen: contingenteringen, vestigingsverboden en soortgelijke middelen om de wereld in te snoeren, waren schering en inslag. En dit is nu juist wat de Partij van de Vrijheid niet wil.

Juist in een dergelijke ingesnoerde wereld, welke haar evenwicht niet kon hervinden, juist in zoo'n wereld welke als proefkonijn diende voor hen die meenden de economie te moeten en te kunnen leiden, groeide de ellende, nam de werkloosheid een catastrophalen omvang aan. In die wereld hadden de staten alle deuren tegen elkaar dicht gegooid en overal muren omheen gebouwd. Er zijn pogingen gedaan om deze muren, welke herstel

verhinderden, te doorbreken bijv. door het verdrag van Ouchy tusschen Nederland, België en Luxemburg. Maar deze pogingen moesten jammerlijk falen, want kunstmatige vaststelling van prijspeil, loonschaal, voortbrenging en afzet, alsmede te hooge belastingen, namen de noodige soepelheid weg (let eens op hoe soepel en lenig een koorddanser is, de man die in moeilijke omstandigheden toch zijn evenwicht moet bewaren!).

Zoo komt men tot de conclusie, dat juist systemen als door de Partij van den Arbeid voorgestaan sterk doen denken aan de omstandigheden, waaronder de vooroorlogsche samenleving op haar ziekbed lag. Wij willen hiermee niet zeggen, dat de Partij van den Arbeid dat ziekbed terugwenscht, maar vast staat, dat zij wel weer zulke omstandigheden wil scheppen, dat zij de samenleving in wil snoeren, waarmee zij haar de gelegenheid zal ontnemen haar evenwicht te bewaren of te hervinden.

Het is een sprookje, dat de wereld van vóór den oorlog aan onze vrijheidsidealen zou hebben voldaan. De vrijheid werd er juist beperkt. Wij willen aannemen, dat die beperkingen goedbedoeld waren, maar waar zij toe leiden leert de ellende van vóór den oorlog; dat was overigens nog maar een voorproefje van de „intellectuele pedanterie” (een woord van prof. Cleveringa), welke den mensch in staat acht het groeiproces, hetwelk de samenleving ondergaat, te veranderen in een knutselproces; alsof men met doode stof te doen had in plaats van met een levende maatschappij van levende menschen.

De groeikrachten, schuilende in die levende maatschappij, zijn het die men moet laten werken, moet stimuleeren. Daarbij kan men bevorderen, dat er organen mee zullen groeien uit de maatschappij zelf, organen die zich tegen excessen zooals monopolies zullen verzetten.

Zulk een groei werd vóór den oorlog belemmerd. En zulk een groei willen wij juist bevorderen. Men verwijt ons dus niet een verleden, dat wij verafschuwen en dat onzen beginselen vreemd is.

Lijst 5

Dit is de lijst van de Partij van de Vrijheid, de partij die den mensch, man of vrouw, wil zien als mensch en niet als rad in een machine, die alleen op overheidsbevel in beweging komt. Wilt gij mensch zijn en zelf leven in het besef van uw verantwoordelijkheid tegenover uw medemens, tegenover de gemeenschap? Wilt gij voorkomen dat gij geleefd zult worden, dat u van bovenaf wordt bevolen hoe ge uw vernuft, uw initiatief, uw energie moogt gebruiken? Wilt ge voorkomen dat u wordt ingemetseld in een pantser van maatregelen, dat werkzaamheid van uzelf onmogelijk maakt?

Wilt gij uw menschenrechten niet slechts erkend maar ook gewaarborgd zien?

Wilt gij dat uw eigen initiatief en uw eigen verantwoordelijkheid in dienst worden gesteld van welvaart en sociale gerechtigheid?

Wilt gij voorkomen dat de overheid, denkende dat zij alwetend en albeheerschend kan zijn, een knutselwerk van maatregelen en voorschriften om u heen bouwt, waardoor de welvaart niet het best zal zijn gediend en uw mensch-zijn in gevaar komt?

Wilt gij in vrijheid uw verantwoordelijkheid dragen en voorkomen, dat onvrijheid het dragen dier verantwoordelijkheid belet?

Dan: stemt op een der kandidaten van lijst 5, een der kandidaten van de

Partij van de Vrijheid

heid geen middel, hoe laagbijdegronds ook, schuwt om de Partij van de Vrijheid aan te vallen. Er gebeurde dit:

In het debat over de interpellatie-Wendelaar mengde zich ook jhr. van der Goes v. Naters, de fractieleider van de S.D.A.P. Hij dwaalde in zijn betoog wel wat af, maar dat had hij nodig om de Partij van de Vrijheid verdacht te maken. Hij zei n.l. dat maar eens een onderzoek moest wor-

den ingesteld naar de herkomst van het papier dat de Partij van de Vrijheid gebruikt. Dat zou wel „zwart” zijn.

De voorzitter van de Tweede Kamer liet deze verdachtmaking, die bovendien buiten de orde was, toe, wat te betreuren is. Maar het voordeel was, dat men de mentaliteit van jhr. Van der Goes van Naters kon leeren kennen. En niet alleen zijn mentaliteit, maar ook zijn kennis. Want hij bleek te meenen, dat de Partij van de Vrijheid een voortzetting van den Vrijheidsbond was, de Vrijheidsbond, een naam die reeds lang ter ziele is. En hij bleek ook te meenen, dat de Partij van de Vrijheid het standpunt huldigt van „laissez faire, laissez aller”.

Ons programma had hij dus nog niet gelezen. En hij vond het vreemd, dat een tegenstander van overheids-ingrijpen zich tot de overheid wendt zoodra hij zijn vrijheid belaagd ziet. Een nogal rare opmerking. De heer Wendelaar kon daar natuurlijk niets anders op zeggen, dan dat men zich toch wel tot de overheid moet wenden als men bezwaar tegen een regeling van die overheid heeft.

Intusschen: wat de regeering met het papier en de radio in den verkiezingsstrijd doet en toelaat, is meten met twee maten. Beter dan wie ook zal minister Van der Leeuw weten wat er geschreven staat over tweeërlei weegsteen.

En wat jhr. Van der Goes van Naters zich in een Kamerdebat meent te kunnen veroorloven, is beneden alle critiek. 1

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — Een woord tot de vrouwen — De taak van de Partij van de Vrijheid — Ontstaan en streven van Partij — De sociale paragraaf van ons programma — Dagboek van Nederland — Politieke vernieuwing — Eigen oordeel — De Kamercandidaten — Het constitutioneel mandaat van Juni 1945 — Het wegverkeer van de toekomst — Drs. Korthals over de Indische kwestie — Poekoelan Tamboer.

Het onvrije verleden

Buitenlandsch overzicht

Geen ja-woord voor Gouin

Een wending in de Fransche politiek

Het is in Frankrijk niet ongewoon, dat een politicus tevens bekendheid geniet als schrijver van enkele romans of toneelstukken. Doorgaans heeft deze letterkundige werkzaamheid weinig uit te staan met de politieke activiteit, maar men zou zich kunnen voorstellen, dat één der politici, die betrokken zijn geweest bij den strijd, die den laatsten tijd in Frankrijk is geleverd, de neiging zou gevoelen een toneelspel te schrijven, waarin het ontwerp van de nieuwe grondwet het hoofdmotief zou vormen. Een ongebruikelijk thema, maar de compositie van het stuk lijkt niet moeilijk. Men zou de dramatische stof nauwelijks behoeven te ordenen, de geschiedenis zelf vertoont de kenmerkende eigenaardigheden van het klassieke drama: in een kort tijdsbestek heeft een ontwikkeling, die reeds jaren geleden begonnen was, zich sterk toegespitst; de traditionele herkenning uit het klassieke drama, de agnitio, kan men Vondeliaans transposeeren tot een zelfherkenning, een tot-inzicht-komen; tengevolge daarvan openbaart zich de wending in het drama en het stuk eindigt dan in een sfeer van kartharsis: de politieke hemel is opgeklaard, een groot deel van het Fransche volk heeft zich trouw betoond aan essentiële waarden van zijn cultuur. Wie de Fransche couranten van de vorige week heeft gelezen, zal toegeven, dat de spanning groot is geweest. Ook al blijft dan het bovenbedoeld drama ongeschreven, zelfs een sober relaas van de feiten kan nog emoties opwekken.

De rechten van den mensch.

De constituerende vergadering had zeven maanden tijd gekregen om een nieuwe grondwet op te stellen en is daar precies in die periode ook in geslaagd. Daarna moest het Fransche volk bij referendum beslissen, of deze constitutie al of niet in werking zou treden. Op het eerste gezicht, of juist: wanneer men het inleidende gedeelte van de grondwet beschouwde, kon men den indruk krijgen van een constitutie, die veel vrijheid en recht garandeerde. Dit eerste deel, handelend over de rechten van den mensch, bevat inderdaad veel lofwaaardigs. Vrijheid van drukpers, van betoogingen op den openbaren weg, alsmede de vrijheid van organisatie, worden verzekerd. Het correspondentie-geheim wordt gegarandeerd en binnen 48 uur moet ieder, die gearresteerd is, verhoord worden. Geen wet mag terugwerkende kracht bezitten. Wel schuilt er eenig gevaar in het zinnetje: „les conditions d'exercice de la liberté sont définies par la loi” en bedenkelijk is het ook wel, dat een meerderheid van twee derde in de nationale vergadering verscheidene van de bovengenoemde vrijheden kan doen vervallen, uitsluitend door te constateeren, dat de republiek in gevaar is, doch wie uit de groote massa, die over deze grondwet moest stemmen, zal op zulke details hebben acht geslagen?

Veranderingen.

Wat dan verder volgt in het ontwerp van de grondwet, is nog veel minder eenvoudige lectuur voor het kiezersvolk dan de inleiding. De voorlichters van de openbare meening hebben een moeilijke taak gehad, om duidelijk te maken, wat zij de voor- of nadeelen achten van de staats-

instellingen, zooals de nieuwe grondwet die had geregeld. De voornaamste verandering, die werd voorgesteld, was wel de afschaffing van den senaat; voorts zou de president van de republiek slechts weinig en weinig belangrijke bevoegdheden overhouden en bijvoorbeeld zou de kabinetsformateur niet meer door hem worden aangewezen, doch door de kamer gekozen. Het zijn vooral de drie Fransche regeringspartijen geweest, die een actief aandeel hebben gehad, in de opstelling van deze constitutie: de communisten, de sociaal-democraten en ook de Mouvement Républicain Populaire, de vrij links ge-

Bidault, minister van buitenlandsche zaken en een der leiders van de M.R.P., brengt zijn stem uit.

oriënteerde katholieke partij. Toen echter de grondwet haar definitieve vorm begon aan te nemen en toen communisten en sociaal-democraten niet voldoende rekening wenschten te houden met de wenschen van de M.R.P., (met name het éénkamerstelsel wilde de uiterste linkerzijde met alle geweld invoeren), is er een conflict tusschen de regeringspartijen ontstaan en heeft het ontwerp in de constituanten slechts een meerderheid gevonden van 309 tegen 249 stemmen.

Voorspellingen.

Van dat moment (20 April) begon de strijd eerst recht. Het is waarlijk niet verwonderlijk, dat de politieke waarnemers tot op het laatst geloofd hebben, dat het referendum een kleine meerderheid voor de ja-stemmers en dus een aanvaarding van deze constitutie zou opleveren. Socialisten en communisten hadden zeven maanden geleden tezamen een meerderheid behaald. Waarom zouden ze dat thans niet kunnen? Alom nam men in de wereld verschuivingen naar links waar. Was het psychologisch niet aannemelijk, dat het Fransche volk zich zou richten naar tendenties, die door velen als progressief bij uitstek werden gekenschetst? De voorstanders van deze grondwet hebben niet nage laten, alle neen-stemmers bij voorbaat als reactionairen voor te stellen. Zouden de toch waarlijk wel vooruitstrevende leden van de M.R.P. wel allen begrijpen, waarom hun partij zich in deze zaak schaarde

in het kamp waarin ook die groepen een plaats vonden, die men inderdaad wel behoudzucht als een verwijt kon aanrekenen? En dan tenslotte: zoo lang er geen grondwet was, bleef er een toestand van onzekerheid en van voorloopige maatregelen bestaan. Verwerping van het referendum betekende opnieuw zeven maanden wachten. Moest men de knoop maar niet liever doorhakken en ja-stemmen?

Voorlichting.

Het is vooral de M.R.P. geweest, die een publieke opinie, zooals die hierboven werd geschetst, met kracht heeft bestreden. Artikelen zooals André Siegfried, Pierre Bourdan en François Mauriac in deze dagen geschreven hebben, verdienen in een pers-museum te worden bewaard. Het referendum, zoo betoogde men, betekent niet: kiezen tusschen rechts of links. De M.R.P. stond waarlijk wel op de bres voor vèrgaande sociale hervormingen. Maar men kante zich tegen deze grondwet, om-

Parketvloeren
Massief Slavonisch eiken
direct leverbaar

HOUTBEDRIJF „DOETINCHEM”
TELEFOON 397

Inlichtingen bij
Tapijthandel v.h. Wed. G. Metz & Zonen
Nieuwe Binnenweg 166-172 Rotterdam
Telefoon 34509

Een woord tot de Vrouwen

Het aandeel, dat de vrouwen — die meer dan 50 % van het Nederlandsche volk uitmaken — in de komende vier jaren in de politiek van ons land zullen hebben, zal bij de komende verkiezingen worden bepaakt.

De Partij van de Vrijheid onderkent het groote belang van het vrouwelijk element in de politiek en zij wil aan de vrouw ruimschoots de gelegenheid geven haar stem te doen hooren, haar verantwoordelijkheid mede te dragen en haar bijzonder vrouwelijk inzicht naar voren te brengen.

Nog schoorvoetend betreedt de vrouw het politieke pad, omdat zij de ervaring op dit gebied mist, maar dit gemis wordt goed gemaakt door het groote belang dat de vrouw heeft bij de politiek die gevoerd wordt.

Zij heeft er direct belang bij, en behoort er dus ook belangstelling voor te hebben, omdat zij, soms onbewust, dagelijks voor politieke problemen gesteld wordt. Hangt het wel en wee van het gezin niet ten nauwste samen met de politiek? De groote vraagstukken als werkloosheid, sociale voorzieningen, de opvoeding, ja zelfs — of liever: juist — het economisch beleid in ons land influenceeren het gezin ten sterkste. Hoe zou de vrouw voor de richting, waarin de oplossing van deze vraagstukken gezocht wordt, dan geen belangstelling koesteren?

Ook de werkende vrouw komt met de maatschappelijke problemen, door haar arbeid, dagelijks in contact. De practijk van het leven zelf plaatst de vrouw midden in de problemen en daar spreekt zij ook haar meening uit.

Maar de stem van de vrouw zal luide gehoord moeten worden, juist omdat de stem van de vrouw de stem van de practijk is en meer nog dan die van den man de stem van het gezin, die kleinste en belangrijkste kern van onze samenleving.

In dat Nederlandsche gezin moeten welvaart en geluk terugkeeren door de opleving van landbouw, handel, bedrijf en industrie. De knellende banden van een geleide economie drukken iederen ondernemingsgeest, iederen arbeidslust den kop in. Waar deze twee ontbreken valt aan opleving niet te denken.

In gemeenschappelijk uit het vrije bedrijfsleven naar voren gekomen overleg tusschen werknemer en werkgever, worde bepaald hoe allen in deze welvaart aandeel zullen hebben, zooals dit nu reeds in de Stichting van den Arbeid en de Stichting van den Landbouw geschiedt. Ook de overheid zal daarin een taak te vervullen hebben.

Uitoefening van de geheele economische macht door de overheid, moet op staatsdictatuur uitloopen, en wat dit beteekent hebben wij in de afgelopen vijf jaren voldoende ervaren. Dat er in tijden van nood en schaarschte overheidsmaatregelen noodig zijn, welke zorgen, dat die schaarschte gelijkmatig door ieder gedragen wordt, begrijpen wij allen; maar welke huisvrouw snakt niet naar afschaffing van deze maatregelen evenzeer als iedere winkelier, iedere boer, iedere koopman.

Stelt deze regering het zich niet tot taak het economische leven steeds meer aan banden te leggen en krijgt zij niet steeds meer elken burger in haar greep? Waar moet de vrijheid blijven die wij zoo duur bevochten?

Vrij zijn is verantwoordelijk zijn; deze begrippen zijn niet van elkaar te scheiden. De Partij van de Vrijheid ziet in de overheid den beschermer van de rechten en vrijheden van iederen burger. Roosevelt heeft gezegd dat wie behoeftig is niet waarlijk vrij kan zijn; welnu, de Partij van de Vrijheid strijdt vóór sociale gerechtigheid, vóór verbetering van ouderdomspensioenen en van de voorzieningen voor nabestaanden van oorlogsslachtoffers.

Vrouwen van Nederland, strijdt met de Partij van de Vrijheid voor vrijheid, verantwoordelijkheid en sociale gerechtigheid!

J. B. CH. SJOLLEMA-S'JACOB.

Aanplakbiljetten van de communisten en van de M.R.P.

DE TAAK VAN DE Partij van de Vrijheid

Men schrijft ons van hooggeleerde zijde: Reeds in de oorlogsjaren was het duidelijk, dat na de bevrijding van ons land nieuwe vormen in het politieke leven zouden doorbreken.

De Nederlandsche Volksbeweging trachtte samenbundeling te brengen en naar het aanvankelijk scheen, ook vereenvoudiging. Wij hebben het verdere verloop van zaken met gespannen verwachting gevolgd. Grooter eendracht en groter homogeniteit onder ons volk was ook onze wensch. Helaas zijn deze gespannen verwachtingen niet in vervulling gegaan. Uit het ei van de Nederlandsche Volksbeweging kwam het kuiken van de Partij van den Arbeid. Wij willen hiermede niets onvriendelijks zeggen tegenover kuikens in het algemeen, noch tegenover dit kuiken in het bijzonder. Een feit is echter, dat de Nederlandsche Volksbeweging ten slotte heil heeft gezocht in een conformatie met de S.D.A.P. Met andere woorden een duidelijken zwaai naar links heeft gemaakt met als rechter bijlooper den linkervleugel van de vrijzinnig-democraten.

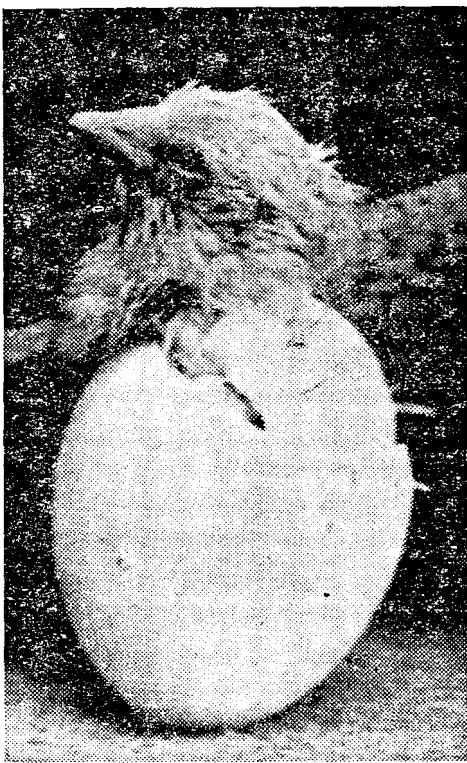
Velen zullen door deze afzwenking naar links teleurgesteld zijn geweest. De Nederlandsche Volksbeweging had een goede kans gemaakt de groote middenmoot van ons volk, die tot dusver wars geweest was van de politieke tinnegierij uit het verleden, te omvatten. Zij is echter naar onze meening van den rechten koers afgeweken en volledig in socialistisch vaarwater terecht gekomen. Lezen wij niet in een dezer dagen door de Partij van den Arbeid verspreid manifest, dat „oude en nieuwe socialisten de handen ineen hebben geslagen”, dat zij tot de overtuiging zijn gekomen, dat slechts „een omvorming der samenleving in socialistische richting” uitkomst kan bieden, dat de Partij van den Arbeid „het kapitalistische stelsel verwerpt” en daarom streeft naar „planmatige leiding en ordening van voortbrenging en verdeeling”, dat deze partij verlangt socialisatie van den eigendom der voornaamste productiemiddelen en socialisatie van de beschikkingsmacht, dat deze Partij van den Arbeid „in naam van het democratisch socialisme” en „met den hartstocht van haar socialistische overtuiging” streeft naar... doch men spare ons verdere bewijsvoering.

De ontgoocheling kon niet duidelijker en vollediger zijn voor hen, die gehoopt hadden in de Nederlandsche Volksbeweging een centrale politieke beweging te vinden voor die groote groepen van ons volk, die noch naar rechts noch naar links willen afwijken van de duidelijke lijn der parlementaire democratische evolutie naar Nederlandschen trant. Een leuze als: Gij zijt niets, de Staat is alles, ligt nog te versch in het geheugen om enthousiast te kunnen zijn over nieuwe experimenten in collectivistische richting.

Minister Schermerhorn en de zijnen hebben zich daardoor gedistancieerd van hen, die als een der weinig positieve winsten van de oorlogsellende in een waarachtige diepe liefde voor de vrijheid in breede lagen van ons volk het uitgangspunt zagen voor de wederopstanding van het Nederlandsche volksbestel in de internationale samenleving.

Door den ommezwaai van de Nederlandsche Volksbeweging naar de Partij van den Arbeid, is na de bevrijding de vrijheidsgedachte helaas opnieuw in gevaar gekomen. Zij wordt bedreigd door de collectivisten van links, zooals zij eens bedreigd werd door de dogmatici van rechts. Deze gang van zaken is uitermate betreurenswaardig. Men zou hier kunnen spreken van een politieke vergissing. Wij kunnen ons n.l. niet voorstellen, dat ons volk in meerderheid genegen zou zijn achter een roode vlag aan te loopen dan wel de internationale met gekruiste armen aan te hooren. Van een Nederlandsche Volksbeweging is dan geen sprake meer.

Door dit afzwenken naar links zijn nu zeer velen, die aanvankelijk meenden, onder Schermerhorns leiding, een politiek tehuis te hebben gevonden, wederom politiek dakloos geworden. Het is daarom, dat welhaast „contre coeur” doch door de noodzaak der feiten gedwongen, de Partij van de Vrijheid na lang wachten op het laatste moment geboren is. De Partij van de Vrijheid wil nu voor de vrijheidsgedachte als geestesmerk van het Nederlandsche volk opkomen en plaatst zich daardoor min of meer in het centrum van de politieke arena. Zij wil excessen naar links en naar rechts tegengaan, komt op

voor de hooge waarde van de menselijke persoonlijkheid, erkent de betekenis van particulier initiatief ten bate van het gemeene welzijn en verwerpt de staatsvergoding en staatsvoogdij over het maatschappelijke sociale en economische leven, waarin zij ziet een overblijfsel van nationaal-socialistische propaganda.

Het is merkwaardig, hoe men soms, ook in uitlatingen van goede vaderlanders, Göbbels stem meent te kunnen beluisteren. Wij zullen ons aan dit bederf van den Nederlandschen geest toch waarlijk volledig moeten ontworstelen. Wij willen hiermede niet tekort doen aan de gezindheid van onze politieke tegenstanders, doch het heeft ons eerlijk gezegd niet weinig verbaasd, dat de voormannen van de Nederlandsche Volksbeweging zoo zonder aarzeling rechtstreeks koers zochten in het socialistische vaarwater. Over de communisten behoef ik in dit verband niet te spreken. Degenen, die hun instructie uit het buitenland ontvangen, stellen zich daardoor buiten de Nederlandsche volks-gemeenschap.

ONTSTAAN EN STREVEN van onze Partij

De zin voor de persoonlijke vrijheid is de wortel van onze partij, een wortel waaruit een breed gewas kan ontspruiten. Bij velen, die hun levenssappen aan dien wortel ontleenen, bestond de behoefte aan een breede politieke groepeerings. Zulk een groepeerings is zijn wordt beoogd door de Partij van de Vrijheid.

Onze partij is niet zonder instemming begroet, hetgeen mede zijn oorzaak vond in het feit, dat het ministerie Schermerhorn-Drees hoe langer hoe minder volledig vertrouwen bleek te kunnen behouden.

Algemeen heeft men in den aanvang het ministerie Schermerhorn-Drees beschouwd als een nationaal kabinet dat, figuurlijk en letterlijk, tot taak had het puin te ruimen en de eerstnoodige herstellingen te verrichten om den weg vrij te maken voor de hervatting van ons politieke leven. Zoodra het echter duidelijk werd, dat dit ministerie partij-politiek ging bedrijven en van haar opdracht gebruik maakte om socialistische maatregelen te gaan opdringen, ontstond in ons volk allerwegen verzet, want het socialisme is de leer van slechts een minderheid.

Aan slechts weinigen is de oorlog voorbijgegaan zonder het verlangen te wekken naar vernieuwing van onze samenleving. Maar velen weigeren te aanvaarden, dat socialisten het monopolie van die vernieuwing bezitten. Zij bezitten het tegendeel: een geestesgesteldheid, die niet ervoor terugdeinst om hun ideeën omtrent die vernieuwing aan het volk op te dringen in een periode, waarin er nog geen volksvertegenwoordiging is, die, frisch ge-

Nu weet ik wel, dat de tegenstellingen — gelukkig — niet zoo scherp liggen als hierboven geschetst. Ook bij degenen, die de Partij van den Arbeid voorstaan, zullen er tallozen zijn, bij wie de vrijheidsgedachte niet geheel zoek is. En evenzeer zal men bij de specifiek confessionele groepeerings den roep om de vrijheid, zij het in andere bewoordingen, veelvuldig aantreffen. Het bloed kruipt nu eenmaal waar het niet gaan kan. Of de strijd nu gaat tegen de plakaten van Karel den Vde of van Philips den Iide, dan wel tegen de Gestapo van Hitler of tegen de Gepeoe van Stalin, steeds weer is het de vrijheidszin van het Nederlandsche volk geweest, die ons door de groote nationale crises heeft heengeholpen. Een waarlijk nationale regering zal dan ook, naar onze vaste overtuiging, tot grondslag van haar beleid moeten nemen de vrijheidsgedachte en niet het socialisme met zijn dwangsystemen.

In dit opzicht hebben wij helaas het vertrouwen in de voormannen van de Partij van den Arbeid verloren. In hun handen is de vrijheidsgedachte niet langer veilig. Men denke b.v. aan de planhuishouding en het voorontwerp op de bedrijfschappen van minister Ves, waarvan wij vreezen, een opzuiging van het maatschappelijke leven door een albestierenden staat. Reeds al te zeer zuchtten wij onder den looden last der staatsoverheersching. De bureaucratie neemt eer toe dan af. De doodende adem van de reglementeering maakt zich welhaast van het gansche maatschappelijke leven meester. In dit opzicht hebben wij helaas — wij herhalen dit „helaas” met nadruk — ons vertrouwen in het huidige bewind verloren, hoezeer ook ministers stuk voor stuk het regeeringsbeleid in politieke vergaderingen van de Partij van den Arbeid trachten te verdedigen.

Wat wij wenschen is een nationale regering, die alle geleidingen van ons volk omvat, met de vrijheidsgedachte in het centrum van de belangstelling. Er zijn gelukkig genoeg aanknoopingspunten in de diverse partij-programma's om daaraan niet te wanhopen. Maar dan dienen wij als vrije Nederlanders het hoofd weer op te heffen en zelf de hand aan den ploeg te slaan. Aan vrouderde socialistische leuzen, hoezeer bemanteld of in nieuw kleed gestoken, hebben wij geen behoefte. Geen oude wijn in nieuwe zakken. Ons volk heeft nu recht op meer en beter. Dien klaren wijn te schenken stelt de Partij van de Vrijheid zich tot taak. Met het vrijheidsbeginsel als uitgangspunt. Als geestesmerk van ons volk, dat door de eeuwen heen de vaan der vrijheid heeft hooggehouden tegen onderdrukking en machtsbegeerte.

De Vrijzinnig-Democratische Bond was de partij, die uiteenspatte. Haar leiding zocht de luwte van den socialistischen wal op, om dusdoende in de oogen van velen harer volgers aan lager wal terecht te komen. Deze laatsten keken naar elders uit.

Ten slotte is er steeds een groot deel van ons volk niet politiek georganiseerd. Door de rampen, die ons volk door den oorlog hebben getroffen, en na de bevrijding door het leed, dat het autoritair optreden van een socialistische regering ons volk heeft aangedaan en nog dreigt aan te doen, zijn velen van hen aandacht gaan schenken aan de publieke zaak. Van deze atmosferische gesteldheid in de politieke wereld, van deze depressie, is storm het gevolg.

De Partij van de Vrijheid is niet de een of andere aangeklonterde partij uit den verleden tijd. Zij is ook niet een losbijeengewaaide hoop zand als de Partij van den Arbeid (tot welke vele personen zijn toegetreden op wie de roode vlag als op een stier te werken placht). Zij is de nieuwe politieke formatie van allen, die de beginselen van een op Christelijken grondslag berustende samenleving als de Nederlandsche: de vrijheid, de verantwoordelijkheid en de sociale gerechtigheid, zijn toegedaan.

Onze richting

Op welke wijze meenen we, dat onze samenleving behoort te worden geordend, opdat er nu welvaart voor allen komen zal?

Niet door den dwang van een stelsel, dat heil belooft, doch alle particulier initiatief doodt.

Niet door nu onzerzijds een ander stelsel, van „laissez faire, laissez passer”, voor te dragen en te zeggen, dat dit het eenig juiste is. Wij zouden ons schuldig voelen aan dezelfde fout, dezelfde intellectuele pedanterie, als bij de socialistischen wordt waargenomen.

Maar hoe dan wel?

Door op sociaal gebied hetzelfde te verichten, als ons volk in staat is geweest op staatkundig gebied tot stand te brengen. Op staatkundig gebied hebben wij vermocht het zoover te brengen, dat de politieke macht in den staat niet langer door een vorst noch door één bepaalde klasse, die aan het volk als geheel de vrijheid onthielden, werd uitgeoefend; maar wij wisten die macht in handen te leggen van een regering, die haar uitoefende in verantwoordelijkheid aan het door ons volk gekozen parlement. Hiermede werd een instituut geschapen, waarin door onderling overleg tusschen overheid en volk de groote lijnen van het staatsbeleid doorlopend worden uitgezet.

Ons doel is nu op sociaal gebied hetzelfde idee te verwezenlijken. Werkgevers en werknemers mogen thans niet langer tegenover elkaar staan als destijds de vorst of de regeerende klasse en het onderworpen volk. De onderlinge strijd dient beslecht. Het ware echter een schromelijke vergissing te trachten dezen strijd te beslechten door één van beide partijen voor goed over den ander ten troon te heffen. Als de werkgevers met de staatsmacht zouden gaan strijken, zou men iets krijgen, dat op het nationaal-socialisme gelijk, waarin, behalve de enkelen die het voor het zeggen hebben, een ieder slaaf is; en als de werknemers de macht zouden verwerven, zou evenzeer een dictatuur van enkelen ontstaan, die veel van het communisme weg hebben zou. In beide gevallen zou de staat een macht hebben, nog geweldiger en nog verantwoordelijker en nog drukkender, dan ooit door een vorst of een regeerende klasse werd gehanteerd.

Noch de ééne noch de andere groep mag de baas zijn. De eenig mogelijke redding is hun samenwerking in een instituut, waarin door onderling overleg tusschen de vrije organisaties van werkgevers en werknemers de groote lijnen van het te volgen sociale beleid doorlopend worden uitgezet.

Het spreekt vanzelf, dat werkgevers- en werknemersgroepen, die tezamen belang hebben bij de productie, alleen geen beslissingen mogen nemen. Het algemeen belang, dat der consumenten, zou in het gedrang kunne komen. Voor dit algemeen belang te waken, is de taak van regering en parlement, zoodat bij het onderling overleg van werkgevers en werknemers de aan het parlement verantwoordelijke minister vertegenwoordigd zal moeten zijn.

Deze methode heeft haar begin gevonden in de in den bezettingstijd voorbereide en na de bevrijding door de organisaties van werkgevers en werknemers zelf opgerichte: Stichting van den Arbeid.

Zoo zijn onze manieren!

De Sociale paragraaf

van ons Programma

Sociale gerechtigheid in het bedrijfsleven te betrachten door samenwerking van werkgevers en werknemers.

Uitgaande van de vrijheidsgedachte als levenwekkend beginsel in de Nederlandse samenleving rijst de vraag, hoe de projectie van dit beginsel moet zijn in de praktische politiek van vandaag. Velen vinden dit het belangrijkste, doch ze vergissen zich. Immers, belangrijker dan de toevallige neerslag in den tijd, belangrijker dan hetgeen de toevallige dragers van een beginsel in de praktische politiek ervan maken, is het levensbeginsel zelf.

Laat ons een poging wagen over enkele praktische politieke vragen iets te zeggen, daarbij uitgaande van de gedachte van de vrijheid. Hierbij wordt vooropgesteld, dat wij geen beloften doen en evenmin politieke profeten zijn, die de toekomst voor nu en later kunnen en willen vastleggen. De omstandigheden kunnen bij het zoeken naar praktische oplossingen tot wijziging dwingen. Het leven, ook het politieke leven, is nu eenmaal niet statisch. Dit is te gelyk aantrekkelijk en riskant. Maar in de woeling der tijden blijft als vaste rots het beginsel. In casu het beginsel der vrijheid, waaraan al het andere dient te worden getoetst.

Met sociale gerechtigheid bedoelen wij, dat men niet slechts rechtvaardig moet zijn tegenover zijn naasten, doch tevens, dat de sociale gerechtigheid moet kunnen worden ingeroepen. M.a.w., dat de regeling op het stuk van den arbeid zóó moet worden gesteld, dat men zich er in voorkomende gevallen op moet kunnen beroepen en naleving daarvan afgedwongen kan worden. Als orgaan waarin de beoogde samenwerking tusschen werknemers en werkgevers kan plaats hebben, is gedacht aan instituten als de Stichting van den Arbeid, gegroeid uit het bedrijfsleven zelf.

De Staat bevordere, dat de inrichting van de maatschappij zoodanig zij, dat een ieder daarin werk kan vinden tegen een loon, dat den werknemer veroorlooft in het onderhoud van zich en zijn gezin te voorzien en hem tevens in staat stelt te sparen.

Den werkenden mensch moet derhalve een menschaardig bestaan gewaarborgd zijn. De Staat sceppe daartoe de voorwaarden. Dit beteekent vooreerst, dat de Staat moet zorgen, dat de genen, die werken willen, ook werk kunnen vinden. Een goed functioneerende arbeidsbemiddeling is daarvoor onmisbaar. Voor het geval er geen werk mocht zijn, zal de Staat werkgelegenheid moeten openen in den vorm van openbare werken of anderszins. De arbeidskracht van het Nederlandsche volk mag niet braak liggen, zoomin uit een oogpunt van volksbelang als uit een oogpunt van de belangen van den enkeling. Anderzijds heeft de Nederlander, die werken kan, ook den plicht om bij te dragen tot het herstel en den wederopbouw van ons land. Vrijwillig werklozen stellen zich buiten de gemeenschap. Zij behooren tot de parasieten van onze samenleving. Verplichte werkverschaffing kan in dit verband noodzakelijk zijn, ofschoon wij hiertoe slechts in laatste instantie zouden willen overgaan, n.l. wanneer andere middelen om den lanterfanter zijn plicht te laten vervullen, mochten falen.

Den arbeider komt zijn loon toe. Dit beteekent dat de valide arbeider, die werkt overeenkomstig zijn geestelijke en lichamelijke vermogens, een loon moet verdienen, waarmee hij in het onderhoud van zichzelf en zijn gezin kan voorzien en dat hem tevens in staat stelt te sparen. Dit dient de grondslag van de loonbepaling te zijn. Zoolang en in zooverre dit peil nog

niet bereikt kan worden tengevolge van na-oorlogsche oorzaken, dient de gemeenschap voor aanvulling te zorgen, echter onder uitdrukkelijk voorbehoud, dat men in dit opzicht slechts met een overgangsregeling te doen kan en mag hebben.

Gestreefd worde naar uitbreiding van het privaatrecht over de massa van het volk, mede door deelneming in de winst van de onderneming.

Een samenleving is niet gezond, wanneer de werkende burger niet wat opzij kan leggen voor niet onmiddellijke levensbehoeften, wanneer voor hem niet de gelegenheid bestaat eigen bezit te verwerven. Een arbeider komt een redelijk deel toe van de winsten, die mede door zijn arbeid worden verkregen. Ook hierdoor zal naast den spaarzin de mede-verantwoordelijkheid voor den gang van zaken in de onderneming worden aangewakkerd, hetgeen aan het gemeenebest slechts ten goede zal komen. Een wettelijke regeling tot redelijke winstdeeling moet van algemeen belang geacht worden.

Krachtige maatregelen ter voorkoming en bestrijding van werkloosheid.

Vernieuwde regeling van de sociale verzekeringen, ook tegen werkloosheid, op te bouwen met medewerking van de verzekeren.

Verbetering van de ouderdoms- en invaliditeitsvoorziening, en opnemng van kleine zelfstandigen in de sociale verzekeringen. Wettelijke erkenning van het recht op wachtgeld bij ontslag.

De bovenstaande zinsneden uit het beknopte program houden verband met de taak van den Staat op het arbeidsterrein in het algemeen. Deze taak dient er een te zijn van dienen, aanvullen, steunen en helpen, met de bedoeling te bevorderen, dat zoo spoedig mogelijk de burgers zoo volledig mogelijk en op bevredigende wijze in eigen onderhoud kunnen voorzien, m.a.w. de taak van den Staat op het sociale stuk draagt slechts een aanvullend karakter. Nimmer mag de Staat het maatschappelijke leven volledig onder voogdij stellen, noch de bureaucratie ten troon verheffen. De Staat trede de vrije organisaties van werknemers met vertrouwen tegemoet, hij erkenne hun maatschappelijke waarde, hij stimuleere het particulier initiatief.

Van deze grondgedachten uitgaande laten alle sociale maatregelen zich gemakkelijk beoordeelen.

Sinds de bevrijding zijn hier te lande uitvoerige gedachtenwisselingen gevoerd over het uit Engeland overgewaaid begrip „sociale zekerheid”. Onze gevolgtrek-

king uit deze discussie laat zich als volgt onder woorden brengen.

Sociale zekerheid moet worden bereikt in de eerste plaats doordat de voorwaarden worden geschapen tot terugkeer naar normale verhoudingen in het bedrijfsleven. Onder normale verhoudingen worden verstaan zoodanige verhoudingen op het stuk van den arbeid, dat een ieder, die werkt, een behoorlijk bestaan verzekerd is.

Voorts, dat werkloosheid wordt voorkomen, zoo noodig door het scheppen van openbare werkgelegenheid.

Excessen dienen te worden tegengegaan, doordat de sociale wetgeving minimum eischen stelt op het stuk van veiligheid, werktijd, ontslag en sociale verzekering. Bij het stellen van wettelijke regelingen door den Staat dient echter telkens voorop te staan, dat de voorkeur moet worden gegeven aan regelingen door belanghebbenden zelf onder staats-toezicht. Het staats-toezicht blijve inderdaad beperkt tot toezicht. De Staat regele slechts in laatste instantie zelf.

Nemen wij de verschillende genoemde punten in oogenschouw.

1. Veiligheid.

Hier stelle de Staat zekere eischen. De uitwerking daarvan worde overgelaten aan de Arbeidsinspectie, resp. mijntoezicht, in overleg met het bedrijfsleven. Deze methode heeft ook in het verleden de beste resultaten opgeleverd.

2. Werktijd.

De Arbeidswet 1919 is te beschouwen als een ambtenaarswet naar het oude model. De regeling van den werktijd worde overgelaten aan belanghebbenden in onderling overleg binnen algemeen geldende normen. De werktijd worde, evenals de overige arbeidsvoorwaarden, vastgelegd in collectieve arbeidsovereenkomsten. Deze overeenkomsten kunnen van staatswege bindend worden verklaard. Slechts daar, waar dergelijke overeenkomsten niet bestaan, stelle de wet minimum eischen.

3. Ontslagregeling.

Op dit stuk is er nog steeds een lacune in onze sociale wetgeving. De ontslagregeling van de Wet op de Arbeidsovereenkomst van 1908 is verouderd. Ook hier stelle de Staat zekere minimum eischen. De opzegtermijn moet verband houden met den duur van het dienstverband. Bij voorkeur worde de regeling ook van deze materie overgelaten aan het overleg tusschen belanghebbenden en vastgelegd in eventueel bindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomsten.

4. Sociale verzekering.

De sociale verzekering worde vereenvoudigd en geünificeerd. Ook hier ga het initiatief der burgers voorop. Slechts indien en voor zoover de burgers niet in staat zijn zelf de noodige voorzieningen te

KRUYNE & JONKER

VEILINGGEBOUW
PLEIN EENDRAGT 11 (Tuinlaan)
SCHIEDAM-C.

Op DINSdag 14 Mei en volgende dagen
aanv. voorm. 10 en nam. 1½ uur :

BELANGRIJKE INBOEDELVEILING

Zeer fraaie wortelnoten salonmeubelen, porceleinkast, 2 vleugel-piano's, piano, old-finish en eiken salon-, zit- en slaapkamermeubel., boekenkasten, schrijfbureaux, platenwisselaar in noten salonkast, fraaie schilderijen, kunstvoorwerpen, luxe- en huishoudelijke artikelen, boekwerken, karpotten, gordijnen, kleedingstukken, enz.

KIJKDAGEN:

Zaterdag 11 Mei van 10-5 uur
Maandag 13 Mei van 10-4 uur

Gelegenheid tot het geven van
kooporders.

Dagelijks kunnen goederen voor deze en volgende veilingen worden ingezonden of op verzoek aan huis worden afgehaald.

TELEFOON 69651

treffen, werke de Staat aanvullend. Een bodemvoorziening is op het stuk van de sociale verzekering onmisbaar, b.v. ten aanzien van het oudendagpensioen en het invaliditeitspensioen. Ook ten aanzien van de kinderbijslagregeling van staatswege kunnen minimum eischen worden gesteld. Ten onrechte spreekt men in dit laatste verband van verzekering. Verbetering van de uitkeering aan ouden van dagen is urgent. De gemeenschap zal zich hiervoor de noodige offers moeten getroosten.

Met de overige takken van sociale verzekering heeft de Staat als zoodanig minder bemoeing. Wij denken hierbij voornamelijk aan de ziekteverzekering, de ongevallenverzekering, benevens de werkloosheidsverzekering. In deze of een gedeelte dezer verzekeringen moeten allen betrokken worden, die, hoewel arbeidende, nog niet zoodanig in hun levensonderhoud kunnen voorzien, dat de kosten voor deze verzekeringen zelf kunnen worden gedragen. Een loon-, resp. inkomengrens is daarvoor onvermijdelijk. Bij de uitvoering ga ten aanzien van deze verzekering het particulier initiatief voorop. Uitvoering van deze verzekering dient bij voorkeur te geschieden door bedrijfsorganen.

Ook bij de ziekenfondsverzekering dient aansluiting te worden gezocht bij hetgeen door particulier initiatief is tot stand gebracht. De Staat helpe hier aanvullend en aanmoedigend. Ook ten aanzien van deze verzekering dient aan een bodemvoorziening te worden gedacht. Aanvullende vrijwillige verzekeringen mogen hun aantrekkelijkheid echter niet verliezen. Zooveen werd reeds gezegd, dat een loongrens en inkomengrens gesteld moet worden. Dit beteekent, dat ook de kleine zelfstandigen, wier inkomens beneden een zekere grens valt, de voordeelen van de sociale verzekering deelachtig moeten kunnen worden. Dit is te bereiken, doordat bij de komende organisatie van het bedrijfsleven een registratie zal plaats vinden ook van de kleine zelfstandigen. De uitvoeringsorganen zullen in deze registratie de noodige aanknoopingspunten vinden om de sociale verzekering in dit opzicht uit te bouwen.

De organisatie van het bedrijfsleven als zoodanig zal zich, zooals gezegd, moeten aansluiten bij het vrije verenigingsleven. Overeenkomstig hetgeen in dezen leidraad aan het slot van het zesde punt werd opgemerkt, zal slechts daar, waar het bedrijfsleven op bepaalde gebieden niet voldoende georganiseerd mocht blijken te zijn, de Staat tijdelijk een zelfstandig overheidsorgaan in den vorm van een rijksbureau moeten instellen.

Bij het nemen van deze en dergelijke maatregelen dient voorop te staan, dat het bedrijfsleven is een organisch en dynamisch geheel, zoodat regelingen van staatswege zich aan de zich wijzigende omstandigheden moeten aanpassen.

Wanneer deze grondgedachten verwezenlijkt worden, zal een terugdringen plaats vinden van de ambtelijke bemoeing en een groei van het bedrijfsleven in organisch verband worden gestimuleerd. Dit wekt de beste verwachtingen voor de toekomst.

Besparing van kosten van de overheid, verhooging van de uitkeeringen voor belanghebbenden, gewaarborgd door een doeltreffende, efficiënte en deskundige eigen administratie, dit zijn even zoovele waarborgen tegen ambtelijke willekeur en economische dictatuur.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

DONDERDAG 2/5.

— Minister Logemann legt in de Tweede Kamer een uitvoerige verklaring af over zijn beleid en den stand van de besprekingen met de groep Sjarir. Iets definitiefs blijkt nog niet te zijn bereikt, maar het schijnt dat wel verwacht kan worden een erkenning van de republiek op zijn minst op Java, als onderdeel van een Gemeenebest Indonesië, hetwelk deelgenoot in het Koninkrijk zal zijn.

— Een unicum: art. 192 van de Grondwet, behelzende het verbod dienstplichtigen te land zonder hun toestemming overzee te zenden, wordt in één dag door de Tweede Kamer gewijzigd: 's ochtends het ontwerp ingediend, 's middags aangenomen. Volgens de wijziging zal een wet noodig zijn voor de uitzending van dienstplichtigen overzee.

— Met de stemmen van lib., a.r. en c.h. tegen, aanvaardt de Tweede Kamer de wijziging van de herzieningsprocedure der Grondwet.

— De Parlementaire commissie Nederlandsch-Indië legt een voorlopig rapport aan de Staten-Generaal over.

VRIJDAG 3/5.

— De Koningin spreekt op de Vughtse heide nabij het voormalige Duitse concentratiekamp een herdenkingsrede uit voor hen, die in 1940-45 zijn gevallen.

ZATERDAG 4/5.

— De bevrijding van Nederland wordt herdacht.

MAANDAG 6/5.

— Eindelijk wordt het memorandum van prof. Gerbrandy over het te Londen door de Nederlandsche regering gevoerde beleid gepubliceerd.

— Op het gratieverzoek ten behoeve van Mussert wordt afwijzend beslist.

— Tot 's nachts half twee debatteert de Tweede Kamer over de verklaring van minister Logemann en het rapport van de missie-Van Poll. Lib., a.r. en c.h. zijn vol-

critiek, de r.k. trachten in een door den heer Van Poll opgestelde motie een middel te vinden om de Kamer een eensgezinde meening te doen uitspreken, wenschende dat de status quo zal worden gehandhaafd tot na de vorming van een nieuwe regeering. De communisten hebben hun eigen meening en willen natuurlijk ver gaan. Alleen de P. v. d. A. steunt de regeering van harte.

DINSdag 7/5.

— De motie-van Poll wordt door de Tweede Kamer aangenomen. Door wijzigingen en door de debatten heeft zij, tegen de bedoeling van den heer Van Poll het karakter van een motie van goedkeuring van het regeeringsbeleid gekregen en dus stemden lib., a.r. en c.h. tegen.

WOENSDAG 8/5.

— Winston Churchill, gast van de Koningin, komt voor een verblijf van eenige dagen in Nederland, op Schiphol aan.

GIFTEN

voor de

PARTIJ VAN DE VRIJHEID

kunnen worden bijgeschreven op postgiro no. 1142 van de Fa. Pierson en Co. te Amsterdam, ten behoeve van het Hoofdbestuur van de Partij van de Vrijheid.

Politieke VERNIEUWING

In een van de aan ons zoo schaars toegemeten radiokwartiertjes heeft de heer J. M. F. A. v. Dijk, in het Oosten en Noorden van ons land Kamercandidaat voor onze partij, een van de initiatiefnemers tot de oprichting van onze partij, een rede gehouden, waaraan wij het volgende ontlenen:

Egenen onder u, die de politieke ontwikkelingen in Nederland na de bevrijding van tijd tot tijd hebben gadegeslagen, hebben in persberichten, brochures en redevoeringen herhaaldelijk het woord „politieke vernieuwing” kunnen vernemen.

In de vocabulaire van de politieke voor mannen van diverse partijen kan men overigens nog tal van andere termen zien, zooals: de doorbraak van de antithese, het sloopen van scheidsmuren, het vestigen van een partij op breede basis — alle woorden, die er op zouden kunnen wijzen, dat ons politieke leven bezig is naar nieuwe vormgeving te zoeken.

Organisatorisch kan men deze periode van ontwikkeling thans voorloopig als afgesloten beschouwen, op den datum van 9 April j.l., waarop de kandidaten voor de komende Kamerverkiezingen zijn gesteld.

Tot de voornaamste oude partijen van voor 1939, die niet aan den komenden verkiezingsstrijd zullen deelnemen, behooren: de S.D.A.P., de V.-D. Bond, de Liberale Staatspartij, de Chr. Dem. Unie en de N.S.B. Dat de laatste niet is teruggekeerd, zal geen van ons betreuren.

Als voornaamste nieuwe partijen, die men als vrucht van het streven naar politieke vernieuwing zou kunnen beschouwen, noem ik de Partij van den Arbeid en de Partij van de Vrijheid.

Ik wil thans trachten te schetsen, welke betekenis de totstandkoming van de Partij van de Vrijheid uit een oogpunt van politieke vernieuwing heeft.

Ik stel voorop — de geschiedenis heeft het herhaaldelijk bewezen — dat er weinig nieuws onder de zon is, en dat elke organisatorische vernieuwing nog niet hoeft te beteekenen een geestelijke vernieuwing, ofschoon het eene met het andere kan samen gaan.

Ook ons land heeft zijn volle deel gehad in de verschrikkingen en het lijden, veroorzaakt door den tweeden wereldoorlog. Velen hebben het dierbaarste verloren, honderdduizenden hebben materiele schade geleden en zijn thans nog beroofd van het hoognoedige. In alle huisgezinnen heeft men de vrees gekend voor het bruto geweld van den onderdrukker en het medeleven gevoeld met de rampen, die anderen troffen. In den bezettingstijd hebben miljoenen aan den lijve en aan den geest ondervonden, wat geestelijke en maatschappelijke onvrijheid wil zeggen. Honderdduizenden, die tevoren altijd in materielen welstand hadden verkeerd, hebben nu persoonlijk ervaren, wat armoede, honger en koude beteekent. Zij hebben daarbij beseft, dat lijden, ontstaan is, doordat in Europa, met name in Duitschland een regime zich van de macht had meester gemaakt, dat de staat, als doel en den mensch als middel beschouwde. Men zou wel een hart van glas moeten hebben, wanneer men door deze ervaringen niet tot een gelouterd inzicht was gekomen.

Met recht mag dan ook als voornaamste wensch van vrijwel alle Nederlanders worden beschouwd de terugkeer naar een samenleving, waarin vrijheid, verdraagzaamheid en sociale gerechtigheid zouden heerschen. Dit is de positieve winst van den oorlog in het geestelijk leven van velen. Duizenden zijn bereid hiervoor hun beste krachten te geven, ook op politiek terrein. In dien zin is er dus alle aanleiding om aan deze begrippen van vrijheid, verdraagzaamheid en sociale gerechtigheid ook politiek een nieuwen vorm te geven. Dat hiervoor een nieuwe politieke organisatie noodig was, stond van den aanvang af bij velen vast.

Naar veler smaak waren er in het verleden te veel politieke partijen geweest, en daarom lag het voor de hand, dat reeds tijdens de bezetting tallozen den wensch uitten naar een vereenvoudiging van het politieke leven. Men verlangde naar politieke organisatie op breeden grondslag, waarin allen, die over het totale complex van vraagstukken in staatkunde en maatschappij gelijk dachten, onderdak zouden kunnen vinden. Het was dan ook voor sommigen een teleurstelling, dat na de bevrijding vrijwel alle politieke partijen weer in haar ouden vorm terugkwamen.

Er ontstond algemeen een aarzeling om aan deze politieke partijen steun te ver-

leenen. Men had gehoopt op iets nieuws, maar het kwam niet.

De Nederlandsche Volksbeweging was aanvankelijk de eenige nieuwe verschijning in de politiek na de bevrijding. Maar reeds in den aanvang van haar bestaan, maakte de N.V.B. m.i. de groote fout, de politieke vernieuwing, zooals zij die wenschte, te koppelen aan den naam „personalistisch socialisme”. Voor velen toch was socialisme een naam, die moeilijk te aanvaarden was om vorm te geven aan de gedachten van vrijheid en verdraagzaamheid.

Het voorvoegsel „personalistisch” deed hieraan niets toe, het werkte eerder verwarrend.

Na de bevrijding werd dit treffend uitgedrukt door den vroegeren voorzitter van den Vrijz. Dem. Bond, den heer Oud, toen hij in een redevoering tot vrijzinnig-democraten te Rotterdam op 22 Juni 1945, sprekende over personalistisch socialisme, zeide:

„Waarom komt men nu echter, indien men iets nieuws wil, met zoo'n oud woord als het woord socialisme. Een woord, dat bovendien door alles wat er in de latere jaren mee gebeurd is, een verwarring stichtende beteekenis heeft.

Wij moeten, indien wij elkander goed willen verstaan, er aan vasthouden, dat de eigenlijke beteekenis van het socialisme is: het streven naar een productiestelsel, waarbij het privaat bezit van de productie-

vertrouwen in den mensch zelf, om deze doeleinden te verwezenlijken. Zij willen de macht van den staat niet meer vergrooten dan strikt noodzakelijk is om aan allen recht te doen wedervaren. Zij willen de maatschappelijke orde verbeteren, maar niet de structuur aantasten. Zij gelooven, dat de zelfwerkzaamheid der burgers het meest essentieele element is van de menschelijke samenleving. Zij zien in den staat slechts het organisme, dat op economisch terrein moet waken, maar niet moet handelen. Zij zien in elke vergroting van de macht van den staat een gevaar van nieuwe dictatuur, dwang en geestelijke onvrijheid.

Tot de politieke groepen, die voor den oorlog de meest principieele tegenstanders zijn geweest van staatsalmacht, behoorden de Liberale Staatspartij en de Vrijzinnig Democratische Bond.

Het is goed nog eens terug te zien op de programma's van deze beide politieke partijen, zooals die voor 1939 luiden. De Liberale Staatspartij dan sprak zich in punt 1 van haar beginselprogramma uit, te willen bevorderen: de vrije ontwikkeling van de menschelijke persoonlijkheid op geestelijk en op stoffelijk gebied, opdat de gemeenschap vol profijt trekke van de scheppende kracht van den menschelijken geest. Persoonlijke vrijheid en de daarmee onafscheidelijk verbonden persoonlijke verantwoordelijkheid, beschouwt zij als onmisbare voorwaarden voor de ontwikkeling van den bloei van het Nederlandsche Volk.

In punt 6 van het beginselprogramma van de L. S. partij heette het: Zij streeft naar sociale rechtvaardigheid en verhooging van

steensmuur, welke doorbroken kon worden om tot een nieuwe, op breede basis gefundeerde, sociaal vooruitstrevende partijformatie te komen.

Dat het partijbestuur van den V.D.B. dit niet heeft ondernomen, maar meer heil heeft gezien in een samenwerking met hen, die in principe lijnrecht de tegenstanders waren van wat door 40 jaren heen vrijzinnig-democraten altijd als politieke basis hebben gehad, en waarvan het verkiezingsmanifest 1937 nog uitdrukkelijk getuigt, mag dan ook met recht niet als politieke vernieuwing doch als politieke verzwakking worden beschouwd.

Een partij, zooals de V.D.B., die altijd het devies „Houdt Koers” in haar banier voerde, bleek in de stormen van het getijden koers te hebben verloren.

Er zijn echter velen, die vroeger altijd vrijzinnig-democratisch stemden en deze koerswijziging naar links niet willen volgen. Voor hen bestond de noodzaak van nieuwe politieke oriëntatie.

In de Liberale Staatspartij was, vooral onder de jongeren een groeiproces aan den gang, dat getuigde van 'n versterkt sociaal verantwoordelijkheidsgevoel. Men verlangde in liberale kringen naar samenwerking op breeder basis, met allen, voor wie die vrijheid niet als leuze maar als voornaamste grondbeginsel werd aanvaard.

Dit heeft geleid tot een politiek gesprek tusschen vrijzinnig democraten, liberalen politiek daklozen en gelijkgestemden uit andere partijen. Hier heeft zich een natuurlijk groeiproces voltrokken van politieke vernieuwing, hetwelk tenslotte heeft geleid tot de oprichting van de Partij van de Vrijheid.

In Maart van dit jaar hebben duizenden Nederlanders met groote voldoening vernomen, dat de heer Stikker, een van de beide voorzitters van de Stichting van den Arbeid, prof. Cleveringa, de voorvechter van de geestelijke vrijheid aan de Leidsche Universiteit, en anderen, onder wie vele jongeren, het initiatief hadden genomen tot stichting van de Partij van de Vrijheid.

Tegenover geleide economie en ordening door den staat, stellen wij de organisatie van het bedrijfsleven en de medeverantwoordelijkheid van allen, die daarin werk vinden, van onderaf. Wij zijn vast besloten de sociale gerechtigheid na te streven, niet door middel van een systeem, dat op de duur tot staats-absolutisme voert, maar door een veranderde geestesgesteldheid en samenwerking te bevorderen van vrije organisaties van arbeiders en arbeid-verschaffenden. Wij betreuren het, dat er nog zijn, die de lessen uit het versch achter ons liggende verleden, niet hebben verstaan maar wij hebben goede hoop, dat in steeds groeiende mate bij het Nederlandsche volk het inzicht veld zal winnen, dat men bij vernieuwing moet uitgaan van de vrijmaking van den mensch en niet van nieuwe dwangmethoden.

Diep onder het bewogen tijdsbeeld van de laatste jaren is bij ons volk gebleven de ware zin voor vrijheid als een in staal gegraveerde karaktertrek. In onze geheele geschiedenis zijn de belagers van onze vrijheden, of zij uit den Spaanschen, Franschen of Duitschen hoek kwamen, er op afgestuit en er uiteindelijk door overwonnen.

Wat geldt voor een bedreiging van buktenaf van de vrijheid, heeft ook steeds goldend, wanneer van binnen uit in ons volk de vrijheid in gevaar was.

Een miskenning van dit feit zal vroeg of laat iedere politieke machts-groepering, die zulk een streven, zij het verkapt of openlijk, in haar schild voert, tot den ondergang doemen.

Wij hebben een totalitair stelsel met geleide economie en staatswaan met inspanning van onze geheele nationale volkskracht, met het offer van bloed en tranen zoo juist de voordeur uitgewerkt. Wij zullen niet gedogen, dat door de achterdeur van ons nationale tehuis nieuwe onvrijheid ambtenarij hand in hand met corruptie en machtswillekeur, haar intrede zullen doen. Wij bezitten nog genoeg geestkracht om ons ook daartegen te verzetten.

Daarvoor is eenheid geboden. Eenheid van allen, die het geloof in den mensch nog niet hebben verloren. Eenheid van allen, die in den staat niet zien een doel maar een middel om den mensch en de menschheid op te voeren tot hooger geestelijk en zedelijk peil. Eenheid van allen die begrippen, dat de eerste voorwaarde voor een op Christelijken grondslag berustende samenleving als de onze, de vrijheid is.

Zij zullen op 17 Mei niet behoeven te aarzelen, waarop zij hun stem moeten uitbrengen.

Het zal op de Partij van de Vrijheid zijn

Partij van de Vrijheid

Op WOENSDAG 15 MEI, 8 u. 's avonds

Groote Openbare Vergadering

in het Jaarbeursgebouw te UTRECHT

HET WOORD ZAL GEVOERD WORDEN DOOR:

Mevr. A. FORTANIER—de Wit
Lijstaanvoerdster, en

Mr. W. C. WENDELAAR
Lid Tweede Kamer Staten-Generaal.

Mr. G. VONK
Oud-Procureur-Generaal bij het Hoog-gerechts-hof van Ned.-Indië zal spreken over de INDISCHE quaestie.

KOMT ALLEN!
Brengt vrienden en kennissen mee!

middelen is opgeheven. Wie dit niet wil, moet het woord socialisme niet gebruiken.”

Tot zoover de heer Oud. En ik zou er nog iets aan toe willen voegen: Socialisme beteekent niet alleen, dat men het privaat bezit van de productiemiddelen wil afschaffen, maar beteekent ook, dat men een organisatie van het economische leven van bovenaf wil: geleide economie dus. In de praktijk komt socialisme er altijd op neer, dat men den staat de macht in handen wil geven over het geheele economische leven. Deze gelijkshakeling leidt tot maatschappelijke vervlakkings en daardoor tot geestelijke armoede.

Dat de politieke vernieuwing, die de N.V.B. dan ook beoogde, slechts is uitgegaan op de stichting van de Partij van den Arbeid, die duidelijk van zichzelf zegt, dat zij wil zijn: „een democratisch socialistische partij”, zal niemand verwonderen. Het is verre van mij te betwisten, dat er in de Partij van den Arbeid velen zijn, die oprecht en met idealisme vervuld, de politieke vernieuwing zoo zien, dat het socialisme het eenige politieke recept bij uitnemendheid zou zijn, om aan deze zieke wereld genezing te schenken. Dit is hun goed recht. De geschiedenis zal moeten bewijzen, of zij het bij het juiste eind hebben gehad. Wij gelooven het niet.

Er zijn duizenden in den lande geweest, bij wie de vernieuwingswil zich anders openbaarde.

Zij achten vrijheid, verdraagzaamheid en sociale rechtvaardigheid slechts te verwezenlijken van onder af, dit wil zeggen, door een groeiend besef en bereidheid tot samenwerking tusschen arbeiders en arbeidverschaffenden en hebben voldoende

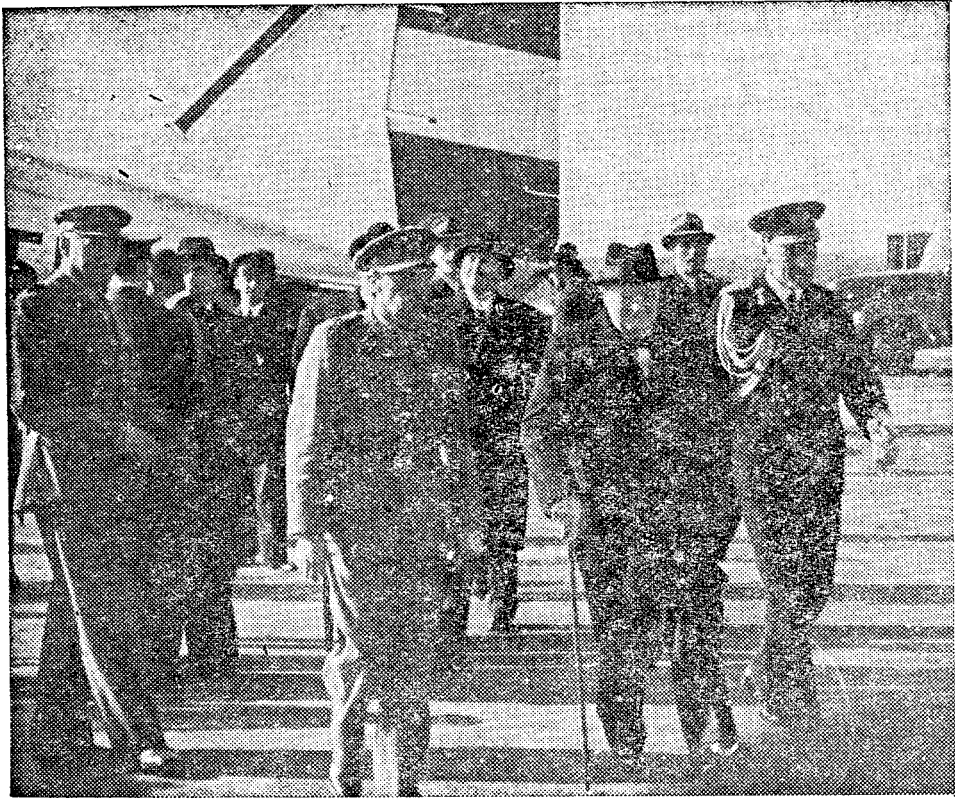
bestaanszekerheid, met behoud van persoonlijke verantwoordelijkheid.

Het woord „liberaal” werd door den Duitschen bezetter in navolging van zoo vele politieke demagogen van socialistische huize van de laatste 50 jaar tot scheldwoord verlaagd en als beschuldigend gebruikt in verband met toestanden, die met liberalisme als geestelijke strooming geen enkel verband hielden.

In hun onmacht tot dieper gaande analyse van de geestelijke grondslagen van onze cultuur hanteerden velen, ook in Nederland, die in hun eigen kring als vooraanstaande politieke figuren gold, deze begrippen al jaren lang op een wijze, waarvoor demagogie nog een te zachte benaming is. En helaas, het is gebleken, dat wanneer men een onwaarheid maar dikwijls genoeg herhaalt en luid genoeg uitschreeuwt, ze tot schijnwaarheid wordt verheven.

De V.D.B., in 1901 voortgesproken uit de Liberale Unie, stond toch altijd nog op hetzelfde geestelijke fundament als de stam, waaruit hij ontsproten was. In zijn verkiezingsmanifest van 1937 wees ook hij geleide economie krachtig af met de woorden: „Om aan de moeilijkheden het hoofd te bieden is samenwerking van alle krachten vereischt. Deze kan niet worden verkregen door een organisatie van bovenaf van het economische leven. Ter bevordering van betere verhoudingen op economisch en sociaal terrein, moet daarom worden aangestuurd op regeling door het bedrijfsleven zelf onder toezicht en met medewerking der overheid.”

Tusschen vrijzinnig democraten en liberalen bestond dan ook met recht die een-

Winston Churchill is eenige dagen de gast van onze Koningin. Nederland weet wat het hem te danken heeft en juicht hem toe. De foto toont de aankomst van den Britschen staatsman op Schiphol.

Van het school-erf

Gelijke rechten en mogelijkheden voor de openbare school

De bewering van prof. Haitjema, tijdens het congres der Chr. Hist. Unie geuit, dat de mogelijkheid van het ontbranden van den schoolstrijd niet uitgesloten is, vonden wij niet in de verslagen, welke van dit congres in de groote pers verschenen zijn. We lazen haar ergens op de eilanden in een kleinere editie van een aldaar verschijnend blad. We weten niet, of in het aan de pers verstrekte verslag deze alinea geschraapt of door onze groote bladen niet van belang geacht werd, doch voor ons, die den weergaloozen schoolstrijd gekend en meegemaakt hebben en bovendien als ingewijden op de hoogte zijn van hetgeen de financieele gelijkstelling aan het bijzonder onderwijs gebracht heeft, is de uitspraak van prof. Haitjema om meer dan één reden belangwekkend. Wij vragen ons af, of er reden is voor het bijzonder onderwijs om straks opnieuw zich te weer te stellen en zoo deze er is, dan vragen wij in allen ernst: „Maar wat valt er voor het bijzonder onderwijs nog te wenschen en wie belaaft de vrijheid van onderwijs? Wie wil aan de financieele gelijkheid tornen ten koste van de rechten van de bijzondere school?

Wanneer in het program van de Partij van de Vrijheid staat: „De financieele gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs blijve gehandhaafd, doch maatregelen dienen getroffen te worden om de openbare school in de practijk gelijke mogelijkheden te bieden als de bijzondere”, dan is daar geen woord Latijn in. Dan liggen de zaken klaar en duidelijk en is vergissen niet mogelijk.

Wanneer de partij van Jan Schouten in Den Haag — en mogelijk elders in het land — verkiezingsbiljetten laat verspreiden, waarin alleen de kiezers opgewekt worden zich te verzetten tegen bureau-

cratie en staatsocialisme, en op te komen vóór gezag, volkskracht, geestelijke vrijheid en sociaal recht, dan missen we daarin de klaarheid en de duidelijkheid, welke we van deze zijde toch ook mogen verwachten. Dan vragen wij ons af: „Doen” de oude leuzen van de A.R. het niet meer? Want vóór gezag, volkskracht, geestelijke vrijheid — en dit laatste klinkt uit den mond van hen, die in plaatsen, waar zij de meerderheid in het bestuur hadden, het Christelijk-Humanistisch volksdeel waarlijk niet verwenden, eenigszins „eigenaardig” — en voor sociaal recht is de Partij van de Vrijheid als geen politieke groep in ons land! Maar waar blijven hier de leuzen vóór de eigen Christelijke school, de-Christelijke vereenigingen tot de Chr. geitenvereeniging, voetbalclub, ijsclub, enz. toe? Waar blijft in dit verkiezingsbiljet de strijdleuze voor de verdediging van het A.R. beginsel?

Zeker, eens heeft de A.R. geprofiteerd van den „goodwill” van een deel van ons Vrijz. volksdeel, maar die tijd is voorbij, nu het vacuum tusschen rechts en links opgevuld is door de Partij van de Vrijheid! De voorstanders van het bijzonder onderwijs hebben hun eigen school met alle voorrechten, daaraan in de wet toegekend. En we zouden waarlijk niet weten, welke voorrechten zij nog te veroveren hebben!

Vreest men in dit kamp een aanval op de bijzondere school? Prof. Haitjema heeft het min of meer laten doorschemeren, maar wij vragen ons nogmaals af: „Van welken kant verwacht men dien aanval? Of is het feit, dat een partij gelijke mogelijkheden voor de openbare school vraagt, reeds voldoende om het kiezersvolk bang te maken met een nieuwen schoolstrijd? Dat ware al te zonderling! Het Vrijz. Prot. volksdeel en alle voorstanders van goed openbaar onderwijs weten, dat de openbare school in gemeenten met een overwegende meerderheid van de rechterzijde een zwaren strijd om het voortbestaan te voeren heeft. Zij mist de voorrechten, welke het bijzonder onderwijs geniet. We noemen slechts de mogelijkheid om het hoofd der school ambulant te maken en die van het geven van Fransch onder de schooluren. Dit laatste blijkt velen in onze kringen niet recht duidelijk te zijn, naar we tijdens spreekbeurten herhaaldelijk constateerden. We willen het daarom even toelichten. De bijzondere school moet gedurende niet minder dan 40 schoolweken per jaar onderwijs geven gedurende ten minste 22 uren per week. Men geeft deze 22 uren, doch houdt nog 4 uren over bij een schoolweek van 26 uren (4 x 5 uren + 2 x 3 uren), welke besteed kunnen worden aan het onderwijs in de Fransche taal. Dit vak mag niet op den

lesrooster voorkomen. Behoefte ook niet, want de bijzondere school kan op bepaalde dagen de schooltijden onderbreken of vroeger laten eindigen en rustig in de resterende uren Fransch geven. In de openbare school mag geen Fransch onderwezen worden.

Er zijn nog meer voorrechten voor de bijzondere school, doch we laten deze thans onbesproken. Een opsomming daarvan kan men vinden in het onlangs verschenen rapport van de Wetscommissie van „Volksonderwijs”.

Wanneer nu door de Partij van de Vrijheid als eisch gesteld wordt: gelijke mogelijkheden voor de openbare en de bijzondere school, dan kunnen wij daarin geen aanslag vinden op het bijzonder onderwijs. Als een deel van ons volk, behoorend tot de voorstanders van goede openbare scholen, voor deze scholen gelijke kansen van groei en ontplooiing eischt, is dit zijn goed recht en plicht.

Het is ook zijn plicht te strijden tegen de verwaarloozing van de overheidsschool in plaatsen, waar tegenstanders van dit onderwijs zich niet weten op te werken boven het peil van kleinzielige politiek. Wanneer in ons vaderland bij het herstel van door den oorlog getroffen gebouwen van het openbaar onderwijs weinig ijver betracht wordt en inmiddels kinderen in schuren en slechte lokaliteiten onderwijs ontvangen, dan hebben de voorstanders van gelijke kansen en mogelijkheden voor alle onderwijsinrichtingen den duren plicht daaraan een einde te maken. Zij zullen dit ook hebben te doen, als het bijzonder onderwijs in zijn vrijheid geknot wordt. En in dit alles ligt allerminst een gevaar voor een nieuwen schoolstrijd. Deze heeft in ons volk reeds genoeg verdeeldheid en onrust gebracht!

Het is de eer van de beminnaars der vrijheid, dat zij steeds anderen naast zich dulden, dat zij met tegenstanders wisten te zitten aan een en dezelfde tafel. Hier zij herinnert aan de woorden van Ortega y Gasset: „Het liberalisme — het is nu van belang zich dit te herinneren — is de uiterste vorm der inschikkelijkheid, het is het recht, dat de meerderheid toekent aan de minderheden en is derhalve de edelste leuze die op den aardbol heeft weerklonken.” Dit liberalisme, beginsel der echte vrijheid, wordt door de Partij van de Vrijheid voorgestaan en het is op grond daarvan, dat haar voorstanders niet begrijpen, wat een prof. Haitjema ertoe bewoog, zijn toevoorders op het hart te binden, dat er nog wel weer eens voor de eigen school gestreden zou moeten worden. Of wil men per se geen gelijke rechten en mogelijkheden voor openbaar en bijzonder onderwijs?

Sociale gerechtigheid, ook voor den onderwijzer.

Van links komt een andere aanval: de belangen van den onderwijzer zouden alleen bij hèn gewaarborgd zijn. Zij alleen zouden willen strijden voor een betere salariering van den Nederlandschen onderwijzer, wiens salarispositie zoo bitter slecht is.

De aankondiging van minister van der Leeuw, dat de onderwijzers nu ook het invasie-geld krijgen uitbetaald, mag op velen een verblijdenden invloed hebben, in feite is het een blij-maken-met een doode musch. Met een maand extra-salaris is de Nederlandsche onderwijzer niet geholpen! Trouwens, dit geld vindt men in onderwijzerskringen lang niet overal de juiste oplossing. Het invasie-geld had een ander doel. Zij, die het reeds ontvingen — en door den nood der tijden gebruiken moesten, zijn inderdaad bevoordeeld en het is waarschijnlijk tot op zekere hoogte billijk, dat nu ook de overige onderwijzers dit douceurtje krijgen, maar op grond waarvan eigenlijk? Een rechtsgrond zien wij hier niet. Het invasie-geld was een voorzorgsmaatregel. Het heeft niets uit te staan met een beloning, noch met salarisverbetering. Een salarisverhoging was hier de oplossing geweest met verrekening van het ontvangen invasie-geld. Onnoodig te zeggen, dat dit dan tevens voor alle ambtenaren zou moeten gelden. De onderwijzers hebben een slechte salariering. Dat weet ons geheele volk nu intusschen wel. Verbetering moet er komen, wil dit corps niet verpauperen.

Verbetering, niet door een douceurtje, maar door een salarisregeling, welke den onderwijzer toekomt krachtens zijn betrekking in de samenleving. We hebben het vorige week reeds opgemerkt: Voor de verkiezingen komt deze regeling niet tot stand. Zij zal tot de taak van de toekomstige regering en Staten-Generaal behoren.

De Partij van de Vrijheid wil verbeterde bezoldiging van den onderwijzer. Dat is duidelijk. Ook hier geen woord Latijn.

voor Peeren

Bezoekt ons speciaalhuis
Mauritsweg 58
(naast Dijkshoorn)

Eigen oordeel

Voor de Partij van den Arbeid schijnen voorbeelden uit het buitenland om de kiezers te bewegen op haar hun stem uit te brengen een buitengewoon groote aantrekkelijkheid te bezitten.

We werden al opgewekt „te doen als Tommy” d.w.z. op Labour (= Partij van den Arbeid) te stemmen. Er valt over te twisten of bovenstaand = teken wel juist is. Het is altijd gevaarlijk partijen uit verschillende landen gelijk te stellen, zeker wanneer partijen uit het Nederlandsche politieke leven, dat zoo geheel apart is samengesteld, daarbij worden betrokken. Overigens, waarom stemden de Engelsche militairen in grooten getale Labour? Toch wel voornamelijk omdat zij meenden onder een Labour-regering zoo snel mogelijk geen Tommy meer te zullen zijn; tot welke meening de propaganda van Labour hen had gebracht. Het staat te bezien of op dit moment Labour nog zooveel stemmen uit het leger zou krijgen. Propaganda voor een snelle demobilisatie behoeft de Partij van den Arbeid niet te maken: onzen militairen overzee is het niet gegeven mee te helpen beslissen hoe ons parlement zal worden samengesteld.

De Partij van den Arbeid heeft echter nog een pittig voorbeeldje uit het buitenland, dat ons moet opwekken vooral onze stem op een harer kandidaten uit te brengen. Het komt ditmaal zelfs uit het „kapitalistische” Amerika. „De Amerikanen”, zoo leert ons een plakkaat, „schonken hun vertrouwen en geld aan Lieftinck, schenkt gij nu ook uw vertrouwen aan hem” (dat wij Z.E. ook ons geld zullen moeten schenken is maar al te duidelijk). Merkwaardig toch, we worden hier dus aangespoord het voorbeeld te volgen van dat zoo, volgens minister Lieftincks ambt- en partijgenoot Vos „mentaal en cultureel achterlijk volk” der Amerikanen.

We gelooven overigens, dat het vertrouwen dat de Amerikanen Lieftinck schonken, toch ook wel het geheele Nederlandsche volk werd gegeven, maar dan ondanks de fraaie plannen van minister Vos, die ons volk zoo groote diensten bewijst met zijn vriendelijke uitlatingen over de inwoners der Vereenigde Staten.

Misschien wil de Partij van den Arbeid door op het „voorbeeld” van de Amerikanen te wijzen, die uitlatingen van minister Vos wat verzachten, wellicht in de hoop dat zij zoo dadelijk het monopolie van het vertrouwen van de Amerikanen voor zich kan opeischen. Maar zoover is het voorloopig nog niet, zoodat door haar het monopolie maar tot Lieftinck beperkt wordt.

We vinden al deze beroepen op buitenlandsche „voorbeelden” vreemd en verwarrend.

Punt 5 van ons program zegt duidelijk dat wij zijn voor „volledige medewerking aan de organisatie van de Vereenigde Naties en in het kader hiervan een zoo nauw mogelijk samengaan op alle gebieden met die landen, met welke wij aardrijkskundig, historisch, cultureel en commercieel het nauwst verbonden zijn.” Maar dat houdt niet in, dat wij ons door buitenlanders moeten laten zeggen, hoe we zullen stemmen. Wij wenschen bij de stembus ons eigen onafhankelijke oordeel op eerlijke wijze tot uiting te laten komen, niet vertroebeld door scheeve en onjuiste vergelijkingen. Elkeen, die het daarmee eens is, stemme daarom op de Partij van de Vrijheid:

Lijst 5

Openbare Vergadering

van de
PARTIJ VAN DE VRIJHEID

te LEIDEN

Dinsdag 14 Mei, 's avonds 8 uur,
in de Stadsgehoorzaal.

SPREKERS:
Drs. H. A. Korthals
Prof. Mr. A. N. Molenaar

DE KAMERCANDIDATEN

van de Partij van de Vrijheid

Mevr. Fortanier—de Wit

Drs. H. A. Korthals

Dr. S. E. B. Bierema

R. Zegering Hadders

Dr. ir. A. H. W. Hacke

Mr. G. Vonk

Kieskringen 's-Hertogenbosch, Tilburg, Arnhem, Utrecht en Maastricht:

1. Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
2. W. C. WENDELAAR, 's-Gravenhage.
3. A. H. W. HACKE, Voorburg.
4. H. A. KORTHALS, Voorschoten.
5. F. DEN HARTOG, Hoog Blokland.
6. J. M. F. A. VAN DIJK, Amersfoort.
7. Mevr. J. H. TONCKENS—HARDERS, Norg.
8. C. A. van DONSELAAR, Utrecht.
9. L. A. S. J. VAN DER FELTZ, Brummen.
10. W. A. J. VAN DER HURK, Breda.
11. J. R. CLIFFORD KOCQ VAN BREUGEL, Driebergen.
12. A. A. DOBBE, Velp.
13. J. VUYK, Velp.

Kieskringen Nijmegen, Den Helder, Leeuwarden, Zwolle en Groningen:

1. S. E. B. BIEREMA, Usquert.
2. J. M. F. A. VAN DIJK, Amersfoort.
3. J. A. VAN OVERKLIFT, Munnekezijl.
4. P. MERKELIJN, Hilversum.
5. Mevr. J. H. TONCKENS—HARDERS, Norg.
6. R. ZEGERING HADDERS, Emmen.
7. P. H. WUIJSTER, Zaandam.
8. H. R. MULDER, Deventer.

9. F. DEN HARTOG, Hoog Blokland.
10. H. P. BEETS, Nijmegen.
11. B. KRIJT, Diepenveen.
12. P. BLAAUWBOER, Kolhorn.

Kieskringen Rotterdam, Leiden, Dordrecht en Middelburg:

1. H. A. KORTHALS, Voorschoten.
2. Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
3. F. DEN HARTOG, Hoog Blokland.
4. J. L. VERHAGEN, Vlissingen.
5. Mevr. J. B. CH. SJOLLEMA—S' JACOB, Rotterdam.
6. P. MERKELIJN, Hilversum.
7. C. G. HAGE, St. Maartensdijk.
8. A. STEPELS, Rotterdam.
9. H. C. VAN ECK, Dubbeldam.
10. A. DE HAAN, Alblasterdam.
11. H. A. M. ROELANTS, Schiedam.
12. D. ZIJP, Sliedrecht.

Kieskring 's-Gravenhage:

1. G. VONK, Haarlem.
2. Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
3. A. N. MOLENAAR, Wassenaar.
4. H. A. KORTHALS, Voorschoten.
5. A. H. W. HACKE, Voorburg.
6. J. VAN DIJKEN, 's-Gravenhage.

7. E. G. VAN BISSELIK, Voorburg.
8. J. D. ROS, 's-Gravenhage.
9. D. J. VAN GILSE, 's-Gravenhage.
10. D. W. DETTMEYER, 's-Gravenhage.

Kieskringen Amsterdam en Haarlem:

1. A. H. W. HACKE, Voorburg.
2. W. C. WENDELAAR, 's-Gravenhage.
3. Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
4. J. G. J. C. NIEUWENHUIS, Rotterdam.
5. J. J. KORFF, Amsterdam.
6. FRIEDA LE COSQUINO DE BUSSY, Amsterdam.
7. R. C. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, Heemstede.
8. J. MACHIELSEN, Amsterdam.
9. L. J. J. CARON, Bussum.
10. G. A. DE RIDDER, Beilen.
11. P. W. L. VAN DAM, Amsterdam.

Kieskring Assen:

1. R. ZEGERING HADDERS, Emmen.
2. Mevr. J. H. TONCKENS—HARDERS, Norg.
3. J. M. F. A. VAN DIJK, Amersfoort.
4. G. A. DE RIDDER, Beilen.
5. H. MEYERINGH Jzn., Gietera
6. L. HAMMINGA, Zuidlaren.

Stemt op lijst 5

E. H. P. LEVER

Hoeklijsten, Staaflijsten en complete Schilderijen
 FABRIEK:
DAMLAAN 50 - SCHIEDAM TEL. 68054

FILIAAL
'S-GRAVENHAGE

BOEKHORSTSTRAAT 72
TELEF. 111239

Partij van de Vrijheid

Op WOENSDAG 15 MEI, 8 u. 's avonds

Groote Openbare Vergadering

in het Gebouw van den Haarlemschen
 Kegelbond, Tempelierstraat 35, Haarlem
 Voorzitter van de Partij van de Vrijheid

HET WOORD ZULLEN VOEREN.

Mr. D. U. STIKKER Amsterdam

Mevr. J. VAN NISPEN—van Wely Heemstede

KOMT ALLEN!
 Brengt vrienden en
 kennissen mee!

M. NAUTA 's-Gravenhage

*Gooi Uw postzegels
 niet inde
 prullemand!*

Zij hebben waarde.
 Wij kopen elk kwantum
 van U. Hoe meer hoe lie-
 ver. Sparen door garen.

M. J. A. VAN DER HAAGEN
 VAN LENNENWEG 67 DEN HAAG

ACCOUNTANTS

Voor inlichtingen om-
 trent lidmaatschap, ads.
 lidm. vakblad e. d. ge-
 lieve U zich te wen-
 den tot

**Veren. v. Accountants en
 Belastingconsulenten**
 Rapenburg 88 - Leiden.

STALEN ROLLUIKEN

voor elke afsluiting

BINGHAM & CO.

SCHIEDAM — ROTTERDAM
 Telef. 69095 (3 lijnen)

PRACHT BOEKENSERIE SLECHTS f 2.50 of meer

1. Maria mijn kind, het bekroonde boek van Emil van Hemeldonck, de „Vlaamse Antoon Coolen". Geb. f 4.50.
 2. Goudeiland door R. Stevenson. De vertaling van het wereldberoemde werk „Treasure Island". Spannend en avontuurlijk. Geb. f 3.90.
 3. De Cyclone door Rogier Verdel. Deze spannende roman over de Franse zeesleepvaart was een voorloper van het bekende boek Hollands Glorie. Geb. f 3.90.
 4. Andersen. De beste sprookjes en vertellingen van Andersen. Rijk geill. Fraai geb. f 2.90.
 5. De Negerhut van Oom Tom door Beecher Stowe. Geheel nieuwe bew. van dit wereldber. boek over de gruwel. slavernij in Amerika. Met 20 platen. Geb. f 4.90.
 6. Amerika filmt. Een geestige roman rondom het ontstaan van een film aan de Stille Zuidzee. Een ieder zal van dit boek genieten. Geb. f 4.45.
 7. Mysterieuze krachten in de Sport. Het alom bekende boek van Karel Lotsy en Joris v. d. Bergh, dat boeit als welke roman ook. Rijk geill. In fraaie stempelband. f 3.90.
 8. Onze Prinsesjes thuis. Een alleraardigste album met foto's van het Prinselijk gezin. f 1.10.
DEZE 8 BOEKEN TOTAAL, FRANCO TOEGEZONDEN, SLECHTS f 29.55, desgew. betaikbaar met f 2.50 of meer per maand. Bestel per brief, postw. of giro (vermijd dubb. bestell.) onder inzendend van f 29.55 of 1e termijn en de serie wordt U onmiddellijk toegezonden. MEN VERMEDE: „Serie M. Adv. 152". De boeken zijn ook afzonderlijk verkrijgbaar. Remb. 10 ct. extra Boek H. NELISSEN, Prinsengracht 627, AMSTERDAM-C. Tel. 31791. Postrek. 60092, Gem. Giro N 2266, Bank Th. Gilissen, Amsterdam.

Firma GEBR. SERRY

Aan- en Verkoop van Schepen, ontwerpen en contracteren van nieuwbouw, bieden te koop aan:

Stalen Zeegaand Kopperjacht, afmeting 14 x 3.55 x 1.70 M. Ook te huur.

Stalen Lemmer Aakjacht, afm. 12 x 3 M.

Blank eiken Hoogaarsch jacht nieuwbouw, afm. 11 x 4 M.

Eiken Kieljacht, afm. 11 x 2.50 x 1.30 M.

Eiken bakdekjacht, afm. 8 x 2.50 x 1.10 M.

Teakhout diagon. gebouwd Motorjacht, afm. 13 x 3.25 M Super Holland Kruiser met Ford A motor, gebouwd in 1937.

Stalen Motorjacht, afm. 13 x 3.20 M., met Ford A motor Verder nog eenige 16 M² Klassen en andere Kiel- en platbodem-jachten, woonschepen in maten van 16 x 4 M, 15 x 3.80 M., 14 x 3 M. en 20 x 4.80 M.

SNELLIUSLAAN 16, HILVERSUM

Tel. 7468

ZOO JUUST ONTVANGEN:

KETELBEY: Op een Perzische Markt en andere nummers van dezen componist; Schumann Jugend Album; Bach Matthäus Passion, Klavieruittreksel met Engelse tekst; Chopin Walsen.

VERWACHT BINNENKORT:

Bach Inventionen, Kleine Preludien und Fugen en Schubert Impromptus; Schumann Kinderszenen en Papillons.

Tevens binnen enkele weken groote partij Klassieke Muziek. Stuurt Uw „verlanglijstje" eens in, dan ontvangt U bericht, wat wij U kunnen leveren.

WIJ KOOPEN

steeds goede gebruikte muziek in elke hoeveelheid.

MUZIEKHANDEL LICHTENAUER

Telefoon 32874 - Nieuwe Binnenweg 257 - Rotterdam

„De Kroon van Polen"

In- en verkoop van

Antiek en 2e hands goederen

Singel 45, Amsterdam-C. Aan huis te ontbieden. Tel. 45718

N.V. BOELE'S

Scheepswerven &
 Machinefabriek
BOLNES

Nieuwbouw en Reparatie

DE ECONOMISCHE UNIE

heeft zich voor deze verkiezingen geheel achter de Partij v. d. Vrijheid geschaard, doch zet na de verkiezingen haar economische actie voort.

Steunt ook onze indirecte actie en wordt lid of donateur. Program van actie zenden wij U gaarne toe.
 Secr. Looierslaan 25, Voorburg

HET STRIJDSCRIFT

„SIJMEN BETAAL!"

gaf de eerste stoot tot verweer en is ook thans nog een krachtig hulpmiddel b. d. propaganda.

Alle exemplaren ontvangen het stempel:

„Wij steunen met man en macht" De Partij van de Vrijheid!"

Bestellingen voor de verspreidingsactie vóór 17 Mei, ontvangen we nog gaarne.

Secr. van DE ECONOMISCHE UNIE
 Looierslaan 25 — Voorburg

DUK
 SCHUUR
 POEDER
22½ CT.

„n Erdal product, dus goed!"

DUK SPAART ZEEPI

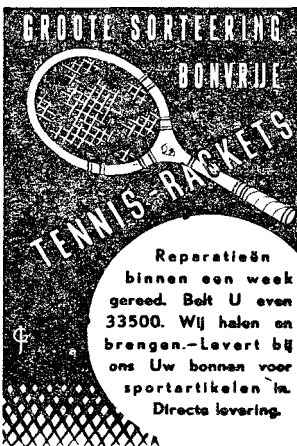
N.V. METAALHANDEL

MANSSEN & v. AKEN

KOOPT: Oud IJzer
 Bruikbaar IJzer
 Oude Metalen
 Oude Rubber
 Sloopobjecten
 Oud Touw

VLAARDINGEN
 Tel. 2605, Postbox 32

ROTTERDAM
 Tel. 68235

SPORHUIS

CENTRUM

1e MIDDELLANDSTRAAT 26^A

ROTTERDAM

VRIJDAG 10 MEI HEROPENEN

wij onzen

BOEKHANDEL

op den

Meiligeweg 9, A'dam

Wij hebben boeken voorradig op elk gebied. Komt U eens kijken.

Ons telefoonnummer is 37308.

**GELD
 EFFECTEN
 GOUD**

veilig
 IN EEN KAST VAN

M.T. LINDHOUT
 BRANDKASTEN EN KLUISDEUREN
 BURG ROOSSTR. 45-47, TEL. 41536
 ROTTERDAM

INKOOP — VERKOOP

Adverteert in dit blad.

Zie de lerie op het veld
 zie BORANO op de
 „planken"
 'n „Topnummer"
Clown BORANO
 De groote muzikale lachattractie
 (ook met gezelschap). Tel. 98603
 UITHOORNSTR. 21, - A'DAM-Z.

**MAISON
 AUBERT**
 Dirk Smitsstraat 26 b
 (bovenhuis) Rotterdam
 Ruim 30 jaar gevestigd
**Patent
 Geneesmiddelen
 Gummiwaren**
 Vr. gratis inl.; toezend.
 onder blanco couvert.
 Gratis spreekuur dag.
 10-8 uur n.m.

KOMOL

HAARVERF

VOOR IEDER TYPE DE EERSTE TINT
 ALLE EVEN MOOI EN NATUURLIJK
 VRAAGT UW KAPPER KOMOL HAARVERF

LOF
 VOOR 'N AARDIG GESCHENK NAAR
 12 MEI
 MOEDERDAG

SCHIEWEG, 119, 21, TEL. 41701
 ROTTERDAM

Bureau voor Economische Techniek

Warmte- en Verwarmingstechniek
 Electrotechniek — Koeltechniek
 Technisch Röntgenonderzoek
 Adviezen — Ontwerpen — Bedrijfs-
 inrichtingen — Tijdstudies

WALDECK PYRMONTLAAN 38 SOEST TEL. (K-2955) 2571

Technisch Röntgenlaboratorium

Fysisch — Technisch — Röntgen —
 onderzoek van
 materialen, isolatiestoffen, enz.
 Chemische analyses.

Drs. Korthals over

De Indische kwestie

Bij het debat over de Indische kwestie in de Tweede Kamer, heeft drs. H. A. Korthals, Kamercandidaat van de Partij van de Vrijheid, de volgende rede gehouden:

Wanneer men kennis neemt van de feiten, zooals deze geconstateerd zijn door de Parlementaire Commissie Nederlandsch-Indië, maar vooral wanneer men het voorrecht gehad heeft contact te kunnen nemen met personen van onderscheiden aard — naast Nederlanders, ook Indonesiërs — in Indië zelf, dan moet men wel tot geheel andere conclusies komen dan de minister van overzeesche gebiedsdeelen in zijn verklaring van Donderdag j.l. met betrekking tot belangrijke punten heeft getrokken. Dat verwondert mij niet. De leden der genoemde commissie hebben namelijk ook kunnen vaststellen, hoe de berichtgevers uit Indië bepaalde feiten blijkbaar volgens andere normen waardeeren dan de algemeen geldende.

Zoo hadden de leden der commissie moeten vernemen, reeds bij voorbaat, dat hun komst in Indië zeer veel beroering had gewekt en een uiterst onaangename indruk had gemaakt. Na onze komst in Indië hebben wij zulks ook nog eens mogen vernemen van zeer hoge en invloedrijke autoriteiten aldaar. Ik moet echter verklaren, van al die onrust en beroering niets te hebben gemerkt buiten den kring dier bedoelde autoriteiten.

Uit het rapport blijkt, dat de commissie zeer vele contacten heeft gelegd. Welnu, bij al die contacten is haar van geen onrust noch beroering gebleken. Integendeel, zeer werd gewaardeerd, in het bijzonder ook van Indonesische zijde, nu eens contact te hebben met politici van onderscheidene richting. Men was zeer gelukkig, eindelijk te kunnen zeggen wat men op het hart had. Anderzijds waren velen ook verheugd, uit den mond van vertegenwoordigers van verschillende partijen te mogen vernemen, wat men in die partijen over de toekomstige constructie van het Nederlandsche koninkrijk dacht en te kunnen vaststellen, dat men in Nederland met betrekking tot de oplossing van het Indische vraagstuk algemeen op een vooruitstrevende basis staat.

Overigens moet ik opmerken, dat men in Indonesië ook wel zeer slecht was geïnformeerd over de staatkundige situatie in Nederland. Immers — het rapport maakt daar ook melding van — in de eenige gedrukte courant te Batavia, Het Dagblad, is op 11 Februari gemeld, dat de beide Kamers der Staten-Generaal haar goedkeuring hadden gehecht aan de voorstellen, welke de Nederlandsche regering daags te voren aan den heer Sjarir had overhandigd. Zulks is door de regering niet weersproken, hoewel het bericht een verzinsel moet zijn geweest.

Het zou overigens voor de Kamer interessant zijn, indien zij zou kunnen vernemen, hoe zulk een bericht wel in die courant heeft kunnen verschijnen, met andere woorden om eens te vernemen wie de bron van dat bericht was. Maar, wonderen behoeft ons in het algemeen de totaal onvoldoende berichtgeving niet, wanneer wij moeten vaststellen, dat in Indië persvrijheid — grondpeiler der democratie — niet bestaat, en dat de censuur is gehanteerd. Aan die censuur, kenmerk voor een autocratisch regiem, schrijft men het in Indië toe, dat bijvoorbeeld van een

serie van meer dan 15 artikelen aan een dagblad in ons land, slechts één artikel is aangekomen.

Kenmerk van een autocratisch regiem vormt ook de negatie van instituten, waarin het oordeel van den gouverneur-generaal zou kunnen worden getoetst. Ik doel hierbij op het passeeren of althans zoodanig weinig inschakelen, dat van passeeren mag worden gesproken, van den Raad van Departementshoofden. Ik moet wel aannemen, dat de minister uit de notulen van den Raad met betrekking tot het onderhavige punt, niet zoo heel veel zal hebben geleerd over het standpunt der onderscheidene directeuren. Overigens zou het wel interessant zijn te kunnen vernemen hoe die heeren, stuk voor stuk, dachten over de plannen waarmede dr. Van Mook naar Nederland ging.

De Commissie heeft moeten vaststellen, dat in Indië een persoonlijk gouvernement wordt gevoerd en zulk een gouvernement is in den grond fout. En het is in hooge mate te betreuren, dat de regering zulks niet schijnt te weten of er genoeg mee blijkt te nemen. Dat is een cardinale fout, wier zwaarte zwaarder drukt naarmate het belang van het vraagstuk, dat aan de orde is, grooter is. En het is onverantwoord te heeten, dat zulk een regiem kan worden gevoerd, waar de hoogste belangen van het koninkrijk op het spel staan. Een persoonlijk gouvernement beteekent in dit geval ook, dat op de indrukken van een enkeling de regering haar constructies in vraagstukken als het onderhavige heeft gebouwd.

Een persoonlijk gouvernement heeft ons in Indië geleid tot moeilijkheden als waarin wij thans verkeerden. Een persoonlijk gouvernement, dat de werkelijke betekenis niet weet van „gezag” en het onze met den dag heeft doen afknabbelen, een persoonlijk gouvernement, dat daarentegen een overwaardeering had voor alles wat tot de „Republiek” behoorde. De „subtiliteit van de verhouding met de „Republiek”, dat was en is nog de idee waardoor dat persoonlijke gouvernement bezeten is. Dat is de oorzaak, dat geen berichten worden gegeven over de gruwelijkste moordpartijen, dat is de reden, dat berichtenvervalschingen en leugens in de bladen van de Republiek worden geïncasseerd en niet weersproken, dat is er ook de oorzaak van, dat de Republiek onze gebouwen bezet houdt en dat haar kranten worden gedrukt op persen van Nederlandsche drukkerijen.

Als sluitstuk van alles wordt thans aan het parlement een regeringsverklaring voorgelezen, waarin die Republiek in het centrum staat. Het hindert niet, dat deze Republiek van Japansch maaksel is, wij negeeren, dat de president Soekarno is, een collaborateur van de ergste soort, wij nemen op den koop toe dat thans Japanners nog als adviseurs invloedrijke posten hebben. Dat alles zal wel terecht komen; die verkeerde, onzuivere elementen, zullen wel verwijderd worden, zoo komt de regering vertellen.

Ik moet wel zeggen, dat ik zulk een verklaring van het Kabinet niet had durven verwachten. En zeker niet op dit oogenblik. Men vraagt zich af hoe het mogelijk is, dat een kabinet vlak voor de verkiezingen, de stukken zóó op het schakbord durft te zetten en dan op het laatste oogenblik een parlement, dat er over twee we-

ken in zijn huidige samenstelling niet meer zal zijn, deze zaak voorlegt. Een kabinet, dat demissionair genoemd kan worden, had zoover met zijn besprekingen niet mogen gaan, met het oog op zijn opvolging, afgezien er dan nog van, dat het zich om andere redenen niet zoo had dienen uit te laten. En wat wil men dan van dit parlement? Het parlement in zijn huidige samenstelling kan het volgende niet binden. Het volgende staat vrij in het nemen van zijn beslissingen.

Een discussie in het huidige parlement heeft dan ook weinig zin met betrekking tot de hoofdpunten. Het woord is thans in eerste instantie aan het volk. Maar dit volk moet juist zijn voorgelicht en daarom verheugt het mij, dat het rapport verschenen is van de commissie, welke de tot dusver plaats gehad hebbende voorlichting kan rectificeren. In de eerste plaats dan met betrekking tot de betekenis der z.g. Republiek, waartoe ik mij thans wil beperken.

In de onderhandelingen — het Nederlandsche volk heeft moeten zien, dat uit het aanvankelijke standpunt der regering van besprekingen te voeren, onderhandelingen zijn voortgevoeld; kleinigheden waarop nauwelijks meer wordt gelet! — staat de Republiek centraal. Andere groeperingen zijn wel gehoord, maar wanneer men kennis neemt bijvoorbeeld van de wijze waarop zulke groeperingen hun ideeën bij den luitenant-gouverneur-generaal hebben kunnen uiteenzetten, dan kan men niet dan tot de conclusie komen, dat slechts de groep van den heer Sjarir, dat zijn dus de ministers van de z.g. Republiek, breedvoerig de gelegenheid heeft gehad zich te doen hooren. Daaruit blijkt reeds de vreeselijke overschatting dier z.g. Republiek van de zijde van het Nederlandsche gezag. Van Nederlandschen kant is men slechts bedacht op overeenstemming met de Republiek en daaraan wordt alles ondergeschikt gemaakt.

En hoe staat het nu met die Republiek? De regering is van oordeel dat deze geen de facto gezag uitoefent op Sumatra, een deel van Celebes en een groot aantal andere eilanden, zooals van de zijde der Republiek wordt voorgesteld.

Wel echter is de Nederlandsche regering van haar zijde bereid te erkennen, dat de „republiek Indonesia” de facto gezag uitoefent over die deelen van Java en Madoera, die niet behooren tot de door de geallieerde troepen beschermde arealen.

Het rapport der commissie toont echter duidelijk aan, dat van Java niet kan worden gezegd, dat daar Nederland het gezag uitoefent; dit wordt gedaan door de „Republiek”, zooals in de regeringsverklaring wordt aangenomen. Het rapport is daarover duidelijk. Bantam heeft zich losgemaakt van de z.g. Republiek en heeft op

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 21

eigen gelegenheid een zelfstandigen staa gevormd; elders op Java is er met betrekking tot de regering Sjarir feitelijk niet te spreken van gezag, zooals blijkt uit de herhaalde erkenning van het feit, dat men machteloos staat tegenover bepaalde feiten waarvoor die „regering” dan ook de verantwoordelijkheid moet afwijzen. Men denke aan de verschrikkelijke verwoestingen in Bandoeng, aan de vermoording van Australische officieren in Bandoeng. Zelf het machtsapparaat, de T.R.I., heeft men niet in handen. Wat beteekent dan zo'n regering? Haar stijgende macht moet zij bewijzen met berichten over arrestaties waarvan de onwaarheid niet aan de bittertafel is vastgesteld, maar elders, ter plaatse waar men het weten kan.

Wat weet men verder over de gezindheid der bevolking? Het merkwaardige is dat de bevolking der Buitengewesten haar vrije oordeel zal mogen uitspreken nopens den toekomstigen status van de Buitengewesten. De bevolking van Java, 50 miljoen, schijnt het echter te moeten doen met het oordeel van Sjarir en de zijnen. Welnu, dat is niet acceptabel. Op Java bestaat de gruwelijkste terreur, van de door de Japanners opgeleide fascistische bendes, zoodat absoluut niet vast te stellen is hoe de bevolking denkt. Die bevolking los te laten en over te laten aan de terreur, is niet in overeenstemming te brengen met de verantwoordelijkheid, die wij hebben en gevoelen ten aanzien dier bevolking. Het gezag dier Republiek is een fictie. Al wat zij is, is te danken aan kunstmatigheid. De Japanners riepen haar in het leven, generaal Christison verleende haar gezag en de Nederlandsche autoriteiten hebben door hun houding haar betekenis ver doen uitgroeien boven haar werkelijke zijn. Het is noodig, dat wij bij de voortzetting van de behandeling van het Indische vraagstuk weer in de banen der realiteit zullen terugkomen. Een vooruitstrevende politiek ten aanzien van Indië moet worden gevoerd, maar dan eene, die verantwoord is en rekening houdt met de feiten. Eén van die feiten is, dat de fatsoensplicht met betrekking tot de geïnterneerden nog niet is nagekomen. Laat de Republiek beginnen dezen na te komen. Dat is toch wel het allerminste, dat verwacht mag worden van menschen, met wie men zoo druk rond de conferentietafel zit.

En verder zullen aan deze conferentietafel niet alleen vertegenwoordigers van de Republiek, maar ook vertegenwoordigers van andere Indonesische bevolkingsgroepen moeten zitten.

Ik zou met het maken van deze korte opmerkingen willen volstaan.

Poekoelan Tjamboer

BELANGSTELLING VOOR DE VERKIEZINGEN

Ook in Indië volgt men den Nederlandschen verkiezingsstrijd met belangstelling, en waarlijk niet eens alleen in verband met de Indische kwestie. Ook sociale en economische vraagstukken, welke van algemeene betekenis zijn, hebben de aandacht. Zoo schrijft de te Soerabaja verschijnende Nieuwe Courant o.m.:

Minister Schermerhorn heeft persoonlijk erkend, dat er corruptie en bureaucratie heerscht.

Waar de gevallen steeds maar aanhouden, is toch blijkbaar onze nood-regering niet bij machte orde in dezen chaos te brengen. Het is vooral ook de Partij van de Vrijheid, die zich scherp tegen al deze praktijken keert, de partij, die wordt aangevoerd door mr. D. U. Stikker, den voorzitter van de samenwerking der groote ondernemers- en werknemerscentrales, de partij die, samenvattend, den mensch vooral ziet in zijn zelfstandigheid en zich eenerzijds ten doel stelt de individueele kant van het menschelijk wezen tegen den Staat te beschermen, anderzijds met behulp van den Staat te cultiveeren, dus van een geheel ander beginsel uitgaat dan de Partij van den Arbeid.

Zooals prof. mr. B. C. Slotemaker het op een vergadering van de Partij van de Vrijheid gezegd heeft: „wij keeren ons vooral tegen de staatsvergoeding, die een overblijfsel is van de... nationaal-socialistische propaganda. Geen „ordening” als in onze Limburgsche mijnen, waar ondanks lokmiddelen als jenever, sigaretten en extra-rantsoenen de productie toch beneden peil is gebleven. Dit is de vraag die velen beheerscht, nu de verkiezingen angstwekkend dicht naderen: geleide of niet-geleide productie? Maar inmiddels

heeft een aantal ministers bij de Tweede Kamer reeds een wetsontwerp ingediend voor een z.g. „driejarig welvaartsplan”. Die ministers zijn blijkbaar van meening, dat het economische leven blijvend door de overheid geleid moet worden. Voor de commissies komt er dan weer flink werk aan den winkel. Eerst een centraal planbureau, gevolgd door een centrale plancommissie, „raad van advies” voor het nationaal „welvaartsplan” en... plannemakende werkcommissies... Het geheele geval moet dan advies uitbrengen aan de regering, hoe er economisch gehandeld moet worden. De regering beoogt dus ook in de toekomst regelen in het bedrijfsleven in te grijpen, bijvoorbeeld ten aanzien van vestiging, financiering, prijsvorming, in- en uitvoer, distributie en alles wat daar verder aan vast zit. Aan vast zit?? Dat zijn o.m. ook de ambtenaren, van welke groep staatsburgers men er reeds één op de tien Nederlanders telt. „Sijmen betaalt” — dat is het wat velen zich angstig afvragen. Alleen bij het Centraal Planbureau, berekend op een apparaat van rond 80 ambtenaren, zou zulks alweer op een f 350.000 komen te staan!! En één enkel vuiltje is er dus heusch nog wel aan onze gezuiverde Nederlandsche voorjaarslucht!

MILITAIREN EN DE STEMBUS

Officieren en soldaten van de op Oost-Java gelegen infanteriebataljons hebben geprotesteerd tegen het feit, dat alleen de zich in Nederland onder dienst bevindende militairen bij de komende verkiezingen aan de stemming mogen deelnemen. Zij hebben aan hun gevoelens in een telegram aan den minister-president uiting gegeven en verzocht hen eveneens in de gelegenheid te stellen hun stem uit te brengen.

UITKNIPPEN, INVULLEN EN VERZENDEN AAN:

DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID

26 Weteringplantsoen 21, Amsterdam, of één der plaatselijke secretariaten.

Ondergeteekende

wonende te

van beroep

geeft zich op als lid van de Partij van de Vrijheid...

Datum:

(Handteekening)

Het CONSTITUTIONNEEL MANDAAT van Juni 1945

Met een rede over: „Herstel en Vernieuwing” trad op 27 Juni 1945 de minister-president aan. De Koningin zelf had hem ingeleid: „Wij willen trachten voorttrekkers en baanbrekers te zijn voor den nieuwen tijd.”

Het nieuwe bewind was gevormd. Werd ook het nieuwe economische systeem van de „geleide economie” — woorden uit latere officieele staatsstukken — aangekondigd of was slechts sprake van een noodzakelijke schaarschte-economie, nationaal en internationaal? „Een wereldtekort aan grondstoffen, aan afgewerkte goederen en aan sommige soorten van voedsel, en hierbij zij niet vergeten de gebrekkige mogelijkheden van vervoer, dringt voorloopig de gedachte, dat wij onze toekomst geheel in eigen hand hebben, naar den achtergrond.” De Koningin sprak aldus, en wij hebben de schaarschte ervaren en aanvaard.

Werd de geleide economie, d.w.z. het door den Staat gerichte economisch leven als beste en dus gewenschte productievorm, ook met het wijkten der schaarschte aangekondigd? Ik kan het in de gedrukte rede van den minister-president van 27 Juni 1945 niet lezen!

In de paragraaf: „Leniging van stoffelijken nood”, wordt de zedelijke plicht tot arbeid naar voren geschoven. Onze arbeidskracht is onze redding. Dat klinkt „liberaal”. In de paragraaf: Economisch Herstel is sprake van een uitgebreide en psychologisch juiste voorlichting bij de organisatorische en financiële saneering. De noodzakelijke maatregelen zullen „van een alles overziend standpunt uit dienen te worden beoordeeld.” Natuurlijk is daarvoor noodig een „algemeen sociaal economisch-financieel plan.” Het gaat om de richtlijnen van het beleid. In dien zin wordt het groote plan-bureau aangekondigd. Ieder begreep dat dit noodig zoude zijn. Er was dan ook sprake van een Noodplan-1945 en van een Herstel-plan 1946—1948. De schaarschte werd terecht op drie jaren geschat. Dan gaat de rede aldus door:

„De regeering merkt op, dat het herstel van het Nederlandsche bedrijfsleven zal moeten worden gezocht in opvoering van de productie, van de productiviteit van zijn arbeid en van de werkgelegenheid, speciaal in die takken van bedrijf, welke de eerste levensnoodigheden voeding, woning, kleeding en schoeisel vervaardigen en in die industrieën, welke voor energievoorziening en transport van primair belang zijn. Daarnaast zal tot versterking van onze economische voorziening een gezamenlijk optreden op de buitenlandse markten voor in- en verkoop noodzakelijk zijn. Bevordering van het afsluiten van die handelsaccorden en internationale productieovereenkomsten, welke aan den Nederlandschen export in de toekomst een reële bestaansbasis verschaffen, vergt de allergrootste aandacht van het kabinet.

De regeering zal een regeling ontwerpen voor de organisatie van het bedrijfsleven in groote samenvattende eenheden, waarin overheid, ondernemers en arbeiders hun plaats verkrijgen, welke organen onder goedkeuring van hooger gezag, algemeen bindende regelingen zoowel op sociaal als op economisch terrein voor de bedrijfstakken kunnen vaststellen. 4)

De regeering acht het van het grootste belang, juist vanwege den grooten achterstand, die in onze technische en wetenschappelijke outillage op menig gebied is ontstaan, onderzoekingsarbeid naar de

technische, economische, sociale en culturele aspecten van de productie zoo sterk mogelijk te bevorderen. Het natuurwetenschappelijk onderzoek, de verbetering van bestaande en het op de markt brengen van nieuwe producten, verlaging van den kostprijs mede door sociaal beheerschte rationalisatie, uitgebreide markt- en behoefteanalyse zijn als evenzoveel elementen van een technisch wetenschappelijke outillage van ons economisch leven onmisbaar, wil Nederland op den duur een vooraanstaande plaats in de kwaliteitsproductie behouden.”

Dit alles is duidelijk. En wanneer de achterstand is ingehaald, moet er dan nog sprake zijn van geleide economie? Het wordt volstrekt niet beweerd.

Er is ook nog een hoofdstuk: Financiën. Daarin heet het:

„De voornaamste financiële problemen, waarvoor ons land is gesteld, zijn in drie groepen te verdeelen:

1. de vaststelling en regeling van de erfenis der laatste vijf jaren.
2. de financiering van de loopende buitengewone uitgaven voor de oorlogvoering, de noodhulp en den steun bij den herbouw en het op gang brengen der bedrijven.
3. de dekking der normale publieke uitgaven met inachtneming van een groeiende overheidstaak.

Wat de vaststelling van de erfenis der laatste vijf jaren betreft, zal erkenning van de bestaande openbare schuld, inclusief het uitstaande (en bonafide verkregen) Staats en Centrale Bankgeld, en het toekennen van een economisch en sociaal verantwoorde tegemoetkoming in geleiden personeele en materiele oorlogsschade als een nationale verplichting moeten worden beschouwd. In verband met de regeling dier erfenis zal er in de eerste plaats voor

moeten worden gezorgd, dat de bestaande geldovertloed geen ontoelaatbare prijsstijging veroorzaakt, resp. het voortbestaan van een zwarte markt in de hand werkt, en dat deze overtloed daartoe zoo spoedig mogelijk verdwijnt.

Daarnaast zullen maatregelen worden getroffen met betrekking tot de openbare schuld om te zorgen, dat de rentedienst daarvan dragelijk blijft en op het budget voldoende speelruimte komt voor andere noodzakelijke publieke uitgaven. Ten behoeve van de in deze opzichten gewenschte saneering zullen eenige heffingen ineens onvermijdelijk zijn. Zij zullen in het bijzonder hen treffen, die van den oorlog hetzij in hun vermogen, hetzij in hun inkomen hebben geprofiteerd en hen, die gezien hun draagkracht daarvoor het meest in aanmerking komen.

De buitengewone uitgaven, die de oorlogvoering, de noodhulp en de steun bij den herbouw en het op gang brengen der bedrijven voorshands nog vereischen, zullen gedurende den eersten tijd een sluitende begroting onmogelijk maken. Voor deze uitgaven zal hoofdzakelijk door leeningen, die ten deele in het buitenland zullen moeten worden ondergebracht, dekking gezocht moeten worden. Ten behoeve van den steun bij de financiering van het economisch herstel komt de oprichting van overheidswege in aanmerking van een Nationale Herstel Financierings Maatschappij, die in de credietbehoefden, die de particuliere banken niet kunnen vervullen, zal kunnen voorzien.”

Dit is alles een gerechtmatigde schaarschte-economie, maar ons tegenwoordig staats-kapitalisme is méér; het vóór-ontwerp bedrijfsorganisatie is méér en..... het Plan-Bureau kreeg een geheel ander doel en werd dan ook in wetsvorm aan de Staten-Generaal voorgelegd. Het Voorloopig Verslag is er nog steeds niet.

C. W. DE VRIES.

1) Bekend is nu, dat het wetsontwerp-Vos in vóór-ontwerp heel iets anders bracht dan „goedkeuring van hooger gezag”.

OPENBARE VERGADERINGEN VAN DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID

Beilen: Maandag 13 Mei. Spreker ds. J. Luchies.

Utrecht: Woensdag 15 Mei, 8 uur, Jaarbeursgebouw. Spr. mevr. A. Fortanier-de Wit, drs. H. A. Korthals, mr. G. Vonk.

Leiden: Dinsdag 14 Mei, 's avonds 8 uur, Stadsgehoorzaal. Sprekers: drs. H. A. Korthals en prof. mr. A. N. Molenaar.

Leens (Gr.): Dinsdag 14 Mei, Hotel Vos, 's avonds half 8. Spreker: ir. Voet.

Gouda: Donderdag 16 Mei, 's avonds 8 uur Nieuwe Schouwburg. Sprekers: drs. H. A. Korthals en A. G. Frohwein.

Harenermolen (Gr.): Maandag 13 Mei, Café Bolhuis. Spreker: mr. Siebers.

's-Gravenhage: Maandag 13 Mei, 's avonds 8 uur, openbare vraagavond, in Piccadilly, Lange Poten.

Rotterdam: Dinsdag 14 Mei, 's avonds 8 uur, Schippersbeurs (achterzijde Beursgebouw). Sprekers: mr. W. H. Fockema Andreae en M. Nauta.

Dienzelfden avond: Gebouw Zuid, Doklaan 97. Sprekers: mevr. A. Fortanier-de Wit en mr. W. H. Fockema Andreae.

DEBATAVONDEN

De Haagsche Studentenveren. houdt Donderdagavond 16 Mei, 8 uur, een debat-avond in het Hof van Holland, Wagenstraat, Den Haag, waar ir. W. J. Lakerveld zal spreken voor de Partij van den Arbeid en mr. M. J. Kessler voor de Partij van de Vrijheid.

Voor de Delftsche studenten wordt Maandag 13 Mei een soortgelijke avond gehouden in de Stadsdoelen te Delft, waar dr. H. Brugmans voor de Partij van den Arbeid zal spreken en de heer D. W. Detmeijer voor de Partij van de Vrijheid.

Mr. D. U. STIKKER VOOR DE RADIO

De voorzitter van onze partij, mr. D. U. Stikker, zal op Donderdag 16 Mei 's avonds 8 uur, voor den zender Hilversum I spreken over: Vertrouwen en eensgezindheid.

Het WEGVERKEER van de toekomst

De huidige economische omstandigheden beschouwende, lijkt het wel erg veel op „wishful thinking” om zich met de toekomst van het particuliere wegverkeer op te houden. Welk een belemmering, ten deele van practischen, ten deele van bureaucratischen en fiscaal aard, houden het wegverkeer in een benauwend greep geklemd. Het aantal auto's dat geïmporteerd wordt is akelig klein; wat ons na den oorlog overbleef van een voor ons land toch al te klein wagenpark, is grotendeels in deplorabelen toestand en het tekort is ruim 100.000 personen-automobielen (met opzet vermijden we de dwaze term „luke-wagen”, die eigenlijk al lang uitgestorven diende te zijn), waarvan er zeker 30.000 op zeer korten termijn noodig zijn, wil men de dit jaar door ouderdom en andere defecten uitvallende wagens eenigszins kunnen vervangen.

Allereerst is dus noodig een beschikbaar stellen van deviezen in veel ruimere mate dan tot nog toe het geval is geweest, teinde motorrijwielen en automobielen te importeerden. Maar men redeneert aldus: wij zijn een arm land en wij geven dus geen geld uit aan deze dingen; we moeten ons maar behelpen.

Men kan dit echter ook van een anderen kant bekijken: van het niet of te weinig importeerden van automobielen en motoren kan tijdelijk een besparing het gevolg zijn; doch deze bezuiniging zal zich in de komende jaren wreken; het wegverkeer, een levensbelang voor bijna alle beroepen en bedrijven, zal onrustbarend achterop komen en zoo het maatschappelijke leven de gelegenheid ontnemen zich te ontwikkelen.

In het andere geval echter, dus wanneer import op ruime schaal plaats vindt, mag ons dit tijdelijke meer geld kosten, maar dan hebben wij in de komende jaren ook de werktuigen en de middelen (mits de import van werktuigen, machines en grondstoffen hiermede gelijken tred houdt) om groote prestaties te leveren. Dat deze import door deskundige vaklieden en niet door „regeeringsinkoopers” dient plaats te vinden, spreekt wel vanzelf, en dit geeft ons aanleiding om op de uitbreiding terug te komen.

Het zal ook voor iemand met een laag inkomen mogelijk moeten zijn een motorvoertuig te gebruiken. Dat dit niet reeds

eerder het geval was, vond zijn oorzaak in de zware belastingen waarmede men kapitalistische uitspattingen als het houden van een motorrijwiel of automobiel poogde te verhinderen. Het oude begrip, dat een eigen motorvoertuig „luke” is, heeft zich dermate ingevreten, dat het uitermate moeilijk valt in die meening verandering te brengen. Het zal echter duidelijk zijn, dat, terwijl zogenaamde kapitalisten hun wegen- en andere belastingen nog wel kunnen betalen, juist de kleine man hierdoor bijzonder zwaar gehandicapt wordt. Voor hem is zeer vaak de belastingdruk de beslissende factor om te zeggen: daar begin ik liever niet aan. De aanschaffing is niet de grootste moeilijkheid, want vóór den oorlog waren overal in Nederland motoren en goede gebruikte wagens in overtloed te krijgen tegen zeer lage prijzen.

Was een benzine-belasting, waarin wegenbelasting enz. zijn begrepen, ingevoerd, dan zouden zeer velen hun eigen wagen (voor werk, ontspanning of zaken) hebben kunnen rijden. En mocht tijdelijk geldgebrek het koopen van brandstof of het uitvoeren van reparaties onmogelijk hebben gemaakt, welnu dan had men den wagen zoolang laten staan. En op die wijze zou de automobiel voor honderdduizenden een uitkomst zijn geweest.

Uit eigen ervaring kennen wij zoo talloos velen, juist onder de arbeiders en den middenstand, die al het mogelijke deden om een motor of kleinen auto te rijden (de enorme populariteit van de steeds groeiende motorclubs wijst ook in die richting).

Welke zakenman, groot of klein, kan zonder zijn auto, waarmede hij per dag 8 à 9 maal meer kan doen dan wanneer hij per trein reist? Van de gezinnen in Amerika die jaarlijks 1000 dollar inkomen hebben, houdt het meerendeel er een eigen auto op na; er zijn talloze fabrieken waar 90 % van de arbeiders per auto naar hun werk gaan. Men zal ons tegenwerpen: dat kan nú niet! Accoord, maar de oorzaak daarvan is de afwezigheid van voldoende wagens. Wanneer die geïmporteerd worden en men de belastingen op dit onmisbare vervoermiddel vervangt door een billijk werkende benzinebelasting, dan staat het vast dat ook hier gezinnen met lage inkomens, hun eigen wagen kunnen

rijden. Dit brengt problemen met zich van stallen, parkeeren enz. Doch de motorisatie is niet tegen te houden. Laat ons dus ook deze problemen aanpakken en oplossen. Het staat onomstootelijk vast dat de zeer groote welvaartsvermeerdering die van een intensieve motorisatie het gevolg zal zijn (van deze motorisatie profiteeren auto-zaken, zaken in accessoires, banden- en brandstof-import-firma's, hotels, café's, restaurants, eventuele eigen industrieën enz. enz.) en de veel grootere opbrengst van de lage benzinebelasting het verlies in geld van wegen- en andere belasting van het oorspronkelijk kleine aantal wagens vele malen zullen overtreffen.

Met kracht wenschen wij op te komen voor de belangen van de zoo groote massa van hen, die hunkeren naar een eigen vervoermiddel en tot het verkrijgen en gebruiken daarvan, in de gelegenheid gesteld moeten worden, willen wij met de motorisatie niet hopeloos achter blijven bij andere beschaafde landen!

Het wegverkeer mag niet aan banden worden gelegd. Het is even onzinnig een motor of auto te belasten, als een schrijfmachine, een koffiemolen, een naaimachine of een stofzuiger!

Aan het wegverkeer is de toekomst. Daarom moet het vrij zijn!

Onze zes wenschen voor het wegverkeer zijn:

1. Zoo spoedig mogelijke opheffing van alle bezwarende en belemmerende maatregelen en andere bepalingen die remmend werken op het wegverkeer.

2. Wijziging en sterke verlaging van alle fiscale lasten (wegenbelasting en andere) die drukken op het wegverkeer en het gebruik en bezit van motorvoertuigen en meer evenredige verdeling van die fiscale lasten (bijv. door één benzinebelasting).

3. Krachtig steunen van eventuele binnenlandsche automobiel- en motor-industrieën en andere industrieën op verkeersgebied, mede met het oog op export (deviezen!)

4. Beschikbaar stellen van deviezen voor den import in ruime mate van personen-automobielen, motorrijwielen en vracht- en bestelwagens (door de officieele vertegenwoordigers en den autohandel) teinde aan de eerste, dringende behoefte te voldoen.

5. Verbetering en uitbreiding van het wegennet, ook met het oog op internationaal verkeer.

6. Verbetering van het toezicht op net moderne wegverkeer en uitbreiding en scholing van het corps wegen- en verkeerspolitie.

Voor een vrije uitoefening van bedrijf en arbeid:

Stemt op

„DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID”

Lijst 5

PARTIJ VAN DE VRIJHEID

Twee Openbare Vergaderingen

TE ROTTERDAM

op DINSDAG 14 MEI, 's avonds 8 uur:

in de SCHIPPERSBEURS (achterzijde Beursgebouw)

SPREKERS: **Mr. W. H. FOCKEMA ANDREAE**
M. NAUTA

in het gebouw Zuid, Doklaan 97

SPREKERS: **Mevrouw A. FORTANIER—de Wit**
Mr. W. H. FOCKEMA ANDREAE

KOMT ALLEN,
BRENGT VRIENDEN
EN KENNISSEN MEE!

N.V. Machinefabriek
IJzer-, Staal- en Metaalgieterij
v.h. BAKKER & Co.
RIDDERKERK

CREDIETEN

Voor aanschaffing van Automobielen
" " " Machines
" betrekken " Grondstoffen

ASSURANTIES

INLICHTINGEN:

De Nederlandse Verzekerings Onderneming
Kantoor: Broekweg 56, Vlaardingen — Rotterdam
Tel. 3153 Tel. 45322

Ja, dit is bij... „Staats-bedil”!

Een heer met duistere bedoelingen. Hij heeft het op niet minder dan 20% van het inkomen van den middenstander voorzien. Twintig procent zal deze straks moeten betalen, als de *verplichte* staatsverzekering (ongevallen, ziekenfonds, kinderbijslag, ouderdomsverzorging, begrafenis, enz.) een feit wordt. Protesteer tegen dezen duren maatregel, vóór het te laat is!

Doeren - middenstanders - vrije beroepen:
VERPLICHTE STAATS-VERZEKERING
eischt straks ca. 20% van ons inkomen!

ABONNEERT U OP DIT BLAD

PARTIJ VAN DE VRIJHEID

HAAGSCH COMITÉ VAN ACTIE

OPENBARE BIJENKOMST

op ZATERDAG 11 MEI, 's middags half 4,
in het KURHAUS te SCHEVENINGEN.

Sprekers: **Mr. G. VONK**
Drs. H. A. KORTHALS
Prof. Mr. A. N. MOLENAAR

Kaarten f 0.25 per persoon.

Houdt
kleur!

Levert bij ons Uw Kolenbonnen in!

Wij zorgen voor correcte aflevering
Desgewencht in papieren zakjes.

MOERMAN'S KOLENHANDEL

HAVENSTRAAT 205 — TEL 33790 — ROTTERDAM

**Electrische Volautomatische
BEDRIJFS-KOELINSTALLATIES**

voor alle doeleinden

Koeltechnisch Bureau **GEBR. ZEEDIJK**
Zomerhofstraat 29 - Telef. 41814 - Rotterdam

GRAANHANDEL en MAALDERIJ

Aan een of twee flinke Jongemannen wordt de overname aangeboden van een sedert vele jaren gunstig bekende en beklante Graanhandel, annex Maalderij, Opslag, Meel-Agentschap, Schooningsbedrijf enz. enz. De zaak wordt overgedaan wegens sterfgeval en geen opvolgers. Zij, die bezielde zijn met eene reële handelsgeest, gemakkelijke omgang met mensen en kunnen verkopen, zullen zich op deze wijze een rijk stuk brood kunnen verzekeren. Benodigd kapitaal 75—100 mille, een gedeelte der koop-som kan desgewencht met geblokkeerd geld voldaan worden. Er zal alléén met directe koopers onderhandeld worden die bewijzen kunnen over 't gewenschte kapitaal te beschikken.

Aanbiedingen onder No. 5156, Bureau Witte de Withstraat 73, Rotterdam

In het OUDENLIEDENHUIS der NED. HERV. DIACONIE AMSTEL 51 te AMSTERDAM, is plaats voor een

VERPLEGER

diploma B, leeftijd circa 40 jaar en

ENIGE TIJDELIJKE HULPEN

zowel in de huishouding als verpleging voor vacantiewaarneming, in- of extern, P.G. bij geschiktheid bestaat de mogelijkheid tot een meer langdurige verbintenis.

Br. met voll. inl. aan of persoonl. bezoek bij den Directeur.

PARTIJ VAN DE VRIJHEID

Openbare Vergadering

te GOUDA

DONDERDAG 16 MEI — 's AVONDS 8 UUR
in den Nieuwen Schouwburg.

SPREKERS: **Drs. H. A. KORTHALS**
A. G. FROHWEIN

N.V. v/h.

BAKKER & ZOON
RIDDERKERK

Technische Rubberartikelen

VRIJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofredactie:
A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
Mr. A. STEPELS, Rotterdam

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. Losse nummers f 0.14

Bevrijd Nederland voor de keus

Er wordt zoo vaak tegen ons gezegd: „Wat willen jullie met die Partij van de Vrijheid? We hebben nu toch vrijheid? Met geroep om vrijheid trappen jullie open deuren in”.

Een feit is, dat we de vrijheid hebben, welke de bevrijding ons een jaar geleden heeft gebracht. Maar deze vrijheid is nog niet volgroeid. Nog te veel aan den oorlog herinnerende maatregelen, bij wijze van noodrecht ingevoerd, beheerschen onze samenleving, maatregelen welke in een waarlijk vrij land niet thuis hooren. Deze erfenis van den oorlog wordt met te weinig voortvarendheid afgewikkeld. Te weinig wordt ondeugdelijk noodrecht vervangen door recht zooals dat in een vrij land behoort te gelden. Wij denken hierbij aan de zuivering en aan de z.g. politieke delinquenten, twee onderwerpen, welke niet overeenkomstig de vrijheidsbegrippen worden behandeld. Juist tegenover hen, die zich in den oorlogstijd hebben misdragen, zou moeten worden getoond hoe men in een waarlijk vrij land optreedt tegen verstoorde van de rechtsorde. Om nu nog maar niet te spreken over het onrecht dat onschuldig verdachten door willekeurige maatregelen is aangedaan.

Maar ook op ander terrein is het nog steeds niet door iets beters vervangen. Londensche noodrecht in strijd met onze begrippen van vrijheid; men denke eens aan de in Londen uitgevaardigde sociale „wetgeving”. En dan de talloze maatregelen op economisch gebied; zeker zij zijn voor een groot deel onvermijdelijk zoolang we met schaarschte te kampen hebben. Maar we kunnen toch niet het onbehaaglijk gevoel van ons afzetten, dat veel van die maatregelen een blijvend karakter aan het krijgen zijn. En den socialistischen inslag van het tegenwoordige kabinet kennende, kunnen we vreezen, dat er nog wel meer van die maatregelen zullen komen. Daar moeten we voor oppassen; wij moeten waakzaam zijn. Dit vooral is de reden van bestaan van de Partij van de Vrijheid.

Herstel van den rechtsstaat en verlossing uit den bureaucratischen papierwinkler is wat onze partij als onmiddellijk doel voor oogen staat. Maar daarnaast is er een veel algemeener doel: te waken voor het behoud van herwonnen vrijheid.

Wordt deze vrijheid dan zoo bedreigd? Ja, inderdaad. Als tastbaar bewijs is er het voorontwerp-bedrijfschappen en is er de plan-politiek van onze socialistische regering, de geleide economie, geleid niet alleen voor dezen tijd van schaarschte, maar geleid voor altijd. Deze dreiging hangt niet slechts boven het economische terrein; zij zal doorwerken en tenslotte ook onze geestelijke vrijheid in gevaar brengen.

De Partij van de Vrijheid stelt tegenover het socialistische recept van geleide

economie een economisch leven, dat zich zelf organiseert, voor zoover daar behoefte aan bestaat. De bedrijfsorganisatie behoort dus uit het bedrijfsleven zelf voort te komen. Alle krachten die in het bedrijfsleven werken kunnen dan het beste tot hun recht komen en zullen aldus bijdragen tot vergroting van de welvaart. Deze krachten nu zijn tenslotte de krachten van menschen. Deze menschen moeten zich in vrijheid kunnen ontplooiën om hun krachten te kunnen ontwikkelen.

Die vrije krachtsontplooiing, die vrije ontwikkeling van de menschelijke persoonlijkheid zal ook haar invloed hebben op het geestelijke leven. Zou men op economisch terrein de ontplooiing der menschelijke persoonlijkheid aan banden gaan leggen, dan zou men dus ook de ontwikkeling van het geestelijke leven gaan beperken. Daarom beteekent geleide economie tevens beperking van de geestelijke vrijheid.

En daar komt nog iets bij. Geleide economie gedooft eigenlijk geen critiek. De alwetende overheid, die het economisch leven wil leiden — „zoo, en niet anders” — moet haar alwetendheid en het vertrouwen in die alwetendheid

hoog kunnen houden. Een particulier bedrijf, dat op een gegeven oogenblik het vertrouwen blijkt te hebben ver-speeld, zal zich radicaal anders moeten en kunnen gaan gedragen. Maar de overheid zal, als zij geleide economie toepast en dus het heele bedrijfsleven aan de touwtjes heeft, niet zoo maar haar „plannen” kunnen gaan veranderen voor het geval het vertrouwen in haar beleid zou worden geschokt. Critiek, hoe gerechtvaardigd ook — men kan niet verwachten, dat een de economie leidende overheid plotseling feilloos is geworden — moet dus worden voorkomen. Geleide economie zal dan ook vaak beteekenen: geheime economie. Dit alles zal correcties op de feilbaarheid onmogelijk maken, wat al een heel groot nadeel is; maar bovendien zal het moeten leiden tot een zekere beperking van de vrije meeningsuiting. En dit is het begin van wat op den duur moet uitloopen op een overheersching van enkelen over ons heele volk, een volk met gesnoerden mond, dat maar heeft te aanvaarden wat het wordt voorgezet.

Aldus zullen welvaart en sociale gerechtigheid geenszins gediend zijn. Aldus zal ook de geestelijke vrijheid aan haar einde zijn gekomen.

Denk niet, dat wij overdrijven. Thans reeds is er als symptoom van deze ontwikkeling het verschijnsel, dat het kabinet „met socialistischen inslag” kregelmatig critiek met krachttermen beantwoordt: tegen de reactie op het voorontwerp-bedrijfschappen zal het „keihard” vechten, de dokters, die auto's willen hebben, mogen „naar den bliksem loopen”. En wat te denken van de veronachtzaming, door de regering getoond tegenover het parlement?

Kiezers, den 17den Mei staat ge voor de keus: een socialistisch regiem, leidend tot materieele en geestelijke verdrukking; of de vrijheid, waaraan onverbrekkelijk verbonden zijn verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid, de vrijheid waarin de menschelijke persoonlijkheid zich kan ontplooiën, deze vrijheid, welke in de samenleving zal brengen geestelijke en materieele welvaart en sociale gerechtigheid.

In een bevrijd Nederland hoort de keus op laatstgenoemde mogelijkheid te vallen.

Stemt dus Vrijdag 17 Mei op de Partij van de Vrijheid,

LIJST 5.

OP ANDERE PAGINA'S

Radiorede van Korthals — Politiek fatsoen — Veronachtzaamde verschillen — Waaron propaganda? — Bezoek van Churchill — De 17de Mei in zicht — Vergaderingen van de Partij van de Vrijheid — Program en Kamercandidaten van de Partij van de Vrijheid.

MANIFEST

over de Indische kwestie

De Partij van de Vrijheid ziet ook met betrekking tot Indië alleen heil in een sterke progressieve Nederlandsche staatkunde. Zij erkent het recht op eigen meesterschap der daarnaar strevende gebiedsdeelen binnen het Koninkrijk.

De partij wijst echter consequent en vastberaden ten dezen elke revolutionnaire poging tot afdreiging of afdwijing af. Zij is van oordeel dat zoowel de nationale als de internationale waardigheid van het Koninkrijk der Nederlanden eischt, dat daaraan met beleid en waar noodig met kracht weerstand wordt geboden.

De Partij van de Vrijheid, aldus alle illegale acties verwerpende, wenscht de grondwettelijke procesorde door onze regering volstrekt gehandhaafd te zien.

Zich derhalve grondende op wet en recht, stelt de partij zich ten doel, dat de huidige chaotische toestanden in Indië door samenwerking van alle ordelievende groepen zullen worden beëindigd en dat ook daar de rechtsstaat zal worden hersteld. In tegenstelling tot het tot dusver gevoerde Indische beleid zal het herstel van recht, rechtsorde en rechtsgezag de vooropstaande zorg van het toekomstige regeeringsbeleid behooren te zijn.

In een land, waar eenerzijds duizenden Nederlandsche onderdanen als slachtoffer van onrechtmatige vrijheidsberoving in kampen worden vastgehouden en anderzijds door terreur, moord en roof elke persoonlijke vrijheid van miljoenen en miljoenen ordelijke en nijvere inwoners onmogelijk wordt gemaakt, dient volgens de grondbeginselen van de Partij van de Vrijheid beraden en standvastig pal gestaan te worden voor de grondwettelijke en individueele rechten der miljoenenmassa's.

De partij meent dat, afgescheiden van vele andere motieven, hier de kern ligt van Nederlands zedelijke plicht tegenover Indië. De overgrote meerderheid van de miljoenen daar te lande roept, ondanks alle propagandistische tegenspraken van openlijke of verkapte revolutionnaire organisaties, om hulp van Nederland.

Nederland voele zich geroepen!

Nederland zij getrouw aan de getrouwen!

Als op dezen grondslag het huidige Indische beleid door de verkiezingen als ondeugdelijk en reeds mislukt wordt verworpen, zal het Koninkrijk zichzelf hervinden en weer worden: de beste staatsbouwer in Azië.

Weest getrouw aan de getrouwen!

Dit geeft zelf vertrouwen!

En dit herwekt het internationaal vertrouwen!

Het is de geest die beslist!

Ook over Indië!

DE STRIJD voor de Vrijheid

Rad'orede van Drs. H. A. Korthals

Donderdagavond 9 Mei heeft het Tweede Kamerlid drs. Korthals, in het zendtijdswartiertje van de Partij van de Vrijheid, de volgende rede gehouden.

Wanneer wij het terrein overzien waarop thans de kandidaten der verschillende politieke partijen zijn opgesteld, dan mag met vreugde geconstateerd worden, dat er meer overzichtelijkheid is dan in de jaren, die aan den bezettingstijd zijn voorafgegaan. Niet meer het verwarrende beeld van 52 kandidatenlijsten, maar het zijn nu elf formaties, die uw aandacht vragen. Mogelijk vinden velen ook dit getal nog te hoog — en ik moet zeggen mij geheel tot diegenen te rekenen, die dat meenen — maar in ieder geval is het politieke beeld vereenvoudigd, wat aan de belangstelling der kiezers ten goede schijnt te komen.

Mijn ervaringen, welke uiteraard zijn opgedaan op de vergaderingen van de Partij van de Vrijheid, zijn namelijk, dat er zeer veel enthousiasme is, zeer veel behoefte om zich met energie aan de verbreiding onzer beginselen te wijden en een uit alle lagen der bevolking bestaande zeer groote interesse voor hetgeen onze partij aan ons volk heeft te zeggen. En nu neem ik aan dat de belangstelling welke voor onze partij zoo groot is, een symptoom is van de toegenomen belangstelling van het geheele volk voor de zaken, welke met ons staatsbestuur samenhangen. En dat acht ik een belangrijke winst. Een van de groote fouten van ons volk voor den oorlog was het gebrek aan belangstelling voor de publieke zaak, het gebrek om kennis te willen nemen en zich te interesseeren en vooral om zich in te zetten voor het dienen van het algemeen belang. Men gaf zich niet gaarne voor een politieke organisatie, men hield zich zoover mogelijk van al wat met de publieke zaak te maken had. In dit opzicht is ons volk kennelijk tot andere inzichten gekomen, inzichten, die aan de werking van ons parlementair-democratisch bestel ten goede moeten komen, want onze vertegenwoordigende lichamen zullen eerst goed kunnen werken indien in onze maatschappij belangstelling bestaat voor de zaken van rijk, provincie en gemeente.

Want die belangstelling brengt met zich den plicht voor den volksvertegenwoordiger bij iederen stap, dien hij doet, bij elk standpunt, dat hij inneemt, zich ter dege te bezinnen, want hij weet, dat hem te zijner tijd verantwoording voor zijn daden zal worden gevraagd. Verantwoording, daarom gaat het thans voor hen, die in het afgelopen jaar de verantwoordelijkheid hebben gedragen voor het staatsbestuur, verantwoording moet ook hij afleggen, die geroepen was controle op het beleid der regering te voeren. Maar tevens vraagt de kiezer op dit oogenblik van de partijen een richtsnoer voor de toekomst.

En wanneer ik dan beginnen wil met het maken van enkele opmerkingen over het beleid der regering, dan wil ik allereerst een opmerking maken over den aard van het thans aan het bewind zijnde kabinet.

Toen wij vorig jaar uit den bezettingstijd waren gekomen en stonden voor den wederopbouw, geestelijk zoowel als materieel, van ons geschonden volksleven, was er één roep in den lande: laat er eenheid zijn, laten de onderscheidene groeperingen in ons volk tezamen de gelegenheid hebben den wederopbouwbaarheid aan te vatten, laat het volk in zoo breed mogelijke mate de verantwoordelijkheid daarvoor dragen. Dat zou de saamhorigheid in ons volk zeer hebben bevorderd. De kans om in een waarlijk nationaal kabinet deze gedachten tot uitdrukking te brengen, is in

het vorige jaar evenwel niet gegrepen. Het ministerie Schermerhorn bleek in zijn praktische politiek een ministerie van socialistische signatuur en daardoor is er een scherpe scheiding in ons volk gekomen, die vermeden had moeten worden. En nu zou ik als punt van toekomstige richtlijn naar voren willen brengen, dat ik voor de vorming van het na de verkiezingen samen te stellen ministerie alsnog een nationaal kabinet wil aanbevelen, een kabinet dus dat zoo breed mogelijk samengesteld is. Ik geloof, dat zulk een kabinet aan de in de jaren '40-'45 gegroeide wensch naar beter onderling begrip en naar eenheid zou tegevoetkomen.

Maar, voor wij tot de vorming van een kabinet kunnen komen, zal het Nederlandsche volk in groote lijnen moeten aangeven hoe het staat tegenover de groote vraagstukken betreffende ons staatsbestel en de economische structuur. En daarbij nu komt de voorkeur voor de eene of de andere partij voor den dag.

Bij de bepaling van de keuze zal ook de Partij van de Vrijheid de revue passeeren en ik moge daarom van haar iets zeggen. De Partij van de Vrijheid is nog slechts twee maanden geleden opgericht. Tot de initiatiefnemers behoorden o.a. mr. Stikker, die bekendheid heeft verworven als één der voorzitters van de Stichting van den Arbeid, waarmede het sterk vooruitstrevend sociale karakter van onze partij duidelijk wordt, en voorts prof. Cleveringa, die den stoot heeft gegeven tot het fiere verzet der Leidse universiteit in de bezettingsjaren. Van prof. Cleveringa, man van diepdoorvoelde vrijheidsgedachte en man van het recht, begrijpt men, dat hij mede-initiatiefnemer kon zijn tot de Partij van de Vrijheid, die de rechtsstaatsgedachte mede centraal stelt.

De rechtsstaat, daarmede, luisteraars, is het in ons land nog lang niet wat het zijn moet. Ter bevordering daarvan is in ons land van de zijde der regering te weinig gedaan. Wat zich met betrekking tot de behandeling en berechting van politieke delinquenten laat vaststellen, moet vaak in strijd worden geacht met de gedachten van den rechtsstaat en de zuivering dreigt in ons land te worden een vlek, die de schoone bladzijden onzer nationale historie gaat aankleven. In het brengen van verbetering daarin is naar ons inzicht de regering ernstig te kort geschoten. Veel geschiedt er thans wat met ons gevoel voor recht in lijnrechten strijd is. Vandaar dat de Partij van de Vrijheid met nadruk in haar program heeft vastgelegd, dat onverwijld terugkeer van den rechtsstaat in alle deelen van ons Koninkrijk noodig is en voorts, dat het vooronderzoek en de berechting van de politieke delinquenten moet worden bespoedigd en dat voorkomen moet worden onnoodig voorarrest, terwijl er een behoorlijke verdedigingsmogelijkheid moet zijn. Want daaraan ontbreekt helaas maar al te veel! En dat kan niet getolereerd worden in een rechtsstaat.

Over de zuivering zegt het program: „spoedige afwikkeling van de zuivering met doorzetting van rechtmatig gevallen beslissingen. Geen zachte hand dus vragen wij, maar wel een rechtvaardige.

Ik kom thans tot een ander punt waarop klare taal moet worden gesproken. Wanneer wij den kreet vrijheid! hebben aangeheven, dan hebben wij hem ook doen klinken voor het economische leven. Wij hebben nu eenmaal geen geloof in de macht van den staat en zijn bureaucratische instellingen, maar voor ons blijft het uitgangspunt de eerbiediging van de menschelijke persoonlijkheid, niet den mensch als koning, maar den mensch innerlijk gebonden aan Hooger, niet aardsche macht. En niet alleen uit economische redenen, maar ook uit zedelijk motief willen wij de behartiging van de zaken, ook die welke samenhangen met de productie en verdeling der goederen, in eerste instantie leggen bij den mensch. In zijn kracht en in zijn inzicht en initiatief hebben wij vertrouwen. Voor ons is dan ook het zedelijke uitgangspunt de zelfstandige, onafhankelijke mensch, maar ook de mensch, die verantwoordelijkheid kent. En dit zedelijk beginsel trekken wij door en het moet gelden voor een ieder in de maatschappij.

En is in het verleden het accent vaak te zeer gelegd op de leidende groepen in de

samenleving, ons inzicht eischt, dat wij opkomen voor den kleineren, die in de maatschappij die zelfstandigheid niet heeft kunnen verwerven, of wiens bestaan wordt bedreigd. Zoo staat met nadruk in ons program, dat wij monopolies bestrijden ter waarborging van de vrijheid van bedrijf en daarbij hebben wij dan in het bijzonder op het oog den kleinen zelfstandige, den ambachtsman, den winkelier, den kleinen nijvere, den zelfstandigen vervoerder, ook den kleinen boer en den kleinen handelaar. Deze groepen van menschen dreigen thans te worden vergeten. Krachtens ons beginsel staan wij geroepen tot de verdediging van hen. Hun groote beteekenis, voor ons economische leven vraagt ons optreden voor hen, maar daarenboven achten wij deze groep wegens hare verantwoordelijkheidszin en spaarzaamheid de ruggegraat onzer maatschappij. Maar ook voor de werknemers moet de maatschappelijke ontwikkeling niet gaan in de richting van het steeds meer afhankelijk worden van den staat en de afwenteling van de verantwoordelijkheid voor het bestaan op de gemeenschapsorganen. Wij zien een ontwikkeling in een geheel andere richting, naar zelfstandigheid namelijk en naar het mededragen van verantwoordelijkheid. Wanneer men ons program bestudeert, dan zal men daarin onderkennen een weg, die in deze richting leidt. Met zoovele woorden wordt in punt 6 gesteld, dat bij de organisatie van het bedrijfsleven, welke het resultaat moet zijn van de samenwerking van de vrije organisaties van werkgevers en werknemers, de arbeiderswereld mede betrokken moet worden in het dragen van verantwoordelijkheid. Als medewerker in het bedrijf dient de werknemer te worden gezien en zijn plaats moet in evenredigheid daarmede worden beschouwd. Dat is het openen van een perspectief, dat de werknemer op een andere plaats brengt dan hij steeds heeft gestaan. Maar ik wil verder gaan en moge dan wijzen op punt 7 van ons program, waarin het volgende staat:

„De staat bevordere, dat de inrichting van de maatschappij zoodanig zij, dat een ieder daarin werk kan vinden tegen een loon, dat den werknemer veroorlooft in het onderhoud van zich en zijn gezin te voorzien en hem tevens in staat stelt te sparen. Gestreefd worde naar uitbreiding van het privaatbezit over de massa van het volk, mede door deelneming in de winst van de onderneming.”

Wanneer men hiervan kennis neemt, dan is wel heel duidelijk, dat de ontwikkeling

Stemt op

„DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID”

van de maatschappij, zoodaans die ons voor oogen staat, den werknemer ook zeer veel perspectief biedt. Ook hij moet komen tot het gevoel van te zijn een man, die de verantwoordelijkheid voor het eigen bestaan kan dragen. In hem moet ook het gevoel aanwezig kunnen zijn deel te hebben in de aardsche goederen. Hij moet zich zelfstandig weten en dan ook zal hij werkelijk vrij zich kunnen gevoelen, een gelukkig mensch.

Het door mij aangehaalde gedeelte uit het program van de Partij van de Vrijheid leert ons echter iets meer en wel, dat de tegen ons gevoerde propaganda als zouden wij weer oude beginselen in ouden vorm willen brengen, zuiver voortspruit uit demagogische bedoelingen, waarvan de kenmerkende ondergrond is een gebrek aan argumenten bij onze bestrijders. Onomwonden immers wordt gesteld, dat de staat ook met betrekking tot de organisatie van ons maatschappelijke leven een taak heeft, maar niet de taak van albediller, niet de positie van elke regeling uit Den Haag en voor elken stap, dien wij zetten moeten, een vergunning van een regeeringsbureau. En zoo is het thans en dat is er de reden van, dat niemand, die zaken drijft, weet waar hij aan toe is en daarin ligt ook de oorzaak van de onvoldoende opleving van ons economische leven. En daarvoor staat het huidige kabinet verantwoordelijk. Wij hebben geen geloof in een opbloei als wij blijven voortsukkelen over den weg waarlangs wij thans gevoerd worden. Wij vragen grootere vrijheid en mogelijkheid voor initiatief en afschaffing van bureaucratischen rompslomp.

Vanochtend kwam mij in handen een pamflet van de Partij van den Arbeid en daar las ik in dat deze partij wil een zooveel mogelijk armslag voor het vrije bedrijfsleven! Maar wat hebben wij aan deze beloften, als wij een jaar lang hebben kun-

STALEN MEUBELEN
„GISO“-LAMPEN

nen waarnemen, dat de gedachten van de heeren een anderen kant uitgaan. Wij weten nog te goed dat minister Vos met zijn voorontwerp-bedrijfschappen heeft laten zien, dat hij de regeering wil voorzien van vangarmen, die het bedrijfsleven onvrij willen maken. Zelfs het N.V.V. was het te gortig en zelfs het N.V.V. heeft den minister in den steek gelaten. Maar men voelt thans van die zijde de juistheid van de argumentatie van de Partij van de Vrijheid, men krijgt daar ook kennis van den weerklank die onze roep om vrijheid in den lande heeft gehad. Het Nederlandsche volk is in roering gekomen en het besef waar het om gaat en het weet goed te onderscheiden den werkelijken roep van de echo, die naklinkt. Van ons is die roep uitgegaan en wanneer hij thans nage-echo'd wordt in de Partij van den Arbeid, dan weten wij dat wij een goede snaar in ons volk hebben getroffen en dat wij vertolken wat in ons volk diep geworteld is.

Veel tijd is mij helaas niet beschikbaar om nog te spreken over de sociale zijde van ons program. Ik heb u gesproken over onze gedachten van opeffing van den mensch, tot een vrij, onafhankelijk, zelfstandig en zich van zijn verantwoordelijkheid bewust zijnd mensch. En dan wil ik u nu nog aanhalen, dat wij het intellect der maatschappij zijn kansen willen geven. Het moet niet zoo zijn, dat het krijgen van middelbare en vooral hogere opleiding aan universiteiten en hoogeschoolen het voorrecht van de kinderen der meer bemiddelden in de maatschappij moet zijn. Ons rechtsgevoel eischt, dat ook anderen daar aan deel hebben en daarom stelt ons program: sterke uitbreiding van de kansen voor onbemiddelde begaafde leerlingen, om voortgezet- en hooger onderwijs te volgen. Ieder heeft het recht aan de cultuur in actieve mate deel te hebben, ieder heeft het recht om zich in de maatschappij een leidende positie te verwerven.

En bovendien heeft het geven van mogelijkheden aan onbemiddelde begaafde leerlingen maatschappelijk gezien nog het voordeel, dat veel intellect, dat thans voor de maatschappij verloren gaat, te haren bate kan worden aangewend.

En nu ik spreek over het onderwijs wil ik nog wijzen op een groep in onze samenleving, welke zeer in moeilijkheden is gekomen: de onderwijzers. Deze dient in de maatschappij een plaats te hebben overeenkomstig zijn geestelijk peil. En daarom moet niet alleen zijn opleiding worden verbeterd maar ook zijn bezoldiging. De onderwijzer moet zijn belangrijke maatschappelijke taak kunnen vervullen op een behoorlijk welvaartspeil. Hij moet weer worden de man, die in het culturele leven een rol speelt, die een middelpunt kan zijn, ook voor de ouderen, die deel kan nemen aan het geestelijke leven en ook leiding daarin kan geven. Zijn maatschappelijke positie dient hem daartoe in staat te stellen.

Nu heb ik u reeds gezegd, hoezeer onze partij belangstelling in den lande ontdekt van alle zijden en dat schijnt een invloed te hebben op de actie onzer tegenstanders, die over ons reeds hebben gesproken als die menschen met de zwerende vingers of zoiets. Ik betreur elk omlaag halen van den verkiezingsstrijd, of het nu gaat door laster of door propagandamethoden, die wij niet gewoon zijn. Ik wil echter nog wel zeggen, dat de bedoelde actie tegen ons, ons vertrouwen heeft gesterkt. Wij weten, dat de Nederlander dergelijke acties waardeert op een wijze, die niet gunstig uitvalt voor hem, die zich er van bedient. Wij weten ook, dat de groote massa onderkent, dat er gebrek aan argumenten is indien men ons met zulke opmerkingen te lijf gaat.

Ik wil thans eindigen. Ik sprak u over vrijheid, rechtsstaat en sociale gerechtigheid, drie elementen, die voor ons van de grootste waarde zijn en die in het volk hun oorsprong hebben gevonden. De strijd ervoor kan met succes worden bekroond, als gij medewerkt en uw stem uitbrengt op lijst 5. En daarom de Partij van de Vrijheid!

STEMT LIJST 5

HET SECRETARIAAT VAN DE
PARTIJ

Het algemeene secretariaat van de Partij van de Vrijheid zal met ingang van Maandag 20 Mei 1946 niet meer gevestigd zijn 2e Weteringplantsoen 21, Amsterdam, doch:

KONINGINNEGRACHT 61,
DEN HAAG.

Het beknopte Programma

van de

PARTIJ VAN DE VRIJHEID

DE EERSTE BEGINSELEN van een op Christelijken grondslag berustende samenleving als de Nederlandsche zijn:

de VRIJHEID, de VERANTWOORDELIJKHEID, de SOCIALE GE-RECHTIGHEID.

Dit uitgangspunt leidt tot het volgende, beknopte program:

1. Eenheid van het Koninkrijk der Nederlanden en binnen dit Koninkrijk eigen meesterschap der deelen.
2. Behoud van de constitutioneele parlementaire monarchie onder het Huis van Oranje.
Handhaving van de rechten van het Parlement.
Verbetering van de parlementaire werkwijze.
Bij voorbereiding en uitvoering van wetten worden de in de vrije maatschappij gegroeide lichamen betrokken.
3. De regeering handhave het gezag.
Krachtige bestrijding van corruptie.
4. Onverwijld terugkeer van den rechtsstaat in alle deelen van het Koninkrijk.
Bespoediging van het vooronderzoek en van de berechting van de politieke delinquenten, met toekenning van een behoorlijke verdedigingsmogelijkheid en vermindering van onnoodig voorarrest.
Spoedige afwikkeling van de zuivering, met doorzetting van de rechtmatig gevallen beslissingen.
Instelling van administratieve rechtspraak op elk gebied waar ambtelijke willekeur mogelijk is.
5. Volledige medewerking aan de organisatie van de Vereenigde Naties en in het kader hiervan een zoo nauw mogelijk samengaan op alle gebieden met die landen, met welke wij aardrijkskundig, historisch, cultureel en commercieel het nauwst verbonden zijn.
Modern toegeruste lucht-, zee- en landmacht, georganiseerd met inachtneming van internationale eischen en Nederlandsche tradities, te gebruiken ter bescherming van alle gebiedsdeelen. De rangen staan voor ieder open overeenkomstig zijn talenten.
6. Vrije uitoefening van arbeid en bedrijf, vrije beschikking over de vruchten hiervan en een vrije maatschappelijke organisatie, waarbij de Staat, wakende voor het belang der gemeenschap, een corrigeerende taak heeft. De organisatie van het bedrijfsleven dient het resultaat te zijn van de samenwerking van de vrije organisaties van werkgevers en werknemers. De hoofdbeginselen daarbij dienen te zijn:
 1. Het medebetrekken van de arbeiderswereld in het dragen van verantwoordelijkheid.
 2. Het handhaven zoo lang en zooveel mogelijk van het beginsel der autonomie.
 3. De uiteindelijke zeggenschap van de Overheid.

Socialisatie wordt afgewezen, aangezien deze leidt tot een machtspositie, die daardoor alle gebieden des levens onderwerpt aan dwang, welke de geestelijke vrijheid en den rechtsstaat ondermijnt.
Bestrijding van monopolies ter waarborging van de vrijheid van bedrijf, ook voor die van den kleinen ondernemer en handelsman, en ter waarborging van de veiligheid van den Staat.
7. Sociale gerechtigheid in het bedrijfsleven te betrachten door samenwerking van werkgevers en werknemers.
De Staat bevordere, dat de inrichting van de maatschappij zoodanig zij,

dat een ieder daarin werk kan vinden tegen een loon, dat den werknemer veroorlooft in het onderhoud van zich en zijn gezin te voorzien en hem tevens in staat stelt te sparen. Gestreefd worde naar uitbreiding van het privaatsbezit over de massa van het volk, mede door deelneming in de winst van de onderneming.

Krachtige maatregelen ter voorkoming en bestrijding van werkloosheid. Vernieuwde regeling van de sociale verzekeringen, ook tegen werkloosheid, op te bouwen met medewerking van de verzekerden.

Verbetering van de ouderdoms- en invaliditeitsvoorziening, en opnemng van kleine zelfstandigen in de sociale verzekeringen.

Wettelijke erkenning van het recht op wachtgeld bij ontslag. Krachtige bevordering van den woningbouw, mede ter opheffing van onhoudbare samenwoning.

8. Streven naar evenwicht in de begrooting van rijk, provincie en gemeente. Herstel van de financieele zelfstandigheid der gemeenten als hoeksteen van haar eigen-meesterschap.
Sober overheidsbeheer; een beperkt, redelijk bezoldigd ambtenarencorps. Herziening van de belastingwetgeving, berustend op het beginsel van belasting naar draagkracht, welke noch den spaarzin van den burger noch de ontwikkeling van het bedrijfsleven belemmert; matige, zoo mogelijk geen belasting op eerste levensbehoefden.
Bij alle financieele maatregelen behoort vooral rekening te worden gehouden met de belangen van ouden van dagen en kleine spaarders. Kapitaalsheffingen alleen ter delging van staatsschuld.
Beperking en waar mogelijk afschaffing van inkomende rechten, in- en uitvoerverboden en andere handelsbelemmeringen.
Bevordering van vrij verkeer met het buitenland voor menschen, goederen en geld.
9. Herstel van vrije bedrijfsuitoefening in akkerbouw, veeteelt en tuinbouw. Erkenning van de waarde van den zelfstandigen kleinen boer.
Bevordering van den uitvoer.
Uitbreiding van landbouwonderwijs en voorlichting.
10. Moreele en materieele bescherming van het gezin als de kern van de maatschappij.
Gelijkstelling van man en vrouw voor de wet.
Verbetering van de huwelijkswetgeving.
11. De grondslag van ons onderwijs zij naast de verstandelijke ontwikkeling: de zedelijke normen van het Christendom, de karaktervorming, de lichamelijke opvoeding, de opvoeding tot persoonlijkheid, tot bewustzijn van de verplichtingen, die een democratisch bestuurde staat aan zijn burgers oplegt.
Op de Openbare School worde den leerlingen kennis van den Bijbel bijgebracht.
De financieele gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs blijve gehandhaafd, doch maatregelen dienen getroffen om de openbare school in de praktijk gelijke mogelijkheden te bieden als de bijzondere.
Sterke uitbreiding van de kansen voor onbemiddelde begaafde leerlingen om voortgezet en Hooger Onderwijs te volgen.
Verbeterde opleiding en bezoldiging van de leerkrachten. Toekenning van grootere zelfstandigheid aan de openbare universiteiten en hoogeschoolen.
12. Herstel van de grondwettelijke persvrijheid.
Een nationale omroep, die geen staatsomroep is. Hij worde bij de wet geregeld; hij eerbiedige ieders godsdienstige en staatkundige begrippen, en dient te staan onder vrij beheer van een uit het maatschappelijk leven voortgekomen orgaan; daarnaast zij er voor de verschillende richtingen gelegenheid om zich te uiten.

Veronachtzaamde verschillen

Bij onze propaganda ontmoeten wij nog wel eens menschen, die zeer zeker niet orthodox-geloovig zijn, die politiek-vrijzinnig zijn, maar toch hun voornemen te kennen geven op de A.R. te zullen stemmen. Nu is het niet te ontkennen, dat er punten van overeenkomst tusschen de Partij van de Vrijheid en de anti-revolutionairen zijn, vooral nu beide door de politieke constellatie vaak in denzelfden hoek worden gedreven.

Maar toch is het een raadsel, waarom menschen, die niet hun religie baseeren op de gereformeerde geloofsbelijdenis, dit met hun politieke houding wel doen en A.R. stemmen. Begrijpen deze menschen dan niet, dat de anti-revolutionairen hen op zijn hoogst als meelopers, als tweede rangs-leden in hun rijen kunnen beschouwen, als stemvee, dat wel voor de zaak der A.R. dienst kan doen, maar waaraan het fundament van de a.r. belijdenis ontbreekt?

Wie wel eens een verkiezingsrede van den heer Jan Schouten heeft gehoord, weet dat het geloof aan een bepaalde dogmatische opvatting van den Bijbel zeker drie kwart van zijn betoog uitmaakt. Voor dengene, die dan in deze dogma's niet geloof, is het onwaardig toch op een partij te stemmen die bij de verkiezingen haar Christelijke belijdenis zoo voorop stelt. (Nu nog afgezien van het feit dat verscheidene orthodox-protestanten, die hun poli-

tiek niet aan kerkelijke dogma's willen binden, en politiek-vrijzinnig zijn, warm loopen voor de Partij van de Vrijheid).

Ten slotte: er zijn politiek ook verschillen tusscher A.R. en de Partij van de Vrijheid. Om eens een punt te noemen: de radio-omroep, de positie van de vrouw (zie ons beknopt program punten 10 en 12). Ook over deze punten moet men op 17 Mei door zijn stem zijn politieke overtuiging tot uitdrukking brengen.

P.

Politiek Fatsoen

De heer Vorrink achtte het geoorloofd om in zijn verdedigingsrede, welke hij naar aanleiding van de aanvallen tegen zijn persoon in verband met de zaak Arnold Meijer op 4 Mei te Amsterdam hield, — een dergelijke verdedigingsrede had eigenlijk door den verantwoordelijken minister in het parlement moeten worden gehouden — te spreken van de „partij van de zweerende vingers”, doelend op de Partij van de Vrijheid. Overigens spreidde hij met het verkondigen van deze smakeloosheid weinig originaliteit ten toon, want Het Parool, dat zoo onafhankelijk zegt te zijn, heeft dit „grapje” met een onsmakelijk plaatje het eerst gelanceerd.

De heer Korthals, een van de initiatiefnemers van onze Partij en lijststaanvoerder in vele kieskringen, antwoordde op een vraag over de zaak Vorrink-Meijer, hem

gesteld op een openbare vergadering van de Partij van de Vrijheid op 26 April in de Riviëra-hal te Rotterdam: „Het is ten eerste te betreuren, dat in dezen verkiezingsstrijd gebruik wordt gemaakt van persoonlijke aanvallen, zooals op het oogeblik tegen den heer Vorrink, die in de afgelopen jaren in het verzet naast ons heeft gestaan, worden gericht.”

Waarom Propaganda?

De jeugd in den aanval

Men schrijft ons van jeugdige zijde:

Reeds herhaalde malen hebben vrienden, kennissen (en eveneens totaal onbekenden!) ons gevraagd, waarom wij ons zoo voor de Partij van de Vrijheid uitsloven. Wanneer wij dan op deze vraag dieper ingingen, bleek, dat de meesten dachten, dat de Partij van de Vrijheid wel kon rekenen op een bepaalde groep van het Nederlandsche Volk, doch dat verdere propaganda niet veel zou uitrichten. Iemand, die op de Partij van den Arbeid stemt, zal zeker niet overgaan tot de P. v. d. Vr. en omgekeerd, was de meening; zoodat de vragenstellers al bij voorbaat alle propaganda volkomen nutteloos achtten.

Hoe onjuist deze redeneering is, moge blijken uit enkele voorvallen.

Verschillende, door ons persoonlijk gemaakte speurtochten, leverden merkwaardige resultaten op. Eens spraken wij een arbeider, die niet precies wist, waarop hij

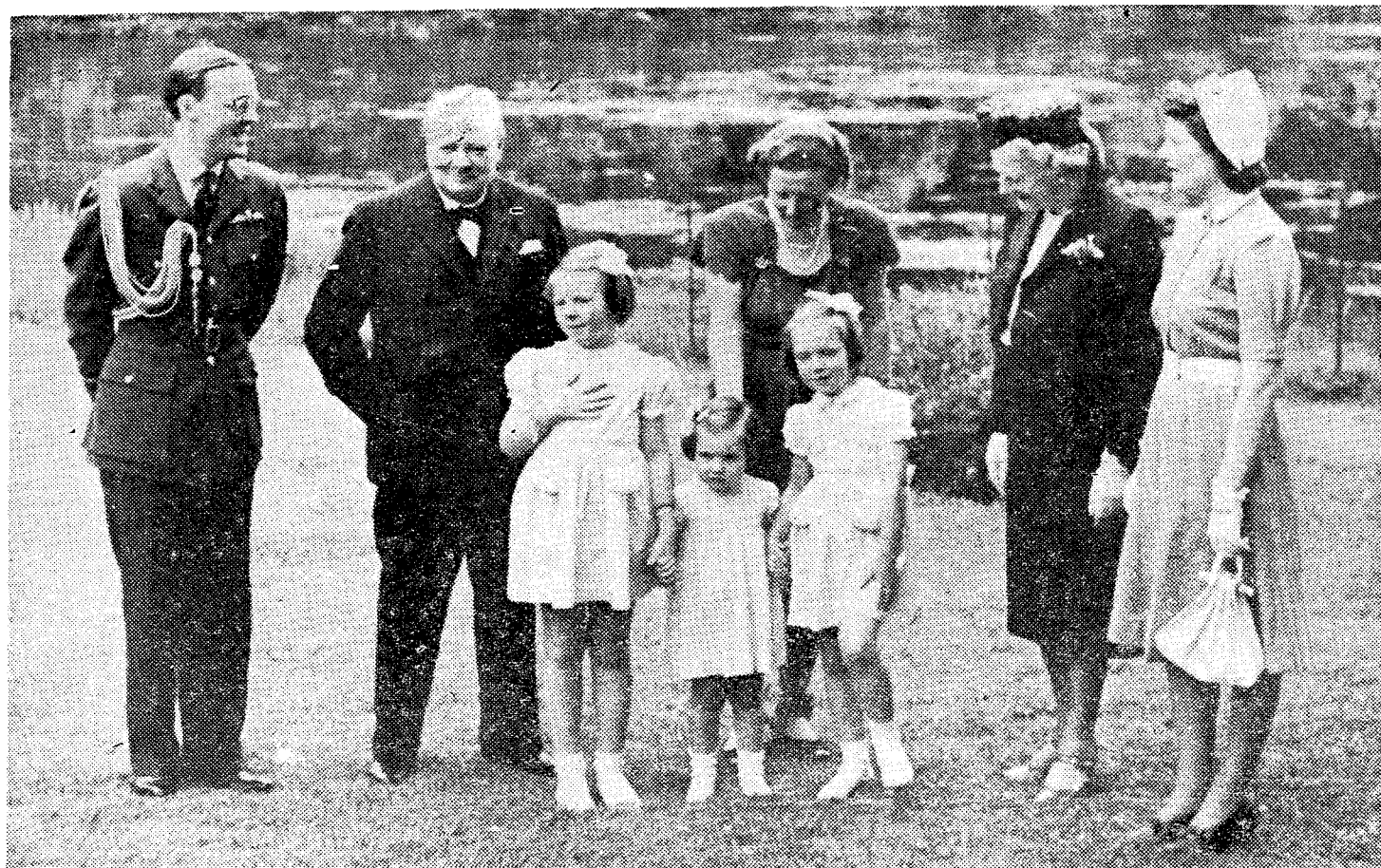
nu wel stemmen moest, maar aangezien de Partij van den Arbeid nu eenmaal Lijs 1 had, stemde hij daar maar op. Een voorbeeld van wat men noemt „overtuigd stemmen! Het zal overigens wel duidelijk zijn, dat deze arbeider, kennis gemaakt hebbende met onze beginselen, lid van de Partij van de Vrijheid is geworden.

Anderen vonden weer, dat minister Schermerhorn zoo'n aardig, vriendelijk ge-laas had en daarom stemden ze maar op hem! Wij maakten deze „kiezers” erop attent, dat ook in de Partij van de Vrijheid héél knappe mannen voorkwamen met een alleszins vriendelijk uiterlijk en bovendien met prachtige beginselen. Het resultaat was, dat er nu zeven van deze kiezers op lijst 5, dus de Partij van de Vrijheid, zullen stemmen.

Een en ander leert ons, dat velen een totaal gemis aan politiek inzicht hebben; eenige voorlichting is dus zeker wel gewenscht, ja noodzakelijk. Vooral de jeugd heeft haar vrijheid noodig na vijf lang jaren van geestelijke en maatschappelijke onderdrukking en uitschakeling van persoonlijk initiatief. De Partij van de Vrijheid biedt ons deze kansen. Om ons niet te laten wringen in het een of ander rood pantser, daar voelen wij niets voor. Waar wij willen toch bovenal vrij zijn! Daarvoor ook kunnen juist wij zooveel doen voor de Partij van de Vrijheid. Daarom wrek ieder op, de noodige propaganda te maken voor onze Partij.

De jeugd in den aanval! En stemmen op lijst 5! Voor vrijheid, verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid!

Bezoek van een GROOT STAATSMAN

Churchill met vrouw en dochter in gezelschap van het prinselijk paar en de prinsesjes na de lunch in den tuin van het paleis Soestdijk.

Nederland heeft een groot staatsman op bezoek gehad, een man wiens naam door de eeuwen heen zal blijven klinken: Winston Churchill, aan wien Europa zoo veel te danken heeft. Churchills aandeel in de verlossing van Europa uit den moorden-greep der nazi's, is zoo groot, dat hij eigenlijk in elke stad van betekenis een standbeeld zou moeten krijgen. Zijn betekenis gaat ver uit boven de positie, welke hij als Britsch binnenlandsch politicus en partijman inneemt. Als mederedder van Europa was hij niet een vertegenwoordiger van een bepaalde partij — een minister hoort nu eenmaal niet in de eerste plaats partijman te zijn — maar was hij de kampioen van de vrijheid. Als zoodanig

wordt hij door ons geëerd en als zoodanig is hij door ons begroet.

Intusschen is het begrip vrijheid, dat Churchill voor oogen staat, meer dan alleen het vrij zijn van nazi-tyrannie. De eene vorm van tyrannie moet niet door den anderen worden opgevolgd. „Ik ben tegenstander van elke tyrannie — heeft hij bij zijn eerepromotie te Leiden gezegd — en ik acht het den plicht van iederen burger individueel zijn krachten in te spannen niet alleen om de vrijheid van zijn land te bewaken, doch ook de vrijheid van de individuen, die leven onder de constitutie van hun vaderland.”

Dit zijn woorden, die ons als muziek in

de ooren klinken uit den mond van „dien kunstenaar en dien strijder voor het recht der menschheid”, zooals prof. Cleveringa, Churchills promotor, den promovendus noemde.

Voor ons parlement is het ook een groote eer geweest den Britschen staatsman in zijn midden te hebben gehad. Hoe duidelijk heeft Churchill in de Ridderzaal gezegd aan welke vragen men de krachten van een ware democratie kan afmeten: „Berust de regeering op een vrije constitutioneele basis, welke den menschen waarborgt dat zij overeenkomstig hun eigen wil op de kandidaten hunner keuze kunnen stemmen?”

Is er recht van vrije meeningsuiting en vrijheid om de regeering te steunen of in de oppositie te zijn, haar te verdedigen of haar te critiseren?

Is er ongestoorde rechtspraak, vrij van gewelddadige bedreigingen der massa? Zal de rechtspraak zich houden aan gevestigde wetten, in de geesten der menschen verbonden met beginselen van eerlijkheid en rechtvaardigheid? Is er gelijke gerech-

Parketvloeren
Massief Slavonisch eiken
direct leverbaar

HOUTBEDRIJF „DOE TINCHEM”
TELEFOON 397
Inlichtingen bij
Tapijthandel v.h. Wed. G. Metz & Zonen
Nieuwe Binnenweg 166-172 Rotterdam
Telefoon 34509

tigheid voor arm en rijk? Worden de rechten van den individu, binnen de grenzen van zijn plichten tegenover de gemeenschap gehandhaafd en hooggehouden?

Kortom: bezit de regeering het volk of bezit het volk de regeering?”

Dit heeft ons nog eens te meer geleerd hoe wij moeten blijven waken voor het behoud van de verworven democratie (nadat deze tot volwassenheid is gekomen). Voortdurende waakzaamheid is de prijs van de vrijheid, heeft de Spaansche staatsman De Madariaga eens geschreven. Inderdaad, wij zullen waakzaam moeten zijn, wij zullen moeten blijven waken over de vrijheid, zooals de kampioen van de vrijheid deze bij zijn bezoek aan Nederland nog eens heeft geschetst.

Winston Churchill na zijn promotie te Leiden zonder auto maar met sigaar op de stoep van de sociëteit Minerva.

Churchill te Leiden op weg naar de St. Pieterskerk.

Prof. Cleveringa overhandigt Churchill de doktersbul.

IN HET ZICHT VAN den zeventienden Mei

Wij zullen de eersten zijn om te erkennen dat men, in het zicht van verkiezingen niet elk woordje, niet elke teekening ook, op een goudschaaltje moet wegen. Het wordt er, van beide kanten, dan wel eens wat erg dik opgelegd en er worden dan dingen gepubliceerd, die men in rustiger tijden niet zou gezegd of geteekend zou hebben. Maar wat de Partij van den Arbeid op dit gebied heeft gepresterd, loopt toch wel de spuigaten uit!

Voor ons ligt het verkiezingsorgaan van deze partij met den neutralen en zeker bij niemand aanstoot wekkenden titel „Met volle zeilen naar een beter Nederland”. Dat willen wij allemaal, alleen verschillen de opvattingen omtrent de wijze waarop dit moet en kan gebeuren. De teekenaar van dit blad echter heeft het wel wat erg bont gemaakt en het is in het bijzonder (natuurlijk zouden we zeggen) de Partij van de Vrijheid die het moet ontgelden. De teekening op de voorpagina kan er nog mee door. „Op 17 Mei a.s. gaat de groote jacht open” staat er boven en we zien daarop een intellectueel, een boer, een middenstander en een arbeider afgebeeld, die een geschoten tijger dragen met op zijn vel de woorden „crisis”, „kapitalisme”, „werkloosheid” en „onzekerheid van bestaan”. Op het „kapitalisme” na (maar ja, er zijn toch ook kleine kapitalisten in elke partij?) zou dit roofdier ook door de Partij van de Vrijheid kunnen geschoten zijn. Zij wil toch bijv. blijkens haar program ook de bestaansonzekerheid opgeheven zien?

Maar wat de teekenaar heeft gemaakt van de medaille van „De vrijheid van de Partij van de Vrijheid” kan niet door den beugel, omdat het zoo innerlijk onwaar is. „Ik geloof in de absolute vrij-

heid” luidt het opschrift. Wij niet, en dat weet de P. v. d. A. ook wel. De keerzijde verkondigt „Macht der grootwinkelbedrijven”, „onbepaalde ondernemersvrijheid”, „winkeliers gaan failliet”, „chaos”, „werkloosheid”, „crisis”. Het randschrift om al dit fraais luidt: „De grooten zijn vrij om de kleintjes dood te drukken”.

Heeft de P. v. d. A. dan werkelijk nooit kennis genomen van het program van de P. v. d. V., dat o.m. spreekt van de corrigerende taak van den staat, wakende voor het belang der gemeenschap, bij de vrije uitoefening van arbeid en bedrijf? En van het programpunt betreffende bestrijding van monopolies ter waarborging van de vrijheid van bedrijf, ook voor die van den kleinen ondernemer en handelman en ter waarborging van de veiligheid van den staat?

Bijzonder weerzinwekkend is echter het plaatje, gewijd aan een zoogenaamde demonstratie van onze partij (de partij van de zwerende vingers natuurlijk).

De demonstranten dan voeren opschriften mee als „weg met staatspensioen” (we meenen dat de vrijzinnige concentratie van 1913 het staatspensioen al in haar vaan had geschreven; van een eisch tot afschaffing is ons niet bekend. „Leve de vrijheid van het werkhuis” heet het dan verder. Begrijpt U het? Wij ook niet. We hebben het aan een paar leden van de Partij van den Arbeid gevraagd en die snaptten het evenmin. „Vrijheid voor het grootbedrijf” lezen we dan verder. (Zie boven wat in het program gezegd wordt over de bescherming van den kleinen ondernemer en handelman). Dat in een betooging van de P. v. d. V. de leus zou worden meegedragen „Vrijheid van den beursspeculant” lijkt ons complete kolder. „Vrijheid van de beurs” zou nog gaan, mede in het belang van de kleine spaarders uit alle partijen.

We stappen van den teekenaar af — misschien kan hij zijn talenten na 17 Mei nog eens aan wat beters en hoogers besteden dan dit vuile werk.

P. v. d. A. speelt leentje-buur.

Iets heel merkwaardigs doet zich verder voor bij het foto-materiaal van dit num-

mer. Een artikel „Het grote goed... onze grond” is namelijk verlicht met het portret van een ouden boer. Blijkbaar heeft de Partij van den Arbeid onder haar eigen aanhangers hiervoor geen geschikt type kunnen vinden, want de afgebeelde boer is iemand van onder den rook van Amsterdam, een goed katholiek man van in de tachtig, die het niet in in zijn bejaarde hoofd zal halen op de P. v. d. A. te stemmen! Soms een buiging naar de K. V. P.?

„Nieuwe mensen”.

Wij gaan nu aan het lezen in het blad en vernemen dan dat de P. v. d. A. een nieuwe partij is, met een nieuw program en nieuwe mensen. Dit laatste is werkelijk kostelijk! In het verkiezingsblad vinden we namelijk de portretten van de negen lijstvoerders der partij. Van die negen zijn er maar twee nieuwe mensen (Schermerhorn en Lieftinck) of wil men drie. De heer Burger is n.l. nog maar betrekkelijk bekend. De overige zes zijn (deze reclame is gratis, heeren van de P. v. d. A.) Drees, v. d. Goes van Naters, Joekes, Mansholt, Vorrink jé jé en Vos. Niet zoo erg nieuw, wel?

Geen enkele vrouw als nummer één!

A propos, vindt u het niet merkwaardig dat de P. v. d. A. het niet noodig heeft geoordeeld althans één vrouw bovenaan een harer lijsten te plaatsen? In dat opzicht kan — of kon, want het is al te laat — zij iets leeren van de veelgesmaede Partij van de Vrijheid, die mevrouw

SMIT
SLIKKERVEER
ELECTRISCHE
MACHINES

Incourante Fondsen - D. W. Br.
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht

Fortanier-de Wit nummer één plaad in vijf kieskringen!

Die reactionnaire, conservatieve enz. P. v. d. V.-ers toch!

Eerst goed informeer
Excellentie!

Professor Schermerhorn heeft een bo-schap in dit nummer gepubliceerd in hoedanigheid van minister-president. A de P. v. d. A. al aan de regeering v Onze premier weet anders toch wel schil te maken tusschen zijn officieele zijn particuliere functie, getuige „particuliere” uitlating over de „afsc-welijke” en „onmogelijke” radioregel. De Kamer-candidaat van de P. v. d. Schermerhorn dan vertelt, over and landen sprekend, dat in Denemarken partij der democratische socialisten overwegenden invloed uitoefent op h regeering. Bedoeld zal wel zijn de reg ring van haar land, maar ook zoo is mededeeling van den heer Schermerh — het spijt ons het te moeten zeggen! **volkomen onjuist!** In Denemarken is sed een half jaar een minderheidsregeer van de liberale boerenpartij aan het wind, die in de practijk gesteund wo door de radicalen (te vergelijken met o vroegere vrijzinnig-democraten) en conservatieven. **Tegenstanders** van d regeering zijn de „vijandige broede sociaal-democraten en communisten. V „overwegenden invloed” gesproken!

„Proclamati

De laatste bladzijde van het verk zingsorgaan wordt geheel in beslag nomen door een oproep van het par bestuur om Vorrink jé jé in bescherm te nemen. „Medeburgers” staat er bov

Deze zelfde oproep is op groote scha aangeplakt, maar met nog bovendien opschrift „Proclamatie”. Het deed c weer terugdenken aan den gezelligen t van de „Bekanntmachungen”. Maar afscheiden hiervan, is het niet net alsof Partij van den Arbeid het al voor l zeggen heeft? En zoov... zijn wij geluk nog niet en als de kiezers op 17 Mei h plicht kennen zal het er ook niet v komen ook. Het beste middel daartoe is stemmen op lijst 5, de lijst van de Pa van de Vrijheid.

Nederlanders

die streven naar

Partij van de Vrijheid

LIJST 5

Vrijheid Verantwoordelijkheid Verdraagzaamheid en Sociale Gerechtigheid

die een vooruitstrevende politiek wenschen, welke noch door confessioneele noch door economische dogmata wordt beheerscht

die de eenheid van ons koninkrijk wenschen te behouden

die tegen elke vorm van dictatuur, op welk gebied ook, gekant zijn

brengen op 17 Mei hun stem uit op een der kandidaten van de

Partij van de Vrijheid Lijst 5

OPENBARE VERGADERINGEN VAN DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID

Utrecht: Donderdag 16 Mei. Spreker: Ds. J. Luchies.

Amsterdam: Woensdag 15 Mei, 8 uur, Geveling van den Haarlemschen Kegelbond. Sprekers: mr. D. U. Stikker, mevr. van Nispen en M. Nauta.

Utrecht: Woensdag 15 Mei, 8 uur, De Geveling. Spreker: ir. Maandag.

Amsterdam: Woensdag 15 Mei, 8 uur, Jaarversameling. Spr. mevr. A. Fortanier, mevr. Wit, mr. W. C. Wendelaar en mr. J. Vonk.

Amsterdam: Donderdag 16 Mei, 's avonds 8 uur, Nieuwe Schouwburg. Sprekers: drs. H. A. Korthals en A. G. Frohwein.

Utrecht: Woensdag 15 Mei. Spreker Ds. J. Luchies.

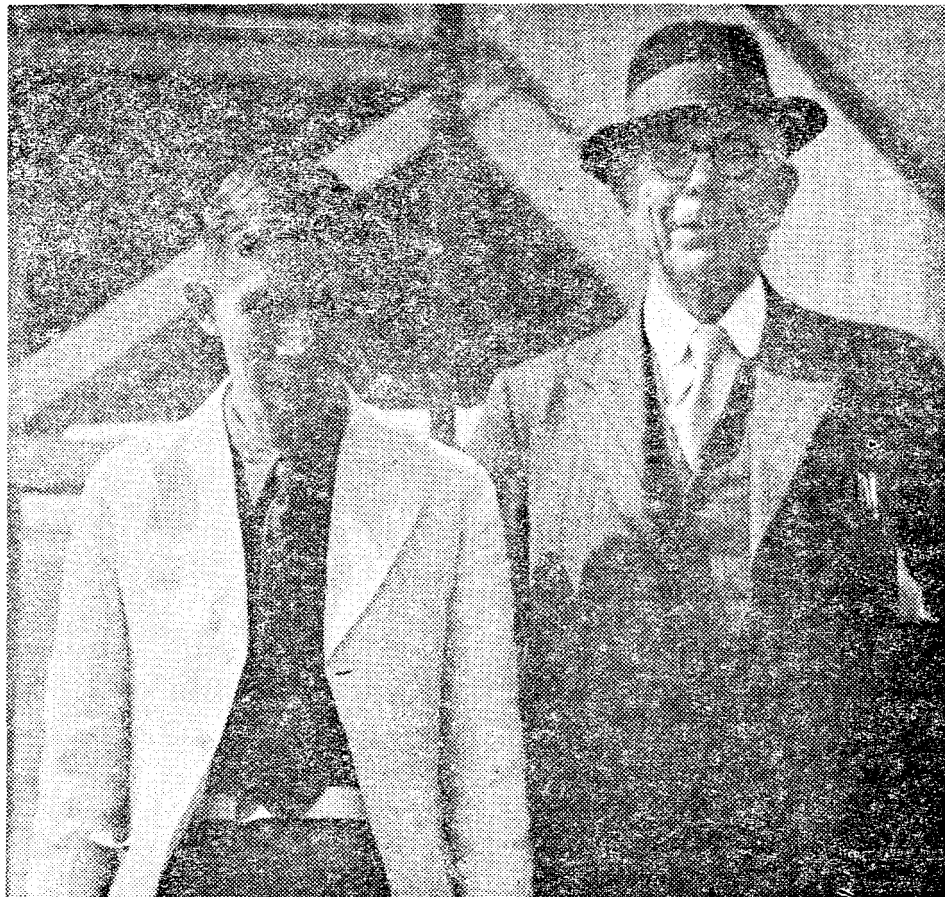
Amsterdam: Donderdag 16 Mei, 8 uur, Zaterdagavond. Sprekers: dr. Ten Pas en mr. J. Heelenberg.

BATAVONDEN

De Haagse Studentenvereniging houdt op zaterdagavond 16 Mei, 8 uur, een debatavond in het Hof van Holland, Wageningenlaan, Den Haag, waar ir. W. J. Lakerveld zal spreken voor de Partij van den Arbeid en mr. M. J. Kessler voor de Partij van de Vrijheid.

Mr. D. U. STIKKER VOOR DE RADIO

De voorzitter van onze partij, mr. D. U. Stikker, zal op Donderdag 16 Mei 's avonds 8 uur, voor den zender Hilversum I spreken over: Vertrouwen en eensgezindheid.

voor Peetzen

Bezoekt ons speciaalhuis
Mauritsweg 58
(naast Dijkshoorn)

Mr. Mas Slamet, van wien wij reeds eenige artikelen mochten plaatsen in ons blad, arriveerde zaterdagmiddag uit Batavia op Schiphol.

De heer Slamet vertegenwoordigt die groep Indonesiërs, welke de nauwste samenwerking met Nederland nastreeft. Mr. Slamet is naar Holland gekomen om de inzichten van deze groep onder de aandacht van het Nederlandsche volk te brengen. Hij werd door den oud-burgemeester van Malang, den heer Lakeman (rechts) verwelkomd.

N.V. BETONINDUSTRIE v.h. ALB. VAN

BODEGOM & Co

SPIJKENISSE — TELEFOON No 1
Opsluitbanden - Riolen - Keermuren
Damplanken - Schuttingen
Holle Vloeren en Daken (systeem v. d. Land) enz

TRIL-BETON

N.V. NIEUWE MIDDELBARE SCHOOL
VOOR MEISJES MET 5-J. CURSUS

tot Augustus gevestigd Jan Luykenstraat 78, Amsterdam

Aangifte van nieuwe leerlingen

wordt gaarne verwacht des Vrijdags van 2-3.30.
J. M. S. A. H. VAN NES, Directrice.

J. J. Krantz & Zn.

Fabriek van Uniformlakens
en Wollen Stoffen

OUDESINGEL 86 - LEIDEN

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop:
Alle uitgiffen van Nederland uit de jaren 1940-1945
postfris en gebruikt.

Aanbiedingen met prijs aan:
BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL,
ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

"Molen"groenten

VEEL GROENTEN - WEINIG WATER.
DAARDOOR DE VOORDEELIGSTE!

TIELEMAN & DROS
LEIDEN

Firma GEBRS.

KALIS & Co.

Exploitatie van
Bagger-materieel

SLIEDRECHT

DE RIDDER & STRIJBIS
(Makelaarskantoor). Zandvoorterallee 1, Heemstede, Tel. 26179.
Na kantoor: telefoon 27006.
Bijkantoor Amsterdam: Witte de Withstraat 139, telef. 83967.

BEHEER VAN ONROERENDE GOEDEREN

Niemand ontkomt straks „Staats-bedil“

Boer of stedeling, fabrikant of winkelier, iedere middenstander zal straks ca. 20% van zijn inkomen moeten offeren aan verplichte staatsverzekering (Ziekenfonds, kinderbijslag, ouderdomsverzekering, begrafenisverzekering, enz.). Er is geen ontkomen aan. Tenzij wij tijdig onze stem verheffen tegen deze dure, ondemocratische plannen!

**Boeren - middenstanders - vrije beroepen:
VERPLICHTE STAATS-VERZEKERING
eischt straks ca. 20% van ons inkomen!**

J. en K. SMIT's

Scheepswerven
en
Machinefabrieken

KINDERDIJK

KOLENBONNEN INLEVEREN

BIJ DE
N.V. ROTTERDAMSCHER
KOLENCENTRALE

VOORHAVEN 60
TELEFOON 35555

Voor het Zuiden: BEIJERLANDSCHELAAN 27
Voor Schiedam en omg.: BURG. KNAPPERTLAAN 22
Voor Overschie: SAENREDAMPLEIN 21
Wij leveren desgewenscht in papieren zakken.

Levert bij ons Uw Kolenbonnen in!

Wij zorgen voor correcte aflevering
Desgewenscht in papieren zakjes.

MOERMAN'S KOLENHANDEL
HAVENSTRAAT 205 — TEL 33790 — ROTTERDAM

**Ik zei tegen
m'n grootvader:
ik word
Advocaat**

En ik werd... de beroemde kip, waaraan de ware advocaatliefhebber zijn lievelingsdrank herkent: DE ZWARTE KIP advocaat. Nu gelukkig weer verkrijgbaar, al is de aflevering voorlopig nog zeer beperkt. Maar daarom niet getreurd. Het voornaamste is: de kwaliteit! En diè is even superieur als voor den oorlog.

ADVOCAAT
„De Zwarte Kip“

**ABONNEERT U
OP DIT BLAD**

**AUTOMOBIEL
HERSTELLINGEN**

**CARROSSERIEFABRIEK
A. MULLER & Z^{nr}**
ROTTERDAM
VILVERHOFSTRAAT 82-88.
Telefoon 45995 (2 lijnen).

**Open Uw
brieven voorzichtig**

Ook voor Uw postzegels. Wij kopen zelfs balen vol. Let op de zeeheldenserie. Voor de 17 1/2 ct. v. Gent uit deze serie geven wij nog meer.

M. J. A. VAN DER HAAGEN
VAN LENNEPWEK 67 - DEN HAAG

**MAISON
AUBERT**

Dirk Smitsstraat 26 b
(bovenhuis) Rotterdam
Ruim 30 jaar gevestigd

Patent-
Geneesmiddelen
Gummiwaren

Vr. gratis inlicht., toezend.
onder blanco couvert.
Gratis spreekuur dagelijks
van 10-8 uur.

Fa. B. Cuperus Az.
HESSENWEG 2 — DE BILT
Bijkantoor:
Laurillardlaan 1 — Bilthoven

**Uitgeverij en
Periodiekenbedrijf**

VAKTIJDSCHRIFTEN

Voorloopige afdeulingsadressen van de Partij van de Vrijheid

ALGEMEEN SECRETARIAAT: 2de WETERINGPLANTSOEN 21. AMSTERDAM

Aalsmeer: D. Jongkind, Stationsweg 10.
ter Aar: H. Bos, C 194.
Adorp: B. Kuipers (Sauwerd).
Aduard: O. W. Blondsma.
Aerdenhout: zie Bloemendaal.
Akkrum: E. W. de Jong, veearts.
Alblasserdam: A. Caljé, Oostkinderdijk 177
Alkmaar: Mr. E. H. J. Wynne, Nassaul. 18.
Almelo: B. J. U. Veth, Grootestraat 164.
Alphen a. d. Rijn: J. J. den Hertog,
Stationsstraat 21 D.
Amersfoort: W. J. Hoffmann, Bergstr. 39.
Ammerstol: J. B. Th. Hugenholtz Jr.
Apeldoorn: H. Prakke, Boschweg 103.
Appingedam: S. T. C. v. d. Woude Venema,
Julianaweg 3.
Arkel: M. van Dijk, Dam 136 (Gorinchem)
Arnhem: G. H. Clerkx van Keulen, Sons-
beeksingel 102.
Assen: Mr. K. H. Lambers, Plataanweg 11.
Axel: P. J. Olyslager, Pr. Hendrikstr. 14.
Baarn: A. Jiskoot, Emmalaan 6b.
Baflo: P. W. Heidema.
Barendrecht: H. Maaskant, Barendr.w. 31.
Barneveld: A. A. Monshouwer Sr., Baron
van Nagelstraat 68.
Beerta: K. Hut, B 419.
Bellingwolde: N. Rookmaker.
Bennekom: P. J. Fortanier, Edescheweg 79.
Benthuizen: J. v. d. Berg.
Bentveld: zie Zandvoort.
Bergambacht: J. Zijderlaan.
Bierum: F. Coolman (Spijk).
Bilthoven: Mr. A. S. Thierens, Brander-
burgerweg 157.
Blaricum: D. P. C. Posthumus Meijes,
Eemnesserweg 33 A.
Bloemendaal: Mr. J. Talsma, Acacialaan 35
Borculo (Geesteren): J. G. E. Mensingh.
Boskoop: E. J. Hooffman, Reijerskoop 69.
Breda: J. A. Th. Linssen, Catharinastr. 18.
den Briel: D. Lankhorst.
Brummen: Mej. ir. A. C. van Vreeswijk,
K 41, Eerbeek.
Bussum: D. J. M. A. Braakenburg van
Backum, Brediusweg 46.
Culemborg: H. W. van Hoytema.
Delden: E. de Boer, Vossenbrinkstraat.
Delft: C. F. v. d. Want, Leeuwenh.singel 22.
Delfzijl: J. H. Gillot, Landstraat 7.
Deventer: H. R. Mulder, Hooge Belt 15.
Diepenveen: D. H. Julius, Rande.
Dieren: M. G. v. d. Kloot-Meijburg.
Doetinchem: A. C. G. Bon, Pasplein 1.
Doorn: H. M. Koorneef, Kampweg 92.
Dordrecht: J. G. Kobus, Wolweversh. 14.
Driebergen: H. P. van Rede, Buntlaan 12.
Dubbeldam: H. C. v. Eck, Dubbeldamsche-
weg 664 (post Dordrecht).
Ede (Wekerom): C. J. v. d. Watering,
Boekelocheweg 22.
Eenrum: G. Boersma Gzn., (Pietersburen).
Eerbeek: J. Theunissen.
Eibergen: J. E. Prakke, Huize „d'Overkant”

Eindhoven: W. J. Sparling, Barvierweg 239
Ellewoutsdijk: H. Kosster, Huize Weite-
vreden.
Emmen: Ir. J. Baas, Parklaan 4.
Enschede: F. A. Hardick, Molenstraat 13.
Ezinge: C. van Calcar.
Finsterwolde: J. Frieling.
Gasseltenijeveen: R. Wichers, Gasseltenije-
veenschemond.
Geesteren (Gld.): Ds. J. P. J. Palmboom.
Geldermalsen: ir. M. H. Diehl, Molenweg
C 13.
Goes: M. J. Stoel Feuerstein, Patijnweg 30.
Goor: E. ten Hullers, Postbus 19.
Gorinchem: J. P. W. Kalis, Gaarlandstr. 1.
Gorssel: G. van Manen.
Gouda: Mr. J. W. Rutgers, Regentesse-
plantsoen 12.
's-Gravenhage: D. W. Dettmeyer, Schou-
tenstraat 49.
's-Gravendeel: Setmeyer, N. Voorstr. 29.
Groningen: Ir. N. A. Voet, Emmasingel 22.
Grijpskerk: T. W. de Boer.
Haaksbergen: H. R. Ribbels, Enschedesche-
straat E 127.
Haarlem: Ir. H. Stoffels, Kinderh.singel 16
Halfweg: G. L. ter Weer, Haarlweg 49.
den Ham: A. Middendorp, A 24.
Hardenberg: Vinke.
Haren (Gr.): Niejenhuis, Rijksstr.weg 177.
Haren: H. J. Vegter.
Hattum: J. L. Bergman, Apeld.weg „Erica”
Havelte: E. J. Slomp „De Wal”.
Heelsum: E. A. J. Mesker, Utrechtsche-
straatweg 90.
Heemstede: M. D. Scheer, Heemsteedsche
Dreef 96.
Heerde: Mevr. E. F. Polis-Busscher,
„Nostra Vota”.
Heerenveen: Mr. G. Boschloo, van Maas-
dijkstraat 18.
Heerlen: Mr. M. Rutgers, Herfststraat 7.
den Helder: S. Prins, Loodsgracht 2.
Hellendoorn: P. C. Stork, Nijverdal.
Hengelo: J. W. A. v. d. Breggen, Banka-
straat 53.
Hendrik-Ido-Ambacht: J. L. Stehouwer,
Veerweg 55.
's-Hertogenbosch: mr. K. Nuts, Heiweg 6,
Vugt wnd. Officier van Justitie.
Heusden: N. Oerlemans, Botermarkt N 103.
Hilversum: H. v. Wijk, Helmerslaan 6.
Holten: H. J. Wansink, Molenaar.
Hoofddorp: A. Vis
Hoogeveen: H. Been (Sleen).
Hoogezand: dr. Lolkema.
Hoorn: Mej. J. C. E. v. Unen, Veemarkt 24B.
Jispinghuizen: C. Meijer (Lokstreek, Gr.)
Kampen: J. D. M. Schlaepfer, Oudestr. 48.
Kennemerland: zie Aerdenhout.
Kloosterburen: de Cock Wilderingh.
Klundert: Y. L. G. Snijder.
Kolhorn: S. Ereebaard, Havenweg G 46.
Kollum: Notaris M. L. Wassenbergh.

Klundert: Y. L. G. Snijder, B 103.
Kortgene: M. J. Noordhoek, Geersdijk, Post
Kortgene.
de Krim (Ommen): R. Groeneveld, dir.
Aardappelmeelfabriek.
Laren (Gld.): R. H. Huender, Arts.
Laren (N.-H.): zie Blaricum.
Leent: D. E. Hekma, Zuurdijk.
Leerdam: Versloot, Hoogstraat 43.
Leeuwarden: Mevr. J. Kooyman-Tissing,
Lijsterstraat 19.
Leiderdorp/Zoeterwoude: S. Schoppe, H.
Rijndijk 26.
Lekkerkerk: J. C. den Oudsten, L. Achter-
weg 22.
Leiden: H. P. Talsma, Breestraat 19.
Lochem: Wed. C. Rees-van Ingen, Fran-
kenlaan 14.
Loppersum: Mevr. Nanninga.
Maartensdijk: J. Stolp, Groene Kan, Utr.
weg 477.
St. Maartensdijk (Zeel.): C. G. Hage.
Maastricht: R. M. E. F. Zevenstern, St.
Lambertuslaan 17.
Markelo: G. J. Berentsen, M 184.
Marum: K. M. Elema.
Maurik: G. J. v. Ommeren, Buitenweg 149.
Meeden: A. van Delder Jr., Landbouwer.
Meppel: Mr. H. K. de Langen, Leon Spre-
ngerlaan 1.
Middelburg: J. Moll, Noordbolwerk 9.
Middelhamis: K. J. Kaptein, Hotel Meijer.
Middelstum: K. Rooda.
Middenbeemster: H. Oostering.
Midwolde (O.L.D.): H. van Delden.
Moordrecht: K. H. Brandt, Burgemeester.
Murmurwoude: P. v. d. Werf.
Naarden-Huizen: R. Derks, Gr. Willem de
Oudelaan 9.
Neede: ter Kulle, Borculoscheweg.
Nieuwbeerta: J. A. Cerbras.
Nieuwe Pekela: Dr. Toxopeüs.
Nieuwer Amstel: H. Th. Hoffmann, Van
IJsselsteinlaan 30.
Nieuweschans: C. Sijpekens.
Nieuwkoop: H. Bodegraven, Huize
„t Anker”.
Nieuwscheemda: J. F. Zijlker.
Nieuwolda: H. R. Dallinga.
Noorddijk: F. Dijkhuis.
Noordwolde: F. Bulthuis.
Numansdorp: J. H. P. de Wilde, Rijks-
straatweg 238.
Nijmegen: J. W. Burki Groenw.weg 226.
Nijverdal: H. J. Vierdag, Trompweg 12.
Oegstgeest: Ir. A. Thomassen, L. de
Colignylaan 14.
Oldeboorn: A. Terpstra, arts.
Oldehoven: T. J. Schuiringa.
Ommen: zie de Krim.
Onderdendam (gem. Bedum): Hr. Hommes.
Oostburg: J. Mijs, Notaris.
Oosterbeek: J. Stark, Hertog Reinaldlaan 9.
Oss: Parré, Dr. Hermanslaan 34.
Oude-Pekela: H. J. v. d. Veen, Unionstr.
Paterswolde: Keizer „De Marsch”.
Pijnacker: H. Iburg, Vlielandscheweg 3.
Raalte: H. de Boer, Stationsstraat.
Renkum: F. A. J. Mesker, Utrechtsche-
straat 90.
Rheden: B. A. Honig, Rozenbosch 2, De
Stee.
Rossum: A. F. v. Goelst Meyer, Burgem.
Rotterdam: N. H. M. van Altena, Oostzee-
dijk 33 A.

Ruinen: Y. Mulder.
Ruurlo: G. Huurneman, Wijk P No. 9.
Rijssen: A. H. ter Horst, Wierdenschew. 116
Rijswijk: J. Haarlem Jzn., Paulus Potter-
laan 21.
Scheemda: A. T. Zijlker.
Schiedam: H. A. M. Roelants, Haver-
schmidlaan 48
Scherpenzeel: G. ten Broek, A 107.
Siddeburen: J. Debema.
Sleen: H. Been.
Sliedrecht: B. Visser, Merwestraat 6.
Slikerkerk: Ir. Bekkering.
Slochteren: J. O. Diekema (Steendam).
Sneek: Dr. J. P. Otto, Leeuwarderweg 50a.
Soest: mevr. J. C. Schortemeijer-Hendrikse,
Stadhouderslaan 22, Soestdijk.
Sommelsdijk: P. v. d. Bij, Dorpsweg B 342.
Stadskanaal: J. Boer, Oosterstraat 18.
Steenderen: A. F. Reichman, dierenarts.
Steenwijk: Notaris L. Volkers, Gasthuisstr.
Strijen: J. van Zon.
Terapel: Hessen.
Terneuzen: J. v. d. Peijl, Schoolplein 21.
Tiel: Korbelijn, hotelhouder.
Tilburg: Mr. J. J. Blöte, Spoorlaan 58.
Tolbert: M. Wieringa.
Uithuizen: A. E. Ebbens.
Uithuizermeeden (Gr.): J. & P. Rijkels
A 415.
Ulrum: K. Oosterboer, Pauserweg.
Usquert: van Bruggen.
Utrecht: Ir. G. G. Boschloo, Bemuurde
Weerd W.Z. 14.
Veendam: A. E. van Linge, Ae Kade 15.
Velp: Ir. A. A. Dobbe, Biesdelschelaan 25.
Velsen: W. Meijboom, van Tuylweg 5
Vlaardingen: J. van Toor Jz., Kon. Wil-
helminahaven Z.Z. 1a.
Vlissingen: J. L. Verhagen, Badhuisstr. 97.
Voorburg: v. Hasselt Jr., Rembrandtstr. 21.
Vriezeveen: H. Tilanus.
Wageningen: Ir. B. Veen, Celebesstraat 1.
Wapenveld: Mr. S. Willinge Gratama,
Laag Erve.
Waperveen: J. Kuiper.
Warffum: G. Mulder Rzn.
Warmond: H. W. Nijman, „Zenith”.
Wierden (Ov.): M. Muller, Nijverdalsche-
weg 90
Wildervank: Mevr. H. C. Everts-Mackeno.
Winsum: R. P. Brons.
Winschoten: Mej. E. L. de Langen, Lief-
kenstraat 53.
Winterswijk: H. Beukenhorst, Wilhelmina-
straat 27.
Woldendorp: A. Bosker (Zomerdijk).
Wijdenes: A. Kooiman, „Op de Trambaan”.
de Wijk (Dr.): B. Luten, Koekange.
IJsselmonde: M. Kooyman.
Zaandam: Drs. A. Bakker, v. Ostadestr. 7.
Zaltbommel: Mr. G. A. van Hulstijn,
Kerkplein 10.
't Zandt: E. E. Clevering.
Zandvoort-Bentveld: G. Tates, Zandvoort-
schelaan 10.
Zeist: Mr. S. H. Krabshuis, Duinweg 5,
Huis ter Heide.
Zevenhuizen: B. L. P. Kok, B 247.
Zierikzee: A. J. v. Leeuwen, Havenp. A 347.
Zuidhorn: J. Bolhuis.
Zutphen: Mr. G. A. Reus, Jac.Damsingel 29.
Zwolle: Notaris A. J. Tom, Burg. van
Royensingel 9.

TOONKUNST
CONSERVATORIUM & MUZIEKSCHOLEN
DIR. WILLEM DUPER
MATH. LAAN 219, GR. HILLEDIJK 253, AVENUE CONCORDIA 105
STRAATWEG 90, HILLEGERSBERG, KERKSINGEL 71, OVERSCHIE

TOELATINGSEXAMENS

24 en 25 Juni voor opleiding Staatsdiploma L.O. en
M.O. en Einddiploma Conservatorium.

Aanmelding vóór 1 Juni Schoolgebouw Mathenes-
serlaan 219, Rotterdam, dagelijkse van 9-5 uur.
Lesgeld theor. vakken . . . v.a. f. 77.- p. jaar
Opleiding Conservatorium . . . f. 369.- p. jaar
Parallel-Examenklasse op Zater-
dagmiddag (voor hen wier werkkring
niet toelaat de gewone klassen te volgen) v.a. f. 110.- p. jaar

In onze Machinefabriek kunnen
wij op het oogenblik nog

DRAAIWERK

uitvoeren:
maximum 8500 m.m. draailengte.

L. SMIT & ZOON
KINDERDIJK

ZEKERHEIDSSTELLING!
BELASTINGEN

ACCOUNTANTSKANTOOR
BERT G. VAN HAARLEM
ACCOUNTANT en BELASTINGCONSULENT

DEN HAAG | ROTTERDAM-C
35 Surinamesstraat 35 | 4a Kon. Emmaplein 4a
Telef. 114253 en 114254 | Telefoon 21530

N.V. JUTE INDUSTRIE

ZWIJNDRECHT

Zakkenhandel en Reparatie-inrichting

N.V. SCHEEPSWERVEN

„PIET HEIN”

BOLNES

en

PAPENDRECHT

*

Dwarshellingen
115 Meter

Droogdok
115 x 30 Meter

ADVERTEERT IN DIT BLAD!

„VOOR WEDEROPBOUW”

ROODZAND-v.d. VLIST-STRIJK

Aannemers van alle voorkomende
Bouw-, Beton- en Grondwerken

Telefoon 33589-30739
Boschpolderplein 27a, Rotterdam

KLOOS

KINDERDIJK

BRUGGEN

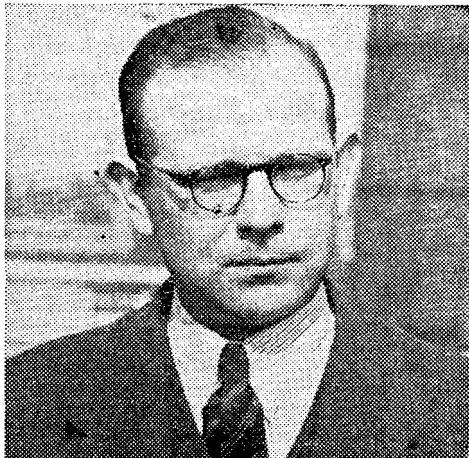
DE KAMERCANDIDATEN

van de Partij van de Vrijheid

Mevr. Fortanier—de Wit

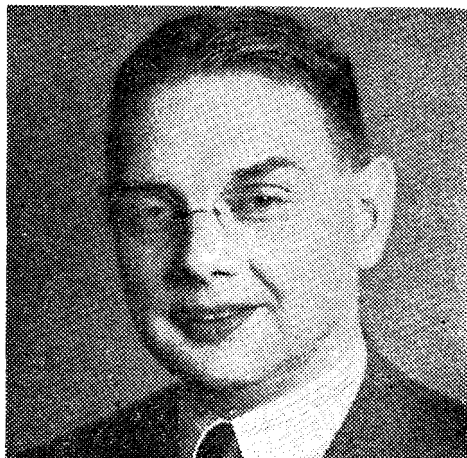
Drs. H. A. Korthals

Dr. S. E. B. Bierema

R. Zegering Hadders

Dr. ir. A. H. W. Hacke

Mr. G. Vonk

Kieskringen 's-Hertogenbosch, Tilburg, Arnhem, Utrecht en Maastricht:

1. Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
2. W. C. WENDELAAR, 's-Gravenhage.
3. A. H. W. HACKE, Voorburg.
4. H. A. KORTHALS, Voorschoten.
5. F. DEN HARTOG, Hoog Blokland.
6. J. M. F. A. VAN DIJK, Amersfoort.
7. Mevr. J. H. TONCKENS—HARDERS, Norg.
8. C. A. van DONSELAAR, Utrecht.
9. L. A. S. J. VAN DER FELTZ, Brummen.
10. W. A. J. VAN DER HURK, Breda.
11. J. R. CLIFFORD KOCQ VAN BREUGEL, Driebergen.
12. A. A. DOBBE, Velp.
13. J. VUYK, Velp.

Kieskringen Nijmegen, Den Helder, Leeuwarden, Zwolle en Groningen:

1. S. E. B. BIEREMA, Usquert.
2. J. M. F. A. VAN DIJK, Amersfoort.
3. J. A. VAN OVERKLIFT, Munnekezijl.
4. P. MERKELIJN, Hilversum.
5. Mevr. J. H. TONCKENS—HARDERS, Norg.
6. R. ZEGERING HADDERS, Emmen.
7. P. H. WUIJSTER, Zaandam.
8. H. R. MULDER, Deventer.

9. F. DEN HARTOG, Hoog Blokland.
10. H. P. BEETS, Nijmegen.
11. B. KRIJT, Diepenveen.
12. P. BLAAUWBOER, Kolhorn.

Kieskringen Rotterdam, Leiden, Dordrecht en Middelburg:

1. H. A. KORTHALS, Voorschoten.
2. Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
3. F. DEN HARTOG, Hoog Blokland.
4. J. L. VERHAGEN, Vlissingen.
5. Mevr. J. B. CH. SJOLLEMA—S' JACOB, Rotterdam.
6. P. MERKELIJN, Hilversum.
7. C. G. HAGE, St. Maartensdijk.
8. A. STEMPELS, Rotterdam.
9. H. C. VAN ECK, Dubbeldam.
10. A. DE HAAN, Alblasserdam.
11. H. A. M. ROELANTS, Schiedam.
12. D. ZIJP, Sliedrecht.

Kieskring 's-Gravenhage:

1. G. VONK, Haarlem.
2. Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
3. A. N. MOLENAAR, Wassenaar.
4. H. A. KORTHALS, Voorschoten.
5. A. H. W. HACKE, Voorburg.
6. J. VAN DIJKEN, 's-Gravenhage.

7. E. G. VAN BISSELICK, Voorburg.
8. J. D. ROS, 's-Gravenhage.
9. D. J. VAN GILSE, 's-Gravenhage.
10. D. W. DETMEYER, 's-Gravenhage.

Kieskringen Amsterdam en Haarlem:

1. A. H. W. HACKE, Voorburg.
2. W. C. WENDELAAR, 's-Gravenhage.
3. Mevr. A. FORTANIER—DE WIT, Amsterdam.
4. J. G. J. C. NIEUWENHUIS, Rotterdam.
5. J. J. KORFF, Amsterdam.
6. FRIEDA LE COSQUINO DE BUSSY, Amsterdam.
7. R. C. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, Heemstede.
8. J. MACHIELSEN, Amsterdam.
9. L. J. J. CARON, Bussum.
10. G. A. DE RIDDER, Beilen.
11. P. W. L. VAN DAM, Amsterdam.

Kieskring Assen:

1. R. ZEGERING HADDERS, Emmen.
2. Mevr. J. H. TONCKENS—HARDERS, Norg.
3. J. M. F. A. VAN DIJK, Amersfoort.
4. G. A. DE RIDDER, Beilen.
5. H. MEYERINGH Jzn., Gieten.
6. L. HAMMINGA, Zuidlaren.

Stemt op lijst 5

WARUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
 Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
 Mr. A. STEPELS, Rotterdam

„slaet
 op den trommele”

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. Losse nummers f 0.14

DE NIEUWE TWEDE KAMER

Eindelijk heeft bevrijd Nederland dan zijn volksvertegenwoordiging mogen kiezen. En kunnen we er tevreden mee zijn? Dit zal nog moeten blijken. De nieuwe Kamer zal moeten toonen dat zij het parlementaire werk aan kan en dat zij tot vorming van een min of meer vaste meerderheid kan komen. In welke richting deze meerderheid moet worden gezocht, leert de verkiezingsuitslag niet. Eén ding staat vast: de Partij van den Arbeid heeft niet 52 zetels gehaald, zooals prof. Schermerhorn eens heeft verwacht, en ook geen 40 zetels, zooals velen in socialistischen kring verwachtten. Zij heeft zelfs minder zetels dan men op grond van de cijfers van 1939 had kunnen verwachten. Dit beteekent, dat de „doorbraak” is mislukt. Het is opmerkelijk, welke conclusies hier uit kunnen worden getrokken; in socialistischen kring eischt men blijkbaar nog steeds het monopolie van herstel en vernieuwing op: „de vernieuwingspolitiek is in gevaar”, zegt men daar, kennelijk niemand anders tot vernieuwing in staat achtende. En in a.r. kring geeft men, helaas, een bevestiging van die opvatting: „van vernieuwing is niets gebleken, men is standvastig bij het oude gebleven”, zoo is daar de reactie; hetgeen een miskennis is van den vernieuwingsdrang in andere partijen. Het is goed, dat dat zoo duidelijk wordt gezegd: we weten nu, wat we aan die kringen hebben.

Het voornaamste resultaat van de stichting van den P. v. d. A. blijkt nu te zijn geweest: enerzijds een vlucht naar het communistische kamp (knap werk van de heeren Schermerhorn, Vorrink enz. ons daarmee op te knappen) en anderzijds een verzwakking van de politiek vrijzinnige gelederen.

De communisten, al even afkeerig van winstbejag als de socialisten, hebben niettemin stevig gewonnen. Zooals wij zeiden: het resultaat van de stichting van de P. v. d. A. met haar op het oog verwaterde socialisme. Maar er zijn ook andere factoren welke de communisten aan hun winst hebben geholpen: zoo de onevenwichtigheid welke bij velen in het na-oorlogsche Nederland wordt aangetroffen en niet in de laatste plaats de bevoorrechte positie, welke de communistische pers van het begin af aan heeft gehad en door den tragen gang van de perszuivering heeft kunnen houden. De tien communisten zullen in de Kamer een waarschijnlijk rumoerig, tijdroovend maar weinig vruchtbaar hoekje vormen.

En wijzelf? Zes zetels heeft de Partij van de Vrijheid. Sommigen hadden meer verwacht, hoofdzakelijk op grond van een nog geenszins perfect gebleken opinie-onderzoek. Zij zijn teleurgesteld, maar vergeten, dat zes zetels voor een nieuwe partij niet zoo weinig is. Wij kunnen tevreden zijn, ofschoon niet voldaan.

Wel wordt er nog allerlei raars van ons verteld. Bijv. dat samenwerking met ons

natuurlijk onmogelijk of ongewenscht zal zijn; aldus heeft men in de a.r. en r.k. pers kunnen lezen. Op zichzelf is het niet zoo vreemd dat dergelijke dingen worden geschreven: men voelt zich tegenover een nieuwe partij wat onwennig. Men zal echter aan ons moeten wennen.

De confessioneele partijen hebben overigens een bewonderenswaardige standvastigheid getoond. De anti-revolutionairen zijn na hun onnatuurlijke Colijn-hausse terug op hun normale peil, de chr.-hist., die op het eerste gezicht verbrokkeld schenen, zijn tot veler verbazing ongeschonden uit den strijd gekomen: de groepen-Van Rijn, -Van Walsum en -Krijger bleken numeriek niet van voldoende beteekenis. Alleen de r.k. hebben een veertje moeten laten, ondanks hun zetelwinst; deze

had n.l. groter moeten zijn als elke katholieke op de K.V.P. had gestemd.

Bij dit alles moet men in aanmerking nemen, dat ons volk een gruwelijken oorlog heeft doorstaan en bovendien, dat het kiezerscorps voor ongeveer 30 pct. vernieuwd is. Onder deze omstandigheden is het des te opmerkelijker, dat in het politieke leven de verhoudingen niet eens zoo ingrijpende wijzigingen hebben ondergaan. De oude stroomingen zijn vrijwel ongeschonden blijven bestaan; wat niet wegneemt, dat die stroomingen met den tijd kunnen zijn meegegaan en nieuwen inhoud hebben kunnen krijgen door de loutering van nieuwe en harde belevenissen. De communistische groei is kennelijk iets wat minister Lieftinck „onoirbaren aanwas” zou noemen, immers een resultaat van den oorlog, die zoo velen uit hun lood heeft geslagen. De stichting van de Partij van den Arbeid heeft tot verdere vertroebeling in den linkervleugel geleid. Maar met

vreugde kunnen wij constateeren dat de nieuwe banen van de politieke vrijzinnigheid ook in het verjongde kiezerscorps door een vaste kern zijn gevolgd, een kern, welke altijd nog voor uitbreiding vatbaar, doch gezond en levensvatbaar is.

* * *

Men kan er over twisten hoe de uitspraak van de kiezers ten opzichte van de regering-Schermerhorn moet worden geïnterpreteerd. De oppositie-partijen, d.w.z. de Partij van de Vrijheid, de a.r., de c.h. en de staatk. ger. — de communisten zijn door dik en dun in de oppositie zoolang er geen communistische regering is — hebben zich goed gehouden. De Katholieke Volkspartij heeft geen schade van betekenis opgelopen; het is alleen maar de vraag, in hoeverre men haar tot de oppositie mag rekenen. Zeer zeker is dit wel het geval, voor zoover men de regering ziet als een geheel, waar het socialisme van de P. v. d. A. zijn stempel op heeft gedrukt. Maar van het kabinet-Schermerhorn maken ook eenige katholieken deel uit. Zoo wordt het wat moeilijker uit te maken, hoe de r.k. tegenover de regering staan; in het noodparlement is deze moeilijkheid dan ook meer dan eens gebleken. Men kan deze zaak van alle kanten bekijken, maar zonder duidelijke uitspraak van de r.k. zelf komt men er niet uit.

Wel staat dit vast, dat de kiezers zich in meerderheid kennelijk hebben uitgesproken tegen het streven van de Partij van den Arbeid. Zooeven schreven wij reeds, dat de P. v. d. A. haar stempel op deze regering heeft gedrukt. En hieruit is dus de conclusie te trekken dat een nieuw kabinet, al zou het vrucht van een roomsch-roode samenwerking worden, toch een geheel ander karakter zal moeten dragen dan het kabinet-Schermerhorn. Deze negatieve begrenzing wordt door den stemuitslag aan een nieuwe regering gegeven. Het lijkt nutteloos verdere bespiegelingen te houden over mogelijkheden van kabinetsformatie. De opdracht zal — dit ligt voor de hand — om te beginnen worden gegeven aan een katholiek. Op welke basis deze iets zal trachten te bereiken, is niet van tevoren te zeggen. In elk geval komt het ons voor, dat er nog mogelijkheden zijn om op zeer brede basis tot overeenstemming te komen, opdat een kabinet worde gevormd, dat Nederland door den nood heen helpt zonder van deze gelegenheid gebruik te maken om den opbouw van staat en maatschappij in principiele, slechts door een minderheid toegejuichte banen te leiden.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — Onze volksvertegenwoordigers — Waar wij ons tegen verzetten — Van het schoolerf — De middenstander kan alleen in vrijheid zelfstandig blijven — Persvrijheid — Dagboek van Nederland — Groote vrijmoedigheid — Principieel blijven! — De kandidaten van de Partij van de Vrijheid voor de Prov. Staten — Eenige citaten — Poekoelan Tamboer.

OOK OP 29 MEI

voor Vrijheid, Verantwoordelijkheid en Verdraagzaamheid

De Partij van de Vrijheid heeft thans haar afgevaardigden in de Tweede Kamer. Maar ook in andere vertegenwoordigende lichamen hoort onze stem voor vrijheid, verantwoordelijkheid, verdraagzaamheid en sociale gerechtigheid te klinken. Ook in andere vertegenwoordigende lichamen zal gewaakt moeten worden voor de vrijheid, voor den rechtsstaat, voor menschaardigheid.

In de Eerste Kamer zullen wij evenzeer als in de Tweede vertegenwoordigd moeten zijn. Deze Eerste Kamer wordt gekozen door de Provinciale Staten. De verkiezing van de Provinciale Staten wordt op Woensdag 29 Mei gehouden. De kiezer, die in verantwoorde vrijheid voor sociale gerechtigheid wil strijden, zal ook dan zijn stem op een der kandidaten van de Partij van de Vrijheid uitbrengen.

Behalve het kiezen van Eerste Kamer hebben de Provinciale Staten in de provincie een wetgevende en een besturende taak. Ook kiezen zij in elke provincie uit hun midden het college van Gedeputeerde Staten: het dagelijksch bestuur der provincie, rechter in bestuurszaken en toezichhoudende op de gemeenten. Vooral dit laatste is belangrijk, in het bijzonder in financieel opzicht, gezien de te verwachten samenstelling van menigen gemeenteraad.

Men zal dus op 29 Mei a.s. weten, op welke lijst men zijn stem dient uit te brengen: op de lijst van de

PARTIJ VAN DE VRIJHEID

in Groningen	lijst 3
in Friesland	lijst 4
in Drenthe	lijst 5
in Overijssel	lijst 2
in Gelderland	lijst 3
in Noord-Holland	lijst 8
in Zuid-Holland	lijst 3
in Utrecht	lijst 5
in Noord-Brabant	lijst 5
in Zeeland	lijst 1

Buitenlandsch overzicht

Als Parijs mislukt wordt Suez opgeheven

Op de Parijsche conferentie was men overeengekomen om langs het probleem Duitsland heen te loopen. Wel brandde Bidault van verlangen om van deze unieke gelegenheid, dat de vier grooten der wereld bijeen waren, gebruik te maken om Frankrijks standpunt nog eens heel duidelijk uiteen te zetten. Ook Bevin en Byrnes vonden het hoog tijd, dat men het eindelijk eens werd, zoo niet over het staatkundig, dan toch over het economisch aspect van Duitsland.

Zoals het nu was: in vier waterdichte schotten verdeeld, de industriële gebieden zonder voedsel en de voedselproducerende gebieden zonder grondstoffen, ging het niet verder. Maar Molotow vond, dat Duitsland heelemaal geen urgent probleem was. De overeenkomst van Potsdam bestond toch? Als men zich daar nu maar aan hield dan ging het heusch wel. Hij vergat daarbij, dat Frankrijk, geen deelgenoot bij die overeenkomst geweest zijnde, haar nakoming belette en dat zij uit dien hoofde alleen al herziening behoefde. Tenslotte stemde hij toe in een bespreking van het Duitse probleem aan het einde van de eigenlijke conferentie. Bij deze bespreking hield hij zich merkwaardig stil. Van eenige goed- of afkeuring van Frankrijks pleidooi voor deeling van Duitsland, liet hij niets merken. Maar toen Byrnes met een plan aankwam, dat nu de grondslagen legde voor een zeer spoedige (12 November a.s.) definitieve regeling van Duitsland, waarbij hij er van uit ging, dat Duitsland als geheel werd beschouwd, toen liet Molotow botweg zijn veto hooren. Hierop zakte de conferentie in elkaar.

Rusland wil zich niet vastleggen.

Niet dat Rusland tegen een Duitse eenheid is. Reeds eerder is hier betoogd, dat Rusland, hoewel het er zich nog nooit officieel over heeft uitgelaten, voor een gecentraliseerd Duitsland is, mits het dan zijn aansluiting bij het Russische Oost-Europeesche blok zoekt en alle sentimentele banden met het Westen afsnijdt. De vrees, dat Amerika's plan een Westersch georiënteerd Duitsland beoogde, was een der redenen waarom Molotow zich ertegen verzette. De tweede reden is deze, dat Rusland niet houdt van definitieve regelingen. Een 25-jarig garantie-verdrag, zooals Byrnes in het begin der conferentie had voorgesteld, belemmert Rusland te veel in zijn vrijheid van handelen. Het wil de dingen vloeiende houden, tenzij het, zooals in den Balkan, er de hegemonie over heeft. Achterdocht kan deze Russische politiek zoo interpreteren: Rusland heeft er baat bij om in de landen, waar het (nog) geen invloed heeft, den chaos te bevorderen. De hieruit ontstaande verarming drijft miljoenen in de armen van het communisme.

Oostenrijk sleutelstelling.

Over Oostenrijk wilde Molotow heelemaal niet spreken. Logischerwijze had hij gelijk. Wij kunnen al niet opschieten met vijf vredesverdragen, zoo redeneerde hij, waarom moet er dan nog een zesde bijkomen? Maar dat was de werkelijke reden niet. Als men het over Oostenrijk eens wordt, dan zal de bezetting van dat land opgeheven moeten worden. En als de bezetting opgeheven wordt, dan is er geen reden meer om troepen te houden in Italië, Hongarije, Roemenië en Bulgarije, want die dienen (wanneer met die landen vrede is gesloten) alleen tot het in stand houden van de verbindingen met de bezettende legers in Oostenrijk. Dit is het punt waar het om draait: als Oostenrijk ontruimd wordt, dan moet Italië ook ontruimd worden. Amerika en Engeland willen niets liever. Maar dan moeten ook de Donaulanden ontruimd worden en dat wil Rusland kennelijk niet. Daarom wil Rusland niet over Oostenrijk spreken.

Zoo is men ter conferentie tot dusverre eigenlijk maar tot twee besluiten van wijdere strekking kunnen komen. En deze twee beslissingen zijn juist genomen, omdat men ze van mindere betekenis achtte. Zuid-Tirol en Transsylvanië vielen volgens de confererenden onder de rubriek „grenscorrecties”.

Terwijl een conferentie, waar de toekomst van op z'n minst een werelddeel van afhangt, dreigt af te springen op de kwestie van het toewijzen van enkele tienduizenden meer of minder aan Italië of

Zuidslavië, laat dezelfde vergadering in alle gemoedsrust tweehonderdduizend Oostenrijkers onder Italiaansch en anderhalf miljoen Hongaren onder Roemeensch bewind. Hier blijkt wel zeer duidelijk uit dat degenen, die over Europa's lot beslissen moeten, allermintst uitgaan van de gerechtvaardigde verlangens der bevolking van streken, die voor hen ruilobjecten vormen van dezelfde orde als dollars en oorlogsschepen.

Zuid-Tirol en Transsylvanië.

Over Zuid-Tirol, dat niet alleen van sentimenteel belang voor Oostenrijk is, konden de mogendheden het gemakkelijk eens worden: Italië mocht er niet al te bekaaid van af komen, vonden de Westersche machten, die met hun strategische positie in de Middellandsche Zee hadden

Pisjavari, de premier van de Azerbeidsjaansche regeering.

rekening te houden; vond ook Rusland dat zijn invloed in dat land (door middel van de Italiaansche communistische partij) reeds verzwakt had door de zware eischen, die het aan Italië stelde en aan den anderen kant trouwens niet tevreden was met het clericale Oostenrijk. Hoe de Zuid-Tirolers zelf en in tweede instantie de Oostenrijkers er over dachten, was geen punt van overweging, evenmin de mogelijkheid, dat aan de Anschlussgedachte door deze beslissing slechts meer voedsel wordt gegeven.

Over Transsylvanië wilden de Avondlanders zich maar niet al te druk maken. Deze kwestie betrof een geschil tusschen twee landen, die beide evenzeer in Ruslands greep waren. Wel had Engeland destijds sympathie voor Hongarije's verlangens gehad (Rothermere in 1926, Churchill in 1940), maar een partijtrekken zou nu te veel gelijken op een zich bemoeien met andermans, d.w.z. Ruslands, zaken. Rusland zal op „goede gronden” het besluit genomen hebben, Transsylvanië aan Roemenië toe te wijzen.

Hoezeer ook andere oplossingen gerechtvaardigd en ook mogelijk zouden zijn geweest, het zou onder de gegeven omstandigheden, waarin, zooals in deze regelen reeds enkele weken geleden werd opgemerkt, geen enkele kwestie naar eigen mérites wordt beoordeeld, onverstandig zijn geweest van beide kwesties „major issues” te maken.

Schijnbare scrupulositeit.

Het geharrewar over de Morganlijn, de Wilsonlijn, de Trumanlijn en welke andere demarcatiëlijnen er nog meer over het Istrische schiereiland te trekken zijn, schijnt in tegenspraak te zijn met het forsche zetten van een streep onder pijnlijke kwesties als de Zuid-Tirolsche en de Transsylvanische. Maar ook hier gaat het in werkelijkheid evenmin om de belangen, laat staan de verlangens, van de bevolking van Istrië. Het gaat hier om de vraag, hoezeer ook gecamoufleerd door ethnologische motieven: moet Rusland een haven aan de Middellandsche Zee krijgen? Want dat het daar op neer komt, als Triëst aan Zuidslavië toegewezen wordt, daar maakt niemand zich illusies over. Dit wil Engeland voorkomen en ook Amerika, ja dit zelfs met nog meer kracht, als men tenminste

alleen afgaat op de door de Amerikanen gepropageerde Italiaansch-Zuidslavische grenslijn, die van alle vier de voorstellen het meest Oostelijk loopt.

Triëst en Midden-Europa.

Naast dit negativisme echter stellen zij het plan om Triëst's haven te internationaliseren. Dit houdt nauw verband met de Amerikaansche gedachte van de vrije vaart op Europa's groote rivieren (in dit geval dus den Donau) en is dus te zien in het kader van een grooten tegenzet tegen Ruslands gesloten economische ordening van Zuid-Oost Europa. In beide plannen neemt Triëst's haven een onmisbare plaats in. Waarom zijn deze twee plannen niet te combineren? Een intense economische samenwerking tusschen alle Donaulanden ligt voor de hand, lag voor de hand, toen in 1918 het Habsburgsche rijk uiteen viel. Toen echter was de kleine Entente slechts om één ding bezorgd: Hongarije en Oostenrijk klein te houden. Nu echter Rusland in deze streken zijn overwegenden invloed doet gelden, is deze integratie mogelijk, is zij trouwens reeds in de maak. Maar waarom zou zij niet gepaard kunnen gaan aan een internationaal beheer over de geheele Donau-vaart? Zoo zou de Donau worden tot een band, die Oost- en West-Europa bindt.

In dit Amerikaansche plan ziet Rusland echter het gevaar van infiltratie in Oost-Europa van krachten, die op den duur Ruslands veiligheid zouden kunnen ondermijnen. Het plan is ongetwijfeld idealistischer dan het Russische Donauplan. Vandaar dat Rusland niet met zooveel woorden zich er tegen zal kunnen verzetten. Het zal echter alles doen het te voorkomen. Op het oogenblik tracht het het op de lange baan te schuiven, zooals het de Amerikaansche plannen voor Duitsland op de lange baan schuift.

Hoeveel Rusland aan Triëst gelegen is, blijkt uit Molotow's terugkrabbeling inzake Tripolitanië. Het eischt nu niet meer een trusteeship over deze voormalige Italiaansche kolonie voor zich op. Het stelt zich tevreden met een Italiaansch beheer, mits echter het zijn zin krijgt waar het Triëst betreft.

De toekomst van Libye.

Rusland was trouwens in een moeilijk parket gebracht door Bevin's voorstel om aan de Italiaansche koloniën in Noord-Afrika de onafhankelijkheid te verleen. Vooruitstrevender kon het niet en het vooruitstrevende Rusland kon dan ook niet anders doen dan achter dit plan een doortrapte Engelsche imperialistische politiek te zien. Molotow zei dat dan ook heel openlijk. Hoe boos zou hij echter geweest zijn, als Engeland hem hetzelfde in de schoenen zou hebben geschoven bij zijn streven naar Azerbeidsjans „onafhankelijkheid”!

Maar ook Frankrijk zou zich niet geheel gerust hebben gevoeld, indien men besloten had Bevin's voorstel te aanvaarden. Tunisië grenst aan Tripolitanië en een ontwikkeling in het eene land gaat niet ongemerkt in het andere voorbij. In dit geval zou er nog meer reden tot ongerustheid zijn, daar de ongekroonde koning van Libye, emir Mohammed Idris el-Mahdi es Senoessi, leider is van een secte, die honderdduizenden aanhangers heeft in Libye, maar ook in Tunisië, trouwens in geheel Mohammedaansch Afrika. Met hem heeft Engeland in 1940 een verbond gesloten en aan hem heeft het beloofd, althans Cyrenaïca voorgoed van Italiaansche heerschappij te verlossen. Volgens de laatste berichten zou Engeland willen toestemmen in een Italiaansch beheer over Tripolitanië, doch Cyrenaïca wil het, gebonden als het zich gevoelt door zijn beloften, er buiten laten. Tobroek, zoo zeide Bevin, beteekent voor de Engelsen evenveel als Stalinograd voor de Russen. Ongetwijfeld zal Engeland bij het toekennen van onafhankelijkheid aan de Senoessi zijn voorwaarden stellen en Tobroek zal daarbij een rol spelen. Niet toevallig is deze plaats zoo dikwijls in de oorlogscamoufleur's genoemd.

Het Suez-kanaal.

De noodzaak om uit te kijken naar nieuwe bases klemt des te meer, nu Engeland verklaard heeft zijn troepen uit Egypte te zullen terugtrekken. Dit besluit heeft veel stof doen opwaaien. Het ziet er naar uit alsof Engeland een strategisch punt gaat opgeven, dat voor zijn eigen behoud van vitaal belang is. Heeft in de donkerste dagen van Albion's bestaan, in den zomer van 1940, Churchill niet de eenige pantservedivisie, die er was om het Britsche eiland tegen een Duitse invasie te beschermen, naar Egypte gezonden? Hij achtte dus de bescherming van het Suez-

kanaal een kwestie van dezelfde orde als de bescherming van het moederland. En nu geeft een Labour-regering dit levensbelang zoo maar op!

Het besluit is evenwel volkomen verantwoord. Ethisch, omdat de Egyptenaren baas in eigen huis willen zijn, het recht hebben het te zijn en het ook kunnen zijn. Strategisch, omdat in een tijd van atoombommen en racketprojectielen een nog zoo sterke bewaking van het Suez-kanaal dit toch niet tegen vernietiging vrijwaart. Voeren in de eerste drie jaren van den oorlog niet alle schepen toch al om de Kaap? En tenslotte politiek, omdat allereerste voorwaarde voor de veiligheid is het voldoen aan de redelijke verlangens van een volk. De Egyptenaren, die slechts één wensch kennen: volkomen onafhankelijkheid, zullen op den duur een gevaar voor Englands veiligheid vormen, indien aan dien wensch niet voldaan wordt. Den voorstanders van de Franse politiek ten opzichte van Duitsland, wordt deze stelling ter overweging gegeven. Wij leven in een tijdperk niet alleen van atoombommen, doch ook van ideologieën. Het gebruik zoo van het een als van het ander moet voorkomen worden.

Het kanaal is ongetwijfeld voor het Britsche Rijk van het grootste belang. De Engelsche onderhandelaars te Kaïro zullen dan ook de ontruiming van het land zoo duur mogelijk verkoopen. Zooals Le Monde het uitdrukt: Engeland zal niet de buit laten ontsnappen om een schim na te jagen.

Maar ondanks dat al is het kanaal niets, als niet Noord-Afrika en het Midden-Oosten „veilig” zijn. Wij hebben dat ervaren, toen Rommel bij El Alamein stond. In dat besef heeft Engeland zich verzekerd van bases in Transjordanië en ontleent het aan de voortdurende (ja steeds sterker wordende) tweedracht het recht om in Palestina te blijven, welk overeenkomstig recht het in Britsch-Indië langzamerhand als een last, waarvan het zich ontdoen wil, gaat beschouwen.

Duister spel in Perzië.

Maar verder dan Palestina en Transjordanië liggen Englands veiligheidsgrenzen. Zij raken Ruslands werkelijke grenzen. Vandaar dat het in het duistere spel in Azerbeidsjan een indirecte bedreiging moet zien. Rusland heeft, naar het schijnt, deze provincie van het Perzische Rijk nu eindelijk verlaten, maar de facto maakt het weinig verschil uit. Een Azerbeidsjaansch leger met of zonder Russische officieren, maar in ieder geval uitgerust met Russisch materiaal, heeft zijn plaats ingenomen. Dat het iets meer wenscht dan alleen maar autonomie voor de provincie Azerbeidsjan in den Perzischen staat, blijkt uit het verdrag, dat de autonomistische regeering gesloten heeft met de „regeering” van Koerdistan, waarvan wij nu voor het eerst vernemen. Dus ook de Koerden hebben zich tot een zelfstandigen staat verheven, ja hun leger is zelfs aan het vechten met afdelingen van het Perzische leger. Met succes, volgens een communiqué van hun „hoofdkwartier”. Zou deze Koerdische activiteit beperkt blijven binnen de grenzen van den Perzischen staat? Koerden leven er immers ook — en in grooten getale — in Irak (in het oliegebied van Mosoel), in het Zuid-Oosten van Turkije en in Syrië en in deze landen is de behandeling, hun door het heerschende volk aangedaan, niet altijd even kiesch geweest. Bovendien is er nog een splinter van dit nomadenvolk in de Sowjet-Unie woonachtig. De oplossing van het minderhedenvraagstuk door de Sowjets is voorbeeldig, zoodat alleen om die reden al van dat gedeelte van Rusland een groote aantrekkingskracht kan uitgaan.

Een reusachtig kansspel.

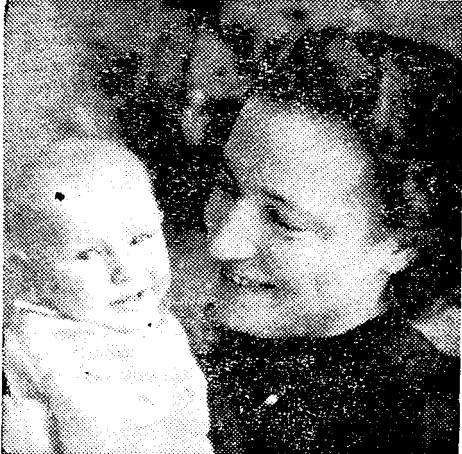
Wat kan Engeland hier tegenover stellen? Tot een imperialistische machtspolitiek, zooals Rusland die bedrijft, is het niet in staat, al was het alleen wegens het gebrek aan menschenmateriaal. Zijn betrekkelijke zwakte dwingt het een ethische politiek te voeren, in overeenstemming met de beginselen van de Vereenigde Naties. In dat kader moet het, uit lijfsbehoud, de gezindheid der volkeren trachten voor zich te winnen.

Het is een reusachtig kansspel, een speculeeren op de ingeboren dankbaarheid van den mensch. Hier geldt een variant op het verheven woord: zoo wie de macht zal verliezen, die zal haar behouden, m.a.w. wie een machtspolitiek opgeeft, verwerft moreel prestige. Twee opmerkingen zijn hierbij te maken: 1. de macht (in de meest letterlijken zin des woords) is men inmiddels toch maar kwijt; 2. zal het morele prestige nog gelding houden in een wereld, die hard op weg is andere maatstaven van goet en kwaad te aanvaarden?

ONZE VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

ZOOALS in de dagbladen reeds is meegedeeld zijn voor de Partij van de Vrijheid in de Tweede Kamer gekozen: mevr. A. Fortanier-de Wit, mr. G. Vonk, dr. ir. A. H. W. Hacke, dr. S. E. B. Bierema en drs. H. A. Korthals. Onze gelukwensen! Om den zesden zetel moet nog worden geloot tusschen mr. W. C. Wendelaar en den heer F. den Hartog.

Onze vrouwelijke afgevaardigde, mevr.

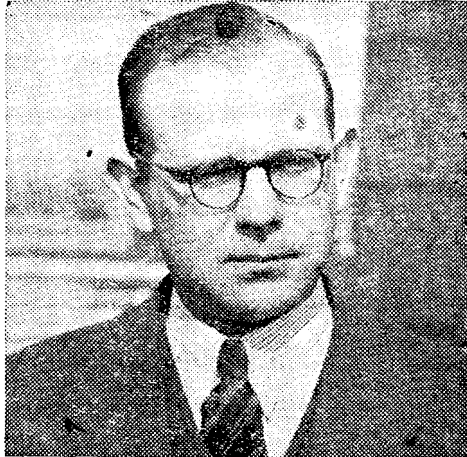

Mevr. Fortanier—de Wit

Dr. S. E. B. Bierema

Fortanier, is na de H.B.S. en de normalschool te hebben doorlopen, bij het lager onderwijs werkzaam geweest, eerst te Rotterdam, later in Den Haag. Reeds op jeugdigen leeftijd maakte zij deel uit van het hoofdbestuur van den Bond van Jong-Liberalen. Ook is zij lid van het dagelijks bestuur van Eenheid door Democratie geweest. Eenige malen heeft zij prae-adviezen uitgebracht voor den Nationalen Vrouwenraad. In 1939 werd zij in den gemeenteraad van Rotterdam gekozen. Sinds 1943 heeft zij meegewerkt met de groepen die vernieuwing van het vrijheidsbeginsel beoogden en zoo behoorde zij ook tot het initiatief-comité tot oprichting van de Partij van de Vrijheid.

Drs. H. A. Korthals

Mr. Vonk is onze Indische specialist. Van 1913 tot 1938 is hij bij de rechterlijke macht in Indië werkzaam geweest, laatstelijk als procureur-generaal bij het Hoog-gerechtshof van Ned.-Indië. Van 1931 tot 1934 was hij regeringsgemachtigde bij den Volksraad voor zaken van openbare rust en orde. In 1930 werd hij ter beschikking gesteld van den gouverneur van de Straits-Settlements, sir Cecil Clementi.

Dr. ir. Hacke werd in 1921 inspecteur van den arbeid te Utrecht; elf jaar later werd hij tot directeur-generaal van den

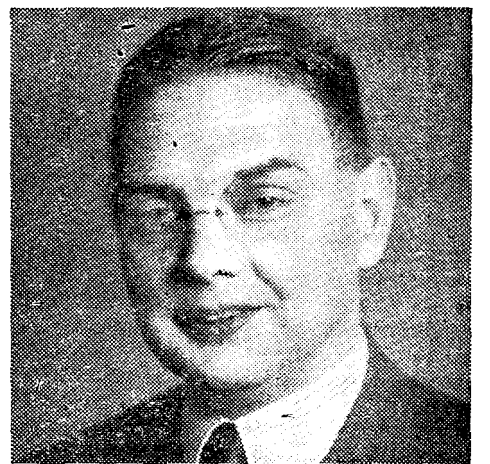
arbeid benoemd. Van de andere functies, welke hij heeft bekleed, noemen wij het lidmaatschap van den Hoogen Raad van Arbeid, den Economischen Raad, de Rijkscommissie voor Werkverruiming. Hij is mede-oprichter van de Stichting van den Arbeid.

Onze landbouwspecialist is dr. S. E. B. Bierema. Na zijn studie wijdde hij zich aan den practischen landbouw en nam hij met toewijding deel aan het landbouw-vereeningensleven. Zoo is hij voorzitter geweest van de Groninger Maatschappij van Landbouw en bestuurslid van het Kon. Ned. Landbouwcomité. In verscheidene staatscommissies heeft hij zitting gehad. Sedert

gelijk enkele anderen, de openbare journalistiek en kwam hij te werken aan het departement van handel en nijverheid. Na de bevrijding keerde hij in de journalistiek terug, bij de Nationale Rotterdamsche Courant. In November 1945 werd hij in de Tweede Kamer van het noodparlement benoemd in de vacature-dr. I. H. J. Vos. Gelijk bekend heeft hij deel uitgemaakt van de Parlementaire Commissie Nederlandsch-Indië.

Mr. G. Vonk

Dr. ir. A. H. W. Hacke

1922 is hij lid van de Tweede Kamer, laatstelijk als voorzitter van de liberale fractie.

Tenslotte onze mede-hoofdredacteur, drs. H. A. Korthals. Hij is, gelijk mevrouw Fortanier, afkomstig uit het Jong-Liberale kamp en maakte ook deel uit van het initiatief-comité tot oprichting van onze partij; hij kan als een der eersten genoemd worden in het streven naar de stichting van een partij als de onze. Na zijn studie, in 1936, werd hij als redacteur aan de Nieuwe Rotterdamsche Courant verbonden. In 1940, na den Duitschen inval, verliet hij,

Waar wij ons tegen verzetten

Er zijn veel mensen, en tot die mensen reken ik ook mijzelf, die bewondering hebben voor den moed, de onbaatzuchtigheid en het gevoel van verantwoordelijkheid, waarmee het huidige ministerie zijn taak begonnen is. Ja, men kan zelfs van meening zijn, dat geen ander dan onze minister-president met zijn naaste medewerkers in staat geweest zou zijn om met betrekkelijk zoo weinig schokken en wrijvingen ons volk door het eerste gedeelte van de overgangperiode heen te helpen, die ons uit den door de bezetting veroorzaakte geestelijken en materieelen chaos moet brengen naar een werkelijke, op Nederlandsche traditiën gegrondveste samenleving.

Men kan eerbied hebben voor den ernst en de wijsheid en den moed, die een man als Schermerhorn bezielen, wanneer hij de kwalen van den tijd blootlegt en de algemeene richtlijnen aangeeft, welke door elke regering gevolgd zullen moeten worden om aan de gevaren te ontkomen, die door de ontwikkeling van de technisch-organisatorische mogelijkheden tot destructie en ondergang worden opgeroepen.

En men kan niettemin er diep van overtuigd zijn, dat een gezonde, principiële doch loyale oppositie tegen den practischen koers, dien het huidige ministerie vaart, dringend noodzakelijk is.

Het komt in de practische politiek, die de inzet is van de verkiezingen, niet aan op controversen van de hoogste principiële orde, althans niet bij het verschil tusschen den minister-president en ons. Over de waarden, die wij aan den mensch als doel (en niet als middel) van alle staatkundige bemoeienis toekennen, be-

staat tusschen ons geen verschil van meening. Het gaat bij ons beiden om de waardigheid en vrijheid van den mensch en niet, als bij het Russische communisme en bij het fascisme, om de collectiviteit.

Maar ons verschil ligt in het middel om die menschelijke waardigheid en vrijheid na te streven.

Zeer in het kort gezegd is het verschil dit, dat wij, de leden der Partij van de Vrijheid, van oordeel zijn, dat het middel van de staatsmacht niet en nooit leiden zal tot die menschelijke vrijheid en waardigheid, die wij als doel moeten nastreven.

Wij stellen ons op de basis der gegeven werkelijkheid en we zijn dus realist genoeg om te erkennen, dat onder de bestaande omstandigheden een grotere mate van ingrijpen van overheidswege in het economisch leven noodig is dan we dat voor dezen tijd hebben aanschouwd.

Maar wij zien dat ingrijpen zonder enthousiasme, en ons staan steeds voor oogen de groote gevaren, die het versterken van de macht en het vergrooten van de bemoeienis van den staat onvermijdelijk te voorschijn roepen.

In de memorie van toelichting op het ontwerp van wet tot vaststelling van een nationaal welvaartsplan wordt de vraag gesteld: „dient ook na de liquidatie der talloze noodmaatregelen van overheidswege bewuste leiding aan het economische leven te worden gegeven?”

En dan wordt geantwoord: **het is niet twijfelachtig, dat dit geboden is.**

Deze opvatting nu is niet de onze en tegen de uit deze opvatting voortvloeiende

politieke consequenties komen wij in oppositie, want kennelijk is bedoeld een leiding van boven af, een kneden van het bedrijfsleven door de handen van de overheid.

In die richting mag naar onze meening niet gestuurd worden, dien koers willen wij niet volgen. Wij begrijpen zeer wel, dat ter bestrijding van zich ontwikkelende schadelijke uitwassen overheidsingrijpen niet altijd vermeden kan worden, in het bijzonder waar het misbruik van monopolieposities betreft. Wij begrijpen, dat bedrijfsorganisatie veelal niet kan worden gemist, maar deze kome dan voort uit het bedrijfsleven zelf. Maar wij verwerpen principieel den koers, die voert naar het gebruiken van het machtsinstituut, dat de staat in wezen is, om het economische leven te leiden. Wij verwerpen dat, omdat wij dat gebruik van het economische leven **ondoelmatig** achten, want het leidt onze

inziens niet tot de „grootste nationale economische prestatie” die dezelfde memorie van toelichting ervan verwacht.

Maar wij verwerpen het vooral omdat dit ingrijpen op economisch gebied, als doel gesteld en consequent uitgevoerd, naar onze meening moet en zal leiden tot ingrijpen in het leven van de persoonlijkheid zelve; dan zal van boven worden opgelegd wat de tijdelijk bestaande en uit gewone mensen samengestelde overheid als levensgedrag van de „onderdanen” wenschelijk acht. En dan gaan we naar onze meening onvermijdelijk in de richting van die overheersching van de collectiviteit boven de persoonlijkheid, die we in het fascisme en 't Russische communisme verderfelijk en den mensch onwaardig achten. Hier komen wij, principieel en practisch, in oppositie.

S. H. S.

PARTIJ VAN DE VRIJHEID

OPENBARE VERGADERING

te ROTTERDAM

op MAANDAG 27 MEI, 's avonds 8 uur, in de SCHIPPERSBEURS (achterzijde Beursgebouw)

Hier zullen spreken drie kandidaten voor de Prov. Staten van Zuid-Holland, n.l.

Mevrouw H. D. EVERTS—Goddard

Mr. A. F. POGGENBEEK

GERRIT VAN STOLK Jr.

AN HET SCHOOLERF

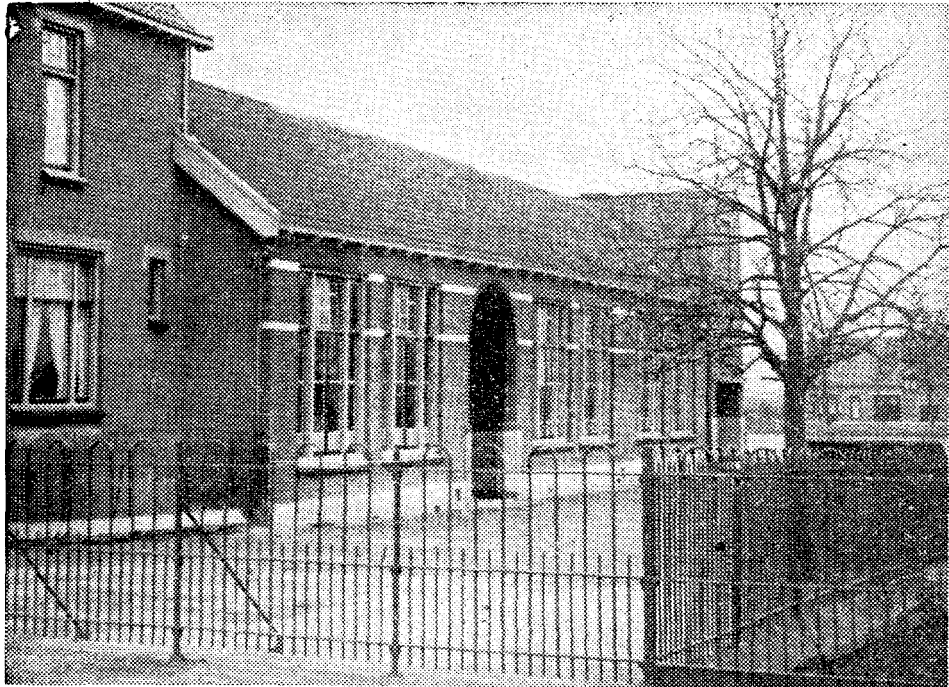
Het streven naar meer vrijheid voor onderwijzers en leerlingen

Wat is het kenmerkende van de veel esproken onderwijsvernieuwing? Het almeene streven naar meer vrijheid voor en onderwijzer en de leerlingen!

In een tijd, waarin men enerzijds een streven opmerkt om van bovenaf het maat-

wijsvernieuwing ter sprake komt, zal het gewenscht zijn ook aan dit onderdeel aandacht te wijden.

Meer vrijheid voor de kinderen. Het strenge klassikale stelsel — gelukkig nergens in dien strengen vorm meer toege-

schappelijke leven te regelen, zien we in de onderwijswereld — wonderlijke tegenstelling — allengs het verlangen duidelijker vorm aannemen, los te komen van de precies beschreven wegen. In de achter ons liggende jaren heeft de Nederlandsche onderwijzer een zeer beperkte vrijheid bij zijn onderwijs geven gekend. Hij was gebonden aan een lesrooster en een omschreven leerplan. Sommige autoriteiten stelden den eisch, dat de leerstof en de gebruikte boeken zoo nauwkeurig en uitvoerig mogelijk in het leerplan omschreven en opgesomd zouden worden. De plichtsgetrouwe onderwijzer — en het blijkt, dat dit deel van ons volk al zeer plichtsgetrouw is — volgde stipt zijn lesrooster en leerplan. Hij riskeerde allerminst een terechtwijzing van de inspectie. En dit bracht hem ertoe, ook dan, wanneer afwijking eigenlijk verantwoord geweest was, den afgebakenden weg precies te volgen. Van bladzijde tot bladzijde, van som tot som, met uiterste plichtsbetrachting, volgde de leerkracht zijn boekje.

Daaraan wil men een einde zien. Niet aan de plichtsbetrachting tegenover het kind, maar aan het slaafs volgen van het boekje. Een prijsenswaardig streven in een tijd, waarin men, zooals we reeds zeiden, op ander terrein niet wars schijnt te zijn van een „geleid“ leven.

Zooals voor den leider van een zaak of bedrijf een zoo groot mogelijke vrijheid noodzakelijk is, moet ook, naar onze meening, iedere onderwijzer de grootst mogelijke vrijheid hebben bij zijn lesgeven. Niet de rooster in de eerste plaats, maar de omstandigheden zijn hierbij bepalend. Wanneer het, om een enkel voorbeeld te noemen, tijdens een leesuurtje beter zou zijn met de klas even naar buiten te gaan om iets te bezichtigen, moet de onderwijzer niet eerst toestemming behoeven te vragen voor een afwijking van den lesrooster. Wanneer deze toestemming er is, is meestal het gunstige moment reeds voorbij.

Meer vrijheid voor den onderwijzer. Het klonk eenige jaren geleden als een sprookje. Wat zou ons onderwijs veel gewonnen hebben, wanneer de gedachten, die thans opgeld doen, destijds reeds in practijk waren gebracht. Verantwoordelijke vrijheid voor den onderwijzer, dat is de eisch, welke thans alom gehoord wordt. En wij koesteren de hoop, dat in de nabije toekomst aan dien eisch tegemoet wordt gekomen. Geef den onderwijzer armslag en er zal arbeidsvreugde ontstaan. Laat hem, in volle verantwoordelijkheid overigens, zelf bepalen, wat hij op een bepaald moment zal doen. Bij de huidige wetgeving is deze vrijheid er nog niet; roosterafwijking moet aangevraagd worden en slechts in bijzondere gevallen wordt, den Onderwijsraad gehoord, de mogelijkheid geboden voor een school of een groep van scholen, af te wijken van de roosterverplichting. Wanneer straks in het parlement de onder-

past — geeft den kinderen geen vrijheid. Het komt niet tegemoet aan hun individuele eigenschappen. Het maakt van hen confectie-leerlingen. De nieuwlichters willen daarin verbetering hebben. Zij zijn van oordeel, dat voor de ontwikkeling van de persoonlijke gaven en krachten van ieder kind, een grotere vrijheid noodzakelijk is. En dat streven vinden we dan in alle nieuwe onderwijsstelsels. Opvoeding van de kinderen tot verantwoordelijke vrijheid. Ook voor de kinderen meer vrijheid bij het onderwijs. Dat houdt in, dat gebroken moet worden met vele werkwijzen. De lesrooster, zooals de klassikale school dien kent, is in dit stelsel niet bruikbaar. De stipte trouw aan het boek moet weg. Ook het kind moet vrijheid krijgen om pagina's over te slaan, wanneer het de stof ervan reeds beheerscht. Met vallen en opstaan moet het kind leeren zijn vrijheid te gebruiken.

De middenstander kan alleen in vrijheid

De Nederlandsche middenstand heeft in den oorlog zware klappen gehad. Maar hij heeft over het algemeen het hoofd boven water kunnen houden. Want hij was inwendig sterk. De zelfstandige middenstand maakt dan ook, juist door zijn zelfstandigheid, een groot deel van onze volkskracht uit.

Die zelfstandigheid moet behouden blijven, in het belang van den middenstand, in het belang van het geheele volk. Het spreekt bijna wel vanzelf, dat die zelfstandigheid alleen kan blijven bestaan, als er vrijheid is. Hoe kan men zich zelfstandig noemen, als de overheid zich overal mee gaat bemoeien, als de overheid op eigen houtje het bedrijfsleven gaat leiden en beheeren? Dan immers zal op den duur de middenstander zetbaas in zijn eigen zaak worden.

De middenstandsorganisaties hebben goed werk gedaan en zullen nog veel meer goeds kunnen doen. Maar dit zijn dan ook organisaties, uit den middenstand zelf opgekomen. Het zijn geen door de overheid opgedrongen organisaties, waarin de overheid practisch alles te zeggen heeft, zooals wel het geval zou zijn met de bedrijfschappen uit het voorontwerp van minister Vos. Men kan trouwens weten hoe deze minister tegenover den middenstand staat: zijn wantrouwen tegen de textielwinkeliers — „zij kunnen wel leveren maar zij houden hun goed achter“ — spreekt boekdelen. Zijn dreigement met centrale magazijnen van de overheid, die wel zullen zorgen dat het beschikbare onder de menschen komt, kan weinig bemoedigend zijn voor den

We zouden ons in details verliezen, wanneer we dit hier met vele voorbeelden uit de practijk gingen toelichten. Genoeg zij, dat in de nieuwe school de leerlingen de grootst mogelijke vrijheid genieten en dat zij leeren, dat vrijheid alleen vrijheid is, wanneer zij gebonden is aan verantwoordelijkheid en begrensd wordt door het belang van anderen.

Opvoeding van den jongen mensch tot verantwoordelijke vrijheid. Een prachtig streven! Wie zou het durven ontkennen? Maar... wanneer de jonge mensch volwassen is, zal hij dan terecht komen in een maatschappij, die de verantwoordelijke vrijheid niet meer zoo hoog waardeert? Krijgt hij dan te maken met duizend en één bepalingen en voorschriften? Zal hij dan gebonden zijn aan maatregelen, welke de ondernemingslust dooven en het initiatief in de kiem smoren? In de school heeft men hem geleerd initiatief te nemen, heeft men hem opgevoed in de sfeer van de grootst mogelijke vrijheid. En hij heeft dat als een zegen ervaren, maar hoe groot moet zijn teleurstelling zijn als hij ontdekt, dat de verantwoordelijkheid voor vele zaken overgedragen is aan de duizenden bekende en onbekende ordenaars boven hem! In de school leerde men hem, dat boeken en kaarten slechts hulpmiddelen waren en dat hij er zich aan storen moest, zoo lang dit voor zijn ontplooiing tot een vrijen mensch noodzakelijk was. In de school leerde men hem, dat de mensch meer is dan het boek en het papier, streefden zijn onderwijzers er naar hem de vrijheid te leeren gebruiken. In de maatschappij zal hij moeten ontdekken, dat voorschriften en formulieren zijn initiatief en ondernemingszin belemmeren? In de school leerde hij zich zelf zoo veel mogelijk te redden en er slechts zorg voor te dragen, dat hij daarbij anderen niet belemmerde. Maar hij zal in de maatschappij ervaren, dat duizenden hem belemmeren, terwijl hij geenszins van plan is zich te redden ten koste van anderen.

Wonderlijke tegenstelling tusschen wat men in de school wil en in het maatschappelijk leven tracht gedaan te krijgen zou dat zijn. Een tegenstelling, welke intusschen is waar te nemen bij de stroomingen die enerzijds de maatschappij willen vernieuwen met steeds dieper grijpende overheidsbemoeiing en anderzijds onderwijsvernieuwing zien in meer vrijheid.

Of zou, voor het eerst in de historie, nu eindelijk de school het maatschappelijke leven voorbij streven? Vroeger was het toch zoo, dat men beweerde: „De school komt steeds achteraan bij de maatschappij.“

Voorshands houden wij het, ook wat de maatschappij betreft, bij wat de moderne school wil, in de hoop, dat de generatie, die daar thans opgroeit, straks de verantwoordelijke vrijheid in het maatschappelijke leven tot werkelijkheid zal maken.

ZELFSTANDIG BLIJVEN

middenstander, die prijs stelt op zijn onafhankelijkheid.

Als de overheid zich met den middenstand wil bemoeien, dan zal dit alleen mogen gebeuren ter verhooging van het peil van den middenstand. Tot dit doel is eenige jaren vóór den oorlog de Vestigingswet Kleinbedrijf in het leven geroepen. Als deze wet alleen tot dat doel wordt gebruikt, kan zij uitermate vruchtbaar zijn. Bij haar toepassing dient men echter op zijn hoede te zijn, dat het z.g. behoefte-element niet wordt binnengesmokkeld. In het bijzonder in de speciale gevallen, waarin een aanvrager niet de wettelijk vereischte diploma's heeft maar toch meent aanspraak te mogen maken op een vestigingsvergunning, bestaat de mogelijkheid ook het behoefte-element een woordje mee te laten spreken, wat geheel tegen de bedoelingen van de wet zou zijn.

Gelukkig is ons gebleken, dat door ons ontvangen berichten over een van te voren vastgesteld maximum percentage van candidaten, die bij het examen voor het middenstandsdiploma zouden mogen slagen, onjuist zijn. Dit verheugt ons en wat ons nog meer verheugt is, dat de examencommissie heeft gezegd dat zij zich voor een dergelijke manier van examineren, waar- bij dus van te voren vast zou staan, hoeveel candidaten het diploma zouden mogen krijgen, niet zou willen leenen.

Uitdrukkelijk willen wij vaststellen, dat van die zijde dus in geen geval het gevaar dreigt van het binnensmokkelen van het behoefte-element. Waarmee de middenstand zich geluk kan wenschen.

Vernieuwing!

Men schrijft ons:

Dertig jaren is het geleden! Toen vergaderde op een avond te Utrecht de Levensmiddelencommissie en in die vergadering werd geklaagd over de witte, zoet smakende aardappelen, welke de bevolking nagenoeg oneetbaar vond. Een lid der commissie (liberaal) merkte op, dat men in zijn gezin deze aardappelen beter eetbaar maakte door ze te koken in water met een weinig azijn. Hierop viel een ander commissielid (S.D.A.P.) uit: „Bij u eten ze natuurlijk veel betere aardappelen dan wij krijgen!“

Hieraan moesten wij denken, toen wij lazen, dat in de Tweede Kamer de heer Van der Goes (S.D.A.P.) had gezegd, dat de Partij van de Vrijheid wel over „zwart“ papier zou beschikken.

En wij kwamen onder den indruk, hoezeer deze spreker naar „vernieuwing“ streefde en aan de oude denkwijze ontgroeid bleek te zijn.

Persvrijheid

Op den avond van den nationalen feestdag kwamen wij te Leiden terecht en zochten daar naar een gebeurtenis, een zekere plechtigheid tot afsluiting van dezen dag, vonden die ook op het programma in een toespraak door den loco-burgemeester, 's avonds kwart voor twaalf van het bordes van het stadhuis af.

Tegen dien tijd naderden we dan ook de Vischmarkt, waar het Leger des Heils ons al het bekende lied uit Valerius' Gedenkklank tegemoet blies. Helder was een gedeelte van het indrukwekkende gebouw verlicht en toen de spreker achter de met een tapijt bedekte balustrade verscheen, waren we in de stemming voor woorden die ons iets méé zouden kunnen geven.

Via een korten historischen aanloop, die den burgemeester in de gauwigheid nog de gelegenheid bood om de Nederlandsche Unie en de programmareden van minister Schermerhorn te memoreeren, belandden we bij den toestand van den dag.

Er volgde toen een passage over den huidige verkiezingsstrijd en iets over stinkbommen, welke we niet precies meer kunnen reproduceeren, maar juist die stinkbommen, en dat herinneren we ons heel nauwkeurig, brachten den spreker er toe te verklaren: „want persvrijheid is niet altijd een zegen!“

Toen raakten we den draad van het betoog een wijle kwijt, zoo paf stonden we daar op de Vischmarkt tusschen de Leidse burgers en burgeressen. Daar stonden we nu te luisteren naar een slotwoord van een eersten burger op den dag, waarop we onze bevrijding herdachten en daar hoorden we door een magistraat tot zijn burgers verklaren dat persvrijheid niet altijd een zegen is.

Wij weten verder niets van dezen loco-burgemeester. Maar wij weten wel, dat onze persvrijheid één der grondrechten is, één der grondslagen van onze democratische samenleving. Wij weten ook dat punt twaalf van het beknopt program van de P. v. d. V. kort zegt: „herstel van de grondwettelijke persvrijheid“, maar wisten daarentegen niet dat gezagsdragers, magistraten van groote steden, in de vervulling van hun ambt konden uitspreken, dat persvrijheid niet altijd een zegen is.

In ieder geval: we weten dat nu wel en we houden er dus rekening mee, beseffen nog weer eens helderder dan ooit, wat zoo'n eenvoudig zinnetje in ons program ons te zeggen heeft, ons meegeeft als houvast in den verkiezingsstrijd, als absoluut gevolg van onze uitgangspunten: „vrijheid, verantwoordelijkheid, verdraagzaamheid, sociale gerechtigheid.“

Maar van andere kanten dreigt gevaar. Ten deele bestaat het gevaar zelfs al met het uit den Duitschen tijd geërfde algemeene vestigingsverbod kleinbedrijf, dat nog steeds van kracht is. Dit besluit geeft de overheid de macht naar willekeur op een verzoek om vestigingsvergunning te beslissen. En wat den middenstand dreigt door het streven naar geleide economie, laat zich niet moeilijk raden.

De middenstander die zich van zijn verantwoordelijkheid bewust is, zijn zelfstandigheid lief heeft en dus aan vrijheid de voorkeur geeft, zal ook bij de Statenverkiezingen weten, hoe hij zijn stem uit moet brengen; hij zal weten dat hij steun dient te geven aan de Partij van de Vrijheid.

Groote vrijmoedigheid

Dr. van Mook maakt niet den indruk zich veel gelegen te laten liggen aan de opinie van het Nederlandsche volk. Wanneer men de verkiezingen beziet van het standpunt der Indische kwestie, dan kan bezwaarlijk worden gezegd, dat het Nederlandsche volk een uitspraak heeft gedaan waaruit zou kunnen worden afgeleid, dat het zich met betrekking tot het Indische vraagstuk aan de zijde der politiek Logemann-van Mook heeft gesteld. De communisten hebben zoo hun eigen meening, die echter niet in overeenstemming is met het oordeel van de genoemde combinatie Logemann-van Mook. Deze vinden eigenlijk alleen onvoorwaardelijken steun bij de Partij van den Arbeid. En hoe men de zaak nu wendt of keert, deze partij heeft verre van de zoo zeer voorspelde meerderheid (het inzicht van minister Schermerhorn is ook in dit opzicht niet zoo bijster best gebleken!). De Partij van den Arbeid wordt verre geslagen door de partijen, die het niet eens zijn met de door de regering en den luitenant gouverneur-generaal gevolgde politiek.

De anti-revolutionairen zijn daarvan tegenstanders, evenals de christelijk-historischen, terwijl de Partij van de Vrijheid zeer fel daartegen gekant is. Men behoeft in dit verband alleen maar te denken aan de scherpe woorden, welke het Kamerlid drs. Korthals bij de laatste debatten over het Indische beleid heeft gesproken. Met groote verbittering heeft hij gesproken over de door de regering gevoerde politiek en de ernstige gevolgen daarvan, terwijl hij zich ten scherpste gekant heeft tegen de daarbij toegepaste methoden van persbreidel.

Rekenen wij dus de anti-revolutionairen, de christelijk-historischen en de Partij van de Vrijheid als de felle tegenstanders der regeringspolitiek, ook de roomsch-katholieken moeten daaronder worden gerekend. Dat is bij de debatten zonneklaar gebleken. Hoewel men van dien kant minder fel in zijn uitingen is geweest, is het toch onmiskenbaar, dat zij het gevoerde beleid geenszins onderschrijven.

Wanneer men dit nu weet, dan komt toch wel in een vreemd daglicht te staan

GIFTEN

voor de

PARTIJ VAN DE VRIJHEID

kunnen worden bijgeschreven op postgiro no. 1142 van de Fa. Pierson en Co. te Amsterdam, ten behoeve van het Hoofdbestuur van de Partij van de Vrijheid.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

MAANDAG 13/5

— De laatste dag van Churchill's verblijf in Nederland. De nieuwe Leidsche eeredoctor bezoekt Rotterdam, waar hij tot eereleid van den gemeenteraad wordt benoemd. Na een rit door de stad vertrok Churchill naar het vliegveld Valkenburg, waar hij met een vliegtuig opsteeg. Zijn vrouw en dochter blijven nog in het land.

— De havenstaking te Rotterdam duurt voort; van alle kanten melden zich vrijwilligers om schepen te lossen.

— De N.S.B.-er graaf de Marchant et d'Ansembourg wordt tot 15 jaar veroordeeld.

— De minister van O., K. en W. installeert een commissie ter voorbereiding van de herziening der bezoldigingen van leerkrachten.

DINSDAG 14/5

— De tegenstand, door het Nederlandsche leger

in Mei '40 aan de Duitschers geboden, wordt herdacht op dezen datum van de capitulatie.

— In een middag- en avondvergadering behandelt de Eerste Kamer de wijziging van de Grondwet. Met 24 tegen 20 stemmen wordt de wijziging van de herzieningsprocedure aangevaard; tegenstemmers waren lib., a.r., c.h. en een aantal r.k.

WOENSDAG 15/5

— Bekend gemaakt wordt, dat de Nederlandsche vliegtuigindustrie in één N.V. zal worden ondergebracht.

DONDERDAG 16/5

— Minister Schermerhorn spreekt voor de radio over de havenstakingen. Hij doet een beroep op vrijwilligers en in het uiterste geval zal het leger aan het lossen worden gezet.

VRIJDAG 17/5

— Voor het eerst kiest

bevrijd Nederland zijn volksvertegenwoordiging. De kiesdeeler is 47.602, zoodat 10 pct. der kiezers niet of ongeldig heeft gestemd.

— De ministers van het kabinet-Schermerhorn stellen hun portefeuilles ter beschikking.

MAANDAG 20/5

— Met medewerking van militairen en vrijwilligers wordt er in de havens weer volledig gewerkt. De staking van de arbeiders duurt voort.

DINSDAG 21/5

— Dr. van Mook houdt te Batavia een radiorede, waarin hij o.a. spoedige raadpleging van andere groepen dan die van Sjarir in uitzicht stelt.

— Met de E.V.C. is nog geen overeenstemming over de havenstaking bereikt. De arbeiders blijven staken.

een uitspraak van dr. van Mook, welke hij heeft gedaan in een persconferentie, die dezer dagen is gehouden. Dr. van Mook sprak daar over den verkiezingsuitslag. Hij zeide daarover, volgens de kranten, als mogelijke consequentie een kabinet te zien, „gebaseerd op de Katholieke Volkspartij en de Partij van den Arbeid, wat naar zijn meening zou beteekenen, dat de regeringspolitiek ten aanzien van Indië op geen enkel belangrijk punt zou veranderen.”

Men staat toch wel even te hikken als men zoo iets leest. Waar bijvoorbeeld hebben de roomsch-katholieken zich uitgesproken vóór een erkenning van de z.g. Republiek, zooals de regering in het voornemen heeft?

Maar, bovendien, de door dr. van Mook gedachte combinatie van K.V.P. en P.v.d.A. is er één. Daarnaast zijn echter andere mogelijk. En wel andere, die zeker het huidige beleid niet zullen dekken. En daarom is het wel uitermate vrijmoedig, dat deze man niet wacht tot hier een kabinet is gevormd, maar net doet of er niets aan de hand is en zijn eigen gang gaat. Dat moet toch ontoelaatbaar worden geacht. Dergelijke auto-cratische methoden moet paal en perk worden gesteld! Het is de hoogste tijd.

Principieel blijven!

Op onze vergadering in het Kurhaus heeft een van de sprekers gezegd: „De Partij van de Vrijheid heeft niets te maken met de Liberale Staatspartij”. Deze uitspraak wordt door het chr.-nat. dagblad De Rotterdammer, dat men anti-revolutionair kan noemen, als in strijd met de waarheid gekenschetst. En het beroept zich op een artikel, verschenen in het officieele orgaan, niet van de Partij van de Vrijheid, maar van de Liberale Staatspartij. Het a.r. dagblad zegt dan verder, dat ons vrijheidsbeginsel weinig gefundeerd is en nog zoo wat onvriendelijkheden; kortom, het doet mee aan de verbreiding van het misverstand — sommigen verbreiden dit tegen beter weten in, — dat onze partij een Liberale Staatspartij in een nieuw jasje zou zijn. Het wordt vermoeiend steeds maar weer iets tegen dergelijke hardnekkige beweringen te zeggen. Het schijnt, dat die verbreiders behooren tot de soort menschen, die alleen maar kunnen praten en niet kunnen luisteren.

Laat ons het toch nog maar een keertje zeggen: de Partij van de Vrijheid wil vorm geven aan het vrijheidsbeginsel op een

Incourante Fondsen - D. W. Brand

Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

wijze, welke in overeenstemming is met de in den loop van den tijd gewijzigde maatschappelijke inzichten. Haar oprichters voelden dat er behoefte was aan zulk een partij.

De Liberale Staatspartij nu, begrijpende dat haar leden veel van hun opvattingen bij de Partij van de Vrijheid veilig zouden weten en ziende, dat zij, op een minder breede basis staande, naast de Partij van de Vrijheid overbodig zou zijn, heeft besloten niet aan de verkiezingen deel te nemen, maar wel de kandidaten van de Partij van de Vrijheid te steunen. Zonder Liberale Staatspartij zou de Partij van de Vrijheid evenwel ook zijn geboren en gegroeid; haar geboorte en groei en haar leven staan los van de Liberale Staatspartij.

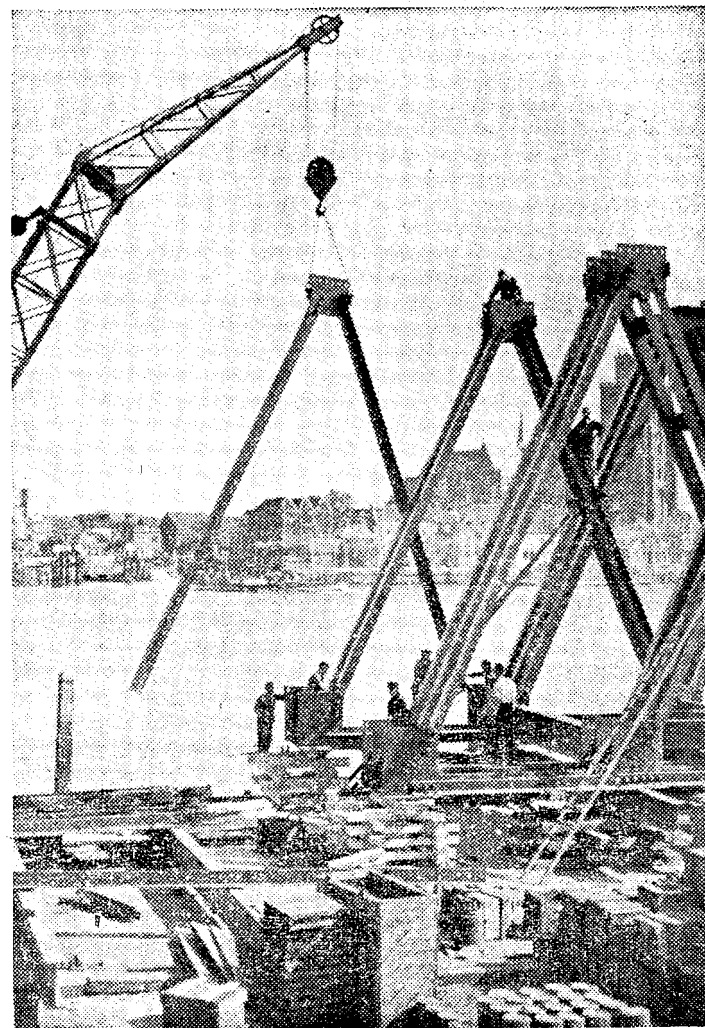
Het is intusschen niet om die verdraaide voorstelling van zaken recht te zetten dat wij iets zeggen over het a.r. blad De Rotterdammer. Dit heeft een andere reden. Het blad schrijft n.l.: „... van het liberalisme hebben we meer dan een eeuw, en vooral in de vorige eeuw, onze toekomst gehad”. Dit nu is een buitengewoon leerrijke uitlating, leerrijk vooral voor hen, die zich voorheen — en nog wel — liberaal noemden, maar die, geïmponeerd door het uiterlijk vertoon van de a.r. oppositie (of van de daar zoo nauw aan verbonden c.h. actie tegen de regering) er de voorkeur aan hebben gegeven de a.r. (of een andere prot.-chr.) partij te steunen, daarmee uit het oog verliezende dat zij hun beginsel, dat bij de Partij van de Vrijheid toch het veiligst was, schromelijk hebben verzaakt. Hoe zeer zij dit beginsel hebben verzaakt, wordt nog eens ondubbelzinnig aangetoond door de a.r. Rotterdammer.

Voor een vrije uitoefening van bedrijf en arbeid:

Stemt op „DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID”

Met veel voortvarendheid wordt door de Spoorwegen gewerkt aan het herstel van de verbindingen met het Zuiden. Beneden: het lichten der Noordelijke overspanning van de spoorbrug bij Zaltbommel. Dit stuk van 200 ton zal weder dienst doen bij de nieuwe spoorbrug, maar dan aan den Zuidelijken oever. Rechts: een beeld van den bouw van de Calendar Hamiltonbrug op een kade te Zwijndrecht. Op den achtergrond de bekende toren van de Groote Kerk van Dordrecht.

De kandidaten van de Partij van de Vrijheid

voor de Prov. Staten

NOORD-HOLLAND - LIJST 8

Kieskring Amsterdam

1. Mr. J. C. baron van Harinxma thoe Slooten.
2. J. G. H. Cornelissen; 3. mr. W. H. L. Haitink; 4. A. C. Schippers; 5. mr. D. A. Delprat; 6. mevr. J. van Nispen van Wely; 7. J. Rozeman; 8. mr. W. Bakhuis Roozeboom; 9. mr. C. baron de Vos van Steenwijk; 10. J. Langerhorst; 11. mr. F. Heemskerk; 12. R. Th. J. le Cavalier.

Kieskringen Den Helder en Hoorn.

1. P. Blaauboer.
2. J. Bakker; 3. mr. P. S. Winkel; 4. J. Verfaillie; 5. mevr. M. Visser-Bakker; 6. P. Koeman; 7. P. de Boer; 8. J. Schardam; 9. H. Davelaar; 10. K. H. Kroeze; 11. D. E. W. C. Boswijk; 12. P. Bakker.

Kieskring Zaandam

1. Drs. P. H. Wuijster.
2. P. W. Groot; 3. J. H. van der Stadt; 4. mevr. G. A. A. Holzmüller—Teengs; 5. C. de Jong Gzn.; 6. Chr. Kieft; 7. H. Riem; 8. H. W. Holzmüller.

Kieskringen Haarlem en Velzen

1. Mr. R. C. Bakhuizen van den Brink.
2. mr. F. W. D. C. A. van Hattum; 3. ir. A. Stoffels; 4. mevr. mr. E. A. J. Scheltema-Conradi; 5. D. Jongkind; 6. dr. W. G. J. ten Pas; 7. mevr. C. Stemler—Tjaden; 8. B. W. Lasschuit; 9. A. Beets; 10. W. C. Bier; 11. mevr. mr. J. J. Maandag—Ruys; 12. C. Avis; 13. R. F. X. Rutten; 14. H. J. Brey; 15. A. Buurman.

Kieskring Weesp

1. Mr. A. de Bruin
2. mr. F. Heemskerk; 3. dr. H. Y. Groenewegen; 4. mevr. J. N. Vorstman—de Pauw Gerlings; 5. ir. W. F. Westenek; 6. D. J. M. A. Brakenburg van Backum; 7. J. Fortuin; 8. W. J. Klazema; 9. R. Derks; 10. M. H. Kool; 11. mr. D. T. de Muinck Keizer; 12. H. W. van Wijk.

ZUID-HOLLAND - LIJST 3

Kieskring Rotterdam

1. Ir. F. W. C. Blom.
2. Mr. A. F. Pöggendorff Jr.; 3. mevr. H. D. Everts—Goddard; 4. G. van Stolk Jr.; 5. Mr. A. Stempels; 6. P. van der Hoek; 7. mej. dr. J. C. Hudig; 8. G. C. de Vooy.

Kieskring 's-Gravenhage

1. Jhr. ir. O. C. A. van Lidth de Jeude.
2. mr. H. van Riel; 3. mevr. M. J. van Alphen—Oudendijk; 4. mr. G. J. Ebbink; 5. drs. C. A. A. van Lutterveld; 6. ir. M. H. C. Vreede; 7. J. van Mourik; 8. mr. J. H. M. Nijgh; 9. E. J. van Rees Vellinga; 10. mr. C. Greve; 11. D. W. Dettmeijer.

Kieskring Leiden

1. Ir. J. J. G. van Hoek.
2. mr. W. C. Mees; 3. J. ter Haar; 4. F. den Hartog; 5. dr. C. J. van Houweninge—Graafthdijk.

Kieskring Gouda

1. Mr. H. P. C. M. de Witt Wijnen.
2. W. C. Hage; 3. J. de Groot Jaczn.; 4. mevr. F. F. van der Torren—Veendorp; 5. mr. G. C. J. Varenkamp; 6. P. den Hertog Bzn.; 7. A. C. Streefland; 8. F. A. Minkema; 9. J. G. Dirkzwager Nzn.

Kieskring Delft

1. Ir. P. Stempels.
2. A. L. Verhagen A.Lzn.; 3. mr. H. A. M. Roelants; 4. C. A. J. Stoutjesdijk; 5. ir. W. A. den Bakker; 6. G. F. van der Want; 7. C. F. Schilling Jr.; 8. P. Keijzer; 9. H. M. van Nieuwkerk.

Kieskring Dordrecht

1. Dr. D. Zijp.
2. F. den Hartog; 3. jhr. P. H. v. d. Wall Repelaer; 4. ir. C. P. Gilde; 5. J. Versloot; 6. C. Beusekom; 7. dr. A. de Haan; 8. A. C. Vermeulen; 9. P. Barendsen; 10. H. C. van Eck; 11. A. Nawijn; 12. A. Caljé; 13. M. G. den Oudsten; 14. B. Meijer.

Kieskring Ridderkerk

1. J. v. d. Griend.
2. jhr. P. H. v. d. Wall Repelaer; 3. M. Rooij; 4. D. Lankhorst; 5. H. P. C. Schram; 6. ir. G. M. de Jongh Schiffer; 7. F. J. Amt;

8. A. E. Soldaat; 9. G. L. de Reus; 10. H. F. Paul; 11. ir. C. W. C. van Beekom; 12. J. J. van den Hoek; 13. A. P. van der Hoeven; 14. D. H. Dekker; 15. J. H. de Wilde.

UTRECHT - LIJST 5

Kieskringen Utrecht en Amersfoort

1. Jhr. W. H. de Beaufort.
2. W. A. H. C. Boellaard; 3. mr. A. Murman; 4. mevr. A. P. Overijnder—van den Brandeier; 5. G. Stel; 6. ir. G. Boschloo; 7. C. A. van Donselaar; 8. mr. H. J. H. des Tombe; 9. mr. F. A. Beunke; 10. H. M. Koornneef; 11. C. K. A. W. Blankestijn; 12. mr. C. Cohen Tervaert; 13. C. W. Bos; 14. mevr. J. L. Redeke—Hoek.

ZEELAND - LIJST 1

Kieskring Middelburg

1. B. A. Hesselink.
2. Arie Smit; 3. M. J. Louws; 4. J. L. Nugagen; 5. D. W. Lindenbergh; 6. J. Schouten; 7. A. A. Brevet; 8. J. S. Bloos.

Kieskring Vlissingen

1. A. Smit.
2. J. L. Verhagen; 3. B. A. Hesselink; 4. C. Plasse; 5. mevr. M. C. Groot—Harte; 6. ir. G. de Regt; 7. D. W. Lindenbergh; 8. M. J. Louws; 9. J. S. Bloos; 10. P. Theune; 11. N. Priester; 12. J. Schouten; 13. J. W. Christiaansen; 14. H. B. J. Knoop.

Kieskring Zierikzee

1. H. C. van de Zande.
2. mr. C. J. B. du Croo; 3. Jacob de Rijke; 4. C. A. Boogerd; 5. H. J. Doeleman; 6. J. J. Stols; 7. F. L. Vis; 8. J. van de Stolpe; 9. F. D. van Vessum; 10. J. B. Hoogstra; 11. C. J. van Westen; 12. H. J. Gast.

Kieskring Tholen

1. C. G. Hage.
2. M. K. Verburg; 3. G. W. J. de Graaf; 4. J. F. M. Wolse; 5. A. C. Geluk; 6. W. L. Klompe.

Kieskring Goes

1. D. W. Lindenbergh.
2. ir. M. J. Stoel Feuerstein; 3. J. I. van Ballegoyen de Jong; 4. mevr. C. C. v. Dijk—Krijger; 5. A. D. Constande; 6. C. A. Blok Hzn.; 7. A. Koert; 8. W. C. van der Werff.

Kieskring Sluis

1. M. de Bruyne.
2. I. van Crujningen; 3. K. Maas; 4. C. M. Risseeuw.

Kieskring Hulst

1. J. van der Peijl.
2. J. D. Haak; 3. P. J. Olijslager; 4. Daniël Haak; 5. H. Verhage; 6. A. Meertens; 7. D. W. Lindenbergh.

FRIESLAND - LIJST 4

Kieskring Leeuwarden

1. J. N. Wassenaar.
2. mr. B. P. van der Veen; 3. J. A. van Overklift; 4. J. W. Koopmans; 5. I. H. Bierma; 6. S. P. de Jong; 7. S. Hepkema; 8. Baronesse A. S. S. van Harinxma thoe Sloten—Geertsema; 9. J. Dieters; 10. H. C. Geveke; 11. H. Boterkooper; 12. C. V. Bokma; 13. M. L. Wassenbergh; 14. K. P. Sinnema; 15. Th. Zandstra; 16. mr. F. C. Stoop.

Kieskring Dokkum

1. J. A. van Overklift.
2. I. H. Bierma; 3. ir. H. J. Witteveen; 4. M. L. Wassenbergh; 5. H. Boterkooper; 6. J. Wassenaar; 7. O. G. Sinnema; 8. S. P. de Jong.

Kieskring Heerenveen

1. ir. H. J. Witteveen.
2. mr. B. P. v. d. Veen; 3. B. B. Bosma; 4. E. W. de Jong; 5. dr. A. Terpstra; 6. mr. J. Walvius; 7. J. Visscher; 8. mr. G. Boschloo; 9. H. S. Rijboer; 10. A. P. Brouwer; 11. H. Boterkooper; 12. S. P. de Jong.

Kieskring Sneek

1. Th. W. Zandstra.
2. J. N. Wassenaar; 3. J. Nauta; 4. mr. B. P. van der Veen; 5. H. R. Kingma; 6. S. P. de Jong; 7. A. H. Vis; 8. E. W. de Jong; 9. S. Hepkema; 10. dr. A. Terpstra; 11. M. L. Wassenbergh; 12. ir. H. J. Witteveen.

Kieskring Franeker

1. J. N. Wassenaar
2. mr. B. P. van der Veen; 3. A. J. van Overklift; 4. I. H. Bierma; 5. J. W. Koopmans; 6. S. P. de Jong; 7. Baronesse A. S. S. van Harinxma thoe Sloten—Geertsema; 8. S. Hepkema; 9. K. P. Sinnema; 10. H. C. Geveke; 11. mr. F. C. Stoop.

GRONINGEN - LIJST 3

Kieskringen Groningen, Bedum, Appingedam, Winschoten en Oude Pekela

1. H. S. Siebers.
2. A. van Rozen; 3. U. L. Gaaikema—Schuiringa; 4. D. J. Mellema; 5. E. J. Bulder; 6. R. J. Rijpma; 7. K. M. Elema; 8. A. E. Ebbens; 9. E. F. Ekema; 10. A. K. Zuiderweg; 11. H. Noteboom; 12. R. J. Clevering; 13. H. Streuper; 14. A. C. H. G. N. Voet; 15. W. G. F. M. Trijssenaar; 16. N. G. Addens; 17. T. J. Brons; 18. T. A. Staal; 19. H. L. W. Koning; 20. W. C. Monster.

DRENTHE - LIJST 5

Kieskring Assen

1. J. Homan.
2. mevr. J. H. Tonckens—Harders; 3. J. H. Roukema; 4. P. H. Themmen; 5. W. Buitter; 6. P. J. van Leeuwen; 7. F. Faber; 8. R. Boerma; 9. F. Bontekoe; 10. J. Smeenge; 11. Joh. Kroon; 12. G. Kremer; 13. R. Zegering Hadders; 14. ds. J. Luchies; 15. A. H. Tissingh.

Kieskring Meppel

1. A. H. Tissingh
2. mr. H. de Langen; 3. J. Klijzing; 4. B. Luten; 5. L. Schoemaker; 6. J. Bel; 7. H. Tiemens Hzn; 8. A. H. J. Odding; 9. J. W. Pol; 10. J. Zantinge; 11. mevr. J. H. Tonckens—Harders; 12. W. Stevens Szn; 13. R. Zegering Hadders; 14. J. Homan; 15. ds. J. Luchies; 16. ir. F. Bontekoe; 17. A. H. Robaard; 18. P. H. Themmen.

Kieskring Hoogeveen

1. Ds. J. Luchies.
2. J. H. Lanting; 3. H. Benninck; 4. O. Brumsting Azn; 5. L. Hadders; 6. A. Dekker; 7. J. Boesjes Ozn; 8. J. Kuipers; 9. H. Joosten; 10. mevr. J. H. Tonckens—Harders; 11. R. Zegering Hadders; 12. A. H. Tissingh; 13. J. Homan.

Kieskring Emmen

1. R. Zegering Hadders.
2. H. Meyering; 3. H. Stuulen; 4. H. Oosting; 5. G. Luis; 6. G. van Sluis; 7. mevr. J. H. Tonckens—Harders; 8. ir. F. Bontekoe; 9. Th. C. Heerma van Vos; 10. J. H. Roukema; 11. ds. J. Luchies; 12. J. Homan; 13. A. H. Tissingh; 14. mevr. L. Smeenge—Drenthe; 15. H. Wielens.

OVERIJSEL - LIJST 2

Kieskring Zwolle en Kampen

1. G. J. van der Noordaa.
2. mr. J. H. P. Ennema; 3. K. van der Wal; 4. H. Goedemoed; 5. J. W. Holtland; 6. A. de Boer; 7. J. Vlot; 8. mr. J. C. Th. Resius; 9. H. J. van Strien; 10. J. Spijkman.

Kieskring Deventer

1. J. Krooshof.
2. mr. J. C. Th. Resius; 3. B. Krijt; 4. D. J. Wansink; 5. A. Kelderman; 6. H. R. Mulder; 7. P. Stegeman.

Kieskring Ommen

1. R. Groeneveld.
2. mr. J. A. M. van Oorschot; 3. J. H. Grootenhuus; 4. J. C. Stork; 5. ir. J. C. H. R. Steutel; 6. A. Middendorp.

Kieskring Hengelo

1. J. W. A. van der Breggen
2. G. Kromhof; 3. H. van Joolen; 4. J. D. Hoogenkamp; 5. G. van der Sluis; 6. mr. M. C. Bergsma; 7. mr. J. W. W. Y. de Jong.

Kieskring Almelo

1. J. W. A. van der Breggen.
2. H. van Joolen; 3. G. Kromhof; 4. mr. J. W. W. Y. de Jong; 5. mr. M. C. Bergsma; 6. G. van der Sluis; 7. J. D. Hoogenkamp.

Kieskring Enschede

1. Mr. R. C. Schlingeman.
2. G. Kromhof; 3. A. J. Blijdenstein; 4. P. E. Solverda; 5. J. A. Snoeyenbos; 6. G. W. Huikker; 7. H. G. Robbers; 8. B. W. Ebbinge.

GELDERLAND - LIJST 3

Kieskring Arnhem

1. Mr. S. Rink.
2. J. Vuyk; 3. mr. Mary S. A. Dop; 4. M. G. van der Kloot Meijburg; 5. ir. A. A. Dobbe; 6. F. A. J. Mesker; 7. ir. B. Veen; 8. mevr. H. C. Sissingh—Stark; 9. E. van de Pol; 10. M. Visser.

Kieskring Ede

1. F. A. J. Hesker.
2. ir. B. Veen; 3. J. M. B. Beuker; 4. mevr. Smitth—Roodenburg; 5. C. J. van de Watering; 6. W. H. L. de Graaf; 7. H. P. Jager.

Kieskring Oldebroek

1. H. Heering.
2. S. Willinge Gratama; 3. W. J. Klein Lankhorst; 4. H. Prakke; 5. mr. S. Rink; 6. mr. Mary S. A. Dop; 7. B. van Wamel; 8. J. Vuyk; 9. ir. B. Veen; 10. J. van Emst; 11. A. Prins van Wijngaarden; 12. J. W. Verdenius.

Kieskring Voorst

1. Mr. S. Rink
2. L. A. S. baron v. d. Feltz; 3. Mr. Mary S. A. Dop; 4. H. Prakke; 5. J. van Emst; 6. W. J. Klein Lankhorst; 7. G. W. H. Gerrietsen; 8. B. van Wamel; 9. J. Vuyk; 10. ir. B. Veen; 11. F. A. J. Mesker.

Kieskring Zutphen

1. J. J. Prakke.
2. H. J. te Velthuis A. Jzn.; 3. mr. S. Rink; 4. W. J. Klein Lankhorst; 5. M. C. Sanders Jr.; 6. mr. Mary S. A. Dop; 7. J. Vuyk; 8. F. A. J. Mesker; 9. ir. B. Veen; 10. ir. A. A. Dobbe.

Kieskring Aalten

1. A. J. Willink.
2. G. J. Heusinkveld; 3. H. Kreuze; 4. J. B. G. Tenkink; 5. J. P. Coops; 6. M. M. Poppers; 7. A. C. L. Bon; 8. H. J. ten Hagen; 9. W. F. K. Otten; 10. J. D. Sellink.

Kieskringen Elst en Nijmegen

1. Mr. H. P. Beets.
2. dr. H. L. Groeneveld; 3. G. van der Pol; 4. E. H. van den Bosch; 5. mevr. A. Bergsma—Feenstra; 6. G. Hoeneveld; 7. J. W. Burki; 8. L. A. F. Pothaar; 9. W. G. Weier; 10. F. de Vries; 11. mevr. I. M. van Nijnatten—Groenewout; 12. mr. A. K. H. S. Haitsma Mulier.

Kieskring Tiel

1. T. S. Huizinga.
2. A. Schouten; 3. W. F. Kuijk; 4. L. M. Lievense; 5. Th. Corbelijn; 6. D. H. Waltman; 7. A. C. Beijnen; 8. C. G. de Raad; 9. J. van Thiel de Vries; 10. H. G. van Steenis; 11. C. Dubbeldam; 12. P. J. de Jong; 13. W. Briët; 14. C. W. van Toorn; 15. H. W. van Hoytema; 16. ir. S. Rink.

Kieskring Wijchen

1. Mr. H. P. Beets.
2. C. Philips; 3. dr. H. L. Groeneveld; 4. G. v. d. Pol; 5. E. H. v. d. Bosch; 6. G. de Gaay; 7. mevr. A. Bergsma—Feenstra; 8. G. Hoeneveld; 9. A. F. van Goelst Meijer; 10. J. W. Burki; 11. L. A. F. Pothaar; 12. A. W. G. van Hattem; 13. W. G. Weier; 14. J. A. van Stuijvenberg; 15. F. de Vries; 16. mevr. I. M. van Nijnatten—Groenewout; 17. mr. A. K. H. S. Haitsma Mulier.

HET SECRETARIAAT VAN DE PARTIJ

Het algemeene secretariaat van de Partij van de Vrijheid is gevestigd

KONINGINNEGRACHT 61

DEN HAAG - TEL. 11768

NOORD-BRABANT - LIJST 5

Kieskring Den Bosch

1. A. H. Lugard
2. mr. C. H. Nuis; 3. P. B. Klip; 4. mr. W. A. J. van den Hurk; 5. L. P. van Malland; 6. J. A. Colenbrander; 7. W. van der Worff.

Kieskring Grave

1. P. B. Klip
2. A. H. Lugard; 3. W. A. J. van den Hurk; L. P. van Malland; 5. J. A. Colenbrander; 6. W. van der Worff.

Kieskringen Tilburg en Breda

1. Mr. W. A. J. van den Hurk,
2. L. P. van Malland; 3. J. G. Th. Linssen; 4. W. van der Worff; 5. J. A. Colenbrander; 6. A. H. Lugard; 7. P. B. Klip; 8. mevr. C. M. Hesselink—Jelgersma.

Kieskring Heusden

1. A. B. Snoek,
2. L. P. van Malland; 3. mr. W. A. J. van den Hurk; 4. W. van der Worff; 5. J. G. Th. Linssen; 6. J. A. Colenbrander; 7. A. H. Lugard; 8. P. B. Klip.

Kieskring Helmond

1. J. Fentener van Vlissingen,
2. mevr. mr. H. W. Rutgers—Bunschoten; 3. J. C. van Moorsel; 4. A. H. Lugard; 5. D. Schipper; 6. E. B. W. Schuitema; 7. mr. W. L. Haard; 8. J. A. Colenbrander; 9. P. B. Klip; 10. J. G. van Wulfen; 11. mr. W. J. A. van der Hurk; 12. L. P. van Malland.

Kieskring Eindhoven

1. A. H. Lugard,
2. D. Schipper; 3. E. B. W. Schuitema; 4. W. L. Haardt; 5. mevr. C. M. Hesselink—Jelgersma; 6. J. G. van Wulfen; 7. J. C. van Moorsel; 8. P. B. Klip; 9. J. A. Colen-

brander; 10. W. A. J. van der Hurk; 11. L. P. van Malland; 12. W. van der Worff.

Kieskring Zevenbergen en Bergen op Zoom

1. Mr. W. A. J. van den Hurk,
2. L. P. van Malland; 3. J. G. Th. Linssen; 4. W. van der Worff; 5. J. A. Colenbrander; 6. A. H. Lugard; 7. P. B. Klip.

Enige citaten

„In Tsjecho-Slowakije is onze partij thans de machtigste”, aldus drs. Joop van Zanten (Communistische Partij Nederland), „daar gaan zelfs heele parochies, de pastoor inclusief, over naar de communisten. Alle partijen van het groot-kapitaal zijn daar verboden, en de reactie is daar in denzelfden toestand geplaatst als wij in den bezettingstijd: ze moest illegaal worden.”

Hier bewijst de Communistische Partij Nederland eens te meer, dat zij, al haar schoone woorden over de democratie ten spijt, inderdaad volkomen ondemocratisch is; die volksgroepen en partijen, welke zich op niet-communistisch standpunt stellen, worden uitgeschakeld: de „reactie” (alles wat tegen het communisme en vóór de democratie vecht) moet vernietigd worden.

In De Baanbreker, onafhankelijk socialistisch weekblad voor politiek en cultuur, staat in het artikel: „Engelsche Les”, geschreven door J. de Kadt: „Tot de Liberalen sprak Labour: uw tijd is voorbij, alles wat goed bij u is, willen wij ook, en we willen nog meer, omdat dit meerdere in deze historische periode nu eenmaal noodig is. Wie het dus ernstig meent met een progressieve politiek, hoort in onze gelederen thuis. Wie het niet ernstig meent, moet maar naar de conservatieven

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij”,

Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

abonneert zich op „Vrij” tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *)
welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 469174
(ten name van J. N. Stempels, Utrecht) *)

over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd.

(Handteekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

gaan. Wilt ge uw overbodig en dus schadelijk bestaan in de Britsche politiek voortzetten, dan zullen wij niet meewerken aan een niet meer verantwoorde politieke verdeeldheid en verwarring. Als wij regeeren, dan is het uw plicht, indien het u ernst is met uw program, ons vrijwel voortdurend te steunen. Waag het eens dat niet te doen.”

Ook dit citaat spreekt voor zichzelf. Het ademt een geest van volkomen ondemocratische, onverdraagzame, grove machtspolitiek: wij zijn de eenige vooruitstrevenden, de vernieuwers bij uitstek, al onze tegenstanders zijn reactionairen, gij hebt u maar bij ons aan te sluiten. „Waag het eens dat niet te doen!”

Tot slot nog dit citaat uit het artikelje: „Waarschuwing”, dat het opinie-onderzoek over de verkiezingen van Het Parool be-

handelt: „volgens de laatste proefverking is de Partij van den Arbeid wederom met drie procent achteruitgelopen. Procteurs waren de communisten en de Partij van de Vrijheid. Wat de laatste betrefte vele middenstanders, die vroeger op S.D.A.P. stemden, zijn thans door erger over distributiechaos en ambtenaarij corruptie naar de Partij van de Vrijheid gejaagd.”

Deze citaten bewijzen, dat onze naa Partij van de Vrijheid, goed gekozen er moet nog keihard gevochten worden voor de vrijheid op elk gebied. Er zijn sterke machten, die den gezonden vrijheidsdrang van het Nederlandsche volk willen beknotten. (Dat ook wij tegen ongezon bandeloze vrijheid ofwel anarchie zijn zij hier nog eens ten overvloede met kle vastgelegd).

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK

COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

- * BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIEN *
* TAXATIES — BEHEER — HERSTELLINGEN — VERTROUWENSOPDRACHTEN *

KOLENBONNEN INLEVEREN

bij de
**N.V. ROTTERDAMSCH
KOLENCENTRALE**

VOORHAVEN 60 — TEL. 35555

Voor het Zuiden: Beijerlaan 27
Voor Schiedam en Omgeving: Burgem. Knappertlaan 22
Voor Overschie: Saenedamplein 21.
Wij leveren desgewenscht in papieren zakken.

A. J. WUYSTER

Psycholoog Adviseur

Zielkundig karakteronderzoek,
Huwelijksbeslissingen,
Studiezaken en beroepskeuze,
Hoe zal Uw toekomst een succes worden?

Vraagt schriftelijk advies à f 2.50 met
toezending van foto of handschrift aan:

A. J. WUYSTER - Psycholoog
393 Gouverneurlaan 393, Den Haag
Telefoon 119445 - Giro 265111.

FIRMA

J. LANGEJAN A.ZN.

**AANNEMERS
BOUW- EN GEW. BETONWERKEN
TIMMER- EN METSELBEDRIJF**

VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

AUTOGENE- EN ELECTRISCHE LASCHINRICHTING
LICHT CONSTRUCTIEWERK

L. v. d. BURGH & Co.

MATHENESSERDIJK 327 — TEL. 37107 — ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL. VOOR HAARDEN EN KACHELS

OVERHEMDEN

Zend ons 2.75 m stof (90 cm breed) en 50 cm stof
voor voering en wij maken een keurig Overhemd
voor U. Prijs f 3.35. Levertijd ca. vier weken.
Heeft U stof wat smaller of breder is en ook
afwerking met losse manchetten of meer boorden,
vraagt dan even inlichtingen.

Fa. **GEBR. FABER**

HOOGTE KADIJK 175, AMSTERDAM, Tel. 50539

Hotel-Café-Restaurant „De Kroon”

SCHIEDAM
LUNCH — DINER
Dagelijks geopend. Telefoon 68159

WHIPPETS SYDDUR-KENNEL

van de bekende met zijn 4 Kampioenen van Nederland eigen fok. Zeldzame
aanbieding direct voor de aanstaande rennen af te richten
jonge pups van 2-4-8 maand van de schoonheids Kampioenen
Eyeball en Blazeaway, gelijkend op Kampioen Bibi de mooiste
teef van Holland en Duitsland. 2 fokteven 2 jaar spoedig
dekrijp, beide prima verervend. 1 luxeuse, machtig mooie
en trouwe Beige reu 2 jaar van Kampioen Bibi.
MARTIN RUDDYS, Beltstraat No. 22, Enschede.

GOUD - ZILVER OPTIEK

GROENE HILLEDIJK 216, ROTTERDAM

Bureau voor Economische Techniek

ADVIEZEN PROJECTEN

Verwarmingsinstallaties
Warmte- en Stooktechnische problemen

WALD. PYRMONTLAAN 38
SOEST Telefoon 2571

**P. A. HOOGENBOOM
AUTOMOBIELEN**

Gerrit J. Mulderstr. 20-22 - Nozemanstr. 5 - Rotterdam
Showroom: Oostzeedijk 276 - Telefoon 33220 - 36062

Official Dealer: FLYING STANDARD
FEDERAL MOTOR TRUCKS
TRIUMPH AUTOMOBILES

VESTIGINGSWET-ELLEND

De fascistisch georiënteerde Vestigingswet 1937 met zijn beknopping van vrijheid, moedwillig ten top gedreven langdradige vakbekwaamheids-eischen, en nog vele andere geheel onnoodige belemmeringen, bestaat nog steeds. Deze onbillijke wet moet weg, en ieder moet vrij aan het zakenleven kunnen deelnemen als hij dat wil, eerst dan kunnen we met recht spreken van democratie en WERKELIJKE vrijheid. Meldt U: Comité voor actie tegen de Vestigingswet, Den Haag.

**WEER BENZINE VERKRIJGBAAR bij
GARAGE DE HEER**

JENSIUSSTRAAT 58 ROTTERDAM
Telefoon 41871

VOOR WERKEN ONDER EN BOVEN
f 500.—

J. NIESSINK

— BOUW- EN TIMMERBEDRIJF —

Insulindestraat 208. — Tel. 41806, R'dam, na 6 uur 47725.

TAFELKLEEDEN

PPACHTIGE
HANDWEEF
TAFELKLEEDEN
140 X 170
34.50
Vrij van Distributie

ROTTERDAM: WALENBURGERWEG 141
WINKELSTAD-BLUDORP
BEIJERLANDSCHELAAN 72-78

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop:
Alle uitgiften van Duitsland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945
postfris en gebruikt.

Aanbiedingen met prijs aan:
BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL,
ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

ZEKERHEIDSTELLING!
BELASTINGEN

ACCOUNTANTSKANTOOR
BERT G. VAN HAARLEM
ACCOUNTANT en BELASTINGCONSULENT

DEN HAAG | ROTTERDAM-C
35 Surinamestraat 35 4a Kon. Emmaplein 4a
Telef. 114253 en 114254 | Telefoon 21530

Hoekoelan Tamboer

ELANGSTELLING VOOR HOLLANDIA

De belangstelling voor de transmigratie naar Hollandia is onder de Bandoengsche en Nederlandsche blijvers het levendigst. Ven maakten gebruik van de gelegenheid om zich te doen opnemen op de lijst van gegadigden voor vertrek op korten termijn (Mei) en verwacht wordt, dat indien meer bekendheid aan de zaak gegeven is, de beschikbare plaatsen onvoldoende zullen zijn. In twee dagen hebben zich ruim 100 menschen opgegeven, onder wie velen die voor den oorlog goede posities in de cultures hadden.

De betrokkenen vertrekken naar Nieuw-Guinea in „kolonisatie N. Guinea-verband” waardoor zij een half jaar deel hebben aan de voedseldistributie en voorzien worden van werkkleding, terwijl zij als kolonist op zich nemen zoodra de gelegenheid zich biedt, voorloopig 5 H.A. productief te maken. Gedurende 3 maanden ontvangen zij ook financieelen steun op de basis van de leenverleening op Java.

Vernomen wordt, dat ook elders, o.a. te Batavia, lijsten voor de gegadigden voor Nieuw-Guinea zullen worden samengesteld.

Hollandia werd het eerst bevrijd. Op 22 April 1944 werd hiermede een begin gemaakt. Na 6 dagen waren alle drie de vliegvelden veroverd en vluchtten de Japanners het binnenland in.

De Amerikaansche en Nederlandsche troepen, die bij Hollandia landden, waren vergezeld van 100 ambtenaren en 30 politiemannen, Nederlanders zoowel als Indonesiërs. De geestdrift van de bevolking, de Papoea's, was groot. Reeds den eersten dag kwamen er 15 kano's uit zee, waarvan de inzittenden de troepen met vreugde begroetten.

In het bevrijde gebied trokken Nederlanders en Indonesiërs onmiddellijk aan den slag. Het herstel van orde en rust leverde geen moeilijkheden op, daar er geen sprake was van politieke agitatie. De oorlog heeft onder de Papoea's een maatschappelijke omwenteling teweeg gebracht, welke zich vooral uit in een geweldigen dorst naar kennis. Zoo vond men jonge Papoea's bezig Engelsche woordjes te leeren, opgeschreven in hun oud schrift, uit den mond van Amerikaansche soldaten. Daarom werd direct de schoolleiding ter hand genomen. De leerlingen komen van heinde en ver met hun kano's aan. Ook vragen zij opleiding voor bepaalde ambachten en chauffeur.

Na de bevrijding bleek het dat de Papoea's zelf duizenden Jappen hadden gedood. Zij sloten zich onmiddellijk bij de geallieerde troepen aan.

Geen wonder, dat men dit volk, dat thans zoo hartelijk met ons samenwerkt, een ruim aandeel in het bestuur geeft en het daartoe op groote schaal opleidt.

STEMT DE CANDIDATEN VAN DE Partij van de Vrijheid!

SCHILDERS-BEDRIJF H. J. de Munnik
BLOEMKWEEEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

„Staats-bedil” kan aardig vertellen!

Het is zoo'n betooverend sprookje: sociale staatszorg voor iedereen. Maar wat denkt U van de premie van ca. 20% van het inkomen van een middenstander? Wat denkt U van den dwang en de onvermijdelijke ambtenarij? Laten wij nuchter blijven! Verzekering voor boeren, winkeliers, beoefenaars van vrije beroepen... prachtig! Maar dan coulant en goedkoop bij het vrije verzekeringsbedrijf. Geen dure, stroeve Staatsverzekering!

Boeren - middenstanders - vrije beroepen:
VERPLICHTE STAATS-VERZEKERING
eischt straks ca. 20% van ons inkomen!

„Snatager”

Bureau voor Recherche en Informatie
's-GRAVENHAGE
Stationsweg 133 c, Telef. 116510 - 110565

Informaties en nasporingen
op elk gebied

Waarom U niet?

Als U gaarne naar muziek luistert is het zeker, dat U genoeg muzikale aanleg bezit om thans ook een heel goed speler te worden, en alle vreugden daarvan te genieten.

Zonder veel inspanning leert U in weinige maanden tijds met de Klavar-methode, muziek van allerlei soort spelen. Zij, die met het oude schrift slechts matige spelers waren, bereiken met Klavar meestal nog een opvallend hoog peil.

Al kost Klavar-muziekstudie weinig geld, toch is Klavar geen „surrogaat” voor het gewone muziekschrift, zooals bij. cijferschrift. Neen, Klavar is een modern wetenschappelijke verbetering, die zich thans - na de oorlog - tot een wereldsucces ontwikkelt. Vele muziekleraren wenschen reeds geen andere lessen meer te geven dan Klavarlessen.

Waarom zoudt U niet eens geheel vrijblijvend 'n **GRATIS PROEF** laten komen? Alleen deze proef stelt U reeds in staat eenvoudige melodien te spelen.

Zij bevat tevens adressen van Klavarleraren in Uw omgeving, tal van prachtige attesten, enz. Schriftelijke propagandacursussen piano of harmonium slechts f 6.50; accordeon f 5.-; gitaar f 4.50, enz. Meer dan 40 verschillende instrumenten.

Schrijf nog heden, of zend deze advertentie in, als drukwerk met 1½ cent postzegel. In het adres s.v.p. vermijden „old piano” of „old accordeon”, enz. al naar het instrument dat U bezit.

Adres: Inst. Klavarskribo - Slikkerveer R 546 (bij Rotterdam)

Voor aanleg, onderhoud en verhuur van
GELUIDSINSTALLATIES
voor ieder doel en elk object
„RADIO ELECTRA”
Mijnsheerenlaan 173 - R'dam Z. - Tel. 71992

De nieuwe schoentjes...

Zoowel in Amerika, Frankrijk als in Engeland blijft de „open-back” vooreerst de groote mode. Ook de Nederlandsche vrouw zal dit model met veel vreugde dragen. Geheel „nieuwe” schoentjes zijn het, met een geheel nieuwen pasvorm... Slippen kunnen ze niet en... zij hebben de snoezigste kleuren.

Indien ze ook hier komen, zijn ze welkom!
Wat zullen we er dan goed voor zorgen... met TANA
natuurlijk: de schoonheidskuur
voor alle fijne damesschoentjes!

Thans, evenals voorheen, wederom
uitsluitend verkrijgbaar bij de schoen-
branche... zij het voorloopig nog
beperkt.

Tana

No. 64

Verf Van Vettewinkel

Nederland heeft gekozen...
Maar de meeste stemmen kreeg

ABONNEERT U OP DIT BLAD

KAPSTOKKEN

Op onze Meubelafdeeling vindt U een groote sortering **KAPSTOKKEN** in Chroom, Old Finish en Gothisch.
vanaf 12.75

HH DE KLERK & ZN
ROTTERDAM
WALENBURGERWEG 141
„Winkelstad - Blijdorp”
BEVERLANDSCHELAAN 72-78

MAISON AUBERT
Dirk Smitsstraat 26 b
(bovenhuis) Rotterdam
Ruim 30 jaar gevestigd

Patent-
Geneesmiddelen
Gummiwaren

Vr. gratis inlicht., toezend.
onder blanco couvert.
Gratis spreekuur dagelijks
van 10-8 uur.

Fa. B. Cuperus Az.
HESSENWEG 2 - DE BILT
Bijkantoor:
Laurillardlaan 1 - Bilthoven.

**Uitgeverij en
Periodiekenbedrijf**

VAKTIJDSCHRIFTEN

„FOTO ATELIER DE KOK”
TELEFOON 39389
SPANJAARDSTRAAT 47 A, ROTTERDAM

Goosen's Auto- en Motorenbedrijf
AGENT VOOR ROTTERDAM EN OMSTREKEN
VAN SKODA AUTOMOBIELEN

REPARATIEBEDRIJF
N. Binnenweg 311 - Volmarijnstraat 130-136
TELEFOON 33546, ROTTERDAM

INSTITUUT D.S.D.
GEVERS DEYNOUTWEG 114 TELEFOON 55.25.28

DOOR STUDEREN DIPLOMAS

Scheveningen
Opleiding
Will u voer diploma's gaan studeren? Komt dan bij ons eens in contact - vraagt inlichtingen

Talen, Rekenen, Handels en Techniek, L.O. en M.O. Aetc.
SCHRIFTELIJKE LESSEN

Zeehelden- en Symbolen-zegels
TE KOOP GEVR., ongestempeld. Br. met opgave welke waarden, hoeveelheid en prijs onder No. 5160, bureau van dit Blad.

KOMOL
HAARVERF

VOOR IEDER TYPE DE RIJSTE TINT
ALLE EVEN MOOI EN NATUURLIJK
VRAAGT UW KAPPER KOMOL HAARVERF

Radio-Reparatie „MUCO”
Bilderdijkstraat 124
Amsterdam-W. - Tel. 86668
Uw adres van vertrouwen

Er zit waarde in Uw brievenbus!
Wij koopen al Uw gebruikte zegels. Legt de Ila-zegel van 1½ cent met de levensboom terzijde. Daarvoor geven wij meer.

M. J. A. VAN DER HAAGEN
VAN LENNEPWEG 67 - DEN HAAG

E. H. P. LEVER
Hoeklijsten, Staaflijsten en complete Schilderijen
FABRIEK:
DAMLAAN 50 - SCHIEDAM TEL. 68054

FILIAAL
'S-GRAVENHAGE
BOEKHORSTSTRAAT 72
TELEF. 111239

VRUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerab

Drs. H. A. KORTHALS, Voorschot

Mr. A. STEPELS, Rotterdam

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. Losse nummers f 0.

DE TWEEDE UITSPRAAK van de kiezers

Het is opmerkelijk, dat de meening van de kiezers in twaalf dagen toch nog kan veranderen. Weliswaar zijn het geen groote verschuivingen geweest, welke bij de Statenverkiezingen te voorschijn zijn gekomen, maar verschuivingen waren er, en wel in dier voege, dat de tendens, blijkende uit de Kamerverkiezing, wat meer werd geaccentueerd. Nog meer communistische aanwas, versteviging van de positie der christelijk-historischen, een voortzetting van den achteruitgang der anti-revolutionairen en — wat vooral van belang is — een verdere afbrokkeling van de Partij van den Arbeid.

Dat wij dit laatste vooral van belang achten moet men niet opvatten als leedvermaak onzerzijds. Neen, wij bedoelen er mee, dat deze duidelijke uitspraak van de kiezers van beteekenis is voor de kabinetsformatie, en dan wel in het bijzonder ten aanzien van het verlangen der P. v. d. A., dat prof. Schermerhorn minister-president zou worden in een door dr. Beel te vormen kabinet. Dat deze wensch zijn rechtvaardiging door dezen stembusuitslag heelemaal heeft verloren is nauwelijks voor betwisting vatbaar. Trouwens, wij hebben dezen wensch van het begin af aan steeds vreemd gevonden.

De ongeschreven regel, dat iemand van de sterkste partij de opdracht een kabinet te vormen krijgt, is gehandhaafd. Daar schijnt de P. v. d. A. zich ook niet tegen te verzetten. Maar de eveneens ongeschreven regel, dat de formateur ook voorzitter van den raad van ministers wordt, wil deze partij

terzijde stellen. Zeker, er is wel eens meer van dien regel afgeweken; welgeteld drie keer. Er waren toen bijzondere omstandigheden welke daartoe aanleiding gaven. Maar voorzitter van den ministerraad werd toen niet iemand uit een geheel andere partij dan die van den formateur. Dit zou een novum zijn. En dat thans de minister-president voort zou moeten komen uit een partij, welke bij de stembus een morele nederlaag heeft geleden, een nederlaag, welke bij de Statenverkiezing ondubbelzinnig is bevestigd, zou toch wel een heel vreemde figuur zijn. Men kan nu wel het argument aanvoeren, dat de Indische kwestie zulk een afwijking zou rechtvaardigen. Maar de kiezers zullen zich bij het bepalen van hun stem toch wel mede door het ten aanzien van Indië gevoerde beleid hebben laten leiden. Hun uitspraak moet dus mede als een oordeel over dat beleid worden gezien. En dan komt men tot de conclusie, dat dit beleid geenszins algemeene instemming heeft gevonden, een oordeel, dat men niet kan negeren.

* * *

Hoe is nu de houding van de kiezers ten aanzien van onze eigen partij bij dezen tweeden gang naar de stembus geweest? Alles bijeengenomen heeft onze partij zich ruimschoots gehandhaafd. Weliswaar is haar kracht met een fractie van een percent (0.05) achteruitgegaan, maar bij de beoordeling daarvan moet men in aanmerking nemen, dat in Limburg ditmaal geen

lijst van onze partij was ingediend. Bij de Kamerverkiezing had dit gewest 0,7 pct. opgeleverd, dus aanzienlijk meer dan het thans geboekte „verlies”, zoodat we eigenlijk van een kleine winst kunnen spreken. Toch moeten wij niet uit het oog verliezen, dat er kapers op de kust zijn geweest; in verscheidene plaatsen was het aantal op de Partij uitgebrachte stemmen dezen keer lager dan bij de Kamerverkiezing. Dat wij ons hebben gehandhaafd is te danken aan winsten elders, in het bijzonder in Zeeland. Naar alle waarschijnlijkheid zullen wij, waar wij verloren hebben, moeten aannemen, dat een aantal van onze stemmen naar de C.H. Unie is gegaan. Hoe dit zij, onze partij is levensvatbaar gebleken. Bij onverflauwden ijver zullen bij de gemeenteraadsverkiezingen goede resultaten bereikt kunnen worden. Gelukkig kunnen voor deze gelegenheid de voorbereidingen in een redelijker tempo worden getroffen; in het bijzonder zullen, nu we eenig overzicht hebben van de menschen, die zich als ijverige aanhangers van onze partij hebben doen kennen, de kandidatenlijsten nog meer in overeenstemming met de breede basis van onze partij kunnen worden samengesteld. Bij de Kamer- en Statenverkiezing ontbrak daarvoor de tijd en de bekendheid met onzen aanhang.

* * *

De kiezers hebben de groote lijn gevolgd. Betreurenswaardig is het echter, dat het aantal geldig uitgebrachte stemmen is gedaald en wel met ruim 86.000. Het is nauwelijks aan te nemen, dat dit moet worden geweten aan toevallige omstandigheden als ziekte en uitstедigheid. Toch is deze daling ook weer niet zoo, dat men mag spreken van een groeiende onverschilligheid. Maar wel kan een verminderde belang-

stelling worden geconstateerd. Waar aan zou dit toegeschreven moeten worden? Dit is moeilijk uit te maken. Een zekere categorie menschen heeft misschien het eenmaal vervullen van hun plicht voldoende gevonden, anderen hebben zich mogelijk ditmaal onthouden uit teleurstelling over het totale beeld van den uitslag der Kamerverkiezing. Een reactie welke wel begrijpelijk, maar beslist niet te rechtvaardigen is. Men zal er altijd rekening mee moeten houden, dat elke stem er één is en gewicht in de schaal legt. Als er inderdaad menschen zijn, die wegens teleurgesteldheid ditmaal niet mee hebben gedaan, moet het verschijnsel van de verschuiving, welke in twaalf dagen is ontstaan, hun wel iets hebben geleerd.

Deze verschuiving toont ook aan, hoe onjuist het zou zijn geweest, het aanvankelijke plan van de regeering, Kamer- en Statenverkiezing op denzelfden dag te doen houden, te verwezenlijken. De Tweede Kamer heeft er verstandig aan gedaan dit plan te verijdeljen. De technische bezwaren tegen dat plan wogen natuurlijk zeer zwaar, maar nu is ook gebleken, dat er andere bezwaren waren.

(Vervolg op pag. 3).

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht. — Franco een potentiële bedreiging voor den vrede. — Vrijzinnige concentratie. — Wonderlijke uitspraken. — Paradoxen rondom de havenstaking. — Engelsch reveil. — Dagboek van Nederland. — Hoe bij de Kamerverkiezingen op onze kandidaten werd gestemd. — Poekoelan Tamboer. — Nog geen koek en ei in de arbeiderspartij.

Een bekend beeld uit den verkiezingstijd. Foto rechts boven: Voor de gebouwen van de dagbladen verdringt men zich om iets te kunnen vernemen omtrent den verkiezingsuitslag.

Buitenlandsch overzicht

Pax Americana

Wij zijn wel eens bang geweest, dat Amerika, afkeerig geworden van het verdeelde Europa, dat er steeds maar weer in slaagde Amerika te betrekken in zijn ruzies, op een kwaad oogenblik de handen van ons werelddeel zou aftrekken. Ongetwijfeld zijn de meeste Amerikanen bij eerste, instinctieve, reactie ook geneigd dit te doen, doch het aantal hunner, wier reflexie-vermogen dezen impuls tempert, is groot en sinds dezen oorlog zeer groot. Zij voelen, dat de wereld kleiner is geworden, zij voelen, dat het is: One world or none — één wereld of het einde van de wereld. Zij weten, dat, als zij toegeven aan hun diepgewortelde isolationistische neiging en zich terugtrekken op hun eiland Amerika, de wereld en zij zelf ook, onherroepelijk zullen wegdrijven naar de vernietiging van een atomairen oorlog. Zij zien ook, hoe miljoenen van Amerika het heil verwachten, in de eerste plaats nog in den vorm van graan en vet, maar zeer bewust ook in den vorm van een leiderschap. Het zou onmenselijk zijn, de oogen te sluiten voor deze heilsverwachting. De Amerikanen zijn echter zeer menselijk en hebben daarbij nog een primitief idee, dat zij een missie te vervullen hebben. Welke deze missie is, heeft hun nooit goed duidelijk voor den geest gestaan, maar het belangrijke was, dat bij hen die min of meer vage kracht steeds latent aanwezig was, zij wachtte slechts op een voorwerp, dat haar tot een actieve kracht moest laden. Zoo is het ook nu en daar komt thans voor de eerste maal dit bij, dat anderen van Amerika het volvoeren van die missie verwachten. Dit moet de Amerikanen activeeren.

Een ruim zittend pak.

Voorloopig ging het nog slechts aarzeld. Amerika voelde zich wat onwennig in de nieuwe rol. Het moreele leiderschap is als een pak, dat de wereld Amerika opgedrongen heeft en dat het ook niet goed kon afslaan zonder die wereld te ruïneren, maar dat het toch nog een beetje te ruim zit. Amerika moet er nog wat in groeien.

Wijlen president Roosevelt was reeds lang voor den oorlog een van die Amerikanen, die zagen dat hun land moreel noch fysiek buiten schot kon blijven in een strijd, die de moreele en fysieke macht ter wereld tot inzet had, en hij werkte er dan ook hard en geslepen aan om zijn landgenooten dit besef bij te brengen. Het is hem gelukt (mede dank zij Hitler's blunders) en nu beseffen zij tevens, dat dit besef bij hen zelf en bij anderen het eenige is, dat een oorlog kan voorkomen.

Wij moeten het nog steeds betreuren, dat deze groote leider te vroeg is heengegaan. Hem zat het pak van het moreele leiderschap als aangepast. Zijn erfgenamen, Truman en Byrnes, flabbert het nog wat om de leden. De aarzelingen en onwennigheden van het vorig jaar zijn hieraan toe te schrijven. Doch steeds moediger en kortader dragers zij den last, die hun op de schouders drukt.

Alle twijfel weggenomen.

Alle twijfel aangaande Amerika's toekomstig gedrag werd weggenomen, toen Byrnes vorige week door de radio het Amerikaansche volk de draagwijdte van de mislukking der Parijsche conferentie duidelijk maakte. Op die conferentie was hij steeds met nieuwe plannen gekomen om den vrede in Europa voor althans de eerste vijf-en-twintig jaar te stabiliseeren, doch Rusland wilde zich niet binden. Hij had voorgesteld, de geschilpunten, die er nog zouden overblijven, nadat de vier grooten voor een tweede maal te Parijs waren bijeengekomen, voor te leggen aan een algemeene vredesconferentie, waaraan een-en-twintig landen zouden deelnemen. Niet volkomen ten onrechte had Molotow gezegd: als wij het met zijn vieren niet eens worden, dan ziet het er niet erg naar uit, dat wij het wel met zijn eenentwintigen eens zullen worden, en hij had zich er tegen verklaard. Doch Molotow was niet zoo bezorgd, dat de vier niet tot overeenstemming zouden komen, als wel bang voor het moreele isolement, waarin Rusland zou komen te staan, wanneer het ten aanschouwe van een-en-twintig landen in zijn intransigente houding zou volharden. Die zou veel meer in het licht komen te staan dan wanneer er vier in een binnenkamer bijeen zijn.

Maar Byrnes had nog een pijl op zijn

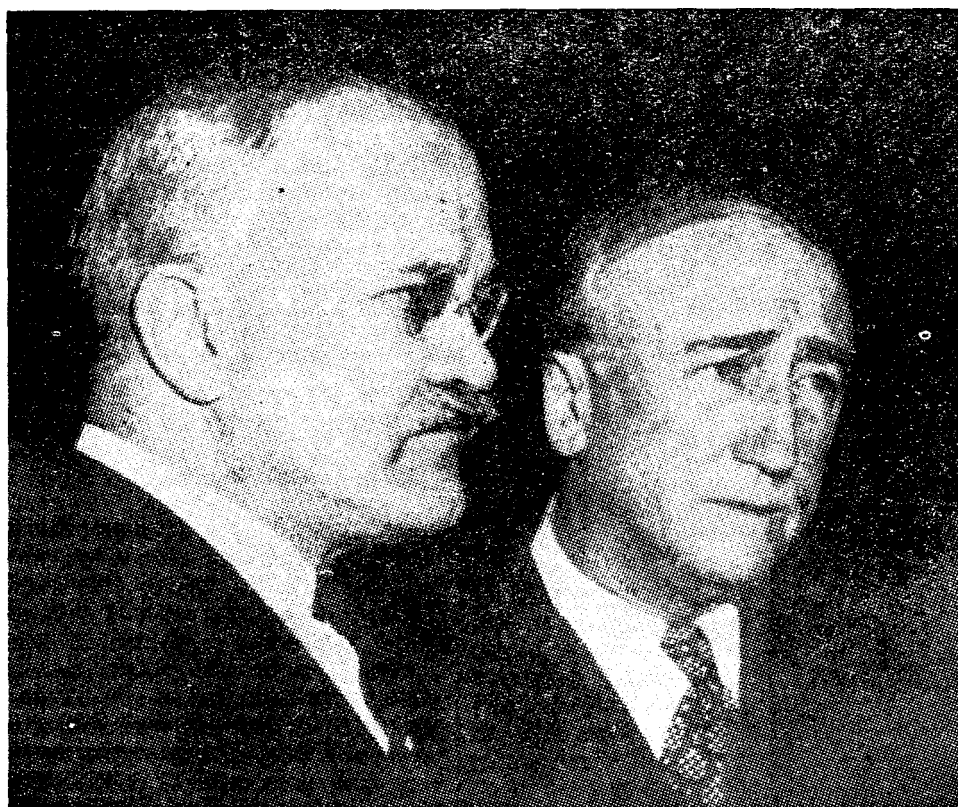
Juan Domingo Perón.

boog: als Rusland zijn veto zou uitspreken tegen het bijeenroepen van een vredesconferentie, voordat de groote vier het over alle bijzonderheden eens waren geworden, dan zou Amerika de geheele kwestie van de vredesverdragen voorleggen aan de algemeene vergadering van de een-en-vijftig vereenigde naties. Dit zou Rusland niet kunnen verhinderen, want in dat gezelschap geldt het veto niet.

Men ziet, dat Byrnes hier het wapen van de moreele pressie hanteert. Want in de practijk maakt het geen verschil uit, of Rusland in een comité van vier, van een-en-twintig of van een-en-vijftig obstructie pleegt. Het pleegt obstructie en daar gaat het juist om. Maar het belangrijke is, dat dan voor het forum der wereld Rusland in zijn moreele hemd wordt gezet, als de onwillige wordt aangewezen.

Volharden of toegeven?

Het is de vraag of Rusland dit aandurft. Is het gevoelig voor een moreele veroordeeling der wereld, voor een moreel isolement? Molotow heeft geantwoord op Byrnes' dreigement en het antwoord was niet zeer bemoedigend. Op het oogenblik ziet het er meer naar uit, dat het zich op het isolement voorbereidt, waarbij het dit, volkomen juist, niet slechts als moreel ziet. Zijn Poolsche en Joegoslavische vrienden worden naar Moskou geroepen om daar nieuwe instructies in ontvangst te nemen. De Russische zone van Duitsland, die het juist om politieke redenen van Duitsbinnenlandschen aard bezig was, op een politie-bezetting na, te ontruimen, wordt weer bezet met troepen, die het uit Oostenrijk en Hongarije door Tsjechoslowakije laat komen. Hiermee accentueert het te

Wjatsjelaw Michajlowitsj Molotow (eigenlijke naam: Skriabin) en James („Jimmy“) Francis Byrnes.

sterker het bestaan van een ondoordringbaren muur dwars door Duitschland, hetwelk Byrnes juist een aanleiding was geweest om impliciet de overeenkomst van Potsdam op te zeggen.

Misschien zijn deze maatregelen nog slechts te zien als in het kader der dreigementen thuis hoorend en komt het op de aanstaande tweede conferentie te Parijs met concessies, waarmee het de dankbaarheid der wereld oogst. Het is niet onmogelijk. De eerste conferentie te Parijs begon het ook met het doen van een concessie: Frankrijk mocht over alle onderwerpen meepraten, terwijl juist de daaraan voorafgaande conferentie (te Londen) mislukte, omdat Rusland niet wilde, dat Frankrijk meedeed.

Een Russisch proefbalonnetje.

Niets is Rusland natuurlijk liever dan wanneer Amerika toegeeft aan zijn boven genoemde isolationistische neigingen. Het heeft er Amerika dan ook niet lang geleden zachtkens over gepolst — heel formeel en heel in het geheim. Als jullie ons nu de vrije hand in Europa en Azië laat, zoo heeft Stalin den Amerikanen voorgesteld, dan mogen jullie heel Amerika hebben. De Amerikanen hebben dit aanbod afgeslagen, zooals wel duidelijk is uit hun gedrag. Waarom? In de eerste plaats omdat zij doordrongen waren van de waarheid: One world or none. In de tweede plaats, omdat zij het Westelijk halfrond al sinds meer dan een eeuw als een gebied beschouwen, waar een buitenstaander politiek niets te maken heeft, zoodat die vriendschap van Rusland volgens hen een aanmatiging was. En tenslotte zagen zij in, dat, als zij gingen op Ruslands suggestie en de wereld dus verdeeld zou worden in twee scheid gescheiden invloedssferen, zij een buitengewoon rigoureuze controle zouden moeten houden op Zuid-Amerika, net zoo rigoureuze als de controle, die Rusland oefent op de landen, die in zijn invloedssfeer zijn en dat wilden zij niet. Zij wilden niet weer de door de Zuid-Amerikanen langzaam aanvaarde politiek van goede nabuurschap inruilen tegen een politiek van „The flag follows the dollar“. Dit zou een averechtsche uitwerking hebben op die volken, die nog iets van den Spaanschen trots hebben.

Zuid-Amerikaansch fascisme en Rusland.

Zij zouden een politie-systeem van dictatoriaal geregeerde protectoraten over geheel Midden- en Zuid-Amerika moeten spreiden om infiltratie uit het communistiche blok aan de overzijde van den Oceaan te voorkomen. Reeds nu is de zeer intensieve, van Havana op Cuba uit centraal geregelde, communistiche agitatie in Zuid-Amerika voor de Vereenigde Staten een reden tot zorg. Zij hebben, om Ruslands invloed in die streken tegen te gaan, moeten terugkrabbelen tegenover den Argentijnschen fascist, Perón. Deze begon te dreigen, dat hij Ruslands steun te baat zou nemen, als de „Yanquis“ niet ophielden hem moeilijkheden in den weg te leggen wegens zijn collaboratie tijdens den oorlog. Nu moeten zij het aanzien, hoe hij zijn burenen in een „bloque austral“, waartoe Argentinië, Paraguay, Uruguay, Bolivia,

STALEN MEUBELEN „GISO“-LAMPEN

Chili en Peru moeten behooren, tracht te chanteeren, door misbruik te maken van Argentinië's overvloed van voedsel, dat die landen noodig hebben. Hier is een man aan den gang, die een mengeling is van Hitler en Mussolini, die bezielde is van een de grenzen overschrijdende eerzucht en een ingekankerden haat tegen de Noord-Amerikanen en er niet tegen opziet om, als het er op aan komt, het communisme als gragen bondgenoot te nemen, wat hem gevaarlijker dan Franco maakt. Daarbij komt, dat hij verzekerd kan zijn van de stille sympathie, die iedere Zuid-Amerikaan heeft voor dengeen, die zich verzet tegen de almachtige Noorderlingen. Dit alles maakt zijn positie sterk. Truman heeft zich dan ook gehaast, vrede met hem te sluiten en tegelijkertijd zijn en anderer invloed tegen te gaan door een voorstel tot militaire samenwerking van alle Amerikaansche landen de wereld in te zenden. Naar het Noorden wordt deze inter-Amerikaansche defensie-politiek afgerond door het Canadeesch-Amerikaansche plan voor de gemeenschappelijke verdediging van Noordelijk Noord-Amerika tegen een aanval uit het Noorden, d.w.z. Siberië.

Franco een potentiële bedreiging voor den vrede

Het bestaan van het regiem van Franco „schept een situatie die een potentiële bedreiging vormt voor den internationalen vrede en die het handhaven van den internationalen vrede wellicht in gevaar brengt, zooals bedoeld in art. 34 van het Handvest der Vereenigde Naties.“ Aldus een uitspraak van de subcommissie voor Spanje uit den Veiligheidsraad. De conclusie van de subcommissie is, dat de Algemeene Vergadering der V. N. er bij de leden op aan behoort te dringen de diplomatieke betrekkingen met Spanje te verbreken, tenzij de regering van Franco aftreedt.

Deze conclusie is belangrijk en de overweging, welke er toe heeft geleid wellicht nog belangrijker. In deze overweging wordt, voorzichtig, geconstateerd wat zoo velen — ook hier te lande — reeds geruimen tijd hebben gevoeld. In vele landen is actie gevoerd tegen het regiem van Franco. Deze had niet ieders sympathie, omdat — zoo was het nu eenmaal — er in aanzienlijke mate aan werd deelgenomen door extreem linksche groepen. Maar heeft men tijdens de bezetting niet ook met diezelfde groepen samengewerkt voor het groote doel: de vrijheid, niet slechts voor eigen land, maar voor de heele wereld? Welnu, de actie tegen het regiem van Franco moet worden gezien als een restant van dien strijd, een wat verlaat gevecht tegen een wonderlijk genoeg nog gespaard gebleven burcht van fascisme.

De Bond van Jong-Liberalen en Slaet op den Trommele — men vergeve ons dezen terugblik naar het verleden van dit weekblad; een Partij van de Vrijheid bestond toen helaas nog niet — hebben destijds de actie van het comité Vrij Spanje gesteund. Zij behoorden tot de zeer schaarsche niet-extreem-linksche groepen die dit deden, maar zij zetten daarmee een streven van vroegere voormannen — de Duitse terreur heeft hen niet allen gespaard — voort. Het is mogelijk, dat zij een meer legaal standpunt innamen dan anderen, die het comité Vrij Spanje steunden. Hun stond vooral voor oogen een ingrijpen, althans een gebaar, van de zijde der Vereenigde Naties ten aanzien van Franco. Daarom schenkt hun de hierboven geciteerde uitspraak der subcommissie uit den Veiligheidsraad des te meer voldoening. Dit is nu precies, zooals zij het zich hadden voorgesteld.

En daarom is het met vreugde dat wij ook in deze kolommen melding maken van een mogelijk begin van een georganiseerde actie tegen een fascistisch regiem, dat Europa, na alle offers voor de vrijheid, in hooge mate ontsiert.

Vrijzinnige concentratie

Een politiek tehuis voor de politiek-vrijzinnigen: dat is het wat de Partij van de Vrijheid wil zijn. Een concentratie dus van de voorheen in een paar partijen verstrooide politiek-vrijzinnigen en evenzeer van ieder die politiek-vrijzinnig denkt en voelt, maar buiten partijverband was gebleven of zich in een kennelijk niet vrijzinnige partij bevond.

Is de partij er in geslaagd dit inderdaad te worden? Ons uit vrijzinnig-democratische kring afkomstige lid J. M. F. A. van Dijk heeft getracht in een rede voor de afdeling Amersfoort een antwoord op deze vraag te geven, waarna hij zijn rede in druk heeft doen verschijnen. En ofschoon zijn antwoord voor het oogenblik ontkennend luidt, juichen wij de publicatie toe, want de heer Van Dijk heeft de hoop niet opgegeven: wat bij de eerste poging niet onmiddellijk is geslaagd, behoeft nog niet elke hoop op succes weg te vagen.

Er is nog een concentratiepoging in ons land gedaan: een poging tot socialistische concentratie. Daaraan hebben de groepen, welke de concentreerders bijeen wilden brengen, in groote meerderheid meegewerkt, waardoor een schijn van succes ontstond. Maar hiermee ging samen een verwatering van de socialistische beginselen, hetgeen tengevolge had dat zij, die niet wilden schipperen, den blik naar de communisten wendden: het succes der communisten bij de stembus is voor een groot deel aan de socialistische concentratiepoging te wijten. En verdere afbrokkeling werd het lot van die concentratie, het lot van de Partij van den Arbeid; afbrokkeling naar rechts en naar links.

Anders is het gesteld met de vrijzinnige concentratie. Niet in groote meerderheid hebben alle betrokken groepen meegewerkt, hetgeen te betreuren is. Maar men is ook niet overgegaan tot verwatering van de vrijzinnige beginselen; integendeel, zij zijn nog eens zuiver vastgesteld, opnieuw geformuleerd en in vollem luister den volke getoond. De vrijzinnige concentratie heeft dan ook geen menschen naar gevaarlijke extreme groepen gejaagd. En afbrokkeling is dan ook niet haar lot geworden.

Keeren wij terug tot het betoog van den heer Van Dijk. Ook hij is van meening dat het (voorloopig) niet slagen van de concentratiepoging eerder te wijten is aan te geringe medewerking van de betrokken groepen dan aan een verkeerd opzet. Hiermee bestrijdt hij — hoe vaak zal dit nog moeten gebeuren? — het sprookje dat de Partij van de Vrijheid een voortzetting van de Liberale Staatspartij zou zijn. Deze Liberale Staatspartij bestaat nog steeds; haar voortzetting is zij dus zelf. Onze partij is een nieuwe partij, opgericht door menschen, voortgekomen uit verschillende groepen. Dat zich onder hen ook menschen bevonden, voortgekomen uit de Liberale Staatspartij, behoeft geen verwondering te wekken; ook deze kring was immers politiek-vrijzinnig. Eerder kan men zich er over verwonderen dat de L.S.P. nog bestaat naast de concentratie, waarbij het de vraag is of zulk een verwondering gerechtvaardigd is; een organisatie liquideeren moet, evenals opbouwen, zijn tijd hebben.

Wij spraken hier van een bestaan van de L.S.P. naast de „concentratie”. De Partij van de Vrijheid is namelijk wel een concentratie; alleen kan zij nog niet als volledig geslaagd worden beschouwd. Maar naar de heer Van Dijk meent — wij keeren nu weer naar zijn betoog terug — is er reden voor hoop op de toekomst. Hij plaatst naast elkaar de stemcijfers van liberalen en vrijz.-democraten in 1937 — dus van de twee groote vrijzinnige kernen — en de cijfers van de Partij van de Vrijheid in 1946. Wij nemen ze hier van hem over:

Kieskringen	Procenten	
	1937 Vrijz.	1946 P.v.d.V.
Rotterdam	7,6	7,4
Den Haag	12,5	11,4
Leiden	9,4	8,0
Amsterdam	9,3	6,5
Den Helder	18,4	5,3
Haarlem	11,0	9,0
Dordrecht	11,3	7,6
Middelburg	14,5	7,1
Utrecht	8,6	6,2
Arnhem	12,0	8,0
Nijmegen	7,2	4,5
Zwolle	10,4	5,35
Leeuwarden	15,0	4,7
Groningen	15,1	11,1
Assen	20,7	15,8
Den Bosch	1,5	1,0
Tilburg	1,7	1,2
Maastricht	0,8	0,7

Men ziet, dat er, zij het niet in alle kieskringen gelijkelijk, toch een tendens is naar de cijfers van 1937. Men make uit deze vergelijking echter niet op — dit zij met nadruk vastgesteld — dat de P.v.d.V. een vereniging van liberalen en vrijzinnig-democraten wil zijn. Zooals hierboven reeds is aangeduid, heeft zij een veel bredere basis.

Hoe komt het, zoo vraagt de heer Van Dijk intusschen, dat de P. v. d. V. de concentratie nog niet geheel heeft bereikt?

Hij ziet drie oorzaken. Ten eerste een tijd van voorbereiding welke veel te kort was. „Dit is geen fout, die wij ons zelf behooven te verwijten, maar een omstandigheid, waaraan wij niets konden veranderen. Op zijn hoogst zou men het kunnen betreuren, dat de verantwoordelijke mannen van de twee vroegere vrijzinnig-politieke partijen niet het uiterste hebben gedaan om eerder tot politiek-vrijzinnige concentratie te komen.”

Zoo is het inderdaad. Anderen hebben tenslotte de verantwoordelijkheid op zich genomen en zoo is de P. v. d. V. op het laatste oogenblik geboren, aldus toch nog een levensvatbaren organisatievorm biedend aan het politiek-vrijzinnige deel van ons volk.

Als tweede oorzaak noemt de heer Van Dijk de omstandigheid, dat onze tegenstanders bij de vrijz.-dem. kiezers succes hebben gehad met hun bewering dat de P. v. d. V. slechts een verjongde L.S.P. zou zijn. De indruk dat dit zoo was kon makkelijk worden gewekt: „de P. v. d. V. had naast het voordeel van de onontbeerlijke medewerking van de organisatie van de L.S.P. ook het nadeel van met haar vereenzelvd te worden.” Die „onontbeerlijke medewerking” werd weer veroorzaakt door tijdnoed, een kwaal, die wij in de toekomst niet hoeven te vreezen.

Ten derde zegt de heer Van Dijk, dat onze propaganda naar zijn smaak te negatief was. Mogelijk is dit hier en daar het geval geweest. Maar dit lag voor de hand. Als oppositiepartij moesten wij wel aanvallen. Maar ons programma toont toch wel duidelijk, dat wij ons vrijheidsbeginsel positief hebben weten te formuleeren. En hiervan is door onze propaganda in ruime mate gebruik gemaakt. Maar als de tegenstanders ons negativisme verwijten en dit verwijt maar vaak genoeg uiten, zouden wij op den duur bijna zelf gaan gelooven dat zij gelijk hebben. Hun niet gerechtvaardigde en herhaalde verwijt is ons intusschen van groot nut geweest. Want het heeft ons als het ware elken dag weer ingescherpt, dat wij ons zeer positieve programma ook naar

buiten uit moeten dragen. En dit zal ook den aandachtigen lezers van onze publicaties en bezoekers van onze vergaderingen niet ontgaan zijn. Vrijheid is in onzen gedachtengang een positief begrip, omdat zij haar grens vindt in verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid, geworteld is in den rechtsstaat en aldus de voorwaarden schept voor sociale gerechtigheid.

* * *

De bespiegelingen over de toekomst, welke wij in het geschrift van den heer Van Dijk aantreffen, zijn vooral belangwekkend. Hij stelt voorop, dat de P. v. d. V. geen voortzetting van een oude partij kan zijn, noch van de L.S.P., noch van den Vrijz. Dem. Bond. Voormalige liberalen dienen dit te bedenken, maar dit geldt evenzeer voor de voormalige vrijz.-democraten.

Wat nu de toekomst betreft: zullen de vrijzinnige kiezers — zoo vraagt de heer Van Dijk — die thans op de P. v. d. A. hebben gestemd, den weg naar onze partij weten te vinden, zoo zij inzien dat zij door aldus te stemmen slechts het kweken van communisten hebben bevorderd?

In zijn antwoord wijst hij er op, dat het gevaar bestaat, dat zij in de P. v. d. V. slechts een verjongde L.S.P. zullen blijven zien, onder den indruk van een onvermijdelijken, door den tegenstander uitgebuiten, schijn. Hij gaat dan voort:

„Het gevaar is niet denkbeeldig, dat zij ertoe zullen overgaan, onder welken naam dan ook, een nieuwe, progressieve middenpartij te stichten, waaraan ook wij dan ongetwijfeld stemmen zouden verliezen. In de hierboven geschetste ontwikkelingsmogelijkheid schuilen voor ons dus zoowel kansen als gevaren. Het zal goeddeels van ons zelf afhangen of wij van de kansen weten gebruik te maken door de gevaren te keeren.

Met onzen blik op de toekomst gericht, moeten wij er naar streven, nieuwen bezielenden inhoud te geven aan de idee van de vrijheid. Gezamenlijk dient het bestek te worden uitgezet van een nieuwe vrijzinnige politiek in een nieuwen tijd.

Gezamenlijk moet de koers worden bepaald. Die koers zal er een moeten zijn van groote sociale hervormingen, vrijwillig tot stand gebracht. Na 40 jaar gescheiden optrekken voor vrijzinnige politieke beginselen hebben liberalen en vrijzinnig-democraten elkaar thans in de Partij van de Vrijheid voor het eerst weer de hand gereikt, in organisatorisch verband.

Mogen de omstandigheden de hereeniging nog niet volkomen hebben gemaakt, wij zullen op den ingeslagen weg gezamenlijk moeten voortgaan tot het gestelde doel is bereikt: de vrijzinnig-politieke concentratie.”

Zoo zij het.

Wonderlijke uitspraken

Een moment van super-verbazing hebben wij beleefd toen wij onlangs in de dagbladen het verslag lazen van de te Almelo gehouden redevoering van den voorzitter van de Partij van den Arbeid, den heer Koos Vorrink.

Om onze verbazing duidelijk te maken, willen wij herinneren aan de in Januari in de Tweede Kamer gehouden debatten over de regeeringsnota inzake een aantal punten van regeeringsbeleid. Daarbij werd herinnerd aan de rede, welke minister-president Schermerhorn in het vorige jaar door de radio heeft gehouden, toen hij zijn kabinet aan het Nederlandsche volk voorstelde. De minister had daarbij, volgens menigen spreker, aan ons volk veel te veel voorgespiegeld, dat op korten termijn toch niet verwezenlijkt zou kunnen worden en daarom werd gezegd, dat de regeering beter deed, zich alleen maar te bepalen tot het opbouwwerk. Dat zal, zoo werd gezegd, reeds al uwe krachten opeischen. De minister-president, hierop antwoordende, heeft toen gezegd, dat men, als men voor het kabinet geen belangrijker taak zag dan die van het opbouwwerk, men de ministers zou verlagen tot een troepje puinruimers. Hij toonde zich daarover zeer verbolgen.

Wij laten dat in het midden. Wij zijn van meening, dat het opbouwwerk heel wat meer bevat dan puinruimen, maar daarover dadelijk! Het merkwaardige is nu, dat de heer Schermerhorn boos was toen hij dacht, dat men zijn ministers de taak van puinruimers toedacht, en dat zijn voorzitter Koos Vorrink nu komt vertellen, dat de ministers van het eerste kabinet

„in het kader van het herstelwerk eigenlijk niet veel anders waren dan mestruimers en puinruimers!” Is het wonder, dat wij ons verbazen?

Maar de heer Koos Vorrink heeft meer gezegd. Wij citeeren uit het verslag, zooals wij dat in de Nationale Rotterdamse Courant aantreffen, het volgende:

„Met den meesten nadruk betoogde spr., dat de Partij van den Arbeid nooit en te nimmer zal deel uitmaken van een nationaal kabinet. Zij mogen, aldus spr., net zooveel nationale combinaties bijeen probeeren te krijgen als zij willen, maar wij zullen er niet bij zijn. De tijd van een nationaal kabinet is voorbij.”

En dan komt de passage waarvan wij reeds een deel citeerden en die wij nu in haar geheel nog even doen volgen. De heer Koos Vorrink zeide dan verder:

„Dat was goed (een nationaal kabinet dus — Red.), toen het allerzwaarste werk moest geschieden en toen de ministers in het kader van het herstelwerk eigenlijk niet veel anders waren dan mestruimers en puinruimers.”

Zoo, wij weten het dus nu. Nooit en te nimmer zal de Partij van den Arbeid deel uitmaken van een nationaal kabinet, daarvoor is de tijd voorbij. Ook hier staan wij weer verbaasd te kijken. Zoo men weet, is het nationale karakter van het huidige kabinet-Schermerhorn door den minister-president steeds volgehouden, en ook heeft de heer Schermerhorn den kiezers nog niet zoo lang geleden gevraagd er voor te zorgen, dat dit kabinet ook de noodige parlementaire steun zou worden geschonken. Hij wilde dus het „nationale” kabinet

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 21

continueeren. En zijn voorzitter Koos Vorrink komt nu vertellen, „dat de Partij van den Arbeid nooit en te nimmer zal deel uitmaken van een nationaal Kabinet”. Is het wonder, dat wij ons verbazen? Van deze staatslieden is niet gemakkelijk hoogte te krijgen.

Maar laten wij de verklaring van den heer Koos Vorrink eens nader bezien. Hij heeft de taak der ministers gezien als puinruimen en mestruimen. Daarmede toont hij weinig besef te hebben van het opbouwwerk. Wij zijn geenszins volledig wanneer wij zeggen, dat daartoe toch zeker ook behooren de opbouw van ons economische leven, de opbouw van de nieuwe structuur van ons Koninkrijk, de staatkundige hervormingen, de sociale opbouw, de geestelijke en zedelijke opvijzeling van ons volk. Dat zijn zaken, die verre uitgaan boven puinruimen en daarvoor juist is het noodig, dat ons volk in zoo breed mogelijke lagen mede de verantwoordelijkheid draagt voor het opbouwwerk. Voor puinruimen en mestkruisen behoeft men niet een nationaal kabinet, maar wel als het er om gaat Nederland economisch weer op gang te brengen en het voortrekker te doen zijn bij de staatkundige en sociale reconstructies. Ook is een nationaal kabinet noodig om ons internationaal weer een positie van beteekenis te doen innemen en mede om het Indische vraagstuk tot een oplossing te brengen. Zoo gezien begrijpen wij er dan ook niets van, dat de Partij van den Arbeid zich aan de verantwoordelijkheden wil onttrekken bij de pogingen tot vorming van een nationaal kabinet.

De heer Koos Vorrink ziet wel als mogelijkheid een samenwerking tusschen de Partij van den Arbeid en de Katholieke Volkspartij. Dit kan echter volgens hem alleen op den grondslag van bepaalde voorwaarden. Die zijn dan de volgende: „In de eerste plaats nationalisatie van de mijnen, nationalisatie van de Nederlandsche Bank, uitvoering van het welvaartsplan en bepaalde maatregelen zooals ze door minister Vos zijn uitgestippeld”. Die voorwaarden, zoo zeide de heer Koos Vorrink, laten wij nimmer los en treedt men daar niet in, dan zal de Partij van den Arbeid geen deel uitmaken van de nieuwe regeering.

Wanneer wij aan zijn uitspraak vasthouden, dan beteekent die, dat de Partij van den Arbeid dus ook die allerongelukkigste bedrijfschappen van minister Vos wil doorzetten. Men weet echter, dat de katholieken daar niet aan willen, zoodat dus met het stellen van die voorwaarde het ook voor den heer Koos Vorrink duidelijk moet zijn geweest, dat hij hiermede de combinatie Katholieke Volkspartij en Partij van den Arbeid reeds van te voren onmogelijk maakte. Blijft de Partij van den Arbeid dus toch maar liever buiten regeeringsverantwoordelijkheid en zullen diegenen hunner lachen, die de partij maar het liefst in de oppositie zien, omdat dat de meeste winst kan opleveren? Of..... zal de Partij van den Arbeid weer een draai nemen, zoodat het politieke beeld nog eens zal veranderen? Wij zullen moeten afwachten. Een partij in het nauw doet vreemde sprongen.

(Vervolg van pag. 1)

De twaalf dagen tusschenruimte tusschen beide verkiezingen waren voldoende voor de vorming van andere politieke inzichten. Dat deze tot uiting hebben kunnen komen is leerrijk en bovendien in overeenstemming met ons staatsrecht, dat juist rekent met een verschil in samenstelling tusschen Tweede en Eerste Kamer. Dit verschil zal altijd wel eenigermate mogelijk zijn, omdat bij de verkiezing van de Eerste Kamer door Provinciale Staten de verdeling van de krachten meestal wel anders is dan bij de verkiezing van de Tweede Kamer rechtstreeks door de kiezers. Maar beter zal dit verschil tot uiting kunnen komen, als Tweede Kamer en Provinciale Staten op verschillende tijdstippen worden gekozen.

Overigens ons compliment aan de kiezers. Zij hebben zich over het algemeen niet van de wijs laten brengen door de verandering van lijstnummers, hetgeen blijkt uit de algemeen in alle provincies tot uiting komende tendenzen.

Paradoxen rondom de Havenstaking

Hij zijn er nu al geruimen tijd aan gewend geraakt, dat het vaak heel moeilijk is vast te stellen, wat minister-president Schermerhorn eigenlijk wil. Het feit, dat de dingen, waarin hij de hand heeft, meestal anders uitkomen, dan hij bedoelt — anders dan men vermeent, dat hij bedoelt — maakt de verwarring nog groter.

Bij het scheiden van de markt — in dit stadium verkeerden we nu toch stellig, zelfs hij straks de regeeringsmarkt weer eens een achterpoortje zou betreden — nu het geen zin hebben, hierop nog eens attendeeren, indien er zich in verband met de stakingen niet het een en ander had voorgedaan, waardoor er een zekere mate in duidelijkheid komt en men prof. Schermerhorn, zooals dat bij het scheiden van de markt ook behoort te geschieden, leert kennen. Dat wij hem dan eigenlijk nog minder begrijpen, dan te voren, klinkt, het is toegegeven, paradoxaal.

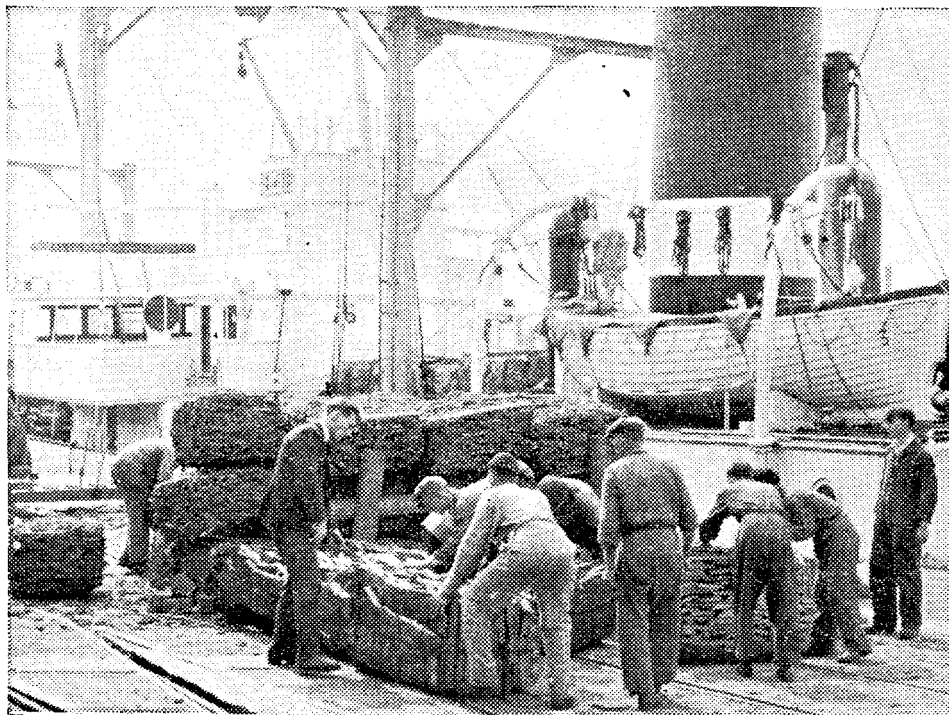
* * *

Bezien wij het verloop der stakingen en de minister's bemoeiingen daarmee. Natuurlijk had de E.V.C. de havenstaking geforceerd, ter camouflering van de débâcle, welke de zeeliedenstaking was geworden, of men kon op het Afrikaanderplein te Rotterdam op een bijeenkomst der stakers ooren beweren, dat de leiding van de E.V.C. contact had verkregen met den minister-president en dat deze spoedig zijn standpunt bekend zou maken. Vlak daarop namen vertegenwoordigers van de pers uit den mond van den districtshavencommissaris te Rotterdam, dat de minister-president hem machtigde mede te deelen, dat er alleen over de zeeliedenstaking was gesproken en dat de minister geen enkele uitspraak over de havenstaking had gedaan. Afgezien nu van het feit, dat de havenstaking ten nauwste verband houdt met het zeeliedenconflict, kon zoo toch de indruk worden gevestigd, dat de E.V.C. zich aan misleiding schuldig maakte, dat zij meer dan gerechtvaardigd was met den minister „paradeerde”. En dat deed zij ook wel, maar — naar sindsdien bleek — toch ook in mindere mate, dan men aanvankelijk moest denken.

Een kardinaal moment in de stakingshistorie was Donderdagavond 16 Mei. Prof. Schermerhorn stond toen voor de microfoon en hij deed zich kennen als een veel sterker man, dan men in hem vermoed had. Het moest nu uit zijn met de stakingen! Zoo niet, dan zouden er vrijwilligers komen in de havens en in uiterste noodzaak militairen.

Eenige opmerkingen hierover zijn niet overbodig.

Er waren toen al maatregelen aan den gang in verband met vrijwillige werkkrachten en men was daarmee ook al aan den arbeid gegaan. Het dreigement schuilde dus vooral in de militairen. Hoe kon nu toch een politicus, die streeft naar matiging in de socialistische beweging en die als gevolg van de stichting van zijn Partij van den Arbeid toch al vreezen moest, dat alleen al door de vorming van deze z.g.

Nederlandsche militairen aan het werk in de haven van Rotterdam.

doorbraakpartij de verschuiving naar links, die eenmaal een tendens van dezen tijd is, verhevigd zou worden — zwijgen we verder over de paradox, dat die Partij van den Arbeid eigenlijk bedoeld was als dam tegen de golven naar links, door het kweken van een sfeer van gemeenschapszin, welke men zocht te bereiken door wat „doorbraak” heette (dam en doorbraak: de paradox is al heel evident!) — ja, hoe kon nu toch een politicus zijn tegenstanders zoozeer in de kaart spelen, als Schermerhorn deed? Er is niet alleen kinder- en ouderliefde, familieliefde, clubliefde, er is óók de liefde voor den eigen stand, de klasse-liefde. Een arbeidersmassa, ook als zij lang niet algemeen achter een staking staat, blijft deze stakers toch altijd als haar klassegenooten, als haar kameraden beschouwen en min of meer scherpe maatregelen tegen de stakers stimuleeren de sympathie en het verzet tegen de macht, die de kameraden bedreigt of kan bedreigen. Was er mooier verzet denkbaar dan met het stembiljet den volgenden dag, op 17 Mei? Schermerhorn op den avond voor de verkiezing maakt, wat hij natuurlijk niet bedoelde, propaganda voor uiterst-links.

Na aldus de rol van sterken man op het verkeerde oogenblik te hebben gespeeld, ging de minister-president er twee dagen later toe over, heel wat minder krachtig op te treden. Hij ontving de leiding van de E.V.C. in zijn woning en had met haar langdurige besprekingen, waarin, zooals later zou blijken, de standpunten aardig dicht bij elkaar kwamen en waarin Schermerhorn het er mee eens was, dat de E.V.C. erkend behoorde te worden als organisatie, die voor arbeiders optreedt.

Natuurlijk greep de E.V.C. dit onmiddellijk aan. Er kwamen zeer druk bezochte meetings, waarop bepaald sensationele mededeelingen aan de stakers werden gedaan, mededeelingen, die hen konden stimuleeren tot volhouden. Gezegd werd, dat men de beide stakingen wilde opheffen, als er eenige voorwaarden werden vervuld, waarvan de voornaamste was, dat de E.V.C. erkend zou worden als partij bij de c.a.o. voor de zeelieden. Daarmee, zoo ging het voort, had de minister-president zich accoord verklaard, ja, hij had toegezegd, hiervoor zijn volle persoonlijkheid te zullen inzetten. Dan volgde, dat de min.-pres. had verklaard slachtoffer te zijn geworden van leugenachtige berichten over terreur van stakerszijde en ook, dat hij zijn desbetreffende passages in zijn radiorede betreurde. Ja zelfs, dat hij had gezegd, die radio-rede niet zelf te hebben opgesteld, haar zoo maar te hebben voorgelezen.

Wie dit hoorde, dacht, dat de E.V.C. weer zwaar aan het misleiden was. En zij zal toen ook wel aan het overdrijven zijn geweest, maar toch minder, dan men vermoedde.

Zij had in die meetings nog meer op haar hart, de E.V.C. Na het Zaterdagavondsche gesprek met den minister waren er den volgenden dag telefoongesprekken gevolgd en toen had prof. Schermerhorn laten weten, dat zijn pogingen, in overeenstemming met de afspraken met de E.V.C.-leiding gedaan, door de halsstarrige houding van reactionnaire elementen en bestuurders van den Centralen Bond van transportarbeiders, waren mislukt.

Dit hoorende kon men op zijn minst denken, dat de leiders der staking wel heel hard van stapel liepen, zich door demago-

gische beschouwingen lieten meeslepen.

Maar nadien kwam een rustige persconferentie te Amsterdam, waarop de heer Blokzijl, landelijk voorzitter van de E.V.C., die met prof. Schermerhorn had gesproken, eenige hoofdzaken bevestigde. Ja, er was tusssen hem en den minister-president overeenstemming gekomen en later had de minister-president opgebeld, dat hetgeen was afgesproken niet kon doorgaan, omdat er instanties waren, die bezwaren hadden.

En ook de bevestiging van den anderen kant bleef niet uit. De Regeeringsvoorlichtingsdienst verklaarde namens prof. Schermerhorn: „inderdaad is prof. Schermerhorn van meening, dat een organisatie als de E.V.C., die grooten invloed heeft op bepaalde arbeidersgroepen, betrokken zou moeten worden in het overleg over de arbeidsvoorwaarden.”

Er volgt dan even later een zeker voorbehoud, luidende: „terecht wordt van de zijde der overige vakbewegingen betwijfeld of de E.V.C. aan de voorwaarden (bedoeld is dan het eerbiedigen van de regels van het spel) voldoet.” Maar dat die twijfel door den minister zoo heel erg „terecht” wordt gevonden, mag men niet aannemen, want anders zou hij niet gepoogd hebben de overige vakbeweging te vinden voor zijn afspraken met de E.V.C.

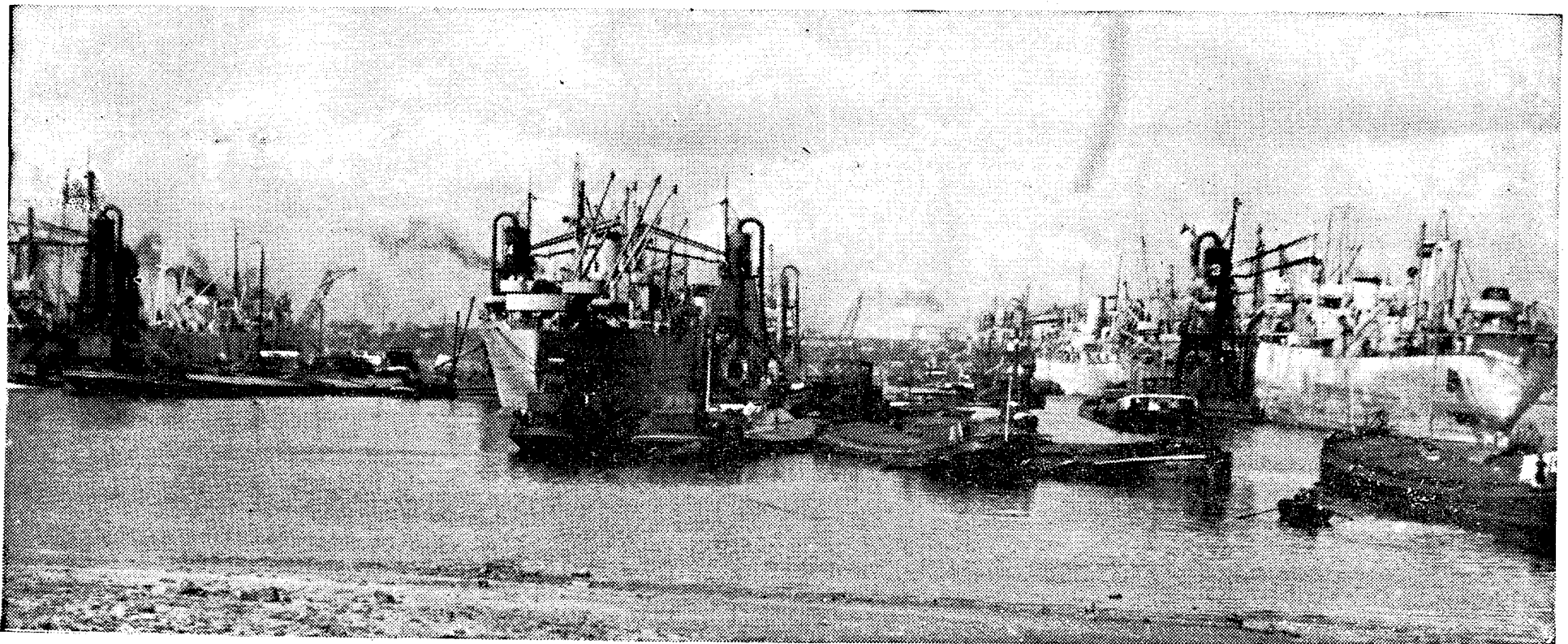
In de verklaring van den minister, via den Regeeringsvoorlichtingsdienst, komen dan nog twee alinea's, welke er op wijzen, in welk een moeilijke positie de bewindsmann zich heeft begeven door het niet strak houden van de lijn. Wij zitten in een slop, zegt hij. Zoolang de E.V.C. niet erkend wordt, blijft zij prestige-politiek voeren. En haar tegenstanders eischen voordat zij willen erkennen en samenwerken „loslaten van de tot dusverre gevolgde tactiek”. Dezen vicieuze cirkel te doorbreken, is het streven van den minister, hetzij dat dit geschiedt door het nemen van risico bij een erkenning van de E.V.C., hetzij de E.V.C. principieel het prestige-conflict als strijdmiddel verwerpt.

De quintessens blijft intusschen, dat minister-president Schermerhorn de meening is toegedaan, dat de E.V.C. erkenning moet vinden.

En dan klopt er ook nog iets niet in de verklaring namens den minister. Er staat „... de andere zijde eischt met reden een loslaten van de tot dusver gevolgde tactiek, alvorens tot erkenning over te gaan.” Tot dit loslaten nu was de E.V.C. toch eigenlijk gekomen, want zij wilde de stakingen dadelijk doen ophouden, mits haar erkenning zou worden geschonken als partij in de c.a.o. voor de zeelieden. Natuurlijk is het er de E.V.C. om te doen aan prestige te winnen door de erkenning, maar daar de c.a.o. voor de zeelieden zegt, dat alleen de ondertekenaars van het huidige contract zullen mogen deelnemen aan de onderhandelingen over een volgend contract, is het niet zoo heel onbegrijpelijk, dat zij de erkenning als partij in het thans geldige contract zoekt door te drijven.

* * *

Waar het om gaat is niets anders, dan

Zoo ging het bij de stakings in Amerika toe. In ons land kwamen dergelijke tooneelen gelukkig nog niet voor.

een strijd om de medezeggenschap — of wil men het sterker en juist zeggen — om de macht in de vakbeweging. Een strijd welke thans vooral gaat tusschen de z.g. moderne bonden, die der socialistischen van de S.D.A.P. — thans Partij van den Arbeid — en de E.V.C., waarachter duidelijk de C.P.N. staat.

En zoo rijdt dus Schermerhorn, wanneer hij aanstuurt op erkenning van de E.V.C., den Centralen Bond, het N.V.V., de S.D.A.P. in de wielen. Dat doet hij alleen al door zijn bemiddelingspogingen, welke de stakers stimuleeren vol te houden en de sympathie bij de massa te vergrooten.

Dat de moderne vakbeweging zich verzet, is begrijpelijk. Zij heeft aan invloed bij de arbeidersmassa reeds wat verloren. Erkenning van de E.V.C. zou haar betekenis verkleinen.

En zoo is het dus onloochenbaar, dat prof. Schermerhorn, nadat hij met zijn Partij van den Arbeid eerst den socialistischen van de S.D.A.P. de das heeft aangedaan, thans door zijn streven in het belang van de E.V.C. de socialistischen in het N.V.V. in het vaarwater zit. Inderdaad, de communisten zijn dezen personalistischen socialist dank verschuldigd!

Maar heeft hij gelijk, als hij meent, dat de E.V.C. erkend moet worden? Princi-

peel wel, maar de E.V.C. is een bijzonder geval. Met haar te onderhandelen is, zacht gezegd, moeilijk, alleen al, omdat zij niet — of nog niet — beschikt over voldoende ervaren bestuurders. En zoo is er nog wel een en ander.....

Maar het is in elk geval democratisch de arbeiders zich te laten organiseren in de organisatie, welke zij wenschen. Bovendien zou er dan duidelijkheid komen, men zou weten waar de tegenpartij is en de tegenpartij er precies kunnen onderkennen in conflict en in eventueelen strijd, zoo goed als bij onderhandeling. Maar de E.V.C.....

Wanneer de minister-president Schermerhorn zoekt naar de mogelijkheid om de E.V.C. te doen erkennen, streeft hij tegen het beginsel van den politicus Schermerhorn, die immers „doorbraak” en eenheid wil, inplaats van afbakening van de groepen-met-hun-belangen, en daarmee dus tegen het belang van de Partij van den Arbeid. Dit laatste kan uitdraaien op voordeel voor de echte socialistischen en dat zou stellig weer uitdraaien op nadeel voor de E.V.C.

Dit alles klinkt verwarder dan het is. Men moet er zich alleen aan gewennen, dat men bij het optreden van prof. Schermerhorn steeds in de paradoxen verzeild raakt.

Engelsch reveil

In Engeland is de situatie ten aanzien van de politiek-vrijzinnigen anders dan hier. De Nederlandsche tweedracht tusschen liberalen en vrijzinnig-democraten bestaat daar niet in dien vorm. De politiek-vrijzinnigen hebben elkaar daar gevonden in de **Liberaal partij**. Dit woord „liberaal” lijkt veel op ons „liberaal” en deze Nederlandsche term heeft op het oogenblik vooral bij de vroegere vrijzinnig-democraten hier te lande een onaangename bijsmaak. Terecht of ten onrechte: dit laten wij nu in het midden. Wij willen alleen maar zeggen, dat zij zich door het Engelsche woord „liberaal” niet moeten laten afschrikken. Zij moeten n.l. niet vergeten, dat vrijzinnig-democraten in het Engelsch „liberal-democrats” heeten. Onlangs nog, bij een voorbeschuwing in de Engelsche pers over de verkiezingen in Nederland, heeft men dat weer eens kunnen constateeren.

Wij meenen hiermee zonder verder gevaar te loopen, te worden uitgekreten voor „geheide liberalen”, iets te mogen vertellen over het reveil in den Engelschen politiek-vrijzinnigen kring, welke zijn organisatorischen vorm vindt in de Liberal party.

Men heeft in Engeland niet de oplossing gezocht in de oprichting van een nieuwe partij. Dit was niet nodig, omdat daar niet, zooals bij ons wel het geval was, twee vrijzinnige partijen bestonden. Men behoefde daar slechts de bestaande vrijzinnige partij nieuw leven in te blazen. Wij willen hiermee nu niet zeggen, dat de Liberal party geheel gelijk is aan de Partij van de Vrijheid. Wij kunnen alleen verwantschap constateeren, een verwantschap welke — ofschoon zij op sommige punten wel wat verwijderd is — toch rechtvaardigt, dat wij aan de Engelsche vrijzinnige partij eenige aandacht wijden.

Dat de problemen in Engeland ten deele van andere structuur zijn dan bij ons, blijkt uit een verslag in de Manchester Guardian van een vergadering der Manchester Liberal Federation. De voorzitter, Philips Oliver, constateerde in die vergadering met vreugde de herleving van de partij en betoogde, dat men zich zal moeten concentreeren op de punten, welke de „liberals” duidelijk onderscheiden van andere politieke richtingen, en niet in de laatste plaats op herziening van het kiesrecht.

Het is merkwaardig: de Engelsche „liberals” streven naar evenredige vertegenwoordiging en wenschen iets anders, iets beters. Wij meenen, dat een oplossing mogelijk is door grondige herziening van de evenredige vertegenwoordiging en wel zoodanig, dat de kiezer zijn persoonlijke voorkeur voor een bepaalden candidaat meer tot uiting kan doen komen en dat het contact tusschen kiezer en candidaat wordt bevorderd.

Men ziet hieruit, dat de zaken in Enge-

land anders staan, maar toch ook weer niet over de heele lijn. Zoo hield in dezelfde vergadering de heer J. Stanley Snowden een rede over het socialisme. Socialisme, zoo zei hij, zou onvermijdelijk een totalitair staat scheppen. Hij is tegen dictatuur, zoowel van rechts als van links. Een herleeft „liberal party” is het eenige alternatief; zij zal een trefpunt moeten worden voor allen die de vrijheid liefhebben en bureaucratie en onnodige staatsbemoeienis verafschuwen. Het grootste deel van handel en industrie moet in handen van particulieren blijven. De taak van den staat is te zorgen, dat voor ieder vrij en eerlijk spel mogelijk is; als een particulier bedrijf zou dreigen te onttaarden in een monopolie moet er altijd nog de voorkeur aan worden gegeven dat het onder staatstoezicht komt, dan dat het in particuliere handen blijft. De staat intusschen hoort te zijn de dienaar, niet de meester, van den individu.

Men ziet: duidelijke taal met veel voor ons bekende klanken.

KRUYNE & JONKER

VEILINGGEBOUW
PLEIN EENDRAGT 11 (Tuinlaan)
SCHIEDAM (C.)

INBOEDEL-VEILING

op **DINSDAG 4** en **WOENSDAG 5 JUNI**, aanv. voorm. 10 uur en nam. 1½ uur:
Fraaie noten rietsalon met 4 fauteuils, compl. eiken slaapkamer (lits-jumeaux) met toebeh., zitkamers, vleugel piano, 2 kamerorgels, fraaie schilderijen van A. de la Rivière, L. Soenius, M. de Jongere e.a., luxe- en huish. art., kledingstukken, autom. lijstenmakers verstekmachine in prima staat, alsmede:

Een Belangrijke Verzameling Moderne Boeken,

te veilen op **DONDERDAG 7** en **VRIJDAG 8 JUNI**, aanvang des avonds 7 uur.
KIJKDAGEN: Zaterdag 1 Juni 10—5 uur
Maandag 3 Juni 10—4 uur
Gelegenheid tot het geven van kooporders.
Dagelijks kunnen goederen worden ingezonden of aan huis worden afgehaald.
TELEFOON 69651

DAGBOEK VAN NEDERLAND

DINSDAG 21/5

— Dr. Van Mook houdt te Batavia een radiorede. Hij kondigt o.m. overleg met alle „vrije bevolkingsgroepen” in Indië aan. Het werd tijd!

WOENSDAG 22/5

— Bekend gemaakt wordt, dat het broodrantsoen met 200 gr. wordt verlaagd.

DONDERDAG 23/5

— De Koningin ontvangt in verband met de kabinetsformatie leiders van de fracties uit de Tweede Kamer.

— Prinses Juliana en Prins Bernhard keeren van hun officieel bezoek uit Zwitserland terug.

— De voorzitter van de P. v. d. A. verklaart in een vergadering te Almelo, dat zijn partij niet aan een nationaal kabinet zal deelnemen.

VRIJDAG 24/5

— De Koningin zet het overleg met de fractieleiders voort.

— Voor het eerst na den oorlog komt te Rotterdam een schip met bananen aan; zij zullen onder kinderen van 4 jaar en jonger worden gedistribueerd.

— Bij de loting, welke voor eenige Kamerzetels nog moest plaats hebben, wordt als zesde in de fractie van de Partij van de Vrijheid gekozen verklaard de heer F. den Hartoo te Hooq Blokland, voorzitter van de Nederlandsche Maatschappij van Landbouw.

— Te Brussel wordt een handelsverdrag tusschen Nederland en de Belgisch-Luxemburgsche tolunie ondertekend.

ZATERDAG 25/5

— De Koningin ontvangt de voorzitters van Tweede en Eerste Kamer en den vice-president van den Raad van State.

MAANDAG 27/5

— Dr. L. J. M. Beel, minister van binnenland-

sche zaken, krijgt de opdracht tot vorming van „een kabinet dat geacht mag worden het vertrouwen van de Tweede Kamer te genieten”.

DINSDAG 28/5

— Tot voorzitter van de Tweede Kamerfractie der P. v. d. V. wordt benoemd dr. S. E. B. Bierema, tot secretaris drs. H. A. Korthals.

WOENSDAG 29/5

— De verkiezingen voor de Prov. Staten worden gehouden.

ZATERDAG 1/6

— Met de E.V.C. is nog steeds geen regeling getroffen, zoodat de havenstakingen voortduren. Maar vrijwilligers en militairen verrichten het noodige werk.

— Minister Beel sluit namens de Koningin de zitting van het noodparlement.

BEELDEN UIT DEN VERKIEZINGSTIJD: De stembus wordt geledigd en het depouillement kan beginnen. Voor de gebouwen van de kranten komt 's avonds de nieuwsgierigen om maar gauw te weten wat er uit de bus is gekomen.

ABONNEMENTSGELDEN
voor „Vrij!” kunnen worden overgeschreven op Giro No. 245103 ten name van den Penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht.

Poekoelan Tamboer

Hoe bij de Kamerverkiezing op onze kandidaten werd gestemd

	R'dam	Leiden	Dordr.	Midd.b.	Totaal
Korthals, H. A.	23979	18255	20421	8717	71372
Fortanier geb. de Wit, A.	640	717	779	179	2315
den Hartog, F.	56	211	1493	28	1788
Verhagen, J. L.	27	41	72	466	606
Sjollema geb. s'Jacob, J. B. Ch.	316	81	61	29	487
Merkelijjn, P.	12	21	18	25	76
Hage, C. G.	3	16	25	297	341
Stempels, A.	94	21	29	8	152
van Eck, H. C.	8	14	87	8	117
de Haan, A.	8	18	72	5	103
Roelants, H. A. M.	42	32	118	9	201
Zijp, D.	25	15	161	28	229
	25210	19442	23336	9799	77787

	A'dam	Haarlem	Totaal
Hacke, A. H. W.	25104	21592	46696
Wendelaar, W. C.	898	941	1839
Fortanier geb. de Wit, A.	967	1406	2373
Nieuwenhuis, J. G. J. C.	48	76	124
Korff, J. J.	298	68	366
le Cosquino de Bussy, F.	177	169	346
Bakhuizen van den Brink, R. C.	35	192	227
Machielsen, J.	70	12	82
Caron, L. J. J.	65	455	520
de Ridder, G. A.	25	15	40
van Dam, P. W. L.	68	70	138
	27755	24996	52751

	's-Hertb.	Tilburg	Arnhem	Maastr.	Utrecht	Totaal
Fortanier geb. de Wit, A.	2486	2466	19169	1702	14472	40295
Wendelaar, W. C.	165	162	1318	100	1466	3211
Hacke, A. H. W.	38	32	219	22	227	538
Korthals, H. A.	52	39	257	28	206	582
den Hartog, F.	46	17	430	14	46	553
van Dijk, J. M. F. A.	7	11	115	8	96	237
Tonckens geb. Harders, J. H.	6	7	68	6	32	119
van Donselaar, C. A.	8	5	38	9	157	217
van der Feltz, L. A. S. J.	9	11	412	3	20	455
van der Hurk, W. A. J.	18	99	29	10	16	172
Clifford Kocq v. Breugel, J. R.	7	12	41	9	57	126
Dobbe, A. A.	3	3	81	0	3	90
Vuyk, J.	13	13	117	21	10	174
	2858	2877	22294	1932	16808	46769

	Nijmegen	Leeuw.d.	Zwolle	Groning.	d. Helder	Totaal
Bierema, S. E. B.	9766	10928	15577	25089	10670	52030
van Dijk, J. M. F. A.	185	11	236	77	44	553
van Overklift, J. A.	42	47	79	182	17	367
Merkelijjn, P.	73	13	120	35	6	247
Tonckens geb. Harders, J. H.	77	43	306	228	79	733
Zegering Hadders, R.	36	25	285	556	23	925
Wuijster, P. H.	7	0	45	10	155	217
Mulder, H. R.	38	4	166	8	4	220
den Hartog, F.	60	4	21	12	16	113
Beets, H. P.	188	4	31	4	13	240
Krijt, B.	12	1	272	6	5	296
Blaauboer, P.	33	10	61	32	446	582
	10517	11090	17199	26239	11478	76523

	's-Grav.h.	Assen
G. Vonk	26817	18623
Mevr. A. Fortanier—de Wit	1932	458
A. N. Molenaar	386	40
H. A. Korthals	703	138
A. H. W. Hacke	249	231
J. van Dijken	498	175
E. G. van Bisselick	72	
J. D. Ros	439	19865
D. J. van Gilse	159	
D. W. Dettmeijer	337	
	31592	

De officieele uitslag van de Kamerverkiezingen is thans vastgesteld en in de Nederlandsche Staatscourant gepubliceerd. Het is altijd interessant te zien hoe de kiezers hun voorkeur voor een bepaalden kandidaat tot uiting brengen, of beter: niet tot uiting brengen. Want het bekende verschijnsel, dat verreweg het meerendeel der kiezers op nummer 1 stemt, heeft zich ook thans weer voorgedaan. De gespecificeerde verkiezingsuitslag is dus niet een volkomen zuivere maatstaf voor de politieke partijen om na te gaan, of zij hun lijsten op de juiste manier hebben vastgesteld. Des te minder is dit het geval, wanneer in een aantal kieskringen met gelijk-luidende lijsten wordt gewerkt. Het is dan

gebruikelijk, dat op zoo'n lijst uit elken kieskring bepaalde personen worden geplaatst. Maar er kan er natuurlijk slechts één nummer 1 worden. Zoo mag men uit het feit, dat in den kieskring Middelburg — om een voorbeeld te noemen — een vrij groot aantal voorkeurstemmen zijn uitgebracht op de Zeeuwen, die op onze daar geldende lijst stonden, niet worden geconcludeerd, dat die Zeeuwen een hogere plaats hadden moeten krijgen; diezelfde lijst gold immers ook in de kieskringen Rotterdam, Dordrecht en Leiden, waar die Zeeuwen minder bekend waren. Voorkeurstemmen worden in den regel in groote mate uitgebracht op vrouwen.

De aap komt uit de mouw.

Het Indonesische radiostation Garoet heeft een verklaring van Soekarno over het rijstaanbod van Sjahrir aan Britsch-Indië verspreid. Deze verklaring luidt:

„Deze belofte hebben wij niet gedaan omdat het Britsch-Indische volk bijna van honger sterft, maar omdat zij ons helpen in onzen strijd tot den dood.”

Het kan Soekarno dus niets schelen of er menschen een hongerdood sterven. Wanneer hij er geen politieke munt uit had kunnen slaan, was het rijstaanbod nooit gedaan. De commentator van den R.V.D. had wel gelijk toen hij schreef dat het alleen een politieke stunt was.

Intusschen is er te Batavia een Britsch-Indisch regeeringsambtenaar aangekomen om over het rijstaanbod te confereeren. De directeur van Economische Zaken, mr. v. Hoogstraten, deelde mede, dat er geen rijst aan Britsch-Indië kan worden geleverd, voordat in het geheele geallieerde gebied van Nederlandsch-Indië een minimum rantsoen van 200 gram per dag gegarandeerd is.

De Britsch-Indische ambtenaar zal echter de komende dagen toch met de republikeinen over de rijstleveringen spreken.

Nederland helpt Indië, Hilversum helpt Soerabaja.

Ook voor den oorlog bestond reeds een nauw contact tusschen de toenmalige Nirom en de Pihhi te Hilversum. Regelmatig werden b.v. luisterrapporten uitgewisseld en ook bij het relayeren van belangrijke nationale gebeurtenissen over de Niromzenders werd nauw overleg met de Pihhi te Hilversum gepleegd. Na de bevrijding van Soerabaja was in December 1945 al gauw het contact met Hilversum hersteld en leefde men daar geheel mee met den verderen opbouw van de Afris en de uitbreiding van de programma's. Toen te Hilversum vernomen werd, dat de discotheek van de Afris zoo slecht voorzien was, werd enthousiast aangeboden hierin verbetering te brengen. „Nederland helpt Indië” — „Hilversum helpt Soerabaja”.

Aangenaam verrast waren wij dan ook, toen kort geleden, per Skymaster, een groote kist vol met prachtige gramfoonplaten aankwam. Voor onze muziekliefhebbers om van te smullen. Het was een breed gebaar en er werden ons ook nog, daar wij er zulk een groote behoefte aan hebben, twee microfoons in het vooruitzicht gesteld.

Gelukkig kunnen wij in bescheiden mate ook wat terug doen. De P.C.J. is ook begonnen met de uitzending van een Oostersch programma en wij kunnen nu van onzen kant een flink aantal Oostersche platen naar Hilversum sturen. Wij hopen, dat het ons ook lukken zal deze retourzending per vliegtuig te sturen.

Onze naam is van „AFRIS” veranderd in „Radio Omroep Soerabaja”, doch wij twijfelen er niet aan of ook onder onzen nieuwen naam zal er een zeer nauw contact blijven, hetgeen reeds tot uiting komt in de eventueele heruitzending van den wedstrijd Holland—België op 12 Mei.

(Radiobode Soerabaja)

OPENBAAR COLLEGE GEVRAAGD

Een request van de „Eenheidsgroep”

De „Eenheidsgroep” heeft zich, aldus Het Dagblad, met het volgende request gewend tot den luitenant-gouverneur-generaal, met afschriften aan den minister-president, den minister van overzeesche gebiedsdeelen en de Staten-Generaal. Aan andere politieke groepeerings is verzocht om adhaesiebetuigingen:

„dat zij met groote bezorgdheid de ontwikkeling van den politieken toestand in Nederlandsch-Indië sedert de Japansche capitulatie hebben gade geslagen;

dat zij van oordeel zijn, dat deze ontwikkeling heeft geleid tot een gezagscrisis als tot nu toe niet is voorgekomen in de geschiedenis van Nederlandsch-Indië;

dat deze gezagscrisis bij het loyale deel der bevolking tot uiting komt in een gevoel van het contact verloren te hebben met de Overheid;

dat zij niet kunnen ontkomen aan den indruk, dat de loyale bevolking in onwetendheid wordt gelaten over wat zich in werkelijkheid afspeelt;

dat daardoor noodzakelijkerwijs allerlei voorstellingen ontstaan, die aan een juiste en rechtvaardige beoordeeling van het gevoerde beleid in den weg staan;

dat daardoor bovendien het besef van mede-verantwoordelijk te zijn voor den gang van zaken en verplicht te zijn om door woorden, gedragingen en daden er toe mede te werken om uit de huidige impasse te geraken verloren dreigt te gaan;

dat de huidige omstandigheden het onmogelijk maken aan de loyale bevolking om zich te organiseren en van haar meeningen, gevoelens en inzichten te doen blijken;

dat daarvan evenmin kan blijken in de pers;

dat immers de thans verschijnende dagbladen of zich beperken tot de nieuwsvoorziening of, — doordat zij voor hun verschijnen zoodanig afhankelijk zijn van het verlenen van faciliteiten door de regeering, — dat zij bij het leveren van eenigen commentaar op de qualificatie van een waarlijk vrije pers geen aanspraak kunnen maken;

dat het daarom naar de meening van ondergeteekenden van het aller-grootste belang geacht moet worden, dat althans een begin wordt gemaakt met het wederinstellen van een centraal vertegenwoordigend openbaar lichaam, waardoor de loyale bevolking van haar gevoelens, meeningen en inzichten kan doen blijken en waartegenover de verantwoordelijkheid van de regeering geldend kan worden gemaakt;

dat onder de huidige omstandigheden wellicht geen gevolg kan worden gegeven aan het in 1943 door de regeering wettelijk vastgelegde voornemen om dadelijk na de bevrijding over te gaan tot het instellen van een Nood-Volksraad;

dat echter reeds veel gewonnen zoude zijn voor het wegnemen der spanningen onder de loyale bevolking zoowel in de

VERSCHEENEN:

„Alles of niets bij de geleide economie?”

door Dr. G. VAN DEN BURG

In den boekhandel verkrijgb. ad f 2.—

Uitg. NIJGH & VAN DITMAR N.V. ROTTERDAM

nummer 1 stond veel stemmen heeft getrokken, maar deze zelfde kandidaat stond ook nummer 2 in de kieskringen Amsterdam en Haarlem en behaalde daar ook behoorlijk wat voorkeurstemmen, terwijl er daar een man nummer 1 stond. Deze voorkeurstemmen kunnen dus gevoegelijk worden toegeschreven aan de bekendheid en de eigenschappen van dien kandidaat. Wij kunnen constateeren, dat onze vrouwelijke lijstvoerders een succes is geworden; en dit waarlijk niet alleen door het blinde nummer-1-stemmen van vele kiezers, want in andere kieskringen, waar zij lager op de lijst stond, heeft zij een respectabel aantal voorkeurstemmen op zich verenigd.

Buitengewesten als op Java, indien overgegaan zou worden tot het instellen van een vertegenwoordigend openbaar adviescollege, samengesteld uit benoemde leden, die representatief geacht kunnen worden voor de samenstellende groepen van de loyale bevolking;

weshalve ondergeteekenden Uwe Excellentie met den meesten eerbied verzoeken het daarheen te willen leiden,

dat op korten termijn wordt overgegaan tot het instellen van een centraal vertegenwoordigend openbaar adviseerend college met benoemde leden tot tijd en wijle de wettelijke vertegenwoordigende gekozen colleges kunnen worden ingesteld.

Evacuatieproblemen.

Met de verwijdering van de Japanners uit Midden-Java vlot het, ondanks de aan de T.R.I. verstrekte wapens, nog niet erg. Om nu toch tegenover de buitenwereld met een getal voor den dag te kunnen komen, heeft Mountbatten gelast, dat de als krijgsgevangenen in de geallieerde havens te werk gestelde Japanners nu weggevoerd moeten worden. Zoo werd de order ontvangen, dat de 100 Jappen, die in Soerabaja wegens gebrek aan arbeidskrachten de elektrische centrale draaiende houden, weg moeten. Dat daarmede de elektrische stroom uitvalt en de onveiligheid toeneemt, schijnt niet van belang te zijn.

Eerst zouden de geïnterneerden per schip van Probolinggo vertrekken. Alle voorbereidingen waren getroffen, toen de republikeinen mededeelden, dat dit niet looring. De afspraak werd toen gemaakt, dat de menschen per trein zouden gaan. Nadat eenige honderden aldus vervoerd waren, stopte ook dit weer. Daarna overlegden Britten en republikeinen over evacuatie per vliegtuig. Toen echter het eerste RAF vliegtuig op Solo landde, werd het teruggestuurd. Er stonden n.l. rood-wit-blauwe kringen op (het gewone RAF-teeken). De Britten moesten toen een Britsch-Indisch toestel zenden (met blauw en lichtblauw teeken).

Zoo kan het nog maanden duren.

EEN VREEMD BEVEL

Bij de overdracht van het commando oost Java aan de Nederlanders was een Duitsche duikboot met licht-installatie, die zeer nuttig dienst kon doen, benevens een zend-installatie, bedrijfsklaar voor het zenden op twee banden, gevonden.

Dezer dagen kwam bericht, dat het op perbevel de vernietiging van duikboot en zender gelastte en thans ligt de zaak buitengaats op den bodem van de zee.

En dit in een land, waar aan van alle behoefte is.

HEERENHUIS TE BRUSSEL
TE KOOP AANGEBODEN

voor zelfbewoning, op eersten stand met modern comfort.

Brieven onder No. 5162, aan het Bureau van dit Blad.

FRANKRIJK-ENGELAND

Vertrek zeer spoedig naar deze landen en kan eenige serieuze opdrachten aanvaarden.

Brieven onder No. 824 aan ARC's Advertentiebedrijf Kettingstraat 2, Den Haag.

perzen

vloer- en tafelkleeden
loopertjes, kussens enz.

Bric a Brac
NW BINNENWEG 202 RDAM

SCHILDERS-BEDRIJF

H. J. de Munnik

BLOEMKWEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

Voor aanleg, onderhoud en verhuur van
GELUIDSINSTALLATIES
voor ieder doel en elk object
„RADIO ELECTRA”
Mijnsheerenlaan 173 - R'dam Z. - Tel. 71992

VAN MASTWIJK'S AGENTUUR EN COMMISIEHANDEL
WIJNEN
GEDISTILLEERD
EN GROS - EN DETAIL
Louise de Colignystraat 75
Tel. 770600 · DEN HAAG

INSTITUUT D.S.D.
GEVERS DEYNOOTWEG 114 TELEFOON 55.25.28
DOOR · STUDEREN · DIPLOMA'S
Scheveningen
Opleiding: *Wilt u voor diploma's gaan studeren? Komt dan bij ons eens informeren!* *Inschrijving dagelijks*
Talen, Kantoor, Handel en Techniek, I.O. en M.O. Acte
vraagt inlichtingen
SCHRIFTELIJKE LESSEN

FIRMA J. LANGEJAN A.ZN.
AANNEMERS
BOUW- EN GEW. BETONWERKEN
TIMMER- EN METSELBEDRIJF
VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

„FOTO ATELIER DE KOK”
TELEFOON 39389
SPANJAARDSTRAAT 47 A, ROTTERDAM

E. H. P. LEVER
Hoeklijsten, Staaflijsten en complete Schilderijen
FABRIEK:
DAMLAAN 50 - SCHIEDAM TEL. 68054

FILIAAL
'S-GRAVENHAGE
BOEKHORSTSTRAAT 72
TELEF. 111239

Goosen's Auto- en Motorenbedrijf
AGENT VOOR ROTTERDAM EN OMSTREKEN
VAN SKODA AUTOMOBIELEN
REPARATIEBEDRIJF
N. Binnenweg 311 - Volmarijnstraat 130-136
TELEFOON 33546, ROTTERDAM

In het Rijksmuseum...
bewonderen kenners de
techniek der oude meesters,
andere verkenners bewonderen
de kwaliteiten van
Verf Van Vettewinkel

J. J. Krantz & Zn.
Fabriek van Uniformlakens
en Wollen Stoffen
OUDESINGEL 86 - LEIDEN

Zijn ze niet chique?
Zullen onze nieuwe schoentjes er zoo uitzien? Amerika, Engeland en Frankrijk brengen ze met verschillende hakmodellen en -hoogten. Veel open hiel en vóórstuk, vaak met gespen van nieuw plastisch materiaal (héél mooi), vierkante neuzen...
We kunnen ervan op áán, dat ze snoezig zijn. Wat zullen we ze goed onderhouden als wij ze straks ook kunnen kopen! Met TANA (wat dacht U dan?) ... de schoonheidskuur voor alle modieuze schoenen!
Thans, evenals voorheen, wederom uitsluitend verkrijgbaar bij de schoenbranche... zij het voorloopig nog beperkt.

Tana
voor elk schoentje

*Zuiver wollen-
handgeweven*

**TAFEL-
KLEEDEN**

Exclusieve dessins in fraaie
kleuren, ontworpen door
Hollandsche Sierkunstenaars

140 x 170
f79.50

HH DE KLERK & ZN
ROTTERDAM:
WALENBURGERWEG 141
BEIJERLANDSCHELAAN 72-78

KLOOS
KINDERDIJK
BRUGGEN

AUTOGENE- EN ELECTRISCHE LASCHINRICHTING
LICHT CONSTRUCTIEWERK
L. v. d. BURGH & Co.
MATHENESSERDIJK 327 - TEL. 37107 - ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL VOOR HAARDEN EN KACHELS

Hotel-Café-Restaurant „De Kroon”
SCHIEDAM
LUNCH — DINER
Dagelijks geopend. Telefoon 68159

MAISON AUBERT
Dirk Smitsstraat 26 b
(bovenhuis) Rotterdam
Ruim 30 jaar gevestigd
**Patent-
Geneesmiddelen
Gummiwaren**
Vr. gratis inlicht. toezend
onder blanco couvert.
Gratis spreekuur dagelijks
van 10-8 uur.

BEUKEMA'S
PARKETVLOERENBEDRIJF
Kantoor: Nieuwe Achtergr. 47,
Amsterdam-C.
Uit voorraad leverbaar parket-
vloeren. Tevens onderhoud en
reparatie van verwaarloosde
vloeren. Vraag inlichtingen
onder Tel. 50772.

*De Nieuw
Post-Zegel
Album*

**Open Uw
brieven voorzichtig**

Ook voor Uw postzegels. Wij
kopen zelfs balen vol. Let op
de zeeheldenserie. Voor de 17½,
ct. v. Gent uit deze serie geven
wij nog meer.

M. J. A. VAN DER HAAGEN
VAN LENNEPWEG 67 - DEN HAAG

KOMOL
HAARVERF

VOOR IEDER TYPE DE JUISTE TINT
ALLE EVEN MOOI EN NATUURLIJK
VRAAGT UW KAPPER KOMOL HAARVERF

Fa. B. Cuperus Az.
HESSENWEG 2 - DE BILT
Bijkantoor:
Laurillardlaan 1 - Bilthoven.
**Uitgeverij en
Periodiekenbedrijf**
VAKTIJDSCHRIFTEN

Nog geen koek en ei in de arbeiderspartij

„De ontwikkeling der politieke partijen in ons land is nog niet tot stilstand gekomen. Ons volk blijkt niet vatbaar te zijn voor kunstmatige experimenten. Bedriegen de teekenen niet, dan staan wij, vooral wat de Partij van den Arbeid betreft, nog voor verrassingen.”

Aldus het slot van een artikel in de Nat. Rotterdamse Courant van 1 Juni j.l., een artikel, afkomstig uit sociaal-democratische kring. Om twee redenen is deze publicatie opmerkelijk. In de eerste plaats omdat er uit blijkt, dat de eenheid in de Partij van den Arbeid zeer problematisch is; en voorts omdat deze uiting van socialistische zijde moest verschijnen in een dagblad, dat geenszins socialistisch kan worden genoemd. Dit laatste vindt zijn oorzaak in de omstandigheid, dat de auteur(s) van het artikel in de socialistische pers geen spreektribune kon(den) krijgen. Dit toont weer eens aan, hoe verwerpelijk al te nauwe relaties tusschen dagbladders en politieke partijen zijn. Het is immers gezond dat ook de inwendige roerselen eener partij aan het licht komen. Dit wordt geenszins bevorderd door het bestaan van een partij-dagbladders. Men heeft nu zijn toevlucht moeten nemen tot een persorgaan van geheel andere rich-

ting, hetgeen niet in alle opzichten sympathiek, maar onvermijdelijk is.

Wat nu den inhoud van het artikel betreft: er bestaat, zoo lezen wij, bij de vroegere soc.-dem., die de kern van de P. v. d. A. vormen, weinig tevredenheid over den gang van zaken. Men heeft hierbij niet het oog op de „oude S.D.A.P.”, welke op het punt staat te worden gesticht; deze bestaat n.l. uit „malcontenten en communistisch geïnfecteerden”. Neen, het artikel in de N.R.C. is afkomstig uit een groep geschoolde sociaal-democraten, behorende tot het „sociaal-democratische centrum” in de P. v. d. A., die het stempel van de S.D.A.P. op de P.v.d.A. willen drukken. En hoor nu, hoe zij over de tegenwoordige leiders der partij denken:

„De tegenwoordige leiders der P. v. d. A., de heeren Vorrink, Schermerhorn en Van der Goes van Naters, laten geen gelegenheid voorbijgaan om zich aan de K.V.P. op te dringen. Daarbij praten zij in vele opzichten hun mond voorbij, tot groot vermaak van de bekwame r.k. diplomaten. De Maasbode sprak onlangs reeds ironisch van „enfants terribles”, die hun mond niet kunnen houden. Na de verklaringen van den heer Vorrink

o.a. te Almelo, waarbij hij een minimum-programma opstelde voor samenwerking met de R.K., verwachtten velen, dat dit den uitslag der Statenverkiezingen na-deelig zou influenceeren. Dit is juist gebleken. De heer Vorrink eischte nationalisatie van de mijnen en de Nederlandse Bank, wat slechts neerkomt op de formeel bezegeling van een feitelijkten toestand. Ten aanzien van het plan-Vos, dat in sociaal-democratische kring bijzonder hoog wordt aangeslagen, liet hij zich slechts zeer vaag uit. Daarbij komt de verrassende eisch, dat de heer Schermerhorn minister-president moet blijven. Het is geen geheim, dat de heer Schermerhorn bij de vroegere sociaal-democraten weinig vertrouwen geniet. Men beschouwt hem als een volmaakt eerlijken idealist, die voor de propaganda der Partij van groote waarde is, maar men betreurt zijn volkomen gemis aan politieke scholing, blijkende uit zijn al te vele redevoeringen. Ook als bewindsman acht men hem zwak, getuige zijn optreden tegen de E.V.C., waarbij hij beloften deed, die hij later niet kon houden. De heer Vorrink wordt evenmin als een groot politicus beschouwd; men ziet in hem uitsluitend en alleen den propagandist. De heer Van der Goes van Naters is van de genoemde drie heeren zeker degene, die de grootste politieke „flair” bezit, maar men acht hem nog te oner-

varen om nu reeds leider van de Partij te zijn.

Volkomen vertrouwen bestaat bij de oudere s.d. slechts in den heer Drees. Als minister is hij geslaagd door zijn volkomen beheersching van de zaken; als politicus, omdat hij nooit zijn mond voorbijpraat. Men heeft het dan ook zeer betreurd, dat de heer Drees, blijkbaar om persoonlijke redenen, zich verleden jaar niet voor het premierschap beschikbaar heeft gesteld. Men meent, dat dit de positie van het kabinet zeer zou hebben versterkt, omdat de groote parlementaire ervaring van den heer Drees, die zoo vele jaren wethouder en Kamerlid is geweest, vele tactische fouten zou hebben voorkomen. Men acht het zelfs niet uitgesloten, dat, zoo iemand, de heer Drees ook voor de andere partijen nu nog als minister-president acceptabel zou zijn, terwijl dit met den heer Schermerhorn geenszins het geval is.”

Dit is duidelijk en veelzeggend. Wat aan het slot van dit citaat wordt gezegd klinkt ook ons zeer aannemelijk in de ooren. Hier ligt nog een mogelijkheid voor de verwezenlijking van een kabinet op zoo breed mogelijke basis.

De conclusie, dat men nog wel eens voor verrassingen kan komen te staan, lijkt waarlijk niet voorbarig. Het socialisme voor de socialist! Mogen de talrijke niet-socialisten, die, geleid door een uitzichtloos eenheidsstreven, in de P. v. d. A. verzeild zijn geraakt, spoedig in veiliger vaarwater komen.

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK

COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

* BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIËN *
* TAXATIES - BEHEER - HERSTELLINGEN - VERTROUWENSOPDRACHTEN *

N.V. Machinefabriek

IJzer-, Staal- en Metaalgieterij

v.h. BAKKER & Co.
RIDDERKERK

DENIS' GELUIDSSTUDIO

Speciaal adres voor Geluidsinstallaties voor alle doeleinden. Ook REPARATIE RADIO'S en VERSTERKERS. - Vlug en billijk.

Lange Hilleweg 4, R'dam, Tel. 73416

N.V. SCHEEPSWERVEN „PIET HEIN”

BOLNES

en

PAPENDRECHT

*

Dwarshellingen
115 Meter

Droogdok
115 x 30 Meter

PARFUMS „JEAN VIER”

ZIJN NOG STEEDS DE BESTE

CHEM. PHARM. FABRIEK „WEHADO” n.v.

LINKER ROTTEKADE 62a. TEL. 23762. ROTTERDAM

VOOR WERKEN ONDER EN BOVEN
f 500.—

J. NIESSINK

— BOUW- EN TIMMERBEDRIJF —

Insulindestraat 208. — Tel. 41806, R'dam, na 6 uur 47728.

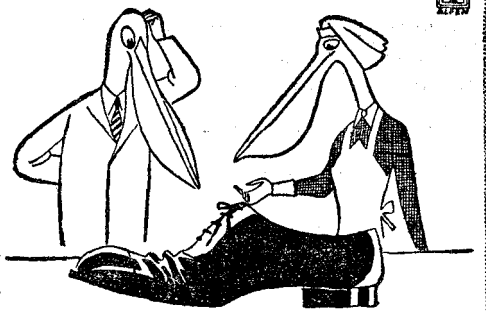
WEER BENZINE VERKRIJGBAAR

bij

GARAGE DE HEER

JENSUSSTRAAT 58

ROTTERDAM
Telefoon 41871

„De patiënt is er ernstig aan toe, Dr. Pel. Zie die diepe rimpels en groeven maar eens.”
„Een versterkend middel is hier op zijn plaats: Erdal schoencreme dus!”

Erdal
SCHOENCREME

Beroemd door haar glans. — Prijs 23 ct.

311

N.V. Mij. voor Wasverwerking Erdalfabriek, Amersfoort

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop:
Alle uitgiffen van Duitsland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945

postfris en gebruikt.

Aanbiedingen met prijs aan:

BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL,
ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

GOUD - ZILVER OPTIEK

Schreuders

GROENE HILLEDIJK 216, ROTTERDAM

J. en K. SMIT'S

Scheepswerven
en
Machinefabrieken
KINDERDIJK

Opgepast voor „Staats-bedil”!

Niets of niemand is veilig voor hem! Onder de schoonklinkende leus: sociale staatszorg voor iedereen, legt hij straks beslag op niet minder dan ca. 20% van het inkomen van den middenstander. Duidelijker kan niet worden geïllustreerd, hoe duur staatsverzekering is. Het vrije verzekeringsbedrijf kan dit véél goedkooper en.... véél coulanter. Protesteer tegen deze plannen, vóór het te laat is!

Boeren - middenstanders - vrije beroepen:
VERPLICHTE STAATS-VERZEKERING
eischt straks ca. 20% van ons inkomen!

VRUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofredactie:
A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
Mr. A. STEMPELS, Rotterdam

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. Losse nummers f 0.14

DE KABINETSFORMATIE

Wij zitten nog dik in den mist

Het Nederlandsche volk wacht. De blikken zijn gericht op den kabinetsformateur en op al hetgeen zich rondom hem afspeelt. Eenigermate is de aanwijzing van dr. Beel als kabinetsformateur een verrassing geweest, maar toen hij eenmaal als zoodanig was aangewezen, leek het voor menig een vanzelfsprekendheid, dat hij zich in eerste instantie zou richten tot de leiders van de Partij van den Arbeid om te trachten een kabinet te vormen, dat zou steunen op de genoemde partij en de Katholieke Volkspartij. En inderdaad heeft dr. Beel, nadat hij zich had beraden over de te nemen stappen, zich ook tot de Partij van den Arbeid gericht, maar daarnaast zijn toch ook de leiders van de fracties der andere partijen bij hem geweest. De heeren Schouten, Tilanus en Bierema hebben hem op het einde der vorige week reeds bezocht en uit de activiteit, welke in deze dagen in de politieke wereld bestaat, krijgt men den indruk, dat dr. Beel weliswaar uitgegaan is van de gedachte, dat het kabinet in hoofdzaak op de bovengenoemde partijen zou moeten steunen, maar dat hij toch ook nog naar verderen steun uitziet. Dezerzijds is steeds de vorming van een ministerie op zoo breed mogelijke basis bepleit, dus pogingen van dr. Beel om zijn kabinet niet alleen te doen steunen op de Katholieke Volkspartij en de Partij van den Arbeid lijken ons juist. Natuurlijk komt dan de vraag, hoe ver de formateur met die uitbreiding zal gaan.

Dat zullen wij moeten afwachten. Gelijk eigenlijk vrijwel alles wat met de kabinetsformatie samenhangt, is ook dit nog in den mist. Zelfs kan worden gezegd dat op dit oogenblik de mist nog iets is verdicht. Kregen wij namelijk op het einde der afgelopen week den indruk, dat wij reeds een beeld zagen afteekenen, thans (wij schrijven Woensdagavond) is dit weer veel vager geworden. Toen immers leek het er op of de formateur met de Katholieke Volkspartij en de Partij van den Arbeid tot overeenstemming zou komen, maar wat daarna weer aan berichten is doorgesijpeld in de pers geeft voet aan de veronderstelling, dat er belangrijke punten zijn waarop verschil van inzicht aanwezig is. Eerst heette het, dat de Indische kwestie het struikelblok zou kunnen zijn, later kwam daarbij de te voeren economische politiek.

Dit alles behoeft geenszins verwondering te wekken. Er is bij de gedachtenwisseling over het Indische vraagstuk in het parlement belangrijk ver-

schil van inzicht gebleken tusschen de woordvoerders van de Kath. Volkspartij en de sprekers van de Partij van den Arbeid. En wanneer men nu de berichten uit de pers zou moeten uitleggen in dezen zin, dat de Partij van den Arbeid tracht hare meening in dezen victorie te doen kraaien, dan begrijpen wij zeer wel, dat de Roomsche Katholieken daarvoor niets kunnen gevoelen.

In de eerste plaats omdat de Katholieke Volkspartij een andere meening heeft, die zij uiteraard ook na rijp beraad heeft vastgelegd, maar temeer omdat de Roomsche Katholieken weten, dat 't beleid Schermerhorn-Logemann-van Mook ook felle bestrijding heeft gevonden bij de Anti-revolutionairen en de Christelijk-Historischen en de sprekers van de Partij van de Vrijheid. De verkiezingen hebben geleerd, dat de groote meerderheid van het Nederlandsche volk de Indische politiek van het genoemde drietal niet wenscht en daarmede rekening te houden bij de kabinetsformatie is dus een eisch van de eerste orde.

Wij willen in dit verband herinneren aan de uitspraak die de heer van Mook eenigen tijd geleden heeft gedaan en waarin hij te kennen gaf, dat bij een mogelijk samengaan tusschen Roomsche Katholieken en Partij van den Arbeid met betrekking tot het Indische vraagstuk niet veel verandering zou komen in de te voeren politiek. Dit was een wonderlijke uitspraak, die in de feiten uit het jongste verleden geenszins haar rechtvaardiging kan vinden. Het feit, dat de Indische politiek thans één van de punten is waarover verschil van meening bestaat, is daar om de onjuistheid van het oordeel van den heer van Mook nog eens in het bijzonder in het licht te stellen.

Gelijk het ligt met het Indische vraagstuk, zoo ligt het van een bepaald gezichtspunt uit gezien ook met de kwestie der te voeren economische politiek. Met betrekking hiertoe heeft de Partij van den Arbeid ook bepaalde wenschen en wij zijn van oordeel, dat ten aanzien van bepaalde onderdeelen de Katholieke Volkspartij in dezelfde richting vaart. Maar socialisatie in eenigszins ruime mate zal toch van de Katholieke Volkspartij niet verwacht kunnen worden. Dat is toch geheel in strijd met de beginselen waarop deze partij stoelt. Bovendien kan ook in dit geval worden vastgesteld, dat het Nederlandsche volk bij de jongste verkiezingen zich in meerderheid ook gesteld heeft tegenover de gedachte der socialisatie in ruimeren omvang. De Partij van den Arbeid zal hieruit ook hare conclusies moeten trekken.

Aan de Zaterdag te Londen gehouden overwinningparade namen ook Nederlandsche militairen deel, naar men op de foto hierboven ziet. Alle grooten van Engeland waren aanwezig om het schouwspel, dat door den hevigen regenval veel van zijn aantrekkelijkheid inboette, gade te slaan. Hieronder ziet men van links naar rechts Attlee, Churchill, Mackenzie King en Smuts op de tribune.

Gelijk gezegd schijnen dus het Indische vraagstuk en de te voeren economische politiek de punten te zijn, waarop verschil van meening bestaat. Het laat zich uiteraard niet voorspellen of hiervoor nog een oplossing zal worden gevonden. Ook moet worden bedacht, dat dr. Beel een zeer ruime opdracht heeft gekregen en dat het hem ook mogelijk is nog in andere richting te zoeken. Of dr. Beel slagen zal? Ook dat is moeilijk van te voren te zeggen. Wat men hoort over zijn pogingen is alles zoo vaag dat het niet veel houvast biedt. Daarbij zijn zijn mogelijkheden zoo verschillend, dat hij zijn pogingen niet behoeft te staken wanneer de eerst ingeslagen weg niet begaanbaar blijkt te zijn.

Wij blijven vasthouden aan de gedachte van een kabinet op zoo breed mogelijke basis. De problemen welke nog tot oplossing moeten worden gebracht zijn dermate van gewicht, het vinden van nieuwe vormen op sociaal-

economisch en staatkundig terrein vraagt zooveel en daarbij komt dan nog het geestelijke en materiele opbouwwerk, dat alleen in zoo breed mogelijke samenwerking dat alles bevredigend zal kunnen worden opgelost. Daarom een kabinet op zoo breed mogelijke grondslag, een kabinet dat de eischen van den tijd verstaat, een kabinet dat vooruitstrevend is.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht. — De bewaringskampen. — De te voeren gemeentepolitiek. — Steunt de geteisterde streken. — Kadervorming. — De beurt is aan Seyss Inquart. — Het parlementaire werk. — Op- en aanmerkingen. — De autobevrachtingsdienst opgeheven. — Mr. D. U. Stikker.

Buitenlandsch overzicht

Een eentonig relaas

Het relaas begint op den duur wat eentonig te worden. Vroeger was er variatie in het internationale spel. Begon het eene veld van spanningen te vervelen, dan richtte men den blik naar een ander. Er waren er n.l. vele, die volkomen los van elkander lagen of welker onderling verband slechts met moeite waarneembaar was. De moderne techniek heeft het verband gelegd. Alle velden zijn samengetrokken tot één groot veld, dat slechts twee krachten, slechts één spanning kent.

Vlak na den vorigen oorlog konden b.v. Engeland en Frankrijk het zich veroorloven er een eigen spanning op na te houden, die anderen weinig deerde. Los daarvan (of heel losjes daarvan) konden Zuid-Slavië en Italië een onderlinge spanning onderhouden. Nu zijn spanningen tusschen twee krachten of volkomen irrelevant geworden of opgenomen in die eene groote spanning, waarin de geheele wereld leeft.

Een pikante geschiedenis.

Nog bestaat er — om door te gaan op het eerste voorbeeld — een zekere spanning op sommige gebieden tusschen Engeland en Frankrijk. Beider visies ten opzichte van Duitschland loopen uiteen en in het Midden-Oosten heeft Frankrijk reden om een rancune jegens Engeland te koesteren. Het intermezzo van den grootmoefiti brengt deze tegenstelling weer eenigszins in het daglicht en zorgt voor de subjectieve spanning (n.l. bij de toeschouwers, die langzamerhand immuun raken door de voortdurend aanwezige groote spanning, waarin zij moeten leven). Frankrijk kan het niet goed verkroppen, dat Engeland het uit zijn protectorpositie in den Levant heeft gedrongen door van zijn zwakte gebruik te maken. Ongeveer tezelfder tijd, dat Engelsche en Fransche troepen in Syrië op elkander schoten (Juni 1945), kreeg Frankrijk een mooie troef in handen. De grootmoefiti van Jeruzalem, het hoofd der Palestijnsche Mohammedanen, die in 1937 uit het heilige land was gevlucht wegens anti-Britsche agitatie en zich daarna gedurende den oorlog hevig gecompromitteerd had (althans in onze, echter niet in Arabische oogen) door zich voor de nazi-propaganda (en niet die van het onschuldigste soort!) te leenen, vluchtte naar Frankrijk en verkreeg daar asyl. Hoewel hij gevoelig tot de oorlogsmisdadigers gerekend kan worden (er werden mindere opgesloten), liep hij vrij rond, ja werd zelfs met alle égards, aan zijn rang verschuldigd, behandeld. Dit was natuurlijk Engeland een doorn in het oog, niet zoozeer omdat er een schavuit vrijheid geënt als wel omdat de moefiti een zeer grooten invloed heeft in de Mohammedaansche wereld en, aangezien hij fel anti-Brit is en ter bereiking van zijn doel alle middelen rein acht, deze wereld wel eens in voor Engeland zeer ongelegen banen zou kunnen leiden. En nu laat de Fransche regering hem uit haar land ontsnappen! Waar zou hij anders naar toe gaan dan naar Syrië, waar op het oogenblik juist de raad der Arabische liga in bijzondere zitting bijeen is? Zeer belangrijke beslissingen moeten er genomen worden. Voor Engeland staat er in deze dagen, in dezen hoek der wereld veel op het spel: de toekomst van Egypte, van Palestina en van de vroegere Italiaansche kolonie, Libye. De aanwezigheid van den moefiti in deze vergadering kan de beslissingen ten nadeele van Engeland doen omslaan. Dat is Frankrijks posthume wraak, over het graf zijner leidende positie in den Levant heen.

Het is een pikante geschiedenis. Op zich zelve is zij zeker te savouereeren. Toch vraagt men zich af, of Frankrijks beleid in deze secundaire kwestie verstandig is geweest. Het is ook voor Frankrijk (of laten we zeggen: de niet-communisten in Frankrijk, waarvan de huidige minister van buitenlandsche zaken er een is) niet voordelig, als Engeland positie in het Midden Oosten te zeer verzwakt wordt. Deze gestie van Frankrijk (of beter: dit nalaten, want de moefiti is ontsnapt dank zij een opzettelijke oogluiking der Fransche autoriteiten) leidt echter tot het verzwakken dezer toch reeds hachelijke positie. Is ook hier Frankrijk niet iets kortzichtig te werk gegaan? In het geval Duitschland is Frank-

Haj Amin El Hoesseini, groot-moefiti van Jeruzalem.

rijks gebrek aan verziendheid begrijpelijk, zeer begrijpelijk zelfs, hier echter is het eerder kinderachtig.

En haar complicaties.

Deze rel om den moefiti bewijst, ondanks den luchthartigen aanpak ervan door Frankrijk, dat een spanning tusschen Engeland en Frankrijk tegenwoordig niet meer op zich zelf beschouwd kan worden: zij wordt (zooals boven reeds werd uitgeduid) of opgenomen in een andere grootere spanning en dan komen beide partijen aan beide zijden van de veel bredere kloof te staan of zij valt in het niet tegenover die alles overheerschende spanning en dan leggen beide partijen hun geschil bij, daar zij beide voelen aan deze zijde van de kloof te behooren. Het laatste geval is hier van toepassing. Frankrijk en Engeland behooren uiteindelijk thuis in hetzelfde kamp, wanneer de wereld uiteen valt in twee helften, een Russische en een niet-Russische of, zooals de Amerikaansche senator Vandenberg, gedelegeerde bij de Parijsche conferenties, het lichtelijk simplistisch uitdrukte, een communistische en een democratische. Daarom is de behandeling van deze zaak van Frankrijk eenigszins spelen met vuur te noemen. Een man wordt vrijheid van beweging gegeven, waarvan gebleken is, dat hem alle middelen goed zijn. Waarom zou hij niet de Russische hulp eens te baat nemen? Rusland zal maar al te graag toehappen. Het blijkt uit zijn groote, zij het nog niet openlijk ten toon gespreide, belangstelling voor de Arabische wereld en uit het heimelijk ondersteunen van de Arabieren in hun strijd voor zelfstandigheid, een strijd, waarin zij Engeland als tegenstander tegen wil en dank vinden. Om het laatste is het Rusland te

doen, de zelfstandigheid van de Arabieren laat het ijskoud.

Kort uitgedrukt: de moefiti, dien Frankrijk heeft laten vliegen uit een oude rancune jegens Engeland, is in staat de Arabische liga, indertijd met steun van Engeland opgericht, met het doel een Engelsgeoriënteerd blok in het Midden Oosten te hebben (ra ra tegen wien?), te maken tot een wapen in handen van Rusland tegen Engeland en uiteindelijk misschien ook tegen Frankrijk. Dit is het kortzichtige in Frankrijks politiek, dat het dikwijls niet over de eerste fase van de toekomst heen kan zien en bewijst, dat het geen groote mogendheid meer is.

Fransche kortzichtigheid.

Wij haalden boven een ander voorbeeld aan van Frankrijks huidige onvermogen om in groote termen te denken. Zijn politiek ten opzichte van Duitschland legt zich vast in een zorg om eigen veiligheid, die gekleed is in een gewaad van vóór 1939. Het verdeelen van Duitschland in een groot aantal onafhankelijke staten en het afscheiden van Roer- en Rijngebied moet Frankrijk vrijwaren van een zooveelste Teutoonsche invasie — in een tijd van raket-, atoom- en ideologische wapens. Het ziet niet verder dan eigen territoriale veiligheid en deze gezien in strategisch verouderde vormen. Het ziet niet, dat in den huidige psychischen stand van zaken in Duitschland dergelijk plan de Duitschers in de handen van de Russen speelt — de Russen, die door middel van de Socialistische Einheitspartei, welke de leus voert: „Durch Einheit zum Sieg!“, een gecentraliseerd Duitschland propageeren. En wat een gecentraliseerd Duitschland, in den rug gedekt door Rusland, vermag — dat heeft Frankrijk in Mei en Juni 1940 ondervonden! Frankrijk kan op het oogenblik niet den tusschenweg vinden, die ligt tusschen een conglomeraat van staatjes, dat, gezien de Deutsche psyche en gezien de Russische medewerking, weldra zich metamorphoseeren zal in een gecentraliseerd Duitschland in Russisch vaarwater en een gecentraliseerden Duitschen staat, die uit hoofde van zijn centralisatie gevaren in zich houdt, mede (doch niet alleen) omdat dergelijke staat, zoolang hij nog zwak is, steun bij Rusland zoekt. De geschiedenis van de Weimar-republiek is daar om zulks te bewijzen.

Tusschenoplossing als moreel salvo.

Het schijnt, dat Bevin op de volgende conferentie te Parijs met een tusschenoplossing te voorschijn zal komen: een federatief Rijk, bestaande uit verschillende staten met min of meer autonoom karakter. Uit psychologisch oogpunt is het belangrijk, dat althans de fictie van een Rijk bewaard wordt. Hoeveel volken blijven niet zoet met een fictie!

Deze oplossing kan redelijkerwijs door de Franschen aangenomen worden, mits zij toestaan in een handhaving van het Rijk als fictie. Van Frankrijk worden — naar het schijnt — niet de groote moeilijkheden verwacht. Het is eerder de vraag of Rusland deze oplossing zal aanvaarden. Dit plan is weer een van de salvo's van het moreele offensief, dat sinds kort tegen de

Sowjet-Unie ontketend is en in zooverre zou het schitterend in Byrnes' plannenportefeuille passen. De Amerikaansche journalist Lippmann sprak er dan ook van, dat Bevin Byrnes' kleeren had gestolen, terwijl de laatste aan het baden was. Rusland kan, als het werkelijk oprecht is in zijn beleden vrees voor een herrijzenis van Duitschland, moeilijk met gegronde redenen weigeren. Een federatief Duitschland moet ook Rusland tegemoet treden in zijn veiligheidspsychose, temeer daar dergelijk Duitschland ook niet gemakkelijk in een geallieerd wapen tegen Rusland omgesmeed kan worden. Want dat het steeds beangst is voor aggressie en daarom ook in vele geallieerde plannen complotten ziet — het is te begrijpen, als men bedenkt, dat het vele malen het slachtoffer is geweest van aggressie en dat (om maar één voorbeeld uit het heden te noemen) op het oogenblik grooten invloed heeft in de geallieerde wereld een man, die na den vorigen oorlog een interventie-oorlog tegen de jonge Sowjet-republiek heeft geësceneerd en die zijn beslissingen in den afgelopen oorlog — het blijkt uit de los komende literatuur — veelal nam op grond van overwegingen, waarin het streven om de na-oorlogsche macht van Rusland in te perken een groote rol speelde. Des te eerder zou Rusland dus een geallieerd plan, waarin kennelijk geen anti-Russische nevenbedoelingen een rol spelen, met graagte moeten ontvangen. Anders krijgt men langzamerhand den indruk (een indruk, die trouwers duizendmaal door de Russische publiciteitsmiddelen verspreid wordt), dat het elk plan, dat niet van Rusland afkomstig is of althans de Russische goedkeuring wegdraagt, als anti-Russisch ziet.

Wantrouwen + onkunde + zwakte.

Wat is de reden van deze Russische houding? Deze vraag wordt uit den treure, tot vermoeiens toe, gesteld. Toch is er nog geen bevredigend antwoord op gevonden. Het veelszins begrijpelijke wantrouwen verklaart haar niet geheel. Evenmin de schier ontstellende onkunde betreffende de „Westersche ziel“ (naar analogie van de befaamde „Seele des Ostens“, whatever that may mean), die de Russische leiders aan den dag leggen. Men spreekt wel eens van onze onwetendheid aangaande Rusland en de Russen, maar zij is alwetendheid vergeleken bij het Russische gebrek aan kennis en inzicht. Geen andere verklaring is te geven voor de groote blunders der Russische groote politiek van het laatste jaar en vooral voor het falen van haar voornaamste streven: de medewerking of althans de neutraliteit van de Vereenigde Staten te verkrijgen.

Maar goed — ook dit lost het Russische raadsel niet op. De Observer van den vorigen Zondag komt met een nieuwe suggestie: is het soms, omdat Rusland zich zwak voelt? Is het daarom, dat het niet zijn kaarten op tafel wil leggen, omdat het weet dat het slechte kaarten zijn? Alleen Stalin en zijn naasten weten hoe zwaar Rusland materieel door dezen oorlog heeft geleden en hoever het achter staat bij het ongeschonden Amerika, dat in den oorlog zijn oorlogsindustrie nog reusachtig heeft uitgebreid. Een land, dat sterk is en zich sterk gevoelt, hoeft niet op alle mogelijke manieren te trachten zijn positie te verbeteren, tenzij het vervuld is van een onverzadiglijke machtslust, doch van deze zwakte lijken ons de huidige Russische machthebbers verre te zijn, gelet op hun levensloop en -wandel, die heel wat verschillen van die der nazi-potentaten.

Het is inderdaad merkwaardig: hoe meer Rusland in de gelegenheid wordt gesteld, voor den dag te komen met zijn plannen en oogmerken, des te meer verschanst het zich achter een bolwerk van „bevreemde“ volken en des te harder roept het, dat er een complot gaande is om Rusland in te sluiten.

Tusschen oorlog en vrede.

Waar moet dit op uit loopen? Op vrede? Deze is slechts mogelijk als de basis van wederzijdsch vertrouwen aanwezig is. Op oorlog? Het is in de naaste toekomst niet waarschijnlijk, als het inderdaad waar is, dat Rusland zoo zwak is.

De toestand tusschen oorlog en vrede is voorloopig ons voorland. Dit is echter geen blijvende toestand. Hij lijkt op vrede, doch staat dichter bij oorlog. Psychisch en materieel wordt de wereld immers op deze laatste mogelijkheid voorbereid en de ervaring heeft geleerd, dat deze latente psychische en materiele krachten ook eens hun waarde in de practijk willen bewijzen.

Wie de wereld uit dit dilemma den weg kan wijzen, zal haar dankbaarheid oogsten. Eén ding is zeker: verstand is hiervoor niet voldoende.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

MAANDAG 3/6. — De „Indonesische regering“ verwerpt het jongste Nederlandsche aanbod. Zij zal met tegenvoorstellen komen.

DINSDAG 4/6. — Opening van een buitengewone zitting van de Staten-Generaal door minister Beel.

— Uit New York wordt bericht, dat van Nederlandsche zijde onderhandelingen zijn geopend over de uitgifte van een obligatieleening in Amerika.

WOENSDAG 5/6. — Mr. W. L. baron de Vos van Steenwijk, voorzitter van de Eerste Kamer, zal geen nieuwe candidatuur voor den Senaat aanvaarden.

DONDERDAG 6/6. — Prinses Juliana brengt een bezoek aan Oost-Noord Brabant.

— Mr. van Schaik aanvaardt met een rede wederom het voorzitter-

schap van de Tweede Kamer.

VRIJDAG 7/6. — Minister Mansholt gewaagt van onze précaire voedselpositie. Hij kondigt o.m. aan, dat er ruwe suiker in distributie zal komen.

— Kessler, eertijds adjudant van Mussert, wordt door het Utrechtsche tribunaal tot 3 jaar internering veroordeeld.

— Soekarno kondigt den staat van beleg voor Java en Madoera af.

ZATERDAG 8/6. — Dr. Beel, de kabinetsformateur, wordt door de Koningin ontvangen.

— Bijzonder hevige storm en hagelbuien richten op verscheidene plaatsen schade aan.

MAANDAG 10/6. — Het Prinselijke paar keert van het bezoek aan de overwinningssparade te Londen op Soestdijk terug.

— Generaal Winkelman houdt op den Grebbeberg een rede ter herdenking van de in 1940 gesneuvelde soldaten van het 8ste regiment infanterie.

— Te Arnhem wordt een groot opgezet vredefeest van het Kon. Ned. Gymnastiekverbond gehouden.

DINSDAG 11/6. — Voor den president van de Haagsche rechtbank worden pleidooien gehouden in het kortgeding van de Eenheids-vakcentrale contra den Staat.

— De arrestatie wordt gemeld van Goedewaagen, den voormaligen secretaris-generaal van het departement van volksvoorlichting.

WOENSDAG 12/6. — Tegen Arnold Meijer, den voormaligen leider van Zwart Front, wordt te 's Hertogenbosch 5 jaar gevangenisstraf geëischt.

De bewakingskampen

Het probleem der politieke delinquenten officieel aan de orde

In begin van Mei is een rapport uitgebracht, waarop onzes inziens nader de aandacht moet worden gevestigd. De verkiezingsdrukte heeft veel tijd geëischt en heeft de belangstelling vrijwel geheel in beslag genomen, maar nu de verkiezingen voor de Tweede Kamer en de Provinciale Staten achter den rug zijn, is het noodzakelijk het bedoelde rapport weer eens naar voren te halen. Het rapport is opgesteld door de vaste commissie voor privaatrecht en strafrecht uit de Tweede Kamer en betreft den toestand in de interneringskampen voor politieke delinquenten.

In ons blad hebben wij herhaaldelijk naar voren gebracht, dat het probleem der politieke delinquenten een vraagstuk is, dat op zeer onbevredigende wijze wordt aangepakt. Zoowel de wijze waarop de berechting plaats heeft, als de wijze waarop de behandeling in de bewakingskampen geschiedt, is ons menigmaal aanleiding geweest tot het uiten van critiek. Critiek bestond en bestaat echter niet bij ons alleen en zoo was het begrijpelijk, dat in de in December j.l. gehouden debatten in het noodparlement over dit onderwerp door leden van de Tweede Kamer de wensch werd geuit, dat over de interneringskampen eens iets meer bekend zou worden, in verband met de vele verhalen over ongewenschte toestanden, die aldaar zouden heerschen. Van verscheidene kanten is toen de suggestie gedaan om de bovengenoemde commissie in de gelegenheid te stellen interneringskampen te bezoeken. De minister van justitie is hierin getreden en in het voorjaar heeft de commissie een aantal kampen bezocht. Men kan er uiteraard aan twijfelen of in het verslag van een officieele commissie de werkelijke toestand weerslag kan vinden, zelfs al zijn de leden dezer commissie van meening, dat de gedetineerden over het algemeen ronduit met hun oordeel voor den dag kwamen. Immers, om achter den juisten toestand te komen zal men langer de gelegenheid moeten hebben om in een kamp te verblijven dan der commissie mogelijk was, in de eerste plaats om meer dingen door eigen waarneming te kunnen vaststellen en voorts om de gewenschte sfeer van vertrouwelijkheid tusschen ondervragers en ondervraagden te bereiken. Hoe dit echter zij, uit hetgeen de commissie naar voren brengt is toch wel een beeld te vormen, dat aanknopingspunten geeft voor beschouwingen.

Onvoldoende tewerkstelling

Wat ons in het bijzonder interesseert, is de vraag: wat geschiedt er om de in de kampen opgesloten personen weer te maken tot menschen, die te zijner tijd hun plaats in de samenleving weer zullen kunnen innemen. De commissie zegt daarover terecht: „Het moet toch de bedoeling zijn de menschen als behoorlijke burgers terug te geven aan de maatschappij, wanneer hun straf tijd om is.” Zoo moet het inderdaad zijn, als wij ook willen voorkomen, dat in de kampen zich een groep van verbetenen vormt, die weer met haatgevoelens in de maatschappij terugkeert en daardoor een gevaar (en dan een niet gering gevaar!) voor de samenleving zal gaan vormen.

Wanneer men dan leest, dat de commissie tot haar leedwezen moet verklaren, „dat de stemming onder de gedetineerden — naar haar uit allerlei gesprekken gebleken is — op vele plaatsen slecht is”, dan zegt zij daarmee weliswaar voor degenen, die zich voor dit probleem hebben geïnteresseerd niets nieuws, maar deze officieele vaststelling moet toch wel het sein zijn tot het krachtiger aanpakken van dit vraagstuk dan voorheen heeft plaats gehad. Men moet deze kampen niet tot lustoorden maken, maar wel moet gezorgd worden voor regelmatig en voor heropvoeding.

Over de tewerkstelling van gedetineerden heeft de commissie tot haar leedwezen moeten constateeren, dat daaraan „nog zeer veel ontbreekt.” Zij stelt daarover verder het volgende, hetgeen wij geheel kunnen onderschrijven:

„Hoe ongunstig deze ledigheid de stemming onder de gevangenen beïnvloedt, behoeft wel niet betoogd te worden. Indien er één middel is om hen geschikt te maken weer als normale burgers in de maatschappij terug te keeren — hetgeen toch op de zeer wei-

nigen na, op wie de doodstraf zal worden toegepast, of die tot levenslange gevangenisstraf worden veroordeeld, met allen na korter of langer tijd het geval zal moeten zijn — dan is dit toch wel het doen werken en liefst flink doen werken. Bovendien kunnen alleen op deze wijze de ontstellend hoge kosten der internering gedrukt worden.”

Gelijk bij alles wat de kampen betreft, loopen met betrekking tot de tewerkstelling de toestanden volkomen uiteen. „In en om de groote steden laat de werkgelegenheid veel, zoo niet alles, te wenschen over. Duizenden politieke delinquenten voeren hier niets uit. Daarentegen zijn er gelukkig tal van andere kampen, waar regelmatig door alle tot werken bekwaame gedetineerden, behoorlijk werk wordt verricht.” De commissie moet echter vaststellen, dat er nog zeer veel zal moeten gebeuren, „voordat hier overal van een redelijke toestand kan worden gesproken.”

Zij heeft voorts waargenomen, dat behalve ontginningswerk door de mannen op het kampterrein, ook allerlei werkzaamheden worden verricht, zooals meubelmakerij, metaalbewerking, onderhoud van motoren, schoen- en klompenmakerij en dergelijke. Hierover zegt de commissie dan het volgende:

„Er is op het oogenblik een zoo groote vraag naar producten op allerlei gebied, dat deze werkplaatsen nog een belangrijke uitbreiding zouden kunnen ondergaan. Daartoe is echter in de meeste gevallen de bouw van nieuwe loodsen of andere gebouwen noodig. Dit stuit natuurlijk op moeilijkheden, doch de Commissie acht het te werk stellen der gedetineerden van zoo overwegend belang, niet alleen voor hen zelf, doch vooral ook voor de maatschappij, dat naar haar meening voor dezen bouw zoo spoedig mogelijk materialen beschikbaar moeten worden gesteld. Hetzelfde geldt voor grondstoffen en gereedschappen, welke ontbreken ook in vele gevallen het werken belemmert of zelfs onmogelijk maakt.

Wat de vrouwen betreft, ook bij deze groep bestaat in vele kampen een groot gebrek aan werkgelegenheid. Dit is o.a. het geval in het kamp Valkenburg, waar vele vrouwen zich bezighouden met borduurwerk, dat na voltooiing weer wordt uitgehaald! Elders heeft men een proef genomen met tewerkstelling buiten het kamp, o.a. in wasserijen (Delft) en zelfs in huishoudingen, onder allerlei beperkende bepalingen (Utrecht) Deze proef schijnt geslaagd te zijn.

Zoowel in de mannen- als in de vrouwenkampen worden verder hier en daar boonen gelezen, zakjes geplakt en soortgelijke werkzaamheden verricht, welke geen scholing vereischen.

Hoewel in het algemeen aan het te werk stellen van gevangenen buiten het kamp bezwaren verboden zijn, niet alleen omdat het zooveel bewakingspersoneel eischt en niettemin kans op ontvluchting biedt, doch ook omdat het noch voor de gevangenen, noch voor de vrije arbeiders wenschelijk is, dat zij te zamen werken, acht de Commissie het toch noodzakelijk en onvermijdelijk, dat met dit systeem wordt voortgegaan. Zij acht het uitgesloten, dat binnen de kampen voldoende werkgelegenheid voor alle gedetineerden gevonden zou kunnen worden. Wel zal men er naar moeten streven, de gevangenen zooveel mogelijk in eigen ploegen te laten werken, opdat zij zoo min mogelijk contact hebben met de vrije arbeiders.”

Geestelijke en sociale verzorging

De geestelijke verzorging blijkt in de meeste kampen behoorlijk te zijn geregeld, hoewel niet overal de mogelijkheid aanwezig is voor een rustig gesprek met predikant of geestelijke. In enkele kampen is men overgegaan tot het aanstellen van een socialen verzorger, die in het bijzonder belast is met het contact met de gezinnen der gedetineerden, maar in vele kampen is er op dit gebied weinig of niets gebeurd.

Over de ontwikkeling wordt gezegd, dat hier en daar wel eenige activiteit is te constateeren, al dateert die soms eerst van den allerlaatsten tijd. In sommige kampen heeft de kampleiding weten te profiteeren

van de krachten onder de gedetineerden zelf, die door hun opleiding en ontwikkeling boven de anderen uitsteken. „Op deze wijze heeft men cursussen en vakopleidingen door de gedetineerden voor de gedetineerden op touw gezet, welke zich meestal in een flinke belangstelling mogen verheugen. Ook op dit gebied is het eene kamp ver vooruit bij het andere. In vele kampen zou men in deze richting nog veel meer kunnen bereiken, indien de zaak systematisch werd aangepakt.” Vooral aan de vakopleiding moet volgens de commissie speciale aandacht worden besteed. „Is het noodig”, zoo zegt zij, „daartoe een beroep te doen op vrije leeraren, dan moet men niet aarzelen hiertoe over te gaan; dit gebeurt echter nog bijna nergens.”

Het vraagstuk der heropvoeding

Wij zijn nu genaderd tot het punt der heropvoeding. Reeds in het begin van ons artikel schreven wij, dat de stemming onder de gedetineerden slecht is op vele plaatsen. De commissie zegt daarvan, dat groote groepen der gedetineerden volstrekt niet inzien, dat zij onjuist gehandeld hebben, maar zij moet daarna vaststellen, dat van een systematische actie om de gedetineerden van het verkeerde van hun opvattingen te overtuigen, tot dusverre nog niets is gekomen. Zij memoreert wel een enkele poging, welke hiertoe wordt gedaan, maar naar ons oordeel zullen die weinig effect sorteeren. Zoo wordt medegedeeld, dat in een bepaald kamp elken dag uit een boek over de gruwelen in Duitsche concentratiekampen wordt voorgelezen. Wij trekken met de commissie sterk in twijfel of dit wel een gelukkige methode is. Wij gelooven, dat het verstandiger zou zijn geweest om de gedetineerden gewoon uit de kranten kennis te laten nemen van b.v. het te Neurenberg gevoerde proces tegen de Duitsche oorlogsmisdadigers.

Wij zijn het dan ook eens met het oordeel van de commissie, wanneer zij zegt dat juist door de afgeslotenheid van de buitenwereld in de kampen denkbeelden blijven heerschen, welke in de vrije maatschappij tengevolge van de werking der publiciteit waarschijnlijk al lang verdwenen of althans verzwakt zouden zijn. De wijsheid is nu eenmaal niet gelegen in het dom houden der menschen! Laten zij kennis nemen van hetgeen in de vrije maatschappij wordt geschreven en van hetgeen daar leeft. In dit verband willen wij nog aanhalen wat de commissie daarover zegt:

„Er zijn in de kampen tal van menschen, die zich gedurende den oorlog systematisch hebben afgesloten voor alle andere uitingen dan die uit het nationaal-socialistische milieu, en deze menschen zijn vrijwel onmiddellijk na de Duitsche capitulatie gevangen genomen. Zij verkeeren nog altijd in een omgeving van grootendeels gelijkdenkenden. Hoe paradoxaal het ook moge klinken, naar de overtuiging der Commissie zouden zij in de vrije maatschappij, na het ophouden der nationaal-socialistische propaganda, eerder genezen zijn dan in een interneringskamp. Dit kan niet tot de conclusie leiden, dat men deze menschen nu maar allen moet vrijlaten, maar het moet wel voeren tot de overtuiging, dat een systematische voorlichting en heropvoeding in de kampen dringend noodzakelijk is. Tijdens den rondgang der Commissie was de oprichting van een kampcourant voor alle kampen in voorbereiding; op 30 Maart j.l. is het eerste nummer van dit blad, „Uitzicht”, verschenen. Aan de redactie van dit orgaan zullen zeer hoge eischen gesteld worden; het kan echter ongetwijfeld een invloed ten goede uitoefenen.

Dat men tot dusverre aan de eigenlijke heropvoeding der gevangenen nog in het geheel niet is toegekomen, is begrijpelijk: alleen reeds hun onderbrenging, hun elimineering uit de maatschappij, bracht zoodanige problemen mee, dat men aan het verder liggende probleem der heropvoeding niet toekwam. Thans mag echter, niettegenstaande de materiele problemen nog gezinsvraagstuk opgelost, aan dit geestelijke vraagstuk naar de overtuiging der Commissie geen oogenblik langer worden voorbijgegaan. Door het gebrek aan werk, dat hier en daar tot ernstige afstomping geleid heeft, wordt de oplossing van dit vraagstuk sterk belemmerd.”

De vrijlating

Een punt, dat ook van belang is, behandelt de commissie eveneens: de vrijlating. Zij wijst in de eerste plaats op den tragen

Incourante Fondsen - D. W. Branc
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 21.

gang der vrijlating welke vrijwel overal kon worden geconstateerd, terwijl ool groote verschillen blijken te bestaan tusschen de activiteit van de officieren-fiscaal, die zooals bekend, de beslissing over vrijlating nemen.

„Naast klachten over den tragen gang der vrijlating vernam de Commissie op vele plaatsen klachten, vooral van de zijde der kampcommandanten, over de willekeurige volgorde, waarin de zaken blijkbaar worden behandeld; de gedetineerden kunnen daarin geen lijn ontdekken en dit vergroot hun onrust. Herhaaldelijk werd tegenover de Commissie door kampleidingen de opvatting uitgesproken, dat connectie en corruptie aan deze willekeurige volgorde niet vreemd zouden zijn. Men verwijt dit niet aan de officieren-fiscaal, wier integriteit men niet betwijfelt, doch men is overtuigd, dat de P.R.A., althans in sommige plaatsen, hierin niet vrij uitgaat. Degenen, die over invloedrijke relaties beschikken, worden eerder geholpen dan de gewone man. En ook voor geld, voor goederen en zelfs voor vrouwen is, naar de vaste overtuiging van de kampleiding op verschillende plaatsen, menig ambtenaar van de P.R.A. gevoelig. Het ligt niet op den weg der Commissie hiernaar een onderzoek in te stellen; zij geeft slechts de haar ter oore gekomen klachten weer, omdat deze licht kunnen werpen op de stemming in de kampen.

Algemeen was voorts de klacht, dat ondergeschikte ambtenaren van de P.R.A. beloften doen in zake vrijlating, welke zij niet kunnen nakomen, daar de beslissing niet bij hen ligt. Dat dit een funesten invloed op de stemming heeft, is duidelijk. Aan zulke beloften zal radicaal een einde gemaakt moeten worden.

Hoezeer het tempo van vrijlating afhankelijk is van het werk van de P.R.A. blijkt wel uit de omstandigheid, dat de Commissie bij haar bezoeken nog tal van personen aantroef, die na hun arrestatie nog nooit behoorlijk verhoord waren. Ook hier aanzienlijke verschillen: over het algemeen is de P.R.A. in de kleinere plaatsen en districten er wel in geslaagd een overzicht te krijgen van de gevallen, welke onderzocht moeten worden, en is hij met dit onderzoek — voor zoover dit in de kampen te constateeren is — ook behoorlijk gevorderd. In de groote steden echter, in het bijzonder in Amsterdam, blijkt de toestand bedroevend te zijn, om geen erger woord te gebruiken. Alleen reeds in het kamp te Laren bevonden zich ten tijde van het bezoek der Commissie meer dan 1000 onverhoorde gedetineerden uit Amsterdam. In Hoorn werd geklaagd, dat wel is waar herhaaldelijk ambtenaren van de P.R.A. verschenen voor het afnemen van verhooren, doch dat niet zelden slechts enkelen van deze ambtenaren werkelijk regelmatig doorwerkten, terwijl de overigen in de cantine zaten. Toen de kampleiding uit Castricum een lijstje van 36 personen opstuurde, die h.i. voor vrijlating in aanmerking kwamen, bleek dat er van 9 van deze gedetineerden niet eens een dossier bestond.”

Conclusie

Wanneer men dan alles leest, dan kan de conclusie niet anders luiden dan dat er nog zeer veel op dit terrein te verbeteren is. Wij hebben daarvoor menigmaal het pleit gevoerd naar aanleiding van hetgeen ons ter oore was gekomen. Nu een officieele commissie misstanden heeft vastgesteld, nu mag verwacht worden, dat de overheid niet langer zal aarzelen en dit vraagstuk energiek zal aanpakken. Het kabinet-Schermerhorn heeft wel toegegeven, dat alles niet geheel in orde was en er moet worden vastgesteld, dat er voortgang te constateeren is. Zoo komen bijvoorbeeld mishandelingen practisch niet meer voor. Het rapport toont echter duidelijk, dat er nog zeer veel niet is verbeterd. Het nieuwe kabinet pakke dit aan! Het toone, dat het beseft, dat de tienduizenden uit de kampen eerlang weer aan de maatschappij moeten worden teruggegeven als menschen die daar niet een rotte plek zullen vormen, maar als individuen, die hun plaats weer normaal innemen.

De zuivering en de behandeling en berechting van politieke delinquenten zijn geen schoone bladzijden in onze historie. Met energie worde naar verbetering gestreefd!

De te voeren gemeentepolitiek

Hoe de Partij van de Vrijheid dat vraagstuk ziet

De Partij van de Vrijheid heeft ook het vraagstuk der te voeren gemeentepolitiek onder het oog gezien.

Een door het hoofdbestuur benoemde commissie heeft deze kwestie bezien en de volgende leidraad is thans opgesteld:

1. Rijk en Gemeenten.

1. Hoofddoel van het overheidsbeleid met betrekking tot de gemeenten moet in de eerstkomende jaren zijn het herstel van de gemeentelijke autonomie. Dit geldt zoowel het beleid van de Rijksoverheid, die de wettelijke voorwaarden tot dit herstel beoort te scheppen, als het beleid van de gemeentelijke overheid, die van haar recht om de plaatselijke belangen zooveel mogelijk zelf naar eigen behoeften en inzichten te behartigen, op zoodanige wijze beoort gebruik te maken, dat het herstel van de autonomie niet in gevaar wordt gebracht en noodlijdendheid, zooveel dit in het vermogen der gemeente is, wordt vermeden.

Voor de psychologie van het gezag en voor den burgerschapszin is herstel der gemeentelijke autonomie een eerste vereischte.

2. Hoeksteen van de gemeentelijke autonomie blijft de financiële zelfstandigheid. Herstel van het gemeentelijke zelfbeschikingsrecht is derhalve niet mogelijk zonder aan de gemeenten een eigen belastinggebied, althans de inkomsten van bepaalde belastingbronnen toe te kennen, waaruit de kosten der gemeentelijke huishouding kunnen worden bestreden. De verzorging van algemeene rijksbelangen wordt door het Rijk bekostigd en niet in eenigerlei vorm ten laste der gemeenten gebracht. De verdeling van overheidslasten tusschen Rijk en gemeenten behoort te geschieden naar objectieve regelen; slechts de wet regelt de financiële verhouding tusschen Rijk en gemeenten.

§ 2. Taak der Gemeente.

1. De verzorging der algemeene plaatselijke belangen is taak der gemeente, met inachtneming evenwel dat, indien bijzondere personen of groepen van personen die verzorging op zich hebben genomen of nemen, de gemeente zich bepale tot aanmoediging en bevordering hunner zelfstandige kracht, en wel in zoodanigen zin, dat het besef levendig blijve, dat de gemeente slechts een aanvullende taak heeft te vervullen. Tegen onnoodige of overdreven overheidsbemoeiing dient krachtig stelling te worden genomen.

2. Deelneming der burgerij aan het bestuur van de gemeente dient te worden bevorderd door de ingezetenen zooveel mogelijk te betrekken bij het bestuur van de verschillende takken van gemeenschapszorg.

3. Ter bevordering van de rechtszekerheid en ten einde willekeur tegen te gaan, dient bij het stellen van verbods- en gebodsbepalingen te worden gehandeld naar algemeene regelen, welke zooveel mogelijk objectieve normen bevatten.

4. Noodig is het zoeken van samenwerking met naburige gemeenten, teneinde te komen tot behartiging van die gemeenschappelijke belangen, welke de draagkracht van iedere gemeente afzonderlijk te boven gaat.

§ 3. Financiën.

1. De kosten der gemeentelijke huishouding moeten aangepast worden aan de draagkracht der bevolking. Beperking der uitgaven ter voldoening in de behoeften van het oogenblik is ook daarom noodig, opdat ruimte worde verkregen voor uitgaven, welke voor een hervatte ontwikkeling der gemeente in de toekomst noodig zijn.

2. Er worde gestreefd naar een gelijkmatigen belastingdruk over de verschillende belastingjaren. Ter bevordering van belastingdruk naar draagkracht vinden naast belastingen naar het inkomen verteringsbelastingen toepassing.

3. Bij het vaststellen van belastingen worden die heffingen afgewezen, welke omvang of soort uitbreiding der werkgelegenheid belemmeren.

§ 4. Personeel in dienst der Gemeente.

1. Het personeel in dienst der gemeente, dat in aantal beperkt worde tot het strikt noodzakelijke, moet behoorlijk worden gesalarieerd. De loonen en salarissen moeten ten aanzien van vergelijkbare functies, verband houden met overeenkomstige bezoldigingen in het particuliere bedrijf.

§ 5. Volksgezondheid.

1. De gemeente werke mede aan de bestrijding van besmettelijke en andere ziekten, indien noodig door bevordering van de oprichting en instandhouding van ziekenhuizen en/of wijkverpleging, alsmede door snel ziekenvervoer. Opwekking tot vaccinatie.

2. Alle maatregelen, die den gezondheidstoestand der bevolking kunnen verbeteren en de inwerking van schadelijke invloeden voorkomen of bemoeilijken, behooren te worden genomen of bevorderd. Daarbij dient op den voorgrond te staan de ontwikkeling van den zin voor reinheid en de verzorging van het lichaam, in het bijzonder bij het kind.

3. Een eenvoudig, maar doeltreffend medisch-hygiënisch schooltoezicht, waar mogelijk gemeentelijk of door gemeenten groepsgewijs, moet worden ingesteld.

4. Medewerking en, waar noodig, geldelijke steun worde verleend aan de Kruis-

verenigingen, in het bijzonder ten behoeve van de tuberculosebestrijding en van de exploitatie van consultatiebureaux.

§ 6. Volkshuisvesting en Grondpolitiek.

1. In de gemeenten, die door oorlogsgeweld geteisterd zijn, worde een plan tot stadsverbetering ontworpen, voor de uitvoering waarvan door het Rijk financiële steun worde verleend, doch waarvan de vaststelling blijve voorbehouden aan den gemeenteraad.

2. Vooruitziende zorg behoort te worden besteed aan een harmonische ontwikkeling van de gemeente door tijdige vaststelling — en zoo vaak dit noodig blijkt, wijziging — van uitbreidingsplannen en bebouwingsvoorschriften. Daarbij worde in voldoende mate grond aangewezen voor de vestiging van winkels en bedrijven, maar deze aanwijzing worde niet dienstbaar gemaakt aan de ordening van nering of bedrijf. Initiatief tot en medewerking aan streekplannen.

3. De gemeente bevordere den aanleg van waterleiding en rioleeringen.

4. Noodzakelijk is krachtige toepassing van de Woningwet in het belang der volkshuisvesting als een onschatbare factor voor de verheffing van het zedelijk peil des volks.

5. Volle aandacht moet worden gegeven aan saneering van achterbuurten door verleening van geldelijken steun voor onbewoonbaarverklaringen, opruiming van krotwoningen en verbetering van onvolgende woningen.

6. De gemeente sceppe o.m. door de beschikbaarstelling van bouwrijpen grond

de algemeene voorwaarden voor een krachtige hervatting van den volkswoningbouw, welke voorwaarden, behoudens voorschriften van de woningwet, voor particulieren niet ongunstiger mogen zijn dan voor woningbouwverenigingen.

7. De gemeente ga eerst zelf over tot den bouw van woningen, indien en voor zoover gebleken is, dat op geen enkele andere wijze in voldoende mate in de behoefte kan worden voorzien. Zij geeft hierbij voorrang aan de huisvesting van groote gezinnen en ouden van dagen. De gemeente bevordere het bezit van een eigen woning.

§ 7. Onderwijs.

1. De gemeente bevordere het openbaar onderwijs en geve in het bijzonder acht op toepassing van de artikelen 19, 26 en 42 der Lager Onderwijs-wet. In het leerplan der openbare lagere, middelbare en gymnasiale scholen dient bijbelkennis als verplicht leervak te worden opgenomen.

2. De openbare school is overheidsschool, waarin de eerbied voor de gevestigde overheid moet worden aangekweekt. De school drage bij tot versterking van het nationale besef. De samenwerking tusschen huisgezin en school moet worden bevorderd door de ouders te betrekken bij het bepalen van den geest, waarin het onderwijs gegeven wordt.

3. Ter wille van de karaktervorming en ontwikkeling van het sociale besef moet de gemeente open oog hebben voor de vernieuwing van het onderwijs.

4. De gemeente dient te zorgen voor onderwijs aan achterlijke kinderen, slecht-hoorenden, doofstommen en voor de totstandkoming van openluchtscholen. Eventueel kan streekgewijze in dit onderwijs worden voorzien.

5. Aan de lichamelijke opvoeding dient in het onderwijs een behoorlijke plaats te worden ingeruimd. Aan groeps oefeningen en -spelen moet daarbij groote aandacht geschonken worden. De aanleg van sport- en speelterreinen, bad- en zweminrichtingen worde gesteund en aangemoedigd.

6. De gemeente dient mede te zorgen voor voorbereidend onderwijs (kleuter-onderwijs).

§ 8. Sociale zorg.

1. Aan den behoeftige worde een redelijke uitkeering gegeven, naar gelang van zijn levensomstandigheden. In het bedrag der uitkeering dient evenwel rekening te worden gehouden met de noodzakelijkheid, den ondersteunde wederom zoo spoedig mogelijk zijn zelfstandigheid te doen herwinnen. Het bepaalde in artikel 29 der Armenwet zij steeds richtsnoer.

2. De organisatie van de sociale zorg zij zoodanig, dat bij de verzorging naast het ambtelijke element een plaats wordt ingeruimd aan niet-ambtelijke personen uit alle kringen der bevolking, en dat naar samenwerking met de particuliere en kerkelijke armenverzorging wordt gestreefd.

3. Principieel worde de verzorging van het kind op een afzonderlijke leest geschoeid; daarbij worde aan de vakopleiding van het kind uit de ondersteunde gezinnen bijzondere aandacht geschonken.

4. Ook de bemoeiing ten opzichte der volwassen ondersteunden richte zich, waar mogelijk, op maatschappelijke reclassering, c.q. op het opleiden en brengen tot een ambacht of beroep.

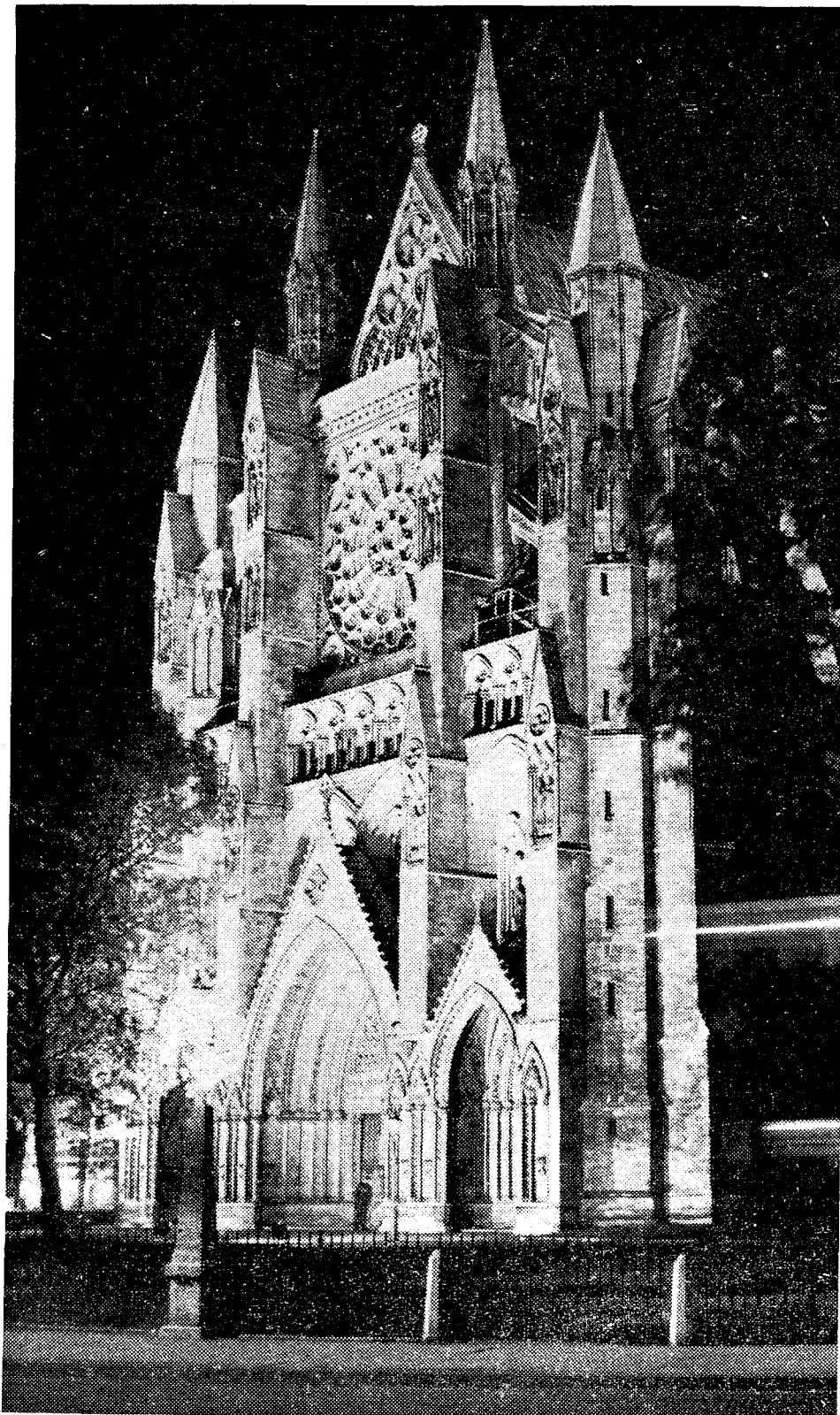
5. Een onderscheiding worde gemaakt tusschen validen, tot arbeiden in staat, en invaliden. Waar mogelijk worde gestreefd naar het verstrekken van sociaal-productieven arbeid aan valide personen.

§ 9. Bedrijven.

1. Alleen die bedrijven en ondernemingen worden direct of indirect vanwege de gemeente beheerd, welke zoowel een monopolistisch karakter dragen, als in een algemeene behoefte voorzien, of die ónmisbaar zijn voor de taakvervulling der gemeente zonder dat in deze behoefte door particulieren wordt voorzien.

2. De gemeentebedrijven worden bestuurd onder volle verantwoordelijkheid van het Dagelijksch Bestuur der gemeente.

3. Waar de aard van het bedrijf zich daartoe leent, kan samenwerking met particulieren (gemengd bedrijf) worden gezocht; in het bestuur van het gemengde bedrijf behoort de gemeente dien invloed te hebben, welke noodig is voor voldoende verzekering van de behartiging van het algemeen belang.

Ter eere van „Victory Day” is in Londen ook druk gebruik gemaakt van „floodlight”. Wij zien hier een foto van de Westminster Abbey, badend in licht.

STEUNT

de geteisterde streken

Er zijn in Nederland velen die nog leven onder de naweeën van den oorlog en wanneer dan niet de hulp geboden wordt, welke men had gemeend te mogen verwachten, dan komt al gauw de gedachte vergeten te worden door de landgenooten, die naar men meent onder gunstiger omstandigheden leven. Wij willen ons in dit probleem niet verder verdiepen. Slechts willen wij vaststellen, dat er in ons land nog belangrijke streken zijn waarvoor opbouwende arbeid moet worden verricht. Het is onze bedoeling zoo nu en dan eens op zulke gebieden in het bijzonder de aandacht te vestigen.

Bij het verleen van steun kunnen wij tot uitdrukking brengen, dat de zorgen en nooden van een deel van ons volk door ons allen gedragen moeten worden. Zulke hulp kan op velerlei wijzen worden gebracht.

Een bijzonder aardige wijze waarop men zijn steentje kan bijdragen wordt gegeven door de stichting Nieuw-Walcheren.

Walcheren, voorheen eiland van ongekende schoonheid, is ernstig getroffen. Nog herinneren wij ons de ontroering, die door ons volk ging bij het vernemen van het bericht, dat de dijken waren stuk gebombardeerd en dat het zeewater nu binnenstroomde.

De dijken zijn hersteld, Walcheren is droog, maar een ernstige ravage is aangericht. In een folder van de genoemde Stichting „Nieuw Walcheren” lezen wij daarover het volgende:

„Een jaar lang heeft de zee, met haar vretend en bijtend water alles aangetast wat Walcheren tot een paradijs maakte.

De typische Walchersche boerderijen met hun fleurige daken en luiken, de gezellige

steentjes rondom, de donkere schuren, vroolijke tuintjes en groene hekjes en hun ruischende bebooming, dat alles ligt als een dorre, verschrompelde vulnishoop in elkaar, vergrauwd onder een vette modderlaag.

Het heele eiland is een lugubere grijze vlakte, waarin doode boomen scheef staan weggezakt; nergens meer een sprankje van het vroegere fleurige en kleurrijke leven te bekennen. De wegen grauwbrown, de weilanden modderige vlakten, de boomen levenloze staken en de struiken hulpeloze verschrompeldheid.

Dit is het trieste, troosteloze beeld van den ouden Tuin van Zeeland.

Hoe moet dit alles weer tot leven komen? „Aanpakken” zeggen wij hier op Walcheren. Maar wij kunnen het niet alleen. Dat hoeft ook niet. Elken Nederlander geven wij de kans om mee te helpen het eiland weer tot bloei te brengen, het eiland dat ook voor Uw vrijheid den tol heeft betaald.”

Aan het bovenstaande willen wij dan van onzen kant nog toevoegen, dat die steun kan worden verleend door het planten van een boom. Op Walcheren moeten 1.5 miljoen boomen worden geplant en ieder kan nu zoo'n boom laten planten door aan de Stichting Nieuw Walcheren te Middelburg te schrijven en aan haar mede te deelen, dat men een of meer boomen geplant wil zien. Voor iederen boom is men f 2.50 verschuldigd, die gestort kunnen worden op de postrekening van de Stichting: No. 371300.

De Stichting doet den „planters” een bewijs toekomen, dat men een boom heeft geplant en hun naam wordt in een album geplaatst.

Een beeld van Walcheren toen het zeewater dit eiland was binnengestroomd.

Kadervorming

De uitslag der verkiezingen heeft tot velerlei beschouwingen aanleiding gegeven. Wij willen thans een bepaald aspect naar voren brengen, dat samenhangt met de organisatie onzer partij.

Toen de verkiezingen werden gehouden was onze partij nauwelijks twee maanden oud en de organisatie van het secretariaat moest van den grond af worden opgebouwd. Zoo was het dus uiteraard ook gesteld met onze propaganda. Wanneer men dan beziet wat er in den verkiezingsstrijd is gepresteerd, dan kan men slechts dankbaar zijn jegens diegenen, die de propaganda hebben opgebouwd en met al hun vermogen hebben gewerkt om het resultaat zoo goed mogelijk te doen zijn. Zowel centraal als in vele afdelingen is prachtig werk verzet en een eeresaluut aan allen, die hun krachten hebben gegeven, is hier zeker op zijn plaats. Wij mogen tevreden zijn over ons legertje van enthousiaste werkers, maar het legertje is te klein! En wanneer de actie hier en daar niet geloopt heeft met de vaart, die elders kon worden bereikt, dan kwam dat doordat de werkers in nog niet voldoende mate aanwezig zijn.

Zulks was begrijpelijk, maar wij dienen dit feit onder het oog te zien en er de consequenties uit te trekken. Wij zullen de zwakke plekken op moeten zoeken en maatregelen moeten nemen. De uitspraak van de kiezers heeft ons geleerd, dat er in ons volk een belangrijke moot is die zich achter onze vooruitstrevende politiek stelt, maar er zal voortdurend actie moeten worden gevoerd om onzen aanhang te vergroten.

In de eerste plaats zal het noodig zijn, dat wij bij voortdurend in woord en geschrift op het vooruitstrevende karakter onzer partij den nadruk leggen. Van overwegend belang zal zijn dat de fracties onzer partij in de vertegenwoordigende lichamen steeds ook van dit vooruitstrevende karakter blijk geven.

Maar daarmee zijn wij er niet. Onze organisatie moet krachtig zijn, ons legertje van propagandisten vergroot. Wij mogen wel vaststellen, dat bij de verkiezingsactie gebleken is, dat bijvoorbeeld ons aantal sprekers te gering was. Dit leidde er toe, dat de goede sprekers onzer partij avond aan avond op het verkiezingspad zijn geweest, ja meermalen twee spreekbeurten op één avond hadden te vervullen. Aan den anderen kant was de activiteit in den lande dusdanig, dat er een groote vraag was naar sprekers, die toch in niet voldoende mate bevredigd kon worden. Afdelingen zijn in deze gevallen vaak volkomen teleurgesteld omdat hun geen spreker kon worden toegewezen, of omdat zij een spreker kregen van een ander formaat dan waarvoor hun vergadering was georganiseerd.

Was dit dus ten deele te wijten aan het feit, dat wij nog maar nauwelijks uit het ei waren geholpen toen de verkiezingsactie een aanvang nam, ook is het begrijpelijk, dat partijen, die nog niet zoo groot zijn volgens de wetten der logica minder sprekers hebben dan partijen, die over een zeer grooten aanhang beschikken.

Hoe dit zij, aan dit probleem is nog veel te doen en wij hebben veel in eigen hand om hierin verbetering te brengen.

Het mag zeker niet voorkomen, dat menschen, die tot spreken in staat zijn, zich daaraan onttrekken. Het gaat in de huidige omstandigheden om een nieuwe vormgeving aan het staatkundige, economische en sociale leven en in den strijd daarom

mag men niet ontbreken als men de krachten heeft daarin een rol te spelen. Maar verder moeten de aanwezige krachten worden gebundeld, georganiseerd en geïnstrueerd. Wij hebben de gelegenheid gehad in vele afdelingen van onze partij rond te kijken en het heeft ons getroffen hoeveel krachten van groote waarde hier schuilen. Deze moeten naar voren komen en zij moeten in ons legertje van sprekers en andere propagandisten worden betrokken en zij moeten worden opgeleid. Kadervorming dus, die is broodnodig. Wij willen niet treden in de vraag hoe deze moet worden georganiseerd, wij willen slechts vaststellen, dat zij moet worden georganiseerd.

De verkiezingen voor de Tweede Kamer en de Provinciale Staten zijn thans achter den rug en de verkiezingen voor de gemeenteraden laten ook niet lang meer op zich wachten. Wanneer echter ook deze gepasseerd zijn, dan mag onze partij niet in een gezapige rust vervallen, maar onmiddellijk zal de kadervorming met de grootste energie aangevat moeten worden. Op deze wijze ook zal men velen voor ons werk kunnen interesseeren en hun liefde voor den strijd kunnen bijbrengen.

Dan ook kunnen wij de toekomst van onze partij, welke zoo prachtig is gestart, met het volste vertrouwen tegemoet zien. Aangepakt moet er bij voortdurend worden en dan blijven de resultaten niet uit!

DE BEURT IS AAN SEYSS INQUART

De lange duur is moordend voor alle belangstelling en het proces te Neurenberg, al is er nimmer in de geschiedenis een rechtsgeleding van dergelijke draagwijdte gevoerd, ontkomt niet aan deze ijzere wet. We zagen er nog geregeld zoo het een en ander over in de krant en dan lazen wij het natuurlijk ook, temeer omdat wij de krant bij haar huidige omvang toch al zoo gauw uit hebben, maar levendige en eventueel „hartstochten ontketenende” belangstelling, neen, die brachten wij er al lang niet meer voor op. Vermoedelijk zou hier dan ook het gespannen wachten op nieuws uit Neurenberg eerst zijn teruggekeerd bij de vonnissen van het tribunaal, indien niet alsnog een man aan de beurt was gekomen, wiens naam reeds de herinnering aan alle ellende van de oorlogsjaren in Nederland fel doet herleven: Seyss Inquart, de rijkscommissaris. In hoeverre is hij aansprakelijk voor het verschrikkelijke leed, dat in die vijf jaren over ons volk is gekomen? In hoeverre is hij er rechtstreeks verantwoordelijk voor; in hoeverre heeft hij getracht om ten gunste corrigeerend op te treden tegen de orders uit Berlijn? Neurenberg moet op deze vragen het antwoord geven en Seyss Inquart is er zelf bij om, waar redelijkerwijs mogelijk, te constateeren, dat hij tenslotte het beste met ons voorhad. Men krijgt den indruk, dat hij hierbij al zijn advocaten-scherpzinnigheid laat gelden en dat hij herhaaldelijk tegenover den Franschen aanklager, die in het kruisverhoor uiteraard minder krachtig van leer kan trekken dan een terzake kundig Nederlan-

der zou hebben gedaan, de situatie beheerscht. Tenslotte is hij dan ook, wat intelligentie betreft, lang niet de eerste de beste. De redevoeringen in zijn Nederlandschen tijd hadden dit al ruimschoots bewezen. Hij had echter zijn Heer, Hitler, kunnen nazeggen, wat deze in „Mein Kampf” schrijft uit de jaren twintig: „Het was bijna altijd zoo, dat ik sprak voor menschen, die geloofden in het tegendeel van wat ik wilde zeggen, en die het tegendeel wilden van datgene, waarin ik geloofde”. En als het zijn taak geweest mocht zijn, gelijk het eertijds naar diens getuigenis de taak van Hitler was, „in twee uren dien menschen hun huidige overtuiging te

ontnemen, om stuk voor stuk de fundamenten van hun ideeën te vernietigen, en hun tenslotte den vasten grond van de nationaal-socialistische overtuiging en van de nationaal-socialistische wereldbeschouwing onder de voeten te geven”, dan had hij reden te over om vast te stellen, dat het daarmee op een grandiose mislukking was uitgelopen. Hij was dan ook handig genoeg om, voor het tribunaal, de mislukking van zijn politiek te erkennen. „Wat ik in redevoeringen geproclameerd had, was in de praktijk niet uitvoerbaar, omdat in Nederland zelfs de schaaqueverenigingen politiek georiënteerd zijn. Toen ik in 1941 de partijen ophief omdat ze actief-vijandig tegenover de bezetting stonden, verdwenen daarom ook tal van andere organisaties. Ik ben met groot gebrek aan fantasie te werk gegaan, toen ik daarvoor organisaties naar Duitsch model in de plaats stelde. Ik ging uit van twee onjuiste overwegingen: dat onze Deutsche organisaties beter waren en dat zich in bezet gebied een eigen politiek zou kunnen ontwikkelen.” En de verzetsbeweging stak hij wel zoowat een pluim op den hoed: „Ik moet zeggen dat de Nederlanders ons absoluten politieken tegenstand hebben geboden. Dit acht ik van beteekenis voor hetgeen Nederland in dezen oorlog heeft gepresteerd.” Hij had de vervolging van het verzet slechts juridisch kunnen rechtvaardigen en niet moreel, daar hij als Nederlander waarschijnlijk evenzoo zou hebben gehandeld....

De afkeer tegen zijn wezen, dat zeker toen wij met hem te maken hadden op abjecte praemissen was ingesteld, behoeft geen belemmering te zijn om te zeggen, dat hier een figuur voor zijn rechters staat. Maar het begrip der Umwertung aller Werte doet te zijnen aanzien in ruime mate opgeld en zeker zou hij nooit zoo terecht Goethe hebben aangehaald, met wien de nationaal-socialisten ook wel gaarne schermden en schwärmden, als hij voor zichzelf den constateerde: Da steh' ich nun, ich armer Tor.....

Het parlementaire werk

Op 4 Juni is de buitengewone zitting van de Staten-Generaal geopend. Zij zal duren tot 20 Juli en in September zal dan weer een gewone zitting worden geopend. Alsdan zal er naast de vernieuwde Tweede Kamer ook een vernieuwde Eerste Kamer zijn. Dan ook zal de openingsplechtigheid weer een bijzonder karakter dragen door de aanwezigheid van H.M. de Koningin.

De opening van de buitengewone zitting in de vorige week vond wel met heel weinig vertoon plaats en de rede waarmede de minister van binnenlandsche zaken, daartoe gemachtigd door H.M. de Koningin, deze zitting heeft geopend was wel zeer summier. De minister constateerde, dat het samenkomen van de Eerste Kamer met de nieuwe Tweede Kamer de eerste phase vormt op den weg naar normale parlementaire verhoudingen, hetgeen tot groote verheugenis stemt. Verder stelde hij vast, dat de omvang van de werkzaamheden in belangrijke mate zal worden bepaald door het verloop van de kabinetsformatie. Inderdaad is dit laatste van grooten invloed op den arbeid, dien het parlement nog zal krijgen te verrichten voor het zomerreces. Wij schrijven thans reeds bijna half Juni en het zal voor de parlementsleden een groot verschil uitmaken of zij in den nog resterenden tijd de begroting voor 1946 al dan niet zullen krijgen te behandelen. Wij zijn van meening, dat zulks niet meer wel doenlijk zal zijn zonder schade te doen aan de degelijkheid der behandeling. Het is immers zoo, dat de begroting nog in de afdeelingen moet worden behandeld, en dat daarna dan nog de openbare behandeling zou moeten plaats hebben. Het geheel zou dan wel in een zeer geforceerd tempo moeten geschieden. Daarbij komt dan nog, dat er zeer veel nieuwe Kamerleden zijn, die zich dus eerst zullen moeten inwerken!

Wanneer men dit alles overdenkt, dan kan men begrijpen, dat langzamerhand de meening de overhand gaat krijgen in parlementaire kringen, dat de begroting voor dit jaar niet meer vóór 20 Juli in behandeling zal komen en dat zulks dus zal geschieden na de opening van de gewone zitting in September. Dat is echter ook niet zoo zonder meer een fraaie oplossing. In de eerste plaats wordt het dan met de behandeling van de begroting-1946 wel wat laat. Voor ze immers dan nog in de Eerste Kamer zal zijn behandeld, zullen wij 31 December al wel aardig genaderd zijn!

In de tweede plaats zal van deze wijze van doen het gevolg zijn, dat de Kamer twee begrotingen achter elkaar te behandelen krijgt. Op den derden Dinsdag van September pleegt immers bij normale parlementaire verhoudingen (en daar willen wij volgens Dr. Beel toch weer naar toe!) de minister van financiën de begroting

voor het aanstaande jaar aan te bieden, in dit geval dus de begroting voor 1947.

Hoe men deze zaak ook beziet, de behandeling van de begroting-1946 zal in elk geval nog moeten plaats hebben en zal het parlement dus voorloopig nog als een zware last op de maag blijven liggen. Maar verteerd moet die worden, dat is zeker!

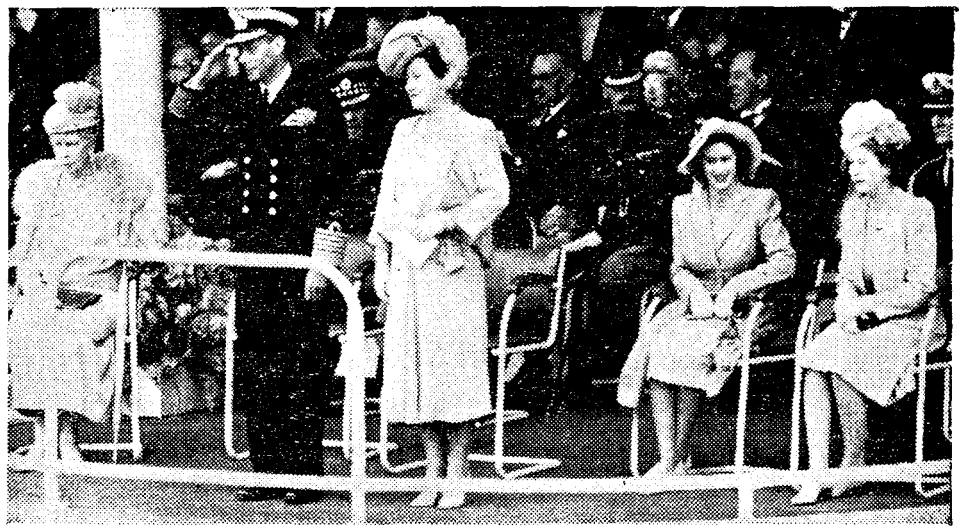
Na deze uitweiding naar aanleiding van de woorden, welke dr. Beel heeft gesproken bij de opening van de buitengewone zitting der Staten-Generaal, willen wij nog eenige aandacht schenken aan het werk van de nieuwe Tweede Kamer, dat zij heeft verricht.

In de eerste plaats heeft zij een voordracht opgesteld voor de benoeming van een president. Het moet voor mr. J. R. H. van Schaik wel een buitengewone voldoening zijn geweest te kunnen constataren, dat zijn persoon dusdanig wordt gewaardeerd, dat vrijwel alle stemmen op hem waren uitgebracht. H.M. de Koningin heeft hem ook benoemd tot voorzitter en zijn eerste rede was o.i. een juweeltje:

„In de afgelopen jaren”, aldus mr. Van Schaik, „heeft ons volk behalve de ellende van den oorlog en van de bezetting ook gekend den geesel van het verraad aan eigen vaderland. Gelukkig is de sterke toename van het gevoel van onderlinge verbondenheid daarvan het weldadig gevolg geworden. Aan dat versterkt nationaal bewustzijn behoort verschil van levensopvatting en van staatkundig inzicht geenszins in den weg te staan. Integendeel, Nederland dankt zijn harmonische ontwikkeling, zijn vooruitgang en beschaving niet aan een kunstmatig gevormde eenheid gelijk men ons die gedurende 5 jaren tevergeefs heeft trachten op te dringen, maar aan eene nu eenmaal historisch geworden geestelijke en politieke verscheidenheid. Die verscheidenheid is er echter bij voortdurende meer of minder bewust op gericht geweest om gezamenlijk de gemeenschap te dienen, en wel doordat ieder in samenwerking met den ander daaraan het beste gaf, wat hij had. Zóó kon Nederland als klein land groot worden.”

Mr. van Schaik sprak daarna nog over de taak der Kamer. Hij wees op de noodzakelijkheid de nationale arbeidskracht tot het uiterste te concentreren op waarlijk productieven arbeid, alle onvruchtbare uitgaven ook in den Overheidsdienst te vermijden, en de lasten die op de gemeenschap drukken zoo rechtvaardig mogelijk te verdeelen. Dan zullen Regeering en Kamer in gemeen overleg er zeker in slagen de bevolking uit haar stoffelijke inzinking en uit haar psychische onrust geleidelijk op te heffen.

Het zou kunnen zijn, zoo ging hij voort, dat ons land oeconomisch maar ook staat-

Een foto van de Engelsche Koninklijke familie tijdens de overwinningssparade op „Victory Day”. Van links naar rechts: Koningin Mary, de Koning, de Koningin, Prinses Elisabeth en Prinses Margaret Rose.

kundig een moeilijken tijd te gemoet ging. Als de Kamer nochtans haar synthetische taak weet te verstaan, zal zij een bron van kracht voor het Nederlandsche volk kunnen blijken te zijn en een verzoenenden invloed kunnen uitoefenen.

Tenslotte deed de voorzitter een beroep op de leden, den parlementairen strijd niet noodeloos toe te spitsen op den politieken tegenstander, maar vóór alles te richten op de behartiging van de belangen van het koninkrijk.

De Kamer is daarna overgegaan tot het benoemen van commissiën en het trekken van afdeelingen.

In de vaste commissie van buitenlandse zaken is o.m. dr. Bierema benoemd, die voorheen daarin ook zitting had.

In de vaste commissie voor Indische Zaken, welke is uitgebreid tot 9 leden, is benoemd mr. G. Vonk en in de vaste commissie voor de rijksuitgaven mevrouw Fortanier—de Wit.

In de vaste commissie voor belastingen werd eveneens dr. Bierema benoemd, in de vaste commissie voor openbare werken, verkeers- en waterstaatsaangelegenheden, de heer Hacke, terwijl ds. H. A. Korthals werd benoemd tot lid van de vaste commissie voor overleg met de regeering inzake handelspolitieke aangelegenheden.

In de begrotingscommissiën zijn voorts benoemd mr. Vonk (begrotingen Ned. Indië, Suriname en Curaçao en hoofdstuk XIII der Rijksbegroting), Bierema (begroting van buitenlandsche zaken), Hacke (begroting Verkeer en Energie), en den Hartog (Departement van Landbouw, Vischerij en Voedselvoorziening).

De Kamer is vervolgens tot nadere bijeenroeping uiteengegaan. Wij zijn belangstellend om te weten hoe lang dat zal duren!

Op- en aanmerkingen

Sjahrir getuigt

De naam Sjahrir beteekent een program voor zijn Repoebliek Indonesia en voor talloze Nederlanders. Luistert thans naar dezen zoo gematigden Sjahrir, zooals hij zich uitdrukt in zijn boekje „Onze Strijd”: De Kapitalistische Maatschappijen, de Verenigde Staten van Amerika en „Engeland” voorop, zoo zegt hij, vormen een Nieuw-Kapitalisme. Hiertegenover staat „het socialisme”, voor Sjahrir verwezenlijkt in het economisch-socialisme van den Sowjetstaat. Binnen deze Kapitalistische Staten en Maatschappijen oefenen de arbeiders reeds druk uit teneinde de kapitalistische structuur in een socialistische te veranderen.

„.....beide stroomingen zullen van nu af aan den politieken inzet vormen bij het tweegevecht in de wereld.”

Sjahrir spreekt duidelijke taal. De Repoebliek Indonesia heeft zich van meet af voor te bereiden op dit tweegevecht, wellicht op een derden Wereldoorlog. Voorloopig besluit hij botsingen en vijandschap te vermijden met de oppermachtige kapitalistische imperialistische krachten. Vooral door het ondernemersdom groote vrijheid te laten voor zoover het lot van zijn landgenooten dit toelaat.

Een miljoenenleger, geoefend en geoutilleerd naar moderne maatstaven zal de Repoebliek ter beschikking moeten staan voor het komende tweegevecht in de wereld.

De volkeren van Indië, omvattende ongeveer 66 miljoen menschen, zullen militair worden geoefend. Ook de geheele jeugd van een niet aangegeven leeftijd af.

De bewapening naar moderne maatstaven moet worden aangekocht. Natuurlijk zal een geweldige wapenindustrie eveneens tot de eischen behooren. Instructeurs zal de Republiek uit het buitenland betrekken.

Sjahrir is niet geheimzinnig. Hij zal voor zijn Republiek vooralsnog een nieuwe positie zien te verwerven in overeenstemming „met de politieke machtsvernschen van den reus Amerika in den Pacific.”

Want: „...hoe wij ons ook zullen inspannen, op zichzelf zullen onze krachten niet toereikend zijn om die wereld ineen te doen storten, en zoo een volledige vrijheid te bereiken.” (blz. 19)

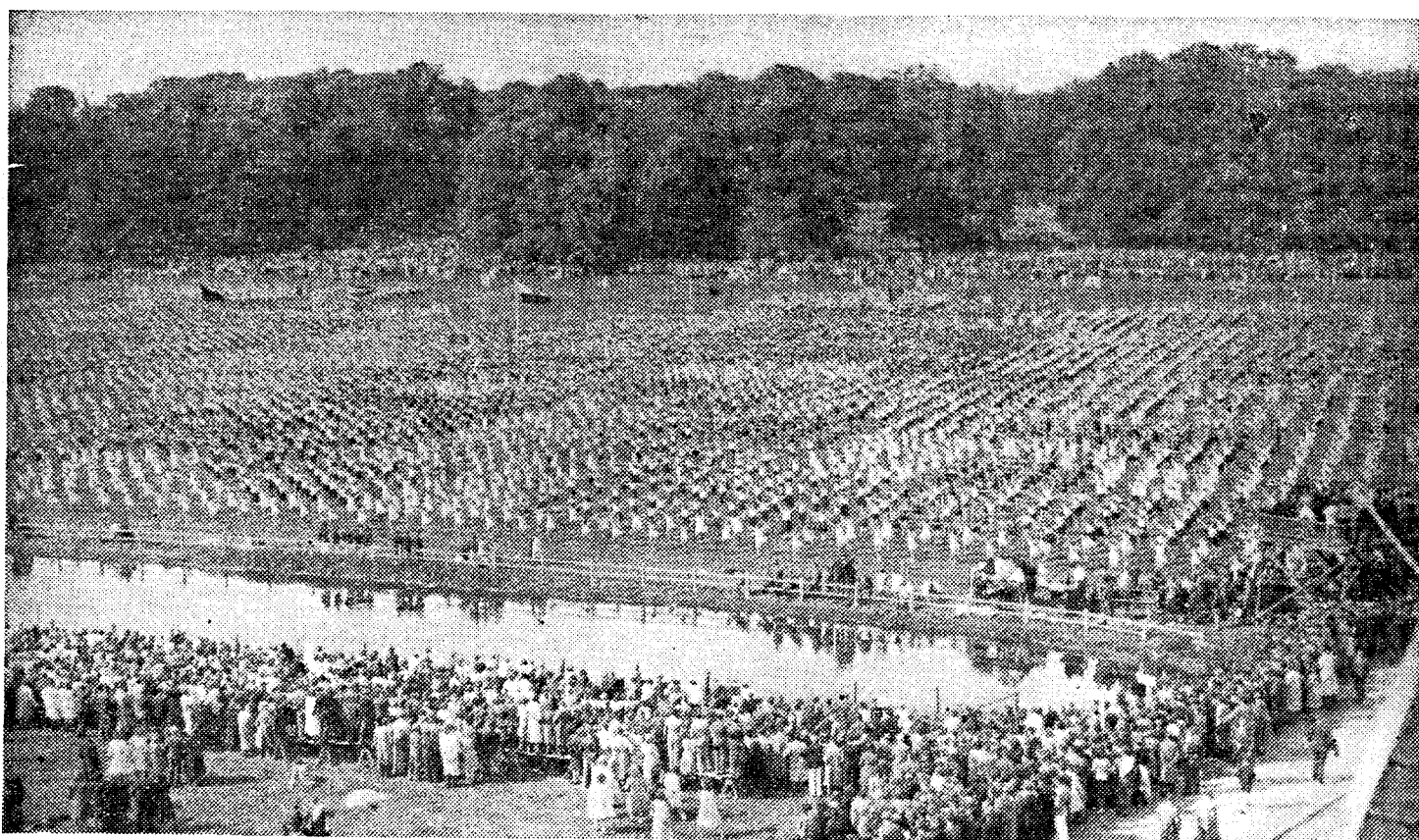
Het is noodzakelijk, en een zaak van spoed, dat een eind wordt gemaakt aan de Mystificatie omtrent dien, zoo onvermoeid als „gematigd” afgeschilderden Sjahrir.

Sjahrir, de man, die eind October 1945 in het vlugschrift „Onze Strijd”, alle samenwerking afwijst met alle collaborateurs, in welken graad ook. En die na enkele weken Premier wordt van de Republiek met haar Hoofd en President Soekarno, van wien men ons vraagt te gelooven, dat hij in enkele weken van fel Japansch-fascistisch-terroristisch is herschapen in een compleet democraat; die echter van zijn terroristische allures nog onvoldoende afstand heeft gedaan.

De in — systemen — denkende Sjahrir regelt zeer duidelijk zijn buitenlandse staatkunde naar het bovenstaande schema.

Zal Nederland, zullen de andere deelen van het Rijk, in welk later verband dan ook, deze onheilspellende staatkunde gaan meemaken? Wij vragen elken lezer deze vraag zelfstandig te beantwoorden.

C. VAN TIJEN Sr.

Op tweeden Pinksterdag heeft te Arnhem een groote demonstratie plaats gehad uitgaande van het Koninklijk Nederlandsch Gymnastiekverbond. Niet minder dan achttien duizend turnsters en turners waren naar Arnhem gekomen om aan dit vredesturnfeest deel te nemen. Ook van de zijde van het publiek werd een groote belangstelling getoond; 30.000 toeschouwers waren aanwezig. De geheele demonstratie, welke uitstekend is geslaagd en een stimulans zal vormen voor de bevordering der lichaamscultuur in breede kringen van ons volk, waardoor zij van groote waarde moet worden beschouwd, stond onder leiding van den heer J. H. F. Sommer te Dordrecht, wiens organisatorisch talent reeds bij vorige gelegenheden is gebleken.

Voorloopige afdeulingsadressen van de Partij van de Vrijheid

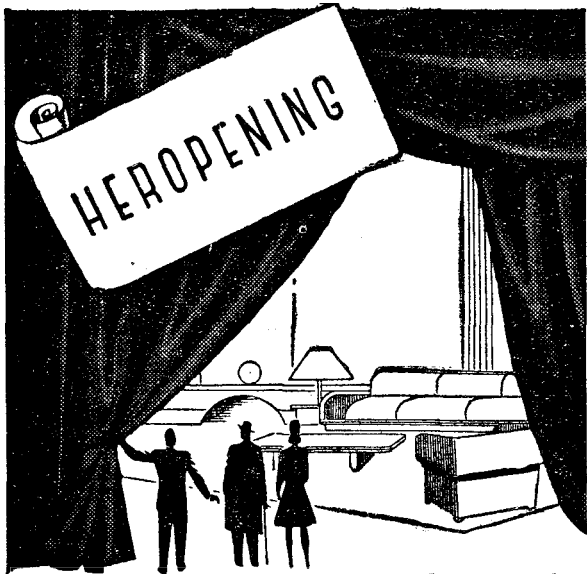
ALGEMEEN SECRETARIAAT: 2de WETERINGPLANTSOEN 21, AMSTERDAM

Aalsmeer: D. Jongkind, Stationsweg 10.
ter Aar: H. Bos, C 194.
Adorp: B. Kuipers (Sauwerd).
Aduard: O. W. Blondsma.
Aerdenhout: zie Bloemendaal.
Akkum: E. W. de Jong, veearts.
Alblasserdam: A. Caljé, Oostkinderdijk 177
Alkmaar: Mr. E. H. J. Wynne, Nassaul. 18.
Almelo: B. J. U. Veth, Grootestraat 164.
Alphen a. d. Rijn: J. J. den Hertog,
Stationsstraat 21 D.
Amersfoort: W. J. Hoffmann, Bergstr. 39.
Ammerstol: J. B. Th. Hugenholtz Jr.
Apeldoorn: H. Prakte, Boschweg 103.
Appingedam: S. T. C. v. d. Woude Venema,
Julianaweg 3.
Arkel: M. van Dijk, Dam 136 (Gorinchem)
Arnhem: G. H. Clercx van Keulen, Sons-
beeksingel 102.
Assen: Mr. K. H. Lambers, Plataanweg 11.
Axel: P. J. Olyslager, Pr. Hendrikstr. 14.
Baarn: A. Jiskoot, Emmalaan 6b.
Baflo: P. W. Heidema.
Barendrecht: H. Maaskant, Barendr.w. 31.
Barneveld: A. A. Monshouwer Sr., Baron
van Nagelstraat 68.
Beerta: K. Hut, B 419.
Bellingwolde: N. Rookmaker.
Bennekom: P. J. Fortanier, Edescheweg 79.
Benthuizen: J. v. d. Berg.
Bentveld: zie Zandvoort.
Bergambacht: J. Zijderlaan.
Bierum: F. Coolman (Spijk).
Bilthoven: Mr. A. S. Thierens, Brander-
burgerweg 157.
Blaricum: D. P. C. Posthumus Meijes,
Eemnesserweg 33 A.
Bloemendaal: Mr. J. Talsma, Acacialaan 35
Borculo (Geesteren): J. G. E. Mensingh.
Boskoop: E. J. Hooftman, Reijerskoop 69.
Breda: J. A. Th. Linssen, Catharinastr. 18.
den Briel: D. Lankhorst.
Brummen: Mej. ir. A. C. van Vreeswijk,
K 41, Eerbeek.
Bussum: D. J. M. A. Braakenburg van
Backum, Brediusweg 46.
Culemborg: H. W. van Hoytema.
Delden: B. de Boer, Vossenbrinkstraat.
Delft: C. F. v. d. Want, Leeuwensingel 22.
Delfzijl: J. H. Gillot, Landstraat 7.
Deventer: H. R. Mulder, Hooge Belt 15.
Diepenveen: D. H. Julius, Rande.
Dieren: M. G. v. d. Kloot-Meijburg.
Doetinchem: A. C. G. Bon, Pasplein 1.
Doorn: H. M. Koorneef, Kampweg 92.
Dordrecht: J. G. Kobus, Wolweversh. 14.
Driebergen: H. P. van Rede, Buntlaan 12.
Dubbeldam: H. C. v. Eck, Dubbeldamsche-
weg 664 (post Dordrecht).
Ede (Wekerom): C. J. v. d. Watering,
Boekeloescheweg 22.
Eenrum: G. Boersma Gzn., (Pietersburen).
Eerbeek: J. Theunissen.
Eibergen: J. E. Prakte, Huize „d'Overkant”

Eindhoven: W. J. Sparling, Barvierweg 239
Ellewoutsdijk: H. Kosster, Huize Welte-
vreden.
Emmen: Ir. J. Baas, Parklaan 4.
Enschede: F. A. Hardick, Molenstraat 13.
Ezinge: C. van Calcar.
Finsterwolde: J. Frieling.
Gasseltenijevend: R. Wichers, Gasseltenije-
veenschemond.
Geesteren (Gld.): Ds. J. P. J. Palmboom.
Geldermalsen: ir. M. H. Diehl, Molenweg
C 13.
Goes: M. J. Stoel Feuerstein, Patijnweg 30.
Goor: E. ten Hullers, Postbus 19.
Gorinchem: J. P. W. Kalis, Gaarlandstr. 1.
Gorssel: G. van Manen.
Gouda: Mr. J. W. Rutgers, Regentesse-
plantsoen 12.
's-Gravenhage: D. W. Dettmeyer, Schou-
tenstraat 49.
's-Gravendeel: Setmeyer, N. Voorstr. 29.
Groningen: Ir. N. A. Voet, Emmasingel 22.
Grijpskerk: T. W. de Boer.
Haaksbergen: H. R. Ribbels, Enschedesche-
straat E 127.
Haarlem: Ir. H. Stoffels, Kinderh.singel 16
Halfweg: G. L. ter Weer, Haarl.weg 49.
den Ham: A. Middendorp, A 24.
Hardenberg: Vinke.
Haren (Gr.): Niejenhuis, Rijksstr.weg 177.
Haren: H. J. Vegter.
Hattem: J. L. Bergman, Apeld.weg „Erica”
Havelte: E. J. Slomp „De Wal”.
Heelsum: E. A. J. Mesker, Utrechtsche-
straatweg 90.
Heemstede: M. D. Scheer, Heemsteedsche
Dreef 96.
Heerde: Mevr. E. F. Polis-Busscher,
„Nostra Vota”.
Heerenveen: Mr. G. Boschloo, van Maas-
dijkstraat 18.
Heerlen: Mr. M. Rutgers, Herfststraat 7.
den Helder: S. Prins, Loodsgracht 2.
Hellendoorn: P. C. Stork, Nijverdial.
Hengelo: J. W. A. v. d. Breggen, Banka-
straat 53.
Hendrik-Ido-Ambacht: J. L. Stehouwer,
Veerweg 55.
's-Hertogenbosch: mr. K. Nuts, Heiweg 6,
Vugt wnd. Officier van Justitie.
Heusden: N. Oerlemans, Botermarkt N 103.
Hilversum: H. v. Wijk, Helmerslaan 6.
Holten: H. J. Wansink, Molenaar.
Hoofddorp: A. Vis.
Hoogeveen: H. Been (Sleen).
Hoogezand: dr. Lolkema.
Hoorn: Mej. J. C. E. v. Unen, Veemarkt 24B.
Jispinghuizen: C. Meijer (Lokstreek, Gr.)
Kampen: J. D. M. Schlaepfer, Oudestr. 48.
Kennemerland: zie Aerdenhout.
Kloosterburen: de Cock Wilderingh.
Klundert: Y. L. G. Snijder.
Klhorn: S. Breebaard, Havenweg G 46.
Kollum: Notaris M. L. Wassenbergh.

Klundert: Y. L. G. Snijder, B 103.
Kortgene: M. J. Noordhoek, Geersdijk, Post
Kortgene.
de Krim (Ommen): R. Groeneveld, dir.
Aardappelmeelfabriek.
Laren (Gld.): R. H. Huender, Arts.
Laren (N.-H.): zie Blaricum.
Leent: D. E. Hekma, Zuurdijk.
Leerdaam: Versloot, Hoogstraat 43.
Leeuwarden: Mevr. J. Kooymans-Tissing,
Lijsterstraat 19.
Leiderdorp/Zoeterwoude: S. Schoppe, H.
Rijndijk 26.
Lekkerkerk: J. C. den Oudsten, L. Achter-
weg 22.
Leiden: H. P. Talsma, Breestraat 19.
Lochem: Wed. C. Rees-van Ingen, Fran-
kenlaan 14.
Loppersum: Mevr. Nanninga.
Maartensdijk: J. Stolp, Groene Kan, Utr.
weg 477.
St. Maartensdijk (Zeel.): C. G. Hage.
Maasricht: R. M. E. F. Zevenstern, St.
Lambertuslaan 17.
Markelo: G. J. Berentsen, M 184.
Marum: K. M. Elema.
Maurik: G. J. v. Ommeren, Buitenweg 149.
Meeden: A. van Delder Jr., Landbouwer.
Mepel: Mr. H. K. de Langen, Leon Spre-
ngerlaan 1.
Middelburg: J. Moll, Noordbolwerk 9.
Middelharnis: K. J. Kaptein, Hotel Meijer.
Middelstum: K. Rooda.
Middenbeemster: H. Oostering.
Midwolde (O.L.D.): H. van Delden.
Moordrecht: K. H. Brandt, Burgemeester.
Murmurwoude: P. v. d. Werf.
Naarden-Huizen: R. Derks, Gr. Willem de
Oudelaan 9.
Neede: ter Kuile, Borculoscheweg.
Nieuwbeerta: J. A. Cerbras.
Nieuwe Pekela: Dr. Toxopeüs.
Nieuwer Amstel: H. Th. Hoffmann, Van
Isselsteinlaan 30.
Nieuweschan: C. Sijpekens.
Nieuwkoop: H. Bodegraven, Huize
„t Anker”.
Nieuwscheemda: J. F. Zijlker.
Nieuwolda: H. R. Dallinga.
Noorddijk: F. Dijkhuis.
Noordwolde: F. Bulthuis.
Numansdorp: J. H. P. de Wilde, Rijks-
straatweg 238.
Nijmegen: J. W. Burki, Groenw.weg 226.
Nijverdial: H. J. Vierdag, Trompweg 12.
Oegstgeest: Ir. A. Thomassen, L. de
Colignyalaan 14.
Oldeboorn: A. Terpstra, arts.
Oldehoven: T. J. Schuiringa.
Ommen: zie de Krim.
Onderendam (gem. Bedum): Hr. Hommes.
Oostburg: J. Mijs, Notaris.
Oosterbeek: J. Stark, Hertog Reinaldlaan 9.
Oss: Parré, Dr. Hermanslaan 34.
Oude-Pekela: H. J. v. d. Veen, Unionstr.
Paterswolde: Keizer „De Marsch”.
Pijnacker: H. Burg, Vlielandsheweg 3.
Raalte: H. de Boer, Stationsstraat.
Renkum: F. A. J. Mesker, Utrechtsche-
straat 90.
Rheden: B. A. Honig, Rozenbosch 2, De
Stee.
Rossum: A. F. v. Goelst Meyer, Burgem.
Rotterdam: N. H. M. van Altena, Oostzee-
dijk 33 A.

Ruinen: Y. Mulder.
Ruurolo: G. Huurneman, Wijk P No. 9.
Rijssen: A. H. ter Horst, Wierdenschew.
Rijswijk: J. Haarlem Jzn., Paulus Pot-
laan 21.
Scheemda: A. T. Zijlker.
Schiedam: H. A. M. Roelants, Hav-
schmidlaan 48
Scherpenzeel: G. ten Broek, A 107.
Siddeburen: J. Debema.
Sleen: H. Been.
Sliedrecht: B. Visser, Merwestraat 6.
Slikkerveer: Ir. Bekkering.
Slochteren: J. O. Diekema (Steendam).
Sneek: Dr. J. P. Otto, Leeuwarderweg 5.
Soest: mevr. J. C. Schortemeijer-Hendri-
Stadhouderslaan 22, Soestdijk.
Sommelsdijk: P. v. d. Bij, Dorpsweg B 3.
Stadskanaal: J. Boer, Oosterstraat 18.
Steenderen: A. F. Reichman, dierenart.
Steenwijk: Notaris L. Volkers, Gasthuis.
Strijen: J. van Zon.
Terapel: Hessen.
Terneuzen: J. v. d. Peijl, Schoolplein 21
Tiel: Korbelijn, hotelhouder.
Tilburg: Mr. J. J. Blöte, Spoorlaan 58.
Tolbert: M. Wieringa.
Uithuizen: A. E. Ebbens.
Uithuizermeeden (Gr.): J. & P. Rijk-
A 415.
Ulrum: K. Oosterboer, Pauserweg.
Usquert: van Bruggen.
Utrecht: Ir. G. Boschloo, Bemuur-
Weerd W.Z. 14.
Veendam: A. E. van Linge, Ae Kade 15.
Velp: Ir. A. A. Dobbe, Biesdelschelaan 2
Velsen: W. Meijboom, van Tuylweg 5.
Vlaardingen: J. van Toor Jz., Kon. W.
helminhaven Z.Z. 1a.
Vlissingen: J. L. Verhagen, Badhuisstr. 1
Voorburg: v. Hasselt Jr., Rembrandt-
Vriezeveen: H. Tilanus.
Wageningen: Ir. B. Veen, Celebesstraat
Wapenveld: Mr. S. Willinge Gratam
Laag Erve.
Waperveen: J. Kuiper.
Warffum: G. Mulder Rzn.
Warmond: H. W. Nijman, „Zenith”.
Wierden (Ov.): M. Muller, Nijverdalsch
weg 90.
Wildervank: Mevr. H. C. Everts-Macken
Winsum: R. P. Brons.
Winschoten: Mej. E. L. de Langen, Lie-
kenstraat 53.
Winterswijk: H. Beukenhorst, Wilhelmin-
straat 27.
Woldendorp: A. Bosker (Zomerdijk).
Wijdenes: A. Kooiman, „Op de Trambaan
de Wijk (Dr.): B. Luten, Koekange.
IJsselmonde: M. Kooymans.
Zaandam: Drs. A. Bakker, v. Ostadestr.
Zaltbommel: Mr. G. A. van Hulstij-
Kerkplein 10.
't Zandt: E. E. Clevering.
Zandvoort-Bentveld: G. Tates, Zandvoor-
schelaan 10.
Zeist: Mr. S. H. Krabshuis, Duinweg
Huis ter Heide.
Zevenhuizen: B. L. P. Kok, B 247.
Zierikzee: A. J. v. Leeuwen, Haven. A 34
Zuidhorn: J. Bolhuis.
Zutphen: Mr. G. A. Reus, Jac.Damsingel 2
Zwolle: Notaris A. J. Tom, Burg. va
Royensingel 9.

Onze Meubeltoonzalen, Mathenesserlaan 247, zijn wederom geopend. In een fijne omlijsting, te midden van de nieuwste snufjes op het gebied van binnenhuis-architectuur vindt U hier weer een permanente expositie van exclusieve meubelen. Wij nodigen U hierbij gaarne uit tot een bezoek.

DE KLERK & ZN

MATHENESSERLAAN 247

TECHNISCH RÖNTGEN LABORATORIUM

W. PYRMONTLAAN 38, SOEST - Tel. 2571 (K-2955)

PHYSISCH-, TECHNISCH-
en RÖNTGENONDERZOEK
CHEMISCHE ANALYSEN RECEPTEN
voor fabriek en werkplaats

J. en K. SMIT's

Scheepswerven
en
Machinefabrieken
KINDERDIJK

KLOOS
KINDERDIJK
BRUGGEN

N.V. MACHINEFABRIEK
IJZER-, STAAL- EN METAALGIETERIJ

v.h. Bakker & Co.
RIDDERKERK

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop:
Alle uitgaven van Duitsland en bezette
gebieden uit de jaren 1940-1945
postfris en gebruikt.

Aanbiedingen met prijs aan:
BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL,
ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

NIEUWE LEERGANGEN

van de Sectie Onderwijs der
NEDERLANDSCHE STICHTING VOOR ORGANISATIE

No. 1
SALES PROMOTION

geeft een volledige vorming, zowel theoretisch als praktisch, aan den man, die carrière wil maken op commercieel gebied. Geen simpele verkoperscursus dus (al wordt de verkoophandel in al haar facetten: persoonlijke aanbieding, schriftelijke aanbieding, winkerverkoop, enz. daarin wel degelijk uitvoerig behandeld), doch een grondige psychologische, economische en organisatorische scholing voor den commercieel expert, den verkoopsleider, den salespromotor of die dit willen worden.

De cursus behandelt onder andere: psychologische grondslagen, karakterkunde, verkoopsstrategie en -taktiek, reclame, verkoop per brief, winkerverkoop, organisatie van commerciële bedrijven, verkoopsplanning, marktanalyse, omzetconcentratie, distributiemethodes, bewerkingsactiviteitscontrole, prijs- en rabatpolitiek, omvang en geleding van de verkoopsstaf, filialen, dochter- en zusterondernemingen, rayonindeling, concurrentie, enz., enz.

De brochure SP. Vr. 1 met nadere bijzonderheden, ook over vooropleiding, studietijd en -wijze, les- geld, diploma, enz. wordt U op verzoek gratis toegezonden door Sectie Onderwijs der

NEDERLANDSCHE STICHTING VOOR ORGANISATIE

Achter St. Pieter 23-25, Utrecht, Telefoon 1.6.4.8.4 en 1.2.3.2.8.
Voor telefonische inschrijvingen (K 3400), 1.6.4.8.4 - toestel 81.

N.B. Brochure SP. Vr. 2, 3, 4, 5, 6 en 7 geven inlichtingen over resp.: Nieuwe leergang Bedrijfs- administratie (2), nieuwe leergang Moderne Bedrijfs- administratie (3), leergang Wetenschappelijke Be- drijfsorganisatie (4), cursus Leidraad voor Bazen (5), de Stichting in haar geheel (6), en het Psycho- technicum (7).

De autobevrachtingsdienst opgeheven

Het goederenvervoer langs den weg, dat de oorlogsjaren een zeer zwaren tol aan den bezetter heeft moeten betalen, is goedroeg weg zich van de geleden schade te herstellen.

Enkele voor dezen tak van vervoer zeer belangrijke maatregelen zijn in het begin van deze maand getroffen, waardoor de banden, waarmede dit vervoer gebonden was, zijn losgemaakt. Men heeft n.l. in de dagbladen kunnen lezen, dat de benzine thans vrij is en de Autobevrachtingsdienst een bestaan van ruim 5½ jaar is opgeheven. De eerste maatregel gaf uiteraard aanleiding tot algemeen vreugdebeton. Het opheffen van den A.B.D. is echter in rakkeringen met gemengde gevoelens ontvangen, omdat men wegens het betrekkelijk onverwachte van dezen maatregel niet in staat is geweest zich onmiddellijk aan de veranderde omstandigheden aan te passen.

Het ongergelde beroepsvervoer is toch, bij het ook tegen zijn zin, langzamerhand wat gewend geraakt om aan het handje te worden vastgehouden. Nu zullen de ondernemers alleen moeten loopen, hetgeen algemeen als een verandering wordt beschouwd en een vermindering van ambtelijken rompslomp geeft. De bezorgdheid echter, die in vakkringen is gerezen, vindt haar oorzaak in de vrees, dat thans de noordende concurrentie van voor den oorlog zal terugkeren. Inderdaad schijnt deze vrees niet geheel en al ongegrond te zijn,

gezien de hier en daar weer opduikende veel te ver gaande prijsopbodding.

Voor velen van onze lezers zal het nuttig zijn om in het kort aan te toonen, dat een volledig vrij gelaten goederenvervoer tot een chaos leidt, welke gepaard gaat met kapitaalverspilling.

Hoe was het immers voor den oorlog met dit bedrijf gesteld?

Het stond een ieder vrij zich als goederenvervoerder op te werpen, hetgeen dan ook menigmaal geschiedde door menschen die geenszins als vakbekwaam en solide beschouwd konden worden. Zij kochten voor een luttel bedrag een vrachtwagentje en gingen op zoek naar klanten. Om „er in te komen” zakten zij met hun prijzen op onrustbarende wijze en vonden het al prachtig als zij met de opbrengst hun directe kosten dekten.

Dat deze manier van werken op een faillissement moest uitloopen spreekt vanzelf. Hoe langer zij het uithielden, des te lager werden de tarieven.

Misschien zullen er lezers zijn die zeggen: „Nu ja, de man elimineert op deze wijze zich zelf, daarvoor is hij zelf verantwoordelijk en het schaad verder niemand.” Dit zou zoo zijn indien er niet tientallen anderen gereed stonden om uit den faillieten boedel den vrachtwagen tegen een nog kleiner bedrag te koopen, zoodat het spel weer van voren af beginnen kon. Dit alles had een weinig intensief gebruik van de beschikbare vervoersgelegenheid tot resultaat en geschiedde ten koste van de bonafide vervoerders, die er op uit moeten zijn zoowel hun directe als de indirecte

kosten te dekken. Het aantal beunhazen in het beroepsvervoer was bijzonder groot en bracht den bonafide vervoerder in discredit.

Zoo was de toestand bij het uitbreken van den oorlog. Tijdens de bezetting is onder den drang der omstandigheden een groot deel van deze misstanden opgeheven tengevolge van gebrek aan transportruimte en het sluiten van het bedrijf. Een belangrijke functie heeft hierbij de A.B.D. verricht, welke met het doel is ingesteld het beschikbare automaterieel zoo nuttig mogelijk te gebruiken. De vervoerders waren verplicht zich, zoodra hun laadruimte beschikbaar was, bij den A.B.D.-agent te melden. De A.B.D. stelde ook het tarief vast, waarvoor een tariefsysteem was uitgewerkt, waarbij rekening werd gehouden met den af te leggen afstand, eventueel leeg km., gewicht en volume van het te vervoeren goed.

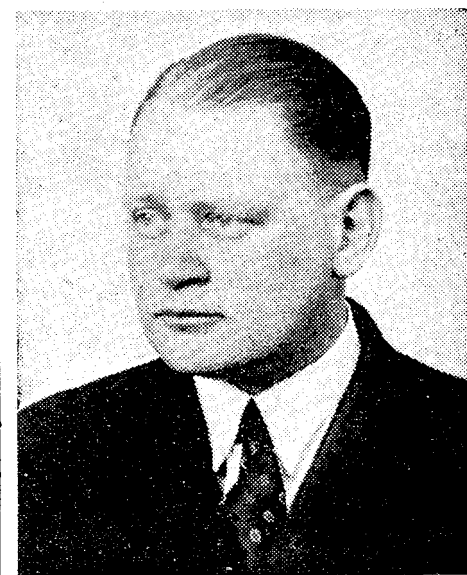
Na de bevrijding schijnen hier en daar aan het wakend oog der Rijksverkeersinspecteurs weer enkele minder gunstige elementen te zijn ontsnapt, die er in geslaagd zijn een rijvergunning te bemachtigen.

Het doet ons genoegen in het blad „Beroepsvervoer” te lezen dat men niet van zins is de gevaren, die het vak thans wederom bedreigen, tegen te gaan door hulp van de overheid in te roepen.

We lezen in dit vakblad n.l. dat de beroepsvervoerders van plan zijn de handen ineen te slaan en onder auspiciën van hun organisatie een landelijk apparaat in het leven te roepen, waartoe alle bonafide ongeregelde vervoerders kunnen toetreden en waardoor een afweerpapen gevormd zal worden tegen beunhazen en de vroegere misstanden in het bedrijf.

Er zitten aan deze organisatie nog vele moeilijke kanten (beroepsinstanties e.d.), doch het is te verwachten dat het particu-

Mr. D. Stikker

Onze voorzitter, mr. Stikker, gaat ons voor ongeveer vijf weken verlaten. De heer Stikker gaat voor een zakenreis naar Indië. Zaterdagochtend zal hij per Skymaster Nederland verlaten. Wij willen onzen president een goede reis toewenschen en behouden vaart!

hier initiatief, dat een zoo belangrijke plaats in de vervoerswereld inneemt, er in zal slagen een gezonde regeling te treffen, die slechts overheidstoezicht en geen overheidsingrijpen vereischt. Dit is principieel de juiste methode. Het is aan de vervoerders het goede antwoord te geven op de door hen zelf gestelde vraag: Wat nu?

N.V. SCHEEPSWERVEN
„PIET HEIN”

BOLNES
en
PAPENDRECHT

*
Dwarshellingen
115 Meter
Droogdok
115 x 30 Meter

Voor
Mastiek Dakbedekkingen
voor GROOTE GEBOUWEN en FABRIEKEN
naar
Dakbedekkersbedrijf H. KLEYN
Nieuwe Kerkplein 2, Haarlem, Telef. K 2500—19624

313

DUK
Fijn
SCHUUR
EN REINIGING
POEDER
Houdt alles
propert!
KRAST NIET

DUK
SCHUUR
POEDER
22½ ct.
'n Erdal product,
dus goed!

DUK SPAART ZEEPI

N. V. Mij. voor Wasverwerking Erdalfabriek • Amersfoort

erf an
ettewinkel

ALS . . .
De Bataafsche Petr. Mij.
De Steenk. Handels Ver.
HAV BANK Schiedam
R.S. Stokvis & Zn.
d'Oranjeboom Brouwerij.
Amsterdamsche Bank
Blue Band Fabrieken
Sleepdienst L. Smit & Zn.
Ijzerhandel Oving.
Roft. Brandweer
Ned. Taleninstituut
Ned. Billardbond
Drukkerij Boekhoven Utr.
Coöp. „De Vooruitgang”
Glasindustrie Pieterman
Rietschoten en Houwens.
Haagsche Gem. Reiniging
Alg. Ned. Invalidenbond.
en honderden andere Fir-
ma's en verenigingen hun
jubilea en feesten door ons
laten verzorgen.

WAAROM
stuurt ook U dan niet even
een aanvraag naar
FRED FAGEL'S
SUCCES - VARIÉTÉ
HOODRIJFT 145
ROTTERDAM - TEL. 34473
Steeds het beste en... hoogst
beschaafd. Voor September
reeds nu aanvragen.

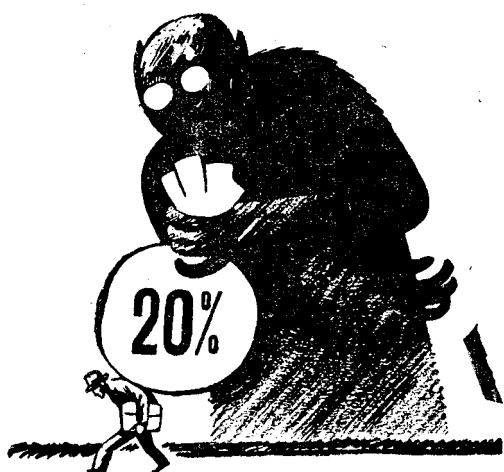
Fa. B. Cuperus Az.
HESSENWEG 2 - DE BILT
Bijkantoor:
Laurillardlaan 1 - Bilthoven.
Uitgeverij en
Periodiekenbedrijf
VAKTIJDSCHRIFTEN

GEBOORTE-, VERLOVING- en TROUWKAARTEN. LUXE- en POSTPAPIER
Uw adres:
Fa. A. H. ZELDENTHUIS
J. P. Heijestraat 172, A'dam,
Telefoon 81504—85468

Open Uw brieven voorzichtig
Ook voor Uw postzegels. Wij
kopen zelfs balen vol. Let op
de zeeheldenserie. Voor de 17½
ct. v. Gent uit deze serie geven
wij nog meer.

M. J. A. VAN DER HAAGEN
VAN LENNEPWEG 67 - DEN HAAG

MAISON AUBERT
Dirk Smitsstraat 26 b
(bovenhuis) Rotterdam
Ruim 30 jaar gevestigd
Patent
Genesmiddelen
Gummiwaren
Vr. gratis incl.; toezend.
onder blanco couvert.
Gratis spreekuur dag.
10-8 uur n.m.

„Staats-bedil” kent geen mededoogen!

Hij eischt straks het volle pond: ca. 20% van het inkomen van den middenstander voor verplichte staatsverzekering. Wee ons, als het zoover komt. Het beteekent een ambtenarij zonder weerga. Een duur, stroef staatsapparaat, dat onmogelijk zoo billijk en zoo coulant kan werken als het vrije, concurrerende verzekeringsbedrijf!

Boeren - middenstanders - vrije beroepen:
VERPLICHTE STAATS-VERZEKERING
eischt straks ca. 20% van ons inkomen!

N.V. BOELE'S
Scheepswerven
en
Machinefabriek
BOLNES

*
Nieuwbouw en Reparatie

Abonneert U op dit blad

WARUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
Mr. A. STEPELS, Rotterdam

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. Losse nummers f 0.14

VAN PRAAT TOT ERGER

De tegenvoorstellen van Sjarir zijn er. Ze waren door den correspondent van de Times te Batavia, die meestal goed is ingelicht, aangekondigd als „verzoenend van toon.” Hier kan uit worden opgemaakt, hoe de tegenvoorstellen door Engelsche oogen worden bezien; dit oordeel kan mogelijk bovendien worden beschouwd als een symptoom van de heele Engelsche houding in de Indonesische kwestie. Er zijn meer van die symptomen; zoo werd ons laatst door een Engelschen geestverwant toegevoegd: „het is er jullie alleen om te doen terug te krijgen wat jullie hebben gehad.” Maar van de Nederlandsche voorstellen had deze Engelschman kennelijk nog geen kennis genomen; en dan komt men tot dergelijke misverstanden.

Intusschen is het Nederlandsche oordeel over de tegenvoorstellen allerminst zoo gunstig als het oordeel van den Times-man in Batavia. En dit geldt niet alleen voor het oordeel van de Nederlandsche oppositiepartijen; ook de regering heeft er geen bewondering voor. Men mag zelfs aannemen, dat de regering een beetje van dezen zet van Sjarir is geschrokken. De Regeeringsvoorlichtingsdienst heeft er immers over gezegd: „Deze voorstellen vormen een ernstigen terugtred ten aanzien van die, welke in April j.l. aan de Nederlandsche regering zijn voorgesteld..... Het plotseling loslaten van het gedeeltelijk bereikte doet nu de hoogst ernstige vraag rijzen, of de gesprekspartner der Nederlanders wel in een positie verkeert, waarvan men zich resultaten mag voorstellen.”

Deze ontwikkeling was dus niet door de regering verwacht. Wat vreemd mag klinken na alle vertogen van hen, die oprecht van meening waren, dat de regering op het verkeerde pad was. De regering is haar weg gegaan van praten aanvankelijk, van onderhandelen vervolgens, elke gevoeligheid ontziende terwijl zulk een houding van de andere zijde in geen enkel opzicht werd aangenomen; een weg van praat tot erger.

De regering was Oost-Indisch doof voor alle waarschuwingen dat het verkeerd zou loopen. En als minister Logemann in de Kamer al die waarschuwingen wel moest hooren was zijn bescheid: Ge leeft in een droomwereld.

Wie heeft er gedroomd, vragen wij thans. Minister Logemann en dr. Van Mook met hun aanhang hebben een liefelijken droom gedroomd van brave onderhandelingen met partners op wie men bouwen kon. Nu dreigt die droom te ontaarden in een nachtmerrie. De onderhandelingen loopen in het zand, het zand dat de regering zichzelf en anderen kwistig in de oogen heeft gestrooid.

Bezien wij nu de tegenvoorstellen,

welke dan eindelijk ook bij de regering de gedachte aan een verkeerden afloop hebben gewekt.

Zij omvatten om te beginnen het sluiten van een verdrag, iets waartegen de regering op de Hooge Veluwe nog „om constitutioneele redenen” bezwaren had gemaakt. Dit lijkt een formeele kwestie. Maar al zou men de republiek de facto willen erkennen, dan beteekent dit nog niet, dat men kan overgaan tot een juridische handeling als het sluiten van een verdrag.

En wat zou dat verdrag in moeten houden?

De erkenning de facto van het gezag der republiek Indonesia over Java en Sumatra. Hiertegen heeft de Nederlandsche regering bezwaar, omdat zij zulk een erkenning t.a.v. Sumatra in strijd met de feiten acht. Waaraan men kan toevoegen, dat t.a.v. Java de feiten ook wel anders schijnen. Maar dit is nog niet alles. De republikeinen willen dat hun regering met de Nederlandsche zou samenwerken tot de vestiging van een Indonesischen vrijen staat, die met Nederland in een bondgenootschap zou treden. Dit terwijl men in April nog niet verder verlangde te gaan dan een republiek, welke als constituerend onderdeel van een vrijstaat Indonesië in het Koninkrijk zou treden.

Voorts zou het „verdrag” inhouden, dat de vijandelijkheden — deze worden dus ook door Sjarir c.s. erkend — worden gestaakt (hoe zal men dit verwezenlijken?) en dat wederzijds de aanwezige troepenmachten niet worden uitgebreid. Deze laatste beperking is thans voor de Nederlandsche regering ook een van de redenen voor teleurstellingen en ontgoocheling; zij komt onverwachts.

De groep-Soekarno-Sjarir betreft in haar tegenvoorstellen ook de Buitengewesten (waar zij niet het minste gezag heeft). Vertegenwoordigers van de Buitengewesten zouden mogen deelnemen aan de onderhandelingen over de vestiging van een Indonesischen vrijen staat; voor gebiedsdeelen, die niet onvoorwaardelijk tot dien vrijen staat zouden willen toetreden, zou een speciale verhouding tot het Koninkrijk worden geschapen, waarover na drie jaar nader bij volksstemming zal worden beslist. Men kan zich bij kennisneming van dit denkbeeld afvragen, waarom de „republiek” zich met de Buitengewesten, die niets met haar te maken willen hebben zou bemoeien. Zij zijn onderdeelen van het Koninkrijk en het wordt toch wel een dwaze figuur, als hun positie onderhandelingsobject zou worden voor een ander stuk Koninkrijk dat zich af wil scheiden.

Het communiqué van den Regeeringsvoorlichtingsdienst, in de dagbladen gepubliceerd, vermeldt niet alle te opperen bezwaren tegen de

Van St. Hubertus

naar Batavia

„een ernstige terugtred”

tegenvoorstellen; maar deze bezwaren zullen de regering nu toch wel niet zijn ontgaan, nu zij wakker is geschud uit haar onderhandelingsdroom.

Tot dergelijke tegenvoorstellen van Sjarirs zijde kon het komen door het regeeringsbeleid. Men behoeft er in dit verband nog niet eens op te wijzen, dat de regering tekort is geschoten door zich te weinig gelegen te laten liggen aan het lot van de inheemsche massa, voor welke een Indonesische republiek van Soekarno en Sjarir — dit is wel duidelijk — geenszins vrijheid zou beteekenen; aan het lot ook van de in gevangenschap zuchtende Europeanen; aan de rechten van andere bevolkingsgroepen, die openlijk of — gedwongen — in stilte zich tegenover de groep van Soekarno wenschen te stellen. Men behoeft slechts den inhoud van de voorstellen te bezien, om te kunnen constatareeren, dat er van reële onderhandelingen met deze eene groep geen sprake kan zijn en dat een gepast wantrouwen der oppositie meer gerechtvaardigd was dan het kennelijk zeer omvangrijke vertrouwen, dat de

Nederlandsche regering in haar tegenspeler stelde.

Dat deze ontwikkeling ten nauwste samenhangt met het beleid van minister Logemann en dr. Van Mook, die elke tegenspraak naar het land der dromen of der leugens verwezen, zal zijn invloed moeten hebben op de kabinetsformatie. Dr. Beel heeft een Indische paragraaf in zijn program opgenomen, toen Sjarirs tegenvoorstellen nog niet bekend waren. Nu zij wel bekend zijn, zullen zij in elk geval invloed behooren te hebben op zijn keus voor de leiding van het departement van Overzeesche gebiedsdeelen. Dit is een van de practische gevolgen van de tegenvoorstellen.

Vervolg op pag. 3.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — Koers naar welvaart — Dagboek van Nederland — Wat gaat er met het zinkgeld gebeuren? — Onder socialisten — Poekoelan Tamboer — De gemeente en het onderwijs — Problemen van vrije bedrijfsorganisatie — Op- en aanmerkingen — De berechting van politieke verdachten — Fiscale penetratie bij vermogensaanwas — Misleidend Kompas.

Buitenlandsch overzicht

Met ingehouden adem

Chamberlain en Hitler 1938.
Leuterpraatjes?

Met ingehouden adem wacht de wereld af, naar welken kant de vier mannen te Parijs de weegschaal zullen doen doorslaan: One world or two? Eén wereld of de wereld, verdeeld in twee vijandelijke kampen? Het laatste alternatief drijft onherroepelijk — vroeg of laat — (wij betoogden het de vorige week in deze kolommen) naar een nieuwe oorlog. De vier mannen te Parijs hebben dus de vreeselijke verantwoordelijkheid te beslissen, wat het zal worden: One world or none. Eén wereld of geen wereld.

Het staat wel vast, dat Amerika en Engeland geen concessies zullen doen op de belangrijke punten, Triëst en de Italiaansche koloniën. De rest is, hierbij vergeleken, bijzaak en vatbaar voor compromis. Het is dus de groote vraag, wat Rusland zal doen. Zal het ook volharden op deze punten, die beslissend zijn voor de toekomst? Noch het interview, dat Molotow aan de Pravda toestond en waarin hij Ruslands houding op de eerste Parijsche conferentie toelichtte, noch de toon der Russische pers en radio is in dit opzicht bemoedigend. Wat Rusland aan Tito tijdens zijn recent bezoek aan Moskou heeft toegezegd of duidelijk gemaakt is nog niet bekend. In ieder geval zijn de militaire banden tusschen de twee nog nauwer aangehaald en is daarop de Joegoslavische pers nog feller van leer getrokken tegen de Westelijke mogendheden op het stuk van Triëst. Of dit een uiting van dépit dan wel een bewijs van zekerheid van Russischen steun is, zal eendaags blijken. Wat de Italiaansche koloniën betreft — de Russische vertegenwoordiger in de vergadering van plaatsvervangende ministers van buitenlandsche zaken heeft het voorstel van den Engelschman om een commissie naar Noord-Afrika te sturen tot onderzoek van de gevoels der bevolking aldaar omtrent den toekomstigen status van hun landen zelfs niet in overweging willen nemen. Het stond volgens hem a priori al vast, dat aan die commissie stroomannen van de Engelschen zouden worden voorgezet!

Ruslands prestige.

Dit alles is niet bemoedigend. Moeten wij hoop putten uit het feit, dat Stalin wel eens meer van den eenen dag op den anderen zijn politiek — zoowel binnen- als buitenlandsche — rechtsonkeert heeft doen maken, toen hij zag, dat zij op misrekening was gebaseerd? Tot nu toe is hij altijd een te vooruitziend staatsman geweest om zich al te veel van prestige-kwesties aan te trekken. Maar hoe zal het thans zijn, nu het prestige van Rusland zoo reusachtig vergroot is? Is niet de aanhang, dien Stalin in de wereld heeft in den vorm der communistische partijen, die hem blindelings gehoorzamen, een machtig en handig wapen, zooals zijn tegenstanders dat niet in Rusland hebben? Deze proseyten zal hij niet van zich willen laten vreemden door een al te onbegrijpelijken

ommezwaai te maken. Onzes inziens echter kan hij dergelijke volte-face gerust riskeeren: de groote massa der vrienden van de waarheid volgt hem niet zoozeer uit redenen van politiek (en zeker niet buitenlandsche politiek) als wel uit redenen van economische heilsverwachting. Ook tegen het voor velen verrassende bondgenootschap met den duivel in Augustus 1939 is zij op den duur bestand gebleken. Ja, wij willen beweren, dat zijn prestige, in stede van achteruit te gaan door een verzoenender houding aan te nemen, er bij zou winnen. Velen, die nu afgeschrikt worden door de methoden, waarop hij zijn doeleinden tracht na te streven, zullen tot zijn verdedigers gaan behooren. Zoo was het aan het eind van den oorlog. Hij heeft echter dezen uitgebreiden goodwill leelijk verspeeld in dat eene jaar. Wie weet, misschien komt Stalin nog eens tot dat inzicht. Maar dan moet het gauw gebeuren.

Een terugblik.

Om te beginnen moet hij dan zijn wantrouwen laten varen. Zooals wij reeds meer betoogden, zijn er redenen te over voor dit wantrouwen. Ja, het heeft zelfs een ouder (zij het niet grooter) recht dan het wantrouwen, dat wij jegens Rusland koesteren. De interventie-oorlog, die door Engeland (Churchill!) geïnstigeerd was en den nieuwen staat in de kiem had moeten smoren, was niet door Rusland uitgelokt. München moet ook door Rusland (niet alleen door Tsjechoslowakije) als verraad zijn gevoeld. Hier werd voorgoed de Volkenbondspolitiek, waarachter Rusland zich volkomen gesteld had, begraven en zwoeren de vier toenmalige grooten samen tegen Rusland in zooverre, dat zij het er stilzwijgend over eens waren, dat het niet gekend mocht worden in de structuurverandering, die in Midden-Europa plaats greep. Duitschland, dat reeds teekenen van kwade trouw te over had gegeven en jegens hetwelk wantrouwen wel zeer op zijn plaats zou zijn geweest, werd de vrije hand in het Oosten gegeven. Zoo althans zijn de Russen gerechtigd den handel in München uit te leggen. En het is zelfs niet onmogelijk, dat de Duitschers door Chamberlain implicite zijn aangemoedigd om de Russen te lijf te gaan. Hiervan is men in Tsjechoslowakije thans overtuigd. De grammofoonplaten, die de Duitschers heimelijk hebben laten maken van de gesprekken, die Chamberlain met Hitler had, wil de Engelsche regeering (waarlijk geen vriend van Chamberlain!) niet publiceeren. Zij gooit het er nu op, dat zij de leuterpraatjes, die een Engelsche premier tegen den Führer hield over den winkel, waar hij zijn paraplu kocht, toch waarlijk niet bekend kan maken. Dit zou Engeland toch te veel blameeren! Of zou er iets anders achter zitten, dat het wantrouwen van Rusland jegens de Britsche politiek maar al te zeer rechtvaardigt?

Hoe dit laatste ook zij — wat wij weten over wat er te München gebeurd is, is reeds genoeg om een groote mogendheid (die bovendien nog niets buiten haar grenzen had gedaan, wat een gerechtvaardigd achterdocht kon opwekken) uiterst gebedeld en wantrouwend te maken. Sindsdien heeft Rusland zijn houding veranderd en heeft het, toen Engeland en Frankrijk de collectieve veiligheid, die Litwinow te Genève steeds met zooveel kracht had gepropageerd, overboord wierpen, eigen veiligheid gezocht. Volkomen terecht — alleen de methoden waren niet de onze en hebben — ook wel terecht — ons wantrouwen gewekt.

Het is nu de taak van Engeland, hierbij geholpen door Amerika, om dat wantrouwen van Rusland weg te nemen en deze mogendheid weer tot die samenwerking te krijgen, waardoor het zich in de jaren 1934 tot '38 onderscheidde. Collectieve veiligheid was toen het parool. Collectieve veiligheid is nu weer de eenige uitweg.

Labour en Stalin.

Engeland en Amerika hebben al vele dingen gedaan, om Ruslands wantrouwen weg te nemen. Alleen al het feit, dat een Labourregeering in Engeland aan het hoofd staat, zou voor Rusland een geruststelling moeten zijn.

Hoe groote continuïteit de fundamentele beginselen der Engelsche buitenland-sche politiek ook blijken te hebben, het is duidelijk, dat de huidige regeering in de eerste plaats aanvankelijk zeer welwillend tegenover Sowjet-Rusland stond en in de tweede plaats geen machtpolitiek wenschte te voeren. Onder Churchill was dat anders. Het was bekend, dat hij van ouds behept was met dat wantrouwen, dat nu langzamerhand ook Labour, door de ervaring teleurgesteld, begint te krijgen. Misschien konden de die-hard Churchill en Stalin beter met elkaar opschieten en begrepen ze elkaar beter dan Stalin en de idealist Attlee dat zouden kunnen doen, maar dan is dat begrip toch een soort apenliefde, een soort verhouding als die tusschen de auguren in het oude Rome, die ook van elkaar wisten wat ze waard waren. Stalin en Churchill zouden het gauw hieveroens worden, dat de wereld verdeeld hoort te worden in twee zeer precies ompaalde machtsferen. Of ze het ook gauw eens zouden worden over het hoe der om-paling is natuurlijk zeer de vraag, maar zeker is, dat zij zouden kiezen voor Two Worlds, de twee gewapende kampen, waarin de wereld gescheiden zou worden.

Dat Attlee c.s. dit zeer bepaald niet willen (of ze dit nu niet willen uit idealisme dan wel uit vrees, anders te veel de bemanning van het sloepje achter het Amerikaansche vlaggeschip te worden, doet er niet toe), is voor ons, die hen kennen, een teeken van hun goede bedoelingen, goeden wil en goede trouw, maar Stalin, die hen niet kent en alle Engelschen over één kam scheert (dat is het nadeel van de simplistische wijze van denken der totalitair geschoolden), ziet daarin een doortrapte poging om op die manier invloed te krijgen in de Sowjet-wereld. Andere beweegredenen kan hij zich niet voorstellen.

Waarom dan niet de politiek van Churchill gevoerd, als deze wel, dank zij een overeenkomst van „climat”, in staat zou zijn geweest het met Stalin op een accoordje te gooien? Omdat deze politiek de „One world”, die wij noodig hebben, onmogelijk maakt. De huidige regeeringen van Engeland en Amerika zien de noodzaak in van een politiek, die de eenige veiligheid ziet in het opgeven van de oude soevereiniteitsidee en in dien geest deden zij reeds verschillende voorstellen, die, indien verwerkelijkt, hun machtspositie op de verschillende terreinen, waarop die voorstellen betrekking hadden, minder tastbaar zouden maken, mits dan Rusland zijn invloed in die streken in gelijke mate zou verminderen. Het belangrijke van die

voorstellen, Duitschland, Oostenrijk en laatstelijk de atoomenergie betreffende, is dat Amerika en Engeland ze deden en daarmee hun goeden wil toonden. Het wantrouwen, dat hierna aan den kant van Rusland nog overblijft, moet dan voor een groot deel toegeschreven worden aan het feit, dat de Russen totaal onkundig zijn van de mentaliteit der huidige regeerders in het Westen.

Griekenland en Italië.

Voor een groot deel — want er zijn nog altijd dingen, die eenigszins terecht Ruslands wantrouwen opwekken. Zoo de Engelsche politiek in Griekenland. Hier is door verkiezingen, wier eerlijkheid naar Balkan-maatstaven groot was, maar die toch een overdreven groote rechtsche meerderheid uit de bus hebben gebracht, een regeering aan de leiding gekomen, die een zeer reactionnaire binnenlandsche politiek voert en dit, terwijl het land nog steeds bezet is door Engelsche troepen, die op die manier den indruk geven, dat de politiek der Grieksche regeering gedekt wordt door Engeland. Het argument, dat Engeland in het begin van het jaar met succes in den Veiligheidsraad te berde heeft gebracht, n.l. dat het zijn troepen daar stationeerde op verzoek der Grieksche regeering om haar te helpen de orde te bewaren tot de verkiezingen gehouden zouden zijn, is nu minder steekhoudend geworden, nu de verkiezingen hebben plaats gehad en bovendien de nieuwe regeering een veel provoceerender beleid voert. Het is waar, dat Rusland ongeveer dezelfde rol speelt in Bulgarije en Roemenië en dat nog veel actiever dan de Engelschen in Griekenland doen en in zooverre is het verblijf van de Engelsche troepen op Helleenschen bodem wel gerechtvaardigd, maar dan zuiver en alleen machtpolitisch gezien en aan dergelijke politiek wil de Engelsche regeering juist een einde maken! Dus heelemaal consequent is zij hier niet. Bovendien staat zij formeel ook ietwat zwakker dan de Russische, daar Roemenië en Bulgarije beide ex-vijandelijke staten zijn, waarmee nog geen vrede is gesloten en welke dus formeel een vreemde bezetting mogen hebben, terwijl Griekenland een geallieerde natie is.

Ook de politiek der geallieerde autoriteiten in Italië is wel eens wat duister geweest. Weliswaar hebben zij nooit ingegrepen in den binnenlandschen toestand en hebben zij tenslotte ook het Italiaansche volk vrijelijk laten beslissen over zijn toekomstigen regeeringsvorm, maar verschillende keeren is toch gebleken, dat zij een zekere voorkeur koesterden voor de monarchisten en dat zij met dezen achter de Italiaansche regeering om, in verbinding stonden. Dit ook is niet bevorderlijk ter verzachting van een bestaand wantrouwen van Russische zijde. Dat wordt er dan maar onnoodig door bevestigd, zooals nu in Parijs blijkt, waar Rusland den toestand in Italië als agenda-punt behandeld wil zien.

Franco.

De Middellandsche Zee is wel een zeer teer punt voor de Engelschen. Griekenland, Italië, Spanje — ten opzichte van al deze landen wordt door hen een min of meer conservatieve politiek gevoerd. Immers ook Franco vindt in de Labour-regeering een zijner grootste steunen. Spanje echter is een stelling, die niet door Engeland opgegeven kan worden om de goede reden, dat het er niet zit. In Griekenland en in Italië kan het zich, als het wil, bemoeien met de binnenlandsche aangelegenheden en zoodoende den wrevel van Rusland opwekken

Churchill en Stalin.
Apenliefde?

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

(of Rusland het slechte voorbeeld geven), in Spanje is dit niet mogelijk. Men kan het Engeland dus alleen kwalijk nemen, dat het niets doet om het Franco-regime uit Spanje te verwijderen. Als gronden hiervoor worden aangehaald Franco's collaboratie met Hitler tijdens den oorlog en de bewering als zou hij den internationalen vrede bedreigen. De eerste reden geeft geen aanleiding om in Spanje te interveniëren. De tweede is nauwelijks waar. Inderdaad onderhoudt hij een groote troepenmacht aan de Pyreneeëngrens, maar hoe zou hij (van zijn standpunt uit) ook anders, als de heele wereld over interventie in Spanje's aangelegenheden spreekt? Offensieve bedoelingen heeft hij met die troepen zeker niet. Daar is hij wel verstandig genoeg voor. Met dat al wordt Engeland in een moeilijk parket gebracht. Het offensief tegen Franco is indirect een offensief tegen Engeland. Rusland probeert op die manier Engeland uit zijn tent te lokken en van collaboratie met een collaborateur te betichten, net zoals het proces tegen Mihailowitsj, den Servischen bendeleider, die op het oogenblik, zeer waarschijnlijk terecht, van samenzweringen met de Duitschers beticht wordt, tot een proces tegen Engeland gemaakt wordt. Door al te veel op te komen voor non-interventie kan Engeland licht gediscredeerd worden in andermans oogen, vooral in die van de Franschen, die zeer op Franco gebeten zijn. Twijfel aan Englands werkelijk goede bedoelingen wordt zodoende zeer gemakkelijk gemaakt.

Dit is een zeer precaire kwestie, vooral sinds zij voor den Veiligheidsraad is gebracht. Buiten het wereldforum kan Bevin zijn politiek ten opzichte van Spanje gemakkelijk verdedigen door haar in het groote verband te brengen, maar in den Veiligheidsraad wordt de kwestie alleen naar haar eigen mérites beoordeeld en zal dan, indien het oordeel ongunstig luidt, Engeland het wagen zijn veto-stem te verheffen?

Dit zijn drie kwesties, die Rusland reden tot verdenkingen geven. De eerste grootendeels terecht, de tweede minder, omdat de feiten ook minder erg waren, de derde kwestie levert inderdaad Rusland stof tot wantrouwen: Franco is een formidabele en (in tegenstelling tot Perón) onverzoenlijke vijand van het communisme en zal door menig Engelsman als waardevol bondgenoot in een eventueelen oorlog nu reeds gewaardeerd worden. Toch is het laatste wantrouwen in vele opzichten kunstmatig of, zoals een Engelsch blad het eenigen tijd geleden uitdrukte, Rusland heeft er belang bij, dat Franco zoo lang mogelijk gehandhaafd wordt: hij is een politiek wapen tegen Engeland in Ruslands hand. Daarom (omdat dit wantrouwen niet vitaal is) zal een eventuele toenadering tusschen Rusland en Engeland niet schipbreuk lijden op de Franco-klip.

Het criterium.

Deze punten, waarin de Engelschen en Amerikanen min of meer met elkander samenwerken, mogen dan min of meer terecht het wantrouwen van Rusland wekken, zij doen in ieder geval niets af aan de grootheid van het gebaar waarmee Amerika zich bereid heeft verklaard zijn voorsprong in den atoombewapeningswedloop teniet te doen door het geheele terrein der atoomenergie, welke praktische benutting alleen dat land tot nog toe heeft bereikt, tot internationaal terrein te verklaren en wel een internationaal terrein, waar het veto der groote mogendheden niet zal gelden. Aangezien aan alle politieke beslissingen, aan het heele diplomatieke spel strategische overwegingen ten grondslag liggen en aangezien de strategie thans bepaald wordt door het gebruik der atoomenergie, is de houding der verschillende mogendheden tegenover dit voorstel tot een criterium geworden voor de toekomst. Hieraan zal niemand zich kunnen onttrekken zonder het oordeel der geschiedenis op zich te laden van iemand te zijn of van kwade trouw of van een pathologisch wantrouwen. En welke andere oplossing blijft er dan over dan om dezen in quarantaine te stellen?

Met ingehouden adem wachten wij daarom Ruslands beslissing af — niet die in Parijs, doch die in New York, waar de commissie voor de atoomenergie zetelt.

Bij het ter perse gaan worden twee berichten bekend: 1. Engeland verheft zijn veto-stem niet tegen een ongunstig oordeel van den Veiligheidsraad tegenover Franco (Rusland doet het, omdat het het oordeel niet ongunstig genoeg vindt); 2. Rusland verzet zich tegen de afschaffing van het veto-recht in atoomzaken.

KOERS NAAR WELVAART

Wat wij tegenover geleide economie stellen

Het is met de geleide economie een eigenaardig geval. Men heeft dezen term tot slagzin verheven om te trachten het kiezersvolk duidelijk te maken, dat de Partij van den Arbeid het Koninkrijk en zijn inwoners tot grooter welvaart kan voeren, mits men haar haar gang laat gaan, onbelemmerd en zonder critiek. Met „geleide economie” wordt dan in feite bedoeld het stelselmatig door de overheid leiden en beheeren en drijven van de ondernemingen en de bedrijven. Dit is het socialisme, dat de P. v. d. A. wil verwezenlijken.

Men kan dit niet misverstaan. Zoo zegt minister Vos in de memorie van toelichting op het wetsontwerp Nationaal Welvaartsplan o.m.: „Het kan gewenscht zijn groote deelen van de volkshuishouding te doen verzorgen door particuliere bedrijfs-huishoudingen”. Het spreekt eveneens duidelijk uit een geschrift van den financieelen deskundige van de P. v. d. A., Hofstra, die de belastingheffing dienstbaar wil maken aan de verwezenlijking van de socialisatie der bedrijven, doordat vermogensheffingen tenslotte het effect zullen hebben, dat het bezit der ondernemingen in staatshanden zal vallen. Het bezit van gebruiksgoederen wil deze specialist „voorloopig” in particulier bezit laten.

Het blijkt evenzeer zonneklaar uit het ontwerp-Bedrijfschappen. Een socialistische regeering, werkende met een wet-Bedrijfschappen, een wet-Welvaartsplan en voerend een financieel beleid in den geest van Hofstra zou van den staat der Nederlanden één groote onderneming maken, die men, zoals het Handelsblad eens schreef, zou kunnen noemen de „N.V. De Ned. Staat”, waarin directie en commissarissen zouden zijn de rijksbureaux en de regeering, en wij allen, Nederlanders, zouden zijn de werknemers. Een dergelijke gang van zaken, die staat en maatschappij tot één geheel zou maken, leidt tot staats-socialisme of staatskapitalisme, waarin tenslotte maar één werkgever is: de staat. Daarin is geen plaats voor geestelijke vrijheid, daarin zou georganiseerde critiek op of verzet tegen het socialistische stelsel niet kunnen worden geduld, omdat daarmee het staatsbelang en het fundament waarin de geheele samenleving wortelt, zouden worden ondergraven.

Dat men zulks ook wel in de kringen van de P. v. d. A. hier en daar voelt, blijkt o.a. uit de uitspraak van prof. Schermerhorn in een verkiezingsrede in de Korenbeurs te Groningen: „Het groote probleem van dezen tijd is de synthese te vinden tusschen het socialisme en de geestelijke vrijheid”.

Wat stellen wij hier nu tegenover? Met beide beenen op den grond staande moet men een absoluut vrijen internationalen wereldhandel onder de huidige constellatie onmogelijk achten. Evenmin als men eenzijdig kan ontwapenen, evenmin kan men eenzijdig vrijhandel voeren.

Wanneer de Ver. Staten streven naar een vermindering der belemmeringen in het internationaal ruilverkeer, voortbouwende op de denkbeelden van den betreurden Franklin D. Roosevelt, dan juichen wij dit met volle overtuiging toe, doch in de wetenschap, dat een volkomen vrije uitwisseling van goederen, geld, diensten en menschen, zooals vóór 1914, thans niet zal terugkeeren. Het blijft bij een zoo weinig mogelijk belemmerden wereldhandel.

Wat betreft het binnenlandsch verkeer wenschen wij het loonoverleg tusschen ondernemers en vakbonden, waarom wij dan ook zoo sterk mogelijke vakbonden, die dus zooveel mogelijk leden moeten hebben, wenschelijk achten. De Stichting van den Arbeid, waarin alle organisaties van ondernemers en alle vakbonden in één vast verband met elkander samenwerken, juichen wij toe als een tastbaar bewijs van vooruitgang in den sociaal-economischen opbouw, dat vertrouwen geeft voor de toekomst.

Men gevoelt in het bedrijfsleven soms behoefte aan organisatie. Deze worde van onder op tot stand gebracht door den vrijwilligen drang hiertoe van de vrije organisaties van ondernemers en arbeiders, in den geest van de Stichting van den Arbeid, in den geest ook van de Stichting voor den Landbouw. Aan de voorbereiding hiervan is men reeds bezig.

Wanneer een dergelijke organisatie er behoefte aan voelt ook inderdaad alle bedrijven in een bepaalden tak tot zich te trekken en besluiten te nemen, waarbij ook een minderheid zich zou moeten nee leggen, dan zal zij wellicht zelf een voorontwerp van wet maken, dat zij bij de regeering zal voordragen, zooals ook bij de Stichting v. d. Landbouw het geval is. Zulke een wet zou kunnen voorzien in bepaalde publiekrechtelijke bevoegdheden.

Bij de uitvoering zal de overheid de bescheiden taak hebben controleerend op te treden en toe te zien, dat de belangen van den consument niet worden geschaad. Aanvaardende en zelfs aanbevelende regelingen in het bedrijfsleven, mede ten gevolge van internationale afspraken, willen wij de concurrentie en het winstmotief in het economisch leven behouden, omdat wij een werkzaam en goedkoop voortbrengend productie-apparaat slechts dan kunnen verwachten.

Het winstmotief en de concurrentie zul-

len de vele ondernemingen actief houden in hun dagelijksch streven datgene te produceeren, waaraan het publiek behoefte heeft tegen een lagen kostprijs. Wij men daarentegen in het stelsel van de door den staat geleide economie het winstmotief uitschakelen en produceeren naar de (door de overheid geschatte) behoefte; zoo zal men bij herhaling ook de consumptie moeten leiden en dus de consumenten voorschrijven hoe en waar zij hun geld zullen hebben te besteden. Dat de behoefte niet zoo maar is te taxeerden, gaf zelfs minister Mansholt toe in een verkiezingsrede te Gouda; toen hem werd gevraagd, of er in de toekomst bij uitbreiding van den varkensstapel, zekerheid zou zijn van afzet tegen loonende prijzen, antwoordde hij: „Van afzet is men nooit zeker, dat is een kwestie van vraag en aanbod”, waaraan hij toevoegde: „De P. v. d. Vrijheid zegt: „laat maar waaien”, maar dan zijn de gevolgen voor den boer; is geleide economie dan niet veel beter?” (De P. v. d. V. zegt dat niet, maar daarop komen wij een ander maal wel eens terug).

Men voegt ons van socialistische zijde dan wel toe, dat wat wij hier betoogen dus ook geleide economie is en dat wij dus evenmin een volkomen vrije economie mogelijk achten. Dit nu moge waar schijnen, de richting waarin wij koersen is, evenwel volkomen tegengesteld aan de socialistische baan. Bij ons staat voorop zooveel mogelijk vrijheid in zooveel mogelijk bedrijven, welke in zooveel mogelijk verschillende particuliere handen zijn; behoud van het vrije persoonlijke initiatief, tegengaan van monopolies, dus ook en vooral het monopolie van den staat.

Men kan onze voorstelling vergelijken met den voortreffelijken gedecentraliseerden arbeid der waterschappen, welke op democratische wijze door en voor de ingelanden hun nuttig werk effectief en geruischloos verrichten, onder het bescheiden en doeltreffende toezicht van het provinciale bestuur. Juist deze doelbewuste koers leidt tot verhooging der welvaart en tot geluk in vrijheid van geest van individu en volk.

VAN OVERKLIFT.

VAN PRAAT TOT ERGER

Vervolg van pag. 1.

Wat zal er nu moeten gebeuren als de onderhandelingen — zooals nu ook de regeering vrees — inderdaad in het zand loopen?

Het streven naar een oplossing door onderhandelen is zeer nobel. Maar men zal dan, ter wille van de goede zaak, ter wille ook van onze verantwoordelijkheid tegenover de Indonesische massa, moeten onderhandelen op ruime schaal, op breede basis, met alle mogelijke bevolkingsgroepen, die zich vrij moeten kunnen uitspreken. En voor dit laatste is noodzakelijk beëindiging van de onrust en den chaos, van de onvrijheid en terreur. Dit zal men — hoe vaak is het door de oppositie niet reeds gezegd? — als eersten eisch voor oogen moeten houden: orde en rust, vrijheid. En dan kan worden gepraat over den staatkundigen vorm van die vrijheid. Deze weg zal waarschijnlijk ook niet steeds met rozeblaadjes bezaaid zijn. Maar hij zou in elk geval getuigen van werkelijkheids- en verantwoordelijkheidsbesef. Een regeering, die dezen weg volgt, zal niet voor verrassingen als de thans overhandigde tegenvoorstellen komen te staan. Zij zal rekening kunnen houden met tegenslagen, zeker. Maar zij zal niet in een hoek worden gedrongen, waar nauwelijks een uitweg is.

Er is vaak ter verdediging van het regeeringsbeleid een beroep gedaan op de houding van het buitenland, in het bijzonder Engeland, dat een nog steeds niet voltooide internationale taak in Indië heeft te vervullen. Een Nederlandsche regeering met werkelijkheids- en verantwoordelijkheidsbesef zal alles in het werk stellen om het buitenland van het redelijke van een andere gedraglijn dan de thans gevolgde te overtuigen. Zij zal moeten aantoonen, dat het hierboven weergegeven oordeel van den correspondent van de Times in strijd is met de feiten en met het recht. Zij zal moeten vertrouwen, dat onze westersche bondgenooten op den duur voor de Nederlandsche rede vatbaar zullen zijn.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

DONDERDAG 13/6

— De r.k. Kamerfractie verklaart zich accoord met het door den kabinetsformateur, dr. Beel, opgestelde programma.

VRIJDAG 14/6

— Dr. H. M. Hirschfeld wordt te Neurenberg in het proces tegen Seyss Inquart als getuige gehoord. Zijn verklaringen zijn zeer bezwarend voor den gewezen rijkscommissaris.

— Een concert van het Rotterdamsch Philharmonisch Orkest wordt op het laatste oogenblik afgelast, omdat de werkvergunning van den dirigent, Gyula Bando, plotseling was ingetrokken, waarschijnlijk in verband met de beschuldiging dat deze Hongaarsche musicus tijdens den oorlog in zijn vaderland nazi was geweest. Hij was voor het R.Ph.O. geëngageerd omdat de oorspronkelijke dirigent, Ed. Flipse, die in elk geval nooit nazi is geweest, zoo verschrikkelijk lang moet wachten op een eindbeslissing over zijn zuivering.

— De West-Indische

delegaties, welke de meening van Curaçao en Suriname over den nieuwen opbouw van het Koninkrijk komen mededeelen, landen op Schiphol.

ZATERDAG 15/6

— Het s.s. Meerkerk loopt in de Zeeuwsche wateren op een mijn en breekt in tweeën; de passagiers worden gered, van de bemanning worden 12 man vermist.

ZONDAG 16/6

— In het Scheveningsche interneringskamp Duindorp ontstaan onregeligheden. Bij het herstel der orde wordt een gedetineerde doodelijk getroffen.

— Te Utrecht wordt de „oude S.D.A.P.” opgericht.

MAANDAG 17/6

— De fractie van de P. v. d. A. verklaart zich thans ook accoord met het regeeringsprogramma van dr. Beel.

— Dr. Van Mook ontvangt Sjarirs tegenvoorstellen.

— De president van de rechtbank te 's-Graven-

hage verklaart de E.V.C. niet ontvankelijk in haar eisch in kort geding tegen minister Drees en den Staat der Nederlanden, o.m. strekkende tot stopzetting van de bemoeiingen der arbeidsbureaux met de stakers in de havens.

— Prinses Juliana houdt, als president van Ned. Volksherstel, een radiorede ten behoeve van de noodgebieden.

— Bij nieuwe relletjes in het interneringskamp Duindorp valt weer een doode.

WOENSDAG 19/6

— Een van ernstige teleurstelling en bezorgdheid getuigend communiqué van den R.V.D. over Sjarirs tegenvoorstellen wordt gepubliceerd.

— De procureur-fiscaal bij het bijz. gerechtshof te 's-Gravenhage eischt de doodstraf tegen prof. Westra, in den bezettingstijd burgemeester van Den Haag.

— Bekend gemaakt wordt dat het vleeschrantsoen tot 200 gr. per week zal worden verhoogd.

Wat gaat er met het ZINGGELD GEBEUREN?

Dezer dagen kregen wij een boekje in handen getiteld: „De Nederlandsche Munt van 1795—1945”, 1) dat behalve geschiedkundige gegevens betreffende het Nederlandsche Muntwezen, ook het tijderk der Duitsche overheersing omvat en dus van actuele betekenis is. Weliswaar behoort de Duitsche bezetting gelukkig tot het verleden, en wil men het doen voorkomen of ons geldwezen gesaneerd is nietgeen wij nog in hooge mate willen bewijzen), vast staat dat het Nederlandsche volk nog steeds met een enorme zinken crisis van „germaansche” symbolen in zijn portemonnaie loopt. Het is dan ook een wonder, dat het publiek zich reeds vele malen met een dergelijke vraag als in het opschrift gesteld, tot 's Rijksmunt te Utrecht heeft gericht.

De pasmunt-voorziening 2) van Nederland vindt in hoofdzaak plaats via de 19 centrale postkantoren, door het geheele land gevestigd, en voor een gering deel door de Nederlandsche Bank en haar instellingen. Aan 's Rijks Munt is een muntdepôt gevestigd, waardoor de gang van zaken nu zoo is geregeld, dat zoodra één der genoemde kantoren gebrek aan pasmunt krijgt, het een aanvulling uit het muntdepôt opvraagt, hetwelk tegen kwitantie wordt verstrekt. Papiergeld of chèques e.d. komen, zooals ten onrechte wel eens wordt verondersteld, bij deze transacties niet van pas. Heeft een dezer centrale postkantoren een dusdanig overschot, dat het geen voldoende kluisruimte hiervoor ter beschikking heeft, dan verzoekt zoo'n kantoor aan de Munt, het overvloedige op te mogen sturen, om in het muntdepôt op te slaan. Wanneer dus de pasmuntcirculatie in evenwicht is, kan het zeer goed gebeuren, dat het ééne kantoor pasmunt overtollig heeft, terwijl een ander kantoor juist een tekort heeft. Wanneer vraag en aanbod overeenstemmen, wordt er vermindering van noodeloos heen en weer sturen van geldswaardige zendingen het eerste postkantoor geadviseerd zijn overschot naar het laatste kantoor te zenden, zoodat het muntdepôt dan buiten beschouwing blijft en ten hoogste door een kleine zending correctief kan ingrijpen.

De conjuncturele invloeden doen zich ook hier gelden. In een tijd van depressie zal er tengevolge van de algeheele slapte in het economische verkeer veel pasmunt in het muntdepôt terugvloeien. In de jaren 1932 en '33 was dit duidelijk merkbaar. Daarentegen in een hausse-periode zal er steeds meer pasmunt in de circulatie worden gestort, totdat het Muntdepôt uitgeput dreigt te geraken. Dan richt de Rijksmuntmeester een verzoek aan het ministerie van financiën om tot aanmunting over te mogen gaan, waartoe hem telkenmale bij Kon. besluit vergunning wordt verleend. In de jaren 1933 en '39 trad een dergelijke, overigens onnatuurlijke hoogconjunctuur in. Door de toeneming van het betalingsverkeer steeg de vraag naar pasmunt in geweldige mate. De aanmuntingen in de jaren 1938 en '39 geven hiervan een duidelijk beeld wanneer we deze vergelijken met die uit vroegere jaren (zie bijgaande tabel 1).

Na het uitbreken van den oorlog was het hek eerst met recht van den dam, want de vraag steeg toen tot zulke exorbitante hoogten, dat men veeleer van een bodemlozen put kon spreken. In de jaren 1940 en '41 heeft de Rijksmunt nog enorme hoeveelheden geslagen van alle pasmuntcou-pures in den ouden vorm, dus met den beeldenaar van Koningin Wilhelmina, wat de kwartjes en dubbeltjes betreft en voorts den nikkelen stuiver en bronzen halven stuiver, cent en halven cent.

Tabel 1.

Aanmuntingen van 1926 t/m 1941 in het oude muntstelsel in millioenen stuks.

	kw.	dubb.	stuiw.	2½ ct.	ct.	½ ct.
1926	2	2,7	—	—	10	—
1927	—	2,3	—	—	10	—
1928	8	10	—	8	10	4
1929	—	—	8	—	20	—
1930	—	5	—	—	10	6
1931	—	—	—	—	3,4	—
1932	—	—	2	—	—	—
1933	—	—	1,4	—	—	—
1934	—	2	2,6	—	—	5
1935	—	8	—	—	—	—
1936	—	15	2,6	—	—	5
1937	—	18,6	—	—	10	1,6
1938	—	21,4	4,2	—	16,6	8,4
1939	4	20	4,6	—	22	—
1940	9	—	6	—	24,6	6
1941	40	43	1,2	19,8	66,6	—

op grond van materiaaloverwegingen was duidelijk. Nog duidelijker was het, dat dit alles een doorn in het oog van den overheerscher moest zijn.

In 1941 bereikte den toenmalige munt-

hiervan was aangemunt, kwam het bevel, dat de aanmunting gestaakt moest worden, omdat volgens den Rijkscommissaris, aan wien eenige proefstukken ter beoordeeling waren opgezonden, de drie-kruinenboom geen germaansch symbool was, maar „Kitsch”. Alle reeds vervaardigde exemplaren werden vervolgens ontmunt. Door toevallige omstandigheden zijn enkele stukken hiervan toch in de circulatie gekomen. Merkwaardig is in dit geval op te merken, dat er blijkbaar geen bezwaar bestond de driekruinenboom op den later te verschijnen postzegel van 1½ cent af te beelden! Trouwens in de logica zijn onze beschermers nooit sterk geweest. Dit moge blijken uit het nieuwe ontwerp van het 10 centstuk, eveneens van Nico de Haas, dat drie tulpen te zien geeft, een symbool, dat men op een oude Hebreeuwsch-joodsche munt heeft aangetroffen.

Ook de aanvankelijk van een centraal gat voorziene 2½ cent- en 1 centstukken, waarvan er eveneens een behoorlijk aantal geslagen was, werden afgekeurd en moesten worden vervangen door stukken zonder gat. De halve stuiver had hiermede haar verwarrende overeenkomst verkregen met het 10 centstuk en werd dientengevolge het meest impopulaire geldstuk.

Dat de Rijksmuntmeester niet erg ingenomen is geweest met het nieuwe pasmuntstelsel, moge blijken uit het feit, dat hij terecht gemeend heeft zijn muntmeestersteeken aan deze munten te moeten onthouden.

Enorme hoeveelheden werden in den loop van de jaren 1941 t/m 1944 hiervan aangemunt. Men vergelijkte daartoe tabel 2 met tabel 1.

Tabel 2.

Aanmunting van zinken pasmunt van 1941 t/m 1944 in millioenen stuks.

	kw.	dubb.	stuiw.	halv. st.	ct.
1941	34,6	29,8	32,2	27,6	31,3
1942	27,8	95,6	11,8	0,2	241,2
1943	13,6	29,0	7,0	—	71,0
1944	—	—	—	—	29,6
Totaal	76,0	154,4	51,0	27,8	373,6

De totale waarden van tabel 2 betreffen, dat voor een gewicht van 1930 duizend kg zink in vier jaren aan 's Rijks Munt werd verwerkt en men mag aannemen, dat ten tijde van de geldsaneering in September 1945 ongeveer ruim 1800 ton zink bij het Nederlandsche publiek in circulatie was. Zonder twijfel was hiervan een belangrijk deel opgepot en dit is ook gebleken aan den enormen toevloed van overtollige pasmunt in het muntdepôt in de eerste maanden na de geldzuivering.

De vraag is thans, hoe wij op de snelste wijze van deze zinken ertsenis worden bevrijd door het Nederlandsche muntstelsel aan een grondige zuivering te onderwerpen. Hierover mogelijk een volgenden keer.

M. v. d. B.

1) Jacques Schulman, Amsterdam: Nederlandsche Munt van 1795—1945

2) Met opzet wordt hier van pasmunt gesproken, omdat het zinggeld uitsluitend in de pasmunt coupures is aangemunt. De z.g. teekensmunt d.w.z. de rijksdaalder, gulden en halve gulden, zijn vervangen door de papieren muntbiljetten van een rijksdaalder en een gulden. De aanmaak en het in circulatie brengen van dit papieren geld ressorteert niet onder 's Rijks Munt en is hier dus buiten beschouwing gelaten.

Een kijkje bij de werkzaamheden op 's Rijks Munt.

De onder 1940 en 1941 vermelde aantallen zijn, behoudens de stuivers alle onder Duitsche bezetting geslagen. Van de stuivers werden er 3,6 miljoen vóór 10 Mei 1940 geslagen en de rest onder Duitsche heerschappij. Deze dragen echter alle het jaartal 1940.

Zoo werd onder het oog van den Duitschen bezetter voor het Nederlandsche Muntwezen aan pasmunt geslagen voor:

- ruim 236,000 kg zilver;
- ruim 16,000 kg nikkel;
- ruim 253,000 kg brons.

Dat dit zoo geen voortgang kon vinden

meester, dr. W. J. van Heteren, het verzoek advies uit te brengen betreffende de aanmunting en het in omloop brengen van zinken pasmunt. Het advies luidde afwijzend, hetgeen voor de Duitschers geen bezwaar was om toch tot de aanmunting van zinken geld te bevelen. Een nieuwe beeldenaar werd daartoe ontworpen door den, overigens onbekenden modelleur en N.S. B. er Nico de Haas, voor het kwartje, dubbeltje, den stuiver, halven stuiver en cent. De ontwerpen werden goedgekeurd en de aanmunting kon een aanvang nemen. Aanvankelijk was voor het 10 centstuk als beeldenaar de driekruinenboom ontworpen. Toen reeds een aanzienlijk bedrag

Onder socialisten

De plannen tot oprichting van de „oude sociaal-democratische arbeiderspartij” hadden hier en daar eenige deining teweeggebracht en er waren booze woorden gevallen over onrechtmatig gebruik van een naam en over het zaaien van verdeeldheid. Aangaande het eerste punt was er zelfs met vijfhonderd gulden boete per dag van 11 Juni af gedreigd, naar de voorzitter van de te Utrecht gehouden stichtingsvergadering Zaterdagmiddag j.l. onthulde. „Dat maakt dus nu al tweeduizend pop”, werd er uit de vergadering geroepen, tot vrolijkheid van de tachtig aanwezigen, en de president, voortgaande, stelde vast, dat uit zulke maatregelen van den kant der Partij van den Arbeid wel duidelijk bleek, hoezeer men daar voor de oude S.D.A.P. „in de piepzak” zat. Of deze opmerking gebaseerd was op den feitelijken toestand en of men er bij de oude, althans de nieuwe partij misschien toch niet verstandig aan had gedaan om ook eens het woord van Voltaire te overwegen, dat een te vroeg groote naam een zeer zwaren last beteekent? Er zouden bij dit congres nog wel meer vraagtekens kunnen worden geplaatst. Maar in elk geval: wat de opmerking aangaande de splijtzwam betrof, kon

er geen twijfel bestaan. De heer J. de Jager uit Amsterdam, een theoreticus, die o.m. in De Vrije Katheder zijn licht laat schijnen, betoogde, dat elke groote beweging met „scheurmakerij” is begonnen en dat men zich alleen heeft af te vragen, op grond waarvan de splitsing tot stand komt. In dit geval ging het over verraad aan het socialisme, en als dit geen aanleiding tot afscheiding was, dan wist hij het niet meer. Hij citeerde een brochure, „De Partij van den Arbeid en de student” getiteld, waaruit bleek, dat volgens de P. v. d. A. de begrippen gerechtigheid en geleide economie de pijlers zijn, waarop het socialisme van Marx berust; stelde vast, dat de heeren het socialisme tot een principieel burgerlijke denkwijze hebben laten afzakken en dat zij van het levenswerk van de S.D.A.P. een V.D. partij hebben gemaakt. Maar hun schuld is bij de verkiezingen al gewroken. Zij noemen de communisten de oorzaak van hun nederlaag, want, zeggen zij, als alle communistische stemmen op de P. v. d. A. waren uitgebracht, dan zouden wij nu de sterkste partij zijn. Zeg daar nu maar eens wat tegen!, aldus de heer de Jager. Neen: vriendelijk waren de geluiden, welke jegens de P. v. d. A. klonken, niet direct. Zij waren van anderen aard dan de woorden over de communisten, hoezeer de heer J. C. Louwerse uit Zeist,

die het congres leidde, ook vaststelde, dat de s.d. zichzelf willen blijven; dat zij blijven staan op democratischen grondslag en geen dictatuur verlangen. De heer de Jager gewaagde van het dwaze anti-communistische complex van Vorrink en Brautigam: boemantactiek en kinderachtig, en stelde vast, dat het communisme een realiteit is, waarmee men tot een modus vivendi moet komen. Maar dit is nog toekomstmuziek, zoo vervolgde hij, want voorloopig hebben wij genoeg aan onze interne problemen. Wij moeten ons voorbereiden voor de taak, waarvoor wij over vier jaar gereed moeten zijn. „Misschien wel eerder!”, werd uit de vergadering opgemerkt.

Zal, wanneer het zoover is, de „oude S.D.A.P.” in volle glorie haar partij medeblazen? Wij kunnen het vraagteken niet grooter laten zetten dan het hier staat, maar de neiging is vooralsnog aanwezig, al loopen er dan ook na de oprichting van de P. v. d. A. 35.000 s.d. stuurlaars rond en al treden ook velen bij de partij, die de antithese zou doorbreken, al weer uit. Misschien teekent de situatie zich al wat duidelijker af tegen Kerstmis, wanneer de S.D.A.P. een congres hoopt te houden, waarop o.m. het beginselprogramma, gebaseerd op het partijprogramma van 1912, zal worden vastgesteld.

P
O
E
K
O
E
L
A
N

T
A
M
B
O
E
R

Onze mariniers op Java in actie.

DE ONTWIKKELING VAN DEN DEMOCRATISCHEN BOND VAN INDONESIA

Naar aanleiding van de mededeeling in het te Batavia verschijnende weekblad Inzicht van 4 Mei 1946, waarin het politieke standpunt van den Democratischen Bond als volgt wordt omschreven:

„De Bond wenscht één vrijen zelfstandigen staat Indonesië. Na de totstandkoming hiervan achten wij het, in het belang van Indonesië, in vele opzichten gewenscht, in andere opzichten noodzakelijk, dat het zelfstandige Indonesië in nauwe samenwerking met Nederland aan zijn toekomst bouwt”.

maakt het hoofdbestuur van den Democratischen Bond bekend, dat het bovenstaande niet het standpunt van den Bond weergeeft.

Het standpunt van den Democratischen Bond, zooals dit is vastgesteld in overleg met en met goedkeuring van zijn afdelingen te Soerabaja, Medan en Koepang, is als volgt:

- 1e. De Democratische Bond aanvaardt nog steeds als basis voor de toekomstige staatkundige ontwikkeling van Indonesië, zooals de Bond zich die gedacht heeft in het belang van het land, in groote lijnen de Nederlandsche voorstellen van 10 Febr. 1946.
- 2e. De Democratische Bond wenscht voor Indonesië de erkenning van het zelfbeschikkingsrecht om te geraken tot de totstandkoming van een vrijen en zelfstandigen Indonesischen Staat.
- 3e. De Democratische Bond acht voor het bereiken van een volledige zelfstandigheid een overgangperiode noodzakelijk waarvan de duur echter thans nog niet kan worden bepaald.
- 4e. Ook na het bereiken van een volledige zelfstandigheid acht de Bond het, in het belang van Indonesië zelf, noodzakelijk, dat een nauwe staatkundige verbondenheid, alsmede een culturele en economische band met Nederland wordt gehandhaafd.

* * *

De reden van bovenstaande publicatie is gelegen in het feit, dat de gewraakte passage in Inzicht door den voorzitter, dr. ir. Bär, met medeweten van een ander hoofdbestuurlid werd ingezonden, zonder dat de overige hoofdbestuurleden daarin waren gekend. Het hoofdbestuurlid en voorzitter van de afd. Batavia, de heer L. Rubini, was hiertegen opgekomen. Hij kreeg den steun der overige afdelingen, met bovenstaande publicatie als gevolg.

Aan een onduidelijken toestand is hiermede een einde gemaakt; de Democratische Bond heeft thans een politiek standpunt bepaald.

De heer Bär is thans afgetreden als voorloopig bondsvoorzitter, terwijl ook mr. L. Tielenius Kruythoff ontslag heeft genomen als hoofdbestuurlid. Tot voorloopig voorzitter is thans benoemd de heer Ch. Sjarbaini, secretaris van de Nooduniversiteit.

Prof. van Asbeck, wnd. chef van het kabinet van den luitenant-gouverneur-generaal, is belast met de voorbereidingen voor het komende georganiseerd overleg betreffende den opbouw van Indonesië. Hij wenschte den Democratischen Bond in dit overleg te betrekken en verzocht een aantal Nederlandsche vertegenwoordigers te zenden voor een onderhoud. Het hoofdbestuur deelde mede gaarne bereid te zijn aan de besprekingen deel te nemen, doch stelling te moeten nemen tegen de gedachte, slechts Nederlandsche vertegenwoordigers van den bond uit te noodigen, daar de Democratische Bond alle rassen vertegenwoordigt. Tenslotte is aan den Bond zelf overgelaten wie men als afgevaardigden voor de voorbereidende bespreking wilde zenden.

Na deze informatorische gedachtenwisseling ten paleize is toen besloten:

T.a.v. de besprekingen te Batavia, waar de Nederlandsche groepen gehoord zullen worden, mag de Democratische Bond drie Nederlandsche vertegenwoordigers zenden t.w.: een van Batavia, een van Soerabaja en een van Medan. Daarbuiten heeft de Democratische Bond toestemming verzocht toehoorders van het Hoofdbestuur te sturen om de associatiegedachten te vertolken. Dit laatste zal aan dr. van Mook worden voorgesteld. Bedoelde Nederlandsche vertegenwoordigers zullen echter afgevaardigden zijn van den Democratischen Bond, niet van een groep in den Bond.

Wat betreft het overleg te Malino (nabij Makassar) verzocht de Bond vertegenwoordigers van alle afdelingen te mogen sturen en eventueel ook toehoorders uit het hoofdbestuur.

Als vertegenwoordiger van Soerabaja is inmiddels door prof. van Asbeck uitgezonden de vice-voorzitter van de afdeling Soerabaja, A. P. J. van der Burg.

Ter verdere ontwikkeling van het standpunt van den Democratischen Bond is thans een door de afdeling Soerabaja opgesteld ontwerp-program in behandeling.

EINDELIJK

Nu de Britten op Oost-Java het bewind aan de Nederlanders hebben overgedragen, zijn onmiddellijk 70 leden van de Duitse duikbootbemanningen gearresteerd en op Onrust geïnterneerd. Deze lieden genoten in Soerabaja veel vrijheid en bekleedden er betrekkingen, waarvoor zij normaal betaald werden. Het was voor nieuwgekomen Nederlanders ergerlijk deze vijanden in cantines en restaurants te ontmoeten, waar zij er zelfs prat op gingen in den oorlog nog te hebben deelgenomen aan de be-

zetting van Nederland. Alle vertoogen bij de Britten waren vruchteloos. Mariniers, die Duitschers arresteerden, werden berispt. Tot arts van de gevangenis werd een Duitse marinearts benoemd, die vrij in de stad rond liep.

Eerst thans komen die moffen, waar zij al lang hadden moeten zitten.

WAAR HEBBEN WIJ DAT OOK MEER GEHOORD?

Het Polisie Tentara (politieleger) van de Republiek heeft nabij Bandoeng pamfletten verspreid, waarin de bevolking op zware straffen verboden wordt naar de N.I.C.A.-zenders te luisteren. Speciaal wordt genoemd Radio Bandoeng.

Een systeem dat ons niet onbekend voorkomt.

UIT EEN BRIEF

Wij ontvingen uit Indië een brief waaruit wij het volgende ter kennis van onze lezers willen brengen.

„Sterk getroffen is een ieder door de wijze, waarop tot nog toe de Indische zaak in het algemeen en de gemeenschappen in Indië in het bijzonder zijn behandeld. Deze is bepaaldelijk niet-democratisch en in strijd met de goede traditie van ons volk. Ik noem slechts de onderdrukking van de vrije meningsuiting, het onthouden van inlichtingen, het negeren van heele bevolkings- en bedrijfsgroepen, het niet bijeenroepen van een Raad van Indië noch een Volksraad.

De na-oorlogsche omstandigheden noodzaken de Regeering uiteraard thans anders dan normaal op te treden. Echter moet reeds voor de naaste toekomst ervoor gestreden worden, dat men daarmee niet verder ga, dan de noodzaak gebiedt, en een eind daarmee gemaakt worde, zoodra dit mogelijk zal zijn. Nog sterker misschien dan in Holland helt de politieke constellatie in Indië naar een verkapt fascisme, welke neiging wordt versterkt door de mentaliteit van vele huidige regeerders, zoolw Nederlandsche als Inheemsche door misvatting van hetgeen men als moderne inzichten beschouwt, en door het gemis aan democratische traditie bij de massa.

Voegt men daaraan toe, dat in Indië klemmend gebrek bestaat aan mannen van groot formaat (o.a. doordat in de laatste decennia zoolw bij Gouvernement als particulieren meer nadruk moest worden gelegd op betrouwbaar beheer dan op nieuw initiatief in grooten stijl), dan moet ernstig gevreesd worden voor onproductieve centralisatie en red-tape.”

DE RECHTSPRAAK IN NED.-INDIË

Aan De Courant, het te Bandoeng verschijnende dagblad, ontleenen wij:

Het is ons gebleken, dat het publiek over het algemeen nogal onwennig staat tegenover een der belangrijkste organen in onze samenleving, de rechtspraak. De grondslag voor een geordende maatschappij is wel in de eerste plaats een goede rechtspraak en een juiste rechtsbeoordeling. Vooral in deze tijden van woeling en ongebondenheid is de rechtspraak een zaak van het allerhoogste belang.

In dezen tijd van hervormingen heeft ook de rechtsbedeeling een grondige wijziging ondergaan. De vroegere rechterlijke organen: hooggerechtshof, raden van justitie, landraden, politierechters en landrechters (in den ouden vorm) bestaan niet meer.

De taak van deze rechterlijke organen is thans overgedragen aan landrechters, die rechtspreken over alle landaarden en in alle zaken, vroeger onderworpen aan de verschillende rechtbanken en alleen-rechtsprekende rechters.

Hun taak is derhalve veelomvattend en een groote verantwoordelijkheid en uitgebreide bevoegdheid is aan hen opgedragen.

De huidige landrechter heeft dus een geheel andere bevoegdheid en functie dan de landrechters „oude stijl”.

Het landgerecht, dat onder de huidige omstandigheden rechtspreekt over alle bevolkingsgroepen en in alle zaken, zoolw op privaatrechtelijk als op crimineel gebied — het laatste met uitzondering van zaken, die aan de jurisdictie van de krijgsvraden zijn onderworpen — heeft een zware en verantwoordelijke taak onder de moeilijkste omstandigheden. Van door den landrechter in strafzaken uitgesproken vonnissen kan door den veroordeelde niet in hooger beroep worden gegaan.

STALEN MEUBELEN
„GISO“-LAMPEN

De gemeente en het openbaar onderwijs

„De gemeente bevordert het openbaar onderwijs en geve in het bijzonder acht op toepassing van de artikelen 19, 26 en 41 der Lager Onderwijswet”. Aldus kan men lezen in den leidraad voor gemeentepolitici van de Partij van de Vrijheid.

Wat behelzen deze drie wetsartikelen?

In de eerste plaats artikel 19. Dit legt den gemeenten den plicht op er voor te zorgen, dat er voldoende lager onderwijs wordt gegeven in een genoegzaam aantal scholen, welke voor alle kinderen zonder onderscheid van godsdienstige gezindheid toegankelijk zijn. M.a.w.: de gemeente heeft te zorgen voor behoorlijk openbaar lager onderwijs. Bij Kon. besluit kan hier van worden afgeweken, echter niet, als de ouders van tenminste twaalf leerplichtige kinderen te kennen geven, dat zij openbaar onderwijs voor deze kinderen in de gemeente verlangen, of zoolang nog acht op meer leerplichtige kinderen de bestaande openbare school bezoeken. De wet geeft hier dus een waarborg, dat er inder aan openbaar lager onderwijs zal worden gegeven, waar dit maar redelijkerwijs mogelijk is, een waarborg, welke elk gemeente bestuur volledig en royaal in acht behoort te nemen.

Artikel 26 heeft betrekking op de mogelijkheid van godsdienstonderwijs. De openbare school dient aan het geven van dit onderwijs mede te werken door de regeling van de schooltijden — de uren voor godsdienstonderwijs moeten binnen de schooltijd vallen — en door het ter beschikking stellen van verwarmde en verlichte lokalen. Ook hier dus een waarborg voor welker naleving nauwgezet moet worden gewaakt.

Tenslotte artikel 42, hetwelk de kwaliteit en den geest van het lager onderwijs bepaalt. Wij laten hier de wet zelf verder spreken:

„Het schoolonderwijs wordt onder de aanleeren van gepaste en nuttige kundigheden dienstbaar gemaakt aan de ontwikkeling van de verstandelijke vermogens der kinderen, aan hunne lichamelijke oefening en aan hunne opleiding tot alle christelijke en maatschappelijke deugden.

De onderwijzer onthoudt zich van iets te leeren, te doen of toe te laten wat strijdig is met den eerbied, verschuldigd aan de godsdienstige begrippen van andersdenkenden.

Wij kunnen den onderwijzer, die zich in dit opzicht aan plichtsverzuim schuldig maakt, voor ten hoogste een jaar er bij herhaling der overtreding voor onbepaalde tijd in zijne bevoegdheid tot het geven van onderwijs aan eene openbare school schorsen.

Het geven van godsdienstonderwijs blijft aan de godsdienstleeraren overgelaten.”

Wat in de wet staat wordt helaas niet altijd werkelijkheid gemaakt. Dat de gemeenten hun taak in deze zullen begrijpen en ten volle uitvoeren, is de uitdrukkelijke wensch van de Partij van de Vrijheid. Geen half werk, geen verwaarloozing van wat de wet voorschrijft — in de practijk kan iets zoc makkelijk afslijten en als men formeel maar verantwoord is, laat men soms zoc gauw iets wezenlijks los —, maar naleving van de voorschriften naar letter en geest!

HET SECRETARIAAT VAN DE PARTIJ

Het algemeene secretariaat van de Partij van de Vrijheid is gevestigd

KONINGINNEGRACHT 61
DEN HAAG - TEL. 111768

PROBLEMEN VAN

vrije bedrijfsorganisatie

Wat in de plaats van de „bedrijfschappen” moet worden gesteld

De tegen het voorontwerp-bedrijfschap- en aangevoerde bezwaren mogen in hoofdzaak bekend worden verondersteld. In dezen vorm, daar bestaat gezien de zoele en eenstemmige reacties niet de minste twijfel over, is het ontwerp voor wet bedrijfsleven onaanvaardbaar. Intussen heeft de actie tegen het ontwerp rangetoond, dat het probleem van de overlijgging van de kloof tusschen overheid en bedrijfsleven, waartoe ook het voorontwerp een (zij het minder geslaagde) poging was, bestaat en dringend om een oplossing vraagt. Dat wij onze gedachten hierover laten gaan.

* * *

Als vereniging van werkgevers beschouwen wij een groepeerings van ondernemers met gelijkgerichte belangen, die uit vrijen wil bij elkaar zijn gekomen teneinde gezamenlijk deze belangen te kunnen behartigen. Uit deze definitie vloeien voor hem, die een bedrijfsorganisatie wenscht tot stand te brengen, belangrijke consequenties voort. In de eerste plaats vormen deze groepeerings een richtsnoer voor den opbouw van een bedrijfsorganisatie. De verenigings doen uitkomen, waar sprake is van gemeenschappelijke belangen en waar behoefte gevoeld wordt aan samengaan. Iedere opbouw van ons bedrijfsleven dient dan ook van deze verenigings uit te gaan. De minister van Handel en nijverheid is echter blijkens zijn het voorontwerp-bedrijfschappen begeleidend brief de tegenovergestelde meening oegedaan.

Immers, volgens dezen brief moeten de privaatrechtelijke verenigings zich aansluiten aan den bouw van de publiekrechtelijke lichamen, d.z. de bedrijfschappen. Het algemeen verwerpen van het voorontwerp door het bedrijfsleven is niet in de laatste plaats aan deze opvatting van den minister toe te schrijven. Over de geheele linie is men in zijn adviezen aan den minister opgekomen tegen de uniformeringstendens, welke aan het voorontwerpen grondslag ligt. De maatschappelijke realiteit leent zich niet voor een studeerkameropzet van een publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie. De verenigings wijzen den minister den weg, waar behoefte bestaat aan zulk een organisatie en bij de vorming van publiekrechtelijke lichamen dient hij van deze verenigings uit te gaan.

De miskennis van de waarde der vrije vereniging blijkt ook nog uit andere feiten. Zoo laat in zijn ontwerp de minister weliswaar de vrije verenigings als kiescolleges voor de verschillende bedrijfschappen fungeeren, maar hij bepaalt daar tegelijkertijd bij, dat de zoo gekozen bestuursleden hun taak dienen te verrichten zonder last en ruggespraak. Hoe goed ook wellicht bedoeld, verraadt deze bepaling toch gemis aan inzicht. Natuurlijk dient iedere afgevaardigde naar eigen oordeel te beslissen. Voor de vorming van dit oordeel moet hij echter wel degelijk overleg plegen met de betrokken vakorganisaties. De minister miskent het feit, dat de vertegenwoordiger de levende schakel is tusschen de maatschappij en het bedrijf. Zonder dezen schakel zullen de publiekrechtelijke colleges hun taak niet doeltreffend kunnen uitvoeren.

In het voorontwerp ontbreekt eveneens een regeling voor het geval, dat een door den minister ex art. 7 van het ontwerp erkende organisatie in den loop van de zittingsperiode van haar afgevaardigde deze erkenning verliest, doordat zij ontbonden wordt of om andere hier niet terzake doende redenen. Het is duidelijk, dat in zoo'n geval eveneens de afgevaardigde uit het bestuur van het bedrijf dient te verwijzen. Het voorontwerp zegt hierover evenwel niets en verraadt ook hiermee de starheid van zijn opzet en zijn te weinig openstaan voor maatschappelijke verschijn-

selen. Te weinig heeft men de les ter harte genomen uit het feit, dat, uitzonderingen natuurlijk daargelaten, in het algemeen die vakgroepen (van de z.g. organisatie-Woltersom) het beste hebben voldaan, welke een voortzetting vormden van reeds bestaande verenigings. Een feit, dat een bevestiging levert van de stelling, dat daar, waar voortgebouwd wordt op reeds uit de maatschappij voortgekomen toestanden, de meeste kans op een doeltreffende organisatie bestaat.

* * *

Welke taken zijn nu naar ons oordeel voor de werkgeversorganisaties weggelegd?

Vóór den oorlog bestonden de werkzaamheden van de vrije ondernemersorganisaties in het geven van voorlichting, het — zij het nog verre van systematisch — adviseeren van overheidsinstanties, het uitvoeren van kostprijsberekenings, researchwerk e.d. Voorts was in vele gevallen een motief tot aansluiting het feit, dat men door gezamenlijk optreden bij de overheid dikwijls meer bereikte dan wanneer elke onderneming afzonderlijk optrad. Bij deze taken, welke ook thans nog voor de vereniging zijn weggelegd, komt nu nog de oplossing van vraagstukken als die, welke de inwendige saneering van een bedrijfstak betreffen, het organiseren van vakopleidingen, het eventueel fungeeren als kiescollege voor publiekrechtelijke bedrijfsorganen en het op veel grootere schaal systematisch adviseeren van overheidsinstanties. Op dit laatste mag nog wel eens met nadruk worden gewezen. Heden ten dage bestaat bij de overheid nog steeds de neiging maatregelen te treffen of beslissingen te nemen, welke direct het bedrijfsleven betreffen zonder omtrent deze regelen het advies van het bedrijfsleven te vragen. En tenslotte kan voor de organisaties de uiterste belangrijke taak zijn weggelegd ingeschakeld te worden bij de uitvoering van daarvoor in aanmerking komende overheidsmaatregelen. De organisaties van bedrijfstakgenooten vormen de brug, waarover overheid en bedrijfsleven elkaar kunnen naderen. Van de zijde van het bedrijfsleven wordt tegenwoordig zeer sterk de behoefte gevoeld aan een zoodanige deelneming. Telkenmale blijkt weer, dat een organisatie van vakgenooten noodzakelijk is ten einde de in de praktijk zoo noodzakelijke verfijning aan te brengen in de meer op de groote lijnen gerichte verordening van de overheid.

Natuurlijk leenen niet alle maatregelen zich voor uitvoering door belanghebbenden. Zorgvuldig zal nagegaan dienen te worden, welke taken in aanmerking komen. Daarbij zal vermeden moeten worden, dat aan belanghebbenden taken ter uitvoering worden gegeven, welke aard een dergelijke uitvoering niet verdraagt. Te veel vergeten wordt soms, dat er een nauw verband bestaat tusschen samenstelling en functie van een orgaan: indien aan een orgaan functies worden toevertrouwd, welke behooren tot de typische overheidsfuncties, de overheid noodzakelijk deel wil hebben aan deze organisaties en daarin ook het laatste woord wil spreken. Het beste bewijs van deze stelling is wel het voorontwerp-Vos. De in dat wetsontwerp verleende bevoegdheden aan de bedrijfschappen zijn zoo groot en betreffen ten deele zoo typische overheidsfuncties, dat de overheid van het begin af aan wel een overwegende plaats in deze bedrijfschappen moest innemen, waardoor zij het karakter van louter staatsorganen hebben gekregen. Naar onze overtuiging zal echter blijken, dat in talooze gevallen de organisaties van vakgenooten met de uitvoering van bepaalde overheidsmaatregelen kunnen worden belast, zoowel op economisch als vooral op sociaal terrein. Zoo is b.v. thans de uitvoering der distributieregelingen voor een belangrijk deel van de Rijksbureaux naar de vakgroepen van de z.g. organisatie-Woltersom overgebracht en op

het oogenblik wordt op het ministerie van handel en nijverheid onderzocht, in hoeverre op dezen weg kan worden voortgegaan. In dit verband rijst echter één probleem, dat op zijn beurt weer deel uitmaakt van een geheel complex van problemen, ontstaan door de zoo sterk toegenomen bemoeienis van de overheid met het bedrijfsleven. Dagelijks worden door de overheid talrijke voorschriften toegepast, bevoegdheden uitgeoefend, beslissingen genomen, zonder dat er een van de overheid onafhankelijke instantie bestaat, waarbij men tegen een gevallen beslissing in beroep kan komen. Terecht werd daarom in De Groene Amsterdammer door prof. Hennipman onlangs gesproken van „geheime economie”, waarbij binnenskamers alles wordt beslist en de betrokkenen slechts de gevallen beslissing vernemen.

De overheid zal zich stellig het recht willen voorbehouden een zekere mate van controle uit te oefenen op het doen en laten van de organisaties, voorzover deze bij de uitvoering van overheidsmaatregelen zijn ingeschakeld. Deze controle zal ten doel hebben na te gaan: vooreerst, of de organisaties de haar verleende bevoegdheden niet overschrijden, en dan of de door hen getroffen regelingen den toets van het algemeen belang kunnen doorstaan. Bij het eerste geval denken wij aan de mogelijkheid, dat het aan de organisaties wordt overgelaten uitvoeringsbepalingen bij een bepaald voorschrift te maken, welke bepalingen haar grondslag moeten vinden in het bewuste voorschrift. Rijst te dien aanzien twijfel, of is dit bepaaldelijk niet het geval, dan zal de overheid willen ingrijpen. Hier komt de behoefte op aan een onpartijdige instantie, welke in twijfelgevallen zal uitmaken, of er bevoegdheden zijn overschreden, bij welke beslissing en overheid en bedrijfsleven zich zullen hebben neer te leggen.

Wat de goedkeuring der overheid ten aanzien van de door de bedrijfsorganisaties getroffen regelingen betreft, zal men zich kunnen beperken tot het toezicht op de groote lijnen zonder in beleiddetails af te dalen, juist omdat het hier niet typische overheidsfuncties betreft, maar regelingen, welke vóór alles bedrijfsregelingen zijn, waarvan de gevolgen in de eerste en voornaamste plaats de bedrijfstakgenooten zelf raken.

Ook zou nog de vraag kunnen rijzen, in hoeverre de kans bestaat, dat binnen het kader van een bedrijfsorganisatie ongewenschte bevoordeeling van bepaalde groepen of personen plaats vindt. Dit zou bijv. het geval kunnen zijn bij de toewijzing van grondstoffen e.d. Naar ons oordeel is de kans op een zoodanige handelwijze praktisch niet aanwezig. In een vereniging, waar voortdurend rekening en verantwoording moet worden afgelegd, is dit gevaar voor misbruiken nog geringer dan in de thans bestaande vakgroepen. Bestaan er ernstige redenen tot klachten, dan is er altijd nog de mogelijkheid tot het oprichten van een eigen groepeerings, welke bij voldoende representativiteit de intrekking van de „erkenning” door de overheid van de oude vereniging en de erkenning van de nieuwe tengevolge zal kunnen hebben.

* * *

Welke consequenties brengen deze taken met zich voor de structuur van de verenigings? In de eerste plaats zal per bedrijfstak in het algemeen slechts één vereniging door de overheid als vertegenwoordigster van die bedrijfstak kunnen worden erkend. Dit kan men als een eisch van efficiency zien. Het recht van vrijheid van vereniging kan ten gevolge hebben, dat er meer dan één vereniging in een bepaald bedrijfstak bestaat. Men kan dan een oplossing zoeken in een federatie der verschillende verenigings, welke federatie erkenning zal kunnen krijgen.

Ook minister Vos heeft aan een dergelijke oplossing gedacht.

* * *

Dan doet zich de vraag voor van een al of niet verplicht lidmaatschap. Het zal wel niet veel tegenspraak ontmoeten, indien men zegt, dat een verplicht lidmaatschap eerder past in de opvattingen, die tijdens de bezetting in zekere kringen golden, dan in den naoorlogsch tijd. Het levende karakter van de vrije vereniging, waarvan de totstandkoming en het lidmaatschap uitsluitend worden bepaald door de daartoe gevoelde behoefte, waardoor dus kunstmatigheid komt te vervallen, is een uitermate belangrijk element bij den opbouw van een organisatie van het bedrijfsleven. Daar komt bij, dat het idee van dwang een buitengewoon onsympathiek karakter heeft.

Het is intusschen opmerkelijk, dat bij vele vakgroepen in de huidige bedrijfsorganisaties de wensch bestaat een verplicht lidmaatschap te handhaven. In zekeren zin wordt hiermede de lijn voortgezet, die reeds voor den oorlog bestond in den vorm van de mogelijkheid tot het verbindend verklaren van ondernemersovereenkomsten. De considerans van de desbetreffende wet hield o.m. in, dat voorkomen moest worden, dat een klein aantal bedrijfstakgenooten een algemeene saneering van een bepaald bedrijfstak zou kunnen tegenhouden.

In de toekomst zou men elke vereniging voor zichzelf uit kunnen laten maken, wat in deze haar standpunt is. Zou het bestaan van outsiders het algemeen belang niet schaden, dan zal er vaak geen bezwaar tegen een „vrij” lidmaatschap behoeven te zijn. In het andere geval zal het altijd nog de voorkeur verdienen toetreding te bevorderen boven toetreding verplicht te stellen. Zou het algemeen belang eischen, dat toch tot het laatste wordt overgegaan, dan moet onder oogen worden gezien, dat voor een verplicht lidmaatschap de medewerking van de overheid noodzakelijk is. Nu is het hoogstwaarschijnlijk, dat de overheid deze medewerking afhankelijk zal stellen van een aantal te vervullen voorwaarden. Deze voorwaarden nu zullen er nooit toe mogen leiden, dat het karakter van de vereniging wordt aangetaast, d.w.z. ze mogen er niet toe leiden, dat de vereniging niet langer onafhankelijk zou zijn van de overheid.

* * *

Tot dusverre bezagen wij eenvoudigheidshalve en geleid door de practijk van de economische verenigings slechts de organisatie van ondernemers. Het is intusschen duidelijk, dat bij een redelijken opbouw der bedrijfsorganisatie de werknemers evenzeer moeten worden betrokken. Niet het bereiken van een gang van zaken welke voorspoed voor de ondernemers waarborgt is immers het doel. Steeds zal men de sociale gerechtigheid voor oogen moeten houden, ook bij den opbouw van een organisatievorm van het bedrijfsleven. En hierbij hebben werknemers en werkgevers gelijkelijk een rol te vervullen. Vooral dus op sociaal gebied zal het georganiseerde bedrijfsleven een belangrijke taak hebben: een veld van werkzaamheid voor organisaties van werkgevers en van werknemers gezamenlijk. Wat ten aanzien van ondernemersorganisaties hierboven is gezegd geldt voor de werknemersorganisaties ook, althans voor zoover van toepassing.

Het zal intusschen wel geen betoog behoeven, dat juist met het oog op het streven naar sociale gerechtigheid het bestaan van outsiders onder de ondernemers vaak zeer ongewenscht en beslist in strijd met het algemeen belang zal kunnen zijn.

W. P.

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij!”.

Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

abonneert zich op „Vrij!” tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *)

welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 245103 ten name van den penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht, *)

over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd.

(Handteekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

De berechting van politieke verdachten

De berechting van de politieke verdachten is nu bijna een jaar aan den gang. Dat nog lang niet alle gevallen zijn bekeken is een bekend en betreurenswaardig feit. Daar willen wij het ditmaal echter niet over hebben, maar wel over den toestand welke nu, na een jaar practijk van de noodwetgeving, is ontstaan.

Vast staat, dat tegen de noodwetgeving gewichtige bezwaren zijn aan te voeren en inderdaad zijn aangevoerd; wij zijn niet de eenigen die zich daar mee hebben bezig gehouden. Dit is het geval met de strafbepalingen zelf en niet minder — integendeel — met de bijzondere rechtspleging. Zou men nu, na een jaar, de berechting en bestraffing in normale banen willen gaan leiden, dan stuit men, zoo schijnt het, op schier onoverkomelijke moeilijkheden. Er zijn immers al zooveel zaken afgedaan, dat aan redresseeren nauwelijks te denken schijnt.

Toch zal langzamerhand — het is hier en daar al wel merkbaar — het besef doordringen, dat het „bijzondere” wat men in deze groep delinquenten heeft meenen te zien, toch wel in hooge mate is overschaat.

Wat is dat „bijzondere”? De ernst van de vergrijpen was bijzonder. Zeker. Maar daar houdt het dan ook in hoofdzaak mee op. Houtsnijdende argumenten om een nog bijzonderder berechting voor deze delinquenten in te stellen dan al mogelijk was, zijn op den duur niet meer aan te voeren. Er was immers volgens onze oude, goede wetgeving al voorzien in een bijzondere terechtzitting, n.l. door krijgsraden, van misdrijven tegen de veiligheid van den staat, gepleegd tijdens staat van beleg. Maar te Londen vond men dat niet voldoende (als men daar van die regeling tenminste op de hoogte was). Er moest een geheel afzonderlijke rechterlijke macht worden ingesteld met een speciale procedure.

Als men nu alle gevallen welke door bijzondere gerechtshoven zijn berecht, bekijkt, dan blijkt, dat de motieven der verschillende verdachten van zoo uiteenlopenden aard zijn geweest, dat eigenlijk niet over één groote groep delinquenten met hetzelfde karakter kan worden gesproken. Voor menigen delinquent is het maar toeval geweest, dat hij politieke delinquent werd; als de persoonlijke om-

standigheden een beetje anders waren geweest zou zoo'n man misschien een „gewone” delinquent zijn geworden, een „gewone” dief of moordenaar, die door den „gewonen” rechter zou zijn berecht. De gevallen, waarin het politieke doorslaggevend is geweest, zijn slechts beperkt. Beziet men dit alles, dan ontkomt men niet aan den indruk, dat de noodwetgever bij een meer bezonken zienswijze meer eerbied voor de bestaande wetgeving zou hebben getoond en zich wat meer beperkingen zou hebben opgelegd alvorens het bestaande straf- en strafprocesrecht domweg — d.w.z. zonder de volksvertegenwoordiging te hebben gehoord en zonder de stemming hier te land te kennen — geweld aan te gaan doen.

Wij kunnen ons voorstellen, dat de wetgever op een gegeven oogenblik de noodwetgeving wil gaan verbeteren en meer in overeenstemming gaan brengen met het geldende strafrecht (eenvoudigweg met één klap afschaffen van het buitengewone strafrecht en wat er mee samenhangt is praktisch ondoenlijk).

In dat geval zal men om te beginnen onderscheid moeten maken tusschen de berechting door bijzondere gerechtshoven en door tribunalen. Men zal er verstandig aan doen de eerstbedoelde zaken, voor zoover afgedaan, te laten wat zij zijn: zij zijn volgens een niet geheel fraaie maar toch wel, voor noodgevallen, acceptabele procedure behandeld en dat door zeer respectabele colleges. Maar voor de toekomst ware de procedure te verbeteren: de bijzondere gerechtshoven zouden kunnen worden opgenomen in de gewone rechterlijke macht, de regeling van hooger beroep en cassatie zou in normale banen gebracht kunnen worden. En wat voor het tempo der berechting vooral van belang zou zijn en de allerminst fraaie voorwaardelijke buitenvervolginstelling overbodig zou maken: men zou de politieke delicten van eenvoudigen en betrekkelijk lichten aard door enkelvoudige kamers, door politierechters dus, kunnen laten behandelen. Deze zouden bovendien veel werk van de tribunalen over kunnen nemen.

Wat die tribunalen betreft: het is toch wel hoogst gewenscht, dat de volksvertegenwoordiging de gelegenheid krijgt (het

noodparlement heeft die gelegenheid gehad maar helaas niet aangegrepen) zich over het instituut der leekenrechtspraak uit te spreken. Ook de tribunalen kunnen respectabele colleges zijn, maar de leekenrechtspraak is toch wel iets, waar overwegende bezwaren aan vast zitten. Het parlement behoeft niet al te bevreesd te zijn voor de gevolgen van een eventueele afwijzende houding. De door tribunalen reeds afgedane zaken betreffen voor een zeer groot deel gedragingen, welke strafbare feiten zijn en dus ook door den strafrechter kunnen worden berecht. Men zou den betrokkenen de keus kunnen geven tusschen berusten in den door een tribunaal opgelegden maatregel of een nieuwe behandeling voor den rechter. Het risico, dat de rechter mogelijk geen lichtere straf op zal leggen, zal de animo om van een beroep op den rechter gebruik te maken wel beperken. Bovendien zullen deze zaken, als het tribunaal tenminste goed heeft gewerkt, al zoo degelijk zijn geïnstrueerd, dat een behandeling door den rechter niet overmatig veel tijd zal behoeven te kosten. En als de tribunalen niet goed zouden hebben gewerkt, zou een volledige nieuwe behandeling niet meer dan een staaltje van overheidsfatsoen zijn.

Aldus zou men zich een herziening van de berechting van politieke verdachten in groote lijnen kunnen voorstellen. Het zou zeker waardeering verdienen, als men een serieuze poging deed om op die manier te redresseeren, wat een niet volledig ingelichte en de problemen overschattende noodwetgever heeft aangericht. Door al te groote terughoudendheid van het noodparlement is de thans ontstane toestand — daarbij inbegrepen de twee reeds geëxecuteerde doodstraffen — als het ware gesanctionneerd. Maar het nieuwe parlement zal geenszins gebonden zijn aan de tekortkomingen van het noodparlement, en wel om twee redenen: in de eerste plaats omdat het nu eenmaal een ander parlement is en in de tweede plaats omdat men de berechting van de politieke delinquenten na verloop van tijd meer in de juiste proporties gaat zien.

Een strenge berechting zal noodzakelijk zijn; dit zal ook bij een eventueele herziening van deze materie voorop moeten staan; maar een berechting volgens de regelen van de kunst, de kunst van de goede Nederlandsche rechtspraak, gebaseerd op beproefde beginselen van straf- en strafprocesrecht.

Op- en aanmerkingen

SJARIR EN STALIN

Met belangstelling las ik het stukje van den heer C. van Tijen sr. in het laatste nummer van VRIJ over Sjarir. Inderdaad, weet dit heer, dat de komende strijd in d' wereld — met de wapens of niet, zooa' prof. Gongrijp het zoo juist uitdrukte — zal gaan tusschen „Europa” en „Azië”, „waar bij Amerika dan aan den kant van „Europa” zal staan en de Sowjet-Unie aan den kant van „Azië”. Moge West-Europa zijn plaats weten en beseffen, dat het zal gaan om de waarde van den mensch persoonlijk, wat Nederland altijd heeft hoog gehouden.

Dat Sjarir deze tegenstelling reeds voor den oorlog beseft, blijkt uit een brief welke wijlen E. du Perron aan hem heeft geschreven in Augustus 1939 welke onlangs is uitgegeven (Januari 1953 bij „De telg” t Amsterdam). Du Perron zegt, dat hij niet gelooft in een vrijheid, die van Stalin komt, „ik heb precies even weinig lust in t laten koeleneren door de tyrannie van Stalin als door die van Hitler of Mussolini, — en fin, dat weet U, en dat bent U niet met meens”. (pag. 5).

Sjarir vond reeds vóór den oorlog Stalin dus niet zoo kwaad; nu zal hij hem wel nóg geslaagder vinden vermoedelijk, daar hij hem beschouwt als het winnende paard. Maar laat ons hopen, dat hij verkeerd wed. Ook voor Indonesië!

W. v. L. C.

DE DAPPERE ONGEHOORZAMEN

Van de onder de wapenen zijnde lichte is een groot aantal jongelui aangewezen op orde op zaken te gaan stellen in Indië.

Als men veel gebruik maakt van de openbare middelen van vervoer en het oor t luisteren legt, zijn er tal van burgers die den jongen militairen sterk afraden om naar Indië te gaan, omdat „zij moete vechten voor een toch reeds verloren zaak evenals in 1940. Het was een schand dat de toenmalige legerleiding nog v. dagen heeft laten vechten waarbij zooveel Nederlandsch bloed vloede, alleen or enkelen vooraanstaanden personen gelegeheid te geven het veege lijf te redden. D legerleiding heeft de catastrofe kunne zien aankomen. Polen, onder den voet ge loopen, evenals Noorwegen en Denemarken koos de wijste partij, door niet te vechten. Het was in 1940 een zootje en thans ni, minder”.

Ik heb met de meeste klem geprote teerd tegen deze opruiing en zou dan oo willen opmerken: „Ziezoo, Nederlandsch socialisten en consorten, begint ge weer or gehoorzaamheid te prediken?”

Het is zoo droevig, dat je als behoorlij Nederlander zoo machteloos staat tegenove dit gewroet en ik kan U wel zeggen, dat d lust mij be kroop om de namen van dez ophitsers te vragen om ze door te geven aa hiervoor in aanmerking komende instantie; vooral toen een van hen zich ontpoote al reserve-officier uit den oorlog 1940.

J. H. S.

E. H. P. LEVER

Hoeklijsten, Staaflijsten en complete Schilderijen
FABRIEK:
DAMLAAN 50 - SCHIEDAM TEL. 68054

FILIAAL 'S-GRAVENHAGE

BOEKHORSTSTRAAT 72
TELEF. 111239

Is „Staats-bedil”
werkelijk Uw ideale verzekeringsagent?

Hij vraagt niet, of U gediend bent van een verplichte staatsverzekering. Hij vraagt ook niet, of U zijn hoge premies wel kunt betalen. Straks komt hij en eischt van den middenstander ca. 20% van het inkomen! Protesteer tegen deze dure plannen vóór het te laat is. Vraag aan het secretariaat „Studiecommissie uit het Verzekeringsbedrijf”, Sportlaan 90, Den Haag onze brochure: „Een paar fabelachtige verhalen voor zelfstandige menschen”.

Boeren - middenstanders - vrije beroepen:
VERPLICHTE STAATS-VERZEKERING
eischt straks ca. 20% van ons inkomen!

„VOOR WEDEROPBOUW”

ROOZAND- v. d. VLIST- STRUIK

Aannemers van alle voorkomende
Bouw-, Beton- en Grondwerken

Telefoon 33589-30739
Boschpolderplein 27a, Rotterdam

In Eindhoven weer de gast van

HOTEL RESTAURANT BEATRIX

Wederom geniet U weer in het geheel GEMODERNISEERDE BEATRIX een ideale verzorging

HOTEL RESTAURANT BEATRIX

GELDROPSCHWEG 17 EINDHOVEN

WEER BENZINE VERKRIJGBAAR

bij
GARAGE DE HEER

JENSUSSTRAAT 58 ROTTERDAM
Telefoon 41871

Vloerbedekking

NEEMT in Uw woning DE IDEALE
PERPLEX VLOEREN

Watervast, opneembaar, parketwijze gelegd,
vanaf f 4,- per M2.

EEN PRODUCT VAN
Abee Parketvloeren

VAN BOETZELAERLAAN 90
Telefoon 555564 - DEN HAAG

VOOR WERKEN ONDER EN BOVEN
f 500.-

J. NIESSINK

— BOUW- EN TIMMERBEDRIJF —

Insulindestraat 208. — Tel. 41806, R'dam, na 6 uur 4772a.

Levering van complete en reparatie aan

Neon-lichtinstallaties

Tevens reparatie aan alle soorten

MEDISCHE INSTRUMENTEN
(GLAS)

„Super-Neon”

SINGELSTRAAT 11 - UTRECHT
Telefoon nummer 13727

(’s avonds na 5.30 uur: 18107)

Levering van alle soorten Zwakstroomlampen,
o.a Kerstboom- en Illuminatie-verlichting.

FIRMA

J. LANGEJAN A.Z.N.

AANNEMERS

BOUW- EN GEW. BETONWERKEN

TIMMER- EN METSELBEDRIJF

VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

N.V. COMPLETE MEUBILEERING

v/h. J. HORNMAN & ZN.

ZEESTRAAT 66a-66b — TEL. 111346 — DEN HAAG

Dagelijks geopend van 9-5 uur, 's Maandags van 1-5 u.

EETKAMERS direct uit voorraad leverbaar in Mahonie

en Eiken vanaf f 950-1950

MODERNE BANKSTELLEN vanaf f 450

GEZELLIGE ZITJES, 4 fauteuils en Tafel, vanaf f 400

KLEIN MEUBELN en HAARDBANKJES,
bekleed met goede stof, vanaf f 18.50

„FOTO ATELIER DE KOK”

TELEFOON 39389

SPANJAARDSTRAAT 47 A, ROTTERDAM

Goosen's Auto- en Motorenbedrijf

AGENT VOOR ROTTERDAM EN OMSTREKEN
VAN SKODA AUTOMOBIELEN

REPARATIEBEDRIJF

N. Binnenweg 311 - Volmarijnstraat 130-136

TELEFOON 33546, ROTTERDAM

Fiscale penetratie bij vermogensaanwas

Men schrijft ons: Zelfs in normale gevallen van vermogensaanwas zullen zeer belangrijke maatregelen door den Staat, in dezen vertegenwoordigd door den fiscus, moeten worden genomen teneinde het aandeel dat de Staat voor zich als vermogensaanwasbestaand moet opeischen behoorlijk te verzekeren.

Nemen we het geval van een agrarisch bedrijf, waarbij ter vereenvoudiging de ondernemingsbelasting buiten beschouwing kan blijven, in ieder geval tot en met het jaar 1945. De vermogensbelasting verwaarloos ik, daar deze in onderstaand geval vrijwel geen rol speelt.

Ik veronderstel dat het bedrijfsvermogen per:

1 Januari 1940 bedroeg	f 15000.—	Winst 1940	" 8000.—		f 23000.—
Af Privé Belastingen	f 4000.—	" 1000.—			" 5000.—
1 Januari 1941	f 18000.—	Winst 1941	" 9000.—		f 27000.—
Af Privé Belastingen	f 4000.—	" 1650.—			" 5650.—
1 Januari 1942	f 21350.—	Winst 1942	" 12000.—		f 33350.—
Af Privé Belastingen	f 5000.—	" 2722.50			" 7722.50
1 Januari 1943	f 25627.50	Winst 1943	" 15000.—		f 40627.50
Af Privé Belastingen	f 6000.—	" 3844.50			" 9844.50
1 Januari 1944	f 30783.—				

Winst 1944	" 12000.—	Af Privé	" 6000.—
1 Januari 1945	f 36783.—	Winst 1945	" 5000.—
Af Privé	" 5000.—		
Vermogen 1 Januari 1946	f 36783.—		
Op 1 Januari 1946 bedraagt nu de belastingsschuld:			
Inkomstenbelasting 1944	f 2722.50	" 1945	" 759.55
	f 3482.05		
Vermogen (zie boven)	" 36783.—		
1 Jan. 1946: Fiscaal vermogen	f 33300.95	Vermogen 1 Januari 1940	" 15000.—

Aanwas f 18300.—
Vrijstelling " 5000.—
Belast f 13300.—
à 50 % = f 6650.— Nog verschuldigd (zie bov.) f 3482.05, zoodat de fiscus te vorderen heeft van het kapitaal ad f 36783.— een bedrag van f 10.132.

Gezien de veel duurdere bedrijfsvoering vergeleken bij die van vóór den oorlog, is het aannemelijk, dat een kapitaal van f 36000.— voor een dergelijk bedrijf thans meer dan noodig is bij een vooroorlogsch kapitaal van f 15000.— (Prijsstijging vee, landbouwwerktuigen, loonen, veevoeder enz.) Er kan derhalve geen sprake van zijn, dat het bedrag van f 10132 aan het bedrijf wordt onttrokken. Voor de desbetreffende belastingbedragen zal dus een zekerheid moeten worden gesteld in anderen vorm dan geld, waardoor de staat voor ± 30 % deelgerechtigd wordt in het bedrijfskapitaal. Nog sprekender wordt dit indien een na den peildatum ingetreden conjunctuurdaling het vermogen na 1 Januari 1946 belangrijk heeft doen dalen (b.v. prijsdaling van paarden, vee, bloembollen enz.)

Wordt de heffing voor vermogensaanwas verhoogd b.v. tot 70 % (bij onoirbare aanwas 90 %) dan wordt de staatsparticipatie nog belangrijker.

Misleidend Kompas

Onder de vele weekbladen, welke ons land in en na den oorlog rijk is geworden, is het Kompas niet een van de onbekendste; het heeft zich in elk geval nog kunnen handhaven. Des te erger, dat de redactie van dit blad er vreemde ideeën op na houdt. Het blad is niet communistisch, neen, maar wel rechtstreeks revolutionair; zooals blijkt uit een artikel ter begroeting van onze nieuwe Tweede Kamer. Deze begroeting gaat gepaard met tal van goede raadgevingen, heel vriendelijk, maar: „wij zijn er niet zoo zeker van, dat u en wij hetzelfde over de toekomst denken”, lezen wij.

Dat is allemaal nog begrijpelijk en redelijk. Ook wij zouden niet graag de denkbeelden van alle honderd Kamerleden tot de onze maken. Hoe denkt Het Kompas er dan wel over? Het blad formuleert zijn ideeën als volgt:

„Ten eerste: een hervorming van onze mentaliteit van individualistisch naar sociaal, van egoïstisch naar altruïstisch. En ten tweede: een hervorming van onze instellingen, onder andere invoering van beroepsstanden, opheffing van den klassenstrijd”.

Daar valt over te praten, ofschoon wij die formulering niet zouden willen overnemen. Voor punt 1 hoeven de Kamerleden niet te zorgen: „wanneer u zorgt voor de nieuwe instellingen, zullen wij die wel met 'n beteren, nieuwen geest vullen!”

Het parlement heeft dus geen geest noodig volgens de heeren van Het Kompas. Vooruit dan maar. Onze smaak is dit overigens niet. Maar het wordt allemaal nog vreemder.

Wij lezen: „Het begint ons te vervelen” (u ook soms? lees toch nog even verder, want nu wordt het interessant). Daarmee bedoelt Het Kompas dat „dit de laatste kans is”, die het parlement krijgt om den toestand te verbeteren. Het wil nu eindelijk een samenleving, welke dezen naam waardig is. „Of daarvoor de onderste steen boven moet komen, kan ons niet schelen. Of daarvoor de wildste revolutionaire maatregelen moeten worden genomen kan ons steenkoud laten. Ook wij zijn scherp voor een democratie, maar als het blijkt, dat deze, die gij aanhangt en die steunen moet op het domme getal, de oplossing niet brengen kan, dan zullen we, dit verzekeren wij, en u en dit heele systeem opruimen”.

Dit moet dan heeten de bezieling van „jong Nederland”. Een zielige bezieling. Een mentaliteit, kennelijk voortgekomen uit den oorlog: krijgen we onzen zin niet, dan gebruiken we maar geweld. En dat praat dan over democratie.

Menschen met zulk een mentaliteit hebben van de oorlogs- en bezettingsjaren niets geleerd. Ja, toch iets: zij hebben geleerd dat men met geweld wel eens iets kan bereiken. Maar dit is een les, waar de menschheid op het oogenblik wel in de laatste plaats behoefte heeft.

ABONNEMENTSGELDEN
voor „Vrij!” kunnen worden overgeschreven op Giro No. 245103 ten name van den Penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht.

„SALES-MANAGER”

Verkoops-organisator met groote organisatorische en propagandistische bekwaamheid,

ZOEKT EEN FUNCTIE

waar de mogelijkheid bestaat met moderne methoden te werken.

Leeftijd 35 jaar. „All Round” zakenman. Prima referenties. Ook genegen geheel nieuw bedrijf te helpen opbouwen. Salaris plus winstaandeel.

Brieven onder No. 5169, aan Administratie „Vrij”.

GEVRAAGD: door

ACCOUNTANTSBUROU WANNINGEN—VAN DER BURG
Regentesselaan 17, Amersfoort:

I GEVORDERD en I BEGINNEND ASSISTENT

Conditie in nader overleg.

Treffen bij „SFEER”

GEOPEND

onze exclusief ingerichte Bar, Bodega, Restaurant, Lounge en Snack-Bar

EEN UNICUM VOOR DE MAASSTAD

Het treffpunt van het betere publiek. Gelegenheid voor Lunch, Diner, Cocktail-parties, Aparte Lounge voor conferenties

ENSEMBLE JAN PIJERS, m. m. v. ARIE VALKHOF.

De Directie: P. H. WENIG

Proveniersstraat 28, Rotterdam, Telef. 49144

Introducties kunnen schrift. aangev. worden b.d. Directie

GOUD - ZILVER OPTIEK

GROENE HILLEDIJK 216, ROTTERDAM

Schreuders

SCHILDERS-BEDRIJF

H. J. de Munnik

BLOEMKWEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK

COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

* BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIEN *
* TAXATIES — BEHEER — HERSTELLINGEN — VERTROUWENSOPDRACHTEN *

A. J. WUYSTER

Gouverneurlaan 393
Tel. 119445
Den Haag

Psycholoog
Adviseur

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop:
Alle uitgaven van Duitsland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945 postfris en gebruikt

Aanbiedingen met prijs aan:
BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL
ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

POULARDES vanaf f 5.—
IN 20 MINUTEN KLAAR
BRAADKIPPEN vanaf f 7.—
SOEPKIPPEN reeds vanaf f 5.—

SPECIAAL VERZENDHUIS DOOR GEHEEL NEDERLAND

VRAAGT PRIJSCOURANT

JAASMA — SNEEK
Postbox 28 — Telefoon 2141—2142

Voor aanleg, onderhoud en verhuur van
GELUIDSINSTALLATIES
voor ieder doel en elk object
„RADIO ELECTRA”
Mijnsheerenlaan 173 - R'dam Z. - Tel. 71992

AUTOGENE- EN ELECTRICHE LASCHINRICHTING LICHT CONSTRUCTIEWERK

L. v. d. BURGH & Co.

MATHENESSERDIJK 327 — TEL. 37107 — ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL. VOOR HAARDEN EN KACHELS

Hotel-Café-Restaurant „De Kroon”

SCHIEDAM LUNCH — DINER

Dagelijks geopend. Telefoon 68159

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26 b (bovenhuis) Rotterdam
Ruim 30 jaar gevestigd

Patent- Geneesmiddelen Gummiwaren

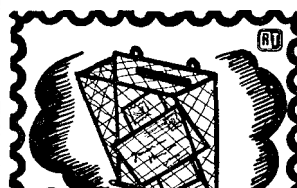
Vr. gratis inlicht., toezend. onder blanco couvert.
Gratis spreekuur dagelijks van 10-5 uur.

Fa. B. Cuperus Az.

HESSENWEG 2 — DE BILT
Bijkantoor:
Laurillardlaan 1 — Bilthoven.

Uitgeverij en Periodiekenbedrijf

VAKTIJDSCHRIFTEN

Er zit waarde in Uw brievenbus!

Wij kopen al Uw gebruikte zegels. Legt de lila-zegel van 1/2 cent met de levensboom terzijde. Daarvoor geven wij meer.

M. J. A. VAN DER HAAGEN
VAN LENNEPWEG 67 - DEN HAAG

Tot een snelle en degelijke opleiding voor de associatie-examens

BOEKHOUDEN

is men slechts in staat bij een uiterste specialisatie en na jarenlange ervaring.

Onderstaande cijfers tonen aan, dat wij deze ervaring bezitten:

Geslaagden	Juni	Dec.	tot.:
1940	47	59	106
1941	60	60	120
1942	66	82	148
1943	87	25	82
1944	48	—	48
1945	—	49	49

totaal 553 gemiddeld slaagpercentage elk examen boven 85%.

Opleiding met 3 lesuren per week voor de a.s. December-examens. Inl. en inschr. dag. aan het legeb. Heemraads-singel 111, Telefoon 30898.

EXAMENOPLEIDING
HUGAS
ELGERSMA
POTGIESER

Laat dit blad lezen aan uw vrienden maar laat het daar niet bij; maakt hen abonné.

VRUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja

· Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten

Mr. A. STEPELS, Rotterdam

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. Losse nummers f 0.14

OOST EN WEST

Dat de reconstructie van ons Koninkrijk een actueel vraagstuk is, leeren ons de gebeurtenissen in Indië. En door de komst van delegaties uit de West wordt daar nog eens de nadruk op gelegd. Gelukkig echter uit zich in Suriname en Curaçao de drang naar autonomie op vrediger en redelijker wijze dan in het Verre Oosten. Maar in de West is de situatie dan ook wel heel anders: een anders gearde en minder omvangrijke bevolking, andere economische toestanden en, vooral, geen overblijfselen van een Japansche bezetting. Ook de West is het om vrijheid te doen, maar men roept daar niet „merdeka!” doch vraagt alleen zelfbestuur, opheffing van wat nog „koloniaal” is, kortom een waardige staatsrechtelijke constructie binnen het Koninkrijk. De petitie's, welke de delegaties aan de Koningin hebben overhandigd, zijn rustig van toon en reppen niet van ontbinding van het rijk. Het feit, dat men zich op deze rustige manier tot het staatshoofd heeft gewend, is op zichzelf al een bewijs voor de loyaliteit ten opzichte van het Koninkrijk.

Echter, met dit te constateeren is men er nog lang niet. De petitie's zullen gevolgen moeten hebben, en wel op korten termijn. Er worden spoedige voorloopige voorzieningen gevraagd in afwachting van de Rijksconferentie. De regering zal er verstandig aan doen, de West niet lang te laten wachten en aan redelijke wenschen tegemoet te komen. De verwezenlijking hiervan zal daar makkelijker zijn dan in Oost-Indië, omdat het gebied kleiner is en omdat er geen opstand is.

Intusschen is gebleken, dat de gemeederen ook in de West verhit kunnen worden als de staatsrechtelijke hervormingen aan de orde zijn. Maar die verhitting heeft dan niet zoozeer principieele meeningsverschillen tot oorzaak als wel allerlei op zichzelf niet zoo belangrijke ruzietjes, zooals deze vooral in kleine, betrekkelijk geïsoleerde gemeenschappen makkelijk kunnen voorkomen. Sommigen in de West zijn het niet eens met de samenstelling van de delegaties: men vindt ze niet representatief. Dit is een ernstige grief. Maar hoe verschrikkelijk die oneenigheden mogen zijn, het schijnt niet, dat er groepen van eenige beteekenis zijn, welke serieus zelfstandigheid buiten het Koninkrijk willen verwerven.

Zoo kan het dus ook,

* * *

Het zou onbillijk zijn Oost en West op één lijn te stellen, gezien het verschil in omstandigheden. Maar een

vergelijking mag men, de ongelijkheid der omstandigheden beseffende, wel maken. Overigens schijnt het, dat de regering, in beslag genomen door het Verre Oosten, weleens te weinig aan de belangen en wenschen van de West heeft gedacht. Te weinig is aan die vraagstukken ernstige aandacht besteed. Opmerkelijk is het, dat minister Logemann, die den Oost-Indischen zelfstandigheidsdrang zoo'n warm hart toe blijkt te dragen, ten aanzien van Amerikaansch Nederland nog niet veel heeft gezegd. Maar in West-Indië zit ook geen dr. Van Mook.

Dat Suriname en Curaçao groote diensten hebben bewezen in den strijd der geallieerden tegen den wereldvijand zou dubbel moeten nopen tot diepgaande belangstelling voor deze gebiedsdeelen.

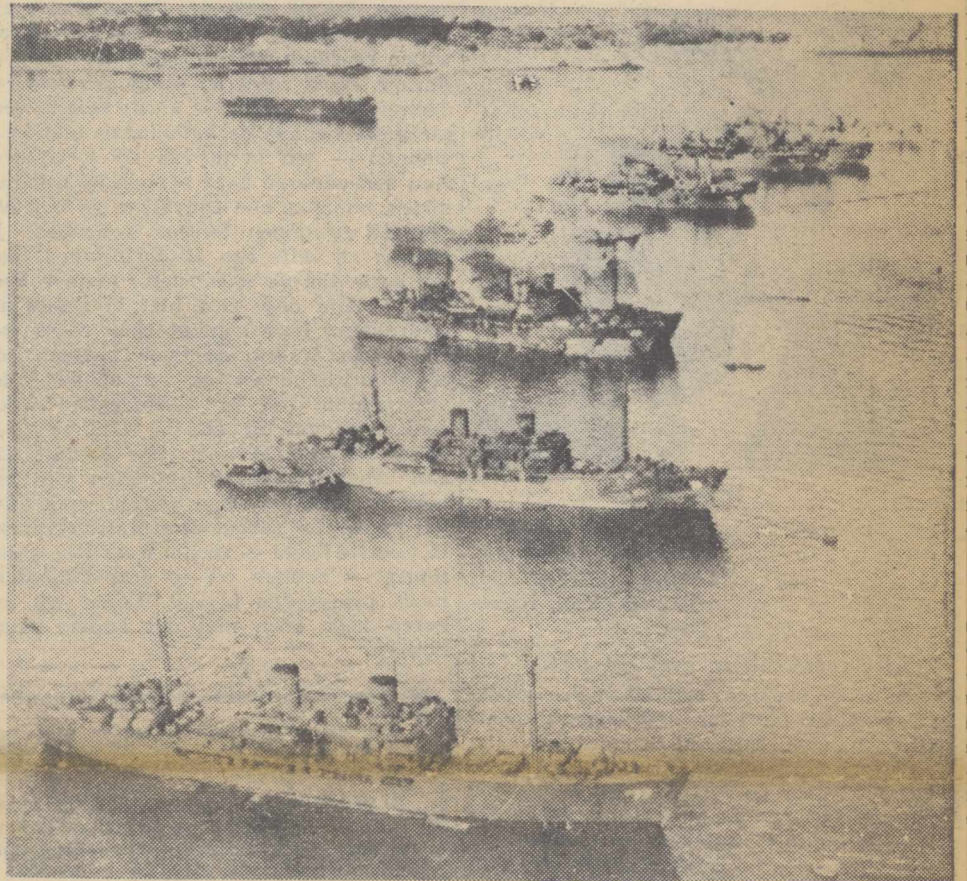
* * *

Het kabinet-Schermerhorn heeft steeds pijnlijk nauwkeurig rekening gehouden met den indruk welken men in het buitenland met het beleid ten aanzien van de „overzeesche gebiedsdeelen” zou maken. Wat de West betreft doet zich thans een goede gelegenheid voor te toonen wat wij wenschen voor de gebieden, die vroeger „koloniën” heetten, en dat wij die gebiedsdeelen gaarne autonomie, ware vrijheid gunnen. Het buitenland moet, wat dit aangaat, geen aanleiding tot critiek mogen vinden. Ware vrijheid: dat is iets anders dan chaos, anarchie of terreur. En die vrijheid moet niet slechts het resultaat zijn van den aandrang, door de betrokken rijksdeelen uitgeoefend; zij moet ook komen van den oprechten wensch onzerzijds, in het geheele Koninkrijk menschwaardige staatsrechtelijke toestanden te doen heerschen.

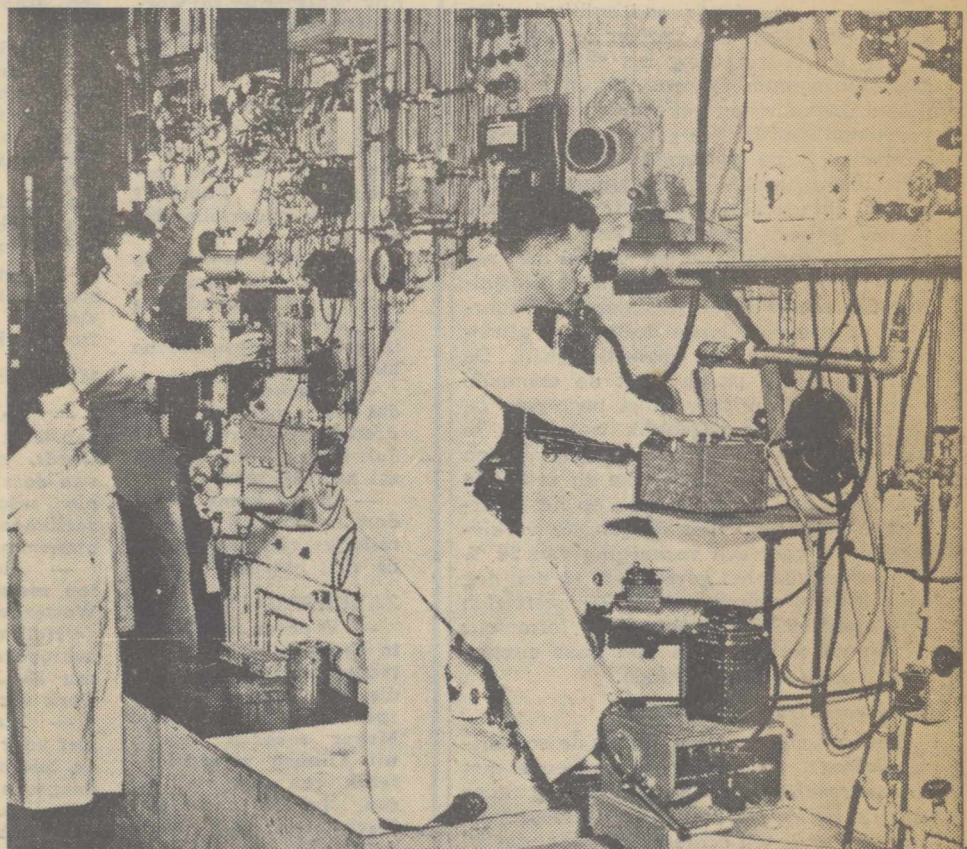
* * *

Terwijl wij deze gelegenheid aan kunnen grijpen, ontwikkelt de toestand in Nederlandsch-Indië zich in een bedenkelijke richting. Met den dag glijdt de „repeoblik” verder van ons weg, nu Soekarno's invloed grooter blijkt dan die van Sjarir. Steeds meer wordt van die zijde de schijn gewekt, dat Nederlanders maar leelijke imperialisten zijn. Dit alles ondanks de soepelheid welke van de zijde van Logemann-Van Mook wordt betoond, een soepelheid, welke in haar resultaat voor Indië slechts ellende beteekent.

Het tragische is, dat ieder die het anders wil, door de voorstanders van het regeringsbeleid voor reactionair wordt uitgekreten. Prof. Gerretson en de aanhangers van bijv. den grooten Van Vollenhoven worden aldus over één kam geschoren. Wie echter behoorlijk kennis neemt van de verschil-

Manoeuvres met scherp: bij Bikini liggen oorlogsschepen gereed om met de atoombom te worden „bewerkt”. Hierbij ook een kijkje in een der laboratoria, welke aan de vervaardiging van het verschrikkelijke wapen te pas komen.

lende opvattingen, zal zien, dat prof. Gerretson lang geen vriend is van de vooruitstrevende leer van Van Vollenhoven.

Zoo wordt zeer misleidend gesproken en geschreven over den waren toestand, dit alles niet ter bevordering van een juist buitenlandsch oordeel.

Moge ten aanzien van de West ons beleid een gelukkiger indruk maken.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — Dagboek van Nederland — De sociale diensten in den nieuwen tijd — Men haast zich langzaam — Het zinkgeld — Rondom de kabinetsformatie — Eeuwfeest in België — Vrijz. en soc. democraten — Geleide economie en landbouw — Indrukken uit Nederl.-Indië — Consequenties — Poekoelan Tamboer.

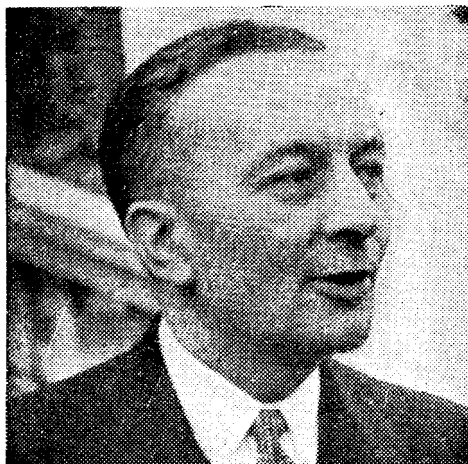
Buitenlandsch overzicht

Drie is te veel

Europeesch toekomstbeeld?

Frankrijk heeft een nieuwe regering. Veel veranderd is hiermede niet. De groote verschuiving, die de laatste verkiezingen met de overwinning van de M.R.P. (die men ook wel eens als de progressief-katholieke partij aanduidt) hebben vertoond, vindt haar uitdrukking nauwelijks in de formatie van het nieuwe kabinet, tenzij men de benoeming van Bidault, den voorman der M.R.P., tot premier als genoegzaam symbool ervan wil beschouwen.

Ook deze verkiezingen hebben Frankrijk nog niet verlost van het drie-partijstelsel. Nu kan men wel redeneeren, dat dit nog niet zoo erg is, zoolang het land nog geen grondwet heeft, maar het ziet er ook niet naar uit, dat het, wanneer het einde-

Bidault

lijk een constitutie zal hebben aanvaard (twee en een half jaar na zijn bevrijding, op z'n vroegst!), dat stelsel, dat zich niet tot effectief, laat staan principieel, regeeren leent, kwijt zal raken.

Zonder communisten gaat het niet.

De zaken staan nu zoo, dat de drie grootste partijen elkander ongeveer in evenwicht houden. Theoretisch reeds is een coalitie van twee tegen de derde (deze dan versterkt door de rest van het parlement) nauwelijks mogelijk. Practisch stuit dergelijke formatie al dadelijk op onoverkomelijke bezwaren. De communisten verkeerden n.l. in de benijdenswaardige positie, dat er zonder hen niet geregeerd kan worden. Zij hebben de bijna uitsluitende invloed en zeggenschap over een klasse, zonder welke het herstel des lands ondoenlijk is. De vakverenigingen zijn zoozeer in hun ban, dat zij iedere regering het regeeren onmogelijk kunnen maken. Wil men al te groote stagnatie van het economische leven vermijden, dan is men gedwongen de communisten in de regering op te nemen, zelfs als zij, zooals bij de jongste verkiezingen het geval is geweest, een relatief verlies hebben geleden. Deze buitengewoon sterke positie zullen zij wel niet zoo gauw verliezen. De heterogene samenstelling van een drie-partijenregering veroorzaakt de samenstellende deelen een afwisselend in en uit de oppositie gaan. De communistische partij heeft de anomalie van deze figuur zeer juist begrepen en steeds het juiste oogenblik weten uit te kiezen, waarop zij eischen zal gaan stellen aan de regering, van welke zij zelf deel uitmaakt. Zoo sprak zij zich op het allerafste oogenblik voor de jongste verkiezingen uit voor een verhooging van 25 % der loonen met het gevolg, dat zij den dag erop 300.000 stemmen won. Zij heeft zich dus onmisbaar gemaakt. Elke formateur zal in de eerste plaats met haar eischen rekening hebben te houden.

Onuitvoerbare combinaties.

Theoretisch zou zij zich met de socialisten kunnen verbinden en zodoende met kleine meerderheid (mits gesteund door b.v. de radicalen) regeeren. Hiervoor passen de socialistische echter. Zij weten, dat zij van dergelijke verbintenis steeds het slachtoffer zullen worden: zij zouden in de omhelzing verstikt worden. Eventuele successen van dergelijke regering zouden de communisten, kleurrijker en demagogischer figuren als zij zijn, onmiddellijk op hun credit weten te laten schrijven met het gevolg, dat de socialistische aan hen aanhangers zouden verliezen. Zouden zij dus bij welvaart niet mede-prophiteeren, bij tegenspoed zouden zij wel mede-verantwoordelijk worden gesteld. Van een combinatie met de communisten hebben zij dus niets te verwachten.

Dat de communisten en de katholieken

elkander ooit in exclusiviteit zullen vinden, is niet wel denkbaar. Beide partijen verschillen zoo zeer in opvattingen omtrent methode en doelstelling, dat een huwelijk tusschen hen wel zeer onvruchtbaar zou zijn.

Zoo is er geen andere oplossing uitvoerbaar dan die der drie-partijenregering, waarbij dan de socialistische partij als „Bindegled” moet fungeren.

„Honest brokers”.

Deze figuur is voorloopig de regeringsvorm, waarop Frankrijk aangewezen is. Zonder gevaar is zij zeker niet. Want er zal sterk met de mogelijkheid rekening gehouden moeten worden, dat de twee uiterste partijen zoozeer uit elkaar zullen groeien, dat zij, zelfs met de socialistische als „honest brokers”, niet met elkander zullen willen regeeren. Deze mogelijkheid is niet illusoir. Zij is reeds nu bezig zich aan het verwerkelijken. Immers bij de laatste verkiezingen hebben de katholieken sterk gewonnen — ten koste van de socialistische. Aan den anderen kant hebben de communisten, ondanks alle aanvallen op hen, het vroeger gewonnen terrein behouden, ja hebben zij zelfs een absolute winst (ook ten koste van de socialistische!) kunnen boeken, al kon deze zich niet in zetelwinst uitdrukken. Hier kondigt zich reeds het beeld aan, waarin de twee partijen (de communistische en de katholieke) alles absorbeeren, ook het „Bindegled”, den eenigen factor, die nog in staat was hen bij elkander te houden. Hier kondigt zich aan eenzijdig het uiteenvallen van een volk in twee vijandige helften, anderzijds het verval der sociaal-democratische partij. Het eerste beeld — zij het in andere afmetingen — hebben wij in deze kolommen reeds meermalen belicht. Laten wij ons dezen keer even met het andere bezighouden.

Het verval der sociaal-democratie.

De sociaal-democraten ondervinden thans (niet alleen in Frankrijk!) het nadeel hunner halfslachtigheid, die zich o.a. uit in hun positie van compromis-zoekers in coalitie-regeringen. De sociaal-democraten zijn n.l. socialisten en democraten. Als socialist is hun ideaal hetzelfde als dat der communisten, doch als democraten komen zij met hen in botsing, omdat de communistische middelen ter bereiking van het (gemeenschappelijk) ideaal hun tegen de borst stuiten. Alsnog prevaleert bij hen het middel boven het doel. De sociaal-democraten zou men dus kunnen noemen socialisten met een voorbehoud, terwijl de communisten eigenlijk de pur-sang-socialisten zijn.

Het ligt voor de hand, dat de sociaal-democratie in een tijd, dat het communisme profiteert van de reusachtige prestige-winst, door het communistische Rusland in den oorlog behaald, den nadruk gaat leggen op het voorbehoud tegenover de communisten, die den nadruk leggen op het ideaal, welks succesrijke verwezenlijking zij immers kunnen aanwijzen. Zoo raakt zij een slag achter bij het communisme: een partij, die slechts kan wijzen op de middelen (die niet eens uitsluitend de hare zijn) en niet op een doel (want anderen hebben dat verwezenlijkt), verliest haar aanhang. De ware socialisten in haar gelederen gaan over naar de communisten, terwijl de massa, die niets te verliezen, niets te behouden heeft en dus geen gevoel heeft voor het voorbehoud, door de sociaal-democratie gemaakt, hen uit andere motieven volgt. Rest in de partij nog slechts een kern van democraten, die door niets anders gekenmerkt wordt dan dat hun de middelen heiliger zijn dan hun ideaal en dus absorbeerbaar zijn geworden voor een andere partij en dat des te eerder, wanneer die partij de idealen der sociaal-democratie niet als idealen, die absolute gelding hebben, doch als bittere noodzaak in haar program opgenomen heeft. In Frankrijk doet de M.R.P. zich als zoodanig voor.

Vernieuwing in Frankrijk.

Men mag zich in Europa verheugen over haar winst. Het heeft er naar uit gezien,

alsof zij, als regeringspartij, de impopulariteit van elke naoorlogse regering zou moeten deelen en zou verliezen aan de rechtsche partijen, die zich tot de oppositiepartij, de Parti Républicain de la Liberté, verenigd hadden. Dat dit niet of nauwelijks geschied is, was voor haast iedereen een verrassing en voor hen, die Frankrijk beminnen, een bevestiging van hun hoop, dat Frankrijk nog steeds voortgaat in geestelijke vernieuwing. Want inderdaad, de M.R.P. moet als een geheel nieuwe figuur in het Fransche politieke leven gezien worden, een figuur, die in haar nieuwheid haar weerga niet in andere landen (behalve wellicht Italië) vindt. Haar groei en bloei zijn een bewijs, dat de Franschen de nederlaag en de bezetting meer als vernedering hebben ondervonden dan de andere volken. De val van grootste mogendheid op het vasteland tot vertrap gebied was dan ook groter dan die van bescheiden neutraal tot dien staat. De Franschen moeten hebben gezien, dat het langs de vooroorlogse lijnen niet meer ging, dat de nederlaag van 1940 voor een groot deel te wijten was aan de vooze toestanden in het land — een verwijt, dat de kleine mogendheden zich niet te maken hadden.

Van den nood geen deugd gemaakt.

Zoo is de M.R.P. gegroeid, van een kleine kern van jonge idealisten tot Frankrijks grootste partij. Deze idealisten hebben daarbij niet de fout begaan, idealen in hun vaandel te schrijven, die niet de hunne waren en zich onder de sociaal-democratie, die hun wezensvreemd is, te scharen. Dit zou den val der sociaal-democratie nog slechts versneld en hun val geïmpliceerd hebben. Zij zijn zichzelf gebleven. Zij hebben niet, zooals sommigen hunner geestverwanten elders, van den nood van ordenende maatregelen een socialistische deugd gemaakt, zij zijn niet gevallen voor de verleiding eener belangen- noch voor die eener slechts-anti-communistische politiek. Voor het inzicht van de noodzaak eener religieuze herleving doch met behoud van het gevoel voor fijne nuances, dat een groot deel van het Fransche volk (hierin wijselijk gesteund door de Kerk *) heeft getoond te bezitten, moet het hulde worden gebracht.

Zwakke steen.

Het is te hopen, dat de M.R.P. zich als groote partij zal kunnen handhaven. Nu draagt zij door haar leider Bidault de grootste verantwoordelijkheid. Nu zal zij zich geen oppositionele capriolen terwille van het applaus kunnen veroorloven. Die rol nemen de socialistische nu over en, wie weet, winnen zij op die manier, als de zaken niet naar wensch loopen, weer stemmen terug.

Een zwakke steen in haar bouw is misschien ook het feit, dat de leiding in handen berust van jonge mensen, die noch ervaren politici noch fanatieke drijvers zijn. Zullen zij opgewassen zijn tegen den toe- en invloed van elementen, die in haar slechts het eenige bolwerk tegen het communisme zien en haar positief karakter, dat primair is, aan hun laars lappen?

Positief alternatief.

Als het waar is, dat het communisme niet bestreden kan worden door den volke het bolsjewistische spook voor te houden (en dat is zeker waar) blijkt den uitslag der verkiezingen in de verschillende landen van Europa, als het waar is, dat het communisme gezien moet worden als een geloof (zij het een geloof in een zeer materieel koninkrijk op aarde, maar dan toch een geloof), dat niet bestreden kan worden door on-geloof of scepticisme, doch slechts door een ander (positief) geloof er voor in de plaats te stellen, dan is het te hopen, dat de M.R.P., die geenszins een clericale partij is, doch wel haar inspiratie put uit de bronnen des (in dit geval katholieken) geloofs, haar invloed op het Fransche, en door Frankrijk op het Europeesche, politieke leven zal behouden en vergroeten.

De verroeste schakel.

Doch om terug te keeren tot de meer actuele politiek en het voorgaande te recapitulieren: in Frankrijk (en leven wij niet veelal in de schaduwen van la douce France?) is de stand zoo, dat de communisten en de katholieken bijeengehouden worden door de socialistische. Dezen vormen de schakel **) die belet, dat Frankrijk uiteen valt in twee onverzoenlijke helften, maar juist deze positie der socialistische, die iedere principieele politiek verijdelt, vreet hen aan en daarmee de schakel.....

*) Och ware zij overal zoo wijs!
**) Dus, tegenstanders der sociaal-democratie, juicht niet te zeer bij de klappen, die zij krijgt! Zij vervult alsnog een heilzame functie.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

DONDERDAG 20/6.

— De Koningin reikt te Soesterberg militaire onderscheidingen uit, o.a. aan generaal Winkelman en Prins Bernhard.
— Als vermoedelijke datum, tegen welke de Rijkskonferentie zal worden bijeengeroepen, wordt 1 September genoemd.

VRIJDAG 21/6.

— De Koningin bezoekt Rotterdam en reikt aan boord van den torpedobootjager Banckert posthume onderscheidingen uit.

— Gemeld wordt de instelling van een nationalen havenraad, die van advies moet dienen inzake Nederlandsche havenproblemen.

— Verwacht wordt, dat de spoorbrug Dordrecht—Zwijndrecht 15 Juli in gebruik genomen zal kunnen worden.

— In het kamp Duindorp, waar vrij ernstige relletjes zijn geweest, is de rust hersteld.

ZATERDAG 22/6.

— Voor de rechtbank te Breda staat de hulp-rechercheur Kief terecht, die op den beruchten speurtocht naar Arnold Meyer zekeren Jansen uit Tilburg wederrechtelijk van zijn vrijheid zou hebben beroofd. Eisch: een jaar voorwaardelijk en vijf jaar geen recht om bij de politie te dienen. Verdachte wordt op verzoek van de verdedigster in vrijheid gesteld.

— Verscheidene Nederlandsche ministers blijken te Londen te vertoeven, waar ook jhr. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer, onze ambassadeur te Parijs, aanwezig is.

— De verwachting wordt uitgesproken dat

er omstreeks 1 Juli meer aardappelen beschikbaar zullen komen.

— R. A. baron van Hardenbroek van Lockhorst, opper-ceremoniemeester van de Koningin, is tengevolge van een auto-ongeluk overleden.

— De heer C. G. Matser is tot burgemeester van Arnhem benoemd.

— Er wordt een commissie ingesteld tot onderzoek van de houding van de Nederlandsche diplomatieke en consulaire ambtenaren tijdens den oorlog.

— Prins Bernhard bezoekt het hoofdkwartier van de Nederlandsche troepen in Engeland.

MAANDAG 24/6.

— De Westersuikerfabriek te Amsterdam wordt, naar aanleiding van de staking, voorloopig uitgeschakeld. De raffinaderij te Breda zal binnenkort gaan draaien.

— Het tienduizend ton metende motorschip Westerdam wordt aan de Holland-Amerika Lijn overgedragen. Het schip zou 28 Juni naar New York vertrekken.

— Majoor Breunese ziet voor dit jaar af van de leiding van de vierdaagsche afstandsmarschen, wegens bezwaren van den minister van oorlog.

DINSDAG 25/6.

— De Koningin verleent gratie aan een man uit Zaltbommel, die wegens verraad ter dood was veroordeeld.

— De uitreiking van Koninklijke onderscheidingen zal worden beperkt.

— Tusschen de Beech Aircraft, een belangrijke Amerikaanse vlieg-

tuigfabriek, en Fokker is een overeenkomst van wederzijdschen steun gesloten.

WOENSDAG 26/6.

— Arnold Meyer wordt veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf met tien jaar ontzetting uit de beide kiesrechten.

— Nijmegens gemeenteraad zal het zonder katholieken moeten doen, aangezien de lijst van de K.V.P. te laat blijkt te zijn ingediend. Te Deventer is de lijst van de communisten ongeldig verklaard om dezelfde reden.

— De verdachten van de Unilever Verkoopcentrale staan voor het Haagsche gerechtshof terecht: tegen den directeur wordt thans twee jaar en drie maanden met aftrek geëischt.

— Aan gezinnen, die alleen centrale verwarming hebben, zal alsnog een bijslag vaste brandstoffen worden toegekend.

— De civiele kamer van de Utrechtsche rechtbank verlangt een nieuw onderzoek in de zaak van prof. Goudriaan contra ir. Driessen, naar aanleiding van bepaalde beschuldigingen tegen eerstgenoemde.

DONDERDAG 27/6.

— Voor het tijdvak tot en met 6 Juli wordt 400 gram ruwe suiker per persoon beschikbaar gesteld.

— De West-Indische delegaties geven na hun bezoek aan de Koningin een communicé uit, waarin zij verklaren, te zijn uitgegaan van de veronderstelling, dat er een Rijkseenheid tot stand komt als door H. M. in haar rede van 6 December 1942 bedoeld.

De sociale diensten in den nieuwen tijd

Van den heer N. F. Hartland te Arnhem, directeur van den Gemeentelijken Dienst voor Sociale Zaken aldaar, is een geschriftje verschenen over de grondslagen en organisatie der sociale diensten in den nieuwen tijd. Wij nemen daaruit gaarne het een en ander over. Hetgeen de heer Hartland naar voren brengt lijkt ons van voldoende gewicht om het te plaatsen, daar op deze wijze een gedachtenwisseling over het onderwerp kan worden bevorderd.

Als het uitgangspunt van de werkzaamheden der sociale diensten moet volgens den heer Hartland worden aanvaard de voorkoming, resp. bestrijding van iedere bedreiging van bestaanszekerheid t.w.:

1. in **individueelen** zin: door methodisch maatschappelijk werk het bevorderen en waarborgen van een maatschappelijk verantwoord bestaan van ieder gemeenschapslid, zooveel mogelijk gebaseerd op de inschakeling van een redelijke of hoogst bereikbare arbeidsprestatie;

2. in **collectieven** zin: door methodische selectie en ontwikkeling het bevorderen van en medewerken aan het voor een maatschappelijk verantwoord algemeen (nationaal) welvaartspeil noodzakelijk en meest nuttig economisch arbeidsvermogen en cultureele belangstelling.

Bij deze werkzaamheden kunnen 4 gradaties worden onderscheiden:

1. werkzaamheden, verband houdende met het streven naar en het scheppen van een welvaartspeil, dat de bevrediging van redelijk maatschappelijke behoeften van alle gemeenschapsleden waarborgt. Dit is een aangelegenheid van nauwe samenwerking met het overheidsorgaan, belast met de behartiging der economische aangelegenheden, en voorts met de bedrijfs- en arbeidersorganisaties;

2. de **preventieve** sociale zorg, welke zich richt op de voorkoming van maatschappelijke ontwrichting en ellende. Dit betekent het voorkomen of het weg nemen van factoren, die de maatschappelijke handhaving van het individu of zijn gezin bedreigen, resp. de terugvoering tot het geldende welvaartspeil;

3. de **opheffende sociale zorg**, welke zich richt op het opheffen van bestaande omstandigheden, die het bestaan van het individu of zijn gezin reeds hebben ontwricht. Deze zorg vereischt een nauwkeurig onderzoek der hulpbehoevendheid, het stellen van een juiste diagnose, het toepassen van een doeltreffende therapie en de uitvoering van een nazorg, die de opheffing bestendigt;

4. de **lenigende** zorg, welke zich richt op tijdelijk onafwendbare en op een blijvende hulpverlening. Deze zorg dient te zijn ingesteld op het gebruiken van de hoogst bereikbare geestelijke en lichamelijke inspanning der geholpenen. Geldelijke steun, zonder meer, dient tot het uiterste te worden beperkt.

De heer Hartland ziet de hoofdsplitsing van de werkzaamheden der sociale diensten in:

1. de preventieve en opheffende zorg (de werkzaamheden sub 1, 2 en 3).
2. de lenigende zorg (de werkzaamheden sub 4).

De preventieve en opheffende zorg splitst zich wederom in:

1. de **social-hygiënische** zorg, die zich richt op het bevorderen van en het streven naar de geestelijke en lichamelijke paraatheid der gemeenschapsleden om het meest bevredigende welvaartspeil te kunnen bereiken;

2. de **social-paedagogische** zorg, die zich richt op:

a. het scheppen van het maatschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel en geschiktheid tot het verrichten van nuttigen arbeid, noodzakelijk voor de bereiking van het meest bevredigende welvaartspeil;

b. het treffen van maatschappelijk waardige voorzieningen ten aanzien van hen, die door lichamelijke of geestelijke belemmeringen hiertoe niet zelf in staat zijn.

3. de **social-economische** zorg, die zich richt op:

a. de selectie, plaatsing en spreiding der beschikbare arbeidskrachten, teneinde het grootst mogelijke en meest nuttige arbeidsvermogen te kunnen ontwikkelen, met het doel eenzijdig het individueel belang zooveel mogelijk te waarborgen en anderzijds den opbouw van een maatschappelijk verantwoord welvaartspeil te bereiken;

b. het bevorderen van en medewerken aan maatregelen ter uitbreiding en bestendiging van de noodzakelijke arbeidsgelegenheid;

4. de **social-culturele** zorg, die zich richt op het bevorderen van alles, wat kan leiden tot de culturele verheffing der gemeenschapsleden. Aan deze zorg ligt de overtuiging ten grondslag, dat naast de geestelijke en lichamelijke paraatheid en geschiktheid, om den levensstrijd te kunnen voeren en de gelegenheid om deze in de praktijk te gebruiken, ter consolideering van een bevredigend maatschappelijk bestaan, belangstelling voor en werkelijke deelneming aan het culturele leven van essentieel belang is.

De splitsing van de lenigende zorg spreekt voor zichzelf. Ten aanzien van de werkverruiming dient het navolgende ter verduidelijking. Dit instituut worde beschouwd als een nood-tewerkstelling, indien de economische mogelijkheden tijdelijk niet kunnen voorzien in de tewerkstelling van alle gemeenschapsleden in het kader van de normale arbeidsgelegenheid. Onder de normale arbeidsgelegenheid dient te worden verstaan het verrichten van arbeid in het particuliere bedrijf en overheidsdienst, alsmede bijzondere arbeidsgelegenheid, die van overheidswege wordt geschapen om bij tijdelijke inkrimping van de normale arbeidsgelegenheid het daarvoor ontstane surplus aan arbeidskrachten op te vangen door het uitvoeren van openbare werken, waarvan de totstandkoming, alhoewel niet urgent en dringend noodzakelijk, niettemin in het algemeen belang wenschelijk is.

Het kan echter onder bepaalde omstandigheden mogelijk zijn, dat de bovengeschetste tweeledige arbeidsgelegenheid niet in voldoende mate aanwezig is, in welk geval naar andere objecten voor verruiming van de werkgelegenheid moet worden omgezien. Het is echter duidelijk, dat tot deze tewerkstelling slechts bij absolute onvermijdelijkheid moet worden overgegaan en dat tevens dient te worden gewaakt tegen de mogelijkheid, dat deze werkverruiming op eenigerlei wijze de normale arbeidsgelegenheid nadeelig zal influenceeren.

Men haast zich langzaam . . .

Er is onlangs melding gemaakt van een klacht van eenige burgemeesters in Noord Limburg over den tragen gang van zaken bij de toewijzing van een aantal voor hun gemeenten bestemde rijwielen. Ongeveer drie maanden staan nu, zoo vertelden deze heeren, tachtig fietsen te Venlo opgeslagen en het is ons onmogelijk om ze te doen bezorgen ter plaatse waar zij behooren, i.c. bij de menschen, aan wie er een is toegewezen, want wij krijgen de bonnen niet los. Wij reizen heen en weer tusschen het Rijksbureau voor metalen in Den Haag en de vakgroep rijwielen te Amsterdam, maar het helpt ons niets. Er is een hopelooze decentralisatie. De een zegt ja, de ander neen. Wij breken onzen nek over de formaliteiten.

Ziet hier nu een ernstig geval.

Op zichzelf is het natuurlijk zo belangrijk niet. Het is uiterst onaangenaam voor de burgemeesters in kwestie, die als kwajongens van het kastje naar den muur worden gezonden; het is bijzonder verdrietig voor de aspirant-rijwieleigenaren, die maar dagelijks hun verre reizen te voet moeten blijven doen, maar in het geheele kader van den wederopbouw is het nauwelijks van betekenis. Evenwel: er zijn meer van dit soort (en ernstiger) gevallen; er zijn meer, veel meer klagende burgemeesters. Met andere woorden: het geval is symptomatisch. En dit is het bedenkelijke ervan.

Is het nu werkelijk waar, vraagt men zich af, dat in een tijd als dezen, die schreeuwt om werkkraft, voortvarendheid en energie, op belangrijke posten, betrokken bij het herstel van wat in den oorlog werd vernield, maar menschen blijven zitten die het wel gelooven, de ambtenarij betrachten in den slechtsten zin van het woord en de noodzakelijkste dingen ophouden in de duffe atmosfeer der papezassen? Die in hun tragen gang van allen dag Gods water over Gods akker laten loopen en het niet in hun hoofd halen, zich te vermoeien voor hen, wien de nood en

In de toekomst blijve men dus o.a. verre van particuliere ontginningen e.d., aangezien deze mogelijkheden van werkverruiming onmiskenbaar tot de normale arbeidsgelegenheid behooren. Indien tot bodemontginning moet worden overgegaan en het particulier initiatief hierbij moeilijkheden ondervindt of hiervoor de belangstelling mist, dan is het een aangelegenheid van economisch beleid om hierbij van overheidswege te stimuleren of te helpen. Bij eventuele economische overheidshulp is het echter weer van essentieel belang, dat het totstandkomen en aanwezig blijven van de voor het sociaal bestel noodzakelijke arbeidsgelegenheid als de belangrijkste voorwaarde worde gesteld.

Uit het vorenstaande blijkt, zoo zegt de heer Hartland vervolgens, dat werkverruiming tot de kleinst mogelijke proporties moet worden beperkt. Eerst indien geen normale werkgelegenheid aanwezig is, kan worden gezocht naar objecten, die primo met of zonder overheidsbijstand geen onderwerp van economisch verantwoorde activiteit kunnen vormen, secundo tevens geen nadeeligen invloed kunnen uitoefenen op de bestaande economische verhoudingen resp. geen beperking van de werkgelegenheid beteekenen en tertio geen algemeen belang dienen. Indien tot te werkstelling in werkverruiming onder den drang der omstandigheden moet worden overgegaan, dan verlate men het tot dusverre betreden pad van ongunstige loonverhoudingen, gepaard gaande met allerlei op „steunfranje” gelijkende toeslagen. Naar den aard der werkzaamheden worde een sociaal verantwoord loon uitbetaald, uiteraard uitgaande van het principe van loon naar prestatie. De werkverruiming worde dus een overlaat, indien de boezem van de economische mogelijkheden den stroom der beschikbare arbeidskrachten niet meer kan bevatten. Allereerste taak blijve echter om den boezem te verbreden en te verdiepen, opdat voor den overlaat geen taak zij.

Werkwijze.

Voor de uitvoering van de taak der sociale diensten worden in de eerste plaats de krachten en strevingen ingeschakeld en gestimuleerd, die uit het volk zelf voortkomen, zich uitende in het groote aantal van gespecialiseerde instellingen op maatschappelijk verantwoorde oplossing zijn, kent dus een subsidiaire opvatting van haar taak door de overheid ten aanzien van de uitvoering. Het uiteindelijke resultaat der uitvoering moet echter een maat-

schappelijke verantwoorde oplossing zijn zoodat dus bij uitvoering door andere instellingen dan sociale diensten deze subsidiaire opvatting uiteindelijk geen beperking beteekent van de verantwoordelijkheid der overheid, voor een redelijke bestaanszekerheid van ieder gemeenschapslid. Hiermede is een moeilijk probleem van de maatschappelijke overheidstaak gesteld n.l. de verantwoordelijkheid voor een taak die zooveel mogelijk moet worden overgelaten. De opvallend groote ontwikkeling van de maatschappelijke zorg van overheidswege in de laatste decennia wijst op groote behoeften, waarin op andere wijze niet werd voorzien, en bevestigt het bestaansrecht van de overheidszorg. De aanvaarding van de uiteindelijke overheidsverantwoordelijkheid is hierdoor billijk en gerechtvaardigd.

De oplossing van het bovengestelde probleem kan volgens den schrijver alleen worden gevonden in het prestige der overheid in de samenwerking met de daarvoor in aanmerking komende corporaties of instellingen. Dit prestige kan alleen worden verkregen door tactisch beleid. Een deskundig optreden van de overheid. De samenwerking verkrijge men door de gezamenlijke inzichten (dus van instellingen en overheid) af te stemmen op een grondslag van het maatschappelijk werk, die zich bepaalt tot de waarborging van het bestaan en voortbestaan (gezin) der menschen, met uitsluiting van iedere regeling of inmenging op het gebied der specifieke religieuze opvattingen. De verrichting van iedert maatschappelijk werk (ook van overheidswege) dient te zijn een belijdenis van het verantwoordelijkheidsgevoel voor het bestaan en voortbestaan van anderen tegenover een onzichtbare autoriteit, waardoor het maatschappelijk werk principieel religieus is. Hier ligt het knooppunt der synthese voor de bovengenoemde samenwerking en tevens het baken, dat den weg der uiteenlopende religieuze opvattingen voor de overheid afsluit en voor alle denkrichtingen vrij laat.

Organisatie.

De uitvoering van de gestelde taak zal in kleine gemeenten, in verband met de beperkte ambtelijke apparatuur, op moeilijkheden stuiten. Teneinde ook in voldoende mate behoorlijk gesalarieerde vakkrachten te kunnen tewerkstellen, zal uit budgetaire overwegingen tot de instelling van regionale diensten moeten worden overgegaan op basis van regelingen van gemeentelijke samenwerking.

De organisatie van iederen dienst afzonderlijk zal zich moeten richten naar de eischen van het plaatselijk of regionaal belang, waarbij door de centrale overheid naar de grootst mogelijke uniformiteit kan worden gestreefd.

Personeel.

Voor een juiste uitoefening van de taak, is het een noodzakelijke eisch, dat:

1. onbevangen wordt geoordeeld, dus vrij van persoonlijke effecten;
2. niet meer worde gedaan dan wat in redelijkheid noodzakelijk is;
3. van hen, die hulp ontvangen, het maximum aan eigen werkzaamheid en volle inzet van eigen verantwoordelijkheid wordt gevorderd;
4. het beleid en de houding van de overheid en hare vertegenwoordigers van zoodanige bezonnenheid en waardigheid getuigt, dat de gemeenschapsleden steeds ten gunste van een juiste levenshouding worden beïnvloed.

In verband met deze eischen, alsmede met de veelzijdigheid van de te verrichten werkzaamheden der sociale diensten, zijn goed opgeleide en psychisch geschikte ambtenaren en ambtenaressen noodig. Deze zullen aanvankelijk moeten worden aangewezen uit hen, die reeds bij de sociale diensten of op sociaal en sociaal-economisch gebied werkzaam zijn en voer de verrichting van hun nieuwe taak verder op in te stellen vormingscursussen moeten worden ontwikkeld. Voor de toekomst worde een passende, voor het geheele land geldende, vooropleiding met praktijk-stages als eisch gesteld, terwijl ook voor het vervullen van hogere functies aanvullende examens dienen te worden ingesteld.

Conclusie.

De sociale diensten worden de overheidsinstellingen, die krachtig medewerken aan het bereiken van het hoogst bereikbare welvaartspeil en op toegewijde wijze een maatschappelijke ordening bewerkstelligen, waardoor ieder gemeenschapslid deze welvaart in redelijke mate deelachtig wordt. Het „steun”-odium, dat nog steeds op de diensten als steunuitkeerende organen rust, dient te verdwijnen en plaats te maken voor een juiste waardering van de dienende taak, die de diensten voor de gemeenschap gaan vervullen.

de ellende tot de lippen zijn gestegen? Zij, die gelegenheid hebben gehad, het oor te luisteren te leggen bij plaatselijke autoriteiten, moeten tot de slotsom komen, dat het maar al te waar is.

Het zou natuurlijk onbillijk zijn, op dit gebied te generaliseeren. Wij behoeven niet te zeggen, dat er talrijke ambtenaren zijn, die wél hart hebben voor hun medemenschen en hun arbeid; die verantwoordelijkheidsgevoel bezitten en bergen werk verzetten ten bate van de gemeenschap. Ook ware het onjuist, alle klachten van gemeentelijke magistraten als volkomen gegrond te aanvaarden. Het spreekt immers vanzelf, dat deze menschen, in hun prijzenswaardigen ijver om voor hun gemeente het hoognoodige zoo spoedig mogelijk gedaan te krijgen, wel eens vergeten dat er behalve de dingen, waar zij mee te maken hebben, nog duizend en één andere aangelegenheden op afdoening wachten en dat men ter plaatse, waar beslissingen vandaan moeten komen, dikwijls met schrikbarende moeilijkheden te kampen heeft. Maar zoo'n fietsengeschiedenis als hierboven gesignaleerd moest niet mogelijk zijn. Men maakt ons niet wijs, dat een affaire van dien aard, wanneer bij de betrokkenen goede wil aanwezig is, zoo lang behoort te duren. Als de burgemeesters in kwestie den toestand hebben voorgesteld zooals hij is — en er bestaat geen enkele reden om te veronderstellen, dat zij dit niet hebben gedaan —, dan is er maar één conclusie: dat hier een je m'en fichisme wordt tentoongespreid, dat in dezen tijd minder dan ooit kan worden aanvaard, een geestesgesteldheid, die kort en goed verderfelij is, omdat zij leidt tot het ellendige gevoel, voor een goede zaak te vechten tegen de bierkaai. Als iets werkelijk niet kan, moeten we ons daar, hoe treurig het ook zij, bli neerleggen, maar wat wél kan, moet gebeuren, zoo spoedig mogelijk, en mag zeer beslist niet doodloopen op slappe, onverschillige bureaucraten.

Een EEUWFEEST

Op bezoek bij onze
Zuiderburen

De besprekingen, welke thans worden gehouden over de kabinetsformatie, zijn uiteraard geheim. Wel echter is uitgelekt, dat het internationale probleem daarbij een buitengewoon groote rol speelt. Het feit, dat de kabinetsformateur, dr. Beel, het laatste weekeinde in Londen heeft doorgebracht, teneinde overleg te plegen met minister van Kleffens, met jhr. Tjarda van Starkenborch Stachouwer en met onze gezant in Londen, toont dit nog eens duidelijk aan. Nederland is steeds internationaal georiënteerd geweest, maar op het oogenblik is het met zijn problemen wel onmiddellijk geïnteresseerd bij de internationale politieke gebeurtenissen. Het is dan ook begrijpelijk, dat steeds meer de noodzaak naar voren dringt, dat onze politici internationale contacten hebben. Van hoe groot belang immers kan het zijn om te weten waar men aan de bel moet trekken en waar onze steunpunten liggen in andere mogendheden. Internationaal contact van onze politici kan dan ook niet hoog genoeg worden gewaardeerd. Het is ons nog eens duidelijk geworden, toen wij op 14, 15 en 16 Juni j.l. het Eeuwfeest der Belgische Liberale Partij hebben bijgewoond. Daar immers was het mogelijk om contact te hebben met representanten van de vrijheidsgedachte uit 9 landen. Bij het 100-jarige bestaan dier partij gaven namelijk van hun belangstelling blijk de liberale partij uit Groot-Britannië, de Radicaal-Socialistische Partij uit Frankrijk, de Vrijzinnige Partij uit Denemarken, de Radicaal-Democratische Partij uit Zwitserland, de Zweedsche Volkspartij en verder was er een Italiaan en laten wij niet vergeten de aanwezigheid te vermelden van den grooten Spaanschen strijder der vrijheidsgedachte, Don Salvador de Madariaga, die thans in ballingschap leeft. De heeren mr. Telders en drs. Korthals hebben ruimschoots gelegenheid gehad met verscheidene vertegenwoordigers te spreken, zoo o.a. met den leider der Engelsche Liberale Partij mr. Clement Davies. Met zeer veel

genoegen is vastgesteld kunnen worden, dat de representanten der vrijheidsgedachte van genoemde landen allen koersen in een zeer vooruitstrevende richting.

Laten wij thans komen tot eenige bijzonderheden over het Eeuwfeest. Na een aan de buitenlanders aangeboden lunch was er op Vrijdag 14 Juni des namiddags te 3 uur een groote vergadering in de Gothische zaal van het Brusselsche Stadhuis. Indrukwekkend was deze bijeenkomst door de schoonheid der zaal en door het historische feit, dat 100 jaar geleden in die zaal de Belgische Liberale Partij was opgericht. Indrukwekkend was zij mede door de aanwezigheid van vele ministers uit het Belgische kabinet, o.a. zagen wij er den socialistischen minister-president Van den Acker en den bekenden minister Spaak. Redevoeringen werden hier gehouden door den Burgemeester van Brussel, den minister van Koloniën, tevens president van het Organisatie-Comité, Godding en den heer Henri Heuse, die sprak over de historische oprichtingsvergadering van 100 jaar geleden.

Na afloop dezer bijeenkomst heeft een bezoek plaats gehad aan het parlementsgebouw, waar de bezoekers in eerste instantie werden ontvangen door den voorzitter van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, den heer van Cauwelaert, conservatief lid van het parlement. Daarna was er een receptie bij den heer Robert Gillon, voorzitter van den Belgischen Senaat, oud-minister, behorende tot de Liberale Partij.

Verklaring.

De Zaterdag was besteed aan een uiteenzetting over de politieke toestanden in de onderscheidene vertegenwoordigde landen. Ook werd naar aanleiding van een ontwerp van Don Salvador de Madariaga van gedachten gewisseld over een op te stellen verklaring, waarmede de diverse representanten van de vrijheidsgedachte zich zouden kunnen vereenigen. Er is over-

eenstemming bereikt over een verklaring, waaraan de naam Declaratie van Brussel werd verleend. Deze Declaratie luidt als volgt:

1. Wij belijden ons geloof in de geestelijke vrijheid van den mensch, wij verwerpen elk stelsel, dat niet aan alle burgers de gewetensvrijheid, de persvrijheid, de vrijheid van vereeniging en het recht van vrije geloofs- en meeningsuiting zoude verzekeren.

2. Wij verwerpen elk reactionair en totalitair bewind; wij belijden ons geloof in de politieke vrijheid en in de democratie. Een land is eerst dan democratisch, als het de eerbiediging van de fundamenteele rechten van de menschelijke persoonlijkheid, de persoonlijke vrijheid, het recht van vrije kritiek, de verantwoordelijkheid der regering jegens de natie en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, verzekert, en als zijn staatsinrichting berust op de vrije, bewuste en na vrije voorlichting gegeven instemming van het volk.

3. Overtuigd, dat de afschaffing van de economische vrijheid uiteindelijk moet uitloopen op het te loor gaan van de politieke vrijheid, spreken wij ons vertrouwen uit in een economie, die het particuliere initiatief, den ondernemingsgeest en de persoonlijke verantwoordelijkheid eerbiedigt. Wij verwerpen een oplossing, die de geheele economie van het land in handen zou leggen van den staat en wij weten, dat het met handhaving van de methode en met behoud van de atmosfeer van de vrijheid, mogelijk is de economische anarchie te voorkomen.

In het bewustzijn, dat de politieke vrijheid onafscheidelijk is van het algemeen welzijn en den socialen vooruitgang, willen wij een stelsel van economische democratie en van solidariteit verwerkelijken, dat enerzijds den arbeiders op geleidelijke en bij de omstandigheden van elk land aangepaste wijze deel geeft in de winst en het beheer van de ondernemingen en dat anderzijds aan allen bescherming verzekert tegen armoede, ziekte en werkloosheid.

4. Wij zijn van meening, dat oorlog alleen kan worden afgeschaft door middel van een wereldorganisatie, die alle naties, groot en klein, samenvat in een zelfde wet van rechtvaardigheid en billijkheid. De wereldvrede en welvaart op aarde eischen het vrije ruilverkeer van goederen en diensten, het vrije verkeer van kapitalen en menschen, de afschaffing van alle soorten van handelsbelemmeringen tusschen de staten en tevens de verwerkelijking van een toezicht op de kartels en op nationale en internationale monopolies in het belang van de consumenten.

5. Tenslotte stellen wij ons ten doel, in den mensch zoowel het verstand als het karakter tot ontwikkeling te brengen, hem den zin voor vrijheid en de verantwoordelijkheid bij te brengen en hem aldus de kracht te geven land en menschheid te dienen. En wij verklaren, dat tegenover het groeiende gevaar van politieke en economische verdrukking de vrije mensch, doordrongen van een socialen en internationalen geest, de hoop van de wereld is.

Op Zaterdagavond had een groot banquet plaats, waaraan zeer velen deelnamen. Hier werden ook zeer hartelijke woorden gesproken en er was een uitstekende stemming.

Des Zondagochtends was er een groote vergadering in den Vlaamschen Schouwburg, welke geheel bezet was met leden der partij en genoodigden. Hier werd een overzicht gegeven over de geschiedenis der Belgische Liberale Partij in de afgelopen eeuw. Het woord werd gevoerd door prof. van Kalken, den letterkundige Robert Fenaux en den oud-minister Julius Hoste. De laatste sprak in het Nederlandsch. Van hem is bekend de belangrijke rol, welke hij speelt in de toenadering tusschen België en Nederland. 's Middags was er een groote vergadering in het circusgebouw en daarmede waren de officieele bijeenkomsten ten einde.

Vermelden wij nog, dat de heeren Telders en Korthals ten huize van diverse politieke personen in de gelegenheid zijn geweest, nauw contact te hebben met buitenlandsche politici van geestverwante en andere richting.

ABONNEMENTSGELDEN
voor „Vrij!” kunnen worden
overgeschreven op Giro No.
245103 ten name van den
Penningmeester van de Stichting
Slaet op den Trommele,
Utrecht.

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

Vrijzinnige en socialistische democraten

Het aantal brieven, dat wij ontvangen, is buitengewoon groot: blijken van belangstelling, welke wij zeer op prijs stellen. Van die talrijke ontboezemingen laten wij hier een fragment — het is van een lezer uit Delft — volgen:

„Het zal ongeveer tien jaar geleden zijn, ik was toen lid van den Vrijzinnig-Democratischen Bond, dat ik er voor bij dezen bond als bij den Vrijheidsbond schriftelijk op aan drong om toch vooral moeite te doen om tot meer begrip en samenwerking te komen en niet lange: elkaar te bestrijden. De antwoorden heb ik niet bewaard, doch zij waren in ieder geval afwijzend, waarop ik als lid van den Vrijzinnig-Democratischen Bond heb bedankt en „dakloos” bleef.

Thans, nu deze partij zich heeft overgeleverd aan de S.D.A.P. en met haar onder den naam Partij van den Arbeid samen optrekt, is zij, als zijnde socialistisch, voor mij en vele anderen onaanvaardbaar geworden en ik ben dan ook thans lid van de Partij van de Vrijheid, de partij, die consequent het idee van de persoonlijke vrijheid, zoover dat mogelijk is, getrouw blijft.”

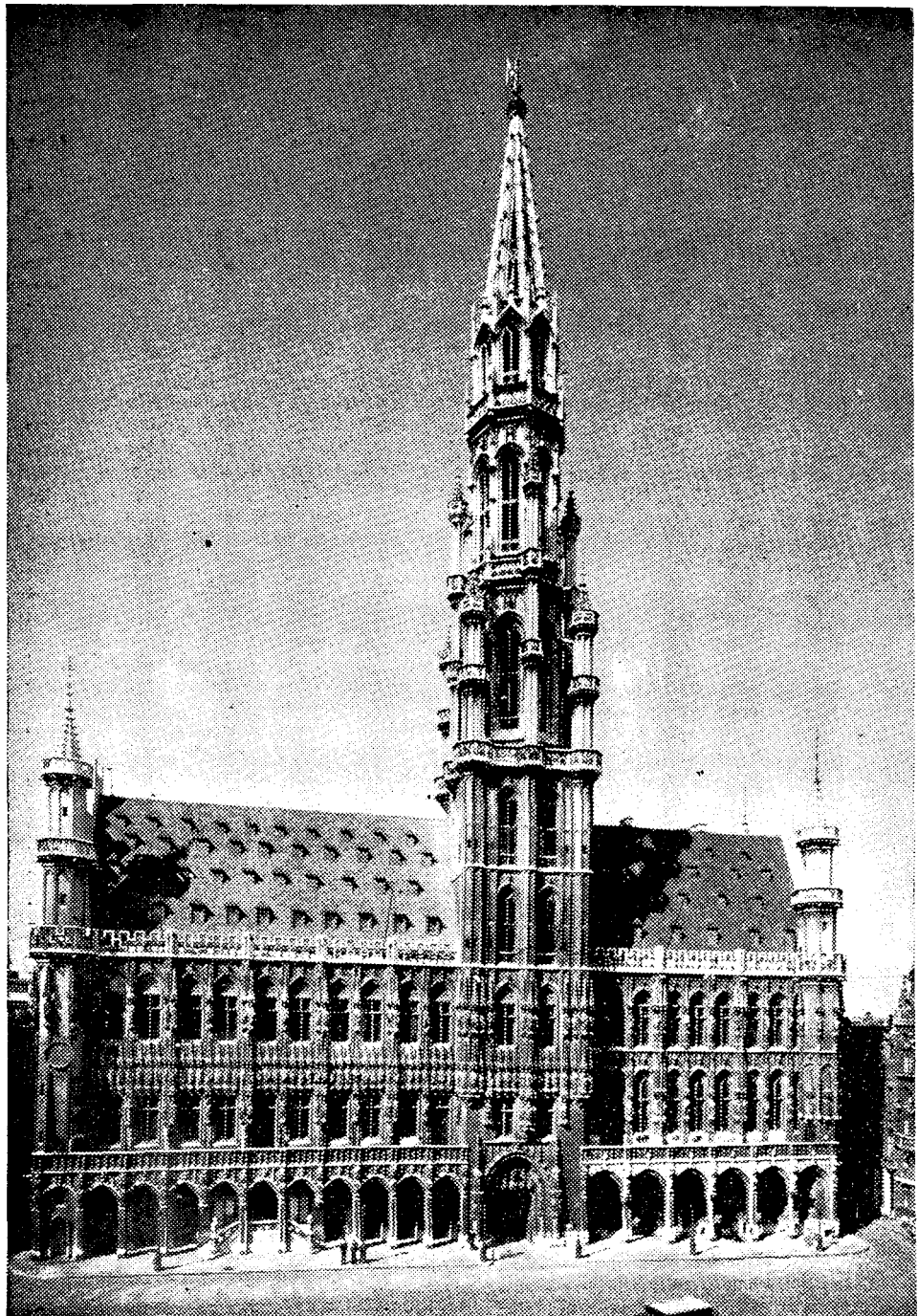
Deze vroegere vrijzinnig-democraat zegt dus heel duidelijk, waarom hij de leiders van zijn vroegere partij niet heeft kunnen volgen bij hun sprong naar de Partij v. d. Arbeid: deze partij is socialistisch en dus onaanvaardbaar voor wie de persoonlijke vrijheid lief heeft. Wat is er overgebleven van het vrijzinnige bij de vrijzinnige democraten, die zich in het socialisme hebben geworpen? Dat is immers volkomen zoek geraakt; de vrijzinnige gedachte is niet te vereenigen met het socialisme. En de democratie? Wij houden er niet van de voor de hand liggende maar toch wel al te hatelijke vergelijking tusschen een socialistisch regiem en de terreur van een nazi-dictator te trekken; wij willen onzen binnenlandschen politieken tegenstander liever niet op één lijn stellen met den grooten wereldvijand. Maar voor ons staat toch wel vast, dat de democratische of personalistische socialistischen van de Partij van den Arbeid onder democratie niet precies hetzelfde verstaan als een politiek-vrijzinnige, juist omdat zij socialistischen zijn. Juist de maatschappelijke almacht van den socialistischen staat is iets, wat in ons begrip democratie onmogelijk past. De socialistische democratie mist het vrijzinnige element. Des te vreemder, dat nu juist verscheidenen van hen, die zich vrijzinnig-democraten noemden, naar een socialistische partij zijn overgelopen.

Nu zei ons onlangs een door ons hooggeachte voormalige vrijzinnig-democraat, thans lid van de Partij v. d. Arbeid, dat deze partij niet socialistisch was. En uit deze opmerking vloede een gesprek voort, dat tot de volgende conclusie leidde:

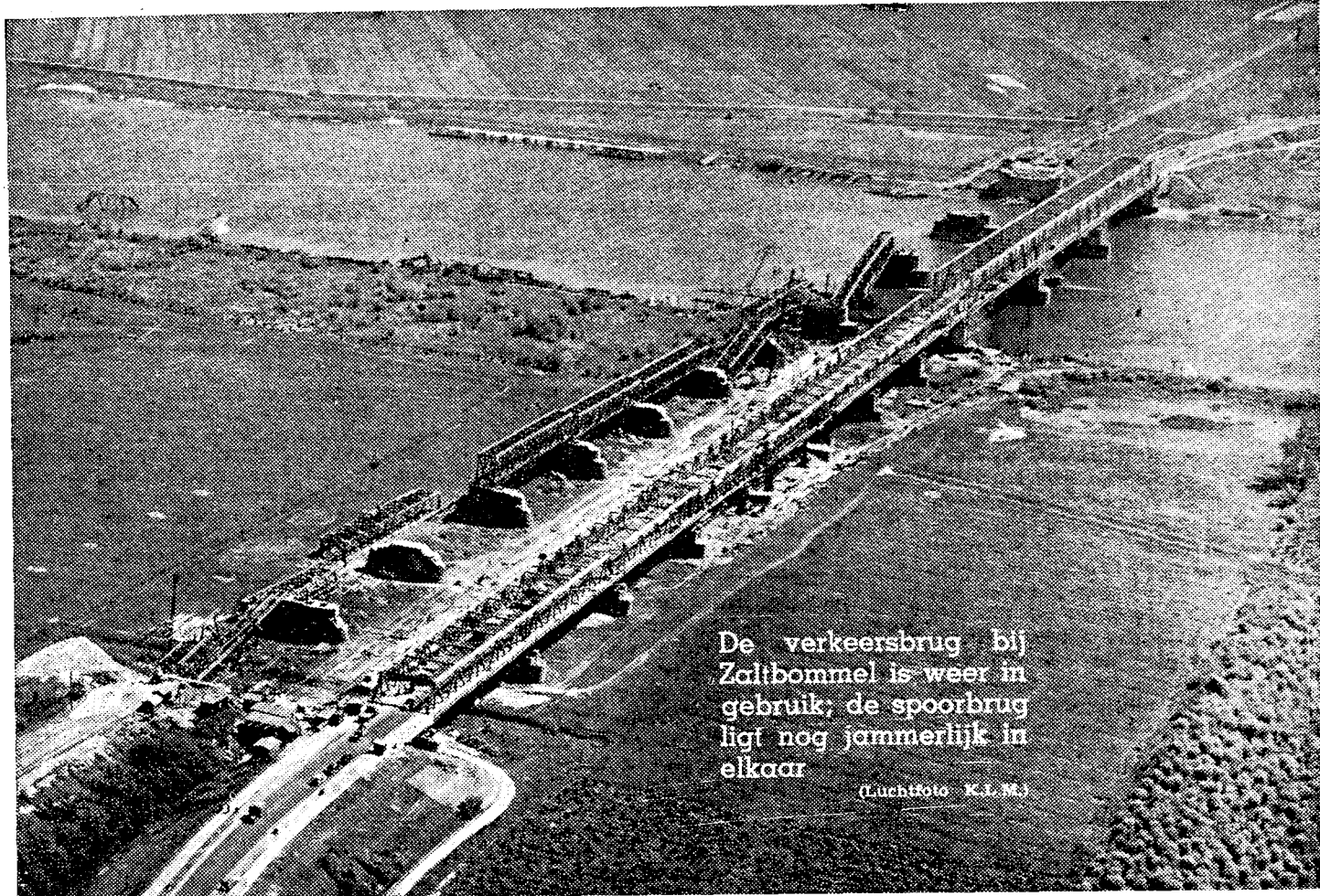
De Partij van den Arbeid stelt voorop de noodzaak van overheidsinmenging op het geheele sociaal-economische terrein; alleen bij deze inmenging ziet zij een goeden gang van zaken gewaarborgd (laat het dan een kwestie van terminologische smaak zijn, of men dit socialisme dan wel iets anders wil noemen). De Partij van de Vrijheid daarentegen stelt op de eerste plaats de noodzaak van een vrije groei van het maatschappelijke leven, een groei door de krachten van den vrijen individu; bij de vormen, welke de vrije krachten noodig kunnen hebben om tot hun recht te komen (bedrijfsorganisatie) zal de overheid soms onschatbare diensten kunnen bewijzen; bovendien zal de overheid steeds een oogje in het zeil moeten houden. Maar primair is haar taak geenszins.

Aldus kan men de niet te overbruggen kloof tusschen den socialist (of hoe men hem noemen wil) van de Partij van den Arbeid en politiek-vrijzinnige zien.

„Bevordering der uit het bedrijfsleven zelf opkomende samenwerking, zoowel van de onderscheidene ondernemingen als van de in denzelfden bedrijfstak werkzame werkgevers en werknemers, opdat de ambtelijke overheidsbemoeiing op economisch en sociaal terrein meer en meer zal kunnen plaats maken voor regeling door eigen bedrijfsorganen, onder controle der overheid”. Zoo stond het in het vrijzinnig-democratische verkiezingsmanifest van '37. Dat klinkt wel heel anders dan het voorontwerp-bedrijfschappen van ir. Vos. Wel hebben de vrijzinnig-democratische leiders een zwenking gemaakt! Gelukkig, dat velen van hun vroegere volgelingen hun beginsel trouw zijn gebleven en thans met andere politiek-vrijzinnigen de Partij van de Vrijheid vormen.

Het prachtige stadhuis te Brussel.

De verkeersbrug bij Zaitbommel is weer in gebruik; de spoorbrug ligt nog jammerlijk in elkaar

(Luchtfoto K.L.M.)

Geleide economie en landbouw

Het is met de geleide economie een eigenaardig geval, zoo vingen wij verleden week een beschouwing aan (Koers naar Welvaart), waarbij het volgende aansluit. Onder „geleide economie” wordt dan verstaan de nieuwe politieke term voor socialisme-in-de-practijk, d.w.z. door den staat gevoerde volkshuishouding. De woordvoerders, die dit stelsel aanbevelen, houden er van speciaal den landbouw voor oogen te houden, dat zonder dit systeem deze tak van volksnijverheid aan de ernstigste moeilijkheden ten prooi zou zijn. De redactie van het Friesch Landbouwblad schrijft hierover kernachtig het volgende:

„Kort geleden hoorden wij een voordracht over de voordeelen van de geleide economie voor den landbouw en de spreker betoogde, dat de landbouw deze voordeelen op dit moment reeds rijkelijk put. Ziet toch, zoo riep hij uit, welk een beschermd bedrijf de landbouw thans is, hoe de loonen en prijzen zich bevinden op een peil, dat bij vrije economie onbestaanbaar zou zijn!

Dit allerzwaarste misverstand schijnt meer voor te komen. Hoe ondoordacht de uiting is, blijkt direct, als men zich even voorstelt, hoe de prijzen der producten en hoe de loonen in den landbouw zouden stijgen in dezen tijd van voedselschaarschte, wanneer de handel en de arbeidsmarkt geheel werden vrijgelaten. (De inderdaad gunstige binding der pachtprizen blijft hier buiten beschouwing).

De landbouw is allermint een beschermd bedrijf: integendeel, de niet-agrarische bevolking wordt door de geleide economie beschermd tegen den landbouw. Dat dit het geval is: geen redelijk mensch zal hier bezwaar tegen maken. Als geheele Ned. bevolking dienen wij elkaars lasten te dragen en een geheel vrije economie zou hier groote wantoestanden veroorzaken.

Maar reeds thans nu er gebrek is, ziet de stedelijke bevolking kans om haar overwegend belang: lage kosten van levensonderhoud, lage prijzen der landbouwproducten, door een „eenzijdig absolutistische” Regeering te doen opleggen aan den landbouw, op zoodanige wijze, dat aan den eisch van een rechtvaardig loon voor de agrariërs in het algemeen niet wordt voldaan.

Is de vrees niet bijzonder gegrond, dat men roept om „geleide economie”, zoolang de boer en de landarbeider in toom moeten worden gehouden en de niet-agrariër het voordeel plukt van de ordening, maar dat de aardigheid er heelemaal af is, zoodra de tijd eens weer zou aanbreken, dat er volop of overvloed is en de gelegenheid in omgekeerde richting zou moeten gaan werken? Voor zoo'n tijd zal een gerichte economie van groot belang, om niet te zeggen een noodzakelijkheid, zijn voor onze agrariërs en ook al daarom hebben wij volkomen vrede met de geleidheid ten bate der niet-agrariërs op dit oogenblik. Maar het stedelijk absolutisme, reeds in deze schaarschte-periode, het éénzijdig streven naar lage prijzen, schokken het vertrouwen en doen het

ergste vreezen voor de toekomst.

De houding der Regeering heeft er toe geleid, dat in de kringen onzer organisatie ernstig is overwogen, om het overleg met de Regeering, dat geen overleg blijkt te zijn, te verbreken, omdat het zinloos en doelloos is. In onze Stichting van den Landbouw is men echter tot de meening gekomen, dat het onjuist en onverantwoord zou zijn om het overleg te weigeren. Maar dat wil natuurlijk allermint zeggen, dat onze Stichting ook bereid is — zooals zij bij een normalen gang van zaken gaarne bereid zou zijn — om medewerking te verleenen aan en mede-verantwoordelijkheid op zich te nemen voor dingen, die eenzijdig absolutistisch zijn tot stand gekomen!”

Tot zoover het Friesch Landbouwblad. Dit betoog berust op het ernstige bezwaar van de zijde van den landbouw, dat de

bepaling van de loonen (en ook van de prijzen) zoodanig is, dat de landarbeiders worden weggezogen naar werkverruimingsobjecten der overheid, naar Wederopbouw en Domeinen, naar andere bedrijfstakken en aannemerskarweien en thans weer naar de mijnen, omdat elders de loonen hooger zijn dan de landbouwers „mogen” geven.

De regeering is verantwoordelijk voor de hoogte der loonen, welke zij door haar college van Rijksbemiddelaars laat vaststellen. Indien deze loonpolitiek tot gevolg heeft, dat de landbouw ernstige moeilijkheden ondervindt bij het vinden van arbeidskrachten, zoo ligt het voor de hand, dat de voortbrenging van arbeidsintensieve producten stagneert. De regeering stelt prijs op veredelde producten, welke kunnen worden uitgevoerd. De georgani-

Indrukken uit Nederl.-Indië

Ir. Otten, directeur der N.V. Philips' Fabrieken, vertelt van zijn ervaringen

Het was een gelukkige gedachte van ir. Otten, den directeur der N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken, die zoo juist van een reis naar Ned. Indië was teruggekeerd, zijn indrukken weer te geven voor een aantal journalisten, alsmede diverse autoriteiten, die zeer geïnteresseerd zijn in het Indische vraagstuk. In de eerste plaats achten wij zijn initiatief gelukkig, omdat het, en dit zeggen wij den heer Otten gaarne na, geen juiste methode is punten van critiek alleen binnenskamers te uiten en daardoor mede de stemming te vertroebelen, maar omdat het integendeel gewenscht is, datgene wat men als ervaring heeft verworven naar buiten te dragen, opdat het mede kan bijdragen tot een zoo gunstig mogelijke oplossing van dit voor ons Koninkrijk zoo gewichtige vraagstuk. Daarnaast is het van eminent belang, omdat wij nu eens niet de indrukken van een of ander officieel persoon hebben vernomen, maar het oordeel van een zakenman, die uiteraard vrijer staat in zijn meening-uiting dan een direct bij het vraagstuk betrokkenene.

De heer Otten is slechts korten tijd in Indië geweest, maar zijn positie bracht mede, dat hij met vele vooraanstaanden in de Indische samenleving contact kon hebben, zoodat hij in kort bestek een ruimer inzicht kon verwerven dan velen, die gedurende langer tijd in Indië hebben verbleven. En dan is het wel zeer verheugend, indien wij den heer Otten hooren zeggen, dat hij Indië optimistischer heeft verlaten dan hij er heen is gegaan. Daarbij heeft hij niet alleen het oog gehad op de activiteit van vele der vooraanstaande ambtenaren, die met veel ijver aan plannen voor de toekomst werken — o.a. worden thans

plannen voor industrialisatie voorbereid — maar ook aan de politieke situatie. De heer Otten heeft onder de leidende figuren zeer bekwame mannen aangetroffen en bij de jongens aan het front heeft hij een goeden geest kunnen waarnemen, maar velen zijn bitter gestemd en de heer Otten verklaart dat uit het gebrek aan ruggesteun, dat men in Indië gevoelt. Onze militairen bijv. moeten door volk en regeering moreel en materieel worden gesteund, maar zulk een steun wordt van Nederland uit thans niet gegeven. Echter, ons volk kan dien steun ook weer niet geven, omdat het zelf niet behoorlijk is voorgelicht.

Gebrek aan voorlichting.

De voorlichting ziet de heer Otten als een der kardinale punten. Deze is ook noodig om goodwill te kweken voor hen, die ons in Indië vertegenwoordigen. Geen man kan iets doen, aldus ir. Otten, als hij geen persoonlijke goodwill heeft, als hij zich isoleert met een klein groepje. Deze man, en het was duidelijk, dat de heer Otten hier dr. van Mook op het oog had, had ook met anderen contacten moeten opnemen, dan zou hij ook zelf betere inzichten hebben verkregen. Op het oogenblik hebben hij, noch dr. Logemann, het vertrouwen van de massa. Aan de eene zijde, zoo zeide de heer Otten, zijn goodwill en vertrouwen noodig, aan de andere orde en gezag.

De heer Otten stelde vervolgens de vraag, waarom wij in Indië tekort aan mankracht hebben. Om hier een oplossing in te brengen, is noodig een goede, enthousiasmeerende voorlichting. Aan de menschen moet het positieve worden voorge-

seerde landbouw heeft dien weg eveneens aangewezen, ter koersing naar groter welvaart. Men snijde dezen weg echter niet af door een loonpolitiek, die het den landbouw onmogelijk maakt, intensieve cultures uit te oefenen.

VAN OVERKLIFT.

Consequenties

Hendrika, het keukenmeisje, schreit. Zij staat op straat. En waarom? Zij had eenvoudig verzuimd een paar dingen te doen, die tot haar taak behoorden. Zij had nu eens een keer geen aardappels geschild en geen groente schoongemaakt. De familie moest maar (zwart) in de stad gaan eten. Maar nu gaat Hendrika de laan uit.

En Hendrik, sinds kort zoo netjes jongste bediende op een net kantoor, Hendrik ligt er ook al uit. Hij had nu eens een keer geen postzegels op de brieven geplakt — en toch zaten er genoeg in het doosje — en hij had de brieven nu eens een keer niet ter post bezorgd.

Hendrik beseft thans, wat de consequenties zijn, als hij niet doet wat tot zijn taak behoort. Hendrik moest de laan uit.

Lieve lezeres en lezer! Weet ge nog hoe een aardappel er uitziet? Bonnen genoeg? Nu ja, genoeg, dat is wat veel gezegd, maar als ge tien keer zooveel bonnen hadt, zoudt ge daar dan aardappels mee kunnen kopen?

En gij, lieve lezeres en lezer, die uw voeten vermoeid door het stof en slijk der wegen sleept, waarom niet op de fiets? Moeilijkheden? Staan de fietsen gereed voor levering? En toch loopen? Alleen omdat die fietsen nog steeds maar niet worden geleverd?

En gij, lieve lezeres en lezer, die uw kracht put uit uw eenige — natuurlijk eenige! — zwakheid: de cigaret, wat keekt ge vorige week toch sip? Niets te rooken? En wel bonnen? X of T, ja, dat was in orde, maar X was de groote onbekende en T alleen de sigaar.

Lieve lezeres (omdat dit zoo goed klinkt) en lezer, beseft ge, welke krachten of welk gebrek aan krachten er stonden achter dat niet-honoreeren van uw X of T, van uw aardappelbon? Er klopt iets niet. Daar moet iemand verantwoordelijk voor zijn.

En Hendrika en Hendrik gingen de laan uit.

houden, dan eerst zullen zij hun taak gaan begrijpen.

Niet alleen had de heer Otten kritiek op de voorlichting aan het Nederlandsche volk. Men heeft ook in het verleden altijd nagelaten in Indië zelf propaganda te voeren en informatie te geven, gelijk de Japanners dit hebben gedaan en voorts ook heeft men totaal onvoldoende en veel te laat Amerika voorgelicht. Toch is er naar zijn meening in Amerika nog wel iets te bereiken.

De heer Otten kwam vervolgens op eenige politieke problemen. Hij wees erop, dat er geen standaardbegrip Indonesië is en geen standaardbegrip Indonesiër. Er zijn in Indië vele volkeren. Hij meende, dat gedacht zou kunnen worden aan een federatief verband, waarin de status van het ene deel niet gelijk hoeft te zijn aan den status van het andere. Sprekende over de verhouding met de Engelschen merkte de heer Otten op, dat er inderdaad vreemde dingen gebeuren. Er moet echter wel bedacht worden, dat de Engelschen het niet gemakkelijk hebben en verder heeft het Nederlandsche element van de samenwerking niet gemaakt, wat ervan te maken was.

Corruptie bestaat er in Indië en spreker ziet deze als het gevolg van de oprichting van de Nigeo. De corruptie ondermijnt ook den geest van onze jongens aan het front. Het is verheugend, dat de Nigeo zal worden afgeschafte.

Conclusie.

Aan het eind van zijn betoog stelde de heer Otten, dat wij er in Indië zeer wel kunnen komen. Dan zal er echter in de voorlichting veel moeten veranderen en dan zal het niet meer moeten voorkomen dat een correspondent van een blad van den Regeeringsvoorlichtingsdienst alleen de berichten van de Merdeka krijgt. Een goede voorlichting zal een ruggesteun kunnen vormen. Aan het buitenland moet worden getoond, welk opbouwend werk op sociaal, cultureel en politiek terrein zal worden verricht. Positieve propaganda dus moet er zijn en verder moet er voor gezorgd worden, dat de goede menschen op goede plaatsen komen.

POEKOELAN TAMBOER

Een reden tot gerustheid

Soerabaja, Juni 1946

De ernstige fouten, bij de behandeling van de Indonesische kwestie gemaakt, blijven zich dag aan dag wreken. Zwaar wordt geboet voor het in den wind slaan van den raad van jhr. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer. De late landing der geallieerden op Java, het in de kampen houden der Nederlanders: men beging den eenen mislag na den anderen. De houding der Engelschen is niet steeds duidelijk: nog is b.v. het Niromgebouw te Batavia in Engelsch-Indonesische handen en waaien daar de rood-witte en Engelse vlag naast elkaar. Mountbatten, de Nederlandsche regering en de lt. gouverneur-generaal verschuilen zich achter elkaar. Maar voor de bevolking van het Koninkrijk blijft de Nederlandsche regering de verantwoordelijkheid dragen voor het gevoerde beleid. De man, die voor zulk een beleid de verantwoording niet op zich wilde nemen, ging heen. Zij die bleven hebben dag aan dag de gevoerde politiek verdedigd. Wat men den Britten verwijten kan is, dat zij zich voortdurend bemoeid hebben met den politieke toestand in Indië, onder verwaarloozing van de hun opgedragen taak: het evacueeren der Japanners en het bevrijden der gevangenen. Dat de Nederlandsche regering zich daarbij heeft neergelegd en zich tegenover de Angelsaksen stelde met een „non possumus” heeft onze partijgenoot prof. s' Jacob in de Pen Gun onlangs nog scherp naar voren gebracht.

Wat onze regering pijnlijk miste was de breede blik op de zending van het Koninkrijk. Er kon zich in Indië een toestand ontwikkelen van volslagen anarchie, welke aan duizenden Nederlandsche onderdanen het leven heeft gekost. Een terreur welke dezer dagen wederom een hoogtepunt bereikte in het vermoorden van honderden Chineesche burgers te Tangerang. Wederom wordt het uitblijven

van herstel van orde en rust betaald met het bloed van talloze onschuldige burgers, Nederlandsche onderdanen van Chineesche afkomst (die zich toch nog altijd met het oude stamland China verbonden voelden; sprak Tsjiang Kai sjek niet reeds zijn diepe bewondering uit voor de offervaardigheid van de Chineezers in Ned.-Indië, die enormen financieelen steun verleenden aan het strijdende China?)

Het is tragisch, dat leden van een volk, dat zoolang en aanvankelijk volslagen alleen den strijd voerde tegen de Jappen, thans, bijna 10 maanden na de Japansche capitulatie, nog moet lijden onder een door dezelfde Jappen misleide jeugd in een gebied, dat nog een bolwerk is van den Japanschen geest.

Met verbijstering hebben wij kennis genomen van de officieele verklaring van het Ned.-Indisch gouvernement, waarin deelneming werd uitgesproken met dezen Chineezemoord. „Het is begrijpelijk”, zoo luidt de verklaring verder, „dat bij de Chineesche bevolkingsgroep wraakgevoelens zijn ontstaan, doch de regering dringt er bij de Chineezers op aan, niet de geheele Indonesische gemeenschap voor het gebeurde aansprakelijk te stellen. Het is beter geduld te oefenen, totdat de oplossing van de politieke geschillen het mogelijk maakt, de misdadigers te bestraffen.”

Dit is, o schande voor het Koninkrijk, het eenige woord dat onze regering weet te spreken tot hen, die in doodsnood verkeerden. Oefen maar geduld, neem het ze maar niet kwalijk, wacht maar rustig af tot wij klaar zijn met de politieke onderhandelingen (die reeds 9 maanden duren).

Ook hier weer een afwijzen van verantwoordelijkheid. Noch het Nederlandsche, noch het Indonesische bewind mag men verantwoordelijk stellen....

De heer Sjarir betuigde eveneens zijn spijt en... zette zich weer neer om verder te werken aan zijn tegenvoorstellen.

Niemand zal mij kunnen beschuldigen bevooroordeeld en reactionnair te zijn. Eer-

lijk heb ik getracht het standpunt der republikeinen te begrijpen, zoo zelfs dat sommigen in Nederland meenden dat ik republikein was geworden. Maar ik wensch nog eens en met den meesten nadruk mijn stem te verheffen tegen een erkenning de facto van de republiek.

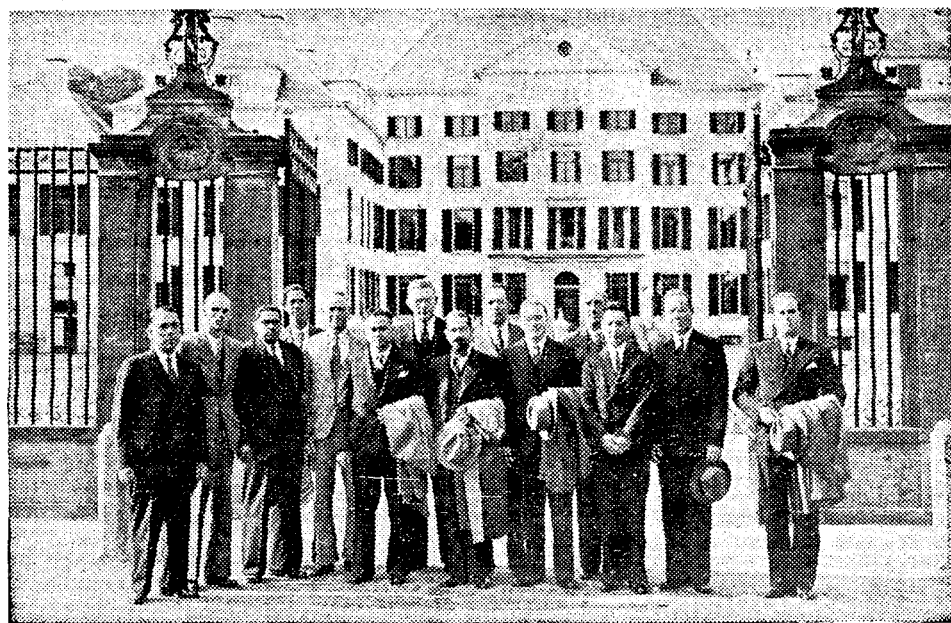
Waar is dan toch dat gezag dat erkend moet worden? Het ontbreekt ten eenen male. Er is geen gezag. De republikeinsche regering oefent nog geen enkel gezag uit, na 10 maanden bewind.

Wanneer Sjarir verklaart, dat de republikeinsche regering geen verantwoording draagt voor de radio-ophitsing van Soetomo op Oost-Java, dan is dit een erkenning van het ontbreken van gezag. Maar wanneer wij weten dat Soetomo zich vrij naar en van Soerakarta kan bewegen, dat zijn radiolezingen door negen stations ge-

relayeed worden, dan bekruipt ons de twijfel of de verklaringen van Sjarir werkelijk gemeend zijn.

Als de republikeinsche regering een verordening uitvaardigt inzake vrij vervoer van voedsel in het binnenland, dan verklaart de plaatselijke T.R.I. in Soerakarta, dat het niet voor hun gebied geldt.

Honderden Chineezers worden vermoord bij aanwezigheid en met medewerking van de T.R.I. De regering der republiek is niet in staat iets te doen. Slechts worden de Chineezers nu geconcentreerd door de T.R.I. en de politietentara. Ach ja, da deden de Duitschers met de Joden ook „Schutzhaft” noemen ze dat. Waar de eigendommen blijven wordt niet gezegd. Gelukkig kon onze militaire politie eenigen duizenden uit die concentratie redden. Zij hadden in vier dagen niet te eten gehad.

Delegaties van Curaçao en Suriname hebben op Het Loo petities, waarin zelfbestuur binnen Rijkverband wordt gevraagd, aan de Koningin overhandigd. De afgevaardigden uit de West voor het paleis.

... maar voor al het andere vertwerk

Verf

Van Vettewinkel

Burgers!

werkt mede aan den opbouw van Uw stad, maar..... LAAT bouwen door de

Firma De Winter en Luneburg

ARCHITECTEN EN AANNEMERS.

Het adres voor Nieuwbouw, restauratie, verbouw van alle soorten beton- en timmerwerken.

Kantoor: Nieuwe Kerkstraat 72, Tel. 47705, Hillegersberg. Werkplaatsen: Belgische Rechterrottekade 200-206; Rottekade 32, Bergschenhoek.

ZALMHUIS v.d. AKKER

SINDS 1837

KRALINGSCHEVEER, TEL. 22742

Wederom de traditioneele sneetjes brood met gerookte zalm verkrijgbaar.

SPECIALE LUNCH EN DINER

Reserveert tijdig

Ouderwetsche Thee-Compleet

Uniek sitje aan de Maas

te bereiken met bus E v.a. Oostplein.

Wij hebben aangekregen een partij

STUDIE- en KLASSIEKE MUZIEK

Komt U eens uitzoeken?

Noorder Muziekhandel

NOORDMOLENSTRAAT 71 - Telefoon 40443

ROTTERDAM - NOORD

J. en K. SMIT's

Scheepswerven en Machinefabrieken

KINDERDIJK

Het beste Restaurant

'T HEERENHEK

op het Plein

Het grootste Hôtel

LION d'OR

Kruisweg 34-36 nabij het station

HAARLEM

Directie: L. J. Wasch Jr.

DE HOOP's

Houtindustrie en Handelsonderneming

VRIEZENVEEN

Telefoon 387

vervaardigt massaproductie van:

- houtwaren voor industrie en huishoudelijk gebruik
- kleinmeubelen
- houten speelgoederen
- luxe houtwaren
- massa draaiwerk voor industrie
- betimmeringen

Uitvoering geschiedt naar monster, tekening of bespreking

HOTEL

„DE SCHOUWSCHE BOER”

HAAMSTEDEN — ZEELAND — TELEFOON 107

ZEE, BOSCH en DUIN

Nog eenige kamers disponibel in Juli en September

Pensionprijs f 7.35 per dag

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26 b (bovenhuis) Rotterdam

Ruim 30 jaar gevestigd

Patent Geneesmiddelen Gummwaren

Vr. gratis inl.; toezend. onder blanco couvert. Gratis spreekuur dag. 10-8 uur n.m.

Fa. B. Cuperus Az.

HESSENWEG 2 — DE BILT

Bijkantoor: Laurillardlaan 1 — Bilthoven.

Uitgeverij en Periodiekenbedrijf

VAKTIJDSCHRIFTEN

PAARDENSPORT

Brengt U de vakantie door in Epe of omgeving, vergeet dan Uw rijkleding niet. In de uitrijstallen van Hotel „GUDE” te Epe wachten U de paarden. Mits vooruit besproken, te huur p. dag en p. uur. Er worden ook tochten georganiseerd in clubverband onder desk. leiding. Inlichtingen Hotel „GUDE” Dellenw. Epe. Tel. 438 K 6780

Hotel SPOORZICHT

BERGEN N.H.

Breeblaan 9-11 — Telefoon 2087.

Kamers met volledig pension

Gelegenheid voor Diners

HEEFT U

MEUBELN

NOODIG?

Dan naar

J. W. Audier

Achterom 70 - 71 - 78 bij de Passage

Den Haag, Tel. 11.41.82

Gooi Uw postzegels niet in de prullemand!

Zij hebben waarde. Wij koopen elk kwantum van U. Hoe meer hoe liever. Sparen door garen.

M. J. A. VAN DER HAAGEN

VAN LENNEPWEG 67 - DEN HAAG

Adverteert in dit blad

Nogmaals: waar is dat gezag in de republiek?

Maar toch wordt over de erkenning er van weer onderhandeld.

Erkenning de facto van de republiek! Regeering en volksvertegenwoordiging, weet ge wat dat beteekent? Bevestiging van een toestand van onmacht, anarchie, terreur. Een blijvende haard van onrust zal er op Java zijn. Moord en roof zullen aan de orde van den dag blijven.

Soetomo zal blijven hitsen. De fascist Soekarno zal gehandhaafd blijven. Steeds duidelijker wordt het, dat het Sjarir niet gelukt is hem ter zijde te schuiven.

Van Sjarirs volmachten is niets terechtgekomen, alles moet weer aan Soekarno worden gevraagd. Soekarno, die 7 Juni sprak: „Het kan verkeeren dat de Nederlanders onze tegenvoorstellen niet zullen accepteren, hoewel deze billijk en zoodanig zijn, dat zij door iederen gezonden geest aangenomen mogen worden. Ik verzeker u hierbij, dat, indien de Nederlanders zich aan deze eventualiteiten schuldig maken, wij het hun grondig zullen afleeren.”

Zoo denkt Soekarno te kunnen onderhandelen. Het is alsof men Hitler tegen Tsjecho-Slowakije hoort. Zijn fascistische geest verloochent zich zelfs niet in zijn spijbtuiging (daar zijn de heeren gul

mee) aan de Chineezers, waar echt dictoriaal aan wordt toegevoegd: „ik vraag den Chineezers of liever ik eisch van hen en alle andere ingezetenen, dat zij onzen vrijheidsstrijd eeren!”

Zoo spreekt de leider van de republiek zonder gezag, waar de burgers bij honderdtallen worden uitgemoord, waarvan de „ministers” alleen niet eens het binnenland in durven gaan.

Wie de republiek in dezen vorm de facto wil erkennen, begaat een misdaad aan land en volk. Er zal geen enkele waarborg zijn, dat een overeenkomst zal worden nageleefd, geen enkele garantie op de veiligheid en de democratische rechten van de inwoners. Het zou vele goedwillende Indonesiërs diep teleurstellen, zelfs Indonesiërs die in het kabinet zitten. Eén minister (zijn naam zal ik maar niet noemen, want dan is hij zijn leven niet meer zeker) zei mij, dat hij hoopte dat de Nederlanders heel Java zouden bezetten, in het belang van zijn volk.

Dit alles zeggen wij niet om den nationalistenaangenaam te zijn. Het is slechts een constatering van feiten.

Van Nederlandsche zijde is men bereid zeer ver tegemoet te komen aan den wensch naar zelfstandigheid der Indonesiërs. De goedwillende Indonesiërs wenschen den band met Nederland vastgelegd

te zien in een overeenkomst. Het verdient inderdaad overweging of de samenwerking niet in dezen vorm is vast te leggen. Wanneer een dergelijke overeenkomst inhoudt, dat Indonesië toetreedt tot het Koninkrijk op de basis van de voorstellen van 10 Febr. 1946 en zich bereid verklaart de gezagsorganen van het Koninkrijk in het herstel

van orde en rust te steunen, dan is dit voor Nederland zeker niet onaanvaardbaar; dan zouden waarborgen voor de rechten en de vrijheden der burgers, die alleen kunnen bestaan in een land waar orde en rust heerschen, worden gegeven.

v. d. B.

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij!”,

Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

abonneert zich op „Vrij!” tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *)

welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 245103 ten name van den penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht, *)

over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd.

(Handteekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

Hotel — Café — Restaurant PIET MULDER

WEG, Spoorlaan 128, t.o. Station - Tel. 2656

Na jarenlange vordering worden onze hotelkamers vanaf 1 JULI a.s. WEER VOOR HET PUBLIEK VRIJGEGEVEN

CAFÉ en RESTAURANT den geheelen dag geopend

Geen vervoersmoeilijkheden meer

Wat een geruststelling: Geen zorgen meer voor het transport van Uw goederen van welk soort ook.

Al het transport kan plaats vinden van: Locomotieven, Draglines enz. enz. Veetransporten, Groententransporten, speciale ladingen van elk soort goederen. Laat Uw vervoer dan ook verrichten door:

WASSINK

AMERSFOORT Telefoon 3968

Dagelijks kunnen wij 200 à 300 ton goederen vervoeren. Transporten voor Binnen- en Buitenland.

INTERNATIONALE TRANSPORTEN.

300 kinderledikantjes

Geheel uit hout vervaardigd

In alle maten verkrijgbaar

Leuke modellen

Prima lakwerk

Harry

55 x 110 3550

Tonny

65 x 130 4650

Hetty

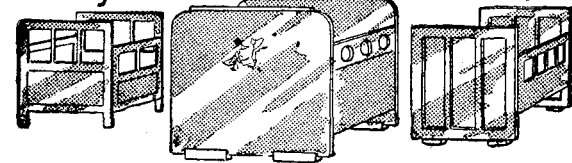
55 x 110 4450

60 x 120 4575

Harry

Hetty

Tonny

DE KLERKEZ
ROTTERDAM: WALENBURGERWEG 141
BEIJERLANDSCHELAAN 72-78

OPLEIDINGSSCHOOL VOOR MAATSCHAPPELIJKE BEDRIJFSARBEID

TEN HAGESTRAAT 1 - TEL. 2703 - EINDHOVEN
INSCHRIJVING van eerste-jaarsleerlingen (m. en vr.).
Ruim drie-jaarige dagopl. — theoretisch en praktisch — voor

MAATSCHAPPELIJK WERK en ARBEIDSZAKEN

H.B.S. of derg. dipl. vereischt. Brugklasse voor oud-MULO-leerlingen.

Muziekhandel en Bespreekbureau LICHTENAUER

(Opgericht 1843) Rotterdam

wordt Woensdag 3 Juli a.s. VERPLAATST naar

NIEUWE BINNENWEG 17

(pand Greve & Co. t/o. Jongkindstraat)
voorheen gevestigd Nwe Binnenweg 257

Iederen werkdag geopend van
9—12.30 en van 1.30—5 uur.

Levering van bijna alle
KLASSIEKE, MODERNE en POPULAIRE MUZIEK

Wegens verhuizing Dinsdag 2 Juli gesloten.

Nieuw telefoonnummer 32283

C. DE WITTE & CO.

Woningbureau

Kethelweg 82a
Vlaardingen
Telef. 3783

ADMINISTRATIE VAN HUIZEN
VASTE GOEDEREN
ALLE VERZEKERINGEN
VOLLEDIG BEHEER

ONTVANGEN GITAREN

vanaf f 97.50

o.a. van het bekende merk „Silvestri” Catania.
Prima afwerking. Fraaie toon.
Komt U ze eens zien en bespelen.

RUIKE KEUZE IN MUZIEK.

Fa. N.V. HEES & Co.'s

Muziekinstrumentenhandel,
Schiedamseweg 111, Rotterdam
Telefoon 38509.

Tijdens Uw bezoek te
SCHEVENINGEN

Uw LUNCH of DINER in
Restaurant

BAGATELLE

Gevers Deynootplein 40

Scheveningen

Gedurende diner Telefoon
Orkest Bartho Dekker 557423

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop:

Alle uitgiffen van Duitsland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945

postfris en gebruikt.

Aanbiedingen met prijs aan:

BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL,
ROTTERDAM/HILL, • EMMALAAN 25 • TEL. 43985

CAFÉ-RESTAURANT „BELVÉDÈRE”

Dagelijks muziek 's Zondags matinée

Geheel gerestaureerd

Indisch Restaurant — Bar

VANAF 1 JULI A.S.

EDDY KILA en zijn solisten

NOORDSINGEL 39 - TELEFOON 40528 - ROTTERDAM

ENIGE ALGEMENE KENNISGEVING AAN ROKEND NEDERLAND !!!

Komt U tekort aan Uw tabaksrantsoen? ? ? ? ?
Natuurlijk ! ! ! ! ! Dat komt een ieder ! ! ! ! !

Wordt daarom lid van de

Nederlandse Amateur Tabakkersvereniging!

De N.A.T. zorgt met inlandse tabak voor aanvulling van Uw rantsoen! Wendt U voor uitvoerige inlichtingen tot.....

M. v. STAALDUINEN Jr.
Consul N.A.T. Zuid-Holland—Utrecht
Heenweg 14, Telef. 218, 's-Gravenzande.

EEN VRAAG AAN ALLE TEKENLIEFHEBBERS

dit terrein der gevaarlijke onzekerheid zo maar te betreden? U voelt dagelijks dat er ondanks Uw tekenlust grote en sterke hindernissen zijn om het van plaatjes-natekenaar tot zelfontwerper en natuurtekenaar te brengen.

TEKENCURSUS POSTMA

opgericht in 1908 en ruimschoots gedekt door vier rijksbevoegdheden tot het geven van tekenonderwijs verschalkt door zijn 20 bezielende lessen à slechts f 5.— p. maand dien hinderlijken schild-

wacht, knijpt dat nijdtige prikkeldraad ook nog door en brengt U zo binnen het ideale terrein der tekenvrijheid.

Vrij tekenen, reclame- of modetekenen, caricatuur, landschap, schilderen in water- en olieverf, pastel enz.

Eigenlijk hebben wij U als tekenliefhebber hierover nog veel meer te vertellen, doch dit staat in het uitgebreide kosteloze prospectus nr. 123. Vraag het terstond aan Tekencursus Postma, Rotterdam.

MULNADUSA

(wettig beschermd)

het meest volmaakte en afdoende geneesmiddel tegen
EXCEEM, BAARDSCHURFT, e.d.

Vraagt inlichtingen bij de fabrikante

MULNADUSA

Kantoor: Apeldoornschelaan 25 b, 's-Gravenhage
Telefoon 395247

Adverteert in dit blad

WARU!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofdredactie:
A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
Mr. A. STEMPELS, Rotterdam

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. Losse nummers f 0.14

SMALLE BASIS

Een verrassing was de samenstelling van het kabinet-Beel nauwelijks nog te noemen. Men heeft het allemaal langzaam aan zien komen. De dagbladders heeft dr. Beel op den voet gevolgd en, soms wat voorbarig, tenslotte een dag vóór de officieele bekendmaking al ongeveer de geheele samenstelling meegedeeld.

Dat het resultaat van dr. Beels beoelingen roomsch-rood zou worden, was al vrij gauw duidelijk. Alleen toen deze opzet van den formateur dreigde te mislukken bestond er kleine mogelijkheid, dat ook andere partijen er aan te pas zouden komen. Maar waarschijnlijk was dit niet. Als het na vele weken naarstig pogen niet met de roomsch-roode combinatie was gelukt, zou er voor den formateur eigenlijk maar één consequentie zijn geweest: het opgeven. Zoo ver is het intusschen niet gekomen. Met veel geven en nemen is er tenslotte iets tot stand gekomen.

* * *

Het geven en nemen is wederzijds geweest, het geven naar het schijnt — wij beschikken op het oogenblik, dat wij dit schrijven nog niet over de regeringsverklaring — vooral aan de zijde van de P. v. d. A., in het bijzonder wat de economie betreft. Ir. Vos is weliswaar minister gebleven, maar op ander terrein dan waarop hij tot nu toe werkzaam was. Men zal overigens nog af moeten wachten, of gevaarlijke ordeningsideeën — niet alle ordeningsideeën zijn gevaarlijk — thans uit het departement van handel en nijverheid, tegenwoordig weer van economische zaken, zijn gebannen. De r.k. minister Steenberghe heeft indertijd ook wel eens geordend en niet steeds op bewonderenswaardige wijze. Hoe zal de r.k. minister Huysmans, opgenomen in een kabinet waar toch nog een aanzienlijk roode schijn van uitgaat, dit doen?

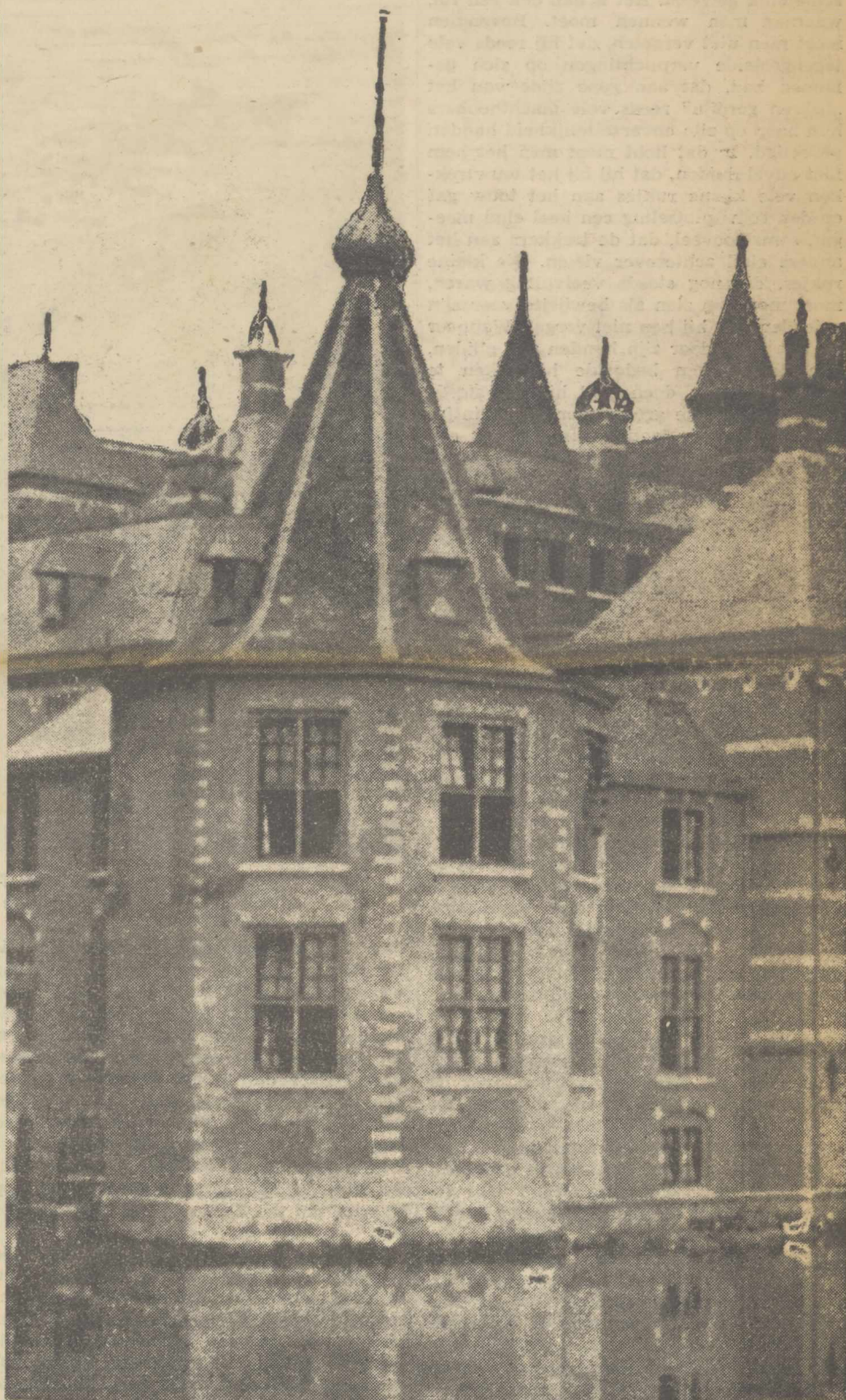
Haar zin gekregen heeft de P. v. d. A. intusschen voor een groot deel ten aanzien van het Indische vraagstuk. Prof. Logemann is niet aangebleven, in zijn plaats is mr. Jonkman gekomen, iemand van wien wordt meegedeeld dat hij geen lid van de P. v. d. A. is, maar die partij toch zeer na blijkt te staan; hij is dan ook door deze partij naar voren geschoven. Weliswaar is buitenlandsche zaken in handen van een z.g. vakminister gebleven, maar daarnaast heeft men rekening te houden met het nog niet tegengesproken gerucht, dat prof. Schermerhorn als „commissaris-generaal” naar Indië zal gaan. Welke opdrachten en bevoegdheden hij — aangenomen dat het gerucht gegrond is — mee zal krijgen, is niet bekend. Maar uit de omstandigheid, dat de bewindsman van overzeesche gebiedsdeelen een geestverwant

van prof. Logemann is en dat prof. Schermerhorn waarschijnlijk een rol zal blijven spelen, kan men opmaken, dat het tot nu toe ten aanzien van Indië gevolgde beleid zal worden gehandhaafd. Ook de geheele constellatie van het kabinet en het feit, dat de socialistische bereid waren mede te werken, leiden tot die conclusie.

Dit beteekent, dat een hoogst onbevredigende toestand naar alle waarschijnlijkheid zal voortduren. Men zal den indruk houden, dat met de belangen van het Koninkrijk roekeloos wordt gesold. Men zal critiek blijven leveren op een beleid, dat inderdaad critiek verdient, maar waarbij door de critici vaak ook uit het oog wordt verloren dat een Nederlandsch machtsapparaat noodig zal zijn om een krachtiger beleid mogelijk te maken. Dit is een noodzaak op korten termijn nu de Engelschen in het nemen van krachtadige maatregelen lang niet altijd voortvarend genoeg zijn geweest. Deze toestand leidt tot tal van misverstanden. Wie een in elken geordenden staat normaal optreden tegen opstand wenscht, wordt voor reactionair uitgekregen. Het vormen van een machtsapparaat wordt voorbijgezien (er wordt hard aan gewerkt en minister Meynen heeft daar misschien meer aan gedaan dan de rest van het kabinet-Schermerhorn lief was; moge minister Fiévez dit werk voorzetten) en men verliest zich veelal in afbrekende critiek, allerlei feiten aanvoerende, waar van de andere zijde altijd wel andere feiten tegenover gesteld kunnen worden. Zoo is het geheel van weerszijden weinig verkwikkelijk. Aan weerskanten in Nederland critiek en gebrek aan vertrouwen.

Door het voortborduren op het roomsch-roode stramien heeft de andere partij geen kans gekregen. Zij zal er verstandig aan doen haar zoo voor de hand liggende en gerechtvaardigde critiek op den regeeringskoers inzake Indië — en voor andere onderwerpen geldt dit evenzeer — steeds samen te doen gaan met het ontwikkelen van positieve denkbeelden. Dit is waardiger en bovendien zal dan duidelijker tot uiting kunnen komen, wie van de critici werkelijk vooruitstrevend is en wie werkelijk reactionair.

Nog maar al te vaak hoort men door de oppositie een redeneertrant en een terminologie bezigen, welke allerminst wijzen op doordachte, vooruitstrevende inzichten. Het heet dan: „natuurlijk mag de inlander zijn vrijheid hebben”; en daarmee meent men dan al een verdienstelijke concessie te hebben gedaan. Dat het de plicht van het Koninkrijk is rechten van de bevolking van tropisch Nederland te verwezenlijken, en dat het heelemaal niet te doen is om „concessies”, is men zich dan dikwijls niet of weinig bewust.

Waar het Kabinet-Beel werd uitgebreed

Het was echter onze bedoeling iets over het nieuwe kabinet te zeggen; laat ons dus niet verder afdwalen, al is het verleidelijk.

Uit hetgeen wij hierboven schreven, zal wel duidelijk zijn, dat wij het kabinet-Beel niet met groot gejuich begroeten. Wij missen in het kabinet een brede basis. De smalle basis van roomsch-rood is kennelijk het eerste doel van den formateur geweest; steeds heeft hij een mogelijkheid van medewerking ook van andere zijde opengehouden.

Vervolg op pag. 4

OP
ANDERE
PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — Jaren van overwinning — Den trein gemist — De les van het verleden — Recept van Baruch — Poekoelan Tamboer — Consumentencrediet — De zelfstandigheid en vrijheid der gemeenten — Buitenlandsche zaken.

Buitenlandsch overzicht

Zaken doen

Op het oogenblik, dat wij dit schrijven, gaat het in Parijs beter, beter zelfs dan men ooit had durven hopen. Het is billijk te erkennen, dat deze wending ten goede te danken is aan de grootere toeschietelijkheid, waarvan Molotow blijk heeft gegeven. Nu kunnen alle overzichtschrjvers, nadat zij eerst zichzelf (en anderen) gepijngd hadden met de vraag (waarop geen antwoord kwam): waarom is Rusland zoo onverzettelijk?, zich werpen op de vraag: waarom is Rusland zoo toeschietelijk? Kortom, het thema Rusland is bij lange na nog niet uitgeput. Telkens toont het nieuwe kanten. De heeren overzichtschrjvers mogen wel dankbaar zijn.

Touwtrekken.

Molotow is niet aan één stuk door toeschietelijk geweest. Het is dan ook een rol, waaraan men wennen moet. Bovendien moet men niet vergeten, dat hij reeds vele tegengestelde verplichtingen op zich genomen had, dat aan gene zijde van het „ijzeren gordijn" reeds vele machthebbers hun hoop op zijn onverzettelijkheid hadden gevestigd. In dat licht moet men het hem niet euvel duiden, dat hij bij het touwtrekken vele kleine rukjes aan het touw gaf en dan soms plotseling een heel eind meegaf, soms zooveel, dat de trekkers aan het andere eind achterover vielen. Die kleine rukjes, die nog steeds veelvuldig waren, moet men dan zien als bewijsjes voor zijn vrienden, dat hij hen niet vergat. Wanneer hij het touw door zijn handen liet glijden, dan daarentegen bedoelde hij zaken te doen. En zaken doen doet hij nog steeds het liefst met de groote vier, de kleintjes passeerende. Die tactiek van dikwijls een beetje trekken en soms veel vieren heeft ook dit voor, dat, wanneer men dan eindelijk eens viert, de anderen zoo dankbaar zijn, dat zij ook veel eerder geneigd zijn mee te geven.

De psychologie van het confereeren.

In het begin dezer conferentie heeft Molotow vaak toegegeven, maar ook vaak het been stijf gehouden. Het betrof toen kwesties van secundair belang, die men eerst behandelen wilde voor men aan de groote stukken begon. Deze wijze van aanpakken is waarschijnlijk psychologisch niet heelemaal juist. De groote problemen blijven latent en onverteerd als „Hintergedanken" in de hersens der onderhandelaars. Zij werpen hun schaduwen op de kleine kwesties, die aldus belast worden met gewichten, die hun niet eigen zijn. Men valt over de kleinste kleinigheden, terwijl men juist gehoopt had, dat men, door met hen te beginnen, het voorterrein zou geëffend hebben. Zoo wordt de stemming om de conferentie-tafel kregel en geprikkeld en in dat humeur gaat men dan de groote stukken aansnijden, terwijl, wanneer men het eens is geworden over de groote kwesties, de kleine, daarna ter sprake gekomen, in al hun betrekkelijke onbelangrijkheid komen te staan.

Op de vorige conferenties was gebleken, dat Triëst het groote struikelblok was geweest. Men had nu gedacht er goed aan te doen dit maar een beetje achter op de agenda te plaatsen, maar toen men het langzamerhand naderde, was men weer bevreesd het aan te raken. Zoo draaide men er om heen, totdat men er niet meer aan kon ontkomen, maar inmiddels was het besmet geworden door alle rancunes en irritaties, die het gekibbel over irrelevantia had veroorzaakt.

Triëst.

Niet zonder reden was men huiverig om de kwestie Triëst aan te pakken. Triëst is het punt, waar de belangen van de Westelijke mogendheden aan den eenen en van Rusland aan den anderen kant elkander het dichtst en gevoeligst benaderen. Triëst is van de groote Middellandsche Zeehavens diegene, die het meest in het bereik van Rusland ligt, tenzij men Constantinoepel bedoelt. Deze haven echter ligt in een gebied, dat men (voorloopig althans) niet gemakkelijk tot betwist gebied kan maken, hetgeen wel het geval is met Triëst en omgeving. Nog enkele kilometers verder de Zuidslavische grens in het Istrische niemandsland opgeschoven en Triëst zou ter exclusieve beschikking van Rusland en satellieten staan. Dit was de reden, waarom de westelijke mogendheden geen duimbreed wilden toegeven. Alle ethnologische motieven, die zij met een schijnheilige

scrupulositeit in het vaandel schreven, waren maar malligheid en diep beschamend, als men bedenkt, hoe snel zij over Zuid-Tirol en Transsylvanië een met alle wetenschappelijke rechtvaardigheid spotkend oordeel konden vellen.

De Dodekanesos.

Met succes hadden de Westelijke mogendheden Rusland reeds van den Dodekanesos geweerd. Hier speculeerde het n.l. op een haven. Maar als Engeland Rusland ergens niet aan de Middellandsche Zee zou willen hebben (nadat het gevaar voor een Russisch mandaat over Libye geweken was)

De haven van Triëst, Voorjaar 1945.
Nog enkele kilometers....

dan was het aan den Dodekanesos, die twaalf eilanden, die op een kruispunt van wegen liggen en eventueel het opstroomen van oorlogsschepen uit de Zwarte naar de Middellandsche Zee kunnen verhinderen. Zij liggen op een strategisch veel gevoeliger plaats dan Triëst, dat per slot gelegen is aan het einde van het slop der Adriatische Zee. Niet voor niets had Engeland in 1878, toen bleek hoezeer Rusland belust was op een haven aan de Middellandsche Zee, gauw beslag gelegd op Cyprus, dat ten Z.O. van den Dodekanesos ligt.

Het was evenwel, afgezien van alle strategische motieven, een eisch van billijkheid, dat de Dodekanesos aan Griekenland kwam. Immers de bevolking dezer eilanden is Grieksch. Toen Rusland de billijkheid ervan maar even aan twijfel onderhevig stelde, traden zijn werkelijke bedoelingen te apert te voorschijn, zoodat het nu wijselijk toegestemd heeft in Griekenlands soevereiniteit. Het zou ons echter niet verwonderen, als wij eerlang den kreet: „Cyprus terug aan Griekenland" zouden hooren weerklinken. De Cypriotische bevolking is immers evenzeer Grieksch. Zoolang echter een regeering in Griekenland aan het bewind is, die volkomen van Engelschen steun afhankelijk is, zal deze kreet nog wel gesmoord kunnen worden. Dat hij echter eens uit het arsenaal eener anti-Britsche propaganda zal opklinken, is niet onwaarschijnlijk, temeer daar hij even gerechtvaardigd is als de leus: „De Dodekanesos terug aan Griekenland".

Verrassende wending.

Het gevaar van een Russische basis in de Aegeïsche Zee was nu dus geweken. Bleef over Triëst. Doch hier maakte Rusland ook plotseling een verrassende wending en keurde het een Fransch plan tot internationalisatie van het gebied van

Triëst goed, terwijl het zich tot voor kort — naar het scheen — pal achter de Zuidslaviërs, die het geheele schiereiland plus de steden, die Italiaansch van bevolking zijn, willen opslokken, had gesteld. Het plan moet nog geheel uitgewerkt worden. Het is door Bidault slechts in groote trekken ter tafel gelegd, maar het principe is duidelijk: een internationaal statuut, dat in de plaats moet komen van de ideale, doch blijkbaar niet uitvoerbare, samenwerking tusschen twee volken, i.c. het Italiaansche en Zuidslavische. Wij mogen misschien betreuren, dat de laatste, theoretisch voor de hand liggende, oplossing niet mogelijk was, aan den anderen kant biedt een internationalisatie dat voordeel, dat hierdoor Rusland gebracht wordt tot internationale samenwerking op een punt, dat het zelf als eerste heeft aanvaard. Wordt het plan dus, uitgewerkt, aanvaard, dan zal Rusland zich moeijlijk aan de zich in het kader van het plan toegewezen taak kun-

was, welke richting Rusland zou opgaan, bleken de anderen bereid zekere concessies te doen om Rusland tot samenwerking te krijgen. Toen voor hen de limiet bereikt was, heeft Rusland nog enkele maanden geheimzinnig gedaan om te kijken of die halstarrigheid wel gemeend en duurzaam was. Toen dit inderdaad zoo bleek, is het zijn draai gaan nemen (langzaam en onder vele terugkrabbelingen).

Een ander voordeel van deze tactiek om den toestand zwevend te houden was, dat Rusland zoo den tijd had te zien, hoe de zaken zich zouden ontwikkelen, wanneer het de buitenwereld eenmaal duidelijk zou zijn geworden, dat het de deur open zou laten. Zoo is het heel best mogelijk, dat het Zuidslavië zoo lang mogelijk lekker heeft gemaakt met Triëst, zoodat dat land meer en meer zich bij de Russische politiek ging aansluiten, en dat Rusland pas zijn draai heeft genomen om het stuk van Triëst, toen het vrijwel zeker was, dat Zuidslavië zich niet meer los kon maken uit de omhelzing. Toen kon Rusland het zich veroorloven aan Italië's verlangens, die diametraal tegenover die van Zuidslavië stonden, tegemoet te komen.

Een gevrijde bruid.

Want ook de Italianen zijn een volk, welks gevoelens men, de strategisch belangrijke ligging van hun land in aanmerking nemende, moet ontzien, meer nog eigenlijk dan die der Zuidslaviërs en zeker meer dan die der Oostenrijkers en Hongaren. Dat de vier het over het laatste gloeiend eens zijn, hebben we gezien... De Italianen zijn zich zeer bewust (net zooals hun vroegere as-genooten, de Duitschers, dat langzamerhand worden), dat zij meer in de positie van de gevrijde bruid dan in die van de geplukte kip verkeeren en beginnen allengs een grooteren mond op te zetten. Merkwaardig is daarbij, dat zij Engeland tot het mikpunt van hun aanvallen maken, terwijl zij Rusland sparen. Klaarblijkelijk hebben zij door, dat zij van dat land nog wel wat te verwachten hebben.

Samenwerking zonder vertrouwen.

Vele andere factoren spelen hun rol in dit spel, doch in ieder geval blijkt, dat ter wille van de samenwerking tusschen de grooten met de belangen en de gunsten der kleinen gespeeld wordt. Het is tragisch, maar wat wil men? Dat de samenwerking op de basis van wederzijdsch vertrouwen en niet op die van handel in andermans goed bereikt worde? Dit is voorwaar een schoon ideaal en wij moeten in alle oprechtheid eraan streven, doch zijn verwezenlijking schijnt niet mogelijk. Het is een „tertium", voor hetwelk — voor het oogenblik althans — het „non datur" geldt. Moet er dan maar heelemaal geen samenwerking zijn? Dit is een oplossing, waarvan zoowel de grooten als de kleinen het slachtoffer zullen worden en wel in een mate, honderdmaal erger dan nu sommige kleinen het worden.

Beter dan Versailles.

Zoo schijnen de groote vier dan langzamerhand met horten en stooten tot een oplossing te komen. Het ziet er weliswaar allerminst naar uit, dat het een ideale oplossing zal worden, maar wij moeten aan den anderen kant bedenken, dat, al moge zij gebrekkig zijn, de oplossing door alle vier aanvaard zal zijn. Dit brengt voor allen verplichtingen met zich en is in al z'n onvolmaaktheid toch nog beter dan de oplossing, die de Big Three in 1919 te Versailles zoo snel vonden. Toen n.l. deden zij of Rusland niet bestond en daarmede legden zij den grondslag voor alle volgende en huidige moeilijkheden.

Modus vivendi.

Men zoekt een modus vivendi voor Europa en het schijnt, dat Rusland zich niet heelemaal afzijdig zal houden. Beter een gebrekkige modus, dan een modus, waarin Rusland niet gekend wordt. Wel gaat het langzaam, omdat Rusland wennen moet, maar dat beteekent dan niet dadelijk, dat het slecht gaat.

De volgende problemen op de agenda zijn die van Oostenrijk en Duitschland. Vooral het laatste is nog zooveel grooter en ingewikkelder dan het probleem van Triëst, dat een eventuele oplossing nog wel veel langer op zich zal laten wachten en nog wel veel gebrekkiger zal zijn. De Duitschers zullen waarschijnlijk in dezelfde positie gaan verkeeren als nu de Italianen en de Polen zullen waarschijnlijk in nog erger mate dan nu de Zuidslaviërs, het gedesillusionneerde kind van de rekening worden. Dit alles zal moeten geschieden ten bate van een modus vivendi. Millioenen zullen teleurgesteld worden, om de wereld de kans te geven zonder angst te zijn.

Voorzeelen eener talmende politiek.

Het is niet onwaarschijnlijk, dat Rusland reeds lang geleden besloten had niet de deur achter zich dicht te smijten met het gevolg, dat de rest van de wereld zich nog maar dichter tot een anti-Russisch blok zou aansluiten. Doch het had er voordeel bij, deze keuze zoo lang mogelijk geheim te laten. Zoolang het niet bekend

JAREN VAN OVERWINNING

Bezien we dezen oorlog van Britsch standpunt in groote en grove lijnen, dan verrijst voor onze oogen het volgende beeld: een vloedgolf spoelt over Europa, alles meesleurend of vernietigend in zijn toemelooze vaart. Engeland staat alleen om dien vloedgolf te keeren en op de krijtrotsen van Albion breken de golven en verliezen zij hun kracht. Dan zien we Engeland, nog steeds alleen, een gepoogde of althans ernstig voorbereide invasie keeren, de poging om zijn zeeheerschappij te breken, afslaan. We zien een lange slaavernij van Europa, omringd door een band van zout water, die door Engeland steeds nauwer wordt aangehaald. Eindelijk en ten slotte werpt Engeland zijn legers in het binnenste van de vesting Europa om den vijand op eigen terrein in het hart te treffen.

Dit portret vertoont sprekende gelijkennis met een beeld, dat de Engelschen reeds eerder voor oogen hebben gehad, in de periode van 1793—1812. Toen heette de vijand niet Hitler, maar Napoleon. Over dat tijdvak geschreven te hebben op een wijze, die ons ook veel leert over het heden is de verdienste van Arthur Bryant, geschiedenisprofessor te Cambridge.

In 1944, het jaar van de Normandische invasie, publiceerde hij zijn „Years of Victory” (1802—1812), waarin hij behalve den strijd bij Trafalgar en het voorspel en de gevolgen daarvan, vooral de Spaansche campagne van Wellesley beschrijft, den strijd dus, waarin Engeland eerst moeizaam een bruggenhoofd in de Europeesche vesting vormt en dat daarna uitbreidt. Indien ooit van actueele geschiedschrijving sprake kan zijn, is dat zeker hier het geval.

Bryant is de voornaamste Engelsche historicus van het oogenblik. G. M. Trevelyan, eveneens hoogleeraar te Cambridge, leeft nog, doch is reeds den leeftijd der sterken gepasseerd en veel groot werk is van hem niet meer te verwachten. Het vroegere werk van Bryant, die eerst even veertig jaar is, en zijn wetenschappelijk verleden waren er borg voor, dat „Years of Victory” historisch uitstekend gefundeerd en wetenschappelijk volkomen op de hoogte zou zijn. Daarnaast echter heeft de auteur vooral in dit boek getoond een voor een geschiedschrijver zoo al niet noodzakelijke, dan toch zeer nuttige eigenschap te bezitten: een boeienden schrijft. In prachtig Engelsch tooverd hij ons b.v. in het eerste hoofdstuk den toestand van het Frankrijk van 1802 (na Amiens) voor oogen, dan volgt zijn „Geen vrede met den dictator” en vervolgens komt de oorlog met zijn hoogtepunt: Trafalgar en Coruña. Bryant stelt hier uitdrukkelijk vast, dat de overwinning behaald werd door een coalitie, doch dat de grondslagen voor de zege werden gelegd, toen Engeland alleen stond. Toen, maar ook in 1940 en 1941 (vgl. the Battle of Britain en the Battle of the Atlantic).

Tegen Napoleon, evenals tegen Hitler, maakte Engeland gebruik van de grootere soepelheid van de zeeverbindingen boven de landcommunicatie en daarom werd de aanval op het verste punt ingezet (Spanje resp. Noord-Afrika). Zulke gebeurtenissen-ops-verren-afstand spreken minder tot de menschen en in 1799 en 1809 was de aandacht van het groote publiek voor een tweede front direct over het Kanaal even groot als in 1941. Inderdaad lijkt het gemakkelijker twintig mijlen zee over te steken dan tweeduizend, maar men vergeet niet, dat een „aan het land gebonden” verdediger meer wint bij het inkorten van zijn landverbindingen dan een amphibieaanvaller met het verkorten van zijn zee-communicatie.

Hitler, zoo zegt Bryant, werd gek gemaakt door de Engelsche vasthoudendheid en van dat oogenblik af ging hij kinderlijke fouten maken, blunders die alleen een maniak kan slaan. Met moreele maat gemeten waren Napoleon en Hitler maniakken (al staat Napoleon moreel ver boven zijn „opvolger”) en het is Englands verdienste, aldus Bryant, die maat het eerst te hebben gebruikt. Van Mohammed tot Hitler concentreerde de kracht, die van maniakken uitging, zich op verovering. Tegen Engeland faalde die kracht: 1. omdat Engeland de zee beheerschte; 2. door zijn sociaal geloof, dat niet zoo explosief was als dat van het revolutionaire Frankrijk of het nationaal-socialistische Duitsland, doch veel langduriger en bovendien meer gebaseerd op de werkelijkheid van de menselijke natuur.

De kalmte, de gematigdheid en de gezonde geest van de winkeliers van Albion

Horatio Nelson

„If we are true to ourselves....”

wonnen het van het laaiende enthousiasme van het Frankrijk der Revolutie. Engeland won door een aangeboren gevoel van persoonlijk plicht, dat de unificerende kracht van dit vrijheidlievende land was. Aangeboren was dit gevoel en verder ontwikkeld op moeders knie. In den nood verwachtte Engeland, dat „iedere man zijn plicht zou doen.” Op die geesteshouding is niet alleen Napoleon gestrand. Dat heeft de keksenketel van 1940 bewezen. Tot het einde der dagen zal Churchill's signaal van „blood, sweat and tears” samengaan met dat van Nelson.

In het tijdperk, dat wij met het etiket „Revolutie” plegen te beplakken (1789—1815) heeft Engeland imperialistisch gezien, de doodsteek aan Frankrijk toegebracht. Na de „Years of Endurance” (1793-1802), het eerste boek, dat Bryant in deze

serie schreef en de „Years of Victory” staat Engeland als koloniseerende en handeldrijvende natie eigenlijk alleen. Wat andere volken op deze gebieden verrichten, is eigenlijk niet meer dan het afval, dat Groot Britannië hen wil laten. Er volgt een groote periode in de Britsche geschiedenis en met een prachtig gekozen titel noemde Bryant zijn derde boek dan ook „English Saga”, dat zijn onderwerp in 1840 begint en de geschiedenis beschrijft tot 1940.

Wat daarna komt is nog te veel heden om reeds geschiedenis te zijn. Het ligt buiten ons bestek te beoordeelen, hoe de toekomst van Engeland tengevolge van dezen laatsten oorlog zal zijn en of men, van Britsch standpunt gezien, dezen wereldkrijg op dezelfde wijze met „Jaren van Overwinning” kan kwalificeeren als Bryant het zijn periode deed. Wellicht is groote reserve hier op haar plaats, doch in ieder geval mag men constateeren, dat het Engelsche volk ook nu trouw is gebleven aan het woord van Nelson, dat Bryant als motto aan zijn boek gaf:

„If we are true to ourselves, we need not mind Bonaparte”.

Armenzorg

In het onlangs gepubliceerde gemeenteprogramma van de Partij van de Vrijheid wordt verwezen naar art. 29 der Armenwet. Gezegd wordt, dat dit artikel ten volle in acht moet worden genomen. De betrokken bepaling luidt als volgt:

1. Indien ondersteuning wordt verleend, wordt zij verstrekt in zoodanigen vorm en zoodanige mate, als met het oog op de behoeften en de persoonlijke eigenschappen in verband met de omstandigheden van den arme het meest gewenscht is om hem wederom in staat te stellen, in het onderhoud van zich en zijn gezin te voorzien.

2. Aan armen, die tot arbeiden in staat zijn, wordt ondersteuning zooveel mogelijk gegeven in den vorm van loon voor arbeid.

3. Indien blijkt, dat de aanvrager door de hulp der instelling niet uit den toestand van armlastigheid kan worden opgeheven, mag de te verstrekken ondersteuning de grens van het voor het levensonderhoud noodzakelijke niet overschrijden.

4. Ten minste eenmaal in de drie maanden wordt onderzocht of verdere ondersteuning noodzakelijk is.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

DONDERDAG 27/6

— Prof. dr. F. J. F. H. Duynstee, voorzitter van de stichting politieke delinquenten, verklaart zich in een rede te Rotterdam voorstander van de afschaffing van de tribunalen.

— De Rotterdamsche recherche verricht talrijke arrestaties in verband met een tabaksbonnenvervalschingsaffaire. Er zouden ongeveer drie miljoen bonnen zijn vervaardigd, welke voor het meeren-deel in omloop waren gebracht.

— De heer A. J. Lievegode, een vooraanstaand journalist, expert op het gebied van Indische zaken, is, 65 jaar oud, overleden.

VRIJDAG 28/6

— De Tweede Kamer neemt het ontwerp-consumentencrediet z. h. s. aan.

— De Britsche troepen verlaten Bandoeng. Dit is de derde stad in Ned-Indië, welke door de Britsche troepen is ontruimd.

— Soekarno kondigt „den staat van beleg voor geheel Indonesië” af.

— Er is een comité Nederland-Duitsland opgericht, dat streeft naar contact tusschen ons land en democratisch gestemde groepen in het Duitse volk.

ZATERDAG 29/6

— Er is een commissie van advies benoemd

betreffende de samenwerking van de luchtmacht en het Nederlandsche en het Kon. Ned. Ind. leger.

— Bekend wordt gemaakt, dat Sjarir Donderdag door een gewapende bende is ontvoerd. Later wordt zijn bevrijding gemeld. Met hem waren eenige andere Indonesische autoriteiten meegenomen.

ZONDAG 30/6

— Het passiespel te Tegelen wordt voor het eerst na den oorlog weer vertoond onder groote belangstelling.

MAANDAG 1/7

— Een naar den schijn gegrond gerucht, dat dr. van Mook binnenkort zou aftreden, wordt door den regeringsvoorlichtingsdienst tegengesproken.

— Bij de Spoorwegen gaat een nieuwe, op vele punten belangrijk verbeterde dienstregeling in.

— De bekende vliegtuigbouwer Frits Koolhoven en de toneelschrijver Eduard Vetsman zijn overleden.

— De bijzondere raad van cassatie behandelt de zaak tegen prof. Schrieke, die door het bijzondere gerechtshof in Den Haag ter dood is veroordeeld. De advocaat-fiscaal concludeert tot verwerping van het beroep.

— Bij De Schelde te Vlissingen wordt het passagiersschip Willem

Ruys van den Rotterdamschen Lloyd te water gelaten.

DINSDAG 2/7

— Het nieuwe Nederlandsche kabinet wordt bekend gemaakt. Er is sprake van, dat prof. Schermerhorn als commissaris-generaal naar Indië zal gaan.

— Dr. H. M. Hirschfeld vertrekt naar Ned-Indië voor een onderzoek in economische aangelegenheden.

WOENSDAG 3/7

— De door de Eenheidsvakcentrale ontketende havenstaking, welke geruimen tijd heeft geduurd, is ten einde.

— Prof. Westra, in den bezettingstijd burgemeester van Den Haag, wordt door het bijzondere gerechtshof tot 20 jaar gevangenisstraf veroordeeld. De procureur-fiscaal, die de doodstraf had geëischt, gaat in cassatie.

— Aan mr. H. L. Woltersom is eervol ontslag verleend als voorzitter van den raad voor het bedrijfsleven van de hoofdgroep banken en van de bedrijfspgroep handelsbanken. De regering heeft dit besluit genomen in afwijking van het advies van de commissie-Scholten. De heer Woltersom heeft geen beroep op de Kroon.

— Er zal voorloopig geen koffie verkrijgbaar zijn.

Den trein gemist?

Laatst kwamen wij een ouden kennis tegen. Hij lachte ons vriendelijk-triompantelijk toe en sprak: „Den trein gemist, hè?!” waar wij op antwoordden: „Gelukkig niet. Heb je me gisteravond naar het Centraal Station zien rennen? Ik haalde hem nog op het nippertje!”

Maar het bleek dat wij het verkeerd begrepen hadden. „Welnee, met je partij, bedoel ik!” klonk de repliek. „Een volkomen mislukking!”

Nu is deze vriend niet de eenige, die er zoo over denkt. Het schijnt, dat „men”, wellicht dank zij de door propagandasprekers van de P. v. d. A. „onthulde” enorme bedragen, die ons voor reclame ter beschikking zouden staan, (en ook door onvolmaakt opinieonderzoek) op zijn minst tweemaal zooveel zetels voor ons verwacht had, als wij inderdaad hebben gekregen. Althans, zoo spreekt men nu.

Maar als er één axioma in den afgeloopen verkiezingsstrijd duidelijk is geworden, dan is het wel dat de Nederlandsche kiezer zich niet bijster veel door affiches e. d. laat leiden, doch dat men hoofdzakelijk stemt naar, wat ik zou willen noemen, zijn „milieu.” Hoe hecht bleek niet de partijdiscipline in C. H. en andere kerkelijke kringen. De propaganda van de C. H. was allerminst overvloedig of briljant, maar blijkbaar meenden haar kiezers van vroeger ook nu nog vertrouwen in deze partij te mogen stellen. Men wist tenminste wat men er aan had!

Evenwel zijn er ook Vrijzinnigen, felle bestrijders van de P. v. d. A., geweest, die Jan Schouten hebben gestemd. Goed, die P. v. d. V. was er nu wel, maar hoe zou deze zich ontwikkelen. Wie Jan Schouten stemt, weet wat hij stemt!

Inderdaad, maar nu juist niet vrijzinnig!

Wij zouden al die vrijzinnige democraten (in ruimer betekenissen dan alleen de vroegere v. d. ers!) dringend willen aansporen nauwlettend de politieke ontwikkeling in de komende jaren te volgen. Laten zij letten op onze volksvertegenwoordigers, laten zij overwegen of niet ook zij vertrouwen verdienen en of soms niet deze vrijzinnige aanvoeders boven niet-vrijzinnigen de voorkeur verdienen!

Men moet het vooral niet zoo zien, dat wij bedelen om stemmen en leden. Maar wij rekenen het tot onze taak om al diegenen, die in een vooruitstrevend vrijzinnig blok thuis hooren, voor oogen te houden, dat zij hun eigen opvattingen geweld aandoen als zij steun verlenen aan een partij, die slechts ten halve of soms heelemaal niet werkt in de richting, die de individuele kiezer als juist beschouwt. In dat geval zou men tekort doen aan onze dierbare democratie. Deze wil immers dat ieder de met zijn eigen inzicht of milieu het meest overeenkomende politieke partij zal steunen.

Nu zal het in de practijk weinig voorkomen dat een partij heelemaal congruent is met de individuele verlangens, maar de vrije partiiformatie brengt toch wel steeds voldoende „aanbod” tegenover de „vraag” van de kiezers.

Bij de laatste Kamer-verkiezingen, zoo belangrijk als eerste na de bevrijding, zou dit laatste intusschen niet het geval zijn geweest zonder de totstandkoming van de Partij van de Vrijheid. Daarom alleen al is deze verre van een mislukking. Gefundeerd op het beproefde en aloude vrijheidsbeginsel werd — zooals wij het eens, onvolledig, hoorden uitdrukken — „met het geweten van prof. Cleveringa en de energie van mr. Stikker” een vooruitstrevend bouwwerk opgetrokken, dat een veilig tehuis werd voor vrijzinnig Nederland. Dat verscheidenen nog niet hebben ingezien, dat dit tehuis inderdaad veilig en veelbelovend voor onze beginselen is, mag ons niet als een mislukking worden verweten.

Wij zijn ervan overtuigd dat onze vertegenwoordigers in Kamers, Staten en Raden zullen handelen naar de beloften van ons program. Dit geeft ons moed voor de toekomst.

Dit brengt overigens voor de Partij v. d. Vrijheid de logische en dankbare taak mee, voortdurend er op te wijzen: „Ziet, dat was ons verkiezingsprogram; ziet, zoo zijn thans onze daden.”

„Verleden en toekomst als bron van politieke inspiratie,” was het onderwerp van de inaugureele rede van dr. A. J. C. Rüter te Leiden op 31 Mei j.l. Voor hem, die het voorrecht heeft scherp het verre beeld uit historie en in wat komt waar te nemen en er juiste conclusies uit kan trekken, is dit bronwater helder, maar ook minder gelukkigen hoeven niet zonder inspiratie te blijven.

Wie maar de moeite neemt het bonte politieke tooneel zelfstandig gade te slaan, vindt immers ook in het heden een bron voor politieke inspiratie. De jeugd aller-eerst daartoe op te wekken en op te voeden zal de taak zijn van onze jongerenorganisatie. Als in deze richting wordt gewerkt, kunnen wij met vertrouwen de toekomst tegemoet gaan.

De les van het verleden

I.

Anders dan in Engeland, waar de kwesties van de tactiek en de verschillen van opvatting binnen de eigen partij herhaaldelijk openlijk ter tafel worden gebracht in de partijpers, heerscht in Nederland min of meer de gewoonte de eigen partij naar buiten te doen verschijnen als een wonder van discipline en eenheid van opvattingen tot in de kleinste details. Deze gewoonte leidt ertoe, dat het verder aan den tegenstander wordt overgelaten op scheuren in het partijbouwwerk te wijzen, terwijl er niets wordt gedaan om deze scheuren te dichten, en kostbare energie verspild wordt met het verbergen ervan voor onbescheiden blikken. De splijtzwam die reeds zoo veelvuldig is geconstateerd, komt naar onze meening niet zoo zeer voort uit den wil tot verdeeldheid, maar paradoxaal genoeg uit het verlangen meningsverschillen binnenskamers te houden. Op deze wijze immers krijgen zij de mogelijkheid uit te groeien tot tegenstellingen, die slechts door een openlijke breuk hun uitwerking kunnen toonen.

De nadelen van dezen gang van zaken zijn duidelijk, en in de voorgeschiedenis van onze eigen partij vindt men er op velerlei wijze de sporen van. In de eerste plaats stuit men daarbij op den vroegeren Vrijzinnig-Democratischen Bond, waartoe velen van onze leden behoorden, maar evenzeer is een dergelijke tendens waar te nemen geweest in de Liberale Staatspartij, waarin een sterke en politiek zeer bewuste jongerengroep direct na de bevrijding sterk op den voorgrond trad met haar wenschen tot vernieuwing en verjonging van deze partij. De Jong-Liberale, hoezeer ook bereid mede te werken aan en de verantwoordelijkheid te dragen in de Liberale Staatspartij, begrepen tenslotte dat een vernieuwing slechts mogelijk zou zijn in een nieuwe vooruitstrevende partij en spraken zich op hun congres in een resolutie ook daarvoor uit, met de opdracht aan hun hoofdbestuur in dezen geest met voortvarendheid te handelen.

De verschillen in inzicht tusschen de Jong-Liberale en leidende kringen in de L.S.P. waren voor een groot deel een verschil in accent en een verschil in gezichtspunt. Dachten de eersten zich dat, wat men onlangs een „vrijzinnige concentratie” noemde, als bereikbaar, de laatsten zagen

dit a priori als onbereikbaar, en meenden dat het onnoodig was offers te brengen of moeite te doen voor iets wat hun tot mislukken gedoemd scheen. Maar dit verschil van inzicht, dat op het eerste gezicht zoo gemakkelijk te overbruggen leek, zou tot een breuk geleid hebben, als men aan Jong-Liberale zijde niet een groote beheerscheiding aan den dag gelegd had en de L.S.P. niet tenslotte toch haar steun aan de Partij van de Vrijheid had toegezegd, zij het dan dat zij zich haar zelfstandigheid voor de toekomst voorbehiel. Maar dat door het uitstel, dat van dit alles het gevolg is geweest, een kostbaar jaar is verspild en kostbare energie is verspild staat wel vast. Als de breede basis, waarop wij onze partij willen bouwen, nog niet in die mate is verwezenlijkt als wij hadden gehoopt, dan is hier een van de redenen.

Wanneer deze geschiedenis hier zoo uitvoerig wordt aangehaald, dan is dat niet om een tegenstelling van de Partij van de Vrijheid met de L.S.P. te poneeren en evenmin om voor de Jong-Liberale het monopolie van het tot standbrengen van de P. v. d. V. op te eischen. Geen van beide is onze bedoeling geweest, maar aan dit voorbeeld is het gevaar, dat aan het binnenskamers trachten te houden van meningsverschillen verbonden is, duidelijk te zien.

* * *

Het tijdperk van de „geheime diplomatie” loopt ten einde en de vertegenwoordigers van de verschillende landen zeggen elkaar thans ronduit en in het openbaar de waarheid. Sommigen achten dit cynisch of dom, o.i. is het op zijn hoogst eerlijk en de winst die wij boeken is, dat thans iedereen de gevaren, waarin de wereld verkeert, kan zien en mee kan helpen deze te bezweren. De grondpijler van de democratie is de openbaarheid en er is niet de minste reden om op dezen regel een uitzondering te maken als het de eigen partij betreft. Zeker, er zijn bepaalde dingen die men verstandig zal doen niet openbaar te spreken, maar in het algemeen zullen de partijen het voorbeeld moeten geven door de „geheime diplomatie” binnen de eigen partij tot een minimum te beperken.

De schade, die er uit voortvloeit is, zoals we zagen, velerlei en weegt niet op tegen de voordeelen. Want de mogelijkheid om de tegenstellingen te overbruggen door een openbare discussie in partijorganen

350 JAAR GELEDEN

Op 3 Juli was het 350 jaar geleden dat de eerste overeenkomst tusschen de Nederlanders en een machthebber in Oost-Indië werd gesloten, en wel door Cornelis Houtman met den kiptih (gouverneur) van Bantam.

De Hollanders zijn door „den Gouverneur ende principaelste heren ontvanghen geweest ende hebben aldaar ghepresenteert de aptenten ende commissien van Zijne Princelijcke Excell. Grave Mauritius om te beslyuten een vast verbont van peyse ende confoederatie.”

De eerste officieele schakel tusschen het Europeesche en het Aziatische deel van het latere koninkrijk der Nederlanden.

ontbreekt, de kwesties hoopen zich in het geheim op (maar nooit zoo geheim dat er niet een gevoel van onrust ontstaat) en ontladen zich op partijcongressen in moties, waarover de verschrikte afgevaardigden geheel onvoorbereid en zonder eenigzins de stemming van hun afdeeling te kennen, moeten beslissen. Het bezonken oordeel op grond van hoor en wederhoor is veelal niet mogelijk; de tijd voor rustig overwegen ontbreekt (terwijl van te voren de tijd met doodzwijgen is verdaan).

Passen wij niet op, en dat geldt niet alleen voor onze partij, maar voor het geheele Nederlandsche partij-wezen, dan zal door dit alles een nieuw proces van verstarren in ons partijwezen gaan optreden, dat de vernieuwingen van thans binnen niet al te langen tijd ongedaan zal maken. Slechts door het toelaten en aanmoedigen van discussies in en door de partijorganen over de problemen waarvoor de partij geplaatst is, is het mogelijk een partijwezen te verkrijgen, dat overeenstemt met de verlangens van ons volk en dat in staat is, te beantwoorden aan de eischen van de zich steeds wijzigende maatschappelijke toestanden en zich weet aan te passen bij de opeenvolging van generaties.

Wij schrijven dit alles niet zoo zeer om den knuppel in het hoenderhok te werpen, als wel om de discussie in dezen in te leiden en aan den gang te brengen. Want het is er om te doen onze partij inwendig te versterken, den band tusschen de leden te verstevigen door een gezamenlijk aandeel en een gezamenlijke bewustwording van doel en mogelijkheden.

J. A. HAMBURGER.

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

Recept van Baruch

Men schrijft ons:

In het geheele Nederland van 1946 zal wel geen bevolkingsgroep te vinden zijn, die volledig tevreden is met den gang van zaken. En wie eenige kennis van financiële en economische problemen heeft, denkt met angst en vreezen aan de dreigende inflatie en de deviezenpositie. In dit verband kan het interessant zijn te wijzen op de voorstellen, door Bernard Baruch op 25 Maart voor het House Banking and Currency Committee gedaan. In de Ver. Staten doen zich verschillende verschijnselen voor, welke in dezelfde noodlottige richting wijzen als de verschijnselen hier te lande.

De voornaamste punten van Baruch, ook voor ons land tot zekere hoogte toepasselijk, laten wij hier volgen:

1. Verhoog productie.

Baruch voegde hier aan toe: Dit is de Wet en de Profeten, zonder dit punt zijn alle andere maatregelen vruchteloos. Teneinde dit te bereiken zullen vele maatregelen moeten verdwijnen en zal meer aandacht moeten worden besteed aan den import van grondstoffen.

2. Stop toeneming van het in omloop zijnde geld en bankpapier.

Met te veel geld in circulatie zal op den duur inflatie niet zijn tegen te houden, tenzij men wederom tot een z.g. geldsaneering zou willen overgaan, die dan waarschijnlijk het heele economische leven den nek om zou draaien.

3. Verlaag geen belastingen.

Dit punt zou voor Nederland kunnen luiden: Zorg voor een continue belastingwetgeving. De huidige onzekerheid op belastinggebied is zeer verwarrend en iedere verwarring op dit gebied werkt ernstig storend op het herstel van het economische leven, daar men dan nooit zeker is hoeveel de fiscus in zal palmen.

4. Houd op met het publiek wijs te maken door te doen alsof het mogelijk is loonen te verhogen zonder ook de prijzen te verhogen.

Dit zou een reactie kunnen zijn op de communistische verkiezingsleus: „hogere loonen, lagere prijzen”; een variant op deze leus is: „meer jenever, minder dronkenschap”.

5. Wees niet bang loon- en prijsverhogingen toe te staan als daarmee de productie kan worden gestimuleerd.

Zoodra de productie groot genoeg is komen de prijzen vanzelf wel op een ander peil.

6. Houd prijsbeheersching in stand, maar gun ondernemers een behoorlijke winst.

7. Pas op, dat bepaalde groepen en bedrijfstakken niet bevoordeeld worden boven andere.

Niemand zal kunnen ontkennen, dat een zekere mate van bevoordeeling in Nederland op het oogenblik wel voorkomt, al hoeft hierbij geen opzet in het spel te zijn.

8. Houd rekening met gepensioneerden en kleine spaarders.

De ontwikkeling van den laatsten tijd wekt vaak den indruk, dat men de kleine spaarders graag in een hoekje wil drukken; en ook gepensioneerden zijn niet gerust.

9. Stimuleer het vestigen van kleine zaken en bedrijven (winkels, reparateurs, enz.)

10. Bezuinig drastisch op alle overheidsuitgaven, ook die van provincie en gemeente.

11. Komt met de voornaamste vakverenigingen overeen, dat gedurende een jaar niet zal worden gestaakt, doch waaker voor, dat dit niet zal leiden tot wan-toestanden.

12. Vermijd alles wat ook maar in de verste verte naar een economisch dictatorschap zou kunnen rieken.

Wij zijn, evenals Baruch dat van de Ver. Staten zegt, een vrij land.

SMALLE BASIS

Vervolg van pag. 1

Maar het was al spoedig duidelijk, dat zulk een medewerking slechts van ondergeschikte beteekenis zou kunnen worden. Een werkelijke verbreding van de basis zou daar eigenlijk niet uit voortgekomen zijn.

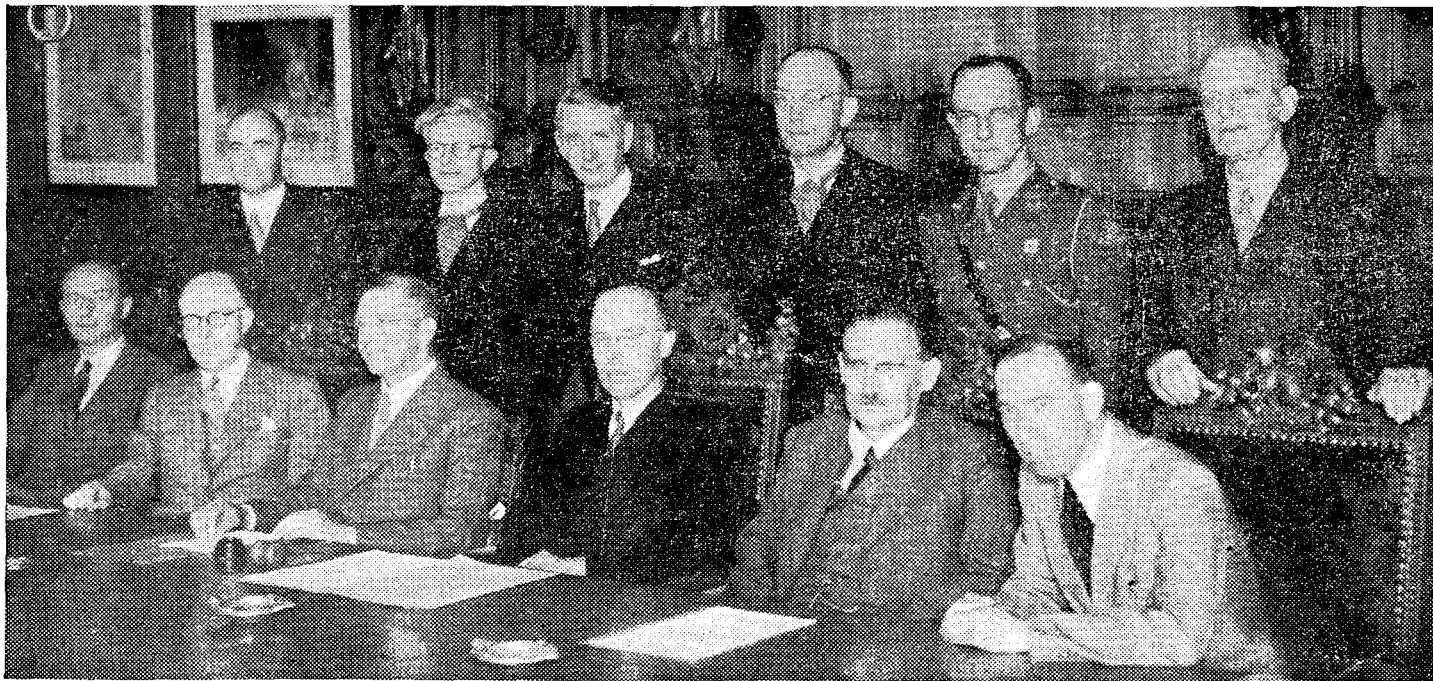
Wij blijven het betreuren, dat in dezen tijd van nood een nationaal

kabinet op zoo breed mogelijken grondslag achterwege is gebleven. Dit is voor een aanzienlijk deel wel toe te schrijven aan de onverzoenlijke houding van de socialisten, die bij de formatie eischen hebben gesteld, alsof zij op een overtuigende stembuszege konden bogen. Dr. Beel heeft hen niet van zich willen vervreemden en is door hun eischen heen geschipperd.

Geschipperd is er op allerlei gebied, ook bij de keuze van de personen. Det het resultaat gaaf en krachtig zou zijn, mocht men dus niet eens verwachten.

Het is opmerkelijk, dat ook in de r.k. pers de instemming met het kabinet niet bijzonder groot is en dat men ook aan die zijde teleurgesteld is en meer kracht had gewenscht. Trouwens, de geheele pers van allerlei kleur staat zeer sceptisch tegenover het kabinet (behalve Het Vrije Volk en De Maasbode).

Wij laten het ditmaal hierbij in afwachting van het regeeringsprogramma. En als dat er is, zal men vooral de daden van het kabinet moeten bezien.

Het kabinet-Beel. Zittend v.l.n.r. de heeren Mansholt, Lieftinck, Ringers, Beel, Drees en Vos; staande de heeren Huysmans, Gielen, van Boetzelaer, van Marseveen, Fiévez en Jonkman.

Chineez en Indonesiërs

Het te Batavia verschijnende Chineesche dagblad „Sin Po” schrijft dd. 7 Juni:

In de Merdeka staat een hoofdartikel met het opschrift: De Chineesche kwestie, dat voorwaar vol staat met verwijten en schimpscheuten tegenover de groep Chinezen in Indonesië op een tijdstip dat honderden Chinezen in koelen bloede te Tangerang worden vermoord; op een tijdstip dat een pijnlijke wonde wordt geslagen, terwijl de oude van Bandoeng nog niet genezen is.....

Wij achten het beneden onze waardigheid om hierop te antwoorden met verwijten en schimpscheuten en zullen ons beperken tot het stellen van bepaalde vragen, die beantwoord mogen worden of desnoods met een schouderophalen genegeerd mogen worden, want wij weten dat de geschiedenis en het wereld-geweten hierop het juiste en rechtvaardige antwoord zullen vinden, en op den juisten tijd zullen antwoorden op een scherpe wijze.

Merdeka + Thambu, of Thambu + Merdeka beschuldigen de Chinezen met de handen op de borst te hebben toegekeken, toen de Indonesiërs door dieven werden belaagd. Jammer, duizend maal jammer, dat er niet bij vermeld wordt, wie eigenlijk als dieven worden beschouwd, alle geallieerde landen of alleen één ervan. Deze vraag is zeker op haar plaats, want indien de Indonesiërs alle geallieerden (dus ook de Chinezen) beschouwen als dieven (zooals ze de Japanners beschouwen als hun oudere broeders!), waarom verklaren ze dan maar niet openlijk den oorlog aan alle geallieerden? Waarom worden enkele Chinezen, die nu toevallig in het bezit zijn van wat Nica-geld, op staanden voet gedood en waarom wordt generaal Stopford, die de verordening van de uitgifte van Nica-geld heeft uitgevaardigd, niet op staanden voet door de Republiek gevangen genomen en veroordeeld tot 15 jaar gevangenisstraf of nog meer? Waarom durven de Indonesiërs alleen tegenover ongewapende Tjina's op te treden en niet tegenover den man die de orders heeft uitgevaardigd, aan wien ze alleen maar een protest op papier hebben gestuurd, dat eerlijk gezegd zeker reeds in de kali ligt te dobberen via den weg van de prullemand.

Wij vertrouwen er nog steeds op, dat president Soekarno, premier Sjarir en andere autoriteiten het niet eens zijn met de onmenselijke behandeling van de Chinezen, maar mogen we ons ook de vraag veroorloven of ook maar één zoo'n uitvoerder van deze behandeling met 15 cent beboet is door het republikeinsche gerecht, omdat hij een Chinees heeft gedood of beroofd? Mocht dit misschien reeds zijn voorgevallen, gelieve dan te waarschuwen en te vermelden met naam en toenaam, want het is misschien nuttig om zulk verheugend nieuws aan de wereld te verkondigen.

Het is inderdaad heel erg, dat er menschen zijn, die een Tjina lynchen, maar dit zou minder erg zijn, als deze dader er voor veroordeeld werd, omdat dan, om het op zijn zachtst uit te drukken, de honderden gelychte Tjina's tenminste nog eenige bevrediging zouden kunnen voelen.

De Merdeka verwondert zich over de houding van de Chinezen hier, maar eigenlijk hebben we toch wel hetzelfde recht om op zijn minst even verwonderd te zijn over de houding van den Indonesiër, toen de Jap China aanviel. Want het is toch wel een openbaar geheim, dat toen menige Indonesiër te openlijk of stiekem knipoogje speelde met den Jap, zelfs zóó, dat zij er scheele oogen van kregen! Toen de Jappen Java binnenvielen werden ze met gejuich begroet door.... Indonesiërs, onder wie er zelfs een was die wierook brandde (Otto Iskandar) om de overwinning af te smeeken voor de Jappen.

Toen de Jappen hier binnenvielen werden duizenden Chinezen geplunderd, vermoord en verkracht en in de Asia Raya (nu omgedoopt in Merdeka) verscheen er een artikel van een zekeren dokter, die al deze wandaden niet eens afkeurde, maar ze zelfs met aanhalingen uit Gustav Le Bon, Lombroso en wie al zoo meer, trachtte te verklaren met scheef fatsoen.

Toen de Jappen tijdelijk hier overwonnen en de Chinezen tandenknaarsend hun tijdelijke nederlaag moesten erkennen en toen de Jappen verloren en de Chinezen aan de zijde van de geallieerden den oorlog wonnen, toen verschenen beide malen de Indonesiërs. Eerst werden de Chinezen geminacht door de Jappen en later door de „jongere broeders” van deze zelfde Jappen, van wie er zelfs velen als „rijpaard” door de Jappen werden gebezigd.

Ja, ofschoon de Chinezen hier alleen maar een minoriteit vormen, kunnen ze zich toch heusch niet laten ringelooeren

door wien ook maar, en al zijn ze over het algemeen heel vreedzame menschen en al zijn ze maar heel gewone klontongs, als ze wrok koesteren dan kan dit niemand en geen enkel ras ten goede komen, en zeker niet wanneer de anti-Chineesche houding, waar dan ook, niet als de drommel wordt onderdrukt!

Ook wij zijn vredelievend en we hebben getoond dat we oprecht wrijving willen vermijden. We willen (indien mogelijk) met de heele wereld op goeden voet staan,

„De Nederlandsche strijdkrachten in Indonesië te land, in de lucht en ter zee staan thans tegenover gebeurtenissen, welke ongetwijfeld zullen komen. De commandant van de Nederlandsche strijdkrachten heeft verklaard, dat uit Nederland 27 bataljons naar Indonesië gedirigeerd zullen worden, terwijl Van Mook er op aan heeft gedrongen zoo spoedig mogelijk agressief op te treden. Kinderen van Indonesia, weest eendrachtig en paraat, verbeter uw houding en vergeet niet, dat

HET SECRETARIAAT VAN DE PARTIJ

Het algemeene secretariaat van de Partij van de Vrijheid is gevestigd

KONINGINNEGRACHT 61
DEN HAAG - TEL. 111769

Poekoelan Tamboer

maar vriendschap kan niet alleen.... van één kant komen!

De Indonesiërs beweren dat de Chinezen op de hand zijn van de NICA. Ze kunnen beter zeggen dat de Chinezen op deze manier gedwongen worden bescherming te zoeken bij de NICA.

Uit den omtrek van Soerabaja

In de districten buiten Soerabaja zijn 6 scholen geopend onder leiding van Indonesische onderwijzers. De toeloop van leerlingen is uitermate groot.

In Wioeng steeg het leerlingen-aantal in korten tijd van 13 tot 200. De leerlingen worden zooveel mogelijk van kleeren voorzien.

De voedseltoestand is op het oogenblik redelijk goed: men is overal bezig den oogst (padi) binnen te halen. In sommige dorpen is er kort voor den oogst even een voedseltekort geweest, doch de Amacab verstrekte toen gedurende deze periode voedsel. De oogstverwachtingen zijn overigens zeer middelmatig. Hier en daar wordt van de bevolking padi gekocht, waarbij personen, die meer dan 1 quintaal padi verkoopen, als „inducement” een bonnetje krijgen voor verstrekking van textielgoederen.

Voorts wordt ook buiten Soerabaja door de Amacab klapperolie, klobot, suiker, zout enz. gedistribueerd. De betaling kan zowel in Japansch geld als in nieuw geld geschieden, waardoor de bevolking meer vertrouwd raakt met het nieuwe geld. Men schat de bevolking van het gebied buiten de stad, doch binnen de linies, op een totaal van 130.000 zielen. Binnen de stad bedraagt dit aantal 211.791.

Een „generaal” voor de microfoon

Op 7 Juni, den dag waarop Soekarno „den staat van beleg” voor geheel Java en Madoera heeft geproclameerd, heeft de nationalistische zender te Djokja een rede van „generaal” Soedirman uitgezonden. De generaal wees op „de groote mobilisatie”, welke in Nederland plaats heeft, en op de verschillende landingen van Nederlandsche troepen in Indonesië.

op dit kritieke oogenblik slechts één commando in acht wordt genomen. Alle korpsen van de laagste tot de hoogste rangen dienen naar één commando te luisteren. Allen voor één en één voor allen. De te Singapore, bij de aldaar gehouden conferentie, vastgestelde plannen zullen door de Nederlanders worden uitgevoerd. De algemeene aanval op Indonesia is op handen. Voor het behoud en de verdediging van het vaderland dienen allen zich aan één bevel te onderwerpen. Indonesië is op dit oogenblik krachtig en in staat om elken vorm van agressie te weerstaan. Laat uw woning en erf voor wat zij zijn en offert uw leven voor de onafhankelijkheid van het vaderland. Wij, zonen van Indonesia, kennen geen verlies. Onze leuze is: liever staande sterven dan knielend te leven. Liever tot den grond gelijk gemaakt worden dan wederom de Nederlandsche heerschappij te dienen. Donkere wolken pakken zich op het oogenblik boven ons hoofd samen. Alle voornaamste plaatsen in West-Java zijn reeds door den vijand bezet, maar jullie zonen van Indonesia behoeven niet te vreezen: strijdt voort tot de overwinning is behaald, weest voorbereid en wacht op het commando.”

Aldus een dienaar van de „Repeoblik”; wie hier iets tegen wil doen leeft in een droomwereld, zegt minister Logemann.

Uit een radiorede van Soekarno

Op 7 Juni heeft Soekarno een radiorede gehouden. Niet al te onduidelijk geeft hij te kennen, hoe het moet gaan, als Nederland zijn tegenvoorstellen niet aanvaardt. Wij laten hier eenige fragmenten van zijn toespraak volgen.

In art. 12 van onze Grondwet staat geschreven: De president verklaart het land als zijnde in „Staat van Beleg” volgens de eischen die vastgelegd zijn in wetten. Aldus verklaar ik, de voorvallen in ons land als bedoeld in art. 1, lid 2a en b. in overweging genomen, en het gevaar waarin het land en de grondwet verkeeren in acht

genomen hebbende, hiermede het land als zijnde in „Staat van Beleg!” Wa verstaat men onder het in gevaar verkeeren van land en grondwet? Men acht het land in gevaar, wanneer de factoren a) aanvallen en b) gevaar voor aanvallen aanwezig zijn. Welnu, deze beide factoren zijn op het oogenblik in ons land aanwezig, maar wat komt het er op aan! Wij zijn een vredelievend volk, doch wij moeten steeds paraat staan voor alle eventualiteiten; het kan gebeuren dat de Nederlanders onze tegenvoorstellen niet zullen accepteren, hoewel deze billijk en zoodanig zijn, dat zij door iederen gezonden geest aangenomen mogen worden. Ik verzeker u hierbij, dat, indien de Nederlanders zich aan deze eventualiteiten schuldig maken, wij het hun grondig zullen afleeren.

.....De Nederlanders hebben Tangerang aangevallen en ons leger was gedwongen de stad te verlaten terwijl de Chineesche ingezetenen door onze menschen werden gemolesteerd. Hierbij betuig ik mijn oprechte spijt over het gebeurde en ik beloof, dat zulks nooit meer zal voorkomen; de verstandhouding tusschen de Chinezen en de Indonesiërs is hierdoor zeer verslechterd. Ik verzoek den Chinezen dringend onzen strijd hoog te achten, want als wij elkaar achten en eeren zal de onderlinge verstandhouding verbeteren.

Nationalisme, democratie en socialisme, zijn de drie grondbegrippen, die ook de basis vormen van den strijd van dr. Sun Yat Sen voor de vrijheid van China. Laat het dus niet meer voorkomen, dat de Chinezen geen achtung hebben voor de Indonesiërs of omgekeerd en ik vraag daarom den Chinezen, of liever ik eisch van hen en alle andere ingezetenen, dat zij onzen vrijheidsstrijd eeren! Wij moeten gezamenlijk onzen strijdgeest warm houden en waken voor de veiligheid, want dit is van belang voor het heele volk!

....Versterkt uw land door organisatie en coördinatie; het nationale front en het volksfront verschaffen u de benodigde kracht. Duizenden keeren, reeds van mijn achttiende jaar af, heb ik om eenheid geschreeuwd, weest één als volk en één in organisatie! Het zwakke punt in den strijd voor de vrijheid is wanneer er geen eenheid is. Het zal voor de Nederlanders geen gemakkelijke taak zijn als wij vereenigd zijn; vereenigd zullen wij overwinnen en vereenigd zullen wij sterven! Weest paraat en houdt dit eene streven voor oogen: Eens Merdeka, voor altijd Merdeka! Moge Allah ons in onzen strijd bijstaan!

CONSUMENTEN CREDIET

et eind van de vorige week heeft twee korte middagvergaderingen van de Edele Kamer gebracht, hoofdzakelijk gericht aan het ontwerp-Consumentencrediet. Dit ontwerp wordt beoogd in dringende gevallen te voorzien in de behoefte aan duurzame gebruiksvoorwerpen door crediet in de vorm van waardebonnen te verlenen en de daarvoor in aanmerking komende, een voortreffelijke maatregel, die nog voortreffelijker zou zijn, als er eerder gebruik van was gemaakt. Het is al geruime tijd geleden, dat de Stichting van den Arbeid het plan voor de verlening van consumenten-crediet bij het departement van Vale zaken heeft geopend. Dit plan is nu op dat departement onderzocht en uitvoerig uitgewerkt. Maar daarna bleek het een zaak voor het departement van Financiën te moeten worden. En nu, eindelijk, heeft het ontwerp de eerste etappe bij de Staten-Generaal achter den rug. Het is hier en daar geamendeerd. Het voornaamste amendement — het was van den heer Andriessen (kath.) — betrof een verhoging van het te verlenen crediet. De regering had voorgesteld f 100 per gezin gezinslid. De heer Andriessen wilde dit bedrag voor elk gezinslid boven de vier personen tot f 125. Ook van andere zijde is opgemerkt, dat het bedrag hooger kon worden. Minister Liefstinck opperde verscheidene amendementen tegen verhoging, o.m. dat de aanspraak op krediet op het oogenblik niet verhoogd mocht worden en dat het, vermeerderd, lang niet zeker zou zijn, dat men dan altijd goederen voor zou kunnen kopen.

De Edele Kamer heeft de Kamer het amendement zonder hoofdlijke stemming aangenomen, welk lot ook het deel van het ontwerp werd. Bij gelegenheid van dit ontwerp heeft de partijgenoot, dr. ir. Hacke, zijn maatspraak gehouden: sober en dus anders dan men van maidenspeeches gewend is. Waarom ook niet? Het onderwerp, hoe belangrijk ook, leende zich niet bepaald voor werk in grootschen stijl. De heer Hacke heeft gezegd wat er te zeggen was en heeft het niet aan overdrijving schuldig gemaakt. Mogelijk dat zijn voorbeeld nog als navolging zal vinden. Wij laten zijn woorden hier volgen, zooals ze in de Handelingen zijn afgedrukt.

„Met groote ingenomenheid hebben wij de indiening van dit wetsontwerp begroet. Wij kunnen alleen betreuren, dat het zoo laat gekomen is, zoodat verschillende dingen, die door dit wetsontwerp, eenmaal tot wet verheven, hadden kunnen worden tot stand gebracht, eenigszins vertraagd zijn.

Ik zou de regering willen verzoeken — en dit is een punt, dat wij nog missen — zoo eenigszins mogelijk een opgave van de totale kosten en bedragen te verstrekken.

Het is jammer, dat er niet bepaalde steekproeven zijn genomen om te weten te komen op welke basis ongeveer de totale kosten zullen worden geraamd.

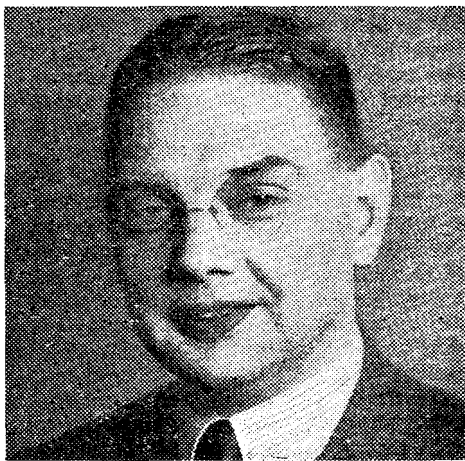
In verband met de opmerkingen, die de heer Andriessen heeft gemaakt over het aantal gezinsleden, zou ik nog een opmerking willen maken. Er staat in de Memorie van Toelichting:

„Bij de vaststelling van het aantal gezinsleden zullen kinderen boven een zekeren leeftijd niet of negatief in aanmerking worden gebracht, zulks op grond van de overweging, dat zij geacht kunnen worden bij te dragen tot het gezinsinkomen.”

Er zijn verschillende gezinnen, die met groote moeite hun kinderen laten studeeren, en ik meen dan ook, dat het wenschelijk zou zijn de toelichting er bij te geven, dat deze studeerende kinderen in ieder geval hiermede niet worden bedoeld.

Een volgende quaestie, welke ik in

dit verband zou willen bespreken, betreft de vraag, waarom niet nog meer in aanmerking is genomen dat, wat het Eindhovensche rapport bevat. Daarnaast willen wij ook vragen, of het mogelijk zou zijn bepaalde normen te stellen, waardoor een groot gedeelte, althans een gedeelte van de verleende credieten, à fonds perdu kan worden gegeven. De normen zouden moeten bevatten bepaalde cijfers over inkomen en grootte van gezinnen, voor welke een gedeelte van het crediet in ieder geval niet voor terugbetaling in aanmerking zou kunnen komen.

Dr. ir. A. H. W. Hacke

In het wetsontwerp worden nog enkele bepalingen gegeven over den Centralen Raad en de Districtsraden. De heer Andriessen heeft reeds gevraagd om de mogelijkheid te openen om in den Centralen Raad en de Districtsraden ook de Stichting van den Arbeid te vertegenwoordigen. Daarnaast zou ik er op willen aandringen, dat zoowel in den Centralen Raad als in de Districtsraden een vertegenwoordiging van de vrouwen komt.

In verschillende fabrieken heeft men thans sociale werksters en dezen zijn bij uitstek op de hoogte van de nooden van de werkende bevolking. Daarnaast meen ik, dat het wenschelijk zou zijn in genoemde raden de huisvrouw een bepaalde functie te geven, omdat zij precies weet, wat er voor een gezin noodig is.

Wij betreuren het, dat dit wetsontwerp mogelijk aanleiding zal geven tot het groote nadeel, dat er een groot bureau komt, waarvan de bezetting geschat wordt op een 50 à 60 personen, dat enkele jaren zal moeten besteden om de geheele zaak af te wikkelen. Wij hebben ons afgevraagd, of het niet mogelijk zou zijn, dat de bestaande credietverenigingen en -maatschappijen, welke voor dit doel bestaan, een groot gedeelte van dit werk zouden kunnen overnemen en ook, of het niet mogelijk zou zijn een gedeelte van de terugbetaling te laten loopen via de loonbelasting. De werkgevers hebben hiervoor toch een bepaalde wijze van administratie. De loonbelasting wordt elke week of maand uitgerekend en de mogelijkheid zou kunnen bestaan, dat in deze administratie die gegevens ook gemakkelijk te verwerken zijn.

Ik zou ten slotte met nadruk willen zeggen, dat wij hopen, dat het mogelijk zal zijn, dit wetsontwerp binnen den kortst mogelijken tijd in te voeren, omdat daardoor in den nood van vele gezinnen zal worden voorzien.”

Uit het antwoord van minister Liefstinck laten wij hier eenige passages volgen, welke o.m. op het betoog van den heer Hacke betrekking hebben:

„Het Eindhovensche rapport, aldus de minister, baseert zich op hetgeen noodig is, op de behoefte, en hoewel wij zullen trachten die behoefte zooveel mogelijk te bevredigen, toch zijn — ik heb er reeds op gewezen — de bedragen, die in het wetsontwerp worden genoemd, veel meer afgestemd op hetgeen beschikbaar kan worden gesteld dan op hetgeen, naar wij erkennen, als behoefte kan worden aangemerkt.

Een andere opmerking, die door verschillende geachte afgevaardigden is gemaakt, is, dat het beter zou zijn om bij de afbetalingsregeling althans een gedeelte à fonds perdu ter beschikking te stellen, met name ten behoeve van hen,

die de geringste inkomens hebben of de grootste gezinnen. Nu is de regering voor de behoeften van deze categorie van personen inderdaad zeer gevoelig en zij is bereid met deze bijzondere behoeften rekening te houden. De waarschijnlijkheid, dat een gedeelte van het verstrekte crediet na afloop van de credietperiode een schenking à fonds perdu zal blijken te zijn geweest, wordt door haar niet afgewezen. Alleen wordt in de stukken afgewezen, dat deze credieten bij voorbaat zouden worden vervangen door een storting à fonds perdu.

De overweging, die daaraan ten grondslag ligt, is deze, dat, met volledige erkenning, dat op het moment van de credietverleening voor een belangrijke categorie zal zijn te voorzien, dat zij niet in staat zal zijn het geheele bedrag terug te betalen, toch rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid, dat in den loop van de credietperiode de inkomens- of vermogenspositie van de betrokkenen een zoodanige verbetering ondergaat, dat deze personen in staat geraken om wél af te betalen, althans gedeeltelijk. Neemt u bijv. het geval van iemand, die op dit moment behoort tot de minst draagkrachtigen, omdat hij nog geen regelmatig werk heeft of omdat hij nog op den eersten trap van de maatschappelijke ladder staat en die in den loop der jaren een aanmerkelijke positieverbetering ondergaat. Het is naar mijn meening niet juist, wanneer men den toestand, waarin een persoon verkeert op het moment van de credietverleening, als uitgangspunt neemt voor de vraag, of hij in den loop van de credietperiode tot eenige terugbetaling zal worden geroepen.

Het ligt dus inderdaad in het voornemen de regeling van de afbetaling zóó uit te werken, dat degenen, die tot de laagste inkomensklassen behooren, en degenen, die de grootste gezinnen hebben, een belangrijke tegemoetkoming zullen ontvangen, in sommige gevallen zelfs vrijstelling van terugbetaling en dat na afloop van een tweejarige periode een afrekening zal plaats hebben, waarbij dan volledige kwijtschelding van het niet terugbetaalde gedeelte zal kunnen plaats vinden.

Intusschen zal gedurende de periode, dat het crediet loopt, onderzocht worden, of zoodanige veranderingen zijn ingetreden in de draagkracht, dat een wijziging hetzij in gunstigen, hetzij in minder gunstigen zin in de afbetalingsregeling kan worden aangebracht. Wanneer het credietkarakter van deze terbeschikkingstelling van koopkracht niet van den aanvang af wordt gehandhaafd, zal het gewenschte effect niet worden bereikt.

Daarbij komt, dat het naar het oordeel van de regering voor al degenen, die daartoe in staat zijn, gewenscht is én in hun eigen belang én in het algemeene economische belang, dat zij van de gelegenheid tot sparen, die in deze regeling is opgenomen, ook gebruik maken.

Voorts is gevraagd naar de organen, welke met de uitvoering zullen moeten worden belast, naar de grootte en de samenstelling van den Centralen Raad voor het Consumentencrediet en naar den omvang en samenstelling van de districtsraden. Wat den Centralen Raad voor het Consumentencrediet betreft, heb ik hier voor mij een concept-brief, waarbij de leden van dezen Centralen Raad zullen worden uitgenoodigd zich

STALEN MEUBELEN
„GISO“-LAMPEN

voor het lidmaatschap daarvan beschikbaar te stellen. Het is een lijst met ongeveer twintig namen, waaronder een belangrijk aantal vertegenwoordigers van de Stichting van den Arbeid, maar verder van tal van organisaties van sociaal aard, naast vertegenwoordigers van de betrokken Departementen. Men kan er dus gerust op zijn, dat het een zeer breed samengesteld lichaam zal zijn en dat daarin de Stichting van den Arbeid de haar toekomstige plaats zal krijgen. Ook het vrouwelijk element zal daarin een goede vertegenwoordiging vinden.

En wat betreft de districtsraden kan ik antwoorden, Mijnheer de Voorzitter, dat deze gedacht zijn als colleges van circa 5 tot 7 personen, waarin ook het vrouwelijk element niet zal ontbreken.

Deze gedachte is reeds neergelegd in die circulaire, waaraan de heer Schmal heeft gerefereerd. Want, en dat zou ik willen zeggen in antwoord op de opmerking, dat men hoopte, dat aan de uitvoering van de wet spoedig zou kunnen worden begonnen, de toekomstige wet heeft eigenlijk al een begin van uitvoering gekregen. Zonder ons ook maar eenigszins vast te leggen, hebben wij een aanschrijving gericht tot de gemeentebesturen, waarin in grote trekken de hoofdgedachte, welke in dit wetsontwerp ligt en in de uitvoeringsmaatregelen zal worden belichaamd, reeds is uiteengezet. Daarin zijn de gemeentebesturen uitgenoodigd om nu reeds hun gedachten te laten gaan over de mogelijke samenstelling van de districtsraden. De zaak bevindt zich dus in dit stadium, dat, zoodra het wetsontwerp tot wet zal zijn verheven, veel voorbereidend werk zal blijken te zijn gedaan en dat op zeer korten termijn uitvoering zal kunnen worden gegeven aan de mogelijkheden, die de wet dan zal bieden.

Op de concrete vraag, wanneer wij meenen, dat met de verstrekking van credieten kan worden begonnen, zou ik willen antwoorden, dat dat uiterlijk begin September het geval zal zijn en ik hoop zelfs, dat het eerder zal kunnen gebeuren, maar voorzichtigheidshalve noem ik geen eerderen datum.”

* * *

Zooals men ziet is de minister vrij voortvarend: er is reeds een circulaire aan de gemeentebesturen gezonden. Al te voortvarend of — zoo men wil — te weinig rekening houdend met wenschen van het parlement, is het feit, dat er reeds formulieren zijn vervaardigd. En deze formulieren werden door het hierboven vermelde amendement-Andriessen in de war gestuurd. De minister vond dit een reden om het amendement te ontraden. Maar gelukkig heeft de Kamer zich daar niet aan gestoord.

Rotterdamers!

Houdt den avond
van MAANDAG 22 JULI a.s. vrij!

In de Blauwe Zaal van de Beurs
zal men dan bij kunnen wonen de

Revue der kandidaten

Alle Rottendamsche Gemeenteraadscandidaten der Partij van de Vrijheid zullen daar ten tooneele komen, ingeleid door het Tweede Kamerlid

Dr. H. A. KORTHALS

ABONNEMENTSGELDEN
voor „Vrij!“ kunnen worden
overgeschreven op Giro No.
245103 ten name van den
Peningmeester van de Stichting
Slaet op den Trommela,
Utrecht.

De zelfstandigheid en vrijheid der gemeenten

De zelfstandigheid van de gemeente is een van de voorwaarden voor een goeden gang van zaken: het land zal alleen gezond zijn, als de gemeenten gezond zijn.

Dit, en alles wat er mee samenhangt, is al zoo vaak betoogd, dat het eigenlijk nutteloos schijnt het nog eens te herhalen. En onze lezer kan zich afvragen, waarom dit nu juist in het orgaan van de Partij van de Vrijheid nog eens wordt gezegd.

Daar is wel degelijk een reden voor. De gemeentelijke zelfstandigheid komt alleen tot haar recht, wanneer er in elke gemeente voldoende politieke belangstelling is, wanneer de kiesgerechtigde gemeenten beseffen, dat zij met het kiezen van een gemeenteraad meewerken aan die zelfstandigheid en met voldoende verantwoordelijkheidsgevoel hun stem uitbrengen.

Nu zal men in deze kolommen niet anders verwachten dan het advies, ook bij de gemeenteraadsverkiezingen op een der kandidaten van de Partij van de Vrijheid te stemmen. Natuurlijk willen wij dit ieder aanraden. En bij deze gelegenheid willen wij ook nog iets ter toelichting zeggen.

De gemeentelijke zelfstandigheid past volkomen in de gedachtesfeer van de Partij van de Vrijheid: zij beteekent immers voor de gemeente vrijheid, d. w. z. dat zij haar eigen huishouden in handen heeft. Die gemeentelijke zelfstandigheid beteekent ook verantwoordelijkheid; de gemeente moet haar eigen peultjes doppen en moet beseffen, dat zij dit goed moet doen, in het belang van de gemeente en niet minder in het belang van het heele land. En voorts beteekent de gemeentelijke zelfstandigheid ook verdraagzaamheid: de gemeenten zullen elkaar niet dwars mogen zitten; dit zou misbruik van de zelfstandigheid zijn en niet rijmen met de verantwoordelijkheid; integendeel, in velerlei opzicht zullen de gemeenten samenwerking met elkaar moeten zoeken, waarin de wet voorziet.

Nu is de gemeentelijke zelfstandigheid iets, waar op het eerste gezicht niet meer om gevochten behoeft te worden. De gemeenten, zoo schijnt het, hebben hun

zelfstandigheid en deze is vastgelegd in de Gemeentewet.

In theorie is dit waar. Maar de praktijk laat dit wel eens anders zien. Een van de wezenlijke onderdelen van de gemeentelijke zelfstandigheid wordt gevormd door de gemeentefinanciën. Een gemeente is eerst recht zelfstandig, als zij financieel zelfstandig is. En daar hapert het nogal eens aan. De noodlijdende gemeente is een bijna normale figuur geworden; deze noodlijdendheid is een wettelijk begrip en beteekent, dat er van de zelfstandigheid niet zoo erg veel overblijft.

Verandert daar nu iets aan als we maar menschen van de Partij van de Vrijheid in den gemeenteraad brengen?

In de eerste plaats zal het centrale gezag de normen voor „noodlijdendheid” zoodanig dienen te formuleeren en te hanteeren, dat de Nederlandsche gemeenten niet al te veel van hun zelfstandigheid prijs moeten geven. De gemeenten zelf zullen daar intusschen het hunne toe kunnen bijdragen. Wat ligt dan meer voor de hand, dan dat dit vooral zal gebeuren, wanneer aan het hoofd van de gemeente menschen staan, uit wier beginselen de gemeentelijke zelfstandigheid als het ware vanzelf voortvloeit? Welnu, aan het hoofd van de gemeente staat de raad. De kiezers hebben het in hun eigen hand dien raad te laten bestaan uit mannen en vrouwen, die voor die zelfstandigheid op de bres zullen staan.

De financiën van de gemeente — dit is een uiterst belangrijk punt — behoren gezond en vooral ook duidelijk te zijn. Aan de duidelijkheid kan het bestuur der gemeente zelf heel veel doen. Deze duidelijkheid — dit zal duidelijk zijn — is noodzakelijk voor het bestaan van een waarlijk democratisch bestuur. Tot nu toe waren, vooral in de groote gemeenten, de financiën in uitermate ingewikkelde en onoverzichtelijke stukken verval. De controle wordt daardoor allerminst vergemakkelijkt. Hoezeer dit terugwerkt op het streven naar vernieuwing en herstel van de gemeentelijke financiële zelfstandigheid zal men begrijpen.

Het spreekt wel vanzelf, dat ieder die de vrijheid lief heeft, ieder die de samenleving georganiseerd wil zien op basis van vrijheid, verantwoordelijkheid, sociale gerechtigheid en verdraagzaamheid, ook in de gemeenteraden menschen wil brengen, behoorende tot een partij, die voor die vier begrippen met alle kracht opkomt: de Partij van de Vrijheid. Dit behoort een algemeene overweging te zijn als men de stem, welke men op 26 Juli gaat uitbrengen, bepaalt. En verder zijn er tal van bijzondere punten, welke het aantrekkelijk en als het ware vanzelfsprekend doen zijn ook bij de gemeente-

raadsverkiezingen op de Partij van Vrijheid te stemmen. Eén van die punten de zelfstandigheid en de financiën, heb wij hierboven aangeduid. In elke gemeente zijn er daarnaast nog vele andere punten, bepaald door plaatselijke omstandigheden, waarvan wij nog noemen personen van de kandidaten. Dit is ste het aantrekkelijke van gemeenteraadsverkiezingen, dat een nauw contact tusschen kiezers en kandidaten zoo gemakkelijk stand kan komen. De afdeelingen partij zullen deze maand natuurlijk bijekomsten houden, waarin men met de kandidaten kennis kan maken. Dat het bezoverweldigend zij!

Uit het „Politiek Manifest der Indon. Regeering”:

„Het andere deel van onze nationalist. dat zijn nationaal bewustzijn trachtte te verwezenlijken op een wettige wijze, moest wel samenwerking zoeken met de Japanners, mee aantreden en meeschreeuwen in de Japansche gelederen, die voor de oorlogvoering noodig waren.”

„Hoe sterk echter de nationale strooming was bleek zelfs bij de nationalist. die met de Japanners samenwerkten. doordat zij voortdurend de democratische ideeën bleven verdedigen, hoewel zij gedwongen werden in de Japansche totalitaire gelederen mee te loopen. Dit feit kan bewezen worden uit onze Grondwet, die kennelijk gebaseerd wil zijn op democratische grondslagen, hoewel zij door hen ontworpen werd gedurende de Japansche overheersching.”

Uit de brochure „Onze Strijd” door Soetan Sjarif:

„Op het moment, waarop de vrije Indonesische Staat werd gesticht, was de leiding bijna geheel in handen van gewezen helpers en ambtenaren van Japan. Dit vormde een beletsel om onze maatschappij te zuiveren van de Japansche ziekte, die voor onze jeugd een levensgevaar beteekende.”

„Zij, die zichzelf en hun eer aan het Japansche fascisme hebben verkocht, behooren uit de leiding van onze revolutie te worden gestooten, dat zijn dus diegenen die ook hebben meegewerkt aan de Japansche propaganda, de geheime politie, in het algemeen ieder die voor de Japansche 5de colonne heeft gewerkt, — al deze lieden moeten worden beschouwd als verraders van onzen strijd en worden onderscheiden van de gewone arbeiders, die voor den vijand hebben moeten werken om in hun levensonderhoud te voorzien.”

„De grondwet, die nog niet helemaal democratisch is, dient te worden gewijzigd in een zuiver democratische grondwet.”

E. H. P. LEVER

Hoeklijsten, Staaflijsten en complete Schilderijen
FABRIEK:
DAMLAAN 50 - SCHIEDAM TEL. 68054

FILIAAL 'S-GRAVENHAGE

BOEKHORSTSTRAAT 72
TELEF. 111239

Goosen's Auto- en Motorenbedrijf

AGENT VOOR ROTTERDAM EN OMSTREKEN VAN SKODA AUTOMOBIELEN
REPARATIEBEDRIJF
N. Binnenweg 311 - Volmarijnstraat 130-136
TELEFOON 33546, ROTTERDAM

VAN MASTWIJK'S AGENTUUR EN COMMISSIEHANDEL
WIJNEN
GEDISTILLEERD
EN GROS - EN DETAIL
Louise de Colignystraat 75
Tel. 770600 - DEN HAAG

SCHILDERS-BEDRIJF
H. J. de Munnik
BLOEMKWEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

„Snatager”

Bureau voor Recherche en Informatie
'S-GRAVENHAGE
Stationsweg 133 c, Telef. 116510 - 110565

Informaties en nasporingen
op elk gebied

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop
Alle uitgiffen van Duitsland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945

postfris en gebruikt.

Aanbiedingen met prijs aan:
BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL,
ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

GOUD - ZILVER OPTIEK

Schreuders

GROENE HILLEDIJK 216, ROTTERDAM

FIRMA J. LANGEJAN A.ZN.

AANNEMERS
BOUW- EN GEW. BETONWERKEN
TIMMER- EN METSELBEDRIJF
VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

HOTEL NIEUW BELLEVUE

Telefoon 564 - Zijpend.weg
ARNHEM

Logies met ontbijt
Volledig Pension
Restaurant 6 uur
Het eenigste 1ste klas Hotel ter plaatse
Geheel nieuw geïnstalleerd
Alle comfort
Vanaf Sept. gelegenheid voor feestdiners

Bekende keuken

CONSTANT MEYER

Hotel-Café-Restaurant „De Kroon”

SCHIEDAM
LUNCH — DINER
Dagelijks geopend. Telefoon 68159

INSTITUUT
D.S.D.
GEVERS DEYNOOTWEG 114 TELEFOON 55.25.28
DOOR STUDEREN DIPLOMA
Opleiding: Scheveningen
Wilt u voer diploma's gaan studeren? Komt dan bij ons eens informeren!
Inschrijving dagelijks
vraagt inlichtingen
SCHRIFTELIJKE LESSEN

Goed geslaagd bij:
W. J. WILLEMSSEN
KORTE POTEN 11
DEN HAAG

Stofzuiger stuk?

BEL OP 111621

Ook Uw HOOVER, HAMILTON BEACH, PROTOS of welk ander merk repareren wij in zeer korten tijd. Alle onderdelen voorradig.

T IS DE GOEDE
Prinsesstraat 73, DEN HAAG

Fa. B. Cuperus Az.
HESSENWEG 2 - DE BILT
Bijkantoor:
Laurillardlaan 1 - Bilthoven.
Uitgeverij en
Periodiekenbedrijf
VAKTIJDSCHRIFTEN

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26 b (bovenhuis) Rotterdam
Ruim 30 Jaar gevestigd
Patent-Genesmiddelen
Gummiwaren
Vr. gratis inlicht., toezend. onder blanco couvert.
Gratis spreekuur dagelijks van 10-8 uur.

Het rolt weer, Pel.
Ja, Kaan, al gaat het nog niet „gesmeerd”, er wordt toch weer geregeld wat Erdal-schoencreme afgeleverd. En al is het nog weinig, de kwaliteit is prima!

Erdal
SCHOENCRÈME
Beroemd door haar glans. — Prijs 25 ct.

N.V. Mij. voor Wasverwerking Erdalfabriek, Amerfoort

Hulp aan slachtoffers van Japan

Het Ned. Indische Roode Kruis heeft te Batavia een polikliniek opgericht voor de slachtoffers van het Japansche bewind.

Buitenlandsche Zaken

De heer van Overklist schrijft ons: Terwijl dit wordt geschreven, hebben wij nog steeds geen kabinet. Het is derhalve in volkomen onbevengheid, dat wij een voorwaarde noemen, waaraan de nieuwe regering moet voldoen, wil zij de belangen van het gemeenebest bevorderen.

De portefeuille van Buitenlandsche Zaken trok in het verleden nimmer veel publieke belangstelling. Thans is dit een weinig anders en indien ons volk zich bewust was van welke orde het beleid van dit departement voor het Koninkrijk was, zou de openbare meening zich hiervoor zich nog zeer veel meer interesseren. En terecht.

Sinds 1940 is de traditioneele onthoudingspolitiek van Nederland geheel veranderd, hetgeen logisch is. De stelselmatige neutraliteitspolitiek van weleer wensch niemand terug. Wij hebben thans behoefte aan een minister van buitenlandsche zaken, die zich in het concert der mogendheden laat gelden.

Er is op buitenlandsch gebied zoo het een en ander te doen, waarvan voor ons nog al wat afhangt. Zoo het annexatie-

vraagstuk, de vele goederen, die Duitschland uit ons land heeft geroofd en die wij niet terug kunnen krijgen, voor een groot deel ten minste, de herstel-leveranties van Duitschland.

Niet in de laatste plaats noemen wij de Indische kwestie, welke een internationaal aspect heeft.

Wij zijn aan onze rijksgenooten in Z.O. Azië en aan onze historie verplicht de vaak aangehaalde woorden van H. M. over het zelfbestuur der samenstellende deelen van het Koninkrijk waar te maken. Dat vrede, voorspoed en vrijheid in geen geval voor Indische volken in de rood-witte „repeoblik Indonesia" zullen worden bereikt, zal ook in het buitenland moeten worden ingezien eer het te laat is. Niet in het minst om deze reden behoeven wij een minister van Buitenlandsche Zaken, die onze belangen zal behartigen, zooals het behoort, ook al veroorzaken revolutionaire minderheden onder vreemden invloed lawaaijerige ongeregeldeheden, zooals in Australië.

Het is niet toevallig, dat wij enkele aspecten van het te voeren buitenlandsche beleid op den voorgrond brengen. Ons bestaan hangt hiervan goeddeels af, ons bestaan als Koninkrijk in Europa, Azië en Amerika.

Groot Concours Hippique

MET 2 SPRINGCONCOURSEN
op ZATERDAG 13 JULI a.s. te
ZOETERMEER

AANVANG 1 UUR

Select programma, bestaande uit 17 nummers, o.a. een- en twee-spannen tuigpaarden en hackney's (luxe aanspanning) landbouwtuig- en trekpaarden voor Oogstwagen - tanden langspannen - rij- en springpaarden - stamboekmerriën
Grote wedstrijden voor landelijke ruiters, met tot slot

GROOT SPRINGCONCOURS M.A.

voor Amateurs en Professionals

f 4500,- aan geldprijzen, benevens zilveren bekers en medailles.

Plaatskaarten kunnen vooraf schriftelijk worden besteld bij den Secr.-Penningm. G. J. v. d. Horst, Henegouwerweg 40, Waddinxveen, tot 8 Juli a.s., tegen overmaking per postwissel.

Hoofdtribune f 4,-, Tribune f 3,-, Eerste rang f 2,-
De bestelde plaatskaarten worden per post toegezonden.

HOTEL-RESTAURANT „DE KROON"

BREDA

HEROPENING 8 JULI

H. HEGEMAN.

JAARBEURS STOCKHOLM

24 AUG./1 SEPT.

Heeft U belang
bij export naar Zweden?

Op onze stand van deze Jaarbeurs kunnen wij nog een enkel prima artikel exposeeren en Uw export-en/of importbelangen behartigen.

N.V. IM- en EXPORTMIJ SEGER & CO.

Amsterdam, Lauriergracht 107
Postbox 356, Telef. 35160-36198
Na 6 uur Telef. 25991

PARFUMS „JEAN VIER"

ZIJN NOG STEEDS DE BESTE

CHEM. PHARM. FABRIEK „WEHADO" n.v.

LINKER ROTTEKADE 62a. TEL. 23762, ROTTERDAM

J. TROUW

Grutterij en
Splitterwtenfabriek

GEERVLIEP

Telefoon 1

WEER BENZINE VERKRIJGBAAR

bij

GARAGE DE HEER

JENSUSSTRAAT 58

ROTTERDAM
Telefoon 41871

AVOND-H.B.S.

Inschrijving voor alle klassen van „DE ROTTERDAMSE AVOND-H.B.S." Cursus 1946/47 tot 1 Aug. elke Dinsdag- en Donderdagavond van 7-8 uur a/d. School 's-Gravendijkwal 58. Schoolgeld naar inkomen. - 82 % geslaagden in 1945. Inlichtingen en prospectus: Vierambachtsstraat 39 en Lange Geer 93, Telefoon 39187.
De Directeur J. W. Wehrmeijer.

Voor aanleg, onderhoud en verhuur van

GELUIDSINSTALLATIES

voor ieder doel en elk object

„RADIO ELECTRA"

Mijnsheerenlaan 173 - R'dam Z. - Tel. 71992

AUTOGENE- EN ELECTRISCHE LASCHINRICHTING
LICHT CONSTRUCTIEWERK

L. v. d. BURGH & Co.

MATHENESSERDIJK 327 - TEL. 37107 - ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL. VOOR HAARDEN EN KACHELS

... maar voor al het andere verfwerk

Verf
Van Vettewinkel

Hoe kwam Nederland aan Indië?

VAREND VADERLAND

geeft een vlot verhaal van de eerste reis der Hollanders naar Indië. Opnieuw bewerkt, geeft dit boek een beeld met hoeveel moeite Indië ontdekt werd, 314 blz. stevig gebonden.

Met een mooie kaart van de route der reis, en met vele illustraties. PRIJS SLECHTS f 5.90

BOEKHANDEL J. DE SLEGTE

Amsterdam, Kalverstraat 223; Rotterdam, Coolsingel 79; Den Haag, Spuistraat 9; Utrecht, Lange Vleestraat 15; Haarlem, Grote Houtstraat 134.
Giro 120646 Amsterdam.

VOOR WERKEN ONDER EN BOVEN
f 500,-

J. NIESSINK

- BOUW- EN TIMMERBEDRIJF -

Insulindestraat 208. - Tel. 41806, R'dam, na 6 uur 47728.

Adverteert in dit blad

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK

COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

* BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIEN *

* TAXATIES - BEHEER - HERSTELLINGEN - VERTROUWENSOPDRACHTEN *

TENNIS-TOURNOOI

OOSTELIJK TENNISPARC

B. & C. met invitatie A tournooi
vanaf 10-21 Juli

Inschrijving mogelijk tot Maandag 8 Juli C-Klasse;
tot Woensdag 10 Juli B-Klasse.
Voor alle nummers 2 prijzen.

„FOTO ATELIER DE KOK"

TELEFOON 39389

SPANJAARDSTRAAT 47 A, ROTTERDAM

CAFÉ-RESTAURANT HOTEL

„DE STATENHOED"

GARAGE TWELLO Tel. 61

HEEFT NOG PLAATS

VANAF 20 AUGUSTUS e.k.

Pensioenprijs f s.- p. d. p. d.

Prima keuken Mooie tuinen Gezellige serre's
A. L. REUDERINK

WARUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
Mr. A. STEPELS, Rotterdam

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. Losse nummers f 0.14

AFWACHTEN

is de boodschap

Vorige week schreven wij over het nieuwe kabinet. Veel konden wij daarvan niet zeggen. Gewacht moest worden tot de regering zou hebben gesproken en het parlement in een regeringsverklaring van haar voornemens zou hebben doen blijken. De regering heeft gesproken, de regeringsverklaring is afgelegd, maar veel te zeggen is ook nu nog niet mogelijk. Naar de woorden van onzen nieuwen minister-president, dr. Beel, heeft het kabinet in zijn verklaring van vorige week slechts de beginselen willen ontvouwen waarop de regering haar beleid wenscht te bouwen, doch op nadere concretisering harer plannen zal moeten worden gewacht tot de Troonrede, welke zal worden uitgesproken op 23 Juli a.s., wanneer wederom een buitengewone zitting der Staten-Generaal zal worden geopend, waarvan dan ook de Eerste Kamer vernieuwd zal zijn.

Geheel gelukkig achten wij de door het nieuwe kabinet gevolgde methode niet. Er is immers lang — naar onze meening te lang — gedokterd aan de vorming van het thans opgetreden kabinet en het zou een krachtiger en meer vertrouwenwekkenden indruk hebben gemaakt indien ons volk en zijn vertegenwoordiging nu ook meer nauwkeurig zouden weten waaraan wij met dit kabinet toe zijn. Daar komt bij, dat na een regeringsverklaring een gedachtenwisseling in het parlement pleegt te volgen, welke allen groeperingen mogelijkheid geeft te uiten en de mogelijkheid biedt, dat veel wordt opgehelderd. Nu is alles verwezen naar de Troonrede..., waarna nu eenmaal geen debat pleegt te volgen, maar welke veelal wordt afgedaan met een adres van antwoord, dat niet veel anders pleegt te bevatten dan formeele betuigingen.

De regering heeft een goede kans om een vruchtbaar debat over het te volgen regeringsbeleid zich te doen ontwikkelen door hare vage uitlatingen en door hare verwijzingen naar de Troonrede — ook bij de beantwoording van de sprekers bij de gedachtenwisseling deed dr. Beel dit met betrekking tot diverse belangrijke punten — gecoupeerd. Wij zullen dus nu moeten wachten tot de algemeene beschouwingen over de rijksbegroting. Door de gevolgde methode heeft de regering overigens wel voet gegeven aan de loopende geruchten als zouden de nieuwe Excellenties op menig terrein nog tot overeenstemming moeten komen! Ja, er wordt wel gesproken van een nieuw bestand, maar de samenstellende deelen zullen nog wat aan elkaar moeten wennen. Aan een kerkelijk bevestigd huwelijk zijn wij in ieder geval nog niet toe!

* * *

De woorden herstel en vernieuwing

komen ook in de regeringsverklaring voor. Professor Schermerhorn heeft indertijd gemeend te kunnen zeggen, dat herstel en vernieuwing het monopolie waren van de Partij van den Arbeid, maar nu eischt dit kabinet dat praedicaat toch ook op en de rooms-katholieken gaan dus in het monopolie meedeelen. Mogelijk komen de monopolisten nog eens tot de conclusie, dat herstel en vernieuwing ook nog in andere groepen heeft plaats gehad. De oorlog en de invloeden, die deze met zich gebracht heeft, zijn nu eenmaal door het geheele Nederlandsche volk beleefd!

Het kabinet noemt zich ook vooruitstrevend. Daarin verheugen wij ons, want een vooruitstrevende politiek achten wij geboden. Het gaat nu echter om de vraag of de regering ook in staat zal zijn de voorwaarden te scheppen, die een vooruitstrevende politiek mogelijk maken, met andere woorden: of zij onze financieele positie zal kunnen verbeteren en ons economische leven weer op het daartoe vereischte peil zal vermogen te brengen. Wanneer wij in de regeringsverklaring lezen wat daarover wordt gezegd, dan meenen wij te kunnen vaststellen, dat dit kabinet zich op een reëler standpunt stelt dan het voorgaande, dat in de praktijk niet veel oog bleek te hebben voor wat dit kabinet zich voorstelt: „het volle profijt te trekken van de zelfwerkzaamheid van individuen en groepen”. Afgewacht zal echter moeten worden hoe de regering op economisch terrein haar denkbeelden zal vermogen te concretiseren. Wij hopen

zeer, dat haar wensch om de maatregelen zóó te nemen, dat zij ook aanvaardbaar zullen zijn voor de groeperingen, welke niet in dit kabinet vertegenwoordigd zijn, verwezenlijkt zal worden. Alleen vragen wij ons af: als het kabinet pogen zal om een beleid te voeren, dat ook geaccepteerd zou kunnen worden door andere groeperingen, dan waarop het steunt, waarom is men dan begonnen de bedoelde groepen buiten het kabinet te houden. De problemen, welke thans om een oplossing vragen zijn dermate belangrijk, dat toch waarlijk getracht moet worden zooveel mogelijk de eenheid in ons volk te bevorderen. Een kabinet op breede basis zou daarvoor de oplossing hebben gebracht en het is te betreuren, dat men thans groepen is gaan uitsluiten van het dragen der regeringsverantwoordelijkheid, terwijl men wel den steun dier groepen in het parlement hoopt te verkrijgen. Is de formateur hier gezwicht voor de wenschen van de Partij van den Arbeid, die o.m. bij monde van den heer Vorrink en den steeds voor zoo bij uitstek als „nationale figuur” naar voren gebrachten professor Schermerhorn in het openbaar reeds haar afkeer van een nationaal kabinet had tot uitdrukking gebracht? Hoe het zij, wij betreuren, dat tot de vorming daarvan niet is overgegaan.

* * *

De gereserveerdheid, welke het kabinet in zijn regeringsverklaring heeft betracht, dwingt tot gereserveerdheid in de beoordeeling van het te verwachten beleid. Er is veel dat nog tot opheldering moet worden gebracht en daarom is afwachten de boodschap. Uiteraard zal onzerzijds ook voorstel der regering op eigen mérites worden beoordeeld en zal de regering steun worden verleend waar dat mogelijk is. Dit is ook ons standpunt met betrekking tot het beleid, dat in de Indische kwestie zal worden gevoerd, want eendrachtige beslissing is hier, meer dan bij welk vraagstuk ook, vereischt.

Maar dan volge de regering toch een anderen koers dan het vorige kabinet, want voortzetting dier politiek zou onze partij in de oppositie drijven, welke zij dan ook met de grootste felheid zou voeren.

Wij verwijzen verder naar hetgeen door den leider der Tweede Kamerfactie, dr. Bierema, is gezegd. Zijn belangrijke rede hebben wij in dit blad opgenomen.

OP ANDERE PAGINA'S

Het Poolsche referendum — Dagboek van Nederland — De les van het heden — De balans van de vrijzinnig-politieke concentratie — Dr. Bierema over de Regeringsverklaring — Het werk in het Parlement — Koers bepalen — Vooruitstrevende gemeentepolitiek — Socialistische evoluties — De gezagsschemering in Ned.-Indië — Een afscheid — Opvallend — Het Friesche extremisme.

Ook in de gemeenteraden

moet de stem van de Partij van de Vrijheid worden gehoord.

Zonder gezonde gemeenten geen gezond land. De gemeente heeft belangrijke taken te vervullen bij haar bemoeiingen met

sociale zorg, volksgezondheid, onderwijs, woningbouw, gezagshandhaving enz;

allemaal onderwerpen waarvoor de beginselen van de Partij van de Vrijheid een stevige basis vormen. Sociale gerechtigheid kan alleen worden bereikt door een vooruitstrevend sociaal beleid, zocals de Partij van de Vrijheid nastreeft.

De woningbouw moet krachtig worden bevorderd; er moet zoo spoedig mogelijk een einde komen aan den onhoudbaren toestand van woningnood en gedwongen samenwoning.

De financieele zelfstandigheid der gemeenten ten opzichte van het Rijk dient werkelijkheid te worden; eerst dan zal men kunnen spreken van de ware zelfstandigheid der gemeente, voorwaarde voor een gezond gemeentelijk leven en dus voor de gezondheid van het land.

De gemeentefinanciën moeten sober en zakelijk worden beheerd. De begrotingen moeten duidelijk en overzichtelijk zijn, zoodat men er een goed inzicht in kan krijgen, ook zonder dat men hoogleeraar in de economie of geroutineerd accountant is. Eerst dan kan de zoo noodzakelijke openbaarheid der financiën tot haar recht komen.

Als men dit alles overdenkt en de beginselen van de Partij van de Vrijheid beziet, zal men tot het inzicht komen, dat deze partij in de gemeenteraden krachtig vertegenwoordigd — en liefst zeer krachtig vertegenwoordigd — moet zijn.

**Kiezers, stemt daarom op 26 JULI
de Partij van de Vrijheid**

buitenlandsch overzicht

Het Poolsche referendum

Heterogene en soms negatieve oppositie

Het besef, dat nagenoeg de helft van het vaderland aan een anderen staat is gekomen, moet voor een volk wel nauwelijks te verwerken zijn. Hoeveel te meer voor het Poolsche volk, dat zoo zeer hecht aan grootheid en dat — juist ten gevolge van dien drang naar een groot rijkgebied — na den eersten wereldoorlog zich een oppervlak zag toegewezen, waarop vooral in het Oosten vele Oekrainers en Wit-Russen gevestigd waren. Nu was het inderdaad moeilijk hier een grenslijn volgens het ethnographische principe te trekken. In Lemberg bijvoorbeeld kon men de stadsbewoners stellig Poolsch noemen, maar het boerenvolk daar omheen was Oekraïensch.

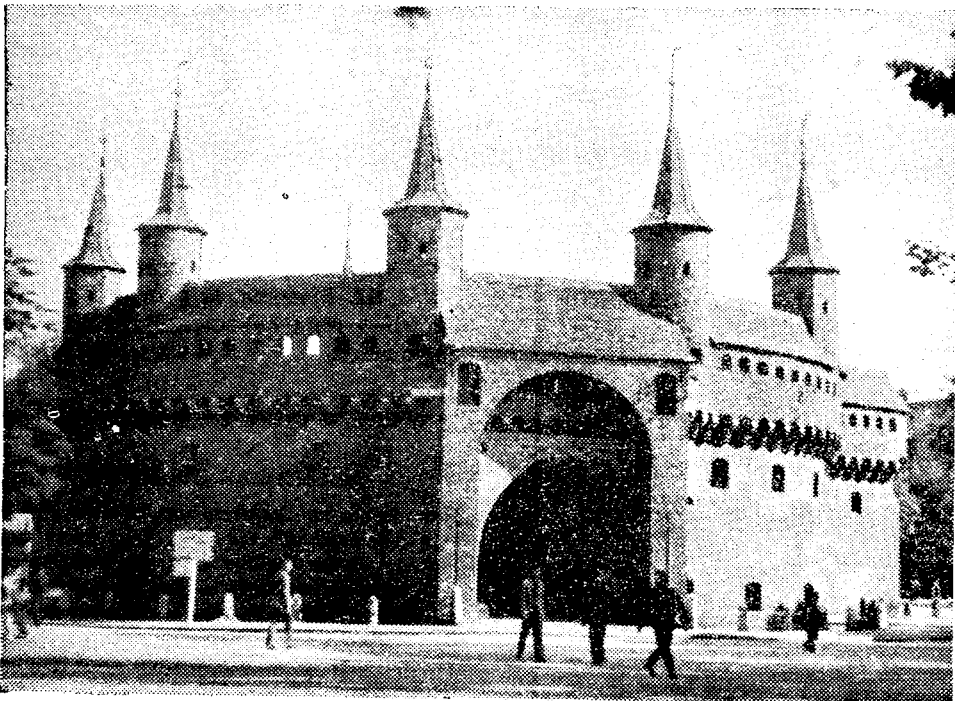
Een verschoven land.

De Sowjet-Unie heeft thans — met toestemming der groote geallieerden — deze Oost-Poolsche gebieden geannexeerd en met bekwapen spoed worden de Polen uit deze gebieden naar hun Westwaarts opgeschoven vaderland gestuurd. De Russen hebben groot gebrek aan woonruimte en steden, die zij van Polen hebben overgenomen, zijn thans reeds dichter bevolkt dan ooit tevoren.

In Polen, dat zeer heeft geleden en waar gansche steden zijn verwoest, zou een ondraaglijke volte ontstaan, ware het niet, dat men daar de beschikking had gekregen over groote gebieden van Oost-Duitschland. De winst is qua oppervlak wel niet zoo groot als het verlies in het Oosten, maar met name het mijn- en industriegebied van Neder-Silezië is voor Polen zeer belangrijk. Elke Pool, die nuchter redeneert en die inziet, dat de positie van de Sowjet-Unie zoo sterk is, dat er aan de Oostgrens niets veranderd kon worden, zal daarom de nieuwe Westgrens beschouwen als een, wegens Duitschen expansiedrang op den duur wellicht riskante, maar niettemin noodzakelijke correctuur.

Maatschappelijke revolutie.

Nog te weinig beseft men wellicht in West-Europa, welk een ingrijpende maatschappelijke revolutie zich in Polen na dezen oorlog voltrokken heeft. De betrekkelijk kleine klasse van grootgrondbezitters en machtige industrieelen is nagenoeg van haar privileges beroofd en zeker zesduizend gezinnen zijn door deze omwenteling financieel geruïneerd. Wie meer bezat dan 50 ha land, heeft al zijn grondbezit verloren en mag zelfs niet meer wonen in zijn oude district. Bovendien zijn alle fabrieken met meer dan 50 arbeiders genationaliseerd. Er blijft particulier bezit, mits het maar niet groot is. Natuurlijk zijn de getroffen niet ingenomen met de vermelde revolutie en ook verscheidene, niet gedupeerde Polen, hadden zich een eleganter oplossing kunnen denken, maar men kan toch zeggen, dat het meerendeel der bevolking den tijd rijp achtte voor een krachtige sociale hervorming en althans over de resultaten van de omwenteling wel tevreden is.

Stadsgezicht uit Krakau, waar de oppositie veel aanhang bezit.

De verwoeste St. Janskerk te Warschau

Afkeer van den Senaat.

Het is niet verwonderlijk, dat de Poolsche regeering, die zich in zoovele opzichten progressief heeft getoond, tevens overwogen heeft een einde te maken aan het bestaan van den uitermate reactionnairen Poolschen Senaat. Vóór den oorlog reeds was bijvoorbeeld de boerenpartij, die thans in het politieke leven het meest rechts staat, zeer tegen dit lichaam gekant.

Over veel kunnen velen het dus eens zijn in Polen en het was dan ook niet verwonderlijk, dat de leidende mannen in dit land, toen zij — met voorloopige vermindering van een scherp kiesstrijd — toch een demonstratieven steun zochten voor hun politiek, aan het volk drie vragen voor wilden leggen: Zijt gij voor afschaffing van den Senaat? Gaat ge accoord met de maatschappelijke hervormingen? Wilt ge Polens Westgrens laten zooals zij thans is? Een drievoudig ja-woord, zoo scheen het, kon men om bovengenoemde redenen, van de overgrote meerderheid wel verwachten.

Onverwachte oppositie.

Zoo scheen het, maar men had buiten den waard Mikolajczyk gerekend. Deze leider van de Poolsche boerenpartij namelijk, die zich er over beklagt dat zijn partij niet de plaats en de rechten ontvangt, die haar volgens haar grootte toekomen, wilde bij het referendum reeds aantoonen, dat hij over een grooten aan-

hang beschikte en hij adviseerde zijn aanhangers — tegen de verwachting van het regeeringsbloc — om „neen” te antwoorden op de eerste van de drie vragen. Den Senaat wilde hij niet afschaffen, want, zoo betoogde hij, men kan zich in plaats van den ouden reactionnair Senaat, een betere Eerste Kamer denken.

altijd niet officieel bekend is gemaakt — het ziet er naar uit, dat zijn oppositie ook volgens de officieele cijfers vrij aanzienlijk zal zijn. Te Warschau en Lodz bleven zijn aanhangers in de minderheid, doch in Krakau en Poznan behaalden zij de overwinning.

Mikolajczyk een symbool.

Men heeft in West-Europa en in de Verenigde Staten begrijpelijkerwijs sympathie voor Mikolajczyk. Hij immers verkondigt openlijk, dat hij voorstander is van een democratie in Westerschen zin en er is geen reden aan deze verklaring te twifelen. Men moet echter, om de felheid waarmee deze politicus door zijn linkscher collega's bestreden wordt, wat beter te begrijpen, in het oog houden, dat zijn aanhang minder democratisch is dan zijn programma. Mikolajczyk is tot een symbool geworden voor al diegenen, die zien om eenigerlei reden verzetten willen tegen de politiek van de leidinggevende marxistische ministers. Hun verzet tegen de linksche groepen is veelal daarom zoo heftig, omdat vooral de communisten een nauwe samenwerking met Rusland beoogen; onder Mikolajczyks aanhang openbaart zich dat typisch Poolsche patriotisme, dat uiterst wantrouwig is tegenover alles wat de soevereiniteit van het land in gevaar zou kunnen brengen. Er is sedert de negentiende eeuw veel veranderd, maar elke politicus, die de noodzaak inziet van een samenwerking tusschen het Poolsche en het Russische volk, heeft — als hij de betrekkingen realistisch wil bezien — rekening te houden met een historisch gegroeiden argwaan. Beziet men de maatschappelijke omstandigheden waarin de Polen leven, dan moest, volgens een orthodoxen socialist, 85 % van dit volk te winnen zijn voor het marxisme. Maar in de praktijk gaat deze berekening niet op. Het patriotisme, alsmede het Rooms-Katholieke geloof, zijn factoren, die — tot dusverre althans — een samenwerking met de Sowjet-Unie bemoeilijken.

Noodzakelijke samenwerking.

Toch acht ook Mikolajczyk die samenwerking noodzakelijk. Zou hij er in slagen, zijn heterogenen aanhang werkelijk te winnen voor een eerlijke verbintenis met Rusland — al was het ook slechts een *mariage de raison* — dan zouden ook de binnenlandse spanningen in Polen verminderen. Maar het is van oudsher nu eenmaal moeilijk in dit land om de rede te doen zegevieren over het romantische patriotisme. De geschiedenis van Polen is tragisch-heroïsch, omdat men herhaaldelijk tot acties is overgegaan, die op zichzelf beschouwd uiterst moedig waren, maar die niet getuigen van politiek verantwoordelijkheidsgevoel. Het na den opstand van 1944 vrijwel totaal verwoeste Warschau is het jongste monument van zulk een dappere „action gratuite”.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

DONDERDAG 4/7

— De rechtbank te Breda veroordeelt den hulprechercheur Kief, bekend uit den speurtocht naar Arnold Meijer tot een voorwaardelijke hechtenis van 3 maanden, wegens culpose vrijheidsberoving.

VRIJDAG 5/7

— De Koningin brengt een bezoek aan Goes ter gelegenheid van de opening van de tentoonstelling der Zeeuwsche Landbouwmaatschappij.

— Minister Beel stelt zijn kabinet aan de Tweede Kamer voor met een regeeringsverklaring.

ZATERDAG 6/7

— In de staatsmijn Wilhelmina te Heerlen doet zich een ernstige mijngasontploffing voor. Verscheidene doden.

— Uit overweging dat een Nijmeegsche gemeenteraad zonder katholieken niet representatief zou zijn, adviseert het bestuur van de afdeling Nijmegen van de Partij van de Vrijheid den gemeenteraadscandidaten, onder voorbehoud dat de andere partijen eenzelfde standpunt innemen, een eventuele benoeming niet te aanvaarden.

— Luitenant-kolonel C. F. Pahud de Mortanges wordt tot voorzitter van het Nederland Olympisch Comité gekozen.

— Te Utrecht wordt de tentoonstelling Ons werkend Nederland geopend.

— De zaken van het ministerie van scheepvaart worden voortgezet door een directoraat-generaal van scheepvaart, ressorteerende onder het ministerie van verkeer. Mr. J. J. Oye-vaar is tot directeur-generaal benoemd.

— De A.V.R.O. houdt haar eerste algemeene vergadering sinds 1940.

MAANDAG 8/7

— Het congres van het Nederlandsch Verbond van Vakverenigingen dringt in een resolutie bij onze regeering aan op verbrekking van de betrekkingen met Spanje.

DINSDAG 9/7

— Sjarir wordt tot „minister van buitenlandsche zaken” benoemd.

— In de Tweede Kamer wordt debat gevoerd over het regeeringsbeleid.

WOENSDAG 10/7

— Minister Beel beantwoordt in de Tweede

Kamer de sprekers over de regeeringsverklaring.

DONDERDAG 11/7

— Gemeld wordt dat de Koningin 30 en 31 Juli een bezoek zal brengen aan den Koning en de Koningin van Engeland, o.m. ter aanbieding van een geschenk der Nederlandsche regeering.

— Er zijn, zoo wordt bericht, besprekingen gaande inzake staking van de vijandelijkheden in Nederlandsch-Indië.

— Begin Augustus komt er weer witte suiker. Het rantsoen zal 500 gr. bedragen. Voorts zal in de eerste helft van Augustus weer koffie verstrekt kunnen worden.

— Met een groep Amerikaansche bankiers is overeenstemming bereikt omtrent een dollarleening aan het Koninkrijk der Nederlanden.

— Het ligt in de bedoeling, de nieuwe spelling reeds met September op scholen en op alle Rijksinstellingen in te voeren.

— De regeering belast den letterkundige Jan Engelman met de vervaardiging van een Nederlandschen tekst voor de Matthäus-Passion.

DE LES VAN HET HEDEN

De verkiezingstactiek van de Partij van de Vrijheid

De gemeenteraadsverkiezingen naderen reeds en daarmee een thans stedelijk festijn van vuilgooierij en misleidende propaganda, waartusschen een enkele verdwaalde zakelijke en waardige polemiek een oase in de woestijn is. Driemaal is scheepsrecht en ten derde male zullen ook onze afdelingen de trom roeren en met alle energie waarover men nog beschikt probeeren het kiezersvolk in beweging te brengen en de roode potlooden in de richting te brengen van onze kandidaten. En als ook dit alles weer achter den rug is, kunnen wij den winterslaap ingaan, waarin alleen nog een enkel verregend en half afgeschuurd propaganda-biljet aan onze electorale hoogtijdagen herinnert.

Deze „winterslaap“ van vier jaar is niet bevorderlijk voor de kracht van een partij. Hij belemmert immers de vorming van een kern van jonge bewuste en actieve leden, die bij volgende verkiezingen de partij jong kunnen houden en nieuwe energie aan de actie kunnen toevoeren. Het zal zaak zijn dezen vicieuze cirkel, die door den „winterslaap“ in het leven wordt geroepen, te doorbreken. Maar voor wij naar de toekomst gaan zien, is het, nadat wij in het vorig artikel de les uit het verleden hebben gezien, wellicht nuttig de les uit het heden eens te trekken.

De verkiezingen.

De zes Kamerzetels, die onze nieuwe partij in de wacht heeft gesleept, zijn geen slecht begin. Maar het is onzin te beweren dat niet velen van ons meer hadden verwacht, ook al behoort men nog niet tot de lieden, die „uit het niet“ zoo maar 12 à 15 zetels voor onze partij te voorschijn haalden. De start van de nieuwe partij in Maart van dit jaar was zeker niet slecht te noemen en deed het beste hopen. Wie na afloop van de druk bezochte eerste openbare vergadering te Amsterdam, waar mr. Stikker, mevrouw Fortanier-de Wit en de heer J. M. F. A. van Dijk het woord voerden, zijn oor te luisteren legde, kon gunstige uitlatingen hooren, want deze vergadering stond op een hoog, principieel peil. „Dat was volkomen vrijzinnig-democratisch“ zeiden de vrijzinnig-democraten tegen elkaar. „Een liberalisme met een nieuw élan“, aldus de liberalen; en „dat is nu net wat we bedoelden“, knikten vele „daklozen“ tegen elkaar.

En toch behelste het beknopte program, dat toen werd rondgedeeld, niet een grootsten gemeenen deeler tusschen velerlei opvatting; het was een heldere en principieele consequentie van de vrijheidsidee, zooals deze bij de politiek vrijzinnige groep in ons volk leeft: de vrijheid begrensd door verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid en zoo op de juiste wijze verwezenlijking biedend aan sociale gerechtigheid.

Het is zeer waarschijnlijk, hoewel uit den aard der zaak niet aantoonbaar, dat de op deze vergadering aanwezige „goodwill“ later weer voor een deel verdwenen is. De propaganda van onze tegenstanders is daar zeker niet geheel onschuldig aan, maar naar onze persoonlijke meening zijn ook door ons zelf vooral wat de structuur van de propaganda betreft fouten gemaakt die, hoewel zij aan de grondstellingen van onze partij, zooals zij in Amsterdam naar voren werden gebracht, niets veranderden, naar buiten een verkeerden indruk hebben gewekt.

De structuur van de propaganda.

Onze propaganda is volkomen terecht uitgegaan van het standpunt, dat men slechts dan effect kan sorteeren, wanneer men één punt met klem onder de aandacht van de menschen brengt, en zij heeft dat inderdaad op klemmende manier gedaan. Als wij dan desondanks meenen, dat hier één van de hoofdfouten heeft gelegen, dan is het omdat het standpunt onjuist is gekozen. Men heeft op onze oppositie den nadruk gelegd. Men heeft ons volk toegevoerd: „niet zoo!“, en het „... maar zó!“ heeft als het al voorkwam maar zwakjes en aarzelend geklonken. En toch had juist dit laatste het belangrijkste moeten zijn. Bezien wij de positie van onze voornaamste tegenstandster, de P. v. d. A., dan kon zij naar voren komen met een reeks van positieve maatregelen, die zij voorstond, en die zich onder het mommenteel opgeld doende devies van: „vooruitstrevend“ lieten samenvatten. Tegen dit alles waren wij in de oppositie en het is duidelijk dat een oppositiepartij alleen dan kans van slagen heeft, als zij aan de kiezers een alternatief kan bieden. En als wij ergens in gefaald hebben, dan is het in veler oog in het naar voren brengen van

dit motief. De vrijheid is als „leuze-alleen“ daarvoor ongeschikt. Zij roept te gemakkelijk associaties op met bandeloosheid en „laissez faire“. De vrijheid had door ons met nog meer klem en nog scherper omlijnd moeten worden. Wij hadden haar niet alleen als negatief beginsel tegenover het socialisme moeten stellen maar moeten uiteenzetten hoe wij haar positief zouden willen verwezenlijken, welke maatregelen wij daarvoor wenschelijk zouden achten. Kortom, velen van ons hebben verzuimd aan te geven, waarin de vrijheid, die wij wenschen, bestaat. *)

Nauw hiermee hangt samen, dat onze propaganda te grof is geweest. Wij bedoelen hiermede niet dat zij onbeschaafd of beleedigend zou zijn geweest — dat is in enkele gevallen voorgekomen en niet alleen bij onze partij — maar dat zij als instrument niet fijn genoeg heeft kunnen werken. Zij heeft te zeer gewerkt uit het gezichtspunt, dat het begrip van het gemiddelde publiek niet grooter is, dan dat van een kind van 15 jaar. In hoeverre dit reclametechnisch juist is, willen wij hier in het midden laten. Naar onze meening heeft in politicus ons volk van meer inzicht blijk gegeven. Bovendien, de massa met het verstand des 15-jarigen, zal liever bij extremistische partijen zijn heil zoeken. Waar onze propaganda, mits zij op een zeker geestelijk peil had gestaan, effect had kunnen sorteeren, was bij „het denkend deel der natie“. En dan wil dat niet zeggen, bij een kleine groep intellectueelen, maar bij al diegenen van ons volk — en dat zijn er velen — die niet de leus, maar het wezen willen kennen. Juist bij hen zou een fijner werkend propagandasysteem, dat het alternatief-motief met klem en in positieven geest naar voren had gebracht, tot het hart hebben gesproken.

Niet alleen de aanplak- en advertentie-propaganda heeft zich hieraan schuldig gemaakt, ook „Vrij“ gaat in deze niet geheel „vrij“ uit. Het blad was te zeer actueel en gaf te weinig positieve en principieele propaganda. Men begrijpe goed: dit is niet een verwijt aan de redactie. Niemand weet beter dan wij weten, wat de partij aan de redacteuren van ons blad verschuldigd is, hoe zij geheel belangeloos en in nijpend tijdektort er iedere week in geslaagd zijn de krant zoo voortreffelijk te verzorgen en op een zeer hoog journalistiek peil te handhaven. Zoo ergens, dan is hier een woord van dankbare hulde aan de heeren Stempels en Korthals op zijn plaats. *)

Ook dit propagandamateriaal, dat wagens de kleine papertoewijzing toch al schaarsch was, beantwoordde voor de „gerichte“ propaganda (het op korten termijn bewerken van bepaalde personen of groepen van personen, die daarvoor in aanmerking kwamen) niet geheel aan zijn doel, terwijl goede en vlot geschreven folders, voor zoover ons bekend, niet beschikbaar waren. Ook hier zal de papertoewijzing wel een rol gespeeld hebben.

* * *

Wie fouten signaleert, dient oorzaken aan te wijzen en wij kunnen hierover kort zijn. Gebrek aan voorbereiding is voor de P. v. d. V. een voortdurende zorg geweest in de afgelopen periode. Het is duidelijk, dat een juiste propaganda zeer veel voorbereiding kost. Het is nu eenmaal eenvoudiger afbrekende propaganda te improviseren dan opbouwende denkbeelden in propagandistische vorm te gieten. En is het niet een verheugend teken voor het geestelijk herstel van ons volk, dat deze laatste den doorslag geven.

Er zijn fouten gemaakt, maar wie werkt maakt fouten en men leert er van. Moge

de P. v. d. V. bewijzen van haar fouten in de verbreiding van haar ideeën geleerd te hebben, want die ideeën zijn het ten volle waard. De toekomst ligt voor ons en wij kunnen die veroveren.

J. A. HAMBURGER.

1) Wij geven gaarne ruimte aan de leerzame opmerkingen van den heer Hamburger, ofschoon zij slecht ten deele juist zijn. Er zijn n.l. wel degelijk zeer positieve uitingen te hooren en te lezen geweest. Het zou onrechtvaardig tegenover onze goede propagandisten — onder wie vele zeer ijverige — zijn hier niet op te wijzen. Dat de heer Hamburger dit niet gedaan heeft moet worden toegeschreven aan het feit, dat hij nu eens duidelijk heeft willen zeggen waar het volgens hem op staat. En daar kunnen wij hem dankbaar voor zijn, onder het voorbehoud, dat de schoen alleen behoort te worden aangetrokken door degenen, wien hij past. (Red. Vrij!)

2) Wij hopen, dat wij binnenkort van den heer Hamburger een proeve van hoe het wel moet zullen ontvangen. (Red. Vrij!)

3) Wij moeten deze lofuiting geheel voor rekening van den heer Hamburger laten. Wij zouden er niet over hebben gedacht, haar in onze kolommen op te nemen, indien wij niet hadden geweten dat de heer Hamburger wel van een grapje houdt. (Red. Vrij!)

Balans van de vrijzinnige Politieke concentratie

Eenige opmerkingen naar aanleiding van de brochure van den heer van Dijk

Dat de heer van Dijk zich na de verkiezingen rekenschap gaf van de bereikte resultaten over de periode sedert de oprichting van de Partij van de Vrijheid, is iets wat wij allen hebben gedaan en dat hij zijn beschouwingen op schrift heeft gesteld is zeer te waardeeren. Daardoor kan n.l. uitwisseling van gedachten ontstaan, die vooral bij een jonge partij als de onze zeer noodig is.

De bedoelde brochure roept een reactie in mij op ofschoon de feiten welke de heer van Dijk noemt juist zijn, maar er is op verschillende punten disharmonie in de beschouwingen, welke een onbevredigenden indruk achterlaten.

Bijvoorbeeld laat de schrijver zich kennen als iemand die in onze partij geen voortzetting wil zien van de vroegere vrijzinnige partijen (pag. 7) doch hij hoopt in de inleiding een gezamenlijk optrekken van de V.D.B. en de L.S.P. in de Partij van de Vrijheid.

Een buitenstaander zal in het laatste geval de Partij van de Vrijheid zeer zeker beschouwen als een voortzetting van de vroegere vrijzinnige partijen.

Als we gedachtenassociaties tusschen V.D.B., L.S.P. en de P. v. d. V. willen uitbannen dan moeten we over de eerste twee heelemaal niet meer praten. De behaalde resultaten bij de verkiezingen kunnen nog slechts als symptomen worden beschouwd, die aangeven dat we op den goeden weg zijn, maar als we goed zien: nog zeer aan het begin. Feitelijk moeten we nog beginnen en dan klinkt de bedoelde brochure mij in de ooren als de critiek op een bouw-werk, waarmede nog maar pas is aangevangen.

De bezwaren, die de schrijver aanvoert, zijn vrijwel alle terug te brengen tot den tijdnood waarmede de bouwmeesters der Partij hadden te kampen met het oog op de voor de deur staande verkiezingen. Men mag dat betreuren, maar het feit was er en de consequenties ervan hebben we te aanvaarden. De stormloop voor de verkiezingcampagne moest worden genomen met een half georganiseerde, ten deele improviseerde apparatuur en als we dat in aanmerking nemen bij het beschouwen der verkiezingsresultaten, dan mogen we wel onvoldaan, maar niet ontevreden zijn.

Er is een goede basis om op voort te gaan.

Als hoofdoorzaken van een naar het oordeel van den heer van Dijk slechts matig

resultaat bij de verkiezingen noemt de schrijver:

- 1e. den onvoldoenden tijd van voorbereiding;
- 2e. het vereenzelvigen der P. v. d. V. met de oude L.S.P.;
- 3e. het te weinig naar voren brengen van het sociale program.

Hoe we tegen deze kwalen — waarvan niemand den nadeeligen invloed zal willen ontkennen — op de meest doeltreffende wijze den strijd moeten aanbinden (behalve tegen le die niet te achterhalen is) vond ik helaas niet in de brochure vermeld. Daarentegen wel in sommige passages een berustende stemming en in andere een formulering van onze doelstelling, die aan het sub 2e genoemde bezwaar slechts voedsel kan geven. De pushing power ontbreekt!

De tweede alinea op pag. 7 is daarvan een pijnlijk voorbeeld waar als eerste vraag wordt gesteld of wij den nu reeds verworven aanhang zullen weten te behouden. Natuurlijk moeten we dien niet alleen behouden, maar nog aanzienlijk uitbreiden en we kunnen er bovendien absoluut in gelooven, dat het lukt.

De eerste vraag is, naar mijn meening, of wij er in de toekomst in zullen slagen een sociale concentratie te verwezenlijken op een veel bredere basis, dan de vrijzinnig politieke concentratie door den schrijver bedoeld.

In de formulering „vrijzinnig politieke concentratie“ die de heer van Dijk naar voren brengt, schuilen te veel klanken uit het verleden, en zij geven de gedachten een richting waarbij de Partij van de Vrijheid weer in de eerste plaats wordt gezien als een samensmelting van V.D.B. en L.S.P., dus in een richting welke wij juist niet wenschen.

Elders in zijn brochure merkt de schrijver terecht op, dat de sociale gerechtigheid als programmapunt sterk naar voren moet worden gebracht. De goede en vooral eerlijke verstandhouding tusschen werkgemers en werknemers moet een van de zwaartepunten van ons program vormen. Maar dan zullen ook de groepen welke wij willen omvatten ver kunnen uitgaan boven de oude V.D.B. en L.S.P. tezamen.

Bij de propaganda moet het accent worden gelegd op onze sociale doelstellingen.

Velen zijn via het voorportaal van de Nederlandsche Volksbeweging, daartoe gelokt door de ethische visioenen der „sociale“ eendrachtigheid, de Partij van den Arbeid binnengewandeld, zonder bewust te zijn, dat het offeren op het socialistische altaar de doelstelling zou blijken. Daarom is het nu tijd, dat de nuchtere verstandige Nederlandsche vakman en middenstander, die wel sociale verbeteringen doch geen socialisme wenscht, goed wordt doordrongen van het sociale programma van de Partij van de Vrijheid.

Wanneer wij aantonen, dat van ons een vooruitstrevende sociale politiek is te verwachten, waarmede uiteindelijk de arbeidende klasse beter is gediend dan door het socialisme, dan zijn de voorwaarden gunstig voor een aanzienlijken groei van onze partij.

Een gunstiger gelegenheid om de zoo gewenschte verbreiding van de basis onzer partij tot stand te brengen, is nauwelijks denkbaar.

Rotterdamers!

Houdt den avond van MAANDAG 22 JULI a.s. vrij!

In de Blauwe Zaal van de Beurs zal men dan bij kunnen wonen de

Revue der kandidaten

Alle Rotterdamsche Gemeenteraadscandidaten der Partij van de Vrijheid zullen daar ten tooneele komen, ingeleid door het Tweede Kamerlid

Drs. H. A. KORTHALS

Dr. BIEREMA OVER DE

Regeeringsverklaring

De leider van de Tweede Kamer-fractie in de Partij van de Vrijheid, dr. S. E. B. Bierema, heeft naar aanleiding van de regeeringsverklaring van minister Beel in de Kamer de volgende rede gehouden:

In afwachting van een nadere concretisering der regeeringsplannen, waartoe de rechtzitting op 23 Juli de gelegenheid zal openen, wil ik mij aanspreken tot het maken van eenige opmerkingen, waartoe de ontvouwing der beginselen, waarop de regeering haar beleid wenscht te bouwen, mij aanleiding geeft. De regeeringsverklaring biedt te weinig houvast om er vaststaande conclusies uit te trekken.

De kabinetsformatie

Met de regeering juich ik het toe, dat ons kabinet na zeven jaren en normale constitutionele gebruiken tot stand kon komen.

Afgezien van de vraag of het na 11 November 1925 inderdaad thans voor het eerst is, dat wederom een kabinet tot stand kwam in nauw overleg met die groepen in de volksvertegenwoordiging, waarop het teun, wil ik gaarne verklaren, dat ik het in hoge mate zou toejuichen, wanneer de periode van extra-parlementaire, zaken-, intermezzo-kabinetten of hoe men hen noemen wil, thans mocht zijn afgesloten. Wij hebben in het verleden te veel met dit soort kabinetten gesukkeld om ons niet aan harte er over te verheugen, dat thans weer de traditie der goede verbanden met een gevestigde meerderheid in de Kamer is opgenomen. Het vorige kabinet heeft gemeend, dat juist het losstaan van partijen een bron van kracht zou zijn. Ik meen, dat de ervaring ook ditmaal het teneindeel heeft bewezen.

Wanneer ik dus het tot stand komen van een parlementair kabinet toejuich, wil ik uitspreken, dat een kabinet op malle basis, zoals thans is opgetreden, onze instemming zou hebben. In dit hachelijk tijdsgericht, waarin aan ongekende moeilijkheden op nationaal en internationaal gebied het hoofd moet worden gehouden, waarin groote offers gevraagd zullen moeten worden van alle groepen der bevolking en diep ingrijpende maatregelen genomen zullen moeten worden, zou het, naar onze overtuiging, aanbeveling hebben verdiend de verantwoordelijkheid daarvoor over een zoo groot mogelijk aantal partijen te verdeelen en te trachten in een vruchtvolle samenwerking ons land zoowel moreel als materieel weer op te heffen. Het gaat thans om de al dan niet handhaving van ons volksbestaan. Een kabinet op zoo breed mogelijke basis, waarin alle nationale krachten worden samengebonden, ware daarom, naar ons oordeel, aangewezen geweest en wij betreuren het, dat de formatie van het kabinet niet in dezen zin heeft uitgevoerd. Of dit geheel in overeenstemming is geweest met zijn eigen wenschen, meen ik te mogen betwijfelen. Het komt mij voor, dat een formatie op brede basis het verwezenlijken van de doeleinden, die de regeering zegt na te streven, zou hebben vergemakkelijkt.

„Vooruitstrevend“

Het wezen van het nieuwe kabinet bestaat volgens de verklaring daarin, dat het een vooruitstrevend karakter draagt, overeenkomstig den wensch, door de meerderheid van het Nederlandsche volk bij de verkiezingen van de Staten-Generaal uitgesproken. Ik betwist, dat dit vooruitstrevend karakter de regeeringspartijen zou onderscheiden van de groepen, die buiten de formatie zijn gebleven. Als principieele karakterisering komt mij dit geheel onvoldoende voor: een principieele fundeering is daarmede aan het nieuwe bestand niet gegeven. Geen enkele partij bezit het monopolie der vooruitstrevendheid, al wordt dat wel eens gepretendeerd. Nadere precisering zal hier moeten worden afgewacht, waarbij wel zal blijken in hoever de heer van der Goes van Naters, volgens een verslag in het „Vrije Volk“, te recht kan verklaren

„Als men het urgentieprogramma van de P. v. d. A. voor zich neemt en men beziet de financiële, economische en sociale paragrafen, en men legt daar onze zienswijze omtrent het Indonesische beleid naast, dan heeft men het regeeringsprogramma-Beel.“

Indien dit juist mocht zijn, zou dat al te weinig in overeenstemming zijn met

den uitslag der verkiezing, die toch voor het toekomstig regeeringsbeleid haar consequenties zal moeten hebben: dit lijkt me een uitgesproken eisch der democratie. Ik meen daarom voorshands een vraagteken achter de uitlating van den heer Van der Goes van Naters te mogen plaatsen.

Herstel van de volkswelvaart

Het kabinet verklaart zich ten doel te stellen alle krachten, waarover het Nederlandsche volk beschikt, te richten op een zoo snel en zoo volledig mogelijk herstel

van onze volkswelvaart, stoffelijk zoowel als geestelijk. Voor het herstel van de stofelijke welvaart zal opvoering van de nationale productie noodig zijn als voorwaarde voor het bereiken van een hooger welvaartspeil. Over dat alles zal weinig verschil van meening bestaan. Het komt er op aan, op welke wijze dat zal moeten geschieden. De regeering wil daarbij leiding geven, voorgelicht door een voorbereidend en adviseerend planbureau, in dier voege, dat zij in nauw overleg met de volksvertegenwoordiging richtlijnen zal aangeven, samengevat tot een nationaal welvaartsplan, volgens welke het herstel der welvaart zal worden nagestreefd. Stelsellooze productie wenschen ook wij niet: wel meenen wij te mogen waarschuwen tegen overschatting van dergelijke plannen, te meer, waar het planbureau reeds nu teleurstellende ervaringen heeft opgedaan, omdat de realiteit nu eenmaal niet steeds in overeenstemming is met theoretische grondslagen en ramingen; men leze slechts de eerste Nota over het Nationale Welvaartsplan.

Het heeft in beginsel onze instemming, dat bij de uitvoering der plannen tot herstel der welvaart het volle profijt zal worden getrokken van de zelfwerkzaamheid van individuen en groepen, wier activiteit de regeering zich voorstelt zoo krachtig mogelijk te bevorderen. Te meer heeft dit onze instemming, waar verklaard wordt, dat dit haar tevens de gelegenheid zal verschaffen om, waar mogelijk, de rechtstreeksche overheidsbemoeiing ingrijpend in te krimpen en mede aldus den grondslag te leggen voor een gezondmaking der financiële positie van den Nederlandschen Staat. Wanneer op deze gezondmaking het streven der regeering ernstig zal zijn gericht, zoals zij verklaart, zullen wij haar daarbij gaarne steunen, overtuigd als wij zijn, dat zonder een gezondmaking van den financiëleen toestand van sociale rechtvaardigheid geen sprake kan zijn.

Zoolang wij nog worstelen met de schaarschte-economie, begrijpen ook wij, dat de overheid op menig gebied zich zal moeten laten gelden, maar waar het gaat om blijvende maatregelen, vertrouwen wij, dat de nieuwe minister van Economische Zaken meer armslag aan het bedrijfsleven zal gunnen dan van zijn voorganger verwacht kon worden.

Socialisatie

Mede in verband met de centrale positie van de Nederlandsche Bank ten aanzien van het kredietwezen zal haar socialisatie worden bevorderd. Daar niet aangegeven wordt op welke wijze dit zal geschieden, wil ik thans volstaan met de opmerking, dat de monetaire taak van de circulatiebank gericht moet zijn op de handhaving van de waarde van de munt. Ook wanneer men de monetaire politiek ziet als een onderdeel van de economische politiek, is daarmede nog niet gezegd, dat de leiding behoort te zijn in handen van den minister van Financiën, maar kan de vraag opkomen of de monetaire politiek niet behoort

te worden geleid volgens regelen, bij de wet gesteld.

Nopens de socialisatie van andere daarvoor blijkens in te stellen onderzoek in aanmerking komende bedrijven wil ik thans slechts verklaren, dat als criterium daarvoor door ons het algemeen belang ten volle wordt aanvaard. Ik kan me moeilijk voorstellen, dat socialisatie een andere doelstelling kan hebben dan het dienen van het algemeen belang, het najagen van ideologische doeleinden komt me zinloos en schadelijk voor.

Bestaanszekerheid

Aan den eisch, het verschaffen van een redelijke bestaanszekerheid, stelt de regeering zich voor te voldoen door een constructieve loon- en prijspolitiek. Het komt mij voor, dat hier het kernpunt ligt waarom onze economische en sociale politiek in de naaste toekomst zal draaien. Wanneer wij er niet in slagen door verhooging der productie de kostprijzen te verlagen, dan vrees ik, dat een nieuwe golf van loonsverhoogingen onze geheele uitvoerpolitiek, waarvan voor het herstel van onze welvaart zooveel afhangt, in gevaar zal brengen. De regeering zij hier daarom de uiterste waakzaamheid aanbevelen.

De uitbreiding van de sociale verzekering, waarbij in het bijzonder de ouderdomszorg de aandacht zal hebben, heeft onze instemming.

Land- en tuinbouw

Met groote belangstelling wachten wij af, welke voorstellen zullen worden gedaan tot versteviging van de positie van onzen land- en tuinbouw, waarbij bevoorrecht zal worden, dat aan het kleine boeren- en tuindersbedrijf een economisch verantwoorde grondslag wordt gegeven. Met belangstelling wachten wij af, wat de regeering met deze woorden bedoelt.

Het geestelijke herstel

Wij deelen de meening van de regeering, dat een oplossing van de geestelijke moeilijkheden waarmede ons volk te kampen heeft, slechts kan worden gevonden, wanneer men uitgaat van de zedelijke beginselen, die aan onze beschaving ten grondslag liggen. Met belangstelling wachten wij af, welke maatregelen zij denkt te bevorderen voor een versterking van het gezag, een herstel van de diep geschokte moraliteit, een vernieuwing van het onderwijs, waarbij de karaktervorming, de aesthetische en de staatsburgerlijke vorming sterker dan tot dusver het geval is op den voorgrond zullen treden.

Politieke delinquenten

Bepaald gemist heb ik in de regeeringsverklaring een uitlating over de berechting der politieke delinquenten. Dit kankergetzel dient nu toch eindelijk op korten termijn te worden uitgesneden. De nieuwe minister van justitie ziet zich hier voor een taak geplaatst, die hij, naar ik hoop, met groote voortvarendheid ter hand zal nemen. Met het oog op de daarmede verbonden morele en financiële gevolgen lijkt mij dat volstrekt noodzakelijk.

Indië

Ten opzichte van de positie van de overzeesche staatsdelen en van hun verhouding tot Nederland verklaart de regeering, dat zij zich blijft stellen op den grondslag der Koninklijke rede van 7 December 1942, waarbij dan de aangegeven richtlijnen in haar uitwerking aanpassing behoeven aan de veranderende omstandigheden.

Aan de bijeen te roepen Rijksconferentie zal de regeeringsverklaring van 10 Februari 1946, als bevattende het kader, waarbinnen ook de huidige regeering bereid is tot de regeling van een nieuwe staatkundige verhouding te komen, worden voorgelegd. De vraag mag worden gesteld of tusschen de Koninklijke rede en de verklaring van 10 Februari 1946 niet een controverse bestaat. De eerste spreekt van hervormingen binnen het Rijksverband, terwijl in de verklaring van 10 Februari wordt gezegd, dat de bevolking van Indonesië na een begrensde periode van voorbereiding in vrijheid omtrent de voortzetting harer betrekkingen zal moeten kunnen beslissen. Hier dus een eventueel loslaten van het Rijksverband. Dit lijkt ons volstrekt met elkaar in strijd te zijn.

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

Wij deelen den wensch van de regeering, die zich den ernst van het Indische probleem ten volle bewust verklaart, dat een vredelievende oplossing daarvan, welke het welzijn zoowel van het Indonesische als van het Nederlandsche volk, alsmede van alle andere bevolkingsgroepen zal dienen, zoo spoedig mogelijk zal kunnen worden verwezenlijkt. Noode hebben wij daarom de verzekering gemist, dat orde en rust zullen worden hersteld en onze nog steeds in gevangenschap verkeerende landgenooten zullen moeten worden bevrijd.

Mag men uitingen in de pers van de Partij van den Arbeid gelooven, dan zou vaststaan, dat voortzetting van de Indische politiek van het vorige kabinet gewaarborgd is. Dezelfde koers wordt belangrijker genoemd dan de nieuwe man, te meer nu de keuze van den nieuwen man geen wisseling van partij beteekent, wat tot dusverre niet algemeen bekend was. Ook de heer Van der Goes van Naters liet zich in denzelfden zin uit. Mocht dit juist blijken, dan zou de formatie gewicht zijn voor de eischen van de Partij van den Arbeid. In elk geval wil ik reeds aanstonds verklaren, dat wij ons daarmede niet zouden kunnen vereenigen. Intusschen spreek ik de hoop uit, dat de veelszins gewijzigde omstandigheden in Nederlandsch-Indië de regeering zullen doen inzien, dat met het tot dusverre gevoerde beleid geen goede resultaten zullen worden bereikt.

De zinsnede in de verklaring, dat de regeering er ten aanzien van Oost-Indië naar streeft voor de uitvoering van de taak van het opperbestuur in dat Rijksdeel voor den huidige overgangstijd tot dat een nieuwe rechtsorde kan worden gevestigd een voor deze periode gefigend bestuursorgaan te vormen, is mij niet geheel duidelijk. Beteekent dit, dat de hiervoor te ontwerpen voorstellen het mogelijk zullen maken een college van commissarissen-generaal met bijzondere volmachten naar Indië uit te zenden? In verband met loopende geruchten zou ik het op prijs stellen een nadere toelichting van de regeering te mogen ontvangen.

Ten aanzien van West-Indië moge ik er mijn vreugde over uitspreken, dat de regeering begrip toont voor de daar levende verlangens met betrekking tot een herziening van de positie van die gebiedsdeelen in ons Koninkrijk.

Met belangstelling wachten wij af hetgeen de regeering ter zake meent te moeten concretiseeren.

Leger en vloot

Met instemming hebben wij kennis genomen van de verklaring, dat met kracht zal worden voortgewerkt aan den opbouw van een effectieve strijdmacht ter zee, te land en in de lucht, welke bescherming van de nationale en van de internationale rechtsorde ten doel heeft. Wanneer Nederland met kracht hulp wil blijven geven aan de Organisatie van de Vereenigde Naties zullen wij ons ook naar ons oordeel niet kunnen onttrekken aan de uit het lidmaatschap van deze wereldorganisatie voortvloeiende verplichtingen.

Mijnheer de Voorzitter! Het kabinet wordt voor vraagstukken gesteld, die de hoogste eischen stellen aan staatsmanswijsheden en doortastendheid. De regeering verklaart zich van de talrijke en groote moeilijkheden, die haar weg kruisen, bewust te zijn. Nochtans meent zij haar taak te moeten aanvaarden in de overtuiging, dat zij wordt geschraagd door het vertrouwen van de volksvertegenwoordiging, met wie het haar een eer zal zijn nauw te mogen samenwerken en waarbij zij een beroep doet op de medewerking ook van de groepen, die buiten de formatie zijn gebleven. Met genoegen nemen wij kennis van de bereidheid tot samenwerking met de volksvertegenwoordiging, waaraan in het verleden wel het een en ander heeft ontbroken.

Wij achten het onzen nationalen plicht dit kabinet op smalle basis onbevooroordeeld en met den wil om gezamenlijk constructief werk te verrichten, tegemoet te treden, overal waar onze beginselen dat toelaten. Veel is nog onzeker en afwachten is de boodschap. Het woord van Thorbecke: wacht op onze daden, schijnt op het kabinet van toepassing te kunnen worden verklaard. Wij zijn bereid ieder voorstel op zijn eigen mérites te beoordeelen.

De toekomst zal leeren of met dit kabinet een nieuwe blijvende fase in onze parlementaire geschiedenis wordt ingeluid; overdreven optimisme dienaangaande lijkt mij voorshands niet gerechtvaardigd.

Het werk in het parlement

Kabinet en Kamer met goede bedoelingen

Bij eerste kennismaking van de regeringsverklaring was het al duidelijk, dat dit staatsstuk zeer in het vage bleef. De perscommentaren wezen daar dan ook over het algemeen op. Een duidelijk stelling nemen ten aanzien van het beleid van het nieuwe kabinet bleek nog niet mogelijk. En zoo stonden ook de meeste fractieleiders er tegenover. De daden van het kabinet moeten worden afgewacht. Thorbecke heeft van een van zijn kabinetten gezegd: „wacht op onze daden”. Minister Beel heeft dit ook bedoeld en heeft zelfs die historische woorden gebruikt — zij het met een verontschuldigend lachje — toen onze fractieleider, dr. Bierema, bleef aandringen op een antwoord op de vraag, in hoeverre er sprake was van voortzetting van het onder het kabinet-Schermerhorn gevolgde Indische beleid.

De eindindruk van het debat over de regeringsverklaring is, dat de heele Kamer, met uitzondering van de communisten en de staatkundig-gereformeerden, gouvernementeel is. Maar het noodige voorbehoud is daarbij gemaakt. Van de zijde van onze partij — wij verwijzen naar de in dit nummer afgedrukte rede van dr. Bierema — is gezegd, dat elk geval op zich zelf zal worden beschouwd. Wij zijn van goeden wille en zeker niet zoo maar in het wilde weg in de oppositie. Wij willen meehelpen ons land door dezen moeilijken tijd heen te koersen.

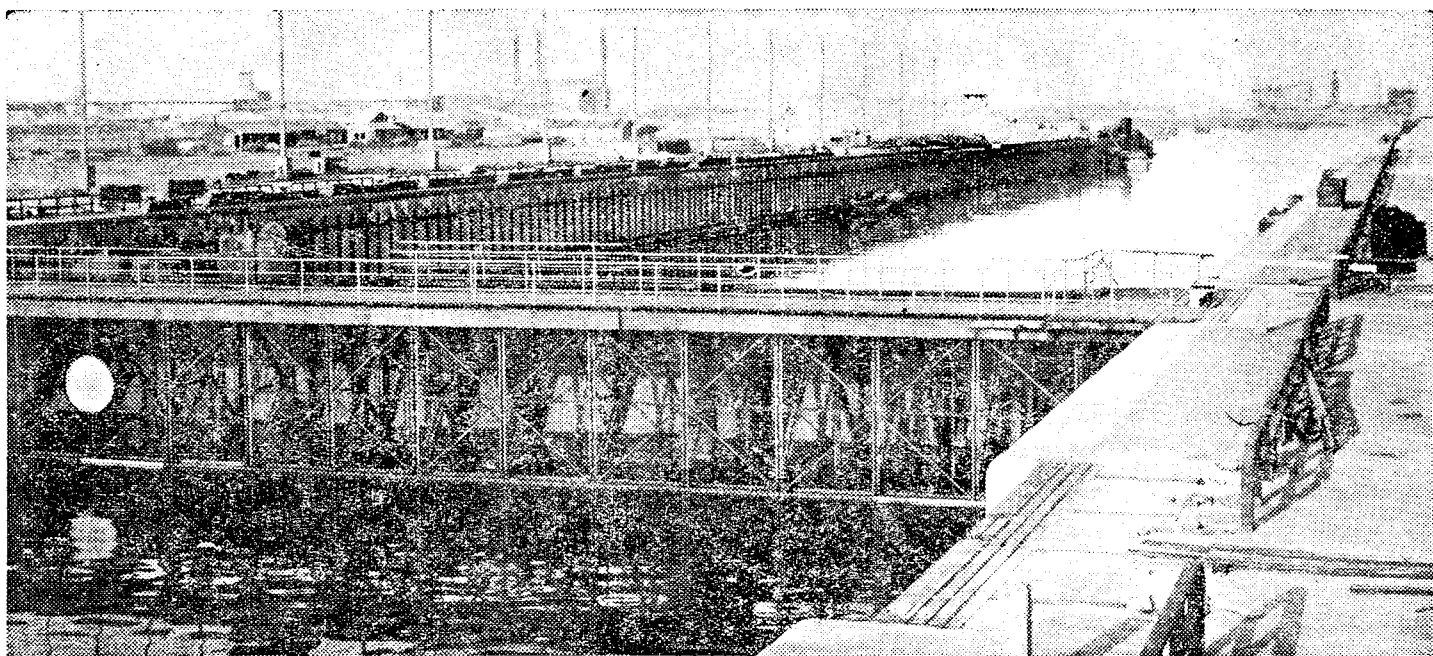
De anti-revolutionairen en christelijk-historischen zijn tenslotte wel bereid over hun bezwaren tegen de werkwijze van den formateur heen te stappen: zij zijn gouvernementeel en alleen zeer gewichtige omstandigheden zouden hen in de oppositie kunnen dringen. Wat dit waard is, laat zich moeilijk voorspellen. Kennelijk hebben de prot.-christelijke groepen bij het maken van dit voorbehoud gedacht aan een mogelijk voor hen onaanvaardbare ontwikkeling van het Indische beleid. Over het algemeen was hun toon rustig. Zelfs de heer Schouten kwam niet toe aan het vuurwerk, dat hij in de vorige periode zoo vaak placht af te steken.

Interessant waren in dit debat vooral de redevoeringen van de fractieleiders der beide regeringspartijen. Hieruit bleek immers eenigszins hoe de basis van het kabinet in elkaar zit. Dat deze basis eer smal dan breed is, zal geen betoog behoeven. Bovendien kan men ook twifelen aan de soliditeit van die basis. Het zou wat overdreven zijn in dit stadium te spreken van een „kabinet op wrakke basis”. Maar er zijn toch minder sterke plekken. Het roomsch-roode samengaan is geen verstandshuwelijk geweest, zei jhr. Van der Goes van Naters, maar, zoo voegde hij er aan toe, men moet nu ook niet denken dat het een huwelijk uit vurige liefde is: alleen het landsbelang is het motief geweest. Ook prof. Romme had er in zijn op zichzelf meesterlijke rede eenige moeite mee: de vrienden van mijn vrienden zijn mijn vrienden, zei hij in het Fransch, en op die manier verklaarde hij den band tusschen katholieken en socialisten. Van belang in dit verband is ook, dat jhr. Van der Goes van Naters niet vergat te zeggen, dat door zijn fractie niet alleen de daden van het kabinet zullen worden beoordeeld, maar ook de daden van elken afzonderlijken minister. De persoonskeuze bij de kabinetsformatie was — het is bekend — een teer punt voor de P. v. d. A. en op deze wijze komt nu die teerheid weer tot uiting.

Wat levendigheid bracht de communistiche afgevaardigde, de heer Wagenaar, in de debatten. Hij is geen slechte spreker als hij vlam vat. En voor dit laatste zag hij alle aanleiding. Want de mislukking van een „volksfront” van communisten, met de P. v. d. A. en de vooruitstrevende katholieken, zit hun hoog. Thans noemen zij het nieuwe kabinet reactionnair, wat niemand zal verwonderen.

* * *

Twee middagen hebben de debatten geduurd. Den eersten middag de zeven fractieleiders en den tweeden minister Beel, repliek en dupliek. De minister-president kon nog niet op alle gestelde vragen antwoorden. Want er komt ook nog een Troonrede en daarin zal men meer concrete punten van het regeringsbeleid te hooren krijgen. Hierdoor moest het debat wel wat aan de oppervlakte en betrekkelijk vaag blijven. Het geheel was dus — mede door de afwachtende houding van de meeste fracties — een vrij gematigde vertooning. Het was een polsen van de zijde der Kamers. Er waren enkele concrete mededeelingen van den minister-president, o.m. over de politieke delinquenten, een punt dat ten onrechte in de regeringsverklaring niet was aangeroerd. Maar veel wijzer is men nog niet geworden. De toekomst kan nog allerlei verrassingen brengen: Indië, socialisatie en nog andere onderwerpen zijn nog niet uit de verf gekomen.

De zeesluis te IJmuiden, welke thans geheel hersteld is.

De Partij van de Vrijheid en de raadsverkiezingen

Eenige punten uit haar vooruitstrevend gemeente-program

In de gemeenten, die door oorlogsgeweld geteisterd zijn, worde een plan tot stadsverbetering ontworpen, voor de uitvoering waarvan door het Rijk financiële steun worde verleend, doch waarvan de vaststelling blijve voorbehouden aan den gemeenteraad.

De gemeente scheppe o.m. door de beschikbaarstelling van bouwrijpen grond de algemeene voorwaarden voor een krachtige hervatting van den volkswoningbouw.

Volle aandacht moet worden gegeven aan saneering van achterbuurten door verleenng van geldelijken steun voor onbewoonbaarverklaringen, opruiming van krotwoningen en verbetering van onvoldoende woningen.

De gemeente bevordere het bezit van eigen woning.

Noodzakelijk is een krachtige toepassing van de Woningwet in het belang der volkshuisvesting als een onschatbare factor voor de verheffing van het zedelijk peil des volks.

Krachtige aanpak van den woningbouw

De gemeente bevordere het bezit van een eigen woning.

De gemeente werke mede aan de bestrijding van besmettelijke en andere ziekten, indien noodig door bevordering van de oprichting en instandhouding van ziekenhuizen en/of wijkverpleging, alsmede door snel ziekenvervoer. Opwekking tot vaccinatie.

Bevordering der Volksgezondheid

Alle maatregelen, die den gezondheidstoestand der bevolking kunnen verbeteren en de inwerking van schadelijke invloeden voorkomen of bemoeilijken, behooren te worden genomen of bevorderd.

Een eenvoudig, maar doeltreffend medisch-hygiënisch schooltoezicht moet worden ingesteld.

Medewerking en, waar noodig, geldelijke steun worde verleend aan de Kruisverenigingen, in het bijzonder ten behoeve van de tuberculose-bestrijding en van de exploitatie van consultatiebureaux.

Behoorlijk betaald gemeentepersoneel

Het personeel in dienst der gemeente, dat in aantal beperkt worde tot het strikt noodzakelijke, moet behoorlijk worden gesalarieerd. De loonen en salarissen moeten ten aanzien van vergelijkbare functies verband houden met overeenkomstige bezoldigingen in het particuliere bedrijf.

Koers bepalen

De houding van de regering-Schermerhorn is wankel geweest. Er zijn daarvan vele voorbeelden te noemen. Wij bepalen ons hier tot de houding tegenover de EVC en haar stakingsactie.

Wanneer groepen arbeiders het werk willen neerleggen, omdat zij en hun vertegenwoordigers niet met de werkgevers tot overeenstemming kunnen geraken, dan is dit staken in beginsel aanvaardbaar. In geen deele is aanvaardbaar, dat stakers georganiseerd of ongeorganiseerd werkwilgen terroriseren. Het mag eindelijk wel als bekend worden verondersteld, dat afgevaardigden van de EVC werkwilgen bedreigen, dat zij hen van de fiets aftrekken en molesteeren, dat zij hatelijke opschriften op hun deur plakken of op de straat voor hun woning kalken, dat zij aankondigen ook hun gezinnen in ernstige moeilijkheden te zullen brengen, indien er wordt doorgewerkt, dat zij duidelijke waarschuwingen laten hooren tegen de arbeiders, die in een besmet verklaard bedrijf werkzaam blijven en niets van de EVC willen weten.

Deze methode van terreur heeft niets te maken met vrijheid van staken, want bij vrijheid van staken hoort ook vrijheid van

werken. Eigenlijk behoort hier ook vrijheid van uitsluiting toe, maar hiervan wordt al sinds lange tijden niets gehoord.

Bij deze democratische opvatting van vrijheid van handelen behoort optreden tegen diegenen, die deze vrijheden belagen. Men bewijst hun, die niets van de EVC-methodes moeten hebben, een dienst, als men hen daartegen beschermt. Bovendien is het eerste plicht der overheid den burger te beschermen tegen aantasting van persoon en bezit.

De overheid is in dezen tot nu toe in gebreke gebleven. Wij wachten de daden der nieuwe regering af. Daar wij nog nooit zooveel politie hebben gehad als tegenwoordig en vermits wij er ook nog gezagstroepen op na houden, is het apparaat voor de handhaving der orde blijkbaar aanwezig. Er zij vrijheid in Nederland, doch geen vrijheid om opstand te maken en om door terreur de vrijheid aan anderen te ontnemen.

Wat overigens de stakingsactie aangaat, het is een zeer ouderwetsche, reactionnaire vorm van klassenstrijd, die hier gevoerd wordt. Sinds 1930 hebben wij tot onze vreugde kunnen waarnemen, dat de klassenstrijdgedachte op den achtergrond geraakte. Ernstige sociale conflicten ontstonden niet, ondanks de moeilijke tijden der de-

pressie, waarin loonsverlagingen onvermijdelijk bleken. De goede verstandhouding tusschen werkgevers en werknemers en hun vertegenwoordigers heeft bewerkt, dat door overleg en onderlinge gedachtenwisseling oplossingen werden gevonden. De rijksbemiddelaar (die toen inderdaad bemiddelde) bewees soms goede diensten. De tijdens den oorlog voorbereide Stichting van den Arbeid heeft deze lijn logisch doorgetrokken.

De regering moet doelbewust tegen onwettige practijken, die bovendien den economischen opbouw vertragen, optreden. Het gesprek van prof. ir. of minister Schermerhorn met de leiding der EVC, heeft niet bepaald verhelderend gewerkt. Wij hopen, dat de nieuwe regering, ook bij de sociale conflicten, een vasten koers zal uitzetten, dat zij een rechtlijnige politiek zal voeren, die het den belangstellenden beschouwer mogelijk maakt te begrijpen wat zij wil. Dat het met wankelmoedigheid niet gaat, heeft het vorige team ons voldoende getoond.

VAN OVERKLIFT.

Socialistische evoluties

Er bestaat in Nederland een weekblad met den echt-Nederlandschen naam Je Maintiendrai, uitgegeven door de Nederlandsche Volksbeweging en met den ondertitel: Weekblad voor personalistisch socialisme (ook hier is geen woord Fransch bij). Nu heeft men zich er indertijd in kunnen verdiepen wat voor soort socialisme de Partij van den Arbeid aanhang. Men kreeg toen den indruk, dat dat verschillende soorten waren, zooals democratisch socialisme, personalistisch socialisme enz. Sommigen beweerden zelfs, dat de P. v. d. A. eigenlijk heelemaal niet socialistisch is.

Gelijk bekend is prof. Schermerhorn een vooraanstaande figuur in de N.V.B. en eveneens in de P. v. d. A. Dit hoeft nog niet te beteekenen dat het socialisme van de P. v. d. A. het personalistische van de N.V.B. en van prof. Schermerhorn is. Maar vele zich noemende personalistische socialist zijn tot de P. v. d. A. toetreden, dus iets van hun socialisme zullen zij wel in die partij hebben teruggevonden.

Om de verwarring nog wat grooter te maken: deze week hoorden we in de Tweede Kamer een opmerkelijke interruptie. De heer Schouten noemde Je Maintiendrai het blad, dat de denkbeelden van de P. v. d. A. weergeeft; waarop de heer Vorrink interrupteerde: „In geen enkel opzicht!” Men kan hier met den heer Schouten nota van nemen.

En misschien kan men ook wel enig verband zoeken tusschen de elk misverstand uitsluitende ontkenning, dat de inhoud van Je Maintiendrai iets met de denkbeelden van de P. v. d. A. te maken heeft, en de terminologie, waarvan deze partij zich bij haar verkiezingsactie voor de gemeenteraden bedient. „Stemt socialisten”, zoo wordt geadverteerd; „Stemt rood”, zoo lazen wij in Het Vrije Volk. Dit doet weer heel sterk denken aan de tijden van de echte, oude S.D.A.P., welker denkbeelden wel eenigszins verwijderd waren van het personalistische socialisme (vanwaar anders deze nieuwe naam). Bij de Kamer- en Statenverkiezingen kwam dit nog niet zoo uit. Maar thans bestaat wel een zeer sterke schijn, dat de P. v. d. A. verschuift naar het democratische socialisme. Hetgeen sneu is voor haar leden, die zich slechts personalistisch socialist of zelfs heelemaal geen socialist — zoo maar vooruitstrevend heet dat dan — voelen.

De gezagsschemering

IN NEDERLANDSCH-INDIË

Dr. Feuilletau de Bruyn, die zich reeds menigmaal heeft doen hooren in de Indische kwestie en dan gewoonlijk geen blad voor den mond placht te nemen, heeft thans wederom een brochure het licht doen zien, waarin hij in het bijzonder aandacht besteedt aan het door dr. van Mook gevoerde beleid. Het zou nuttig zijn, als deze brochure in handen van zeer velen zou komen, opdat kennis genomen zou kunnen worden van den inhoud. Te dezer plaatse moeten wij volstaan met te wijzen op enkele der belangrijkste gedeeltes uit de brochure.

De schrijver begint met te wijzen op hetgeen de Parlementaire Commissie Nederlandsch-Indië, waarvan ook drs. Korthals teel heeft uitgemaakt, den luitenant-gouverneur-generaal „ten laste” legt met betrekking tot zijn beleid sedert hij na de capitulatie van Japan in Nederlandsch-Indië is teruggekeerd, hetgeen in het kort voor hem wordt saamgevat met de woorden: „dat hij (d.i. dr. van Mook — Red.) met op zijde schuiving en door afbraak van de pijlers van een democratisch regime op dictatoriale wijze een politiek voert, waarbij de geheele toekomstige structuur van het Koninkrijk op het spel staat, zonder dat de verschillende bevolkingsgroepen in staat worden gesteld hun stem te doen hooren.”

De heer Feuilletau de Bruyn wil dan in zijn brochure nader treden in de vraag hoe het komt dat dr. van Mook, die als minister van overzeesche gebiedsdeelen en als luitenant-gouverneur-generaal „volkomen op de hoogte moet worden geacht van de ernstige separatistische beweging, die zich onder leiding van de Japanners van 1943 tot 1945 op Java had ontwikkeld, daarop niet met krachtige maatregelen heeft gereageerd.” Naar het oordeel van den schrijver hadden de geallieerden een zeer behoorlijk georganiseerden luisterdienst en het kan volgens hem niet den minsten twijfel lijden of dr. van Mook is door de opgevangen berichten, in groote trekken op de hoogte geweest van hetgeen zich op Java op politiek gebied afspeelde in dien tijd.

Wat bleek uit de radioberichten?

Uit de berichten is zeer duidelijk gebleken, dat een zeer groot aantal leden van de separatistische beweging, die zich op Java reeds voor het uitbreken van den oorlog had ontwikkeld, overgelopen was naar de Japanners en zich in hun dienst had gesteld als collaborateurs. Verscheidene dezer lieden hebben zelf voor de radio pro-Japansche redevoeringen gehouden, die door den geallieerden berichtendienst zijn gehoord.

Verder was bekend, dat toen Japan steeds meer bedreigd werd, de Japansche staatslieden hun uiterste best deden om de inheemsche nationalistenvoor de Japansche zaak te winnen, middels beloften van toekomstige onafhankelijkheid voor Indië.

Op 7 September 1944 legde de Japansche premier Koiso de volgende verklaring in den Japanschen Rijksdag af:

„Ik verklaar hierbij, dat Japan in de toekomst de onafhankelijkheid zal toekennen aan het volk van Oost-Indië teneinde zijn voortdurend geluk en welzijn te garanderen.”

Door Radio-Tokio is op deze verklaring het volgende commentaar gegeven:

„Op Java wil Japan de situatie scheppen, dat de Geallieerden niet als bevrijders komen van een onderdrukt volk, maar als indringers in een vrij land.”

Een brochure over de politieke ontwikkeling in Indië tijdens de bezettingsjaren en de daaruit te trekken consequenties

Het is begrijpelijk, dat deze verklaringen op Java reacties wekken bij de pro-Japansche elementen. Grote feesten en meetings werden georganiseerd waarop o.a. ir. Soekarno het woord voerde en zijn dank betuigde voor

het edelmoedige Japansche aanbod!

Dit alles is den Nederlandschen waarnemers in dien tijd niet voorbijgegaan, getuige een bericht van Aneta van 11 September 1944, waarin wordt gezegd, dat Hollandsche kringen in Australië de reactie op het Japansche onafhankelijkheidsaanbod niet onderschatten. Men ging volgens dat bericht zelfs zoover, dat men meende, dat die Japansche politieke zet een doelbewuste poging was om de politieke toekomst van Nederlandsch-Indië als politiek partner in het Nederlandsche Gemeenbest, zooals in de historische schets van H. M. de Koningin van 7 December '42 uiteen was gezet, onmogelijk te maken.

De heer Feuilletau de Bruyn wijst er dan op, dat de mededeeling van minister Logemann van 7 Mei j.l. waarin hij het deed voorkomen alsof de situatie in Indië in Augustus 1945 eigenlijk een verrassing voor de regering was, hiermede wel in flagranten strijd is!

De „Groot-Aziatische politiek”

De schrijver beziet dan den boven weergegeven zet der Japanners in het kader van de door Japan gevoerde Groot-Aziatische politiek, zooals deze ontwikkeld is door een commissie voor de buitenlandsche politiek. Deze zag als gewenscht de wereld te verdeelen in zeven blokken, terwijl dan binnen elk blok een „Führer”-staat, zou optreden. Als zoodanig zou in het Groot-Oost-Aziatische blok natuurlijk Japan moeten optreden. Deze gedachte werd ook op Java gepropageerd, zooals de radioberichten leerden! Nu was op Java een z.g.n. Centrale Raad van Advies, gevormd door pro-Japansche elementen, in het leven geroepen en in een zijner — overigens gering in aantal en van weinig beteekenis zijnde — zittingen werd met algemeene stemmen voor de bevolking het volgende als richtlijn vastgesteld:

1. Wij zullen leven of sterven voor Nippon.
2. Wij zullen een vereenigde, onafhankelijke natie scheppen, die pogen zal een waardig lid te zijn van de Co-prosperity sfeer van Groot Oost-Azië, dank zij Dai Nippon's nobele en welwillende houding.
3. Wij zullen een eigen cultuur en beschaving ontwikkelen door de Aziatische cultuur en de Wereldcultuur te bevorderen.
4. Door het onderhouden van den broederlijken geest met de andere Oost-Aziatische naties zullen wij ons Vaderland met de grootste inspanning en toewijding tot den Almachtige dienen.
5. Wij zullen met brandenden ijver streven naar eeuwigden wereldvrede, gebaseerd op internationale moraliteit

volgens het Haka-Ichiu stelsel (het stelsel van een algemeene wereldbroederschap), van welke gemeenschap de Groot-Oost-Azië Co-prosperity Sfeer een onderdeel is.

Dit zijn de vijf „Banjo dodai” (sovereine fundamente) die de inheemschen moeten nastreven.”

In 1945 werd een studiec commissie benoemd ter voorbereiding der onafhankelijkheid van Nederlandsch-Indië, welke onder voorzitterschap stond van den fel pro-Japanschen dr. Radjiman Wiriodinigrat.

Dr. Feuilletau de Bruyn wijst dan voorts nog op de pogingen van Japan de bevolking van Java bij de defensie tegen de geallieerden in te schakelen, wanneer deze een landing zouden ondernemen, op het zich op Java ontwikkelende Japansch-fascistisch georiënteerde regime en op het ophitsen der bevolking tegen de geallieerden door het opzweepen van de gevoelens van rassenhaat.

De fouten van Dr. van Mook.

Het vorenstaande was alles bekend uit de radioberichten en de schrijver stelt dan de vraag waarom dr. van Mook het kabinet te Londen niet tijdig op de hoogte heeft gebracht van en waarom de Engelsen niet tijdig ingelicht zijn over de zich ontwikkelende fascistische separatistische beweging op Java. Dr. van Mook moet op de hoogte geweest zijn van het bij de Japanners voorzittende doel, met het uitroepen van de „Republiek Indonesia”, namelijk om den oorlog tegen de Geallieerden voort te zetten door middel van zijn marionetten. Hij heeft niettemin geen krachtige maatregelen genomen en de Engelsen waren, tengevolge van zijn verzuim, genooddaakt met een veel te kleine troepenmacht overhaast te landen om te voorkomen, dat slachtoffers zouden vallen onder de geïnterneerden. Het gevolg hiervan is geweest, dat de extremisten op afschuwelijke wijze hebben kunnen optreden en de extremisten, gebruik makende van de door den Japanschen bezetter georganiseerde terreur-organen, de macht op Java in handen kregen.

Conclusie.

De conclusie van den schrijver is, dat de luitenant-gouverneur-generaal fouten heeft gemaakt, die catastrofaal zijn voor Indië en voor het prestige van het Koninkrijk. „Daarmede heeft dr. van Mook afdoende zijn ongeschiktheid voor zijn tegenwoordigen rang bewezen. Levens van vrouwen, kinderen en mannen in de geïnterneerde kampen, zijn door het niet tijdig nemen van geëigende maatregelen door hem in gevaar gebracht. Daarom dient de luitenant-gouverneur-generaal dr. van Mook wegens bewezen ongeschiktheid voor zijn ambt, ontslagen te worden.”

Aldus het oordeel waartoe dr. Feuilletau de Bruyn komt.

Een afscheid

Toen de Partij van de Vrijheid in oprichting was heeft de Liberale Staatspartij toegezegd, de kandidaten van de nieuwe partij te zullen steunen en zelf niet met kandidatenlijsten te zullen uitkomen. Thans wordt deze lijn doorgetrokken: het hoofdbestuur der Liberale Staatspartij zal aan de algemeene vergadering voorstellen tot ontbinding der partij te besluiten. In verband hiermee zal ook het orgaan der L.S.P., het Liberale Weekblad, ophouden te verschijnen. Dus nemen wij afscheid van dat partijorgaan; echter niet zonder een woord van dank. Immers, het L. W. heeft bij een bepaalde categorie kiezers belangstelling weten te wekken voor onze partij, kiezers die ontvankelijk bleken voor de nuances en accenten, door welke het L. W. zich van andere geschriften over politiek-vrijzinnige denkbeelden onderscheidde. Dit zal er zeker toe hebben bijgedragen, dat die kiezers vertrouwen in de Partij van de Vrijheid konden gaan stellen. Hun kring is grotendeels in den onze overgevoerd: ten deele van harte — dit geldt voor groepen, welke dien kring soms wat benauwd vonden — ten deele met een zeker wantrouwen, hetwelk de Nederlander nu eenmaal vaak tegenover nieuwe dingen aan den dag legt.

Wij hopen, dat ook laatstbedoelden zich in onze partij thuis zullen voelen en gevoelig zullen blijken voor de nuances en accenten, zooals die zich bij ons voordoen. Het politiek-vrijzinnige huishouden is — uiteraard, zouden wij bijna zeggen — een bont mengsel. Dit is in veler oogen zijn zwakte, maar in wezen is het zijn kracht. De onvermijdelijke wriuwinkjes in zoo'n bont gezelschap kunnen op den duur niet anders dan vruchtbaar en verfrisschend zijn. Waar ieder het met den ander roerend eens is dreijet verstarring; het groote gevaar voor elke politieke partij. Het is een zelfs misbruikte gemeenplaats te zeggen, dat onze tijd dynamisch is. Maar een waarheid is het ook. Welnu, de dynamiek is alleen gewaarborgd, waar stroomingen en stroominkjes met elkaar in aanraking komen.

Bij een woord van afscheid aan het Liberale Weekblad voegen wij, zooals gezegd, een woord van dank. Want het heeft er aan mee gewerkt, dat een groep, welke in onze bonte gelederen thuis hoort en bij ons bij kan dragen tot verfrisschend contact, tot ons kon worden gebracht.

HET SECRETARIAAT VAN DE PARTIJ

Het algemeene secretariaat van de Partij van de Vrijheid is gevestigd

KONINGINNEGRACHT 61
DEN HAAG - TEL. 111768

Opvallend!

Verleden Zaterdag zijn wij uit geweest, naar Scheveningen. Met een kaartje, waar twee-vijftig op gedrukt stond en we dus drie-vijf-en-twintig voor moesten betalen, kregen we toegang tot het Inhalatorium, waar Cor Ruys ook de ex-M. G. mannen aan het lachen brengt. Men lacht daar in behoorlijk gemakkelijke stoelen, maar in de zaal zit niet de minste helling, zoodat maar nauwelijks te zien is wat op het podium gebeurt, vooral wanneer men, zooals wij, op den laagsten rang zit.

Toch gaat dat nog best, behalve wanneer een dame voor je zit met een hoed, enfin, u weet wel, zooals je dat tegenwoordig vaker ziet, aesthetisch ondefinieerbaar, maar hóóg, met allerlei uitsteeksels. Zoo kon het gebeuren, dat alle bezoekers achter deze dame Conny Stuart niet bij den vleugel konden zien staan en de bezoekers Ruys in zijn strandstoel moesten ontberen. Dat was niet netjes van die dame met den hoed, was de algemeene opinie en de oudere dames zeiden, dat het haar bedoeling was op te vallen. Dus: opvallend, maar niet netjes!

Evenzeer opvallend was het berichtje, dat wij dienzelfden avond in de krant lazen over de verkiezing van Gedeputeerden in Noord-Holland waar P. v. d. A. en C.P.N. in combinatie de Prot. Christelijke partijen uit dit college weggcombineerd hebben.

Opvallend, maar ook niet netjes. En een symptoom. Wanneer wij gedurende den afgelopen verkiezingsstrijd een exposé trachten te geven van de Nederlandsche politieke partijen, stelden wij het steeds zoo voor, dat de C.P.N. toch eigenlijk een verscherpten vorm van het socialisme van

de P. v. d. A. aanhing en daarbij oogstten we steeds de felste critiek van de aanhangers der P. v. d. A.

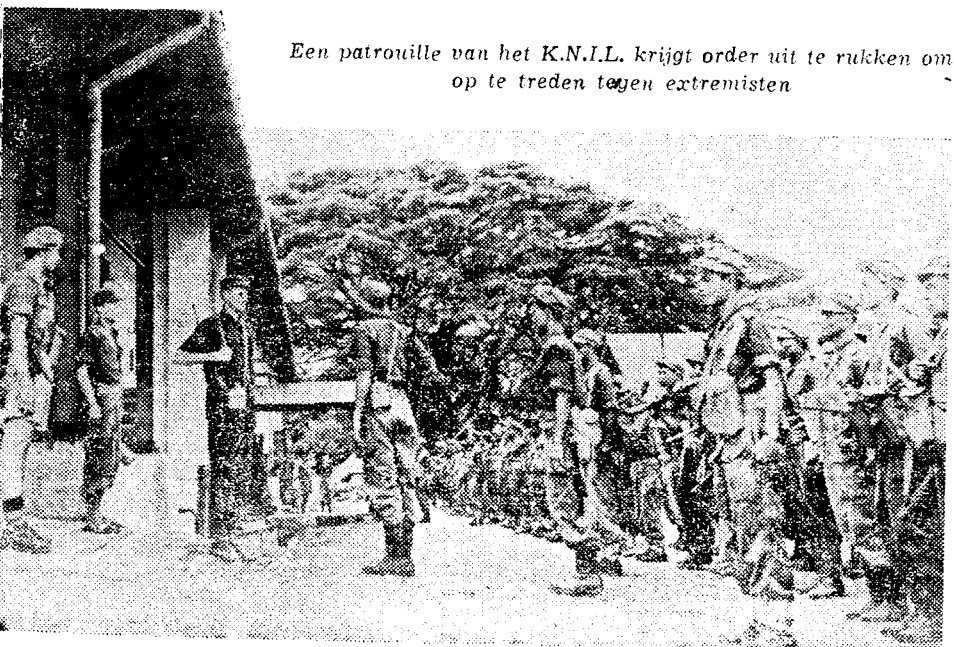
Dat combinaties als thans in Noord-Holland zouden worden gesmeed, hebben we nooit durven voorspellen, maar het is niettemin een bewijs hoe dicht de twee elkaar genaderd zijn, ofschoon jhr. Van der Goes van Naters in de Tweede Kamer een andere taal spreekt.

Maar het hoofdartikel van Tijd en Taak van 6 Juli is weer meer in overeenstemming met wat in Noord-Holland is gebeurd. Ds. L. H. Ruitenbergh vergelijkt daarin de S.D.A.P. van vroeger en het communisme van nu. Zijn conclusie is, dat wij er niet klaar mee zijn het communisme te vergelijken met een vroegere beweging. Immers, de S.D.A.P. had geen verwerkelijkte toekomstbeelden in de buurt en verder stond zij eenzaam. Maar: „Wanneer wij het communisme van thans nagaan, zien wij, dat er geen sprake is van lang volgehouden strijd voor concrete doeleinden, die vrijwel niemand verder steunt. Integendeel. Het communisme is uiterst soepel in het stellen van zijn doeleinden. Het wil hoogere loonen en lagere prijzen. Het wil als het er op aankomt hetzelfde als de Partij van de Arbeid, behalve een graadje meer en een tikje feller.”

Daar staat het, den socialistischen fractieleider ten spijt. Niet de woorden van een vrijheid-enthousiast, maar die van een vooraanstaande figuur uit de P. v. d. A. Opvallend en eerlijk!

Voor wien deze twee grepen uit de leetuur van Zaterdag j.l. nog niet waren opgevallen, schreven we ze even neer. Daar willen wij niets ten nadeele van ds. Ruitenbergh mee zeggen, want deze was zeer vriendelijk voor ons tijdens onze onderduikperiode en evenmin van communisten, want onder hen bevinden zich eenige van onze beste vrienden!

Een patrouille van het K.N.I.L. krijgt order uit te rukken om op te treden tegen extremisten

Het Friesche extremisme

Men schrijft ons:

Iedereen, die dacht, dat het Friesche vraagstuk opgelost zou zijn, of op zijn minst genomen op de lange baan zou zijn geschoven, is leelijk ontuchtend door de vinnige artikelen, die over dat onderwerp den laatsten tijd in de pers zijn verschenen.

Helaas zijn deze berichten, tengevolge van de nijpende papierschaarste, niet genoeg doorgedrongen in alle gelederen van ons volk. Dit is te betreuren, want het Friesche vraagstuk dient ons allen zeer aan het hart te gaan.

Hoewel we de verlangens van het Friesche volk en de feiten als bekend mogen veronderstellen, meenen wij toch goed te doen even een summier overzicht te geven, om latere misverstanden te voorkomen.

Sedert ongeveer 1880 bestaat er in Friesland een separatistische nationale beweging, die voortdurend ijverde voor een zelfstandig Friesland. Aanvankelijk werd hieraan, vooral buiten Friesland, niet veel aandacht geschonken, omdat de motieven, waarop deze beweging gegrond was, niet al te sterk tot de verbeelding van het Nederlandsche volk spraken. Naast enkele

minder belangrijke punten, die thans echter ten sterkste mede in het geding gebracht worden, was vooral de grief, dat de eigenaars van den Frieschen bodem voor een deel, misschien zelfs voor het grootste deel, buiten Friesland woonden, een doorn in het oog der nationalisten.

Deze eigenaars verteeden de steeds te hooge pachten en huren, die zij van het Friesche volk ontvingen, buiten Friesland en maakten daarmee goede sier in Amsterdam, den Haag, het Gooi en andere mooie plaatsen van Holland. De rijke Friesche provincie bleef daardoor, niettegenstaande de overvloedige oogsten en de kostbare opbrengst aan verfijnde landbouw- en veeteeltproducten, een der armste streken van het land.

In de jaren na 1930 werd de nationalistische beweging, onder invloed der heerschende landbouwerisis, sterker, vooral toen het „Jongfryske Selskip" onder leiding van Scheurisma zich achter de beweging stelde. Indien de regeering in deze dagen bereid was geweest eenige concessies te doen, was er ongetwijfeld een oplossing gevonden, die een zelfstandiger Friesland zou geven, onder het vorstenhuis van Oranje, dat in Friesland altijd in hoog aanzien heeft gestaan. Een samenwerking met de overige provinciën was dan verzekerd geweest. De regeering vond echter een tijdelijke oplossing in het geven van toelagen op de landbouw- en zuivelproducten, die de nationalistische beweging den wind uit de zeilen moest nemen. Na 1935 hoorde men niet veel meer van de beweging.

De oorlog 1940—1945 bracht echter een verandering ten kwade. De bezetters hebben hun slechte lusten in Friesland wel erg botgevierd. Alle mogelijke steun werd

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij!”,
Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

abonneert zich op „Vrij!” tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *)
welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 245103 ten name van den penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht, *)
over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd.

(Handteekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

verleend aan de separatistische nationale beweging, die toen gevoelig een extremistische revolutionaire beweging kon worden genoemd. De ernstige relletjes en opstanden, die onlangs voorkwamen, hebben dit wel duidelijk aan het licht gebracht. De beweging blijkt thans alle kenmerken te hebben van een door de Duitschers voorbereiden opstand, terwijl de vrijcorpsen bewapend zijn met Duitse wapens.

Na de bevrijding bleek aanvankelijk, dat de beweging bij lange na niet zó'n indruk op de bevolking had gemaakt als de clandestien doorgelopen berichten gedurende den bezettingstijd wel wilden doen gelooften. Het bleek, dat door het grootste deel der bevolking verlangend werd uitgekeken naar een herstel van het wettige gezag, men wilde herstel en rust en vrijheid om aan den wederopbouw te werken.

Indien toen direct de troepen van het wettige gezag de vluchtende Duitschers

waren gevolgd, was ieder probleem opgelost geweest.

De bezetting bleef echter uit, doordat de Nederlandsche vloot niet krachtig genoeg was om de Friesche wateren binnen te varen. Indien slechts één kruiser beschikbaar ware geweest om op te stoomen te symbolische overneming van het gezag, ware de situatie goed geweest. Het weker lange gezagslooze tijdperk bracht echter het betrekkelijk kleine groepje landverraders en collaborateurs de gelegenheid hun verderfelijke praktijken wederom te beginnen. Eerst bij wijze van proef, later meer systematisch, werden de Duitse methoden van onderdrukking en intimidatie van het ordelievende deel der bevolking weer in toepassing gebracht. Aan slagen op regeeringsgetrouwe gezagsdragers kwamen in toenemende mate voor. Hoewel vele landverraders in concentratiekampen zitten bleven er nog vele op vrijvoeten, onder anderen de beruchte Soekarnas, drager van het eerekruis, van

ABONNEMENTSGELDEN
voor „Vrij!” kunnen worden overgeschreven op Giro No. 245103 ten name van den Penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht.

Voor Baby.!

hebben wij een ruime sortering wogen, in groote verscheidenheid van uitvoering, met en zonder bekleding

Dit model, bekleed f 79.50

HH DE KLERK & ZN
ROTTERDAM: WALENBURGERWEG 145
BEIJERLANDSCHELAAN 72-78

MET VACANTIE NAAR WALCHEREN
HEROPEND
PENSION ZEEDUIN - KOUDEKERKE

Aan de voet van het duin
Mooie ligging
Frisse zonnige kamers
Volledig pension v.a. f 7.- p. dag

PENSION ZEEDUIN, KOUDEKERKE
F. P. J. CHRISTIAANSEN

Vrij badstrand

D. L. MEULDIJK'S
CENTRALE PAPIERBEWERKING

Heeft U papier? — Wij maken alles.

TAMBOERSTRAAT 24-26. TEL. 20943 ROTTERDAM.
SPOEDORDERS BINNEN 24 UUR.

Nu gaat heel het land
weer naar

Ouwehand!

OUWEHAND'S DIERENPARK
Rhenen
op den Grebbeberg

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop:
Alle uitgiften van Duitschland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945 postfris en gebruikt.

Aanbiedingen met prijs aan:
BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL,
ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

„ROBUR” Transportwagenfabr.
Fa. K. RODENBURG

HONSELERSDIJK — NAALDWIJK — TELEF. 259

Steek-, Krui- en Magazijnwagens in buisvakwerk op kogelgelagerde luchtband- en massierubberwielen volgens Nederlandsch Octrooi no. 43505

LICHT — SIERLIJK — GERUISCHLOOS

Geen vloerenbeschadiging — Groote arbeidsbesparing

Restaurant
BAGATELLE
PASSAGE 61 - DEN HAAG

*
Door brand zijn wij genoodzaakt ons Restaurant te Scheveningen te sluiten

*
Ons bedrijf in de Passage, Den Haag, is weder **GEHEEL IN EXPLOITATIE**

OPERA STUDIO

VAKOPLEIDING voor jonge Kunstenaars in Vocaal Dramatische Kunst, Operette en Opera-koor

Instudeeren ensembles en fragmenten
Dramaturgie en analyse inbegrepen

Opvoeringen door de jonge kunstenaars worden voorbereid

Inlichtingen: SCHEPENSTRAAT 89a
Telefoon 45499 - Rotterdam

N.V. BOELE'S
Scheepswerven
en
Machinefabriek
BOLNES

*
Nieuwbouw en Reparatie

J. en K. SMIT'S
Scheepswerven
en
Machinefabrieken
KINDERDIJK

Bedreigd - Beoorloogd - Bezet - Bevrijd
VERZET POËZIE

waaronder de bekende gedichten:
Een dag van waanzin en geweren,
Een dievenwagen stopt voor het station,
Een man gaat door het donker in de morgen,
en vele andere ontroerende gedichten.

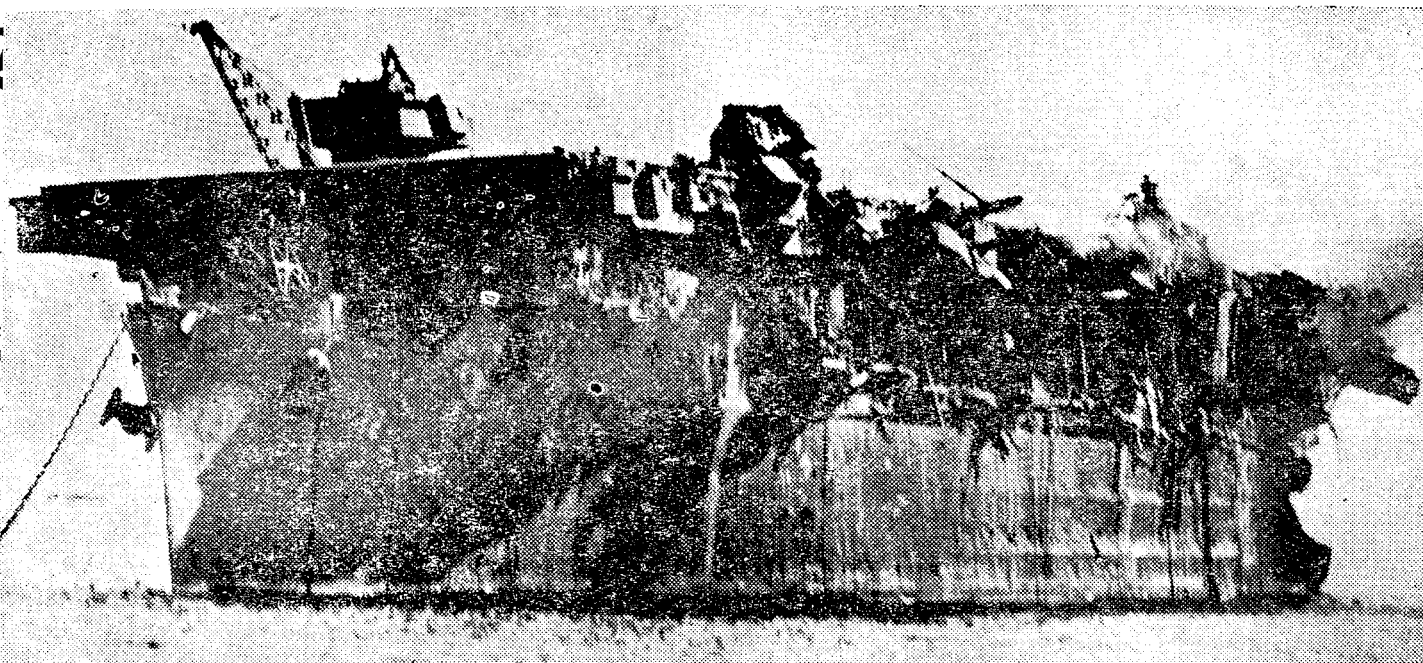
Totaal 152 blz. Sierlijk gebonden. Prijs slechts f 3.25.

BOEKHANDEL J. DE SLEGTE
Amsterdam, Kalverstraat 223; Rotterdam, Coolsingel 79;
Den Haag, Spuistraat 9; Utrecht, Lange Vijstraat 15;
Haarlem, Groote Houtstraat 134. Giro 120646, Amsterdam.

GARAGE TROMPENBURG. Kromme Mijdrechtstr. 38, Tel. 96021, Amsterdam-Z. Gelegenheid tot stalling v. ca. 200 Automobielen.
Speciale Packard & Nash Service.
Dir.: K. KAASKOOPER en H. A. PHILIPSEN.

— AVOND - H.B.S. —
„DE ROTTERDAMSCH LEERGANGEN”
Voor Eerst-Beginnenden en Gevorderden
Inschr. nieuwe cursus t/m. 3 Aug.

Elke Zaterd. van 3-5 u. a.d. School, Afrikaanderpl. 40.
Inl. Dordtschestratweg 975 en
Dordtschelaan 228 b, Tel. 70069.
De Directeur O. DE WALL

DE ATOOMBOM

De atoombom bij Bikini is gevallen en heeft verwoestingen aangericht. Of die verwoestingen groter of kleiner zijn dan verwacht werd is nog niet te zeggen. Men weet nog niet precies van welke strekking de gevolgen van zoo'n ontploffing zijn. Maar vast staat wel, dat het vliegtuigmoederschip op deze foto er niet beter op is geworden toen de bom barstte.

het ijzeren kruis met de zwaarden en brillanten, hem door Hitler persoonlijk op de voorst gespeld. In den beginne was hij ondergedoken in het Prinsenhof bij Grouw, thans resideert hij weer vrij in de diep in het binnenland gelegen tweede stad van Friesland, Sneek.

Of de afgevaardigden van den heer Soekarnsma en zijn z.g. republiek Friesland op het onlangs gehouden eetpartijtje in het beroemde watersporthotel Oostergooie Grouw, met officieele vertegenwoordigers van de Nederlandsche regeering, reeds definitieve overeenstemming hebben bereikt, is ons niet bekend.

Teekenend voor de situatie is thans wel, dat de Nederlandsche vlag overal van de draat verdween en vervangen werd door de kleurige wit blauwe vlag met de pompebledden.

Het doel van dit schrijven is nu het Nederlandsche volk wakker te roepen uit de iekelijke lethargische onverschilligheid

ten aanzien van de onaantastbaarheid van ons koninkrijk. Dat Friesland op motieven, die zeer wel anders en beter opgelost hadden kunnen worden, zijn vrijheid verkrijgt, schijnt thans wel onomstootelijk vast te staan. Dit gaat echter ten koste van de materiele en geestelijke belangen van het koninkrijk; dit geldt voor de overblijvende provinciën, maar in veel sterker mate voor het losgescheurde Friesland, dat immers toch niet op eigen beenen kan staan, zonder zijn eigen welvaart in ernstige mate tekort te doen.

Een vraag in gemoede. Zouden de groote mogendheden, wij denken speciaal aan Rusland, in de toekomst niet met begeerige oogen naar dat politiek onmondig landje kijken, zonder zijn krachtige mededingingsmiddelen, maar met een vrijwel onuitputtelijken rijkdom aan voortbrengselen van eigen bodem?

(Met ons respect aan alle weldenkende Friezen!)

UITKNIPPEN, INVULLEN EN VERZENDEN AAN:

DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID

Koninginnegracht 61, Den Haag, of één der plaatselijke secretariaten

Ondergeteekende

wonende te

van beroep

geeft zich op als lid van de Partij van de Vrijheid.

Datum:

(Handteekening)

KLOOS
KINDERDIJK
BRUGGEN

BUREAU voor
ECONOMISCHE TECHNIEK

Wald. Pyramontlaan 38 SOEST Telef. 2571 (K-2955)

Adviezen Berekeningen
Bestekken Ontwerpen

op het gebied van de

ELECTROTECHNIEK
VERWARMINGS-, WARMTE- en
KOELTECHNIEK

A. J. WUYSTER

Gouverneurlaan 393
Tel. 119445 Den Haag

Psycholoog
Adviseur

Geopend RADIO-SHOWROOM

HOLEWIJN

Broersvest 57 — Schiedam
Telefoon 69542 en 69940

Wij hopen binnenkort nadere mededeelingen te kunnen doen omtrent aflevering.

N.V. MACHINEFABRIEK
IJZER-, STAAL- EN METAALGIETERIJ

v.h. Bakker & Co.
RIDDERKERK

... maar voor al het andere verfwerk

Verf
Van Vettewinkel

INDUSTRIEOVENS OP ELK GEBIED

bijv.: MOFFELOVENS (ook voor keramische industrie)
HARDINGSOVENS
GLOEIOVENS
VERZINKOVENS
GLASOVENS

Transportabel en vast. Electrisch, zowel als met gas, olie of kolen gestookt. — Elke gewenschte capaciteit.

PROTECHNICA v. o. f., ZEIST. Tel. 2451

Ruim 32 j. erv. op ovenbouwgebied in binnen- en buitenland

Accountantskantoor te R'dam vraagt
2 MEDEWERKERS

(lid N.I.V.A. of VAGA)
met vooruitzicht op spoedige associatie.
Brieven onder No. 7181, aan het Bureau van dit Blad.

Gooi Uw postzegels niet inde prullemand!
Zij hebben waarde.
Wij koopen elk kwantum van U. Hoe meer hoe liever. Sparen door garen.

M. J. A. VAN DER HAAGEN
VAN LENNEPWEG 67 - DEN HAAG

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26 b (bovenhuis) Rotterdam Ruim 30 jaar gevestigd

Patent-
Geneesmiddelen
Gummiwaren

Vr. gratis inlicht., toezend. onder blanco couvert. Gratis spreekuur dagelijks van 10-8 uur.

Fa. B. Cuperus Az.

HESSENWEG 2 - DE BILT

Bijkantoor: Laurillardlaan 1 - Bilthoven.

Uitgeverij en
Periodiekenbedrijf
VAKTIJDSCHRIFTEN

PAARDENSPORT

Brengt U de vakantie door in Epe of omgeving, vergeet dan Uw rijkleding niet. In de uitrijstallen van Hotel „GUDE“ te Epe wachten U de paarden. Mits vooruit besproken, te huur p. dag en p. uur. Er worden ook tochten georganiseerd in clubverband onder desk. leiding. Inlichtingen Hotel „GUDE“ Dellenw. Epe. Tel. 438 K 6780

Rijwielhandel

„DE SPORT“

levert Rijwielen met en zonder vergunning Reparatiën aan alle merken rijwielen. Alle onderdeelen uit voorraad leverbaar. Halen en bezorgen door de gef. stad.

Hobbemastr. 73a

DEN HAAG - TEL. 332390

WARUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
Mr. A. STEPELS, Rotterdam

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. Losse nummers f 0.14

Weer ter stembus

De gemeenteraadsverkiezingen staan voor de deur. Ge zult weer ter stembus gaan en u misschien op dien tocht nog afvragen, of het zin heeft een bepaalde partij met uw stem te begunstigen.

Als ge deze vraag ontkennend zoudt willen beantwoorden behoort ge tot de categorie, welke blanco stemt. Hebt ge wel eens bedacht wat dit beteekent? Als lid van de samenleving kan het niet anders, of ge hebt uw denkbeelden over den gang van zaken in die samenleving. Ge hebt uw bepaalde wenschen, uw sympathieën en antipathieën. Ge zult het misschien belachelijk en weersprekend (of misschien ook wel heel mooi) vinden, dat het strandleven aan doodelijk strakke banden wordt gelegd. Ge zult uw ideeën hebben over openbaar en bijzonder onderwijs, over woningbouw, over het gemeentelijke ambtenarenapparaat, enz. Ge zult dan moeten beseffen dat er onder de lieden op de verschillende kandidatenlijsten verscheidenen zijn, met wie ge het best niet eens kunt zijn en anderen, wier denkbeelden u sympathiek aandoen. En dan zult ge tot de conclusie moeten komen, dat ge de eerstgenoemden steunt als ge geen gebruik van uw stemrecht maakt. Ge verzuimt dan immers mee te helpen een tegenwicht te vormen tegen de door u ongewenscht geachte elementen. Daarom is blanco stemmen onverstandig. Wie zich van stemmen onthoudt is nooit verantwoord tegenover de gemeenschap; hij heeft immers willens en wetens steun gegeven aan mensen, wier denkbeelden hij voor de gemeenschap ongewenscht acht.

* * *

Nu zult ge van ons uiteraard niet anders kunnen verwachten dan het advies op de Partij van de Vrijheid te stemmen. Over de denkbeelden van deze partij kunt ge in dit en vorige nummers van dit blad veel wetenswaardigs lezen.

Ge zult kennis kunnen nemen van onze algemeene beginselen: vrijheid, verantwoordelijkheid en verdraagzaamheid, voorwaarden voor sociale gerechtigheid. De vrijheid heeft dus haar grenzen; organisaties in de vrije samenleving moeten die vrijheid vorm geven, een vorm welke de belangen van de gemeenschap waarborgt: sociaal door te streven naar georganiseerde samenwerking tusschen werknemers en werkgevers, economisch door bevordering van organisatie van het bedrijfsleven, dit alles met gebruikmaking van de krachten, vrijelijk uit het bedrijfsleven opgekomen.

Wat de gemeenten betreft: ook voor hen geldt de eisch van vrijheid, d.w.z. van zelfstandigheid, waarvan een wezenlijk onderdeel de financiële zelfstandigheid is. De gemeente-financiën zijn er over het algemeen treurig aan toe, waardoor de financiële zelfstandigheid der gemeenten vaak een illusie moet worden. Alleen door een naar soberheid strevend beheer kan deze toestand blijvend worden verbeterd. De gemeentebegrotingen zullen

nauwkeurig bekeken moeten worden; zij zullen overzichtelijk moeten zijn en zonder verborgenheden den raadsleden een duidelijk beeld van den toestand moeten geven. Het ambtenarenapparaat zal goed — en dus behoorlijk gesalarieerd — maar zoo beperkt mogelijk moeten zijn.

En welk een groote taak is voor de gemeenten niet weggelegd op sociaal terrein; om een paar voorbeelden te noemen: woningbouw, opruiming van krotwoningen, volksgezondheid, allemaal punten waarvoor een vooruitstrevend beleid, als door de Partij van de Vrijheid voorgestaan, noodzakelijk is.

Er zijn dus redenen genoeg om, ook

bij de gemeenteraadsverkiezingen, de Partij van de Vrijheid te steunen. Geef haar een sterke vertegenwoordiging in de gemeenteraden en ge zult bevorderen, dat uw gemeente vooruitstrevend zal worden bestuurd.

* * *

En hoe staat het met de andere partijen in Nederlands politiek huishouden bij deze derde verkiezing. Van de propaganda, door hen gevoerd, trekt vooral die van de Partij van den Arbeid de aandacht. Deze partij is socialistisch, maar bij vorige gelegenheden heeft zij daar niet allen nadruk op gelegd. Zij wilde, naar het scheen, wel voor een „burgerlijke” partij worden aangezien, waardoor zij aanhang zou kunnen winnen uit kringen, welke vroeger er niet over zouden hebben gedacht de S.D.A.P. te steunen. Dien aanhang heeft de Partij

van den Arbeid bij de Kamer- en Statenverkiezing dan ook duidelijk verworven. Maar aan den anderen kant heeft zij ouden socialistischen aanhang verloren; deze meende zijn socialistische idealen niet in de nieuwe P. v. d. A. te kunnen terugvinden en nam zijn toevlucht tot de communistische partij.

Kennelijk is de P. v. d. A. thans bezig dien aanhang opnieuw tot zich te trekken.

„Stemt rood”, zegt zij thans weer, gelijk vroeger de S.D.A.P. „Stemt socialisten”, adverteert zij thans, duidelijk willende maken, dat zij toch heusch een rasechte socialistische partij is.

Men kan de P. v. d. A. dankbaar zijn voor het publiceeren van deze leuzen. Want zij toont wat wij steeds als haar waren aard hebben beschouwd, d.w.z. den aard van wat voorheen de S.D.A.P. was.

Gij, die misschien wel iets hebt gevoeld voor de P. v. d. A. omdat zij een aantal vroegere tegenstanders in zich heeft trachten te vereenigen, kunt thans zien, dat de P. v. d. A. „rood” en zuiver socialistisch is. Gij dient hieruit uw conclusie te trekken. Meent gij, dat de naoorlogsche vernieuwingsmode u in den „rooden”, socialistischen hoek moet drijven, dat gij uw niet-„roode”, niet-socialistische beginselen moet prijsgeven, dat gij er aan moet meewerken dat uw gemeente eert „rood” bestuur krijgt? Blijf uw beginselen trouw!

* * *

Dan zijn er kiezers, die niets van socialisme of communisme willen weten en die dan, vaak uit gebrek aan belangstelling „maar a. r.” of „maar c. h.” stemmen. Mogen deze kiezers beseffen, dat zij er daarmee niet zijn. Zeker, zij vormen door aldus te stemmen een tegenwicht tegen het socialisme. Maar kunnen zij er zeker van zijn, dat zij dan groepen steunen, welke beginselen zij aanhangen en dat zij dan een vooruitstrevend beleid helpen bevorderen?

En dan is er nog iets. Wij hebben een tijd geleden eens in den trein een gesprek tusschen een paar studenten afgeluisterd. Van socialisme wilden zij niets weten. Maar wat dan te stemmen? „Die Partij van de Vrijheid is me nog te vaag” (zij was toen net opricht, dus kon die student ook nog niet precies weten wat hij aan de P. v. d. V. had). „En als je c. h. of a. r. stemt — zoo ging het gesprek verder — steun je die lui, die tegen gemengd zwemmen zijn”.

Vervolg op pag. 2

Uit ons vooruitstrevende

GEMEENTEPROGRAM

Wederopbouw

In de gemeenten, die door oorlogsgeweld geteisterd zijn, worde een plan tot stadsverbetering ontworpen, voor de uitvoering waarvan door het Rijk financiële steun worde verleend, doch waarvan de vaststelling blijve voorbehouden aan den gemeenteraad.

Krachtige aanpak van den woningbouw

De gemeente schepe o.m. door de beschikbaarstelling van bouwrijpen grond de algemeene voorwaarden voor een krachtige hervatting van den volkswoningbouw.

Volle aandacht moet worden gegeven aan sanering van achterbuurten door verleen van geldelijke steun voor onbewoonbaarverklaringen, opruiming van krotwoningen en verbetering van onvoldoende woningen.

De gemeente bevordere het bezit van eigen woning.

Noodzakelijk is een krachtige toepassing van de Woningwet in het belang der volkshuisvesting als een onschatbare factor voor de verheffing van het zedelijk peil des volks.

De gemeente bevordere het bezit van een eigen woning.

Bevordering der Volksgezondheid

De gemeente werke mede aan de bestrijding van besmettelijke en andere ziekten, indien noodig door bevordering van de oprichting en instandhouding van ziekenhuizen en/of wijkverpleging, alsmede door snel ziekenvervoer. Opwekking tot vaccinatie.

Alle maatregelen, die den gezondheidstoestand der bevolking kunnen verbeteren en de inwerking van schadelijke invloeden voorkomen of bemoeilijken, behooren te worden genomen of bevorderd.

Een eenvoudig, maar doeltreffend medisch-hygiënisch schooltoezicht moet worden ingesteld.

Medewerking en, waar noodig, geldelijke steun worde verleend aan de Kruisverenigingen, in het bijzonder ten behoeve van de tuberculose-bestrijding en van de exploitatie van consultatiebureaux.

Behoorlijk betaald gemeentepersoneel

Het personeel in dienst der gemeente, dat in aantal beperkt worde tot het strikt noodzakelijke, moet behoorlijk worden gesalarieerd. De loonen en salarissen moeten ten aanzien van vergelijkbare functies verband houden met overeenkomstige bezoldigingen in het particuliere bedrijf.

Vergewis u van het lijstnummer der
Partij van de Vrijheid in uw gemeente

STEMT DE

Partij van de Vrijheid

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — Een belangrijk stuk sociale zorg — Vacantie-gangers komt stemmen. — De raadsverkiezingen in zicht — Het probleem der politieke verdachten — Arbeiders en socialisatie — Geen gezonde gemeenschap zonder persoonlijke vrijheid — Onze senatoren — Indië en wat noodig is — Gerechtaardigde wensch van Suriname en Curaçao — Door samenwerking tot socialen welstand — Ons volk is nog mannen rijk — Arbeiders ook voor U de Partij van de Vrijheid — Van een dirigent en een berichtendienst — Ons Buitenlandsche beleid.

Buitenlandsch overzicht

Machtsfactor Duitsland

Door Rusland uitgebuit

Van velen is de reactie op het tot stand komen van een accord over Triëst deze geweest: Rusland is uit de Middellandsche Zee gedrongen. Eerst heeft het stuk voor stuk zijn aanspraken op de Italiaansche koloniën aan Afrika's Noordkust laten vallen, toen stemde het eindelijk toe in Griekenlands onbepaalde soevereiniteit in den Dodekanesos en ten slotte bleek het te vinden te zijn voor een internationaal bekeer over Triëst.

Het zou verkeerd zijn deze geleidelijke retrogradatie uit te leggen als een overwinning der Westelijke geallieerden of als een teken van zwakte van Rusland. Zoals elke verstandige koopman kwam Rusland ter markt met eischen, waarvan het zelf best wist, dat zij nooit ingewilligd zouden worden. Maar op die manier zou het allicht meer winnen dan wanneer het al dadelijk zou beginnen met zijn minimum-eischen voor den dag te komen. Bovendien kon het deze buitensporige verlangens uitstekend als ruilmateriaal gebruiken: door ervan af te zien schiep het bij de tegenpartijen een welwillende stemming, waarin zij onwillekeurig ertoe neigden wezenlijke concessies te doen.

De heele Middellandsche Zee was het Rusland niet waard een ruzie met de Westelijke mogendheden op touw te zetten. Bovendien moet men niet vergeten, dat het aan de Joegoslavische en Albaneesche kusten havens als Pola, Fiume en Valona tot zijn beschikking heeft, die, wat geografische ligging betreft, beter zijn dan het veelomstreden Triëst. De concessies, die het bij Triëst gedaan heeft, zijn dan ook niet zoo zwaar als wel lijkt na de onverzettelijkheid, waarvan het op de eerste Parijsche conferentie blijk heeft gegeven.

Nu heeft Rusland zich verschanst achter de Donau-linie en hier zal het den Engelsen en Amerikanen heel wat moeilijker vallen de Russen te deloëren. Het ziet er naar uit, dat zij hier in allen ernst met uitsluiting van anderen heer en meester willen blijven. Wel hebben de Amerikanen de Donau-schepen, die de Duitschers op hun terugtocht stroomopwaarts hadden gesleept, (en dat waren haast alle Donau-schepen), in hun Deutsche zone in beslag genomen en hebben de Russen dus voorloopig niet veel aan hun rivier, zolang ze de schepen niet hebben om er mee te varen, maar aan den anderen kant staat, dat de Russen, zooals al zoo dikwijls is gebleken, den tijd hebben en in dien tijd een heel aardige Donau-vloot voor zichzelf kunnen bouwen.

Weer ter stembus

Vervolg van pag. 1

Men kan nu over „gemengd zwemmen” denken zooals men wil. Daar is ieder vrij in. En daarom juist is een verbod in deze soort zaken niet op zijn plaats. Als aan algemeene zedelijke normen is voldaan en als ieder gelegenheid krijgt te zwemmen in het gezelschap dat hem aanstaat, is de taak van de overheid op dit punt beëindigd. Overigens is dit zwemprobleem niet het eenige wat de student in den trein had kunnen noemen. Men denke eens aan de hoogst particuliere liefhebberij van 's Zondags in een schouwburg, bioscoop of café zitten. Ook wat dit betreft behoort de taak van de overheid beperkt te zijn.

En wat tenslotte de K. V. P. betreft, deze heeft bij de kabinetsformatie duidelijk getoond, tot wie zij zich aange trokken voelt. Verscheidene katholieken zijn daar van geschrokken en hebben zich van de K. V. P. afgewend.

* * *

Het stemmen van „maar dit of maar dat” is nooit verantwoord. Men geve zich terdege rekenschap van wat men doet.

En wie mee wil helpen aan een vooruitstrevend beleid, wie sociale gerechtigheid wenscht te bereiken in vrijheid, verdraagzaamheid en verantwoordelijkheid, kan op 26 Juli niet anders doen dan zijn stem uitbrengen op een candidaat van:

de Partij van de Vrijheid.

Klaarheid.

Na de opluchting aan de Middellandsche Zee was voor velen het slop, waarin de groote vier zich al dadelijk bevonden bij de bespreking over de Deutsche en Oostenrijksche problemen, zeer teleurstellend. Deze besprekingen zijn buitengemeen belangrijk geweest. Hoe gering hun resultaat ook was (in feite nihil), toch hebben zij naast veel verwarring veel klaarheid gebracht. Klarheid over Ruslands visie op Duitslands toekomst. Tot nu toe had Rusland steeds een duidelijke stellingname ten opzichte van het Deutsche probleem weten te vermijden, hoewel het de laatste maanden wel duidelijk werd, welke richting het op ging. Nu heeft een Russische staatsman voor het eerst zich uitgesproken

Zoo protesteert het blad van de Sozialistische Einheitspartei, de partij, die door de Sowjet-autoriteiten officieel wordt gesteund, tegen een afscheiding van Rijnland en Roergebied

voor een gecentraliseerd Duitsland, waarin opgenomen zijn Rijnland en Roergebied. Ja, Molotow heeft zich zoozeer achter de wenschen van het Deutsche volk gesteld, dat hij verklaarde natuurlijk geen bezwaar te hebben tegen federalisatie, als het Deutsche volk die staatkundige structuur verkoos. Rusland steunt dus de Duitschers in hun hartewensch, maar daarbij maakt het nog een buiging in hun richting door te doen alsof het de keuze volkomen aan hen overlaat. Hoeveel belang Moskou zelf aan deze beginselverklaring hechtte, blijkt wel uit het feit, dat terzeldertijd, dat Molotow haar te Parijs aflegde, zij door radio-Moskou werd uitgezonden.

In een allesbehalve „ideale wereld”.

Dit is politiek van de allergrootste soort, die de Westelijke mogendheden zal noodzaken alle zeilen bij te zetten, willen zij nog iets in de Deutsche melk te brokken hebben. Want hieruit blijkt, dat het Deutsche volk, enkel door de ligging van zijn land, een der machtigste volken der aarde is, met welks gevoelens men op alle mogelijke manieren rekening moet houden, wil men niet tot de verliezende partij behooren. Rusland heeft dit van het begin af ingezien en zonder zich door wraakgevoelens of scrupules te laten afleiden, kiest het de eenige reële oplossing, die voor velen wat al te realistisch zal zijn. In een allesbehalve ideale wereld voert Rusland niet een politiek van „zoo hoort het in een ideale wereld”, doch die van „zoo is het in een allesbehalve ideale wereld”. In een ideale wereld behoort Duitsland als machtsfactor uitgeschakeld te zijn, in deze wereld is het een machtsfactor, waar Rusland dan ook danig rekening mee houdt.

Frankrijk geïsoleerd.

Kind van de rekening is hier Frankrijk, dat steeds geijverd heeft en voor federalisatie van het Rijk en voor afscheiding van Roergebied en Rijnland. Voor het eerste heeft het op den duur een willig (zij het vrij onverschillig) oor gevonden bij Engeland en Amerika, die echter, wat het tweede betreft, voor geen steunverleening te vinden waren. Het staat thans volkomen alleen, nu Rusland zich zoo lijnrecht uitgesproken heeft tegen de Fransche wenschen. Het moet voor de Franschen heel bitter zijn geweest, dit oogenblik, toen niet alleen bleek, dat Frankrijk eigenlijk een kleine mogendheid is, bij welker humeur niemand veel belang heeft, maar ook, dat de andere mogendheden (en vooral Rusland) Duitsland belangrijker vinden dan Frankrijk. Het zal interessant zijn om Frankrijks in- en externe reactie op de onthulling van deze naakte werkelijkheid te volgen.

Buitensporige schadevergoeding.

Hoe is deze Russische steun aan het Deutsche volk te rijmen met den Russischen eisch tot tien milliard dollars

schadevergoeding, te betalen door datzelfde Deutsche volk? Deze twee houdingen zijn niet met elkander te rijmen en men zal er goed aan doen ze heel scherp van elkander te onderscheiden. De eerste houding wordt aangenomen „pour les beaux yeux de l'Allemagne”, de tweede om een gunstige „bargaining position” tegenover de tegenpartijen te verkrijgen. Men kan deze exorbitante eischen vergelijken met die, welke Rusland gesteld heeft met betrekking tot de Italiaansche koloniën.

Zij zijn zoo buitensporig, dat Rusland zelf wel weet, dat het ze nooit ingewilligd zal krijgen. Bovendien zijn zij in strijd met de overeenkomst van Potsdam, waarvan een van de meer bevreemdende kenmerken was, dat zij geen poging deed de goederen, welke Duitsland als schadevergoeding zou moeten uitleveren, in geldelijke waarde uit te drukken (in tegenstelling tot de overeenkomst van Yalta, die daarmee op dat punt dus stilzwijgend ter zijde werd gesteld). Tenslotte weet Rusland heel goed, dat Engeland en Amerika niet van plan zijn indirect Duitslands oorlogsschulden aan Rusland te betalen. Want daar komt het op neer, als Rusland deze schadevergoeding óók eischt uit de loopende productie, die, ook al weer volgens Potsdam, juist bestemd was om den import, zonder welken Duitsland niet kan leven, ermee te betalen.

Rusland heeft heel goed in de gaten, dat Engeland en Amerika de Deutsche zware industrie, waarmee volgens afspraak Rusland betaald zou worden, liever niet afbreken. Door nu ook nog betaling uit de loopende productie te eischen (wat onmogelijk is, want men kan niet de goederen eischen en de machines, die die goederen maken), plaatst het zichzelf in een positie, waarin het gemakkelijk concessies kan doen. Het kan dan b.v. zeggen: „Goed, ik zie af van schadevergoeding in den vorm van zware industrieën, maar dan moet ik die schadevergoeding hebben uit de loopende productie”. Deze laatste oplossing is n.l. op den duur veel voordeliger, want zij koppelt dan voor lange jaren de Deutsche economie aan de collectivistische economie der Russen.

Geen haast.

Daarbij is Rusland heelemaal niet happig

Een belangrijk stuk sociale zorg

De voorzieningen voor ouden van dagen, invaliden enz. is een belangrijk onderdeel van de sociale zorg. Ons programma zegt daar het noodige over en met belangstelling volgen wij, wat er op dit gebied gaande is.

En zoo hebben wij ook kennis genomen van het voorstel voor een noodvoorziening, door de Stichting van den Arbeid, waarvan, gelijk bekend, mr. D. U. Stikker, onze partijvoorzitter, één der presidenten is, aan den minister van sociale zaken voorgelegd.

De noodvoorziening, welke bedoeld is voor een tijd van drie jaar, houdt het volgende in:

Ten aanzien van de rentetrekkingen ingevolge de invaliditeitswet wordt voorgesteld:

1e. de ouderdomsrente, welke voor de meerderheid der rentetrekkingen thans f 3 + 50 cent bedraagt, voor alle verzekerden te brengen op f 9 per week;

2e. de invaliditeitsrente, al naar gelang den duur van de verzekering liggende tusschen f 3.60 en f 6 per week + 50 pct. te brengen op f 9 per week, ongeacht den duur van de verzekering;

3e. de weduwenrente, bedragende f 3.60 per week + 50 pct. en ingaande zoodra de weduwe den leeftijd van 60 jaar heeft bereikt, te brengen op f 6 per week en haar te doen ingaan onmiddellijk na het overlijden van den man;

4e. de weezenrente voor alle weezen tezamen te brengen van f 3.60 per week + 50 pct. op f 6 per week.

Tevens wordt voorgesteld, de ouderdomsrenten krachtens de ouderdomswet te verhoogen van f 3 per week tot f 9 per week.

De hoogere kosten van deze voorzieningen worden, voor zoover het de renten krachtens de invaliditeitswet aangaat, voor 1946 geschat op ruim f 100.000.000. Voor de verhooging van de renten krachtens de ouderdomswet zal volgens berekening een bedrag van f 42.000.000 per jaar noodig zijn.

Ten aanzien van de dekking van deze kosten wordt voorgesteld, de verhooging der uitkeeringen ingevolge de invaliditeitswet te financieren uit de opbrengst van de vereveningsheffing. Wat betreft de financiering van de verhooging van de ouder-

KABINET OP PIJNLIJKE BASIS

Over de basis van het kabinet-Beel is veel geschreven en gezegd. Een stevige basis was in elk geval gewenscht geweest, maar de verschillende beoordeelingen loopen uiteen tusschen „breed” en „smal”. Ook is al gesproken over een wrakke basis. Nu heeft prof. ir. W. Schermerhorn, hoofdbestuurder van de P. v. d. A. en lid van de Tweede Kamer, een nieuwe benaming gesuggereerd. Hij heeft n.l. in een vergadering van zijn partij te Winterswijk gezegd:

„De Partij van den Arbeid is bereid mee te werken met de Katholieke Volkspartij, maar met pijn.”

Ziedaar het resultaat van dr. Beels zwoegen.

op een snelle oplossing van dit probleem, want bij de huidige verdeling van Duitsland spint het slechts zijde: de industrie van de Russische zone draait op volle toeren voor den Russischen afnemer, terwijl de Duitscher in de Britsche zone niets dan afbraak ziet. In de Oostelijke zone is Rusland in staat met het oog op de naderende verkiezingen het voedselrantsoen te verhoogen tezelfdertijd, dat in de Britsche zone het toch reeds minimale rantsoen tot op de helft verlaagd wordt. Wanneer het zich dan nog stelt achter de nationale verlangens der Duitschers en dezen de afscheiding van het Roergebied als een van de duisterste plannen der geallieerden afschildert, is het dan te verwonderen, dat zij den vogelaar volgen? De Engelsen en Amerikanen mogen wel met een buitengewoon aanlokkelijk nationaal en economisch program voor den dag komen, willen zij nog iets van hun zones maken. Pas als ook zij het aandurven de wereld voor „faits accomplis” in Duitsland te stellen, zullen zij in een iets voordeliger onderhandelaarspositie tegenover Rusland staan. Dat deze feiten niet voldongen zullen kunnen worden zonder ruime subsidiën uit Angelsaksische beurs en waarschijnlijk ook niet zonder gebruik te maken van de militaire eigenschappen der Duitschers, maakt de vruchten der overwinning wel bijzonder bitter.

domsrenten ingevolge de ouderdomswet meent de stichting te mogen voorstellen, dat het hiervoor benodigde bedrag zal worden gebracht op de staatsbegroting en uit de gewone middelen zal worden voldaan.

Aan den eenen kant zal men misschien zeggen, dat deze voorziening nog niet overweldigend veel biedt, ofschoon zij verbetering inhoudt. Maar aan den anderen kant zal men toe moeten geven, dat er een mogelijkheid moet zijn om deze voorzieningen te betalen. Van deze mogelijkheid hangt de omvang van de verbetering af. En als men ziet, welke bedragen er mee gemoeid zijn, vraagt men zich toch al af, waar het allemaal vandaan moet komen. Gelukkig heeft de Stichting van den Arbeid dezen kant van de zaak ook bekeken. Het zou al te eenvoudig zijn een prachtige regeling voor te stellen, zonder de middelen ter financiering aan te wijzen.

Wij hopen intusschen van harte, dat dit voorstel met wat meer spoed zal worden behandeld dan het eveneens van de Stichting van den Arbeid afkomstige denkbeeld van de verleening van zg. consumentencrediet.

Vacantiegangers

Komt stemmen

Stemmen bij volmacht of in een andere gemeente behoort tot de onmogelijkheden. Zeker bij gemeenteraadsverkiezingen. Slechts schippers, handelsreizigers, zeelieden en dergelijke categorieën van medeburgers, wier werkkring hen geregeld buiten de stad brengt, hebben op de kiezerslijst kunnen laten aantekenen, dat zij niet in de plaatsen hunner inwoning hun stem zullen uitbrengen.

Ook bij de gemeenteraadsverkiezingen kan een enkele stem over de verdeling der zetels beslissen. Vacantiegangers, verlaat dus voor enkele uren uw rustoord en komt uw stem uitbrengen op

de Partij van de Vrijheid

DE RAADSVERKIEZINGEN IN ZICHT

Een vooruitstrevende politiek in het gemeentebestuur!

Op 26 Juli a.s. zullen de verkiezingen voor de gemeenteraden worden gehouden. Wij kunnen ons daarover slechts verheugen. Een einde zal dan zijn gekomen aan de periode der noodgemeenteraden, welke in het historische boek van het gemeentewezen niet de schoonste bladzijde zal zijn. Wij willen hiermede niets ten nadeele zeggen van de noodgemeenteraden noch van derzelve achtbare leden, maar wel willen wij nog eens in herinnering terugroepen, dat de wijze, waarop deze colleges zijn samengesteld, de mogelijkheden van groote willekeur inhield. Vele wonderlijke vertooningen hebben zich dan ook bij de samenstelling afgespeeld en met democratie had het geheel niets te maken.

Te lang heeft het geduurd, dat het bestuur der gemeente aan deze noodgemeenteraden was toevertrouwd. Maar laten wij er op het oogenblik niet te diep over treuren en ons slechts verheugen in het feit, dat wij thans onze oude colleges, onze echte gemeenteraden, weer zullen terugkrijgen. Moge de ontwikkeling echter ook zoo zijn, dat wij gespaard zullen blijven van tooneelen, welke zich vroeger wel eens in deze gemeenteraden hebben afgespeeld. Moge ons volk zoo verstandig zijn daarin niet wederom af te vaardigen lieden, welke den inktpot bij wijze van argument den tegenstander in het gelaat willen slingeren. En moge elkeen inzien, dat het niet gaat om het dienen van groepsbelangen en om het naar voren brengen van raddraaiers, welke in de eerste plaats den gemeenteraad willen misbruiken voor het houden van tooneelvertooningen, welke van slechten smaak getuigen.

Wij hebben vroeger menigmaal moeten smalen om hetgeen zich in onze openbare raadsvergaderingen afspeelde, natuurlijk met voorbijzien van al het goede werk, dat is geschied. Want, inderdaad, vastgesteld mag worden, dat wij spoedig geneigd geweest zijn om op de fouten een te grooten nadruk te leggen en om het goede voorbij te zien. En dat goede was veel en van velerlei soort. Wanneer wij nagaan, welke de taken der gemeente zijn en ons dan even zouden willen bepalen tot bijv. de zorg voor de volksgezondheid en de zorg voor de volkshuisvesting, dan mag worden vastgesteld, dat dank zij mede het beleid der gemeentebesturen, Nederland vooraan stond in de rij der Naties op deze terreinen. Moge in de toekomst bij onze gemeenteraden weer het besef levendig zijn, dat een vooruitstrevende koers noodig is.

Basis: goed financieel beleid.

Zij, die op een lijst staan, welke door de Partij van de Vrijheid voor de aanstaande raadsverkiezingen is ingediend en dus het gemeenteprogram onzer Partij hebben onderschreven, zullen een vooruitstrevend beleid voeren. In de eerste plaats zullen zij er voor moeten zorgen, dat een progressieve lijn in het gemeentelijke beleid ook mogelijk wordt gemaakt. Zij zullen, gelijk het in het gemeenteprogram is gezegd, er naar moeten streven, dat de uitgaven der gemeenten worden aangepast aan de draagkracht der bevolking. Dit is vooral noodig, omdat voor de te voeren progressieve politiek geld noodig zal zijn. Dit geld zal gevonden moeten worden door geen overbodige uitgaven te doen. Dat wil niet zeggen, dat moet gewerkt worden met het domme roode potlood, dat slechts uitgaven weet te schrappen zonder voldoende rekening te houden met de belangen, die daardoor worden geschaad, maar wel moet bij elke uitgaaf strikt nauwkeurig worden overwogen of niet besnoeiing mogelijk is, zonder dat de te dienen belangen worden geschaad.

Goed betaald gemeentepersoneel.

Wij zouden in dit verband willen wijzen op het vraagstuk van de salarispolitiek met betrekking tot het gemeentepersoneel. Er wordt tegenwoordig veel gesproken over de hoge uitgaven, welke zijn vereischt door het overheidsapparaat en niet ten onrechte. Maar, om hieraan een eind te maken, moet men niet grijpen naar het domme potlood en moet men zeker ook niet grijpen naar het middel van den ambtenaar te onthouden, wat hem rechtens toekomt. Met betrekking tot de loonen en salarissen zijn wij namelijk van oordeel, dat deze voor de ambtenaren te laag zijn. Wij weten, dat bij nieuwe diensten vaak salarissen worden gegeven, welke ver uitgaan boven hetgeen bij de overheid normaal is. Aan deze uitzonderingsgevallen denken wij niet, maar wel aan de normale salarissen, welke den ambtenaar gemeentelijk slechts een uitermate bekrompen levenswijze toestaan. Wanneer men op dit punt iets doet, dan moet men de organi-

satie van de overheidsdiensten zoo maken, dat het personeel beperkt blijve tot het strikt noodzakelijke, maar dat personeel moet dan een beloning krijgen, welke behoorlijk is en welke afgestemd is op vergelijkbare functies in het particuliere bedrijfsleven. Er ligt op dit terrein veel te doen voor onze aanstaande gemeenteraadsleden. Maar er is meer.

Volkshuisvesting en Volksgezondheid.

Laten zij vooral ook aandacht schenken aan de sociale paragrafen van ons gemeenteprogramma. Wij denken dan aan de taak, welke de gemeente is toegedacht op het terrein der volkshuisvesting. Vele gemeenten zijn door oorlogsgeweld geteisterd en ons program beveelt aan het ontwerpen van een plan tot stadsverbetering, waarvan voor de uitvoering door het Rijk financiële steun moet worden verleend. Deze financiële steun evenwel mag door het Rijk niet worden aangegrepen om de gemeentelijke autonomie aan te tasten. De vaststelling van het program dient aan den gemeenteraad voorbehouden te blijven.

De groei der gemeente moet niet in het wilde weg geschieden. Voor de harmonische ontwikkeling der stad vraagt ons gemeenteprogram de opstelling van een uitbreidingsplan. Terecht wordt in het program gesteld, dat bij de uitbreidingsplannen en bebouwingsvoorschriften voldoende grond moet worden aangewezen voor de vestiging van winkels en bedrijven, maar deze aanwijzing mag niet dienstbaar worden gemaakt aan de ordening van nering of bedrijf. Krachtig stelling moest in tegendeel worden genomen tegen elke poging van de gemeentelijke overheid om te willen bepalen hoeveel winkels zullen worden toegelaten.

HET PROBLEEM DER POLITIEKE VERDACHTEN

Geen administratieve oplossing, maar recht

De minister-president heeft in de Tweede Kamer te kennen gegeven, dat er nu met kracht zal worden gewerkt aan de liquidatie van het probleem der politieke verdachten. Het aantal gedetineerden zal tegen October van 70.000 tot 25.000 verminderd zijn. Dit zal dan bereikt worden door zg. voorwaardelijke buitenvervolginstelling op groote schaal. We moeten ook niet vergeten, zoo zei de minister-president, dat het nu tijd wordt barmhartigheid te gaan betrachten en dat velen der gedetineerden door hun voorloopige gevangenschap al voldoende gestraft zijn.

Tegen de voorwaardelijke buitenvervolginstelling hebben wij ons reeds eerder verzet. Wij achten het niet juist een politiek gedetineerde te zeggen, dat hij in vrijheid kan komen mits hij zich aan bepaalde — en lang niet lichte — voorwaarden onderwerpt. Daarmee wordt geen recht gepleegd, maar een administratieve maatregel opgelegd, welke met gerechtigheid niets te maken hoeft te hebben.

En de motieven, welke de minister-president heeft aangevoerd, zijn ook weinig bevredigend. Barmhartigheid, goed, maar dan barmhartigheid binnen het raam van het recht en niet per administratieve maatregel. De buitenvervolginstelling wordt in den gedachtegang van de regering een barmhartige gunst. Heeft men er behoefte aan, zoo'n gunst aan de politieke gedetineerden te verlenen? Neen, immers. Aan den eenen kant zijn er misdadigers onder, die deze gunst misschien niet verdienen, aan den anderen kant zijn er verdachten, die weinig of niets op hun geweten hebben; deze verdachten zijn met een barmhartige gunst niet geholpen: ook hun behoort recht te geschieden. Speciaal voor deze laatste categorie is de overweging, dat zij door hun voorloopige interneering al genoeg gestraft zijn, zacht gezegd onbehoorlijk.

Er is nu wel gezegd, dat de voorwaardelijke buitenvervolginstelling op één lijn te stellen is met de zg. schikking bij overtreding van verkeersvoorschriften e.d. Maar toch is er eenig verschil. Bij de schikking staan er slechts enkele guldens op het spel terwijl de politieke verdachten aan heel wat zwaardere voorwaarden kunnen worden onderworpen dan de betaling van een som gelds. Bovendien hebben de politieke verdachten, voor zoover zij schuldig zijn, zwaar gezondigd tegen zedelijke normen, terwijl dit van verkeersovertreders e.d. in den regel toch moeilijk kan worden gezegd.

Zoo dreigt dus thans een hoogst onbe-

Zeer veel aandacht zal moeten worden geschonken aan de saneering van achterbuurten en aan de opruiming van krotwoningen. De bouw van nieuwe woningen moet de gemeente in eerste instantie overlaten aan het particuliere initiatief, maar indien dit niet in voldoende mate in de behoefte aan woningen voorziet, dient de gemeente tot den bouw van woningen over te gaan, waarbij zij voorrang moet geven aan de huisvesting van groote gezinnen en ouden van dagen. Zeer groote zorg moet ook worden geschonken aan de volksgezondheid, aan de bestrijding van de besmettelijke en andere ziekten moet worden medegewerkt, doeltreffend medisch en hygiënisch schooltoezicht moet worden ingesteld, medewerking en zoo noodig geldelijke steun moet worden verleend aan de Kruisverenigingen, in het bijzonder ten behoeve van tuberculose-bestrijding en de exploitatie van consultatiebureaux.

De bovengenoemde punten zijn geenszins nieuw en geenszins volledig en wij kunnen er nog veel aan toevoegen. Wij hebben ze enkel nog eens naar voren willen brengen om het vooruitstrevende karakter onzer Partij te demonstreeren. In vele gemeenten zullen andere punten nog de aandacht kunnen hebben. Naast een algemeen punt als de zorg voor het onderwijs, waarvan ons program eveneens spreekt. Zoo troffen wij bijvoorbeeld in een manifest van de afdeling Gorkum van de Partij van de Vrijheid een pleidooi aan voor de verbetering van de toegangswegen tot de stad. Om stad of dorp aangemener bewoonbaar te maken of centrum te doen zijn van de omgeving, om handel en industrie, en om tourisme te bevorderen zal veel gedaan kunnen en moeten worden.

Onze partijgenooten mogen daaraan de noodige aandacht schenken. Laten zij bij alles denken, dat wij vooruit moeten en dat de stad of het dorp hunner inwoning in ontwikkeling vooruit gebracht moet worden. Want: onze Partij is een vooruitstrevende Partij.

vre digende toestand te ontstaan, waarin geen recht geschiedt, maar sommigen te licht worden „gestraft”, wat het rechtsgevoel van het volk niet kan bevredigen, en anderen mogelijk een te zwaren maatregel te verwerken zullen krijgen, waartegen het volk niet zoo gauw zal protesteeren — politieke verdachten zijn nu eenmaal weinig geliefd — maar wat toch den onbevooroordeelden toeschouwer evenmin een bevredigend gevoel zal kunnen geven.

Hoe het wél zou kunnen.

Wat zou er dan wél moeten gebeuren? Bij de beantwoording van die vraag bedenke men, dat de regering bereid is om, als dit noodig zou blijken, de werkzaamheden van de bijzondere hoven en tribunaal een tijdje stop te zetten om zoo voldoende personeel vrij te krijgen voor de behandeling van de voorwaardelijke buitenvervolginstelling.

Dit vrijkomende personeel zou nu een betere bestemming kunnen krijgen. Wil men op korten termijn van een groot aantal „lichte” gevallen afkomen, dan kan dit geschieden door deze gevallen aan het oordeel van enkelvoudige kamers der bijzondere hoven te onderwerpen. Zoo heeft men het bij de gewone rechtspraak ook gedaan: er was een groote achterstand en deze moest worden ingehaald door enkelvoudige kamers der rechtbanken, de politierechters. Deze oplossing heeft voortreffelijk voldaan en zij zou thans ook gebruikt kunnen worden t.a.v. politieke delicten. De leden van de bijzondere hoven zouden als „bijzondere politierechter” kunnen optreden en het groote aantal officieren-fiscaal, dat betrokken is bij de voorwaardelijke buitenvervolginstelling, zou het O. M. bij die enkelvoudige kamers kunnen waarnemen.

Het groote voordeel van deze oplossing zou zijn, dat er werkelijk recht gesproken zou worden. De beslissing zou dan genomen worden door een man met rechtverantwoordelijkheid, niet door een ambtenaar met een slechts administratieve taak.

Voor de verdachten zelf zou dit bevredigender zijn. En ook het volk zal meer vertrouwen kunnen hebben in de beslissing van een rechter dan in een administratieve maatregel.

Zou men deze oplossing kiezen, dan kan ook worden gezegd, dat aan de eischen van den rechtsstaat wordt voldaan.

De nazorg.

Het probleem is met de berechting alleen

STALEN MEUBELEN „GISO“-LAMPEN

nog niet opgelost. Vrijgekomen politieke verdachten hebben het in de maatschappij moeilijk, en vaak geeft hun wederverschijning in de samenleving aanleiding tot wanordelijkheden. Wanneer de vrijlating eergevolg is van een vertrouwenwekkende rechterlijke uitspraak zal dit verschijnsel mogelijk verminderen. Toch zal men niet mogen vergeten, dat een zeker toezicht op vrij gekomen politieke delinquenten onmisbaar zal zijn. Zij zullen op de een of andere manier op gang geholpen moeten worden en in elk geval zal men moeten voorkomen, dat zij een klasse van paria's gaan vormen. Wie hen als uitgestootenen wenscht te beschouwen, zal voor oogen moeten houden, dat paria's in de maatschappij levensgevaarlijk zijn. Sommigen zouden de politieke delinquenten het liefste kwijt willen raken of door hen op te hangen — wat natuurlijk in een rechtsstaat geen oplossing is — of door hen naar het een of andere verbanningsoord te verwijzen, waartegen in elk geval het bezwaar is aan te voeren, dat Nederland geen Siberië heeft. En we mogen niet zoo maar aannemen, dat we onze tropische rijkdelen als vuilnisbak zullen kunnen gebruiken. Nu bestaat er een commissie Toezicht Politieke Delinquenten. Deze verdient niet, alleen steun, maar ook medewerking. Er is groote behoefte aan toezichhouders.

Er wordt nu reeds gefluisterd, dat het plan van de regering, om vóór October 45.000 gedetineerden de vrijheid te geven, niet zal kunnen slagen, juist omdat voor het toezicht op de vrijgelatenen geen oplossing kan worden gevonden. Wij hopen, dat dit oordeel voorbarig is. Want als er inderdaad geen oplossing voor het vraagstuk kan worden gevonden, zou een onbevredigende en onwaardige toestand blijven voortbestaan. Wie in de gelegenheid is zijn medewerking aan het toezicht te verlenen, is verplicht dit ook werkelijk te doen; dan alleen is er kans, dat aan een toestand, waarvoor een beschaafd land zich behoort te schamen, een einde kan worden gemaakt.

Arbeiders en socialisatie

Vele werknemers zijn van meening, dat door socialisatie de eigendom van de ondernemingen in handen van de arbeiders zal worden gelegd en dat zij daardoor een makkelijker leven in den vorm van korter werktijden en hooger loon zullen krijgen.

Dit zijn echter slechts holle propagandaleuzen, waarmee den arbeiders, die geen tijd hebben om de zaak zelf te bestuderen, een rad voor de oogen kan worden gedraaid. Ook in de gesocialiseerde onderneming zullen de arbeiders praktisch geen enkele economische medezeggenschap hebben. Zij zullen slechts hebben te dansen naar de pijpen van den een of anderen ambtenaar. Voor de arbeiders zal deze waarschijnlijk veel minder hart hebben dan de ondernemer, die er zelf immers het grootste belang bij heeft, dat zijn personeel zich aan het bedrijf gebonden voelt.

Ook van korter werken en hooger loon zal geen sprake zijn. En de partijleiders weten dit zelf ook zeer goed. Reeds in Februari 1931 schreef Wibaut in Het Volk:

„Er is geen sociaal-democraat meer, die nog geloof in de legende, dat er in de gesocialiseerde voortbrenging niet veel gewerkt moet worden. Zoolang als ook zeer vooruitzienden kunnen zien, zal er hard gewerkt moeten worden; harder dan in het kapitalisme ooit is geschied.”

En toch wordt deze legende nog dagelijks verspreid.

Een hogere levensstandaard zal in werkelijkheid alleen bereikt kunnen worden door eendrachtige samenwerking van arbeiders en ondernemers. Alleen door samen de hand aan den ploeg te slaan kunnen wij in den kortst mogelijke tijd uw land en uw gemeente van den ondergang redden. Door samenwerking tusschen werknemers en werkgevers kunnen de problemen worden opgelost. Kijk naar de sociale verzekeringen, de werktijden en de veiligheidsmaatregelen; dit alles is het werk van overleg.

Arbeiders, geeft Uw steun aan de partij, die streeft naar zulk een algemeene samenwerking.

Stemt op de lijst van de Partij van de Vrijheid.

Geen **GEZONDE** gemeenschap zonder persoonlijke vrijheid

Wat ons scheidt van de socialisten

Het is altijd prettig tegenstanders iets goeds over je te hooren zeggen, vooral als die tegenstander iemand van het formaat van prof. Schermerhorn is. Tenslotte is hij dan toch maar in een moeilijken tijd minister-president geweest en volgens sommigen van zijn aanhangers is hij de man met het gezag en de goodwill, noodig voor de oplossing van het Indische vraagstuk.

Prof. Schermerhorn dan heeft in een bijeenkomst van de Partij van den Arbeid te Winterswijk o.m. gezegd (volgens een verslag van het A.N.P.): „De liberalistische wereld heeft een groote traditie, even groot als het socialisme”. Dit is een vrij zuiver geformuleerde erkenning.

„Een even groote traditie”. Het gaat dus om den omvang, niet om den leeftijd van die traditie. Leeftijd is dan ook over het algemeen geen verdienste (al zou men hem ten aanzien van tradities nu juist wel eenige bijzondere waarde kunnen toekennen).

„De liberalistische wereld”: men mag wel aannemen, dat dit een bastaardterminologie is voor wat wij noemen de politiek-vrijzinnige wereld. Het woord „liberaal” heeft in Nederland een beperkte technische betekenis gekregen. Liberalistisch is kennelijk veel ruimer bedoeld, zoodat wij wel mogen concluderen, dat prof. Schermerhorn met dat woord de vrijzinnig-politieke wereld, waar hij in zijn vrijzinnig-democratischen tijd zelf ook in heeft verkeerd, heeft willen aanduiden.

Wij zullen ons het compliment van een even groote traditie als het socialisme dus maar niet aantrekken.

Nu heeft prof. Schermerhorn het bij die eene uittaling niet gelaten. Hij heeft er nog iets aan toegevoegd:

„Er is alleen een verschil van opvatting over persoonlijke vrijheid. Het gaat ons niet om de vrijheid maar om de gemeenschap.”

De persoonlijke vrijheid. De naam van onze partij leert reeds dat die vrijheid een stokpaardje van ons is. En terecht. Die vrijheid is immers de basis van de gemeenschap. Een gemeenschap van slaven is voor ons even weinig waard als een gemeenschap zonder eenige orde. Een gemeenschap van slaven moet elke innerlijke

kracht missen; zij is een kunstmatig bouwwerk, door de capaciteiten van de leidendes figuren bijeen gehouden, zonder dat er een waarborg bestaat, dat die capaciteiten steeds voortreffelijk of ook maar voldoende zullen zijn. Zulk een gemeenschap zal dus elk oogenblik in elkaar kunnen vallen en een chaos kunnen worden.

Wij hebben over de persoonlijke vrijheid zoo onze gedachten. Wij schatten haar hoog, wij zien haar als een onmisbare voorwaarde voor een gezonde, geluk verzekerende gemeenschap.

De Partij van den Arbeid heeft, naar uit de woorden van prof. Schermerhorn mag worden opgemaakt, een andere opvatting van de persoonlijke vrijheid. Dat hebben wij altijd al gezegd. En deze meening zien wij thans van onverdachte zijde bevestigd. Het socialisme is principieel niet te vereenigen met onze opvatting van de persoonlijke vrijheid; ja, wij zien het socialisme lijnrecht tegenover ons begrip persoonlijke vrijheid staan en wij vragen ons zelfs af, of het socialisme wel in eenig opzicht uitzicht op persoonlijke vrijheid geeft.

In een gesprek, dat wij kort voor de Kamerverkiezingen met een ander achtenswaardig, uit het vrijzinnig-democratische kamp voortgekomen lid van de Partij van den Arbeid hebben gehad, kregen wij den indruk, dat het verschil tusschen hem en ons alleen op economisch terrein lag. Hij wilde het doen voorkomen, alsof onze wegen zich eerst scheidden bij de vraag of in het economische leven de overheid van het eerste begin af aan een leidende taak moest hebben dan wel of haar leidende taak eerst zou ontstaan wanneer bleek, dat de krachten van het vrije bedrijfsleven tekort zouden schieten bij de behartiging van het algemeen belang. Het is duidelijk, dat het lid van de Partij van den Arbeid deze vraag in eerstbedoelden zin beantwoordde. Voor ons was het duidelijk, dat deze beantwoording haar consequenties ten aanzien van vraagstukken als de persoonlijke vrijheid moest hebben. Prof. Schermerhorn heeft deze visie thans ongevraagd bevestigd.

Het verslag van het A.N.P. bevatte helaas niet de mededeeling, hoe prof. Schermerhorn verder over de persoonlijke vrijheid dacht. Het zou nu gemakkelijk zijn

Prins Bernhard eeredoctor. Na de promotie in de Domkerk te Utrecht legt prof. mr. dr. S. van Brakel Z.K.H. de toga om.

uit zijn uittaling gif te gaan zuigen en te gaan beweren, dat de Partij van den Arbeid de persoonlijke vrijheid maar wil laten schieten en dus iets wenscht wat neer zou komen op een nazi-regiem of een toestand als in andere landen, waar slechts één partij wordt getolereerd, heerscht. Utdrukkelijk willen wij echter verklaren, dat wij ons aan deze demagogie niet schuldig wenschen te maken. Wij willen aannemen dat ook de leiders van de Partij van den Arbeid een zekere waarde hechten aan persoonlijke vrijheid en te goeder trouw meent, dat er bij verwezenlijking van haar denkbeelden voldoende van die persoonlijke vrijheid zal overblijven.

Maar even uitdrukkelijk willen wij vaststellen, dat de Partij van den Arbeid dan een waanvoorstelling voor oogen heeft; dat een geheel door de overheid geleid maatschappelijk leven — en dat moet toch het resultaat van het socialisme zijn — geen ruimte voor persoonlijke vrijheid laat. Economisch is de persoonlijke vrijheid onder een socialistisch regiem uitgesloten, en dit zal de geesten dusdanig beïnvloeden, dat ook op ander terrein die vrijheid contrabande zal worden.

Het gaat niet om de vrijheid maar om de gemeenschap, zegt prof. Schermerhorn, daarmee als het ware suggereerende, dat die gemeenschap ons koud zou laten. Dit is evenwel een miskenning van ons streven naar sociale gerechtigheid, waarvoor ons programma zeer positief en duidelijk de middelen aangeeft; en voor deze uittaling zijn wij prof. Schermerhorn dus minder dankbaar. Het is juist het belang van de gemeenschap, dat de Partij van de Vrijheid voor oogen staat als zij voor de vrijheid opkomt. Wat is een gemeenschap zonder persoonlijke vrijheid waard? Gesteld dat het mogelijk zou zijn een algemeene, groote welvaart voor ieder te bereiken onder een socialistisch regiem — wat wij bestrijden, — wat heeft men dan aan dien materiële welstand zonder vrijheid? In de eerste jaren van de bezetting was de materiële welstand aanzienlijk gunstiger dan in de eerste maanden na de bevrijding. Maar ons levensgeluk was in laatstbedoelde periode toch heel wat grooter.

De mensch is nu eenmaal mensch en kan alleen bloeien zonder boeien. Hoe meer gelegenheid tot bloei de mensch krijgt, des te meer zal hij de gemeenschap kunnen dienen.

Er is misschien een tijd geweest waarin men in de „liberalistische wereld” niet zoo bewust in de eerste plaats streefde naar het welzijn der gemeenschap als thans. Weliswaar waren ook toen de „liberalistische” beginselen voorwaarde voor een gezonde gemeenschap, maar het is mogelijk, dat niet elke aanhanger van die beginselen zich bij zijn streven naar hun verwezenlijking de gemeenschap voor oogen hield; al was de gemeenschap er automatisch mee gediend.

De Partij van de Vrijheid streeft echter terdege bewust naar een sociale gerechtigheid bij de ontwikkeling van haar vrijheidsbeginselen. Dit komt o.m. tot uiting in haar wensch, dat sociale vraagstukken in georganiseerde samenwerking tusschen werkgevers en werknemers worden opgelost, dat voor de vormgeving van de vrijheid op economisch terrein — noodzakelijk in het belang der gemeenschap — organisatie van het bedrijfsleven wordt bevorderd, enz.

Inderdaad, het gaat om de gemeenschap, maar evenzeer om de vrijheid, omdat die vrijheid voor een gezonde gemeenschap onmisbaar is. Wij waken voor de vrijheid om daarmee de gemeenschap te dienen. Dan alleen is dat waken verantwoord. En verantwoordelijkheid staat ook in ons vaandel.

R. Zegering—Hadders

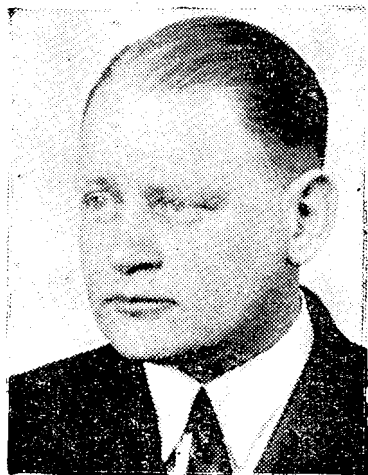
De Eerste Kamer is thans gelukkig ook uit het stadium van een noodparlement gekomen. Er is weer een gekozen Senaat. Bij de verkiezing van de Eerste Kamer gaat het minder rumoerig toe dan bij een Tweede Kamerverkiezing. Zij geschiedt door de leden van Prov. Staten in de verschillende provincies; het publieke rumoer — en dat was ditmaal betrekkelijk matig — hebben we bij de Statenverkiezingen gehad. Geen propagandisten komen er aan te pas, maar wel rekenmeesters. De restzets zijn bij een verkiezing van het college van 50 meestal het resultaat van gegeden kennis der Kieswetmathematiek en van... afspraken. Zoo kan het voorkomen, dat in bepaalde gevallen een katholiek bijv. beter op een a.r. kan stemmen dan op een partijgenoot, omdat dan een a.r. zetel wordt bereikt, terwijl, wanneer hij op een partijgenoot stemde, misschien een communist met den buit gaat strijken.

De Partij van de Vrijheid heeft thans in den Senaat drie zetels, hetgeen geheel in verhouding is met haar zes zetels aan den anderen kant van het Binnenhof. Onze senatoren zijn:

R. Zegering Hadders, de Drent van het gezelschap. Hij is waarnemend burgemeester van Emmen. Hij behoort tot degenen,

Onze Senatoren

die het initiatief tot de oprichting van de Partij van de Vrijheid hebben genomen. In Drenthe en ook daarbuiten, geniet hij groote bekendheid, o.m. wegens zijn activiteit op het gebied der ouderdomsverzorging.

Mr. D. U. Stikker

Mr. D. U. Stikker, voorzitter van onze partij. Hij had ook zitting in de Eerste Kamer van het Noodparlement, niet voor een bepaalde partij, maar op aandringen van een bepaalde groep uit de arbeidersbeweging door de Nationale adviescommissie candidaat gesteld (onze partij bestond ten tijde van de benoeming van het Noodparlement nog niet).

De heer Stikker is lid van de directie van een brouwerij en is bij tal van andere bedrijven betrokken. Maar buiten deze activiteit in het bedrijfsleven wijdt hij een groot deel van zijn tijd aan de door hem in de bezettingsjaren voorbereide Stichting

van den Arbeid. Hij ziet hierin de mogelijkheid van verwezenlijking van het ideaal: door samenwerking van werkgevers en werknemers sociale gerechtigheid. De stichting staat nog in de kinderschoenen, maar heeft reeds prachtig werk verricht.

En toen de Partij van de Vrijheid werd geboren, is mr. Stikker, die zich rekende tot de politiek-dakloozen, bereid geweest de leiding op zich te nemen.

Prof. mr. A. N. Molenaar, bijzonder hoogleeraar in de sociale wetgeving. Hij is werkzaam geweest bij ondernemersorganisaties en heeft na de bevrijding de aandacht getrokken met zijn brochure „Staatkundige perspectieven”, waarin tal van frissche denkbeelden betreffende ons staatsbestel zijn ontwikkeld.

Wij wenschen dezen drie geluk met hun benoeming en hopen, dat het hun gegeven zal zijn in het belang van het land de beginselen van onze partij tot hun recht te doen komen.

Prof. mr. A. N. Molenaar

Een rubberdorp op Sumatra. — Wat gaat er met dit eiland gebeuren? Republiek? Of een verzameling ruziemakende groepen? Of zal het blijven wat het al zoo langen tijd is: een stuk van Nederlandsch-Indië, van het Koninkrijk der Nederlanden?

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

Gerechvaardigde wensch van Suriname en Curaçao

In ons land zijn sinds korten tijd aan de wezig een commissie uit de Staten van Curaçao, onder leiding van Dr. Da Costa Gomez en een dito commissie onder leiding van den heer F. H. R. Lim a Po uit Suriname.

Beide commissies hadden opdracht van de Staten van hun gewest petities te overhandigen aan de Koningin, behelzende der meer een verzoek om zelfbestuur in binnenlandsche aangelegenheden. Genoemde commissies hebben gelegenheid gehad om hun voorstellen bij de regeering nader toe te lichten en zij waren aanwezig in 's Lands vergaderzaal bij gelegenheid van de door den nieuwen minister-president afgelegde regeeringsverklaring.

Op een onlangs gehouden propaganda-vergadering voor Suriname te Utrecht heeft een talrijk gehoor door beide voorzitters de wenschen hunner commissies hooren toelichten.

„Denkt u zich eens in”, zoo zeide de heer Da Costa Gomez, „een Nederland zonder volksvertegenwoordiging, zonder gemeenteraden, zonder wethouders; denkt u zich eens in een Nederland, waar een Gouverneur oppermachtig is en waar de begroeting bijv. in Ned. Indië wordt vastgesteld. Zoo iets kan geen enkele oprechte democraat zich voorstellen. Zooiets is onmogelijk en dat moet het ook zijn in Suriname en Curaçao.

Spr. vestigde er den nadruk op dat Curaçao geen afscheiding wenscht. Het wil slechts zelfstandig zijn om eigen binnenlandsche aangelegenheden te behandelen. Al zijn hoop en verwachting had spr. gevestigd op de rede van de Koningin op 6 December 1942 gehouden. De heer Da Costa Gomez besloot zijn betoog met de verwachting te uiten, dat als men de beloften in de genoemde rede uitgesproken nakomt, de Curaçaoers in volkomen vertrouwen medewerken aan den opbouw van een sterk Koninkrijk der Nederlanden.

Na deze rede besprak met niet minder klemmende argumenten de heer Lim a Po de Surinaamsche wenschen van zelfbeschikkingsrecht in binnenlandsche aangelegenheden.

Na al de misleidende propaganda voor algeheele zelfstandigheid voor Ned. Indië buiten het koninkrijk, gevoerd door een minderheid van op „macht-door-geweld” beluste extremisten en consorten in de Nederlandsche Oost, deed de waardigheid waarmede de heeren Da Costa Gomez en Lim a Po hun betoogen voordroegen weidagig aan.

Zou de zelfstandigheid van de Nederlandsche gebieden in de West niet op zijn minst aan te passen zijn aan de zelfstandigheid, die b.v. een Nederlandsche provincie binnen ons staatsbestel heeft? De regeeringsverklaring van minister Deel heeft gelukkig eenige hoop in deze richting gegeven.

J. H. St. Jr.

Indië, en wat noodig is

door ir. R. A. D. Cort van der Linden

Het is met één woord gezegd: recht.

Recht dat is vrijheid, recht dat is orde. In de regeeringsverklaring ontbreekt dat eene woord.

Voor het geheele regeeringsbeleid zijn er slechts twee grondbeginselen, twee fundamenteen waar alles op rust, recht en vrijheid. Er zijn daarbij slechts twee allesbeheerschende belangen: Indië en de financiën. Bij beide recht en vrijheid.

Zelfstandigheid en orde op zaken, orde in de samenleving. Gezagsherstel en wetsrespect. Vrijheid van land en persoon, bezit en handel. De beginselen zijn eenvoudig en duidelijk.

Zij zijn religieus en historisch, vrijzinnig, vooruitstrevend en menschelijk.

Wat de financiën betreft, met kracht van argumenten worden deze beginselen door anderen reeds overtuigend verdedigd. Er wordt gewaarschuwd, dat met staatskapitalisme Nederland staat voor een staatsbankroet. Dat met staathuishoudkunde, wanbeheer en geldsmijterij, aantasting van het persoonlijk bezit, de maatschappij en de menschen verarmen, de gulden snel valt, en oneerlijkheid, omkoopbaarheid, voortrek-praktijken en zwarte handel gedijen en toenemen.

Het volgende hier betreft alleen Nederlandsch-Indië.

Deze naam is opzettelijk in de regeeringsverklaring verzwegen. Oost-Indië is het genoemd, een foefje om de moeilijkheid te ontwijken. De heele verklaring over Indië, het kardinale punt, was vaag, bevatte niets positiefs, en liet de eigenlijke quaestie verder blauw blauw. En dat nu, na alles! Waar het grootste landsbelang ter sprake kwam!

Na een voorbespreking in Londen, na drie lange weken geheim partijgedrijf en bij een groeiende verontwaardiging in den lande, is eindelijk de nieuwe regeering samengesteld. Klaarblijkelijk heeft de Partij van den Arbeid de lakens uitgedeeld, het program was aan haar goedkeuring onderworpen. „Car tel est mon bon plaisir” schreef de absolute Fransche koning vroeger onder zijn stukken. „Zoo wil ik het”, hebben de socialisten op stuk van zaken de regeering voorgeschreven.

Zoo is de regeering geworden, waar Indië de hoofdzaak was, een smaling der verkiezingen, een défi van de parlementaire commissie, een hoon van de vele en beste kenners van Indië en van ons buitengemeen bekwaam en karaktervol gouvernement.

Eventjes zeven vroegere ministers zijn, alsof er niets gebeurd was, kalm weer op het tapijt verschenen. Ze hebben of de verantwoording voor het vorig ministerie van zich afgeschud, of zij zijn van plan

met de oude politiek door te gaan. Twee ministers hebben hun gebrek aan medeverantwoordelijkheid nu, al dadelijk door wegblijven onderstreept. Beiden vonden zich elders onmisbaar, de een in den Veiligheidsraad, de ander op Walcheren.

Waar de regeering dus is aangewezen op de Partij van den Arbeid en een verlengstuk vormt van de vorige, moet men in zijn oordeel daartoe teruggaan. De Staten-Generaal zullen moeten oordeelen echter of zij met den gang van zaken genoeg nemen.

Wat nu de vorige regeering aangaat, deze was socialistisch. Zij heeft een jaar lang dictatoriaal geregeerd. Zonder het volk van haar plannen en daden met betrekking tot Indië behoorlijk op de hoogte te stellen of er zelfs een beroep op te doen, zonder mededeeling van de gegevens en inlichtingen, waarover zij beschikte. De regeering Schermerhorn heeft in dezen geregeerd achter een rood gordijn.

De vorige minister-president heeft nog niet lang geleden gezegd: „In Indië kon het niet anders”. Wel verdraaid! Wij zeggen juist het kon anders, het had anders moeten. En dat niet op losse gronden of uit onwerkelijke ideologie, maar gebaseerd op het rotsvaste recht en op het oordeel van uiterst deskundige menschen. Het komt alles neer op recht! Ons recht, dat van ons land en de onderdanen.

Waarom kon het niet anders?! Waarom toch?

Is het dwang geweest van de geallieerden, van Engeland? Maar dan van Labour? Moesten wij in het kielzog van Engeland varen? Wat er door de regeering bij haar alleenheerschappij en buiten contrôle van ons volk is gedaan op diplomatiek gebied, weten wij niet. Wij hadden het moeten weten.

Wij hadden moeten hooren, in het openbaar, het standpunt der regeering. Er was maar één standpunt: de grondslag van het recht. Dat had ons volk toegejuicht. Dat hadden onze bondgenooten geëerbijgd. Wij hadden geen macht: maar wij hadden het recht. Dáarvoor was de haast onverdraaglijk lange strijd gestreden, voor recht en vrijheid.

Men heeft de hand gereikt aan nationalist, die collaborateurs zijn.

Men heeft onderhandeld en zich bij den neus laten nemen.

Men heeft gepraat en den vijand tijd gelaten.

Men heeft een nationalisme geduld naast het wettig Nederlandsch-Indisch onderdaanschap.

Men heeft het Japansche karakter, de allesbeheerschende, verraderlijke macht van het separatisme niet van den aanvang af krachtig gewraakt en bestreden.

De regeering was verantwoordelijk.

De hoofdfout is geweest, dat zij een kokend oproer dacht te bezweren met een handjevol nationalisme, dat achteraf aan den opstand deelnam. Dat zij, juist op dit tijdsmoment van chaos, anarchie en tyrannie, toeliet een volksbeweging, met afscheidingswil. Dat zij in dit onstuimig tijdsgebeuren, waar van vrije meeningsuiting geen sprake was, de mogelijkheid van vrijheid, openbaarheid en volksvertegenwoordiging ten eenenmale uitgesloten

was, dat zij bij moord, gloeienden haat, dreigementen, afschuwelijke gruweldaden van wilde woestelingen, bij angstaanjagende, algemeene wanorde en algemeene onveiligheid, is gaan praten met enkele bijzondere, op zichzelf door hun houding en verleden al verdachte eigengerechtigde volksleiders, die naar gebleken is met de geweld-republiek zijn meegegaan. Dat zij gedacht heeft gedurende een uitbarsting van vulkanische hartstochten in Indië socialisme te kunnen verspreiden. Dat zij wat noodzakelijk was heeft nagelaten. Dat zij niet hemel en aarde bewogen heeft recht te verkrijgen in Indië en vrijheid. Dat zij geen orde geschapen heeft in den baaiërd.

Hemel en aarde bewogen, ja. Want dat in Amerika, in het land van den Vrijheidsoorlog, geen waardeering zou zijn ontstaan voor onze, voor diezelfde vrijheid en voor ons, gekrenkte recht, is niet waar.

De opbouw en vernieuwing tijdens het vorig ministerie zijn geweest in Indië afbraak en ontbinding. De weer op de propen gekomen oude ministers komen in de Kamer voor de nieuwe volksvertegenwoordiging met die nalatenschap.

Wat de Partij van den Arbeid betreft, zij heeft ons volk, dat ook nog buiten de Kamer meeleeft en toeziet, door haar houding uitgedaagd. Zij wilde geen nationaal kabinet. Een deel van het volk, een zeer groot deel, wilde dat wel. Het is genegeerd. Niet de goede qualiteiten van het socialisme zijn ons voorgehouden. Het socialisme heeft het roode vaandel opgestoken. Op den kant, ons toegekeerd, staat niet het mooie woord „vrijheid”, het machtwoord van recht. Voor wie het lezen kan staat er „tyrannie”. Wij denken aan Indië.

De natie is gewaarschuwd.

Emancipatie van de Japansche massa. In dit voorheen practisch absolutistisch geregeerde land kan de bevolking thans, gelijk in de Westersche landen, demonstraties houden om haar wenschen kracht bij te zetten.

ABONNEMENTSGELDEN

voor „Vrij!” kunnen worden overgeschreven op Giro No. 245103 ten name van den Penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht.

Door samenwerking tot socialen welstand

De Partij van de Vrijheid hoort vaak het erwilt: „jullie zijn maar een belangenpartij van ondernemers. Jullie vrijheid is alleen ondernemersvrijheid”.

Menschen, die zoo praten, doen dit onder den indruk van onze stelling, dat de grootste welvaart wordt bereikt als den bedrijven een ruime mate van vrijheid wordt gelaten.

Maar die menschen vergeten dan iets.

„Vrijheid, verantwoordelijkheid, verantwoordelijkheid, sociale gerechtigheid”, staat in ons vaandel.

Lest best. Die sociale gerechtigheid, daar is het om te doen. Dat is ons einddoel.

Al het andere is middel om dat doel te bereiken.

Ja maar, wordt er dan gezegd, waarom leggen jullie dan zoo den nadruk op dat middel?

Dit is eigenlijk een rare vraag. Hoe kan men er over denken een bepaald doel te bereiken, zonder dat men de middelen heeft. De middelen komen eerst en dan komt het bereiken van het doel.

Als een kunstschilder een schilderij wil maken, zal hij dit doel niet kunnen bereiken zonder linnen en verf. En een goede kunstschilder stelt aan die middelen hoge eischen. Dit voorbeeld kan men met een onmetelijke reeks andere voorbeelden aanvullen.

En zou nu de Partij van de Vrijheid niet over de middelen mogen praten, welke zij voor het bereiken van sociale gerechtigheid noodzakelijk acht?

Andersdenkenden doen niet anders dan de Partij van de Vrijheid. Ook de Partij van den Arbeid wenscht sociale gerechtigheid; zij wenscht deze te bereiken langs den weg van het socialisme. En haar aan-

hangers praten over socialisatie met evenveel vuur als wij over vrijheid. Zij zien de economische praktijk van het socialisme als middel om welvaart te bereiken; en ook zij zullen niet kunnen ontkennen, dat welvaart noodzakelijk is voor het bereiken van sociale gerechtigheid.

Als socialistens ons verwijten, dat wij meer praten over economische vraagstukken dan over sociale belangen, vergeten zij, dat ook hun leer van socialisatie in de eerste plaats het economische terrein betreft. Maar het einddoel is, zoowel bij ons als bij hen, de sociale gerechtigheid.

Nu is onze stelling, dat een bedrijfsleven met in vrijheid gegroeide en, waar noodig, door de overheid bevorderde organisaties meer waarborgen voor algemeene welvaart biedt dan de geleide, gebonden (en geheime) socialistische economie; meer waarborgen voor algemeene welvaart en dus meer waarborgen voor sociale gerechtigheid.

Zou de Partij van de Vrijheid uitsluitend ondernemersvrijheid voorstaan, dan zou men haar terecht het recht kunnen ontzeggen zich vooruitstrevend te noemen. Maar zij huldigt niet het standpunt van uitsluitend ondernemersvrijheid.

De Partij van de Vrijheid wenscht niet het belang van den vrijen ondernemer boven alles te stellen; zij wenscht ter waarborging van de belangen der geheele samenleving — dus ook van hen, die niet als ondernemer werken — een zekere kanalisering van het bedrijfsleven daar, waar de vrijheidsstroom buiten zijn oevers dreigt te treden en dus ongelukken zou kunnen maken; een kanalisering, welke tot stand kan worden gebracht door bedrijfsorganisaties, welke vrijelijk uit het bedrijfsleven zelf zijn voortgekomen. Dit laatste is een eisch, welke voortvloeit uit het standpunt, dat de vrijheid zoo min mogelijk beperkt behoort te worden. Elke overtollige vrijheidsbeperking moet worden vermeden.

Daar komt dan bij, dat wij opkomen voor de geheele samenleving en niet de verdiensten van een aantal onzer medemenschen wenschen te kleineeren of negeeren. Wij wenschen geen tegenstellingen te scheppen. Integendeel, wij zien de gemeenschap slechts gediend door samenwerking.

De Partij van de Vrijheid wenscht gelijkelijk te erkennen de verdiensten, welke groote en kleine ondernemers, arbeiders met hand en hoofd, middenstanders, ambtenaren — de goede en onmisbare — en intellectueelen, de gemeenschap bewijzen. In een mate van vrijheid, welke het belang van de gemeenschap niet kan schaden, dienen zij allen samen te werken ter bereiking van stoffelijken en geestelijken welstand; waarborg en voorwaarde voor sociale gerechtigheid.

Waarom hier deze foto van minister Beel? Omdat hij bezig is uit naam van de Koningin de laatste resten van het Noodparlement te liquideeren. Hij sluit hier n.l. de zitting der Staten-Generaal, tijdens welke er een gekozen Tweede Kamer en nog een nood-Eerste Kamer was.

Van een dirigent en een berichtendienst

Men schrijft ons:

Wanneer men in Juli 1946 in een der vele weekbladen die ons land tegenwoordig „rijk” is, een kruiswoordraadsel aantreft met de volgende opgave: 1. verticaal dirigent (het moeten tien letters zijn), zal men zeker niet aan... Mengelberg denken? En toch blijkt dat de goede oplossing te zijn. Wanneer dan verder gevraagd wordt op 48. horizontaal de afkorting van een berichtendienst (drie letters) in te vullen, denkt men ook zeker niet aan den... B.N.O., den befaamden Berichtendienst van den Nederlandschen Omroep, die ons in den bezettingstijd o.a. onthaalde op met hoorbaar leedvermaak voorgedragen „Sondermeldungen” van zoo-en-zoooveel tot zinken gebrachte bruto registrertonnen. En toch, andermaal, is dit de goede oplossing. Maar welk weekblad is dat dan?, zal men vragen. Zeker een of ander obscuur hebdomadairtje? Toch niet; het is — pak

de leuning! — het weekblad voor de bewarings- en interneeringskampen „Uitzicht”, uitgegeven door het directoraat-generaal voor bijzondere rechtspleging, dat in zijn nummer 15 van 6 Juli 1946 dit kruiswoordraadsel met vermelding van den naam van den inzender opnam.

In het eerste nummer van dit weekblad, 30 Maart 1946 verschenen, werd meegedeeld dat overwogen werd den lezer (den kampbewoner dus) in dien zin te laten medewerken, dat bijdragen van zijn hand zouden worden geplaatst. Misschien is het bewuste kruiswoordraadsel wel het resultaat geweest van deze overweging. In elk geval is de redactie van „Uitzicht” er leelijk ingevlogen!

Wij hebben het volgende nummer van „Uitzicht”, dat van 13 Juli, afgewacht om te zien of de redactie wellicht haar blunder, hoewel te laat, zou hebben ontdekt en bij het publiceeren van de oplossing een „peccavi” zou stamelen. Maar neen, het staat er ijskoud, zonder commentaar: horizontaal 48. B.N.O., verticaal 1. Mengelberg.

Op deze wijze denkt men zeker tot stand te brengen wat met een onuitsprekelijk woord „herideologiseering” wordt genoemd.

De menschen, die zoo noodig moeten worden geherideologiseerd (officieele kringen spreken in dit verband liever niet over reclasseeren; waarom eigenlijk?), mogen vooral geen kennis nemen van wat er in het vrije Nederland omgaat; kranten worden zooveel mogelijk uit de kampen geweerd. Het is indertijd voorgekomen, toen er in een bepaald kamp nog wel gewone dagbladen mochten komen, dat deze kranten een censuurbewerking ondergingen vóór ze den gedetineerden in handen werden gegeven. Zoo vond de kampleiding het bijv. beter dat men geen kennis kon nemen van een artikel over de kosten, welke de politieke delinquenten veroorzaken. Dit artikel werd met zwarte verf onleesbaar gemaakt.

Op die manier zullen de gedetineerden in het regiem in het vrije Nederland dus weinig nieuws aantreffen. Censuur blijft voor hen voortbestaan; Mengelberg is een dirigent over wien men zonder blikken of blozen spreekt; de B.N.O. wordt nog steeds als voorlichter in plaats van als oplichter beschouwd. Zoo laat men hen in hun eigen onvaderlandlievende wereldje rondtobben, aldus voedsel gevende aan hun gevoel van „waarom zitten we hier eigenlijk?”

Het vraagstuk der politieke gedetineerden levert tal van schier onoverkomelijke moeilijkheden op. Het is duidelijk, dat er aan de berechting en huisvesting ontzaglijke technische bezwaren zijn verbonden, welke fouten bijna onvermijdelijk doen zijn. Maar als daar bijkomt, dat men zoo weinig begrip heeft voor de manier waarop men de gedetineerden moet behandelen, dan is het toch wel treurig gesteld.

BERICHTEN VAN DE AFDEELINGEN

Rotterdam. Het voorloopige bestuur is thans vervangen door een gekozen bestuur, bestaande uit:

J. van Leeuwen, voorzitter; N. H. M. v. Altena; mev. H. D. Everts-Goddard; mr. W. H. Fockema Andreae; ir. A. van der Heijden; P. van der Hoek; D. A. van Houte; mr. J. C. de Jongh; J. J. Kloppert; M. Kooijman; E. Nordlohne; ir. M. J. Römer; P. J. Schouten; J. J. Tekelenburg; D. Verdam.

Ons volk is nog mannen rijk!

In het te Soerabaja verschijnende blad De Nieuwe Courant, troffen wij een artikel aan, waarvan wij hier gaarne een gedeelte overnemen. Het blad schrijft o.m.:

Tjarda stelde zich vrijwillig in Japansche gevangenschap, met zijn echtgenoot, die hij als voorbeeld voor al zijn ambtenaren bij zijn evacuatie naar Bandoeng, achterliet te Batavia: Tjarda werd Japansch gevangene in de strafgevangenis „Soekamiskin” te Bandoeng.

Hoe haatte de Japanner dezen mensch! Hoe haatte hij dezen superieuren blanke, die het bestaan had zonder macht kracht te toonen, die zelfs bij de capitulatie-besprekingen — eigenlijk als buitenstaander, immers generaal Ter Poorten was legercommandant — den Jap nog weerstreefde. Hoe haatte hij dezen Nederlander, die meer dan een landvoogd, een onderkoning was geweest. Het Japansche volk schermte altijd met een woord, een begrip, dat echt typisch Japansch is: bushido, ridderlijk eergevoel, edelmoedigheid, maar eigenlijk onvertaalbaar, omdat het alleen maar Japansch is.

Tjarda van Starckenborgh Stachouwer heeft van deze „bushido” nimmer iets ondervonden. Trouwens, hij zou haar geweigerd hebben, zooals ook mevrouw Tjarda deed in Batavia, toen de Japanner haar faciliteiten aanbood en zij verkoos als iedere andere vrouw een kamp binnen te gaan.

Het wegbrengen van Tjarda.

Tjarda werd vervoerd van „Soekamiskin” waar hij talloze vernederingen had ondergaan, naar het station te Bandoeng. Van daaruit zou hij naar Batavia vertrekken om daarna afgevoerd te worden buitenslands voor een onbekende stemming.

Op een open vrachtauto rijdt de Jap hem naar het station. De Onderkoning... Het schuim van Bandoeng's achterbuurten is verzameld. De Japansche propaganda-dienst heeft zijn werk goed gedaan. Het ergste tuig is bijeen bij het station, voor een demonstratie....

Tjarda verlaat den wagen. Hij loopt naar den ingang.

Japansche spleetogen twinkelen van verwachting. Wat een kijkspel zal dit worden...! Nederlandsche politiemenschen, nog in dienst voor de bewaking der orde, staren verbitterd voor zich uit. Zij vreeszen....

Doch hun vrees is ongegrond....

Geen kreet stijgt uit de menigte, geen hand strekt zich uit naar een steen. Tjarda schrijdt voort.... en, als gebiologeerd, hurkt de menigte neer, hurkt dit schuim van Bandoeng op den grond als spontaan, ongewild eerbiedig huldetoen jegens een man, die toch onderkoning gebleven is.

Onderkoning, ondanks zijn verfromfaaide kleeding, ondanks de ziekelijke kleur van zijn gelaat, ondanks den val van zijn voetstuk....

* * *

Deze man is thans ambassadeur van Nederland in Frankrijk, — niet Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië....

ARBEIDERS

OOK VOOR U

De Partij van de Vrijheid

Onlangs, kort na de verkiezingen, kwam ik in gesprek met eenige arbeiders. We hadden het over de verkiezingen en ik sprak er mijn verwondering over uit, dat nog steeds vele arbeiders den weg naar de Partij van de Vrijheid niet gevonden hebben. Groote verbazing bij de heeren! Hoe kon ik nu verwachten, dat de arbeidende bevolking steun verleende aan zoo'n kapitalistische partij, die alleen maar vrijheid predikte voor de werkgevers om de arbeiders in slavernij te brengen, enz. enz.

Met bewonderenswaardige vlotheid hoorde ik achtereenvolgens de heele film afdraaien, die de propagandisten van onze tegenstanders zoo keurig gemonteerd hebben en waarbij de fantasie het tekort aan waarheid moet aanvullen. Ik heb den stroom van verwijten aan ons adres rustig over mijn hoofd laten gaan, maar toen zij uitgesproken waren, heb ik hun gevraagd, of zij nu op hun beurt eens even naar mij wilden luisteren. En daar waren ze graag toe bereid.

Ik heb hun er toen op gewezen, dat er vele slechte dingen verteld worden van de Partij van de Vrijheid, maar dat dat allemaal gebeurt door hen, die zelfs vaak niet de moeite genomen hebben kennis te nemen van ons programma.

Wisten zij wel, dat wij strijden voor sociale gerechtigheid in het bedrijfsleven door samenwerking van werkgevers en werknemers? Wisten zij wel, dat aan het hoofd van de Stichting van den Arbeid, waartoe ook de vakorganisaties van de arbeiders waren toegetroeden, de man stond die voorzitter is van de Partij van de Vrijheid? Was hun bekend, dat wij streven naar een maatschappij, waarin ieder werk kan vinden tegen een loon, dat den werknemer veroorlooft in het onderhoud van zijn gezin te voorzien en hem tevens in staat stelt te sparen? Dat wij voorstanders zijn van een vernieuwde regeling van de sociale verzekeringen, ook tegen werkloosheid? Dat wij verbetering van de ouderdoms- en invaliditeitsvoorziening voorstaan? Aan hun gezichten zag ik, dat dit nieuw voor hen was.

Ik ging voort met hun te zeggen, dat mij dat niet verwonderde, want dat hun propagandisten daar niet over spreken. Ik vroeg hun nu, of zij niet begrepen, dat voor al die dingen veel geld noodig was en dat dat geld verkregen moest worden uit belastingen. En was het nu zoo moeilijk in te zien, dat die belastingen alleen dan voldoende zouden opbrengen, als wij een

bloeiend bedrijfsleven hadden. Voor een bloeiend bedrijfsleven was het echter volstrekt noodzakelijk, dat de ondernemers het eigen initiatief vrijelijk konden ontplooiën, omdat zij toch wel inzagen, dat een bedrijfsleven, dat aan alle kanten door de overheid aan banden werd gelegd, nooit tot grooten bloei kon komen. Ik wees hun er op, dat dus juist de arbeiders in de allereerste plaats het meeste belang hadden bij een vrije uitoefening van arbeid en bedrijf, omdat alleen daardoor de Staat voldoende inkomsten kon krijgen, om alle sociale voorzieningen voor de arbeiders te betalen.

Konden zij nu niet begrijpen, waarom wij zoo hardnekkig vochten voor een vrij bedrijfsleven en waarom wij ons zoo fel kantten tegen een maatschappelijke organisatie, waarbij de overheid van boven af alles regelde, zooals dat in een socialistische maatschappij het geval zou zijn?

Ik heb hun aangeraden dit alles eens goed te overdenken en dienzelfden raad zou ik graag aan alle arbeiders willen geven, die niet maar klakkeloos willen afgaan op hetgeen hun propagandisten hun gelieven voor te zetten. Ik ben dan overtuigd, dat er velen tot het besluit zullen komen, dat die Partij van de Vrijheid het nog niet zoo gek inzien en dat het van de arbeiders toch wel erg verstandig zou zijn, als zij de kandidaten van die Partij steunden. Ik geloof, dat die arbeiders dan het belang van hun land en hun stad, en niet in de laatste plaats, hun eigen belang, een goeden dienst zouden bewijzen.

Ons Buitenlandsche beleid

Over slechte raadgevers

Over de bezetting van den post van minister van buitenlandsche zaken is nog al wat te doen geweest. Het zou ons te ver voeren al hetgeen daarover geschreven is, te dezer plaatse te gaan behandelen, maar aan een enkel artikel waarin die kwestie aan de orde is gesteld, willen wij dan toch eenige aandacht wijden. Laten wij ons daarvoor richten tot hetgeen is geschreven door het weekblad Je Maintiendrai en verder door het blad „De Partisaan”, dat ons ter hand werd gesteld door Gorcumse partijgenooten, die zich terecht hadden geerd aan hetgeen dit blad had geschreven naar aanleiding van de benoeming van onzen nieuwen minister van buitenlandsche zaken.

Men begrijpe ons goed: het is geenszins onze bedoeling de persoon van dezen minister te verdedigen en zeker stellen wij het niet als onze taak er het pleit voor te voeren, dat baron van Boetelaer nu bij uitstek de geschikte man is voor minister van buitenlandsche zaken van ons koninkrijk. Hij is ons volkomen onbekend en wij hebben in het parlement nog niet de gelegenheid gehad hem te beoordeelen. Maar dat nu juist is mede voor ons aanleiding te schrijven en te betoogen, dat toch beter zou zijn eerst de daden van dezen man af te wachten en dan te oordeelen. Zoo niet echter de boven genoemde bladen. Die beginnen met de grootste reserve niet alleen, maar ook met afkeuring.

Het weekblad Je Maintiendrai licht zijn lezers in door te vertellen, dat in het statige patriërschuis aan het Plein te 's-Gravenhage, waarin het Departement van Buitenlandsche Zaken is gevestigd, „een diplomaat in een der kamers van zijn stoel (is) opgestaan om in een ander vertrek weer plaats te nemen op den ministerszetel”. En dan voegt de schrijver er verzuchtend aan toe, dat de oude traditie is voortgezet en dat het Departement in handen blijft van een „vakminister”, die, hoe bekwaam hij ook wezen moge „een vertegenwoordiger is en blijft van den cercle privé, die de buitenlandsche zaken als zijn monopolie beschouwt.”

En dan is het oordeel van den schrijver, dat de bezetting van den ministerspost aan het Plein dan ook „geen enkelen waarborg”

biedt „voor de zoo hoogst noodzakelijke vernieuwing en van onze buitenlandsche politiek en van den buitenlandschen dienst, die daar uitvoering aan moet geven.”

Verder wordt dan nog het volgende gezegd:

„Het zijn in hoofdzaak drie dingen, die aan ons buitenlandsch beleid ontbreken: belangstelling bij ons volk voor internationale vraagstukken en de rol die wij bij de oplossing ervan moeten vervullen, hervorming van onzen buitenlandschen dienst en een progressieve politiek. Wij willen heelemaal niet zeggen, dat een andere minister dan de zoo juist benoemde, als een *deus ex machina* direct een oplossing voor alle problemen zou hebben gevonden. Maar wij stellen wel nadrukkelijk vast, dat slechts een man die exponent is van de vernieuwingsgedachte, die ondanks alles ook in ons land zal overwinnen, omdat er in de wereld van vandaag uiteindelijk geen andere mogelijkheid bestaat, een begin zou kunnen maken met de noodzakelijke hervormingen.”

* * *

Wij zijn geheel met den schrijver van meening, dat de belangstelling van ons volk voor internationale vraagstukken onder de maat is. Zonder daarover thans te willen uitweiden kunnen wij ook zeggen, dat in onze partij reeds maatregelen worden voorbereid om voor de internationale kwesties in ruimeren kring belangstelling te wekken en om de menschen tot bestudeering en onderlinge gedachtenwisseling daarover te brengen. Ook zijn wij van oordeel, dat ons Departement van Buitenlandsche Zaken op dit terrein niets van eenige beteekenis heeft gedaan niet alleen, maar dat het ook volledig heeft gefaald in het bepalen van een eigen visie met betrekking tot de belangrijke internationale vraagstukken, welke aan de orde zijn. Het kabinet-Schermerhorn heeft twee ministers van buitenlandsche zaken naast elkaar gehad, zoo kunnen wij zeggen — mr. van Kleffens en minister van Royen — maar van eenig stelling nemen in de aan de orde zijnde wereldproblemen is niets gebleken. En houvast geven voor de gedachten van het

Nederlandsche volk is er wel geheel bij ingeschoten. In het annexatie-vraagstuk bijvoorbeeld is de regeering in het vormen van een oordeel zelfs niet voorgegaan, maar dit punt werd ter discussie overgelaten aan het Nederlandsche volk! Dat moest nu maar zeggen hoe het er over dacht. Is het wonder, dat de belangstelling voor deze kwestie gaandeweg verflauwd is?

Dat onze buitenlandsche dienst moet worden hervormd, is ook onze opvatting. Vooral zal daarbij gebroken moeten worden met het systeem van protectie, dat heerscht bij de aanneming van nieuwelingen in het vak. Dit is noodig omdat anders het diplomatieke corps niet profijt zal kunnen trekken van de beste krachten in den lande. En wanneer men overweegt over welke enorme belangen onze diplomatie heeft mede te oordeelen, dan moet men wel tot de conclusie komen, dat men geen geschikte krachten verloren mag doen gaan op gronden, die niet berusten op een oordeel over bekwaamheid en geschiktheid. Ook moet gebroken worden met het nog bestaande ouderwets-ambtelijke systeem van bevordering. Wanneer een man uitblinkt, dan moet hij niet behoeven te wachten op het heengaan of overlijden van een chef, maar dan worde hij naar voren ge-

haald en te werk gesteld op een plaats waar van zijn bekwaamheden een nuttige gebruik kan worden gemaakt.

Verder wil dan de schrijver uit Je Maintiendrai een „progressieve politiek”. Wij hebben ons afgevraagd wat de schrijver daarmee bedoelde te zeggen. Gelukkig hielp hij ons zelf eenigszins. Hij zeide tenminste over het progressieve beleid, „dat het moet aansluiting zoeken bij wat er in de wereld groeiende is en het heeft dus een visie noodig. Het moet zich niet verliezen in de opportuniteit van allen dag, het heeft zichzelf en ons volk den weg naar de toekomst te wijzen. Even later zegt de schrijver dan, dat wij zelf de problemen moeten aanpakken en niet af moeten wachten „tot anderen ons hun lesje voorzeggen.”

Dit alles heet de schrijver dus te zijn „progressieve politiek”. Wij zouden het alleen „politiek” willen noemen, daar door hem genoemde eischen nu eenmaal grondbeginselen van politiek zijn, nog niet eens alle. Progressiefs is er niets aan. Maar, de schrijver schreef nu eenmaal in Je Maintiendrai en dan heeft men het al gewonnen wanneer dat woord progressief maar dikwijls wordt gebruikt. Dat bewijst dan al, dat men zijn tijd weet te verstaan.

Kort en goed echter: op dit punt loopen

UITKNIPPEN, INVULLEN EN VERZENDEN AAN:

DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID

Koninginnegracht 61, Den Haag, of één der plaatselijke secretariaten

Ondergeteekende

.....

wonende te

van beroep

geeft zich op als lid van de Partij van de Vrijheid.

Datum:

(Handtekening)

De Heer en Mevrouw
HAMBURGER—
van Zwaneberg
geven met groote vreugde kennis van de geboorte van hun Zoon
PETER JOOP ARTHUR
Utrecht, 20 Juli 1946
Mauritsstraat 46

Schrijfmachine defect?
VAN DELFT'S
KANTOORINSTALLATIES
Oude Spiegelstr. 5, Amsterdam,
Tel. 35216,
repareert, reviseert en onderhoudt alle kantoomachines.

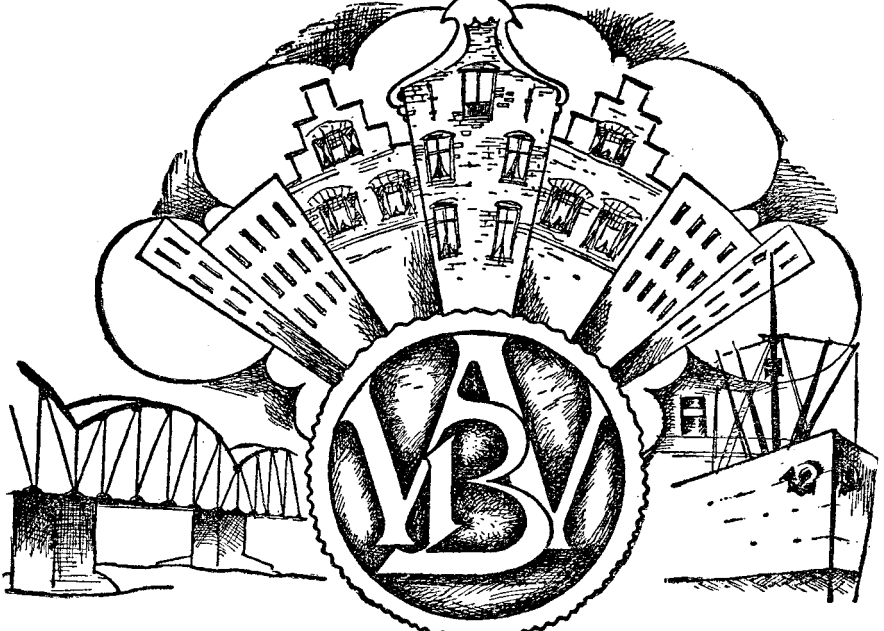
**„ROBUR” Transportwagenfabr-
Fa. K. RODENRURG**

HONSELERSDIJK — NAALDWIJK — TELEF. 259

Steek-, Kruis- en Magazijnwagens in buisvakwerk op kogelgelagerde luchtband- en massiefrubberwielen volgens Nederlandsch Octrooi no. 43505

LICHT — SIERLIJK — GERUISCHLOOS

Geen vloerenbeschadiging — Groote arbeidsbesparing

SCHILDERSBEDRIJF W. BLOK
MIJNSHEERENLAAN 172^B - ROTTERDAM
TELEFOON 70802

MEUBELFABRIEK R'DAM
A.C. Silvius
TEL. 30017
BETIMMERINGEN
MATHENESSERDIJK 383

CAFÉ WINKEL | **INVENTARISSEN**

ZOO JUUST ONTVANGEN
vrijwel alle muziek van

DEBUSSY (Arabesques, preludes, Children Corner);
RAVEL (Pavane, Miroirs, Sonatine);
DURAND (1e Wals); PIERNÉ (Etude de Concert);
BACH (Kleine Preludien, Inventionen);
CHOPIN (Walsen, Nocturnes en Etudes).

* Voorts de veel gevraagde Perzische Markt, Paderewsky Menuet enz.
* Liederbundels van Debussy, Fauré, Duparc, Ravel.
* Groote collectie boekwerken.

Muziekhandel en Bespreekbureau
LICHTENAUER
Nieuwe Binnenweg 17 - Rotterdam - Telefoon 32283

AUTOGENE- EN ELECTRISCHE LASCHINRICHTING
LICHT CONSTRUCTIEWERK
L. v. d. BURGH & Co.
MATHENESSERDIJK 327 — TEL. 37107 — ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL. VOOR HAARDEN EN KACHELS

REPARATIE — STALLING — BENZINE
Garage de Heer
JENSIUSSTRAAT 58
Telefoon 41871 ROTTERDAM

Voor aanleg, onderhoud en verhuur van
GELUIDSINSTALLATIES
voor ieder doel en elk object
„RADIO ELECTRA”
Mijnsheerenlaan 173 - R'dam Z. - Tel. 71992

„FOTO ATELIER DE KOK”
TELEFOON 39389
SPANJAARDSTRAAT 47 A, ROTTERDAM

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK
COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

* BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIEN *
* TAXATIES — BEHEER — HERSTELLINGEN — VERTROUWENSOPDRACHTEN *

ABONNEERT U OP DIT BLAD

ze gedachten dus ook al niet uiteen. En herinnere zich slechts wat wij hier-
ven zeiden, toen wij spraken over het
leid van het kabinet-Schermerhorn in-
ke het Annexatie-vraagstuk. Wil de
hrijver uit J. M. onder wat wij onder
politiek" verstaan „progressieve politiek”
pemen, dan bestaat daartegen onzerzijds
en bezwaar.

* * *

Tot dusver konden wij met den schrijver
het diverse malen geciteerde weekblad
bed opschieten. Maar er is dan toch een
punt waarop wij de aandacht moeten ves-
gen, omdat daar zijn geschrijf een zeer
veerlijk tendens vertoont. Met den
hrijver — het is genoegzaam gebleken
uit het bovenstaande — betreuren wij den
veinig krachtigen koers, welken ons land
vaart in de internationale politiek. Wij
aren in het zog van anderen. Maar men
schijnt dit niet op door in het wilde weg een
chimpscheut uit te spreken jegens den
vakminister" die nu op het Plein weer
ijn intrede heeft gedaan en door te roepen
in een „exponent van de vernieuwings-
gedachte" op die plaats. Afgezien van het
feit, dat J. M. met zijn opvattingen over
ernieuwingsgedachten herhaaldelijk blij-
veeft van een bevreemdheid van visie. Die
niet onderdoet voor de tot dusver op het
Plein heerschende beperktheid van blik,
afgezien ook van het feit, dat „exponen-
en" ook niet zoo dik gezaaid zijn, zal men
er toch goed aan doen te begrijpen, dat
nen in het internationale politieke leven
niet zijn machtentegenstellingen en daaruit
voortvloeiende consequenties, de zaak niet
redden kan als men daar met een dosis
ernieuwingsgedachten en veel wil tot
openhartigheid komt binnenstappen. Daar
komt meer voor kijken en wij zouden niet
gaarne zien, dat ons land op internationale
conferenties nu vertegenwoordigd zou gaan
worden door lieden vol goeden wil en
progressieve ideeën, maar met gebrek aan
vakkennis.

„Politiek is een ambacht", zoo lazen wij

eens ergens, „dat langdurige opleiding ver-
eischt". Zoo is het ook, en voor interna-
tionale politiek gelden nog hogere en bo-
vendien zeer speciale normen. Die deel-
achtig te worden is slechts mogelijk door
jarenlange opleiding in het vak. En daar-
om: al betreuren wij, dat onze diploma-
tische dienst niet de breede basis heeft die
wij wenschen, om dan maar afstand te
doen van de daar verkregen ervaring en
nieuwelingen te zetten op den post op het
Plein, dat zou, zeker onder de huidige om-
standigheden, onverantwoord zijn. Daar
komt nog iets bij: moet het uitgesloten
worden geacht dat de „vernieuwingsge-
dachte" aan ieder lid van ons diplomatieke
corps zou zijn voorbijgegaan? In dit op-
zicht hebben wij trouwens met betrekking
tot den nieuwen bewindsman goede hoop.
Eenige maanden geleden is hij benoemd
tot chef van de politieke afdeling van het
Departement van Buitenlandsche Zaken.
Dit is geschied door mr. van Royen, minis-
ter in het kabinet-Schermerhorn, dat Jan
toch volgens de opvattingen van den schrij-
ver uit J. M. wel als „progressief" zal zijn
beschouwd.

Zouden wij daarom niet beter doen eerst
de daden van dezen minister eens af te
wachten?

* * *

Wij willen nu nog een enkele opmerking
maken over het artikel uit het andere blad
„De Partisaan", „streekblad voor de Al-
blasserwaard, Bommelerwaard, Tieler-
waard, Vijfheerenlanden en Land van Al-
tena". Dat blad heeft het er in het bijzon-
der te kwaad over, dat deze minister...
van adel is, ja het artikel is daarom zelfs
„Blauw bloed" geheeten. Daarin wordt
dan betoogd, dat de adel quantitatief en
qualitatief uitsterft. Desniettemin heeft
de adel de touwtjes in handen aan Buiten-
landsche Zaken. De gevolgen daarvan
schetst het blad ook: toen er in den oorlog
wel wat anders te doen was dan „soirees
organiseeren en diners met hun aanwezig-
heid opluisteren", maar toen er Engeland-

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij!".

Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

abonneert zich op „Vrij!" tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *)

welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 245103 ten name van
den penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht,

over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd. *)

(Handteekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

vaarders geholpen moesten worden en er
lijfsgevaar aan de carrière was verbonden
— aldus allemaal het bedoelde blad —
toen heeft menig „consul" jammerlijk ge-
faald.

In de eerste plaats moet dat falen nog
bewezen worden. De commissie, die dat
gaat onderzoeken is nog niet gereed, is
zelfs nog niet aan den gang meenen wij.
In de tweede plaats is het toch wel ern-
stig om een bepaalde groep der bevolking
te veroordeelen voor daden door leden
dier groep verricht of nagelaten. Zou het
juist zijn te zeggen dat „de" burgemees-
ters zulk een slechte groep is omdat er
burgemeesters hebben gefaald? Kan men
de arbeiders slecht noemen omdat er ar-
beiders geweest zijn, die zich geleend heb-
ben voor werken voor den vijand?

Maar wat belangrijker is: wij hebben de
lijst van consuls nagegaan en daarbij moe-
ten vaststellen, dat in ons consulaire corps
maar zeer weinig menschen van adel zit-
ten. Het verhaal gaat dus niet op. Ook de
mededeeling, dat de huidige minister van
buitenlandsche zaken schoonzoon is van

den secretaris-generaal van dat departe-
ment is onjuist.

Wij willen ernstig protesteeren tegen
deze soort van journalistiek, die de ten-
denz heeft tegen bepaalde groepen onzer
bevolking op te zetten, zonder daar trou-
wens meer voor aan te voeren dan klets-
praat.

Het is echter niet hierom alleen dat wij
over deze zaak schrijven. Al dat gebazel
over onzen minister van buitenlandsche
zaken kan slechts tot gevolg hebben onder-
minning van het vertrouwen in de over-
heid.

En verder mogen de schrijvers over de
internationale politiek, die ons zoo prach-
tig weten te vertellen hoe op dit terrein
gehandeld moet worden, bedenken, dat
door hun geschrijf op dit oogenblik, het
vertrouwen van onzen minister van bui-
tenlandsche zaken in het Buitenland reeds
bij voorbaat wordt weggenomen. En dan
moeten deze zelfde menschen straks er
over klagen dat hij op de internationale
conferenties zoo weinig aanzien geniet!

Inzicht in de politiek is maar alles.

E. H. P. LEVER

Hoekijsten, Staalfijsten en complete Schilderijen
-ABRIEK:
DAMLAAN 50 - SCHIEDAM TEL. 68054

FILIAAL
'S-GRAVENHAGE

BOEKHORSTSTRAAT 72
TELEF. 111239

J. WERMUJ
BUREAU VOOR
BEDRIJFSECONOMIE
Inrichting, bijhouden en controle van boekhoudingen
Behandeling van alle belastingzaken
Financiële, economische, en administratieve adviezen

KON. EMMAKADE 194, DEN HAAG, TEL. 398492

Hotel-Café Restaurant „De Kroon”
SCHIEDAM
LUNCH — DINER
Dagelijks geopend. Telefoon 68159

**CENTRAAL
BESPREEKBUREAU**
WILLEMSTR. 71 - DEN HAAG - TEL. 114485
Voor alle theaters, ook voor de Kurzaal,
Circus en Cabaret Cor Ruys bezorgen wij de
biljetten besproken thuis. Tijdige opgave s.v.p.

WALMUIS v.d. AKKER
SINDS 1837
KRALINGSHEVEER,
ROTTERDAM - TEL. 22742
SPECIALE
LUNCH EN DINER
Reserveert tijdig!
Ouderwetsche Thee-Compleet
Uitiek zitje aan de Maas
te bereiken met bus E vanaf
Oostplein

Engageert voor Uw voorstellingen,
feesten en partijen, het

MUSICA-CABARET van Martin Rijken

MARTIN RIJKEN
Artist en
Ondernemer
Mathenesserlaan 430 B
Telefoon 30126
Rotterdam

Uitsluitend prominente Ned. ar-
tisten en musici.
Programma's in iederen prijs en
genre.
Verstrekt U vrijblijvend alle ge-
wenschte inlichtingen.

Industrieel onderneming in Noord-Limburg
vraagt voor spoedige indiensttreding:

EENIGE JONGE KRACHTEN

voor haar in- en verkoopafdeling

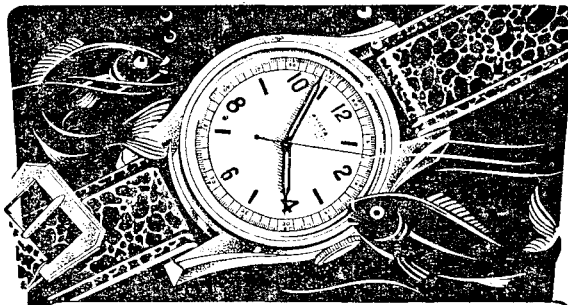
Reflectanten moeten over eenige ervaring op
het gebied van in- of verkoopen beschikken.
Leeftijd ongeveer 22—26 jaar. Vereischten:
3- of 5-jarige H.B.S. of daarmede gelijk-
staande opleiding.

Brieven onder No. 7184, Bureau van dit Blad.

TE KOOP AANGEBODEN 3 INSCHRIJVINGEN GROOTBOEK WEDEROPBOUW

te Rotterdam, rentende 4 %, tot een bedrag van plus minus
f 100 000,—. Ook afzonderlijk te koop. Geheele of gedeeltelijke
betaling in geblokkeerd geld kan in overweging genomen
worden. Brieven onder No 7191, aan het Bureau van dit Blad

UITSLUITEND OP VERGUNNING

Waterproof armbandhorloge

Ondoordringbaar voor water, anti-magne-
tisch, stoort zich aan geen enkelen invloed
van buitenaf, behoeft niet van den pols
verwijderd te worden bij 't zwemmen,
baden enz. Verkrijgbaar bij

A. DIETZEL

GOUD - ZILVER - JUWELLEN - HORLOGERIE
Nieuwe Binnenweg 295 - Rotterdam
Telefoon 32379-31414

VOOR WERKEN ONDER EN BOVEN
f 500.—

J. NIESSINK

— BOUW- EN TIMMERBEDRIJF —

Insulindestraat 208. — Tel. 41806, R'dam, na 6 uur 47725.

BLOEMEN, tolk Uwer dankbaarheid

Zendt Uw relaties in Amerika, Canada,
Zweden en Zwitserland een pakket mooie
Hollandsche Bloembollen.

GOEMANS VISSER - HILLEGOM

Bloembollen en Zaadhandel,
verzorgt de verzending geheel voor U.
Vraagt omgaand inlichtingen.

(Vermeld dit blad s.v.p.)

De Dordtsche Spoorbrug hersteld

HET WERK VAN

KLOOS

KINDERDIJK
AFDEELING BRUGGENBOUW

VRJ!

No. 112 26 JULI 1946

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofdredactie:
A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
Mr. A. STEPELS, Rotterdam

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 3.20 per jaar. Losse nummers f 0.14

Geen strakke lijn

Het werkplan van de regeering is thans bekend. De Troonrede werd een lange opsomming van allerlei, een opsomming die toch nog voor uitbreiding vatbaar is maar binnen het bestek van een Troonrede naar inhoud uitvoerig genoeg is. En een kortere samenvatting zou moeilijk te vinden zijn geweest voor een zoo weinig samenhangend geheel. Een groote, strakke lijn ontbreekt; wat niet zoo verwonderlijk is als men het gemarchandeer bij de kabinetsformatie in aanmerking neemt. Er is nu een geheel ontstaan, waarvan men kan zeggen, dat het zwart met rode spikkels is of rood met zwarte vlekken.

Er is veel goeds in dit staatsstuk te lezen, veel positiefs (soms is het wat al te positief). Dit geldt vooral de Indische paragraaf, waarin een wonderlijk optimisme klinkt; hopen wij, dat dat gegrond is. Men denkt schijnbaar aan de mogelijkheid, dat het beleid-Logemann langzaamaan kan worden omgebogen naar de werkelijkheid. Het lijkt voorbarig conclusies te trekken uit het feit, dat wel de radiorede van December 1942 wordt genoemd en niet meer de verklaring van 10 Februari 1946. Niettemin wordt gezonde taal gesproken, als men tenminste in aanmerking neemt, dat Nederland nog niet over voldoende middelen beschikt om zijn politietak in het tropische Rijksdeel te vervullen. Hoe missen wij in de Troonrede eenige bijzondere woorden hierover naast de algemeene opmerkingen over leger en vloot. Toch, het moet worden gezegd, de Indische paragraaf bevat veel, waarop men een vrij goede verwachting kan bouwen.

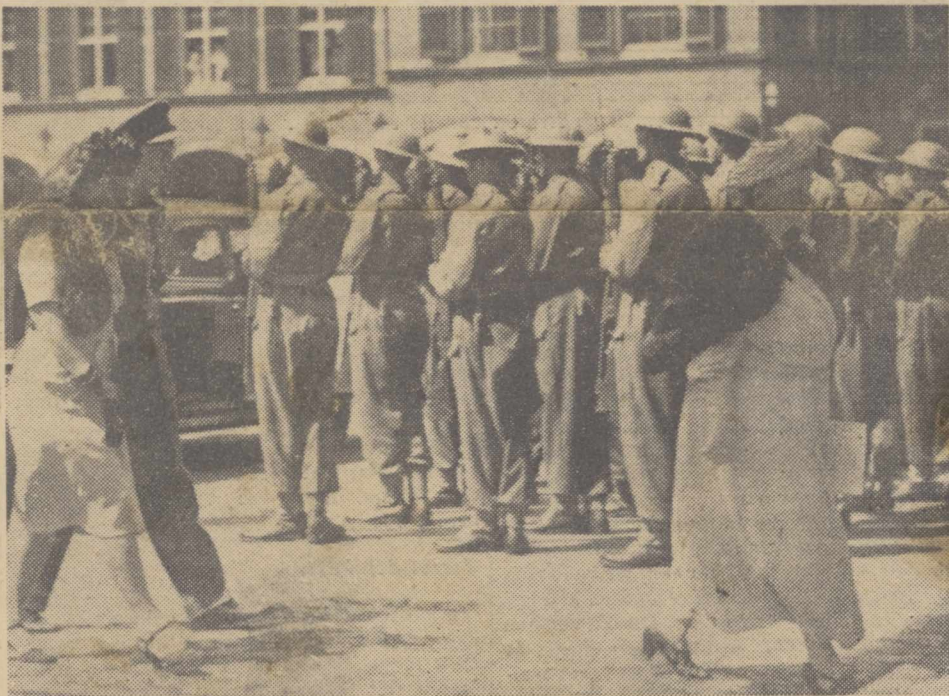
Anders is het met de sociaal-economische alinea's. Socialisatie is op den achtergrond geraakt, zeker. Openbare nutsbedrijven: ach, laat men het maar socialisatie noemen als men deze bedrijven geheel in overheidshanden gaat leggen. Maar socialisatie is dit verschijnsel nauwelijks; het is een voortzetting van een proces, dat jaren

geleden is begonnen, toen er over socialisatie nog niet serieus werd gedacht. En socialisatie van andere bedrijven, beperkt tot de monopolistische, en van de Nederlandsche Bank, moet nog nader worden onderzocht; zelfs ten aanzien van de mijnen, waarvan de socialisatie nu toch wel nabij schijnt.

Neen, de socialisatie is niet het ergste. Maar wel de organisatie van het bedrijfsleven op publiekrechtelijke leest. „De voorbereidingen worden voortgezet”. Dit beteekent, dat op het

kelijk ook over economische kwesties. Hier plaatsen wij een vraagteken. Het denkbeeld moge op het eerste gezicht aantrekkelijk zijn, maar wanneer dringend wordt voorgeschreven — en dit schijnt de bedoeling te zijn — dat alle menschen, in een bedrijf werkzaam, over het economische beleid van dat bedrijf moeten meepraten, dan vragen wij ons af, wat er van de ondernemersverantwoordelijkheid terecht kan komen. Men begrijpe ons goed, wij hebben hier niet op het oog het ondernemersbelang, maar de verantwoordelijkheid, een factor in ons economische leven, waar veel van afhangt.

Men is spoedig geneigd veel critiek

De aankomst van H.M. Koningin Wilhelmina, Prinses Juliana en Prins Bernhard op het Binnenhof voor de opening van de Staten-Generaal.

voortontwerp-Vos wordt voortgebouwd. Met gerechtvaardigde bezwaren van het bedrijfsleven op publiekrechtelijke gehouden. Welke bezwaren zal men „gerechtvaardigd” vinden? De vorige regeering zag de bezwaren van het bedrijfsleven uitsluitend als „reactie”, waartegen keihard moest worden gevochten. Zal deze hoogmoedswaan thans voorbij zijn? Bedrijfsorganisatie, prachtig. Maar dan zooveel mogelijk voortkomende uit organisaties, vrij in het bedrijfsleven tot stand gekomen. Dan zal een gezonde, levensvatbare organisatie tot stand kunnen komen.

Het betrekken van de arbeiderswereld bij den gang van zaken in het bedrijfsleven is een denkbeeld, dat ook wij voorstaan. Maar de Troonrede bevat hierover een passage, waarvan de praktijk ons nog niet duidelijk voor oogen staat en wij vragen ons af, of dat met de regeering wel het geval is. Men wil de arbeiders via de organisaties sociaal en economisch mee laten praten. Dat is prachtig. Men wil de arbeiders ook in de afzonderlijke bedrijven mee laten beslissen over sociale kwesties: prachtig. Maar zeer uitdruk-

op de regeeringsplannen te hebben. Maar er is ook veel in de Troonrede, waar wij ten volle achter kunnen staan, al zal de praktische uitwerking misschien niet steeds heelemaal naar onzen smaak zijn. Wij zullen niet al die onderwerpen opsommen; zij zijn min of meer vanzelfsprekend. En wat aangenaam treft is de toon. Geen aaneenschakeling van jammerklachten, maar een duidelijk onder oogen zien wat noodig is en wat allemaal nog ontbreekt. Aldus geeft de Troonrede aanleiding tot eenige tevredenheid, al zou de de praktijk nog wel eens teleurstellingen op kunnen leveren.

Het onsamenhangende van de Troonrede komt bijv. hierin tot uiting, dat naast veel, wat men als na-oorlogschen wederopbouw kan aanduiden, details geplaatst zijn, welke met een programma van herstel weinig te maken hebben. De nieuwe minister van justitie, mr. Van Maarseveen, heet rechtscher dan minister Beel, Welnu, de justitieele alinea's vallen het meest uit den toon. Er wordt gesproken over herziening van de echtscheidingsmogelijkheid, kennelijk in beperkenden zin

(hoe vindt de P. v. d. A. dat?) en over bestrijding van openbare onzedelijkheid. Bestaat hieraan nu ineens de grootste behoefte? En wat zou men onder bestrijding van openbare onzedelijkheid verstaan? Hopelijk niet de zotternij die tegenwoordig op het Zandvoortsche strand wordt vertoond.

Maar waar de nieuwe minister van justitie nu allereerst voor had moeten zorgen, dat is het vraagstuk van de politieke delinquenten. In de Troonrede komt daarover een klein zinnetje voor, waarin eigenlijk niets staat. Wij vinden dat beschamend. Zijn ambt aanvaardende, had de nieuwe minister een plan voor oogen moeten hebben ter oplossing van dit probleem. Dat dit kennelijk niet het geval is geweest, is een schromelijke tekortkoming.

Is nu door de Troonrede de constellatie van het kabinet duidelijker geworden? Eens werkklapt, dat P. v. d. A. en K. V. P., „met pijn” samenwerken. De heer Van der Goes v. Naters heeft eens iets gezegd over een „huwelijk”. Als nu het katholieke standpunt ten aanzien van echtscheiding, waarop door prof. Romme bij het debat over de Regeeringsverklaring werd gezinspeeld en waarvan de justitieele paragraaf in de Troonrede getuigt, ook ten aanzien van de roomsch-roode samenwerking wordt gehandhaafd, zou men mogen veronderstellen, dat er weinig kans op brokken is, al gaat het dan „met pijn”. Dat het een harmonisch huwelijk is mag men intusschen niet aannemen. En dit kan men ook uit de Troonrede opmaken. Ook daarin ontbreekt een zekere harmonie. Indien men dit staatsstuk als een muzikale compositie zou beschouwen, zou men tot de conclusie moeten komen, dat er nogal wat muziek-theoretische fouten in voorkomen.

Maar wat in de muziek niet mogelijk is, kan blijkbaar wel in de staatkunde. Het gevolg is echter, dat de strakke lijn ontbreekt. Wat is het thema van de Troonrede? Vooruitstrevende wederopbouw? Dit had men mogen verwachten. Er zit dan ook iets van wederopbouw in, dat moet worden gezegd. En vooruitstrevend? Ook dat zit er in en dat is toe te juichen. Maar deze vooruitstrevendheid is zoo onevenwichtig, hier heel ver, soms te ver, daar nauwelijks. En hierdoor komt het, dat er geen strakke lijn is waar te nemen.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht: Palestina — Centrale keuken en steuntrekkers — Non-politieke politici — Sociaal en socialistisch — Geen administratieve maatregel, maar berechting — De commissie uit de West.

Uit ons

Sociale programma

- Sociale gerechtigheid door samenwerking van werkgevers en werknemers
- Verhooging van ouderdoms- en invaliditeitspensioenen
- Uitbreiding van het privaat bezit door deelneming in de winst van de onderneming
- Krachtige bevordering van den woningbouw

Buitenlandsch overzicht

PALESTINA

Slechts oplossing op langen termijn mogelijk

De bomaanslag, die verleden Maandag gepleegd is op het hoofdkwartier van het Britsche militaire bestuur en waarbij vele eidende figuren zijn gedood, bewijst eens e meer, dat een militaire onderdrukingscampagne nooit succes kan hebben, als zij zich keert tegen de meerderheid eens volks.

De Engelschen hadden kort tevoren uitgebreide razzia's gehouden tegen de zgn. Joodsche terroristen (het is merkwaardig hoe alle bezettende machten altijd en overal dezelfde termen gebruiken). Ruim tweehonderd Joden werden gevangen genomen en in concentratiekampen gestopt, het hoofdkwartier van hun erkend bestuur, de Jewish Agency, werd bezet. De Engelschen wilden nl. het verband vinden van de officieele Jewish Agency en haar semi-militaire organisatie, de „Hagana“, met de illegale „terreur“-groepen „Stern“ en „Irgun“ die den laatsten tijd Palestina met bomaanslagen, vernielingen en — het ergste van alles! — het ontvoeren van Britsche officieren onveilig hadden gemaakt.

Attlee verklaarde enkele dagen later in het Lagerhuis, dat de volledige feiten, die deze actie moesten rechtvaardigen, binnenkort openbaar gemaakt zouden worden, maar, zoo voegde hij er aan toe, „dat zou nog eenigen tijd duren, aangezien het in beslag nemen van eenige documenten er mee gemoeid was.“ Met andere woorden: het bewijs van de rechtvaardigheid van deze actie moest de actie zelve opleveren. Inmiddels zijn er reeds vier weken verstreken sinds de Engelschen uit hun slof schooten, maar er is nog niets bekend gemaakt.

En dan nog? Als er bewezen wordt, dat er tusschen de legale Jewish Agency en de illegale groepen verbindingen bestonden, wat dan nog? Is daarmee dan het Joodsche verzet opgeheven? De Jewish Agency is in zijn vrijheid ernstig beknot, de vakverenigingen zijn ontmand, maar het verzet is niet gebroken, zooals wel blijkt uit den aanslag van Maandag jl. Zooals in Europa tijdens de Deutsche bezetting, is het ook hier: de legale en illegale wereld loopen door elkaar. Iemand, die den eenen dag ambtenaar is, neemt den anderen dag deel aan een overvalgroep. Het verzet is zo verspreid, dat het niet te scheiden is van de loyaliteit.

Het geduld ten einde.

Men kan het verzet der half miljoen Joden in Palestina temidden van een vijandige Arabische wereld en tegenover een hun ongunstig gezinde Britsche administratie desperaat noemen, maar het is te begrijpen, dat er aan hun geduld eindelijk een eind kwam. Sinds 1917, toen Engeland bij monde van Balfour, aan de Zionististen beloofde van Palestina een Joodsch Nationaal Tehuis te zullen maken, hebben zij zich voortdurend beheerscht tegenover de aanvallen, waarvan hun nederzettingen te lijden hadden van de zijde van de Arabieren, tegenover de lauwheid der Britsche regeering in het nakomen hare verplichtingen en tegenover de Voortrekkerij, waarvan de Britsche administratie t.a.v. de Arabieren blijkt gaf. Pas in de latere jaren voor den oorlog, toen de Arabische terreur tegen de Joden al te sterk werd, hebben zij knokploegen opgericht teneinde zich te verdedigen tegen de Arabische aanvallen, doch deze werden nooit gebruikt tegen de Engelschen of voor het vernielen van voorwerpen van openbaar nut. Zelfs toen in 1939 het Witboek van de regeering-Chamberlain, bezorgd om de houding der Arabieren in het naderend wereldconflict, een uitlegging aan de Balfour-decla-

Centrale keuken en steuntrekkers

Het Amsterdamsch gemeenteraadslid mevrouw G. Wijsmuller-Meijer heeft aan B. en W. de volgende vragen gesteld:

Is het B. en W. bekend, dat in Het Parool van 20 Juli j.l. de volgende klacht van een trekker van ouderdomsrente voorkomt:

„Ik ben nu 72 jaar en krijg in totaal f 11 steun in de week. Tot voor kort kon ik op vertoon van mijn steunkaart voor 20 cent per dag middagen bij de centrale keuken halen. Maar nu is ons verteld, dat het 50 cent gaat kosten. Ik betaal f 4 kamerhuur en nu bovendien f 3 alleen voor middagen. Weet u hoe ik van de overblijvende f 4 een week lang moet rondkomen?“

Indien dit juist is, dat de prijs per middagmaal verhoogd is tot 50 cent, zijn B. en W. dan bereid dezen prijs voor steuntrekkers op den ouden prijs te handhaven, totdat de steun tenminste met een evenredig bedrag is verhoogd?

ratie gaf, die de Joden niet konden aangaan, zijn zij rustig gebleven in de hoop, dat Engeland hen op den langen duur toch zou helpen en in den oorlog hebben zij zich onvoorwaardelijk achter Engeland gesteld. Velen van hen hebben dienst genomen in het leger, dat later de overwinning bij Alamein zou bevechten.

Hoe moet het hun nu te moede zijn, nu zij zien, hoe Engeland — en nog wel het socialistische Engeland, waarvan zij zich zooveel hadden voorgesteld (had niet Labour in 1939 scherp tegen het Witboek geprotesteerd?) — de Arabieren, die den heelen oorlog niets anders hebben gedaan dan de kat uit den boom te kijken, op alle

Britsche militairen in de straten van de Joodsche stad Tel-Aviv.

mogelijke manieren voor zich tracht te winnen en — een van de voorwaarden — immigratie van hun broeders, die aan de gaskamers van Auschwitz zijn ontkomen, tracht te voorkomen?

Amerika erbij gehaald.

Het is dan ook niet gemakkelijk voor Engeland, mandataris in Palestina te wesen. Daarom doet het moeite om Amerika voor zijn karretje te spannen, erop wijzende van welk vitaal belang het is, dat deze hoek der wereld, dit scharnier van continenten, in vertrouwde handen blijft. De Amerikanen voelen dat ook wel (bovendien ruiken ze olie in de buurt), maar aan den anderen kant moeten ze rekening houden met de miljoenen Joden, die zij zelf in hun land herbergen. Dezen vormen een invloedrijke bevolkingsgroep en als de regeering zich al te veel gaat vereenzelvigen met de Arabophile politiek der Engelschen, dan zou het wel eens kunnen zijn, dat die machtige bevolkingsgroep haar invloed tegen de regeering aanwendt. Zij zijn dus ingegaan op het slimme Engelsche aanbod om de verantwoordelijkheid inzake Palestina samen te deelen en hebben zitting genomen in een commissie, die samen met de Engelschen voor de zoveelste maal het Palestijnsche probleem is gaan bekijken. Dat men over dit ingewikkelde onderwerp, waarover zuiver Britsche commissies het voor den oorlog al niet eens konden worden, in dit gezelschap, dat zoo verschillende belangen en zoo verschillende graden van belang moet vertegenwoordigen, tot een weinig bevredigend resultaat is gekomen, is niet bevreemdend, vooral als men bedenkt, dat deze commissie nog rekening had te houden met het probleem der honderdduizenden Joden, die op het oogenblik in Duitschland in kampen een ijdel en deprimeerend bestaan slijten.

Elk wat wils.

De commissie heeft dan een lijvig rapport gepubliceerd, waaruit ieder der partijen de aanbeveling kan puren, die haar het best uitkomt. Zoo klampen de Zionististen zich vast aan de aanbeveling, dat er onmiddellijk honderdduizend immigranten in Palestina toegelaten moeten worden (een aanbeveling, kennelijk door de Amerikaanse gedelegeerden er doorgedreven), terwijl de Engelsche regeering de voorkeur geeft aan die, welke de Joden aanspoort zich te ontwapenen en mede te werken met de Britsche administratie (hier proeft men de reserve der Engelsche afgevaardigden).

De laatste aanbeveling nu heeft de En-

gelsche regeering aangegrepen als excuus tot het nemen van de noodmaatregelen van enkele weken terug. In werkelijkheid wil zij het terrein schoon hebben om er de groote militaire basis, die zij nu in Egypte moet gaan afbreken, op te bouwen. Wil zij daarvoor de althans tijdelijke toestemming der Arabieren verkrijgen, dan dient zij eerst een eind te maken aan den weerstand van de Joden. Van dezen goeden wil heeft zij nu blijk gegeven tegenover de Arabieren.

Joodsch-Arabische verbroedering?

Tzelfdertijd zegt zij, dat zij wil onderhandelen met de gematigde leiders. Maar hoe kan dat nu, als ze dezen juist in de gevangenis stoppt? De mannen van het daadwerkelijk verzet zijn naar de bergen gevloeden of in de steden ondergedoken. Zij heeft alleen beslag gelegd op de min of meer officieele menschen; die van de Jewish Agency en die van de vakbonden. En dan rijst de vraag: is het misschien met opzet, dat zij juist de gematigden heeft uitgeschakeld? De „Histadroeth“, de Pa-

Wij verzenden:

Tamme Konijnen f 6.50 per kg.
Jonge wilde Eenden „ 4.20 per st.
Soepkippen „ 6.— per kg.
panklaar, niet franco.
SPECIAAL AANBEVOLEN:
Poulardes (wit vleesch)
voor 4 à 5 pers., in
30 min. gaar
f 10.50 franco huis

Goede overkomst
gegarandeerd

JAASMA-SNEEK

Speciaal verzendhuis
door geheel Nederland
Postbox 28, Tel. 2141-2142

van 1936 met Egypte, moet hun tot leering strekken. Aan den anderen kant maken zij door hun optreden ook de Joden, die hun in dezen oorlog zulke goede diensten hebben bewezen, tot hun vijanden en doen zij de eenige voorwaarde, die op den duur rust zou kunnen schenken in dit in het strategische wereldpatroon zoo gevoelige punt, teniet.

Meer en meer duikt in Engelsche bladen de oplossing van de deeling van Palestina in een Joodsch en een Arabisch gedeelte op. Deze oplossing werd ook in 1937 door de commissie-Peel aan de hand gedaan, doch werd later verlaten omdat er een storm van verontwaardiging door de Arabische landen ging. Verdeeling zou inderdaad, als de Arabieren zich ermede zouden willen verzoenen (wat niet waarschijnlijk is, nu zij beseffen hoezeer zij de troeven in het Midden-Oosten in handen hebben), een oplossing zijn, doch een voor korten termijn: de levensvatbaarheid van de Joodsche enclave in Arabisch land zou gering zijn, nog afgezien van de voortdurende dreiging eener invasie, waaraan zij blootgesteld zou zijn.

Politiek van langen termijn.

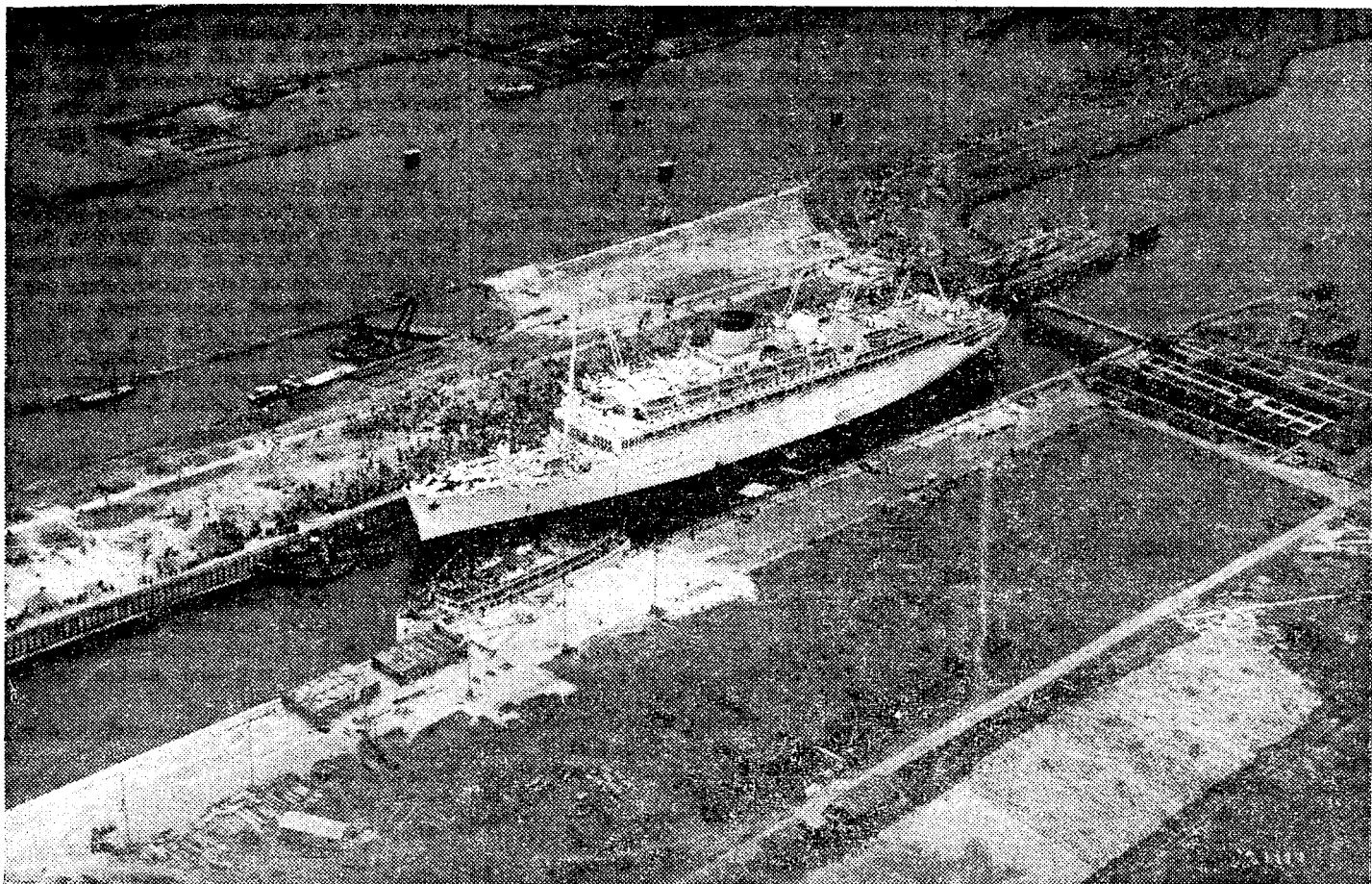
De Amerikanen, die het zich kunnen veroorloven het geval academisch te beschouwen en dus ook de Judeo-Arabische verbroedering als een concrete oplossing kunnen bezien, hebben een plan voor het Jordaandal gemaakt, gelijk aan dat, hetwelk bij hen de Tennessee-vallei tot een vruchtbare streek heeft herschapen. Uitgevoerd, zou dit plan aan miljoenen Joden en Arabieren een welvarend bestaan verschaffen.

Ook het rapport van de Engelsch-Amerikaansche commissie wijst op de noodzaak van een economisch plan voor Palestina en uit dien hoofde alleen al rekent het met tientallen van jaren in plaats van met een snelle oplossing van het probleem. Natuurlijk kost dit geld en het is de vraag of Amerika bereid is, dat geld op langen termijn voor te schieten. Engeland heeft jaren lang miljoenen gependeed aan Palestina, doch alleen om van dit land een politie-staat te maken. De welvaart, die het land bereikt heeft in de jaren tusschen de twee oorlogen, is uitsluitend en alleen te danken aan Joodschen ijver en Joodsch kapitaal.

In een recent boek geeft een Amerikaansch schrijver, zelf een Jood, de voorwaarden aan, die de uitvoering van een plan, dat aan ruim een half miljoen Joden leefruimte zou geven, mogelijk moeten maken: de Joden moeten hun „voorbarigen onredelijken eisch tot een Joodschen staat“ opgeven en streven naar een Joodsch-Arabische samenwerking; de Vereenigde Naties moeten den mandataris ondersteunen in het onderdrukken van het onvermijdelijke verzet der Arabieren tegen elk plan tot ontwikkeling van het land; het Britsche bestuur moet van een politie-in een welvaartsstaat veranderd worden; en tenslotte moet er ernstig getracht worden de kloof tusschen den levensstandaard der Joden en dien der Arabieren te overbruggen.

Wil men Palestina behandelen als een land, dat evenveel recht heeft op welvaart als een ander en niet als een land, waarin vanwege zijn strategische ligging coûte que coûte rust moet heerschen, dan zal men, daarbij rekening houdende met het bilijke verlangen van honderdduizenden, die meer en langer dan wie ook in den afgelopen oorlog hebben geleden, moeten streven naar een oplossing, die veel tijd en nog meer geld zal vergen.

Doch dit is een politiek van wel zeer korten termijn. Wie waarborgt het, dat de Arabieren niet, wanneer Engeland al hun wenschen vervuld heeft en als hun duvelstoeijager tegen de Joden is opgetreden, moord en brand zullen schreeuwen, omdat Engeland nog steeds het Arabische land van Palestina bezet houdt en alles in het werk zullen stellen om hen uit hun nieuwe basis te werken? De korte vreugde, die de Engelschen hebben gehad van het verdrag

19 Juli werd de Noordersluis te IJmuiden in gebruik gesteld. De Oranje vaart als eerste de sluis binnen. Dit schip, dat gedurende den oorlog als hospitaalschip dienst deed, kon na een afwezigheid van bijna 7 jaar de thuishaven Amsterdam weer bereiken.

Geen administratieve maatregel, maar berechting

45.000 politieke verdachten zullen voor October voorwaardelijk buiten vervolging worden gesteld, heeft de minister-president gezegd. Dit betekent, dat 45.000 verdachten een administratieve beslissing krijgen, die met berechting niets te maken heeft.

Al die tienduizenden gedetineerden zijn duur en we wilden wel dat we er snel en makkelijk af konden komen. Maar hoeveel duurder zal het op den duur zijn, als we slordig met het recht omspringen.

In ons vorige nummer hebben wij een middel aan de hand gedaan om langs de wegen van het recht tot een beslissing over een groot aantal politieke verdachten te komen: rechtspraak door enkelvoudige kamers, door „bijzondere politierechters”.

Krap geschat zal er vóór October 50 dagen aan deze rechtspraak gewerkt kunnen worden. Dit betekent, dat per dag 900 gevallen behandeld moeten worden. Het moet mogelijk zijn dat één rechter 30 gevallen per dag behandelt (het betreft alleen lichte en over het algemeen eenvoudige gevallen). Dan zouden er dus 30 „bijzondere politierechters” nodig zijn. De bezetting van de vijf bijzondere hoven kan in elk geval al meer dan 30 van zulke politierechters leveren, zoodat men het aantal te behandelen gevallen rustig lager dan 30 kan stellen. En als men rechters tekort komt kan men gebruik maken van het instituut der rechters-plaatsvervanger. Laat ons maar rekening houden met 45 rechters, die per dag elk 20 gevallen berechten.

Die rechters zullen het eenigen tijd verschrikkelijk druk hebben. Maar in dat geval verkeerren bijv. ook de huisartsen en de fietsenmakers en de tramconducteurs enz. Bij elken „bijzondere politierechter” zal een vertegenwoordiger van het O.M. nodig zijn en een griffier. Met de waarneming van het O.M. zullen de officieren-fiscaal belast kunnen worden. Dan zullen zij beter op hun plaats zijn dan wanneer zij met een quasi-rechtersbevoegdheid bekleed, op groote schaal voorwaardelijk in vrijheid gaan stellen. En griffiers: er zijn jeugdige juristen genoeg, die wat ambtelijke ervaring op willen doen.

Op die manier zal ook ten aanzien van de politieke verdachten een belangrijke bijdrage tot het herstel van den rechtsstaat worden geleverd.

De non-politieke politici

Politiek schijnt een zaak te zijn waarvan velen niet veel moeten hebben. Juist bij de zoo pas gehouden gemeenteraadsverkiezingen kwam deze afkeer weer eens duidelijk tot uiting bij de aanhangers van partijen die meestal „Algemeen Belang” of „Gemeentebelangen” genoemd worden — de z.g. „niet-politieke” partijen. „Wij zijn ziek van de politiek, dus in den Raad geen politiek gepraat”, aldus luidt een der vele specimina hunner poëtische voortbrengselen — men schijnt in deze kringen een groote voorliefde voor limmericks en Sinterklaas-rijmen te hebben ter verduidelijking(?) van doelstellingen. Overigens vertoonen genoemde specimina een groote overeenkomst, om niet te zeggen eenonigheid. Het adagium is, in rijmloos Nederlandsch: „Wij wenschen geen politiek in de vertegenwoordigende lichamen i.c. de gemeenteraden”. Men kan dit ook politiek noemen of het beginsel der beginselloosheid.

Vanwaar toch deze afkeer van de politiek, of zooals bij de fervente aanhangers der „niet-politieke partijen” het geval is: afkeer van het woord politiek? Want hoezeer deze partijgangers niet-politiek wenschen te zijn, politiek bedrijven ze, al ware het alleen al de politiek niet politiek te willen zijn of liever te schijnen.

Het is waar: het bedrijven van politiek wordt vaak in een kwaad daglicht gesteld. Men meent — terecht of ten onrechte — dat de bedrivers enkel en alleen bedacht zijn op eigen of groepsbelang, dat methoden worden gebruikt welke niet verantwoord zijn, kortom dat de politiek een zaak is van slimmigheidjes en handigheidjes.

Misschien zijn al deze verwijten terecht. Maar aan wie deze fouten te wijten? Allereerst natuurlijk aan de bedrivers van dit fraais zelf. Maar zeker ook aan degenen die boordevol critiek zich met dédain van de politiek afwenden. Want deze menschen, die vaak over voortreffelijke capaciteiten beschikken, onttrekken zich aan een groote verantwoordelijkheid. Politiek bedrijven is nu eenmaal een noodzakelijkheid voor een goed laten functioneeren van de samenleving. Indien de mensch volmaakt ware, zou het mogelijk zijn, dat ieder zijn eigen leventje rustig leidde. Maar helaas, de mensch is verre van volmaakt — de wil tot samenwerken dient krachtig gestimuleerd te worden, gewaakt en gezorgd moet worden dat ieder het zijne krijgt en zijn naaste niet benadeelt. Het is juist de democratische regeeringsvorm, welke het beste de verwezenlijking van deze doelstellingen waarborgt. Het is juist de vrijheidsgedachte, welke de voorwaarden tot een zoo democratisch mogelijk bestuur scheidt, een bestuur, waar bij de persoonlijkheid, zich bewust van haar verantwoordelijkheden, de grootst mogelijke vrijheid heeft zich te ontwikkelen en die dingen te genieten, die het leven waard maken geleefd te worden.

Democratie is de beste maar ook de moeilijkste regeeringsvorm. De beste omdat zij het individu de gelegenheid geeft zelf

standig zich voor de gemeenschap verdienstelijk te maken en hem in zijn persoonlijk leven en streven vrij laat — de moeilijkste, omdat verantwoordelijkheidsbesef bij ieder persoonlijk voor het algemeen belang en welzijn een noodzakelijke voorwaarde is.

Men verwijt ons, voorstanders van de vrijheidsgedachte wel eens gebrek aan idealisme, gebrek aan geloof.

Wij gelooven niet in een heilstaat hier op aarde (het geloof aan een heilstaat na dit leven late de politiek rusten), wij gelooven niet aan een ideale maatschappij, waarin alles netjes van boven af tot in de puntjes geregeld zal zijn, zooals de socialisten doen. Neen, dit alles gelooven wij niet. Wij gaan uit van de beperkte mogelijkheden die den mensch hier op aarde gegeven zijn — zijn zij wel zoo beperkt? — en wij meenen dat nog veel voor verbetering vatbaar is. Zonder de illusie te koesteren tot een ideale maatschappij te geraken, meenen wij toch, dat de vrijheidsgedachte de mogelijkheden schept een maatschappij te bereiken, waarin door

verantwoordelijkheidsbesef gedreven de mensch zonder volkomen dwang van boven af zijn plicht vervult naar beste weten en kunnen. Geen ideale maatschappij, zeker, maar wel een die te bereiken is. Maar dan komt minachting voor „de politiek” niet te pas. Ieder zal dan voor zijn beginselen in het krijt dienen te treden. Dan pas zal er waarlijk democratie zijn, niet als een veel gesmaad bestuur van de helft plus een, maar als een resultante van de onderscheiden meeningen en principes, waarbij die der oppositie vruchtbaar en doeltreffend kunnen zijn.

Politiek bedrijven eischt veel. Maar hem, die zich van zijn verantwoordelijkheid bewust is, is het dat waard. Moge degenen, wier afzijdigheid in politiek een groot gemis voor onze samenleving betekent, dit inzien. Slechts wanneer ieder zijn krachten geeft is iets te bereiken.

HET SECRETARIAAT VAN DE PARTIJ

Het algemeene secretariaat van de Partij van de Vrijheid is gevestigd

KONINGINNEGRACHT 61
DEN HAAG - TEL. 111768

Sociaal en socialistisch

In één van onze groote steden woont een mevrouw. Zij woont in een buurt waar een zekere welstand heerscht en zij is wat men wel noemt, „van goeden huize”, een eigenschap, welke door zekere kringen wel eens kwalijk wordt genomen. Deze mevrouw nu verricht sociaal werk, waar zij de capaciteiten voor heeft en — dit is eigenlijk van nog meer belang — waar zij zich ten volle toe beroepen voelt. Zij heeft, zooals dat heet, een sterk ontwikkeld sociaal gevoel en weet dit in de praktijk op effectieve wijze tot uiting te brengen. Dit bracht haar o.a. op een enquête-tocht in buurten, waar door welke oorzaak ook minder bedeelden wonen, in buurten, waar armoede heerscht, waar gebrek lijdende gezinnen en verwaarloosde gezinnen wonen in woningen, die dezen naam vaak niet of nauwelijks verdienen. Op een deel van dezen tocht werd die mevrouw vergezeld door een journalist van een socialistisch dagblad.

Dit is het voorspel.

Nu ontdekte eenige maanden later deze journalist, dat die mevrouw lid van de Partij van de Vrijheid was geworden, hetgeen hem verbijsterde. Hij werd er zelfs stil van. En toen greep hij zijn pen en schreef hij een brief aan die mevrouw, geen gewone brief, maar een open brief, gepubliceerd in zijn socialistische krant.

Men kan over deze manier van zich uiten denken zooals men wil; dat doet er eigenlijk weinig toe. Maar wat er wel toe doet is de inhoud van den open brief: Hoe is het mogelijk, mevrouw, dat u, die toch zooveel sociaal gevoel hebt, lid van de ka-

pitalisten-partij bent geworden; wat jammer toch dat u geen lid van de Partij van den Arbeid bent, daar hoorde u thuis. Aldus de strekking van het epistel.

„Wij, socialisten”, zoo heet het, hebben zooveel gedaan om de massa uit de ellende op te heffen; en het betoog wil verder aantoonen, dat de socialisten het monopolie van sociaal gevoel hebben.

Het is opmerkelijk, dat leden van de P. v. d. A. zoo verschrikkelijk verdrietig worden wanneer zij zien, dat voortreffelijke lieden tot de Partij van de Vrijheid toetreden. Heeft indertijd Koos Vorrink niet ook op een openbare vergadering gehuild over prof. Cleveringa's lidmaatschap van onze partij? Hij deed het voorkomen, alsof deze hoogleeraar verblind was en zoo tot onze partij was gekomen; ja, professor, dat hebt u verkeerd gedaan; u had Koos moeten laten uitzoeken welke politieke kleur u zich had moeten aanmeten. U bent daar zelf niet toe in staat gebleken. En ofschoon u zoo dom was, zou de P. v. d. A. u graag in haar midden zien. Deze partij stelt blijkbaar prijs op domme hoogleeraren.

En zoo is het ook met die domme mevrouw. Zij was blijkbaar niet in staat zelf haar politieke partij uit te zoeken. Desondanks wordt er in de P. v. d. A. gehuild, omdat zij niet bij deze partij hoort.

Men kan hier over schertsen. Maar het geval van die mevrouw heeft een ernstigen kant. Het leert ons n.l., dat men bij de P. v. d. A. geen onderscheid weet te maken tusschen sociaal en socialistisch. De socialisten wenschen — hun leer brengt het mee — de productiemiddelen in handen van de gemeenschap; met deze leer hangt samen

hun sociaal gevoel, d.w.z. hun neiging om naar sociale gerechtigheid te streven. Zij wenschen daarbij niet te zien, dat men die sociale gerechtigheid ook met andere middelen dan de hunne kan nastreven, dat de economische wetenschap niet voor ieder tot de conclusies van Marx leidt, dat er verschil bestaat tusschen sociaal en socialistisch. Een socialist is één wezen met sociaal gevoel, maar niet elk wezen met sociaal gevoel hoeft socialist te zijn. Een man of vrouw van de Partij van de Vrijheid heeft sociaal gevoel; onze partij wil als partij den socialen toestand welbewust verbeteren en als voorwaarden hiertoe ziet zij een samenleving, welk economische en staatkundige constructie op de vrijheid is gebaseerd. Dit houdt niet in, dat de vrijheid zonder grenzen zou zijn. De economische vrijheid krijgje, waar noodig vorm in zooveel mogelijk vrij geboren bedrijfsorganisaties. Sociaal zal een totaal onregelde vrijheid al heel gauw kunnen leiden tot alleen ondernemersvrijheid; de vrijheid van den werknemer zou een fictie zijn. Vandaar dat de P. v. d. V. een organisatie wenscht, waarin werknemers en werkgevers in onderling overleg tot een oplossing van gerezen problemen kunnen komen. Die organisaties zullen de absolute vrijheid beperken; zulk een beperking is gerechtvaardigd, zoodra het belang van de gemeenschap het eischt.

De hierboven vermelde journalist zou er goed aan doen, iets verder te kijken dan alleen die mevrouw zelf; hij moet het programma van onze partij eens lezen; hij moet ons blad eens lezen. Aldus zal hij kunnen peilen, wat er in onze partij leeft. Zoolang hij leeft in den waan van het socialistische monopolie voor economische en sociale gerechtigheid, kunnen wij niet aannemen, dat hij kennis heeft genomen van wat wij willen.

DE COMMISSIES UIT DE WEST

Rivaliteit en geheimzinnigheid

Het streven van onze West naar zelfbestuur dreigt in de oogen van niets vermoedende toeschouwers te worden vertroebeld door allerlei elkaar bestrijdende stroomingen en stroominkjes. Het feit, dat er eerst commissies uit de Staten en petities aan de Koningin hebben overhandigd en dat vervolgens hetzelfde is gedaan door een zg. Bestuurscommissie, werkt nog te meer verwarrend. Als men sommige commentatoren wil geloven, zijn de Statencommissies uit de lucht gegrepen gezelschappen met niemand achter zich.

Toch is de Nederlandsche regeering gelukkig hard op weg dezen Statencommissies hun zin te geven. Binnen de grenzen van de huidige Grondwet zal de gevraagde democratisering van het bestuur van Suriname en Curaçao worden tot stand gebracht. De Troonrede heeft dit nog eens bevestigd. Het werd dan ook tijd.

Maar hoe zit die geschiedenis van de verschillende commissies nu in elkaar. Een poging, om hier kijk op te geven troffen wij aan in het blad Nieuw Suriname. De heer F. L. de Rooy schrijft daarin als volgt:

De Commissie De Costa Gomez

De commissie, welke onder voorzitterschap staat van dr. Moises Frumencio da Costa Gomez, bestaat uit zes leden en een secretaris. Vijf leden zitten in de Staten van Curaçao en het zesde lid, de heer Eman, is Landraad van Aruba. De Staten van Curaçao nu worden voor twee-derden gekozen en één-derde benoemd door den Gouverneur. Ongeveer 5% van de bevolking heeft stemrecht en stemde ook bij de verkiezingen, die in November 1945 gehouden werden. De heeren Da Costa Gomez en Jonckheer, die deel uitmaken van de commissie, waren respectievelijk lijst-aanvoerder van de Curaçaosche R.K. Partij en de Democratische Partij. Zij kregen de meeste stemmen bij de verkiezingen. Beiden zijn Curaçaoënaars. De heer Kwartz, die Arubaan is, werd eveneens gekozen. De heer Plantz van de Bovenwinden is daar candidaat gesteld en er was geen tegencandidaat, zoodat hij unaniem gekozen werd. De heer Gerharts, een Europeesche Nederlander, die reeds jarenlang op Bonaire woont, werd er gekozen uit een viertal candidaten, doch doordat hij zijn geloofsbrieven niet tijdig indiende, kon hij

niet als gekozen lid zitting nemen in het Statencollege. De Gouverneur benoemde hem toen. De heer Eman van Aruba werd er gekozen in den Raad van Politie, welke Raad feitelijk weinig bevoegdheden heeft. Deze commissieleden werden met groote meerderheid van stemmen door de Staten van Curaçao gekozen om de bekende petities aan de Koningin te gaan aanbieden en besprekingen te voeren met de regeering overeenkomstig de richtlijnen, die opgenomen zijn in een memorandum, dat echter in het geheim werd opgesteld en niet gepubliceerd.

De Commissie De la Try Ellis

De commissie, die naderhand in Nederland opdook en onder voorzitterschap staat van dr. William Charles de la Try Ellis, bestaat — voor zoover men op Curaçao kon nagaan — uit vier leden. Zij is uitgezonden door den Raad van Bestuur, waarvan de Gouverneur voorzitter is en de heer De la Try Ellis ondervoorzitter (door de Koningin als zoodanig benoemd). De heer Senior, die lid is van deze commissie, is bankier. Hij had zitting in de vorige Staten, doch trad af als onder-voorzitter zoodat als lid, aangezien hij het niet eens was met de wijze waarop de Staten de begroting tijdens zijn afwezigheid hadden behandeld. Dr. Goslinga, eveneens lid van deze commissie, is directeur van het Departement van Onderwijs en Volksontwikkeling. Bij de November-verkiezingen was hij aanvoerder van de Curaçaosche Protestantische Partij, welke echter geen enkele zetel won.

De heer Gorsira is waarnemend hoofd van het departement van Financiën, dus evenals de heer Goslinga, ambtenaar. Hij heeft zich nooit actief met eenige partij bemoeid.

Van deze afvaardiging is dus alleen dr. De la Try Ellis lid van den Raad van Bestuur. De leden van den Raad hebben slechts een adviseerende functie, behalve natuurlijk de Gouverneur, bij wien de uitvoerende macht berust.

De ontwikkelingen

Toen men op Curaçao vernam, dat de eerste commissie in Nederland was aangekomen, bleef alles even kalm. Doch enkele dagen later werd het interview van

Het Parool, waarin de leden van de autonomie-commissie zouden hebben verklaard, dat Curaçao op dictatoriale wijze geregeerd wordt, door het dagblad Beurs- en Nieuwsberichten overgenomen. Tege-lijkertijd publiceerde het dagblad Amigoe di Curaçao een Aneta-bericht, waarin dr. Da Costa Gomez zou hebben gedreigd, dat Curaçao zou afbrokkelen van het Koninkrijk, indien Nederland geen begrip toonde voor de wenschen van het Curaçaosche volk. In verschillende kringen nam men aanstoot aan deze uitlatingen. Een manifest werd ondertekend door vooraanstaande ingezetenen om daartegen te protesteeren. De Raad van Bestuur kwam tot de ontdekking, dat hij niet geraadpleegd was door de Staten en besloot zelf een afvaardiging te zenden naar Nederland. Telegrammen werden afgevuurd naar Den Haag. En de Amigoe di Curaçao betwijfelde de representativiteit van een commissie, welke dergelijke uitlatingen deed. In de politieke partijen van Curaçao ontstonden twee groepen: één, die ondanks alles de autonomie-commissie bleef steunen; en een andere, die zich ervan distancieerde. Op Aruba ontstond eveneens oppositie tegen de autonomie-commissie. Het Arubaansche Statenlid Henny Eman leidde deze oppositie en eischte autonomie voor Aruba, los van Curaçao. Dit uitzonderlijke standpunt van Eman berust klaarblijkelijk op de rivaliteit tusschen Aruba en Curaçao. Vele Arubanen zeggen nooit onder een Gouverneur of Hoofd van Bestuur te zullen leven, die een Curaçaoënaar is. Op Curaçao lacht men hierom en Henny Eman wordt veracht. De Curaçaosche barbier, wiens klant hij is, zette hem zelfs de deur uit, toen hij zich wilde laten scheren.

In de Curaçaosche R.K. Partij kwam het intusschen tot een uitbarsting. Verschillende afdelingen waren het niet eens met het telegram, dat het hoofdbestuur gezonden had aan den fractie-voorzitter van de Katholieke Volkspartij in Nederland, waarin te kennen werd gegeven, dat men het streven van dr. Da Costa Gomez niet steunde. De bedoelde afdelingen besloten dan ook om samen met de Democratische Partij een massa-betoging te beleggen teneinde de autonomie-commissie te schragen. Deze betoging, welke op Zondag 7 Juli gehouden werd in het Rifstadion van Willemstad, is zeker een succes geworden. Duizenden personen (de schattingen van het juiste aantal verschillen ten zeerste) waren er en gaven bij acclamatie hun goedkeuring aan een resolutie, welke al-

reeds in de Nederlandsche bladen gepubliceerd zal zijn. Dezelfde Zondag kwam de Partijraad van de R.K. Partij bijeen en nam een motie van wantrouwen tegen het Hoofdbestuur aan, dat daarop in zijn geheel aftrad. Da Costa Gomez had gezegevierd.

Intusschen kwamen uit Nederland van de leden der autonomie-commissie ontkenningen op de verklaringen, die hun door Het Parool en Aneta in den mond waren gelegd. En in een scherp commentaar naar aanleiding van het communicé, dat de tweede commissie — die van den Raad van Bestuur — in Nederland aflegde, zeide de Amigoe di Curaçao, dat zij zeker niet representatief is en geheel buiten de bevolking om handelt.

Wat den Gouverneur, dr. Piet A. Kasteel, betreft — deze heeft een reis naar de Bovenwindische eilanden ondernomen om voor het eerst sedert de aanvaarding van zijn Ambt langeren tijd te vertoeven onder de sterk Nederlandsch-gezinde, doch Engelsch-sprekende bevolking. Dit bezoek is zeker niet zonder politieke beteekenis, zij het ook dat de goedge menschen van Boven zich niet erg druk maken om de autonomie-beweging.

Daar vraagt men zich dan ook niet af, zooals op Curaçao en Aruba en Bonaire (in mindere mate) of de Curaçaosche afvaardigingen representatief zijn.

Men moet, als men objectief de gebeurtenissen beschouwt, het wel betreuren, dat de Staten zou overhaast te werk zijn gegaan en het Plan, waarmede de commissie vertrok, niet aan critiek hebben onderworpen. Dan zouden er voor- en tegenstanders zijn geweest van het Plan, in plaats van voor- en tegenstanders van de Commissie. Dit wil niet zeggen, dat er buiten de Staten van Curaçao niemand is, die weet wat de commissie nastreeft. In Curaçao blijft niets geheim en de felste tegenstanders van de autonomie-commissie — waaronder de afvaardiging van den Raad van Bestuur — zullen er wel kennis van dragen.

Het publiek echter tast in het duister en daarom is het jammer, dat degenen, die een blind vertrouwen stellen in de autonomie-commissie — en dat zijn er velen — de anderen die dit niet doen ervan beschuldigen tegen de autonomie te zijn. Want zeer weinigen willen geen grotere mate van zelfbestuur en al weet het volk van Curaçao niet precies wat het wil, het weet zeer goed wat het niet wil: de handhaving van een koloniaal bestuur en hetgeen daarmee samenhangt.

Restaurant
BAGATELLE
PASSAGE 61 - DEN HAAG

Door brand zijn wij genoodzaakt ons Restaurant te Scheveningen te sluiten

Ons bedrijf in de PASSAGE, DEN HAAG is weder GEHEEL IN EXPLOITATIE

SCHILDERS-BEDRIJF **H. J. de Munnik**
BLOEMKWEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

Aan hen, die willen gaan studeeren

Laat U deskundig adviseeren bij de keuze van Uw studie of beroep, op grond van een onderzoek naar Uw aanleg en capaciteiten.

PSYCHOLOGISCH INSTITUUT

o. l. v.

dr. J. Luning Prak

Laan Copes van Cattenburch 8 - Telefoon 113291

FIRMA
J. LANGEJAN A.ZN.
AANNEMERS
BOUW- EN GEW. BETONWERKEN
TIMMER- EN MEISELBEDRIJF
VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

J. en K. SMIT's

Scheepswerven
en
Machinefabrieken
KINDERDIJK

7 dagen ZEILEN

onder leiding van instructeurs K.V.N.W.V. en A.N.W.B. op de Loosdrechtsche Plassen en op het IJsselmeer, voor beginners en gevorderden.

De kosten in totaal bedragen f 95.— per persoon, logies en volledig pension inbegrepen.

Ook gelegenheid tot externe deelname en kampeeren.

Directie **GEBS. SERRY**, Adm. Noord Hollandsche Zeilschool, Snelliuslaan 16, HILVERSUM, Telefoon 7468.

... maar voor al het andere verwerk

Verf
Van Vettewinkel

Adverteert in dit blad

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26 b (bovenhuis) Rotterdam Ruim 30 jaar gevestigd

Patent-Genesmiddelen Gummiwaren

Vr. gratis inlicht., toezend onder blanco couvert. Gratis spreekuur dagelijks van 10-3 uur.

TUINSPECIËN

aarde, grind, zand, schelpen en graszoden

VAN KONKELENBERG
Sluizenweg 5, Amsterdam-W., Telefoon 83636

ABONNEERT U OP DIT BLAD!

Goosen's Auto- en Motorenbedrijf

AGENT VOOR ROTTERDAM EN OMSTREKEN VAN SKODA AUTOMOBIELEN

REPARATIEBEDRIJF

N. Binnenweg 311 - Volmarijnstraat 130-136
TELEFOON 33546, ROTTERDAM

GOUD - ZILVER OPTIEK

Schreuders

GROENE HILLEDIJK 216, ROTTERDAM

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop: Alle uitgiften van Duitsland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945 postfris en gebruikt.

Aanbiedingen met prijs aan:
BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL, ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

WARUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofredactie:
A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
Mr. A. STEPELS, Rotterdam

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT 38 UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. Losse nummers f 0.14

Na de derde ronde

De raadsverkiezingen kunnen geen duidelijk beeld geven van de verdeling der politieke stroomingen over het heele land. Persoonlijke en plaatselijke factoren zijn bij deze gelegenheden van veel meer invloed dan bij Kamer- of Statenverkiezingen. Bovendien is het voor sommige partijen niet de moeite waard in bepaalde plaatsen aan gemeenteraadsverkiezingen deel te nemen, aangezien zij toch geen kans op een zetel hebben, terwijl de luttele tientallen stemmen, welke zij bij een Kamerverkiezing in zoo'n gemeente krijgen — een lijst geldt dan voor een geheel rijkskieskring — altijd nog meegenomen zijn. Bovendien zijn er de plaatselijke partijtjes, die voor stemverbrokkeling en vertroebeling van het beeld zorgen.

* * *

Toch leveren de raadsverkiezingen soms ook wel een bepaald politiek beeld op. Wij denken hier aan de hoofdstad van ons land, waar de communisten het dan eindelijk klaar hebben gespeeld meer stemmen te krijgen dan de socialisten. Het resultaat was intussen, dat beiden evenveel zetels in den raad kregen. Het zwenkinkje naar links, dat de P. v. d. A. bij de laatste verkiezingsactie heeft gemaakt, is in Amsterdam kennelijk toch niet sterk genoeg geweest. De door de socialisten thans weer opgevatte kreten „Stemt rood” en „Stemt socialisten” heeft uit den mond van de P. v. d. A. te Amsterdam blijkbaar niet sterk of niet oprecht genoeg geklonken; de communistische groei is er niet door tegengehouden. Anders was dit in de andere havenstad, Rotterdam, waar de Waarheidsvrienden zelfs een weinig achteruit zijn gegaan.

Voor zoover men kan nagaan zijn de verschuivingen bij de laatste ronde in dit verkiezingsjaar over het algemeen niet in het oog loopend. Men kan zeggen, dat de partijen, welke in het parlement vertegenwoordigd zijn, zich hebben kunnen handhaven. Katholieken en chr.-historischen bleken het sterkst; onze partij en ook de P. v. d. A. wonden hier iets en moesten daar een veertje laten; iets dergelijks zag men ook bij de C.P.N. De grootste schommelingen, over het algemeen naar beneden, vertoonden de a.r., wier principiele aanhang dus minder groot is dan men bij zoo'n principiele partij mocht verwachten.

* * *

Wij noemden hierboven al de kleine plaatselijke partijtjes, Gemeentebelangen, Plaatselijk belang en hoe zij meer mogen heeten. Ook zijn er hier en daar groepjes met een niet zoo typisch plaatselijk karakter, zoals de vrouwen-groep Practisch Beleid. Gelukkig hebben de kiezers genoeg zin voor beginselen getoond om dezen partijtjes weinig kansen te geven. Practisch Beleid had nogal wat propaganda gemaakt, maar heeft daarmee den kiesdeeler nergens weten te bereiken.

Wel is het resultaat van het stemmen op zulke groepjes soms geweest, dat er menschen in den raad kwamen, die de kiezers er zeker niet in hebben gewenscht, zoo in gemeenten, waar een groep Gemeentebelangen of iets dergelijks optrad naast de Partij van de Vrijheid. Zoo'n groep heeft nogal eens stemmen aan onze partij onttrokken. En zoo is het gebeurd, dat de op hen uitgebrachte stemmen, niet genoeg voor een zetel, bij de verdeling van de resten naar de communisten gingen en dezen een extra zetel bezorgden, een zetel, welke zeker voor de P. v. d. V. zou zijn geweest als de betrokken stemmen bij deze partij waren gebleven.

De verdeling van resten: daar kunnen zich vreemde gevallen bij voordoen, vooral als er veel lijsten zijn, elk met een stemmental, dat onder den kiesdeeler ligt. Zoo waren in Maarn acht lijsten ingediend, waarvan één verbleef onder den kiesdeeler, welke 160^{2/7} was. Van de overigen waren c. h. en P. v. d. A. boven den kiesdeeler, resp. met 320 en 264 stemmen. De stemmentallen der overige vijf lijsten lagen tusschen 84 en 113. De figuur was nu zoo, dat de c. h., als zij één stem meer hadden gekregen, een heelen zetel meer hadden gehad, welke thans naar de communisten ging. Nog merkwaardiger is het, dat de prot. chr. partijen vier van de zeven raadszetels zouden hebben gekregen als zij met een gemeenschappelijke lijst waren uitgekomen; zij zouden dan de absolute meerderheid hebben gehad, ofschoon zij in stemmental nog honderd onder de absolute meerderheid waren gebleven. De Kieswet is op dit punt niet vlekkeloos, waar al meer dan eens op is gewezen. Verdeeldheid op kleine punten kan, zoo heeft de verkiezing in Maarn dus geleerd, tot ingrijpende gevolgen leiden. Nog sprekender komt dat uit als men beseft, dat de a. r. en st. ger., waren zij met een gemeenschappelijke lijst uitgekomen, elk een zetel hadden kunnen krijgen. Thans zijn zij gescheiden opgetrokken en het gevolg is, dat zij niet in den raad vertegenwoordigd zijn, maar dat wel, voor het eerst in de geschiedenis dier gemeente, zich thans een katholiek en een communist onder de vroede vaders bevinden.

* * *

Men vergeve ons, dat wij hier over een kleine gemeente hebben geschreven en dat wij het nog even over een andere, ook kleine, gemeente gaan hebben, nl. Beerta. De P. v. d. A. had daar een felle en lang niet behoorlijke propaganda tegen ons gevoerd. Dit is des te merkwaardiger omdat dit gebeurd is nadat er een briefwisseling van waarde tusschen twee vooraanstaande figuren van de P. v. d. V. en de P. v. d. A. over het fatsoen in de propaganda was gevoerd. Ondanks dit, heeft de afdeling Beerta van de P. v. d. A. het bestaan in een propagandapamflet o.m. te schrijven: „Collaborateurs, profiteurs en zwarte handelaren zullen de Partij

De Koningin is van de week naar Engeland gegaan voor een bezoek aan Koning George en zijn gemalin en ter aanbieding van een geschenk — bestaande uit 36 paarden — aan Z.M. Men ziet hier Koningin Wilhelmina na haar aankomst op Croydon in gesprek met een Nederlandsch officier, die in Engeland vertoeft.

van den Arbeid niet aanbidden. Die huiveren voor belangstelling van de overheid. Voor hen de Partij van de Vrijheid.” Wij kunnen niet aannemen, dat het hoofdbestuur van de P. v. d. A. een dergelijk geïnsinueer kan goedkeuren. Wij zullen het dus maar voor rekening van de afdeling Beerta laten. Maar erg blijft het, zoo erg, dat wij geen moeite zullen doen om te trachten er krachttermen voor te vinden. Wie aan dergelijke propaganda behoefte heeft, disqualificeert zich zelf. En het resultaat? Ofschoon er te Beerta bij de raadsverkiezing meer kiezers hebben gestemd dan bij de Staten- en Kamerverkiezing — een uitzondering, waarvoor deze gemeente een complimentje verdient —, was de P. v. d. A. van 515 bij de Kamer- en 470 bij de Statenverkiezing gezakt tot 419. Voor de P. v. d. V. waren deze cijfers — en nu nog een complimentje voor Beerta — resp. 289, 288 en 530. Weliswaar hadden noch de katholieken, noch de prot.-chr. partijen een lijst voor den raad ingediend, maar hun stemmensterkte kan slechts op ongeveer 170 worden geschat, zoodat mag worden

aangenomen, dat het verlies van de P. v. d. A. onze winst is geworden.

Zoo is de derde ronde achter den rug. Zij is in menig opzicht leerzaam geweest. Kiezers en partijen zullen er hun les uit kunnen halen. Mogen zij beseffen, dat zij niet stil mogen gaan zitten. Wat onze partij betreft, wij zullen, ook buiten verkiezingstijd, blijven vechten voor sociale gerechtigheid door vrijheid en verantwoordelijkheid.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — Verborgene gebreken in de staatkunde — De vrijlating van politieke verdachten — Satiren — Het scheldwoord reactionnair — Een nooit uitgezonden radio-reportage — Goede organisatie vereischt — Een week vol praatjes — De Kon. landmacht in Indië — Van onze tegenstanders — Partijnieuws — Op- en aanmerkingen — Een vraag van recht

DE Buitenlandsch overzicht

Het bevestigen van voldongen feiten

De vredesconferentie te Parijs

Het bestu moede troebe stroom er eer titie a en da door Het is wel een heel ander Parijs dan dat van 1919, waarin thans de vertegenwoordigers van 21 landen bijeenkomen om over de vredesverdragen met de vroegere bondgenooten van Duitschland te spreken. Niet alleen ontbreekt aan het Parijs van thans alle glans, die een roemruchte overwinning van een groot land aan zijn hoofdstad verleent. De Parijzenaars, ja geheel Frank-Surina rijk, leven nog te zeer onder den indruk van den slag van 1940, waarvan het zich niet uit eigen kracht heeft hersteld. Het leven wordt nog te zeer beheerscht door binnenlandsche zorgen, de zorg voor het dagelijksch brood, de zorg voor den poli-

hoord, als het een brug wist te slaan over de kloof, die de andere partijen van elkander scheidde. Nu, na Molotow's liefdesverklaring aan Germania in het gezicht van de Fransche maagd, zal het allicht nog meer geneigd zijn steun te zoeken bij de kleine mogendheden, die min of meer met dezelfde problemen te kampen hebben.

De fout van 1919.

Maar er is nog een ander verschil met 1919. Toen werd de kaart van Europa overnieuw gemaakt met een optimisme en een luchthartigheid, waarvan men nu ver-

land aan de conferentie-tafel had toegelaten. Het is waar: de nieuwe machthebbers hadden verraderlijk vrede gesloten met het Duitsche rijk en daardoor talrijke divisies losgemaakt, die aan het Westfront ingezet waren. Het zou moeilijk zijn geweest dat te vergeten in de dagen vlak na de zoo zwaar bevochten overwinning. Bovendien wilde men den bolsjewisten, waarvan men trouwens geloofde, dat zij zich niet zouden kunnen handhaven, niet al te veel moed geven. Maar aan den anderen kant was het waanzin om een heel stelsel van staten in Midden- en Oost-Europa op te bouwen, dat letterlijk in de lucht hing. Bovendien: wie weet, hoeveel handelbaarder men de Russen zou hebben gemaakt, indien men niet het ijzeren gordijn had neergelaten aan de (trouwens onverantwoorde) Oostgrens van Polen?

Hoe anders is dit nu. De plaats van Duitschland-Oostenrijk van vóór 1914, die van Duitschland van 1935—45 is ingenomen door Rusland en de Russische „Lebensraum". Hoeveel natuurlijker en economisch meer gerechtvaardigd is dit dan een stelsel van door leeningen in stand gehouden bondgenootschappen, dat de Westelijke mogendheden zouden prefe-

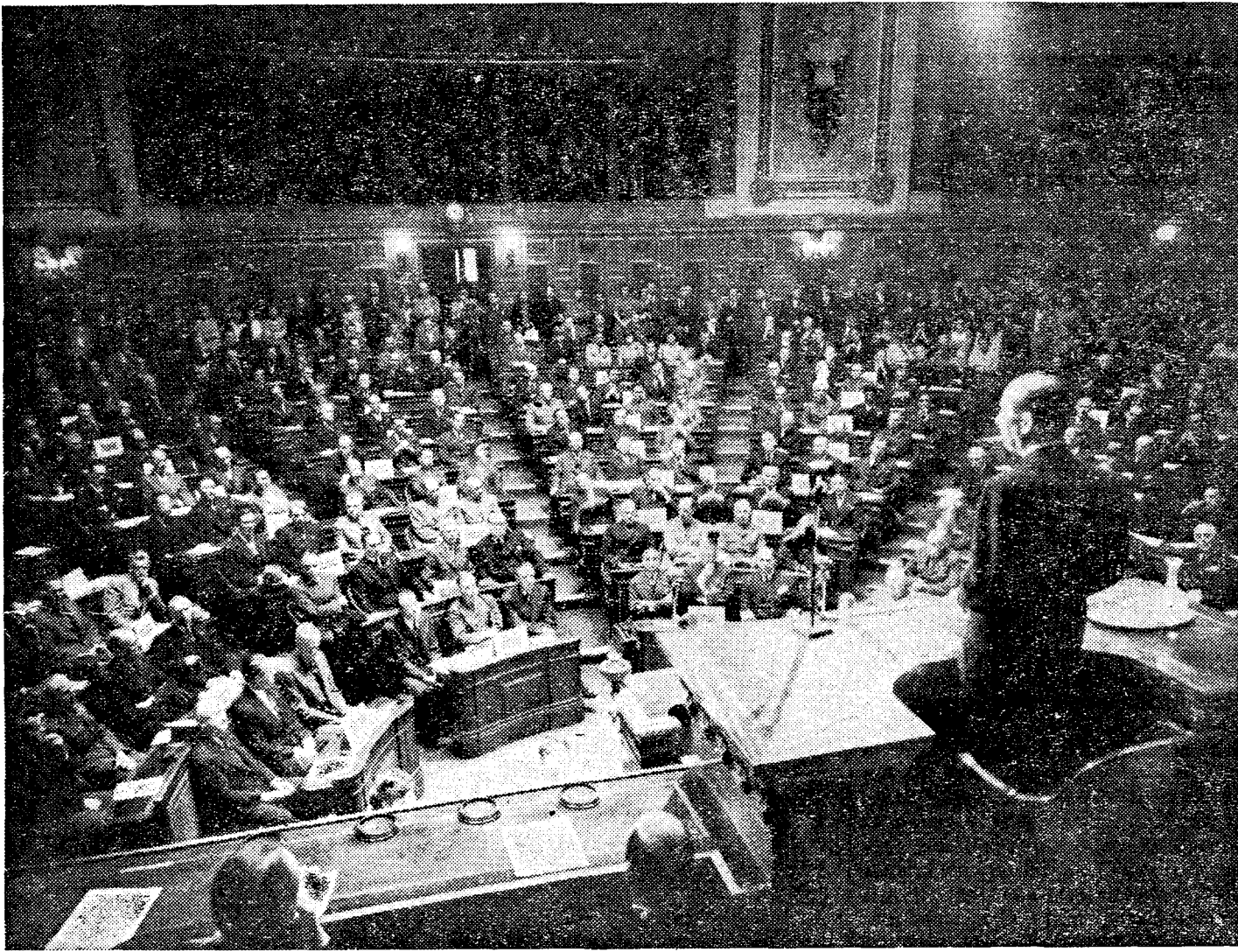
doen haar te laten slagen: het staat immers goed als de voldongen feiten gewettigd worden door een vredesconferentie, maar lukt het niet, dan zal het zich zeker niet van zijn stuk laten brengen. Maar voor alle zekerheid heeft het gezorgd, dat haar zoo min mogelijk vrijheid werd gelaten. In de eerste plaats mag zij slechts de ontwerp-vredesverdragen, die door de vier ministers en hun plaatsvervangers zijn opgesteld, in overweging nemen. De vier ministers sluiten zich daarna weer samen op en zullen dan den definitieven tekst van de vredesverdragen samenstellen, weliswaar met in achtning van de door de groote conferentie gedane aanbevelingen, maar wij weten langzamerhand wel, wat we aan dergelijke vage termen hebben.

Dan hecht Rusland buitengewoon veel waarde aan de procedure-regels, volgens welke de conferentie tot haar besluiten (d.w.z. aanbevelingen) moet komen. Het heeft weten door te zetten, dat aanbevolen wordt, dat deze slechts met een meerderheid van tweederden genomen zullen kunnen worden. Worden deze aanbevelingen aangenomen (dat zal mogen geschieden met gewone meerderheid), dan beteekent dat, dat er telkens slechts 3 van de 21 hoeven te zijn, die tegen stemmen en een besluit is niet geldig. Als men nu nagaat, dat Rusland met de Oekraïne, Wit-Rusland, Polen, Zuid-Slavië en Tsjechoslowakije al een blok van zes leden vormt, dat niet zoo gauw in meningsverschillen uit elkaar zal durven vallen, dan zijn er nog slechts twee van de resterende 15 noodig om de obstructie te doen slagen.

Zoals gezegd, de conferentie is niet gebonden aan deze regels, die haar slechts aanbevolen zijn. Zij kan het met gewone meerderheid van stemmen eigen regels van procedure aannemen, volgens welke wel reeds een 11—10 meerderheid een besluit geldig doet zijn. Ongetwijfeld zullen pogingen in die richting gedaan worden. De kampioen der kleine naties, de Australiër Evatt, zal alle mogelijke moeite doen de vergadering te onttrekken aan het dwangbuis, haar welwillend door de vier ministers (lees Rusland) aanbevolen. Misschien zal hij succes hebben en zal de vergadering zich eigen regels van procedure aanmeten.

Symbolische waarde.

Toch moet men, mocht de vergadering, in lofwaardige bezorgdheid om de democratische beginselen in de internationale samenleving, hiertoe besluiten, dergelijk besluit niet meer dan symbolische waarde toekennen. Zij, die zich dan zeker in de minderheid zullen bevinden, dus Rusland met zijn jabloers, zullen zich niets van de met zoo groote meerderheid genomen besluiten (die trouwens nog altijd aanbevelingen blijven) aantrekken, als deze hun niet naar den zin zijn. Tegen deze onverschilligheid doet geen enthousiaste of verontwaardigde meerderheid iets, zoolang zij niet bereid is haar besluiten met geweld van wapenen waar te maken. En daartoe is die meerderheid zeker niet bereid, omdat de onderwerpen, waarover de besluiten vallen, hun niet genoeg ter harte gaan. De besluiten zal zij nemen met het beroep op de hoogstaande principes der democratie, maar gaat het er om hun verwezenlijking af te dwingen, dan zullen zij zeggen: „Mourir pour Dantzig?" Dit weten de Russen en hun vrienden heel goed en waar het in vier van de vijf gevallen landen betreft, die reeds lang en breed in de Russische invloedsszone liggen, kunnen zij rustig hun schouders ophalen over de daverende besluiten, zal laten verleiden. Het eenige wat de waartoe de conferentie zich misschien conferentie met dergelijke houding bereikt, is, dat het schilfertje overeenkomst, dat de groote vier hebben kunnen binnenhalen, verloren gaat. Alleen ten opzichte van Italië, dat voorloopig nog wel min of meer in de invloedssfeer van Engeland—Amerika ligt, zal een meerderheid misschien iets ermee kunnen bereiken.

De conferentie van Parijs gedurende de openingsrede van George Bidault

tiëren vrede, de zorg voor den arbeidsvrede, dan dat de Franschen zich druk kunnen maken of trots gevoelen over de eer, die hun te beurt gevallen is, zooveel illustere gasten te mogen ontvangen en weer den zooveelsten vrede van de geschiedenis te mogen tooien met den naam van hun stad.

Valsche glorie.

Wel werkt de semi-officieele Monde zich op tot een geestdrift en roept het uit: „Parijs weer diplomatieke hoofdstad van de wereld", doch deze juichkreet vindt geen gullen weerklank in de gemoederen der Franschen noch in die der nuchtere buitenlandsche politici. Het is vanwege het grootsche verleden, dat Parijs uitgekomen is als vredesstad, evenals het om het verleden is, dat Frankrijk het recht heeft gekregen zijn veto-stem te verheffen in den raad der wereld. De Franschen weten dat zelf heel goed en zij zijn er zich pijnlijk van bewust, dat deze macht noch deze eer overeenkomt met den werkelijken staat des lands. Is dat niet nog enkele weken geleden in alle scherpte en wrangheid gebleken, toen in datzelfde Parijs met geen woord gerept werd over het aloude Fransche verlangen naar zekerheid aan gene zijde van den Rijn?

In het gezelschap van 21 zal Frankrijk zich waarschijnlijk meer thuis voelen dan in dat van den raad van vier, waar het zoo duidelijk heeft kunnen merken, dat niemand zich veel van Frankrijks opinie aantrok en het slechts welwillend werd aange-

stomd staat. Staten zonder levensvatbaarheid en combinaties zonder economische rechtvaardiging werden uit den grond gestampt om Frankrijk in den rug van het verslagen Duitschland den steun te geven, dien het misschien eens noodig zou kunnen hebben. Midden-Europa, dat behoort had tot de Duitsch-Oostenrijksche „Lebensraum", werd opgevuld met staatjes, die geacht werden aan den Duitschen kant een afwerende houding aan te nemen en aan den anderen kant tegen een vacuum moesten aanleunen. Een tiental jaren heeft Frankrijk als geldvoorschietter een surrogaat verschaft, maar het was duidelijk, dat dit niet lang kon blijven. Toen de economische wereldcrisis de goudstromen deed verdrogen en toen daarop deze staten in den loop van de jaren 30 hun vertrouwen in den Franschen bondgenoot verloren (Rijnland, Anschluss, Sudetenland), braken zij stuk voor stuk los uit het kunstmatige isolement en werden zij hoe langer hoe meer gedreven in de armen van hun natuurlijk complement, de Midden-Europeesche economische gemeenschap onder leiding van Duitschland, dat inmiddels ook de rol van het vroegere Oostenrijk had overgenomen. Dat was het gevolg van de fout van 1919, dat men aan deze landen den natuurlijken coördineerenden en complementeerenden factor had onthouden.

Het natuurlijke complement.

Men had in 1919 heel goed voor een natuurlijken vervanger van Duitschland-Oostenrijk kunnen zorgen, als men maar niet gedaan had alsof Rusland niet bestond. De loop van de geschiedenis zou geheel anders zijn geweest, als men Rus-

reeren. En hoeveel levensvatbaarder zal dit zijn, als zich hierbij straks nog de Oost-Duitsche en Oost-Oostenrijksche economie gaan aansluiten.

Een jaar hard werken.

In 1919 moest dit op zichzelf bloedarme systeem in het leven gehouden worden door transmontane bloedtransfusies, terwille van de militaire veiligheid van Frankrijk. In 1946 wordt de vredesconferentie gesteld voor een fait accompli in deze streken, iets dat niet meer ongedaan kan worden, mede omdat het een natuurlijke gang van zaken is. Dat bij dit wordingsproces onnoodige offers vallen en dat in laatste instantie dit systeem eveneens terwille van de militaire veiligheid van een mogendheid, thans Rusland, bestaat, doet niets af aan de grootere natuurlijkheid en de meerdere stabiliteit ervan.

Drie van de vijf staten, waarmee nu vrede gesloten zal moeten worden (Roemenië, Bulgarije en Hongarije) bevinden zich in de oude Duitsch-Oostenrijksche, thans Russische „Lebensraum", terwijl een vierde (Finland), meer achteraf gelegen, ook bezig is zich nauw aan de Russische economie aan te sluiten. Dit fait accompli is het gevolg van een jaar hard werken van Russischen kant, een jaar, waarin het niet afgewacht heeft wat de bondgenooten zouden besluiten. Neen, Rusland heeft de overeenstemming met de bondgenooten zoolang mogelijk gegerkt, want zoo won het tijd om hen voor feiten te stellen, die niet meer ongedaan te maken zouden zijn.

Voor alle zekerheid.

Rusland kan dus met gerust gemoed de conferentie afwachten. Het zal ook moeite

STAATKUNDE

VERBORGEN GEBREKEN

Het parlementaire leven is in Nederland door de eerste na-oorlogsche verkiezingen hersteld. Een nieuw tijdperk van krachtsinspanningen is begonnen. Depressies behoeven vermeden te worden. Geloof in de toekomst schijnt onmisbaar. Vertrouwen in eigen Nederlandsch prestatievermogen op allerlei terrein is noodzakelijk. Arbeidslust zal hiervan het gevolg wezen. Hart voor de goede zaak van ons volk als gemeenschap dient vanzelfsprekend te zijn. Zelfbeheersching zij een schild en inzicht een bede. En waardeering voor de eerlijke opvattingen van tegenstanders dient het cement te zijn, dat gevoegd wordt tusschen de steenen, die door allen uit elke geleiding der samenleving worden bijgebracht en opgemetseld. Want de Staat moet herbouwd worden. Geen enghartige partijpolitiek is hiertoe bij machte. Slechts staatkunde kan uitkomst brengen, indien althans menselijke kunde in de smeltkroes van dezen tijd nog geacht kan worden waarde te hebben. Wij gelooven nog in deze waarde, al worde het verstaan, dat alle menschenwerk maar klein is en hogere leiding en zegen behoeft.

Hiervan uitgaande schijnt het de moeite te loonen, van tijd tot tijd bescheidenlijk, doch met open vizier te pogen zich rekenenschap te geven van de causaliteit in de waarlijk moeilijke situatie, waarin zich het Koninkrijk der Nederlanden bevindt.

Moeilijke situaties plegen vele kanten te hebben. Anders zouden ze wellicht niet zoo moeilijk zijn. Moeilijke situaties hebben echter gemeenlijk daarenboven onzichtbare kanten, of nauwelijks zichtbare. Zichtbaarheid is immers goeddeels afhankelijk van het gezichtsveld, dat men heeft; en dit is soms zeer nauw. Het behoeft dus niet te verwonderen, dat ook de politiek, juist in dezen tijd meer dan ooit, de kans loopt te lijden aan „verborgen gebreken”.

Zoo dit juist is, dan volgt hieruit, dat het noch bescheiden, noch redelijk zou zijn, politici, die toch waarlijk wel het welzijn van het Koninkrijk beoogen, hard te vallen, indien zij niet zien, wat binnen hun gezichtsveld niet of maar nauwelijks zichtbaar is op het tijdstip van hun streven of handelen.

Doch tevens vloeit hier uit evenzeer voort, dat het algemeen belang gediend schijnt, wanneer het niet of nauwelijks zichtbare zichtbaar wordt gemaakt door verplaatsing of verruiming van het gezichtsveld, indien en zoodra hiertoe gronden aanwezig zijn. Want wie iets niet ziet, kan het noch vermijden, noch benutten en gedraagt zich dus — volgens het gezegde — ziende als een blinde. De Grieken in de oudheid drukten dit reeds in verscherpten vorm uit door te zeggen, dat de goden met blindheid slaan, wie zij verderven wilen. De staatkunde behoort daarom voor alles te zijn de kunde van de zichtbaar making van de „verborgen gebreken” in staatsbeleid. En regeeren is niet slechts zien, doch zelfs vooruit zien, **nooit niet zien.**

Er zijn vele en velerlei soort „verborgen gebreken” in het bestel, waaronder wij thans hebben te leven, zoowel intern, als intergentiel, als internationaal. Meer dan ons lief kan zijn, zal er vermoedelijk in den loop destijds aanleiding zijn te pogen, dusdanige gebreken aan het licht te brengen. Het kan echter niet in de bedoeling liggen, hier op thans reeds dieper in te gaan. Veeleer komt het doelmatig voor, met een voorbeeld concrete verduidelijking te geven. En dan past het ongetwijfeld eerst in eigen kring te opereeren en de hand in eigen boezem te steken.

Dezer dagen is de Liberale Staatspartij hier te lande van het tooneel verdwenen, ten gronde gegaan door verscheidene oorzaken, mede door één, tenslotte zichtbaar geworden, verborgen gebrek.

Vele woorden behoeven hieraan niet te worden besteed. Het Nederlandsche liberalisme werd in de eerste helft der vorige eeuw geboren als een mentaal product van de Fransche revolutie, het reageerde rationeel tegen de dompers en de kappen van prae-revolutionnaire sleur en geboorneerde behoudzucht, het wenschte klaarheid in de hoofden en frissche lucht in de longen, het voelde zich gedreven door een maatschappelijk breede visie en bleef innerlijk gegrepen door de leuze van vrijheid, gelijkheid en broederschap. Bluntschli schreef in 1869 nog: „In het liberalisme, naar zijn echte gestalte, openbaart zich de natuur van den jongen man, die de school achter zich heeft, en in het volle gevoel zijner kracht, zelfbewust, het leven intreedt”. Welnu, deze kracht was dusdanig, dat alrengs het geheele leven doortogen werd van de liberale beginselen, zelfs daar, waar men dat om verscheidene redenen

niet wenschte te erkennen. Zoo was Colijn in deze eeuw een typisch exponent van het liberalisme in een partij, die met Groen van Prinsterer ontstaan was uit reactie tegen de tendenzen van de Fransche revolutie, welke het liberalisme voorstond. Grootere overwinning had het 19-eeuwsche liberalisme zich niet kunnen droomen. Maar tevens bleek hieruit wel, hoezeer het liberalisme zich, door zijn welhaast totalitaire overwinning naar den geest, staatkundig overbodig had gemaakt. Dit realiseerde men zich echter niet tijdig; men zag het niet; het werd staatkundig allengs... een „verborgen gebrek”; evenzeer als thans nog in de Anti-Revolutionnaire Partij het niet zien van de anomalie van het zich nog steeds principieel verzetten tegen de draagkracht van de Fransche revolutie (een merkwaardig anachronisme) staatkundig... een „verborgen gebrek” oplevert. De tijden veranderen en wij veranderen daarin.

De Liberale Staatspartij is door de jongeren weggevaagd; de Anti-Revolutionnaire Partij kraakt reeds, want haar schijnbaar zuivere oorsprong werd door den loop der gebeurtenissen en verschuivingen onbemerkt en ongezien in zekeren zin tot een vitium originis, een fout in den oorsprong. En de wegen der Voorzienigheid zijn niet zelden anders dan de wegen van exclusivistische Kerkgenootschappen. Liberalen en anti-revolutionnaires, elkanders tegenstanders van huis uit, hebben hun staatkundigen strijd uitgestreden. In dezen nieuwen tijd is daarvoor geen grondslag meer, nu de Fransche revolutie historisch bedolven ligt onder de puinhoopen van een veel ernstiger en destructiever wereldrevolutie op gang.

Een verborgen gebrek is als een slepende ziekte. Meer dan een kwart eeuw leidde het Nederlandsche liberalisme een aldoor kwijnender bestaan. Het is nu stil ten grave gedaald. Geen der jongeren stond aan de groeve. Zij bleven weg; zij waren verbitterd; zij en zij alleen waren het in Nederland, die het oude opruimden, die politiek herstel en vernieuwing brachten. Alle andere partijen zijn in wezen dezelfde gebleven. Slechts de door onze jongeren als het ware stormenderwijs opgerichte Partij van de Vrijheid werd een doorbraak, psychisch en materieel. Het verborgen gebrek werd zichtbaar gemaakt. Dit geschiedde niet zonder moeite. Er zijn altijd lieden, die liever blind zijn. Maar wie ziende wordt gemaakt, kan niet blind blijven.

En de impulsieve kracht der jongeren stak nobel van wal, vrijwel à l'improviste, zonder voorbereiding. Een program werd opgesteld. Een organisatie werd uit den grond gestampt. Afdelingen werden geformeerd. Krachten werden aangetrokken. Nederlandsch, met hart en ziel Neder-

landsch, waren de drijfveeren, de werkmethodes, de doelstellingen. Niets werd van het buitenland geleend.

Voorshands waren er twee polen, waar tusschen de spontane krachten zich op-laadden. Vooreerst die der volstrekte erkenning van den Christelijken grondslag van de Nederlandsche samenleving, opleverende de staatkundige positiviteit te dezen, opeischende alles, wat in christelijken zin vereent, verwerpende wat staatkundig door dogmatische en sectarische oorzaken verdeelen kan. Het algemeene Landsbelang stond op den voorgrond. Er was reeds een sectarisch-Katholieke partij, een sectarisch-Gereformeerde, een sectarisch-Hervormde. Aan een sectarisch-vrijzinnig Protestantsche partij was geen behoefte. Die wenschte men **bepaaldelijk niet!** Een overkapping stond voor oogen, niet humanistisch alleen, doch positief-Christelijk in ruimen zin, waaronder staatkundig allen zich zouden kunnen veilig stellen van welke richting ook, zonder politieke inmenging in Kerken en Kerkgenootschappen. Men verlangde Christelijke eendracht tegenover de infernale krachten, die onze wereld thans aanvreten.

En de tweede pool was die der waarachtige vooruitstrevendheid, met volle erkenning van de nooden van allen eenerzijds, en met den wil tot bescherming der beschaving anderzijds. Men wenschte geen zitten op een geldbuidel; men wenschte evenmin vernietiging van groote economische krachten, voortspruitende uit de historische en nog steeds sterk levende eigenschappen van het Nederlandsche volk.

Over vooruitstrevendheid in het algemeen zal te zijner tijd op deze plaats nog wel het een en ander in het midden worden gebracht, want dit begrip staat signifiisch nog lang niet vast. Hieraan kleven niet zelden nog meerdere verborgen gebreken.

Zoo ziet men, hoe uit het zichtbaar worden van het essentiële „verborgen gebrek” van het liberalisme der vorige eeuw na den afgelopen oorlog een innerlijke omwenteling ontstond en een organisatorische herbouw begon.

De aloude drang naar persoonlijke en staatkundige vrijheid had zich in een nieuwe bedding gestort, want de dreiging der vrijheid had zich voorgedaan in nieuwe en hoogst ernstige vormen. Vijf jaren nationaal socialisme waren over de hoofden gegaan. Nederlandsch socialisme had zich reeds niet ontzien, in sommige opzichten ongrondwettige macht tot zich te trekken. En communisme, alle niet-collectieve vrijheid verwerpende, stond daarachter met de zweep van den onwettigen dwang in de hand.

De Fransche revolutie, die zich gekeerd had tegen vorsten-despotisme, was bijgezet in het mausoleum, waarin ook onze eigen vaderlandsche revolutie tegen papistisch despotisme is ondergebracht. Thans stond men voor de dreiging van het despotisme van de georganiseerde massa's, de dictatuur van enkelen op naam van het proletariaat.

Maar ook dit laatste despotisme heeft — men vergeet dit nooit — zijn eigen... „verborgen gebreken”.

G. V.

DE 45.000

Het ziet er hoe langer hoe meer naar uit, dat het plan vóór October 45.000 politieke verdachten uit hun voorloopige interneering te ontslaan, niet zal worden uitgevoerd. De officierenfiscaal in sommige plaatsen staan op het standpunt, dat zij alle „lichte gevallen” al hebben behandeld en de Stichting Toezicht Politieke Delinquenten, een instelling met een officieel karakter, heeft duidelijke taal gesproken in haar brief aan den minister van justitie: sociaal gezien acht zij het niet mogelijk op verantwoorde wijze binnen zoo korten tijd een zoo groot aantal politieke verdachten weer in de maatschappij op te nemen.

Al eerder hebben wij er op gewezen, dat zich bijna onoverkomelijke moeilijkheden voordoen bij de oplossing van het probleem der wederopneming van de geïnterneerden in de maatschappij. Er is zelfs wel eens overwogen een kamp in te richten voor vrijgelatenen; uit het kamp in het kamp!

De psychologische kant van de zaak hangt met dit alles nauw samen. Deze psychologische kant heeft betrekking op de vraag: hoe zal „men” reageeren op de invrijheidstelling? Zal „men” het slikken? Men kan daar heelemaal niet zoo gerust op zijn. Er staan nog steeds, naar reeds eenige malen is gebleken, lieden met handgranaten klaar, die meenen het beter te weten dan de autoriteiten, die hun zegen aan een vrijlating hebben gegeven: uitgestelde bijtjesdagverschijnselen. In een ordelijke samenleving kan men een dergelijk optreden natuurlijk niet dulden, maar het is te verklaren. De handgranaatwerpers hebben geen vertrouwen in de gevolgde procedure. En hoevelen zijn er niet, die minder gewelddadig en op meer gepaste wijze uiting aan dit gemis aan vertrouwen geven!

Deze verschijnselen zijn een gevolg niet alleen van revolutionaire gezindheid maar ook van het feit, dat men bij de behandeling van de politieke verdachten de wegen van den rechtsstaat niet is blijven bewandelen. Dit is een grondfout.

Het wil ons nu voorkomen, dat het gemis aan vertrouwen bij velen voorkomen had kunnen worden en nog kan worden weggenomen, als een behoorlijke procedure was gevolgd. Dit geldt in het bijzonder voor het instituut van de voorwaardelijke buitenvervolginstelling, het middel, waarmee minister Van Maarsseveen meent vóór October 45.000 verdachten in de maatschappij te kunnen terugbrengen. De uitspraak van een rechter zal in deze zaken nu eenmaal meer gezag kunnen hebben — vooral als de pers haar taak begrijpt en er den nadruk op legt, dat een rechter in volle verantwoordelijkheid en na onderzoek van de feiten heeft geoordeeld — dan de administratieve beschikking van een vertegenwoordiger van het O. M. Ook al neemt men aan, dat bij de voorwaardelijke buitenvervolginstelling geen onjuiste beslissingen worden genomen, dan nog zal een rechterlijke uitspraak de voorkeur verdienen.

Daarom herhalen wij dat de instelling van „bijzondere politierechters”, eenmanskamers der bijzondere hoven, een eerste eisch is. De stemming, waarmee de samenleving de vrijgelatenen dan zal ontvangen, zal er een invloed ten goede van ondervinden.

Wil de overheid aan den ongezonden toestand, dat tienduizenden verdachten steeds maar geïnterneerd blijven, een einde maken, dan zal zij slechts verantwoord kunnen zijn als zij daarbij gebruik maakt van rechters, niet van ambtenaren met slechts administratieve verantwoordelijkheid. Het sociale probleem, dat aan de vrijlating op groote schaal vast zit, zal er weliswaar niet geheel door worden opgelost, maar wel zal het er door worden vereenvoudigd. Terwijl het herstel van den rechtsstaat ook ten aanzien van politieke verdachten een belangrijke bijdrage tot den wederopbouw van ons staatsleven zal zijn.

SATIREN

„Non refert quis sed quid dicam”.
Het doet niet terzake, wie ik ben, die iets zeg, maar wat ik zeg”

Het is onbekend, wie dezen punten latijnschen zin in vroegeren tijd formuleerde. Het doet ook weinig ter zake, want ge ziet den man voor u: onpersoonlijk en dus een persoonlijkheid, bitter en dus een goed mensch, kort van stof en dus in denken getraind, zakelijk en dus niet zichzelf zoekend.

Wie in dezen tijd politieke redevoeringen zoowel buiten als binnen de parlementen aanhoort of leest, denkt soms met eenigen weemoed aan dien kantigen Romein, die maar voor één ding bevreesd was, nl. dat men het zou omkeeren, zoals vandaag den dag wél geschiedt, blijkbaar zonder vrees voor de werkelijkheid, die door den schijn heen den kleinen menschen ten voeten uit teekent. Want de kleine mensch is zoo gaarne een persoonlijkheid, hij spreekt welwillend uit pure goedheid, hij argumenteert tot in den nacht en kent geen training in zelfbeperking en toch wil hij zoo gaarne zakelijk zijn ten bewijze van zijn onzelfzuchtigheid.

Sommigen zelfs hebben het hierin zoover gebracht, dat zij worden geëerd en geloofd, hetgeen tenslotte toch weer een (zij het slechts tijdelijk) geluk is, want een volk, dat niet eert en niet geloof, is als volk

ten doode opgeschreven. En wanneer dit eeren en dit gelooven tanen gaan, is het dus wenschelijk, dat anderen het weer zoo ver brengen, dat zij op hun beurt geëerd en geloofd worden. Deswege zijn bijv. kabinetswisselingen op gezette tijden duidelijk een landsbelang van primaire orde.

Denk niet, dat dit spot is, of denk het mijnentwege wel. Dit blijft om het even. Want zoolang ge denkt, zijt ge op den goeden weg. En om dezen goeden weg gaat het, nu wij allen onpersoonlijke denkkraft zoo zeer behoeven om terug te keeren op den weg van orde, welvaart en innerlijk levenspeil.

Maar den Romein, die het wie subordineerde aan het wat, worde het saluut gebracht door den kleinen mensch, die in een moment van luciditeit waarachtig nog in staat zou kunnen blijken, een groot man te worden.

Wanhoop niet. Elke tijd levert de mannen op, die overeenkomstig zijn formaat zijn. En deze tijd is van groot formaat.

Het scheldwoord

REACTIONNAIR

De republikeinsche radio in Indië gaat voort met ophitsing tegen Nederland. De wijze, waarop zij de feiten verdraait en steeds de geallieerden beschuldigt van daden, welke men aan den republikeinschen kant voortdurend pleegt, doet denken aan de zenders, waar wij gedurende den oorlog naar mochten luisteren. Er zit een zeker systeem in.

Gelukkig dat de aethergolven in Indië ook anderen kost kunnen verbreiden. Onze medehoofdredacteur, de heer Van der Burg heeft te Soerabaja op gezette tijden de gelegenheid voor de microfoon te komen en dan tracht hij voorlichting te geven over allerlei kwesties, waar de luisteraar in Indië nog te weinig van kan hooren in de ook daar in omvang beperkte pers.

Het hierna volgende is een bewerking van een zijner radioredevoeringen.

In twee achtereenvolgende Vrijdagsavondlezingen heeft dr. H. Brugmans voor den Hilversumschen zender wederom de zware beschuldiging „reactionnair” op bepaalde groepen van onze Indische samenleving afgevuurd. (Zooals men weet was dr. Brugmans eerst regeeringscommissaris van den Nederlandschen regeeringsvoorlichtingsdienst. Na critiek op dezen dienst van de volksvertegenwoordiging werd de heer Brugmans van deze functie ontheven en benoemd tot secretaris van den vorigen minister-president. Dr. Brugmans is lid van de Partij van den Arbeid en van de Ned. Volksbeweging en vroeger gewestelijk functionaris van de Ned. Unie).

Sprekende over de weinig welwillende houding welke het buitenland in de Indische kwestie tegenover Nederland aanneemt, zei dr. Brugmans, * dat dit niet te wijten was aan een geringe of te weinig doeltreffende werkwijze van den regeeringsvoorlichtingsdienst. Kennelijk stelde spreker zich daarbij tegenover lt. admiraal Helfrich en ir. Otten, die zooiets wel aan den regeeringsvoorlichtingsdienst hadden verweten. In zoverre is dit dus een, gedunde, zelfverdediging van dr. Brugmans. Doch, voegde dr. Brugmans eraan toe: het buitenland vertrouwt Nederland niet, omdat er ondanks de vooruitstrevende politiek van de regeering, zoovele reactionnaire stemmen uit Indië opgaan.

Den volgenden Vrijdag kwam dr. Brugmans hier op terug, toen hij besprak hoe de buitenlandse journalisten in Indië zich wel moesten voelen. Wat moeten deze menschen wel denken? Naast de mededeelingen van de regeering laten andere Indische kringen, die naar den kolonialen status terug verlangen, zich slecht uit over de eigen bewindslieden, zoodat de buitenlandse journalisten den indruk krijgen, dat Nederland een vooruitstrevende façade-politiek voert om de reactionnaire bedoelingen te verbergen.

Het is niet de eerste maal, dat wij stelling moeten nemen tegen deze manier om

den toestand te bespreken, die noch de zaak van het Koninkrijk dient, noch oprecht is.

Er wordt toch gesproken over reactionnair. Wat beteekent dit nu, dat woord, dat zoo gemakkelijk en vaak wordt uitgesproken. Reactionnair is terug willen naar een vroegeren toestand. Reactionnair zijn dus menschen, die de klok terug willen zetten. Bovendien verduidelijkt de heer Brugmans zijn bedoeling nog met de door hem gewraakte critici aan te duiden als menschen, die den kolonialen status terugwenschen.

Volgens onze meening is zoo spreken fout. Met zeer veel menschen hebben wij het voorrecht gehad van gedachten te mogen wisselen, uit allerlei kringen van Indië, en daarbij ervaren dat niemand, ook de conservatiefste niet, den kolonialen status terugwenscht en dat ook niemand den toestand van voor 1940 voor Indië ongewijzigd terug wil.

En daarom is het ten eenenmale fout om in dit opzicht over reactionnair te spreken. Ook bij de politieke partijen in Nederland is er geen, die men in dit opzicht reactionnair kan noemen. Zelfs de a.r. partij wenscht zeer diepgaande veranderingen in de richting van een zelfbestuur.

Maar de schoen wringt hem ergens anders. De heer Brugmans heeft de kwalificatie „reactionnair” noodig om de menschen, die critiek hebben op bewindslieden van zijn richting op minder prettige wijze aan te duiden.

Hierbij wordt volkomen over het hoofd gezien, dat er velen zijn, die ook tot een nieuwe en betere constellatie in de organisatie van het Koninkrijk willen komen, en die toch critiek hebben op het beleid of op zekere punten van het beleid van de vorige regeering. Kijk, dat wil de heer Brugmans nu juist niet, die critiek. En critiek is toch een eerste vereischte in de democratie, is nuttig en noodig. Niemand (ook de bewindslieden zelf niet) zal beweren, dat er op het gevoerde beleid in geen enkel opzicht critiek is te leveren. Maar nu de critici dadelijk maar te beplakken met het etiket reactionnair lijkt ons onrechtvaardig. Zooiets is te veel leunend op de Partij van den Arbeid, die inderdijf meende, dat zij het monopolie van de vernieuwing had.

Wanneer men dus ieder die het niet eens is met het gevoerde beleid, „reactionnair” noemt, zou men ook wel, ja met meer recht, iemand als prof. Schermerhorn reactionnair kunnen noemen en dan reactionnair wat betreft de democratie.

Blijkens zijn regeeringsdaden voelde prof. Schermerhorn voor het eerste jaar na de bevrijding, eenige verwantschap met het standpunt van de Ned. Unie uit de jaren 1940—1941. Prof. Schermerhorn is toch de groote promotor van de Nederlandsche

Volksbeweging, die wat geschiedenis en personen betreft, via de ondergrondse groep Je Maintiendrai wel in zekere relatie tot de Ned. Unie stond. Die Ned. Unie meende, dat na Mei 1940 de parlementaire democratie voor de toekomst had afgedaan. Haar juichkreten daarover waren, in tegenstelling met enkele andere uitingen, eerlijk gemeend. Na het verbod van de Unie gingen velen ervan over tot de oprichting van de zeer goed werk verricht hebbende groep Je Maintiendrai, maar zij namen hun anti-parlementaire gevoels mee. Veelal zijn dit de menschen, die nu eenigszins ontstemd zijn en de zaak wat donker inzien, omdat niet iedereen bij de verkiezing zoo gestemd heeft als zij.

De groep Je Maintiendrai is toen de oprichting van de Nederlandsche Volksbeweging ter hand gaan nemen en tijdens de bezetting zocht zij daartoe contact met verschillende groepen. Heel goed herinneren wij ons nog het gesprek tusschen een vertegenwoordiger van Je Maintiendrai en den wrm. voorzitter van de Liberale Staatspartij en den voorzitter en secretaris van den Bond van Jong-Liberalen. Bedoelde vertegenwoordiger legde toen uit, dat die nieuw te stichten beweging na de bevrijding een autoritair tusschenbewind van eenige jaren voor oogen had. Geen wonder dat er dus van onze zijde niet aan samenwerking met die beweging werd gedacht. Pas later toen dit standpunt mischien gewijzigd was, trad prof. Schermerhorn tot de N.V.B. toe. Is het echter wonder, dat, wij bij het steeds uitstellen van de verkiezingen, voortdurend weer aan dat gesprek hebben moeten terugdenken?

Sommigen zijn dan ook erg verschrikt van de geruchten, dat prof. Schermerhorn in Indië een hoogste functie zou krijgen. Waar in dit land thans naar wordt gestreefd, en volgens vooroorlogsche volksraadverslagen reeds toen naar werd gestreefd, is de geestelijke vrijheid van den mensch, de gewetensvrijheid, de persvrijheid, de vrijheid van vereniging en vergadering, het recht van vrije geloofs- en meeningsuiting. Een land is eerst dan democratisch als het steunt op deze grondrechten en op de verantwoordelijkheid van de regeering tegenover de natie, als zijn staatsinrichting berust op de vrije, bewuste en na vrije voorlichting gegeven instemming van het volk. Dat wil men ook in Indië.

Natuurlijk zijn er vele van deze rechten nog gebonden door de bijzondere militaire omstandigheden, maar de eerste stappen zijn gedaan door den luit. gouverneur-generaal, met het overleg van Malino.

Steeds en in voortdurend sneller tempo zal de democratische staatsinrichting in Indië moeten groeien. Kan men van prof. Schermerhorn een krachtige bevordering daarvan verwachten, nu hij zelfs een volk als het Nederlandsche gedurende een jaar na de bevrijding nog niet rijp voor de verkiezingen achtte?

Het tragische van uitingen als van dr. Brugmans is, dat ieder, die het anders wil dan de volkomen voorstanders van het beleid van de vorige regeering voor reactionnair wordt uitgekregen. Wie aldus smijft met het woord reactionnair komt

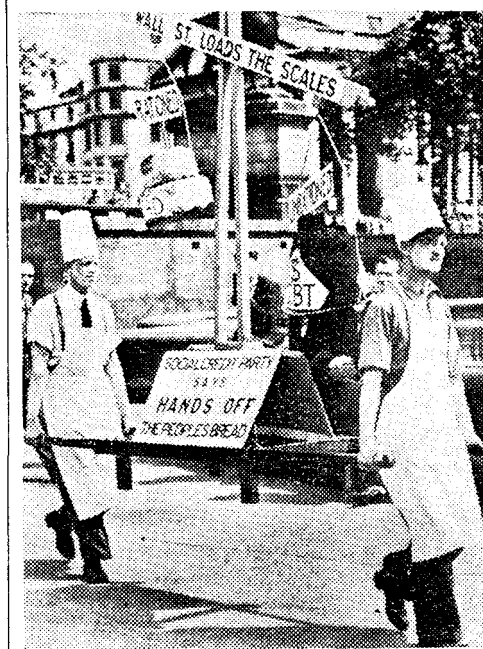
eigenlijk in hetzelfde schuitje als de republiek Indonesia en haar persorganen, die ieder die nog eenigen band binnen het Koninkrijk voorstaat en dus anders denkt dan zij zelf, eveneens voor reactionnair uitmaken.

Maar onzerzijds zouden wij dan zeker niet behoeven te schromen, Soekarno reactionnair te noemen. Want hij toch wil terug en is teruggedaan naar de situatie, zooals die vlak voor en na de Japansche capitulatie was, toen alle macht in zijn handen was geconcentreerd. (Intusschen is hierin eenige verandering gekomen. - Red. Vrij).

Het is wel duidelijk dat men met het gebruiken van het woord reactionnair te veel zegt en toch niet genoeg zegt van dengene, die het niet met een ander eens is. Zonder nadere omschrijving kan men de werkelijke bedoelingen ermede niet weergeven en daarom verwordt het woord tot een scheldwoord, dat wij nu eigenlijk in het vervolg beter niet meer voor elkaar kunnen gebruiken.

En zonder het gebruik van dit woord kunnen wij dan vaststellen, dat de nieuwe regeering blijkens haar woorden een aantal flinke schreden heeft gedaan naar het herstel van de normale parlementaire toestanden, dat de republiek de parlementaire democratie weer heeft afgeschafte en een autoritair éénmans bewind heeft ingesteld en dat in het vrije deel van Indië een aantal pasjes in de richting van democratische toestanden zijn gedaan.

* Wij citeeren naar aantekeningen tijdens de lezing gemaakt, dus niet woordelijk.

Engeland protesteert tegen de broodrantsoenering. — De Social Credit Party te Londen heeft op origineele wijze geprotesteerd tegen de nieuwe en voor het eerst in de Engelsche geschiedenis gedwongen broodrantsoenering. Partijleden van de Social Credit Party marcheeren met een tableau gericht tegen de rantsoenering op Trafalgar Square

Een nooit uitgezonden radio-reportage

Bestemd voor alle luisteraars ter wereld, die willen zien en hooren

Wij ontvingen deze nooit uitgezonden radioreportage van gezaghebbende en geachte zijde te Soerabaja. De aethergolven hebben haar nooit uitgedragen en ook de drukpersen in Indië konden haar niet verwerken. En nu heeft de omroeper ons gevraagd, of wij misschien iets voor hem kunnen doen. Wij zijn hem graag ter wille geweest en ziehier wat hij te vertellen had.

Luisteraars, vanavond zouden wij gaarne met u allen een uitstapje naar Batavia maken. Daar wordt n.l. in den schouwburg een zeer bijzondere uitvoering gegeven. In Batavia wordt vanavond een geheel nieuwe operette voor de eerste maal voor het voetlicht gebracht. Het belooft iets zeer bijzonders te worden en wij zouden niet gaarne willen, dat u dit unieke schouwspel miste.

Helaas is echter de ruimte in het ons ter beschikking gestelde vliegtuig niet groot genoeg om u allen mede te nemen en te Batavia een prettigen avond te bezorgen. Maar, ook daar hebben wij iets op gevonden. Met ons nieuwste televisie-apparaat hebben wij onzen technischen staf naar den schouwburg in Batavia gestuurd en over enkele oogenblikken zullen wij op het scherm, dat hier voor ons staat opgesteld, tot in finesses kunnen volgen, wat er in

Batavia ten tooneele wordt gebracht. Het spreekt vanzelf, dat wij u mee zullen laten genieten.

Luisteraars, wij zijn reeds met Batavia aangesloten en voor ons zien wij thans de smaakvol versierde, thans nog leege schouwburgzaal. Men heeft van deze versiering buitengewoon veel werk gemaakt. Zooals u weet, werd deze zaal tijdens den oorlog ernstig beschadigd. Het zou natuurlijk geen prettigen indruk maken op de vele gasten, onder wie zich, naar wij gehoord hebben, vele buitenlanders zullen bevinden, wanneer de bijzondere voorstelling, die zoo dadelijk zal beginnen, werd gegeven in een omgeving, waar de achter ons liggende vijf jaren van afbraak zoo duidelijk hun sporen hebben achtergelaten. Het oog wil tenslotte ook wat. Met eenvoudige middelen heeft men hier zeer veel weten te bereiken. Men kan zien, dat hier de vakmensen van het bekende tijdschrift Home and Garden aan het werk geweest zijn. Alle ongerechtigheden, zooals de talrijke opschriften, die op de muren waren aangebracht en die nu niet bepaald vleidend zijn voor vele genoodigden, zijn op meesterlijke wijze gecamoufleerd. Vurig steekt het vlamrende rood, dat in breede banen tegen de hooge wanden hangt, af tegen het reine wit, dat hier en daar in smalle strooken onder de roode drapering uitsteekt.

Het effect is groot. Toch kunnen wij niet aan den indruk ontkomen, dat er wel wat erg kwistig met rood is omgesprongen. Mogelijk is de textielschaarschte hier de schuld van. Laten wij hopen, dat daar straks, als de rijstleveranties aan India beginnen en de textielproducten, die daarvoor in ruil komen, Java binnenstromen, wel verandering in zal komen.

Intusschen zijn reeds verscheidene gasten den schouwburg binnen gekomen. Al lens vult zich het groote gebouw. Een groot aantal Japansche krijgsgevangenen, of zijn het pemoeda's? — wij kunnen het waarlijk aan hun kleeding en manieren niet goed zien — geleiden de bezoekers naar hun plaatsen.

Op het schellinkje, luisteraars, dat reeds bijna tot de laatste plaats bezet is, is het wat rumoerig. Een der bezoekers, blijkbaar een zeer gezien persoon, wordt daar luidruchtig en met ferm schouderklappen begroet. Ah, wij zien het al. Het is de Australische minister-president Chifley, wien deze eer wordt bewezen. Hij is omringd door een groep landgenooten, die zichzelf den laatsten tijd zeer representatief acht voor Australië. Het zijn zonder jitzondering bootwerkers uit Sydney, Melbourne en andere havensteden. Zij hebben zich geen slechte plaats gekozen. Daar hoog en droog zullen zij van verren afstand de voorstelling rustig kunnen volgen.

De loges zijn intusschen bezet door de dragers der wereldpolitiek. Ministers en staatssecretarissen uit schier alle landen der wereld hebben zich hier verzameld. Zij zijn gekleed in het stemmige zwart, dat zoo juist bij hun verantwoordelijke posities past.

Maar welk een rijke verscheidenheid biedt het parterre!

Chineezen hebben op de voorste rijen plaats genomen, dan volgt een groep Nederlanders en daar achter zitten de talrijke vertegenwoordigers van de republiek. De laatsten draaien zich herhaaldelijk om en brengen een jovialen groet aan Chifley en zijn kornuiten. Een lichte deining gaat door de republikeinsche rijen. Gedraag je toch netjes, zit toch niet zoo op je stoel te draaien, fluistert één hunner. Pas toch op, zie je dan niet hoe Cordell Hull voortdurend onzen kant uitkijkt? Wat moet hij wel van ons denken! Het lijkt wel of jullie heelemaal niet gewend bent om in een gezelschap als dit te verkeerren. En inderdaad daar lijkt het wel wat op. Maar och, het is hem te vergeven. Het is immers de eerste maal, dat zij meegegaan zijn naar een voorstelling voor groote menschen.

Daar komen nog enkele laatkomers de zaal binnen. Een rijzig Japansch officier met aan zijn arm, ja werkelijk zij is het, luisteraars, Miss Sue, de gevierde omroepster en propagandiste van de republiek. Ze zoekt iemand. Haar oogen dwalen door de groote zaal. O, wij zien het al. Haar belangstelling gaat uit naar den minister van Financiën. Foei toch, miss Sue, dat had je niet moeten doen. Dat moest je toch begrijpen. Die beweging van geld tellen, die je daar maakte met je vingers, past toch niet in deze omgeving van hooge idealen en opofferingsgezindheid.

Het licht in de zaal dooft langzaam uit. Het groote oogenblik is gekomen, luisteraars. Het doek gaat op. Ademlooze stilte. Zelfs de Australiërs hebben hun gesprekken over de Piet Hein en de reliefgoederen, die in de Australische havens liggen te vergaan, gestaakt. Alweer een staking dus.

Statisch en blijkbaar volkomen bewust van haar groote belangrijkheid bij de uitvoer-

Goede organisatie vereischt

De verkiezingen zijn thans achter den rug. Wij hebben wederom een wettig gekozen Tweede en Eerste Kamer, langs den normalen democratischen weg samengestelde Provinciale Staten, alsmede gemeenteraden, waarin thans zitting hebben leden, die daarin zijn gekomen krachtens uitspraak der kiezers. Voor ons is er thans reden na te gaan, hoe onze Partij zich heeft gehouden. Wanneer wij dit doen, dan zijn wij enerzijds tevreden, maar moeten wij anderzijds vaststellen, dat wij nog lang niet zijn, waar wij wezen moeten. Tevreden zijn wij, wanneer wij vaststellen, dat onze Partij eerst in Maart j.l. is opgericht en bij de verkiezingen tusschen de zes en zeven procent van de kiezers achter zich heeft weten te krijgen. Maar hierin ligt tevens ook onze ontevredenheid. Vastgesteld immers moet worden, dat in verscheidene plaatsen met zeer veel ambitie is gewerkt en dat de resultaten daar zoo waren, dat men vaak ver boven het genoemde percentage wist te komen, maar dat in andere steden en dorpen het gemiddelde percentage niet is gehaald. Nu weten wij zeer wel, dat hierin mede een rol speelt, dat het kiezerscorps niet in alle plaatsen op dezelfde wijze is samengesteld. In de eene plaats heeft men uiteraard een bevolking, die meer sympathie voor onze Partij heeft dan in de andere. Dat neemt echter niet weg, dat geconstateerd kan worden, dat uit de propaganda niet overal gehaald is, wat eruit te halen viel. Wij willen in dit verband geen namen noemen, maar wie intensief met de verkiezingsactie heeft medegeleefd en zooals wij de gelegenheid hebben gehad om in vele plaatsen des lands de actie te bezien, heeft kunnen vaststellen, dat er op verscheidene plaatsen nog belangrijk veel aan de propaganda en de organisatie is te verbeteren. Het hangt dikwijls van kleinigheden af, die echter psychologisch van de allergrootste beteekenis kunnen zijn.

Overigens kunnen wij ons zeer wel begrijpen, dat het met de organisatie en de propaganda nog lang niet overal is, zooals het behoort te zijn. Zooals gezegd, onze Partij is in Maart uit den grond gestampt en het is begrijpelijk, dat men nog lang niet overal goed geïnstrueerd kon zijn over de te voeren actie bij de verkiezingen. Zeker, wij weten dat bij sommigen niet het juiste besef bestaat en ook nimmer bestaan zal over de wijze, waarop men propaganda moet maken, maar aan den anderen kant hebben wij toch kunnen vaststellen, dat zeer veel bereikt zal kunnen worden, indien een krachtige leiding wordt gegeven door de centrale organen van de Partij. Broodnoodig is het, dat alle goede krachten vereend worden, dat zij steun krijgen van het Secretariaat, dat zij ondergebracht worden in kaders, die bij voortdurend de gelegenheid hebben, overleg te plegen met de leiding van de Partij en eveneens regelmatig contact hebben met de voormannen, die midden in ons politieke leven staan als vertegenwoordigers

in Kamers, Provinciale Staten en Gemeenteraden. In onderscheidene plaatsen zijn dergelijke kaders gevormd en de goede resultaten zijn niet uitgebleven. In andere plaatsen echter moet dit alles nog goed georganiseerd worden. Nu de verkiezingen achter den rug zijn en nu wij gelegenheid krijgen ons te bezinnen op de organisatie onzer Partij, worde deze kwestie met den meesten spoed en met de meeste kracht ter hand genomen. In het najaar moet dit alles gereed zijn en moet het startschot kunnen worden gelost, waarop de kaders met het werk kunnen beginnen. Kaders van landelijken aard, kaders van regionaal karakter en kaders van plaatselijken aard moeten er onzes inziens zijn. Daaruit zullen ook gerecrueteerd moeten worden onze sprekers, waaraan op het oogenblik een ernstig tekort bestaat. Het moet niet langer voorkomen, zooals thans geschied is, dat een onzer Kamerleden niet alleen avond aan avond heeft gesproken in de verkiezingsactie voor de Tweede Kamer, zelfs tweemaal op een avond, en verder ook weer avond aan avond bezet was voor de verkiezingen van de Provinciale Staten en eveneens voor de verkiezingen voor de gemeenteraden. Dit toonde wel het ontstellend gebrek aan geschoolde sprekers. Daarin te voorzien is een eisch mede van de eerste orde. In dit opzicht weten wij, dat voldoende materiaal voorhanden is, dat door goede leiding en organisatie tot een corps uitstekende sprekers kan uitgroeien.

Wij weten wel, dat onze Partij niet alleen is groot te maken door goede sprekers en organisatie. Het werk onzer vertegenwoordigers in de openbare lichamen is hiervoor mede van de grootste beteekenis. Zij zullen met veel kracht en met groote activiteit onze beginselen en gedachten moeten uitdragen en verdedigen, maar verder zal dan de Partij moeten zorgen voor het behoorlijk bekend worden van hetgeen onze menschen in de vertegenwoordigende colleges presteeren. Daarvoor is een goede organisatie vereischt en daaraan worde dan ook in den eerstkomenden tijd de grootste aandacht besteed.

Een week vol praatjes

Donderdagavond 25 Juli zaten wij in zoo'n gezelligen kring flinke bewoners van een onzer provinciesteden. Natuurlijk ging het gesprek over de stem die den volgenden dag moest worden uitgebracht en, hoewel bijna allen achter de beginselen van de Partij van de Vrijheid bleken te staan, zijn hun stemmen niet alle naar de kandidaten van deze partij gegaan, want „dat zijn toch menschen die je niet in den Gemeenteraad kunt wenschen”. Wij lieten ons voorlichten over deze gelukkigen en vroegen waarom die flinke menschen dan

zelf niet op die lijst stonden. Geen van hen bleek er tijd voor of mogelijkheid toe te kunnen vinden.....

Gelukkig is het niet overal zoo en gelukkig zijn er ook vrijheidsgezinden, die beseffen, dat zij invloed op de samenstelling van de kandidatenlijsten kunnen hebben: zij zijn lid van de Partij van de Vrijheid.

Vrijdagmiddag 26 Juli zaten wij bij een zakenman op zijn werkkamer, leider van een flink bedrijf, regionaal onmisbaar in den wederopbouw. Fleurig gestemd was hij niet bepaald. In het laatst van den oorlog was bij hem een enorme voorraad half-fabrikaten weggehaald, waar een Rijksbureau vergoeding voor toekende, voldoende om thans weer het een en ander aan te schaffen, ware het niet dat dit geld hermetisch geblokkeerd blijft. Binnenkort wil deze van nature harde werker, zijn zaak maar sluiten. „Probeer u zoo maar eens aan onzen opbouw mee te werken....”

27 Juli, Zaterdagmiddag: Wij plegen dan, als we er de kans toe krijgen, de weekbladen en de relatief pompeuse avondbladen te verwerken. Na afloop constateerden wij, dat minister Gielen hard op weg is populair te worden: geen huiswerk op Zondag en een ware razzia in zekere ambtenaarskringen.

Alleen zou die razzia nog wel eens een muisje met een staartje kunnen zijn.

28 Juli. In de avonduren graasden wij den aether af naar de schaarsche brokken goede muziek die een volhardend luisteraar nog wel kan treffen. Zoo stootten wij op een zeldzaam schoone vertolking van Brahms' opus 15 door den zender Sottens. Na afloop klonken de namen van de vertolkers: het B.B.C. symphonieorkest, dirigent Sir Adrian Baalt en..... Wilhelm Backhaus, piano. Het moet heerlijk zijn

Incourante Fondsen - D. W. Brand

Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

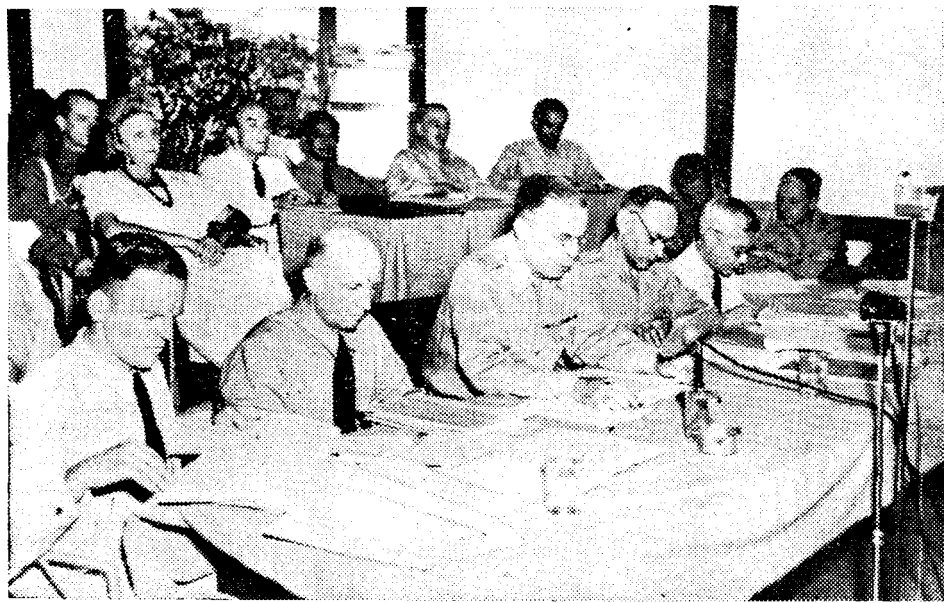
Zwitser te wezen en zoiets te kunnen en mogen organiseeren.

29 Juli. Wij poogden te liften en werden door een vrachtrijder opgenomen. Hij had hard gewerkt in den oorlog, druk gereden en 36 mille verdiend. Nu bedraagt zijn belastingaanslag eventjes 35 mille. Wij konden ons levendig voorstellen dat zijn animo tot meewerken aan 's lands opbouw niet bijster groot meer was.

Dinsdag 30 Juli dineerden wij met een Kamerlid, die ons jongeren aanspoorde een nieuwe middenpartij te stichten tusschen de liberalen en de socialist in. Wij vertelden hem dat deze partij er reeds is en hopen slechts dat de daden dezer partij spoedig allen, oók Kamerleden, duidelijk zullen maken dat de P. v. d. V. inderdaad op een vooruitstrevend fundament rust.

Woensdag 31 Juli. Dit is de Woensdag van de Franeker kermis. Belangrijk? Ja, voor de Friezen wel! Deze dag houdt de „Permanente Commissie” de kaatspartij van het jaar en daarmee een réunion van heel sportminnend Friesland. Van ver buiten de provincie stroomden ze binnen, en wie verhinderd is, zooals wij, is toch op z'n minst ten band der gedachte aan het groene kaatspijntje en wat er zich rondom bevindt gekluisterd. Dit is, in kleiner verband, precies hetzelfde als wanneer elk huisgezin zit te luisteren naar Holland-België, verschillend in alles, oók in politieke overtuiging, maar met één wensch en als één groote familie. Daarom is het belang van de sport zoo overwerldigend en zal een gezond sportleven ons krachtig steunen op den weg naar ons doel.

P. Z.

De conferentie te Malino, waar, blijkens de berichten, goede resultaten zijn bereikt aangaande de Indische kwestie. V.l.n.r. de heeren van Boetzelaer, dr. Koets, dr. van Mook, dr. W. Hoven en de Waal. Op den achtergrond naast mevrouw van Mook jhr. mr. de Villeneuve.

ring van deze operette treedt Bep Vuyk, de bekende schrijfster van wier hand den laatsten tijd zooveel hoogst interessante artikelen zijn verschenen in „Uitzicht” en „Inzicht” voor het voetlicht om een overzicht te geven van het spel, dat nu komen gaat. Zij verontschuldigt den regisseur, wiens taak dit eigenlijk is, doch die gehandiciapt wordt, omdat hij uitsluitend Japansch spreekt.

Wij zeiden het reeds, die Bep Vuyk is de kwaadste niet.

Behalve Inzicht, Uitzicht en een overzicht, geeft ze ons nu ook weer wat doorzicht.

De fijne geste van de Directie, die opgesloten ligt in de vervanging voor een oogenblikje van den regisseur door Bep Vuyk, stellen wij op hoogen prijs. Want is het niet juist gevoeld om den Jap achter de coulissen te laten? Wat een mallen indruk zou zijn verschijning op het toneel gemaakt hebben op de buitenlandsche gasten. Stel je voor. Zij zouden kunnen denken dat zij hier een Japansche operette te zien krijgen!

Luisteraars, de voorstelling begint. Het is een spel van onzen tijd en dus zeer schoon en verheven. Het décor toont een rijzende zon. Ik vergis mij, luisteraars, dat kan natuurlijk niet. Die tijd is immers voorbij. Het is de ondergaande zon, die zijn laatste stralen laat spelen over een ietwat scheefgezakte en met moeite overeind gehouden vrouwenfiguur: Vrouwe Merdeka.

Het Spel.

De buitenlandsche gasten zien vol belangstelling toe; de Australiërs juichen: Houdt vol jongens. Zet haar overeind, roe-

pen zij. Je kunt op ons rekenen, schreeuwt Chifley. Voor jullie hebben wij alles over. Al maandenlang sloven wij ons voor jullie uit. Wij staken, brult het heele koor van havenarbeiders.

Op de gezichten van de vertegenwoordigers der republiek ligt de zelfgenoegzaamheid duimendik. Geen wonder. Het is de oprechte trotsch van den fabrikant, die zijn nieuwe product den Volke toont. Toch trekt over een enkel gezicht een rimpel van zorg. Waarom lachen al die buitenlandsche ministers niet? Alleen Gromyko schijnt zich best te amuseeren en werpt verteederde blikken van het toneel naar het schellinkje. Tegen wie zit hij nu plotseling zoo vriendelijk te knipoogen? Och ja, dat is immers Tan Malakka. Zeker opnieuw uit de gevangenis gewandeld?

De zon daalt verder. Het is nu nagenoeg geheel donker op het toneel. Op den achtergrond heeft een groote groep inheemschen plaats genomen. Wat dragen zij een slecht costuum! Met doffe oogen staren zij de zaal in. Op het prachtige spel vlak voor zich letten zij heelemaal niet. Wat zien zij toch aan die Nederlanders daar in het parterre? Licht er een bedde in die doffe oogen?

Er wordt nu een wilde krijgdsans uitgevoerd. Messen flikkeren. Maar wat gebeurt daar? Een ongeluk? In een hoek van het toneel is brand uitgebroken, een kamponghuisje wordt door het vuur verteerd. Het schijnt echter bij het spel te hooren. De spelers trekken zich er in ieder geval niets van aan. Hun dans wordt zoo mogelijk nog wilder. Dit vuurtje is ons eigenlijk wel welkom, het werpt wat meer licht op het toneel en duidelijk kunnen wij nu den verheven glans zien, die uit de oogen van de spelers straalt.

De zaal is in extase! Hoe kan het anders

bij iets, zoo schoon en verheven. Het spel gaat door. Het is fascinerend. Kris-kras vliegen de messen nu over het toneel. Een vreemde figuur komt op. Hij draagt een grooten leegen zak en mompelt: Rijst voor India, wie heeft rijst voor India? Hij is nu vlak bij de groep inheemschen, die nog steeds apathisch op den achtergrond zitten te staren. Ei, hij struikelt over de beenen van een hunner. Het leek wel opzet. In zijn val raakt hij een van de andere spelers, en deze mist het hem toegeworpen mes, dat de zaal invliegt en een van de Chineezers treft.

Groote opwindung. Heftige discussies in het republikeinsche vak. Jammer genoeg kunnen wij de gesprekken niet geheel volgen, luisteraars. Zij zijn te verward. Slechts even hebben wij iets op kunnen vangen. „Waarom zijn de Hollanders niet vóór de Chineezers gaan zitten”, dat is alles wat wij verstaan.

De buitenlandsche gasten zien verwonderd toe. De Australiërs zijn bijna niet meer te houden. Nu ja, het hoorde wel niet bij het spel, maar het was toch geweldig. Zij voelen zich gesterkt in hun opvattingen. Doorsteken, zegt er één. Doorsteken, herhalen de anderen.

Wie is eigenlijk dat mannetje daar midden in de zaal met die groote vulpen in zijn zak? Den heelen avond zit hij al op zijn stoel te draaien en zijn gezicht lijkt zoo langzamerhand wel een groot vraagteken. Wie is dat toch?

Luisteraars het spel gaat weer verder. Maar nee, wat hapert er nu weer? Het doek valt opnieuw. Daar is Bep Vuyk. Dames en Heeren, zegt zij, haar stem beeft een beetje, Dames en Heeren, het spijt de directie zeer, maar wij zijn helaas genoodzaakt onze operette, ons schoone kunst-

werk even te onderbreken. Eén van onze artiesten is door een paar kwajongens opgesloten. Wij zijn al bezig de deur open te breken. Wij zullen nu even pauzeeren en straks ons spel voortzetten.

Algemeene verslagenheid in de zaal. Alleen de Australiërs schijnen ook deze gebeurtenis te kunnen waardeeren. Zij houden nu eenmaal van buitensporigheden. De buitenlandsche ministers zijn kennelijk hevig teleurgesteld. Heb ik daar nu mijn goede geld voor gegeven, hoor ik er één zeggen. Och, zegt zijn buurman, het begin was toch aardig. Dit troost den ander echter niet.

Waarom zitten Tan Malakka en Gromyko nu ineens zoo tegen elkaar te grinnaken?

Maar kijk nu dat vreemde mannetje met de vulpen eens.

Wat ziet hij er ernstig uit en wat kijkt hij vreemd. Zoekt u iets meneer?, vraagt de zaalwachter. Nee, oh ja, ik bedoel, ja ziet u, ik ben een Voorlichter. Ik begrijp niet, het is allemaal zoo vreemd, ik weet niet. Telkens weifelden de spelers even. Dan hoorde ik de stem van den souffleur. Hij aarzelde geen oogenblik. Hij was de ziel van het gezelschap. Weet u wie deze souffleur was?

De zaalwachter lacht geheimzinnig. Als u dat wist, meneer de Voorlichter.... En weg is hij om gediensig een vuurtje te geven aan den eenigen man, die met de Australiërs den geheelen avond heeft gelachen: Tan Malakka.

Luisteraars, het spijt ons buitengewoon, maar wij kunnen helaas door gebrek aan tijd het tweede deel van deze operette niet uitzenden.

Goedenavond.

De Kon. landmacht in Indië

Beschuldigingen en hun weerlegging

Wij ontvingen den volgenden „open brief aan het Nederlandsche volk“, waaraan wij gaarne plaats geven, omdat hij verband houdt met één — echter niet het eenige — der essentieele punten van het Indische vraagstuk: de vraag, hoe wij onze politietaken in Indië vervullen. Een andere vraag is, hoe wij deze taak kunnen vervullen. Het hiernavolgende heeft betrekking op de feitelijke vervulling van die taak.

Den laatsten tijd zijn in verschillende Nederlandsche dagbladen en periodieken beschouwingen gepubliceerd over de on-derdelen van de Kon. Nederlandsche Landmacht, die zich in Indië bevinden.

Het beeld, dat ons in deze artikelen wordt gegeven, is verre van fraai en het zal menigen landgenoot met groote zorg hebben vervuld. Dat was trouwens blijkbaar ook de bedoeling van de schrijvers en sprekers. Wonderwel zijn ze in hun opzet geslaagd. Jammer voor hen is het dan ook, dat hun geschrijf ook onder onze oogen is gekomen. En in tegenstelling met de diverse redacties in Nederland, die zonder een verder onderzoek in te stellen naar de juistheid van haar informatie de haar voorgezette feiten voor waar aannamen kennen wij, die zelf deel van de K. L. hier in Indië uitmaken, de ware toestanden wel.

Ook wij zijn na het lezen van al dit fraais met groote zorg vervuld, doch daarnaast hebben bedoelde artikelen bij ons een gevoel van diepe teleurstelling en niet begripen gewekt. Wat bezielt men in Nederland nu eigenlijk? Hoe komt men aan al dezen nonsens? Waarom worden wij zoo door het slijk gehaald? Heeft men in Nederland dan plotseling allen zin voor redelijkheid verloren? Waarom, indien er een beschuldiging tegen ons geuit wordt, niet een onderzoek ingesteld, alvorens met de aanklacht ter tafel te komen? Dat is toch niet meer dan billijk?

Er is een beschuldiging tegen ons geuit en wel een zeer ernstige. Wij wenschen ons te verdedigen, niet zozeer om ons zelf, want wij kunnen zoo langzamerhand wel tegen een stootje, doch terwille van onze achtergebleven familieleden.

Voor mij liggen twee krantenknipsels. Het eene is een artikeltje, voorkomende in het te Leiden verschijnende dagblad De Kroniek, het tweede een verslag van een vergadering van de Generale Synode der Gereformeerde Kerken, onderhoudende art. 31 K.O., waarop de geestelijke verzorging van de militairen besproken werd.

Alvorens ik nader op den inhoud van beide knipsels inga, wijs ik er met nadruk op, dat, daar ikzelf in Soerabaja lig, ik uiteraard alleen de toestanden aan dat front ken en dus over de situatie aan de andere fronten niet zal spreken. Dit neemt lechter niet weg, dat ik er van overtuigd ben, dat het Nederlandsche geschrijf bij de londerdeelen, die elders liggen een even grooten storm van verontwaardiging heeft doen opgaan als hier.

Aan het slot van haar artikel zegt De Kroniek, dat zij hoopt, dat de Legercommandant, generaal Spoor, een diepgaand onderzoek naar dit alles zal instellen. Na alles, wat er over ons geschreven is, is het voor ons een groote troost aan De Kroniek te kunnen mededeelen, dat het door haar verlangde onderzoek inderdaad reeds door generaal Spoor wordt ingesteld. Hopelijk zal men zich bij dit onderzoek niet alleen tot Indië bepalen, maar het ook tot Leiden uitstreken.

En nu de feiten, waarmede De Kroniek komt aandragen: De Mariniers zitten nu (duidelijk komt in het artikel tot uitdrukking, dat Soerabaja wordt bedoeld) in de stellingen van deze Britsch-Indische Divisies. Ze kunnen niet worden afgelost, omdat de Landmacht tot niets in staat is. De Engelsche generaal (welke en wanneer?) zeide: „Sorry, but I can't use those troops. They came only to be killed“.

En nu de werkelijkheid: De stellingen aan het front bij Soerabaja — we bedoelen hier de eerste linie — worden bezet door de Landmacht en de Mariniers. We zullen u precies zeggen waar ze liggen: Oostfront, Landmacht; Zuidfront, Mariniers; Westfront, Landmacht.

En zonder ook maar iets te kort te doen aan de capaciteiten van de Mariniers, kan hier zonder eenige overdrijving aan toevoegen, dat de Landmacht wat haar prestaties betreft geenszins de mindere van de Landmacht is gebleken.

„Zij kwamen hier slechts om zich te laten doodschieten“. Neen Nederlanders, onze jongens zijn tot iets meer in staat. Zij hebben dit reeds op afdoende wijze ge-ond en ongetwijfeld zullen zij daar in de toekomst nog meer bewijzen voor geven.

Maar De Kroniek weet nog meer: „Het is een groote tuchteloze rotbende, geen

vertrouwen in de leiding (hoe bestaat het), kleeding slecht, gevoel van onmacht“. In verband met het door mij reeds genoemde onderzoek, dat door generaal Spoor gelast werd, is hier onlangs een kolonel geweest. Hij heeft de stellingen aan het front bezocht en er met verscheidene jongens gesproken. Blijkbaar wilde hij zelf eens zien hoe rot die bende nu wel was. Wij kennen het door hem aan generaal Spoor uitgebrachte rapport over Soerabaja niet. Doch wel durven wij zeggen, dat de betiteling „grote rotbende“ er niet in voorkomt, evenmin het woord „rotbende“ alleen, en zelfs het woord „bende“ zal men er niet in kunnen vinden.

Geen vrouwen in de leiding: Nooit iets van gemerkt, wel van wantrouwen in zekere schrijvers en sprekers in het Vaderland; vooral den laatsten tijd. Deze scribenten en sensatieredenaars moesten eens met onze jongens het voorterrein ingaan bij een zuiveringsactie. Als zij over hetgeen zij dan te zien kregen een eerlijk verslag opstelden, zouden daar ongetwijfeld uitdrukkingen in voorkomen als „door het vuur gaan“ e.d.

Slechte kleeding: Dat moet zijn: weinig kleeding. Inderdaad, dit is juist. Is dit echter, zoo er althans sprake is van een fout, onze schuld?

Gevoel van onmacht: Kom eens kijken hoe hard de extremisten loopen voor onze „onmachtige“ soldaten van de K. L. Natuurlijk ontbreekt in het Kroniekverhaaltje de zoo langzamerhand gebruikelijk geworden aanval op het officiercorps niet. Ze zitten den geheelen dag in de Mess en denken alleen maar aan wijntje en Trijntje. Moeten wij daar nu weer op reageren. Het wordt zoo vervelend.

Wat echter in de vergadering van de Generale Synode van de Geref. Kerken, onderhoudende art. 31 K.O., werd gezegd, is nog heel wat erger. Ds. I. van Bruggen, zoo lezen wij, die tevoren het lid zijn van de noodgemeenten verdedigd had, was hierop teruggekomen, omdat hem gebleken was, hoe ontstellend lichtvaardig men daar met de bediening van de Sacramenten omgaat. Een voorbeeld hiervan is de geschiedenis van 42 jongens, die in Malakka belijdenis deden en na drie maanden op twee na tot een leven van openbare zonden waren vervallen.

Toevallig heb ik tot voor kort, van de oprichting af, deel uitgemaakt van het door ds. van Bruggen bedoelde bataljon;

het is II-5 R.I., waarmee ik thans nog elken dag in nauw contact sta. Op Malakka deden inderdaad 42 man van II-5 R.I. belijdenis. 40 van deze mannen leiden nu een leven van openbare zonden. Dominee, dat is ontzettend. Het is ontzettend om dat te durven beweren. U, die daar in Nederland staat en die niet eens de moeite genomen hebt om het bericht, dat u van den een of ander over deze kwestie hebt ontvangen, te controleren, zegt daar iets in het openbaar, dat ons met ontzetting heeft vervuld. Uw woorden hebben in mijn oude bataljon een storm van verontwaardiging doen opgaan en dat niet alleen onder hen die op Malakka belijdenis deden.

De slag is hard aangekomen dominee. Was het nu nog maar een slag in ons gezicht geweest, een openlijke aanval, dien we hadden kunnen zien aankomen. Maar neen, wij waren reeds als misdadigers bestempeld en voor ons was slechts een dolkstoot in den rug goed genoeg.

Dominee, u heeft wat heel moois kapot gemaakt. U heeft het vertrouwen, dat onze familie, die achterbleef in ons stelde, weggenomen. Ik kan u de verzekering geven, dat vele van de 42 jongens, waar u over sprak, uw woorden met tranen in de oogen hebben gelezen. Dit waren geen tranen van berouw, dat behoeven zij Goddank niet te hebben. Het waren tranen van woede en onmacht. Onmacht omdat zij zich valsche-lijk beschuldigd weten en omdat zij zoover van u verwijderd zijn. U mag van geluk spreken, dominee. Als Indië niet zoover van Nederland aflag, dan zou blijken, dat uw spreekkamer te klein was om allen onder ons, die tegen uw woorden protesteerden, te bevatten. Nu zal uw briefvenbus misschien niet alle post kunnen verwerken.

Ds. van Dijk, zoo gaat het krantenverslag verder, wees er op dat het leger onze jongens meer en meer in een verkeerde richting opvoedt. Ten bewijze hiervan deelde prof. Holwerda mede, dat de overheid momenteel het bezoeken van dansgelegenheden en bioscopen en het gebruik van prophylactische middelen verplicht stelt. Wat hier gezegd wordt is van de eerste letter tot de laatste punt onwaar. Het is een leugen. Geen militair is hier ooit gedwongen naar een dansgelegenheid te gaan. Nog nooit is er hier een militair geprest een bioscoopvoorstelling bij te wonen, tenzij men onder bioscoopvoorstellingen ook het vertoonen van instructiefilms rekent. Maar dan zou ook het volgen van een handgranaatles als onjuist veroordeeld moeten worden. Het gebruik van prophylactische middelen is reeds jarenlang bij legerorder verboden. Niets is er er mij van opheffing van dit verbod bekend, noch van ontduiking.

Br. Mulder, zoo staat er verder in het

verslag, heeft in de vergadering voorgesteld, dat zij (de militairen van de K. L.) niets mogen doen dat tegen hun geweten ingaat. Daar is natuurlijk niets op tegen, doch mij lijkt het verstandiger en nuttiger, dat hij eerst zijn mede-Synodeleden eens wijst op hun groot gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef, dat in de hier besproken vergadering op zulk een schrikbarende wijze is gebleken.

Synodeleden, steekt de hand in eigen boezem. Gij hebt een valsche getuigenis afgelegd. Nu kunt gij wel zeggen, dat gij dat deed op grond van door u ontvangen inlichtingen, doch gij hebt verzuimd deze informatie aan de waarheid te toetsen. Dit verzuim heeft zich thans reeds op ernstige wijze gewroken.

De commissie, die in opdracht van de vergadering een onderzoek instelde, achtte het dringend noodzakelijk bij de bevoegde instanties een protest in te dienen.

In dit rapport, zoo zegt deze commissie, moet er op gewezen worden, dat indien er geen verbetering intreedt, de tijd voor de kerken zou kunnen aanbreken, dat zij haar leden moet opwekken tot dienstweigering, omdat men Gode meer gehoorzaam moet zijn dan den menschen. Hier wordt dus zonder meer gezegd, dat wij hier in Indië Gode niet meer gehoorzaam zijn, dat wij een Goddeloos leven lijden. Hiertegen meent de kerk te moeten waarschuwen. Zij overweegt zelfs haar leden te adviseeren dienst te weigeren. Wij zullen hier verder niet op ingaan. U hebt gezien, hoe gemakkelijk het voor ons was om de beschuldigingen, tegen ons geuit, te weerleggen. De uit deze valsche beschuldiging getrokken conclusie kunnen wij gevoeglijk met een schouderophalen voorbij gaan. Wat deert zij ons. Ook zonder den steun van het Vaderland, waar zij zoo op gehoopt hadden, ja zelfs niettegenstaande de tegenwerking van dat Vaderland, zullen wij ons moeilijke werk hier in Indië voortzetten, omdat wij weten, dat wat wij doen, goed is en gezien mag worden.

Al dit geschrijf en gepraat treft ons-persoonlijk zoo weinig. Wel zijn wij bezorgd voor den indruk, dien het op hen, die wij in het Vaderland achterlieten, zal maken. Daarom protesteerden wij fel en met nadruk en herhalen wij onzen eisch, dat zij die gemeend hebben ons zoo diep te moeten trappen, tot bezinning zullen komen en na het instellen van een diepgaand onderzoek de vuile smet, die zij op ons hebben geworpen, zullen uitwischen. In het openbaar, zooals zij ons in het openbaar hebben belasterd.

Sergant J. POORTMAN,
No. 141127015
Staf X Brigade
Legervoorlichtingsdienst
Java.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

DINSDAG 9/7

— De scheepvaartmaatschappijen, die nu onder gezag van de Nederl. Indische Scheepvaartonderneming staan, zullen met ingang van 1 October zelfstandig gaan werken.

— In de Tweede Kamer spreken de zeven fractieleiders over het nieuwe kabinet.

WOENSDAG 10/7

— Minister-president Beel verklaart in zijn antwoord aan de Tweede Kamer dat tegen October het aantal politieke gedetineerden, thans 70.000, tot 25.000 verminderd zal zijn.

— Nederland zal als eerste Europeesche land tot een emissie in Amerika overgaan.

DONDERDAG 11/7

— Ir. H. Vos verklaart op de bondsvergadering van den Algemeenen Nederlandschen Metaalbewerksbond, dat 1947 voor Nederland in economisch opzicht het moeilijkste jaar zal worden.

VRIJDAG 12/7

— De nieuwe Eerste Kamer verkozen. De aftredende voorzitter, mr. W. L. baron de Vos van Steenwijk, wordt benoemd tot minister van staat.

— Overspanning van de spoorbrug bij Zaltbommel geplaatst. Men hoopt dat de brug op 1 Jan. 1947 berijdbaar zal zijn.

ZATERDAG 13/7

— De Koningin ontvangt de Statencommissie uit Curaçao.

MAANDAG 15/7

— Nederlandsch gezag in een groot deel van Indië: dr. van Mook heeft het bestuur over de Groote Oost, Borneo, Banka en Billiton van de Britsche legerautoriteiten overgenomen.

— Opening van de voorloopig herstelde spoorbrug te Dordrecht.

— De Stichting van den Arbeid richt een nota tot den minister van sociale zaken inzake een noodvoorziening voor ouden van dagen, invaliden, weduwen en wezen.

— De conferentie van Malino begonnen: dr. v. Mook verklaart, dat de regering de bedoeling heeft een regeeringscommissariaat voor Borneo en de Groote Oost in te stellen.

DINSDAG 16/7

— Eerepromotie van Pr. Bernhard te Utrecht.

— Philips' cyclotron zal naar Amsterdam worden vervoerd.

WOENSDAG 17/7

— Door de Duitschers geroofd havenmateriaal komt terug.

— Bij de discussies te Malino verklaren Indonesische afgevaardigden het eens te zijn met de Nederlandsche voorstellen van een Gemeenebest binnen het kader van het Koninkrijk. Zuid-Celebes vraagt een federatieven staat.

DONDERDAG 18/7

— De vertegenwoordiger van Bali te Malino verklaart dat onafhankelijkheid thans een zwak Indië zou betekenen.

— IJmuidens Noor-

dersluis weer in gebruik genomen.

— In de Tweede Kamer oefenen een katholiek en een anti-revolutionair critiek uit op minister Liefstijns beleid bij de geldzuivering.

VRIJDAG 19/7

— Prof. Kranenburg benoemd tot voorzitter der Eerste Kamer.

— Per circulaire richt de minister van Binnenlandsche Zaken zich tot de gemeentebesturen met plannen voor herstel van de gemeente-financiën.

ZATERDAG 20/7

— Een nieuwe boog wordt in de Moerdijk-spoorbrug geplaatst.

— Amerika verleent Indië een crediet tot 100 miljoen dollars.

— Definitief einde van het noodparlement: de buitengewone zitting met nieuwe Tweede en oude Eerste Kamer wordt gesloten.

ZONDAG 21/7

— Te Malino besluit men Indië in vier staten te verdeelen: Java, Sumatra, Borneo en de Groote Oost. Dr. van Mook stelt voor, voortaan van „De Vereenigde Staten van Indonesië“ te spreken.

MAANDAG 22/7

— Op de conferentie te Malino is een motie aangenomen van vertegenwoordigers van Zuid-Celebes, Zuid-Borneo en Bali, waarin de wenselijkheid wordt uitgesproken, dat de Groote Oost en Borneo tijdens de verdere besprekingen tusschen Sjarir c.s. en de Nederlandsche en Ned. Indische regering zul-

len zijn vertegenwoordigd, indien genoemde partijen dit wenschelijk achten.

DINSDAG 23/7

— De Koningin opent de zitting der thans geheel gekozen Staten-Generaal.

— Het begin van de Vierdaagsche afstandsmarschen rondom Nijmegen, de eerste na den oorlog. Er starten 4011 loopers.

WOENSDAG 24/7

— Koningin Wilhelmina wordt benoemd tot buitengewoon lid der afdeling schilderkunst van de Kon. Academie in België.

— Het totale beeld van de conferentie te Malino is gunstig.

— De groote adviescommissie der illegali-teit wordt ontbonden.

DONDERDAG 25/7

— De vrijlating van de in het binnenland van Java geïnterneerden wordt door de republiken gestaakt.

— Er worden rigoureuze maatregelen van minister Gielen ten aanzien van bezuiniging bij zijn departement bekend gemaakt. O.m. zullen de directoraten-generaal v. kunsten en wetenschappen worden opgeheven.

VRIJDAG 26/7

— De gemeenteraadsverkiezingen geven over het algemeen geen groote verschuivingen te zien. Het aantal dergenen, die hun stem niet hebben uitgebracht, is opvallend groot.

— Bouwe Vlas, de bekende oud-commandant

van het Leger des Heils, is overleden.

— De „geboortedag“ van Curaçao (26-7-1499) wordt feestelijk gevierd.

ZATERDAG 27/7

— Op IJpenburg wordt een tentoonstelling van radar-materiaal geopend.

ZONDAG 28/7

— In den IJpolder te Amsterdam vliegt een opslagplaats van munitie in de lucht. Er zijn eenige doden en gewonden.

MAANDAG 29/7

— De Koningin gaat naar Engeland voor een bezoek aan het Koninklijke paar en de aanbidding van een geschenk uit naam van de Nederlandsche regering.

— Generaal Spoor komt uit Indië in Nederland aan voor het voeren van besprekingen van militair-technischen aard.

— De West-Indische delegaties keeren naar de West terug.

DINSDAG 30/7

— In de duinen ten noorden van Bergen aan Zee vliegt een bunker met munitie in de lucht. Vijf doden.

WOENSDAG 31/7

— Minister Liefstijck deelt in de Tweede Kamer mee, dat de staats-schuld, aanvankelijk op 20 milliard geraamd, wel tot boven de 30 milliard zal stijgen.

— Gemeld wordt, dat de minister-president een politieken secretaris tot zijn beschikking krijgt: den heer H. Hermans, parlementair redacteur van de Maasbode.

Van onze Tegenstanders

Men schrijft ons:

Het lijkt wenschelijk de aandacht te vestigen op de wijze, waarop de Partij van den Arbeid te Voorburg meent op te mogen treden tegen de partij, die zij blijkbaar als haar grootste tegenstandster beschouwt: de Partij van de Vrijheid. In een voor de gemeenteraadsverkiezingen aan alle huizen rondbezorgd pamflet, waarin zij natuurlijk eerst haar eigen voortreffelijkheid etaleert, vervolgens den katholieken, christelijk-historischen en anti-revolutionnair vriendelijk aanraadt hun stem uit te brengen op de P. v. d. A., keert zij zich plotseling met fulminante heftigheid tegen de Partij van de Vrijheid. Het feit, schrijft zij, dat in Voorburg deze Partij een in vergelijking tot de rest van het land onevenredig hoog aantal stemmen behaalde, noodzaakt haar, „ook even aan deze Partij haar aandacht te wijden”. Zij doet dit echter „met tegenzin, want zelden zal door een politieke partij zooveel misbruik zijn gemaakt van een begrip, dat allen Nederlanders gelijkelijk dierbaar is. De

vrijheid, die ons is aangeboren. De vrijheid, waarvoor in de oorlogsjaren zoo onnoemelijk velen den dood zijn ingegaan, werd verlaagd tot een politiek strijdmiddel van de slechtste soort. Met dat woord werd een beroep gedaan op de laagste instincten, die in ons volk leven, op het ongebreidelde bekrompen egoïsme.

„Want het is niet de vrijheid, die ons in de oorlogsjaren voor oogen stond, waarvoor deze partij vecht. Het is niet de vrijheid voor allen, die zij beoogt. Neen, in wezen is het de vrijheid van den enkeling, die door beroep, bezit of geboorte toch reeds in een bevoorrechte positie verkeert.

„En deze vrijheid beteekent tegelijk afhankelijkheid voor allen, die niet tot deze uitverkoren groep behooren. Vrijheid van productie en concurrentie ten behoeve van het particuliere winstbejag, en wie vraagt naar de gevolgen voor de werkers, die tengevolge van de daar-

UITKNIPPEN, INVULLEN EN VERZENDEN AAN:

DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID

Koninginnegracht 61, Den Haag, of één der plaatselijke secretariaten

Ondergeteekende

wonende te

van beroep

geeft zich op als lid van de Partij van de Vrijheid.

Datum:

(Handtekening)

Partijnieuws

EEN VEREENIGING VAN LEDEN VAN GEMEENTERADEN EN PROV. STATEN

Teneinde den band tusschen de leden van gemeenteraden en de leden van Prov. Staten, behoorende tot de Partij van de Vrijheid, te versterken en voorlichting te verschaffen omtrent vraagstukken nopens de gemeentelijke en provinciale aangelegenheden, waarmede die leden te maken zullen krijgen, zal een vereeniging van leden van Prov. Staten en gemeenteraden, aangesloten bij de Partij van de Vrijheid, worden opgericht.

Beoogd wordt die voorlichting te verstrekken door het houden van voordrachten, lezingen, bijeenkomsten met onderlinge besprekingen, enz. en voorts zoo mogelijk door het uitgeven van een orgaan. Opdat het bijwonen der bijeenkomsten zoo weinig mogelijk bezwaren voor de leden zal opleveren, ligt het in het voornemen de Vereeniging te verdeelen in kringen van in elkaars nabijheid gelegen gemeenten.

UIT DE AFDEELINGEN

ADORP. Ten einde in de zomermaanden het contact met de leden en belangstellenden niet te verliezen, heeft de afdeling op 27 Juli een openbare vergadering gehouden. Als spreker trad op de heer J. A. van Overklift, die de meening der partij uiteenzette op algemeen politiek, economisch en sociaal gebied.

Deze Groningsche afdeling verdient een pluim voor haar activiteit in de honds-dagen en nog wel na al de verkiezingscampagnes.

mee onlosmakelijk verbonden crises door werkloosheid met materielen en geestelijken ondergang worden bedreigd? Vrijheid van prijs, zoodat enkelen overvloed ten deel kan vallen, maar velen aan gebrek worden prijsgegeven.

„Vrijheid voor den economisch sterkere, doch ten koste van den economisch zwakkere.”

Dat de Partij v. d. Arbeid geen middel, hoe verwerpelijk ook, ongebruikt wil laten om juist de P. v. d. Vrijheid te bestrijden, moet door ons als een bewijs van onze eigen kracht worden beschouwd en zou derhalve verder genegeerd kunnen worden, ware het niet, dat een dergelijke lage en feitelijk on-Nederlandsche politieke strijdwijze inderdaad verdient aan de kaak te worden gesteld. De P. v. d. A. kent ons misschien nog niet en wil ons misschien ook nog niet kennen. Zij leeraart over ons vrijheidsbegrip zonder precies te vertellen wat dit inhoudt en zelfs de grofste leugens over dit begrip debiteerende. Zij geeft een volkomen verwrongen voorstelling van zaken. Hadden wij een querulantenatuur, wij zouden een aanklacht wegens laster of belediging indienen. Laat ons het hier bij laten: de P. v. d. A. zal toch wel voortgaan met het besmeuren van onze vrijheid.

Een van de eerste maatregelen van het departement van Onderwijs te Soerabaja was de opening van lagere scholen voor zoover mogelijk. Hier ziet men rekenles geven in de 4de klas van een school gevestigd in een huis in de Sumatrastraat te Soerabaja.

NAJAARSBEURS

HET IS NOG TIJD VOOR
BEDRIJFS- en RECLAMEFOTO'S

VAN VRIJHOF SPARRENDAAAL 7
ROTTERDAM. TELEF. 73368

Laat het een glansrijke
wederopbouw worden!

Dit staat vast; Hoe méér schilderwerk er straks met Chinol geschiedt, hoe glansrijker de wederopbouw zal zijn! Chinol: duurzamer en weerbestendiger dan ooit! Vettewinkels „lievelingsverf”!

CHINOL

'n Verf Van Vettewinkel

N.V. METAALHANDEL

MANSSEN & v. AKEN

KOOPT: Oud IJzer
Bruikbaar IJzer
Oude Metalen
Oude Rubber
Sloopobjecten
Oud Touw

VLAARDINGEN
Tel. 2605, Postbox 32
ROTTERDAM
Tel. 68235

Fa. J. SUUR en ZN.

Richten en versterken van chassis
Autoveren - Autoplaatwerk
Electr.- en Autogeenlaschbedrijf

VAN SPEYKSTRAAT 121 - TEL. 33010 - ROTTERDAM

„LELY”

Invalidewagens

VOOR AMSTERDAM
EN OMGEVING.

N.V. BORGMEIER

Overtoom 73 - Amsterdam.
Tel. 82476.

T-C4-11366

EMB

EXAMENOOPLEIDING
MODERNE
BEDRIJFSADMINISTRATIE

Mondeling te:
AMSTERDAM
DEN HAAG
ROTTERDAM
UTRECHT

Ook uitsluitend schriftelijk

Aanvang September

Duur 1 1/2 jaar

Prospectus en proefles
verkrijgbaar bij het
Secretariaat:

BUREAU VOOR MODERNE
ADMINISTRATIEMETHODEN

Heuvellaan 10 R
Hilversum - Telef. no 5821.

BREDA

Hotel Café-Restaurant

„WAPEN VAN NASSAU”

(MOEKE)

● MODERN COMFORT
Telefoon 8685

Ook gelegenheid voor Gezelschappen.

Vloerbedekking

Neemt in Uw woning de ideale

PERPLEX VLOEREN

Watervast, opneembaar, parkefwijze gelegd
vanaf f 4.- per M².

Een product van

Abee Parketvloeren

Van Boetzelaerlaan 90 - Telefoon 55564 - Den Haag

BOLLAND's

INFORMATIE- EN RECHERCHEBUREAU

BERGSCHELAAN 136B ROTTERDAM TELEF. 46284-40432

INFORMATIES OP PARTICULIER- EN HANDELSGEBIED

IN BINNEN- EN BUITENLAND

Rotterdam - Amsterdam - Arnhem - N.megen

SLAVENKARAVAN

ROMAN van het illegale werk
in de Duitse Concentratiekampen.
Gebonden in band f 4.90.

Na ontvangst van postwissel of storting op giro
29291 wordt dit werk franco toegezonden.

RITMAN'S

TIJDSCHRIFTEN- en BOEKEN-IMPORT
NIEUWE BINNENWEG 198, Tel. 31977, ROTTERDAM

PARKETVLOERENBEDRIJF PARKETTURA

Laat nu Uw parke.vloeren schoon-
maken, schrappen en repareren

DUNNE BIERKADE 29 - DEN HAAG

A. P. v. d. SPEK

Telefoon 112356

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26 b
(bovenhuis) Rotterdam
Ruim 30 jaar gevestigd

Patent-
Geneesmiddelen
Gummiwaren

Vr. gratis inlicht., toezend.
onder blanco couvert.
Gratis spreekuur dagelijks
van 10-8 uur.

Op- en aanmerkingen

SALARISSEN IN OVERHEIDSDIENST EN IN PARTICULIER BEDRIJF

Niettegenstaande de Partij van de Vrijheid in de meeste opzichten wel mijn sympathie heeft, spijt het mij toch, naar aanleiding van de in uw blad „Vrij” no. 111 d. 23 Juli j.l. opgenomen Gemeenteprogram op één punt van meening te moeten verschillen.

Het betreft de salariering van gemeentepersoneel. Dat het gemeente-personeel beoorloogd moet worden gesalarieerd heeft aanzelfsprekend mijn instemming. Doch dat de „loonen en salarissen ten aanzien van vergelijkbare functies verband moeten houden met overeenkomstige bezoldigingen in het particuliere bedrijf”, is een standpunt waarmee ik mij niet geheel kan verenigen. Immers, aan de salariering van een Rijks- of Gemeente-ambtenaar zijn ook voordeelen verbonden, welke helaas bij vele werknemers aan particuliere bedrijven tot nog toe geheel onbekend zijn w.:

a. De pensioenregeling van bovengenoemde ambtenaren;
 b. De kindertoeslag van gehuwden voor elk kind beneden den leeftijd van 13 jaar (reeds bij de geboorte van het eerste kind).

c. P.M. Deze kindertoeslag niet te verwarren met de soc. kinderbijslagwet voor werknemers, die volgens deze wet verzekerd zijn, aangezien volgens deze wet nog overvloedig rekening wordt gehouden met de salarissen en bovendien de uitkeering van kinderbijslag eerst wordt uitgekeerd bij het 3e kind.

d. Weliswaar moet de gemeente-ambtenaar een gedeelte van zijn salaris derven voor premie van zijn pensioen, doch voor andere premies zoals premie Ziektewet en premie (reken)fondsenbesluit, welke door de meeste particuliere bedrijven van het loon van den werknemer worden ingehouden, heeft de ambtenaar geen zorgen.

e. Bovendien zouden vele werknemers van particuliere bedrijven gaarne een pensioenremie willen betalen, teneinde op ouderen leeftijd verzekerd te zijn van een pensioen.

f. U zult niet kunnen ontkennen dat deze groep rijks- of gemeente-ambtenaren wat betreft hun salarissen bevoorrecht zijn boven vele werknemers van particuliere be-

drijven, welke op den ouden dag geen pensioen genieten.

Het lijkt mij derhalve zeer billijk en vanzelfsprekend, dat werknemers zonder uitzicht op pensioen meer moeten verdienen teneinde zelf in staat te zijn een klein bedrag te sparen om op ouderen leeftijd niet van kinderen of ouders afhankelijk te worden. Het korte antwoord in uw eerstvolgend blad zie ik gaarne tegemoet.

R. Z. D.

In ons gemeenteprogram staat dat de salarissen van gemeente-personeel **verband moeten houden** met salarissen voor vergelijkbare functies in het particuliere bedrijfsleven. Dit betekent dus niet, dat die salarissen geheel gelijk zouden moeten zijn. De voordeelen, welke aan de positie van den ambtenaar verbonden zijn, zullen verrekend moeten worden. Recht op pensioen e.d. zal dus als onderdeel van het ambtenaarsalaris moeten worden beschouwd indien men dit vergelijkt met in particulieren dienst betaalde salarissen. Dit hebben de opstellers van het gemeenteprogram bedoeld, toen zij weloverwogen neerschreven, dat de loonen en salarissen van de eene categorie **verband** moesten houden met die der andere, een eisch, welke zeker op zijn plaats is, daar de laatste jaren op sommige punten wanverhoudingen zijn ontstaan.

Intusschen is het te hopen, dat ook in het particuliere bedrijfsleven de gerechtvaardigde voordeelen van de ambtenarenpositie — rechtspositie, pensioen enz. — normale verschijnselen zullen worden.

Red. Vrij.

DE VRIJHEID EN DE ZONDAG

In het partijorgaan Vrij van 23 Juli j.l. lees ik op pag. 2 een pleidooi om ieder vrij te laten in zijn particuliere genoegens op Zondag.

Men schrijft: „Men denke eens de hoogst particuliere liefhebberij van 's Zondags in een schouwburg, bioscoop of café te zitten.”

Ik wil aannemen dat men café- en bioscoopbezoek heel belangrijk vindt. Maar was hier het argument: „men late de beoefening van sport op Zondag vrij” niet van veel meer waarde geweest dan wat de redactie hier noemt?

Wij oudjes moesten ons ter zijde stellen, omdat de jongeren het zooveel beter zouden doen, maar in een pleidooi voor den vrijen Zondag zouden wij oudjes het argument sport en lichamelijke opvoeding niet vergeten hebben.

P. A. DE HAAN.

Doorn, Juli '46.

De heer De Haan meent, dat de „oudjes” ter zijde moesten worden gesteld. Een wat bitter klinkende opmerking, die feitelijkheden grond mist. Het zal hem misschien verbazen te vernemen, dat menig artikel in ons weekblad is verschenen van menschen, die meer dan een halve eeuw oud zijn. De leeftijd doet er immers niets toe: de gezindheid is van belang. En de heer De Haan toont wat de vrijheid en den Zondag betreft een gezindheid, welke geheel in de Partij van de Vrijheid past. Wij juichen het toe, dat hij voor de sportbeoefening opkomt, een punt overigens, hetwelk wij in de door hem bedoelde beschouwing met opzet niet als voorbeeld hebben genoemd, omdat daar meer aan vast zit: de plannen voor een sport-Zaterdag. Dit is een onderwerp, waar t.z.t. een afzonderlijke beschouwing aan zal worden gewijd. Dat wij café- en bioscoopbezoek zeer belangrijk vinden moeten wij tegen spreken; wel staat vast, dat hierbij een groot aantal menschen betrokken is — helaas — dan bij de sportbeoefening.

Red. Vrij.

ABONNEMENTSGELDEN
 voor „Vrij!” kunnen worden overgeschreven op Giro No. 245103 ten name van den Penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht.

Een vraag van recht

Wij ontvingen het volgende „ingezonden stuk”:

Mijnheer, — de Nederlanders hebben in Nederlandsch Oost-Indië geleefd meer dan tweemaal zoolang als de blanke Australiërs in Australië hebben gewoond.

Het bewind van de Hollanders is zoodanig geweest, dat het aantal Indonesiërs toenam van 12 tot 48 millioen, terwijl het bewind van de blanke Australiërs het zwarte Australische ras heeft gedecimeerd.

Zouden eenige leidende communisten mij willen vertellen, waarom de blanke Australiërs die den zwarten onrecht hebben aangedaan, zouden blijven in Australië en de Hollanders, die bijdroegen tot den vooruitgang van de Indonesiërs, uit Ned.-Indië weggestuurd zouden moeten worden? Sydney. H. KNIGHT.

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij!”.

Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

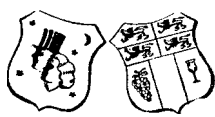
abonneert zich op „Vrij!” tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *)

welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 245103 ten name van den penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht, *)

over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd.

(Handteekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

Treffen bij „SFEER”

onze exclusief ingerichte Bar, Bodega Restaurant Lounge en Snack-Bar

EEN UNICUM VOOR DE MAASSTAD

Hier trefpunt van het betere publiek. Gelegenheid voor Lunch, Diner, Cocktail-parties. Aparte Lounge voor conferenties.

ENSEMBLE JAN PIJERS, m.m.v. ARIE VALKHOF. De Directie: P. H. WENIG. Proveniersstraat 28, Rotterdam. Telef. 49144.

Introducties kunnen schrift. aangevr. worden b.d. Directie

ER WORDT WEER

WIJSHEID EN KENNIS

GEÏMORTEERD

U bent zo gewend geraakt aan de schaarste idee, dat U mogelijk meent nog geen buitenlandse boeken te kunnen kopen. Wij kunnen U echter weer buitenlandse boeken en tijdschriften leveren op technisch, wetenschappelijk en algemeen gebied!

ALGEMENE TECHNISCHE EN WETENSCHAPPELIJKE BOEKHANDEL

THEO VRIJDAG

MATHILDELAAN 9 - Telef. 3538 - EINDHOVEN

PARFUMS „JEAN VIER”

ZIJN NOG STEEDS DE BESTE

CHEM. PHARM. FABRIEK „WEHADO” n.v.

LINKER ROTTEKADE 62a. TEL. 23762, ROTTERDAM

METAALINDUSTRIE TE ROTTERDAM

STANS- EN PERSWERK

KUNNEN WIJ NOG UITVOEREN

TELEFOON 45144 en 45131.

Staaldraad- en Manillatouw

Scheepszijzerwaren

Zeil- en Vlaggenmakerij

Scheepstuigerij

Compl. Inventarissen

n.v. HANDELSCOMPAGNIE

KANTOOR: WESTERKADE 2 - Tel. 21340 (4 lijnen)

MAGAZIJN: BOOMJPES 109 - Tel. 73044 - R'DAM

Zend Uw Amerikaanschen en Canadeeschen vrienden als dank voor ondervonden steun en als blijk van waardeering een specifiek Hollandsch geschenk in den vorm van een pakket

BLOEMBOLLEN

(1e kwaliteit, Rijkskeuring). Wij verzenden dit voor U, voorz. v. Eng. teks, Aug.-Sept. franco huis elke plaats in U.S.A. en Canada Prijs p. pakket f 10.— Zending verzekerd. Zend ons adres relatie benevens Uw kaartje. U ontvangt t.z.t. bewijs van verscheping

K. NIEUWENHUIS & Co.

Bloemb.kweekers & Export. Sassenheim, Postrek. 212165

A. J. WUYSTER

PSYCHOLOOG ADVISEUR

Gouverneurlaan 393 - Tel. 119445 - Den Haag

„Snatager”

Bureau voor Recherche en Informatie 's-GRAVENHAGE

Stationsweg 133 c, Telef. 116510 - 110565

Informaties en nasporingen op elk gebied

Restaurant

BAGATELLE

PASSAGE 61 - DEN HAAG

*

Door brand zijn wij genoodzaakt ons Restaurant te Scheveningen te sluiten

*

Ons bedrijf in de PASSAGE, DEN HAAG is weder GEHEEL IN EXPLOITATIE

AUTOTRANSPORTEN

door geheel Nederland

ook zwaar en lang transport Speciaal machines en draglines tot 30 ton

Lading verzekerd!

U BELT EN WIJ KOMEN!

A. G. VAN ELK - Haarlemmerliede

LIEWEGJE 24 - HAARLEM - Tel. 10518

INSTITUUT

GEVERS DEYNOOTWEG 114 TELEFOON 55.25.28

DOOR STUDEREN DIPLOMAS

SCHÉVENINGEN

Wilt u voor diploma's gaan studeren? Komt dan bij ons eens informeren!

vraagt inlichtingen

SCHRIFTELIJKE LESSEN

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop! Alle uitgaven van Duitsland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945

postfris en gebruikt.

Aanbiedingen met prijs aan:

BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL,

ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 439.63

VAN MASTWIJK'S AGENTUUR EN COMMISSIEHANDEL
WIJNEN
GEDISTILLEERD
 EN GROS - EN DETAIL
 Louise de Colignystraat 75
 Tel. 770600 - DEN HAAG

WARUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofdredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Seerab.
Drs. H. A. KOETHALS, Voorschoot
Mr. A. STEPELS, Rotterdam

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT, 38 UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar, Losse nummers f 0.10

GEEN OVERBODIG GEPRAAT

ER wordt wel eens geklaagd over te veel gepraat, in vergaderingen van verenigingen en partijen, in commissies, in de parlementen en zelfs ook op de conferenties van de hoogste organisatie ter wereld, de Vereenigde Naties.

Nu zij toegegeven, dat sprekers en redenaars zich inderdaad wel wat beperkingen konden opleggen en dat zij eerder het nemen van een beslissing als doel voor oogen moeten houden dan het praten over die beslissing. Maar zou men de vredesconferentie, welke thans te Parijs aan den gang is, verwijten in deze richting maken, dan ziet men toch iets belangrijks over het hoofd.

* * *

Het ligt zoo voor de hand te zeggen, dat deze conferentie, welke op zich zelf nog niet eens van zoo groot belang voor de wereld is — immers zij zal slechts aanbevelingen opmaken voor de vredesverdragen — wel heel veel tijd verbeuzelt met te praten alleen over de manier, waarop beslissingen zullen worden genomen.

Niet praten maar doen, zal menigeen zeggen.

Goed, maar om iets te doen moet men weten, hoe het te doen. Dit is een elementaire waarheid. Volgt men een verkeerde methode, dan zal het resultaat zelden bevredigend kunnen zijn. En ook is dit het geval, wanneer men zich een methode tegen zijn zin laat opdringen.

Deze waarheden als koeien worden door den ongeduldigen toeschouwer wel eens veronachtzaamd. Dat dit ongeduld misplaatst is, klemt te meer, daar wat thans te Parijs gebeurt van veel wijdere strekking is dan alleen het vaststellen van een procedure voor een serie bepaalde gevallen.

* * *

In de internationale rechtsorganisa-

tie is de onderscheiding tusschen groote en andere mogendheden steeds een struikelblok geweest. Het is als het ware een natuurverschijnsel, dat de grooten de kleinen trachten te overheerschen, althans naar hun hand probeeren te zetten.

Dat deze tendens in een jonge rechtsorde doorwerkt is op zichzelf ook al niets bijzonders. Dit hebben wij in de geschiedenis van onze georganiseerde nationale samenlevingen evenzeer ge-

Mr. C. G. W. H. baron van Boetzelaer van Oosterhout.

zien. Daar hebben we het verschijnsel langzamerhand zien verzwakken, welk proces door revoluties soms met een schok vooruitging. Men denke maar aan de leus, welke, behalve vrijheid, ook gelijkheid en broederschap inhield.

Gelijkheid; men vatte dit begrip niet verkeerd op. Uiterlijke gelijkheid bestaat niet, noch bij menschen, noch bij staten. En van een algemeene gelijkheid van capaciteiten kan ook al geen sprake zijn. Maar dit neemt niet weg, dat er wel gelijkheid van rechten behoort te zijn. Deze kan men baseeren op den eerbied van het individueele

bestaan van den mensch, een eerbied welke gelijke gelegenheid voor ontwikkeling dient te waarborgen.

* * *

Nu wordt de gelijkheid van rechten in de internationale rechtsorganisatie wel betwist met een beroep op de verantwoordelijkheid van de groote mogendheden, die bovendien in geval van oorlog de kastanjes uit het vuur moeten halen.

Met een dergelijke redeneering draait men in een kringetje rond. Bovendien strookt zij niet geheel met de feiten.

Wat het laatste betreft: men moet eens nagaan welke landen in den oorlog het meeste te lijden hebben gehad. Zweet, bloed en tranen heeft de wereld de overwinning op de barbarij gekost. Maar waar kwamen dat zweet, dat bloed en die tranen vandaan? Uit alle landen, die aan den oorlog deelnamen, groote en kleine.

Zou men nu nagaan, waar in verhouding het meeste gezweet, gebloed en geweend is, dan komt men zonder twijfel niet terecht bij de grootste mogendheden. Wij denken aan Griekenland, aan België en aan ons eigen land.

Men leze hieruit niet, dat wij gebrek aan waardeering hebben voor de geweldige prestaties van de grooten. Maar juist omdat zij groot waren verkeerden zij in een positie, welke in verhouding minder offers eischte: een land als Nederland wordt nu eenmaal makkelijker onder den voet geloopt dan Amerika.

Men zie nu het eindresultaat: welk van de geallieerde landen is het meest gehavend uit den strijd gekomen?

Men draait in een kringetje rond, zeiden wij: door steeds te zeggen dat de groote mogendheden de grootste verantwoordelijkheid hebben.

Op die manier komt men nooit verder en zal er ook geen sprake van een betere verdeling van de verantwoordelijkheid kunnen zijn.

* * *

Men dient intusschen rekening te houden met de realiteit. Het is nu een niet mogelijk deze zaken te forceeren. Men behoort aan een internationale rechtsorde mee te werken, ook al koer figuren in voor, waar men het niet mee eens is. Er is immers geen andere keus.

Toch moet men zich hierop niet blind staren. Geen gelegenheid mag men voorbij laten gaan om te trachten verbeteringen aan te brengen.

Zoo'n gelegenheid was er te Parijs. En de kleine mogendheden hebben haar voortvarend aangepakt. Het siert Nederland, dat zijn delegatie onder leiding van minister Van Boetzelaer daar actief aan heeft deelgenomen.

* * *

Dat de pogingen geen direct succes hebben gehad kan men betreuren. Maar men kan met vreugde constateeren, dat de kleinen zich krachtig hebben laten hooren.

Dit is het nut geweest van het tien dagen praten, waar geen einde aan scheen te komen. Volhouden was en blijft de boodschap.

Atlee aan het woord op de Parijse conferentie. Boven hem zit George Bidault op den voorzittersstoel.

Een thans mislukte poging kan mede grondslag worden voor een beter toestand in de toekomst. Dit zullen kleinen zich voor oogen hebben gehouden, terwijl zij zeer wel beseft zullen hebben, dat hun streven op het oog blik weinig kans had reeds in de realiteit te passen.

Zij zullen er rekenig mee hebben gehouden dat eens het besef doorzondringen, dat de kleinen in staat zijn met de grooten op gelijken voet deel te nemen aan de internationale rechtsorde. De capaciteiten zullen zij er zeker voor kunnen hebben; er is zelfs geen enkele waarborg dat de grooten daarmee geschikt voor zijn.

Bezien wij het gepraat in dit licht dan zal men tot de conclusie komen dat het plicht was. Op den duur moet het besef, dat het anders hoort, overdoordringen. De tendens daartoe moet niet verslappen, want de tendens tot een overheerschende positie van groote mogendheden zal nooit automatisch kunnen verdwijnen.

Men zie dus naar de toekomst, toekomst van de internationale rechtsorde, zonder overdreven optimisme maar met een nooit versagende volharding.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — De reorganisatie bij Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen — Dr. Bierema over de vermogensaanwasbelasting — Fiscaal tornooi — Publiek vraagstuk no. 1 — Satiren (2) — De verkiezingsuitslagen in Drente — Dagboek van Nederland.

De Koningin decoreert te 's Hertogenbosch militairen, die zich in de Meidagen van 1940 hebben onderscheiden.

buitenlandsch overzicht

China, land zonder vrede

Tsjiang Kai-sjek

zich op geallieerden bodem lang na de gemeenschappelijke overwinning troepen van den bondgenoot, omdat het in beide gevallen om landen van uitnemende strategische betekenis gaat of enkel omdat in beide gevallen de bondgenoot wil beletten, dat een andere mogendheid (in beide gevallen Rusland) zich nestelt in het land. In beide gevallen steunt de bondgenoot bijna onvoorwaardelijk een der beide partijen, die het land verdeeld houden en wier elkander tegenstrevende ambities beide landen reeds lang in burgeroorlog zouden hebben doen ontbranden, als de bondgenoot niet in beide gevallen een matigenden invloed uitoefende. De bondgenoot kiest in beide gevallen die partij, die met de meeste kans op succes tegen de Russische partij (de communisten) weet op te treden, doch dit zijn in beide gevallen juist niet de gematigde elementen des lands, zoodat in beide gevallen de bondgenoot zich langzamerhand een beetje onbehagelijk begint te gevoelen in het onvermengd reactionaire vaarwater, waarin hij — niet geheel zonder eigen schuld — dreigt terecht te komen.

Het is een ieder duidelijk, waarom Engelsche troepen nog steeds in Griekenland gelegerd zijn. Zij beschermen daar de verbindingswegen van het Imperium en verhinderen tevens, dat Rusland zich, direct of indirect, meester maakt van de voortreffelijke havens in Griekenlands baaien en eilanden.

Waarom echter hechten de Amerikanen zoo'n belang aan China, dat zij op dergelijke wijze alles op één kaart schijnen te willen zetten?

Amerika zoekt afzetgebieden.

Zoals zoo dikwijls in Amerika's geschiedenis gaan ook hier commercieele en strategische motieven hand in hand. Amerika's belangstelling voor het Verre Oosten is in de eerste plaats commercieel. Zijn allereerste militaire daad in die streken was het openbreken van Japan voor den internationalen handel door het vlooteskader van commodore Perry in 1854. Toen in de jaren negentig van de vorige eeuw het Amerikaanse vasteland in een trek van Oost naar West bijna geheel verkend en gekoloniseerd was en de industrie zich tot dat peil had ontwikkeld, dat zij buitenlandse markten van noode begon-

te hebben, ging Amerika over zijn grenzen heen kijken. De grenzen werden Westwaarts (en Zuidwaarts) verschoven. Niet toevallig was het, dat aan het einde der eeuw een oorlog met Spanje uitbrak, welks gelukkige afloop Amerika in het bezit stelde van de Philippijnen (en Cuba en Portorico). Amerika schiep voor zijn kapitaal de noodige exploitatie-terreinen. De militaire actie was dikwijls primair ten aanzien van de economische expansie — het spiegelbeeld van wat de koloniale expansie der Europeesche mogendheden te zien had gegeven. President Taft (1909-13) zeide onverbloemd, dat tot de wapens van de Amerikaanse diplomatie zoo langzamerhand wel „de actieve interventie" mocht behooren, „teneinde voor onze koopwaar en kooplieden (capitalists) de gelegenheid tot voordeelige beleggingen te verzekeren".

Met het nog grootendeels leeg Azië, welks absorptie-vermogen enorm is, is Amerika door veel meer banden verbonden (al zijn die banden vaak nog slechts geprojecteerde banden) dan met het reeds eeuwen bezette en overgeëxploiteerde Europa. Het zal daarom Oost-Azië ook steeds als eerste terrein van actie beschouwen. Europa heeft voor Amerika slechts een secundair belang, n.l. als blokhuis in den rug van eventuele concurrenten op de Oost-Aziatische markt.

Haast met den vrede.

Het gaat er den Amerikanen in Oost-Azië niet zoozeer om, om de reeds gespendeerde milliarden eruit te halen, dus om nu eindelijk eens waar voor hun geld te krijgen als wel om in China het geschikte terrein te scheppen voor het Amerikaanse expansie-vermogen en den Amerikaanse expansie-lust. Thans is het goede oogenblik daarvoor aangebroken, nu de Japansche concurrent van de markt gedrongen is en het door tientallen jaren van burgeroorlog en oorlog uitgeputte China om steun roept. Voor die kans hebben de Amerikanen gewerkt en gestreden. Het is te begrijpen, dat zij nu haast hebben met het tot stand brengen van den vrede in China. Hun vingers jeuken om te beginnen.

Doch eerst willen zij zich van een anderen tegenstander ontdoen, die, als hij de macht in China weet te krijgen, aan alle Amerikaanse hoop den bodem zal inslaan, zoodat men dan terecht zal kunnen zeggen, dat de door de Amerikaanse regering in den vorm van wapens en leeningen verleende hulp aan de Chinese regering à fond perdu verleend is.

De Chinese communisten immers (want dat zijn die tegenstanders) zullen, indien ook deze appel niet ver van den Moskouschen stam valt (en er is geen reden hieraan te twifelen), geen derden toelaten in hun gesloten economie.

Slechts met de wapenen.

In dit licht moet men den huidige toestand in China bezien, nu het er naar uitziet, dat de controverse tusschen de regering van Tsjiang Kai-sjek en de communisten slechts met de wapenen uitgetrokken kan worden. Eens te meer immers zijn de onderhandelingen tusschen hen afgebroken, nadat generaal Marshall's oprechte pogingen om een compromis te be-

reiken succes schenen te hebben behaald. Eens te meer zijn legers van beide kampen op weg om het al te vertrouwd beeld van een burgeroorlog, die reeds, met kleine onderbrekingen, twintig jaar aan den gang is (ook tijdens den oorlog tegen de Japanners), te voltooien.

Het zou niet juist zijn alle schuld voor het afbreken der onderhandelingen te werpen op één der beide partijen. De communisten weigeren hun legers terug te trekken uit de gebieden, die zij bezet houden, voordat zij zeker ervan zijn, dat Tsjiang Kai-sjek de afgesproken coalitie-regering inderdaad ook wil en kan vormen, waartoe hij dan eerst een einde moet maken aan de dictatuur van den Kwomintang, zijn partij. Tsjiang daarentegen wil (of kan) dezen stap niet nemen alvorens althans de voornaamste rivieren en spoorwegen stevig in handen van zijn regering zijn. Om deze voorwaarde te scheppen, naar het schijnt, zijn de laatste groote militaire acties van de troepen zijner regering begonnen.

Invloedrijke machten.

Velen zijn geneigd den communisten gelijk te geven. Misschien is Tsjiang zelf wel oprecht, maar zeker is het, dat achter hem invloedrijke machten staan, die geen geheim maken van hun haat jegens het communisme, haat, die vooral zijn oorzaak zal vinden in hun vrees voor een agrarische hervorming, zooals de communisten die tot hun eer en tot het voordeel van het land hebben doorgevoerd in de streken, die zij beheerschen. Omdat deze agrarische hervorming allerminst de trekken eener collectivisatie heeft aangenomen, vraagt men zich wel eens af, waarom deze lieden zich communisten noemen. Zou het alleen zijn om hun afhankelijkheid jegens Moskou?

Hoe het ook zij, de grootgrondbezitters, de legerhoofden en de bureaucratie, die in den Kwomintang de lakens uitdeelen, zijn bang voor hun standje en verzetten zich met hand en tand tegen ieder compromis met de communisten. Dit hebben zij altijd gedaan, zelfs toen zij geacht werden zich met hen in hetzelfde front te bevinden: ook toen waren zij eerder bereid de communisten (met behulp der Japanners en hun stroomannen, Chinese verdraders) te bevechten dan met de communisten tegen de Japanners van leer te trekken.

Precaire situatie.

Dit levert een precaire situatie op voor de V. S. Een reden te meer om snel vrede zien te bereiken. Maar dat zal niet makkelijk zijn, want zij hebben hun lot in China zwaar verbonden aan dat van den Kwomintang, welks legers, opgeleid door hun officieren, uitgerust met hun wapens, dikwijls vervoerd met hun schepen en vliegtuigen, nu ten strijde trekken tegen de communisten. Dit zal hen niet erg vertrouwenwekkend in de oogen der communisten doen zijn. Bovendien zullen zij, draait het op een formeelen burgeroorlog uit, zich moeilijk kunnen onttrekken aan het verwijt van mede-verantwoordelijkheid.

China verlaten en het aan eeuwigen chaos overleveren kunnen zij om moreele redenen alleen al niet, al plegen die meestal niet veel te wegen in rebus politici, maar dan nog zouden zij het niet willen, om bovengenoemde economische redenen niet en vervolgens niet, omdat zij niet willen, dat China een lid wordt van de Unie der Socialistische Sowjet-Republieken en op den duur (met meer kans op succes) de plaats van het agressieve Japan inneemt. Want dat het daar vroeg of laat op uit zal draaien, als zij Oost-Azië verlaten, dat kunnen zij op hun vingers narekenen.

Zoo zit er voor hen niet veel anders op dan partij te trekken voor den Kwomintang, omdat deze de eenige daadwerkelijke macht kan vormen tegen de communistische dreiging. Zij loopen daarbij het gevaar, handlangers te worden van de meest reactionaire klik, tenzij zij met grooten tact en kennis van Chinese zaken de gematigde elementen naar voren weten te schuiven. Het schijnt, dat in dit verband de keus, die Truman heeft laten vallen op Dr. Leighton Stuart, een groot kenner van China en de Chinezen, als ambassadeur in China, een zeer gelukkige is geweest.

Een belangstellend toeschouwer.

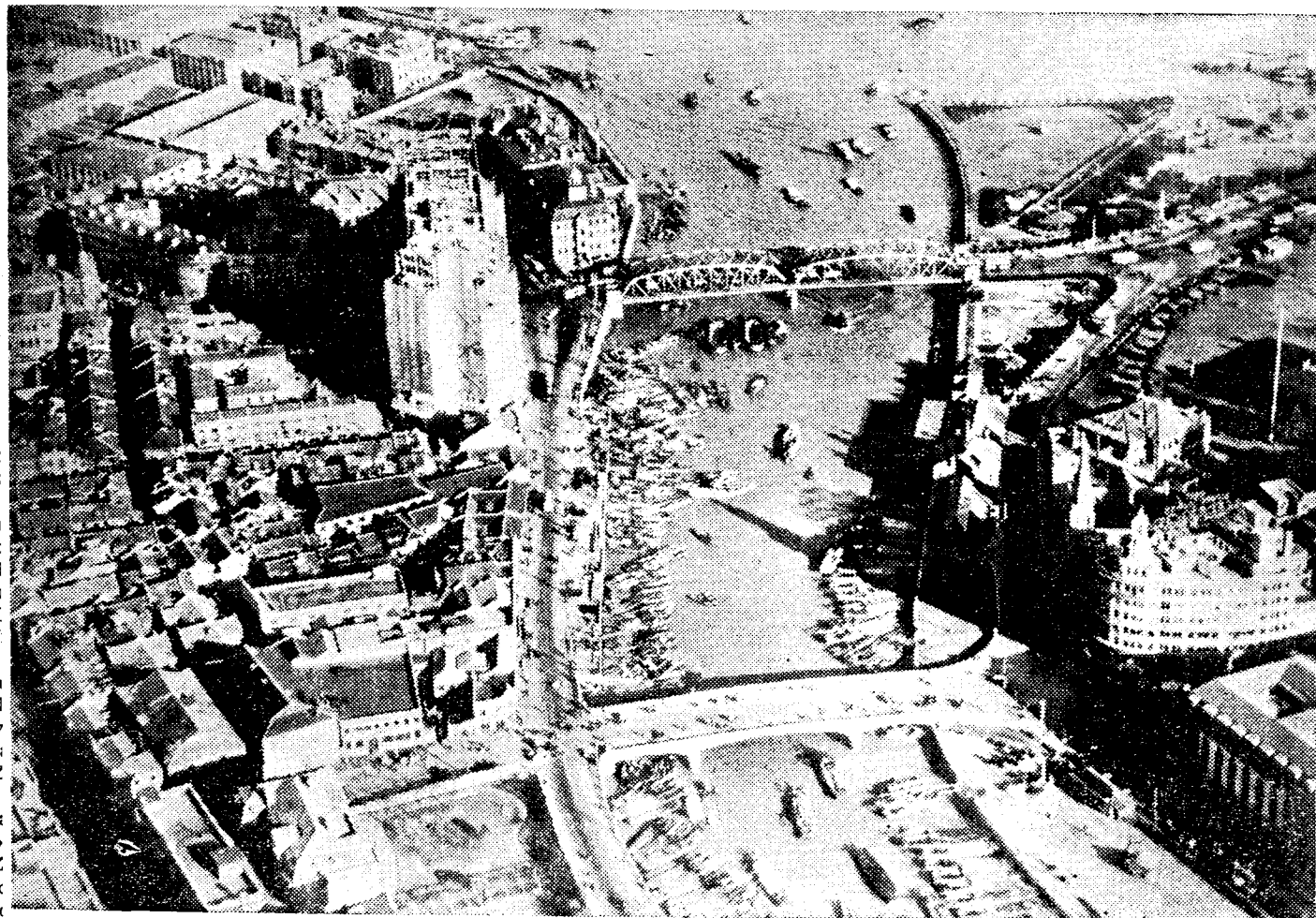
Ruslands rol is hierbij die van belangstellend toeschouwer. Aan den eenen kant wil het niet te veel riskeerren, want hier raakt het direct de Amerikaanse belangen en nog is Amerika de sterkste mogendheid ter wereld; aan den anderen kant weet het, dat het schuldeischer is van een overwinnende Chinese regering. Een jaar geleden immers heeft het van Tsjiang's regering groote concessies verkregen, die het practisch de vrije hand in Mantsjoerije gaven en Rusland is er de mogendheid niet naar om lauw te zijn in het binnenhalen van voordeelen, vooral niet wanneer die langs den wettigen weg zijn verkregen.

Laten wij de conferentie te Parijs even haar eigen sop gaar koken. Zij is, op het ogenblik, dat wij dit schrijven, nog niet over het procedure-stadium heen en biedt een kleineren mogendheden nog gelegenheid hun principieel geluid te laten hoortellen, naar het schijnt grootendeels tevereen. Daarna zal het belang voor een land als Nederland, dat zich met niet minder dan drie amendementen danig heeft gemoeerd, doch er ongetwijfeld slechts in gemeend is zich nog minder populair bij de massen te maken dan het al was, er voor een groot deel af zijn. Men gaat dan de vredesverdragen met Italië, Roemenië, Bulgarije, Hongarije en Finland stuk voor stuk en in details, die ons niet erg warm kunnen doen loopen, bekijken. Met dat al willen deze details nog heel wat tijd in beslag nemen, zoodat het de vraag is, of de conferentie, als zij hetzelfde tempo aanhoudt, wel afgelopen zal zijn voor de verdrag-naties op 23 September in New York bijeen komen. Want er zijn niet minder dan 26 punten, zooals Byrnes, die ze bekend had, onlangs opmerkte, waarover de groote vier het in petit comité niet eens zijn kunnen worden. Het betreft hier eliswaar minder belangrijke kwesties, maar ze bieden genoeg stof voor ruzies en men weet langzamerhand wel, hoe een mogendheid een onbelangrijk geval kan onblazen tot een levenskwestie, als zij op een bepaald oogenblik geen zin heeft in samenwerking of op een ander punt haar niet heeft gekregen. En dan kunnen de punten, ten aanzien waarvan de vier ministers wél overeenstemming hebben weten te bereiken, groote struikelblokken opwerpen. Het is in het geheel niet ondenkbaar, dat b.v. de kwestie-Triëst ook op deze conferentie het neteligste probleem zal worden, tenzij Zuidslavië van Rusland een seintje krijgt zich een beetje koest te houden. Als Byrnes bij het geredekavelen van de procedure niet solidair met de drie anderen was gebleven (een oogenblik zag het ermaer uit, dat hij zich niet door de vernaakte afspraken gebonden zou voelen), dan zou men erop hebben kunnen rekenen, dat Melotow de afspraak omtrent Triëst zou trachten te beknibben. Nu moeten wij afwachten, of hij het niet tòch doet.

Parallel Griekenland-China.

Maar wenden wij onzen blik voor het ogenblik even naar het andere einde der wereld, waar een even verbeten strijd (zowel hier meer bovengronds) wordt gevoerd als in Europa. Wij zijn in China, naar dezelfde machten tegenover elkaar staan als in dit werelddeel. Ja, hieraan zij nog onmiddellijker tegenover elander dan in Europa, waar over de weerszijdsche stellingen voorloopig nog grootendeels aan de conferentietafels en achter de ijzeren en fluweelen coulissen wordt geslist.

Slechts met één land in Europa is de toestand in China direct te vergelijken: Griekenland. In beide gevallen bevinden

Een luchtfoto van Sjanghai, China's grootste stad.

DE REORGANISATIE

bij Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen

Er was spanning in de vergaderzaal van de Tweede Kamer den vorigen Vrijdag. Dagen lang had de pers van de Partij van den Arbeid reeds haar verontwaardiging gelucht over de reorganisatieplannen van den nieuwen minister van Onderwijs, den heer Gielen. Ook officieele partij-instansies hadden zich over het vraagstuk beraden en hadden niet gearzeld hare boosheid te luchten. Tenslotte kwam toen de heer Joekes met zijn aanvraag tot het mogen houden van een interpellatie. Het was begrijpelijk, dat de sfeer hierdoor eenigszins geladen was geworden. Zelfs waren er, die reeds vreesden, dat het tot een botsing zou komen tusschen de Partij van den Arbeid en den R.K. minister van Onderwijs. De tribunes waren dan ook geheel gevuld met belangstellenden. Het zij echter onmiddellijk gezegd, dat dezen geen sensationeelen middag hebben beleefd. Weliswaar stak de heer Joekes fel van wal en ook in zijn repliek was hij nog zeer scherp, maar het geheel is toch met een sissers afgeloopen, hetgeen overigens begrijpelijk is.

Wij behoeven niet nog eens in den breede te gaan uiteenzetten waar het hier om gaat. Een persbericht, dat van officieele zijde was verstrekt, heeft hierover de noodige inlichtingen verstrekt. Het kwam er op neer, dat de minister van Onderwijs het niet eens was met het dure apparaat, dat zijn voorganger, minister Van der Leeuw, had geschapen. Minister Gielen nu wilde, zonder te tasten aan de essentieele belangen, die gediend moesten worden, trachten, een goede politiek te voeren, maar dan minder kostbaar. Dit is geheel in overeenstemming met hetgeen de regering zelf heeft toegezegd.

Toen de huidige minister optrad, trof hij op het departement aan een secretaris-generaal en verder drie directoraten-generaal, een voor Onderwijs, een voor vorming buiten schoolverband, een voor Kunsten en Wetenschappen, waaronder resp. 3, 6 en 5 afdelingen ressorteeren. Verder waren er naast de afdeling Muziek, Tooneel en Letteren, nog 3 regeeringsadviseurs, een voor Muziek, een voor Tooneel en een voor Letteren en bovendien waren er een inspecteur voor het concertwezen, een inspecteur voor het muziekonderwijs en een rijkscommissie voor het orkestwezen. Wij onderschrijven de uitspraak van den minister, dat de na-oorlogsche formaties „ietwat ruim waren opgezet”, dubbel zoo groot, als de afdelingen voor het Onderwijs, die ongetwijfeld meer dan 80 pct. van het werk op het departement hebben te verzetten.

Een dergelijke organisatie is den minister minder doelmatig voorgekomen, en hij heeft dan ook terecht gestreefd naar een vereenvoudiging van het apparaat, zonder dat evenwel zal worden geraakt aan een goede uitvoering van de politiek, zooals de regering zich die had voorgesteld.

Mevrouw Fortanier-de Wit heeft bij deze interpellatie haar entree in de Kamer op uitstekende wijze gemaakt. Zij betoogde, dat de regering in de troonrede duidelijk had doen uitkomen, dat een actieve cultuurpolitiek haar zeer ter harte gaat en dat daarnaast, in verband met den uiterst somberen toestand, waarin 's lands financiën verkeerden, de grootst mogelijke soberheid noodzakelijk zal zijn. Zij herinnerde er voorts aan, dat inkrimping van het tot te grooten omvang uitgegroeide overheidsapparaat daarbij in het vooruitzicht was gesteld. Met nadruk verklaarde Mevrouw Fortanier, dat het haar verheugde van den minister te hebben mogen vernemen, dat het uitdrukkelijk zijn voornemen is met deze reorganisatie niet te raken aan de werkelijk vitale onderdeelen van zijn departement. Zij dacht daarbij in het bijzonder aan de lichamelijke opvoeding en de sport, niet minder aan de kunst in haar onderscheidene geleidingen en de buitenschoolsche vorming. Ook dit, zoo zeide zij, zijn onderdeelen van het cultureele leven, „die mijn politieke vrienden en mij zeer ter harte gaan”. Zeer terecht merkte zij vervolgens op, dat het aan haar fractiegenooten en haar evenwel ten eenenmale ontging, dat een behoorlijke behartiging van die belangen gebonden zou zijn aan den organisatievorm van den ambtsvoorganger van dezen minister. „Daarom zijn wij bereid te aanvaarden, dat de minister geen andere bedoeling heeft dan: de ontlasting van een te grootsch opgezet overheidsapparaat, geen andere bedoeling dan de tendenz tot uitbreiding den kop in te drukken.”

Mevr. Fortanier sloeg hiermede den spijker juist op den kop. Het is ons inziens dan ook onbegrijpelijk, dat een zoo geroutineerd parlementariër als mr. Joekes zich wilde gaan mengen in de organisatie van een departement. Het is toch zeker zoo, dat een Kamer zich niet moet gaan bemoeien met de wijze, waarop de minister meent zijn taak tot uitvoering te kunnen brengen als nog niet gebleken is, dat het door hem geschapen apparaat niet bij machte is om die taak goed uit te voeren.

Men behoeft toch waarlijk een minister niet van A tot Z te vertellen hoe hij het doen moet. Ook aan de regering en aan de ministers, komt een terrein toe, waarop zij vrijheid moeten hebben. Eerst als blijkt, dat op die manier de taak niet goed wordt vervuld, dan kan men den minister ter verantwoording roepen. De heer Joekes is dan ook in dit geval volkomen ten onrechte aan het draven geslagen en het is dus niet te verwonderen, dat de leider van zijn fractie, de heer van der Goes van Naters, na de wel zeer sterke woorden, die de heer Joekes had gesproken, olie op de golven is komen werpen. In tweeden termijn sprekende, heeft de heer Joekes namelijk gezegd, dat de uiteenzetting van den minister, met uitzondering van enkele punten, er niet toe had gestrekt het vertrouwen van hem in den bewindsman — en hij nam ook aan, dat dit bij zijn politieke vrienden zoo zou zijn — onaangetaast te laten. De heer van der Goes van Naters evenwel kwam later vertellen, dat hij niet twijfelde aan de oprechtheid van den minister om een actieve cultuurpolitiek te voeren. Wel had hij nog eenige reserve op bepaalde punten, maar de brute uitspraak van den heer Joekes over geschokt vrouwen scheen ook hem te gortig.

Wij willen nu nog even terugkeeren naar hetgeen mevrouw Fortanier verder zeide. Naar haar meening had de heer Joekes zijn vragen niet alleen behoeven te richten tot den minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, doch tevens tot den minister van Financiën. De laatstgenoemde, zoo zeide zij, bekleedde deze zelfde functie toen in de maand December van het vorige jaar de bedoelde directoraten-generaal en de verschillende diensten

werden gecreëerd, en „verondersteld mag worden, dat deze zelfde minister, en waarschijnlijk het geheele kabinet nu 7 maanden later ook nog wel eenige rol gespeeld hebben bij deze organisatie”.

Mevrouw Fortanier zag net kernpunt van de zaak hierin, dat aan den eenen kant drastische bezuinigingen van het geheele overheidsapparaat noodig zijn om inflatie te voorkomen, waarvan allereerst de economisch zwakkeren de dupe zullen zijn en verder ging zij als volgt voort: „en aan den anderen kant hebben wij de taak te zorgen, dat Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen een politiek voert, die de cultuur van ons volk in haar meest vitale deelen beschermt en vernieuwt. Als een van de meest vitale deelen van onze cultuur beschouwen wij, naast de zorg voor de lichamelijke opvoeding en sport, goed lager onderwijs, omdat dit voor 75 % van ons volk nog altijd eindonderwijs beteekent. Ook dit deel van een actieve cultuurpolitiek hangt naar onze overtuiging niet allereerst af van het instellen van directoraten-generaal of van de aanstelling van adviseurs, maar wel van deze voorwaarde, dat aan den onderwijzer weer een belooning wordt gegeven, die hem in staat stelt zijn werk te verrichten, zonder dat hij gekweld wordt door groote materiele zorgen. Ik ben er van overtuigd, dat deze dringend noodzakelijke verbetering en andere slechts mogelijk zullen zijn, als de regering niet aarzelt het mes te zetten in de minder doelmatig georganiseerde overheidsapparaten. Op deze gronden en op de mededeelingen die Zijne Excellentie de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen hedenmiddag aan de Kamer heeft verstrekt, komen wij tot de overtuiging, dat de reorganisatie, zooals de minister voorstaat, ons voorshands geen groote zorgen behoeft te baren. Wij zijn dan ook bereid, de daden van den minister te zijner tijd op haar merites te waardeeren.”

Op gelukkige wijze heeft Mevrouw Fortanier hiermede ons standpunt verdedigd. In de propaganda, welke de Partij van den Arbeid heeft gevoerd, is bij voortdurende gesuggereerd, dat wij de menschen zouden zijn, die geen begrip zouden hebben voor een vooruitstrevende politiek. De zaak is echter, dat wij niet de menschen zijn voor wie de hoogste belangen zijn gelegen in het tellen van centen, maar wij weten, dat een vooruitstrevende politiek eerst mogelijk is, indien men de economische en financieele voorwaarden schept,

waardoor een dergelijke politiek mogelijk is en daarom moet uitgesneden worden wat als overbodige luxe kan gelden. duur topapparaat met hoog bezoldigde recteuren-generaal is niet verantwoord mede ook, omdat aan den anderen kant de onderwijzers nog steeds een bes moeten lijden, waardoor zij in de grofinancieele zorgen zijn gekomen. Voor menschen moet er iets gebeuren en het heugt ons, dat mevrouw Fortanier de legende heeft aangegrepen, om het te voeren voor deze zoo uiterst nutgroep onzer samenleving. De onderwijz moeten een behoorlijke belooning hebben waardoor zij verlost zullen worden van financieele zorgen, die hen kwellen en hen tevens in staat zal stellen deel te nemen en deel te nemen aan onze cultuur. Deze groep moet een groep cultuurdragers zijn en financieel moet zij daartoe in staat worden gesteld.

Op- en aanmerkingen

„VAN ONZE TEGENSTANDERS”

In het nummer van Vrij van 2 Augustus staan eenige opmerkingen over de minderwaardige bestrijdingsmethoden door de Partij van den Arbeid toegepast.

Wij kunnen daaraan, wat Doorn betoogt een kras geval toevoegen.

Hier verspreide deze partij het volgende pamflet:

Tijdens de oorlog leerden wij ze kennen! of eigenlijk al daarvoor, want in 1937 verloor de Vrijheidsbond 3 zetelen aan de N.S.B.

Ieder weet, dat tijdens de bezetting de meeste collaborateurs, profiteurs, moffenknechten kwamen uit de kringen die nu om de z.g. „vrijheid” gillen. Het kunnen ze lekker doorgaan zich te richten ten koste der gemeenschap.

De mannen van de Partij van den Arbeid zuchtten in concentratiekampen, stonden vooraan in het verzet en tegen den, met hun leven als inzet, te weten, waar ze als Nederlanders hielden te staan.

Mijn politieke leermeester, wijlen L. J. K. Thomson, had tot stelling: een democraat heeft eerbied voor iedere een gemeende politieke of godsdienstige overtuiging, welke die ook zij. De heeren van de Partij van den Arbeid, die van morgen tot den avond het woord democratie op de lippen hebben, staan in praktijk wel héél ver af van deze hoer vrijzinnige opvatting.

P. A. DE HAAS

DE MAIDENSPEECH

van Mevrouw Fortanier-de Wit

Mevrouw A. Fortanier heeft in de Tweede Kamer, naar aanleiding van de interpellatie-Joekes over de reorganisatie bij het departement van onderwijs, kunsten en wetenschappen als volgt gesproken:

Met belangstelling hebben mijn politieke vrienden en ik kennis genomen van de woorden van den heer minister en den interpellant. Naar aanleiding daarvan zij het mij vergund enkele opmerkingen te maken.

De regering heeft in de Troonrede duidelijk doen uitkomen, dat een actieve cultuurpolitiek haar zeer ter harte gaat en dat daarnaast, in verband met den uiterst somberen toestand, waarin 's Lands financiën verkeerden, de grootst mogelijke soberheid noodzakelijk zal zijn.

Inkrimping van het tot te grooten omvang uitgegroeide overheidsapparaat is daarbij in het vooruitzicht gesteld.

Het verheugt mij dan ook van Zijne Excellentie te hebben mogen vernemen, dat het uitdrukkelijk zijn voornemen is, met deze reorganisatie niet te raken aan de werkelijk vitale onderdeelen van zijn departement.

Ik denk hierbij in het bijzonder aan de lichamelijke opvoeding en de sport, niet minder aan de kunst, in haar onderscheidene geleidingen, en de buitenschoolsche vorming.

Ook dit zijn onderdeelen van het cultureele leven, die mijn politieke vrienden en mij zeer ter harte gaan.

Doch het ontgaat ons ten eenenmale, dat een behoorlijke behartiging van deze belangen gebonden zou zijn aan den organisatievorm van den ambtsvoorganger van dezen minister.

Daarom zijn wij bereid te aanvaarden, dat de minister geen andere bedoeling heeft dan: de ontlasting van een te grootsch opgezet overheidsapparaat, geen andere bedoeling dan de tendenz tot uitbreiding den kop in te drukken.

Het komt mij daarbij voor, dat de geachte interpellant de heer Joekes zijn vragen niet alleen had behoeven te richten tot den minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen, doch tevens tot den minister van financiën. De laatstgenoemde toch bekleedde deze zelfde functie, toen in de maand December van het vorige jaar deze directoraten-generaal en de verschillende diensten, waarom het hier gaat, werden gecreëerd, en verondersteld mag worden, dat deze zelfde minister, en waarschijnlijk het geheele kabinet, nu 7 maanden later ook nog wel eenige rol gespeeld heeft bij deze reorganisatie. Ik acht het juist, dat wij ons bij een beoordeeling van deze feiten dit helder voor oogen stellen. De heer Joekes interrumpeert: U doet

net, alsof ik daarvan niet gesproken heb.

Mevrouw Fortanier gaat voort: ontken niet, dat de geachte interpellant daarop de aandacht gevestigd heeft, maar dat neemt niet weg, dat ik het op mijn weg kan vinden liggen er de aandacht te vestigen, dat hij zich met deze interpellatie niet gericht heeft tot den minister van financiën.

Het kernpunt, waarom het hier gaat, dat aan den eenen kant drastische bezuinigingen van het geheele overheidsapparaat noodig zijn om inflatie te voorkomen, waarvan allereerst de economisch zwakkeren de dupe zullen zijn.

En aan den anderen kant hebben wij taak te zorgen, dat Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen een politiek voert, die cultuur van ons volk in haar meest vitale deelen beschermt en vernieuwt. Als van de meest vitale deelen van onze cultuur beschouwen wij, naast de zorg voor de lichamelijke opvoeding en sport, goed lager onderwijs, omdat dit voor 75 pct. van ons volk nog altijd eindonderwijs beteekent.

Ook dit deel van een actieve cultuurpolitiek hangt naar onze overtuiging niet allereerst af van het instellen van directoraten-generaal of van de aanstelling van adviseurs, maar wel van deze voorwaarde, dat aan den onderwijzer weer een belooning wordt gegeven, die hem in staat stelt zijn werk te verrichten, zonder dat hij gekweld wordt door groote materiele zorgen.

Ik ben er van overtuigd, dat deze dringend noodzakelijke verbetering en andere slechts mogelijk zullen zijn, als de regering niet aarzelt het mes te zetten in de minder doelmatig georganiseerde overheidsapparaten. Op deze gronden en op mededeelingen, die Zijne Excellentie de minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen hedenmiddag aan de Kamer heeft verstrekt, komen wij tot de overtuiging, dat de reorganisatie, zooals de minister voorstaat, ons voorshands geen groote zorgen behoeft te baren. Wij zijn dan ook bereid, de daden van den minister te zijner tijd op haar merites te waardeeren.

Dr. BIEREMA over de

Vermogensaanwasbelasting

de vergadering van de Tweede Kamer van 31 Juli j.l. heeft onze fractieleider dr. Bierema, over het ontwerp-Vermogensaanwasbelasting als volgt gesproken:

Dit wetsontwerp tot heffing van een vermogensaanwasbelasting en straks de tweede heffing in eens beoogen in de beide plaats tweeërlei doel. In aansluiting aan de geldzuivering is het nu in de beide plaats noodig en beoogt de minister komen tot ingrijpende belastingmaatregelen. Er is een overmatige koopkracht onder de bevolking en die zwevende koopkracht gaat gepaard met groote gevaren. Teveel aan geld moet definitief aan het rijk worden onttrokken. Ik ben het er van overtuigd, dat deze maatregelen niet moeten worden aangebracht op de monetaire wegen. In vele andere landen is dit wel geschied, maar men heeft er dan ook kunnen zien, met welke onrechtvaardigheden dit gepaard gaat. Ik stem volkomen in met de bedoelingen van den minister om door ingrijpende belastingmaatregelen te trachten die onrechtvaardigheden te voorkomen. Wanneer de Staat wil trachten dit te bereiken langs de weg van belastingheffing, in dit geval het middel van dit wetsontwerp, dan wil ik nog niet zeggen, dat ik van oordeel zou zijn, dat met dit wetsontwerp niet vele onrechtvaardigheden gepaard gaan, misschien zijn te vermijden; straks hoop ik er nog nader te bespreken.

Wordt het doel bereikt?

Ik zou echter in de eerste plaats de vragen stellen, of met dit wetsontwerp het rijk, het teveel aan geld definitief aan het rijk kan onttrekken, inderdaad zal worden bereikt. In de Memorie van Toelichting voert de minister een berekening uit, waarbij hij tot de conclusie komt, dat moet worden aangenomen, dat op verschillende punten een bedrag van 3½ miljard zal worden vrijgelaten. Dat was, voordat verschillende vrijstellingen bij Nota van Wijzeningen hooger waren opgevoerd, zoodat dit oogenblik waarschijnlijk de conclusie zal mogen luiden, dat meer dan dat bedrag, misschien 4 miljard of wellicht meer, zal worden vrijgelaten. Wanneer men zich dat realiseert, moet toch de conclusie wel zijn, dat het eerste doel van dit wetsontwerp, n.l. het definitief onttrekken van het teveel aan geld, zwaar ten deele zal worden bereikt. Het tweede doel is de vermindering van de Staatsschuld, waarvan de betaling van de aflossing een ondraaglijke druk op onze financiën. Wanneer men de oogenblik oogen neemt, moet inderdaad conclusie luiden, dat voor de betaling van de aflossing een bedrag wordt vereischt, dat misschien grooter is dan het bedrag voor de geheele Staatsbegroting werd. Erkend kan worden, dat dit ondraaglijke druk legt op de financiën en dat getracht moet worden van een deel van de schuld bevrijd te worden. Ook kan men dit niet doen door eenvoudig deel van de Staatsschuld te schrappen. Suggestie in die richting is wel eens gemaakt, maar ik ben het met den minister niet eens, dat dit in hooge mate onrechtvaardig is en dat men ook hier de oplossing moet trachten te vinden langs den weg van een rechtvaardige belastingoplegging. In de stukken wordt door den minister de Staatsschuld begroot, ruw genomen, op 10 miljard. Met den geachten afgevaardigde, den heer de Wilde, ben ik van oordeel, dat, wanneer puntje bij paaltje komt, de cijfer helaas heel wat hooger zal worden gesteld.

Ik geloof, dat wij ons gelukkig zouden kunnen prijzen, wanneer wij er op dit

oogenblik afkwamen met een Staatsschuld van f 20 miljard, al is dat op zich zelf reeds erg en hoog genoeg.

De bate.

Ik zou den minister willen vragen naar aanleiding van de wijzigingen, die nu in dit wetsontwerp zijn aangebracht, of hij aanleiding kan vinden een andere raming op te maken van de bate, die van dit wetsontwerp kan worden verwacht. De minister heeft de bate geschat op een bedrag van f 3,4 à f 4 miljard, zoolvel voor natuurlijke personen als voor de rechtspersonen, maar sedert zijn verschillende vrijstellingen hooger gesteld. Aan den anderen kant is er echter een progressief tarief voorgesteld. Het spreekt vanzelf, dat dit alles op de uitkomsten invloed zal uitoefenen. Aan den anderen kant zijn er ook deskundigen, die meenen te mogen betwijfelen, of de aanvankelijke raming van den minister wel juist was. Herhaaldelijk hebben deskundigen beweerd, dat die raming veel te optimistisch was en dat op geen stukken na zou worden verkregen, wat de minister zich had voorgesteld. Ik weet niet, of de minister dat in de achter ons liggende weken aan een beschouwing heeft onderworpen. Wanneer dit het geval zou zijn, zou ik het op hoogen prijs stellen het resultaat van die nadere overweging van den minister te mogen vernemen.

Ook hier mag de vraag worden gesteld, of inderdaad het tweede doel, om te komen tot een vermindering van de Staatsschuld, zal worden bereikt. Ik geloof, dat het duidelijk is, dat dit alleen mogelijk zal zijn, indien er geen nieuwe schulden meer worden opgestapeld. Wat de minister in de stukken heeft gezegd over het verband tusschen het delgen van oude en het aangaan van nieuwe schuld kan mij allerminst bevredigen. Het is volkomen juist, dat nagegaan moet worden of elke uitgave op zich zelf gerechtvaardigd is, maar dat is ten slotte een quaestie van appreciatie en ik geloof, dat de minister zelf niet staande zal houden, dat alle uitgaven, welke wij in het verleden hebben gedaan en ook thans nog doen, gerechtvaardigd zijn. Als men inderdaad wil komen tot vermindering van de Staatsschuld, zal het gepaard moeten gaan met een drastische bezuiniging op de Staatsuitgaven. Nu weet ik wel, dat de minister van Financiën geen gemakkelijke taak heeft. Hij zelf heeft eens gezegd voor een moeizamen Sisyphus-arbeid te staan. Ik wil hopen, dat het geen Sisyphus-arbeid zal blijken te zijn, omdat dan de zaak hopeloos zou zijn. Sisyphus werd immers nooit bevrijd van de moeilijkheden, waarvoor hij stond. Ik hoop, dat het met den minister niet zoo erg gesteld zal zijn. Wanneer het echter niet gelukt en niet gelukken zal, te komen tot een drastische bezuiniging op de Staatsuitgaven in de toekomst, dan zal het vragen van deze groote offers van groote groepen van de bevolking blijken te zijn het werpen van geld in een bodemlozen put.

De bezuiniging op de staatsuitgaven.

Op dat punt ben ik nog niet uitermate gerust en ik meen te mogen zeggen, dat ik niet allen sta. In het Voorloopig Verslag staat immers, dat vrijwel alle leden van oordeel waren, dat op het stuk van de bezuiniging tot dusverre nog niet te veel te zien is gegeven. Nu onderschat ik geenszins de moeilijkheden, die hier overwonnen moeten worden. De interpellatie, die hedenmiddag is aangevraagd, is daarvan reeds een voorproefje. Het zal ook thans weer blijken, de heer de Wilde heeft daar reeds op gewezen, dat het niet zoo eenvoudig is de uitgaven van den Staat te beperken. Daar is groote kracht voor noodig. Ik twijfel niet aan de goede bedoelingen van den minister van financiën, wanneer hij zegt, dat hij elke onnoodige uitgave tegen gaat, maar het komt er ten slotte op aan, of hij voldoende medewerking heeft van ambgenooten en of men in het algemeen ook in de Kamer overtuigd is van de noodzakelijkheid om de uitgaven terug te dringen. De mededeeling in de Memorie van Antwoord, dat de gewone dienst van de begroting van dit jaar een overschot zal opleveren, moet m.i. cum grano salis worden opgevat. Dat resultaat wordt immers alleen verkregen door verschuivingen. Ik behoud mij het recht voor daarop bij de behandeling der begroting terug te komen.

De minister heeft toegezegd de Kamer te doen toekomen een opgave van de per-

soneelsformatie en hij heeft daarbij reeds onmiddellijk de waarschuwing tot de Kamer gericht, dat men waarschijnlijk met schrik vervuld zal worden, wanneer men kennis neemt van die ambtenareninflatie. Dit is toch een aanwijzing, dat er op dit oogenblik nog uitgaven worden gedaan, die niet gerechtvaardigd zijn. Mijnheer de Voorzitter! Waar de minister door het schudden met zijn hoofd blijk geeft het hiermede niet eens te zijn, zal ik met groote belangstelling van zijn bestrijding hiervan kennis nemen. Ik kan moeilijk aannemen, dat wij die ambtenareninflatie reeds geheel zouden hebben overwonnen; er zijn te veel aanwijzingen van het tegendeel.

Verschillende maatstaven.

Ik meen te mogen zeggen, dat dit wetsontwerp groote offers zal vergen van groote groepen der bevolking. Uitgangspunt daarbij is, dat zij, die in vermogen zijn vooruitgegaan, in de eerste plaats behouden te worden getroffen. Daartoe wordt de vermogenspositie van de contribuabelen bij het begin en bij het einde van de oorlogsperiode met elkaar vergeleken. Maar daarbij worden verschillende maatstaven aangelegd. Bij het begin wordt het vermogen gemeten met koopkrachtige guldens, het eindvermogen met gedevalueerde guldens. Het gevolg daarvan is uiteraard, dat vermogens worden getroffen, ook dan wanneer er geen sprake is van een reële toename. Zij zijn alleen toegenomen in gedevalueerde guldens. Nu wordt dit door den minister erkend. De minister zegt in de stukken: indien men alleen personen zou willen treffen, die reël rijker zijn geworden, dan zal inderdaad de invloed van de waardevermindering van den gulden uitgeschakeld moeten worden. Maar de bedoeling van dit wetsontwerp gaat veel verder, betoogt de minister. De som van de individuele vermogens is niet meer in overeenstemming met het verminderde nationale vermogen en daarom moet er een aanpassing plaats vinden. Ik zou er echter den minister op willen wijzen, dat dit geen argument is tot het heffen van een vermogensaanwasbelasting, maar tot het opleggen van een vermogensheffing. Daarom lijkt mij het vasthouden aan de fictie: gulden is gulden, voor vele betrokkenen onrechtvaardig. Ik zou den minister willen vragen: wat zouden wel de consequenties zijn van die redeneering, wanneer wij een onbeheerschte inflatie hadden gekregen? Dan zou er voor den fiscus nog heel wat meer te halen zijn geweest.

Het tweede uitgangspunt is, dat zoolvel van niet gerealiseerde waardestijgingen in beginsel evenzeer wordt geheven als van gerealiseerde waardestijgingen. Beide worden in de belasting betrokken. Dit heeft tot gevolg, dat nu ook de schijnwinsten worden getroffen. Zeer sterk treft dat bij huizen en bij effecten. De koersen van de effecten — beide sprekers, die mij voorafgingen, hebben er reeds op gewezen — waren in Mei 1940 buitengewoon laag. Dat was voor een groot gedeelte aan de ingetreden oorlogsomstandigheden toe te schrijven. Ik wil gaarne toegeven, dat de minister geen bepaalden termijn heeft uitgezocht, waarop de koersen van de aandelen buitengewoon laag waren, maar het feit was nu eenmaal zoo, dat op 1 Mei 1940 dit het geval was. Wanneer men de grafiek, aangehaald in het Voorloopig Verslag, nagaat, dan blijkt inderdaad, dat er vroeger jaren zijn geweest, dat de koersen nog lager waren. Dit neemt echter niet weg, dat deze lage koers aan het begin

van de periode en de geleidelijke stijging gedurende den oorlog, ook ten gevolge van de waardevermindering van den gulden, de betrokkenen voor groote moeilijkheden plaatst. Nu zijn er in het wetsontwerp daartegen wel eenige correcties voorgesteld, zoolvel bij de bepaling van het beginvermogen als bij de bepaling van het eindvermogen.

De minister heeft echter — de geachte afgevaardigde de heer Teulings heeft er terecht reeds op gewezen — onmiddellijk als gevolg van den aandrang van eenige leden uit de Kamer den voorgestelden aftrek van 10 pct. voor aandelen en winstbewijzen bij de bepaling van het eindvermogen laten vervallen, waarvan het gevolg is, dat vele schijnwinsten nog sterker zullen worden belast dan aanvankelijk in het voornemen lag.

Het spreekt vanzelf, dat de bedoeling heeft voorgezeten alle groepen der bevolking geleidelijk, d.w.z. in overeenstemming met hun draagkracht, te treffen. Daarbij valt op, dat bij de voorziening voor den ouden dag dit laatste, d.w.z. een gelijke behandeling van alle groepen der bevolking, toch niet ten volle is bereikt.

Ik meen te mogen zeggen, dat de pensioengerechtigden bij dit wetsontwerp ten eerste worden bevoordeeld.

Immers, alle verhoogde pensioenaanspraken zijn vrij, voor zover zij althans een waarde van f 25.000.— dit is een uitzonderingsgeval — niet te boven gaan. Sociale en belasting-technische overwegingen hebben daartoe geleid. Ik wil hier allerminst het pleit voeren om de pensioengerechtigden te treffen. Ik zie in, dat, met het oog op de sociale positie van deze groep en ook uit een oogpunt van belastingtechniek, het vrijwel ondoenlijk zou zijn om dit te doen. Maar dit neemt niet weg, dat degenen, die, zoolvel de minister het heeft genoemd, in eigen beheer moeten sparen, daarvan toch wel de dupe worden. Men heeft getracht de groep, die sparen moet in eigen beheer, tegemoet te komen door de vrijstelling der besparing uit arbeid te verhooogen van f 5000 tot f 10.000. Dit is voor de betrokkenen erg prettig en het is een eisch van billijkheid, dat men deze verandering heeft aangebracht. Het neemt echter niet weg, dat hierdoor aan de bevoorrechtiging van de pensioengerechtigden geen einde wordt gemaakt. Immers dat culmineert met elkaar. Ook pensioengerechtigden kunnen uit arbeid bedragen ad f 10.000 vrij besparen. De voorsprong, dien de pensioengerechtigden hebben, blijft bestaan. De regeling ten opzichte van de kapitaalverzekeringen is thans uitermate onbevredigend. Ik wil gaarne toegeven, dat het moeilijk was een methode te vinden, waarbij allen gelijkelijk werden getroffen. Bij het mondeling overleg van de Commissie van Voorbereiding met den minister is daarover uitvoerig van gedachten gewisseld. Ten slotte is men er niet in geslaagd een betere methode te vinden. Ook mij is het thans niet mogelijk een beteren weg aan te geven. Ik moet echter wel verklaren, dat het voorstel, zoolvel het thans hier ter tafel ligt, mij op dit punt niet ten volle kan bevredigen. Ik hoop, dat de minister bij de toegezegde nadere overweging er alsnog in geslaagd moge zijn een meer bevredigende regeling te vinden.

Het tarief.

Ten aanzien van het tarief zou ik nog een enkele opmerking willen maken.

Aanvankelijk heeft de minister een proportioneel tarief voorgesteld van 50 pct. Op aandrang van zeer vele leden der Kamer is dit tarief voor natuurlijke personen progressief gemaakt. De minister had in de Memorie van Toelichting gezegd, dat voor een niet te hoog tarief zeer sterke argumenten pleiten. Ik zal thans niet in herhaling treden. De heer de Wilde heeft dit reeds geciteerd, maar daaruit zal toch de gevolgtrekking mogen worden gemaakt, dat de minister aanvankelijk op een vast standpunt stond, waarvoor hij sterke ar-

Er is belangstelling voor het werk van de Tweede Kamer, getuige deze foto bij den ingang van de publieke tribune. Ook vacatiegangers komen er thans veelvuldig een kijkje nemen.

gumenten aanvoerde. In zooverre acht ik het bevreemdend, dat de bewindsman ten gevolge van den aandrang, door de leden der Kamer uitgeoefend, gemeend heeft overstag te moeten gaan.

Bij deze heffing is een zekere mate van ruwheid niet te vermijden geweest. De minister heeft dit ook volmondig toegegeven. Het is echter mijns inziens daardoor des te duidelijker, dat die onrechtvaardigheden en onbillijkheden, die het gevolg van deze ruwheid zijn, des te grooter worden, naarmate het tarief hooger wordt. Ik wil niet zoo ver gaan als de geachte afgevaardigde de heer de Wilde, die heeft gezegd, dat principieel een progressief tarief bij de Vermogensaanwasbelasting is af te keuren. Ik heb geen bezwaar tegen een zekere progressiviteit. Alleen, ik meen, dat het met mate moet gebeuren. Evenals den geachten afgevaardigde den heer Teulings heeft mij een tarief voor oogen gestaan van 40 pct. tot 60 pct.

De minister heeft in de stukken duidelijk verklaard — het is ook gebleken bij het mondeling overleg met de Commissie van Voorbereiding —, dat een tarief beneden 50 pct. voor hem niet te aanvaarden zou zijn, en ten slotte heeft hij gemeend aan den aandrang der Kamer gevolg te moeten geven in óezen zin, dat hij thans voorstelt een progressief tarief van 50 tot 70 pct.

Ik moet zeggen, dat het mij niet zeer sympathiek aandoet, dat men een tarief van 70 pct. gaat heffen van op volkomen gerechtvaardigde wijze verkregen winst, terwijl degenen, die onoorbare winst hebben, een tarief van 90 pct. betalen. Voor mijn gevoel is dit verschil veel te gering, vooral omdat men hierbij in aanmerking moet nemen, dat in den regel degenen, die onoorbare winst hebben gemaakt, reële winst hebben, terwijl vele anderen, die ten slotte door het tarief van 70 pct. worden getroffen, slechts schijnwinsten hebben. Het ware mij daarom sympathieker geweest, wanneer men dat verschil wat meer in het oog had willen houden door grotere verschillen te maken in de hoogte van de tarieven voor degenen, die op volkomen oorbare wijze winsten hebben gemaakt, en degenen, die ze hebben verkregen door middel van zwarten handel of het verleenen van collaboratie aan den vijand.

Op het eerste gezicht is het natuurlijk volkomen redelijk en sympathiek, wanneer men een tarief van 90 pct. heft op winsten, die op onoorbare en ongerechtvaardigde wijze zijn verkregen. Wanneer men zijn gevoel laat spreken, geloof ik, dat ieder zal zeggen: natuurlijk moet dat geschieden, zelfs zou het beter zijn, wanneer het ging tot 100 pct.; dergelijken menschen moet van de verkregen winsten niets overblijven. Ik vrees echter, dat, wanneer wij trachten ons te realiseren, hoe dit nu zal worden uitgewerkt, wij voor een berg van moeilijkheden zullen komen te staan. Wat moet worden verstaan onder winst, verkregen op niet-gerechtvaardigde wijze? Daarover is uitvoerig gesproken bij het mondeling overleg tusschen de Commissie van Voorbereiding met den minister. Men is er niet uit kunnen komen en ten slotte heeft de minister gezegd, dat de eindbeslissing zal moeten liggen bij den rechter.

Ik moet zeggen, dat mij dit evenmin als den heer Teulings kan bekoren. Ik vind, dat het toch de plicht van den wetgever is te trachten zooveel mogelijk rechtsgedingen te voorkomen door de normen in de wet duidelijk neer te leggen. Ik meen, dat dit in dit geval niet is geschied.

Ook het omkeeren van den bewijslast is wel zeer gemakkelijk voor de belasting-administratie, maar kan toch zeer gemakkelijk leiden tot een wijze van behandeling van de contribuabelen, die moeilijk te bestempelen is met het woord „rechtvaardige behandeling”. Nu weet ik, dat de minister reeds in de stukken heeft gezegd, dat hij de belastingadministratie opdracht heeft gegeven de contribuabelen coulant te behandelen en alleen dan het tarief van 90 pct. op te leggen, wanneer er ten minste een aanwijzing is, dat iemand op een niet gerechtvaardigde wijze zijn winst heeft verkregen; maar is dat voldoende waarborg, dat de verschillende inspecteurs het niet eenvoudig aan de betrokkenen zullen overlaten maar te bewijzen, dat zij niet behooren te vallen in het tarief van 90 pct.? Ik vrees, dat op die manier gelijkheid van behandeling in verschillende deelen van het land in het gedrang zal komen.

Reeds nu is wel met wiskundige zekerheid te voorspellen, dat vele moeilijkheden hieruit zullen voortvloeien. Het staat thans wel vast, dat, wanneer iemand in de oorlogsjaren heeft geleverd tegen officieele prijzen, officieel vastgesteld door de toenmalige Overheid, hij volstrekt niet steeds vrijuit gaat bij de beoordeeling van de vraag, of hij 50 of 90 pct. zal moeten betalen. Ik vrees, dat op deze wijze de geheele wet tenslotte niet te hanteeren zal zijn en de uitvoering vrijwel onmogelijk zal worden. Ik geloof, dat het inderdaad in hooge mate aanbeveling zou verdienen, wanneer het tijdens de behandeling in de

Kamer mogelijk zou blijken de definities in artikel 27 van de wet ten opzichte van onoorbare en ongerechtvaardigde winsten nader te preciseren. Alles ten slotte maar aan den rechter overlaten, is misschien voor den wetgever wel eenvoudig, maar dan komen de moeilijkheden in de toekomst; het is slechts uitstel van executie. Op deze wijze reiken wij ons zelf een testimonium paupestatis uit.

De inning.

Wat betreft de inning van de op te leggen belastingen, het is duidelijk, dat daaruit voor vele contribuabelen groote liquiditeitsmoeilijkheden zullen voortvloeien. De Staat — aldus heeft de minister verzekerd — zal hierbij groote faciliteiten verleenen; de Staat is bereid ter betaling effecten en zelfs goederen te aanvaarden en is ook wel bereid het vestigen van hypothecaire schuld ten behoeve van den Staat te aanvaarden. Mijnheer de Voorzitter! Men moet zich dit laatste eens realiseren. Men ga eens na, waartoe men komt, wanneer de Staat belastingen gaat heffen, die niet betaald kunnen worden uit de inkomsten van de betrokkenen. Dan zou het dus zoo ver kunnen komen, dat iemand een hypotheek moet geven op zijn vaste goederen om zijn belastingschuld te kunnen betalen. Gelukkig is het in ons land nog zoo, dat velen uitermate huiverig zijn om schulden te maken. Welnu, door dit voorstel worden zij daartoe gedwongen, met alle risico's, die daaraan voor hen zijn verbonden. Wanneer iemand op die manier hypotheek geeft aan den Staat op zijn vaste goederen, welk deel van zijn goederenbezit geeft hij daarbij dan prijs? Dat hangt er geheel van af, hoe de waarde van de munteenheid zich gaat ontwikkelen. In elk geval wordt aldus aan de betrokkenen een groot risico opgelegd. Ik kan mij wel voorstellen, dat personen, die daarvoor in de termen vallen, langzamerhand den Staat gaan beschouwen als een modernen Shylock. Het mag misschien wat overdreven klinken, maar inderdaad kan ik het mij voorstellen, dat iemand tot een dergelijke qualificatie komt.

De familievennootschappen.

De Commissie van Voorbereiding heeft met den minister uitvoerig van gedachten gewisseld over verschillende technische onderdeelen van het wetsontwerp. Daarom heb ik geen behoefte om dit stadium op vele van die technische onderdeelen in te gaan. Alleen twee punten zou ik thans in het kort willen bespreken. In de eerste plaats de regeling ten aanzien van besloten vennootschappen, de z.g. familievennootschappen. Daaromtrent was aanvankelijk een regeling getroffen, die m.i. voor de betrokkenen bevredigend mocht worden genoemd. Op aandrang van de Kamer heeft echter de minister het bevredigende van die regeling teruggenomen en thans is men tot het andere uiterste vervallen; thans zijn de betrokkenen aan een dubbele heffing in volle zwaarte onderworpen. Ik geloof, dat er inderdaad reden en aanleiding is om hier eenige consideratie te gebruiken en weer die wijze van behandeling

voor de familievennootschappen in te voeren, zooals het aanvankelijk in de bedoeling van den minister lag. Ik kan mij niet ontveinzen, dat op het oogenblik deze menschen worden behandeld op een wijze, die niet in elk opzicht rechtvaardig kan worden genoemd. Men moet niet vergeten, dat houders van aandelen van dit soort vennootschappen een bedrijf hebben en dat men ze niet kan vergelijken met bezitters van aandelen van open vennootschappen, voor wie het een quaestie van belegging is. Hier betreft het een bedrijf en deze menschen kunnen in groote moeilijkheden worden gebracht, wanneer zij, zooals thans het gevolg van het voorstel zal zijn, op dubbele wijze zullen worden getroffen.

De aftrek van 5 pct. van de activa bij lichamen.

In de tweede plaats zou ik nog iets willen zeggen over den aftrek van 5 pct. van de activa bij lichamen. De minister had voorgesteld bij artikel 28 een aftrek van 5 pct. van de activa bij het beginvermogen als een compensatie voor de realisering van de stille reserves, dus om eenige compensatie te bieden tegen het treffen van de schijnwinsten. In het Voorloopig Verslag was door een groep leden de opmerking gemaakt, dat het beter zou zijn, de herwaardeering van onroerende goederen en schepen bij lichamen achterwege te laten, omdat dit belastingtechnisch zeer moeilijk uitvoerbaar zou zijn. Immers, anders dan bij natuurlijke personen, waarvan de grootte van het beginvermogen in 1940 reeds vaststaat, zal bij deze lichamen de waarde achterna van de goederen in Mei 1940 worden bepaald. Deze leden betoogden terecht, dat dit aanleiding zou geven tot groote moeilijkheden en dat het beter was deze herwaardeering achterwege te laten en dat als compensatie daarvoor men dezen aftrek van 5 pct. zou kunnen laten vervallen. De minister is op deze suggestie ingegaan, maar het gevolg daarvan is nu, dat groote groepen lichamen en ondernemingen in groote moeilijkheden komen. Ik meen te mogen zeggen, dat de minister zich bij dien ruil een goed koopman heeft betoond. Ik geloof, dat hetgeen de minister heeft prijsgegeven, de herwaardeering van die onroerende goederen en schepen nu niet zoo ontzettend veel zoden aan den dijk zou hebben gezet in verband met de limiteering, terwijl de terugnemering van die vrijstelling van 5 pct. den minister heel wat in het laatje zal brengen. Ik geloof dus, dat de minister inderdaad bij dien ruil aan het langste eind heeft getrokken. Maar het gevolg daarvan is, dat bij verschillende lichamen, allereerst bij handelsondernemingen, nu toch de schijnwinsten ten volle worden getroffen en dat het zeker redelijk zou zijn daarvoor eenige compensatie te bieden. Ik meen te mogen zeggen, dat bij deze geheele materie eenig misverstand in het spel is geweest. Ik heb er reeds op gewezen, dat een groep Kamerleden dien ruil aan de hand heeft gedaan en dat de minister daarop is ingegaan. Er waren echter andere groepen in de Kamer, die daarvan tegenstanders waren; door een misverstand is dit in het Voorloopig Verslag te

Incourante Fondsen - D. W. Brand

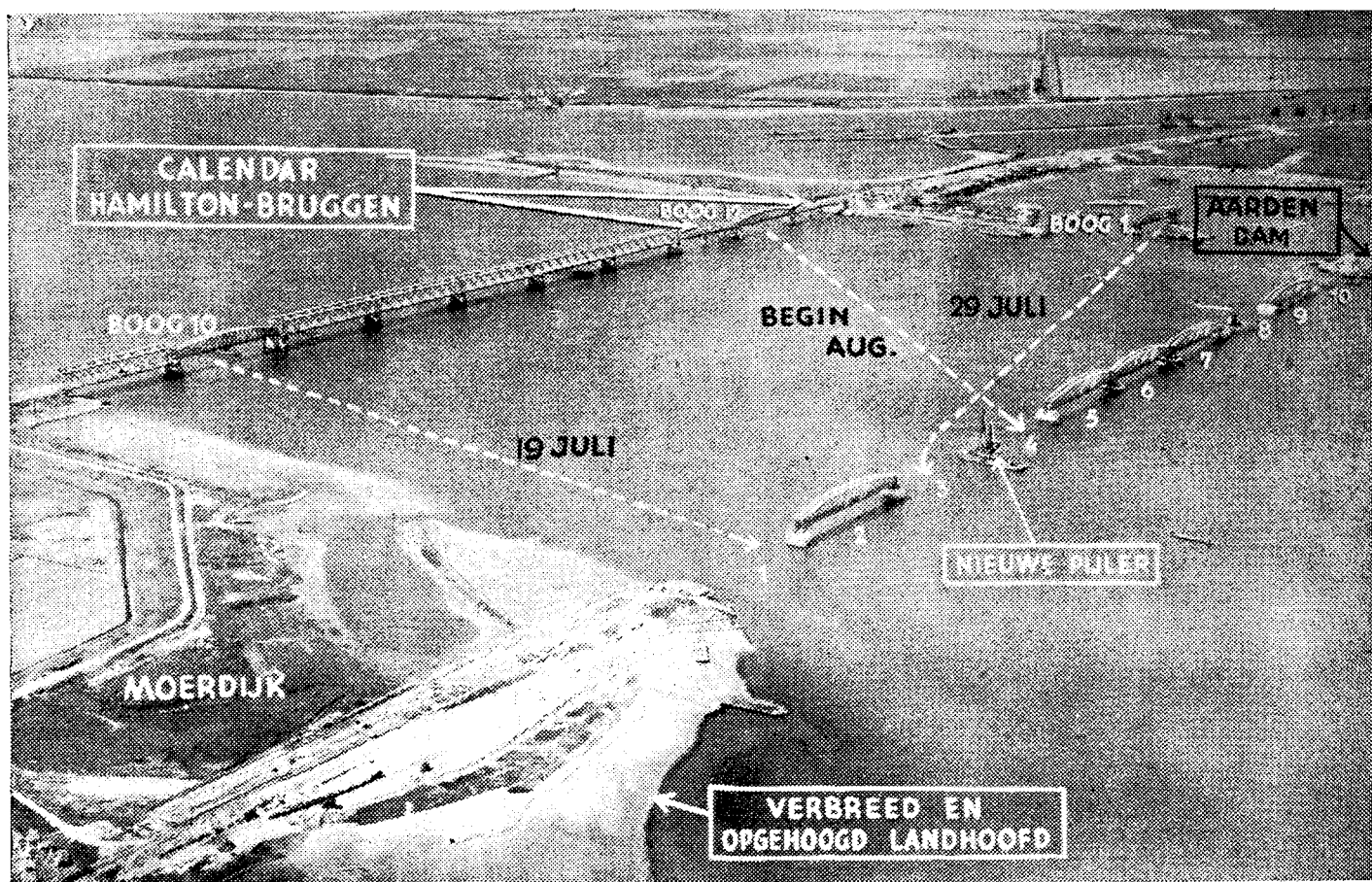
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

weinig tot uiting gekomen. Deze materie is nu met den minister mondeling besproken en de minister heeft overweging toegezegd: hij heeft gezegd te zullen overwegen of niet alsnog een kleine aftrek in de wet kan worden opgenomen en of niet op een andere wijze aan de betrokken lichamen kan worden te gemoet gekomen door een voorzichtige waardeering van de voorraden. Ten slotte is dan bij de Derde Nota van Wijziging (blz. 4) de eindconclusie van den minister de volgende geweest:

„De bezwaren, welke zich met betrekking tot de schijnwinsten, met name van groothandelslichamen, kunnen voordoen (blz. 13 van het Verslag), kunnen door het verleenen van een wettelijke vermindering niet voldoende worden ondervangen, zonder dat tevens in gevallen, waarin de schijnwinsten slechts relatief bescheiden afmetingen hebben, een onrechtvaardige discriminatie — bij vergelijking met andere sectoren van het bedrijfsleven — intreedt.

De ondergeteekende is evenwel bereid toe te zeggen, dat in sterk sprekende gevallen, waarin goed koopmansgebruik een relatief groote stille reserve toeliet, welke thans tot uitdrukking is gekomen, artikel 22, achtste lid, toepassing zal vinden.”

Ik heb groote waardeering voor de goede bedoelingen van den minister, maar op die wijze weten de betrokkenen toch niet waaraan zij toe zijn. Dit is een betrekkelijk vage toezegging; wanneer, naar het oordeel van den minister, daartoe aanleiding is, zal hij art. 22, achtste lid, toepassing doen vinden, maar het is geen recht voor de betrokkenen; het ligt niet in de wet. Ik zou daarom den minister willen vragen of het nog niet mogelijk is, gevolg te geven aan de suggestie van de Commissie van Voorbereiding, om een kleine vrijstelling in de wet op te nemen, zij het dan niet, zooals aanvankelijk bedoeld was, een van 5 pct., maar iets minder. Er is te verstaan gegeven, dat het doel ook bereikt zou worden met misschien 3 pct.; dan zou aan de betrokkenen recht worden gedaan en zou men hen toch behandelen op een wijze, die geenszins een bevoorrechtiging kan worden genoemd, maar waarop zij toch wel eenig zedelijk recht hebben, n.l. dat deze schijnwinsten niet, zooals thans, ten volle worden getroffen, zonder eenige compensatie, die overal elders wel wordt geboden. Ik zou dat denkbeeld den minister nog in overweging willen geven. Het zou mij in hooge mate verheugen, wanneer de minister reden en aanleiding kan vinden om tegemoet te komen aan den aandrang, die, naar ik meen, toch unaniem op hem is uitgeoefend bij het mondeling overleg door de Commissie van Voorbereiding. In het Verslag is uitdrukkelijk opgenomen, dat de commissie er de voorkeur aan zou geven, dat nog een kleine vermindering, zij het dan iets minder dan 5 pct., in toepassing zou worden gebracht. Ik zou den minister willen verzoeken dit nog eens te overwegen.

Een overzicht van de werkzaamheden bij den Moerdijk, waar, naar het zich laat aanzien, tegen het eind van deze maand de spoorwegverbinding zal zijn hersteld. Men mist aan de spoor brug thans nog één boog. Wat de verkeersbrug betreft, moet gewacht worden op nieuw materiaal uit Amerika, om de laatste nog aanwezige hulpbruggen door definitieve te vervangen. Tot zoo lang zal men zich met één-richtingsverkeer moeten behelpen.

FISCAAL TORNOOI

Hoe een amendementen-storm gestopt werd

Een groot stuk belastingwetgeving heeft zijn eerste ronde in het parlement gemaakt: het ontwerp-vermogensaanwasbelasting. Als het eenmaal wet is zal het voor één heffing gelden, de V.A.B. is immers geen blijvende belasting. Maar de uitvoering zal nog jaren in beslag kunnen nemen. De V.A.B. zal ongeveer 10 pct. van onze staatsschuld kunnen opbrengen. Het is dus een ernstige en helaas noodzakelijke maatregel.

De parlementaire behandeling was intusschen een avontuurlijk geval, waarbij bijna alles, wat maar bij de wetgevingsarbeid voor kan komen, is toegepast. Daarbij kwam de haast, die er bij het werk was. Door dien spoed kon het gebeuren, dat de Kamer bijeenkwam en door de zooveelste nota van wijzigingen werd verast, waarvan alleen de voorzitter nog maar kennis had genomen. Gevolg: schorsing der vergadering om ieder, en de commissie van voorbereiding in het bijzonder, gelegenheid te geven kennis van de nieuwe voorstellen te nemen. En zoo is het gebeurd, dat minister Lieftinck een nota van wijziging indiende betreffende een artikel, dat al heelemaal behandeld en goedgekeurd was; aangezien deze wijziging van meer dan formeelen aard bleek, wilde men haar niet onmiddellijk behandelen. En dit zal nu door een novelle worden behandeld: een wijzigingsontwerp, in de Tweede Kamer te behandelen nog voor dat het ontwerp in de Eerste Kamer komt.

Amendementen waren er bij de vleet: van den katholiek Teulings, van den socialist Donker, van den a.r. mr. De Wilde, van den c.h. Schmal, van den communist Hoogcarpsel en van onzen partijgenoot dr. Bierema.

Veel van die amendementen werden ingetrokken omdat zij door den minister waren opgevangen door nota's van wijziging. Eén amendement werd slechts door den minister overgenomen (nadat hij het gewijzigd had) en slechts één amendement kwam er tegen den zin van den minister in het ontwerp: dat van den heer Teulings over de waarde van bedrijven in het buitenland; en over dit onderwerp nu zal juist de reeds genoemde novelle gaan.

De rest van de amendementen werd met meerderheid van stemmen verworpen. Men denke nu echter niet dat die meerderheid steeds het blok was, waar het kabinet-Beel op is gebouwd. Dit was maar in één geval zoo: het amendement van mr. De Wilde (a.r.), die een vast (proportioneel) tarief van 50 % voor normalen aanwas van natuurlijke personen wenschte in plaats van het progressieve tarief, dat de minister later in het ontwerp heeft opgenomen. In dit geval stonden katholieken en P. v. d. A., versterkt door de communisten als één man achter den minister. En de rest, een minderheid, steunde het amendement.

In alle andere gevallen evenwel waren minderheden en meerderheden heel anders samengesteld. In het amendement-Teulings, het eenige dat na hoofdlijke stemming is aanvaard, (het reeds genoemde amendement betreffende de berekening van de waarde van bedrijven in het buitenland) zagen socialist en communisten een bevoordeeling van groote concerns en dus stemden zij tegen. De overige partijen, dus a.r., c.h., kath., s.g. en de Partij van de Vrijheid zagen er het redelijke van in en sleepten het er door.

Weer anders was het met twee communistische amendementen, die alleen communistische stemmen verwierven: het eene wilde de progressie in het tarief tot 90 % opvoeren, het andere wilde den onoirbaren aanwas met 100 % in plaats van met 90 % belasten. Dit laatste klinkt aannemelijk, maar men kan aannemen dat de oogenschijnlijk cadeau gegeven 10 % toch wel lullen komen door navorderingen, vervolgingskosten enz.

Socialisten en communisten gingen samen ter ondersteuning van een amendement, dat een sterkere progressie dan de regeering had voorgesteld beoogde. Dit denkbeeld was van mr. Donker (arb.) die echter alle niet-roode partijen tegen hoorde stemmen en dus bleef de progressie zooals zij in het ontwerp stond: tot 70 %. Het is duidelijk, dat in dit geval, evenals in dat van de buitenlandsche bedrijven, communisten en socialist en socialist en socialist vonden in hun afkeer van bezitters en ondernemers.

Alleen door de katholieken en door de Partij van de Vrijheid werden twee denkbeelden van den heer Teulings gesteund: ook bij de V.A.B. kinderaftek toepassen en de vrijstelling voor besparingen op inkomsten uit arbeid uitbreiden tot inkomsten uit vermogen. Communisten en socialisten waren hier tegen, wat wel be-

grijpelijk is omdat zij er toch alleen maar een bevoordeeling van de „rijken” in konden zien. Dat ook hier draagkracht een rol moest spelen en dat ook hier de spaarzin waardeering behoorde te vinden, was voor hen naar het schijnt geen gewichtig punt van overweging. En bij dit roode gezelschap voegden zich nu ook de anti-revolutionairen en staatk. gereformeerden. Deze zullen bij het bepalen van hun houding waarschijnlijk gedacht hebben aan de vermindering van opbrengst, welke van de amendementen-Teulings het gevolg zou zijn en zoo hielpen zij hun politieke tegenvoetters die amendementen verwerpen.

In al die gevallen was er overal een opmerkelijke partijdiscipline, ofschoon toch niet steeds principieele partij-politieke beteekenis aan de onderwerpen, waarover werd gestemd, vastzat: men stemde netjes per fractie. Niet het geval was dit echter bij het amendement van onzen fractieleider dr. Bierema. Dit behelste een denkbeeld, dat oorspronkelijk in het ontwerp was opgenomen geweest, maar er

Publiek vraagstuk

No. 1

Het pijnlijke vraagstuk van de politieke delinquenten blijkt in de praktijk niet zóó op te lossen te zijn, dat voldaan wordt aan de meest elementaire eischen van recht en berechtiging, welke ieder, die pretendeert in een rechtsstaat te leven, moet stellen. En tóch moet er een eind komen aan den thans bestaanden toestand, omdat elk onrecht of gebrekkig recht, dat door de overheid wordt begaan of geduld, afbreuk doet aan het gezag van wet en overheid, de voorwaarde voor elke geordende maatschappij.

Alle plannen tot herstel missen hun zin en basis als er geen zuiver en strak rechtsbesef, geen vertrouwen in de verwezenlijking door de overheid van de levende en formeel in de wet vastgelegde rechtsnormen, bestaat.

Een maatschappij zonder in de traditie verankerde en door de overheid bevestigde en gehandhaafde rechtsnormen, draagt de kiem van ontbinding in zich.

Zoo gezien is het vraagstuk van de politieke delinquenten er een, dat het behoud der geordende maatschappij ten nauwste raakt. De verontrusting erover moet gezien worden als een verweer van het gezond gebleven deel der maatschappij tegen ontbindingsverschijnselen, die haar bedreigen.

Het is van het hoogste belang, dat hier een einde komt aan een toestand, waar we in geraakt zijn door een serie fouten, begaan door overheden, die zich meer door ressentiment dan door het koele verstand van den staatsman hebben laten leiden. In oorlogstoestand heerschen ressentimenten begrijpelijkerwijze, doch thans moet de staatsmanskunst haar rechten hernemen.

Zoo gezien is het verheugend, dat onze minister-president zijn voornemen heeft uitgesproken om het aantal gedetineerden tot 25.000 te beperken, waardoor vóór October bijna 40.000 gedetineerden al dan niet op beperkende voorwaarden zouden worden vrijgelaten. Minder verheugend en minder getuigend van den zin voor realiteit, die den staatsman kenmerkt, is het, dat de minister daarbij niet aangaf welke toets van de invrijheidstelling zal worden aangelegd en evenmin hoe die 40.000 menschen weer in de maatschappij zullen worden opgenomen.

De kwestie van den toets, dus de berechtiging, is in 'dit blad reeds op voortreffelijke wijze behandeld.

Ik wil nu een oogenblik de aandacht vragen voor de andere kwestie: kunnen deze menschen in korten tijd onder dak worden gebracht zóó, dat ze weer kans hebben in de maatschappij te worden geïntegreerd?

Aan de stichting Toezicht op de Politieke Delinquenten met haar 25 afdelingen, is van overheidswege de moeilijke taak toebedeeld om voor dat integreeren zorg te dragen.

Die stichting nu heeft bij monde van haar bestuur dezer dagen in de pers medegedeeld, dat ze niet in staat is, zulk een groot aantal menschen als de minister bedoelt, in enkele maanden op te vangen.

Zij acht in de eerste plaats haar apparaat en de haar daarvoor van regeeringswege beschikbaar gestelde middelen te eenenmale onvoldoende.

Maar al ware dit niet het geval, dan

op een gegeven oogenblik door den minister uit was verwijderd: een vrijstelling voor stille reserves, in het oorspronkelijke ontwerp tot 5 pct. over alle bedrijfsactiva van het begin-vermogen toegekend, moest, aldus dr. Bierema, althans tot 3 pct. over de in het begin-vermogen begrepen bezittingen — met uitzondering van onroerende goederen en schepen en van bepaalde nader omschreven effecten — worden gegeven. Dit was een bescheiden wensch. Het hield minder in dan de minister oorspronkelijk zelf had geopperd. Niettemin verzette de minister zich en zijn partijgenooten volgden hem, met de communisten, en om niet geheel verklaarbare redenen ook met eenige katholieken en anti-revolutionairen; bij deze twee groepen werd ditmaal verdeeld gestemd. Aan onze zijde stonden ook nog de staatk.-gereformeerden. Het resultaat was, dat het amendement-Bierema met 34 tegen 32 stemmen werd verworpen en dus „de helft plus één” den doorslag gaf. In den regel zijn de meerderheden gelukkig duidelijker.

Hoe dit zij, ons tegenwoordige parlementaire kabinet heeft ervaren, dat het op een steeds wisselende meerderheid kan rekenen. Het lijkt wat dit betreft wel, of het een zakenkabinet is. In elk geval is meer dan eens gebleken, dat de beide „regeeringspartijen” soms recht tegenover elkaar staan. Wat ons heelemaal niet verwondert.

mankeert, naar het in deze zaken ervaren bestuur meent, de gecoördineerde samenwerking van de bij dit probleem betrokken overheidsinstanties.

Wat het bestuur, dat met al die instanties dagelijks van doen heeft, hierover zegt is van zeer ernstigen aard, te ernstiger omdat de hier aangeheven klacht niet enkel op dit probleem betrekking heeft, maar ook op velerlei ander gebied van overheidsbemoediging wordt gehoord.

Het bestuur, dat het weten kan, klaagt er dan over, „dat veelal de voorschriften van de hoogere organen niet door de lagere organen worden uitgevoerd.”

En daardoor wanhoopt het bestuur aan een eenigszins ordelijk verloop van een vrijlating op groote schaal, hoezeer deze ook door het algemeen belang wordt gevorderd.

De verslapping door oorlog en bezettingstijd heeft velen weinig ontvankelijk gemaakt voor het inzicht in den ernst van het verschijnsel, dat hier (maar ook elders) duidelijk aan den dag treedt: de verzwaking van de gezagstraditie, die blijkt uit een daling van den invloed van het centrale gezag naarmate de periferie wordt genaderd.

Een land met een zwakke gezagstraditie, een land, waar bij de lagere ambtenaren

STALEN MEUBELEN „GISO“-LAMPEN

en bij het groote publiek het besef ontbreekt, dat wet en overheid behooren gehoorzaamd te worden, is niet regeerbaar, tenzij, tijdelijk, door geweld. Dat leert ons overal de geschiedenis en dat hebben we in de laatste vijf jaren weer eens aan den lijve ervaren.

Het stichtingsbestuur, dit inziende, doet dan ook een beroep op de regeering om zich met een verklaring tot de bevolking te wenden en in het bijzonder tot de ambtenaren, waarin duidelijk tot uitdrukking wordt gebracht, dat het sociale aspect bij de detineering der politieke delinquenten uit het oog is verloren, dat dit rigoureuze maatregelen noodzakelijk maakt en dat de bevolking in haar geheel aan de uitvoering daarvan behoort mede te werken.

Dat is goed bedoeld en waarschijnlijk zou een goed opgezette en met kracht en overtuiging gevoerde propaganda van de zijde der regeering ook wel effect sorteren, vooral wanneer het ook den lagere ambtenaren (en sommigen hooger) duidelijk werd gemaakt, dat het de regeering ernst is met deze zaak.

Maar het komt mij voor dat van degenen, die den ernst van deze vraagstukken inzien, en waar zal men die beter vinden dan bij hen, die gelooven in de verwezenlijking van de vrijheid in den rechtsstaat, verwacht mag worden dat zij met terdaad medewerken, het probleem der reïntegratie van de vrijgelaten politieke delinquenten in de maatschappij tot een oplossing te brengen.

Het werk daarvoor ligt voor de hand. Men stelle zich in verbinding of met een plaatselijke afdeling van de Stichting Toezicht op de Politieke Delinquenten, of met het hoofdbestuur, dat zetelt Binnenhof 1a Den Haag, van waar men gaarne de noodige adreslijsten zal zenden. Er zijn, juist uit de kringen waarin de lezers van dit blad gevonden worden, tal van medewerkers noodig als plaatselijke bestuurders en als toezichthouders op degenen, die onder toezicht moeten blijven. Het gaat hier dikmaal niet om het geld maar om de persoonlijke activiteit, om de belangstelling en om het inzicht, dat het herstel van de zedelijke, sociale en juridische normen in het bewustzijn van ons volk „Publiek vraagstuk No. 1” is.

S. H. STOFFEL.

SATIREN

2

„Tanti non emo poentière.”
Zoo duur koop ik geen berouw.

Satiren schrijven is een singuliere bezigheid. Het hoofd is leeg, omdat de wereld zoo vol is. Het hart is vol, omdat de wereld zoo leeg is. Maar juist omdat het bezit van een leeg hoofd en een vol hart neerkomt op een geestelijke indigestie, is er behoefte aan een geneesmiddel. De eenige remedie is dan, het hart uit te schakelen en het hoofd zijn hartelooze functies te laten uitoefenen. Doet men dit, dan ontstaat er een grijs, die bij den beschaafden mensch glimlach heet. Een satire is zulk een glimlach. Niet veel zaaks dus. Satiren zijn de knappe, onechte dochters van een vader, wiens hoofd niet meer leeg is, en van een moeder, wier hart gestileerd werd. Knappe, onechte dochters zijn nooit veel zaaks in deze echte wereld. Het is maar een groot geluk, dat de wereld, waarin we hebben te leven, tenminste nog echt is. Daarvoor zorgt de politiek. Laten wij hiervoor erkentelijk zijn en dit ook toonen.

Er was eens een man, die zei, wat hij over de politiek, zooals deze bedreven pleegt te worden, op het hart had. Zeggen, wat je op het hart hebt, is echter niet politiek en dus fout, anyhow. Deze man ging dus te ver en werd door de wereld gecorrigeerd. Politieke correcties zijn

gemeenlijk wat hardhandig en ook wel wat subjectivistisch. Daarom is het altijd goed, voor het toediene van dusdanige correcties politieke rechtscolleges in te stellen. Maar die waren er toen nog niet. Ten slotte werd bedoelde man voor de keus gesteld tusschen een eerloozen burgerlijken dood en het openlijk belijden van de politieke moraal met zijn heele hart en zijn helder hoofd. Hij antwoordde toen met de woorden van een ouden Romein: „zoo duur koop ik geen berouw”. Wat in dien ouden Romein werd verstaan als een daad, bleek echter voor dien modernen man slechts een slag in de lucht. Waarmee alleen maar gezegd wil zijn, dat het een Nederlander niet past den Romein uit te hangen. Een Nederlander behoort niet dom te zijn met zijn heele hart en zijn heldere hoofd.

Maar omdat hij tevens niet, voelt voor knappe, onechte dochters van den geest, zal hij ook wel geen waardeerling hebben voor satiren.

Satiren schrijven is een singuliere bezigheid. Dat doe je alleen maar voor je eigen gezondheid.

Over de Verkiezingsuitslagen

Het gewest, waar onze partij den grootsten aanhang heeft

in **Drenthe**

Drenthe is de provincie, die bij de drie verkiezingen het hoogste percentage van op de Partij van de Vrijheid uitgebrachte stemmen heeft opgeleverd.

Bij de Kamerverkiezingen was dit percentage 15,7, terwijl het gemiddelde van onze partij voor het geheele land 6,41 % bedroeg. De daarna gehouden verkiezing voor de Provinciale Staten bracht een nog iets hoger percentage, n.l. 16,6 %, hetgeen resulteerde in het behalen van 6 van de 35 Statenzetels. In Drenthe is de Partij van de Vrijheid dan ook wat getalssterkte aangaat, de derde partij.

Natuurlijk is zij niet in alle deelen van de provincie even sterk, dit hangt uiteraard af van de geaardheid van de daar woonachtige bevolking, in de vrijzinnige-georiënteerde gemeenten zijn onze mogelijkheden veel grooter dan in de orthodox getinte. Voorts speelt ook de maatschappelijke samenstelling van de bevolking een belangrijke rol. Daar, waar meer een arbeiders, dus loontrekkende, bevolking wordt aangetroffen en waar b.v. weinig kleine boeren, dus weinig kleine zelfstandigen worden gevonden, zijn onze kansen minder groot dan daar waar het omgekeerde het geval is. Waarbij ook nog gezegd dient te worden, dat in de nieuwe ontginningen met veelal een, althans oorspronkelijk, van buiten Drenthe ingekomen bevolking onze mogelijkheden meer beperkt blijken te zijn dan daar, waar het echte oude Drentsche volk zetelt.

De Statenkiekring Meppel b.v. (die bij de Kamerverkiezingen nog al wat teleurstelde) verkreeg bij de Statenverkiezingen 20,11 % van alle uitgebrachte stemmen; onze partij is daar naar getalssterkte de tweede partij. Een tijdlang scheen het, of Z.W. Drenthe geheel aan Volksbeweging en Partij van den Arbeid ten offer zou vallen. Alles scheen te slapen en te sluimeren. Op goede gronden waren wij toen over de uitslagen in dit deel van de provincie nog al pessimistisch gestemd. Doch gelukkig zijn de heeren de Langen en Odding uit Meppel er op uit getrokken en hebben zij (naar uit de resultaten blijkt) velen wakker geschud.

Behaalde in de gemeente Ruinen bij de Kamerverkiezingen onze partij 781 en de P. v. d. A. 1009 stemmen, bij de Statenverkiezingen werd dit 1018 voor ons en 827 voor de P. v. d. A.

Bij de later gehouden Raadsverkiezingen in de gemeente Ruinen, waarbij de heer Tissingh wederom als lijst-aanvoerder fungeerde, werd de P. v. d. V. op zeer heftige wijze aangevallen.

Getuige een advertentie in de Meppeler Courant van 19 Juli:

„De vrijheid van de vrijheidsbond, Bedenkt dit allen wel, Brengt vrijheid voor het kapitaal, Maar, de werkers in de knel, Kiest daarom voor vrijheid en democratie, De Partij v.d. Arbeid, No. 1 van lijst 3.”

Getuige eveneens een advertentie in hetzelfde blad van 23 Juli:

„Als thans de Liberale schaar, Van recht en vrijheid durft te spreken, Denkt dan: „Een vos verliest zijn haar, Maar hij behoudt zijn streken.” Kiest voor veldvaart, recht en vrijheid, Lijst 3 van de Partij van de Arbeid.”

Groot is onderfusschen het directe succes dezer advertenties, waarop wij maar geen commentaar zullen geven, niet geweest, want de onzen bleven in de meerderheid.

Interessant is het eens een oogenblik

stil te staan bij de vraag, waar deze 1018 stemmen vandaan komen, d.w.z. uit wat voor kringen. Zijn dit nu stemmen van „kapitalisten”?

Volgens de „Statistiek van Inkomens en Vermogens in Nederland 1940/1941” waren er in dat tijdvak in de gemeente Ruinen 112 aangeslagenen in de Vermogensbelasting, met tezamen een vermogen van f 3.910.000 en een gemiddeld vermogen van f 35.000 per aangeslagene. Dit op een bevolking van een kleine 5000 zielen. Daar

DAGBOEK VAN NEDERLAND

WOENSDAG 31/7

— Koningin Wilhelmina biedt den Engelschen Koning het Nederlandsche geschenk, bestaande uit 36 paarden, aan.

DONDERDAG 1/8

— Geruchten over verhooging van de gasrentes worden tegengesproken.

— Er wordt een wetelijke regeling voor het dansonderwijs aangekondigd.

VRIJDAG 2/8

— De Koningin decreet in Den Bosch een aantal militairen en een burger wegens moedig gedrag in de Meidagen van 1940.

— Er wordt een bijzondere uitkeering aan onderwijzers in uitzicht gesteld.

— Gemeld wordt, dat er in de tweede helft van Augustus een distributie komt voor appelen, peren en pruimen.

— Mr. Joekes houdt

in de Tweede Kamer een interpellatie over de reorganisatieplannen van minister Gielen. Zijn fractie laat hem in den steek.

ZATERDAG 3/8

— De minister van financiën kondigt in een nota aan de Tweede Kamer aan, dat 50.000 man rijkspersoneel zal verdwijnen.

— Aan ir. R. A. Verwey, wnd. secretaris-generaal van Sociale Zaken, is op grond van het zuiveringsbesluit ontslag verleend.

MAANDAG 5/8

— Prinses Irene viert haar zevenden verjaardag.

— Het wetsontwerp tot instelling van een commissie-generaal voor Ned.-Indië is thans ingediend.

— Gemeld wordt de oprichting van een Ned. Maatschappij voor Zuid-Amerika met een maatschappelijk kapitaal van ruim 5 miljoen.

DINSDAG 6/8

— Kapitein-luitenant ter zee der Kon. Marine Reserve J. J. A. Schagen van Leeuwen is tot minister van marine benoemd.

— Nederland zal vermoedelijk 45 schepen in de Ver. Staten koopen.

— De heeren Hans Martin en mr. L. H. Slotemaker nemen ontslag bij de K.L.M.

WOENSDAG 7/8

— Generaal-majoor v. Freytag Drabbe doet gunstige mededeelingen over de brigade mariniers in Indië.

— Een desbetreffende commissie geeft in haar rapport te kennen, den aanleg van een zeehaven te Katwijk noodzakelijk en financieel verantwoord te achten.

— Er is een registratie te wachten van Nederlandsche jongemannen, geboren in 1921, '22, '23 en '24, in verband met mogelijken dienstplicht.

Contant geld - Snelle betaling - Spoedbeslissingen

bieden wij voor de levering af fabriek of engrosmagazijn voor:

Blocs - Potlooden - Paperclips - Ordners
Mappen - Cyclostyle - Doorslag - Bankpost
en andere courante artikelen.

Alleen interesse voor groote partijen.
Aanbiedingen aan N.V. KARTRO KANTOOR-
BENODIGDHEDEN MIJ., Kloveniersburgwal 47,
Amsterdam. Tel. 41620-41373.

FIRMA

J. LANGEJAN A.ZN.

AANNEMERS
BOUW- EN GEW. BETONWERKEN
TIMMER- EN METSELBEDRIJF

VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

J. en K. SMIT's

Scheepswerven

en

Machinefabrieken

KINDERDIJK

SCHILDERS-
BEDRIJF

H. J. de Munnik

BLOEMKWEEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

Restaurant

BAGATELLE

PASSAGE 61 - DEN HAAG

*

Door brand zijn wij genoodzaakt ons Restaurant te Scheveningen te sluiten

*

Ons bedrijf in de PASSAGE, DEN HAAG is weder GEHEEL IN EXPLOITATIE

REPARATIE - STALLING - BENZINE

Garage de Heer

JENSIUSSTRAAT 58

Telefoon 41871

ROTTERDAM

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop: Alle uitgaven van Duitsland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945

postfris en gebruikt

Aanbiedingen met prijs aan:

BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL
ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

"Molen"groenten

VEEL GROENTEN - WEINIG WATER.
BAARD DOOR DE VOORDEELIGSTE!

TIELEMAN & DROS
LEIDEN

KLOOS

KINDERDIJK

BRUGGEN

VOOR WERKEN ONDER EN BOVEN
f 500.-

J. NIESSINK

— BOUW- EN TIMMERBEDRIJF —

Insulindestraat 208. — Tel. 47806, R'dam, na 6 uur 47726.

VOOR AANLEG, ONDERHOUD EN VERHUUR VAN

GELUIDSINSTALLATIES

— voor ieder doel en elk object —

„RADIO ELECTRA”

MIJNSHEERENLAAN 173, ROTTERDAM-Z. Tel. 71992

LAAT DIT BLAD LEZEN

AAN UW VRIENDEN!

GOUD - ZILVER OPTIEK

Schreuders

GROENE HILLEDIJK 216, ROTTERDAM

N.V. BOELE'S

Scheepswerven

en
Machinefabriek

BOLNES

*
Nieuwbouw en Reparatie

AUTOGENE- EN ELECTRISCHE LASCHINRICHTING-
LICHT CONSTRUCTIEWERK

L. v. d. BURGH & Co.

MATHENESSERDIJK 327 — TEL. 37107 — ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL VOOR HAARDEN EN KACHELS

HUIZE „DEN HUL”

AMERSFOORTSCHESTRAATWEG 7
Telefoon 3262 - NAARDEN K 2959

V.a. September
nog eenige
apartementen
beschikbaar

- Modern comfort
- Centrale verwarming
- Warm en koud stroomend water
- Eerste klas keuken

H.H. Verenigingbestuurders

Bezoekt met Uw club de zwaar getroffen stad ARNHEM met haar schitterende omgeving

Gebruikt dan Uw KOFFIETAFEL,
LUNCH of DINER in

Café-Restaurant Hotel „VOOR IEDER”

Hommelseweg 59, Tel. 1145

Lage prijzen
Prima keuken

Directie J. LAMBEEK

Hotel-Café-Restaurant „De Kroon”

SCHIEDAM
LUNCH — DINER
Dagelijks geopend — Telefoon 68159

in Ruinen zijn vele kleine boeren, die vrijheid wenschen, vrijheid van bedrijf en de mogelijkheid om vooruit te komen in deze wereld.

Vrijheid dus, vrijheid vooral ook voor het kleinbedrijf, dat onder geen voorwaarde mag worden weggeordend, om zoo juist in de kaart te spelen van dat z.g. groot-kapitaal. Juist door het heilloos streven, dat men thans onder allerlei schoone benamingen het kleine boerenbestaan ziet bedreigen, voelen vele kleine zelfstandigen, dat zij het in geen geval van de z.g. Partij van den Arbeid moeten hebben, want daar komen de ernstige en degelijke werkers en spaarders in de knel. Voor het overgrote deel geldt het hier oer-degelijke Drenthen, die geen „gedwongen sparen” van noode hebben. Zij immers zullen, indien zij ook maar eenigszins daartoe de gelegenheid hebben, uit zich zelf sparen. Doch over dat gespaarde wenschen zij dan zelf de vrije beschikking te behouden.

Zooals wij hier reeds betoogden, vindt onze partij over 't geheel genomen een gewilliger oor bij de oorspronkelijk Drent-

sche bevolking dan bij de uit andere provincies afkomstige. Dat veroorzaakt, dat de uitslagen in de oude dorpen over het geheel veel gunstiger uitvielen dan die in de nieuwe.

In de Emmer Courant van 18 Mei treften we een gespecificeerden uitslag van de Kamerverkiezingen in de gemeente Sleen aan. Daar waren 6 stembureaux, 3 in de oud Drentsche en 3 in de nieuwere deelen der gemeente (met een totaal andere bevolking). De oude dorpen brachten 434 stemmen voor de P. v. d. A. en 514 voor de P. v. d. V., de nieuwe dorpen resp. 696 en 178 stemmen voor deze beide partijen. Indien de indeeling van de stembureaux geheel correspondeerde met de hier gemaakte onderscheiding, hetgeen wel voor een groot deel, doch niet geheel het geval is, dan zou dit nog veel meer spreken.

Wij willen deze beschouwingen eindigen met een blik te slaan op de grootste gemeente van Drenthe: Emmen. Behaalde de P. v. d. A. in deze gemeente bij de drie gehouden verkiezingen achtereenvolgens 6526, 6025 en 5467 stemmen, dus een onaf-

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij!”,

Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

abonneert zich op „Vrij!” tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *)

welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 245103 ten name van den penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht, *)

over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd.

(Handtekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

gebroken dalende lijn, bij de P. v. d. V. ging het crescendo, n.l. achtereenvolgens 2739, 2894 en 3108 stemmen. Van de 31 raadszetels verkregen de onzen er 5.

Er is ons onder de grootere gemeenten geen enkele bekend, waar van de 31 zetels er een vijftal door de onzen worden bezet, ook geen 5 van de 45.

Een groot succes voor onze geestverwanten in de gemeente Emmen, waar van deze vijf nieuwe raadsleden er twee behooren tot de vroegere liberalen, twee tot de voormalige vrijzinnig-democraten en een tot de in deze gemeente bestaan hebbende z.g. neutrale groep.

En een niet minder groot succes voor ons jonge Eerste Kamerlid, den heer R. Zegering Hadders, die bij al deze drie verkiezingen als lijststaanvoerder optrad.

dat den voorstanders van de vrijheid wederom allerlei leelijks verweten wordt. Toch zijn er velen, die snakken naar de vrijheid, tot zelfs in de Partij van den Arbeid toe. En niet de eersten de besten. Op een vergadering, welke op 1 Juli door deze partij te Amsterdam werd gehouden, voerde de heer Koos Vorrink het woord. In Het Vrije Volk van 2 Juli lezen we daarover o.a. het volgende:

„Koos Vorrink, met ovatie begroet, wees op de wijdere strekking van de socialistische gemeentepolitiek. Hij noemde het beangstigend, dat er in de wereld zulke grote gemeenschappen groeien, dat de menselijke persoonlijkheid verloren dreigt te gaan”...

De menselijke persoonlijkheid kan echter alleen in vrijheid tot haar recht komen.

De groote gemeenschappen, welke den heer Vorrink zoo beangstigen, zijn de logische consequenties van het politieke beginsel van den heer V.

Het is wel teekenend, dat een dergelijke uitlating van de zijde van de Partij van den Arbeid komt.

EEN ABONNÉ.

Op- en aanmerkingen

PERSOONLIJKE VRIJHEID

In Vrij van 2 Aug. vind ik onder het hoofd „Van onze Tegenstanders” een stukje naar aanleiding van het optreden te Voorburg van de Partij van den Arbeid tegen de Partij van de Vrijheid. Hieruit blijkt

Prins Bernhard decoreert Amerikaansche officieren wegens hun werkzaamheden voor het terugbrengen van Nederlandsche kunstschaten en machines uit het door de Amerikanen bezette Duitsche gebied.

RESTAURANT-SOCIÉTÉ
DE VERGENOEGING
MIDDELBURG

Prima keuken
Specialiteit in EXTRA DINERS.

Voor gezelschappen speciale prijzen. Telefoon 2725 (K. 1180)

JAN VAN BEEK - DEN HAAG - BRUSSEL
VRAAGT HUIZEN TE KOOP IN BELGIË

Betaling eventueel geheel of gedeeltelijk in vrij geld in Nederland. Aanbiedingen uitsluitend schriftelijk aan kantoor Den Haag, Parkstraat 105.

„FOTO ATELIER DE KOK”
TELEFOON 39389
SPANJAARDSTRAAT 47 A, ROTTERDAM

WONINGRUIL- EN KAMERVERHUURBUR. „LUBRO”

WEESPERZIJDJE 108 H. AMSTERDAM-O., TELEFOON 54997, verzorgt elke voorkomende woningruil in alle plaatsen en in iedere huurprijs. Tevens opgaven voor kamerverhuur. Eventueel telefonisch op te geven.

HUWELIJK
Dames en Heeren, wien het werkelijk ernst is een goed en gelukkig huwelijk te sluiten, wenden zich vol vertrouwen tot het
Bemiddelingskantoor „METROPA”
POSTBOX 70, ROTTERDAM.

Betrouwbare en reële behandeling door kantoor met jarenlange ervaring en zeer veel relaties in alle beschaaftde kringen over het geheele land. Discretie absoluut verzekerd. Alle inlichtingen worden U kosteloos, zonder eenige verplichting en in blanco couvert toegezonden.

Fa. B. Cuperus Az.
HESSENWEG 2 - DE BILT
Bijkantoor:
Laurillardlaan 1 - Bilthoven.
Uitgeverij en Periodiekenbedrijf
VAKTIJDSCHRIFTEN

MODERNE ROMANS KUNST-WETENSCHAP- EN KINDERBOEKEN.
Alleen in prima staat
TE KOOP GEVRAAGD
Aanb. aan Snijder, Rollandslaan 111, Haarlem

MAISON AUBERT
Dirk Smitsstraat 26 b (bovenhuis) Rotterdam
Ruim 30 jaar gevestigd
Patent- Geneesmiddelen Gummiwaren
Vr. gratis inlicht., toezend onder blanco couvert.
Gratis spreekuur dagelijks van 10-8 uur.

ABONNEERT U OP DIT BLAD!

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK

COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

* BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIËN *
* TAXATIES - BEHEER - HERSTELLINGEN - VERTROUWENSOPDRACHTEN *

Goosen's Auto- en Motorenbedrijf
AGENT VOOR ROTTERDAM EN OMSTREKEN VAN SKODA AUTOMOBIELEN
REPARATIEBEDRIJF
N. Binnenweg 311 - Volmarijnstraat 130-136
TELEFOON 33546, ROTTERDAM

UITSLUITEND VOOR DE GETEISTERDE GEBIEDEN
EINDELIJK IS HET ZOVER!

Door een bijzondere methode zijn wij in staat ook voor U EEN HUIS te bouwen. U moet eens om een tekening en om inlichtingen vragen. Gaarne zenden wij U deze: de bouwplaat zal U meevallen. U kunt bouwen op eigen grond, maar er zijn ook andere mogelijkheden. Als U ons even bericht, zenden wij U een plan volgens het systeem Perquin, ontworpen door Arch. Van Gogh, gemaakt voor de geteisterde gebieden.

Adres: **Bouwonderneming N. A. PERQUIN,**
PARALLELWEG 324, KOOG AAN DE ZAAK.

Welke verf kiest opbouwend Nederland?

Natuurlijk de bestel! En dat is Chinol. Vette-winkel's glansrijkste verf! 'n Weerbestendige, kleurechte olie-lakverf van ongekende duurzaamheid, die alle voortreffelijke Vette-winkelnigenschappen in zich vereenigt!

'n Verf Van Vettewinkel

Hotel-Café-Restaurant HUIZE v. BECKHOVEN

OUDENBOSCH

Bekend om haar goede keuken

Telefoon 141

Pracht serie voor f 2.50 of meer per maand

1. In Spionnagedienst van Japan door Amleto Vespa. Boeiend, avontuurlijk, interessant. Spionage en contra-spionage. Men ziet uit dit boek, hoe geraffineerd de Jappen in hun spionage-methoden waren. Geb. f 5.25. 2. Scotland Yard door George Dillnot. Een spannend boek over dit ontzagwekkende wereldbekende speurderscentrum. Geb. f 4.25. 3. Het gaat weer niet zo door den Engelschen

schrijver E. R. Troughton, die na den vorigen wereldoorlog 5 jaar bij den Mil. staf in het Rijnland is geweest. Hij zet in dit boek scherp zijn inzichten uiteen over het huidige Duitsland. Geb. f 3.90. 4. Schoon Schip Lek door Wim Duk. Een bijzonder detective boek, spelend in de illegaliteit. Geb. f 3.25. 5. Vijf jaar onder Duitse druk. Voor nu en later aan het Nederl. volk verteld door J. H. Kammeijer. Geill. met 30 teekeningen. Geb. f 5.90. 6. Met lege handen? Nee! Vier jaar concentratiekamp door den schrijver P. Wansink in Duitsland doorgebracht. Geb. f 3.90. 7. Onze Prinsesjes thuis. Een alleraardigst album met foto's van het Prinselijk Gezin. f 1.10. De geheele serie kost f 27.55; desgew. zonder eenige prijsverhooging betaalbaar met f 2.50 of meer per maand. Direct na ontvangst van f 27.55 of 1sten termijn wordt de geheele serie franco toegezonden. Men vermeldt: Serie D Adv. 247 Boekhandel H. Nelissen, Prinsengracht 627 M Amsterdam C, Postrek. 60092 M. Gem. Giro N 2266, Tel. 31791. Rembours 10 cents extra.

Adverteert in dit blad

VRUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
Mr. A. STEPELS, Rotterdam

Adres van redactie en administratie: NIEUWE GRACHT 38 UTRECHT, Telefoon 19298. Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. Losse nummers f 0.1

Onze

Volksvertegenwoordiging

Het nieuwe parlement heeft eenige weken proefgestoomd. En hoe ziet het er nu uit en hoe gaat het er nu toe in dat college, hetwelk een meerderheid als steun van de nieuwe regering heet te bevatten?

Over de Eerste Kamer moeten wij nog kort zijn. Deze immers heeft nog betrekkelijk weinig gedaan en verschilt niet veel in stijl van vroegere senaten. Op zijn hoogst kan men constateeren dat er een paar jongere gezichten te zien zijn en dat op den voorzittersstoel de hoog bejaarde baron de Vos van Steenwijk vervangen is door prof. Kranenburg: een verandering van gezicht en van politieke kleur. Van christelijk historisch naar P. v. d. A. is een groote stap, al zullen de minister van financiën en een paar anderen ons dat niet zoo maar nazeggen.

Maar hoe dit zij, de debatten in den senaat staan, voor zoover ze er reeds zijn geweest, nog op het werkelijk niet lage peil, dat wij er vroeger gewend waren. Alles gaat er rustig en bedaagd. Politieke hartstocht is er veel minder waar te nemen dan aan den anderen kant van het Binnenhof. De heele omgeving is er nog steeds zeer voornaam. De vurigste redeenaar is er de christ.-hist. heer Pollema, die vinnig uit den hoek kan komen, ook letterlijk, want hij heeft een hooge hoekplaats.

Iets te beleven zal er eerder in de Tweede Kamer zijn, al moet men zich daar nu ook weer niet al te veel van voorstellen. Wij zijn in Nederland niet tot het peil van smijten met inktpotten afgezak. Het decorum wordt er steeds bewaard, al is de inhoud van het gesprokene niet altijd even waardig. Zelfs bij interrupties weten de volksvertegenwoordigers bijna altijd een zekere beheersching te toonen. Dit alles betreft datgene, wat openbaar gehoord mag worden en wat men dan ook inderdaad, op de tribunes gezeten, hooren kan. Maar het zou een vergissing zijn te meenen, dat de niet voor het publiek bestemde en voor dat publiek meestal ook niet hoorbare opmerkingen van Kamerleden steeds naar vorm en inhoud correct zijn.

Dat het decorum altijd zoo goed bewaard blijft is niet in de laatste plaats te danken aan den voorzitter: mr. Van Schaik, een imposante, omvangrijke figuur op een imposanten, omvangrijken zetel, geflankeerd eenerzijds door den griffier, mr. Schepel, die in den dienst van de Kamer reeds wat begint te grijzen, aan den anderen kant door de commiezen-griffier, twee jeugdige jonkers, die nog maar kort in functie zijn. Er zit veel vast aan het voorzitterschap van de Kamer, meer dan men zoo zou denken als men den president in openbare vergadering in functie ziet. En het is bekend, dat mr. Van Schaik beide kanten van het voorzitterswerk voortreffelijk beheerscht. Aan zijn benoeming zit dan ook nauwelijks de overweging vast, dat hij tot de grootste fractie behoort. Meer is de politieke kleur een doorslaggevende factor geweest bij de benoeming van een eersten en een tweeden plaatsvervanger. Deze plaatsvervangers treden niet vaak op. Een enkelen keer laat mr. Van Schaik zich in een avondvergadering vervangen. Vroeger zag men dan den anti-revolutionnair Smeenk, een klein, vriendelijk grijs heertje, bijna geheel verdwijnend in den enormen zetel. De tweede plaatsvervanger, vroeger een socialist, heeft nog veel minder kans aan bod te komen. Tegenwoordig zijn de kleuren van eersten en tweeden plaatsvervanger omgekeerd. De heer Smeenk komt nu op de laatste plaats, en de eerste plaatsvervanger is mr. Joekes geworden, vroeger vrijdem., thans socialist, één der bekwaamste parlementariërs die de Kamer rijk is, een lange, slanke figuur, vol temperament,

scherp en slagvaardig, soms misschien wat al te sarcastisch.

Dit zijn de voorzitters. En de rest? De leider van de grootste fractie: oud-minister Deckers, serieus en altijd uitermate correct gekleed, bekleedde in het noodparlement dien post; thans staat daar prof. Romme, vleezig en ruig van uiterlijk, maar glad en rap van tong. Dit laatste is ook wel noodig voor een fractie, welke zich soms in vreemde bochten moet wringen om een regering, waarmee zij het in haar hart waarschijnlijk niet altijd eens zal zijn, niet af te vallen. Wij zullen de overge 31 niet stuk voor stuk noemen. Wie de aandacht trekken zijn mr. Korttenhorst, geestig en altijd de moeite waard, jhr. Ruys de Berenbrouck, die met zijn zwaarigheid en zijn kneveltje doet denken aan de Drie Musketers, en Max van Poll, met zorgelijk gezicht en trouwe honden-oogen wakend over Indië's belangen.

oud-minister De Wilde, bekwaam en met een innemend, wat ouderwetsch gezicht. Ook hij kan tot een zekere heftigheid komen. Maar helaas, de politiek van zijn fractie is voor zijn capaciteiten beslist niet hoogstaand genoeg. De andere a.r. — hun gelederen zijn wat gedund — zijn geen groote redenaars. Zij zien wat bleek (behalve de heer Meyerink toen hij uit Indië terugkwam).

In hun kielzog varen de christelijk-historischen, aangevoerd door den heer Tilanus, een fiere 19de-eeuwsche figuur, in wien men nog steeds den artillerie-officier speurt. Als een galante ridder zit hij in zijn bank naast freule Wittewaal van Stoetwegen. Zij heeft nog niet veel gezegd in haar parlementaire loopbaan, maar dat kan nog komen. De rest van deze fractie bergt ook wel krachten die iets kunnen worden. Zoo mr. Schmal, die de kunst verstaat iets heel helder en met veel nadruk te zeggen.

Vergeeten wij van de (geografische) rechterzijde niet ds. Zandt, de staatk. ger. afgevaardigde. Vroeger zat hij ergens tusschen liberalen, vrijzinnig-democraten en communisten. Hij zal zich nu wel iets beter thuis voelen, al is hij het met zijn partijgenoot ir. Van Dis, lang niet altijd met zijn broeders van de andere prot.-chr. partijen eens. Hij is een merkwaar-

Onze fractieleider dr. Bierema.

uitliep). Hij zit temidden van nog wa andere oud-partijgenooten, zoo meijnsmaak gekleed en fleurde aldus het uiterlijk van de Kamer op — en de graanhandelaar Schilthuis.

In het rijtje naast hen: het communistententiaal. Zij doen serieus mee, wat een vooruitgang is. Hun leider, de heer Wagenaar, vat de zaken ernstig op, wat hem is aan te zien. Wij zien ongef. hen verder de gezellige kuif van den heer Borst, het donkere gezicht van den heer Hoogcarpel met zijn stem die als uit een graf komt, mev. van den Muyzenberg, een vriendelijke dame, over wie men ook in andere kringen veel goeds hoort, mr. Benno Stokvis, die altijd iets bijzonders heeft, maar als redenaar in de Kamer niet meevalt, enz.

Moeten wij tenslotte iets over onze eigen fractie zeggen, die achter het vrijdem. deel van de P. v. d. A. is gezeten? Twee agrariërs, de fractieleider dr. Bierema, een echte Groninger, en de heer den Hartog, een Zuid-Hollander, die zijn kans in de Kamer nog niet heeft gekregen. Mevrouw Fortanier, sieraad, uiterlijk en innerlijk, van de fractie. Mr. Vonk, de oud-procureur-generaal uit Indië, een man met wijzen humor. Ir. Hacke, onze sociale specialist, rond en blozend met een weerbarstig piekenden hoofdtooi. Tenslotte onze vriend Korthals, over wien wij den geregelden lezers van dit blad niet veel meer behoeven te vertellen.

Er is, behalve in vacantiëtijd, over het algemeen weinig bezoek op de publieke tribune. Toch is het de moeite waard eens even te gaan kijken hoe het er toegaat in die Kamer van honderd. Ieder Nederlander moet dat op zijn minst één keer hebben gezien.

Als dit blad bij zijn lezers komt, is de Kamer op reces. Maar vergeet het niet, zij komt op den derden Dinsdag in September terug. Eenige groote tornooien hebben wij nu al gehad: de beschouwingen over de regeringsverklaring, de vermogensaanswasbelasting, de interpellatie-Joekes, de commissie-generaal. Maar na de vacantie zal er eindelijk weer een echt begrotingsdebat kunnen komen, het tornooi van principes en beleid. De lijn, die nu reeds is uitgestippeld, zal dan wel aangetrokken worden: van de regeringspartijen de r.k. met veel omhaal tenslotte gouvernementeel, de socialisten meer van harte evenzoo. Groote neiging tot oppositie — een neiging waaraan zij makkelijk toegeven — bij de prot.-christelijke volksvertegenwoordigers. De communisten, die het beter zeggen te kunnen doen. En onze partijgenooten, hun houding in elk afzonderlijke geval bepalend naar hun beginsel, wakend voor sociale rechtvaardigheid en welvaart, voor den rechtsstaat, kortom voor de vrijheid.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — Samenwerking; de fout van generaliseeren — Satiren — Aangeplakte zedelijkheid.

Prof. C. P. M. Romme

G. Wagenaar

De voorzitter van de Tweede Kamer, mr. J. R. H. van Schaik

J. Schouten

H. W. Tilanus

Jhr. mr. M. van der Goes van Naters

Ds. P. Zandt

De 32 katholieken beheerschen het rechterblok (in geografischen zin) de Kamer.

Maar de anderen zijn er ook. Als een duiveltje uit een doosje: Jan Schouten, met zijn enorme stemgeluid, zijn redevoeringen met schrikbarende hoogtepunten: een orator, maar wat wijlooppig, en wat erger is, altijd in de oppositie. De anti-revolutionnair hebben gezegd, dat zij onder deze regering gouvernementeel zouden zijn zoolang zij konden. Aan dat kunnen blijkt gauw een einde te komen, want al wat men van dien kant hoort is oppositie. En wat voor oppositie! Uiterlijk lijkt het heel wat. Maar bekijkt men goed wat zij zeggen, dan zijn hun bezwaren hoofdzakelijk van formeelen aard, in hun oogen zeer zwaar wegend, in werkelijkheid bijkomstig en soms gezocht. Zij kunnen het maar niet hebben, dat het parlement wel eens heel erg snel iets moet behandelen. Wat niet wegneemt dat hun de tijd voor redevoeringen wordt gegeven. Maar wat zij te berde brengen is toch meestal niet zoo, dat men gaat denken: dat moesten we toch nog iets nader overwegen. Een sieraad van hun fractie is

dige figuur, deze dominee, die voorzichtig sloffend loopt en spreekt alsof het hemzelf niet aangaat. Zijn gezicht kan iets vriendelijks hebben maar soms ook iets verschrikkelijk melancholiek.

Wenden wij ons tot de andere zijde: 29 leden van de P. v. d. A., prof. Schermerhorn en Koos Vorrink naast elkaar, bijna altijd lachend. Dat schijnt er bij te hooren. Enfin, het is hun gegund. De andere professor in deze rijen is de heer Logemann, mysterieus van uiterlijk. Er zijn heel was rasechte socialist in deze fractie, maar weinig mannen, van wie men kan zeggen, dat zij uit de arbeiderswereld komen. Jhr. mr. Van der Goes van Naters leidt deze fractie. Als hij het spreekgestoelte heeft beklommen en is gaan praten zou men even denken, dat het verlossende woord gezegd zal worden. Maar dat valt nogal eens tegen. Hij spreekt alsof hij zijn woorden er in wil heien (maar een heipaal moet heel stevig zijn). Neen, de vroegere vrijdem. fractieleider, mr. Joekes, hooren wij liever. Hoe was hij in vorm toen hij minister Gielen interpellarde! (Het was waarlijk zij'n schuld niet dat deze interpellatie op niets

Buitenlandsch overzicht

EXODUS

Kentering in het Midden-Oosten

Hoe spannend de tijden ook zijn, die wij beleven, toch bieden zij voor de historie geen nieuw schouwspel. De acteurs mogen telkens andere zijn (en ook dat is niet eens altijd het geval — de acteurs mogen dan telkens in andere travestie ten tooneele verschijnen), het spel blijft hetzelfde, een eeuwenoud en altijd weer boeiend spel, een spel tusschen dynamische en behoudende machten, een spel om de macht. Zelden, dat er door dit drama, dat de geschiedenis is, een ader loopt van geheel ander, geheel eigen gehalte, een nevenspel, dat wel zijn verbindingen heeft met het hoofdspel, doch in verschijning geheel nieuw is.

Dergelijk nevenspel beleven wij nu in den exodus der Joden, den drang der Europeesche, en vooral Oost-Europeesche, Joden naar Palestina. Deze beweging is ongetwijfeld wakker geroepen door de tijdelijke verschijnselen in het eeuwige spel, maar, eenmaal in gang, gaat zij onverstoorbaar voort, de kanalen benuttend, die zij op haar weg ontmoet, de groote obstakels vermijnd, de kleinste omverwend.

Oost-Europeesch anti-semitisme.

Deze beweging heeft haar oorsprong in Oost-Europa. Hier heeft het Duitse anti-semitisme het hevigst gewoed. Hier vond het ook een handlangster in het anti-semitisme, dat in Polen, Hongarije en Roemenië van ouderen datum is dan in het Westen en tevens een probleem van volkspsychose en bijgeloof vormt, terwijl het in Duitsland in de eerste plaats een wapen van propaganda en een werktuig van koel en systematisch overleg is geweest.

Wel zijn de huidige regeeringen in de genoemde landen geheel vrij van den anti-semitischen smet, maar dat beteekent niet, dat in deze streken het anti-semitisme ook uitgestorven is. Integendeel, de rijen van hen, die reeds uit onwetendheid of afgunst den Joden het leven zuur maakten, zijn versterkt door het egoïsme van een geheel nieuwe klasse, die de plaats van den Joodschen middenstand ingenomen heeft. De terugkeer van zelfs een fractie der Joden is hun opwelgevallig. In Polen vinden er systematisch moorden op Joden plaats en het pogrom te Kielce was voor de buitenwereld een bewijs, dat Polen ondanks zijn voortuitstrevende regeering allermint reeds aan de gedachtenwereld van de Middeleeuwen is ontgroeid. Dat de Poolsche Katholieke kerk (bij monde van kardinaal Hlond) deze deels primitieve, deels georganiseerde uitbarsting vergoelijkt, is wel heel treurig.

De gelegenheid zich weer een toekomst in Oost-Europa op te bouwen is den Joden niet gunstig. En deze reputatie is reeds lang doorgedrongen tot de kampen der Joodsche D.P.'s in Duitsland, die in andere omstandigheden tot de beste aanhangers van de nieuwe regeeringen in hun geboortelanden zouden hebben behoord (ook dat is een oorzaak van hun vervolging). Nu echter willen de bewoners van deze kampen niet meer terug en versterken zij den stroom van hen, die uit Oost-Europa langs allerlei wegen een uitweg naar Palestina zoeken.

Weg uit Europa.

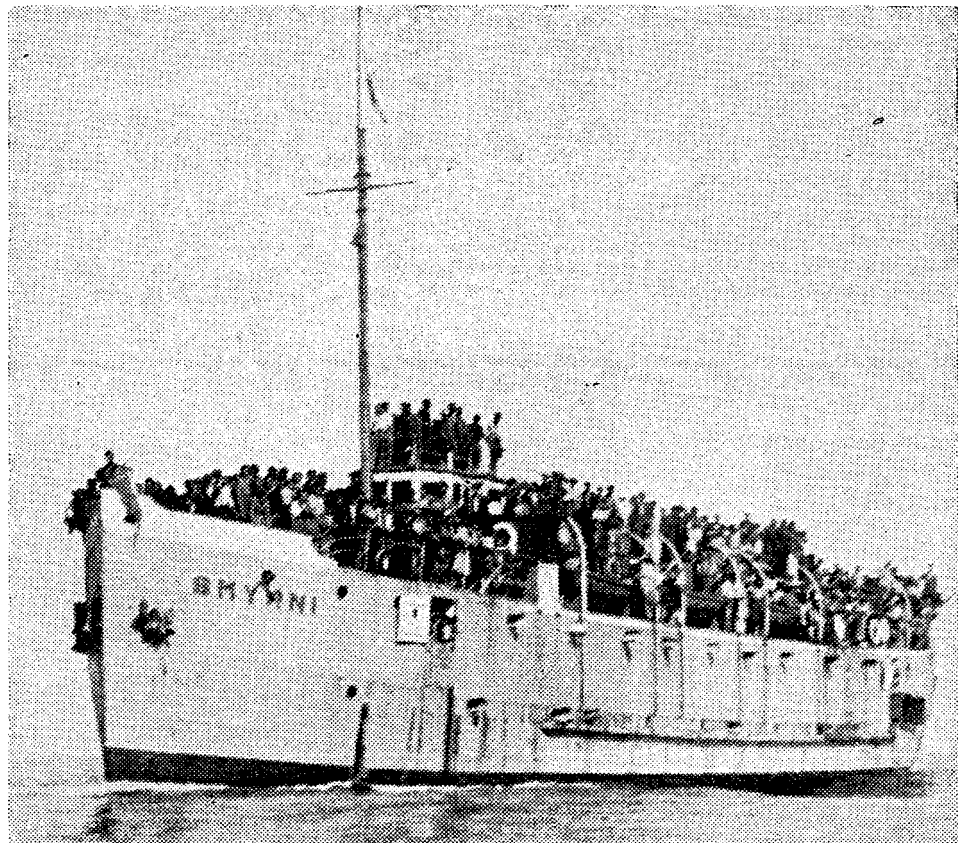
Palestina is in de oogen van deze lieden de redding, de eenige oplossing van hun tijdelijk en eeuwig probleem. Daarheen snakken allen en geen offer is hun te groot of ze willen het geven om dit doel te bereiken. Het lijkt wel alsof een religieuze kracht, te vergelijken met die, welke hun voorouders eertijds den weg naar Kanaän wees of die, welke de eerste Kruisvaarders bezielde, hen drijft. Weg wijst zij uit het Europa, dat het graf van zoovelen hunner is geworden en waar zij nog met schele oogen worden aangezien. En in een einde-loozen stroom verlaten zij het oude werelddeel, tot welks beschaving zij zoo hebben bijgedragen, om in het nog oudere werelddeel een nieuwe toekomst en misschien een nieuwe beschaving op te bouwen.

Geheime organisatie.

Hoe primair en impulsief deze beweging ook moge zijn, zij verloopt toch ordelijk en met de regelmaat van een klok. Dit geeft den geallieerden autoriteiten in Duitsland en Palestina, die het meest met dit probleem in hun maag zitten, aanleiding te gelooven, dat er een geheime organisatie achter zit, die deze duizenden en nog eens duizenden (de diplomatieke correspondent van de Times spreekt van

10.000 per maand) den weg naar Palestina doet vinden. In Januari van dit jaar had reeds generaal Sir Frederick Morgan, hoofd van de U.N.R.R.A. in Duitsland, gewezen op het bestaan van dergelijke organisatie, doch toen was er (vooral onder de Joden in Amerika) zulk een storm van verontwaardiging opgestoken, dat de generaal, die men voor Hitler-knecht uitkreef, geschorst werd. Even later moest hij in zijn eer hersteld worden, want zijn opmerkingen bleken toch niet geheel uit de lucht gegrepen te zijn...

Nu kan het bestaan van dergelijke organisatie niet meer ontkend worden. Zij moet het zijn, die de duizenden van valsche passen voorziet, welke hen in de gelegenheid stellen de vele grenzen en demarcatielijnen van Europa te overschrijden, die hun vervoerbewijzen in de treinen betaalt, die autobusdiensten over de bergen organiseert, die in de havens van Europa schepen heeft klaar liggen, welke den steeds voortdurenden stroom verwerken en naar Palestina afleiden. Deze schepen veranderen dikwijls in volle zee van vlag en naam. Worden zij onderschept, dan blijken de papieren verdwenen te zijn, maar ook de kapitein en de bemanning. Zijn de schepen eenmaal in Palestijnsche wateren aangekomen, dan worden de passagiers heimelijk aan het strand afgezet, waar de illegale Zionistische organisaties hen verder helpen.

Een schip, volgeladen met illegale Joodsche immigranten, op weg naar Palestina.

Engeland bezorgd.

Het is begrijpelijk, dat Engeland, verantwoordelijk voor de rust in Palestina, dezen exodus, of liever deze massale intocht der Joden, met bezorgdheid gadeslaat. Niet alleen omdat op deze wijze het legale immigratie-quotum belangrijk overschreden wordt en aan legale immigranten de gelegenheid tot vestiging in Palestina ontnomen wordt, maar vooral omdat het Joodsche element in Palestina gestadig versterkt wordt en de verhouding in getalsterkte tusschen Joden en Arabieren ten nadeele van de laatsten verandert.

Voor het eerst sinds de geschiedenis van zijn Palestijnsch mandaat heeft Engeland, zooals de Observer opmerkt, een plan, waaraan het van plan is vast te houden. Dit plan is het plan van een Engelsch-Amerikaansche commissie van deskundigen en stelt voor, Palestina te verdeelen in vier gebieden: een Joodsch, een Arabisch en twee direct onder het Palestijnsch opperbestuur, dat in Engelsche handen blijft. Inderdaad is dit plan, zoo op het eerste gezicht gezien, ingenieus. Het komt tegemoet aan de steeds meer onvermijdelijk schijnende oplossing van een verdeling van het land, het geeft Engeland de gelegenheid dit strategische punt te blijven bezetten en het laat den Joden een betrekkelijke vrijheid in het bepalen van de immigratie.

Het welslagen van dit plan hangt echter geheel af van de menschen, wien het het meest aangaat: de Joden en de Palestijnsche Arabieren. Nu zijn beide bevolkingsgroepen even fel in het verwerpen ervan. Engeland moet dus een anderen bondge-

noot zien te vinden, wiens gezag in deze streken groot genoeg is om althans een begin van uitvoering mogelijk te maken. Het vindt dien in de Arabische Liga, den bond van zeven Arabische staten, een anderhalf jaar geleden met welwillende toestemming van Engeland opgericht.

Reactionnaire bondgenooten.

Het schijnt, dat het Engels fatum is in rebus internationalibus, in welke het tegenwoordig een verdedigende, behoudende rol moet spelen, slechts steun te vinden bij alles wat reactionnair is. Zoo is het ook in deze Palestijnsche aangelegenheid. Het kan hier slechts bouwen (en dan nog is het de vraag: in hoeverre?) op de Arabische liga, het verbond van de huidige regeerders der Arabische staten, die van hun kant zien, dat slechts Engeland genegen en in staat is (in hoeverre?) om de feodale structuur van de door hen geleide maatschappij tegen ineenstorting te behoeden. Beide klampen zich, als waren zij de eenige overlevenden uit een verloren wereld, aan elkander vast.

Radicalisering.

De Arabische regenten raken n.l. ongerust over de voortschrijdende radicalisering der Arabische massa's. In de laatste jaren zijn de oogen van deze massa's hoe langer hoe meer open gegaan voor de verregaande achterlijkheid van de maatschappij, waarin zij leven. De feodale en religieuze bindingen zijn steeds losser geworden met het gevolg, dat velen in sociale termen zijn gaan denken en, zooals dat gaat in landen, waar met de moderne techniek de Westersche problemen zijn geïmporteerd: er is geen tijd om deze problemen te verwerken en het stadium van

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

aangewezen op den steun van de conservatieve elementen (belichaamd in de Arabische liga), omdat zij de eenige zijn, die uit eigen belang pro-Britsch zijn. „Wat de Engelschen ook in Palestina gaan doen”, zoo gaat de schrijver in de Economist voort, „deze heerschers hebben zich aan de Engelschen verbonden; zij kunnen hen enkel nog in den steek laten door politiek en sociaal zelfmoord te plegen.”

Zoo wil Engeland in Palestina het (op zichzelf niet slechte) federatieplan ten uitvoer brengen, dat slechts door een dunne bovenlaag van om hun positie bezorgde regenten gesteund wordt (en dat nog aarzelend), doch door de groote massa zoowel van Joden als van Arabieren wordt verworpen.

Hoe lang zullen deze regenten zich kunnen handhaven? Van het antwoord op deze vraag hangt Engelslands geheele positie in het Midden-Oosten af. Hoe lang zal het duren, eer Joden en Arabieren met elkander zullen samenwerken? Van het antwoord hierop hangt Engelslands positie in Palestina af.

Joodsch-Arabische belangen.

Reeds enkele maanden geleden heeft de Economist in een reeks van artikelen aangedrongen op een oplossing van het Palestijnsche probleem, die de Joden en Arabieren van Palestina zou dwingen samen te werken. Dergelijke politiek wil echter geen enkele Engelsche regeering serieus initieeren, omdat samenwerking van beide bevolkingsgroepen zou beteekenen, dat op den duur Engeland dit strategisch punt zou moeten verlaten.

Joden en Arabieren zijn beiden even fel in het verwerpen van het federatieplan; Joden en Arabieren zijn beiden even hevig in hun afkeer jegens Engeland; Joden en Arabieren hebben elkander reeds meermalen gevonden in syndicalen arbeid, waar de grenzen van ras en geloof wegvallen. Is het mogelijk, dat zij, die zoovele gemeenschappelijke belangen hebben, ook eens tot staatkundige samenwerking zullen komen? Nog schijnt van Arabischen kant het rassensentiment en ook de macht der regenten sterker dan de invloed der gemeenschappelijke belangen.

De exodus der Joden heeft in dit licht nog slechts de beteekenis van een op zichzelf staande gebeurtenis zonder andere dan toevallige connecties met het wereldgebeuren. Gelicht uit het hoofddrama echter, vormt hij een feit van ontzagwekkende beteekenis. 1946: de Joden verlaten Europa, is een gebeurtenis even groot en ingrijpend, op zichzelf en in zijn gevolgen, als de verwoesting van Jeruzalem door Titus.

De tijd is nog niet rijp.

Voor dit tijdsgewricht echter krijgt de exodus onmiddellijke beteekenis door de houding van Rusland in dezen. Engeland verdenkt dit land ervan, den exodus te bevorderen. Inderdaad is het zoo, dat in het door de Russen bezette Roemenië, welks grenzen anders bijna hermetisch gesloten zijn, de Joden gemakkelijk aan uitreisvergunningen kunnen komen. Hetzelfde verschijnsel wordt ook opgemerkt in dat gebied, dat vroeger Oost-Polen was. Wat is Ruslands bedoeling? Wil het enkel onrust stoken in een kwetsbaar punt van het Britsche imperium, om op het goede oogenblik partij te trekken voor de sterkste der twistende partijen, de Arabieren, met offering van alle Joodsche hoop? Of reikt het doel verder? Ziet Rusland reeds een Joodsch-Arabische samenwerking op de grondslagen van een reeds lang bestaand Joodsch en een pas ontwaakt Arabisch sociaal besef en op de ruïnes van een conservatief Britsch imperium, dat de kans voorbij liet gaan de winnende partij, die van de massa, te kiezen?

Voor Rusland is de keus tusschen een zwak, maar goedgezend Jodendom, een nog half ontwaakte, half nog door rassenhartstochten beheerschte Arabische massa en een thans nog de macht in handen hebbende klik van Arabische regenten, op het oogenblik moeilijk. Toch is het niet twijfelachtig, wie het zal offeren, als op korten termijn een oplossing gevraagd wordt. Liever echter zal het willen wachten met kleur bekennen, totdat de Arabische massa ten volle voor emancipatie in de gewenschte richting rijp is en zij de gevoelsargumenten, die haar alsnog van samenwerking met de Joden afhouden, overboort heeft geworpen. Dan immers is tevens de laatste mogelijkheid voor Engeland om van de tweedracht gebruik te maken voor zijn positie, weggevallen en zal het zijn biezen moeten pakken.

Inderdaad, er schuilt veel waarheid in het Russische bezwaar tegen bijna elk voorstel van anderen: de tijd is er nog niet rijp voor....

Op elkander aangewezen.

In Palestina is Engeland niet minder

SAMENWERKING

De fout van generaliseeren

Soerabaja, Augustus 1946.

Wanneer in een land volksgroepen van verschillende afkomst samenwonen en werken, ontstaat er veelvuldig een toestand van min of meer geprikkeldheid van de eene groep tegenover de andere. In sterke mate ziet men dit in Indië, waarbij in het oog springt het groote gemak waarmede men generaliseert en de fouten van den enkeling meteen de geheele groep in de schoenen schuift. Dit schijnt een menscheijke eigenschap te zijn, waartegen men steeds moet vechten. Elke groep heeft heel veel op elke andere groep aan te merken, terwijl het moeilijk is eigen fouten te herkennen.

Zoo wordt van de „Indonesiërs” gezegd, dat zij te weinig initiatief en energie hebben en liever politiseeren dan organiseeren. Van de „Chineezers” heet het, dat zij alles te veel willen zien in het belang van hun economische positie en daarom eerst de kat maar eens uit den boom kijken. Van de Indo-Europeanen wordt beweerd, dat zij lichamelijke vermoeienissen eenigszins schuwen en het werk liever laten doen. Bij Europeanen, die lang in Indië zijn, zou het populaire misverstand heerschen, dat als andere rassen andere behoeften hebben, dit beslist mindere behoeften moeten zijn en voorts zouden zij vreezen van een wat intiemer contact met andere groepen te bederven. En dan de groep pas uit Nederland gekomen Europeanen. Die zouden... nu ja, die meenen de wijsheid in pacht te hebben.

Al deze kwalificaties zijn inderdaad wel toepasselijk op sommige vertegenwoordigers van genoemde volksgroepen, hoewel die eigenschappen heusch niet tot deze volksgroepen beperkt zijn. De fout zit in het generaliseeren.

Meestal grondt men zijn meening op iets wat men persoonlijk van een bepaald iemand ervaren heeft en... in zijn neiging om de andere groep slecht te zien, generaliseert men en begaat men onrecht.

De moeilijkheden in Indië worden nog gecompliceerd door het feit, dat de bevolkingsgroepen zoo'n geheel verschillende economische doorsnee vertoonen.

De Chineezers en Arabieren veelal handelslui, de in den loop der jaren uitgekomen Nederlanders vrijwel alle in leidende functies, omdat er geen gebrek aan arbeiders was; en de Indonesiërs met een nog kleine laag intellectuelen. Zoodat men ten onrechte ging associeeren: Nederlanders — bestuurder, baas; Indonesiër — arbeider, bediende, boer.

Willen wij op deze plaats, waar de ge-

schiedenis zooveel menschen van verschillende ras naar toe bracht (ook de Indonesiërs zijn met een groote volksverhuizing hier naar toe getrokken) komen tot een harmonische samenleving met zoo weinig mogelijk inwendige spanningen en wrijvingen, dan zullen wij allen ernstig in ons moeten bestrijden de neiging om onder vonden slechte eigenschappen met iemand van een andere bevolkingsgroep aan die geheele groep ten laste te leggen. Wij zullen allen moeten vechten tegen den lust om van de anderen steeds de slechte eigenschappen naar voren te brengen. Want bewust of onbewust doet men dit slechts om zichzelf in een beter daglicht te stellen, ter verhoging van eigen glorie.

Willen wij tot onderlinge harmonie geraken, dan moeten wij zoeken naar de beste eigenschappen van den ander, die

naar voren brengen en waardeeren, trachtend deze eigenschappen ten goede te brengen van de gemeenschap. Wel kan er critiek worden geleverd, maar dan opbouwend, niet afbrekend en kwetsend.

Maar meer nog, laat ons niet alleen werken voor ons eigen welzijn of die van onze eigen kring. Willen wij hier allen in vrede blijven samenleven, dan zal ieder zich ook voor het wel en wee van den ander en de gemeenschap persoonlijk verantwoordelijk moeten gaan voelen.

Pas wanneer wij het groote gebod: Heb uw naasten lief gelijk u zelve, in de praktijk toepassen, wanneer wij de aloude vraag: „Ben ik mijn broeders hoeder?” eindelijk eens bevestigend beantwoorden, dan pas is er uitzicht op een samenleving die gericht is op het geluk van allen.

Nu zijn er naast teleurstellende factoren, verheugende symptomen, die wijzen op een verbeterde onderlinge waardeering, hoewel de bijzondere omstandigheden hier op Java, deze waardeering eerder bemoeilijken dan bevorderen.

Zoo is het lezen van de republikeinsche pers steeds voor ons weer een groeiende teleurstelling. Niet de vele verdraaiingen

van feiten en aperte onwaarheden, goedpraten van niet gehouden beloften, wakkeren deze teleurstelling in de eerplaats aan. Het is vooral het bedroeven dat er van den kant van de republikeinsche pers nooit ook maar één woord van waardeering gehoord wordt voor de andere groep. De zwartste qualificaties zijn van de Nederlanders nog niet zwart genoeg van alles, zelfs van ontvoeringen van tijds verantwoordelijke ministers voor hun de schuld gegeven. Een zeer hoffelijk gestelde brief van een Bataviaasch Vollaadlid, die voor het nationalisme zeker niet zonder sympathie is, wordt in de republikeinsche krant afgekraakt op een wijze, die iemand de haren te berge dorrijzen, zoodat men zich afvraagt of men met deze menschen nog wel kan spreken of men elkaar nog wel verstaat. Terwijl van andere zijde toch eerlijk getracht wordt begrip te hebben en te toonen voor het nationalisme.

Het is bekend, dat vele jonge Nederlanders veel sympathie koesterden voor het nationalisme der republikeinen en dat de republiek daar verwachtingen van had. Hoewel deze jonge Nederlanders, door wie zij hooren, ervaren en lezen van vroeg gegolden hebbende beperkende bepalingen en maatschappelijke toestanden, zich tens den hun verblijf in Indië vooruitstrevender gaan voelen en grooter begrip gaakoesteren voor de nationale aspiraties naar zelfbestuur en gelijkwaardigheid, verminderd hun sympathie voor de republiek a zoodanig zienderoogen. De door de republiek beheerschte pers is zoo bezig van aanvankelijk welwillenden vijanden maken. En dit kan niet anders bij nuchterdenkende Nederlanders, die de bezetting hebben meegemaakt en door veel propaganda-geschied, hoe omzichtig ook verhoeld, hebben leeren heen zien.

Een pers die alle kronkelingen van het republikeinsche bewind volmaakt critieeloos volgt (schreef het Inzicht niet eerjuichend over Sjarir's strijd voor de ministriele verantwoordelijkheid en juicht het nu niet even hard om de dictatuur van Soekarno), een pers die van anderen alleen slechts en van zich zelf alleen maar uitstekende dingen vertelt, die niet naar gelijkwaardigheid streeft maar over waardigheid pretendeert, kan slechts herinneringen wekken aan de kranten, die vijf jaar lang met den nek aankeken. Zo overtuigt niet, maar wekt slechts weerzijnen teleurstelling.

Generaliseeren willen wij ook hier niet er zijn ook republikeinen die het niet met die kranten eens zijn.

Dat men te Malino naast openlijk uitgesproken bezwaren, wel in elkander waardeerbare eigenschappen vond en naar voren bracht, is temidden dezer teleurstellingen iets wat hoop geeft.

Moge het door Hare Majesteit en Haar regering uitgesproken vertrouwen dat ook spoedig op Java en Sumatra de voorwaarden voor zulk een vrij overleg zullen tot stand komen, bewaarheid worden, opdat de constructieve elementen, ook onder de republikeinen, hun stem kunnen laten hooren.

SATIREN

3

„Ut quimus, quando ut volumus non licet” Terentius
Gelijk wij kunnen, wanneer wij niet kunnen, gelijk wij willen.

Terentius schreef wel meer bodemlooze gedachten neer in volen ernst en was dus geen satiricus. De bovenstaande is er een van. Toch is de ernst niet zelden de tragische broeder van de schroeiende satire. Tusschen beiden bestaat dezelfde correlatie als tusschen bijv. de politieke impasse en den grijnzenden glimlach. Wie dit niet dadelijk begrijpt, leze liever een gedegen artikel in een blad van een der regeringspartijen, onverschillig van welk land, waarin ter onderlijning van de juistheid van eigen richtlijnen alles wordt uitgelegd en niets verzwegen. Zoo is regeringspolitiek nu eenmaal door de behoefte aan houvast.

„Gelijk wij kunnen, wanneer wij niet kunnen, gelijk wij willen.” Bodemloozers en dus dieper gedachte is ondenkbaar en zij past een legelijk.

Zij past den verstandige, die wil roeten met de riemen, die hij heeft, mits hij roeien kan.

Zij past den machteloos, die daarin zijn zedelijke verontschuldiging zoekt.

Zij past den doorzetter, die zijn doel voor oogen houdt en niet aflaat, hoe dan ook.

Zij past den lafaard, die zegt te willen, maar hoopt niet te kunnen.

Zij past den slimme, die weet, wat hij wil, doch zich niet bloot geeft.

Zij past den ongelovige, die een beroep doet op de voorbeschikking. Zij past den zeloot, wiens doel de middelen heiligt.

Zij past den défaitist, die zijn niet willen als niet kunnen voorstelt.

Zij past den dood-goede, die van niemand vergt, dat hij met het hoofd tegen den muur loopt.

Zij past den... Ga zelf maar voort. Zij past een ieder en daarom biedt de gedachte aan ieder... houvast. Is dit tragisch? Blijkbaar niet, want niemand valt er over. Is dit ernstig? Blijkbaar ook niet, want niemand noemt het bedenkelijk.

Wat is het dan?

Toch zijn er nog menschen, die niet willen, wanneer zij niet kunnen, gelijk zij willen. Zij worden gedreven door zelfvertrouwen, geloof, gerechtigheid, zelfverloochening, vaderlandsliefde, verantwoordelijkheidsgevoel, of zoo iets. Zij meenen niet te mogen kunnen, wat daarmede in strijd is en wat zij dus niet kunnen willen. Zij streven naar het onbereikbare en doen dus niet aan politiek, want politiek is immers de kunst van het bereikbare.

Terentius was een goed politicus.

Aangeplakte

Zedelijkheid

Er blijkt ergens in Nederland iemand te huizen, die over veel papier en plaksel beschikt, alsmede over postbus 2 te Heemstede. Dit schijnen de utensiliën te zijn voor een kruistocht tegen textielschaarschte.

Deze kruistocht wordt, evenals die naar de Heilige Stad, gedekt door religieuze gevoelens. Maar de tijden zijn veranderd, en nu is het doel, als wij het goed begrijpen, een zedelijk, of misschien beter nog: een zedig, Nederland.

Aangeplakt staat, dat wij ons luchtig en gezond mogen kleeden, maar dat dat vooral fatsoenlijk moet zijn; dat we wel mogen genieten van water, zon en wind, maar dan „als Gods kind” (vooral fatsoenlijk gekleed!) kortom: „in Gods stralende natuur geen Germaansche naaktcultuur”. Dit laatste is kennelijk wel bedoeld als de toover spreuk bij uitnemendheid om Nederland te bekeeren tot kleedingcultuur. Hoe dat precies zit weten we niet; we hebben er Tacitus' Germania eens op nageslagen, maar daarin is van „naaktcultuur” geen sprake. En de Batavieren, die 100 jaar voor Chr. den Rijn afzakten om „in ons land”

Een bevriende relatie zond ons onderstaande ontboezeming over een actie, welke ook ons wat overdreven voorkomt. Het nare is, dat zoo'n ontboezeming misverstanden kan wekken. Met de waarschuwing, dat men er niet meer uit moet halen dan er in zit, en overwegende, dat in een vrij land, waar wij een frisschen wind gewend zijn, ook dit geluid moet worden gehoord, geven wij het stuk aan de openbaarheid prijs.

te komen wonen, zaten in uitgeholde boomstammen en waren gekleed in beestenvellen; zij reden schaats op zich daartoe leenende kluiwen uit de erwtenseep en wat zij aantrokken als zij gingen zwemmen, hebben we niet geleerd.

Is Nederland een onzedelijk land? Men zou het wel zeggen als men de aanplaksel op zuilen en in de stations ziet. Als het noodig is de Nederlanders op die manier tot inkeer te brengen, moeten zij wel heel diep in een poel des verderfs zijn gezonken. Maar zou het middel doelmatig zijn? De waardige vermaning op alle stations, om Gods naam niet ijdelijk te gebruiken, heeft betrekkelijk weinig succes. Dagelijks wordt er door miljoenen tegen gezondigd. Als de zedelijkheidsactie eenzelfde resultaat moet hebben, ziet het er met Nederlands zedelijkheid droevig uit.

Er zal wel eenig misverstand zijn. Er zal wel eenig verschil in normen zijn tusschen den eenen Nederlander en den anderen. En de eene groep krijgt gelegenheid zich door middel van affiches tot het volk te wenden. De andere heeft daar, als we

het goed zien, geen behoefte aan; en zij zou bovendien de kans niet krijgen.

Laat ons nu vooropstellen, dat de zedelijkheidsstrijders de beste en eerbiedwaardigste bedoelingen hebben. Maar dan moet men tevens rekening houden met de mogelijkheid, dat hun normen niet de normen van allen zijn.

„In Gods stralende natuur geen Germaansche naaktcultuur”. Het is opmerkelijk dat in dit rijm niet wordt gesproken van de vrije natuur. En die „Germaansche naaktcultuur”?

Laat ons aannemen, dat postbus 2, Heemstede, misleid door de Engelsche taal, meent dat Germaansche hetzelfde is als Duitsch. We hebben allemaal geleerd dat alles wat Duitsch is als verwerpelijk moet worden beschouwd (behalve Bach en Goethe c.s. en herstelbetalingen). En dus moeten we ook maar aannemen, dat het cultiveeren van naaktheid, gesteld dat dit typisch Duitsch zou zijn, verwerpelijk is. Waar veel voor te zeggen is. Maar zoogenaamde nudistenkolonies — en dit zijn de plaatsen, waar de naaktheid wordt gecultiveerd — zijn niet openbaar. Ieder die zich daar in begeeft, kan weten wat hem te wachten staat. Van aanstoot geven of nemen, kan daar dus geen sprake zijn, dus ook niet van onzedelijkheid. Bovendien zijn die kolonies niet typisch Duitsch; zij komen in vrijwel alle „beschaafde” landen voor.

Wat nu echter te denken van de gewone, naakte naaktheid, niet gecultiveerd, maar doodgewoon? Zijn de Zweden, die veel zwemmen maar daarbij geen „zwemkleeding” gebruiken — o strand van Zandvoort! — zoo'n onzedelijk volk? En hebt ge in Rome de spes patriae wel in den Tiber zien dertelen zoals de Schepper haar in

de wereld heeft gezet? En hebt ge dien Griek gezien, die als een Helleensche God uit de zee het strand op kwam loopen en hartelijk wuifde naar een auto met vreemdelingen?

Onzedelijk?
Dit zijn voorbeelden uit een neutraal land, een land dat fascistisch was en een land dat onze bondgenoot is. Aan de politiek kan het dus niet liggen.

Bestrijd ons nu niet met de leus: 's lands wijs, 's lands eer. Want postbus 2, Heemstede, baseert zijn actie niet alleen op zedelijkheid maar op de christelijke leer. Is deze bij ons dan anders dan in die andere, toch ook christelijke, landen?

Men kan nu met eenige kwaadwilligheid zeggen, dat wij naaktlooperij en „dus onzedelijkheid” propageeren. Het is evenwel niet onze bedoeling iets te propageeren. Het is alleen onze bedoeling te zeggen, dat wij de actie van postbus 2, Heemstede, gevoerd onder de vlag van het christendom, benepen vinden, zoo benepen als de voorschriften voor het Zandvoortsche strand en andere badgelegenheden; dat die actie ons dingen op wil dringen, welke niet voortvloeien uit de leer waar zij zich op baseert; dat zij ons Nederlanders, die toch waarlijk geen doorgewinterde nudisten zijn en wat onkledigheid betreft een steeds prijzenswaardige matigheid plegen te betrachten, onzedelijkheid in de schoenen wil schuiven; en dat wij blij zijn, dat de meeste vreemdelingen de Nederlandsche taal niet machtig zijn, zoodat zij de pamfletten, ontstaan binnen de wandjes van postbus 2, Heemstede, mogelijk zullen aanzoeken voor een reclame van een kleedingmagazijn of de aankondiging van een concert.

MARTINI

KLUCHTSPEELERS

VOOR ELK FEEST EEN ANDERE GEEST
 Wij leverden reeds
DE WAMA'S
CHOW IMITATEURS
DE CORRELJES
DANSPAAAR
DE KILIMA HAWAIIANS
ALBERT DE BOOY
 en vele populaire artiesten
THEATER BUREAU
MARTINI
 JAC. CATSSTRAAT 141
 ORANJEBOOMSTR. 237
 ROTTERDAM - TEL. 49149

MAISON AUBERT
 Dirk Smitsstraat 26 b
 (bovenhuis) Rotterdam
 sinds 30 jaar gevestigd

Patent-Genesmiddelen Gummiwaren

Vr. gratis inlicht. toezend onder blanco couvert.
 Gratis spreekuur dagelijks van 10-8 uur

MAATSCHAP ALEX WINS
 voor kindervoorstellingen en cabaretavonden.
 Speciaal programma voor school- en huizeesten.
 Topaasstraat 21, A'dam-Z. Tel. 21898

DANSINSTITUUT "THEUNISSEN"
 „ARCADIA" Adrianalaan
 Aanvang lessen September.
 Inschr. ook Uitweg 21.
 Telefoon 48796

MAASHAVEN 40
 TELEFOON 70702

Mooie Waterochten per Salonboot
 van ROTTERDAM naar
DORDRECHT - GORINCHEM en LOEVESTEYN
 Vertrek van RDAM 9 uur van Spaanschedade;
 vertrek v. DORDRECHT 10.30 u. v. Groothoof;
 vertrek van GORINCHEM 16 uur.
AANKOMST ROTTERDAM 19 uur.

Op alle werkdagen. — Buffet aan boord.
ZEVENHUIZEN EN MOSTERT
 Telef. 26823 — Ligpl. Spaanschedade bij Beursstation.
 Retourprijs te kl. Loevesteyn f 2,50. Gezelschappen reductie.

Een BOOT-reisje naar Dordrecht..
 plaatst U dat ook eens op Uw
Vacantie Programma!
 En dan eten in
Café-Rest. N.A.B.
 Want zij, die het weten, gaan in de N.A.B. eten.

Menu's zooals alleen de N.A.B. ze weet te verzorgen.
STEEGOVERSLOOT 39 DORDRECHT
 J. C. F. TURKEN, Beh.

Adverteert in dit blad

NEDERLANDERS!

Koopt NU reeds bij Uw Boekhandelaar

DE GRONDWET 1938

door Mr. L. A. KESPER

Uitgever: N. SAMSON N.V. - ALPHEN AAN DE RIJN

Gij zult deze binnenkort nodig hebben!

VERENIGING „DE VREDESTICHTERS"
 LANGESTRAAT 118-122 - TEL. 5078 en 8120 - HILVERSUM

Abonneert U op dit Blad

Adres van de administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT

Met geblokkeerd geld koopen! Dat kunt U!

Prachtige Bosch- en Veldgrond in Overijssel en Dalgrond in Friesland met Landhuisje

Brieven onder No. 7211, Bureau van dit Blad.

Laat het een glansrijke wederopbouw worden!

Dit staat vast: Hoe méér schilderwerk er straks met Chinol geschiedt, hoe glansrijker de wederopbouw zal zijn! Chinol: duurzamer en weerbestendiger dan ooit! Vettewinkels „lievelingsverf"!

CHINOL
 'n Verf Van Vettewinkel

D. L. MEULDIJK'S CENTRALE PAPIERBEWERKING
 Heeft U papier? — Wij maken alles.
 TAMBOERSTRAAT 24-26. TEL. 20943 ROTTERDAM
 SPOEDORDERS BINNEN 24 UUR.

"Molen"groenten

VEEL GROENTEN - WEINIG WATER. BAARDDOOR DE VOORDEELIGSTE!

TIELEMAN & DROS LEIDEN

N.V. MACHINE-ABRIEK
 IJZER-, STAAL- EN METAALGIETERIJ

v.h. Bakker & Co. RIDDERKERK

Stalen Buisklapstoelen

4 Volmaakt in model en constructie. Iets nieuws; bijzonder geschikt voor Lunchrooms, Cafeteria's, Terrassen, Recreatieuzalen, Wachten Werklokalen, Kantoren enz.

STALEN CAFETERIA-TAFELS
 Ronde en vierkante modellen.

STALEN HOOG BARKRUKKEN
 Zeer luxe en solide kwaliteit.
 Binnen korten tijd uit voorraad leverbaar.

GEBR. BOUTER
 ROTTERDAM — SONOYSTRAAT 3 — TELEFOON 47474
 DEN HAAG — WAGENSTRAAT 122 — TELEFOON 114428

HET ALGEMEEN SECRETARIAAT VAN DE
PARTIJ VAN DE VRIJHEID
 IS GEVESTIGD:
 KONINGINNEGRACHT 61 DEN HAAG Tel. 111768

'T WITTE KASTEEL

Einde Gevers Deynootweg (bij het Zwarte Pad)
 SCHEVENINGEN - Telef. 55.57.88

ZATERDAG A.S. 17 AUGUSTUS

NACHTFEEST
 VAN 23 TOT 4 UUR

Medewerkenden:
LOU BANDY (met toestemming v/h. Tuschinsky Concern)
TONNY DIAMANT (Neerlands jongste Opera-tenor)
GUUS BROX (met toestemming v. d. Dir. v/h. Circus Giezen)
FRANS WOUTERS
 met zijn Radio Solisten

Bespreekt tijdig Uw tafel. Gelegenheid tot souperen van 1-3 uur. ENTREE f 1,50.

RESTAURANT-SOCIÉTÉ DE VERGENOEGING
 MIDDELBURG

Prima keuken
 Specialiteit in EXTRA DINERS.
 Voor gezelschappen speciale prijzen. Telefoon 2725 (K. 1180)

The NETHERLANDS Industrial and Commercial

Maandblad in de Engelsche taal ter bevordering van den Nederlandschen Export, is verschenen bij het Algemeen Handelsblad. Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door: Algemeen Handelsblad, Exploitatie, N.Z. Voorburgwal 234-240, Amsterdam

INSCHRIJVING GEOPEND VOOR DANSLESSEN

AANVANGEND IN SEPTEMBER EN OCTOBER

DANSINSTITUUT VAN BEEK

EENDRACHTSSTRAAT 5
 ROTTERDAM TELEFOON 28645 - 28499

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop: Alle uitgiffen van Duitschland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945 postfris en gebruikt

Aanbiedingen met prijs aan:
BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL
 ROTTERDAM/HILL. - EMMALAN 25 - TEL. 43985

Restaurant BAGATELLE
 PASSAGE 61 - DEN HAAG

*
 Door brand zijn wij genoodzaakt ons Restaurant te Scheveningen te sluiten

*
 Ons bedrijf in de PASSAGE, DEN HAAG is weder GEHEEL IN EXPLOITATIE

WIJ LEVEREN

RUBBERS(HORTEN) - RUBBERHANDS(SHOENEN)
 alle technische RUBBER art. RUBBERENBRANEN voor
 Tuurwerk en staalraad! alle doeleinden.

NEDERLANDSCHE RUBBERHANDEL
 VAN SPEYKSTRAAT 133 • ROTTERDAM • TEL. 30704

J. H. FENNEMA
ROTTERDAMSE OUD-IJZER EN METAALHANDEL
 koopt grote en kleine kwantums OUD-IJZER, KOPER, LOOD EN ZINK — IN- EN VERKOOP VAN BRUIKBAAR IJZER
 Bel op: Opslagterrein: Goudserijweg 151, Rotterdam
 Telef. 26317 Geopend van 8 uur tot half 6.

WARUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofdredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
Mr. A. STEMPELS, Rotterdam

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnemenen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

DE COMMISSIE-GENERAAL

Enkele opmerkingen
over het parlementaire debat

van Ned.-Indië

Dinsdag 6 Augustus hebben de leden van de Tweede Kamer het wetsontwerp inzake de instelling eener commissie-generaal voor Nederlandsch-Indië in hun bus gekregen en reeds Vrijdag van de daarop volgende week vond de openbare behandeling dezer aangelegenheid plaats. Waarom die haast? Uit de stukken, noch uit de mondelinge behandeling is dat duidelijk geworden. Alleen heeft de regering ons nog een raadseltje opgegeven waar zij in de memorie van antwoord sprak, dat het mogelijk zou kunnen zijn, dat een „bijzondere missie uit de sfeer der regering” in Indië noodig zou zijn, indien de gebeurtenissen daar „onverwacht een climax zouden hebben bereikt”. Ra, ra... wat is dat? De regering heeft er zich niet over uitgelaten. Trouwens de regering is in het geheel niet mededeelzaam geweest. Niet, dat de schriftelijke antwoorden der regering niet een behoorlijke lengte hadden en niet dat de minister zijn redevoering in het parlement te kort maakte. Maar de staatsrechtelijke beschouwingen in de memories van toelichting en van antwoord namen daarin zooveel plaats in, dat er niets meer overbleef voor de punten, die nu juist van belang waren voor de beoordeeling van het voornaamste. En de uiteenzetting van de minister in de Tweede Kamer gaf ook zoo weinig antwoord op hetgeen was gevraagd, dat de heer Schouten bij de replieken zeide, dat hij niet repliceren kon, omdat de minister hem geen antwoord had gegeven! Trouwens, mr. Vonk, de Indische specialist van onze fractie, had hetzelfde kunnen doen, want ook zijn vragen waren onbeantwoord gebleven. De heer Vonk echter heeft nog een poging gedaan den minister in het gareel te krijgen en daarom heeft onze zeer bekwame partijgenoot in tweede instantie nog eens met nadruk de vragen gesteld, die hij in eersten termijn — toen meer omkleed — den minister had gedaan.

Voor hetgeen mr. Vonk heeft gezegd mogen wij verwijzen naar den inhoud zijner rede, welke wij in dit blad hebben opgenomen. De lezer zal daaruit kunnen vaststellen, wat wij te dezer plaatse willen doen, namelijk dat die rede er eene was van grooten stijl. Wat mr. Vonk in zijn rede naar voren bracht, deed hij met heldere formuleering. Waar hij ontleedde, deed hij dat met groote scherpzinnigheid, waar hij critiqueerde deed hij dat met bijtend sarcasme en waar hij de regering voorlegde wat de fractie van de Partij van de Vrijheid wilde weten alvorens zij haar stem kon bepalen, daar was geen misverstaan mogelijk. En van moed getuigde het, dat hij niet aarzelde naar voren te brengen wat velen over de politiek der Engelschen oordeelen. Zoo is het begrijpelijk, dat de rede van mr. Vonk met zeer groote aan-

dacht werd aangehoord door de leden der Kamers, door de pers en door het publiek op de tribunes. De rede stond op hoog plan en met deze „maidenspeech” heeft onze Indische specialist zich reeds dadelijk een plaats van betekenis in de Kamer verworven.

Wij moeten vaststellen, dat minister Jonkman, die eveneens zijn debuut maakte, ons niet heeft kunnen brengen, wat wij ervan hadden verwacht. Had hij zich geen duidelijke voorstelling van de politieke situatie kunnen maken? Mr. Vonk heeft hem daarbij nog wel de hand geboden. Die heeft duidelijk gemaakt, dat hij en zijn fractiegenooten het wetsontwerp zouden kunnen steunen, indien de bewindsman er in slagen zou vertrouwen te wekken in zijn politiek. Dat was de tendens van zijn betoog. De minister had moeten begrijpen, dat eerst wantrouwen weggenomen moest worden alvorens vertrouwen kon worden geschonken. Hij had moeten duidelijk maken, dat hij een absoluut anderen koers wil varen dan prof. Logemann, hij had moeten begrijpen dat hij aan had moeten toonen, dat men vertrouwen er in kon hebben, dat hij wel in staat zou zijn dr. van Mook in de hand te houden en bovendien ook de commissie-generaal.

Principieel kan een commissie-generaal worden aanvaard, maar duidelijke uitspraken door de regering over haar te volgen beleid waren noodig om het vertrouwen te wekken. De minister heeft hierin gefaald, zooals hij ook faalde op andere punten als daar waren de vraag of de ministeriele verantwoordelijkheid niet in het gedrang zou komen en of het parlement wel effectief zijn controleerende taak zou kunnen vervullen. Zou de commissie-generaal de regering, de Kamers en het Nederlandsche volk niet voor faits accomplis, voor voldongen feiten kunnen plaatsen? Het laatste jaar hebben wij met betrekking tot zulke mogelijkheden ervaringen opgedaan, die weinig vertrouwen voor de toekomst geven.

Het is gebleken, dat de commissie-generaal met zeer ruime bevoegdheden naar Indië zal gaan. Dan komt onmiddellijk de vraag aan de orde: met welke instructies? Over dit punt heeft zich in de Kamer een gedachtenwisseling ontsponnen vóórdat het wetsontwerp tot instelling der commissie-generaal aan de orde was. De heer Schouten en ook de communist Wagenaar kwamen betoogen, dat behandeling van het wetsontwerp niet mogelijk was, omdat men niets van de instructie wist, die aan de commissie-generaal meegegeven zou worden. De regering heeft toen toegezegd, dat zij daar tijdens de behandeling nog wel het een en ander over zou mededeelen. Mr. Vonk heeft er ook naar gevraagd, maar ook met betrekking tot dit

Woensdag 21 Augustus kwam wederom een schakel tusschen Noord en Zuid gereed: Men ziet hier op twee open vrachtwagens ingenieurs, technici en aannemers over de herstelde Moerdijkspoorbrug rijden. Na dit kleine treintje volgden overigens twee van de grootste locomotieven die de N.S. bezitten.

punt is de minister onder de maat gebleven.

Het is dan ook begrijpelijk, dat de fractie van de Partij van de Vrijheid niet de verantwoordelijkheid heeft willen nemen vóór te stemmen. Uitzending van een commissie-generaal, waarvan men niet de leden kent terwijl men ook vrijwel niets weet van de instructie, welke zij zal medekrijgen, en dan deze uitzending door een regering, welke de Kamer met betrekking tot haar te voeren beleid niet inlicht op een wijze, die de Kamer in staat stelt zich daarover een oordeel te vormen, — de verantwoordelijkheid voor zulk een uitzending hebben de afgevaardigden van de Partij van de Vrijheid zeer terecht niet op hun verantwoording willen nemen. Bij de besprekingen over de regeringsverklaring in de vorige maand, heeft de leider der fractie, dr. Bierema, mede namens zijn politieke vrienden in de Kamer verklaard, dat onze menschen de regering zouden steunen waar dat mogelijk is.

De spreker der fractie in het debat over de commissie-generaal heeft de regering met nadruk nog eens den wil tot medewerken duidelijk gemaakt. Maar dan moest vertrouwen door de regering worden gewekt. De regering is ten deze te kort geschoten. Buiten dien der regeringspartijen verkreeg zij alleen nog den steun der communisten. De anti-revolutionairen, de christelijk-historischen, de staatkundig gereformeerden, alsmede de fractie van de Partij van de Vrijheid hebben tegen het wetsontwerp gestemd.

De Kamer is thans op reces gegaan tot den derden Dinsdag in September. De laatste weken (men denke aan de behandeling der vermogensaanwasbelasting) zijn zéér druk geweest en wel zeer weinig zal het zijn voorgekomen, dat midden Augustus — over het algemeen toch de politieke komkommertijd — een avondvergadering is gehouden. Den Kamerleden zij daarom een goede vacantie toegewenst. Den zeventienden September gaat dan het werk der Kamer weer beginnen. Zij zal zich dan gaan bezighouden met de begrooting voor het volgende jaar... en met de begrooting voor dit jaar. Want met deze laatste was het kabinet-Schermerhorn zoo laat komen aandragen, dat behandeling nog niet mogelijk is geweest.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht: de Dardanellen — De zuivering van de pers: moderne inquisitie — Dagboek van Nederland — Rede van den heer Vonk in de Tweede Kamer over de commissie-generaal voor Indië — Pers en papier — Het turfschip van Breda — Het duurt maar voort — Een urgente taak voor onze partij — Wetenschap en ethiek — Op- en aanmerkingen — Over een man van verdienste — Het euvel der „vakministers” — De langste spoorbrug van Nederland.

Buitenlandsch overzicht

De Dardanellen

Poort van het Midden Oosten

„Met de uitdrukking Midden-Oosten wordt, meer voor het gemak dan dat zij juist is, bedoeld een gebied, dat van levensbelang is voor het Britsche Gemeenebest. Dit belang is strategisch en dateert van den tijd, toen de expansie van Europa de geheele wereld op het tooneel van de machtspolitiek bracht. Het gebied vormt een landbrug tusschen drie continenten. Is een groote zee-mogendheid in het bezit van het gebied, dan is zij in staat het machtsterrein van een militairen veroveraar te beperken tot één enkel continent. Daarom is het bezit van het Midden-Oosten voor een militairen veroveraar de sleutel tot de macht over de wereld, want het baant den weg tot veroveringen van zulke uitgestrekte gebieden, dat de voordeelen van een hegemonie ter zee daardoor zouden worden opgewogen. Het belang van het Midden-Oosten is altijd ten volle begrepen door militaire leiders, door Napoleon en door de Duitschers in twee oor-

land zich heeft verzekerd van de veiligheid van de verbindingen met zijn imperium, door het gebied, hetwelk door het Suez-kanaal doorsneden wordt, te bezetten. Ruslands streven naar een behoorlijk statuut voor de Dardanellen is begrijpelijk want het zit opgesloten in de Zwarte Zee. Aan den anderen kant kan een onwelwillend of machteloos Turkije, in het bezit van de Dardanellen, aan Rusland die faciliteiten weigeren, die het aan Ruslands vijanden verleent. De herinneringen aan den Krimoorlog en aan de interventie der Engelschen en Franschen ten behoeve van de Witte legers van Wrangel en Denikin liggen den Russen nog versch in het geheugen.

Conventie van Montreux.

Het is dus te begrijpen, dat zij dergelijke onaangenaamheden wenschen te voorkomen. Tien jaar geleden wisten zij in

Amerikaansch voorstel.

Hierin verandering te brengen, was een der eerste wenschen van Rusland na den oorlog. Nog voordat hij afgelopen was, zegde het het Turksch-Russische vriendschapsverdrag van 1925 op en liet het merken, dat het dit slechts verlengd zou willen zien op voorwaarde van een herziening van den status der Dardanellen en wel in dien zin, dat het bases aan die engten zou krijgen. In Potsdam spraken de Groote Drie met elkaar af, dat ieder van hen afzonderlijk zijn denkbeelden aangaande den toekomstigen status van de Dardanellen aan Turkije zou kenbaar maken. Amerika deed dit in November van het afgelopen jaar en in zijn voorstellen kwam het een stuk tegemoet aan de Russische wenschen. De conventie van Montreux had ook voor de Westelijke mogendheden in de praktijk niet geheel bevredigend gewerkt. Het was den Duitschers n.l. gelukt, toen de Russen zegevierend Odessa naderden, een deel van hun Zwarte Zee-vloot door de Dardanellen te smokkelen. Amerika stelde dan voor, dat de Dardanellen te allen tijde voor koopvaardijzschepen zouden open staan; dat zij te allen tijde zouden openstaan voor oorlogsschepen van Zwarte Zee-mogendheden en dat oorlogsschepen boven een zeker tonnage van andere mogendheden niet dan met toestemming van de Zwarte Zee-mogendheden of indien zij namens de Vereenigde Naties een taak te vervullen hadden, toegang zouden hebben.

Vooraf het tweede lid van het voorstel is zeer gunstig voor Rusland. Immers volgens de conventie van Montreux wordt in oorlogstijd het doorlaten van oorlogsschepen geheel aan het goedgevallen van Turkije overgelaten. Noch in tijd van vrede noch in tijd van oorlog, waarin Turkije oorlogvoerende aan de zijde van Rusland is, zal deze bepaling veel bezwaren ontmoeten. Is Turkije echter neutraal, dan kan het moeilijker zijn aan die bepaling te voldoen. Maar onaannvaardbaar is zij, als Turkije zich bevindt in het kamp van Ruslands vijanden. Amerika zal dan ook niet nalaten dit „te allen tijde” nader toe te lichten.

Engeland sloot zich, ietwat aarzelend, aan bij het Amerikaansche voorstel. Het vond, dat het al in Montreux wat ver was gegaan en is huiverig voor een status van de Dardanellen, die niet aan Turkije, Englands natuurlijke bondgenoot, in tijden van oorlog de beslissing over het doorlaten van schepen laat. De Engelsche regering verklaarde dan ook, dat zij zich niet tegen een herziening van de conventie van Montreux zou verzetten, maar dat zij niet hiertoe het initiatief zou nemen. Zij beschouwde de zaak niet als dringend.

Russische eischen.

Zoo bleef de zaak slepend en in het ongewisse, totdat Rusland den dag, voordat de termijn verstreek (9 Augustus), de Turksche regering er op voor diplomatiek gebruik ongewoon scherpe wijze er van in kennis stelde, dat het een herziening van de conventie van Montreux wenschte en er vijf nieuwe voorstellen bij voegde, waarvan de eerste drie redelijk genoeg waren: vrije doorgang voor alle koopvaardijzschepen, vrije doorgang voor alle oorlogsschepen van de Zwarte-Zee-mogendheden, verboden toegang voor alle andere oorlogsschepen. Maar dan komt het met eischen, waarvan men de inwilliging door Turkije nog niet zoo gauw ziet: het bepalen van den status van de Dardanellen moet behooren tot de competentie van Turkije en de andere Zwarte Zee-mogendheden en: Turkije en de Sowjet-Unie moeten samen de verdediging van de zeeengten organiseren.

Dit laatste beteekent Russische bases op Turksch grondgebied en het einde van de Turksche zelfstandigheid. Inwilliging van dien eisch kan Rusland gemakkelijker verkrijgen indien het zich alleen aan tafel zet met Turkije (de methode, waarop het in het najaar van 1939 de bases in Estland, Letland en Litauen heeft gekregen met het droevige gevolg voor die landen, doch die het daarna tevergeefs heeft trachten aan te wenden tegen Turkije en Finland). Daarom stelt het voor het statuut uit te laten werken door de Zwarte Zee-mogendheden alleen. Dit zijn Rusland, Turkije, Roemenië en Bulgarije. Als men nu weet, dat die twee laatste landen geen woord kunnen zeggen of het is door Rusland gedictieerd, dan begrijpt men, dat Turkije erop staat de kwestie van de herziening van de conventie van 1936 te behandelen in den kring der onderteekenaars.

Dat waren er destijds tien, waaronder Engeland, Japan en Frankrijk. Dit laatste land zal waarschijnlijk staan op zijn rechten als onderteekenaar, al was het alleen maar om zijn moreel prestige in de wereld te handhaven. Amerika heeft al gevraagd of het de plaats van Japan aan de conferentietafel mag innemen en Engeland zal beslist achter Turkije staan in zijn verzet tegen een overmacht.

Benard Turkije.

Een conferentie van tien zal dan Turkije den steun moeten verleen in een benauwd oogenblik van zijn bestaan. De Russische legers staan aan twee grenzen van het Turksche rijk en aan beide grenzen heeft Rusland wenschen. Wel moeten die legers, volgens afspraak der Groote Vier, negen maanden na het sluiten van het vredesverdrag met Bulgarije zich uit dat land terugtrekken, maar dit verdrag is nog niet geteekend. Het is te Parijs in discussie....

Rusland zal er wel voor zorgen dat de Bulgaren, ook wanneer zij ontheven zijn van de Russische bezetting, gewillig zullen zijn. Om hen alvast in die stemming te brengen, steunt het hun aanspraken op Grieksch grondgebied (een paradoxale toestand: de verliezer eischt grondgebied van den overwinnaar), dat in Bulgaarsche (lees Russische) handen de positie, vanwaaruit Rusland druk op Turkije kan uitoefenen, nog maar verbeteren zou. Dreigen met de atoombom is dan niet eens meer noodig....

Aan de Turksche Oostgrens rommelt het ook. Daar worden drie Turksche provincies door Rusland opgeëischt. Wel zijn deze eischen niet herhaald in de laatste Russische nota van 8 Augustus j.l., maar de pers- en radiocampagne, die sinds enkele maanden van Moskou uit wordt gevoerd om het bezit van de provincies Ardahan, Artvin en Kars, moet den Turken te denken geven. Sinds kort is deze campagne aangevuld met aantijgingen wegens Turkije's gedrag tijdens den oorlog, dat blijken door de Russische pers gepubliceerde documenten allerminst zuiver moet zijn geweest.

Turkije, deze laatste beschuldiging als het ware voorvoelend, heeft kort voor de publicatie van ministerie gewisseld. De door de Russen gewraakte Saradzjogloe is vervangen door den in roode oogen minder zwarten Peker. Op die manier doet het het mogelijke om Ruslands gunsten te herwinnen. Den minister van buitenlandsche zaken, Hasan Saka, heeft het echter aangehouden, hetgeen erop wijst, dat het niet van plan is een fundamentele wijziging in zijn buitenlandsche politiek te brengen.

Reeds eerder had de president, de oude kemalist İnönü, eventueelen verwijten voor willen zijn en had hij het regime, dat trouwens menigen trek gemeen had met het Russische, een meer democratisch karakter gegeven: andere partijen dan de staatspartij mochten ontstaan en vrije verkiezingen werden gehouden. Of deze maatregel een lankmoediger houding van den kant van Rusland zal uitlokken, is zeer de vraag. In ieder geval zullen deze pogingen de sympathie, die de Westelijke mogendheden voor de benarde positie van Turkije hebben, vergrooten

Vertrouwen op eigen kracht.

Maar toch vertrouwt Turkije nog het meest op eigen kracht. Daarom houdt het — langer dan een jaar na het einde van den oorlog — nog steeds zijn leger van een miljoen man gemobiliseerd, ten koste van 's lands welvaart. Hiermee wil het toonen op elke verrassing voorbereid te zijn. Aan de conferentietafel vertrouwt het op den steun van Engeland en Amerika, terwijl het ongetwijfeld ook dankbaar is geweest voor het vlagvertoon, dat de Missouri enkele maanden geleden in Turksche wateren heeft ten beste gegeven. Dit doet het hopen, dat de steun zich in het gegeven geval niet alleen tot de conferentietafel zal bepalen.

Zoo is de slag om den toegang tot het Midden-Oosten begonnen. Rusland staat — ook moreel — niet zwak. Het is billijk, dat het niet afhankelijk is van eventueele Turksche grillen, wat zijn positie in de Zwarte Zee aangaat. Dit maakt een wijziging van het statuut van de Dardanellen reeds tot een gerechtvaardigden eisch. Voor zijn verdere eischen, tegen welker inwilliging het een krachtig verzet van Turksch-Engelschen kant zal ontmoeten, kan het wijzen op de precedenten Suez, Gibraltar en Panama. Veel zal afhangen van de methode, waarop Rusland de verwezenlijking van zijn wenschen zal trachten te bereiken.

Bij de conventie van Montreux van 1936 kreeg Turkije ook het verlof de zone der Dardanellen, in 1923 gedemilitariseerd, te bezetten.

logen.... Voor het Vereenigd Koninkrijk is dit gebied van het grootste belang en dit feit hebben de Engelsche regeeringen in den modernen tijd ingezien. In 1798 viel Napoleon Egypte aan en de Engelsche regering reageerde met de campagne, die uitliep op de overwinning aan den Nijl. Sindsdien is de bescherming van haar belangen in het Midden-Oosten een taak van de eerste orde geweest voor de Britsche strijdkrachten, een taak die in belang alleen onderdoet voor de verdediging van de Britsche eilanden zelf”.

Kloppen op de deur.

Tot zoover het exposé van een Engelsche studiegroep, te Kaïro gevestigd. Het is in al zijn ouderwetscheid van opvatting verfrisschend van eerlijkheid. Het brengt geen ethische motieven, die slechts wantrouwen kunnen wekken, te berde, maar zegt duidelijk waar het op aankomt: Engeland moet in het bezit van het Midden-Oosten blijven, zoodat het de Russische expansie tot één continent kan bepalen, zooals het dat gedaan heeft met de Duitsche aspiraties en reeds eerder met die der Franschen. Juist nu is het van belang, zoo zeggen deze Engelschen, dat Engeland de sleutels van de poorten tot het Midden-Oosten in handen houdt, nu er aan alle kanten zoo aan deze poorten wordt geklopt. Die kloppen konden wel eens verboden zijn van een intrappen, zoo vreezen zij. En waarom moet men de garantie, die het bezit geeft, inruilen tegen papieren waarborgen, juist nu, dat de mogendheid, wier expansie Engeland te duchten heeft, juist omgekeerde transacties voorstelt?

Nauwelijks is in Azerbeidsjan het kloppen verstofd (de poort wordt daar ondergraven), of in Egypte tracht men een deur uit haar hengsels te lichten. Nog is Engeland hier niet klaar met het aanbrengen van een noodsluiting of er wordt aan de Dardanellen geklopt en daarmee is, zooals de diplomatieke correspondent van de Times constateert, „de oude Oostersche kwestie weer goed en wel in het politieke gezichtsveld”.

Het is altijd Ruslands wensch geweest om de garantie te hebben, dat er aan de Dardanellen niets gebeurde, dat de veiligheid van zijn Zwarte Zee-kusten in gevaar zou brengen. Die veiligheid ziet het 't best gewaarborgd door zelf zich aan de oevers

van den Bosporus te nestelen, zooals Engeland, na lang tegenstribbelen van Engeland, te verkrijgen, dat de staten, die niet aan de Zwarte Zee liggen, slechts lichte oorlogsschepen door de Dardanellen mochten zenden, terwijl de Zwarte Zee-staten hun lineschepen door de engten zouden mogen laten varen. Dit was een belangrijke concessie aan Rusland, want dat land is, behalve Turkije zelf, dat een slagkruiser en twee kruisers bezit, het eenige, dat in staat is lineschepen te bouwen. Doch deze regels golden alleen in tijd van vrede. Was er oorlog en was Turkije in dien oorlog neutrale mogendheid, dan zouden de engten voor oorlogsschepen van oorlogvoerenden gesloten zijn, behalve indien zij een opdracht, voortvloeiende uit het handvest van den Volkenbond, te vervullen zouden hebben of in geval van hulp aan een staat, die slachtoffer van een aggressie was, hulp die dan geleverd zou moeten worden krachtens een Turkije bindend verdrag van wederzijdschen bijstand. Was Turkije zelf oorlogvoerende of zou het zichzelf door oorlogsgevaar bedreigd gevoelen, dan zou het volkomen vrij zijn in het al of niet toelaten van oorlogsschepen door de zeeengten.

Deze bepalingen nu heeft Turkije in den jongsten oorlog zeer formeel uitgelegd. Vooral de uitdrukking „het zich bedreigd gevoelen door oorlogsgevaar” is voor ruime uitlegging vatbaar en Turkije heeft dan ook, zoolang de Duitsche legers aan de Turksch-Bulgaarsche grens stonden, geen enkel oorlogsschip doorgelaten, ook niet van Engeland, terwijl het toch met dat land in 1939 een bondgenootschap had gesloten.

Wel geeft de conventie van Montreux Rusland eenige garantie, dat een vijandelijke vloot niet de Zwarte Zee binnendringt, doch, zooals opgemerkt, dit geldt alleen voor tijd van vrede. In oorlogstijd moest Rusland toch altijd met de mogelijkheid rekening houden, dat Turkije — al of niet vrijwillig — aan de zijde van Ruslands tegenstanders in den oorlog zou treden. Dit had in den afgelopen oorlog tot gevolg kunnen hebben, dat de Italiaansche vloot de Russische havens aan de Zwarte Zee zou hebben beschoten. Hoeveel geduchter moet dergelijk gevaar zijn, als Turkije zich in een toekomstigen oorlog schaarft aan de zijde van een Rusland vijandelijk Engeland!

Met ingang van heden is het
adres van de REDACTIE
 van VRIJ verplaatst naar
Leidsche Straatweg 196
te Voorschoten

Alle stukken bestemd voor de redactie zende men dus naar bovenstaand adres.

Het adres van de administratie blijft gevestigd op
NIEUWE GRACHT 38. UTRECHT.

De zuivering van de pers

MODERNE INQUISITIE

„Moderne inquisitie“ is de titel, waaronder twee brieven van den heer H. A. Lunshof aan zijn vriend „Van Heurn“ zijn gepubliceerd. Deze brieven gaan over de perszuivering, een onderwerp, waar wij nog nooit iets goeds over hebben gehoord. Hoe kan het ook anders!

Wij laten hier eenige fragmenten uit het geschrift van den heer Lunshof volgen:

Negentien maanden na de bevrijding van het Zuiden des lands, elf maanden na de bevrijding van het Noorden en tien maanden na de bevrijding van het Westen van Nederland is dan het begin gemaakt met een aantal perszuiveringsprocedures. Het laat zich aanzien, dat de geheele zuivering van de pers, op deze wijze voortgaande, drie à vier jaren in beslag zal nemen, zoodat sommigen zich in 1949 zullen hebben te verantwoorden voor wat zij in 1940 deden. Iedereen, die eenigszins met de rechtspleging bekend is, weet, wat het beteekent, feiten, langen tijd „après leur date“, te waardeeren. De tijd heeft een eigenaardige werking op de dingen. Reeds nu is het uitermate moeilijk zich geheel en al in de gevoelens in te leven welke den gemiddelden Nederlander omstreeks 1940 bezielden. Reeds nu is het moeilijk een aantal feitelijke toestanden te reconstrueeren, op grond waarvan men moet zuiveren. Getuigenissen verliezen na jaren hun waarde, sympathieën en antipathieën verkleuren het beeld. Kortom, geen beroepsrechter zal ontkennen, dat het beoordeelen van feiten na jaren een moeilijk en hachelijk werk is.

Dit is reeds het geval daar, waar zooda in het gemeen strafrecht, de normen vaststaan en men te maken heeft met geschoolde rechters. De geschiedenis leert, dat rechtspreken een moeilijk ambt is en men kan niet aan den indruk ontkomen, dat de vele zuiveringsraden hier te lande zich eerst tijdens hun werkzaamheden van die waarheid bewust zijn geworden. Recht spreken vereischt hoogheid van hart, onaanvaardelijkheid, verhevenheid boven de passieën van allen dag en een diepen blik in de bewogenheden van het menschelijk gemoed. „Het hart is een arglistig ding“, heeft dr. A. Kuyper eens gezegd. Een jarenlange scholing is noodig om iets van dit hart te leren begrijpen. Admiraal De Ruyter wraakte eens een van zijn onderbevelhebbers, die als rechter moest optreden over een schepeling, van hem zeggende: „daar schuilen passieën onder“. Hij wilde daarmede te kennen geven, dat hartstochten bij de berechting geen rol mogen spelen, om van andere drijfveeren nog maar te zwijgen.

Het is niet toevallig, dat de zuivering in niet-democratische landen haar intrede deed. De moderne democratie baseert zich op rechtszekerheid, op vaste normen, op rechten. Hoe trotsch waren wij, gij, Van Heurn en ik, in onze jeugd op de verworvenheden van het einde van de achttiende eeuw. Wij waren trotsch op onze vrijheid. Wij wisten, dat niemand ons kon vervolgen, tenzij op grond van overtreding van bestaande wetten. Die wetten konden wij lezen. Wij hadden het gevoel beschermd te zijn in ons eigen huis. Deze vrijheid is het kenmerk van de democratie. Die rechten en normen zijn in Rusland, Duitsland en Italië opzij geschoven — men zei daar: algemeen belang gaat boven bijzondere rechten. Men zuiverde daar, telkens weer. Zuivering en vrijheid verhouden zich als water en vuur. Vrijheid veronderstelt precies te weten, waaraan men toe is, veronderstelt de rechtzaal, de rechtszekerheid. Inquisitie is een gluiperige, glibberige hand door een achterdeur, die wurgt, is de anonimiteit van een aanklager, die door een zekeren minister Beel met zooveel hartstocht is verdedigd. Immers, volgens ministerieele aanschrijving mogen de namen van aanklagers, ja zelfs de klachten zelf in haar letterlijke formulering, niet aan den aangeklaagde bekend worden gemaakt. De inquisitie put uit geheime stukken.

Waarde Van Heurn, in een brief aan u, en wel een persoonlijke brief is geen plaats om met minister Beel te redetwisten, dien ik overigens als een waardig man en braaf huisvader heb hooren afschilderen. Maar toen hij deze circulaire over de anonimiteit van den aanklager in de wereld zond, predikte hij geestelijken sluipmoord.

Deze minister Beel zal wel een braaf man zijn. In art. 2 van zijn Persbesluit lezen wij, dat met ontzetting, feitelijke tuchting de redacteur, de redactionele medewerker of verslaggever van een dagblad bedreigd wordt, „die tijdens de bezetting zijn taak op zoodanige wijze heeft vervuld, dat mede daardoor nationaal-socialistische beginselen of denkbeelden dan wel ideologieën van de vijanden ingang

zouden hebben kunnen vinden.“

Beseft Minister Beel wel, dat dit proeven van de nieren, volstrekt nationaal-socialistisch is? Dat hij het Nationaal-Socialisme in Nederland eenvoudig vervangt door een ander Nationaal-Socialisme? Dat hij bezig is den duivel met Beëlzebub uit te drijven?

Past men de criteria van het artikel 2 van het Persbesluit toe, dan moet men zich afvragen, wat nu precies nationaal-socialistische begrippen zijn of ideologieën van den vijand. Tegenstanders van de Unie, waarvan 800.000 Nederlanders lid waren, noemen het Unie-programma nationaal-socialistisch.

In De Waarheid worden bestrijders van de ordening voor fascistische reactionairen uitgemaakt. Daarentegen meenen weer anderen, dat de sociaal-democratie met haar ordeningsstreven een typisch nationaal-socialistische ideologie voorstaat. Helt men tot de laatste mening over, dan zou een beginselvaste zuiveringscommissie b.v. den heer Koos Vorrink niet tot de journalistiek toelaten, want, zoo zou die commissie redeneeren, in den bezettingstijd heeft de heer Vorrink, ondanks het concentratiekamp, ja misschien wel in het concentratiekamp, ideologieën van den vijand verbreid. Tot zulke consequenties zou men theoretisch kunnen geraken, wanneer men vaste normen loslaat en aan een strafbaar feit een zekere gezindheid ten grondslag legt. Wat de heer Beel gedaan heeft, is ook daarom nationaal-socialistisch, omdat hij het Gesundes Volksempfinden ten troon verheft. Want, zoo redeneert hij, iedereen weet heel goed, wat nationaal-socialisme is, Iedereen weet heel goed, dat

de heer Huyts wel en de heer Vorrink niet gezuiverd behoeft te worden. Zoo redeneerden de Deutsche juristen ook, toen wij zeiden, dat iedereen heel goed weet, dat dit of dat niet mag. Juist dat brengt het element van willekeur in het geding, juist dit wegvallen van vaste normen, juist dit gemis aan rechtsgrond. Heeft iemand een wet van dit Koninkrijk overtreden, hij worde gestraft, desnoods met den dood. Heeft iemand zijn eed geschonden, hij worde vervolgd. Men moet aantoonen, waar en wanneer de schending, de strafbare overtreding plaats vond.

Maar het artikel 2 van het Persbesluit wil den mensch oordeelen naar zijn gezindheid, wil kijken in het menschelijk hart. En dit vermag alleen de dag der werkelijke zuivering, n.l. de Laatste Dag, wanneer alle maskers vallen en God ons doorschouwt.

Wel Van Heurn, herinner je je Rome, waar in de „Stampa d'Estere“, het bestuur der buitenlandsche persvereeniging een microfoon ontdekte, die stiltejes achter den vleugel was opgesteld, om de gesprekken af te luisteren? Herinner je je Berlijn in de sfeer van het Hitlerrégime? Weet je nog, hoe ik je vertelde van dien doodsbang journalist uit Moskou, die 's morgens vroeg op mijn kamer te Londen kwam om mij te smeecken, een gesprek te vergeten, dien avond te voren bij veel whiskeys gevoerd? Ik heb den angst gezien van journalisten, ik zie dien angst weer. Neen, die perszuivering is niet zuiver. Ik heb eens schamper hooren opmerken, dat menschen met inquisitoriale neigingen maaglijders zijn.

Voor ons is een slijpe van dien mysterieuze sluier opgeheven, waaronder het Londensche Persbesluit tot stand kwam. Laten wij er geen doekjes om winden. Dit besluit wilde tweeërlei. Het voeren van een ordening op Persgebied, waarbij het streven naar winst werd uitgesloten en het

honoreeren van de afspraken van de illegaliteit.

Wat het eerste betreft, het via de zuivering invoeren van een geheel nieuw principe, van een geheel nieuwen opbouw van de Nederlandsche pers, terecht heeft minister Beel daarvan gezegd, dat zulks in strijd was met het Staatsnoodrecht. Terecht heeft Persbesluit 2 dit laten vallen. Maar het is toch om er even bij stil te blijven staan. Wij hebben in de keuken van de heeren kunnen kijken, wij hebben kunnen zien, hoe men de bestaande Pers te lijf wilde, door het winstprincipe aan te tasten. Alsof het streven naar winst de eenige mogelijkheid is de Pers te corrumpeeren. De meest duivelsche propaganda, ooit ter wereld gevoerd, die van Goebbels en de zijnen, die de Pers prostitueerden, deed 't niet ter wille van winst.

Als het kan, zet de geheele Zuivering opzij. Laat den strafrechter — het Tribunaal of het Bijzonder Gerechtshof — degenen veroordeelen, die 's lands wetten hebben overtreden. Het is beter het aan de geestelijke leiders der dagbladen, de hoofdredacties, over te laten, hun eigen bedrijf zuiver te maken en te houden. Doch nu wij eenmaal aan het schimmenspel van het recht zijn gaan meedoen, en zuiveringsraden bezitten, moet er ook een slotstuk komen en dat kan alleen, wanneer de mogelijkheid gegeven wordt, om in appèl te gaan van de beschikking van zulk een zuiveringsraad. Want deze zuiveringsraden hebben een huiveringswekkende macht.

Realiseert gij u wel, Van Heurn, dat zij geestelijke doodvonnis uitspreken?

Gij, Van Heurn, zijt een invloedrijk man. Wat ik in de zuivering mis, is elk beginsel van wijsheid, is elk beginsel van maat. De zuiveringsraden hebben zonder twijfel eerbare bedoelingen, maar zij worden overwoekerd met de planten, door de zuivering zelf gezaaid.

Het is een afschuwelijk toneel, dat zich voor onze oogen afspeelt. Het mist de grootheid van een stuk van Shakespeare. Het heeft al de intriges van de intriges van Vicki Baum. Het is het neerdalen van wat de Nederlanders wel eens den geest van den Balkan hebben genoemd. Het heeft geen zin op alle paradoxale toestanden, op alle onzuiverheden te wijzen, door de zuiveringsraden in het leven geroepen. Ik wil er alleen nog dit van zeggen: gij weet precies wat zuivering is, wanneer gij het fascisme bestudeert. Wij zijn er in Nederland mee bezig een laatste hoofdstuk aan deze studie toe te voegen.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

DONDERDAG 8/8

— De heer J. J. Schagen van Leeuwen wordt tot minister van marine benoemd; hij is van prot. chr. huize en geen lid van een politieke partij. Hij moet dus als een z.g. vakminister worden beschouwd.

VRIJDAG 9/8

— De Times publiceert een onderhoud met minister Jonkman en prijst de Nederlandsche regeeringspolitiek t.a.v. Indië.
— Generaal Spoor en generaal Kruls houden voor de radio een vraaggesprek.
— De Koningin brengt een bezoek aan Twente.

ZATERDAG 10/8

— Een wetsontwerp wordt ingediend tot wijziging van de begrooting van Marine voor 1946; er wordt f 122 miljoen meer gevraagd.

ZONDAG 11/8

— De Koningin woont een uitvoering van de passie-spielen te Tegelen bij.

MAANDAG 12/8

— Gepubliceerd wordt het antwoord van den minister van justitie op vragen van een Kamerlid over de voorwaardelijke buitenvervolginstelling van politieke delinquenten. Dit antwoord bevat o.m. een omschrijving van de „zware“ gevallen en richtlijnen om te beoordeelen, welke van die zware gevallen voor voorwaardelijke buitenvervolginstelling in aanmerking komen.
— De Koningin bezichtigt de door den oorlog verwoeste plaatsen in Noord-Limburg.

— Het zeer uitvoerige voorloopig verslag van de Tweede Kamer over het wetsontwerp-commissie-generaal voor Indië wordt gepubliceerd.

WOENSDAG 14/8

— In eenige Deutsche districten, welke genoemd worden in verband met onze afspraken op grensverbetering,

worden reeds protesten vernomen.

DONDERDAG 15/8

— Radio Djokjakarta meldt, dat Soekarno aan Sjarir opdracht heeft gegeven een nationaal kabinet te vormen, daar „de omstandigheden spoedig weer normaal zullen zijn.“

— Ter gelegenheid van het feit dat Japan zich een jaar geleden onvoorwaardelijk overgaf, houdt minister Jonkman een radiorede, waarin hij erop wijst, dat op korten termijn overeenstemming bereikt moet worden in zake Indië. Voorts zegt de minister, dat de deugdelijkheid van den staatsvorm voor Java en Sumatra, welke met behulp van Japansche wapenen en methoden geforceerd schijnt te worden, niet vast staat.

— Dr. van Mook houdt eveneens een rede, waarin hij zegt dat de vijand wel is waar verslagen is, maar dat de invloed van het gif, dat hij verspreidde, nog niet verdreven is. Nederland staat sympathiek tegenover het Indonesisch nationalisme; de conferentie van Malino heeft bewezen dat een grondslag van onderling vertrouwen in vreedzame samenwerking verwelkijkt kan worden.

VRIJDAG 16/8

— Het ontwerp-commissie-generaal door de Tweede Kamer met een meerderheid der regeeringspartijen gesteund door de communisten aanvaard. Tijdens de debatten blijkt, dat bij de bedoelingen van den minister voorop staat het bijhouden en vernieuwen van het staatsverband. De oppositie van a.r. en c.h., welke vaak op een woordenspel uitloopt, heeft minder inhoud dan die van de P. v. d. V. bij monde van den heer Vonk, voor wiens redevoering wij naar elders in dit blad verwijzen.

— De president van den Indonesischen Bond van Amerika maakt de tekst bekend van een

boodschap van Sjarir aan president Truman waarin deze verzoekt de Indonesische kwestie in September bij de Vereenigde Naties aanhangig te maken.

— Het Nationaal Verbond protesteert in een open brief aan Attlee, den Britschen minister-president, tegen de huidige Britsche politiek t.a.v. Nederlandsch-Indië.
— Naar verluid wordt, zal in Indië de evacuatie worden hervat.

ZATERDAG 17/8

— Een woordvoerder van het Amerikaanse ministerie van buitenlandsche zaken verklaart, dat de V.S. de Indonesische republiek niet erkennen. Vandaar ook dat op Sjarirs brief van December '45 aan Truman niet is gereageerd.

MAANDAG 19/8

— De Kon. Ned. Ind. Luchtvaartmaatschappij maakt bekend dat binnenkort een luchtdienst Batavia-Los Angeles ingesteld zal worden.

DINSDAG 20/8

— Ook hier te lande wordt nu de tekst van Sjarirs brief aan president Truman van December '45 bekend. Er wordt o.a. in gesproken van Engelsche blunders, terwijl erkend wordt, dat de Indonesische regeering door de druk der omstandigheden niet tegen haar taak om voor ongestoord verloop van het productieproces in Indië te zorgen is opgewassen. Dit zou evenwel voornamelijk het gevolg zijn van de onregelde toestand, welke door het provocerend optreden van Nederlandse zijde in het leven zou zijn geroepen. De brief eindigt met een beroep op Truman Sjarir en de zijnen in hun streven naar zelfbeschikking de helpende hand te reiken.

— Het kamp Quindorp zal als mogelijke haard van onrust ontruimd worden.

De Republiek telt

De staf van de AFNEI, of wel de geallieerde strijdkrachten in Ned.-Indië, heeft vorige maand een brief doen uitgaan aan de verschillende militaire autoriteiten en Roode Kruis-instanties in Indië over de „APWI in Indonesische handen“ (APWI zijn geallieerde krijgsgevangenen in Indië). Deze brief luidt als volgt:

1. Op een bespreking te Djokjakarta op 3-5 April '46, werd overeengekomen, dat de volgende klassen van APWI in geallieerde handen zouden worden gesteld:
 - a. Alle personen van elke nationaliteit, die geïnterneerd waren of gevangen gezet waren door de Japanners op welk oogenblik ook en die naar hun woonplaats wenschen terug te keeren;
 - b. iedere persoon, die nu geïnterneerd is, en die overgebracht wenscht te worden naar een plaats onder geallieerd gezag, of van wie de Indonesische autoriteiten meenen, dat zij voor hun eigen veiligheid naar elders overgebracht zouden moeten worden.
2. De desbetreffende aantallen zijn niet bekend. De rapporten varieeren van 10.000 tot 52.000. Een „betrouwbare schatting“ op 2 Maart '46 gaf een totaal van 16.033. Vervolgens, en naar naar inlichting ontvangen van verschillende Roode Kruis-organisaties, waarbij inbegrepen het Internationale Roode Kruis (welks delegatie in April en Mei verschillende kampen bezocht) werd het aantal vastgesteld op ± 30.000. Deze stand van zaken werd door de Indonesiërs bevestigd.
3. De huidige afspraken voor de ontvangst der APWI zijn gegrond op de veronderstelling, dat het aantal de 30.000 niet te boven zal gaan.
4. In omloop zijnde rapporten geven aan, dat klassen 1a en 1b belangrijk meer omvatten dan 30.000. Een NEFIS rapport (d.i. een rapport van den Ned. inlichtingendienst), gedateerd 15 Mei 1946, geeft een gedetailleerde localisatie van 55909 APWI en bevat details van veel APWI-kampen waarvan het aantal geïnterneerden niet bekend is. Tot en met 2 Juli '46 zijn 12121 APWI bevrijd, terwijl nog in Indonesische handen een totaal van 43.788 APWI (overeenkomstig de NEFIS rapporten) bleef.

Het Indonesische commentaar op deze aanzienlijk toegenomen opgave was „dat de nieuwe cijfers hoogstwaarschijnlijk juist zijn.“ Bevestiging hiervan wordt gezocht.

De Commissie-Generaal

VOOR

NED.-INDIË

Verleden en toekomst.

BIJ de behandeling in de Tweede Kamer van het ontwerp van wet tot instelling van een Commissie-generaal voor Nederlandsch-Indië heeft onze specialist voor Indische aangelegenheden, mr. G. Vonk, de volgende rede uitgesproken:

Uit niets kan beter blijken dan uit de indiening van het wetsontwerp tot instelling eener Commissie-Generaal voor Indië in welk hachelijk stadium het Koninkrijk der Nederlanden zich bevindt.

Is de wenschelijkheid van een Commissie-Generaal op zich zelf reeds uitzonderlijk, de omstandigheden, waaronder deze wenschelijkheid thans tot uiting komt, zijn niet minder dan tragisch. Over deze omstandigheden wordt noch in de Memorie van Toelichting, noch in de Memorie van Antwoord met een woord gerept. Ware dit wel geschied, veel zou daardoor verhelderd kunnen zijn op die punten, welke ook thans nog tot twijfel aanleiding geven. Ook bewogenheid kan soms een verdienste zijn in een Regeering.

Eenerzijds zien wij het moederland, zich nog maar moeizaam oprichtend uit de gevolgen van den oorlog, verarmd tot op de botten, in velerlei opzicht afhankelijk van het buitenland, geestelijk gedesoriënteerd en — helaas — in zich zelf verdeeld.

En anderzijds weten wij Indië in den greep van een revolutie, mataglap, onderworpen aan terreur, moord en roof op groote schaal, evenzeer verarmd en nog met den dag meer verarmend, speculerend op minder zuivere sentimenten en belangen van het buitenland in de hoop, daarmede de zaak der revolutie te dienen, zelfs geen schaduw meer van den vroegeren groeienden rechtsstaat, waar orde was en rechts-, bedrijfs- en bestaanszekerheid voor allen van welk ras of welke kleur ook, een rechtsstaat, zoals nergens in Azië te vinden was en waarop Nederland trotsch mocht zijn.

Hiertegenover mag niemand indifferet schijnen, ook een Regeering niet. Slechts een enkel gevoelig woord van medeleven ten deze zou wonderen hebben kunnen verrichten met betrekking tot het vertrouwen van het volk in de bedoelingen der Regeering met dit wetsontwerp en zou zeker in de Memorie van Toelichting of in de Memorie van Antwoord allerminst misplaatst zijn geweest.

Duizenden Nederlanders en Indonesiërs zijn daar te lande in het afgelopen jaar door de extremisten afgeslacht of op andere wijze onder de vigneur der republiek om het leven gekomen. Tienduizenden worden nog steeds als gijzelaars vastgehouden en zijn hun leven niet zeker. Geen woord daarover. Ligt hier soms een taak voor een Commissie-Generaal? Nog vele andere duizenden, juist onder de Indonesiërs, zullen het met hun leven moeten betalen, zoo zij maar even onder verdenking komen trouw te zijn gebleven aan het wettig gezag. En zoo zijn er ongetwijfeld miljoenen en miljoenen! De vroegere ervaring staat hiervoor borg. Behoort Nederland dan niet meer trouw te zijn tegenover de getrouwen? Mogen dezen zelfs niet meer in officieele taal worden genoemd, zulks in tegenstelling tot „nieuwgevormde staatkundige organisaties”, waarop de schuld voor dit alles rust?

Het zij zoo. Doch velen in den lande bevreunen deze eenzijdigheid.

Zoo is er meer dat noode in de uiteenzettingen der Regeering wordt gemist en dat, ware het niet achterwege gelaten, helderheid zou hebben kunnen brengen en restanten van twijfel hebben kunnen oplossen. Het ligt echter niet op mijn weg, de Regeering van harteloosheid te verdenken en daarom ga ik hierop niet verder in. Liever wil ik de Regeering op haar weg volgen, waar dit maar eenigszins mogelijk is, in de hoop, dat haar richtlijnen resultaten zullen hebben, die Nederland en Indië waardig zullen zijn.

Doelmatig en geboden.

Hiervan uitgaande, zal het weinig betoog behoeven, dat ook naar het oordeel van mijn politieke vrienden en mij de instelling eener Commissie-Generaal voor Nederlandsch-Indië in beginsel niet alleen doelmatig, doch zelfs geboden kan worden

genoemd om op deugdelijk georganiseerde en geïnstrueerde wijze met geconcentreerde krachtsinspanning en met inzet van onze oude Nederlandsche ervaring in de tropen weder te kunnen geraken tot vervulling van onze geestelijke en materiele plichten tegenover Indië.

Dit immers is wel zeer noodig. Wanneer iets duidelijk gebleken is, dan is het wel dit, dat wij daarin gedurende het laatste jaar deerlijk zijn te kort geschoten. De tot dusverre gegolden hebbende beleidsopvattingen en richtlijnen leverden slechts teleurstelling en fiasco op. Zij brachten het Koninkrijk aan den rand van den afgrond. Het was naar ons oordeel een staatkundig ondeugdelijk geest, die alles beheerschte. En het is nog altijd en overal ter wereld de geest, die beslist, en die de goede of de slechte resultaten doet boeken. Zoo ooit, dan hebben hier de feiten wel gesproken. Verder bewijs is overbodig.

Wij zien daarom in de instelling eener Commissie-Generaal een doelmatig en geboden middel om een wig te drijven tusschen de moeilijkheden en misslagen in het verleden en den mogelijken voortgang dier moeilijkheden en misslagen in de toekomst.

Nochtans, de instelling eener Commissie-Generaal is uiteraard tot groote hoogte een zaak van vertrouwen. Daarom meenen wij de medeverantwoordelijkheid daarvoor alleen te mogen dragen, wanneer dit noodzakelijk vertrouwen in voldoende mate gewekt wordt. Het is ons goed recht, dit onverhopen uit te spreken, te meer waar de Regeering op bladz. 6 der Memorie van Toelichting stelde, dat zij zich bij verdere stappen gedragen wil weten door de instemming van een zoo groot mogelijke meerderheid. Maar instemming vooronderstelt steeds voldoende kennis van zaken, waarop vertrouwen kan worden gegrond.

En juist hieraan heeft het tot dusver in de Staten-Generaal soms in ernstige mate ontbroken, doordat men telkens weer voor voldongen feiten werd geplaatst zonder voldoende kennis van zaken, zoodat van parlementaire controle moeilijk sprake meer kon zijn. Zoo kwam het ook, dat bij velen in den lande de indruk werd gewekt, dat men zich met betrekking tot Indië en met betrekking tot den band tusschen Nederland en Indië bevond in den weinig democratischen knel van een permanenten Staatsgreep.

Een dergelijke indruk mag niet meer mogelijk kunnen zijn.

Hieraan dient thans, naar ons oordeel, wel definitief een eind te komen. En ik vertrouw, dat dit ook het geval zal zijn. Toch was er zelfs in de onderwerpelijke Memorie van Toelichting nog één punt, dat symptomatisch scheen voor een nog niet ten volle verdwenen zucht naar eigenmachtig handelen. Hoezeer in de Memorie van Antwoord deze schijn is weggenomen, waarvoor ik mijn erkentelijkheid moge betuigen, schijnt het uit staatsrechtelijk oogpunt de moeite te loonen, op dit punt thans even wat dieper in te gaan. Het is van meer dan alleen academische waarde.

Historie.

Op den voorgrond worde gesteld, dat ik mij aansluit bij het betoog der Regeering, dat de instelling eener Commissie-Generaal niet behoeft af te stuiten op de rechtspraemissie, dat publiek recht publieke plicht is. Voor mij geldt hiervoor als doorslaggevend argument het door de Regeering niet aangevoerde historische gegeven, dat bij de totstandkoming van het Regeeringsreglement van 1854, waarbij het instituut van Commissarissen-Generaal werd verworpen bedoelde rechtpraemissie door de groote staatslieden en staatsrechtkeners van dat tijdvak niet naar voren is gebracht om het instituut als zoodanig aan te merken als in strijd met de Grondwet. Men achtte het toen constitutioneel geenszins verboden een Commissie-Generaal in te stellen; men verwierp het toenmaals voorgestelde artikel 4 op andere gronden. De positie van het vraagstuk is thans in wezen weinig anders dan in 1854 en waar men, naar mijn oordeel, het positieve staatsrecht waar mogelijk bovenal heeft te peilen bij de historische bronnen zelf, wil het mij voorkomen, dat men in casu latere rechttheorieën moeilijk kan gebruiken om een stuk historisch vast te stellen positief staatsrecht te overkappen en daarmede in wezen te veranderen.

Anders staat het echter met het betoog der Regeering, dat de instelling der voorgestelde Commissie-Generaal ook zonder de medewerking van de Staten-Generaal zou kunnen worden tot stand gebracht.

Wat toch is het geval?

In het ontwerp van het Regeeringsreglement voor Ned.-Indië van 1854 was opgenomen een artikel 4, luidende:

„Het onderzoeken of regelen van bepaalde zaken in Ned.-Indië kan door den Koning worden opgedragen aan een of meer buitengewone gevolmachtigden, den titel voerende van Commissaris-Generaal”.

Blijkens de Handelingen der Tweede Kamer werd dit voorgestelde artikel tijdens de zitting van 20 Juli 1854 (pag. 1130 e. v.) na uitgebreide debatten, waaraan alle groote staatslieden dier dagen deelnamen, verworpen. Het voornaamste strijdpunt was toen de quaestie der regelingsbevoegdheid in Indië van Commissarissen-Generaal. Uit bedoelde debatten kan zonder twijfel worden afgeleid, dat men het toen positiefrechtelijk onmiskenbaar achtte, dat een Commissie-Generaal met onderzoeksbevoegdheid door de Kroon kon worden ingesteld zonder medewerking van de Staten-Generaal, doch dat een Commissie-Generaal met regelingsbevoegdheid in Indië niet buiten de wet om kon worden geconstitueerd, zoodat dat het begrip regelingsbevoegdheid in zijn ruimen zin werd genomen, niet in de engere beteekenis van verordenende bevoegdheid. Dit was ook, afgescheiden van de terminologie van het artikel: „het regelen van bepaalde zaken” (wat geheel niet op verordende bevoegdheid als speciaal doel wijst), overeenkomstig de rechtsopvattingen van dien tijd en men bedenke, dat toen en ook nog veel later in Indië vele regelingen (bij circulaire, door „printah aloes”, enz.) van generale strekking werden getroffen buiten de gewone wetgeving om; welke informeele, discretionaire regelingen men in 1854 uiteraard evenmin geschikt oordeelde om door een Commissie-Generaal te doen treffen, zonder dat daartoe bij de wet machtiging zou zijn verleend.

Welnu, het betoog der Regeering in de Memorie van Antwoord krijgt nu met deze argumenteering niet eens contact. Hetgeen dienaangaande op pag. 4 staat vermeld, is bovendien, naar het wil voorkomen, niet in overeenstemming met hetgeen zoowel in de Memorie van Toelichting als in de Memorie van Antwoord uit zuiver factisch oogpunt herhaaldelijk werd naar voren gebracht. De Regeering moge immers theoretisch betoogen, dat de Commissie-Generaal slechts Opperbestuursbevoegdheden opgedragen krijgt, zij erkent herhaaldelijk, dat de grenslijn daarvan in de praktijk niet is vol te houden, en op pag. 8 der Memorie van Antwoord stelt zij in ander verband zelfs, dat er niets te veranderen is aan het feit, dat het onderscheid van de functies van Opperbestuur en Algemeen Bestuur op het oogenblik minder dan ooit langs rechte en duidelijke lijnen loopt.

Hiermede wordt door de Regeering rechtens erkend, dat de regelende bevoegdheden der Commissie-Generaal mede op het terrein van het Algemeen Bestuur moeten komen. Maar hiermede wordt dan tevens vastgesteld, dat ingevolge het historische positieve staatsrecht de Commissie-Generaal niet anders dan bij de wet kan worden ingesteld.

Er bestond dus gegronde reden voor ongerustheid, toen de Regeering — na in de Memorie van Toelichting reeds eenige malen te hebben gezegd, dat zij de Commissie-Generaal ook buiten de wet om zoude kunnen instellen — aan het slot opmerkte, dat bij tegenspoed bij de behandeling van het ontwerp zij vrijheid zou behouden, aan een en ander op informeele wijze te gemoet te komen. Deferentie voor de Kamer was hieruit a priori moeilijk te lezen. Met waardeering worde daarom hier vermeld, dat zulks blijkens de Memorie van Antwoord niettemin het geval is geweest.

Met gelijke waardeering worde hier gewag gemaakt van de toezeggingen der Regeering in de Memorie van Antwoord, dat zij bereid is te bevorderen, dat de Kamer over de handelingen der Commissie-Generaal volledig zal worden ingelicht, zoodat dat zij bereid is gevolg te geven aan den wensch, dat de Kamer vertrouwelijk zal worden ingelicht over de Instructie, welke de taak der Commissie-Generaal zal beheerschen.

Dat hiermede echter nog allerminst het laatste woord gezegd is, spreekt wel vanzelf! Ik kom daarom weer terug op ons uitgangspunt, te weten, dat de instelling eener Commissie-Generaal een doelmatig en zelfs geboden middel kan worden genoemd, als dit er op gericht is een wig te drijven tusschen de moeilijkheden en misslagen in het verleden en den mogelijken voortgang dier moeilijkheden en misslagen in de toekomst.

Hier zou echter van een ondoelmatig en te verwerpen middel moeten worden gesproken, wanneer de instelling eener Commissie-Generaal een brug zou worden tusschen het verleden en de toekomst, m.a.w. als zij zou inhouden — geweld of ongewild — de voortzetting van de tot dusverre gevoerde Indische politiek, welke rechtstreeks naar de ontbinding van het Koninkrijk zou leiden. Ik ben niet bereid hieraan indirect of in welken vorm ook mede te werken. En mijn politieke vrienden nemen ten deze zonder uitzondering hetzelfde standpunt in.

Dit ronduit te zeggen, is thans — naar het voorkomt — simpele plicht. En er is reden voor, want wij zien te recht of ten onrechte achter dit wetsontwerp zeer reële gevaren.

Het moge mij vergund zijn, thans deze gevaren uiteen te zetten en aan de Regeering voor te leggen.

Bezwaren.

Of men de instelling eener Commissie-Generaal aanmerkt als een zeer ruime delegatie van Opperbestuursbevoegdheden, dan wel als Opperbestuursopdracht van zeer ruime beslissingsbevoegdheden, doet doet vermoedelijk uit een praktisch oogpunt weinig ter zake. Alleen reeds deze terminologie, welke steunt op de Memories van Toelichting en van Antwoord beide, wijst uit, hoe weinig reëel verschil er is tusschen het een en het ander. En in de praktijk zal dit theoretische verschil allengs geheel op den achtergrond geraken. Zoo is de praktijk nu eenmaal, vooral als de moeilijkheden groot zijn en de tijd dringt. Dit zou ook niemand euvel kunnen worden geduid.

Maar juist daarom kan zulks in de praktijk tevens ernstige consequenties opleveren. Hoe minder men iemand kan euvel duiden, hoe lichter hij euvel kan doen. Ook een Commissie-Generaal ontkomt niet aan deze maatschappelijke wet. Men make zich hierover geen illusies.

Wat kan hiervan echter het gevolg zijn?

Vooreerst wel dit, — hoezeer men theoretisch het tegendeel zou willen volhouden — de ministerieele verantwoordelijkheid in de praktijk wel degelijk in het gedrang kan komen. Er worden, om een voorbeeld te geven, in overeenstemming met de Engelschen schijnbaar weinig beduidende, doch wezenlijk ver strekkende beslissingen genomen door de Commissie-Generaal, welke al binnen korten tijd minder gelukkig blijken te zijn. Noch het een, noch het ander heeft de Minister tijdig geweten of tijdig begrepen. Hierdoor ontstaat een dwangpositie, zoals er in den huidigen tijd helaas zooveel dwangposities bestaan. De Minister heeft dan de keus, de Commissie-Generaal te desavoueren of haar te dekken. Het laatste zal soms onvermijdelijk zijn. Maar hoe kan, zonder aan de waarheid afbreuk te doen, de Minister de verantwoordelijkheid dragen voor fouten, die hij noch geweten, noch tijdig begrepen heeft en die hij toch voor zijn rekening meent te moeten nemen?

Hierbij kan dan nog een ander gevolg komen, n.l. dit, dat wanneer de tijd vordert, de misverstanden zich vermeerderen en de moeilijkheden onoverzichtelijker worden, het zwartepunt van de staatkunde van het Koninkrijk zich aldoor meer en aldoor geruischloozter kan gaan verplaatsen van den Haag naar Batavia. En het is een andere maatschappelijke wet, dat een centrum, dat zich verplaatst, allengs aldoor moeilijker kan worden terugverplaatst. Ook een staatkundig centrum ontkomt hieraan niet. Dit zou echter niet beteekenen een niet tijdelijk, doch wellicht voor goed verplaatsen van een belangrijk deel der Opperbestuurstaak van Nederland naar Indië, met alle verdere gevolgen daarvan, vooral uit internationaal oogpunt. En hieraan kan worden toegevoegd: vooral als men er internationaal aan gewend is geraakt, op belangrijke punten niet meer met den Haag, maar met Batavia te onderhandelen. Realiseert men zich wel goed, wat hier kan gaan gebeuren?

In nauw verband hiermede dient rekening gehouden te worden met een mogelijk derde gevolg. In de werkelijkheid zal het met het voortdurend samen vergaderen van het Algemeen Bestuur, gepersonifieerd in den Luitenant-Gouverneur-Generaal, en de Commissie-Generaal kunnen gaan zoodat het met de eerste Commissie-Generaal Nederburgh is gegaan: de Luitenant-Gou-

verneur-Generaal en de Commissie-Generaal zullen één homogeen bestuur kunnen vormen, dat zich tegen de Rijksregering als een zelfstandige en praktisch zelfs onafhankelijke macht zal kunnen gaan handhaven. Zoo zal de Commissie-Generaal het instrument kunnen worden voor de verdere afscheiding van Indië van het Koninkrijk. En hierbij mag dan wel in het bijzonder nog worden opgemerkt, dat de Commissie-Generaal ook aanrakingen en derhandelingen zal hebben en voeren met „de vertakkingen van de Vereenigde Volken“. Het is niet noodig, hierop verder in te gaan, want voor den goeden verstander zal dit halve woord wel voldoende zijn. Maar als dit zoo is, dan komt hierdoor de ministerieele verantwoordelijkheid nog onder veel scherpere belichting. De Regering ontkent, dat door de instelling eener Commissie-Generaal de ministerieele verantwoordelijkheid in gevaar komt. Theoretisch is dit juist, doch de Regering moet hier verdisconteeren, dat deze verantwoordelijkheid essentieel een geheel ander karakter krijgt.

Immers, in zoover de Minister van Overzeesche gebiedsdeelen het Opperbestuur zelf uitoefent, is hij verantwoordelijk voor zijn eigen daden; in zoover hij verantwoordelijk is voor de daden van de Commissie-Generaal, is hij verantwoordelijk voor de daden van een ander. Wat dit beteekenen kan, heeft de laatste tijd nu wel geleerd met den Luitenant-Gouverneur-Generaal. Wanneer de Commissie-Generaal, zooals de Luitenant-Gouverneur-Generaal heeft gedaan, de ministerieele aanwijzingen overtreedt, wordt de ministerieele verantwoordelijkheid geheel en al slechts een papieren begrip.

Het vierde gevolg — en dit zou wel eens het ernstigste kunnen zijn — van de maatschappelijke wet, dat hoe minder men iemand euvel kan duiden, hoe lichter hij euvel kan doen, zou wel eens kunnen gelegen zijn in de mogelijkheid, dat de overbrenging van een stuk Opperbestuur naar Indië ongewild geheel in de kaart zou spelen van de opvattingen van den Luitenant-Gouverneur-Generaal en van de politiek van Engeland.

In dit hachelijke tijdsbestek is het mede door de zwijgzaamheid der Regering onvermijdelijk, ook moeilijke punten van dezen aard aan te roeren. De belangen van het Koninkrijk der Nederlanden, die hier op het spel staan, zijn van vitale beteekenis en behoren daarom door de Staten-Generaal binnen den kring van hun belangstelling te worden getrokken.

En ook behoort hierover, wil de Kamer tegenover het Nederlandsche volk verantwoord zijn, met de Regering van gedachten te worden gewisseld.

Engeland's rol.

Welnu, het is van ruime bekendheid, dat alom in den lande twijfel heerscht over de rol, die Engeland met betrekking tot Indië speelt. Die twijfel bestaat ook bij mij. Het is een zaak, die, zowel in Indië als in Nederland, openlijk onder het publiek wordt besproken, zoodat er ook geen bezwaar tegen kan bestaan hierover thans openlijk het woord te voeren. Een publieke opinie behoort men nooit uit den weg te gaan in zaken van Landsbelang. Wat is het geval? Door velen wordt bepaaldelijk geloofd, dat Engeland van de oplossing der Koninklijke rede van 6 December 1942, neerkomende op zelfbestuur binnen het Koninkrijk, geen vriend is. Het optreden van Lord Inverchapel ligt bij hen nog versch in het geheugen. Zij zijn van meening en zeggen daarvoor goede gronden te hebben, dat Engeland uit economische overwegingen een onafhankelijk Indonesië preferent en dat wel als component van een Zuid-Oost-Azië onder Britsche controle, waardoor Amsterdam als wereldproductenmarkt ten voordeele van Londen gedeels zou worden uitgeschakeld.

Zoolang dit Indonesië, aldus oordeelen zij, nog niet op eigen beenen kan staan, vindt het Labour-ministerie het best, dat Indonesië voorloopig nog door een groep, liefst geestverwante Nederlanders, wordt bestuurd, mits deze het bestuur zooveel mogelijk los van den Haag en zonder rekening te houden met de moederlandsche inzichten, kan voeren. Engeland wenscht, zoo is hun gevoelen, dus een Indische re-

geering, die het — omdat het het opperbevel heeft — in de hand kan houden en naar zijn belangen plooiën kan. Aan die vereischten zou volgens hen de huidige Luitenant-Gouverneur-Generaal voldoen. De Luitenant-Gouverneur-Generaal zou volgens hen immers een ideaal hebben, dat met de Engelsche belangen parallel loopt en dat hij reeds vele jaren geleden in het vroegere Bataviasche weekblad De Stuw zou hebben geuit. In elk geval zou hij thans volgens hen van meening zijn, dat de belangen van Indonesië in een grooter internationaal verband moeten worden ondergebracht, bijv. in een Zuid-Oost-Aziatisch verband, en bestuurd door een groep Nederlanders, onder controle van de U.N.O.

Wat hiervan waar moge zijn, het schijnt wel onmiskenbaar, dat er in de geschiedenis der volkeren nog wel ernstiger zaken zich hebben afgespeeld, doch tevens, dat, wanneer op een dusdanig gevaar gewezen wordt, dit niet zonder meer in den wind mag worden geslagen. Het Nederlandsche volk, noch de volkeren van den Indischen Archipel, zouden hiermede gebaat zijn.

Of hier meer dan een gevaar aanwezig is, kan slechts de toekomst leeren, doch als er ook maar eenige realiteit schuilt achter deze verontrustende conjunctuur, zou veel raadselachtigs in de houding der Britten te verklaren zijn en zou zich in elk geval het merkwaardige feit voordoen, dat, terwijl Nederland hoopt, dat de Commissie-Generaal een einde zal maken aan de eenmanspolitiek van den Luitenant-Gouverneur-Generaal, de Britten wellicht hopen, dat deze Commissie-Generaal den Luitenant-Gouverneur-Generaal zal bevrijden van de inmenging van het Nederlandsche Opperbestuur en van de dit bestuur controleerende Staten-Generaal. Wanneer dit inderdaad werkelijkheid zou worden, zou voortaan over het lot van Indië worden beslist door de Britten, den Luitenant-Gouverneur-Generaal en de Commissie-Generaal.

En deze lotsbeslissing zou dan wellicht niet zijn in den zin van een gereconstrueerd Koninkrijk der Nederlanden, noch overeenkomstig de Nederlandsche belangen.

Maar bovendien zou het dan waarlijk niet waarschijnlijk zijn te achten, dat men

het stuk Opperbestuur, dat met de Commissie-Generaal naar Indië staat te worden overgebracht, ooit weer in Nederland zal zien terugkeeren.

Klaarheid gewenscht.

Hier dient klaarheid te komen, want het te volgen beleid der Regeering zal naar ons oordeel rekening hebben te houden met deze of andere kwade kansen. Wanneer daartoe de gelegenheid niet geschikt wordt geoordeeld in openbare zitting, dient zulks, naar het wil voorkomen, te worden behandeld in geheime zitting.

Hoe echter het verloop ook moge zijn en welke staatsrechtelijke theorieën verder ook in abundantie mogen worden aangevoerd, mijn politieke vrienden en ik zijn in geen geval bereid mede te werken aan de totstandkoming van dit wetsontwerp, als het niet aannemelijk wordt gemaakt, dat de Commissie-Generaal beoogt te zijn een wig, die gedreven wordt tusschen de moeilijkheden en misslagen in het verleden en den mogelijken voortgang dier moeilijkheden en misslagen in de toekomst.

Ons gaat alleen het geheele Koninkrijk der Nederlanden in zijn volledige samenstelling ter harte. De rest valt daarbij in het niet. Slechts de realiteit weegt!

En het behoeft geen verder betoog, dat wij niet kunnen instemmen met de figuur, dat de Luitenant-Gouverneur-Generaal ambtshalve lid zou zijn der Commissie-Generaal en dat hij préséance zou hebben vóór de Commissie-Generaal. Wanneer het Opperbestuur door zulk een hoog college in Indië vertegenwoordigd zal zijn, zal het als vertegenwoordiger van dat Opperbestuur ook hebben te staan boven den drager van het Algemeen Bestuur. En de Commissie-Generaal zal zich, ten einde haar opdrachten op de juiste wijze en effectief te kunnen uitvoeren, principieel zooveel doenlijk los hebben te houden van den Luitenant-Gouverneur-Generaal.

Want, Mijnheer de Voorzitter, zooals Churchill het eenigen tijd geleden te Leiden moet hebben uitgedrukt: Nederland zal zich weer dienen te laten gelden.

Het Opperbestuur beginne daarmede binnenshuis.

Pers en PAPIER

In normale tijden zijn er groote kranten en kleine kranten; kranten die iets meer te vertellen hebben dan alleen actuele feiten, en kranten die zich beperken tot louter nieuwsvoorziening, soms een weinig aangevuld met luxe-rubriekjes. De eene krant kan het zich permitteeren uitgebreide buitenlandse, culturele en wetenschappelijke correspondenties te publiceeren, de andere leeft op een minder grooten voet. Dit verschil hangt samen met het verschil in de behoefte tusschen den eenen lezerskring en den andere. Zooals er ook in denzelfden bedrijfstak groote en kleine bedrijven zijn: het eene bedrijf legt zich toe op een bepaalde kwaliteit, het andere volstaat alleen met te produceeren.

Zoo was in de Nederlandsche pers een zeker evenwicht ontstaan. De eene lezerskring had behoefte aan een krant van hooge kwaliteit, de andere had behoefte aan een eenvoudiger blad.

Het spreekt vanzelf, dat de eerstbedoelde kranten meer papier noodig hadden dan de andere.

Het evenwicht, ontstaan tusschen wat bepaalde kranten konden bieden en de behoeften van bepaalde lezerskringen, werd grondig verstoord door de papierantsoening. Deze immers had niet slechts betrekking op de oplaag, maar ook op den omvang van elk afzonderlijk blad. Daardoor ontstond een zekere nivelleering, welke echter niet terug te vinden was in de behoeften van de verschillende lezerskringen. De krantenlezers wisten nauwelijks meer waar zij aan toe waren. De kleine blaadjes — klein van omvang, wel te verstaan — bevredigden niet geheel. Wel was er eenig verschil in kwaliteit waar te nemen, maar men vond in „zijn“ krant toch niet, wat men er vroeger in placht te vinden. Het gevolg was, dat velen zich op meer dan één dagblad gingen abonneeren. Zoo kon zich het verschijnsel voordoen, dat na de bevrijding de totale oplaag van alle dagbladen tezamen meer dan anderhalf maal zoo groot werd als het vooroorlogse oplagecijfer. En dit, terwijl de kranten met de beste capaciteiten, doordat ze aan hun beperkten omvang gebonden waren — een omvang, welke even groot of klein was als die van de kranten, welke op een minder hoog peil stonden — geen voldoende gelegenheid kregen om die capaciteiten ten volle tot hun recht te doen komen.

Hoe kan men uit dit probleem komen? Het vraagstuk is nog veel ingewikkelder dan men uit het voorgaande zou kunnen opmaken. Er spelen nl. nog andere kwesties doorheen. Zoo de advertentieruimte. Dagbladen, die om welke reden dan ook voor adverteerders aantrekkelijk zijn, houden minder ruimte voor hun redactionele tekst over dan de kranten, die slechts met moeite een aantal advertenties bij elkaar kunnen krijgen. Laatsbedoelde — en dit zijn nu eenmaal over het algemeen de kranten die op een minder hoog peil staan — kunnen hun lezers dus meer nieuws, al of niet voorzien van commentaar, geven, terwijl juist bij de andere kranten de behoefte aan meer ruimte voor tekst bestaat, een behoefte welke door lezers en redacties gelijkelijk wordt gevoeld. En hun advertenties kunnen zij niet missen. Want een dagblad, of het nu door een „stichting“ of door een N.V. (met winstbejag!) wordt geëxploiteerd, moet renderen en kan dit alleen als het voldoende advertenties heeft. De abonné's betalen in den regel niet veel meer dan alleen het papier en de drukinkt. Loonen en salarissen, machines, gebouwen enz. moeten uit de advertentie-inkomsten worden bekostigd.

En dan zijn er nog allerlei andere factoren, zooals concurrentie en zuivering.

Dit alles brengt mee, dat het succes van een dagblad op het oogenblik niet alleen afhangt van ijver en bekwaamheid van redacties en directies. De „gelijkschakeling“ van den omvang is van diep ingrijpenden invloed.

Door deze gelijkshakeling wordt bereikt, dat het beschikbare papier, althans op het eerste gezicht eerlijk wordt verdeeld. En de doelmatigheid van die verdeling is nog veel twijfelachtiger.

Sinds eenige weken mogen de dagbladen twee maal per week in dubbelen omvang verschijnen. Gaat men nu na, hoe de verschillende bladen deze uitbreiding gebruiken, dan ziet men, dat de vulling van die extra pagina's niet steeds datgene inhoudt, waarmee men de pers op een hooger peil kan brengen. En men ontkomt niet aan den indruk, dat sommige bladen moeite hebben om „vol te komen“, iets wat vroeger niet voorkwam, omdat toen de omvang van elk dagblad elken dag opnieuw afhing van de voorhanden zijnde „copy“

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215^e

en de capaciteiten van de redacties.

Hieruit kan men concludereen, dat men niet de verwachting behoeft te hebben, dat de dagbladen plotseling een vooroorlogsch omvang zouden aannemen, als hun de vrije hand werd gegeven bij de bepaling van het aantal pagina's waarmee zij dagelijks mogen verschijnen. Zij zijn ingesteld op korthed; wat dit betreft is de huidige periode voor de journalistiek zeer leerzaam. De redactiestaven zijn over het algemeen nog beperkt en zullen voorloopig ook niet zoo gemakkelijk uitgebreid kunnen worden, aangezien er gebrek aan ervaren journalisten is. Het totale papierverbruik zou er niet aanmerkelijk door stijgen.

Al spoedig zou blijken, welke dagbladen zich een grooten omvang kunnen permitteeren en zullen kunnen behooren tot wat voorheen de groote kranten waren. Het verschijnsel, dat velen op drie of vier kranten geabonneerd zijn, zou dan gaandeweg verdwijnen. Er zouden kranten wegens overbodigheid verdwijnen. Wat men alleen maar zal kunnen toejuichen: want het schaarsche papier zou een nuttiger bestemming kunnen krijgen en de schaarsche ervaren journalistieke krachten zouden, met het papier, geconcentreerd kunnen worden bij de bladen, welke hen noodig hebben. De dagbladers zou er dus alleen maar bij kunnen winnen, en het verwerpelijke verschijnsel, dat schaarschedistributie leidt tot totale ontwrichting van kwaliteitsverhoudingen en nivelleering — welke steeds ten koste van het goede gaat — zou de wereld worden uitgeholpen.

Een dergelijke maatregel zou in het begin misschien een gewaagd experiment lijken. Maar het resultaat dat er mee zal kunnen worden bereikt zal het avontuurlijke terdege waard zijn.

Het Turfschip van Breda in Oostersche uitvoering

Den laatsten tijd is het herhaaldelijk voorgekomen, dat Boegineesche en Makassaarsche prauwvaarders, die door handelsvaart voor hun schamel bestaan moeten vechten, in het Westervaarwater bij Soerabaja het slachtoffer werden van zee-roovers. De prauwen werden dan geënterd, de bemanning werd vermoord en de lading geroofd; de vaartuigen bleven daarna meestal onbeheerd rondrijven.

Zij durven hun luguber bedrijf niet uitoefenen wanneer er een motorboot der Koninklijke Marine in de buurt is. Aangezien het echter niet mogelijk is, al deze handelsprauwen onder bescherming van motorbooten te stellen, moet worden volstaan met patrouillevaart, waardoor het kwaad weliswaar belangrijk in omvang is vermindert, doch niet geheel kan worden beteugeld.

De Maritieme Commandant van Soerabaja heeft hierin aanleiding gevonden, door toepassing van een krijgslist te trachten sommigen van deze misdadigers te pakken te krijgen. Hiertoe heeft men het in onze Vaderlandsche Geschiedenis befaamde „turfschip van Breda“ doen herleven.

Deze operatie is onlangs uitgevoerd en met succes bekroond. De Makassaarsche prauw zeilde schijnbaar argeloos het Westervaarwater binnen. In plaats van met weerloze Makassaren en Boegineezen was zij bemand met een aantal gewapende knapen van de Marine-bewakings-afdeling te Soerabaja, die zich in het ruim verborgen hielden.

Het duurde niet lang of het schip werd geënterd door een van Sembilangan komende bewapende Madoereesche prauw, welker piratenbemanning meende in het argeloos naderende vaartuig een gemakkelijke prooi te hebben.

Groot was de consternatie onder de piraten, toen zij aan boord gekomen, een aantal bewapende matrozen der Koninklijke Marine tegenover zich gesteld zagen, die in enkele oogenblikken het gezelschap overmeesterden. Bij het handgemeen, dat hierover ontstond, vielen eenige slachtoffers. Onzerzijds werden geen verliezen geleden.

Behalve wapens, munitie en eenige handgranaten, vielen hierbij documenten in onze handen, waaruit bleek dat deze vorm van zeeerooverij door de T.R.I. wordt gesanctioneerd. (Marine Voorlichtingsdienst).

Het duurt maar voort

De ellende met de politieke verdachten — dit is een betere term dan politieke „delinquenten” — gaat verder. We hebben ser kennis van kunnen nemen, dat er richtlijnen voor de voorwaardelijke buitenvervolginstelling zijn vastgesteld en dat daar grote ontstemming het gevolg van is. Ontstemming bij het publiek, dat de richtlijnen te soepel vindt: een critiek, waar meestal niets beters tegenover wordt gesteld. Ontstemming ook bij de procureurs-fiscaal en hun onderhewigen, die de richtlijnen toe moeten passen, maar niet zijn geraadpleegd bij hun vaststelling. Daar is het gevolg weer van geweest, dat zij verlof hebben gekregen er van af te wijken.

Men vraagt zich af, hoe dit alles moet eindigen en hoe lang we het nog moeten aanzien, dat er zoo lichtvaardig wordt omgesprongen met onzen rechtsstaat.

Ja, hoe lang moeten we het nog aanzien: die dwaasheid van bijzondere rechtspleging, tribunaalrechtspraak en zuivering. Te weinig wordt nog beseft, hoe verwerpelijk en verderfelijk het is, dat we nog steeds vastzitten aan dien misgreep van de te Londen zetelende Nederlandsche regering, welke het noodig vond allerlei bijzondere regelingen te maken tegen hen die zich onder de bezetting op de een of andere manier hadden misdragen, terwijl de bestaande wetgeving, mits voortvarend toegepast, evenzeer geschikt was geweest. De zuivering, poel van willekeur; de tribunaalrechtspraak, traagheidsrecord — er zijn tribunaal, welke op dit oogenblik nog geen enkele zitting hebben gehouden —; de bijzondere gerechtshoven, die werken met een procesrecht, dat op sommige punten sterk afwijkt van het oude beproefde.

Wat dit laatste betreft: nog steeds is het on-Nederlandsche voorschrift van kracht, hetwelk een bijzonder gerechtshof de gelegenheid geeft een veroordeelde het recht van cassatie te onthouden. De vijf hoven maken niet in gelijke mate gebruik van die bevoegdheid; het hof te Amsterdam bepaalt in zijn uitspraken bijv. veel vaker, dat de veroordeelde niet in cassatie mag gaan dan het hof te 's-Gravenhage. De bedoeling van het voorschrift zal wel zijn geweest, den landverraders geen gelegenheid te geven hun proces langer te rekken dan gewenscht is. Maar het gevolg van de toepassing van het voorschrift is, dat de eenheid in de rechtspraak zoek is geraakt. En dat is toch wel zeer bedenkelijk.

Het zou zoo'n kleine moeite zijn geweest deze nuttelooze — snelheid wordt immers naar de praktijk leert toch niet betracht — en schadelijke bepaling uit het besluit Bijzondere Rechtspleging te schrappen. Men behoeft thans niet meer te vreezen, dat het volk een dergelijke wijziging niet zal „slikken”; ondanks nog veel misverstand en wanbegrip is men toch bezonnener en bezonkener tegenover het vraagstuk van de politieke verdachten komen te staan.

* * *

Het wordt tijd, dat de wetgever ingrijpt. Maar het lijkt wel, of de regering er voor terugschrikt de desbetreffende voorschriften in de Staten-Generaal te brengen. We wachten ook al maanden en maanden op

Op- en aanmerkingen

ALS ÉÉN MAN BEREID OM NAAR INDIË TE GAAN

Als „oud-Indischman” ben ik het volkomen eens met de opvattingen van de Partij zooals deze ook in „Vrij” naar voren gebracht worden aangaande de Indische kwestie.

Als men nu onder de jongens die thans in militairen dienst zijn, of hiertoe opgeroepen worden het oor te luisteren legt, verwondert het mij steeds dat, ik zal het maar noemen de intellectuelen onder hen, al heel weinig animo toonen om naar Indië te gaan om aldaar te helpen bij het herstel van orde, rust en recht. Ook komt het mij voor, dat om een naar Indië gaan te voorkomen, vooral studenten zich hieraan weten of trachten te onttrekken door thans niet onder de wapenen te worden geroepen. Het is mij althans bekend dat een student eerst uitsel heeft gekregen tot September en nu weer tot Januari. Dit betreft een zoon één onzer burgemeesters.

Ook medische studenten mogen hun militaire plichten vervullen in de zomervacancies. Deze jongens ondervinden dan ook geen stagnatie in hun studie en zouden dus pas over eenige jaren met hun militaire opleiding klaar zijn, wanneer wellicht een naar Indië gaan van de baan is. Stagnatie in studie is natuurlijk niet prettig, ik beseft dat volkomen, maar dat geldt niet alleen voor studenten.

Het is naar mijn mening in een democratisch geregeerd land, een regeeringsvorm welke ook de P. v. d. V. voorstaat, niet juist onderscheid te maken in het vervullen van militairen dienstplicht en toch gaat het m.i. hier toch wel zeer sterk op lijken. M.i., en ik geloof dat ook de leiders van de partij er zoo over denken, behoort momenteel onze jeugd in haar geheel als één man klaar te staan om orde, rust en recht in Indië te helpen herstellen.

Wanneer nu vooral studenten het moment van in militairen dienst treden steeds weten uit te stellen, komt dit neer op een bevoordeeling van hen die het genoegen smaken beter gesitueerde ouders te hebben.

de toegezegde wijziging van het tribunaalbesluit: nog steeds staat daar de ongrondwettige verbeurdverklaring van vermogens in, terwijl minister Kolfshoten toch in de Tweede Kamer heeft beloofd, dat hij een wijzigingsontwerp zou indienen.

Het wordt tijd, dat de volksvertegenwoordiging zich haar taak in dezen bewust wordt en, als de regering dan niet met voorstellen komt, haar eens aan den tand gaat voelen. Het is toch eigenlijk ongerijmd, dat deze toestanden maar voort blijven duren.

Ieder is het er over eens, dat het niet goed gaat met deze vraagstukken. Van allerlei kanten hoort men klachten. Maar alles wat er gebeurt is, dat men op groote schaal gebruik gaat maken van het willekeur in de hand werkende instituut der voorwaardelijke buitenvervolginstelling. Minister Van Maarseveen noemt dit: het terugbrengen van het vraagstuk tot een vraagstuk van berechting alleen. Maar deze voorwaardelijke buitenvervolginstelling heeft niets met berechting te maken. Zij is slechts een administratieve maatregel.

De nieuwe minister van justitie maakt zich er op deze manier wel heel makkelijk af, maar het recht en den rechtsstaat dient hij er geenszins mee. Maar ja, hij heeft nog zooveel andere belangrijke vraagstukken op te lossen. De Troonrede getuigde daarvan; volgens dit staatsstuk zou men denken, dat het voornaamste probleem voor den minister van justitie op het oogenblik het vraagstuk van de echtscheiding is: het is hem en zijn geestverwanten een doorn in het oog, dat praktisch echtscheiding met onderling goedvinden mogelijk is en daar moet een eind aan worden gemaakt, vinden zij. Daar zal de justitieele energie nu voor gebruikt gaan worden. Zeker, het is een onderdeel van het recht, dat wel eens op de helling gezet zou mogen worden; maar zoo urgent, dat het vóór de liquidatie van het vraagstuk der politieke verdachten moet gaan, is het beslist niet. Een minister van justitie, die niets beters weet te doen ter oplossing van laatstbedoeld probleem dan voor het meerendeel der verdachten elke berechting uit te schakelen en dan zegt, dat hij het geval heeft teruggebracht tot een vraag van berechting alleen, schiet ernstig tekort.

Alleen door berechting kan men er komen. En daarna zal men de sociale consequenties moeten opvangen. Moeilijk zal dit zeker zijn, maar dit ontslaat regering en wetgever niet van de taak te zorgen, dat met inachtneming van de regelen van den rechtsstaat een oplossing wordt gevonden.

Een urgente taak voor onze partij

In sommige kringen schijnt het misverstand te heerschen, dat een politieke partij alleen in verkiezingsstijd actief moet zijn en verder kan blijven rusten. Denkt men hier even over na, dan zal het gauw duidelijk worden, dat dit niet de manier is; en dit wel in het bijzonder juist op het oogenblik en juist voor de Partij van de Vrijheid.

Juist op het oogenblik: het bij de drie achtereenvolgende verkiezingen gestadig dalende aantal geldig uitgebrachte stemmen wijst nu niet bepaald op een verlevendiging van de politieke belangstelling. En politieke belangstelling is nu eenmaal voorwaarde voor een goed functionerende democratie.

De democratie verkeert na den oorlog nog in een stadium van herstel. Weliswaar beschikt Nederland nu weer over vertegenwoordigende lichamen en komt ons constitutioneele bestel weer op gang, maar de geest der democratie is nog niet overal voldoende vaardig over de menschen en over verscheidene autoriteiten. Te veel nog is er een neiging om met een beroep op de buitengewone omstandigheden niet den normalen democratischen gang te volgen doch in een soort autocratischen geest te werk te gaan; zulks terwijl de buitengewone omstandigheden daar lang niet altijd toe nopen.

Hoe komen we daar uit, als de politieke belangstelling beneden peil blijft? Hier ligt voor de politieke partijen een groote taak. Zij zullen de menschen politiek moeten activeren. Zij zullen hun de oogen moeten openen voor de waarde der democratische instellingen, juist nu er in dezen tijd een neiging bestaat het daar niet zoo nauw mee te nemen. Daarom juist mogen de partijen thans niet inslapen.

In het bijzonder geldt dit voor onze partij. Zij is nog jong. Zij heeft een beknopt programma en een leidraad. Beide geschriften dragen de sporen van den spoed, waarmee zij zijn samengesteld. Het zal nuttig zijn de verschillende problemen in eigen kring nog eens grondig te bespreken en te overdenken.

De afdelingen hebben hier een belangrijk stuk werk te verrichten. Er zal in geen enkele afdeling een maand voorbij mogen gaan zonder afdelings-bijeenkomst; en liefst moet er meer dan één bijeenkomst per maand worden gehouden.

Ook is hard noodig een algemeene vergadering der partij: een algemeene vergadering, welke in de afdelingen degelijk moet worden voorbereid.

Het hoofdbestuur heeft een voorloopig karakter. Het wordt tijd, dat er een gekozen hoofdbestuur komt. Dit is een belangrijk punt, maar in wezen belangrijker is, dat op een algemeene vergadering in groot verband de actuele problemen aan de orde worden gesteld. Onze leden in de vertegenwoordigende lichamen dienen hun zelfstandigheid te behouden; een ijzeren partijd discipline, welke onzen Kamer-, Staten- en raadsleden geen gelegenheid voor vorming van een eigen oordeel laat, ligt niet in onze lijn. Maar wel is het goed, dat onze vertegenwoordigers hun meening kunnen toetsen aan die der partij als geheel, dat zij in de discussies in de partij steun kunnen vinden en mede de bouwstoffen voor een eigen opvatting. De eenheid van een beginsel, bij al onze leden aanwezig, zal er waarborg voor zijn, dat er geen brokken worden gemaakt. De hanteering van de beginselen echter is iets, waarover de meeningen uiteen kunnen loopen. De discussie daarover is van het grootste belang en een goed voorbereide algemeene vergadering zal er toe kunnen bijdragen, dat een gezond inzicht tot stand komt.

Met deze taken voor oogen: inwendig komen tot een evenwicht der meeningen over de hanteering der beginselen. En tot een degelijke organisatie naar buiten toe, de belangstelling activeren en het besef van de waarde der democratie en der vrijheid wakker roepen, zal onze partij een schoone toekomst tegemoet kunnen gaan.

grootste, het meerendeel staat op een belangrijk lager bedrag. Zoo hebben zij de jaren van oorlog moeten doormaken, en nu gaan loonen en prijzen nog meer omhoog, waar moet dat heen? Zij hebben wel een kwartaal pensioen extra gehad, maar als men bedenkt dat de pensioenbijslag 50 % van hun pensioen bedraagt en zij van dien bijslag niets extra hebben ontvangen, dan kunnen zij spreken over 12½ % extra inplaats van 25 %. Ook daarmee zijn zij dus de dupe.

Nu is mijn vraag waarom de Regeering die menschen niet te hulp komt, en hun een pensioen van f 1200 per jaar geeft, en de Stichting voor hen uitschakelt. Zij hebben het toch niet aan zich zelf te wijten dat zij nu in armoede zitten? De Regeering had ze in andere Rijksinstellingen onder moeten brengen, dan hadden zij allen het pensioen van de Wet 1922 gekregen, en waren zij al die jaren niet op hun kinderen aangewezen. Zij waren toch in vasten dienst?

J. C. d. V.

Wetenschap en ethiek

De mensch is, bewust of onbewust, trotsch op hetgeen in den loop der jaren bereikt is krachtens de wetenschappelijke ontwikkeling. Maar desniettemin ontstaat geleidelijk twijfel aan de zegeningen van wetenschap en techniek. De beangstigende ontwikkeling van de atoom-energie is o.m. aanleiding tot deze gevoelens van onzekerheid. Het ligt in de reden, dat de barbaarsche en onbeschaafde wereldoorlogen I en II, alsmede de chaotische wereldtoestand van dit oogenblik, discussies veroorzaken ten aanzien van 's menschen wetenschappelijk kunnen. „Heeft de wetenschap een ethische basis of is de wetenschap, krachtens haar wezen, neutraal?” is een vraag welke door Fenn gesteld wordt. *)

Men kan over dit onderwerp natuurlijk uitvoerig theoreiseren en discussieeren; de praktijk bewijst echter, dat de wetenschap niet in staat is gebleken de maatschappelijke ontwikkeling binnen de perken te houden van hetgeen men beschaafde rechtsnormen zou kunnen noemen, en het wil ons voorkomen, dat de wetenschap mede aansprakelijk gesteld moet worden voor de moderne levensfelheid. De bron van allerlei conflicten en ellende schuilt ongetwijfeld in de onevenwichtigheid tusschen maximalen wetenschappelijken en minimalen zedelijken vooruitgang, en hieruit kan de conclusie getrokken worden, dat de wetenschap eveneens blaam treft voor de materiele en geestelijke wereldspanningen die in den loop der tijden herhaaldelijk tot onmenselijke conflicten hebben gevoerd.

Tot dusver heeft de wetenschap den weg niet gewezen uit het geestelijke en materiele drijfzand waarop de samenleving zich thans bevindt.

Reeds in 1937 karakteriseerde Ortega y Gasset de algemeene situatie in de volgende scherpe bewoordingen: „Een goed deel van de tegenwoordige ontsteltenis komt voort uit de tegenstrijdigheid van de volmaaktheid van onze denkbeelden over de natuurkundige verschijnselen en den ergerlijken achterstand van de wetenschappen der zedelijke verschijnselen. De minister, de professor, de beroemde natuurkundige en de romanschrijver hebben over deze zaken opvattingen die een barbaar uit een volkswijk waardig zijn. Is het dus niet volkomen natuurlijk dat de barbaar uit de volkswijk den toon van den tijd aangeeft?” En aangezien de ontsteltenis van de wereld sedert 1937 belangrijk is toegenomen, bestaat er gereede aanleiding te twijfelen aan alle geleerde en hooggeleerde theorieën welke het heil van de samenleving in de nabije toekomst in het vooruitzicht stellen.

Blijven wetenschap en techniek in het verbijsterende moderne tempo vooruitrazen, zonder soliede morele of ethische basis, dan zullen de consequenties van dezen vooruitgang nog vernietigender blijken te zijn dan hetgeen door de wereldoorlogen I en II is gepresteerd, want thans bezit de mensch, dank zij de atoomwapenen, onfeilbare middelen tot algeheele destructie en dientengevolge moet de wetenschap, wil zij aanspraak maken op waarachtige beschavingswetenschap, middelen vinden welke de evolutie tot harmonische verhoudingen brengen. Slaagt zij daarin niet, dan heeft zij moraliter gefaald. „De wereld is ziek, en de wetenschap heeft aan de menscheid vernietigende machten ter beschikking gesteld”, aldus Churchill tijdens een van zijn vele redevoeringen. Het is derhalve de morele plicht van de wetenschap, de samenleving zoo spoedig mogelijk wederom gezond te maken.

E. H.

*) Eric Fenn in het British Embassy Newsbulletin van 8 Aug. j.l.

Over een man van verdiensten

In het blad Pen Gun troffen wij een artikel aan, dat wij hier zeer gaarne laten volgen. Het was geteekend door v. Noorst en het luidde als volgt:

„Van een man die kort voor den oorlog met een paar gulden op zak ging „liften” van Rotterdam naar San Francisco, kon moeilijk verwacht worden dat hij tijdens den oorlog rustig in Nederland zou blijven. Hij had bovendien den kruitdamp al geroken in Finland, waar hij als oorlogs-correspondent in den harten winter van 1939 het materiaal verzamelde voor zijn tweede boek „Het Smeulend Vuur”....

De eerste poging mislukte; hij moest met zijn vlet halverwege de Noordzee terugkeeren. Terwijl hij zijn studie in de Rechten in Nederland beëindigde, beraamde hij zijn tweede ontsnappingspoging. Op 1 Juli 1941 ging hij in Rotterdam scheep op een Panameesche boot, die voor Zwitsersche rekening voer. Via Kiel en Noorwegen kwam hij drie maanden later in Engeland aan. Een tweede „passagier” op hetzelfde schip was Bob van der Stok, de later zoo bekende commandant van het Nederlandsche Spitfire Squadron.

Bob van der Stok ging weer vliegen.... Onze man speelde 10 dagen later, des nachts, een partijtje poker vlak onder de Nederlandsche kust aan boord van een Engelsche motortorpedoboot. Toen de klok vier aanwees, roeide hij, van top tot teen met vet ingesmeerd, in een dinghie naar het Scheveningsche strand.

Van alle bestaande mogelijkheden zijn vaderland te dienen, had hij de gevaarlijkste gekozen.

Toen hij wilde opbellen in de cel op het Gevers Deynootplein, bij het Kurhaus Hotel, paste zijn zilveren dubbeltje niet meer. De zinken dubbeltjes had hij vergeten mee te nemen.

Dit zou niet de laatste maal zijn dat hij tijdens de bezetting, onder het oog van de Duitschers, voet aan wal in Nederland zou zetten. In den tijd van een half jaar, steeds bij nacht, steeds in den winter, stak hij dertienmaal de Noordzee over. Zes van deze pogingen slaagden. Hij heeft o.a. getracht Dr. Wiardi Beckman in veiligheid te brengen.

Elke landing was een spel met den dood. Meer dan eens sloeg zijn rubberboot om en moest hij naar het strand zwemmen. In den pikdonkeren nacht heeft hij tot aan zijn hals in het ijskoude water staande, zijn oogen blind gestaard naar de M.T.B., die niet op tijd was om hem „af te halen”.

Aan boord drukte iemand eens per ongeluk op de scheepssirene. De Duitschers moeten het lawaai wel gehoord hebben. Toch ging hij, wel iets later dan de bedoeling was, aan land.

Aan den voet van den Duitschen bunker aan de Noordzijde van den Scheveningschen boulevard heeft hij, met een tochtgenoot, óók een Nederlander, in den hardbevoren grond een gat gehakt, om een paar radiozenders op te bergen.

Eens is het mis gegaan. Er was iets uitgelekt. De Deutsche lichtfakkels schoten de lucht in en de motortorpedoboot werd onder vuur genomen. Op zee krioelde het van Deutsche Schnellboote....

In volle vaart sleurde de bemanning van de M.T.B. hem uit het water en zag kans de boot door het cordon van de Deutsche schepen heen te jagen. De achtervolging duurde anderhalf uur.

Zijn laatste bezoek aan bezet gebied was op 26 Me: 1942. Stonden er een half jaar geleden alleen nog maar bordjes met „Verboden voor Joden” op het strand, nu lagen er overal landmijnen en het werd onmogelijk van de kust het bezette gebied binnen te dringen.

Naast het Kruis van Verdienste, dat hij als Engelandvaarder had ontvangen, droeg hij sindsdien tevens het oranjeblauwe lint van de Militaire Willems Orde.

Wanneer hij nu de voorkeur zou hebben gegeven aan een bureaustoel in Stratton House in Londen, zou niemand het hem kwalijk genomen hebben. Hij prefereerde echter den stoel in de cockpit van een Mosquito en gaf aan den stuurknuppel de voorkeur boven den penhouder.

Twee jaar later krijgt hij zijn „wings”. Waar een ander zijn vliegcarrière meestal eindigde, begon hij, namelijk bij Pathfinder Force, waarin alleen de beste bemanningen van Bomber Command te vinden waren. Hij zag kans om in tien maanden twee „operational tours” te vliegen, waarvoor bijna iedereen op zijn minst twee jaar noodig had. Nu golden zijn meeste bezoeken de Deutsche hoofdstad. Hij is vaker boven Berlijn geweest dan boven welke andere Deutsche stad.

Toen de oorlog voorbij was onderscheidde de Engelsche Koning hem met het Distinguished Flying Cross. Koningin Wilhelmina, die hem inmiddels tot Haar Adjudant had benoemd, verleende hem een paar maanden later het Vliegers Kruis. Wanneer iemand geschikt was om het

buitenland van voorlichting over Nederland te dienen, dan was hij het. Zijn prachtige staat van dienst, zijn bekendheid met de toestanden in Nederland gedurende de bezetting, zijn scherpe, juridisch gevormde geest, zijn vaardige pen en perfecte talenkennis wezen hem bijna automatisch aan voor een functie bij den Voorlichtingsdienst van de Nederlandsche Ambassade te Washington.

Van Washington ging hij naar Montreal in Canada, weer als Chef van den Voorlichtingsdienst. Canada was geen onbekend land voor hem: hij had daar zijn vliegersopleiding ontvangen.

Hij heeft er zijn taak vervuld op dezelfde wijze als hij gewend was dat te doen gedurende den oorlog. De weg over de

De langste spoorbrug van Nederland

voorloopig hersteld

EEN STUKJE HISTORIE

Op onze voorpagina hebben we een foto afgedrukt van de voorloopig herstelde Moerdijk spoorbrug. Wij meenen dat vele van onze lezers gaarne eens iets meer zouden willen vernemen over het wel en wee van de langste spoorbrug van Nederland, die over een kleine dertig jaar een eeuw oud zal zijn. In nr. 109 van „Vrij” drukte wij een plaatje af, dat een schematische overzicht van de herstelwerkzaamheden aan de Moerdijk gaf. Hier volgt nu met wat geschiedenis het plaatje, dat door de Nederlandsche Spoorwegen aan ons gegeven werd:

Toen op 18 November 1421 de dijken van de Grootte Zuidhollandsche Waard voor de kracht van het woedende water moesten wijken en tienduizenden menschen een ellendigen dood in de golven hadden gevonden, ontstond het water, dat met de groote rivieren ons land in twee deelen sneed en dat daarom eeuwen later aanleiding werd tot een felien strijd, den Biesbosch. Nadat in den loop der jaren, na ellenlange debatten, in de tweede helft van de negentiende eeuw het aantal spoorwegen in Noord- en Zuid-Nederland was toegenomen, deed zich de vraag voor, deze lijnen onderling met elkaar te verbinden door middel van spoorbruggen over de groote wateren. Had de aanleg van spoorwegen tot veel geschrijf en geredetwist aanleiding gegeven, met de bruggen was dit in niet mindere mate het geval. Bruggen werden uitgescholden voor „dijkbreukwerktuigen”, men zag er „levenslustige roofdieren in, die zich als Zuid-Amerikaansche vampyrs aan de schatkist zouden hechten en deze leegzuigen” en vooral in den winter voorzagen men groote rampen in verband met het kruiende ijs, dat de bruggen zou meesleuren en het omringende land zou overstromen.

Het behoeft niet te verwonderen, dat de plannen tot overbrugging van het Hollandsch Diep, teneinde de Noorder- en Zuiderlijnen met elkaar te verbinden, de gemoederen heftig in beroering brachten. Immers dit was maar niet zoo een rivier, het betrof een breed en op sommige plaatsen diep water, waar het bovendien geducht kon spoken en dat in den loop der eeuwen reeds velen menschen het leven had gekost, die zich per schip op het vaak woelige water waagden. Wel zag men in, dat de groote industrieën in het Westen met een verbinding naar het Zuiden ten zeerste gediend zouden zijn en dat omgekeerd de kolengebieden in het Zuiden met het Noorden en Westen moesten worden verbonden, terwijl tevens het gevaar bestond dat de Zuiderlijnen steeds meer in buitenlandse handen zouden geraken.

Tenslotte besloot men den grooten stap te wagen en op 22 Maart 1866 werd het doen van grondboringen aanbesteed. Vijf jaar hebben honderden arbeiders van verschillende maatschappijen aan de brug gewerkt, die de langste spoorbrug in Europa zou worden. Aanvankelijk werden de totale kosten op 8 miljoen gulden geraamd, waarbij de brug voor enkel spoor was ontworpen. Men bleef echter ver beneden de raming en gaf ongeveer 5½ miljoen gulden uit, waarbij voor de brug totaal f 3.878.106. n.l. f 2.407.339 voor den onder- en 1.470.767 voor den bovenbouw. Gelukkig is bij de herstelwerkzaamheden thans gebleken, dat de pijlers zoo solide waren gebouwd, dat zij dubbelspoor kunnen dragen. Voor de noodzaak, de brug te moeten herstellen, is dan ook gebruik gemaakt voor het aanbrengen van bredere kragen om de pijlers, zoodat t.z.t. zonder verdere moeilijkheden tot aanleg van dubbelspoor zal kunnen worden overgegaan.

De brug, die in de jaren 1866 tot 1872 werd gebouwd, telde veertien openingen van 100 meter. Er waren veertien overspanningen van elk 103 m. 25 en de totale lengte van de brug bedroeg 1469.30 m. De overspanningen rustten op dertien pijlers en twee verbindingsdammen van 700 m. in het Noorden en 400 m. in het Zuiden. Tien pijlers werden gefundeerd op

Noordzee in den winter van 1941 was rechtuit, de weg naar Berlijn door de lucht ook een rechte lijn.

Enkele weken geleden hield hij een lezing in Montreal, waar hij ook het probleem in het Verre Oosten besprak.

Indië gaat hem ter harte, hij werd er 29 jaar geleden geboren en kent het land en zijn bevolking.

Een paar dagen na zijn lezing, die een gunstig onthaal vond in de Canadeesche pers, werd hij van zijn functie ontheven.

Dat hij even duidelijk zou spreken als hij gevochten heeft, behoeft niemand te verbazen.

Van officieele zijde werd meegedeeld dat deze schorsing niets afdoet aan de waardeering voor het werk tijdens den oorlog van Kapitein Vlieger Mr. S. E. Hazelhoff Roelfzema M.W.O., V.K., K.V.V., D.F.C.

Gelukkig!”

beton en gebouwd door D. en A. Volker Lzn. te Sliedrecht. De overige drie, die in het diepste gedeelte moesten worden aangelegd, werden gefundeerd met behulp van luchtdruk, z.g. pneumatisch en gebouwd door de firma Gouin en Cie te Parijs. De bovenbouw werd uitgevoerd door Paul van Vlissingen en Dudok van Heel te Amsterdam, thans de N.V. Werkspoor. De kosten per meter brug bedroegen f 2639.—. Het ontwerp van de brug werd opgemaakt en de uitvoering geschiedde onder leiding van een commissie, bestaande uit de hoofdingenieurs J. A. A. Waldorp en J. A. Kool en de eerste aanwezende ingenieurs N. Th. Michaëlis en J. G. van den Bergh.

Op 27 December 1871 werd de brug beproefd en goedgekeurd en reeds op 1 Januari 1872 werd zij voor het verkeer in gebruik gesteld. De tijd tot voorbereiding van feestelijkheden op groote schaal was wat kort en bovendien waren vele autoriteiten verhinderd in verband met de jaarwisseling, zoodat van een grootsche plechtigheid, een belangrijke verbinding als deze waardig, geen sprake kon zijn. Aanvankelijk was er een draaibaar gedeelte in de brug, doch in 1936 werden twee overspanningen aanzienlijk verhoogd en de draaibrug werd vaste brug.

In den winter van 1944 op '45, toen het Zuiden reeds door de geallieerde troepen was bezet, hebben de Duitschers de brug op verschillende tijdstippen door opblazing vernield. Zes van de veertien overspanningen werden zoodanig beschadigd, dat zij niet meer hersteld konden worden. Zij kwamen in het water terecht. Twee pijlers werden volkomen vernield, evenals het Noordelijke landhoofd. Het Zuidelijke landhoofd werd eveneens beschadigd, doch minder ernstig. Bij het herstel, waarmee in Juli van het vorige jaar werd begonnen, is rekening gehouden met het plan, in de toekomst tien dubbelsporige bruggen aan te leggen. Vier bogen aan de Noordzijde, waarvan twee zoodanig werden vernield dat men ze op den bodem heeft laten kantelen, zijn vervangen door een aarden baan. Twee der overspanningen, die tijdelijk aan den Rijkswaterstaet waren uitgeleend ten behoeve van de verkeersbrug, werden op 20 Juli en 2 Augustus teruggevoerd en weer in de spoorbrug geplaatst.

De brug, die thans voorloopig hersteld is, telt nu van het landhoofd aan het einde van de aarden baan de volgende deelen: een Engelsch aanbrugje van 30 m., een z.g. E.S.T.B.-brug, een Callendar Hamiltonbrug van 54 m., een deel van de Waterloobrug uit Londen van 45 m., gemonteerd te Dordrecht, een gerepareerde normale overspanning, twee Callendar Hamiltonbruggen van 50.40 m. elk en zeven herstelde oude overspanningen. Er

werden twee hulppijlers gebouwd, teneinde als steun te dienen voor de kortere Engelsche bruggen. Het herstellen van den derden pijler aan den Zuidkant leverde vrij groote moeilijkheden op. De kop werd volkomen stukgeslagen. Het caisson, waarop de pijler rustte, was echter gedeeltelijk nog intact en na het ruimen van het puin kon hierop uit beton een nieuwe pijler worden opgetrokken. Plannen om deze voorloopige brug reeds dubbelsporig te maken konden niet worden verwezenlijkt, daar de pijlers wel berekend waren op een dubbelsporige brug, doch niet breed genoeg waren om twee enkelsporige bruggen naast elkaar te kunnen dragen.

De herstelwerkzaamheden werden uitgevoerd door de fa. Penn & Bauduin voor de staalconstructie, de N.V. Koninklijke Beton en Aannemingsmij. v.h. van Waning en Co. voor de betonconstructie en de N.V. Hollandsche Aannemingsbedrijven Zanen Verstoep voor de grond- en waterbouwkundige werken. Men was bij de werkzaamheden zeer afhankelijk van de weersomstandigheden en het oorspronkelijke plan, de brug op 1 Augustus te openen, kon niet worden verwezenlijkt. Dat men thans, slechts enkele weken na dit tijdstip tot opening van deze zoo belangrijke brug kan overgaan, stemt echter tot groote voldoening.

Het euvel der „Vakministers”

Mr. J. J. Kamp schrijft ons:

Nu ons ministerie onlangs gecompleteerd is met een minister van marine, die met o.a. zijn ambgenoot van Buitenlandsche Zaken gequalificeerd is als vakminister, loont het de moeite het instituut der vakministers nader te bekijken. Ons ministerie kent er nóg een enkele en ook andere landen hebben ze: wij denken aan onze burenen, de Belgen. In beide landen heeft men een parlementair ministerie, d.w.z. een ministerie hetwelk zijn voornaamste leden gerecruiteerd heeft uit een paar politieke partijen, die voor onbepaalde tijd een soort „vriendenschapshuwelijk” hebben aangegaan, en over een zekere meerderheid in de Kamers beschikken; verder is er een minimum programma waarop de bedoelde partijen in zee zijn gegaan. In beide landen evenwel hebben de „samenwerkende” partijen de ministerszetels niet alleen onder elkaar verdeeld: ook uit àndere kringen zijn ministers aangezocht en — gevonden, de z.g. vak- of technische ministers.

Allereerst klinkt het vreemd, dat alleen deze laatsten het etiket technisch — vakminister verwerven; ook de anderen, politieke ministers moeten o.i. toch hun vak terdege verstaan. Maar de opzet is duidelijk: deze vakministers mogen alleen „voor spek en bonen” meedoen, met de echte kabinetspolitiek mogen ze zich niet bemoeien! Indien er door hen onaangename maatregelen moeten worden getroffen, kunnen de samenwerkende politieke partijen tegen hun volgelingen zeggen, dat dit hun niet regardeert! Hebben de vakministers succes of slaan ze goed van zich af (bijv. onze minister van buitenlandsche zaken in Parijs) dan applaudiseert de regeeringsgezinde pers en accapareert zij den technischen minister als behoorende tot háár „team”!

Deze situatie nu is onwaardig, en voor de politieke partijen en voor den vakminister. Indien zekere politieke partijen meenen de regeeringsverantwoordelijkheid te moeten en te kunnen aanvaarden, dan vereischt dit de politieke consequentie van alle ministeries te gaan „leveren”, óók die, waarvoor men niet dadelijk den titularis bij de hand heeft. Kan men zulks niet, dan zoekte men de oplossing in een andere richting.

Maar ook de vakministers zelf gaan niet vrij uit. Behooren zij tot één der samen-

(Vervolg op pag. 8)

De NIEUWE AERO

Uit voorraad leverbaar
op Uw aankoopvergunning

De zuinige, comfortabele en snelle zakenwagen voor de toekomst

AERO-IMPORT

Showroom, Bezuidenhoutseweg 16 b, Telef. 772096
Kantoor en Garage, Prinsengracht 144, Telef. 332326
Den Haag.

werkende partijen, maar treden daar niet zoo op den voorgrond, dan worde toch dadelijk bij hun intrede dit bekend gemaakt. Zijn zij evenwel geen lid van éénige politieke partij, en dat is vaak het geval, dan ware het voor de politieke zuiverheid het verkieselijkst, indien zij nimmer het aanbod om als vakminister toe te treden, hadden aanvaard. Zij zijn dan immers als „apolitici” niet gewend aan het „spel” van de politiek, zooals de anderen dat zoo goed vermogen te spelen, en dit dringt hen automatisch op den achtergrond en veroorzaakt bovendien wrijvingen.

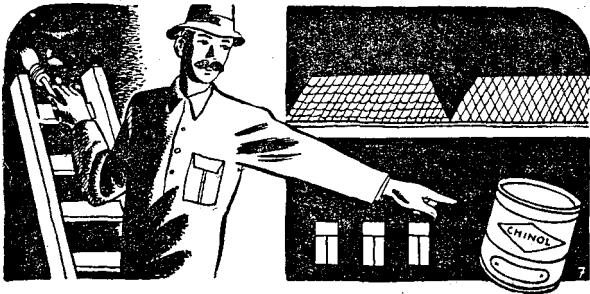
Zelfs een aandrang, om toch vooral de groote belangen die hun worden toevertrouwd (marine, wederopbouw!) niet in de waagschaal te stellen, mag deze ministeriabelen er niet toe verleiden, een zetel te aanvaarden. Zij behooren een goed officier, of een kundig diplomaat of bekwaam ingenieur te blijven, en niet te worden een politieke figuur, hetgeen een minister toch immer behoort te zijn, zonder politieke achtergrond.

Maar er is méér: in beide genoemde landen (Nederland en België) waren er zijn er nóg bepaalde kringen, die een mi-

nisterie op „breeden grondslag” wensche-lijk achten: in België zijn het eenige, voor- aanstaande, vooral Vlaamsche socialist; in Nederland worden de aanhangers van deze gedachte meer onder de middenpartijen gevonden. Zijn nu de partijen die de regeering gaan vormen, niet bereid of niet in staat deze uit hun volgelingen alléén te doen samenstellen, dan grijpen ze gretig het middel der vakministers aan en redden zoo den schijn, terwijl juist de op het laatst aangezochten de noodige ruggespraak hadden dienen te toonen, door, te weigeren zich dáartoe te leenen. De mogelijkheid

ware dan niet uitgesloten geweest, dat de opzet der kabinetsformatie een andere wending zou hebben genomen. Maar ook als na hun afwijzing tenslotte toch een volledig parlementair kabinet uit de van den aanvang af samengaande partijen tot stand komt, is dit verre te verkiezen boven de thans gevolgde methode. Men heeft dan een homogeen-politiek ministerie, waarvoor alleen de betrokken partijen de volle verantwoording dragen.

Onze conclusie is, dat de instelling van vakministers in een parlementair kabinet definitief behoort te verdwijnen.

Welke verf kiest opbouwend Nederland?

Natuurlijk de béstel En dat is Chinol. Vette- winkel's glansrijkste verf! 'n Weerbestendige, kleurechte olie-lakverf van ongekende duur- zaamheid, die alle voortreffelijke Vettewinkel- eigenschappen in zich vereenigt!

'n Verf Van Vettewinkel

Restaurant

BAGATELLE

PASSAGE 61 - DEN HAAG

*

Door brand zijn wij genoodzaakt ons Restaurant te Scheveningen te sluiten

*

Ons bedrijf in de PASSAGE, DEN HAAG is weder GEHEEL IN EXPLOITATIE

**RUTS' Bouwbedrijf
Timmerfabriek**

ROTTERDAM, Tel. 47576-44212
SCHOOTERBOSCHSTRAAT 85

Voor alle
Bouwwerken

"Molen"groenten

VEEL GROENTEN - WEINIG WATER.
DAARDOOR DE VOORDEELIGSTE!

**TIELEMAN & DROS
LEIDEN**

AUTOGENE- EN ELECTRICHE LASCHINRICHTING
LICHT CONSTRUCTIEWERK
L. v. d. BURGH & Co.
MATHENESSERDIJK 327 - TEL. 37107 - ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL VOOR HAARDEN EN KACHELS

„ROBUR” Transportwagenfabr.

Fa. K. RODENBURG

HONSELERSDIJK - NAALDWIJK - TELEF. 259

Steek-, Krui- en Magazijnwagens in buisvakwerk op kogelgelagerde Luchtband- en massiefrubber- wielen volgens Nederlandsch Octrooi no. 43505
LICHT - SIERLIJK - GERUISCHLOOS

Geen vloerenbeschadiging - Grootte arbeidsbesparing

Hotel-Café-Restaurant „De Kroon”

SCHIEDAM
LUNCH - DINER
Dagelijks geopend. Telefoon 68159

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK

COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

* BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIEN *
* TAXATIES - BEHEER - HERSTELLINGEN - VERTROUWENSOPDRACHTEN *

De
PROCEDURE
is
BEGONNEN!

STEUNT ONS
Nederlanders!
Terug naar de
VRIJHEID!

GRONDWET 1938

CONTRA

STAATSNOODRECHT

„DE VREDESTICHTERS” - HILVERSUM
Langestraat 118-122 - Tel. 5978 en 8120 - Giron. 413805

Dan heb je pech gehad...
een nieuwe cabaretrevue van
Anton Beuving.
U heeft geen pech gehad
wanneer

LOUIS HOLST Sr.
'n feestavond voor u verzorgt.
Programma's in elke gewenste
bezetting, ook kinderprogram.
Irisstraat 93 - Hilversum
Telefoon 6356

**SCHILDERS-
BEDRIJF** *H. J. de Munnik*
BLOEMKWEEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

„FOTO ATELIER DE KOK”
TELEFOON 39389
SPANJAARDSTRAAT 47 A, ROTTERDAM

**RESTAURANT-SOCIÉTÉ
DE VERGENOEGING**
MIDDELBURG

Prima keuken
Specialiteit in EXTRA DINERS.
Voor gezelschappen speciale prijzen. Telefoon 2725 (K. 1180)

REPARATIE - STALLING - BENZINE
Garage de Heer
JENSUSSTRAAT 58
Telefoon 41871 ROTTERDAM

VOOR WERKEN ONDER EN BOVEN
f 500.-
J. NIESSINK
- BOUW- EN TIMMERBEDRIJF -
Insulindestraat 208. - Tel. 41806, R'dam, na 6 uur 47728.

J. en K. SMIT's
Scheepswerven
en
Machinefabrieken
KINDERDIJK

A. J. WUYSTER
PSYCHOLOOG
ADVISEUR
Gouverneurlaan 393 - Tel. 119445 - Den Haag

VOOR AANLEG, ONDERHOUD EN VERHUUR VAN
GELUIDSINSTALLATIES
- voor ieder doel en elk object -
„RADIO ELECTRA”
MIJNSHEERENLAAN 173, ROTTERDAM-Z, Tel. 71992

Vloerbedekking
Neemt in Uw woning de ideale
PERPLEX VLOEREN
Watervast, opneembaar, parketwijze gelegd,
vanaf f 4.- per M2.
Een product van
Abee Parketvloeren
Van Boetzelaerlaan 90 - Telefoon 555564 - Den Haag.
Diverse Agentenschappen door het geheele land.
Vraagt inlichtingen.

FIRMA
J. LANGEJAN A.ZN.
AANNEMERS
BOUW- EN GEW. BETONWERKEN
TIMMER- EN METSELBEDRIJF
VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

POSTZEGELS
Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop:
Alle uitgiften van Duitsland en bezette
gebieden uit de jaren 1940-1945
postfris en gebruikt
Aanbiedingen met prijs aan:
BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL
ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

Goosen's Auto- en Motorenbedrijf
AGENT VOOR ROTTERDAM EN OMSTREKEN
VAN SKODA AUTOMOBIELEN
REPARATIEBEDRIJF
N. Binnenweg 311 - Volmarijnstraat 130-136
TELEFOON 33546, ROTTERDAM

HUWELIJK

Dames en Heeren, wien het
werkelijk ernst is een goed en
gelukkig huwelijk te sluiten,
wenden zich vol vertrouwen
tot het

**Bemiddelingskantoor
„METROPA”**

POSTBOX 70, ROTTERDAM.

Betrouwbare en reële behan-
deling door kantoor met jaren-
lange ervaring en zeer veel
relaties in alle beschaafde
kringen over het geheele land.
Discretie absoluut verzekerd.
Alle inlichtingen worden U
kosteloos, zonder eenige ver-
plichting en in blanco couvert
toegezonden.

**MAISON
AUBERT**

Dirk Smitsstraat 26 b
(bovenhuis) Rotterdam
Ruim 30 jaar gevestigd

**Patent-
Geneesmiddelen
Gummiwaren**

Vr. gratis inlicht., toezend.
onder blanco couvert.
Gratis spreekuur dagelijks
van 10-8 uur.

Fa. B. Cuperus Az.

HESSENWEG 2 - DE BILT

Bijkantoor:
Laurillardlaan 1 - Bithoven.

**Uitgeverij en
Periodiekenbedrijf**
VAKTIJDSCHRIFTEN

WARJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

Hoofredactie

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
 Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
 Mr. A. STEPELS, Rotterdam

„slaet
 op den trommele”

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht
 Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnemenen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.1

Wij die bleven

Onder bovenstaand opschrift lezen wij in de Nieuwe Courant, het dagblad van den R.V.D. te Soerabaja, een beschouwing over het geschrijf van Pieter 't Hoen (F. Goedhart), die voor zijn blad een kijkje in Indië is gaan nemen. Het lijkt ons nuttig deze Indische reactie op het zacht gezegd eenzijdige betoog van den heer Goedhart hier af te drukken:

Weet gij, waarde lezer, dat gij behoort tot de koloniale gemeenschap? En dat de groote meerderheid dezer koloniale gemeenschap niet meer in staat geacht wordt om in de toekomst onder de gewijzigde omstandigheden nog vruchtbaar samen te werken met de Indonesiërs?

Dit is geen stelling, afkomstig uit het republikeinsche kamp! Gij kunt haar lezen in het Parool van 26 Juli j.l., uitgegeven te Amsterdam. Onder den veelzeggenden, doch nog meer generaliseerenden titel „De Koloniale Gemeenschap in Indonesië” schrijft Pieter 't Hoen enkele van zijn ervaringen neer, opgedaan te Batavia, waar hij op het thans verwaarloosde vliegveld voor het eerst kennis maakt met wat hij noemt „den klassieken Indiëkenner”. En de scribent schuift hem als introductie in den mond de verzuchting: „Er zijn blijkbaar altijd nog van die wonderlijke menschen in Holland, die lust hebben om hierheen te komen!” Dit vormt dan de goedkoope „journalistieke” inleiding om te vertellen, dat hij geen hooge ambtenaar is, die met regeringsprioriteit heen en weer vliegt! Hij is slechts een journalist en komt zijn oogen eens den kost geven. Na een tirade, waaruit dan blijkt, dat het met de voorlichting treurig gesteld is, wat wij zouden kunnen onderschrijven, laat hij den Indiëkenner wat vulgaire critiek leveren op de gevolgde politiek van onderhandelen, op de Britten en voorts op de lamplendige politiek van Den Haag. Niet dat Pieter 't Hoen dit beweerd zou hebben, neen, hij signaleert het maar en legt het den klassieken Indië-kenner in den mond. Deze man wordt vervolgens de kans gegeven nog wat te jemieeren over de ontgoocheling na de kamp-periode, de Bataviasche omstandigheden, waaronder de Nederlanders daar moeten leven, de salarispolitiek met als climax de verzuchting, dat hij naar Holland moet om op verhaal te komen, doch dat hij dat niet aandurft om de eenvoudige reden, dat hij vreest „als er straks een min of meer definitieve toestand tot stand komt, er niet meer aan te pas te komen”. En 't Hoen besluit zijn product met het generaliseerende: „... dat hij het prototype van de groote meerderheid dezer koloniale gemeenschap is”.

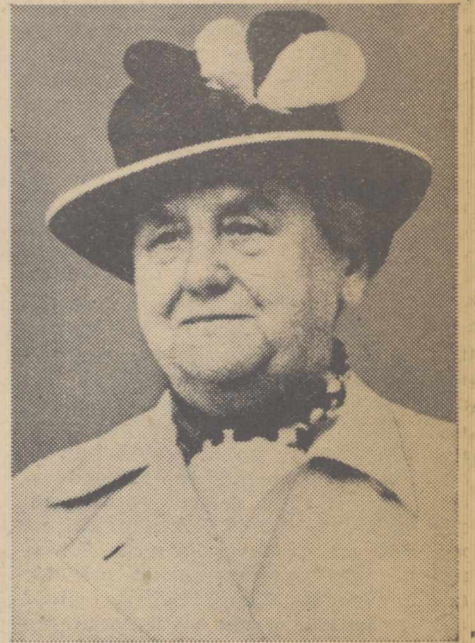
Is dat het resultaat van de reis van 't Hoen naar Batavia? En is dat nu voorlichting van het Nederlandsche publiek? Dan zou dit ook weer een verspilde Skymastertrap beteekenen. Want aan beleedigingen, volkomen ongegrond en ongemotiveerd,

hebben we hier geen behoefte. Nu doet zich het feit voor, dat ook in Indië een aantal scribenten is, dat regelmatig tracht een blaam te werpen op de Nederlandsche groep. Het rouwmoedige boetekleed, dat sommigen van hen steeds en overall meenen te moeten aantrekken, het boetekleed, om aan te geven, dat de Nederlandsch Indische regeering in vervolgen dagen schromelijk te kort geschoten zou zijn, om op deze wijze de goodwill van nationalistische zijde te verkrijgen. Beb Vuick, Veenstra, om er maar enkelen te noemen. Reeds eerder signaleerden wij hier deze mentaliteit, toen wij een beschouwing wijdden aan de brochure „Een Eisch Van Recht”. De logische fout, die aan de schrijvers van deze mentaliteit steeds de grootste parten speelt, ontspruit nu eenmaal aan de verkeerde praemisse, waar men van uitgaat. Men spreekt van de rechten der republiek. Is deze republiek dan al erkend? Blijkbaar alleen bij schrijvers en stellingnemers, die zich richten tegen de Nederlandsche samenleving. Nog onlangs zeide de Lt. Gouverneur-Generaal

naar aanleiding van de rijstovereenkomst, dat dit in geen geval de erkenning der republiek impliceerde. Of is dit soort van voorlichters machtiger dan de regeering? Wij voor ons staan vierkant achter de regeering en laten de al of niet erkenning van de republiek als uitdrukkingsvorm van het Indonesische nationalisme gaarne aan het Regeeringsbeleid over. Doch voor het oogenblik zouden wij de aandacht nog steeds gevestigd willen houden op het recht der Nederlandsche zaak, die door en tengevolge van de vroegtijdige Japansche capitulatie hier dreigde in de verdrukking te komen.

Wij vragen ons ernstig af, wat er van den opbouw na de woelige October- en Novembermaanden terecht gekomen zou zijn, als de Nederlandsche gemeenschap in de Japansche kampen geheel geliquideerd zou zijn geweest.

Zelfs de groep, die afgetakeld was en voor lichamelijk en geestelijk herstel naar Holland of elders gebracht moest worden, staat nu op de nominatie teruggeroepen te worden. De re-evaacuatie van de geheel herstelden zal spoedig ter hand genomen worden. We kunnen niet aannemen, dat de mentaliteit van deze groep zoo aanmerkelijk verschillen zal van degenen, die fit genoeg waren om te blijven en de eerste

31 Augustus Koninginnedag

grondslagen van het herstel te leggen. Wij kunnen trotsch zijn op de reeds bereikte resultaten en wijzen verdachtmakingen van bepaalde figuren, die een bepaalde lichtelijk rose-gekleurde politiek voorstaven, vlakweg van de hand. Ook voor ons, blijvers, heeft de koloniale politiek grondig afgedaan.

Werk op Bali

(Uit een brief aan onzen hoofdredacteur te Soerabaja).

Toevallig hoorde ik je gisteren spreken voor Radio Soerabaja in de rubriek Nieuwtjes uit Holland. Ik vond het dermate frappant, dat ik niet kon nalaten je even te schrijven om het verloren gegane contact weer op te nemen.

Begin Mei ben ik uit Batavia, waar ik eind Maart uit Singapoer ¹⁾ ben aangekomen, naar Bali gegaan met vier collega's, om daar een onderneming weer aan den gang te brengen, wat aardig is gelukt.

Uit 1000 h.a. klapper en 200 h.a. rubber halen wij per dag ½ ton rubber en 1½ à 2 ton copra. Verder zijn er nog 200 h.a. gemengde cultures: peper, kapok en koffie.

Wij hebben heel prettig werk, een loyale bevolking, die extremisten aanbrengt in plaats van hen te verbergen en hun eten te geven. Wij werken met een tekort aan arbeidskrachten van 30 %, dus dat is alleszins redelijk.

Ik weet niet hoe het jou hier bevalt, mij bevalt het steeds beter in de Oost, speciaal nu ik kennis heb gemaakt met het werk, waarvoor ik naar Indië ben gegaan. Hoe langer ik met de menschen omga, met hen in de kebon ²⁾ werk, hoe meer ik de overtuiging krijg, dat we voor een zaak werken, die nog lang niet verloren is. Wij hebben zelfs een paar gevangen pemoeda's aan het werk — de beste werkers van allen. Natuurlijk worden ze een beetje in de gaten gehouden. Maar ze krijgen gewoon het geldende loon uitbetaald en deelen ook in de andere voordeelen die de ondernemingskoelies hebben, zooals hun bras ³⁾ en kleeding. Alleen mogen ze geen tempat ⁴⁾ in de kampong hebben en moeten ze op de kebon blijven, ook 's nachts. Weg kunnen ze niet, omdat er constant wachtposten zijn. Wij hebben n.l. een peloton troepen zitten, die regelmatig patrouilleeren.

¹⁾ de Maleische schrijfwijze, bet. Leeuwenburcht. ²⁾ tuin, ³⁾ rijst, ⁴⁾ woning, bed.

Satiren

4

„An nescis, mi fili, quantilla prudentia regatur orbis?”
 Weet ge dan niet, m'n jongen met hoe weinig wijsheid de wereld geregeerd wordt?

De groote kanselier Axel Oxenstjerna had bewerkt, dat zijn zoon Johan benoemd werd tot chef van het Zweedsche gezantschap, dat afgevaardigd zou worden naar het vredescongres te Munster. De zoon maakte daartegen bezwaar, omdat te Munster alle knappe koppen van Europa zouden samenkomen en hij dus voor zulk een gewichtigen post niet berekend kon zijn. De vader stelde hem toen medelijdend bovenstaande vraag en de zoon ging. Maar dat was in 1648, nu bijna drie honderd jaar geleden, toen men tachtig jaren had noodig gehad om wat vrijheid te bevechten en dertig jaren om Duitschland tot rede te brengen. Wij doen daar tegenwoordig veel korter over. Men zegt, dat Oxenstjerna op het oogenblik in den geest te Parijs zelf aanwezig is, na zijn zoon verzocht te hebben nu maar liever in zijn graf te blijven. Zelfs onder geesten zijn er, die graag nog wat willen leeren, en ook, die het tóch nooit zullen leeren.

Uit het vorenstaande volgt (zegt de Memorie van Toelichting), dat het internationale aspect bemoedigend is. Maar laten we het hier niet over hebben. Want er zijn andere zaken, die zich veel beter leenen voor satiren. De hemel draait nog en alles kan heel goed terecht komen.

Denk liever aan het latijnsche versje:

„Amore, more, ore, re
 „nascuntur amicitiae.”

Hetwelk in kuisch Nederlandsch overgezet beteekent: uit sympathie, door dagelijkschen omgang, door gesprekken en door daden worden de vriendschappen geboren. Molotow schijnt hierdoor zoo verteederd te zijn, dat hij opdracht gaf het versje in marmar te beitelen; hij moet hiermee dus wel iets voor hebben ten faveure van den wereldvrede. Het kan verkeeren. Ook ten goede. Van wereldrevolutie naar wereldvrede is maar één stap. En wie thans voor het Louvre staat, is in het geheel niet meer verwonderd, als hij een magische stem hoort fluisteren: „treedt binnen, want ook hier zijn goden.” Neen, er is wel heel wat veranderd sinds den vrede van Munster. En die occulte, fluisterende stem is stellig van Oxenstjerna.

Toch is het een groot geluk, dat er zoovelen, welhaast ongetelden, millioenen (evenals zoon Johan) verzocht wordt, maar liever in hun graven te blijven tijdens deze vredesconferentie. Ze mochten anders weer eens levend worden van vreugde over de ervaring, dat ze niet voor niets gevallen zijn. En van doode strijders heb je geen last meer. Die worden nog alleen maar vereerd.

Buitenlandsch overzicht

Waar de rede een voet aan den grond krijgt

Britsch-Indië

Men kan met veel recht betoogen, dat geland in wezen een even imperialistische politiek voert als Rusland, maar dan er toch dit verschil tusschen de politiek van beider landen, dat Rusland bezig zijn imperium af te ronden, dus nog expansief te werk gaat, terwijl Engeland zich al alle macht bijverd zijn afgerond imperium te behouden. Het is de oude strijd tusschen de have's en de have nots, die nu, het tijdperk der grooten, in veel groo-proporties wordt gevoerd.

Hetzelfde verschil in richting, dat zich in historische momenten niet zoo kenbaar maakt, is in duidelijker vorm terug te vinden tusschen de politiek eener conservatieve en die eener Labourregeering. Beide geven zich moeite om het imperium aangetast te laten en onaantastbaar te maken, maar terwijl de eerste het beginsel nhangt, dat de beste waarborg hiertoe is bezetten van de vitale punten van het imperium vormt, meent Labour, dat de onrepretheid van het rijk op den duur het best bewaard zal blijven door vertrouwen stellen in de volkeren van het rijk en is het geneigd hun de bescherming der vitale punten en dus van het rijk over te laten. Dit is een optimistische politiek, die niet getwijfeld theoretisch meer kans van slaagen heeft dan die der conservatieven. De eerste slaagt, wil zij slagen, een groote speelruimte van tijd noodig en is het meest-zoo, dat in tusschentijd een mogendheid, de de oude leer van den militairen waarborg aanhangt, roet in het eten, dat zoo orgvuldig wordt voorbereid, gooit. Dit geaar ziet een Labourregeering ook tergege in. Vandaar haar dikwijls zoo halfachtige buitenlandse en imperiale politiek van toegeven maar niet heelemaal te geven.

In de politiek ten aanzien van Egypte en Britsch-Indië treedt deze neiging van de Labourregeering het duidelijkst naar voren. Hier is het ook, dat zij voor het eerst een principiele oppositie van de zijde der conservatieven op het terrein van het buitenlandsche beleid heeft moeten ondervinden.

Wetenslachtsheid in Egypte.

Tegenover den druk van de Egyptische maar ook van de toenmalige Amerikaanse) publieke opinie heeft zij, alvorens met de Egyptische regeering in onderhandelingen te zijn getreden, zich verbonden het Egyptische grondgebied, inclusief de zone van het Suez-kanaal, te zullen ontruimen. Dit ebaar, schoon en goed bedoeld, heeft evenwel niet die uitwerking gehad, die de Labourregeering er zich van had voorgesteld. De Egyptenaren hebben deze Engelsche concessie niet opgevat als een prijs voor een gelijk gebaar van hun kant, zoodat de twee standpunten zich sinds den aanvang der onderhandelingen (begin Mei) niet loemenswaard genaderd hebben. De Engelsen hebben den termijn van ontruiming van vijf op drie jaar gesteld, maar de wederpartij meent, dat zij het wel in onderhalf jaar kan klaarspelen. (Dit is optimistisch, want in Egypte, sinds 1882 voornaamste Engelsche basis van Middellandsche Zee en Midden-Oosten, is de grootste militaire opslagplaats van de geschiedenis te vinden, die niet zoo gauw naar een andere basis, die trouwens nog gebouwd moet worden, verplaatst kan worden). Vervolgens wensch Egypte de meerschappij over den Soedan, maar daar wil Engeland niet aan, mede omdat de

Dzinnah, de leider van de Mohammedaansche Liga in Britsch-Indië

De haven van Alexandrië, een belangrijk Britsch steunpunt in het Midden-Oosten.

Soedanezen er zelf niet erg gebrand op zijn.

Maar het voornaamste struikelblok is en blijft de vraag, wat er voor de garantie, die een bezetting van het land biedt, in de plaats moet komen. Egypte meent, dat een enkel bondgenootschap genoeg is en dat oorlogshandelingen in een naburig land Engeland eerst recht geven krachtens het bondgenootschap weer troepen in Egypte te brengen. Engeland echter is van oordeel, dat het dan veel te laat is. Engeland en de potentieele aanvaller immers zouden dan op z'n minst evenver van Egypte af zijn en een aanvaller is er altijd eerder dan een die nog in beweging moet komen. Maar zelfs afgezien hiervan zou de pressie van den potentieelen aanvaller wel eens zoo groot kunnen zijn, dat Egypte er niet veel voor zou voelen om zijn verplichtingen na te komen. In het tijdperk van de langeafstand-wapenen is men weldra binnen het bereik van een aanvaller. Om deze reden dan ook wil Engeland Egypte's veiligheids-grenzen zoover mogelijk opschuiven. En hierop hapert het.

Arbiter in Britsch-Indië.

Ook in Britsch-Indië is de Labourregeering bezig de structuur van het Britsche Imperium te ontbinden. Ook hier heeft zij, vóór den aanvang der onderhandelingen, zich eenzijdig tot iets verplicht, n.l. om het land de onafhankelijkheid te schenken — desgewenscht zelfs buiten Britsch rijksverband.

Men krijgt hier echter, in tegenstelling tot de Egyptische episode, niet den indruk, dat Engeland schoorvoetend het land verlaat. Het doet alle mogelijke moeite om Indië een constitutie te verlenen, die het zal veroorloven zelfstandig te leven.

Het speelt hier eerder de rol van arbiter, die de beide partijen, waarin het land verdeeld is, bij elkander tracht te brengen. Het heeft er allen schijn van, dat de Engelsche regeering in allen ernst en oprechtheid naar dat doel streeft, hoewel zij weet, dat, mochten de Mohammedaansche liga en de Congresspartij het ooit met elkander eens worden, er voor een derde in het land geen plaats meer zal zijn. Het feit echter, dat bij gebrek aan overeenstemming tusschen partijen, aan de Congresspartij de macht is gegeven, zal velen doen gelooven (de Russische pers heeft die veronderstelling al geuit), dat Engeland — of althans zijn ambtenaren en officieren, die dikwijls evenzeer Englands politiek bepalen als de regeering zulks doet — met opzet die overeenstemming heeft verhinderd, zoodat de partij, die aan de macht is gekomen, wel gedwongen zou zijn de hulp der Britsche wapenen in te roepen om een teleurgestelde en rebelleerende minderheid (van 10 miljoen zielen!) in toom te houden. Het zou verkeerd zijn deze beweegredenen de Engelsche regeering in de schoenen te schuiven, maar het is in ieder geval wel zoo, dat de vulcanische atmosfeer, waarin Indië zich thans bevindt, voor onbepaalde tijd de aanwezigheid van Britsche troepen noodig maakt.

Staatsrechtelijke acrobatentoeeren.

Het is goed de recente voorgeschiedenis

van het gedenkwaardige feit, dat Indië voor het eerst een eigen regeering heeft, in het kort te recapituleeren, doch men zal er goed aan doen daarbij steeds het wijze woord van een wijs Indiër in gedachten te houden: „Indië is in een phantastische verwarring: iedereen spreekt over interim-regeeringen en constituerende vergaderingen en doet alsof wat zoo kennelijk een gevoelsprobleem is, opgelost kan worden door staatsrechtelijke acrobatentoeeren”.

Aan het einde van het vorige jaar ver-

klaarde Attlee, dat aan Indië de volledige onafhankelijkheid zou worden verleend en dat ter uitwerking van een plan, waarop beide Indische partijen zich zouden kunnen vinden, een Britsche missie, bestaande uit de ministers Lord Pethick-Lawrence, Alexander en Cripps, naar Indië zou vertrekken. Deze missie slaagde erin om het vertrouwen van de Indiërs te winnen. Vooral de steeds wantrouwige Congresspartij werd overtuigd van de oprechtheid harer bedoelingen en zoo wist zij dan ook te bereiken, dat zowel de Mohammedaansche liga als de Congresspartij het toekomstplan van den Indischen staatsvorm aanvaardden.

Tegenstellingen.

Dit was voorwaar een prachtig resultaat, want twee onverzoenlijk schijnende tegenstellingen schenen verzoend. De Congresspartij immers streeft naar één Indië, waarin de onderscheidingen van ras en geloof zullen verdwijnen. De Mohammedaansche liga echter ziet een groot gevaar in dezen eenheidsstaat, omdat in dergelijken staatsvorm de Mohammedanen, die de minderheid uitmaken, voortdurend de kans zouden loopen onderdrukt te worden. Zij wenschte dan ook een samenvoeging van de overheerschend Mohammedaansche provincies tot één groot Mohammedaans gebied zonder, of slechts met zeer losse banden met de rest van Indië. Deze oplossing verwerpt de Congresspartij in de eerste plaats op principiele gronden: zij voelt zich een nationale partij, die zoowel Hindoes als Mohammedanen vertegenwoordigt, hoewel in werkelijkheid slechts een zeer klein aantal Mohammedanen zich bij haar heeft aangesloten. Vervolgens meent zij, dat in dergelijken Mohammedaanschen staat de niet-Mohammedaansche minderheden, die aanzienlijk zijn (in sommige provincies van het begeerde Pakistan beschikken de Mohammedanen over een meerderheid, die niet groter is dan 52 % van het totaal), hetzelfde te vrezen zullen hebben als de Mohammedanen nu van een eenheidsstaat duchten. En tenslotte ontkennt zij, dat Pakistan eenige economische en staatkundige levensvatbaarheid zou bezitten. Inderdaad moet deze staat bestaan uit twee ver van elkander liggende deelen n.l. in het N.W. van Indië: Beloetsjistan, Sindh, Pendsjaab, Kasjmir en de Noord-Westelijke grensprovincies en — 1500 km Oostwaarts — Bengalen.

Deze twee zoo van elkander verschillende opvattingen nu wisten de Engelsche bemiddelaars in een losse en hachelijke structuur samen te voegen, waarin aan de Mohammedaansche minderheid zeer belangrijke waarborgen tegen een voortdurende overstemming werden verleend. Ja, in feite zou zij in iedere belangrijke aan gelegenheid een hinderlijke obstructie kunnen voeren, als zij daar zin in zou hebben. Beide partijen hechtten hun goedkeuring aan dat plan.

Kink in den kabel.

Maar al eer dergelijk bouwwerk opgericht kon worden, moest Indië zijn eigen voorloopige regeering hebben, liefst een coalitie-regeering die in het overgangstijd-

Incourante Fondsen - D. W. Brand

Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

perk de zaken zou moeten behartigen, terwijl de constituerende vergadering de constitutie langs de door de missie aangegeven lijnen aan het uitbroeden was. Hiertoe ontwierp de missie het zgn. interim-plan. Dit overgangsplan, dat als zoodanig misschien minder betekenis had, maar als voorwaarde tot het totstandkomen van den uiteindelijke status onmisbaar was, werd door de Mohammedaansche liga aanvaard, maar door de Congresspartij verworpen, omdat het gelijke vertegenwoordiging in de regeering aan de liga als aan de Congresspartij gaf en omdat de liga eischte, dat de Congresspartij afstand zou doen van haar pretentie ook Mohammedanen te vertegenwoordigen.

Na deze weigering van het interim-plan door de Congresspartij verliet de missie, wier weerstandsvermogen na dezen kleinen tegenslag kennelijk in elkaar gestort was, het land en liet zij de behartiging der zaken verder over aan den onderkoning, die nu voor een taak stond, die een uiterste van diplomatiek kunnen vereischte, dat men nauwelijks van een militair als Lord Wavell kon verwachten. Zijn eerste stap was, een zakenkabinet, voornamelijk uit Engelsen bestaande, in te stellen. Dit wakte de verontwaardiging op van de Mohammedaansche liga, die verwacht had, dat zij, nu de Congresspartij geweigerd had het interim-plan, dat de liga aanvaard had, aan te nemen, tot de regeering geroepen zou worden. De verontwaardiging was begrijpelijk, want de logica was op haar hand, maar aan den anderen kant kon men niet van den onderkoning verwachten, dat hij de leiding der zaken zou overgeven aan een groep, die in de minderheid was in de constituerende vergadering en in slechts drie van de elf provincies het bewind voerde.

Woede en achterdocht werden nog verhoogd, toen Nehroe, de voorzitter van de Congresspartij verklaarde, dat zijn partij zich in geen deele verplicht had ten aanzien van de toekomstige structuur van Indië, met name niet wat betreft de mogelijkheid tot het vormen van groepen van provincies, hetwelk juist een van de essentiele punten van het plan van de missie was, een van de punten, waarop juist de goedkeuring van de Mohammedaansche liga was bereikt. Deze onbekookte uittaling van zulk een verantwoordelijk man zette natuurlijk voor de Mohammedanen alles weer op losse schroeven en zoo besloten zij terug te komen op hun vroeger besluit, waarbij zij het plan van de missie hadden aanvaard.

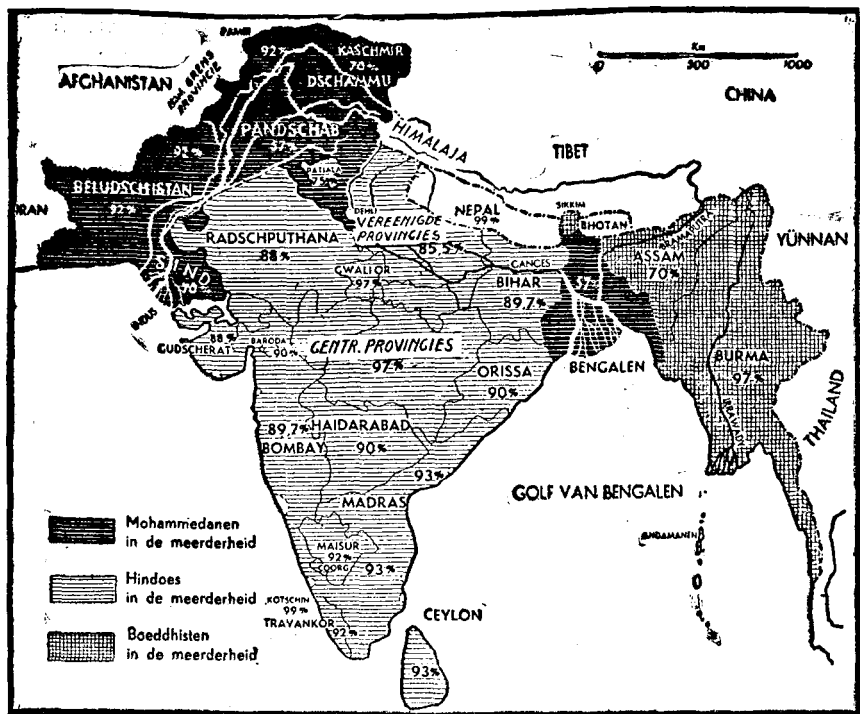
Gebrek aan logica.

Hiermee was al het werk van de missie teniet gedaan en kon men weer van voren af aan beginnen. Hiertoe waren de Engelsen echter niet in de stemming. Zij hadden er genoeg van en besloten aan Nehroe (die het interim-plan had verworpen!) de vorming van een interim-regeering op te dragen. Veel logica zit er niet in deze politiek. De Economist, het voor de Mohammedanen opnemende, zegt: „Dzinnah (de voorzitter van de Mohammedaansche liga) zal het moeilijk vinden de logica van deze politiek te vinden. Het beginsel schijnt te zijn, dat, wanneer de Congresspartij weigert mede te werken, de Mohammedanen niets krijgen, maar wanneer de Mohammedanen ook weigeren, de Congresspartij de macht krijgt”. Dezelfde Congresspartij, die tijdens den oorlog zoo'n dubieuze rol heeft gespeeld!

Erkend moet worden, dat de oplossing niet fraai is en vooral de wijze, waarop zij bereikt is, niet elegant, maar het is begrijp-

De voorzitter van de Congresspartij Pandit Jawaharlal Nehroe

Pakistan

pelijk, dat de Engelschen de grootste partij van het land in ieder geval niet buiten spel wilden laten. Als wij te kiezen hebben tusschen twee opposities, zoo redeneeren zij, dan kiezen wij die der minst groote partij.

Tot dit besluit waren zij mede gekomen, omdat Nehroe toch ook zelf blijkbaar geschrokken was van zijn eerdere uitlatingen en misschien ook van de uitwerking, die zij gehad hebben. In ieder geval werd hij, die een derde van zijn leven in de gevangenis, niet bepaald een school der verdraagzaamheid, zooals een weekblad opmerkt, had doorgebracht, merkwaardig wijs en tolerant in zijn woorden. Dit deed het beste hopen,

Mohammedaansche onrust.

Toch zijn velen niet gerust. „Wat hebben wij te verwachten, zoo schrijft weer de Economist, als de Congrespertij, eenmaal

goed en wel aan de macht, haar oude vertrouwde gewoonte van haarklooverijen weer opneemt en haar beloften gaat „uitleggen” op een wijze, die op herroeping ervan neerkomt? Niets in de geschiedenis van deze partij doet ons van haar leiders edelmoedigheid in het hanteeren van de macht verwachten”. Kenners van het land vergeten niet, dat de Mohammedaansche liga juist haar bestaan en groei te danken heeft aan de bekrompenheid van vele Congres-ministeries op cultureel en economisch gebied. „Hoe phantastisch ook de economische en ethnologische denkbeelden mogen zijn, waarop Pakistan gebaseerd is, men moet toegeven, zoo schrijft de Times in een zeer recente correspondentie uit Delhi, dat het een ideaal is, dat de verbeelding van vele duizenden Mohammedanen heeft gevat. De armen en cultureel achterlijken onder hen zien zichzelf uitgebuit door de intelligentere en handigere Hindoes. In de meeste gevallen kan de Mohammedaan niet op tegen den Hindoe-

handelaar, werkgever, woekeraar en kapitalist. Omdat de Hindoe-structuur exclusief is en gebaseerd op het kasten-systeem, zal zij niet gauw de Mohammedanen laten deelen. Vandaar dat dezen begrijpelijker, zij het onredelijkerwijs verlangen naar een staat, waar zij eigen baas kunnen zijn”.

Schrikkelijke gevolgen.

Is het te verwonderen, dat de Mohammedanen door de onlogische, doch (voor ons) begrijpelijke keus van den onderkoning geëxaspereerd werden? De gevolgen waren te voorzien: in Calcutta, de hoofdstad van het voor de helft Mohammedaansche Bengalen, een stad, waar schrijnender dan elders het verschil tusschen den rijkdom van een Hindoe-minderheid en de armoede der Mohammedaansche massa's merkbaar is, braken de opgekropte gemoederen, aangevuurd door Dzijnnah, die een „dag der directe actie” had uitgeroepen en ternauwernood in toom gehouden door een Mohammedaansche regering, los. Het resultaat van paar dagen vechten: drie- tot vierduizend doden en vernielingen, die het leven van Calcutta, centrum van den Hindoe-handel, voor maanden lam leggen!

Burgeroorlog?

Dit — maar dan op nog veel grooter schaal — staat Indië te wachten. Redelijkheid — het zij nogmaals gezegd — moet men niet verwachten. Nu de factor, die het geographisch geheel Indië redelijkerwijs ook staatkundig bijeenhield, wegvalt, trachten de sterke centrifugale krachten los te breken en botsen zij met geweld tegen diegenen, die, het koste wat het moge, de eenheid willen bewaren.

Met cynisme wordt in Indië door beide partijen gesproken over den burgeroorlog als eenige uitkomst uit dit dilemma. Deze burgeroorlog, die welhaast onvermijdelijk schijnt, zal, mocht hij uitbreken, en in zijn afmetingen en in zijn gevolgen een Spaansche burgeroorlog in het quadrat zijn...

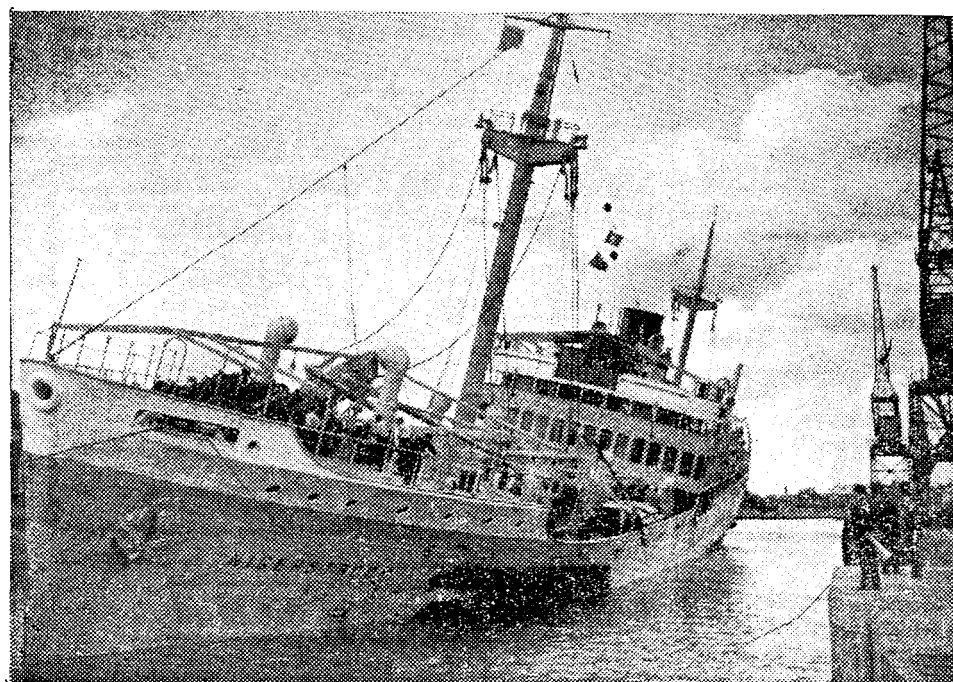
Zoo wordt een staat geboren. Zoo zijn door de eeuwen heen de staatsvormen, ook de meest zachtzinnige, ontstaan. Men doet er goed aan dit voor oogen te houden, alvorens men, met den vinger op de uitspattingen, de waarde of de onvermijdelijkheid van deze in alle opzichten primitieve driften tracht te betwisten. Het bloed kruipt, maar soms ook stroomt het in golven, waar het niet gaan kan....

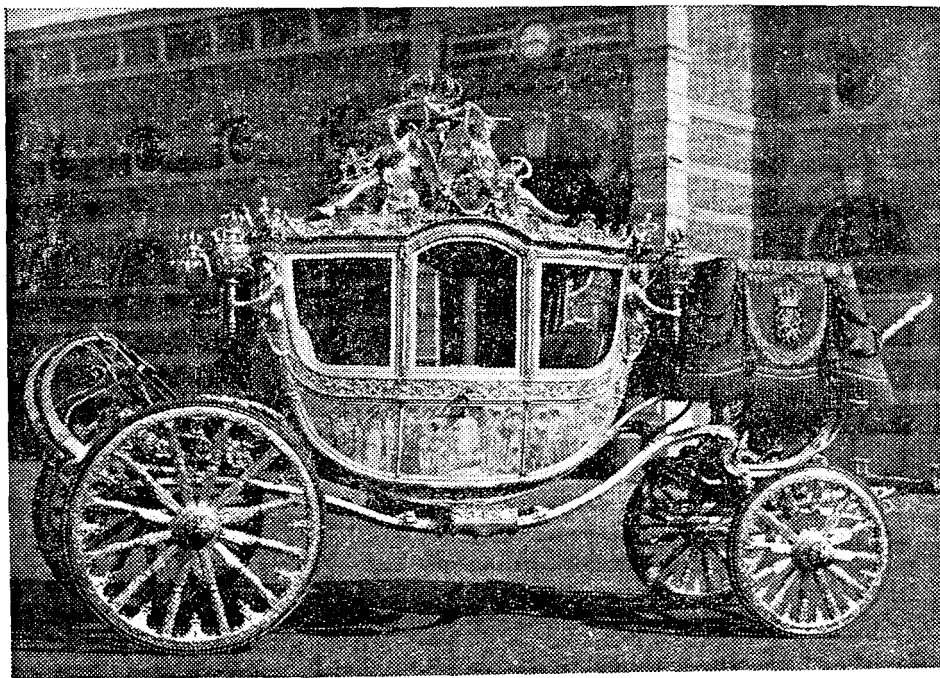
Britsche soldaten te Calcutta. Het leven in deze stad is geheel ontwricht door de uitgebreide troebelen tusschen Hindoes en Mohammedanen. Men schat het aantal doden op ongeveer 3000. 100.000 personen vluchtten uit de stad.

Amerikaansche hulp aan de noodgebieden. De 2000ste kist met kleeding door American Relief for Holland verzameld, wordt aan den burgemeester van het zwaargetroffen dorpje Heteren in de Betuwe overhandigd.

Het Ned. m.s. „Nigerstroom” werd door een Fransche vrachtboot aangevaren. Het schip met zware awarij in de haven van Southampton,

Om de geruchten tegen te gaan dat de gouden koets, het geschenk van het Nederlandsche volk aan H.M. de Koningin, weggevoerd zou zijn of volgens de vele geruchten beschadigd zou zijn, geven wij hier een recente foto van de gouden koets, gefotografeerd op de binnenplaats van de Koninklijke stallen te 's-Gravenhage.

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij!”,
Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

abonneert zich op „Vrij!” tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *)
welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 245103 ten name van den penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht, *)
over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd.

(Handtekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

Weest ook nu politiek actief! Draagt onze beginselen uit

Molotov en Malinowski verlaten de plechtige herdenking op 25 Aug. j.l. van de bevrijding van Parijs. De delegaties der verschillende landen hadden op alphabetische volgorde hun plaatsen gekregen. Rusland op de tweede rij? Dat nooit, dacht Molotov; trouw vergezeld door de Oekraïense vertegenwoordiger, wandelde hij weg. Voorts ziet men Byrnes en Spaak, respect. als tweede en vierde van rechts.

Het is niet zoozeer onze taak de sociale gerechtigheid te verheerlijken, als wel om te trachten haar te verwerklijken.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

WOENSDAG 21/8

— Dr. van Mook verklaart dat de Nederlandsche politiek t.a.v. Indië niet gewijzigd zal worden. Hij hoopt dat binnenkort de onderhandelingen hervat zullen worden.

— Luit.-gen. S. H. Spoor gaat weer naar Batavia terug.

DONDERDAG 22/8

— De Minister van justitie mr. J. H. van Maarseveen houdt voor de radio een rede, waarin hij zijn plan voor de vrijlating van een aantal (± 25,000) politieke verdachten verdedigt en de volle verantwoordelijkheid voor dit plan zegt te aanvaarden. Tevens doet de minister een beroep op het Nederlandsche volk om de vrijgelatenen niet vijandig te bejegenen.

— Naar verluidt zal lord Killearn, de buitengewone gezant voor Zuid-Oost-Azië, naar Java gaan om oriënterende besprekingen met beide partijen te voeren en eventueel naderhand te bemiddelen.

— Sjarir verklaart dat een bijeenkomst onder voorzitterschap van lord Killearn tot beslissende resultaten zou kunnen leiden.

— De Koningin bezoekt Deventer en Zutphen.

— De Surinaamsche delegatie uit de Staten arriveert weer in Paramaribo.

VRIJDAG 23/8

— Uit Soerabaja wordt gemeld, dat de mariniers zich aldaar dapper werven.

— Te Sneek worden

de Ramblers met rookbommen bestookt. Hoe men ook over dit dansorkest moge denken, het is betreurenswaardig, dat meer dan een jaar na onze bevrijding dergelijke symptomen van „eigen richting” nog zoo vaak voorkomen. De Londensche wetsbesluiten schijnen een snelle berechting niet in de hand te werken. Integendeel! Getuige ook het feit dat,

— De heer W. Vogt, directeur van de AVRO wordt gearresteerd i.v.m. bezwaren welke gerezen zijn met betrekking tot zijn houding als directeur van de AVRO in den bezettingstijd.

— Geruchten uit de grensstreek doen de ronde dat Nederlanders in Duitschland zouden worden vastgehouden.

ZATERDAG 24/8

— Prins Bernhard heropent de Moerdijkspoorbrug.

— Een verbod voor het vervoer van fruit wordt i.v.m. de komende distributie van dit artikel uitgevaardigd.

— De Koningin onderscheidt dappere oorlogsvliegers, o.w. ook Prins Bernhard met het vliegerkruis.

— De Kon. Ned. Toeristenbond A. N. W. B. houdt te Utrecht zijn algemeene vergadering. Het aantal bondsleden bedroeg op 31 Dec. '45 165.650.

— De ondernemersraad voor Nederlandsch-Indië herdenkt zijn 25-j. bestaan.

ZONDAG 25/8

— In een vraagge-

sprek voor de Amerikaanse radio verklaart mr. Van Kleffens dat het veto-recht der groote vijf in de V. N. strijdig is met het democratisch beginsel. Voorts achtte hij het Amerikaanse en Russische standpunt t.a.v. de controle op de atoomenergie niet onverzoenlijk.

MAANDAG 26/8

— Bekend wordt, dat Prinses Juliana om verblijvende redenen haar werkzaamheden zal moeten beperken.

— Lord Killearn arriveert te Batavia. Tevens wordt bekend dat tien dagen geleden Londen en den Haag overeenkwamen dat lord Killearn naar Batavia zou gaan voor een informatisch bezoek, waarna hij zal rapporteren over de raadzaamheid zijn diensten aan te bieden. Het wordt druk te Batavia, want erg lang zal de commissie-generaal ook niet op zich laten wachten. Overigens wordt ook bekend, dat Sjarir voordat de conferentie te Malino gehouden werd, het nut van rechtstreeks onderhandelen in deze phase niet kon inzien.

DINSDAG 27/8

— Het voorloopig verslag van de commissie van rapporteurs uit de Eerste Kamer over het wetsontwerp-commissie-generaal voor Ned.-Indië verschijnt. De meningen der leden loopen nogal uiteen.

— De heer Vogt blijkt „gezuiverd” te zijn, hetgeen aanleiding tot zijn arrestatie schijnt te zijn geweest.

SIMONS' Buizen- en Staalhandel
Scheepsslooperij N.V.
PERNIS

* **In- en verkoop**

Telefoon van bruikbaar ijzer, sloopobjecten, machines, fabrieksinventarissen, oud ijzer, metalen, enz. enz.
Rotterdam: 71585—72050

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop: Alle uitgaven van Duitschland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945

postfris en gebruikt

Aanbiedingen met prijs aan:

BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL
ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

ZOO JUIST ONTVANGEN
vrijwel alle muziek van

DEBUSSY (Arabesques, preludes, Children Corner);
RAVEL (Pavane, Miroirs, Sonatine);
DURAND (1e Wals); PIERNÉ (Etude de Concert);
BACH (Kleine Preludien, Inventionen);
CHOPIN (Walsen, Nocturnes en Etudes).
Voorts de veel gevraagde Polonaises, Scherzi, Paderewsky, Menuet enz.
Liederenbundels van Debussy, Fauré, Duparc, Ravel, Vladeracken, het Klavier van Bach.
Specialiteit Orgel- en Harmonium-muziek.

Muziekhandel en Bespreekbureau

LICHTENAUER

Nieuwe Binnenweg 17 - Rotterdam - Telefoon 32283

Laat het een glansrijke
wederopbouw worden!

Dit staat vast; Hoe méér schilderwerk er straks met Chinol geschiedt, hoe glansrijker de wederopbouw zal zijn! Chinol: duurzamer en weerbestendiger dan ooit! Vettewinkels „levelingsverf”!

CHINOL

„n Verf van Vettewinkel

Restaurant

BAGATELLE

PASSAGE 61 - DEN HAAG

*

Door brand zijn wij genoodzaakt ons Restaurant te Scheveningen te sluiten

*

Ons bedrijf in de PASSAGE, DEN HAAG is weder GEHEEL IN EXPLOITATIE

School voor Sociale Wetensch.
en Maatschappelijk Werk
te Rotterdam

Voor den cursus aanvangende 1 October 1946 kunnen nog enkele leerlingen geplaatst worden. Vereischten: Eind-examen Gymnasium, H.B.S. of Middelbare Meisjesschool of een verklaring, afgegeven door Curatorium en Directeur. Inlichtingen en prospectus aan het voorloopig adres: Kamer 215, Raadhuis, Coolsingel, Rotterdam.

De Directeur: R. J. WEERSMA

HANIASCHOLEN B. & C.
HANDELSDAG- en AVONDSCHOLEN

Hoofdgebouw: REGENTESSELAAN 9, Rijswijk.
Den Haag: SCHENKKADE 258 en LAAN 5.
Leiden. Nieuwe Rijn 19.
Directie: G. DEKKER, leeraar M.O.
G. RICHEL, leeraar Boekhouden.
Telefoon 11,87.19.

SEPTEMBER

vangen onze nieuwe dag- en avondlessen aan, M.O. opleiding; staatspract. examen; M.O. Boekhouden; M.O. en L.O. talen. Middens'and (erkende cursus). Stenographie — Machineschrijven (voor Nat. Ver. v. Leeraren). Boekhouden en Corresp. voor de Associatie, Avond M.U.L.O. cursus (duur 2 jaar). Opleiding Secretaresse, enz. enz.
Geen opl. voor school.; uitsluitend voor erkende examens.

STOFZUIGER STUK?
BEL OP 11621

Ook Uw HOOVER, HAMILTON BEACH, PROTOS. of welk ander merk repareren wij in zeer korten tijd. Alle onderdelen voorradig.
'T IS DE GOEDE,
Prinsestraat 73 - DEN HAAG.

LUXE AUTO
TE KOOP GEVRAAGD

door particulier. Betaling contant. Br. onder lett. M. H. T., aan NIJGH & VAN DITMAR, Rotterdam.

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26b (bovenhuis) Rotterdam Ruim 30 jaar gevestigd

Patent-
Geneesmiddelen
Gummiwaren

Vr. gratis inlicht., toezend, onder blanco couvert.
Gratis spreekuur dagelijks van 10-8 uur.

Adverteert in dit blad

VRJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

Hoofdredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja;
 Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten;
 Mr. A. STEPELS, Rotterdam

„slaet
 op den trommele”

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
 Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14.

Bij voortduring actief!

De vacaties, ook voor de redacteurs van dit blad, zijn ten einde. Wij staan thans weer aan het begin van een nieuwe werkperiode en alle instanties en actieve leden onze Partij willen wij oproepen met zeer veel energie weder aan den arbeid te gaan voor de verbreiding der beginselen onze Partij en voor het vormen van een hechte organisatie. Reeds eenige malen hebben wij de gelegenheid gehad te wijzen op de noodzakelijkheid van doorlopende activiteit in alle gedingen van onze Partij. Nu wij aan het begin staan van een nieuwe periode willen wij te dezer plaatse met klem hierop nogmaals den nadruk leggen.

De Partij is opgericht in Maart en in verband met de in Mei gehouden verkiezingen voor de Tweede Kamer en de daarop gevolgde verkiezingen voor de Prov. Staten en de gemeenteraden heeft haar organisatorische opzet van den beginne af een voorloopig karakter gedragen en was deze opzet uiteraard in eerste instantie gericht op het voeren van verkiezingsacties. Over hetgeen daarmede bereikt is bij de verkiezingen zijn wij geenszins ontevreden, maar wij zijn thans geroepen de organisatie onze Partij zoo in te richten, dat een voortdurende activiteit en een voortdurend in beweging zijn, een bruisend leven verwacht kunnen worden. De strijd, dien wij hebben te voeren, is zwaar. Veel misverstand omtrent onze doelstellingen kan dagelijks worden vastgesteld en veel opzettelijke misleiding omtrent hetgeen ons voor oogen staat moet helaas worden geconstateerd. Daartegen zullen wij ons niet alleen te weer moeten stellen, maar wij zullen in het offensief moeten gaan. Veel zal daarom van ons worden gevraagd en zeker van de leidende instanties onze Partij. Zooals wij kort geleden reeds hebben geschreven, dragen zoowel ons programma als de leidraad die daarbij behoort, de sporen van de haast, waarin moest worden gewerkt. Wij zullen ons onze beginselen klaarder nog voor oogen moeten stellen en wij zullen verder moeten werken aan de uitwerking op praktisch politiek gebied onze fundamentele gedachten. Belangrijke vraagstukken zullen in discussie-vergaderingen aan de orde moeten worden gesteld en wij zullen niet rusten mogen voordat wij de problemen tot den bodem toe hebben besproken. Men denke slechts, wat al niet gewijzigd moet worden op staatkundig gebied, men realiseere zich, welk prachtig werk wij nog kunnen verrichten bij de uitwerking van onze vooruitstrevende sociale gedachten en

zeker ook moeten wij bijzondere aandacht schenken aan de toepassing onzer beginselen op economisch terrein. Vaagheid op dit gebied zou ons kunnen schaden. De structurele wijzigingen in het economische leven vragen van ons een positieve oplossing, welke wij stellen zullen tegenover het nog zeer vage geluid, dat de andere stroomingen in ons land op dit terrein doen hooren. Wij zullen dan tevens de gelegenheid hebben aan te toonen, dat wij niet verzeild zullen raken in een negatieve politiek, zooals de propaganda der tegenpartij zoo gaarne wil doen gelooven.

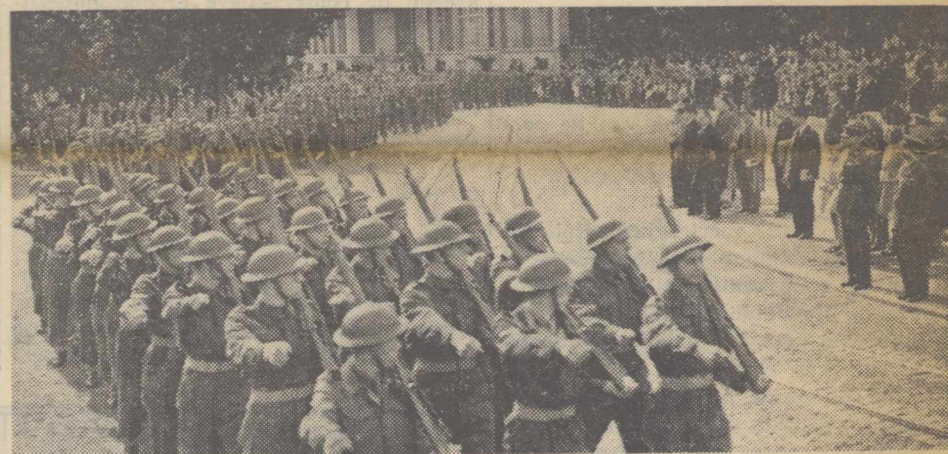
* * *

Zooals gezegd zal bij dit alles de leiding onze Partij een belangrijke rol moeten spelen, maar de afdelingen meenen niet, dat de zaak daarmede kan worden afgedaan. In de afdelingen zullen ook de groote problemen aan de orde moeten worden gesteld en daar ook zal profijt getrokken moeten worden van de inzichten en de ervaringen van onze leden. Wel zal het afdelingswerk een stimulans behoeven van de leiding der Partij en zoo verheugt het ons, dat ook het secretariaat onze Partij reeds de noodige uitbreiding heeft ondergaan, zoodat het beter berekend is voor de zware taak, welke op zijn schouders rust.

Er zal een voortdurend nauw contact tusschen het secretariaat en de afdelingen moeten zijn, opdat in gezamenlijk overleg de activiteit in onze Partij kan worden gaande gehouden. Geen oogenblik mag de werkzaamheid worden verslapt. Constant zal hard gewerkt moeten worden en daarbij zal ook bijzondere aandacht geschonken moeten worden aan uitbreiding van het kader. Scholingscursussen zullen met den meesten spoed ter hand moeten worden genomen. Scholingscursussen zoowel voor hen, die geroepen zullen zijn met het woord in vergaderingen onze gedachten en inzichten te verbreiden, als ook voor hen, die zich op andere wijze met de propaganda zullen belasten. Noodig zal ook zijn een nauw contact tusschen de vertegenwoordigers in de onderscheidene openbare lichamen en hen, die actief de propaganda voeren. De vertegenwoordigers zullen hun inzicht en hun gedrag bij voortduring moeten verklaren en verduidelijken en in het bepleite nauw contact zullen zij als het ware kunnen peilen hetgeen op ieder oogenblik in het kiezerscorps als recht wordt gevoeld en als noodzakelijkheid wordt naar voren gebracht. Reeds kent onze Partij in grootere en kleinere plaatsen zulke kaders en reeds is er het nauwe

KONINGINNEDAG, de nationale feestdag, welke dit jaar weer op de ouderwetsche manier is gevierd. Boven: de Koninklijke familie op Het Loo tijdens een arbade. Onder: een militair defilé in Den Haag, andere uniformen, maar verder als van ouds.

overleg met de Kamerleden. Het werk in dezen zin moet echter worden uitgebreid.

Dit nauwe contact, dat naar onze meening de leden der vertegenwoordigende colleges met het kiezerscorps moeten onderhouden — het zij ten overvloede gezegd — moet natuurlijk niet in dezen zin worden gezien, dat de kiezers dan ook de gelegenheid zouden hebben den vertegenwoordiger de wet voor te schrijven, dat wil dus zeggen: den vertegenwoordiger in bepaalde gevallen te zeggen hoe zijn standpunt moet zijn. In het verleden hebben wij de gevolgen van zulke foutieve opvattingen kunnen zien. De vertegenwoordiger moet zelfstandig blijven, hij moet overeenkomstig eigen inzicht handelen en hij moet stemmen zooals hij volgens eigen geweten stemmen moet. Het contact met de kiezers kan echter zijn blik verruimen en is noodzakelijk om te weten wat in het kiezerscorps leeft. Gewapend met die kennis kan hij zijn taak te beter vervullen.

* * *

Ons blad hoopt haar steentje in het opbouwende werk bij te dragen. Zooals bekend is „Slaet op den trommele” ontstaan in 1941 als verzetsblad. Na den oorlog hebben wij ons bezig gehouden met het verbreiden van onze inzichten op staatkundig, sociaal en economisch gebied en hebben wij ook

krachtig gepleit voor de vorming van een nieuwe partij op vooruitstrevende basis, daarbij uiting gevende aan hetgeen in breede groepen als noodzakelijkheid werd gevoeld. Toen de Partij van de Vrijheid was gevormd, heeft Slaet op den Trommele zijn diensten aan deze nieuwe Partij aangeboden en als „Vrij!” heeft het tot Augustus gestaan in het teken van den verkiezingsstrijd. Thans gaan ook wij een nieuwe phase in. Wij zullen krachtig bij de verdieping onze beginselen en bij het nader formuleeren onze concrete doelstellingen mede leiding trachten te geven. Dit zal echter niet mogelijk zijn zonder medewerking uit onzen lezerskring. Laat men zijn gedachten formuleeren, laat men naar voren brengen hetgeen men op het hart heeft, zoodat ons blad een zoo getrouw mogelijk beeld zal kunnen geven van hetgeen in onzen lezerskring leeft. Zoo zullen wij gezamenlijk kunnen bijdragen tot het welzijn van onze Partij.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — De Kunst in de maatschappij — Satiren — Zuiveringswee — Hartelijke ontvangst — Het ontwerp-Commissiegeneraal in den Senaat — De hardnekkigheid van de Noodwetgeving — De „sterke arm” in de Tropen — Dagboek van Nederland — Op- en aanmerkingen.

Vaderlandsch overzicht

CHINA,

op de grens van burgeroorlog

Een coalitie de oplossing

Officieel is Tsjiang Kai-sjek in China de hoogste autoriteit. Maar zijn positie heeft zich iets weg van die van een man, die de baas noemt in eigen huis zonder te beschikken over de sleutels van de pro-siekelder en zonder de verwarming te kunnen stoken. Immers, zoowel in Mantjerije als in het Noordwesten van China hebben de communisten de baas en Tsjiang Kai-sjek mist derhalve een ontwikkeld industriegebied alsmede — in Mongolië — rekenen, die volgens geologen rijk zijn aan aardolie.

Aan het Fransche persbureau A.F.P. wordt de eer toe vroegtijdig gewezen te hebben op de kracht van het communisme in China. Kort na het einde van den oorlog tegen Japan wilde men in West Europa nog niet twijfelen aan Tsjiangs onbedreigde macht, doch langzamerhand drongen andere inzichten door en onlangs schreef een speciale correspondent van de Times, dat de bevolking van Noord-China liever wil vechten dan onder de regeering te komen alleen van de Kwomintang. China heeft het nog heel moeilijk: men kan nauwelijks van burgeroorlog spreken, hongersnood dreigt voor miljoenen, de export staat vrijwel stil en het herstel van het land kan in deze omstandigheden nauwelijks beginnen.

Hoe komen de communisten zoo sterk?

In 1945 is te Boston een nieuw boek verschenen van den links-georiënteerden Amerikaanse Azië-kenner Owen Lattimore. In dit boek, Solution in Asia, wordt de Chinese partij-politiek van de oorlogsjaren helder uiteengezet en in het overzicht dat hier volgt is daar het een en ander aan ontleend.

Reeds sedert 1928 voert Tsjiang Kai-sjek strijd tegen de communisten. Het mes sneed daarbij van twee kanten: hij kon de eenheid in de Kwomintang handhaven en hij kon een gunstiger behandeling bedingen voor China van Engelschen en Amerikanen. Zoowel tot de buitenlanders als tot de ontevreden in zijn eigen partij kon hij zeggen: „wanneer ge u niet neerlegt bij mijn politiek, dan winnen de communisten” en voor dat dreigement zwichtten al zijn politieke tegenstanders. Tsjiang Kai-sjek kreeg vóór 1938 bovendien nog hulp van zeer bijzondere zijde, namelijk van Duitsland. Duitse adviseurs waren werkzaam in het Chinese leger en de militairen die Berlijn voor dit doel aanvees, gingen niet alleen naar China om onderricht te geven, doch ook om zelf veel te leren o.a. van den strijd tegen partizanen. Dat Duitsland officieren afstond voor den strijd tegen communisten is niet zoo onlogisch, maar wanneer men bedenkt, dat Tsjiang Kai-sjek zich in dezen burgeroorlog tegen het communisme een leger aan het vormen was, dat Japan moest kunnen weerstaan, wordt de Duitse steun daarbij eenszins pikant. In 1938 werd het dan ook hoog tijd, dat Duitsland deze hulpverlening staakte.

Retraite der communisten.

Het leger van communisten, dat Tsjiang Kai-sjek te bevechten had, was zeer strijdvaardig, doch slecht bewapend en slecht getraind: geen beroepsmilitairen, maar arbeiders en boeren, die een geweer konden hanteeren. Het kostte den communisten-leider Mao Tse-toeng wel eenige moeite zijn agressieve soldaten tot een terugtocht te bewegen, maar om voldoende tijd te winnen om zijn manschappen te trainen, was het noodzakelijk, dat hij zich terugtrok naar het gebied Zuidelijk van de Jangtse en ver van de zee. Daar kon het leger steunen op de arme boeren en kracht verzamelen.

Vaderlandsliefde, maar ook zwakte kan er de oorzaak van zijn geweest, dat de communisten in 1933 graag den burgeroorlog wilden beëindigen en gezamenlijk met de andere Chineezers deelnemen aan den

strijd tegen Japan. Wat de reden ook geweest moge zijn, de officieele regeering accepteerde hun hulp niet, de burgeroorlog ging door en toen besloten de communisten tot een marsch van bijzondere betekenis: zij trokken eerst Oostwaarts tot Tibet en vervolgens in Noordelijke richting, naar de provincie Sjensi. Van hier uit was het niet meer zoo moeilijk contact te krijgen — via Buiten Mongolië — met de Sowjet-Unie; een contact, dat de communistische legers tot dusverre hadden ontbeerd.

Uit nood geboren coalitie.

Men kan niet zeggen, dat China vóór Pearl Harbour veel meer dan moreelen steun van Engeland en Amerika ontvangen heeft. Het leek wel of de Angelsaksen Japan allerlei voordelen op het vasteland van Azië wilden toestaan, mits zijzelf hun bevoorrechte posities maar konden handhaven. Voor China ging het er op of er onder omstreeks 1936 en in die hachelijke situatie is eindelijk de burgeroorlog gestaakt. Het gevolg was: een heroïsche strijd van een vereenigd China tegen de Japansche invasie. Helaas duurde de hechte eenheid niet langer dan de jaren 1937 en 1938. Toen de oorlog een slepend karakter kreeg (op zichzelf nog het beste wat China alleen bereiken kon) accentueerden zich weer de verschillen tusschen de politieke groepeerings. In de Kwomintang kregen de conservatieve grootgrondbezitters het hoogste woord, toen het handels- en industriegebied van de kust door Japan was bezet en daardoor werd de samenwerking met de communisten niet gemakkelijker. In tegenstelling tot de eenzijdigheid van de Kwomintang streefde de roode groep juist naar grooter verdraagzaamheid in de gebieden waar zij invloed had. In 1944 berichtten Amerikaanse correspondenten, dat de communisten in hun invloedssfeer genoeg namen met een derde van de regeeringsfuncties. Door deze tactiek hebben zij in Noord China onge-

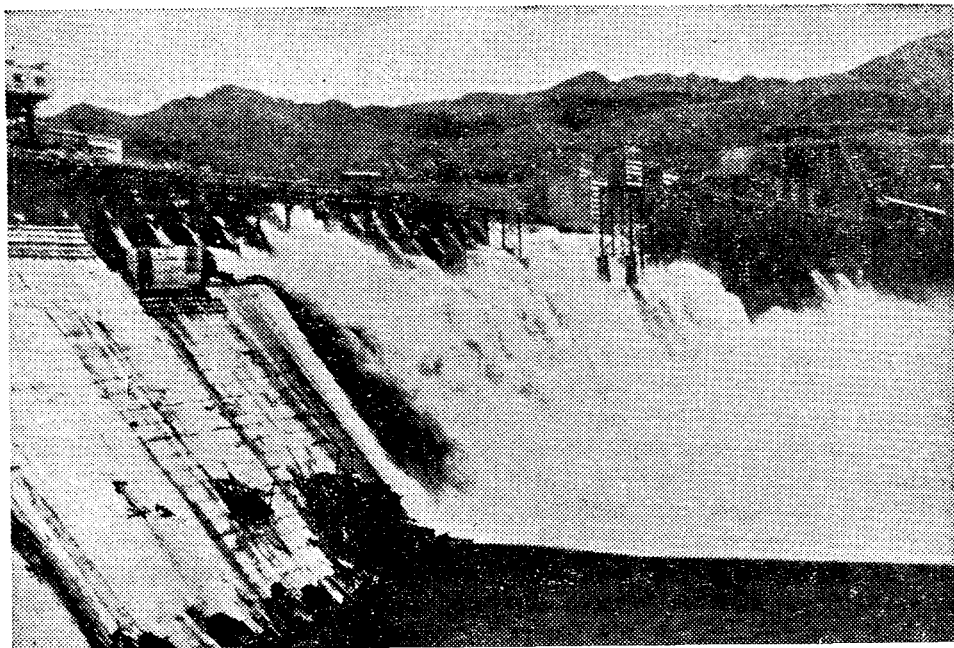
Wat is vrijheid?

Dit voorjaar kwam ons ter oore het relaas van een jongen Pool, die voor de Duitse legers uit van Lemberg Rusland in gevlucht was en van zijn veertiende tot zijn twintigste jaar in den Oeral had gewoond. Hij had zijn jeugdige Russische kameraden op school en in de fabriek vaak benijd om hun ongecompliceerd enthousiasme voor hun regiem. Maar hij had ook met hen gedebatteerd. Hij had hun gezegd: „jullie bent niet vrij, want als je bijvoorbeeld eens naar Moskou wilt reizen, dan kun je dat niet eens.” Zij hadden hem geantwoord: „als het noodzakelijk is, dat we naar Moskou gaan, dan kunnen we wel degelijk.” „Ja maar”, had de Pool weer gezegd, „als je nu zoo maar eens wilt, dan kun je toch maar niet.” Verder waren ze

der, die analphabeticke boeren waren geweest en verstoken van medische verzorging. Wat hij zelf meer bezat, had hij aan het Sowjet-systeem te danken.

Politiek van attractie.

De opmerking van den Sowjet-ingenieur moet men in gedachten houden, wanneer men denkt aan de positie van de bevolking, die woont aan de Noordgrenzen van het Chineesche rijk. In Sinkiang bijvoorbeeld vormen de Chineezers slechts 10 % van de bevolking, het overgrote deel der bewoners is veel meer verwant met de stammen aan gene zijde van de Noordgrens. Wanneer de ingezetenen van Sinkiang nu vernemen, dat in de Sowjet-Unie de medische verzorging beter is dan bij hen, dat men daar onderricht krijgt in de

De Japanners hebben de industrialisatie van Mandsjoerijen krachtig bevorderd. De foto toont een stuwdam met electriciteitscentrales.

twijfeld een aanzienlijken aanhang verworven. Niet gekomen, want waarom je „zoo maar eens” naar Moskou zou gaan, dat begrepen de Russen niet en voor den Pool lag een groot deel van het begrip vrijheid nu juist in die drie woorden.

Ook Wendell Willkie schrijft in zijn boek „One World” (New York 1943) over de vrijheid in Rusland. Na een dispuut met een opperbedrijfsleider van een Sowjet-fabriek, was Willkie tot de conclusie gekomen, dat de man geen vrijheid bezat. De Sowjet-ingenieur antwoordde hem op bijna oorlogsachtigen toon, dat hij meer vrijheid bezat dan zijn vader en grootva-

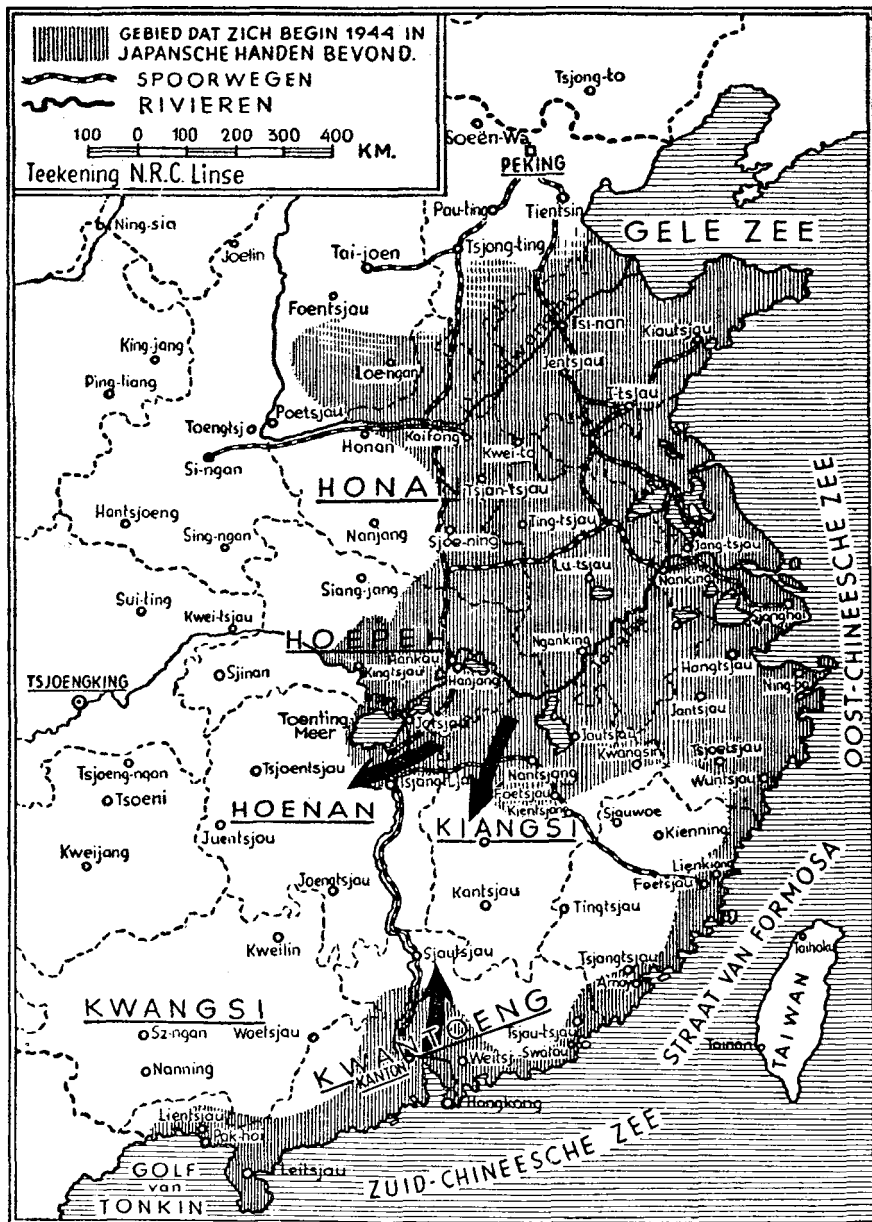
taal van de eigen stam en dat er geen principieele autoriteit bestaat van den Europeeschen Rus over den Aziatischen inboorling, dan zijn dat voor hen voordelen, zoo groot, dat het communisme daardoor alleen reeds zeer aantrekkelijk wordt. Nu mag men in West Europa en in de Vereenigde Staten ook nog zoo terecht accent leggen op het verschil tusschen Westelijke en Oostelijke democratie alsmede op de groote betekenis van de vrijheid, den bewoner van Sinkiang schijnt dat verschil in democratie begrijpelijkerwijs slechts een nuance, waarmede hij, op zijn niveau en met de concrete mogelijkheden van zijn geographische positie vrijwel niets te maken heeft.

Lattimore een Amerikaan.

Nog eens moet Lattimore hier ter sprake komen. Wij zezen reeds op zijn linksche sympathieën, maar het is curieus om waar te nemen, hoe deze schrijver ook in zijn laatste boek de Amerikaanse zakenbelangen in China niet vergeet. Sterker, hij maakt die zakenbelangen tot grondslag van de politiek die hij ten aanzien van China noodzakelijk acht. Hij redeneert aldus: de Vereenigde Staten hebben, dank zij hun liberale politiek ten aanzien van de Philippijnen, in Azië een goeden naam (beter dan de Engelschen en Nederlanders). Die naam moeten wij — Amerikanen — niet verliezen, door met Engeland en Nederland één lijn te trekken bij het herstel van de vroegere betrekkingen in Engeland en Nederlandsch Indië. Wij moeten ons van alle „koloniale” politiek distancieeren teneinde in Azië het vertrouwen te winnen en met de Aziaten, met name met de Chineezers, zaken te kunnen doen op voet van gelijkheid. (Dus niet met Chinese zebazen in Amerikaanse ondernemingen). De politiek, die in deze woorden wordt geformuleerd is niet die van Lattimore alleen. Zij vindt aanhang ook buiten de linksche groepen en het optreden van Amerika kan herhaaldelijk uit een dergelijk mengsel van humaniteit en business worden verklaard.

Het laatste nieuws.

De communisten zijn in Mantsjoerije en het Noordwesten van China tot mobilisatie overgegaan. Wil China weer een eenheid zijn, dan moet het roode leger natuurlijk met het leger van Tsjiang worden samengesmolten. Maar vóór dat de communisten daarin toestemmen, wenschen zij eerst de garantie, dat zij in China's regeering niet te zwak vertegenwoordigd zullen zijn. Tot nu toe is, ondanks de bemiddelingspogingen der Amerikanen, zulk een coalitie niet tot stand gekomen en de partijen staan tegenover elkaar, dreigend en herhaaldelijk gebruik makend van wapenen, die buiten China zijn gefabriceerd.

Het gearceerde gebied bevond zich in 1944 in Japansche handen.

DE KUNST

Een brief aan
Mevrouw FORTANIER-DE WIT

in de Maatschappij

Niet slechts met instemming, doch tevens met bewondering voor de bij uitstek heldere en rustige wijze, waarop u aan uw logisch denken in woorden vorm gaf, heb ik — een politieke vriendin — uw „maidenspeech" gelezen. Hoogstens enkelen zullen in staat zijn, zullen bovenal van den goeden wil zijn, uit een dergelijken geest als Tweede Kamerlid 's lands belang te dienen, van welke partij hij ook moge zijn. Ware dit verschijnsel een mindere zeldzaamheid, dan zou vruchtdragende samenwerking tusschen de verschillende partijen stellig aan de orde van den dag kunnen zijn. De situatie is helaas volkomen anders; en ik bewonder den psychischen moed van ieder, die desondanks in een dergelijke doorgaans onverkwikkelijke sfeer, zichzelf rustig en oprecht doorzet.

Dit voorop gesteld hebbende, stel ik er bijzonder prijs op, bij u het navolgende naar voren te brengen, dat ik juist in uw betoog met verwondering heb gemist. Het weekblad Vrij schrijft bovenaan pagina 3 van haar nummer van 9 Augustus l.l.: „Een duur topapparaat met hoog bezoldigde directeurs-generaal is niet verantwoord, mede ook, omdat aan den anderen kant de onderwijzers nog steeds een bestaan moeten lijden, waardoor zij in de grootste financiële zorgen zijn gekomen. Voor deze menschen moet er iets gebeuren; zij moeten een behoorlijke beloning hebben, waardoor zij verlost zullen worden van de financiële zorgen, die hen kwellen, en die hen tevens in staat zal stellen, deel te hebben en deel te nemen aan onze cultuur. Deze groep moet een groep cultuurdragers zijn, en financieel moet zij daartoe in staat worden gesteld." Ik ga hiermede zonder twijfel volkomen accoord.

Echter is hiermede de taak, welke het dep. voor O. K. en W. cultureel te vervullen heeft, toch stellig bij lange na nog niet volledig aangeduid. Tenzij het uw bedoeling is, dat het voorbeeld van den onderwijzer tevens gelde voor iedere groep cultuurdragers, welke door het dep. voor O. K. en W. wordt omvat.

Ik heb dit echter niet uit uw betoog vermogen af te leiden. Ik ontken niet, dat in uw betoog bijv. aan het woord „kunst" enkele plaatsjes worden ingeruimd; doch ik mis iedere verdere ernstige aanduiding, haar de plaats in te zullen ruimen, die haar toekomt, haar belangen met een even groote zorg te willen behartigen, als die der groep onderwijzers. En dit heeft mij ernstig getroffen. Wij willen toch niet slechts of bij voorkeur de belangen van één enkele groep behartigen, doch, wanneer wij over de taak van het velerlei omvattende dep. voor O. K. en W. spreken, het belang van iedere groep, die onder haar ressorteert, met eenzelfde doelstelling onder de loupe nemen.

Het is daarom mijn bedoeling, hier een andere groep cultuurdragers naar voren te

brengen, ressorteerende niet onder „Onderwijs", doch onder „Kunst", een groep, waarop uw maatregelen ter verbetering der maatschappelijke positie der onderwijzers evenzeer in de naaste toekomst van toepassing behooren te zijn. Het betreft hier de groep orkest-musici. Voor haar immers moeten wij evenzeer vurig hopen en verwachten, dat van overheidswege die maatregelen zullen worden getroffen, welke mogen leiden tot die verbetering hunner positie, die hun eindelijk van staatswege erkend zal stempelen tot mededragers eener cultuur, welke toch tot onze hoogste goederen heet te behooren. Dat zij opgeheven zullen worden uit den slavenstand, waarin zij onverdroten jaar-in-jaaruit hebben verkeerd, middelerwijl het beste, wat in hen zat, afgevend aan een gemeenschap, die zich verder in geenerlei opzicht om hen bekommerde. Ook hier de menschonwaardige salarissen, die volstrekt niet ook maar eenigszins overeenstemmen met de honoreering van als gelijkstaand te beschouwen prestaties in andere takken van menschenlijken arbeid. Daar is voorts het armzalige pensioen, waarover iedere Nederlander zich behoorde te schamen; geen verzorging van weduwen en weezen. (Wel is, meen ik, hier een en ander in uitzicht gesteld). En waarom dit alles niet op zijn minst op dezelfde leest geschoeid?

Ik laat nog terzijde, dat het hier bovendien gaat om een beroep, waarbij de geheele mensch wordt opgeëischt, en waarvan de prestaties behooren tot die edele soort, welke nimmer voldoende in „geld" zal kunnen worden uitgedrukt. Maar moge het althans zóó worden, dat zij niet aanhoudend in materiele zorgen en noodden behoeven te verkeeren, dat zij volledig kunstenaar: cultuurdrager en cultuurbrenger kunnen zijn; en dat zij niet ieder vrij oogenblik moeten zien uit te buiten, om er iets bij te verdienen, waardoor hun alle tijd en gelegenheid, en veel geestelijke energie ontnomen wordt, om zich waarachtig te wijden aan de taak, waartoe zij geroepen zijn. Ook voor deze menschen dus zal er iets moeten gebeuren; ook deze groep moet een groep cultuurdragers zijn, en financieel moet ook zij daartoe in staat worden gesteld.

Deze brief van een politieke vriendin worde niet als kritiek gezien, doch als eventueel ter aanvulling bedoelde gedachtenwisseling van den eenen vrijen mensch aan den anderen.

Met dank voor uw aandacht teeken ik met de meeste hoogachting,

C. W. OELLERS-MARIS.

Antwoord van mevr. Fortanier.

Het betoog van mevrouw Oellers-Maris levert mij een welkome gelegenheid mijn uiteenzetting naar aanleiding van de interpellatie-Joekes te compleeteeren:

Dat de materiele nood van de onder-

Satiren

5

„Epistula non erubescit".
Cicero
'n Brief bloost niet.

Er hangt iets lichts in de lucht en iets luchtigs in het licht. Het is nog zomer. Aan herfst wordt niet gedacht, laat staan aan winter; en de lachende lente ligt nog versch in het geheugen. Het lieve leven is aan den gang. Met veerenden tred gingen we van sneeuwklodjes naar crocussen, van crocussen naar tulpen, van tulpen naar seringgen, van seringgen naar jasmijnen en verder naar gladiolen en naar rozen. En midden in de rozen zitten we nog. Er is warmte in ons en om ons. Slechts reden tot verheugenis vinden we. Welwillend zijn de menschen, de groepen, de volken. Hoog opgericht zijn de gedachten. Omarmend is de wereld. Het is goed te leven. De mensch is den mensch 'n poes. Na dien vreeselijken oorlog doet het zoo goed, weer vrijelijk te kunnen ademen, spreken, handelen, arbeiden, sparen, bouwen, vertrouwen, herstellen, vernieuwen. Er is gestreden voor menschenlijke waarden, voor gerechtigheid en vrijheid, voor rechtschapen levenskracht, voor vrede en voor toekomst, voor onderlinge waardeering en voor verdraagzaamheid. Het deed zooveel deugd daarvoor te strijden. Aan de komende generaties werd daardoor iets geschonken. Iets, dat wij vergooid hadden: democratie, vooruitgang, sociale rechtvaardigheid, evenwicht des geestes, menschenliefde, volkenvrede. En nu zitten we, di meliora, te midden van de rozen. Die niet steken, als we maar stil zitten. De wereld is een landgoed geworden met statige lanen als staatkundige

grondlijnen, met grazige weiden als nationale jeugdreservaten, met heldere vijvers als spiegels van geleide economieën, met fiere boomgroepen als politieke partijen, met geurende complexen kreupelhout als congressen van vereenigde volken, met doolhoven als overleefde landleden. En boven dat herwonnen landgoed, ons aller communale erfdeel, ons onverdeelde versterf, onze toekomstige nalatenschap, koepelt een azuren hemel, vrij van luchtvloten, vervuld van zon, verstild in cosmische diepte. De storm is voorbij. De strijd is gestreden. Het loon ligt voor ons. Hoog is dat loon, laag zijn de prijzen daarbij vergeleken. De parlementen zijn weer de wachters geworden. De regeeringen kunnen zich gelukkig prijzen, gedragen als zij zich weten door eensgezinde, zoo groot mogelijke meerderheden. En opposities zijn nog slechts complementen in de strategische composities, zoowel intern als internationaal. Want het wereldparlement staat geboren te worden als vrucht van een onmetelijke conceptie, wereldomspannend van IJsee tot Oder, van Oder tot Ierland, van Ierland tot Frisco en van Frisco tot Mongolië. Nu wordt alles overzichtelijk. Nu is er groei. Nu is er vrede. Nu is er recht. Recht als ultima ratio populorum, als laatste argument der volkeren.

wijzers hier met name werd genoemd gebeurde allereerst, omdat onderwijs en opvoeding van alle Nederlandsche kinderen lijden onder de sinds 25 jaar gevolgde salaris-politiek ten aanzien van de onderwijzers.

Aan het slot van mijn woorden in de Tweede Kamer legde ik er den nadruk op, dat deze dringend noodzakelijke verbetering „en andere" slechts mogelijk zullen zijn, als daartegenover, overal waar mogelijk, de grootste mate van zuinigheid wordt betracht.

Onder die „andere verbeteringen" verstaan wij zeker, dat ons volk, jeugd en ouderen, in zijn breede lagen in nauwer contact gebracht dient te worden met de Kunst in al haar verschijningsvormen, omdat deze het levensgeluk van den mensch, die er open voor heeft leeren zijn, zoo ontzaglijk kan vergrooten.

Naar mijn vaste overtuiging is een veel grooter aantal menschen hiertoe in staat dan nu vaak blijkt.

Om deze ontvankelijkheid te ontwikkelen zullen in de opvoeding en bij het onderwijs van onze kinderen nieuwe wegen dienen te worden betreden, terwijl de vermogens van de rijpere jeugd bij de vorming buiten schoolverband in deze richting geleid moeten worden.

Zeker staan ons op dit belangrijke culturele terrein groote idealen voor oogen, met name deze, dat de Kunst in al haar uitingsvormen niet alleen gebracht moet worden aan de welgestelden, doch juist ook aan die lagen van ons volk, die daar tot nu toe van verstoken bleven, en die veel te weinig hebben leeren genieten van het schoone en verhevene.

Is het niet al te bekend, en hebben wij allen het persoonlijk niet ondervonden in den winter van '44-'45, dat deze vatbaarheid voor de hogere levensvormen in de overgrote meerderheid der gevallen slechts bestaat als bepaalde materiele voorwaarden vervuld zijn?

Daarom zeker niet in de laatste plaats zullen wij alle krachten bij moeten zetten om er materieel weer eenigszins bovenop te komen; doch ik meen, dat het kortzichtigte politiek zou zijn de zuinigheid, die wij zullen moeten betrachten, allereerst in practijk te brengen door essentiële waarden op het gebied van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen te besnoeien.

Dat wij daarbij den plicht hebben dure en ondoelmatig georganiseerde overheidsapparaten onder de loupe te nemen is, dunkt ons, duidelijk. Juist mede daardoor zullen wij dat wat van wezenlijke waarde is kunnen beschermen en vernieuwen.

De houding van den Staat zou ik hierbij gaarne vergelijken met die van het oude-

paar, dat met een zeer matig inkomen, zij vele opofferingen getroost, om hun kinderen betere levenskansen te geven dan de ouders zelve hebben gehad.

Dat is niet alleen een hooge opvatting van ouderlijken plicht, dit is mede de roeping van de gemeenschap op cultureel gebied. De Staat heeft daarbij den plicht ruime mate de voorwaarden te scheppen en stimulerend op te treden, overal waar zulks noodig is, opdat alle kinderen van ons volk betere levenskansen krijgen dan hun ouders.

Alleen deze opvatting zal het ons lar mogelijk maken in de toekomst een goede plaats in te nemen te midden van andere volken.

Een menschaardig bestaan voor de kunstenaar is in dit geheel een noodzakelijke schakel.

De a.s. behandeling van de begrooiting in de Tweede Kamer zal het mogelijk maken op al deze problemen een helder licht te doen vallen.

Ondertusschen dank ik de geachte brieven schrijfster, dat zij mij reeds nu in de gelegenheid heeft gesteld een en ander nad uitteenzetting te zetten.

A. FORTANIER-DE WIT

Zuiveringswee

Er zijn maar weinig menschen, die vertrouwen in de zuivering hebben. Staaltje van willekeur kunnen zoo langzamerhand door ieder worden verteld, willekeur aan het krankzinnige grenzende dwaalheid. Hier is nog zoo'n staaltje:

Een dagblad, dat den geheeten bezettingstijd door verschenen was, moest gezuiverd worden. In de commissie, welke die zuivering moet verrichten, heeft iemand zitting, die in 1942 nog heeft getracht medewerker aan dat dagblad te worden.....

Deze man wilde toen dus wel werken onder een hoofdredactie, welke hij thans wegens onvaderlandlievende houding zou gaan veroordeelen.

HARTELIJKE ONTVANGST

Een onzer lezers vertelde ons van een in zijn familie uit Ambon ontvangen brief waarin een beschrijving werd gegeven van de aankomst van de eerste Nederlander op Geser bij Ceram. Daarbij waren deze zeer getroffen door de bijzonder feestelijk ontvangst, hun bereid door de bevolking die het Wilhelmus zong in 't Maleisch.

Het Nederlandsche Rode Kruis gaat onverdroten voort, de volksgezondheid in Indië te bevorderen. Men ziet hier, hoe kinderen worden ingeënt.

Dok de

Senaat aanvaardt Commissie-generaal

Het debat verliep „volgens de plannen”

De Eerste Kamer zag zich voor het eerst de gelegenheid anders dan zijdelings over de Indische kwestie te spreken. Tot toe had het contact tusschen regering en parlement zich beperkt tot regeringsverklaringen, afgelegd in de Tweede Kamer, en het Indische hoofdstuk uit de aan de Tweede Kamer gerichte „Nota over een aantal punten.....”, u weet wel, die de hertsbegroting zonder cijfers, waarmee het socialistische „nationale” kabinet-thermerhorn het noodparlement heeft niet gehouden. De Senaat had alleen iets te maken met de Parlementaire commissie voor Nederlandsch-Indië: één senator en de commissie-griffier zijn mee naar de Oost geweest met Max v. Poll, den heer Meijerink en onzen vriend Korthals. Misschien moet men het ook zoo zien, dat de rest van de commissie met dien eenen senator, den heer Welter is mee geweest; deze immers was de oudste (echter zeker niet de meest vooruitstrevende).

Maar nu dan kon de senaat zich te buigen gaan aan betoogen en vertoogen over Indië, want bij het ontwerp-commissie-generaal komt de heele Indische politiek te pas.

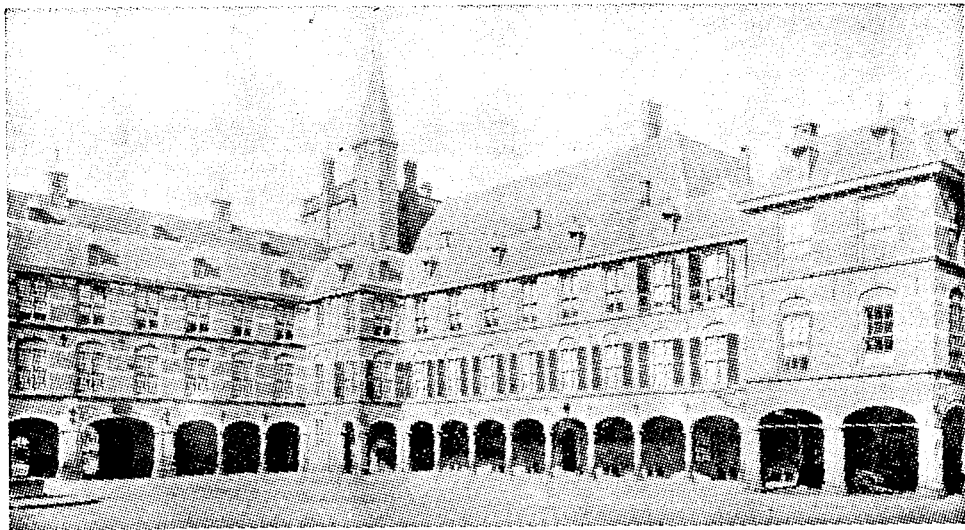

Minister Jonkman

Met dit ontwerp vraagt de regering erg veel vertrouwen van de volksvertegenwoordiging, een vertrouwen dat socialisten en katholieken hebben geschonken. De communisten sloten zich bij hen aan, maar waarom zij dit hebben gedaan heeft hun onderhoudend sprekende woordvoerder, de heer Koejemans, niet duidelijk kunnen maken. Principieel behooren zij in de oppositie te zijn tegen alles wat in strijd met hun leer is. Een „vrij Indonesië” nu zal in hun oogen slechts zijn een Indië onder communistisch regiem. En zij kunnen wel op hun vingers natellen, dat de Nederlandsche regering daar niet naar streeft. Wat men ook van minister Jonkman en van dr. Van Mook moge denken, men kan niet aannemen, dat zij welbewust een verandering van Nederlandsch-Indië in Soewjet-Indië zullen bevorderen.

Minister Jonkman, afkomstig „uit de kampen”, lijkt een reëel man, die wel uit de Stuw komt, maar daarin toch kennelijk meer rechts dan links stond. De voorlooptige indruk is, dat hij buiten zijn eigen kring meer vertrouwen zal weten te wekken dan zijn voorganger. Maar dr. Van Mook is er ook nog. En dat bederft eenigermate het effect, dat de verandering van bewindsman aan het ministerie van overzeesche gebiedsdeelen zou kunnen hebben. Men leze wat onze partijleider, mr. Stikker, over hem in den senaat heeft verteld.

Het geval wilde, dat de heer Stikker in deze zomersche vergadering van den se-

naat de eerste spreker was; zijn rede is elders in dit blad afgedrukt. Als inderdaad een goed begin het halve werk is, mogen de debatten zeker voor 50 % geslaagd worden genoemd.

Het is werkelijk weinig fraai wat dr. Van Mook onzen voorzitter heeft gezegd en zeker niet vertrouwenwekkend. Minister Jonkman trachtte het te vergoelijken

en sprak van vermoeidheid, maar dit kon toch niet de overtuiging geven, dat dr. Van Mook de juiste man op de juiste plaats is. Het feit, dat hij ambtshalve in de commissie-generaal zitting zal hebben, kan daarom mede aanleiding zijn om niet voldoende vertrouwen in dit principieel wel aanvaardbare instituut te hebben. En daar komt dan bij, dat de instructie van de

commissie-generaal nog een gesloten boek is. Het is begrijpelijk, dat menige volksvertegenwoordiger daar toch wel iets meer van zal willen weten. 's Ministers verzekeering, dat er niet meer in zal staan dan wat de uitvoerende macht competeert, is niet geheel bevredigend. Dit was ook de meening van onze fractie en de heer Stikker diende dan ook een motie in, waarin de regering werd uitgenoodigd de instructie aan de Kamer in comité-generaal over te leggen. Men kan zich nu afvragen, waarom sommige senatoren tegen deze motie hebben gestemd; waarschijnlijk om hun groote vertrouwen te demonstreeren. Dit deden de socialisten en op drie na de katholieken. Het gevolg was, dat de motie met 21 tegen 22 stemmen werd verworpen. Geen teeken, dat we een sterk parlement hebben, als een meerderheid blijkbaar zoo weinig voelt voor de controleerende taak van de volksvertegenwoordiging.

Wat nu verder te zeggen over de rest van het debat? Felle oppositie was er van prot.-christelijke zijde, een oppositie welke voor een groot deel andere gronden had dan ons verzet tegen het ontwerp. De chr. hist. prof. De Zwaan is een knap spreker, die zijn standpunt boeiend weet uiteen te zetten; prettig om naar te luisteren, ook als men het niet met hem eens is. Van een commissie-generaal wil hij heelemaal niets weten. Maar de motieven voor die principieele afwijzing zijn niet overtuigend naar voren gekomen; het bleef in hoofdzaak bij het stellen van het afwijzende standpunt, versierd met sierlijke franje. Dat hij wees op de ellende, die er op het oogenblik voor vele menschen in Indië heerscht, is nuttig, maar een bruikbaar middel ter

Bij de behandeling van het wetsontwerp-commissie-generaal in de Eerste Kamer heeft mr. D. U. Stikker, onze partij-voorzitter, de volgende rede gehouden:

Bij bestudeering van de in de Tweede Kamer over het onderhavige onderwerp behandelde stukken en gevoerde debatten, ben ik niet aan den indruk ontkomen, dat te veel de nadruk gelegd is op problemen van staatsrechtelijken aard.

Ongetwijfeld zijn deze van groote betekenis, en ik voel mij genoodzaakt om op een facet straks nog de aandacht te vestigen, maar een ieder, die, zoals ik zelf, kortelings het voorrecht heeft gehad Nederlandsch-Indië te bezoeken, die weet dat geen onderdeel van de daar wonende bevolking van de volksvertegenwoordiging in Nederland een college in staatsrecht verwacht.

Er is daar armoede, honger en bittere nood, er wordt gevochten, er is geen recht en geen veiligheid, er is terreur.

In die omstandigheden mag terecht verwacht worden, dat de volksvertegenwoordiging in Nederland zich niet verliest in eindeloze debatten over staatsrechtelijk onderscheid, maar dat de verschillende partijen klaar en duidelijk hun houding bepalen tegenover het tragisch gebeuren, dat ginds plaats vindt en hun visie geven over hetgeen tot een oplossing zou kunnen voeren.

Tijdens de debatten in de Tweede Kamer heeft de heer Palar opgemerkt, dat hij nauwelijks mee kon met het in de Troonrede tot uiting gekomen optimisme ten aanzien van de politieke ontwikkeling in Indië.

Juist teruggekeerd uit Indië zou ik het zoo willen formuleeren, dat bijna in alle geleidingen van de maatschappij, waarmee men op Java in aanraking kan komen, een gematigd optimisme heerscht over een mogelijke oplossing. Dit optimisme is getemperd, omdat zeer velen vreezen dat de politieke gezindheid van diegenen, die thans in Batavia de politieke lijn bepalen, aan deze mogelijkheden schade zullen doen. Wanneer ik dit zoo omschrijf, dan zou door wantrouwende geesten dit misschien zoo kunnen worden uitgelegd, dat deze criticasters uitgaan van een vooroorlogschen kolonialen geest.

Dit begrip, evenals de begrippen reactie en conservatisme, waarmee tallozen in Nederland zoo gaarne schermen en waarvan nimmer een juiste definitie is te geven, treft men in Indië vrijwel niet aan.

De minister heeft in het debat in de Tweede Kamer terecht opgemerkt, dat geweld geen middel is om in Indië tot staatkundige hervorming te komen, dat daarom alleen overreding kan dienen en dat die overreding slechts kan worden uitgeoefend indien er veiligheid en recht is.

Maar wanneer men wil overtuigen, dan moet de geest, die de uitgedragen gedachten vormt, goed zijn en dan moet er geloof en vertrouwen zijn in eigen taak en roeping.

DE REDEVOERING V.

Wanneer ik nu deze twee begrippen, die geest en dat vertrouwen, van twee zijden belicht, dan zal mijn stelling, dat er in Indië een gematigd optimisme heerscht, duidelijk worden. Deze geest, die juiste instelling tegenover de problemen, die Java thans biedt, heb ik het zuiverst gezien bij de troepen, die, uit Nederland gekomen, thans in Indië aanwezig zijn. Deze troepen hebben het verre van gemakkelijk, de materiele verzorging is zeer matig, de geestelijke verzorging is onvoldoende, de voorlichting is bedenkelijk slecht, de in Nederland wel eens geuite aantijging, dat deze troepen zich aan wangedrag schuldig maken, geeft aanleiding tot gerechtvaardigde ergernis. De band met Nederland wordt onvoldoende verzorgd, veel onderdeelen spreken van de „forgotten army” en desniettemin is de geest boven verwachting goed.

Wanneer ik thans in mijn herinnering oproep een bezoek met een groep Friezen aan een kampong ten zuiden van Bandoeng, een kampong, waarin de bevolking juist terugkeerde, bepakt en gezakt met de trieste goederen, die zij uit niemandsland hadden kunnen redden, een bevolking die een oogenblik aarzelde toen zij Nederlandsche troepen zag, maar dan doortrokken en op rustige wijze geholpen werden door diezelfde Nederlandsche troepen — dan blijft daaraan voor mij het beeld van den juisten geest — die bevolking vond veiligheid en recht en ondervond hulpvaardigheid en vriendelijkheid.

Dit vreedzame tafereel schijnt misschien onbelangrijk, maar evenals de oude Romeinen reeds de spreuk kenden „fama crescit eundo”, zoo leeft in Indië datzelfde begrip in de „kabar angin” en het is naar aller meening in Indië zóó, dat de miljoenenmassa in Java weet, dat waar Nederlanders zijn weer veiligheid en recht is en vriendelijkheid en hulpvaardigheid wordt ondervonden. Deze geest, dien men in het te bereizen gebied in Java thans overheerschend aantreft, is het fundament, waarop de nieuwe staatsvorm kan worden opgetrokken. Maar de bouwmeesters zullen dan ook geloof en vertrouwen moeten hebben in eigen taak en roeping en gezamenlijk deze taak willen en kunnen uitvoeren. Dat dit bouwwerk niet gezamenlijk kan worden uitgevoerd met de fascistische Japansche satellieten is duidelijk en is — naar ik geloof — wel bij alle politieke partijen in confesso. Maar dat geloof en vertrouwen, is dat ook bij onze bouwmeesters aanwezig?

Daarmee kom ik aan een beleidsvraag, waaromtrent de heer Logemann in de Tweede Kamer gezegd heeft, dat dit de verantwoordelijkheid van de toenmalige zittende regering betrof en dat deze re-

geering bij verschillende gelegenheden bereidheid voor een algemeen debat daarover heeft getoond. Het wil mij voorkomen, dat die gelegenheid in deze Kamer niet wel aanwezig is geweest, en het is juist, omdat zoo licht gezegd zou kunnen worden (wanneer ook thans weer geen gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheid om over het beleid van den luitenant-gouverneur-generaal te spreken), dat ook deze Kamer zijn verwerkt heeft, dat ik een korte opmerking hieromtrent wil maken. Hiervoor is te meer aanleiding, omdat de bevoegdheden van den luitenant g.g. in dit wetsontwerp worden uitgebreid en deze nu openlijk in de sfeer van het opperbestuur worden getrokken. De bezwaren tegen dit beleid in het verleden zijn op talloze plaatsen in den breede uitgemeten, onlangs nog weer in een adres aan den raad van ministers door de heeren Feuilleteau de Bruyn, Bajetto en Cort van der Linden, in welk adres verschillende passages voorkomen, die ik zou kunnen onderschrijven. Doch ik zou mij niet zoo zeer op daden uit het verleden willen beroepen, doch mij willen bepalen tot de politieke gezindheid van dit oogenblik en zulks in verband met hetgeen mijn partijgenoot Vonk in de Tweede Kamer over een internationaal aspect heeft gezegd. Evenmin als mijn politieke vrienden in de Tweede Kamer het antwoord van den minister over dit internationale aspect heeft kunnen bevredigen, gaat het ons in deze Kamer, doch ik wil daar niet opnieuw op ingaan. Doch wel zou ik den minister de vraag willen stellen, of hij het juist acht, dat de luitenant G.G. in gesprekken, zoals hij dat tegenover mij de vorige maand in Batavia deed, tot uitdrukking brengt, dat in ruim historisch verband gezien de taak van Nederland in Indië te zwaar wordt en dat wij daarom niet alleen moeten aanleunen tegen een andere, grootere macht, maar aan dien staat een belangrijke „say” in het Indische probleem moeten geven. Uit dergelijke uitspraken spreekt een gebrek aan vertrouwen, een gebrek aan geloof in eigen taak en roeping; dergelijke uitspraken, ik ontzie mij niet om dat openlijk te zeggen, getuigen van een politieke gezindheid, die ons land onwaardig is. Dit is een gedachtenstefer, die onaanvaardbaar is voor de bevolking van Nederlandsch Indië, dit is een defaitisme, dat den voortreffelijken geest van onze troepen ondermijnt. Deze politieke gezindheid, die tot dusver misschien in het openbaar nog niet zoo scherp is geformuleerd, maar die toch algemeen in Java wordt aangevoeld, is de aanleiding voor de tempering van het optimisme. Men weet dat er mogelijkheden zijn om tot een oplossing te komen, de geest is goed, maar men weet niet waar de politiek heendrijft. Ik meen dat ik in het voorgaande duidel-

Prof. Molenaar

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

De hardnekkigheid van onze noodwetgeving

Er zijn veel geleerde en minder geleerde betoegen opgezet over de bindende kracht van onze noodwetgeving. De meeningen variëren tusschen het standpunt, dat de noodwetgeving nooit bindende kracht heeft gehad en de opvatting dat zij ten eeuwigen dage geldend recht blijft voor zoover zij niet wordt ingetrokken. De waarheid ligt tusschen beide uitersten. Maar ook over dien middenweg loopen de meeningen uiteen. Het komt ons voor, dat het vraagstuk aanzienlijk is vertroebeld door de slappe houding van het noodparlement, welks meerderheid van meening was, dat de Koninklijke besluiten, welke de plaats van een wet innamen, niet behoefden te worden gelegaliseerd.

Intusschen is wel komen vast te staan, dat wijzigingen in zulke Koninklijke besluiten thans door den normalen wetgever moeten worden aangebracht. In de praktijk is dit ook reeds gebeurd. Daarbij bestaat echter de kans, dat de volksvertegenwoordigers zich niet tot de wijziging zullen beperken maar ook zullen gaan spreken over den overigen inhoud van het wetsbesluit. Naar is gebleken is het daarmee tot nu toe nog niet zoo'n vaart gelopen. Maar dit kan waarschijnlijk wel worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat de wetsbesluiten, welke op deze manier in de Staten-Generaal zijn gekomen, niet veel aanleiding tot opmerkingen gaven. De regering zou er voor terugschrieken, zoo zou men kunnen gaan meenen, belangrijker besluiten onderwerp van discussie in de volksvertegenwoordiging te maken.

Deze meening is ons bevestigd toen wij deze dagen een persconferentie van de Stichting Toezicht Politieke Delinquenten bijwoonden. Op zoo'n persconferentie hoort men meestal niet veel nieuws, maar nu en dan kan men er toch wel eens een niet oninteressante uitlating opvangen. Zoo sprak bij deze gelegenheid de directeur van de Stichting T.P.D., mr. Le Poole, over het Tribunaalbesluit, dat geen voorwaardelijke veroordeeling toelaat, waaraan toch wel behoefte bestaat. Niets eenvoudiger dan door wijziging van dat besluit de mogelijkheid van voorwaardelijke veroordeeling te scheppen. Waarom gebeurt dit niet? Als antwoord hierop gewaagde ook de heer Le Poole van een mogelijke vrees voor een uitgebreid Kamerdebat over het Tribunaalbesluit.

Het is treurig, maar het zal wel waar zijn. Er zijn meer van zulke besluiten, die noodig herziening behoeven. Met het Tijdelijk Persbesluit heeft de vorige regering het geprobeerd. Afgezien van het feit, dat de voorgestelde wijziging geen verbetering is, heeft men van het Voorloopig verslag van de Tweede Kamer zoo den schrik te pakken gekregen, dat het nog niet tot een verdere behandeling is gekomen. De memorie van antwoord laat nog steeds op zich wachten en het ontwerp loopt hard kans een van die stukken te worden, welke elk jaar een schoon omslagje krijgen en verder de archieven sieren. Een troost is het, dat dit Tijdelijk Persbesluit toch vóór het eind van het jaar in behandeling moet komen; want naar alle waarschijnlijkheid zal zijn werkingsduur moeten worden verlengd.

Intusschen duurt de toestand maar voort, dat wetsbesluiten, welke herziening behoeven, deze herziening niet krijgen omdat de regering de neiging schijnt te hebben een parlementair debat erover te vermijden. Deze omstandigheid is een reden te meer, waarom een parlementaire behandeling gewenscht en zelfs noodzakelijk is. Het afwijzen van legalisatie door het noodparlement heeft dus wel verstrekkende gevolgen; zij bevordert een hardnekkig voortbestaan van een noodwetgeving, welke op veel punten niet bevredigt en waarover in het parlement harde noten gekraakt zouden kunnen worden. Moge de gekozen volksvertegenwoordiging beseffen, dat zij aan de slappe houding van het noodparlement geenszins gebonden is. Moge zij haar rechten doen gelden. De komende begrotingsdebatten zullen daar gelegenheid toe geven. Men mag aannemen, dat er ook in de regeringspartijen figuren zijn, die legalisatie van de wetsbesluiten wenschen; zoo mannen als mr. Joekes en mr. Donker, die in het noodparlement reeds tot de wel-denkende minderheid behoorden.

En de regering bedenke, dat een zekere terughoudendheid ten aanzien van het parlement en het handhaven van een tekortschietende noodwetgeving, welke maar niet op de helling wordt gezet omdat het parlementaire debat wel eens moeilijkheden op zou kunnen leveren, met een ware democratie volmaakt in strijd is.

staan: Wij voor ons herinneren ons nog een zekere petitie-Soetardjo en haar bestrijding door den katholieken minister

N. Stufkens

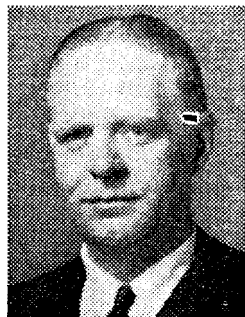
Welter. Geen wonder, en zelfs wel pikant, dat minister Jonkman daar nu ook aan herinnerde.

En de idealistische socialist Stufkens, klein van stuk, maar met vuur sprekende. Natuurlijk steunde ook hij de regering. Alleen moest hij wat omslachtig uiteenzetten, waarom de socialisten ook met de uitzending van troepen instemmen. De naam „7 December-divisie” zal voor hem wel een pleister op de wonde zijn geweest, nu hij door de motie-Koejemans werd gedwongen zich uitdrukkelijk uit te spreken. De heer Koejemans wilde met zijn motie de regering uitnoodigen met spoed een wapenstilstand te bevorderen en met het oog daarop de uitzending van troepen uit te stellen, Twee verlangens, waarvan het eerste ieders instemming kon hebben maar het tweede door niemands verantwoordelijkheid kon worden gedekt.

Wat de heer Koejemans verder nog in het midden had te brengen, was weinig hartverheffend. Citaten uit brieven van

soldaten werden door hem als de betrouwbaarste getuigenissen gelanceerd. En hij had het over „moordenaars”, doelende op onze militairen. Maar dat woord moest hij terugnemen, zoo wilde het de voorzitter, prof. Kranenburg. Wij kunnen ons voorstellen, dat onze partijgenoot, prof. Molenaar, aan het slot van de eerste ronde nog het woord vroeg om de doorzichtig zwakke redeneeringen van den communist serieus te weerleggen.

Wij zullen niet alle problemen opsommen, die ter sprake zijn gebracht; het was hoofdzakelijk oude kost, in een wat andere omgeving opgediend. Sensationeel zou de vergadering zijn geworden als prof. De Zwaan met zijn uitroep, dat de senaat de commissie-generaal moest verwerpen zooals hij indertijd ook het Belgische verdrag had geketst, de beoogde deining had veroorzaakt. Maar de politieke bodem was niet vruchtbaar genoeg voor dit oppositiezaad. Wel scheen de katholieke generaal

P. A. Kerstens

Van Voorst tot Voorst even buiten het kader te zullen vallen, maar dit ging niet door. Alles verliep „volgens de plannen”.

Er komt — of liever: er gaat — dus een commissie-generaal. Met een niet al te gerust hart wachten wij af.

deel vraagt van de volksvertegenwoordiging, opdat de regering zich bij verdere stappen gedragen weet door de instemming van een zoo groot mogelijke meerderheid. De beantwoording van deze vraag zal voor de vertegenwoordigers van de Katholieke Volkspartij en de Partij van den Arbeid misschien niet gemakkelijk zijn, omdat blijkens de Memorie van Antwoord de mogelijkheden, om tot oplossing van het Indische vraagstuk bij te dragen, door een bijzondere missie in den trant van het onderhavige ontwerp in het overleg bij de kabinetsformatie betrokken is geweest. Het is in dat verband niet ondenkbaar, dat in dat overleg ook reeds de hoofdlijnen voor de instructie zijn besproken. Indien dit zoo ware, dan zou naar mijn overtuiging het werk van de partijen, die niet bij de kabinetsformatie betrokken zijn, onmogelijk worden gemaakt en zou de taak van de volksvertegenwoordiging naar de partijbesturen worden overgeheveld.

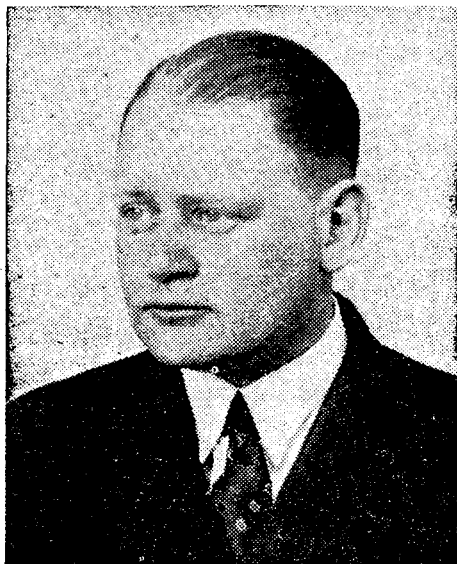
In de Memorie van Antwoord heeft de minister medegedeeld, dat de Kamer over de instructie vertrouwelijk zou worden ingelicht op de wijze, die zij prefereert en is te kennen gegeven, dat de instructie nog niet gereed is en wellicht niet geschikt zal zijn om aan de openbaarheid te worden prijs gegeven. Dit laatste kan ik mij voorstellen en het is juist mijn vrees voor dit soort problemen, die mij vroeger heeft ingegeven te pleiten voor een nationaal kabinet. Dit heeft men niet gewild, maar dan moet men ook de volle consequentie aangaan en niet verlangen dat de volksvertegenwoordiging een blanco mandaat geeft en daarmee haar publieke plicht verzaakt; dan moet de volksvertegenwoordiging vóór de definitieve vaststelling — zij het in comité-generaal — in de gelegenheid worden gesteld haar standpunt te bepalen over de vraag, in hoeverre zij in de huidige omstandigheden een beslissende bevoegdheid aan de commissie-generaal, waardoor haar eigen wetgevende taak wordt beknot, wil verleenen. Dit is naar mijn smaak geen vraag van wat de Kamer prefereert, doch van wat haar recht en plicht is.

Nogmaals wil ik herhalen, dat ik ten volle besef dat de volksvertegenwoordiging haar bereidheid moet toonen den bitteren nood te begrijpen, waarin de bevolking in Indië leeft en dat zij mee moet werken aan het vinden van een oplossing. In principe staan mijn politieke vrienden en ik dan ook niet afwijzend tegenover een commissie-generaal, doch of wij in de praktijk onze stem aan dit ontwerp zullen geven zal afhangen van de antwoorden, die de minister bereid zou zijn te geven m.n.:

1e. wat betreft zijn opvatting omtrent en zijn reactie op het geschetste beleid en de politieke gezindheid van den huidige luitenant g.g., wiens bevoegdheden naar onze meening thans worden uitgebreid;

2e. over het recht en den plicht van de volksvertegenwoordiging om mede te beslissen over de vaststelling van den materielen inhoud van de instructie.

stuur en Indische regering in dier voege, dat de luitenant g.g. in contact wordt gebracht met exponenten van het opperbeheer, die bekleed zijn met zekere volmachten om in voorkomende gevallen en namens het opperbeheer onverwijld beslissingen te nemen. In de volgende alinea wordt dan vermeld, dat hierbij o.a. te denken is aan besprekingen b.v. met vertegenwoordigers van de z.g. republiek Indonesia omtrent een voorloopige oplossing van het politieke conflict aldaar. De regering stelt, dat zij de verantwoordelijkheid voor wat in Indië zal worden beslist, binnen de sfeer van haar verantwoordelijkheid, kan dragen. Maar wanneer de re-

Mr. D. U. Stikker

geering dat kan is dat ook mogelijk voor de Staten-Generaal. In 1848 begon op dit gebied de taak als wetgever en als forum van verantwoordelijkheid, ook hier ontstond een publieke plicht, maar moet deze taak in 1946 eindigen? Wanneer nu de commissie-generaal beslissingen kan nemen b.v. met vertegenwoordigers van de z.g. republiek Indonesië omtrent een voorloopige oplossing van het politieke conflict, dan kunnen deze beslissingen afwijkingen meebrengen van de norm van de Grondwet en staatsregeling en kan de volksvertegenwoordiging voor een voldongen feit komen te staan. Wordt nu de volksvertegenwoordiging niet gekend in de instructie, weet zij dus niet in hoeverre de bevoegdheden om beslissingen te treffen gaan, dan geeft zij haar taak op dat gebied als wetgever en als forum van verantwoordelijkheid in een blanco mandaat prijs en verzaakt zij haar publieke plicht. Dit wordt nog gevaarlijker nu de regering het oor-

tering wees hij niet aan. Die ellende niemand kunnen ontkennen. Maar wat te denken van dit tooneeltje: prof. De Zwaan op het spreekgestoelte, met nadruk op die ellende sprekende; achter hem de senatrices, de dames Ribbius Pelletier, Heenk Willink, leden van de P. v. d. Aapjes makende met hun dichterlijken tegenwoordig prof. Donkersloot.....

De a.r. fractie sprak de heer A. J. A. a, minder brillant dan prof. De Zwaan, maar even afwijzend. Ach, het is allemaal niets nieuws; in de Kamer van Eerste Kamer hebben we ongeveer hetzelfde gezien.

De regeringspartijen: de welgedane partij Kerstens, met eenige zalving in het stem de regering vertrouwen geven. Maar hij behield zich het recht van de toekomst voor ingeval het in de toekomst anders zou gaan; wat hem intusschen

Prof. De Zwaan

ontslaat van zijn medeverantwoordelijkheid voor de wet op de commissie-generaal. Hij heeft ook nog verteld, hoe sympathiek de katholieken tegenover het socialisme staan en steeds hebben ge-

AN Mr. D. U. STIKKER

heb aangetoond, dat mijn politieke vrienden en ik gaarne bereid zouden zijn tot een oplossing van het conflict in Indië te werken, ook indien dit bevorderd worden door de instelling van een commissie-generaal, maar wij kunnen dit ons zien van het beleid en dus ook niet den persoon van den luitenant g.g. geven wij toe, dat de benoeming van de drie leden van de commissie-generaal behoort tot de uitvoerende taak van de regering en dat het eerst op den weg liggen van de volksvertegenwoordiging om haar opinie omtrent deze drie leden te formuleeren zoowel wanneer zij wie deze drie personen zijn, als naar zij kennis heeft genomen van hun beleid. Vandaar dat wij het hebben toegezegd dat de minister heeft toegezegd, dat wij te zullen inlichten over de behandeling van de commissie-generaal.

In het Voorloopig Verslag van deze Kamer heb ik gelezen, dat een der leden wilde te weten, dat ook reeds bij de kabinetsformatie overeenstemming bereikt was over de te benoemen leden van de commissie-generaal, en dat met name van de Partij van den Arbeid zeer specifieke eischen zouden zijn gesteld. Dit was dit niet bekend, maar indien dit zware, en ik zou graag hierover een mededeeling van den minister verlangen, dan zal licht de indruk bij het Nederlandsche volk ontstaan, dat het verzuim van Indië, dat ons van levensbelang onderwerp geworden zou zijn van partijpolitiek. Zoowel voor de commissie-generaal als voor de personen, om niet in dezen gaat, acht ik een mededeeling hierover van groot gewicht. Immers in geen geval mag de opvatting veld vinden, dat juist na de verkiezingen, dus in den oogenblik, dat de meerderheid van het Nederlandsche volk zich had uitgesproken niet eens te zijn met de visie van de Schermerhorn op de ontwikkeling van onze binnenlandse politiek, de pers van prof. Schermerhorn een beslissende rol vervuld zou hebben in het vraagstuk Indië, dat ver uitgaat boven het belang of point d'honneur van personen of partijen. In hoeverre echter de vaststelling van de instructie gerekend moet worden te behooren tot de uitvoerende taak, waag ik vooralsnog te betwijfelen, welks op de volgende gronden:

De stukken heeft de minister terecht gezeven, dat in 1848 de evolutie begon den invloed der Staten-Generaal op het gebied van de staatkundige verhouding betrekking tot de koloniën, als wetgever en als forum van verantwoordelijkheid. In de Memorie van Toelichting voor de Tweede Kamer wordt gezegd, dat de commissie-generaal gezien moet worden als voortgezet samenkomen van opperbe-

DE „STERKE ARM” in de Tropen

Er gaat een 7-December-divisie naar Indië. Dat is noodig, wil men den Britschen troepen aldaar gelegenheid geven huiswaarts te gaan. Het is zaak, dat Nederland zooveel mogelijk op eigen kracht normale toestanden in zijn tropische gebiedsdeel tot stand brengt. Wij mogen ons niet laten verleiden tot de opvatting, dat wij het alleen niet af kunnen. Het is waar, dat onze taak in Indië groot is, grooter dan alleen het brengen van orde en rust en recht en veiligheid. Dit is slechts een praktisch onderdeel van een taak, die verband houdt met wat wel „het ontwaken van het Oosten” wordt genoemd, een taak van groote historische betekenis, een werk voor eeuwen en voor miljoenen menschen. Als dr. Van Mook zich laat ontvallen, dat die taak voor ons te groot is en dat wij tegen een andere, groote macht moeten aanleunen en deze zelfs zeggenschap moeten geven, kunnen wij slechts constataren, dat hij den omvang van onze taak beseft maar, althans op het oogenblik dat hij die woorden uitte, geen begrip had voor de grootheid van ons land juist op dit gebied. Het is een zoo langzamerhand weinig zeggende gemeenplaats geworden, dat geen Nederlander de „koloniale verhoudingen” terugwenscht. Zoals dat met gemeenplaatsen nu eenmaal gaat is dit een goedkope dooddoener geworden. Wat veel meer betekenis heeft is wel dit, dat zij, die te vuur en te zwaard, in een waren veldtocht, de Nederlandsche heerschappij in Indië willen herstellen, een minderheid vormen. Hierdoor is de huidige regeringspolitiek, welke op een meerderheid in het parlement steunt, mogelijk geworden.

Nu willen wij niet zeggen, dat wij die regeringspolitiek in alle opzichten toejuichen; verre van dat. Het bevredigt ons niet, dat iemand die — al is het dan ook in een oogenblik van vermoeidheid — iets kan zeggen als de hierboven geciteerde uitspraak van dr. Van Mook de functie van landvoogd blijft vervullen. Het bevredigt ons ook niet, dat een commissie-generaal wordt uitgezonden, welke instructie we maar af moeten wachten en waarvan genoemde landvoogd op een bijzondere wijze deel zal uitmaken. Maar — hoezeer wij ook critiek hebben op de middelen der regeringspolitiek — het doel van dit beleid, n.l. het construeeren van een in vooruitstrevenden zin hervormde positie van tropisch Nederland, heeft onze instemming. Het zou in strijd zijn met ons vrijheidsbeginsel het anders te willen. Niet gaarne zouden wij ons aansluiten bij de soms luidruchtige en meestal louter negativistische oppositie, welke de voor Indië zoo hoog noodige vernieuwing naar het schijnt niet als hoofdzaak ziet en mogelijk heelemaal niet zou zien als niet een deel van de volken van Indië haar in opstandige actie eischte.

De uitzending van de 7-December-divisie kan men intussen zien als een verheugend blijk van het besef, dat „een sterke arm” onzerzijds onmisbaar is, zooals deze in elke geordende samenleving niet kan worden gemist, vooral in tijden van beroering. Het heeft er onder de vorige regering wel eens den schijn van gehad, dat dit onderdeel van onze taak op den achtergrond werd gehouden; hetgeen natuurlijk het eerst aanstoot gaf aan die kringen, welke heil zagen in een pacificatie-veldtocht.

Laat ons dus voorop stellen, dat een gewapende macht in Indië een vanzelfsprekende noodzaak is bij de vervulling van onze groote taak: de vorming van een staatsverband, dat den volken aan den evenaar geeft waar zij recht op hebben. Eerst als dat onmisbare onderdeel van het staatsgezag aanwezig is en voldoende kan functionneeren, kan er sprake zijn van reële pogingen om het eigenlijke werk, in een zuivere sfeer te verrichten. De wapens zullen niet aanwezig moeten zijn om den Nederlandschen hervormingsvoorstel kracht bij te zetten, maar zij zullen moeten voorkomen, dat de vrijheid van meeningsvorming een illusie wordt.

Deze tirade vloede ons uit de pen toen wij iets wilden vertellen over een geschrift, dat ons dezer dagen onder oogen kwam; het was afkomstig van een aantal met spoed opgeroepen reserve-officieren, die op korten termijn naar Indië moeten vertrekken. Het geschrift zal ongetwijfeld mede zijn ingegeven door persoonlijke spijt over het moeten verlaten van een burgerwerkkring. Het verdient aanbeveling dit te bedenken bij het lezen van de critiek op de oproeping, opleiding en uitzending, welke deze reservisten hebben geformuleerd. Zij ontkennen overigens geenszins de noodzaak van de vorming en uitzending van een gewapende macht; hun critiek geldt de wijze waarop hierbij te werk wordt gegaan. Zij behooren tot een groep van ongeveer honderd reservisten, die per 15 Juli j.l. zijn opgeroepen. Den aanhef van hun geschrift laten wij hier volgen:

„Tot voor kort werd bij het oproepen van reservekader rekening gehouden met de burgerpositie van betrokkene in dien zin, dat aan hen, die geacht werden het Nederlandsch belang beter te kunnen dienen in hun burgerfunctie dan als troepenofficier, vrijstelling of uitstel van opkomst werd verleend.

Voor degenen, die per 15 Juli j.l. opgeroepen zijn, werd van dit systeem afgeweken en werden meerendeels personen opgeroepen, die reeds vrijstelling of uitstel hadden gekregen. Welke gedragslijn bij dit oproepen is gevolgd, is onbekend, wel werd bij den oproep medegedeeld, dat beroep op dezen maatregel uitgesloten was; hetgeen echter niet verhinderde, dat blijkbaar van deze

opgeroepen toch enkelen opnieuw uitstel hebben verkregen.

Naar de meening van het honderdtal opgeroepen was het beschikken over deze „onmisbaren”, hetgeen een maatregel is, die ons economisch leven zeker moet treffen, nog **allerminst noodzakelijk**, zoolang

a. een groot deel van het reservekader, dat niet in sleutelposities van het bedrijfsleven en overheidsorganisaties werkzaam is, nog niet onder de wapenen is geroepen;

b. verscheidene reservisten ondanks hun oproep of tengevolge van het feit, dat zij zich aan de verplichte registratie hebben onttrokken, nog steeds ongemoeid rondloopen;

c. op het Ministerie van Oorlog en bij de overige organen van onze krijgsmacht in Nederland nog tal van officieren en onder-officieren tewerkgesteld zijn, die zeker eerder voor de werkelijk oorlogvoerende taak bestemd kunnen worden;

d. het aantal vrijwilligers, dat verkregen kan worden door onder-officieren, ex-illegalen en anderen, die een officiersfunctie onder bepaalde voorwaarden (b.v. recht op een burgerfunctie in Indië na een bepaald aantal dienstjaren) ambiëeren, in staat te stellen om officier te worden, nog niet is uitgeput.”

Het zal zeker aanbeveling verdienen, deze punten nader te overwegen, vooral die onder a en b genoemd.

Verder lezende komen wij opmerkingen tegen over de wel zeer summiere opleiding, welke onvoldoende wordt geacht, zoozeer, dat de vraag rijst, „of de betrokkenen zelf de verantwoording voor de aan hun zorg toevertrouwde troepen zullen of mogen aanvaarden”.

Ook lezen wij critiek op de onzekerheid omtrent de financieele positie gedurende en na de dienstvervulling en de onzekerheid

**STALEN MEUBELEN
„GISO“-LAMPEN**

omtrent den duur van het dienstverband. Inderdaad komt het ons voor, dat te weinig wordt beseft, dat de betrokkenen thans ten derden male hun carrière moeten onderbreken — eerst bij hun opleiding tot reserve-officier, daarna in de mobilisatie '39-'40, en thans wederom —, zoodat een omzichtige behandeling niet meer dan behoorlijk zou zijn.

Het kan niet de bedoeling zijn geweest domweg te „kankeren”. Ook de reserve-officieren, die hun bezwaren in vermeld geschrift hebben geformuleerd zullen begrijpen, dat offers onvermijdelijk zijn. Hun geschrift is kennelijk ingegeven door de gedachte, dat er niet met alle mogelijke zorgvuldigheid naar is gestreefd die offers zoo klein mogelijk te houden.

Als wij hier eenige ruimte en aandacht hebben besteed aan deze kwestie, hebben wij dit niet gedaan omdat wij voorop stellen, dat de geuite critiek voor honderd procent juist is, maar meer om mede te bevorderen, dat deze materie met de grootste zorgvuldigheid zal worden behandeld, in het belang van den geest en de kwaliteit van het legioen en in het belang van onze geheele samenleving.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

WOENSDAG 28/8.

— De sultan van Pontianak komt voor een bezoek aan ons land op Schiphol aan.

DONDERDAG 29/8.

— Bekend gemaakt wordt, dat de Koningin de algemeene gratie van lichte straffen, in bezettingstijd gegeven, eenigermate heeft uitgebreid.

VRIJDAG 30/8.

— De divisie, welke aanstonds naar Indië vertrekt, zal, zoo deelt de Koningin in een rede te Assen bij de uitreiking van onderscheidingen mede, den naam „Zeven-December” hebben, zulks om te doen uitkomen, dat de Nederlandsche troepen in Indië tot taak hebben de voorwaarden te helpen schepjen voor de verwezenlijking van

de denkbelden, verrat in Harer Majesteits radiorede van 7 December 1942.

— In een middag- en avondvergadering behandelt de Eerste Kamer het wetsontwerp-commissie-generaal voor Indië; het wordt, met de stemmen van de P. v. d. V., anti-revolutionairen en chr.-historischen tegen, aanvaard.

— Het comm. Eerste Kamerlid Koejemans krijgt verlof op een nader vast te stellen datum den minister van oorlog te interpellereen over ongelukken bij militaire oefeningen.

— De heer W. Vogt, verleden week ploetseling gearresteerd, wordt vrijgelaten. Een wonderlijk geval, deze arrestatie, waarbij gedachten aan willekeur bijna onvermijdelijk zijn.

ZATERDAG 31/8

— Koninginnedag, overal in den lande weer met geestdrift gevierd. — Minister Jonkman spreekt voor de radio en geeft uiting aan Nederlands bereidheid Harer Majesteits boodschap van 7 December 1942 te gehoorzamen en te vervullen.

DINSDAG 3/9

— Mr. M. P. L. Steenberghe verklaart, dat hij wegens verschil van inzicht met de regering over de samenstelling van de commissie-generaal voor Indië, een benoeming in die commissie niet kan aanvaarden.

WOENSDAG 4/9

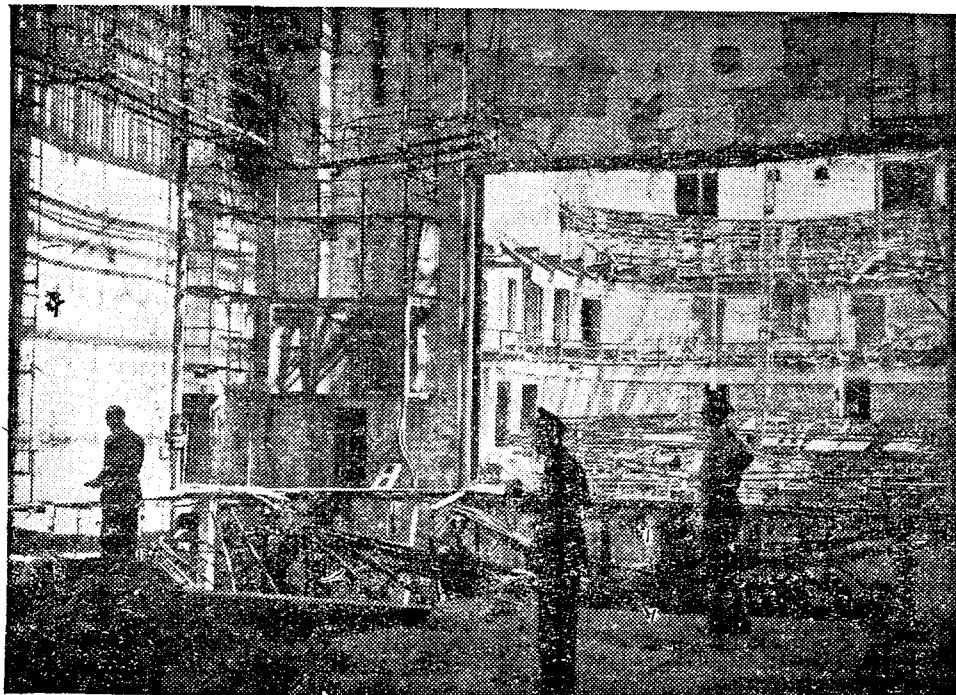
— Prins Bernhards auto komt in Engeland in botsing met een vrachtauto. Z.K.H. en de overige inzittenden zijn ongedeerd.

Bezoekt de JAARBEURS in Utrecht en logeer in **HOTEL ASTORIA CHALET** in BAARN. Voldoende kamers beschikbaar. Dagelijks muziek.

ASTORIA CHALET
BAARN TEL 2041

De puinhoop Berlijn moet bruikbaar worden gemaakt voor de herberging van menschelijk leven. — Rechts: een noodwoning. Links: het Deutsche Nationale Theater moet voor den zooveelsten keer worden herbouwd.

Op- en aanmerkingen

HET INDISCHE VRAAGSTUK.

M. de Redacteur,

Naar aanleiding van de behandeling in het parlement van het Ontwerp van wet tot instelling van een Comm. Gen. voor Ned. Indië, een paar opmerkingen. Gezien het feit, dat er in Ned. Indië onder leiding van Japansche officieren nog tegen de Geallieerden gevochten wordt, is de oorlog daar dus nog niet afgelopen en is de instelling van bovengenoemde Commissie Generaal dus voorbarig. Evenzoo zijn Soekarno, Sjahrir c.s. op de feiten vooruitgelopen, omdat ze op eigen houtje, zonder overleg met Nederland, doch met hulp en medewerking van de Japanners, de „Republiek Indonesia" hebben opgericht! Voor ze verder kunnen gaan, moet deze dus eerst weer geliquideerd worden en moeten de aanstichters, de fascistische collaborateurs Soekarno en Sjahrir c.s. ter verantwoording worden geroepen. Eerst daarna de onderhandeling over den nieuwen status door oproeping van afgevaardigden van alle Indische volken en van het Ned. Gouv., naar het voorbeeld van Amerika (Filippijnen) en Engeland (Republiek van Bose).

Amerika ziet dat blijkbaar ook zoo, vandaar zijn niet erkennen, zelfs negeeren, van de Rep. Indonesia! Een zachte, maar nadrukkelijke wenk aan onze regering? Gezien haar houding tegenover de fascistische Filipp. Republiek, kon men niet anders verwachten.

En Engeland? Het Labour-regiem zegt hier veel! Om den oorlog ook hier te beëindigen zullen we Engeland beleefd, doch dringend op zijn plicht moeten wijzen, ons alsnog daarbij te helpen, om den status quo ante te herstellen; dus ook de extremistische benden te helpen uitroeien.

Dit alles was niet noodig geweest, als de regering Schermerhorn haar plicht had gedaan en direct een leger (diefst oud-Indisch gasten, die zich genoeg aanboden) naar Indië had gestuurd. Dan was de Rep. Ind. niet ontstaan en waren de moord- en rooftochten ook achterwege gebleven. Gezien dit alles lijken mij de heeren Van Mook en Schermerhorn niet de aangewezen personen voor deze onderhandelingen.

Bij deze onderhandelingen hebben we Engeland niet noodig, daar de U.N.O. uitdrukkelijk verklaard heeft, dat dit alleen een kwestie was tusschen Nederland en de verschillende Indische volken.

Voor ondergeteekende is de hoofdzak hier niet, of wij Indië zullen „behouden", maar of wij dat volk van 70 miljoen menschen zullen overleveren aan een handjevol fascistische collaborateurs met hun extremistische benden. Dan zou hun nog een hoop ellende te wachten staan. Dat zou een eeuwige schande worden voor de Nederlandsche natie.

Caveant consules!

Groningen Aug. 1946.

Dr. S.

STUDENTEN EN DIENSTPLICHT

Als „student" ben ik het volkomen eens met de opvattingen, die de „oud-Indischman" naar voren brengt, aangaande den plicht van de jeugd om als één man klaar te staan voor het herstel van orde, rust en recht in Indië. Het is echter wellicht niet ondienstig om enkele punten toe te lichten en recht te zetten, zooals die door den heer H. K. naar voren gebracht werden, daar zij een eenzijdig en verkeerd licht werpen op de mentaliteit van de jeugdige „intellectueelen".

Allereerst moet het mij van het hart dat studenten tegenwoordig niet alleen uit beter gesitueerde kringen stammen. Een aanzienlijk deel studeert uit schrale beurs en het is voor hen harde noodzaak zoo snel mogelijk af te studeeren. Het verlenen van uitstel aan studenten kan dus niet als kapitalistische klassebevoordeeling beschouwd worden.

Wanneer men nagaat, welke jaargangen binnen dienstplichttermen vallen, dan zijn dit jongelui, geboren in 1925 en 1926, d.w.z. zij, die in bezettingstijd uit principiële overwegingen hun studies 2 à 3 jaar hebben moeten uitstellen, en in plaats daarvan vaak zeer nuttig ondergronds werk verricht hebben. Velen hebben zich na de bevrijding toch gemeld voor Indië, ondanks het feit dat men hen op de aanmeldingsbureaux liever niet accepteerde, en ondanks het advies van den toenma-

ligen minister van Onderwijs, waarin het snel voltooi van de studie een even vaderlandsche daad genoemd werd als het gaan naar Indië. Gebrek aan animo bestond toen blijkbaar nog niet.

Edoch, de oproepingen lieten op zich wachten en voorsnoods toog men maar aan de studie. Na enkele maanden van „inwerken" kwam eindelijk de oproep voor de lichte, gevolgd door het besluit dat studeerenden een afgerond geheel van hun studie zouden mogen voltooiën, d.w.z. dat zij hun candidaats- of daarmee gelijk staand examen zouden kunnen afleggen.

Wanneer hun deze gelegenheid ontnomen zou worden, zou dit een nieuwe onderbreking van twee, wellicht drie jaar in hun studie beteekenen.

Gaarne geef ik den heer H. K. toe dat dit tijdsverlies voor ieder geldt, doch de 2 of 3 oorlogsjaren plus dan deze nieuwe onderbreking zullen onherroepelijk het eind van de studie ten gevolge hebben. De geest van een vierentwintig-jarigen frontsoldaat laat zich haast niet meer tot studie plooiën, temeer daar het dan zes à zeven jaar geleden zal zijn, dat hij werkelijk gestudeerd heeft, en hij weer totaal van voren af aan moet beginnen.

Dat zelfs in het anti-intellectueele Derde Rijk tot kort voor het eind nog regelmatig studieverloven werden verleend, zegt wel iets.

Zij, die uit een schrale beurs studeeren, hebben misschien hun financieele basis verloren, terwijl het gevaarlijk zal zijn om op steun van onze berooide schatkist te vertrouwen.

Het geval van den burgemeesterszoon, die telkens weer uitstel krijgt, is volkomen normaal-ambtelijk, daar bij uitstel aanvraag voor langere tijd toch slechts verlof voor een half jaar gegeven wordt met de notitie, dat men, indien noodig, enkele maanden voor het verstrijken van den termijn opnieuw kan aanvragen.

Ik hoop dat ik den heer H. K. een beteren kijk op de jeugdige „intellectueelen" gegeven heb, en dat ik hem duidelijk heb mogen maken, dat het ons niet aan verantwoordelijkheidsbesef ontbreekt, noch tegenover ons volk, noch tegenover onze eigen positie temidden van dat volk. Mogen wij ons bewust blijven van deze verantwoordelijkheid.

M. G. B.

UITKNIPPEN, INVULLEN EN VERZENDEN AAN:

DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID

Koninginnegracht 61. Den Haag, of één der plaatselijke secretariaten

Ondergeteekende

wonende te

van beroep

geeft zich op als lid van de Partij van de Vrijheid.

Datum:

(Handtekening)

Restaurant

BAGATELLE

PASSAGE 61 - DEN HAAG

*

Door brand zijn wij genoodzaakt ons Restaurant te Scheveningen te sluiten

*

Ons bedrijf in de PASSAGE, DEN HAAG is weder GEHEEL IN EXPLOITATIE

„Snatager"

Bureau voor Recherche en Informatie 's-GRAVENHAGE
Stationsweg 133 c, Telef. 116510 - 110565

Informaties en nasporingen op elk gebied

„FOTO ATELIER DE KOK"

TELEFOON 39389
SPANJAARDSTRAAT 47 A, ROTTERDAM

Vloerbedekking

Neemt in Uw woning de ideale

PERPLEX VLOEREN

Watervast, opneembaar, parketwijze gelegd vanaf f 4.- per M².

Een product van

Abee Parketvloeren

Levering door het geheele land via onze Filialen. Inlichtingen: Hoofdkant. Van Boetzelaerlaan 90 - Tel. 555564 - Den Haag

Voor aanleg, onderhoud en verhuur van

GELUIDSINSTALLATIES

voor ieder doel en elk object

„RADIO ELECTRA"

Mijnsheerenlaan 173 - R'dam Z. - Tel. 71992

AUTOGENE- EN ELECTRISCHE LASCHINRICHTING LICHT CONSTRUCTIEWERK

L. v. d. BURGH & Co.

MATHENESSERDIJK 327 - TEL. 37107 - ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL. VOOR HAARDEN EN KACHELS

Behaalde U EINDDIPLOMA H. B. S. HANDELSCHOOL 3 of 5 j. c. M.U.L.O. of U.L.O.?

Zoekt U GRONDIGE OPLEIDING in het ASSURANTIEVAK met kans op GOEDE TOEKOMST-POSITIE?

Wendt U dan om inlichtingen tot de N.V. NEDERLANDSCHE LLOYD Heerengracht 258-266, A'dam C. Afdeling Personeelszaken, Tel. 43822

J. VERMUIJ
BUREAU VOOR BEDRIJFSECONOMIE
Inrichting, bijhouden en controle van boekhoudingen
Behandeling van alle belastingzaken
Financiële-, economische-, en administratieve adviezen

KON. EMMAKADE 194, DEN HAAG, TEL. 398492

Goosen's Auto- en Motorenbedrijf

AGENT VOOR ROTTERDAM EN OMSTREKEN VAN SKODA AUTOMOBIELEN

REPARATIEBEDRIJF

N. Binnenweg 311 - Volmarijnstraat 130-136
TELEFOON 33546, ROTTERDAM

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop: Alle uitgiften van Duitsland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945 postfris en gebruikt

Aanbiedingen met prijs aan:

BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL
ROTTERDAM/HILL, - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

INSTITUUT D.S.D.
GEVERS DEYNOTWEG 114 TELEFOON 55.25.28
DOOR STUDEREN DIPLOMA'S
SCHEVENINGEN
Opleiding: Willt U voore diploma's gaan studeren? Kom dan bij ons eens infoc-meeten! vraagt inlichtingen
Talen, Kantoor, Handel en Techniek, L.O. en M.O. Acte
SCHRIFTELIJKE LESSEN

HOOGST BELANGRIJKE NAJAARSVEILING van PLEIZIERVAARTUIGEN

op ZATERDAG 14 SEPTEMBER 1946, des namiddags 2 uur precies, aan de Haven van de NOORD-HOLLANDSCHE ZEILSCHOOL te OUD LOODRECHT

Geveild zullen worden: 16 m² klasse, Kajuitjachten, 12-v. Jollen, Woonschip, Motorjachten, Inbouw- en Buitenboordmotoren, enz. enz.

KIJKDAGEN: Vrijdag 13 Sept. en Zaterdag 14 Sept. Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door de Veilingdirectie GEERS. SERRY. Kantoor: Snelliuslaan 16. Hilversum, Telef. 7468. Makelaars DE JONG en BONNEMA, Hilversum.

VAN MASTWIJK'S AGENTUUR EN COMMISIEHANDEL
WIJNEN
GEDISTILLEERD
EN GROS - EN DETAIL
Louise de Colignystraat 75
Tel. 770600 - DEN HAAG

H.H. FABRIKANTEN

AANBIEDINGEN GEVRAAGD VAN KWALITEITSARTIKELN VOOR EXPORT EN BINNENLAND.

Spoed gewenscht met het oog op a.s. Najaarsbeurs.

P. G. MEIJER, IMPORT EN EXPORT

KEIZERSGRACHT 73 - AMSTERDAM.

Fa. B. Cuperus Az.

HESSENWEG 2 - DE BILT
Bijkantoor: Laurillardlaan 1 - Bilthoven.

Uitgeverij en Periodiekenbedrijf

VAKTIJDSCHRIFTEN

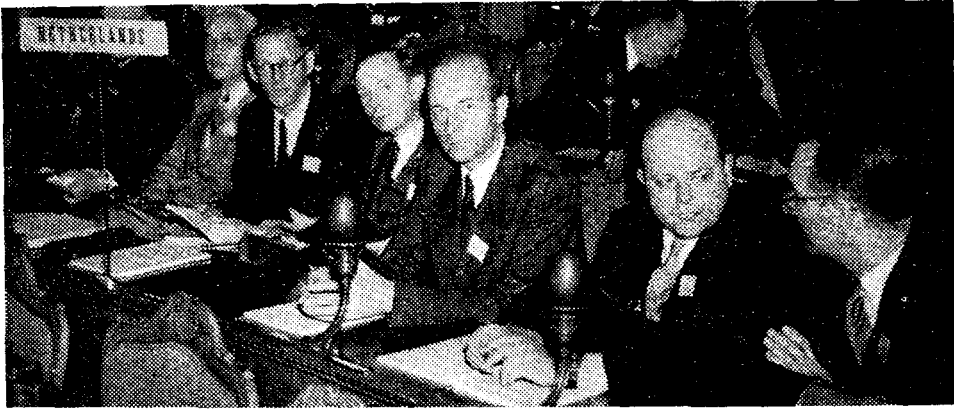
ABONNEERT U OP DIT BLAD

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26 b (bovenhuis) Rotterdam
1100 '39 door gevestigd

Patent- Geneesmiddelen Gummiwaren

Vr gratis inlicht toezend onder blanco couvert
Gratis spreekuur dagelijks van 10-8 uur

De Nederlandsche delegatie op de internationale voedselconferentie in Denemarken. Derde van rechts: minister Mansholt.

Mijnheer de Redacteur,

Met groote verbazing heb ik kennis genomen van het artikeltje „Als één man bereid om naar Indië te gaan” van den heer H. K.

Met verbazing, omdat ik niet begrijp waarom deze „oud-Indischman” zich zoo heftig keert tegen de studenten. Als motief voor voorloopig uitstel van opkomst voor den militairen dienst, ziet de heer H. K. uitsluitend het ingeschreven zijn aan een Universiteit of Hoogeschool. Hij noemt dit dan een voorrecht voor hen, die beter gesitueerde ouders hebben. Ik wil hier nu niet verder betoogen dat schrijver dan beter eerst een lans kan breken voor hen die, door het ontberen van zulke ouders als bovengenoemd, niet als student kunnen worden ingeschreven.

Wel wil ik hem er op wijzen dat student zijn beteekent: plichten hebben. Plichten niet alleen tegenover die ouders die de studie financieren, maar ook tegenover het land. Schrijver zal immers wel begrijpen dat de kosten van de studie slechts ten deele door de studeerenden of hun verzorgers worden gedragen. Het leeuwenaandeel is voor den Staat der Nederlanden.

In verband hiermede is het dan ook begrijpelijk dat direct na de bevrijding een oproep van den minister van Onderwijs verscheen, waarin den studenten gezegd werd dat doorstudeeren voor het land van evenveel beteekenis was als het zich melden als Oorlogsvrijwilliger.

Hebben de studenten bovendien niet al getoond dat ze weten wat hun plicht is? Is schrijver het verzet uit den oorlogstijd

al vergeten? Weet schrijver dan niet dat daardoor een ernstige stagnatie in het afleveren van jonge menschen voor de maatschappij is ontstaan? Begrijpt schrijver dan niet dat dat voor den opbouw van Nederland van even eminent belang is als het rust en orde scheppen in Indonesië?

En dan moge ik er nog op wijzen dat uitstel van opkomst niet alleen geldt voor den zoon van een onzer burgemeesters, zooals schrijver suggereert, maar aan alle studenten in gelijke mate verleend wordt.

Samenvattend kan ik niets anders concludereen dan dat schrijver met z'n cliché van kapitalistisch privilege wel heel slecht ingelicht is als hij aanneemt dat het lafheid of lusteloosheid van ons is, dat wij

studenten niet bereid zijn als „één man” te vertrekken.

Velen hebben zich onder ons gemeld aan het bureau voor Oorlogsvrijwilligers, doch werden teruggezonden omdat ze beter konden doorstudeeren.

En waar het huidige, toch waarlijk niet-kapitalistische kabinet de meening van den heer H. K. niet deelt, lijkt me dat de P. v. d. V. zich dus niet behoeft te laten suggerereeren, dat het een kapitalistischen, niet-democratischen indruk zou maken wanneer zij zich niet verzet tegen het verleenen van uitstel van opkomst voor den militairen dienst aan studenten.

W. J. DE BLAHEY.

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij!”,
Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

abonneert zich op „Vrij!” tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *)
welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 245103 ten name van den penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht,
over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd. *)

(Handteekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

Welke verf kiest opbouwend Nederland?

Natuurlijk de bestel En dat is Chinol. Vette-winkel's glansrijkste verf! 'n Weerbestendige, kleurechte olie-lakverf van ongekende duurzaamheid, die alle voortreffelijke Vettewinkel-eigenschappen in zich vereenigt!

'n Verf Van Vettewinkel

In het Proces Neurenberg beroepen alle beklagden zich op één man

HITLER

Een document van blijvende waarde is het boek
HET HUIS DAT HITLER BOUWDE

Het boek dat nog Uw kinderen zullen lezen om te weten te komen wat deze man, die vijf jaar Europa met angst vervulde, eigenlijk van plan was.

Geschreven door Dr. St. ROBERTS.

4e druk. — 366 biz. — Stevig gebonden. — Prijs f 6.30.

BOEKHANDEL J. DE SLEGTE

Amsterdam, Kalverstr. 223 bij Muntplein; Rotterdam, Coolsingel 79; Den Haag, Spuistraat 9; Utrecht, Lange Viestraat 15; Haarlem, Grote Houtstraat 134.
Giro 120646 Amsterdam.

GROOTE VILLA

MET ± 12.000 m2 GROND TE KOOP AANGEBODEN
gelegen in BLOEMENDAAL. Koopsom f 65.000.—.
1 September te aanvaarden. — Inlichtingen bij:

DE RIDDER & STRIJBIS, Makelaars,
Heemstede, Zandvoort Allee 1, Telefoon 26179

PARFUMS „JEAN VIER”

ZIJN NOG STEEDS DE BESTE

CHEM. PHARM. FABRIEK „WEHADO” N.V.

LINKER ROTTEKADE 62a. TEL. 23762, ROTTERDAM

J. en K. SMIT's

Scheepswerven

en

Machinefabrieken

KINDERDIJK

KOLENBONNEN INLEVEREN

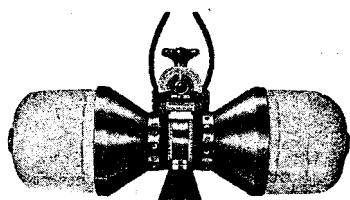
bij de

**NV ROTTERDAMSCH
KOLEN-CENTRALE**

VOORHAVEN 60 - TELEF. 35555

Voor Zuid: Beijerlandschelaan 27.
Voor Noord: Zwart Janstraat 136.
Voor Oost: Vlietlaan 40.
Voor Schiedam en Omgeving: Burg. Knappertlaan 22.
Voor Hillegersberg en Schiebroek:
Kleiweg 152, Postagentschap.
Voor Overschie: Saenredamlein 21.

Röntgen-
Physisch-
Chemisch-
Technisch-
onderzoek

VOOR

Handel,
Industrie,
Ambacht en
Particulier
Adviezen

Analysen - Recepten

**TECHNISCH RÖNTGEN
LABORATORIUM**

WALDECK PYRMONTLAAN 38, SOEST
Telefoon 2571 (K-2955)

**SCHILDERS-
BEDRIJF H. J. de Munnik**

BLOEMKWEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK

COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

* BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIEN *
* TAXATIES — BEHEER — HERSTELLINGEN — VERTROUWENSOPDRACHTEN *

HUWELIJK

Dames en Heeren, wien het werkelijk ernst is een goed en gelukkig huwelijk te sluiten, wenden zich vol vertrouwen tot het

Bemiddelingskantoor „METROPA”

POSTBOX 70, ROTTERDAM.
Betrouwbare en reële behandeling door kantoor met jarenlange ervaring en zeer veel relaties in alle beschaafde kringen over het geheele land. Discretie absoluut verzekerd. Alle inlichtingen worden u kosteloos, zonder eenige verplichting en in blanco couvert toegezonden.

ADVERTEERT
IN DIT BLAD!

Hotel-Café-Restaurant „De Kroon”

SCHIEDAM
LUNCH — DINER
Dagelijks geopend. Telefoon 68159

VOOR WERKEN ONDER EN BOVEN
f 500.—

J. NIESSINK

— BOUW- EN TIMMERBEDRIJF —

Insulindestraat 208. — Tel. 41808, R'dam, na 6 uur 47728.

HUIZE „DEN HUL”

AMERSFOORTSCHESTRAATWEG 7
Telefoon 3262 - NAARDEN K 2959

Gedurende Sept.

nog eenige
apartementen
beschikbaar

- Modern comfort
- Centrale verwarming
- Warm en koud stroomend water
- Eerste klas keuken

FIRMA

J. LANGEJAN A.ZN.

AANNEMERS

BOUW- EN GEW. BETONWERKEN
TIMMER- EN METSELBEDRIJF

VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

REPARATIE — STALLING — BENZINE

Garage de Heer

JENSUSSTRAAT 58

Telefoon 41871

ROTTERDAM

VRJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

Hoofdredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
 Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
 Mr. A. STEPELS, Rotterdam

„slaet
 op den trommele”

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Girónr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
 Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

De Commissie-Generaal benoemd

De commissie-generaal is er thans. Veel is er over gesproken en geschreven, zelfs reeds voordat de regering hare plannen met betrekking tot deze commissie had kenbaar gemaakt. De ooraak van dat vroege gepraat en geschrijf is ook in het parlement ter sprake gekomen en met name is daar de regering de vraag gesteld of het juist is geweest, dat de kwestie van de commissie-generaal reeds ten tijde van de vorming van het huidige ministerie aan de orde is gesteld. Immers, zou men de geruchten moeten gelooven, dan zou de Partij van den Arbeid bij de kabinetsformatie zich alleen bij de uitsluiting van prof. Schermerhorn als minister hebben willen neerleggen, indien deze hoogleraar dan op andere wijze in 'slands bestuur zou worden ingeschakeld. Zoo zou dan de gedachte naar voren zijn gekomen, hem als commissaris-generaal naar Indië te doen gaan. Wat hiervan nu het ware is en wat verduidelijkt? De gedachtenwisseling in de Tweede en Eerste Kamer over het wetsontwerp tot instelling der commissie-generaal heeft daarover geen klaarheid gebracht. Wanneer men de redevoeringen van den minister met betrekking tot dit punt nog eens herleest, dan kan men ook niet aan den indruk ontkomen, dat minister Jonkman ook weinig lust had te dezen nu eens uiteen te zetten wat er zich nu eigenlijk precies heeft afgespeeld bij de besprekingen, die aan de samenstelling van het ministerie zijn voorafgegaan. In ieder geval is hij er niet in kunnen slagen de ongerustheid, die met betrekking tot de geboorte dezer commissie in breede kringen bestaat, weg te nemen.

* * *

De tot de Partij van de Vrijheid behorende leden in Tweede en Eerste Kamer hebben hunne stem ook niet aan het ontwerp van wet willen geven. Achten zij een commissie-generaal in beginsel fout? Geenzins. In den senaat heeft de woordvoerder onzer fractie, tevens onze partijvoorzitter, mr. Stikker, in zijn rede, met zooveel woorden gezegd: „In principe staan mijn politieke vrienden en ik dan ook niet afwijzend tegenover een commissie-generaal”. Onze vertegenwoordigers — in de rede van mr. Vonk in de Tweede Kamer kon men immers een soortgelijk geluid vernemen — konden zich zeer wel verplaatsen in de gedachte, dat een commissie-generaal nuttigen arbeid zou kunnen verrichten. Maar zij hebben de regering gezegd: wilt gij dat wij u steunen bij het wetsontwerp dat de instelling eener commissie-generaal beoogt, speel dan open kaart, zeg precies wat gij wilt, geef dus een uiteenzetting van het beleid dat van u kan worden verwacht, breng het parlement op de hoogte van de instructie, die gij aan de commissarissen-generaal zult geven en geef het parlement de gelegenheid over den materielen inhoud daarvan zijn woord te spreken.

Van het te schetsen beleid van den minister zou veel afhangen. Mr. Vonk liet

er in de Tweede Kamer al onmiddellijk weinig twijfel over bestaan, dat onze vertegenwoordigers niet bereid zouden zijn mede te werken aan de voortzetting van de tot dusverre gevoerde Indische politiek welke rechtstreeks naar de ontbinding van het koninkrijk zou leiden”.

De minister is er niet in geslaagd met betrekking tot het door hem te voeren beleid het vertrouwen te wekken, dat noodig was om de regering een blanco-mandaat te geven voor de instelling eener commissie-generaal. Zeker, op het standpunt van prof. Logemann staat de huidige bewindsman van Overzeesche Gebiedsdeelen niet, bij hem staat de Rijkseenheids-gedachte meer centraal dan bij zijn voorganger, maar veel houvast bieden de door hem gesproken woorden toch niet.

En de instructie? Daar weet het Nederlandsche volk niets van en tot dusverre draagt ook het parlement er geen kennis van. Het eenige wat wij er thans over gehoord hebben is, dat er veel en langdurig over gesproken is tusschen minister Jonkman en de leden der commissie-generaal. Wij hopen zeer, dat al het gedokter daaraan niet tengevolge heeft gehad, dat nu een product afgeleverd is, waar ieder het zijne uit kan lezen. De commissie-generaal komen groote bevoegdheden toe, geweldige verantwoordelijkheden zijn op hare schouders gelegd en hare daden zullen van het grootste belang zijn voor ons koninkrijk. Daarom is een duidelijk geformuleerde instructie van noode, een instructie die waarborgt, dat de commissie-generaal ook de regering niet voor verrassingen kan plaatsen. De ervaringen, die met dr. van Mook zijn opgedaan, mogen hier tot de grootste voorzichtigheid manen!

De regering moge nu ook de Staten-Generaal binnen zoo kort mogelijken tijd over de instructie inlichten. Niet, dat het parlement er nog invloed op zal kunnen uitoefenen, — de mogelijkheid daartoe heeft de regering met opzet gecoupeerd maar de volksvertegenwoordiging weet dan tenminste waar zij aan toe is en de fracties kunnen daarmede rekening houden bij het bepalen harer houding. Het gordijn moet nu eindelijk eens opgetrokken worden.

* * *

Van veel gewicht is de keuze der personen, die als commissarissen-generaal naar Indië gaan. Het Nederlandsche volk was er zoo langzaam aan op voorbereid wie dat zouden worden en het besluit waarbij de heeren prof. Schermerhorn, van Poll en de Boer zijn benoemd, heeft dan ook geen enkel opzien gebaard. Wij waren reeds voldoende op de hoogte om te weten wat er komen moest.

Het is geen gemakkelijke taak over personen te spreken en wij willen dan ook zoo kort mogelijk daarover zijn. Ons hart jubelt niet van blijdschap nu wij van de samenstelling hebben kunnen kennis nemen. Van den heer de Boer weten wij als politicus niets. Het is ons bekend, dat hij

Terwijl de Engelsche minister-president Attlee op 10 September te Londen de rondetafel-conferentie over Palestina opende, hebben Britsche troepen de stad Tel Aviv bezet. Dat de afstand tusschen Londen en Palestina nog groot is, laten deze plaatjes wel zien. Links van Attlee (staande voor de microfoon in het midden) ziet men den bekenden Engelschen minister van buitenlandsche zaken Bevin.

een uitnemend zakenman is, met groote ervaring, dat hij het burgemeesterschap van Amsterdam op lofwaardige wijze heeft waargenomen en dat hij een krachtige persoonlijkheid is. Maar wat zijn beteekenis zal zijn als politicus moet geheel worden afgewacht. De beide andere leden der commissie-generaal zijn geenzins onbekend op het politieke terrein. Prof. Schermerhorn is zelfs een jaar lang minister-president geweest, maar daarin zijn dan ook wel de hoofdredenen van de bezwaren welke tegen hem worden gevoeld te vinden. Een krachtig man is hij niet gebleken te zijn, veeleer een figuur, die tracht te schipperen en daarbij komt, dat hij wel zeer sterk gebonden is aan de politiek van het vorige kabinet, welke zulke heillooze gevolgen heeft gehad. Ook als bijzonder kenner van Indië en de Indische bevolking behoeft men prof. Schermerhorn niet naar voren te brengen. Evenmin als een geroutineerd diplomaat, wat toch in deze functie wel zeer te stade zou zijn gekomen, daar veel contact met buitenlandsche diplomaten zal moeten worden gevoerd. Men denke aan het contact met den Engelschen diplomaat lord Killearn bijvoorbeeld, die nu weer betrokken is bij de zaken van ons koninkrijk. Het is

dan ook naar onze meening in dit opzicht te betreuren, dat een man als oud-minister Steenberghe zich niet bereid heeft willen verklaren voor het lidmaatschap der commissie-generaal. De heer Steenberghe was in het vooroorlogsche politieke leven een figuur van beteekenis, hij werd beschouwd als een der beste politici van de Roomsche Katholieke Staatspartij. Hij is een krachtig man, die weet wat hij wil. Daarbij komt, dat zijn functie in de oorlogsjaren heeft medegebracht, dat hij veel in Engeland en Amerika is geweest en daar niet

Vervolg op pagina 8

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht: Amerikaans plan voor Duitsland — Dagboek van Nederland — Geen groep om barmhartigheid maar om recht — Elementaire vrijheden — Heerschappij en macht — Weinig stichtend — Niets veranderd? — Satire — Het leven onzer militairen in Indië — Verzuchting uit het bedrijfsleven — Een gemotoriseerd défilé te Soerabaja — Op- en aanmerkingen.

Buitenlandsch overzicht

Amerikaansch plan voor Duitsland

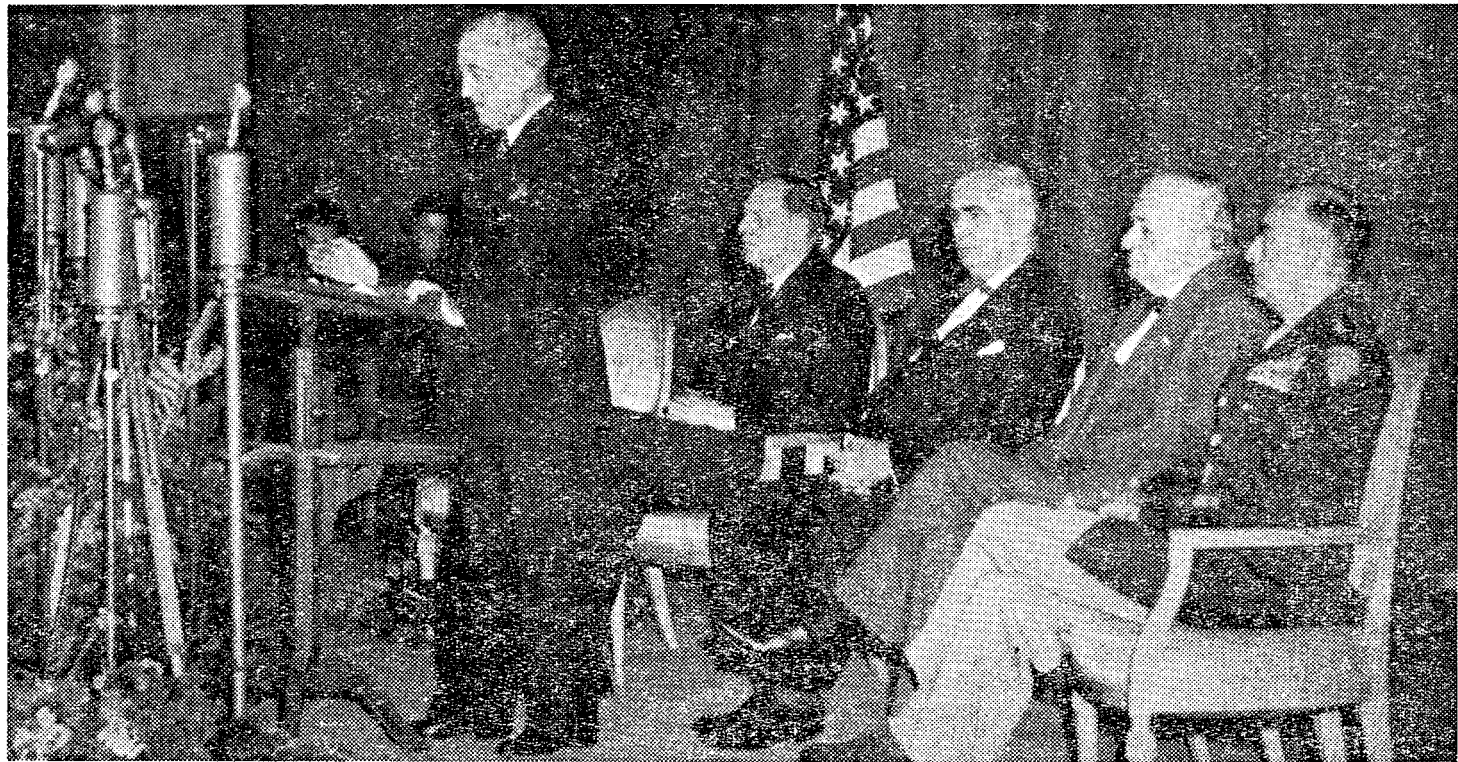
Weinig kans op verwezenlijking
Millioenen trokken Westwaarts

Zooals de eene golf andere golven voor zich uit kan stuwen, zoo heeft de Russische expansie in Westelijke richting op millioenen Polen Westwaarts gedreven en dezen stuwden op hun beurt millioenen Duitschers voor zich uit over Oder en Neisse. Ten gevolge van al die verplaatsing is het in Duitsland „hoog water” geworden: vooral in het Westen, dat veel minder agrarisch is dan het Oosten, vormt de sterk toegenomen dichtheid van bevolking een groot probleem. Byrnes, de Amerikaanse minister van buitenlandsche zaken, heeft de vorige week te Stuttgart een belangrijke rede gehouden, waarin hij onder meer een oplossing aan de hand deed voor genoemde moeilijkheden: Duitsland is volgens hem te klein geworden, de grens met Polen moet Oostwaarts worden verplaatst.

Zoo onomwonden heeft hij het wel niet gezegd, maar daar kwam zijn zienswijze over de grensregeling toch op neer. Amerika gaat accoord met den afstand aan Rusland van Koningsbergen met het omringende land; Amerika wil het Saargebied aan Frankrijk afstaan, maar over de grens tusschen Polen en Duitsland moet nog gepraat worden. Toen de conferentie van Potsdam gehouden werd, is den Amerikanen medegedeeld, dat de Duitschers in grooten getale uit de gebieden ten Oosten van Oder en Neisse gevlucht kwamen. Een leugen is dat niet geweest, maar Byrnes' formulering duidt er wel op, dat het toch ook niet de volledige waarheid is geweest. In ieder geval bleek later, dat er in het gebied, dat nu voorloopig onder Poolsch bestuur gekomen was, toch nog meer Duitschers woonden, dan de Amerikanen te Potsdam hadden aangenomen.

Tot nu toe steunt Rusland de Polen

Gedurende dezen zomer hebben de Polen haast gemaakt met de uitwijzing van de Duitschers, die waren overgebleven in de streken, die in het Poolsch de „teruggekregen gebieden” worden genoemd. Opvallend was het, dat de Russen bij deze volksverhuizing hielpen door spoorwegmaterieel ter beschikking te stellen. Reeds lang gaan er geruchten, dat de Sowjet-Unie met Duitsland tot een accoord zou willen komen ten koste van Polen (de gedachten gaan hierbij terug naar den tijd van de Poolsche deelingen), maar twee feiten konden tot nu toe de

Byrnes tijdens het uitspreken van zijn rede te Stuttgart. Achter hem als derde van rechts ziet men den bekenden Amerikaanschen senator Vandenberg.

politici te Warschau gerust stellen: Rusland stond niet toe, dat er in zijn zone van Duitsland propaganda werd gemaakt voor wijziging van de Oostgrens en bovendien kreeg men nog in Juni te Moskou de verzekering, dat Polen op Ruslands steun kon rekenen ter handhaving van de huidige territoriale positie.

Tot nu toe heeft de Sowjet-Unie niet naar de gunst van Duitsland gedongen, door zich op te werpen als kampioen voor een grenswijziging en nu Byrnes door het woord Silezië uit te spreken geappelleerd heeft aan de sterke nationalistische gevoelens in Duitsland, kan men moeilijk aannemen, dat Molotow in de naaste toekomst de Amerikaanse tactiek zal volgen. Zoo ooit, dan mag de Sowjet-Unie thans hopen de Polen bereid te vinden tot eenige samenwerking. Voor Polen, dat in het Oosten de helft van zijn grondgebied heeft verloren, is de gebiedsuitbreiding in het Westen een levensbelang. De Russischgezinde Poolsche regering heeft niet na-

gelaten, terstond na de rede van Byrnes, groote betoogingen te doen houden. Het Poolsche volk heeft veel sympathie voor het Westen, maar de rede van Byrnes (die in Engeland algemeene instemming gevonden heeft), zal die sympathie stellig verminderen. Byrnes heeft weliswaar verklaard, dat Polen in het Westen recht heeft op een zekere gebiedsuitbreiding, maar de gedeeltelijke terugtocht ten bate van de Duitschers, die kennelijk door Amerika wordt verlangd, stuit iederen Poolschen patriot tegen de borst. En welke Pool is geen patriot?

Amerika zich niet langer gebonden aan de afspraak betreffende het industriele niveau van Duitsland. Met andere woorden: krijgt West-Duitsland niet zijn deel van de landbouwproducten uit het Oosten, dan zal de industriele productie in het Westen zoodanig worden opgevoerd, dat de export van fabrikaten de import van voldoende levensmiddelen mogelijk zal maken.

Slechts in dit gedeelte van zijn rede zinspeelde Byrnes op een mislukking van zijn plan en de daaruit voortvloeiende gevolgen. Overigens gaf hij slechts adviezen

Een belangrijke rede

Hitler heeft zijn onderdanen wel gewend aan redevoeringen die lang waren, maar niet aan betoogen waarin veel werd gezegd. Men kan het betreuren, dat van de rede van Byrnes de passage over de Oostgrens bij het nationalistische Duitse volk het meest de aandacht zal trekken, want vooral wat verder nog in deze toespraak te berde werd gebracht is het overdenken ten volle waard. Weinig goeds kon Byrnes zeggen van het werk, dat het geallieerde bestuur tot nu toe in Duitsland heeft verricht. Letterlijk zei hij: „De contröleraad regeert Duitsland niet en laat Duitsland ook niet zichzelf regeeren”. Hij stelde voor, dat de zonegrenzen nagenoeg zouden verdwijnen; alleen ter aanduiding van de legeringsgebieden der bezettingstroepen hadden zij betekenis. Zowel de uitwisseling van waren als van ideeën moest niet meer aan beperkingen onderhevig zijn.

Zou, na deze rede, nog geen economische eenheid in Duitsland ontstaan, dan zag

voor een redelijk welvarend, onverdeeld Duitsland. Door gecoördineerde maatregelen moest inflatie worden tegengegaan; de bezetting moest zoo klein mogelijk worden. Vakkundige controleurs konden beter waken tegen eventuele heimelijke herbewapening dan infanterie, zoo oordeelde hij. Onmiddellijk liet hij er op volgen, dat hij niet verkeerd begrepen wenschte te worden: de Vereenigde Staten wilden zich niet terugtrekken. De Amerikaanse troepen zouden net zoo lang in Duitsland blijven als de andere bezettingslegers. Het isolationisme was voorgoed voorbij. De meest constructieve gedachte van de rede was wel, dat Duitsland zoo spoedig mogelijk een eigen, nationaal bewind moest hebben, samengesteld uit democratisch-verantwoordelijke ministers. De presidenten of andere autoriteiten van de verschillende Duitse staten, zouden voor de ministerzetsels in dat centrale bestuur in aanmerking komen. Een federalistisch Duitsland stond hem voor den geest en alleen de woorden „Vereenigde Staten van Duitsland” heeft hij vlak voordat hij zijn rede ging uitspreken geschraapt. Dat klonk wellicht te Amerikaansch.

Ruslands reactie zal niet gunstig zijn

Voor de Sowjet-Unie kan het plan voor een federatief Duitsland niet aantrekkelijk zijn. De ministers, die de vier door Rusland bezette staten zullen afvaardigen naar het centrale bestuur zullen in de meerderheid zijn en deze majoriteit zal niets voelen voor de politiek, die de eenheidspartij van communisten en socialisten — dank zij het Russische bewind — in Oost-Duitsland kan voeren. Zouden voorts de zone-grenzen overeenkomstig het plan van Byrnes nagenoeg vervallen, dan zou dat betekenen, dat de Russen den bewoners van hun zone niet meer dat veelzijdig materiele en eenzijdig geestelijke menu zouden kunnen voorzetten, dat zij hun gaarne verstrekken. Molotow heeft in Juli te Parijs voorgesteld, dat de bezetting veertig jaar zal duren. Het ziet er naar uit, dat de rede van Byrnes de bezetting niet verkorten en de groote scheidsmuur in Duitsland niet verlagen zal. Wellicht wordt het Amerikaansche plan in het Westen en Zuiden van Duitsland verwezenlijkt, maar dan wordt tevens de tegenstelling in Duitsland als geheel en in de geheele wereld belangrijk verscherpt.

ABONNEMENTSGELDEN
voor „Vrij!” kunnen worden
overgeschreven op Giro No.
245103 ten name van den
Penningmeester van de Stichting
Slaet op den Trommele,
Utrecht.

Het centrum van Keulen; symbool van het Duitse verval.

GEEN GEROEP om Barmhartigheid maar om Recht

„Praat me niet van barmhartigheid; de menschen zijn er beu van." Dit is ook een van die uitlatingen, die we uit den mond van den directeur der Stichting Toezicht Politieke Delinquenten opvingen (vorige week hebben we een andere uitlating van deze autoriteit weergegeven).

Barmhartigheid! Laat ons er toch even over spreken. Minister Beel heeft het probleem der politieke delinquenten in de sfeer der barmhartigheid betrokken. „Hij begrijpt er niets van", hebben we eens iemand hooren zeggen, die overigens in het midden liet, waar de minister niets van begreep: van de barmhartigheid, van de politieke delinquenten of van beide.

Om te beginnen: van ons Nederlanders, leden van een natie, welker normen onder zoo grooten invloed van de christelijke gedachtenwereld staan, of wij nu belijdende Christenen zijn of niet, wij worden verondersteld de barmhartigheid als een vanzelfsprekende factor van onze geestesgesteldheid te voelen. Dit was, zoo moet men, op 's ministers aansporing afgaande, concludeeren, niet het geval met onze houding ten aanzien van de politieke delinquenten. Voor een groot deel heeft de minister dat goed gezien. De manier, waarop over de politieke delinquenten vaak werd gedacht en gesproken, stond wel ver af van wat men barmhartigheid kan noemen. En het treurigste is, dat de overheid hierbij het voorbeeld gaf.

Het feit alleen al, dat steeds, ook in officiële stukken over politieke delinquenten werd gesproken daar, waar slechts van verdachten sprake had mogen zijn, is al tekenend.

Spreek eens over politieke verdachten en zeg dan eens, dat ten aanzien van hen barmhartigheid moet worden betracht. Ze zullen u aan zien komen! Een verdachte wenscht, als verdachte, geen barmhartigheid maar recht.

En ieder kan begrijpen, dat Nederlandsch recht een dosis barmhartigheid bevat, welke men in een samenleving als de onze mag verwachten.

De barmhartigheid zou in de eerste plaats tot uiting moeten komen in de wetgeving. Maar dat is een noodwetgeving, ten deele in Londen en ten deele in een parlamentsloos Den Haag tot stand gekomen, waarbij men zich meer heeft laten leiden enerzijds door het streven een wraaklustig volk geen aanstoot te geven door een te milde wetgeving, anderzijds door het besef, dat we toch ook niet ten eeuwigen dage met tienduizenden geïnterneerden kunnen blijven zitten. Die wetgeving moet dus thans op de helling.

Barmhartigheid? Ja, maar niet meer en niet minder en niet anders dan normaal. En naast deze normale barmhartigheid zal het besef door moeten dringen, dat we den toestand op moeten vangen, welke geschapen is door een overheid, welke de rechte paden van het recht verliet en de politieke verdachten voor een zeer groot deel buiten de sfeer van wat berechting in een rechtsstaat hoort te zijn heeft gehouden. Dit is nu eenmaal zoo. Berechting van allen zou te lang duren, zegt de regering, dus lossen we de zaak op met voorwaardelijke buitenvervolginstelling. In wezen heeft de regering hiermee op den stoel van den wetgever plaats genomen. En de volksvertegenwoordiging ziet het aan....

Berechting door eenmanskamers — we geven hier weer, wat we op een persconferentie van de stichting Toezicht Politieke Delinquenten hoorden — is niet mogelijk, omdat het Besluit Politieke Delinquenten nu eenmaal in een andere procedure voorziet; weinig overtuigend klinkt dit, want waarom dit besluit dan niet gewijzigd? En even weinig overtuigend was het argument, dat berechting door eenmanskamers toch nog te lang zou duren en dus niet uitvoerbaar zou zijn; een argument, dat geen indruk kan maken als het niet met cijfers wordt gestaafd (wat wij indertijd wel met de bewering van het tegendeel hebben gedaan.)

* * *

Voor zoover er wél van berechting sprake is, zijn er gunstige symptomen te constataren, symptomen welke wijzen op de juiste mentaliteit bij de rechterlijke beoordeeling van politieke delinquenten (let wel, hier spreken wij over delinquenten, omdat het personen betreft, wier wangedrag door den rechter bewezen is geacht). Zoo werd dezer dagen onze aandacht getrokken door een sen'entie van het bijzonder gerechtshof te Amsterdam, waarbij een jeugdige S.S.-er tot zeven maanden

gevangenisstraf voorwaardelijk was veroordeeld.

Misschien dat deze voorwaardelijke veroordeeling de verontwaardiging van sommigen heeft gewekt; dit zou ten onrechte zoo zijn. Immers: de knaap in kwestie was zestien jaar toen hij bij de S.S. in dienst trad; hij was afkomstig uit een gezin, waarin hij nooit anders dan nationaal-socialistische praat had gehoord. In Nederlandsche gevangenschap scheen hij tot andere gedachten te zijn gekomen en toen hij een half jaar geleden terecht stond vroeg hij een kans te mogen krijgen voor een nieuw leven in vaderlandschen trant. Het gerechtshof ging niet over één nacht ijs: het verdaagde de zaak en liet den jongenman ter observatie in een inrichting van Bijzondere Jeugdzorg opnemen. Drie maanden heeft men hem daar gadeslagen, waarna een gunstig rapport werd uitgebracht. Thans is de bovenvermelde uitspraak gedaan, een rechterlijke uitspraak met een degelijken grondslag. Dit moet aanvaardbaar zijn voor ieder, en in elk geval meer aanvaardbaar dan een „barmhartige voorwaardelijke buitenvervolginstelling".

De goede geest, welke hoe langer hoe meer over de Nederlandsche strafrecht-

Ook in Italië is het euvel van den z.g. zwarten handel zeer verbreid. De bewoners van Milaan demonstreerden met duizenden tegen deze plaag der samenleving. Borden met prijzen (rechts op de foto) en krachtige leuzen (o.a.: dood aan de speculanten, die het volk doen verhongeren) werden in groote getale en verscheidenheid rondgedragen.

spraak vaardig werd, is dus tegenwoordig gelukkig ook waar te nemen bij de rechtspraak over politieke verdachten.

Een „barmhartig" vonnis?

Neen, een vonnis naar recht, waarbij de

rechter de oogen niet heeft gesloten voor rechtsinstellingen als de voorwaardelijke veroordeeling, instellingen welke hun grondslag vinden mede, maar beslist niet uitsluitend, in barmhartigheid.

Elementaire Vrijheden

In de Russische zone van Duitsland zijn gemeenteraadsverkiezingen gehouden. In de dagbladen hebben we kunnen lezen dat over het algemeen, en in het bijzonder op het platteland, de communistisch-socialistische partij, welke zich in de sympathie van Rusland verheugt, een zeer sterke positie heeft gekregen.

De liberaal-democratische partij en de christ. demomocratische partij zijn, zelfs tezamen, over het algemeen in de minderheid gebleven. Wel heeft eerstgenoemde groep — onze geestverwanten — in sommige steden, zoo Weimar en Jena, een duidelijke meerderheid, maar het totale beeld is toch vuurrood, zelfs Russisch rood, getint.

De Russische zone is potdicht, we weten dus niet precies en nauwelijks bij benadering wat er gebeurt. De ervaring leert, dat het leven in zoo'n afgesloten gebied alles behalve aangenaam en weinig in overeenstemming met de vrijheidsbeginselen is. Die vrijheidsbeginselen zelf brengen reeds vrije communicatie met de rest van de

wereld mee. Waar die vrije communicatie ontbreekt, ontbreekt in den regel ook de vrijheid.

Intusschen heeft men uit correspondenties in de dagbladen kunnen lezen, dat het bij de verkiezingen in de Russische zone niet steeds democratisch is toegegaan; hetgeen onze veronderstelling, dat het daar met de democratische vrijheden niet pluis is, bevestigt. Er zouden, vooral in plattelandsgemeenten, veel gevallen zijn, waarin de lijsten der liberaal- en chr.-democratische partijen niet zijn geaccepteerd, burgemeesters zouden van hun gezag misbruik hebben gemaakt door aan te sporen tot het uitbrengen van stemmen op de communistisch-socialistische lijst, enz.

Het is thans hier niet de plaats Rusland op de vingers te tikken. Daar zijn de organen van de Vereenigde Naties voor. En de zeer machtige positie, welke een mogendheid als de Sowjet-Unie in die organisatie inneemt, zal effectieve maatregelen op dit gebied wel naar het rijk der illusies verwijzen. Maar eenige algemeene aspecten van deze zaak mogen hier in hun algemeenheid wel worden aangeroerd.

Vrije verkiezingen zijn een eerste eiso voor het functionneeren van de democratie. Maar met de vrijheid van de verkiezing alleen is men er nog lang niet. Een verkiezing zal eerst goed vrij zijn als ook de candidaatstelling en de propagandavrij zijn.

De vrijheid van propaganda eischt een goed verzekerde vrijheid van meningsuiting en meningsvorming. Deze eis brengt weer mee vrijheid van verkeer binnenslands en over de landsgrenzen, en vrije uitwisseling van gedachten.

Oorlog en bezetting hebben ons kennelijk doen maken met een toestand, waarin de elementaire vrijheden niet bestonden, toestand, waar wij geenszins naar terugverlangen. En eigenlijk zijn die elementaire vrijheden nog niet over de heele linie hersteld. De perszuivering en de papierantsoeneering belemmeren de persvrijheid; hoe het hier met de politiek in radio is gesteld hebben we ten tijde van den verkiezingsstrijd kunnen merken. En dan: er is een categorie Nederlanders welke geen gelegenheid om een ruime politieke blik te krijgen mag worden onthouden, n.l. de categorie van de politieke geïnterneerden; maar hier komt ook weinig van terecht. In de kampen heerscht een suur. We hebben daar al eens eerder over geschreven. Er is een officiële kampkrant en verder was er op een gegeven oogenblik niets. Nu wordt tegenwoordig weer de gelegenheid gegeven een krant te lezen, maar de keus is beperkt. Zoo moge de geïnterneerden van het kamp Westerbork een briefje invullen, waarop een stuk of zes kranten vermeld staan: doorhalen wat niet verlangd wordt. (Naar wij omlangs vernamen is een exemplaar van of blad, over de post aan een geïnterneerde in dat kamp gezonden, den geadresseerde nooit bereikt.)

Nu kan men zeggen: wat doet het toe? Het doet er veel toe, en niet alleen voor de geïnterneerden, neen: het ergst is, dat zulke maatregelen worden uitgedacht. Dit beteekent, dat er Nederlandse op verantwoordelijke posten zitten, die niet doordrongen zijn van het belang van handhaving der elementaire democratische vrijheden.

Vergeeten wij ook niet, dat een deel van ons Koninkrijk in de tropen ook afgesloten gebied is, even potdicht als de Russische zone in Duitsland. Vergeeten wij niet dat ook daar, en vooral daar, een vrije meningsvorming en -uiting juist op hooftoogenblik van groot belang zal zijn.

In het bijzonder met het oog hierop het goed, nog eens duidelijk te beseffen hoe afschuwelijk de betekenis is van wat zich bij de verkiezingen in de Russische zone heeft voorgedaan.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

DONDERDAG 5/9

Het rapport over de Ned. Unie en haar driemanschap is gereed.

— Generaal de Lattre de Tassigny komt in ons land aan.

VRIJDAG 6/9

— Te Utrecht houdt de 7-December-divisie een afscheidsparade, welke o.a. door generaal de Lattre de Tassigny en Prins Bernhard wordt afgenomen.

— De Sultan van Pontianak brengt een bezoek aan den minister-president.

— Bekend wordt, dat de gas- en electriciteitsrantsoenen zullen worden verhoogd.

— Gemeld wordt, dat de distributie van zoolleer zal worden opgeheven.

ZATERDAG 7/9

— De Koningin ontvangt generaal de Lattre de Tassigny.

— De Partij van de Arbeid houdt te Amsterdam een congres,

waarin een resolutie wordt aangenomen, waarin o.m. gezegd wordt, dat een oorlog tusschen Nederland en Indonesië voorkomen moet worden. Minister Jonkman, oud-minister Logemann en het Tweede Kamerlid Palar voeren het woord.

— Het bestuur van de Nederlandsche Journalisten Kring laat een protest hooren tegen uitlatingen van antisemitische aard in de Nederlandsche pers en spreekt zijn scherpe afkeuring uit over de journalisten, die zich aan dergelijke praktijken schuldig maken.

ZONDAG 8/9

— Een K.L.M.-vliegtuig onder commando van Evert van Dijk volbrengt een non-stopvlucht New York—Amsterdam.

— De Rus Botwinnik wint met ½ punt voorsprong op dr. Euwe het Staunton-schaaktornooi te Groningen.

MAANDAG 9/9

— Bekend wordt, dat eenige Nederlandsche schepen door de zeeliedenstaking in Amerika getroffen worden.

— Gemeld wordt, dat een Nederlandsche missie naar Djokjakarta zal vertrekken om het economische en sociale leven in de gebieden van de republiek te bestudeeren.

— Mr. A. J. d'Ailly benoemd tot burgemeester van Amsterdam.

DINSDAG 10/9

— Te Utrecht begint de 47ste Jaarbeurs, welke aanzienlijk uitgebreider is dan de vorige beurzen.

— Bij K.B. worden benoemd tot commissarissen-generaal voor Ned.-Indië de heeren F. de Boer, prof. Schermerhorn en M. J. M. van Poll. Prof. Schermerhorn bekleedt het voorzitterschap, terwijl ook dr. van Mook als luitenant-gouverneur-generaal in deze commissie zitting heeft.

HET SECRETARIAAT VAN DE PARTIJ

Het algemeene secretariaat van de Partij van de Vrijheid is gevestigd KONINGINNEGRACHT 61 DEN HAAG - TEL. 111768

HEERSCHAPPIJ EN MACHT

Met de bajonetten kan men alles doen, alleen, men kan er niet op gaan zitten. TALLEYRAND.

Wanneer wij ons een oogenblik bezinnen op de beide begrippen Heerschappij en Macht, dan dringen zich al aanstonds twee beelden aan ons op, n.l. het beeld van den tijd voor 1940 en dat van de bezetting, want beide perioden zijn de verwezenlijking in optima forma van de twee bovengenoemde begrippen. Immers, wat beteekent Heerschappij en Macht en waardoor onderscheiden beide kwalificaties zich? Aan de hand van de voorbeelden wil ik trachten het eenigszins duidelijk te maken.

Tijdens de bezetting waren we overgeleverd aan de macht en voor dien leefden we onder een heerschappij. Nu komt ons het verschil reeds helderder voor oogen te staan. Heerschappij heeft hij, die in staat is zijn wil aan een ander zonder geweld oplegging op te leggen, terwijl de ander (en dit is het belangrijke punt) deze leiding aanvaardt met of zonder discussie, maar in ieder geval aanvaardt. Zoo berustte en berust weer de leiding in ons land bij het Parlement en niemand, die weet wat het regeren wil, te leven en te werken onder de dwingelandij, zou deze zelfgekomen en vastgestelde staatsinrichting willen veranderen. Mogen de meeningen soms er uiteen loopen over de verschillende onderwerpen, in principe zou geen van ons de grondwettelijke volksvertegenwoordiging willen en kunnen ontberen.

Macht houdt geenszins de heerschappij en omgekeerd is heerschappij zeer goed denkbaar zonder macht. Van 1940—1945 waren wij in de macht van het Duitse Nationaal-socialisme. We pleegden tijdelijk verzet, saboteerden en deden slechts dat wat noodzakelijk was, waartoe we met wapengeweld of dreigementen gedwongen werden. Maar inderdaad volgden we, zoolang ons vermogen lag, de aanwijzingen uit Londen op bij verzet en stakingen, eenvoudig omdat de regering in Londen de ware heerschappij over ons uitoefende. De heerschappij de facto ontbrak weliswaar, maar de vrijwillige gehoorzaamheid aan de natuurlijke werkelijke leiders bleek voldoende. Londen had de heerschappij, Berlijn de macht en Berlijn heeft het ook in ons land moeten verliezen.

Het woord macht heeft in onze taal een ongunstige gevoelswaarde. Met macht associëren we oogenblikkelijk geweld, dwang en dreigement. We spreken over de macht van het kwade en niet over de macht van het goede. Een machthebber boezemt ons vrees in, maar dwingt ons geen respect af. Wij ontkennen, dat hij het recht heeft ons zijn wil op te leggen, wij gehoorzamen slechts ons beroepend op overmacht.

Aan den anderen kant behoeven we het volstrekt niet eens te zijn met de bevelen die de heerschappijvoerder ons geeft. Maar wij erkennen in eerste instantie reeds zijn autoriteit; wij kennen hem het recht toe te gebieden. Hierin komt dus het grote verschil tusschen heerschappij en macht naar voren.

Natuurlijk zijn er tijdstippen, waarop ook de heerschappij haar macht moet laten gelden. Het zijn echter niet de sterkste momenten van dat gezag. Het zijn veeleer de impasses. Een wettige regering, die om zich te handhaven, gebruik moet maken van leger- of politiemacht, dreigt reeds naar natuurlijk bewind te verliezen. Ware heerschappij berust louter op prestige en heeft zelden of nooit maatregelen van geweld van noode. Daaraan kunnen wij de innerlijke kracht van onze regeeringen afmeten. Hoe vele malen is een krachtig ingrijpen in ons land noodzakelijk geweest? We kunnen ze op onze vingers tellen. Het

woord der regeering werd erkend als wet, al was het vaak niet naar onzen zin.

Ook thans leven wij weer onder een heerschappij, ofschoon we haar verre van volmaakt mogen noemen. De tijd van de duivelsche macht is voorbij. Duivelsche macht is eigenlijk een pleonasme; immers iedere macht is duivelsch uit haar aard.

Ge vraagt wellicht waaraan onze regering haar heerschappij te danken heeft? Aan den wensch en de houding van het volk. Wij zelf hebben haar het recht toegerekend in een bepaalden vorm, parlementaire constitutioneele monarchie genaamd, over ons te heerschen. En deze vorm komt voort uit het wezen van ons volk. Daarom heeft hij zich steeds gehandhaafd (ik geef toe: dikwijls ietwat gewijzigd, wat echter de kern van de zaak niet raakt) en daarom zal hij zich blijven handhaven, zoolang ons volk dezelfde karaktertrekken blijft toonen. En zoolang zullen ook menschen als Napoleon en Hitler hun koppen blijven te pletter loopen tegen dezen onwrikbaren muur. Te beklagen is dan ook het Duitse volk, dat uit zijn wezen mannen als Frederik den Grooten, Bismarck en Hitler tot leiders koos. Vroeg of laat zal het opnieuw in deze fout vervallen gezagsdragers te kiezen, die in werkelijkheid machthebbers en machtswellustelingen blijken te zijn.

In het boek „Opstand der horden” van Ortega y Gasset, waaruit ik zoo dadelijk enkele zinsneden met betrekking tot dit onderwerp zal citeeren, zegt Talleyrand tot Napoleon: „Met de bajonetten kan men alles doen, Sire, alleen, men kan er niet op gaan zitten”. Een zeer waar woord, immers er blijkt uit, dat macht niet duurzaam is. Een regeering moet kunnen zitten

om goede leiding te geven. Stante pede worden niet de beste besluiten genomen. Dit strekte tot troost van hen, die klagen over de langdurige „zittingen” van Staten-Generaal en gemeenteraden.

En nu het woord aan Ortega y Gasset, die het volgende zegt:

„Onder heerschappij verstaan wij niet in de eerste plaats uitoefening van materiele macht, fysieke dwang. De duurzame en normale betrekking onder de menschen, die men heerschappij noemt, berust nooit op macht; het tegendeel is waar, want een man of een groep van mannen, die heerschappij uitoefent heeft dit middel of deze maatschappelijke machine, die men macht noemt, in handen. Als men de gevallen, waarin op het eerste gezicht de macht de grondslag van de heerschappij schijnt te zijn, nader beziet, dan blijken ze de beste bewijzen te zijn voor onze stelling. Napoleon richtte een aanval op Spanje en hield zich daarbij langen tijd staande, maar hij heeft in de letterlijke beteekenis van het woord zelfs geen dag de heerschappij over Spanje gevoerd. En dit terwijl hij de macht in handen had en juist omdat hij alleen de macht hande had. De heerschappij berust op publieke opinie. Of geloof men, dat de soevereiniteit van de publieke opinie een uitvinding was van den advocaat Danton in 1789, of van Thomas van Aquino in de 13de eeuw? Men zal wel eens te eeniger plaatse of op een ander tijdstip tot het besef van deze soevereiniteit zijn gekomen, maar het feit, dat de publieke opinie de grondslag in de menschelijke samenleving is, waarop de heerschappij berust, is zoo oud en bestendig als de mensch zelf. Zelfs wie zou willen regeeren met behulp van de Janitsaren, is afhankelijk van hun meening en van de meening, die de overige bewoners over dezen hebben. De waarheid is, dat men met de Janitsaren geen heerschappij kan uitoefenen. De heerschappij is niet de greep naar de macht, maar het is de rustige uitoefening van de macht. Heerschappij voeren wil zeggen: gezeten zijn, op een troon, een curulis, een ministersfauteuil, een pauselijke stoel.”

Sch.

ongetwijfeld in de afgelopen 6 jaren, maar er blijken toch nog lieden te zijn, die ook nu nog niet hebben kunnen inzien, welke grove dwalingen er zijn begaan in het verleden. Zeker, elkeen zal zich willen inspannen om een oorlog in de toekomst te vermijden, maar wij zijn er toch wel van overtuigd kunnen raken, dat men zulks niet doet, door eenzijdig eigen bewapening beneden een verantwoord minimum te brengen. Wij behoeven ons thans niet meer te begeven in theoretische beschouwingen over de noodzaak van een krachtig leger en een krachtige vloot, de jaren, die achter ons liggen hebben ons ondubbelzinnig aangetoond, dat het niet verantwoord is jegens het Vaderland, jegens ons Volk en jegens onze vrijheden, ten dezen onzen plicht te verzaken. Niettemin komen thans „de Vredestichters” weer met den ouden ontwapeningsonzin aan. Wij gelooven niet, dat het juist is zeer veel aandacht aan hunne theorieën te besteden. Wij achten thans het Nederlandsche Volk voldoende rijp om juist te oordeelen. Beter lijkt het ons de heeren „Vredestichters” met hun stichtenden praat zelf eens aan het woord te laten. Wij kiezen daarvoor enkele fragmenten van het inleidende artikel uit het eerste nummer van hun maandblad. In het bewuste artikel lezen wij dan:

„Wij noemen ons blad dan ook niet een christelijk blad. De Christenen hebben teveel moorden op hun geweten. De tijd is rijp voor een wetenschappelijk antimilitarisme.

Vanzelfsprekend zal ook de figuur Jezus in het middelpunt der belangstelling staan. Wij meenen, dat deze figuur op wetenschappelijke basis den Kerken ontnomen moet worden. De over hem gelanceerde onzin is tot boven de wolken gestegen. Het Christendom heeft radicaal uitgediend en zal van haar Christusfiguur beroofd worden.”

Dit citaat gaven wij om de mentaliteit der „Vredestichters” duidelijk te maken. Laat dit genoeg zijn. Nu nog iets over de methoden welke zij ter bereiking van hun doel oirbaar achten.

„Wij hopen een intensieve propaganda te maken voor ontwapening. Wij zijn rotsvast overtuigd, dat Nederland geen leger meer noodig heeft en hopen, dat dan ook in onze rubriek duidelijk uiteen te zetten. Het is ons duidelijk gebleken, dat alleen het individu in staat zal zijn aan den oorlog een einde te maken en dit zal op de geheele wereld openbaar worden. Alleen door persoonlijk dienstweigeren komt aan de moordpartij een eind.”

De methode is dus persoonlijke dienstweigering. Ook hierover verder geen woord. Slechts nog een aanvullend citaat, welk stukje de vredestichters blijkbaar noodig hebben gehad om nog iets beter te doen blijken uit welken hoek de wind waait.

„Het moet thans voor ieder afzonderlijk duidelijk zijn, dat de, in vredetijd georganiseerde, legers misbruikt worden door dwazen, die de macht in handen krijgen. Alleen als duizenden weigeren de militaire uniform aan te trekken kunnen wij op een overwinnende vrede rekenen. Het zal altijd weer de arbeider, de proleet zijn, die de kastanjes uit het vuur moet halen.”

Ook hier geen nieuws, zelfs geen originaliteit. Er is daarom geen reden verder in de actie dezer lieden te treden.

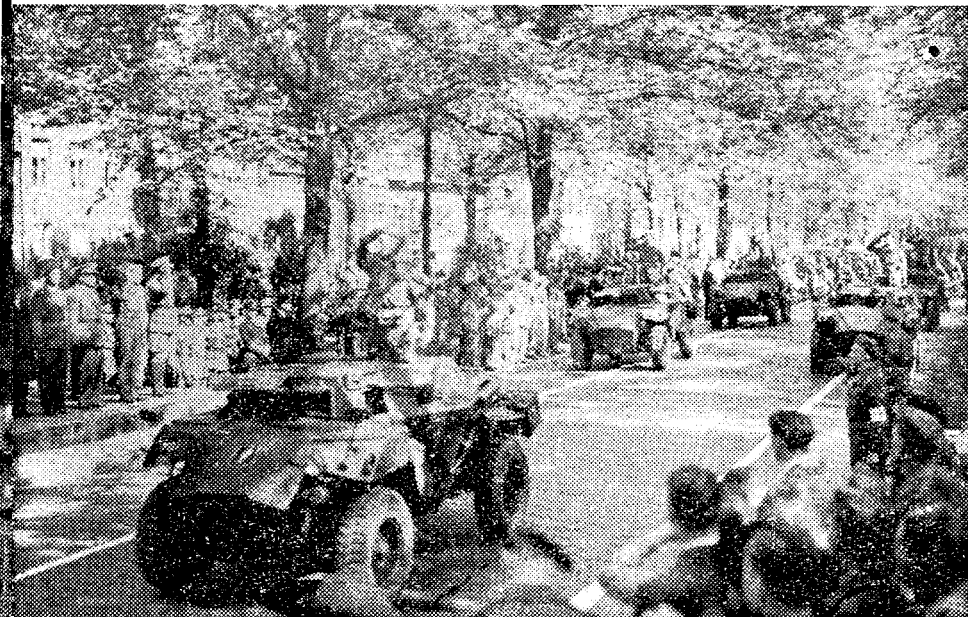
Wij gaven enkele citaten ter kenschetsing van methode en doel. Onze lezers zijn gewaarschuwd.

Weinig Stichtend

De wensch, dat het na den verschrikkelijken strijd, dien wij hebben meegemaakt, in zeer vele opzichten anders zou zijn en ook beter, is niet in alle gevallen in vervulling gegaan. Zeker, uit veel hebben wij leering getrokken en in het Nederlandsche volk zijn breede groepeerings, die er met den grootsten ernst naar streven de fouten van het verleden te vermijden en een toekomst op te bouwen, die gelukkiger schijnt dan het verleden is geweest. Wij behoeven geenszins tot degenen, die er zich over verheugen wanneer moet worden vastgesteld, dat veel is gelijk weleer en dat de gedachte van vernieuwing bij velen niet zoo sterk is gebleken als wij hadden gehoopt in de duisterste periode onzer Vaderlandsche historie. Of men het aangeenacht of niet, men doet goed de oogen niet te sluiten voor feiten, welke bestaan niet is te ontkennen. Men zal goed doen die vast te stellen en te vragen, wat gedaan moet worden om verbetering aan te brengen.

Een van de redenen, die in den tijd na den vorigen wereldoorlog Nederland zeer veel schade hebben berokkend, is ongetwijfeld wel geweest, dat wij te weinig wenschten te offeren, indien vaderlandsche plicht ons daartoe noopte. Hoe her-

inneren wij ons de debatten uit het midden der twintiger jaren en ook nog uit de dertiger jaren, toen van verschillende zijden werd betoogd, dat wij moesten streven naar nationale ontwapening, dat wij moesten bezuinigen op leger en vloot en hoe duidelijk ligt nog in ons geheugen, dat ook op de jonge menschen persoonlijk een beroep werd gedaan om hun militaire plichten zoo slecht mogelijk na te komen. Een der ernstigste uitingen van den geest, waaruit dat alles voortkwam, was wel de persoonlijke dienstweigering, die wij helaas moesten constateeren. Wij willen over dit alles niet breed uitweiden, slechts willen wij vaststellen, dat de actie dier jaren haar noodlottige werking op de sterkte van de Nederlandsche militaire verdediging, zowel te land als ter zee, niet heeft gemist. Wij hadden gedacht, dat de ellendige bewapening, waarmede onze jongens in 1940 tegen een overmachtigen en tot in de perfectie uitgerusten vijand in het veld werden gestuurd, ons allen de overtuiging had geschonken, dat het zoo nimmer meer voor zou mogen komen. Maar, ook hier herhaalt zich weer de historie. Wij ontvingen het blad „De Vredestichter”. In den kop staat reeds, dat het een anti-militaristisch blad is en om de zaak nog meer te verfraaien, wordt ook reeds onmiddellijk in den kop aangegeven de leuze: „Nederland moet ontwapenen.” Veel geleerd heeft ons volk

Het bezoek van generaal de Lattre de Tassigny aan ons land: Vrijdag j.l. nam de generaal een parade af in de Maliebaan te Utrecht van de 7-Decemberdivisie; hierboven een overzicht van deze parade. 's Middags maakte de Fransche generaal op uitnodiging van de K.L.M. een rondvlucht boven de Zuiderzee. De foto toont den generaal in de DC 3. Naast hem ir. J. F. N. v. d. Wal

Niets veranderd?

In Je Maintiendrai, weekblad voor personalistisch socialisme, is de vraag aan de orde gesteld of er na den oorlog niets is veranderd. Dat die vraag wordt gesteld is blijkbaar een gevolg van het feit, dat in de kringen, die het blad na staan, bij sommigen twijfel gerezen is over de vraag of er zich na de bevrijding nu wel veel heeft gewijzigd. Het blad schrijft tenminste, dat men ook in de kringen van hen, die oprecht streven naar een nieuw en herboren Nederland „zoo vaak de verzuchting hoort als de uiting van een nauw verholten teleurstelling: de oorlog heeft niets veranderd in Nederland”. Wij zijn het geheel eens met den schrijver in „Je Maintiendrai”, die betoogt, dat dit overigens geen excuus mag zijn, om er het bijltje bij neer te leggen.

Wanneer echter de schrijver voortgaat en gaat aantonen, wat er dan wel veranderd is, dan kan men van zijn betoog niet anders zeggen dan dat het ernstig blijft beneden de maat, die wij zoo gaarne zouden zien aangelegd.

Niets veranderd?, zoo roept hij uit. En dan komt hij tot een redeneering, die toch wel heel weinig perspectief biedt. Wij krijgen wel eenige algemeenheden te hooren, zooals bijvoorbeeld, dat de Partij van den Arbeid in Nederland is „een stuk vernieuwing, waarvan de betekenis nog nauwelijks is te overzien”, maar diegenen, die niet onmiddellijk een dankbaarheidssalut brengen wanneer zij de woorden vernieuwing of grootsche visie hooren uitspreken, zijn met de geciteerde uitspraak maar matig tevreden. Zij redeneeren, dat zij eerst liever eens af willen wachten, wat de Partij van den Arbeid aan vernieuwing zal vermogen te brengen en zeker zullen zij zich geprikkeld gevoelen door het blijk van groote zelftevredenheid, dat zoo duidelijk spreekt uit de woorden van den geachten schrijver in Je Maintiendrai. In alle bescheidenheid meenen namelijk diegenen, die niet behooren tot de Partij van den Arbeid, maar zich hebben aangesloten bij de Partij van de Vrijheid, waarvan vele voormannen in den oorlogstijd zich ook hebben bezonnen op de vraag: welke fouten in het verleden zijn begaan en wat er zou moeten gebeuren om Nederland naar een gelukkigen toekomst te brengen en om de menschen meer het bewustzijn bij te brengen, dat zij niet op zichzelf staande wezens zijn, die kost wat het kost, trachten te halen, wat er te halen is, maar menschen, die in gemeenschap leven. Is het wonder, dat allen, die zich in den oorlogstijd met de oplossing van deze vragen hebben beziggehouden, niet tot één en dezelfde conclusie zijn gekomen? Begrijpen wij als goede democraten juist niet, dat het niet anders kon of de gedachte van den eenen mensch zijn zich gaan bewegen in deze richting en die van den anderen mensch in gene? En wanneer men zich dit voor oogen stelt, doet het dan weer niet vreemd en hoogst onaangenaam aan, dat men alleen de verzuivingsgedachte schijnt op te eischen voor de Partij van den Arbeid? Is het dan waarlijk zoo, dat de voormannen dezer beweging zich niet kunnen opwerken tot het peil waarop men erkent, dat de vernieuwing ook bij andere groepeerings zich manifesteert? Zouden zij meenen, dat het leed der bezetting, ja, dat alles, wat zich in dat afgelopen jaren heeft afgespeeld, alleen begrepen is en doorvoeld door henzelf? Van welk een kleine visie getuigt dan dit bekrompen inzicht!

Wij zullen nog gelegenheid hebben zoowel in de kolommen van dit blad als bij het voeren der praktische politiek door onze vertegenwoordigers in de openbare lichamen, aan te toonen, van welken geest onze gedachten zijn doortrokken. Alleen willen wij nu nog even nader treden in het door den geachten schrijver van „Je Maintiendrai” geschrevene. Hij acht het dan een belangrijke vooruitgang, dat de Christelijke coalitiepolitiek is overwonnen. Wij kunnen zijn vreugde deelen, maar waarom moet de geachte schrijver, wanneer hij dit punt nader uitwerkt en dan natuurlijk zijn vreugde uitspreekt over de samenwerking tusschen de Katholieke Volkspartij en de Partij van den Arbeid, de uiting zijner vreugde vergezeld doet gaan van een trap, dien hij uitdeelt aan die partijen, die naar zijn meening rechts staan van de twee genoemde groepeerings en waarin dan vereenigd zouden zijn „die conservatieve elementen wier politieke en maatschappelijke denkbeelden voor de groote vragen des tijds nog slechts een antwoord hebben zonder perspectief”?

Een eindje verder spreekt hij weer van de wijzigingen, die zich hebben voltrokken in de parlementaire verhoudingen. Er wordt dan betoogd, dat voor den oorlog de S.D.A.P. in Nederland in de oppositie verkeerde, „maar behalve, dat zij in de

oppositie was, had zij een — voor anderen al dan niet aanvaardbare — constructieve gedachte”. En dan laat de schrijver erop volgen: „deze constructieve gedachte ontbreekt bij de huidige oppositie”. Ach kom, zoo zouden wij hier alleen willen zeggen. Moet ook hier weer uit worden afgeleid, dat men alleen voor vol wordt aangezien, wanneer men de Partij van den Arbeid heeft omhelsd? Wij zouden zoo denken, om nu alleen maar voor ons zelf te spreken, dat wij een program hebben, waarvan verwezenlijking de moeite van het pogen waard is. Laat men ook afwachten van de zijde van de Partij van den Arbeid, wat wij aan constructieve gedachten in de praktische politiek zullen brengen. Helaas, heeft men juist van dien kant ons de mogelijkheid willen onthouden om in het direct opbouwende werk onze medeverantwoordelijkheid te dragen, doordat men ons buiten de regeering heeft gehouden. Maar nu wij spreken over de regeering, stellen wij ons ook weer voor oogen, dat de Partij van den Arbeid reeds geruimen tijd zeer belangrijken invloed heeft in het Ministerie. En wanneer wij nu eens in alle gemoedelijkheid willen vragen, wat de betrokken regeeringspersonen in ons land nu aan vernieuwing hebben gebracht, moeten we dan niet constateeren, dat het maar bitter en bitter weinig geweest is? In zijn diepste binnenste schijnt de geachte schrijver van „Je Maintiendrai” dit trouwens ook wel in te zien. Hij spreekt er tenminste van, dat het nu eenmaal niet van zelf gaat „wanneer men na 50 jaar in de oppositie te hebben gestaan, nu ineens voor de regeeringsverantwoordelijkheid wordt geplaatst”. En om den geachten schrijver recht te doen wedervaren, laten wij hier nog volgen, wat hij aan het vorenstaande toevoegt: „evenmin gaat het vanzelf, wanneer men, na 50 jaar rechtse coalitiepolitiek, nu ineens voor de noodzaak van een „linksche” coalitie komt te staan. Deze erkenning siert den schrijver, maar minder fraai vinden wij het dan weer, wanneer hij het effect zijner woorden wil gaan wegwischen door de introductie van een paar krachtige geluiden. Het woord experiment moet het hem doen waar hij zegt: „Maar permanent moeten we ervan doordrongen zijn, dat in de Nederlandsche politiek hier een experiment is begonnen, dat voor de toekomst van ons land beslissende betekenis kan hebben”. Ziet, met zulke algemeenheden redeneert men niet weg, dat er van constructief vermogen van de Partij van den Arbeid vrijwel nog niets is gebleken in de praktische politiek. Nu willen

wij geenszins voorbijzien met welke groote moeilijkheden een regeering heeft te kampen in het huidige tijdsbestek, maar wij zouden alleen willen zeggen, dat men zich bij zulk een stand van zaken niet zoo vol zelftevredenheid op de borst moet slaan en zeker moet nalaten zichzelf goed en voortreffelijk te achten, terwijl men den tegenstander elk constructief vermogen ontzegt.

Laat de Partij van den Arbeid beginnen met in te zien, dat „vernieuwing” ook buiten hare gelederen wordt gewenscht. Zouden hare leiders zich tot dat standpunt kunnen opwerken, zouden zij eerbied kunnen betoonen voor de inzichten van andersdenkenden, dan zou in het politieke leven een belangrijke vooruitgang zijn bereikt, dan zou daarmee iets van vernieuwing zijn gebracht. Zulk een gezonde vernieuwing zouden wij zeer toejuichen.

Verzuchting uit het bedrijfsleven

Een stoomolieslagerij hier te lande heeft de gewoonte op gezette tijden een pamfletje aan haar relaties te zenden, waarin allerlei wetenswaardigheden, welke voor haar bedrijfstak van belang kunnen zijn, worden vermeld. In het deze maand verzonden pamfletje lezen wij een verzuchting over het groote aantal bureaux en organisaties, waar een olieslagerij mee te maken heeft. Hier is de opsomming:

- het Centraal Bureau Margarine, Vetten en Oliën;
- het Bedrijfschap voor veevoeder (officieel afgekort „B.S. voor veevoeder”), dat een voorraadopgave eischt, gesplitst in mengvoederfabrieksvoorraden, waarvan niets mag worden verkocht, en handelsvoorraden, waarvan niets naar de mengvoederfabrieksvoorraden mag worden overgeschreven (men moet dus maar gissen wat men over een maand of zoo zal willen verkoopen of verwerken);
- de Provinciale Voedselcommissaris;
- het Bureau Chemische Producten (voor de mineralenmengerij);
- het Rijksbureau voor Chemische Producten (voor laboratoriumbenodigdheden);
- het Rijksbureau voor Metalen (voor de technische uitrusting);
- de Bevrachtingscommissie (voor het transport te water);
- de Rijksverkeersinspectie (voor verkeer per auto);
- het Rijksbureau voor Textiel (voor zakken);
- de afdeling Industriële Outillage van

Incourante Fondsen - D. W. Brand

Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

de bedrijschappen Margarine, Vetten en Oliën en Akkerbouwproducten;

- het Hoofdbedrijfschap voor Akkerbouwproducten;
- het Centraal Bureau voor de Statistiek;
- het Rijkskolenbureau;
- het Rijksbureau voor Huiden en Leder (voor drijfriemen).

Wie betaalt dat allemaal, kan men vragen. Heel eenvoudig, zal de olieslagerij zeggen; want hier is de opsomming van de belastingen welke een bedrijf moet betalen (wat ook weer allemaal administratie kost): loonbelasting, vereveningsheffing, vennootschapsbelasting, ondernemingsbelasting, omzetbelasting, grondbelasting, rioolbelasting, wegenbelasting; daar komt dan aanstands nog bij de vermogensaanwasbelasting en de vermogensheffing ineens. Privé betalen de ondernemers inkomstenbelasting, vermogensbelasting en personeele belasting. Dan heeft zoo'n bedrijf nog te tobben met vrij geld, geblokkeerd geld en dubbel geblokkeerd geld.

„Schade-enquêtes, Oorlogsbuitbureaux, Rechtsherstel en dat soort dingen vormen de kantversiering aan het patroon van overheidsbureaux, die over ons welzijn waken”, zoo lezen wij verder.

Het komt ons voor, dat de zuchtende olieslagerij nog erg bescheiden en zeker niet volledig is geweest. Zoo noemt zij nog heelemaal niet de lidmaatschappen van bedrijfsorganisaties en de uitvoering van de nog steeds niet gecoördineerde sociale maatregelen.

Het wordt langzamerhand wel tijd, dat de ordening eens geordend wordt. Er zal veel onvermijdelijk en zeer nuttig zijn, maar men kan toch niet aan den indruk ontkomen, dat de uitvoering van een en ander wat minder omslachtig (en dus minder kostbaar) zou kunnen geschieden.

„Wij gingen naar Indië”

Het is een feit, dat er over de belevenissen van onze militairen in Indië allerlei geruchten de ronde doen, welke veelal een volkomen verkeerd beeld van de ware situatie geven. Wij zijn zelf in staat geweest diverse troepenonderdelen in Indië te bezoeken en wij hebben den goeden geest, die daar heerscht, kunnen vaststellen. Dat er niettemin veel te wenschen over is gebleven, is vanzelfsprekend. En dat er zoo hier en daar wel eens ontevredenheid is over het een of het ander is iets, dat ook al geen verbazing behoeft te wekken. Maar de geruchten, welke gaan, hebben veelal een ernstiger karakter, spreken vaak over het meer dan zedeloze leven, dat door velen zou worden geleid en zouden ons willen doen gelooven, dat vaak wilde oorlogstoneelen zich afspeelden. Dat alles is niet prettig voor degenen, die hier in het Vaderland zijn achtergebleven, in het bijzonder niet voor vele ouders, vrouwen en verloofden van hen, die thans in de tropen hun Vaderlandschen plicht doen. Het lijkt ons dan ook zeer juist gezien, dat de Legervoortlichtingsdienst tot publicatie is overgegaan van een brief, welke was geschreven door den Commandant van II-RI, welk onderdeel thans in Soerabaja ligt. Daarin brengt deze officier klaarheid over de ervaringen van zijn mannen. Zelf zegt hij, dat zijn brief moet worden gezien als een „eerlijke poging” om op nuchtere en eerlijke wijze van leer te trekken tegen belachelijke praatjes van schietpartijen op jeeps, van een munitietrein, waarbij 440 II-10 R'ers zouden zijn gesneuveld, doordat de terroristen dezen trein zouden hebben gebombardeerd, over vergiftigingsgevallen van drinkwater, over sluipmoorden op officieren en over 50 % geslachtsziekten bij het bataljon. Het is voor ons niet meer belachelijk te noemen, dergelijke verhalen hier te hooren, het is alleen maar krankzinnig en treurig, diep treurig. Het land, onderdeel van ons groote Nederlandsche Rijk, is ten volle waard om het te houden uit handen van stommerikken en wreedaards, om hen te beschermen tegen plunderingen; de wereld is al voldoende geplunderd en Nederland is al arm genoeg.

Het lijkt ons een goede gedachte van den Legervoortlichtingsdienst, dat hij dezen brief heeft gepubliceerd in brochurevorm, onder den titel: „Wij gingen naar Indië”. Teveel praatjes zouden het vertrouwen in ons leger en den geest der mannen kunnen schaden. Beter is om opbouwend werk te leveren in dezen zin, dat wij onzen jongens in Indië een hart onder den riem steken en dat wij hun de overtuiging bijbrengen, dat het Nederlandsche Volk zijn mannen op de vooruitgeschoven posten bij voortdurende en van ganser harte dien rugsteun verleent, welken onze jongens, zoowel in materieel als in geestelijk opzicht, van noode hebben.

Satiren

6

„Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno”
Persius, Satirae 5,33.
Het staat aan ieder het zijne te willen en er wordt niet geleefd naar één wensch.

Ook de in ernst verstoktste, verbetenste, steilste vermag een enkelen keer in zijn leven niet te ontkomen aan dien ontlastenden glimlach der satire, die zelfs het afwijzendste gezicht tegen alle beginselen in beminnelijk doet worden.

Laat ons thans dit zonnige fenomeen van geestelijke élégance incasseeren.

Ten einde ter voorbereiding het verwijt uit te schakelen (wie het minste weet, maakt — niet alleen in de politiek — de meeste verwijten), dat bovenstaand citaat niet echt zou zijn, wordt de plaats, waar het te vinden is, nauwgezet vermeld. Een iegelijk sla dus zijn Persius op en controleere.

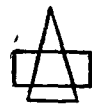
En voor den enkele, die nooit van Persius heeft gehoord, moge hier worden medegedeeld (men vervalt als het ware „uit deferentie” van zelf in den kalmeerenden regeeringsstijl), dat Aulus Persius Flaccus een romeinsch hekeldichter was, in 34 na Chr. te Volaterrae (Voltaire kwam van elders) in Etrurië werd geboren, in 62 reeds is overleden en deswege één was dergenen, wie de goden lief hebben en dus jong tot zich nemen. Dit blijft nog altijd iets ontroerends en bijzonders, al hebben gedurende den laatsten oorlog de goden zoovelen lief gehad en jong tot zich genomen. Van dezen Persius zijn zes satiren overgebleven, waarin hij een beeld geeft van het zedenbederf in zijn tijd in tegenstelling tot het ideaal van den stoïcijnschen wijze en de oudromeinsche tucht. Sommige critici (mogen zij er wel bij varen) meenen, dat zijn satiren weliswaar vol zedelijken ernst zijn, doch niet-

temin jeugdige onrijpheid verraden en aan duisterheid lijden, hetgeen dan ook wel de reden zal zijn, dat ze van oudsher in tal van handschriften zijn bewaard en herhaaldelijk zijn uitgegeven.

Te opmerkelijker is dit, omdat ook wij leven in een tijd van veel bederf en weinig tucht, waarin de intellectuele jeugd rijper is dan de ouderen soms beseffen en waarin meer licht verborgen blijft dan de duisterheid doorlaat. Het is alleen te hopen, dat dit licht niet (gelijk dat van Persius) negentien eeuwen noodig zal hebben om uit den Kosmos der menschelijke beschaving tot ons door te dringen.

Maar het opmerkelijkste is wel, dat deze romeinsche satirendichter Aulus Persius Flaccus een ziener was. Hij voorzag immers (let op het laatste woord van den hexameter), dat eens in een verre toekomst door een Verbond van Vereenigde Volken, in verbasterd latijn geheeten United Nations Organisation, blijkbaar dus de U.N.O., een prijsvraag, internationaal in vier dimensies en dan ook mede in de onderwereld, zou worden uitgeschreven voor een in graniet uit te houwen opschrift in den top van het op te richten Paleis der Vereenigde Volken.

Dies dong hij mede en dichte: „Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.”

HET LEVEN

onzer militairen in Indië

Een lezing van een aalmoezenier voor radio-Soerabaja

Op Maandag 2 September 1946 heeft de Major Aalmoezenier der Mariniers Pater A. W. H. Donné, Augustijn, voor radio-Soerabaja een rede gehouden over het leven onzer militairen in Indië. Op verzoek van vrienden in Indië laten wij het door hem gesproken hier volgen:

De in Nederland zoo bekende radiospreker pater Henri de Greeve begon zijn toespraak op 20 Juli aldus: Er zijn onderwerpen, die men met tegenzin behandelt. Zoo'n onderwerp is vanavond aan de orde.

In ben zoo vrij deze regels hier over te nemen. Ze plaatsen ons terstond op het punt, waarop we dezen avond met elkaar van gedachten gaan wisselen, van gedachten moeten wisselen. De tegenzin geldt het onderwerp zelf maar bovendien de omstandigheid, dat ik openlijk van meening ga verschillen met een collega in het geestelijke dien ik zeer respecteer. Die tegenzin geldt ook het feit, dat ik partij moet kiezen tegen de opvattingen van de verleden maand gehouden Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland en me tevens moet stellen tegen het geschrijf van een Luitenant ter Zee Kramers in 'n respectabel blad als De Linie en met hem tegen ik weet niet hoeveel scribenten in ik weet niet hoeveel blaadjes. Het schijnt een cause célèbre te worden, daarginds in het lieve Vaderland, en dat alles om... maar laat ik ter zake komen.

Reeds eerder, in een uitzending voor de strijdkrachten, heb ik in het kort het punt aangeraakt van de deining, die in Nederland gaande was ten aanzien van het zedelijke verval onzer troepen in Indië, waarover men daarginds ingelicht was uit brieven van hier. Ik heb toen getracht zeer beknopt een standpunt in te nemen, dat corrigerend kon zijn op de bij sommigen bestaande opvattingen, en drukte eventuele briefschrijvers op het hart toch hun verstand te gebruiken.

Ongeveer gelijktijdig richtte de Commandant van II-5-R.I. te Soerabaja zich tot zijn bataljon en protesteerde officieel tegen, zooals hij zeide, de „lasterlijke en leugenachtige mededeelingen over de z.g. schandelijke gedragingen van de militairen der Koninklijke Landmacht in Indië”.

Een eenmaal opgeroepen geest is moeilijk te bezweren. Het vuurtje ginds in Nederland is schijnbaar nog wat feller gaan branden. De vrij onverklikkelijke zaak wordt langs pers en radio volledig in het openbaar benadeld. Is het verstandig om van deze zijde nu ook in dat vuur te

gaan porren en het nog meer op te rakelen? Maar dan zie ik weer de vele brieven, die men me laat lezen, waarin me aanstaart het van onrust, soms van vertwijfeling vertrokken gezicht van een echtgenoot, een verloofde, een moeder. „Tien barakken vol geslachtszieken in een stad”, schrijft een soldaat aan pater de Greeve. „Tien barakken vol geslachtszieken in een stad”, roept pater de Greeve in duizenden huiskamers en het hart van een moedertje, dat, reeds vol zorg alsmaar denkt aan haar jongen die in een vreemd, ver land vechten moet, krimpt ineen als onder een zweeps slag. Bij al het gesukkel en getob dat er al is: wat een pijn wordt er in onbezonnenheid met een enkel woord veroorzaakt. Ik heb er over gearzeld of ik dit zeggen zou, van die onbezonnenheid, tegenover een zoo algemeen geestelijke als daarginds het woord voert. Maar het is toch waar. Daar staat een marinier voor me in al zijn robuustheid en eischt bijna dat ik hem het adres geef van dezen pater de Greeve. „Ik neem dat niet. Dag in dag uit kijken wij aan het front, God betere het, den dood in de oogen, en thuis wordt er niets anders verteld, wordt het geschreeuwd, dat we een stel vuiliken zijn.” Luisteraars: aan de andere zijde is de behandeling van deze zaken een algemeene geworden. Vergun me, ze ook hier te brengen voor een breed forum dan waarvoor zij thuis hooren, opdat het effect mogelijk doeltreffender zal zijn.

Samenvattend gaat het hier om de volgende punten. Er werden en worden hier vandaan brieven naar Nederland geschreven waarin ten eerste een beschrijving wordt gegeven van het morele verval bij de strijdkrachten alhier, dat als alarmeend wordt voorgesteld en waarvoor, ten tweede, de leger- en marineleiding verantwoordelijk wordt gesteld.

Wat nu het eerste betreft: hetgeen zwart is moet zwart genoemd worden. Persoonlijk, als aalmoezenier, ben ik zeer teleurgesteld over het gedrag van een aantal onzer menschen. Over de vermoedelijke oorzaken kunnen we even zwijgen, het feit ligt er. Deze teleurstelling wordt gedeeld door mijn collega's en anderen, die overzicht hebben en tot oordeelen in staat zijn. In onze beoordeeling vergeten we echter niet op te nemen de factor, dat, voor dezelfde feiten, buiten de strijdkrachten een even groote reden tot teleurstelling is. Het is maar een heel raar wereldje, waarin we leven. Verleden Maandag nog heb ik het van deze plaats af gehad over de echtscheiding, die in haar belachelijk groote veelvuldigheid een symptoom is van de algeheele verworping.

Maar ziet: Jan de Soldaat grijpt in een onbewaakt oogenblik naar de pen. Misschien is hij wel gewoon om sterke taal-

tjes naar huis te seinen, misschien ook is zijn verstand niet van het beste; in ieder geval: hij schrijft dat de toestanden, juist bij de weermacht, zoo ontstellend zijn, bewijst dit met voorbeelden waarbij de lezer straks heerlijk met zijn ooren zal staan klappen en besluit met: fout bij de leiding, die toch ook wel heelemaal niets tegen het euvel doet, ja sterker: het bevordert.

Na deze merkwaardigheid geschiedt een nog grootere merkwaardigheid. We zien deze brieven gedrukt in Nederlandsche kranten, we zien ze op de conferentietafel liggen in een Generale Gereformeerde Synode, waar men zich er overheen buigt met grooten ernst en stijgende verantwoordiging, en daar zet zich reeds een eervoorde spreker voor de microfoon en leest met overtuiging uit deze geschriften voor.

Maar hoe zit dat nu? Het gaat hier over een zeer ernstige zaak en onder den oorlog hebben toch zeker verstandige menschen geleerd op te passen met het gerucht. Luisteraars: een deel der mededeelingen gaat over Soerabaja en dit is onbegrijpelijk maar niettemin waar: van Nederland uit is niet een der predikanten of aalmoezeniers, welke toch geacht mogen worden in dezen vrij goed op de hoogte te zijn, ooit met een enkel briefje gevraagd om controle van de naar Nederland verzonden verhalen. Voetstoots is daar in deze serieuze zaak geaccepteerd en doorgegeven wat Jan geliefde op te sommen.

Zal ik u van Jan eens iets vertellen? Hij lag rustig in het Marine-Hospitaal en van daar fladderde de volgende brief naar huis (het is historisch): „Vader en Moeder, deze brief moet kort zijn, want ik heb maar even tijd. Ik zit hem te schrijven op een tank aan het front bij Grissee en de kogels fluiten me om de ooren. Zoo aanstonds moeten we weer verder oprukken; Uw zoon Jan”. Tot welke verhalen of ander gebied dunkt u, dat deze vogel in staat is? En dan die andere goeie jongen. Hij kwam met groote oogen op me af en vertelde over de schande in zijn compagnie, waar de commandant den aalmoezenier steeds tegenwerkte, hem vervoer weigerde en hem onbeleefdheden in het openbaar toewierp. Ik heb de moeite genomen den bedoelden aalmoezenier hierover aan te spreken maar hij lachte en vertelde, dat deze compagnietscommandant een van zijn beste vrienden is; en opnieuw vraag ik u, luisteraars, wat dunkt u dat deze vogel in staat is naar huis te schrijven? Maar deze man schrijft niet naar huis, hij schrijft rechtstreeks aan de redactie. Tien barakken vol venerische zieken! Alle militairen in en om Soerabaja worden bij ziekte verpleegd in het Marine Hospitaal. er is daar een zaal voor huid- en geslachtszieken. De behandelende specialist deelde me mee, dat een aanzienlijk percentage van zijn patiënten menschen met alleen huidziekten zijn. Globaal bezien kwam ik zoo nog niet op een geslachtsziekte-percentage bij militairen in deze stad van nul komma drie procent. Laat ik u meedeelen in een toegezonden krantje te lezen, dat wel tachtig procent onzer menschen is aangetast. Het moet waachtig niet gekker worden.

In de brieven naar huis worden feiten foutief of overdreven weergegeven en daarginds in verbluffend goede trouw zon-

der meer aanvaard. Onverantwoord en met niet goed te praten lichtzinnigheid plant en voedt men felle onrust bij goede menschen en hier, in dit land, worden jongelui beklad — en groot is hun aantal die bij de dagelijksche bereidheid om ver van huis, veel, desnoods alles te geven, met inspanning zich moreel overeind weten te houden. Straks komen ze terug in Nederland. Prettig vooruitzicht dan te moeten hooren; heb jij ook bij dat vieze stelletje behoord?

Maar daar is dan ook nog de onbillijkheid, om de schuld van wat er verkeerd is vooral te leggen bij de leiding van leger en marine. We kunnen er mee instemmen wanneer gezegd wordt dat voor de sociale verzorging van troep en bemanning — en dit geldt ook voor hun ontspanning en ontwikkeling buiten diensttijd — een achterstand aanwezig is, vergeleken met de verzorging elders. Het is zeer zeker niet juist, wanneer door dominee en aalmoezenier de liefdadigheid van de burgerij moet worden ingeroepen om hier een gemis te dekken. Ik geloof echter dat we bezig zijn, over dezen toestand heen te komen, waarbij niet vergeten mag worden dat ons land juist nu in een crisisperiode verkeert, waarin veel aangelegenheden om onmiddellijke aandacht vragen, terwijl elke gulden er een is. Maar met alle sociale voorzieningen en de meest uitgebreide verzorging van de ontspanning zijn we er nog niet. Gewezen wordt steeds naar de zorg voor den Amerikaanschen soldaat. Ik ben in de gelegenheid geweest deze verzorging zoowel in Europa als in Amerika mee te maken en te bewonderen, maar ook: om te constateeren dat het deze topverzorging in en buiten den dienst. de moraliteit van dien Amerikaan misschien niet slechter, maar zeker niet beter is dan die van onze menschen. Het zit hem niet in die verzorging. Tot op zekere hoogte moet ze er zijn, maar waar het op aankomt is dat, wat de jongeman aan geestelijke waarden, aan echten godsdienstzin en aan karakter vooral in zich aanwezig heeft, wat hij meebrengt uit het milieu van waaruit hij komt. Leger en vloot zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van alle lagen der Nederlandsche gemeenschap. De moraliteit van deze gemeenschap, we weten het, is niet verheffend.

Laat het waar zijn, dat er van bovenaf meer gedaan zou kunnen worden, laat het waar zijn, dat sommige officieren in woord of daad het slechte voorbeeld geven: de eigenlijke pijn zit ergens anders. Ik sluit hier aan op hetgeen de Utrechtsche professor Zoon onlangs uitsprak in zijn inaugurale rede, welke als onderwerp had de bestrijding der venerische ziekte in ons land. Zijn hoofdconclusie lag niet in de waardeering voor een bepaalde geneeswijze of geneesmiddel, maar in een rechtstreekse verwijzing naar de noodzaak van morele verheffing van ons Nederlandsche volk, het volk, luisteraars, waaruit de jongelui voortkomen, over wie het nu toestaat dat er al te zeer met modder naar wordt gegooid. Nog altijd is het waar, dat men aan de vruchten den boom kent, en dit kon de eerste conclusie zijn voor wie zich van Nederland uit ongerust maakt over Nederlanders.

Intusschen willen wij hier die gekke briefschrijverij stoppen.

Een gemotoriseerd défilé te Soerabaja

Men schrijft ons uit Soerabaja d.d. 31 Augustus:

Zelfs degenen, die in een na-oorlogschen afkeer van geweld, aan militair vertoon niet al te hooge waarde hechten, zullen zich toch niet hebben kunnen onttrekken aan den indruk, welke de enorme parade heeft gemaakt, die te Soerabaja ter gelegenheid van H.M.'s verjaardag werd gehouden.

De omroeper van Radio Soerabaja, die het ooggetuige-verslag gaf, zei tot zijn luisteraars: „Ge moet u bewust zijn, dat Soerabaja vandaag waarschijnlijk de stad in het Koninkrijk is, die de meest omvangrijke en moderne militaire demonstratie te zien krijgt, welke op het oogenblik mogelijk is.” En als dit inderdaad de grootste is geweest, dan behoeft Nederland zich niet te schamen. Dat een jaar na V-J day, in een stad, welke een half jaar geleden nog een toonbeeld van oorlogsgeweld en verlatenheid was, een blijde menigte in de echt oude Oranje-stemming een dergelijke demonstratie van Nederlandsch kunnen en zelfvertrouwen heeft mogen aanschouwen, stemt tot voldoening en goede hoop.

Wij kunnen ons voorstellen, dat het in het bijzonder ook voor den nieuwen divisie-commandant op Oost Java, kolonel der mariniers M. R. de Bruyne, ten overstaan van wien de parade werd gehouden,

een dag is geworden, die een helder merkpunt zal blijven in zijn verdienstelijke militaire carrière. Immers, het waren toch zijn mariniers die het leeuwenaan deel vormden. Al moet hier dadelijk aan toegevoegd worden, dat de Kon. Marine met detachementen van drie van haar schepen, die in de haven lagen, de Landmacht, het K.N.I.L., met zijn moderne artillerie en de Luchtmacht het hare bijdroegen.

De formidabele Bulldozer-tanks der Mariniers in de parade te Soerabaja op 31 Augustus; deze parade, welke geheel gemotoriseerd was, had een lengte van 3½ km en gaf de bevolking een beeld van de zich herstellende Nederlandsche krachten.

wen gegeven hebben, dat het mogelijk was een colonne van honderden voertuigen en duizenden manschappen voor een dag terug te trekken van het werk aan den veiligheidsring, om de eenvoudige reden, dat men hier de situatie, al is het dan in een nog veel te weinig omvangrijk gebied, in handen heeft.

Er valt te Soerabaja in de laatste maanden een groeiend vertrouwen waar te nemen, ook al is de algemeene toestand op Java nog zeer duister. Dat vertrouwen is enerzijds een gevolg van het besef, dat men niet langer door benden opgezweepte fanatici bedreigd wordt, en anderzijds dat de beproefde Nederlandsche mentaliteit van aanpakken en realiteitszin zich hier kan uiten.

Men kan in Soerabaja weer vrij ademen. Men hoeft niet al te omzichtig als Nederlander op eigen bodem zich af te vragen, of anderen wel goed vinden wat men zegt en doet. En dat is voor onze zaak ons goed recht en, wij zijn er van overtuigd, voor de zaak van Java's welvaren een groote winst.

Het is ook om deze reden, dat wij er waarde aan hechten in het moederland aandacht te vragen voor de Koninginnedag-viering te Soerabaja. Men mag in zekeren zin de situatie van deze, in haar bevolking en naar bedrijf zoo getroffen havenstad als een barometer beschouwen voor de toekomst. En die stond heden zonder twijfel in het teeken van de Oranje-zon.

Op- en aanmerkingen

DE UITZENDING NAAR INDIE

Mijne Heeren,

Naar aanleiding van het artikel in het weekblad van 23 Augustus jl. over: „Als één man bereid om naar Indië te gaan” zou ik U gaarne het volgende willen mededeelen:

Vrijwel alle critiek over deze kwestie komt eenzijdig van hen, die den dienstplichtigen leeftijd reeds verre overschreden hebben, anderszijds van beroepsmilitairen. Beide groepen kunnen zich volgens mij slecht verplaatsen in de omstandigheden waarin de dienstplichtige en a.s. dienstplichtige verkeerden. En de critiek, die dan nog geleverd wordt berust vaak op politieke basis, die eerst de nastreving van hun politiek en ten tweede het algemeen belang op den voorgrond stelt.

De dienstplicht-tijd laat zich niet aanzien als één van een jaar, doch veel langer. Daar wij geen beroepsman willen worden, zullen wij daarna weer in het burgerleven moeten worden opgenomen. In welke omstandigheid zal dit gebeuren? Op dat moment speciaal zullen de diverse verloofden van ons verlangen, dat wij een positie veroveren, die trouwplannen mogelijk maakt. Zelf zullen wij ons gaan vergelijken met hen, die afgekeurd zijn voor den militairen dienst en ons ver achtergesteld voelen.

Ook loopen wij de kans, dat als wij in Indië er daadwerkelijk aan te pas moeten komen, de maatschappelijke functies direct achter ons worden ingenomen door hen, die de zelfde capaciteiten hebben, doch hun leven hiervoor niet inzetten. Mijns inziens hebben deze hier dan ook geen recht op en zal er voorrang aan de afzwaaiende militairen moeten worden verleend.

Zou er nu geen regeling kunnen worden getroffen, die onze toekomst garandeert. Dit is volgens mij één van de grootste bezwaren, die door serieuze dienstplichtigen naar voren worden gebracht. Deze redeneering berust op mijn ervaringen, die ik op de Middelbaar Technische School te Haarlem heb opgedaan, waar ik natuurlijk tusschen vele dienstplichtigen heb gestudeerd.

Inmiddels teken ik met de meeste hoogachting,

J. N. HABBEN JANSEN

HET INDISCHE VRAAGSTUK.

Geachte Redactie,

Het in zijn korthed voortreffelijke stukje over „Het Indische vraagstuk” van Dr. S. te Groningen in Uw blad van 6

September geeft mij aanleiding tot een korte aanvullende opmerking.

Terecht verwijt de schrijver o.m. der vorige regering plichtsverzuim, daar zij niet „direct een leger... naar Indië” heeft gestuurd. Langzaam, heel langzaam is de noodzakelijkheid daartoe wel doorgedrongen. Maar nog spreekt men van radicaal-politieke zijde telkens weer van aansturen op een „kolonialen oorlog”. Daar is, geliefd op de werkelijke situatie op Java en Sumatra — laat staan in de rustige buitengewesten — natuurlijk geen sprake van. Het geldt slechts — beter laat dan nooit — herstel van gezag en orde onder het betrekkelijk kleine, misdadig rebelse deel der inheemsche bevolking aldaar. Inderdaad dus een politietoek, zij het een zeer ernstige.

Welnu, dan is hier — en daarop wilde ik de aandacht vestigen — volmaakt toepasselijk de betreffende uitspraak uit het begin dezer eeuw van den nobelen Franschen generaal Lyautey, den grooten pacificator onder inheemsche stammen in Noord-Afrika en elders:

„Il faut, quand il s'agit de la police des indigènes, toujours retenir cette formule: „manigester la force pour en éviter 'emploi'.”

En dan fier, rondborstig, vriendschappelijk overleg plegen. Overleg, met alle begrip voor redelijke nationalistische verlangens, doch steeds óók met volle bewustheid van recht en taak van Nederland.

Het kan nog goed worden, Partij van den Arbeid! maar dan geen gejuich meer op Uw congressen voor het tot nog toe gevoerde jammerlijk slappe beleid.

Ach, hadden we na de Japansche capitulatie een Lyautey (Starkenborch?) te Batavia gehad!

¹⁾ Lyautey par André Maurois: Paris-Librairie Plon: blz. 176/7.

Amersfoort, 9 Sept. 1946.

G. J. N. TRENITÉ.

WAARDEVAST GELD

Mijne Heeren.

Met volle instemming lees ik in uw blad: „Het is niet zoozeer onze taak de sociale gerechtigheid te verheerlijken als wel om te trachten haar te verwerkelijken”.

Daartoe is in de eerste plaats en boven al een **waardevast geld** vereischt. Is er grooter onrecht tegenover groote groepen

in onze samenleving denkbaar dan een waardevermindering of daling van het geld?

Wanneer het geld in waarde daalt, dus het geheele prijsniveau stijgt, zijn het alle schuldeischers, welke te kort gedaan worden. Nu zijn schuldeischers in het algemeen geen menschen waaraan men met sympathie denkt. Maar laten wij niet vergeten dat daarin allen die van vast loon of salaris moeten leven, de belangrijkste plaats innemen. Eventueel is dat salaris nog verbonden aan vaste verhoogingen en vaste pensioenrechten. Ook moeten wij niet vergeten dat daarbij ook allen behoren die uit de sociale verzekeringen trekken, invaliden en ouden van dagen, ook alle pensioentrekkers en talloze ouden van dagen die zelf voor hun ouden dag gezorgd hebben.

Wanneer daarentegen het geld weder in waarde stijgt, zoodat het geheele prijsniveau daalt, dan komen alle schuldenaren in moeilijkheden. Dat zijn in de eerste plaats de ondernemers voor zoover zij, als gewoon is, credit van derden gebruiken terwijl zij daarnaast in de belastingen nog den druk ondervinden van de schulden van staat en gemeente. Bovendien is bij een dalend prijspeil de kans groot, dat zij voor hunne producten minder ontvangen dan zij ervoor uitgegeven hebben. Deze ondernemers sleepen bovendien als zij in moeilijkheden komen nog allen mede die bij hen werken.

Daar is dientengevolge in onze maatschappij niets wat zoo veel sociale onrust schept als de regelmatige waardeverandering van ons geld.

Daarom moet als wij strijden voor sociale rechtvaardigheid in de eerste plaats ons streven op een waardevast geld gericht zijn.

Daar zijn nog andere redenen welke hetzelfde eischen. In de balans en winsten verliesrekeningen onder ondernemingen moet het geld onze waardemeter zijn die ons doet zien of wij economisch juist werken. Verandert het geld in waarde dan kunnen wij ons economisch leven even slecht opbouwen als een ingenieur een brug zou bouwen met een lengtemeter die in lengte verandert.

Voor den opbouw van een rechtvaardige en efficiënte maatschappij is het in de eerste plaats noodig, dat onze waardemeter het geld, heel wat beter het ideaal van waardevastheid benadert dan het tot nu toe deed.

Ziet u dit in en bent bereid in deze richting te werken, dan zult u uwe partij, uw land en de maatschappij daarbuiten een groote dienst bewijzen.

Hoogachtend,

Dr. G. C. A. VAN DORP.

Katwijk a. d. Rijn, 2 Sept. 1946.

UITKNIPPEN, INVULLEN EN VERZENDEN AAN:

DE PARTIJ VAN DE VRIJHEID

Koninginnegracht 61, Den Haag, of één der plaatselijke secretariaten

Ondergeteekende

wonende te

van beroep

geeft zich op als lid van de Partij van de Vrijheid.

Datum:

(Handtekening)

EÉN SEPTEMBER GEOPEND

INDISCH CAFÉ-RESTAURANT

BAROE

JAN LUYKENSTRAAT 62 (2) - TEL. 95354 - A'DAM

ORIGINEELE IND. RIJSTAFEL

Nasi Goreng, Bami, en Loempia's

IND. { BEREIDING WIJ VERZORGEN PARTIJEN
BEDIENING UW SPECIALE JUBILEA
BEHEER TAFELS VOOR BRUILOFTEN

Alle bestellingen indien gewenscht ook thuisbezorgd.

Ruys' Handelsvereniging N.V. te 's-Gravenhage

vraagt voor de aanstelling van

Specialist voor Boekhoudmachines

een Jongeman, leeftijd 25—30 jaar, met eindexamen 5-jarige H.B.S., M.O. Boekhouden of Staatspraktijkdiploma en administratieve ervaring

Brieven met alle bijzonderheden inzake opleiding, ervaring enz. onder No. 1515 aan de Afd. BEDRIJFSORGANISATIE, Lange Voorhout 17 te 's-Gravenhage.

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop: Alle uitgaven van Duitsland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945 postfris en gebruikt

Aanbiedingen met prijs aan:
BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL
ROTTERDAM/HILL, - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

Vloerbedekking

Neemt in Uw woning de ideale

PERPLEX VLOEREN

Watervast, opneembaar, parketwijze gelegd vanaf f 4.— per M².

Een product van

Abee Parketvloeren

Levering door het geheele land via onze Filialen. Inlichtingen:

Hoofdkant. Van Boetelaerlaan 90 - Tel. 555564 - Den Haag

VERSCHEENEN:

„BINNEN JAPANSCH PRIKKELDRAAD”
gedichten van WILLEM BRANDT, uitgezocht en ingeleid door JAN H. DE GROOT.

„Willem Brandt is de dichter van het Japansche concentratiekamp. Een der weinige getuigen, zoo niet de eenige, die in verzen vorm gaf aan de gemeenschappelijke ervaringen van menschen gedurende drie-en-een half jaar verschrikking en lijden”.

Gebond. f 4,25 — In den boekh. verkrijgbaar.

UITGEVERIJ JACOB VAN CAMPEN - AMSTERDAM O.Z. VOORBURG WAL 37.

De nieuwe schoentjes...

Zoowel in Amerika, Frankrijk als in Engeland blijft de „open-back” vooreerst de groote mode. Ook de Nederlandsche vrouw zal dit model met veel vreugde dragen. Geheel „nieuwe” schoentjes zijn het, met een geheel nieuwen pasvorm... Slippen kunnen ze niet en... zij hebben de snoezigste kleuren.

Indien ze ook hier komen, zijn ze welkom! Wat zullen we er dan goed voor zorgen... met TANA

natuurlijk: de schoonheidskuur voor alle fijne damesschoentjes!

Thans, evenals voorheen, wederom uitsluitend verkrijgbaar bij de schoenbranche... zij het voorloopig nog beperkt.

No. 64

A. J. WUYSTER

PSYCHOLOOG
ADVISEUR

Goeverneurlaan 393 - Tel. 119445 - Den Haag

KLOOS

KINDERDIJK

BRUGGEN

Uit voorraad te leveren:

KURKPLATEN SPLITPENNEN
SCHUURKURKEN VICTOR KETTING
CONISCHE PENNEN LASCH- EN
LINTZAAG V. HOUT SLIJPBRILLEN
STALEN TAPBOUTEN VIJLENBAND

J. A. AGTERBERG, Utrecht, Zuilenstr. 12, tel. 21768

Groothandel in IJzer- en Verwa.en. Levering uitsluitend aan: Detail, Industrie en Vakman.

„LET ALTIJD ERG OP AGTERBERG”

GERESERVEERD VOOR:

Café-Restaurant BAGATELLE

PASSAGE 61
DEN HAAG

D. L. MEULDIJK'S CENTRALE PAPIERBEWERKING

Heeft U papier? — Wij maken alles.

TAMBOERENSTRAAT 24—26. TEL. 20943 ROTTERDAM
SPOEDORDERS BINNEN 24 UUR

Vervolg van pagina 1

alleen een goede kennis der Engelsche taal zal hebben opgedaan maar ook veel relaties zal hebben verworven. Zulk een figuur zou naar onze meening de commissie-generaal veel krachtiger hebben gemaakt. Na zijn bedanken is blijkbaar de heer van Poll gepolst en deze heeft zich een benoeming laten welgevalen. Een figuur als de heer Steenberghe is de heer van Poll geenszins, hem ontbreekt met name ook de internationale ervaring.

Het eenige lid der commissie-generaal, dat wel ervaring heeft op dit terrein is de heer van Mook, die dan ook hierdoor reeds naar onze meening overwicht op zijn medeleiden zal kunnen hebben, wat nog versterkt zal worden door het feit, dat hij nu reeds een jaar met de Engelsche autoriteiten samenwerkt en dus op dezen zal zijn „ingespeeld”.

Het domineeren van dr. Van Mook lijkt ons dan ook mogelijk en daar deze zeker den steun zal hebben van prof. Schermerhorn, lijkt het ons, dat wij de verrichtingen der commissie-generaal met groote gereserveerdheid zullen moeten afwachten.

Partijnieuws

De wethoudersverkiezingen.

We kunnen niet zeggen, dat er onzerzijds te gewagen is van een groot aantal wethouders, die de beginselen onzer partij huldigen. Dat was bij een zoo jonge partij ook niet te verwachten, temeer niet daar Partij van den Arbeid en communisten elkaar bij de wethoudersverkiezingen in vele gemeenten bijzonder goed hebben verstaan.

Is het daarom te verwonderen dat onze partijgenooten in Barsingerhorn er bijzonder mee ingenomen zijn dat zij naast een burgemeester, die partijgenoot is (de heer F. Blaauboer) nu ook nog een wethouder hebben, die, tot onze partij behoort? Wij maken van deze bijzonderheid in ons blad gaarne melding. De nieuwe wethouder van Barsingerhorn, de heer W. van der Oord, kreeg 4 van de 7 stemmen en wel 2 van de Partij van de Vrijheid, 1 van de A.R. en 1 van de Partij van den Arbeid. De andere vertegenwoordiger dier partij stemde op een communist!

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij!”, Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

abonneert zich op „Vrij!” tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *)

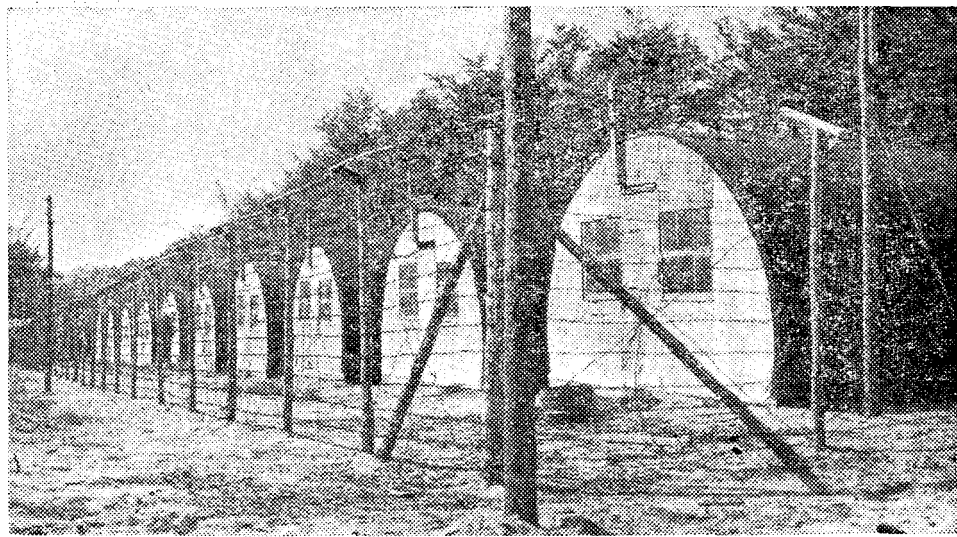
welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 245103 ten name van den penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht,

over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd.

(Handteekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

Het is niet zoozeer onze taak de sociale gerechtigheid te verheerlijken, als wel om te trachten haar te verwerkelijken.

Momenteel worden met de geallieerde bezettingsautoriteiten in Duitsland onderhandelingen gevoerd over de uitlevering van duizenden Duitschers, die als ongewenschte gasten nog in ons land vertoeven. Intusschen is men reeds begonnen een aantal van deze Duitschers te interneren, zoodat ons land weer een concentratiekamp rijker is geworden. Maar wellicht zullen binnenkort, wanneer een aantal politieke verdachten ontslagen worden, eenige van deze trieste oorden kunnen verdwijnen. Zoodat de foto laat zien, maakt zulk een verblijfplaats, hoe noodig deze ook mag zijn, het landschap niet aantrekkelijker.

HANDWEEF TAFELKLEEDEN

Vrije Verkoop
Handweef Tafelkleeden
• Zeer aparte dessins
• 140 x 170
• vanaf f 24.50

HH DE KLERK & ZN
WALENBURGERWEG 141
BEIJERLANDSCHELAAN 72-78

KOLENBONNEN INLEVEREN

bij de

NV ROTTERDAMSCH KOLEN-CENTRALE

VOORHAVEN 60 - TELEF. 35555

Voor Zuid: Beijerlandschelaan 27.
Voor Noord: Zwart Janstraat 136.
Voor Oost: Vlietlaan 40.
Voor Schiedam en Omgeving: Burg, Knappertlaan 22.
Voor Hillegersberg en Schiebroek: Kleiweg 152, Postagentschap.
Voor Overschie: Saenredamplein 21.

N.V. BOELE'S
Scheepswerven
en
Machinefabriek
BOLNES

Nieuwbouw en reparatie

Nieuwe Rijwielen zonder vergunning

door Uw oude rijwiel bij ons te laten MOFFELN voor slechts f 25.— (binnen 8 d. terug). Wij moffelen ook MOTORRIJWIELN, HAARDEN en KACHELS enz. Tevens het adres voor VULCANISEEREN, NIKKELEN en CHROMEN, ook voor huish. art. Op Uw rijwiel- en bandenbonnen wordt door ons binnen het uur geleverd. **HANDELAREN KORTING!**

KEES DE BAKKER BLOEMSTRAAT 60 ROTTERDAM — Tel. 30518

GEEN VLOERBEDEKKING?

Komt U eens kijken naar onze

PERPLEX - VLOEREN

Voor Huiskamers, Kantoren en Instellingen, Watervast enz. enz. Oersterk en Parketsysteem. Prijs vanaf f 4.— per M2, thuis gelegd

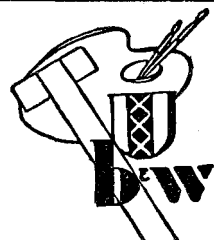
EEN ABEE-PRODUCT Alleen vertegenwoordiging: **HANDEL MIJ. „HELKO”**, Amsterdam, telefoon 22719
Toonkamers: Amsteldijk 146

EMB
EXAMENOPLEIDING
MODERNE
BEDRIJFSADMINISTRATIE

Mondeling te:
AMSTERDAM
DEN HAAG
ROTTERDAM
UTRECHT

Ook uitsluitend schriftelijk

Aanvang September
Duur 1 1/2 jaar
Prospectus en proefles verkrijgbaar bij het Secretariaat:
BUREAU VOOR MODERNE ADMINISTRATIEMETHODEN
Hauvellaan 10 R
Hilversum - Telef. nr 9821.

Kloveniersburgwal 42
Amsterdam-C.
Telef. 36837 en 49194

Etalage-materialen:

- ETALAGE-NOUVEAUTÉ'S
- CARTON
- BLOEMEN
- VERF
- GLAS
- STANDAARDS
- DECORS
- PODIUMBOW
- CELLOPHAAN
- KERSTARTIKELEN
- ENZ. ENZ.

Bezoekt onze Stand No. 5052
5e étage Hoofdgeb.

HUWELIJK

Dames en Heeren, wien het werkelijk ernst is een goed en gelukkig huwelijk te sluiten, wenden zich vol vertrouwen tot het

Bemiddelingskantoor „METROPA”

POSTBOX 70, ROTTERDAM.

Betrouwbare en reële behandeling door kantoor met jarenlange ervaring en zeer veel relaties in alle beschaaftde kringen over het geheele land. Discretie absoluut verzekerd. Alle inlichtingen worden U kosteloos, zonder eenige verplichting en in blanco couvert toegezonden.

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26 b (bovenhuis) Rotterdam Ruim 30 jaar gevestigd

Patent-Genesmiddelen Gummiwaren

Vr. gratis inlicht., toezend, onder blanco couvert. **Gratis spreekuur dagelijks van 10-8 uur.**

Gevraagd:
Rookers benodigdheden

LOU BRAAKMAN'S SIG. MAGAZIJNEN

Jacobijnestraat 8, Haarlem,
Tel. K 2500 - 19972

DE RIDDER & STRIJBIS

MAKELAARS - BEËDIGDE TAXATEURS

Zandvoort Allee 1 - Heemstede - Tel. 26179

Bijk. A'dam Tel. 83967, Haarlem Tel. 16689, Velsen Tel. 4210

BEREER HYPOTHEKEN EN TAXATIES

N.V. MACHINEFABRIEK IJZER-, STAAL- EN METAALGIETERIJ

v.h. Bakker & Co. RIDDERKERK

WARUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
 Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
 Mr. A. STEPELS, Rotterdam

„slaet
 op den trommele”

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
 Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

EERSTE INDRUK

Den derden Dinsdag van September, doordat H.M. de Koningin niet zelf in de vereenigde vergadering van Eerste en Tweede Kamer de nieuwe zitting opende, droeg ditmaal niet het plechtige karakter als in de jaren vóór den oorlog. Nog kort geleden had Hare Majesteit één der buitengewone zittingen geopend, waarbij Zij in Hare Troonrede, uitvoeriger stuk dan ooit is voorgelezen, de plannen der regeering had ontvouwd en zoo was de reden duidelijk, waarom de opening der gewone zitting ditmaal plaats had door den minister van binnenlandsche zaken, dr. Beel.

Niettemin had ook deze derde Dinsdag in September een bijzonder karakter, omdat in de Tweede Kamer de traditie is hersteld van de aanbidding der rijksbegroting door den minister van financiën.

Voorloopig hebben wij van het dikke, met oranjelint bijeengehouden pakket, dat de minister uit zijn koffer haalde en door den kamerbewaarder op het bureau van den President der Kamer deed deponeren — waarbij hij dan eenige woorden sprak over de vreugde der regeering, dat na 7 jaren deze aanbidding thans weer mogelijk was — nog slechts in handen de „Nota betreffende den toestand van 's Rijks financiën”, oftewel Millioenennota geheeten, aldus genaamd in een tijd toen het bij de begroting alleen nog maar om millioenen ging.

Wij zijn thans al veel verder. Wanneer wij over de tekorten alleen al spreken en dus afzien van de totaalcijfers, dan reeds komen wij te spreken over getallen, waarin de klank „milliard” te beluisteren is.

Het tekort op de begroting voor 1947 immers bedraagt bijna 2 milliard gulden, om juister te gaan: f 1967.399.922. Dat is verontrustend.

Het inflatiegevaar staat ons door deze cijfers te helderder voor den geest. Het geeft echter in zekeren zin vertrouwen, dat de minister in de onderhavige millioenennota de dreigende gevaren met meer gevoel voor realiteit onder het oog schijnt te zien, dan hij in het verleden heeft gedaan als zijn eigen voorganger. Wij willen

een volgende maal in de beteekenis van de cijfers der Millioenennota nader treden, thans echter zij vastgesteld, dat het zuiver stellen van de moeilijkheden waarin ons volk zich thans bevindt door de regeering zelve, van het grootste belang moet worden geacht. De erkenning in de nota, dat „het inflatoire effect der huidige rijksbegroting als schadelijk voor de maatschappelijke ontwikkeling moet worden beschouwd”, is in dit verband van belang. En met instemming hebben wij de uitspraak van den minister gelezen, dat hij zich aansluit bij diegenen, die „om welke redenen dan ook betoogen, dat een aanzienlijke vermindering van het begrotingstekort zoo spoedig mogelijk dient te worden bereikt”. Alleen gaat het er nu maar om of de minister voldoende krachtig zal blijken om de noodige maatregelen te nemen.

Het stellen der moeilijkheden en het aanwijzen van den weg moge reeds van groote beteekenis zijn, per slot komt het aan op de daden. Deze daden zullen een belangrijke verlaging der uitgaven moeten brengen. In dit verband moet natuurlijk ook gedacht worden aan een efficiënter overheidsapparaat, waarop toch ook een deel der bezuiniging zal gevonden moeten worden. Wij noemen dit als voorbeeld. Niet omdat met een verlaging van de uitgaven hiervoor de zaak gered is! Maar wij halen dit voorbeeld aan om er aan te demonstreeren, dat het met de voornemens tot het wegwerken van de begrotingstekorten niet bij praten moet blijven. Een iegelijk is het er over eens, dat er op dit terrein iets moet gebeuren. Maar dan is het toch niet aanmoedigend te moeten vaststellen, dat met betrekking tot dit zoekeer in het middelpunt staande onderdeel de situatie zoo is, dat er op 1 Januari j.l. 124,000 ambtenaren waren en op 31 Juli j.l. f 119.000. Men krijgt den indruk, dat niet met de noodige energie aan een verlaging van het aantal wordt gewerkt. Wij zouden overigens geenszins willen aanbevelen om hierbij met het domme potlood te werk te gaan, zooals misschien door bepaalde verblinden zou kunnen worden bepleit. Niet domweg een aantal menschen uitschakelen maar streven naar meer efficiency, dat moet uiteraard de oplossing geven. Die efficiency van het overheidsapparaat zal overigens de ontwikkeling van het bedrijfsleven slechts ten goede kunnen komen. Te veel klachten immers hoort men nog in den huidige tijd over initiatieven welke niet uitgevoerd kunnen worden, omdat men vastloopt in de dwaalwegen der ambtenarij.

Wanneer wij zeggen, dat de huidige minister op dit terrein nog niet veel heeft kunnen bereiken in de periode waarin hij zijn eigen voorganger was, dan mag daarmee uiteraard nog niets gezegd zijn over zijn huidige ministerschap. De minister van financiën kan het nu eenmaal niet alleen, hij is voor wel een zeer groot deel afhankelijk van den geest, die de andere ministers bezielt en van de medewerking die zij wenschen te geven. Welnu, wij hebben vooralsnog vertrouwen er in, dat de leden van het huidige ministerie over het algemeen meer besef zullen hebben

Herdenking van den slag om Arnhem. — Op 17 September j.l. legde H.M. de Koningin een krans neer bij het monument, dat te Oosterbeek opgericht is ter gelegenheid van de herdenking van den slag om Arnhem.

van hetgeen van hen wordt verwacht dan hun voorgangers.

Wanneer wij bepleiten een zoo efficiënt mogelijk en dus een zoo beknopt mogelijk overheidsapparaat, dan willen wij daaraan onmiddellijk toevoegen, dat de overheidsdienaren echter een behoorlijke beloning dienen te ontvangen. Afgezien van de excessen welke voorkomen bij nieuwe diensten, staat het met de salariering niet gunstig. Wij hopen, dat de regeering ook aan deze kwestie haar aandacht zal schenken. En wanneer wij spreken over ambtenaren, dan denken wij daarbij ook aan de onderwijzers op wier slechte positie mevrouw Fortanier de Wit onlangs in de Kamer nog de aandacht heeft gevestigd.

De minister heeft de zaken gesteld. Bij de bereddering van den zwaar gehavenden Nederlandschen boedel heeft de overheid een taak, maar evenzeer het volk. De overheid zal goed doen het goede voorbeeld te geven, maar het volk zal toch beseffen moeten, dat offers noodig zullen zijn. Nederland is zwaar verarmd en dit brengt zijn consequenties met zich. Deze te aanvaarden is niet te vermijden. In de Millioenennota wordt gesproken van de

opvoering van de arbeidsproductiviteit, welke zich „in langzamer tempo en minder automatisch” blijkt te herstellen, dan veelal is aangenomen. De bevolking zal haren plicht te dezen moeten worden ingeprent. Onze export zal moeten worden opgevoerd en ook wordt noodig genoemd: „toeneming der besparingen, bij voorkeur door vrijwillige consumptiebeperking”.

Het zijn groote offers, die van ons gevraagd worden, van alle geledingen dus onzer samenleving. Ze zullen echter gebracht moeten worden. Het is vaderlandse plicht.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — Elementaire Vrijheden. II — Crisis van den rechtsstaat — Depressie tusschen de Keerkringen — Partijnieuws — Plichten van het heele volk — Stakingswee — Eindelijk weer als van ouds — Student en dienstplicht — Opmerkingen — Over een Indische reis — Satire.

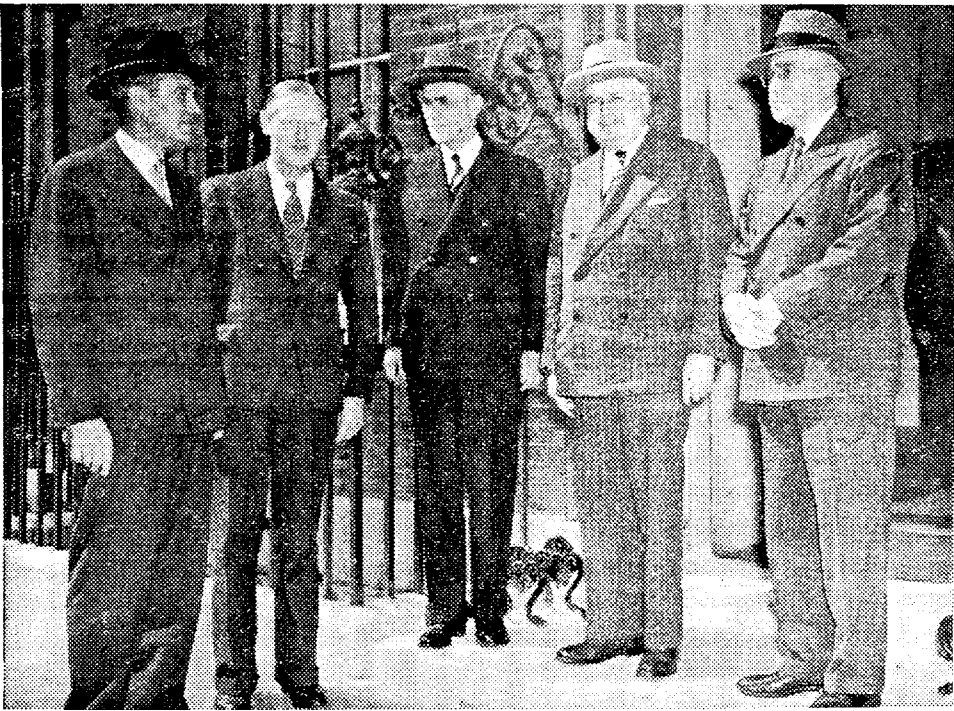

Op 17 September j.l. werd ter herdenking van den tweeden verjaardag van de spoorwegstaking aan alle leden van het N.S.-personeel, die in '44 het stakingsbevel opvolgden, een penning uitgereikt. De voorzide laat een symbolische voorstelling van de staking zien: een gevleugeld wiel, waarvoor op de rails een remslof is gelegd. Op de achterzijde staan de woorden: „Ter herinnering aan de eendrachtige opvolging van het stakingsbevel op 17 Sept. 1944”.

6-Ver Buitenlandsch overzicht

JOODSCHE TERREUR en haar gevolgen

Engeland blijft in Palestina

Een foto, genomen voor Downingstreet 10. V.l.n.r.: Harriman, Ambassadeur der Vereenigde Staten te Londen; Sir Norman Brook, hoofd van de Britsche sectie der Palestina-commissie en voorts de drie Amerikaansche leden van die commissie.

Na-oorlogsche onbillijkheid

Bulgarije, dat tijdens den oorlog een bondgenoot was van Duitschland, maakt thans bij de vredesconferentie aanspraak op gebied, dat bezet wordt gehouden door Griekenland, door den staat, die in het begin van den oorlog zoo kranig weerstand heeft geboden tegen de aanvallen van de as-mogendheid Italië. Het Grieksche enthousiasme voor de geallieerde zaak was groot; ook in ons land heerschte er algemeene bewondering voor de dapperheid der Grieken. Met welk een genoegen las men dien brief uit Griekenland, die de censuur had weten te verschalken en waarin de zin voorkwam: „Wij hebben hier een nichtje te logeeren, Niké genaamd; we hopen, dat ze nog lang zal blijven.” Helaas moest het overwinningsnichteje vertrekken, toen ook Duitschland het land ging aanvallen. En thans geniet Bulgarije voor zijn aanspraken op Grieksche gebied, den steun van de Sowjet-Unie. Een overwonnen land stelt eischen aan een overwinnaar.

Maar er zijn meer gevallen van zulke na-oorlogsche onbillijkheid. Vele Joden hebben met de geallieerde legers meegewoeten en hun deel bijgedragen tot de overwinning, terwijl vele Arabieren een afwachtende houding aannamen of zelfs, zooals de groot-moefiti van Jeruzalem, speculeerden op een fascistische zege. Niettemin kunnen de Palestijnsche Joden thans allerminst voldaan zijn over de Engelsche plannen ten aanzien van het Heilige Land en ook een buitenstaander moet tot de conclusie komen, dat de Arabieren op het oogenblik vaak meer in de gunst staan van het Engelsche parlement en de Engelsche pers, dan de Joden. De Times schreef eenige dagen geleden, dat zowel de Engelschen als de Arabieren verontwaardigd waren over de daden van Joodsche terreur in Palestina. En de Arabieren werden bij deze gelegenheid een volk genoemd „welks traditie ten eenenmale vijandig is aan het gebruik van moord als politiek wapen.” Zulk een uitspraak getuigt, ten aanzien van de gebeurtenissen tusschen 1937 en 1939, meer van vergevensgezindheid dan van haatdragende memorie.

Joden, Grieken en verscheidene andere volken, zullen na den oorlog tot het inzicht gekomen zijn, dat ondank het loon is van een wereld, die beheerscht wordt door het eigen belang der groote mogendheden.

De aanslag op het Koning David Hotel.

Al staat het ook genoegzaam vast, dat de mogendheden, groote zowel als kleine, een groot incassatievermogen bezitten en menigen slag in het gezicht kunnen verdragen, zonder een spier te vertrekken, wanneer dat om een of andere politieke reden noodzakelijk is, evenzeer staat het vast, dat het een klein en altijd weer effect sorteerd kunstje is, om de openbare meening van een land tot verontwaardiging te brengen, wanneer in den vreemde landgenooten ter dood worden gebracht. In de Vereenigde Staten gaat dat al heel gemakkelijk. Men denke aan het Amerikaansche vliegtuig, dat onlangs in Zuid-Slavië tot dalen is gedwongen met noodlottig gevolg.

Maar toch ook de, Engelsche publieke opinie kan men gemakkelijk op deze wijze prikkelen en de Joden, die eind Juli de Britsche regeeringskantoren in het Koning David Hotel te Jeruzalem door een explosie verwoestten (84 menschen kwamen daarbij om het leven), hebben hun volk daar een slechten dienst mede bewezen. Kort na dezen aanslag hield Lord Samuel (dien men toch zeker niet van anti-Semitiesme kan beschuldigen) een rede in het Hoogerhuis naar aanleiding van het nieuwste Engelsche plan voor Palestina. Hij veroordeelde de terreurdaad in scherpe bevoordingen en één passage uit zijn betoog, dat den Joden in Palestina tot waarschuwing moest strekken, is te curieus om hier niet over te nemen. Hij vergeleek de eerste eeuw na Christus met de twintigste en zeide:

„Vandaag zijn het de Britten, die in Palestina heerschappij voeren, toen waren het de Romeinen. Thans is er een organisatie, genaamd de Irgoen, toen waren er de Zeloten. Er was veel heldenmoed, veel blijmoedige bereidheid tot zelf-opoffering teneinde de macht van het Romeinsche rijk uit te dagen. De Zeloten werden afgeslacht tot den laatsten man, de laatste vrouw en het laatste kind en voor het Joodsche volk betekende dit volledige vernietiging. Zij werden uit het land gejaagd, verdreven over de geheele wereld en van toen tot nu waren zij vol heldenmoed maar zonder iets te bereiken.

Laten de Joden er zich voor hoeden — zoo vervolgde de spreker — wederom denzelfden weg op te gaan. Als er meer zulke uitspattingen voorkomen als deze laatste, dan worden daarmede niet slechts bruggen, werkplaatsen of administratieve hoofdkwartieren verwoest, maar dan treft de verwoesting het Nationaal Tehuis zelve. Dan immers worden de moreele en geestelijke grondvesten van dat Tehuis door explosie verwoest en zonder die fundatie kan het niet bestaan.”

Het nieuwe plan voor Palestina.

Het plan voor Palestina, naar aanleiding waarvan Lord Samuel zijn bovengenoemde rede hield, moet tot basis van bespreking dienen voor de Palestina-conferentie die thans te Londen gehouden wordt. Het plan is opgesteld door een Engelsch-Amerikaansche commissie van deskundigen, die een uitgebreide studiereis naar het naburige Oosten heeft gemaakt. De commissie is van meening, dat de politieke aspiraties van de twee bevolkingsgroepen in Palestina, niet met elkaar te verzoenen zijn en beveelt daarom aan, Arabische en Joodsche provincies te scheppen, met een groote mate van autonomie. Deze provincies moeten echter staan onder een centraal bestuur, dat volledige zeggenschap bezit over de verdediging, de buitenlandsche betrekkingen en de invoerrechten en accijnzen.

Een definitieve oplossing voor het Palestijnsche probleem wordt niet aan de hand gedaan. Dit regiem met provinciaal zelfbestuur kan zich in twee richtingen ontwikkelen: ten eerste tot een definitieve deeling van Palestina in een Joodsch en een Arabisch deel, met eventueel Engelsch mandaat voor de „Heilige Plaatsen”, zooals reeds in 1937 in het Peel-rapport werd voorgesteld; of, ten tweede, tot een tot nationaal zelfbestuur geraakt Palestijnschen staat, waarin Arabieren en Joden in vrede samenleven. De laatste mogelijkheid kan men zich niet goed in de praktijk voorstellen en tegen een deeling verzetten de Arabieren

STALEN MEUBELEN
„GISO“-LAMPEN

zich uit vrees voor de expansie van zulk een Joodsch „bruggenhoofd”; de Joden zij eensdeels bevreesd voor Arabische invasiën in hun kleine gebied en wenschen anderzijds dat geheel Palestina hun nationaal tehuis zal zijn, waarin het Joodsche volksdeel eens de meerderheid zal bezitten.

Om laatstgenoemde en andere redenen, wenschen noch de Palestijnsche Joden, noch de Arabieren uit dit land, te Londen te confereren met het nieuwste Engelsche plan als basis. En daarom zitten aan de conferentietafel thans alleen de vertegenwoordigers van de Arabische liga met de representanten van de Engelsche regeering. De belangen der Arabieren zullen aldus zeker behoorlijk worden behartigd, maar men vraagt zich wel af, of de Joden er verstandig aan hebben gedaan van de conferentie weg te blijven. Zij volgen de discussies met aandacht en uitgesloten is het niet, dat zij dezer dagen toch nog de vergadering binnenstappen. Hun plaatsen blijven stellig gereserveerd.

De beteekenis van de Palestijnsche kwestie.

Ging de strijd alleen maar tusschen de Joden en Arabieren in Palestina, dan zou het probleem minder moeilijk en minder belangrijk zijn. Maar ieder conflict in Palestina neemt terstond internationale afmetingen aan. Millioenen Joden, verspreid over de geheele wereld en machtig vooral in Amerika, voelen zich bij de zaak betrokken en de nieuwe Arabische staten alsmede Egypte volgen de gebeurtenissen met groote belanstelling. Het geheele Britsche gemeenebest heeft een Mohammedaansche bevolking van ongeveer honderd miljoen zielen. De Engelsche politiek in Palestina moet rekening houden met de reactie van dit groote aantal, doch ook met de opinie, van de Joodsche wereldgemeenschap, waarmede Engeland van oudsher goede betrekkingen onderhoudt. Voor Engeland, dat zijn troepen wellicht uit Egypte zal moeten terugtrekken, biedt Palestina altijd nog de mogelijkheid tot het vestigen van leger-, vloot- en luchtbases.

Als mandataris heeft Groot Britannië een drievoudige taak: de rechten der Arabieren beschermen, den Joden een nationaal tehuis geven en tenslotte: aan het geheele land zelfbestuur schenken.

Vertraagd afscheid.

Sedert 1883 belooft Engeland nu reeds, dat het zijn troepen zoo spoedig mogelijk uit Egypte zal terugtrekken. Buitengewone omstandigheden, o.a. twee wereldoorlogen, zijn steeds oorzaak of voorwendsel geweest van uitstel van dat vertrek. Thans heeft Engeland zich bereid verklaard Egypte binnen drie jaar te ontruimen. De Egyptenaren wenschen dien termijn tot 1 jaar te verkorten. Zullen er zich nieuwe internationale complicaties voordoen, waardoor Engeland den terugtocht nog langer kan of moet uitstellen?

Een steunpunt bij het Oostelijk deel van de Middellandsche Zee zal Groot Britannië in geen geval willen missen en mocht Egypte al verlaten worden, in Palestina zal, ter handhaving van de rust, toch voorloopig een Engelsche macht aanwezig moeten zijn.

Tijdens den eersten wereldoorlog heeft Engeland zowel aan Arabieren als aan Joden beloften gedaan, die grootsche interpretaties voor beide partijen toelieten. Uit de correspondentie tusschen Sir Henry McMahon en Sjarif Hoessein van Mekka kan men moeilijk iets anders concluderen, dan dat ook Palestina zal behooren tot een groot zelfstandig Arabisch rijk. Anderzijds hebben vele Joden de Balfour-verklaring, die toch werkelijk niet anders beloofde dan een nationaal tehuis voor de Joden in Palestina, aldus geïnterpreteerd, dat de Joden de baas in het land zouden worden.

Tijdens den eersten wereldoorlog heeft Engeland kennelijk den steun van beide partijen willen winnen, door aantrekkelijke beloften te doen. Thans heeft men schier onoplosbare moeilijkheden, omdat de verwachtingen van beide groepen te hoog gespannen zijn. Onopzettelijk hebben de Engelschen een toestand geschapen, die hun voortdurende zorg en voortdurende aanwezigheid in Palestina vereischt. Over die laatste noodzaak kan het Britsche imperium niet ontevreden zijn.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

WOENSDAG 11/9.

— Het beroep van dr. Hirschfeld tegen zijn ontslag als secretaris-generaal wordt in openbare vergadering voor de afdeling geschillen van bestuur van den Raad van State behandeld.

DONDERDAG 12/9.

— De Koningin bezoekt Zeeland, en wel Walcheren en Zeeuwsch-Vlaanderen.

— Bekend wordt, dat de Overseas Chinese importers and exporters association te Singapore de Nederlandsche autoriteiten ervan beschuldigen tegen het internationale recht te handelen, daar zij schepen vasthouden welke handel drijven in door Indonesiërs beheerschte havens. De verklaring van de Nederlanders, dat deze schepen door Indonesiërs gestolen en weer verkochte waren vervoerden, wijst de association van de hand, daar zij zich op het standpunt stelt, dat de Indonesiërs in naam van een de facto erkende regeering optreden, aan welke vertegenwoordigers lord Killearn een bezoek had gebracht. Men ziet aan deze quaestie tot welke complicaties op internationaal gebied de de facto-erkenning van de republiek kan leiden.

— De Koningin benoemd tot eeredid van de Koninklijke Belgische Academie als erkenning van Haar talent als amateur-schilderes.

— De drie leden van de commissie-generaal worden door minister Jonkman geïnstalleerd en beëdigd. Voorts wordt mr. C. J. C. Maarsen, oud-resident van Soerabaja als adviseur aan de commissie-generaal toegevoegd, terwijl kan worden verwacht dat dr. I. Samkalden in een dergelijke functie zal worden benoemd.

VRIJDAG 13/9.

— Minister van Boetzelaer houdt te Parijs met zijn Belgischen ambtgenoot besprekingen o.a. over het Duitse vraagstuk.

— Naar uit Batavia wordt gemeld is de evacuatie op Java weer eens voor onbepaalde tijd uitgesteld.

ZATERDAG 14/9.

— De commissie-generaal vertrekt naar Batavia van Schiphol.

— Sjarir neemt de uitnodiging van dr. v. Mook tot een bespreking vóór de aankomst van de commissie-generaal aan.

— Bekend wordt gemaakt, dat de Nederlandsche verliezen in Indië 1% van de sterkte zijn.

— Minister-president Beel houdt een radio-rede tot de soldaten die naar Indië zullen vertrekken en tot het Nederlandsche volk. Hij

deelde mede dat als organisatie, welke het contact tusschen troepen en moederland op alle denkbare gebieden en wijzen in stand zal houden, de N.I.W.I.N. (Nationale Inspanning Welzijnsverzorging Indië) zal optreden met ir. P. S. F. Otten uit Eindhoven als voorzitter.

— De zitting der Staten-Generaal, op 23 Juli door de Koningin geopend, wordt door minister-president Beel gesloten.

MAANDAG 16/9.

— Prinses Juliana opent te Amsterdam het Congres Volksgezondheid 1946.

— Luitenant-generaal Spoor deelt mede dat tegen half November de geheele 7-December-divisie in Indië zal zijn aangekomen.

— Naar gemeld wordt zal de conferentie van Pankopinang uitgesteld worden om de commissie-generaal tijd te laten de situatie te Batavia te bestudeeren.

DINSDAG 17/9.

— Minister-president Beel opent de zitting 1946—1947 van de Staten-Generaal.

— De slag om Arnhem van Sept. '44 wordt ter plaatse op indrukwekkende wijze herdacht.

— Voor het eerst na de bevrijding worden op groote schaal koninklijke onderscheidingen verleend.

— De millioenennota verschijnt.

CRISIS van den RECHTSSTAAT

In ons blad hebben wij herhaaldelijk getoond tegen de lichtvaardige wijze, waarop na den oorlog in ons land met waarborgen voor rechtszekerheid wordt omgesprongen. Onze gedachten vonden wij terug in onderstaanden brief van mr. J. C. van Hasselt Sr., oud-subst.-officier van justitie.

Het laat mij geen rust, dat nog steeds niemand van hen, wier woord in Nederland gezag heeft, openlijk en met kracht in verzet is gekomen tegen de bij Koninklijk besluit in strijd met de wet ingevoerde berechting van oorlogsmisdadigers, N.S.B.-ers en collaborateurs.

Het was dadelijk na de bevrijding van de Duitse tyrannie misschien een hope-looze taak op te komen tegen deze als be-rechting gecamoufleerde wraakneming op groote schaal, want het volk was in den waan gebracht, dat de grootste misdaden ongestraft zouden blijven als niet de wet-ten, die de persoonlijke vrijheid beschermden, werden opzij gezet. Maar nu de ver-derfelijke gevolgen van de nieuwe rechts-bedeeling steeds meer stemmen doen op-gaan tegen de behandeling, die den toch zoo gehaten N.S.B.-ers wordt aangedaan, is de tijd misschien gekomen, waarop de oogen kunnen worden geopend en — niet allen — maar toch velen tot het inzicht kunnen worden gebracht, dat door on-recht te plegen zelfs aan landverraders en wie men daarmee gelijk stelt, belangen worden geschaad, die ver uitgaan boven de behoefte aan bevrediging van haat en wraaklust.

Naar Duitsch voorbeeld is het „para-graphenrecht” der wet opzij gezet; en men was er blind voor, dat dat „paragrafen-recht” niet alleen de N.S.B.-ers maar ons allen beschermde tegen overheidswille-keur.

Naar Duitsch voorbeeld wilde men den tegenstander vernietigen al was het ten koste van de hoogste belangen der be-schaving.

Men deed het voorkomen, dat de opzij gezette bepalingen niet meer voldeden aan de eischen van den nieuwen tijd en hun gezag ontleenden niet aan het algemeen belang maar aan verouderde wetten.

Men deed het voorkomen, dat alleen formeel bezwaren in den weg stonden aan de invoering van het „nieuwe recht”.

Nood moest de wet breken. Nood! — na de bevrijding!

De na eeuwen van strijd op het absolu-tisme behaalde zege werd te niet gedaan.

Dat geen feit strafbaar is dan uit krachte van een daaraan voorafgegane strafbepaling, dat niemand tegen zijn wil kan worden afgetrokken van den rechter, dien de wet heeft aangewezen, dat rechters onaf-zetbaar zijn, zijn bepalingen, die men in de wetgeving van ieder beschaaft land terugvindt. Zij waarborgen rechtszekerheid en onpartijdige rechtspraak en daarmede de persoonlijke vrijheid. Wie die be-palingen prijsgeeft verwijderd een der grondpijlers van de democratie, een der grondpijlers van onze beschaving, die op persoonlijke vrijheid gegrondvest is.

Echt en onvervalscht Duitsch is de leer, dat het individu alleen waarde heeft als lid der gemeenschap, de leer, die leidt tot onbarmhartig aflachten van menschen, waarvan de gemeenschap geen nut kan trekken, van zwakken en ongeneeslijk zie-ken. Die leer is in strijd niet alleen met de leer van het natuurrecht, maar ook met de leer van Christus. Humanisme en Christen-dom beide kennen den mensch absolute, niet aan zijn beteekenis voor de gemeen-schap ontleende waarde toe.

Handhaving van de wetten, die de per-sonlijke vrijheid waarborgen is daarom een eisch van recht en van beschaving.

Het is de waarborging der persoonlijke vrijheid waardoor de hedendaagsche de-mocratie zich verheft boven het peil der vóórchristelijke beschavingen.

Hoe diep is Nederland gezonken, waar thans fanatiek hun politieke tegenstanders berechten, waar velen, wier onschuld later misschien zal blijken, bij voorbaat een on-verdiende straf ondergaan, beroofd van ieder middel om hun onschuld aan te toonen.

De ketterjagerij is in eere hersteld!

Als morgen anderen de macht in handen krijgen, geldt een andere leer als de ware en worden andere kettters vervolgd en rechteloos gemaakt.

Is het dat wat men nastreeft: rechteloosheid voor allen, die de opvattingen van de meerderheid niet deelen?

Men roept nu om sociale rechtvaardig-hed. Maar wat baat ons de maatschappe-lijke gelijkheid als wij allen gelijkelijk de slaven zijn van den oppermachtigen staat of van de enkelingen, die in dien staat de macht in handen houden en die men naar

de oogen moet zien op straffe van verlies van vrijheid en goed?

Spiegelt u aan Duitschland.

De tyrannie begint met het opzij zetten der wet.

Zij berecht niet den misdadiger maar verdelgt haar tegenstanders.

Men beweert, dat het volk het vertrou-wen in de rechterlijke macht had verloren. Maar de rechters hebben met weinige uit-zonderingen gedaan wat zij in het belang van het volk en van ons land meenden te moeten doen. In plaats van door verdacht-making hunner beweegredenen het wan-trouwen aan te wakkeren tegen de ambte-naren, die voor de Duitse tyrannie zijn gewicht, had men dat vertrouwen kunnen herstellen door te wijzen op de moeilijk-heden, waarmee de ambtenaren te kampen hadden en de gevolgen, die zij — niet voor zich — maar voor het land duchtten als zij niet toegaven aan de eischen van den overweldiger. Het vertrouwen in de recht-vaardigheid en de onomkoopbaarheid van de oude Nederlandsche ambtenaren is on-geschokt. Heeft de politieke berechting het vertrouwen van het Nederlandsche volk verworven?

Men beweert, dat zij, die hun landge-nooten aan de Duitschers hebben ver-raden, naar de wet niet strafbaar waren. Maar ieder jurist weet, dat zij die het strafbaar feit, de vrijheidsberoving of den moord, door het geven van inlichtingen hebben uitgelokt, volgens de wet als dader kunnen — neen moeten worden gestraft.

De openbare meening is bewerkt om de invoering der politieke berechting door te kunnen voeren.

En het resultaat? Dat nu geen schuldigen vrij uit gaan? Neen, dat onschuldigen zijn vervolgd en verdachten rechteloos zijn gemaakt.

Het is hoog tijd, dat hieraan een einde komt en dat Nederland, van ouds het land der vrijheid, zijn plaats herneemt in de rij der beschaafde volken, die het door haat verblind heeft verlaten.

ABONNEMENTSGELDEN

voor „Vrij!” kunnen worden overgeschreven op Giro No. 245103 ten name van den Penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht.

onnoemlijk veel offers heeft gevochten juist tegen een stelsel, dat evenzoo afplacht te rekenen met andersdenkenden.

Onlangs heeft de Groene Amsterdammer met veel nadruk de aandacht gevestigd op de uitlating van Stalin, dat het „socialisme” op twee manieren kan worden verwezenlijkt: snel door middel van een niet onbloedige revolutie, of parlementair maar dan langzamer. De Groene scheen hieruit de hoop te putten, dat de rest van Europa nog wel eens Stalinistisch socialistisch zou kunnen worden op een rustige parlementaire manier, zoodat ons een bloedige revolutie bespaard zou kunnen blijven. Dus zonder bestorming van de Bastille. Goed, maar Hitler is op zijn manier ook vrij rustig aan de macht gekomen. Toch wij weten nu zoo langzamerhand wel, wat een bloed er „binnenskamers” is gevloeid en hoevele „professoren Grondeis” daar het leven hebben moeten laten. Zoodaer er nu in Rusland nog steeds Grondinski's met den dood worden bedreigd, als zij hun meening uiten. De hoop van De Groene wordt door De Waarheid elke grond ontnomen.

Kwaadwillenden zullen ons nu meteen maar het verwijt willen gaan maken, dat wij het communisme en het nazi-dom op één lijn stellen. Laat ons daarom uitdrukkelijk verklaren, dat wij graag aannemen, dat de communisten edeler motieven hebben dan de nazi's. Maar de Grondinski's aan de galg rechtvaardigen toch alleszins een vergelijking tusschen de middelen van het eene stelsel en het andere.

Dat er van eenige vrijheid van meningsvorming en -uiting geen sprake kan zijn, als een andersdenkende die zich uit den dood in wordt gejaagd, behoeft geen nader betoog. En bij het ontbreken van deze elementaire vrijheid ontbreekt elke wezenlijke vrijheid.

Het doet overigens vreemd aan, de communisten, die op sommige punten zoo afkeerig zijn van geweldmiddelen — wij denken aan hun verzet tegen de uitzending van de 7-December-divisie — een Grondinski of Grondijs domweg een klassieken misdadigersdood willen doen sterven. Zij schromen niet om, als er over onze militairen in Indië wordt gesproken, het woord „moordenaars” te noemen. Maar hoe moet men dan iemand noemen, die een politieke tegenstander wil bestrijden door heni van overheidswege uit den weg te laten ruimen. Des te meer klemt dit, omdat wij er prof. Grondijs niet voor aanzien, dat hij zijn tegenstanders te lijf zal gaan.

Het is intusschen verbijsterend, dat er op het oogenblik bij een lang niet te verwaarloosen deel van ons volk nog — of weer — zulk een wanbegrip ten aanzien van elementaire vrijheden heerscht.

Elementaire Vrijheden

II.

Zoodaer wij de vorige week schreven is het recht van vrije meningsuiting en meningsvorming een der elementaire vrijheden.

Bestaat daar dan nog verschil van meening over? zal men mogelijk vragen. Zoo'n verschil van meening zou in een land als het onze eigenlijk niet mogen bestaan. Toch is er een groep die er anders over denkt. Dit bleek onlangs toen in De Waarheid een reactie verscheen op een publicatie van prof. Grondijs in De Linie. Wij houden niet erg van De Linie. In zooverre zijn wij het met De Waarheid — op welk blad wij nu ook niet direct smoorverliefd zijn — eens. Maar dat De Waarheid het dan noodig vindt te schrijven „dat prof. Grondijs, had hij Grondinski geheeten, al

aan de galg had gehangen”, kijk, dat is voor ons gevoel geen noodzakelijk uit-vloeijsel van een gebrek aan sympathie voor De Linie.

Toch is het goed, dat De Waarheid zoo duidelijk heeft geschreven, hoe zij er over denkt. Wij weten nu, hoe de communisten tegenover andersdenkenden staan. Volgens het Russische systeem — en dit is toch het door De Waarheid zoo bewonderde en gepropageerde stelsel — komen andersdenkenden aan de galg te hangen.

Het valt moeilijk, aan te nemen, dat de 10 pct. der Nederlandsche kiezers, die een communist als volksvertegenwoordiger hebben gewenscht, ook zoo primitief denken en reageren. Des te moeilijker is dit, nadat de wereld vijf jaar lang te vuur en te zwaard onder groote gevaren en met

politiek van gezond verstand vrede en welvaart zouden zijn bestendig. Men behoeft zich helaas niet in de geschiedenis te verdiepen om zich over verdwazing van regeerders te verbazen. Het is de tragiek van de menschelijke samenleving, dat blijkbaar geen stelsel in staat is regeeringen op te leveren, die blijvend heilzaam werkzaam zijn voor land en volk. Ook de aldus genoemde democratische regeeringen der beproefde west-europesche volken laten in dezen na-oorlogsch tijd een waar stuurmansvermogen niet tot merk-bare uiting komen.

Daaruit moet men blijkbaar trachten te verklaren, dat de Japansche terreur op Java om zich heen kon grijpen, ondanks de vreugde der bevolking over de vermeende nederlaag van Nippon. Noch Nederland, noch de Engelsche troepen staken een hand uit om dit fascisme den kop in te drukken, integendeel, men liet toe, dat de terreur zich uitbreidde en ook het rustige en getrouwe Sumatra begon te overheerschen.

Men vraagt zich wanhopig af, welke duistere machten het mogelijk maken, dat het persoonlijke bewind-Van Mook blijft voortbestaan. Zegt het onzen regeeringspartijen, die zich somtijds nog wel wat gegeneerd schijnen te gevoelen met den President Boeng Soekarno, niets, dat hadji Agoes Salim zich verheugd toont over onze Commissie-Generaal, waarmee wel te praten zal zijn door Sjarir, waaraan hij toevoegt, dat indien dit om politieke redenen wenschelijk mocht zijn, Soekarno zich wel op den achtergrond zal houden?

Wij zijn niet gerust op de ontwikkeling

der besprekingen in Ned. Indië, waarbij lord Killearn lord Inverchapel is opgevolgd, die wij geen van beiden hebben uitgenoodigd, en waarbij over wapenstilstand wordt gesproken, alsof er twee mogendheden met elkaar in oorlog waren. Het woord wapenstilstand is o.i. hier mis-plaatst. Wanneer er zal moeten worden ingegrepen ter onderdrukking van roofdoodslag en molest door oproerige benden, moet dat snel en goed gebeuren. Hoe langer men hiermede wacht (en men heeft hiermede al veel te lang getreuzeld), hoe langer het duurt en hoe meer bloed er zal vloeien. Bloed van geterroriseerde Inheemschen, Europeanen en vreemde Oosterlingen, bloed ook van Hollandsche jongens, die Dai Nippon moeten bestrijden, omdat ondanks den val van Hitler en Hiroehitoe, Indië nog niet is bevrijd.

Maar is deze geestelijke instelling van gezag, trouw, eer en welvaart te verwachten van de groep der Stokvissen en Cramers, wien de muiterij op de Zeven Provinciën zoo „verduiveld veel plezier” deed? Zoo lang deze oproersmentaliteit niet is omgeslagen, verwachten wij van die zijde geen heil.

En toch zijn wij niet bevreesd voor de toekomst van ons rijk. Al duurt het te lang en al kost het te veel tijd en door verknoeiide kansen te veel inspanning en offers, toch zal het Nederlandsche volk zich tenslotte niet neerleggen bij ontbinding van zijn rijk. Ook onze strijdvaardigheid zal hiertoe bijdragen.

VAN OVERKLIJFT

DEPRESSIE

tusschen de keerkringen

Het is begrijpelijk, dat een ieder, die Ned. Indië een goed hart toedraagt, ten prooi is aan een malaise, aangezien de chaotische omstandigheden aldaar, waar- onder zooveel welvaart en menschelijk geluk van millioenen onherstelbaar wordt verwoest, niet noodig zijn geweest. Dat maakt, dat men bij het beschouwen en ondergaan dezer vreeselijke en hatelijke toestanden in een tandenknarsende stem-ming geraakt. Of om het populair te zeg-gen: dat men zich opvreet.

Het is bedroevend te moeten aanvaarden, dat vertegenwoordigers van het in-landsche lagere personeel eener onderne-ming den „bevrijden” administrateur, die zich in de geconcentreerde linie bevindt te Medan, Batavia of Soerabaja, komen smeeken om toch spoedig terug te keeren ten einde orde en regel te herstellen, aangezien „zijn” menschen ten einde raad zijn door vrees en ontbering, waarop de „baas” dan moet antwoorden, dat het helaas niet kan. Natuurlijk komen zulke afvaardigin-gen steeds minder vaak, omdat zij hebben ondervonden, dat het vergeefsche moeite is. Bovendien moet zulks tegenwoordig om-zichtig in het donker gebeuren, want als verklikkers van de „repeoblik” het mer-ken, kost het den getrouwen de huid.

Het is onwaardig voor onze Hollandsche administrateurs als hun Javaansche of Britsch-Indische menschen van de plan-tage hun stiekem komen vertellen, dat zij thans wel genoodzaakt zijn geld aan de „repeoblik” te geven; tot nu toe hadden zij zich hieraan altijd nog weten te on-trekken, maar het duurt te lang, hun leven staat er bij op het spel, zij worden moe-delooos en moeten zich wel laten over-heerschen.

Het lijken koortsachtige droomen, wan-neer men waarneemt, dat onze kostbare ondernemingsproducten (b.v. zorgvuldig bewaarde tabak ter O.K. van Sumatra) worden gestolen op Malakka en in Singa-pore voor grof geld worden verkocht. Dit alles is bekend, doch gaat voort alsof het zoo hoort.

In de geschiedenis der menschheid valt het den aandachtigen beschouwer steeds op, dat veel leed geregeld over de volken der aarde is gekomen ten gevolge van de misgrepen hunner leiders. Op een afstand van eeuwen vraagt de huidige mensch zich dan veelal af, hoe toch machthebbers van belangrijke gemeenschappen zoo verblind konden zijn om hun volk, soms zelfs een geheele cultuur in de waagschaal te stel-len, terwijl door een schijnbaar eenvoudige

Plichten VAN ONS HEELE VOLK

De oorlogsschade van particulieren

Vacantie hebben is altijd nuttig, niet alleen omdat eenige rust krachten geeft voor nieuw werk, maar ook omdat men dan eens in een andere omgeving kan komen en van nabij dingen kan bekijken en hooren, waarover men anders alleen maar leest. Zoo zijn wij, wonende in het Westen, eens in het Oosten van het land een kijkje wezen nemen, het gebied bij Arnhem, het verwoeste maar dapper herlevende, de dorpen, bosschen en heidevelden waar twee jaar geleden de geallieerde luchtlandingstroepen hun zwaren strijd begonnen (resten van hun uitrusting, wrakken van hun zweefvliegtuigen en parachutes liggen nog overal verspreid), de Hooge Veluwe met haar prachtige natuur, onderbroken door het jachtslot St. Hubertus, dat wij onmogelijk mooier kunnen vinden dan het resultaat van de besprekingen welke er onlangs over Indië zijn gevoerd, en het museum, een wonderbaarlijk geconcentreerde verzameling cultuur midden in dit natuurreservaat, beide zoo zuiver, dat men er even de onderweg aanschouwde ellende vergeet.

Ellende is er in het Oosten: daar zijn de oorlogsslachtoffers. Wij hebben er menschen gezien, die naast de puinhoopen van hun huis een houten keet hebben gebouwd; het hout was van een Duitsche barak afkomstig en de menschen hebben er aan de Nederlandsche autoriteiten een paar duizend gulden voor moeten betalen (het hout van den gehaten vijand) en moeten maar afwachten, hoeveel en wanneer zij schadevergoeding zullen ontvangen. Wij hebben er menschen gezien, die er nog minder aan toe waren, die niets meer hadden om hun vroeger bloeiende bedrijf voort te zetten. Op een uitstapje van Arnhem naar Nijmegen zagen wij langs den kant van den weg bordes over het leed van de Betuwe: „wie helpt ons aan paarden?“ „Wie helpt ons aan muizenvalen?“ „Wie helpt ons aan huisraad?“

Alles is er geroofd en vernield. En in Limburg is het hier en daar nog erger. De menschen hebben het leven nog en hun arbeidskracht, maar dat is vaak het eenige wat hun rest. Hulp is er wel geweest: druppels op een gloeiende plaat. Geen herstel. Die menschen hebben het gevoel — en wie zal het tegenspreken — dat zij een betrekkelijk kleine groep zijn, die het leeuwendeel van de oorlogsschade moet dragen. Een oorlogsschaderegeling bestaat wel, maar van de uitvoering hebben zij nog niet meer dan papier gezien. Waarom, zoo vragen zij ieder die uit het Westen komt, moeten wij nu juist die schade dragen. De meesten hebben een open oog voor het feit, dat ook het Westen niet onbeschadigd is; zij weten dat er bijv. in Rotterdam en Den Haag ook talloze gedupeerden zijn. In hen kunnen zij niet anders dan lotgenooten zien. Zij beseffen ook, dat het land in het algemeen schade heeft geleden. Maar wie zal het hun kwalijk nemen, dat zij niet dagelijks moeite doen om over hun eigen ruïne, waar zij vreezen hun leven lang niet meer uit te zullen komen, heen te kijken? Wie zal het hun kwalijk nemen dat zij zich langzamerhand onrechtvaardig behandeld gaan voelen?

Zij hebben den indruk, dat er nog zoo weinig voor hen gebeurt. Wij weten wel — en zij zullen het zelf ook niet ontkennen — dat er veel organisatorisch werk noodig is voor het geven van schadevergoeding. En wij nemen graag aan, dat er ambtenaren zijn, die zich met uiterste krachten inspannen om hun taak in deze te verrichten. Maar het effect is nog zoo gering. Men wordt ongeduldig en ontevreden en men vindt, dat er iets moet

gebeuren en dat daaruit moet blijken, dat het heele Nederlandsche volk de lasten mee moet dragen, de lasten welke voortvloeien uit een strijd, gevoerd ten behoeve van het heele volk.

* * *

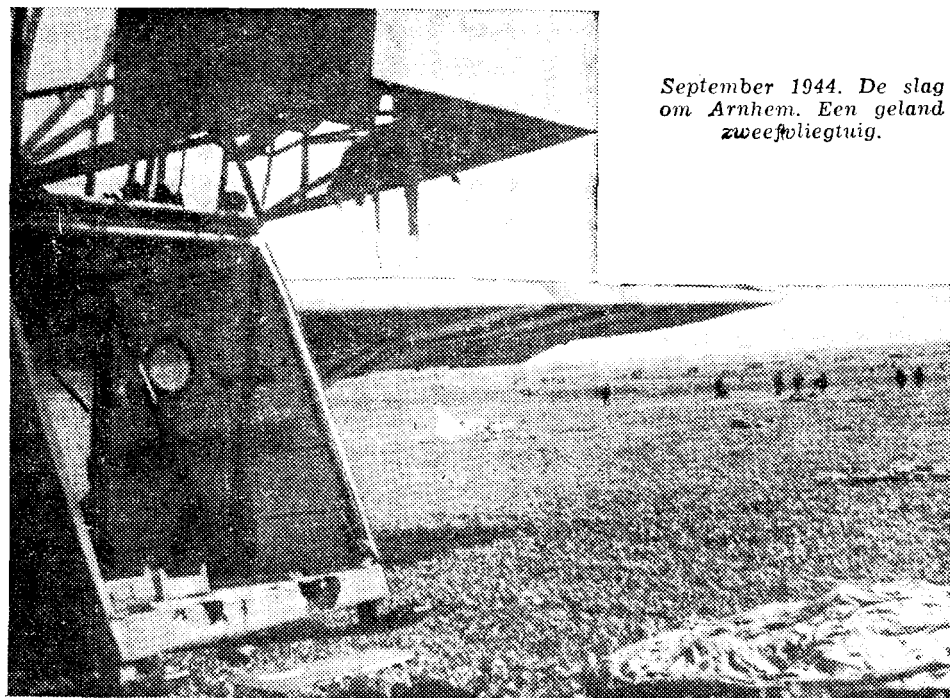
Als het goed was zou er uit het Nederlandsche volk zelf een grootscheepsche actie voort moeten komen. Geen liefdadigheid, maar het uit eigen beweging voldoen aan een nationalen plicht.

Toen wij hierover, teruggekomen van vakantie, zaten te peinzen, schoot ons het verhaal te binnen over Rothschild, die in Parijs wandelde en een paar mannen minder vriendelijke opmerkingen hoorde maken over zijn rijkdommen. Hij draaide zich om en zei: „Jullie wilt mijn kapitaal verdeelen? Goed, ik heb tachtig miljoen en er zijn veertig miljoen Franschen. Hier hebben jullie elk alvast jullie deel: twee francs“.

De strekking van dit verhaal is, dat een groot kapitaal, waarmee veel goeds kan worden gedaan, door versnippering voor elk afzonderlijk niets meer waard wordt dan wat men voor een bedragje van twee francs kan kopen.

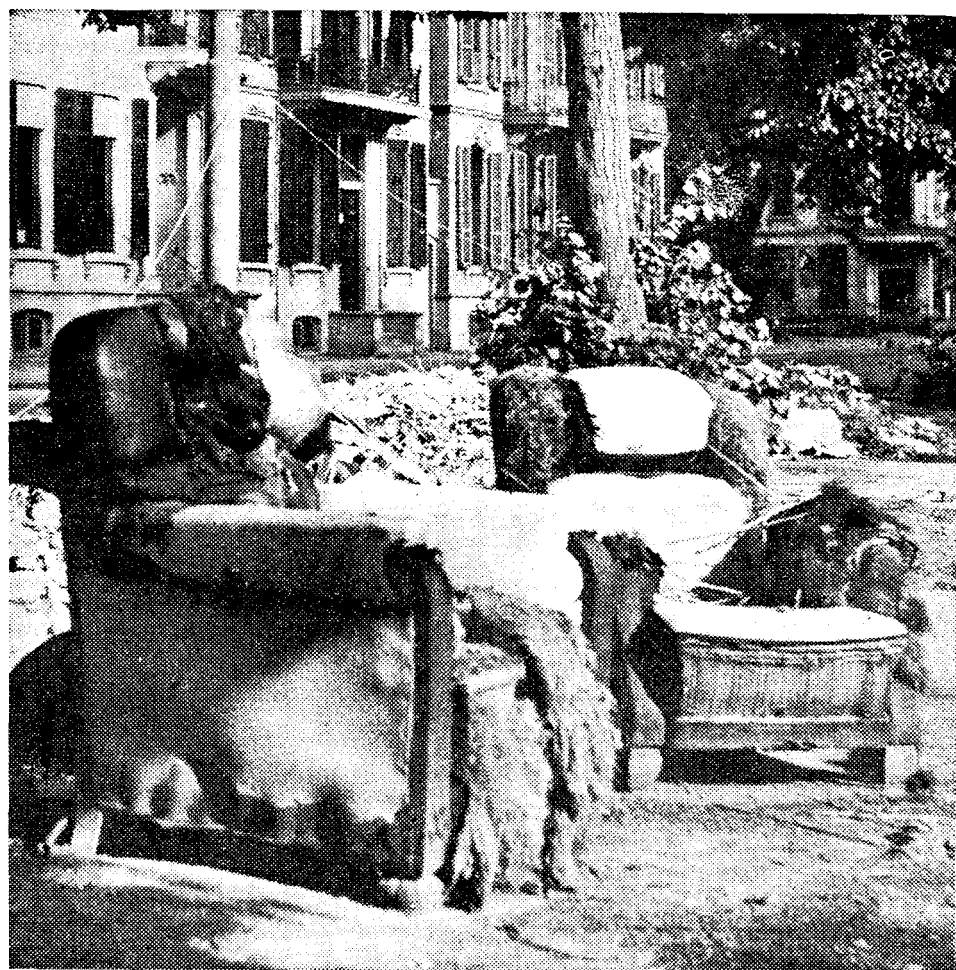
Wat heeft dit nu te maken met de Nederlandsche oorlogsslachtoffers, zal men vragen. Op zich zelf niets, maar wel iets als men het verhaal omdraait. Als ieder een klein bedragje afstaat wordt een groot en vruchtbaar kapitaal gevormd. Stel eens dat acht miljoen Nederlanders elk een kwartje afstaan. Dan komt een bedrag van twee miljoen ter beschikking.

Dit leert ons twee dingen: ten eerste dat Nederland verschrikkelijk arm is.

September 1944. De slag om Arnhem. Een geland zweefvliegtuig.

Want wat beteekent twee miljoen bij een staatsschuld van dertig miljard? En wat een offer beteekent een kwartje niet voor menigen Nederlander? Maar aan den anderen kant zou twee miljoen toch een kapitaal zijn, dat een behoorlijk begin voor een fonds voor herstel van oorlogsschade zou beteekenen. Zoo'n fonds zou dan als grondslag hebben de kracht en den wil van het Nederlandsche volk om als geheel de schade van de oorlogsslachtoffers te dragen. Het zou aangevuld moeten worden met belastingen, bij welke heffing het beginsel van draagkracht tot uiting moet komen. Voor elke belasting zou vooraf bepaald moeten worden welk

Deze foto uit Arnhem spreekt wel voor zichzelf

deel ten goede moet komen aan het fonds voor oorlogsschade van particulieren.

Aldus zouden de middelen kunnen worden verschaft voor het herstel van wat een deel van ons volk ten behoeve van het geheele volk heeft moeten verliezen. Een daad van gemeenschapszin, een daad waarmee ons volk zijn kracht kan toonen,

Partijnieuws

NIEUWE STATENLEDEN IN DRENTHE.

De heer R. Zegering Hadders, te Emmen, is wegens zijn verkiezing tot lid van de Eerste Kamer moeten heengaan als lid van de Drentsche Staten. De wet immers staat niet toe, dat Eerste Kamerleden deel blijven uitmaken van de Staten, die behooren tot de groep van provincies, die hen naar dit hooge college hebben afgevaardigd.

In zijn plaats zal nu zitting nemen de heer H. Wielens, lid van den gemeenteraad van Emmen, no. 15 van de kandidatenlijst in den Statenkiekring Emmen. Er is namelijk in Drenthe bij de Partij van de Vrijheid voor de verkiezingen van de Staten de afspraak gemaakt en den volke aangezegd, dat, in afwijking van de wettelijke regeling, diegene, die de meeste voorkeurstemmen op zich vereenigt, zitting zal nemen en allereerst als vervanger zal optreden. Zoodat dus niet de volgorde van de lijst, gelijk de wet voorschrijft, daarbij beslissend is, doch het door iederen candidaat behaalde aantal voorkeurstemmen.

Er is nog een tweede vacature in onze fractie in de Staten van Drenthe ontstaan, doordat Mevr. J. H. Tonckens-Harders de provincie metterwoon heeft verlaten. In haar plaats zal, overeenkomstig bovengemelde regeling, de heer W. Buiten, lid van den Gemeenteraad van Almelo en wonende te Eext, komen. De heer Buiten neemt de vijfde plaats in op onze lijst in den Statenkiekring Assen.

WETHOUDERS IN DRENTHE.

Voor zooverre wij hebben kunnen na-gaan, zijn in de navolgende Drentsche gemeenten de navolgende geestverwanten als wethouder gekozen:

- Beilen: H. Schuring Rzn.
- Dalen: W. Caspers.
- Diever: L. Schoemaker.
- Emmen: R. Zegering Hadders.
- Havelte: W. Stevens.
- Norg: A. Oortwijn.
- Nijeveen: R. Nieboer en J. Zantinge.
- Ruinen: A. H. Tissingh.
- Ruinerwold: J. W. Pol en L. Buiten K.zn.
- Zuidwolde: K. Koekoek.

STAKINGSWEE

Dr. ir. J. G. J. C. Nieuwenhuis te Rotterdam schrijft ons:

Wij zitten in dezen tijd weer midden in het probleem, dat reeds vroeger de aandacht heeft gehad van hen, die zich interesseerden voor maatschappelijke vraagstukken: het vragen van werk, dat er niet is en het neerleggen, het staken van arbeid, die er wel is. Het vraagstuk doet zich juist in onze dagen in heftiger vorm voor dan ooit tevoren. Werkstakingen, om ons hier toe te bepalen, zijn immers aan de orde van den dag — trouwens, niet alleen in ons land, maar ook daarbuiten. Ons gehele volk voelt er den schadelijken invloed ook degelijk van aan den lijve.

Wij willen ons echter niet beperken tot het constateeren van het feit, maar wij willen den ernstigen ondergrond daarvan blootleggen, omdat ons dat brengen zal tot de vaststelling van de gevaren, die momenteel onze samenleving in ernstige mate bedreigen. Deze gevaren komen er op neer, dat zeer velen van ons volk (en ook van de andere West-Europese volken) onze nog altijd betrekkelijk vrije samenleving willen veranderen in een collectivistische samenleving, waarbij de grond en de (voornaamste) productiemiddelen in handen zijn van de gemeenschap en waarbij er geen productie meer zal plaats vinden om winst, doch uitsluitend ter voorziening in de behoeften van de gemeenschap.

Deze verandering van onze samenleving, deze socialistische revolutie, al of niet met gebruikmaking van geweld, vormt in zekker opzicht de achtergrond van de tegenwoordige stakingskoorts, welke schier over de geheele wereld woedt.

Vooraf in Europa, dat den invloed van het Russische experiment thans meer dan ooit ondervindt, o.m. omdat Rusland in belangrijke mate heeft medegewerkt aan de vernietiging van het nationaal socialisme en het fascisme, zijn het communisme en het socialisme met hun alles-overheerschend streven naar gemeenschapsbezit, en vogue.

Daarnaast speelt echter ook het alledaagse egoïsme van den mensch een hoofdrol. Hetzelfde egoïsme, dat steeds maar weer door de socialistische aan de burgerij (de bezittende klasse) wordt verweten, is in wellicht nog sterkere mate aanwezig bij de stakende arbeiders, die van de voor hen gunstige omstandigheden gebruik maken om door middel van stakingen ongemotiveerde looneischen enz. door te drijven en betere arbeidsvoorwaarden af te dwingen, ook al leidt dit tot groote bezwaren voor ons Volk in zijn geheel.

Men stelle zich echter eens voor, dat een bepaalde groep van ondernemers een uitsluiting doorvoerde terwille van hun eigen belang en dat deze ondernemers zich daarbij niets aantrokken van de landsbelangen of van de belangen van hun werknemers, dan zouden de kranten terecht volstaan over het groeps-egoïsme, en over de gewetenloosheid van deze ondernemers. Maar nu vaak het omgekeerde het geval is, nu vinden de onverantwoordelijke gedragingen der werknemers dikwijls nog steun of vergoelijking in menig persorgaan. De staking der havenarbeiders en zeelieden, welke onlangs onder leiding van de E.V.C. heeft plaats gevonden, had tot gevolg dat onze levensmiddelen- en grondstoffenvoorziening ernstig werd bedreigd. Maar de stakers schenen zich daar niets van aan te trekken. Liet hen de gezondheidstoestand van onze zieken en zwakken, die door den oorlog reeds zooveel geleden hebben, of van de jeugd, die het nog aan veel ontbreekt om te kunnen groeien en bloeien, dan volkomen koud?

Gaven zij zich geen rekenschap van onze meer dan slechte deviezenpositie, waardoor het bewijzen van diensten aan het buitenland een noodzakelijke voorwaarde is voor het herstel van onze welvaart?

Zij deden het voorkomen dat het hun in de eerste plaats te doen was om „erkenning” der E.V.C., maar uit de feiten valt eerder af te leiden, dat deze staking voornamelijk gericht was op het dienen van grof eigenbelang of groepsbelang en vooral om onrust te zaaien terwille van de communistische idee!

Het is alsof men de West-Europese samenleving murw wil maken, opdat het communisme meer en meer een rijpe voedingsbodem vindt; het is alsof men het water troebel wil maken, opdat de communisten er des te beter in kunnen vischen. Men krijgt den indruk, dat dit niet alleen hier in Nederland, maar in geheel West-Europa gebeurt. Overal schijnt men aan het werk te zijn om de communistische revolutie voor te bereiden en het is vooral dáárom, dat hier de arbeiders staken als er werk is en werk eischen, dat er niet is. Zóó blijven wij in de permanente revo-

lutie, zóólang, totdat de bolsjewistische overheersing gekomen is en het ijzeren Russische gordijn ook over West-Europa komt te hangen.

Wij kunnen dan ook niet ernstig genoeg waarschuwen tegen het naderende onheil, dat ons allen bedreigt. Het is van dezelfde soort en van dezelfde orde als het nationaal-socialistische gevaar, dat ons eerst jarenlang in onrust en spanning hield en ons tenslotte bijna heeft verpletterd. Ook het Duitsche nationaal-socialisme verwekte, vóórdat het zijn oorlog begon, overal onrust en wanorde. Het tastte overal het nationale zelfvertrouwen aan, het trok oude gefundeerde waarheden in twijfel en bouwde vooral voort op den afgunst, den haat en de verdachtmaking, welke reeds jarenlang door communisten en socialistische van allerlei slag in de harten van de arbeiders was gezaaid.

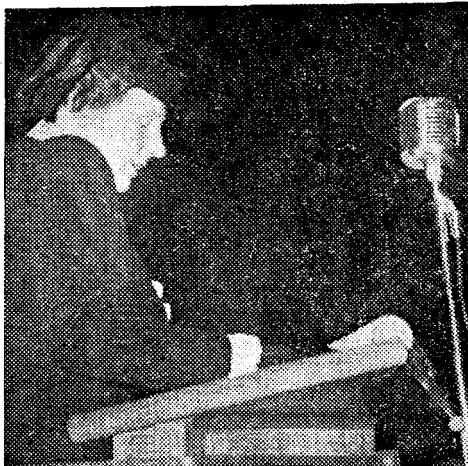
Wij zien thans wederom hetzelfde. Daarbij beroepen de communisten zich op hun zoogenaamd goeden staat van dienst in de illegaliteit, toen zij medestreden tegen de bezettende macht. Maar hun strijd was niet in de eerste plaats gericht tegen het Nazi-dom, maar vóór het Russische communisme.

Toen de Sovjet-Unie in 1939 een verbond had gesloten met Hitler, waardoor deze de handen vrij kreeg om het democratische West-Europa te verslaan, toen bleven de communisten afzijdig! Toen hadden zij er geen behoefte aan het nationaal-socialisme en het fascisme te bestrijden. Maar toen Rusland werd aangevallen, toen eerst kwamen zij in het geweer. Het ging bij hen dus in de allereerste plaats om Rusland, om het communisme.

En om dat communisme te doen zegenvieren, zullen zij er hoogstwaarschijnlijk niet tegen op zien om hier te lande, zoowel als in geheel West-Europa, den chaos te laten komen. Eén der middelen daartoe is: werk staken, als er werk is en werk eischen dat er niet is!

Het is m.i. ijdele waan te denken, dat de communistisch gezinde arbeiders vandaag of morgen tot ander inzicht zullen komen.

Neen, zij zullen volgens mijn vaste overtuiging blijven doorgaan op den onheilspellenden weg, dien zij nu al, sedert het communistisch manifest van Marx en Engels is verschenen, dus sedert 1848, hebben doorlopen. De fanatieke communisten en hun volgelingen zijn nu eenmaal onverbeterlijk, evenals de nationaal-socialisten dat waren. Zij zullen volhouden tot de vernietiging van onze beschaving volkomen is. Evenals Duitsland door het fanatisme der nationaal-socialisten tenslotte tot één groote puinhoop is geworden, evenzoo zullen de communisten niet rusten voordat geheel West-Europa ten offer is gevallen aan hun door de Sovjet-Unie gedicteerde communistische ideologie.

Prinses Juliana spreekt de openingsrede uit voor het Nationaal Congres voor de Volksgezondheid 1946, waarvan Zij eerevoorzitster is.

Het is de groote vraag van dezen tijd of West-Europa nog voldoende geestelijke kracht bezit om aan dit enorme communistische gevaar te ontkomen. Er is reden om deze vraag ontkennend te beantwoorden, inzonderheid omdat bij de verkiezingen, welke kort geleden in West-Europa zijn gehouden, wel duidelijk is gebleken, dat de meerderheid der kiezers communistisch is georiënteerd.

Men vergisse zich niet: zoowel de z.g. Christelijke volkspartijen als de socialistische (Partijen van de Arbeid, etc.) gaan bewust of onbewust in communistische richting en maken daardoor den weg vrij voor de fanatieke communisten.

Indien deze belangrijke „democratische” stroomingen niet zoodanig kunnen worden omgebogen, dat zij uit hun communistische koers worden geleid, dan zal in betrekkelijk korten tijd het lot van West-Europa — met inbegrip dus van Nederland — zijn bezegeld.

En degenen, die thans zoo lichtvaardig hun „vernieuwing” van onze samenleving propageeren (zonder dat zij tot de doelbewuste fanatieke communisten kunnen worden gerekend), zullen alsdan mede schuldig staan aan het feit, dat zij vooral de wegbereiders zijn geweest van het onheil, dat over onze Westersche landen kwam.....

* * *

Deze sombere gedachten mogen echter geen beletsel zijn om het noodige te doen ter afwending van het naderende onheil. De „Christelijke Volkspartijen” en de socialistische hier te lande, optredende resp. als Roomsche-Katholieke Volkspartij en Partij van den Arbeid (waarin o.m. de Christen-democraten zijn opgenomen) zijn over het algemeen genomen volstrekt geen vrienden van de fanatieke communisten; zij zijn echter vóór alles beducht voor de

concurrentie, welke zij van het communisme ondervinden.

En daarom trachten zij de communisten wind uit de zeilen te nemen, door steeds meer communistische denkbeelden over te nemen! Zij kijken steeds naar links!

De overige, meer rechts georiënteerde partijen kijken echter eveneens naar links, omdat zij willen voorkomen, dat haar kiezers worden aangetrokken door de socialistisch gezinde stroomingen.

Zóó staat ons geheele politieke leven in feite in het teken van het communisme. Alle partijen zijn daardoor tenslotte meer of minder links gericht en bieden daardoor veel te weinig principiële tegenstand tegen het communisme, dat door het communistisch manifest van Marx en Engels werd ingeluid. Zelfs de nieuwe Synode der Nederl. Hervormde Kerk is onder den invloed van het socialisme geraakt!

En toch biedt de principiële bestrijding van dit communisme de eenige mogelijkheid om het naderende onheil over West-Europa af te wenden. Een bestrijding, welke in wezen communistisch georiënteerd is, zooals dat het geval is bij de socialistische partijen (of zij zich daarbij al of niet „christelijk” noemen, doet er niet zooveel toe!) is reeds bij voorbaat tot mislukking gedoemd.

De vraag rijst nu of men van deze „socialisten” kan verwachten, dat zij vroeg of laat tot het besef komen, dat ook van de burgerij het geluk niet is af te dwingen? Als men deze vraag ontkennend beantwoordt, kan men alle hoop voor West-Europa wel laten varen. Doch als men nagaat hoe er reeds in de laatste jaren vóór den oorlog behoorlijk overleg tusschen werkgevers en werknemers heeft plaats gevonden, waardoor wederzijdsch begrip van wenschelijkheden en mogelijkheden werd gevormd, dan bestaat er reden om aan te nemen, dat deze vraag bevestigend kan worden beantwoord.

Hoe dit echter ook moge zijn, in elk geval dient een principiële bestrijding natuurlijk op goede theoretische grondslagen te berusten; deze bestrijding heeft met de marxistische theorieën over het algemeen gemakkelijk spel, omdat de marxistische theorieën reeds lang door de wetenschap weerlegd zijn.

Maar daarmee komt men er tenslotte niet. De bestrijding moet inzonderheid op het gebied van de praktijk plaatsvinden. Dit beteekent in de eerste plaats, dat men doeltreffende sociale maatregelen zal moeten nemen, welke niet alleen werkstakingen zoo goed als overbodig maken, maar ook de werkloosheid tot het uiterste minimum zullen beperken.

Voorts zal men in het algemeen de sociale gerechtigheid moeten betrachten en de bestaanszekerheid van alle burgers (dus niet alleen van de loonarbeiders) zooveel mogelijk moeten trachten te verhoogen.

Over deze doeltreffende maatregelen schrijven wij in een volgend artikel.

Neen, geen vlootparade, maar de haven van New York waar honderden schepen tengevolge van een staking stil en verlaten liggen. Voor Europa beteekend dit: nog langer gebrek aan veel noodige goederen.

Eindelijk weer als van ouds

Een begroting op den derden Dinsdag in September

De afgelopen week heeft eenige constitutionele instellingen in eere hersteld gezien. Om te beginnen is weer op den derden Dinsdag in September de gewone zitting van de Staten-Generaal geopend.

Dit placht te gebeuren met een plechtigheid in de Ridderzaal, waar de Koningin dan een Troonrede uitsprak. Dit was echter bij de opening van de zitting na de verkiezingen, op 23 Juli al gebeurd. En daarom heeft men het nu eenvoudiger gedaan: de minister van binnenlandsche zaken heeft uit naam van de Koningin de opening verricht.

Voor sluitingen van zittingen is dit een gebruikelijke figuur. Zaterdag nog was dit gebeurd en in de afgelopen maanden hebben we zoo iets herhaaldelijk gezien: zoo de sluiting van de zitting van het noodparlement, en de opening en sluiting van de zitting van nieuwe Tweede en oude Eerste Kamer.

Het is een sober plechtigheidje, dat plaats heeft in de zittingzaal van de Tweede Kamer. De banken van twee worden dan door drie personen gebruikt, en zoo herbergt men honderd-en-vijftig volksvertegenwoordigers in het vertrek voor honderd. President is de voorzitter van de Eerste Kamer. De minister van binnenlandsche zaken treedt heel duidelijk namens H.M. op: hij komt en gaat in een hofauto, geëscorteerd door militairen, bij den ingang van het Kamergebouw staat een wacht aangetreden en hem wordt door een commissie van in- en uitgeleide in- en uitgeleide gedaan. Tenslotte: hij is in het zwart gekleed en spreekt bij deze gelegenheid zeer plechtig. Hij maakt ook bijzondere voorgeschreven buigingen, waarin elke minister van binnenlandsche zaken iets van zichzelf zal kunnen leggen. Minister Beel schijnt bij deze gelegenheden als uit hout gesneden.

Bij de buigingen van den minister — dit vergaten we nog te vertellen — buigen de Kamers terug. Dat is een mooi gezicht: iedereen staat als de minister binnen komt en zijn eerste buiging geldt het voorzittersgestoelte, waarop prof. Kranenburg, omgeven door griffiers en commiezen-griffiers. Zij buigen terug. Dan buigt de minister naar rechts: de heele rechterzijde (niet in politieke zin) buigt, plechtig, als een door den wind bewogen rietrand langs het water. Hetzelfde verschijnsel doet zich bij de volgende buiging aan de linkerhand van den minister voor.

Het speechje is kort en formeel. Jongstleden Dinsdag was het iets langer, maar dat is een kwestie van een iets grooter aantal aan elkaar geregen gemeenplaatsen. Een persfotograaf had vergunning gekregen den minister onder zijn speech te fotografeeren. Iets heel bijzonders, want behalve Kamerleden, ministers en het personeel der Kamers mag er vrijwel nooit iemand een voet in de Kamer zetten.

Het zou overigens interessanter zijn geweest, als deze persfotograaf het volgende tooneel in de Tweede Kamer had mogen „nemen”. Het vaste décor was hetzelfde; alleen zag men nu geen vereenigde vergadering, maar een vergadering van de Tweede Kamer alleen. En achter de regeringstafel minister Liefstick en op de regeringstafel een koffer, waarin de ontwerp-Rijksbegroting voor 1947. Voor het eerst sinds zeven jaar werd op den derden Dinsdag weer een Rijksbegroting aangeboden: bijna anderhalf jaar na de bevrijding.

Het is een formaliteit, maar een veelzeggende formaliteit, ofschoon de minister van financiën er niet veel bij zegt. Dat komt later bij de debatten wel. Maar we hebben in de semi-parlementaire periode na de bevrijding gemerkt, hoe funest het is als de volksvertegenwoordiging haar budgetrecht niet kan gebruiken, dat we thans wel met vreugde en nadruk mogen constateeren: het is eindelijk zoo ver.

Deze derde Dinsdag werd in beide Kamers nog voor ander nuttig werk gebruikt. De Tweede Kamer maakte de nominatie voor het voorzitterschap. Mr. Van Schaik (kath.) was natuurlijk weer de algemeen uitverkorene (alleen de St. Ger. waarschijnlijk hebben blanco gestemd). Er was geen enkele reden om aan te nemen, dat dit anders zou zijn dan een paar maanden geleden. Dit geldt ook voor de tweede en de derde plaats, resp. de heeren Joekes (arb.) en Smeenk (a.r.)

De Eerste Kamer hield op dezen eersten dag van de nieuwe zitting nog even opruiming: een aantal oude ontwerpen kwamen onder den hamer. Maar niet dan nadat eenige senatoren hun zegje hadden gezegd.

De vergoedingen, toe te kennen aan toegevoegde advocaten van politieke verdachten gaven onzen partijgenoot, prof. Molenaar aanleiding eenig oud zeer op te

rakelen. In het gewone straf- en burgerlijk recht krijgt de balie n.l. nog steeds niets voor haar „pro-deanen”. Een beslist verkeerde toestand.

Minister Van Maarseveen vond dit blijkbaar niet zoo erg. De nooden van de schatkist zijn veel grooter dan de nooden van de advocatuur, zei hij. Z.E. was, vóór hij ineens minister werd, een gezeten advocaat te Utrecht en we willen aannemen, dat hij geen nooden heeft gekend. Maar vóór men een gezeten advocaat is, die financieel op eigen beenen kan staan, komt er, vooral in de provincie, heel wat kijken. Daarbij komt het onjuiste beginsel, dat een kleine kring de totale lasten moet dragen van procedeerende en procedeerlustige onvermogens. Het „verminderde tarief” is wel een verbetering, maar er blijft toch nog een groot percentage gevallen, waarin de advocaat en procureur niets vergoed krijgt. We weten nu hoe de minister er over denkt: een weinig bemoedigend oordeel.

De katholieke senator Schneider kreeg

het te kwaad over de zuivering van ridderorden. Nu is dit inderdaad geen fraai stuk wetgeving. Waarborgén voor rechtszekerheid ontbreken er in zooals in menig ander stuk zuiveringswetgeving. Het principiele punt, waar het den heer Schneider om te doen was, lag in het verschijnsel, dat men practisch twee keer wegens een zelfde feit kan worden vervolgd, n.l. straf- of tribunaalrechtelijk en dan nog eens op grond van de zuivering. Fraai is dit inderdaad niet. Maar de redeneering is toch niet geheel juist. Men moet straf- en tuchtrecht onderscheiden. Minister Beel wist dit niet volledig duidelijk te maken, maar waarschijnlijk omdat de redeneering van den heer Schneider ook niet bevredigde, heeft deze niet meer dan drie medestanders kunnen vinden.

Tenslotte kwam minister Gielen op het slappe koord met de uitbreiding van de colleges van curatoren der rijksuniversiteiten. Van prot.-chr. zijde werd hij aangevallen en van die zijde ook kwamen de tegenstemmers. Ernstig scheen deze strijd niet.

Neen, van meer belang was de strijd van den volgenden dag in den Senaat: de behandeling van de vermogensaanwasbelasting. Wegens technische omstandigheden moeten wij een beschouwing hierover tot ons volgende nummer uitstellen.

STUDENT EN DIENSTPLICHT

In de rubriek op- en aanmerkingen van dit blad heeft men gedurende den laatsten tijd meer dan een keer iets kunnen lezen over den dienstplicht en wel in het bijzonder over dien, welke onze studeerende jeugd moet vervullen. Op een ingezonden stuk, waarin werd gewezen op den plicht van den student om bereid te zijn naar Indië te gaan als militair en waarin de schrijver zijn afkeuring erover uitsprak, dat maar al te veel studenten door middel van studieverlof zich aan den dienstplicht te onttrekken, kwamen eenige reacties. De bezwaren, welke de dienst voor den studeerende heeft werden hierin uiteengezet: gewezen werd op de jaren, welke voor den jongen student door de bezetting reeds verloren gingen, op de financiële moeilijkheden waarmede de student te kampen heeft, op het feit, dat frontsoldaten, die hun twintigste levensjaar al geruimen tijd achter den rug hebben, zelden weer tot systematische wetenschappelijke arbeid zullen terugkeeren, op de bezwaren welke de student-militair zal ondervinden om na zijn thuiskomst een positie in de maatschappij te verkrijgen.

Inderdaad, de dienstplicht, de uitzending naar Indië, het zijn problemen, welke de gemoederen in de studentenwereld heftig beroeren. Het staat vast, dat direct na de bevrijding de bereidheid onder de studenten om dienst te nemen groot was, ondanks de verloren jaren in de bezetting. Juist zij, die actief aan het verzet hadden deelgenomen, meldden zich als oorlogsvrijwilliger. En al mag er onder deze schare wel eens een avonturier hebben gezeten, het was toch waarlijk niet belustheid op iets nieuws, een drang naar iets anders, welke den student er toe bewoog zich als vrijwilliger te melden. Velen toch verlangden na het vaak enerverend leven in den bezettingstijd naar een periode van rustig werken aan de hun geliefde en vertrouwde studie, naar een tijd waarin intens genieten van literatuur, muziek, kunst, kortom van het geheele culturele leven mogelijk zou zijn. Ook het typisch vereenigingsleven in de diverse studentensteden met zijn kenmerkende tradities, lokte om beleefd te worden en overgedragen aan de generaties die zouden volgen. Anderen weer — en waren het niet de meesten? — verlangden zoo snel mogelijk den verloren tijd weer in te halen om zoo spoedig mogelijk op eigen beenen een weg in de maatschappij te vinden en hun kennis ten voordeele van het algemeen belang aan te wenden. Vaak ook wachte een meisje, een vrouw. Desondanks begrepen velen hun plicht, dachten dat althans te doen, totdat hen van regeeringswege werd duidelijk gemaakt, dat hun plicht afstudeeren was. Zoo gingen de meesten weer aan hun studie, na als vrijwilliger „afgezwaaid” te zijn, en al werden terecht de examens wat verlicht om zooveel mogelijk het vooroorlogsch intellectueel peil te behouden, door middel van „stoom- en spoed”-cursussen trachtte men den studietijd toch te bekorten.

En nu, nu worden talloze studenten opgeroepen om hun dienstplicht te vervullen, om uitgezonden te worden naar Indië. De studie moet worden onderbroken, veel tijdverlies is in 't zicht, eenige garantie van overheidswege om na den dienst af te studeeren of om de mogelijkheid zich een positie te veroveren, te verkrijgen is er niet.

Is het wonder dat er voor den dienstplicht weinig animo bestaat, en dat velen

door middel van studieverlof „er onder uit trachten te komen”? De redenen zijn toch wel duidelijk.

Maar hoe begrijpelijk en duidelijk dit alles ook is, wanneer een door regelmatige verkiezingen gekozen regeering op grondwettige wijze te werk gaat, dan kan de goede staatsburger niet anders doen dan gehoorzamen. Wanneer regeering en volksvertegenwoordiging het noodig en geboden achten ook hen, die zich midden in hun studie bevinden, voor den dienst op te roepen, dan dient de student zijn plicht te kennen, hoe zwaar ook vaak de offers zijn, die daarvoor gebracht moeten worden. En wij dienen dan te vertrouwen, dat de regeering de nooden en eischen van dezen tijd en van de toekomst kent, te vertrouwen dat zij zal zorgen, dat voor ons volk een voldoende aantal intellectuelen

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

beschikbaar blijft, nu en in de toekomst.

In dit verband zouden wij de aandacht willen vragen voor de woorden van een man, wien zonder twijfel de belangen van ons universitaire, wetenschappelijke en culturele leven in zeer hooge mate ter harte gaan en die dit ook in den oorlog metterdaad getoond heeft. Een man ook, bij wien men de belangen der studeerenden veilig weet. Wij doelen op de woorden, welke de scheidende rector-magnificus van de Utrechtsche Universiteit, prof. dr. J. Boeke in zijn rede, gehouden ter gelegenheid van de rectoraatsoverdracht, uitsprak.

Prof. Boeke noemde als schaduwzijde van het streven naar herstel onder de jongeren die vorm van herstel, waarbij ieder in de eerste plaats voor zich zelf zorgt. Speciaal wees hij op de wijze waarop in hooger onderwijskringen vrijstellingen van militaire dienstplicht worden gevraagd. Hebben deze aanvragers, zoo zeide prof. Boeke, zich wel gerealiseerd, dat er een kader noodig is en dat voor ieder van hen, die uitvallen, een ander noodig is, die wellicht zeer veel moet opgeven?

En inderdaad, zijn daar niet mannen met gezinnen, mannen die reeds een positie, een levenstaak in de maatschappij gevonden hadden, welke nu moet worden afgebroken, omdat de dienst hen opeischt? Vaak moeten zij oneindig veel meer opgeven dan de student, die door middel van een vrijstelling voor studieverlof voort kan gaan.

Zeker, vrijstellingen voor studieverlof zijn in vele gevallen op hun plaats, maar wanneer een hoogleraar de wijze, waarop deze vrijstellingen gevraagd worden, openlijk gispt, dan zullen er ongetwijfeld ook zijn, welke ten onrechte worden verzocht.

De vragen, die bij dit probleem rijzen zijn moeilijk te beantwoorden. Democratie is nu eenmaal een kwestie van vertrouwen. Het is hier, waar de hoogste belangen van ons volk op het spel staan, zaak, dat een juiste verhouding op verantwoorde wijze wordt geschapen tusschen wat wij zouden willen noemen intellectueel en militair kader.

Mogen wij hierin kunnen vertrouwen op een actieve regeering en een waakzame volksvertegenwoordiging.

Onlangs werd te Antwerpen een groote demonstratie gehouden van duizenden menschen ten gunste van de terugkeer van koning Leopold. De koningskwestie in België blijkt nog altijd wel de gemoederen bezig te houden en velen op de been te kunnen brengen. Merkwaardig was, dat van alle meegevoerde slagzinnen op spandoeken er slechts één in 't Fransch was. — Hierboven een overzicht van den stoet.

Op- en aanmerkingen

DE ONGELUKKEN BIJ MILITAIRE OEFENINGEN.

Mijnheer de Redacteur,

Het communistische Eerste Kamerlid Koejemans heeft den minister van oorlog vragen gesteld o.a. over het gebruik van scherpe munitie en ontplofbare stoffen bij militaire oefeningen. De minister antwoordde daarop, dat deze methoden voortgang zullen blijven vinden, doch dat reglementen worden uitgevaardigd die het aantal ongelukken zullen beperken, maar de waarde der oefeningen niet zullen aantasten.

Een buitengewoon edelmoedig idee van Zijne Excellentie. Deze oordeelt het immers niet noodzakelijk, dat het aantal doden en gewonden groot moet zijn. Als hij het wel deed zou het natuurlijk noodzakelijk geweest zijn voor de „waarde van de oefeningen”.

Het komt mij evenwel voor dat Zijne Excellentie ietwat eenzijdig redeneert. Als ik mij n.l. goed herinner werd in 1940, de strijd tegen de Duitsers afgebroken wegens het bombarderen van Rotterdam. Dit althans gaf generaal Winkelman in-

dertijd als reden op in zijn radiotoespraak tot het Nederlandsche Volk.

In den strijd om Engeland, in casu Londen, heeft de hoofdstad van het Britsche Imperium ook de noodige aanvallen te verduren gehad. Dit land heeft echter doorgestreden. De Engelschen waren vermoedelijk niet zoo snel gedemoraliseerd door het „krijgsrumoer”. De Nederlandsche burgers kennelijk wel.

In verband hiermede geef ik Zijne Excellentie in overweging ook een begin te maken met het bombarderen van eenige steden in Nederland.

Natuurlijk kan daarbij dusdanig gereglementeerd worden, dat het aantal ongevallen tot een minimum beperkt wordt, zonder dat de waarde der oefening hierdoor wordt aangetast.

Of, zooals tenslotte toch kan voorkomen tijdens een vijandelijken inval, laat bijvoorbeeld denkbeeldige agenten van den vijand eens een enkel aanslagje plegen op het leven van Zijne Excellentie. Hierbij dient natuurlijk ook gereglementeerd te worden dat als gevolg hiervan niet direct blijvende invaliditeit of erger Zijne Excellentie zou moeten nopen zich langen tijd in een hospitaal te laten opnemen.

Ter voorkoming van misverstanden wil

ik er ook nog op wijzen, dat een en ander niet als publieke vermakelijkheid beschouwd moet worden.

En ouders wees gerust. Ten einde t.z.t. het aantal gesneuvelden op het slagveld te beperken, kunt u uw zoon reeds thans de gelegenheid geven een beetje te wennen aan het idee, doodgeschoten te worden.

Dit alles in het kader van de reorganisatie van Ons Leger.

Is het niet hoog tijd dat aan deze levensgevaarlijke hersenschim een einde wordt gemaakt?

W. J. DE BLAHEY.

De vraag van den inzender zullen wij nader bespreken, als de interpellatie-Koejemans in de Eerste Kamer aan de orde komt.

Red. Vrij!

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij!”,
Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekene

(adres)

abonneert zich op „Vrij!” tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *)

welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 245103 ten name van den penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht,

over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd. *)

(Handtekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK

COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

* BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIEN *
* TAXATIES - BEHEER - HERSTELLINGEN - VERTROUWENSOPDRACHTEN *

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop:
Alle uitgaven van Duitsland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945

postfris en gebruikt

Aanbiedingen met prijs aan:

BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL
ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

Vloerbedekking

Neemt in Uw woning de ideale

PERPLEX VLOEREN

Watervast, opneembaar, parketwijze gelegd vanaf f 4.- per M².

Een product van

Abee Parketvloeren

Levering door het geheele land via onze Filialen.
Inlichtingen:

Hoofdkant. Van Boetelaerlaan 90 - Tel. 555564 - Den Haag

VOOR WERKEN ONDER EN BOVEN

f 500.-

J. NIESSINK

- BOUW- EN TIMMERBEDRIJF -

Insulindestraat 208. - Tel. 41806, R'dam, na 6 uur 47728.

J. en K. SMIT'S

Scheepswerven

en

Machinefabrieken

KINDERDIJK

Wie wil Woon- en Winkelhuis of Boerderij bouwen?

VERBOUWEN OF WEDEROPBOUWEN!

Elk, die ten minste over 1/5 der kosten beschikt, of dit bedrag in termijnen wil voldoen, of hetzelfde na overleg kan vereffenen met vordering op Hersfelbank, Rijk of Gemeente, geblokkeerd geld, molestvergoeding, effecten, premie gestort voor levensverzekeringpolis of spaarkasbewijzen, enz. enz. kan zonder enige wachttijd na bekomen vergunningen bouwen, verbouwen of wederopbouwen en daarvoor nu reeds de zekerheid bekomen. Directe aanmelding zeer gewensd. Behoorlijk omschreven aanvragen te richten aan de Generale en Bouwinspectie van de N.V. „Prachtbouw”, Händelstraat 5 te Amsterdam-Z. Inlichtingen worden gaarne verstrekt.

Provinciale Medewerkers gevraagd

HET ALGEMEEN SECRETARIAAT VAN DE

PARTIJ VAN DE VRIJHEID

IS GEVESTIGD:

KONINGINNEGRACHT 61
DEN HAAG Tel. 11176

Zijn ze niet chic?

Zullen onze nieuwe schoentjes er zoo uitzien? Amerika, Engeland en Frankrijk brengen ze met verschillende hakmodellen en -hoogten. Veel open hiel en vóórstuk, vaak met gespen van nieuw plastisch materiaal (héél mooi), vierkante neuzen...

We kunnen ervan op áán, dat ze snoezig zijn. Wat zullen we ze goed onderhouden als wij ze straks ook kunnen kopen! Met TANA (wat dacht U dan?)... de schoonheidskuur voor alle modieuze schoenen!

Thans, evenals voorheen, wederom uitsluitend verkrijgbaar bij de schoenbranche... zij het voorloopig nog beperkt.

No. 65

SCHILDERS-BEDRIJF H. J. de Munnik

BLOEMKWEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

GERESERVEERD VOOR:

Café-Restaurant BAGATELLE

PASSAGE 61
DEN HAAG

„FOTO ATELIER DE KOK”

TELEFOON 39389
SPANJAARDSTRAAT 47 A, ROTTERDAM

1e KLAS REPARATIE-INRICHTING

Garage de Heer

JENSUSSTRAAT 58

Telefoon 41871

ROTTERDAM

„Molen”groenten

VEEL GROENTEN - WEINIG WATER.
DAARDOOR DE VOORDEELIGSTE!

TIELEMAN & DROS
LEIDEN

„ROBUR” Transportwagenfabr.

Fa. K. RODENBURG

HONSELERSDIJK - NAALDWIJK - TELEF. 259

Steek-, Krui- en Magazijnwagens in buisvakwerk op kogelgelagerde Luchtband- en massiefrubberwielen volgens Nederlandsch Octrooi no. 43505
LICHT - SIERLIJK - GERUISCHLOOS

Geen vloerenbeschadiging - Grote arbeidsbesparing

FIRMA

J. LANGEJAN A.ZN.

AANNEMERS

BOUW- EN GEW. BETONWERKEN

TIMMER- EN METSELBEDRIJF

VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

AUTOGENE- EN ELECTRISCHE LASCHINRICHTING

LICHT CONSTRUCTIEWERK

L. v. d. BURGH & Co.

MATHENESSERDIJK 327 - TEL. 37107 - ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL VOOR HAARDEN EN KACHELS

De Veluwe in herfsttooi

HOTEL PARKHEUVEL

Telef. 116 - NUNSPEET

Gelegen temidden der bosschen.
Alle comfort. Gerenommeerde keuken.
Reserveering dringend aanbevolen.
Brochure op aanvraag.

Dr. J. SCHRIJVER, Arts,

Schriftexpert en Grapholoog,

IS VERHUID

NAAR DEN HAAG

76 Groothertoginnelaan.

Hij geeft, op grond van graphologisch schriftonderzoek, psychologisch advies bij opvoeding, keuze van levenspartner, geschiktheid van sollicitanten en van karakteraanleg

Binnenkort verschijnt:

„Algemeen Handelsadresboek van Nederland”

Uitgeversmaatschappij

„POLANEX”

Singel 237 - Amsterdam C
Telefoon 42565

Actieve Vertegenwoordigers gevraagd.

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26 b
(bovenhuis) Rotterdam
sinds 30 jaar gevestigd

Patent-
Geneesmiddelen
Gummiwaren

Vr. gratis inlicht., toezend. onder blanco couvert.
Gratis spreekuur dagelijks van 10-8 uur.

Fa. B. Cuperus Az.

HESSENWEG 2 - DE BILT

Bijkantoor:

Laurillardlaan 1 - Bilthoven.

Uitgeverij en
Periodiekenbedrijf

VAKTIJDSCHRIFTEN

Over een Indische reis

Merkwaardig. Wij zaten juist voor ons met een verslag van een persconferentie waarin de heer F. Goedhart van Het Parool mededeelingen had gedaan van zijn ervaringen in het binnenland van Java. Wij zaten juist te denken wat daarover onze conclusies moesten zijn en wat wij daarover zouden neerschrijven, toen de post uit Indië een verslag bracht van een radio-praatje, dat Pater Augustijn Donné, aalmoezenier der mariniers, voor radio-Soerabaja heeft gehouden en waarin hij het heeft gehad over den heer Goedhart en vooral over hetgeen deze in Indië reeds als zijn indrukken had medegedeeld. Aan de rede van den aalmoezenier dan is het volgende ontleend:

Er gebeuren vreemde dingen in dit aardse tranendal. Zoo is er nu weer dat „geval Goedhart”, de Nieuwe Courant schreef er dezer dagen over. Over Mijnheer Goedhart van Het Parool. Dat is toch de ietwat pedante mijnheer die per skymaster ijlings naar Batavia kwam vliegen, U herinnert het zich, en aldaar op het vliegveld al zoo'n gedocumenteerd oordeel wist neer te schrijven over al de Nederlanders, die nog van voor den oorlog hier wonen. Het is toch ook de heer, die naar Djokja reisde en er voor zorgde daar ongemerkt te worden bij het plechtige eenjarige herdenken eener niet-bestaande Republiek?

Goedhart van Het Parool zou niet in de krant komen als hij slechts een incident was, maar hij is bovendien een symptoom, en dat is erger, werkelijk erger. Hij is een meervoudig symptoom. Daarbij heeft hij een scherpe pen, en dat maakt hem gevaarlijk, getuige reeds het oude rijmpje van: het scherpste wapen dat ik ken, is 't puntje van een snelle pen. Omdat deze mijnheer gevaarlijk is, dient hij te worden gesignaleerd. In hem wordt daarmee gesignaleerd datgene, wat hij vertegenwoordigt, waarvan hij een symptoom vormt.

Daar verschijnt dan deze schrijver ten tooneele in de wachtkamer van het vliegveld te Batavia. Wat is het toch, dat hem zoo gewichtig maakt, dat een plaats voor hem in het vliegtuig te Amsterdam werd vrijgehouden? Het heet heel moeilijk te zijn met dit vliegtuig mee te komen, want steeds hebben gewichtiger personen voorrang. Welnu: ik mag verwijzen naar het zich voordoende feit, dat de heer Goedhart zich tijdens zijn verblijf onder ons herhaaldelijk gehaast heeft, wanneer hij zich voorstelde als man van Het Parool daar-

Afgelopen week heeft de controversie tusschen Byrnes en Wallace in het middelpunt van de belangstelling gestaan. Van Byrnes gaven we al eens een foto; maar hier ziet men dan Henry Wallace juist even voordat hij zijn gerucht-makende rede hield, waarin hij met het „Britsche imperialisme” wenschte te breken en pleitte voor een tegemoetkomender houding jegens de Sowjet-Unie.

mee in één adem „De Waarheid” te noemen, daarbij buigend naar een dagblad der communistische partij te Nederland, hetwelk zich ten onrechte onder deze benaming aandient. En nu een kleinigheid, die echter als aanwijzing dienst kan doen: deze Waarheid beschikte en doet dat nog over oogenschijnlijk aanzienlijke papiervoorraden, hetgeen merkwaardig aandoet wanneer men hoort van den papierdood waarover de pers steeds klaagde. Noem het een futilliteit, maar voorloopig draaien de persen van De Waarheid op volle kracht en is er voor mijnheer Goedhart 'n plaats in de skymaster. Daar bevindt zich dan deze reiziger reeds op het vliegveld te Batavia en over dit moment vertelt hij ons, dat hij alda in contact kwam met een individu, dat na eenig vragen meedeelde als Nederlander lang in Indië verbleven te hebben en dat verder zijn best deed aan te toonen, dat hij daardoor niet meer paste in het Indonesië dat komen ging. Vol van die vooroordeelen zat hij, die een beletsel zijn voor medewerking aan wat er hier te bouwen staat. „Ab uno disce omnes”, zeiden de oude Romeinen spottend; „als ge er één kent, kent ge ze allen”. En dit was ook het welgemeende maar diep gefundeerde eindoordel van mijnheer Goedhart van Het Parool: zoo als deze armzaligheid die ik sprak op dat vliegveld, geloof me, zoo zijn ze allen die lang in dit land verbleven. Zij moeten zonder mankeeren afgelost worden, wil er van de mooie plannen aangaande dit Indonesië iets terecht komen.

Was de heer Goedhart een incident ge-

Het vertrek van de commissie-generaal naar Indië; v.l.n.r.: minister Jonkman, minister-president Beel, de heeren de Boer, Schermerhorn en van Poll.

weest, een voorval dat komt en even daarna weer opgehouden heeft te bestaan, nogmaals: het had geen zin gehad om eenige bijzondere notitie te nemen van zijn uitspraken. Nu echter bevindt zich achter deze uitspraken een klankbord, Het Parool geheeten, dat gretig aan deze en dergelijke geluiden volume geeft. We willen even zwijgen over de vermoedelijke redenen die den heer Goedhart er toe brachten hierheen te vliegen om, als onmiddellijk ter zake kundige deze uitspraak te lanceeren. Dit zou ons wellicht méér dan van deze plaats verantwoord is, voeren binnen de sferen der politiek. De methode echter waarmee hier gewerkt wordt is er een, die hier onze aandacht mag hebben. Want wat zien we gebeuren? Wie de laatste maanden in dit land is geweest en zijn oogen en ooren heeft opgehouden, die moet het

zijn opgevallen wat er aan herstel alom tot stand werd gebracht, ook vooral in materieel opzicht. Met name in Soerabaja, dat zeer zwaar geleden had van de gebeurtenissen na de capitulatie. Niet alleen de bezetting had hier ontreddeering gebracht, zooals deze elders werd aangetroffen, maar overal stootte men op gemis en vernieling bij de pogingen om het raderwerk van het openbare leven weer op gang te krijgen. Die „men”, luisteraars, zij die het gepresteerd hebben met uiterst beperkte middelen de dingen te regelen zooals wij ze thans aantreffen, zijn voornamelijk degenen, die door een Goedhart luchtig worden weggevoerd als non-valeurs, niets-nutten die immers alleen maar wisten te profiteren van het land, waar zij de toean besar speelden, van welke rol zij zich nu de favours onder weeklagen zien ontvallen. Had deze mijnheer Goedhart, had Het Parool zich de tijd gegund en de eerlijkheid opgebracht om de dingen te zien zooals zij zijn, dan waren de woorden achterwege gebleven waarmee voor het hoofd gestooten zijn een groep van lieden, die naar Nederland hadden kunnen varen, maar dit niet gewild hebben, wellicht om verscheidene motieven maar heel dikwijls om het hoofdmotief, dat zij aan dit hun Indië trouw en dienstbaar wilden zijn, ook en juist in dagen van materieelen tegenspoed; zonder erg veel berekening maar gewoon omdat zij meenden noodig te zijn. Als dan deze Goedhart zijn ab uno disce omnes lanceert, na één dag in Batavia te zijn geweest, dan wil ik hem naar waarheid in zijn taal antwoorden en meedeelen, hoe ook ik de eerste dag in Soerabaja al liftend een praatje mocht maken met een heer van voor den oorlog die, toen ik hem vroeg of hij naar Nederland ging evacueeren, eenvoudig zei: „ik heb hier twintig jaar gewoond en het goed gehad; nu bezit ik niets meer maar juist in deze maanden heeft dit land en deze stad me noodig; illusies van dankbaarheid en waardeering heb ik opzij gezet, maar ik blijf: dit is mijn land”. Ik zou daar voor den heer Goedhart aan kunnen toevoegen hoe ik bij zoo menigen eenzelfde opvatting ben tegengekomen en praestaties mocht zien die daaraan beantwoordden. Maar al deze mededeelingen zouden geen indruk maken. Het zou blijken, dat deze mijnheer in zijn kortstondig verblijf alhier zich reeds een pracht van 'n Oost-Indische doofheid heeft weten aan te meten, anders gezegd: dat de goede trouw bij hem ontbreekt. En hier hebben we, meen ik, na eenig tasten de koe bij de horens. Ik zeide U reeds: de heer Goedhart is een symptoom. Waarom precies hij een bepaalde groep menschen hiervandaan wil hebben, is, nogmaals, een aangelegenheid waarvan de behandeling ons te ver zou voeren. Kwestie is, dat deze opvatting past in de zienswijze van Het Parool en z'n groote broer die zich Waarheid noemt, dat deze opvatting dus verkondigd wordt; en of zij mogelijk bezijden de waarheid is en daardoor grievend voor wie zij bedoelt te raken, is een aangelegenheid die De Waarheid niet raakt.

In opdracht van wie hem zonden schopt Goedhart als vuilnis terzij wat hem in den weg ligt. Terwijl de Nederlandsche Regeering troepen zendt die haar soevereiniteit alhier handhaven en Nederlanders sneuvelen in de uitvoering van deze hun opdracht, heeft een zekere Goedhart 'n prioriteit om per vliegtuig van Nederland uit naar Indië te reizen en gaat hij naar Djokja.

Satiren

7

„Ridentem dicere verum, quid vetat?”

Horatius.
Wat is er tegen, de waarheid met een glimlach te zeggen?

Er zijn woorden, welke te nadrukkelijk of te herhaald gebruikt niet meer waar zijn. Een daarvan is waarheid. Hoedt u voor den soi disant betrouwbare. En komt ge in de politiek der machten het woord terecht tegen, glimlach dan evenals wanneer ge een van vroeger bekend landschap herkennend betreedt. Noem dit niet het domein van den leugen. Spreek hier niet van een duister domein, waar niets groeien wil, doch besef, dat dit het domein is, waar de satyrs hun strijd tandakken tegen de satiren, die in contradans den eed opvoeren der getuigen, die de waarheid en niets dan de waarheid zweren te zeggen.

Uit niets kent men de waarheid beter dan uit den leugen, want niets is moeilijker dan liegen en niets is naakter dan de waarheid. Ziet men de waarheid dus in kleeren, dan ziet men den leugen. En ziet men de waarheid zonder kleeren... hier doet zich een kleine moeilijkheid voor, die veel verandert... dan ziet men de schaamte.

Dit is minder gepast. Wij zijn een behoorlijk volk, dat niet, gelijk meerdere andere volken, bevreesd is to lose his face, maar dat de innerlijke overtuiging bezit van zijn fatsoen. Terecht. Wij zijn slechts dan gelukkig, wanneer wij ons niet behoeven te schamen. Wij wenschen ons voor niets te schamen, zeker niet voor de waarheid. En wij bezitten de bewindhebbers, die dit begrijpen, ondersteunen en hieraan leiding geven. Wij hebben niets te verbergen, maar daarom behoeven we hierop nog niet prat te gaan en de waarheid maakt te laten rondlopen. Dus trekken we haar kleeren aan. Wij zijn van meening, dat zij gekleed even goed de waarheid blijft, omdat ook de leugen evenzeer de leugen blijft, al trekken we hem de kleeren uit.

Met dat al is het voor den gewonen man, die aan uiterlijke ken-teekenen hecht, wel moeilijk, waarheid van leugen te onderscheiden, maar alles went; en zoo doet het er eigenlijk weinig toe, dat ze beide gekleed gaan. Soms loopen ze zelfs arm in arm en het zou stellig in het geheel geen pas geven, als ze dan naakt gingen. Want de waarheid is uit zich zelf fatsoenlijk en den leugen heeft men slechts met gesloten deuren te onthullen. Hierdoor voorkomt men verrassingen bij de volgende verkiezingen en stabiliteit in beleid is een zegen voor een volk. Wij zijn bovendien geen kinderen meer; wij weten, wat er te koop is; het leven is nu eenmaal niet anders. Hier is geen sprake van schuld van eenig bewind. Integendeel, dit doet wat het kan om aan de bezwaren der realiteit tegemoet te komen.

Een der daartoe geëigende middelen is een juiste voorlichting. Deze is ter bevordering van het politieke evenwicht noodzakelijk. Hoe zouden we anders de rust in het land bewaard hebben, bijvoorbeeld naar aanleiding van de gebeurtenissen in Indië? Een juiste voorlichting geeft, wat het volk noodig heeft, en laat weg, wat het maar kan hinderen. Nu eens is dit de leugen, dan weer de waarheid. Wie den leugen weglaat, verdient dank uit naam van de waarheid. En wie de waarheid weglaat, is humaan, want de waarheid is soms hard, harder dan de leugen. De waarheid? Daar heeft men maar weet van. Zoo ervaart men, dat waarheid en leugen toch niet steeds gearmd kunnen blijven gaan en ieder weer huns weegs loopen door een juiste voorlichting. De rest kan men overlaten aan het publieke onderscheidingsvermogen; en wie kan het helpen, als het volk zich dan toch nog vergist? Het is waarlijk moeilijk te miskennen, dat er voordeel in zit, dat het publiek in zijn eigen belang af en toe de kans loopt, de waarheid met den nek aan te zien en voor den leugen den hoed af te nemen. Men mag hier gerustelijk spreken van de weldaad van den leugen en van de wandaad van de waarheid.

Toch is het oppassen, want ieder weet, dat het Nederlandsche volk weinig handzaam is en zelfs boos wordt, als het zich bedrogen gaat voelen. Veiliger schijnt het dan wel, links te gaan staan, maar een beetje rechts te richten. Links acht zich hierdoor wel wat opgelaten, maar rechts is dientengevolge al belangrijk opgelucht. Hier zijn we in het randgebied der transitoire formaties der halve waarheden en der halve leugens. En als entre-acte is dit zeer geslaagd, want jongleeren is van oudsher een groot vermaak; en hier is dit te grooter, omdat niemand weet, of nu de leugen dan wel de waarheid in zijn camisolletje staat. Weg, satyrs, terug in je domein.

Het ware wellicht beter, als ge het vorenstaande zoudt hebben overgeslagen. Deed ge dit echter niet, dan resteert u slechts met Horatius van oordeel te zijn, dat er niets tegen is, de waarheid met een glimlach te zeggen.

Zonder deze wijsheid zoudt ge immers weinig anders overhouden dan „des yeux pour pleurer”.

HET SECRETARIAAT VAN DE PARTIJ

Het algemeene secretariaat van de Partij van de Vrijheid is gevestigd

KONINGINNEGRACHT 61
DEN HAAG - TEL. 111768

WARUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
 Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
 Mr. A. STEPELS, Rotterdam

„slaet
 op den trommele”

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Giror. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
 Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

De Indische kwestie

en de

7 DECEMBER-DIVISIE

Als een stuk van een Koninkrijk in opstand komt en zich af wil scheiden, ligt het voor de hand, dat de overheid haar gezag doet gelden op de daartoe geëigende wijze, waarbij de menselijkheid dan eischt, dat hardhandigheid tot het onvermijdelijke wordt beperkt. Aldus zal men redeneeren in kringen, waarin normale begrippen omtrent staatsgezag en ordelijkheid heerschen.

Het is verleidelijk ook aldus te staan tegenover de moeilijkheden in Indië. Ook daar is in zekeren zin een opstand en een neiging tot afscheiding, althans onder een deel van de bevolking. Men kan n.l. niet aannemen, dat de geheele bevolking van Java en Sumatra doof blijft voor de propaganda van de zijde der republikeinse leiding; men mag zelfs vermoeden, dat die propaganda een vrij grooten invloed heeft.

* * *

Bezien wij de zaak nog verder, dan is er des te meer aanleiding om ons op het standpunt van gezagshandhaving, waar onvermijdelijk met geweld, te stellen. Een groot aantal landgenooten wordt door de opstandigen nog steeds in een erbarmelijke gevangenschap gehouden. Ook andere bevolkingsgroepen worden gemaltraitéerd. De welvaart van het land, door den oorlog reeds vrijwel vernietigd, krijgt door den opstand geen kans op herstel.

Dit zijn verschijnselen, welke het wettige gezag niet zoo maar kan laten voortbestaan. Daar moet iets tegen worden gedaan.

* * *

En op den achtergrond heeft men dan het schouwspel van de Engelschen, die het er bij hebben laten zitten. In het kader van samenwerking der geallieerden, voortgezet in de internationale gemeenschap der Vereenigde Naties, hoefde Nederland het optreden van Engelsche gezagshandhavers in Indië niet te zien als een de moeilijkheden door een ander laten opknappen. Het was iets vanzelfsprekends, dat de eene bondgenoot bij de liquidatie van den oorlog den ander bijspoon, waar die andere door omstandigheden niet de middelen bij de hand had om zelf op te treden. De wereld — en de Engelsche Labourregering in het bijzonder — heeft het niet zoo willen zien.

In nauw verband met het optreden der Engelschen vlak na de Japansche capitulatie moet men het beleid van dr. Van Mook zien, dat een weinig gelukkigen indruk maakt. Door dit beleid en den invloed daarvan op het beleid der Engelschen is de Indische kwestie van het begin af aan verkeerd aangepakt. Hierover na te kaarten is een geliefde bezigheid van de rechtsche oppositie in Nederland. Zij raakt er niet over uitgepraat. Het is dan ook allemaal buitengewoon ernstig. Maar de huidige moeilijkheden lost men niet op met het werpen van een steeds feller licht op beleidsfouten uit het verleden.

* * *

Zelfs al zou men door den begrijpelijken tegenstand tegen het regiem-Van Mook en wat daarmee samenhangt, gedaan krijgen, dat het roer werd omgegooid en dat de voor dat regiem verantwoordelijke lieden werden verwijderd, dan nog kwamen we niet veel verder. De ontwikkeling in Indië is intusschen voortgegaan en daar zal men rekening mee hebben te houden. Men zal

niet kunnen ontkennen, dat de „repeoblik” grooteren invloed heeft gekregen, al is het overdreven haar een regulier staatsgezag toe te kennen (wat de Nederlandsche regeering dan ook niet doet).

Daarnaast is gelukkig ook een herleving van het Nederlandsche gezag in Indië waar te nemen, in het bijzonder in de Buitengewesten, maar ook hier en daar op Java en Sumatra.

* * *

Door de ontwikkeling van den toestand sedert Japans capitulatie, een zeer betreurenswaardige ontwikkeling, zal men thans de zaak niet zoo kunnen aanpakken als men dat onmiddellijk na de capitulatie had moeten doen. Er zijn thans andere tegenstanden te overwinnen dan toen.

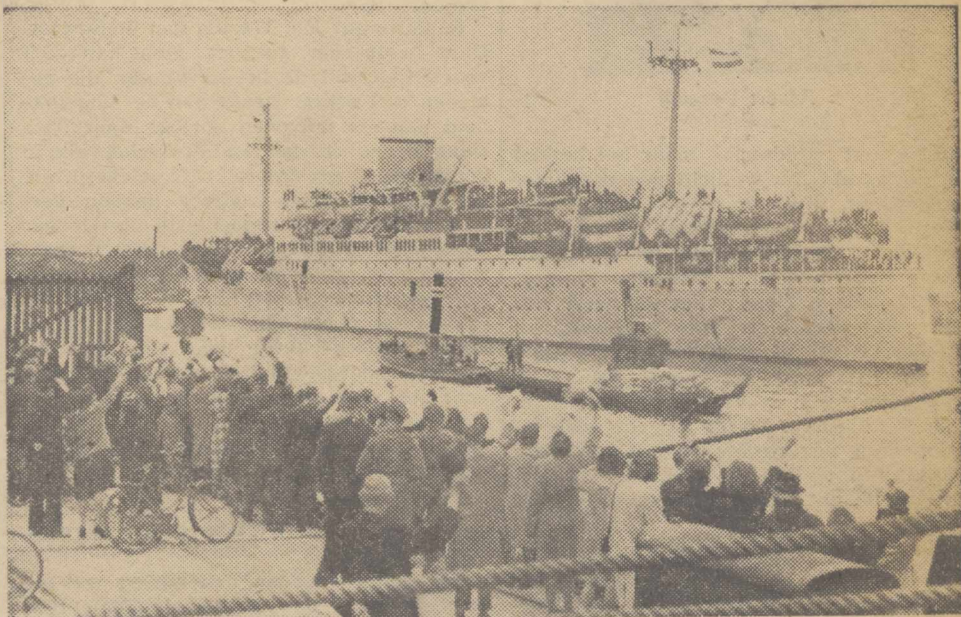
De opstand is niet slechts een revolutie tegen een regiem, dat als onderdrukking wordt gevoeld, maar hij heeft ook een positieven kant: het nationalisme. Dit nationalisme is op zichzelf een gezond verschijnsel en Nederland had den plicht, en in meerderheid ook het verlangen, dit nationalisme de plaats te geven welke het toekwam. Maar de feitelijke ontwikkeling heeft een deel van dat nationalisme tot iets doen uitgroeien, waarvoor in een tot aller heil geordende samenleving geen ruimte is. Tegen dit deel zal het Nederlandsche gezag zich moeten verzetten, omdat het zich tegen het Nederlandsche gezag verzet. En de „repeoblik” zal met dat deel van het nationalisme rekening willen blijven houden, omdat zij er — in de positie welke zij langzamerhand door het ontbreken van behoorlijk ander gezag heeft kunnen innemen — tot zekere hoogte steun van heeft.

* * *

Juist doordat de figuur zoo ontwikkeld is en ook omdat men met den positieven kant van het nationalisme rekening zal dienen te houden, kan men in Indië niet rauwelijks het eenvoudige, in den aanvang aangeduide recept toepassen. Nog steeds staan wij op het standpunt, dat er in een sfeer van orde en rust moet worden onderhandeld. Dat het tot nu toe gevolgde beleid weinig heeft bijgedragen tot het scheppen van die sfeer, is betreurenswaardig of beter nog: een schromelijke tekortkoming. En voor de naaste toekomst ziet het er niet veel beter uit. De onderhandelingen zijn er wel steeds geweest, maar de noodzakelijke ordelijke sfeer, voorwaarde voor vrijheid, ontbreekt. Men kan daar het Britsche militaire apparaat mede de schuld van geven; men kan echter niet aan den indruk ontkomen, dat op het beleid van de Engelschen het beleid van dr. Van Mook van invloed is geweest, een invloed welke den Engelschen intusschen misschien niet onwelkom is geweest. Men zal thans omzichtiger te werk moeten gaan. In principe blijft het recept: orde en dan praten. Maar er zal heel wat in den verknoeden tusschentijd gegroeide weerstand overwonnen moeten worden.

* * *

Nu zullen de Engelschen uit Indië gaan verdwijnen. Nederlandsche troepen zullen hun taak overnemen. Alleen lord Killearn schijnt nog een taak te hebben. Waar wij maar weinig over kunnen juichen na het werk van Lord Inverchapel. Aan alle kanten vertrouwenwekkend is deze situatie niet. En vooral niet met prof. Schermer-

Te Amsterdam zijn proteststakingen geweest naar aanleiding van de uitzending van troepen naar Indië. Terwijl het in de stad min of meer rumoerig was en o.m. het personeel van de gasfabriek buiten de poort de situatie heftig besprak (onderste foto), vertrok de Boissevain (boven) met 3000 man aan boord in goede orde en onder vroolijke muziek uit de hoofdstedelijke haven....

horn in de buurt, die zoo tevreden en glimlachend uit Engeland placht terug te keeren als hij er over Indië had onderhandeld. Waarom hij dan altijd zoo tevreden was is nooit duidelijk gebleken, want de Indische kwestie bleek steeds verder van een oplossing af te drijven.

* * *

Eén ding staat vast: de Nederlandsche troepen zendingen zijn een natuurlijke noodzaak. Geen gezag kan zonder sterken arm, zelfs niet in een tijd van vollen vrede en in een tijd zonder opstand.

De 7 December-divisies zullen de taak van de Britsche troepen overnemen en zullen deze taak, naar wij hopen, met meer voortvarendheid verrichten. Hiermee willen wij niets onvriendelijks tegen de Britsche troepen zeggen: die hebben onder het brengen van offers hun best gedaan. Maar wel kan men bezwaren hebben tegen het beleid, waarmee van die troepen gebruik is gemaakt (het begon al, zooals men zich zal herinneren, met de entree van generaal Christison).

* * *

Er zijn lieden, die het willen doen voor-

komen, alsof de Nederlandsche troepen een kolonialen oorlog gaan voeren. Dezulken staan eigenlijk op één lijn met de hetzers tegen de Nederlandsche regeering in haar Londensche periode: zij zaaien wantrouwen door een verkeerde voorstelling van zaken te geven. En misdadig is hun querulantachtig gestook over vergissingen, die misschien bij de inscheping wel eens zijn begaan. In hun pers geven zij ruimte aan moeders, die klagen, dat zij hun zoon vijf jaar uit handen van de moffen hebben weten te houden en die hem nu moeten afstaan om hem als soldaat naar Indië te laten gaan.

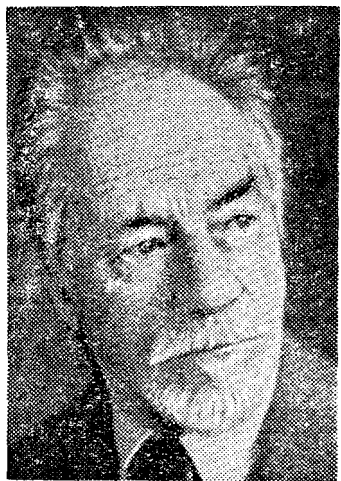
(vervolg op pag. 8)

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — Closed shop — Stakingswee — Prof. Molenaar over de Vermogensaanswasbelasting — Dagboek van Nederland — Debat in den Senaat — De spelling — Elementaire vrijheden — Satiren — Op- en aanmerkingen.

Om den lieven vrede

Meeningen van een Nederlandsch dichter,
van een lastig- en van een groot staatsman

Albert Verwey

Het klinkt paradoxaal, maar het herstel van de wereld zou wellicht gemakkelijker zijn geweest, wanneer de oorlog nog veel verwoestender geweest ware, wanneer inderdaad een baaierd zou zijn ontstaan, zoals een Nederlandsch dichter dien voorzag. Ja in 1936, toen het wel duidelijk werd, dat reën oorlog niet meer was te vermijden, schreef Albert Verwey een dichterlijke profetie over den komenden strijd, die slechts ten deele in vervulling is gegaan. Zouden de eerste en de tweede wereldoorlog later nog slechts de inleiding blijken tot een derden — dan kan het toekomstbeeld, dat Verwey schouwde, alsnog werkelijkheid worden.

In 1936 was deze dichter van meening, dat het geen zin meer had, vrede te prediken. Sommige volken waren toen reeds zoo verblind van eigen macht en zoo da autarkisch in zich zelf besloten, dat een organische wereldgemeenschap geen kans meer had. Het heil, zoo betoogde Verwey, kan nu enkel nog komen van een uitgeputte menscheit, die na haar koorts zich opnieuw bezint. Niet de liefde, met het recht, zoo zou bij de bezinning blijken, waren in staat een wereldorde te scheppen. Daartoe zou slechts in staat zijn een zij macht, die weinig aanbiddelijk schijnt, st maar die Verwey niettemin aanbad: de ra macht van de Noodzakelijkheid. De dichter moet destijds een toekomstbeeld voor zi de wereld gezien hebben, zooals dat in h: Duitsland, Polen en West-Rusland inderdaad tot werkelijkheid is geworden. Zulk een verarmde, vernederde wereld zou alleen nog maar door een gedwongen samenwerking tot herstel kunnen komen. De noodzaak van een gemeenschappelijk herstel zou een net over de wereld spannen van „diamanten draden”, onverscheurbaar: een duurzamen vrede. Vandaar Verwey's conclusie:

Ik predik oorlog, oorlog, oorlog. Niet omdat —
Naar 't zeggen van krijgshaftige drill-
figuren —
Oorlog de man beter en sterker maakt,
Maar omdat de verarming, de
verbeesting,
Die zeker volgt, vernedert en bereidt
Voor 't knallen van Uw grote drilzweep,
wijze
Goede en rechtvaardige Noodzakelijkheid.

Geen totale ontlasting.

Ziet men thans het resultaat van den laatsten oorlog, dan moet men tot de conclusie komen, dat er weinig kans bestaat op een katharsis, zooals Verwey die heeft gehoopt. Niet de wereld, slechts een groot deel van Europa is geworden tot den chaos, dien de dichter komen zag. De vernietigingspotentie heeft zich niet ten volle ontlast; het noodweer heeft niet uitgewoed. Tijdens den oorlog kon men wellicht nog hopen op een geestelijke toenadering tusschen de machten van West en Oost, die elkaar in den strijd tegen Duitsland militair gevonden hadden, thans schijnt de vrees meer en meer gewettigd, dat er in 1941 slechts een monsterverbond tot stand is gekomen. Op de „Rencontres internationales”, die in het begin van deze maand te Genève gehouden zijn, wezen verscheidene Europeesche intellectuelen, o.a. prof. von Salis en Denis de Rougemont, op het gevaar, dat Europa doodgedrukt zou worden tusschen Amerikanen en Russen. j: Noch Amerika, noch ook Rusland in zijn geheel, is een land dat, zooals Verwey zou zeggen, „murw gemaakt” is tot den vrede. n De Vereenigde Staten zijn gekomen tot

een toppunt van macht: de industrie heeft jarenlang op volle toeren kunnen draaien, menschenlevens heeft deze oorlog aan Amerika naar verhouding weinig gekost. Nadat Rusland jarenlang de Deutsche legers had afgemat en nadat men in het Westen een gigantische macht had verzameld, werd Duitsland betrekkelijk snel verpletterd. Op het eind van den oorlog bleek opeens in den strijd tegen Japan, dat de kracht van Amerika nog ontzaglijk was toegenomen: de atoombom was gereed en Amerika bezat het geheim van de fabricage. Het Amerikaansche volk zal zeker niet door vernedering gelouterd uit dezen oorlog te voorschijn zijn gekomen.

En Rusland? Het Westen van de Sowjet-Unie heeft zeer geleden. Men kan zich voorstellen, dat de bevolking van die gebieden met afkeer denkt aan de mogelijkheid van een nieuwen oorlog. Maar daar staat tegenover, dat het Russische volk in dezen oorlog prestaties heeft geleverd, die het zelfvertrouwen zoozeer hebben versterkt, dat het stoutmoedigste niet langer onmogelijk schijnt. Het land heeft bodemrijkdommen als geen ander en een menschen-arsenaal groter dan de Vereenigde Staten. De technische ontwikkeling is de laatste vijf-en-twintig jaar zeer snel en zeer extensief geweest en dat alles is thans voor de vertegenwoordigers der Sowjet-Unie aanleiding, om zich op alle internationale conferenties volkomen te doen gelden als de gelijken van de Amerikanen.

Wallace contra Byrnes.

Het eerste jaar na den oorlog was de buitenlandsche politiek van de Vereenigde Staten vrij onzeker. Den laatsten tijd kwam er onder leiding van Byrnes meer lijn in: tegen Rusland trad men vastberadener op: in Zuid-Oost-Europa, in Polen en zeker in Duitsland, wilde Amerika contact en invloed behouden. Het was sensationeel, dat Wallace, de Amerikaansche minister van handel, onlangs openlijk critiek heeft uitgeoefend op deze „harde” politiek van Byrnes. Te sensationeeler, omdat Truman de onhandigheid beging, Wallace aanvankelijk in bescherming te nemen. Byrnes' positie te Parijs werd daarvoor aanzienlijk verzwakt en de telexberichten, die Byrnes naar Washington zonden heeft, zullen dan ook wel gepeperd zijn geweest. Truman moet hebben ingezien, dat hij niet tactisch was geweest: Wallace werd ontslagen. Hij had een pleidooi gevoerd voor een vriendelijker politiek t.a.v. de Sowjet Unie. Hij propageerde samenwerking met dat land en tegelijk toonde hij zich voorstander van een afbakening van invloedssferen. Kennelijk wilde hij Rusland in een deel van Europa de vrije hand laten. Het gebruik van atoombommen moest alleen aan de organisatie van de Vereenigde Naties voorbehouden zijn.

Deze dingen heeft Wallace gezegd in een verkiezingsrede en bovendien als minister van handel. Het winnen van stemmen, zowel als het winnen van handelsrelaties met Rusland, moet aan den opzet van de rede niet vreemd zijn geweest. Maar zelfs al neemt men aan, dat er veel politieke berekening en slechts weinig idealisme aan de woorden van Wallace ten grondslag lag, dan blijft toch het feit bestaan, dat hij gewezen heeft op een ernstig gevaar van de politiek van Byrnes; het gevaar, dat de „harde” politiek leiden zal tot een politiek van hard tegen hard, tot een versterking van het reeds bestaande wederzijdsche wantrouwen, tot een wedloop in bewapening en tot een nieuwen oorlog. Het zou zeker niet juist zijn te beweren, dat Byrnes alle hoop op samenwerking met de Sowjet Unie had opgegeven. Dat hij er voor waakt, dat Amerika niet, in zorgeloosheid, zijn krachten laat verslappen, sluit bereidheid tot coöperatie niet uit. Maar het kan geen kwaad, dat het volk van de Vereenigde Staten nu en dan aan de gevaren van de harde politiek herinnerd wordt, al was dan het optreden van Wallace voor de positie van Byrnes niet aangenaam en al kan men het niet bewonderen, dat een kabinetlid de buitenlandsche politiek van zijn land aldus verzwakt, zonder daar zelf de conclusie uit te trekken, dat hij het ministerie moet verlaten.

De vereenigde staten van half Europa.

Ook Churchill heeft weer eens duidelijk zijn bezorgdheid over de toekomst van de

wereld doen blijken. Hij heeft een rede gehouden voor de universiteit van Zürich, waarin hij er op wees, dat wellicht de tijd nog maar kort zou zijn, die dienen kon om de dreigende gevaren af te wenden. Hij zeide: „De atoombom is nog altijd in de handen van een staat, die haar nooit zal gebruiken, tenzij voor recht en vrijheid, maar het is wel mogelijk, dat over weinige jaren dit verschrikkelijke vernietigingsapparaat wijd verbreid zal zijn en dat de catastrofe, die volgt uit het gebruik ervan door verscheidene oorlogvoerende naties, niet alleen een eind zal maken aan alles wat wij beschaving noemen, maar misschien den aardbol zelf uiteen zal doen vallen.” Churchill drong er op aan, dat er meer eenheid in de wereld gebracht zou worden, door de vorming van „breede natuurlijke groepeerings”, een ontwikkeling, die niet in strijd behoefde te zijn, met de principes van de Vereenigde Naties. Met name pleitte hij voor wat hij noemde de „Vereenigde Staten van Europa”. Uiteraard was het den spreker niet mogelijk zulk een vaag toekomstbeeld scherp te omlijnen, maar men vraagt zich toch af, of het niet eerlijker zou zijn geweest, wanneer hij gesproken had over de „vereenigde staten van half-Europa”. Het was duidelijk, dat hij de Sowjet Unie niet rekende tot deze groepeerings. Hij zeide nadrukkelijk, dat hij vertrouwde, dat behalve Amerika en het Britsche gemeenebest, ook Rusland de vriend en borg van dat nieuwe Europa zou willen zijn. Rusland dus los van deze groepeerings.

Voorts is een passage interessant, die wellicht niet genoeg naar voren is gebracht in de commentaren. Churchill zeide: „De oude staten en vorstendommen van Duitsland, vrijelijk vereenigd tot wederzijdsch welzijn in een federatief systeem, zouden hun individueele plaatsen kunnen innemen temidden van de Vereenigde Staten van Europa”. Waarom, zoo vraagt men zich af, deze nadruk op de individueele deelneming van de Duitse staten En dan rijst het vermoeden, dat Churchill, teneer omdat er haast bij zijn plan was en een vereenigd Duitsland voorloopig niet was te verwachten, aan de mogelijkheid heeft gedacht, dat althans de Duitse landen, die niet vallen binnen de Russische invloedssfeer, van dat nieuwe Europa deel uit zouden maken. Is deze interpretatie juist, dan zou de Oostgrens van dit vereenigd Europa ongeveer bij de Eibe komen te liggen en ook de Balkanlanden zouden er dan wel buiten moeten vallen.

Wallace teekent de verklaring dat hij aftreedt

Inderdaad wordt de groepeerings zóó wel het „natuurlijkst”, maar de naam dien Churchill er aan heeft willen geven is te grootsch. Het plan komt neer op een vereenigd Europa, voor zoover dat buiten den min of meer directen invloed van de Sowjet Unie valt. Vandaar ook wel, dat de rede door Moskou niet op prijs is gesteld.

Noodzakelijkheid.

Behalve op zeer beperkte schaal — men denke aan de tolonie van Nederland, België en Luxemburg — schijnt Churchills plan nog niet te verwezenlijken. En zulk een tolonie wijst er dan tevens op, dat de toenadering tusschen de staten vooral uit economische noodzaak tot stand kan komen. Economische overeenkomsten, zooals de vorige week zijn gesloten tusschen de Engelsche en Fransche zones van Duitsland eenerzijds en de Russische zone aan den anderen kant, beteekenen meer voor de vereeniging van Europa, dan alleen maar een rede, zelfs al is die van Churchill. Pas wanneer de wereld tot één samenhangend economisch geheel is geworden, zal geen deel zich meer zonder schade kunnen afscheiden uit die gemeenschap. Pas dan misschien zal ook de geestelijke toenadering gemakkelijker worden. De Hongaarsche professor Lukacs zeide op het genoemde congres te Genève: „De

grootte gebeurtenis in de Europeesche geschiedenis heeft zich in 1941 voorgedaan, toen een accord gesloten werd tusschen de Westelijke democratie en het Oostelijk socialisme. Alleen de handhaving van dat accord zal aan Europa en aan de geheele menscheit het heil van den vrede verzekeren.”

Het accord van 1941 kwam uit nood tot stand. Slechts het inzicht, dat na den oorlog de noodtoestand voortduurt, kan de wereld er voor behoeden de loutering te moeten doormaken, die Verwey voorzag. Het zou een loutering zijn, die wellicht tot een stijging der ethiek zou leiden, maar die in het algemeen aan de cultuur onnoemelijke schade zou toebrengen. Churchill

Churchill

zeide letterlijk: „Mijne Heeren, de duistere middeleeuwen kunnen nog altijd terugkomen.”

Boodschap van Stalin.

Het laatste nieuws van deze week is niet het minste: Stalin heeft aan een Engelsch journalist verklaard: „een wezenlijk gevaar voor een nieuwen oorlog bestaat nog niet” en deze schrale troost is alom, in Rusland en in de rest van de wereld, met vreugde ontvangen. Wel een bewijs, hoe gedeprimeerd de stemming allerwege was.

„Closed shop”

Het vraagstuk van de „closed shop” is thans in Engeland aan de orde van den dag. „Closed shop” wil zeggen, dat de leden van het Congres van vakvereenigingen (T.U.C. of Transport Union Congress) weigeren samen te werken, zoowel met de ongeorganiseerde arbeiders, als met de leden van vakvereenigingen, die niet door de T.U.C. erkend zijn. Het vraagstuk is naar voren gekomen bij de Londensche transportcentrale, die alle bussen, trams en ondergrondse spoorwegen der hoofdstad exploiteert.

De meerderheid der arbeiders is daar lid van de T.U.C. Zij dreigden met staking, omdat 12 bestuurders lid waren van een vakvereeniging, die niet door de T.U.C. erkend was. Het gevolg was, dat de directie der Londensche transportcentrale de 12 bestuurders ontsloeg.

Het conflict werkte aanstekelijk. Stakingen ontstonden in de meest uiteenlopende bedrijven. Zoo kwamen zij, die voor de voedselvoorziening zorgdragen, plotseling tot de ontdekking, dat zij niet langer konden samenwerken met collega's, die lid waren van een andere vakvereeniging. En 10.000.000 bewoners van Londen zaten dientengevolge enkele dagen zonder levensmiddelen.

Het stelsel van de „closed shop” is tekenend voor den geest van dezen tijd. De arbeider wordt gedwongen lid te worden van de grootste vakvereeniging. Deze wordt op haar beurt genoodzaakt te onderhandelen met den grootsten werkgever. En de Engelschman, drager door de eeuwen heen van het beginsel der vrijheid, wordt verontrust. In kringen, ook behorende tot die van de Labourregeering, volgt men met aandacht dezen gang van zaken, die niet alleen voor werknemer en werkgever van belang is, doch tevens voor den consument. De consument, zooals in een ingezonden stuk in de Times nog onlangs uiteen werd gezet, wordt bij den huidige gang van zaken geheel overgeleverd aan de genade van de vakvereenigingen eenerzijds, de corporaties anderzijds, tusschen welke beider belangen hij kans loopt als een noot te worden gekraakt. Immers, loonsverhoging en verkorting van de werkweek kunnen tenslotte uitloopen op een prijsverhoging van het product voor den consument. En de consument beschikt over geen enkel middel om zijn klachten te doen gelden, tenzij door het stellen van een vraag in het Lagerhuis, welke al of niet bevredigend zal worden beantwoord. Een netelig vraagstuk — de „Closed shop” — in deze era van strijd om de beginselen van de vrijheid.

STAKINGSWEE

(II)

Ir. J. G. J. C. Nieuwenhuis schrijft ons:

In het vorige artikel werd betoogd, dat de vele stakingen, welke hier te lande zoowel als in geheel West-Europa plaats vinden, inzonderheid moeten worden toegeschreven aan communistische invloeden, waardoor een groot deel van de arbeiders in den waan wordt gebracht, dat zij door werkstaking, als er werk is en door werk te eischen, dat er niet is, het aardse geluk voor de arbeiders kunnen afdwingen.

Deze ijdele waan — zoo betoogden wij — kan niet alleen op theoretisch terrein, dus door een principieel beginselstrijd worden overwonnen, maar zal ook en vooral op praktisch gebied moeten worden aangetast, inzonderheid door het nemen van doeltreffende sociale maatregelen, welke in de eerste plaats gericht moeten zijn op het overbodig maken van werkstakingen en — tegelijkertijd — op het voorkomen van werkloosheid. De vraag of een werkstaking onder alle omstandigheden moet worden afgekeurd, kan men bezwaarlijk bevestigend beantwoorden. Er zijn in het verleden zeker werkstakingen voorgekomen, waarbij het gelijk ongetwijfeld aan de zijde van de stakers was, doch in vele andere gevallen waren machtsverhoudingen aan de orde. Bepaalde groepen van arbeiders in de z.g. beschutte bedrijven wisten vaak door middel van stakingsgeweld of politieke machtsvorming een hooger loon en betere arbeidsvoorwaarden af te dwingen, dan voor soortgelijke arbeiders in de onbeschutte bedrijven het geval was.

Indien echter de werkgevers zoowel als de werknemers zich thans bereid verklaren om — zooals dat in de bedoeling van de Stichting van den Arbeid ligt — met elkaar zooveel mogelijk te streven naar bevredigende toestanden inzake de loonvorming en andere arbeidsvoorwaarden, of — zooals Prof. M. G. Levenbach het zeide op het eerste Congres van de Stichting van den Arbeid, dat op 28 November 1945 te Utrecht plaats vond, — dat men het zwaartepunt van de betrekkingen tusschen werkgevers en werknemers wil verleggen van de machtsverhoudingen naar het overleg, met de erkenning van wederzijdsche rechten, hetgeen onderling begrijpen en waardeeren, dus een verbetering der gezindheid veronderstelt en medebrengt, dan komt de staking en dus ook de uitsluiting geheel en al op den achtergrond te staan, ja worden deze machtsmiddelen welhaast geheel en al overbodig.

Het komt er nu maar op aan, om goede grondslagen te vinden, waarop het overleg inzake de loonvorming en de overige arbeidsvoorwaarden kan plaats hebben.

Op het eerste congres van de Stichting van den Arbeid bleek al dadelijk bij de gedachtenwisseling over de inleiding, welke door Prof. Mr. C. P. M. Romme werd gehouden over de loonvorming als kernprobleem der sociaal-economische politiek, dat over dit probleem het laatste woord nog niet gesproken is en dat inzonderheid op het terrein der loonvorming veel voetangels en klemmen liggen.

Lamennais schreef reeds in 1847: „Ik zie in de (socialistische) leerstelsels, die zich tot dit tijdstip hebben voorgedaan, slechts een symptoom van de diepgevoelde behoefte der maatschappij aan een betere toepassing van rechtvaardigheid op de arbeidsbelooning”.

Thans — een eeuw later — zijn wij zeker nog niet zoover gekomen, dat wij kunnen spreken van een „rechtvaardige” loonvorming.

In het algemeen zou men de vraag kunnen stellen, of men reeds op den juiststen weg is naar de oplossing van het kernprobleem der sociaal-economische politiek: naar de oplossing van het loonvraagstuk.

Dit vraagstuk staat in rechtstreeksch verband met het werkloosheidsvraagstuk, hetgeen zoo kernachtig tot uitdrukking is gebracht in de encyclopedie Quadragesimo Anno, waarin wordt gezegd, dat zoowel te lage als te hoge loonen werkloosheid veroorzaakt hebben.

Het is dan ook een algemeen belang van de allereerste orde, dat de loonvorming op zoo juist mogelijke wijze plaats vindt.

Het vraagstuk der loonvorming

Zonder in breedvoerige uiteenzettingen te vervallen, meen ik als uitgangspunt van mijn verder betoog te mogen aannemen, dat het voor onze samenleving van het allergrootste belang is, dat er een zoo ruim mogelijke uitwisseling van diensten plaats vindt, omdat daardoor de welvaart zoo hoog mogelijk wordt opgevoerd en de

werkloosheid tot het uiterste minimum wordt beperkt. Want doordat de menschen elkaar diensten bewijzen (en elkaar goederen leveren) worden hun behoeften bevredigd. De menselijke arbeid is de hoofdfactor onzer behoefte-bevrediging. Zonder arbeid, in welken vorm dan ook, kan de mensch in het algemeen op deze wereld niet bestaan.

Daar ieder mensch afzonderlijk in onze tegenwoordige samenleving niet door eigen arbeid in al zijn eigen behoeften kan voorzien, moeten de menschen elkaar de noodige diensten bewijzen. Door arbeidsverdeling heeft er nu een uitwisseling van diensten plaats en op hoe ruimer schaal deze uitwisseling van diensten geschiedt, hoe meer behoeften kunnen worden bevredigd. Voorwaarde voor een gemakkelijke en ruime uitwisseling van dienst en wederdienst is, dat zoo eerlijk mogelijk wordt bepaald wat de waarde van elken dienst of wederdienst is. Indien n.l. de eene dienst te hoog wordt beloond, wordt degene, die den wederdienst bewijst, te laag beloond. Deze laatste is dan op den duur niet meer in staat zijn behoeften naar evenredigheid te bevredigen; daardoor wordt de uitwisseling van dienst en wederdienst belemmerd en stopt het maatschappelijke leven.

Deze belemmering wordt inzonderheid veroorzaakt door de verschillen in de beloning van werklieden in de beschutte en onbeschutte bedrijven, omdat de vakverenigingen gewoonlijk uitsluitend letten op de belangen van de werknemers, die in hun vak of bedrijfspgroep werkzaam zijn.

Wij zien dit thans weer in de eischen, die door de E.V.C. worden gesteld inzake de loon- en arbeidsvoorwaarden van de zeelieden en havenarbeiders, welke zij voorloopig, tijdens de „onderhandelingen” op oorlogsbasis wenschen te handhaven; hoe langer die „onderhandelingen” duren; des te langer blijven dan ook de loonen en arbeidsvoorwaarden op oorlogsbasis bestaan!

Over het geheel genomen is en blijft het echter een onrecht, dat de eene groep van werknemers naar verhouding slechter of beter wordt betaald dan andere gelijkwaardige groepen van werknemers in andere takken van bedrijf.

Teneinde op het gebied van de loonvorming en de andere arbeidsvoorwaarden tot betere toestanden te komen, lijkt het mij gewenscht dat in de eerste plaats de arbeidsbeurzen of arbeidsbureaux onder beheer worden gesteld van een bestuur, bestaande uit bijv. 5 leden werknemers, 5 leden werkgevers en één door de Regeering benoemden directeur, die met de dagelijkse leiding en de administratie is belast en daarvoor verantwoordelijk schuldig is aan een door de Regeering aangevozen centrale instantie.

Hierdoor wordt het probleem van de vraag naar en het aanbod van arbeidskrachten in handen gelegd van degenen, die daar in de eerste plaats mede te maken hebben, n.l. de werkgevers, de werknemers en de Overheid.

En nu ligt het wel voor de hand, dat de Stichting van den Arbeid wordt ingeschakeld voor de aanwijzing van de leden-werkgevers en de leden-werknemers van de besturen der arbeidsbeurzen of arbeidsbureaux. De belangrijkste taak van het bestuur eener districts-arbeidsbeurs is natuurlijk om den werknemers, die werkloos geworden zijn, weer zoo spoedig mogelijk een passende werkkring te verschaffen en de werkgevers, die arbeidskrachten noodig hebben, daarvan zoo spoedig mogelijk te voorzien. Daartoe zal overleg met de betrokken werkgevers, werknemers, vakorganisaties en — eventueel — ook met andere districts-arbeidsbeurzen noodig zijn.

Voorts zal het bestuur eener districts-arbeidsbeurs moeten uitmaken of een werkloos geworden werknemer al of niet voor steun in aanmerking komt en hoe groot het bedrag aan steun — overeenkomstig de daarvoor gestelde regelen — zal moeten zijn.

Vervolgens zal dit bestuur o.m. zijn aandacht hebben te schenken aan de werkloos geworden werknemers, die eventueel voor herscholing in aanmerking komen.

Maar dit bestuur zal inzonderheid tot taak hebben, de standaardloonen vast te stellen, voor alle soorten van arbeid, welke in zijn district voorkomen. Deze standaardloonen moeten dan beschouwd worden als minimumloonen, welke aan de betrokken werknemers moeten worden uitbetaald.

Als rekenings-eenheid voor alle standaardloonen zou het standaardloon van een ongeschoolden arbeider moeten gelden, d.w.z.: als het laagstbedoelde standaardloon is bepaald, kunnen daaruit de standaardloonen voor alle andere soorten van arbeid onmiddellijk worden afgeleid. Daar-

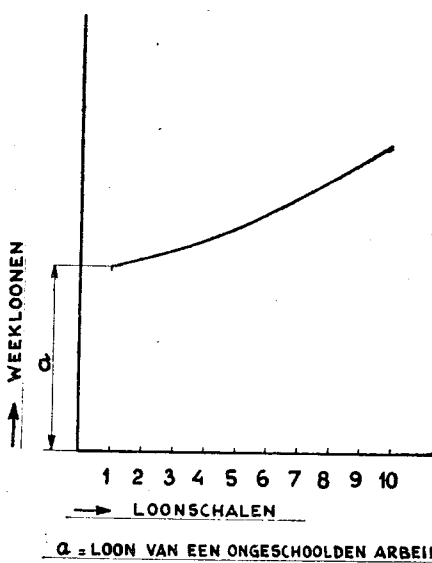
toe zullen er loonschalen moeten worden samengesteld, welke voor het geheele land gelden en op statistische gegevens berusten.

In deze loonschalen worden als het ware de onderlinge verhoudingen vastgelegd, die er bestaan tusschen de verschillende soorten van arbeid en welke voor een rechtvaardige loonbepaling een maatstaf vormen.

Als bijv. het loon van een ongeschoolden arbeider op a gulden per week wordt bepaald, dan is uit de vroeger geldende loonen wel af te leiden, hoeveel procenten het loon van een geoefenden, resp. geschoolden arbeider hooger moet worden gesteld dan dat van een ongeschoolden arbeider.

Men zal echter met drie loonschalen niet uitkomen als men alle soorten van arbeid op zoo billijk mogelijke wijze wil rangschikken. Vermoedelijk zullen daarvoor wat betreft de arbeidsloonen tot ± f 60.— per week wel een tiental loonschalen noodig zijn.

De weekloonen behoorend bij deze loonschalen zullen overeenkomstig de in de praktijk voorkomende verhouding wel ongeveer volgens een quadratische lijn verlopen (Zie onderstaande figuur).

Indien deze curve eenmaal is vastgesteld, (zij zou op gezette tijden herzien kunnen worden!) dan kan alleen nog maar verschil van meening bestaan over de plaatsing van een bepaalde soort van arbeid in een bepaalde loonschaal. Doch hoe meer dit stelsel in de praktijk wordt toegepast, over hoe meer gegevens men beschikt voor de juiste plaatsing van een bepaalde soort van arbeid in de passende loonschaal. (werkclassificatie).

Het samenstellen en zoo noodig wijzigen van deze loonschalen is een taak, welke door de bovenbedoelde centrale instantie van de Overheid zal dienen te geschieden in samenwerking met de Stichting van den Arbeid.

Voorts zijn er nog andere factoren, welke bij de loonbepaling een rol spelen, n.l. die betreffende den huisarbeid, den vrouwenarbeid, de vergoeding voor kost en inwoning, enz. Ook deze zaken dienen — zoo mogelijk op uniforme wijze — hetzij voor ons geheele land, hetzij districtsgewijze — te worden geregeld, opdat de uitwisseling van dienst en wederdienst niet worde belemmerd door ongemotiveerde verschillen in de beloning van gelijksoortigen en gelijkwaardigen arbeid.

Aan de hand van deze, algemeene gegevens zouden de districts-arbeidsbureaux of arbeidsbeurzen naar gelang van plaatselijke omstandigheden de standaardloonen kunnen vaststellen in iederen bedrijfstak, nadat zij het geldloon van een ongeschoolden arbeider voor het desbetreffende district, hebben bepaald.

Uit het voorgaande blijkt, dat het standaardloon van een ongeschoolden arbeider elgenlijk de loonbasis dient te zijn, waarop alle andere loonen berusten. Deze loonbasis wordt op de boven-omschreven wijze zoo rechtvaardig mogelijk vastgesteld, omdat dit alsdan in hoofdzaak zal geschieden door de betrokkenen zelf en niet door bepaalde groepen daarvan, doch door alle werkgevers en werknemers met elkaar in organisch verband, in casu door bemiddeling van de Stichting van den Arbeid.

Nu zal men om erger te ontgaan, voortdurend rekening hebben te houden met het feit, dat de arbeidsloonen in meerdere of mindere mate afhankelijk zijn van de vraag naar en het aanbod van arbeidskrachten.

Daarom zal het bestuur van elke districts-arbeidsbeurs op gezette tijden (b.v. wekelijks of maandelijks) dienen vast te stellen, hoeveel werklozen er in zijn district aanwezig zijn en gegevens dienen te verzamelen over de hoeveelheid werk, welke in dat district te verrichten valt.

Indien het aantal werklozen méér bedraagt dan in normale tijden wordt geconstateerd (waarbij o.m. rekening moet worden gehouden met seizoen-werkloosheid),

dan zal men moeten overwegen het standaardloon van den ongeschoolden werkmán en daarmede alle andere standaardloonen te verminderen. Is er méér werk dan door het beschikbare aantal werknemers kan worden verricht, dan ware er aanleiding dat standaardloon te verhoogen. Natuurlijk zal men niet tot verlaging van dat standaardloon moeten overgaan, indien daarvan geen vermeerdering van werkgelegenheid te verwachten is.

Een eventuele vermindering van de standaardloonen zou in een zeer langzaam tempo moeten geschieden, teneinde allen anderen factoren, die voor den levensstandaard der werknemers van betekenis zijn, zooals b.v. de huishuren en de prijzen van levensmiddelen, enz. gelegenheid te geven, zich allengs aan den nieuwen toestand aan te passen.

Zoo zouden bijv. de standaardloonen met niet meer dan 1% per maand (3% in dertien weken) mogen worden verlaagd, doch zonder beperking mogen worden verhoogd als de arbeidsmarkt daartoe aanleiding geeft. Het spreekt in tusschen wel vanzelf, dat een verlaging van de standaardloonen volstrekt nog niet behoeft te beteekenen, dat tegelijkertijd ook de loonen van alle aan het werk zijnde werknemers naar beneden moeten. De werkgevers zijn immers vrij om loonen te betalen, die boven de minima van de standaardloonen liggen.

Wel zullen de werkgevers verplicht zijn om de loonen te verhoogen, indien deze, na een verhoogen van de standaardloonen door de arbeidsbeurs, beneden die standaardloonen zouden komen te liggen, omdat die standaardloonen tevens minimumloonen zijn.

Omdat alzoo de (minimum-)loonbepaling door de districts-arbeidsbeurzen voor alle werknemers tegelijk en op zoo rechtvaardig mogelijke wijze geschiedt, is staking of uitsluiting in dit stelsel geheel en al overbodig geworden.

Bij deze loonbepaling wordt — zooals uit het voorgaande blijkt — rekening gehouden met de waarde van den arbeid, omdat dit de eenige methode is om tot een zoo ruim mogelijke uitwisseling van dienst en wederdienst te komen. En zooals reeds werd gezegd, is een zoo ruim mogelijke uitwisseling van dienst en wederdienst de eenige wijze, waarop men tot het uiterste minimum van werkloosheid kan geraken. Het spreekt toch vanzelf, dat het van zeer groot belang is, dat het arbeidsloon in geld uitgedrukt, zoo hoog ligt dat het in overeenstemming is met internationale verhoudingen, opdat de Nederlandsche industrie op de internationale markt niet wordt uitgeschakeld.

Speelt de loonhoogte in geld uitgedrukt voor de nationale verhoudingen niet zoo'n bijzonder groote rol, voor de internationale markt is zij van preponderante betekenis. Dit sluit dus in, dat degenen, die met de loonbepaling worden belast, niet in de eerste plaats dienen te zien naar de hoogte van de geldloonen, doch naar een vermindering van de werkloosheid, omdat een minimum van werkloosheid beteekent een zoo ruim mogelijke uitwisseling van dienst en wederdienst en dus een zoo hoog mogelijke welvaart.

Het is ten eenen male een dwaling, dat hooge geldloonen een hooge welvaart met zich brengen. Deze dwaling wordt thans wel in onze huidige samenleving, waarin men voor veel geld slechts weinig kan kopen, duidelijk gedemonstreerd.

Naast de werkzaamheid op het gebied van de loonvorming zou één van de hoofdtaken van de Stichting van den Arbeid dienen te zijn het ontwerpen van een algemeen wetboek van den Arbeid, waarin de arbeidsvoorwaarden worden geregeld en het toezicht op de naleving dier regelen wordt vastgesteld, opdat ook op dit gebied de noodige uniformiteit wordt verkregen en onbillijke verschillen in de arbeidsvoorwaarden van gelijksoortige of gelijkwaardige werknemers, wordt voorkomen.

Indien het zou gelukken op deze wijze door het „zelf-doen” van betrokkenen met steun en medewerking van de Overheid de noodige regelingen tot stand te brengen, waarbij uitwisseling van dienst en wederdienst op zoo ruim mogelijke wijze kan plaatsvinden, zou — met medewerking van de Stichting van den Arbeid — een belangrijke bijdrage kunnen worden geleverd aan een nieuwe welvaart in onze Nederlandsche samenleving.

HET SECRETARIAAT VAN DE PARTIJ

Het algemeene secretariaat van de Partij van de Vrijheid is gevestigd

KONINGINNEGRACHT 61
DEN HAAG - TEL. 111768

Prof. MOLENAAR over de

Bij de behandeling van het wetsontwerp-Vermogensaanwasbelasting in de Eerste Kamer heeft onze partijgenoot, prof. mr. A. N. Molenaar, de onderstaande rede gehouden:

Vermogensaanwasbelasting

In verschillende beschouwingen is het ontwerp Vermogensaanwasbelasting gekenschetst als een der belangrijkste wetsontwerpen, welke door de Regeering zijn ingediend. Gewichtig, vooral in zijn gevolgen, is het ongetwijfeld. Toch moet men in zeker opzicht deze belangrijkheid niet overschatten. Het is immers slechts een schakel in de keten, om ons hopeloos vastgelopen schip van Staat weer vlot te maken.

Het schip van Staat zit vast en nochtans voort het groote zeilen.

Wat leert ons een momentopname? Dat zoowel ons productieapparaat als de vervoerscapaciteit nog in geen deele het vooroorlogse peil heeft bereikt. Dat wij ons niet uit eigen krachten kunnen voeden, dat ons achterland, ten oosten van onze grenzen, is weggefallen, dat onze arbeidende bevolking een tekort heeft aan voldoende kleding en huisraad en dat de woningtoestanden miserabel zijn. Dat Nederlandsch-Indië nog een chaos is. Pacificatie kan daar eerst tot stand komen, nadat honderden miljoenen voor herstel van veiligheid en rust zijn uitgegeven. Daarna zijn nog miljarden noodig om Nederlandsch-Indië in staat te stellen, na verloop van jaren weer een zelfstandig bestaan te leiden.

En behalve dat alles wijst onze begroting duizelingwekkende tekorten aan en is onze Staatsschuld gestegen tot een hoogte, waarover men alleen met beklemd hart het woord kan voeren.

Ons land schrijdt voort langs den rand van een afgrond. Daarbij vergeten velen in het gebeuren van elken dag nog vaak, dat de internationale spanningen thans grootter zijn dan die, welke begin 1939 in Europa bestonden.

Wij, Nederlanders, spelen bij dit alles slechts een rol van geringe betekenis. Daarom richt zich veler aandacht meer direct op onze eigen moeilijkheden. Deze kan ons land slechts te boven komen, indien economisch en financieel juiste beginselen worden geaccepteerd.

Schadevergoeding van Duitsland

Er is in het Voorloopig Verslag reeds op gewezen, dat het meest afdoende middel om onze schulden te verminderen gelegen is in het verkrijgen van een belangrijke schadevergoeding van hen, die onze vrijheden hebben belaagd, onze goederen hebben geroofd, onze schepen en productiemiddelen hebben vernietigd.

De Minister waarschuwt er in de Memorie van Antwoord voor, de verwachtingen ter zake van deze herstelbetalingen niet te hoog te stellen en hij voegt er aan toe, dat onze Regeering in dit opzicht slechts een beperkte zeggenschap heeft. Dit erkennende, stel ik er niettemin prijs op als mijn mening uit te spreken, dat geen gepast middel mag worden nagelaten om ons aandeel in den faillieten boedel van Duitsland zoo hoog mogelijk op te voeren. Door dit uit te spreken, trekt men de diligentie der Regeering niet in twijfel, doch biedt haar uit het Parlement slechts steun bij haar streven om voor Nederlands goed recht zoo krachtig mogelijk op te komen.

Het gaat hier niet alleen om de leverantie van goederen, maar ook om de aanspraken, die Nederland voornemens is te doen gelden op een bescheiden grensverbetering langs onze oostgrenzen. Een voorbeeld moge het belang van deze gebiedsuitbreiding in scherper licht stellen. Ten zuiden en ten oosten van Coevorden liggen de wel niet rijke, maar toch waardevolle olievelde van Emlichheim, Lingen en Georgsdorf, die zich bij het in exploitatie zijnde veld bij Coevorden aansluiten. Dit eene voorbeeld toont aan, hoe men de beschikking kan verkrijgen over economische waarden, die den weg openen om — zonder den belastingbetaler aan te spreken — onze budgetaire lasten te verlichten.

Ook al zijn de baten niet overweldigend, men beseffe, dat vele kleintjes een groote maken.

De noodzaak van versobering

Dit geldt ook voor het streven der Regeering om ter saneering van het budget het Staatsapparaat tot een kleineren omvang terug te brengen. De minister wijst er in de Memorie van Antwoord op, dat zij, die op een snel operatief ingrijpen aandringen — en daartoe behoort mijn fractie

— te weinig oog hebben voor de nadeelige gevolgen, die zouden optreden, indien de Overheid zich overhaast zou terugtrekken van de gebieden, waarop de vrije maatschappelijke krachten nog niet in staat zijn voldoende opbouwend werk te verrichten. Hier moet een misverstand tusschen den minister en ons bestaan, ook daar waar hij opkomt voor de fysieke gezondheid en de sociale noodden van ons volk. Juist om deze positieve, zich tot het levende volk richtende taak te vervullen, behoort op het doode apparaat zoo sterk mogelijk te worden bezuinigd.

Wij nu zijn van meening, dat de Regeering bij de inperking van het Overheidsapparaat en de daarmee verband houdende besnoeiing van de Overheidsuitgaven veel te laat, veel te lankmoedig en tot dusver veel te zwak heeft ingegrepen. De geldsmijterij is een kanker, die, wanneer hij eenmaal in een groot apparaat bestaat, met kracht en zonder aanzien des persoons moet worden uitgesneden.

Het geheele ambtenarenkorps dient te worden doordrongen van het besef, dat het moet medewerken, actief, aan dezen saneeringsarbeid. Nog te veel wordt er van de Overheid geprofiteerd. Er wordt gereden met Rijksauto's voor particuliere bezoeken, er wordt getelefoneerd voor privé-doeleinden, er worden boodschappen gedaan door Overheidspersoneel. Talrijke diensten hebben een teveel aan personeel, de efficiency ontbreekt. Kortom, de geest, die het geheel moet bezielen om miljoenen op het Overheidsapparaat te bezuinigen, ontbreekt. Ik weet, dat hier en daar wordt ingegrepen, maar het geschiedt nog te incidenteel. Bovendien, met efficiency-instanties en controle-diensten alleen komt men er niet. De verantwoordelijkheid voor drastische bezuinigingen moet direct gelegd worden op de hoofden van dienst zelf. En wie voor deze taak ongeschikt is of de kracht mist, actief medewerking te verleenen, is in dezen tijd van geweldigen nood op zijn post niet de aangewezen man. Deze tijd eischt personen met een gevoel van groote verantwoordelijkheid op leidende posten. Er zijn zoodanige figuren in den Staatsdienst — gelukkig —, maar er zijn er ook, die deze taak niet aan kunnen.

De minister heeft in deze en in de Tweede Kamer mededeeling gedaan omtrent een bezuinigingsprogramma, waaruit een bezuiniging van 1¼ miljard zou voortvloeien.

Gaarne zou ik van den minister willen vernemen, of het hier inderdaad een reële bezuiniging betreft of dat het neerkomt op een mindere kapitaalsuitgave. En indien het een bezuiniging is, zal het dan geen bezuiniging op papier zijn, doordat b.v. langdurige wachtgeldregelingen worden getroffen of ambtenaren vroeger dan anders worden gepensionneerd.

Mag ik voorts den minister verzoeken binnenkort aan de Staten-Generaal over te leggen het plan tot vereenvoudiging en versobering van den Overheidsdienst, zulks als onderdeel van 's ministers plan tot volledige saneering van 's Rijks financiën. Naar onze overtuiging gaan wij eerst dan in de goede richting, indien het volk weet, waarheen de regeering koerst en dat het haar bittere ernst is om ook elke niet volkomen verantwoorde uitgave na te laten. Ook dit is een vereischte, niet alleen voor saneering der Overheidsfinanciën, maar ook ter bevordering van den nationalen spaarzin.

Over socialisatie

Intusschen dreigt het gevaar, dat wat door herstellprestaties, grensverbetering en bezuiniging op den Staatsdienst moeizaam wordt gewonnen, door het nastreven van socialistische doeleinden weer verloren gaat. Ik denk hier aan de aangekondigde plannen tot socialisatie, en zonder op het vraagstuk zelf bij dit ontwerp in te gaan, zou ik er namens mijn fractie toch wel een enkel woord over willen zeggen.

Socialisatie brengt mede verhooging der Staatsschuld. Daarom is er in het Voorloopig Verslag op gewezen, dat het thans veeleer tijd is Overheidsbedrijven af te stooten om met de ontvangen middelen den druk der Staatsschuld te verlichten.

De minister erkent dit blijde perspectief van den aanbevolen maatregel, zonder het middel zelf ter vermindering der lasten te aanvaarden. Wij zullen later ongetwijfeld gelegenheid krijgen met de regeering te discussieeren over de vraag of inderdaad daardoor — gelijk de Memorie van Antwoord opmerkt — de efficiëntie van onze productie zou worden geschaad; ook is het

oogenblik nog niet aangebroken om met de regeering van gedachten te wisselen over de vraag of die ont-socialisatie iets te maken zou hebben met een minder gezonde maatschappelijke structuur, zooals de minister in de Memorie van Antwoord suggereert.

Maar wel wil ik der regeering dit zeggen: Bij de bespreking van het Indische vraagstuk stelde de heer Jonkman in het licht, dat wij op Java de republiek tegenkomen als een levende realiteit; wenu, de heer Lieftinck botst in Nederland als het ware dagelijks op tegen den hoogst zorglijken toestand van 's Rijks financiën. Dit

Prof. Molenaar

is ook een realiteit; het is een realiteit, die hij niet uit den weg kan gaan, en het zou wel eens kunnen gebeuren, dat zelfs deze regeering door den nood gedreven eerst maatregelen zou moeten nalaten, die zij gaarne zag genomen, en daarna zelf maatregelen zou moeten nemen, die althans een deel van haar supporters als in strijd beschouwen met hun beginsel.

Mag ik in dit verband den minister een positief antwoord verzoeken op deze vraag, n.l. of dit ontwerp mede moet worden gezien als een uitvloeisel van de socialistische belastingpolitiek, die 's ministers partijgenoot de heer Hofstra in zijn onlangs verschenen boek „Socialistische belastingpolitiek” o.a. als volgt heeft beschreven:

„De belastingpolitiek worde openlijk en doelbewust, voor zooveel zulks mogelijk is, dienstbaar gemaakt aan de socialisatie.....”

Een beantwoording van deze vraag interesseert mij in hooge mate en wel om twee redenen.

Ten eerste, omdat uit de programma's van de Katholieke Volkspartij en de Partij van den Arbeid een divergentie van inzichten t.a.v. de socialisatie blijkt en mijn politieke vrienden en ik gaarne een duidelijker beeld zouden verkrijgen over de vraag, welke inzichten bij de te voeren belastingpolitiek zullen overwegen. Na wat de heer Pollema heeft opgemerkt, zie ik af van een bespreking over wat de minister aanduidt als een fundamentele herziening van de vermogensstructuur in sociaal zin. Afgezien van de vraag, of ik, wanneer ik mijn meening zou formuleeren, het op dezelfde wijze zou doen als de heer Pollema dit deed, wil ik wel zeggen, dat mijn fractie in beginsel het standpunt van de Christelijk-historische fractie deelt.

In de tweede plaats interesseert het antwoord mij, omdat, indien dit wetsontwerp, dat zich, evenals de komende vermogensheffing, gemakkelijk leent om socialisatietendenzen te doen insluipen, van dit inzicht uitgaat, hier een weg van toeval en willekeur bij de socialisatie tot beginsel wordt verheven. Een zoodanig streven zou bovendien een psychologisch funeste uitwerking kunnen hebben in ons land.

Psychologisch inzicht vereischt

Ik kan den minister bij het ondernemen van zijn plannen niet genoeg op het hart binden, ook op belastinggebied elken stap psychologisch goed af te stemmen. In aansluiting aan wat ik bij het wetsontwerp betreffende de door den minister gevraagde machtiging om de geldzuiverende maatregelen nog een jaar voort te zetten, reeds

zeide, zou ik nu — om een ander beeld te gebruiken — een bekend spreekwoord willen transponeren door te zeggen, dat het niet altijd psychologen zijn, die het lange mes van blokkeering en vermogensfileering hanteeren.

Wanneer mijn fractie hier vandaag critiek laat hooren, is het niet, omdat wij het oog sluiten voor het zeer bekwame theoretische en technische werk, dat op het departement is verricht. Het is ook niet, omdat de minister halsstarrig elk overleg zou hebben afgewezen. Integendeel, het wetsontwerp is verbeterd en ook het overleg met den minister in deze Kamer heeft verheldering gebracht. Dit wordt door ons zeer gewaardeerd. Maar waar de schoen wringt, is — althans in onze oogen —, dat de minister de psychologische werking van verschillende der voorgestelde maatregelen en waardeeringen onderschat.

Laat ik als voorbeeld noemen een grossier, die zijn zaken doet in den vorm van een N.V., waarvan het kapitaal bij het begin van den oorlog geheel was belegd in goederen, en die deze goederen tijdens den oorlog volledig heeft moeten realiseren.

In dergelijke gevallen is het zeer wel denkbaar, dat op papier een dusdanige winst is gemaakt, dat door de vermogensaanwasbelasting de fiscus voor meer dan 50 % eigenaar van de aandelen in die N.V. wordt. Immers, indien een dergelijk bedrijf weer op gang wil komen, zullen alle liquide middelen moeten worden gebruikt om weer een normalen goederenvoorraad aan te schaffen, daar de nieuwe aanschafsprijzen veel hooger kunnen liggen dan de prijzen, waarvoor tijdens den oorlog verkocht moest worden.

Hier vindt dan een gedeeltelijke nationalisatie plaats. Is nu aan te nemen, dat een dergelijke grossier, die misschien een collega kent, die zijn voorraden voor den bezetter heeft kunnen verbergen en geen papieren winst heeft gemaakt, nu weer met vollen ijver aan den gang zal gaan om goeddeels voor den Staat te mogen werken?

Dergelijke gevallen, die stellig zullen voortkomen, zijn in hun uitwerking funest. Nu wordt op het departement van Financiën wel eens gezegd, dat de inspanning van het individu grooter wordt, naarmate het er benarder voorstaat, en dat daardoor de ondernemingszin geprikkeld wordt, doch deze stelling is uiterst betrekkelijk van waarde. Er komt een oogenblik, dat zij met de werkelijkheid spot.

Ik kom tot een tweede voorbeeld: de eigen-spaarder. Na de opmerkingen van den vorigen geachten spreker kan ik mij beperken en wil ik volstaan met de vraag te stellen, waarom een discriminatie gemaakt wordt tusschen de verschillende contribuabelen?

Ongetwijfeld moet volgehouden worden, dat onoirbare en ongerechtvaardigde aanwas zwaar getroffen moet worden. Ook is er misschien aanleiding, ten einde een juiste spreiding van onze armoede te bereiken, dengene, die door zijn beleggingen is vooruitgegaan, vooruit te belasten, en ook kan geredeneerd worden, dat, nu wij hier geen oorlogswinst- of overwinstbelastingen kennen, op eenigszins grove wijze deze winsten getroffen kunnen worden door de vermogensaanwasbelasting, maar ik heb nog steeds geen rechtsgrond kunnen vinden, waarom de man, die gespaard heeft, extra moet worden belast. Zeker, er is een marge gesteld, maar er zijn talloze gevallen, b.v. van doctoren, advocaten, notarissen, middenstanders, boeren en zoovelen meer, die in de kracht van hun leven besparingen maken om voor den ouden dag te zorgen. Voor hen is een marge van f 10.000 ten eenemale onvoldoende.

In het Voorloopig Verslag is een staatje opgenomen van de wijze, waarop belast worden

- de pensioenverwachters;
- de verzekerden;
- de eigen-spaarders.

Daaruit blijkt, hoe de eigen-spaarders, de menschen, die zich voornamen zelf den zorgen van het leven het hoofd te bieden, het kind van de rekening worden. Dit wordt door onze fractie niet alleen betreurd, maar ook veroordeeld. Wat toch is het geval? De man, die eigen risico aanvaardde, wordt zwaarder getroffen dan anderen. En waarom? Zonder twijfel, omdat men in hem den kapitaalcrachtige ziet, den man, die kan betalen. Maar wij vragen den minister: is dat redelijk? Strekt dit tot sterking van de volkskracht? Op

deze vragen antwoorden wij: neen!

Wat de billijkheid betreft, antwoordt de minister in de Memorie van Antwoord, dat, indien het advies gevolgd werd, dat in het Voorloopig Verslag wordt gegeven, de spaarder in eigen beheer even gunstig zou worden behandeld als de verzekerde. Als of dit onbillijk, onrechtvaardig zou zijn! Neen, het is juist noodzakelijk dit te doen, al ware het slechts, omdat in elk der door mij genoemde groepen naast elkaar voorkomen personen, die een verzekering sloten en personen, die een eigen ouden-dagskapitaal bijeenbrachten.

Maar laat ik hierop niet dieper ingaan. De minister is ons gelukkig in het mondeling overleg tegemoet gekomen. Ik heb er bij die gelegenheid voor gepleit, datgene, wat thans aan de eigen-spaarders bij deze wet wordt „misdreven”, bij de heffing in eens goed te maken. Mij staat voor den geest om in dat wetsontwerp een bepaling op te nemen, krachtens welke aan eigen-spaarders een vrijstelling zou worden verleend, die in grootte stijgt, naarmate de betrokkene den tijd van het otium cum dignitate nadert. Het motief voor zoodanige regeling is, dat de mogelijkheid om zich van een fiscale bloedtransfusie te herstellen bij den donor afneemt, naarmate zijn leeftijd stijgt. Welnu, de minister heeft overweging van deze suggestie toegezegd; daarover zijn wij verheugd en daarmee nemen wij voor heden genoegen.

Ik ben op dit punt wat dieper ingegaan, omdat wij in het ontzien van den eigen-spaarder een voorwaarde zien voor de versterking van de volkskracht. Voorkomen moet worden, dat zich van deze groep der bevolking een moedelooze stemming meester maakt. Voorkomen moet worden, dat zij het sparen als werken tegen de bierkaai gaan beschouwen. Voorkomen moet worden, dat zij meer gaan uitgeven, in sparen geen heil meer zien.

De nivelleerende tendenz, die het wetsontwerp in dit opzicht kenmerkt, moeten wij, die het vrije initiatief als een kracht van ons volk beschouwen, ook om andere redenen veroordeelen.

Wij willen het volk in zijn breede lagen economisch tot zoodanig peil verheffen, dat ook het volk een stuk van zijn toekomst in eigen hand of in de hand van zijn eigen organisaties kan nemen. Wij zien in het socialisme onder andere een gevaar voor de kracht van een volk, omdat zijn aanhangers ons wel schetsen — en te recht — als den zelfbewust geworden arbeider, maar niet inzien, dat een werkelijk zelfbewust mensch de verantwoordelijkheden, waarvoor elk in het leven staat, wil overnemen. Naarmate de economische positie van diverse groepen arbeiders en kleine zelfstandigen zich versterkt, komen zij meer en meer in de sfeer der voor eigen lot zorgenden te verkeren. Bepalingen nu — gelijk deze wet bevat — bemoeilijken den toegang tot deze sfeer.

Voor wien het perspectief, dat ik hier open, niet ziet — of nog niet ziet —, heb ik een ander, wellicht dichter in den gezichtskring liggend voorbeeld.

De minister heeft in de Tweede Kamer gesproken over een spaarcampagne; bij interruptie is toen gezegd, dat sparen niet bij decreet kan worden opgelegd. Welnu, wanneer men thans de queues voor bioscopen ziet, wanneer men in alle plaatsen van ontspanning een toeneming van omzetten constateert, dan is zeker, dat de spaarzin bij ons volk verdwijnt. Dat is psychologisch ook verklaarbaar; niet alleen deze wet werpt zijn schaduwen vooruit, men ziet de geweldige prijsstijging, met angst ziet men de circulatie van ruilmiddelen toenemen, men vrees, wellicht ten onrechte na hetgeen de minister er over gezegd heeft, nu eenmaal voor een nieuwe blokkeering, menigeen gelooft, dat inflatie moet volgen. En nu wordt bij deze vermogensaanwasbelasting een spaarstraf opgelegd.

Voorts wordt niet alleen oud-vermogen, dat gelijk gebleven is, belast, maar ook zij, die in de oorlogsjaren eerlijk spaarden, worden — afgezien van de franchise van f 10.000 — extra getroffen.

Door deze spaarboete kweekt men geen spaarzin! Wij beschouwen dus dit extra belasting van vaak met groote opoffering gespaarde gelden als één der grootste psychologische fouten van dit ontwerp.

Hoewel zulks feitelijk niet tot het onderwerp van dit debat behoort, hebben wij ons bij onze besprekingen over dit ontwerp afgevraagd, of ons belastingstelsel zich in dezen tijd niet veel meer moest toespitsen op het aankweken van den spaarzin. En zulks niet door bestaande vertelingsbelastingen, zooals b.v. de omzetbelasting, te verhoogen, maar door de uiterste consequentie van de verteringsbelasting toe te passen, n.l. door spaarquotes bij de inkomsten vast te stellen en dengene, die meer verteert, zwaarder in de inkomstenbelasting aan te slaan.

Dat zou een sociaal-economische grondslag voor ons belastingstelsel kunnen zijn, waarmee de opbouw van ons land ten eerste zou zijn gediend, zonder dat de

vrijheid van besteding van eigen middelen zou worden aangetast.

Over het sparen, dat ik als een der belangrijkste schakels in de keten, die ons uit het moeras moet trekken, beschouw, moge ik nog een andere opmerking maken.

Dit ontwerp treft voornamelijk particulieren, maar toch niet uitsluitend. Ook vennootschappen zullen haar cijns moeten opbrengen en waarlijk niet alleen dezulke, die op een of andere wijze met den vijand hebben samengewerkt. Is het nu, economisch gezien, verantwoord om ondernemingen, die voor de zware taak staan haar fabrieken en inrichtingen weer aan den gang te brengen, een deel van haar bezittingen ter betaling van den vermogensaanwas te ontnemen, ten behoeve van de schatkist?

Onbillijk — zelfs bij aanvaarding van den grondslag van dit wetsontwerp — wordt de heffing, wanneer het betreft vennootschappen, die tijdens den oorlog in het buitenland werkten en nu van haar ponden- en dollarsaldi vermogensaanwasbelasting moeten betalen.

Gelukkig heeft de minister in het overleg met de Commissie van Voorbereiding zich bereid verklaard de vraag te doen bestudeeren of en in hoeverre met dit zwaar rekening zou kunnen worden gehouden. Vergis ik mij niet, dan was de minister reeds nu bereid in overweging te nemen om althans dat deel der saldi buiten de heffing te laten, dat deze, in de internationale sfeer werkende lichamen voor eigen bedrijf aanwenden. Voor zoover de regeering de beschikking over die saldi op grond van deviezenoverwegingen niet vrij kan laten, erken ik gaarne de rechtmatigheid van het heffen van aanwasbelasting. Zou de minister de juistheid van dezen indruk wellicht willen bevestigen?

Oorlogsslachtoffers

Ook ten aanzien van de oorlogsslachtoffers heeft de Commissie van Voorbereiding met den minister overleg gepleegd. Wij zijn elkaar al wat nader gekomen. Toch beschouw ik 's ministers standpunt in het Verslag nog als onnoodig aarzelend. Laat ik het probleem, waarvoor wij staan, nog eens kort samenvatten.

Iemand, wiens boerderij of huis door oorlogsgeweld getroffen is, krijgt een schadeloosstelling naar de waarde van 10 Mei 1940 uitgekeerd. Maar voor dat bedrag kan hij niet bouwen; de bouwkosten zijn tot het 2½-voudige gestegen. Is dus de waarde op 10 Mei 1940 f 60.000, dan verbouwt hij nu plm. f 150.000. Maar het is uitgesloten, dat de waarde van zijn nieuwe pand dat bedrag zal bereiken. Ik neem aan, dat het rond de f 100.000 zal liggen. Dit gaf sommigen leden in de afdeelingen aanleiding er voor te pleiten dit verschil van f 50.000 tusschen bouwkosten en waarde op den aanwas in mindering te brengen.

Nu stelde de minister bij het overleg in het licht, dat er crediet voor herbouw en voorts exploitatiebijdragen zullen worden gegeven, terwijl anderzijds de huren gedeeltelijk zullen worden verhoogd.

Maar, dit alles zal niet verhinderen, dat

— zelfs binnen betrekkelijk korten tijd — de verkoopwaarde daalt beneden de bouwkosten. De minister verkeert toch in de onmogelijkheid zoowel om op den duur de huren tot het 2½-voudige van 1940 op te voeren en de verkoopprijzen van oude huizen te doen stijgen tot de bouwkosten der nieuwe.

Er zal dus m.i. tusschen beide waarden in een evenwichtspunt worden bereikt; waar dit ligt, weten wij niet, maar vaststaat, dat de herbouwplicht den getroffene op den duur op een vermogensverlies komt te staan.

Daar komt bij, dat z.g. kapitaalkrachtige personen bij den wederopbouw minder steun van het Rijk verkrijgen dan anderen.

Het is begrijpelijk, maar het vormt een argument te meer voor mij om den minister te vragen in beginsel te willen erkennen, dat de herbouwplicht niet bij uitzondering, maar in den regel een deprimeerend invloed op de waarde van het herbouwde zal hebben. Daarom is het redelijk den belastingschuldige toe te staan in het passief van zijn vermogen een bedrag op te nemen, dat het bedoelde waardeverschil benadert.

Ik zie met belangstelling 's ministers antwoord op dit punt tegemoet.

De Deensche en Amerikaanse effecten

Een enkel woord over de Deensche en Amerikaanse effecten. Ik behoor tot de leden der Kamer, die blijkens het verslag door 's ministers betoog ten aanzien van Noren en Denen overtuigd geworden zijn. Maar ten aanzien van de Amerikaanse aandelen blijf ik het onjuist achten een lagere waarde alleen dan in aanmerking te brengen, indien de belanghebbende ze binnen een bepaalden korten termijn, nadat de gelegenheid tot verkoop openstaat, verkoopt of ten verkoop aanmeldt. Dit zou neerkomen op een dwang tot verkoop. Deze dwang behoort allereerst in een belastingwet niet thuis. Bovendien is het onredelijk, omdat de betrokkene wellicht niet wil verkopen, wijl hij den koers te ver gedaald acht. Maar wie niet wil verkopen, moet belasting betalen naar de hooge waarde van December 1945. Ik moge daarom thans in overweging geven de waarde op den tweeden waardeeringsdatum in geen geval hooger te stellen dan de koers op het oogenblik, dat verkoop mogelijk was, onverschillig de vraag, of inderdaad tot verkoop wordt overgegaan.

Ik wil niet nalaten den minister te danken, dat hij ter zake van de waardeering van Amerikaanse aandelen een novelle heeft toegezegd en daarbij nadere overweging van de bovenontwikkelde suggestie heeft in uitzicht gesteld. Daarbij moge de minister bedenken, dat tegen zijn voorstel mede pleit, dat de „korte termijn”, waarvan hij spreekt, tot gevolg zal hebben, dat een zeer groot aanbod van Amerikaanse fondsen zal loskomen. Hierdoor wordt de koers gedrukt en wordt ook de deviezenopbrengst voor den Staat ongunstig beïnvloed.

Incourante Fondsen - D. W. Brand

Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

Moelijkheden bij de uitvoering van de wet

Ik kom nu tot een punt, dat bij art. 49, derde lid, besproken is. Weinig heb ik in mijn jeugd, toen ik l'Ami Fritz van Erckman Chatrian las, kunnen denken, dat ik ook nog eens vorm zou moeten geven aan wat leeft in den geest niet alleen van mijzelf, maar ook van anderen; maar het is in ons wijdvertakte maatschappelijk leven nu eenmaal zoo, dat ieder onzer zijn speciale contacten met verschillende sectoren van dat maatschappelijk leven heeft.

Zoowel in de afdeelingen, alsook in de Commissie van Voorbereiding heeft o.a. mijn partijgenoot, de heer Stikker, het woord gevoerd over de moeilijkheden, die bij de uitvoering van deze wet zullen rijzen. Ik moge pogen aan zijn gedachten in nog wat concreter vorm de gedachten, die daarbij voorzaten, uitdrukking te geven. Ik doe dat te eer, omdat de minister in het verslag wel is waar wat dieper op deze materie ingaat, maar ik mij toch afvraag, of de minister de op hem aanstormende moeilijkheden niet eenigszins onderschat.

De minister heeft in de Memorie van Antwoord berekend, dat de vermogensaanwasbelasting zal opleveren ong. f 3.75 milliard.

Het nationale vermogen is geschat op f 38 milliard. Laten wij ook eens met milliard goochelen en daarbij een royale hand hebben en schatten, dat de vermogensheffing zal treffen f 25 milliard, tegen een heffingspercentage van gemiddeld 15 %, dat is nog eens f 3.75 milliard.

Wanneer ik dergelijke schattingen maak, beteekent dit niet, dat ik een voorstander van dergelijke heffingen zou zijn. Integendeel, een vermogensheffing in een tijdvak van beheerschte inflatie, als waarin wij thans leven en waarvan wij de uitkomst nog lang niet kunnen zien, acht ik principieel onjuist. Ik maak deze schatting dan ook alleen voor deze beschouwing.

Laten wij dan verder schatten, dat alle andere belastingen opbrengen gezamenlijk 2,2 milliard. Dat beteekent dan, dat ons volk, in zijn verarmden toestand, bij het begin van den opbouw van zijn productie-apparaat en de aanschaffing van goederen en voorraden, in ongeveer een jaar aan den fiscus heeft te betalen zegge ong. 9.25 milliard, of rond 9 milliard.

Nu geeft artikel 49 van de Vermogensaanwasbelasting bepalingen omtrent een soepele invordering. Ik heb in dat artikel, met een glimlach, gelezen, dat voor de toepassing van dit artikel de belastingschuldige moet bewijzen niet dan met buitengewoon bezwaar de belasting geheel of gedeeltelijk op den aangegeven termijn te kunnen betalen.

Ik heb om dat buitengewoon bezwaar moeten lachen, want ieder die geen vreemde is in de economische verhoudingen van ons land, die zoo ongeveer begrijpt hoe bij groot en klein de vermogens zijn belegd, weet, dat het een absolute onmogelijkheid is om dergelijke sommen te realiseren.

In dat verband zou ik den minister nu allereerst willen vragen, of hij een schatting durft te maken van de bedragen, die op deze 9 milliard vlotweg betaald zullen worden.

Heb ik de deskundige stemmen goed beluisterd, dan mag worden aangenomen, dat de minister er op rekent, dat ongeveer 3 à 4 milliard aan geblokkeerd tegoed en rond 2 milliard aan inschrijvingen Grootboek 1946 beschikbaar zijn.

Aangezien het beschikbaar hebben van geblokkeerde saldi niet altijd zal kloppen met de verplichting tot betaling van aanwasbelasting, zullen de geblokkeerde saldi en Grootboek-inschrijvingen overdraagbaar moeten worden gesteld. Daarmede zal m.i. een niet belangrijk disagio gepaard gaan. Maar dat de minister er in slagen zal, het totaalbedrag van, laten wij zeggen, voor belastingbetaling beschikbare niet vrije saldi van 5 à 6 milliard op de juiste plaats te krijgen, geloof ik niet. Maar laat het eens 5 milliard zijn, waar moeten dan de ong. 4 andere milliardien vandaan komen?

Uitstel van betaling, andere zaken dan geld in betaling geven, of het aangaan van een nieuwe schuldverbintenis, zegt de wet.

Op dat oogenblik wordt de Staat dan de „grootste bankier” (Shylock, is in de Tweede Kamer reeds gezegd), dien wij hier ooit gekend hebben.

Wat gaat de Overheid dan doen? Is er een apparaat gereed, om dit ontzaglijke vermogen te administreeeren? De belastingdienst en domeinen, zegt de minister. Die kunnen het m.i. met geen mogelijkheid af. En voorts, hoe stelt men zich voor om tot liquidatie te geraken?

De binnenlandse markt heeft dan stellig weinig koopkracht meer, want een ieder zal moeizaam streven om eerst zelf

DAGBOEK VAN NEDERLAND

WOENSDAG 18/9

— De miljoenennota biedt sombere cijfers, al loopt het begrotingsstekort met 667 miljoen terug.

— De commissie-generaal is in Ned. Indië aangekomen.

— De Eerste Kamer neemt de vermogensaanwasbelasting aan; alleen de c.h. stemmen tegen.

— Minister Mansholt maakt in een rede ter opening van een tentoonstelling te Schagen gewag van een landbouwplan in twee deelen: een gedeelte op korten termijn, dat betere werkmethode, rassenkeuze, productie, onderwijs, mechanisatie en rationalisatie omvat, en een gedeelte op langeren termijn, dat een ruilverkavelingspolitiek ten doel heeft.

— Prof. de Quay, een van het driemanschap der Nederlandsche Unie, is tot commissaris der Koningin in Noord Brabant benoemd.

— Generaal Kruls waarschuwt de voor Indië bestemde manschappen tegen desertie.

DONDERDAG 19/9.

— Prinses Juliana

krijgt als voorzitter van het Ned. Roode Kruis de hoogste onderscheiding van het Belgische Roode Kruis.

VRIJDAG 20/9

— Een hevige storm woedt over ons land, de zwaarste sinds 1911 vermoedelijk. Veel schade, c.a. op de landbouwtenoonstelling te Schagen.

ZATERDAG 21/9

— Gemeld wordt, dat Prins Bernhard aan het eind van de maand een officieel bezoek aan Parijs zal brengen.

— Er zijn gunstige berichten over de kolonpositie. De rantsoenen voor gas en electriciteit worden met 1 October verhoogd.

— De zaak van den dirigent Eduard Flipse, die voor drie jaar is geschorst, wordt voor den Centralen Eereraad behandeld. Op 26 October zullen nog eenige getuigen worden gehoord.

ZONDAG 22/9

— Prins Bernhard vliegt naar Stockholm voor een tweedaagsch bezoek aan Zweden, gedurende hetwelk hij de gast zal zijn van Koning Gustaaf.

MAANDAG 23/9

— Er is een verdrag gesloten met de Engelsche regeering voor de levering van wintergroenten aan Duitschland.

— Bericht wordt, dat de distributie van eieren waarschijnlijk met het voorjaar zal worden opgeheven.

— Er zijn plannen voor stichting van een Technische Hoogeschool te Eindhoven.

DINSDAG 24/9

— Te Amsterdam breken proteststakingen uit tegen de verschepingen van troepen naar Indië.

— Lord Killearn is thans officieel van Nederlandsche en Indonesische zijde uitgenoodigd om zijn diensten te verleenen bij de komende besprekingen.

— Er is een wetsontwerp in voorbereiding tot het verlenen van buitengewone pensioenen aan invalide verzets-slachtoffers en nagelaten betrekkingen van personen, die in verband met het verzet zijn omgekomen.

zich van deze fantastische adering herstellen, zoo hij al niet moedeloos den strijd tegen den dreigenden ondergang geeft. Dat hij in staat zal zijn om anderen te helpen, of elders op eenigszins groote schaal te investeren, is ondenkbaar.

De belastingbetaler van 1946 kan met Willem de Clercq in zijn dagboek van 1813 zijn toekomstplannen alleen maken onder één voorbehoud, n.l.: si Dieu me laisse la vie, l'Empereur la liberté et la fortune de l'argent. Een schrijver in „de Gids” van September merkt spottend op: Wat de Fortuin aangaat, heet die tegenwoordig niet Liefstick?

Behalve de mogelijkheid van een zeer langdurige schuldverplichting van groote lagen van ons volk tegenover den Staat, blijven er twee mogelijkheden: of een enorm Overheidsapparaat dat over een fantastisch uitgebreide deskundigheid moet beschikken om deze 4 milliard te administreren, of een gedeeltelijke verkoop naar het buitenland.

Nu leenen zich lang niet alle objecten voor verkoop naar het buitenland, maar er zullen zich onder deze massa ook ongetwijfeld waarden bevinden, die wel daarvoor in aanmerking komen.

Daarom zou ik den minister in deze vergadering willen vragen, of hij zich reeds eenige voorstelling gemaakt heeft, hoe in deze gehandeld moet worden. Ongetwijfeld zijn hier vele problemen.

Verkoop van goederen naar het buitenland komt mij onverstandig voor. Ook verkoop van b.v. de Amerikaansche fondsen, welke Nederland thans bezit, zou ten sterkste moeten worden ontraden en zulks om verschillende redenen.

Het is bekend, dat Amerika dezen verkoop niet gaarne ziet en het zal noodig zijn, dat wij met het oog op reconstructie hier en in Nederlandsch-Indië rekening houden met deze opvattingen, aangezien Amerika in deze tijden de eenige financier is, die ons kan helpen. Het is bekend, dat Amerika er niet op uit is, bij deze financieringen zeggenschap in ons economische leven te verkrijgen, en voorts, dat Amerika het zou toeuichen als Nederland weer een financieel centrum zou worden, zooals het dat voor den oorlog was.

Dit loopt parallel met onze belangen. En als wij thans in ruim verband de moeilijkheden van ons land zien, dan is er alle aanleiding te trachten de financieele beteekenis van een stad als Amsterdam te stimuleren. Daarbij behoort in de eerste plaats het handhaven van de internationale positie van de beurs. Aan deze positie zou enorme schade worden toegebracht, indien het Amerikaansche fondsenbezit zou worden verkocht.

Maar wanneer wij ons voor de realisatie van een milliardvermogen geplaatst zien, moet toch gedacht worden aan b.v. verkoop van groote partijen aandelen, hetzij in open of gesloten Nederlandsche vennootschappen.

Gelukkig heeft de minister blijkens het verslag van het overleg met de Commissie van Voorbereiding de groote gevaren van het realiseren van aandelen en andere realia in grooten omvang ingezien. Hij wil dat beperken. Ik kom daarop nog terug, maar moge nu reeds zeggen, dat, als het totaalbedrag aan belastingen, dat de minister van den belastingbetaler vraagt, te groot wordt, hij met liquidatie van omvangrijke realia zal moeten rekening houden. Ik kan den minister niet genoeg steunen in zijn streven om dit te voorkomen en daarom moet ik bij de gevaren, die dreigen, indien de minister in zijn streven niet zou slagen, iets langer stil staan.

Desiderata

Gaat het die richting uit, dan zijn er toch enkele punten, waarmede rekening moet worden gehouden.

Ten eerste zal onze belastingwetgeving dan zoodanig gewijzigd moeten worden, dat het buitenlandsche kapitaal bereid is het risico van belegging in Nederland te nemen.

De Voorzitter: Zoudt u zich zooveel mogelijk tot het ontwerp zelf willen beperken?

De heer Molenaar: Dit is de uitvoering van de wet.

De Voorzitter: Maar de uitvoering van de wet is op het oogenblik niet aan de orde.

De heer Molenaar: Het ligt in art. 49. Daarin is opgenomen de mogelijkheid, dat de realia ter beschikking van den fiscus worden gesteld om aan de verplichtingen te voldoen. Ik kom nu tot de uiteenzetting van de noodzakelijkheid om daarvoor een apparaat te hebben. Ik meen, dat de fiscus daarop niet voldoende is voorbereid en ik heb gemeend de gevaren, die daaraan verbonden zijn, in het licht te moeten stellen.

De Voorzitter: U gaat toch wel heel uitgebreid op deze materie in, maar de quaestie van de uitvoering is niet een zaak van het ontwerp zelf.

De heer Molenaar: Ik heb het noodig

voor het slot van mijn betoog, waar wij ten slotte op de 9 milliard terugkomen. De vraag rijst, of het mogelijk zal zijn, zelfs indien de minister het zou willen, de vermogensheffing op dezelfde schaal in te voeren, als de minister op het oogenblik van den geest heeft. Ik zal mij wel beperken.

De Voorzitter: U spreekt over die 9 milliard. U wilt toch voortdurend een wetsontwerp, dat niet aan de orde is, in behandeling brengen. Daartegen heb ik juist bezwaar. Het is beter, dat u dit bespreekt bij de behandeling van de begroting.

De heer Molenaar: Ik meen, waar dit de eerste keer is, dat wij over de financieele politiek van de regering spreken, het algemeen aspect van het beleid van den minister te mogen bespreken.

De Voorzitter: U gaat op het oogenblik verder dan in de afdelingen is besproken.

De heer Molenaar: Het is, ik erken: heel kort, in het Voorloopig Verslag aangegeven. Ik zal mij natuurlijk richten naar uw wensch en ik zal dus in het kort resumeren de punten, waarop ik meen, dat het daarbij aankomt, als u zich daarmee kunt vereenigen.

In de eerste plaats verlag van enkele belastingen, die op het bedrijfsleven rusten. In de tweede plaats moet er naar gestreefd worden de voorschriften ten aanzien van belastingen, transfer en blokkeering te vereenvoudigen. In de derde plaats moeten, indien het tot vervreemding van aandelen mocht komen, Nederlandsch karakter en zeggenschap niet verloren gaan. Overleg met de betrokkenen moet daarbij niet worden uitgesloten, ja, zij moeten zooveel mogelijk in het overleg worden betrokken.

Vergelijking met Engeland

Ik kom dan na deze opmerkingen, die ik helaas heb moeten resumeren, tot de moeilijkheden, die aan de liquidatie van groote waarden verbonden zijn. Ik zal mij tot het uiterste beperken, maar ben toch wel uiterst somber gestemd over de consequenties van die beheers- en liquidatietaken.

Ik vraag mij af, of de gevolgen, die ik daarvan in het kort geschetst heb, de reden zijn, dat een land als Engeland, dat

per hoofd van de bevolking een schuld heeft, die bijna tweemaal zoo groot is als die van ons land, experimenten met vermogensaanwasbelasting en vermogensheffing nog niet heeft aangekondigd.

Ook Engeland verkeert in een tijdperk van beheerschte inflatie, ook Engeland leeft boven zijn draagkracht en teert in, hoewel in Engeland de nooden van de groote lagen der bevolking niet zoo schrijnend zijn als hier, waar, zooals ik al opmerkte, nog steeds een nijpend gebrek aan kleding en huisraad is, maar toch onderneemt Engeland, dat stellig in zijn belastingwetgeving niet terugdeinst voor forse maatregelen, niet het experiment van twee heffingen in eens. Geeft hier de praktische geest van den Engelsman den doorslag, die de onrechtvaardigheden en de economische en psychologische gevolgen van deze heffingen duidelijk ziet? Of redeneert men daar, dat bij beheerschte inflatie geen heffing in eens past en dat men deze alleen in overweging kan nemen, als er op economisch en sociaal gebied meer evenwicht is en men dus eenigszins weet, waar men uiteindelijk heenkoerst?

Hoe dit zij, wanneer ik mij de jarenlange ellende voorstel, die voor een onnoemelijk aantal menschen uit deze belastingen voortvloeit, dan kan ik moeilijk begripen, hoe de minister en de politieke partijen, die hem steunen, de verantwoordelijkheid voor de aangekondigde belastingpolitiek — ik spreek hier in algemeenen zin — vermogen te dragen.

Wanneer ik mij daarvan rekenschap geef, vraag ik mij af, of de minister zich nog niet eens ernstig moet beraden, of het wel wenschelijk is met een heffing in eens voor het parlement te komen.

Er behoort politieke moed toe het bestaande voornemen na te laten. Ik besef het. Maar wat het zwaarste weegt, moet het zwaarste tellen. Negen milliard kan ons volk onmogelijk opbrengen zonder tot grootscheepsche liquidaties, tot een volkomen verstoring van alle markten te komen. De minister weet zelf beter dan ik, dat boven de 5 milliard zijn beroep op de belastingbetalers tot hoogst bedenkelijke consequenties moet leiden. Vandaar mijn advies aan Zijne Excellentie: Zie van uw vermogensheffing af. Beter ten halve gekeerd, dan ten heele gedwaald. En mocht het den minister politiek onmogelijk zijn de vermogensheffing in portefeuille te houden, laat Zijne Excellentie dan overwegen

met belangrijk matiger tarieven dan waarover men wel eens hoort spreken genoeg te nemen. De minister moge ook nog overwegen, dat een vermogensheffing dit groote sociale nadeel heeft, dat hij alle fatsoenlijke bezitters treft en niet al degenen, die zich aan de geldsanering hebben weten te onttrekken, die geen boek houden en die ook over oncontroleerbare vermogensaanwas beschikken.

De Voorzitter: Nu gaat u toch weer spreken over een onderwerp, dat niet aan de orde is.

De heer Molenaar: Mijnheer de Voorzitter! Ik erken dit, maar ik kom hiermede tot het einde; ik betreur het zeer, omdat ik deze dingen in zoo nauw verband met elkaar zie.

De Voorzitter: Op het oogenblik is de algemeene belastingpolitiek niet aan de orde.

Conclusie

De heer Molenaar: Ik erken, dat ik mij deze vrijheid heb veroorloofd, maar ik leg mij natuurlijk bij uw leiding neer. Ik kom thans tot de conclusie, die ik uit mijn beschouwingen zou willen trekken.

Wij zullen het antwoord van den minister op de beschouwingen, die in deze Kamer aan het wetsontwerp worden gewijd, afwachten, alvorens onze stem te bepalen.

Bismarck heeft eens gezegd, dat directe belastingen de vetste voedingsbodem voor een politieke oppositie tegen de regering zijn. Van dit middel willen wij echter geen gebruik maken. Wij zien deze belasting — gelijk in den aanvang reeds gezegd — als een schakel in de keten, die ons verlossen moet. Wij zien het ontwerp in het groote verband van de bevordering der arbeidsproductiviteit, van den spaarzin en de zuinigheid.

Biedt het regeeringsbeleid perspectieven, dat het op dat breede veld van werkzaamheden tot vruchtbare resultaten zal komen, dan steunen wij het ook door aanvaarding van deze heffing. Maar er zij nadrukkelijk op gewezen, dat wij onze stem volledig voorbehouden ten aanzien van de andere reeds aangekondigde heffing in eens.

Onze partij acht het brengen van offers onvermijdelijk, maar zij mogen niet — al ware het slechts voor een deel — tevergeefs worden gebracht.

Debat in den Senaat

Prof. Molenaar was niet de eenige, die bij het debat over de vermogensaanwasbelasting in de Eerste Kamer eenige malen door den voorzitter op de vingers werd getikt. Soms geschiedde dit presidentieele ingrijpen terecht, soms was de motivering niet heelemaal waterdicht. Het was nu eenmaal moeilijk over de V.A.B. te spreken zonder ook iets te zeggen over de vermogensheffing ineens. Deze twee heffingen hangen immers ten nauwste samen. Men kan zich bijv. bij de V.A.B. neerleggen juist om sterker te staan wanneer men de heffing ineens wil bestrijden.

Intusschen heeft minister Liefstick alle noodige aandacht aan het uitvoerige betoog van prof. Molenaar besteed. Aan zijn antwoord ontleenen wij het volgende:

Het ziet er niet naar uit dat Nederlands deel in de herstelbetalingen van wezenlijk gewicht zal zijn voor de vermindering van de staatsschuld. Niettemin wordt geen gepast middel ongebruikt gelaten om Nederland een behoorlijk aandeel te verschaffen. Ook de voordeelen der grenscorrecties worden door de regering niet veronachtzaamd, aldus de minister verder. Maar ook op dit punt mogen de verwachtingen niet overspannen zijn.

Naar aanleiding van prof. Molenaars opmerkingen over inkrimping van het overheidsapparaat verwees de minister naar de Miljoenennota.

Dat socialisatie medewerkt tot verhooging van de staatsschuld en dat het afstooten van staatsbedrijven kan leiden tot vermindering van de staatsschuld. noemde de bewindsman „eenvoudige waarheden, die een iegelijk zal steunen”. In het bijzonder was het verheugend te vernemen, dat de minister zich kan voorstellen, dat de beoordeeling van de vraag of in een bepaald geval socialisatie gewenscht is en hoever men op den weg van socialisatie moet gaan, mede door die „eenvoudige waarheden” wordt beïnvloed.

Evenzeer was het verheugend de duidelijke mededeeling te hooren, dat de be-

windsman de V.A.B. niet ziet als een uitvloeisel van een socialistische belastingpolitiek als o.a. door den heer Hofstra bepleit. (De mogelijkheid blijft, dat minister

Minister Liefstick

Liefstick nog wel eens tot toepassing van die belastingpolitiek zal overgaan, maar hij zal dan, naar is gebleken, met tegenstand ook van de katholieken rekening moeten houden.)

Voor de individueele vrijheid is minister Liefstick gelukkig bezorgd. Dit bleek uit zijn opmerking over prof. Molenaars denkbeeld van de spaarquota. Hij vrees, zoo zei hij, dat hij bij toepassing van dat stelsel zou treden „op het terrein van een ingrijpen in en een medebeeoordeling van de besteding van de gezinsinkomsten, hetgeen den geachten afgevaardigde (prof. Molenaar) wellicht niet zeer welgevallig is”. (Het zal duidelijk zijn dat prof. Molenaar een dergelijk ingrijpen steeds bin-

nen gepaste grenzen zal willen houden, hetgeen bij toepassing van zijn denkbeeld ook zeer wel mogelijk zal zijn.)

Op de vraag van prof. Molenaar over saldi in vreemd geld van vennootschappen, die in het buitenland werken, zegde de minister toe, dat een splitsing zal worden gemaakt tusschen dat gedeelte, dat voor de eigen exploitatie van het bedrijf in het buitenland noodzakelijk is en het overige gedeelte; bij een reeds aangekondigde novelle zal dit weer ter sprake worden gebracht.

Over het in aftrek brengen van een depreciatiepercentage bij oorlogsslachtoffers, die een uitkeering hebben gekregen, waarop een herbouwplicht rust, zei de minister, dat met zulk een depreciatie bij de waardeering rekening zal worden gehouden, voor zoover dan in het kader van het geheel der financieele regelingen voor herstel en wederopbouw hiervan zal worden gesproken.

Over de waardeering van Amerikaansche effecten en van buitenlandsche effecten in het algemeen zal de minister zich nader beraden.

Het bedrag van negen milliard, door prof. Molenaar genoemd als totaal van alle belastingheffingen in één jaar, is — zoo zal ieder met genoege van den minister hebben vernomen — beslist te hoog geschat. De bewindsman durfde zelf nog geen bedrag te noemen. Wel merkte hij op, dat hoe kleiner het bedrag, hoe minder ingewikkeld het probleem van liquidatie en beheer bij belastingbetaling met obligaties of realia zal zijn. Maar dat er hier van een probleem sprake is, erkende de minister ten volle.

ABONNEMENTSGELDEN
voor „Vrij!” kunnen worden
overgeschreven op Giro No.
245103 ten name van den
Penningmeester van de Stichting
Slaet op den Trommele,
Utrecht.

De spelling vast verankerd

De spelling — o neen: de schrijfwijze van de Nederlandsche taal zou volgens het wetsontwerp van prof. Van der Leeuw, thans door minister Gielen verdedigd, bij Kon. besluit worden geregeld.

Het was duidelijk, dat minister Gielen in dat Kon. besluit de spellingregels van de Nederl.-Belgische commissie zou opnemen. Den vorm van een Kon. besluit had men kennelijk gekozen om wijzigingen, welke vooral met het oog op bastaard-woorden, historische en aardrijkskundige namen e.d. noodig zouden kunnen blijken, zonder veel omslag te kunnen aanbrengen.

Maar tegen dien vorm rijzen toch bezwaren. Een volgende minister kan wel een voorkeur voor de spelling-Kollewijn hebben en de zaak dan op eigen gelegenheid gaan veranderen. Dat zou beteekenen: nieuwe chaos en verlies van de eenheid met België.

Terecht heeft onze partijgenote mevr. Fortanier-de Witt in de Tweede Kamer dan ook bezwaren tegen dien vorm ge-

Minister Gielen

en de woordvoerder van de P. v. d. A., de heer Van Sleen, had met vuur de lof van een regeling bij Kon. besluit gezongen, zoodat het amendement weinig kans scheen te hebben. Maar de Kamer kreeg een nachtje om over het geval te slapen. En de volgende dag bracht ons een bekeerden heer Van Sleen. Het amendement voorzag in een regeling voor de bastaard-woorden enz. bij Kon. besluit en legde in de wet alleen de algemeene spellingregels vast. De socialistische afgevaardigde kon zich daar toch wel mee vereenigen. En toen volgde de rest vanzelf. Het amendement ging zonder hoofdelijke stemming onder den hamer door.

Een wijs besluit van de Kamer. Machtigingswetten kunnen soms zeer gewenscht zijn, vooral als men wil voorkomen, dat de volksvertegenwoordiging zich met allerlei details gaat bemoeien. In het onderhavige geval waren die details er ook wel, maar het was er thans om te doen, de spelling behoorlijk vast te leggen. Dit kon alleen door een regeling in de wet gebeuren.

Er kan nu rust en orde op spellinggebied komen, maar die rust en orde moeten dan ook voor geruimen tijd gewaarborgd zijn.

Het is intusschen opmerkelijk en verheugend, dat de Kamer weinig behoefte heeft getoond om zich met de details te bemoeien. Men legde zich sportief neer bij de door de Nederlandsch-Belgische commissie ontworpen regels, wat menigeen eenige zelfoverwinning zal hebben gekost. Maar het kon welbeschouwd niet anders. De eenheid met België — waarbij aan weerskanten offers zijn gebracht — kreeg nu een kans; de Kamer heeft haar die ten volle gegund.

Het betrokken wetsontwerp is, vooral dank zij een wijs amendement, een mooi stuk parlementair werk geworden.

Elementaire vrijheden

III.

Dezer dagen lazen wij, dat de Zuidslavische regeering de Amerikaansche ambassade te Belgrado verzocht heeft haar leeszaal te sluiten. Ook schijnt maarschalk Tito weinig gesteld te zijn op het persagentschap Reuter: twee correspondenten zijn reeds gearresteerd en een redactrice van Reuter, die met de Unrra in Belgrado was gekomen, is prompt teruggestuurd.

We weten zoo langzamerhand wel, wat voor politieke sympathieën maarschalk Tito heeft. In zijn systeem moet wel passen het „ijzeren gordijn”, waar Rusland achter schuil gaat, een ijzeren gordijn, dat dus ook het omhulsel van Zuidslavië dreigt te gaan worden.

De vrijheid van verkeer behoort tot de elementaire vrijheden. Zij is onmisbaar voor een juiste vorming van een openbare meening, voorwaarde voor het gezond functioneeren van de democratie. Dit zal geen nadere toelichting behoeven: een openbare meening, misvormd door leugens

en verzwegen of verdraaide waarheden, is van geenerlei waarde. En zonder openbare meening heeft het geen zin naar democratie te streven. Elk staatsbestel dat zich, ondanks het ontbreken van een gezond en vrij gevormde openbare meening als democratisch aandient, is in zichzelf een leugen.

Maar de redeneering gaat nog verder. De bronnen voor de openbare meening liggen niet slechts binnen de landsgrenzen; zij vloeien ook daar buiten. In het bijzonder is dit van belang — uiteraard — voor de buitenlandsche politiek. Deze waarheid als een koe krijgt nog meer beteekenis, als men bedenkt, dat een gezonde democratie noodzakelijk is voor het functioneeren van een internationale rechtsgemeenschap.

Wie deelneemt aan een rechtsgemeenschap moet een geweten hebben. Ziet men nu staten als deelnemers aan een internationale rechtsgemeenschap, dan zullen die staten dus een geweten moeten hebben. En zoo'n geweten bestaat uit een democratisch staatsbestel, gegrondvest op een vrij gevormde openbare meening.

Dit is niet zoo maar een theorie. De practijk bevestigt deze redeneering meer dan eens. De verbrekers van een internationale rechtsgemeenschap zijn veelal staten, waarin van democratie en een vrije openbare meening geen sprake is: het nationaal-socialistische Duitsland, het fascistische Italië, het absolutistische Japan, en ook het Napoleontische Frankrijk en het Duitsland — wanneer was er in dit land een ware democratie? — van Wilhelm II. En hoe gedragen de landen met een „ijzeren gordijn” zich in de nieuwe internationale rechtsgemeenschap? Zij zijn niet bepaald toonbeelden van medewerking.

Het krantenbericht over Zuidslavië is een veronrustend symptoom. Des te verontrustender, omdat ook in andere landen aanhangers van de door Tito gevolgde richting bestaan. Tien procent van de Nederlandsche kiezers heeft zich voor die richting uitgesproken. Dat is nog niet genoeg, om ook Nederland achter een ijzeren gordijn te verbergen. Maar wel moet men er rekening mee houden, dat zij de kunst eenigermate verstaan, ongemerkt invloed uit te oefenen.

Daarnaast zijn er andere stroomingen, die tegenover vele elementaire vrijheden net zoo staan als de communisten. Men moet altijd nog rekening houden met een herleving van wat nationaal-socialisme of fascisme heette. Het is de vraag of de kans op die herleving veel grooter wordt door de vrijlating van politieke verdachten. Er zijn heusch ook nog wel anderen die, ziende hoe groot de moeilijkheden van ons land zijn, een oplossing zoeken in een systeem, dat met het fascisme ongeveer overeenkomt. Men doet dezen menschen misschien onrecht door hen met fascist (of communisten) op één lijn te stellen. Welnu, men kan eigenlijk volstaan met te zeggen, dat zij een systeem voor oogen hebben, waarbij van onze elementaire vrijheden niets terecht komt.

Gelukkig zien we in Nederland nog geen duidelijke symptomen van een overheersing van dergelijke richtingen. Men zij echter op zijn hoede. Want als zoo'n richting eenmaal loskomt, is onze vrijheid verloren voor wij beseffen wat er aan de hand is.

De prijs van de vrijheid is — ook in Nederland, al schijnt er geen acuut gevaar te zijn — voortdurende waakzaamheid!

Satiren

8

„Ex tripode dicta.”
Woorden van den drievoet af.

In het landschap Phocis was een opening in de aarde, die bedwelvende dampen uitwasemde. Herders hadden die plek ontdekt door een geit, die daar stuiptrekkingen kreeg. Hier was de grootsche tempel gebouwd van den Pythischen Apollo, waarbinnen boven dien „afgrond der aarde” een hooge drievoet stond, waarop een cirkelvormige, doorboorde schijf rustte. Op deze schijf was de zetel geplaatst voor de profetes Pythia, die, na zich gebaad en gereinigd te hebben, met gouden versierselen in het haar en in een golvend gewaad, door de opstijgende dampen in geestvervoering gebracht, de beroemde orakeltaal uitte. Hare woorden, van den drievoet af gesproken, waren een bron van rijkdom voor Delphi en werden meest in verbloemden vorm gegeven met veel duisters en raadselachtigs, maar dit mocht niet hinderen, want de zaken, waarover men het orakel raadpleegde, waren voornamelijk van staatkundigen aard. Niemand onzer is gerechtigd, zich hierover vroolijk te maken, daar er „vandaag den dag” vele zulke afgronden zijn op deze gammele aarde, waarboven weinig anders dan duistere en raadselachtige mededeelingen worden gedaan. En ook de Pythia was in den bloeitijd van het orakel 'n bejaarde dame met een of meerdere plaatsvervangsters.

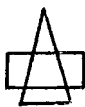
Een satirenschrijver bezit den eerbied en het geloof van zijn tijd. Hij bezit daarenboven een eigen opening in de aarde, den krater van een hom uit een vliegend fort, achter in zijn tuin, waar het ook kwalijk riekt, zooals zijn geit ondervond, en waarboven hij zijn eigen drievoet liet aanbrengen met doorboorde schijf en passenden zetel, waarop bij maanlicht de Pythia soms weer plaats neemt en zegt, wat zij niet kan inhouden. Het ligt in de bedoe-

ling, van tijd tot tijd hare woorden hier te vermelden, opdat de staatkunde er haar voordeel mee kan doen.

Zoo sprak voor korten tijd de priesteres:

„Gedenk, o stervelingen der lage landschappen, den man, die, vreedende eenen oorlog te verliezen, zich hoovaardiglijk beriep op zijne intuïtie. Hij is overgezet over de rivier en bevindt zich thans daar, vanwaar niemand terugkeert. Doe niet desgelijks en sta niet toe, dat desgelijks gehandeld worde. Voorwaar, ik zeg u, dat ik reeds eerder geraadpleegd werd en dat ik toen eenen minder juistten raad gaf. Want ik zeide, ziende de moeilijkheden, dat wie door eigen schuld bezig is eenig gebiedsdeel te verliezen ter eigen redding een beroep heeft te doen op de verbeeldingskracht, zich heeft te verbeelden deze te bezitten en bij deze inbeelding heeft te volharden. En ik voegde hieraan toe, de nuchterheid des volks te verwerpen en zich zelven op te werpen tot redder, beseffende, dat er velen zijn, die, hun stemmen uitbrengende, niet weten, wat zij doen. Maar nadien heb ik, andermaal geraadpleegd, gezegd, zich tot elken prijs te laten uitzenden. Want ik zeide: gaat heen om het land te redderen, dat gij oogemeten hebt, opdat uw naam niet verbonden blijve aan de verwerping van de erfenis der vaderen”.

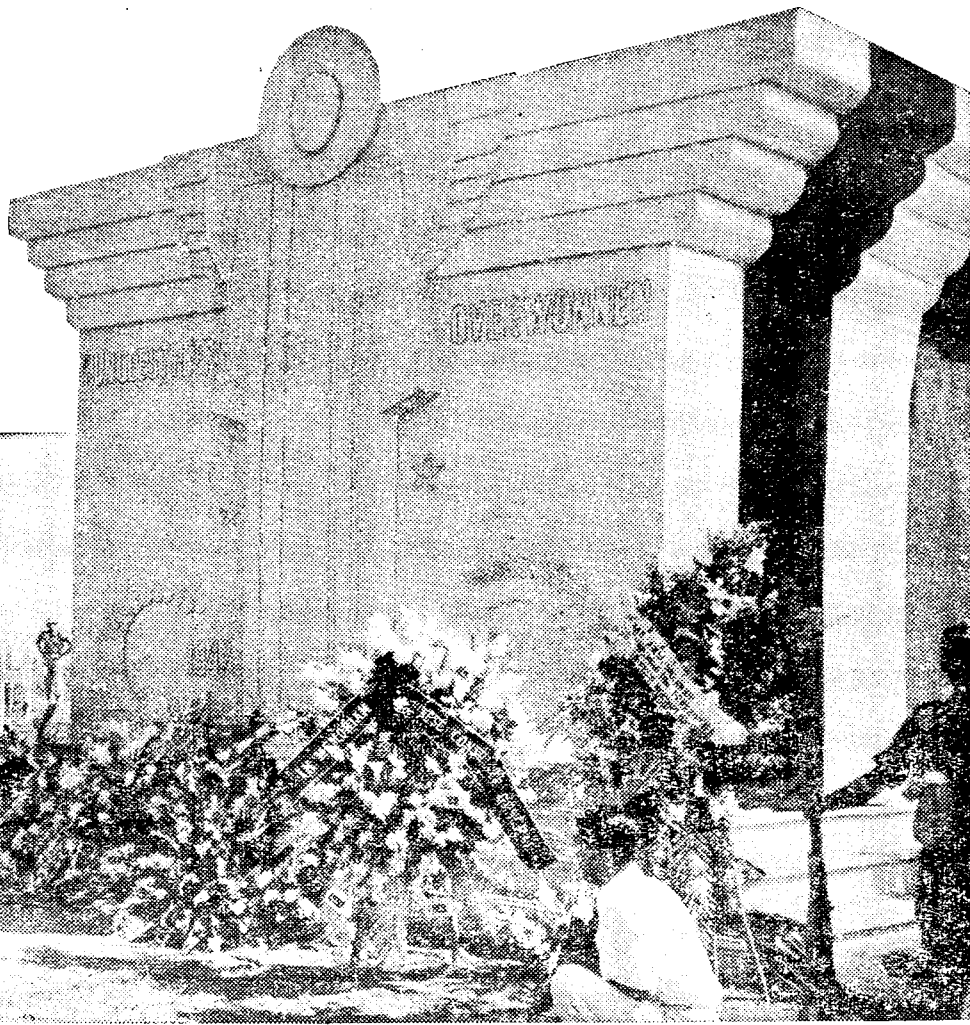
Aldus sprak de Pythia van den drievoet af. Zij wilde nog meer zeggen, maar de opwasemende dampen waren te bedwelmend geworden. Wij hebben dus af te wachten, tot dat zij weer bijgekomen zal zijn.

Onze afgevaardigde Jeanne Fortanier

maakt. Vastlegging in de wet zou veel beter zijn. En zie, zij vond met haar denkbeeld steun bij de katholieken: dr. Lucas diende zelfs een amendement van die strekking in. De a.r. en c.h. hadden zich intusschen al vóór het ontwerp verklaard

De herdenking van militairen en burgers, die tijdens de Japansche bezetting om het leven zijn gebracht, op het Antjol-kerkhof te Batavia.

De Indische kwestie

(vervolg van pag. 1)

Wij weten, dat het beslist niet prettig is voor een groot deel van het dienstplichtige en reserve-personeel voor een paar jaar weg te moeten gaan. Maar wie weet een andere oplossing? Ach, de schreeuwers tegen de troepenuitzending, zij weten die andere oplossing wel; zij is niet nieuw, we kennen haar al lang: Indië los van Holland!

Dan moet men dus de TRI maar als sterke arm laten fungeren. Arm Indië! En dit zou niet de eenige consequentie voor Indië zijn.

* * *

Gelukkig — dit is werkelijk een reden tot vreugde — mag men aannemen, dat de uitzending van troepen op een heel wat grootere meerderheid steunt dan de uitzending van de commissie-generaal, op een heel wat grootere meerderheid ook, dan waarop de regering krachtens de afspraken bij de kabinetsformatie over het algemeen mag rekenen. Want de tegenstand komt hoofdzakelijk van communistische zijde.

Niemand zal zich er over verbazen, dat wij geen sympathie voor het communisme hebben. Wat van communistische zijde op het oogenblik tegen de voor Indië bestemde troepen wordt gedaan is echter iets, dat wij met „niet-sympathiek” bepaald veel te zwak gequalificeerd zouden achten. Vandaar dat wij een paar andere termen gebruikten.

* * *

Toen het bovenstaande was geschreven kwamen de berichten over betoogingen en ongeregelde heden in Amsterdam binnen, berichten vervolgens over proteststakingen; en tenslotte zijn wij tegenwoordig geweest bij de interpellatie van den communist Wagenaar in de Tweede Kamer.

Het systeem van de communisten is vrij doorzichtig. Zij maken gebruik van een door hen zelf aangewakkerde onrust, lokken moeilijkheden uit en stellen dan de regering verantwoordelijk voor gebeurtenissen, die zij zelf hebben ontketend. Het is niet moeilijk, in de Europeesche geschiedenis van de laatste vijftien jaar parallellen te vinden.

De interpellatie was op zichzelf weinig interessant. De ministers Beel en Flévez — men zal het in de dagbladen hebben gelezen — hebben den interpellant behoorlijk en duidelijk geantwoord.

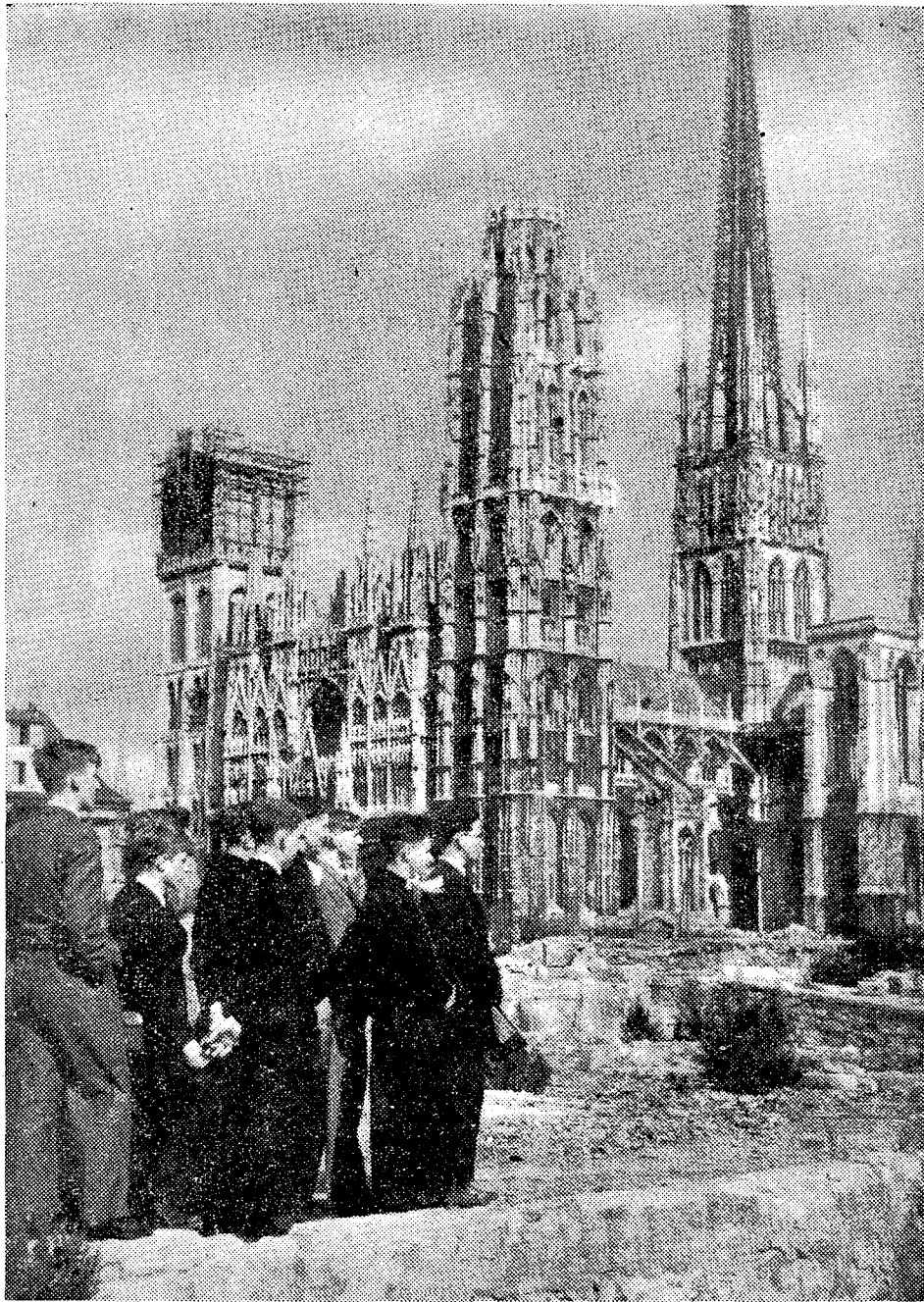
Niettemin volgde nog een uitvoerig debat. Waarom? De P. v. d. A. gaf het voorbeeld. Tenslotte beteekende stelling nemen tegen de communisten ook stelling nemen vóór de troepenverschepping naar Indië. En

daar moet de P. v. d. A. toch altijd nog wat voorzichtig mee zijn. Er moet wat tegenover staan. Zoo vond haar fractieleider wel eenige klachten over een verkeerd geest in het leger. En Koos Vorrink liet zich ook hooren. Werkelijk, zij kunnen de communisten wel aan en voor de massa achter de partij hebben zij een mooie verzoening geleverd om te laten zien, dat zij heusch ook nog andere dingen kunnen dan voor troepenverscheppingen zijn.

Het debat werd hoe langer hoe langer,

toen ook de andere partijen zich geroepen voelden iets in het midden te gaan brengen toen bleek, dat de P. v. d. A. niet zweeg.

Het was dan ook wel verleidelijk, maar intusschen volkomen overbodig. Gelukkig bleef de fractie van onze partij zich in zwijgen hullen: de eenige redelijke houding, waarmee men aan een onsmakelijke gebeurtenis als deze communistische interpellatie over een communistische rel recht doet wedervaren.

Engelsche schooljongens op excursie in Frankrijk ter bezichtiging van de door den oorlog veroorzaakte verwoestingen. Men ziet hen hier bij de kathedraal van Rouaan.

Op- en aanmerkingen

ONGELUKKEN BIJ MILITAIRE OEFENINGEN.

Mijnheer de Redacteur,

Onder het ingezonden stuk getiteld „De Ongelukken bij Militaire Oefeningen” van de hand van den heer W. J. de Blaey, voorkomend in No. 120 van 20 September j.l., is door U de noot gesteld: „De vraag van den inzender zullen wij nader bespreken als de interpellatie Koejemans in de Eerste Kamer aan de orde komt” en wij kunnen die bespreking dus rustig afwachten.

Eén passus uit dat schrijven verdient m.i. echter onmiddellijke beantwoording en wel waar de inzender schrijft:

„In den strijd om Engeland, in casu Londen, heeft de hoofdstad van het Britsche Imperium ook de noodige aanvallen te verduren gehad. Dit land heeft echter doorgestreden. De Engelschen waren vermoedelijk niet zoo snel gedemoraliseerd door het — Krijgsrumoer —. De Nederlandsche burgers kennelijk wel”.

Het zij mij vergund in antwoord daarop op te merken, dat de omstandigheden, waaronder Londen en die waaronder Rotterdam gebombardeerd werd, niet te vergelijken zijn. Hadden de Nederlanders beschikt over een luchtafweer en het aantal vliegtuigen, die ter beschikking der Engelschen stonden en waardoor b.v. bij één aanval de Duitschers 185 vliegtuigen verloren, dan zou m.i. gebleken zijn, dat de Nederlandsche burgers zeker niet sneller gedemoraliseerd zouden zijn geweest dan de Engelschen.

Rotterdam echter was genadeloos overgeleverd aan de Duitse luchtmacht, die naar hartelust en zonder eenig gevaar deze stad en ook alle andere Nederlandsche steden met den grond gelijk kon maken.

Het wil mij voorkomen, dat de Nederlandsche burgers door hun taai verzet tegen den bezetter en bij de krijgsvrijdigheden tijdens de bevrijding, zie o.a. Walcheren, Arnhem etc., zeker het bewijs hebben geleverd, in uithoudingsvermogen niet onder te doen voor welk ander volk ook, het Engelsche inbegrepen, welk laatste bovendien nooit onder den hiel van den bezetter heeft geleefd en dus niet heeft kunnen toonen hoever het uithoudingsvermogen onder dezelfde omstandigheden met het Nederlandsche te vergelijken is.

In een, in de afgelopen week te Rotterdam gehouden rede beantwoorde prof. Gonggrijp een vragensteller, die een voor Nederland denigtreurende vraag gesteld had, o.a. door er op te wijzen, (prof. Gonggrijp maakte daarbij zijn excuus tegenover aanwezige dames), dat men de N.S.B.-initialen wel eens uitgelegd had als „Nest-Schijters Bond” en rubriceerde den vragensteller dan ook onder de N.S.

Dat genus schijnt onder verschillende vormen voor te komen.

Rotterdam 23/9 '46. C. J. A. MUSLY.

Vloerbedekking

Neemt in Uw woning de ideale

PERPLEX VLOEREN

Watervast, opneembaar, parketwijze gelegd vanaf f 4.— per M².

Een product van

Abee Parketvloeren

Levering door het geheele land via onze Filialen.

Inlichtingen: Hoofdkant. Van Boetzelaerlaan 90 - Tel. 555564 - Den Haag

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop: Alle uitgaven van Duitsland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945

postfris en gebruikt

Aanbiedingen met prijs aan:

BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL

ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

MAISON AUBERT

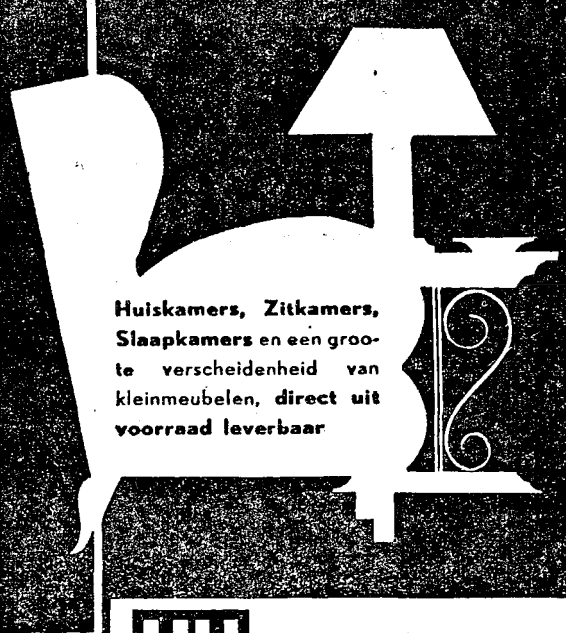
Dirk Smitsstraat 26b (Bovenhuis) Rotterdam ruim 30 jaar gevestigd

Patent- Geneesmiddelen Gummiwaren

Vr. gratis inlicht., toezend onder blanco couvert. Gratis spreekuur dagelijks van 10-3 uur.

Laat dit blad lezen aan uw vrienden maar laat het daar niet bij; maakt hen abonné.

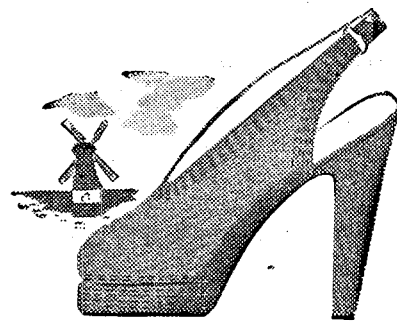
MEUBELLEN

Huiskamers, Zitkamers, Slaapkamers en een grote verscheidenheid van kleinmeubelen, direct uit voorraad leverbaar

DE KLERK & ZN

ROTTERDAM: WALENBURGERWEG 141 BEIJERLANDSCHELAAN 72-78 DEN HAAG: GROOTE MARKTSTRAAT 5

Hoe vindt U ze?

Naaldhakken en verhoogde zolen: de dames zullen plots dat ontbrekende „Ietsje” langer worden... „Platform-soles” zult U zien: charmante contrasterende kleuren, vierkante neuzen soms, naaldhakken, die we voor sommige gelegenheden allemaal wel zullen dragen en waar men blijkbaar heel gemakkelijk op loopt...

Wat zullen we dankbaar zijn, als deze modellen ook hier komen... en wat zullen we ze goed verzorgen... Koesteren! TANA krijgen ze: de schoonheidskuur voor elk modieus schoentje!

Thans, evenals voorheen, wederom uitsluitend verkrijgbaar bij de schoenbranche... zij het voorloopig nog beperkt.

No. 66

Adverteert in dit blad

WARUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
Mr. A. STEPELS, Rotterdam

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

NEURENBERG

De groote staten herbergen krachten, die hen zelf met een doffen angst slaan. Op welk een schrikkelijke wijze deze zich in het atomische tijdperk kunnen ontladen, hebben zij in Hiroshima tot hun eigen ontzetting gezien. Het gevoel van een vreeselijke verantwoordelijkheid drukt zwaar op hen, en zij doen geen moeite zich aan haar last te onttrekken.

Hun vijand, Duitsland, is verslagen na zich schuldig te hebben gemaakt aan het meest doortrapte étatisme dat men zich maar denken kan, en zij doen hem een proces aan, waarin zij zichzelf evenzeer aan banden binden als hun slachtoffer.

Angst voor henzelf heeft hen aangegrepen en zij zien geen andere mogelijkheid dan om zichzelf vast te leggen, zichzelf bij voorbaat te veroordelen. Nieuwe regels zijn geschapen, die — het wordt er uitdrukkelijk bij vermeld — niet slechts voor dezen eenen keer van toepassing zijn. Zij binden dus voortaan ook de overwinnaars zelf!

Het zijn dan ook niet de typisch Duitsche gruwelen, die tot het hoofdpunt der aanklacht zijn gemaakt, neen, „fons et origo” van de geheele aanklacht, zooals de Times het uitdrukt, is de aanvalsoorlog; „al de andere wandaden werden begaan ter bevordering of als gevolg van de misdadige politiek van aggressie”.

Nu is een aanvalsoorlog geenszins een monopolie der Duitschers, al is het hun geliefde spel. Door dezen nu in den ban te doen, of liever (want dit was al bij het pact van Kellogg-Briand geschied), door aan het verbod van aanvalsoorlogen sancties te hechten, hebben zij welbewust een precedent geschapen, dat henzelf bindt. Welbewust, want welke verstandige staat geeft nu iets op van zijn „recht” om boven de wet te staan, tenzij hij angst voor zichzelf heeft?

De nieuwe regels, die de overwinnaars voor het eerst op de Duitsche leiders hebben toegepast, doch waaraan zij algemeene gelding hebben gegeven, zijn van een revolutionaire beteekenis. Geen wonder dan ook, dat de militaire kopstukken in de verschillende landen (zij plegen merkwaardig conservatief te denken, al spelen zij met de modernste wapens) hun wenkbrauwen bedenkelijk fronsden, toen Keitel en Jodl werden beticht van het blindelings opvolgen van bevelen. Verdwijnt daar niet het heele $2 \times 2 = 4$ van een slagvaardige legermacht en ondermijnen de staten, door dezen stelregel in twijfel te trekken, niet den grond waarop zij staan?

Maar de staat, zooals wij hem kennen in de staatsrechtelijke leerboeken, bestaat niet meer en het is geen toeval, dat aan het einde van den oorlog, die het begin van dit bewijs geleverd heeft, de staten zelf hun staatsrechtelijke fundamenten zijn gaan wegslaan.

Dit alles wil nog niet zeggen, dat sommige staten niet nog lang de fictie van staat in stand zullen trachten te houden en met deze pogingen nog oneindig veel onheil zullen kunnen stichten. Dit alles is heel goed mogelijk, maar doet niets af aan de erkenning die zij in het Neurenbergsche vonnis gegeven hebben.

Een nieuw recht schijnt in wording, geboren uit den chaos der internationale a-moraal, die elken staat toeliet een auto-noom bestaan te leiden. Alvorens het zijn inhoud volkomen heeft gekregen, zijn zijn sancties reeds bekend. Het is anders in de geordende maatschappij. Maar wellicht is deze omgekeerde procedure noodig om orde en . . . recht te scheppen in de chaotische internationale maatschappij.

Zoo wordt misschien het staketsel opgebouwd, waarlangs later het gebouw der geordende samenleving wordt opgetrokken. Geschiedt dit niet, dan moet het heele proces als een comédie der schijnheiligheid worden beschouwd.

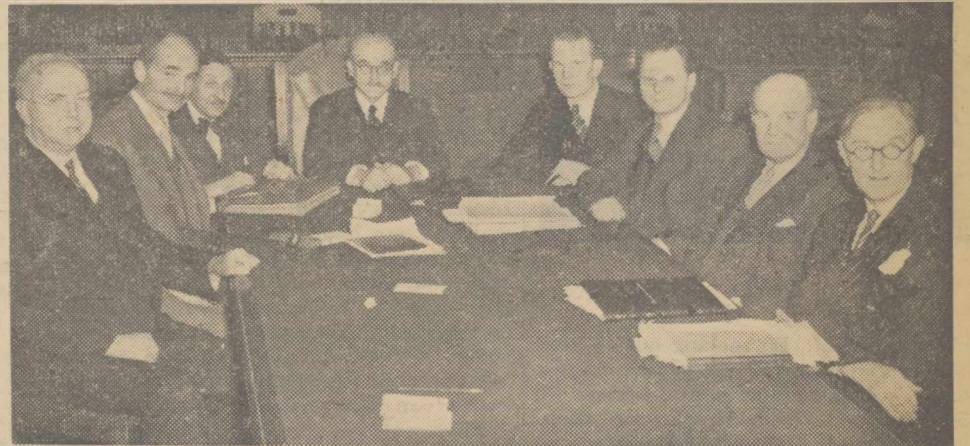
* * *

In dit groote aspect veranderen de mannen, die gevonnist zijn en die weleer zulke schitterende en almachtige posities bekleedden, heelemaal tot irrelevante figuren, tot figuren van een grauwe alledaagsheid, die hun plaats in de geschiedenis alleen zullen veroveren dank zij het grofste cynisme en het naaktste nihilisme, waardoor zij tot hun daden gedreven werden. Anderen, militaire en civiele ambtenaren, weten een zekere tragiek op te wekken. Zoo Funk, als de kleine burgerman, die zich steeds veilig had gewaand achter breede ruggen en nu tot zijn ontsteltenis zich met een schuldenlast bezwaard ziet, die hij niet dragen kan, zoo Keitel, die zelfs zijn eer opgaf om niet de oneer te ondergaan van zijn eed aan het staatshoofd te breken.

Sommigen worden veroordeeld wegens hun niets ontziend optreden, anderen wegens hun blinde discipline, doch allen omdat zij werktuig waren van den staat, „die dacht, dat hij alleen op de wereld was”.

* * *

Een belangrijk deel van het proces zelf en van de openbaarheid, die er aan gegeven is, is ongetwijfeld geweest, het Duitsche volk zijn dwaalwegen te openbaren.

Het college, dat te Neurenberg het oordeel heeft geveld over de Duitsche oorlogsmisdadigers. Tweede van rechts is de Engelschman Lawrence, die de slotzitting presideerde; derde van rechts de Rus Nikisjenko, die verklaard heeft het niet eens te zijn met de vrijspraak van Von Papen, Schacht en Fritsche.

Dit doel, in het kader der heropvoedingscampagne behoorend, kan gevoelig als mislukt worden beschouwd. Het is te vreezen, dat men in Duitsland niet de principieele beteekenis van Neurenberg begrepen heeft. Zorgen om het dagelijks bestaan laten de menschen geen gelegenheid zich er op te bezinnen. Maar ook zonder dat zou het nog de vraag zijn of de Duitschers zich er de beteekenis van realiseeren. Een bezet land levert niet de geschikte sfeer om onbevooroordeeld over de dingen, die verder reiken dan van gisteren tot morgen, te denken. Men heeft wel eens geopperd (vooral in neutrale landen), dat het euvel van het algemeene wantrouwen jegens het proces verholpen had kunnen worden, indien men onder rechters een Duitscher had opgenomen. Billijkheidshalve had dit zeker kunnen geschieden. Men vergeet maar al te dikwijls, dat het nazi-regime in de eerste zeven jaar van zijn bestaan zijn tegenstanders alieen zocht en vond onder de Duitschers en dat in die jaren en later duizenden Duitschers omgekomen zijn in de concentratie-kampen en voor de executiepelotons. Na elf jaar van terreur was de weerstand onder vele Duitschers nog zoo groot, dat een putsch een groote kans op succes had, maar toen deze mislukte werd ook het laatste restje van het goede Duitsland verdelgd.

Het zou billijk zijn geweest, doch niet

in overeenstemming met den werkelijken toestand van het Duitsche volk, indien men een Duitscher had n.ee laten recht spreken. Billijk vanwege de vele offers die het Duitsche volk tegen het nationaal-socialisme heeft gebracht sinds 1933, onwezenlijk echter, omdat het gros van het Duitsche volk tegenover het nationaal-socialisme een bijna misdadige Pilatus-houding heeft aangenomen; toen het goed ging, een cynische medewerking heeft betoond en nu van eenig principieel bezwaar niet de minste sporen vertoont. Wel grondig hebben Hitler en trawanten die weten uit te roeien!

Met het oog op de heropvoeding van het Duitsche volk had men wellicht beter gedaan (niet uit moreele, doch uit tactische overwegingen) het op een wraakcampagne te laten aankomen, maar dan wraak, uitgeoefend door het Duitsche volk zelf, toen het, teleurgesteld over de nederlaag(!), zich wilde wreken op zijn leiders, door wie het zich had laten bedriegen. Zij zouden dan nooit tot martelaars verheven hebben kunnen worden. Hiertoe is nu de kans groot en de meesten van de beschuldigen hebben dan ook deze kans niet ongebruikt gelaten.

Zij, die eenigszins op de hoogte zijn van de psychologie van een bezet land, zouden nooit een dergelijk proces in het heropvoedingsprogramma hebben opgenomen. Stel dat dergelijke kenners een woord in het kapittel hebben kunnen brengen (het is niet waarschijnlijk), dan zouden de overwinnaars voor het volgende dilemma hebben gestaan: moeten wij voorkomen, dat het Duitsche volk martelaren krijgt en dus geen proces voeren, of moeten wij door het precedent van een proces sancties hechten aan het bestaande verbod om een aanvalsoorlog te ontketenen? Wij, die weten dat deze sancties ook de rechters binden, kiezen het laatste. Het pleit voor de overwinnaars — ja het is een soort zelfoverwinning — dat zij dat ook gedaan hebben.

OP ANDERE PAGINA'S.

Buitenlandsch overzicht — Dagboek van Nederland — Eindelijk gaat het dagen — De Millioenennota — Twee goede geschriften — Mevrouw Fortanier over onze spelling — De Rotterdamsche wethoudersbenoeming — De toekomst van het Koninkrijk — Democratie en rechtsstaat — Politicus Ludens — De verkiezingen in Zweden — Ambtenaren en biggen — Satyre — Westerbork waar de P.v.d.A. regeert — Brochures van den Legervoortlichtingsdienst — Op- en aanmerkingen — Partijnieuws.

De commandant van de bewakingstroepen te Neurenberg overhandigt Schacht, von Papen en Fritsche (v.r.n.l.) hun vrijlatingspapieren.

Buitenlandsch Overzicht

TUSSCHEN TWEE KOLOSSEN

Het gericht, dat te Neurenberg voltrokken is, heeft tijdelijk de belangstelling van het publiek in beslag genomen. Er is een gekere luwte in de internationale atmosfeer gekomen. Zijn ook zij, die de politiek maken, afhankelijk van de spanningen en ontspanningen onder het publiek? Men zou zeggen van wel, want de woorden van Stalin, een anderhalve week geleden uitgesproken, waren wel bemoedigend, doch weer niet zoo, dat de kalmte daardoor geheel verklaard wordt. Zij waren geruststellend, doch een oplossing hebben zij niet aan de hand gedaan.

De wereld blijft zich afvragen wat het

Stalin.

aan Rusland heeft. En zolang het op deze vraag geen antwoord krijgt, is men het ook niet eens welke houding aan te nemen. De gezaghebbende stemmen, die wij deze maand gehoord hebben, verschilden op soms dramatische wijze in opinie omtrent de te volgen politiek tegenover Rusland. De aanhangers van een politiek van „appeasement” hebben tijdelijk het veld moeten ruimen, niet het minst, omdat alles wat naar die politiek zweemt een bijsmaak van 1938 heeft. Zoo sterk is de macht van een woord.

Tusschen twee kolossen.

Toch zijn hun argumenten sterk en het merkwaardige feit doet zich nu voor, dat de landen, die in het begin van het jaar zich met hand en tand tegen de machts-politiek van Rusland verzetten en in het forum van den veiligheidsraad een geschikte gelegenheid zagen om den nood hunner zwakheid te camoufleren met de leugde van het hooge beginsel en daarbij alle mogelijke moeite deden om dat beginsel (lees: hun zwakheid) door de macht van een anderen kolos, Amerika, ondersteund te krijgen — het merkwaardige feit doet zich voor, dat deze landen, Engeland voorop, geschrokken van het andere uiterste, waarin Amerika al gauw verviel, en besefden, dat deze stand van zaken hen tot quantités negligables maakt, nu moeite doen Amerika eenigszins af te brengen van zijn, naar hun smaak wat al te krachtige, houding tegenover Rusland. Immers zij hadden in den Veiligheidsraad een soort, zoo niet neutraal, dan toch objectief forum gezien, dat ook aan de minder grooten een kans van bestaan gaf. Toen het misbruikt werd (allereerst door Rusland) tot een markt, waarop de diverse soorten machtspolitiek gewogen werden, werden zij gedwongen, tot steun van hun standje de macht van Amerika te hulp te roepen. In het strijdperk der kolossen nu kwamen zij niet meer aan bod, ook Engeland niet, ondanks zijn formeele gelijk-gerechtigdheid.

Een invloedrijke trits.

Dit gevoel van beknelde te raken is vooral zeer sterk in Engeland levend. Eden heeft zich in een merkwaardige rede aan de zijde van Wallace geschaard en ook Churchill, zij het op geheel andere wijze en ongetwijfeld met een implicite zeer anti-Russische inslag, heeft trachten vorm te geven aan een derde mogelijkheid tusschen de twee kolossen: de Vereenigde Staten van Europa. Voegen wij hierbij de reeds geruimen tijd geleden gesproken en later herhaalde woorden van De Gaulle, die Frankrijk een tusschenpositie tusschen de twee heel Grooten toedacht, dan is dit reeds een zeer invloedrijke trits.

Tertium datur.

Geen der drie genoemden bekleedt weliswaar meer een officieele functie, zoodat zij niet voor hun land kunnen spreken, doch alle drie hebben op het stuk van de buitenlandsche politiek visies, die ook de aandacht van hun tegenstanders in het binnenland afdwingen. Heeft Churchill niet een half jaar geleden in Fulton in Amerika door zijn rede een belangrijken

stoot gegeven in de richting van de Amerikaans-Engelsche samenwerking, die kort daarop met de simultaneiteit van twee elektrische klokken verliep? En hoeveel kritiek heeft hij niet moeten hooren op zijn rede, van Amerikaansche als van Engelsche zijde — kritiek die weldra verliep, omdat zij door de gebeurtenissen achterhaald en geloofchend werd. Zijn rede te Zürich had meer het karakter van een wenschdroom. De vervulling ervan zal hij zelf ook niet zoo spoedig verwachten! Maar waar het hierom gaat is, dat hij, naar wiens stem alom geluisterd wordt, den nadruk gelegd heeft op de afzonderlijke positie van Europa.

Wat is het gemeenschappelijke element van de drie Europeesche staatslieden en Wallace? Dat zij zich allen eenigszins distancieeren van de politiek van Amerika of althans de huidige politiek van Amerika.

Stalin's interview.

Het is niet onmogelijk, dat Stalin van deze neiging in Europa willen gebruik maken. Het feit alleen, dat hij zijn jongste interview afstond aan een Engelschen journalist, terwijl Engeland tot nu toe steeds de groote zondebok was, is reeds merkwaardig. Dan is zijn geheele toon verzoenend. Hij wijdt enkele vriendelijke woorden aan Engeland en memoreert zelfs in positieven zin het bondgenootschap met Engeland, dat hij een half jaar geleden in zijn bekende interview met de Prawda nog sterk gekleineerd had. Ja, eigenlijk de eenige berispende opmerking is die aan het adres van Amerika, welks troepen de komst van den vrede in China uitstellen.

Alles wat maar eenigszins zweemt naar scheuren in het Engelsch-Amerikaansche front tegenover Rusland wordt uitgebuit. Was het vroeger de imperialistische politiek van Engeland in het Midden-Oosten, nu de Amerikaansche politiek na het incident-Wallace nog harder is geworden, worden de dissidente Engelsche gevoelens gestreeld. En levert Amerika eigenlijk niet nog meer bezwaard materiaal dan Engeland, dat imperium in afbraak?

Imperialisme.

Wallace heeft in zijn brief aan Truman de hand in eigen boezem gestoken en opgesomd wat niet al Rusland stof tot gerechtvaardigd wantrouwen geeft: de atoombommen en de lange-afstands-bommenwerpers, die nog steeds bijgemaakt worden, de bases, die over de halve wereld verspreid liggen, de uitgaven voor de bewapening, dertien maal zoo groot als in

1938, de weigering om Rusland een leening te geven, terwijl Engeland er wel een krijgt en de verdere politiek ten opzichte van Rusland, die, indien Rusland haar op Amerika zou toepassen, in dat laatste land hevige verontwaardiging zou wekken.

Dit is — en niet onverdiend — koren op den Russischen molen en wordt dan ook fluks, doch niet al te opvallend, uitgespeeld. Evenmin als de Amerikanen er voor voelen hun belangen te identificeren met de Engelsche, zijn vele Engelschen happig op de rol van sloep achter het Amerikaansche oorlogsschip.

Bevin volhardt in zijn rol.

Bevin echter schijnt zich met deze rol geheel verzoend te hebben, ja zelfs, hij ziet er van af, teneinde niet den schijn van insubordinatie of van omdraaiing der rollen (het oorlogsschip achter de sloep) te wekken, om initiatief te nemen op gebieden, die tot Englands ressort behooren. Enkele maanden geleden hoorde men van vooruitstrevende plannen, Duitschland betreffende, die Bevin in zijn portefeuille zou hebben. Hij heeft ze zeker gehad, maar nooit voor den dag gehaald en nu heeft hij Byrnes de primeur van een Duitsch plan gegeven. Ook zijn politiek in het Midden-Oosten is aarzelend, omdat hij eerst af wil wachten, wat de houding van Amerika zal zijn.

Dit wekt begrijpelijkerwijs het misnoegen van vele zijner partijgenooten op en nu ook dat van de conservatieven. Zij zien een mogelijkheid voor Engeland om een zelfstandige rol te spelen, een rol die een kiem in zich heeft van neutraliteit. Na de steeds oorspronkelijke Economist en New Statesman heeft ook de Times dergelijk

Eden.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

WOENSDAG 25/9

— Veldmaarschalk Smuts zal van 9—12 October in ons land vertoeven en o.m. door de Koningin op het Loo worden ontvangen.

— Er is een wetsontwerp in voorbereiding om bedrijven boven een bepaalde capaciteit te verplichten, een zeker percentage invaliden op te nemen, en bestaanszekerheid te geven aan invaliden, die niet tot arbeid in staat zijn.

— De proteststakingen te Amsterdam behooren na 24 uur tot het verleden.

DONDERDAG 26/9

— Prof. dr. ir. J. S. J. M. Schmutz, die in 1944 minister van overzeesche gebiedsdeelen is geweest in het kabinet-Gerbrandy te Londen, is overleden.

— Een wetsontwerp tot wijziging van de Kinderbijslagwet is ingediend, beoogende om voor elk kind bijslag te verstrekken.

— In het kantoor Deviezenvergunningen van de Nederlandsche Bank worden mededeelingen aan de pers gedaan over een deviezenwandel, waarbij transacties ten bedrage van ± 3½ ton zijn uitgevoerd. Binnenkort zullen vijf personen hiervoor terecht staan.

VRIJDAG 27/9

— In het kamp Duindorp krijgen jongens van 19 t/m 23 jaar een eigen

straat, zomede gelegenheid om te leeren; een poging om hen voor geestelijke ontreddering te behoeden.

— Ruim 20 personen, meerendeels uit communistische kringen, zullen 31 Oct. voor de Rotterdamsche rechtbank terecht staan wegens deelneming aan een vereeniging tot het plegen van misdrijven tegen personen en goederen, een en ander n.a.v. den aanslag te Hoek van Holland op 4 Augustus, welke een gevolg was van misnoegen over de vrijlating van politieke delinquenten.

— Verhoging van een aantal posttarieven zou in overweging zijn.

ZATERDAG 28/9

— De internationale treinverbindingen zullen met ingang van 7 en 10 October belangrijk worden uitgebreid.

— De Koningin ontvangt den Londenschen gezant van het Koninkrijk Nepal, die H. M. de hoogste onderscheiding van zijn land overhandigt.

ZONDAG 29/9

— Prins Bernhard komt te Parijs aan voor een officieel bezoek.

MAANDAG 30/9

— Gemeld wordt, dat de Koningin aan het eind van de maand een bezoek zal brengen aan den Belgischen Prins-regent.

— Er zijn plannen

van regeeringswege om te geraken tot verlaging van prijzen van algemeene gebruiksgoederen.

— Het beroep van H. C. van Maasdijk (wnd. burgemeester van Den Haag in den bezettingstijd) tegen zijn veroordeeling tot 20 jaar gevangenisstraf wordt door den bijzonderen raad van cassatie verworpen.

DINSDAG 1/10

— De eerste nota over het „centraal economisch plan 1947” van het Centrale Planbureau is verschenen. De regeering zal de hierin genoemde cijfers betreffende consumptie, investering en buitenlandschen handel als uitgangspunt van haar beleid op economisch, sociaal en financieel terrein beschouwen. Gewaarschuwd wordt tegen te optimistische verwachtingen.

— De nieuwbenoemde burgemeester van Amsterdam, mr. A. J. d'Ailly wordt geïnstalleerd.

— Van Mook opent de conferentie te Pangkal Pinang met een rede, waarin hij o.m. te kennen geeft, dat de republiek reeds in een stadium van consolidatie is gekomen.

— Lady Baden Powell, die een bezoek aan ons land brengt, wordt ontvangen door de Koningin op het Loo en door Prinses Juliana op Soestdijk.

STALEN MEUBELN
„GISO”-LAMPEN

geluid laten hooren. Daarom misschien dat Stalin vriendelijke woorden aan Englands adres heeft gericht, die dan ook in de Engelsche pers met voldoening (in de Amerikaansche met wantrouwen. Let op het verschil!) zijn ontvangen.

Nieuwe neutraliteit.

Al wat maar even lijkt op „begrip voor het Russische standpunt” of zelfs neutraliteit wordt door Rusland gunstig ontvangen en aangemoedigd. Een symptoom van deze politiek is het aanknoopen der diplomatieke betrekkingen met Zwitserland, een land dat de Sowjet-Unie tot voor kort nooit heeft willen erkennen en dat daarom ook in een zeer slecht blaadje bij de Russen stond aangeschreven. Het is echter traditioneel en principieel neutraal en dat is voor Rusland een reden tot goedgezindheid.

Rusland streeft er naar in West-Europa een neutraal glacis te scheppen, dat Amerika de gelegenheid ontzegt in Europa een bruggenhoofd te hebben. Het heeft de organisatie der vereenigde naties, die het instituut der neutraliteit niet kennen, reeds grootendeels tot een risée gemaakt en daardoor de behoefte van de Europeesche staten, die in het vuur liggen, aan een derde mogelijkheid, die voor Rusland alleen maar gunstiger kan zijn dan een anti-Russisch blok, vergroot.

EINDELIJK

gaat het dagen

Bijna wekelijks hebben wij kunnen en moeten klagen over de steeds maar voortdurende veronachtzaming van de beginselen van den rechtsstaat bij de behandeling van de politieke verdachten. Dat dit vraagstuk is uitgegroeid tot een probleem, met welks oplossing bijna niemand kan instemmen, is voor een zeer groot deel te wijten aan het verlaten van de wegen van het recht.

Aanvankelijk scheen dit noodzakelijk. Men vreesde de publieke opinie, welke niet zou begripen, dat de wegen van het recht, oogenschiijnlijk omwegen, toch de beste zouden zijn. Men is geweken voor min of meer verhitte gemoederen, voor menschen, die een normale justitieele behandeling van onze binnenlandsche vijanden — althans van hen, die er van werden verdacht binnenlandsche vijand te zijn — niet doelmatig genoeg vonden. Men heeft, aldus wijkende, nog kortere wegen gezocht. Welke te lang en zeker niet recht zijn gebleken.

Wijken voor den waan van den dag is op zichzelf reeds verwerpelijk, en is nog verwerpelijker, wanneer men er door van de wegen van het recht moet afdwalen.

Dit alles hebben wij reeds op tientallen andere manieren gezegd en er zijn nog wel honderd manieren om uit te drukken wat wij bedoelen.

Dat wij ons ditmaal weer in deze materie begeven is gelukkig niet een gevolg van een nieuw verwerpelijk verschijnsel op dit gebied. Neen, ditmaal kunnen wij iets verheugends signaleeren.

Volgens een krantenbericht wordt onderzocht, of men den overgebleven geïnterneerden politieke verdachten (dat zijn zij die na de voorwaardelijke-buitenvervolg-op-groote schaal overblijven) de gelegenheid zal kunnen geven door een rechterlijke instantie te laten uitmaken, of zij terecht van hun vrijheid beroofd worden gehouden.

Eindelijk gaat het dagen. Eindelijk blijkt het besef te gaan doordringen, dat er ook in de bijzondere rechtspleging kwesties zijn, welke niet door het O.M. maar door den rechter moeten worden opgelost.

Het is wel wat laat. Maar laat ons daarover nu niet treuren. Laat ons er blij om zijn, dat tenslotte de rechtsstaat, die bedolven was onder na-oorlogse verdwazing, toch langzamerhand weer tevoorschijn komt.

Het is nog wel een vrij schuchtere poging. Men onderzoekt slechts mogelijke heden. Maar het feit dat men dit doet is toch, veelzeggend!

De

MILLIOENENNOTA

Op den gemiddelden lezer maken de uit-treksels uit de millioenennota, die dezer dagen in de dagbladen zijn verschenen, een verbijsterenden indruk.

De millioenen rijen zich aaneen tot mil-liarden, zonder dat de niet-deskundige be-schouwer zich in de verste verte kan in-denken, van wat voor realiteit deze cijfer-reeksen de afspiegeling vormen. Hoewel hij weet, dat een miljard een extravagant groot bedrag moet zijn, kan hij zich nau-welijks een indruk vormen van de feite-lijke orde van grootte van het getal met de negen nullen.

Wist u, lezer, dat, wanneer men uit lu-ciferdoosjes de lucifers één voor één zou verwijderen en deze in andere doosjes zou doen, en op deze wijze 1.000.000.000 stok-jes zou willen behandelen, men, deze on-noozele bezigheid acht uren per dag en zes dagen per week volhoudende, eenige generaties, om nauwkeurig te zijn 115 jaar noodig zou hebben?

Het verband tusschen deze astronomische getallen en de feitelijke administratieve, financiële en economische problemen is den meesten Nederlanders al evenmin bij-zonder duidelijk, zoodat zij, na een vluch-tigen blik op het cijfergegochel, zich haasten een meer begrijpelijk gedeelte van de krant op te slaan.

De indruk, die tenslotte bij hen achter-blijft, varieert, al naar gelang de krant die zij lezen, van „onverantwoordelijke uit-buiting van de massa ten bate van kol-niale machtpolitiek”, via het gevoel „dat Lief-tinck het er nog niet zoo slecht heeft afgebracht” tot „dat ons land onder het roomsch-roode bewind in snel tempo naar den afgrond holt.”

Men slaat zijn krant dicht, met het ge-voel, dat deze millioenennota in de eerste plaats een gelegenheid schept om zijn poli-tieken tegenstander een verwijt te maken, of wel men verzinkt in een zorgeloos ge-voel van alles sal reg kom.

Doch practisch niemand vraagt zich af, of deze millioenennota niet eens het vernietigend resultaat zou kunnen zijn ook van zijn eigen levenswijze sinds de be-vrijding. Ons inziens zou juist dit laatste de meest juiste, en in ieder geval meest vruchtbare opvatting zijn. Wij zullen dit t.z.t. nader toelichten.

Men kan de millioenennota van drieërlei standpunt bekijken.

In de eerste plaats van formeel stand-punt, met het oog op de overzichtelijke groepeerings van cijfers, den technischen opzet van het geheel.

In een niet speciaal voor deskundigen bestemd blad heeft het weinig zin, op dit gezichtspunt in te gaan. Wij willen er slechts de aandacht op vestigen, dat evenals voor 1945/46 een nieuwe indeeling in gewone en buitengewone dienst is gevolgd en dat ook ditmaal een Nationaal Budget, opgesteld door het Centraal Planbureau (i.o.) is toegezegd. Op dit laatste komen wij aanstonds terug.

Wat men ook van minister Lief-tinck's politiek mag denken, in ieder geval staat vast, dat hij een bekwaam man is, bij wien het technische gedeelte in goede handen is.

In de tweede plaats kan men de nota bekijken met het oog op het becijferde tekort. Nu moeten wij terstond zeggen, dat wij ons niet rekenen tot die simplistici, die een Rijksbegroting zonder meer verwerpen, omdat er een tekort op voorkomt. Wij zouden zelfs de opvatting willen verdedigen, dat onder bepaalde omstandig-heden een tekort de voorkeur verdient boven een batig slot, n.l. in het geval dat er een depressie heerscht en de overheid door het doen van openbare uitgaven poogt, het economisch leven weer op gang te brengen.

Vanzelfsprekend behoort dan echter vooraf, in betere jaren, een fonds te zijn gevormd, waaruit deze tekorten kunnen worden gedekt. Wij zouden zelfs zoover willen gaan, om vol te houden, dat de tekorten niet eens onder alle omstandig-heden uit een dergelijk fonds behoeven te worden goedge maakt, dat dus de staats-schuld niet op een constant peil behoeft te blijven. Het is n.l. duidelijk dat bij een toenemende bevolking en bij stijgende ar-beidsproductiviteit — voorwaarden die in een normale maatschappij zijn vervuld — en een uit deze factoren resulterende ver-groote nationale productie een evenredig stijgende staatsschuld geen zwaarder last per hoofd van de bevolking behoeft te be-teekenen.

Inmiddels dient met nadruk te worden opgemerkt dat deze factoren zich thans allerminst voordoen, dat integendeel onze verarmde en uitgeschudde samenleving door de inflatoire werking van het in de millioenennota becijferde tekort van bijna twee miljard gulden ernstig wordt be-dreigd.

Men kan zich afvragen of dit tekort

werkelijk onvermijdelijk is geweest. Het spreekt vanzelf dat het in den na-oorlog-schen chaos, waaruit wij ons langzaam om-hoog moeten worstelen, niemand mogelijk zou zijn om een sluitende begroting ter tafel te brengen. Twijfel is alleen mogelijk aangaande de grootte van het tekort, en o.i. niet eens over de orde van grootte.

Oppervlakkig beschouwd lijkt het, alsof de heer Lief-tinck erin is geslaagd een aan-zienlijk bedrag te bezuinigen. De uitgaven zijn n.l. t.o.v. 1946 gedaald met plm. 1,3 miljard gulden. Wij moeten er den lezer echter op attent maken, dat een niet on-belangrijk gedeelte ook bezuinigd zou zijn, indien het geheele ministerie van finan-ciën een jaar met vacantie zou zijn ge-weest (met behoud van salaris). Een aan-zienlijk gedeelte van de genoemde 1,3 mil-liard bestaat uit uitgaven die uit hoofdē van hun tijdelijken aard automatisch in 1946 hun einde vonden. Daar dergelijke uitgaven worden geboekt op den, buiten-gewonen dienst, bestaat er aanleiding de vermindering van de uitgaven voor dezen dienst, 1,2 miljard gulden, niet tot de reële bezuinigingen te rekenen en dezen term te reserveeren voor de vermindering van de uitgaven voor den gewonen dienst. Aldus komt men tot een bedrag van f 113.000.000, wat wellicht aan den lagen kant is, maar dat toch een beteren indruk van de bereikte bezuinigingen geeft dan het bedrag van f 1,3 miljard.

Uit dien hoofdē kan men zich afvragen, of er niet meer bezuinigd had kunnen worden, en rijst er eenige twijfel aan de gerechtaardigheid van het becijferde tekort.

Er zijn enkele factoren die dezen twijfel versterken.

Het geval doet zich bijvoorbeeld voor, dat de begroote uitgaven voor het Minis-terie van Landbouw, Visserij en Voed-selvoorziening die voor Economische Za-ken overtreffen. Terloops kan worden op-gemerkt, dat dit niet wordt veroorzaakt door de subsidies op levensmiddelen, die door de overheid worden betaald teneinde de kosten van levensonderhoud op een re-delijk peil te houden, daar deze op een afzonderlijke rekening (Landbouwcrisis-fonds) worden geboekt.

De oorzaak van de bepaald opvallende verhouding tusschen de begrotingen van beide genoemde ministeries moet worden gezocht in het feit dat aanzienlijke bedra-gen aan landbouwherstel en uitvoering van z.g.n. D.U.W.-werken op de begrooting voor Landbouw paraisseeren. Deze laatste zijn n.b. onder den gewonen dienst opge-nomen, wat slecht strookt met de overigens gevolgde indeeling. Het feit, dat in de toe-lichting over dezen post van eenige tien-tallen millioenen geheel wordt gezwezen, hoewel een argumentatie waarom deze post juist hier wordt opgenomen op haar plaats zou zijn geweest, maakt de zaak niet duidelijker.

Wij hebben voorts sterk den indruk, dat de op het ministerie van landbouw gevoer-

de politiek niet door dezelfde beginselen wordt geleid als de politiek van het departement van handel, nijverheid en scheepvaart.

Terwijl bijv. aan de industrie geen tege-moetkoming wordt gegeven voor de slij-tage en veroudering van het apparaat (wat ook op grote bezwaren zou stuiten) en het zelfs verboden is om kosten van on-derbezetting in den prijs te calculeeren, wordt aan den landbouw vergoeding ge-gewezen voor inundaties, voor derving van oogst en voor mindere opbrengst van de bebouwde oppervlakte.

Wij verheugen er ons over, dat de land-bouwpolitiek er op gericht is den Neder-landschen landbouw, die in het verleden te vaak stiefmoederlijk is bedeed, weer op peil te brengen, maar wel lijkt ons ge-wenscht tusschen de landbouw- en de in-dustriele politiek meer verband te leggen dan tot dusverre kennelijk het geval is. Waarlijk, daarvoor is niet één ministerie noodig. Daartegen zouden wij ons ten sterkste willen verzetten, want dat zou neerkomen op een miskenning van de be-teekenis van den landbouw voor onze samenleving. Echter, bij het bestaan van twee ministeries is het ook wel mogelijk de politiek op elkaar af te stemmen. Niet voor niets is er het instituut der interde-partementale commissies!

Een ander dubieus punt is de begrooting van Onderwijs, Kunsten en Wetenschap-pen. Minister Gielen heeft eenige weken geleden een nogal rigourees optreden verdedigd door als reden op te geven dat hij bezig was te bezuinigen.

Het resultaat (f 249,5 millioen voor zijn ministerie tegen f 236,6 millioen vorig jaar) wijst er niet op dat zijn optreden succes heeft gehad. Men fluistert zelfs, dat de totale bezuiniging, die de man met de opvallende das heeft bereikt, slechts f 10.000 zou zijn.

Vervolgens een enkele opmerking over het personeel in Rijksdienst. Naar de mil-lioenennota vermeldt, bedroeg het aantal rijksambtenaren op 31 Juli 1946 119.276, wat t.o.v. 1 Januari van dit jaar een ver-mindering met 5351 beteekent.

Wij zijn dankbaar voor deze verminde-ring, niet alleen omdat dit een relatieve vermindering van de uitgaven beteekent, maar ook omdat het bedrijfsleven eenvoud-ig om deze arbeidskrachten schreeuwt. Inmiddels achten wij echter het aantal van 5351 te laag en lijkt het ons van pri-mair belang, dat het aantal ambtenaren wordt beperkt. Overigens dient deze be-zuiniging niet met het „domme potlood” te worden uitgevoerd, doch moet de mo-gelijkheid van een vermindering van het aantal ambtenaren worden geschapen door een verbetering van de organisatie van het ambtelijke apparaat en het opvoeren van de efficiency. Eenige pogingen in deze richting zijn reeds ondernomen. Wij kun-nen den minister slechts op het hart druk-ken in deze richting met voortvarendheid verder te gaan. Een en ander kan de stem-ming in het ambtenarencorps slechts ver-beteren, terwijl een meer efficiënte wer-king van het apparaat, waarmee een ieder in deze dagen maar al te veel in aanraking komt, een steen des aanstoots zou weg-nemen.

Wij willen dit gedeelte van onze kor'e beschouwing besluiten door P. M. op te merken dat het Nederlandsche volk ge-vraagd wordt ruim f 180 millioen te be-talen voor Justitie, lees: politieke delin-quenten, eereraden, bijzondere rechtsple-ging, etc. kortom een janboel waar nie-mand mee tevreden is.

Moge minister Van Maarsseveen hier spoedig de zoo hoogst noodzakelijke orde scheppen.

Ons tot dusver gehouden betoog samen-vattend kunnen wij zeggen, dat in de hui-dige omstandigheden van den minister van Financiën niet kan worden verwacht, dat hij een begrooting met een batig slot pre-senteert, dat de vermindering van de uit-gaven met f 1,3 miljard t.o.v. 1946 op zichzelf valt toe te juichen, doch dat de bereikte reële bezuiniging nog slechts zeer bescheiden is en allerminst aanleiding kan geven tot optimisme.

In een volgend artikel hopen wij de millioenennota op een derde wijze te be-naderen, n.l. door deze te stellen tegen den achtergrond van de algemeene econo-mische situatie, een methode die o.i. de meest vruchtbare van de drie genoemd moet worden.

DISTEL.

Twee goede geschriften*)

A. Michael: Verpleger, zeg hun....

Alfred van Sprang: Doodenkamp Ambarawa.

De Stichting Nederland helpt Indië, welke reeds zooveel voortreffelijken ar-beid heeft verricht, heeft thans 2 boekjes doen uitgeven, waarvan de opbrengst aan deze Stichting ten goede zal komen. Deze 2 boekjes, waarmede zij bekendheid heeft willen geven aan den nood, welke door velen onzer rijksgenooten is geleden in Thailand en Indië, zijn zeer de moeite van het lezen waard. Zij bevatten geen sensa-tieliteratuur, maar beide boekjes zijn pro-ducten van schrijvers met literaire be-gaafdheid. Zij geven ons een zuiver, diep aangrijpend beeld van de onmenselijke toestanden en het soms bovenmenselijke lijden van de gevangenen in de kampen in Indië en in Thailand. In een hoofdstuk „Verpleger, zeg hun”, vraagt de schrijver zich af: „Moeten we, mogen we er zelfs eigenlijk wel over spreken? Het wordt zoo gauw een sensatie bij een lekker kopje koffie en een goede sigaar, voor wien het niet direct aangaat.”

Maar er mogen hier geen buitenstaan-ders zijn! De dooden in hun graven in Thailand, Ambarawa en in geheel Indië, zij eischen van de overlevenden uit de kampen, dat zij zullen spreken. De schrij-ver besluit zelf zijn boekje met de woorden:

„Holland, er ligt van je bloed gestort, daar in den Thailandschen bodem. Hoor naar de stille stemmen van je dooden, opdat hun strijd niet tevergeefs gestreden zal zijn.”

Na het lezen van deze 2 boekjes is onze onmiddellijke reactie de gedachte: „Wat kunnen wij doen om dien vreeselijken nood te helpen lenigen, dit verdriet te helpen dragen en vergeten?”

H. E.

*) Beide uitgaven van Jacob van Campen, Amsterdam.

De mannen van de Prins Bernhard-Kapel, die naar Indië gaan, hebben Zaterdag op Soestdijk afscheid genomen van het Prinselijk gezin. De Prinsesjes hadden speciale belangstelling voor den bok Kees, de mascotte van de Kapel.

Mevrouw FORTANIER

over Onze spelling

Wij hebben de vorige week reeds gewag gemaakt van de behandeling van het wetsontwerp, houdende voorschriften met betrekking tot de schrijfwijze van de Nederlandsche taal, in de Tweede Kamer. Hier volgt thans nog de tekst van de rede, welke onze afgevaardigde mevrouw Fortanier de Wit bij die gelegenheid heeft gehouden:

Het wetsontwerp, dat hier hedenmiddag ter behandeling voor ons ligt, is een zeer belangrijk.

Volgens de Memorie van Toelichting beoogt het tweemaal een doel: een einde te maken aan den door ieder veroordeelden misstand, dat Overheid en onderwijs niet dezelfde spelling der Nederlandsche taal volgen. En ten tweede: een regeling te bereiken, die voor Nederland en het Nederlandsch sprekend deel van België dezelfde is.

Het doel, dat de minister zich hierbij heeft gesteld, is ook in onze oogen zeer begerenswaard. Gedurende 12 jaren maken wij nu reeds op het gebied van de schrijfwijze van de Nederlandsche taal een verwarring mede, die groote schade doet aan de eenheid van het taalbeeld en daardoor aan een van de belangrijkste uitingsvormen van onze cultuur.

Dat in de toekomst Nederland en België een zelfde schrijfwijze van de Nederlandsche taal zullen volgen, beschouw ik als een van de facetten van cultureele toenadering tusschen beide landen, welke als zeer belangrijk moet worden beschouwd.

De vereenvoudigingen, die de commissie voorstelt in de regels I t/m III ten aanzien van de eigenlijke spelling, d.i. de afbeelding van de taal, bevatten datgene, wat in een spellingstrijd van tientallen jaren algemeen aanvaardbaar is gebleken.

In regel V, het facultatief stellen van de naamvals-n en de overgangsbepaling 2 (over het woordgeslacht en aanduiding met „hij en zij”), verlaat de commissie het terrein van de spelling als zodanig en betreedt zij het gebied der schrijftaalgeregels, wat veel ingrijpender genoemd kan worden.

Bij het lezen van de Memorie van Toelichting op dit facultatiefstellen zijn de leden van de Tweede Kamer niet veel wijzer geworden ten aanzien van de vraag, wie dit zal doen.

De Nationale Vereeniging voor Orde en Eenheid in de Schrijftaal vraagt zich terecht af, of het de bedoeling is, dat bijv. ieder gemeentebestuur, ieder curatorium, ieder schoolbestuur een besluit moet nemen aangaande de naamvals-n.

Het is duidelijk, dat in dat geval de chaos compleet zou zijn. Het facultatief stellen als zodanig schept hier de moeilijkheid. Men zegge niet hoe het mag, doch hoe het moet.

Zijne Excellentie licht een tip van den sluier op in de Memorie van Antwoord, waar hij mededeelt, dat het er in de praktijk op neer zal komen, dat in Nederland de n niet zal worden onderwezen, doch in België tijdelijk nog wel.

Ik ben zeer belangstellend te vernemen, wat deze uitdrukking „in de praktijk zal het er op neerkomen” enz. beteekent.

Beteekent dit, dat Overheid, school en examen dwingend voorgeschreven wordt de naamvals-n niet te gebruiken? Dit zou inderdaad de beste oplossing zijn, nu de toestand zóó is, dat op de scholen reeds gedurende 12 jaar de spelling-Marchant wordt onderwezen; ondanks de bezwaren van taalverarming, die hier wel degelijk aanwezig zijn, omdat het tijd wordt, dat orde en eenheid tot stand komen.

Doch ware het dan niet beter geweest ronduit in de Memorie van Toelichting reeds te verklaren, dat men de naamvals-n in Nederland af wil schaffen?

Men zal zich hierbij moeten realiseren, dat volgens de bedoeling van den heer minister de lijst van „hij”- en „zij”-woorden slechts dient voor de voornaamwoordelijke aanduiding en het gebruik der genitiefvormen „der” en „des”.

Het gevaar is zeker niet denkbeeldig, doch blijkt reeds uit de ervaring van leeraren bij het M.O., dat waar oefening met de naamvals-n ontbreekt ook de nominale en genitief-aanduiding in het gedrang komen. De voornaamwoordelijke aanduiding „hij”, en de genitief-vorm „der” worden voor alle substantieven in gebruik genomen. Voorbeelden als: de goederen der koopman, het belang der Staat, de vereeniging breidt zich uit; hij stelt reeds vele leden, zijn in opstellen van leerlingen van middelbare scholen schering en inslag. In een officieel verslag las ik zelfs:

„Veel vrouwen waren niet in staat hun gezin behoorlijk te verzorgen”.

Wij werken aan een onverantwoordelijke taalverarming mede, wanneer door Overheid, school en examens te dien aan-

zien niet streng de hand wordt gehouden aan de lijst van „hij”- en „zij”-woorden, die ons in de naaste toekomst in het vooruitzicht is gesteld.

In de Memorie van Toelichting deelt de minister ons mede, dat deze lijst slechts dient voor de voornaamwoordelijke aanduidingen en de genitief. Ik zou het op prijs stellen van Zijne Excellentie te mogen vernemen, dat dit „slechts” niet bedoelt te zijn een aanduiding van geringe waardeering van de waarde van die lijst.

Ik kom nu op een uitlating van den minister in de Memorie van Toelichting, waarin hij zegt, dat wie het doel, dat dit wetsontwerp beoogt, wil bereiken, bereid moet zijn tot een compromis.

Dit zijn wijze woorden, die ik gaarne wil onderschrijven, doch de eerste vraag, die dan bij mij opkomt is deze: „Moet dan niet de commissie, die deze vraagstukken ter bestudeering kreeg, in haar samenstelling allereerst blijk gegeven hebben van dit compromis?”

Het zal U evenzeer bekend zijn als mij, dat te dien aanzien nogal van critiek is gebleken, en dat in de Mededeelingen van de Nationale Vereeniging voor Orde en Eenheid bij de Schrijftaal van Juni 1946, opgemerkt wordt, dat van de 8 leden van de commissie op zijn minst 5 tot de vereenvoudigers zouden behooren.

Als dit waar zou zijn lijkt het niet juist van een compromis te spreken, omdat de invloed van één der partijen reeds van te voren als doorslaggevend was vastgesteld.

In dit zelfde tijdschrift wordt letterlijk medegedeeld, dat één lid der commissie zijn goedkeuring als geheel aan de definitieve voorstellen heeft onthouden, dat er van een compromis geen sprake zou zijn geweest.

In dit verband is het voor de Kamer belangwekkend te vernemen, of inderdaad het aantal vereenvoudigers in de commissie in de meerderheid was; en in welke stemmenverhouding de beslissingen ten slotte zijn genomen.

Dit brengt mij op een zeer belangrijk punt van dit ontwerp van wet, en wel op artikel 1, waarbij voorgesteld wordt, de officieele schrijfwijze van de Nederlandsche taal bij algemeenen maatregel van bestuur vast te doen stellen. Dit is volgens de Memorie van Toelichting noodzakelijk, omdat een „soepeler” werkwijze dan een vaststelling bij de wet toestaat, wenschelijk wordt geacht.

Dit gaat, dunkt mij, te ver. Ik schaar mij aan den kant diergenen, die in het Voorloopig Verslag van hun vrees hebben doen blijken, dat op deze wijze opeenvolgende ministers, misschien in feite wel de meerderheid van de vaste commissie, als bedoeld in artikel 5, naar eigen inzicht de spelling zouden kunnen wijzigen. De argumenten, die de heer minister aanvoert, als hij zegt deze vrees aan te kunnen voelen, hoewel niet te kunnen deelen, hebben mij niet kunnen overtuigen.

Aan de vaste commissie en den huidigen

en toekomstigen minister wordt hiermede de volle vrijheid gegeven in dit zeer belangrijke probleem. Wordt dit ontwerp op deze wijze wet, dan missen wij in de toekomst voldoende waarborg, dat geen willekeur of eenzijdigheid de schrijfwijze gaat bepalen; wij missen iedere toetsing, dat rekening wordt gehouden met wat in ons volk op dit gebied leeft.

Daarom: het verdient m.i. zeker aanbeveling, een vaste commissie, als door den minister bedoeld, in te stellen, waarbij men rekening dient te houden met de hoofdstroomingen van taal- en spellinginzicht, die in ons land bestaan.

Artikel 1 zal naar mijn overtuiging dienen te bepalen, dat de officieele schrijfwijze niet bij algemeenen maatregel van bestuur, doch bij de wet dient vastgesteld te worden, na ingewonnen advies van de vaste commissie. Wat toch zou het gevolg zijn van het aannemen van de wet, zooals zij hier voor ons ligt?

Dit zou beteekenen, dat de regeling van een materie, die van het allergrootste belang is voor onze cultuur, geheel in handen zou komen van de uitvoerende macht. In het onderhavige geval wordt dit nog versterkt doordat die uitvoerende macht stelt, dat zij zich zal doen voorlichten door een commissie, waarvan alleen het aantal leden in dit wetsontwerp is vastgesteld, terwijl omtrent samenstelling en werkwijze niets bekend is. De bevoegdheid, die hiermede door de uitvoerende macht van de wetgevende wordt gevraagd, is dusdanig ver strekkend, dat de Volksvertegenwoordiging deze m.i. niet zal kunnen verleen, zonder haar wezenlijke taak te verzuimen.

Men begrijpe mij goed; ik ben geheel de meening toegedaan, dat de Kamer de nadere uitwerking eener wettelijke regeling kan delegeren, doch dan moeten de hoofdlijnen der te regelen materie in de wet zelf zijn vastgelegd. Ik meen niet, dat men hier tegen met recht het argument aan kan voeren, dat de Volksvertegenwoordiging niet competent zou zijn hierover te beslissen.

Wanneer wij hiervan uitgaan, dan kan het Parlement wel naar huis gaan, want in dezen korten tijd, dat ik de eer heb, zitting te hebben in deze vergadering, zijn er in hoofdzaak technische onderwerpen, en zeer belangrijke, ter sprake geweest, waarvoor dit argument in veel sterker mate zou moeten gelden. De deskundigen dienen ingeschakeld te worden en adviezen te geven, doch de Volksvertegenwoordiging heeft den plicht te eischen, dat aan haar beoordeeling de eindbeslissing wordt voorbehouden.

Samenvattende, wat ik kort uiteen heb mogen zetten, is mijn meening over dit wetsontwerp deze:

1. Wij willen medewerken aan orde en eenheid in de schrijftaal, als voorgesteld door de Nederlandsch-Belgische commissie, al voelen wij zeer goed de gevaren, die hieraan kleven.
2. De instelling van een vaste commissie, mits veelzijdig samengesteld, juichen wij toe.
3. Vaststelling van de officieele schrijfwijze door middel van een algemeenen maatregel van bestuur kan onze instemming niet hebben; wij achten het noodzakelijk, dat zulks bij de wet geschiedt.

DE ROTTERDAMSCH

Wethoudersbenoeming

Een hartverheffend schouwspel heeft de benoeming van het Rotterdamsche college van wethouders niet opgeleverd. Dat er naar bekwaamheid voor de verkiezing tot wethouder gekeken wordt, zijn we sedert jaar en dag niet meer gewend. Het is een feit, dat de bekwaamste raadsleden of niet in aanmerking komen voor een wethouderszetel, omdat hun fractie in den raad te klein is, of dat maatschappelijke verplichtingen de bekwaam weehouders zulk een zetel te aanvaarden. Voor den oorlog hebben we al menigmaal raadsleden plotseling op een wethouderszetel zien plaats nemen, van wie nooit iemand, en zij zelven wel het allerminst, gedacht zouden hebben, dat ze het nog ooit zoover zouden brengen. En na de bevrijding zijn nog andere en nieuwe factoren, die we voor 1940 niet kenden, gaan meespreken, zoodat de zekerheid, dat menschen met bestuurderskwaliteiten in het college een plaats kregen, nog verminderde. Dit laatste in het algemeen gesproken. Rotterdam kwam er met zijn vijftal, aangewezen door den tijdelijken gemeenteraad, die nog zoo'n sterken „illegalen” inslag had, niet eens zoo slecht af. Al schemerde het gebrek aan ervaring, als spreker, als debater en als bestuurder, in de raadszittingen voor September 1946 in menige wethouderlijke rede door.

De raadsverkiezing van dit jaar leverde

ons een gemeenteraad op van 18 leden van de Partij van den Arbeid, 9 communisten, 7 katholieken, 5 anti-revolutionairen, 3 leden van de Partij van de Vrijheid en 3 christelijk-historischen. Toen het op de bezetting van de zetels in het college van wethouders aankwam, is men oudergewoonte weer in het geheel niet gaan zoeken naar bekwaamheid. Met het romantische verlangen naar eenheid voor oogen, dat in de Nationale Unie en eveneens in de Nederlandsche Volksbeweging tot uiting kwam en dat zich alleen gekristalliseerd heeft in de totstandkoming van de verzameling van ongelijksortige grootheden, de Partij van den Arbeid, is men, d.w.z. zijn de raadsfracties, gaan zoeken naar een evenredige verdeling van de zetels in het college. Dit is, volgens onze opvatting, zeer parlementair gezegd. Las men de kranten, die zich met het geval bezig hielden in de dagen van na de verkiezing en vóór den 2en September, dan leek het dikwijls meer op een azen op den buit, dien de verkiezingsloterij te verdeelen had gegeven, dan op een welbewust aansturen op de vorming van een zoo sterk en voortvarend mogelijk college. Veel principieels is er in die rede-nering niet te vinden en was er ook niet te beluisteren in de redevoeringen, waarmede de fractieleiders op den 2en, den 12en en den 26en September — we hebben

er drie raadszittingen aan verdaan en meer weken interfractioneel overleg — elkaar bestookten. Eigenlijk moet de onbevoordeelde toeschouwer zich afvragen of de communisten niet de meest principieelen waren. Hun jeugdige fractieleider met zijn weinige parlementaire ervaring betoogde, dat het Rotterdamsche kiezerscorps zich had uitgesproken voor een rood bestuur van de tweede stads des lands. Welnu, zoo concludeerde hij, laten we onze stad dan ook een rood college geven. Tusschen haakjes zij hier opgemerkt, dat hij in zijn naïveteit de fractie, waarin naast Van Walsum en Plate ook Willemsen, Frenkel en Spronkers zitten, als rood kwalificeert. In zoverre was dan in den communist ook weer het principieele zoek, dat hij na de vaststelling, dat het college rood moest zijn, weer de evenredigheid op de propfen liet komen, niet naar bekwaamheid of geconfijt-zijn in de roode leer vroeg, maar wel weer de evenredigheid wilde laten gelden: 4 Partij v. d. Arbeid en 2 communisten.

We kunnen ons voorstellen, dat er behalve bij de communisten zelf, weinig verlangen was in den raad naar een aldus samengesteld „rood” college. Van de communistische democratie immers is eigenlijk niemand overtuigd, zelf hebben de heeren en dames trouwens aan democratie niet genoeg en hebben ze de weerbare democratie uitgevonden. In dit geval is het dus begrijpelijk, dat men van het begrip homogeniteit van het college maar is afgestapt en naar een andere samenstelling heeft gezocht. Nu is evenredigheid als er 45 raadsleden zijn en er maar een vijftal plaatsen te bezetten is, een bijna immer rekenkundige onmogelijkheid. De kiezers verdeelen hun gunsten niet telkens aan negentallen. Nog moeilijker wordt het betrachten van de evenredigheid als een van de deeltende partijen al drie zetels bezet heeft in het wethouderlijke college en geen van deze drie zetels kan of wil opgeven. En bijzonder moeilijk wordt het betrachten van de evenredigheid, als een van de deeltende partijen, angstig blikkend naar de uitspraak der kiezers en het gezelschap der uitverkorenen der kiezers monsterend — vooral de uiterst links staanden — besluit om aan die, haar belagende groep, ook een zetel af te staan. Daar ligt de fatale origine van het heele weinig verheffende spel dat drie achtereenvolgende Rotterdamsche raadszittingen te zien gegeven hebben. Daarom ook moest de Partij van den Arbeid komen met haar voorstel om het college van wethouders uit 6 leden te doen bestaan. Dat er met de stemmen der communisten werd doorgehaald. Waarom dezen zoo in de kaart der vijandelijke vrienden hebben gespeeld door dat voorstel van zes te steunen is niet geheel duidelijk. Oudere en gaardere rotten in de politiek hadden waarschijnlijk meer plezier gehad in het gespartel van de Partij van den Arbeid, als het voorstel om 6 wethouders te benoemen, niet meer dan de 18 stemmen van de Partij van den Arbeid had gekregen. Dan ware wellicht een communistische zetel aan den neus der heeren voorbij gegaan. Zou dat hen erg gespeten hebben en zou het op den duur geen groter politiek gewin hebben gebracht? De Partij van den Arbeid, die zoo gaarne den Katholiek en den anti-revolutionair in de wethouderlijke fuik gevangen zou hebben, heeft buiten den waard gerekend. De burgerlijke partijen zijn er niet in geloopten.

Er zijn heel wat evenredigheidsberekeningen opgezet van beide zijden om te doen uitkomen, dat de woordvoerder, die ze gebruikte, gelijk had. Eigenlijk is er maar één juiste geweest, die aan den burgerlijken kant was te hooren, zoo geformuleerd door den heer Dutilh: Er zijn 45 raadsleden. Van dezen hebben er 27 (18 pl. 9) een socialistisch doel. Als zij 3 zetels bezetten en de burgerlijken 2 is de juiste evenredigheid betracht. Natuurlijk konden de personalistische socialistischen met die redeneering niet accoord gaan. Vier zetels hadden ze al geleverd en verkocht. En de rechterzijde verkoos niet onder het juk van Canossa (zooals een weinig klassiek gevormd raadslid het vroeger eens heeft gezegd) door te gaan. Met het gevolg een vrij kinderachtig stemmengehaspel in de laatste raadszitting, waarin nog 2 van de 6 wethouders moesten worden benoemd. De Partij van den Arbeid bracht ondanks de verzekering der burgerlijken, dat ze hun benoeming niet zouden aanvaarden, haar stemmen nog eens uit op den Katholiek en op den anti-revolutionair. En toen dezen niet beten, moesten ze noodgedwongen weer in hun eigen gelederen gaan zoeken, daarbij de communisten met hun eenen man in hun hemd latende staan. Waardoor Rotterdam nu een burgemeester heeft, aangesloten bij de Partij van den Arbeid, vijf wethouders van dezelfde partij en één communist, die een maand geleden zijn eerste schrede zette in de politieke arena en onmiddellijk uitgleed en op een wethoudersstoel terecht kwam.

(Vervolg op pag. 5)

De toekomst

VAN HET KONINKRIJK

Rede van dr. A. P. J. v. d. Burg voor Radio-Soerabaja.

Onze hoofdredacteur, dr. A. P. J. v. d. Burg, heeft op Woensdag 18 September voor Radio-Soerabaja de volgende rede gehouden:

Wanneer wij in deze en volgende avonden willen spreken over de toekomst van het Koninkrijk, dan stelt dit voorop dat er in die toekomst een Koninkrijk zal zijn. Al te veel is in dezen tijd en vooral in den achter ons liggenden tijd gediscussieerd over de mogelijke ontbinding van het Koninkrijk. Al te vaak maakte het den indruk, dat de mogelijkheid tot behoud van het Koninkrijk te weinig diepgaand werd onderzocht. Zelfs in bepaalde Nederlandse kringen speelde men met de gedachte eener ontbinding, omdat men een tekort bezat aan inzicht in de groote missie welke het Koninkrijk voor de eigen volken en de wereld heeft.

Hoop en desillusie.

In bezettingstijd was juist de Rijksgeachte gegroeid. Uitgaande van nieuwe grondslagen, werd de noodzaak van een rijksverband gevoeld, ook door de Indonesiërs in Nederland.

Er bestond groote geestdrift om dit Koninkrijk op de nieuwe basis te helpen opbouwen. Wie den enormen toeloop heeft gezien op het departement van overzeesche gebiedsdeelen, waar jong en oud zich verdrongen om Indië te gaan helpen, heeft zelf deze geestdrift gevoeld.

Wij behoeven het niet te verbloemen, de loop der gebeurtenissen en de politiek van onzen bondgenoot hebben de geestdrift ernstig geknakt.

De meesten onzer werden aanvankelijk niet eens in dit deel van het Koninkrijk toegelaten, omdat de Britsche bevelhebber met zijn volslagen gebrek aan inzicht in de werkelijke verhoudingen meende, dat de komst van Nederlanders provocerend zou werken. Als het foutieve van een dergelijke gedachte ergens is aangetoond, dan is het wel hier. Waar onze troepen zijn heerscht vrede, recht en vriendschap, daar kan een ieder zich van overtuigen.

Velen van ons, die in Malakka werden vastgehouden en die in Nederland groote belangen hadden achtergelaten, gingen gedesilluseerd terug.

Wel werd een stroom van buitenlandsche correspondenten in Batavia losgelaten, onder wie veel sensatieschrijvers, die er een sport van maakten de Indonesiërs nog meer op te hitsen, die ons in Engeland op doorreis vergastten op films van president Soekarno.

Maar wat bovenal funest was voor het vertrouwen van de Nederlanders in Indië, oud-gasten zoowel als nieuwkomers en de op het nieuwe Koninkrijk bouwende Indonesiërs, was het zwijgen van onze eigen regering. Alles gebeurde in het verborgene. De Volksvertegenwoordiging werd in openbare zitting nauwelijks in de zaken gekend. Men had niet de overtuiging dat onze regering vocht voor het behoud van het Koninkrijk, desnoods tegen den wil der Britten in. Wij voelden ons niet gesteund in den rug, wij voelden ons zweven.

Pas de werkzaamheden van de parlementaire commissie, ingesteld door het onvolprezen initiatief van den huidige commissaris-generaal Z.E. van Poll, waren aanleiding tot een openbare behandeling in de Kamer en met een zucht van opluchting hoorden wij daar van den toenmaligen minister van overzeesche gebiedsdeelen, dat inderdaad de regering zich wel had verzet, en wel had geprotesteerd, zij het dat al te veel klónk het: wij konden niet anders. De uiteenzettingen kwamen laat, de kloof tusschen regering en groote groepen van het volk was er.

De verkiezingen in Nederland brachten een belangrijke verbetering. Hoewel de nieuwe regering evenmin de Indonesische volken tegen hun wil blijvend in een rijksverband wil dwingen, wordt door deze regering actief en met geestkracht gezocht naar de moeilijkheden om toch de eenheid van het Koninkrijk te behouden. Luisteraars, dat is het, wij voelen weer steun in den rug, wij weten weer waarvoor wij werken en vechten.

Waarom de band tusschen Nederland en Indië?

De in zoo brede kringen, ook in Indonesische, bestaande innige hoop en wensch, dat die band in het Koninkrijk bestendig mag blijven, moet toch wel op belangrijke, doorleeft, redenen berusten.

Platvloersche geesten zijn er onmiddellijk op uit om te zeggen; om de materiele

belangen. Wat is Nederland financieel en economisch zonder Indië? Natuurlijk spelen de wederzijdsche economische belangen een rol.

Maar tot die wankelmoedigen, die menschen die geen zelfvertrouwen hebben en zeggen: zonder Indië gaat Nederland te gronde, behoort ik niet. Zelfs indien in het aller-allerlechts, geval Indonesië los raakt uit het Koninkrijk, dan nog ben ik ervan overtuigd, dat de Nederlandsche energie en ondernemingsgeest een waarborg vormen voor Nederlands bestaan. De K.L.M., onze opbloeiende zeevaart en zoo veel andere dingen meer, bewijzen dit.

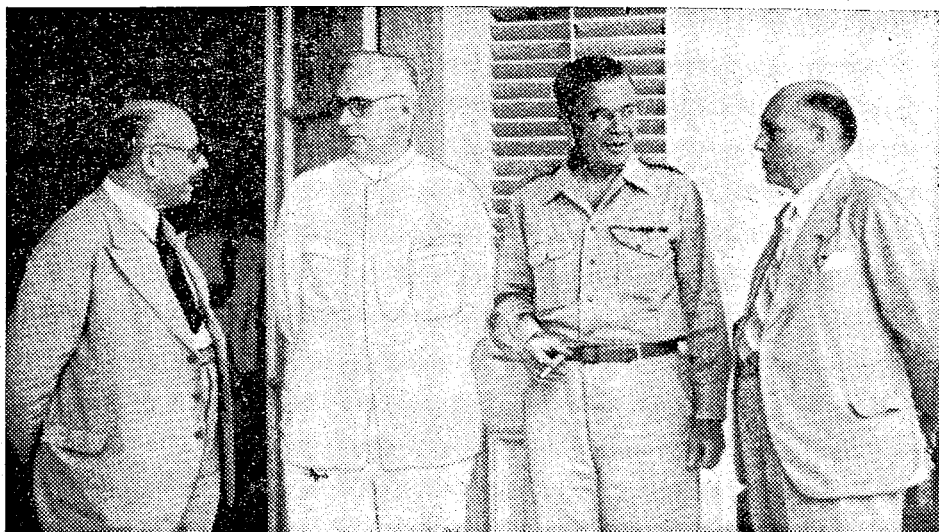
Maar de aanhangers van de rijksgeachte worden niet gedreven door de materiele belangen. Die aanhangers, wij, willen dien band behouden, ook al zou Indië wat de koopman noemt, „verlies” opleveren en gesteund moeten worden. Wanneer dat zoo is, dan wordt dit offer gaarne gebracht, omdat wij overtuigd zijn dat wij in voor- en tegenspoed bij elkaar behooren. De banden in eeuwen gelegd zijn zoo hecht, de invloeden op elkaar uitgeoefend zijn zoo diepgaand, dat kunstmatige scheidings onmogelijk is.

Iedere Nederlandsche familie is met draden van verwantschap aan dit land gebonden, onze talen namen veel van elkaar over, er bestaat een warme liefde voor land en volk over en weer.

Het is onze hartewensch, dat, wanneer na de overeenkomst het volk in volle vrijheid zal beslissen, de rijksband bevestigd zal kunnen worden. Ik grond dezen wensch mede op de overtuiging, dat slechts een groote eensgezindheid en samenwerking ons voldoende kracht kunnen geven om werkelijk sterk te staan en echt vrij te zijn in de wereld.

Een op nieuwe grondslagen gebaseerde politieke samenwerking tusschen Indonesiërs, Chineezers, Nederlanders en Arabieren is een waarborg tegen de verscheurdheid welke de meeste Oostersche landen om ons heen teistert: ik denk aan Britsch-Indië, Siam, China en de „republiek” (nog wel in een strijd naar buiten gewikkeld).

Wanneer wij niet verscheurd zijn hebben wij een voorsprong op onze bureu, hetgeen niet alleen strekt tot heil van onze volken, maar ook een gunstigen invloed kan uitoefenen op de ons omringende landen zelf. Naar mijn overtuiging is een rijksver-

RONDOM HET NEDERLANDSCH-INDISCHE PROBLEEM. — Boven: de leden van de commissie-generaal na hun aankomst te Batavia in gezelschap van den luitenant-G.G. V.l.n.r. de heeren van Poll, de Boer, van Mook en Schermerhorn. Onder: de militairen, die uit Rotterdam naar Indië vertrekken, rijden het havengebied binnen.

band niet alleen een waarborg voor democratische reohten en organisatie, waarvan helaas de „republiek” nog weinig vertoont, wanneer die band wordt verbroken valt het kapitaal-arme Indonesië in andere handen, b.v. van Amerika, Engeland, Australië of Rusland. Het is onze plicht met den inzet van al onze krachten te streven naar een oplossing die zoo breed mogelijke groepen bevredigt. Ik geloof dat deze oplossing te vinden is in een geheel vernieuwd Koninkrijk. Slechts wanneer dit Koninkrijk op volstrekt voldoende, ja afdoende, wijze tegemoet komt aan den wensch naar volledige autonomie niet alleen, maar ook

aan den drang naar volledige en volkomen medezeggenschap in het Rijksbestuur, dan rijst in de toekomst de mogelijkheid van een door iederen burger gerealiseerd, ja zelfs met geestdrift gewenscht Koninkrijk.

In dezen geest wil ik probeeren op de conferentie van Pangkal Pinang, waarnaar ik volgende week hoop te vertrekken, een klein steentje bij te dragen tot een oplossing.

Voorloopig neem ik dus afscheid van u en ik hoop dat ik na terugkomst u mededeeling kan doen van het op de conferentie behandelde en de mogelijke resultaten ervan.

DEMOCRATIE EN RECHTSSTAAT

Vragen van het Tweede Kamerlid mr. G. Vonk

Mr. G. Vonk, de Indische specialist van de Tweede Kamerfractie, heeft de volgende vragen gesteld aan den minister van Overzeesche Gebiedsdeelen:

1. Is het den minister bekend, dat de Indische Regeering in de eerste helft der lopende maand den in Indië gevestigden Democratischen Bond heeft gemachtigd, een Javaan af te vaardigen naar de conferentie te Pangkalpinang, welke op 1 October a.s. zal aanvangen?

2. Is het den minister bekend, dat het hoofdbestuur van dien bond zich in verband met deze machtiging daarop gewend heeft tot mr. M. Slamet, candidaat-notaris te Batavia, met het verzoek, den bond te willen vertegenwoordigen bij en voor den bond het woord te voeren tijdens bedoelde conferentie, zoodaende dat mr. Slamet zich hiertoe bereid heeft verklaard?

3. Is het den minister bekend, dat de Indische Regeering daarop het voorstel van het hoofdbestuur van dien bond om mr. Slamet ter conferentie te Pangkalpinang den bond te laten vertegenwoordigen, heeft afgewezen?

4. Is het den minister bekend, dat zool veel bedoelde Democratische Bond als mr. Slamet deze afwijzing aanmerken als een aanranding der democratische beginselen?

5. Is de minister niet van oordeel, dat voornoemde mr. M. Slamet, die tot voor kort geruimen tijd in Nederland vertoefde, aan te merken is als een loyaal, beschaafd en moedig Indonesisch politicus, die als zoodanig ook van de zijde der Indische regering de erkenning en de waardeering verdient, welke in een vrij land aan elken eerlijken politicus toekomen, hoexer hij

andere inzichten op staatkundig terrein heeft en openlijk verdedigt dan die, waarvan de Luitenant-Gouverneur-Generaal tot dusverre door woord en daad heeft doen blijken?

6. Is het den minister bekend, dat velen in Indië den Luitenant-Gouverneur-Generaal er in het algemeen van beschuldigen, dat hij personen, die zich met zijn politiek niet vereenigen en hieraan op gepaste wijze uiting geven, in openbare functies niet duldt, hen daaruit ontslaat en dreigt te ontslaan, of daaruit weert, ten gevolge waarvan talrijke deskundige en trouwe functionarissen, ongeacht hun landaard of herkomst, zich bevreesd en in hun bestaan bedreigd zijn gaan gevoelen?

7. Is het den minister bekend, dat velen in Indië den Luitenant-Gouverneur-Generaal er in het bijzonder van beschuldigen, dat hij ook voor de te Malino gehouden conferentie aan de toen toegelaten vertegenwoordigers van bevolkingsgroepen eischen van politiek inzicht of politieke meegaandheid heeft gesteld, met het oogmerk zijn persoonlijke Staatkunde te bevorderen, althans belemmering daarvan te voorkomen?

8. Is de minister bereid mede te deelen, of er gronden zijn voor de in de beide laatste vragen bedoelde beschuldigingen, en, indien zulks het geval is, tevens bereid, den Luitenant-Gouverneur-Generaal de aanwijzingen te geven, die noodig zijn zoolwel om de in een vrije democratie onmisbare vrijheid van politiek denken en spreken te herstellen en te waarborgen als om de in Indië plaats hebbende voorbereidende besprekingen nopens de toekomstige staatsrechtelijke structuur van den archipel op objectieve wijze te doen houden, hetgeen impliceert de deelneming ook van per-

sonen, die andere staatkundige inzichten huldigen dan de Luitenant-Gouverneur-Generaal prefereert?

9. Is de minister mei het oog hierop bereid te bevorderen, dat de Luitenant-Gouverneur-Generaal alsnog aan eerder genoemden Democratischen Bond toestemming verleent, zich door mr. M. Slamet ter conferentie te Pangkalpinang te doen vertegenwoordigen, en aan dezen doet mededeelen, dat hij ter conferentie vrijelijk het woord kan voeren en zijn politieke inzichten tot uiting mag brengen, gelijk dit in een rechtsstaat betamelijk is?

10. Is de minister, zoo de vorige vraag ontkennend mocht worden beantwoord, bereid mede te deelen, op welke gronden dit gemis van bereidheid dan berust?

De Rotterdamsche wethoudersbenoeming

(Vervolg van pag. 4)

Men vraagt zich af, hoe mr. Donker, de leider van de fractie van de Partij van den Arbeid, staat tegenover uitspraken als die van de heeren van der Goes van Naters en Vorriink over de democratie der communisten. Hebben zijn halsstarrige houding en zijn weinig soepel beleid de goedkeuring van de leiders van zijn partij?

Er zijn trouwens meer vragen van algemeen aard. Zie bijv. wat ir. Nieuwenhuis in de N.R.C. schreef over de verschillende wijzen van optreden der P.v.d.A-ers te Rotterdam en Zeist. Waarom kon men niet wachten, totdat een college van vijf wethouders zelf bij den raad kwam met een voorstel om het aantal wethouders, met het oog op de verdeling der werkzaamheden, op zes te brengen? En van waar kwam de suggestie om er zelfs zeven, waarvoor een bijzondere machtiging noodig zou zijn, aan te wijzen?

POLITICUS LUDENS

Wanneer wij deze regelen schrijven, zijn zoo juist de vonnissen te Neurenberg geveld. Nog klinkt in onze ooren de vastberaden, koele stem van Lord-justice Lawrence na: „Death bij hanging”. Twaalf malen werden deze woorden uitgesproken, met de regelmaat van een klok. Stom hebben de ter dood veroordeelden, naar het lijkt, berust in het verlies van hun leven en hun spel.

Een gruwelijk spel is ten einde. Een spel om de wereldmacht, een spel met het leven en het goed van miljoenen, kort na den eersten wereldoorlog begonnen en ten laatste uitgegroeid tot het bloedige tornooi om de beheersching van de aarde.

Bij het overpeinzen van deze dingen grepen wij haast onbewust naar het boek van prof. Huizinga: Homo Ludens, en verdiepten ons in zijn heldere uiteenzettingen omtrent den factor spel in de menselijke gemeenschap. Een proeve eener bepaling van het spelelement der cultuur, luidt de ondertitel van dit werk. En, hoewel hij in zijn laatste geschrift: Geschonden Wereld, duidelijk blijk geeft van zijn relativisme ten opzichte van dat, wat wij onder cultuur hebben te verstaan, rangschikt hij toch in den Spelenden Mensch de internationale politiek en den internationalen oorlog onder het ludieke element in onze samenleving. Inderdaad, al pleiten schijnbaar nog zooveel argumenten tegen deze rangschikking, instinctief gevoelen wij toch, dat in groote trekken deze cultuurhistoricus het bij het rechte eind heeft.

Ook al zouden wij in een anderen absoluten, ethischen grondslag gelooven dan de huidige, welke in het Charter van 8 Augustus 1945 is vastgesteld, en de rechtvaardigheid van de Duitse nederlaag en van de uitspraak te Neurenberg in twijfel trekken, dan nog neemt de wisselvalligheid van het lot, het onloochenbare spelelement in de afgelopen kolossale worsteling in ons denken een belangrijke plaats in.

Zoals in het persoonlijke leven van ieder van ons de wedstrijd, de rivaliteit, de mededinging, die spanning en een zekeren inhoud aan dat leven geven, o.m. de grondslagen zijn, waarop het spel is opgebouwd, zoo zijn de gedragingen in de internationale politiek en den wereldoorlog eveneens spelfundamenten, al wijzen de gruwelijke uitwassen, waarin zij vooral in den laatsten oorlog ontaard zijn, bij den eersten oogopslag op het tegendeel. Want, wat verstaan wij onder spel?

Spel is, zegt Huizinga, een afspraak om in een perk van tijd en ruimte, volgens vastgestelde regels, in bepaalden vorm, iets te volbrengen, wat een oplossing van een spanning brengt en wat buiten den gewonen loop des levens staat. Ook de begrippen internationale politiek en moderne oorlog voldoen aan deze definitie. Nogmaals zij er op gewezen: wij moeten de afschrikwekkende extremeiten even uit het oog verliezen en ons bepalen tot die voorwaarden, waarop min of meer gerechvaardigd de wereldstaatkunde en -oorlog hun bestaansrechten mogen doen gelden. Grotius schreef zijn De iure belli ac pacis, omdat hij beseftte, dat het groote spel op nationaal en internationaal terrein onvermijdelijk was en dientengevolge omheind moest worden door bepalingen, waaraan de tegenstanders zich gebonden behoorden

te achten. (Aan zulke voorschriften is door Duitschland wel schromelijk te kort gedaan). Evenzeer beroept een politicus zich heden ten dage op het Volkenrecht — weliswaar dikwijls om den tegenstander verwijten naar het hoofd te kunnen slingeren — en sprak het Gerechtshof te Neurenberg recht volgens de beginselen van bovengenoemd internationaal aanvaard Handvest.

„Alea iacta est!” riep Caesar uit bij het overtrekken van den Rubicon, het aan het Lot overlatend hem Rome al dan niet toe te werpen. Daarmee erkende hij het ludieke element in zijn poging. Hitler echter bracht zijn soldaten en daarmee het gansche volk niet op de hoogte van de mogelijke grillen van het Fatum. Aan het begin van den strijd pochte hij: „Der Sieg wird unser sein!”, in de jaren '44 en '45, waarin hij wel moest, maar niet kon gelooven in een nederlaag, repte hij wel van eventualiteiten en wezen zijn uitspraken duidelijk op de verwachting, dat de kansen nog eens ten gunste van Duitschland zouden keeren. Voor de loochening van het element van kans en geluk in den aanvang heeft hij zwaar moeten boeten. Ons bracht het de bevrijding. Fortuna had zich vast op de schouders van de Geallieerden genesteld en de laatste fase van haar gelukbrengende aanwezigheid heeft zich onlangs voltrokken.

Nauwelijks is echter één spel van internationale politiek uit of we zitten reeds midden in het volgende. Onafgebroken eischen telkens nieuwe tegenstanders de volle aandacht. Verslapping beteekent verlies en de mensch meent een geboren overwinnaar te zijn.

Schenken we onze aandacht aan de binnenlandsche politiek, dan zien we een meer volmaakt beeld. De kampplaats: het Binnenhof, de tijd: de vergaderingen van de Kamers Regels zijn er in overvloed; de debatten trachten de oplossing te brengen van spanningen, en ten slotte: rechtgeaarde politici gedragen zich als zoodanig en vallen daardoor buiten den gewonen loop des levens, al vertegenwoordigen zij de belangen van dat leven zoo goed als in hun vermogen ligt. Hiermede gewagen wij nog maar van een zeer klein, officieel gedeelte van het Nederlandsche politieke leven. In hoofdzaak houdt men zich in bijna alle opzichten aan de regels, waardoor spel spel wordt.

Men vraagt zich misschien af, of men niet te kort doet aan den ernst, waarmee onze staatslieden hun beroep uitoefenen, wanneer men zoo den nadruk legt op het verband tusschen spel en politiek. De wijze en ernstige pogingen om ons land oprecht en goed te besturen kunnen toch moeilijk met spelen worden betiteld? Laten wij dan voorop stellen, dat spel ernst geenszins uitsluit, integendeel daar zeer nauw bij betrokken is. Zóóver zouden wij zelfs durven gaan om te beweren, dat spel zonder ernst geen spel is. Immers, het aanvaren van regels, waaraan men zich strikt heeft te onderwerpen, wil men geen spelbreker zijn, en de heftige debatten, ingezet met de overgave van verstand en hart aan het begeerde doel om als overwinnaar uit het strijdperk te treden en de spanning op te heffen, veronderstellen bij voorbaat ernstige bedoelingen.

Neen, ernst is niet de antithese van spel, eerder zijn dat noodzakelijkheid of werkelijkheid of nuttigheid. Zoals de kindertaal het voortreffelijk weet uit te drukken: meenens. Meenens (een equivalent in het Algemeen Beschaafd is helaas niet aanwezig) ontbreekt ten eenenmale op het Binnenhof. (Enkele uitzonderingen mogen ook hier den regel bevestigen). Echter, men blijve goed dit onderscheid maken: Het doel, waarnaar men streeft, is ongetwijfeld meenens, de wijze, waarop het doel wordt bereikt, niet. Men onderwerpt zich aan het gezag van den voorzitter, gaat elkander niet te lijf na een heftige woordenwisseling of uit een persoonlijke haat op andere wijze. Hoe ernstig en veelbetwist de onderwerpen ook mogen zijn, men handelt ze volgens gentlemen's agreement, „spelenderwijs”. En waar aan het doel eveneens alle ernst ontbreekt, daar treedt het ludieke element in alle opzichten scherp omlind aan het daglicht. Wien liggen niet de langdurige redetwisten over een zeker broodje nog in het geheugen, versch als het kadetje zelf?

In ons persoonlijke leven, in ons gezin, in ons eigen land, in de geheele wereld speelt men, wedijvert men om de beste plaats, om de meeste gunst. De oorsprong van deze speelbehoefte kunnen wij niet nagaan. Doch men leze het boek van Huizinga. Het geeft de oplossing van de vraag, die de Romeinen hebben beantwoord met: Panem et circenses, brood en spelen.

„VRIJHEID IS HET BESTE DING”

Op 1 Mei 1940 voor het eerst demonstreerden in Zweden de „burgerlijke” partijen samen met de sociaal-democraten (tijdens den oorlog had Zweden een nationaal kabinet waarin al deze partijen zitting hadden). Bovenstaande foto werd genomen tijdens een soortgelijke demonstratie een jaar later. Het opschrift van het spandoek luidt in vertaling „Vrijheid is het beste ding”. Tweede van rechts de soc. dem. premier P. E. Hansson, geheel rechts de tot de volkspartij behorende minister van verkeer Andersson, tweede van links de conservatieve minister van eeredienst Bagge. Deze foto werd in 1941 met begeleidenden tekst aan de Nederlandsche bladen toegezonden door het Zweedsch-Internationale Persbureau te Stockholm. Achterop de foto had een of andere Duitse censuur-instantie echter de woorden gestempeld: „Zur Veröffentlichung in der Presse nicht geeignet”. Stel u voor dat de Nederlandsche pers in Mei '41 een foto had gepubliceerd met de woorden „Vrijheid is het beste ding”! Maar in den begeleidenden tekst stonden die woorden ook en zoo zijn ze toch in de krant gekomen!

De verkiezingen in Zweden

Verschuiving ten gunste van het vrijheidsbeginsel; teruggang der sociaal-democraten

De verkiezingen die op Zondag 15 September in Zweden zijn gehouden voor de „landstingen” (te vergelijken met onze Provinciale Staten) en de gemeenteraden der grootste zes steden hebben een belangrijk succes opgeleverd voor de vrijzinnige volkspartij, die haar stemmental tot niet minder dan 15.6 % zag toenemen en daarmede na de sociaal-democratische partij met haar 44.7 % van het aantal uitgebrachte stemmen de grootste partij in het land is geworden. Voor de hoofdstad Stockholm alleen kreeg de volkspartij 21.2 % der stemmen. De conservatieven kregen hier 21.8 % der stemmen, de sociaal-democraten 38.5 % en — om volledig te zijn — de communisten 18.5 % (tegen 11.3 % voor het heele land).

Deze uitslag is daarom van meer dan plaatselijk en provinciaal belang, omdat de leden der Eerste Kamer worden gekozen door de landstingen en de gemeenteraden der grootste zes steden (Stockholm, Gothenburg, Malmö, Helsingborg, Norrköping en Gefle). Weliswaar blijven de sociaal-democraten zoowel in de Eerste Kamer als in de Tweede Kamer over de meerderheid beschikken (elk jaar wordt een achtste deel van de leden van den Zweedschen Senaat opnieuw gekozen) maar deze eerste verkiezingsuitslag in vredetijd is toch tevens een uitspraak geweest over het sociaal-democratisch bewind van na den oorlog.

Alvorens hierop nader in te gaan willen wij hier enkele bijzonderheden geven over de volkspartij in het land van Koning Gustaaf.

In 1923 ontstond er een splitsing in de Zweedsche liberale partij, niet over een politieke kwestie maar over... het drankverbod. De voorstanders van zulk een verbod scheidden zich af en vormden de vrijzinnige volkspartij. Liberalen en volkspartij stelden ieder eigen kandidaten tot in den zomer van 1934 een fusie tusschen beiden tot stand kwam onder den naam van Folkpartij (volkspartij).

Met deze partij was het de boerenpartij, het Bondeförbund, die bij de verkiezingen van 15 September vooruitging. Daartegenover gingen de sociaal-democraten achteruit. Bij de vorige verkiezingen voor de landstingen en de raden der grootste steden, in 1942, hadden zij nog 50.3 % der stemmen op zich vereenigd, in 1944, bij de jongste verkiezingen voor de Tweede Kamer, 46.6 en thans, zooals gemeld, 44.7. De communisten stegen van 5.9 in 1942 tot 10.3 in 1944 en tot 11.3 thans. Zij hadden meer verwacht; het verlies der soc.-dem. is slechts ten deele aan de volgelingen van

Moskou ten goede gekomen; aangenomen wordt dat de volkspartij in de steden en de boerenpartij op het land stemmen hebben gekregen van vroegere soc.-dem. kiezers.

Het echec van den dag was verdeeld tusschen sociaal-democraten en... conservatieven, „bien étonnés de se trouver ensemble”. Laatstgenoemden zagen hun percentage dalen van 17.6 in 1942 tot 15.9 in 1944 en 14.4 in 1946. Hun hoofdorgaan, „Svenska Dagbladet”, constateerde dat er een duidelijke strooming naar links viel op te merken zoowel onder „burgerlijke” kiezers als bij de arbeidersbeweging.

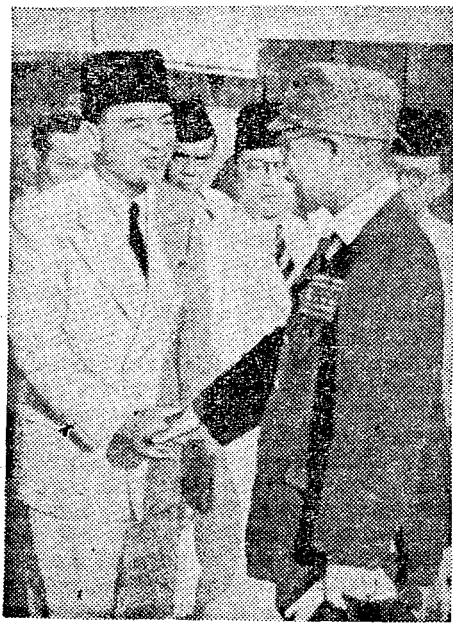
Bij de hier besproken verkiezingen ging het om de principieele kwestie van de socialisatie. Hierbij kwam dan nog dat men er niet zeker van was in welke richting de sociaal-democratie zou koersen. Zou de gematigde premier Per Albin Hansson zijn wil kunnen doorzetten of zou de linker-vleugel van zijn partij met den minister van financiën Wigforss aan het hoofd zijn zin krijgen, die met de communisten wil samenwerken?

Toevallig kwam ons een caricatuur uit een Zweedsch blad onder de oogen, dagteekend uit den strijd voor de Tweede Kamer-verkiezingen in 1936. Deze verkiezingen leverden een groot succes op voor de sociaal-democraten, die toen met de boerenpartij een coalitie aangingen. Op dien caricatuur zag men Per Albin (zooals hij gemeenzaam wordt genoemd) met een vlaggestok in de hand en de vlag der socialisatie in zijn achterzak. Het onderschrift luidde: „Bij dezen strijd is het 't beste de vlag in zijn achterzak te hebben en achter den leegen vlaggestok aan te marcheeren”.

Het spreekt vanzelf dat de volkspartij zeer ingenomen is met haar succes. (In 1942 had zij 12.4 % der stemmen gekregen, in 1944 12.9 en in 1946 zooals gezegd 15.6). Haar leider, de bekende econoom professor Bertil Ohlin, verklaarde in een onderhoud met het blad der partij, „Dagens Nyheter”, dat hij verheugd was over het vertrouwen dat het Zweedsche volk had getoond in het sociale vrijheidsbeginsel. De achteruitgang van het socialistische blok was z.i. in weerwil van het succes der communisten duidelijk gebleken; hij had getoond dat het volk de gevaren begon te begrijpen van een politiek van socialisatie.

Ten slotte een merkwaardigheid bij deze verkiezingen: Zweden laat toe dat nationaal-socialisten agitatie voeren en zoo waren er in Helsingborg kandidaten voor den raad gesteld door een nationaal-socialistisch gezinde groep, die zich de achter den onschuldige klinkende naam van „burgerbond” en 3 van de 34 zetels veroverde!

C. J. S.

Herinnering aan de Japansche bezetting in Indië: ir. Soekarno begroet minister-president Tojo.

SCH.

Ambtenaren en biggen

Een praatje met Jochem uit Boerddorp

Heden ontmoette ik mijn vriend Jochem uit Boerddorp. Hij zag er opgewekt uit, maar aan zijn gezicht kon ik zien, dat hij wat op zijn hart had.

„Wat is er Jochem, wat heb je jongen”, begon ik.

„Och meester, spreek er niet van. Heeft meester „De Boerderij” gelezen?”

„Ja”, zeg ik; „ben je zoo blij, omdat je het Herfstraadsel hebt opgelost en je nu kans maakt op den hoofdprijs van f 500,— of op een luxe lederen damestasch voor je vrouw?”

„Nee meester, dat is het niet, nee ik bedoel dat stuk over die ambtenaren en biggen.”

„Oh, gaat het over soldaten, die pas in dienst zijn gekomen, die worden immers ook biggen genoemd?”

Meteen haalt Jochem met een sierlijk gebaar uit den binnenzak van zijn jasje zijn lijfblad „De Boerderij”, ontvouwt het exemplaar en zegt: „Hier meester, hier „Uit den Lezerskring”.

Ik zet den bril op en lees wat er staat over ambtenaren en biggen.

„Een abonné uit Z.W. Drenthe schrijft, dat op den eersten marktdag van September, op de eens zoo bloeiende Meppeler varkensmarkt slechts enkele toomen biggen waren aangevoerd. Er waren meer ambtenaren dan biggen en daar er geen aankoopvergunningen werden afgegeven, ging in den namiddag alles weer naar het eigen hok terug. Met het afschaffen van overbodige maatregelen en afdrinking van overtollige ambtenaren, loopt het z.i. nog niet hard. Blijkbaar wordt gehandeld naar het oude rijmpje:

„Veel beloven en weinig geven,
Doet malle lui in vreugde leven.”

Als men nu maar niet denkt, dat de boeren zoo mal zijn, dat ze dit niet door hebben...” aldus de inzender.

„En wat zegt meester daar nou van?”, informeert Jochem belangstellend.

„Ja, wat zal ik daarvan zeggen, ik geloof, dat die maatregelen, die de regeering voorschrijft, toch opgevolgd moeten worden. Willen we een geordende maatschappij hebben, dan moet onze regeering, al die maatregelen netjes voorschrijven en door controleurs laten controleeren. Dat wil de Partij van den Arbeid toch immers ook? Jij bent geen lid van die partij, hé Jochem?”

„Nee meester”, zegt Jochem, „dat ben ik niet, ik ben voor de Vrijheid. Maar mijn buurman, die controleur bij den C.C.D. is, die is wel van de Partij van den Arbeid en weet meester, wat of die tegen mij en Maartje (Jochems eega) zei, toen hij het stuk in de Boerderijkrant gelezen had? Hij zei, dat hij het nu gloeiend eens was met de Partij van de Vrijheid. Hij en de andere controleurs vinden deze regeringsmaatregelen ook overbodig. Toen die controleur weg was, zei Maartje tegen me: „Ik moest even om je gezicht lachen, Jochem, je keek stom verbaasd”. „Ja”, zei ik tegen Maartje, „maar zoo'n antwoord had ik ook niet van hem verwacht; hij wond er geen doekjes om en kwam er rond voor uit. In den verkiezingstijd dacht hij er niet zoo over.”

„Maar de controleurs”, aldus Jochem, „zijn als gevolg van de voorschriften, die de regeering geeft, genoodzaakt toezicht te houden. Hier zijn het goede controleurs, meester. Als ze een boer aanhouden met

Satiren

9

„Secreto amicos admone, lauda palam.”
Publius Syrus, Sententiae.
Vermaan vrienden geheim, prijs hen openlijk.

En Publius Syrus zeide (vertaald) in het openbaar:

„Mijn vriend de waarnemend stede- houder van het deel des Rijks, waar de zon eerder ondergaat, genaamd Cappadocië, is een vermaard man, die nu al bijna vijf jaren den zwaarsten last draagt van onze Cappadocische zaak, aan welke hij zich een dertigtal jaren met inspanning van al zijn krachten heeft gewijd. Ik ken hem reeds sinds de jaren onzer jongelingschap, toen wij beiden als nog prille menschen het Forum plachten te bezoeken in het centrum van de stad der zeven heu- velen, waar de publieke zaken van velerlei gezichtshoeken uit worden behandeld. Romeinsch burger door afstamming, was hij Cappadociër door geboorte en jeugd, Cappado- ciërder dan de Cappadociërs zelven, en toen reeds beheerscht door den wil en den edelen moed, die landen en volken opvoeren naar de toppen van het leven, hetgeen hem, die zich gaarne omringde met vele s- de- rende landgenooten, tot grondslag werd van zijn latere staatkundige streven, dat hij zoo bewonderens- waardig en volhardend tot uiting bracht en nog brengt, verwachtende te zullen maaien, wat hij zaaide, weigerende te schuwen, wat hij stuw- de. Er zijn thans groote moeilijkhe- den in Cappadocië, maar hij zal op den door hem ingeslagen weg voort- gaan en het land verder stuwen naar het ideaal, dat hem steeds voor oogen heeft gestaan. Rotsvast gelooft hij nog altijd in het vertrouwen, dat de moeilijkste Cappadociërs in hem stellen, en zijn eenige belooning ziet hij in de bekroning van zijn samen- werking met dezulken. Veel deed hij reeds voor Cappadocië. Voordat de Parthen het land binnenvielen, onderhandelde hij met hen namens den stedehouder overeenkomstig diens opdrachten; en trouw aan diens inzichten, week hij uit om het land weer terug te winnen, den stede- houder in handen der Parthen ach-

terlatende, hierdoor de gelegenheid verkrijgende, goede relaties aan te knopen met die groepen in de lan- den onzer bondgenooten, welke het monopolie bezitten van den voor- uitgang, gesteund door hunne nieuws- en pleitbezorgers, zijnde dezen als kinderen te zijnen huize. Bedenk, welk een zeldzamen good- will deze eene man voor het Rijk vertegenwoordigt, en houd duidelijk voor oogen, hoe wij daardoor tegen andere machten kunnen aanleunen. En bedenk tevens, hoe menschkun- dig hij ter conferentie te Malinae den Rijksband voor de Cappadociërs aantrekkelijk maakte door hun het slaken van dien band binnen vijf of tien jaren in het vooruitzicht te stel- len. Dezen logos der psyche zal hij stellig wederom betrachten ter con- ferentie te Pangkalpinos. Zwaarder last dan deze stedehouder, zijne kan- sen waarnemend, op zijne schouders heeft rusten, is niet wel denkbaar. Het is dan ook onverantwoord, hem dezen last langer dan de usantieele vijf jaren te laten torsen, in aanmer- king nemende, dat hij zich reeds een dertigtal jaren met inspanning van al zijn krachten aan Cappadocië heeft gewijd en dat van niemand, ook niet van den toegewijde, gevergd kan worden, dat hij zijn leven offert, zelfs niet voor de schoonste zaak als die van het Cappadocische gemeene- best”.

Maar toen Publius Syrus zijn vriend den waarnemend stedehou- der vervolgens onder vier oogen wilde vermanen, erlangde hij daar- toe niet meer de gelegenheid. Wel- licht was er in de openbare lof- tuitingen iets geslopen, dat toch min- der op prijs werd gesteld. Prijzen is moeilijk.

paard en wagen en in den wagen zijn var- kens boven 25 kg. en de boer heeft geen geleidebiljet, dan helpen ze hem en kan hij bij den marktopzichter nog zoo'n biljet gaan halen. De controleurs passen dan zoo- lang op de varkens, maar ze nemen ze niet in beslag. Dat gebeurde laatst in de buurt van Wolvega. En als het geen markttag is, en er zijn geen speciale orders voor de controleurs, dan besteden ze er ook geen tijd aan. Zooals ik zei, 't zijn beste men- schen, die controleurs. Maar meester, be- halve in Meppel zijn de boeren en burgers het op andere plaatsen als Almelo, Rijssen en Brabant ook niet met die maatregelen over den biggenstapel eens. En ik vind”, aldus besloot Jochem zijn praatje, terwijl hij „De Boerderij” in zijn binnenzak stak, „die boerenkrant toch maar een goed blad. Die lui durven het er gerust neer te zetten, als de boeren het er niet mee eens zijn. Het is alleen jammer, dat ze vanwege de pa- pierrantsoeneering zoo schaars worden toebedeeld.

Ir. A. SCHROODER.

Drachten, 16-9-46.

Westerbork

waar de
Partij van de Arbeid regeert

Wanneer tegenwoordig het woord Wes- terbork wordt gehoord, dan gaan daarbij meestentijds de gedachten niet allereerst naar het dorp en de gemeente van dien naam uit, doch dan denkt men aan het bekende en beruchte kamp aldaar.

Dit kamp „Westerbork”, op eenige uren afstands van het oude Drentsche dorp Westerbork gelegen, in het uiterste Noord- West-einde van deze uitgestrekte gemeen- te, is bekend en berucht geworden tot in alle werelddelen. Het is voor duizenden en nog eens duizenden een oord van el- lende en verschrikking geworden, waar nood en ellende en teleurstelling zich tot in het ontzettende hebben vermenigvul- digd. Wie hier nu in dit stukje, aan de hand van het opschrift, sensationele ont- hullingen mocht verwachten omtrent P. v.d. A.-penetratie in dit kamp, komt be- drogen uit. Het gaat hier nu eens niet om dit kamp (hoeveel hier ook over te schrijven zou vallen) doch over het oude dorp, beter nog over de gemeente, Wes- terbork.

Westerbork heeft dit voorjaar een nieu- wen burgemeester gekregen: een vroeger onderwijzer, lid van de Partij van den Arbeid, en, volgens het getuigenis van an- dersdenkenden, een alleszins voor zijn taak bekwaam man. Gezien het feit, dat bij de Kamerverkiezingen de Partij van den Arbeid in deze gemeente 1585 stem- men behaalde, de andere partijen daar- tegen 1504, en gezien ook het feit, dat deze partij ook de meerderheid verkreeg in den nieuwen raad, willen we daar niets van zeggen. Maar waar we wel wat van willen zeggen, dat is over de onlangs ge- houden wethoudersverkiezing. De P.v.d.A. heeft toen de beide wethouderszetels maar aan zich getrokken. Ondanks het feit, dat elders door deze partij wel zoo uiterst heftig wordt geprotesteerd, wanneer andere partijen alleen of met andere een meerderheid vormend niet bereid blijken te zijn aan de meestentijds zeer ruim ge- stelde P.v.d.A.-verlangens te voldoen. Bij de verkiezingen van de leden van Gede- puteerde Staten van Drenthe eischte de Partij van den Arbeid, met 13 van de 35 zetels, zelfs twee van de vier zetels op.

Incourante Fondsen - D. W. Brand

Amsterdam, Telef. 42600. Keizersgracht 215

Kregen zij die niet, dan wenschten zij in het geheel niet mede te doen.

Wij zijn nog niet klaar met Westerbork, want er is nog meer.

Een van de eerste beslissingen van den nieuwen raad was de benoeming van een nieuwen gemeentesecretaris. Benoemd werd de heer I.J. Rinsma, ambtenaar ter secretarie van Oosterhesselen. De heer Rinsma is eveneens lid van de P.v.d.A., stond bij de verkiezingen van de Staten op een kansgevende plaats en is in den kies- kring Hoogeveen de eerste invaller bij een eventueele vacature.

Ziehier wat de Partij van den Arbeid in de gemeente Westerbork met één stem meerderheid in den raad bij de samen- stelling van het Gemeentebestuur ge- praesteerd heeft.

Brochures

van den

Legervoorlichtingsdienst

Van den Legervoorlichtingsdienst ont- vingen wij eenige brochures waarop wij gaarne de aandacht vestigen. In de eerste plaats het geschriftje „Het vergeten Le- ger? Neen!” Daarin wordt een uiteenzet- ting gegeven van het werk van den So- cialen Dienst van het Ministerie van Oor- log. Er wordt echter niet alleen over de- zen dienst en zijn werk gesproken, maar het boekje bevat ook tal van wetswaar- digheden voor den militair betreffende zijn sociale positie. Zoo over de zorg voor inva- liden en zieken en over de pensioenen aan nabestaanden van gesneuvelde militairen, voorts wordt beschreven welke hulp wordt geboden aan den demobiliseerenden mili- tair om hem weder een plaats te bezorgen in de burgermaatschappij.

Alle militairen, die naar Indië vertrek- ken, ontvangen de brochure, maar het zou wellicht ook zeer aanbevelenswaardig zijn er ruimere verspreiding aan te geven. Wij willen geen oordeel vellen over de wijze, waarop de sociale verzorging van de mili- tairen plaats heeft, het is een feit, dat nog veel misverstand daarover heerscht, wat veel fantasie doet ontstaan onder de ach- terblijvenden, die daardoor ook weer niet dien steun geven aan onze jongens in Indië, die zoo noodig is voor den goeden geest daar. Praatjes over minder goede verzor- ging vinden zoo gaarne gehoor. Laat de Legervoorlichtingsdienst ertoe medewer- ken, uiteen te zetten, hoe de ware toestand is. Maar dan niet alleen voor de militairen, maar ook voor de burgers.

Een tweede brochure van den Leger- voorlichtingsdienst heet: „Indië”. Zie bevat een zeer korte beschrijving van de reis derwaarts en van het land zelf en van de omstandigheden, waaronder de jongens daar leven.

Een volgende brochure, die ons werd toegezonden namelijk „De bevrijders van Tangerang”, bevat een verhaal over de mi- litaire activiteit, die heeft geleid tot de be- vrijding van Tangerang. Het is een onop- gesmukt verhaal, dat ook weer logenstraft alle praatjes, die zouden doen gelooven, alsof veldslagen geieverd worden in Indië. Verder krijgt men er wel den indruk uit, hoe onze mannen verre en verre superieur zijn, wanneer zij de gelegenheid krijgen tegen de extremisten op te trekken. De superioriteit blijkt o.a. ook uit de geringe verliezen aan gewonden of dooden, die aan de zijde onzer troepen worden geleden.

De geest der bevolking spreekt duidelijk uit dit citaat: „De aankomst in Tangerang was een verrassing voor onze verkenners; de terroriseerende elementen hadden de stad inderhaast verlaten, en de bevolking begroette onze menschen allerhartelijkst als bevrijders.”

Ieder, die in Indië is geweest na de be- vrijding, zal weten, dat hier niet te veel mee gezegd kan zijn. Zelf bezochten wij, zonder geleide, kampongs, waar de bevol- king onomwonden en met groote dank- baarheid ervan gewaagde, dat zij thans weer de bescherming der Nederlandsche autoriteiten ondervond. Daarom blijven wij staan op het standpunt, dat orde en rust moeten wederkeren, juist terwille dier millioenen-bevolking van Java en Su- matra, die nooit uitgeleverd mag worden aan een Repoeblik van Japansch maaksel en fascistische constructie. Wie zich zijn verantwoordelijkheid bewust is, weet, dat dezen millioenen de rechtsstaat terugge- bracht moet worden.

Te Antwerpen is onlangs een manifestatie gehouden voor den terugkeer van Koning Leopold. De hekken van het paleis werden door bloemen aan het oog onttrokken.

Op- en aanmerkingen

DR. AMIR EN NOG WAT.

In de courant kan men lezen, dat dr. Amir tegenover het A.N.P. een verklaring heeft afgelegd, die ijverig in de Nederlandsche bladen wordt afgedrukt. Hierin geeft dr. Amir o.a., dat hij de zaak der epubliek blijft toegedaan, al heerscht er aan op Sumatra een terreur der PNI (de partij van Soekarno). Bovendien laat het ANP dr. Amir nog het een en ander verlaten.

Het is o.i. interessant ten aanzien van dr. Amir enkele punten te releveeren. Dr. Amir heeft in Nederland gestudeerd en was zenuw-specialist te Medan. Na de capitulatie van Japan werd hij al spoedig op gezag van de republiek gouverneur van Sumatra. In die functie heeft hij volgens berichten uit Deli anti-Nederlandsche taal gesproken, o.a. dat de Nederlanders in Indië moesten worden verdeld als wanduizen. Na verloop van enkele maanden werd Amir bedreigd door een concurrerende groep. Hij vluchtte uit lijfsbehoud naar Medan in de veilige zone bij de Hollanders. Daar werd hij zelfs nog met regards ontvangen. Amir wilde nu graag naar Holland. Eerst heeft men hem in de veilige zone op Sabang verblijf verleend.

Thans blijkt, dat de overheid hem zelfs de gelegenheid heeft gegeven naar Nederland te reizen, ofschoon de reisgelegenheid, naar wij meenden, nog zeer beperkt is en moet worden gebruikt voor urgente gevallen.

De komst van Amir is blijkbaar noodzakelijk evenals zijn verblijf in het land der wanduizen. Bovendien is het blijkbaar belangrijk voor de meeningsvorming onder onze bevolking hoe hij over de „indonesische” kwestie denkt of spreekt, gezien de moeite, die het ANP zich voor de verspreiding hiervan geeft.

VAN OVERKLIFT.

HET GIRONUMMER VAN DE PARTIJ!

Het postgironummer van de Partij van de Vrijheid luidt: 67880, ten name van den secretaris van de Partij van de Vrijheid, Koninginnegracht 61, 's-Gravenhage.

Partijnieuws

LEDEN GEMEENTERADEN EN PROV. STATEN.

De Vereniging van Leden van Gemeenteraden en Provinciale Staten, aangesloten bij de Partij van de Vrijheid, zal op Zaterdag 19 October 1946 des v.m. 11 uur, in een der lokalen van het Jaarbeursrestaurant te Utrecht haar eerste ledenvergadering houden.

Des morgens zullen in deze vergadering huishoudelijke zaken behandeld worden, en voorts zullen in de middagvergadering, die om 2 uur zal aanvangen, twee lezingen worden gehouden. De eerste lezing zal gehouden worden door den heer J. Th. v. d. Voorde te Bussum, over het onderwerp: „De Gemeenteraad en zijn plaats in het Staatsbestel”; de tweede door den heer J. van Mourik, te 's-Gravenhage, over het onderwerp: „Ons standpunt ten aanzien van het Onderwijs”.

Na afloop zal er gelegenheid tot gedachtenwisseling zijn.

Leden van Gemeenteraden en Provinciale Staten, behorende tot de Partij van de Vrijheid, die zich tot nu toe niet als lid

van bovengenoemde vereniging hebben aangemeld, kunnen dit alsnog doen bij het secretariaat van de Partij van de Vrijheid, Koninginnegracht 61, 's-Gravenhage.

DE GEMEENTEWET

Naar aanleiding van vragen, welke gesteld zijn inzake een handleiding bij de bestudeering der Gemeentewet, vestigen wij de aandacht op de volgende twee publicaties op dit gebied, welke uitgegeven zijn door N. Samson N.V. te Alphen a. d. Rijn en bestelbaar bij iederen boekhandelaar: Mr. A. Koelma, De Gemeentewet, in het bijzonder toegelicht voor raadsleden, uitg. 1940, prijs f 3.05; P. Sikkes en A. Zadel, Beknopt leerboek voor het gemeenterecht, uitg. 1938, prijs f 6.75.

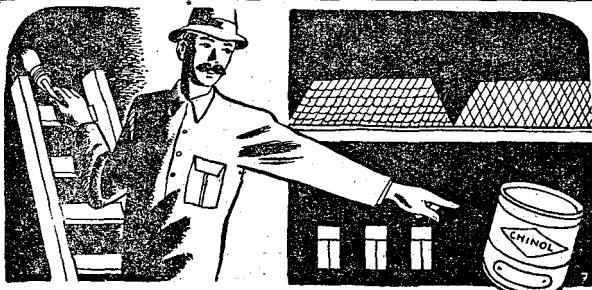
A. P. J. VAN DER BURG.

Het lid onzer hoofdredactie, de heer A. P. J. van der Burg, woont als gedelegeerde de conferentie te Pangkal Pinang bij. De heer van der Burg is daar aanwezig als vertegenwoordiger van den Democratischen Bond.

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK

COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

- * BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIËN *
- * TAXATIËS — BEHEER — HERSTELLINGEN — VERTROUWENSOPDRACHTEN *

Welke verf kiest opbouwend Nederland?

Natuurlijk de bestel En dat is Chinol. Vettewinkel's glansrijkste 'verf' n Weerbestendige, kleurechte olie-lakverf van ongekende duurzaamheid, die alle voortreffelijke Vettewinkel-eigenschappen in zich vereenigt!

n Verf Van Vettewinkel

A. J. WUYSTER

PSYCHOLOOG ADVISEUR

Gouverneurlaan 393 - Tel. 119445 - Den Haag

BIERBROUWERIJ

zoekt

INKOPER

van grondstoffen en emballageartikelen. Niet ouder dan 35 jaar. H.B.S.-B.-opleiding. Enige technische en chemische kennis vereist.

Eigenhandig geschreven brieven met uitv. inl. worden ingewacht onder letter IR aan Psychotechnisch Adviesbureau Ir. H. J. Kolkman, L. Deen en Dr. J. G. H. Bokslag, Rochussenstr. 103a, Rotterdam.

SCHILDERS-BEDRIJF H. J. de Munnik

BLOEMKWEEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

Vloerbedekking

Neemt in Uw woning de ideale

PERPLEX VLOEREN

Watervast, opneembaar, parketwijze gelegd vanaf f 4.— per M².

Een product van

Abee Parketvloeren

Levering door het geheele land via onze Filialen. Inlichtingen: Hoofdkant. Van Boetzelaerlaan 90 - Tel. 555564 - Den Haag

J. en K. SMIT's

Scheepswerven

en

Machinefabrieken

KINDERDIJK

PARFUMS „JEAN VIER”

ZIJN NOG STEEDS DE BESTE

CHEM. PHARM. FABRIEK „WEHADO” N.V.

LINKER ROTTEKADE 62a. TEL. 23762, ROTTERDAM

POSTZEGELS

Voor de a.s. ruil met het buitenland zoeken wij te koop: Alle uitgiffen van Duitsland en bezette gebieden uit de jaren 1940-1945 postfris en gebruikt

Aanbiedingen met prijs aan:

BASTIAANSE'S POSTZEGELHANDEL

ROTTERDAM/HILL. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

AUTOGENE- EN ELECTRISCHE LASCHINRICHTING LICHT CONSTRUCTIEWERK

L. v. d. BURGH & Co.

MATHENESSERDIJK 327 - TEL. 37107 - ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL. VOOR HAARDEN EN KACHELS

VAN MASTWIJK'S AGENTUUR EN COMMISSIEHANDEL
WIJNEN
GEDISTILLEERD
EN GROS - EN DETAIL
Louise de Colignystraat 75
Tel. 770600 · DEN HAAG

1e KLAS REPARATIE-INRICHTING

Garage de Heer

JENSUSSTRAAT 58

Telefoon 41871

ROTTERDAM

VOOR WERKEN ONDER EN BOVEN f 500.—

J. NIESSINK

— BOUW- EN TIMMERBEDRIJF —

Insulindestraat 208. — Tel. 41806, R'dam, na 6 uur 47725.

„Snatager”

Bureau voor Recherche en Informatie 's-GRAVENHAGE

Stationsweg 133 c, Telef. 116510-110565

Informaties en nasporingen op elk gebied

KAPOK

MATRASSEN
GEVULD MET PRIMA
JAVA-KAPOK

- 1 Persoons met kussen 91.50
- 2 persoons
- 3-deelig matras met kussens 135.50

DE KLERK & ZN

WALENBURGERWEG 141
ROTTERDAM · BEIJERLANDSCHELAAN 72-78

HOTEL DE BILDERBERG

(RESTAURANT)

OOSTERBEEK - TEL. 107

biedt U een aangenaam najaarsverblijf

HET GEHELE JAAR GEOPEND.

HAARLEMSCHE MANÉGE

(Dir. A. F. J. v. d. ZIJDEN)

AANVANG DER WINTERCURSUSSEN

VAKKUNDIG RIJ-ONDERRICHT

Linnaeuslaan 21 (hoek Vijverlaan), Telefoon 10062, Haarlem.

FIRMA

J. LANGEJAN A.ZN.

AANNEMERS

BOUW- EN GEW. BETONWERKEN

TIMMER- EN METSELBEDRIJF

VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

„FOTO ATELIER DE KOK”

TELEFOON 39389

SPANJAARDSTRAAT 47 A, ROTTERDAM

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26 b (bovenhuis) Rotterdam Ruim 30 jaar gevestigd

Patent- Geneesmiddelen Gummiwaren

Vr. gratis inlicht., toezend onder blanco couvert. Gratis spreekuur dagelijks van 10-8 uur.

Fa. B. Cuperus Az.

HESSENWEG 2 — DE BILT

Bijkantoor: Laurillardlaan 1 — Bilthoven.

Uitgeverij en Periodiekenbedrijf

VAKTIJDSCHRIFTEN

ADVERTEERT IN DIT BLAD

WAR!!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
 Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
 Mr. A. STEPELS, Rotterdam

„slaet
 op den trommele”

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
 Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

Ongewenschte Centralisatie

De gemeenten in het gedrang

In ons politieke leven is de gang van zaken zoo, dat na de indiening van de begroting en de daarbij behorende miljoenennota een periode van schijnbare rust intreedt. Deze rust is schijnbaar, omdat reeds spoedig na de ontvangst van de begroting de Tweede Kamer der Staten-Generaal begint met het onderzoek in de afdeelingen. Zoo is ook nu dit afdeelingsonderzoek reeds begonnen en men mag verwachten, dat binnen zeer korten tijd de beschouwingen, welke in de afdeelingen gehouden zijn, het licht zullen zien.

Het is uiteraard moeilijk vast te stellen, welke onderwerpen daarbij het meest op den voorgrond zullen treden. Zeker is uiteraard, dat de financiële toestand des lands zeer de aandacht zal hebben getrokken, maar in dit punt willen wij ditmaal niet nader treden. Er zijn naar ons gevoelen ook andere zaken, welke de belangstelling verdienen.

Wij hebben in ons blad menigmaal moeten wijzen op het feit, dat het zeer moeilijk blijkt te zijn om ook in het staatsbestuur te vergeten, dat wij een periode achter den rug hebben gehad, waarin sterk gestreefd werd in de richting van centralisatie en nu verwachten wij, dat dit punt ook krachtig zal worden besproken bij de behandeling van de begroting, welke is ingediend. O.a. zal deze zaak aan de orde gesteld kunnen worden bij het hoofdstuk betreffende het Departement van Binnenlandsche Zaken. Hierbij immers is de positie der gemeenten in het gedrang en het lijkt ons juist om in breder kring belangstelling te vragen voor het feit, dat de positie der gemeenten in de afgelopen jaren zeer sterk is verzwakt, dat haar autonomie bij voortdurend meer is uitgehold en dat na de bevrijding nog maar bitter weinig is gedaan om hierin wijziging te brengen. Veeleer zou het tegendeel kunnen worden betoogd.

In de eerste plaats is te wijzen op het feit, dat de Rijksoverheid zich grooten invloed heeft toegeëigend op het terrein van het brandweerwezen. Wij willen hierin niet in den breede treden, maar wij willen volstaan met erop te wijzen, dat in de oorlogsjaren een Rijksinspectie voor het Brandweerwezen is tot stand gekomen en dat dit Instituut na de bevrijding is gehandhaafd. Wij kunnen niet inzien, waarom deze uit den oorlog stammende dienst moest blijven bestaan.

In het verleden hebben de gemeenten zelve voor een goede brandweer kunnen zorgen en de kosten waren destijds zeer veel lager dan thans voor de brandweer moet worden uitgegeven nu men den stap tot omvangrijke beroepsbrandweer heeft gemaakt. Wij willen in dit verband wijzen op de vrijwillige brandweer, welke voor de jaren der bezetting o.a. te Rotterdam heeft bestaan, welke uitstekend functioneerde en welke een uiting was van

goeden burgerschapszin en op haar beurt den burgerschapszin ook weer aankweekte! Wij gelooven, dat dit laatste juist van zoo groote betekenis is bij het vraagstuk der centralisatie.

Een ander punt, waarbij krachtige centralisatie heeft plaats gehad, betreft de politie en wel zeer onaangenaam is het, dat deze heeft plaats gehad in het najaar van 1945 bij Koninklijk Besluit, dus zonder dat het Parlement gelegenheid heeft gehad zich over deze zaak uit te spreken. Wij moeten zeggen geen voorstanders te kunnen zijn van een gecentraliseerde politie, welke militaire kenmerken heeft en bovendien niet gesteld is onder het Departement waaronder zij dan toch nog in de eerste plaats zou thuis behooren: het departement van justitie. Wij willen ook dit vraagstuk niet in den breede behandelen — de aard van dit artikel leent zich daartoe niet — hoewel er zeker reden zou zijn om de hoogst onaangename positie te schetsen waarin de burgemeesters zijn gekomen, maar wel willen wij de verwachting uitspreken, dat in het Parlement ook deze zaak aan de orde zal worden gesteld en dat uiteindelijk een regeling zal tot stand komen, waaraan het Parlement zijn medewerking zal hebben verleend.

Wanneer men over centralisatie spreekt, dan zal men voorts niet voorbij kunnen zien de regeling, welke met betrekking tot den wederopbouw is getroffen. Wanneer wij wederom Rotterdam als voorbeeld nemen, dan kunnen wij erop wijzen, dat in het voorjaar de gemeenteraad gesproken heeft over een plan van wederopbouw, dat de raad daarover een uitspraak heeft gedaan, maar dat deze uitspraak niet anders kon zijn dan een advies, want het plan zelf moest krachtens de bestaande regeling worden vastgesteld in..... Den Haag!

Dit toont wel ten duidelijkste aan hoe ver wij reeds zijn gekomen en het is vurig te hopen, dat hiertegen in het Parlement krachtig stelling zal worden genomen. En moge de Minister van Binnenlandsche Zaken dan die maatregelen voorbereiden, welke meer juiste toestanden ten gevolge zullen hebben.

* * *

Wanneer wij spreken over de positie der gemeenten, dan moet ook het pleit worden gevoerd voor een goede financiële regeling. Momenteel is de situatie zoo, dat honderden gemeenten noodlijdend zijn en dat er voor de bedragen, die deze gemeenten uit dien hoofde krijgen, geen vaste normen zijn. De gemeenten moeten weten waar zij aan toe zijn en de kwestie der financiële regeling moet dus zoo spoedig mogelijk tot een oplossing worden gebracht.

Een punt, dat met het vorenstaande

niets te maken heeft, maar dat toch zeker wel het beleid van den Minister van Binnenlandsche Zaken raakt, is de benoeming van den heer de Quay tot Commissaris der Koningin in de Provincie Noord-Brabant. De heer de Quay is een der leden van het Driemanschap der Nederlandsche Unie geweest. Een door Prof. Schermerhorn aangezochte Commissie heeft over dit Driemanschap haar oordeel uitgesproken. Over dit oordeel zelve zullen wij wellicht nog schrijven. Een feit is, dat de heer de Quay een politiek omstreden figuur is. Benoeming van een dergelijk man tot Commissaris der Koningin moet ongewenscht worden geacht. Temeer achten wij deze benoeming onjuist, omdat de heer de Quay als lid van het Driemanschap heeft medegewerkt aan de propageering van de Winterhulpedachte. Het lijkt ons onjuist zoo iemand te benoemen tot Commissaris der Koningin, terwijl te zelfder tijd burgemeesters en ambtenaren met de zuivering moeilijkheden hebben, omdat zij de Winterhulpactie hebben gesteund.

* * *

Wij hebben ditmaal enkele punten betreffende het Departement van Binnenlandsche Zaken aan de orde gesteld. Een ander maal zullen wij gelegenheid hebben onze aandacht te besteden aan de belangrijkste onderwerpen, die andere Departementen betreffen.

Loonen en Prijzen

De regeeringsverklaring over de loonen en de prijzen, de vorige week aan de Staten-Generaal toegezonden en Vrijdagavond door minister Beel voor de radio geparafraseerd, bevestigt nog eens, hoe groot de moeilijkheden zijn, waarin ons land ten gevolge van den oorlog is geraakt. Ongetwijfeld ziet de regeering zelve, dat er in breede lagen van ons volk een noodtoestand heerscht; dit zal een van de redenen zijn waarom zij het gewenscht heeft geacht, de menschen op deze wijze voor te lichten omtrent de bedoelingen, welke zij in het huidige tijdsgewricht met haar loon- en prijspolitiek heeft. Hoe is het haar echter mogelijk, onder de heerschende omstandigheden woorden te spreken, welke de groote massa een gevoel van opluchting geven? Zij wijst op het wetsontwerp tot uitbreiding van den kinderbijslag en op het consumentencrediet, doch gewaagt anderzijds van de noodzaak om de subsidies op de prijzen van levensmiddelen, welke het Rijk thans vele honderden miljoenen per jaar kosten, te verminderen, waardoor o.m. de prijzen van brood, melk en boter moeten worden verhoogd. Weliswaar wordt daartegenover weer geconstateerd, dat de daling van de aardappelprijzen zich zal handhaven en zich wellicht zelfs zal voortzetten, en worden ook aangaande

de groenteprijzen optimistische verwachtingen gekoesterd, doch het is zeer de vraag of men er op grond van een en ander van overtuigd kan zijn, dat de totale kosten van voeding zullen dalen, wat toch in duizenden gezinnen zoo uitermate noodig is. Elders in dit blad leest men in een beschouwing over het Centraal Economisch Plan 1947, dat men sober zal moeten leven, zuinig zal moeten zijn, hard zal moeten werken en... zal moeten sparen. Het is goed en wel, zal men zeggen, doch hoe zal het mogelijk zijn te sparen op een budget, dat bij alle soberheid nu al steeds grotere tekorten oplevert? Moet het komen van de maatregelen om de prijzen van verschillende industriële gebruiksgoederen te drukken? Er zijn plannen om de productie in versterkte mate te richten op de vervaardiging van de meest noodzakelijke goederen in een beperkt aantal typen (het utility-systeem), doch talrijk zijn de budgetten, welke op de aanschaffing van deze dingen, duur of goedkoop, in de verste verte al niet meer berekend zijn. Moge hier dan ten minste het consumentencrediet eenige uitkomst brengen. Want men weet het: een verdere verhoging van de loonnormen acht de regeering in dit stadium niet geoorloofd. Gezien het overheerschende belang van onzen export als voornaamste middel om

de noodzakelijke invoeren mogelijk te maken, kan het loonpeil ten onzent niet los van het loonpeil in het buitenland worden beschouwd, en het uit dit oogpunt te aanvaarden loonniveau is reeds bereikt en zelfs overschreden.

Een toestand zonder aspecten? Het is niet gemakkelijk om het, na lezing van de Miljoenennota en thans weer dit staatsstuk, anders te beschouwen. Nochtans is het duidelijk, dat aller punt van uitgang een streven moet zijn, om er toe bij te dragen, dat eens ons land weer uit de impasse zal komen. Met den meesten nadruk wijst de regeering er op, dat het herstel van de productiviteit van den arbeid als het belangrijkste probleem moet worden beschouwd. Herstel van ons geschonden productie-apparaat en een uiterste krachtsinspanning van ieder zijn hiertoe de onmisbare voorwaarden. De regeering roept dan ook een ieder op, het zijne hiertoe bij te dragen. Alleen hierdoor, zoo zegt zij, kan voor voldoende voeding, kleding en huisvesting worden gezorgd en kan stijging van het reële inkomen mogelijk worden. En dit is dan ook het onderdeel van het regeeringsbetoog, waar het eigenlijk allemaal op aan komt en waar ieder het ook wel mee eens zal zijn. Maar dit te constataren is geen kwestie van beleid. Beleid komt pas ter sprake als men inderdaad gaat trachten het noodige herstel aan te brengen. Hetgeen men enkel met een dringend beroep op de menschen niet bereikt.

Het derde referendum

De Gaulle wijkt af

Voor de derde maal binnen één jaar tijgt Frankrijk ter stembus om er zijn ja of nee te deponeren. Het volk begint deze plichtsvervulling langzamerhand moe te worden. Dit is dan ook een van de redenen, waarom men algemeen aanneemt, dat het a.s. Zondag het tweede grondwetsontwerp, dat het ter beoordeeling voor zich krijgt, zal aannemen. „Sortir du provisoire” (een eind maken aan het voorloopige) was reeds in de dagen voor het tweede referendum (5 Mei van dit jaar) de leus van alle ja-stemmers. Toen echter voelde het Fransche volk er meer voor een beetje langer zonder grondwet te leven dan onder een, met welke beginselen het 't niet eens was. Nu begint het echter voor de leus te voelen en wel te meer, omdat het ontwerp, dat nu gereed ligt, tegemoet komt aan de bezwaren, die het in Mei tot verwerping deden besluiten. Maar laten wij in het kort de voorgeschiedenis van het referendum van a.s. Zondag recapitulieren.

Eerste grondwet.

21 October van het vorige jaar verklaarde het Fransche volk bij referendum zich voor een hernieuwing van zijn politieke instellingen en gaf het aan de grondwetgevende vergadering de opdracht om binnen zeven maanden een grondwet te maken. Zeven maanden lang hebben toen ook inderdaad de afgevaardigden in commissies en sub-commissies en in plenaire zittingen gedelibereerd over de nieuwe grondwet van het nieuwe Frankrijk. Weliswaar bleek, dat twee partijen hier scherp tegenover elkaar kwamen te staan: de communisten, ten halve gesteund door de socialisten, en de M.R.P., de republikeinse (katholieke) volkspartij.

De eersten spraken zich uit voor een zeer sterke, soevereine volksvergadering, waarin de afgevaardigden streng aan de partij-discipline zouden zijn onderworpen en die indirect groote zeggenschap zou hebben over de rechtsprekende macht. De macht van den president der republiek zou tot die van een ledepop, in openbare stemming door de nationale vergadering gekozen, dalen, terwijl in plaats van den ouden senaat er twee, slechts raadgevende, vergaderingen zouden komen.

Verzet.

De M.R.P. verzette zich ten sterkste tegen deze voorstellen en toen zij tenslotte door de grondwetgevende vergadering met 309 tegen 249 stemmen werden aangenomen, adviseerde zij dan ook het volk, dat zich twee weken daarna moest uitspreken, om nee te stemmen. In deze twee weken werd een reusachtige campagne voor de verwerping van het grondwetsontwerp op touw gezet. Het electoraat werd er op gewezen, dat dergelijke almachtig monstren als de geprojecteerde volksvergadering, de eerste stap was tot de dictatuur van één partij (die der communisten); dat het volk niet meer tegenover onafhankelijke rechters zou komen te staan; dat door artikelen als het 33ste (dat het beginsel vastlegde van terugkeer (sic!) tot de gemeenschap „van elk goed en elke onderneming, waarvan het beheer het karakter heeft of krijgt van een tak van nationalen openbaren dienst of van een feitelijk monopolie”) het beginsel van een onbepaalde ont-eigening in de grondwet werd gelegd. Het groote percentage, dat zich bij verkiezingen pleegt te onttrekken aan zijn stemplicht, werd warm gemaakt door de vermaning, dat zich onthouden gelijk stond met ja stemmen.

Verrassing.

Tengevolge van dit verzet van geheel burgerlijk Frankrijk steeg de spanning in de eerste dagen van Mei tot het hoogtepunt, doch algemeen werd aangenomen (ook de Fransche opinie-peilingen wezen het uit), dat de ja-stemmers met een geringe meerderheid de overwinning zouden behalen.

Groot was dan ook de verrassing, toen in den nacht van Zondag 5 op Maandag 6 Mei het grondwetsontwerp door het volk verworpen bleek te zijn: 53 % had zich er tegen verklaard, 47 % vóór, terwijl slechts weinigen, n.l. 20 %, thuis waren gebleven. De campagne van de M.R.P. en haar gesestesverwanten had dus succes gehad. Niet alleen had zij vele orverschilligen naar de stembus gebracht, maar het kon ook niet anders of onder de socialisten moesten er

vele afvalligen zijn geweest, die ondanks de consignes van hun leiders, zich door angst voor een communistische dictatuur hadden laten leiden.

Het gevolg was, dat een nieuwe grondwetgevende vergadering binnen zeven maanden een nieuwe grondwet in elkaar moest timmeren. De nieuwe vergadering toonde, in tegenstelling tot haar voorganger, waar de communistische partij de sterkste fractie uitmaakte, een M.R.P.-meerderheid. Het was dus duidelijk, dat het nieuwe ontwerp meer in haar zin zou gewijzigd worden.

Tweede grondwet.

En inderdaad de punten in het nieuwe ontwerp, die verschillen van die in het vorige, komen tegemoet aan de bezwaren, die er destijds tegen waren gerezen. De scheiding tusschen rechtsprekende en wetgevende machten is als beginsel aanvaard en zoodoende is de onafhankelijkheid van de magistratuur verzekerd. De macht van de tweede Kamer (fusie van de twee lichamen, die in het eerste ontwerp voorgesteld waren) is iets grooter geworden. Dit orgaan, dat getrapd gekozen wordt, heeft nu het recht van initiatief en mag ook voorstellen naar de nationale vergadering ter her-discussie terugwijzen. Tot een grondwetswijziging hoeft nu niet eerst door een referendum besloten te worden, zij kan door een meerderheid van tweederden in de nationale vergadering of een van drie-vijfden in beide kamers een feit worden. De M.R.P. is ook geslaagd in haar eisch, dat de president van de republiek in geheime stemming door beide kamers gekozen zal worden, maar hij krijgt geen onafhankelijk recht van ontbinding der Kamer. Deze kan alleen geschieden (evenals in het eerste ontwerp) door den premier na den val van twee ministeries binnen zes maanden na elkaar.

In het algemeen verschilt de nieuwe grondwet niet veel van de bij het Mei-referendum verworpen ontwerp. De nationale vergadering blijft de volledige soevereiniteit uitoefenen en door haar de politieke partijen. De premier blijft machtinger dan de president der republiek en het spel der politieke partijen, niet de continuïteit van een politiek orgaan, zal de dominerende factor in het Fransche politieke leven zijn.

Goedkeuring der M.R.P.

Waarom dan heeft de M.R.P. haar goedkeuring aan deze grondwet gehecht? In de eerste plaats vanwege de langzaam geroeide onverschilligheid van het volk, waar het zijn constitutioneelen status aangaat. Waarschijnlijk lukt een dergelijke krachtprestatie als die van 5 Mei slechts eenmaal, vooral als men bedenkt, dat de ja- en nee-stemmers elkaar toen in kracht zeer weinig toegaven. Maar bovendien: de M.R.P. heeft nu haar belangrijkste desiderata verwezenlijkt gekregen, vooral het beginsel van de scheiding der machten. Het zou onwezenlijk zijn, indien zij zou trachten een „ideale grondwet of geen grondwet” te bereiken.

De Gaulle's weg.

Dit nu is wat De Gaulle nastreeft. De bevrijder van Frankrijk is, sinds hij in het begin van het jaar er den brui aan gegeven heeft, zijn eigen weg gegaan. Oorspronkelijk het naast tot de M.R.P. staand, is hij langzamerhand een politieke visie gaan verkondigen, die veel rechtscher van inslag is dan die der vooruitstrevende katholieken. Vooral sinds de verwerping van het eerste grondwetsontwerp is hij weer naar voren getreden en heeft hij zijn politiek credo in het openbaar beleden. Hij is nog steeds een man, die veel ontzag afdwingt. Wie aan hem komt, komt aan Frankrijk, zoo voelen het min of meer alle partijen, die dan ook aarzelen hem persoonlijk aan te vallen. Daarom ook, dat zijn denkbeelden over Frankrijks toekomstig bestel zulk een groote belangstelling wekken, maar zij doen dat nog des te meer omdat zij steeds maar weer hun brandpunt vinden in een krachtig uitvoerend gezag, belichaamd in de figuur van den president der republiek. Als iemand anders deze ideeën propageert, is men geneigd ze met een korreltje zout te nemen, maar maakt een man als De Gaulle zich ervan meester, dan spitst men de ooren. Immers als in Frankrijk het centrale uitvoerende gezag in één figuur moet culmineeren, wie anders dan De Gaulle, Frankrijks nationale held, kan deze figuur zijn? En als De Gaulle zelf die ideeën voorstaat, dan beteekent dat, dat hij zich zelf als dien sterken man van Frankrijk ziet, want hij weet wel, dat niemand anders dan hij voor die rol in aanmerking komt (tenzij het Thorez, de leider der communisten moest zijn.)

Verlegenheid der M.R.P.

De M.R.P., die vaak geïdentificeerd wordt met De Gaulle, zit met deze houding van den generaal een beetje verlegen. Het politieke verstand van haar leiders zegt, dat men niet zonder de communisten, die Frankrijks arbeidersbevolking in hun ban houden, kan regeren en dus zich tevreden moet stellen met elke concessie, die men van hen kan verkrijgen. De grondwet, die nu tevoorschijn is gekomen, is niet ideaal. Dat weten de M.R.P.-leiders ook wel, maar het is de beste grondwet, die men onder de gegeven omstandigheden kan maken. De Gaulle, die adviseert ook dit ontwerp af te stemmen, gaat uit van de premisse, dat Frankrijk in twee kampen, het communistische en het katholieke, uiteen zal vallen, maar dit is juist wat de M.R.P. wil voorkomen.

Haar pogingen om De Gaulle's woorden goed te praten, doen ietwat gedwongen aan. Zij wil niet graag de troef, die zijn sympathie voor het sneven der M.R.P. was, kwijt raken en tracht nu de menschen wijs te maken, dat men het beste De Gaulle dient door net niet te doen wat hij aanraadt.

Onbetrouwbare aanhang.

De communisten buiten deze verlegenheid natuurlijk uit en zeggen: „Zie je wel, de M.R.P. is eigenlijk een reactionnaire beweging. De Gaulle's gedrag bewijst het” en daarmee leggen zij den vinger op een zwakke plek. Want alle aanhangers van de M.R.P. zijn niet linksche katholieken. Zeer velen, die tot het rechtsche kamp behooren, zien in haar alleen een bolwerk tegen de communisten. Haar succes in de laatste verkiezingen moet dan ook voor een goed deel aan deze opvatting toegeschreven worden. Blijkt zij echter toch verder naar den linkschen kant te gaan dan dezen aanhang lief is, doordat zij het drie-partijen-

verbond tracht in stand te houden, thans omdat zij een grondwet voorstaat, die de bezittende klassen te weinig waarborgen geeft, dan blijkt de losse samenhang van het geheel. In den rechtervleugel vormt zich een Union Gaulliste, die propaganda maakt voor de ideeën van den generaal (evenwel zonder dat hij zijn zegen aan deze unie gegeven heeft, maar ook zonder dat hij haar gedésavouerd heeft). Zoo ontstaat het gevaar, dat de M.R.P. afbrokkelt naar rechts.

Zij, die een oorlog verwachten.

In alle landen zijn er vele menschen, die een uitbarsting tusschen het communisme en het anti-communisme (ook op internationaal gebied) in de niet al te verre toekomst verwachten. Er zijn ook velen, die hopen op zoo'n oorlog, in hun blindheid niet ziende, dat een nederlaag van Rusland allerminst de oorzaken, die tot het communisme geleid hebben, weg zal nemen. De laatsten zijn degenen, die voor den oorlog Hitler's partij trokken, omdat zij het nationaal-socialisme (dat in wezen opportunistisch systeem) nog altijd beter vonden dan het in wezen principieele, zij het in zijn methoden dikwijls opportunistische communisme. Van dezen nu kozen velen ook in den oorlog voor Hitler: zij maakten den conservatieven vleugel van de verschillende Quisling-partijen uit. Anderen van hen keerden zich echter, verontwaardigd door de rechtschending hun land aangedaan (formalisten en nationalisten zijn het altijd geweest!) tegen den overweldiger, doch geenszins met principieele verwerping van het nationaal-socialisme als systeem.

In Frankrijk nu, dat in een legalen oorlog verslagen en bezet was, (let op het verschil met Nederland, België en Noorwegen) vond dat soort lieden, die een beetje gechoqueerd waren door het brute optreden der nazi's, een prachtige derde mogelijkheid, n.l. in den Etat francais van Pétain (den wettigen opvolger van de derde republiek), een conservatieve maatschappij, die — althans tot 1942 — schijnbaar geregeerd werd door „nette heeren” (officiers enz.), die zorgden, dat het vieze werk, „dat nu eenmaal gedaan moet worden”, niet merkbaar verricht werd. Het zijn de aanhangers van „l'ordre avant tout”, die men in elke maatschappij aantreft, ook in die van het illegale verzet tijdens den oorlog.

Zij, die op een oorlog hopen.

Deze menschen nu, die veel te veelvuldig in aantal zijn om opgepakt te worden (bovendien kan men hen dikwijls van niets betichten dan van een verkeerde, niet eens verboden, gezindheid) hopen op een oorlog met Rusland (lieft voordat dat land de atoombom heeft) en omdat de wensch de vader van de gedachte is, raken zij hoe langer hoe meer in contact met hen, die een dergelijken oorlog verwachten. Beide groepen immers maken, de ene op grond van haar wenschen, de andere op grond van haar geloof, hun plannen voor de toekomst en in de methode vinden zij elkander. Nederland kan wijzen op een figuur als Arnold Meijer, die ongetwijfeld door conservatieve elementen onder de katholieken gesteund wordt. In Frankrijk is het de rechtervleugel van den M.R.P.-aanhang, welke groeit naar diegenen, die er niet voor terugdeinzen het fascisme als middel aan te wenden. Zij meenen hierbij op den steun van De Gaulle te kunnen rekenen. Men zegt immers, dat hij overtuigd is van den eindstrijd, die komen gaat met het communisme en dat hij op deze overtuiging zijn theorieën bouwt. Met zooveel woorden heeft hij haar nooit uitgesproken. Hij heeft zelfs meermalen gewezen op de mogelijkheid van een tusschenpositie van Frankrijk tusschen Amerika en Rusland, maar dat sluit zijn overtuiging van een komenden oorlog nog niet uit. Hier spreekt op z'n hoogst een stille hoop uit, dat Frankrijk er buiten zal blijven, maar dat zal hij zelf wel niet gelooven. . . . Waar is in ieder geval, dat hij in Januari van dit jaar het bijltje er bij neergelegd heeft, omdat hij tot de conclusie was gekomen, dat men niet met de communisten kan samenwerken. Waar is ook, dat sindsdien zijn theorieën neerkomen op het kiezen van het geschikste punt, van waaruit het communisme constitutioneel bestreden kan worden. Zij houden niet rekening met den toestand, zooals die thans is.

Afgezien van het feit, dat het rekening houden met een volgenden oorlog (laat staan een hopen op dergelijke ramp) en vooral het onder de bevolking levend houden van dergelijke verwachting de spanning in de wereld, waarvan weer het werkelijke oorlogsgevaar ten deele afhankelijk is, verhoogt, is het jammer dat De Gaulle, nationale figuur bij uitstek, zich zoo tot idool heeft laten maken van hen, die hij tijdens den oorlog zoo bestreden heeft. De eenige partij, die daarbij kan winnen, is de communistische, die hij juist bestrijden wil.

Een betooging te Berlijn tegen de vrijspraak van Schacht, von Papen en Fritzsche.

Democratie en Rechtsstaat

Het antwoord van
minister Jonkman op
de vragen van ons
Tweede Kamerlid Vonk

Minister Jonkman heeft geantwoord op de schriftelijke vragen, welke mr. G. Vonk, de Indische specialist van onze Tweede Kamerfractie, hem had gesteld over het niet afvaardigen van mr. M. Slamet naar de conferentie te Pangkalpinang. De vragen hebben wij de vorige week gepubliceerd; wij laten ze hier nogmaals volgen, omdat dit tot juist begrip van het antwoord wenschelijk is. Zij luiden:

1. Is het den minister bekend, dat de Indische Regeering in de eerste helft der loopende maand den in Indië gevestigden Democratischen Bond heeft gemachtigd, een Javaan af te vaardigen naar de conferentie te Pangkalpinang, welke op 1 October a.s. zal aanvangen?

2. Is het den minister bekend, dat het hoofdbestuur van dien bond zich in verband met deze machtiging daarop gewend heeft tot mr. M. Slamet, candidaat-notaris te Batavia, met het verzoek, den bond te willen vertegenwoordigen bij en voor den bond het woord te voeren tijdens bedoelde conferentie, zoodat dat mr. Slamet zich hiertoe bereid heeft verklaard?

3. Is het den minister bekend, dat de Indische Regeering daarop het voorstel van het hoofdbestuur van dien bond om mr. Slamet ter conferentie te Pangkalpinang den bond te laten vertegenwoordigen, heeft afgewezen?

4. Is het den minister bekend, dat zowel meerbedoelde Democratische Bond als mr. Slamet deze afwijzing aanmerken als een aanranding der democratische beginselen?

5. Is de minister niet van oordeel, dat voornoemde mr. M. Slamet, die tot voor kort geruimen tijd in Nederland vertoefde, aan te merken is als een loyaal, beschaafd en moedig Indonesisch politicus, die als zoodanig ook van de zijde der Indische Regeering de erkenning en de waardering verdient, welke in een vrij land aan elken eerlijken politicus toekomen, hoezeer hij andere inzichten op staatkundig terrein heeft en openlijk verdedigt dan die, waarvan de Luitenant-Gouverneur-Generaal tot dusverre door woord en daad heeft doen blijken?

6. Is het den minister bekend, dat velen in Indië den Luitenant-Gouverneur-Generaal er in het algemeen van beschuldigen, dat hij personen, die zich met zijn politiek niet vereenigen en hieraan op gepaste wijze uiting geven, in openbare functies niet duldt, hen daaruit ontslaat en dreigt te ontslaan, of daaruit weert, ten gevolge waarvan talrijke deskundige en trouwe functionarissen, ongeacht hun landaard of herkomst, zich bevreesd en in hun bestaan bedreigd zijn gaan gevoelen?

7. Is het den minister bekend, dat velen in Indië den Luitenant-Gouverneur-Generaal er in het bijzonder van beschuldigen, dat hij ook voor de te Malino gehouden conferentie aan de toen toegelaten vertegenwoordigers van bevolkingsgroepen eischen van politiek inzicht of politieke meegaandheid heeft gesteld, met het oogmerk zijn persoonlijke staatkunde te bevorderen, althans belemmering daarvan te voorkomen?

8. Is de minister bereid mede te deelen, of er gronden zijn voor de in de beide laatste vragen bedoelde beschuldigingen, en, indien zulks het geval is, tevens bereid, den Luitenant-Gouverneur-Generaal de aanwijzingen te geven, die noodig zijn zowel om de in een vrije democratie onmisbare vrijheid van politiek denken en spreken te herstellen en te waarborgen als om de in Indië plaats hebbende voorbereidende besprekingen nopens de toekomstige staatsrechtelijke structuur van den archipel op objectieve wijze te doen houden, hetgeen impliceert de deelname ook van personen, die andere staatkundige inzichten huldigen dan de Luitenant-Gouverneur-Generaal prefereert?

9. Is de minister met het oog hierop bereid te bevorderen, dat de Luitenant-Gouverneur-Generaal alsnog aan eerder genoemden Democratischen Bond toestemming verleent, zich door mr. M. Slamet ter conferentie te Pangkalpinang te doen vertegenwoordigen, en aan dezen doet mededeelen, dat hij ter conferentie vrijelijk het woord kan voeren en zijn politieke inzichten tot uiting mag brengen, gelijk dit in een rechtsstaat betamelijk is?

10. Is de minister, zoo de vorige vraag ontkennend mocht worden beantwoord, be-

reid mede te deelen, op welke gronden dit gemis aan bereidheid dan berust?

Het antwoord.

Het antwoord van den minister luidt als volgt:

1. Het is den ondergeteekende bekend, dat de Nederlandsch-Indische regeering onlangs o.m. met den in Nederlandsch-Indië gevestigden Democratischen Bond overleg heeft gepleegd nopens de aanwijzing van afgevaardigden naar de conferentie te Pangkalpinang. Dat daarbij die bond zou zijn gemachtigd een Javaan af te vaardigen, werd in de officieele berichtgeving niet bepaaldelijk vermeld, doch de ondergeteekende heeft geen reden de juistheid daarvan te betwijfelen.

2 en 3. Naar aanleiding van een op 12 September j.l. ontvangen telegrafische klacht van mr. M. Slamet, te Batavia, dat het hoofdbestuur van den Democratischen Bond hem verzocht zou hebben als afgevaardigde van dien bond op te treden ter conferentie te Pangkalpinang, doch dat het daartoe strekkende voorstel van dat hoofdbestuur door de Nederlandsch-Indische regeering zou zijn afgewezen, heeft de ondergeteekende zich tot genoemde regeering gewend om inlichting. Hierop is telegrafisch vernomen, dat twee leden van meer genoemd hoofdbestuur tegenover evenbedoelde verklaring van mr. Slamet hebben gesteld, dat zij niet in hun hoedanigheid van hoofdbestuurleden, doch als promotors van een naar aanleiding van de Malino-conferentie aan Generaal Mansergh gerichtte petitie, waarbij gesuggereerd werd dat de bevolkingsgroepen binnen het bezet gebied in de gelegenheid zouden moeten worden gesteld, vertegenwoordigd te zijn

op de te houden Bali-conferentie, aan mr. Slamet hebben medegedeeld, dat huns inziens twee Javanen en een Sumatraan zouden zijn af te vaardigen naar Pangkalpinang, mits echter deze afgevaardigden groepen van voldoende sterkte achter zich zouden hebben. Zij zouden aan mr. Slamet hebben gevraagd of hij bereid was een zoodanige afvaardiging op zich te nemen. Eenigen tijd later zouden zij naar hun zeggen mr. Slamet hebben medegedeeld, dat hij huns inziens onvoldoende menschen achter zich had, zoodat beter werd goordeeld van zijn afvaardiging af te zien. Genoemde hoofdbestuurleden ontkennen daarbij namens de regeering te hebben gesproken. De Nederlandsch-Indische regeering voegde hieraan nog toe, dat harerzijds nimmer aan de leden van het hoofdbestuur van den Democratischen Bond is verzocht namens haar aan mr. Slamet mededeelingen te doen en dat in hare besprekingen met het hoofdbestuur evenmin oit van mr. Slamet is gerept.

4 en 5. Aangezien, gelijk uit het vorenstaande blijkt, de veronderstelde afwijzing van mr. Slamet door de Nederlandsch-Indische regeering niet heeft plaats gehad, behoeven deze vragen geen beantwoording.

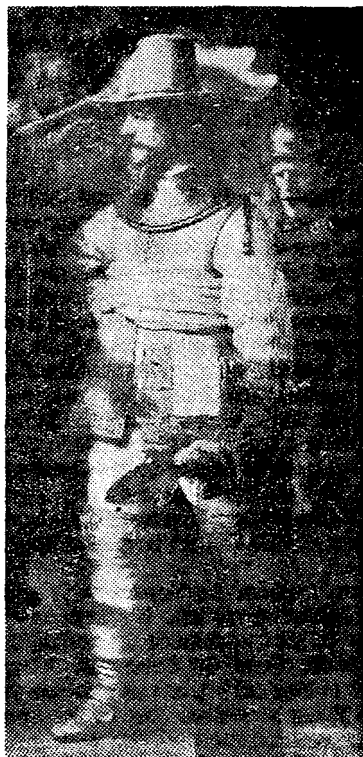
6, 7 en 8. In verband met eenige naar aanleiding van deze vragen nog in te winnen informaties, stelt de ondergeteekende zich voor op de beantwoording daarvan nader terug te komen.

9 en 10. Ook deze vragen behoeven in verband met de hierboven naar aanleiding van vragen 2 en 3 verstrekte inlichtingen geen beantwoording.

* * *

De vragen van mr. Vonk zijn nog slechts ten deele beantwoord. De door onzen afgevaardigde aan de orde gestelde kwesties zijn van groot belang en aangenomen kan worden, dat het stellen der vragen reeds dezen invloed heeft gehad, dat de Indische regeering tot de noodige voorzichtigheid zal zijn aangemaand.

Wij zullen nog gelegenheid hebben op deze kwestie terug te komen.

Detail van de gedeeltelijk gerestaureerde Nachtwacht. De donkere balk over het linkerbeen is nog niet onderhanden geweest.

staat ook verlies. Het oude vertrouwde van de Nachtwacht is onherroepelijk verdwenen, de binding is weg — het zijn meer losse figuren dan één schutterscompagnie —, het grootsche spel van licht en schaduw is harder, prozaïscher geworden.

De geleerden zijn het niet eens. Jaren geleden zijn verscheidene meesterwerken van Frans Hals gerestaureerd en daaruit is een artistieke „rel" ontstaan, die nog niet ten einde is. Zoo zal het ook met de restauratie van de Nachtwacht gaan. De gemoederen van kunstcritici en schilders zijn reeds in beweging en na hen zullen leeken crover debatteeren, eindeloos, maar niet vruchteloos. De Nachtwacht is een Nederlandsch bezit, de restauratie een bij uitstek nationale zaak, waard bestudeerd en besproken te worden. In de kelders van het Rijksmuseum, waar de heer Mertens temidden van stapels watten, flesschen en fleschjes met groot vakmanschap en liefderijke zorg zijn subtiele arbeid volbrengt, wordt geschiedenis gemaakt en waarlijk niet alleen kunsthistorie, maar nationale geschiedenis. Du choc des opinions jaillit la vérité: eens zal over de restauratie van 1946 de waarheid zoo dicht mogelijk benaderd worden.

L'histoire se répète, maar ditmaal toch in omgekeerde richting. De Nachtwacht, voltooid in 1642 — belangrijker jaar in onze geschiedenis dan 1500 of 1600 — is hoogtepunt en keerpunt tegelijk in Rembrandts leven. Tot dat oogenblik had Rembrandt, toen een goede dertiger, den wind mee gehad en opdrachtgever na opdrachtgever verscheen op zijn atelier. Hij was erkend de voornaamste van de Nederlandsche schildersbent en toen de compagnie van kapitein Banning Cocq ter gelegenheid van een jubileum zich wilde laten verbeelden in olieverf, was Rembrandt de aangewezen man. De grootmeester onzer schilders maakte een van zijn meesterwerken, doch viel in ongenade. Zijn opdrachtgevers waren ontevreden, omdat zij allen er niet duidelijk genoeg op stonden en het honorarium van honderd gulden werd Rembrandt slechts met tegenzin uitbetaald. Van toen af liep Rembrandt alles tegen en stierf hij straatarm.

Nu heeft men de Nachtwacht duidelijker gemaakt: wat den opdrachtgevers te onduidelijk was, is velen thans te duidelijk.

Het kroonjuweel van Nederlands kunstschat is opnieuw gezet en wat men thans ziet, is iets geheel nieuws, maar nog altijd een juweel. Een juweel, dat iedere Nederlander moet gaan zien om contact te houden met historie en traditie. Want het is iets van Rembrandt en van Nederland. D.

Een kroonjuweel

OPNIEUW GEZET

De beroemdste twee schilderijen ter wereld zijn ongetwijfeld de Mona Lisa van Leonardo (in het Louvre te Parijs) en Rembrandts Nachtwacht (in het Rijksmuseum te Amsterdam). Versch in het geheugen nog ligt de diefstal van de Mona Lisa in 1911, toen de dief rustig met het doek onder den arm het Louvre uitwandelde. Geheel Frankrijk stond toen op zijn achterste beenen: la France was gewond in zijn trots, een deel van „la gloire" was verdwenen. Gelukkig kwam het doek na eenige weken weer te voorschijn en legde zich de storm der verontwaardiging, al werden er nog enkele parlementaire noten gekraakt over het feit, dat zulk een diefstal mogelijk was.

Nu is ook het andere van de twee meesterwerken, de Nachtwacht, verdwenen, nog wel voorgoed, en ook hier zijn de hartstochten ontvlamd. Minder impulsief dan de Franschen en daardoor ook rustiger in het oordeel, zijn toch talrijke kunstkenneren en -schilders in de

ganzeveer geklommen om elkaar slag te leveren. Men kent de geschiedenis: na zijn onderduikperiode en zijn glorieus „Weerzien" ging de Nachtwacht naar het laboratorium van het Rijksmuseum om daar te worden ontdaan van de vele millimeters dikke vernis- en stoflaag. Wat te voorschijn kwam was een nieuw schilderij. Tot nu toe heeft het Nederlandsche publiek de Nachtwacht gezien door een geelbruine ruit, waardoor uiteraard aan de duidelijkheid van de verschillende figuren afbreuk werd gedaan. Kleuren, die ons vertrouwd waren, bleken vele nuances lichter te zijn dan vroeger en de mysterieuze achtergrond, vol van geheimzinnige diepten, staat ons thans helder, naakt voor oogen. Verscheiden figuren, tot nu vrijwel onzichtbaar, zijn opnieuw „ontdekt", het mes, dat het meisje in den gordel droeg, blijkt een pistool te zijn, het geelbruine kostuum van luitenant Ruytenburgh is nu crème-wit.

Dit alles is winst, maar daartegenover

HET GIRONUMMER VAN DE PARTIJ

Het postgironummer van de Partij van de Vrijheid luidt: 67880, ten name van den secretaris van de Partij van de Vrijheid, Koninginnesgracht 61, 's-Gravenhage.

Wederopbouwmoelijkheden

IN HET GRENSGEBIED ZEEUWSCH-VLAANDEREN

In Oostburg is leider van het Streekbureau voor den wederopbouw een man uit de praktijk, ir. C. H. van Amerom, afkomstig uit de aannemersfirma Boele & Van Eesteren. Vlot en openhartig, bereid niet alleen, maar zelfs verheugd den journalist een blik op zijn werkterrein te laten slaan. Ernstig verwoeste plaatsen liggen in zijn ressort: Oostburg, Schoondijke, Breskens en Sluis, Aardenburg en Eede, welk laatste dorp voor 95 % van de kaart is. De overige acht of negen dorpen hebben eveneens van de oorlogsgeweldheden geleden, maar in een ietwat mindere mate, zij het dat de schade overal nog zeer aanzienlijk is.

Men is daar in Zeeuwsch Vlaanderen niet bijster tevreden. We zouden zeggen, waar in de geteisterde gebieden, is men het wel? Voor de Zeeuwsch Vlamingen komt er nog dit bij, dat ze zich zoo ver van Den Haag gevoelen. Erg booze menschen in die buurt, praten al van verlegging van de grenslijn naar de Wester Schelde. Of ze daarmede een terugkomen op hun houding en opvattingen van na den vorigen oorlog voor hebben, toen ze als één man zich tegen de Belgische annexatieplannen verzetten, is een tweede. Dat de Koningin op Haar recenten tocht door de verwoeste dorpen zoo enthousiast ontvangen is, pleit in elk geval er voor, dat men hun woorden niet zoo op een goudschaaltje moet wegen. Niettemin hebben ze wenschen, waarvan de onbevooroordeelde landgenoot zegt, dat ze gerechtvaardigd zijn. Tusschen die uitspraak en de mogelijkheid om ze in te willigen, ligt evenwel nog een groote afstand. Geld is nu eenmaal de ziel van alle negotie en nu we van onzen bevrijdingsroes en ons optimisme om weer aan den slag te kunnen gaan, eenigszins beginnen te bekomen, krijgen we ook meer gevoel voor de moeilijkheden, waarvoor onze regeering dagelijks staat, als ze 's morgens haar post met verzoeken en aanvragen opent.

Onder de Zeeuwsch Vlaamsche wenschen dan is er één, die in de eerste plaats ten nauwste samenhangt met hun Nederlander zijn. Dat is die van behoorlijke verbindingswegen over de Wester Schelde. Die verbindingswegen zijn in anderhalf jaar reeds zeer verbeterd, dat dient toegegeven. En de maatregel om de veren over dat breede water kosteloos te maken, heeft het verkeer met het Noorden des lands reeds zeer gestimuleerd, in het bijzonder het vrachtverkeer. Doch in de Vlissingse buitenhaven liggen nog altijd twee van de mooiste ferrybooten, die eenmaal met de regemaat van de klok dien dienst Vlissingen-Breskens onderhouden, onder water. Is er geen mogelijkheid, zoo vraagt men zich af, die spoedig te lichten? Tot de onbegrijpelijkheden, waarbij de Zeeuwsch Vlamingen zich hebben neergelegd, behoort het feit, dat tusschen Perkpolder-Walsoorden een van de oudere geredde Vlissingenbooten vaart, terwijl het veer op Breskens het moet doen met oude ponten uit „Holland". Niettemin zou zelfs de grootste verbetering in den vreedienst nooit kunnen verhinderen, dat Zeeuwsch Vlaanderen zich blijft oriënteren op de Belgische steden: een reis naar Brugge, Gent, Antwerpen is minder bezwaarlijk dan een tocht naar Rotterdam, Den Haag of Amsterdam. Van het nu nog fantastische plan om door

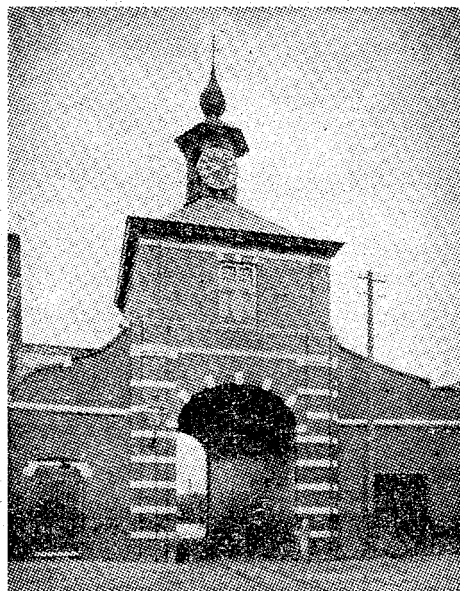
dammen en tunnels de Westerschelde te over- en te onderbruggen, zullen we in dit verband maar niet spreken. Waar halen we de miljoenen vandaan? Trouwens over zulke verre toekomstverwachtingen hoort men, behalve in de kringen der „Urheber" van zulke denkbeelden niet veel spreken. En hoeveel jaren onderhandelen met het land, waarmede we onze tolunie sluiten, zouden er noodig zijn om over zulk een plan tot overeenstemming te komen. Men mag nooit over het hoofd zien, dat de Wester Schelde het heilige huisje van den zee- weg naar Antwerpen is, waarop de Belgen terecht zeer zuinig zijn. Over drooglegging en inpoldering van het Sloe, op een deel waarvan de Zeeuwen zoo gaarne een vliegveld zouden aanleggen, het land van Saaf-tinge en de Braakman, zijn we sedert jaar en dag aan het praten met Brussel.

Maar we zijn afgedwaald en keeren terug tot onze Zeeuwsch-Vlaamsche moeilijkheden met den wederopbouw. In welke richting moet deze gaan? Ir. Van Amerom en met hem zijn chefs zijn van oordeel, dat men de oude Zeeuwsch Vlaamsche krotjes, in dit land, waar nooit een bouw- en woningtoezicht heeft geregeld en gecontroleerd, maar niet zonder meer herbouwen moet. Saneeren, zegt hij, verbeteren. 't Klinkt misschien nu nog als een utopie, maar waarom zou ik wanneer ik aan het wederopbouwen sla, niet een douche-cel in de huisjes aanbrenge? En de slaappleatsen, die vroeger op den zolder waren, naar kamertjes overbrengen? Dat zal den plattelandbewoner heusch nog niet in paleizen huisvesten. Maar als het hinkende paard, komen vervolgens de financieele kwesties. In dit Zeeuwsch Vlaamsche gebied stelde iedereen er zijn eer in eigenaar van zijn huisje te zijn. Daar gingen de moeizaam verworven spaarduitjes in. Acht honderd tot duizend gulden waren ze waard. Ga ik herbouwen op de wijze, die men zich voorstelt, en die moet gevolgd worden, wil er nog iets goeds uit de ramp voortkomen, die ons vaderland heeft getroffen, aldus de heer van Amerom, dan moet zoo'n huisje bij de tegenwoordige materiaal-prijzen, aangenomen al, dat de materialen te krijgen zijn en in zoo voldoende mate, dat de bouw niet elk moment stagneert, 8000 tot 9000 gulden kosten. De gedupeerde eigenaartjes worden uitbetaald op basis van den prijs op 9 Mei 1940, hoe moet dat verschil tusschen 1000 en 8000 gulden overbruggen worden? Er is een financieele regeling waarbij rentedragende en renteloze voorschotten een rol spelen. Vóór 1956 zal de regeering beslissen, — welke regeering zullen we dan hebben! — hoe het met die voorschotten zal gaan. De Zeeuwsch Vlaamsche kleine man echter durft dit avontuur niet aan. Leven met zulk een schuld, als het zwaard van Damocles, boven het hoofd, gaat buiten en boven zijn voorzichtigen aard. Vandaar dus dat er van dit soort herbouw niet veel komt. En toch zou men nu het tijdperk van den noodwoningbouw is afgesloten, daaraan met kracht moeten beginnen.

Materiaalmoeilijkheden vooral met hout en glas, laten we nu nog even terzijde, evenals die van de werkkrachten. Opslagplaatsen ontraken en de kleine aannemertjes, die in dit gebied wonen, die nu ingeschakeld zijn, hebben niet de trans-

portmiddelen, om als hun grossier in Zaandam of Dordrecht al de beschikking over het materiaal heeft, dit zelf per auto te gaan halen. Ir. van Amerom, op wiens kompas dit relaas voor een groot deel zeilt, heeft nu midden in zijn ressort een opslagplaats laten inrichten voor hout. Jammer genoeg was de kooi er nu wel, maar de vogel was er nog niet in. Overal in het land klaagt men op het moment over houtgebrek en over houtprijzen, die zelfs met terugwerkende kracht omhoog gaan.

Werkkrachten aantrekken naar dit verre oord, is een probleem om zich zelf. Men heeft er gewerkt met krijgsgevangenen,

De water- of kaaiport te Aardenburg (gebouwd in 1650)

die wél en politieke delinquenten, die niet voldeden. Men kent verder het vraagstuk. De werkmans van elders wil om de week of om de veertien dagen naar huis. De wederopbouw heeft te zorgen voor transport. Al is dat transport er, daarom is men er nog niet zeker van, dat de werkmans het in de rimboe — men zoekt hier niets denigreeuends achter, maar slechts een pogen om den verlaten toestand weer te geven — voor langen tijd aardt. Eenig amusement moet men hem bieden. Dus is er in Oostburg een noodbioscoop verzezen, als onderdeel van de cultureele verzorging, die zich overigens niet tot den bouw van dit amusementslokaal beperkt.

Over het algemeen zijn het naast de wederopbouwvraagstukken in engeren zin hier agrarische problemen, die moeten worden opgelost. Over dat landbouwherstel hopen we in een volgend nummer iets te zeggen. Zeeuwsch-Vlaanderen is landbouwgebied. Wel was en is er eenige nijverheid, maar behalve de fabriek van Van Melle in Breskens was dit kleinbedrijf. Het tot nieuw leven gekomen departement Zeeland van de Maatschappij voor handel en nijverheid heeft de vorige week te Middelburg een belangrijk congres gehouden, gewijd aan de Zeeuwsche belangen. Ir. Staf, ir. den Hollander van de Spoorwegen, drs. Kohnstamm en dr.

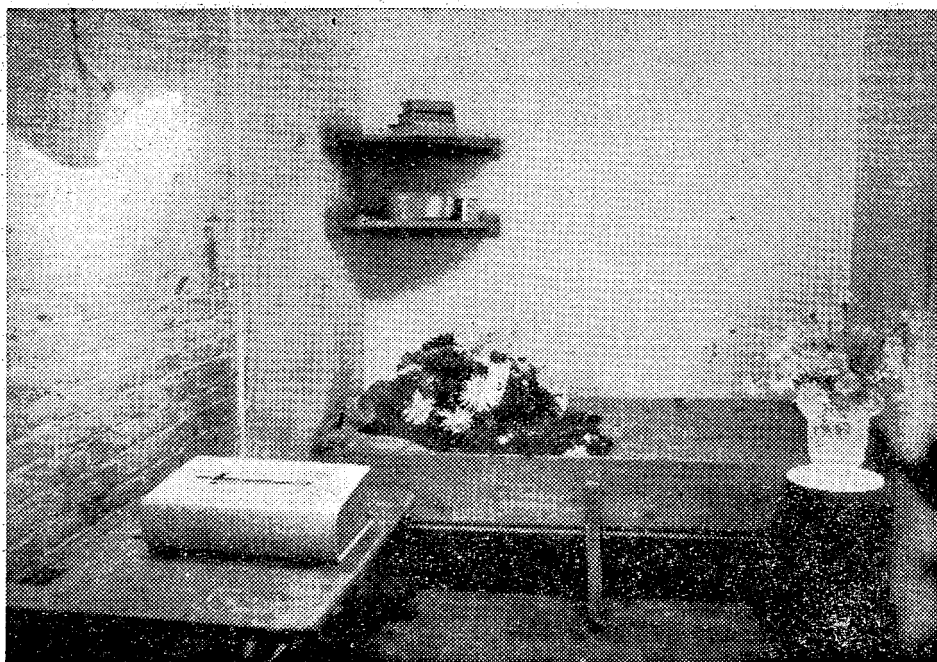
Schoenmaker, hebben daar inleidingen gehouden, over landbouw, verkeer en industriële mogelijkheden. En uit de vergadering heeft men daar menige stem kunnen hooren pleiten voor de eigen provincie. Daar is menig hartig woord gezegd juist over de industriële mogelijkheden. Over het algemeen klonk dat woord niet optimistisch. De voorzitter van de K. v. K. voor Zeeuwsch Vlaanderen kwam niet zonder snedigheid en zakenkennis op voor zijn gebied. Maar dat al kon toch niet verhinderen, dat de conclusie moest zijn: zoekt voor uw nijverheid aansluiting bij den landbouw, vestigt kleine bedrijven van 15 à 20 man. En met hard werken, dag en nacht, gevoegd bij, zoals drs. Kohnstamm het schilderachtig uitdrukte, „fantasierijk intellect en ondernemingszin, onze belangrijkste hulpbronnen, hebt ge kans van sla-gen. Daarin lag voor de inwoners van Breskens opgesloten: legt u maar neer bij het vertrek van Van Melle naar Rotterdam en zoekt het langs andere wegen. Van den energieke jongen burgemeester van dat plaatsje, den heer Eekhout, hadden we reeds gehoord van vergaande plannen in zulk een andere richting. Ook hij is er van overtuigd, dat alleen al het gebrek aan arbeidskrachten — anderen praten geheimzinnig over andere redenen, zonder daarbij zelfs aan te duiden, waarom ze zoo mysterieus zijn! — Van Melle er toe brengen zal, een standplaats met ruimer armslag te zoeken. Breskens heeft andere pijlen op zijn boog. Het heeft een aantal kleine bedrijven, waar met energie wat uit te halen is: dropsfabrieken, graanschoonderijen, wellicht vlasbedrijven, vischverwerkende bedrijven, haringrookerijen. Deze bedrijven hebben noodig een terrein aan altijd toegankelijk water. Daarvoor moet Breskens noodzakelijk een binnenhaven hebben, waar eb en vloed, die hier een verschil van 4 meter vertoonen, geen storenden invloed hebben. De regeering heeft in principe haar medewerking al toegezegd voor zulk een werk. Het ligt dus nu aan de volksvertegenwoordiging, of Breskens, dat altijd ook nog enkele vischscherscheperen er op uit ziet gaan, een nieuwe toekomstmogelijkheid krijgt. Belangstelling van den kant van het bedrijfsleven is er. Oorspronkelijk was zulk een binnenhaven berekend op 1000 m. kadeflengte, er is reeds aanvraag voor 1300 m. Bewijs, dat Zeeuwsch Vlaanderen niet bij de reukten neer zit en mee wil werken het geschonden vaderland er weer boven op te helpen.

Moeilijker zal het gaan om het andere niet totaal agrarische plaatsje in dit grensgebied den steun te verleen, dien het noodig heeft. Sluis, het oude vestingstadje met zijn beroemde kade, trok jaarlijks duizenden vreentelingen, die in de sfeer van voorbije eeuwen even zich wilden bezinnen op het verleden. Al dat aardige, oude, knusse gedoe van kroegjes, staminatejes, logementjes en ook wel hotels is met één slag verdwenen. Bouw dat weer eens op! Hoeveel honderdduizenden zouden daar mee gemoeid zijn. Zelfs al is de monumentenstein, zoals de heer Van Amerom de gebikte steen uit het puin der verwoestingen afkomstig kwalificeert, aanwezig. Duizelingwekkende bedragen hebben we hooren noemen. Misschien dat fantasierijk intellect en ondernemingszin, maar die laatste moet wel zeer nuchter zijn, de kans zien, Sluis te verbinden met een nieuw, zeer gemoderniseerd recreatieoord in dit gebied, waartoe de beide tot nog toe zeer schuchtere badplaatsjes Cadzand en Retranchement zouden kunnen behooren! P.

Bij de inwijding van een doodencel

Bij de plechtigheid der inwijding van doodencel 601, in het Oranjehotel te Scheveningen, gedenkteeken voor hen, die gevallen zijn in het verzet tegen de Duitschers, zijn Zaterdag behartenswaardige woorden gesproken. Zoo zeide ds. G. Bos, oud-gevangenis-predikant, na te hebben gewaagd van de offers, die de gevallen hebben gebracht:

„Het is niet waar dat wij deze offers waard zijn, het is niet waar dat het bloed, dat onze vaderlandsche bodem heeft ingedronken, ons heeft gestimuleerd tot hooger en beter leven. Het ziet er, ofschoon veel werd opgebouwd en hersteld, nog zeer donker uit. Laten wij ophouden met elkander te wantrouwen, ophouden met anderen te critiseren en veroordeelen. Wij hebben allen gezondigd, en doen het dagelijks, tegen God en elkander, en onze samen- g vloekt met het Nederland dat vallen zijn, in hun beste oogen- in visioenen hebben geschouwd. den doen niets, bloemen even- een nieuwe bezieling, nieuw eeloof kan dat vaderland doen n, waarin voor elk goedwil-

lend landgenoot leven een vreugde en een zegen is."

En mevrouw B. Born-v. d. Starp, sprak o.m.:

„Wij verwachten, dat elkeen, denkende aan cel 601, zich zal bezinnen en plechtig voornemen zoo te leven, dat hij het offer, door onze helden en heldinnen gebracht, waardig is, en mee zal helpen aan den opbouw en den bloei, maar vooral aan de geestelijke waarden van ons vaderland. Wij moeten en kunnen allen helpen door onszelf te voelen als een schakel van de keten, die het goede tezamen bindt en het slechte weert en dat met een diep besef: „Ik mag en kan die keten niet verbreken. Wanneer ik dit zou doen, zou ik schuld zijn aan de totale mislukking. Het hangt dus alles van mij persoonlijk af, ik ben voor alles persoonlijk verantwoordelijk." Dan pas, als wij zoo voelen, doen wij in deze, nog wat ontredde maatschappij, wat zij, die heengingen van ons, mochten verwachten, dan pas gaven zij hun jonge leven niet vergeefs. Het is een eerschuld, die wij aan hen hebben te betalen."

Cel 601 te Scheveningen, gedenkteeken voor slachtoffers van het verzet.

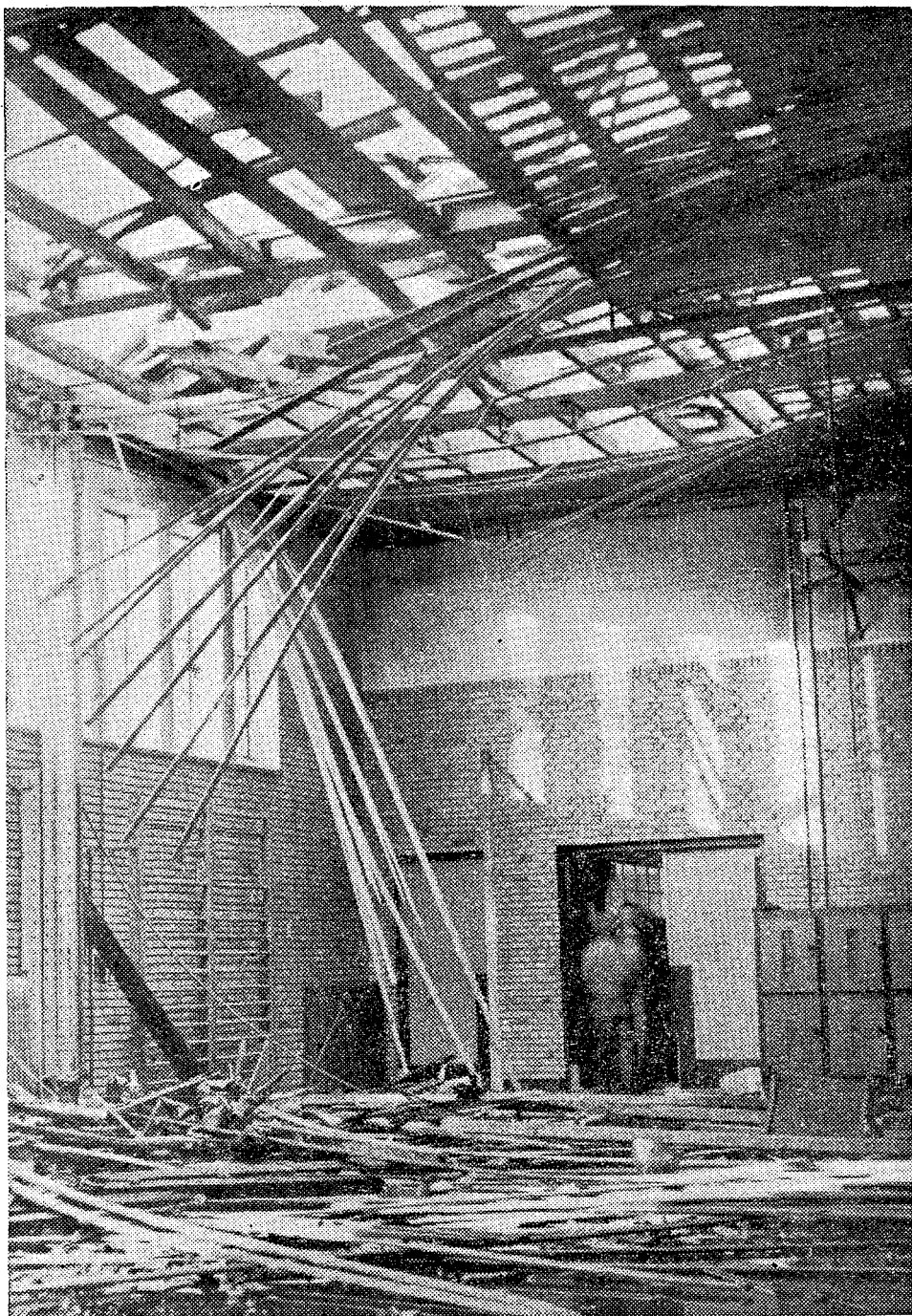
Roekeloosheid

Te Apeldoorn is een verschrikkelijk ongeluk gebeurd. Een vliegtuig botste tegen het dak van een school en het gevolg was dat in het gymnastieklokaal, waar een klas van zoowat dertig jongens aan het turnen was, in minder dan geen tijd alles in vlammen stond. Meer dan twintig jongens zijn hierbij om het leven gekomen. Twee moeders zijn gestorven aan hartverlamming tengevolge van den schrik. Het vliegtuig lag verpletterd naast de school; het lijk van den bestuurder vond men eenige meters verder.

Over de oorzaak laten de berichten weinig twijfel. De sergeant-vlieger, een 23-jarige jongeman, was van het vliegveld Valkenburg opgestegen met de onder om een half uur in den omtrek te blijven vliegen, teneinde zich met de Firefly, welke hij voor het eerst bestuurde, vertrouwd te maken. Hij vloog evenwel naar Apeldoorn en ging daar nabij zijn ouderlijke huis bravourstukjes uithalen. Wat er toen precies gebeurd is, weten wij niet. De een beweert, dat hij zijn vliegtuig op zeker oogenblik niet bijtijds meer omhoog kon krijgen, de ander dat hij opzettelijk eenige keeren rakelings over de school vloog; tot dat hij met een vleugel het dak raakte. Wij kunnen in het midden laten, welke lezing de juiste is. Vast staat wel, en daar komt het op aan, dat de sergeant zich in de eerste plaats aan ongehoorzaamheid heeft schuldig gemaakt door naar Apeldoorn te vliegen en dat hij vervolgens, en dit is nog het ergste, de grootst mogelijke roekeloosheid heeft ten toon gespreid. Hij heeft het met den dood moeten bekoopen, wat natuurlijk zeer tragisch is. Maar dat kan ons de oogen niet doen sluiten voor het feit, dat door zijn schuld en daardoor alleen, twintig jonge levens werden afgesneden. En naar aanleiding van deze gebeurtenis, die Apeldoorn in rouw heeft gedompeld en in het geheele land een schok heeft teweeggebracht, vraagt men zich af, of bij de militairen, die vliegtuigen en motorrijtuigen besturen, niet vaak een ernstig gemis aan verantwoordelijkheidsgevoel moet worden geconstateerd. Want dit ontstellende ongeluk staat niet alleen. Maar al te vaak gebeuren er ook ongelukken op den weg door onvoorzichtigheid van militaire bestuurders. Wij gelooven dan ook dat het oogenblik gekomen

is om er bij de autoriteiten ernstig op aan te dringen, die maatregelen te nemen, welke er toe kunnen bijdragen, dat de betrokken jonge mannen zich van hun verantwoordelijkheid meer bewust worden. Het is ons bekend, hoezeer de oorlog ook in dit opzicht ondermijnend heeft gewerkt. Wij weten — en begrijpen in zekeren zin

— dat de onverschilligheid groter geworden is en het besef van de waarde van een menschenleven geringer. Maar dit te weten, dit zelfs te begrijpen, mag ons niet doen berusten. Tenzij wij van oordeel zouden zijn, dat aan dit soort dingen toch niets meer te veranderen valt. Zoo ver is het echter gelukkig nog niet.

De verwoesting in het gymnastieklokaal van de christelijke H.B.S. te Apeldoorn na het ongeluk van het militaire vliegtuig op Maandag j.l.

Bij het bezoek van

VELDMAARSCHALK SMUTS

Veldmaarschalk Smuts brengt een bezoek aan ons land. Woensdag is hij op het vliegveld Valkenburg aangekomen, begroet door een vertegenwoordiger van de Koningin, minister van Eoetzelaer en andere autoriteiten. Aanstonds begaf hij zich naar Soestdijk, waar hij door de Koningin aan de lunch werd ontvangen. Hij kreeg het erbetoon, dat slechts den jaarlijk grooten ten deel kan vallen. Hij is dan ook een man, wiens naam, om met oud-minister Gerbrandy te spreken, is geweven door heel de internationale politiek van de 20ste eeuw tot op dit oogenblik; de man die voor altijd in de geschiedenis zal leven als degeen, die schouder aan schouder met Winston Churchill heeft gestaan in de rij der weinigen, die wisten dat het lot van heel de menscheid op het spel stond en consequent de volle verantwoordelijkheid daarvoor aanvaardden; een der prominente staatslieden, die op zijn wijze in den oorlog zijn volk heeft geleid en de militaire macht van dat volk heeft georganiseerd ten bate van het eene gemeenschappelijke doel: de wereld te redden van het dreigende knechtschap der totalitaire machten.

De schoolmeester van het Afrikaansche dorp Riebeek West kreeg in 1880 een bleeken en wat schuwen leerling op zijn school. Deze tienjarige leerling ontwikkelde zich tot een der meest leergierige en intelligente pupillen, die ooit zijn broek op die schoolbanken versleet. Het was Jan Christiaan Smuts, zoon van een stuggen, Calvinistischen Hollandschen boer uit Malmsbury, 50 km ten Noorden van Kaapstad en van een afstammeling der Fransche Hugenoten.

Toch liep die leerling wel wat erg hard van stapel. Hij verslond letterlijk boeken en werkte zoo hard voor het toelatingsexamen van de Victoria-school te Stellenbosch, dat hij ziek werd. Desondanks

slaagde hij met vlag en wimpel en daarna volgde weer een tijd van hard werken en ijverig studeeren, die hem tot zijn volgende doel bracht: Cambridge in Engeland.

Smuts voltooide daar zijn rechtenstudie en werd geen predikant, zoals zijn vader zoo graag zou hebben gezien. Reeds in 1894 werkte hij als advocaat bij het hooge gerechtshof te Kaapstad, juist aan het begin van die schier legendarische periode van het voorspel en het voeren van den Boerenoorlog.

De jonge advocaat raakte vanzelf in de politiek verzeild. Hij was aanvankelijk een vurig voorstander van de gezichtspunten van Cecil Rhodes, totdat de overvallen van Jameson een einde aan die illusies maakten. Van toen af was Smuts aanhanger van Paul Kruger. Hij voerde een heftige anti-Britsche campagne, werd benoemd tot procureur-generaal van de republiek en trouwde zijn liefste uit zijn schooljaren. Een jaar nadien, in 1899, brak de boerenoorlog uit. Jan Smuts werd soldaat.

Hij streed na den val van Pretoria met de la Rey in West-Transvaal en voerde met 250 man een jaar later, toen de Engelschen vrijwel iedereen tegenstand hadden gebroken, over de Oranje-rivier een aanval in de Kaapkolonie uit. Zijn legertje groeide al spoedig tot 3000 man aan, voordat de Britsche bevelhebbers in de gaten hadden, wat er eigenlijk aan de hand was. Botha en hij zijn de groote namen uit het Transvaal van dien tijd. Het waren ook groote vrienden, die nauw samenwerkten. Smuts bezocht Engeland en kwam thuis met een groot politiek succes: onvoorwaardelijk zelfbestuur voor Transvaal. Nadien ijverde hij voor samenwerking van Engelschen en Boeren, waarbij hij veel critiek en tegenstand ondervond. Hij bestreed het systeem van kerk-scholen, hetgeen hem den naam van een „vrijdenker“ bezorgde, een naam, die toentertijd een zeer bedenklijken klan-

had. Smuts wilde ook Engelsch, dat hij als de „taal van handel en groei“ beschouwde, in het leerplan opgenomen zien. Tegenwoordig ligt wettelijk vast, dat leerlingen op middelbare scholen in Zuid-Afrikaansch en Engelsch onderwezen worden.

Voorts kwam Smuts tegenover de moeilijke vraagstukken van Chineseche en Indische arbeidskrachten te staan. Hij bevond zich, voor wat de Britsch-Indische immigranten betrof, tegenover Ghandi, die toen als advocaat in Natal werkzaam was.

Het stichten van de Unie.

Op politiek gebied waren er verder de voortdurende wrijvingen tusschen de vier kolonies, die ieder een eigen bestuur, eigen wetgeving, spoorwegen, belastingstelsel en andere regelingen hadden. Deze toestand werd onhoudbaar. Tegen het verzet van Steyn en Herzog in werd in 1908 te Dur-

ban een nationale vergadering belegd. Het jaar daarna werd de Unie van Zuid-Afrika een feit en drie maanden later waren Botha als minister-president en Smuts als minister van financiën de feitelijke regeerders van Zuid-Afrika.

De jaren tot den eersten wereldoorlog waren gewijd aan opbouw en interne regelingen. Er waren stakingen en loondisputen, anti-Engelsche gevoelens en de organisatie van een nieuw militair systeem. In 1914 vonden de meeste Zuid-Afrikaanders, dat zij met den oorlog niets te maken hadden en er brak zelfs een opstand in West-Transvaal uit. Botha en Smuts maakten korte metten met dien opstand en voerden daarna een expeditie tegen de Duitschers in West-Afrika aan, die tot een goed einde werd geleid. Nadien kreeg Smuts als Engelsch luitenant-generaal het bevel over de campagne in Oost-Afrika.

Zoo was deze van oorsprong Nederlandse staatsman opnieuw soldaat geworden. Het merkwaardige is, dat hij zijn eerste oorlogservaringen opdeed in den strijd tegen... de Engelschen. Maar dit verhinderde toch niet, dat hij in 1917 deelnam aan de oorlogskonferentie van het Britsch imperium en zelfs in het Engelsche oorlogskabinet van Lloyd George werd opgenomen.

Na reizen door het geteisterde Europa keerde Smuts naar Zuid-Afrika terug. Daar overkwam hem het grootste verlies van zijn leven: zijn oude vriend en collega Botha stierf. Smuts werd minister-president. Zijn oude vijand Herzog kwam weer in het geweer; er waren stakingen in het mijn-district de „Rand“ en ook de ras-verschillen lieten zich steeds meer voelen. Met harde hand greep Smuts in, doch in 1924 werd hij bij de algemeene verkiezingen verslagen en Herzog werd minister-president van de eerste nationalistische regering.

Nu volgde een tijd van minder openbare activiteit, die aan studie en reizen was gewijd. Bij de verkiezingen in 1929 bleven Smuts en zijn aanhangers in de oppositie. De rusteloze advocaat, soldaat en staatsman schreef in dien tijd een boek, Holism and Evolution, dat zijn levensfilosofie weergeeft (groei en vereeniging der deelen tot een krachtiger geheel langs den weg van evolutie).

Nieuwe moeilijkheden.

De rol van Jan Smuts als staatsman was echter nog niet uitgespeeld. In 1932 verliet Zuid-Afrika den gouden standaard. Door de economische en sociale moeilijkheden van het land gedreven, sloegen de beide aartsvijanden Smuts en Herzog de handen ineen en bij de algemeene verkiezingen in 1933 kwamen zij samen terug met de sterkste regering uit de geschiedenis van Zuid-Afrika. Deze regering hield tot 1939 stand, tot opnieuw een oorlog verdeeldheid in de Unie bracht. Er dreigde zelfs een neutraliteitsverklaring. In twee dagen tijds werd een regeringscrisis, ontstaan door het drijven van Herzog naar neutraliteit, opgelost. Smuts kwam aan het hoofd van een regering, die een duidelijke meerderheid achter zich had. Hij bood den Duitschen ambassadeur diens paspoort aan....

De toestand van de Unie was niet eenvoudig. Er was letterlijk niets voor oorlogvoering gereed, doch het duurde niet lang of land- en zee-strijdkrachten alsmede de oorlogsproductie waren georganiseerd. De strijdkrachten bestonden, zooals gewoonlijk, uit vrijwilligers.

Tegen het einde van den oorlog maakte Smuts zich zeer verdienstelijk met plannen en arbeid voor het herstel van hongerend Europa. Allen lof, hem toegezwaaid, verwees hij naar zijn land en landgenooten, welke hem nog steeds het nauwst aan het hart liggen. In het bouwend brein van den maarschalk-staatsman is het plan geboren voor een naar elkaar toegroeijende samenwerking van landen en koloniën op Afrikaanschen bodem, waarbij Europa en Amerika een rol zullen spelen bij de ontwikkeling van dit werelddeel, zonder dat in het bestuur der landen zal worden ingegrepen.

De aankomst van veldmaarschalk Smuts op het vliegveld Valkenburg. Rechts van den maarschalk ziet men onzen minister van buitenlandsche zaken, die ter begroeting aanwezig was.

Beschouwingen

over

Werkloozenzorg

A. N. schrijft ons:

De economische crisis, welke zich in 1929 in Amerika openbaarde en zeer snel tot een wereldcrisis uitgroeide, deed weliswaar in vele bedrijfstakken werkloosheid ontstaan, doch het aantal dezer bedrijfstakken was in den aanvang nog vrij beperkt.

Zoo werden dan in den beginne incidenteele regelingen getroffen om de slachtoffers der werkloosheid te steunen. B.v. voor diegenen, afkomstig van de steenfabrieken en dan nog veelal voor die gemeenten, welke door het groote aantal van zulke arbeiders, die aldaar woonachtig waren, aan het Rijk om bijstand vroegen in de hooge lasten van ondersteuning.

De bedrijfsslaptes van het eene bedrijf die in andere bedrijven mede veroorzakend, deed de crisis steeds heviger, sneller en wijder om zich heen grijpen, zoodat in vrijwel alle takken van bedrijf een schrikbarende werkloosheid ontstond. Daarom werd afgezien van alle incidenteele steunregelingen en bij circulaire van den Minister van Binnenlandsche Zaken d.d. 15 Jan. 1932, No. 800 Afd. W. en S. de Steunregeling voor werklozen in het leven geroepen.

Waar voorheen voor elken bedrijfstak uitdrukkelijk crisiswerkloosheid moest worden vastgesteld om de daaruit afkomstige arbeiders te kunnen steunen volgens een bijzondere regeling (immers buiten de Armenwet), thans kon elken werkloze ingevolge de nieuwe Rijkssteunregeling steun worden verleend, mits hij valide en bonafide bleek te zijn.

De z.g.n. crisiswerklozen werden geholpen door een bijzondere voor hen in het leven geroepen steunregeling — niet dus ingevolge de Armenwet — en dit geschiedde omdat de kosten van steunverlening aan deze crisiswerklozen ingevolge de Armenwet voor vele gemeenten, vooral die met een groote industriebevolking, ruïneus zou zijn. Kosten van Armenzorg toch komen ten laste van de gemeente.

De oorzaak der armoede van de crisiswerklozen was ook van bijzonderen en geheel anderen aard dan de oorzaak der armoede van de meesten, die tot dien tijd de hulp ingevolge de Armenwet behoefden.

Waar de afzonderlijke steunverlening, buiten en naast de Armenwet, blijkbaar alleen werd geboren uit overwegingen van gemeentelijk-financiële aard, geldt voor ons daarenboven een even belangrijke overweging van sociaal-economischen aard, welke destijds, naar het ons voorkomt, nauwelijks of in het geheel niet heeft gegolden.

Werkloosheidsbestrijding en werkloozenzorg.

Alvorens hier verder op in te gaan, moeten wij onze begrippen duidelijk bepalen. Er wordt veel gesproken over werkloosheidsbestrijding en werkloozenzorg, alsof het eene en het andere synoniemen zijn. Dit is volkomen onjuist en wekt de grootste verwarring.

Wij hebben onderscheid te maken tusschen: bestrijding der werkloosheid, de werkloosheidsbestrijding dus en bestrijding van de gevolgen der werkloosheid of wel de werkloozenzorg.

De werkloosheidsbestrijding geschiedt door de overheid door het scheppen en bevorderen van voor het economische leven gunstige voorwaarden tot ontwikkeling. Hoe dat geschiedt zien wij b.v. in de door de overheid gevoerde handelspolitiek, landbouwpolitiek enz.

Het schijnt, dat dit wezenlijke onderscheid niet onmiddellijk van den aanvang af duidelijk voor oogen heeft gestaan.

Hoe het ook zij — zooals ook de Armenwet eischt, dat ondersteuning zooveel mogelijk wordt gegeven in den vorm van loon voor arbeid — t.a.v. de crisiswerklozen is eveneens en terecht het beginsel van werkverschaffing, hier en daar zelfs op zeer groote schaal, toegepast. (Het is hier niet de plaats om op de groote gebreken dezer werkverschaffingen — vrijwel uitsluitend grondwerk, waarin zeer velen niet thuis hoorden, zoodat zij vaak een ernstigen lichamelijken en moreelen terugslag ondergingen — in te gaan).

Merkwaardig is, dat pas in latere jaren van de zijde van het Ministerie de nadruk werd gelegd op werkverruiming. Men mocht officieel niet meer spreken van werkverschaffing.

Men mocht dus verwachten, dat thans de ziekte in de kiem zou worden aangegetast, dat dus de werkloosheidsbestrijding een aanvang zou nemen. In de practijk evenwel is er slechts zeer zelden van verruiming van werkgelegenheid in het vrije bedrijf sprake geweest. En alleen dit toch is de eenige beteekenis, welke wij aan werkverruiming kunnen toekennen; alleen dit zou bestrijding der werkloosheid zijn. Trouwens de houding van de in die „werkverruiming“ geplaatste werklozen geeft nadrukkelijk blijk, dat het in wezen toch werkverschaffing, dus steun is gebleven.

De geplaatsten blijven leunen op de overheid. En dat kan ook niet anders zoolang de overheid het werk geeft. De toestand is eerst economisch weer gezond, zoodra de werklozen werk vinden bij particuliere werkgevers. Verruiming van deze werkgelegenheid is bestrijding van werkloosheid; dat is dan ook op dit stuk de taak van de overheid, daartoe heeft zij voor de ontwikkeling van het economisch leven gunstige voorwaarden te scheppen en te bevorderen.

Ook hier is men er niet met verandering van benaming.

Wij stellen ons evenwel niet tot taak de behandeling van werkloosheidsbestrijdingsmaatregelen. Dit behoort tot het terrein van den economist.

Wij bepalen ons tot de bestrijding van de gevolgen der werkloosheid, tot de werkloozenzorg dus.

De structuurwerkloosheid.

Wij weten, dat het dwaasheid is de werkloosheid volkomen te willen opheffen. Volgens de waarnemingen over langere perioden van vrij constante economische omstandigheden is er steeds een werkloosheid geconstateerd: de z.g. structuurwerkloosheid. Het zal wellicht zeer moeilijk zijn zich een andere samenstelling der maatschappij te denken, waarin die „structuurwerkloosheid“ niet zal voorkomen. Zij vloeit immers voort uit den aard der verschillende bedrijven. Bij de Land- en Tuinbouwbedrijven en de Bouwbedrijven, om maar enkele zeer voor de hand liggende voorbeelden te noemen, springt het dadelijk in het oog, dat de winter een periode van verminderde werkzaamheid moet zijn. Zoo ook b.v. de speelgoedindustrie, welke voor den Sinterklaastijd een hooge activiteit ontwikkelt, om daarna weer een periode van geringe activiteit tegemoet gaat. En verder tal van andere bedrijven.

De arbeiders, die in perioden van bedrijfsslaptes overbodig zijn, zijn niettemin zeer belangrijk voor de maatschappij en dus maatschappelijk geenszins overbodig. Zij vormen de zeer noodzakelijke arbeidsreserve.

Op grond hiervan is het een plicht der maatschappij, dezen arbeiders een redelijk bestaan te verzekeren, gedurende de perioden van structuurwerkloosheid, aangezien zij niet behooren tot de categorie van personen, die zijn aangewezen op hulp ingevolge de Armenwet. De structuurwerklozen mogen niet aan armoede bloot staan. Het hun te verzekeren bestaan moet verband houden met den staat, welke zij zich konden veroorloven door het loon, verdiend in hun laatste werk, zonder dat zij op de grens van armlastigheid zullen verkeren. Het bedrijf, dat hun arbeidskracht als reserve ter beschikking houdt, dient hun een uitkeering per week te verstrekken, welke in het algemeen belang aanzienlijk hooger moet zijn dan het bestaansminimum en uitgedrukt dient te worden in een percentage van het als regel in het bedrijf door de betrokken arbeiders verdiende loon.

Verplichte werkloosheidsverzekering.

In de practijk zal zulks niet door elken ondernemer afzonderlijk gedragen kunnen worden. Het is daarom noodig, dat de ondernemers van hetzelfde bedrijf dat gezamenlijk doen. Wij denken hierbij aan de bedrijfsverenigingen. De vraag rijst overigens of het niet doelmatiger zal zijn — indien practisch uitvoerbaar — dat de verschillende bedrijven ten deze samenwerken in één federatieve bedrijfsvereniging.

Nu wij de noodzakelijkheid van een en ander hebben vastgesteld, komen wij meteen tot de uitspraak, dat daarbij niemand zich zal mogen onttrekken aan zijn plichten, zoodat hiermede de verplichte werkloosheidsverzekering is geboren.

Nader zal voor elk bedrijf dienen te worden uitgemaakt of en zoo ja, hoeveel maal per jaar en hoe lang per keer er sprake zal zijn van structuurwerkloosheid, alsmede het percentage der arbeiders, die als „structuurwerklozen“ mogen worden ontslagen, opdat deze „structuurwerklozen“ uitkeering kunnen ontvangen ten laste van het werkloosheidsverzekeringsfonds. Hierbij wordt aangeteekend, dat gedurende de periode(n) van structuurwerkloosheid in andere bedrijven toevallig een tijdelijke niet te bevredigen vraag naar arbeidskrachten kan voorkomen. Indien lichamelijk geschikt, zullen de structuurwerklozen verplicht moeten kunnen worden tot werk te aanvaarden, waarbij hun tenminste een vergoeding wordt gegarandeerd, gelijkstaande aan het laatst verdiende loon. Kan de nieuwe werkgever slechts een lager loon geven, dan zal door hem het verschil kunnen worden gedeclareerd aan het werkloosheidsverzekeringsfonds. (Het is duidelijk, dat hiervan alleen sprake kan zijn, indien de loonen in het onderhavige bedrijf algemeen lager zijn). Hier ligt een belangrijke taak voor de arbeidsbemiddeling.

Het werkloosheidsverzekeringsfonds zal regelmatig en voldoende gevoed moeten worden, wil het naar behooren kunnen werken. Wij zeiden reeds, dat bedrijven dit zullen moeten doen. Daarbij zal er geen worden uitgezonderd. Elke ondernemer uit elk bedrijf zal een premie hebben te betalen, zijnde een percentage van het arbeidsloon. Ook de ondernemer in die bedrijven, waarin geen structuurwerkloosheid voorkomt. Ook zij hebben belang en bij het bedrijf waarin zij wel voorkomt en bij het behouden van koopkracht door de structuurwerklozen, hetzij direct of indirect.

Bovendien zal door het feit, dat allen tezamen de lasten zullen dragen, de individuele druk laag zijn. Uiteraard moet bij het bepalen der premie rekening worden gehouden met de frequentie der structuurwerkloosheid in elk bedrijf.

Met nadruk wijzen wij er op, dat er van geheel of gedeeltelijk verhaal der premies op de arbeidsloonen geen sprake zal mogen zijn. Dit zijn uitgaven, welke naar hun aard zuiver tot de bedrijfskosten behooren en automatisch in de prijzen tot uitdrukking zullen komen. Zoodoende wordt de last der premies afgewenteld op de geheele maatschappij, welke plicht het is; — daar zijn wij immers van uitgegaan — te zorgen, dat de structuurwerklozen niet aan armoede zullen worden prijs gegeven.

(Wordt vervolgd).

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

DE PROEF VAN DUINDORP

De Haagsche redacteur van het Handelsblad schrijft:

Over politieke delinquenten is den laatsten tijd heel veel geschreven en gesproken. Vooral de vrijlating van de z.g. „lichte gevallen“ gaf stof tot discussie. De kans, dat het door de regering genoemde getal van omstreeks 25.000 in de kampen zal worden bereikt, schijnt intusschen wel uiterst gering. Inderdaad is reeds een groot aantal politieke delinquenten vrijgelaten en er zullen er ongetwijfeld nog velen volgen. Maar zoo langzamerhand is nu toch wel gebleken, dat er meer „zware“ gevallen in de kampen vertoeven, dan minister Van Maarseveen in een optimistische opwelling veronderstelde. Zoo moet o.a. rekening worden gehouden met de mogelijkheid, dat meer jeugdige delinquenten dan men geneigd is zonder nadere kennis van de feiten aan te nemen, voorloopig nog in de kampen zullen verblijven.

Het is o.m. deze omstandigheid, welke er toe geleid heeft in het kamp Duindorp te 's-Gravenhage een blok huizen te reserveren voor mannelijke gedetineerden van 19—23 jaar en aan deze groep speciale sociale zorg te besteden. Hoewel dit „jeugd“-kamp nog maar anderhalve maand bestaat, meende de leiding van den socialen dienst er goed aan te doen enige tegenwoordigers van de pers dit jeugdblok te laten bezichtigen. Wij hebben volop gelegenheid gekregen vrijuit — zonder toezicht — met de jongens te praten.

Het meerendeel van deze jongens vertoef reeds anderhalf jaar — soms iets langer, in sommige gevallen ook korter — in een kamp. Dat beteekent, dat er jongens onder hen zijn, die reeds op 17-jarigen leeftijd achter prikkeldraad werden gesloten en op nog jongeren leeftijd van een on-vaderlandsche houding hebben blijk gegeven. Onder de 500 jongens in dit jeugdkamp zijn vele S.S.-ers en landwachters. Sommigen van hen zijn volledig in nat.-soc. zin opgevoed en wisten niet beter of het was juist, dat zij „inzezet“ werden in den strijd van Duitschland tegen Rusland. Anderen kwamen er door hun avontuurlijken aanleg toe. Velen zijn door hun ouders gedwongen dienst te nemen, waarmede die laatsten nog extra schuld op hun schouders hebben geladen. En juist dit feit brengt bij velen van deze jongens 'n gewetensconflict teweeg. Immers zij kunnen zich zelf ontlasten door te verklaren, dat zij door de ouders, of enkel door den vader, zijn gedwongen dienst te nemen. Maar daarmee belasten zij hun ouders. We spraken eenige jongens, die beslist weigeren zich aldus gedeeltelijk vrij te pleiten. En dus zullen zij wellicht langer in een kamp moeten doorbrengen dan strikt genomen noodig zou zijn.

Deze jongens hebben tot voor kort steeds onder ouderen vertoefd en daarvan in de meeste gevallen geen al te besten invloed ondergaan. Die ouderen zijn dikwijls verbitterd, verwachten vaak nog maar weinig van de toekomst of wel zijn verstokte nat.-socialisten. Van de jongeren mag worden verondersteld, dat zij vroeg of laat weer in de vrije maatschappij terecht zullen komen. En dan moeten zij daar bruikbare mensen zijn. Daartoe wil het jeugdkamp in Duindorp een poging doen. De jongens wonen afgezonderd van de rest van het kamp en, in tegenstelling tot de overige gedetineerden, niet in een der schoolgebouwen, doch in een lange rij huizen, door hen zelf opgeknapt en ingericht. Zij hebben nu reeds getracht van hun wooninterieur iets meer te maken dan louter slaap-gelegenheid. Er zijn trouwens verscheidene huizen waar ze over een eigen eet- en „studeer“-kamer beschikken. Er wordt in dit jeugdkamp inderdaad gestudeerd. Vakleeraren uit het andere kamp, geven den jongens onderwijs in onderscheidene wetenschappen, in talen, enz. Er zijn ook werkplaatsen voor jongens met technische vakkennis, er is een kleine groentenkwekerij e.d. Er wordt heel veel aan sport gedaan er wordt — zoo lang dat kan — in zee gezwommen, er worden marschen gemaakt.

Door een inderling in klassen, krijgen de jongens, al naar hun gedrag, gelegenheid zich gunsten te verwerven. Zoo is er 'n opvoedingssysteem — eenigszins in den trant van de Engelsche kostscholen, met o.a. een „mentor“ — dat tweemaal beoogt. In de eerste plaats moet de rebelse geest onder de jongens verdwijnen. In de tweede plaats moet hun arbeidsvreugde worden bijgebracht. De sociale werkers in dit jeugdkamp hopen op deze wijze bruikbare mensen van hen te kunnen maken.

De jongens zouden misschien ook nog overtuigd kunnen worden van hun ongelijk, indien zij beter kennis konden nemen van hetgeen er in de vrije maatschappij te koop is, m.a.w. indien zij kranten zouden mogen lezen, een wensch, die overigens in alle kampen bestaat, maar door den Minister van Justitie nog steeds niet is ingewilligd.

Slaagt deze proef, dan is het mogelijk, dat dit opvoedingssysteem ook op de rest der jeugdige politieke delinquenten — 4000 van genoemden leeftijd — wordt toegepast. Ons bezoek heeft ons al wel overtuigd, dat de jongens bereid zijn aan te pakken.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

WOENSDAG 2/10

— Het derde kabinet-Sjarir wordt bekend gemaakt. Volgens Sjarir is het op de breedst mogelijke basis gegrond en geeft het zuiver de partijverhoudingen weer.

— Jhr. Bosch ridder van Rosenthal vraagt ontslag als commissaris van de Koningin in Utrecht.

DONDERDAG 3/10

— Leiden viert weer als vandenouds het feest van 3 October.

— Soekarno heeft de macht aan den raad van ministers overgedragen.

VRIJDAG 4/10

— De directeur-generaal van de volkshuisvesting deelt in een rede mee, dat wij ten minste tien jaar noodig hebben om den achterstand aan woningen in te halen. De eerste jaren zal met den bouw van 70.000 woningen 500 miljoen per jaar gemoeid zijn.

— De regering zegt in een verklaring aan de Staten-Generaal, te streven naar vergrooing van het productievermogen en stabilisering van de loonen. Plannen tot toepassing van het utility-systeem, hernieuwde

strijd tegen den zwarten handel, verhooging van brood-, melk- en boterprijzen worden o.m. aangekondigd. Verhoging van huren zal voorhands niet worden toegelaten.

— Mr. W. F. C. Baars, een bekende figuur te Rotterdam, o.m. oud-lid van den gemeenteraad, is overleden.

ZATERDAG 5/10

— In de Scheveningsche cellenbarakken is de doodencel 601 ingewijd.

ZONDAG 6/10

— Mr. E. J. Beumer, oud-lid van de Tweede en van de Eerste Kamer, is te Utrecht overleden.

— Het vliegtuig Edam vertrekt met Parmentier als gezagvoerder naar Zuid-Afrika; het is de eerste vlucht der K.L.M. na den oorlog naar Johannesburg.

MAANDAG 7/10

— Seyss-Inquart doet, naar aanleiding van het tegen hem uitgesproken doodvonnis, een beroep op Koningin Wilhelmina. Een later bericht meldt, dat H. M. het verzoek niet in overweging heeft genomen.

— Te Apeldoorn vliegt een militair toestel door roekeloosheid van den bestuurder tegen een school. Het ongeluk eischt meer dan twintig doden.

— Lady Baden Powell besluit haar tocht door ons land te 's-Gravenhage. Op het Binnenhof wordt haar een grootscheepsche hulde gebracht.

DINSDAG 8/10

— Het nationale comité tot samenwerking met de voedsel- en landbouworganisatie der Vereenigde Naties wordt door minister Beel geïnstalleerd.

WOENSDAG 9/10

— Veldmaarschalk Smuts komt op het vliegveld Valkenburg aan voor een bezoek aan ons land.

— De bijzondere raad van cassatie heeft het vonnis van het bijzondere hof in den Bosch tegen graaf de Marchant en d'Ansembourg (15 jaar gevangenisstraf) gehandhaafd. Zoowel voor het hof als in cassatie was de doodstraf gevraagd.

Het verdwijnen van den naam „Liberaal”

Bij het bericht, dat de Liberale Staatspartij is ontbonden en haar bezittingen aan de Partij van de Vrijheid zijn overgedragen, teekent het Algemeen Handelsblad het volgende aan:

In de politieke verhoudingen in Nederland is in het begin van dit jaar een wijziging gekomen door de samensmelting van de socialistische partijen in de Partij van den Arbeid. Speciaal door de liquidatie van den Vrijzinnig-Democratischen Bond waren velen, die vroeger lid waren van dezen bond of op de kandidaten van den Vrijz. Dem. Bond hun stem uitbrachten, het leger der politiek-daklozen komen versterken. Daarnaast waren er, zoowel uit de kringen van de Liberale Staatspartij en van den Bond van Jonge Liberalen als uit confessionele kringen, die zich — zoo heet het in de toelichting van het hoofdbestuur van de Liberale Staatspartij — rekenschap gaven van de nooden van dezen tijd en wilden komen tot het gezamenlijk uitzetten van de grenzen, binnen welke tal van groepen, die van het socialisme niets wilden weten, zich thuis kunnen voelen. Hieruit is de Partij van de Vrijheid geboren, die als eerste voorwaarde voor een op Christelijken grondslag berustende samenleving als de onze de vrijheid stelt en er van uitgaat, dat de mensch alleen in vrijheid zijn persoonlijkheid kan ontwikkelen. Zij kiest derhalve het beginsel, dat gedurende meer dan een eeuw het liberale is genoemd, al hebben vele tegenstanders daarvan vaak en graag karikatuurale voorstellingen gegeven als zou liberaal beteekenen: laat alles maar waaien. De initiatiefnemers van de Partij van de Vrijheid nu hebben een nieuwe politieke

formatie op breder grondslag in het leven willen roepen om het beginsel van vrijheid en verantwoordelijkheid te verdedigen en te verwirkelijken.

De naam „liberaal” is hiermede verdwenen uit ons politieke leven. Ondanks in breede kringen ontstane bewuste en onbewuste misvattingen omtrent het liberalisme moet dit verdwijnen zeer velen toch nog aan het hart gaan. Zij mogen troost putten niet alleen uit de boven aangehaalde geruststellende verzekering van het hoofdbestuur van de Liberale Staatspartij, maar tevens uit de wetenschap, dat de vrijheidsgedachte, die toch de kern vormt van het liberale beginsel, een onverwoestbare gedachte is, die bestaan heeft en bestaan zal zolang er menschen op aarde zijn. En als de teekenen niet bedriegen, zal de noodzaak tot haar verdediging in de toekomst bovendien eerder toe- dan afnemen. De onvrijheid straft zichzelf.

Spelen met vuur

Het zij mij vergund, geachte redactie, een oogenblik uwe aandacht voor het volgende te vragen. Ik heb uw blad altijd beschouwd als een blad, dat de werkelijke vrijheid lief heeft als een kostbaar iets. Moge deze „cri de coeur” een gehoor bij u vinden.

Ondergeteekende is sedert eenige jaren ondernemer in het Vaderland. Hij heeft verscheidene jaren buiten het land gewerkt en zijn eigen lot in handen genomen. Hij behoort tot de jongeren der ondernemers en het zij hem vergund een ernstig woord te mogen richten tot zijn collega's.

Wij zitten momenteel met een zwaard van Damocles boven ons hoofd, n.l. de Bedrijfschappen. Alles wat voor Vrijheid voelt, voelt hier niets voor. Doch hoe moet het dan wel. Zeker niet zooals het thans dreigt te gaan.

Sommige vakorganisaties, organisaties van ondernemers n.l., doen thans de

gekste dingen. Wie weet, welke strijd zich achter de schermen afspeelt, zou daar zeer interessante staaltjes van kunnen vertellen. Eenige hiervan mogen hier voor het voetlicht verschijnen

Sommige vakorganisaties doen alle mogelijke moeite monopolies te scheppen. Men wil geen nieuwe leden aannemen, noch toelaten. Hoe goed de nieuwe leden ook mogen zijn, hoe bekwaam ook, hoe begaafd ook met alle kwaliteiten, welke van een goeden ondernemer worden verlangd, het geeft alles niets, men laat niemand meer toe. Dit is erger dan Middeleeuwsch. In de Middeleeuwen heeft men altijd den man, die het meesterstuk kon maken, toegelaten tot de gilden. In Nederland anno Domini 1946 laat men niemand meer toe, althans in sommige bedrijfsorganisaties. Want de gevestigde ondernemers gaan het Bedrijfschap beheerschen en probeeren monopolies te scheppen. Men maakt de jeugd, hoe bekwaam, eerlijk en energiek ook tot een paria-klasse, welke niet tot deviezen voor import wordt toegelaten. De jeugd neemt dit niet en wendt zich tot de Overheid met het verzoek in te grijpen en de herrie begint.

Een tweede voorbeeld. De Overheid heeft voorgesteld voor een zeer belangrijk artikel, dat in het binnenland in enorme hoeveelheden wordt voortgebracht, de vrijheid van koopen wederom in te stellen. Neen, zegt de organisatie van fabrikanten, dat nooit! Immers, dan zouden nieuwe bedrijven zoo maar grondstoffen kunnen koopen en zouden er immers nieuwe concurrenten kunnen ontstaan.

Ik kan niet anders dan de conclusie trekken, dat het optreden van sommige ondernemersorganisaties verre van „sportief” genoemd kan worden. Men is zoodoende geheel op een verkeerd spoor, doch men speelt tevens met vuur: Indien men zoo optreedt, en geen nieuwe concurrenten duidt en alleen maar monopolies wil, dan is de weg naar socialisatie reeds geeffend. De weg, die thans bewandeld wordt, is kortzichtig en zeer, zeer gevaarlijk. Het zij eens en vooral duidelijk en ernstig gezegd.

Met dank voor de plaatsing,

hoogachtend,

Een jong ondernemer.

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij!”,
Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

abonneert zich op „Vrij!” tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *)

welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 245103 ten name van den penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht, *)

over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd.

(Handteekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

H.H. VERTEGENWOORDIGERS!

Is Uw rayon Zuid-Limburg?

Dan is Uw aangewezen adres voor al Uw maaltijden
Lunchroom, Café Restaurant en Raadskelder „CASTELLUM” te HEERLEN

gelegen aan het Raadhuisplein naast Hema-gebouw, 7 minuten vanaf het Station.
KOFFIETAFEL - LUNCH - DINER
Wild, Gevogelte, Visschotels, samenstelling als voor den oorlog.

Wij stellen de hoogste eischen aan de afdeeling Keuken. Alle prijzen vastgesteld volgens regeling prijsbeschikking Horecabedrijven klasse C en B.

Directeur-Eigenaar J. LEENTVAAR.
Verl. Saroleastraat 1 - Heerlen

HUIJSEN

voor

KOFFERS en LEDERWAREN

Frederik Hendrikslaan 280 - Tel. 552169 - Den Haag.
SPECIALE REPARATIE-INRICHTING

N.V. BOELE'S

Scheepswerven

en
Machinefabriek

BOLNES

Nieuwbouw en reparatie

BERGHOTEL - Amersfoort

HET GEHEELE JAAR GEOPEND

KLOOS

KINDERDIJK

BRUGGEN

PRACTISCHE AUTOKENNIS

VOOR IEDEREEN. U leert hoe de auto en zijn onderdelen in elkaar zitten. Geen droge motor-theorie, maar een voor iedereen begrijpelijke schriftelijke cursus. Verschafft U aangename winteravonden en zekerheid in technische situaties. Lesgeld f 1.25 per week. Vraagt prospectus.

BUREAU P. A. K.,

JACOB MARISSTRAAT 33 - AMSTERDAM-WEST

Vloerbedekking

Neemt in Uw woning de ideale

PERPLEX VLOEREN

Watervast, opneembaar, parketwijze gelegd vanaf f 4.- per M².

Een product van

Abee Parketvloeren

Levering door het geheele land via onze Filialen.

Inlichtingen: Hoofdkant. Van Boetelaerlaan 90 - Tel. 555564 - Den Haag

Laat het een glansrijke wederopbouw worden!

Dit staat vast; Hoe méér schilderwerk er straks met Chinol geschiedt, hoe glansrijker de wederopbouw zal zijn! Chinol: duurzamer en weerbestendiger dan ooit! Vettewinkels „levelingsverf”

in Verf Van Vettewinkel

GEÉN VLOERBEDEKKING ?

Komt U eens kijken naar onze

PERPLEX - VLOEREN

Voor Huiskamers, Kantoren en Instellingen. Watervast enz. enz. Oersterk en Parketsysteem. Prijs vanaf f 4.- per M², thuis gelegd

EEN ABEE-PRODUCT Alleen Vertegenwoordiging:

HANDEL MIJ. „HELKO”, Toonkamers: Amstedijk 146 Amsterdam, telefoon 22719

Op een landgoed in het Oosten des Lands wordt gevraagd prima

HUIJKNECHT

ongehuwde (ev. huiskn./chauff.) en een ongehuwde zeer flinke en bekwame

KRACHT

(m. of vrl.) die perfect kan koken en tevens in staat is de geheele leiding van een drukke huishouding (plm. 3 personen) op zich te nemen. Event. combinatie door echtpaar z.k. mogelijk. Brieven met volledige gegevens en opgave van salaris onder no. 1687 aan Advert. Bur. „Major”, Laan van Meerdervoort 189 F, Den Haag.

Inrichting, bijhouden en controle van boekhoudingen
Behandeling van alle belastingzaken
Financiële, economische, en administratieve adviezen

KON. EMMAKADE 194, DEN HAAG, TEL. 398492

D. L. MEULDIJK'S

CENTRALE PAPIERBEWERKING

Heeft U papier? — Wij maken alles.

TAMBOERSTRAAT 24-26. TEL. 20943 ROTTERDAM
SPOEDORDERS BINNEN 24 UUR

N.V. MACHINEFABRIEK

IJZER-, STAAL- EN METAALGIETERIJ

v.h. Bakker & Co.

RIDDERKERK

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26 b (bovenhuis) Rotterdam Ruim 30 jaar gevestigd

Patent- Geneesmiddelen Gummiwaren

Vr. gratis inlicht., toezend. onder blanco couvert. Gratis spreekuur dagelijks van 10-3 uur.

Dansclubje Den Haag vraagt nog eenige D. en H. bov. 25 jr. Best. van g. stand. Br. No. 7242, W. de Withstr. 73, R'dam.

Laat dit blad lezen aan uw vrienden maar laat het daar niet bij; maakt hen abonné.

VRJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofdredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
Mr. A. STEMPELS, Rotterdam

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

Het „utility-systeem”

In de rede, welke minister-president Beel kortgeleden heeft gehouden over het loon- en prijsvraagstuk, heeft hij ook gesproken over het zgn. Utility-systeem. Hierin schijnt de regeering een der middelen te zien voor de zoo noodzakelijke aanpassing van de prijzen aan de loonen. Engeland wordt hierbij als voorbeeld genomen.

Het doet wel vreemd aan, dat de Ministerraad blijkbaar reeds in dezen een beslissing heeft genomen, zonder dat de volksvertegenwoordiging daarin is gekend en zelfs schijnt men niet de adviezen van het bedrijfsleven afgewacht te hebben. Het was bekend, dat verschillende organen zich met dit onderwerp bezig hielden en bereid en in staat waren binnen zeer korten tijd met adviezen te komen.

In Commentaar No. 17 van Maandag 7 October staat het volgende:

„Plannen zijn ontworpen om de productie in versterkte mate te richten op de vervaardiging van de meest noodzakelijke goederen in een beperkt aantal typen. Dit zal prijsverlagend werken en behoeft, zooals de ervaring in Engeland met dit z.g. Utility-systeem heeft geleerd, niet te gaan ten koste van de kwaliteit. Over deze maatregelen is overleg gepleegd met het bedrijfsleven.”

Bij de lezing van het bovenstaande vraagt men zich af of de Regeering zelf wel geheel op de hoogte is van het Utility-systeem. In Engeland heeft men gedurende korten tijd een ander systeem gehad, het zgn. Austerity-systeem. Dit gold niet voor het geheele bedrijfsleven, maar slechts voor een gedeelte. Van de textielindustrie bijvoorbeeld niet voor spinnerijen en weverijen, doch uitsluitend voor de vervaardiging van kleding. Dit was een systeem, waarbij de te maken goederen gestandaardiseerd waren. Men streefde daarbij naar een besparing van materiaal en door eenvoudiger werkmethode meende men de loonen per eenheid lager te kunnen maken, waarvan dus weer een prijsvermindering het gevolg zou zijn. Ten slotte waren beperkingen opgelegd ten aanzien van toegelaten bewerkingen. Voor heerenkleding was b.v. bepaald dat in de jas geen borstzak gemaakt mocht worden en het vest niet meer dan 2 zakken mocht hebben, terwijl het maken van een zoom in de broek was verboden. Door al deze beperkingen waren de Austerity-goederen onmiddellijk te onderscheiden van de andere.

Dit systeem heeft men vrij spoedig verlaten omdat het een volkomen mislukking was geworden.

Het lijkt er eenigermate op, alsof de Regeering hier dit systeem wil invoeren en niet het eigenlijke utility-systeem zooals dat thans in Engeland bestaat.

Daar is het Utility-systeem ingevoerd voor de productie van:

- textielgoederen,
- meubelen,
- schoenen,
- huisraad, voornamelijk keukeninrichting
- enkele speciale artikelen als sigarettenaanstekers e.d.

Het systeem werd het eerst ingevoerd bij de productie van textielgoederen. Het zwaartepunt bij de productie van utility-textielgoederen ligt in de garentoewijzing. Daarnaast zijn er bepaalde voorschriften voor de productie, maar daarop is geen scherpe controle.

De Engelsche regeering heeft in 1939 de heele wolproductie in haar Dominions opgekocht tot en met de productie van het vredesjaar na den wapenstilstand. Daardoor heeft de regeering dus de beschikking over alle mogelijke grondstoffen en in een groote verscheidenheid. Daardoor kon een kwaliteitsstandaard vastgesteld worden. De „Wool Board” heeft dus op ieder tijdstip de beschikking over de gewenschte grondstoffen in de noodzakelijke hoeveelheden en men kan daarbij de garantie geven dat dezelfde grondstoffen over een zekeren tijd geleverd kunnen worden.

Bij de verdeling van de grondstoffen komt de werking van het utility-systeem al tot uiting. Bij die verdeling wordt in de eerste plaats vastgesteld welk percentage van de totale hoeveelheid beschikbare grondstoffen gebruikt zal worden voor:

- de productie voor de binnenlandse markt,
- export.

Aangezien utility-goederen niet mogen worden uitgevoerd is alleen de toewijzing onder a, genoemd van belang.

Bij de productie voor het binnenland onderscheidt men:

- vrije goederen,
- utility-goederen,
- regeringsopdrachten.

60 % van de binnenlandsche grondstoffen moet worden gebruikt voor utility-goederen. De rest is voor export en voor de regeering. Momenteel bestaat ongeveer 75 % van de totale kledingindustrie uit utility-goederen. Het utility-systeem heeft het voordeel, dat men het bedrijfsleven zooveel mogelijk vrij laat. Ook de consument behoeft geen utility-goederen te koop als hij dit niet wenscht. Vrije goederen zijn echter een veelvoud van den prijs.

Van „standaardisatie” kan niet worden gesproken omdat men al in 1941 19 soorten wollen stoffen had en sindsdien is dit aantal nog belangrijk uitgebreid.

Een Indisch beeld, dat, naar men hopen mag, thans tot het verleden behoort.

De reden waarom het utility-systeem is ingevoerd, is niet de standaardisatie en rationalisatie der productie of de grondstoffenbesparing, maar wel, om de productie van textielgoederen tegen een lagen prijs en in een relatief goede kwaliteit aan het publiek te brengen.

De voordeelige prijs werd verkregen door:

- afschaffing van de belasting, bekend onder den naam van de purchase-tax, op utility-goederen,
- regeringssubsidie op voor utility-goederen bestemde grondstoffen.

De goede kwaliteit werd verkregen door:

- het beschikbaar stellen van goede grondstoffen,
- het stellen van hoge minimum kwaliteits-eischen aan de goederen.

De purchase-tax was aanvankelijk als oorlogsmaatregel in 1940 ingevoerd. Die tax trof in den beginne de meeste artikelen voor huishoudelijk gebruik. Het tarief bedroeg 33 $\frac{1}{3}$ % van den groothandelsprijs, corresponderende met ongeveer 24 % van de detailprijzen.

Na invoering van het utility-systeem werden kleding, schoenen en andere artikelen belastingvrij.

Door de afschaffing van de purchase-tax derfde de schatkist ongeveer 300 miljoen pond. De subsidies vroegen in 1945 rond 40 miljoen.

Aanvankelijk maakten de fabrikanten slechts de eenvoudige modellen waarvoor een minimum aan grondstoffen noodig was. Later werden de fabrikanten aan andere modellen schadeloos gesteld door de beschikbaarstelling van extra coupons, waardoor zij ook in staat waren utility-goederen te vervaardigen.

Met uitzondering van hoeden, avondkleding en dassen is utility-productie van alle kleding mogelijk.

Men is echter in Engeland toch niet kunnen ontkomen aan prijsstijging,

want sinds 1 Juli 1946 zijn de heerenutility-costuums gestegen met 10 %, damesmantels zelfs met 15 %.

Het utility-systeem heeft veel voordelen. De prijzen zullen zakken, hoewel niet in die mate als in Engeland het geval was, omdat daar de belastingvermindering al 24 % opleverde.

Bovendien worden de prijzen gestabiliseerd. Er komt een direct verband tusschen grondstoffenverbruik en vaststelling van prijzen.

Dit systeem zal ongetwijfeld medewerken tot de mogelijkheid van loonstabilisatie omdat de prijzen laag blijven.

Engeland heeft echter de beschikking over een schier onbeperkten aanvoer van grondstoffen in voldoende verscheidenheid.

Nederland heeft dat niet, zoodat er geen redelijke zekerheid bestaat van een voortdurende gelijkmatige aanvulling, waarop de fabrikanten kunnen rekenen.

Voor de spinnerijen zullen bij het maken van garens groote moeilijkheden ondervinden.

Een onderzoek is van groot belang, maar de verwachtingen moeten niet te hoog gespannen worden. Dringend geboden blijft echter een volledige inschakeling van het geheele bedrijfsleven.

H.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — Dagboek van Nederland — Landbouwherstel in Zeeland — Communistisch échec — De conferentie te Pangkal Pinang — Werkloosheidszorg — Hoe onze koopvaardijvloot wordt hersteld — Dienstplichtvoorzieningen — Satiren — Fabel van Ooievaar en vischje.

Buitenlandsch Overzicht

Gebrek aan zakelijkheid

Kenmerk der vredesconferentie

Op 29 Juli van dit jaar werd de vredesconferentie te Parijs geopend. De verwachtingen waren bij den aanvang al niet zeer gespannen. Men wist, dat de conferentie geen besluiten kon nemen, doch slechts aanbevelingen doen aan de Grootte Vier. Doch eenige spanning was er wel, omdat men kon verwachten, dat sommige van de kleinere landen niet zoo maar zouden prijzen wat de heeren hadden gewonnen. Vooral van de Australische delegatie, komende uit een ver, ver land, wist men, dat zij vol rebelse plannen rondliep. Wat zouden dan de Grootte Vier doen? Zouden zij zich houden aan hun afspraken, in „petit comité” gemaakt, of zouden zij in de volledige vergadering probeeren te bereiken wat hun onder acht oogen niet gelukt was?

Trouw aan gemaakte afspraken.

In het algemeen zijn de Grootte Vier trouw aan de gemaakte afspraken geweest. Engeland en Amerika hebben misschien dikwijls met sympathie de hartochtelijk voorgedragen betoogen voor een grootere democratisering van de internationale samenleving aangehoord, Molotov zal in zijn hart misschien den Zuidslaviër gelijk gegeven hebben, als deze fanatiek tegen het compromis, dat de vier ministers inzake Triëst gesloten hadden, te keer ging — dit mocht niet verhinderen, dat zij de voorkeur gaven aan het bewaren van het beetje eenheid, dat zij hadden weten te bereiken, boven een rigoureuus principisme of een even rigoureuus nationalisme. Dus aan wat reeds besloten was heeft de vredesconferentie niet veel kunnen veranderen. Alleen de grenzen van Bulgarije, de Noordelijke zoowel als de Zuidelijke, zijn door de algemeene vergadering weer in het ongewisse gebracht. Dit kan natuurlijk in verband met den gespannen toestand in Macedonië van groot belang zijn; temidden van de vele kwesties, die in Parijs de revue hebben gepasseerd, is deze er echter een van slechts secundaire, althans niet van onmiddellijke beteekenis.

Resultaat.

Kon dus de conferentie aan den eenen kant bijna niets verwrikken aan de vredesnoodwoning, die de Grootte Vier met veel moeite opgetrokken, maar niet voltooid hadden, aan den anderen kant heeft zij ook niets kunnen bereiken, waar de vier architecten het niet met elkander eens waren kunnen worden. De scheiding tusschen Rusland en de Westelijke mogendheden, die bij de voorjaarsconferenties te Parijs, reeds zoo scherp zich afteekende, kwam nog slechts sterker tot uiting in het grootere gezelschap, waar ieder der partijen haar satellieten kon optrommelen en waar vooral het aanvaarde beginsel der openbaarheid de debatten noodeloos fel en dikwijls geheel noodeloos maakte. Wel hebben de Westelijken over de geheele linie, waar de vier voormannen waren blijven steken, successen behaald, doordat zij telkens de stemming te hunnen gunste konden laten uitloopen, ja zelfs meestal de vereischte meerderheid van twee derden wisten binnen te halen, maar zal dit resultaat... eenig resultaat hebben? Zal Molotov in New York, waar hij en zijn collega's de laatste hand zullen leggen aan de vredesverdragen, zich iets aantrekken van de wenschen van de meerderheid der overwinnaars?

Gebrek aan zakelijkheid.

Zoo is deze conferentie eigenlijk maar een zielige vertooning geweest. Zoowel in het negatieve (het teniet doen van principieel weinig fraaie compromissen tusschen de Grootte Vier) als in het positieve (het overbruggen van de kloof tusschen Rusland en de andere drie) heeft zij niets bereikt. Het beginsel der openbaarheid, hoe schoon ook, heeft er ongetwijfeld toe bijgedragen de standpunten nog scherper dan noodig tegenover elkander te stellen. De gedelegeerden spraken niet voor hun collega's, maar voor de pers en, via de pers, voor het miljoenenpubliek. Hun argumenten waren er dan ook dikwijls naar. Hun betoogen waren dikwijls breedvoerig, vooral wanneer zij dingen aanhaalden, die niets met de zaak, die in behandeling was, te maken had.

Boven een artikel over het compromis, dat de Grootte Vier in Juni over Triëst hadden bereikt, zetten wij eens het hoofd: „Zaken doen”. Zaken zijn er nu op de algemeene conferentie heelemaal niet gedaan. Alle sfeer van zakelijkheid was ver

Molotov.

te zoeken. Zaken doen veronderstelt een geven en nemen. Hier wilde niemand geven, alles moest genomen worden.

Strijd over het statuut van Triëst.

De kernpunten van deze conferentie zijn geweest de kwestie van Triëst en die van den Donau. Hier hebben de blokken van Oost en West het scherpst tegenover elkander gestaan.

Over Triëst waren de vier ministers het van het voorjaar eens geworden in zoverre, dat zij besloten hadden, dat er een vrije staat Triëst zou ontstaan. Maar over het statuut van dien vrijen staat konden zij geen overeenstemming bereiken.

Dit onopgeloste probleem werd een van de grootste strijdpunten ter conferentie.

Uitgaande van de door allen aanvaarde beginselen, dat de veiligheidsraad den gouverneur van Triëst zou benoemen, dat de wetgevende en uitvoerende machten van den vrijen staat op de basis van algemeen stemrecht democratisch gekozen zouden worden en dat de rechten van de burgers op godsdienstig, taalkundig en opvoedkundig gebied zouden worden beschermd, stelden de Russen voor, dat de rechten van den gouverneur beperkt zouden worden tot het recht van veto op elke wet, die door de algemeene vergadering „in strijd met het statuut” zou worden aangenomen en dat de gouverneur ten opzichte van de andere wetten slechts het recht zou hebben ze ter revisie aan de vergadering terug te sturen. De Russen stelden ook voor, dat er een tolunie zou komen tusschen den vrijen staat en Zuidslavië en dat het recht van Zuidslaviërs om burger (en dus kiezer) van den vrijen staat te worden niet beperkt zou kunnen worden.

Het Britsch-Amerikaansche plan wilde veel meer rechten geven aan den gouverneur. Hij moest het recht van veto hebben op alle wetten, door de algemeene vergadering aangenomen, en zou alleen een beroep op den veiligheidsraad hoeven te doen, als de vergadering zou weigeren zijn veto aan te nemen. Natuurlijk waren de Westelijken tegen de tolunie en vonden zij, dat alleen zij, die nu burger van Triëst waren, het kiesrecht zouden mogen krijgen.

Diepere oorzaak.

Het verschil van meening was natuurlijk veel meer dan alleen maar een kwestie van technischen aard; het weerspiegelde een duidelijke vrees der Engelschen en Amerikanen, dat een statuut, zooals door de Slaven voorgestaan, den vrijen staat zou blootstellen aan een invasie van Zuidslavische immigranten, met het gevolg, dat er dadelijk een Slavische meerderheid in de algemeene vergadering zou komen. Langs dezen weg zou Zuidslavië bereiken wat het met directe actie niet gelukt was.

De Slaven stonden sterk met hun voorstellen. Zij waren onmiskenbaar democratischer dan die der Westelijken en dit bracht de laatsten in een ietwat dubbelzinnige positie na de hoogdravende betoogen en de hardnekkige pogingen tot internationale democratisering in de beginnaden der conferentie.

Compromis.

Toen kwam Frankrijk, zooals reeds zoo dikwijls, met een voorstel, dat tusschen beide inlag. Aan den gouverneur werd werkelijke macht gelaten op die terreinen, waar die juist noodig is, maar zij wordt tot een zeer duidelijk omschreven gebied beperkt en met name werd hem het voorzitterschap van den ministerraad ontrokken. De Monde zegt van zijn functie: „le gouverneur règne, mais ne gouverne pas”.

Maar ook dit was de Slavische groep niet genoeg. Zij stemde, Rusland voorop, tegen, maar kon niet verhinderen, dat het Fransche voorstel met kracht van aanbeveling (dus met een meerderheid van twee derden der stemmen) aangenomen werd.

Triëst niet het groote struikelblok.

Toch kan men deze kwestie niet als een probleem van de eerste orde beschouwen. Wel natuurlijk voor Zuidslavië, dat het bezit van deze stad tot een zijner nationale aspiraties heeft gemaakt. Maar het Russische verzet op dit punt is eerder te verklaren uit redenen van prestige en uit den wensch om zijn satelliet Zuidslavië niet zoo snel na de eerste en tweede teleurstelling te bezorgen, dan omdat Triëst werkelijk van zoo groot belang is voor eigen veiligheid. Ook levert zijn verzet niet een zeer sterke „bargaining position” op, want de Engelschen en Amerikanen en niet de Russen zitten er met hun troepen. En tenslotte heeft Rusland in den veiligheidsraad, onder welks onmiddellijk gezag de vrijstaat Triëst staat, het recht van veto. Het kan dus een behoorlijk woordje blijven meespreken in de regeering der stad. Voorwaar, dit punt zal niet de grootste moeilijkheden opleveren bij de eindbesprekingen tusschen de Grootte Vier.

De Donau-kwestie.

Er is echter een andere kwestie, waar men kan verwachten, dat Rusland overzettelijk zal blijven. Dit is de Donau-kwestie. De Westelijke mogendheden wenschen het principe van de vrije vaart op den Donau te herstellen en willen daartoe te

STALEN MEUBELEN
„GISO“-LAMPEN

rugkeeren tot de internationale regeling van vóór den oorlog, toen een internationale commissie, waarin behalve de oeverstaten, Duitschland, Oostenrijk, Hongarije, Tsjechoslowakije, Zuidslavië, Roemenië en Bulgarije, ook Engeland, Frankrijk en Italië zitting hadden, er op toezag, dat „de vaart op den Donau onbeperkt was en toegankelijk voor alle vlaggen op grondslag van volkomen gelijkheid over de geheele bevaarbare lengte der rivier”.

Rusland nu, sinds het in 1940 Bessarabië van Roemenië afdwong, oeverstaat, wil deze inmenging van niet-oeverstaten ten koste van alles voorkomen. Immers vrije vaart op den Donau beteekent het openstellen van geheel Zuid-Oost-Europa voor den wereldhandel en gelegenheid voor Engeland en Amerika om invloed uit te oefenen in gebieden, die Rusland zich voor eigen exploitatie had toegedacht.

Rusland heeft den Balkan nodig.

Rusland heeft Oost-Europa nodig om zelf weer op de been te komen van de zware klappen, die het in den oorlog gekregen heeft. Daarom wil het, dat de geheele economie van dat gebied ingeschakeld wordt in die van het Russische Rijk. Wij hebben reeds gezien, hoe Rusland ten opzichte van de herstelbetalingen van Duitschland het accent heeft verlegd van het afbreken en verplaatsen van industrieën naar het zoeken van verhaal uit de loopende Deutsche productie. Niet anders is het in de Donau-landen Roemenië, Hongarije en Bulgarije. Volgens den Observer heeft Stalin zich aldus geuit tegenover een bezoeker uit Midden-Europa:

„Een geordende economie in Rusland en de landen van Oost- en Midden-Europa, zal ons in staat stellen onze wonden veel sneller en op minder pijnlijke wijze te helen dan wij anders zouden kunnen. Indien de kapitalistische wereld ons gedurende 20 of 30 jaar met rust laat en onzen gang laat gaan in het uitgebreide gebied tusschen de Stille Zuidzee en den Oer en de Adriatische Zee, dan zullen wij uiteindelijk zoo'n hoogen levensstandaard bereiken, dat de rest van de wereld, zonder oorlogen of bloedige revoluties, ons communistische voorbeeld zal volgen.”

Verbitting.

Men kan zich voorstellen, hoe verbitterd dus de Russen zijn, wanneer Engeland en Amerika, landen, die in hun oogen net zoo min recht van spreken op den Donau hebben als de Russen op de Hudson en tevens landen, die zeker veel minder schade hebben geleden dan Rusland, hun economische plannen in Centraal-Europa pogen te dwarsboomen door middel van de principes van de vrije vaart op den Donau en van de meestbegunstiging in de Donau-landen. Zij zien dit als een huichelarij, nog erger: zij vatten dit op als een ontkenning van hun recht op een even hoogen levensstandaard als die van Engeland en Amerika zelf.

Dit is voor de Russen een zeer gevoelig punt. Altijd weer komen zij, in gesprekken met buitenlanders, op dit verschil in levensstandaard terug. Zij moeten wel gestijfd worden in dit wantrouwen jegens de bedoelingen van de Angelsaksers, als zij zien, dat hun een leening geweigerd wordt, terwijl er in Amerika in allen ernst gesproken wordt over het toestaan van dergelijke leening aan Duitschland!

Dardanellen en Donau.

Doch niet alleen economisch is de Donau een weg tot ondermijning van de Russische economie, ook militair is hij van vitaal belang. Zijn monding ligt immers aan den zoom van de Oekraïnsche vlakten, wel eens Ruslands „weeke onderbuik” genoemd en dit maakt de Donau-kwestie tot een kwestie van dezelfde orde van grootte als die der Dardanellen. Wanneer het door de vredesconferentie met een meerderheid van twee derden der stemmen genomen besluit om de vaart op den Donau vrij te stellen in New York ter tafel komt, kan men van Russische zijde een even groot verzet verwachten als hetwelk Engeland en Amerika zullen bieden tegen de pogingen van Rusland om de poort der Dardanellen open te breken en daarmee het gehele Midden-Oosten open te leggen.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

WOENSDAG 9/10

— Prof. Cleveringa deelt aan veldmaarschalk Smuts mede, dat de senaat van de Leidse universiteit heeft besloten, hem het eere-doctoraat in de rechtsgeleerdheid te verleenen.
— Dr. G. Nolst Trenité, beter bekend als Charivarius, strijder tegen taalbederf, is overleden.

DONDERDAG 10/10

— De Tweede Kamer behandelt het wetsontwerp inzake de Dienstplichtwet.

VRIJDAG 11/10

— Smuts wordt in de Staten-Generaal ontvangen.
— Interpellatie-Koepmans in de Eerste Kamer over ongelukken bij militaire oefeningen.
— De directeur-generaal van de prijzen

waarschuwt tegen te optimistische verwachtingen nopens te verwachten prijsverlagingen.

ZATERDAG 12/10

— Aan kardinaal de Jong wordt te Rome de kardinaalshoed overhandigd.

— Gemeld wordt, dat 21 dezer de rechtstreekse radiotelefoonverbinding met Ned. Indië wordt heropend (voorloopig alleen Batavia en Bandoeng).

— De centrale eere-raad voor de kunst beslist, dat er geen termen zijn om maatregelen te nemen tegen den pianist Cor de Groot, die door den eere-raad voor de muziek voor tien jaar was uitgesloten.

MAANDAG 14/10

— In Indonesië is een wapenstilstand tot stand gekomen. De commissie-

generaal hoopt op totstandkoming van een politieke basisovereenkomst met de Indoneziërs voor 30 November.

Schuschnigg, de gewezen bondskanselier van Oostenrijk, pleit in een rede te Heerlen voor federatieve samenwerking tusschen de Europeesche staten.

DINSDAG 15/10

— Minister van Kleffens krijgt de Amerikaanse vrijheidsmedaille met zilveren palm-tak.

— Men hoopt, dat begin 1947 een directe radiotelefonische verbinding tusschen Nederland en Curaçao in gebruik kan worden genomen.

— Het N.V.V. houdt te Amsterdam een congres ter bestrijding van de duurte.

Landbouwherstel

IN ZEELAND

Landbouwherstel, dat over het heele land werkt en op een enkele uitzondering, in het hoge Noorden, na, provinciale inspecties heeft ingesteld, werkt zeer centraliseerend. De Zeeuwsche inspectie is gevestigd te Goes en staat onder ir. Herweijer, een man van Wageningen, zelf afkomstig uit een bekend Zuid-Hollandsch landbouwersgeslacht. Men komt onder de bekoring van zijn gedurfde uitspraken en maatregelen, die alleen de vraag doen rijzen, wat er is overgebleven van de vrijheid van den boer op zijn eigen erf, die zijn zalig lot, hoe klein, voor geen koningskroon zou geven, van wien Poot in zijn overbekende vers heeft gezongen. De bedrijfjes op Walcheren zijn klein, er is voor den leider ervan geen brood uit te halen, ruilverkaveling dus, zegt Landbouwherstel en tal van anderen, onder wie de Planologische dienst, zeggen dat ook. In den strijd tegen de gevolgen van de zoutwaterinundatie is gips noodig. Geef ik den boer zijn schadeloosstelling in handen, dan is de kans er, dat de boer voor dat geld niet de gips koopt, die hij noodig heeft, maar een kleed op den vloer of een schilderij aan den muur. Gevolg, wij, Landbouwherstel, zegt de leider van de inspectie, koopen de gips in het groot in, transporteerden ze naar Middelburg, laden ze op vrachtauto's over en bezorgen ze aan de boerderij, waar ze noodig is. Er is veel grasland verloren gegaan door de onderwaterzettingen, dat moet opnieuw ingezaaid worden. Laat men de bewoners der bedrijven hun gang gaan, tien tegen één, dat zij graszaad koopen dat hun het goedkoopst wordt aangeboden. Landbouwherstel kijkt in de wereld rond, koopt zaad in Denemarken, Canada, Amerika, mengt en levert den boer de hoeveelheid, die hij noodig heeft. Hij en wij, aldus de heer Herweijer, zijn er zeker van, dat wetenschappelijk gekeurd zaad in den Zeeuwschen bodem zal worden uitgezaaid. Veel vee is uit Zeeland geëvacueerd in den oorlogstijd. Niet de landbouwer zelf gaat aan het zoeken naar plaatsvervangers voor zijn runderen. Landbouwherstel zorgt er voor, dat t.b.c.-vrij vee wordt gekocht en speciaal op Walcheren den nieuwen veestapel zal vormen. Met Texel zal dit eiland zich er metertijd op kunnen beroemen het eenige eiland in Nederland te zijn, waar het vee niet meer reageert. Dorschen, ploegen, eggen, oogsten, mechanische verrichting van deze werkzaamheden kan tot besparing voeren. Landbouwherstel zorgt er voor, dat de noodige machines zullen worden aangekocht en dat er een rooster zal worden opgemaakt, naar het welk den boer te zijner tijd met den tractor en de machines zal worden bediend. Begrijpelijk, dat zulk een centralisatie niet is door te voeren zonder medewerking van de betrokkenen. Landbouwherstel heeft zich op een eiland als Walcheren dan ook omringd met vertrouwenslieden uit de 17 dorpen van dat eiland, die met de boeren uit hun omgeving spreken en hen van de voordeelen van deze coöperatie overtuigen. Het lijkt alles erg Russisch deze regelingen van bovenaf. Toch zouden we in het onderhavige geval niet weten, hoe de gemeenschap voor dit landbouwherstel haar geld nuttiger en zuiniger zou kunnen besteden. En welk bezwaar zou er tegen zijn een samenwerking als deze te bestendigen, ware het niet, dat de kans groot is, het particuliere initiatief, de vindingrijkheid van het individu, den fantasierijken ondernemingszin, zooals drs. Kohnstamm in zijn rede voor het recente Middelburgsche congres van de Maatschappij voor Handel en Nijverheid de voornaamste hulpbron van ons Nederlanders in den komenden strijd om het bestaan noemde, door al deze zorgen, te doden. En den boer tot zetbaasje te maken op zijn eigen bedrijf, voor wien de overheid denkt en zorgt.

Hoe zwaar het heele Zeeuwsche land wel getroffen is geweest door de inundaties, moge blijken uit het volgende staattie:

1. Inundaties in 1944 (in H.A.)

Gebied	Grasland		Bouwland		Tuingr.e.d	
	zout	zoet	zout	zoet	zout	zoet
Schouw.-Duivel	2970	11646		456		
Thol.-St. Ph. land	1885	9000		90		
Noord-Beveland		80				
Zuid-Beveland	900	1740		160		
Walcheren	5952	8079		528		
Z.-Vlaanderen	300	1393	1000	1792		15
Geheel Zeeland	12007	1393	31545	1792	1234	15

Bij dit alles, waaruit we zien, dat Schouwen en Duiveland, tot heden toe niet zoo midden in de belangstelling, tot het zwaarst geteisterde gebied heeft behoord, kwam nog, dat er mijnevelden aanwezig waren tot een oppervlakte van 4000 H.A. Het grootste gedeelte van deze velden lag

De eg gaat weer door den grond....

op Walcheren. Door andere oorzaken was 700 H.A. tijdelijk aan de productie onttrokken. Die andere oorzaken waren bommen, tankgrachten, prikkeldraad, stellingen, bunkers, uitbreiding van vliegvelden e.t.g.

De door de inundaties met zout water tijdelijk onbruikbare terreinen, besloegen 30 % van het heele Zeeuwsche cultuuriand.

Hoe het in den zomer van 1946 was.

Landbouwherstel en de onder zijn directie werkende cultuurmaatschappijen, hebben sedert de bevrijding van Zeeland al heel wat werk verzet. Van de zoutinundaties tot een totale oppervlakte van 44.786 H.A. was op 1 Juli 42.278 H.A. in cultuur, d.i. 94½ %. Het te hoge zoutgehalte van de overige 2508 H.A. belette voorloopig de ingebruikneming daarvan. De mijnevelden op Tholen, Schouwen en Duiveland zijn geruimd en ook die in Zeeuwsch Vlaanderen, wat evenwel niet belet, dat zoo nu en dan nog wel eens slachtoffers van de verraderlijke munitie vallen, meestal in den vorm van vee en een heel enkelen keer worden ook nog wel eens menschen gedood of verminkt. Op Walcheren lag dezen zomer nog 375 H.A. braak. Van de 700 H.A. die tijdelijk onbruikbaar waren door de tankgrachten enz. die de Duitschers er in gegraven hadden, was weer 325 H.A.

hersteld, vrijgemaakt en in cultuur gebracht.

Tot 1 Juli 1946 waren hier 109.933 manweken gewerkt. Van wat er verzet is, geve een enkel cijfer eenig begrip: Er waren niet minder dan 21.000 bom- en granaatgaten gevuld, 71.700 palen getrokken en

weggevoerd, 56.517 boomen gerooid en getransporteerd, 93 H.A. bosch gerooid en 2378 stobben uit den grond gehaald, 370 K.M. waterleiding hersteld, 2492 K.M. slooten in orde gebracht, 11.000 stuks stellingen en bunkers opgeruimd enz.

Het herstel van de afwatering is één der voornaamste doelen geweest; dit in verband met een snelle ontzilting. Baggermolens en draglines hebben hun diensten verricht om polderboezems en hoofdwaterleidingen onderhanden te nemen.

Van de 175.000 ton gips, die in totaal noodig zijn voor de ontzilting, was op 1 Juli al 75.000 ton aangevoerd. Sommige eilanden zijn ten volle voorzien van de voorraden, die ze noodig hebben, op andere is de levering nog in vollen gang. Gras- en klaverzaden voor den inzaai van de nieuwe weiden zijn er al 575 ton geleverd, voldoende voor 18.644 H.A. en 241 ton lucerne is reeds uitgedeeld voor bodemstructuurherstel.

Herstel van den veestapel.

Het herstel van den veestapel gaat in langzaam tempo. Dit toch hangt nauw samen met voederpositie, weidegelegenheid en stalgelegenheid. Maakt men onderscheid tusschen de ontruimingsgebieden en de gebieden waar het oorlogsgeweld oorzaak waren van het verdwijnen van den vee-

stapel, dan ziet men dat de eigenaars op Schouwen en Duiveland indertijd hebben overgedragen 1350 stuks groot vee en 1000 stuks jong vee. Voor Tholen en St. Philipsland zijn deze cijfers 175 en 275 en voor Walcheren niet minder dan 2800 en 3850. Eerstgenoemd eiland heeft teruggekregen 320 stuks groot vee en 127 stuks jong vee, d.i. resp. 25 % en 13 %, Tholen en St. Philipsland 170 en 180 d.i. resp. 97 % en 65 % en Walcheren nog niet meer dan 170 en 46, d.i. 6 % en 1.2 %.

Men ziet uit deze cijfers en de voorwaarden, waarvan herstel afhankelijk is, dat dit langzaam zal gaan. Eenige jaren zullen wel noodig zijn, alvorens de veestapel weer op sterkte is.

Voor de oorlogsgebieden Oost en West Zeeuwsch Vlaanderen gaat het herstel in sneller tempo. Daar hebben de veehouders zoo om en de bij al 70 % van het verloren gegane, dat trouwens veel geringer was, terug ontvangen.

Bovendien heeft Landbouwherstel in totaal 3138 paarden teruggegeven aan gedupeerde eigenaars.

Betaling en kosten.

In Februari is een begin gemaakt met het verstrekken van automatische voorschotten aan gedupeerde boeren. Daarbij werd er naar gestreefd in afwachting van de definitieve schade-afrekening tot 80 % van de geleden schade uit te keeren in den vorm van een z.g. B-voorschot. Tot half Augustus was op deze manier 16 miljoen gulden uitgekeerd. In den vorm van C-voorschotten voor speciale doeleinden, zooals aankoop van paarden, werd nog eens f 300.000 verstrekt. De mogelijkheid is geopend voor de gedupeerden zelf met eigen arbeidskrachten het herstelwerk aan te pakken. Slooten weer ophalen, obstakels verwijderen, boomgaarden rooien kunnen ze zelf ter hand nemen. Op Walcheren is met dit systeem al heel wat bereikt. De betrokkene dient bij Landbouwherstel dan een begroting in en krijgt daarop de toezegging, dat dit werk zal worden betaald. Op Walcheren alleen zijn niet minder dan 2414 van dergelijke begrotingen ingediend tot een totaal aan toezeggingen van f 1.268.675.

Het resultaat van het herstel.

Dit treedt aan den dag in de volgende cijfers, die getuigen van noesten arbeid en niet versagen. Deze percentages geven aan, hoeveel de opbrengst van deze in Zeeland veel geteelde gewassen beneden het normale is gebleven:

	gerst	aardap.	suikerb.
Schouwen	30 %	15 %	15 %
Tholen	35 %	50 %	25 %
Z. Beveland	7 %	10 %	15 %
Walcheren	50 %	60 %	75 %
Z. Vlaanderen	10 %	10 %	5 %

COMMUNISTISCH ÉCHEC

De communisten in Nederland trachten een campagne gaande te houden tegen uitzending van troepen naar Indië, waarbij zoowel van gepaste als van ongepaste middelen gebruik wordt gemaakt. Tot de laatste soort behoort het uitlokken van rulletjes, zooals te Amsterdam heeft plaats gevonden, en het verschaffen van moreelen steun aan het gelukkig zeer kleine getal deserteurs. Tot de in een democratisch staatsbestel gepaste middelen moet men rekenen de interpellatie van den heer Koejemans in de Eerste Kamer over de ongelukken, welke bij militaire oefeningen den laatsten tijd zijn gebeurd. Het resultaat van deze poging om stemming te maken tegen ons leger, is gelukkig al even poover geweest als bij de eerstgenoemde middelen.

De interpellant, die in zijn kwaliteit van hoofdredacteur van het dagblad De Waarheid reeds vele malen tendentieuze berichten en artikelen over dit onderwerp heeft gepubliceerd, kreeg geen voet aan den grond tegen den minister van oorlog, den heer Fiévez, die een uiterst kundig debater bleek te zijn. Dat de minister het nut van een uitgebreide gedachtenwisseling tusschen parlement en regeering hoog aanslaat, blijkt wel uit zijn gewoonte, om iedere vraag uitvoerig en met vermindering van alle vaagheid te beantwoorden.

Zoo ook nu. De geheele waschlijst van vragen van den communistischen afgevaardigde werd op correcte en welsprekende wijze „afgewerkt”. De minister legde aan den senaat een lijst over, waarop alle ongelukken zijn geplaatst, die tusschen 1 Maart en 1 September j.l. aan militairen in of buiten dienst zijn overkomen. Het

totaal van deze lijst is 487 ongelukken, waarvan 52 met doodelijken afloop. Van dit aantal zijn er 380 dienstongelukken met 22 doden. Het aantal ongelukken, welke tijdens de opleiding en de oefeningen zijn gebeurd, bedraagt 69 (9 doden, 4 blijvend invaliden, 21 nog onder behandeling en 35 hersteld). De gemiddelde sterkte van ons leger bedroeg in de genoemde maanden 88.000 man.

Dat er ondanks de strikte orders, die de chef van den generalen staf en de minister van oorlog hebben uitgevaardigd, in een dergelijke omvang ongelukken gebeuren, is voor een deel te wijten aan de roekeloosheid en onvoorzichtigheid van de manschappen zelf. Gemis aan verantwoordelijkheidsgevoel kan men na de bevrijding aan alle kanten constateeren. Een ergerlijk staal hiervan heeft het jammerlijke ongeluk te Apeldoorn ten gevolge gehad.

Een zeer ernstig verschijnsel is het ook, dat, naar de minister moest verklaren, in vier gevallen de ongelukken toe te schrijven zijn aan het niet opvolgen door commandanten van de aan hen gegeven orders en het niet in acht nemen van de uitdrukkelijk voorgeschreven veiligheidsmaatregelen. De justitie heeft deze gevallen, waarbij 3 doden te betreuren waren en 6 soldaten werden gewond, in onderzoek.

Dat deze slachtoffers gevallen zijn, is diep te betreuren en de minister gaf uiting aan zijn medegevoel met de nabestaanden. Ten einde echter legeronderdeelen te krijgen, die iets te beteekenen hebben op het gevechtsterrein en die voorbereid zijn op de gevaren die hun kunnen wachten, is het noodzakelijk, dat de moderne opleidingsmethode wordt gevolgd. Een methode, die in alle landen toepassing vindt, dus ook in

de Sowjet-Unie, zooals de minister opmerkte. Het is te verwachten, dat zoodra de gezagscrisis waarin wij heden ten dage leven is overwonnen, het aantal ongelukken bij militaire oefeningen, waarbij met ontplofende stoffen gewerkt wordt, belangrijk zal afnemen.

In 1940 waren de meesten van onze militairen onvoldoende voorbereid voor een modernen oorlog. Ten hoogste wierp een soldaat, inplaats van met een zakje zand, met een half-scherpe handgranaat. Dit zou thans volkomen onverantwoord zijn tegenover de militairen zelf, die vertrouwd moeten raken met de hun toevertrouwde middelen, en bovendien onaanvaardbaar omdat van alle onderdeelen de gevechtswaarde zoo hoog mogelijk moet worden opgevoerd, opdat zij hun primaire taak van de toekomst, n.l. het opereeren in het kader van de organisatie der Vereenigde Volken, naar behooren kunnen vervullen. Het is dus duidelijk, dat de troepen die naar Indië gezonden worden om daar de orde en rust te herstellen en te handhaven, ook een dergelijke opleiding krijgen. De interpellant is natuurlijk ten aanzien van deze motivering zeer sceptisch gestemd, aangezien hij nu eenmaal uitzending van troepen naar Indië onverantwoord acht.

De heer Koejemans had, zooals gezegd, eigenlijk erg weinig terug op hetgeen de minister te vertellen had. Deze communist bleek plotseling zeer begaan met het lot van de Nederlandsche jeugd, die volgens hem niet voor het gevechtsterrein doch voor de werken des vredes opgeleid diende te worden. De minister dupliceerde met de opmerking, dat deze zienswijze hem uit het hart gegrepen was, doch dat helaas ons volk oorlog of vrede niet in eigen hand heeft. Een opmerking, welke eenige leden van deze hoge vergadering fijntjes deed glimlachen.

Geen enkele der senatoren bleek van zins over deze kwestie het woord te voeren, zoodat de communisten met hun interpellatie niet het geringste succes hebben kunnen boeken. Zelfs de gebruikelijke motie bleef achterwege.

De conferentie te Pangkal Pinang

Rede van A. P. J. van der Burg

Zoals wij in een der vorige nummers van ons blad mededeelden heeft onze mede-hoofdredacteur, de heer A. P. J. van der Burg, de conferentie van Pangkal Pinang bijgewoond als vertegenwoordiger van den in Indië opgerichten Democratischen Bond. De heer van der Burg, die na de capitulatie van Japan naar Indië is gegaan, kent derhalve de sfeer daar uit eigen ervaring. Wij achten het dan ook van belang om van de rede, die door hem is uitgesproken, een verslag op te nemen. Hier spreekt een man, die leeft uit onze beginselen en bovendien de politieke ontwikkeling op den voet heeft kunnen volgen.

De heer van der Burg begon met te verlaten, dat hij niet een minderheidsgroep ertegenwoordigde. De Bond bestaat te oerabaja bijvoorbeeld voor 80 % uit Indonesiërs. Het devies van den Bond is samenwerking en daarom zeide spr. verheugd e zijn over de samenwerking, welke hij in Soerabaja heeft kunnen waarnemen bij het herstel op geestelijk en stoffelijk gebied. Weldadig, zoo zeide hij, is het te ervaren hoe hartelijk deze samenwerking is tusschen Indonesiërs, Chineezers, Arabieren, Nederlanders die in Indië waren en nieuwkomers, bestuursambtenaren en particulieren.

Spr. zeide vervolgens ook kritiek te zullen doen hooren, daar dit de eerste gelegenheid was waar regeering en afgevaardigden zich in een openbaar gesprek onthielden. Hij zegde echter oprecht er naar te streven deze kritiek opbouwend te doen zijn.

Herstel den democratischen toestand

Een van de punten van kritiek achtte spr. gelegen in het feit, dat het heeft ontbroken aan uitvoerige mededeelingen van de regeering over de motieven van haar handelen en niet handelen, en uiteenzettingen over de noodzaak van verschillende maatregelen (ook van die der Britten). Te lang liet men het volk daaromtrent in het duister tasten. Daardoor is een breede kloof ontstaan tusschen de regeeringsgroep en derzelver gezagsdragers in Indië en de Nederlandsche bevolkingsgroep in Indië.

Spr. zag wel verbetering in deze situatie mede tengevolge van de uiteenzettingen der regeering in den laatsten tijd. Naar zijn overtuiging is echter de vorige regeering in belangrijke mate verantwoordelijk voor de ontstane kloof, door haar neiging om al te veel buiten het noodparlement, dat zij niet representatief achtte, te handelen. Spr. richtte daarom de ernstige waarschuwing tot de overheid: handel niet zonder en buiten de volksvertegenwoordiging.

Ook in Indië is nog geen Nood-Volksraad. De neiging van het vorige kabinet om het noodparlement weinig in te schakelen en de verkiezingen uit te stellen, is ook de oorzaak dat nog steeds een noodvolksvertegenwoordiging ontbreekt. Naast politieke redenen liet men daarbij de technische bezwaren zwaar wegen. Doch de huidige wetgeving eischt een volksraad en nergens staat in die wetgeving dat technische ongemakken een excuus zijn om het instituut nu maar achterwege te laten.

Het moet dan ook zeer betreurd worden dat aan den in deze te Malino uitgesproken wensch nog niet is voldaan.

Het bezwaar, dat zulk een vertegenwoordiging nog niet geheel representatief zou zijn, weegt niet op tegen het enorme voordeel, dat de regeering een forum heeft, waarvoor zij in het openbaar van hare beweegredenen kan getuigen.

Spr.'s kritiek richt zich ook tegen de censuur, welke de vorige regeering heeft uitgeoefend. Deze censuur is niet uitgeoefend om militaire redenen, dit ware volkomen aanvaardbaar geweest, deze censuur is uitgeoefend om de publieke opinie te peilen. Spr. aarzde niet hierover een ernstig woord van afkeuring uit te spreken. De publieke opinie behoort men niet te peilen door schending van het briefgeheim en door drie brieven met te afbrekende politieke strekking te verdonkeren.

Spr. haalt deze oude koe nog eens uit de sloot als waarschuwing. Mocht de regeering of mogelijk misschien ook de Commissie-Generaal nog eens den wensch in zich voelen opkomen ook hier in Indonesië de publieke opinie te peilen, dan mag dit niet geschieden op een wijze die hier als in strijd met de democratische rechten zou worden opgevat. Er bestaat dan een veel

eerlijker methode: men vrage de menschen om al datgene wat hen drukt of bezwaart, om hun meening over den toestand regulerend aan de regeeringsorganen te schrijven en de brievenbus zal heusch niet leeg blijven. Maar het allerbeste is te streven naar normale democratische verhoudingen.

De politiek der Britsche regeering

Veel kritiek is er ook uitgeoefend op de politiek van de Britsche regeering. Men kreeg den indruk dat de Nederlandsche regeering het daar of mee eens was of zich op slechtouw liet nemen. Ook dit droeg bij tot verbreding van de reeds genoemde kloof. Deze indruk werd in belangrijke mate opgeheven door de mededeelingen van minister Logemann in de Kamer, dat de Nederlandsche regeering geen andere keus had, geheel afhankelijk was van de Britten en tegen verschillende maatregelen van de Engelschen ernstig heeft geprotesteerd.

Hoewel men de proclamatie van Gen. Christison na zijn landing, waarin hij de „republiek” eigenlijk de facto erkende en welke proclamatie geheel in strijd was met de daarvoor uitgezonden mededeeling van Mountbatten, waarschijnlijk wel op rekening van Generaal Christison zelf kan zetten, heeft spr. o.m. op zijn reis naar Indië, toen hij de debatten in het Lagerhuis over Indonesië bijwoonde, sterk den indruk gekregen, dat de geheele Indonesische politiek van de Britten wordt aangegeven door de machthebbers te Londen.

Voor wat de Britten militair deden, o.a. te Soerabaja, moeten wij hen dankbaar zijn. Hun politiek beleid in dit land echter heeft er toe bijgedragen een ernstige verwijdering te weeg te brengen tusschen onzen bondgenoot en ons.

Een ieder weet, hoe zeer Engeland bewonderd en geliefd was in alle bezette landen. Van deze enorme pro-Engelsche gezindheid had Groot-Britannië gebruik kunnen maken en zodoende een kring van verknochte bondgenooten om zich heen kunnen verzamelen. Het is tragisch dat de na-oorlogsche politiek van Engeland alle oude vrienden van zich afstoot en nergens echte sympathie wekt, ook in de „Republiek” niet.

De Engelschen hebben hier getoond niets van de verhoudingen te begrijpen. Zij hadden geen inzicht in de zoo bijzondere verhouding tusschen Nederland en Indië, waar iedere familie in het Moederland wel een familie-ld in de Oost heeft. Zij waren bevreesd, dat het landen van Hollandsche troepen provocerend zou werken, terwijl gebleken is, dat waar de soldaten van het Koninkrijk der Nederlanden kwamen, recht, orde en vriendschap opbloeden.

En zij hebben die beklagenswaardige geïnterneerden maar laten zitten, aldoor maar onderhandelende, inplaats van handelend in deze zeer omstreden kwestie.

De Engelschen hebben fouten begaan waartegen een ernstig protest past, n.l. het bewapenen van de TRI-bataljons en het op sommige plaatsen overlaten van de evacuatie der Japanners aan de TRI.

De slachtoffers, die daardoor vallen, zijn op rekening te stellen van onze bondgenooten.

Waarmede de Engelschen ons pijn hebben gedaan

Er zijn twee dingen, waarmede de Engelschen ons bijzonder hebben pijn gedaan. Dat is in de eerste plaats de verklaring van Mountbatten, dat hij hier niet gekomen is om het Nederlandsche gezag te herstellen. Als eerste na Pearl Harbour is het Koninkrijk der Nederlanden in den oorlog gegaan. Als Koninkrijk der Nederlanden hebben wij de capitulatie van Japan aanvaard. Ned. Indië, deel van het Koninkrijk, was door Jappen bezet territoire en het ware plicht geweest hier in principe het gezag van de Nederlandsche Kroon te herstellen.

Het tweede punt is het voortdurend door de Britten herhalen van de stelling: Wij bemoeien ons niet met de zaken tusschen Nederland en Indonesië. Prof. Logemann in de Kamer en de feiten hier hebben wel voldoende aangetoond dat de Britten zich er wel mee bemoeien, en daarom klinkt die voortdurend herhaalde stelling ons onoprecht in de ooren. De Nederlandsche regeering, zoowel de vorige als de huidige, heeft getoond op royale wijze aan de gerechtvaardigde aspiraties van de Indonesiërs te willen voldoen. Niettegenstaande dat wordt er door de Engelschen druk op ons uitgeoefend, terwijl zij merkwaardigerwijze zelf van Malakka en Se-

rawak Kroonkoloniën maakten, welk woord al sinds 1922 uit onze grondwet verdwenen is.

Aan den anderen kant, de Britsche bondgenoot is ons behulpzaam geweest bij het herstel van onze strijdmachten, zoodat ik alleen maar kan zeggen, dat ik de eigenlijke bedoelingen van de Britsche politiek niet doorzie. Ik spreek echter de hoop uit, dat met het a.s. vertrek der Britsche troepen, ook het opperbevel zal worden overgedragen aan de organen van het Koninkrijk der Nederlanden.

Het resultaat van de bemoeiingen van Lord Inverchapel doet ons wel met aarzeling staan tegenover de interventie van Lord Killearn. Sir Archibald Clark Kerr moesten wij beschouwen als iemand met een niet door kennis vertroebeld oordeel. Het groote bezwaar van de onderhandelingen onder zijn leiding was, dat er toen bij de „republiek” verwachtingen zijn gewekt, welke de Nederlandsche regeering niet kon vervullen, hetgeen weer zijn terugslag heeft gehad op de tegenvoorstellen van Sjahrir.

Hoewel wij voorstanders zijn van een zoo ruim mogelijke voldoening aan alle gerechtvaardigde verlangens der nationalisten en een constellatie Vereenigde Staten van Indonesië zeer wel kunnen aanvaarden, ook al maakt daar een republiek deel van uit, zoo moeten wij zeer ernstige bezwaren maken tegen een de facto erkenning van de republiek, indien dat betekent dat de „republiek” zoodanig thans reilt en zeilt met geheelen organisatievorm en al de facto aanvaard wordt.

Niet alleen is dit een gevaar voor de groeiende eenheid dezer gewesten, het zou een bron van onrust en wrijving en tweespalt worden.

Maar bovenal een de facto aanvaarding van deze organisatie van de „republiek” brengt de democratische rechten van de daar wonende bevolking in ernstig gevaar. De staatsvorm was tot gisteren toe na de ontvoering van Sjahrir plotseling weer geheel autoritair, er bestaat geen vrije meningsuiting, het hoofd van dezen staat is een persoon, die in geen enkel democratisch land als zoodanig zou worden geduld.

Er is geen gezag, dat de rechten der bewoners kan waarborgen. Dat dit gezag ontbreekt, bewijst de Tangerang-affaire, het desavoueren van Soetomo, die intusschen rustig doorgaat, het niet nakomen van de met de geallieerden overeengekomen rijstleverantie, het niet naleven van door eigen ministers uitgegeven verordeningen, enz. In dit verband betwijfelen wij of de republikeinse autoriteiten inderdaad in staat zouden zijn een wapenstilstandsvereenkomst (in het bijzonder wat Oost-Java betreft) te doen naleven.

Het is daarom dat wij een de facto erkenning van de republiek in dezen vorm niet kunnen aanvaarden, zonder duurzame waarborgen, dat de gesloten overeenkomst ook nageleefd zal worden.

Handhaving van het Rijksverband

‘Het gaat niet uitsluitend om het verschaffen van autonomie: het gaat om de democratische rechten van het volk.

De beste waarborgen daarvoor zien wij in het bestendigen van een rijksband, dien wij ook voor de toekomst hopen te kunnen behouden. Ons verlangen naar een duurzamen band binnen het Koninkrijk berust niet alleen op de inderdaad zwaar wegende gevoelens van saamhoorigheid, maar ook op de overtuiging dat deze band noodzakelijk is voor het geluk en het welzijn van de geheele bevolking.

Slechts wanneer wij samen als Koninkrijk eensgezind en verbonden zijn, kunnen wij sterk staan in deze wereld. Als rijk van bijna 100 miljoen inwoners, die wij willen stuwen naar een modern peil van hooge ontwikkeling, kunnen zoowel Indonesië, Nederland als West-Indië nog eenig gewicht in de schaal leggen.

Ongestraft zal men de Nederlandsche groep die hier eeuwenlang woonde niet uit kunnen snijden. Het kapitaalarme Indonesië zou dan zeker ten prooi vallen aan andere machten: Engeland, Australië, Amerika of Rusland.

Wat het voor een gekleurd volk zou betekenen in handen te vallen van een der drie eerstgenoemde, leert de White Australië politiek en de houding t.o.v. de negers in Amerika. Wat er in Russische randgebieden terecht komt van de democratie is niet veel.

Het is daarom dat wij in groote lijnen staan achter de rede van H.M. de Koningin van 7 December 1942 en de regeerings-

voorstellen van Febr. 1946. Deze voorstellen toch beoogen de onmiddellijke instelling van een democratie en een volkomen gelijkwaardig aandeel in het opperbevel. Wij aanvaarden deze voorstellen omdat bij goede en royale toepassing de organisatie in den overgangstijd de kans biedt, dat na vrije keuze het volk den rijksband wil doen voortduren.

De te Malino genoemde Vereenigde Staten van Indonesië kunnen wij aanvaarden, wanneer de eenheid der deelen onderling wordt bevorderd door een overkappend Indonesisch parlement.

De houding der republikeinen

Wat vinden de aanhangers van de „republiek” nu van de regeeringsvoorstellen? Om dit te weten te komen heb ik langdurige gedachtenwisselingen gehad met verschillende ministers en andere functionarissen van de „republiek”. En hierbij heb ik moeten constateeren, dat de eigenlijke bedoelingen van de regeeringsvoorstellen door de republikeinen niet worden verstaan.

Het eenige wat ik hierop van de republikeinen te hooren kreeg was: dat Dr. van Mook wel verder wilde gaan. Dit was ongeveer een maand na het bekendmaken van de voorstellen.

Maar men besefte b.v. niet voldoende dat deze voorstellen ook inhielden dat Indonesiërs gouverneur-generaal of vertegenwoordiger van de Kroon, landsminister en ook rijksminister zouden kunnen worden; dat het vrij gekozen Indonesische parlement de uiteindelijke beslissing over alle zaken, ook die des Rijks, zou hebben.

Dat men dit onvoldoende doorzag is ten deele te wijten aan het tekort aan voorlichting over de eigenlijke mérites van deze voorstellen. Er is te weinig grootscheepsche uitleg aan gegeven.

Maar bovenal kan men aan republikeinischen kant de eerlijke bedoelingen van deze voorstellen onvoldoende doorgronden, omdat een sluier van wantrouwen dit verhindert. Dit enorme wantrouwen is grondvest op de herinnering aan de vooroorlogse situatie, gegroeid door de Japansche invloeden en levend gehouden door de, dit wantrouwen versterkende, republikeinische pers. Doch de vooroorlogse, Nederlandsche regeeringen en parlementen zijn lang niet onschuldig aan dit wantrouwen: het verwerpen van de motie Soetardjo is zó'n misstap geweest, dat ik daarvoor geen woorden kan vinden. De vele beperkende bepalingen, die bestonden, zoodat hier eigenlijk voor den oorlog niet van een democratie kon worden gesproken, het voortdurende gepraat van „jullie zijn nog niet rijp” heeft dit wantrouwen versterkt. Maatschappelijke verhoudingen, gedragingen van enkelingen droegen ertoe bij. Het diep te betreuren feit deed zich voor, dat de door het Nederlandsch-Indische gouvernement geïnterneerde nationalistische leiders door de Japanners bevrijd moesten worden.

Dit alles maakt, dat er bij de republikeinen geen vertrouwen bestaat in de toezegging van nu.

Wekken van vertrouwen is noodig

Toch wil men gaarne met Nederland samenwerken, mits, zoodanig zij dit uitdrukken, zij samen met een volkomen nieuwe bladzij kunnen beginnen. Om deze onbeschreven bladzij, dit nieuwe begin te waarborgen, stellen zij de erkenning van de republiek voorop en daarbij wachten zij op daden, die onomstootelijk zullen aantoonen, reeds nu al, dat het Nederland ernst is met zijn vooruitstrevende politiek.

Waar wij dus met alle kracht naar moeten streven is, den sluier van wantrouwen reeds nu met daden te verscheuren.

Helaas de omstandigheden, maar ook een tekort aan inzicht in de inderdaad nog groote missie van het Koninkrijk, hebben gemaakt, dat hierin nog te kort is geschooten. Te kort geschoten. Ik zeg niet, dat er niets is gedaan. De gelijkstelling in rechtspraak, het voor ieder openstaande onderwijs in de onder de Indische regeering en geallieerd bestuur staande gebieden, zijn verheugende feiten, Malino evenzoo, hoewel het laat kwam, de daarna afgekomen benoemingen en instelling van raden wekken voldoening.

Maar het uitblijven van een volksvertegenwoordiging is nog een pijnlijk gemis.

Voor het vertrek zou een van de leden van de C.G. volgens de telegrammen aan het Parool verklaard hebben, dat de tijd van de B.B.-pet voorbij is en dat de Nederlanders voortaan slechts als adviseurs zouden moeten optreden. Ik ben het met deze uiting, zoo zij gedaan is, niet geheel eens. In de eerste plaats heb ik in dezen tijd daarvoor te veel gezien van het prachtige werk der B.B. ambtenaren, wij zijn voorstanders van een volkomen gelijkberechtigd staatsburgerschap van alle volksgroepen, dus daarin behoeven de Ne-

derlanders van afkomst zich niet uitsluitend met een adviseurschap te vergeen.

Maar als men dit gezegde nu eens legt naast de feiten, dan valt toch wel de groote discongruentie op. Zoowel door medische als door politieke werkzaamheden sta ik in nauw contact met alle volksgroepen en dan moet ik naar voren brengen dat er, ook naar de meening van de met de regeering samenwerkende Indonesiërs, Chinezen en Arabieren, in het bestuursapparaat nog te weinig plaats is ingeruimd aan Indonesiërs enz. Op de bestuursplaatsen, op de bureaux zitten nog steeds of wederom vrijwel uitsluitend de Nederlanders aan het hoofd. Maar men negeere toch vooral niet het verschijnsel van de Indonesische gouverneurs, residenten en wat al niet meer.

Men voelt dit aan Indonesische zijde als een groote tekortkoming.

Ik weet dat dit, naar onze meening, te weinig inschakelen van Indonesiërs enz. niet is geschied uit conservatieve overwegingen. Het is wel met opzet geschied, omdat de vorige minister den politieken wil en de overtuiging, het nationalistische gevoel van de met de regeering samenwerkende groep Indonesiërs heeft onderschat.

Minister Logemann heeft in de Tweede Kamer gezegd, dat „van de loyale groep niet de minste sociale kracht uitgaat, een groep die zeker ambten wil bekleeden onder de Nederlandsche regeering, een groep die zeker wil meewerken, maar die geen maatschappelijke en geen politieke kracht is en waarvan ook in de toekomst niet verwacht kan worden, dat zij een zoodanige kracht kan zijn. Dat komt omdat deze groep in het oog van hun landgenooten haar nationalisme niet krachtig genoeg beleeft.”

De heer Logemann liet zich dus eigenlijk zeer geringschattend over deze groep uit en ik geloof dat Malino wel overduidelijk heeft aangetoond, dat hij dit ten onrechte deed.

Ten aanzien van de meeste Ambonnezen was het bijzonder onrechtvaardig. Zij beleven zeker hun nationalisme wel degelijk, maar de belevenis van hun nationalisme is hun Nederlandschap en trouw aan Oranje.

Van het standpunt van Prof. Logemann uit redeneerende is dus het gereleveerde tekort aan inschakeling van Indonesiërs in het bestuur verklaarbaar, maar is het wonder dat deze z.g. loyalen gaan zeggen: „Je moet zeker eerst opstand maken om geëerd te worden?”

En men komt er heusch bij de „republiek” niet mee in het geveel. Wie de bladen ervan leest, weet dat zij altijd schamper wijzen op het weinig benoemen van Indonesische functionarissen.

Inderdaad, de menschen met de vereischte opleiding zijn misschien dun gezaaid, maar men stare zich niet blind op opleiding, maar kijke naar karakter en bestuursgevoel. Laten wij bedenken dat er voor minister in Nederland geen enkele opleiding noodzakelijk is.

In dit verband wil ik ook opmerken, dat het een bewijs zou zijn van onzen vooruitstrevenden geest, indien reeds nu werkelijk vertegenwoordigers van Oost en West bij het opperbestuur van dit geheele Koninkrijk, waartoe zij ook behooren, worden betrokken, hetgeen volgens de huidige wetgeving mogelijk is.

Ik vind het daarom buitengewoon te betreuren dat noch in het vorige, noch in het huidige kabinet, d.i. de rijksregering, Indonesiërs en West-Indiërs zijn opgenomen. Waarom in den oorlog (het 1ste kabinet Gerbrandy) wel en nu niet? In dit licht beschouwe men ook het telegram van de afd. Soerabaja van den Democratischen Bond inzake de samenstelling van de Commissie-Generaal. Dit zagen wij als een goede gelegenheid om binnen de bestaande wetgeving Indonesiërs en Chinezen in het opperbestuur in te schakelen.

Een andere aangelegenheid welke er niet toe bijdraagt het wantrouwen te vermindern is de salarisregeling.

Ik weet heel goed, dat het H.B.B.L. 1938 niet op rasverschil maar op verschil in opleiding is gebaseerd. Te veel laat men echter het verschil in opleiding wegen. Men zou kunnen spreken van een discriminatie van opleiding.

Twee voorbeelden:

Hoewel de opleiding aan de H. I. Kweekschool, H. Chin. Kweekschool en Europeesche Kweekschool slechts één vak (Fransch-Maleisch) verschilt, begint een onderwijzer van beide eerste scholen afkomstig met een salaris van f 70.— p. m. terwijl die van de Europeesche Kweekschool begint met f 125.—. De laatste staat na 20 jaar op zijn maximum van f 325.— tegen die van de eersten na 23 jaar op f 230.—.

Een mantri-verpleger met gelijke capaciteiten krijg f 40.— p. m., een Nederlandsche verpleegster f 160.—.

En het ergste is dat deze menschen aanvankelijk hooger waren ingepast, op die

basis voorschotten kregen, die zij in goed vertrouwen in den nieuwen geest aanvaardden en welke zij nu allen weer moeten terugbetalen.

Ik moge er de regeering dus met den meesten nadruk op wijzen, dat het noodzakelijk is reeds nu zoo ver te gaan als maar mogelijk is. Het gaat om het vertrouwen.

Wil men er naar streven, dat de rijksband na den overgangstijd uit eigen wil door het volk wordt gekozen, dan moet de geheele staatsinrichting, het gevoerde beleid zoo vooruitstrevend zijn, dat het volk en zijn leiders ook werkelijk ervan overtuigd zijn, dat de rechten en de vrijheid het beste zijn verzekerd in dat Koninkrijk.

Mocht het tot een overeenstemming komen, dan zal de belangrijkste taak in die overgangperiode moeten zijn het onmiddellijk instellen van volwaardige democratische, gekozen vertegenwoordigingen, invoering der volledige ministerieele verantwoordelijkheid, deelgenootschap in het Rijksbestuur.

Voorts doorvoering van een leerplichtwet op een school die voor ieder toegankelijk is en waar o.m. de landstaal, het Indonesisch en het Nederlandsch, wordt onderwezen. Instelling van vele middelbare scholen, vakscholen en universiteiten in steeds toenemende mate.

De invoering van een burgerlijken stand is voor een goedlopenden staat een allereerste vereischte.

Wat den militairen kant van de zaak na een overeenstemming betreft, hiervoor wil ik herhalen de woorden, die, let u wel, een van de republikeinsche ministers tot mij sprak: „Ik geloof, dat het het beste is indien de Nederlandsche troepen geheel Java en Sumatra bezetten”.

Woorden die een bewijs zijn, dat er naast wantrouwen ook nog wel vertrouwen hestaat.

De heer van der Burg vermeldde voorts dat een aantal leden van den Democratischen Bond voorstanders zijn van de alliantiegedachte en derhalve heeft de bond gezocht naar een modus, die zoowel de aanhangers der alliantie als de voorstanders van een band binnen het Koninkrijk bevredigt.

Een dusdanige formulering, welke beide partijen bevredigt, zou volgens den bond gevonden moeten worden in de constructie van het overgangstijdperk. Eerder dan een overgangstijd zou men dezen moeten beschouwen als een proeftijd, een periode waarin het samengaan op nieuwe grondslagen wordt beproefd en die in zich dus die voorwaarden moet bergen welke geschikt zijn als basis van een blijvend band.

Indien de republikeinen niet bereid zouden zijn de voorstellen van Februari te aanvaarden, zou volgens deze gedachten een oplossing kunnen worden gezocht in een koninkrijk, dat zal bestaan uit de gemeenebesten: Vereenigde Staten van Indonesië, West Indische Antillen en Nederland.

Hierbij is gedacht aan de instelling van autonome regeeringen, verantwoordelijk aan een eigen volksvertegenwoordiging met een vertegenwoordiger van de Kroon, die — ook dit is een tegemoetkoming — uit een voordracht van 3 personen, op te maken door de volksvertegenwoordiging van het gemeenebest, benoemd zou worden, zuiver als plaatsvervanger van den Koning.

De gemeenschappelijke belangen, zooals buitenlandsche politiek, defensie, economische en financiële coördinatie zouden moeten worden behartigd door een college van Rijksministers, bestaande uit vertegenwoordigers van de gemeenebesten in een vastgelegde verhouding, dat volkomen verantwoordelijk is aan de parlementen van de gemeenebesten, waarbij een in te stellen gemeenschappelijk Hooggerechts-hof zoo noodig beide wetgevingen aan het handvest en aan elkaar toetst.

De gemeenebesten zouden moeten besluiten een gezamenlijke rijksmacht te stichten voor de verdediging naar buiten. Naast de rijksvlag zouden dan de gemeenebesten hun eigen vlag kunnen hebben.

De heer van der Burg eindigde met te zeggen, dat zijn woorden niet de pretentie hadden een oplossing te bieden. Er was slechts een uiterste poging gedaan om na te gaan hoever met mogelijkheid kan worden gegaan om de partijen tot elkaar te brengen en richtlijnen aan te geven om het wantrouwen uit te bannen.

Incourante Fondsen - D. W. Brand

Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

tot samenwerking om de jeugd te laten werken en de wachtgelders zooveel mogelijk is, te laten werken voor hun wachtgeld. Dit zal geestelijk-, moreel- en lichamelijke-constructief werk moeten zijn. Wij denken hierbij aan: 1. scholing (theoretisch en practisch) voor beide categorieën; 2. herscholing (theoretisch en practisch) voor de wachtgelders; 3. werkverschaffing voor beide categorieën door de overheid.

Bij werkverschaffing zal de overheid geen kosten van loonen hebben waar het wachtgelders betreft, aangezien deze zullen werken voor hun wachtgeld. Opgemerkt wordt, dat de werkobjecten geen inkrimping van werkgelegenheid in eenig bedrijf tengevolg mogen hebben, aangezien anders door de overheid weer naar „werkverruiming” (werkloosheidsbestrijding) voor zulk een bedrijf moet worden gezocht. Het moet blijven werkverschaffing (werkloosheidszorg dus), d.w.z. werk, dat in normale omstandigheden niet zou worden ter hand genomen.

Verder zullen de kosten, gemaakt ten behoeve der jeugdwerklozen, zoowel die f.a.v. van hun scholing, bedoeld sub 1e, als die voor werkverschaffing, bedoeld sub 3e, niet ten laste van het Wachtgeldfonds, doch van de overheid behooren te komen.

Op bovenstaande wijze meenen wij, dat een zeer belangrijke schrede voorwaarts kan worden gedaan op het gebied der sociale wetgeving. Dan toch zal er van werkloosheid spoedig geen sprake zijn en kunnen in de „vette” jaren Werkloosheidsverzekeringsfondsen en Wachtgeldfondsen stevig worden gefundeerd, dan zullen er van Rijkswege geen belangrijke bedragen in die fondsen behoeven te worden gestort in te late pogingen om hun goede werking te garanderen, omdat de gunstige groeitijden ongebruikt werden gelaten, dan zal voorkomen kunnen worden een tragische lijdensweg als van het Gemeentefonds.

Overigens zal er erg veel van afhangen, hoe de overheid door middel b.v. van een geleide economie, slagen zal in haar werkloosheidsbestrijdingsmaatregelen, welke maatregelen, naar wij thans weten, dienen om crisiswerkloosheid te voorkomen.

Resumeerende komen wij tot de volgende conclusies:

1. Er bestaat immer z.g.n. structuurwerkloosheid, welke gevolgen dienen te worden bestreden door één algemeene verplichte werkloosheidsverzekering; vorming door en ten laste van het bedrijf van één algemeen werkloosheidsverzekeringsfonds is noodzakelijk;

2. Er kan van tijd tot tijd z.g.n. crisiswerkloosheid voor komen, welke gevolgen dienen te worden bestreden door één algemeene verplichte Wachtgeldverzekering; vorming door en ten laste van het bedrijf van één algemeen Wachtgeldfonds is noodzakelijk;

3. Ter verwezelijking der punten 1 en 2 behoort de Sociale Wetgeving te worden uitgebreid met een „Wet regerende de verzekering tegen de gevolgen van werkloosheid”, en wel zoo spoedig mogelijk, opdat in de gunstige jaren vol van werk en herleving, de genoemde fondsen krachtig kunnen worden gefundeerd;

4. In verband met de economische consequenties, uit de lasten voor het bedrijfsleven voortvloeiende, is internationale regeling van dit onderwerp geboden. De wet zal dan, behalve een sociale verbetering, mede een belangrijke waarborg blijken voor een duurzamen vrede.

Nog niets geleerd?

Een inwoner van Gorinchem schrijft aan het Vrije Volk:

„Vrijdagmiddag, toen ik tusschen Heukelum en Asperen fietste, zag ik een zevental vliegtuigen, die op ongeveer 200 meter hoogte vlogen, in mijn richting komen. Tot mijn groote verbazing zag ik hoe een van deze toestellen steeds lager ging vliegen. Het volgde de richting van den landweg waarop ik me bevond.

Zóó laag kwam het vliegtuig, dat ik niet beter wist te doen dan van mijn fiets te springen en te gaan liggen. Op de plaats waar ik lag scheerde de machine niet hooger dan anderhalf à twee meter over den weg.

Dit gebeurde op den dag, waarop in Apeldoorn twintig slachtoffers van een door roekeloosheid veroorzaakt vliegtuigongeluk werden begraven.

Nu vraag ik me af: Is dit iets anders dan het spelen met het leven van vreedzame burgers?”

De politie van het nabijgelegen Leerdam bevestigde het blad, dat bedoelden middag inderdaad eenige toestellen laag over deze streek hebben gevlogen.

Het Vrije Volk noemt een dergelijk gedrag van vliegers onverantwoordelijk en ergerlijk en verlangt een onderzoek door de militaire luchtvaartautoriteiten, zoodat strengere straffen in geval van overtreding van de bepalingen.

Beschouwingen

over

Werkloosenzorg

Wij laten hier het slot volgen van de beschouwing van A. N. over werkloosenzorg, waarvan het eerste gedeelte in ons blad van verleden week is opgenomen:

Crisiswerkloosheid en wachtgeldfonds.

Tot nu toe hebben wij het gehad over de structuurwerkloosheid als een normaal verschijnsel. Daarnaast kennen wij nog als abnormaal verschijnsel, het onvermijdelijke gevolg van de economische ups en downs, perioden van „crisiswerkloosheid”. Deze treedt op, zoodra de overheid faalt in haar werkloosheidsbestrijding, in het midden latend of zulks al of niet had kunnen worden voorkomen. Door deze crisiswerkloosheid zullen niet alleen de structuurwerkloosheid niet weer aan het werk kunnen, zij zullen ook vóór de periode(n) van structuurwerkloosheid al werkloos worden en behalve dezen óók de meer vaste arbeiders, die in normalen tijd nimmer werkloos waren. Eveneens te dezen opzichte achten wij het een plicht der maatschappij om de gevolgen voor de betrokkenen zoodanig op te vangen, dat hun een bestaan verzekerd blijft, dat zich niet bevindt op de grens der armlastigheid. Dit zal moeten geschieden door het toekennen van wachtgeld aan de betrokken werklozen.

Op dezelfde wijze als hiervoren het Werkloosheidsverzekeringsfonds gevormd is, zal voor de crisiswerkloosheid een „Wachtgeldfonds” gevormd moeten worden. Ook deze wijze van verzekeren dient algemeen verplicht gesteld te worden.

Voor elk bedrijf zal moeten worden vastgesteld dat er sprake is van crisiswerkloosheid en wel telkens voor een bepaalden tijd, welke natuurlijk opnieuw kan worden verlengd, indien de crisis voor dat bedrijf blijkt aan te houden, alsmede in welke mate er sprake van crisis is, d.w.z. welk percentage der arbeiders ten laste van het Wachtgeldfonds op wachtgeld kan worden gesteld. Van ontslag zal hier geen sprake zijn, aangezien het dienstverband niet verbroken wordt door wachtgeld. Bovendien zullen bij eenige opleving in het bedrijf de wachtgelders weer onmiddellijk allen, of telkens zooveel als noodig bij toerbeurt, of wel allen enkele dagen per week, hun arbeidskrachten weer geven aan de onderneming, waar zij in dienst zijn. Overigens zullen zij ook in het belang van het bedrijf en speciaal van de onderneming, dit moeten „bijhouden”, opdat zij steeds op de hoogte blijven van

eventueele nieuwigheden in de productiemethode en te allen tijde bij de eerste de beste opleving weer voor 100 % voor hun taak berekend zullen zijn.

Het spreekt vanzelf, dat in de periode van crisiswerkloosheid de z.g.n. structuurwerkloosheid niet langer uitkeering kunnen krijgen ten laste van het werkloosheidsverzekeringsfonds, dan gedurende de periode(n), waarin geacht moet worden sprake te zijn van structuurwerkloosheid in het betreffende bedrijf. Daarna zullen zij, eveneens min of meer vaste arbeider zijnde (immers elk jaar was hun arbeidsreserve gedurende langen tijd noodig) ook ten laste van het Wachtgeldfonds gebracht moeten worden, zij het dan, dat tusschen hem en den werkgever geen dienstverband meer bestaat.

T.a.v. dit laatste zeker, doch wellicht ook bij het overige, zal voor de gemeenten nog een taak bij de uitvoering zijn weggelegd.

De jeugdwerkloosheid

Bij de crisiswerkloosheid doet zich automatisch het probleem van de Jeugdwerkloosheid voor. Immers elk jaar overtreft dan het aantal jeugdigen, dat zijn arbeidskrachten aanbiedt, het aantal ouderen, waarvan de arbeidskracht wordt afgevoerd, tengevolge van het toekennen van ouderdomspensioenen ten laste van de Ouderdomsverzekering.

Er is dus een „jeugd-overschot”, dat niet aan het werk komt. De jeugd, die — wij zeggen, wat reeds zoo vaak gezegd is — vol frisheid, bruisenden levenslust en energie popelt om haar kennen en kunnen te toonen, hunkert om de maatschappij der volwassenen in te treden en blijkt overbodig te zijn.

Wat zoo'n gedesillusioneerde jeugd, die haar idealen grootdeels ziet stuk geslagen, die in een geestelijke, moreele en lichamelijke depressie geraakt, waar zij vrijwel niet meer uit te halen is en er aan ten onder gaat, beteekent, doen de crisisjaren na 1929 en de huidige oorlog ons maar al te duidelijk kennen. Zoo'n gedesillusioneerde jeugd is een ramp voor de geheele wereld.

Daarom, wat er ook moge gebeuren, de jeugd moet werk krijgen! Doch evenzeer staan de ouderen, de crisiswerkloosden bloot aan gevaren van denzelfden aard.

Werk waar mogelijk!

In verband hiermede dienen Wachtgeldfonds en werkgevers verplicht te worden

Fabel VAN OOIEVAAR EN VISCHJE

En het verband met de politiek der Engelschen in Indië

Wij ontvingen uit Indië den tekst van een toespraak over de Indische kwestie en de houding der Engelschen. Zeer gaarne ontleenen wij daaraan het volgende:

— Kom wat hooger zwemmen, zei de vriendelijke ooievaar tot het vischje.
— Maar ge zult mij opeten, zei het vischje.

— Hoe kom je daar nu bij, zei de ooievaar.

Toen kwam het vischje hooger zwemmen.

— Ik eet je toch op, zei de ooievaar, en vatte het vischje in zijn snavel.

— Ik had het wel gedacht, zuchtte het vischje.

Nietwaar, dit is voor die visch een heel onprettig geval. Het is bovendien een zielig geval. Maar een fabel wordt niet geschreven voor tijdverdrijf alleen. Juist deze fabel wil me de laatste dagen maar niet uit het hoofd en ik zit groen en geel te worden als ik me realiseer wat er met en rond u en mij aan zieligheid wordt geproduceerd. En wanneer we dit samen zullen hebben vastgesteld, voelen we ons daarna weer wat opgelucht.

Zegt niet te gauw, dat het onvruchtbaar gepraat over politiek is, wanneer een Engelsche ooievaar thans tot onderwerp van conversatie wordt. Ons bestaan, ons denken en handelen zijn nu eenmaal zoo nauw verbonden soms met aangelegenheden die een politiek klank hebben, dat het onverantwoord kan zijn te doen alsof dit niet zoo was. Neem die aangelegenheid van eenige duizenden landgenooten, hier vlak bij ons nog steeds in gijzeling, meer dan een jaar na de capitulatie van Japan: het is een niet goed te praten schande. Of deze zaak met politiek al dan niet te maken heeft, is een aangelegenheid op zich zelf, maar het feit ligt er; dit feit raakt de gijzelaars in kwestie al zeer persoonlijk en wij gevoelen ons medemensch en landgenoot genoeg om zoozeer met hun lot begaan te zijn, dat we er onzen mond over willen roeren en ons bezorgd afvragen hoe het mogelijk was, dat een dergelijke enormiteit kon plaats hebben. Steeds was er tot dusver het gevoel, dat men zoots als een jonge hond in een porceleinkast zou zetten door zich openlijk met dingen als deze in te laten. De verhoudingen te dezer zake konden wellicht zoo subtiel zijn en er waren misschien zooveel factoren waarvan het beter was, dat ze achter de toonbank gehouden en niet in de etalage kwamen, dat men terzijde trad met een zekeren schroom en met het vertrouwen dat men aan een bona-fide zaakwaarnemer verschuldigd is. Weer komt nu dat booze beeld naar voren van dien ooievaar die over het vischje gebogen staat en het vriendelijk vraagt wat hooger te zwemmen. — Maar ge zult me opeten. — Hoe kom je daar nu bij. Voordat ik echter verwijst naar enkele onverwachte persuitlatingen in de laatste dagen, waarin het onoverholen ging over een zeer bepaalde ooievaar, ga ik in gedachten terug naar een vergadering in een der zalen van Philips te Eindhoven, waar professor Goudriaan het woerde voerde.

Het was terstond na de bevrijding van het zuidelijke deel van Nederland en de spreker gaf een overzicht van de ontreding, en de kansen voor Nederland op herstel. Een der conclusies over den heropbouw was: wij moeten het zelf doen en wij zullen het zelf doen. Uit de toehoorders kwam eenigszins verwonderd naar voren de vraag, of men niet terecht rekenen mocht op steun van de bondgenooten, met name van Engeland. De spreker wees er echter op, dat de bondgenooten voorloopig hun handen vol zouden hebben met het herstel in hun eigen land en bovendien: reken niet op het altruïsme van deze bondgenooten na den oorlog, reken niet op een altruïsme van Engeland.

Met eenig behagen werd deze mededeeling aangehoord, het was nog zoo kort na de vreugde van de bevrijding; bij menigeen zal ze zijn blijven hangen en, helaas, voedsel gekregen hebben. De tijd verstreek en, nietwaar, met eenigen schroom en met het vertrouwen dat men aan een bona-fide zaakwaarnemer verschuldigd is, zagen we onze zaak, even subtiel als kostbaar, in handen gelegd van een der groote bondgenoten, en wij bleven vertrouwen zoals onder menschen van eer verondersteld wordt, ook nadat zich een mist legde over heel het gebeuren in de volgende maanden, ook nog toen de geluiden die in den mist waarneembaar waren onwennig en tegenstrijdig en zoo heel anders aandeden dan we ons voorgesteld hadden.

Een merkwaardig krantenbericht.

We weten dat het vaak moeilijk is uit te maken, wat een krantenbericht waard is.

We weten, hoe we er meestal even voorzichtig mee moeten omgaan als met het gesproken gerucht en hoe oppervlakkigheid, vooroordeel of opzet er de toevallige of partijdige veroorzakers van kunnen zijn. Het persbericht frappeert ons niettemin, wanneer het uitsprekt wat reeds in ons aanwezig was, het doet ons even langer nadenken wanneer het daarenboven gegoten is in de rustige, weloverwogen stijl van een hoofdartikel in de New York Times, een der meest respectabele wereldbladen. Het bevestigde onze groeiende overtuiging wanneer stemmen in van elkaar onafhankelijke buitenlandse bladen zoowel als in onze eigen pers, elkaar aanvullend en bevestigend, dezelfde opvatting openlijk uitspreken, welke gefluisterd in ons aanwezig was. Wat is daar allemaal gebeurd in dien mist, dien „men" over ons legde? Wat had en wat heeft men met ons voor? Is het niet waar geweest van die porceleinkast waarvan gezegd werd dat we vertrouwen moesten hebben en ongestoord degenen die ter zake kundig heetten het brooze materiaal laten hanteeren? Daar valt als een steen in dezen porceleinkast de verzekering van de Fransche „Monchet", dat Engeland zich in Indonesië tracht schadeloos te stellen voor wat het in Britsch-Indië als verloren beschouwt.

Wat is deze mededeeling waard? Maar waarom werd zij, zonder reserve, aan ieder van ons vertaald te lezen gegeven? En waarom wordt daarin een bevestiging gezien van wat onze soldaten al lang tegen elkaar zeggen, wanneer zij zich in de brandende zon met hun zware mitrailleurs door de sawah werken en bitter voort vertellen dat hun bondgenooten op ditzelfde eiland cocktail-parties houden met die TRI-officieren, welke hun pomeedas tegen Nederlanders uitzenden? Is er alleen de fabel van de ooievaar tegen wie straks de visch voor hij gegeten wordt, dat zuchten: ik had 't wel gedacht? Dan druipet de zieligheid ook van dit geval.

Als het waar is wat de evenwichtige New York Times in zijn hoofdartikel schrijft, dat bij het vertrek van den laatsten Britschen — laten we maar zeggen Britsch-Indischen — soldaat uit Indonesië een periode zal zijn afgesloten, waarin Engeland aan ons een zeer slechten dienst bewezen heeft, dan moet geprotesteerd worden tegen de zieligheid van degenen, die dit geduld hebben. Als symbolische inzet van de zaak waarom het gaat, kan bij dit protest genomen worden het vasthouden der geïnterneerden, welke bevrijding een der formeelste opdrachten was, door het geallieerde opperbevel aan de Engelschen

gegeven, aan welke opdracht, het zij nogmaals gezegd, dertien maanden na de capitulatie nog niet is voldaan. Naast de verontwaardiging die hierover opkomt wanneer men zich tegenover deze ongelukkigen plaatst als mensch tot mensch, komt de wrevle van als Nederlander te moeten meemaken hoe landgenooten beschouwd worden als balen rijst, die men in een pakhuis opgeslagen domweg kan laten liggen. Wanneer een groep lieden, uit het meest onbeschaafde en achterlijke volk dat bekend is, hier vastgehouden ware geweest, dan had men met niet minder onbekommerdheid deze aan hun lot kunnen overlaten. Wat dunkt u, dat er gebeurd zou zijn indien zooveel duizenden, neen indien er honderd Amerikanen door de Indonesiërs vastgehouden waren? Ik verzeker u, dat de Yanks te vuur en te zwaard, al had de onderste steen boven gemoeten, allen tot den laatsten man uit de kampen hadden gehaald, Repoebliek of geen Repoebliek.

En wat dunkt u als het Engelsche onderdanen geweest waren? De ruiten van het Londensche Lagerhuis zouden gerinkeld hebben als de bevolking er niet snel in geslaagd was de zonen van dit groote koninkrijk te bevrijden, Repoebliek of geen Repoebliek. Nu krijgt dezelfde bevelhebber opdracht Nederlanders te bevrijden. Maar voorloopig moet hij eerst de tentoonstelling van Indonesische kunst bezoeken, dan is er daarna langen tijd gerinkel van glas,

HET WETSONTWERP

Dienstplichtvoorzieningen

Na amendeering door de Tweede Kamer aanvaard

Dat het wetsontwerp-Dienstplichtvoorzieningen geen hamerstuk zou worden, was te verwachten. De communisten hebben hun actie op de kwestie van den Dienstplicht gericht en zij hebben zich ook ditmaal niet onbetuigd gelaten. Niet minder dan drie van hun afgevaardigden zijn als spreker in het vuur geweest en wanneer men ze zoo hoorde, dan waren zij nu eigenlijk de echte verdedigers van de democratie! Gelukkig maar, dat de feiten ons anders hebben geleerd en gelukkig ook, dat wij in de praktijk kunnen zien waar de democratie op neerkomt als de communisten de baas zijn. Overigens was een bepaalde uitlating van den fractievoorzitter der communisten de moeite van het aantekenen waard. De heer Wagenaar had zich boos gemaakt over de aanvallen, die op zijn partij en hare liefde voor de democratie waren gedaan, en wilde aan zijn boosheid ook licht geven in een betoog

waarin hij nu eens de opvatting der communisten over democratie wilde uiteenzetten. Uit de Handelingen citeeren wij zijn woorden:

„Maar ik wil met nadruk verklaren, dat onze opvatting van de democratie deze is, dat wij alle maatregelen in het belang van de arbeidende bevolking genomen, ondersteunen en dat wij voor de verdere uitbreiding van de rechten van het volk vechten."

Het is niet onze bedoeling om diep in deze uitspraak te treden. Zij komt neer op de gedachte: „democratie is alles wat in het belang is van de arbeidersklasse". Dat is ons een tikje te eenzijdig, evenals de uitspraak, die wij uit het verleden kennen: „recht is alles wat voor het Duitsche volk van belang is."

Meer behoeven wij, dunkt ons, aan het bovenstaande niet toe te voegen.

Wat de kwestie van de dienstplichtvoorzieningen aangaat: de regering vroeg bevoegdheid ten aanzien van den dienstplicht maatregelen te nemen met afwijking van de artikelen der Dienstplichtwet, die betrekking hebben op de inschrijving, de keuring, de vrijstelling, de inlijving en den werkelijken dienst. Dat is niet gering. De dienstplicht is zeer diep ingrijpend in het maatschappelijke leven en in het leven van de enkelingen en daarom mag in beginsel de regeling daarvan niet anders dan bij de wet geschieden. Het is dan ook begrijpelijk, dat van de zijde van de fractie van de Partij van de Vrijheid scherpe woorden werden gesproken.

Rede van dr. Bierema.

Daar mr. Vonk, die deze aangelegenheid behandelen zou, verhinderd was, sprak dr. Bierema. Deze betoogde, zeer terecht, dat het afwijken van de bestaande wettelijke regelen ten opzichte van den dienstplicht, diep ingrijpt in de rechten en vrijheden van ons volk. „En het is de dure plicht van de volksvertegenwoordiging op te komen en te waken voor die vrijheden", aldus riep dr. Bierema uit.

De spreker zeide voorts, dat de normale gang van zaken geweest zou zijn, dat de wettelijke bepalingen op normale wijze zouden zijn gewijzigd. Dat de regering dezen weg niet volgt, heeft twee redenen: de tijd van voorbereiding zou tekort zijn en bovendien is met betrekking tot de militaire vraagstukken alles in beweging. De heer Bierema wilde aan die argumenten niet alle betekenis ontzeggen, maar hij zag die argumentatie toch wel als overdreven en vroeg of langzamerhand consolidatie niet mogelijk was.

Hij ging dan als volgt voort:

Aanvankelijk heeft de regering voorgesteld, dat met 1 Januari 1947 een wettelijke regeling tot stand zou moeten zijn gekomen. Aanvankelijk heb ik den indruk gehad, dat deze overgangstoestand zonder vaste wettelijke regeling misschien zeer tijdelijk, gedurende eenige maanden, voor

(Vervolg pag. 7, 4e kolom).

Satiren

10

„Polla metaxu pelei kulikos kai cheileos akron"
Er kan veel vallen tusschen den beker en den rand der lippen.

Er wordt in de wereld strijd gevoerd, overal, nergens niet; en geen enkel terrein des levens, geestelijk, moreel of materieel, is daarvan uitgezonderd. Het is zoowel de strijd van het afsterven als die der barensweeën. Pijn doet deze strijd. On entre, on crie, et c'est la vie; on crie, on sort, et c'est la mort. De oude wereld is bezig te verdwijnen, een nieuwe staat geboren te worden, denken zeer velen. Het is, alsof infernale en goddelijke krachten tegelijk in actie zijn, onweerstaanbaar, onbevattelijk, ongeleidbaar door de stervelingen, die dezen strijd hebben te voeren, dezen niet te definiëren strijd van allen tegen allen, van alle groepen tegen alle groepen, van alle landen tegen alle landen, van alle werelddeelen tegen alle werelddeelen. Het is de strijd der elementaire psychische en fysieke stoffen in den kookenden smeltkroes. Geen begrijpt den ander. Geen vertrouwt den ander. En geen spreekt de taal van den ander. Wereldorganisaties worden opgebouwd als torens van Babel; en Nebukadnezars, die thans nog hun scepters zwaaien, zullen eerlang gras gaan eten, demonstreerend hun en aller ziek zijn. Nog zijn zij trotsch. Nog zijn zij het, die hun schouders hebben onder de taken, die zij op zich hebben genomen. Nog gelooven zij, dat deze taken niet bovenmenselijk zijn. Nog zweren zij bij hun gezond verstand en bij hun staatskunde en hun verbeterde gekoesterde ideologieën. Nog gevoelen zij zich opgeheven door de ver-

wachting, dat hun namen in de historie geboekstaafd zullen worden met de lichte letters, voorbehouden aan de redders der menschheid. Nog ventileren zij publiekelijk hun wonderbaarlijk vertrouwen in den groei van deze wereld, in den bloei van de dagende toekomst, in de vernieuwende kracht van hun geloof, hun stelsels, hun... visie. Gelijk de lijdens aan een manisch-depressieve psychose bevinden zij zich nog in het stadium der gedachtenvluchten, der geniale woordenstromen, der ongeremde optimismen, onbewust van de depressies, die daarop zullen volgen, niet in staat tot het besef, dat de natuur geen sprongen maakt naar voren, wel terug. En nog achten zij hun doelstellingen binnen hun bereik, voor het grijpen, allen, geen uitgezonderd, van welken staatkundigen waan ook bezeten; en allen noemen ze zich progressief, de armen. Zij werken zonder ophouden, zonder rust; zij houden voorbereidende besprekingen; zij sluiten overeenkomsten; zij leggen grondslagen; zij bouwen op; zij voltooien; en zij heffen hun glazen reeds op om te speecheen op hun successen. Maar de loop der feiten volgt andere banen en er kan veel vallen tusschen den beker en den rand der lippen....

Hoe onze KOOPVAARDIJVLOOT

Straks beschikken wij weer over 75% van onze voor-oorlogsche tonnage. Nederland zij niet alleen air-minded, maar ook sea-minded.

wordt hersteld

Dezer dagen maakte het turbineschip Friesland, een flink vrachtschip met beperkte passagiersaccomodatie, zijn maiden-trip van Boston naar ons land. Het trok in de Rotterdamse haven groote belangstelling uit kringen van de scheepvaart en het havenbedrijf en niet minder van de zijde van autoriteiten. Gracieuus trad de reederij, welker eigendom de Friesland is, de n.v. Vereenigde Nederlandsche Scheepvaartmaatschappij, als gastvrouw op en onverdeeld was de bewondering voor het mooie schip en de vreugde, dat onze Nederlandsche koopvaardij deze aanwinst heeft kunnen boeken.

Thans heeft de Friesland het land al weer verlaten. Het kwam met een lading haver uit de Vereenigde Staten, welke in de Rotterdamse Rijnhaven met behulp van de drijvende elevators snel kon worden gelost, want wat haar capaciteit als graanhaven betreft, heeft de Rotterdamse haven in den oorlogstijd niet geleden. Het was daar in de Rijnhaven op den dag van het bezoek aan de Friesland een inderdaad ouderwetsch gezicht. Het schip lag aan palen in het midden van de haven, machtige elevators en allerlei Rijn- en binnenvaartschepen omringden het. De slurven van de zuigmachines staken in de ruimen, stroomden goudkleurige haver — zoo zag de glijdende massa er in het zonlicht uit — kwamen neer in de kleine omringende schepen. En het was vol in de Rijnhaven, op en om verscheidene zeeschepen werd staag gewerkt. De lucht was vervuld van al die oude bekende geluiden, het ratelen van kettingen, het gepuf van motoren en sleepbooten, nu en dan een stoot op een stoomfluit, korte commando's, die van over de railing van het hooge zeeschip gingen naar den schipper van een aak, ergens diep in de diepte. Ja, dat alles was op dien dag als vroeger, ook al betrof het dan maar een gedeelte van de haven, dat zich als vroeger voordeed en al is het nog steeds zoo, dat ook in dit gedeelte het niet elken dag zoo druk en levendig toegaat als vroeger. Want men weet het, de Rotterdamse haven, werkende aan het herstel van de schade, haar door brute vernielzucht aangedaan, heeft alle gelegenheid om snel en doeltreffend veel meer schepen te lossen en te laden, dan er in dezen tijd nog komen willen.

Onze koopvaardijvloot, dat weet men ook, heeft zwaar geleden in den oorlogstijd. En daarom alleen reeds is de komst van weer eens een nieuw, modern, groot vrachtschip, een verheugende gebeurtenis.

En zoo was de belangstelling voor deze Friesland dan ook allesbehalve ouderwetsch. Voor den oorlog zouden wij-van-de-pers stellig ook een beleefdheidsvisite aan boord zijn gaan brengen. En wij zouden er dan, evenals dit dezer dagen het geval was, de reeders hebben gezien, de havenmeesters en de belangstellenden uit scheepvaartkringen. Het schip zou bekeken zijn, er zou naar nieuwe snuffjes zijn gespeurd en de conclusie zou wel zoo ongeveer als volgt hebben geluid: een mooi schip, het is goed, dat we onze koopvaardijvloot door aanvulling met zulke moderne schepen op peil en up-to-date houden, maar het is wel een beetje jammer — ja, dat zouden we zeker hebben gezegd in die lange reeks van jaren, toen het van het grootste belang was onze werven van werk te voorzien — dat dit schip nu in Amerika moest worden gebouwd.

Dit laatste werd thans van de Friesland niet gezegd. Wij zijn verheugd, als we nu in Amerika schepen kunnen laten bouwen en daar en elders in het buitenland schepen kunnen kopen. Wij moeten een koopvaardijvloot, waarvan we de helft hebben verloren, weer tot den ouden omvang herstellen. In drie jaar tijd hopen we dat tot stand te brengen. Er is dus haast bij. Wij hopen, dat onze werven hun vroegere capaciteit spoedig zullen terug hebben, om het hunne bij te dragen, maar we kunnen nu niet zonder bouwen in andere landen en zonder kopen aldaar. Want wel is waar zijn er voor de scheepvaart niet alleen schepen nodig, maar ook vracht, doch anderzijds kan men niet wachten tot de vracht er is, alvorens men schepen gaat bouwen, want dan komt men te laat.

Onze positie als vrachtaarders.

Nederland wil zijn positie als vrachtaarder over en voor de wereld handhaven. Dat is van het grootste belang voor

ons economisch herstel. En daarom moet onze vloot haar oude sterkte zoo spoedig mogelijk terug krijgen, als het kan zoo binnen een jaar of drie. Ook al is de drukte in onze eigen havens nog lang niet die van voor den oorlog en ook al zou men kunnen vermoeden, dat die oude drukte binnen een jaar of drie — en zelfs nog wel meer, omdat onze havens immers voor een zeer belangrijk deel afhangen van den gang van zaken in het achterland — niet zal terugkeeren, dan beteekent dit nog niet, dat er voor Nederlandsche koopvaarders geen vracht te vervoeren zal zijn. Er is een tekort aan tonnage over de geheele wereld. De Friesland b.v., die nu op weg is naar Indië en dan naar Australië gaat, om dienst te doen op de Holland-Australië-lijn van de Vereenigde Nederlandsche Scheepvaartmaatschappij, zal wellicht geruimen tijd niet in het vaderland terugkeeren, want er is alle kans, dat het schip voornamelijk zal varen tusschen Britsch-Indië en Australië, om over en weer vrachten te halen en te brengen.

En zoo zal het met een deel van onze koopvaardijvloot in de toekomst ook wel gaan: varen tusschen buitenlandse havens, zonder vaak de eigen havens aan te doen. Want hoezeer men ook moge hopen, dat het verkeer in onze nationale havens en in onze wereldhaven Rotterdam weer tot vroegeren omvang zal uitdijen, ongetwijfeld zijn de kansen voor het herstel onze scheepvaart voorloopig heel wat grooter, dan voor het herstel van het havenbedrijf.

Inderdaad, de komst van de Friesland voor de eerste maal in ons land, was een belangrijke datum in de geschiedenis van den wederopbouw onze koopvaardijvloot. Bij ons bezoek aan het schip troffen wij er dan ook niet alleen hen, die we er vroeger ook zouden hebben ontmoet, maar tevens belangstelling uit regeeringskringen. De directeur-generaal van de scheepvaart, mr. J. J. Oyevaar was er. Behalve Rotterdamse bladen en de groote pers, waren tal van kranten in den lande vertegenwoordigd. En het hoofd van den Regeeringsvoorzichtingsdienst gaf eveneens van zijn belangstelling blijk. Kortom het was een evenement, terwijl vroeger zoo'n nieuwe vrachtboot toch waarlijk geen opzienbarende gebeurtenis zou zijn geweest.

Het is intusschen zeer verheugend, dat er voor het herstel van onze koopvaardijvloot groeiende belangstelling is, want voor het aanzien en de economische toekomst van ons land vormt onze groote scheepvaart een zeker niet geringere post, dan onze luchtvaart, waarop — en dit is stellig het gevolg van het feit, dat de luchtvaart meer tot de verbeelding spreekt, dan de scheepvaart, aan welker glorie we in den loop van vele eeuwen zoo zeer zijn gewend geraakt — de oogen zich zoo gaarne en zoo gemakkelijk richten, dank zij een, stellig te apprecieeren, propaganda. De Nederlandsche natie zal er intusschen goed aan doen, niet alleen air-minded, maar ook sea-minded te zijn.

Het bezoek aan de Friesland bood uiteraard een uitstekende gelegenheid om den gang van zaken bij het herstel van onze koopvaardijvloot nog eens voor oogen te stellen. Maar alvorens wij dit hier zullen doen, eerst nog iets over het schip zelf.

Een moderne vrachtaarder.

Deze moderne vrachtaarder van ongeveer 8000 ton br., behoort tot een serie van tien, welke onze regeering in 1944 reeds bestelde in Amerika. Deze schepen zijn van het Amerikaansche type C 3. De C beteekent cargo en de 3 duidt de tonnageklasse

aan. Al is de Friesland de eerste van het tiental, dat in ons land binnenkwam, toch zijn er al verscheidene van in de vaart gebracht. De Nederlandsche regeering verkocht ze als volgt: vier aan den Rotterdam Lloyd, vier aan de Maatschappij Nederland, een aan de Vereenigde Nederlandsche Scheepvaartmaatschappij en een aan de Holland Amerika Lijn. Vijf moeten er nu nog worden afgeleverd.

Wat afmeting betreft behooren deze schepen tot het meest gangbare type voor de groote vrachtvaart. Zoowel voor den Atlantischen Oceaan, als voor de tropen zijn zij bijzonder geschikt. Met de Liberty- en Victoryschepen mogen zij niet worden vergeleken, want deze C. 3 schepen zijn geen oorlogsproductie. Het zijn voor-oorlogsche of beter nog na-oorlogsche schepen, volgens de modernste inzichten gebouwd. Dit laatste betreft zoowel het instrumentarium van de brug, de inrichting van de machinekamer als het los- en laadgerei, de ruimen voor de lading en de dieptanks voor het vervoer van plantaardige olie. Twaalf passagiers kan een schip als de Friesland meenemen; de hutten en salons voor dezen zijn ruim en zeer geriefelijk ingericht. Hetzelfde geldt trouwens voor de verblijven van de officieren en de bemanning. Wanneer wij tenslotte nog vermelden, dat de voortstuwingsinstallatie bestaat uit een hoogen druk en een lagen druk stoomturbine, welke op één schroef werken en die gemiddeld 8500 as.P.K. ontwikkelen bij 85 omwentelingen per minuut, mogen wij ongetwijfeld vaststellen, dat het varen op zoo'n schip, mede door de ongewoon hooge snelheid voor een vrachtschip — een dienstnelheid van 16 knopen minstens, de Friesland maakte echter gemakkelijk 17 knopen op zijn maiden-trip — voor den zeeman een genot moet zijn. De vloot van de V.N.S., die door den oorlog zoo bijzonder zwaar is getroffen — meer dan de helft er van ging verloren — komt door deze Friesland en door eenige andere schepen weer op krachten. Eerder toch konden reeds twee schepen in dienst worden genomen en vier schepen zijn in aanbouw, welke men volgend jaar in de vaart hoopt te brengen. En dan zijn onderhandelingen gaande over het aanschaffen van nog een aantal schepen.

Het herstel van onze vloot.

Zoo herstelt zich dus deze reederij, die vaste lijndiensten onderhoudt op Australië, Britsch-Indië en Oost-Azië. Maar er is stellig ook aanleiding om na te gaan hoe onze geheele koopvaardijvloot er thans voorstaat.

Behalve door de bestelling van de bovengenoemde serie van tien vrachtschepen, zorgde de regeering tijdens den oorlog ook op andere wijze voor aanvulling van de geleden verliezen. Zoo werden verkregen 23 schepen uit het Allied Tonnage Replacement Scheme en 29 prijschepen, welke in de overzeesche gebiedsdeelen op den vijand werden buit gemaakt. Hiervan gingen resp. 3 en 20 schepen weer verloren. Over bleven dus 20 z.g. Replacementschepen en 9 prijschepen met een inhoud van resp. 162 duizend en 33 duizend ton bruto. Op enkele uitzonderingen na zijn deze in eigendom aan reederijen overgedragen.

Na de bevrijding ontvingen wij een twintigtal z.g. „Herstelbetalingsschepen”, ongeveer 52 duizend ton bruto, uit de voormalige Deutsche koopvaardijvloot. Bovendien werd een groot aantal schepen besteld door reeders en regeering. Hierbij waren eenige bestellingen van zeer ouden datum, terwijl tevens casco's werden overgenomen van schepen, welke door de Duitschers op stapel waren gezet. Zoo kon al reeds een aantal nieuwe schepen aan de varende vloot worden toegevoegd. Wij hebben evenwel helaas na de verjaging der Duitschers ook nog gevoelige verliezen moeten incasseeren, als gevolg van scheepsrampen, te weten een 35 duizend ton br.

Alles tezamen kan worden geconstateerd, dat onze vloot op 1 October j.l. bestond uit 369 schepen boven de 500 ton bruto met een totaal van 1.696.920 ton bruto en 417 kleinere schepen — kustvaarders hoofdzakelijk — met een inhoud van 160.266 ton bruto. In aanbouw of in bestelling wa-

ren op dien datum 126 schepen met een inhoud van 306.694 ton bruto. Wanneer al deze schepen zijn afgeleverd en wanneer zich intusschen geen scheepsverliezen voordoen, zal onze koopvaardijvloot bestaan uit 912 schepen met een inhoud van 2.109.880 ton bruto. Dat is dan weer bijna 75 % van onze voor-oorlogsche tonnage.

Ter verdere aanvulling is de regeering in onderhandeling met de Vereenigde Staten over den aankoop van nog een veertigtal schepen uit de Amerikaansche surplus-tonnage, wat weer een aanwinst van een 300.000 ton kan opleveren. Verscheidene reederijen en ook de regeering hebben bovendien, naar bekend is, voor de toekomst nog meer plannen.

Zoo is Nederland dus al weer een flink eind op weg naar het herstel van zijn koopvaardijvloot. Vijftig procent ging verloren. De helft daarvan is binnen afzienbaren tijd terug. Dat geeft dus — ook al kan den laatsten tijd vernomen worden, dat men in kringen van de kustvaart over het tempo niet tevreden is — over het algemeen zeker aanleiding tot groote voldoening. Moge hierin een stimulans worden gevonden om op den ingeslagen weg met energie voort te gaan. Als vrachtaarders wacht den Nederlanders stellig een goede toekomst. Het volledige herstel onze koopvaardijvloot zal mede den gang van zaken in onze havens gunstig beïnvloeden.

DIENSTPLICHTVOORZIENINGEN

(Vervolg).

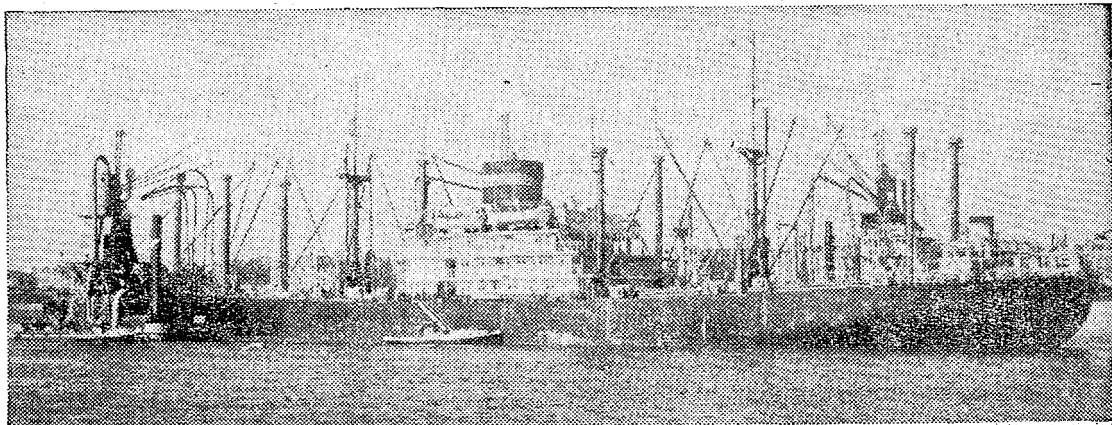
de volksvertegenwoordiging te aanvaarden zou zijn, maar nu is bij Nota van Wijziging die termijn verschoven tot 1 Juli 1947. Ik moet zeggen, dat ik daartegen zeer groot bezwaar heb. Ik zou het in hooge mate toejuichen, wanneer de regeering aan den oorspronkelijken termijn zou willen vasthouden.

Mij dunkt, dat dan vele bezwaren zouden zijn vervallen en dat wij zouden kunnen vertrouwen, dat binnenkort een wettelijke regeling tot stand zou kunnen komen.

Wat de regeering vraagt, is toch feitelijk een blanco volmacht en daartegen meen ik als volksvertegenwoordiger bezwaar te moeten maken. De volksvertegenwoordiging draagt haar eigen verantwoordelijkheid. Het is dus volstrekt geen quaestie van wantrouwen tegen de regeering maar wij moeten eischen, dat dit alles vastgelegd wordt in wettelijke normen. Wanneer dit, nu die maatregelen onmiddellijk moeten worden genomen of zelfs reeds zijn genomen, op dit oogenblik niet kan geschieden, moeten wij toch vasthouden aan den eisch, dat dit toch op zeer korten termijn zal plaats vinden. Vandaar dus mijn groot bezwaar tegen de verschuiving van dezen termijn.

Enthousiast betoonde de heer Bierema zich dus allerminst, maar hij bleek wel bereid aan een aanvaardbare oplossing mede te werken en zoo sprak hij al reeds zijn sympathie uit voor een regeling, die hierop zou neerkomen, dat de regeering bij afwijking van bestaande bepalingen verplicht zou zijn bekrachtiging te vragen aan het parlement, een regeling zooals ongeveer is neergelegd in een amendement van den heer Ruysch de Beerenbrouck, dat later op den dag in behandeling kwam. De regeering zal nu verplicht zijn algemeene maatregelen van bestuur, die zulke afwijkende regelingen inhouden, te doen bekrachtigen door een wet, waarvan het ontwerp binnen veertien dagen moet worden ingediend. Op deze wijze behoudt dus het parlement een vinger in de pap, behoudt zij de mogelijkheid hare controleerende taak uit te oefenen.

Het met dit amendement verbeterde wetsontwerp is vervolgens aangenomen, met alleen de stemmen der communisten tegen.

De Friesland in de Rotterdamse Rijnhaven. Een beeld, dat weer hoop geeft voor onze koopvaardijvloot. De Friesland werd in Amerika gebouwd volgens de modernste inzichten.

VRIJDAG 18 OCTOBER A.S.

HEROPEND
HOTEL CAFE-RESTAURANT
Franciskaner
MARKT 23 — BREDA

POSTZEGELS Alle uitgiffen van Duitschland incl. Elzas-Lotharingen, Luxemburg, Gen, Gouvernement, Protectoraat, Ostland, Ukraine, uit de jaren 1939-1945, postfris en gebruikt, voor onze ruil met het buitenland te koop gevraagd. Aanbiedingen met prijs aan:

BASTIAANSE'S Postzegelhandel
ROTTERDAM-N. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

VERHUIZINGEN en EXPEDITIE
DOOR GEHEEL NEDERLAND
EICHHORN Jr.

FRANKLINSTRAAT 110 — 's-GRAVENHAGE — Telefoon 399223

Vloerbedekking

Neemt in Uw woning de Meale

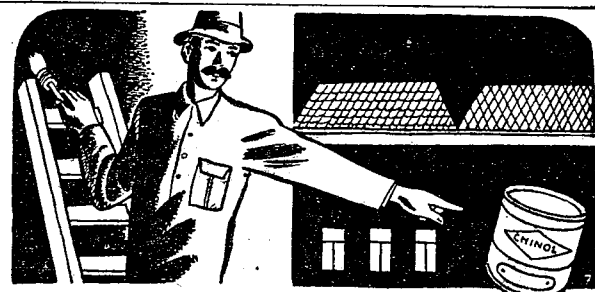
PERPLEX VLOEREN

Watervast, opneembaar, parketwijze gelegd vanaf f 4.— per M².

Een product van

Abee Parketvloeren

Levering door het geheele land via onze Filialen. Inlichtingen: Hoofdkant. Van Boetzelaerlaan 90 - Tel. 555564 - Den Haag

Welke verf kiest opbouwend Nederland?

Natuurlijk de béstel En dat is Chinol. Vettewinkel's glansrijkste verf! 'n Weerbestendige, kleurechte olie-lakverf van ongekende duurzaamheid, die alle voortreffelijke Vettewinkelnigenschappen in zich vereenigt!

in Verf Van Vettewinkel

Aan alle Im- en Exporteurs Fabrikanten en Groothandelaren

Laat aan „INTERLIMBURG“ de moeilijkheden en zorgen van Uw transporten. Voor de leden van „INTERLIMBURG“ is dat dagelijkse kost.

Hebt U in Europa iets te vervoeren, wendt U tot „INTERLIMBURG“.

COMB. INTERNATIONALE WEGVERVOERDERS LIMBURG

Secr.: Straelscheweg 54, Venlo, Tel. 2774 (K 4700.)

FIRMA

J. LANGEJAN A^{ZN.}

AANNEMERS

BOUW- EN GEW. BETONWERKEN
TIMMER- EN METSELBEDRIJF

VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

JAN VAN BEEK

Parkstraat 105 - 's-Gravenhage

Handelaar in onroerende goederen

Koopt en verkoopt in BINNEN- en BUITENLAND

WESSANEN'S

KONINKLIJKE FABRIEKEN N.V.

Opgericht 1765 - Wormerveer

Meelfabriek

Oliefabriek

Veevoederfabriek

Rijstpellerij

Cacaofabriek

J. en K. SMIT's

Scheepswerven

en

Machinefabriek

KINDERDIJK

RADIO ONDERZETKASTEN en GECOMBINEERDE KASTEN

in noten en gepolitoerd

DRESSOIRS en THEEMEUBELS

in old-finish

D. H. J. DE LANGEN

SCHUTTERSWEWEG 101 - ROTTERDAM - Telef. 24065

LAAT DIT BLAD LEZEN AAN UW VRIENDEN

maar laat het daar niet bij; maakt hen Abonné

„FOTO ATELIER DE KOK“

TELEFOON 39389

SPANJAARDSTRAAT 47 A, ROTTERDAM

„ROBUR“ Transportwagenfabr.

Fa. K. RODENBURG

HONSELERSDIJK — NAALDWIJK — TELEF. 259

Steek-, Krui- en Magazijnwagens in buisvakwerk op kogelgelagerde luchband- en massiefrubberwielen volgens Nederlandsch Octrooi no. 43505

LICHT — SIERLIJK — GERUISCHLOOS

Geen vloerenbeschadiging — Grote arbeidsbesparing

AUTOGENE- EN ELECTRISCHE LASCHINRICHTING LICHT CONSTRUCTIEWERK

L. v. d. BURGH & Co.

MATHENESSERDIJK 327 — TEL. 37107 — ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL. VOOR HAARDEN EN KACHELS

Voor een **GOED SCHILDERIJ** of een **KLEURIGE PLAAT**, in een **SMAAKVOLLE LIJST!**

DARCO MIDDELLANDSTRAAT 98

Koopt nu reeds Uw St. Nicolaas-cadeaux. Hoe eerder U koopt, des te ruimer de keus.

„Molen“ groenten

VEEL GROENTEN - WEINIG WATER. DAARDOOR DE VOORDEELIGSTE!

TIELEMAN & DROS
LEIDEN

SCHILDERS-BEDRIJF H. J. de Munnik

BLOEMKWEEKERSSTRAAT 78c

Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

Fa. B. Cuperus Az.

HESSENWEG 2 — DE BILT

Bijkantoor:

Laurillardlaan 1 — Biltoven.

Uitgeverij en

Periodiekenbedrijf

VAKTIJDSCHRIFTEN

ADVERTEERT

IN DIT BLAD

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26 b (Bovenhuis) Rotterdam tuim 30 jaar gevestigd

Patent-
Geneesmiddelen
Gummiwaren

Vr. gratis inlicht., toezend. onder blanco couvert. Gratis spreekuur dagelijks van 10-3 uur.

GERESERVEERD VOOR:

Café-Restaurant

BAGATELLE

PASSAGE 61
DEN HAAG

VOOR WERKEN ONDER EN BOVEN f 500.—

J. NIESSINK

— BOUW- EN TIMMERBEDRIJF —

Insulindestraat 208. — Tel. 41806, R'dam, na 6 uur 47728.

1e KLAS REPARATIE-INRICHTING

Garage de Heer

JENSIUSSTRAAT 58

Telefoon 41871

ROTTERDAM

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK

COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

* BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIEN *

* TAXATIES — BEHEER — HERSTELLINGEN — VERTROUWENSOPDRACHTEN *

WARUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
 Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
 Mr. A. STEPELS, Rotterdam

„slaet
 op den trommele”

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
 Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnemenen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

HET OORDEEL

over het driemanschap

EEN ONBEVREDIGEND RAPPORT

Het rapport, dat is uitgebracht over de Nederlandsche Unie en de gedragingen van het Driemanschap, heeft een verschillende beoordeeling. Wij scharen ons aan de zijde van hen, die er allerminst opgetogen over zijn en de meening hebben, dat het rapport minder een objectieve waardeering van feiten en daaruit voortvloeiende objectieve conclusies bevat dan wel een vergoelijkende beoordeeling van hetgeen het driemanschap heeft verricht. Wij willen geenszins de verdiensten van de drie leiders der Nederlandsche Unie voorbijzien, wij willen ook een open oog hebben voor de geweldige moeilijkheden waarmede zij hadden te kampen en voor de spanningen waaronder de zwaar drukkende taak vrijwel doorlopend moest worden vervuld. Wat de heeren Einthoven, De Quay en Linthorst Homan in de beginperiode der bezetting hebben verricht, moet inderdaad worden gezien tegen den achtergrond van de toen heerschende omstandigheden. Terrecht herinnert de commissie van onderzoek aan de waarheid, dat men een woord moet beoordeelen naar het tijdstip waarop het werd geschreven of gesproken. En men kan het dan ook met de commissie eens zijn, „dat menig veel bestreden en inderdaad ook aanvechtbaar standpunt, dat door de Drie mannen werd ingenomen, hun minder zwaar mag worden aangerekend dan indien het in 1942 of nog later zou zijn verdedigd”. Maar aan den anderen kant is er dan toch ook veel, dat als ernstiger moet worden beschouwd, juist omdat het in dien begintijd werd geschreven of gesproken. En daar glijdt de commissie, naar onze meening, wel heel licht over heen.

Wij begrijpen zeer wel, dat de tactiek der beweging zoo nu en dan een optreden vereischen kon, dat ons in den tegenwoordigen tijd als vreemd voor komt, maar was bijvoorbeeld de veroordeeling van de parlementaire democratie zooals wij die tot den oorlog hadden gekend en was bijvoorbeeld ook de critiek op de politieke partijen en het partijsysteem juist in dien begintijd niet koren op den Duitschen molen, ook den N.S.B. molen?

In hoofdstuk XIX van het rapport, dat tot titel draagt: „Balans en conclusies”, wordt over dit laatste het volgende gezegd: „De houding van het Driemanschap, bij en na de oprichting, tegenover de politieke partijen was niet gelukkig, maar kan voor een goed deel aan gebrek aan politieke geschooldheid en aan politiek inzicht, wellicht ook aan jeugdigen overmoed worden geweten, zeker niet aan den wensch om den vijand ter wille te zijn.”

Ziet, dat is nu toch wel heel erg vergoelijkend. Wanneer er fouten zijn, dan is daar het excuus, dat het toch nog maar een stelletje jongelingen in het vak was. En wanneer de commissie over de fouten in het algemeen spreekt, ook dan weer kan zij de zaak met de meest geringe moeite tot een voor het Driemanschap gelukkig einde brengen. Hoort wat ze zegt: „Ongetwijfeld heeft het Driemanschap ook

fouten gemaakt. Het zou trouwens, gezien de bijzonder moeilijke omstandigheden en de spanning, waaronder gewerkt werd, wel een wonder zijn geweest, als fouten waren uitgebleven.” En dan, verder — en wij meenen dat die passage juist duidelijk de wijze aantoonde waarop de commissie haar taak heeft opgevat — zegt zij: „Bij de beoordeeling van die fouten moet worden vooropgesteld, dat de zuivere, warm vaderlandsche gevoelens van ieder der leden van het Driemanschap boven twijfel verheven zijn en dat zij, naar met stelligheid door de commissie wordt aangenomen, alles met de beste bedoelingen hebben gedaan en zich steeds hebben voor oogen gesteld hoe zij de Nederlandsche zaak zouden kunnen versterken en schade voor die zaak zouden kunnen voorkomen of afwenden.”

Met het vooropstellen daarvan was het Driemanschap niet slecht uit. Geen beoordeeling van objectieve feiten en daden, maar een beoordeeling naar de bedoelingen!

Hoe zal menig burgemeester en menig klein ambtenaartje, die met de collectiebus van Winterhulp heeft geloopt en daarom na den oorlog de lijdensgeschiedenis van zuivering en zuiveringsprocedures heeft moeten meemaken, thans over het oordeel dezer commissie denken? Zullen zij zich niet ernstig achteruit gezet voelen, omdat hun bedoelingen niet werden geteld? Geloof men, dat de breede massa er iets van begrijpen kan, dat het Driemanschap voor

de Winterhulp heeft gepleit, dit instituut ook heeft gesteund — om nu slechts een onderdeel zijner werkzaamheden te noemen — en dat thans een der drie commissaris der Koningin is geworden, terwijl ambtenaartjes en burgemeesters gesneuveld zijn omdat zij medewerking hebben verleend aan de Winterhulp? Ja, de leden van het Driemanschap zijn er mede geluk te wenschen, dat hun goede bedoelingen bij de beoordeeling werden voorop gezet.

Een ander punt is, dat de commissie van onderzoek van meening is, dat het Driemanschap het ook volgens de commissie vaak ongelukkige geschrijf in de pers van de Nederlandsche Unie niet euvel kan worden geduid. Wanneer geschreven wordt over hetgeen destijds in „De Unie” is gepubliceerd en wanneer de commissie dan stelt, dat zij de ongeveer 50 nummers van dat blad nog eens onder de loupe heeft genomen, dan verklaart zij: „Tegen zulk een critische beschouwing zijn vele artikelen zeker niet bestand.” Maar onmiddellijk laat zij daarop dan volgen: „Het Driemanschap en warme Unievrienden waren trouwens zelf lang niet altijd tevreden over het blad”. Men zou zoo denken, dat in een zoo autoritair bestuurde organisatie als De Nederlandsche Unie het toch een klein kunstje geweest moest zijn voor het Driemanschap om het oog er op te houden wat geschreven werd.

Wij lezen elders in het rapport, dat in den zomer van 1941 het blad in 700.000 exemplaren werd gedrukt. Ons dunkt, dat wel als juist mag worden aanvaard, dat dit blad een zeer belangrijk, zoo niet het belangrijkste, middel was om de gedachten der Unie uit te dragen. Had het dan niet op den weg van het Driemanschap gelegen te zorgen, dat het wist wat er in stond? Bij een oplaag van zeven honderd duizend exemplaren is het toch niet verantwoord, vooral gezien de omstandigheden waar-

onder het blad verscheen, dat zoo maar ongezien de deur te laten uitgaan?

Naar onze meening kan men dan ook met betrekking tot den inhoud van het blad niet verklaren, dat de verantwoordelijkheid daarvoor niet op de schouders van het Driemanschap rustte.

Het is ons uiteraard niet mogelijk het geheele rapport van 65 bladzijden te bespreken in de ons ter beschikking staande plaatsruimte. Veel wat ons getroffen heeft, moeten wij dan ook laten rusten. Op één punt willen wij echter nog de aandacht vestigen, omdat daarmede samenhangt de kwestie van de verhouding tusschen de politieke partijen en De Unie. De politieke partijen hadden een comité gevormd en dit comité heeft in den beginne nauw met de heeren De Quay en Linthorst Homan en Einthoven samengewerkt. Men meende, dat hieruit „De Nederlandsche Unie” zou kunnen voortkomen. Dit is niet geschied omdat de Duitschers niet wenschten, dat in een uit te vaardigen manifest zou worden gesproken over een wedergeboorte van Nederland „in vrijheid en onafhankelijkheid, in trouw aan het Huis van Oranje”. De Duitschers wenschten niet de opnemings van de tusschen aanhalingsteekens geplaatste woorden. Dit werd van Nederlandsche zijde echter een zoo belangrijk punt geacht, dat toen de plannen verder niet doorgingen. Wat ons nu in het rapport heeft gerrappeerd is, dat de commissie van onderzoek aan het feit, dat de later tot stand gekomen Unie van het Driemanschap zich verder maar bij het Duitsche standpunt heeft neergelegd, geen aandacht meer schenkt. Destijds werd dit punt juist van groote beteekenis geacht.

Wij hebben enkele punten van critiek gegeven naar aanleiding van het rapport. Zooals reeds gezegd, is het niet mogelijk dit in zijn geheel te bespreken. Wij hebben er echter het een en ander uit naar voren gebracht, dat ons tot de conclusie brengt, dat de wijze, waarop het oordeel is gevormd, verre van bevredigend moet worden geacht.

DE VREUGDE DER RIJKSBUROUX

Het is uiteraard niet doenlijk om telkenmale voorbeelden te geven van de ervaringen, die men opdoet als zakenman bij zijn bezoeken aan rijksbureaux, of om het juist te zeggen: bij zijn pogingen om een rijksbureau te bezoeken. Want vóór men daar binnen is, vóór men dan de betreffende afdeling heeft gevonden en vooral vóór men den ambtenaar heeft, dien men hebben moet... ja, dan is er heel wat water door de rivier gestroomd.

Zoo ontvingen wij een hartekreet van een lezer, waaraan wij gaarne plaats verleenen. De inzender schrijft ons dan het volgende:

„Voor de tweede maal ben ik naar de stad der Rijksbureaux geweest. De eerste maal: „O mijnheer, u moet wezen op no. 58, derde etage.” Daar aangekomen: „U moet wezen om den hoek op no. 73; die afdeling is in dat winkelpand gevestigd”.

Veertien dagen later ging ik weer naar de Hofstad. Aan het oude adres was ik echter niet goed, ik moest naar een ander deel van de stad. Ik kon er met een auto gemakkelijk komen! Daar ik echter daarover niet de beschikking had, moest ik met de tram. „U kunt er heen met lijn zooveel”. De trams puilden echter uit, dus tippelen. Zes keer gevraagd naar de aangegeven straat, zes keer had ik vreemdelingen, zeker collega-slachtoffers van Rijksbureaux.

Het is geen wonder, dat er ambtenaren te kort zijn, ze doen niets dan verhuizen, splitsen en ordenen. Wanneer zullen we van dat monster verlost worden? Dat we er nog eens gemak van zullen krijgen, durven wij niet te veronderstellen!”

* * *

Tot zoover onze brieveschrijver. Zijn verhaal zou met vele andere zijn aan te vullen, en vooral met vele vertellingen, die nog veel hinderliker dingen zouden mededeelen. Welk een kostbare tijd gaat er niet verloren met het reizen en trekken naar Den Haag, met het wachten en met het vele nuttelooze gepraat. Wij zitten in een bureaucratie, die handen met geld kost en ons bedrijfsleven ten zeerste belemmert. Hoeveel initiatief is hierdoor niet doodgelopen, hoe zeer wordt onze nationale voortbrenging geremd door de inefficiënte wijze waarop ons overheidsapparaat werkt. De oplossing van de moeilijkheden is niet gelegen in het „vrij” laten over de geheele linie van het economische leven, want dan zouden ernstige ongelukken gebeuren. Maar het apparaat is overdreven kostbaar en inefficiënt.

Wanneer men bedenkt, dat alleen de Rijksbureaux voor Handel en Nijverheid (Rijksbureau voor hout, textiel, kolen enz.) volgens de raming in 1947 aan uitgaven zullen hebben f 10,500.000, waarvan ruim

7½ miljoen aan personeelsuitgaven, dan is dat niet gering. En wanneer men dan voorts bij herhaling het inefficiënte van het geheele gedoe kan waarnemen, dan dringt zich de noodzaak van een krachtige en onverwijld reorganisatie wel zeer sterk op. Het is ons bekend dat van de zijde van het toenmalige Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart in de oorlogsjaren reeds pogingen zijn gedaan om de rijksbureaux zoo doeltreffend mogelijk te organiseren. Dat alles is toen op niets uitgelopen. Van de zijde der rijksbureaux zijn die pogingen zeer tegengewerkt. Overigens om begrijpelijke redenen, daar men vreesde, dat die efficiëncy-maatregelen menschen zouden vrijmaken, die dan naar Duitschland zouden worden gestuurd. Daarvoor behoeft thans geen vrees te bestaan. Zij, die thans uitgeschakeld zouden worden, zouden nu elders te werk gesteld kunnen worden. Het bedrijfsleven heeft deze menschen hard van noode.

Bij plaatsing van deze menschen dáár waar ze zich voor de maatschappij het meest nuttig zouden maken, zou de arbeidsproductiviteit al weder worden gediend.

Minister Vos heeft niet veel gedaan om verbetering in den toestand te brengen. Onder zijn bewind is trouwens het prestige van het Departement van Economische Zaken zeer verminderd. Hopen wij, dat minister Huysmans zijn taak verstaat en niet aarzelen zal de maatregelen te nemen, die het apparaat der rijksbureaux minder kostbaar zullen maken en tevens hun rol van „sta in den weg” voor het bedrijfsleven zullen doen eindigen!

Buitenlandsch overzicht

Duitschland herzien

De geallieerden hebben niet veel terecht gebracht van het beheer over Duitschland. Het minste, dat men er wel van had kunnen verwachten is, dat de gebieden, die onder hun beheer kwamen, niet te hunnen laste zouden komen. Dit nu is allerminst het geval. Engeland betaalt per jaar aan zijn verslagen vijand 80 miljoen ponden sterling — „herstelbetalingen” noemt de Engelsche minister van financiën het met een glimlach als van een boer die kiespijn

kan niet op gang komen als niet eerst voedsel geïmporteerd is. Zoo is in grote trekken de vicieuze cirkel, waarin de Britsche zone zich bevindt. Begrijpelijk is dus, dat de Engelschen telkens hameren op het punt van Duitschlands economische eenheid. Immers als men de zones economisch fusioneerde, dan krijgt de Britsche zone, althans iets meer voedsel en dan hoeft Engeland tenminste niet meer zooveel onbetaald in te voeren. Maar van dat gebod om Duitschland als economische eenheid te

Gemeenteraadsverkiezingen te Berlijn.

heeft — en Amerika niet veel minder. En nog kan zoowel de Engelsche als de Amerikaansche zone nauwelijks in leven blijven.

Industrialisatie voorwaarde.

Hoe zou het ook anders, als het eenige, waarover de vier bezetters het met elkander eens zijn kunnen worden, de desindustrialisatie van een land, dat voor den oorlog reeds alleen in leven kon blijven door den export van zijn industriele producten en dat thans, nu het in het Oosten een groot en zeer belangrijk agrarisch gebied heeft verloren, nog des te meer op export en dus industrialisatie is aangevoelen? Tenzij men van het standpunt uitgaat, dat de Duitschers maar moeten verhongeren, waarvoor echter niemand de verantwoordelijkheid op zich wil nemen, kan men slechts twee methoden toepassen op Duitschland: of het exploiteeren ten eigen bate of het op de been helpen. In beide gevallen is een althans intact laten van alle industrie, die voor vredesdoeleinden werkt of werken kan, voorwaarde.

Onlangs Potsdam.

Twee van de bezetters volgen de eerste methode: Rusland en Frankrijk zijn bezig hun zones in te schakelen in de economie van eigen land. Rusland heeft na een korte periode van afbraak en ontmanteling gezien, dat het voordeliger is als het de Duitse industrie laat staan en deze volkomen voor eigen gebruik laat werken. Weliswaar is dit in strijd met de overeenkomst van Potsdam, die bepaalt, dat eerst nadat de industrie door export van haar producten den Duitschen import heeft betaald, zij voor reparatie-doeleinden kan gaan werken, maar dat mag niet hinderen: de Russische zone werkt en werkt hard, er is een schijn-welvaart, er is meer eten dan elders en Rusland krijgt tenminste zijn schadevergoeding binnen. Dezelfde politiek wordt gevoerd door Frankrijk (dat niet door gewetenswroegingen gekweld hoeft te worden, omdat het niet gekend is geworden in het accord van Potsdam en het daarom ook nooit erkend heeft) met het gevolg, dat deze zone althans een balans in evenwicht kan vertoonen. In beide zones wordt het noodige ingevoerd: het verlaat het land toch weer in verwerkten vorm.

Vicieuze cirkel.

Engeland en Amerika echter houden zich — uit fatsoenlijkheid, domheid of sleur — aan de overeenkomst van Potsdam, die het land hoe langer hoe meer armzalig maakt. Vooral in de Engelsche zone, die meer dan de andere van agrarischen import moet leven, is dat sterk het geval. De import van voedsel moet betaald worden door den export, maar de export

de lucht in vliegen, terwijl tezelfdertijd vijf staalfabrieken bij gebrek aan kolen moeten sluiten en 21.000 man op straat zetten en terwijl de zone nog niet eens 40 pct. van de geoorloofde 5.800.000 ton staal (dit is op zichzelf al minder dan een kwart van de oorlogsproductie) kan produceren. Op die manier maken zij zelf, dat hun zone hun hoe langer hoe meer tot een last wordt.

Het remedie.

Begrijpelijk is dan ook, dat den laatsten tijd in bijna alle Engelsche bladen, tot aan de schuchtere Times toe, aangedrongen wordt op een herziening van de politiek ten aanzien van Duitschland. Zoo gaat het niet langer. Het is bespottelijk, dat het gebied, dat Duitschlands grootste economische troef, het Ruhrgebied, bevat, armzalig is, omdat men aan een overeenkomst vasthoudt, die de partner nooit heeft nagevolgd. En het is eigenlijk zoo gemakkelijker: men hoeft de zone maar even op de been te helpen d.w.z. Engeland en Amerika hoeven maar gedurende enkele jaren credit, in den vorm van voedsel, ijzererts en leeningen te verlenen en de mijnen leveren weer en de industrieën draaien weer en geven het voorgeschotene dubbel en dwars terug. Voor misbruik door de Duitschers hoeft men niet bang te zijn, want het oppertoezicht blijft in handen van de geallieerden.

Een spiering uitwerpen om — misschien — een kabeljauw te vangen.

Zoo redeneeren vele Engelsche kranten en tijdschriften tegenwoordig. En, mits aan de laatste voorwaarde voldaan wordt, is daar veel voor te zeggen. Europa kan het zich, afgezien van de moreele redenen, die velen misschien geneigd zijn tegenover Duitschers niet te laten gelden, niet veroorloven enkele tientallen miljoenen radeloze Duitschers, die niets meer te verliezen hebben, in zijn midden te hebben. Het kan slechts den landen van West-Europa tot voordeel strekken, indien de mogelijkheden van het Ruhrgebied, op het punt van kolenproductie en zware industrie het belangrijkste gebied van Europa, ten volle uitgebuit worden ten bate van eigen land en de aangrenzende landen in plaats van een verspreiding van deze industrieën over alle hoeken van het werelddeel. Dit houdt in, dat er van herstelbetalingen de eerste jaren wel niets komen zal en nooit in den vorm van fabrieken e.d., maar de voorwaarde, die wij boven stelden maakt het wellicht mogelijk, althans een deel ervan in den loop der jaren en dan in den vorm van concessies e.d. binnen te halen.

De exploitatie van het Ruhrgebied en Duitschlands economische eenheid.

Dit vage plan, waarmee Bevin ook in vroegere Lagerhuisredevoeringen veel heeft gespeeld, heeft echter dit nadeel, dat het bijna zeker gepaard gaat aan de erkenning van de verdeling van Duitschland in twee stukken. De Russen immers zullen niet licht toestemmen in een economische eenheid van Duitschland, indien het Ruhrgebied onder uitsluitende controle en eventueel ter schadeloosstelling van de

Fa. KRUYNE & JONKER

Veilinggebouw
PLEIN EENDRAGT 11 (Tuinlaan)
SCHIEDAM-C.

INBOEDEL-VEILING

op Dinsdag 29 en Woensdag 30 October 1946:
aanv. voorm. 10 uur en nam. 1½ uur ten
overstaan van

Notaris A. S. H. A. Blaisse,

waarbij voorkomen: Salon-, zit- en slaapkamer-ameubl., ledikanten, boekenkasten, schrijfbureaux, dressoirs, fauteuils, een goede piano, goede schilderijen, vaste vloerbedekking, tapijten, gordijnen, kleedingstukken, huish. art., haarden, kachels, een „ICA” bioscoop-projectie-apparaat (normaal film), een instrument-draaibankje, enz., enz.

KIJKDAGEN:

Zaterdag 26 October 10-5 uur
Maandag 28 October 10-4 uur

GELEGENHEID TOT HET GEVEN VAN KOOPORDERS

N.B. — Dagelijks kunnen goederen worden ingezonden of op verzoek aan huis worden afgehaald.

TELEFOON 69651

Westelijke mogendheden gesteld wordt. Indien toch dit geschiedt, dan is het niet wel denkbaar, dat men Rusland met zijn onmetelijke (en gerechtvaardigde) schadevergoedingseisen zal laten meegenieten en wat anders schiet in dat geval Rusland over dan eerst recht de zone, waar het de macht over heeft, bij eigen economie aan te sluiten?

Dit is dan ook de reden, waarom vooral de Engelsche regering, ondanks allen aandrang, nog steeds niet met een groot plan voor de toekomst van de eigen zone voor den dag is gekomen. Zij wil zich nog niet neerleggen bij een verdeeld Duitschland, net zoomin als zij zich neerleggen wil bij de nieuwe Oostgrens van Duitschland

Opschorting van de beslissing.

Economisch zou zij het aandurven, ja zou het haar toelachen, om het Ruhrgebied te exploiteeren, doch vooralsnog durft zij de politieke consequenties ervan niet aan. Zij is nog niet zeker, of Rusland wel definitief Duitschlands economische eenheid niet wensch. Er zijn telkens bemoedigende teekenen naast sombere feiten. Zoolang wil zij haar besluit opschorten. Misschien, dat de conferentie, die vóór 20 November moet hebben plaats gevonden tusschen Bevin, Bidault, Byrnes en Molotov over het onderwerp, wat meer licht oplevert. Doch waarschijnlijk zullen zij niet samenkomen dan om het eens te worden over plaats en datum eener andere conferentie. Zoolang waarschijnlijk zal Bevin zwijgen en over Duitschlands toekomst niet meer loslaten dan de algemeenheden en de wenschdroomen, die hij Dinsdag heeft verkondigd. Mocht het echter dan duidelijk worden, dat Rusland volhardt in zijn non-coöperatie in Duitschland, dan zal hij waarschijnlijk den knoop doorhakken en de exploitatie van het Ruhrgebied aankondigen.

Keus tusschen twee onzekerheden.

Hangende deze beslissing beteekent dat echter voor de Duitschers nog een winter van rantsen, te laag om van te leven, te hoog om van dood te gaan, een winter van „ellende, die haat verwekt”, een winter, die beslissend kan zijn over de vraag of het Duitse volk de jure ooit opgenomen zal kunnen worden in de familie der Europeesche volkeren, wat voor West-Europa een kwestie van zijn of niet zijn is. De keus, waarvoor de machthebbers in de Westelijke wereld staan, is een keus a.h.w. tusschen een cultuurpolitieke en een machtspolitieke beslissing — met de kans, dat, hoe zij ook vallen moge, zij toch verkeerd uitkomt n.l. indien de Duitschers onheropvoedbaar blijken, ondanks de offers hun gebracht en indien de Russen, ondanks een „Potsdam-matige” desindustrialisatie van het Ruhrgebied, toch den ingepikten buit houden.

ALGEMEENE LEDEN-VERGADERING

De Partij van de Vrijheid houdt een Algemeene Ledenvergadering op Zaterdag 23 November, aanvang 11 uur 30, in het gebouw Bellevue (ingang Marnixstraat) te Amsterdam. De agenda vermeldt o.m.:

Vaststelling van het algemeen reglement van de Partij.

Bespreking over de politiek van dezen tijd. Inleider dr. S. E. B. Bierema, voorzitter van de Tweede Kamerfractie.

Mededeelingen van het voorloopig hoofdbestuur.

Incourante Fondsen - D. W. Brand

Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

DAGBOEK VAN NEDERLAND

WOENSDAG 16/10

— Arnold Meijer's zaak voor den bijzondere raad van cassatie. Geconcludeerd wordt tot bevestiging van de sententie, waarbij hij tot vijf jaar is veroordeeld.

— Aan den Noordsingel te Rotterdam wordt een monument ter nagedachtenis van Engelsche vliegers onthuld.

DONDERDAG 17/10

— Het wegverkeer in ons land heeft de eerste acht maanden van dit jaar 712 dooden en 3931 gewonden geëischt.

— Er komen aanzienlijke fraudes op 't distributiekantoor te Utrecht aan het licht.

VRIJDAG 18/10

— Er wordt gemeld, dat de Koningin de volgende week een onofficieel bezoek aan België zal brengen.

— Prins Bernhard wordt wegens maagklachten in een ziekenhuis opgenomen.

— Een rapport aangaande de organisatie der overheidsvoorlichting wordt gepubliceerd. Coördinatie wordt drin-

gend noodzakelijk geacht.

— Boelstra, de hoofd-commissaris van politie te Rotterdam in den bezettingstijd, wordt tot 3 jaar gevangenisstraf veroordeeld.

ZATERDAG 19/10

— Er wordt geconstateerd, dat zich een sterke stijging van de Nederlandsche bevolking vertoont. De algemeene sterfte is dalende.

MAANDAG 21/10

— Er wordt bekend gemaakt, dat de posttarieven met ingang van 1 November worden verhoogd.

— Minister Ringers deelt mede, dat geruchten over zijn aftreden om gezondheidsredenen ongegrond zijn.

— Er zijn moeilijkheden in het mijnbedrijf door nog niet ingewilligde loonsverhoogings-eischen.

— Aan de Staten van Curaçao wordt mededeeling gedaan van een brief van minister Jonkman over de autonomie.

— Prinses Juliana houdt een radiorede ter

gelegenheid van de opening van de Gezinsweek.

DINSDAG 22/10

— Prins Bernhard keert ten paleize terug. In het ziekenhuis is geen afwijking geconstateerd, welke een operatie noodig zou maken.

— De Tweede Kamer is tegen 24 October bijeen geroepen voor een verklaring van de regering over de grensconcessies.

— Het Kon. besluit inzake dr. Hirschfeld is spoedig te wachten. Het zal een rehabilitatie inhouden.

— Er is een reorganisatie van het tijdelijke radiobestel te wachten.

— Men verwacht wijzigingen in werkwijze en leiding van het rijksbureau voor tabak.

— Er worden mildere bepalingen voor studenten-teekenaars bekend.

— Er wordt schoon schip gemaakt in de autodump op het vliegveld Deelen. O.a. is de hoogste chef, algemeen gevolmachtigde van den minister van financiën, ontslagen.

HET ZWEEDSCH-RUSSISCHE handelsverdrag

Conservatieve vreezen en bezwaren.

Keus tusschen Oost en West noodzakelijk?

De Zweedsche ministers van financiën en handel hebben bij den Rijksdag de voorstellen voor de handelsverdragen met Rusland ingediend, n.l. het verdrag tot het verlenen van een crediet van een milliard kronen en het met vijf jaar te verlengen handelsverdrag van September 1940.

In de motivering brengt Alvar Myrdal, de minister van handel, verslag uit over de onderhandelingen. Na polsingen gedurende den oorlog werd dit jaar bij de onderhandelingen met de Russische autoriteiten geconstateerd, dat er een gemeenschappelijke basis te vinden was om de wederzijdsche goederenruil te regelen en om bovendien te komen tot een door een Zweedsch staatscrediet van zekeren omvang te financieren Zweedschen export. In April en Mei werd een overzicht gemaakt van de leveringsmogelijkheden van de verschillende industrieën en in Juni werden de onderhandelingen te Stockholm voortgezet. Gelijktijdig bestudeerde de industrie-commissie de Russische wenschen, waarbij contact werd gehouden met de betreffende Zweedsche bedrijven.

Reeds eerder was bekend geworden, dat dit geleid heeft tot een vermindering van het quotum van electro-technisch materiaal. Aan den Zweedschen wensch, het verdrag zeven in plaats van vijf jaar te doen loopen, kwam men tegemoet door voor sommige artikelen den termijn op zes jaar vast te stellen.

Amerikaansch protest.

Toen de Russen en Zweden tot overeenstemming begonnen te geraken en de omvang van het verdrag bekend werd, achtte de Amerikaansche regeering het moment gekomen bij de Zweedsche en Russische regeeringen een protest in te dienen tegen het bilaterale verdrag. Dit verdrag, aldus Amerika, is in strijd met de plannen der Vereenigde Naties voor het uitbreiden van het systeem der multilaterale handelsverdragen. In Zweden wekte deze nota eenige verrassing, daar Zweden sinds het einde van den oorlog reeds met talrijke landen handelsovereenkomsten gesloten had, zonder dat Amerika protesteerde. Zoowel Rusland als Zweden hebben het Amerikaansche protest als een ongeoorloofde inmenging verworpen.

Van Amerikaansche zijde was het te begrijpen, dat men met leede oogen de enorme leveranties, waaraan de geheele wereld gebrek heeft, voor de vijf komende moeilijke jaren naar Rusland zag gaan. Niet dat Rusland daaraan geen gebrek heeft, maar de concurrentiezucht met Rusland ligt nu eenmaal niet alleen op handelsgebied. Hoe sneller Rusland erin slaagt de gevolgen van den oorlog te boven te komen, des te grooter wordt zijn prestige en macht in die gebieden, waar de strijd tusschen Amerika en Rusland op zijn feitelijke is. Myrdal verklaarde wel, dat de Zweedsche regeering de bilaterale handelsverdragen als een geschikte overbruggingsmaatregel beschouwde totdat de wereldhandel weer onbepaald zou zijn en dat de regeering later de bilaterale in multilaterale verdragen wilde trachten te veranderen, doch meer dan een phrase zal dit moeilijk kunnen zijn, gezien het gesloten economische stelsel van Rusland.

Zweedsche pers verdeeld.

De Zweedsche pers was verdeeld over het Amerikaansche protest. De sociaal-democratische Morgontidningen sprak met groote verontwaardiging over Amerikaansche inmenging in de Zweedsche politiek. De liberale Dagens Nyheter stelde zich volledig op het Amerikaansche standpunt, terwijl de eveneens liberale Expressen van meening was, dat de uitlating van Myrdal over de inschakeling in multilaterale verdragen in overeenstemming met den juiststen stand van zaken is, vooral daar de leveranties naar Rusland slechts 10 à 15% van den geheelen Zweedschen uitvoer zullen bedragen. De liberale Handelstidningen daarentegen geloofde eer, dat een groot gedeelte van de Russische politieke belangensfeer in een Slavisch handelsmonopolie veranderd zal worden, waarbij Zweden een schaakstuk in de handen van Rusland tegen Amerika zal zijn.

In Amerika was men bovendien geprikkeld door het feit, dat een klein land als Zweden zich verstout had Rusland credieten te geven, waarvoor Rusland tevergeefs bij de Vereenigde Staten had aangeklopt. Zwedens economische onafhankelijkheid is een ernstige hinderpaal voor Amerika's invloed in Scandinavië. De behandeling van het Finsche verzoek om een leening

van 70 miljoen dollar geeft wel duidelijk Amerika's vreezen en hopen weer. Er liepen geruchten, later door Dean Acheson gedementeerde, dat de leening geweigerd zou worden. Uit perscommentaren hierover blijkt, dat Amerika aan den eenen kant vrees, dat een leening aan Finland een indirecte en op het oogenblik zeer impopulaire steun voor Rusland zou beteken, doch aan den anderen kant hoopt, dat Finland, dat een democratisch land is in de Westersche betekenissen, door een leening geholpen zal worden in zijn strijd om een relatieve zelfstandigheid te bewaren.

Bepalingen van het verdrag.

De bepalingen van het verdrag zijn nu gepubliceerd. Het crediet bedraagt een milliard kronen, te verdeelen over vijf jaar. De terugbetaling zal binnen 15 jaar geschieden. Doordat het crediet de eerste drie jaar rentevrij is, bedraagt de rentevoet, die op drie pct. is vastgesteld, in feite 2 3/8 pct. Het verdrag van 7 September 1940, waarbij in een wederzijdschen handel ter waarde van 100 miljoen kronen voorzien was, wordt voor den tijd van vijf jaar verlengd.

De voornaamste door Zweden te leveren artikelen zijn locomotieven, goederenwagens e.d. (± 250 mil. kronen), electrisch materiaal (200 mil. kronen) en leveranties voor den scheepsbouw. In het milliard zijn voor ongeveer 130 miljoen kronen diensten inbegrepen, die Zweden in den vorm van montage en vervoer zal verrichten.

Rusland zal voornamelijk grondstoffen leveren, zooals mangaan, asbest, gips, nikkel, zilver, platina, katoen, linnen en producten van het walsbedrijf, welke gebruikt zullen worden bij de vervaardiging van de aan Rusland te leveren artikelen.

Conservatieve kritiek.

In den Rijksdag is bij het begrotingsdebat het verdrag reeds eenige malen ter sprake gekomen, waarbij de woordvoerders der oppositie niet verheelden, dat zij den omvang ervan te groot vonden in verhouding tot de Zweedsche productiemogelijkheden en de beschikbare werkrachten. Zij vreesden, dat het Zweedsche volk zich beperkingen en offers zal moeten getroosten. Betreurenswaardig is het, dat het force-majeurprobleem niet schijnt te zijn opgelost. Zij wezen er op, dat gezegd wordt, dat de regeering druk op de industrie heeft uitgeoefend in verband met het verdrag, waartoe de regeering toch geen grondwettelijke bevoegdheid heeft. Een afgevaardigde van de boerenpartij critiseerde de enorme Zweedsche credieten; voor het verdrag met Rusland bedroegen deze reeds 2.9 milliard kronen. De inkomsten tengevolge hiervan zullen een geweldige vraagveroorzaken zonder koopgelegenheid.

Van regeeringszijde antwoordde minis-

ter Myrdal hierop, dat niets zou worden geëxporteerd zonder dat eerst rekening gehouden zou worden met de Zweedsche behoeften. De handel met Rusland zal nu van 1 pct. tot 11 à 12 pct. van den buitenlandischen handel stijgen. Bij de plannen is nauwelijks uitbreiding van eenige industrie voorzien, afgezien van die investeringen, die toch zouden zijn gedaan. Er is niets ongerijms of schadelijks in, aldus de minister, dat de Zweedsche industrie een markt ter verdere expansie krijgt. De geruchten, als zou er met dwangmaatregelen worden bedreigd, zijn onjuist.

Vrees voor staatsinmenging.

In de Zweedsche pers is echter duidelijker naar voren gekomen, welke vrees de oppositie bezielt. Zuiver binnenlandsch gezien de vrees voor staatsinmenging en op politiek gebied het verminderen van de onafhankelijkheid, doordat men gedwongen moet te zullen worden te kiezen tusschen Oost en West.

Op 15 September zijn in Zweden de verkiezingen voor de provincie raden en de gemeenteraden van de zes grootste steden gehouden. Een der belangrijkste problemen, die in de verkiezingscampagne opgededen, was het vraagstuk der socialisatie. Het streven der socialistische regeering hiernaar ligt voor de hand, doch de uitslag van de verkiezingen toont aan, dat niet alleen de communisten stemmen van vroegere sociaal-democraten hebben gekregen, maar ook de liberale volkspartij, die nu door haar winst en het verlies van de conservatieven de grootste burgerlijke partij is geworden.

De conservatieve pers nu gelooft, dat onder den druk van het verdrag met Rusland de regeering zich genoodzaakt zal zien, leiding aan de industrie te geven. De Göteborgs Morgonpost o.a. teekent bij de verklaring van minister Myrdal, dat geen dwang gebruikt zal worden, aan: „De verlokking den staat te laten ingrijpen en ook in het vervolg de productie van de verschillende takken van industrie en den export te regelen, zal ondertusschen zoo de heer Myrdal er geen weerstand aan kan groot blijken, dat het te vreezen valt, dat bieden. In elk geval maakt het verdrag op den objectieven beschouwer voldoende den indruk in hooge mate een begeerlijke toegangspoort te zijn voor verdere staatsleiding.”

Naar aanleiding van het Amerikaansche protest hebben wij hierboven reeds gewezen op de Zweedsche vrees een pion in Russische handen te worden. De socialistische Aftontidningen meent hiervan echter het volgende te moeten zeggen: „Ook al hebben onze politieke en cultureele toestanden meer gemeen met die der Westelijke landen, dit kan geen reden zijn voor een eenzijdige politieke oriëntering of aansluiting bij eenig blok in den strijd tusschen de groote mogendheden.”

En inderdaad moet men dit handelsverdrag niet zien als een definitieve keuze van Zweden voor het Oostelijke blok. 88 pct. van Zwedens uitvoer gaat naar andere landen dan Rusland, Duitsland is als afnemer uitgevallen en de wensch om een ijzeren scherm tusschen Zweden en Rusland neer te laten is op het oogenblik vermoedelijk grooter dan om Zweden van het Westen af te sluiten.

o.m. het houden van vergaderingen ter bespreking van onderwerpen, rakende het bestuur, het beleid en de bemoeiingen der provinciën en gemeenten; het stichten en instandhouden van een bureau voor gemeente-politiek; het uitgeven van geschriften; het verzamelen van gegevens en het geven van voorlichting aan leden en geestverwanten en aan de organen der Partij.

Een in het concept voorkomende zinsnede omtrent het uitoefenen van invloed op de publieke opinie werd door de vergadering geschrapt, uit overweging, dat die taak niet ligt op den weg dezer vereeniging, doch op die van het Partijbestuur.

In het reglement wordt vermeld dat gewestelijke kringen kunnen worden gevormd door de in het ressort van elk dier kringen gevestigde leden. Bij de rondvraag werd er op gewezen, dat het van groot belang is, dat die kringen zoo spoedig mogelijk tot stand worden gebracht, opdat de leden de vraagstukken, die zich in de praktijk voordoen, gemakkelijker met elkaar kunnen bespreken.

In de middagbijeenkomst heeft de heer J. Th. van der Voorde, een zeer gedegen betoog gehouden over het onderwerp: „De gemeenteraad en zijn plaats in het staatsbestel”. Vervolgens sprak de heer J. van Mourik uit Den Haag over: „Ons standpunt ten aanzien van het onderwijs.”

Beide lezingen waren zeer belangwekkend. Wij hopen in de toekomst op den inhoud daarvan nog terug te komen.

Humor in de Staatscourant

Per slot is er niets tegen, dat in de Staatscourant humoristische berichten verschijnen. Niet, dat wij van oordeel zijn, dat deze „officieele uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden” nu direct een humoristische rubriek zou moeten openen, maar waarom moet alles zoo plechtig en stijf? Ons dunkt, dat menig bericht veel aardiger gesteld zou kunnen worden. Waarom geen lachje om den mond als wij de Staatscourant lezen? Wellicht zou de Regeeringsvoorlichtingsdienst er zich eens mee kunnen bemoeien. Wanneer men de begrotingen voor 1946 en 1947 raadpleegt, dan ziet men dat voor die twee jaar tezamen ongeveer 1½ miljoen gulden voor dezen dienst wordt gevraagd en dan zou er, dunkt ons, voor een humorist best ook nog wat af kunnen. En die humorist zou dan van menig berichtje uit de Staatscourant iets kunnen „maken”. Tenminste, dat lijkt ons zoo.

Zou er bijvoorbeeld niet een grappig stukje kunnen zijn gemaakt over het volgende bericht, dat wij in de Staatscourant aantreffen?

„Bij Koninklijk besluit van 2 Augustus 1946 No. 19 is mr. J. J. O. (de naam doet er verder niet toe. — Red. Vrij), te rekenen van 3 Juli 1946, benoemd tot directeur-generaal van Scheepvaart in vasten dienst bij het Departement van Verkeer, onder toekenning van de bevoegdheid den persoonlijken titel van „Secretaris-Generaal van het voormalig Departement van Scheepvaart” te blijven voeren en onder gelijktijdig eervol ontslag als Secretaris-Generaal van dat Departement.”

Ja, wanneer men in Nederland hoog in den staatsdienst gestegen is, dan zit men veilig. Dat was zoo onze gedachte in de vroegere maatschappij van vóór 1940 met al haar heilige huisjes.

Wij hadden gehoopt op vernieuwing, verfrissing, op fantasie. Of zit er in deze kwestie misschien toch fantasie? Eigenlijk wel: om zichzelf een secretaris-generaal voor te stellen van een departement dat er niet is, daarvoor moet men toch wel over ruime fantasie beschikken. Laten wij in ieder geval in volle tevredenheid vaststellen, dat er iemand is, die de bevoegdheid heeft den persoonlijken titel te dragen van secretaris-generaal van een departement, dat er niet is. Dat de Staatscourant het officieel heeft vermeld, dat de staat een staatshumorist noodig heeft en dat aan het hoofd van het Departement van Verkeer staat: minister Vos. Mogen wij hem daarom aanbevelen voor staats-humorist No. 1?

Partijnieuws

ONZE HAAGSCHE AFDEELING

In de onlangs gehouden ledenvergadering van de afdeling den Haag van de Partij van de Vrijheid is het voorloopig bestuur als volgt gekozen: voorzitter: mr. D. J. van Gilse; secretaris: E. J. van Rees Vellinga; 2e secretaris: mr. C. Greve; penningmeester: mr. C. M. Seret; bestuursleden: mevr. M. J. v. Alphen-Oudendijk, mr. F. G. van Dijk, mr. H. J. Kessler, M. C. van Keule en mevr. ir. A. L. J. Mirandolle-Graf.

Leden Gemeenteraden en Prov. Staten

Een zeer geslaagde vergadering

Zaterdag heeft te Utrecht een vergadering plaats gehad van leden van gemeenteraden en Provinciale Staten, welke behooren tot de Partij van de Vrijheid. Deze vergadering is uitstekend geslaagd. In de eerste plaats met betrekking tot de opkomst. Uit alle deelen des lands waren gemeenteraadsleden en leden van Provinciale Staten aanwezig. Verder was er een uitstekende stemming en voorts stonden de gehouden lezingen en de daarop gevolgde gedachtenwisseling op hoog peil. Wij verheugen ons daarover ten zeerste en wij wenschen de vereeniging in haar bestaan ook verder veel succes toe.

Er bestond voor deze vergadering ook een groote belangstelling van de zijde onzer Kamerfractie. Toen mr. J. Rutgers die het eerste gedeelte van de vergadering leidde, de bijeenkomst des ochtends openende, kon hij welkom heeten het Eerste Kamerlid prof. mr. A. N. Molenaar en de Tweede Kamerleden mevrouw A. Fortanier—de Wit, drs. H. A. Korthals, mr. G. Vonk en dr. ir. A. H. W. Hacke.

In de ochtendbijeenkomst werd aan de vergadering de vraag voorgelegd, of de vereeniging alleen Staten- en Raadsleden als lid zou toelaten, of ook lijstcandidaten: en voorts of ook burgemeesters, secretarissen, voorzitters van Prov. Staten en

griffiers, alsmede oud-functionarissen tot het lidmaatschap kunnen toetreden. Met meerderheid van stemmen werd besloten, dat de vereeniging alleen uit zittende Staten- en Raadsleden zal bestaan.

Het aantal bestuursleden werd vastgesteld op 9, waarvan 2 Statenleden. In de volgende vergadering, waarin ook nader omtrent den naam der vereeniging zal worden besloten, zullen de bestuursleden definitief worden gekozen. Inmiddels werd een voorloopig bestuur gevormd, bestaande uit: mr. S. Rink te Arnhem, voorzitter; mr. H. S. Siebers, Groningen; C. A. van Donselaar, Utrecht, S. Breebaart, Kolhorn en J. Th. van der Voorde, Bussum, secretaris.

Een huishoudelijk reglement werd vastgesteld, waarin als doel der Vereeniging wordt vermeld: de toepassing van de beginselen der Partij van de Vrijheid bij het bestuur der provinciën en gemeenten, en meer in het bijzonder de verwezenlijking van het Gemeenteprogram dier Partij en voorts: de bevordering van de kennis van het Provinciaal- en Gemeentebestuur, voor zoover van belang voor de leden van Prov. Staten en Gemeenteraden.

Als middelen, door welke het doel wordt nagestreefd, noemt het reglement

Vloerbedekking

Neemt in Uw woning de ideale

PERPLEX VLOEREN

Watervast, opneembaar, parketwijze gelegd vanaf f 4.- per M².

Een product van

Abee Parketvloeren

Levering door het geheele land via onze Filialen
Inlichtingen:
Hoofdkant. Van Boetzelaerlaan 90 - Tel. 555564 - Den Haag

HUWELIJK

Vertrouwt op onze jarenlange ervaring en discretie op dit gebied. Reeds vele goede huwelijken zijn door onze bemiddeling tot stand gekomen. Indien U een serieuze bemiddeling wenscht, wendt U dan in het volste vertrouwen tot het oudste bureau hier te lande. Meer dan 30-jarige ervaring op dit gebied. Selecte relaties in de betere kringen.

BUREAU „SEARCH“,
Diergaardesingel 79c, Tel. 36707, Rotterdam.
Kantooruren 9-9.

N.V. VERFFABRIEKEN „VEVEO“

SCHIEDAM

Willemskade 15, Tel. 67629 (3 lijnen)

Verf, Vernis en Lak

voor elk doel: Industrie - Scheepvaart
Nieuwbouw - Onderhoud, Leverancier van Rijks- en Gemeente-instellingen. Prijzen en inlichtingen op aanvraag verkrijgbaar.

Heer alleen, 36 jaar, b.b.h.h., zoekt

KLEINE FLAT of GESTOFF. KAMER(S)

modern comfort, tegen 1 December, in Amsterdam. Bij voorkeur Zuid of omgeving Vondelpark, op goeden stand.

Brieven onder No. 7249, aan het Bureau van dit Blad.

Adverteert

in dit blad

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26 b (bovenhuis) Rotterdam 10 jaar gevestigd

Patent-
Geneesmiddelen
Gummiwaren

Vr gratis inlicht., toezend onder blanco couvert. Gratis spreekuur dagelijks van 10-8 uur.

SMIT SLIKKERVEER

DYNAMOS MOTOREN

A. J. WUYSTER

PSYCHOLOG ADVISEUR

Gouverneurlaan 393 - Tel. 119445 - Den Haag

Lido's Restaurant

MIERLO

Rendez-vous des Gourmets

Tel'foon 41

DE ROTTERDAMSCH DROOGDOK MIJ. N.V.

HET MAANDSCHRIFT

LIBERTAS

geeft U GOEDE artikelen over:

- Binnenlandsche politiek
- Overzeesche Gebieden
- Kunst
- Geestelijk Leven
- Sociale vraagstukken
- Economie
- Internationale Verhoudingen

VRAAGT GRATIS een PROEFNUMMER:

Laan van Meerdervoort 24 - 's-Gravenhage

Tel'foon 18 00 31

WESSANEN'S KONINKLIJKE FABRIEKEN N.V.

Opggericht 1765 - Wormerveer

- Meelfabriek
- Olifabriek
- Veevoederfabriek
- Rijstpellerij
- Cacaofabriek

N.V. METAALHANDEL MANSSEN & VAN AKEN

koopt

VLAARDINGEN
Telefoon 2605
Postbox 32
ROTTERDAM
Telefoon 68235

OUD IJZER
BRUIKBAAR IJZER
OUDE METALEN
OUDE RUBBER
SLOOJECTEN
OUD TOUW

Machinefabriek & Scheepswerf van P. SMIT Jr. N.V. - ROTTERDAM

JAN VAN BEEK

Parkstraat 105 - 's-Gravenhage

Handelaar in onroerende goederen

Koopt en verkoopt in BINNEN- en BUITENLAND

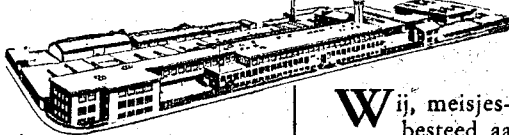
WIJ LEVEREN

RUBBERSCHORTEN - RUBBERHANDSCHOENEN
alle technische RUBBER art. RUBBERENBRANEN voor
Touwwerk en staaldraad! alle doeleinden.

NEDERLANDSCHE RUBBERHANDEL
VAN SPEYKSTRAAT 133 • ROTTERDAM • TEL. 30704

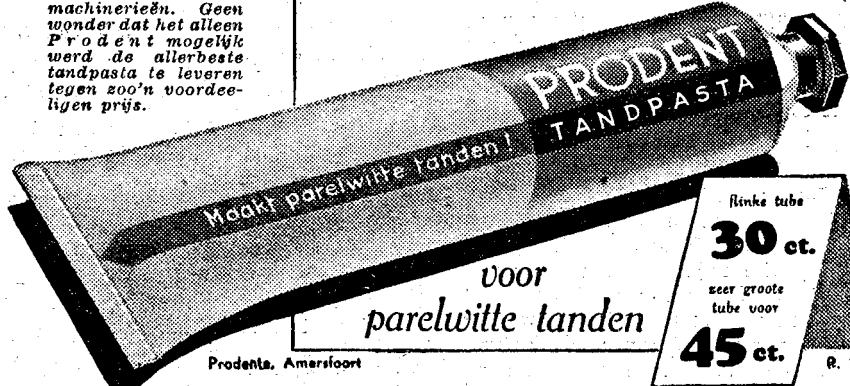

Io vivat
Io vivat

* De Prodent-fabrieken te Amersfoort! Daar wordt de beroemde Prodent-tandpasta gemaakt door specialisten op het gebied van tandverzorging! Eigen laboratoria - hygiënische bedrijfsruimten - moderne machinerieën. Geen wonder dat het alleen Prodent mogelijk werd de allerbeste tandpasta te leveren tegen zoo'n voordeeligen prijs.

Wij, meisjes-studenten, weten dat elke zorg besteed aan mond en tanden, welbesteed is. Dat zien we dagelijks! Daarom kies ik altijd met zorg mijn tandpasta - Prodent, de eenige die bovendien het werkzame dispergon bevat, dat alle tandsteen (het begin van zooveel tandbederf) verwijdert en voorkomt. Deze heerlijk frissche en sterk reinigende tandpasta bevat me inderdaad uitstekend!

Prodent, Amersfoort

voor
parelwitte tanden

Rinke tube
30 ct.
meer groote tube voor
45 ct.

P. 213

Laat het een glansrijke wederopbouw worden!

Dit staat vast: Hoe méér schilderwerk er straks met Chinol geschiedt, hoe glansrijker de wederopbouw zal zijn! Chinol: duurzamer en weerbestendiger dan ooit! Vettewinkels „lievelingsverf“!

in Verf Van Vettewinkel

VRUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
 Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
 Mr. A. STEPELS, Rotterdam

„slaet
 op den trommele”

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
 Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

De grondwetsherziening in de Tweede Kamer

De Tweede Kamer heeft Woensdagmiddag twee wetsontwerpen behandeld, betreffende het aanbrengen van wijzigingen in de Grondwet. Het eerste ontwerp strekte tot wijziging van de bepalingen betreffende veranderingen. In de huidige Grondwet gaat het dertiende hoofdstuk over de procedure, welke moet worden gevolgd bij het aanbrengen van veranderingen daar in.

Zoo men weet, gaat men daarbij niet over één nacht ijs. Er komt eerst een wetsvoorstel waarin wordt verklaard, dat er grond bestaat een bepaalde verandering te overwegen. Wanneer Tweede en Eerste Kamer dit wetsontwerp hebben aanvaard (eerste lezing) en het als wet in het Staatsblad is afgekondigd, dan worden de Kamers ontbonden. De gewenschte veranderingen worden vervolgens in de nieuwe Kamers aan de orde gesteld (tweede lezing). De voorgestelde veranderingen zijn dan aangenomen wanneer 2/3 van het aantal der uitgebrachte stemmen vóór het voorstel worden uitgebracht.

De regering-Schermerhorn nu had voorgesteld deze procedure te wijzigen. De bedoeling was te bepalen, dat er na de behandeling in eerste lezing geen kamerontbinding zou plaats hebben, maar dat de tweede lezing zou plaats hebben in een bijzonderlijk daartoe gekozen Kamer voor Grondwetsherziening. Voorts zouden in deze bijzondere Kamer niet 2/3 van de aanwezige stemmen, maar 3/5 van het totale aantal stemmen (100) vóór het voorstel moeten worden uitgebracht, wilde dit als aangenomen worden beschouwd.

Wij zijn met de regering van oordeel, dat over grondwetsherziening het volk moet worden geraadpleegd en verder zijn wij van oordeel, dat niet een gewone maar een gequalificeerde meerderheid voor aanneming eener grondwetsherziening moet worden behaald. Een grondwet mag niet geofferd worden aan den waan van den dag. Gelukkig is hierover ook geen verschil van mening. Regeeringspartijen zowel als oppositie in het parlement achten stabiliteit noodig en daarvoor is dan een gequalificeerde meerderheid een vereischte. Het gaat nu echter om de technische uitvoering.

Onzes inziens is het ijdele waan te meenen, dat bij verkiezingen voor de z.g. Grondwetkamer alleen de nieuw voorgestelde Grondwetsbepalingen inzet van de verkiezingen zouden zijn. Juist in een tijd als waarin wij thans leven, zal het duidelijk zijn, dat wijzigingen van de Grondwet niet zullen zijn formeele wijzigingen, maar veranderingen, die een weerslag zullen zijn van de algemeene opvattingen van de groote staatkundige en maatschappelijke kwesties. Men zal dus de grondwetswijzigingen niet los kunnen zien van den algemeenen politieken koers, welke wordt gewenscht. Deze elementen zijn niet van elkaar te scheiden, zij zijn als het ware twee zijden van een zelfde medaille.

Mogelijk zal bij de verkiezingen voor een speciale Grondwetkamer de grondwetsbepalingen iets meer op den voorgrond staan dan bij verkiezingen voor het „gewone” parlement, maar het zal niet meer zijn dan een accent verschil. In ieder geval is het een illusie te meenen, dat men door het invoeren van een Grondwetkamer zou bereiken dat in den vervolge bij verkiezingen voor zulk een Kamer het werkelijk alleen zou gaan om die grondwetsherziening en dat daarbij dan geen

„politiek” aan de orde zou komen. Kortom: de methode der regering zal het door haar beoogde doel niet bereiken.

Zulk een bijzondere Kamer zou echter wél moeilijkheden kunnen veroorzaken. Stel immers, dat hare samenstelling zou afwijken van de samenstelling van het „gewone” parlement. Dat zou toch zeer zonderlinge situaties kunnen oproepen. En dat zulks niet denkbeeldig moet worden geacht, lijkt ons duidelijk.

Een voorgestelde Grondwetswijziging immers, die een neerslag is van bepaalde opvattingen, zal het volk ineens duidelijk kunnen maken waar het nu eigenlijk om gaat als men de een of andere partij kiest. Voorheen was gekozen op programma's waarover men zich een minder of meer klaar beeld kon vormen, maar in zulk een voorstel tot Grondwetswijziging ligt nu zwart op wit vast waar het op neerkomt. Dit kan dus belangrijken invloed hebben op de inzichten der kiezers en dus op verkiezingen en zoo zal dus die Grondwetkamer in samenstelling aanmerkelijk kunnen afwijken van de Tweede en Eerste Kamer. Dit kan allerlei ongewenschte conflicten tengevolge hebben, maar bovendien achten wij het ten eenenmale onjuist, dat het parlement dus niet de in het volk levende overtuigingen zou weerspiegelen. Vandaar, dat wij de tusschenschuiving van zulk een bijzondere Kamer niet kunnen aanvaarden en de fractie van onze Partijgenooten in de Tweede Kamer heeft dan ook bij monde van Drs. Korthals krachtig tegen de voorgestelde wijziging stelling genomen.

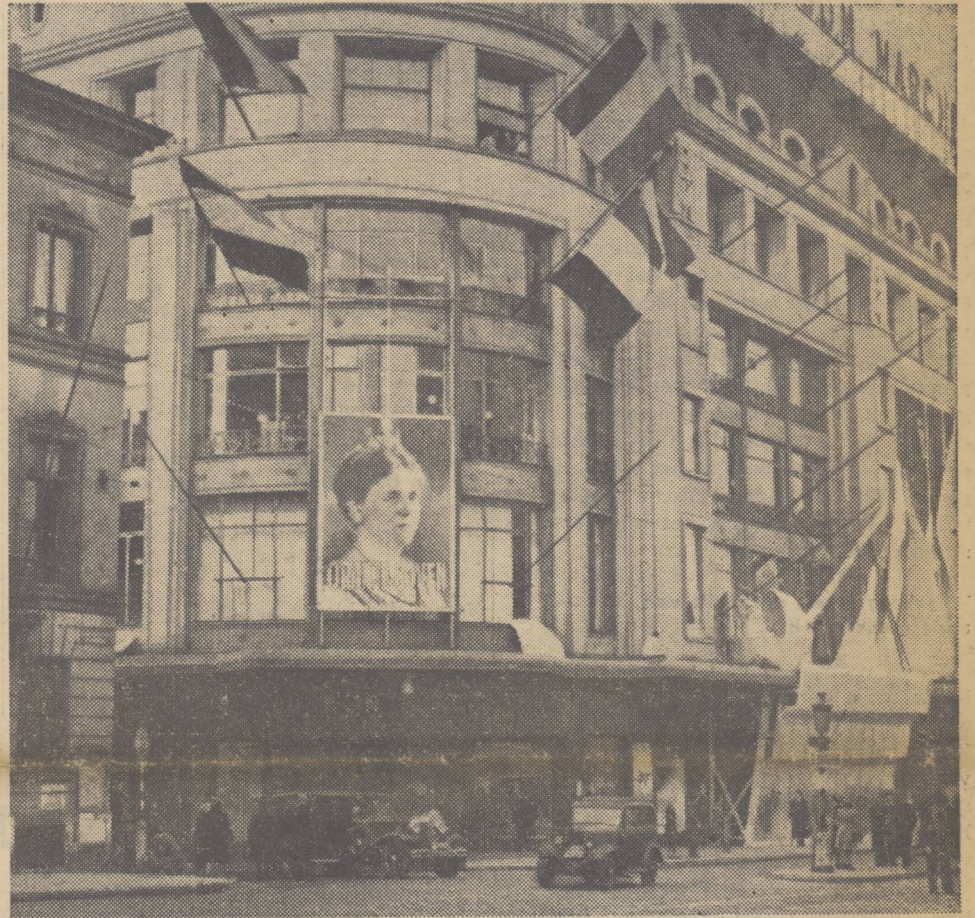
Niet echter alleen om bovenstaande redenen hebben wij niet tot de voorstanders der regeringsvoorstellen kunnen behooren, ook de wijziging in de gequalificeerde meerderheid van 2/3 op 3/5 bij voltallig opkomen der Kamer was niet te aanvaarden. Zeven stemmen verschil zou immers een belangrijke inbreuk kunnen beteekenen op de stabiliteit van de Grondwet.

Hierop is Woensdag in de Tweede Kamer door den woordvoerder van de fractie van de Partij van de Vrijheid ook gewezen en het was merkwaardig, dat minister Beel in het bijzonder over dit punt sprak. Zijn redeneering was, dat juist bij aanvaarding van de nieuwe regeling 60 stemmen zich vóór een wijzigingsontwerp zouden moeten uitspreken en dat bij de huidige regeling minder stemmen reeds voldoende kunnen zijn. De minister voegde hieraan toe, dat immers de situatie thans zoo is, dat reeds bij aanwezigheid van 51 Kamerleden over een Grondwetsherziening kan worden gestemd. En wanneer zich daarvan dan maar 2/3, dus 35, zouden vóór verklaren, dan zou het ontwerp reeds zijn aangenomen. De minister stelde de zaak hier echter wel zeer eenzijdig voor. Zulk een geval bij een Grondwetsherziening behoort theoretisch tot de mogelijkheden, maar practisch tot de onmogelijkheden.

Het lijkt ons daarom van belang om te dezer plaatse de korte repliek te vermelden van drs. Korthals ten aanzien van dit punt.

De heer Korthals sprak hierover ongeveer als volgt:

„Met betrekking tot hetgeen de Heer Minister-President opmerkte omtrent de gequalificeerde meerderheid, moge ik in het midden brengen, dat de tegenstelling tusschen het bestaande stelsel

Brussel was verleden week op tal van plaatsen in feesttooi ter gelegenheid van het bezoek van Koningin Wilhelmina.

en het voorgestelde door het van de zijde van de regering gegeven voorbeeld naar ons gevoelen niet wordt beheerscht.

Niet om de onwaarschijnlijke mogelijkheid van 51 leden gaat het, doch om de waarschijnlijkheid dat bij Grondwetsherziening getracht zal worden 100 % van de leden aanwezig te doen zijn. En juist hierbij zien wij, dat bijvoorbeeld een regeringsblok van twee partijen onder het voorgestelde stelsel slechts 60 stemmen noodig heeft om de macht in handen te hebben, terwijl onder het bestaande 67 stemmen moeten worden behaald. Om dit verschil tusschen 67 en 60 stemmen gaat het hier, vooral als het Rijk'sbelangen betreft van vitale beteekenis.

Ik wil hier voorts nog herinneren aan hetgeen ik in eersten termijn over dit punt gezegd heb: „Dit punt is voor ons zwaarwichtig, omdat naar onze meening een Grondwetswijziging moet steunen op staatkundige gedachten, welke in ruimen kring zijn aanvaard en niet op wenschen van toevallige meerderheden of op compromissen van politieke partijen.”

Wij behoeven aan dit citaat niet veel toe te voegen. Het regiem van twee partijen zou een machtsmonopolie, ook zelfs op het stuk van Grondwetsherzieningen kunnen nastreven bij aanvaarding der regeringsvoorstellen, en daarvoor hebben onze vertegenwoordigers terecht gepast. Duidelijk heeft onze fractie gesproken en omtrent de beteekenis harer woorden kan geen misvatting bestaan.

Wij zijn verheugd, dat de onjuiste voorstellen niet de vereischte meerderheid hebben behaald in de Tweede Kamer en dat de gequalificeerde meerderheid van 2/3 voor Grondwetswijzigingen behouden is gebleven.

* * *

Het tweede wetsontwerp, dat met be-

trekking tot Grondwetswijziging aan de orde geweest is, betrof een verandering van artikel 192 der Grondwet. Zooals bekend leven wij thans onder den ongewenschten toestand, dat talrijke dienstplichtige militairen naar Indië worden gezonden terwijl de Grondwet nog steeds in artikel 192 het voorschrift bevat, dat daarvoor van de dienstplichtigen toestemming noodig is.

De door de Kamer aanvaarde regeling (alleen de communisten stemden tegen) houdt nu in, dat de militairen van de landmacht wanneer zij geen toestemming hebben verleend voor uitzending naar de overzeesche gebiedsdeelen, daarheen alleen gezonden kunnen worden krachtens een wet.

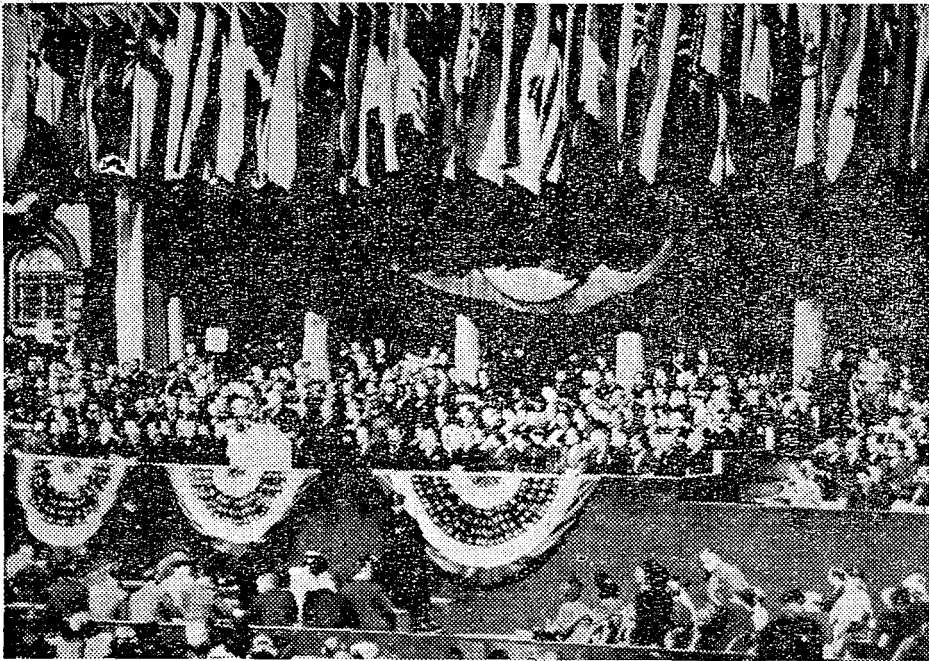
De individuele belangen blijven dus beschermd, terwijl voorts de gedachte, dat de deelen van het Rijk voor elkaar moeten inspringen met betrekking tot de handhaving van veiligheid en recht, thans in onze hoogste staatswet haar weerslag heeft gevonden. Dit is een belangrijke vooruitgang, welken wij ten zeerste toejuichen.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — Dagboek van Nederland — Het tekort aan vrouwelijke arbeidskrachten — De ontsluitende leugen — De suikerindustrie op Java — Satire — Van het schoolerf — Naturalisatie-ontwerp in de Eerste Kamer — Op- en aanmerkingen — Vliegtuig en schip — Opgewekt politiek leven — Bijeenkomst te Amsterdam.

Buitenlandsch overzicht

De strijd tegen het Veto-recht

President Truman opent de algemeene vergadering der V.N.

Het is te verwachten, dat er op de algemeene vergadering der Vereenigde Naties, die op het oogenblik in New York aan den gang is, hevige aanvallen gedaan zullen worden op het veto-recht, dat recht van elk der vijf permanente leden van den veiligheidsraad om door zijn tegenstem ieder besluit, in dien raad — met hoe groote meerderheid van stemmen ook — genomen, tot nietigheid te doemen. Het is een allermint democratisch recht en daarom dan ook een doorn in het oog van diegenen, die de democratische beginselen willen overbrengen op het verkeer tusschen de volkeren.

Waarborg tegen misbruik van andermans macht.

Reeds voordat er ooit van dit recht gebruik was gemaakt, hebben de kleine naties — dat zijn de leden van de internationale gemeenschap, die het beste zouden varen bij een democratisatie van deze samenleving — er hun stem tegen verheven. Dat was in San Francisco in het voorjaar van 1945, toen de organisatie der Vereenigde Naties in elkaar getimmerd moest worden. Doch toenmaals verzetten zich de groote mogendheden, en onder hen vooral Rusland en Amerika, tegen dit verzet der kleinen. Immers, zoo redeneerden dezen, ons, grooten, valt de zwaarste last ten deel, als het er op aan komt, de beginselen van de organisatie in de praktijk te brengen of de verwerkelijking der besluiten, door haar uitvoerend lichaam genomen, zoo noodig met geweld af te dwingen. Stel, dat in den veiligheidsraad de stemmen van alle leden even groote gelding hebben, dan beteekent dat, dat een meerderheid van kleine naties tegen een minderheid van groote een besluit kan doorzetten, welks uitvoering neerkomt op het machtsapparaat, waarover alleen die grooten, die zich tegen dat besluit verzet hebben, beschikken. Als waarborg tegen dezen paradoxalen, doch geenszins ondenkbaren toestand hebben toen de allergrootsten onder de grooten het veto-recht geëischt.

Een vage voorwaarde.

Dit is hun toen ook geschonken, doch met de, niet neergeschreven en trouwens vrij vage, voorwaarde, dat zij er alleen van gebruik zouden maken bij kwesties van veel gewicht. Wat is nu een kwestie van veel gewicht? Is hier een objectieve maatstaf aan te leggen? Wat voor den een een futiliteit is, is voor den ander reeds een kwestie van leven en dood. Zoo ook is het met de „kwesties van veel gewicht”, waarvoor alleen het veto zou gelden. Doch in opluchting, dat de oplossing was gevonden en in goed vertrouwen, dat allen wel met denzelfden maatstaf, of anders met den noodigen goeden wil, béhept zouden zijn, zagen de Vereenigde Naties af van een verdere omschrijving. Die trouwens ook niet mogelijk zou zijn geweest, want Rusland weigerde iedere verdere beperking van zijn recht.

Misbruik van het recht.

Maar weldra hadden velen spijt, dat zij zich zoo hadden laten meeslepen in de

algemeene witte broodsstemming, die er in de laatste dagen van San Francisco heerschte. Want wat bleek alras, toen de veiligheidsraad in het begin van dit jaar zijn werkzaamheden begon? Rusland beschouwde kwesties, die de anderen zelfs met den besten wil van de wereld niet als van veel gewicht konden beschouwen, als kwesties een veto waardig. Na drie kwart jaar was men opgescheept met een tiental Russische veto's, waarvan vele, zooals bijv. die uitgesproken in de Grieksche en Spaansche kwesties, volkomen irrelevante dingen betroffen en ook de Russische soevereiniteit hoegenaamd niet aantastten, tenzij men onder dit begrip ook Ruslands prestige wilde doen vallen.

Verzet der kleine naties.

Men begrijpt, dat dergelijke toestand gepaard moest gaan aan een ernstige verzwakking van het prestige van de organisatie der Vereenigde Naties. Immers het

geloof in de doeltreffendheid van den veiligheidsraad, die ervoor is am te zorgen, dat de genomen besluiten niet alleen maar vrome wenschen blijven, is ernstig geschokt, niet het minst bij de kleine naties, die hun traditioneele neutraliteit hadden opgeofferd in de hoop daarvoor de zekerheid van het collectivisme in de plaats te krijgen.

Zij dus begonnen tegen te stribbelen, zich te verzetten tegen wat zij niet anders konden zien dan als de willekeur van één groote. En zoo was het niet te verwonderen, dat sommige van hen de geheele veto-kwestie weer op het tapijt wilden brengen. Het ligt voor de hand, dat zij zich daarvoor spanden, die, voorloopig nog (of weer) aan de peripherie van het wereldgebeuren zich bevindende, het zich konden veroorlooven een zuiver ideëelen kijk op de zaak te hebben (Australië) of zij die reeds in een ander veiligheids-systeem waren opgenomen (Cuba, welks regeering, tusschen twee haakjes, merkwaardigerwijs geheel afhankelijk is van communistischen steun).

Engelands heul.

Doch ook grootere landen, ja zelfs landen, die zelf het veto-recht mogen hanteeren, loopen met plannen rond om althans een nadere omschrijving van dit recht vast te leggen. Attlee heeft in het Lagerhuis verklaard, dat de Britsche regeering van oordeel is, dat het gebruik van het veto-recht herzien moest worden met de bedoeling „het binnen de perken van zijn oorspronkelijken opzet te houden”. Zij wil het recht dus niet afschaffen (het zou haar nog wel eens te stade kunnen komen), maar alleen misbruik ervan voorkomen.

Dit standpunt van Engeland, verschillend van dat van Amerika, werpt een merkwaardig licht op de politiek van een land dat niet meer behoort tot de landen, die volkomen vrij in staat zijn een zelfstandige politiek te voeren en daarom hun laatste rest zelfstandigheid in stand trachten te houden in het kader van een collectieve veiligheid, zoolang dit tenminste past in het kader van eigen veiligheid. Wat immers rest het anders? Een neutrale politiek voeren kan het niet, omdat bijna al zijn belangen stooten tegen de Russische afrondingsexpansie en heelemaal schuil gaan onder de vlegels van het machtigere Amerika wil het niet, al zit er in de praktijk niet veel anders op. Van-

daar deze kleine greep naar die ideale wereld, die den status quo voor Engeland moet garandeeren.

Legalisatie van een natuurrecht.

Het is echter Truman, sprekende voor Amerika, een van de twee landen, die zelfstandig hun politiek kunnen bepalen, omdat zij de macht achter zich hebben — het is Truman die den spijker op den kop slaat: „Het gebruik van het veto-recht noch dat van het recht der meerderheid kan op zich zelf den vrede verzekeren”, zoo sprak hij in zijn welkomstrede tot de algemeene vergadering.

Het veto-recht immers is niet anders dan een bevestiging van een bestaanden toestand, den toestand, dat er landen zijn, die in staat zijn om, als zij dat willen, de uitvoering van besluiten tegen te houden, zoodra de uitvoering hun machtsgebied aantast. Het is a.h.w. een natuurrecht, hetwelk op deze wijze gelegaliseerd is. En nu moet men niet denken, dat, als men den regel verandert, men meteen ook den toestand verandert. Pas indien de toestand zich in gunstige zin ontwikkelt, zal men veranderingen kunnen aanbrengen in den regel.

Wie kiest nu zijn eigen ondergang?

Nu is de toestand zoo, dat Rusland een sterk wantrouwen, te recht of ten onrechte, (deze kwestie is hier irrelevant), koestert jegens de bedoelingen van de westelijke mogendheden. Het ziet in bijna alle initiatieven van westelijken kant initiatieven tegen Rusland, bedreiging van Rusland. Waar deze initiatieven of besluiten genomen worden in een lichaam, waarvan Rusland ook lid is, stemt het tegen. Men kan immers niet verwachten, dat het stemmen gaat voor een maatregel, dien het zelf gevaarlijk acht? Is deze tegenstem geen formeel en automatisch veto (wat zij meestal wel is), dan is zij dat feitelijk wel, want geen land zal, zoolang het tenminste er de macht toe heeft, zoo dwaas zijn om te dulden, dat een maatregel toegepast wordt, dien het zelf gevaarlijk acht. Denkt men b.v. dat Engeland, stel het geval, dat de veiligheidsraad bij meerderheid van stemmen zijn besluiten nam en hij zou een motie aannemen, waarbij Engeland uitgenoodigd werd om Malta te ontruimen, dat Engeland in dat dubbel hypothetische geval aan deze uitnodiging gevolg zou geven? Maar de werkelijkheid is, dat Engeland niet hoeft te vreezen, dat er ooit dergelijke motie in den veiligheidsraad, zelfs indien het eerste deel der bovenstaande hypothese werkelijkheid wordt, zal aangenomen worden. Daarom is Engeland en zijn de westelijke mogendheden (Amerika zal zich altijd tegen afschaffing van het veto keeren, niet omdat het bang is in het ongelijk gesteld te worden, maar omdat het hierin een waarborg ziet tegen willekeurig gebruik van zijn machtsapparaat) geporteerd voor meerderheidsbesluiten en afschaffing van het veto: zij weten, dat zij altijd gelijk krijgen. Dit nu weet Rusland ook en daarom is het juist tegen de afschaffing van het veto!

Waar het niet en wel om gaat.

Zou men echter toch overal het principe van meerderheid van stemmen toepassen (dus het veto afschaffen), dan zou men in de praktijk nog geen zier verder komen, want het land, dat tegenstemt, (in de meeste gevallen is dit op het oogenblik Rusland), zal zich hierdoor niet laten bewegen besluiten uit te voeren (of de uitvoering ervan te dulden), die in zijn oogen gericht zijn op of althans als gevolg zullen hebben de ondermijning van eigen veiligheid. Terecht zegt Truman dus, dat het recht der meerderheid allermint een waarborg voor den vrede is.

Wil men dan ook het principe van meerderheid van stemmen toepassen en daarbij succes hebben, d.w.z. wil men niet, dat het een bloote geste, een klap in de lucht is, dan moet men eerst den toestand, zooals hij nu is, veranderen. Dat beteekent, dat men Ruslands wantrouwen moet wegnemen — een schier wanhopige taak. En hier zijn wij weer terug op het oude, teere punt, waarvan een bespreking buiten het kader van dit artikel valt.

Het geheele rumoer om het veto is een gevecht tegen windmolens. De crux ligt elders. Zij ligt in het directe verkeer met Rusland. Een ding blijkt echter uit dien ijdel strijd om het veto-recht, n.l. dit, dat het feit, dat Rusland zich zoo hevig verzet tegen een afschaffing of zelfs een beperking ervan, een bewijs is, dat het belang stelt, ja zelfs overtuigd is te hebben, in de organisatie der Vereenigde Naties, in het verkeer met de andere naties. Anders zou het het sop de kool niet waard achten. Het kan immers, als het dat wil, zijn eigen gang gaan. Nu echter wil het althans de mogelijkheid van dien „eigen gang” gelegaliseerd hebben. En dat is tenminste al wat.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

WOENSDAG 23/10

— De Koningin bedankt als lid van Pulchri Studio in Den Haag en distancieert zich voorts van Arti en Amicitiae en St. Lucas te Amsterdam, omdat deze verenigingen zich tijdens de bezetting bij de Kultuurkamer hebben aangemeld.

— De staking in de mijnen is geëindigd.

— De tinbaggermolen Menoembing, deel uitmakend van een serie van acht, door de regeering besteld, wordt bij Gusto te Schiedam te water gelaten.

— Ir. J. v. d. Broek, die minister van financiën is geweest in het kabinet-Gerbrandy, is overleden.

— De maatschappij Nederland is van oordeel, dat het passagiersvervoer naar Indië door vliegtuigen zal worden overgenomen. Zij projecteert twee vliegdiens ten per dag.

— De regeering maakt een extra-textielvoorziening voor de noodgebieden bekend.

— Bij interpellatie in den raad van Amsterdam over de staking van het gemeentepersoneel op 24 September, komen vrij felle tegenstellingen tusschen P. v. d. A. en communisten tot uiting.

— De stichting Radio Nederland staat haar betalingen aan de A.V.R.O.

DONDERDAG 24/10

— De Koningin vertrekt naar België voor het aangekondigde bezoek. H. M. reikt te Brussel onderscheidingen uit aan Belgen en Nederlanders, die zich in den oorlog verdienstelijk hebben gemaakt voor de Nederlandsche zaak.

— Voor den krijgsraad in Den Haag staan eenige deserteurs van de 7 December divisie terecht, een sergeant en een soldaat. Zij worden resp. tot 3 jaar en tot 6 maanden veroordeeld, met aftrek van voorloopige hechtenis.

— Ingaande 21 November zal voorloopig geen bon voor bloem of zelfrijzend bakmeel worden aangewezen.

— Gemeld wordt, dat gouverneur Kasteel van Curaçao binnenkort in Nederland komt.

— Buitenzorg wordt door de Engelsche troepen aan de Nederlanders overgedragen. Er zijn op Java nu nog slechts Britsche troepen te Batavia.

— Uit Londen wordt gemeld, dat de Nederlandsche aanspraken op Duitsch grondgebied in Downing Street zonder veel enthousiasme zullen worden ontvangen.

VRIJDAG 25/10

— Aan Koningin Wilhelmina wordt het lidmaatschap van de Kon. academie van wetenschappen, letteren en schoone kunsten van België aangeboden.

— Prins Bernhard gaat naar Schotland voor een jachtpartij.

ZATERDAG 26/10

— De Koningin ontvangt te Antwerpen op de Heemskerck vertegenwoordigers van de Nederlandsche kolonie in België.

— Prinses Juliana richt door de radio woorden van dank tot Amerika voor de aan ons land geboden hulp.

— De economische rechter te Amsterdam begint den strijd tegen hen, die de loon- en

prijzenpolitiek van de regeering saboteeren door het betalen van te hooge loonen.

ZONDAG 27/10

— De walvischvaarder Willem Barendsz. vertrekt van Amsterdam naar het Zuidpoolgebied.

— Prins Bernhard onthult in het Schotsche plaatsje Lickley een gedenkteekeken voor een boven Nederland gesneuvelden vlieger.

MAANDAG 28/10

— Burgemeester de Monchy van Den Haag vraagt tegen 1 Januari ontslag.

— De benoeming van dr. G. Donner tot president van den Hoogen Raad is, naar gemeld wordt, eerlang te verwachten.

— Er wordt medege-deeld, dat de rantsoenen voor dezen winter vrijwel verzekerd zijn.

DINSDAG 29/10

— De prijzen van den borrel worden, zoo wordt gemeld, met ingang van 1 November aanzienlijk verlaagd.

— Drs. Ch. Truyen, directeur der N.V. Nijma, zou in aanmerking komen voor de opvolging van dr. H. Hirschfeld.

— Het wetsontwerp inzake de vermogensheffing ineens, wordt thans bij de Tweede Kamer ingediend.

— Mr. van Kleffens spreekt tot de algemeene vergadering van de Vereenigde Naties. Hij zegt o.m. dat Nederland niet optreedt als lid van een groep of volgeling van een of meer groote mogendheden, doch als lid van de V. N., handelend naar eigen inzicht.

HET TEKORT

aan vrouwelijke arbeidskrachten

Eenige opmerkingen naar aanleiding van een ternaak uitgebracht overheidsrapport

Men moet thans in Nederland opbouwen en den achterstand van jaren inhalen, terwijl niet voldoende krachten zijn te krijgen. Door dat gebrek aan arbeidskrachten gaan de loonen naar boven en in vele gevallen worden veel hoogere loonen betaald dan die welke volgens besluit van het College van Rijksbemiddelaars gegeven mogen worden.

Verschillende gissingen worden geuit en daarom is het zeer toe te juichen, dat in een onlangs verschenen uitgave van het Ministerie van Sociale Zaken, getiteld: „Het huidige tekort aan vrouwelijke arbeidskrachten”, dieper in deze aangelegenheid wordt getreden.

De titel van het geschrift is niet geheel juist. Wij leven in een dynamischen tijd. De toestanden veranderen met den dag en daarom is het te betreuren dat rapporten over onderzoekingen in de maanden November en December 1945 vanwege de Arbeidsinspectie en over de maanden Februari en Maart 1946 door het Rijksarbeidsbureau eerst in de tweede helft van October 1946 het licht zagen.

De cijfers hebben daarom maar een betrekkelijke waarde.

Gebrek aan coördinatie bij het onderzoek

Een ander punt waarop wij niet kunnen nalaten de aandacht te vestigen is, dat het toch wel gewenscht zou zijn deze en soortgelijke enquêtes, indien ze geschieden, meer methodisch op te zetten.

Eerst vindt een onderzoek plaats door de arbeidsinspectie in November en December 1945. Daarbij waren verschillende instanties betrokken, o.a. ook de Gewestelijke Arbeidsbureaux. Het kan daarom niet anders dan dat het Rijksarbeidsbureau, toen men daar in Februari 1946 met het onderzoek begon, bekend moest zijn met de methode van onderzoek en de resultaten van de enquête van de Arbeidsinspectie, zelfs al zouden de rapporten nog niet gereed geweest zijn. Dit laatste was echter wel het geval. In beperkt aantal waren die rapporten reeds bekend.

Het rapport van het Rijksarbeidsbureau laat het echter voorkomen als of men een volkomen nieuw onderwerp ter hand neemt en bovendien beperkt men zich tot opdrachten aan de vrouwenbemiddelaars der gewestelijke arbeidsbureaux, terwijl de Arbeidsinspectie een zeer groot aantal organisaties die bekend waren op dit gebied, zooals bijvoorbeeld jeugdorganisaties, Maatschappelijk Hulpbetoon, Pro Juventute, Kinderpolitie in het onderzoek had betrokken.

Ook de opzet van de beide rapporten is verschillend. De vraag is daarom zeer zeker gewettigd of in den vervolge niet meer van elkanders ervaring gebruik gemaakt kan worden, waardoor ongetwijfeld met dezelfde of mogelijk geringere inspanning de resultaten beter en overzichtelijker zullen zijn.

Men zou er nog genoeg mee kunnen nemen, dat niet dezelfde methode van onderzoek werd gebruikt, als de resultaten van het tweede onderzoek beter waren en meer overzicht gaven.

Het tegendeel is echter waar. Op pag. 16 van het rapport geeft de Arbeidsinspectie een berekening van het aantal meisjes dat aan het bedrijfsleven wordt onttrokken door de verlenging van den leerplichtigen leeftijd met één jaar. Op pag. 49 deelt het rapport van het Rijksarbeidsbureau mede dat er enige tienduizenden meisjes aan de arbeidsmarkt worden onttrokken door de invoering van het 8ste leerjaar.

Zoo is er meer, ook op ander gebied. Op pag. 68 geeft b.v. de enquêtrice van het gewestelijk arbeidsbureau haar persoonlijke indrukken weer en zegt zij dat in Enschede in een van de fabrieken geen aparte kleed- en waschgelegenheden voor de meisjes schijnt te zijn; deze moeten de mantels maar in een stoffige gang hangen, en als het straks mooi weer is, hebben ze niet de gelegenheid om in een nette jurk naar het werk te gaan, om zich daar te verkleeden.

Waarlijk, het zou het algemeen ten goede komen als beide onder het Ministerie van Sociale Zaken ressorteerende diensten eens wat meer voeling zouden kunnen houden, en niet, zooals bij deze enquête het geval is, pogen elkander iets af te snoepen.

De redenen van het tekort

In het zakelijke gedeelte van de rapporten worden vele redenen genoemd waarom het aantal beschikbare meisjes kleiner is dan de vraag.

Men onderscheidt deze tekorten naar drie oorzaken, n.l.:

- I. Die welke in ongeveer gelijke mate geldend zijn in het geheele land.
- II. Bijzondere oorzaken van het tekort in bepaalde beroepen.
- III. Bijzondere regionale of plaatselijke oorzaken voor het beroeps- of bedrijfsleven aldaar.

Juist bij de uitwerking van de verschillende oorzaken blijkt, dat het is te betreuren, dat deze enquêtes zoo laat gepubliceerd zijn, want gezegd kan worden, dat inmiddels sommige toestanden al veranderd zijn. Echter zijn ze voor het grootste gedeelte ook nu nog van waarde.

Vastgesteld kan in de eerste plaats worden, dat het meisje, meer dan voorheen, werkzaam is in eigen gezin. Distributiekwesties, moeilijkheden bij inkoop, jacht op koopjes, slechte vervoermiddelen, vermeerdering van naai- en stopwerk door de groote slijtage en slechten toestand der kleeding, dit alles maakt dat in de meeste gezinnen een dochter een volle dagtaak heeft.

Daarbij komt nog, dat in gezinnen, waar eenige kinderen mede verdienen, veelal zeer hoge bedragen per week binnenkomen en omdat nog lang niet alles te krijgen is, heeft men daar een overschot aan geld en zijn de ouders eerder geneigd een dochter thuis te houden.

Tenslotte is er speciaal bij de goede arbeiders een duidelijk streven merkbaar vrouw en kinderen een beter bestaan te geven. Dikwijls laat men het meisje huishoudonderwijs of Mulo volgen, om haar in staat te stellen vooruit te komen.

Een volgende reden is, dat op 1 September 1942 de toenmalige Secretaris-Generaal den leerplicht heeft verlengd tot het kind acht klassen der lagere school heeft doorlopen of de klas heeft doorlopen, waarin het 15e levensjaar bereikt wordt. Na den oorlog is dit besluit gehandhaafd. Daardoor staat dus een jaarklasse minder ter beschikking dan vóór den oorlog het geval was. Een jaarklasse omvat ongeveer 80.000 meisjes. Hiervan volgden ongeveer 35.000 verder onderwijs. Het is niet bekend hoeveel van het resterende gedeelte direct in loondienst gaan, doch aangenomen mag worden dat het totaal 45.000 minder is dan vroeger.

Verder moet ook in aanmerking worden genomen, dat het aantal vakken en bedrijven, waarin meisjes werken, veel grooter is dan vóór den oorlog.

Niet alleen in de industrie is dit het geval, maar in verband met het vaak zeer gespecialiseerde bedrijf veel meer meisjes te werk gesteld worden — b.v. bij mon-

tagewerk, dat zij zeker even goed, zoo niet beter doen dan mannen —, maar ook in de kantoren kunnen meer meisjes werk vinden. De mechanische boekhouding maakt, dat zelfs ongeschoolden hier emplooi kunnen vinden. Daarbij zijn meisjes goedkope krachten, vooral bij pons- en telmachines.

Als typisch voorbeeld worden de Ned. Spoorwegen genoemd. Vóór den oorlog werkten daar in totaal slechts 86 en dan nog meestal oudere vrouwelijke ambtenaren, in Juli 1944 bedroeg dit aantal 1750.

De Overheid heeft ook zeer veel vrouwelijke werkkrachten tot zich getrokken. De Rijksbureaux en de distributiediensten hadden ongeveer 10.000 vrouwen en meisjes in dienst. Telt men daarbij de Marva, het Vrouwen Hulp Korps, het Roode Kruis en enkele andere diensten, die samen ruim 5.000 vrouwen en meisjes onder hun vanen hebben geschaard, dan is het geen wonder dat de normale bureaux dikwijls niet krijgen wat ze hebben willen. In het voorgaande werden enkele cijfers gegeven van vrouwen en meisjes, die nog een geregelde dagtaak hadden en ingeschakeld waren in het werkende leven.

Velen komen er echter niet toe om aan den slag te gaan, b.v. omdat zij niet voldoende kleeding en schoeisel hebben. Gelukkig verbetert dit langzamerhand, maar er moet bedacht worden dat slijtage aan kleeding en schoenen grooter is bij degenen die werken dan bij de thuiszittenden. Ook de gifhandel en de oneerbare omgang met militairen (dit laatste zeer verminderd nu de vreemde militairen zijn vertrokken) houden nog vele meisjes en vrouwen weg uit het beroeps- en bedrijfsleven.

Voorts moet bij dit alles er rekening mede worden gehouden dat vóór den oorlog in Nederland vele buitenlandse vrouwen en meisjes werkten. In 1936 b.v. waren er bijna 29.000 werkvergunningen voor buitenlandsche vrouwelijke arbeidskrachten en dit aantal was in December 1944 gedaald tot nog geen 2000.

Tenslotte waren in April van dit jaar nog bijna 17.000 vrouwen en meisjes geïnterneerd op politieke gronden.

Natuurlijk is dit van grooten invloed op het aantal werkende vrouwen, te meer omdat de kinderen van gehuwde geïnterneerde vrouwen thans door anderen moeten worden verzorgd.

Om de bovengenoemde redenen is het beschikbare aantal voor in beroepen werkende vrouwen, belangrijk lager dan voor den oorlog, terwijl de werkgelegenheid zich heeft uitgebreid. Daardoor is ook het dienstbodenprobleem veel grooter dan voor den oorlog.

De huisvrouwen en de ondernemers stellen daarom heel andere middelen in het werk om in het tekort te voorzien dan voor den oorlog. De loonen zijn belangrijk gestegen en door het in uitzicht stellen van andere voordeelen (extra leversmiddelen, stoffen enz.) poogt men arbeidskrachten naar zich toe te trekken. De vrouwen en

meisjes van haar kant passen een strengere selectie toe dan voor den oorlog.

Werkzaamheden die niet al te zindelijk of zwaar zijn hebben natuurlijk minder toeloop. Dit merken bijvoorbeeld de spinnerijen zeer sterk. Het werk is daar stoffig en de machines maken veel lawaai.

Ook wasscherijen merken er het nadeel van dat daar gewerkt wordt in een warme en minder prettige omgeving. Het sörteeren van vuil waschgoed is geen aantrekkelijk werk.

De onderzoekingen hebben aangetoond dat het grootste gedeelte van de beschikbare vrouwen en meisjes inderdaad werkzaam is.

In de rapporten wordt echter met klem de vraag naar voren gebracht: Heeft het tekort een tijdelijk of blijvend karakter en waardoor en wanneer zal het worden opgeheven?

Verschillende factoren hebben een tijdelijk karakter en inderdaad is de toestand op sommige plaatsen al verbeterd. Zoodra de textielgoederen ruimer beschikbaar komen, zal ook de drang om deze te verwerven grooter worden en dus ook de drang om te werken.

Daar staat tegenover dat gebrek aan grondstoffen oorzaak is dat vele fabrieken nog lang niet op volle capaciteit werken. Zou dit het geval zijn, dan zou het tekort aan arbeidskrachten nog veel grooter zijn.

Uit den aard der zaak hebben de verichte onderzoekingen zich moeten beperken tot steekproeven, zij het ook steekproeven op eenigermate ruime schaal. Voordat men met vrucht aan de bestrijding van het kwaad kan beginnen, moet men den omvang kennen.

Waarom geen beroepstelling?

Een beroepstelling zal het volledige inzicht geven omtrent de aantallen vrouwen en meisjes en haar werkzaamheden.

Om onnaspeurlijke redenen zijn de algemeene tellingen, die op 31 December gehouden zouden worden, geruimen tijd uitgesteld.

Het schijnt dat interne meeningsverschillen bij het Centraal Bureau voor de Statistiek daaraan niet vreemd zijn, doch het ligt dan op den weg van de Overheid om door te tasten en er voor te zorgen, dat niet dergelijke belangrijke zaken vertraagd worden door onderlinge ruzies. Want niet alleen voor den arbeid van vrouwen en meisjes zijn deze nieuwe tellingen noodig, de geheele wederopbouw kan niet vruchtbaar werken zonder behoorlijke cijfers. Men moet thans noodgedwongen werken met de cijfers van 1930.

Het is van primair belang dat de Overheid aan het vraagstuk van den vrouwenarbeid haar volle aandacht besteedt.

Het gaat veel verder dan alleen om de industriele welvaart van ons land. Voor vele gezinnen is de oplossing een elementaire voorwaarde voor gezond gezinsleven. Er worde dus met kracht aan gewerkt.

DE ONTSLUIERDE LEUGEN

Pressie op het Zweedsche bedrijfsleven

Bij het Rijksdagdebat over het Zweedsch-Russische handelsverdrag uitten sommige leden hun bezorgdheid naar aanleiding van de berichten, dat minister Myrdal ongeoorloofden druk op het Zweedsche bedrijfsleven had uitgeoefend om het te dwingen aan de eischen van dit verdrag, dat hem zoo na aan het hart ligt, te voldoen. Myrdal noemde deze geruchten toen uit de lucht gegrepen.

Naar aanleiding van een (geheime) zitting van de commissie voor buitenlandse zaken van den Rijksdag, eenige dagen later, heeft de liberale Dagens Nyheter in een hoofdartikel een felle aanklacht tegen minister Myrdal en de socialisten in het algemeen gericht. Door een indiscretie, van wien is nog niet opgelost, was het blad op de hoogte van wat zich in de commissie had afgespeeld en dit wettigde inderdaad de kop: De ontsluierde leugen.

De directeur van de Asea, het grootste electro-technische concern in Zweden, dat uiteraard ten nauwste betrokken is bij de leveranties aan Rusland, had voor de commissie een verklaring afgelegd over zijn onderhandelingen met vertegenwoordigers van de regeering. Toen hij daarbij als zijn meening uitsprak, dat zijn fabriek onmogelijk de in het begin van den zomer gewenschte leveranties zou kunnen doen, poogden de regeeringsvertegenwoordigers, aldus Dagens Nyheter, hem op de volgende wijze te dwingen: wanneer het concern niet buigen zou, zou de regeering een concurrerend staatsbedrijf oprichten of bevorderen, dat een groote buitenlandse firma, de General Electric of Brown Boveri, filialen in Zweden zou oprichten. Onder deze dreigementen is de directie

overgegaan tot een ongemotiveerde verhoging van de productie.

Het blad haalt dan de verschillende gelegenheden aan, waarbij minister Myrdal de geruchten over dwangmaatregelen gedementieerd heeft en vervolgt dan: „Het is nu overduidelijk bewezen, dat minister Myrdal onwaarheid heeft gesproken. Zijn dementi's en verzekeringen zijn waardeeloos gebleken. Hij heeft zich aan de zijde geschaard van hen, voor wie de keuze tusschen de waarheid en den leugen een kwestie van tactiek is.” En verderop: „Het essentieele van dit alles is het duidelijk maken van de methoden, die vertegenwoordigers van het socialistische regime gebruiken. Dwang en bedreiging worden gebruikt als de natuurlijke middelen om een doel op handelspolitiek gebied te bereiken; op de critiek antwoordt men met leugens, waarmee de regeeringspers gevoed wordt; bekendmaking van wat geschiedt, wordt een gevaar voor de gemeenschap genoemd.” En het blad besluit dan met erop te wijzen, dat de gebruikte methoden tot op zekere hoogte de consequenties van het huidige (Zweedsche) regeeringssysteem zijn.

Officieel communiqué.

De commissie voor buitenlandse zaken heeft hierop een communiqué gepubliceerd over de betreffende zitting, waarin bevestigd wordt, dat de regeering een aanzienlijke uitbreiding van de Zweedsche electro-technische industrie wenschte en dat zij derhalve den directeur van de Asea van de drie volgende moge-

lijkheden op de hoogte heeft gesteld: 1. uitbreiding van de Asea, waarbij de regeering een garantie voor de rentabiliteit zou geven; 2. de oprichting van een groote staatsonderneming en 3. de toestemming tot het vestigen in Zweden van filialen van buitenlandse firma's.

De regeeringsvertegenwoordiger, die de onderhandelingen gevoerd had, verklaarde voor de commissie, dat er van dwang geen sprake was geweest, het gesprek had een zuiver privé-karakter gehad! Svenska Dagbladet neemt, niet zonder reden, aan, dat men den directeur van de Asea er niet zoo maar op gewezen had, dat de arbeiders van het Zweedsche A.E.G.-concern voorgesteld hadden dit bedrijf te nationaliseren. Hij wist dat heusch wel. En wat blijft er dan nog over dan dwangmiddel? Een bedekt dreigement kan voldoende zijn.

Dagens Nyheter legt het communiqué als een bevestiging van zijn beweringen uit. De eveneens liberale Stockholms Tidningen verklaart, dat de openbare verklaringen van den minister van handel geen vertrouwen meer verdienen, waarna het het handelsverdrag als misschien de ongunstigste overeenkomst kenschetst, die Zweden ooit heeft afgesloten. Het conservatieve Svenska Dagbladet besluit een hoofdartikel over deze „vertrouwenscrisis” met den wensch, dat minister Myrdal door een man zal worden vervangen, dien het vrije bedrijfsleven met vertrouwen kan ontvangen.

De socialistische pers had uiterst fel gereageerd op het artikel in de Dagens Nyheter. De redactie wilde met een leugen de waarheid in haar andere beweringen versterken. Vele scheldwoorden bleken evenwel geen argument te zijn, want na de publicatie van het communiqué en een verklaring van Myrdal is de socialistische pers wat voorzichtiger geworden en poogt nu niet meer te bewijzen, dat Myrdal zich niet schuldig heeft gemaakt aan dwangmaatregelen.

van het school-erf

Schoolkinderen spelen weer op de schoolpleinen!

Is dat zoo wonderlijk, zult ge vragen? Inderdaad, lezer. Daarover mogen we ons waarlijk wel verheugen! De tijdelijke bewoners van de honderden schoolgebouwen in vele streken en steden van ons land hebben de scholen verlaten! Ze zijn verdwenen, de groen-gekleede en gehelme, zwart-belaarde Duitschers en met hen de D.K.W.'s, de Poolse karren, de bontgekleurde mitrailleur en wat dies meer zij. Zij zijn weg, de Rode Kruissoldaten, de Canadeezen, de distributie-ambtenaren, de mannen van de Luchtbescherming, de Brandweer, de B.S. enz. enz. En op de schoolpleinen zien we gelukkig niet meer de gaarkeukens, de potten en pannen en gamellen van de Centrale Keuken, de brancards, de ziekenwagentjes, de auto's, ja noem maar op. Weg zijn ook de onooglijke schuilplaatsen, de draadversperringen en uitkijkposten. Het schoolplein is weer speelplaats van de spes patriae!

Kinderen stoeien en dartelen er weer rond.

Onderwijzers wandelen weer rustig tusschen den uitgelaten kindertroep.

Sneller dan velen onzer konden verwachten, herkreeg het schoolplein zijn ouden aanblik.

Kinderen kwamen terug uit de bioscoopzaal, de consistorie, de landbouwschuur, de leegstaande villa of het kerkgebouw en blij stajouwen ze dagen achtereen, de nog overgebleven leermiddelen, boeken, platen, banken en wat nog meer tot den schoolinventaris hoort, naar de school terug. En toen het vertrouwde geluid van de oude schoolbel klonk, heerschte er een blijde stemming in de harten van kinderen en onderwijzers.

Ze waren weer terug in de oude omgeving!

En nu weten we wel, dat het in vele plaatsen nog niet al te best met onze schoolgebouwen gesteld is. Dat er nog vele moeilijkheden zijn. Er is tekort aan licht en ruimte, de ramen zitten vaak nog dichtgespijkerd en het lekt er soms heel erg! Er is geen papier, er zijn geen pennen, er ontbreken atlanten, er kan nog niets of zeer weinig aan handwerken en handenarbeid gedaan worden; de gymnastiekzaal levert vaak een treurigen aanblik op en er wordt geturnd op bloote voeten, want gymnastiekschoenen zijn er ook al niet. Neen, rooskleurig is het nog niet in de school. En de voorzieningen aan de gebouwen moeten zelfs in sommige plaatsen niet zonder strubbelingen plaats gevonden hebben, wanneer het de gebouwen van het openbaar onderwijs betrof. Ook dat is, naar we hopen, inmiddels in orde gekomen en wanneer het onverhoopt niet het geval is, mogen dan de voorstanders van dit onderwijs diligent zijn!

Problemen van allerlei aard.

En toch willen we het nu niet hebben over de hierboven genoemde problemen, hoe belangrijk zij ook zijn mogen. Andere vraagstukken vergen onze aandacht. We denken hierbij aan het groote tekort aan leerkrachten, dat vooral op het platteland ernstig nadeel dreigt te berokkenen aan het onderwijs. Wie thans de oproepingen in het vacatureblad, De Vacature, leest, wordt getroffen door de aanlokkelijke aanbiedingen, welke den eventueelen sollicitanten gedaan worden. De nood moet wel zeer groot zijn! We hoorden, dat in sommige dorpen al maanden achtereens gewacht wordt op een sollicitante. Herhaalde oproepingen worden langzamerhand regel. Er blijkt vooral een tekort aan vrouwelijke leerkrachten. Voor vele kleine dorpscholen is dat funest. En wij vragen ons af, wanneer hierin verbetering zal komen! Zoo kan het toch niet blijven? Na de vele tegenslagen, strubbelingen in de bezettingsjaren is het hoognoodig, dat onze kinderen regelmatig onderwijs krijgen en den achterstand eenigszins kunnen inloopen. We gelooven, dat een bespoediging van de salarisherziening voor het onderwijzend personeel al dadelijk verbetering zou brengen. Persoonlijke ervaring leerde ons voorts, dat sinds eenige maanden de belangstelling voor het onderwijzersberoep bij hen, die de akte destijds behaald hebben, doch een anderen, beter betaalden werkkring kozen, toeneemt. Elk artikel, dat van den „bon" gaat, leidt tot vermindering van personeel bij den distributiedienst en men vindt hier vele onderwijzers(essen). Er is onder deze ambtenaren inderdaad een zekere onrust merkbaar en de aktebezitters gaan er meer en meer toe over zich aan te melden als sollicitant voor een onderwijzersbetrekking. Vermoedelijk zullen deze mensen wel aangewezen zijn op het platteland. In de groote steden kan men iets beter aan leer-

krachten komen, omdat verscheidene onderwijzers(essen) aan plattelandsscholen thans hun kans waarnemen om aangesteld te worden in de stad, waar hun, naast de grootere studie-mogelijkheden, een betere belooning wacht.

De vrijkomende distributieambtenaren, bezitters(sters) van de lagere akte, verkeerden evenwel in een niet erg benijdenswaardige positie. Ze hebben nagenoeg geen onderwijzerservaring en het zal velen niet meevallen de kantoorruk te verwisselen met de schoollessenaar, nog afgezien van het feit, dat omgang met volwassenen en bonnen weer een heel andere instelling vraagt dan het onderwijzen en opvoeden van kinderen en het hanteeren van schoolkrijt en gymnastiekfluit.

Wij meenen, dat een applicatiecursus voor deze aktebezitters(sters) zoowel in het belang van de betrokkenen als ons onderwijs zou zijn. De overgang van kantoor naar school in dezen tijd, nu we met een geheel andere schooljeugd te maken hebben en de methoden bij het onderwijs in niet onbelangrijke mate herzien zijn, mogen we niet onderschatten. We zouden daarom een beroep op de regering willen doen om in deze verschillende maatregelen te treffen. De regeling van den diensttijd, pensioen, enz. is van groote betekenis, doch van nationaal belang achten wij het, dat voor deze menschen op een of andere wijze de mogelijkheid geschapen wordt voor hun terugkeer in de school kennis te kunnen nemen van hetgeen er in de laatste jaren op onderwijsgebied aan het veranderen is. Het moet, dunkt ons, mogelijk zijn voor deze categorie de voorwaarden te scheppen, door middel van applicatiecursussen, hospiteeren in bepaalde scholen gedurende een of meer dagen per week; weer „in het vak" te komen.

Nationale of internationale problemen?

Enkele maanden geleden hadden wij het voorrecht een studiereis te ondernemen in België. Tijdens een bijeenkomst van een aantal inspecteurs, schoolhoofden, schepenen van onderwijs, onderwijzers, leeraren en belangstellende autoriteiten, mochten wij een uiteenzetting geven van de vele onderwijsproblemen in Nederland. Bij de discussies bleek, dat men bij onze Zuiderburen met soortgelijke problemen te worstelen heeft. Ook daar — zij het minder ernstig vaak — ontevredenheid over de salariering; onrust in verband met de zuivering (hier te lande gelukkig in de onder-

wijswereld nagenoeg géén probleem) onzekerheid ten aanzien van de plannen der regering in verband met de onderwijsvernieuwing, zorg over de jeugdverwildering, enz.

En toen we den avond daarop een spreekbeurt vervulden voor de besturen en propagandisten van een honderdtal liberale kringen, bleek ons, dat ook in die kringen het besef was doorgedrongen, dat er op het gebied van opvoeding en onderwijs niet alleen veel herzien moet worden, maar bovenal ook — en dat achten wij van groote betekenis! — dat voor den wederopbouw van het land goed onderwijs een eerste voorwaarde is. De belangstelling voor de vorming der opgroeiende generatie is overal toegenomen. In Nederland, bij onze Zuiderburen, in Amerika, in Engeland en Frankrijk. De ontreddering van het onderwijs, de verwildering der jeugd, (zich uitende o.m. in het gedrag van de schoolkinderen en de niet-leerplichtige jeugd, welke laatste a.h.w. aan een danswoede ten onder dreigt te gaan), is een internationaal probleem geworden.

En het heeft ons verbaasd, dat bij de behandeling der oorlogsmisdadigers in Neurenberg, zoo weinig de aandacht gevestigd is op het leed, dat den miljoenen kinderen in de bezette landen is aangedaan. Leed aan de ongeboren en geboren kinderen. Ook aan de eersten. Want wie zal ooit vermogen te peilen den invloed van de afgrijpselijke voorvallen op het nog bij de moeder groeiende kind, toen deze van de eene plaats naar de andere vluchtte, van de eene ontzetting in de andere viel, de eene schok na den anderen moest doorstaan, de eene angst na den anderen te verwerken kreeg.?

En zoo staan wij, in het Westen vooral, voor de groote taak de ellende van vijf jaren oorlog en bezetting op het gebied van onderwijs en opvoeding te overwinnen. Dit zal alleen mogelijk zijn door enthousiaste arbeid, geduld en veel inzicht. Gebouwen kunnen hersteld worden, bruggen vernieuwd, spoorwegen opnieuw aangelegd, maar het herstel van de geschonden jeugd gaat langzamer en eischt nog grotere toewijding. Op dit terrein zijn de moeilijkheden nagenoeg niet te overzien.

En toch... wil uit deze „geschonden wereld" weer iets goeds komen, het zal in velerlei opzicht slechts mogelijk zijn door opvoeding en nog eens opvoeding.

In ons program vindt men in de onderwijsparagraaf een alinea, waarvoor wij uw bijzondere aandacht vragen. Het is deze: „de opvoeding tot persoonlijkheid, tot bewustzijn van de verplichtingen, die een democratisch bestuurde staat aan zijn burgers oplegt."

De staatsburgerlijke vorming dus, of, zoals men in België zegt, het civisme. Een probleem van primair belang, doch... uiterst moeilijk.

Maar daarover dan in ons volgende artikel!

Den Haag.

J. VAN MOURIK.

het Koninklijk besluit van 17 November 1945 verloren hebben, dat Nederlanderschap weer deelachtig te doen worden. Ik heb er dus bezwaar tegen, dat deze zaak op de lange baan wordt geschoven. Ik meen, dat deze zaak urgent is en zou dus gaarne van den minister antwoord hebben op deze vragen: ten eerste, hoe weten wij nu, of de vrouwen van de aanvragers, die in dit wetsontwerp zijn genoemd, zich politiek in den oorlog als waardige, goede Nederlanders hebben gedragen, en ten tweede, of de minister bereid is toe te zeggen het vraagstuk van de naturalisatie van vrouwen, die dus een eigen, zelfstandige aanvraag tot naturalisatie moeten kunnen doen, binnenkort aan de orde te stellen. Ik weet uit een artikel in het tijdschrift „Vrouwenbelangen", dat het vraagstuk ook in dien kring groote belangstelling geniet. Het zou mij aangenaam zijn, als de minister een bevredigend antwoord op mijn beide vragen zou willen geven."

Onbevredigend antwoord van den minister.

Het antwoord van den minister was wel zeer onbevredigend. Uit zijn hierna volgende woorden, welke hij aan het betreffende punt wijdde, blijkt, dat hij in het geheel niet in de kwestie is getreden.

De minister zeide daarover het volgende:

„De geachte spreker heeft mij voorts gevraagd wat mijn voornemen is omtrent de eventueele handhaving van het verschil in nationaliteit in de huwelijken van personen, die na 1 Mei 1940 met Deutsche vrouwen gehuwd zijn. Het wetsbesluit stelt inderdaad in het vooruitzicht, dat er een wettelijke regeling komt, waarbij die vrouwen zelfstandig naturalisatie kunnen aanvragen. Die wettelijke regeling heeft niet een bepaalde haast; meer haast heeft de vraag in hoeverre vrouwen, die in Duitsland met Nederlanders gehuwd zijn, hier kunnen worden toegelaten: Zoolang die vraag niet op een bevredigende wijze is opgelost kunnen worden, waarbij wij natuurlijk rekening moeten houden met de stemming, die hier te lande ten opzichte van Deutsche vrouwen heerscht, zoolang geloof ik, dat de andere vraag minder urgent is. Maar inderdaad zal deze vraag ter sprake komen en dan zal waarschijnlijk een aparte procedure moeten worden gevolgd voor de betrokken vrouwen, die ongeveer 12.000 in aantal zijn. Die procedure kan misschien wat eenvoudiger zijn dan de thans gebruikelijke, want de Grondwet laat de mogelijkheid open, dat naturalisatie niet geschiedt bij de wet, maar krachtens de wet. In dien zin zullen wel de voornemens van de regering zich ontwikkelen, maar te zijner tijd zal dit ter kennis van de Kamer worden gebracht."

Maar de minister sprak niet over de groote groep van vrouwen, die, hoewel Deutsche, in de oorlogsjaren zich, als waren zij goede Nederlandsche, met Nederlanders zijn getrouwd. Zij deden dit om zich aan den greep van den Deutschen oorlogsorganisator te onttrekken. Maar door het K.B. van 17 Nov. 1945 zijn deze politiek goede Nederlandsche vrouwen zonder nationaliteit. En dit terwijl onder de thans genaturaliseerden ook een Deutsche vrouw is, een vrouw die zich in den oorlog voortreffelijk heeft gedragen — wij weten dit — maar eischt nu niet de billijkheid, dat ook de weg geopend worde om andere staatloze vrouwen van goede politieke instelling, wier mannen Nederlander zijn, tot onze volksgemeenschap te doen toetreden?

De minister is er niet mede af om deze zaak op de lange baan te schuiven. Wij zijn er zeker van, dat hij van onze Kamerleden dan ook niet af is, en dat dezen op dit punt zullen blijven hameren.

Op- en aanmerkingen

MONOPOLIES?

Het ingezonden stuk van een jong ondernemer in „Vrij" van 11 October j.l., geeft m.i. aanleiding tot enkele opmerkingen:

1. Zoo lang Nederland nog in een schaarschte-periode verkeert, is er in vele bedrijfstakken een belangrijk tekort aan grondstoffen en aan nieuwe machines, om van herstel aan oude gebouwen en de normale uitbreiding van fabriekscomplexen nog maar niet te spreken.

2. Onder boven geschetste omstandigheden is het algemeen belang het best gediend, indien er geen nieuwe bedrijfsvergunningen worden uitgereikt, zoolang ten gevolge van schaarschte, de bestaande bedrijven nog over onvoldoende hoeveelheden grondstoffen en onvoldoende outillage beschikken.

3. Indien echter „de jonge ondernemer" één of meer gevallen kan noemen, waarbij een bedrijfsvergunning wordt geweigerd, niettegenstaande de bestaande ondernemingen voldoende van grondstoffen en van moderne outillage zijn voorzien, dan behoort hij man en paard te noemen en geen algemeenheden te lanceeren.

4. Juist omdat zijn klacht momenteel slechts op uitzonderlijke situaties kan slaan is zijn generaliseeren in deze bedenkelijk.

P.

Naturalisatie-ontwerp

IN DE EERSTE KAMER

Prof. Molenaar

wijst op de positie

van de gehuwde vrouw

In de Eerste Kamer heeft prof. Molenaar vorige week bij de behandeling van een naturalisatie-ontwerp een onderwerp aangesneden, dat blijkens een artikel van mej. mr. Zeelenberg in Vrouwenbelangen, de bijzondere belangstelling der vrouwen heeft. Het betreft de naturalisatie van de gehuwde vrouw.

In de eerste plaats heeft prof. Molenaar gewezen op de noodzakelijkheid, dat wij bij naturalisatie ons terdege rekenschap moeten geven van de vraag of niet alleen de aanvrager, dus de man, maar ook degenen, die automatisch met hem het Nederlanderschap verkrijgen, dat Nederlanderschap ook ten volle waard zijn.

Daarna ging prof. Molenaar als volgt voort.

„Het tweede punt, dat ik gaarne met den minister zou bespreken, is het volgende. De minister erkent, dat het Koninklijk besluit van 17 November 1945, door minister Kolfshoten gecontrasigneerd, het beginsel van de nationaal-rechtelijke eenheid van het gezin wel is waar niet geheel prijs geeft, maar er toch sterk van afwijkt. Het betreft hier Deutsche vrouwen, die in den bezettingstijd met Nederlanders huwden. Nu zegt de minister: of deze afwijking (zij verloren n.l. haar Nederlanderschap) moet worden gehandhaafd, zal de toekomst uitwijzen. Ik kan mij met dat standpunt niet vereenigen. Ik meen, dat dit vraagstuk om tweeërlei reden urgent is. In de eerste plaats, wanneer men het Koninklijk besluit van 17 November 1945 opslaat, ziet men, dat ten aanzien van be-

paalde categorieën van vrouwen het Koninklijk besluit de mogelijkheid in uitzicht stelt, dat die vrouwen zelfstandig — wat tot dusverre niet mogelijk was — naturalisatie-aanvragen indienen.

Zij kunnen — zoo staat het er — een verzoek tot naturalisatie doen, volgens door de wet te stellen regelen. Aldus het Koninklijk besluit van 17 November 1945. Ik meen, dat het ten aanzien van die vrouwen gerechtvaardigd is te vragen, of deze wettelijke regeling komt. Er is echter nog een tweede reden, die ik nog wel zoo belangrijk vind. Ik heb daar net gesproken over de vrouw van den aanvrager, bedoeld in art. 1, no. 8. Ik vind het bijzonder prettig, dat dit een geval is, dat ons bekend is en waarin er alleszins aanleiding is om dit gezin te naturaliseeren. Ik kan het onderwerp dus objectief ter sprake brengen. Deze vrouw is een Deutsche; er is geen enkele aanleiding tegen deze naturalisatie bezwaar te hebben, maar hier wordt toch een Deutsche vrouw Nederlandsche. Maar krachtens het Koninklijk besluit, gecontrasigneerd door minister Kolfshoten, hebben alle vrouwen, die in den oorlog gehuwd zijn met Nederlanders, ook de Deutsche vrouwen, die zich behoorlijk hebben gedragen, de Nederlandsche nationaliteit verloren. Ik meen, dat nu men, incidenteel bij dit wetsontwerp een Deutsche vrouw, om volkomen gerechtvaardigde redenen het Nederlanderschap deelachtig doet worden, het ook noodzakelijk is om de gelegenheid te gaan openen om vrouwen, die het Nederlanderschap krachtens

Vliegtuig en Schip

PROBLEEM

MET VELE KANTEN

Reeds voor den oorlog hebben eenige groote reederijen zich bezig gehouden met de vraag of zij er op den duur niet toe moesten besluiten ook vliegdiens ten te gaan exploiteeren.

Men bestudeerde de kwestie en nu en dan werd er omtrent de, soms groot aandoende, plannen — die feitelijk nog maar denkbeelden waren — iets bekend. Min of meer in het vage dan altijd.

In den bezettingstijd was er gereede aanleiding om dit studeeren voort te zetten. Er was hiervoor tijd in overvloed, omdat immers de scheepvaart

lam geslagen was, en het sprak vanzelf, dat men er mede rekenen moest, dat na het zwijgen van de kanonnen, de luchtvaart tot een enorme ontwikkeling zou komen. Oorlogen stooten de techniek met een razende vaart omhoog. De motor en de benzine waren de doorslaggevendende factoren in dezen oorlog, de militaire aviatiek — al bevroeden we er het fijne niet van voor wat betreft de nieuwe victories van de techniek — trad zoo spectaculair op, dat wij in het bezette land het wel wisten; wij gingen een tijd tegemoet, al heel spoedig, waarin vliegen over den Atlantischen Oceaan — ja over welken Oceaan niet? — gewoon, dagelijksch werk zou worden. Ook voor den burger!

Het studeeren in den bezettingstijd en het voorbereiden op papier van mogelijke, luchtlijnen, zooals dat dan door reederijen werd gedaan, moest in dien bezettingstijd natuurlijk erg aan den theoretischen kant blijven. Maar na het verslaan van Duitschland en Japan kon men zich omtrent de mogelijkheden een beter denkbeeld vormen en aan de hand daarvan werden de plannen nader uitgewerkt.

Intusschen begon de K.L.M. al heel spoedig — en zulks met medewerking van de overheid — zich weer te laten gelden. Haar snelle herstel in het klein eerst en de verbazingwekkende groei nadien, behoeven waarlijk niet te worden geschetst. Zij wekken bewondering bij elken landgenoot. Dit zoo snelle herstel, deze gigantische vlucht wijzen er op, dat ook al heeft de overheid hierbij meegeholpen, de hersens en de energie van de K.L.M. volkomen fit waren gebleven in de donkere jaren, waarin deze onderneming als bedrijf werd leeggeplunderd en van haar hulpbronnen werd ontdaan. En het is goed daarop eens de aandacht te vestigen, want al heeft de overheid terecht voor den oorlog de K.L.M. gesubsidieerd en haar ook na den oorlog bij den „wederopbouw” prioriteiten verleend, het is toch ook zoo, dat Nederlandsche mannen, die men niet als vertegenwoordigers van de overheid kan beschouwen, de K.L.M. hebben doen worden tot wat zij was vóór 1940 en tot wat zij thans opnieuw en nog vergroot is geworden. Er schijnt zoo wel eens bij reeders een zekere stemming te zijn, waaruit men zou kunnen concludeeren, dat zij de ontwikkeling van het K.L.M.-bedrijf wat te veel zien als een gevolg van goedgunstigheid van de zijde van de overheid.

De reeders vragen aandacht.

Daar vliegt nu de K.L.M. en dit steeds profijtlijker!

En thans vragen de reederijen aandacht voor hun plannen om óók te gaan vliegen.

Waarmee dan een probleem is ontstaan, dat inderdaad vele kanten heeft!

De Maatschappij Nederland te Amsterdam treedt op als pionier van de reederijen. Haar directeur, de heer A. F. Bronsing, heeft eerst in een gesprek met een vertegenwoordiger van het A.N.P. en daarna in een lezing voor het Kon. Instituut van Ingenieurs over de plannen van „De Nederland” bijzonderheden verteld. Men kan daaruit besluiten, dat deze rederij de zaak zoo grondig thans heeft voorbereid, dat zij bij wijze van spreken binnen zeer afzienbaren tijd passagiers door de lucht naar Indië zou kunnen transporteeren. Zij heeft dan ook bij de regeering een aanvraag ingediend om een luchtlijn te mogen openen en, zooals de heer Bronsing heeft medegedeeld, men wacht thans op een beslissing van de overheid.

Wij gelooven niet, dat die één, twee drie zal komen in toestemmenden zin, noch direct ook in geheel afwijzenden zin.

Het probleem heeft, wij zeiden het al, vele kanten.

Wil de Mij. Nederland gaan vliegen, dan is daarvoor niet alleen noodig, dat zij vergunning krijgt van de regeering, maar dan moeten haar ook deviezen worden toegestaan, om in Amerika toestellen te kopen. De voortvarendheid van de Mij. „Nederland” blijkt wat dit laatste betreft, ook hieruit, dat zij al een poos geleden over het koopen van

Constellations in Amerika onderhandelingen heeft aangeknoopt. Zijn de deviezen er, dan zal dat koopen van vliegend materieel wel niet zoo

moeilijk zijn. Integendeel zelfs. Maar: eerst een vergunning tot het openen van een luchtlijn, voorts deviezen voor den aankoop en..... ja, ook dan zal men er nog niet zijn, meenen wij. Want er zal toch nog wel het een en ander moeten worden overlegd, voordat zoo'n nieuw ontworpen luchtlijn technisch op gang kan komen. Wij denken aan technisch personeel, aan stationspersoneel, aan regelingen ten aanzien van alles wat met den z.g. gronddienst heeft te maken enz. Misschien is dit alles toch nog op vrij eenvoudige wijze in orde te krijgen, indien de hoofdzakelijk staat is gekomen: de vergunning. En daarom zal, het dan ook voornamelijk draaien.

De regeering wordt er o.i. mee voor een lastig vraagstuk geplaatst. Het zou natuurlijk eenvoudig zijn, om aldus te redeneeren: de lucht is vrij, de vliegvelden zijn in wezen precies eender als de havens, zij zijn ook geen eigendom van de K.L.M., laat wie meent een luchtlijn te moeten openen vrijelijk zijn gang gaan, laten we het openen van nieuwe luchtlijnen precies eender zien als het openen van een nieuwe scheepvaartlijn.

Ondanks alle voorliefde, die wij hebben voor het zich vrijelijk laten ontplooiën van ondernemingslust, meenen wij toch, dat het evident is, dat een dergelijke opvatting de problematiek van de zaak zou ontkennen.

Consequenties.

Er is al dadelijk dit: stel, dat de Mij. Nederland een luchtlijn mag openen, dan kan dat aan den Rotterdamschen Lloyd, die er ook zijn gedachten over laat gaan, niet misgund worden. Bij de Holland Amerika Lijn zal men wellicht dan op Amerika willen gaan vliegen — men heeft er bij die rederij immers al heel lang geleden over gedacht om dit te gaan doen — en... wie weet, welke reederijen dan verder nog aan bod willen komen voor het openen van langere of kortere verbindingen door de lucht. Aan de vergunning aan een

bepaalde reederij, die nu als het ware met haar aanvraag den spits afbijt, zitten consequenties.

Zou er gevreesd moeten worden voor een gedrang in de lucht of althans op onze vliegvelden? En hoe staat het in deze dan met de concurrentie....?

Men kan tegenwerpen, dat in het buitenland ook vaak meer dan één en soms vele luchtvaartondernemingen werken. Maar ons land is betrekkelijk klein. En men kan zeggen, dat concurrentie stimulerend vermag te werken en dat zij, die een risico willen loopen dit dan ook moeten dragen. Maar... wij hebben thans een bloeiend luchtverkeer, dat onze Nederlandsche vlag hoog houdt in de wereld, een luchtverkeer, dat onze goodwill in de wereld bevordert. En het zou voor het aanzien van ons land, ook voor onze economische toekomst, niet goed kunnen zijn dit in de waagschaal te stellen.

Het vliegtuig verdringt het schip, dat is natuurlijk de grondgedachte bij de reederijen. Zij zien klanten verloren gaan en elke ondernemer probeert in zoo'n geval dit te voorkomen. Maar al moet dan worden geconstateerd, dat er thans eindeloos veel meer menschen door de lucht gaan dan vroeger en al mag worden verwacht, dat dit zich in de toekomst nog zal uitbreiden, beteekent dit dan maar dadelijk, dat het vliegtuig het schip zal verdringen? Voor het transporteeren van vrachten, dat is duidelijk, is het voorloopig nog lang zoo ver niet en komt het waarschijnlijk nooit zoo ver. Maar met het oog op de passagiers....?

Wij zijn er nog niet zoo zeker van, dat er nog niet een vrij aanzienlijk aantal passagiers in de toekomst voor de reederijen zal overblijven. Bezien wij eens het buitenland. Dezer dagen heeft het grootste schip van Engeland, de „Queen Elizabeth”, glorieus zijn eerste reis na den oorlog over den Atlantische Oceaan gemaakt. Amerika heeft zijn grootste passagiersschip, dat „America” heet, er ook weer triomphantelijk op uit gestuurd. Men kan zoo den indruk krijgen, dat men in het buitenland nog heel wat fiducia heeft in het reeden van passagiersschepen.

Ja, zit er ook niets in het denkbeeld om de concurrentie tusschen beide middelen van vervoer zich vrijelijk te laten ontwikkelen, terwijl de ondernemers zich elk op eigen terrein blijven bewegen?

En afgezien nog hiervan, de toekomst voor onze koopvaardij, voor het reeden in het algemeen, ziet er, zooals kort geleden in dit blad werd opgemerkt, heus niet zoo slecht uit. De wereld heeft een tekort aan tonnage, wij probeeren onze vloot haar voor-oorlogsche capaciteit in betrekkelijk korten tijd terug te geven en er zal voor onze schepen stellig vrucht zijn te krijgen. De koopvaardij is zelfs niet gebonden aan het eigen land en dat zullen de vliegtuigen van de reederijen toch altijd wél zijn.

Nog steeds een overgangsstadium.

Nog iets is er trouwens, dat kan waar-schuwen. In Amerika, waar dan verscheidene luchtvaartondernemingen werken, bespeurt men den laatsten tijd — en dat begon al voordat de ongelukkenserie zich voerde — een geringer worden van de profijt van het luchtverkeer. Experts zelden er van: een gevolg van de plotselinge en snelle uitbreiding, dan komt er na een poos een zekere terugslag en dan

Incourante Fondsen - D. W. Bran
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 21

moet men dit organisatorisch gaan opvangen. Hoe dit nu ook zij, — en hoezeer men er zich ook over mag verheugen, dat de Nederlandsche luchtvaart tot grooten bloei is gekomen — men mag niet vergeten, dat de ontwikkeling van de luchtvaart op het oogenblik nog in een zeker overgangsstadium verkeert en dat in feite nog niet val te voorspellen hoever de ontwikkeling zal doorgaan, welke mogelijkheden er op de duur blijvend zullen zijn. De luchtvaart spreekt tot de verbeelding en zoodra d vraag „schip of vliegtuig” zich voordoet, is men geneigd te zeggen: over zooveel jaar gaat er geen mensch meer met een schip. Het is best mogelijk, dat het zooveel komt, misschien spoedig, misschien in toel nog verre toekomst. Maar bij rustig na denken, lijkt het nog altijd evengoed mogelijk, dat er heel wat menschen persschij willen blijven gaan. Of zelfs moeter gaan! Want hoeveel vliegtuigen zijn er noodig om het aantal passagiers te vervoeren, dat een groote mailboot kan bevatten....? Kan de luchtvaart — zelfs al zij zeer is uitgebreid en met eventueel verscheidene ondernemingen — allen, die vervoerd moeten worden, passage bieden?

Of vreezen de reederijen vooral het verlies van hen, die vroeger hun duurste cliënten waren? Is het dan niet beter om te denken tegenslag op te vangen, door zich in andere richting te oriënteren? Men kan er bij nieuwen bouw van schepen mede rekenen, dat het luxe-vervoer van passagiers over zee verminderen zal. Men kan trouwens voor mailschepen ook denken aan de mogelijkheid van pleziervaarten z.g. cruises.

Ja, zoo rijzen er bij dit heele probleem talrijke vragen en talrijke denkbeelden.

Wij hebben met dit stuk niet de pretentie den weg te willen wijzen. Wij hebben slechts willen doen uitkomen, dat de vraag „vliegtuig of schip?”, een probleem is met zeer vele kanten en dat er misschien nog meer kanten zitten aan de vraag of het goed is, dat reederijen zich gaan storten in iets, dat misschien wel een luchtvaart-avontuur zou kunnen blijken te zijn. Daarom begrijpen wij, dat het vragen van vergunning om te vliegen door de eene rederij, het polsen van de regeering omtrent door de andere, de overheid voor een dilemma stelt. En wij gelooven, dat een beslissing, zooals de Mij. Nederland nu dan toch heeft gevraagd, niet zoo heel spoedig in definitieven vorm zal kunnen worden verwacht.

Mogelijke samenwerking met de K.L.M.

Het is bekend, dat de reederijen overleg hebben gepleegd met de K.L.M. om tot een vorm van samenwerking te komen. Succes heeft dat nog niet gehad. De heer Bronsing zeide in zijn rede voor het Instituut van Ingenieurs, dat zijn maatschappij bereid is met de K.L.M. samen te werken, als blijkt, dat zulks beter is, maar dat zij ook geheel zelfstandig wil gaan vliegen. Het lijkt waarschijnlijk, dat de overheid dit probleem van alle kanten bekeken zal willen zien, zoo diep mogelijk bestudeerd, het lijkt ook waarschijnlijk, dat besprekingen met de K.L.M. over een mogelijke samenwerking opnieuw zullen worden geëntameerd. Ja, als men inderdaad tot het gezichtspunt komt, dat de reederijen door het luchtverkeer zoo worden getroffen, dat zij er recht op hebben een zeker aandeel in de luchtvaart te krijgen — een absoluut monopolie voor de K.L.M. is tenslotte ook iets, dat aanvaardbaar is — dan wil het toch voorkomen, dat, althans voorloopig, een vorm van samenwerking, waarbij dan de technische uitvoering vooral in handen zou kunnen blijven van de onderneming, die op dit terrein haar capaciteiten meer dan duidelijk heeft aangetoond, de meest gewenschte oplossing moet worden geacht.

De prinsesjes als bruidsmeisjes bij het huwelijk van haar gouvernante, freule S. C. Feith, met jhr. ir. J. Röell.

ALGEMEENE LEDEN-VERGADERING

De Partij van de Vrijheid houdt een Algemeene Ledenvergadering op Zaterdag 23 November, aanvang 11 uur 30, in het gebouw Bellevue (ingang Marnixstraat) te Amsterdam. De agenda vermeldt o.m.:

Vaststelling van het algemeen reglement van de Partij.

Bespreking over de politiek van dezen tijd. Inleider dr. S. E. B. Bierema, voorzitter van de Tweede Kamerfractie.

Mededeelingen van het voorloopig hoofdbestuur.

De suikerindustrie op Java

EEN CONSTRUCTIEF PLAN

Wij ontvingen uit Indië bijkomend stuk met het verzoek het in ons blad op te nemen. Wij doen dit gaarne, omdat er uit blijkt, dat over den economischen opbouw ernstig is en wordt nagedacht. Op deze wijze kan over dergelijke vraagstukken de gedachtenwisseling ook op gang worden gebracht.

(Red. Vrij)

Vele berichten in buitenlandse bladen hebben er toe bijgedragen de belangstelling, welke voor de suikerindustrie op Java bestaat, nog op te voeren. Teneinde aan deze belangstelling tegemoet te komen, willen wij een kort overzicht geven aan de hand van inlichtingen, welke ons van deskundige zijde werden verstrekt.

De suikervoorraad.

Op Java bedroeg de suikervoorraad bij de bezetting door de Japanners rond 1.000.000 tons (van 1000 kg). De productie gedurende de jaren 1942-'45 bedroeg ongeveer 2.600.000 ton, zoodat in totaal 3.600.000 ton beschikbaar zijn gekomen. Volgens de Japansche opgave was na de capitulatie in Augustus 1945 nog aanwezig ongeveer 1.600.000 ton, zoodat in deze 3½ jaar verbruikt of verkocht zijn 2.000.000 ton.

Er is weinig geëxporteerd door gebrek aan scheepsruimte, terwijl de consumptie op Java en in de buitengewesten — die vroeger ± 350.000 ton bedroeg — vermoedelijk belangrijk hooger is geweest, voornamelijk door de „vlucht in goederen” van speculanten; de eigenlijke consumptie is waarschijnlijk teruggelopen door verarming van de bevolking en transportmoeilijkheden. Tenslotte moet een vrij belangrijke hoeveelheid suiker zijn verwerkt tot butanol en alcohol.

Omtrent den toestand van de op Java thans nog aanwezige suiker is uiteraard weinig bekend. De voorraad lag bijna geheel opgeslagen op de fabrieken in het binnenland. Ongeveer 400.000 ton daarvan was niet verpakt in zakken. Bovendien moet later een belangrijke hoeveelheid zijn uitgestort en de zakken door de bevolking voor kleding zijn gebruikt.

Het beheer van de suikerondernemingen is door de Jappen in 1945 overgedragen aan Indonesische administrateurs. In de fabrieken zijn vaak troepen gelegerd geweest, terwijl juist in belangrijke suikerstreken, zooals rondom Soerabaja en Cheribon, de strijd nog steeds voortduurt.

Door de Indonesische republiek werd bij ordonnantie een lichaam in het leven geroepen voor het in beheer nemen van de aanwezige suiker van de fabrieken en voor de exploitatie van deze bedrijven.

De productiecapaciteit.

Van de in 1942 op Java werkende suikerfabrieken bleven er voor zoover bekend 51 als zoodanig bestaan, waarvan 7 fabrieken oorspronkelijk Japansch, Chineesch of Indonesisch bezit waren.

Voor butanolproductie werden ingericht 5 fabrieken, voor alcohol één en voor benzol eveneens één. Tien suikerfabrieken werden ingericht tot machinefabrieken en twee tot staalgietrijen. De overige werden of geheel gesloopt, of verbouwd voor het vervaardigen van cement, papier, soda, verwaren, medicamenten e.d.

Om in het oogstjaar 1947 weder een aanplant van ± 700.000 tons te kunnen vermalen werden door de Japanners in 1945 maatregelen genomen voor het in den grond brengen van bibit (plantgoed). Aangezien de bibituitelen in September en October 1945 aangebracht hadden moeten worden — dus juist in de periode van de grootste bestuursloosheid op Java — is het een vraag, wat er van deze plannen terecht is gekomen.

Dat Java bijzondere geschiktheid bezit voor den verbouw van suiker, blijkt wel uit het feit, dat dit land no. 2 is wat productie per oppervlakte-eenheid betreft in de rij van de wereldproducenten van riet-suiker. De natuurlijke afzetgebieden van Java-suiker zijn China, Malakka, Siam, Mandsjoerije, Korea, Japan, Perzië, de Arabische Staten en Palestina.

De productiecapaciteit van Java bedroeg in 1941-42 van 85 fabrieken ongeveer 1.900.000 ton.

Bij een goed opgezette „rehabilitatie” van de nog aanwezige 51 fabrieken — waarmede vermoedelijk honderden miljoenen guldens gemeoid zullen zijn — zal hoogstwaarschijnlijk wel weder een productie-capaciteit van 1.900.000 ton kunnen worden bereikt. Bij een dergelijke pro-

ductie zou voor uitvoer beschikbaar zijn een kwantum van 1.500.000 ton (eigen consumptie ± 400.000 ton) waarvoor bij den tegenwoordigen prijs van suiker op de wereldmarkt een bedrag van 500 à 600 miljoen gulden aan deviezen zou kunnen worden gemaakt. Bij de inrichting van de fabrieken zal dan ongetwijfeld rekening moeten worden gehouden met de gewijzigde politieke en sociale verhoudingen en arbeidsvoorwaarden.

Dat in dit opzicht bij de betrokkenen zeer vooruitstrevende denkbeelden heerschen, is verheugend. In de kampen werd onderling meermalen gesproken over de coöperatieve deelneming van de bevolking in de suikerindustrie. Na de bevrijding zijn deze denkbeelden zich bij enkelen gaan kristalliseeren in een bepaald plan, waarvan wij de groote lijnen laten volgen.

Plan voor coöperatieve deelneming der bevolking.

1. Indien de verhouding tusschen den suikerfabrikant, eigenaar van de fabrieksinstallatie enerzijds en de bevolking, bezitster van de gronden waarop suikerriet geplant wordt anderzijds, in afwijking van zoodat tot dusverre is geschied, in de toekomst zou worden geregeld door een systeem van coöperatieve deelname van de bevolking in de suikerindustrie, dan zal de situatie, evenals practisch overal elders in de wereld, worden, dat de Indonesiër den grond moet openmaken, moet zorgen voor bibit, het suikerriet moet planten en den aanplant moet onderhouden, het riet moet snijden en transporteeren hetzij naar de fabriek zelf of naar een ontvangplaats aan een der hoofdbanen van de fabriek, terwijl de fabriek dan zorgt voor de verwerking van het riet, de sap- en suikerwinning en voor het verwerken der nevenproducten.

Of het mogelijk resp. gewenscht is reeds direct tot volledige invoering van dit systeem over geheel Java over te gaan, is de vraag. De mogelijkheid van eigen aanplant van de fabriek zal ongetwijfeld opengehouden moeten worden, mede als vergelijkingsobject voor het nieuwe systeem.

2. De vergoeding voor den rietboer bij coöperatieve deelname zal moeten bestaan uit een aandeel in de suikeropbrengst van zijn riet, hetwelk door de fabriek vermalen wordt. Dit aandeel ware, om de gedachten te bepalen, te stellen op de helft van de werkelijke suikeropbrengst. Het aandeel

moet voor geheel Java bij verordening worden vastgesteld, aangezien voorkomen moet worden, dat de fabrieken tegen elkaar gaan opbieden teneinde riet machtig te worden. Dit kan mede verhinderd worden door de fabrieken te rayonneeren en te bepalen, dat de rietboeren uit een bepaald rayon hun riet slechts bij de suikerfabriek in dat rayon kunnen inleveren. Een dergelijke maatregel zal ook vele andere moeilijkheden voorkomen.

De bepaling van de suiker-(kristal)rendementen zal op de fabriek moeten geschieden. Ten aanzien van de mogelijkheid van controle daarop van de zijde van de rietboeren, wordt naar hieronder verwezen.

3. De verrekening van het aandeel der rietboeren kan plaats hebben direct in suiker of in geld. Bij de verrekening zullen voorts moeten worden ingehouden de door de fabrieken of een andere instantie te verleenen voorschotten aan de bevolking teneinde den aanplant in den grond te kunnen brengen. Het is n.l. zonder verdere motivering duidelijk, dat voorloopig dergelijke voorschotten zullen moeten worden gegeven. Hopelijk ontstaat binnen afzienbaren tijd een boerenstand die voldoende kapitaalcrachtige leden telt om met eigen middelen een suikerrietaanplant in den grond te kunnen brengen, doch dit is toekomstmuziek.

4. Bij verrekening van het aandeel in „suiker”, dus in natura, met de boeren, zal een betrekkelijk groot kwantum suiker in handen komen van vele houders in het binnenland. De binnenlandsche prijs zal door ongebreidelde aanbod van deze houders in den aanvang wellicht laag blijven, doch te verwachten is, dat deze zal oplopen, zoodra de suiker in handen van enkele groote houders is overgegaan. Bovendien is te verwachten, dat opkoopters deze suiker ook voor export in handen zullen trachten te krijgen, tenzij een bepaling in het leven wordt geroepen, waarbij export van suiker niet gekocht van den „single-seller” *) (Nivas) verboden is.

Bij verrekening in natura zal het echter noodig zijn een prijs vast te stellen voor de suiker i.v.m. de verrekening van genoten voorschotten. Het is mogelijk hiervoor den uiteindelijke middenprijs te nemen, waartegen de single-seller de suiker van een oogst afreken, doch de vaststelling daarvan heeft doorgaans plaats lang na afloop van de campagne, aangezien daarvoor eerst de geheele oogst verkocht moet zijn en alle opbrengsten verrekend.

5. Verrekening in „geld” biedt het groote voordeel, dat de rietboer direct na den oogst geld in handen krijgt, zoodat ook het geval is indien hij padi of andere gewassen verbouwt. Het bezwaar is echter, dat het bedrag hetwelk hem toekomt

STALEN MEUBELEN „GISO“-LAMPEN

niet te bepalen is i.v.m. onbekendheid met den middenprijs van den single-seller (zie sub 4). De termijn, waarbinnen de eind-middenprijs van den single-seller kan worden vastgesteld, zal de eerste jaren, waarin gerekend moet worden op groote suikerschaarschte en vlotte verkoop door den single-seller dus mogelijk is, ongetwijfeld wel meevallen; een goed systeem zal echter met alle mogelijkheden rekening moeten houden en dus ingesteld moeten zijn op een meer verwijderde toekomst.

6. Een oplossing voor dit probleem ware wellicht te vinden in de oprichting van een speciaal lichaam voor de financiering en verrekening van coöperatieve suiker, evenals de groote auto- en andere fabrieken hun huurkoopcontracten laten financieren en afwickelen door speciale en van het eigenlijke bedrijf losstaande banken.

Bedoeld lichaam — Coöperatieve Suikercultuurbank te noemen — ware op te richten met kapitaal te fourneeren door de regering en de suikerindustrie met de mogelijkheid van Indonesische deelneming. In het Algemeen Bestuur dienen zitting te hebben vertegenwoordigers van de regering, van de suikerindustrie en van de Indonesische belanghebbenden (coöperaties).

7. De kosten van deze in de toekomst ongetwijfeld vrij uitgebreide organisatie met een groot personeel zouden b.v. kunnen worden bestreden uit een matige rente op de door de bank te verleenen voorschotten of uit een retributie op de te verkopen suiker. Een combinatie van beide is mogelijk.

8. Verrekening in geld met de rietboeren zou kunnen geschieden onmiddellijk na afloop van de campagne van alle fabrieken en vaststelling van den in die campagne gemaakte oogst. Evenals bij particuliere maatschappijen voor de vaststelling van de winst of het verlies over een boekjaar geschiedt, zou het onverkochte restant n.l. gewaardeerd kunnen worden tegen een zoo goed mogelijk getaxeerde opbrengst en op die wijze de middenprijs voor den geheelen oogst bepaald. Daartegen moet worden afgerekend. Verschillen tusschen getaxeerde en werkelijke opbrengst, die doorgaans gering zullen zijn, kunnen het beste verrekend worden met een volgende oogst.

Conclusie.

Met betrekking tot het aangegeven systeem moet worden gewezen op de veel betere verdeling van de opbrengst van den grond tusschen den bezitter (den tani) en de fabriek die den oogst verwerkt. Bij een opbrengst van b.v. 160 q. suiker per H.A. en een suikerprijs van b.v. f 30 per 100 K.G. beteekent het nieuwe systeem een bruto opbrengst van f 2400 per H.A. voor den rietboer, een zeer hoog bedrag waarmee in coöperatief verband door de dessa heel wat zou kunnen worden gedaan op sociaal gebied, zooals woningbouw, onderwijs, hygiënische verzorging enz. Het behoeft geen betoog, dat dit bedrag veel hooger ligt dan hetgeen de tani zou kunnen maken met den verbouw van welke andere producten ook, voornamelijk voor binnenlandsch gebruik.

De hier aangegeven oplossing is een eindtoestand, die wellicht organisatorisch en financieel eerst na eenigen tijd te bereiken is.

Het beste zou zijn het coöperatieve systeem van onderaf op te bouwen om het later door een coöperatieve suikercultuurbank te doen overkappen. Vooral in kleinere coöperaties moet van bovenaf niet of slechts weinig worden ingegrepen. Hierdoor wordt bereikt dat de tani eerst in eigen kring gewend raakt aan dezen vorm van samenwerking met de fabriek.

*) Onder „single-seller” wordt verstaan de verkooporganisatie voor suiker, die destijds door de Regering in het leven is geroepen en waarvan elke producent lid moest zijn. Een van de grondbeginselen van deze organisatie was de pons-pondsgewijze verdeling van de verkochte hoeveelheden, zoodat elke producent zijn evenredig aandeel in den Java-voorraad moest opslaan en financieren. De verkochte suiker werd maandelijks afgerekend tegen den vastgestelden middenprijs op basis van de tot einde van die maand in totaal verkochte suiker. Na verkoop van den geheelen oogst had de eindafrekening plaats op basis van „den eind-middenprijs”.

Satiren

II

„Malus bonum ubi se simulat, tum est perfidus.” Publilius Syrus, Sententiae. Waar de slechte mensch goedheid simuleert, daar is hij het slechtst.

Weet, m'n jonge vriend: de ervaring leert, dat er slechts weinig slechte menschen zijn; zelfs onder de misdadigers, die toch geacht worden vele slechte daden te plegen, voortvloeiende uit onderscheidene slechte eigenschappen. De meesten hunner zijn zwak van karakter, onbeheerscht, gulzig, gepassioneerd, overmoedig, zedelijk onvolgroeid, geestelijk onvoldoende bewerktuigd, begeerig, lui, jaloersch, ijdel, heerschzuchtig, onberedeneerd, vreesachtig, impulsief, of anderszins (meestal maar een weinig) defect. En niet zelden blijkt, daarnegen, hoe zij ook bezitten het tegendeel der eigenschappen, die hen dreven binnen de grenzen van het wettelijk ongeoorloofde. Hun daden worden gestraft in hun personen, die beter zijn dan hun daden en die in elk geval niet zelden geenszins minder goed zijn dan degenen, die dergelijke daden niet begaan, soms beter. Hierdoor is reclasseering dikwerf zulk ondankbaar werk; vooral in een maatschappij, die zich zelve niet vrijhoudt van declasseering, geestelijk moreel of politiek.

Weet m'n jonge vriend, dat er vele incongruenties zijn in goed en kwaad en dat de causaliteit der dingen niet zelden de voornaamste schuldige is bij de schuldige onnoozelen. Heb hiermee medelijden; maar vooral begrijp dit. Wie onzer is zonder psychisch of moreel defect. Ken den mensch, ken zijn nooden; ken de samenleving, ken haar zwakke plekken; en ken ook het geestelijk reageeren der massa, hetwelk niet reactionnair doch progressief wordt geheeten, hoezeer het steeds terugval, nooit vooruitgang oplevert. Alleen met deze kennis

kunt ge u zelf kennen en iets goeds doen in bescheidenheid.

Aldus sprak de ervarene. En hij ging voort:

Weet, m'n jonge vriend, dat de huidige democratie in de wereld slechts resulteert uit de omstandigheid, dat het accent verlegd is naar genoemde geestelijke defecten, welke gemeengoed zijn en als conglomeraat, woelzucht, opstandigheid en zelfs een derden wereldoorlog zullen verwekken. Wees daarom goed voor de wereld, begrijp haar en leidt hare aandacht af naar het betere door het accent terug te leggen van de realiteit naar de wenschelijkheden. En houd vooral zelf het hoofd boven water, want niets wordt gediend met uw falen. Sluit u daarom politiek aan bij de meerderheden, want de wereld wordt daardoor toch niet slechter dan zij is. De minderheden mogen gelijk hebben, maar wat baat dit? Zoodra zij meerderheden zijn geworden, zijn de borden verhangen en kunt ge u zelf mee verhangen. Goed doen in den boezem der meerderheden is het geheim van het slagen in het leven. Zoo wordt uw goedheid de basis van uw welstand, want slechts goedheid is de bronwel van verdienste.

Toen begreep zijn jonge vriend en hij ging zijns weegs. Hij bevond zich nog in het stadium van het zoeken naar gerechtigheid.

OPGEWEKT POLITIEK LEVEN

Men vraagt zich af, of dit een specifiek Rotterdamsch verschijnsel is: gemeenteraadszittingen zonder eenig ander teken van leven dan dat van den voorzitter van een stembureau, die aankondigt hoeveel biljetten er in de bus zijn gevonden en op wie van de aanbevolen of voorgedragen kandidaten de stemmen zijn uitgebracht. Waarop dan de raads-president constateert, dat dus benoemd zijn enz. Verder klinkt alleen het geluid van dezenzelfden laatstgenoemden functionaris, die de agenda in min of meer snel tempo afleest, zichzelf begeleidend met hamertikken.

Geen loyale oppositie, die tegen een voorstel opponeert, geen raadslid, dat inlichtingen vraagt!

Naar dit in den letterlijken zin des woords „stomme gedoe” zit een overvolle perstribune te luisteren, grootendeels bestaande uit jonge lieden, die de overtuiging meedragen, dat ze de gemeentepolitiek ook al onder de knie hebben en dat hun voorgangers, als ze met hun oud-voorzitter van den Journalistenkring over hun „mooie en moeilijke” vak praatten, het er wat al te dik hebben opgelegd en aan hun werkzaamheden een relief hebben gegeven, dat die werkzaamheden niet waard waren.

Op de gereserveerde tribune meestal enkele ambtenaren, die uit de eerste hand willen weten of de 45 zich vermeten zullen het niet onmiddellijk met de door hen voorbereide voorstellen eens te zijn en op de publieke tribune een paar gapende rechercheurs en een enkele verdwaalde belangstellende, die zich van vroeger nog herinnert, dat het in de raadzaal warm pleegt te zijn, wanneer het buiten koud is. Slechts een enkelen keer tronen daar in der hooge enkele opgetrommelde ouden-van-dagen, wanneer er kans bestaat, dat één van de negen communisten in het

strijdperk zal treden om op te komen voor het terugbezorgen van hun geroofde radio-toestellen, aangenomen, dat zij inderdaad de gelukkige bezitters van zulk een instrument zijn geweest.

Ziedaar het beeld, dat de Rotterdamsche gemeenteraadszittingen reeds weken achter elkaar bieden. Even zijn er wat rimpels geweest op het oppervlak van dezen vijver der zwijgzaamheid en meegaandheid, toen het om de vorming van het College ging. Maar dan constateerde de raadsvoorzitter, nadat de bezadigde verklaringen der fractieleiders waren afgelegd, dat er blijkbaar nog overleg noodig was... en achter de schermen werd dan de politieke vrijage voortgezet.

Wie sedert jaar en dag voor zijn krant de wijsheid en de onwijsheid heeft opgeteekend, die in de zaal aan den Coolsingel door de uitverkorenen des volks is kenbaar gemaakt, wie de golven van het politieke antagonisme daar hoog heeft zien opstuwen, wie wethouders heeft zien vallen over alcoofmoties en andere heeft zien opstaan, die deze slaapgelegenheden wel wilden toelaten in den volkswoningbouw, is geneigd zich te bezinnen op het „waarom” van deze gansch gewijzigde raadsledenmentaliteit. Hij herinnert zich mannen als den statigen wethouder van der Molen, den dikwijls van sarcasme geladen de Jong, den scherpzinnigen, bedachtzaam sprekenden Van Aalten, den welsprekenden advocaat Walter Baars, veel te vroeg getroffen door zijn zware ziekte, die hem jong ten grave sleepte, den knappen Dutilh, die in 1927 zijn intrede deed en zich dadelijk zijn plaats veroverde, de eerste vrouw in het gezelschap, Suze Groeneweg, één van de weinige vrouwen van wie men kan zeggen, dat ze geslaagd zijn in de politiek, Heykoop, rad van tong en als een vogel, die van de natuur zijn

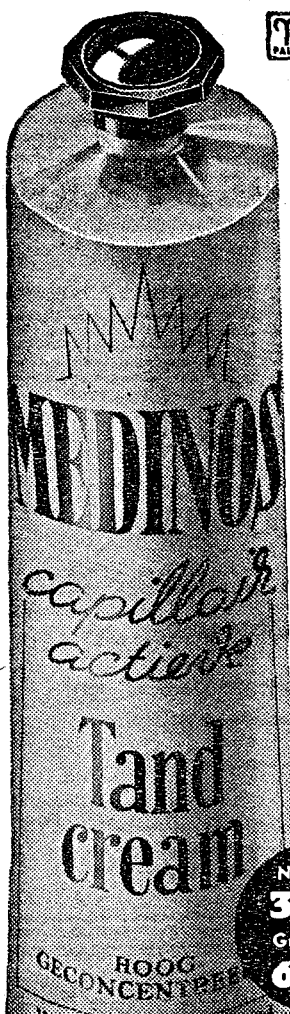
muzikale talenten heeft meegekregen, beschikkende over een aangeboren redenaars-gave. En de oud-strijder van de perstribune weet, dat als hij alle dezen de revue laat passeeren, hij maar een zeer willekeurigen greep heeft gedaan en ten hoogste een kwart eeuw in de historie is teruggetreden. Over den ongedurigen politieke draaitol, die ten slotte zijn heil zocht in de W.A. uniform en daarmee zelf een einde heeft gemaakt aan zijn politieke loopbaan, denkt hij dan nog maar niet, al was deze als spreker de evenknie van een man als Heykoop. Over de onverkwikkelijke tooneelen, die deze toenmaals met het etiket „communist” beplakte politicus wist op te roepen, alleen of in samenwerking met zijn rivaal, den rapaljaan — dezen voorganger van het fascisme — wil hij dan maar den sluier der vergetelheid laten vallen.

Vóór mr. Oud hebben in den presidentszetel als burgemeester den hamer gehanteerd de groote Zimmerman, ondanks de défauts de ses qualités een regent, wiens magistrale afscheidsrede in 1923 nog in de ooren naklinkt en de levenswijze mr. Drooglever Fortuyn, die den Rotterdamschen raad zijn goeden naam in het land, dien hij totaal verloren had, met één slag heeft hergeven en de kwaadwillenden, die van een vergadering van den gemeenteraad van Rotterdam een stuk „gemengd nieuws” maakten, in een enkele zitting had getemd.

Op de perstribune van den raad corypheeën der journalistiek als Voogd, mr. Swart, Dekking, pater Hermans, Jonquièrre op de gereserveerde tribune dikwerf andere belangstellenden dan ambtenaren en op de publieke tribune ook wel opgetrommeld, maar die zich door het spel in de arena daar beneden soms zoo lieten vervoeren, dat ze mee wilden spelen en dan het risico van een ontruiming van de galerij liepen, waardoor ze van het verdere van de voorstelling werden uitgesloten.

Met het opwerpen van de tegenstelling tusschen toen en nu wil natuurlijk geenszins gezegd zijn, dat we in die onverkwik-

kelijkheden nu nog groeien en dat we het gevaar voor de democratie niet onderkennen, dat in die scènes lag. Wij zijn overigens niet de eenigen, die deze tegenstelling zien. Oud-minister Van der Leeuw doet eigenlijk niet anders, wanneer hij in Het Parool het maken van scheiding tusschen tweeërlei politici een positief kwaad noemt. Maar speurt hij naar de oorzaken van die tegenstelling, die men blijkbaar overal in het land constateeren kan? Die tusschen opgewekt politiek leven toen — zonder de excessen uiteraard — en de dood in den pot van nu? Ligt het aan de opleiding — of het ontbreken juist van zulk een opleiding in jeugdorganisaties en vakbeweging, die nagelaten heeft de politici van thans uit te rusten met de sprekers en debatersvaardigheden, die in het politieke steekspel noodig zijn? Of zijn we dan toch eenheidsmensen geworden onder den Duitschen druk en naar het Duitsche voorbeeld? Hebben Volksbeweging en doorbraak dan toch zooveel vat op de geesten gekregen, en moet er eerst een andere politieke antithese groeien, alvorens er een botsing der meeningen ontstaat, die het waard maakt er naar te luisteren en er in mee te spelen. Of, en dit is een kwestie van verder gaande betekenissen: Is de Coolsingel zoo zeer een verlengstuk van het Binnenhof geworden, dat de gemeente geen eigen arbeidsveld meer heeft, waarop de politieke tegenstellingen nog tot hun recht kunnen komen? Maar zelfs als die vraag bevestigend zou moeten worden beantwoord, rijst de tweede vraag, die eigenlijk de aanleiding tot deze overpeinzing was: Waarom ging een voorstel met haken en oogen, als dat tot het aangaan van een 3½ % leening van 10 miljoen van de Rijkspostspaarbank, zonder dat er één woord aan vuil werd gemaakt, onder den hamer door? En dat, terwijl de regering circulaire tot de gemeenten richt om geen leeningen te sluiten van een hooger rentetype dan 3 %. Waarom zwegen ook daarover de leden der commissie voor de financiën, die toch zeker wel op de hoogte waren van de details van dit geval?

De beste tandcream heet MEDINOS!

Slechts de allerbeste tandcream is goed genoeg wanneer het gaat om zoo'n nauwlettende zaak als mondverzorging. De capillair-actieve*) Medinos-tandcream geeft prachtige, glanzende tanden - een frisschen mond - verwijdert en voorkomt elk spoor van tandsteen en maakt bovendien Uw tandvleesch gezond en sterk! De wetenschappelijk bereide en gecontroleerde Medinos-tandcream is zacht in zuivere en desinfecteerende werking. Een ideale tandcream voor hen, die prijs stellen op gesoigneerde tanden.

MEDINOS
capillair-actieve TANDCREAM

Norm. tube 37½ ct.
Grote tube 65 ct.

* Doeltreffend door capillair-actieve werking

Ben vloeistof, die capillair-actief is, stijgt uit zichzelf in uiterst nauwe buisjes omhoog. Medinos dringt tengevolge van haar capillair-actieve kracht diep door tot in de microscopisch kleine groefjes van het tandoppervlak, waar reiniging met den borstel onmogelijk is en waar tandbederf juist het eerst kan optreden.

Medinos Laboratoria, Amersfoort

M 218

Boeken Najaar 1946

Een overzichtelijke catalogus wordt U op aanvraag gratis toegezonden door

DE BOEKPERS

POSTBUS 113 - HAARLEM

Scheepsreparatie-bedrijf

M. A. DE KEYZER

1e Katendrechtsehaven Z.Z. - Rotterdam

Specialiteit op het gebied van stalen Mast- en Laadboomen, Electrisch Laschbedrijf.

Telefoon 73501.
Na 6 uur 71069.

Fa. B. Cuperus Az.

HESSENWEG 2 - DE BILT

Bijkantoor: Laurillardlaan 1 - Bilthoven.

Uitgeverij en Periodiekenbedrijf
VAKTIJDSCHRIFTEN

MAISON AUBERT

Dirk Smitsstraat 26 b (bovenhuis) Rotterdam
Ruim 30 jaar gevestigd

Patent-Genesmiddelen Gummiwaren

Vr. gratis inlicht., toezend. onder blanco couvert.
Gratis spreekuur dagelijks van 10-8 uur.

ZOO JUUST ONTVANGEN

vrijwel alle muziek van

DEBUSSY (Preludes, Children Corner);
RAVEL (Pavane, Miroirs, Sonatine);
DURAND (1e Wals); PIERNE (Etude de Concert);
BACH (Kleine Preludien, Inventionen);
CHOPIN (Walsen, Nocturnes, Etudes en Polonaisen);
Voorts het veel gevraagde Paderewsky Menuet, Perz. Markt, Kloostergarten (Kéteby);
Liederbundels van Debussy, Fauré, Duparc, Ravel, Vladeracken, het Klavier van Bach, Specialiteit Orgel- en Harmonium-muziek.
Binnenkort verschijnt herdruk van Smeyers Muziek-geschiedenis. (Bestellingen worden aangenomen.)

MUZIEKHANDEL en BESPREKBUREAU

LICHTENAUER

Nieuwe Binnenweg 17 - Rotterdam - Telefoon 32283

FIRMA

J. LANGEJAN A.ZN.

AANNEMERS

BOUW- EN GEW. BETONWERKEN

TIMMER- EN METSELBEDRIJF

VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

1e KLAS REPARATIE-INRICHTING

Garage de Heer

JENSIUSSTRAAT 58

Telefoon 41871

ROTTERDAM

Voor een GOED SCHILDERIJ of een KLEURIGE PLAAT,

in een SMAAKVOLLE LIJST!

DARCO

MIDDELLANDSTRAAT 98

Koopt nu reeds Uw St. Nicolaas-cadeaux.
Hoe eerder U koopt, des te ruimer de keus.

Vloerbedekking

Neemt in Uw woning de ideale

PERPLEX VLOEREN

Watervast, opneembaar, parketwijze gelegd vanaf f 4.- per M².

Een product van

Abee Parketvloeren

Levering door het geheele land via onze Filialen.

Inlichtingen:

Hoofdkant. Van Boetelaerlaan 90 - Tel. 55564 - Den Haag

Machinefabriek & Scheepswerf

van

P. SMIT Jr. N.V. - ROTTERDAM

LAAT DIT BLAD LEZEN AAN UW VRIENDEN

Partijnieuws

BIJEENKOMST TE AMSTERDAM

In een Zaterdag te Amsterdam gehouden druk bezochte bijeenkomst is de westie van de kadervorming in onze partij besproken. De vergadering stond onder leiding van het Tweede Kamerlid Drs. H. A. Korthals, daar de waarnemend voorzitter, mr. Telders, was verhinderd. Van de zijde der Kamerfractie bestond roote belangstelling. Aanwezig waren van de Eerste Kamerfractie de heeren prof. Tolenaar en Zegering Hadders, en van de Tweede Kamerfractie (naast drs. Korthals lieden wij reeds noemden) mevrouw Foranier-de Wit, alsmede de heeren mr. Vonk en dr. ir. Hacke.

Drs. Korthals heeft een rede gehouden waarin hij betoogde, dat de organisatie van onze partij de sporen draagt van de naast waarmede het geheel is opgezet. Verschillende methoden ter verbetering

werden door hem besproken: Het belangrijke punt is volgens hem, den in de partij aanwezigen werklust, het enthousiasme en de propagandistische kracht in goede banen te leiden en te bundelen.

Van zeer groot belang noemde hij het, dat onze partij is een beginselpartij. Dit moet steeds worden uitgedragen en naar verdieping van ons geestelijk fundament moet worden gestreefd. Daarvoor achtte spr. het houden van bijzondere conferenties absoluut noodzakelijk, evenals voor bespreking van nadere uitwerking van diverse punten van ons program. Dan zal het vooruitstrevende karakter daarvan ook beter naar voren komen.

De positie van den volksvertegenwoordiger.

De heer Korthals wijdde hierna ook eenige beschouwingen aan de positie van den volksvertegenwoordiger.

Evenmin, aldus de heer Korthals, als het voor de partij geoorloofd is zich weder terug te trekken en in latentheid te vervallen, wanneer de verkiezingen achter

den rug zijn, evenzoo is het een fout van den volksvertegenwoordiger om den volksvergaderingen den rug toe te keeren en zich 4 jaren lang niet te vertoonen nadat hij gekozen is verklaard. Het is naar spr.'s gevoelen in verschillende opzichten plicht voor den gekozene bij voortdurend in het nauwste contact te blijven met hen, die hem hebben afgevaardigd, maar evenzoo met het volk in het algemeen. Hij moet als het ware uit dat voortdurende contact putten datgene, wat in het volk leeft, datgene, wat er als recht en onrecht wordt gezien. De volksvertegenwoordiger moet midden in het volk staan, zijn nooden en behoeften kennen. Hij kan het niet af met het bestudeeren van zijn stukken. Slechts hij kan een goed volksvertegenwoordiger zijn, die den harteklop van den mensch en dus van den tijd verstaat. Daarbij heeft de volksvertegenwoordiger ook een plicht, gezien in het licht van de democratie. Hij moet door zijn voorlichting het volk mede belangstelling voor de publieke zaak bij brengen en hij moet het volk voorlichten, opdat het ook zijn kiesrecht naar behooren kan vervullen. Met nadruk

wilde spr. echter opmerken, dat het nauwe contact tusschen vertegenwoordiger en kiezers de zelfstandigheid van den volksvertegenwoordiger in geen enkel opzicht mag inperken. Wat aan den volksvertegenwoordiger gegeven kan worden is een advies, maar is nimmer een opdracht. De volksvertegenwoordiger kent de zaken beter dan wie er buiten staat, omdat hij de stukken kent, omdat hij de politieke situatie kan overzien en omdat hij de vaak niet naar buiten tredende onderliggende oorzaken en redenen kent, welke voor een beoordeeling van de zaak van het grootste gewicht zijn. Het oogenblik voor het afleggen van verantwoording is daar, wanneer de vierjarige periode voorbij is en de partij wordt geroepen zich uit te spreken over de vraag of opnieuw vertrouwen zal worden geschonken dan wel anderen de plaatsen der zittende vertegenwoordigers zullen moeten innemen. Aan het einde van den middag heeft de Indische specialist der Tweede Kamerfractie, mr. G. Vonk, een zeer interessante uiteenzetting gegeven over de achtergronden van het Indische probleem.

Verloofd:
WIM BRUYN met J. N. STEMPELS
Hilversum, Blesboklaan 1
Utrecht, Van Ostadelaan 137
Geen ontvangst

ADVERTEERT IN DIT BLAD

Uw voorouders gaan voor U leven, wanneer wij hen voor U nazoeken tegen billijke kosten. Tevens wordt het event. vroeger gevoerde familiewapen vastgesteld. Voorts levering van wapenschildering, glas in loodraampjes, oude familie-advertenties enz.
HERALDISCH-GENEALOGISCH BUREAU „DE BANIER“
Meindert Hobbemastraat 28 - Heemstede - Telefoon 21347
Gevestigd sinds 1935

POSTZEGELS Alle uitgiffen van Duitschland incl. Elzas-Lotharingen, Luxemburg, Gen. Gouvernement, Protectoraat, Oostland, Ukraine, uit de jaren 1939-1945, postfris en gebruikt, voor onze ruil met het buitenland te koop gevraagd. Aanbiedingen met prijs aan:

BASTIAANSE'S Postzegelhandel
ROTTERDAM-N. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

SCHILDERS-BEDRIJF H. J. de Munnik
BLOEMKWEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V.
Amsterdam - Singel 250
Rotterdam - Mathenesserlaan 235
's-Gravenhage - Lange Vijverberg 11

VESTIGINGEN buiten Nederlandsch-Indië in:
Britsch-Indië: Bombay en Calcutta
China: Shanghai en Hongkong
Straits Settlements: Singapore
Philippijnen: Manila

*
Wij verleen gaarne onze bemiddeling voor het aanknoopen van relaties en voor de behandeling Uwer zaken

N.V. CHEMISCHE FABRIEK „NAARDEN“

Glycerine, Caffeine en Theobromine, Saccharine, Vruchtenessences en Ingedikte Sappen, Aetherische Oliën, Synthetische Reukstoffen, Reukcomposities voor zeep en andere doeleinden.

NAARDEN HOLLAND · POSTBUS 2
TEL. 6543 · BUSSUM

VERHUIZINGEN EN EXPEDITIE door geheel Nederland
EICHHORN Jr.
Franklinstraat 110, 's-Gravenhage, Telef. 399223

HOTEL ROEMER VISSCHER
ROEMER VISSCHERSTRAAT 10, 2 min. v.h. Leidscheplein
Biedt alle comfort. Warm en koud stroomend water. Centraal verwarmd en een gezellige sfeer. Telef.: 84205.
Beleefd aanbevelend: DE DIRECTIE.

WESSANEN'S KONINKLIJKE FABRIEKEN N.V.
Opgericht 1765 - Wormerveer
Meelfabriek
Oliefabriek
Veevoederfabriek
Rijstpellerij
Cacaofabriek

„FOTO ATELIER DE KOK“
TELEFOON 39389
SPANJAARDSTRAAT 47A, ROTTERDAM

JAN VAN BEEK
Parkstraat 105 - 's-Gravenhage
Handelaar in onroerende goederen
Koopt en verkoopt in BINNEN- en BUITENLAND

AUTOGENE- EN ELECTRISCHE LASCHINRICHTING LICHT CONSTRUCTIEWERK
L. v. d. BURGH & Co.
MATHENESSERDIJK 327 - TEL. 37107 - ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL. VOOR HAARDEN EN KACHELS

J. en K. SMIT'S
Scheepswerven en Machinefabrieken
KINDERDIJK

PARFUMS „JEAN VIER“
ZIJN NOG STEEDS DE BESTE
CHEM. PHARM. FABRIEK „WEHADO“ n.v.
LINKER ROTTEKADE 62a. TEL. 23762, ROTTERDAM

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V.
(DEVIEZENBANK)
Hoofdkantoor: Amsterdam
Kantoren in binnen- en buitenland

ALLE BANK-, EFFECTEN- EN ASSURANTIEZAKEN

DE ROTTERDAMSCH DROOGDOK MIJ. N.V.

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK
COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM
* BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIEN *
* TAXATIES - BEHEER - HERSTELLINGEN - VERTROUWENSOPDRACHTEN *

Welke verf kiest opbouwend Nederland?

Natuurlijk de bestel En dat is Chinol. Vettewinkel's glansrijkste verf! 'n Weerbestendige, kleurechte olie-lakverf van ongekende duurzaamheid, die alle voortreffelijke Vettewinkelsigenschappen in zich vereenigt!

CHINOL
'n Verf Van Vettewinkel

VRJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

Hoofdredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
 Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
 Mr. A. STEPELS, Rotterdam

„slaet
 op den trommele”

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
 Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

Het komende debat

Dinsdag a.s. begint in de Tweede Kamer het begrotingsdebat. Daarmee wordt dan weer een stapje gezet op den weg naar herstel van ons politieke leven, herstel van onze constitutioneele, parlementaire democratie.

Er zijn sedert de bevrijding al heel wat stappen op dien weg gezet. Maar het ging langzaam, langzamer dan noodzakelijk was. Het leek, of er bij velen aarzeling bestond om de parlementaire democratie te doen herleven, een aarzeling die op het eerste gezicht vreemd aandeed en zelfs ergernis wekte. Een aarzeling echter ook, die verklaarbaar en begrijpelijk — maar daarom nog niet minder verwerpelijk — was. Immers, zoo redeneerde men wel binnenskamers, het oude heeft afgedaan; er moet vernieuwing komen. Welnu, de parlementaire democratie was het oude en haar terugkeer werd dan ook door de vernieuwingsaanbidders beslist niet met gejuich begroet.

Wat de vernieuwers dan wel precies wilden? Het is vaak weinig verheffend zich daarin te verdiepen. Want de door hen gezochte vernieuwing leek soms meer op een regiem, dat in den bloedigen wereldoorlog verslagen scheen, dan op democratie.

Wie het oor te luisteren heeft gelegd bij de tallooze clandestiene studieclubs en debatavonden, gehouden in den donkeren tijd en gewijd aan de toekomstige organisatie van ons vaderland, zal daar vaak dingen hebben gehoord, waarvan een democraat de rillingen over den rug moeten loopen. Over persvrijheid kon men hooren, dat deze, in al haar consequenties gehandhaafd, toch eigerlijk uit den tijd en ondoelmatig was. Vertegenwoordigende colleges vond men heel vaak maar zoo-zoo, omdat men daarin de ondeskundigheid aan het woord moest laten, hetgeen men ondoelmatig vond. Vrijheid in het economisch leven zou de wereld ten ondergang voeren: er moest een ordening komen, welke volgens doelmatigheidsidealen productie en distributie moest beheerschen.

En zoo kan men voortgaan. Al werd het niet altijd met zooveel woorden gezegd, het slot van het lied was bijna steeds, dat men zich op doelmatigheid beriep. Men stelde zich een ideaal georganiseerden staat voor oogen, waarin alles er op gericht was deraillementen onmogelijk te maken, waarin geen fout gemaakt kon worden.

* * *

De fout, die de aldus redeneerenden

zelf maakten, was, dat zij een onjuist uitgangspunt kozen. Hun uitgangspunt was een samenleving, waarin alles wat leeft zich heeft te richten naar den wensch van den staat. En die staat kon niet anders wenschen, dan dat alles op rolletjes liep. Maar dat levende menschen ook werkelijk willen leyen en met al hun feilbaarheid iets zelf tot stand willen brengen, dat de mensch met vrijheidszin heelemaal niet verlangt te gaan langs door anderen gebaande wegen zonder mogelijkheid van een proef met iets nieuws — hoe bevruchtend kan een experiment zijn! —, dat tenslotte die wegen ook door menschen met hun feilbaarheid maar met een macht, waar niemand tusschen kan komen, moesten worden gebaand, verloor men uit het oog. Men vergat dat men als uitgangspunt voor de organisatie van een samenleving moet nemen de samenleving zooals zij is, met menschen die belemmerende — maar ook leerzame — fouten maken, met levende individuën, die geen willoos raadje in een machine kunnen worden, omdat zij dan hun mensch-zijn zouden moeten opgeven.

* * *

Zoo moet men ook de parlementaire democratie zien als een stelsel, dat ver van ideaal is, maar in elk geval recht doet wedervaren aan alles, wat menschelijk is. Dat is een eigenschap, welke de parlementaire democratie huizenhoog verheven doet zijn boven elke andere organisatie van de samenleving. Wil men geen slaaf worden maar als vrij mensch voortleven, bereid om de consequenties en tevens de verantwoordelijkheid van fouten te aanvaarden, dan zal men elk ander stelsel afwijzen.

* * *

Het is goed dit alles te overdenken vóór men gaat luisteren naar het komende debat in 's Lands vergaderzaal. Zoo licht krijgt men de neiging wat kregelig de schouders op te halen en te vragen waar „al dat geklets” nu goed voor is.

In het jaarlijksche begrotingsdebat in de Staten-Generaal, dat wij zeven jaar hebben moeten missen, worden de politiek en de financiën van het land gekristalliseerd. Zeker, er zal menig overbodig woord bij worden gesproken. Maar laat ons dat toch op den koop toe nemen. Laat ons vooral luisteren naar wat er niet overbodig wordt gezegd, naar alles wat voor het huidige en toekomstige bestaan van ons land van rechtstreeksch belang is, naar waar-

In Batavia confereert een driemanschap en op het Plein in Den Haag zetelt minister Jonkman, die de verantwoordelijkheid draagt. Ofschoon er radio-telefonische verbinding bestaat, lijkt het soms, of er aan het contact iets ontbreekt. Het bericht dat een deel van het driemanschap even naar Den Haag zou terugkeeren — ontboden of uit eigen beweging? — geeft te denken.

schuwingen en raadgevingen, naar instemming en naar critiek. En het zal in het geheel niet verwonderlijk hoeven te zijn, als wat op het eerste gezicht overbodig lijkt, op den duur van de grootste betekenis gaat worden.

* * *

Wie belang stelt in het wezijn van het land, hij neme kennis van de begrotingsdebatten. Wij zullen het met vreugde doen, in de eerste plaats wegens het feit, dat nu eindelijk die jaarlijksche gedachtenwisseling wordt hervat. En met te meer vreugde zullen wij luisteren naar wat regeering en volksvertegenwoordigers te zeggen hebben, als uit het gesprokene zal blijken, dat zij met wijsheid en verantwoordelijkheid gebruik maken van die onschatbare vrijheid, welke de parlementaire democratie hun schenkt en waarborgt.

Pessimisten zullen ons waarschijnlijk teleurstellingen voorspellen. Welnu, die zullen wij hebben te aanvaarden. Teleurstellingen zijn in dit geval de prijs van de vrijheid, een goed, waarvoor in de geschiedenis, ook de recente, wel hooger prijzen zijn betaald.

OP ANDERE PAGINA'S

Buitenlandsch overzicht — De grondwetsherziening in de Tweede Kamer — Ontsocialisatie — Werk van het parlement — Vrijheid eischt orde — „Wij willen onszelf zijn en blijven” — Van het schoolers — Een 1-jarig jubileum — Satire — Inwendige spanningen — Zuinigheid en zorgvuldigheid — Op- en aanmerkingen.

Buitenlandsch overzicht

De kwesties zijn rijp

Er zijn verschillende factoren, die er op wijzen, dat in het Babylonisch geroezemoes van stemmen, dat uit New York ten hemel opstijgt, een grondtoon langzamerhand gestalte krijgt, die den luisteraars althans eenig houvast geven kan in den chaos van klanken en wanklanken, die hen verdooven. Een toon, dien zij herkennen tusschen van de cacophonie en dien zij a.h.w. als leidraad naar grootere harmonie, naar de symphonie, kunnen erkennen. Als zij eenmaal dien toon in het gehoor hebben, zullen zij zich niet meer laten afleiden door dissonanten en andere geluiden, die den grondtoon storen: het stramien is gelegd, de rest zijn slechts min of meer storende nevenverschijnselen. Dat het geheel schoon is, zal niet gauw beweerd kunnen worden, doch er is toch eenige lijn — hetzij ten kwade, hetzij ten goede — in te herkennen en interessant is het zeker!

In de eerstkomende weken zal te New York moeten blijken, wat die grondtoon aan zal geven: een verharding der tegenstellingen of een samenwerking der verschillende deelen?

Dit zal te New York moeten blijken, omdat daar verschillende kwesties ter sprake komen, die in dat opzicht beslissend zijn, omdat zij óf zoo dikwijls gekauwd of herkauwd zijn, dat een verder uitblijven van een oplossing als definitief en dus voor den grondtoon kenmerkend moet worden aangemerkt (de vredesverdragen met Duitslands bondgenooten) óf zich in een zoo critiek stadium bevinden, dat zekerheid moet worden verkregen omtrent de bedoelingen van de wederpartij, zoo zelfs dat elk niet geheel volmondig ja als een neen moet worden uitgelegd (de kwestie Duitsland) óf „princiepueel en theoretisch (niet in de uitvoering!) zoo eenvoudig zijn, dat ook hier de werkelijke intenties niet lang gemaskeerd kunnen blijven (de ontwapening).

De ontwapening.

De laatste kwestie, die der ontwapening, is door Molotow op het tapijt gebracht. Dit nu is een verheugend verschijnsel, omdat hieruit blijkt, dat op dat punt een moreel offensief tegen Rusland, zooals Amerika van plan was geweest te ontketenen, niet noodig schijnt te zijn. Door zelf voor te stellen, dat de algemeene vergadering een algemeene verlaging van de bewapening der verschillende landen zal overwegen, stelt het zichzelf als eerste onder de wet.

Doch alles komt hier aan op de uitvoering. Men kan het in principe nog zoo eens zijn over de wenschelijkheid eener algemeene vermindering der bewapening, als men het niet eens wordt over de methode en over de contróle erop, dan helpt de eensgezindheid niet veel.

Men neemt als meest voor de hand liggenden maatstaf voor de bewapening van een land veelal het percentage, dat ervoor op de begroting is uitgetrokken. Doch dit is een niet geheel praktisch uitgangspunt: Amerika en Engeland, die door hun geographische gesteldheid en ligging in de eerste plaats aangewezen zijn op oorlogsvloten, zullen om gelijke kracht als Rusland, dat een landmogendheid is, te hebben, toch een grooter bedrag (ook relatief) voor de bewapening moeten uittrekken, want een vloot is nu eenmaal duurder dan een leger. Het hierover eens te worden, zal moeilijkheden genoeg opleveren, evenals trouwens de vraag tegen hoeveel divisies één atoombom opweegt. Men kan zich echter voorstellen, dat men over deze technische aangelegenheden wel tot een accord kan komen, als eenmaal de wil tot ontwapenen er is.

De kwestie van de contróle.

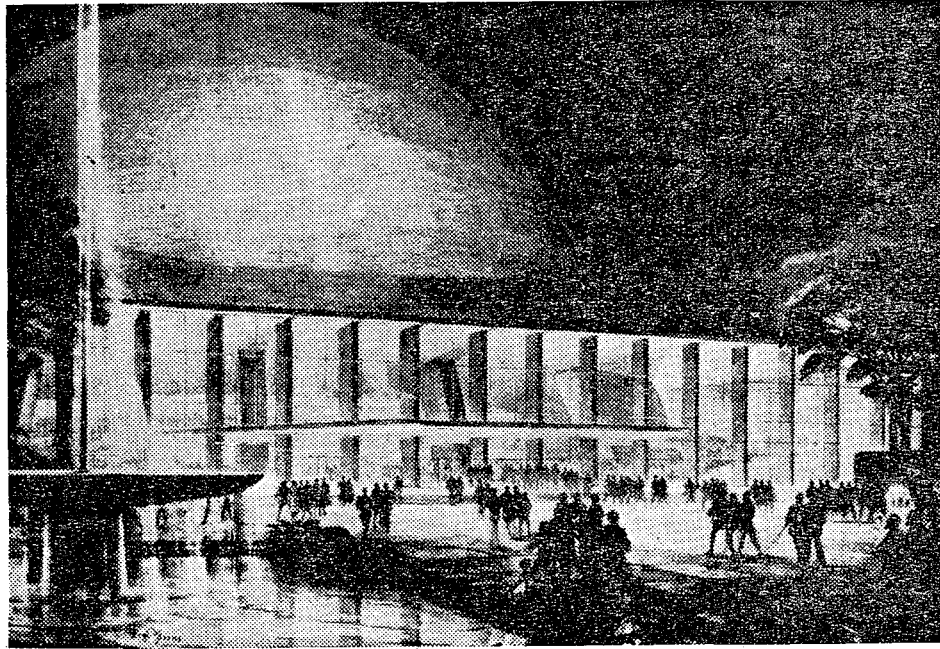
Een moeilijkheid van essentielen aard is de kwestie der contróle. Een internationaal systeem van inspectie is immers een onmisbare voorwaarde voor een internationale ontwapening, die meer wil zijn dan een papieren façade. Hoe de Russen daar op het oogblik over denken, is niet geheel duidelijk. Molotow verbindt zijn voorstel tot algemeene ontwapening nauw aan een tweede voorstel, dat luidt: „de uitvoering van het besluit tot vermindering der bewapening moet tot eerste doel hebben het verbod van aanmaak en gebruik van atomische energie voor militaire doeleinden”.

Nu heeft de aanvaarding van een internationaal plan voor de beteugeling van de atoomenergie tot nu toe steeds schipbreuk geleden op de hardnekkige weigering van Rusland om een internationaal inspectie-systeem te aanvaarden. Nog geen twee weken geleden verklaarde Gromyko,

dat een nationale contróle voldoende was en ook Molotow maakte in zijn rede, waarin hij zijn voorstellen deed, den indruk onverzettelijk te zijn op dat punt. Hij viel n.l. op felle wijze Baruch aan, den Amerikaanschen afgevaardigde in de commissie voor atoom-energie, wiens plan geheel berust op een internationaal inspectie-systeem. Men moet dus wel aannemen, dat hij door den man het plan en door het plan het systeem aanviel.

Tegenstrijdigheid.

Hoe dit te rijmen met het antwoord, dat Stalin verleden week gaf op een der 31 vragen gesteld door een Amerikaanschen journalist? De vraag luidde: „Hoe kan, naar Uw meening, de atomische energie het best gecontroleerd worden? Moet dergelijke contróle op internationalen grondslag geschapen worden en in welke mate moeten de mogendheden hun souvereiniteit opofferen teneinde de contróle doeltreffend te doen zijn?” Hierop antwoordde Stalin: „Een sterke internationale contróle

Hoe een Amerikaansch architect zich het toekomstig gebouw van de U.N.O. voorstelt.

is noodig”. Waarom de Manchester Guardian in haar nummer van 31 October dit antwoord dubbelzinnig noemt, is niet geheel duidelijk. Het is waar: het slaat niet direct op de eerste twee vragen, doch impliceert tevens een erkenning van de noodzakelijkheid eener gedeeltelijke opoffering der souvereiniteit, al geeft Stalin niet aan (maar daardoor is het antwoord niet dubbelzinnig geworden, doch op z'n hoogst onvolledig gebleven), hoever die opoffering moet gaan. In ieder geval is het antwoord in volkomen tegenspraak met wat Gromyko een week tevoren had betoogd en ook — naar het schijnt — met Molotow's aanvallen op Baruch's „philosophie van onbeperkte expansie en wereldheerschappij”.

Veronderstellingen.

Deze discrepantie tusschen de woorden van verschillende vooraanstaande Russische staatslieden, welke discrepantie trouwens op verschillende andere punten in Stalin's antwoorden ook sterk naar voren trad, is een zeer merkwaardig en boeiend verschijnsel, dat eenigszins doet denken aan het intermezzo-Wallace in de Amerikaansche politiek. Welke van beide meeningen prevaleert, in de Russische politiek? Is Stalin's macht aan het tanen, zooals een Engelsch generaal, gedurende enkele jaren hoofd van de Britsche militaire missie in Moskou, veronderstelt, en wordt er aan zijn meening in het Kremlin niet veel aandacht meer geschonken? Wij kunnen het voorloopig niet aannemen, temeer niet, daar hij in dat geval zeker niet de gelegenheid zou hebben gekregen zijn antwoorden (en deze antwoorden!) op de gestelde vragen te geven. Bovendien heeft radio-Moskou ze met den noodigen nadruk de wereld ingezonden.

Moeten wij dan met de Economist aannemen, dat Ruslands politiek op het punt staat een zwenking te maken in de richting van samenwerking met de Westelijke mogendheden? Stalin zou, volgens genoemd tijdschrift, ingezien hebben, dat Molotow's politiek zeer geringe, ja averechtsche resultaten heeft opgeleverd en het nu over een anderen boeg willen gooien. Het is niet onmogelijk; ook vele van z'n andere antwoorden zijn zeer concreet, dikwijls zoo concreet, dat hij zich

er moeilijk van los zal kunnen maken. Maar waarom dan moet Molotow den dag, nadat Stalins antwoorden zijn bekend gemaakt, een van zijn meest agressieve redevoeringen houden? Dit klopt niet heeltemaal, zal men zeggen, hiermee wint men niet direct zijn tegenstanders.

Kern en franje.

Dit is inderdaad weer een der raadselen van de Russische politiek. Misschien doet men het beste over deze aantijgingen, ja beleedigingen zou men ze kunnen noemen, als de beleedigde partijen er niet langzamerhand aan gewend waren, heen te lezen (of te luisteren), ze op te vatten als de irrelevante nevenverschijnselen, de dissonanten, die lieden van anderen smaak schoon te vinden en die dan ook voor dierzelve plezier te voorschijn gebracht worden uit het orgel van het Russische gemeedsleven, en zich te bepalen tot de zakelijke onderdeelen der rede. Deze dan zijn terug te brengen tot de voorstellen tot ontwapening en bieden inderdaad stof en aanleiding tot een serieuze overweging, mits natuurlijk Stalins overtuiging van de noodzakelijkheid eener internationale contróle tot uitgangspunt genomen wordt. Want zonder deze blijft de ontwapening niet meer dan een vrome wensch. Hoe de Sowjet-Unie inderdaad die mate van openbaarheid zal toestaan, die een inspectie

belangstelling voor Duitsland vereischte. Nu daarentegen zou het bereid zijn Duitsland in den steek te laten na eerst er uit te hebben gehaald aan menschen en materiaal wat het er uit kan halen.

Eenzelfde symptoom van deze kentering is te vinden in de politiek der Russen in Oostenrijk. Na eerst maandenlang het herstel van het Oostenrijksche economische leven onmogelijk te hebben gemaakt door beslag te leggen op de na 1938 door de Duitschers onteigende Oostenrijksche eigendommen, onder het argument, dat zij vijandelijk eigendom waren, schijnen zij, als de laatste berichten juist zijn, deze aan de Oostenrijkers teruggegeven te hebben.

Grenzen der veiligheid.

Ook Zuidslavië schijnt niet geheel in Ruslands veiligheidszone te liggen (hoewel het 't zal apprecieeren, dat daar zulke dienstige heeren den scepter zwaaien), want de Zuid-Slavische afgevaardigden ter conferentie hebben verklaard, dat zij met concessies voor den dag zouden komen. En dat na hun „dat nooit”-houding in Parijs. Waarschijnlijk is er van het Oosten uit eenige druk op hen uitgeoefend.

De Zuid-Westelijke grenzen van de zone worden gevormd door de natuurlijke barrière van de Karpaten. Alles wat ten Westen daarvan ligt is voor Rusland koopwaar, d.w.z. zijn posities daar worden gewaardeerd, maar kunnen desnoods geruild worden tegen gunstigere. Het blijkt uit het verschil in behandeling van Hongarije en Roemenië. Aan den eenen kant van de Karpaten wordt het Hongarije economisch meer uitgebuit dan het Roemenië aan den anderen kant, omdat Rusland het zekere voor het onzekere neemt, daarentegen is de politieke en culturele vrijheid er groter dan in Roemenië, waar het politieke leven Rusland niet onverschillig laat. Ook heeft het om zeer duidelijke redenen zich uitgesproken voor het toekennen van Transsylvanië, dat voor een groot deel door Hongaren bewoond land tusschen Oost- en Zuid-Karpaten, aan Roemenië.

Noord-Europesche vlakte.

Dit zijn echter de eenige natuurlijke grenzen aan den Westrand van het Russische rijk. De open vlakte ten Noorden van de Karpaten, die zich uitstrekt van Noordzee tot den Oeral en den Kaukasus, biedt geen houvasten ter aanknooping van een defensiestelsel, zooals Rusland tot zijn schade in 1941, toen de Deutsche legers in enkele weken tot bij Kiew en Moskou konden doordringen, heeft gemerkt. Dit natuurlijk euvel kan alleen verholpen worden door het aanleggen van een groot verdedigingssysteem in de diepte uitgebouwd. Zoolang dit niet af is, moeten de schermutselingen in en over Duitsland en Oostenrijk als voorpostgevechten, als uitstelma-noeuvres worden beschouwd.

Dit dan zou de politiek van Rusland zijn, die in dit moment van haar ontwikkeling een grotere soepelheid zou kunnen dulden. Dat echter Rusland Duitsland voorgoed in den steek zou laten, kan niet aangenomen worden. Het is veel te bang, dat het daardoor ontstane vacuum onmiddellijk door anderen opgevuld zou worden. Een aanwezigheid, al is het slechts door contróle, zal Rusland steeds noodig achten. Het is mogelijk, dat het deze bij een politieke centralisatie doeltreffender acht, dan bij een decentralisatie, die intriges van anderen in de hand werkt.

Hoe Rusland dezen geopperden terugtocht achter een barrière, die grotere soepelheid vóór de barrière mogelijk maakt, in overeenstemming zal brengen met een tot achter de barrière ingrijpend systeem van internationale inspectie van ontwapening, is de groote vraag. Onmogelijk is het echter niet.

In ieder geval zal het actieve of passieve resultaat van de conferenties te New York zijn, dat duidelijker licht geworpen wordt op den weg, dien Europa zal gaan en daardoor op de werkelijke grenzen en levensbelangen van de verschillende partijen. Alleen al door het verloop van tijd zijn de hangende kwesties rijp geworden voor ontwikkeling. Het zal van de samenwerking der groote mogendheden afhangen of zij een ontwikkeling ten goede zal zijn.

Russisch desinterressement?

Er is van verschillende zijden op gewezen, (en Stalins antwoorden schijnen ook in die richting te wijzen), dat Rusland van plan is zich met zoo min mogelijk prestige-verlies (vandaar de dikwijls tegenstrijdig schijnende uitingen) terug te trekken achter een lijn dwars door Europa. Zoolang deze lijn nog niet gereed was, aldus deze redeneering, was het onverzettelijk in het voortereen, dat vooral in Duitsland en Oostenrijk lag. Naar mate het zich veiliger gaat voelen achter zijn muur, kan het zich veroorloven meegaander te zijn in genoemde gebieden. Het eerste teken van deze grotere soepelheid zou dan zijn geweest de aanvaarding van een contróle op de ontwapening in de vier Deutsche zones, die ook de economische ontwapening (dus inspectie van fabrieken in de Russische zone) zou omvatten — een plan, waartegen het zich nog in Mei van dit jaar ten sterkste verzet had.

Overschakeling in Duitsland.

Misschien moeten ook de recente deportatie van geschoolde arbeiders en de weer opgevatte ontmanteling van Deutsche fabrieken (nadat in Mei generaal Sokolowsky aan de Duitschers had verklaard, dat geen ontmanteling na 1 Mei 1946 had plaats gevonden en zou plaats vinden) op de rekening van dit desinterressement geboekt worden. Zij zijn uitgesteld tot na de verkiezingen in Berlijn en in de Russische zone en toen daaruit duidelijk bleek, dat de Duitschers niets van het Russische systeem moesten hebben (dit bleek ook uit de hoge cijfers, die de oppositie-partijen, ondanks alle officieele tegenwerking, in de Russische zone wisten te bereiken), hebben zij hun politiek van schadevergoeding door ontmanteling hervat, nadat zij haar gedurende tenminste een half jaar hadden verwisseld voor een van schadevergoeding uit de loopende productie, welke echter een voortdurende actieve

ABONNEMENTSGELDEN

voor „Vrij!” kunnen worden overgeschreven op Giro No. 245103 ten name van den Penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht.

De grondwetsherziening IN DE TWEEDE KAMER

De rede van Drs. Korthals

Bij de behandeling van de Grondwetswijziging op Woensdag 30 October heeft Drs. H. A. Korthals de meening van de fractie van de Partij van de Vrijheid vertolkt. Wij laten hieronder zijn rede volgen. De heer Korthals sprak dan als volgt:

Mijnheer de Voorzitter! Ik meen goed te doen, mede om een herhaling van het in het voorjaar gehouden debat te voorkomen, hetgeen mijn fractiegenooten en ik te zeggen hebben in zoo beknopt mogelijke vorm weer te geven.

Waar het op neer komt.

In de eerste plaats staan wij geroepen tot het geven van een oordeel over de te volgen procedure bij de Grondwetsherziening. Met de Regeering zijn wij van oordeel, dat raadpleging van het volk moet geschieden en verder zijn wij met de Regeering van meening, dat een gequalificeerde meerderheid moet worden behaald bij de zogenaamde tweede lezing, wanneer dus de beoogde wijziging moet worden tot stand gebracht. Uitgaande van deze twee premissen, blijft echter verschil van inzicht mogelijk over de vraag, hoe men zulks nu in concreto zal uitwerken. De thans bestaande regeling — welke ook aan de wederzijds gestelde eischen voldoet — heeft echter volgens de Regeering bezwaren. In hoofdzaak ziet zij die in het feit, dat bij handhaving van het thans in de Grondwet verankerde systeem bij de verkiezingen voor de nieuwe Kamers de vraag, hoe men over de dan aanhangige Grondwetsherziening denkt, zou worden teruggedrongen door de inzichten betreffende den algemeenen te volgen politieke koers, dien de kiezers in de aanstaande parlementaire periode willen gevolgd zien.

Voorts wordt een tusschentijdsche ontbinding uit een oogpunt van continuïteit van het Staatsbeleid ongewenscht geacht.

Om nu deze bezwaren te vermijden, is voorgesteld een Kamer van Grondwetsherziening, welke dan — nadat de Tweede en Eerste Kamer in eerste lezing zullen hebben uitgesproken, dat er grond is om de beoogde Grondwetsherziening in overweging te nemen — in tweede lezing de wijzigingen zelf zal behandelen.

Bezwaren tegen de Kamer van Grondwetsherziening.

Het voorgestelde moge in menig opzicht aantrekkelijk zijn, naar het oordeel mijner fractie overwegen de nadeelen en het thans geldende systeem wordt door ons deugdzamer geacht. De tegen dit laatstbedoelde systeem geopperde bezwaren kunnen wij juist in de huidige omstandigheden minder aanvaard dan in meer normale tijden. Mijnheer de Voorzitter! Wij leven in een tijd, waarin vernieuwing op velerlei gebied door de groote meerderheid van ons volk wordt gewenscht. Deze vernieuwingsdrang zal mede zijn weerslag vinden in wijzigingen, welke in de Grondwet zullen worden aangebracht. Bij wijziging van de Grondwet zal het niet alleen om wijzigingen van formeelen aard, maar veelal om wijzigingen gaan, die beoordeeld zullen worden op hun materieelen inhoud. Dat wil zeggen: het gaat wel degelijk mede om de algemeene beginselen van politiek. Het is daarom een volkomen onjuiste meening, indien men het huidige systeem als bezwaar meent te kunnen aanrekenen, dat bij de verkiezingen voor de nieuwe Kamers de opvattingen over de Grondwetsherziening niet domineeren en worden verweven met de opvattingen over de algemeene politieke lijn, welke men voor de toekomst wenscht. Deze twee elementen kan men nu eenmaal niet scheiden. Of heeft men zich mogelijk de illusie gemaakt, dat het bij de verkiezingen voor de Grondwetskamer anders zou gaan? Zeker, de Grondwetsherziening zal hier misschien meer op den voorgrond worden geschoven, maar men vestige niet den indruk alsof hier de algemeene politiek niet bij te pas zal komen. Het zal slechts een accentverschil zijn en wij kunnen ons ook zeer wel de situatie indenken, dat juist ook bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer bijv. de aanhangige Grondwetsherziening, zoo die van ingrijpenden aard zal zijn, evenzeer op den voorgrond wordt gesteld.

De waarde van het eerste argument tegen het thans geldende systeem kan onzerzijds dan ook niet worden ingezien.

Thans de kwestie van de continuïteit in het Staatsbeleid. Niemand zal willen ontkennen, dat zulks van eminent belang is. Maar wij willen toch den wensch uitspreken, dat de Grondwetswijzigingen ons niet bij stukjes en beetjes ter behandeling zullen worden voorgelegd, maar dat ge-

streefd zal worden naar krachtige brokstukken.

Verder zou ik willen opmerken, dat de inschuiving van de Kamer voor de Grondwetsherziening gevolgen kan hebben, welke voor een gezonde ontwikkeling ook bezwaren hebben kan. Ik doel hier op het feit, dat de samenstelling dezer Kamer afwijkt van de samenstelling van Tweede en Eerste Kamer. Men heeft zich bij de vroeger over deze quaestie gevoerde gedachtenwisseling verdiept in de vraag, wat dan de gevolgen zouden zijn. Voor mij ligt het bezwaar hierin, dat een aanhangig gemaakte en aan het volk mede ter beoordeeling voorgelegde Grondwetsherziening — een concretiseering dus van bepaalde wenschen — in de politieke inzichten van het volk belangrijke wijzigingen kan hebben gebracht, die dan wel in de Grondwetskamer tot uitdrukking komen, maar niet haar weerslag vinden in de normale Volksvertegenwoordiging. Zulks acht ik onjuist. En hoezeer ik continuïteit van gewicht acht, voor mij is zuivere representatie van de in het volk levende gedachten van hooger orde.

Geen wijziging van de gequalificeerde meerderheid.

Mijnheer de Voorzitter! Ik kom thans tot het vraagstuk der gequalificeerde meerderheid. In zijn rede in de Eerste Kamer op 14 Mei van dit jaar heeft de heer Minister van Binnenlandsche Zaken, thans tevens Minister-President, o.m. het volgende gezegd:

„De geachte afgevaardigde de heer Anema heeft ook nog gesproken over de gequalificeerde meerderheid, die zal worden gebracht van 2/3 op 3/5. Ik moge in dit verband nog even naar voren brengen een uitspraak van prof. van Hamel, die schrijft:

„Het is een nare verslappening en mis-

vatting van het meerderheidsbeginsel, dat niet ten slotte het echte quorum een overbrekelijke eisch is. Dit oefent een sterkeren drang tot aanwezigheid en scheidt een beteren waarborg voor besluiten”.

„Wonderlijk”, zegt van Hamel, „dat de voltalligheid van het betreffende lichaam een zaak van ondergeschikt belang wordt geacht”.

Hierop ging de Minister voort:

„De Regeering heeft voorgesteld, dat in tweede lezing noodig zou zijn een meerderheid van 3/5 van het werkelijk volgens de Grondwet voorgeschreven aantal leden. Ik kan niet inzien, dat tegen dit punt bezwaar kan worden gemaakt. Het komt mij voor, dat dit punt een werkelijke verbetering is met betrekking tot de bestaande regeling”.

Hierbij kunnen de volgende kantteekeningen worden gemaakt. Het beroep op de uitspraak van prof. van Hamel is volkomen juist. Inderdaad levert „het echte quorum” den eenig zuiveren grondslag op voor het meerderheidsbeginsel en is het „onechte quorum” — juist waar het gaat om iets gewichtigs als Grondwetsveranderingen — een flexibele verzwakking van het beginsel der gequalificeerde meerderheid. Hieruit volgt echter onafwijsbaar, dat van Hamel de door de Grondwet geëischte meerderheid van 2/3 wenschte te behouden bij toepassing van het echte quorum. Anders immers zou zijn uitspraak geen zin hebben gehad. Hij was er zeker de man niet naar om enerzijds het echte quorum te eischen en anderzijds aan het absentisme te gemoet te komen door de gequalificeerde meerderheid te verkleinen. Want wat kan anders de beteekenis zijn van het terugbrengen van de gequalificeerde meerderheid van 2/3 op 3/5?

Indien inderdaad geen andere beteekenis hieraan kon worden gehecht, kan dus tegen dit punt wel degelijk bezwaar worden gemaakt. Prof. van Hamel zou dit stellig ook hebben gedaan als consequentie van zijn opvatting. En nog minder zou hij de meening van den heer Minister-President hebben onderschreven dat dit punt een werkelijke verbetering is met betrekking tot de bestaande regeling.

Het schijnt wel onmiskenbaar, dat het terugbrengen van de gequalificeerde meer-

derheid van 2/3 op 3/5 bij voltallig opkomen van de Kamer een zeer belangrijk inbreuk kan opleveren op de stabiliteit van de Grondwet. Zeven stemmen verschil kan immers bij bepaalde politieke constellaties naar ons oordeel (en hier spreekt ik mede namens mijn politieke vrienden groote gevaren voor het Koninkrijk medebrengen.

Dit punt is voor ons zwaarwichtig, om dat naar onze meening een Grondwetswijziging moet steunen op staatkundige gedachten, welke in ruimen kring zijn aanvaard, en niet op wenschen van toevallig meerderheden of op compromissen van politieke partijen. Een Grondwetsherziening moet leven in het volk, en wijzigingen die geen weerklank vinden in het volksleven dragen niet bij tot versteviging van het fundament van den Staat, maar ondergraven dit. Daarom dient, naar onze meening een Grondwetswijziging slechts tot stand te komen met een behoorlijk gequalificeerde meerderheid en dient alles nage laten worden om deze vereischte gequalificeerde meerderheid te verzwakken.

De jongste historie in Frankrijk ten aanzien van de nieuwe Fransche Grondwet is op dit punt leerzaam. Het ontwerp — een compromis van de drie grootste politieke partijen — verwierf in de Constituantie wel is waar een groote meerderheid, maar het Fransche volk heeft het slechts met geringe meerderheid aanvaard. In feite heeft slechts 37 pct. van het Fransche volk zijn instemming met dit ontwerp-Grondwet te kennen gegeven en wat zien wij nu gebeuren? Dat de grootste politieke partij in Frankrijk — de M.R.P. — als eerste punt op haar verkiezingsprogramma voor de a.s. Parlementsverkiezing plaatst: ... Grondwetswijziging! Dit illustreert onze zienswijze, dat Grondwetswijzigingen niet vastgesteld kunnen worden door betrekkelijk kleine meerderheden en daarom kunnen wij onze stem niet geven aan een verzwakking van de vereischte gequalificeerde meerderheid. Grondwetsherziening moet niet een blijvend strijdpunt worden in ons Staatsbestel, daar dit het gezag van de Grondwet zou ondermijnen.

Tenslotte, Mijnheer de Voorzitter, wil ik mededeelen, dat mijn fractiegenooten en ik ons wel kunnen vereenigen met de voorgestelde redactie van artikel 192 der Grondwet.

ONT-SOCIALISEERING

en handhaving van particulier grondbezit en particuliere grondexploitatie

In „Vrij” van 27 September staat in extenso een rede, door Prof. Molenaar in de Eerste Kamer gehouden, opgenomen.

Begrijpelijk, dat deze daar in haar geheel werd geplaatst, niet slechts om de belangrijkheid van het onderwerp, maar ook om de keurige rede zelf. Want inderdaad belangrijk is het daar besproken onderwerp: de Vermogens Aanwas Belasting (V.A.B. afgekort) en uitnemend was de rede, waarin de heer Molenaar tegen de financiële politiek van Minister Lief-tinck te velde trok.

Staat den laatste een geheel of gedeeltelijke socialisatie van ons economisch en maatschappelijk leven voor den geest, Prof. Molenaar bepleit daarentegen: ont-socialiseering.

Deze uitdrukking is nog niet veel — of in het geheel niet — gebruikt in de politieke discussie onzer dagen.

Het komt ons echter voor, dat zij (of misschien een ander woord, dat dezelfde gedachte weergeeft) in nabije of verdere toekomst nog heel veel vernomen zal worden.

Want ging tot dusverre de politieke strijd op economisch en maatschappelijk terrein in wezen om de vraag: socialisatie of geen socialisatie, hier wordt ont-socialiseering gevraagd, intrekking van diverse in die richting genomen maatregelen verlangd.

Het komt ons voor, dat steeds meerderen gaan inzien, dat wij met de socialisatie op een verkeerd weg terecht zijn gekomen en dat socialisatie voert tot armoede en corruptie, tot dwang en dictatuur.

Sterker wordt het bewustzijn, dat het najagen van socialistische doelstellingen ons op geen stukken na het vroegere welvaartspeel vermag te brengen. Daarom is — ook al voor de gezondmaking van onze financiën ont-socialiseering noodzakelijk en gewenscht.

Het is niet de bedoeling hier in dit stukje deze gedachte nader uit te werken, alleen zouden we een oogenblik willen stilstaan bij een gedeeltelijke socialisatie, die, betrekkelijk in het begin van haar

ontwikkeling, in den agrarischen sector van ons economische leven heeft plaats gevonden. Ook voor wat onze bodemproductie betreft, wijzen wij socialisatie af. Wij zijn en blijven voorstanders van particulier grondbezit en particuliere grondexploitatie.

Daarmede dient, naar onze meening, ons landbouwprogramma te beginnen: vasthouden aan particulier grondbezit en particuliere grondexploitatie, hetgeen afwijzing beteekent van het Russische systeem, ook in een meer verzachten vorm.

Dat wil dan tegelijkertijd zeggen, dat de gedachte, dat de Staat als grondbezitter en grondexploitant zou moeten fungeren, van de hand wordt gewezen.

Het spijt ons te moeten vaststellen, dat zoo geleidelijk aan deze principieel onaanvaardbare vorm van grondexploitatie in ons economisch bestel is binnengeslopen.

In verschillende ontginningen, in de Wieringermeer- en Noord-Oostpolder is het de Staat, die als landjonker fungeert en dat vaak doet op — laten we het noemen — eigenaardige wijze.

Nu willen we een misverstand afsnijden en wel, dat we met nadruk willen vastleggen, dat we er geenszins een tegenstander van zijn, dat de Staat, b.v. in tijden van werkloosheid, direct of indirect als ontginning optreedt.

En eveneens hebben wij er niets op tegen, dat de Zuiderzee-inpolderingen van Rijksweg geschieden (het zou trouwens ook moeilijk anders kunnen).

Maar indien de ontginning heeft plaats gevonden en wanneer de inpoldering gereed is gekomen, dan dienen de nieuw gewonnen gronden zoo spoedig mogelijk in particuliere handen gebracht te worden.

En dat liefst langs den weg van publieke veiling, aan den hoogsten bieder en niet met allerlei gunsten en gaven.

Het directe en indirecte grondbezit van den Staat loopt momenteel in de tien en tienduizenden hectaren, honderden boerderijen in den lande worden door landjonker Staat verpacht en geëxploiteerd.

De Staatsschuld zou tusschen de 20 en 30 milliard bedragen.

Het is alleen daarom al logisch, dat landjonker Staat, die zoo dik onder de schuld is komen te zitten, zich van dit bezit te dienen te ontdoen. De opbrengst zal kunnen strekken tot verlichting van den zwaren schuldenlast.

Het heeft ons verbaasd, dat deze zaak nog zoo weinig in de pers aan de orde is gesteld. Het komt ons voor, dat alvorens de Staat overgaat het spaarkapitaal van zijn onderdanen aan te tasten, allereerst activa, als hier genoemd, gerealiseerd dienen te worden.

Doch ook afgezien daarvan betreft het hier een stuk gezonde en noodzakelijke ont-socialiseering van ons maatschappelijk en economisch leven.

Een dergelijke verkoop beteekent een terugkeeren van den weg, die uiteindelijk voert tot ondergang van den vrijen boerestand, een weg, die trouwens ook het overgrote deel van onze boeren geenszins wenscht te bewandelen. Want onder geen enkele groep der bevolking is de drang naar eigen bezit en naar een eiger vrij bestaan zoo groot als — Gode zij dank — onder de boeren het geval is.

L.

LEDEN GEMEENTERADEN EN PROV. STATEN

Vorige week gaven wij een mededeling over de oprichtingsvergadering van de Vereniging van Gemeenteraadsleden en leden van de Prov. Staten, behoorende tot de Partij van de Vrijheid. Zeer tot onze spijt is uit de rij van namen der genen, die het voorloopige bestuur vormen, een naam uitgevallen. Wij willen daarom thans nog gaarne mededeelen, dat ook mevrouw J. van Nispen-van Wely te Heemstede van het voorloopige bestuur deel uitmaakt.

HET SECRETARIAAT VAN DE PARTIJ

Het algemeene secretariaat van de Partij van de Vrijheid is gevestigd

KONINGINNEGRACHT 61
DEN HAAG - TEL. 111768

Het werk van het Parlement

Opsterlandse zuivering na de leep

Er is weer leven in de brouwerij van de Tweede Kamer. Over de grondwetswijzigingen, waarvan er één is verworpen en één is aangenomen, hebben wij het al gehad. Er is intusschen nog meer gebeurd. Men heeft gesproken over de gemeente Opsterland, één van de gemeenten waar de leden van den noodraad hebben gemeend hun ongenoegen over het aanblijven van den burgemeester, nadat deze „gestaakt” was geweest, door staking kenbaar te moeten maken.

Dat zij op deze manier de gemeentehuishouding in een toestand van verwaarloozing lieten komen, deerde hen blijkbaar niet. En de leden van den gekozen gemeenteraad hadden — op één na — al evenmin lust samen te werken met den „gezuiverden” burgemeester, den heer Poppinga.

Kortom, Opsterland verkeert in een toestand, welke niet voort mag duren. Dus had de regering — zeer terecht — een wetsontwerp ingediend, dat moest voorzien in de instelling van een regeeringscommissaris in die gemeente: een soort dictator voor tijd van nood, zooals de oude Romeinen reeds kenden. Iets wat zeer wel aanvaardbaar is, als er tenminste waarborgen zijn, dat de dictator zal verdwijnen zodra de toestand dit weer toelaat.

Dit wetsontwerp nu is in de Tweede Kamer behandeld en daarbij is heel wat gezegd. Eigenlijk was de kwestie heel eenvoudig: de centrale regering mag uit een oogpunt van gezagshandhaving niet wijken voor een stel gemeenteraadsleden die hun plicht hebben vergeten. Een volksvertegenwoordiging, die eenig gevoel voor gezag heeft, zal de regering daarbij allen mogelijken steun geven.

En wat er in de eerste plaats moest gebeuren in Opsterland was ook heel eenvoudig: de geloofsbriefen van de nieuwe raadsleden moesten worden onderzocht. Volgens de wet had de noodgemeenteraad dit moeten doen. Maar doordat dit college kwaad was weggelopen kon er van onderzoek der geloofsbriefen niets gebeuren. Dit onderzoek zal nu de eerste taak van den regeeringscommissaris zijn.

Heelemaal mis, vond het Kamerlid Scheps, die aanvankelijk voor de fractie van de Partij van den Arbeid scheen te spreken. Hij had het voldoende gevonden, als er een wettelijke voorziening was gekomen voor het aanwijzen van iemand (of een college), die de geloofsbriefen moest onderzoeken. Men zou dan af kunnen wachten, wat de nieuwe raadsleden dan alsnog zouden doen. Hij diende zelfs een motie in, die in deze richting wees.

De heer Scheps is beslist een aanwinst in de Kamer. Hij is bijzonder rad van tong. Het is een genoegen naar hem te luisteren; wat niet van elken volksvertegenwoordiger kan worden gezegd. Wat echter niet beteekent, dat men het met hem eens moet zijn. Dit was kennelijk ook de meening van verscheidene zijner fractiegenooten.

Want was gebeurde er nu? De motie-Scheps verwierf de stemmen van alle socialistischen en ook van de communisten. De rest van de Kamer was gouvernementeel en steunde de regering en haar wetsontwerp. Een ontwikkeling, die voor de communisten niet, maar voor een „regeeringspartij” als de P. v. d. A. steeds wat pijnlijk is. En voor de regering ook.

De motie werd in elk geval verworpen. Hoe zou er nu gestemd gaan worden over het wetsontwerp?

Het antwoord op deze vraag hing blijkbaar samen met de vraag, wie er in Opsterland regeeringscommissaris zou worden: de onwelkome burgemeester of een ander.

Het zou in de lijn van het regeeringsbeleid liggen, als burgemeester Poppinga die dictatorsfunctie zou krijgen. Immers: benoemt de regering iemand anders, dan beteekent dit, dat zij toch wijkt voor de obstinate raadsleden. Minister Beel had het blijkbaar niet noodig gevonden zijn standpunt hierover te bepalen vóór hij het betrokken wetsontwerp in de Tweede Kamer kwam verdedigen. Hij liet zich althans niet positief uit en hield alle mogelijke slagen om den arm. Wat op zichzelf uit een oogpunt van gezagshandhaving weinig gelukkig is. Het spreekt natuurlijk vanzelf dat de Tweede Kamer evenmin als een gemeenteraad pressie mag uitoefenen op een dergelijke benoeming door de regering. Maar een uiteenzetting van het beleid, dat de regering bij zoo'n benoe-

ming zou volgen, zou toch niet misplaatst zijn geweest.

Men heeft het bij deze kwestie natuurlijk ook gehad over het gedrag van burgemeester Poppinga in den bezettingstijd. Hij was door het M.G. „gestaakt”, maar bij nader onderzoek had de regering geen aanleiding gevonden hem aan den dijk te zetten. En als de schets, die minister Beel van zijn gedrag gaf, niet overdreven of eenzijdig gekleurd is, moet men zich afvragen, hoe het M.G. er toe gekomen is dezen burgemeester te „staken”. Men ontkomt niet aan den indruk, dat de zuivering hier weer eens is misbruikt en dat er andere dan zuiveringsredenen waren, waarom men dezen burgemeester heeft willen wegwerken.

Natuurlijk is ook gesproken over het forsche karakter van de Friezen en hun prachtige houding in het verzet. Opsterland is in Friesland niet het eenige geval van een zuiveringsbeslissing, waar „men” het niet mee eens was. En zoo komt men dan tot een gezagscrisis, dat men wel als onderdeel mag zien van de groote gezagscrisis, welke Nederland thans tracht te overwinnen.

Het was intusschen niet de taak van de Tweede Kamer — en ook niet onze taak — het zuiveringsonderzoek inzake burgemeester Poppinga te heropenen.

Hoe ging het nu met de stemming? Er was veel beweging in de fractie van de P. v. d. A. en onderling werd er druk geregeneerd. Minister Beel vond het, naar het scheen, niet prettig dat zijn socialistische bondgenooten hem in den steek dreigden te laten. Hij schreef een briefje, dat de fractieleider der P. v. d. A. van de regeeringstafel wegriste. En toen kwam het: de verschillende fractieleiders gingen de stem van hun fractie motiveeren. Jhr. Van der Goes van Naters verklaarde, dat hij en een aantal — niet alle — van zijn politieke vrienden voor het ontwerp zouden stemmen in het vertrouwen dat burgemeester Poppinga wel zou verdwijnen.

Als deze verklaring het gevolg is van het briefje van den minister, is het maar een naar soort politiek, dat hier is bedreven.

Zoo kwam de heer Scheps alleen te staan met slechts zes fractiegenooten om zich heen. Zij stemden, met de communisten, tegen het wetsontwerp. Wel waren er vrij veel socialistischen bij de stemming afwezig.

Wij zijn benieuwd naar het debat in de Eerste Kamer over de zaak Opsterland.

Een verdwijnend Instituut.

Vereenvoudiging van allerlei procedures is een kenmerkend streven van deze regering; behalve als het te doen is om het

zakenleven: dan zijn de ingewikkelde formaliteiten nog niet ingewikkeld genoeg.

Hoe dit zij, minister Beel wilde de procedure voor grenswijziging van gemeenten vereenvoudigen. Wat hierbij het meeste de belangstelling trok was, dat volgens het desbetreffende wetsontwerp de „commissie uit de ingezetenen” moest verdwijnen. Waartegen van de conservatieve zijde, d.w.z. van de zijde der prot.-chr. partijen verzet rees. Wat vreemd, — had prof.

Mevrouw Fortanier—de Wit

Romme bij een vorige gelegenheid gezegd — de menschen die voor behoud van de commissie uit de ingezetenen zijn, zijn tegen een bijzondere Kamer voor grondwetsherziening, terwijl men deze twee instituten toch zeer wel met elkaar kan vergelijken.

Ja, zeer vreemd. Ook vreemd, deze opmerking uit den mond van prof Romme te moeten hooren. Want de katholieken waren vóór een bijzondere Kamer voor grondwetsherziening geweest, maar bleken tegen behoud van de commissie uit de ingezetenen te zijn.

De katholieke fractieleider kon leering trekken uit het lesje dat mevrouw Fortanier-de Wit hem gaf: heel fijntjes vertelde zij hem, dat de fractie van de Partij van de Vrijheid, die tegen de bijzondere Kamer voor Grondwetswijziging had gestemd, ook tegen behoud van de commissie uit de ingezetenen was; wat zijn gevoel voor logica goed moet hebben gedaan.

Het was verder een weinig spannend geval. Het a.r. amendement tot behoud van de commissie kreeg alleen a.r., c.h. en s.g. stemmen. O ja, ook nog een aantal stemmen van de communisten, die zich ditmaal bij het prot.-chr. gezelschap voegden: waarschijnlijk een echo van hun houding bij de grondwetsherziening, toen zij ook niet met de P. v. d. A. in één schuitje wilden zitten.

VRIJHEID EISCHT ORDE

Samenleving zonder gezag leidt tot anarchie

Deze tijd van gezagscrisis voert ons steeds verder naar een tijdperk van belemmering der uitoefening van de burgerlijke vrijheid. De gewoonte, waarin de overheid de individueele belangen der staatsburgers placht te beschermen tegen aantasting hiervan door personen of groepen, wordt klaarblijkelijk meer en meer verlaten. Men is er niet mee klaar dit een algemeen na-oorlogsch verschijnsel te noemen. Een actieve bestrijding van het kwaad en een dynamisch strijden voor een waarlijk vrije samenleving onder een sterk gezag kan het huidige drijven op den stroom des tijds doen wenden in een krachtig regeeren, waardoor de volkeren wederom zullen koersen naar welvaart, recht, vrijheid en orde. Zoo niet, dan zal na een korte periode van anarchie, een autocratisch bewind (hetzij rechts, hetzij links genaamd) de persoonlijke vrijheid van den mensch voor langen tijd doen verloren gaan.

Een typisch verschijnsel van dezen tijd is het toenemend gebrek aan eerbied voor wet, recht en eenvoudige moraal. Ik zou hier een voorbeeld van baldadigheid willen noemen, dat in Nederland nauwelijks opzien zal baren, daar het zoo gewoon is geworden. Het is een middelmatig geval. In een der florissante dorpen in het Noorden van Groningen logeerde enkele dagen een Zwitsersche meisje uit Zürich. Aangezien zij gehoord had, dat men moet oppassen met de Deutsche taal, sprak zij niet in openbare gelegenheden of op straat en had zij bovendien een Zwitsersch kruis op

de mouw. Zij reed op een geleende fiets naar het dorp om daar een paar boodschappen te doen. Al spoedig had zij een schare opgeschoten jeugd achter zich aan. Die begeleidde haar opnieuw toen zij uit een winkel komend naar het postkantoor ging. Het gezelschap, dat niet kon vermoeden, dat de jongedame misschien een Deutsche was, want zij had geen woord geuit, begon al lawaai te maken, louter om het genot van een tamme rel. Toen zij in het postkantoor was, werd haar fiets in de sloot gegooid. Onze Zwitsersche gast verliet het postkantoor, haalde met moeite haar fiets uit de sloot en wandelde met het thans kapotte vehikel terug naar de boerderij, waar zij logeerde.

Haar gastvrouw belde onmiddellijk het gemeentehuis op en vroeg den burgemeester de politie werk te laten maken van deze straatschenderij. Doch deze magistrat antwoordde, dat dit niet de moeite waard was. Zulke kwajongensstreken kon men niet vervolgen. Bovendien had een der agenten vacante.

Zoals ik zeide, is dit geen bijzonder geval in het Nederland onzer dagen. Het is ook niets bijzonders, dat andermans eigendom uit brooddronkenheid wordt vernield, alleen maar om het genot iets van eens anders bezit kapot te maken. Ontzag voor de politie heeft men niet. Deze politie heeft trouwens blijkbaar vaak andere opdrachten dan het krachtig optreden tegen bandeloosheid, tegen ergerlijke strooperij of tegen voortgaande diefstal. Een kleine verbetering zou het reeds zijn, als de

plaatstelijke veldwachters systematisch werden overgeplaatst, daar velen in oorlogstijd noodzakelijkerwijs een oogje dichtknepen, en nu vaak geen gezag meer hebben.

Van grooter importantie zou overigens zijn een blijk van geheel anderen geest bij verscheidene leidinggevende personen van ons politiecrops, zoodat men thans niet het verbazingwekkende geval aanschouwt, dat een apparaat, dat viermaal zoo groot is als voorheen, veel minder effect sorteert. Waar vroeger één veldwachter goed werk verrichtte, treft men thans veelal één opper aan met drie hulpagenten, terwijl er blijkbaar voornamelijk wordt gelet op de rijwiellantarens van landarbeiders, die in den schemer naar huis fiet-

sen. Ik werp hiermede geen smet op het corps. Ik wijs slechts op de noodzaak van rationeel werk in dit corps, zoodat het zijn nog steeds goeden naam van vroeger, ook in de toekomst zal blijven behouden tot heil van de orde en de burgerlijke vrijheid in ons vaderland.

VAN OVERKLIFT.

„Wij willen onszelf zijn en blijven”

De heer A. Nawijn te Gorinchem schrijft ons:

Zoo gauw er weer sprake was van een eenigszins geregelde Nederlandsche Landmacht en er in Gorinchem weer een garnizoen gelegerd was, werd ieder rechtgeaard vaderlander aangenaam verrast door de toewijding, waarmede onze eigen Nederlandsche soldaten exerceerden. Dat beloofde iets goeds te worden; het was eigen en echt Nederlandsch. Maar naarmate de tijd voortschrijdt bemerken wij ook tot onzen schrik dat niet alles Nederlandsch is. Wanneer wij zoo'n kordate troep zien marcheren en zij beginnen een lied te zingen, dan lijkt het wel of opeens weer die vervloekte moffen in onze oude veste gelegerd zijn. En alle ergernis en haat, verachting en walging uit de bange bezettingsjaren komen in vollen omvang in ons op.

Waarom jongens, toch altijd weer die Deutsche liedren. Want al zijn de woorden dan misschien braaf vertaald, het is en blijft zoo door en door Duitsch. De W.A. galmdo ook in kort afgebeten cadans haar duivelsche melodieën. Goed, goed, geen Deutsche en geen W.A.-liederen, maar liedjes uit den Arbeidsdienst. Maar ieder weet toch dat die Arbeidsdienst niets anders was, dan één stuk Deutsche en nationaal-socialistische propaganda?

Het is een blijk van de Nederlandsche lamelndigheid en gemakzucht om niet met iets eigens te komen. Is het dan zoo moeilijk om eigen Nederlandsche soldatenliederen te zingen? Geen eigengemaakte deuntjes met dubbelzinnigen tekst of openlijke woorden van vuilbekkerij. Goede, pittige, humoristische soldatenliedjes en soldatenliederen met een inhoud, die je wat zegt! Kan onze legerleiding hieraan iets doen? Door middel van het uitschrijven van een prijsvraag moet er zeker iets te bereiken zijn. Niet zoo maar één keer, maar een paar jaar achter elkaar, tot er een bundel bij elkaar geprijsvraagd is! Daar schuilen dichters en componisten genoeg onder de soldaten zelf reeds, om in dit opzicht iets goeds te kunnen brengen.

Die vervloekte Deutsche geest, die nog overal zijn sporen nagelaten heeft, moet er uit! Nederlandsche soldaten helpen jullie die sporen mede uitwissen in je lied!

Maar ook in ander opzicht. De Nederlander geurt nu eenmaal graag met zijn kennis van talen. Hij is dan niet een kind. Elke gelegenheid grijpt hij aan om die kennis (of vermeende kennis) te demonstreeren.

Zoo stond 3 October j.l. een groote legerauto van den Mijnpriuwingsdienst op de Grootte Markt te Gorinchem stil. Op dien auto Deutsche krijgevangenen onder bewaking van Nederlandsche soldaten.

Een Nederlandsche soldaat van die bewaking zagen wij in druk gesprek met de krijgevangenen. Ons vermoeden, dat de lummel Duitsch zou spreken bleek helaas bewaarheid. En wat het ergste is, ons manneke stond heel flink af te geven op het Nederlandsche leger, waar het volgens hem heelemaal geen eenheid was en waar je geen behoorlijke uniformen kreeg, doch altijd verstande kleeren. En die Deutsche knullen dronken hem de woorden van de lippen natuurlijk.

Dit is een schandelijk gedrag; erger, het is rechtstreeksche gezagsondermijning. Neen vrienden, zoo dien je je land niet en zoo is het wel erg goedkoop om flink te zijn.

Verloochen je land en je afkomst niet! Weest jongens van Jan de Witt en vergeet niet de Koninklijke woorden: „Wij willen onszelf zijn en blijven”.

van het school-erf

De Staatsburgelijke opvoeding

II.

Dezer dagen kwam ons een in Den Haag verschijnend dagblad in handen, waarin we niet minder dan drie berichten aantreffen over fraude op groote schaal. Het eerste bericht betrof een deviezen-smokkelarij in Amsterdam, waarbij het om duizenden guldens ging; het tweede bevatte een verklaring van den Haag'schen wethouder van sociale zaken, dat in die gemeente in verloop van acht maanden niet minder dan 158 gevallen van fraude bij de werkverschaffing achterhaald waren (het ging hierbij om een bedrag van f 15,000); het derde bericht dan handelde over het „Chicago op de Veluwe”, het zoo langzamerhand berucht geworden „Deelen”. Vermeld werd, dat op enkele uitzonderingen na de geheele leiding achter slot en grendel gezet of ontslagen was!

De gevolmachtigden van de ministers van Financiën en Oorlog zouden met nog enkele ambtenaren bij dit onverkwikkelijke zaakje zijn betrokken. Met de steeds nog toenemende lijst van gearresteerde ambtenaren van den distributie-dienst vormen bovenstaande gevallen een reeks van na-oorlogse verschijnselen, welke het aanzien van ons volk benadeelen. Zij duiden er bovendien op, dat een aantal a-socialen zich heeft weten in te dringen in de ambtenarenwereld, welke zij in discredit brengt. Er is in dit alles slechts één lichtpunt, n.l. het feit, dat het mogelijk bleek de oneerlijke practijken aan het licht te brengen. Ongetwijfeld een winstpunt voor de democratie! Anderzijds moeten we toch vast stellen, dat vijf jaren oorlog en vijandelijke bezetting ons volk niet beter gemaakt hebben. Want niet alleen onregelmatigheden als hierboven genoemd werpen een smet op de natie. Het gedrag van vele jongeren en volwassenen laat een ontstellend verval constateeren. We stonden dezer dagen in Den Haag op de tram te wachten. Allereerst viel ons oog op de vernieling van het blijkbaar sinds kort herstelde wachthokje. Door de zorgen van de H.T.M. of de gemeente zijn allerwege weer ruiten aangebracht in de wachthokjes, doch vandalen ontzagen zich niet de stopverf te verwijderen en de ruitjes mede te nemen! Dat is ergerlijk!

Maar ergerlijk is ook, dat jonge menschen en volwassenen elkaar stompen en verdringen om in de tram te komen, dat de eerbied voor zwakkeren en ouden van dagen bij dergelijke gebeurtenissen geheel zoek is. Ten hemel schreiend is voorts, dat in deze stad, waar twee jaren geleden menschen den hongerdood stierven en op straat bezwijmden van uitputting, thans de eerbied voor ons dagelijks brood bij velen blijkbaar verdwenen is. Want is het niet diep-treurig, als men stukken brood op straat vindt of — zooals we persoonlijk moesten vast stellen — in urinoirs?

Een dagblad vermeldt, dat ergens in een zeer nette straat een bakker met harde woorden bejegend werd omdat hij het durfde te wagen een wat slap geworden broodje aan te bieden. „Men lustte die rommel niet”. Terecht wees de redactie van dit blad op den ontzettenden nood, welke er thans nog heerscht in de getroffen gebieden!

Het ligt niet in onze bedoeling deze lijst van klachten over het ontbreken van eerbied voor de eigendommen van Staat en gemeenschap en van sociaal besef bij velen, nog verder voort te zetten. Wij noemden deze gevallen slechts om aan te toonen, dat er inderdaad in dezen tijd iets te verbeteren valt bij de menschen. Het wil er bij ons evenwel niet in, dat de jeugd hier alleen schuldig staat. Er wordt veel en ernstig geklaagd over de jeugd van thans en we willen gaarne toegeven, dat daartoe reden bestaat, maar wij zijn er evenzeer van overtuigd, dat de volwassenen ook niet vrij-uit gaan. En wie daaraan mocht twijfelen, kijk maar eens rond in eigen omgeving!

Wat kunnen de oorzaken zijn van dit verval? We noemden reeds de gevolgen van vijf jaren oorlog en bezetting. Ongetwijfeld de belangrijkste oorzaak. Doch niet de eenige! We moeten verder zien. En dan gelooven wij, dat aan dit verval een complex van oorzaken ten grondslag ligt.

De Spaansche filosoof Ortega y Gasset heeft, naar wij meenen, den achtergrond van dit verval duidelijk geteekend in zijn werk „De Opstand der Horden”, wanneer hij er op wijst, dat

velen in de twintigste eeuw geen aandacht en zorg meer hebben voor anderen en wat buiten hun eigen leven ligt. Zij zijn zichzelf genoeg; hebben alleen maar oog en hart voor stoffelijk welzijn en gedragen zich als verwende kinderen. Er is geen adeldom meer!

Er bestaat geen verlangen naar edeler leven; er is alleen maar de zucht tot het vulgaire leven.

En nu mogen we niet generaliseeren. Inderdaad. Maar laten we ook de werkelijkheid onder de oogen zien: duizenden kennen alleen maar meer hun eigen welzijn, hun eigen belangen. Al het andere telt niet. En nu groeit bij velen(?) het verlangen om een dam op te werpen tegen dit voortschrijdende verval-proces. Zij zoeken naar middelen om paal en perk te stellen aan den teruggang in de samenleving. En zooals steeds, wordt de school te hulp geroepen. Het was altijd de school, waarvan men verbetering verwachtte. Zoo is het dan te verklaren dat in dezen tijd velen staatsburgerlijke opvoeding in de school bepleiten. In de verschillende programma's der politieke partijen hier te lande vinden wij dezen gedachtengang. Ook de Partij van de Vrijheid schonk er aandacht aan. Men leze wat in dit verband staat vermeld onder punt II van haar beginselprogramma.

De opvoeding tot Staatsburger.

In een rede voor de bij de Partij van de Vrijheid aangesloten leden van Provinciale Staten en Gemeenteraden, gehouden op 19 October j.l. te Utrecht, hebben wij er reeds op gewezen, dat het vraagstuk der staatsburgerlijke opvoeding een moeilijk probleem is. We toonden toen aan, dat men het niet los kan zien van punt 10 van het beknopte beginselprogramma. We willen dit hier thans nader toelichten.

Staatsburgerlijke opvoeding — het woord zegt het reeds — voert ons op het terrein der opvoeding. Wie zijn bij de opvoeding betrokken? Deze vraag moet aan de behandeling van het vraagstuk vooraf gaan. In de eerste plaats de ouders, de natuurlijke opvoeders. Voorts spelen een rol in de opvoeding: de samenleving en de school.

Wij staan op het standpunt, dat de opvoeding tot verantwoordelijkheid tegelijkertijd staatsburgerlijke opvoeding is. En

waar moet deze opvoeding tot verantwoordelijkheid beginnen? In het gezin. En dan zoo vroeg mogelijk. Reeds bij het zeer jonge kind kan en moet het gezin verantwoordelijkheid aankweken. Het zal dit alleen kunnen, wanneer het gezin zelf bewust is verantwoordelijkheid te dragen. Het is daarom, dat wij destijds al bezwaar maakten tegen de formulering van punt 10 van het beginselprogramma: „Moreele en materiele bescherming (wij spatieeren) van het gezin, als kern van de maatschappij”. Bescherming leidt zoo gauw tot het wegnemen van verantwoordelijkheid, waar we haar juist noodzakelijk achten. We hebben toch gezien, waartoe bescherming van het gezin voert? Het begon zoo vaak met bescherming terwijl het eindigde met een volledig overnemen of overdragen van de verantwoordelijkheid der opvoeding door en op anderen, dan de natuurlijke opvoeders, de ouders. Zoolang mogelijk drage het gezin de verantwoordelijkheid. Alleen wanneer door overmacht het gezin de verantwoordelijkheid niet meer dragen kan, worde gezocht naar middelen om het wederom tot het dragen der verantwoordelijkheid in staat te stellen.

Wie zelf geen verantwoordelijkheid draagt of bewust is haar te dragen, kan nimmer bij anderen dit besef aanbrengen!

Ligt dus bij het gezin in eerste instantie de taak de kinderen op te voeden tot verantwoordelijkheidsbesef, ook de school en de samenleving vervullen hierbij een rol. De school door haar opvoedend onderwijs. Hierbij is te bedenken, dat van de school slechts een beperkte invloed verwacht mag worden. De school toch heeft het kind slechts enkele uren van den dag onder hare hoede! Groot is de invloed van de samenleving buiten de schoolmuren. Invloed ten goede en ten kwade! We denken slechts aan den omgang met slechte kameraden, den ongunstigen invloed van het slechte voorbeeld in de samenleving, enz. enz.

Voorts dienen we te beseffen, dat in Nederland de school primair onderwijsinstituut is. De school moet het kind onderwijzen en daarbij opvoedend zijn. De vraag kan gesteld worden, of de huidige school ten volle aan deze taak voldoet. Velen zijn van meening, dat ons onderwijs in dit verband hervorming vereischt. Wij deelen die opvatting en zijn voor vernieuwing van onderwijs en opvoeding, waarbij grotere aandacht geschonken worde aan de opvoeding tot persoonlijkheid. Of anders gezegd: wij zijn van meening, dat de karaktervorming in de school, meer dan tot nu toe in vele gevallen geschieden kon, behartigd moet worden. We hebben in dit blad al meermalen betoogd, dat de vernieuwing een groot aantal problemen naar voren brengt en dat voor de oplossing daarvan meer noodig is dan herziening van didactische vraagstukken. In een vol-

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

gend artikel zullen wij dan ook uitvoeriger op dit problemen-complex ingaan. We willen evenwel nu reeds opmerken, dat elke vernieuwing van ons onderwijs aan deze voorwaarden gebonden behoort te zijn: de Nederlandsche school blijve Nederlandsch. Met andere woorden: hoe zeer overtuigd van het goede in het onderwijs buiten de landsgrenzen, we kunnen en mogen nimmer over het hoofd zien, dat onze Nederlandsche school, wortelt in Nederlandsche gewoonten, zeden en gedragen moet worden door Nederlandsche waarden. Tegen overneming van het goede uit het buitenland maken we geen bezwaar, mits daardoor aan het karakter der Nederlandsche school geen geweld wordt aangedaan.

Voorts willen wij er op wijzen, dat ook dit vraagstuk niet behandeld kan worden zonder rekening te houden met het feit, dat de Nederlandsche samenleving berust op een aantal beginselen, welke kenmerkend zijn voor een Christelijke samenleving, n.l. vrijheid, verantwoordelijkheid en sociale rechtvaardigheid. Voor ons, die als leden van de Partij van de Vrijheid deze eerste beginselen hebben aanvaard, beteekent dit, dat we steeds weer bij de beoordeling van de taak (en de middelen, ter uitvoering daarvan) der school moeten terug grijpen op deze beginselverklaring. Wij zijn overtuigd, dat de school mede tot taak heeft het kind op te voeden tot die gezindheid, waardoor de civitas mogelijk wordt, wanneer de jonge mensch eenmaal geroepen wordt deel te nemen aan den organisatorischen opbouw van de samenleving, waarin hij straks te leven heeft als verantwoordelijk lid.

In een dergelijke school, zal, naar onze overtuiging, de staatsburgerlijke opvoeding een belangrijk onderdeel van onderwijs en opvoeding moeten zijn.

J. VAN MOURIK.

Den Haag.

Naschrift: Er werd ons in de laatste maanden herhaaldelijk gevraagd, of we, nu het onderwijs en de opvoeding zoo sterk in het centrum der belangstelling komen, bereid zouden zijn over deze problemen te spreken voor de afdelingen van de Partij. Nu na de inleiding te Utrecht het aantal verzoeken sterk is toegenomen, deelen we gaarne mede aan tot ons gerichte uitnodigingen voor een spreekbeurt te zullen voldoen, voor zoover dan tijd- en reisgelegenheid zulks veroorloven. Men adresseere: J. van Mourik, Aardbeistraat 28. Tel. 33 88 73, Den Haag.

Een 1-jarig jubileum

In de Christelijk-Historische Nederlander van 10 October wordt melding gemaakt van het eenjarig bestaan van dit blad. Nu dit blad zijn tweeden jaargang is ingegaan, meent de redactie reden te hebben eens op den afgelegden weg terug te zien en haar gedachten te laten gaan over wat de toekomst zal brengen.

Als de redactie van de C.H. Nederlander dan terugdenkt aan de wederwaardigheden van den eersten jaargang, dan is, zoo schrijft zij, de eerste gedachte er niet een van dankbaarheid. Als eerste gedachte welt bij haar op: de ongeëvenaarde tegenwerking, die zij heeft onderzonden.

Wij kunnen ons dit voorstellen, want het is ons bekend, dat deze tegenwerking inderdaad buitengewoon groot is geweest. Met name kwam deze tegenwerking van de zijde van zeer veel predikanten. Vele predikanten waren immers sterk onder den indruk gekomen van die vernieuwings- en doorbraakgedachte, die in feite hierop neerkwam, dat men zich ging voegen in het verband van strijders voor een socialistisch geordende maatschappij. Nu was het in deze kringen de bedoeling, dat de Kerk (waarmede bedoeld wordt de Ned. Hervormde Kerk) zich in den stroom zou „wagen” en voor de wereld getuigen zou van haar profetische roeping, hetgeen dan in de praktijk beteekent, dat de kerk zich in het socialistische verband laat inschakelen.

Mannen als Kraemer, Banning en Gravemeyer (wel eens aangeduid als „the big three”) dreven in deze richting, al hield laatstgenoemde zich in deze wat meer op de vlakte. Ook de orthodoxe schare werd alzoo voorbestemd om deel uit te gaan maken van een komend staatkundig verband, dat later concreten vorm

heeft gekregen in de Partij van den Arbeid.

Het verdient intusschen aanteekening, dat tevens de bedoeling voorzat de andere niet kerkelijke of niet geloovige socialist en passant even te kerstenen (waarbij aan de andere mogelijkheden, dat omgekeerd die echte rooden wel eens zouden kunnen trachten deze nieuwe, orthodoxe socialist te ontkerkelijken, maar weinig werd gedacht).

Vorbereidend werk voor dezen voorgenomen gang van zaken werd onder meer geleverd door het kort na de bevrijding met veel ophet toetreden van een aantal orthodox Hervormde predikanten van de Amsterdamsche gemeente tot de S.D.A.P., hetgeen door velen als een symptoom en bewijs van waarachtige vernieuwing werd begroet. In een brochure „Wat bezielt ze” werd getracht dit toetreden als een religieuse daad voor de huisgenooten des geloofs aannemelijk te maken.

„De Nederlander” (eenmaal de courant van A. F. de Savornin Lohman, die zich in zijn graf zou omdraaien, indien hij het wist) werd door de orthodoxen der vernieuwing geannexeerd en omgedoopt tot „De Nieuwe Nederlander”. Vele rechtzinnige predikanten waren meer dan enthousiast en zagen in dit blad een vernieuwing van ons gansche volksleven, waardoor een verantwoorde synthese tusschen „Kerk” en „wereld” zich zou verwezenlijken.

In „Vrij” van 20 September schrijft Ir. Dr. J. G. J. C. Nieuwenhuis terecht: zelfs de nieuwe synode der Nederl. Hervormde Kerk is onder den invloed van het socialisme geraakt!

Zoo is er zelfs wel eens beweerd, dat de synode De Nieuwe Nederlander had willen subsidieeren, doch op het allerlaatste

oogenblik van dit onzalige plan afgestapt zou zijn.

Ondertusschen werd de kerk, of beter een deel van de kerk, geheel aan de wereld gelijkvormig en sjouwde zij achter den waan van den dag aan, wel in schrille tegenstelling met doorgaans in het verleden, toen de kerk als het ware het symbool van bezadigheid, van standvastigheid, van trouw en gedegenheid vormde.

Temidden van deze, naar het scheen, ernstige crisis hebben de christelijk-historische voormannen stand gehouden en toen zij het vaandel ophieven en verzamelen bliezen, toen bleken vele predikanten te zijn gedeserteerd, doch het overgrote deel der andere volgelingen bleek trouw te zijn gebleven en hun predikanten niet te hebben gevolgd.

De bekende bewering, dat geloof, dat trouw aan Christelijke instellingen en tradities vooral een zaak van dominees zou zijn, vond hier dus geen steun.

Omtrent de stemming van toen schrijft de redactie:

„Wat zou die oude partij onder Tilanus nog beginnen? Wat voor toekomst zat daar nu nog in? Sommigen verstoutten zich een en ander als totaal verouderd gedoe aan te merken.

Wie vooruit wou, wie baantjes wou bezetten; wie meende oog en oor te hebben voor het nieuwe, dat komen zou, ging er stellig niet bij”.

Het is bekend, dat „de gemeente” de P. v. d. A.-predikanten niet gevolgd heeft in hun z.g. doorbraak en vernieuwing.

Inderdaad blijken de orthodoxe voormannen, die naar de Partij van den Arbeid zijn overgegaan toch maar weinig inzicht te hebben gehad in het gedachten- en geloofsleven van de groote massa, die tot de Ned. Herv. Kerk behoort. Zij hebben van de beginselvastheid hunner volgelingen blijkbaar niets en dan ook niets begrepen en dat voor menschen, die tot de partij behooren, die het monopolie van psychologisch inzicht meent te hebben.

Inwendige spanningen

Wanneer wij ons in de dagelijksche praktijk van het economische leven van 1946 verweren tegen onmatige ordeningszucht bij officieele en semi-officieele instellingen, schijnen wij onszelf wel eens als in een spiegel te aanschouwen als Don Quichotte, strijdend tegen windmolens. De windmolens zijn de machtige, onverplaatsbare ambtelijke apparaten, die met hun lange armen hen bestormende tegenstanders wegmaaien. Ik meen, dat Dr. Bierema in de jaren dertig bij bespreking van enkele crisismaatregelen eens gezegd heeft, dat vele maatregelen op zichzelf noodzakelijk waren, maar dat het later een groote moeilijkheid zou zijn weer daarvan bevrijd te geraken, aangezien ieder, die bij de uitvoering hiervan een bestaan of een aangename functie vervulde, geneigd zou zijn invloed aan te wenden tot behoud van het apparaat. Ik heb vaak aan deze profetie moeten denken.

Het is een ieder bekend, dat een ieder klaagt over het topzware ambtelijk apparaat van rijksbureaux, centrales, controle-diensten en hoe zij mogen heeten, die de ondernemingen in hun economische taak bemoeilijken. Het treft mij echter bovenal, hoewel ik mij hierover niet vermag te verbazen, dat uitgewerkte plannen tot liquidatie van diep-ingrijpende overheidsmaatregelen, sterke, welhaast vijandige tegenkanting ondervinden van verschillende invloedrijke zijden. Het is intusschen verklaarbaar, dat die ambtelijke instellingen zich verweren tegen vermindering hunner taken, welke uiteindelijk tot liquidatie hunner diensten zou kunnen leiden. Niet alleen, dat hiermede aan de ambtelijke loopbaan van velen een einde zou komen, ook aangename opdrachten en niet geheel onplezierige reizen zouden tot het verleden behooren. Dit geldt niet alleen voor de zuiver ambtelijke lichamen, doch evenzeer voor bedrijfsgroepen en vakgroepen, welke door vertegenwoordigers van het bedrijfsleven worden bestuurd. Ook bestuurders van deze half ambtelijke instellingen bepleiten soms blijvende ordeningsmaatregelen, waarbij onderbewust gehechtheid aan hun functie een rol speelt.

Bij aankondiging van bezuinigingsplannen treden groote groepen crisis-ambtenaren in het geweer ten einde in groepsverband de regering voor oogen te houden, dat er met hun belangen wel heel slecht rekening zou worden gehouden, zoo op groote schaal ontslag zou worden verleend. Naar ik dezer dagen las, vraagt men zich op sommige bureaux, die zich bezig houden met politieke gedetineerden, af, wat er met de gloednieuwe functies van vele gloednieuwe juristen moet geschieden, als er voortdurend minder gedetineerden zullen zijn. Daar wordt ijverig gewerkt, om de oplossing van deze problemen te vertragen. En op zulke bureaux heeft men bij de uitvoering en voorbereiding van maatregelen meer invloed dan b.v. de volksvertegenwoordiging kan doen gelden.

Het is derhalve volkomen logisch, dat wij saneering van onze economische, sociale en financieele verhoudingen slechts kunnen verwachten van een zeer krachtige regering, die doelbewust en homogeen in het geheele kabinet, een duidelijke politiek voert. Ons bekruipt bij voortdurende vrees, dat de samenwerking der huidige regeringspartijen op te wankelen grondslag rust, om langs vasten koers te varen. Waar de weerstanden in den boezem van het overmatig gezwollen administratieve apparaat der regering reeds alijdurende spanningen veroorzaken bij elke overwogen wijziging en iedere bedachte vereenvoudiging, is eens te meer een krachtig eensgezind bewind onmisbaar.

Het is onze melancholie, dat wij aan de doeltreffendheid van het huidige bewind wanhopen.

VAN OVERKLIFT.

ALGEMEENE LEDEN-VERGADERING

De Partij van de Vrijheid houdt een Algemeene Ledenvergadering op Zaterdag 23 November, aanvang 11 uur 30, in het gebouw Bellevue (ingang Marnixstraat) te Amsterdam. De agenda vermeldt o.m.:

Vaststelling van het algemeen reglement van de Partij.

Bespreking over de politiek van dezen tijd, Inleider dr. S. E. B. Bierema, voorzitter van de Tweede Kamerfractie.

Mededeelingen van het voorloopig hoofdbestuur.

Satiren

12

„Novarum rerum cupidus". Caesar, De bello Gallico 1, 18, 3
Op omwenteling belust. Letterlijk: naar vernieuwing hakend.

Wat slijt niet op deze sleetsche aarde? Zelfs het woord „vernieuwing", het laatstelijk meest gebruikte woord in ons misbruikte vaderland, is daaraan niet ontkomen, nadat het als door een baarljk wonder was geboren in de tot tranen toe bewogen eerste weken der herrizenis. Men vroeg den ander: zijt gij vernieuwd? Weinigen wisten, wat hiermede bedoeld werd, doch weinigen antwoordden ontkenkend, gevoelend, dat ongenoegen hieruit zou voortvloeien, want de toon waarop de vraag gesteld werd, was — laat ons zeggen een weinig dringend, of de blik, die daarmede gepaard ging, was — laat ons zeggen ietwat speurend, dan wel de houding, die daarbij aangenomen werd, was — laat ons zeggen eenigszins overwegend. Het was, of er een huivering over het land ging. Het woord „vernieuwing" klonk langer gerekte en winderiger uitgesproken dan normaal was, evenals wanneer een storm gaat opsteken en zich reeds aankondigt in een flard van een vlag. De lach der bevrijding bestierf op de lippen: vvvrrrrnnieuwvvvvingggg..... Daar stond iets te gebeuren. Krachten, die in onze lage landen onbekend waren, werden geboren. Duistere dingen doemden op in die dagen. Zelfs het ministerie, dat toen benoemd werd, riep van de brug slechts dat eene woord als een heeschen stoot op de fluit van een aanstormend schip vol omwentelende motorische dynamiek. Indrukwekkend. Adembenemend. En terwijl het volk in zijn overgroote meerderheid snakte naar het evenwicht en de rust van

het verleden, echode het hijgerig en tegelijk kalmeerend: vernieuwing; alsof het bezig was gekken liever toe te geven, omdat je het nooit kunt weten. Dit te minder, wijl het woord omgeven werd door de nog duistere andere woorden: progressief, doorbraak en overlaefd.

Slechts weinigen onderkenden demimicry. Velen spraken van een psychose der massa. Doch de meesten zagen voor zich de werking eener occulte wereldstuwing.

En nu reeds is het woord ingevallen, gerimpeld en versleten. Niets verandert blijkbaar sneller dan vernieuwing. Zoo ging het met de „nieuwe orde". Zoo gaat het met deze laatste „Ersatz". Zoo gaat het met alle personalistische verbeelding uit de kampen, welke geënt is op den germaanschen stam der „Machtsergreifung", onbewust, te goeder trouw, maar daarom des te meer een democratische tragedie. „Novarum rerum cupidus". — Hoe modern was Caesar door vernieuwing te noemen wat omwenteling is. En hoe goed is het ook nu nog, bij Caesar voor juist begrip van zaken in de leer te gaan.

Maar nog mooier is het te kunnen constateeren, dat het Nederlandsche volk dit niet eens behoefde te doen het maakte in een jaar op eigen kracht van de dreigende tragedie een..... simpele satire.

Verbeurdverklaring en Vermogensaanwasbelasting

Eenige maanden geleden heeft een advocaat uit Assen, mr. Oosterhuis, een bewogen klacht geuit over de verbeurdverklaringen van gedeelten van vermogens, die in Drenthe aan politiek-delinquente boeren (en boertjes) worden opgelegd en die, naar zijn meening, over het geheel als veel te hoog beschouwd dienen te worden.

Het is niet ons voornemen ons in de discussie, die naar aanleiding van deze klacht ontstaan is, te mengen.

Wel is bij ons een vraag gerezen, namelijk deze: wordt bij de vaststelling van deze boeten ook rekening gehouden met de Vermogensaanwasbelasting en de Vermogensheffing?

Nu is het ons bekend, dat vele dier verbeurdverklaringen vermogens betreffen, die met deze heffingen waarschijnlijk weinig of niet te maken zullen krijgen.

Doch er zijn ook andere.

Laten we als voorbeeld nemen een boer, wiens vermogen op 1 Mei 1940 (eerste peildatum) wordt bepaald op f 30.000 en op 31 December 1945 (tweede peildatum) op f 50.000. Nemen wij nu, dat van diens vermogen f 30.000 wordt verbeurd verklaard, zoodat deze man door het Tribunaal in het bezit van f 20.000 wordt gelaten.

Nu rijst de vraag: wordt deze boete gedateerd vóór 31 December 1945 of daarna?

Want wordt de dateering gesteld vóór 31 December 1945, b.v. op den beginnig van de detineering, dan zou in dit geval het vermogen nog f 20.000 bedragen (f 50.000—f 30.000 verbeurd verklaard). Maar wordt deze boete gedateerd ná 31 December 1945, dan wordt de situatie een geheel andere. Dan krijgen we het volgende:

Het vermogensverschil tusschen de beide peildata is f 20.000. Nemen we aan, dat daarvan f 7500 onbelast wordt gelaten, dan zou dus aan vermogensaanwasbelasting 50 pct. van f 12.500 betaald dienen te worden, dat wordt dus f 6250.

Behalve de reeds door de beide Kamers der Staten-Generaal aanvaarde vermogensaanwasbelasting wordt ook een Vermogensheffing voorgesteld door de regering. Naar verluidt zou bij deze heffing de eerste f 15.000 worden vrijgesteld en zou verder, tot f 100.000, 10 pct. verschuldigd zijn.

Hiervan uitgaande zou bij een dateering vóór 31 December in het onderhavige geval 10 pct. van f 5000, dat is dus f 500, betaald moeten worden.

En eveneens van dit tarief uitgaande zou bij een dateering ná 31 December f 2875 aan Vermogensheffing voldaan moeten worden (n.l. f 50.000, verminderd met f 6250 Vermogensaanwasbelasting, benevens verminderd met het belastingvrije gedeelte af f 15.000, dat is f 28.750, waarvan 10 pct.)

In een geval gelijk dit blijft van het vermogen geen f 20.000, doch (f 20.000 — f 6250 — f 2875 is) f 10.875 over.

Wanneer men tenslotte bedenkt, dat in dergelijke gevallen doorgaans een f 5000 heengaat aan onkosten (bedrijfsleider, advocaat enz.), voorts door verwaarloozing van het bedrijf tengevolge van de afwezigheid van den exploitant zelf, en helaas in meer dan één geval door diefstal enz. enz., dan komt deze zaak er nog weer anders voor te staan.

Voorzover wij hebben kunnen nagaan, is tot dusverre voor deze gevallen geen regeling getroffen.

Het komt ons voor, dat deze zaak nadere voorziening behoeft en het is daarom dat wij haar aan de orde stellen.

Vrijheid en Verantwoordelijkheid

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij!"

Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

abonneert zich op „Vrij!" tegen f 5.20 per jaar/f 1.30 per kwartaal *) welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 245103 ten name van den penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht, over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd. *)

(Handtekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

Zuinigheid en zorgvuldigheid

in regeringsbeleid zullen spaarzin bevorderen.

Het is ons streven om het volk van Nederland door gestadigen arbeid moreel en materieel tot hooger welvaart te brengen. Het is van veel grooter belang, dat er in een land zijn talloze vele kleine en middelmatige bezitters dan betrekkelijk weinige groote bezitters en zeer vele lieden zonder iets. Wij waren trouwens in onze ontwikkeling reeds een eeuw lang op weg om dit te bereiken.

Indien men immers de levenswijze en het bezit van den arbeider van thans vergelijkt met de levenswijze en het bezit van den kleinen middenstander van veertig jaar geleden, zoo ziet men den grooten vooruitgang. De arbeider woont in een beter huis, dat in vele gevallen zijn eigendom is, dan veertig jaar geleden de middenstander.

Om te geraken tot een groote schare van bezitters, zal men de goede oud-Hollandsche eigenschap van het sparen moeten aanmoedigen. Niet door propaganda, maar door de daad. Zoolang de overheid evenwel voortgaat zonder uiterste zuinigheid te huishouden en zoolang de inwoner dagelijks voor zijn oogen ziet hoe de zuur bijeengeschaapte belastingpenningen worden uitgegeven, heeft hij weinig vertrouwen in bespaard inkomen. Hij vreesst overigens vermogensheffingen, ook in de toekomst als de begrotingen blijvende tekorten, blijven vertoonen, hij vreesst muntontwaarding en dit wantrouwen, dat men van hoog tot laag en van links tot rechts in de bevolking aantreft, is geen voedingsbodem voor spaarzin.

De maatregelen der overheid geven geen indruk van zuinig omgaan met het bezit en steun aan hen, die door spaarzin bezit hebben verworven. Juist door bezit van de burgers, kan een volk en een staat hopen op materieelen, en daarna op geestelijken, vooruitgang. Wat echter te denken van een maatregel als de volgende? Huis-eigenaars zijn verplicht volgens het Huurprijbesluit Nieuwbouw 1944 formulieren in te vullen en in te dienen, waarop alle inlichtingen over huizen en woningen worden gegeven ter beoordeling door de desbetreffende instantie, of de geheven huren kunnen worden goedgekeurd. Mij is bekend, dat in een bepaald geval de totale huurprijs van een huis met drie woningen werd goedgekeurd, doch dat in de onderlinge verhouding der drie verschillende woningen een verandering werd gebracht. A kreeg dertig gulden reductie, B en C moesten ieder vijftien gulden meer betalen.

Het merkwaardige is evenwel, dat de reductie onmiddellijk moest worden toegestaan met terugwerkende kracht vanaf 1 Mei 1944, terwijl de huurverhoging slechts mag worden berekend met ingang van de (verplichte) aanvraag der goedkeuring van den huurprijs, i.c. 1 Juli 1946. In dit bijzondere geval is de onbillijkheid hiervan nog treffender, aangezien het gehele perceel een gelijkblijvende huur voor de drie woningen zal blijven opbrengen. Nog typerender is, dat de uitvoerende ambtenaren erkennen, dat in dit geval een kennelijke onbillijkheid wordt betracht, doch Sint Bureaucratius zegeviert ook hier met zijn reglementen over de common sense en de belangen der onderdanen. Vive les principes, périsse le monde.

Het schijnt mij toe, dat enkele eenvoudige voorbeelden uit de dagelijksche praktijk des Nederlandschen levens veel kunnen aantoonen.

VAN OVERKLIFT.

Dit zijn de leuzen van onze partij. Elk lid van de partij zal van deze leuzen doordrongen moeten zijn. Dit brengt mee, dat elk partijlid ook zijn medeverantwoordelijkheid zal moeten voelen voor het welzijn van ons blad. Daarom: elk lid abonné op Vrij! En elke abonné levert een abonné er bij. Geef nieuwe abonné's op aan onze administratie:

NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT

Op- en aanmerkingen

REDENEN TOT KLAGEN.

Van den heer C. N. W. te Naarden ontvingen wij het volgende ingezonden stuk, waarin verschillende kwalen, waar bevrijd Nederland aan lijdt, aan de orde worden gesteld. Wij hopen binnenkort in de gelegenheid te zijn verscheidene der hier aangevoerde kwesties nader te bespreken. (Red. Vrij!)

Geachte Redactie,

Het zoo smartelijk door de Duitsche, naar bloed dorstende, knevelaars getroffen Nederlandsche volk, hetwelk bij den Wapenstilstand niet in het minst ook zijn geestelijke vrijheid en verheffing dacht te verkrijgen, is daarin zeer zeker bedrogen uitgekomen.

Inplaats de werkelijk geestelijke vrijheid terug te ontvangen, waarnaar dit volk zoo sterk verlangde en waarop in feite de Nederlandsche beschaving werd gebouwd, volgde manipulatie op manipulatie, beginnende met de verzaking van haar plicht tot terugkeer van de Londensche Nederlandsche regering, een verplichting die voortkwam uit haar te vervullen missie bij haar uitwijken destijds naar Londen, met als gevolg dat vrijwel uit het luchtledige een andere regering werd getooverd, oorspronkelijk zonder herstel van het Parlement, en later met een gedeeltelijk of onvoldoend herstel ervan.

Dit alles geschiedde zonder het militaire gezag te herstellen, voorzover dit herstel in het belang van het land en naar het oordeel van het geallieerde Opperbevel noodig kon worden geacht.

Integenstelling daarvan werd een kersversch Militair Gezag ingesteld, meer het burgerlijke dan het militaire element tegenwoordigende, en om dit zeker te verbloemen, werden er nog burgerlijke Adviescommissies ingesteld, alles waarschijnlijk meer rood getint dan oud-illegaal, hoewel bij elk ondernemen, op welk gebied dan ook, het woord „illegaal” de bedoelingen van de rooie vendelzwaaiers moest verbergen.

Alles werd op handige wijze met een rooden draad doortrokken en ter verder volmaking hiervan werd de Partij van den Arbeid in feite in de plaats gesteld van de S.D.A.P., een manoeuvre die ook een zeker stempel heeft gedrukt op de latere verkiezingen, tengevolge waarvan in twijfel mag worden getrokken of ten opzichte van Nederland nog wel het gezegde opgaat, dat ieder land de regering heeft welke het verdient.

Alleen al het feit, dat van geen enkele zijde werk werd gemaakt om van de uit Londen teruggekeerde leden der vroegere regering, rekening en verantwoording te eischen van hun beheer, pleit niet daarvoor, evenmin het nalaten van het openbaar maken van het overzicht van de gedraging van deze regering, geschreven door den vroegeren minister-president, waarbij ook nog komt, dat het lid de Geer niet openbaar werd verhoord, hoewel naar veler meening deze zeker wel in de aller-eerste plaats openbaar had dienen te worden gehoord. Zulk een gang van zaken kan daarom niet in het belang van het land worden geacht, zoodat mag worden verwacht, dat dit klaarblijkelijke verzuim niet slechts zal worden hersteld, maar dat in afwachting hiervan ervan zal worden afgezien deze leden nog langer in ambtelijke functies te laten optreden, en mede eventueel zoo lang hun pensioen op te schorten.

Niettegenstaande het opheffen van het bedoelde Militaire Gezag en de Adviescommissies is met of zonder de nieuwe regering alles zowat bij het oude gebleven. Want ook zonder de te verwachten meerderheid te verkrijgen, waarop de Partij van den Arbeid zoo stellig had gerekend bij de verkiezingen, kan ten opzichte daarvan nog altijd niet van een minderheid worden gesproken. De initiatiefnemers, en zij die met deze partij zijn medegegaan, zijn alles blijven overheerschen en de door het economisch leven loopende roode draad is sinds den wapenstilstand eerder nog versterkt dan verzwakt.

Het overgrote deel van het volk wenscht niet de besteding van de bestaande rechteloosheid, evenzoo in de in de papierdistributie besloten liggende bevoorrecht van genoemde partij en de daaruit voortkomende afhankelijkheid van de dag- en weekbladen, welke deze partij niet aanhangen, en waardoor dus niet van een onafhankelijke pers kan worden gesproken, of van een vrijheid van drukpers volgens democratische opvatting of zoolks de beschaving deze vordert.

Men behoeft dan ook allerminst een helderziende te zijn om te constateeren, dat een politieke minderheid betrekkelijk heel gemakkelijk de meerderheid haar zienswijze kan opdringen, o.a. zelfs in casu door staking. Op z'n zachtst uitgedrukt moet men er zich dan toch ten eerste over verwonderen, dat zij allen die in het welbegrepen belang van de gemeenschap socialisten en communisten meenen te moeten bestrijden, deze bestrijding ten eene male absoluut onmogelijk is door daarvoor aléén den politieke weg te bewandelen.

Wanneer men nu maar eens let op al hetgeen verder is geschied om het rooie element te versterken, o.a. het vooraf instellen van noodgemeenteraden, welke aan de gemeenteraadsverkiezingen vooraf moesten gaan en waardoor van Nederlandsche zijde de op ruwe wijze door de Duitschers verwijderde oude gemeenteraadsleden werd gesanctioneerd, dan mag men daar niet zoo licht overheen stappen.

De sanctie van het door en door Duitsche Huurbesluit, tot dusver en dus anderhalf jaar na den wapenstilstand nog altijd gehandhaafd, spreekt ook daarbij boekdeelen. Want geen enkel weldenkend mensch ziet daarin het belang van de gemeenschap als o.a. daardoor het huurpeil op de meest starre wijze op dat van 9 Mei 1940 wordt gehouden, waardoor enerzijds elke verhouding tusschen huurprijs en inkomen absoluut uiteenvalt, en anderzijds ook die tusschen huur- en bedrijfskosten.

In de bescherming tegen eventuele huuropzegging wegens de beperking van de beschikbare woonruimte, een beperking die bovendien toch niet aan de woning-exploitanten is te wijten, zit het bovendien ook bij deze regeling niet zoozeer. De ware beweegredenen van dezen maatregel zijn van geheel anderen aard en sluiten zich aan bij de latere zoogenaamde geldsanctieering. De spaargelden, al dan niet geïnvesteerd, moeten na confiscatie van een deel ervan, onder de directe beschikking komen van hen, die door de oorlogsomstandigheden naar de macht hebben gegrepen. Na de verhooging en in enkele gevallen de vermeerdering van op het onroerende goed drukkende lasten, gevolgd door de schrikbarende verhooging van de onderhoudskosten, volgde nu nog de blokkeering van rechtmatig verkregen vermogen, met een belasting op alweder rechtmatig verkregen vermogensaanwas, en in de naaste toekomst nog een zoogenaamde heffing in eens, een gedeeltelijke confiscatie dus zonder rechterlijke beschikking en zonder eenigen rechtsgrond, en hoewel al deze maatregelen alle rechtmatig verkregen vermogens boven een bepaalde grootte treffen, zoo worden de exploitanten van onroerend goed toch het meest hierdoor gedupeerd.

Hiertoe draagt nog bij het feit, dat hun bijna geen materiaal voor het hoogst noodige onderhoud wordt verschaft, zelfs niet voor herstel van vloeren en goten, terwijl sinds Augustus j.l. nog alle toewijzing voor verf ten behoeve van het zoo hoogst noodige buiten-schilderwerk werd stop gezet, waarbij men zelfs zoo ver durfde te gaan te verbieden dat de voorhanden zijnde verf werd opgebruikt. Bovendien kunnen meestal de gebroken ruiten niet worden vervangen, zoodat dit zoo kostbare deel van wat nog aan nationaal bezit is overgebleven, met den dag verder verarmt of verval. Voor de hypotheekhouders kan daarin een reden liggen om een eventuele hypotheek op te zeggen, zoodat executie kan volgen, want vervanging van zoo'n hypotheek is niet mogelijk.

Maar om de eventuele vermogensaanwasbelasting te kunnen voldoen, of in ieder geval de zoo prachtig genoemde heffing in eens, zullen vele eigenaren van onroerend goed wel zijn genoodzaakt een deel ervan te verkopen. Aasgieren als collaborateurs, zwarte handelaren enz. zullen nu ook daarnaar nog hun beoedelde handen kunnen uitstrekken, en ook buitenlanders zullen dit voor een nog zachter prijsje dan de reeds genoemden in de wacht kunnen sleepen, terwijl ook het rijk en de gemeenten zich daarbij wel niet onbetuigd zullen laten.

In dit verband moet men ook nog rekening houden met een blijvende distributie van o.a. de voornaamste grondstoffen, zoodat de bouw van woningen gemakkelijk in handen zal kunnen worden gelegd van Woningbouwverenigingen, inhoudende dat de exploitatie van woningen in handen komt van niet ter zake kundigen. Een commissie voor de distributie werd reeds ingesteld, waaruit is te concluderen dat de distributie tot een blijvende zal worden gemaakt, behoudens enkele wijzigingen die de commissie denklijk in het belang van de rooie vlag noodig zal achten.

(Wordt vervolgd).

C. N. W.

ZOO ZIJN ZEKERE ZAKENLIEDEN

Met alle andere zakenlieden hebben zij gemeen, dat zij weten, dat deviezen- en grondstoffenschaarschte ons economisch leven beheerschen en beletten, dat dit leven op volle toeren draait.

Zij zijn er evenwel heilig van overtuigd, dat Nederland te gronde gaat, tenzij h u n bedrijf direct voor 100 % bevoorrad wordt, en de met de verdeling der grondstoffen belaste Rijksbureaux doen hun tekort, als zij het daarmede niet eens zijn. Zij willen niet inzien, dat het Nederlandsche volk als geheel een verplichting heeft aangegaan om hen aan deviezen te helpen en dat dit volk dus het recht heeft, bij de besteding der gekochte grondstoffen mede te spreken.

Zij willen niet inzien, dat de productie van eenvoudige eerste levensbehoeften noodzakelijker kan zijn dan de productie van luxe artikelen, die hun meer winsten oplevert.

Zij willen niet inzien, dat export noodzakelijker kan zijn dan de binnenlandsche consumptie.

Zij willen niet inzien, dat men eerst deviezen moet verdienen, om ze te kunnen besteden.

Zij willen niet inzien, dat, als zij zich rijk verdiend hebben aan de binnenlandsche voorziening met luxe artikelen, de waarde van den gulden in gevaar komt door het ontbreken van elke deviezen- of gouddekking.

Zij willen niet inzien, dat zij, door de toegekende contingenten van grondstoffen niet te respecteeren en maar raak te koop, de totale productie schaden door het in de war sturen van de meest rationeële grondstoffenverdeling.

Zij willen de vrije concurrentie herstellen, maar als dat is gebeurd en hun omzet loopt terug door gebrek aan zakeninzicht, verwijten zij den Rijksbureaux, dat deze hun tekort doen, als hun grondstoffentoe-wijzing dienovereenkomstig verminderd wordt.

Zij willen zich niet onderwerpen aan de regels, die zij zelf bij monde van de besturen van hunne organisaties hebben gesteld, omdat zij weten, dat voor zekere zakenlieden de winst eerst bij de nep begint.

Zij zijn van meening, dat zij hunne belangen het best door praten kunnen behartigen en inderdaad, het brengt het voordeel mee, dat de Rijksbureaux zelf moeten aantekenen, wat zij te zeggen hebben, zoodat hun handteekening niet op papier staat en zij er altijd onderuit kunnen.

Zij zijn van meening, dat de Rijksambtenaren, die hen te woord staan, geen ander werk hebben, dan hen aan te hooren.

Zij beseffen niet, dat zij aldus ambtenaren kweken, ambtenaren om feitelijk hun voor de Rijksbureaux bestemde correspondentie op schrift te stellen, ambtenaren om hen bij hunne ontduikingen in de gaten te houden, ambtenaren, om al die ambtenaren, die overbodig zouden zijn, als zij zich volgens de regels wilden gedragen, te leiden en te controleeren.

Gelukkig zijn er ook vele zakenlieden, die lyaal met de Rijksbureaux samenwerken. En dat behoeft niet een slaafsch opvolgen te zijn van de gestelde regels, maar wel een handelen in overeenstemming met het algemeen belang, zoodat in die regels is vastgelegd.

Helaas zijn er echter teveel „zekere zakenlieden”, die al dezen noodloozen rompslomp noodig maken. En dat wilde ik den goeden zeggen.

HOFFMAN.

Naschrift:

Bovenstaand stukje werd ons toegezonden met de mededeeling, dat in ons laatste nummer een „felle aanval op de Rijksbureaux” was opgenomen, en de schrijver liet daarop volgen: „Gaarne zou ik u het volgende verweer aanbieden.” Tegen plaatsing van het stukje bestaat onzerzijds geen bezwaar, wij geven elkeen gaarne het recht zijn meening te zeggen. Wel echter hebben wij er bezwaar tegen, dat de schrijver het een „verweer” noemt, want dat is het nu juist niet. Een verweer is een schriftelijk gesteld of mondeling voorgedragen stuk, waarin aanvallen worden weerlegd, ontzenuwd. Dat gebeurt in het stukje van den heer Hoffmann geenszins. Onze critiek op de rijksbureaux beantwoordt hij met een felle aanval op „zekere zakenlieden”. Dat lijkt op schieten in den blinde. Men behoeft waarlijk niets te verdoezelen met betrekking tot de moraal van bepaalde zakenlieden, hoewel men niet eenzijdig moet zijn met zijn oordeelvervelingen daarover. De moraal van ons geheele volk is echter gezakt en het zou dan ook wonder zijn wanneer die verlagende aan den stand van zakenlieden was voorbijgegaan. Wij keuren dat geenszins goed. Integendeel, ook wij zijn van mee-

ning, dat zij, die zich niet houden aan de voorschriften en op de een of andere wijze zich zelf gruwelijk bevoordeelen ten koste van het algemeen belang, gegrepen moeten worden. Dit is ons standpunt, dat wij terwille van den inzender gaarne uitspreken, maar dat heeft niets te maken met de critiek, die wij op de Rijksbureaux hebben. Die critiek heeft de schrijver volledig onaangetast gelaten.

Wij spraken van den velen kostbaren tijd, die voor zakenmensen verloren gaat met reizen en trekken naar die bureaux. In het „verweer” vinden wij dit argument niet ontzenuwd. Wij vinden er zelfs niets over.

Wij spraken van veel initiatief, dat verloren is gegaan en daardoor een aanzienlijke belemmering van vergroting onzer productie heeft veroorzaakt door den bureaucratischen rompslomp. In het „verweer” geen woord hierover.

Wij spraken over de kostbaarheid van het overheidsapparaat en over de weinig efficiënte organisatie. In het „verweer” wordt ook hieraan geen aandacht besteed.

Kortom, het verweer is geen verweer. Onze argumenten heeft de geachte inzender zelfs niet besproken. Onze aanval op de rijksbureaux heeft hij beantwoord met een aanval op slechte zakenlieden.

Maar nu wij daarop weer zijn teruggekomen, zouden wij den geachten inzender toch nog iets willen zeggen. Ook wij weten, dat er veel ontdoken wordt, maar dit blijkt dan toch maar mogelijk bij een zoo omvangrijk apparaat. En dat is wel zeer te betreuren. Een enorm groot en kostbaar apparaat wordt in het leven gehouden ter controle, maar de resultaten daarvan zijn toch maar bedroevend. Dit willen wij dan nog toevoegen aan hetgeen wij de vorige maal schreven, omdat de geachte inzender ons daartoe noopt. — Red. Vrij.

BESCHOUWINGEN OVER WERKLOOZENZORG

Mijnheer de Redacteur,

Naar aanleiding van de artikelen „Beschouwingen over Werkloozenzorg” in de nos. van 11 en 18 October, een kort woord.

Bij het lezen daarvan dacht ik zoo: „al weer wat moois er bij.” Ondergeteekende is eigenaar en leider van een groot veenkoloniaal akkerbouwbedrijf en zou er als zoodanig ook mee gemoeid zijn. Hij is niet meer van de jongsten (72 jaar) maar moet nog dagelijks veelal op den tractor rijden voor grondbewerking en oogst om het bedrijf toch maar in orde te houden (wegens personeelgebrek). We hebben hier in September en October de z.g.n. aardappelcampagne, en moeten ons dan voor een groot deel redden met gedetineerden. Voor het overige moet ik me redden met een drietal oude getrouwen, sinds meer dan 25 jaar dezelfde, die jaarlijks een heel stuk werk verzetten.

Voor de officieel vastgestelde loonen zijn of waren geen helpers te krijgen, de menschen gingen liever in de werkverschaffing of D.U.W. Zelfs in den winter voor het dorschen in de schuur was geen personeel te krijgen. In de D.U.W. hadden ze zoogenaamd dit nog en dat nog en waren te aard.

In de aardappelcampagne gaan de meesten aardappelen rooien en verdienen dan allicht f 10 per dag. In het algemeen verdienen dergelijke losloopers en gelegenhedswerkers natuurlijk iets meer gedurende dien tijd, anders zouden ze het niet zoo doen. Ze zijn vrij en gedurende den slapen tijd wordt voor hen officieel gezorgd. Vakkundig zijn ze niet voor landbouwers (twaalf ambachten en dertien ongelukken). Niets drijft hen ook er toe het trachten te worden, niettegenstaande ze alle gelegenheid hebben onderwijs te genieten. Dit zijn dan in de eerste plaats structuur- en crisiswerkloozen. De goede vakmensen en die den naam verdienen van medewerker, zijn nooit structuur- of crisiswerkloos, integendeel, daaraan is steeds gebrek. Voor hen is geen fronds noodig als steun.

Voor degene die steeds los op de hogere loonen loopt, is het best mogelijk m.i. om zelf een bijdrage te leveren in een mogelijk te vormen werkloozenfonds. Het gaat niet aan om de goede werkkrachten en prima vakmensen te belasten, zij het indirect, met een bijdrage in een werkloozenfonds, dat voor hen nooit noodig is. Dat is demoraliseerend.

Het gaat ook niet aan, om steeds maar weer de bedrijven daarmee te belasten, in de meening dat dat maar weer op den productenprijs kan worden verhaald, terwijl men anderzijds schreeuwt om goedkoop product. Er is al zooveel ten laste van de bedrijven gekomen, dat het haast gaat als met sommige belastingen waarvan de opcenten meer bedragen dan de hoofdsom.

Het is gek, maar de Nederlanders willen thans ook allerhande moois weer kopen, terwijl ze weten en voelen kunnen (althans moesten) dat ze arm zijn. In een fat-

soenlijk gezin, met eenigen spaarzin gaa dat anders, daar stelt men het koopen van mooie dingen uit, tot het eens wat ruimer wordt. Of is het riemen snijden van andermans leer?

Ook administratief zijn de bedrijven reeds te veel belast, ze fungeeren tevens als onbezoldigd belastingambtenaar. Wanneer men in de praktijk dagelijks de mentaliteit van veel Nederlanders aanvoelt, verwondert het niet dat de regering klaagt over te weinig productie.

Hoogachtend,
D. BIEWENGA.

Naschrift:

Wij willen gaarne den schrijver van het boven aangehaalde stuk inzake werkloozenzorg, de gelegenheid geven van antwoord te dienen op het hierboven opgenomen ingezonden stuk. Onzerzijds willen wij er slechts op wijzen, dat de schrijver dit vraagstuk toch te zeer beziet van het standpunt van een bepaalde streek uit.

Wanneer hij bijvoorbeeld zegt, dat goede vakmensen nooit structuur- of crisis-werkloos zijn, dan is dat misschien voor het gebied waar hij woont juist, maar in zijn algemeenheid is dit toch geenszins

waar. Onder de honderdduizenden werkloozen, die wij hebben gekend, zaten maar teveel bekwame vakmensen, voor wie het niets doen vreeselijk was.

Voorts beziet de schrijver de zaak geheel economisch en zoo vraagt hij of men denkt, dat de bedrijven ook den last van de werkloozenzorg kunnen dragen. Maar dacht hij dan misschien dat zij dit niet doen als eenige honderdduizenden een uitkeering van de overheid krijgen?

Wat de schr. zegt over gebrek aan spaarzin is o.i. juist. Wij moeten echter zeggen, dat van overheidswege ook niets wordt gedaan om dezen aan te moedigen. Inte-

gendeel, de financieele maatregelen van minister Liefinck dooden den spaarzin.
Red. Vrij.

HET GIRONUMMER VAN DE PARTIJ

Het postgironummer van de Partij van de Vrijheid luidt: 67880, ten name van den secretaris van de Partij van de Vrijheid, Koningin-gracht 61, 's-Gravenhage.

Machinefabriek & Scheepswerf van P. SMIT Jr. N.V. - ROTTERDAM

Hotel-Café-Restaurant

„GROOT KIEVITSDAL”
BAARN

HEROPENT ZATERDAG 9 NOV.

a.s. onder geheel nieuwe directie

Restaurant den geheelen dag geopend.
Speciale aanlegplaats voor H.H. Ruiters.
Beschutte plaats voor paarden aanwezig.

Speciaal ingericht voor het houden van diners en partijen

N.V. CHEMISCHE FABRIEK
„NAARDEN”

Glycerine. Caffeine en Theobromine. Saccharne, Vruchten-essences en Ingedikte Sappen, Aetherische Oliën, Synthetische Reukstoffen, Reukcomposities voor zeep en andere doeleinden.

NAARDEN HOLLAND · POSTBUS 2
TEL. 6543 · BUSSUM

D. L. MEULDIJK'S CENTRALE PAPIERBEWERKING

Heeft U papier? — Wij maken alles.
TAMBOERSTRAAT 24-26. TEL. 20943 ROTTERDAM
SPOEDORDERS BINNEN 24 UUR

WESSANEN'S KONINKLIJKE FABRIEKEN N.V.

Opggericht 1765 - Wormerveer

Meelfabriek
Oliefabriek
Veevoederfabriek
Rijstpellerij
Cacaofabriek

Laat het een glansrijke
wederopbouw worden!

Dit staat vast; Hoe méér schilderwerk er straks met Chinol geschiedt, hoe glansrijker de wederopbouw zal zijn! Chinol: duurzamer en weerbestendiger dan ooit! Vettewinkels „lievelingsverf”!

CHINOL

in Verf Van Vettewinkel

N.V. MACHINEFABRIEK
IJZER-, STAAL- EN METAALGIETERIJ

v.h. Bakker & Co.
RIDDERKERK

PORTUGAL

het land van zonschijn

Het boek van C. VENING

brengt U naar dit heerlijke land vol zonschijn, kunst en ontspanning. Een mooi land, waar toch zo weinig over geschreven is

164 bladz. Groot formaat. 2 kaarten. 120 foto's - Prijs f 8.75

Boekhandel J. DE SLEGTE

AMSTERDAM, Kalverstraat 223
ROTTERDAM, Coolsingel 79
DEN HAAG, Spuistraat 9

UTRECHT, Lange Vliestraat 15
HAARLEM, Grote Houtstraat 134.

Gironummer 120646 Amsterdam

Voor een GOED SCHILDERIJ
of een KLEURIGE PLAAT,
in een SMAAKVOLLE LIJST!

DARCO MIDDELLANDSTRAAT 98

Koopt nu reeds Uw St. Nicolaas-cadeaux.
Hoe eerder U koopt, des te ruimer de keus.

DE ROTTERDAMSCH DROOGDOK MIJ. N.V.

KLOOS
KINDERDIJK
BRUGGEN

N.V. BOELE'S
Scheepswerven
en
Machinefabriek
BOLNES

*
Nieuwbouw en reparatie

Vloerbedekking

Neemt in Uw woning de ideale

PERPLEX VLOEREN

Watervast, opneembaar, parketwijze gelegd
vanaf f 4.— per M².

Een product van

Abee Parketvloeren

Levering door het geheele land via onze Filialen.
Inlichtingen:
Hoofdkant. Van Boetzelaerlaan 90 - Tel. 555564 - Den Haag

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK

„DELFT”

Fabrieksmerk: TWEE TORENS.
TEL. 106-363 DELFT.

JAN VAN BEEK

Parkstraat 105 - 's-Gravenhage

Handelaar in

onroerende goederen

Koopt en verkoopt in BINNEN- en BUITENLAND

SMIT
SLIKKERVEER

DYNAMOS
MOTOREN

VRUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

Hoofdredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
 Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
 Mr. A. STEMPELS, Rotterdam

„slaet
 op den trommele”

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
 Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

Cultuurpolitiek

Actieve cultuurpolitiek is een kreet, waar de lucht tegenwoordig vol van is. Wat er mee wordt bedoeld is niet ieder direct duidelijk. Op het eerste gezicht zou men zeggen, dat er een politiek mee wordt aangeduid, die ten doel heeft actief de cultuur te verbreiden.

Wie zou daar bezwaar tegen hebben? Sterker nog: wie zou daar niet aan mee willen werken? De waarde van de cultuur zal toch ieder wel beseffen.

Men moet er echter rekening mee houden, dat actieve cultuurpolitiek een kreet is, welke de Partij van den Arbeid zich heeft toegeëigend. Zooals deze partij indertijd het monopolie van herstel en vernieuwing pretendeerde te hebben, zoo wil zij nu ook de actieve verbreiding van de cultuur voor zich alleen opeischen.

Op wat voor gronden?

Geert Ruygers heeft daar op een congres in Amsterdam iets over gezegd. Hij heeft eerst geformuleerd wat de actieve cultuurpolitiek eigenlijk inhoudt: „bevordering van voorwaarden, welke een cultureelen opbloei mogelijk maken en het scheppen van gelegenheid om een zoo groot mogelijk deel van het volk aan het cultureele leven te doen deelnemen”.

Waar komt dit op neer?

Om te beginnen op een zoo groot mogelijke en zoo verbreed mogelijke welvaart. Daar kunnen wij alles voor voelen. Wij streven daarnaar, op onze manier weliswaar; en deze verschilt van de manier der socialisten. Dat is duidelijk. En laat ons aannemen, dat elke politieke partij daar eerlijk naar streeft.

Maar welvaart is niet het eenige. De mensch moet tot de cultuur worden gebracht. Het onderwijs heeft hier een groote en grootsche taak.

Een waarheid als een koe? Natuurlijk, maar laat zij nog eens gezegd zijn.

En dan zullen cultuurbeoefenaren en cultuurgenieters geen belemmeringen mogen ondervinden, en meer nog: er zal naar stimuleering gestreefd moeten worden, waarbij organisaties, en ook de overheid een groot werk dienen te verrichten.

Dit alles moet makkelijk te volgen en te begrijpen zijn. Stimuleering heeft menigeen noodig. Belemmeringen moeten uit den weg worden geruimd.

Ofschoon ieder dit in zal zien en ieder bereid zal zijn daar aan mee te werken, meent Geert Ruygers te moeten beweren, dat actieve cultuurpolitiek alleen gestuwd kan worden door een politieke partij, welke aan bepaalde voorwaarden voldoet: zij moet boven de verschillen der geestelijke richtingen uit het beginsel aanvaarden van een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor de toekomst van ons volk en in een duidelijke socialistische lijn voor de geheele massa van het werkende volk nieuwe geestelijke horizonten openen.

Voor al het laatste is mooi gezegd. Waarom die geestelijke horizonten nieuw moeten zijn, is intusschen niet duidelijk. Bedoeld zal zijn, dat horizonten geopend moeten worden voor menschen, die van die horizonten misschien nooit hadden kunnen droomen. „Geestelijke” horizonten. Goed, het openen van geestelijke ho-

rizonten beteekent een verruiming van den geest. Accoord.

Die „duidelijke socialistische lijn” is louter politiek en haar noodzakelijkheid in dezen is allesbehalve duidelijk. Voor een socialist spreekt zij misschien vanzelf. Maar een „andersdenkende” zal meenen, dat een andere lijn ook kan voldoen. Met cultuur heeft dit verder niets te maken.

„Boven de verschillen der geestelijke richtingen uit”: in die regionen verkeerden een aantal partijen, o.m. de P. v. d. A. en ook onze partij. Het aanvaarden van verantwoordelijkheid voor de toekomst is iets, wat men bij elke serieuze politieke partij aantreft.

Geert Ruygers' omschrijving is niet vlekkeloos, maar zij is begrijpelijk te maken. Wat doet hij nu verder? Betoogen, dat er geen enkele partij is, die zich voor het bedrijven van actieve cultuurpolitiek leent.

Om te beginnen zijn de beginselen van de P. v. d. V., welke hij „liberale beginselen” noemt, tegengesteld aan de nieuwe opvattingen over mensch en gemeenschap. Ach, dat is best mogelijk, tegengesteld aan de nieuwe opvattingen van Geert Ruygers.

De geestelijke verworvenheden van de West-Europeesche cultuur staan in dezen tijd op het spel, heet het dan verder. Ja, die staan op het spel, telkens wanneer zij worden bedreigd. Dan heeft men niets aan „de kleurloze neutraliteit van het liberalisme” en dus kan de P. v. d. V. niet meedoen aan actieve cultuurpolitiek.

Wat zou de heer Ruygers met die „kleurloze neutraliteit” bedoelen? Wij hebben een zeer positief beginsel. Het niet rood, maar rood is niet de eenige kleur. En neutraal? Neen, dan zou het niet positief zijn. Misschien heeft de heer Ruygers gedacht aan de altijd maar weer misbruikte uitlating van Thorbecke: „Kunst is geen staatszaak”. Multatuli heeft ook de vergissing begaan te meenen dat volgens Thorbecke de staat zich niet met de kunst moet bemoeien. Een vergissing, want in het verband gelezen beteekent die uitlating, dat de overheid geen eigen opvatting over de kunst zelf mag hebben. Wat niet uitsluit, dat de overheid de kunst in het algemeen moet bevorderen.

Maar daar zit hem voor den heer Ruygers misschien juist de kneep. Hij wil misschien juist wel, dat de overheid partij kiest als er in de cultuur verschillende richtingen zijn. Zou een socialistische overheid niet-socialistische of anti-socialistische kunst willen beschermen en bevorderen? Het lijkt niet waarschijnlijk. Zij zal deze kunst geen object van actieve cultuurpolitiek kunnen maken.

In het stelsel dat wij voorstaan is de overheid neutraal wat een bepaalde richting betreft en als zij steunt, zal zij alle richtingen gelijkelijk steunen.

Het zal duidelijk zijn, dat de heer Ruygers weinig moeite hoeft te doen, om te beredeneeren, dat anti-revolutionairen en christelijk-historischen niet mee kunnen doen. Er is een groote geestelijke verscheidenheid, zoo zegt hij, en daarin past geen politieke partij met confessioneele

Merkwaardige zilverbons! Zij zijn in 1944 gedrukt bij M. Wyt en Zoon te Rotterdam, toen de invasie op komst scheen en het niet onmogelijk leek, dat Rotterdam van de rest van het land zou worden afgesneden. Een en ander geschiedde in overleg van de tegenwoordige burgemeesters van Rotterdam en Den Haag, de provincie Zuid-Holland, de Kamer van Koophandel en de directies van R. Mees en Zoonen en de Rotterdamsche Bankvereniging. Er is loen voor 13 miljoen van dit noodgeld vervaardigd; thans ligt het in de kluisen van genoemde bankinstellingen op vernietiging te wachten.

uitgangspunten. Alleen de K.V.P. krijgt een kansje: als zij zich maar ontwikkelt tot een programpartij, dan zal zij mee kunnen doen. En de communisten komen niet aan bod, omdat zij de zelfstandigheid, de waarde en de persoonlijke roeping van den mensch aantasten. Wat een „liberaal” geluid! Wat komt er van die drie dingen terecht onder een regiem van geleide economie? En toch zal Geert Ruygers voorstander van geleide economie moeten zijn. En toch meent hij, dat de P. v. d. A. de eenige partij is, die actieve cultuurpolitiek kan steunen.

De heer Ruygers moet zich eens afvragen wat de „verworvenheden van de West-Europeesche cultuur” zouden zijn geweest zonder den vruchtbaren bodem van de onderscheidene godsdiensten en hun botsingen, zonder het vrijmakende „liberalisme”. De cultuur was er. De horizonten zijn geopend juist door de vrijheid.

Die vrijheid heeft ook bijgedragen tot grootere welvaart en tot ontwikkeling van het onderwijs, dus op de verbreiding van de cultuur. En het socialisme en ook het communisme, hebben bevruchtend gewerkt op de cultuur en haar verbreiding. De cultuur is nu juist het terrein bij uit-

Vervolg op pag. 8.

OP ANDERE PAGINA'S.

Buitenlandsch overzicht — Van het school-erf — Drs. Korthals spreekt over den wereldomroep — Satire — Figuren van dezen tijd en oesters — Rede van mr. Vonk in de Tweede Kamer over de Indische kwestie — Dagboek van Nederland — Een flauwe smaak in den mond — Op- en aanmerkingen — Partij-nieuws.

Buitenlandsch overzicht

Twee verkiezingen

Parallel.

Aan weerszijden van den Atlantische Oceaan zijn de afgelopen week verkiezingen gehouden, welke resultaten alleen dat met elkander gemeen hebben, dat zij in beide gevallen een toestand van anarchie bestendigen. In Amerika immers brengt de grondwet, door de Amerikanen aangeprezen als de verwezenlijking van de ideale scheiding der machten, met zich, dat een democratische president moet zien te regeren met een republikeinsch parlement; in Frankrijk ziet men — ook na de eerste verkiezingen der vierde republiek — geen andere oplossing dan het destijds slechts voor de naoorlogse overgangperiode aangegane verbond der drie grootste partijen, dat ieder principieel regeeren onmogelijk maakte.

Doch dit is dan ook alles wat Amerika en Frankrijk op het oogenblik gemeen hebben. De onregeerbaarheid van Amerika heeft voor het land zelf niet veel tragisch (voor de buitenwereld, economisch van Amerika afhankelijk, des te meer!): over twee jaar, als het een republikeinsch president kiest, is het uit de constitutionele impasse en middelerwijl zal de algemeene zucht naar goederen, die de economische welvaart stimuleert, nog de overhand hebben op de tegenstrevende factoren. De onregeerbaarheid van Frankrijk echter is niet van zuiver constitutionele oorsprong: onverzoenlijke ideologische tegenstellingen liggen er aan ten grondslag en hoe langer deze onvruchtbare toestand gerekt wordt, des te meer zal men bij het volk de neiging waarnemen om de oplossing ervan bij de uitersten te zoeken.

Het verschil in betekenis van de uitslagen der verkiezingen in Amerika en in Frankrijk ligt echter nog dieper: terwijl Europa, uit duizend wonden bloedend, zich hoe langer hoe duidelijker uitsprekt voor de noodoplossing der geleide economie en blijkbaar bereid is het niet denkbeeldige gevolg eener, ook geestelijke, dictatuur op den koop toe te nemen, kiest het ongeschonden Amerika na een veertiental jaren van zeer gematigde ordening ondubbelzinnig weer het volkomen vrij spel van krachten.

Zoo wordt de kloof tusschen Amerika en Europa op economisch gebied steeds wijder, wijder dan die tusschen Europa en Rusland. Maar aan den anderen kant blijft Europa nog getrouw aan het beginsel der persoonlijke vrijheid, dat ook het machtige Amerika aanhangt. Ziet het dus eenzijdig Amerika als den beschermer zijner immaterieele waarden, anderzijds gaat het een principieel anderen kant op. Zoo bevindt Europa zich in een tragische tusschenpositie: het heeft gekozen voor de, dikwijls onvermijdelijke, oplossing der geleide economie, doch verzet zich hardnekkig tegen de ingrepen in het niet-economische leven, die de, wellicht even onvermijdelijke, gevolgen (want waar zijn de grenzen tusschen economie en politiek en die tusschen politiek en cultuur?) van deze oplossing zijn. Wanhopig zoekt het dat labiele punt vast te leggen, waarop de economische criteria moeten wijken voor de imponderabilia. Slechts de communisten zijn van de aanhangers van het systeem der geleide economie degenen, die, haar grenzen niet erkennende, er niet naar hoeven te zoeken en dus des te zekerder hun doel kunnen nastreven.

Roosevelts magie.

De nederlaag van de democratische partij was niet onvoorzien. Doch nooit had men dergelijke overwinning van de republikeinen verwacht. In den senaat aithans had men gedacht, dat de democraten nog de overhand zouden houden. Maar ook deze democratische terp is in de republikeinsche vloedgolf ondergespoeld.

Vele zijn de verklaringen voor deze „land slide” of aardverschuiving, zooals de Angelsaksers dergelijk verschijnsel noemen. De democraten waren reeds veertien jaren aan de macht en zestien jaar lang hadden ze de controle over beide huizen. Langzaam maar zeker was de op-

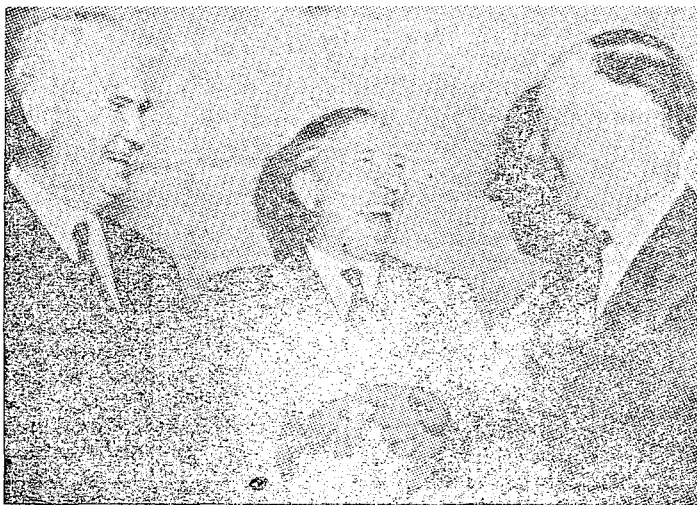
positie tegen hun heerschappij gegroeid. Het bleek uit de tusschentijdsche verkiezingen in 1938 en 1942. Maar telkens wanneer Roosevelt in het perk trad, bij de presidentsverkiezingen in 1940 en 1944, wonnen de democraten met vlag en wimpel. Zoozeer domineerde zijn figuur het terrein.

Doch hij overleed in het voorjaar van 1945 en nu moest de democratische partij zonder hem de stormen trotseeren. Dat deze zouden opsteken was begrijpelijk. Niet alleen de oude tegenstanders van zijn New Deal putten hoop uit de nieuwe situatie: zij werden versterkt door de algemeene ontevredenheid, die na oorlogen pleegt te ontstaan naar aanleiding van het noodzakelijkerwijs straffere regime, de beperkingen en de schaarschte. Misschien, dat Roosevelt, die tovenaer, die ratten-vanger van Hameln, zooals een republikein hem noemde, het nog gelukt zou zijn de democratische kiezers, vogels van zeer diverse pluimage, bijeen te houden. Het is mogelijk, doch geenszins zeker. Zeker is het evenwel, dat de nederlaag van zijn partij onder zijn leiding niet zoo groot zou zijn geweest, als zij nu is geworden.

De gewone man.

Roosevelts opvolger Truman had de traditioneele stemming, die zich na den oorlog tegen de regeerders keert, te ondergaan. Hij was echter zeker niet de man om het getij te zijnen gunste te laten verlopen. Hij had deze betrekking van president heelemaal niet geambieerd. Machtigeren dan hij in de democratische partij, tegenstanders van Roosevelts socialiserende neigingen, hadden hem, die van conservatiever allooi was, naar voren geschoven voor den post van vice-president en zoo geschiedde het, dat hij zich op een regenachtigen dag in April 1945 plotseling tot Amerika's regeeringschef gepromoveerd zag.

In het begin had hij alles mee: de oorlog was aan het afloopen, Amerika's grootste overwinning werd voltooid, Amerika was het machtigste land ter wereld geworden. Men had medelijden met dien man, die zijn hooge ambt niet begeerd had, men pries de uiterlijke bescheidenheid, waarmee hij het vervulde, men zag in hem de incarnatie van Amerika's gewone man, den man uit een klein stadje in het Midden-Oosten, een man zonder pretenties, die goed werken kan, goed verdienen kan, goed lachen kan en goed poken kan.

De republikeinen kunnen lachen! Hier ziet men eenige van hun kopstukken: V.L.n.r. Bricker, gouverneur van Ohio, en de senatoren Reece en Taft. De eerste en de laatste, behoorende tot den conservatieven vleugel van de G(rand) O(ld) P(artij) worden genoemd als mogelijke kandidaten bij de presidentsverkiezingen van 1948.

Blunders.

Doch weldra bleek, dat hij niet opgewassen was tegen de stroomen van den na-oorlogsch tijd. Hij omringde zich met raadgevers, die misschien goede pokeraars en hengelaars waren, doch nog niet hun sporen hadden verdiend op het gebied der hoogere politiek. Hij maakte blunders: de affaire-Pauley, die hem het verlies van den bekwamen administrateur Ickes kostte, was de eerste. De laatste was zijn weifelachtige, oneerlijk schijnende, houding in het incident-Wallace. Daartussen allerlei andere beslissingen, die op z'n minst ontijdig waren, zooals het plotselinge opzeggen van de leen- en pachtwet, de afschaffing van het bureau voor werkkrachten in oorlogstijd en van de commissie voor de oorlogsproductie. Deze op zich zelf populaire maatregelen (im-

mers zij beteekenden voor de massa, dat men terugkeerde tot normale tijden) hadden echter allerminst populaire gevolgen: de prijzen stegen, loonconflicten braken uit, het instituut der prijsbeheersching kon, nu de dijk der noodmaatregelen op één punt was doorgestoken, niet langer bestaan, materialen, noodig voor de industrie en den woningbouw, verdwenen in den zwarten handel enz. enz. Van 25 wetsontwerpen, die hij indiende, werden er slechts vijf integraal aangenomen. De rest werd verminkt en een nog grooter aantal zweeg men dood.

Het publiek, dat de maatregelen had toegejuicht, veroordeelde de gevolgen en stelde hiervoor Truman en zijn regeering verantwoordelijk. De meeste baat hierbij vonden natuurlijk zijn tegenstanders, de republikeinen, hoewel zij nog meer dan de democraten voorstanders van afschaffing van alle regeeringscontrole waren. Maar zoover zagen de kiezers niet. Zij keerden zich tegen de gevolgen, niet tegen het principe en zoo konden de republikeinen tengevolge van de misslagen der regeering-Truman de meerderheid veroveren.

Buitenlandsche politiek.

Het was reeds eerder zoo geschied: in 1909 onder Taft, in 1918 onder Wilson en in 1930 onder Hoover. De meeste gelijkens met dezen tijd vertoont de periode-Wilson. Ook toen liep een oorlog ten einde, en ook toen waren er dezelfde klachten als thans, maar er is één groot verschil. In 1918 waren democraten en republikeinen het ook niet eens over de te volgen buitenlandsche politiek. Wilson had zijn binnenlandsche tegenstanders daar steeds zorgvuldig buiten gehouden, ook nog toen zij in 1918 de meerderheid hadden behaald. Hij, een der stichters van den Volkenbond, was verwoed internationalist. Was het te verwonderen, dat de volksvertegenwoordiging, waar de republikeinen (die bovendien van huis uit isolationisten zijn) het voor het zeggen hadden, niet met hem meeging in zijn idealistische plannen, die, indien uitgevoerd, het beeld der wereld veranderd zouden hebben?

In dezen oorlog echter was het anders. Roosevelt en Willkie, zijn tegencandidaat in 1940, waren het reeds met elkander eens over Amerika's buitenlandsche politiek en sindsdien heeft Roosevelt en na hem Truman steeds meer republikeinen betrokken in de bepaling van die politiek. Byrnes nam op zijn reizen den republikeinschen senator Vandenberg als adviseur mee en tot vertegenwoordiger in de Vereenigde Naties werd Austin, een andere republikein, benoemd. Men kan dus zeggen, dat de republikeinen en de democraten gelijk denken over Amerika's politiek in de wereld en dat er wel niet veel

De onmogelijke situatie, waarin president Truman zich na anderhalf jaar had ingewerkt, inspireerde een caricaturist van de Chicago Sun tot dit vernietigende plaatje.

hun inkoop via de regeering. Nu zullen zij zelf op de markt moeten verschijnen, hetgeen zij niet doen zullen (kunnen), als zij niet bepaalde voorrechten, in den vorm van leeningen enz., zullen krijgen. In het verleenen van dergelijke voorrechten zal het Amerikaanse Congres nu wel zeer kieskeurig zijn: alleen de vrienden krijgen wat (als ze iets krijgen), de anderen niet.

Zullen wij dan in de politiek van Amerika niet veel wijziging zien optreden, in de economische politiek moeten wij een scherpe discriminatoire neiging verwachten. Aangezien echter politiek en economie in deze eeuw innig met elkander verweven zijn (heelemaal als men economische hulp afhankelijk gaat maken van politieke welgezindheid!), zal het geheel niet bijdragen tot de kalmeering van de internationale sfeer. Deze economische politiek (die trouwens reeds vóór de verkiezingen, na Wallace's ontslag, door Byrnes zachtjes is ingeluid) zal niet de pretenties kunnen hebben in overeenstemming te zijn met den geest, zooals belichaamd in de hooggestemde beginselen van de Atlantische- en San Francisco-handvesten. Zal aldus Rusland met een nog harder („tougher”) Amerika rekening mogen houden (van een leening, die het hard noodig heeft, zal nu wel heelemaal niets meer komen), aan den anderen kant zullen Rusland waarschijnlijk veel excuses gegeven worden tot wantrouwen en gedragingen, die ten hoogste met de letter der verdragen en handvesten in overeenstemming zijn.

Doch verrassingen in de Amerikaanse politiek zijn, als steeds, nog mogelijk. Is „appeasement” met Rusland onwaarschijnlijker geworden, ook de anti-Britsche tendenz, bij de republikeinen steeds sterker, is toegenomen. Men zal zich minder dan tevoren willen laten verstriken in de „intriges ter redding van het Britsche imperium” en zal meer dan tevoren geneigd zijn de bruggenhoofd-theorie ten aanzien van Europa te laten gelden (men vergete niet, dat, zoo misschien de republikeinsche partij niet meer isolationistisch is, de meeste isolationisten republikein zijn), te meer daar Amerika's werkelijke belangen in het Verre Oosten liggen, waar Englands rol zoo goed als uitgespeeld is.

Partij-discipline.

Aan de Oostkust van den Atlantische Oceaan hebben ook verkiezingen plaatsgevonden. Het Fransche volk heeft zijn volksvertegenwoordiging, waaraan het vijf jaren vast zit (ontbinding der Kamer gaat volgens de nieuwe grondwet niet gemakkelijk), gekozen. Het was kiezensmoe. Zes maal reeds in twee jaren tijds was het ter stembus getogen. Zondag ging het voor de zevende maal, het hoofd duizelig van alle leuzen en termen, die het in den loop der campagnes had toegeslingerd gekregen.

De strakke partij-discipline heeft gezegevierd. De communisten zijn er weer in geslaagd de sterkste partij des lands te worden. Opnieuw hebben zij aan de stervende socialistische partij stemmen ontomen. Deze bevindt zich in het dilemma tusschen socialisme en democratie. Zij weet niet, welk van de twee beginselen, ieder trouwens door andere partijen als monopolie opgeëischt, den voorrang verdient en verliest, vóór zij de keus (door andere reeds gemaakt) doet, steeds aan stemmen (zie buitenlandsch overzicht van „Vrij” van 29 Juni '46)

Aan den anderen kant van haar staat de M.R.P. Het is nog verwonderlijk, hoe weinig deze katholiek-democratische partij verloren heeft, als men bedenkt, hoezeer generaal De Gaulle haar — al of niet wilens — heeft gedwarsboomd. Men herin-

Vervolg op pag. 3 (4e kolom),

ABONNEMENTSGELDEN
voor „Vrij!” kunnen worden
overgeschreven op Giro No.
245103 ten name van den
Penningmeester van de Stichting
Slaet op den Trommele,
Utrecht.

De Indische kwestie

IN DE TWEEDE KAMER

Een belangrijke en krachtige rede van mr. Vonk

Bij de algemeene beschouwingen heeft het lid der Tweede Kamer, mr. G. Vonk, een zeer belangrijke rede gehouden over de Indische kwestie.

De heer Vonk sprak als volgt:

M. d. V.! Het is geen aantrekkelijke taak in de oppositie te zijn gedrongen in een tijd, die roept om eenheid in het land. Het is nochtans niet overbodig er op te wijzen, dat er thans slechts sprake mag zijn van algemeene belangen, het gezamenlijke belang van het Koninkrijk, dat — met ter zijdestelling van al hetgeen in dit stadium van ontwikkeling van zaken ondienstig is — alle krachten vergt, wil het Rijk zich herstellen en zelfs blijven leven.

Er mag niet worden gezwegen

Het is geen eenvoudige opgave, de in pers en periodiek heerschende Babylonische spraakverwarring als gevolg van propagandistische ideologieën en fraselogieën te moeten doorbreken om tot nuchtere realiteit en objectief inzicht te kunnen komen, noodig voor de behandeling van de levensbelangen van onzen Staat, met welks bestaan of vallen wij allen staan of vallen.

Het is geen aangename plicht deze praealabele praemissen thans, zij het slechts kort en in zachten vorm, op den voorgrond te moeten plaatsen, maar het is niettemin een plicht, omdat de tijd voorbij is, dat men de hoop mag hebben, dat alles nog wel terecht zal komen, als gezwegen wordt.

Het is plicht, M. d. V., thans rond uit te poneeren, dat deze Regeeringscombinatie niet in staat blijkt — ondanks haar meerderheid — tot afdoende bevestiging van het bestaan van het Koninkrijk, omdat niet de formeele meerderheid daarvoor beslissend is, doch de eenheid van levens- en staatsbeschouwing.

Het is plicht dit cardinale punt thans openlijk in het geding te brengen, want er is periculum in mora, gevaar in uitsstel. Dit geldt voor velerlei staatkundig terrein, maar het geldt wel in zeer bijzondere mate voor het Indische vraagstuk.

Het is plicht hierop thans nadruk te leggen, want er zijn goede gronden om te betoogen, dat onze huidige Indische staatkunde thans welhaast afgedieën is naar het laagste en het laatste nog houdbare punt van onze historie en dat het dus hoog tijd wordt, dat de wet van den weder opwaartschen druk in werking komt. Deswege heeft het geen zin meer kiekeboe te spelen met deze levenskwestie, hoezeer er ook nu nog wel zullen zijn, die met een geheimzinnig en slim gezicht dit kiekeboespele kwalificeeren als de hoogere politiek bij uitnemendheid en die de eigen politieke systematiek opvijzelen door de z.g. ondoorzichtigheid van hun motieven en doelstellingen.

Hieruit kan, naar ons oordeel, niets goeds meer groeien. Derhalve dient daar thans op korten termijn een einde aan te worden gemaakt. Hier geldt het spreekwoord: beter ten halve gekeerd, dan ten heele gedwaald. Slechts klare taal kan dit, naar gehoopt wordt, nog bewerkstelligen. En het Nederlandsche volk, M. d. V., dat ons allen naar zijn Staten-Generaal heeft afgevaardigd om voor zijn belangen op te komen, heeft recht op klare taal. De Indische zaak is niet een zaak van de Regeering alleen, noch van het Parlement alleen, noch van een of enkele partijen alleen, laat staan van een kleine groep alleen, die door de omstandigheden in staat gesteld, zich een machtspositie heeft aangemeten op quasi doctrinaire of quasi sentimentele basis.

De Indische zaak is in dit Parlement een zaak van het geheele Nederlandsche volk, dat nu — ik herzeg: nu — inzicht behoort te krijgen in de gevaren der gevolgde politiek, die, wanneer deze politiek op de huidige wijze wordt voortgezet, anders te laat zullen worden onderkend. Het Nederlandsche volk behoort het bespaard te blijven, dat het pas tot de ontdekking komt, welk enorm verlies het heeft geleden, wanneer de Indische zaak een verloren zaak zal zijn geworden.

En als het op de huidige wijze voortgaat, zal het een verloren zaak zijn.

Wat wij wenschen

Het Indische vraagstuk is naar het oordeel van onze partij niet het vraagstuk van het herstel der vroegere koloniale verhouding, zooals soms wel is beweerd. Slechts een dwaas zal terug willen keeren tot de verhoudingen van voor dezen oorlog. Wij eischen, dat den Indonesiër gelegenheid wordt gegeven voor de volle ontplooiing van zijn persoonlijkheid, van zijn waarde als mensch, van zijn nationalistische aspiraties en ook van zijn zelfstandigheid. Zooals de zaken thans echter gaan, zal hij die gelegenheid niet krijgen, omdat noch ontplooiing van persoonlijkheid, noch waarde als mensch, noch nationale aspiraties, noch zelfstandigheid tot gelding kunnen komen onder den druk van chaos en terreur.

Die gelegenheid zal eerst dan wederkeeren, als wederom recht, rechtszekerheid, bestaanszekerheid, bedrijfszekerheid, veiligheid van persoon en goed, kortom de rechtsstaat zal zijn wedergekeerd.

Die gelegenheid zal echter niet wederkeeren, als de politiek blijft voortgaan in de richting van de zinsnede, voorkomende op pag. 30 van de M. v. A.: „De republiek ontmoetend als een gegeven der politieke realiteit van het oogenblik, aanvaardt de Regeering daarbij hare organisatie, zooals zij is.” Een dergelijke theorie hadden wij eens moeten opwerpen tijdens de Duitse bezetting, die ook was „een gegeven der politieke realiteit” van het oogenblik”. En het aanvaarden van de organisatie beteekent niet alleen het aanvaarden der terreur, maar ook het beschermen van een bepaalde ideologie, die de terreur in zich sluit.

Er moet een einde komen aan de geheimzinnigheid

De beschermers van die ideologie voelen dit ook zeer wel. Dit is dan ook een der redenen, waarom aan de objectieve voorlichting van het publiek alles ontbreekt, waarom zooveel geheimzinnigheid hangt rondom het Indische probleem, waarom, wanneer de waarheid en de werkelijkheid moeten worden benaderd, de regeering tot beu-wordsens toe met een beroep op de teerheid en subtiliteit der verhoudingen geheimheid en vertrouwelijkheid betracht en oplegt, zelfs aan de Staten-Generaal, die naar oud-Nederlandschen trant en constitutioneel-democratisch principe 's Lands belangen en a fortiori 's Lands levensbelangen in het openbaar hebben te behandelen. Onze fractie wenscht deze behandeling thans in het openbaar; zij meent, dat de Staten-Generaal, nu het gaat om het naakte bestaan als staat, weer het waarlijk klankbord voor het Nederlandsche volk moeten worden. Niet wij vreezen de openbaarheid, doch de regeering. Wij zijn van meening, dat 's Lands belang met die eeuwige geheimzinnigheid niet gediend, maar zeer bepaaldelijk geschaad wordt. Wij achten ons in staat, dit ook publiekelijk te bewijzen, zoodra onze ons thans nog opgelegde plicht tot geheimhouding zou zijn opgeheven. Wij zijn van oordeel, dat aan het Nederlandsche volk, dat niet onmondig is, doch tot juist oordeelen zeer wel in staat, de dienst, die hiermee ook aan zijn bestaan en zijn bestaansrecht zou worden bewezen, niet mag worden onthouden. En wij zijn zeer speciaal niet van het gevoelen van den Luitenant-Gouverneur-Generaal, dat Nederland een „stervend land” is.

Zonder onzen plicht tot geheimhouding te schenden, M. d. V., kunnen wij thans in het openbaar reeds een heel eind komen met de zoo juist aangeboden bewijz-levering. En hiermee zullen we in elk geval vanzelf hebben aangetoond, dat elke wezenlijke waarde ontbreekt in het poevere betoogje, dat de regeering met betrekking tot de Indische zaak ten beste heeft gegeven in § 12 van de M. v. A. voor Hoofdstuk I der Rijksbegrotingen voor de jaren 1946 en 1947.

In verband met den beperkten ons toegemeten tijd dienen we ons te bepalen tot de hoofdpunten en dit nog wel in extractvormen. Dit heeft echter tevens een voordeel, n.l. dat hierdoor de kritieke situatie, waarin het Koninkrijk der Nederlanden zich door de ontwikkeling van het In-

dische vraagstuk op dit oogenblik bevindt, voor ieders oogen kan worden geplaatst, terwijl ook de schuld, die de huidige regeering daaraan heeft, hierdoor als het ware onwillekeurig kan blijken. Schuld, niet in den zin van dolus, zelfs niet van dolus eventualis, maar wel in den zin van culpa.

Het uitgangspunt der regeering foutief

Deze schuld vond haar oorsprong reeds in het eerste optreden van dit Ministerie, namelijk in de regeeringsverklaring van 5 Juli van dit jaar, pas ruim vier maanden geleden. In deze verklaring deed de regeering iets, waarvan een oude Romein reeds zeide: „Simul sorbere et flare difficile” (tegelijk zuigen en blazen is moeilijk).

Wat was toen het geval? In één adem zeide de regeering zich te blijven stellen op den grondslag van de Koninklijke rede van 7 December 1942 en tevens de verklaring van de vorige Regeering van

mr. G. Vonk.

10 Februari 1946 voor haar rekening te nemen, als bevattende het kader, waarbinnen ook zij bereid was tot regeling van een nieuwe staatkundige verhouding te komen, zulks hoewel het apert was (hetgeen ook tijdens de daarop gevolgde debatten door den g.a. den heer Romme werd aangetoond), dat de 7-Decemberrede en de 10-Februariverklaring elkaar uitsloten.

Hier ligt het vitium originis, de kernfout in den oorsprong van het troebele en geheimzinnige beleid met betrekking tot Indië van het huidige Ministerie.

De Koninklijke rede van December 1942 ging uit van de beoogde verbondenheid der Rijksdeelen; de Regeeringsverklaring van Februari 1946 beoogde ontbinding, zij het in uitgestelden vorm.

De rede wenschte geen vooruitlopen op de aanbevelingen der Rijksconferentie; de verklaring deed niet anders dan dat.

De rede verlangde, dat de aanbevelingen der Rijksconferentie zouden worden gedirigeerd naar een gemeenebest, waarbinnen de vier Rijksdeelen gelijkwaardige deelgenooten zouden zijn; de verklaring dirigeerde — behoudens een begrensde tijdsverloop — rechtstreeks naar afscheiding van Indonesië. De verklaring was dus geenszins — zooals de Regeering pretendeerde — een uitwerking van de richtlijnen der rede, doch een omverwerping van die richtlijnen.

De Koninklijke rede was constitutioneel en in overeenstemming met artikel 53 der Grondwet, volgens hetwelk de Koningin gezworen heeft, dat Zij het grondgebied van den Staat met al haar vermogen zou verdedigen en bewaren; de verklaring van 10 Februari 1946 was revolutionnair, omdat daarin het tegendeel van Harer Majesteits eed tot uiting werd gebracht.

En dat in deze verklaring één zinsnede der rede uit haar verband was gelicht en misbruikt om de revolutionnaire doelstelling te maskeeren, maakte de zaak tot een aanleggenheid, die men welhaast niet zonder schaamrood op de kaken kon aanroeren.

De huidige Regeering liep hierover heen, doch had hierdoor tevens den vasten constitutioneelen bodem onder de voeten verloren. Zij had de moeilijkheden in den aanvang omzeild, om deze natuurlijk later in veel ernstiger vormen weer tegen te komen.

De regeering thans in moeilijkheden

En in deze veel ernstiger moeilijkheden zit de Regeering nu verward. De debatten over de Commissie-Generaal liggen nog versch in het geheugen. Talrijke vragen, o.m. met betrekking tot de ministerieele verantwoordelijkheid, liet de minister van O.G. onbeantwoord, omdat hij ze niet beantwoorden kon. En thans reeds is er reden om te vermoeden dat het met zijn ministerieele verantwoordelijkheid niet best gesteld is.

Inzonderheid werd toen ook gewezen op de rol, die de Britten in deze quaesties speelden en op het feit, dat het niet voor het eerst in onze geschiedenis zou zijn, als een Commissie-Generaal, in Indië aangekomen, binnen korten tijd met den Landvoogd gemeene zaak zou maken tegen de Regeeringsbedoelingen in.

Hierop zweeg de Minister van Overzeesche gebiedsdeelen in alle talen, de mogelijkheid blijkbaar niet eens durvende ontkennen.

Doch, M. d. V., het heeft er allen schijn van, dat dit handelen der Commissie-Generaal in strijd met de bedoelingen der Regeering reeds is begonnen. Volgens ontvangen inlichtingen heeft de Voorzitter der Commissie-Generaal zich onlangs aldus uitgelaten, dat hij zich aan de Grondwet zou houden, zolang dit kon, maar als het niet kon, zou hij het dikke boek dichtslaan; met welke uitdrukking deze staatsrechtgeleerde de Grondwet (maar een dun boekje) blijkbaar verwarde met de uitgave verzamelde wetboeken van Fruin of Engelbrecht. Dit feit en meerdere andere symptomen schijnen teekend voor de geestesgesteldheid, waarin de Commissie-Generaal thans reeds is komen te verkeren, zoodat de vraag aan de Regeering gerechtvaardigd voorkomt, of zij de Commissie-Generaal al dan niet nog in de hand heeft; en dit te meer in verband met de orakeltaal in de laatste alinea van § 12 der M. v. A.

Inzonderheid den heer Minister-President, aan wiens Nederlandsche rechtschapenheid en aan wiens trouw aan de Grondwet wij allerminst twifelen, zouden wij in diepen ernst willen vragen, ten deze klaarheid te verschaffen. Orakeltaal kunnen wij missen. Constitutioneële voorschriften kunnen immers niet in verschillende zin worden opgevat en de aan het slot van § 12 der M. v. A. vermeldde regeeringsstelling, dat er toch verschil van opvatting mogelijk is „naarmate men haar uit staatsrechtelijk of uit politiek oogpunt beschouwt”, impliceert meer een revolutionnaire dan een constitutioneële tendens. Hetgeen van een constitutioneële regeering toch moeilijk verwacht noch aanvaard kan worden.

Er is helaas zeer bijzondere reden voor den nadruk, die op dit punt behoort te vallen.

Bewijsvoering voor de kritieke situatie

En hiermede ben ik gekomen aan de rechtstreeksche bewijsvoering voor de kritieke situatie, waarin het Koninkrijk zich op dit oogenblik bevindt.

In de couranten van den laatsten tijd zijn verscheidene berichten uit Indië opgenomen, die men korthedshalve aldus kan samenvatten:

10. melding werd gemaakt van de mogelijkheid van de erkenning de facto der republiek Indonesia, met gezag over Java en Sumatra, zoomede van een personeele unie van de Kroon tusschen eenerzijds de te Malino in grondvorm ontworpen Vereenigde Staten van Indonesië, omvattende het geheele thans nog bestaande Nederlandsch-Indië, en anderzijds het Koninkrijk der Nederlanden, dan bestaande uit Nederland, Suriname en Curaçao;

20. melding werd gemaakt van de vraag of de Kroon in dit verband voor de regeering der republiek Indonesia al dan niet aanvaardbaar zou zijn;

30. melding werd gemaakt van het voornemen der Commissie-Generaal, Soekarno en Mohamed Hatta te Cheribon te ontmoeten, alwaar dan een conferentie zou plaats hebben onder leiding van Lord

Killearn, tijdens welke conferentie de Commissie-Generaal o.m. het denkbeeld van een personeele unie der Kroon tusschen een der drie gebiedsdeelen eenzijds en de drie andere gebiedsdeelen anderzijds met den president en den vice-president der republiek Indonesia in bespreking zal nemen.

Maar, M. d. V., als dit alles in feite juist zou zijn, dan blijkt hieruit wel, hoe diep wij reeds gezonken zijn. Niet over het onwaardige, noch over het vernederende hiervan, inzonderheid voor de Kroon, benoemt thans gesproken te worden; „glissez mortels, n'appuyez pas”; maar wel over het rechtmatige van zulk een bespreking. En als men zich even de vraag der rechtmatigheid ten deze van de Commissie-Generaal indenkt, schijnt het theoretisch onmogelijk, dat dit alles op waarheid zou kunnen berusten. Immers: de Regeering stelde zich op het standpunt van de Koninklijke rede van 7 December 1942. Dit bevestigde zij duidelijk in de laatste Troonrede. Het ligt in de rede (en de Regeering heeft dit ook meer dan eens openlijk te verstaan gegeven), dat de Instructie der Commissie-Generaal dienovereenkomstig is geformuleerd. Maar hieruit vloeit dan toch onafwendbaar voort, voor ieder, die denken kan, en dus zeker voor de Commissie-Generaal, dat de begrenzing van haar bevoegdheden ligt in de constructie van de verhouding der gebiedsdeelen binnen het Koninkrijk en niet er buiten. En zelfs de ongelukkige Regeeringsverklaring van 10 Februari 1946 houdt zich nog binnen deze grenzen.

En wat zou nu hier staan te gebeuren? Kortweg dit, dat de band tusschen Indië en het Koninkrijk recht af zou worden doorgesneden en gesubstitueerd door een uiterst precairen band tusschen twee onafhankelijke soevereine Staten via de Kroon. Maar dit zou vierkant in strijd zijn met onze Grondwet en evenzeer recht uit in strijd met den door de Koningin afgelegden eed op de Grondwet.

Wij vragen ons dan ook af, wat de waarheid is, wat hier zoo plotseling en bij verrassing wordt uitgericht, en of wij nu door de Regeering zijn misleid dan wel of de Regeering overrompeld is door de Commissie-Generaal.

Wij houden het voorshands, als de berichten op waarheid berusten, nog op het laatste, omdat wij het onaanneemelijk achten dat de Regeering — zonder daarvan de Staten-Generaal in kennis te hebben gesteld — aan de Commissie-Generaal machtiging zou hebben verleend om op dusdanig wederrechtelijke wijze, immers tegen de Grondwet in, de onderhandelingen te voeren.

Doch als dit niet is geschied, blijft er slechts over, dat de Commissie-Generaal zonder de Regeering hierin tevoren te kennen, en dus opzettelijk onderhandelingen voert in strijd met de hoogste, immers zelfs in den eed der Koningin neergelegde Grondwettelijke beginselen. Met groote belangstelling zien wij de uiteenzetting ten dezen van de Regeering tegemoet.

En toch is hiermede helaas het laatste woord nog niet gezegd. Want ver boven deze verantwoordelijkheidsaangelegenheid gaat de politieke zaak zelve uit. Hier is door de leiding in Indië geageerd in den trant van de redevoering van den Luitenant Gouverneur-Generaal te Pangkalpinang.

Ernstige waarschuwing tegen het communisme

De ervaring op het terrein van de Indische staatkunde dwingt mij nu tot een ernstige waarschuwing. Zou ik nu zwijgen, dan zou ik medeschuldig staan aan de rampen, die ons nog verder kunnen treffen en die ons zullen treffen, als niet te elfder ure de koers gewijzigd wordt. En ik wensch niet door zwijgen medeschuldig te worden.

Welnu, naar mijn inzicht is de republiek Indonesia in haar huidige schijnbaren vorm van democratie slechts een loos omhulsel. De werkelijke potentieele inhoud daarvan is enkel communisme, internationaal georganiseerd communisme. Er zijn voor deze opvatting zowel in het algemeen als in dit tijdsbestek zeer deugdelijke gronden aan te voeren van feitelijke aard, die echter beter onbesproken kunnen blijven. En het is juist dit communisme, dat door de beide partijen, die het huidige Regeeringsblok vormen, wat Indië betreft, zoo zeer over het hoofd gezien wordt, doch overigens met alle ten dienste staande middelen bestreden wordt. Onlangs bleek dit weer duidelijk tijdens de debatten naar aanleiding van de interpellatie van den heer Wagenaar. Toen ging het over den invloed van het communisme in Nederland, maar met betrekking tot Indië moet dit ook te berde worden gebracht, omdat de beide Regeeringspartijen er blijkbaar geen notie van hebben welken gevaarlijk spel zij thans spelen met naar op dit terrein volkomen ondeskundige Commissie-Generaal. De Partij van den

Arbeid, in moordende concurrentie met de Communistische Partij Nederland, meent niet anders te kunnen doen dan opbieden in ondoordachte welwillendheid tegenover het Indonesische revolutionarisme en in hoogdravend drijven naar een soort vrijheid, die geen werkelijke vrijheid zal kunnen opleveren, in dit stadium, dat zij de terreur legaliseert. En de Katholieke Volkspartij schijnt niet in te zien, dat noch van missie, noch van zending iets meer terecht zal komen zoodra de Partai Komunis Indonesia de macht in de republiek van Soekarna c.s. zal hebben overgenomen.

Om kort te gaan: zoodra Nederland de Republiek Indonesia de facto erkend heeft, zal het tot dusverre nog goedgeels gemaskeerde communisme het masker afwerpen onder leiding van de oude, beproefde en in Moskou opgeleide voormannen Tan Malakka en Alimin of andere van dezelfde kracht om de macht over te nemen van de Kerenski-regeering van Soekarno en Mohamed Hatta, die tijdelijk wel bruikbaar waren, maar toch als overloopers naar Japan zullen worden aangemerkt. Hier loopt onze Commissie-Generaal met open oogen in. Zij wil tot elken prijs een overeenkomst en besef blijkbaar niet, waarmee zij die overeenkomst betaalt. Ook Sjahrir en Sjarifoedin, de vroegere vrienden van Mohamed Hatta uit den tijd van de Pendidikan Nasionalis Indonesia, die alle drie oorspronkelijk van communistischen huize waren, zullen dan ook wel van het toneel verdwijnen of het masker afwerpen en de Nederlands-Indische Regeering zal dan komen te staan tegenover dezelfde door haar erkende republiek, maar dan met een Regeering van geheel andere kracht en puttende uit geheel andere hulpbronnen, legaal geworden door onze erkenning en dus rechtstreeks beschermd door de corresponderende mogendheden in de U.N.O. en in den Veiligheidsraad.

Laten wij toch bedenken, dat het communisme altijd werkt met nationalistische tendenzen en leuzen, dat het overal in alle geledingen der samenleving zijn knooppunten legt, dat het in alle organisaties zijn cellen plaatst en dat het in deze wereld slechts leven kan door wereldrevolutie of openlijken oorlog. Laat ons toch niet ziende blind zijn, doch beseffen, dat wij Indië slechts helpen kunnen door onze eigen oude kracht te redderen en te handhaven. En de huidige Indische politiek doet alles, behalve juist dat. Zoo zijn wij afgeleden naar het huidige laagtepunt. Nog maar één bandjir en wij verdrinken. Wat in Indië gebeurt, is slechts een onderdeel van de groote wereldantagonie, waarover men in alle couranten van alles lezen kan. En ook Soekarno, Hatta, Sjahrir en Sjarifoedin weten dit zeer wel. Hun houding wordt momenteel bepaald door deze wetenschap en door hun vrees voor de communistische krach-

ten achter hun ruggen, want zij vreezen nu reeds voor hun leven, als zij thans een fout maken. Wij onderhandelen in wezen nu reeds niet meer met een democratisch-nationalistisch, maar met een communistisch regime met alle daaraan verbonden gevaren van verraad en arglist.

Houdt men dit voor oogen, dan heeft men de eenig juiste werkhypothese voor deze materie in bezit en wordt al hetgeen gebeurt of vermoedelijk gebeuren zal, niet alleen verklaarbaar, maar ook klaar. Dan wordt alles duidelijk, van de vraag af, waarom er in Indië nu wel wapenstilstand is, maar geen stilstand van wapenen, tot de vraag toe, waarom de „Regeering der Republiek Indonesia” wellicht momenteel wel zoo goedgunstig zal kunnen blijken de Kroon te aanvaarden voor een personeele unie tusschen de door den heer van Mook ontworpen Vereenigde Staten van Indonesia en het Koninkrijk der Nederlanden, zulks tot wederopzeggens toe in verband met de bekende vrijwilligheid als misbruikte basis voor de betrekkingen tusschen Indonesië en Nederland. Bedoelde werkhypothese faalde nu reeds eenige jaren lang nooit, zoodat — waar een fallende werkhypothese steeds binnen drie maanden zichzelf pleegt te logenstraffen — hier gevoelig van een vaststaand feitelijk uitgangspunt kan worden gesproken. De tragiek in het vermeende Indonesische nationalisme is het wel zeer potentieele communisme, en men begrijpt toch, dat de werkelijke kracht van het Indonesische nationalisme, dat gelijk overal ter wereld niet ligt in het ontbindende element van de anti-religieuze leerstellingen en groeperingen, maar in den bindenden alles-overheerschenden factor der religie, in Indië, dus in den Islam. Zoo zal de Regeering voor Indië in wezen de keuze moeten doen tusschen communisme en

HET GIRONUMMER VAN DE PARTIJ

Het postgironummer van de Partij van de Vrijheid luidt: 67880. ten name van den secretaris van de Partij van de Vrijheid, Koninginnesgracht 61, 's-Gravenhage.

Islam en zal de Indische politiek op de basis van de juiste keuze haar wijziging hebben te vinden.

De Regeering zal zich hebben te stellen op oecumenischen grondslag, de verbondenheid van alle godsdiensten tegenover het voor allen gemeene destructieve gevaar. Aldus is het overhaaste spel, dat de Commissie-Generaal onder leiding van Lord Killearn speelt, een nutteloos spel, waaraan zoo spoedig mogelijk een einde moet worden gemaakt, opdat Nederland te elfder ure zich zelf kan worden en constitutioneel vast aaneengesloten op waardige wijze, mede in het belang van de anders van God en wereld verlaten arme Indonesische massa's, zijn verantwoordelijkheid kan nakomen en zijn plicht kan doen. Wij staan in Indië allen voor denzelfden afgrond, God geve, dat wij eindelijk kunnen zien, zoodat wij pal kunnen staan en handelen tegenover de enorme gevaren, die ons bedreigen en die wij zeker niet kunnen afwenden door te zwijgen en te doen alsof de Nederlandsche verantwoordelijkheid in Indië geen waarde meer zou kunnen hebben. Het is de eenige waarde, die daar thans nog over is. Laat ons deze waarde redden. Wij hebben nog één kans. Nu!

Een flauwe smaak in den mond

Het is bekend, dat de verschillende provinciale talen en dialecten (streektaalen zoo men wil) zich niet slechts kenmerken door eigen woorden en uitdrukkingen en een andere uitspraak dan de officieele Nederlandsche, doch onder andere ook door het veelvuldiger gebruiken van bepaalde woorden, welke overigens volkomen Nederlandsch zijn.

Zoo gebruiken vele Groningers bij herhaling het woord flauw. Telkens wanneer hun iets niet aanstaat, wanneer ze onaangenaam getroffen worden, spreken ze dan van „flauw”. Iets, dat van weinig betekenis is, wordt wel een „flauwsie” genoemd, terwijl een Groninger ook wel zegt: ik krijg er een flauwen smaak van in mijn mond.

Dat kan een mensch hier op aarde heel wat overkomen: dat hij een flauwe smaak in zijn mond krijgt!

Wanneer wij, in plaats van een derde-

rangs-medewerker aan dit blad, als hoofdredacteur daaraan verbonden waren, dan zouden wij ernstig overwegen een nieuwe rubriek te introduceren: Waar ik in de afgelopen week een raren smaak in den mond door kreeg. Althans iets in dezen geest, maar dan natuurlijk wat korter.

Nu ter zake.

Kort na de bevrijding ontmoetten wij een persoon, gekleed als officier van het herrezen Nederlandsche leger. Toen wij hem dan met de uniform van het M.G. — en op die uniform een ster dus — zagen, toen werden wij dagen van vroeger indachtig.

Onze gedachten gingen terug naar de dagen, toen het in vele kringen tot den goeden, en althans tot den van vooruitstrevendheid getuigenden, toon behoorde te schelden op ons Nederlandsche leger, te smalen op onze vloot.

Ook genoemde persoon maakte in die dagen deel uit van allerlei z.g. pacifistische organisaties, o.a. van „Kerk en Vrede” en placht met vele anderen het anti-militarisme als het absolute, het indiscutabele (dat waart niet over te praten vald) uit te dragen. Conservatief werden gescholden dezulken, die nog vasthielden aan begrippen als „Vaderland”, „Oranje”, „Landsverdediging”. Het was beter onrecht te ondergaan, dan te doen en daarom nationale ontwapening en weerloosheid.

Toen wij dan dezen man zagen in het Canadeezenpakje, met een ster als officiersteeken, toen vregen we, wat de Groningers noemen, een flauwen smaak in den mond.

Dezer dagen hadden we opnieuw een ontmoeting met genoemd persoon. Het M.G.-pakje is al lang uitgetrokken, doch de revers is nu versierd met een lintje. (Dat, afgezien van het bovenstaande, deze onderscheiding onbegrijpelijk is, wanneer men daarbij denkt aan de koene daden en de prestaties waarmede sommigen zich inderdaad onderscheiden hebben en aan betoende verdiensten, zeer begrijpelijk daarentegen wordt wanneer men zich de vele en invloedrijke relaties herinnert, waarover genoemde persoon kan bogen te beschikken, doet niet terzake).

Toen wij dan dien revers, welke in vroegere jaren op 31 Augustus ongetooid placht te zijn, aanschouwden met het koninklijk ridderteeken, toen kwam er op dat oogenblik opnieuw een flauwe smaak in onzen mond.

Wij vragen: zijn wij dat nu alleen, of overkomt zoo'n flauwe smaak in den mond, — lezer en lezeres, — ook U wel eens?

DAGBOEK VAN NEDERLAND

DONDERDAG 31/10.

— Prins Bernhard wordt te 's Hertogenbosch als zwanenbroeder geïnstalleerd.

— De heer H. J. Bastiaanse, fractieleider van de C.P.N. te Utrecht, wordt wegens persoonlijke gedragingen uit de C.P.N. gezet.

VRIJDAG 1/11.

— Minister Ringers, die ziek is geweest, hervat zijn werkzaamheden.

— De gouverneur van Curaçao komt met mevrouw Kasteel op Schiphol aan.

MAANDAG 4/11.

— De regeering wil een beslissing van de Staten-Generaal uitlokken over den totalisator.

DINSDAG 5/11.

— Het Nederlandsche memorandum ten aanzien van Duitschland wordt bekend gemaakt.

— Twee vliegtuigen van de K.L.M. hebben malheur.

— Er breekt een staking van radio-musici uit.

— Er wordt een wetsontwerp ingediend, houdende voorzieningen van onder den vijand aangetroffen goederen.

WOENSDAG 6/11.

— Meegedeeld wordt dat de Holland-Amerika lijn zes nieuwe z.g. dijkboten in de vaart zal brengen.

— Nederland krijgt twee moderne kruisers met bemanningen van pl.m. 900 koppen.

— Het Kon. Ned. Met. Instituut in De Bilt verwacht een koude Decembermaand.

DONDERDAG 7/11.

— Volgens de laatste bekende gegevens bedraagt de staatsschuld thans 22.1 milliard.

VRIJDAG 8/11.

— Ir. N. Hupkes krijgt eervol ontslag als president-directeur van de Spoorwegen. Zijn opvolger is de heer F. O. den Hollander.

— Prof. dr. L. Otten, bekend onderzoeker op het gebied van de pestbestrijding, is overleden.

— Eduard Flipse, de bekende Rotterdamse dirigent, wordt door den centralen eereraad gerehabiliteerd.

ZATERDAG 9/11.

— Gemeld wordt, dat de concessie-aanvraag van de Mij. Nederland voor een luchtlijn op Indië is afgewezen.

— De minister van Marine heeft meege-

deeld, dat zijn departement alle schade, veroorzaakt door het vliegongeluk te Apeldoorn, voor zijn rekening neemt.

ZONDAG 10/11.

— Plechtigheid op de Oosterbegraafplaats te Amsterdam ter herdenking van de helden der bevrijding.

MAANDAG 11/11.

— De Hooge Raad beslist, dat de z.g. wetsbesluiten van Londen rechtsgeldig zijn.

— De radio-musici besluiten, weer aan het werk te gaan.

DINSDAG 12/11.

— In de Tweede Kamer begint het begrotingsdebat.

— Minister van Boetzelaer brengt te New York een bezoek aan Byrnes.

WOENSDAG 13/11.

— Er is een communiqué uit Indië, dat de commissie-generaal en de Indonesische delegatie een basis hebben gevonden, waarop overeenstemming mogelijk is.

— Gemeld wordt, dat er weer maximumprijzen voor groenten in overweging zijn.

DONDERDAG 14/11.

— Een vliegkamp op Schiphol met 26 doden.

van het school-erf

Ons standpunt ten aanzien van het onderwijs

Men heeft de Partij van de Vrijheid verweeten, dat zij in de verkiezingspropaganda te weinig aandacht geschonken heeft aan de culturele problemen van dezen tijd, dat zij te zeer het accent gelegd heeft op de kwestie-Indië, het vraagstuk der vrije of geleide-economie, het probleem der politieke delinquenten en de zuivering en idem de bureaucratie. Inderdaad moet erkend worden, dat ook de Partij van de Vrijheid, gelijk alle andere politieke groeperingen, in de verkiezingsperiode wel wat gemakkelijk aan de culturele problemen is voorbij gegaan. Deze gemeenschappelijk gemaakte fout treft dus ook onze partij. Want verkeerd is het, als men in een na-oorlogsche periode, waarin niet alleen het economische leven gedesorganiseerd is, geen aandacht schenkt aan, laat ons zeggen, den chaos en nood in het onderwijs. Men moet beseffen, dat voor den wederopbouw van het geschonden land en volksleven, goed onderwijs van primaire betekenis is. Herstel en vernieuwing betreffen niet alleen de fabrieken, bruggen, spoorwegen, huizen, wegen, maar ook en vooral de scholen, waar de komende cultuurdragers, de ingenieurs, de economen, de doktoren, de predikanten, enz. enz. hun eerste vorming ontvangen, dus in de eerste plaats de lagere school en in gelijke mate het middelbaar, voortgezet hooger en hooger onderwijs. We moeten ons allen bewust zijn, dat de welvaart van een land mede afhangt van het aantal goed onderlegde leiders op elk terrein van het maatschappelijke leven, van de geschoolde arbeiders, kortom van de mate waarop een volk in al zijn geledingen onderwezen werd en wordt.

En nu moge het waar zijn, dat in de verkiezingsperiode de bovengenoemde problemen actueel waren en uit propagandistisch oogpunt voor elke partij van groote betekenis, op zijn minst mag verwacht worden, dat, nu de verkiezingen achter den rug zijn en de partijen in de gelegenheid zijn zich te gaan bezinnen op de culturele problemen, er ook inderdaad van deze bezinning sprake is. De Partij van de Vrijheid is zich daarvan bewust, blijkens de verslagen, welke wij lazen over de beide laatste bijeenkomsten, n.l. die te Utrecht en te Amsterdam. Dat is een verheugend feit!

In de bijeenkomst te Utrecht — van de 19 October j.l. opgerichte vereeniging van bij de partij aangesloten leden van Provinciale Staten en Gemeenteraden — mochten wij spreken over het standpunt der partij ten aanzien van het onderwijs. Een groot aantal aanwezigen nam deel aan de discussie, waaruit blijkt, dat er in onze kringen voor de onderwijsproblemen zeer veel belangstelling bestaat als ze toegelicht worden door hen, die midden in het onderwijs staan. De nadien ontvangen verzoeken om in kleinere bijeenkomsten het standpunt van de partij nog eens toe te lichten, kan tevens als een zoodanig bewijs aangemerkt worden.

Wat is het standpunt van onze partij ten aanzien van het onderwijs?

Voor de beantwoording van deze vraag is het noodig, dat we vooraf iets zeggen over de plaats van onze partij in de Nederlandsche samenleving.

Beginsel-, Belangen- of Sympathie-partij.

Het herstel der parlementaire democratie ten onzent ging gepaard met een nieuwe oriëntering op het terrein der staatkundige groeperingen. Niemand heeft na de bevrijding getwijfeld aan den terugkeer der parlementaire democratie. Het algemeene verzet tegen het nood-parlement heeft overigens voldoende bewezen, dat ons volk langs den weg der vrije verkiezingen herstel van het parlement wenschte, van een parlement dus, waarvan de leden representatief geacht konden worden voor de natie in al haar schakeeringen.

„Aan elken staatkundigen arbeid gaat een door de historie opgebouwd gemeenschappelijk fonds van nationale staatkundige waarden en ideeën vooraf, welke als basis moeten worden aanvaard, beschermd en zoo noodig verwerkt”, zegt Prof. Duynstee in zijn werk „Het Glazen Huis”. En in zijn verdere betoog merkt hij dan op, dat voor een goeden Staat een minimum van nationaal eenheidsbesef voorwaarde is, maar dat dit saamhoorigheidsbesef niet opgeblazen kan worden als een luchtballon. Het moet groeien en de voorwaarden daartoe dienen

geschapen te worden. Wij hebben kunnen constateeren, dat een versnelling van het tempo van dezen groei niet mogelijk was. De Nederlandsche Volksbeweging greep te hoog en heeft dit naderhand moeten erkennen.

Zij heeft o.m. over het hoofd gezien, dat er vele nationale problemen waren, waarvoor nationale oplossingen nog niet gevonden werden.

Dat deze niet terstond gevonden werden schuilt vnl. daarin, aldus de meening van Prof. Duynstee, dat ons volk in godsdienstig-zedelijk opzicht geen eenheid is. Bij de beoordeeling der op te lossen problemen laten wij ons leiden door verschillende krachtig verdedigde levensbeschouwingen. En het is vooral ten aanzien van de culturele problemen, dat deze levensbeschouwingen een rol spelen en wel zullen blijven spelen. Niemand zal, om slechts een enkel voorbeeld te noemen, toch kunnen verwachten, dat de R.-Katholieken en de A.-R. in een nabije toekomst terwille van een nationale oplossing van de schoolkwestie, hun scholen zullen opofferen? Men behoeft niet op het standpunt der antithese te staan om te erkennen, dat een dergelijke oplossing in ons land ondenkbaar is. Iets anders is of het op den duur mogelijk zal zijn, dat de voorstanders van de openbare school bij hare tegenstanders in plaats, waar zij de bestuursmacht hebben, zooveel tegemoetkoming en medewerking voor hun school kunnen krijgen, welke noodig zijn om dit onderwijs tot bloei te brengen. Maar zelfs zóó ver zijn we nog niet! Een verwijt aan de voorstanders van het openbaar onderwijs in gemeenten, waar deze de bestuursmacht hebben, kan niet gemaakt worden, want, zoals ieder wel weet, voorziet de Wet in deze zaken op een voor het confessioneel onderwijs gunstige wijze.

In het werkje „De Balans van Nederland” heeft Prof. Dr. G. v. d. Leeuw de aandacht gevestigd op de onderscheidene lagen in ons volk. Hij ziet dan in hoofdzaak deze drie lagen: De Katholieke, de Hervormde en de Humanistische. Bij alle verschillen constateert hij toch ook een duidelijke overeenkomst, n.l. deze, dat we allen behooren tot een Christen-volk. Van humanistische zijde is meermalen betoogd, dat dit los staat van het Christendom, althans Christus niet aanvaard zoals de Christenen dat doen, doch wij meenen, dat ook het Humanisme in Nederland toch altijd weer beïnvloed is geworden door het Christendom en dat de Christelijke beginselen door geen Humanist verworpen worden. Ons volk moge in handel en wandel niet altijd Christelijk zijn, een Christen-volk zijn we ongetwijfeld, althans in overgrote meerderheid. En het is juist dat feit, dat het mogelijk heeft doen zijn, dat hier vervolgd en verdukt om welke geloofsovertuiging dan ook, zich konden en mochten vestigen.

Een parlementaire democratie onderstelt partij-vorming en daar wij een volk zijn met diverse levensbeschouwingen, is het begrijpelijk, dat bij de groepering in staatkundig verband deze levensbeschouwingen een rol spelen. Misschien niet bij alle partijen, mogelijk zelfs bij sommige niet altijd even duidelijk, maar stellig duidelijk aantoonbaar bij onze partij. Doch daarover straks.

Hoe verloopt het proces der partij-vorming?

David Hume zegt daaromtrent dat de politieke groepering geschiedt langs den weg van concentratie rond een beginsel of beginselen dan wel rond belangen welke men verdedigd wil zien. Ook kan de groepering geschieden naar aanleiding van de sympathie voor bepaalde groote figuren.

Een figuur als Dr. Colijn indertijd verzamelde ook aanhangers om zich heen, die uit geheel andere levensbeschouwing leefden. Sommigen zagen in dezen Staatsman een verdediger van hun belangen en zetten hun beginselen ter zijde, anderen koesterden groote sympathie voor zijn rustige en standvastige persoonlijkheid, terwijl zijn, wat we zouden willen noemen echte, onder alle omstandigheden trouwe aanhangers, in hem „den man van het beginsel” zagen. Zoo ziet men, dat bij de partijvorming vermenging van beginsel-, belangen- en sympathie-groepering optreedt. De vraag is echter van belang: „Wat domineert?” En dan kunnen we voor de Partij van de Vrijheid zeggen: De beginselen! Wij zijn een beginsel-partij in eerste instantie. En dat onze

tegenstanders dit wel beseft hebben, is nergens duidelijker uit naar voren gekomen, dan uit de wijze, waarop men ons bestreden heeft. Heel de campagne tegen onze partij was geborduurd op het stramen: „de P. v. d. V. is een belangengroepering, want zie maar, waar ze haar aanhang vindt.”

We hebben op verschillende bijeenkomsten in die dagen aangetoond, dat nageen alle partijen zich trachtten meester te maken van onze beginselen en leerzaam en in hooge mate interessant is het, de verkiezingslectuur in dit licht nog eens te herlezen!

Persoonlijk hebben wij het betreurd, dat niet al onze propagandisten in de verkiezingsdagen zich de beteekenis van het feit, dat we een beginsel-partij zijn, bewust waren. Zij hebben helaas onze kracht naar buiten niet vergroot, toen zij tegenover de critiek op het Kabinet Schermerhorn-Drees niet in staat waren een beginselvaste politieke opvatting te plaatsen.

Wie dat niet kan, moet zich allereerst verdiepen in den geestelijken achtergrond van ons program. Bij de kadervorming dient de grootst mogelijke aandacht geschonken te worden aan de vorming van onze sprekers en sprekers, en wel zoo, dat zij door en door vertrouwd raken met den metaphysischen achtergrond van ons program. Geen punt uit ons program kan voldoende toegelicht worden als men den achtergrond, hierboven bedoeld, niet kent.

Van niet te onderschatten beteekenis is het geweest, dat de samenstellers van het beknopt program een beginselverklaring er aan hebben doen voorafgaan!

Men zal ons vragen, wat dit alles te maken heeft met ons standpunt ten aanzien van het onderwijs? We zeiden het al: hoe zal men dit standpunt kunnen toelichten zonder terug te grijpen op onze beginselen? Ons standpunt ten aanzien van een vraagstuk als onderwijs en opvoeding, wordt niet bepaald door belangen, maar alleen beheerscht door beginselen. Wij verdedigen niet een bepaald onderwijs, omdat we daarmee belangen verdedigen of verwerklijken, maar enkel en alleen omdat we krachtens onze beginselen eenvoudig niet anders kunnen!

Prof. Molenaar heeft kort na de oprichting in een „Gids”-artikel onze partij vermaand een principieele propaganda te voeren. Hij schreef o.m.:

„De ervaring heeft geleerd, dat elke beginselpolitiek tot verhooring van het vertrouwen van het kiezersvolk bijdraagt en op den duur een partij meer ten goede komt dan beginselloos opportunisme.”

Dit was, dunkt ons, klare en duidelijke taal. Zij wijkt niet af, van hetgeen we hierboven en vroeger reeds in talrijke artikelen neerschreven.

Toen we dezer dagen in een vergadering van jongeren, die in belangrijke mate tot de totstandkoming van de P. v. d. V. bijdroegen, de vraag bespraken wat ons verder te doen stond en als onze overtuiging te kennen gaven: allereerst ons bezinnen op den metaphysischen achtergrond van ons program; ten tweede met enthousiasme deze beginselen uitdragen onder ons volk, toen verwierven wij terstond den bijval van alle jongeren en hadden we sterk het gevoel, dat het gisende element, waarover Prof. Molenaar in genoemd „Gids”-artikel o.m. schreef, niet alleen aanwezig is, doch ook werkt en verder doorwerken zal. En als we dat vertrouwen niet bezaten, zouden we ons niet wagen aan een uiteenzetting inzake het standpunt van de partij ten aanzien van het onderwijs.

Uit talrijke gesprekken met jongeren en verscheidene brieven van leden en belangstellenden is ons in de laatste maanden duidelijk geworden, dat hetgeen we hierboven summier samenvatten moesten, krachtig leeft in de harten van hen, die overtuigd zijn, dat de P. v. d. V. een belangrijke taak te vervullen heeft in ons politiek bestel. De belangstelling voor de artikelen van Lunshof in „Elseviers weekblad”, welke inhoud volkomen overeenstemt met wat wij voortdurend onder de aandacht brachten, levert mede het bewijs, dat we alleen door beginselvaste politiek de partij een krachtigen en duurzamen aanhang kunnen doen verwerven.

Het is op grond van al deze overwegingen, dat we bovenstaande, mogelijk wat uitvoerige inleiding, vooraf laten gaan aan de behandeling van onze eigenlijke vraag. En het is ook op dezelfde gronden, dat we een beroep doen op alle afdeelingen in de komende maanden de volle aandacht te schenken aan de beginselen van onze partij.

Den Haag.

J. VAN MOURIK.

STALEN MEUBELEN „GISO”-LAMPEN

Twee verkiezingen

Vervolg van pag. 2.

nert zich („Vrij” van 11 October '46), dat De Gaulle een groote campagne op touw heeft gezet tegen het tweede grondwetsontwerp, dat dezen keer mede met steun van den M.R.P. door de constituerende vergadering was aanvaard. Zijn invloed bewerkte, voor een niet gering deel, dat van de stemmers bij het referendum een 47 % tegen stemde; 53 % stemde voor. Aangezien communisten, socialisten en M.R.P. tezamen in Juni van dit jaar ongeveer 75 % (n.l. 26 + 21 + 28) van de bevolking uitmaakten, moet het gros van de M.R.P.-kiezers zijn parool hebben opgevolgd en of neen hebben gestemd of behoord tot de 30 % onthouders. Van partijdiscipline was er dus onder hen bij het referendum in October niet veel sprake!

Dit bemerkt hebbende, heeft de M.R.P.-leiding het onmiddellijk na het referendum over een anderen boeg gegooid en als een van de punten op haar verkiezingsprogramma de wijziging van de grondwet gezet! Hiermee mocht zij er echter niet in slagen de gunst van De Gaulle te koopen. Deze bleef zijn orakelspreuken uitdonderen, maar beval zijn aanhangers geen enkele partij aan. In dat licht bezien, moet het verlies, dat de M.R.P. ten bate van meer rechts staande groepen geleden heeft, gering genoemd worden. En dat is verheugend, want het is een teeken, dat het niet roode deel van het Fransche volk zich nog niet laat verleiden tot steun aan een steriele, slechts anti-communistische politiek.

Verscherping der tegenstellingen.

Toch is de neiging tot een verscherping der tegenstellingen en een versterking der uitersten reeds onmiskenbaar. Het verval van de middenpartij van het socialisme en de groei van de communistische eeneren van de conservatieve partijen anderzijds wijzen erop. Meer en meer gaat de M.R.P. de positie van de middenpartij vervullen. Het zal van haar leiding afhangen of zij die plaats ongerept zal kunnen behouden dan wel de gewone nadeelige gevolgen er van zal moeten ondervinden of, als derde mogelijkheid, naar rechts zal afzakken.

Veel zal hierbij afhangen van de kabinetsvorming, die nog moeilijker dreigt te worden dan bij vroegere gelegenheden. De communisten zal men er niet buiten kunnen laten, omdat van hun deelneming de ongestoorde arbeidsvrede en de productie afhangen. Zij immers hebben de bijna complete controle over de vakbonden. Het zou niet ondenkbaar zijn, dat een nieuw volksfront gevormd zou worden door communisten, socialisten en radicalen (die eenigszins hun „come back” hebben gevierd bij deze verkiezingen), ware het niet dat dezen een wijziging van de grondwet beoogen, ingrijpende dan de M.R.P., aangezien zij tegen haar gestemd hebben, en ware het niet, dat vele van haar kandidaten in zee gegaan zijn met de verzeke- ring niet met de communisten samen te zullen werken. Een gevolg van deze combinatie zou zijn, dat de M.R.P. in de oppositie zou gaan en hoe langer hoe meer in het contramine-kamp der rechtsche groeperingen verzeild raken.

Rest dus niet veel anders dan die onnatuurlijke figuur, een nieuwe coalitie-regering der drie grootste partijen, met de onvruchtbaarheid, die hiervan het gevolg zal zijn. De partijen immers, die aan de regering zijn, hebben geen ander gemeenschappelijk bindmiddel dan het feit, dat Frankrijk nu eenmaal een regering moet hebben en er geen andere te vinden is. Verder werken zij elkander tegen, werken de ministers elkander tegen en werken de departementen, die tot „partijforten zijn gemaakt, bezet en bevoorrad als voor permanente bezetting”, zoals de Manchester Guardian schrijft, elkander tegen. Het eenige gevolg hiervan kan slechts zijn een groote indifferentie onder het volk ten aanzien van de democratie en een verlangen naar daden, onverschillig hun gegrondheid. En daden beloven de extremistische partijen altijd.

Drs. Korthals spreekt

VOOR DEN WERELDOMROEP P.C.J.

Een tien minuten-speech over de beginselen onzer partij

Voor den Wereldomroep P.C.J. heeft Drs. H. A. Korthals Dinsdag j.l. een redevoering gehouden over enkele beginselen onzer partij. Wij laten het door hem gesprokene hier volgen.

Luisteraars,
De jaren voor 1940 hadden in ons land met betrekking tot het politieke leven verscheidene fouten van fundamenteelen aard doen zien en het was daarom begrijpelijk, dat in de oorlogsjaren, toen openlijk uitdragen der politieke overtuigingen niet mogelijk was, in besloten kringen van gedachten werd gewisseld over de situatie, die wij na den oorlog wenschten te bereiken.

Zoals bekend, heeft die uitwisseling van gedachten zich ook bezig gehouden met de partijformatie, zooals die na de vrijdijding zou moeten zijn en nadat de bezetter was verdwenen en de politieke discussies weer in het openbaar konden plaats hebben, zijn toen belangrijke wijzigingen in de partijformatie bepleit en in het begin van dit jaar hebben deze zich ook voltrokken. In Februari werd opgericht de Partij van den Arbeid en in Maart daaraanvolgend de Partij van de Vrijheid. De Partij van de Vrijheid richtte zich in een manifest tot het Nederlandsche volk, een manifest, dat o.m. was ondertekend door Mr. Stikker, die in de oorlogsjaren één der bekendste figuren is geweest in de voorbereiding van den naoorlogischen socialen opbouw en door prof. Mr. R. P. Cleveringa, den Leidschen hoogleraar, die het sein heeft gegeven tot het verzet der universiteiten tegen den bezetter en die daardoor is geworden één der krachtigste figuren van onzen nationalen vrijheidsstrijd.

In de genoemde twee mannen, Prof. Cleveringa en Mr. Stikker, is als het ware onze partij gesymboliseerd. Want, ons stellende op de basis van het Christendom, noemen wij als onze eerste beginselen: de vrijheid, de verantwoordelijkheid en de sociale gerechtigheid. Met deze beginselen is het fundament van onze partij gegeven. Tegenover hen, — en het zijn er velen — die den mensch steeds meer afhankelijk willen maken en met name ondergeschikt maken aan den staat en tegenover hen, die, gelijk de communisten, den mensch in het geheel niet tellen, stellen wij den mensch centraal. Niet den boven alles tronenden mensch, maar den mensch die zich innerlijk gebonden weet aan God. Niet de vrijheid voor den mensch, die individualist is en zich van zijn medemens niets aantrekt, maar de vrijheid voor den mensch, die zich zijne verantwoordelijkheid jegens zijn medemenschen en jegens de gemeenschap in haar geheel bewust is.

Wanneer wij dus den mensch centraal stellen en streven naar zijn verheffing, dan brengt dit belangrijke consequenties mede met betrekking tot de te voeren economische en sociale politiek.

Tegenover hen, die den staat — wat dan neerkomt op de ambtenaren — een steeds grootere macht willen geven in het economische leven en daarmede den mensch bij voortdurend meer afhankelijk willen maken en hem dus ook steeds meer zijn verantwoordelijkheid voor het eigen bestaan willen ontnemen, stellen wij, dat de mensch in de eerste plaats zelf de verantwoordelijkheid voor zijn eigen bestaan moet dragen. Dit achten wij in overeenstemming met de waardigheid van den mensch. Maar dan moet onze maatschappij ook zoo zijn, dat de mensch deze verantwoordelijkheid ook dragen kan, dat wil zeggen: onze samenleving moet zoo zijn ingericht, dat een ieder daarin werk vindt tegen een loon, waarvan hij zich en zijn gezin behoorlijk kan onderhouden. En wanneer men dan het program van onze partij zou lezen en aandacht zou schenken aan het punt, waarin dit is vermeld, dan zou men daar lezen, dat de werknemer niet alleen een dusdanig loon moet hebben, dat dit hem veroorlooft in het onderhoud van zich en zijn gezin te voorzien, maar hem tevens in staat moet stellen te sparen. En dan volgt: „Gestreefd worde naar uitbreiding van het privaatsbezit over de massa van het volk, mede door deelneming in de winst van de onderneming”.

Met deze vaststelling is tevens aangegeven de positie van de werknemers. Dezen zien wij als medewerkers van den ondernemer in het bedrijf. Klassentegenstellingen kennen wij dan ook niet en bij het nastreven der sociale gerechtigheid

stellen wij voorop een samenwerking tusschen werkgevers en werknemers in één organisatie. Het is mij daarom een groote vreugde, dat deze samenwerking na den oorlog is tot stand gekomen in de Stichting van den Arbeid, aan welke voorbereiding verscheidene onzer voormannen in den bezettingstijd zeer krachtig hebben medegewerkt.

Moge ik over de sociale paragraaf van ons program nog iets opmerken inzake de voorzieningen in tijden van moeilijkheden. Wij wenschen goede sociale verzekeringen. Verbetering van de ouderdoms- en invaliditeitsvoorziening achten wij noodig en wij bepleiten ook een werkloosheidsverzekering. Mochten namelijk de tijden zoo ten ongunste keeren, dat werkloosheid ons weer zou treffen, dan moeten zij, die daarvan het slachtoffer zijn, niet weer in een stelsel van „steun” worden opgenomen. Dit is menschterend. Zij zullen dan de uitkeeringen moeten vragen, waarvoor zij in betere tijden zelf hebben bijgedragen. Maar ons program spreekt ook van krachtige maatregelen ter voorkoming en bestrijding van werkloosheid, want hoe goed de voorzieningen ook zouden zijn voor hen, die door werkloosheid worden getroffen, het is en blijft een geesels, die met alle mogelijke middelen voorkomen en bestreden moet worden. Hiervoor kan het noodig zijn, dat de overheid regelend in het economische leven ingrijpt. Ik aanvaard die consequentie, maar stel mij diametraal tegenover hen, voor wie het overheidsingrijpen een begeerenswaard

doel schijnt, dat ook moet worden toegepast, als het ook anders kan.

Wanneer wij als ons doel ontvouwen verheffing van den mensch, dan zal een zeer belangrijk deel onzer actie ook gericht moeten zijn op het onderwijs. Dit zij gericht op verstandelijke ontwikkeling niet alleen, maar het zal den leerlingen ook bij moeten brengen de groote waarden van het christendom en het zal ook meer gericht moeten zijn op de vorming van het karakter en de ontwikkeling tot persoonlijkheid. Maar vooral worde mede bevorderd, dat de ongelijke beginkansen in het leven, zooveel mogelijk worden gelijk gemaakt door den jongeren uit niet-bemiddelde milieu's meer de gelegenheid te schenken voortgezet en hooger onderwijs te volgen.

In het staatkundige leven brengt ons beginsel ons tot krachtige verdediging van de vrijheid van den mensch, tot krachtige verdediging van de democratie en de rechten van het parlement. Elkeen, die daaraan tasten wil, vindt ons principieel tegenover zich. Het overheidsgezag houdt met den vrijheidszin rekening, maar het zij krachtig, want anders dreigt chaos. Daar ik mede spreek tot hen, die in onze overzeesche gebiedsdeelen wonen, moge ik nog op een punt van ons program de aandacht vestigen en wel het eerste punt, dat handelt over ons Koninkrijk. Gezegd wordt daar:

„Eenheid van het Koninkrijk der Nederlanden en binnen dit Koninkrijk eigen meesterschap der deelen”.

Wie, zooals wij, de ontwikkeling der menschelijke persoonlijkheid zoo centraal stellen, zal ook begrip toonen voor de ontwikkeling van nationalistische stroomingen en zal ook verstaan, dat de positie der overzeesche gebiedsdeelen thans een geheel andere moet zijn dan vóór den oorlog.

Wij spreken dan ook van „eigen meesterschap” in ons program, daarmede bedoelende zeggenschap over eigen inwendige aangelegenheden. Maar dit alles

Incourante Fondsen - D. W. Brand

Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

wenschen wij binnen het raam van de eenheid van ons Koninkrijk. Binnen dit Koninkrijk kunnen alle deelen, alle volken en alle menschen individueel tot ontplooiing komen. Aan liquidatie van ons Koninkrijk werken wij niet meer. Voor ons geldt slechts het parool van den opbouw — en dan opbouw, die aan den mensch de kans geeft zich te ontwikkelen en te ontplooiën krachtens zijn natuurlijke aanleg.

Figuren van dezen tijd en oesters

De staat is aan het organiseren, aan het regelen en aan het leiding geven. De mannen uit het bedrijfsleven wachten in verbeterde stemming af hoe lang dit nog zal duren, doch soms zijn er oogenblikken, dat een meewarige glimlach wordt ontlokt door de enormiteiten, welke van overheidswege aan de hand worden gedaan.

Op 4 en 5 October j.l. was er een congres van het departement Zeeland der Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel, dat in Middelburg werd gehouden. Een der sprekers was Drs. G. A. Kohnstamm, Chef der afdeling Technische en Economische Vraagstukken van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, die een inleiding zou houden over mogelijkheden op industrieel gebied in Zeeland.

Ter sprake kwam de voor Zeeland zoo belangrijke oestercultuur en de exportmogelijkheden van dit product o.a. in verband met onze deviezenpositie. Amerika werd aangemerkt als een land, dat uit hoofde van een eigen productie van mindere kwaliteit, als afzetgebied in aanmerking zou kunnen komen. Hoe zouden echter deze oesters van Yerseke naar de Nieuwe Wereld moeten worden vervoerd? Dit was volgens Drs. Kohnstamm een kwestie van „research”. Mocht het schip niet vlug genoeg gaan, dan zou het vliegtuig het aangewezen middel van vervoer zijn. Doch bij dit transport zou misschien het gewicht van de oesterschelp een zeer bezwarende rol gaan spelen en — nu komt de clou, geachte lezers — het zou wederom een kwestie zijn van „research” om een methode uit te vinden, zoodat de oesters zonder schelp zouden kunnen worden verzonden. Een visioen van een pakje oesters (zooals vijgen) in cellophaan kwam mij onmiddellijk voor den geest en ik moest mij beheerschen om niet aan den geachten inleider te vragen of hij een liefhebber van oesters was.

Een dergelijke enormiteit te hooren uitspreken past bij dezen tijd. Het heeft onmiddellijk tot gevolg, dat men den spreker (een regeerings-afgevaardigde) niet meer geheel au sérieux neemt. Van regeeringspersonen en vertegenwoordigers van regeeringsinstanties verwacht men bezonnener woorden en geen filosofie van het gehalte van een studenten debatingclub na middernacht.

Drs. Kohnstamm staat echter niet alleen. Intelligent en kundig, maar te theoretisch en te idealistisch ingesteld zijn, deze figuren, waardoor een disharmonie ontstaat tusschen theorie en practijk. Daar het leiden en regelen op theoretischen grondslag een hobby schijnt te zijn van de huidige regeering, behoeft het geen verwondering te baren, dat de door mij bedoelde figuren op verschillend gebied als regeerings-persoonlijkheden op den voorgrond treden. Belachelijk worden de betoogen, wanneer blijkt, dat de opstellers de technische begrepingen en de psychologische reacties van de door hen voorgestelde maatregelen of werkwijzen niet aanvoelen. Goede raad is in dezen blijkbaar te duur en zodoende wordt de leiding onthouden aan de mannen van het bedrijfsleven, die met hun beide beenen op den grond staan en weten wat kan en wat niet kan.

Zoo zullen de Zeeuwsche oesterkwekers hun afzetgebieden wel weten te vinden en zij zullen door hun persoonlijk initiatief de export-problemen wel oplossen, tenminste wanneer de staat niet te veel moeilijkheden in den weg legt. En als de technische mogelijkheid zou komen, om oesters per raket nog den vorigen dag in Amerika af te leveren, dan zullen de exporteurs deze middelen weten te gebruiken — maar — transport in de schelp! Want de groote charme van een oester is zijn gesloten karakter. Dit is de voorwaarde voor het conserveren van de culinaire geheimen, die telkens opnieuw een openbaring zijn voor hen die ze weten te waardeeren en deze voorwaarde is maatgevend ook voor den meest theoretisch wetenschappelijk geleiden export.

Goes, November 1946.
ir. M. J. STOEL FEUERSTEIN.

Satiren

13

„Non tali auxilio nec defensoribus istis tempus eget.”
Vergilius, Aeneis, 2, 521, s. q.
Aan zulke hulp en die verdedigers heeft de tijd geen behoefte.

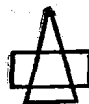
De mensch heeft rechten. Inderdaad, dit is nu wel bekend. Sinds de oudste tijden is dit onbestreden de meest onstreden gemeenplaats. Periodiek kreeg het telkens bovendien den klemtoon van den nadruk der bevestiging. In zulk een periode leven wij ook thans. Het Atlantische Handvest, hoezeer welhaast al vergeten, luide haar in; en de gemeenplaats werd weder over de geheele wereld algemeen goed als een zich verbreidende olievlék, een weldoende algemeene autosuggestie, een streelende en kritieklooze communis opinio, een op alle vaandels geborduurde gouden leuze, een „Bolero”-motief van een aldoor zwellend, steeds meer opzwellend gehuidsvolume van een wereldorkest met een massa-psychologisch instrumentarium. De mensch heeft rechten....

Inderdaad, dit is nu wel bekend. Maar het is ook zoo? Waaruit leidt ge dit af? Uit de natuur? Welk levend wezen heeft in de natuur rechten? Zijn de wetten der natuur wetten van rechten? Is het levend wezen, dat mensch wordt geheeten, te dezen van nature uitgezonderd? Of is hier de natuur door de eigenschappen van geest, hoofd en hart uitgedreven? Zeide Horatius niet reeds: „drijf de natuur met de gaffel uit, zij keert toch steeds terug?” Glimlach toch liever en onderken de werkelijkheid, want wat is deze anders dan die der fictie, der illusie? Waardeert ge dit niet? Voelt ge hierin spot? Waarmede spot deze werkelijkheid anders dan met de niet herkenning van de fictie? En welke werkelijkheid is schooner dan die der illusie? Prefereert ge het tegendeel? Mon pauvre...

Hier begint de objectie. Mon pauvre? Dit is het juiste woord. Armen zijn we! Waar zijn onze rechten? Wie waarborgt onze rechten, zoo ze er zijn? Hoe worden ze ons toebedeeld? Wat wordt ter wereld meer vertrappt dan onze rechten? Welke zaken zijn ontzielder dan die, welke vertrappt worden? Is er iets meer bezielend dan de strijd tegen de vertrapping? Is er iets werkelijker dan het geloof in onze rechten? Dit geloof hebben we en behouden we. Dit geloof houdt ons overeind. Wie dit geloof aantast, is misdadig, want hij ontnemt ons de waarde van het leven. Ontneem ons onze

rechten, maar niet het geloof er in. Omringd door vijanden zijn we: kapitalistische, plutocratische, imperialistische, reactionaire. Deze moeten worden uitgeroeid. Een ander middel is er niet. Wij hebben rechten! Al zijn we armen. Wij hebben rechten! Omdat we de armen zijn, de proletariërs. En deze rechten, juist deze rechten vereenigen ons, hier en elders, in alle landen. Daarvoor komen we op. Daarvoor hebben we den strijd aangeboden, den wij ook zullen volbrengen, ten koste van alles, zelfs van onze rechten, die wij zullen offeren op het altaar der gemeenschappelijkheid. Want welke waarde hebben die rechten, nu we ze toch niet hebben? Wie mist de rechten, die hij noot heeft gehad? Slaven waren we. Wat deert het slaven te blijven, zoo wij slaven worden uit vrijen wil? Is dit soms niet één onzer rechten? The way to serfdom? The way to get out! Niets gaat er boven den vrijen wil. Ook dit is een geloof. Zoo sterk, dat wij daartoe gedreven worden, ook tegen onzen wil. Zelfs zoo sterk, dat wij daardoor God verwerpen, die immers de God is van onze vijanden, voorbeschikkend of niet. Wij waren altijd de verdoemden in dit leven. Wat beteekent het, dit te blijven na den dood? Een ding staat vast, n.l. dat we ons niet laten misleiden. De mensch heeft rechten! Dit is de werkelijkheid, al was ze illusoir. Die rechten nemen we met onze eigen vereelde tien geboden, die we ballend opheffen. En wie zich verzet, zal bemerken, dat hij niet ver komt met zijn tien geboden. Want wij zijn het, die de weldaad kennen der algemeene autosuggestie, die de streelende en kritieklooze communis opinio beheerschen, die op alle vaandels de gouden leuze geborduurd hebben, die het „Bolero”-motief benutten voor ons wereldorkest met het massa-psychologische instrumentarium, opdonderend de rechten van den mensch.

Vergilius: „non tali auxilio”.

Op- en aanmerkingen

REDEKEN TOT KLAGEN.

In ons nummer van de vorige week is het eerste gedeelte opgenomen van een uitvoerig stuk van den heer C. N. W. te Naarden onder bovenstaand opschrift. Wij laten hier thans het slot volgen.

De goederenschaarschte aan de eene zijde en de ruime geldmiddelen aan de andere zijde zijn uitsluitend ontstaan door oorlogvoering, waarvoor Duitsland in de eerste plaats de volle aansprakelijkheid draagt, en verder hebben andere en eigen elementen daartoe bijgedragen, die mede voor hun meer dan bedroevende houding aansprakelijk moeten worden gesteld.

Zij allen, die geen enkele verantwoordelijkheid hiervoor dragen en door de blokkeering van hun absoluut onbesmet geld al genoeg schade en kommer hebben geleden, mogen nog niet eens extra worden getroffen door zoowel een belasting op vermogensaanwas als door de nog zooveel gevaarlijker zoogenaamde heffing in eens, waardoor niet de belangen van deze menschen alléén zoo ernstig in gevaar komen, maar waardoor de geheele gemeenschap zal beginnen te wankelen.

In de allereerste plaats behooren deze menschen vrijelijk over hun geld te mogen beschikken, teneinde op zedelijke wijze daarmede ook in het welbegrepen belang der gemeenschap te werken. Ook de vrije beschikking over rechtmatig verkregen effecten mag hun niet langer worden onthouden. De registratie mag daarbij geen voorwendsel zijn om mede deze stukken te blokkeren. Wanneer men werkelijk onrechtmatigheden of misdadige handelingen door de zoogenaamde geldsanering had willen achterhalen, dan zou men daarvoor direct en op andere wijze zijn

opgetreden, waardoor ook de werkelijk schuldigen en niet onschuldigen zouden zijn getroffen.

Het aanzien van Nederland en het belang van het land heeft door den oorlog heel veel geleden, niet het minst doordat dit oorspronkelijk toonaangevende land op financieel gebied nu zoo van andere landen, met name Amerika, afhankelijk is geworden, zoodat Nederland, evenals de meeste andere zwaar geteisterde landen, feitelijk den te hoogen welstand van Amerika in stand moet houden.

Duitsland moet direct met alle schulden worden belast, onder ontlasting hiervan van alle gedupeerde landen, en op zeer langen termijn dienen voor deze gezamenlijke schulden een leening of leningen, ten laste hoofdzakelijk van Duitsland, te worden uitgegeven, te garanderen door zoowel alle geallieerde landen als door de zoogenaamd neutraal gebleven landen, want het zou werkelijk al te gek mogen worden genoemd dat laatstgenoemde vrij daarvan zouden worden gesteld, ook van de teruggave van het door Duitsland gestolen goud, waarvoor deze landen goederen aan Duitsland hebben geleverd, tengevolge waarvan de oorlog nog verlengd is geworden. Deze landen mogen er dus niet zoo afkomen, want ook voor deze zoogenaamd neutraal geblevenen hebben de Geallieerden gestreden en zij moeten daarvoor dus betalen, of tenminste mede voor aansprakelijk worden gesteld.

De allerbelangrijkste schrede zou door deze zeer billijke regeling worden gezet ter verbetering van de verschillende valuta, waardoor handel en nijverheid niet langer een gokspel zouden zijn, waardoor zekere elementen zich nu zoo kunnen verrijken, om 't even of dit door zwarten han-

del in het binnenland of door een daarmede niet veel verschillende im- en export geschiedt. Van export kan in feite ook niet worden gesproken indien deze uit een onverzadigde markt geschiedt. In casu is dit uitverkoop van het land, met al den aankleve van dien.

Kiest men dezen weg niet tot gezondmaking van de financiën en die van handel en nijverheid, dan zou men het nog een tijdje kunnen uitzingen door loonarbeid voor het buitenland te verrichten, want daartoe wordt in casu ieder land uiteindelijk gedwongen, dat geen voldoende grondstoffen in natura voortbrengt.

Alle arme landen aan natuurlijke grondstoffen moeten ook begrijpen dat zij zeker niet aan nationalisatie of socialisatie van bedrijven kunnen denken, want deze zou slechts hun totalen ondergang kunnen bespoedigen en anders niets.

Nederland, dat onder zulke landen zou zijn te rangschikken, zou dus alle maatregelen die tot nationalisatie en socialisatie zouden kunnen leiden, waaronder de huidige geldsanering, het Huurbesluit en andere regelingen nog zijn te verstaan, ongedaan dienen te maken.

Als één man zouden de groot- en klein-ondernemers op industrieel, ambachts- of agrarisch gebied, de zelfstandige werkers, de winkeliers, de beoefenaars der vrije beroepen, de werknemers, die zich niet de kans willen zien ontnomen om zich eventueel zelfstandig te vestigen enz. zich op rechtmatige en toelaatbare wijze dienen te verzetten tegen elke schrede die Nederland op deze noodlottige wijze voor het land zou willen ondernemen, ook ten opzichte van vitale bedrijven, want mede deze exploitatie behoort onder scherpe voorwaarden aan het particuliere initiatief te worden overgelaten.

Ten slotte dient de zoo hoogst noodige efficiency ook terdege te worden toegepast bij alle administratie. Deze admi-

nistratie, die slechts maar een gering deel van het productie-proces mag uitmaken wat de onkosten betreft en daarop thans loodzwaar rust, moet tot het uiterste worden beperkt en allerwege dient deze onder leiding te staan van accountants van het Nederlandsche instituut van accountants, en de uitvoering van elke administratie moet worden beperkt tot menschen die daarvoor geschikt en opgeleid zijn. Het heldere hoofd van de vroegere ondernemers, die een soort boekhouding in hun hoofd hadden, mag niet langer door allerlei franje, tegenstrijdig aan een goed zakenbeheer, worden afgeleid. De theoretici behoeven zich dan niet langer uit te putten om vijftalen- en andere plannen te ontwerpen, en zij zullen er dan van af moeten zien om het overgrote deel van de valide menschen onproductief te laten werken, waardoor zij die werkelijk productief werk verrichten het veel zwaarder te verduren hebben dan noodig is. Het dikwijls menschonwaardige werk aan den loopenden band zou dan tot het uiterste kunnen worden beperkt, mits men verschillend administratief werk maar zooveel mogelijk aan minder of niet valide menschen zou overlaten.

Wanneer er ooit een commissie op haar plaats zou zijn geweest, dan zou het een van deze accountants kunnen zijn, om dit zoo hoogst ernstige probleem op te lossen.

Het huidige ernstige probleem is verder beslist niet op te lossen door ieder op bepaalde wijze van den Staat afhankelijk te maken. Integendeel, de onafhankelijkheid, die den mensch eerst tot volle waarde brengt, dient weder te worden aangekweekt. Bij zulk een volwaardig mensch gaat het er ook niet enkel om of hij in het leven slaagt in materieel opzicht, maar hoe. Voor hen, die het nu zoo goed hebben en er maar op los leven, zou het misschien nog niet zoo kwaad zijn daar eens over na te denken.

C. N. WILLEMSE.
Paul v. Loonlaan 3.

PRODENT
voor parelwitte tanden

Ook U stelt hoge eischen

De moderne man weet welk een belangrijke rol de mondhygiëne speelt in zijn leven. Een prachtige mond met tanden is niet alleen bijzonder aantrekkelijk, maar bevordert bovendien de gezondheid! Daarom kiest hij met zorg zijn tube tandpasta — Prodent, de eenige met het beroemde dispergon tegen tandsteen. De beste tandpasta die er is!

flinke tube **30 ct.**
zeer groote tube voor **45 ct.**

De Prodentfabriek te Amersfoort! Eigen laboratorium - hygiënische bedrijfsruimten - moderne machinerieën. Geen wonder, dat het alleen Prodent mogelijk werd de allerbeste tandpasta te leveren tegen zoo'n voordeligen prijs.

Prodenta Amersfoort

Fa. B. Cuperus Az.
HESSENWEG 2 - DE BILT
Bijkantoor:
Laurillardlaan 1 - Bilthoven.
Uitgeverij en
Periodiekenbedrijf
VAKTIJDSCHRIFTEN

De Partij van de Vrijheid is een beginsel-partij

Kadervorming is dus belangrijk!
Werkt allen hier aan mee. En.....

werft abonné's op **VRIJ!**

Want in „VRIJ” worden de beginselen van de Partij van de Vrijheid duidelijk uit een gezet, terwijl aan de toepassing van deze beginselen op het gebied van de praktische politiek de noodige aandacht wordt besteed

Laat ieder partijlid minstens één abonné werven. Op deze wijze zullen onze beginselen meer en meer bekend worden en aanhangers krijgen

Fa. KRUYNE & JONKER
Veilinggebouw
PLEIN EENDRAGT 11 (Tuinlaan), SCHIEDAM-C.
INBOEDEL-VEILING
op DINSdag 19 en WOENSdag 20 NOV. 1946
voorm. 10 uur en nam. 1½ uur.

ten overstaan van Notaris A. S. H. A. BLAISSE, waarbij voorkomen: moderne salon-, zit- en slaapkamerameubl. (eiken, old-finish, noten), afzonderlijke meubelen, een antiek eiken kabinet en dito hoekkast, een dubbel gebogen noten commode, goede schilderijen, juweelen, gouden horloges en sieraden, parelcollier, luxe en huish. art., boekwerken, tapijtgoederen, kleedingstukken, boommachine, bankschroeven, handgereedschap, ijzerwaren, haarden, kachels, enz

KIJKDAGEN: Za'erdag 16 November 10-5 uur
Maandag 18 November 10-4 uur

Gelegenheid tot het geven van kooporders.
N.B. Dagelijks kunnen goederen worden ingezonden of op verzoek aan huis worden afgehaald. Tel. 69651

POSTZEGELS Alle uitgaven van Duitsland incl. Elzas-Lotharingen, Luxemburg, Gen. Gouvernement, Protectoraat, Oostland, Ukraine, uit de jaren 1939-1945, postfris en gebruikt, voor onze ruil met het buitenland te koop gevraagd. Aanbiedingen met prijs aan:

BASTIAANSE'S Postzegelhandel
ROTTERDAM-N. - EMMALAAN 25 - TEL. 43935

1e KLAS REPARATIE-INRICHTING
Garage de Heer
JENSIUSSTRAAT 58
Telefoon 41871 ROTTERDAM

een solide „belegging”
Hemmes parket
TEVENS HERSTELLEN EN SCHOONMAKEN VAN VLOEREN
VLOERENFABRIEK HEMMES - GRONINGEN

A. J. WUYSTER
PSYCHOLOOG
ADVISEUR
Gouverneurlaan 393 - Tel. 119445 - Den Haag

FIRMA
J. LANGEJAN A.ZN.
AANNEMERS
BOUW- EN GEW. BETONWERKEN
TIMMER- EN METSELBEDRIJF
VREDENHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

Machinefabriek & Scheepswerf
van
P. SMIT Jr. N.V. - ROTTERDAM

CULTUURPOLITIEK

Vervolg van pag. 1.

stek waar allen elkaar kunnen ontmoeten, het terrein waarop allen zoo bereid zijn een „gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor de toekomst van ons volk” te beseffen.

Dit terrein nu wil de P. v. d. A. voor zich alleen opeischen. Zij alleen, zoo meent zij, kan de cultuur verbreiden en stimuleeren. Zulke monopolistische gedachten zijn mogelijk.

Ja, wel worden de geestelijke verworvenheden van de West-Europese cultuur bedreigd, als in de geesten van West-Europese menschen dergelijke denkbeelden kunnen rijpen.

Dat in de kringen van de P. v. d. A. de exclusiviteit terdege wordt beseft, is ook bij de discussie over des heeren Ruygers betoog wel gebleken. Zoo merkte iemand op, dat de overheid een overtuiging moet hebben voor het bedrijven van actieve cultuurpolitiek, wat kan beteekenen, dat zij bepaalde geestesstromingen moet bestrijden en zelfs verbieden.

Is het niet verbijsterend? Voelt men zich bij zoo'n uitlating niet eeuwen terug.

De strijd van onze geestverwanten in vroeger eeuwen moet voortgestreden worden.

Monopolistische actieve cultuurpolitiek verstikt, gelijk elk monopolie, de vrijheid. Men moet het intusschen betreuren, dat de gedachten van de actieve cultuurpolitiek, zoo schoon en zoo sympathiek, door partij-politieke verwatering in discredit dreigt te geraken.

Partijnieuws

DE KADERVORMING.

Wij hebben in ons vorige nummer mededeelingen gedaan over de kadervorming welke thans in onze Partij wordt voorbereid. Uit correspondentie blijkt, dat hiervoor in vele plaatsen groote belangstelling bestaat. Eigener beweging is men daar tot het vormen van kaders overgegaan. Wij willen echter niet nalaten te vermelden, dat ook van de zijde der initiatiefnemers met kracht is gewerkt om, waar mogelijk, in bepaalde plaatsen aan centrale figuren van gewesten, mededeelingen over kadervorming te doen. Drie weken geleden hebben Prof. Molenaar, Drs. Korthals en de heer Zegering Hadders besprekingen over deze kwestie gehad in het Noorden des lands. Op Vrijdagavond had een bijeenkomst plaats in Assen, waar diverse vooraanstaande per-

sonen uit Groningen en Drenthe aanwezig waren en waar tot overeenstemming werd gekomen over de wijze, waarop in het Noorden de kaders zouden worden opgebouwd. Teneinde ook in Friesland de zaken op gang te brengen, werd den volgende Zaterdag een bezoek gebracht aan Leeuwarden, waar een bespreking werd gehouden met eenige leden uit diverse deelen van Friesland. Ook dezen zegden toe de kadervorming te zullen voorbereiden, zoodat wij willen aannemen, dat ook in Friesland binnenkort eenige kaders zullen zijn gevormd. Dat dit voor deze provincie juist van groot belang is, zal duidelijk zijn, aangezien Friesland bij de verkiezingen voor onze Partij niet de gunstigste resultaten heeft gehad. Indien het zal gelukken, daar tot een krachtige kadervorming te komen, dan zal dit zeker voor de toekomst gunstig kunnen werken. In deze provincie is veel te doen!

Vrijdag 1 en Zaterdag 2 November hebben de Tweede Kamerleden Dr. Ir. Hacke en Drs. Korthals een bezoek gebracht aan Zeeland. Vrijdagmiddag had daar een bijeenkomst plaats van afgevaardigden van Zeeuwsch-Vlaanderen, Walcheren (Vlissingen en Middelburg waren beide vertegenwoordigd) Noord-Beveland en Zuid-Beveland. De vergadering stond onder leiding van Ir. Stoel Feuerstein uit Goes. Na inleidingen van de heeren Hacke en Korthals werd toegezegd, dat in de diverse

deelen der provincie kaders zullen worden gevormd. De genoemde heeren hadden voorts 's avonds nog de gelegenheid in een ledenvergadering van de afdeling Goes van onze Partij de noodzakelijkheid van kadervorming uiteen te zetten. Zaterdag hebben zij voorts een bezoek gebracht aan Zeeuwsch-Vlaanderen. In den ochtend werd een bespreking gevoerd te Oostburg en in den namiddag te Terneuzen.

In de Hoekschewaard is ook de kadervorming voorbereid. Een eerste bijeenkomst zal worden gehouden te Klaaswaal op Vrijdag 15 November. Het woord zal dan worden gevoerd door Drs. Korthals. Het is de bedoeling ook in het Oosten des lands binnen korten tijd een bespreking over de kadervorming te houden.

HET SECRETARIAAT VAN DE PARTIJ

Het algemeene secretariaat van de Partij van de Vrijheid is gevestigd
KONINGINNEGRACHT 61
DEN HAAG - TEL. 111768

DE ROTTERDAMSCH DROOGDOK MIJ. N.V.

J. en K. SMIT's

Scheepswerven
en
Machinefabrieken
KINDERDIJK

JAN VAN BEEK

Parkstraat 105 - 's-Gravenhage

Handelaar in onroerende goederen

Koopt en verkoopt in BINNEN- en BUITENLAND

N.V. CHEMISCHE FABRIEK „NAARDEN”

Glycerine, Caffeine en Theobromine, Saccharine, Vruchtenessences en Ingedikte Sappen, Aethersche Oliën, Synthetische Reukstoffen, Reukcomposities voor zeep en andere doeleinden.

NAARDEN HOLLAND - POSTBUS 2
TEL. 6543 - BUSSUM

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V.

Amsterdam - Singel 250
Rotterdam - Mathenesserlaan 235
's-Gravenhage - Lange Vijverberg 11

OPENING van DOCUMENTAIRE CREDIETEN

over de geheele wereld.

Eigen vertegenwoordigers in LONDEN en NEW YORK

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK „DELFT”

Fabrieksmerk: TWEE TORENS.
TEL. 106-363 DELFT.

„ROBUR” Transportwagenfabr.

Fa. K. RODENBURG

HONSELEERSDIJK - NAALDWIJK - TELEF. 259

Steek-, Krui- en Magazijnwagens in buisvakwerk op kogelgelagerde luchband- en massiefrubberwielen volgens Nederlandsch Octrooi no. 43505
LICHT - SIERLIJK - GERUISCHLOOS
Geen vloerenbeschadiging - Groote arbeidsbesparing

„Molen” groenten

VEEL GROENTEN - WEINIG WATER. DAARDOOR DE VOORDEELIGSTE!

TIELEMAN & DROS LEIDEN

SCHILDERS-BEDRIJF H. J. de Munnik

BLOEMKWEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 35689 (na 5 uur 36725) Rotterdam

WESSANEN'S KONINKLIJKE FABRIEKEN N.V.

Opggericht 1765 - Wormerveer

Meelfabriek
Oliefabriek
Veevoederfabriek
Rijstpellerij
Cacaofabriek

Een goed uitgewerkt plan en een goed advies,
Sparen geld, tegenslag en tijdverlies

Bureau voor Economische Techniek
Wald, Pyramontlaan 38 - Soest - Tel. 2571

Zoo'n PERPLEX-vloer is een geschenk voor het leven. Het maakt het thuis gezellig, behagelijk en warm. PERPLEX-parket vanaf f. 4,- per M² gelegd. Een product van Abee-parketvloeren. Toonzaal v. Boetselaerlaan 90, Den Haag, telefoon 555564.

PERPLEX kan er tegen

AUTOGENE- EN ELECTRISCHE LASCHINRICHTING LICHT CONSTRUCTIEWERK

L. v. d. BURGH & Co.

MATHENESSERDIJK 327 - TEL. 37107 - ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL. VOOR HAARDEN EN KACHELS

Adverteert in dit blad

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK

COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

* BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIEN *
* TAXATIES - BEHEER - HERSTELLINGEN - VERTROUWENSOPDRACHTEN *

VRUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
 Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten
 Mr. A. STEMPELS, Rotterdam

„slaet
 op den trommele”

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gir. n. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
 Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

Het parlement op toeren

De motor op het Binnenhof draait op volle toeren: vergaderingen van 's ochtends elf tot middernacht; en dan te bedenken wat een Kamerlid of minister allemaal te doen heeft buiten de openbare vergaderingen! Er komen overigens nog veel meer mensen dan alleen Kamerleden en ministers bij te pas: waarlijk niet alleen de stoelveste liefhebbers voor de publieke tribune of de steeds wisselende bezoekers van het genoodigden-balcon: steeds een bonte rij van gewichtige, deftige heeren, belangstellende paters, dames in eenvoudige of bijzonder fraaie toiletten. In de loges ambtenaren (of ambtenaressen), steun en toeverlaat van hun chef achter de regeeringstafel. Midden in de zaal het heiligdom der stenografen, elkaar steeds aflossend en voedsel leverend voor de zetmachines ter landsdrukkerij. De griffier met zijn vulpen, rechterhand van den voorzitter. De bodes en bediendes. En tenslotte de pers, die het allemaal aan moet hooren en -zien, de pers, die zooveel mogelijk moet persen in de nog steeds niet omvangrijke kranten, waar ook zooveel ander nieuws in moet, de pers met haar eigen leven op haar eigen tribune en... neen, daarover eens bij een andere gelegenheid.

* * *

De begrotingsdebatten zijn eindelijk weer aan den gang. En daar hoort elke democraat verheugd over te zijn.

Het nut van die debatten? Wij hebben er op deze plaats al eens eerder over geschreven. Het begrotingsrecht is een van de hoekstenen der parlementaire democratie. Dit behoort men steeds te beseffen. Sommigen zullen misschien na het bijwonen van eenige vergaderingen nog niet overtuigd zijn van het nut en de noodzaak van begrotingsdebatten. Laten zij zich de nog zoo kort achter ons liggende jaren, waarin die jaarlijksche groote ontmoeting tusschen regeering en volksvertegenwoordiging onmogelijk was, eens goed herinneren.

Bovendien zijn er tal van praktische voorbeeldjes van de directe nuttige wer-

king van een begrotingsdebat. Deze week nog beleefden we zoo iets. De begroting van Justitie was aan de orde en men sprak over „de politieke delinquenten”. Zooals men weet worden dagbladen in de interneringskampen niet toegelaten: een vreemde en domme maatregel, welke hardnekkig in stand gehouden werd. Nu is het in de eerste plaats verheugend, dat er in de Kamer van alle kanten bezwaren tegen werden gemaakt. Daaruit bleek, dat in breede lagen van onze volksvertegenwoordiging begrip voor de nuttige functie van het vrije woord bestaat. En wat nog verheugender was: de minister van justitie zei bij al dezen aandrang niet meer te willen tegenstribbelen. En dus zullen voortaan kranten in de interneringskampen worden toegelaten. Aldus werd een van wanbegrip getuigende maatregel door het begrotingsdebat uit de wereld geholpen.

* * *

Zoals wij zeiden, dit is maar één voorbeeldje. Maar er is meer. Het begrotingsdebat kan duidelijk aan het licht brengen wat de regeering wil en geeft de gelegenheid het beleid te toetsen aan wat er in de volksvertegenwoordiging leeft. Dit alles is de consequentie van de oorspronkelijke en nog steeds wezenlijke betekenis van het begrotingsrecht: het in handen houden van de koorden van de beurs.

In het bijzonder is dit jaar het groote steekspel interessant, omdat we een regeering hebben op een wankelende basis, een regeering steunende op een parlementaire meerderheid, die soms niet steviger is dan één nacht ijs.

Diepgaand hebben noch de regeering, noch de betrokken Kamerfracties over de roomsch-roode samenwerking gesproken. Dit feit alleen al zegt iets. En de weinige woorden, die wel op die samenwerking betrekking hadden, zijn evenmin zonder betekenis.

Wat de minister-president over de grondslagen van het kabinet zei was weinig principieel. Hij zag geen aanleiding om aan de perspectieven voor een goede samenwerking tusschen katholieken en so-

Zondag worden in België de gemeenteraadsverkiezingen gehouden. De verkiezingsstrijd verloopt zonder groote spanningen.

cialisten te twifelen. Dit is voorzichtig gezegd. Want perspectieven zijn geen reële dingen. Wel reëel is wat minister Beel „incidenteel verschil van inzicht” noemde. Hij vond, dat het daar niet om ging, en daar heeft hij in principe gelijk in. Maar in de practijk?

* * *

De leider van de socialistische Kamerfractie, jhr. mr. Van der Goes van Naters, vond het bij de Algemeene Beschouwingen in eersten termijn uitdrukkelijk niet noodig, de grondslagen van de samenwerking met de katholieken te bespreken. Bij de replieken zei hij iets meer: gemeenschappelijke verantwoordelijkheid is meer waard dan parlementaire vriendschap. Maar de samenwerking kan hechter worden, zoo ging hij voort, naarmate de onderscheiding tusschen de confessioneele opvattingen van de leden der K.V.P. en de politiek van deze partij duidelijker wordt.

Dit is een zware eisch. Weliswaar zweemt de politiek der katholieken wel eens naar het opportunistische, men kan toch steeds wel verband met hun confessie, welke zich immers ook intensief met maatschappelijke problemen bezig houdt, waarnemen. Het moet dan ook niet prettig voor de katholieken zijn geweest, deze opvatting zoo uitdrukkelijk in 's Lands vergaderzaal te hooren formuleeren.

Om er een schepje bovenop te doen verklaarde de heer Van der Goes zich nog eens vierkant tegen een der stokpaardjes van den katholieken fractieleider, prof. Romme: de eenigszins corporatief getinte z.g. Derde Kamer.

Intusschen nam prof. Romme een zeer gereserveerde houding aan tegenover het werk van de commissie-generaal in Indië. En dit punt is van meer belang en van actueeler betekenis dan de z.g. Derde Kamer.

* * *

De Algemeene Beschouwingen hebben wel duidelijk geleerd, dat het heusch nog geen koek en ei is tusschen de twee regeeringspartijen. Dit komt trouwens in het parlement voortdurend tot uiting. Onlangs nog, toen bij de behandeling van de justitiebegroting een socialistische afgevaardigde een motie indiende, gericht tegen den Hoogen Raad. De katholieken wilden daar niets van weten. En de motie werd dan ook verworpen. Want de

socialisten vonden in dit geval alleen steun bij hun communistische burens.

En zoo zijn er meer gevallen, waarin „incidenteel verschil van inzicht” blijkt.

Hoe dit alles in het kabinet wordt opgelost moet men voorloopig maar raden. Tot nu toe is er alleen nog maar een z.g. vakminister uitgelopen; deze kon zich toch blijkbaar niet tot zijn technische vak beperken, wat dan ook een onmogelijkheid is als men medeverantwoordelijkheid voor kabinetspolitiek moet dragen. Maar de kwestie van de vakministers is een hoofdstuk apart, waar wij al eens eerder over hebben geschreven.

* * *

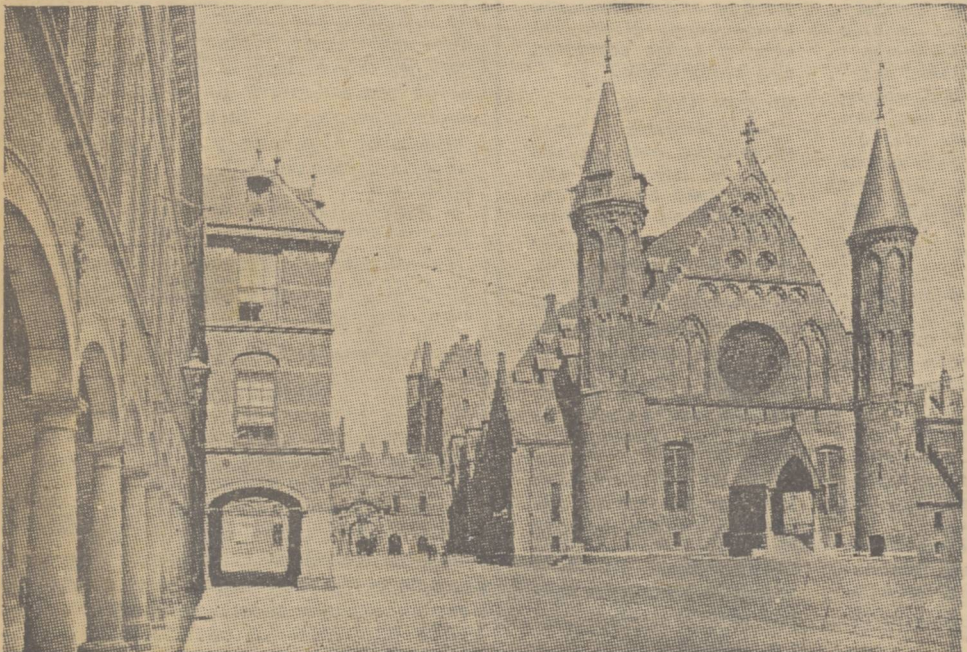
De begrotingsdebatten — om daar nu toe terug te keeren — zijn van de grootste betekenis en verdienen daarom ieders belangstelling. Wie er de gelegenheid toe heeft mag beslist niet verzuimen er iets van bij te wonen.

Tot nu toe is de belangstelling op de tribunes niet overweldigend geweest. Zelis niet toen Minister Beel bij de Algemeene Beschouwingen over Indië sprak, een onderwerp, dat terecht wel de meeste belangstellenden pleegt te trekken.

Aanstands, voor het debat over het door de commissie-generaal tot stand gebrachte, zal men wel weer in de rij staan voor den ingang van de publieke tribune. Als er tenminste een openbaar debat over komt. Wat wij van harte hopen. Minister Beel heeft gezegd, dat hij ook aan een openbaar debat de voorkeur geeft, Moge het hem gegeven zijn, die voorkeur in werkelijkheid om te zetten.

OP ANDERE PAGINA'S.

Buitenlandsch overzicht — Dagboek van Nederland — Van het schoolerf — Liefdadigheidszegels — Bezoek aan geteisterde gebieden — Dr. Bierema in het begrotingsdebat — Zuivering en rechtstaat — Drs. Korthals over de Kinderbijslagwet — Overpeinzingen op den Slamet — Partijnieuws — De kolenpositie in Amerika — Waarom goedkoop als het duur kan? — Een P. v. d. A.-vogel in een gereformeerd nest.

Rebellie der naïeven

De buitenlandsche politiek van Bevin heeft niet de volledige instemming van al zijn partijgenooten. Er is een niet onbelangrijke groep, die vindt dat hij al te zeer in het zog der Amerikaanse politiek vaart. Deze bezwaren worden niet alleen geuit door die leden van Labour, die dicht bij de communisten dan bij Attlee staan, zooals het lagerhuislid Zilliacus, doch ook door vele leden, die onverdacht democraat zijn, ja, deze laatsten zijn het juist geweest, die een amendement op de troonrede hebben opgesteld, in hetwelk de regering wordt aangemaand haar koers te wijzigen. Men gelooft zelfs, dat in den ministerraad sympathiseerenden van deze groep te vinden zijn. De naam van den minister van gezondheid, Bevan, in den oorlog rebel tegen Churchill, wordt genoemd. (Zijn vrouw en zijn particuliere secretaris, hebben het amendement ondersteund, evenals vier andere particuliere secretarissen van ministers).

Bevin, tegen wiens buitenlandsch beleid door zijn eigen partij-genooten gedurende zijn afwezigheid een felle campagne wordt gevoerd.

Men kan gevoegelijk rekenen, dat bijna één derde van de Labour-fractie het eens is met de strekking van dat amendement en dus niet met het buitenlandsch regeeringsbeleid. Immers toen het amendement Maandag in stemming werd gebracht, onthielden zich weliswaar de 58 indianers van stemming, zoodat het met 353 tegen 0 stemmen werd verworpen, maar met hen onthielden zich ongeveer 60 andere leden van de Labour-fractie, die 387 leden telt. Dit is dus een rebellie in eigen kamp, waarmee de regering terdege rekening moet houden. Bevin's gezag in de wereld is erdoor aangetast, nu blijkt, dat zijn beleid niet gesteund wordt door een groote minderheid van zijn eigen partij. Het is bekend, dat hij uiterst verbolgen is over het gedrag der rebellen, die hun actie twee dagen, nadat hij naar New York was vertrokken, begonnen.

Het is de moeite waard den tekst van dit amendement, dat door 58 leden van het Lagerhuis (allen behorende tot de Labour-partij) is ondertekend, nog eens weer te geven. De „dringende hoop” wordt uitgesproken, dat

„H.M.'s regeering haar buitenlandsch beleid in dier yoege zal herzien, dat het de meeste bemoeiding en samenwerking verschafft aan alle landen en groepen, die streven naar volledige socialistische ordening en contrôle op de natuurlijke rijkdommen der wereld en aldus een democratisch en opbouwend socialistisch alternatief biedt aan het anders onvermijdelijke conflict tusschen Amerikaansch kapitalisme en Russisch communisme, in hetwelk alle hoop op een wereldregeering zou worden vernietigd”.

De derde mogelijkheid.

Zooals velen, zijn ook de indianers van het amendement hevig bezorgd over de ontwikkeling van den internationalen toestand. Het uiteenvallen van de wereld in twee ideologische kampen, een communistisch en een anti-communistisch kamp, slaan zij met kommer gade. Zij meenen, dat er een derde mogelijkheid is en dat voor Engeland, en juist het socialistische Engeland, de taak is weggelegd om de wereld die derde mogelijkheid, de eenige,

die, volgens hen, een nieuw wereldconflict kan vermijden, aan te wijzen. Die mogelijkheid zien zij in een samenwerking van het socialistische Engeland met alle andere landen, die een socialistische regeering hebben en daarmee bedoelen zij wel voornamelijk West-Europa. Zij meenen dat een dergelijk tusschenliggend „blok” (het woord noemen zij niet, maar daar komt het toch op neer¹⁾) een brug zal vormen tusschen Oost (Rusland) en West (Amerika).

Bang voor Amerika.

Zij vinden, dat Bevin Engeland te veel op sleeptouw laat nemen door Amerika, het land van het onbeperkt vrije initiatief, dat hoe langer hoe meer, zeker sinds de republikeinsche overwinning, niet alleen een tegen Rusland onverzoenlijke, doch ook een imperialistische houding is gaan aannemen. En dan wijzen ze op Amerika's steunpuntenpolitiek, op Amerika's atoombommenmonopolie en op Amerika's „chantage met voedsel”. In één woord: zij zijn op het oogenblik banger voor Amerika dan Rusland.

Een jaar geleden, toen Engeland het eenige miikpunt was van de Russische propaganda-aanvallen en Engeland, bij monde van Bevin, de eenige groote mogendheid was, die zich tegen Ruslands expansie verzette, stonden de huidige rebellen (behalve Zilliacus c.s.) achter Bevin. Toen echter Amerika zich achter Engeland kwam scharen, met het gevolg, dat Engeland in de schaduw van de grootste macht ter wereld kwam te staan, begonnen zij bezorgd te worden. Rusland wist zich propagandistisch snel aan dezen overgang aan te passen: het schakelde den aanval van Engeland op Amerika over. Was vroeger het imperialistische Engeland, dat er steeds in slaagde Amerika voor zijn imperium te laten vechten, de kwade pier, (met deze propaganda had het bij Wallace succes), nu was het het kapitalistische Amerika, dat het willooze Engeland achter zich aansleepte. Hierdoor raakte de linkervleugel van de Labour-partij geïmponeerd.

Amerika's imperialisme.

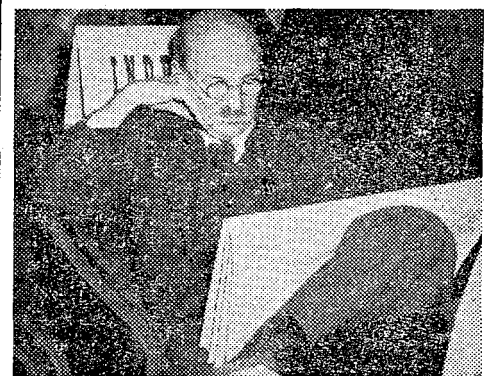
Het was niet te ontkennen, dat Amerika in den loop van dit jaar het initiatief onmiskenbaar een tegen Rusland gericht karakter droeg. Was dat noodig? En was Amerika zelf wel zoo'n heilig boontje? Over de eerste vraag konden zij, zooals trouwens zoovelen, het niet met zich zelf eens worden. De tweede vraag moest echter met nadruk ontkennend beantwoord worden en wel met den dag met meer nadruk. Amerika, welks politiek hoe lan-

ger hoe meer door (of althans in consideratie met) de republikeinsche partij (Vandenberg) bepaald werd, bleek een imperialistisch land net zoo goed als Rusland. Alleen uit zijn imperialisme zich minder in territoriale dan in commercieele expansie, minder door politieke dan door economische pressie.

Aangezien zij allermint imperialisten (zelfs het woord „Britsch Gemeenebest” komt in hun protest aan Attlee slechts één maal voor) waren, ging hun de bedreiging door Rusland van vitale plekken van het Britsche imperiale stelsel minder aan het hart (hoewel zij haar ook principieel veroordeelden) dan de bedreiging, die Amerika's kapitalisme, door de voorwaarden die het aan de economisch van Amerika afhankelijke wereld stelde, voor hun dierbaar socialisme opleverde. Wat wonder, dat zij, zoo redeneerende, met leede oogen aanzagen de steeds nauwere samenwerking van Engeland en Amerika, waarbij het eerste, als zwakker land, noodzakelijkerwijs met minder poids zijn standpunt kon poneeren, waardoor de indruk kon ontstaan, als zou Engeland het sloepje achter het Amerikaansche oorlogsschip zijn?

Verhouding tot de V.N.

De rebellen zijn idealisten. Het blijkt uit hun geloof in de socialistische oplossing van de internationale tweedracht. Als men het hun zou vragen, zouden zij hartstochtelijke aanhangers van de Vereenigde Naties blijken te zijn. Toch wordt deze organisatie in den uitgebreiden brief, dien zij op 29 October aan Attlee hebben geschreven, slechts één keer genoemd en in de rede, die Crossman, een hunner voormannen, ter

Attlee, die in het debat van Maandag j.l. zijn minister van buitenlandsche zaken tegen de aanvallen der rebellen verdedigde.

verdediging van het amendement in het Lagerhuis hield, geen enkele maal!

Hoe komt dat? Wel, de organisatie der vereenigde naties staat en valt met den steun, dien haar machtigste lid, de Vereenigde Staten van Amerika, eraan geeft. Nu Amerika (uit welke motieven ook) er volledig achter staat, is zij nagenoeg synoniem geworden met Amerika. Zij, die Amerika's motieven niet vertrouwen, zien dan in de Vereenigde Naties een instrument van Amerika en zoo komen zij er onwillkeurig toe, zich van deze organisatie te distancieeren.

Bij de rebellen is dat zeer duidelijk: zij noemen wel terloops de V.N. (soms vergeten ze zelfs eenmaal haar te noemen), waaruit blijkt, dat hun verwijdering van de V.N. niet bewust is, maar hoezeer zij opgehouden hebben in haar te gelooven, blijkt wel uit Crossman's woorden, dat het de vraag is of het wel juist is de methoden van de collectieve veiligheid toe te passen. Wanneer men begint te twijfelen aan de noodzaak van de collectieve veiligheid, komt men er vanzelf toe het principe van twee werelden te aanvaarden, zooals Wallace (stilzwijgend) en de communisten doen, die over Engeland heen zien, of van drie werelden, zooals de Engelsche rebellen doen, die of hun vaderland of het in hun vaderland ondernomen experiment nog te lief hebben om zulks te loen.

Neutraliteit.

Maar een derde wereld beteekent neutraliteit en neutraliteit beteekent voor Engeland terugtrekking op het eiland in de Noordzee, waartoe de rebellen ongetwijfeld bereid zijn, doch wat militair volkomen onverantwoord is. Daarom zullen de leiders, die verantwoordelijk zijn voor de toekomst van Engeland, nooit overgaan tot het voeren van de hun door de rebellen aanbevolen politiek. Vandaar dat de huidige regeerders zelfs den dienstplicht, tegen welks invoering zij zich in 1939 zoo hevig hebben verzet, handhaven. Ja, zij meenen zelfs tot dat doel (de bevestiging van Englands strategische²⁾ positie) een politiek in Spanje, Griekenland en Palestina te moeten voeren, die wel heel weinig weg heeft van een zgn. socialistische politiek!

Het zijn weinig practische menschen — die rebellen. Het blijkt uit hun onvermogen om de consequenties van hun politiek te overzien; het blijkt ook uit hun geloof, dat de sociaal-democratie in staat zal zijn het Russisch wantrouwen te overwinnen. Een Westersch blok blijft in Ruslands oogen een tegen Rusland gericht blok, of het nu onder sociaal-democratische dan wel conservatieve leiding staat en of het nu blok dan wel federatie heet. En meenen zij werkelijk door hun steun tezelfdertijd en de Duitse en de Fransche socialisten voor zich te kunnen winnen, laat staan sterk te kunnen maken?

Doch hun naïveteit blijkt nog het meest uit de woorden van hun amendement. Zij eischen, dat de regeering samenwerkt met de socialistische landen en groepen en deze aanmoedigt. Is dat dan niet vorming van een ideologisch blok, wat zij bij anderen zoo afkeuren? En is steun aan socialistische groepen in het buitenland niet interventie of pressie, wat zij van anderen imperialistisch vinden?

¹⁾ Het Lagerhuislid R. W. S. Mackay, een der ondertekenaars van het amendement, noemt het in een brief aan de Manchester Guardian „een federale regeering van West-Europa”.
²⁾ Attlee zei in het debat van Maandag: „geografische positie”, doch dat is een ander woord voor „strategisch”.

VERBETERING.

Volgens het verslag, in ons vorige nummer opgenomen, zou drs. H. A. Korthals in zijn rede voor den Wereldomroep P.C.J. hebben gezegd: „Aan liquidatie van ons Koninkrijk werken wij niet meer”. De welwillende lezer zal hebben begrepen, dat de zetter hier een r te veel had gebruikt. De zin moest natuurlijk luiden: „Aan liquidatie van ons Koninkrijk werken wij niet mee”.

Voor de feestdagen
Gemeste Jonge Ganzen
of echt Friesch Waterwild
Wilde eenden
van f 2.- tot f 4.-

Zend ons Uw naamkaartje en wij
zenden U per omgaande onze
uitgebreide catalogus.

Verzendhuis door geheel Nederland
JAASMA - SNEEK
Postbox 28. Telef. 2141-2142
DAG EN NACHT VERBINDING.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

DONDERDAG 14/11.

— Er wordt bekend gemaakt, dat de steenkooluitvoer uit de Britsche zone van Duitschland, die voor een deel aan Nederland ten goede komt, wordt verminderd.

— Minister Huysmans vertrekt naar België, waar hij o. m. besprekingen zal voeren met Belgische collega's.

VRIJDAG 15/11.

— De besprekingen tusschen de Nederlandsche en Indonesische delegaties over een ontwerp-overeenkomst worden beëindigd; de tekst wordt geparafeerd.

ZATERDAG 16/11.

— Het onderzoek in de zaak-de Geer begint zijn voltooiing te naderen.

— Gemeld wordt, dat de ontslag-aanvraag van minister Ringers verband hield met de Indische politiek.

— Men verwacht de benoeming van mr. J. Linthorst Homan, van het driemanschap der Nederlandsche Unie, tot voorzitter van den Algem. Ned. Zuivelbond.

— De ireinverbinding

Utrecht—Amersfoort is weer electrisch.

MAANDAG 18/11.

— De ontwerp-overeenkomst, te Batavia door de Nederlandsche en Indonesische delegaties geparafeerd, wordt bekend gemaakt.

— Gemeld wordt, dat de commissie-generaal nog deze week naar Nederland zal vertrekken: zij gaat echter weer naar Indië terug.

— Gepubliceerd worden het rehabiliteerende oordeel van den Raad van State over dr. H. M. Hirschfeld en de overwegingen van den Centralen Eereraad met betrekking tot de vrij-spraak van Eduard Flipse.

— De mijnveger Walcheren loopt bij Balikpapan op een mijn. Er zijn twee doden en een aantal gewonden.

DINSDAG 19/11.

— Er ligt een ingrijpende herziening van de ambtenaarssalarissen in het voornemen.

— Het telexverkeer met België en Tsjecho-slowakije zal over 14 dagen mogelijk zijn. Enge-

land, Denemarken, Zweden en Noorwegen volgen spoedig.

— Minister Huysmans verklaart in een rede, dat het prijs- en loonbeleid een zeer belangrijk onderdeel van de binnenlandsche politiek der regeering vormt.

— Tien groote voedselpakketten, geschenkt van President Truman, worden aan de Koningin aangeboden. H. M. zal een en ander schenken aan behoeftigen.

WOENSDAG 20/11.

— Minister Drees spreekt op een congres van de Stichting van den Arbeid over de samenwerking tusschen overheid en bedrijfsleven op sociaal gebied.

— Dr. W. G. A. van Sonsbeek is voornemens, ontslag te nemen als commissaris der Koningin in Limburg. Dr. F. J. M. A. H. Houben zou als zijn opvolger in aanmerking komen.

— Er zal 2 miljoen kilo verse haring geleverd worden voor de bevolking van het Rijnland. Deze levering wordt in Engelsche ponden gehonoreerd.

van het school-erf

Ons standpunt ten aanzien van het onderwijs (II)

Het standpunt van de Partij van de Vrijheid ten aanzien van het onderwijs vinden we in punt II van het beknopt program:

De grondslag van ons onderwijs zij, naast de verstandelijke ontwikkeling:

- de zedelijke normen van het Christendom,
- de karaktervorming,
- de lichamelijke opvoeding,
- de opvoeding tot persoonlijkheid, tot bewustzijn van de verplichtingen, die een democratisch bestuurde staat aan zijn burgers oplegt.

Op de Openbare school worde den leerlingen kennis van den Bijbel bijgebracht.

De financieele gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs blijve gehandhaafd, doch maatregelen dienen getroffen om de openbare school in de praktijk gelijke mogelijkheden te bieden als de bijzondere.

Sterke uitbreiding van de kansen voor onbemiddelde begaafde leerlingen om voortgezet en Hooger Onderwijs te volgen.

Verbeterde opleiding en bezoldiging van de leerkrachten.

Toekenning van groote zelfstandigheid aan de openbare Universiteiten en Hoogeschoolen.

Welke beteekenis zullen we het hier boven in den eersten regel van het geciteerde programmapunt gebezigde woordje **naast** moeten toekennen? Naar mijn meening zou het hier moeten beteekenen: **op één lijn met**, hetgeen in dit verband niet zonder bezwaren is. Liever wil ik het beschouwen in den zin van: **niet alleen... maar ook**. En dan lezen we dus, dat de grondslag van ons onderwijs niet alleen de verstandelijke ontwikkeling, maar ook wat onder a, b, c, en d genoemd wordt, vormt. Of dit van zoo'n groote beteekenis is? Inderdaad, want in dezen zin opgevat komen we dichter bij het ideaal der opvoeding en vorming, n.l. den **harmonischen samenhang** tusschen het opgesomde, of anders gezegd: dan erkennen we, in overeenstemming met de moderne opvattingen in de paedagogie dat opvoeding en onderwijs moeten bijdragen tot de **harmonisch gevormde persoonlijkheid** van het zich ontwikkelende individu. Want dit wordt meestentijds over het hoofd gezien: de **persoonlijkheid** staat aan het einde der ontwikkeling. Het individu wordt een persoonlijkheid of niet. En de persoonlijkheid, zij moge niet altijd tot vollen bloei geraken, kan men niet losdenken van de gemeenschap. Niet de individuen, maar de persoonlijkheden vormen de gemeenschap. Door dit te aanvaarden, distancieeren wij ons al dadelijk van het individualisme, dat zijn tijd gelukkig gehad heeft.

Het is mij opgevallen, dat tegenstanders met een zekere voorliefde de Partij van de Vrijheid bestempelen met „O, die **individualisten**...”. Tegen dit verwijt kunnen we ons al heel gemakkelijk verdedigen! Wanneer we vast houden aan ons beginselprogram en vooral ook aan hetgeen wij willen ten aanzien van de opvoeding en vorming van de jeugd, zal de eerlijke tegenstander moeten toegeven, dat wij het oude individualisme ver achter ons laten. Men behoeft zich niet personalist te noemen om de opvoeding tot persoonlijkheid te behartigen. Of is men slechts dan een persoonlijkheid, als men de verantwoordelijkheid op velerlei terrein des levens in handen legt van den Staat, wanneer men den rug kromt voor het Staats-socialisme?

Bij de opvoeding tot persoonlijkheid is vrijheid voor het individu voorwaarde, doch wanneer Lunshof in zijn artikel „**Socialisme en Vrijheid**” opmerkt: „Wij moeten weer den moed hebben, individualisten te worden, d.w.z. ons zelf te zijn. Individualisten, die zelf iets in de wereld willen bereiken, die God willen dienen, zoals dat behoort en die voor de rest vrije menschen willen zijn”, dan is dat geen individualisme in den zin, zooals onze tegenstanders ons dat zoo graag verwijten. Neen, dan worden hier persoonlijkheden bedoeld, die zich ten volle bewust zijn van hun **verantwoordelijkheid**; vrije menschen, die deze verantwoordelijkheid aandraven en hun vrijheid beperkt weten door de zedelijke normen van het Chris-

tendom. Maar die ook juist daardoor **verdraagzaam** kunnen zijn en **sociaal**.

En hier dringen zich de woorden aan ons op van Prof. Huizinga, wanneer hij in zijn „**Geschonden wereld**” opmerkt:

„Niet alle bederf, dat de naaste toekomst in de jongere generaties zal hebben te bestrijden, is het directe gevolg van den oorlogstoestand of van slechte leeringen. Er valt ook te rekenen met een zeer algemeen verbreid gebrek aan **vaste doelstelling in het persoonlijke leven, een tekort aan positieve gerichtheid**”.

Immers, wanneer dit zoo is, en wij gelooven, dat Prof. Huizinga terecht den vinger op deze wond legde, dan mogen wij ons afvragen, of dit tekort aan vaste doelstelling en positieve gerichtheid in het persoonlijke leven niet ten nauwste samenhangt met het tekort aan verantwoordelijkheidsbesef. En om den kring te sluiten: Bevordert men dit besef van verantwoordelijkheid door opvoeding in de richting van Staats-socialisme?

Wat in ons beknopte program onderscheiden wordt in: verstandelijke ontwikkelingen en het onder a, b, c en d genoemde, kan in feite samengevat worden onder opvoeding tot de harmonisch gevormde persoonlijkheid.

De vraag komt dan ten slotte hier op neer: Hoe kan de school daartoe bijdragen? Het is natuurlijk volkomen begrijpelijk, dat de Partij van de Vrijheid alleen aan die school haar steun kan verlenen, welke inderdaad aan de bovengestelde taak beantwoordt. Ook hier moeten we dus terug grijpen op onze beginselverklaring, welke aan het beknopte program vooraf gaat. In de vorige artikeltjes heb ik daaromtrent reeds een en ander opgemerkt en mag dus nu volstaan met de opmerking, dat uitgegaan wordt van een op Christelijken grondslag berustende samenleving, welke eerste beginselen zijn: **Vrijheid, Verantwoordelijkheid en Sociale gerechtigheid**. We zagen reeds, dat opvoeding tot de harmonisch gevormde persoonlijkheid den **geheelen mensch** betreft. Terecht wordt in ons program de eisch gesteld van de verstandelijke ontwikkeling. Het onderwijs drage bij tot de verstandelijke

vorming. Het is de taak van alle onderwijs! En naar mijn smaak wordt dit in onze dagen wel eens over het hoofd gezien. De strijd tegen het intellectualisme is alleen in zooverre gerechtvaardigd, dat hij gaat tegen de kennisverheerlijking, tegen het overmatige aanbrengen van parate kennis, welke in velerlei opzicht vaak voor de vorming zoo weinig beteekent, zelfs haar wel belemmert. Maar — en ik herhaal het met klem — hij mag nimmer leiden tot verzaking van het kennis-ideaal, daar dit voert tot verzwakking van het oordeel, van het critische vermogen. En in de tweede plaats niet, omdat ons volk, omringd door cultuurlanden, in sterke mate een internationale taak te vervullen heeft en aangevoelen is op intensivering van handel, nijverheid, land- en tuinbouw, veeteelt, enz. Goed onderwijs zal voor den wederopbouw van ons economische en sociale leven van de allergrootste beteekenis blijken.

Aan het onderwijs wordt bovendien een tweede eisch gesteld: het moet opvoedend zijn. Het moet bijdragen tot de vorming van de persoonlijkheid, tot verantwoordelijkheidsbesef. Hieronder behoort tevens de bewustmaking en -wording van de verplichtingen, welke een democratisch bestuurde staat aan zijn burgers oplegt. Over dit laatste schreef ik in het vorig nummer van „Vrij!”. Het is mijn vaste overtuiging dat in de Nederlandsche samenleving de Nederlandsche school voor de taak staat de zedelijke normen van het Christendom te handhaven.

Dit brengt ons midden in een klemmend vraagstuk, de vraag n.l. of het onderwijs in de school rusten moet op een positieve levensbeschouwing. Is opvoedend onderwijs in een samenleving als de Nederlandsche mogelijk zonder dien achtergrond? Kunnen wij volstaan met de humanistische levensbeschouwing of leeft dit volk — althans een belangrijk deel van onze natie — uit de Christelijk-Humanistische levensbeschouwing? Over deze vraag zullen wij, leden van de Partij van de Vrijheid naar mijn vaste overtuiging tot klaarheid moeten komen. We hebben door onze toetreding, naar ik meen, aanvaard, dat de zedelijke normen van het Christendom door ons erkend worden en dat we willen bijdragen tot de handhaving daarvan.

We hebben ook aanvaard, dat op de Openbare school den leerlingen kennis bijgebracht worde van den Bijbel.

En nu wil ik een oogenblik niet spreken over het standpunt van de Partij, doch over mijn persoonlijke opvatting, die ik geheel en al bevestigd meen te vinden in het program der Partij.

Welnu: ik meen, dat in de Openbare school de neutraliteitsgedachte t.a.v. het

Christendom niet gehandhaafd mag blijven, waar zij thans nog als zoodanig bestaat. En ik beroep me op figuren als **Thorbecke, Huizinga en Eigeman**, die ik zonder voorbehoud beschouwen wil als de dragers van die gedachte, welke nooit uit ons leven verdwijnen kan.

Prof. Eigeman heeft al jaren geleden betoogd, dat de grondslag van onze nationale samenleving het Christelijke karakter van ons volksleven is. Thorbecke heeft dit altijd voorop geplaatst en zei in 1865 o.m. deze merkwaardige woorden: „**Gij kunt niet en de school kan niet neutraal zijn jegens het Christendom; gij kunt neutraal zijn jegens deze of gene bepaalde kerkleer, niet jegens het Christendom.**”

En scherp formuleerde hij het, toen hij opmerkte: „Niet te vreezen: bijzonder onderwijs algemeen verspreid en van overheidswege gesnoeds aangevuld. Dat zou een geluk voor het land zijn”.

Ik erken het gaarne: deze woorden klinken misschien verontrustend in de ooren van die leden onzer partij, die met hart en ziel in de plaats hunner inwoning het openbaar onderwijs verdedigen tegen de aanvallen van rechts. Maar ik weet ook, dat duizenden uit onze rijen al sinds jaren de Openbare school verlaten hebben. Vooral in de steden is dit opmerkelijk. We zullen over de oorzaken lang en breed kunnen discussieeren, maar dit staat vast: zij, die het eerst de materialistische gedachte losgelaten hebben, gingen ons voor en namen de kinderen van de openbare school. De Partij v. d. Vrijheid is voor openbaar onderwijs, maar zijn de leden het individueel ook? Een klemmende vraag! Niemand van ons mag m.i. in dit opzicht struisvogelpolitiek voeren! Er kome klaarheid in onze opvattingen!

Ik geloof, dat dit probleem ernstig bestudeerd moet worden. De komende wintermaanden zijn daarvoor bij uitstek geschikt en ik ben bereid voor zoover de tijd het mij veroorlooft, op bijeenkomsten van propagandisten, raadsleden, leden van Provinciale Staten en belangstellenden, het onderwerp in te leiden. De positie van het Openbaar onderwijs vraagt ook onze aandacht. Er is van 1 Januari 1920 tot 1 Januari 1944 een teruggang van 55.43% tot 29.01%, dus ongeveer de helft! De voorstanders van Prot. Chr. onderwijs behielden bij de laatste Ite Kamer verkiezing 23.55% tegen de linkerzijde, die het bracht tot 45%. Deze cijfers bewijzen ons, dat er ergens iets niet klopt. Het aantal voorstanders van de Openbare school is dus nog ongeveer twee maal zoo groot als dat van hen, die Prot. Chr. onderwijs wenschen.

Ik wil dit artikel besluiten met het klemmend advies aan alle afdeelingen van onze partij, zich in de komende maanden te bezinnen op dit probleem.

J. VAN MOURIK.

Mogen liefdadigheidszegels worden uitgevoerd?

Wij hebben altijd de gewoonte gehad aan enkele vrienden in het buitenland, die belang stelden in postzegels, een serie liefdadigheidzegels te sturen. Nu het buitenland zooveel voor ons doet, grijpen wij deze gelegenheid gaarne aan hiermede iets terug te doen. Maar het mocht niet zoo zijn. Aan het hoofdkantoor te Amsterdam, waar de open enveloppen aangeboden waren, werd ons medegedeeld dat verzending van zegels niet geoorloofd is. Zelfs zegt men dat het thans niet toegestaan wordt een waarde aan zegels te plakken, die uitgaat boven het tarief. Nu zou het mij interesseeren indien iemand mij hiervoor een plausibele verklaring kon geven. Als gewoon zakenmensch zou ik zeggen: indien ik teveel zegels plak of zegels naar het buitenland stuur, dan geef ik inkomsten aan de P.T.T., dus uiteindelijk aan den Ned. Staat, dus een vorm van belastingbetaling met lage inningskosten, daar de zegels zelf niet veel kunnen kosten. Zijn het weldadigheidzegels, dan helpen wij meteen een goed doel.

Eigenlijk moet men zich erover verheugen dat de regeringsbemoeiing zulk een stadium bereikt heeft dat de dwaasheid ervan ieder duidelijk zal zijn, en moet men hopen dat er een keerpunt zal komen.

Stel, dat wij door de postzegeldrukkerijen aan den gang te zetten en onze gulden hiervoor af te dragen aan den Ned. Staat goodwill in het buitenland konden opbouwen of een pakje sigaretten gestuurd zouden krijgen als tegenbeleefdheid, wat zou hier tegen zijn? Mocht

iemand zooveel postzegels weten te sturen dat hij auto's of rijwielen toegestuurd krijgt, laat hem dit toch gerust doen. Het kost ons alleen maar een paar luttele gulden aan drukwerk, de Staat krijgt extra inkomsten en de instelling van liefdadigheid het geld, dat thans zoo noodig is. Ook kan ik het niet erg vinden als iemand met behulp van postzegels eens een prettig reisje in Zwitserland zou kunnen maken, of mag dit slechts geschieden door hen, die daarvoor door de Overheid worden uitverkoren?

W. C. K. A.

Bezoek aan geteisterde gebieden

Vorige week hebben de Tweede Kamerleden ir. Hacke en Drs. Korthals eenige bezoeken gebracht aan geteisterde gebieden en aldaar besprekingen gevoerd met diverse figuren uit het maatschappelijke leven, welke hen konden inlichten over den stand van den wederopbouw, over de moeilijkheden, die bij den wederopbouw worden ondervonden en over de practijk der regelingen met betrekking tot de oorlogsschade.

Maandag werd een bezoek gebracht aan de gemeente Kesteren. De toestand in Kesteren en Opeusden werd opgenomen en ten gemeentehuize van Kesteren had een bespreking plaats met den burgemeester en de beide wethouders, de heeren den Hartog en van Eck.

Voorts is een bezoek gebracht aan Zeeland en in het bijzonder heeft daar contact plaats gehad met partijgenooten van Walcheren en Zeeuwsch Vlaanderen. De reis over Walcheren heeft geleid langs Middelburg en vervolgens over Souburg naar Vlissingen. In Zeeuwsch-Vlaanderen werden verscheidene plaatsen bezocht.

Bij de besprekingen kwam vooral naar voren, dat groote moeilijkheden worden ondervonden bij de houtvoorziening. Zeer werd ook geklaagd over den stroeven gang van zaken als gevolg van de talloze overheidsinstanties, die in elke aangelegenheid moeten worden gemengd. Een punt van groote zorg vormt voorts de kwestie van de regeling der oorlogsschade, die zoo is dat bonafide oorlogsslachtoffers tot in lengte van dagen met schuldenlast beladen zullen blijven. Het moet als onbillijk worden beschouwd, dat de oorlogsschade blijkbaar voor 't grootste deel zal rusten op hen, die de schade hebben geleden. Deze schade is een nationale schade en moet door het geheele volk worden gedragen.

Een van de pas ontworpen kinderzegels, waarvan de netto-opbrengst bestemd wordt voor het bescherming- en hulp-behoevende kind.

Dr. Bierema in het

Begrotingsdebat

De regeeringsverklaring van 5 Juli

Bij de algemeene beschouwingen over de Rijksbegroting heeft de fractieleider van de Partij van de Vrijheid in de Tweede Kamer de volgende rede gehouden:

Ik wil beginnen mijn vreugde er over uit te spreken, dat de begroting voor 1947 op het tijdstip, door de Grondwet bepaald, kan worden ingediend. Ik wil gaarne aanvaarden de verzekering in de Memorie van Antwoord, dat het veel moeite heeft gekost daartoe te geraken. Ik ben er van overtuigd, dat de Minister van Financiën grooten druk heeft moeten uitoefenen om dit te bereiken. Er was een geweldige achterstand in de administratie en ik kan mij levendig voorstellen, dat het niet eenvoudig is geweest om in den loop van één jaar niet minder dan drie begrotingen gereed te maken; ik heb daarvoor alle waardeering.

Ook wil ik er mijn vreugde over uitspreken, dat nu voor het eerst weer het budgetrecht der Kamer tot haar recht is gekomen. In het Voorloopig Verslag is aandacht geofferd om een proef te maken met tweejaarlijksche begrotingen; in het jaar, waarin geen begroting wordt ingediend, zal dan een parlementaire bespreking kunnen plaats hebben op den grondslag van een door de Regeering in te dienen nota. Ik geloof, dat de ervaring wel heeft geleerd, dat een dergelijke bespreking op grond van een ingediende nota een bespreking in de ruimte is; een bespreking zonder den achtergrond van begrotingscijfers is steeds een bespreking in het vage. Ik geloof daarom, dat dit geen vooruitgang zou zijn; ik geloof ook, dat dit de parlementaire controle niet ten goede zou komen, vooral niet in de tegenwoordige omstandigheden van zoo grote onzekerheid. Het verheugt mij, dat ook de Regeering dat inziet; zij is van meening, dat in elk geval in dit tijdsgewricht die proef niet genomen zal kunnen worden, omdat dan immers het gevaar zou bestaan, dat de tegenwoordige toestand te veel als maatstaf zou worden genomen voor de toekomst. Ik ben het daarmede volkomen eens, maar meen, dat dit ook voor normale tijden geen vooruitgang zou zijn; ik meen, dat wij beter doen vast te houden aan de oude gewoonte om jaarlijks een begroting in te dienen, in elk geval voor den gewonen dienst. De Regeering neemt een eenigszins ander standpunt in ten aanzien van de begroting voor den buitengewonen dienst. Daar betreft het meer, zegt zij, het aangeven van de richtlijnen voor het te volgen Regeeringsbeleid. Dat moge juist zijn, maar het neemt toch niet weg, dat de ervaring zal leeren, vooral wanneer men het beleid wil instellen op de conjunctuurschommelingen, dat jaarlijks zooveel veranderingen zullen moeten worden aangebracht, dat door het indienen van een tweejaarlijksche begroting nauwelijks een vereenvoudiging is te bereiken. Aanvankelijk kan ik daarom niet anders dan sceptisch staan tegenover dit denkbeeld; ik hoop dat men er geen gevolg aan zal geven.

Londen

Ik geloof dat het weinig zin zou hebben het beleid van de Londensche Kabinetten hier aan een uitvoerige bespreking te onderwerpen. Wel zou het goed geweest zijn, indien het rapport-Gebrandy wat meer licht had verspreid, want veel van wat in Londen is geschied, is nog in diepe duisternis gehuld en ik hoop dat eens een geschiedschrijver zal opstaan — de heer Tilanus heeft hem reeds aangekondigd — die daarover meer licht zal doen verschijnen. Mijn aanvankelijke indruk is geweest dat hier geen reden is voor het instellen van een parlementaire enquête. In de Memorie van Antwoord is gezegd, dat, wanneer de Kamer daaraan behoefte mocht hebben, de regeering uiteraard alle medewerking zal verlenen. Maar nu wil ik eerlijk bekennen, dat enkele uitlatingen in het laatste verslag van de Algemeene Rekenkamer ten opzichte van het beleid, in Londen gevoerd, mij buitengewoon onaangenaam hebben getroffen. Ik geloof dat er op dit punt klaarheid moet komen en dat men, wanneer dit niet anders kan, dan ook niet zal moeten terugdeinzen voor het houden van een parlementaire enquête. Kan het op andere wijze geschieden, dan zal mij dit hoogst aangenaam zijn, maar wanneer de in dit geval naar mijn meening vereischte klaarheid niet wordt verkregen, dan zal naar mijn wijze van zien niet anders overblijven dan het instellen van een parlementaire

Ik heb geen behoefte, thans nog uitvoerig terug te komen op de beschouwingen, die gehouden zijn naar aanleiding van de Regeeringsverklaring van 5 Juli 1946 over de Kabinetformatie. Gaarne neem ik akte van de verklaring in de Memorie van Antwoord, dat de beide groepen, waarop het zittende Kabinet steunt, geenszins het monopolie van vooruitstrevendheid bezitten. Men heeft wel eens getracht, dien indruk in den lande te vestigen. Die vooruitstrevendheid bestaat dan naar het oordeel van de Regeering vooral in het streven naar sociale rechtvaardigheid. De heer Tilanus heeft er reeds te recht op gewezen, dat dit iets is, dat de meeste groepen van deze Kamer gemeen hebben. Allen trachten te streven naar sociale rechtvaardigheid, al loopen natuurlijk de wegen, waarlangs men dit wil bereiken, uiteen.

In de Memorie van Antwoord wordt gezegd dat de formateur stond voor het dilemma, zijn kracht te zoeken in den breedten grondslag van de Regeering of in de hechtheid van een parlementaire basis. Het was hem gebleken dat het onmogelijk was deze beide pijlers met elkaar te vereenigen. Ik geef gaarne toe dat het natuurlijk, naarmate de basis waarop een Kabinet steunt, breder wordt, moeilijker is homogeniteit te verkrijgen; dat ligt thans in de rede; ik zal dat geenszins tegenspreken. Spanningen tusschen de Regeering en oppositie zijn normaal; zij zijn dan ook achterwege gebleven. Ik herinner aan de stemmingen, die enkele weken geleden hebben plaats gevonden bij de Grondwetsherziening. Spanningen tusschen de Regeering en de groepen, waarop het Kabinet steunt, binnenskamers en in het openbaar, zijn minder normaal, maar ze zijn ook thans niet achterwege gebleven. De heer Tilanus heeft er reeds aan herinnerd. Ik noem de interpellatie van den heer Joekes en wat zich heeft afgespeeld bij de loon- en prijspolitiek en bij de quaestie-Opsterland. En zoo zullen er wel meer aangelegenheden komen, waarbij blijkt, dat de homogeniteit in dit Kabinet misschien niet steeds zoo groot is, als de formateur heeft verwacht.

De formateur zegt in de Memorie van Antwoord, dat hij geen reden heeft zijn keuze te betreuen. Welnu, dat is voor hem een reden van voldoening dit te kunnen constateeren.

De tijd zal wel leeren of inderdaad de rechtheid van de parlementaire basis zoo groot is als de Minister-President-formateur dat hoopt. Bij de bespreking van de Regeeringsverklaring van 5 Juli heb ik verklaard namens mijn groep, dat wij overal, waar onze beginselen dat toelieten, zouden trachten dit Kabinet te steunen. Maar ik heb er toen reeds onmiddellijk aan toegevoegd, dat ik vreesde, dat dit bij de Indische politiek niet mogelijk zou zijn. De Minister-President heeft mij toen gevraagd, geduld te oefenen en te wachten op daden. Hij meende te mogen verwachten, dat het wel zou meevallen.

Het doet mij leed thans te moeten constateeren, na alles, wat in de laatste weken en maanden in Ned. Indië is gebeurd, dat de vrees, die ik indertijd heb uitgesproken, maar al te gerechtvaardigd was. Ik vrees, dat het — wanneer de berichten op dat punt bewaarheid worden — ons onmogelijk zal zijn de Regeering ten opzichte van dit allerbelangrijkste deel van haar beleid te volgen. Overigens zal ik daarover thans niet uitweiden, omdat een van mijn fractiegenooten straks daarover het woord zal voeren.

De financieele toestand

Ik kom thans tot de bespreking van den fin. toestand. Ik waardeer de uiteenzettingen van den Minister van Financiën in de beide Millioenennota's. Ik waardeer ook de opstelling van een nationaal budget. De daar gegeven cijfers zijn ongetwijfeld belangwekkend en interessant, maar ik moet toch constateeren, dat daaraan zooveel schattingen ten grondslag liggen, dat zij toch slechts een betrekkelijke waarde hebben. Het gevaar bestaat, dat door die geleerde beschouwingen de aandacht wordt afgeleid van wat in de allereerste plaats noodig is: het aanbrengen van de noodige bezuinigingen. Het is nu eenmaal moeilijk voorspellingen te doen op economisch gebied. Ik herinner mij de voorspelling, die indertijd gedaan is door het Instituut für Konjunkturforschung in Berlijn. Dat was in 1929. Toen heeft dit instituut, na bestudeering van den internationalen toe-

stand, de uitspraak gedaan, dat nergens, maar dan ook nergens in de wereld een spoor te ontdekken was van een komende depressie. Na enkele weken is een crisis uitgebroken in de wereld, feller dan er ooit een is geweest. Een prognose op economisch gebied is nu eenmaal uitermate moeilijk en ik kan daaraan slechts zeer geringe waarde hechten.

De financieele toestand wordt door den Minister zorgwekkend genoemd en ik geloof, dat er weinigen in den lande zullen zijn, die daarover een ander oordeel hebben. Die toestand is nog ongunstiger dan op het eerste gezicht lijkt. In de eerste

Dr. Bierema

plaats, door de vele pro-memorieposten, die op de begroting voorkomen, en verder, omdat de opbrengst van achterstallige belastingen aan den gewonen dienst ten goede is gekomen.

Dat men dit heeft gedaan, heeft niet alleen academische waarde, zooals de Minister in de stukken opmerkt. Daardoor wordt immers de schijn gewekt, alsof de gewone dienst met een voordeel saldo zou afsluiten. Door den Minister wordt dat uitdrukkelijk beweerd. In wezen is dat niet juist. In werkelijkheid sluit geen van de beide begrotingen. Op geen stukken na zelfs. De budgetaire verbetering voor 1947 is voor verreweg het grootste gedeelte verkregen uit den buitengewonen dienst en binnen dien dienst weer door de uitgaven met een aflopend karakter. Ik heb in een van de couranten eens gelezen, dat, wanneer het Departement van Financiën het geheele jaar met vacantie was gegaan, precies dezelfde bezuinigingen zouden zijn verkregen. Dat moge natuurlijk overdreven zijn, maar een kern van waarheid ligt er in.

In het Voorloopig Verslag was de opmerking gemaakt, dat hier en daar nog wel bezuinigd kon worden. Deze opmerking was den Minister van Financiën niet sterk genoeg. De Minister zegt in de Memorie van Antwoord, dat er op verschillende plaatsen bezuinigd kan worden. Dat gaat mij weer niet ver genoeg, Mijnheer de Voorzitter. Ik zou willen zeggen: op vele plaatsen kan bezuinigd worden. Er heerscht op de Departementen geen geest van zuinigheid. Men leeft van den hoogen boom, alsof men verkeert in het rijkste land van de wereld; de verarming van ons land schijnt tot de Departementen nog niet te zijn doorgedrongen. De spreker, die mij voorafging, heeft gewezen op de vele misbruiken, die er worden gemaakt van dienstautomobielen. In de Memorie van Antwoord wordt dat eenigszins vergeoelikt en wordt gezegd, dat dit aanvankelijk bij de slechte communicatiemiddelen onvermijdelijk was. Maar dat misbruik bestaat nog steeds, en niet in enkele uitzonderingsgevallen, maar in vele gevallen. Daaraan behoort een einde te worden gemaakt, vooral ook omdat de hooge ambtenaren het voorbeeld moeten geven. Hier geldt: zoo meester, zoo knecht. Wanneer de hooge ambtenaren en militairen misbruik maken van de dienstautomobielen, dan kan men moeilijk van de ondergeschikten verlangen, dat met de uiterste zuinigheid wordt opgetreden. De Minister noemt de bereikte bezuiniging slechts een begin; hier moet nog veel meer tot stand gebracht worden. Ongetwijfeld, Mijnheer de Voorzitter, maar dat alles is toekomstmuziek. Ik twijfel niet aan de goede bedoelingen van den Minister, maar dat is niet voldoende; er moeten daden worden gesteld.

Voor den buitengewonen dienst heeft de Minister van Financiën een liquidatieschema opgesteld; voor den gewonen dienst is er geen plan. Dat is te betreuen. Vroeger, in tijden van noodzakelijke bezuiniging, is er steeds door de Ministers van Financiën een plan opgesteld. Dat is inder-

tijd gedaan b.v. door Minister Colijn en ook door Minister Oud. Wij staan thans voor vele nieuwe uitgaven. De Minister wijst op de herziening van de salarissen van de onderwijzers en van het burgerlijk Rijkspersoneel. Daarnaast moet er een noodvoorziening voor de ouden van dagen plaats vinden. Dat alles zal groote financieele offers vragen. Welke bezuinigingen wil men daartegenover stellen, zou ik willen vragen.

In de Memorie van Antwoord wordt gezegd, dat het aantal ambtenaren van 1 Januari 1946 tot 1 Juli met 5000 is verminderd, Ongetwijfeld, dat is iets, maar het is niet voldoende. Voor 1947 worden de uitgaven voor de salarissen van de onderwijzers en het burgerlijk Rijkspersoneel geschat op 800 millioen, en dat nog zonder rekening te houden met de salarisherziening. Ik ben van meening, dat de Minister van Financiën zich zelf een taak moet stellen. Dat kan hij alleen, wanneer een plan wordt opgemaakt, volgens welk plan men tot een sluitende begroting kan geraken. Zonder een dergelijk vast omlijnd plan blijft het bezuinigen in de ruimte. De Minister is toch anders geen tegenstander van het opstellen van plannen; ik betreur het daarom, dat hij in de gegeven omstandigheden in gebreke is gebleven om een vast plan om tot een sluitende begroting in de naaste toekomst te geraken, op te stellen.

Thans enkele opmerkingen over de schuldpositie van den Staat. De Min. v. Financiën heeft bij de behandeling van de vermogensaanwasbelasting gezegd, dat de Staatsschuld zou stijgen tot boven 30 milliard. Nu is uit de Memorie van Antwoord gebleken, dat de bedoeling was: bruto schuld. Thans wordt gesproken van een schuld van ruim 22 milliard. De vermogensheffingen zouden 5 tot 6 milliard opbrengen, maar ook dan blijft nog verbetering van de schuldpositie noodzakelijk. Dat is naar mijn meening op verschillende wijzen mogelijk. Ik zou in de eerste plaats willen wijzen op de sociale verzekering en op de vraag — ook in de stukken wordt er over gesproken — of het niet noodig is nu het stelsel van fondsvorming bij de sociale verzekering te verlaten en over te gaan tot het omslagstelsel. Zonder twijfel brengt dit verbetering van de schuldpositie van het Rijk met zich. Het baseeren van onze sociale verzekering op fondsvorming lijkt uitermate solide, maar de ervaring leert, dat, wanneer men de fondsen noodig heeft, deze er niet zijn of onvoldoende zijn, zooals in dit geval door waardevermindering van de munt. Ik geloof daarom, dat het beter is over te gaan tot het andere stelsel en dat dit voor de schuldpositie van het Rijk groote voordeelen met zich brengt.

In de Memorie van Antwoord wordt gezegd, dat deze zaak door een commissie zal worden onderzocht. Ja, Mijnheer de Voorzitter, de hoeveelste commissie is dat? Ik herinner mij; dat daarover reeds vele rapporten zijn uitgebracht en ik hoop, dat men in dit verband eindelijk tot een bepaalde beslissing zal komen.

Ik zou er verder op willen wijzen, dat het Rijk groote werken uitvoert, b.v. voor het verkrijgen van nieuw land; ik denk in de eerste plaats aan de Zuiderzeewerken. Ik zou in dit verband de vraag willen stellen of het niet wenschelijk is dien grond te vervreemden en aan de zittende pachters tegen aannemelijke afbetalingsvoorwaarden over te doen. De Regeering is van oordeel, dat de spaarzin van het volk moet worden aangewakkerd. Op welke wijze kan men dit beter doen dan door den boeren den grond, waarop zij zitten, in eigendom te geven tegen aannemelijke afbetalingsvoorwaarden? De Regeering wil ook het eigen bezit van de groote massa van het volk bevorderen. Ik zou weer willen vragen: op welke wijze kan men dit beter doen dan door den boeren den grond, dien zij in beheer hebben, in eigendom te geven. Ik wil hieraan nog toevoegen, dat, wanneer men het volk wil bevorderen, de Regeering moet streven in de richting, dat men de arbeiders in de gelegenheid stelt geleidelijk de woningen, waarin zij wonen, in eigendom te verkrijgen. Dit alles is de beste prikkel om de menschen te brengen tot hard werken, zuinig leven en sparen. Wanneer het de Regeering ernst is om den spaarzin bij het volk aan te wakkeren, dan kan men niet beter doen dan in de genoemde richting te werken.

De Regeering beoogt verlichting van den rentelast door conversie. Aan rente zal dat niet al te veel besparen, vooral wanneer men in aanmerking neemt, dat een groot deel van de Staatsobligaties in handen van de sociale verzekeringsfondsen en pen-

sioenfondsen is, voor welke lasten de Staat moet opkomen. Grootere betekenis heeft de z.g. conversie van den looptijd. Dit beteekent echter in feite een verschuiving van de lasten naar de toekomst. Misschien is daaraan in de gegeven omstandigheden niet te ontkomen, omdat de aflossing van de buitenlandsche schuld moet voorgaan. Ik geef dit den Minister gaarne toe. Ten opzichte van de schuld aan het buitenland zou ik den Minister willen vragen: hoe staat het met het voornemen leeningen af te sluiten in de Vereenigde Staten van Amerika? Wanneer de berichten dienaangaande juist zijn, bestaan er voor ons in dit verband geen groote mogelijkheden en wij zullen als gevolg daarvan gedwongen zijn onze buitenlandsche fondsen te verkoopen. Ik zou het betreuren, wanneer dit zou moeten geschieden. Dit zou aanleiding geven tot verarming van ons geheele volk. Al deze lasten zullen alleen gedragen kunnen worden, wanneer alle krachten worden ingespannen om tot een verhooging van de productie te geraken. Wanneer men dit wil bereiken, zal men de medewerking van alle groepen van de bevolking moeten inroepen en zullen daarin betrokken moeten worden de ondernemers zoowel als de arbeiders. Ik geloof daarom, dat het op korten termijn noodig is een sociaal-economischen raad in het leven te roepen, onafhankelijk van de totstandkoming van de bedrijfsorganisatie.

Ik meen, dat deze aangelegenheid urgent is. Wanneer men de medewerking wil krijgen van alle groepen in het bedrijfsleven, dus zoowel van de ondernemers als van de arbeiders, dan moeten zij bij de maatregelen, welke genomen zullen moeten worden, geraadpleegd worden en ik geloof, dat dit alleen met vrucht zal kunnen geschieden, wanneer een organisatie, hoe men die ook noemen wil, in het leven wordt geroepen. Ik meen, dat dit uitermate urgent is en zou aandrang op de Regeering willen uitoefenen om een dergelijke instelling in het leven te roepen.

Ik wil er aan herinneren, dat in de eerste Nota van het Centraal Economisch Plan gezegd wordt op blz. 27:

„Opvoering der arbeidsproductiviteit is voor het herstel der Nederlandsche volkshuishouding een eerste eisch!”

en op blz. 10:

„De arbeidsproductiviteit biedt een somber beeld”.

Het is niet te ontkennen, de cijfers leeren het, dat hier op dit stuk de laatste maanden weinig verbetering is gekomen. Er is groote achterstand vergeleken bijv. met een land als Engeland. In dit verband betreurt ik het, dat de Minister van Financiën is teruggekomen van zijn aanvankelijk voornemen, de lasten van het bedrijfsleven te verlichten. Dit zal langer worden uitgesteld, één jaar later worden ingevoerd, en ook in mindere mate dan de Minister zich aanvankelijk had voorgesteld.

Op dit punt is wel gebleken van misvatting bij vele leden van deze Kamer. In het Voorloopig Verslag heeft men de meening verkondigd, dat dit blijkbaar noodig zou zijn om de ondernemers er toe te brengen met inspanning aan hun eigen bedrijven te werken. Ook de geachte afgevaardigde de heer van der Goes van Naters heeft blijkens een artikel in „Het Vrije Volk” van 8 November van deze misvatting blijk gegeven. Zoo is het toch inderdaad niet. Die lasten van het bedrijfsleven moeten worden verlicht om het bedrijfsleven zelf in staat te stellen de bedrijven weer op volle productiviteit te brengen. De zware heffingen maken het op het oogenblik vrijwel onmogelijk voor de bedrijven om de gebouwen en machines weer te vernieuwen en op hooger peil te brengen. Ik betreurt het daarom, dat de Minister van Financiën van zijn aanvankelijk voornemen is teruggekomen. Ik ben er van overtuigd, dat men hier bezig is de kip te slachten, die de gouden eieren moet leggen.

Van harte juich ik de bestrijding van den zwarten handel toe. Ook de verlaging van de ongemotiveerde winstmarges in den groot- en kleinhandel heeft volkomen mijn instemming. De middenstand is min of meer te hoop geloopt over de maatregelen, die de Regeering zich voorstelt te nemen op dit punt. Ik ben er van overtuigd, dat het niet de bedoeling kan zijn van de Regeering om redelijke winsten bij den middenstand tegen te gaan. Natuurlijk heeft de middenstand daar recht op. Wanneer de Regeering verder zou willen gaan, dan zou ieder dat moeten afkeuren.

Verdere prijsstijging moet worden voorkomen. Die prijsstijging moet zelfs omslaan in prijsverlaging, die ongetwijfeld mogelijk is, wanneer allen hun krachten inspannen om de productie te verhoogen. Wanneer het niet gelukt een einde te maken aan den noodlottigen wedloop tus-

schen loonen en prijzen, dan is het duidelijk waarop het uitloopt. Wij staan reeds op een hellend vlak. Laten wij ons daarover geen illusies maken. Ik ben het volkomen eens met wat de Minister van Financiën heeft geschreven in de Millioenennota voor 1946:

„De ondergeteekende stelt welbewust het alternatief van zoo groot mogelijke arbeidsinspanning, zoo hoog mogelijk opgevoerde besparingen, zoover mogelijk doorgevoerde zuinigheid en efficiency — of anders inflatie”.

Ik wil niet werken met het inflatiespook, maar het leidt tot struisvogelpolitiek, wanneer wij de oogen zouden sluiten voor de werkelijkheid wanneer wij ons niet zouden willen realiseren voor welke gevaren wij staan. Wij moeten orde stellen op onze eigen huishouding. Laten wij ons spiegelen aan het voorbeeld van andere landen. Wanneer wij de grootste sociale onrechtvaardigheden willen vermijden, dienen wij te streven naar wat de Minister in de Millioenennota als noodzakelijk aangaf. De gedachte aan een opzettelijke inflatie moet naar mijn overtuiging onvoorwaardelijk worden afgewezen.

Het lijkt me gevaarlijk te zinspelen op een waardevermindering van de munteenheid, zooals de Minister op bladz. 22 doet, wanneer daarmede de moeilijkheden uit den weg geruimd zouden kunnen worden. Dat is een zoeken, althans een aanvaarden van den weg van den geringsten weerstand, die de noodlottigste gevolgen met zich zal brengen.

De spaarzin wordt niet bevorderd door de afwikkeling der geldsaneering, zooals zij tegenwoordig plaats vindt met haar blokkeeringsmaatregelen en beperkingen van het beursverkeer. Is de Minister wel voldoende doordrongen van de waarde van de beurs? De beurs vervult een nuttige en noodzakelijke functie in het maat-

schappelijke leven. Wel kwamen er ongetwijfeld misstanden voor, maar wat men nu doet is het kind met het badwater wegwerpen. Ik hoop, dat al deze sanerings- en registratiemaatregelen nu spoedig tot het verleden zullen behooren.

Ten opzichte van de bedoelingen van de Regeering ten aanzien van de materiele oorlogsschade is ons medegedeeld, dat binnen afzienbaren tijd een wetsontwerp kan worden tegemoet gezien. Het betreft hier een aangelegenheid van uitermate groot belang voor groote groepen van onze bevolking. Ik hoop, dat de Regeering nader zal preciseren wat onder „binnen afzienbaren tijd” moet worden verstaan. Het zal mij in hooge mate verheugen, wanneer dit wetsontwerp binnen korten tijd moge verschijnen.

Ik verheug mij er over, dat de Regeering de vraag of de vergaande en vaak gedetailleerde leiding, welke de Overheid op het oogenblik nog aan het economisch leven moet geven, een blijvend karakter behoort te krijgen, ontkennend beantwoordt. De Regeering streeft er niet naar om de macht over het geheele economische leven te verkrijgen, zoo wordt verklaard. In tijden van oorlog en schaarschte, zooals tegenwoordig, is leiding van de Overheid onvermijdelijk. Echter ook een geheel vrije economie, zooals door sommigen als ideaal wordt beschouwd, is naar het oordeel der Regeering ook in de toekomst niet te verwezenlijken. Ik deel dit standpunt! Er zal op economisch gebied internationale samenwerking moeten komen met een taakverdeling tusschen de landen, zooals b.v. de F.A.O., de organisatie voor voedsel- en landbouwaangelegenheden. Dit impliceert, dat er ook een nationale binding moet zijn. Wel zal er echter vrijheid moeten zijn, waar het mogelijk is. Concentratie van alle economische macht in handen van den Staat zal onvermijdelijk onze geestelijke vrijheid in gevaar brengen en dat het leidt tot corruptie is helaas ook in Nederland al te zeer gebleken.

Incourante Fondsen - D. W. Brand

Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

Zonder al te zeer te generaliseeren mag toch worden beweerd, dat corruptie geenszins tot de uitzonderingen behoort. Er is geen reden om te overdrijven, maar helaas moet worden geconstateerd, dat tegenwoordig de corruptieschandalen aan de orde van den dag zijn.

Wat ten slotte de poging tot socialisatie en nationalisatie betreft, dient men zich te laten leiden door de vraag of het algemeen belang daarmee is gediend. Dit zal in het algemeen dan het geval zijn, wanneer men te doen heeft met slecht beheerde en slecht geleide bedrijven.

Ten opzichte van de socialisatie van de particuliere mijnen wordt verklaard, dat men het rapport van de commissie afwacht. Ten aanzien van de nationalisatie van De Nederlandsche Bank wordt een wetsontwerp voorbereid. Er was drang uitgeoefend om de particuliere, de commerciële, banken onder toezicht te stellen. Ik verheug mij er over, dat de Regeering dit vraagstuk minder urgent heeft genoemd, omdat immers de commerciële banken en de beide centrales der landbouwcredietinstellingen volgens een gentleman's agreement onder controle van De Nederlandsche Bank staan. Ik ben van oordeel, dat in de practijk gebleken is, dat deze controle doeltreffend kan worden uitgeoefend en ik meen te kunnen zeggen, dat De Nederlandsche Bank waarlijk wel over voldoende machtsmiddelen beschikt om deze controle effectief te maken.

Mijnheer de Voorzitter! Ik heb reeds aangekondigd, dat een van mijn partijgenooten de belangrijke aangelegenheid betreffende Nederlandsch-Indië zal bespreken. Ten einde ook hem in de gelegenheid te stellen daarvoor den noodigen tijd te vinden, zal ik het bij deze korte beschouwingen laten.

Zuivering en Rechtsstaat

In een open brief aan den Centralen Eereraad, gepubliceerd in De Groene Amsterdammer, heeft de heer A. Defresne, opgeroepen om voor dat college te komen getuigen, uiteengezet, waarom hij aan dien oproep geen gevolg heeft gegeven. Hij blijkt zich met de maatstaven welke de Centrale Eereraad aanlegt, niet te kunnen vereenigen. Wel is hij van meening, dat de Centrale Eereraad te goeder trouw is — met welk een vreugde zal dat college van die meening hebben kennis genomen! —, maar meewerken aan die goede trouw zou, zoo schrijft hij „mijnerzijds kwade zijn”.

Het is natuurlijk den heer Defresne van harte gegund zijn meening te hebben over doen en laten van het hoogste zuiveringscollege. Maar hij moge daarbij beseffen, dat de Centrale Eereraad een publieke taak heeft, gelijk elk rechtsprekend college, en dat het de plicht van den staatsburger is, aan de verrichting van die taak mee te werken zoo hij daartoe wordt opgeroepen. Weigering om voor een rechtbank in een strafzaak te komen getuigen is een strafbaar feit, een „misdrijf tegen het openbaar gezag”. Het is misschien twijfelachtig, of dit ook geldt ten aanzien

van getuigen, die opgeroepen worden om voor een zuiveringsraad te verschijnen; dat zal nog uitgemaakt moeten worden, voor zoover ons bekend. In elk geval dient men te begrijpen, dat ook een zuiveringsraad de gelegenheid moet hebben om de waarheid te vinden — dit is een belangrijke taak van elke rechtsprekende autoriteit. Weigerachtigheid, om welke reden ook, getuigt van slecht begrip van een ordelijke samenleving. Iemand met een afwijkende meening heeft zich, ook in een democratischen staat, neer te leggen bij de opvatting van het openbare gezag, zoodra de staatsburgerplicht hem roept. Overigens blijft het hem vrij staan, als privé persoon te ageren voor verwezenlijking van zijn eigen opvatting.

De redactie van De Groene voegt aan den open brief van den heer Defresne een beschouwing toe, welke al evenmin een bemoedigenden en prettigen indruk maakt. Zij tracht uit te leggen, hoe het komt, dat de Centrale Eereraad verscheidene veroordeelingen, uitgesproken, in vrijspraken heeft veranderd. Als oorzaken noemt zij o.m. het verschil tusschen eereraad en rechtbank, welke laatste met veel meer voorzorgen omtrent bewijslevering is om-

ringd. Vermoedelijk bedoelt zij te zeggen, dat de Centrale Eereraad zich te veel als rechtbank gedraagt, wat naar onze meening toch niet anders dan voor dat college kan pleiten. Voorts noemt zij den ijver der advocaten, die met rissen getuigen à décharge aankomen. Zou De Groene nu heusch meenen, dat een beperking van het aantal getuigen à décharge geboden en te verdedigen is? Verder het ontbreken van een aanklagenden functionaris — inderdaad een beschamende lacune — en het ontbreken van een instructie, door welke wat „zeker” is ook met stukken ter tafel wordt bewezen. Ja, die stukken! Het is wel voorgekomen, dat een eereraad niet eens kennis wilde nemen van bepaalde, door den beschuldigde ter tafel gebrachte stukken.

In een noot merkt de redactie op, dat de vrijspraken van den Centralen Eereraad in meer dan één geval rehabilitatie beteekenen. En zij noemt als voorbeelden de gevallen van den pianist Cor de Groot en den dirigent Eduard Flipse. Geen rehabilitatie, aldus de Groene, want de overwegingen der uitspraken pleiten de betrokkenen volstrekt niet van elke blaam vrij, al worden geen maatregelen tegen hen bevolen. Dit is niet vriendelijk van De Groene. De overwegingen in het geval-Flipse bijv. hebben wel degelijk een rehabiliteerend karakter: er wordt bijv. in gewezen op de flinke houding, welke Flipse heeft gehad, en op het feit, dat van een slechte behandeling van Joodsche orkestleden door Flipse na de bevrijding niets is gebleken.

Van de onzuivere motieven, welke op de zuivering in eersten aanleg soms wel eenigen invloed hebben gehad, spreekt De Groene in het geheel niet. Hetgeen een zuiver beeld niet bevordert. Maar het denklijkste en het meest onmoedigende is de verzuchting aan het slot van de beschouwing in De Groene:

„De perfecte rechtsstaat werkt ontmoedigend op het rechtsgevoel”.

Laat ons daarnaast eens een uitspraak leggen van mevrouw professor Hazewinkel-Suringa naar aanleiding van soortgelijke problemen in het Tijdschrift voor Strafrecht:

„Volksbewustzijn is nog geen rechtsbewustzijn”.

Werkelijk rechtsgevoel, heeren van De Groene, kan door den rechtsstaat niet ontmoedigd worden. Wel kan de rechtsstaat teleurstellingen veroorzaken voor bepaalde sentimenten, zeer begrijpelijke sentimenten, maar sentimenten, die met rechtsgevoel even weinig te maken hebben als een impulsieve uitlating met een diepgewortelde overtuiging.

Prinses Beatrix (rechts) met haar schoolmakertjes in den trein naar huis, na een bezoek aan de spoorbioscoop op het station te Utrecht.

Drs. KORTHALS over de

KINDERBIJSLAGWET

Onze afgevaardigde Drs. H.A. Korthals heeft tijdens de discussies over de Kinderbijslagwet in de Tweede Kamer de volgende redevoering uitgesproken:

Bij de bespreking van het onderhavige ontwerp van wet dieper te treden in het vraagstuk van loonen en prijzen lijkt, hoezeer ook aantrekkelijk, toch minder juist, gezien de omstandigheid, dat wij in dezen tijd daartoe de gelegenheid op een ander oogenblik hebben. Niettemin wil de Regeering met het huidige wetsontwerp toch een element introduceren, dat een wijziging in de loonpolitiek inhoudt en derhalve niet onopgemerkt mag passeeren. De Regeering immers verlaat de gedachte, dat van het loon een gezin van gemiddelde grootte moet kunnen leven. Nu treedt de Minister in de Memorie van Antwoord in

Drs. H. A. Korthals

hetgeen daarover in het Voorloopig Verslag te berde is gebracht, maar bijzonder overtuigend is dat toch niet. De redenering van den Minister immers is, dat kinderbijslag van het eerste kind af reeds geldt bij het Rijkspersoneel, het spoorwegpersoneel en allen, die in de mijnen werken. In zoo wordt dan in de Memorie van Antwoord letterlijk gesteld:

„De vraag of het kinderlooze gezin, dan wel het gezin met twee kinderen uitgangspunt is voor den loonopbouw, is dus reeds lang in verschillende zin beantwoord”.

Maar de Minister is er zich toch zeker wel van bewust, dat de genoemde gevallen van Rijkspersoneel, enz., bepaald zeer sterk in de minderheid waren, en zonder nu na te willen gaan, hoe in die diverse gevallen men tot de daar geldende regeling is gekomen, zou ik toch wel willen opmerken, dat bijvoorbeeld de regeling voor het Rijkspersoneel met betrekking tot den kinderbijslag eveneens haar oorzaak vond in het feit, dat men niet tot verhooging der belooning wilde overgaan. Thans wordt dit uitzonderingsgeval ons als voorbeeld* voorgehouden. Dus nog afgezien

van het feit, dat het Rijkspersoneel gelukkig nog niet de meerderheid uitmaakt van hen, die in loondienst zijn, moet ook worden vastgesteld, dat de herziening van salarissen en loonen van Overheidspersoneel — die overigens wel lang op zich laat wachten — eerst de gelegenheid zal bieden om te discussiëren over de vraag, of men den kinderbijslag van het eerste kind af als systeem wil gaan verheffen.

Met wat thans wordt voorgesteld gaat de Regeering dus den weg op van de belooning naar behoefte en raken wij steeds verder af van het loon naar prestatie, hetgeen wij onjuist achten. In dit verband moge opgemerkt worden, dat er een merkwaardige divergentie is tusschen het Voorloopig Verslag en de Memorie van Antwoord. Licht in het eerste stuk het accent sterk op de gedachte een noodoplossing te vinden voor de bestaande spanning tusschen loonen en kosten van levensonderhoud, de opmerkingen in het Voorloopig Verslag hebben den Minister in zijn beantwoording gebracht tot een principiële verdediging van hetgeen hij in eersten termijn der schriftelijke gedachtenwisseling heeft aangevoerd. Daaruit is waarschijnlijk ook te verklaren zijn geringe bereidheid aan de wet een tijdelijk karakter te geven. Hetgeen de Minister ter verdediging van zijn standpunt met betrekking hiertoe aanvoert, is niet overtuigend. Hij zegt:

„De ondergeteekende acht het niet waarschijnlijk, dat binnenkort op den maatregel in quaestie zal kunnen worden teruggekomen. Een voorstel om de wet een tijdelijk karakter te geven, meende hij daarom niet te moeten doen”.

Wij weten niet, waarop de Minister zijn opvattingen doet steunen, maar zelfs al zou het niet juist zijn, dat over enkele jaren zou blijken, dat voortzetting van het thans bepleite systeem noodig is, dan nog behoeft er geen enkel bezwaar te zijn tegen het vaststellen van een termijn van geldigheid van de wet. Het is waarlijk geen novum, wanneer wij de wet een beperkten werkingsduur zouden geven en dezen na het verstrijken van den termijn zouden verlengen. De Minister zal daarvan zeker de betekenis inzien. Zooals gezegd, met het onderhavige ontwerp van wet wordt bepaaldelijk een nieuw element in onze loonpolitiek geïntroduceerd, of juist: men gaat een anderen koers varen. Dit kan alleen worden gesteund, indien de voorgelegde oplossing kan worden gezien als een noodoplossing. Het karakter daarvan zal duidelijker blijken, als de wet een beperkten werkingsduur heeft. Ik zou gaarne de woorden tot de mijne maken, die voorkomen in het aan de Tweede Kamer gerichte adres van het Nederlandsche Verbond van Vakverenigingen, waarin het tijdelijke karakter wel zeer wordt geaccentueerd, wanneer men spreekt van „een tijdelijke noodmaatregel, die alleen door de huidige bijzondere omstandigheden gerechtvaardigd wordt”.

Wanneer men deze zaak zoo ziet, dan

is het ontwerp van wet gemakkelijker te accepteren. Ook wij achten namelijk een oplossing voor het inkomensprobleem dringend geboden, en anderzijds wenschen ook wij de economische mogelijkheden in onze beschouwingen te betrekken. Wanneer kennis wordt genomen van de kosten van levensonderhoud en de loonen, dan beseft men de noodzakelijkheid, dat voor de groote massa der werknemers iets geschiedt. Mijn fractiegenooten en ik wenschen mede te werken aan een oplossing, die aan de moeilijkheden tracht tegemoet te komen.

Het moet ons van het hart evenwel, dat in het onderhavige ontwerp de moeilijkheden ten deele worden opgelost, maar dat tegelijk nieuwe moeilijkheden worden geschapen. Wanneer over het vraagstuk van loonen en prijzen wordt gesproken, dan wordt ook bepleit verhoging van handelsmarges. Wanneer die te hoog zijn, moet ook bij nacalculatie bij industrie en ambacht zoo mogelijk blijken, wat het resultaat is van vastgestelde prijzen. Maar hoe men van te voren weten kan, dat een verhoging van 10 pct. uit alle maatregelen resulteeren kan, dat is niet duidelijk en dat doet de vrees opkomen, dat men ter wille van de zoo zeer begeerde verhoging van prijzen bepaalde groepen de dupe laat worden. Hiervoor vragen wij een open oog der Regeering. Te meer doen wij dat, omdat ook uit de Memorie van Antwoord betreffende het onderwerpelijke wetsontwerp waarlijk niet is te concluderen, dat de Regeering ten deze een standpunt inneemt, dat tot gerustheid werkt. Wat op blz. 3 onder het hoofde „Doorbekering der premie” vermeld staat, is wel zeer summier en in zijn beknoptheid niet geruststellend. In het Voorloopig Verslag stond reeds, dat zeer vele leden met diepe verbazing er van hadden kennis genomen, dat met een enkele uitspraak de Minister had medegedeeld, dat niet doorberekend mocht worden, terwijl absoluut niet geadstrueerd was, waarom afwijking van de juiste opvatting, dat de sociale lasten in den kostprijs mogen worden verdisconteerd, zou moeten plaats hebben. In de voorts aangevoerde argumenten treedt de Minister in het geheel niet. Hij deelt mede, dat het standpunt der Regeering is, dat geen afwenteling via de prijzen mag plaats hebben, dat daarom de ondernemers de kosten zullen moeten dragen en dat deze maatregel de winst dus drukken zal. Voorts acht de Minister het percentage van te gering belang.

Met dit laatste zijn wij het niet eens. De Overheid voert een stringent prijsbeleid. Hoewel daar — maar dat is een fout, welke aan het systeem inhaerent is — in menig geval nu niet zoo'n bijster groot succes mee wordt bereikt en misschien menigeen thans winsten maakt, die bij een systeem van vrije concurrentie niet denkbaar waren, moet toch bij het nemen van praktische maatregelen wel worden uitgegaan van de Overheidsvoorschriften. Welnu, indien de theorie juist wordt toegepast, laten deze voorschriften weinig speling tusschen kosten en prijzen en daarom moet een doorberekening — hetgeen normaal is — in beginsel noodig worden geacht. Bovendien werkt de Overheid toch weer allerlei ontduikingen en misbruiken in de hand, wanneer zij zulks zou verbieden. Zeker zal de huidige regeling voor den landbouw zeer zwaar drukken en te recht is er in het Voorloopig Verslag

op gewezen, dat zeker ook in dezen sector van ons economische leven zeer stringente kostprijsberekeningen door de Overheid zijn gemaakt. Indien men een dergelijke straffe Overheidshand aanvaardt, ja, geboden acht, dan moet men ook accepteren, dat een reële kostprijsverhoging wordt doorberekend.

Wanneer ik dus nu tot een conclusie wil komen met betrekking tot dit punt, dan moet worden opgemerkt, dat ook onzerzijds geen verhoging, maar verlaging noodzakelijk wordt geacht. Doorberekening van de premie voor den kinderbijslag veroorzaakt ongetwijfeld een geringe verhoging van de prijzen. Wij zijn echter van meening, dat het correctief hierop gevonden kan en moet worden door een juistere prijzenpolitiek, met name door strenge nacalculatie, welke in die bedrijfstakken, waar de practijk niet in overeenstemming blijkt met de theoretische redeneringen en berekeningen — dat wil dus zeggen daar, waar te groote winsten worden gemaakt —, er voor kan zorgen, dat deze winsten worden gecorrigeerd en derhalve de prijzen worden verlaagd.

Mede namens mijn fractiegenooten wil ik er dan ook met klem op aandringen, dat de Minister zijn afwijzend standpunt ten deze herziet.

De thans voorgestelde regeling wordt bepleit met de motiveering, dat de spanning tusschen loonen en kosten van levensonderhoud moet worden opgeheven. Maar daarmede is dan toch niet te rijmen het standpunt van den Minister, dat de uitkeering ook moet geschieden aan hen, die zulks nu niet direct noodig hebben, gezien de hoogte van het inkomen. Daarom zou onzerzijds het vaststellen van een loongrens worden gewaardeerd.

Partijnieuws

ONZE KAMERFRACTIES.

Op verzoek van het secretariaat der partij doen wij ten behoeve onzer lezers hier nog eens de namen en adressen volgen van onze Tweede- en Eerste Kamerleden.

Tweede-Kamerfractie:

Dr. S. E. B. Bierema te Usquert (Gr.) telefoon 8.

Mevr. A. Fortanier-de Wit, Milletstr. 43I, Amsterdam A. Z. telefoon 97364.

Dr. Ir. A. H. W. Hacke, Pr. Marianne-laan 24, Voorburg, telefoon 728045.

F. den Hartog, Hoog Blokland, post Arkel, telefoon Arkel 2.

Drs. H. A. Korthals, Leidscheweg 196, Voorschoten, telefoon 572.

Mr. G. Vonk, Pr. Mauritslaan 15, Haarlem, telefoon 19127.

Eerste-Kamerfractie:

Mr. U. D. Stikker, 2e Weteringplantsoen 21, Amsterdam C. telefoon 39933.

Prof. Mr. A. N. Molenaar, Gr. Haesebroekscheweg 29, Wassenaar, tel. 9832.

R. Zegering Hadders, De Lindenhof, Emmen, telefoon 114.

Overpeinzingen op den SLAMAT

Nog geen twintig jaar geleden verscheen te Bandoeng een prachtig boek getiteld *Bergeneelce* en geschreven door mr. C. W. Wormser, die bijna alle bergen van Java heeft beklommen.

Dezer dagen werd ons door een bevriende relatie deze schitterende uitgave voorgelegd. En wij lazen er in over gevaarlijke bestijgingen, over de wisselvalligheid van Java's vulkanen, en ook lazen wij deze ontboezeming, bij den auteur opgekomen op den top van den Slammat:

... En achter het Oostelijk bergmassief rijst de zon.

Nu worden ook de steile rookgepluimde Merapi zichtbaar en de makke Merbaboe.

Noord en Zuid duikt de kust op, en strekken zich de oneindige oceanen, de golven schuimend, brekend op het vlakke strand.

Ver in het Westen steekt de Tjerimai tegen de witte lucht zijn kruin op.

De wind blaast de witte stoomwolken om en over ons, en telkens als even de kraterbodem zichtbaar wordt, verdwijnt de wereld rondom.

Maar als de wind den rookpluim van me afvoerde, dan lag Java voor me in al zijn rijkdom; in de pracht van zijn terrasvormige geelgouden sawahs; in de heerlijkheid van zijn geurende theetuinen; in de schoonheid van zijn uitbloesende

De „rookgepluimde” Merapi....

koffieaanplanten; in den praal van de wuivende suikerriettuinen; in de vorstelrijkheid van zijn groenende bergen en grauwe vulkanen.

En in de liefelijkheid van de desa, waar de kleine huizen schuilen onder wuivende bamboeboschen.

En in de frissche koelte der schuimende bergbekken.

Verstandig Java met zijn scholen in elke desa.

Verstandig, dank zij ons beleid. Gezond Java met zijn gezondheidsdienst. Gezond door onze zorgen.

Geleerd Java met zijn opleidingsscholen voor ambtenaren, onderwijzers, voor technici, zijn hogescholen voor artsen, rechtsgeleerden, ingenieurs.

Dank zij ons initiatief en ons geld. Welvarend Java. Dank zij onzen cultures, onzen wegen, onzen irrigatiedienst, onzen S.S., onzen P.T.T.

Rustig Java. Nóg, dank zij ons bestuursbeleid. En in de eenzaamheid op den hoogen top, niets dan de hooge onbevleete hemel boven mij en de wereld diep onder, was de vrede.

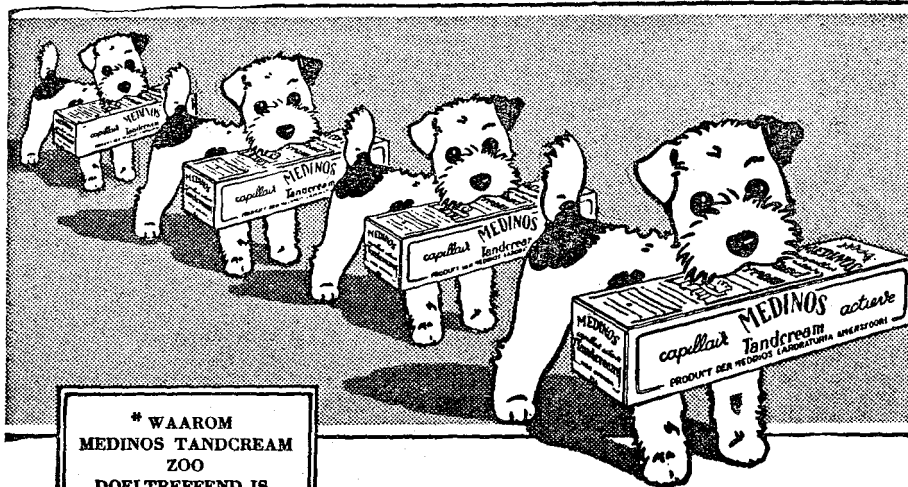
Wie nu, in 1946, op den top van den Slammat zou staan, zou een Java zien, waar een oorlog en een wreede bezetting over heen zijn gegaan. Een Java, dat niet welvarend en niet rustig is. Een Java, dat een nieuw bestuursbeleid zoekt om rust en welvaart te herkrigen.

Wie nu op den top van den Slammat zou staan, zou niet zien een Java, waar met een handjevol militairen en politie orde en rust gehandhaafd kunnen worden. Er is onrust.

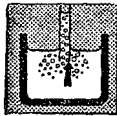
Er is nu onderhandeld ter bereiking van een nieuw evenwicht. Partijen hebben een gemeenschappelijk einddoel: een rustig en welvarend Indië. Maar er is verschil in visie op de wijze, waarop dat Indië moet zijn georganiseerd, ginds en hier.

Als het evenwicht wordt bereikt, moge het dan een waar evenwicht zijn, gelijkwaardigheid aan beide kanten, beiderzijds wijsheid en waardigheid.

MEDINOS geeft VIERVOLDIGE bescherming

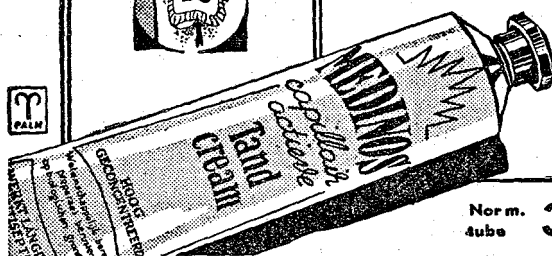
* WAAROM
MEDINOS TANDCREAM
ZOO
DOELTREFFEND IS.

Een vloeistof, die capillair-actief is, verspreidt zich vanzelf langs den wand, ook van uiterst nauwe buisjes. Medinos dringt door haar capillair-actieve kracht diep door tot in de microscopisch kleine groeven van het tandoppervlak, waar reiniging met den borstel onmogelijk is en waar tandbederf juist het eerst kan optreden.

Medinos-tandcream is niet maar zoo een gewone tandpasta - het is een wetenschappelijk bereide en gecontroleerde tandcream, die voldoet aan de hoogste eischen, die U zich op het gebied van tandverzorging kunt stellen. Medinos geeft prachtig glanzende, goedgereinigde tanden zonder een spoor van het zoo gevaarlijke tandsteen, dat dikwijls tandbederf inleidt.... een frische mond... oergezond, sterk tandvleesch... Dat is de viervoudige bescherming, die Medinos capillair-actieve*) tandcream U geeft. Zuiver van werking, zacht desinfecteërend, is het de ideale tandcream voor ieder, die prijs stelt op welverzorgde tanden.

MEDINOS
capillair-actieve
TANDCREAM

Norm. tube 37 1/2 ct. Grote tube 65 ct.

KINDERBOEKEN ALS CADEAU

BOEKHANDEL J. DE SLEGTE

KOOPT U BIJ

KINDERBOEKEN
De zilveren spiegel, een sprookje door A. D. Hildebrand. Een mooi geb. boekje met 31 gekleurde platen. 64 blz. Prijs slechts f 0.98.
Circus Marino, eveneens door A. D. Hildebrand. Een gezellig geschreven boek met 16 platen. Stevig gebonden. Prijs f 2.10.
Klaas en Sientje, door T. Mink. Een aardig boek voor kleine meisjes met 16 platen. Gebonden. Prijs f 1.95.
Saartje van de Anna-Maria-Louise, door T. Blom. Een echt meisjesboek, waarvan de prijs slechts geb. f 1.90 bedraagt.
Circus Hoepia, door E. v. Eykeren. Geïllustreerd met vele plaatjes. Gebonden in aardige band. Prijs f 1.90.

MEISJESBOEKEN
De vier van de poppenkast, een vlot geschreven boek. Keurig gebonden. 254 blz. Prijs f 3.25, door den bekenden schrijver G. Betlem, die tevens schreef het boek:
Vijf Meisjes schrijven een boek. Een gezellig geschreven meisjesboek. Keurig gebonden. Prijs f 2.50.
Harmke en haar dieren, door E. van Sandvoort met aardige illustraties. Sierlijk gebonden. 214 blz. Prijs f 2.50.
Daghitje, door R. Beyer. Een boek waar Uw kinderen iets aan hebben aardig geïllustreerd. Stevig gebonden. 224 blz. Prijs slechts f 2.90.
Connie Brandt, door H. de la Rive-Box. Een spannend geschreven verhaal voor oudere meisjes. Mooie band. Prijs f 2.25.

JONGENSBOEKEN
Dagen die je nooit vergeet, door J. Roelofs. Een boeiend verhaal over de Mei-dagen van 1940. Fraai gebonden. 223 blz. Prijs f 2.99.
Spaanse krijgskas, eveneens door J. Roelofs. Spannend geschreven en fraai gebonden. 224 blz. Prijs f 2.50.

Komt U zonder enige verplichting eens in onze winkels kijken
Amsterdam, Kalverstraat 223 - Den Haag, Spuistraat 9 - Rotterdam, Coolingsingel 79 Utrecht, Lange Veststraat 15 - Haarlem, Grote Houtstraat 134.
Na ontvangst van Postwissel of Giro-overschrijving op No. 120646 Amsterdam, ontvangt U de boeken zonder verdere onkosten.

N.V. VERFFABRIEKEN „VEVEO”

SCHIEDAM
Willemskade 15, Tel. 67629 (3 lijnen)

Verf, Vernis en Lak

voor elk doel: Industrie - Scheepvaart Nieuwbouw - Onderhoud. Leverancier van Rijks- en Gemeente-instellingen. Prijzen en inlichtingen op aanvraag verkrijgbaar.

GRATIS PROSPECTUS

van den cursus
SPREKEN IN HET
OPENBAAR
Overwinnen v. angstgevoelens blozen, verlegenheid, stotteren, enz. op aanvr. verkrijgb. Wieringa, Postb. 65. Haarlem.

VANAF HEDEN LEVEREN WIJ

GELUIDSINSTALLATIES

met radio, platenwisselaar in groote vifrinekasten. Geschikt voor elk café of restaurant. Diverse prijzen. Ook op gemakkelijke betalingscondities.

BRINK & BERKHOUT, Claes de Vrieselaan 112 Rotterdam Telefoon 36694

DE ROTTERDAMSCHЕ DROOGDOK MIJ. N.V.

N.V. Nederlandsche
Caoutchouc- en Gutta-Perchafabriek
v/h **BAKKER & ZOON**
RIDDERKERK

TECHNISCHE
RUBBERARTIKELEN

JAN VAN BEEK

Parkstraat 105 - 's-Gravenhage

Handelaar in
onroerende goederen

Koopt en verkoopt in BINNEN- en BUITENLAND

HET MAANDSCHRIFT

LIBERTAS

geeft U GOEDE artikelen over:

- Binnenlandsche politiek
- Overzeesche Gebieden
- Kunst
- Geestelijk Leven
- Sociale vraagstukken
- Economie
- Internationale Verhoudingen

VRAAGT GRATIS een PROEFNUMMER:

Laan van Meerdervoort 24 - 's-Gravenhage

Telefoon 18 00 31

SMIT
SLIKKERVEER

DYNAMOS
MOTOREN

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK

„DELFT”

Fabrieksmerk: TWEE TORENS.
TEL. 106-363 DELFT.

VERHUIZINGEN EN EXPEDITIE

door geheel Nederland

EICHHORN Jr.

Franklinstraat 110, 's-Gravenhage, Telef. 399223

WESSANEN'S
KONINKLIJKE FABRIEKEN N.V.

Opggericht 1765 - Wormerveer

- Meelfabriek
- Oliefabriek
- Veevoederfabriek
- Rijstpellerij
- Cacaofabriek

Machinefabriek & Scheepswerf

van

P. SMIT Jr. N.V. - ROTTERDAM

Adverteert in dit blad

VRUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofdredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

De Commissie-Generaal buiten haar boekje

Op de algemeene vergadering van de Partij van de Vrijheid,
Zaterdag 23 November 1946 te Amsterdam gehouden, is bij
acclamatie de volgende resolutie aangenomen:

„De Partij van de Vrijheid,
kennis genomen hebbende van de besprekingen in de Tweede Kamer over
het Indische vraagstuk,
van oordeel, dat de Commissie-generaal door het sluiten van een voorloopige
overeenkomst met de Republiek Indonesia, waarvan de inhoud in de pers is ge-
publiceerd, de haar bij de wet van 2 Sept. 1946 toegekende bevoegdheden
heeft overschreden, aangezien de in artikel 3 van deze wet omschreven
taak alleen inhoudt besprekingen te voeren, die betrekking hebben op de
vestiging van de toekomstige staatkundige verhoudingen binnen het
Koninkrijk;
spreekt als haar meening uit, dat de Commissie-generaal op grond van deze
bevoegdheidsoverschrijding op het vertrouwen van het Nederlandsche volk
geen aanspraak meer kan maken en dat de aan de leden der Commissie-
generaal verleende volmacht behoort te worden ingetrokken.”

Buitenlandisch overzicht

Politiek en ernst

De troepen en de ontwapening

De kwestie van de ontwapening, die op het ogenblik te New York op het tapijt is, heeft allerlei haken en oogen. Deze haken en oogen maken, dat de kwestie zelf niet de algemeene belangstelling heeft, die zij verdient, want zij is er inderdaad een van leven en dood. Dat is gebleken tusschen de twee oorlogen.

Daarom is het nuttig de haken en oogen even nader te bezien en, zoo noodig, tot hun juiste proporties terug te brengen. Het is een vervelend werkje, maar in New York zijn Bevin, Connally en Molotow er ook mee bezig. Dus waarom wij niet? En aangezien van die haken en oogen zooveel blijkt af te hangen, is het ook wel de moeite waard een kort resumé van het debat te geven.

Molotow's voorstellen.

Het begon met Molotow, die in de openingszitting van de bijeenkomst van de Vereenigde Naties voorstelde het probleem der ontwapening onmiddellijk ter hand te nemen. Dat hij daarmee Engeland en Amerika een mooien visch voor den neus wegkaapte (wat ook zijn bedoeling was), is een overweging, die zeker juist, maar met betrekking tot de ontwapeningskwestie irrelevant is. Zoo dachten de andere landen er ook over en dus werd Molotow's voorstel hartelijk begroet. Men was zelfs bereid over de voor Amerika en Engeland minder hartelijke verpakking, waarin het gekleed was, heen te kijken, maar nu de kwestie dadelijk reeds te entameeren, dat vond men minder geschikt. Zij werd, na enkele andere kwesties, op de agenda geplaatst.

Dit was vier weken geleden. Verleden week kwam Molotow met een nieuw voorstel, dat door de anderen in nauw verband werd gebracht met het eerste. Molotow stelde voor, dat elk lid van de Vereenigde Naties binnen een maand de volgende inlichtingen aan den secretaris-generaal en aan den veiligheidsraad zou overleggen:

1. op welke punten van de gebieden van leden der Vereenigde Naties of andere staten (behalve die van ex-vijandelijke staten) de strijdkrachten van andere leden der Vereenigde Naties zijn gelegerd en wat hun sterkte is;
2. op welke punten van ex-vijandelijke staten de strijdkrachten van de geallieerden en van de andere leden der Vereenigde Naties zijn gelegerd en wat hun sterkte is;
3. op welke punten van de bovengenoemde gebieden lucht- en marine-bases zijn gevestigd, en wat de sterkte is van hun garnizoenen, indien behorende tot de strijdkrachten van leden-staten van de Vereenigde Naties.

In Augustus had Rusland deze kwestie al eens voor den veiligheidsraad gebracht, maar dan enkel voor zoover het vreemde troepen op het gebied van bevriende mogendheden betrof (dus alleen sub 1 van Molotow's later, bovengenoemd, voorstel). De bedoeling hiervan was om Amerika en Engeland, die meer troepen op bevriend gebied (n.l. vooral China en Griekenland) hebben dan Rusland (met enkele troepen in Polen), in het nauw te brengen. Aangezien Rusland, door deze kwestie voor den veiligheidsraad te brengen, scheen te impliceren, dat Engeland en Amerika den vrede en de veiligheid in gevaar brachten, hebben deze landen gemeend door hun veto een bespreking van de kwestie te moeten verhinderen. Achteraf gezien, ware het voor hen wellicht beter geweest, indien zij zich niet zoo door hun prestige hadden laten leiden en rustig de gegevens hadden verschaft, die gevraagd werden. Veel hemelschokkend nieuws zou er niet zijn onthuld en de vervelende procedure, die zij nu moeten doormaken, zou hun voor een goed deel zijn bespaard gebleven.

Oorspronkelijk had Molotow het voorstel, in den veiligheidsraad door Gromyko ingediend, onveranderd den Vereenigden Naties voorgelegd. Hierop reageerde de vertegenwoordiger van Amerika prompt met te zeggen, dat hij er mee in zou stemmen, mits de inlichtingen ook de troepen op ex-vijandelijke gebieden zouden omvatten. Hier n.l. komen Engeland en Amerika, die slechts troepen in Duitsland, Oostenrijk en Italië hebben, er beter van af dan Rusland, dat ze heeft in Duitsland, Oostenrijk, Hongarije, Roemenië en Bulgarije. Molotow gaf toe en voegde artikel 2 aan zijn voorstel toe.

Politieke en militaire noodzaak.

Aan een Amerikaansche aansporing om ook de troepen, die ieder land in eigen land heeft staan, gaf hij echter geen gehoor. „Dit probleem”, zoo zeide hij, „moet behandeld worden in het kader van een algemeene bespreking van het vraagstuk der ontwapening”.

„Men moet n.l. onderscheid maken tusschen politieke noodzaak en militaire noodzaak. Het geven van inlichtingen over de troepen, die men in het buitenland, vooral in de bevriende landen heeft, is van groot politiek belang. In sommige gevallen n.l. worden zij gebruikt als een middel tot inmenging in de binnenlandsche aangelegenheden van een land.” Rusland, zoo zeide hij, had zijn troepen al lang teruggetrokken uit bevriende landen, behalve uit Polen, waar zij de verbindingslijnen met Duitsland beschermen, trouwens in volle overeenstemming met de Poolsche regering, en uit Korea (dit volgens een overeenkomst met de geallieerden).

Met de Engelsche en Amerikaansche troepen was het echter een ander geval. Die stonden nog in Europa, Azië en Zuid-Amerika. Luchtbases van de Angelsaksische mogendheden waren overal over de wereld te vinden, vooral in den Atlantischen en Stillen Oceaan.

Het was dus een zaak van groot politiek belang en van dringenden aard om te weten te komen, waar die troepen gelegerd waren en hoe sterk ze waren. Dit zou de betrokken landen zekerheid geven. Hoewel de troepen op ex-vijandelijke gebied een heel andere bedoeling hadden, n.l. demilitarisatie en democratisatie (als of democratie ooit floreert in een bezet land!), was hij (Molotow) toch bereid ook daar inlichtingen over te geven en daarom voegde hij dit in zijn voorstel in.

Dit dan was de politieke kant van de zaak. De militaire kant, dien men wel deed goed van den politieke te onderscheiden, werd gevormd door de kwestie van de troepen in eigen land. Het was niet juist deze twee kwesties tegelijk te behandelen. Immers de troepen in vreemde landen baarden onrust in die landen. Dat probleem moest dus zoo gauw mogelijk opgelost worden, terwijl het andere probleem, dat van de troepen in eigen land, alleen behandeld kon worden tezamen met het geheele probleem der ontwapening (immers daar komt zoo veel meer bij kijken, en zou daarom ook zoo veel te meer tijd in beslag nemen).

Bevin's bezwaar.

Deze onderscheiding tusschen politieke en militaire noodzaak viel Bevin aan. Er

is geen enkele politieke reden voor informaties betreffende de troepen in het buitenland, zoo zeide hij, want de veiligheidsraad heeft reeds ontkennend geantwoord op de aantijging, dat zij een bedreiging van den vrede vormden. Als deze resolutie, die Molotow voorstelde, alleen maar een stuk propaganda was tegen Engeland, dan was hij (Bevin) er tegen. Was zij echter voorgesteld met het doel om de ontwapening te bevorderen, dan kon hij er mee accoord gaan, maar dan moesten de inlichtingen, die Molotow vroeg en ook bereid was te geven, ook de troepen in eigen land betreffen en moest het geheel (n.l. de inlichtingen over alle troepen) in het kader van de ontwapening worden behandeld.

Den volgenden dag (Vrijdag) ging Molotow door op z'n thema en wees hij er op, dat, indien men de door Bevin aanbevolen procedure zou volgen, de inlichtingen over de troepen in het buitenland zouden uitblijven totdat het zeer ingewikkelde en noodzakelijkerwijs uitgebreide programma voor de ontwapening zou zijn uitgewerkt. M.a.w. hij verdacht Bevin ervan de zaak op de lange baan te willen schuiven.

Dezen indruk moet het inderdaad maken en daarom is het de vraag of het niet beter is, zooals de Manchester Guardian aanraadt, om maar op Molotow's voorstel in te gaan. „Door te aarzelen met het geven van de door de Russen gevraagde cijfers halen wij ons, aldus genoemd blad, slechts de verdenking op den hals, dat wij iets te verbergen hebben, terwijl wij niets te verbergen hebben.”

Politiek succesje.

Den Russen is het blijkbaar te doen om inlichtingen betreffende Englands en Amerika's troepen buiten de grenzen (het blijkt uit het politieke belang, dat zij zeggen er aan te hechten). Niet dat zij niet ongeveer weten, hoeveel troepen beide landen in de verschillende streken der aarde hebben staan (de couranten hebben daar heel eerlijk over gesproken), maar door te wijzen op het aantal troepen in andermans land maakt men altijd nog meer indruk, vooral bij de vele bevooroordeelden, dan indien men alleen maar wijzen kan op het bloote feit van hun aanwezigheid. Bovendien: sommige landen kunnen nog wel eens onaangenaam verast worden door het aantal vreemde troepen binnen hun grenzen: Egyptenaren zullen het er altijd te veel vinden, Tsaldarissen en bentgenooten altijd te weinig. De Russen hebben gelijk: technisch zullen zij met de inlichtingen niets winnen, politiek wel. Laat hun daarom, zoo raadt dan de Manchester Guardian, dat politiek succesje: „The Government should call the Russian bluff and publish the figures”, luidt haar onvertaalbaar advies.

Verschillende maatstaven.

Ook technisch hebben de Russen geen ongelijk in zoverre, dat zij de kwestie van de troepen in eigen land willen behandelen in het kader van het geheele be-

HET GIRONUMMER VAN DE PARTIJ!

Het postgironummer van de Partij van de Vrijheid luidt: 67880, ten name van den secretaris van de Partij van de Vrijheid, Koninginnesgracht 61, 's-Gravenhage.

wapeningsvraagstuk, want het binnenlandsch effectief kan niet behandeld worden los van de wapenen en de wapenen niet los van de productie. En over wapenen sprekende, komt men onvermijdelijk op het gebruik van atoomenergie voor militaire doeleinden. Zij leggen dus voor de troepen in het buitenland een politiek maatstaf en voor die in eigen land een technischen maatstaf aan — een wijzen van redeneeren, die niet heelemaal logisch is, zooals de anderen terecht hebben opgemerkt. Maar het is hier zeer de vraag of het juist is, hier de logica stipt te volgen, ja of het niet belangrijker is hier de utiliteit boven de logica te stellen.

Logica en utiliteit.

De logica eischt, dat, indien het probleem van de troepen binnen de eigen grenzen technisch moet worden beschouwd, dat van de troepen buiten eigen grenzen, ook van dien kant moet worden aangepakt en dus beide problemen in het kader van de ontwapening moeten worden onderzocht. De utiliteit echter vraagt in dit geval, dat men het kleine offer van prestige en politiek voordeel brengt, ten einde de groote winst binnen te kunnen halen van het terrein geëffend te hebben voor een benadering van het probleem der ontwapening. Want het is tot nu toe niet gebleken, dat de Russen dit probleem willen omzeilen en zoolang moet men al het mogelijke in het werk stellen, dat de partijen onbelast met wantrouwen tegenover het probleem komen te staan.

Concessie van Engeland.

Een stap verder kwam men Maandag toen Noel-Baker voor Engeland verklaarde, dat hij Bevin's eisch om de kwestie van de troepen in het buitenland alleen te bespreken in het kader van een bespreking over de ontwapening, liet vallen, waardoor hij dus tegemoet kwam aan de achterdocht der Russen, dat de Engelschen de kwestie der troepen-informaties wilden uitstellen. Aan den anderen kant echter eischte hij, dat nu het mogelijk was gemaakt om snel inlichtingen te verschaffen en te krijgen over de troepen, die inlichtingen ook alle troepen, dus ook die in het binnenland, zouden betreffen en hij stelde voor, dat alle leden van de Vereenigde Naties tegen 1 Januari 1947 een rapport zouden indienen over hun troepen en bases in het buitenland en over hun troepen en militaire formaties in het binnenland, met dien verstande, dat de cijfers onderworpen zouden worden aan een controlesysteem. Senator Connally ging zelfs nog verder door zich tegen dit controlesysteem te verklaren, omdat het een snellen gang van zaken in den weg zou staan. (Waaruit blijkt, hoe onbelangrijk Amerika in technisch opzicht de heele kwestie der troepen-informaties vindt, want in de kwestie van de ontwapening, is een controle-systeem voor dat land een essentiale).

Het eenig noodige.

Hiermee hebben Engeland en Amerika het probleem der troepen terecht op het politieke plan gebracht en heeft men nog slechts te wachten, totdat Rusland bereid is de kwestie der troepen in het binnenland ook daarop te brengen of totdat de eerste twee landen ook op dat punt toegeven aan Rusland.

Want veel verschil maakt het niet uit, of die kwestie nu al of niet behandeld wordt. Op zijn hoogst worden Engeland en Amerika, na eerst door Rusland aan de kaak te zijn gesteld wegens het feit dat zij meer troepen in bevriend buitenland houden dan Rusland, beloond door het leedvermaak te mogen hebben, als blijkt dat Rusland in eigen land er meer troepen op na houdt dan Engeland en Amerika in hun gebieden. Dit is per slot vrij kinderachtig spel. Zouden Engeland en Amerika niet kunnen probeeren de wijste partij te trekken en „call the Russian bluff”, zoo dat zij zoo gauw mogelijk „het eenig noodige” kunnen bereiken?

Vlak voor het ter perse gaan wordt bekend, dat de politieke commissie het Engelsche voorstel heeft aanvaard met een Amerikaansch amendement. Dit betekent dat de landen vóór 15 Dec. inlichtingen zullen moeten verschaffen betreffende hun troepen, zoowel die in buiten- als die in binnenland. Zonder controle-systeem. Het is goed, dat men den datum 14 dagen vroeger heeft: laat men zoo gauw mogelijk aan die poppenkast een eind maken. Net alsof er iets bekend zal worden, wat de mogendheden niet allang van elkaar wisten!

DAGBOEK VAN NEDERLAND

DONDERDAG 21/11.

— Prins Bernhard komt te Parijs aan, waar hij onderscheidingen uitreikt aan Fransche officieren.

— Minister Gielen spreekt te Parijs naar aanleiding van de onderteekening van het culturele accord tusschen Nederland en Frankrijk.

— De theoloog prof. dr. W. J. Kühler is overleden.

— Te Amsterdam worden vijftig piloten-helpers met Amerikaansche vrijheidsmedailles onderscheiden.

— De regering koopt ten behoeve van de rederijen een aantal schepen aan uit de Amerikaansche surplus-tonnage.

VRIJDAG 22/11.

— Er wordt een verbod uitgevaardigd van vervoer van vee en paarden over de groote rivieren ter beteugeling van den smokkelhandel naar België.

— De Koningin bezoekt de tentoonstelling van wandtapijten te Amsterdam.

— De eeraad voor de letterkunde treedt af naar aanleiding van re-

cente uitspraken van den centralen eeraad.

ZATERDAG 23/11.

— Prinses Juliana krijgt als voorzitter van het Ned. Roode Kruis de hoogste onderscheiding van de vereeniging Eerste hulp bij ongelukken.

— De regering roept de centrale commissie nazorg politieke delinquenten in het leven.

ZONDAG 24/11.

— De heer M. J. M. van Poll, een der leden van de commissie-generaal, komt op Schiphol aan.

MAANDAG 25/11.

— De Koningin bezoekt de tentoonstelling van ontwerpen van oorlogs- en vredesmonumenten te Amsterdam.

— Er zijn geruchten, dat admiraal Helfrich en generaal Kruls bij aanvaarding van de overeenkomst van Linggadjati zouden aftreden.

— De ministerraad geeft den bij de kwestie van het radiobestel betrokkenen twee weken gelegenheid, in onderling overleg een regeling aan de regering voor te leggen.

— Er is voor 1947 weer f 85 miljoen uit-

getrokken voor steun aan gemeenten.

DINSDAG 26/11.

— Ook de heeren Schermerhorn en de Boer, van de commissie-generaal, keeren naar Nederland terug.

— Er zullen voortaan drie groepen garnizoenen zijn: groote, middelbare en kleine.

— Prinses Juliana woont te Haarlem een congres bij van de Christen jonge vrouwen federatie.

— Ook de eeraad voor de architectuur treedt af.

WOENSDAG 27/11.

— Er wordt een wetsontwerp noodregeling ouderdomsvoorziening ingediend; kosten 150 à 200 miljoen per jaar.

— Men verwacht spoedig de oprichting van een verkeersinstituut.

— Eenige vooraanstaande Nederlanders roepen het Nederlandsche volk op, van zijn afkeuring te doen blijken voor het door de commissie-generaal in Indië gevoerde beleid.

— De heer C. W. H. Baard, oud-directeur van het stedelijk museum te Amsterdam, is overleden.

van het school-erf

De Openbare school in de branding

Dezer dagen kregen we het volgende overzicht van de positie der openbare school in den loop der jaren 1860—1943 onder oogen. Het aantal leerlingen, dat openbaar onderwijs genoot, omvatte in:

1860	77.7 %	1925	44.9 %
1870	76.8 %	1930	38 %
1880	74.8 %	1935	33.8 %
1890	70.1 %	1940	30.4 %
1900	68.7 %	1941	29.4 %
1910	61.4 %	1942	28.5 %
1920	53.9 %	1943	28.2 %

Wie deze statistiek nader beschouwt, komt tot de ontdekking, dat in de periode van 1860—1910 het openbaar onderwijs langzaam terug liep, dat na 1910 de groote klap valt en we thans in 1946 voor het feit staan, dat nog geen derde deel van de Nederlandsche leerplichtige jeugd openbaar onderwijs ontvangt.

Als vanzelf is men geneigd naast bovenstaande cijfers een overzicht te plaatsen van den uitslag der laatste verkiezing voor de Tweede Kamer. We vinden dan:

Uitgebrachte stemmen op:

Partij v. d. Arbeid	28.31 %
C.P.N.	10.57 %
Partij v. d. Vrijheid	6.41 %

Totaal 45.29 %

A.R.	12.90 %
C.H.	7.84 %
S.G.P.	2.14 %
Prot. Unie	0.67 %

Totaal 23.55 %

We mogen aannemen, dat de aanhangers van de A.R., C.H. en Prot. Unie en St. Ger. in principe voorstanders zijn van de bijzonder protestantsche school. Deze partijen behaalden tezamen nog geen vierde deel van het totaal uitgebrachte stemmental, terwijl de „linkerzijde” ongeveer tweemaal zoo veel stemmen op haar lijsten verenigde. En hoe staat het met het aantal kinderen, dat protestantsche scholen bezoekt? Ons staan de volgende cijfers ter beschikking:

R.K. scholen bezocht door 42.77 % van het totaal aantal leerplichtigen.

Bijz. Prot. scholen bezocht door 26.66 % van het totaal aantal leerplichtigen.

Openbare scholen bezocht door 28.2 % van het totaal aantal leerplichtigen.

We zien dus, dat de linkerzijde, welke voor openbaar onderwijs is(?), met twee maal zooveel aanhangers als de rechterzijde op het gebied van het leerlingenaantal slechts eenige procenten boven dat van rechts uitkomt. Indien de scheidingslijn „links-rechts” samenviel met voorstander of tegenstander zijn van openbaar onderwijs, zou de O.L.S. meer leerlingen moeten tellen dan de bijz. prot. scholen.

Aan welke scholen verloor de openbare school leerlingen? In de eerste plaats aan de R.Katholieken. In de periode van 1920—1944 steeg het R.Kath. onderwijs van 24.19 % tot 42.77 %; het Bijz. Prot. onderwijs steeg in die periode van 19.75 % tot 26.66 %.

Mogen we verwachten, dat de leerlingen, die naar het R.K. onderwijs overgingen, nog eens terug zullen keeren naar de openbare school? We gelooven dat niet. En de 7 %, welke naar het bijz. prot. onderwijs gingen? We weten het al evenmin. Maar wat we wél weten is dit: dat duizenden kinderen van degenen, die tot de Partij van de Vrijheid en den rechttervleugel van de Partij van den Arbeid behooren, naar het bijz. onderwijs zijn overgegaan. En dan komt niet zelden voor, dat communistische ouders hun kinderen o.m.

naar de bijz. prot. school zenden. Van iemand, die zich in een debat ontpopte als vrijdenker, moesten we later hooren, dat hij zijn kind op een bijz. prot. school had gedaan.

Men kan er breed en lang over discussieeren, maar al het water van de zee wascht niet weg, dat er een tendens in ons volk is de kinderen naar Bijz. scholen te zenden.

Erkend moet worden, dat de situatie op het platteland verschilt van die in de steden. In de streken, waar een oude liberale kern zich krachtig wist te handhaven, wordt het openbaar onderwijs nog door vele kinderen gevolgd en is er samenwerking tusschen de linker partijen om de plaatselijke openbare school te verdedigen.

In de steden is de situatie weer geheel anders; daar neemt het bijzonder onderwijs toe en bemerkten we, dat de aanhangers van de Partij van de Vrijheid en van den rechttervleugel van de Partij van den Arbeid hun kinderen naar de bijzondere school zenden, de bijz. neutrale of de bijz. prot. school. Enkele jaren geleden verscheen in het Algemeen Handelsblad een artikel over den teruggang van het openbaar onderwijs. De schrijver van dit hoofdartikel gaf als zijn meening te kennen, dat de ouders, die het materialisme overwonnen hadden, het eerst de openbare school den rug toekeerden.

We hebben in de laatste maanden met velen uit onze partij over dit vraagstuk van gedachten gewisseld. Ook wij kwamen tot de ontdekking, of liever tot de bevestiging van hetgeen we al lang meenden, dat ook in onze kringen de openbare school losgelaten wordt. (Zooals gezegd: vooral in de steden.) En het verwonderde ons niet te lezen, dat de aanhangers van het openbaar onderwijs eenzelfde ontdekking gedaan hebben. In het orgaan van de Ned. Onderwijzers Vereeniging Het Schoolblad, wordt gezegd, dat de groote partijen de openbare school in den steek laten en in het rapport van het Humanistisch Verbond kan men lezen:

„De veranderde constellatie van de politieke partijen heeft er toe geleid, dat er thans nog slechts weinig politieke partijen zijn, die het thans als hun natuurlijke plicht zullen beschouwen in het bijzonder de zaak van het openbaar onderwijs te bepleiten, terwijl bovendien juist hun voorspraak niet steeds in het belang van het openbaar onderwijs en de humanistische gedachte zal zijn.”

Het zal niemand verbazen, dat we telkens gevraagd hebben, waarom men bijzonder onderwijs koos, alhoewel men in wezen voelde voor „de school voor allen”. We vonden steeds als antwoord dit: „We willen voor onze kinderen een school, waar opvoeding en onderwijs rusten op een positieve levensbeschouwing en de ouders eenigen invloed hebben.”

Dit komt dus neer op hetgeen we in dit blad al herhaalde malen betoogd hebben. Er leeft in onze kringen bij zeer velen de overtuiging, dat de neutraliteitsgedachte afgedaan heeft en de invoering van Bijbelkennis niet meer mag worden belemmerd. En ten tweede, dat ondanks het instituut van de oudercommissies en de ouderavonden, velen ontevreden zijn over den geringen invloed van de ouders.

Sprekende met hoofden van openbare scholen, vernamen we, dat naar hun meening de invloed der ouders bij het bijzonder onderwijs niet zoo groot is, als wel voorgesteld wordt. Inderdaad, men heeft hierin niet geheel en al ongelijk, doch bij dit alles wordt steeds één ding over het hoofd gezien. Geen schoolbestuur of schoolhoofd van een Bijzondere school zal een onderwijzer benoemen, waarvan hij veronderstellen kan, dat zijn levensbeschouwing niet overeenstemt met die, waarop de school zich baseert. En al benoemen dan de ouders niet en al maken zij evenmin een voordracht op, bij de samenstelling van de voordracht en de benoeming werkt hun invloed terdege! We willen gaarne aannemen, dat in plaatsen, waar de voorstanders van het Openbaar onderwijs de keuze in handen hebben, rekening gehouden zal worden met de plaatselijke omstandigheden en men leerkrachten benoemt, die in de streek en de sfeer ervan passen. Maar als men dit niet in handen heeft, wat dan?

Uit eigen ervaring kennen wij gevallen, waarin een gemeentebestuur een schoolhoofd benoemde, dat totaal niet paste in de sfeer van de plaats en de ouders der schoolbevolking. Gevolg: na korten tijd ver-

dween de openbare school en kwam er een bijz. prot. of bijz. neutrale school. We hebben jaren achtereen als onderwijzer en hoofd der school het openbaar onderwijs gediend en gelegenheid gehad de ouders zeer dicht bij de school te betrekken. Dit werd buitengewoon gewaardeerd, maar we hebben toen in diezelfde streek ook kunnen vaststellen, dat heel veel openbare scholen blijven bestaan door de leiding.

We hebben Openbare scholen zien „duikelen” toen het geliefde schoolhoofd, dat volkomen in de streek paste en zeer fijn de sfeer van de plaatselijke bevolking voelde, vervangen werd door een hoofd, wien dit jammer genoeg ontbrak.

De openbare school is de school voor allen. Inderdaad. Maar dan zal men daar ook de consequenties van moeten aanvaarden. Dan zal men moeten erkennen, dat prof Duynstee gelijk heeft, als hij zegt:

„Er kan geen sprake van zijn, dat wij nog langer een z.g. neutraal onderwijs kunnen dulden als het „nationale”, waarin het katholieke geluid — al zou het slechts voor één groep des volks beteekeenis hebben en verder buiten de nationale cultuur staan — bijna stelselmatig wordt geweerd. Van tweeën één: ofwel al het onderwijs wordt „bijzonder” onderwijs, ofwel in het openbare onderwijs heeft ook het katholieke geluid zijn gelijkwaardige plaats. Wij leggen den klemtoon op deze onderwijsvraag, omdat hier o.i. een kern en een bron liggen van al het leed.”

Maar wat dan te zeggen van het volgende artikelje in de Baanbreker? (Dit blad is sterk „links” georiënteerd):

„Er is een openbare school in Nijmegen. Die openbare school zit zonder hoofd. En dus moet er een hoofd benoemd worden. Wat is logischer, dan dat men iemand als zoodanig benoemt, die voorstander, ja zelfs voorvechter is van het openbaar onderwijs?”

De gelijkstelling van het openbaar met het bijzonder onderwijs gaf den ouders het recht hun kinderen te sturen naar de school, waar onderwijs gegeven werd, dat niet in strijd was met hun levens- en wereldbeschouwing.

We zouden van de katholieken mogen verwachten, dat zij de bedoeling dezer gelijkstelling zouden respecteeren.

Welnu: voor de benoeming van dat hoofd aan die O.L.S. wordt een voordracht gemaakt door B. en W. Het heeft eenige moeite gekost, B. en W. te overtuigen, dat nummer 1 op die voordracht een openbaar onderwijzer moest zijn.

Wat vanzelfsprekend lijkt voor ieder, moest hier worden beargumenteerd als een recht! Maar ten slotte werd nummer 1 een openbare onderwijzer, nummer 2 en 3 waren katholieken, die, als goede katholieken, tegenstanders van het openbaar onderwijs zijn en dus hun kinderen niet naar die openbare school zenden.

De voordracht komt in den overwegend katholieken gemeenteraad van Nijmegen. Resultaat: niet no. 1, de openbare onderwijzer, maar no. 2, de katholiek, wordt als hoofd van de O.L.S. benoemd!

Wij kunnen niet anders zeggen, dan dat deze benoeming een groot schandaal is en een aantasting van het recht der niet-geloovigen, om aan het hoofd van de school van hun kinderen een openbaren onderwijzer te zien aangesteld.

Wanneer de gemeenteraad het recht zou hebben hoofden van bijzondere scholen te benoemen en een niet in meerderheid katholieke gemeenteraad zou een openbare onderwijzer, niet katholiek, benoemen als hoofd van een katholieke school, de katholieke pers zou te klein zijn om de katholieke verontwaardiging te lichten.

Het gaat soms raar toe met de rechten van de minderheid beneden den Moerdijk! De voorstanders van het O.L.O. zouden genoodzaakt zijn, van de openbare school een bijzondere school te maken, opdat men de benoeming van een openbaar hoofd in eigen hand zou kunnen houden. (J. v. d. Amstel.)

* * *

We hebben boven dit slotartikel van onze serie „Van het school-erf” niet den titel geplaatst „Het standpunt van de Partij v. d. Vrijheid ten aanzien van ons onderwijs”. Als partij zijn we voor gelijkberechtigd openbaar onderwijs. Individueel hebben velen onzer het openbaar onderwijs al jaren den rug toegekeerd. Met andere woorden: er heerscht in onze kringen nog geen duidelijke meerderheidsopvatting. We zullen naar onze meening ook met deze vraag tot klaarheid moeten komen. Wij persoonlijk zijn voor een andere „openbare” school dan de huidige. We hebben ons standpunt ten aanzien van de invoering van Bijbelkennis al in een vorig

STALEN MEUBELEN „GISO”-LAMPEN

artikel uiteengezet. Ten aanzien van den grooteren invloed van de ouders kunnen we kort zijn. Wij achten die noodzakelijk. Niet dat we den ouders het recht zouden willen geven mee te spreken over de technische zaken van het onderwijs, het leerplan, etc. Evenmin, dat wij bij een benoeming van een leerkracht ten ouders het „laatste” oordeel willen toekennen. Dergelijke zaken behooren tot de competentie van hem of haar, die tot oordeelen bevoegd zijn. Wat we wel willen is, dat de school door de ouders geschraagd wordt, dat geen instantie buiten de ouders over het wel en wee der school een eindbeslissing heeft. Dit is heel sterk aan den dag getreden in den bezettingstijd, toen N.S.B.-burgemeesters, wethouders en inspecteurs aan openbare scholen N.S.B.-ers benoemden. Toen bleek, dat de ouders wél belang stelden in het wel en wee der school en hun kinderen van de school namen. Alleen door het uitvaardigen van een scherp maatregel, het onmogelijk maken van het tusschentijds de school verlaten, kon men den teruggang van de betrokken openbare scholen even remmen. We geven toe, dit was een abnormale tijd en we hopen hem nimmer terug te zien, maar de mogelijkheid leerkrachten aan te stellen tegen de overtuiging in van hen, die de schoolbevolking leverden, was er dan toch maar.

* * *

Er zijn vele goede openbare scholen. We zeggen het met groote voldoening. Er zijn vele, zeer vele bekwame openbare onderwijzers met grooten werklust en belangstelling voor de school, welke hun lief is. We kennen verscheidene openbare scholen, waar de band tusschen school en huis prima is, zelfs beter dan bij sommige bijzondere scholen. Maar het zijn juist deze openbare scholen, welke op den weg naar „bijzondere” scholen reeds een eind gevorderd zijn. Juist, omdat we weten, hoe dergelijke openbare scholen geremd kunnen worden in hun ontwikkeling, zijn we voorstanders van een zoodanige gelijkberechtigtheid, dat de voorstanders van deze scholen inderdaad voort kunnen gaan op den ingeslagen weg. Maar dan zal het noodig zijn een en ander te verbeteren! In het Rapport van „Volksonderwijs” is daar de aandacht op gevestigd.

Er wordt voortdurend gesproken over „bijzonder” onderwijs en dan denkt men voor de openbare school aan het bijzonder neutraal onderwijs. Een opmerking van een voorstander van het bijz. neutraal onderwijs, dat alle openbare scholen omgezet moeten worden in bijz. neutrale, getuigt van niet voldoende begrip van zaken. Het gaat niet om het „bijzondere” en nog minder om het „neutrale” van de bijz. neutrale school. Het gaat om een nieuwe „openbare” school, welk nationaal is, welke overeenstemt met het nationale karakter van ons volk, dat een Christenatie vormt. En voor die taak staan wij: het zoeken van de oplossing der vraag. Er kome een school voor allen, wier verlangen het is zich te groepeeren rondom de nationale Christelijke levensbeschouwing van dit volk waarop de richtinglooze staat geen remmenden invloed kan uitoefenen en waarbij de zelfwerkzaamheid van de burgers tot volle ontplooiing kan komen. Een school, welke ligt in de lijn van de nationale gedachte, zooals die haar aanvang nam bij de geboorte der natie onder leiding van den Vader des Vaderlands.

Een school ten slotte, waar de kinderen van ons volk leeren leven uit die beginselen des levens, welke vrijheid, verdraagzaamheid en verantwoordelijkheid en sociale gerechtigheid omvatten.

De school, welke staat op den grondslag van onze nationale gedachte.

Met minder kunnen wij het niet. En we gelooven, dat aan die school ook de Partij van de Vrijheid haar vollen steun kan verlenen, zonder dat een harer aanhangers er in de verste verte aan denken wil een dergelijke school te zien als de school van deze politieke partij.

Over de organisatie van deze school kan gesproken worden, wanneer op het punt van de nationale gedachte overeenstemming bereikt is. Moge de wil daartoe zich verder baan breken!

J. VAN MOURIK.

HET SECRETARIAAT VAN DE PARTIJ

Het algemeene secretariaat van de Partij van de Vrijheid is gevestigd

KONINGINNEGRACHT 61
DEN HAAG - TEL. 111768

ONS KAMERLID DEN HARTOG OVER

LANDBOUWVRAAGSTUKKEN

Onze partijgenoot F. den Hartog heeft in de Tweede Kamer bij de behandeling van de begroting van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening de volgende rede gehouden:

Allereerst wil ik mij aansluiten bij die afgevaardigden, die waardeering hebben uitgesproken voor de uitvoerige wijze, waarop de minister heeft willen ingaan op de opmerkingen, die in het Voorloopig Verslag naar voren zijn gebracht en in het algemeen vertrouwen hebben uitgesproken in het beleid van dezen bewindsman.

Overigens sta ik uiteraard op het standpunt, dat dit laatste niet beteekent, dat er geen plaats zou blijven voor redelijke critiek.

Het feit, dat een groot aantal onderwerpen moet worden besproken in een zeer kort tijdsbestek, leidt er toe, dat slechts zeer summier op de verschillende vraagstukken kan worden ingegaan of slechts enkele onderwerpen kunnen worden aangesneden. Om verschillende redenen heb ik gemeend de eerstgenoemde methode te moeten volgen.

Uit de Memorie van Toelichting op de landbouwbegroting voor het dienstjaar van 1947 spreekt een zekere bezorgdheid over de toekomst van onze Nederlandse land- en tuinbouw. En naar mijn opvatting vermoedelijk niet ten onrechte. Immers de ontwikkeling van den landbouw in het algemeen en met name ook de sterk toegenomen productie van veredelde producten in tal van landen wetten de verwachting, dat het niet eenvoudig zal blijken onze positie op de wereldmarkt te handhaven, respectievelijk nieuwe markten te veroveren.

De productiekosten.

De opvatting van den minister, dat er met alle kracht naar moet worden gestreefd de productiekosten in den land- en tuinbouw te verlagen, kan ik dan ook in haar algemeenheid wel deelen. De vraag is slechts, hoe de geachte bewindsman zich voorstelt dit doel te bereiken. Het verheugt mij, dat de minister de meening is toegedaan, dat het Departement van Landbouw hier ten volle steun moet verlenen, maar ik vraag mij zelf toch af, of, zelfs al is men in dit opzicht met de beste bedoelingen beziel, op vrij korten termijn zoodanige resultaten kunnen worden verkregen, dat wij in staat zouden zijn met goed gevolg den concurrentiestrijd met landen als Denemarken, Canada, Nieuw-Zeeland, Australië, enz. aan te binden. De vergelijkende cijfers, opgenomen op blz. 5 van de Memorie van Antwoord, voor de vermelding waarvan ik alle waardeering heb, spreken, dunkt mij, duidelijke en niet bepaald geruststellende taal. Bedoelde cijfers zouden nog aan waarde gewonnen hebben, indien ook de prijzen, die de producenten in Groot-Brittannië voor de onderscheidene producten ontvangen, waren opgenomen, en indien daarnaast nog de loonen, die in de diverse landen in den landbouw worden betaald, zouden zijn vermeld.

Mocht de minister deze gegevens alsnog kunnen verstrekken, dan zou ik dat wel op prijs stellen.

Dat het streven naar en het bevorderen van een in elk opzicht rationele bedrijfsvoering niet anders dan aanbeveling kunnen verdienen, zal wel geen tegenspraak ontmoeten, en evenmin zal er verschil van meening over bestaan, dat de opvoering van de kwaliteit onzer producten de voortdurende aandacht en zorg dient te hebben.

De vraag echter of wij onzen landbouw zoo sterk mogelijk moeten intensiveren dan wel of in dezen een zekere matiging moet worden betracht, is mijns inziens minder gemakkelijk te beantwoorden. Indien n.l. mijn informatie juist zijn, dan zou de voorsprong, die Denemarken voor wat betreft de productieprijzen der landbouwvoortbrengselen momenteel op ons land heeft, mede en vooral zijn toe te schrijven aan een zekere soberheid en extensiviteit in de bedrijfsvoering, ten gevolge waarvan de uitgaven, vooral aan arbeidsloon, tot een minimum worden beperkt. Er van uitgaande, dat volgens deze methode inderdaad tot goedkope productie kan worden geraakt en bedoeld systeem derhalve, van uit den gezichtshoek van den landbouw bezien, aanbeveling zou verdienen, komt nog de vraag op, of het, ook van nationaal standpunt beschouwd, de voorkeur zou dienen te hebben. Ik voor mij meen dit laatste te moeten betwijfelen. Toch zullen, indien de in

vele gevallen reeds sobere belooning voor den boer, op welke wijze dan ook, tot nog geringer proporties zou worden teruggebracht, onze landbouwers en veehouders noodgedwongen in de richting van de meer extensieve bedrijfsvoering moeten gaan. Wanneer de minister met mij van meening is, dat een zoodanige gang van zaken ongewenscht moet worden geacht, dan zou ik hem met klem willen verzoeken zijn medewerking te onthouden aan maatregelen, die verhooging van de op het bedrijf drukkende en van Overheidswege opgelegde lasten ten gevolge hebben. Dat de prijsbepaling der agrarische producten den minister voor groote moeilijkheden stelt, wil ik gaarne aannemen. Hoewel ik de meening ben toegedaan, dat het bij de prijsbepaling niet mogelijk is af te stemmen op de duurste werkende bedrijven, wil het mij toch voorkomen, dat in sommige gevallen de lijn wel heel strak wordt gespannen. En er zijn dan ook zeker in bepaalde gebieden tal van kleinere ondernemers, die het uiterst moeilijk hebben en wier bedrijven alleen voortbestaan ten koste van een overmatige inspanning van de betrokken landbouwers en hun gezinsleden, al moge dan ook de minister verklaren, dat hij dit laatste niet juist acht.

Voorts zou ik met betrekking tot de opmerking, in de Memorie van Antwoord gemaakt, dat bij de prijsbepaling steeds de algemeene richtlijn in acht wordt genomen, dat de prijzen der producten zoodanig dienen te zijn, dat voor ondernemers in goed geleide landbouwbedrijven een redelijk bestaan mogelijk is, de aantekening willen maken, dat ten gevolge van de oorsomstandigheden de voorwaarden om het bedrijf goed te kunnen leiden nog lang niet altijd aanwezig zijn. Gebrek aan machines, bepaalde werktuigen, kunstmest (vooral kali), andere hulpmiddelen en vooral ook gebrek aan arbeidskrachten maken een juiste bedrijfsvoering vaak moeilijk, zoo niet onmogelijk.

In dit verband zij opgemerkt, dat de invoer van landbouwwerktuigen ongetwijfeld vlotter had kunnen verlopen, indien de bestellingen tijdig waren gedaan en de regering er vroeger toe was overgegaan, bekwaame deskundigen in te schakelen.

Distributiewee.

Daarnaast moet worden geconstateerd, dat bijv. bij de distributie van fietsbanden in bepaalde gebieden de landbouw bewust is achtergesteld. Van samenwerking met den georganiseerden landbouw, zooals in sommige provincies het geval was en waardoor een behoorlijke verdeling van de beschikbare banden werd verkregen, was in bedoelde gebieden geen sprake, met gevolg, dat de boeren en landarbeiders vrijwel geheel werden uitgeschakeld.

Waar ook volgens de mededeeling van den minister nog geenszins in de behoefte aan rijwielbanden is voorzien, zou ik gaarne vernemen of er hem ook iets van bekend is, dat zowel in Rotterdam als in Amsterdam eenige duizenden rijwielen (met banden) staan te vergaan en of hij ook kan mededeelen, welke plannen men met deze zoo begeerde vervoermiddelen heeft.

Niet alleen bij de distributie van rijwielbanden, ook bij het treffen van andere distributiemaatregelen zijn de boeren en landarbeiders soms wat stiefmoederlijk behandeld. Zoo is onvoldoende rekening gehouden met het feit, dat landarbeid een goed deel van het jaar als zeer zware arbeid kan worden aangemerkt en heeft het ook onprettig aangedaan, dat D.U.W.-arbeiders en landarbeiders, die hetzelfde werk verrichtten, op ongelijke basis werden behandeld, waar het betrof de toewijzing van extra rantsoenen.

Verbeteringen, in dit opzicht aangebracht, kunnen mede bevorderlijk zijn aan opvoering van de arbeidsprestatie en deswege kostenverlagend werken.

De wereldhandel.

Het heeft mij genoegen gedaan te kunnen constateeren, dat de minister van opvatting is, dat waakzaamheid geboden is, waar het gaat om de aanvaarding van de voorstelling der Vereenigde Staten in zake verruiming van het handelsverkeer en verruiming van de werkgelegenheid en dat hij als zijn meening kenbaar maakt, dat wij ons de middelen, waarmee de Nederlandsche land- en tuinbouw bij eventueel voorkomende nieuwe depressies zullen kunnen worden beschermd, niet mogen laten ontnemen. Uiteraard kan een zoo groot mogelijke verruiming van den

wereldhandel niet anders dan toejuicing verdienen, mits ons land daarin een redelijk aandeel kan nemen en de noodige waarborgen worden geschapen, dat onze land- en tuinbouw niet de dupe van de historie kunnen worden.

Dat van Nederlandsche zijde medegewerkt is en ook in de toekomst krachtig medegewerkt zal worden aan den opbouw en den verderen uitbouw van de Voedsel- en Landbouworganisatie der Vereenigde Naties (de F.A.O.), kan eveneens worden toegejuicht. Intusschen meen ik, dat wij onze verwachtingen ten deze niet al te hoog mogen spannen. De verhoudingen tusschen de naties onderling zullen nog heel wat moeten worden bijgeslepen en er zal nog veel vertrouwen moeten worden geschonken en worden gewonnen, alvorens de omstandigheden voor het welslagen der plannen in quaestie gunstig zijn. Dit behoort ons overigens geenszins te beletten onze krachten mede in te zetten om het denkbeeld van Sir John Boyd Orr te verwezenlijken.

Ik hoop, dat de minister bereid zal worden gevonden aan deze onderwerpen aandacht te besteden. Hier zou kunnen gelden: „en reken d'uitslag niet, maar tel het doel alleen”.

De kleine boerenbedrijven.

Het vraagstuk der kleine boerenbedrijven heeft vele facetten en het feit, dat, hoewel bij herhaling Staatscommissies werden ingesteld ter bestudeering daarvan, nooit de oplossing van het probleem is gevonden, bewijst wel hoe groot de moeilijkheden zijn, die zich op dit terrein voordoen.

Dr. ir. A. W. G. Koppejan heeft in een lezenswaardig en van werkelijkheidszin getuigend artikel in het „Maandblad van den Landbouwvoorlichtingsdienst” in het licht gesteld, dat men van de meeste middelen, die op het oogenblik worden aangegrepen om het kleine-boerenvraagstuk tot een oplossing te brengen, geen al te hooge verwachtingen kan koesteren. Het meeste resultaat verwacht hij nog van wat ik zou willen noemen „normale” middelen, als betere veebezetting, logischer gebruik van den grond, zwaarder bemesting, verbeterde veevoeding e.d.

Het onder dwang verdrijven van boeren en tuinders van hun grond acht hij, naar mijn meening volkomen te recht, ontoelaatbaar. Dergelijke methoden zijn volmaakt in strijd met de rechtsopvattingen van ons volk en ademen een alles behalve Nederlandschen geest. Zooals den minister wellicht bekend is, houdt de Stichting voor den Landbouw zich thans met dit moeilijke vraagstuk bezig en ik geloof, dat het goed zal zijn, geen al te drastische maatregelen te nemen of voor te bereiden, zoo lang niet van die zijde advies is uitgebracht.

Maatregelen van algemeene strekking, die tot verbetering van de positie dezer bedrijven kunnen leiden, kunnen, ja, moeten m.i. bereids zeker worden genomen. Een van die maatregelen kan zijn, verbetering van de samenstelling der bedrijven door toepassing van ruilverkaveling, al zullen hiervan over het geheel genomen de middelgrote en groote bedrijven meer profiteren dan de kleine. De opvatting van sommige afgevaardigden, dat ruilverkaveling in het algemeen geen invloed van betekenis kan hebben op de productiekosten, kan ik niet deelen. Zoo ooit de spreuk: „Ver van je land, dicht bij je shade; want hoe je werkt, je komt te spade”, waarheid bevatte, dan is dat zeker thans het geval, nu hooge loonen en korte arbeidstijden het noodzakelijk maken, dat met den tijd wordt gewoekerd en geen uren nutteloos worden verdaan met heen en weer rijden en loopen naar en van verafgelegene perceelen.

Ik ontveins mij bij dit alles niet, dat momenteel een vrij groote moeilijkheid gelegen is in het feit, dat het bouwen van nieuwe bedrijven, hetgeen bij vrijwel iedere goed opgezette verkaveling noodzakelijk wordt, praktisch uitgesloten moet worden geacht. Hierdoor wordt het te verkrijgen nuttig effect, althans voorloopig, zeer sterk ongunstig beïnvloed.

Overigens moge ik den minister in overweging geven vooral te willen bevorderen, dat hij het ontwerpen van ruilverkavelingsplannen grondig overleg worde gepleegd met het georganiseerde bedrijfsleven en met deskundigen ter plaatse, opdat het oproepen van onnodigen tegenstand van de zijde der plaatselijke bevolking worde vermeden.

Van het motief, dat ten grondslag ligt aan het denkbeeld van sommige afgevaardigden, om de grootgrondbezitters de heffing in eens in grond te laten voldoen en n.l. zoo de nationalisatie van den bodem in te luiden, ben ik geen bewonderaar. Integendeel, nationalisatie van den bodem acht ik principieel verwerpelijk. Indien de minister het denkbeeld niettemin zou overnemen, moge ik hem dringend adviseeren, toch in geen geval verder te gaan dan de mogelijkheid tot zoodanige volvoering van het verschuldigde te openen en in geen geval de verplichting daartoe op te leggen.

Verder wil ik de aandacht er op vestigen, dat de Staat bij doorvoering van het denkbeeld waarschijnlijk in het bezit zal geraken van her en der verspreide grotere en kleinere stukken grond, waarvan administratie en toezicht vermoedelijk zooveel zullen verslinden, dat het netto-rendement tot een minimum zal worden beperkt. Hoewel ik een open oog heb voor de belangen van het kleinbedrijf met name ook in de zandgebieden en ik dienvolgens volkomen begrip heb voor de maatregelen, die er op gericht zijn deze bedrijven in een tijd van voederschaarschte als we nu belevan zooveel mogelijk veilig te stellen door de kippen- en varkenshouderij in hoofdzaak daarheen te verplaatsen, acht ik toch de vraag gewettigd, of hiermede, van economisch standpunt bezien, niet wat al te ver wordt gegaan. Wel is waar wordt tegenover bepaalde bedrijven in het Westen van het land een eenigermate tegemoetkomende houding aangenomen, maar over het algemeen kunnen toch deze bedrijven hun afvalproducten niet voldoende tot waarde brengen. Er kunnen op deze bedrijven op goedkope wijze meer varkens worden grootgebracht dan thans het geval is, en zeker zoo lang men in ons land niet in staat is zooveel vleesch en spek te produceren, dat de vleeschdistributie kan worden opgeheven, acht ik het onverantwoord, dat niet alle afvalproducten ten volle worden benut. Ik zou derhalve den minister willen verzoeken den bedrijven, die over afvalproducten beschikken, meer armslag te geven, opdat zij deze tot waarde kunnen brengen. In dit verband zou ik den geachten bewindsman voorts willen vragen zich nog eens ernstig te beraden op de vraag, of niet kan worden overgegaan tot het afnemen van varkens op lichter gewicht. Met dezelfde hoeveelheid veevoer zouden dan belangrijk meer varkens kunnen worden opgefokt dan thans het geval is, terwijl het sneller rouleren van den varkensstapel eveneens een groot voordeel zou betekenen met het oog op de fokkerij. De regeling zou dan waarschijnlijk ook beter sluiten dan zij nu doet.

Bovendien zou ik willen aandringen op een soepeler regeling ten aanzien van de verstrekking van voeder aan hen, die zg. contract-varkens mesten. Als gevolg van de thans toegepaste methode, waarbij het voeder achteraf, dus nadat de varkens zijn afgeleverd, wordt verstrekt, onderhouden tal van mesters vrij groote moeilijkheden, waarbij niet uit het oog verloren mag worden, dat hierdoor weer een stimulans ontstaat om een eventueel tijdelijk tekort aan voer op onoorbare wijze te overbruggen.

Kan de minister ten slotte mededeelen, of het ook mogelijk zou zijn de deviezen, die thans worden gebruikt om den vleeschinvoer te dekken, te benutten voor aankoop van veevoeder? Mocht zulks het geval zijn, dan zou daaraan naar mijn wijze van zien verre de voorkeur moeten worden gegeven. En met het oog op de rentabiliteit van de betrokken bedrijven, en uit algemeen economisch oogpunt beschouwd, moet het worden betreurd, dat aan de landbouwbedrijven de gelegenheid zal worden onthouden, zich met den verbouw van grove tuinbouwgewassen bezig te houden. Dit klemt te meer, omdat de prijzen van bepaalde voor deze teelt in aanmerking komende producten (ik noem bijv. spruiten) in geen enkel opzicht te wenschen overlaten. Ik zou dan ook den minister willen vragen deze quaestie nog eens nader te bezien en zoo eenigszins mogelijk zijn standpunt te dezen opzichte te wijzigen.

De aanleg van boomgaarden.

Een enkele opmerking zou ik willen plaatsen omtrent de regeling, welke wordt toegepast met betrekking tot den aanleg van boomgaarden. In het kort komt het hier op neer, dat alleen zij, van wie mag worden verwacht, dat zij het bedrijf naar behooren zullen voeren, de gelegenheid

krijgen tot het aanleggen van boomgaarden en alleen aanleg van boomgaard wordt toegestaan op daarvoor geschikte gronden. Tegen dit alles bestaat bij mij in het algemeen geen enkel bezwaar. Wel vraag ik mij echter af, of bij de toepassing van de regeling niet meer dan op het oogenblik het geval is, rekening kan worden gehouden met de belangen van den gewonen boer, die een perceel boomgaard wil aanleggen, maar op grond van onvoldoende vakkennis daartoe veelal niet in de gelegenheid wordt gesteld. Een wat soepeler houding tegenover deze categorie van aanvragers zou door mij zeer op prijs gesteld worden.

Hieromtrent zou ik den minister de vraag willen stellen of de voorschriften, waaraan de handel in fruit is gebonden, er niet toe leiden, dat enkele bevoorrechtten zeer groote winsten maken, terwijl anderen niet de gelegenheid krijgen aan den handel deel te nemen, en of hij niet met mij van meening is, dat de marges in den fruithandel aan den hoogen kant zijn. Wanneer men ziet, dat de winkelprijs van b.v. goudreinetten ongeveer het dubbele bedraagt van den veilingprijs, dan is hier toch, dunkt mij, plaats voor de opvatting, dat er iets hapert.

Boter, melk en kaas.

Hoewel wij ons daaromtrent voorloopig geen al te groote zorgen behoeven te maken, acht ik het toch van belang reeds nu de aandacht te vestigen op de moeilijke positie, waarin onze boterindustrie zal geraken, zoodra voldoende andere vetten beschikbaar zijn om de margarinefabricage weer geheel op peil te brengen. Tenzij de productiekosten van boter zeer belangrijk zouden dalen, kan van export, behalve dan indien daarop de noodige toeslag zou worden gegeven, geen sprake zijn. In een rede, door den heer minister gehouden over de toekomstige positie van onzen landbouw, moet deze hebben gezegd, dat ons land boter zou kunnen exporteeren voor den prijs van f 3.12 per kg.

Het is mij niet duidelijk, hoe zulks bij een melkprijs van b.v. 16 cent mogelijk kan zijn en ik zou dan ook een nadere verklaring op dit punt zeer waardeeren.

Overigens wil ik met betrekking tot deze materie wijzen op de mogelijkheid om, zoodra een boteroverschot gaat dreigen, het standarisatiepercentage te wijzigen en de kwaliteit van de consumptiemelk op te voeren en ik zou willen aanraden, hiertoe vooral tijdig over te gaan.

Zonder hier op dit oogenblik in beschouwingen te treden over de vraag of de melkprijs in het algemeen voldoende is te achten en of in het bijzonder voor de consumptiemelkbedrijven hoog genoeg moet worden geacht, wil ik toch even de aandacht vestigen op de uitzonderlijke positie, waarin de laatste bedrijven verkeren. In de Memorie van Antwoord wordt gezegd, dat het van groot belang is, dat in de Westelijke provincies gestreefd wordt naar rationeele bedrijfsvoering en in de eerste plaats naar verhooging van het vetgehalte van de geproduceerde melk. Er wordt echter, en zeer te recht, direct aan toegevoegd, dat dit doel niet op korten termijn te bereiken zal zijn. Ik wil hierbij opmerken, dat dit inderdaad reeds een vrij langdurig proces zal worden, indien de bedrijven van karakter zouden worden veranderd en zij zich op fokkerij zouden gaan toelagen. Maar, zou ik willen vragen, hoeveel jaren hebben deze boeren noodig om de kwaliteit van hun veestapel op te voeren, indien zij het bedrijf op den ouden voet blijven voortzetten en zij vrijwel alle vee steeds weer moeten aankopen? Er dient dus mijns inziens allereerst een duidelijk antwoord te komen op de vraag of het wenschelijk moet worden geacht, dit speciale bedrijfstype te handhaven, dan wel of wijziging in de bedrijfsvoering de voorkeur verdient. Met het oog op de melkvoorziening van de groote bevolkingscentra, vooral in de wintermaanden, valt naar mijn opvatting dit antwoord niet zoo gemakkelijk te geven. Acht de minister dit vraagstuk niet belangrijk genoeg om het eens ernstig te laten bestudeeren en alle daarbij betrokken belangen tegen elkaar te laten afwegen?

Ten aanzien van het product kaas zou ik gaarne worden ingelicht over de vraag hoe het staat met de voorbereiding van een pasteurisatieverbod voor kaasmelk. Ik kan mij n.l. niet onttrekken aan den indruk, dat van bepaalde zijde te zeer wordt aangestuurd op het vervaardigen van een zeer uniform product, ten gevolge waarvan het speciale karakter, dat het artikel kaas nu eenmaal dient te hebben, verloren dreigt te gaan. Vooral met het oog op onzen export acht ik het noodzakelijk, dat wij kaas kunnen leveren in onderscheidene smaken en soorten, opdat aan de diverse eischen, die de internationale markt stelt, kan worden voldaan.

Het bezwaar, dat bij verwerking van ongepasteuriseerde melk meer uitvallers (in den vorm van knijpers, enz.) optreden, be-

hoeft niet zóó zwaar te wegen, omdat deze toch goeddeels verwerkt kunnen worden in de smeltkaasindustrie.

Van groot belang acht ik voorts, dat aandacht worde geschonken aan het machinepark voor de condens- en poeder-fabricage, en ik zou er dan ook op willen aandringen, dat van regeeringswege stimulerend wordt gewerkt op de vernieuwing, respectievelijk aanvulling van dit park, voor zoover daartoe aanleiding bestaat. Wil men in de toekomst op de wereldmarkt een kans hebben, dan zullen de installaties aan de hoogste eischen moeten beantwoorden.

Met de opvatting van den minister, dat inrichting van machineparken ten behoeve van kleine boerenbedrijven slechts tot stand zal kunnen komen op basis van vrijwillige samenwerking van belanghebbenden, kan ik mij zeer wel vereenigen; maar ik zou het toch waardeeren, indien ook hier door de Overheid stimulerend zou worden gewerkt.

De ambtenaren van den Voorlichtingsdienst kunnen op dit terrein goed werk doen en er kan, dunkt mij, geen bezwaar tegen zijn, hen in dezen zin te instrueeren.

De Noord-Oostpolder.

Met genoegen heb ik gezien, dat bij de toewijzing van gronden in den Noord-Oostpolder, bij het uitzoeken van geadigden minder zware eischen zullen worden gesteld aan de vermogenspositie van betrokkenen, dan tot heden het geval was. Voor het overige moet helaas worden constateerd, dat deze maatregel slechts een verschuiving der moeilijkheden beteekent, omdat het aantal dergenen, die aan een bedrijf geholpen kunnen worden, er geenszins door toeneemt. Trouwens, wanneer men nagaat, hoe weinigen ingeschakeld kunnen worden in verhouding tot het aantal bedrijfszoekenden, dan moet men wel tot de conclusie komen, dat het vraagstuk van het land-tekort, of, acht men dat juist, dat van een teveel aan boeren, niet veel dichterbij de oplossing wordt gebracht. Ik ben dan ook van meening, dat andere wegen zullen moeten worden bewandeld om uit deze impasse te geraken en noem als zoodanig, goed geleide emigratie en versterkte industrialisering. Ik vertrouw, dat de minister aan deze beide mogelijkheden alle aandacht zal willen schenken en bij zijn betrokken ambtgenooten, voor zooveel noodig, aandrang in die richting zal willen uitoefenen.

Gelet op de geringe resultaten, welke door vestiging van een zoo groot mogelijk aantal bedrijven in den Noord-Oostpolder ten aanzien van de oplossing van het vraagstuk van het land-tekort worden verkregen, kan de vraag worden gesteld of het niet beter ware in bedoelden polder, die zich daartoe bij uitstek leent, vrijwel uitsluitend zeer groote, geheel gemechaniseerde bedrijven te stichten. Uit zuiver economische overwegingen en vooral ook gezien de vermoedelijke toekomstige ontwikkeling van den landbouw, heeft dit denkbeeld zeker iets aantrekkelijks. Mag ik van den minister vernemen of dit denkbeeld ook een punt van overweging heeft uitgemaakt en zoo ja, welke redenen er toe hebben geleid, dat het niet tot uitvoering is gebracht?

De grondpolitiek.

Komende tot de grondpolitiek wil ik allereerst opmerken, dat met de Pachtwet, later Pachtbesluit, over het algemeen bevredigende resultaten zijn verkregen. Wel is waar is zij op enkele punten, waarop ik hier nu niet verder zal ingaan, voor verbetering vatbaar, doch over het geheel heeft deze wet gunstig gewerkt. Of bij een herziening zoo ver moet worden gegaan, dat de mogelijkheid moet worden gescha- pen in de verdeling voor het gebruik der landbouwgronden actief in te grijpen, waag ik te betwijfelen. Dit toch zou een zoodanig ingrijpen in het eigendoms- en beschikkingsrecht beteekenen, dat dit volkomen zou worden uitgehold. Ik geloof trouwens ook niet, dat over het geheel genomen dringende behoefte aan zulk ingrijpen bestaat. Ik wil niet ontkennen, dat zich hier af daar wel eens een geval zal voordoen, waarbij actief optreden op zijn plaats zou zijn, maar ik vraag mij zelf af, of het verantwoord is daarvoor het eigendoms- en beschikkingsrecht, geheel om hals te brengen.

Dat door de Grondkamers, in overleg met het Bureau voor Grond- en Pachtzaken van het Departement van Landbouw, verhooging van de pacht met ten hoogste 10 pct. voor onbehuisd land en met 15 à 20 pct. voor behuisd land wordt toegestaan, getuigt m. i. van wijs beleid, zij het dan ook, dat de productiekosten daardoor uiteraard, al is het slechts in geringe mate, ongunstig worden beïnvloed.

De vaste lasten en met name de onderhoudskosten van de gebouwen zijn in de oorlogsjaren dermate gestegen, dat het netto-rendement sterk is gedaald en het gevaar niet denkbeeldig is, dat grove verwaarloozing der opstallen het gevolg

wordt. De algemeen bij de Grondkamers geldende regel, dat elk geval op zich zelf wordt beoordeeld, biedt de noodige garantie, dat pachten, die, gezien de hoedanigheid van het betreffende object, reeds de grens van het toelaatbare hebben bereikt, niet zullen stijgen. Voor het overige zie ik met belangstelling tegemoet tot welke conclusies het onderzoek van de Staatscommissie voor de bestudeering van het pachtpeil zal leiden.

Aardappelen.

Met instemming nam ik kennis van de mededeeling van den minister, dat hij, met inachtneming van de voorzichtigheid, die naar zijn meening op dit terrein moet worden betracht, bij voortduring bedacht is op het opheffen van die maatregelen, die niet langer noodzakelijk moeten worden geacht, en de geachte bewindsman voert dan als voorbeeld aan, de opheffing, of beter uitschakeling van de V.B.N.A. Helaas hebben wij evenwel bij de beantwoording der vragen van den geachten afgevaardigde den heer Suurhoff moeten vernemen, dat dit door de boeren zoo verfoede apparaat weer zal worden ingeschakeld. De vreugde is dus van korten duur geweest. De vraag rijst, of niet op andere wijze paal en perk had kunnen worden gesteld aan de stijging der aardappelprijzen. Naar mijn opvatting — en ik sluit mij hier aan bij hetgeen de geachte afgevaardigde de heer van den Heuvel heeft opgemerkt — zou door het stellen van een maximumprijs, die dan door bedreiging met zware straffen en scherpe controle diende te worden gehandhaafd, het beoogde doel evenzeer kunnen worden bereikt. Zijn mijn inlichtingen juist, dan bevinden zich groote hoeveelheden aardappelen in handen van den handel en deze zou, evenals thans ten aanzien van de boeren zal geschieden, tot afgifte van de benodigde partijen kunnen worden gedwongen.

In verschillende aardappelstreken bij uitstek, als bijv. de Hoeksche Waard, zijn plm. 30 pct. van de aardappelen geruimd, grootendeels (plm. 60 pct.) tegen prijzen van f 5, f 5.50 en f 6 per hl, terwijl in enkele gevallen de prijs opliep tot f 8.50.

De oorzaak van de snelle ruiming der aardappelen, alsmede van de prijsstijging, moet worden gezocht enerzijds in het feit, dat thans klei-aardappelen worden geconsumeerd in streken, waar deze voorheen nooit werden gegeten, en anderzijds in manipulaties van de zijde van den handel. Het verwijt van den minister, dat de boeren de oorzaak van de prijsstijging zouden zijn, omdat ze niet voldoende willen afgeven, moet ik dan ook in zijn algemeenheid van de hand wijzen. Met nadruk wil ik den minister verzoeken, slechts dan tot weder-inschakeling van de V.B.N.A. over te gaan, wanneer een andere methode absoluut niet toegepast zou kunnen worden.

Export.

Met betrekking tot den aardappel-export zou ik de vraag willen stellen of in verband met het feit, dat slechts zand- en veenaardappelen worden uitgevoerd, niet het gevaar dreigt, dat vroegere markten en relaties, waarvan wij ten gevolge van den oorlog toch reeds eenigermate zijn vervreemd, verloren zullen gaan en of het geen aanbeveling zou verdienen, althans een zeker quantum klei-aardappelen voor den export beschikbaar te stellen. De handel zou daarbij dan naar mijn meening ingeschakeld dienen te worden en den export, onder toezicht en controle van de zijde van de Overheid, moeten verzorgen. Ik denk hierbij met name aan een gebied als Zeeuwsch-Vlaanderen, dat als gevolg van zijn ligging altijd vrij veel aardappelen, en vooral ook pootgoed, exporteerde naar België en waar men uiteraard de oude relaties met de naburen gaarne zou willen herstellen.

Toch sprekende over export, wensch ik nog enkele opmerkingen te maken over het verschil in uitvoering van maatregelen bij den bloembollenexport en bij den export van gedistilleerd. Ben ik wel ingelicht, dan was in beide gevallen de toestand zoo, dat de bevoegdheden, ontleend aan het monopolie-besluit Voedselvoorziening, waren gedelegeerd aan de betrokken ondervakgroep. Bij den bloembollenexport leverde deze regeling vrijwel geen bezwaren op, integendeel, zij werkte tot algemeene tevredenheid. Bij den export van gedistilleerd was het tegendeel het geval. Uit verschillende in de pers verschenen artikelen bleek vrij groote ontstemming over de wijze, waarop het Monopolie-besluit werd benut om een inderdaad monopolistische positie te verschaffen aan een zeker aantal uitverkorenen. Het merkwaardige is nu, dat de minister den bloembollenexport weer overhevelt naar het bedrijfschap onder het motto, dat het uitvoer-monopolie niet uit handen kan worden gegeven, terwijl bij het gedistilleerd de ongewenschte toestand blijft voortbestaan.

Dat, voor zooveel het den export van

Incourante Fondsen - D. W. Brand
Amsterdam, Telef. 42600, Keizersgracht 215

gedistilleerd betreft, getracht moet worden op de oude markten weer vasten voet te krijgen, zoals in de Memorie van Antwoord wordt gesteld, zal wel door niemand worden tegengesproken, maar moet dit tevens inhouden, dat geen nieuwe markten mogen worden gezocht en men den bestaanden toestand geheel moet bevriezen? Naar mijn wijze van zien dient ieder middel, dat kan leiden tot verhooging van onzen export, te worden aangegrepen. Is het om bepaalde redenen noodig den uitvoer aan zekere regelen te binden, dan kan ik daarmede nog vrede hebben, maar de Overheid hoede zich er voor het initiatief van den ondernemer dermate aan banden te leggen, dat van eenige ontplooiing van het bedrijfsleven geen sprake meer kan zijn. Ik hoop dan ook, dat de toezegging van den minister, dat bij verdere verruiming van de grondstoffenpositie, die overigens volgens mijn informatie reeds nu niets te wenschen overlaat, zeker zal worden overwogen, op welke wijze, rekening houdend met de belangen van onzen uitvoer, uitbreiding kan worden gegeven aan het aantal aan den export deelnemende ondernemingen, spoedig zal worden gehonoreerd.

Het gezag van het voedselvoorzieningsapparaat.

De minister merkt in de Memorie van Antwoord op, dat naar buiten het gezag van het voedselvoorzieningsapparaat ten eerste zou worden bevorderd, indien de organisaties van land- en tuinbouwers ten volle haar invloed zouden willen aanwenden om dit gezag te steunen en indien zij ook harerzijds krachtig stelling zouden nemen tegen de verschijnselen, welke zich in bepaalde streken voordoen en bij wijze tot botsingen tusschen controleerende ambtenaren en de boerenbevolking hebben geleid. Hij verheugt er zich voorts over, dat hij in den laatsten tijd heeft mogen opmerken, dat de georganiseerde landbouw deze zienswijze deelt. Ik meen naar aanleiding hiervan te mogen zeggen, dat de georganiseerde landbouw, over het geheel genomen, altijd dit standpunt heeft ingenomen en dat zeker niet te klagen valt over de wijze, waarop de organisatiebesturen steeds hun aangeslotenen in de hand hebben weten te houden, ook al was er mogelijk wel eens gerede aanleiding om het tegendeel te verwachten.

Is er misschien hier of daar een organisatie geweest, die, wat dit betreft, uit den toon is gevallen, dan gaat het m.i. nog niet aan andere organisaties daarvoor mede aansprakelijk te stellen. Ik wil tegen de suggestie, als zouden de organisaties ten deze in gebreke zijn gebleven, al is deze dan ook in negatieven zin geuit, een woord van protest niet achterwege laten.

Wenschelijkheid van een landbouwschap.

Met grooten aandrang zou ik den minister willen verzoeken, toch vooral spoed te betrachten met de indiening van een ontwerp van wet op het landbouwschap. Hiermede zijn groote belangen gemeoid en ik geloof niet, dat in landbouwkringen verschil van inzicht bestaat over de vraag of instelling van een landbouwschap wenschelijk is.

Het verheugt mij intusschen, dat de minister voorstellen in overweging heeft om financiering van de Stichting voor den Landbouw mogelijk te maken, zoolang het landbouwschap niet is tot stand gekomen. Ook wat deze materie betreft, moge ik op een spoedige beslissing aandringen.

De jachtwetgeving.

Van de mededeeling, dat de regeering aanleiding heeft gevonden om een voor de tegenwoordige omstandigheden meer passende jachtwetgeving in studie te doen nemen, heb ik met genoegen kennis genomen. Er bestaan op dit terrein op het oogenblik, vooral in bepaalde streken, zóó chaotische toestanden, dat een totale vernietiging van den wildstand daarvan het gevolg is. Snel ingrijpen verdient dan ook alle aanbeveling.

Buitenlandsche agrarische aangelegenheden.

De uitvoerige uiteenzetting van den minister over doelstelling en werkwijze van het Regeeringscommissariaat voor Buitenlandsche Agrarische Aangelegenheden heb ik zeer gewaardeerd en ik wil gaarne het vertrouwen uitspreken, dat dit Commissariaat in het welbegrepen belang van ons land zal werkzaam zijn en dat voorts daar, waar zulks eenigszins mogelijk is, bij im- en export het bedrijfsleven zal worden ingeschakeld. Indien de minister een positieve toezegging ter zake zou willen doen, zou ik hem daarvoor erkentelijk zijn.

Vervolg op pag. 7.

Drs. KORTHALS over

BINNENLANDSCHE ZAKEN

Bij de behandeling in de Tweede Kamer van de begrotingen 1946 en 1947 van het departement van binnenlandsche zaken heeft Drs. H. A. Korthals de volgende rede uitgesproken:

De positie der gemeenten

Sprekende over de begroting van Binnenlandsche Zaken komt men onmiddellijk voor het belangrijke vraagstuk van de positie der gemeenten. Hoewel zeker niet te verwachten is, dat deze in de toekomst in het Staatsbestel zal zijn gelijk voorheen en men zich klaar voor oogen zal moeten stellen, dat met betrekking tot de gemeenten zich ook een ontwikkeling vertoont, die naar een gewijzigde positie zal leiden, zal niettemin onzerzijds krachtig worden stelling genomen tegen centraliserende tendenzen, welke de autonome positie der gemeenten verder zal inperken dan geboden lijkt voor hem, die krachtens beginsel voor de eigen plaats der gemeente opkomt. Wat na den oorlog op dit terrein te zien is geweest, heeft tot ongerustheid aanleiding gegeven, ongerustheid, welke in het Voorloopig Verslag weerklink heeft gevonden. Het stemt evenwel tot dankbaarheid, dat de minister als grondslag van zijn beleid ten deze onomwonden noemt, dat hij met alle kracht opkomt en zal blijven opkomen voor de rechten der gemeentebesturen, en voorts, dat hij het als een zijner primaire taken rekent te zijn te voorkomen, dat provinciën en gemeenten zouden worden afgedrongen van de plaats, welke haar in ons Staatsbestel toekomt.

Hebben wij met instemming kennis genomen van deze reactie op de naar voren gebrachte bezorgdheid, anderzijds blijven wij het onzen plicht achten op dit punt met de grootst mogelijke nauwlettendheid toe te zien en onze meening naar voren te brengen over hetgeen nog nadere opheldering behoeft. Want verschil van inzicht kan blijven bestaan over den spoed, waarmede wij weer naar den zoozeer gewenschten toestand zullen moeten terugkeeren, mede al om te voorkomen, dat te veel van het verkeerde zal blijven hangen.

Wanneer men de zaken zoo stelt, dan blijft er onzerzijds toch wel het een en ander te wenschen over. Wanneer bijvoorbeeld de heer minister verklaart, dat ook hij de bemoeiingen der centrale Overheid zou willen terugbrengen bij den wederopbouw, maar dat het „aan gerechten twijfel onderhevig is of reeds in dit stadium de bemoeiingen van de centrale Overheid zouden kunnen worden teruggebracht tot het uitoefenen van toezicht op de gestes der gemeenten”, dan vraagt dit nog nadere uiteenzetting. Echter is de minister wel van oordeel, dat het Besluit F 67 op de helling moet, en hij meent ook, dat de gemeenten „zekere verantwoordelijkheid” moeten dragen. Het gaat er echter om of men in eerste instantie de verantwoordelijkheid voor den wederopbouw bij de gemeenten wil laten of in eerste instantie bij de centrale Overheid. Het eerste acht ik het meest gelukkig, ja geboden. Men dient zulks in de eerste plaats te zien als een gemeentelijke taak en de gemeentenaren moeten over den wederopbouw in eerste instantie oordeelen. Dat uiteraard de centrale Overheid een woordje zal dienen mee te spreken — mede om het argument der materieelvoorziening — ligt voor de hand, maar zij zal niet het eerste woord dienen te hebben. Het zoo juist bedoelde argument der materieelvoorziening moge de noodzaak van inschakeling der centrale Overheid geboden doen zijn, geenszins is het van zoo doorslaanden aard, dat het ons zou behoeven te dwingen in de richting van een stelsel, waarbij de centrale Overheid de eerste viool speelt en de werkzaamheid der gemeenten op het tweede plan komt. Gaarne zouden wij van den heer minister dan ook een verduidelijking van zijn standpunt willen vernemen. Een situatie, waarbij de gemeenteraad van Rotterdam, om maar één sprekend voorbeeld te noemen, slechts advies kan geven over den wederopbouw dier stad, kan toch kwalijk worden geaccepteerd.

Het financieele vraagstuk

Sprekende over de positie der gemeenten komt men onmiddellijk ook tot het financieele probleem. Van zeer groot belang moet het worden geacht, dat spoedig een regeling komt, zoodat de gemeenten weten waar zij aan toe zijn, dat er objectieve normen zullen gelden. De minister geeft ons niet veel hoop, al voegt hij er vergoelijkend aan toe, dat de werkzaamheden der commissie-Oud nu ook niet zoo

lang behoeven te duren als die van de commissie-van Lynden van Sandenburg in het verleden. Wij begrijpen de moeilijkheden, welke aan het vinden van een oplossing zijn verbonden, zoodat wij ook beseffen, dat zekerheid met betrekking tot de belastingheffing o.m. mede een rol speelt. Anderzijds moet toch wel worden bedacht, dat de situatie voor de gemeenten thans ook onhoudbaar is en dat ook hier het gevaar dreigt der centraliserende tendenzen, welke des te grooter invloed en des te verderfelijker gevolgen zullen hebben naarmate de huidige situatie blijft voortduren. Nu verklaart de minister op blz. 11 van de Memorie van Antwoord, dat „desnoods” ook genoeg zal moeten worden genomen met een oplossing, welke het midden houdt tusschen een definitieve en een noodoplossing. Ik wil den minister vragen te dezer zake spoedig een beslissing te nemen. Men moet niet jaren blijven voortgaan op den huidige weg, want dan bedreigen ernstige gevaren de gemeenten.

Overigens hebben wij met belangstelling kennis genomen van het antwoord van den minister met betrekking tot het eigen belastinggebied der gemeenten. In dit verband zou ik willen vragen, of ik goed heb begrepen, dat de minister daarbij wil aanvaarden een ongelijkheid van belastingdruk tusschen de gemeenten.

Met betrekking tot de financiën zou ik voorts nog willen komen tot het bedrag voor steun aan noodlijdende gemeenten en tevens zou ik daarbij willen betrekken een opmerking van den minister op blz. 1 van de Memorie van Antwoord. Daar zegt de minister, dat hij „niet zonder eenige verwondering” kennis genomen heeft van het vrij algemeene oordeel, dat de Memorie van Toelichting veel te beknopt gehouden was, ja zelfs bepaaldelijk onvoldoende geacht moest worden. De minister gaat dan voort met te zeggen, dat volgens de gewoonte „slechts die posten worden toegelicht, die nieuw op de begroting verschijnen of die een belangrijk verschil vertoont met vorige begrotingen”. Het gaat echter om de duidelijkheid dier toelichting en het voorbeeld van de uitkeering aan het Gemeentefonds ten behoeve van steunbehoevende gemeenten is sprekend in dit opzicht. Was deze post op 85 miljoen gesteld in de begroting voor 1946, voor 1947 was zij verlaagd tot 60 miljoen, een verschil dus van 25 miljoen. In de Memorie van Toelichting was daarover slechts te lezen: „Rekening houdende met de wenschelijkheid, dat de gemeentelijke inkomsten in 1947 ruimer vloeien, is gemeend, dat met een uitkeering van f 60.000.000 aan het Gemeentefonds zal kunnen worden volstaan.” De minister houde mij ten goede, maar veel houvast noch inzicht geeft deze toelichting. En de minister zal zijnerzijds onze vasthoudendheid met betrekking tot onze opvatting ten deze en ook onze verwondering wellicht kunnen begrijpen wanneer wij nu in de Memorie van Antwoord weer lezen, dat de minister bij nadere overweging de vermindering van het bedrag voor steun aan noodlijdende gemeenten met 25 miljoen „niet voldoende gemotiveerd” achtte en dat dit bedrag alsnog op 85 miljoen zal worden gebracht. Overigens ben ik daarover verheugd.

Grenswijziging en samenwerking

Een punt, dat ook even de aandacht vraagt, is de samenvoeging van gemeenten, grenswijzigingen en samenwerking. Met veel instemming hebben wij er kennis van genomen, dat de minister de regelen voor samenwerking wil verbeteren en hiervoor denkt aan organisaties, welke voor de behartiging van speciale doeleinden kunnen worden gesticht. Langs dezen weg zal veel belangrijks bereikt kunnen worden ter behartiging van gemeenschappelijke belangen en met bijzondere belangstelling zien wij dan ook tegemoet hetgeen de minister op dit terrein wil bevorderen. Wij achten dit te zijn een mogelijkheid tot het verrichten van belangrijk positief werk. De quaestie van het annexeren van gemeenten valt daarbij in het niet. Het financieele voordeel van dergelijke samenvoegingen is zeer twijfelachtig, om ons niet sterker uit te drukken, terwijl men anderzijds bij het opheffen van kleinere gemeenten waarden doet verloren gaan, welke van bijzondere beteekenis zijn. Juist in die kleine plaatsen leeft zo krachtig het gevoel te behooren tot een

gemeenschap. Het is niet verwonderlijk, dat men juist thans in de groote steden de ontwikkeling ziet in de richting van het samenbrengen van buurtgenooten. Het is een reactie op het gebrek aan besef tot een bepaalde gemeenschap te behooren, gevolg van de massa's, die in de groote steden ongebonden bijeen zijn. Wat men daar tracht te bereiken, laat men dat op het platteland in de kleinere plaatsen niet uitroeien. Laat de regering dus met de samenvoegingen de grootste voorzichtigheid betrachten. En laat zij daarom ook een diepgaand onderzoek instellen in die gevallen, waarin samenvoeging in de oorlogsjaren nauwelijks heeft plaats gehad, met opzichthouding van de door de Gemeentewet gestelde waarborgen, zonder peiling van hetgeen de inwoners als het meest gewenscht achten. Zeker is het, dat hier en daar bij samenvoeging een ongemotiveerd conservatisme aan den dag treedt en dat spoedig blijkt, hoe weinig dit gefundeerd blijkt te zijn. Het is echter ook wel anders gebleken, zoodat ook in het geval van de in het Voorloopig Verslag genoemde samenvoeging van Colijnsplaat bij Kortgene, gemeenten, welke 7 km van elkaar verwijderd liggen, terwijl volgens mijn inlichtingen een zeer overwegend deel der bevolking van Colijnsplaat uiting heeft gegeven aan haar bezwaren; 98 pct. zou een lijst hebben geteekend, waarop die bezwaren zijn gesteld. Voor dit geval moge ik de bijzondere aandacht van den minister vragen.

Benoemingen

Een enkele opmerking zou ik ook willen maken over de plaats gehad hebbende benoemingen. De minister is hier wel door een rijstebrijberg moeten gaan en wanneer ik een paar kritische opmerkingen maak, dan moge de minister er zich van overtuigd houden, dat bij mijn fractiegenooten en mij zeer groote waardeering bestaat voor de werkkraft van den minister. Wij hebben er behoefte aan, deze waardeering tot uitdrukking te brengen, te meer, daar deze minister als minister-president onder zeer moeilijke omstandigheden, en ook als minister ad interim, menigmaal, een zeer zware taak heeft. Hij beschouwe daarom ook in het algemeen de door mij geuite kritiek als de opmerkingen namens een fractie, welke besef heeft voor des ministers moeilijkheden, maar anderzijds ook haar verantwoordelijkheid gevoelt met betrekking tot de controleerende taak, welke aan het parlement toekomt.

In het Voorloopig Verslag waren opmerkingen gemaakt over enkele benoemingen, o.m. over de benoeming van den nieuwen burgemeester van Arnhem, een Katholiek in een overwegend niet Katholieke gemeente. De minister houde mij ten goede, dat men bezwaarlijk de vergelijking kan maken, welke in de Memorie van Antwoord wordt gemaakt, en waar slechts de lijsten van de K.V.P. en de Protestantische partijen worden genoemd. Totaal hebben die bijna 48 pct. te zamen, maar dan blijven verder 52 pct. ongenoemd. Aan te nemen is toch wel, dat deze 52 pct. in zeer groote meerderheid ook Protestant georiënteerd zijn, al zijn zij dan niet bij eenig kerkgemeenschap aangesloten. Nu kan men inderdaad betoogen, dat de betrokkene dusdanige qualiteiten bezit, dat hij in de eerste plaats voor een benoeming in aanmerking komt. Maar dan is toch niet duidelijk, waarom in de overwegend Katholieke gemeente Elst, onder den rook van Arnhem, een ander stelsel is gevolgd. Ook in Elst, zwaar getroffen gemeente in de Betuwe, was een waarnemende burgemeester, die het werk daar met zeer veel energie heeft aangevat en dat deed tot veler tevredenheid. Maar deze kon niet in aanmerking komen voor het burgemeestersambt, omdat hij, naar ik vernam, volgens den minister niet zou passen in die overwegend Katholieke gemeente. Ziet, dat is een meten met twee maten, waartegen ik ernstige bezwaren maak.

Een ander bezwaar bestaat tegen de benoeming van den heer de Quay tot Commissaris der Koningin in de provincie Noordbrabant. In het Voorloopig Verslag waren daarover opmerkingen opgenomen. Hetgeen de minister echter opmerkt in de Memorie van Antwoord daarover, is wel zeer summier en bovendien ook weinig overtuigend. Het feit, dat den betrokkene zelfs de eer te beurt is gevallen in Londen als raadsman der Kroon de belangen van het Departement van Oorlog te behartigen, kan niet diegenen overtuigen, die de bedoelde benoeming al met veel verwondering hebben gezien en hun bezwaren stelen op de feiten uit de oorlogsjaren.

Met betrekking tot het tweede argument zou ik willen opmerken, dat het den minister zeker niet ontgaan zal zijn, dat de wijze, waarop de bedoelde commissie heeft geoordeeld over het zoogenaamde driemanschap geenszins algemeene instemming heeft gevonden. In personganen van diverse richtingen is daarop critiek geuit. Het is hier niet de plaats, diep in dit rapport te treden, maar wel moet worden

ABONNEMENTSGELDEN

voor „Vrij!” kunnen worden overgeschreven op Giro No. 245103 ten name van den Penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht.

vastgesteld, dat het onjuist moet worden geacht, een zoo omstreden figuur te plaatsen in de functie van Commissaris der Koningin. Velen, die als burgemeester of ambtenaar aan het Winterhulpwerk bijvoorbeeld hebben deelgenomen, hebben daarvan de ernstigste moeilijkheden ondervonden. Iemand, die dit werk heeft aanbevolen en gesteund, zet men thans op zulk een post. Naar mijn meening, kan zulk een figuur niet het noodige gezag hebben. Ook dit meten met twee maten achten wij dan ook onjuist.

Een eervol ontslag

Heb ik gesproken over eenige benoemingen, die verwondering hebben gewekt, onze aandacht is ook gevestigd op het eervolle ontslag van den heer Kalhorn als burgemeester van Rheden, een quaestie, die ik tot mijn spijt niet in het Voorloopig Verslag heb kunnen doen opnemen omdat zij mij te laat ter oore kwam. De heer Kalhorn was directeur van Winterhulp, is door de Duitschers als burgemeester benoemd in 1943. Na de bevrijding is hij gestaakt, en naar ik vernam heeft de zuiveringscommissie geadviseerd tot ontslag. Dit is echter eervol gegeven, met toekenning van wachtgeld, dat de gemeente Rheden op ongeveer f 30.000 zal komen, daarnaast moet dan het salaris van den huidige burgemeester worden betaald. De raad heeft dan ook unaniem zijn verwondering en ontstemming over de beslissing van den minister uitgesproken. Gaarne zou ik het oordeel van den minister over deze zaak vernemen.

Salariskwestie

De aan mijn fractie toegedachte tijd is krap. Ik moet daarom kort zijn. Over de ambtenarsalarissen zal ik niet spreken, nu te verwachten is, dat spoedig verbeteringen kunnen worden tegemoet gezien. Het werd overigens wel hoog tijd, want de positie voor ambtenaren en onderwijzers wordt allengs ondraaglijk. Op den meest korten termijn moet er thans iets geschieden. Ook spoed is noodig met betrekking tot de regeling in zake tegemoetkoming aan die ambtenaren, die als gevolg van gepleegd verzet schade hebben geleden. Deze menschen, als ambtenaar toch reeds zoo in moeilijkheden in de huidige omstandigheden, mogen nu eindelijk wel eens weten waar zij aan toe zijn. Ook de belangen van de arbeidscontractanten beveel ik in de bijzondere aandacht van den minister aan. Ik sluit mij ten deze aan bij hetgeen de vorige spreker heeft gezegd.

Over de ambtenarsalarissen zou ik voorts willen opmerken, dat aan de classificatie ernstige bezwaren kleven. Zeker zijn er ten plattelande bepaalde kosten lager — men denke bij voorbeeld aan de huishuren —, maar daar staat tegenover, dat andere kosten hooger zijn. Te wijzen is bijvoorbeeld op de kosten voor de ontwikkeling der kinderen, welke voor bewoners van het platteland veelal veel hooger komen. Daarbij dient te worden bedacht, dat vaak het platteland in menig opzicht toch reeds achterstaat bij de stad en voor menigeen daardoor ook reeds minder aantrekkelijk is. Indien daar dan bovendien nog lagere salarissen worden gegeven, verdwijnt de aantrekkelijkheid geheel en zal het platteland niet de noodige goede krachten kunnen krijgen. Ik moge hiervoor de aandacht van den minister vragen. Ook zou ik nog eens zijn aandacht willen vestigen op de positie van de pensioengerechtigden, in het bijzonder ook de oud-gepensionneerden, terwijl voorts zeer bijzondere belangstelling verdienen de nagelaten betrekkingen van verzetsslachtoffers. De minister zit ten deze niet stil, maar ik moge ook met betrekking tot de behartiging van de belangen dezer categorieën op den meesten spoed aandringen.

Drenthe een volwaardige provincie

Ten slotte: de Provinciale Wet bepaalt, dat in de provincie Drenthe het aantal Gedeputeerden zal bedragen vier, in andere provincies zes. Het wil voorkomen, dat voor deze uitzonderingspositie geen reden bestaat; Drenthe is een volwaardige provincie. Gaarne zouden wij er dus bij den minister op willen aandringen aan deze uitzonderingspositie een einde te maken.

LANDBOUWVRAAGSTUKKEN

Vervolg van pag. 5.

Een doublure van de bedrijfschappen?

Ten slotte zou ik nog de vraag willen stellen in hoeverre het juist is, dat aan het Departement van Landbouw een apparaat wordt opgebouwd, dat geleidelijk aan een doublure wordt van de bedrijfschappen en waartoe steeds meer ambtenaren worden ingeschakeld, en, indien dit juist is, wat dan de bedoeling van dezen maatregel is. Kan de minister in dit verband ook inlichtingen verschaffen over het aantal ambtenaren, dat in de jaren 1939 tot en met 1946 in dienst was van het ministerie, en daarnaast van het aantal, waarmee bij de opstelling van de begroting 1947 rekening is gehouden?

Waardeering voor den boerenstand.

Ik wil eindigen met er op te wijzen, dat de minister herhaaldelijk zijn waardeering uitgesproken heeft over de wijze, waarop de boeren hun taak hebben verstaan. De minister-president heeft zich eveneens in zeer gunstigen zin over den boerenstand uitgelaten. In een te Gemert gehouden rede heeft laatstgenoemde bewindsman n.l. het volgende gezegd:

„Het is mijn stellige overtuiging, dat de boerenstand de beste eigenschappen van ons volk schraagt en dat het behoud van een krachtigen boerenstand een landsbelang vormt van de eerste orde. De regeering zal niet nalaten van die overtuiging blijk te geven.”

Welaan, ik vertrouw, dat uit de daden van de regeering zal blijken, dat deze woorden het beleid phrasen zijn geweest en dat het beleid zoodanig zal zijn, dat de waardeering voor den boerenstand daaruit ten duidelijkste spreekt.

Parlement, Partij en Pers

Bij een vorige gelegenheid hebben wij toegezegd eens iets te zullen vertellen over de pers in het parlement. Dat bij deze twee P's een derde, die van partij, moet worden toegevoegd, is ten deele vanzelfsprekend. De pers immers is ten deele gebonden aan een partij, ten deele toont zij, althans soms, voorkeur voor een bepaalde partij; ten deele echter is zij neutraal.

De pers in het parlement

De pers in het parlement: bij deze formuleering kan men aan twee dingen denken. In de eerste plaats aan Kamerleden, die journalist zijn. Die komen voor: de Tweede Kamer heeft zelfs drie hoofdredacteuren in haar midden (wij bepalen ons tot de dagbladpers). Om te beginnen prof. Romme, politiek hoofdredacteur van de Volkskrant. Deze krant is geen partijblad, maar dat de katholieke fractieleider er hoofdartikelen in schrijft drukt toch een zeker stempel op dat orgaan.

Dan mr. Bruins Slot, hoofdredacteur van Trouw, de krant welke algemeen als het blad van de anti-revolutionairen wordt beschouwd. De heer Bruins Slot is van dorpsburgemeester via de illegaliteit, hoofdredacteur geworden. Parlementair is hij een nieuweling. Soms zit hij in één bank met zijn fractieleider, den grijzenden heer Schouten, te praten; uit de verte lijken zij dan vader en zoon, wijze lessen resp. gevend en ontvangend.

En aan de andere zijde bevindt zich, tusschen van de P. v. d. A., mr. Van Walsum, vroeger Christel-historisch, maar „vernieuwd” tot socialist (net als minister Liefstinck). In de Kamer heeft hij zich nog

niet laten hooren, wel in het blad waar hij hoofdredacteur van is, De Nieuwe Nederlander. Deze krant moet we vooral geen blad van de P. v. d. A. noemen; gebeurt dit wel, dan kan men protesten van den hoofdredacteur verwachten. Laat het dan zijn een krant, welke hoofdredacteur actief lid van de Partij van den Arbeid is.

Dan is er nog, ook in de P. v. d. A., maar geen hoofdredacteur, Frans Goedhart, alias Pieter 't Hoen, een groot man bij Het Parool.

En een paar banken naar achteren onze partijgenoot Korthals. Maar deze heeft bij zijn introde in de Kamer de journalistiek vaarwel gezegd, de consequentie trekkend, uit het feit, dat hij als redacteur aan een onafhankelijk opinieblad, de N.R.C. verbonden was. Zoo'n functie gaat niet samen met het Kamerlidmaatschap. De onafhankelijkheid van een krant zou er gevaar door loopen.

Het belang van onafhankelijke kranten

En die onafhankelijkheid is van belang, voor de krant evenzeer als voor de partij.

Ja, ook dit laatste. Wij herinneren ons het verhaal dat een hoofdredacteur-in-ruste van een der invloedrijkste bladen ons deed.

Hij had zich, ter wille van de onafhankelijkheid van zijn blad, steeds ver gehouden zelfs van het lidmaatschap van een partij. Op een goeden dag — het liep tegen de verkiezingen — kwam een lid van een bepaalde partij — wragen, of de krant zijn partij wilde aanbevelen. De hoofdredacteur wees zijn bezoeker er op, dat hij

nooit lid van een politieke partij was geweest en dat zijn krant los van elke partij stond.

„Juist daarom”, was het bescheid, „zouden wij het op prijs stellen door uw blad te worden gesteund”.

Dit gesprek is leerzaam. Is het hemschokkend, als het Vrije Volk de P. v. d. A. steunt en aanbeveelt? Wel zou het indruk maken als — wij noemen er maar een — het Alg. Handelsblad daar toe over zou gaan.

Alles goed en wel, zal men zeggen, maar met een partij-dagblad bereikt men dagelijks duizenden menschen. Dat heeft toe-propagandistische waarde.

Zeker. Maar het is geen toeval dat iemand een bepaalde krant gaat lezen. Steeds, dat Het Parool — wij noemen er maar weer een — zich met handen en voeten ging binden aan de Partij van de Vrijheid en dagelijks partij-politieke propaganda publiceerde. Zou men dan kunnen verwachten, dat dit blad dezelfde abonné's zou houden?

In het bijzonder de Nederlanders, die onze beginselen huldigen, hebben een ster zelfstandigheidsgevoel. Dit brengt mee, dat zij ook een krant willen hebben, die uit dit zelfstandigheidsgevoel leeft, een onafhankelijk dagblad, en niet een dagblad, dat dociel schrijft, wat een partij-instantie dicteert.

Het lijkt zo makkelijk voor een partij een eigen dagblad te hebben. Makkelijk ja, maar ook ongezond. Van het vrije spel van krachten is ook op dit gebied het beste verwachten.

Zoo wachten waren wij afgedwaald naar de derde P, de partij. Laat ons nu even vermelden, dat ook de Eerste Kamerjournalisten onder haar Tijden, en de katholieke Kersten van De Tijd, heeft de Koejemans, den gezelligen causeur van De Waarheid.

PRODENT
TANDPASTA

Maakt parelwitte tanden!

30 ct.
30 ct.
45 ct.

Waarom ik Prodent kies

Veel heb ik gezien van de wereld en veel heb ik beproefd, maar ik was toch blij, toen ik weer in Holland zoo'n echte vooroorlogse tube Prodent tandpasta kon kopen. Prodent (met het tandsteen-verwijderende dispergon) hebben mijn tanden noodig om op volle kracht te glanzen.

PRODENT
TANDPASTA
voor parelwitte tanden

* De Prodentfabrieken te Amerisfoort
Daar wordt de beroemde Prodent-tandpasta gemaakt, door specialisten op het gebied van tandvervanging! Eigen laboratoria - hygiënische bedrijfsruimten - moderne machinerieën. Geen wonder, dat het alleen Prodent mogelijk werd de allerbeste tandpasta te leveren tegen een zoo voordeligen prijs.

P. 212
Prodentia Amerisfoort

Fa. B. Cuperus Az.
HESSENWEG 2 - DE BILT
Bijkantoor:
Laurillardlaan 1 - Bilthoven.
Uitgeverij en
Periodiekenbedrijf
VAKTIJDSCHRIFTEN

De Partij
van de Vrijheid
is een
beginsel-partij

Kadervorming is dus belangrijk!

Werkt allen hier aan mee.
En.....

werft abonné's op
VRIJ!

Want in „VRIJ” worden de beginselen van de Partij van de Vrijheid duidelijk uit een gezet, terwijl aan de toepassing van deze beginselen op het gebied van de practische politiek de noodige aandacht wordt besteed

Laat ieder partijlid minstens één abonné werven. Op deze wijze zullen onze beginselen meer en meer bekend worden en aanhangers krijgen

N.V. Nederlandsche
Cautouchou- en Gutta-Perchafabriek
v/h BAKKER & ZOON
RIDDERKERK
TECHNISCHE
RUBBERARTIKELEN

FIRMA
J. LANGEJAN A.Z.N.
AANNEMERS
BOUW- EN GEW. BETONWERKEN
TIMMER- EN METSELBEDRIJF
VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

N.V. LUM- EN GELATINEFABRIEK
„DELFT”
Fabrieksmerk: TWEE TORENS.
TEL. 106-363 DELFT.

POSTZEGELS Alle uitgiften van Duitsland incl. Elzas-Lotharingen, Luxemburg, Gen, Gouvernement, Protectoraat, Oostland, Ukraine, uit de jaren 1939-1945, postfris en gebruikt, voor onze ruil met het buitenland te koop gevraagd. Aanbiedingen met prijs aan:

BASTIAANSE'S Postzegelhandel
ROTTERDAM-N. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

Een geslaagde avond

Dat kunt U zeggen, als U Uw vrouw uit de Sinterklaas een geschenkbon geeft voor een PERPLEX-vloer. Zij besit dan weldra een onverslijtbare parketvloer in vischgraat- of tegelpatroon; afwaschbaar, hygiënisch en geluidempend. De ideale dansvloer! Reeds vanaf 4,- per M² gelegd.

Abee-parketvloeren, toonkamer van Boetzelaerlaan 90, Den Haag, telefoon 555564.

PERPLEX
kan er tegen

DE ROTTERDAMSCH
DROOGDOK MIJ. N.V.

En nu naar de tweede betekenis van de pers in het parlement: de tribune.

De pers op de tribune

De perstribune in de Tweede Kamer is in balcon, dat onder aan de publieke tribune hangt, alleen te bereiken langs en trapje, waar je makkelijk het hoofd kunt stooten.

Het leven op dat balcon is iets heel bijzonders. Zelfs de Duitsers hebben er tijdens de bezetting iets van in stand gehouden. Want wie er in 1945 terugkwam, vond onveranderd in zijn lessenaar papieren, kranten en penhouders liggen zoals hij ze in Mei 1940 had achtergelaten. Het is er een leven apart. De Kamerleden zien alleen de hoofden: dat moet een rare vertooning zijn. Maar wij, journalisten, zien er elkaar van top tot teen. Het is meer dan iets uiterlijks. Er heerscht een bijzondere kameraadschap. Partijgenstellingen zijn er natuurlijk, maar vriendschap wordt dat nooit.

Er wordt veel over politiek gepraat, maar ook over andere dingen. En er is een wonderlijke onderlinge behulpzaamheid.

Nu moet men niet denken, dat die heele rij journalisten daar altijd maar op dat alcon zit te schrijven. Wij houden van ewegelijkheid en ook van thee en een sigaretje op zijn tijd. Dit alles is contrair op de tribune, maar niet in de perskamer. Wie in dit vertrek den inwendigen mensch versterkt of rookwolken zit te blazen, kan er van op aan, dat hij gevaarschuwd wordt als een geestverwant in de Kamer het woord krijgt. Dat is een kwestie van collegialiteit.

We zullen overigens niet alle geheimen uit dit bonte wereldje verklappen. Maar wie iets begrijpt van de pers in het parlement zal ook begrijpen, dat er vaak contact is tusschen Kamer en perstribune. Zoo krijgt een collega wel eens een wenkje van „zijn” hoofdredacteur daar beneden. En de collega's van partijkranten hebben

soortgelijk contact met „hun” fractie. Er is één collega, die meestal de getikte rede van zijn partijgenoot, die aan het woord is, voor zich heeft liggen. En een andere collega krijgt na een rede van een partijgenoot via een bode of zelfs wel door den spreker persoonlijk, den tekst toegestopt.

Dit geldt uiteraard voor de collega's van de partijpers. De journalisten van onafhankelijke kranten zoeken zelf op hun eigen manier contact met een Kamerlid als zij dit wenschen. Dat hoort bij het „werk”. Maar lang niet altijd hebben zij daar behoefte aan.

Zoo is het een bont leven op die tribune: menschen met uiteenlopende opvattingen, met een verschillende manier van werken. En toch is het een eenheid. De parlementaire redacteuren en verslaggevers, zij trachten hun journalistieke taak te vervullen, elk naar den eisch van zijn blad, het blad waar zij hun hart aan verpand behooren te hebben. En op dat smalle balkonnetje, waar zij zich langs elkaars stoelen moeten wringen als zij zich gaan vertreden, zijn zij één in de vervulling van hun taak.

Een zware taak: de perstribune is altijd het best bezette onderdeel van de Kamer. Als in een late avondvergadering nog maar een stuk of acht Kamerleden aanwezig zijn is de pers op haar post. En den volgende ochtend om elf uur is zij er weer. En zij luistert naar het wijze en het overbodige, het ijdele en het hatelijke, het overwogen en het impulsieve woord, daar beneden gesproken; om al het gehoorde naar zijn waarde te verwerken.

Partijnieuws

AFDEELING DELFT.

Het secretariaat van de afdeling Delft van de Partij van de Vrijheid wordt waargenomen door S. I. van Nooten, Oude Delft 172, Delft, Tel. 2217.

DE HOOFDREDACTIE VAN ONS WEEKBLAD

Mr. A. Stempels, die gedurende een aantal weken wegens ziekte zijn medewerking aan ons blad moest staken, heeft te kennen gegeven, dat hij — mede wegens zijn toenemenden arbeid in de dagbladjournalistiek — niet tot volledige hervatting van zijn werk aan „Vrij!” kan overgaan en zijn functie van lid der hoofdredactie neerlegt.

WETHOUDERSVERKIEZINGEN TE ODOORN.

In de gemeente Odoorn, waar de Gemeenteraadsverkiezingen uitgesteld waren aangezien de Partij van den Arbeid vergeten had een lijst in te dienen, zijn diensgenvalge nu eerst wethouders verkozen. Het doet ons genoegen te kunnen melden, dat een van de beide wethouderszetels door onze partijgenoot zal worden bezet, namelijk door den heer E. J. Tonckens, te Valthernmond.

DE ALGEMEENE VERGADERING VAN 23 NOVEMBER.

Wij herinneren ons nog zoo goed onze eerste algemeene vergadering: een voorjaarsavond, een groot vertrek boven in een Amsterdamsch kantoorgebouw, een vrij primitieve vergadergelegenheid, maar een groote geestdrift, een stemming die feestelijk en hoopgevend was.

Er zijn sindsdien drie verkiezingen over ons land gegaan. Onze partij heeft zich daarbij, als nieuwe partij, een zekere positie verworven. Wij kennen thans den omvang van onzen aanhang; wij kunnen thans, beter dan toen, onze krachten peilen. Wij weten, dat wij moeten groeien, dat de jeugd van onze partij tot vollen wasdom moet worden gebracht.

En nu hebben wij op 23 November onze tweede algemeene vergadering gehad: thans in een zaal: het kantoortrek van eertijds zou te klein zijn geweest.

De heer Stikker dan herinnerde aan den jeugdigen leeftijd van onze partij: acht

maanden. Na de verkiezingen is er even een terugslag in de belangstelling geweest, doch thans kan men weer een opgang waarnemen. Hij bracht hulde voor het omvangrijke werk der Kamerfracties van de Partij, hij sprak over de vereeniging van leden van gemeenteraden en provinciale staten, aangesloten bij onze partij, over de vorming van kadergroepen en het werk dat een aantal commissies verrichten en zullen verrichten. En van de groote politieke vraagstukken noemde hij Indië, de staatsfinanciën en loonen en prijzen.

En er is gedebatteerd over statuten en reglementen; voorbereidende debatten. Het begin van het volgende jaar zal ons weer een algemeene vergadering brengen.

De leider van onze Tweede Kamerfractie, dr. Bierema, heeft over algemeene politieke aspecten gesproken, heeft verteld over kabinetsformatie en financiën, over economische en sociale problemen.

En toen: het zwaartepunt van den dag, de resolutie over de Indische kwestie, afgedrukt op de eerste pagina van dit blad, een resolutie, door onze Kamerfracties opgesteld en onder luid applaus aanvaard.

Een discussie ging aan die aanvaarding vooraf. De één wilde een toevoeging zuss, een ander een toevoeging zoo, weer anderen spraken alleen om van hun instemming te getuigen; één spreker kon zich met de strekking der resolutie niet vereenigen. Was het nog noodig, dat onze Indische specialist in de Tweede Kamer, mr. G. Vonk, de resolutie verdedigde? Neen, noodig was dit niet, maar wie der aanwezigen zou zijn betoog hebben willen missen? Luide werd hij toegejuicht en het langdurige applaus was het teeken, dat de vergadering de resolutie aannam. Zij is de pers ter publicatie aangeboden.

Tot slot nog wat opmerkingen over algemeene politiek en — na zes uur vergaderen — het uur van sluiting. Maar men ging niet uiteen alvorens besloten te hebben, een telegram van trouw en aanhankelijkheid aan de Koningin te zenden.

Machinefabriek & Scheepswerf

van

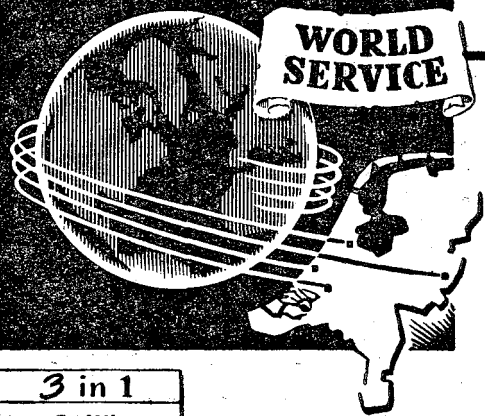
P. SMIT Jr. N.V. - ROTTERDAM

HOTEL ITTMANN

in NUNSPEET

OOK VOOR WINTERVERBLIJF

AMERICAN EXPRESS

- 3 in 1**
- BANK
Rembourscredieten,
Travelers Cheques,
Vreemd geld
- EXPEDITIE
Buitenlandsche
Vracht-verscheping
Douane-klaring
- REIZEN
EN PASSAGES
Lucht passages
Zee passages
Spoorbiljetten
Hotel-reservering

Buitenlandsche business-men brengen wij tot zaken in Nederland, — Nederlandsche zakenlieden helpen wij bij hun transacties met en hun reizen naar het buitenland. Zoo bevorderen wij met behulp van onze drie afdelingen den bloei van het Hollandsche zakenleven.

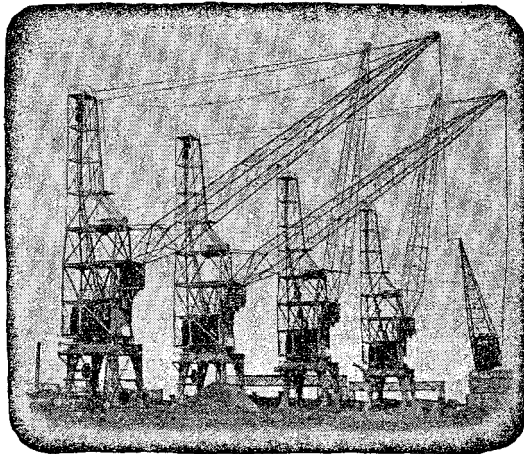

The AMERICAN EXPRESS COMPANY, Inc.
DEVIEZENBANK

AMSTERDAM Dam Tel. 34900
ROTTERDAM Meent 120 Tel. 25085
S-GRAVENHAGE Pleats 31 Tel. 183090
ENSCHDE Markt 5 Tel. 4129

Hoofdagagents New York Central Railroad

Kraanbouw

Du Croo & Brauns
AMSTERDAM

SCHILDERS-BEDRIJF *H. J. de Munnik*
BLOEMKWEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

Adverteert in dit blad

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK

COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

- * BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIEN *
- * TAXATIES — BEHEER — HERSTELLINGEN — VERTROUWENSOPDRACHTEN *

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V.

Amsterdam - Singel 250
Rotterdam - Mathenesserlaan 235
's-Gravenhage - Lange Vijverberg 11

Behartiging van Uw belangen in

NEDERLANDSCH-INDIË,
BRITSCH-INDIË,
STRAITS SETTLEMENTS,
CHINA
en de
PHILIPPIJNEN.

AUTOGENE- EN ELECTRIISCHE LASCHINRICHTING LICHT CONSTRUCTIEWERK

L. v. d. BURGH & Co.

MATHENESSERDIJK 327 - TEL. 37107 - ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL VOOR HAARDEN EN KACHELS

J. en K. SMIT's

Scheepswerven
en
Machinefabrieken
KINDERDIJK

JAN VAN BEEK

Parkstraat 105 - 's-Gravenhage

Handelaar in onroerende goederen

Koopt en verkoopt in BINNEN- en BUITENLAND

VRJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Hoofredactie:

A. P. J. VAN DER BURG, Soerabaja
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

ONRUST ALOM

Alom in den lande is groote onrust gekomen over hetgeen de Commissie-Generaal in Cheribon heeft klaarge-speeld. De ontwikkeling in Indië, waar-over zoo lang een waas van geheim-zinnigheid gespreid is geweest, heeft plotseling geleid tot een resultaat, dat volledig indruischt tegen hetgeen wij hadden durven verwachen en ook hadden kunnen verwachten. Het optreden van het ministerie-Beel had ons de hoop geschonken, dat de lijn, welke was getrokken door het Driemanschap Schermerhorn, Logemann en van Mook zou worden omgebogen. De uitspraken van den betrokken bewindsman, hoe-wel vaag en nog veel in onzekerheid latend, hadden ons toch wel den indruk gegeven, dat de heer Jonkman meer dan prof. Logemann de Rijkseenheid voorop stelde. Zonder dat het parlement, zonder dat ook het Nederlandsche Volk in de gelegenheid is geweest zich op de hoogte te stellen van hetgeen de Commissie-Generaal in Batavia deed, zijn wij nu plotseling geplaatst voor een ontwerp-overeenkomst, die, zoo zij wordt aanvaard, de ontbinding van ons Koninkrijk beteekent.

Het is daarom toe te juichen, dat de algemeene vergadering van onze partij niet gearzeld heeft om te zeggen, wat gezegd moest worden; namelijk, dat de Commissie-Generaal haar bevoegdheden heeft overschreden, dat zij daarom geen aanspraak meer kan maken op het vertrouwen van het Nederlandsche Volk en de aan haar verstrekte opdracht moet worden ingetrokken. Dit is duidelijke taal en een goed antwoord op de schrikkelijke feiten, die thans bekend zijn geworden. Artikel 3 van de wet houdende instelling van de Commissie-Generaal noemde als een der taken dezer Commissie het voeren van besprekingen met vanouds bestaande en met nieuw gevormde staatkundige organisaties, zoomede met vertegenwoordigers van de verschillende volkeren en bevolkingsgroepen, **betrekking hebbende op de vestiging van de toekomstige staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk.**

Aan deze opdracht heeft de Commissie zich niet gehouden. Wat men ook voor spitsvondige redeneeringen toepast, het staat nu eenmaal in die ontwerp-overeenkomst, dat er is een Koninkrijk der Nederlanden, omvat-tende Nederland, Suriname en Curaçao en anderzijds de Vereenigde Staten van Indonesië. Men heeft Indië van Nederland afgescheurd; dit is de bittere werkelijkheid. Alleen ter behartiging van de gemeenschappelijke belangen zal gevormd worden een Nederlandsch-Indonesische Unie, aan het hoofd waarvan dan de Koningin der Nederlanden zal staan, maar de beteekenis hiervan

zal zeer gering zijn, zooals blijkt uit dat ontwerp.

En waarom dit alles? Enkel en alleen, omdat van Nederlandsche zijde aan de leiding der „Repoeblik” een gezag is gegeven, dat er in werkelijkheid niet is.

De parlementaire commissie, die in het voorjaar in Indië is geweest, heeft unaniem vastgesteld, dat die machthebbers in die zoogenaamde Repoeblik in werkelijkheid geen macht hebben. Het blijkt ook weer in deze dagen, dat zij zelfs het machtsapparaat der „Repoeblik” niet in de hand hebben. En waar hebben zij het mandaat gehaald om te spreken namens de miljoenenbevolking van Java en Sumatra? Dat mandaat is hun nooit gegeven. Nooit is er eenige uitspraak geweest van de bevolkingen van Java en Sumatra, dat zij vertrouwen hadden in het Indonesische kabinet, in Sjahrir noch in den collaborateur ir. Soekarno. Laten wij in dit verband mogen herinneren aan de woorden, die prof. Logemann als minister van overzeesche gebiedsdeelen op 16 October 1945 sprak:

„Van den aanvang af is van Engelsche zijde erop aangedrongen, dat wij door contact te zoeken met leiders der Indische Nationale Beweging de politieke situatie zouden verlichten.

Mijnheer de Voorzitter, naar zulke contacten is ook van het allereerste begin af uitgezien. Maar de regeering heeft zich toch ook van den aanvang af voor oogen gesteld, dat praten met het Soekarno-regiem even onwaardig als onvruchtbaar moest zijn. Onwaardig, omdat ir. Soekarno zich volledig geïdentificeerd heeft met het Japansche regiem en volstrekt vijandig staat tegenover Nederland. Onvruchtbaar, omdat met dezen leider — met niets minder tevreden dan met volstreekte onafhankelijkheid — geen gemeenschappelijke basis van bespreking te vinden kan zijn.”

En nu weten wij het, de ontwikkeling is voortgegaan en al de zoogenaamde progressieve politici van ons land met al hun realiteitsbesef weten ons thans te verklaren, dat wij met de feiten moeten rekening houden. Vele van deze staatslieden, er mag toch nog wel eens aan herinnerd worden, zijn het ook geweest, die bij voortdoring aan onze weermacht hebben geknabbeld in de periode na den vorigen wereldoorlog. Thans hebben zij alleen hoon over voor hen, die met de werkelijke werkelijkheid rekening houden. Steeds dieper zijn wij in het afgelopen jaar weggezakt. Steeds maar weer moest naar de oogen van de machthebbers der zoogenaamde Repoeblik worden gekeken. En zoo hebben wij er toe medegewerkt om aan die regeering der z.g. Repoeblik gezag te verleen.

Toen wij dat eenmaal hadden gedaan, gingen wij er zelf voor op de knieën liggen. En diengenen in Indië, die trouw aan onze zijde stonden, hebben wij geen enkele bescherming meer gebracht en zij voelen zich verlaten. Deze menschen worden in de armen van de „Repoeblik” gedreven. En daarom kon een voorman van het Indo-Europeesch Verbond zeggen, dat de groep der Indo-Europeanen een jaar lang heeft gevochten, grootsche acties heeft ondernomen of ondersteund, in Indië, zoowel als in Nederland, een jaar lang hemel en aarde ook in Holland heeft bewerkt. En hij ging voort met de woorden: „Maar Nederland heeft ons, Indo-Europeanen, ondanks alles in den steek gelaten”.

Zoo heeft Nederland inderdaad menschen laten gaan, waarop het Koninkrijk steunt. Niet alleen Indo-Europeanen, maar ook de Indonesiërs, die Nederland trouw waren. En slechts diep beschaamd kunnen wij denken aan hetgeen menschen als mr. Slamet voor ons Koninkrijk hebben gedaan en die thans het gevoel moeten krijgen, dat zij door hun blanke vrienden worden verlaten.

Geen terugkeer van oude toestanden willen wij. Meesterschap der deelen, zoo staat in ons program en van harte gaarne zullen wij medewerken om aan Indië die plaats te geven, waarop het recht heeft.

Maar dan een plaats binnen ons Koninkrijk. Aan ontbinding van ons Koninkrijk werken wij niet mede. Het overlaten aan hun lot van de Indonesiërs op dit oogenblik, zou ten gevolge hebben, dat zij ten prooi zouden vallen aan machten, die van hun vrijheid niets zouden overlaten en die andere belangen zouden dienen, dan die der Inheemsche bevolking. Daartoe kan onzerzijds niet worden medegewerkt.

In verband met de toekomstige reorganisatie van ons blad verschijnt dit nummer slechts in een omvang van vier pagina's.

Dr. Ir. Hacke

Onder auspiciën van het Internationale Arbeidsbureau worden een aantal besprekingen gehouden over bepaalde industrieën ter voorbereiding van de algemeene arbeidsconferenties. Juist zijn nu gehouden een conferentie over de textielindustrie en een conferentie over de bouwindustrie. Het is de bedoeling dergelijke conferenties min of meer permanent te maken en er in ieder geval telken jare een te doen plaats hebben. Op de genoemde twee conferenties heeft dr. ir. Hacke deel uitmaakt van de Nederlandsche delegatie en het is wel een bijzondere onderscheiding, dat hem verzocht is het voorzitterschap van de conferentie inzake de bouwindustrie op zich te nemen, een erkenning van de verdiensten van den heer Hacke op sociaal terrein.

Over de agenda van de conferenties kunnen wij nog zeggen, dat daar behandeld zijn de sociale problemen van de betrokken industrieën in de periode van oorlog naar vrede en voorts de toekomstige internationale samenwerking met betrekking tot de sociale politiek en haar economische grondslagen in de betrokken industrieën.

Hoewel het de bedoeling is, dat in de toekomst de delegaties van de onderscheidene landen grooter zullen zijn, heeft ditmaal elke delegatie bestaan uit maximaal zes vertegenwoordigers, namelijk twee van de overheid, twee van de werkgevers en twee van de werknemers.

Generaal Soederman, commandant van de republikeinsche strijdkrachten in Indië, komt te Batavia aan. Men zie ook den man met de opgeheven vuist....

Een pijnlijke bloedtransfusie

Wint Duitsland op alle fronten?

Over het lot van de oude wereld wordt tegenwoordig in de nieuwe wereld beslist. New York is het centrum van alle diplomatieke activiteit geworden. De laatste weken vooral heeft die activiteit een grooten omvang aangenomen en zijn er merkwaardige vorderingen bereikt. Hoe verrassend de vooruitgang is, die de laatste week is bereikt, blijkt wel, als men een Engelsch Zondagsblad van twee weken geleden opneemt. In een grooten kop wordt aangekondigd: „de conferentie van de groote vier staat op het punt te mislukken. Volslagen impasse. De kloof tusschen Rusland en de rest is te wijd. Er kan geen vooruitgang gemaakt worden. De hoop, dat ooit de vredesverdragen klaar zullen komen, slinkt snel”.

En nu, nog geen veertien dagen later, zijn dezelfde groote vier een heel stuk opgeschoten. Besprekingen in de binnenkamer schijnen die verandering teweeg te hebben gebracht. Molotow heeft heel wat water in zijn wijn gedaan, ja hij heeft zelfs het principe van de vrije vaart op den Donau aanvaard — wel de grootste concessie, die Rusland tot nu toe gemaakt heeft bij de bespreking van de vredesverdragen met Duitslands bondgenooten, al zal op de conferentie, die het principe zal moeten uitwerken en waar Rusland met zijn Balkan-satellieten de meeste stemmen zal hebben, moeten blijken, waar die concessie in de praktijk op neer komt. Maar in ieder geval heeft zij de atmosfeer heel wat gezuiverd.

Een andere concessie van den eersten rang heeft Molotow gemaakt, toen hij zich uitsprak voor een systeem van internationale controle en inspectie op de ontwapening. Hiertegen had Rusland zich tot nu toe, vooral bij monde van zijn vertegenwoordiger in den veiligheidsraad, Gromyko, hevig verzet. Het Amerikaanse plan van Baruch nopens de uitbanning van de atoomenergie voor oorlogsdoeleinden stond en viel namelijk met het aanvaarden van een internationaal controle-systeem, dat kennelijk een groote inbreuk moet vormen op de nationale soevereiniteit van de betreffende landen. Vandaar dat Rusland het plan telkens liet schipperen op zijn weigering een dergelijk systeem te aanvaarden. Tot op een goed oogenblik — een maand geleden — Stalin zich verrassenderwijze tegenover een interviewer uitsprak voor een systeem van internationale controle. Molotow volgde nu verleden week „his master's voice” en dat maakte onmiddellijk een uitstekenden indruk. Ja, enkele dagen daarop bleek hij zelfs bereid van het veto-recht in zaken van ontwapening afstand te doen. Zijn collega's wisten niet, hoe ze het hadden en sommigen vonden die bereidheid tot concessies een beetje verdacht!

Gevolgen van een vierendeeling.

Een derde probleem, dat in New York (en Washington) ter sprake is gekomen en belangrijk dicht bij zijn oplossing is gebracht, is het probleem Duitsland.

In Juli van dit jaar, toen het duidelijk bleek, dat Rusland zich niet hield en ook van plan bleef zich niet te houden aan de bepaling van Potsdam, dat Duitsland als een economische eenheid zou worden beschouwd, verklaarde Byrnes, dat Amerika bereid was zijn zone onmiddellijk economisch samen te smelten met welke andere zone ook. Alleen Engeland ging hierop in. De Engelsche zone immers, de grootste, de dichtstbevolkte en de meest geïndustrialiseerde, was het meest gebaat bij de behandeling van Duitsland als economische eenheid. Zij was, wat haar voedselpositie betrof, volkomen afhankelijk van den invoer en die invoer zou, althans voor een niet gering deel (zij het bij lange na niet uitsluitend), kunnen komen uit gebieden, die door de Russen bezet waren. En als daar niets uit kwam (zoals het geval was), dan moest die invoer van overzee komen.

Doch weldra bleek, dat die papieren fusie tusschen de Amerikaanse en de Engelsche zones in de praktijk niet veel verandering teweeg bracht. Men kwam weldra tot de overtuiging, dat, wilde die fusie eenig succes hebben, beide zones eerst op de been geholpen moesten worden. En dit kon alleen maar door uitgebreiden steun. Tot dusver hadden Engeland en Amerika al veel moeten betalen alleen al

om de Duitschers slechts in leven te houden. Dit kostte den Engelschen belastingbetaler 80 miljoen pond per jaar en zijn Amerikaanschen broeder nauwelijks minder. Doch het was nog altijd te weinig: te veel om dood te gaan en te weinig om van te leven. Dit bleek wel heel duidelijk, toen in de Britsche zone een ware hongersnood intrad.

Ook economisch bleek het, dat het zoo niet verder ging. De Britsche zone kon bij verre na het krachtens de Maart-overeenkomst (de uitwerking van het accoord van Potsdam) haar toegestane maximum van staal-productie (dat reeds van Engelsche zijde als volkomen niet toereikend werd beschouwd) niet bereiken. En de staalproductie is de ruggegraat, a.h.w. de barometer, van het economische leven.

Een algeheele ineenstorting van het economische leven van de Britsche zone stond voor de deur. Dit nu kon Engeland zich niet veroorloven. Als bezetter, verantwoordelijk voor het meest geïndustrialiseerde gebied van Duitsland, kon een pauperisatie van dat gebied het niet onverschillig laten. Uit veiligheidsredenen al in de eerste plaats: een voortdurende werkloosheid en ondervoeding, gevolgen van een gedwongen inactiviteit van dit industriële arsenaal, zouden op den duur onlusten in het leven roepen, waartegen Engelsche troepen zouden moeten optreden en in Engeland stelde men zich zeer terecht de vraag, of deze troepen inderdaad bereid zouden zijn op te treden tegen hongerende vrouwen en kinderen (dat de Duitschers zelf deze mogelijkheden in eigen belang nog eens extra zwart afschilderden, doet niets af aan het bestaan ervan). Ook met de politieke gevolgen van een verpauperd Duitsland moest Engeland rekening houden: geen betere voedingsbodem voor een nieuw nationaal-socialisme ware te denken. En daarvoor bleven Engelsche troepen niet een generatie lang in Duitsland.

Een derde overweging, van economischen aard, was, dat een groot deel van Europa afhankelijk is van de activiteit van West-Duitsland. In Nederland kunnen wij daarover meepraten. Het zou dus ongerijmd zijn, indien men de potentie van dat gebied liet verdrogen en daardoor de welvaart van de aangrenzende landen, tevens overwinnaars van Duitsland, zou beknotten. Deze potentie kan niet uitsluitend ten dienste dezer landen staan, want weldra zou de Britsche zone dan hulpbehoevend zijn. Een deel ervan moet in het normale betalingsverkeer geleid worden, d.w.z. Duitsland moet met zijn producten den import van grondstoffen, zonder welke het zijn producten op den duur heelemaal niet zal kunnen maken, kunnen betalen.

Bloedtransfusie

Om deze ontwikkeling op gang te brengen, moet eerst een behoorlijke bloedtransfusie worden toegepast, want de Britsche zone is langzamerhand aan het einde gekomen van haar voorraad aan menselijke en materiele krachten. Tot deze conclusie zijn de Engelschen en Amerikanen gekomen en deze week hebben zij besloten tot deze bloedtransfusie, die voor Engeland op een aderlating neerkomt, over te gaan.

Het is natuurlijk Amerika, dat de donor moet zijn. In de eerste plaats lijdt de Amerikaanse zone aan dezelfde euvelen als de Britsche, hoewel in mindere mate, omdat zij niet zoo geïndustrialiseerd is en ook omdat zij meer produceert op agrarisch gebied. Maar op den duur kan ook de Amerikaanse zone niet op zichzelfe blijven bestaan: zij heeft niet het voordeel eventueel gekoppeld te kunnen worden aan de economie van een ander land, zooals met de Fransche zone — niet zonder succes (voor de Franschen althans) — geschied is en zooals de Russen — blijkbaar zonder succes — met hun zone hebben getracht te doen. En aangezien ook de Amerikanen het voornemen hebben Duitsland voor onbepaalde tijd bezet te houden, willen ook zij zelfs niet den schijn van verantwoordelijkheid voor een armlastig Zuid-Duitsland dragen. Op zichzelfe produceert hun zone echter niet veel wat uitvoerenswaardig is, zoodat het voor de hand lag, haar economie samen te smelten met die van een zone, die wel „ausfuhrfähig” is, n.l. de Britsche zone.

Daarom voelen de Amerikanen alles voor de samensmelting van hun zone met de Britsche, ja hebben zij er het initiatief toe genomen. Maar het is ook van hen, dat het kapitaal moet komen, dat West-Duitsland weer op de been moet helpen. Daarom hadden de Engelschen hun medewerking noodig.

Bittere pil

En zoo zijn de twee tot elkaar gekomen en hebben zij een gemeenschappelijk plan de campagne opgesteld. Meeningsverschillen waren er natuurlijk genoeg, doch de noodzaak om tot een oplossing te komen drong alles opzij. De meeningsverschillen betroffen vooral het aandeel, dat ieder land in de financiering van Duitslands herstel zou moeten bijdragen. Engeland had aanvankelijk gewild, dat Amerika het leeuwen-aandeel (78 %) zou bijdragen, omdat Amerika het het beste betalen kan (Engeland staat per slot zelf bij Amerika in het krijt). Amerika daarentegen vond, dat Engeland, dat het beheer voert over de grootste zone, die bovendien de meeste hulp behoeft, ook het meeste moest betalen. De partijen kwamen tenslotte overeen, om de financiering op een basis van 50—50 te organiseren. Dit is voor Engeland een bittere pil, zooals trouwens het heele feit van een aderlating ten behoeve van den verliezer voor Engeland bitter moet zijn. Maar deze wijze van financiering maakte het voor Engeland nog dubbel zoo wrang. Immers de financieele steun aan Duitsland moet voor het overgrote deel in dollars betaald worden. En dollars heeft Engeland zelf al van Amerika moeten leenen voor zijn eigen herstel. Nu gaat hier nog de helft van de dollars af, die voor het herstel van het verslagen Duitsland noodig zijn. En als men dan nog bedenkt, dat de leening, die Engeland van Amerika heeft gekregen, al veel minder waard is dan zij was, toen zij aangegaan werd, omdat het leven in Amerika inmiddels veel duurder is geworden, dan begrijpt men, dat dit besluit om met Amerikaanse hulp de Duitse industrie (een toekomstigen concurrent!) te herbouwen Engeland zwaar moet zijn gevallen.

Over het bedrag, dat in het Duitse herstel gestoken zal worden, spreekt de Engelsch-Amerikaansche overeenkomst niet. Het bedrag wordt officieel geschat zich zal kunnen bedruipen, maar men legt op 250 miljoen pond, verdeeld over de drie jaren, na afloop van welke Duitsland zich er niet op vast, want het is geheel niet onmogelijk, dat in den loop der jaren blijkt, dat het te weinig is. De Economist waarschuwd al vorige week tegen een mondjesmaat-bedeeling. Wat te weinig is, is altijd te veel, zoo redeneert het. Immers een te klein bedrag brengt Duitsland niet op de been, zoodat men dat te kleine bedrag (dat op zichzelf nog altijd respectabel is: de Economist vond b.v. 125 miljoen te weinig) voor goed kwijt is, terwijl een voldoende bedrag (de Economist spreekt van 500 miljoen) nog altijd de kans scheidt, dat Duitsland, hierdoor op de been geholpen, het terug zal betalen. Het is daarom wijs, dat de partijen niet een definitief bedrag hebben genoemd, waarvan zij zich later, als het noodig zou moeten zijn, zoo veel moeilijker los zouden kunnen maken. Aan het einde van elk jaar zullen zij beslissen hoeveel geld er noodig zal zijn.

De praktijk.

Gedurende die drie jaren zal het basis-rantsoen 1880 calorieën bedragen. Dit nu is een zeer wankel basis. Want men bouwt geen industrie op op dergelijke basis, vooral niet als de bevolking het jaar tevoren reeds op een rantsoen van 1550 calorieën (in theorie althans: vaak is het meer, maar dikwijls ook minder) heeft geleefd. Niet alleen zal de noodige arbeidskracht niet kunnen worden opgebracht (en er zal hard gewerkt moeten worden, maar dat kan men best aan de Duitschers overlaten), maar een welige zwarte handel, die altijd aan de energie van een volk afbreuk doet, zal er het gevolg van zijn. Ook hier waarschuwt de Economist (in een ander artikel) tegen, maar het blad voegt er onmiddellijk aan toe: „alleen al het brengen van het Duitse rantsoen op 2000 calorieën per dag — tweederden van het voor-oorlogse peil — zou een paar honderd miljoen dollar meer op de rekening beteekenen”.

Men moet echter niet reeds dadelijk wonderen verwachten van het herstelplan: naar de goederen, die Duitsland het meest noodig heeft, graan, kolen, hout, non-ferro metalen, is over de heele wereld groote vraag en het zou wonderlijk zijn, als Duitsland nummer 1 op het lijstje kwam te staan. Onmogelijk is het echter niet. Wanneer de Amerikanen eenmaal den smaak te pakken hebben gekregen van de Duitse productie, dan zullen ze wel zorgen, dat de industrieën aan den gang blijven of komen. Maar eerst moeten ze in staat zijn zelf die vereischte grondstoffen te leveren en dat ziet er met de kolenstaking en haar diepingrijpende gevolgen in het Amerikaanse leven (de productie schiet naar beneden en de prijzen schieten naar boven) voorloopig niet naar uit.

Politieke gevolgen.

In een vroeger nummer (12 Apr. '46) hebben wij al gewezen, op de mogelijkheid, dat tengevolge van den Russischen en Franschen wil om tot Duitslands economische

eenheid mede te werken, de Engelschen gedwongen zouden zijn hun zone af te scheiden van de rest en met groote offeringen van hun kant op te bouwen. Dit zou protesten uitlokken vooral van de zijde der Westelijke mogendheden, die daarmee hun kans op herstelbetalingen vervolgen zouden zien. Deze protesten zijn nu inderdaad ook gekomen. Echter (nog) niet van Nederland en België, die in het laatste jaar het vitale belang van een actief Duitsch achterland zijn gaan beseffen. Echter wel van Frankrijk, dat altijd minder van Duitsland economisch afhankelijk was, thans zijn kolentoevoer, waar zijn industrie op drijft, bedreigt ziet en bovendien in de Engelsch-Amerikaansche overeenkomst den eersten stap naar den opbouw van een sterk Duitsland vrees, waarbij het van den anderen kant die vrees bevestigd ziet door de ontvangst, die Schuhmacher, den leider der Duitse socialisten, volgens de Franschen een der voormannen van het Duitse nationalisme (hij vertolkt inderdaad op heftige wijze het verlangen naar eenheid, dat onder de meerderheid van het Duitse volk leeft), in Londen bereid wordt. Een enigszins voldoende schadevergoeding uit de productie zullen de Westelijke mogendheden nu zeker de eerste drie jaren niet kunnen verwachten en van herstelbetaling door ontmanteling van fabrieken zal wel heelemaal geen sprake meer zijn.

Le Monde, het Fransche semi-officieele orgaan, is diep onder den indruk van het accoord. „Engeland en Amerika hebben het probleem van Duitslands economische toekomst opgelost, zoo meent het, en kunnen nu hun gang gaan zonder de medewerking van andere landen. De fusie hunner zones geeft hun in de komende besprekingen over Duitsland een zeer sterke positie. Hun meening zal dan meer gewicht in de schaal leggen dan die van wien ook.”

Draait Rusland bij?

Dit zou ook wel eens de opinie van Rusland kunnen zijn. Het is merkwaardig stil in zijn commentaar over de overeenkomst, hoewel bijzonderheden ervan reeds lang voor het sluiten ervan uitgelekt waren. Militair gezien geeft inderdaad dit besluit Engeland en Amerika een zeer sterke positie in Europa. Zij hebben nu de beschikking over Duitslands wapensmidse en schijnen er ook degelijk gebruik van te willen maken, zij het voorloopig nog voor vredesdoeleinden. Wil Rusland er enigszins van profiteren, b.v. in verband met herstelbetalingen uit de loopende productie, (of er een oogje in het zeil hebben), dan zal het bij moeten draaien en zijn monopolie-politiek in zijn zone in den steek laten, m.a.w. Duitslands economische eenheid erkennen. Hiertoe schijnt het den laatsten tijd niet ongenegen, sinds de Russen in hun zone enkele flinke teleurstellingen hebben ondervonden.

De eerste was die, dat Oost-Duitsland toch niet dat bleek op te leveren wat Rusland ervan verwacht had en ook noodig had. Na eerst een politiek van ontmanteling te hebben toegepast, moesten zij die weldra staken, omdat het bleek, dat ontmantelde en elders weer opgezette fabrieken niet rendeerden. Toen zijn zij begonnen de Duitse industrie, die er in hun zone nog over was, voor eigen doeleinden ter plaatse te exploiteeren. Dit was een (mog altijd betrekkelijk) gouden tijd voor de Duitschers daar, want zij kregen allerlei voordeeltjes, als zij maar hard wilden werken. Maar ook dit stelsel bleek alras niet te voldoen. De Russen zijn toen overgegaan tot ontmanteling van fabrieken plus deportatie van de arbeiders, die erbij hoorden.

Om tot deze krasse maatregelen te komen, moesten zij ook hun tot dusver gevolgde politiek van verzoening wijzigen. Dit viel hun niet zwaar, want met het initiëren van hun derde politiek hebben zij gewacht tot de uitslagen van de verkiezingen bekend waren. Deze liepen in Berlijn (waar de verkiezingen volkomen vrij waren) op een volslagen fiasco uit voor de socialistische eenheidspartij, die zij met alle mogelijke middelen hadden gesteund. Toen dus bleek, dat het Duitse volk zich in overgrote meerderheid tegen Rusland had uitgesproken (want daar kwam de uitslag van de verkiezingen in Berlijn op neer en niet op een liefdesverklaring aan de sociaaldemocratische beginselen), konder de Russen hun gang gaan. Zij schijnen nu hun zone in grooten getale te verlaten, na haar eerst van al wat waardevol is, ontdaan te hebben.

Dit desinteressement zou heel goed kunnen samenvallen met een grootere toegewendheid tegenover de andere mogendheden inzake het beheer van Duitsland en zoo zou men zich niet hoeven te verbazen, wanneer de komende besprekingen over Duitsland tot niet onbevredigende resultaten zouden leiden. Dit beteekent niet, dat Rusland nu voorgoed zich van Duitsland af zal keeren. Als Duitsland eenmaal weer een actieve factor in de wereldpolitiek is geworden, een mogendheid van

Vervolg op pag. 3 laatste kolom.

Drs. Korthals

OVER DE MARINE

WOORDEN VAN HULDE

Bij de behandeling van de begroting van marine in de Tweede Kamer heeft drs. Korthals in de eerste plaats een woord van hulde gesproken voor hetgeen de marine voor ons Vaderland heeft gepresteerd. Deze hulde wordt gebracht aan allen, zoo sprak hij, in welken rang ook, die er toe hebben bijgedragen den naam van Nederland hoog te houden en die hebben getoond, dat zij offers wisten te brengen voor de zaak, waarvoor ons Koninkrijk in den oorlog was. Diep erkentelijk zijn wij voor hetgeen onze marine heeft gepresteerd tegen den Japanschen overweldiger, toen deze Ned. Indië wilde veroveren, warmen dank koesteren wij voor datgene, wat onze mannen verder in den loop van den oorlog hebben gepresteerd voor de zaak der Vereenigde Naties en met dank wordt thans weder gewag gemaakt van het prachtige werk, dat ook in de huidige omstandigheden wordt verricht. Is reeds in het Voorloopig Verslag gewezen op het prachtige werk onzer marine, het is mij een behoefte in deze vergadering van deze waardeering in het openbaar getuigenis af te leggen. Moge het verder, zoo zijn, dat leering is getrokken uit de afgelopen jaren, die ons de groote beteekenis van de marine voor ons Koninkrijk onomstootelijk hebben bewezen en moge er met name de leering uit getrokken zijn, dat de offers, die wij ons voor de marine, als onderdeel van ons defensie-apparaat, getroosten, offers zijn, die wij brengen ter beveiliging van onze onafhankelijkheid en van onze rechten als mensch.

Het vlootplan

Onze afgevaardigde vervolgde: Men kan niet zeggen, dat het oogenblik, waarop wij deze begroting bespreken, het moment is, waarop veel kan worden gesproken over de toekomst. Het Indische vraagstuk beheerscht de vraag van den opbouw onzer marine zeer. Niettemin zullen wij voort moeten gaan en wanneer ik dat doe, zou ik in de allereerste plaats er op willen wijzen, dat de Minister ons heeft gezegd, dat het op het oogenblik niet mogelijk moet worden geacht, een in een vaststaand aantal jaren te voltooien vlootplan ter goedkeuring aan de Staten-Generaal voor te leggen. Ik begrijp zeer wel, dat de door den Minister in verband hiermede genoemde toestand van 's lands financiën, alsmede de deviezenpositie factoren zijn, welke het moeilijk maakt op dit oogenblik een groot plan aan de Staten-Generaal voor te leggen. Verder ben ik mede van oordeel, dat hierop van invloed zal zijn hetgeen de Uno ons als verplichting oplegt. Is er dus zeker dezerzijds begrip voor de groote moeilijkheden, waarvoor de Minister gesteld is, anderzijds ben ik van meening, dat de opstelling van een vlootplan, zoo spoedig mogelijk, van het grootste ge-

wicht moet worden geacht. Ik wil hierbij niet treden in het bijkomende voordeel, dat wij dan weten, waar wij aan toe zijn en dat het Nederlandsche volk beter en duidelijker kan worden voorgelicht over hetgeen van ons volk met betrekking tot de marine wordt verwacht, dat het als het ware meer vloot-minded wordt gemaakt. Het opstellen van een vlootplan is een noodzakelijkheid voor een goeden opbouw onzer marine. Immers, de bemanning van een oorlogsbodem stampet men maar niet zoo uit den grond — ook niet uit het water —, een jarenlange opleiding voor de hogere en zeker ook voor de lagere rangen is noodzakelijk. Welnu, wil de opleiding dus gaan volgens een zekere richtlijn en niet in het wilde weg, dan moet de marineleiding ook weten, waar zij, met betrekking tot het in de toekomst te verwachten materieel, aan toe is. Er moet dus zoo spoedig mogelijk een principieele uitspraak komen over een op te stellen vlootplan, aangezien de grondslagen voor een personeelsformatie thans moeten worden gelegd. Hiervoor wil ik de speciale aandacht van den heer Minister vragen. In dit verband wil ik nog opmerken, dat ik mij gaarne reken te behooren tot die leden, van wie in het Voorloopig Verslag wordt gesproken, die den Minister kracht en doorzettingsvermogen toewenschen. Die kracht en dat doorzettingsvermogen wensch ik hem in het bijzonder gaarne toe met den opzet van het, naar mijn gevoelen, absoluut noodzakelijke vlootplan.

Het personeel

Nu reeds eenige malen de quaestie van het personeel aan de orde is gekomen, lijkt het goed in dit verband nog eenige opmerkingen te maken en eenige vragen aan den heer Minister te stellen. Het is begrijpelijk, dat de Marine met betrekking tot dit punt voor moeilijkheden staat. Zoo zelfs, dat opleidend personeel, dat hier te lande goed werk zou kunnen doen, naar Indië moest worden gestuurd. Het gevolg is, dat zeer velen jarenlang in de tropen hebben doorgebracht en van de familie gescheiden zijn en blijkbaar niet zijn te vervangen. Bij een tekort is dit begrijpelijk maar wel doet zich de vraag voor of niet moet worden nagegaan, of niet te velen wegens allerlei soorten van gebreken voor dienst doen in Indië worden afgekeurd. Is de Minister niet van meening, zoo zou ik willen vragen, dat in dezen niet met te groote ruimhartigheid wordt opgetreden? Wanneer ik deze vraag stel, dan begrijpe hij, dat ik hier in de eerste plaats op het oog heb het belang der Marine, maar tevens de onrechtvaardigheid, dat wel goedgekeurden een veel zwaarder lot treffen, dan hen, die hier achter kunnen blijven. Ook ter wille van den goeden geest zou ik den Minister willen vragen, of hij hieraan zijn aandacht zou willen schenken.

De moeilijkheid van vervanging doet zich ook voor bij de demobilisatie van personeel. Ben ik wel ingelicht, dan is er een ministerieele beschikking, welke bepaalt, dat zekere categorieën, die in 1939 en 1940 bij de voormobilisatie zijn opgeroe-

pen, vóór 1 Januari moeten zijn gedemobiliseerd. Wij naderen dezen datum en gaarne zou ik van den Minister vernemen, of hij in staat is de gewekte verwachtingen gestand te doen. De betrokkenen weten dan, waar zij aan toe zijn, daar eenige ongerustheid is gerezen in verband met het feit, dat de demobilisatie niet zoo snel gaat als werd verwacht.

Het tekort aan personeel doet zich uiteraard in alle geledingen voelen. En ik zou nu den Minister willen vragen of de quaestie van tijdelijke bevorderingen mede in verband hiermede moet worden gezien. De tijdelijke bevorderingen zijn aanvankelijk toegepast in verband met representatieve functies, die zoodanige eischen stellen, dat tegenover buitenlandse militairen Nederlandsche militairen van denzelfden rang konden worden gesteld, maar dergelijke tijdelijke bevorderingen komen ook voor in zuiver militaire functies, die met representatie tegenover het buitenland niets te maken hebben. Dit nu, Mijnheer de Voorzitter, moet toch bepaald een onjuiste toestand worden geacht. Indien men op deze wijze tegemoet wil komen aan het feit, dat de promoties te langzaam gaan, dan vind ik deze methode toch weinig gelukkig. Zij heeft te veel mogelijkheden van willekeur in zich. Is het promotiestelsel fout — en het is ongetwijfeld een feit, dat jaren op een promotie moet worden gewacht — dan moet het stelsel zelf worden gewijzigd. Zoo te hooi en te gras evenwel een bepaald iemand een tijdelijke promotie geven, dat wekt veel ongenoegen en bevordert niet den goeden geest. Ik vernam zelfs, dat men het systeem ook reeds op het Departement zelf toepast.

Een andere quaestie, hiermede overigens samenhangend, is de geschapen mogelijkheid reserve-officieren in onbepaald verband bij de marine in te schakelen. Het is begrijpelijk, dat men wil trachten dit overgaan te bevorderen, maar indien dit er toe leidt dat er onbillijkheden worden begaan jegens het beroepspersoneel, dan dient de zaak toch wel nader te worden bezien. Het is toch ongetwijfeld een feit, dat het beroepspersoneel de beste opleiding en de meeste ervaring heeft en dan is het toch wel onjuist te heeten, dat reservepersoneel, hoewel jonger in ancienniteit, boven beroepspersoneel komt te staan. Ongetwijfeld kan men ook dit weer niet los zien van het promotiestelsel en zal dit dus nader moeten worden bezien.

Met instemming heb ik er kennis van genomen, dat de Marine-Vrouwenafdeling niet zal worden uitgebreid. Het is te begrijpen, dat in een tijd van personeelsmoeilijkheden er naar wordt gezocht zoo-veel mogelijk personeel vrij te maken voor het meest urgente in oorlogstijd en dat daarom wordt gepoogd voor ander werk personeel te krijgen, dat dan niet direct onttrokken wordt aan de directe oorlogvoering. Dat het vervangende personeel dan gebracht wordt in een militaire formatie, heeft ongetwijfeld voordeelen. Ik wil echter aan den Minister de vraag stellen of het zijn bedoeling is de Marva ook in vredestand te handhaven.

Met betrekking tot het personeel van de vloot zou ik voorts nog de vraag willen stellen of de bewindsman het terugbrengen van de opleidingen kan versnellen, zulks zou toch ook tot groote besparingen van deviezen kunnen leiden.

Het materieel

Thans enkele opmerkingen over het ma-

terieel. Er wordt dus thans gestreefd naar de vorming van een drietal smaldeelen, die in elke vlootsamenstelling zullen passen. Het is echter wel gebleken — ik meen, dat ik na de opmerkingen, die daaromtrent in het Voorloopig Verslag zijn gemaakt, daarin niet nader behoefte te treden —, dat wij ver achter zijn met den bouw. We begrijpen de moeilijkheden, maar willen toch wel op den grootst mogelijken spoed aandringen. Het lijkt er namelijk op, dat er in het vorige jaar en in dit jaar niet zoo heel veel aan geschied is. De opbouw van de vloot is echter een quaestie van jaren en men dient dan ook zoo spoedig mogelijk te beginnen.

Nog eenige vragen

Een vraag, waarover ik ook gaarne het inzicht van den Minister zou willen vernemen is, hoe de organisatie van de marine wordt gezien in het kader der Rijksconceit. Krijgen wij een Rijksmarine met onderdeelen, of krijgen wij een marine, waarbij voor de dienstplichtigen in de onderscheidene gebiedsdeelen des Rijks de verplichting zal worden gecreeerd, in andere Rijksdeelen dienst te doen?

Vervolgens een vraag met betrekking tot onze patrouilleerende taak in Indië. Er wordt nog al eens de aandacht op gevestigd, dat in Indië veel smokkelhandel wordt bedreven, met name zou er een wel zeer levendige smokkelhandel zijn tusschen Sumatra en Malakka.

Zeer gaarne zal ik van den Minister vernemen, waarom onze marine niet in staat is, daar meer aan te doen en voorts zou ik willen vragen, of de Minister bereid is en in staat is iets mede te deelen, wat onze marine wel bereikt.

Ten slotte een enkel woord over de voorlichting, dat kort kan zijn in verband met hetgeen de mij voorafgaande sprekers hebben gezegd. Ik ben geen vriend van Overheidsvoorlichting en het betoeg van den geachten afgevaardigde den heer Vorink heeft mij in die meening gesterkt. Uit diens betoeg blijkt n.l., hoe spoedig men in conflicten komt. Dat zulk een dienst alleen zou moeten geven datgene, wat de Regeering en de Regeeringspartijen welgevallig is, demonstreert, dat zulk een apparaat blijkbaar volgens die opvatting moet zijn een propaganda-apparaat voor hetgeen de inzichten der Regeering zijn. Zulk een propaganda-apparaat heeft mijn instemming niet, want het mist objectiviteit. Gaan wij dien weg op, dan zal dat blijken een gevaarlijke weg te zijn.

Vervolg van pag. 2.

middelgrote macht, zooals Engeland en Amerika op het oogenblik besloten hebben op te bouwen, dan zullen Duitsland en Rusland elkaar wederzijds heel goed kunnen gebruiken en dan moet men niet denken, dat Duitsland zich hiervan uit dankbaarheid jegens Amerika en Engeland of uit weerzin jegens Rusland zal laten weerhouden. In vele opzichten herhaalt zich de geschiedenis van de Weimar-republiek. De Duitschers maken nu reeds dergelijke berekeningen. Evenwel is het thans nog niet denkbaar, dat Rusland en Engeland Duitsland ooit meer dan middelgrote macht zullen willen laten. Beide hebben te veel aan den lijve geleerd. Met Amerika is het echter een ander geval. En Amerika neemt op het oogenblik de teugels in West-Duitsland in handen....

Machinefabriek & Scheepswerf

van

P. SMIT Jr. N.V. - ROTTERDAM

INVULLEN en zenden aan de Administratie van „Vrij!“, Nieuwe Gracht 38, Utrecht.

Ondergeteekende

(adres)

abonneert zich op „Vrij!“ tegen f 5.20 p. jaar/f 1.30 per kwartaal *)

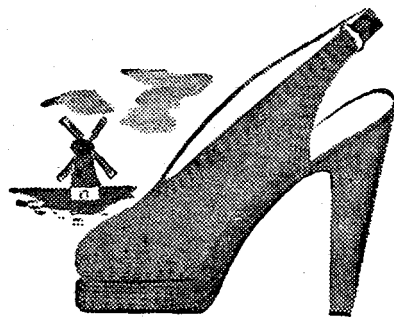
welk bedrag wordt overgeschreven op Giro-rekening 245103 ten name van den penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht *)

over welk bedrag, verhoogd met incassokosten, kan worden gedisponeerd. *)

(Handteekening)

*) Doorhalen wat niet gewenscht wordt.

SMIT SLIKKERVEER DYNAMOS MOTOREN

Hoe vindt U ze?

Naaldhakken en verhoogde zolen: de dames zullen plots dat ontbrekende „Ietsje“ langer worden... „Platform-soles“ zult U zien: charmante contrasteerende kleuren, vierkante neuzen soms, naaldhakken, die we voor sommige gelegenheden allemaal wel zullen dragen en waar men blijkbaar heel gemakkelijk op loopt...

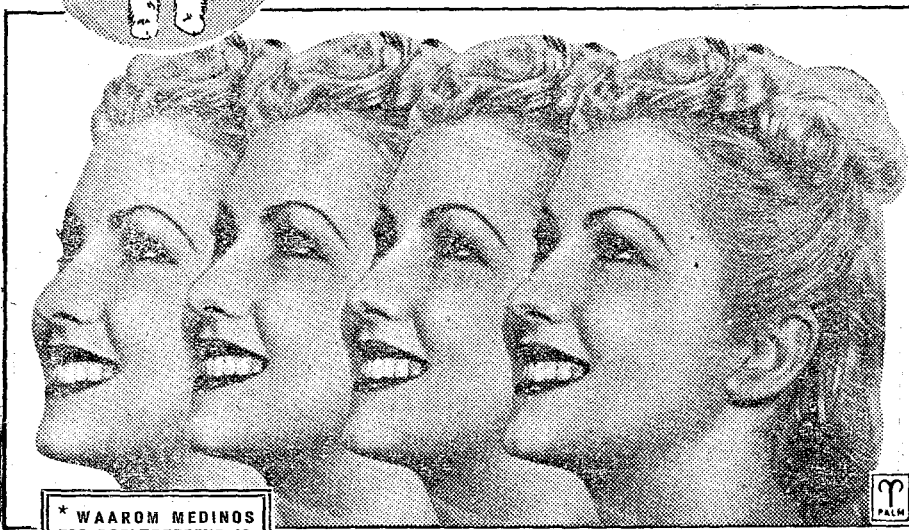
Wat zullen we dankbaar zijn, als deze modellen ook hier komen... en wat zullen we ze goed verzorgen... Koesteren! TANA krijgen ze: de schoonheidskuur voor elk modieus schoentje!

Thans, evenals voorheen, wederom uitsluitend verkrijgbaar bij de schoenbranche... zij het voorloopig nog beperkt.

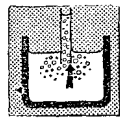

VIER, die Uw aandacht vragen

WAAROM MEDINOS ZOO DOELTREFFEND IS.

Een vloeistof, die capillair-actief is, verspreidt zich van zelf langs den wand, ook van uiterst nauwe buisjes. Medinos dringt door haar capillair-actieve kracht diep door tot in de microscopisch kleine groefjes van het tandoppervlak, waar reiniging met den borstel onmogelijk is en waar tandbederf juist het eerst kan optreden.

Wanneer het gaat over tandverzorging wat zijn dan de vier punten waarop U vooral moet letten? Natuurlijk de prachtig glanzende, goedgereinigde tanden... maar ook de frissche, zuivere mond... het volkomen ontbreken van elk spoor van tandsteen... het gezonde, sterke tandvleesch... Dát zijn de vier weldaden, die Medinos - de capillair-actieve*) tandcream - U brengt. Deze superieure tandcream doet door haar sterk reinigend en desinfecteerend vermogen meer dan een gewone tandpasta. De wetenschappelijke bereidingswijze en controle staan U borg voor een tandcream, die haars gelijke niet heeft voor zachtheid en zuiverheid van werking.

MEDINOS
capillair-actieve TANDCREAM

Norm. tube 37½ ct. Grootte tube 65 ct.

Oost West, Thuis Best!

Ons land beschikt over een perfect werkend vrij verzekeringsbedrijf. Het beheert o. a. 2½ miljoen levensverzekeringen en miljoenen begrafenisverzekeringen. Waarom zouden wij, naar buitenlandsch voorbeeld, dit bedrijf thans uitschakelen en ons volk brengen onder een verplichte verzekering bij staat of bedrijfsorganisatie! Het vrije verzekeringsbedrijf werkt *vlotter, coulanter en... goedkooper!*

* Wilt U meer weten over het vrije verzekeringsbedrijf, vraag dan gratis brochure aan de Studiecommissie uit het Verzekeringsbedrijf, Sportlaan 90. Den Haag.

Een vrij verzekeringsbedrijf voor een vrij volk!

ADVERTEERD IN DIT BLAD.

DE ROTTERDAMSCHЕ DROOGDOK MIJ. N.V.

JAN VAN BEEK
Parkstraat 105 - 's-Gravenhage
Handelaar in onroerende goederen
Koopt en verkoopt in BINNEN- en BUITENLAND

KLOOS
KINDERDIJK
BRUGGEN

D. L. MEULDIJK'S
CENTRALE PAPIERBEWERKING
Heeft U papier? — Wij maken alles.
TAMBOERSTRAAT 24-26. TEL. 20943 ROTTERDAM
SPOEDORDERS BINNEN 24 UUR

N.V. MACHINEFABRIEK
IJZER-, STAAL- EN METAALGIETERIJ
v.h. Bakker & Co.
RIDDERKERK

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
„DELFT”
Fabrieksmerk: TWEE TORENS.
TEL. 106-363 DELFT.

A. J. WUYSTER
PSYCHOLOOG
ADVISEUR
Goeveurnelaan 393 - Tel. 119445 - Den Haag

AMERICAN EXPRESS
WORLD SERVICE

3 in 1

BANK
Rembourscredieten, Travelers Cheques, Vreemd geld

EXPEDITIE
Buitenlandsche Vracht-verschepingen, Douane-klaring

REIZEN EN PASSAGES
Luchtpassages, Zee passages, Spoorbiljetten, Hotel-reservering

Buitenlandsche business-men brengen wij tot zaken in Nederland, — Nederlandsche zakenlieden helpen wij bij hun transacties met en hun reizen naar het buitenland. Zoo bevorderen wij met behulp van onze drie afdelingen den bloei van het Hollandsche zakenleven.

The AMERICAN EXPRESS COMPANY, Inc.
DEVIEZENBANK

AMSTERDAM Dam Tel. 34900
ROTTERDAM Moent 120 Tel. 25085
S-GRAVENHAGE Plaats 31 Tel. 183090
ENSCHDEDE Markt 5 Tel. 4120

Hoofdagenten New York Central Railroad

VERHUIZINGEN EN EXPEDITIE
door geheel Nederland
EICHHORN Jr.
Franklinstraat 110, 's-Gravenhage, Telef. 399223

N.V. BOELE'S
Scheepswerven
en
Machinefabriek
BOLNES
*
Nieuwbouw en reparatie

N.V. Nederlandsche
Caoutchouc- en Gutta-Perchafabriek
v/h BAKKER & ZOON
RIDDERKERK
TECHNISCHE
RUBBERARTIKELEN

VRUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Waarnemend Hoofdredacteur:
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

HET INDISCHE VRAAGSTUK in de Tweede Kamer

Ons politieke leven is gekomen in een belangrijke periode. Het parlement, dat reeds eenige weken onder groote spanning werkt en een aantal hoofdstukken der begroting heeft besproken en aangenomen, heeft deze week een verklaring van den minister van overzeesche gebiedsdeelen aangehoord en heeft voorts gekregen een toelichting op het ontwerp-overeenkomst van Lingadjadi en reeds Maandag a.s. zal de kwestie nu in het openbaar in de Tweede Kamer worden behandeld.

Wanneer wij schrijven, dat dit zal geschieden in het openbaar, dan doen wij dat niet zonder reden. In de eerste plaats immers is heel veel van hetgeen zich met betrekking tot het Indische vraagstuk heeft afgespeeld, in de binnenkamer geschied. De regering — de huidige zoowel als de haar voorafgaande — heeft nimmer veel neiging gevoeld de zaken van Indië in het openbaar te behandelen. Eenige malen is het parlement in comité-generaal ingelicht en heeft het daar verhandelde zich dus afgespeeld in een sfeer, die buiten de publieke controle viel. Ernstige bezwaren bestaan er tegen zulk een handelwijze en wij verheugen ons er daarom over, dat de Indische specialist van onze Tweede Kamerfractie reeds eenigen tijd geleden tot uiting heeft gebracht, dat het met die geheimdoenerij nu afgeloopen moet zijn. Inderdaad, waar de directe belangen van het Koninkrijk op het spel staan, daar is niet te accepteren de situatie waarbij het Nederlandsche volk onwetend wordt gelaten en het parlement maar half is ingelicht. Dankbaar zijn wij dus, dat nu de zaak in het openbaar zal komen. Wij zullen nu, naar wij hopen, kunnen vernemen hoe precies de kaarten op tafel liggen. Zoo hoort het tenminste ook in een democratisch bestel.

* * *

Is er dus eenerzijds dankbaarheid, aan den anderen kant willen wij niet verheelen, dat de door de Tweede Kamer gekozen procedure onzes inziens toch verre van gelukkig is. Hoe men de zaak wendt of keert, een feit is, dat de Tweede Kamer eerst Dinsdagmiddag officieel op de hoogte is gesteld van het ontwerp-overeenkomst en van de daarbij behorende toelichting, welke de commissie-generaal heeft opgesteld. Daarbij komt, dat de te behandelen materie geenszins van eenvoudigen aard is en dat hier toch uitspraken worden verwacht over belangen zoo groot, dat wellicht het Nederlandsche parlement nog nooit zaken van zoo groote draagwijdte te behandelen heeft gekregen. Daarover kan ieder het eens zijn, sterker, wij meenen te kunnen zeggen, dat iedereen het daarover ook wel eens is. Welnu, waar de zaken dan zoo staan, daar moet het toch wel wonderlijk worden geheeten, dat de Tweede Kamer, — dat wil zeggen, de meerderheid van Katholieke Volkspartij en Partij van den Arbeid en de communisten (bien étonnés de se trouver ensemble?) — er mee accoord is gegaan, dat de Indische zaak en dan met name het ontwerp-overeenkomst, reeds Maandag a.s. in openbare behandeling zal worden genomen, zonder degelijke schriftelijke voorbereiding dus. Dinsdag kregen de Kamerleden kennis van de stukken en reeds Maandag daaraanvolgend moet er in het openbaar over worden gesproken. Dat is een overhaasting en een rauwelijksche wijze van behandelen, welke

kwelijk in overeenstemming kan worden genoemd met den ernst, welke bij de behandeling van zoo een zwaarwichtige aangelegenheid is vereischt. Wij achten dit een slechte beurt voor onze Tweede Kamer, dat wil dan zeggen: voor de Katholieke Volkspartij en de Partij van den Arbeid, die zulks hebben doorgedreven. De poging van de zijde der anti-revolutionairen, christelijk-historischen en de fractie van de Partij van de Vrijheid, die mede gesteund werden door de twee staatkundig gereformeerden, om eerst een schriftelijke voorbereiding te hebben, werd door de genoemde meerderheid van het parlement niet aanvaard. En waarom niet? Het argument „tijdnoed” deed bij de gedachtenwisseling in het bijzonder opgeld. Daarvoor moest een goede parlementaire behandeling van een zoo gewichtige aangelegenheid worden verzaakt!

* * *

Wij zitten in donkere dagen — in meer dan één opzicht — en deze dagen doen ons denken aan de naderende Kerstperiode, welke uiteraard zeer weinig geschikt is voor behandeling van politieke vraagstukken in het parlement. Zoo kwam men er toe om uit te rekenen, dat langs den weg eener schriftelijke voorbereiding het niet mogelijk zou zijn de openbare behandeling vóór begin Januari te doen plaats hebben. Zowel prof. Romme als de leider van de Partij van den Arbeid, jonkheer Van der

Goes van Naters, vonden dat zulks een te groot, niet verantwoord uitstel zou betekenen. De heer Romme was wel uitermate evasief in zijn betoog, de heer Van der Goes van Naters was iets sterker, maar bleef toch ook beneden de maat. Hij zag de zaak als een bestuursdaad der regering en hij meende, dat deze wel zonder schriftelijke voorbereiding zou zijn te beoordeelen. Veel plezier beleefde hij overigens van dit argument niet. Daarvoor is onze afgevaardigde mr. Vonk een te scherpzinnig man. Zeker, zoo zeide deze, betreft het hier een bestuursdaad, maar met deze bestuursraad zijn talrijke punten van stellig recht verweven. Er zitten hier allerlei elementen van juridische constructie in deze zaak en daarvoor is schriftelijke voorbereiding noodig. Geschiedt zulks niet, zoo zouden wij willen zeggen, dan ontbreekt een goede basis voor een mondelinge gedachtenwisseling. Dergelijke punten zijn maar niet zoo in een bespreking te behandelen, die niet is voorbereid. Dan redeneert men langs elkaar heen, voorzoover dan nog niet talrijke punten in het geheel niet aan de orde komen.

En waarom dan die haast? Natuurlijk moest de heer Van der Goes van Naters weer wijzen op de noodzaak van haast met het oog... op de spanningen in Indonesië. Natuurlijk altijd den blik op Djokja gericht houden, daar bepaalt men de marschroute voor ons, zoo zouden wij dit standpunt willen karakteriseren.

Wij begrijpen zulks niet. Men zal toch van de zijde der „Republik” wel begrijpen, dat de zaak hier in Nederland eens eventjes overwogen moet worden. Er worden van ons enorme offers gevraagd en daarover mag toch zeker wel eens worden nagedacht. Indien men van die zijde zoo weinig begrip zou willen toonen voor ons, dan zou het slecht gesteld staan.

Laten wij den blik eens in ons eigen land laten rondgaan en laten wij eens zien, dat ook hier spanningen zijn gekomen. En nu keuren wij af wanneer deze zoo hoog loopen, dat zelfs bedreigingen worden geuit, maar wij achten het toch een gezond teeken, dat het Nederlandsche volk voor het behouden van het Koninkrijk is wakker geworden en zich nu doet hooren. En wij achten het principieel fout, dat onvoldoende gelegenheid wordt gegeven, dat de in ons volk levende gedachten zich kristalliseeren en dat de Tweede Kamer nu maar met negatie van dat alles haar standpunt zou gaan bepalen. Dat zou bovendien de spanningen nog wel eens in hevigheid kunnen doen toenemen.

Om de genoemde redenen achten wij de beslissing van de Tweede Kamer fout.

* * *

Hoe dit zij: men kan er van verzekerd zijn, dat onze Indische specialist zich zal doen hooren bij de openbare beraadslagingen. Wij willen niet vooruitloopen op hetgeen zal worden gezegd. Wij zullen daarom op dit oogenblik ook niet treden in hetgeen in de regeringsverklaring en in de toelichting van de Commissie-Generaal is gezegd. Alleen zouden wij willen zeggen, dat de regeringsverklaring wel wonderlijk gecompliceerd is en mank gaat aan een dusdanig teveel aan woorden, dat men moeilijk kan ontkomen aan den indruk, dat de vele woorden noodig waren om de zaken waar het om gaat te bedelven. Hoe men het ook voorstelt: het ontwerp-overeenkomst is er. En noch het water van de zee, noch de woorden van minister Jonkman, noch die van de Commissie-Generaal kunnen wegwischen, dat in die overeenkomst ons Koninkrijk in gevaar is gebracht. En daartegen blijven wij ons verzetten.

De Tweede Kamer gedurende de door minister Jonkman afgelegde regeringsverklaring over Indië.

Buitenlandsch overzicht

Spelen met vuur

Het spel dat te New York gespeeld wordt over de ontwapening blijft een schimmen-spel. De werkelijke figuren blijven verborgen, hoe bedrieglijk reëel ook dikwijls hun schijnbewegingen mogen zijn.

De concessies, die de Russen de laatste dagen gedaan hebben, hebben aan de toeschouwers kreten van verrukking ontlokt: het spel ging nog meer lijken op de werkelijkheid — of liever hoe zij zich de werkelijkheid wenschten.

Hier schuilt een gevaar in: het schimmenspel, in de commissies gespeeld, loopt de kans gehouden te worden voor de werkelijkheid, de verzoening, daar ten tooneele gevoerd, voor werkelijke verzoening, de schijn voor vooruitgang, daar bereikt, voor werkelijken vooruitgang.

Op het tooneel is er vooruitgang bereikt: de Russen zijn tot concessies bereid gevonden, waartoe men hen een half jaar geleden — neen! een dag tevoren (het abrupte verhoogt het tooneelmatige effect) — niet in staat had gedacht.

Men moet het belang van deze concessies niet geringschatten. Zij hebben in ieder geval deze verdienste, dat zij de mogelijkheid scheppen, dat de proef van hun intrinsieke waarde tenminste genomen kan worden in eenigszins concrete vormen, terwijl het tevoren nog mogelijk was deze proef te ontduiken (of haar uit te stellen) in allerlei legale en formeele argumentaties.

Maar al te zeer waarde moet men ook weer niet aan de tot dusver gedane concessies hechten, want nog altijd blijft het mogelijk hen looze gebaren te laten zijn, waarbij in de oogen van de gefoppte toeschouwers degenen, die de (schijn)concessies deden, de rol van martelaar of miskend profet spelen.

Terrein gewonnen.

De Russen hebben zich bereid verklaard een internationaal inspectie-systeem inzake de ontwapening te aanvaarden, nadat Gromyko een half jaar lang de commissie voor de atoomenergie tot vruchteloosheid had gedoemd door op dit punt onverzettelijk te zijn.

De Russen hebben erkend, dat dergelijk inspectie-systeem slechts goed kan werken, indien het vrij kan werken, dat wil zeggen: niet onderhevig is aan het veto van een der groote mogendheden, terwijl Rusland tot nu toe aan het veto-recht vasthield, nog erger dan Amerika aan zijn atoombom.

Voorwaar, dit zijn concessies van den eersten rang. Het terrein, in welks legale struikgewas en bosschages men zich verschuilen kan, is ingekrompen.

Maar wie A zegt, moet ook B zeggen. Er moet heelemaal geen gelegenheid zijn om aan zijn ontduikingen (een schijn van) recht te geven.

Nu heeft Rusland ongetwijfeld A gezegd, maar B nog niet en ook niet C.

Niet genoeg.

Een dergelijk internationaal inspectie-systeem, als door Rusland aanvaard, heeft slechts zin, wanneer ontdekte vergripen tegen het ontwapeningsverbod ook vrijelijk gestraft kunnen worden, dat wil zeggen: wanneer niet een van de groote mogendheden hier van zijn veto gebruik maakt om een overtreder of zichzelf te redden van de wettige sancties. Het opgeven van het veto-recht inzake de vrije inspectie zou een loos gebaar blijven, wanneer het niet aangevuld werd door een opgeven van het veto-recht inzake de toepassing van de sancties.

Doch een internationaal inspectie-systeem heeft ook een andere aanvulling noodig, een aanvulling reeds gegeven door de noodzaak om eventueel sancties te kunnen invoeren.

Geen land zal de geheimen zijner bewapening prijsgeven, indien het niet in de plaats daarvan een zekerheid ontvangt, die op z'n minst even sterk is. Die zekerheid moet bestaan in een supernationaal orgaan, dat uitsluitend de beschikking heeft over alle massale vernietigingswapens.

De prijs van de bom.

Het is niet toevallig, dat juist Amerika dergelijk veiligheidssysteem heeft voorgesteld. Het heeft, in het uitsluitend bezit van de atoombom, meer te verliezen dan de andere mogendheden bij een afspraak om alle massale vernietigingswapens in den ban te doen. Eer het er toe over gaat zijn voorsprong op het gebied der bewapening prijs te geven, zal het zeker willen zijn van een bescherming tenminste

adaequaat aan die, welke het bezit van de atoombom voorloopig biedt. Het wil er niet alleen zeker van zijn dat zijn potentieele tegenstanders ook geen atoombom hebben, het wil er ook zeker van zijn, dat zij er nooit een kunnen hebben. Eerder zal het zijn atoombom niet afgeven — aan welk orgaan ook. Want het zal zijn voorsprong voor niets hebben prijsgegeven, als anderen blijken in staat te zijn de atoombom te fabriceren.

Het orgaan, ter wille van hetwelk Amerika wel zijn voorsprong wil afgeven, moet dus niet alleen het uitsluitend bezit hebben over de atoombom, maar aan dat orgaan zou ook moeten worden toevertrouwd „alle fases van ontwikkeling en gebruik van atoomenergie, te beginnen met de grondstoffen en inclusief het beheer en eigendom van alle atomische activiteit, die voor 's werelds veiligheid gevaarlijk kan zijn". Dit orgaan zal in al z'n bewegingen en eventuele strafacties vrij van de belemmering van het veto moeten zijn.

Voorloopig looze gebaren.

Voordat dergelijk orgaan, met dergelijke macht bekleed, is ontstaan, zal Amerika geen inspectie op zijn gebied toelaten. Dit heeft het — reeds lang voordat Rusland een internationaal inspectie-systeem, niet aan het veto onderhevig, ingewilligd had — duidelijk genoeg gemaakt. Vandaar, dat Rusland vrij gemakkelijk deze concessies kon doen: het verplichtte zich feitelijk nog tot niets, omdat Amerika ze toch niet, uit hun verband gelicht, zou aanvaarden.

Het B, dat Rusland dus uitspreken moet, wil het A eenige betekenissen krijgen, is de aanvaarding van het Atomic Development Authority, zooals de Amerikanen het bovengeschetste orgaan noemen, natuurlijk zonder veto. En als dit stelsel ter beteugeling van de atoombom is aanvaard, dan is er geen enkele plausible reden om niet ook de andere massale vernietigingswapens op dergelijke wijze taboe te verklaren.

Maar zoover zijn we nog niet, want Rusland heeft nog geen B gezegd. Op het oogblik van schrijven zijn z'n vertegenwoordigers druk bezig aan het tegenstribelen tegen het voorstel om de ontwapening in verband te brengen met art. 43 van het handvest, het artikel, dat de Vereenigde Naties oproept hun strijdkrachten ter beschikking van den Veiligheidsraad

te stellen — als begin van een collectieve veiligheid, die de veiligheid, welke de afzonderlijke bewapeningen geven, moet vervangen.

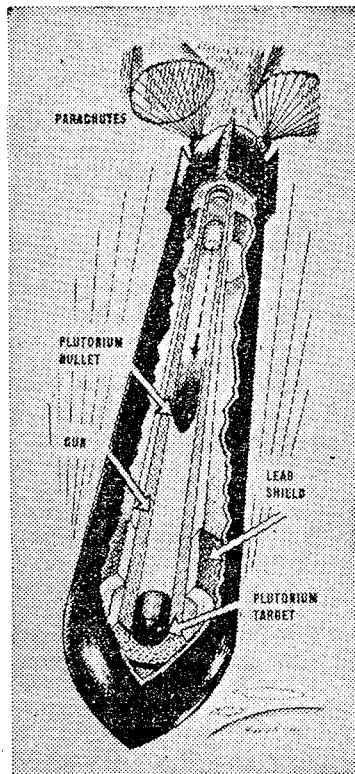
Onverdiend succes.

Het gevaar van deze gedeeltelijke concessies van Rusland is, — wij stipten het hierboven reeds even aan — dat zij juist door hun imperfectie en uit het verband, waarin zij slechts tot hun recht kunnen komen, gelicht, den indruk zullen maken van werkelijke vooruitgangen. Dit zal de goëgemeente in een valsch optimisme suspen, dat even gevaarlijk is als een angstpsychose. Daarbij komt, dat Rusland gaat strijken met die valsche veren. Niet dat wij Rusland niet een verdiend succesje gunnen — dit succes, dat het met zijn tot dusver gedane concessies behaalt, is niet verdiend; zoolang Rusland niet ook hun complement aanvaardt. Want zonder dat complement zijn de concessies looze gebaren.

Het kan nu heel goed geschieden, dat Rusland het complement niet aanvaardt, zoodat de ontwapeningsbesprekingen op niets uitloopen. Immers men kan niet van Amerika vergen, dat het zonder dat het er iets voor in de plaats krijgt, de atoombom prijsgeeft. Op wien valt dan de schuld van de mislukking der ontwapening in de oogen van zeer velen? Op degenen, die geen concessies hebben willen doen. En dat zal Rusland niet zijn, want het kan wijzen op enkele zeer groote concessies. De goëgemeente weet echter niet, dat deze concessies, op zichzelf niets te beteekenen hebben....

Vrije inspectie in Rusland?

Het is gansch niet onmogelijk, dat Rusland om deze reden de geheele ontwapeningskwestie aan het rollen gebracht heeft. Wij zien — om de waarheid te zeggen — niet in, hoe Rusland, dat alleen al door zijn totalitair systeem (dus afgezien van alle historisch gegroeide wantrouwen) een grootere geheimhouding moet betrachten dan de democratische landen, alle consequenties van een internationale ontwapening moet aanvaarden. Laten wij blijven bij de door Rusland zelf aanvaarde consequenties: zal Rusland toestaan, dat er tientallen (zoo niet meer) deskundigen op industrieel en bewapeningsgebied vrijelijk door het Russische rijk snuffelen naar verboden wapenaanmaak? Dat zal toch moeten gebeuren, wil de inspectie zin hebben! Wat zullen deze inspecteurs niet nog meer opmerken en noteeren dan waarvoor zij gekomen zijn, om niet te spreken van eventuele appreciatie voor de verdoemde buitenwereld, die zij op die manier kunnen

De Daily Express heeft gepubliceerd, dat zij bijzonderheden is te weten gekomen over de Amerikaanse atoombommen. Bijgaand de indrukken van een tekenaar naar aanleiding van de door het Engelsche blad gemelde details. — De atoombom zou ongeveer 8 meter lang zijn en iets meer dan 4 ton zwaar zijn. De bom wordt zoolang door de grootte van het ontploffingsapparaat, dat bestaat uit o.m. een lange buis (zie tekening). Zoodra de plutoniumkogel, die bij de parachutes wordt afgeschoten stoot op het plutonium-doel in den neus van de bom, wordt de kettingsreactie ingeleid. Het groote gewicht van de bom is te verklaren uit de twee dikke looden ringen om het geheel. Een Superfortress kan dientengevolge slechts twee atoombommen vervoeren.

teweeg brengen bij belangrijke en kwetsbare klassen der klasse-looze maatschappij (fabrieksdirecteuren, ingenieurs etc)? Dit toe te staan zou op zichzelf al een jaarlijk revolutionaire wijziging in de opvattingen van de Sowjet-heerschers beteekenen.

Winst voor Rusland bij ontwapening.

Of zou Rusland niet zooveel te verbeteren hebben? Zou Rusland bij een internationaal inspectie-systeem eerder winnen dan verliezen, omdat zijn industrie, en dus ook zijn wapenindustrie, lang niet zoo ontwikkeld is en dus lang niet zooveel geheimen heeft bloot te geven, als die der Westelijke mogendheden? Zoo schijnt de bekende Amerikaanse commentator Lippmann erover te denken, wanneer hij zegt, dat de ontwapening voor Rusland, welks militaire kracht, in zijn menschenmateriaal ligt, op demobilisatie neerkomt en voor de Westelijke mogendheden, die veel gespecialiseerder geoutilleerd zijn, op werkelijke demobilisatie. Gedemobiliseerde soldaten kan men overnachten weer in dienst roepen en behoeven niet zooveel oefening als de technische specialisten, die den ruggegraat van de Engelsche en Amerikaanse paraatheid vormen. Bij een ontwapening zowel als bij de inspectie erop kan Rusland, volgens die theorie, slechts winnen, ook omdat het werkelijk beter zijn energie kan besteden aan den herbouw dan aan bewapening. Maar het mes kan aan twee kanten snijden: Rusland maakt zich zelf niet zwakker, den ander wel. Dus relatief wint Rusland aan kracht.

Vicieuze cirkel.

Zekerheid over deze hypothesen zal bereikt worden, wanneer men besloten heeft, hoe de door allen in principe aanvaarde inspectie uit te voeren. Ook hier is nog gelegenheid te over om de ontwapening in de details te laten verlopen.

Doch dit alles betreft nog slechts de inspectie, waarvan wij het wonder der aanvaarding door Rusland hierboven tevergeefs trachten op te lossen. Hoeveel te meer zelfoverwinning dan wel revolutionaire koerswijziging moet dan wel de aanvaarding van het complement, het supernationaal orgaan, dat de massale vernietigingswapens in uitsluitend bezit heeft, kosten! Als iets een inbreuk vormt op de nationale souvereiniteit, een Rusland heilig begrip, dan dit wel. Als iets een zuivering van de internationale sfeer, het ontstaan van een wederzijdsch vertrouwen, vooronderstelt, dan dit wel.

Wie levert de tooverformule, die den vicieuze cirkel doorbreekt: geen wederzijdsch vertrouwen zonder ontwapening, geen ontwapening zonder wederzijdsch vertrouwen?

DAGBOEK VAN NEDERLAND

DONDERDAG 28/11

— Gemeld wordt, dat de Koningin omstreeks de jaarwisseling haar intrek zal nemen in het paleis te Amsterdam voor een verblijf van enkele weken.
— Na de artsen, besluiten ook de apothekers tot opzegging van de contracten met de ziekenfondsen.

VRIJDAG 29/11

— Eenige vooraanstaande Nederlanders bieden den minister van Overzeesche gebiedsdeelen een voorstel aan ter vervanging van de basisovereenkomst van Linggadjati.
— Het volgend jaar kan verhooging van de tabaksrantsoenen worden verwacht.
— Er wordt een staatscommissie verwacht om te onderzoeken, of in de positie van de particuliere steenkolenmijnbouw-ondernemingen verandering moet komen.

ZATERDAG 30/11

— Eerepromotie van Lord Beveridge te Rotterdam.
— Nederlandsche parlementsleden bezoeken met vertegenwoordigers van het Luxemburgsche parlement de Belgische hoofdstad, in het kader der samenwerking van de drie landen.

MAANDAG 2/12

— De regering geeft

opdracht, de verkoopen van voor export bestemde consumptie-aardappelen stop te zetten.

DINSDAG 3/12

— De Tweede Kamer aanvaardt de conversie-leeningwet 1946.
— Oud-minister Ringers krijgt te Rotterdam den Van Oldenbarneveldpenning.

WOENSDAG 4/12

— De Deutsche krijgsgevangenen, die door de Amerikaanse strijdkrachten onder de hoede van de Nederlandsche regering waren gevangenschap, zullen in den loop van 1947 gerepatriëerd worden.
— Het vervoer van pakjes door de lucht naar Indië wordt stopgezet.

DONDERDAG 5/12

— De Koningin heeft aan het corps Mariniers de Militaire Willemsorde der 4e klasse toegekend.
— Een bomaanslag op een Haagsche familie eischt drie doden.

VRIJDAG 6/12

— Een geheimzinnige bomaanslag op het Utrechtsche hoofdkantoor. Geen slachtoffers.

ZATERDAG 7/12

— Drs. H. Talma, raad-adviseur bij het departement van financiën, wordt vertegenwoordiger van den minister te Batavia.

ZONDAG 8/12

— Mevrouw E. P. Herfst-Braams te Rotterdam bereikt den leeftijd van 105 jaar.
— Een van de vliegtuigen van den walvischvaarder Willem Barendsz is verongelukt bij een oefenvlucht. Er is vermoedelijk één doode.

MAANDAG 9/12

— De Koningin is benoemd tot eeredoctor van de Faculté libre de théologie protestante de Montpellier.
— Er zijn drie militairen gearresteerd in verband met den bomaanslag in Den Haag. Zij waren ontevreden over de berechting van personen, die zich gedurende de bezetting on-Nederlands zouden hebben gedragen.

DINSDAG 10/12

— Regeeringsverklaring over Indië in de Tweede Kamer.
— Feestelijke terugkeer van de mariniers te Rotterdam.

— Ook de eereraden voor de kunst, welke hun ontslag nog niet hadden ingediend, zijn daartoe thans overgegaan.

— Een militair vliegtuig, dat in Engeland was opgestegen met bestemming het vliegveld Valkenburg, wordt vermist.

— De staatscommissie inzake den particulieren steenkolenmijnbouw wordt door minister Huysmans geïnstalleerd.

DE LAATSTE LEVENSPERIODE

van **Dr. Elise van Dorp**

Op een groote zaal van ongeveer 8 dames in het kamp Tjihapit op Java, kwam 's middags een nieuwe patiënte, mejuffrouw Elise van Dorp, doctor in de economie, oud 70 jaar. Op het oog een grappig oud dame-tje, dat heel haar hebben en houden bij zich had en allemaal heel netjes en precies om zich heen rangschikte. Boeken, Dictaten en een klein Russisch woordenboek.

Dr. E. van Dorp

Ze kwam dan ook onmiddellijk in conflict met de hoofdzuster, iemand die vreesde, dat de door haar zoo geliefde orde en regel door de nieuwe patiënte zou worden verstoord.

„Juffrouw van Dorp, u bent hier in een ziekenhuis en u kunt daar geen werkkamer van maken. De zusters, die toch al overbelast zijn, moeten dat elken dag maar afstoffen”.

Maar op kalme manier zei de oude dame: „Zuster, ik heb van dr. La Gro permissie gekregen om te werken en dat afstoffen zal ik zelf wel doen”.

Toen ging ze zielsvergenoegd liggen, knikte de mede-patiënten vriendelijk toe en zei: „Hè heerlijk, rust, een prettige omgeving en geen huishoudelijke beslommingen”.

De volgende dagen vertelde ze mij haar ervaringen en ik zal trachten die in 't kort en zoo zuiver mogelijk weer te geven. Haar verhaal dan was ongeveer als volgt:

* * *

„Toen de Duitschers ons land binnenvielen zat ik in Turkije om de nagelaten papieren van mevrouw Visser-'t Hooft te regelen. Ik was fel anti-Duitsch en stond vooral met den heer Van Genechten op zeer gespannen voet en kon dus niet naar Nederland terug gaan.

Zwitserland was te mijnen opzichte niet gastvrij en wou mij niet opnemen. Toen dacht ik: Ik ga dan maar naar mijn moederland; dat plan heb ik toch al eens gehad. Ik ging grootdeels over land naar Nederlandsch-Indië en bereikte dat op een avond ongeveer zeven uur. Daar de douane toen zeer nauw toekeek en de meeste beambten reeds naar huis waren, werd er niet direct ontscheept.

Een beambte was echter zoo welwillend om alle papieren klaar te maken, maar hij moest natuurlijk zijn plicht doen.

Hij onderwierp mij aan een scherp verhoor en toen hij in mijn papieren iets vond dat hem niet beviel, nam hij de hoffelijkheid ook niet erg in acht en ik nam hem dat erg kwalijk. Toen mijn geduld ten einde was, zei ik: „Jongeman heb jij wel eens gehoord over het handboek der wellevendheid? Lees daar eens wat in en als ik niet te vertrouwen ben, is onze Koningin ook niet te vertrouwen”.

Voor mijn schrijfmachine, een oud beestje, moest ik dertig gulden invoerrechten betalen. Die schrijfmachine had mij overal heen vergezeld door Amerika en Rusland enz. enz., en nergens had de douane mij lastig gevallen.

Ik was ziedend over de behandeling in mijn moederland. Ik dacht dat men in Indië zoo gastvrij was en mijn eerste werk was dan ook een audiëntie aanvragen bij onzen G.-G., jhr. v. Starckenborgh.

Die heeft mij zeer welwillend ontvangen en mij goede introducties gegeven.

Toevallig ontmoette ik dr. Van Sleen en met hem doorkruiste ik de „Gordel van Smaragd”. Ik was zeer verrukt over 't land, de zeden en kolonisatie. Alleen moesten er

naast oudere regeeringspersonen ook jongere zijn. De één voor ervaring en de andere voor vernieuwing.

Na een jaar rondgezworven te hebben, raakte mijn geld op en daar ik graag op eigen krachten drijf, zocht en vond ik werk bij de technische hoogeschool te Bandoeng. Een prettige werkkring. Ik kon het met de studenten best vinden. Maar ik durf het haast niet te zeggen; ik kreeg maar honderd en vijftig gulden in de maand. Toch kon ik mij er mee bedruipen.

Maar helaas, de Jappen gooiden roet in het eten en drongen ons mooie land als een ware insectenplaag binnen.

Het onderwijs werd al heel gauw gestopt.

De Jappen behandelden mij in het begin vrij fatsoenlijk en ik kreeg nog anderhalf jaar lang elke maand 150 gulden. Alleen moest ik als tegenprestatie net als alle anderen werken voor Nippon. Ik werd dan ook in het werkkamp gezet en kreeg daar een eigen kamertje en het eten en drinken in rauwen toestand. Weliswaar veel prettiger dan gekookt, maar op mijn leeftijd zeer vermoeiend. En alleen aan dat domme huiswerk had ik geen voldoening en zoo heb ik er nog menig jongmensch les gegeven en nu studeer ik zelfs Russisch.

Ook wilde ik de scholen in de toekomst wel graag veranderen. Ik zou in elke klas een regeering uit de leerlingen willen hebben, zoodat de jeugd zelf al ondervinden kon, hoe moeilijk het is om conflicten te voorkomen enz. Op de rapporten zou dan vermeld moeten worden wie leiders in de klas waren geweest en hoelang. Dan zou men aan de rapporten kunnen zien, wie leiders zijn en wie meeloopers. Dat vind ik belangrijker dan een acht of negen voor geschiedenis.

Tot zoover haar verhaal. Door alle problemen, lessen en huishoudelijke beslommingen was het oudje oververmoeid geworden, moest ze in het ziekenhuis worden opgenomen.

Ik zat elken middag met haar in den tuin en ik heb met haar dingen kunnen bespreken, waarover ik nog nooit met anderen had durven en kunnen praten.

Ik heb door haar op veel dingen een ruimeren blik gekregen en ben haar daar zeer dankbaar voor.

Helaas moesten de zieken, oftewel kneusjes zooals wij ze noemden, op transport. Juffrouw van Dorp heeft hartelijk gelachen om deze betiteling.

Mejuffrouw van Dorp vertrok overhaast uit het ziekenhuis en ik heb toen voor het eerst in mijn kamptijd een deuntje gehuild.

Dr. La Gro maakte nog een zeer rake en geestige opmerking toen hij langs haar leeg plaatsje kwam: Waar is onze toekomstige minister van economie of eigenlijk ons toekomstige ministerie, want ze was zeer veelzijdig”.

Helaas is mejuffrouw van Dorp in kamp Banjoe Biroe kort na de capitulatie overleden. Dat het toen nog mis voor ons was is zeker te veel voor haar geweest.

Zij ruste in vrede. Hulde aan haar houding in ons vrouwenkamp. Ze was voor menige jonge vrouw een lichtend voorbeeld.

Toen het transport waarmee zij vertrok, weg was, ben ik nog op listige wijze in het kneusjeskamp geweest en heb ik getracat haar geschriften en boeken te bewaren, maar helaas, dat is mij niet gelukt: ik heb ze in een boekenhuis van Kamp Tjihapit in moeten leveren. Zouden ze gevonden zijn en naar waarde behandeld?

Ik zie, dat mijn korte beschrijving een beetje lang is geworden, maar hoe kan men over groote figuren in het kort iets schrijven; of men moet het heel kort maken en zeggen:

„Zij was een voorbeeld”.

R. H. M.-de B.

Wien de Goden willen verderven....

Men vraagt zich soms af of ons volk zichzelf wil vernietigen. Nadat wij eerst door de Duitsche occupatie verarmd zijn, verliezen wij ons achterland Duitschland, waarvan een groot deel van onzen handel en onze industrie bestond en dan — met een deficit van een paar miljard op de begroting — spelen wij den rijken Mijnheer, die met een nobel gebaar aan het „ongelukkige, uitgezogen Indië” zijn vrijheid hergeeft.

En Nederland verliest met Indië (op de basis van vóór 1940) een zesde van zijn volksinkomen en door het tenietgaan van het achterland Duitschland nog meer.

De leidende figuren in de Indische onderhandelings zijn de heeren Schermerhorn, Logemann en van Mook.

Aan wie men die geweldige macht gaf, moet ons volk weten, voordat het de eindbeslissing neemt. Prof. Schermerhorn moge zeer bekwaam in de Geodesie zijn, nooit had hij deelgenomen aan het bestuur van zelfs maar een Gemeente of Provincie, evenmin als Prof. Logemann. Men kan zich moeilijk voorstellen, dat de leiding van een groote Bankvereniging, of een fabriek aan een volslagen outsider wordt toevertrouwd; — daarvoor neemt men een vakman, die door jarenlange ondervinding kennis van zaken heeft verworven.

Bij het bestuur van een Staat schijnt alles mogelijk; daarvoor schijnt oppervlakkige kennis voldoende, als men maar de kunst verstaat, om door frases bij de massa den indruk te wekken, dat men een echt democraat is.

Prof. Logemann heeft met Dr. v. Mook in Indië van 1930 tot 1933 de redactie van de Stuw te Bandoeng gevoerd, een weekblad, waarin men veel kritiek op de regeering las, dat bepaald niet pro-Nederland was, doch weinig opbouwende of nieuwe ideeën gaf. Na 3 jaar moest het staken door gebrek aan belangstelling, zelfs van de Indonesiërs, wier belangen het zoo warm behartigde.

Dr. van Mook is ongetwijfeld de belangrijkste figuur van het drietal. Ik kan mij niet vereenigen met die kritiek, welke zijn eenige eigenschappen „ijdelheid en heerschzucht” noemt. Wel zegt men, dat hij — na eenige jaren in Leiden gestudeerd te hebben — in het land zijner geboorte terugkwam met weinig sympathie — men spreekt zelfs van „haat” — tegen Nederland, zoodat men hem toen reeds vroeg, hoe hij in het corps B.B. kon dienen. Zijn geringe waardeering voor Nederland had hij in alle geval nog in dien tijd, waar in hij in de Stuw schreef; zijn uitlatingen van heden doen schijnen, dat die gevoelens niet veranderd zijn.

Toen ik als lid van den Volksraad zitting had, was eerst wijlen Mr. Hart directeur van Econ. Zaken en in 1938 trad Dr. van Mook op als zijn plaatsvervanger. Algemeen was toen het oordeel, dat deze verandering geen verbetering was; onverwachte nationalistien als de heeren Thammim, Soengkoepoer hebben mij dit verklaard.

Daartegenover stond zijn groote werkkraft en de kunst om zaken spoedig af te doen, doch een dieper inzicht in de verhoudingen en de fijne intuïtie van een staatsman van betekenis ontbraken hem. Wel zei men, dat hij reeds toen de kunst verstond, om menschen, die hem lastig waren, die geestelijk zijn meerderen waren, te ecarteeren.

Zonder den oorlog, zonder een samenloop van toevallige omstandigheden zou hij nooit de man zijn geworden, die het lot van Nederland en Indië in handen kreeg. Doch in 1941, toen hij Lt. G.G. werd, was Nederland bezet en kon niemand van hier uitgezonden worden; in Indië was niet zooveel keus. Niemand kon trouwens verwachten, dat zijn benoeming tot Lt. G.G. in 1941 zoo vergaande gevolgen zou hebben. Wel schijnt het juist, dat Dr. van Mook, onder een bekwaam G.G., zeer bruikbaar was. Voor de hoogste positie mist hij de noodige zelfbeheersching, de kennis, ook de kunst, om te luisteren. Hij praat te veel, hij kent ons land niet, en voelt meer voor Indië.

Het behoeft ons niet te verwonderen, dat deze drie figuren niet in staat waren voor ons land in de moeilijkste omstandigheden iets te bereiken en de onderhandelings hadden dan ook het gevolg, dat wij niets meer in Indië te zeggen hebben, (de Ned.-Ind. Unie heeft m.i. geen groote betekenis) en dat onze handel zich thans wel op de Straits, China en de Philippijnen beweegt, doch handel en cultuur t.o.v. Ned.-Indië nog sceptisch zijn.

Men vraagt zich af, hoe komt het dat dit land, dat van 1914—'18 nog ministers als Prof. Cort van der Linden, Treub en Loudon en een G.G. als Graaf van Limburg Stirum vond, thans zoo zeer is afgedaald? De tegenwoordige minister van Overz. Geb., Mr. Jonkman, heeft blijkens zijn redevoeringen wel een praktischere inzicht, (al is ook hij bij de Stuwgroep geweest), maar blijkt machteloos te zijn tegen de leidinghebbende groepen.

Hoe komt het toch, dat de Partij van den Arbeid het doelbewust aanstuurt op de ontbinding van het Koninkrijk en blijkbaar van Nederland een landje als Denemarken wil maken, waarbij nog komt dat Denemarken een derde deel grooter is dan Nederland en minder dan de helft inwoners heeft?

Dr. Feuilletau de Bruyn zoekt het antwoord in den „klassenhaat”, „den haat tegen het kapitaal, dat plaats moet maken voor staats-socialisme”. Men zou dit als juist moeten aannemen, als men leest, wat Mr. Th. A. Fruin schrijft. Niet tevreden met de desolate positie, waarin Nederland reeds verkeert, wil Mr. Fruin (ook een oud-Stuwman), nu nog dat, wat overeind staat, aantasten. De K.P.M. en K.N.I.L.M. (de uitstekende stoomvaartmaatschappij en de voortreffelijke vliegdiens in Indië) moeten gesocialiseerd worden. Het Westersch bedrijf in Indië wil hij dwingen, om ook in de hoogste rangen voorrang te ge-

Voor Uw
KERSTMENU
kostelijk
wild en gevogelte

*
Zend ons Uw naamkaartje en wij zenden U per omgaande onze uitgebreide catalogus.

*
Verzendhuis door geheel Nederland
JAASMA - SNEEK
Postbox 28. Telef. 2141-2142
DAG EN NACHT VERBINDING.

ven aan Indonesiërs; verder wenscht hij natuurlijk een geleide economie en verandering van het Nederlandsch kapitaal door Indonesisch.

Men zou Mr. Fruin allereerst willen vragen, waarom hij ons dit meedeelt? In de Republiek heeft, als de overeenkomst is bekrachtigd, binnen eenige jaren geen Nederlander meer iets te zeggen, en Soekarno en de zijnen zullen waarlijk zijn advies niet inwinnen. Daarbij rijst de vraag, of Mr. Fruin als oud-directeur van het Volkscredietwezen niet weet, dat de Indonesiër steeds dezelfde kansen op economisch gebied heeft gehad als de Chinees, Britsch-Indiër, Japanner of Kling, maar hij — althans op Java — zelden in staat bleek iets van belang te presteeren; en voorts dat, hoe groot de begaafdheden van den Javaan op ander gebied ook zijn, nog niemand zijn talent als financier heeft kunnen waardeeren. Neemt een groote Nederlandsche N.V. in de directie een of meer Javanen op, dan is dit een risico.

En ten slotte kan ieder begrijpen, dat door het kapitaal te dwingen te gaan in de richting van Mr. Fruin, dit zich liever zal wenden tot Siam, Zuid-Amerika of elders, waar zulke voorschriften niet bestaan; althans het kapitaal dat niet reeds vastligt in Indië.

Ik kan niet inzien, dat onze tegenwoordige leiders uitsluitend uit haat tegen het kapitaal in particuliere handen handelen. Er is reeds ironisch opgemerkt, dat de zeer hooge salarissen der drie Commissarissen-Generaal op het tegendeel wijzen.

Daarbij is het bekend, dat na 1930 (de groote crisis in Indië) meer geld is verloren dan overgespaard en de meeste Europeanen hier terugkwamen met te weinig om van te leven, zoodat zij hier weer werk zochten.

Men schijnt thans te nerveus om de gevolgen van Linggadjadi te beseffen; men laat zich influenceeren door leuzen, als het Atlantisch Handvest van 1941, waarbij de ondertekenaars zich verbonden „het recht van elk volk te eerbiedigen, om zelf zijn vorm van regeering te kiezen”, doch men vergeet, dat Amerika alle eilanden van Japan in den Pacific overnam, daar belasting heft en regeert, zonder te vragen, hoe de bevolking daarover denkt; dat Amerika ruim 70 militaire steunpunten in de Philippijnen voor zich bedong; dat Engeland en Frankrijk een overgroot deel van Afrika onder hun bestuur behouden; dat Polen zijn regeering niet mocht kiezen. Dit is het verschil tusschen de theorie en de praktijk der groote machten.

En al ware het dan alléén haat, en al is er zeker haat tegen Europeanen bij enkele Indonesische leiders en ook haat onderling tusschen Indonesiërs; tfit haat is nog nooit iets goeds voortgekomen. Een Atjeesche dichter heeft dit zoo mooi gezegd. (Vertaling Oud Res. Damsté).

Is er liefde,

Dan is er licht.

Dan spreidt in 't dichtste duister,
Een sterreflits zonneluister.

Maar zendt ook de maan haar rijksten
schijn,
Zoo zal het op aarde toch duisternis zijn,
Voor wien het niet is gegeven,
Zijn leven in liefde te leven.

Mr. H. J. BOELEN.

November 1946.

Partijnieuws

MEDEDELING

In verband met de ongesteldheid van den heer N. H. M. van Altna zal het secretariaat der afdeling Rotterdam tot nader bericht worden waargenomen door ir. A. van der Heyden, Voorschoterlaan 137, Rotterdam, Telefoon 20162.

Redevoeringen in

Dr. S. E. B. Bierema over

BUITENLANDSCHE ZAKEN

Bij de behandeling in de Tweede Kamer van de begrotingen 1946 en 1947 van het departement van buitenlandsche zaken heeft de heer Bierema de volgende rede uitgesproken:

De uitgaven van het departement

Ik zou willen beginnen met enkele opmerkingen te maken over de tegenwoordige uitgaven van het departement van Buitenlandsche Zaken. Er is een tijd geweest, dat dit departement met een betrekkelijk zeer gering bedrag uitkwam. Dat is echter op dit oogenblik wel eenigszins anders geworden. Vergeleken met den toestand van vóór den oorlog, met den toestand b.v. van het jaar 1939, zijn de uitgaven van het departement van Buitenlandsche Zaken verviervoudigd. En wanneer men rekenig houdt met het feit, dat er nog vele pro memorieposten zijn uitgetrokken, zelfs voor een belangrijke uitgave als onze bijdrage aan de U.N.O., dan is de vraag gewettigd, of die uitgaven ten slotte niet verviervoudigd zijn.

De minister deelt in de Memorie van Antwoord mede, dat onze bijdrage aan de Organisatie van de Ver. Naties wordt geraamd op 4 à 5 honderdduizend dollar. Dat bedrag betreft alleen de uitgave voor de Org. van de Ver. Naties; daarbij komt dan nog de uitgave voor de U.N.E.S.C.O., de Internationale Arbeidsorganisatie en andere specifieke organisaties. Wanneer men met al die feiten rekening houdt, is de toename van de uitgaven wel buitengewoon groot. Ik geef den minister gaarne toe, dat er redenen voor zijn aan te voeren, dat de uitgaven steeds toenemen; dat ligt in de rede. Internationaal zijn er op het oogenblik zooveel problemen aan de orde, die tot een oplossing moeten worden gebracht en waaraan ook wij onze medewerking moeten verlenen, dat het begrijpelijk en te billijken is, dat die uitgaven zijn uitgezet. Maar of het in die mate het geval moest zijn als thans is geschied, meen ik toch wel te moeten betwijfelen.

Voor den Buitenlandschen Dienst bijvoorbeeld zijn de uitgaven gestegen van 2,8 miljoen tot ruim 9,2 miljoen. Nu voert de minister in de Memorie van Antwoord eenige argumenten aan om te illustreeren waarom deze uitgaven aanzienlijk moesten toenemen.

In de eerste plaats wordt gezegd, dat als gevolg van de democratisering van den Buitenlandschen Dienst de salarissen van de betrokken ambtenaren aanzienlijk moesten worden opgevoerd. Ik weet niet of dit een argument is. In de eerste plaats ben ik het met den heer Serrarens eens, dat men een democratisering niet tot stand brengt door de salarissen hooger te maken. Het is de vraag, of men dan zijn doel niet voorbij schiet. Maar aan den anderen kant: wanneer verscheidene van onze vroegere vertegenwoordigers door het hebben van eigen inkomsten een hooger staat konden voeren, dan is het toch de vraag, of andere vertegenwoordigers, die op die posten worden geplaatst, in dezen democratischen tijd een zelfden hoogen staat moeten voeren. Ik kan de noodzakelijkheid daarvan niet inzien.

In de tweede plaats wordt gewezen op de depreciatie van den gulden ten opzichte van het pond en den dollar en gezegd, dat alleen reeds ten gevolge van dit feit een stijging van de kosten voor de betrokkenen is tot stand gekomen van niet minder dan 40 %. Ik zou er op willen wijzen, dat deze berekening alleen geldt ten opzichte van den dollar, maar niet ten opzichte van het pond; de depreciatie ten opzichte van het pond is niet dezelfde als die ten opzichte van den dollar, maar naar ik meen ongeveer 20 %.

Er wordt ook gewezen op de kosten van levensonderhoud in de verschillende landen, waar men de prijsbeheersching minder in de hand heeft dan in Nederland en de kosten voor de betrokkenen dus aanmerkelijk hooger zijn.

Ten slotte wordt gewezen op een sterkere personeelsbezetting.

Deze feiten mogen althans ten deele juist zijn, maar dit neemt niet weg, dat, ook al maak ik geen bezwaar tegen de voorgestelde salarissen, ik toch wel bezwaar heb tegen de voorgestelde verblijfsvergoedingen. Wij moeten ons realiseeren,

dat Nederland een arm land is geworden en men zal daarvan de consequenties moeten aanvaarden.

De minister zegt, dat in het buitenland de deugden van spaarzaamheid en ingetogenheid niet altijd zoo sterk worden gewaardeerd als in ons land. Ik zou zeggen, dan moet men daarvoor niet op zij gaan. Ik ben er van overtuigd, dat men ook in het buitenland zal gaan inzien, dat dit wel degelijk deugden zijn, die, gezien den toestand van Nederland, volkomen op haar plaats zijn.

Ook zou ik iets willen zeggen ten opzichte van de militaire missies, in het bijzonder die te Berlijn. De minister zegt in de Memorie van Antwoord, dat hier reeds een drastische bezuiniging is aangebracht. Inderdaad, wanneer men de begrotingscijfers vergelijkt met die voor 1946, dan blijkt het voor dit jaar nog hooger te zijn geweest.

In den loop van 1946 is dan een drastische bezuiniging ingevoerd, maar de raming van de kosten voor 1947 bedraagt toch nog altijd f 2.000.000. De minister heeft naar aanleiding van de vraag uit de Kamer een specificatie van deze kosten gegeven. Ik zou, evenals de geachte afgevaardigde de heer Serrarens, er op willen wijzen, dat hierbij wordt uitgetrokken voor aanschaffing en herstel van voertuigen een bedrag van f 200.000, voor transportkosten, benzine, een bedrag van f 120.000. Deze bedragen zijn toch waarlijk niet gering.

Wanneer ik dan zie, dat voor voeding en genotmiddelen f 60.000 en ten slotte als sluitpost voor onvoorziene uitgaven een bedrag van f 489.000 is uitgetrokken, dan meen ik toch te mogen betwijfelen, of hier inderdaad de vereischte zuinigheid wordt betracht.

Ik ben er van overtuigd, dat, wanneer door den minister aandrang wordt uitgeoefend, hier heel wat te bezuinigen zou zijn. Overigens hoop ik, dat de taak van die commissie te Berlijn en elders binnenkort tot het verleden zal behooren en deze uitgaven dan niet verder gedaan behoeven te worden.

Het buitenlandsche beleid

Ik kom thans tot het buitenlandsch beleid. De minister geeft in de Memorie van Antwoord een uiteenzetting omtrent de richtlijnen, waardoor de regeering zich laat leiden bij haar buitenlandsch beleid. Daar

wordt uiteengezet, dat in de tegenwoordige omstandigheden geen sprake meer kan zijn van neutraliteits- of zelfstandigheidspolitiek. De minister geeft de voorkeur aan het gebruik van het laatste woord. Ik meen, dat dit indertijd is geïntroduceerd door minister van Karnebeek. Ik heb uit den aard der zaak tegen het woord geen bezwaar. Ten gevolge van de Duitse agressie is deze neutraliteitspolitiek onmogelijk geworden. Ik wil er toch op wijzen — in dat opzicht ben ik het niet heelemaal eens met de uiteenzetting van den minister in de Memorie van Antwoord —, dat wij feitelijk reeds na den eersten wereldoorlog bij de totstandkoming van den Volkenbond onze neutraliteitspolitiek of zelfstandigheidspolitiek hebben prijsgegeven. Het deelnemen aan den Volkenbond betekende toch, dat men een deel van zijn zelfstandigheid had prijsgegeven. De onzijdigheidsidee immers — de regeering zegt het zelf — had plaats gemaakt voor het denkbeeld van de collectieve veiligheid. De Volkenbond heeft

echter gefaald en het gevolg van dat falen van den Volkenbond is geweest, dat wij noodgedwongen weer tot onze oude traditioneele zelfstandigheidspolitiek hebben moeten terugkeeren. De Volkenbond is in gebreke gebleven voldoende sancties te stellen tegenover de agressie van de zijde van Japan en Italië. Indertijd is wel als een oorzaak van het falen van den Volkenbond opgegeven het gemis van universaliteit. Ik waag het te betwijfelen of dit de eigenlijke oorzaak is geweest. Ik weet mij zeer wel te herinneren (ik meen, dat het in 1931 was) Japan's aggressief optreden tegen Mandsjoerije. Een groote macht, die buiten den Volkenbond was gebleven, de Vereenigde Staten van Amerika, was bereid daartegen maatregelen te nemen, maar de leden van den Volkenbond, met name Engeland, bleven in gebreke zich tegenover den aanvaller te stellen. Ook later bleef de Volkenbond in gebreke de noodige afweermaatregelen te nemen tegen het aggressief optreden van Italië: de genomen economische sancties bleken ten eenenmale onvoldoende.

De Volkenbond bleef in gebreke den vrede te bewaren en zoo waren wij gedwongen weer tot onze zelfstandigheidspolitiek terug te keeren.

„Na den tweeden wereldoorlog”, zegt de minister, „is de toestand zoozeer gewijzigd, dat de basis voor een neutraliteitspolitiek geheel is komen te vervallen.” Ik ben dat met den minister eens ik geloof ook, dat het bewaren van het politieke evenwicht op het vasteland van Europa, waarvoor in de achter ons liggende eeuwen Engeland en ook ons land zoo vaak in het strijdperk zijn getreden, als doelstelling voor goed tot het verleden behoort. Wij moeten dat feit eenvoudig als een realiteit aanvaarden. Zoo zullen wij thans ons heil moeten zoeken in de collectieve veiligheid. De geachte spreker, die mij voorafging, heeft gevraagd, of er voor ons ook niet een alternatief zou zijn: doorgaan met onze zelfstandigheid, zoals wij dat vroeger gewend waren. Het komt mij voor, dat een dergelijke politiek toch volslagen vruchteloos moet zijn. Er is, dunkt mij, geen enkel uitzicht, dat bij de tegenwoordige technische middelen, waarover oorlogvoerenden beschikken, er eenige mogelijkheid voor een land als Nederland zou bestaan om zijn zelfstandigheid, zijn neutraliteit te bewaren.

Ik ben daarom van oordeel, dat wij ons heil moeten zoeken bij de collectieve veiligheid, welke ons misschien geboden kan worden als lid van de organisatie der Vereenigde Naties, die na den tweeden wereldoorlog in het leven is geroepen, en dat wij daaraan onze volle medewerking en onzen steun moeten geven con amore, met de grootste liefde. Ik meen, dat een klein land als Nederland wel degelijk tot het slagen van deze wereldorganisatie kan bijdragen. Lord Beveridge heeft onlangs te Rotterdam er op gewezen, dat de kleine naties hier een groote taak te vervullen hebben.

Het is als steeds gebleken, dat de kleine naties juist veel meer dan de grootmachten voortdurend wijzen op het handhaven van recht en gerechtigheid in de wereld. Ik meen, dat de kleine naties kunnen en moeten fungeeren als het wereldgeweten en dat ook een klein land als het onze hier wel degelijk een taak heeft en dat het volkomen reden van bestaan heeft, dat wij ons met alle kracht zetten achter deze organisatie van de Vereenigde Naties en er met liefde toe medewerken er van te maken wat er van te maken is.

Wanneer ik dit zeg, wil dit volstrekt niet zeggen, dat ik geen bezwaren zou hebben tegen de bestaande organisatie. Het beginsel van de gelijkgerechtigdheid van alle landen is uitdrukkelijk in het handvest vermeld, maar ieder weet, dat daarvan helaas in de praktijk niet al te veel terecht komt, vooral niet in den Veiligheidsraad, waar immers de vijf permanente leden het recht van veto hebben. Reeds indertijd bij de ratificatie van het handvest hier in de Kamer zijn daartegen van verschillende zijden bezwaren ontwikkeld en ook minister van Kleffens heeft bij de verdediging gezegd, dat deze toestand hem allerminst bevredigde, maar dat wij moesten hopen op verbetering op dit punt in een verdere toekomst. Ook reeds president Truman heeft bij de opening van de conferentie te San Francisco gezegd, dat hij hoopte, dat op dit stuk geleidelijk verbetering zou kunnen worden ingevoerd.

Nu heeft het mij getroffen, na alles wat wij ten aanzien van het vetorecht reeds in de achter ons liggende maanden hebben meegemaakt, hoe daarvan herhaaldelijk

misbruik is gemaakt, dat een land als Engeland nu praktisch ook tot de conclusie is gekomen, dat het vetorecht aan zekere beperkingen moet worden onderworpen. Wij hebben enkele dagen geleden kunnen lezen hoe Engeland in den Veiligheidsraad de vraag aan de orde heeft gesteld, of dat vetorecht niet beperkt die de te worden en hoe het een plan van zeven punten naar voren heeft gebracht. We hebben daarover eenige dagen geleden in de courant al een korte mededeeling kunnen lezen en ik zou den minister willen vragen of hij in staat is de Kamer daarover nader in te lichten. Ik meen, dat dit een symptoom is, dat door de kleine naties in hooge mate zou moeten worden toegejuicht, wanneer een van de grootmachten zelf gaat inzien, dat inderdaad aan het vetorecht groote bezwaren zijn verbonden en dat het in het belang van de geheele organisatie is, wanneer dat vetorecht aan zekere beperkingen wordt onderworpen.

In de Memorie van Antwoord is duidelijk gebleken, dat de minister geen bewonderaar is van blokvorming. Minister van Kleffens heeft indertijd in de Kamer eens gezegd, dat hij het gebruik van het woord blokvorming liever wilde vermijden en dat hij liever wilde spreken van groepeerings. Het komt niet op het woord aan, maar ik geloof toch, dat de realiteit nu eenmaal zoo is, dat er tusschen sommige landen tegenstellingen bestaan, terwijl ook verschillende landen zich tot elkaar aangetrokken gevoelen en voelen gezamenlijke belangen te hebben.

Churchill heeft indertijd in een rede gepleit voor het samengaan van Frankrijk en Duitsland en in het Voorloopig Verslag is dat betoog utopistisch genoemd. De regeering noemt het een droombeeld en ik geloof, dat dat juist is; er zal inderdaad in Duitsland nog heel wat moeten veranderen voor het zoover is. Toch meen ik, dat, hoewel aan het samengaan van sommige naties misschien de gevaren kunnen zijn verbonden, die de regeering ducht, dit toch niet noodzakelijk is; het komt er maar op aan, door welken geest die samenwerking wordt beheerscht en wanneer verschillende naties hier in het westen van Europa, met Engeland, zich gedrongen gevoelen samen te werken, dan geloof ik, dat men daarin niet mag zien een blokvorming, die vijandelijk tegenover andere landen zou staan. De ideale toestand zou natuurlijk zijn, dat alle moeilijkheden tot een bevredigende oplossing komen in het universele kader van de algemeene wereldorganisatie, maar zolang deze nog niet tot deze groote taak opgewassen is, zullen wij ons op een andere manier moeten behelpen. Ook generaal Smuts heeft in zijn rede in de Ridderzaal in deze richting gezezen.

Ik meen te mogen zeggen, dat de organisatie van de Vereenigde Naties in meer dan één opzicht tot dusver aanleiding heeft gegeven tot teleurstelling. In het bijzonder is dit voor mijn gevoel het geval ten aanzien van datgene, wat tot dusver door deze organisatie is gedaan of niet gedaan om te komen tot beperking van de wapeniging. Wanneer wij de organisatie van de Vereenigde Naties op dit punt vergelijken met den Volkenbond, moet een gevoel van teleurstelling over de tegenwoordige organisatie bij ons opkomen. Immers, bij den ouden Volkenbond was steeds sprake van de trilogie: collectieve veiligheid, ontwapening en de vreedzame bijlegging van geschillen door arbitrage; dat was schering en inslag bij den Volkenbond. Men gevoelde, dat het eerste doel van den Volkenbond was den vrede te bewaren door te komen tot een beperking van de wapeniging. Dit punt is helaas bij de tegenwoordige organisatie op den achtergrond gekomen. Het Handvest spreekt wel van de mogelijkheid daarvan, maar het is tot dusver niet gebleken, dat men in die richting daadwerkelijk wat doet. Daarom heeft het mij verheugd, dat dit punt thans ter sprake is gekomen in de Politieke Commissie. Dr. van Roijen heeft daar het Nederlandsche standpunt ten opzichte van de ontwapeningsvoorstellen uiteengezet. Bij die besprekingen heeft tot dusver de atoombomb de grootste rol gespeeld en het blijkt wel, dat Amerika en Sowjet-Rusland elkaar op het punt der ontwapening gaarne den voorrang gunnen. Dus al te optimistisch ben ik op dit punt niet gestemd, maar het is toch toe te juichen, dat dit geluid is vernomen en dat ook in de tegenwoordige organisatie wordt gevoeld, dat iets moet worden gedaan om te komen tot beëindiging van den wedloop der wapeniging. Ik weet niet of de minister in staat

De Tweede Kamer

De Kamer hierover nader in te lichten. Het onderwerp is niet in de stukken bekend; kon dit niet worden, omdat het st later aan de orde is gekomen. Het is in zoodat men bij de schriftelijke voorbereiding moeilijk up-to-date kan zijn; de schiedenis staat nu eenmaal niet stil. Ik heb in elk geval om prijs stellen, als minister mij nader zou kunnen inlichten, hoe het met dit belangrijke vraagstuk teld is.

Duitsland

Thans iets over onze economische belangen met Duitsland. De minister zegt in Memorie van Antwoord, dat een economische herleving van Duitsland zeer mogelijk is zonder het gevaar voor een nieuwe Duitse agressie te doen ontstaan. De Duitse mentaliteit is zeker van aard — het blijkt helaas telkens weer dat bepaalde maatregelen niet achterge kunnen blijven, wanneer men in de toekomst die agressie wil voorkomen. Indertijd het voorstel van Amerika om gedurende een periode van ten minste 25 jaren Duitsland te ontwanen.

Is er eenige aanwijzing om te verwachten, dat het economisch leven in Duitsland weer zal kunnen opbloeien? Het is mij gisteren en vandaag bekend geworden, dat er een overeenkomst is gesloten tussen Amerika en Engeland ten opzichte van de economische samensmelting van de Amerikaanse en Engelse economie in Duitsland. Ik zou mij kunnen voorstellen, dat hiervan inderdaad het gevolg zou kunnen zijn, dat de economische ontwikkeling van Duitsland in de naaste toekomst in een betere richting dan tot dusver het geval is geweest. Het hedenavond hebben wij in de coulissen kunnen lezen, dat hierover in een conferentie door minister Bevin nadere mededeelingen zijn gedaan. Het zou daarvoor komen, dat Engeland en Amerika samenwerken, kapitaal willen investeren in Duitsland tot een bedrag van £ 250 miljoen, om de industrie daar in staat te stellen op grotere schaal te produceren. Ik heb mij alleen afgevraagd of een dergelijk bedrag, een bedrag van bijna drie miljard gulden, — op zich zelf ongetwijfeld geen klein bedrag — hiervoor wel voldoende zal zijn. Volgens minister Bevin stelt men zich voor, dat op wijze Duitsland in ongeveer drie jaren in staat zal zijn weer in eigen behoefte te voorzien. Zoodat gezegd, zijn de laatste berichten daarover hedenavond in de coulissen te lezen geweest. Ik zou den minister willen vragen of hij ons daarom nadere mededeelingen kan doen.

In verband met het groote belang, dat de economische ontwikkeling in Duitsland voor ons land heeft, acht ik het te verzoeken, dat de houding van de geallieerde machthebbers in Duitsland ten opzichte van Nederland zoo teleurstellend evenals vroeger, evenals in den nazitijd, vindt ook thans een bevoorrechtiging van de Duitse havens plaats en van de scheepvaart moet hetzelfde worden gezegd. Men doet dat om deviezen te sparen, maar dat is toch een zeer onzuiver element in het economische leven. Door zich daarvoor te laten leiden, komt men tot handelsoorlogen, die in strijd zijn met een juist beleid van economie. Het handelsverkeer tussen Nederland en Duitsland is, vergeleken met vroeger, wel van zeer geringe omvang. Wij hebben juist kunnen zien, dat het handelsverkeer in de maand oktober bevredigend is geweest. De toestand is op het oogenblik zoo, dat de uitvoer van ons land dermate is gestegen, dat voor ruim de helft den invoer dekt. De uitvoer van en naar Duitsland is nog buitengewoon slecht. De uitvoer bedraagt over de maand October 8,8 miljoen, waarschijnlijk het meest in den vorm van munten, ook voor de bezettingstroepen in Duitsland. Een cijfer omtrent den invoer van Duitsland naar Nederland wordt zelfs niet gegeven. Het schijnt dus gering te zijn, dat men het zelfs niet vermelding waard acht. Wel dus een groot verschil met vroeger. Wij zullen daarom met de grootste kracht voor de economische belangen moeten opkomen. Wanneer er geleidelijk eenige economische opleving in Duitsland mocht ontstaan, zullen wij moeten zorg dragen om erin een rechtmatig aandeel te verkrijgen. De grootste waakzaamheid is hier geboden.

Het memorandum betreffende de grensfracties en wat daarmee samenhangt,

is door de regering ingediend bij de betrokken mogendheden, de Grooten Vier. In de pers hebben wij kunnen lezen, dat deze voorstellen bij sommige van de grootmachten in goede aarde zouden zijn gevallen. Ik zou willen vragen: is dat meer dan platonische liefde? Is de regering in staat daarover iets naders mede te deelen? Het wil mij voorkomen, dat de verlangens, die wij geuit hebben, vooral op economisch gebied, voor de toekomst van ons land van de allergrootste beteekenis zijn. Daarom zou het mij in hooge mate verheugen, wanneer de regering reeds in staat mocht zijn, daarover eenige nadere mededeelingen te doen.

De erkentelijkheidsmedaille

Ten slotte zou ik nog iets willen vragen aan den minister over de ingestelde erkentelijkheidsmedaille.

Bij besluit van 9 Februari 1945 („Staatsblad” no. G 29) werd ingesteld een eere-teeken, genaamd de erkentelijkheidsmedaille, die kan worden toegekend aan Nederlanders, Nederlandsche onderdanen en vreemdelingen, die zich tijdens den oorlog voor de Nederlandsche zaak verdienstelijk hebben gemaakt hetzij door het verleenen van hulp in eenigerlei vorm of wel aan Nederlanders, Nederlandsche onderdanen en Nederlandsche instellingen, die zich gedurende den oorlog op het door den vijand bezette grondgebied van het Koninkrijk bevonden, of wel aan Nederlanders en Nederlandsche onderdanen, die genoemd grondgebied in die jaren hebben verlaten, hetzij door leniging van den nood van evengenoemde personen na de bevrijding van dit grondgebied. Deze medaille kan echter alleen worden toegekend aan Nederlanders of Nederlandsche onderdanen, die zich gedurende den oorlog niet op het door den vijand bezette grondgebied van het Rijk in Europa bevonden; men moet zich dus in een ander land voor de Nederlandsche zaak verdienstelijk hebben gemaakt.

Indien ik juist ben ingelicht, zou deze erkentelijkheidsmedaille door het departement van Buitenlandsche Zaken, dat met de uitreiking is belast, nog slechts op bescheiden schaal zijn uitgereikt. Indien dit zoo is, zou ik gaarne de reden daarvan vernemen. Naar mij is medegedeeld, zou een landgenoot in het buitenland, die zich inderdaad tijdens den oorlog in het buitenland zeer verdienstelijk heeft gemaakt voor de Nederlandsche zaak en die hiervoor van Frankrijk, Engeland en Amerika, zelfs in een persoonlijk schrijven van generaal Eisenhower, onderscheidingen heeft ontvangen, tot groote verbazing van haar omgeving in het buitenland nog niets van haar eigen vaderland hebben ontvangen. Toch zou zij, naar mij is medegedeeld, indertijd door een Nederlandsch minister aan het departement van Buitenlandsche Zaken zijn voorgedragen voor de erkentelijkheidsmedaille. Werkt het departement zoo langzaam of wordt nog niet tot uitreiking van deze medaille overgegaan? Gaarne zou ik hieromtrent door den minister worden ingelicht; zoo mogelijk zou ik gaarne vernemen aan hoeveel en welke categorieën van personen de medaille reeds is uitgereikt.

ONZE KAMERFRACTIES.

Op verzoek van het secretariaat der partij doen wij ten behoeve onzer lezers hier nog eens de namen en adressen volgen van onze Tweede- en Eerste Kamerleden.

Tweede-Kamerfractie:

Dr. S. E. B. Bierema te Usquert (Gr.) telefoon 8.
Mevr. A. Fortanier-de Wit, Milletstr. 431, Amsterdam Z. telefoon 97364.
Dr. Ir. A. H. W. Hacke, Pr. Marianne-laan 24, Voorburg, telefoon 728045.
F. den Hartog, Hoog Blokland, post Arkel, telefoon Arkel 2.
Drs. H. A. Korhals, Leidscheweg 196, Voorschoten, telefoon 572.
Mr. G. Vonk, Pr. Mauritslaan 15, Haarlem, telefoon 19127.

Eerste-Kamerfractie:

Mr. U. D. Stikker, 2e Weteringplantsoen 21, Amsterdam C. telefoon 39933.
Prof. Mr. A. N. Molenaar, Gr. Haesebroekscheweg 29, Wassenaar, tel. 9832.
R. Zegeering Hadders, De Lindenhof, Emmen, telefoon 114.

Dr. ir. A. H. W. Hacke over

SOCIALE ZAKEN

Bij de behandeling van de begroting van Sociale Zaken in de Tweede Kamer heeft de heer Hacke, na zijn groote vertrouwen te hebben uitgesproken in het beleid van den minister van Sociale Zaken, het volgende gezegd:

De systemen der verzekeringen.

Ik zou gaarne bij den minister er op aandringen, nog eens nauwkeurig te doen nagaan, of in de systemen der verzekeringen geen wijziging kan worden gebracht.

Ik bedoel met name de administratieve besommeringen voor de ondernemers. Gelukkig zijn verschillende sociale lasten reeds in dien zin op elkaar afgestemd, dat niet van elkaar afwijkende administraties behoeven te worden gevoerd, maar toch kosten diverse maatregelen nog zeer veel administratieve rompslomp. De kosten, daaraan besteed, zouden ten goede kunnen komen aan de verdere doorvoering van gewenschte sociale maatregelen. In het algemeen is van ondernemerszijde geen sterk verzet tegen de in Nederland ge-

lijke arbeidskrachten gelezen. Het blijkt wel, dat de huishoudelijke beroepen moeilijkheden ondervinden bij het verkrijgen van voldoende arbeidskrachten. In Nederland gaat men er pas toe over een regeling te treffen, wanneer vaststaat, dat er een goede controle zal zijn. Dat is vooral ten aanzien van het huishoudelijk personeel zeer bezwaarlijk. Ik meen echter, dat het geen reden mag zijn om op den duur geen regeling voor deze menschen te ontwerpen. Het blijkt wel uit het rapport, dat de gezinnen er groote nadeelen van ondervinden, dat niet voldoende huishoudelijk personeel aanwezig is. Daarom meen ik er bij den minister op te mogen aandringen, dat ook voor het huishoudelijk personeel betere arbeidsvoorwaarden worden doorgevoerd. Ik deel daarbij de meening van den minister, dat hier geen dwangmaatregelen mogen en kunnen worden doorgevoerd.

Het bedrijfsleven.

Met heel veel genoegen en instemming heb ik begroet het voornemen van den minister om bemoeiingen, die tot nu toe bij ambtelijke organen hebben berust, over te dragen aan het bedrijfsleven. Ik meen, dat in deze richting verder kan worden gewerkt, en ik geloof, dat het bij den minister in veilige handen is.

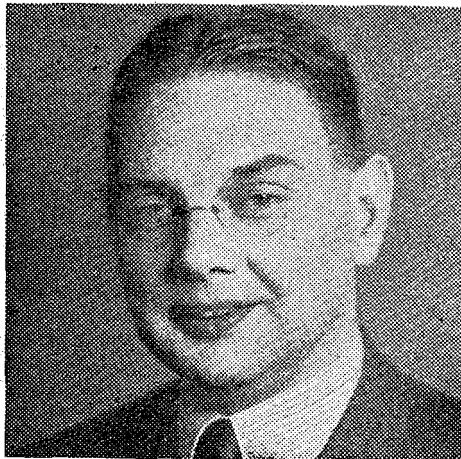
Het spijt mij, dat de minister weinig gevoelt voor concentratie van enkele onder den minister ressorteerende diensten. Mijn wensch gaat in deze richting, dat alle maatregelen van Overheidswege, voor wat betreft de bescherming van arbeiders in de onderneming, geconcentreerd zullen worden in één dienst.

Voor de juiste uitvoering van sociale maatregelen is groote kennis van het bedrijfsleven noodig. Een voldoende kennis van het bedrijfsleven wordt eerst na langen tijd en grondige studie verkregen. Het bedrijfsleven is steeds sterk wisselend en goede deskundigen zijn uiterst zeldzaam. Daarom juist acht ik het van zoo uitnemend belang, dat de bedrijven slechts door ambtenaren van één dienst worden bezocht. Dat heeft ook het groote voordeel, dat de ondernemers, voor wat betreft de arbeidsbescherming, slechts met één dienst te maken hebben. Ik heb hiermee natuurlijk niet bedoeld, dat nu alle buitendiensten in één verenigd behooren te worden. De minister wijst er op in de Memorie van Antwoord, dat de mogelijkheid zal bestaan, dat verschillende diensten onderling gegevens uitwisselen en elkaar behulpzaam zijn bij het bereiken van verschillende doelstellingen, maar persoonlijk koester ik geen hooggespannen verwachtingen van een zeer nauwe samenwerking tusschen verschillende diensten. In bepaalde gevallen is het wel mogelijk gebleken, maar het hangt te veel af van de personen, die samenwerken. Dat initiatief is zeer te loven en zoodra men er mee is begonnen, blijkt wel, dat uit onderlinge waardeering een goed resultaat moet komen, maar op den duur wordt een bevredigende oplossing alleen verkregen als een bepaald persoon, rechtstreeks onder den minister staande, met alle verantwoordelijkheid wordt belast.

De rijksbemiddelaars.

Ik meen nog enkele korte opmerkingen te mogen maken over andere onderwerpen. In de eerste plaats het College van Rijksbemiddelaars. Met groote instemming heb ik in de Memorie van Antwoord gelezen, dat de minister meent, dat de regeling van de loonen in de eerste plaats aan het bedrijfsleven moet worden overgelaten. In dit verband is ook de Stichting van den Arbeid genoemd. De minister meent echter, dat de loonvorming onder de huidige omstandigheden onder verantwoordelijkheid van de Overheid moet plaats vinden. Ik deel die meening volkomen, doch heb mij afgevraagd of er geen andere methode is, b.v. door aan de Stichting van den Arbeid een bepaalden regeeringsvertegenwoordiger toe te voegen, die kan ingrijpen als de voorstellen van die Stichting in strijd komen met de regeeringspolitiek ter zake. Hetzelfde resultaat zou dan kunnen worden bereikt zonder het vrij kostbare apparaat van de rijksbemiddelaars.

Vervolg op pag. 6, 1e kolom.

nomen maatregelen, maar het liefst zou men zien, dat alle kosten zouden kunnen worden afgestemd op het loonbedrag, waardoor zou kunnen worden volstaan met de betaling van een bedrag in eens.

Ik weet wel, dat verschillende maatregelen niet op een dergelijke eenvoudige wijze kunnen worden genomen, maar ik meen er bij dezen bewindsman op te mogen aandringen, deze quaestie nog eens extra onder de oogen te zien.

Ik heb het genoegen gehad met vertegenwoordigers van verschillende landen besprekingen te houden in Brussel. Daar is wel gebleken, dat Nederland over het algemeen aan de spits staat, wat betreft de sociale voorzieningen. Enkele maatregelen, die wij hier al vele jaren kennen, werden daar met veel gloed naar voren gebracht. Ik meen, dat onderlinge vergelijking voor Nederland vrijwel steeds in ons voordeel uitvalt. Ik meen allerminst hieraan te mogen vastknoopen, dat wij nu rustig kunnen blijven zitten. Verdere verbeteringen zijn mogelijk en kunnen ook wel worden doorgevoerd.

De noodvoorziening van ouden van dagen begroet ik met zeer veel genoegen. Het zou naar mijn meening nog beter zijn, als een definitieve regeling zou kunnen worden gemaakt.

Arbeidsduur.

Ook een verdere regeling van den arbeidsduur voor enkele groepen zal niet kunnen uitblijven. Ook in dit opzicht staan wij in Nederland heelemaal niet ten achter bij andere landen. Als wij hooren, dat in verschillende textielbedrijven in Canada en Egypte nog continu in drie ploegen dag en nacht wordt gewerkt, kunnen wij in Nederland dankbaar zijn voor datgene, dat wij hebben bereikt.

Ik meen echter met name enkele categorieën te mogen noemen. Ik denk aan het hotelpersoneel, waarvoor wel enkele regelingen gelden, die echter nog niet voldoende zijn. Ook voor het huispersoneel zijn nog geen regelingen van kracht. Ik hoop, dat de minister in de gelegenheid zal zijn met de vertegenwoordigers van deze groepen de maatregelen te ontwerpen, die noodzakelijk zijn.

Vrouwelijke arbeidskrachten.

Met groote belangstelling heb ik het onlangs verschenen rapport over de vrouwe-

De D.U.W.

Bij afdeling VI, Werkloosheidsverzekering en Werkloosheidsbestrijding, deelt de minister in de Memorie van Antwoord mede, dat D.U.W.-werken in hoofdzaak nog noodig zijn om het verschil in bedrijvigheid, dat in verband met de seizoenen vooral in den landbouw voorkomt, op te vangen.

Hierbij treedt wel zeer duidelijk het verband naar voren tusschen den landbouw en het verdere bedrijfsleven. Ik ben er een groot voorstander van, dat de voorwaarden, waaronder bij den D.U.W. gewerkt wordt, zooveel mogelijk gelijk zijn aan die van het normale bedrijfsleven. Daarom zou ik er ook gaarne voor willen pleiten om deze werken, als het maar eenigszins mogelijk is, te doen uitvoeren door aannemers en er voor te waken, dat degenen, die bij den D.U.W. werken, niet hun uiterste geven om de werken te doen afslagen.

De minister deelt voorts mede het onjuist te achten, dat ten laste van den D.U.W. arbeidskrachten in bedrijven te werk worden gesteld. Ik ben het daarmede eens: ik acht een doorlopende tewerkstelling in bedrijven verkeerd, omdat de bedrijven op den duur daarop zouden gaan leunen en niet in staat zouden zijn uit zich zelf op de internationale markt te concurreren, doch als tijdelijke toelage zouden de zorgen van het bedrijfsleven wel verlicht kunnen worden door arbeidskrachten op te leiden. Als Nederland de beschikking heeft over een voldoende aantal geschoolde arbeidskrachten, zou dat een groote stap zijn in de richting om er weer boven op te komen. Bovendien is gebleken in de praktijk, dat zelfs in tijden van de allergruotste werkloosheid de goed geschoolde krachten vrijwel nergens zonder werk waren.

De scholing wordt reeds zeer sterk bevorderd door den minister, doch ik heb het oog op ander soort opleiding dan die rechtstreeks onder scholing valt, waarmee ik bedoel, dat de gelden, die thans aan den D.U.W. besteed worden, aan de bedrijven ten goede zouden komen. Deze opleiding duurt veel langer. Ik zou er bij den minister op willen aandringen, deze zaak nog eens onder de oogen te zien.

De beroepsclassificatie.

Ten slotte moge ik enkele woorden wijden aan de beroepsclassificatie, genoemd op blad. 15 der Memorie van Antwoord. Ik ben het geheel met den minister eens, dat de uitvoering van de beroepsclassificatie in de eerste plaats taak is van het bedrijfsleven zelf.

Ik meen echter, dat die beroepsclassificatie een uiterst lastige taak is. Het betoog van den minister heeft mij niet er van overtuigd, dat de kosten, gevraagd voor dit onderdeel, gerechtvaardigd zijn. Ik kan alleen de meening van den minister onderschrijven, dat de uitvoering van de beroepsclassificatie in de eerste plaats een taak van het bedrijfsleven zelf dient te zijn. Het terrein van de beroepsclassificatie is vol groote moeilijkheden. Eerst zal men het eens moeten zijn over een goede beroepsnomenclatuur, dat wil zeggen, dat als een bepaalde functie wordt aangeduid, ook overeenstemming bestaat over het beroep. En daarvan is men nog ver af. Ik onderschrijf geheel hetgeen de heer Nederhorst daarover gezegd heeft. Ik zou alleen den minister in overweging willen geven of het niet mogelijk is vele moeilijkheden voor het bedrijfsleven en voor de arbeidsbemiddeling op te lossen door middel van het veelomstreden werkboekje. Daaruit zal men dan de verschillende gegevens kunnen putten. Ik hoop, dat ook deze mededeelingen voor de bureaux van de arbeidsbemiddeling uitnemende diensten kunnen bewijzen.

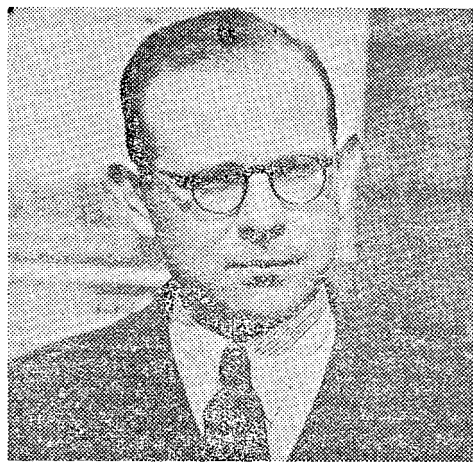
Ik wil ten slotte nog eens uitdrukkelijk zeggen, dat ik de grootste waardeering heb voor hetgeen de minister doet en zal doen.

Drs. H. A. Korthals over

Regeringsvoorlichtingsdienst en Centrale Veiligheidsdienst

Drs. H. A. Korthals heeft de vorige week in de Tweede Kamer bij de behandeling van de wetsontwerpen tot vaststelling van hoofdstuk II (hooge colleges van staat en het kabinet der Koningin) van de Rijksbegroting voor 1946 en van hoofdstuk II (hooge colleges van staat, het kabinet der Koningin en het kabinet van den minister-president) van de begroting voor 1947 het volgende gezegd:

Het is begrijpelijk, dat bij de behandeling van dit hoofdstuk der begroting in de afdelingen het licht is gevallen op den Regeringsvoorlichtingsdienst. De jaren, die nog zoo kort achter ons liggen, hebben ons op het terrein der „voorlichting” staaltjes te zien gegeven, die tot de grootst mogelijke voorzichtigheid manen. Deze voorzichtigheid is den dienst in den beginne in te geringe mate eigen geweest en belangrijke kritiek is in deze Kamer gehoord. De regering heeft toen besloten wijzigingen aan te brengen en voorts is ingesteld een commissie, welke tot taak had een advies uit te brengen over het Overheidsbeleid in zake de voorlichting. Dit rapport is middelerwijl uitgebracht en den leden der Kamer toegezonden. Het rapport toont ons den chaotischen toestand met betrekking tot de voorlichting, de kostbaarheid van de miljoenen verslindende serie Overheidsdiensten, die zich met voorlichting bezighouden, het spreekt ook over de betekenis der voorlichting en de grenzen,

die daaraan dienen te zijn gesteld; grenzen, die bij de voorlichting in binnen- en buitenland anders liggen, het geeft ook constructieve ideeën met betrekking tot de organisatie der voorlichting, er wordt ook in gesproken over de ministerieele verantwoordelijkheid met betrekking tot dit punt. Met veel wat in het rapport staat, kan ik mij vereenigen, en het is verheugend, dat wij in het „Woord Vooraf” hebben kunnen lezen, hoe de commissie zich tijdens de formatie van het huidige kabinet, met dr. Beel, zowel schriftelijk als mondeling, in verbinding heeft gesteld, ten einde hem van de globale inzichten der commissie te doen blijken. En de commissie spreekt dan gaarne haar waardeering uit voor de voortvarendheid, waarmede de huidige minister-president een begin van uitvoering heeft gegeven aan de denkbeelden, hem door de commissie voorgelegd.

Met overheidsvoorlichting betreedt men een terrein, waarop veel voetangels en klemmen liggen en wij zullen dan ook gaarne van den minister vernemen, in welke richting zijn gedachten gaan. Wij willen wel zeggen, dat wij van den Regeringsvoorlichtingsdienst niet veel meer hooren en dat is een compliment. Gezien dit feit en gezien ook de zoo juist geciteerde uitspraak van de adviescommissie, hebben wij dus wel het vertrouwen, dat de minister in den goeden koers varen wil. Wij willen echter gaarne nadere mededeelingen hierover ontvangen.

De Centrale Veiligheidsraad

Een tweede belangrijk punt bij dit begrotingshoofdstuk is de Centrale Veiligheidsdienst. Zulk een instituut draagt in zich de kiemen voor gevaren en enthousiast daarover te zijn is mij dan ook niet mogelijk. De minister echter heeft een commissie toegezegd en wij willen gaarne afwachten, wat deze rapporteert, alvorens onze gedachten uiteindelijk te formuleren. Wel zijn eenige vragen gerezen, welke samenhangen met het naar onze meening min of meer in de lucht hangen van dit instituut. Zoo zou in de eerste plaats de vraag mogen worden gesteld waar de waarborgen verankerd liggen, dat gegevens, welke aan den Centralen Veiligheidsdienst ter kennis komen en wijzen op gewone delicten, aan de justitieele autoriteiten worden doorgegeven, opdat deze de zaak in behandeling kunnen nemen. Deze vraag brengt ons trouwens tot een andere, een meer algemeene: moet dit instituut en zijn bevoegdheden niet worden geregeld

bij algemeenen maatregel van bestuur? Zooals ik zeide, zulk een instituut draagt in zich de kiemen voor gevaren en daarom mag men ter bescherming van de burgers zulk een instituut niet ongeregeld laten. Ik wil dus voor zulk een regeling de ernstige aandacht van den minister vragen. Mogelijk dat deze quaestie ook kan worden gezien door de in de Memorie van Antwoord bedoelde commissie, welke taakomschrijving dus een ruimere zal moeten zijn dan aangegeven is in het bedoelde Staatsstuk. Hoe belangrijk is ook al hetgeen zich rondom het geval-Sanders heeft afgespeeld, acht, voor mij gaat daar boven uit een beveiliging van de rechten der burgers.

In dien algemeenen maatregel van bestuur zou dan ook de verhouding tot politie en justitie kunnen worden geregeld. Wanneer de minister bereid zou zijn te gaan in de richting, die ik zoeven heb bepleit, dan zou de reden kunnen vervallen op dit oogenblik diep in het vraagstuk te treden.

Alleen moge ik nog even eenige opmerkingen maken naar aanleiding van hetgeen naar voren is gebracht in de Memorie van Antwoord, met betrekking tot de vraag, onder welk departement de Centrale Veiligheidsdienst moet ressorteeren. Mijn aanvankelijke meening is om mijn keuze niet te bepalen op den minister-president, maar op den minister van Justitie.

In de eerste plaats zitten op dit laatste

„De politieke houding van Jezus”

De Meppeler Courant van 29 November bevat een verslag van een lezing over het onderwerp „De politieke houding van Jezus”.

Hierover werd gesproken door den bekenden Haagschen predikant Dr. L. D. Terlaak Poot, die indertijd in een discussie, waarbij de Ned. Hervormde Kerk met een vogelhuis werd vergeleken, door prof. Hugo Visscher als de „beroemde Haagsche oievaar op één Poot” werd aangeduid.

De verslaggever merkt daarbij op, dat de voorzitter dier vergadering deze rede terecht als een zeer bijzondere lezing kenschetste.

En al is en blijft een verslag altijd maar een verslag, wij stemmen met dit oordeel gaarne in.

Dr. Poot betoogde dan, dat Jezus zorgvuldig verreed te worden verstrikt in de practische politiek; daarom ook bewaarde Hij zoo lang Zijn Messiasgeheim.

Jezus' hoofddoel was het Evangelie te verkondigen en Hij wilde Zijn groote taak niet door politieke bemoeiingen afgeleid zien. Hij hield den weg en de sfeer voor Zijn prediking vrij en zuiver.

Hij spijzigde de Galileërs in de woestijn en maakte van enkele brooden vele. De Joden werden geregeerd door de Romeinen en deze Galileërs waren eigenlijk de vrijheidsstrijders voor een onafhankelijken Joodschen staat. Zij zagen in Jezus hun aangewezen leider en toen Jezus weigerde waren zij zeer in Hem teleurgesteld. Zij zagen niet, dat het bij Hem niet ging om den vleeschelijken vrijheidsstrijd, maar om de zaligmaking van hun zielen.

Door verraad wisten de Romeinen den opstand der „illegale” Joden op het Loofhutfest te onderdrukken te Jeruzalem. Eenigen tijd daarna deed Jezus Zijn intocht in de stad. Hij werd door een groote menigte juichend binnengehaald. Nog steeds zagen de menschen — ook de Apostelen — in Hem den aanvoerder, die er in zou slagen de Romeinen te verdrijven.

Jezus verjoeg de wisselaars uit den tempel, om een einde te maken aan de ontbeiliging van het aan Zijn Vader gewijde gebouw. Het volk zag deze daad als een eerste verzetsdaad.

Judas was ook een vrijheidsstrijder. Hij was bevreesd, dat Jezus onvoorbereid den opstand zou proclameeren en om een debacule te voorkomen, verried hij Jezus. Eerst nadien zag hij Jezus in het juiste licht.

De twee mannen, die met Jezus tegelijk gekruisigd werden, waren eveneens „illegale werkers”, die in den opstand op het Loofhutfest door de Romeinen gegrepen waren. Tot het laatste toe geloofden zij, dat Jezus het sein tot den opstand zou geven en de bezetters zou verpletteren.

Na Jezus' dood wachtten de Apostelen op Zijn terugkeer, in de verwachting, dat

STALEN MEUBELEN
„GISO"-LAMPEN

departement geroutineerde justitiemensen en daardoor zijn er meer waarborgen, dat men blijft op den bodem van het recht.

In de tweede plaats — en hier zou ik willen komen tot een reden van doelmatigheid — heeft het departement, zoowel materieel als personeel, een goede utiliteitslage. Men beschikt materieel reeds over menige zaak, welke voor den Centralen Veiligheidsdienst van belang is en men heeft daar voorts geoefende menschen. Bovendien, wanneer men het werk in één hand houdt, dan wordt veel dubbel werk voorkomen. Voorts moet uit een oogpunt van onderzoek van strafbare feiten toch worden vastgesteld, dat de zaak moet worden gebaseerd op het Wetboek van Strafvordering, hetgeen krachtens de wet zelf dit bureau onder Justitie brengt.

Dit zijn de enkele opmerkingen, waartoe het onderhavige begrotingshoofdstuk mij aanleiding heeft gegeven. Zeer gaarne zou ik van den minister vernemen hoe hij daartegenover staat.

Hij dan toe zou slaan. Eerst na de Opstanding werden hun oogen geopend.

Wat men van de beschouwingen van Dr. Poot denken moge, het staat wel vast, dat men van een zeer bijzondere lezing spreken mag.

Wanneer men consequenties gaat trekken uit de opmerkingen van dezen bekenden orthodoxen predikant, dan is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat het zoo veelvuldig geprezen „verzet der Kerk” in een geheel ander licht komt te staan.

Er is nog iets, dat onze aandacht vraagt.

Wij lezen in genoemd verslag, dat Dr. Poot „waarschuwde voor bepaalde groepen, die in onze dagen ijverig bezig zijn Christus voor hun politieke wagen te spannen.”

In het verslag worden deze „bepaalde groepen” niet nader aangeduid; men kan dus slechts gissen op welke groepen deze waarschuwing moet slaan.

De „Partij van de Vrijheid” zal hier stellig niet bedoeld kunnen zijn. Misschien de zg. rechtsche partijen? Of zou de spreker gedacht hebben aan de „Nieuwe Nederlander”-groep in de Partij van den Arbeid?, de groep rondom minister Lief-tinck, het Kamerlid mr. van Walsum, Prof. Kraemer, om maar enkele namen van vooraanstaande figuren uit dezen kring te noemen? Voor den oorlog vormden Prof. Lief-tinck c.s. een roerige oppositie in de C.H. Unie. Het is voor de zuiverheid der politieke verhoudingen een geluk, dat deze heeren, gegrepen als ze waren door de leuze van herstel en vernieuwing, uit genoemde Unie zijn verdwenen.

Waar deze groep als het ware het monopolie van waarlijk practisch Christendom voor zich opeischt, zoo zou dus Dr. Poot's waarschuwing wel eens op haar van toepassing kunnen zijn.

Tenslotte kan ook de mogelijkheid niet uitgesloten worden geacht, dat deze waarschuwing doelt op de Synode der Ned. Hervormde Kerk, die haar houding van bemoeienis met het politieke leven ook nu de oorlog geëindigd is voortzet. Ook die Hervormde Synode kan hier gewaarschuwd zijn haar openlijke en verholene sympathie voor socialistische doelstellingen — en met name voor „geleide economie” — niet langer te laten blijken.

Want al heeft deze synode wat getreurd en al is thans een plan, gelijk dat indertijd in de synode bestaan schijnt te hebben, om „De Nieuwe Nederlander” (het blad van gemelde Lief-tinck-groep) financieel te steunen, ondenkbaar geworden, toch is zij nog steeds niet van de dwaalingen haars weegs teruggekeerd.

Het blijft dus voorhands gissen, welke groepen zich Dr. Poot's waarschuwing dienen aan te trekken.

Doch wellicht dat we ook dat spoedig eens vernemen.

Partijnieuws

VEREENIGING VAN STATEN- EN RAADSLEDEN

Het voorloopige bestuur van de Vereeniging van Staten- en Raadsleden der Partij van de Vrijheid heeft in zijn onlangs gehouden vergadering besloten, stappen te doen om te komen tot de oprichting van gewestelijke kringen. In den loop van deze maand zullen die kringen, naar verwacht wordt, met hun bijeenkomsten een aanvang maken.

Tevens werd besloten een bureau voor gemeentepolitiek in te stellen, waarvan het adres is: Brediusweg 63 te Bussum. Dit bureau heeft o.m. ten doel, de leden der vereeniging met advies en inlichtingen van dienst te zijn.

DE POSITIE VAN DEN OFFICIER

in de (nieuwe) Nederlandsche landmacht en de samenleving

Er zijn den laatsten tijd meermalen bij pers en publiek stemmen gehoord, welke de positie betroffen, die de officieren van de Nederlandsche leger- en vlootonderdelen innemen in het groote geheel der weermacht, als ook, en in samenhang daarmee, de positie welke zij in onze Nederlandsche samenleving innemen.

Meestentijds doen deze stemmen een critisch geluid hooren, doch bijna even vaak zijn de gevormde oordeelen afkomstig van hen, die terzake geen of weinig kennis hebben. Een enkele maal onderkennen wij in het geschreven of gesproken woord hem die wel in staat geacht mocht worden een oordeel uit te spreken, doch dan bracht men zijn oordeel op een m.i. niet altijd gelukkige wijze tot de openbaarheid.

Toch is een nadere beschouwing van de positie, welke wij boven omschreven, zeker in dezen tijd van groot belang.

Den bijzonderen aard van het onderwerp evenwel in oogenschouw nemend, moet men de aan het onderwerp verbonden vraagstukken niet alleen met kennis van zaken tegemoet treden, doch zich bovendien ook laten leiden door deze ook voor ons onderwerp van zoo groot belang zijnde gedachte, dat in onze samenleving een krachtig middel noodzakelijk is om een wettige Regeering de uitvoering van haar taak mogelijk te maken, zoowel naar binnen als naar buiten.

Een krachtig gezag moet een goed instrument te zijnen dienste hebben en dat instrument is de weermacht, welke naast, en zoo noodig in samenwerking met, de politie welke taak en daardoor haar samenstelling van veel beperkter aard is, naar binnen haar invloed moet kunnen doen gelden.

Van geheel anderen aard is de taak, welke aan een krijgsmacht wordt toebedeeld voor den afweer naar buiten, al of niet in samenwerking met de eventueele bondgenooten. Doch zonder twijfel moet de eisch ook in dit geval kunnen worden gesteld, dat het leger, de luchtmacht en de vloot betrouwbaar, d.w.z. moreel sterk en behoorlijk geoefend zijn.

En dit laatste wordt alleen bereikt, wanneer den aanvoerders van deze onderdelen van een krijgsmacht de hoogste eischen worden gesteld, zoowel naar lichaam als naar geest.

Het volk voelt dat onbewust, maar haarzuiver aan, doch daar het in de meeste gevallen voldoende technische kennis mist om over de tenuitvoerlegging van een bepaalde taak, waarvan zij — b.v. bij oefeningen — al of niet toevallig, getuige zijn, te oordeelen, beoordeelen zij de officieren naar de wijze, waarop dezen optreden tegen de onder hunne bevelen gestelde troepen of indien dit zoo uitkomt, tegen de individueele ondergeschikten.

Dat dit oordeel in de meeste gevallen volkomen waardeloos is, behoeven wij hier niet uiteen te zetten, doch een ernstig gevolg ervan is, dat dit oordeel ook weer wordt uitgedragen in mededeelingen die de betreffende „getuigen” al of niet waarheidsgetrouw aan vrienden en verwanten doen over hetgeen zij van het militaire leven konden gewaarworden.

Ook de beoordeeling van de soldaten is verre van objectief. Deze beoordeeling is meer individueel en sterk persoonlijk gekleurd.

Tenslotte kent men nog de beoordeelingen, welke haar oorsprong vinden in het gedrag in het openbaar van hen, die, in uniform gekleed, zich somtijds zoo vergeten, dat — hoewel zij tot het officierskorps behooren — hun gedrag allerminst tot de achting aanleiding geeft, welke men aan een in uniform gekleeden gezagsdrager van hooger rang behoort toe te kennen.

Wij hebben deze verschillende soorten van beoordeeling gegeven om den lezer te waarschuwen voor en aler hij min of meer klakkeloos dit oordeel overneemt, of zonder dat hij eenig onderzoek doet naar de juistheid van de hem meegedeelde feiten of gedachten en deze gebruikt of overneemt om b.v. politieke oogmerken te dienen, welke dan veelal uit valsche sentiment of uit gebrek aan werkelijkheidszin er op gericht zijn leger, vloot of luchtmacht af te breken of hun uitbouw of ontwikkeling te remmen of te stuiten.

In het volgende zullen wij ons bepalen tot de landmacht, daar wij ons t.a.v. de Lucht- of Zeemacht slechts een onvoldoende zuiver beeld kunnen vormen. Hierbij komt nog, dat, wat voor de Landmacht geldt, niet past voor Zee- of Luchtmacht en omgekeerd en, dat wat voor Land- of Zeemacht op historischen grond tot overeenstemmende geldigheid kan worden gebracht, voor de Luchtmacht als nieuw wapen, ontstaan in een nieuwen tijd, in het geheel niet past.

Wij zouden niet gaarne de meening huldigen, dat de stof den geest vormt, maar een feit is het, dat de geestesgesteldheid of de instelling tegenover de levenswaarden van een zee-officier geheel anders is dan van de officieren van de andere onderdelen der krijgsmacht, en zoo vervolgens, afhankelijk van het element waarin de man zich beweegt.

Persoonlijk heldendom meer op den achtergrond.

Naderen wij ons eigenlijke onderwerp thans van een der vele zijden waarvan wij het kunnen benaderen:

Wij dienen te onderzoeken, welke plaats de officier van de nieuwe Nederlandsche Krijgsmacht inneemt temidden van de volksgemeenschap, waaruit hij is voortgekomen, waaraan hij deel heeft, waarvoor hij bereid is zijn werkkraft en, als het moet, zijn leven te geven.

Anderen, in de schrijfkunst meer ervaren dan wij, hebben den soldaat vele schoone bladzijden gewijd. Doch meestentijds was het de soldaat van oudheid of middeleeuwen, was het de soldaat van den bloeitijd onzer Republiek der Vereenigde Nederlanden, kortweg: was het de soldaat wiens leven en daden in het licht van een — verondersteld — romantisch gebeuren werden bezien.

Naarmate de tijd, waarin de beschrevene leefde of verondersteld werd geleefd te hebben, dichter aan den onzen nader kwam, werd het aureool der romantische verbeelding minder stralend, werd het bloedige en wreede in het handwerk duidelijker zichtbaar, werd de massale slachting, die elke oorlog tenslotte is, in al zijn gruwelijkheid reëler voelbaar en dus ook door zijn gevolgen, meer en meer ontgaan van zijn romantische versiering.

Den soldaat van '14—'18 zijn schoone bladzijden gewijd. Nog schooner en grootscher zijn de verbeeldingen, die hem ter eere zijn vervaardigd uit steen, brons en kleurstoffen. En de strijd waaraan wij sedert Hitler's misdadig optreden deel hadden, zal, wanneer de tijd de nu nog open wonden weer voldoende zal hebben geheeld, opnieuw stof geven voor hen wien het een levensbehoefte is in beeld of woord op fraaie wijze de historie van ons Koninkrijk vast te leggen.

Maar nimmer is een dezer beelden, een dezer hoe schoone bladzijden ook in staat

ons het gruwelijke van den strijd om het soms ongeweten doel ook maar een luttel tijds te doen vergeten.

En constateeren wij dan dat de figuur van den soldaat bij het gebeuren is bijzaak geworden....

Het is niet meer de mensch die de daad verricht, wiens moed of lafheid beslist over het lot van volken. Neen, de oorlog, de moderne oorlog is een mechanisch vernielen van massa's levende lichamen geworden, waarbij de enkeling held wordt, soms slechts uit doodsangst, en in zijn heldhaftigheid ongekend te gronde gaat.

Naarmate de tijd persoonlijk heldendom op den achtergrond schoof en daarvoor het mechanisch element in de plaats bracht, werd de allesbeslissende daad, op het juiste moment volbracht, vervangen door een reeks van kleine plichten, die echter als steenen in een mozaiek dienen te passen in de omlijsting van het geheel: de door de omstandigheden geëischte plaatselijke manoeuvre, die dan op haar beurt in de reeks gebeurtenissen een bouwsteen is in het tactisch plan, beraamd door de „hersens van de krijgsmacht”, den Generaalen Staf.

Met de veranderingen in het oorlogsgebeuren veranderde de positie, die de officier inneemt temidden van de strijdenden.

Was hij in vroeger tijden de man, die, door de moedige daad alleen al het voorbeeld gaf, langzamerhand is naast dezen eisch, die vroeg of laat aan elk soldatenleven wordt gesteld, de voortdurende, vaak zenuwslappende, op-alles-bedacht-zijnde paraatheid gekomen.

Het is deze onafgebroken geestelijke en lichamelijke paraatheid, die in deze tijden elke minuut van het leven van een waarschijnlijk officier eischt. Het is deze, steeds actief en volledig bewust handelen vereischende paraatheid, die van den officier veelal meer moed, uithoudingsvermogen en wilskracht vergt, dan menig held der fraai vergulde verbeeldingen uit de historie behoefde te bezitten om onsterfelijk te worden.

Zoo is het beeld van den officier, van den man, die met het zwaard in de vuist naar voren rent, den vijand tegemoet, geworden het beeld van den man, die denkend, berekend tracht met zoo weinig mogelijk middelen en met de geringst mogelijke verliezen een resultaat te verkrijgen, dat voldoet aan de eischen, door den hooger bevelvoerder gesteld. Niet minder, doch ook niet meer.

Met de balans moet elke handeling worden afgewogen, met den passer elke stap nagemeten.

De eenige, die dit wreede schaakspel ongestraft verstoren, zijn de elementen en de Dood.

(Wordt vervolgd)

Politiek

IN HET LEGER

Het verbod van minister Fiévez om in militaire cantines, kazernes enz. het communistische blad „De Waarheid” ter lezing aan den soldaat te bieden, heeft nog al wat stof doen opwaaien.

Naast de vragen die men hierover pleegt te hooren: of de minister het „recht” heeft om dit blad te verbieden voor militairen, of dat verbod niet in strijd is met het begrip persvrijheid, en andere — in de gedachtenwisselingen meestal vaag geformuleerde of verkeerd omschreven — begrippen, kwam toch een opmerking onder onze aandacht, die dieper reikte dan alle andere bombarie, die om dit verbod werd gemaakt. Deze opmerking werd door een eenvoudig soldaat gemaakt, die evenwel naar voren haalde wat hij op een les over krijgstuicht had gehoord: „Ik dacht”, zoo zeide hij, „dat het leger niet aan politiek deed, maar waarom verbiedt de minister dan dit Communistenblad?”

Laten wij deze opmerking eens nader bezien.

Daar is in de eerste plaats de gedachte: politiek in het leger is niet toegestaan, ten tweede: een communistenblad, dus een blad met politieke strekking wordt verboden. Gecombineerd levert dit de vraag van den soldaat. Doch juist in het laatste element dezer combinatie schuilt de fout.

De vraag rijst nl.: ziet de minister deze krant als op zichzelf bestaand blad, of verbiedt hij haar als vertegenwoordigster van de communistisch-politieke meeningen die erin worden verkondigd?

O.i. is het blad verboden op grond van zijn in wezen opruiende taal, die — gezien het tijdsgevoel waarin wij leven, met de troepentransporten naar Oost-Indië — slechts funest kan zijn voor wat men noemt „het cement van het leger”: de krijgstuicht.

In de officieele argumentatie vindt men geen duidelijke uitspraak, doch voor den vakman spreekt het verbod klare en volledig aanvaardbare taal.

Komen wij nu terug op het eerste deel van de vraag en ons eigenlijk onderwerp.

Is politiek in het leger verboden?

In een beschikking van het Hoog Militair Gerechtshof van 25 November 1910 komt o.a. het volgende voor: „Het op smalende of beleedigende wijze bestrijden of bespreken van een verkeerd geachte politieke of godsdienstige overtuiging van anderen is niet toelaatbaar.” Het Reglement op de Krijgstuicht, art. 8 ten derde gebiedt: „Hij (de militair) zal zich onthouden van gesprekken, die de strekking hebben, of er toe kunnen bijdragen om den eerbied voor den meerdere en voor de Overheid afbreuk te doen”.

Tezamen met de andere verboden en geboden, vastgelegd in militaire wetten en reglementen, beschikkingen en uitspraken terzake van gerechtshoven en krijgstraden, is het duidelijk, dat politieke strevingen in het leger moeten en — ook om zichzelf wille — zullen worden geweerd.

Politieke gesprekken zijn zelden rustig van aard, zij verstoren den ordelijken gang van zaken, die noodig is bij de goede en volledige uitoefening van den dagelikschen dienst.

Zij veroorzaken niet alleen onrust in het precies af te meten verloop van handelingen den dienst betreffende, doch verontrusten ook de geesten der militairen, verstoren een goede kameraadschap en verminderen daardoor vooral het verkrijgen van een goed moreel door den invloed van juiste krijgstuichtelijke verhoudingen.

Deze, en ongetwijfeld meer, goed door-dachte, tot in hun gevolgen overwogen motieven, zullen zeker ten grondslag liggen aan het in den aanhef genoemde verbod van den minister van Oorlog, die, vergeten wij dit niet, een doorkneet vakman is in al datgene hetwelk samenhangt met militaire vraagstukken van organisatorischen aard.

J.

Prijsopdriving door het Rijk

Onlangs verkondigde de minister-president in ons half-socialistisch kabinet voor de radio, dat het prijspeil in Nederland verlaagd moet worden. Zoals doorgaans bij de socialisten zijn ook hier de woorden in lijnrechten strijd met de daden. Want al is dan onze minister-president geen lid van een socialistische partij, hij spreekt als minister-president toch mede namens het roode deel van de regeering, dat hierop zelfs zijn stempel drukt. En zoo wordt den kleinen man verlagings van prijzen aangekondigd en komt even daarna het rijk zelf met een kolossale verhoging van de posttarieven, hiermede de door de bezetters getrokken lijn voortzettend. Waaruit weer eens te meer blijkt, dat nationaal-socialisme en democratisch socialisme beide socialisme zijn en vele trekken gemeen hebben. Niet alleen worden we met deze tariefsverhoging opgeknapt, doch de diensten van het staatsbedrijf zijn belangrijk minder geworden. De uren van openstelling van de postkantoren zijn zoodanig, dat de arbeider en andere werkenden nimmer in de gelegenheid zijn, daar hunne zaken af te doen.

Nu is het staatsbedrijf der P.T.T. een monopolistisch bedrijf, nog wel staande onder een socialistischen directeur-generaal. In den tegenwoordigen tijd zijn er vele vervoerders, zooals Spoorwegen, busdiensten, vrachtautodiensten en beurtvaarders. Als lid van de Partij van de Vrijheid vraagt men zich waarlijk af, of het monopolie van briefvervoer moet worden gehandhaafd. Monopolies voeren altijd tot misbruiken. De posttariefsverhoging is tot stand gekomen zonder overleg met de Staten-Generaal. Dat het volk als zoodanig dus bij een gesocialiseerd bedrijf invloed heeft, is slechts schijn. Is er vrije concurrentie, dan kan men terecht waar men wil en heeft de gewone burger een aanmerkelijken invloed op zijne leveranciers. De particuliere grootbedrijven zijn geheel en

al afhankelijk van den smaak en de inzichten van het groote publiek, dat zij te vriend moeten zien te houden, uit vrees, dat het naar een concurrent zal loopen. De dweepers met staatsexploitatie vergeten altijd, dit punt voor hunne volgelingen naar voren te brengen.

Monopolie beteekent dictatuur en dat zien we nu ook weer bij de posttariefsverhoging. Ingevolge de regeeringsvoorschriften mogen de zakenlui voor hunne waren en diensten slechts beperkte prijzen rekenen en worden hunne winstmarges uitermate beperkt. Daartegenover komt het rijk nu met een tariefsverhoging, die in het particuliere leven zonder twijfel als zwarte handel zou worden gebrandmerkt. Volgens een weekbladartikel bedraagt in Amerika het posttarief voor een brief 7½ cent, terwijl een postbode daar 500 gulden per maand verdient. In dat licht gezien is toch een zoodanige tariefsverhoging in ons land, bij veel geringere salarissen en slechts zeer kleine afstanden voor het vervoer, exorbitant. Voor den kleinen man beteekent het, dat hij geen brief meer kan verzenden, voor het zakenleven beteekent het een drukkende last. Ondanks de materialenschaarschte blijken de Posterijen wel in staat te zijn, een paleisachtig stationspostkantoor in den Haag te bouwen. Waar is dat voor noodig, wanneer de gewone burger toch geen brieven meer kan verzenden?

In dit verband blijkt er nog wel een taak voor de Partij van de Vrijheid te zijn. In de eerste plaats door te trachten, ons volk van dezen ondraaglijken last af te helpen. In de tweede plaats door mee te helpen de alleenheerschappij van een staatsbedrijf te breken. En in de derde plaats door aan de hand van de posttariefsverhoging den kleinen man eens goed duidelijk te maken, waar hij verdaagt met socialisatie en staatsbemoeiing.

v. H.

ABONNEMENTSGELDEN
voor „Vrij!” kunnen worden overgeschreven op Giro No. 245103 ten name van den Penningmeester van de Stichting Slaet op den Trommele, Utrecht.

Een merkwaardig manifest

In de Stichtse Courant troffen wij onderstaand manifest aan. Wij publiceeren het, beseffende dat er misschien „iets mee aan de hand“ is. Verspreiding van het manifest schijnt in Indië verboden te zijn, maar wij kunnen niet met zekerheid zeggen waarom. Ook gaan er geruchten, dat er een mystificatie in het spel is. Wat daar van waar zij, het lijkt ons de moeite waard van het stuk kennis te nemen.

Uit Sydney bereikte ons het verzoek van den secretaris van de Gefedereerde

Indonesische staatspartijen, Rd. Moh. Sas-tradinata, om het volgende manifest tot het Indonesische volk af te drukken:

Met verbazing is door ons kennis genomen van het feit, dat de Ned. Delegatie een delegatie van een zekere „Indonesische Republiek“ tot 'n overeenkomst zijn gekomen aangaande een zekeren status voor Java en Sumatra, hetgeen beteekent een mogelijke erkenning van een „Soekarno-Republiek“ door Nederland.

De Indonesische Staatspartijen in het buitenland hebben besloten, in een binnenkort te houden conferentie te Brisbane (Australië), ten strengste te protesteeren tegen zulk een erkenning, aangezien zij van meening zijn, dat:

1. Indonesië, met een bevolking van over

de 70 miljoen inwoners, waarvan nog geen 3 miljoen intellectueelen, onmogelijk zelfstandig kan regeeren.

2. Een „Indonesische Republiek“, met als „President“ een man, die, naar duidelijk is gebleken, gedurende den Pacificoorlog met den vijand heulde, onmogelijk van langen duur kan zijn.

3. De eenige weg naar een democratisch zelfbestuur voor Indonesië ligt via de beloften, gedaan door H. M. de Koningin der Nederlanden in hare redevoeering tot het Indonesische Volk, in December 1942.

De Vereenigde Indonesische Staatspartijen hebben besloten, op de a.s. conferentie een commissie te benoemen voor onderzoek aangaande het Soerabaja-incident, in October-November 1945, en den Glo-

dok-moord op Indo-Europeanen in Juli-Augustus van hetzelfde jaar.

Deze commissie zal in het begin van 1947 met haar taak beginnen.

Boedi Oetomo (w.g.) Pangeran Ario Hadiningrat.

Sarekat Islam (w.g.) Rd. Hadji Moh. Kartawinata.

Indo-Europeesch Verbond (w.g.) R. J. Rhemrev.

Christelijke Staatspartij (w.g.) Mr. B. Ch. Wawaruntu.

Sociaal Democratische Partij (w.g.) Mr. dr. R. Notodirodjo.

Indonesische Sociale Arbeiderspartij (w.g.) Ir. R. Hadibroto.

Indonesische Katholieke Staatspartij (w.g.) Mr. J. A. Soedarsono.

DE ROTTERDAMSCH DROOGDOK MIJ. N.V.

POSTZEGELS

Alle uitgaven van Duitsland incl. Elzas-Lotharingen, Luxemburg, Gen, Gouvernement, Protectoraat, Oostland, Ukraine, uit de jaren 1939-1945, postfris en gebruikt, voor onze ruil met het buitenland te koop gevraagd. Aanbiedingen met prijs aan:

BASTIAANSE'S Postzegelhandel

ROTTERDAM-N. - EMMALAAN 25 - TEL. 43985

„ROBUR“ Transportwagenfabr.

Fa. K. RODENBURG

HONSELERSDIJK - Tel. (Naaldwijk) 259

Steek-, Kruis- en Magazijnwagens in buisvakwerk op kogelgelagerde luchtband- en massiefrubberwielen volgens Nederlandsch Octrooi no. 43505

LICHT - SIERLIJK - GERUISCHLOOS

Geen vloerenbeschadiging - Grote arbeidsbesparing

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V.

Amsterdam - Singel 250

Rotterdam - Mathenesserlaan 235

's-Gravenhage - Lange Vijverberg 11

VESTIGINGEN

buiten Nederlandsch-Indië in:

Br.-Indië: Bombay en Calcutta
China: Shanghai en Hongkong
Straits Settlements: Singapore
Philippijnen: Manila

*

Wij verlenen gaarne onze bemiddeling voor het aanknoopen van relaties en voor de behandeling Uwer zaken

AUTOGENE- EN ELECTRICHE LASCHINRICHTING
LICHT CONSTRUCTIEWERK
L. v. d. BURGH & Co.
MATHENESSERDIJK 327 - TEL. 37107 - ROTTERDAM
REPARATIEWERKPL. VOOR HAARDEN EN KACHELS

J. en K. SMIT'S

Scheepswerven

en

Machinefabrieken

KINDERDIJK

MAKELAARSKANTOOR JOAN E. VAN KUYK

COOLHAVEN 260 * TELEFOON 34433 * ROTTERDAM

* BEMIDDELING BIJ ONROERENDE GOEDEREN, HYPOTHEKEN EN ASSURANTIËN *
* TAXATIES - BEHEER - HERSTELLINGEN - VERTROUWENSOPDRACHTEN *

is een geschenk

Zoo'n PERPLEX-vloer is een geschenk voor het leven. Het maakt het thuis gezellig, behagelijk en warm.

PERPLEX-parket vanaf f. 4,- per M² gelegd. Een product van Abec-parketvloeren. Toonzaal v. Boetselaarlaan 90, Den Haag, telefoon 555564.

PERPLEX

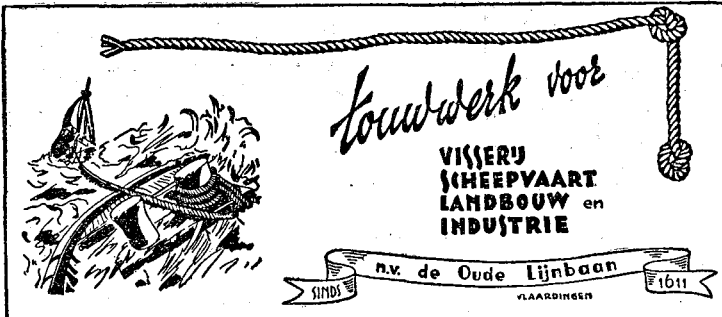
kan er tegen

SCHILDERS-BEDRIJF **H. J. de Munnik**
BLOEMKWEKERSSTRAAT 78c
Telefoon 36569 (na 5 uur 36725) Rotterdam

Machinefabriek & Scheepswerf

van

P. SMIT Jr. N.V. - ROTTERDAM

tuinwerk voor

VISSERIJ
SCHEEPVAART
LANDBOUW en
INDUSTRIE

n.v. de Oude Lijnbaan 1611

FIRMA

J. LANGEJAN A.ZN.

AANNEMERS

BOUW- EN GEW. BETONWERKEN

TIMMER- EN METSELBEDRIJF

VREDEHOFWEG 36 - TEL. 23951 - ROTTERDAM

Fa. B. Cuperus Az.

HESSENWEG 2 - DE BILT

Bijkantoor: Laurillardlaan 1 - Bilthoven.

Uitgeverij en

Periodiekenbedrijf

VAKTIJDSCHRIFTEN

ADVERTEERD
IN DIT BLAD.

de boog

KAN NIET ALTIJD
GESPANNEN ZIJN!

Ontlast Uw geheugen
en koop onze speciaal
hiervoor ontworpen

Memoria-KALENDER

verjaardagskalender

gewone maankalender

f12.50

nieuwe gedurende kalender

10-jarige omlegkalender

DE „VIER IN EEN“ KALENDER

Binnenkort in alle goede zaken

verrijgbaar

Laat er een voor U reserveren

H.H. GROSSIERS EN EXPORTEURS

WENDEN ZICH TOT:

International Octrooi-licentie-bureau

Interlicense

ALEXANDERSTR. 14, TEL. 216619

DEN HAAG

VRUJ!

WEEKBLAD VAN

De Partij van de Vrijheid

„slaet
op den trommele”

Waarnemend Hoofdredacteur:
Drs. H. A. KORTHALS, Voorschoten

Adres van redactie: LEIDSCHESTRAATWEG 196, VOORSCHOTEN. Gironr. 245103 t.n.v. den Penningmeester van de Stichting „Slaet op den Trommele” te Utrecht.
Adres van administratie: NIEUWE GRACHT 38, UTRECHT, Telefoon 19298. — Abonnementen f 1.30 per kwartaal, f 5.20 per jaar. — Losse nummers f 0.14

AANSTONDS = ZOODRA MOGELIJK

Deze week zijn dan in de Tweede Kamer de debatten gehouden over het Indische vraagstuk, met name over het accoord van Linggadjadi. Wekenlang reeds was de politieke belangstelling op dit onderwerp gericht en veel onrust was ontstaan, onrust welke in sommige gevallen heeft geleid tot uitlatingen, welke niet tot de gelukkigste gerekend kunnen worden. Wij denken in dit verband aan de rede, welke de gepensioneerde luitenant-generaal Röell voor de radio heeft gehouden. Hoe dit zij: al wat aan scherps en hartstochtelijks gezegd is in de laatste weken — ook de voorstanders van het accoord hebben zich waarlijk niet als zoete jongetjes gedragen! — toont wel aan hoezeer deze kwestie de gemoederen in beweging heeft gebracht. Het is daarom wel jammer geweest, dat deze aangelegenheid met sneltrein-vaart moest worden behandeld en dat, zoals wij vorige week ook betoogden, geen schriftelijke voorbereiding heeft plaats gehad. Hoezeer de gevolgde gang van zaken schadelijk is geweest voor een goede behandeling is nu wel duidelijk bewezen. Men kan niet ontkennen, dat menige redevoering van de leden van het parlement op hoog peil stond, maar evenzeer zal moeten worden vastgesteld, dat de minister van overzeese gebiedsdeelen in zijn beantwoording verre beneden de maat is gebleven en talrijke vragen onbeantwoord heeft gelaten. Dat wil dus zeggen, dat de zaak onvoldoende is uitgepraat. En dat nog wel een aangelegenheid betreffende, die van zoo overwegend belang is voor ons Koninkrijk! Begon de leider der fractie van de Katholieke Volkspartij Maandag zijn rede niet met de verklaring: „De Kamer staat op dit oogenblik voor een zaak van zoo'n historische draagwijdte als wel nooit te voren haar is voorgelegd”? En ving ook prof. Logemann zijn rede niet aan met te betuigen, „dat ook mijn politieke vrienden en ik diep doordrongen zijn van den ernst van de uitspraak, die in dit moment van de Kamer wordt gevraagd”? Was dit het oordeel van de voormannen van de Katholieke Volkspartij en de Partij van den Arbeid, waarom dan toch de schriftelijke voorbereiding niet gewenscht? Waarom de overhaasting? Het is niet bij de mondelinge behandeling gebleken, dat deze noodig was. Trouwens, daarbij is veel niet gebleken en dat was ook te verwachten, maar ook zeer te betreuren.

* * *

Zoals wij reeds zeiden is de minister bij zijn beantwoording beneden de maat der verwachtingen gebleven. Menig spreker heeft moeten vaststellen, dat diverse van de door hem opgeworpen kwesties niet of niet voldoende waren behandeld in de beantwoording door den minister. Deze is een voortreffelijk spreker, maar hij poneert meer dan hij bewijst. Zoals men elders in dit blad kan lezen heeft mr. Vonk, die als eerste spreker van de fractie onzer partij is opgetreden, in het bijzonder gewezen op het feit, dat niet getolereerd kan worden, dat colleges als de Commissie-Generaal zich niet houden aan de wettelijke voorschriften. De heer Vonk heeft dit breed uitgewerkt. Maar dan is de minister er toch waarlijk niet af wanneer hij mededeelt niet in de juridische argumenten te zullen treden en dan voorts de zaak meent te kunnen afdoen met opmerkingen, die een goedkoop succes kunnen verwekken bij zijn aanhangers, maar die de aangelegenheid zelf onaangeroerd laten. De minister bewees daarmee bovendien in het geheel niet begrepen te hebben waar het om ging. De rede van den heer Vonk was ingegeven door de gedachte de regering te waarschuwen en haar te zeggen, dat de rechtsstaat gebiedt, dat een ieder en zeker de overheid, zich moet houden aan wet en recht. Waar gaan wij heen wanneer de wettelijke voorschriften niet meer in acht

worden genomen? De waarschuwing was dus bedoeld als een waarschuwing tegen de gevaren, die kunnen rijzen wanneer de overheid „illegaal beleid” voert. Zijn wij reeds zoo ver heen, dat zulke waarschuwingen slechts met hoon kunnen worden aangehoord en dat een minister er zich op goedkoope wijze van af kan maken? Indien het zoo gesteld is, dan moeten wij uitroepen: Nederland, let op U saeck!

Over het goedkoope van de beantwoording had niet alleen mr. Vonk te klagen, maar ook verscheidene andere sprekers. En laten wij zeggen, dat het geheele parlement, ja het geheele Nederlandsche volk er ontevreden over moet zijn. Een aangelegenheid als de onderhavige, die de diepste gevoelens en de meest elementaire belangen van het Nederlandsche volk raakt, had niet op zulk een wijze afgedaan mogen worden. Temeer, daar anders verwacht had mogen worden. Toen immers bij de behandeling van de vraag of er nog een schriftelijke voorbereiding zou plaats hebben, de president der Kamer den minister vroeg bij de mondelinge behandeling een grondige beantwoording te geven, heeft de bewindsman bevestigend geknikt. Hij is dan ook beneden de maat van zijn eigen toezeggingen gebleven. Maar... de minister had den steun van de meerderheid van het parlement en hij kon het zich dus permitteeren. De oppositie komt er nu eenmaal niet zoo erg op aan. Ja, de minister vindt die oppositie zelfs maar wonderlijk. Zij laat zich niet overtuigen! Wie onbevooroordeeld oordeelt zal dat na zoo'n slappe verdediging der regeringsplannen overigens niet vreemd vinden. Waarlijk, Excellentie, er wordt bij de oppositie wel degelijk goed nagedacht voor men zijn stem bepaalt en waarlijk, Excellentie, onze overtuiging is diep geworteld. Mogelijk dat de bewindsman in de toekomst nog eens iets zal begrijpen van onze innerlijke roerselen. Dan zal hij zich misschien ook nog eens gaan bezinnen over zijn uitspraak, dat er mensen zijn die naar het verleden kijken

en mensen, die in de toekomst zien. Ziet, zulk een onderscheiding — zij is van Victor Hugo en daarom vond de minister haar blijkbaar ook goed — is voor een geval als het onderhavige rhetorisch een aardigheid, maar meer dan toch ook niet. Ook de oppositie weet wel, dat regeeren vooruitzien is, maar zij weet, — en dat blijkbaar beter dan de minister — dat men beter niet in den afgrond kan stappen bij een moeilijken bergtocht, maar met voorzichtigheid en omzichtigheid de beste bergpaden moet uitzoeken.

* * *

Wij willen thans niet verder treden in hetgeen de bewindsman heeft gezegd. De tijd daartoe komt nog wel eens, en waarschijnlijk spoedig. Laten wij nagaan wat de debatten in de Kamer hebben opgeleverd. Tot onzen spijt kunnen wij niet de uiteindelijke beslissing verwerken, omdat, met het oog op de techniek, dit artikel niet later kan worden geschreven. Wel echter liggen de kaarten reeds op tafel. Er zijn dan drie moties ingediend. In de eerste plaats dan een motie, welke ondertekend is door alle fractievoorzitters, dus ook dr. Bierema. Daarin spreekt de Kamer uit, dat de veiligheid en de vrijheid van de slachtoffers der gebeurtenissen in Indonesië en van de geïnterneerden thans in ieder geval behooren te worden verzekerd. Het is goed, dat de Kamer dit nog eens met zooveel woorden vaststelt, maar wij willen toch nog weleens herinneren aan de besprekingen die op 7 Mei van dit jaar hebben plaats gehad. Op dien dag kwam ook het lot der geïnterneerden aan de orde en toen is aangenomen een motie van het toenmalige lid der Tweede Kamer van Poll, thans lid van de Commissie-Generaal. In die motie werd vastgelegd, dat bij de voortzetting van de besprekingen met de z.g. Repoebliek eerst diende vast te staan, dat de „in gang zijnde invrijheidstelling

van de nog in interneringskampen vastgehouden Nederlandsche onderdanen snel en regelmatig zal worden afgewikkeld”.

En verder werd er dan nog aan toegevoegd, dat het uitblijven van die invrijheidstelling een beletsel zou vormen voor den verderen voortgang der besprekingen. Zoals gezegd, deze motie werd ingediend op 7 Mei. Wij schrijven thans 19 December en weer moet de Kamer verklaren, dat de vrijheid en de veiligheid van de geïnterneerden thans in ieder geval behooren te worden verzekerd. Is dit nu niet een symptoom van de poppenkasterij die er met de Indische kwestie wordt bedreven en is dit ook al weer niet een bewijs, dat uitspraken van het parlement gewoonweg niet serieus worden genomen door hen, die in de Indische kwestie een leidende rol spelen?

Een tweede motie is van de zijde van de Katholieke Volkspartij en de P.v.d.A. gekomen. Daarin wordt dan tot uitdrukking gebracht, dat accoord wordt gegaan met het door de regering voorgenomen beleid en verder wordt er dan in gesteld, dat accoord wordt gegaan met de plannen van het Kabinet met betrekking tot het aangaan van een verbinding met de z.g. Repoebliek. Tegen de motie bestaan ernstige bezwaren. Zoals bekend achten wij de ontwerp-overeenkomst van Linggadjadi niet te aanvaarden, omdat zij de ontbinding van ons Koninkrijk inhoudt, maar de procedure die thans door de regeringspartijen wordt voorgestaan achten wij ook inacceptabel. Men gaat nu van dien kant vertellen, dat de aanneming van de overeenkomst van Linggadjadi, tot niets meer verbindt dan tot wat volgens de Commissie-Generaal is overeengekomen en verder tot hetgeen onze regering heeft verklaard in de regeringsverklaringen van 10 en 19 December. Zulk een handelwijze veroordeelen wij. Men moet een overeenkomst aannemen of verwerpen, maar men moet niet trachten door toelichtingen of verklaringen de zaak uit te leggen in een richting die men zelf wenscht. Men komt dan tot de meest vreemde consequenties. Zoo staat bijv. in art. 16 van de overeenkomst dat tot vermindering van de troepensterkte zal wor-

(Vervolg op pagina 8)

Blik op de regeringstafel gedurende het debat over Linggadjadi

Buitenlandsch overzicht

Het onoplosbare probleem Franco

Spanje heet het enig nog overgebleven fascistische land ter wereld.

Dit is in zooverre juist, indien men daaronder verstaat, dat Spanje het eenige land ter wereld is, waar nog een regering de teugels in handen heeft, die vroeger nauw met Hitler en Mussolini tegen de geallieerden heeft samengewerkt of in ieder geval gehoopt heeft op een Duitsche overwinning (dit laatste kan men echter waarschijnlijk ook met recht zeggen van den semi-fascist Perón, die in Argentinië het bewind voert). De man, die in de jaren 1940-'42 Spanje's buitenlandsche zaken voerde, Franco's sinds lang aan den dijk gezette zwager, Serrano Suñer, heeft dit onlangs in een interview volmondig erkend.

Doch dit is nog geen bewijs van fascisme. Ook Finland heeft — nog actiever en officieeler dan Spanje — met Duitschland samengewerkt, doch fascistisch is het tot in het laatste stadium van den oorlog nooit geweest.

Verstaat men onder fascisme dictatuur, die niet berust op de goedkeuring des volks, dan zouden daar ook onder moeten vallen de regimes in Roemenië, Bulgarije en Polen (of in de Baltische Sowjet-republieken), die ingesteld zijn tegen den wil van het volk in. En toch noemen wij deze niet fascistisch en zulks niet alleen, omdat deze regimes alles wat niet naar hun pijpen danst als fascistisch doodverven.

Fascisme.

Fascistisch zouden wij willen noemen elke dictatuur van een gewetenlooze, ideaal-looze groep, die slechts eigen macht voor oogen heeft, doch dank zij een ideologie, waarin zij zelf niet gelooft, de meerderheid (of althans een groot deel) van het volk, dat in die ideologie gelooft, achter zich weet te krijgen en daardoor een dynamisch karakter krijgt.

Onder deze definitie valt niet het Russische communisme, want alle teekenen wijzen erop, dat de Russische dictatoren wel degelijk een vast doel hebben (in tegenstelling tot het „ambulante" machtsdoel der fascistien) nl. den bouw van een socialistischen staat. De ideologie, die zij verkondigen, is essentieel tot bereiking van dat doel en niet bedoeld als een fopspeen voor het domme volk. In deze ideologie gelooven de machthebbers zelf. Dat het regime in zijn methode dikwijls niet te onderscheiden is van de fascistische regimes, doet niets af aan het in wezen on-fascistische karakter ervan. Bij het opportunistische fascisme is de methode doel, bij het communisme middel.

Voor de andere communistische regimes in Oost-Europa geldt hetzelfde, behalve, dat zij niet, zoals in Rusland (en waarschijnlijk ook in Zuidslavië) het geval is, steunen op een meerderheid des volks. Ook hier belijden echter de machthebbers een ideaal, waaraan zij zich zelf ondergeschikt maken, wat in fascistische landen zeker niet het geval is.

Het eenige regime, dat — voor zoover wij kunnen oordeelen — de teekenen van het fascisme draagt, is dat van Perón in Argentinië. Ook hier weet een bepaalde groep — een groep van jongere, zeer nationalistisch gezinde officieren — de macht te houden, ja haar door inderdaad vrije verkiezingen te legaliseeren, door verregaande, sociale hervormingen te prediken en deels ook uit te voeren. Een volmaakte dictatuur voert Perón nog niet, doch dit is niet een wezenlijk kenmerk van het fascisme.

Spanje niet fascistisch.

Dus Franco's regime zou volgens onze redeneering niet fascistisch zijn. Om verschillende redenen niet: de regerende clique is niet volslagen opportunistisch. Zij is b.v. principieel anti-communistisch en zal nooit met het communistische Rusland pacteren, hoe goed haar dit ook op het oogenblik te pas zou komen. Perón b.v. was daartoe op een goed oogenblik zeer goed in staat, net zoals Hitler. Verder heeft Franco, noch door zijn persoon, die niets mystisch heeft, noch door zijn denkbeelden, die traditionalistische zijn, ooit een dynamisch enthousiasme bij een zeer groot deel van het Spaansche volk kunnen wekken. Hij sprak steeds tot de meer behoudende elementen, die weliswaar dikwijls een fascisme in het zadel kunnen helpen, maar meestal bedrogen uitkomen, want het fascisme is niet een behoudende, doch een nihilistische macht. In Spanje echter zijn de behoudende krachten — gepersonificeerd in kerk en leger — zeer tevreden met hun keus. Ze hebben er nog alles te zeggen.

Dit wil echter niet zeggen, dat Franco's

regime niet een weerzinwekkend regime is, een smet in de wereld van na den oorlog, die zoo spoedig mogelijk dient te verdwijnen.

Interdependentie.

Franco regeert op het oogenblik, dank zij het feit, dat men in Spanje niets beter weet dan zijn regering. De overgrote meerderheid van het volk moet van zijn

Francisco Franco Bahamonde

regime niets hebben, maar steunt hem toch onwillens, omdat het bang is voor het alternatief. Onder hem is er, zooloos geen eten, dan toch rust in het land.

En hoe zouden de Spanjaarden hem kunnen omverwerpen, waar hij regeert bij de gratie van een overdreven groot leger, dat alleen van dit regime de vrije hand krijgt, en van een reusachtige administratie, waaraan ongeveer 60 procent (!) van de bevolking op een of andere wijze verbonden is? Een zeer groot deel van de bevolking heeft, al is het niet geestdriftig voor Franco, toch belang bij zijn aanblijven. In den loop van de laatste jaren zijn Franco en het Spaansche volk grootendeels afhankelijk van elkander (interdependent) geworden. Een gemeenschap van dief en diefjesmaat is ontstaan, waarbij natuurlijk in de eerste plaats diegenen lijden, die buiten die gemeenschap staan, want daar heerschen gebrek en inflatie.

Gelegaliseerde zwarte markt.

Dezen wantoestand durft de regering niet aan te pakken uit angst de geprivilegeerde klassen, waar ze van afhankelijk is, tegen zich in het harnas te jagen. Zoo is zij er tot dusver van afschrikt om de zgn. Economatos af te schaffen, dat is een apart distributie-systeem voor het leger, de partij en de administratie. Deze instanties kunnen hier alle levensmiddelen, die op de gewone markt niet of tegen inflatie-prijzen te krijgen zijn, bekomen tegen den normalen prijs. Het is te begrijpen, dat zij deze goederen doorverkoopen aan de zwarte markt met winst van honderden procenten.

Deze Economatos, waarvan de profiteerende instellingen, in de eerste plaats het machtige leger, geen afstand willen doen, vormen op zich zelf al een bron van ergelijke inflatie. Indien op dezen weg doorgaan wordt, moet dat uitloopen op een economische catastrofe. Dit althans is de plausible conclusie van den correspondent van een bekend Zwitsersch blad, die een gezinsins in alle opzichten afbrekend overzicht van Franco-Spanje geeft.

In een land, waar de militairen het voor het zeggen hebben, wordt altijd het meeste uitgegeven aan dat wat niet het eerstnoodige is: aan leger en vloot en aan

allerlei façade-werk, als groote gebouwen en mooie auto-wegen. Zoo is het nationale inkomen van Spanje, dat in 1935 25 miljard pesetas bedroeg, gedaald tot 22.5 miljard in 1942. Intusschen zijn in dezelfde jaren de staatsuitgaven gestegen van zes op 19 miljard (1944) en de circulatie van bankpapier van vijf op 23 miljard (1946).

Dé eenige oplossing zou zijn: een rigoureuze bezuiniging van de openbare uitgaven, in de eerste plaats een vermindering van leger en ambtenarencorps. Maar dat is juist het laatste waar Franco toe over zal kunnen gaan. Het eenige wat zijn staat overblijft is, zijn deel op te eischen van de ongeoorloofde winsten.

De Falange.

Het is dus een door en door vooze staat,

van de leiders' van het verzet tegen de Economatos is, heeft in de traditioneel-roode mijnstreek van Noord-Spanje grootten aanhang.

Pressie van buiten.

Al deze factoren maken het zeer onwaarschijnlijk, dat Franco van binnenuit ten val gebracht zal worden, hoezeer ook de groote meerderheid zijn verdwijning wenscht. Doch pressie van buitenaf, zooals thans aarzelend door de Vereenigde Naties geoeft wordt, zal zoo mogelijk nog minder succes hebben. In het vast beseft hiervan, durft het Franco-regime, dat verder een strenge censuur in acht neemt, dan ook allen debatten in de Vereenigde Naties aangaande Spanje volle openbaarheid te geven. Iedereen bespreekt deze en voor het eerst schijnt er een zekere eenheid te bestaan onder het volk; allen zijn min of meer ervan overtuigd, dat deze debatten en welke vorm van interventie er ook uit zal voortkomen slechts één resultaat zullen hebben: dat Franco nog des te steviger in het zadel zal komen te zitten. Vooral wanneer deze pressie gepaard gaat met de bedoeling om een bepaald regime in zijn plaats te vestigen, zooals sommige landen blijkbaar willen, die de ballingen-regering van dr. Giral hebben erkend, is de verontwaardiging algemeen, want deze regering is volkomen niet meer op de hoogte van de ontwikkeling in Spanje. Men gelooft n.l. niet dat de mogendheden, die van hun gloeiende liefde voor de democratie en voor het Spaansche volk aldus kond doen, volkomen onbaatzuchtig zijn. Men vreest, dat zij invloed zullen proberen te oefenen op den gang van zaken in Spanje, wanneer zij Franco eenmaal hebben weten te wippen, een vorm van interventie dien de trotsche Spanjaarden ten eenenmale van de hand wijzen.

Niet onbaatzuchtig.

Zij zijn niet zoozeer gekeerd tegen interventie als wel tegen interventie, die bijbedoelingen heeft. En hoe zal een interventie onbaatzuchtig zijn, als de mogendheden elkaar op elk gebied in de haren vliegen? „Liever Franco dan U.N.O.", heeft onlangs nog een vooraanstaand Spaansche republikein verklaard.

En zoo is ook dit probleem er een geworden tot een, waarvoor geen redelijke oplossing mogelijk is, omdat de buitenstaanders het gemaakt hebben tot een pion op hun schaakbord. Interventie wenschen de Spanjaarden, zelfs de grootste haters van Franco, in de gegeven omstandigheden niet, omdat zij er van overtuigd zijn, dat deze van Spanje een tweede Duitschland, in vieren verdeeld, zal maken — een overtuiging, die Franco, slim uitbuitend, elken dag steviger te paard doet zitten, terwijl non-interventie het land steeds verder in het moeras doet zinken. De chaos, die hier bezig is te ontstaan, vormt een latente gevaar voor den wereldvrede.

Het is dus slechts de vraag: Wat levert groter gevaar op: de chaos, die niet uit kan blijven, als Franco gehandhaafd wordt of de chaos, die ontstaat als Franco verdwijnt?

In dit licht bezien is het jongste besluit van de Vereenigde Naties om hun leden aan te raden de hoofden van hun diplomatieke missies bij Franco terug te roepen, een maatregel, die de zaak nauwelijks verder brengt.

DAGBOEK VAN NEDERLAND

WOENSDAG 11/12.

— De minister van economische zaken deelt mede, dat het tabaksrantsoen medio 1947 vermoedelijk zal worden verdubbeld.

— Er zijn maatregelen getroffen, dat binnen enkele maanden de autovoorziening ten behoeve van artsen zal zijn voltooid.

— Voor motorrijwielen zullen geen rijvergunningen meer noodig zijn.

— Prof. dr. J. L. Walch, directeur van de Tooneelschool, is overleden.

DONDERDAG 12/12.

— Aan de Koningin wordt de onderscheiding van de faculté libre de théologie protestante de Montpellier uitgereikt.

— Er werden nog eenige militairen aange-

houden in verband met den bomaanslag te 's-Gravenhage, o.w. een kapitein.

— De ministerraad aanvaardt de door minister Gielen ontworpen voorloopige oplossing van het radiovraagstuk.

VRIJDAG 13/12.

— Minister Gielen deelt i.a.v. de reorganisatie van zijn departement o.m. mede, dat de Kon. besluiten tot het verlenen van eervol ontslag aan de drie directoren-generaal dezer dagen zullen verschijnen.

— Er heerscht in regeeringskringen ernstige ontstemming over een door gep. luitenant-generaal jhr. W. Röell ge. houden rede over Indië. Er wordt zelfs een strafrechtelijke vervolging overwogen.

ZATERDAG 14/12.

— Bij het centrale depot intendance van het Kon. Ned. Ind. Leger is een groote fraude ontdekt. Er zijn twintig militairen in arrest gesteld.

ZONDAG 15/12.

— Er gaat een koudegolf over ons land, die de temperatuur snel tot beneden het vriespunt doet dalen.

MAANDAG 16/12.

— De regering heeft onzen gezant in Spanje teruggeroepen.

— Er worden mededeelingen van minister Mansholt bekend gemaakt, dat de rantsoeneering van levensmiddelen nog gehandhaafd blijft en ook de eieren niet vrij komen.

— Betty Holthrop, de bekende actrice uit vroeger jaren, wordt 80 jaar.

Homines Bonae Voluntatis

Sedert eeuwen viert de Westersche samenleving met luister en devotie de herdenking van Christus' geboorte.

Voor hen, die in Hem gelooven als de Messias, van goddelijken oorsprong en geboren in deze duistere wereld, om er Zijn goddelijke wijsheid aan te verkondigen, moet deze Kerstviering oneindig veel meer beteekenen dan de herdenking van Zijn komst alleen.

Hoe verscheurd het beeld van Zijn Christengemeenschap in de 20e eeuw ook moge schijnen, er ontstaat op elk Kerstfeest opnieuw die mystieke eenheid, de „Unam Sanctam Catholicam Apostolicam" die boven elke geloofsverdeeldheid uit in Hem gelooft als den Brenger van de leer der naastenliefde en zelfverloochening.

Zijn geboorte was de eerste daad van zelfverloochening in Zijn leven, Zijn kruisdood de laatste. Maar gaat de diepere beteekenis van dit Kerstfeest aan allen, die zich bewust buiten de geloofsgemeenschap der Christelijke Kerken hebben gesteld, dan onopgemerkt voorbij?

De vele onzichtbare draden, die ieder buiten de Christelijke kerken toch altijd blijven verbinden met de Christelijke cultuur, worden juist op deze Christelijke hoogtijdagen het sterkst gevoeld.

Daarom was Zijn boodschap met recht universeel. Zijn leer, hoe ook verstaan, spreekt duidelijke taal tot allen, wier levensideaal ligt boven de vervulling van eigen pure nooddrift.

Zoo is de Kerstviering door de eeuwen heen een symbool voor deze Westersche wereld geweest, zij blijft met de Kerst-

gedachte verbonden, ook al miskent zij die dagelijks.

De gevaren, die de Westersche cultuur bedreigen, bedreigen daarom ook het

Kerstfeest, of beter gezegd de gedachten, die den achtergrond vormen van de Kerstviering.

Het is niet alleen de neiging tot vervlakking, die zich in veelal alles openbaart en ook de Kerstviering niet onaangetaast heeft gelaten. Er zijn op elk tijdstip van de Christelijke jaartelling miljoenen geweest, die de Kerstviering alleen hebben beleefd als een traditioneele, haast tot sleur geworden herdenking, waarvan de geestelijke inhoud hun ten eenenmale is ontgaan.

In dit opzicht maakt deze tijd daarop geen enkele uitzondering en geeft hij slechts een voortzetting te zien van die sleur.

De gevaren, die in dezen tijd dreigen, zijn van anderen oorsprong. Het is de geest van miskenning van alle Christelijke waarden, die zich heeft meester gemaakt van de miljoenen, die, hoewel deel uitmakende van een op Christelijken grondslag gebaseerde samenleving, zich tegen haar grondslagen zelve keeren.

Laten zij, die de Christelijke grondslagen van onze samenleving erkennen, daarom nimmer schromen, die ook te verdedigen.

Wij mogen en kunnen ons niet los maken van het Christelijk geestesmerk van onze Westersche cultuur.

De gedachte van het Christendom heeft nog altijd een apostolische beteekenis.

Wanneer wij hierin gelooven, beteekent dit ook, dat wij altijd van hoop vervuld moeten zijn. Als onze gedachten in deze verwarde en onzekere wereld ergens op gericht moeten zijn, dan zullen zij geschraagd moeten worden door de hoop, dat de volkeren der aarde eindelijk zullen ontwaken tot het besef, dat eendrachtig

samengaan in een wereldbroederschap van naastenliefde en gemeenschapszin hen slechts kan redden van den poel van haat, twist en tweedracht, waarin zij ook nu nog dreigen te verzinken.

Wij moeten blijven hopen op een wereld, die niet alleen haar uiterste heil zal zien in organisatie en technische perfectie, maar die tot erkenning zal komen van de hooge waarden, welke sluimeren in elke menschenziel. Zonder die gerechtvaardigde hoop zullen wij niet kunnen leven; onze geschonden wereld lijdt juist aan het gemis daarvan.

Wij moeten erkennen: vele teekenen des tijds geven weinig hoop, maar onder keizer Augustus zag het er in de wereld niet veel anders uit.

Aan het einde van zijn laatste boek „Geschonden Wereld", geeft Huizinga uitdrukking aan die hoop, die ons Kerstmis 1946 ook moet blijven vervullen, met de schoone woorden:

„Overal staan miljoenen menschen gereed en bereid, in wie de behoefte leeft aan recht en de zin voor orde, eerlijkheid, vrijheid, rede en goede zeden".

„Tracht hen niet te vatten onder een categorie als democraten, socialisten of welken dan ook. Noem hen eenvoudig met naam van edeler klank dan al deze: menschen van goed wille, de homines bonae voluntatis, wien in den Kerst nacht het in terra pax werd toegezongen".

v. D.

Kerstmis

Voor deze dagen dient een huis van ouders
Waar het mahonie glanst en het gordijn zwaar hangt,
En als een arm om onze schouders
De oude genegenheid ons vangt.

Waar men ons niet vraagt hoe wij leven
Het heele jaar door, noch voor welken wind
En onder welke lucht wij werden uitgedreven,
Of wat ons langs de wegen bindt.

Men hoeft niet al te veel van ons te houden,
Het oud verband is wel genoeg,
Dat sprakeloos, als steeds, zich vouwde
Om wie, voor kort misschien, het vroeg.

Een enkele slechts is dit gegeven.
Meestal blijkt door afwezigheid
Alleen wat wrevel nagebleven —
Er wordt geen kerstvuur meer bereid.

Clara Eggink.

(Uit „Schaduw en Water")

een oud kerstgebruik

OP de Veluwe, in Drenthe, in den Achterhoek en overal waar de stedeling in zijn vakantie vertoeft, om te genieten van de schoonheid der wijde natuur, is er voor liefhebbers gelegenheid te over om kennis te nemen van oude zeden, mystieke overleveringen, sproken, eigenaardige zegswijzen en van de manier waarop de plattelander het bijgeloof dient.

De kennis van de folklore vervult hen, die onder de bekoring zijn geraakt van het klare klompdangsklepper of van het naargeestige toeten op een heel lang, niet te hanteeren instrument, met een gevoel van stil begripen, als werd een diepe klove tusschen plattelander en stedeling overbrugd. Slechts de wetenschap, dat de oude grijze toetblazer nog andere werkzaamheden verricht, zooals het schoenenpoetsen, het koffers sjouwen, gelijk ook het toeten, ten gerieve van de zomergasten, en dat de jeugdige klompdancers eigenlijk veel liever tango dan klompdansen ten pleziere van de vacatiegangers, wijl de

begripen jazz en swing ook ten plattelande geenszins meer onbekend zijn — slechts dit besef vermog de geestdrift over de naieve uitingen van wat in den eenvoudigen plattelander leeft, eenigszins te doen verminderen. Men komt tot de conclusie dat er twee soorten folklore zijn: een waarvan het instandhouden ten nauwste samenhangt met het daaraan verbonden gewin, en een andere — de echte — waarvan de beoefening geschiedt uit eerbied voor de aloude gebruiken.

De moeilijkheid is, om als leek deze twee soorten uit elkaar te houden. Wanneer men echter — geheel toevallig — een ouden man een onbestemde reeks van woorden, die alle iets anders beteekenen dan men wel denkt, op onwaarschijnlijke manier aan elkaar geregen, hoort zingen, wanneer men — zelf onbespied — getuige mag zijn van den klombesnoedens, of van het bekelebben (een gebruik waarbij alle omwonenden, die tot op een afstand van 7 snurten*) van de boerderij af hun woonstee hebben, gedurende een klein momentje

hun duim in den mond van den jongsten, pas geboren telg propfen) dan prijst men zich terecht gelukkig, eens in de gelegenheid te zijn, iets van de echte oude wijzen en gebruiken gewaar te worden in plaats van, gelijk een vreemdeling die zijn Baedeker raadpleegt om de Parijsche onderwereld te leeren kennen — te zijn bedot.

Zoo was het een blij moment, toen wij, neef en ik, eenige jaren geleden, omstreeks Kerstmis in een stil stadje, gelegen in den schoonen Gelderschen Achterhoek, een zeldzaam uitgedosten optocht tegenkwamen van in het w t gekleede mannen en vrouwen. Bij de laatsten bespeurde men glimmende ijzers, op grillige wijze met het haarwerk verbonden; sommigen ook hadden groote blinkende kappen op en om het hoofd of wel groote witte doeken om het haar. Hun gezichten stonden ernstig. Een der mannen droeg op plechtige wijze een ornament, dat sterk deed denken aan het bovenstuk van St. Nicolaas' staf, voor zich uit.

Het bijwonen van zulk een naar het scheen oer- en oeroud gebruik vervulde ons, vooral neef, mag ik wel zeggen, met geestdrift.

„Ze zongen er geloof ik ook iets bij", zei neef, „zoo'n echt oud en

onbegrijpelijk liedje, zoiets als:
alle de jare klante
natte hare schante
kapperulle
natte kruile."

Ik zelf had het gemurmelt niet verstaan, maar ik moet bekennen, dat ik vrij opgetogen was over ons buitenkansje. Wij vroegen ons af, of het zou zijn om de booze invloeden af te wenden dan wel om de natuur een gezegend voorjaar af te smeeken. Neef meende stellig te weten, dat deze gewoonte haar oorsprong had gevonden in het jaar 1211, toen er een geweldige knaaienplaag zou hebben geheerscht, waarbij de geheele bevolking als vogelverschrikker zou hebben gediend.

„Daarom loeide die eene vrouw zoo in den optocht", sprak hij, „dat herinnert nog allemaal aan dat rampjaar".

Ik voor mij daacht eens ergens gelezen te hebben van de Rieteputers, een oud gilde van koper-slagers waarin men slechts werd toegelaten, indien men het klaar-speelde om, uitsluitend met behulp van een Sintjans-octaaf**), uit een stuk roodkoper een Ellertsdoezel te vervaardigen. Deze Rieteputers maakten dan op den

naamdag van hun heilige een omme-gang.....

Maar het zat eenigszins anders. Thuis bleek men er alles van te weten. Kapper X had te veel electrischen stroom verbruikt, en was dientengevolge midden onder de werkzaamheden afgesneden. Ten einde raad waren de dames, die juist onder behandeling waren, met de krulijzers en andere permanent- en watergolftoebehooren op en om het hoofd, gevolgd door de kappersbedienden naar een collega van den ongelukkigigen Figaro gegaan.

Het liedje, dat wij gewaand hadden te zijn ontstaan in lang vervlogen tijden, was niets anders geweest dan een schier eendlooze klacht aan het adres van den kapper. Het op den knop van Sint Nicolaas' staf gelijkend ornament was een föhn; men moest het maar weten.

Het had dus alles niets met folklore te maken gehad, waarmee gezegd is, dat neef wel erg veel fantasie heeft en verder dat men niet te stellig moet zijn in zijn opvattingen over aloude volksgebruiken.

* Snuur is een oud-Keltische lengtemaat: 114,55 m
) Sintjans-octaaf is een achtduims kartoetsel met platen bek.

DE INDISCHE KWESTIE

Mr. Vonk spreekt een waarschuwend woord

in het Parlement

Bij de behandeling van het accoord van Linggadjadi in de Tweede Kamer heeft de Indische specialist van onze fractie, mr. G. Vonk, wel een zeer bijzonder geluid doen hooren. De heer Vonk, verontrust door de negatie van wet en recht zelfs door de overheid, heeft gemeend een waarschuwing te moeten geven, opdat de oogen open zouden gaan van hen, die in den hervormingsdrang voorbijzien, dat wij in een rechtsstaat gebonden zijn aan rechtsregelen. En er zijn er niet weinigen, die dit niet juist meer zien. De jaren, die achter ons liggen, hebben den eerbied voor de wet sterk doen verminderen en begrijpelijk is, dat er dan eens een waarschuwend woord moet worden gesproken.

Welnu, mr. Vonk heeft dit woord gesproken. En wel in een uitvoerig betoog. Het voornaamste daarvan willen wij hier laten volgen:

De eed op de Grondwet

De heer Vonk begon er aan te herinneren, dat de ministers en leden der Staten-Generaal den eed van getrouwheid aan de Grondwet hebben afgelegd. In dit voor ons Koninkrijk en voor de volken, waaruit het is samengesteld, zoo hoogst ernstige tijdsbestek, aldus ging mr. Vonk voort, komt het helaas niet overbodig voor dezen eed in herinnering te brengen, hoezeer dit ook onnoodig zou behooren te zijn. „Er zijn immers deugdelijke objectieve gronden van stellig staatsrecht, gespeend van elk politiek immensel, die waarschuwen, dat de Kamer zich zal schuldig maken aan schending van de Grondwet, indien ze de Regeering zou volgen in haar aangekondigde voornemen, aan de Comm.-Generaal volmacht te verleenen tot onderteekening van de ontwerp-overeenkomst van Linggadjadi. Met alle reverentie, welke wij aan de Regeering verschuldigd zijn, doch tevens met alle trouw aan onze democratische constitutie, welke wij hebben bezworen, zij dit bescheiden, maar onverholven gezegd”.

De regeering verantwoordelijk

De heer Vonk wees vervolgens op den onjuisten gang van zaken de kwestie zonder schriftelijke voorbereiding in het openbaar te behandelen. Reeds a priori schijnt dan ook het vermoeden gewettigd, aldus mr. Vonk, dat de thans rauwelijks aangevangen debatten onvoldoende klaarheid zullen brengen en daarmee onvoldoenden grondslag om tot een beslissing te kunnen geraken, welke tegenover de enorme belangen van Indië en Nederland beide verantwoord is te achten en in de toekomst verantwoord zal blijken. In eerste instantie ligt hiervoor de aansprakelijkheid bij de Regeering.

Te meer schijnt dit het geval, omdat de Regeering het ongebruikelijke systeem heeft toegepast, aan de Kamer een memorie over te leggen van de ambtenaren, die de Commissie-Generaal vormen, hooge ambtenaren, Mijnheer de Voorzitter, maar niettemin niets anders dan ambtenaren, in den gewonen wettelijken zin van het woord. Zoo de Regeering hiermede de stille bedoeling heeft gehad een deel van haar verantwoordelijkheid op de Commissie-Generaal over te dragen, dient er al dadelijk op te worden gewezen, dat zulks naar stellig staatsrecht ontoelaatbaar is, immers ten eenenmale in strijd met het beginsel der ministerieele verantwoordelijkheid. Dat deze ambtenaren een staatsrechtelijk bedenkelijk stuk werk hebben geleverd en een staatkundig hoogst aanvechtbaar accoord hebben aangegaan, apert oorspronkelijk tegen alle Regeeringsbedoelingen in, mag nog geen reden zijn om deze ambtenaren, als het ware ter dekking van de Regeering, voor zich uit te laten loopen. Wat de Regeering deed, was achteraf regeeren en dus: géén regeren! Dit is één der vormen van verkeerd regeeren. En hiervoor is uiteraard, ook strikt logisch, slechts de Regeering verantwoordelijk, nog afgescheiden van het feit, dat de vier gewone, zij het dan ook hooge ambtenaren, die met gelijke bevoegdheden de Commissie-Generaal opleveren, den indruk zouden kunnen krijgen, dat zij met hun vieren het lot van het Koninkrijk der Nederlanden in hun handen zouden hebben.

Terug naar normale verhoudingen

Het komt voor alles noodzakelijk voor, zoo vervolgde mr. Vonk, dat wij weer als goede democratische Nederlanders tot de juiste staatsrechtelijke verhoudingen terugkeeren. Deze verhoudingen zijn in wezen hoogst eenvoudig en voor niemand aanvechtbaar; zij komen (voor een ieder, zelfs voor den eenvoudigsten man van de straat, begrijpelijk) o.a. hierop neer, dat een Regeering den eerbied moet verdienen, welken zij behoeft om te kunnen regeeren en dat dit slechts mogelijk is, als zij niet aan den leiband loopt van ambtenaren, die in haar dienst zijn, en zeker niet van ambtenaren, die de Regeering niet alleen hier te lande, maar ook in Indië en zelfs internationaal door overschrijding van hun bevoegdheden voor feiten plaatsen, welke, zonder dat de Regeering hierop bedacht is en zelfs kan zijn, het Koninkrijk in levensgevaar brengen.

Daarom dient dit een en ander tot de juiste proporties te worden teruggebracht. De Comm.-Generaal bestaat slechts uit heel gewone ambtenaren. Zij regeerden, niet de Regeering regeerde! Wordt hierin niet definitief verandering gebracht, dan is het schip van Staat stuurloos geworden. Het is de plicht van de Staten-Generaal, de Regeering hierop te wijzen.

De heer Vonk zette vervolgens uiteen, dat dit niet op staatkundige gronden behoort of behoort te worden aangetoond, doch op gronden van stellig publiek recht. Onze wetgeving is er niet voor niets, zoo riep hij uit. Dit te zeggen noemde hij in dezen tijd geen luxe, maar broodnodig en onvermijdelijk. Er zijn immers velen in den lande, die het begrip vernieuwing opvatten in den zin van „rerum novarum cupidus”, d.i. in het Nederlandsch vertaald: op omwenteling belust, en die daarom ons stellig recht niet kunnen gebruiken. De Regeering en de Staten-Generaal, die den eed of de belofte van getrouwheid aan de Grondwet hebben afgelegd, hebben zich echter vóór alles en bij alles, wat zij doen, aan het stellig recht te houden. Geschiedt dit, dan wordt weer vanzelf de juiste koers teruggevonden.

De heer Vonk zette vervolgens uiteen, dat overschrijding van het constitutioneel recht mogelijk is. Hiertegen dient te worden gewaakt door het Parlement. Maar wat kan er dan geschieden, als het Parlement ten deze nalatig is of zelfs zijn medewerking verleent bij het overschrijden van de stellig rechtelijke grenzen? Niemand, tenzij de Kroon bij machte blijkt tot ingrijpen of, bijv. na een Regeeringscrisis, het volk door nieuwe algemeene verkiezingen tot zekere hoogte uitspraak kan doen.

Er zijn echter onderdeelen van ons constitutioneel recht, die door den wetgever zoo gewichtig zijn geoordeeld, dat daarvoor zeer scherpe grenzen zijn gesteld en daarover wilde mr. Vonk het nu hebben.

De Commissie-Generaal en het strafrecht

Mr. Vonk herinnerde aan artikel 121 van het Indische Wetboek van Strafrecht, hetwelk strafbaar oordeelt

„hem, die eene van Regeeringswege opgedragen onderhandeling met eene buitenlandsche Mogendheid, een Indisch vorst of volk opzettelijk ten nadeele van den Staat voert.”

Wanneer wij dit delict analyseeren, aldus mr. Vonk, dan zien wij inderdaad, dat de vier ambtenaren, waaruit de Commissie-Generaal krachtens de wet van 2 September 1946, Staatsblad G 223, is samengesteld, zoodanig op en over de grens van het delict hebben gewerkt, dat er gegrond vermoeden geacht kan worden aanwezig te zijn voor hun strafbaarheid. Ter motiveering hiervan stelde mr. Vonk in de eerste plaats de vraag of er kan worden gesproken van het voeren van onderhandelingen ten nadeele van den Staat.

Hiervoor heeft men voor alles te raadplegen de artikelen 3 en 4 der wet van 2 September, die ipsis verbis voorschrijven als opdracht: besprekingen te voeren, betrekking hebbende op de vestiging van de toekomstige staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk en doen zweren: het belang van het Koninkrijk in het algemeen en dat van Nederlandsch-Indië in het bijzonder steeds voor oogen te zullen houden.

De Commissie-Generaal heeft echter onderhandelingen gevoerd en zelfs een overeenkomst ontworpen, ten gevolge waarvan de toekomstige staatkundige verhoudingen zoo werden geconstrueerd, dat daardoor Nederlandsch-Indië niet binnen, doch buiten het Koninkrijk werd geplaatst, hetgeen natuurlijk niet in het belang was van het Koninkrijk in den zin van den eed, noch van Nederlandsch Indië, dat daardoor als staatkundig begrip zelfs zou verdwijnen.

Spr's conclusie was, dat het hem niet twijfelachtig voorkwam, dat de Commissie-Generaal de haar opgedragen onderhandelingen anders heeft gevoerd dan haar opdracht aanwees en bedoelde.

Mr. Vonk werkte hierna zijn gedachten verder uit en kwam tot de conclusie, dat het gevoelen van velen, dat de strafwet overtreden zou zijn, wat artikel 121 van het Indische Strafwetboek betreft, a priori niet ongerechtvaardigd schijnt.

Voorts betoogde hij, dat kan worden vastgesteld dat de Luitenant-Gouverneur-Generaal geacht zou kunnen worden opzettelijk te hebben nagelaten, de besprekingen op de wijze, als door de wet bepaald, te voeren en mede te voeren, en dus de uitvoering van dit gedeelte der wet opzettelijk heeft nagelaten, althans dat het aan zijn grove schuld te wijten is, dat zulks is nagelaten.

Ook in dit opzicht wilde het hem voorkomen, dat degenen, die van oordeel zijn, dat ten deze van strafbare wetsschennis sprake kan zijn, niet ten onrechte deze meening zijn toegedaan.

De spreker zeide voorts, dat het hem zeer tegen de borst stuitte, dit alles te moeten opmerken, „maar het moet nu eenmaal in dit voor het Koninkrijk zoo hachelijk tijdsgewricht, zonder dat ik hieraan thans verdere consequenties wil verbinden uit een oogpunt van strafvordering”.

En hij ging voort: „Enerzijds wil mij voorshands een strafrechtelijke vervolging van de vier ambtenaren, waaruit de Commissie-Generaal is samengesteld, niet noodig en uit een oogpunt van algemeen landsbelang ook niet nuttig voorkomen. En anderzijds kan het geenszins in de bedoeling liggen, de Kamer als het ware te overvallen met de bij u in te dienen aanklacht, welke voorgeschreven is in de ten deze toepasselijk verklaarde wet op de Ministerieele verantwoordelijkheid van 1855, waarop dan de bij die wet voorgeschreven procedure zou moeten volgen. Deze Kamerprocedure zou moeten aangaan met een onderzoek in de afdelingen, ten gevolge waarvan, naar het wil voorkomen, de rauwelijksche debatten over de ontwerp-overeenkomst van Linggadjadi redelijkerwijs zouden dienen te worden geschorst, totdat de Kamer een beslissing zou hebben genomen over de strafbaarheid van de door de Commissie-Generaal verrichte handelingen, zoodat, indien de Kamer tot het oordeel zou komen, dat er voldoende gronden zijn om de vier ambtenaren van strafbaar feit verdacht te houden, over de opportuniteit der strafvervolgingen”.

En even verder zeide de spreker: „Doch evenzeer is het niet twijfelachtig, dat tot dit ultimum remedium niet behoort te worden overgegaan, zoolang er nog verwachtbare kans bestaat, dat het voornemen van den Minister, de Commissie-Generaal te machtigen tot onderteekening van de ontwerp-overeenkomst, eigener beweging zal worden opgeschort, waardoor de aangelegenheid nog in nadere overweging kan worden genomen zonder geforceerde beslissingen”.

Het strafrecht geldt niet alleen voor den man in de straat

Nadat mr. Vonk nog had gewezen op artikelen van prof. Aalberse, die eveneens had gesproken over strafbare grondwetsschennis, zeide hij tenslotte:

„Nogmaals, Mijnheer de Voorzitter, het doet mij leed, dat ik mij in de huidige omstandigheden zedelijk verplicht moet achten op dit alles te wijzen. Het is voor mij een gewetensquaestie geworden. En voorts, evengoed als de Strafwetten geschreven zijn voor den eenvoudigen man van de straat, zijn zij ook geschreven en geldend voor Ministers en zeer hooge ambtenaren. Gelijk reeds gezegd, is waarschuwen thans mijn doel. Mijn verder oogmerk is ergere dingen in den Staat en in den lande te voorkomen.

Mijnheer de Voorzitter! Hiermede ben ik gekomen aan het einde van den tresten plicht, die mij is opgelegd. Noch over de ontwerp-overeenkomst van Linggadjadi, noch over de daarbij behoorende Memorie van de Commissie-Generaal, noch over de Verklaring van den heer Minister van verleden Dinsdag heb ik na het vorengezegde verder iets op te merken. Over overeenkomsten, die met deugdelijke gron-

De lijfwacht van Sjahir

den op de Strafwet te baseeren zijn, valt verder niet te praten op een wijze, alsof men nog te doen heeft met normale overeenkomsten, over welke artikelen te discussieeren valt, zoolang niet eerst het vitium originis is onderzocht en weggenomen. Om in burgerrechtelijke taal te spreken: hier hebben wij in elk geval minstens te maken met een overeenkomst uit een ongeoorloofde oorzaak, vermits zij kan worden aangemerkt als bij de wet verboden en bovendien als in strijd met de openbare orde. Derhalve kan de overeenkomst van Linggadjadi ook niet vallen onder den regel „pacta sunt servanda” (overeenkomsten moeten worden nagekomen).

Tevergeefs heb ik zoowel in de Memorie van de Commissie-Generaal als in de verklaring van den heer Minister gezocht naar eenig fait d'excuse. Indien er feiten

ter verontschuldiging zijn, zal ik deze van de zijde van den geachten bewindsman voor Overzeesche Gebiedsdeelen van ganscher harte gaarne te gemoet zien.”

Tenslotte zeide mr. Vonk de ontwerp-overeenkomst van Linggadjadi volstrekt onaannemelijk te oordeelen. In beginsel zeide hij zich te kunnen stellen achter het door den oud-Minister van Koloniën Ch. J. I. M. Weiter met zeven andere heeren opgestelde positieve voorstel tegenover de ontworpen overeenkomst van Linggadjadi.

Met dit zeer ruime en doordachte positieve voorstel, zoo zeide hij, tegenover de ontwerp-overeenkomst van Linggadjadi wordt de aangelegenheid, welke ons thans bezighoudt, in de juiste staatkundige banen teruggebracht. En de Staten-Generaal zullen hiermede ook staatsrechtelijk op zuiveren bodem kunnen staan. d.i. de bodem van den eed van getrouwheid aan de Grondwet.

hebben wij niet anders gezien dan een daling van het vertrouwen in en het aanzien van het Departement. De huidige Minister treedt met veel meer kracht op, hetgeen weerklank heeft gevonden in het bedrijfsleven. Wij hopen dan ook, dat hij met alle kracht zal werken aan een verbetering van het Overheidsapparaat. Want hoezeer de Minister zelf van goeden wille is, er moet toch worden vastgesteld, dat nog veel te verbeteren is. Hoe moeilijk die taak is, verzwijgt de Minister ons trouwens niet, waar hij immers zelf spreekt van de pogingen, die hij heeft ingezet en blijft voortzetten om b.v. de op vooroorlogse basis vastgestelde quote-regeling bij de goederenvoorziening te verlaten!

Geen verstarring.

Ik moge in verband met het voorgaande zeggen, elke poging tot doorbreking van de verstarring toe te juchten, en ik zou daarom gaarne van den bewindsman vernemen in hoeverre uitvoering wordt gegeven aan zijn instructies, dat slechts bij onvermijdelijke uitzondering vastgehouden mag worden aan het systeem van erkende exporteurs en handelaren. Is het den Minister mogelijk ons een idee te geven van die doorbreking? Van buitenaf gezien, krijgt men namelijk sterk den indruk, dat er nog niet zooveel wijziging in het systeem heeft plaats gehad.

Mijnheer de Voorzitter! Ik ben met het voorgaande gekomen op het terrein der handelspolitiek en daarbij ontmoeten wij de Amerikaanse voorstellen tot uitbreiding van den wereldhandel en de werkgelegenheid. De poging van sommige leden om er de Regeering toe te bewegen, haar standpunt uiteen te zetten, heeft maar een matig succes opgeleverd. In de Memorie van Antwoord wordt medegedeeld, dat de Nederlandsche Regeering de algemeene doelstelling toejuicht en dan volgt verder de zeer gewaardeerde toezegging, dat de Kamer zal worden ingelicht over de resultaten der te Londen gehouden conferentie, maar vermeden wordt ook maar iets mede te deelen over de gedachten, die de Nederlandsche vertegenwoordigers gehouden waren daar te uiten. En ik wil toch aannemen, dat zij met bepaalde instructies derwaarts zijn vertrokken. Nu is de aan mijn fractie toegemeten tijd bij dit hoofdstuk niet zoo, dat er gelegenheid is uitvoerig in dit vraagstuk te treden, maar ik zou toch wel gaarne eenige vragen aan de orde willen stellen. Zoo zou er dan in de eerste plaats op gewezen kunnen worden, dat hetgeen in de „Proposals” is gesteld met betrekking tot de kartels toch wel sterk ingegeven schijnt door de Amerikaanse mentaliteit ter zake. Nu zal men niet blind behoeven te zijn voor uitwassen — uitwassen, waartegen door toezicht van Overheidswege kan worden gewaakt —, maar anderzijds zijn naar mijn meening kartels onontbeerlijk, gezien haar marktregulerende functie.

Dan zou ik gaarne vernemen welk standpunt de Regeering inneemt met betrekking tot de goederenovereenkomsten. Verder zou ik willen weten het aanvankelijke standpunt der Regeering met betrekking tot de voor den landbouw beschermende maatregelen. Het wil mij voorkomen, dat ten deze het standpunt moet worden ingenomen, dat met betrekking tot deze bescherming factoren een rol spelen, die den landbouw in een gansch andere positie plaatsen dan de industrie. Daarbij zal bij een behandeling der proposals niet nagelaten kunnen worden mede in de beschouwingen te betrekken hetgeen is geschied met betrekking tot de oprichting van de World Food Board.

Het zijn slechts enkele opmerkingen, maar zij mogen den bewindsman de gelegenheid geven, iets nader in het Nederlandsche standpunt met betrekking tot de proposals te treden. Er aan toevoegen moge ik nog, de vraag in zake de verhouding tot de Staten niet-leden, die zich wenschen te beroepen op de meestbegunstigingsclausule. Het wil mij voorkomen, dat zulk een beroep moet worden verworpen.

Na mijn dank te hebben betuigd voor de toezegging met betrekking tot de controle op de kwaliteit bij export — dringend noodzakelijk in den huidige tijd —, zou ik gaarne nog eens met nadruk willen wijzen op de noodzaak bij de onderhandelingen het bedrijfsleven in te schakelen. Laat men van de ervaring daar zooveel mogelijk profijt trekken. Het wil mij voorkomen, dat zulks in nog krachtiger mate kan geschieden dan thans gebeurt.

Het zal, Mijnheer de Voorzitter, uit hetgeen straks werd opgemerkt, duidelijk zijn, dat opheffing van verstarring van het bedrijfsleven onze bijzondere sympathie heeft, en met instemming hebben wij dan ook kennis genomen van de mededeeling, dat er naar wordt gestreefd, allengs meer vrijheid van vestiging voor den groot-handel te geven. In dit verband zou ik den bewindsman de vraag willen voorleggen, of het zijn bedoeling is het systeem van het Bedrijfsvergunningbesluit te handhaven. Voor den groothandel in chemische producten heeft hij dispensatie verleend

— moge dit voorbeeld worden gevolgd door andere —, maar ik zou willen vragen hoe de Minister er over zou denken, in beginsel vrijheid toe te staan, met daarop dan uitzonderingen, gelijk wij vroeger ook in het wettelijk verankerde stelsel kenden? Mogelijk wil de Minister dat overwegen, wanneer hij de zaak nog eens wettelijk gaat regelen. want ik wil toch gaarne aannemen, dat hij liever ook niet voortgaat met een aan den bezettingstijd herinnerend besluit.

De middenstand.

Op het terrein van de middenstandspolitiek blijkt de bewindsman ten minste wel te denken aan een intrekking van het uit 1941 dateerende Besluit Algemeen Vestigingsverbod Kleinbedrijf. Ik hoop, dat met dat besluit ook zal verdwijnen het hanteeren van het behoefte-element, dat door adviseerende bedrijfsgeenoten, gelijk de practijk heeft bewezen, zoo gaarne wordt gebruikt om nieuwelingen te weren en om het daardoor aan jonge krachten onmogelijk te maken aan den slag te komen. Hanteering van het behoefte-element moge groote aantrekkingskracht hebben voor wie aan een zekere overschatting van eigen intellectuele vermogens lijdt; wie het begrip heeft, dat zulks niet mogelijk is van de Departementskamer uit, ver van het bedrijfsleven, slechts voorgelicht door de belanghebbende groepeerings, zal daarover anders denken en meer bescheidenheid in acht nemen. Hij zal zich liever aan objectieve criteria houden. Moge men daartoe bij de middenstandswetgeving weer terugkeeren.

Overigens, Mijnheer de Voorzitter, wil ik gaarne mijn waardeering uitspreken voor de activiteit van het Directoraat van den Middenstand. Bovendien moet de huidige directeur ook worden genoemd als één der hoofdbanden, die op last der Duitschers diende te verdwijnen. Aan zijn principieele houding wil ik in deze vergadering gaarne hulde brengen.

De detailhandel in tabak.

Er zijn nog eenige andere punten, welke ik gaarne bij dit onderdeel ter sprake zou willen brengen. Daar is in de eerste plaats de quaestie van de marges in den tabak-detailhandel. De Minister verklaart daarover in de Memorie van Antwoord, dat hij ziet, dat de rendabiliteit van deze branche ongunstig is. Een verhooring van de marge acht de Minister echter niet mogelijk en hij verwijst daarvoor naar eenige alinea's verder, waarin hij betoogt, dat — en dat geldt dan ook voor kleine middenstands-bedrijven —:

„in het algemeen niet verder kan worden gegaan dan de marges op een zoodanig niveau te stellen, dat door een normaal goed geleide onderneming op basis van een normale bedrijfsbezetting een redelijke winst kan worden behaald”.

Mijnheer de Voorzitter! Ik vraag mij af of men nu met betrekking tot dezen, tak van detailhandel onder de huidige omstandigheden niet aan den theoretischen kant zit, die in de practijk doorbroken wordt. Mij staan cijfers ter beschikking van een onderzoek, dat te Leiden heeft plaats gehad, en daaruit blijkt toch wel — trouwens de Minister ontkent het ook geenszins —, dat de situatie in deze branche zeer ongunstig is. En dan ben ik van meening, dat zulks hoogst ongewenscht is, omdat een saneering langs den weg der prijspolitiek heel ruw is en uitermate onrechtvaardig. Bovendien worden op deze wijze buitengewoon gunstige voorwaarden geschapen voor bevordering van zwarte handelspraktijken.

Een wonderlijke regeling.

Nu hebben wij berichten over verhooging van het sigaretenrantsoen. Dit zal ongetwijfeld tot verbetering leiden, maar niettemin wil ik de aandacht van den Minister nog eens voor deze aangelegenheid vragen. Te meer, omdat ik eenige bladzijden verder in de Memorie van Antwoord een geval behandeld zie, waarbij opvattingen worden verkondigd, die met de uitermate zuinige opvattingen van den Minister met betrekking tot den kleinhandel in tabak artikelen toch wel in lijnrechten strijd zijn. De marges in den detailhandel van tabak bedragen, naar mij is medegedeeld, 12 pct. En nu komt op blz. 15 de Minister mededeelen, dat de firma, welke is ingeschakeld bij de distributie van het aanvullingspakket aan de uit Indië gerepatrieerden, 20 pct. van de waarde der goederen in rekening mag brengen. En de Minister vervolgt dan:

„Deze regeling is indertijd tot stand gebracht door het Comité „Nederland helpt Indië”, onder goedkeuring van den ambtsvoorganger van ondergeteekende. Het is ondergeteekende bekend, dat daarna uit de kringen der grootwinkelbedrijven bereidheid is getoond, bedoelde werkzaamheden tegen lagere

Drs. Korthals over

vraagstukken van economische politiek

Eenige beginselen van onze partij

Bij de behandeling van de begrooting van Economische Zaken in de Tweede Kamer heeft namens onze fractie het woord gevoerd de heer Drs. Korthals. In het begin van zijn betoog heeft hij zeer duidelijk gesproken over eenige onze beginselen en daarbij was het hem mogelijk het volkomen nieuwe karakter onze partij aan te toonen. De heer Korthals heeft volledig doen begrijpen, dat onze partij een geheel nieuwe verschijning is in het politieke leven en economische beginselen heeft die passen op de huidige omstandigheden.

Waarvan onze partij uitgaat.

De heer Korthals zeide dan over de beginselen onze partij het volgende:

Mijnheer de Voorzitter! Het onderhavige begrotingshoofdstuk heeft niet tot een behandeling geleid, waarin veel perspectief is geboden. Wij zitten in een periode, welke nog geheel wordt beheerscht door het schaarschte-element en daar tusschendoor werken de elementen, welke de structuur van ons economisch leven wijzigen, en voorts die elementen, die van wijziging van maatschappijbeschouwing het gevolg zijn. De oorlog was niet alleen een botsing van economische machten, hij was mede element van den geestelijken strijd, die o.m. den laatsten resten van een individualistische maatschappijbeschouwing werkelijken invloed heeft ontnomen in groote deelen der wereld.

Wij kunnen verheugd zijn over die wijzigingen in de opvattingen op geestelijk en economisch terrein. De partij, waartoe ik behoer en welke een geheel nieuwe partij is, verwerpt krachtens beginsel het systeem van den strijd van allen tegen allen, ziet zeer wel den vooruitgang in totale materiele welvaart, welke de vorige eeuw heeft gebracht, maar ziet ook de ernstige schaduwzijden, welke dat systeem met zich bracht in den vorm van onvrijheid en afhankelijkheid voor groote massa's der bevolking.

Wij zullen krachtens beginsel ijveren voor een maatschappij, waarin de werkelijk vrije burger naar de waarde van zijn menselijke persoonlijkheid kan leven en werken en waarin arbeid niet zal zijn verlaagd tot koopwaar. Als grondslag voor de toekomst zullen wij vooral den nadruk leggen op de begrippen arbeid en gemeenschappelijke verantwoordelijkheid.

Wanneer men zoo de zaken stelt, dan zal het begrijpelijk zijn, dat verlaten is de gedachte, dat de burger maar aan zijn lot moet worden overgelaten en dat hij maar zooveel mogelijk voor zijn eigen belangen moet zorgen en dat de Staat alleen een politietak heeft, dus slechts tot taak heeft ten hoogste eenige correctie op misstanden aan te brengen en excessen uit te snijden. Meende men vroeger, dat op deze wijze de vrijheid der burgers het best te waarborgen was, de geschiedenis heeft bevestigd, dat zulks onjuist is.

Zooeven heb ik reeds aangegeven de beginselen, welke naar onze opvatting richtsnoer zullen moeten zijn, gaf ik daarmede aan onze geestelijke basis, de economische structuur zal bij voortdurende aan wijziging onderhevig kunnen zijn en dit zal steeds aanpassing vragen bij de toepassing der beginselen. Men kan niet een economische politiek voor jaren opzetten. Bij voortdurende zal men moeten accepteren hetgeen de omstandigheden mede gebiedt. Zoo zal de schaarschte-economie een ver gaand ingrijpen vereischen. Maar bij dit ingrijpen zal men zich op twee diametraal tegenover elkaar staande standpunten kunnen

stellen, die bij de uitwerking verschillende systemen met zich brengen. Men zal zich een systeem kunnen kiezen, dat men als het ware zich wenscht te prepareren op een blijvende regeling van bovenaf, aan den anderen kant zal men het particuliere initiatief als den motor van de maatschappij zien en naar de mogelijkheid van een zoo spoedig mogelijke ontplooiing daarvan streven. Tot de laatste groepeerings willen mijn politieke vrienden en ik ons rekenen en daarom verheugen wij ons over de toezeggingen, die de Minister doet op pagina 1 van de Memorie van Antwoord.

De overheid trede zooveel mogelijk terug.

Laat, Mijnheer de Voorzitter, de Minister er bij vooriduring op gespiest zijn het particuliere initiatief de kans te geven. De zakenman met ervaring zal meer kansen zien dan de Overheidsdienaar. Laat de Overheid daarom zooveel mogelijk terugtreden, laat zij de zaken meer aan het maatschappelijke leven overlaten, laat de Overheid zeker ook bij haar internationale handelspolitiek er naar streven het grootst mogelijke profijt te trekken van de deskundigheid, de relaties en het inzicht van het particuliere bedrijf.

Er is opgemerkt, dat de tendenz van Rijksbureaux zou zijn een voorpost voor het bedrijfsleven te willen zijn; anderzijds wordt gesteld, dat zij een ernstige belemmering zijn voor het bedrijfsleven. Beide tendenzen zijn waarneembaar en verklaarbaar. Het is volkomen begrijpelijk, dat de man op het Rijksbureau, die hoopt naar het bedrijfsleven te kunnen overgaan — en zoo zijn er uiteraard velen — niet meer voldoende objectief het algemeen belang beziet en behartigt, en het is ook te verklaren, dat deze man ten aanzien van de bedrijven onderling ook niet de noodige objectiviteit heeft. M.a.w. dat voor hem elk bedrijf niet alleen gewaardeerd wordt naar objectieve criteria bij het verleenen van toewijzingen, vergunningen en dergelijke. Dat op zich zelf is reeds een zeer ongewenschte factor van een goede ontwikkeling van het bedrijfsleven, maar daarnaast komt, dat het systeem belemmerend werkt. En dan moge de Minister op blz. 18 van de Memorie van Antwoord verklaren, dat door veel gespecialiseerd en leidinggevend personeel in den laatsten tijd met meer dan gewonen ijver is gewerkt en overgewerkt — wij nemen dit gaarne aan —, maar de groote grief gaat tegen het systeem, waarbij men menigmaal van het kastje naar den muur wordt gestuurd en verder naar veel andere adressen, waar men ook niets bereikt. Ongetwijfeld zal dat den geachten bewindsman over het algemeen niet overkomen, maar den bedrijfsman wel. Dat stimuleert den ondernemingslust niet en het is dan ook begrijpelijk, dat er vele klachten worden gehoord. En nu is zeer wel te begrijpen, dat men in een tijd van schaarschte aan grondstoffen en materialen niet een ieder tevreden kan stellen, maar de klachten zijn toch werkelijk niet altijd op die oorzaken terug te voeren. Daarom, laat de Overheid zooveel mogelijk terugtreden en laat de Minister nog eens in het bijzonder zijn aandacht schenken aan de efficiency der Rijksbureaux. Momenteel loopt daarop te veel initiatief dood. Aan den goeden wil van den Minister twijfelen wij niet. Wij willen hier wel verklaren, dat het optreden van den huidige bewindsman naar onze meening wel een zeer groote vooruitgang is. Onder het bewind van den voorganger van den geachten bewindsman

vergoeding te verrichten. Hierin is echter niet voldoende aanleiding gevonden om in de eenmaal getroffen regeling wijziging te brengen".

Mijnheer de Voorzitter! Ik ben hier ten hoogste over verbaasd. Mij is medegedeeld, dat hetzelfde distributiewerk van andere zijde verricht kon worden en dan tegen een vergoeding van 5 pct., zoodat dat werk bijna een miljoen gulden goedkooper had kunnen geschieden. Van het standpunt van het Departement ten deze begrijp ik in het geheel niets en ik wil er dan ook mijn ernstige afkeuring over uitspreken. Zulke quaesties zijn er wel in bijzonder krachtige mate reden van, dat het groote publiek niet best meer kan bevatten wat er in hogere kringen wordt uitgedokterd. Trouwens, ik begrijp het ook niet. Ik wil de quaestie dan ook nog eens ernstig onder de aandacht van den Minister brengen.

Mijnheer de Voorzitter! Sprekende over de marges, ben ik op het terrein der prijsbeheersching gekomen. Reeds is opgemerkt, dat de loonstop er is, maar dat van een verlaging van de prijzen niet veel gemerkt wordt. Wanneer men de Memorie van Antwoord leest, dan erkent de Minister, dat bij het stelsel der prijsbeheersching niet alles tot tevredenheid stemt. Leest men achter verder, dan constateert men, dat de huidige bewindsman met kracht naar verbetering streeft.

Voorts hebben wij al eens eerder hoozen mededeelen, dat de prijzen 10 pct. zouden dalen. Het ontgaat mij hoe dat vooraf zoo kan worden gezegd, maar wel ben ik gaan vreezen, dat men hier denkt aan een te eenzijdige beperking van de marges van den handel.

Mijnheer de Voorzitter! Waar hoge winsten zijn en te hoge marges, daar snijde men uit. Zulks is ontoelaatbaar. Ik hoop echter wel, dat de loon- en prijzpolitiek er niet toe zal leiden, dat het gelag betaald moet worden door den middenstand. De groep der kleine zelfstandigen is een belangrijke groep in onze samenleving en zij moge niet tot slachtoffer worden gemaakt van de huidige omstandigheden. Het zal mij verheugen, indien de Minister ter zake geruststellende mededeelingen zal willen doen. Overigens sluit ik mij gaarne aan bij de opvatting, dat die z.g. prijzslagen even zoovele slagen zijn voor het aanzien van den bona fide middenstand. Moge hier matiging worden betracht.

Voorts moge ik nog mijn instemming betuigen met de algemeene lijn der middenstandspolitiek, die er op gericht is het kleinbedrijf te versterken.

Beginnelsen van bedrijfsorganisatie.

Het is duidelijk dat drs. Korthals ook over het vraagstuk der bedrijfsorganisatie sprak, ook daarover legde hij eenige beginselen vast, zonder nochtans in details te treden. De heer Korthals zeide daarover dat het volgende:

Mijnheer de Voorzitter! Zoo straks heb ik er reeds op gewezen, dat de groepeer- ing, welke ik vertegenwoordig, den gedachtengang verwerpt, als zou de burger maar zooveel mogelijk voor zijn eigen belang moeten zorgen en de Staat alleen maar geroepen zou zijn tot het uitvoeren van een politietak. De verhouding tus- schen Staat en maatschappij moet een andere zijn en een van de vraagstukken, welke in den huidige tijd om een oplossing vragen, is hoe het vacuum tusschen den burger en den Staat moet worden gevuld. Dit kan geschieden door de organische maatschappelijke krachten meer dan tot dusverre te stimuleren en in te schakelen bij de behartiging van algemeene belangen. Wij zijn hiermede dus gekomen op het terrein der bedrijfsorganisatie. Daarover uitvoerig te zijn, is thans niet noodig, aangezien de Minister ons ter zake eenig perspectief heeft geboden. Met instemming hebben wij vernomen, dat bij de voorbereiding de Stichting van den Arbeid is ingeschakeld. De Minister verklaart daarvan, dat hij deze Stichting ziet als veelzijdige representatieve organisatie van het bedrijfsleven. Mijnheer de Voorzitter, dit is zeker het geval in sociaal opzicht, maar of nu de Stichting met name de ondernemerswereld ook in economisch op- zicht vertegenwoordigt, is toch op zijn minst genomen te betwijfelen, en daarom zou ik willen vragen of in dezen zin ook door de Regeering nog niet een aanvulling wordt noodig geacht.

De vraag van de bedrijfsorganisatie brengt ons onmiddellijk tot wat thans bestaat.

De Minister stelt zich op het standpunt, dat de bestaande bedrijfsorganisaties voor- loopig dienen te worden gehandhaafd, mede, omdat op het oogenblik de taak van deze organisaties niet door de vrije orga- nisaties zou kunnen worden overgenomen. Nu juicht de Minister de komst van vrije organisaties toe, maar ik heb ook wel be- grepen uit hetgeen de Minister op blz. 11

betoogt, dat deze vrije bedrijfsorganisaties in vele opzichten toch niet voldoende worden gekend. Het is ongetwijfeld juist, wanneer de Minister er naar streeft bij het hooren van het bedrijfsleven, vooral die organisa- ties in te schakelen, die representatief kunnen worden geacht, maar het wil mij toch voorkomen, dat op deze wijze het voor de vrije organisaties niet gemakkelijk zal zijn zich te ontwikkelen, omdat het voor deze, met bestaande bedrijfsorganisa- ties er naast, uitermate moeilijk zal zijn, representatief te worden. Een beetje vroegere inschakeling van de zijde der Over- heid zou dus de ontwikkelingsmogelijk- heden van deze vrije organisaties zeer ten goede komen.

Wij willen er dus bij den Minister krachtig op aandringen, dat hij in de-

DE LES VAN GRIEKENLAND

Leering voor Indië

Laten wij niet de fout maken om wat in Indië gebeurt te bezien als een bijzonder, op zich zelf staand, geval. Wat zich daar voordoet, is een bijzondere vorm van een algemeen verschijnsel. Overal, waar een volk heeft gezocht onder de verdrukking van den vijand, den Duitschen of den Japanschen, heeft zich iets dergelijks voorge- daan. En het is zaak onze Indische quaestie in dat breeder verband te blijven zien....

De redevoeringen van Churchill zijn de levendigst-denkbare commentaar op den oorlog en... tevens de helderste spie- gel, waarin de menschelijke geest kan zien, welke trekken in de achter ons liggende jaren in zijn gelaat zijn gegroefd. Hier volgt een vertaling van eenige passages uit zijn redevoering in het Lagerhuis van 8 December 1944. Het gaat o.a. over Grie- kenland. Maar denk daarbij aan Indië, aan de republiek van Soekarno, aan Van Mook en Schermerhorn, die wat „bereikbaar“ was op papier hebben gezet...., aan onze regering die zich daar achter stelt....

„...Laat ik eerst omschrijven, welke de klacht is, die tegen de regering wordt gericht. Zij is: dat wij Zijner Majesteits ge- wapende macht aanwenden teneinde de vrienden van de democratie in Grieken- land en in andere staten van Europa te ontwapenen, en teneinde deze volksbe- wegingen, die dapper hebben medegehol- pen aan de nederlaag van den vijand, te onderdrukken.... De vraag rijst echter — en men mag wel even daarbij stilstaan —: wie zijn die vrienden van de demo- cratie, en ook: hoe moet dat woord „demo- cratie“ worden verstaan? Mijn gedachte daaromtrent is, dat de eenvoudige, nede- rige, gemeene man, die voor vrouw en kin- deren leeft, die voor zijn land, als het in moeilijkheden is, gaat vechten, die op ge- zette tijden ter stembus gaat en het hokje rood maakt bij den naam van den candi- daat, die hij in het parlement wenscht ge- kozen te zien — dat die man de grondslag is van de democratie. En het is daarbij essentieel, dat die man of vrouw zulks doet zonder vrees en zonder eenigen vorm van intimidatie of vergelding. Hij vult zijn stembiljet in volkomen geheim in; en dan komen de gekozen vertegenwoordigers bijeen en beslissen tezamen welke regeer- ring, of zelfs, in tijden van spanning, welke regeeringsvorm, zij in hun land wen- schen te zien. Als dit democratie is, dan heet ik dit welkom. Ik omhels dit stelsel. Daarvoor zou ik willen werken....

Men moet eenig respect hebben voor de- mocratie, en het woord niet lichtvaardig gebruiken. Het laatste wat op democratie gelijkt is mob-law, met troepen gangsters, die gewapend in groote steden binnen- dringen, die politiebureaux en de sleutel- posities van de regering bezetten en met ijzeren hand trachten een totalitair regiem op te leggen, bewerende, het recht te heb- ben een iegelijk neer te schieten, die in hun politiek niet past....

Democratie is niet op geweld en terreur gegrond, maar op rede, fair play, vrijheid, op erkenning van rechten van anderen. Democratie is geen slechte vrouw, die door een vent met een tommy-gun van straat wordt opgepikt. Ik heb vrouwen in het volk, in de massa van het volk, in vrijwel elk land, maar ik wensch er ver- zekerd van te zijn, dat het volk is, en niet een troep bandieten uit de bergen of van het platteland, die denken, dat zij oude parlementen, regeeringen en staten met geweld grondwettige instellingen, kunnen omverwerpen.

Zie hier mijn algemeene omschrijving van de grondslagen, waarop wij de verschil- lende bijzondere gevallen, waarover ik het nu hebben zal, moeten behandelen. Gedu- rende den oorlog moesten wij ieder, die een Mof kon schieten, een wapen geven. Ongeacht zijn geestesinstelling, politieke overtuiging, verleden, enz. aanvaardden wij een ieder, die een Mof wilde schieten,

zen niet alleen afwacht of de be- drijfsorganisaties met de vrije organi- saties tot een nauwe samenwerking komen, maar dat hij zelf stimulerend werkzaam is. In dit verband zou ik nog willen opmerken, dat naar onze mee- ning, afgezien van de vraag hoe de bedrijfsorganisatie er uiteindelijk uit zal zien, de bouwstenen daarvan toch zullen moeten worden gevormd door de vrije als representatief er- kende organisaties van het bedrijfs- leven.

Ten slotte zou ik er nog op willen aan- dringen, dat aan de combinatie van de functies van directeur van een Rijksbu- reau en secretaris eener bedrijfsorganisatie een einde wordt gemaakt, en liefst zoo spoedig mogelijk.

als vriend en probeerden wij hem in staat te stellen dit gezonde instinct uit te leven.... Daarvoor hebben wij nu te betalen... met onze schatten en ons bloed. Maar wij gaan daarom niet betalen met onze eer of met een nederlaag.

Als de landen bevrijd zijn, is daarvan niet het gevolg, dat zij die van ons wapens ontvangen, die wapens behooren te gebrui- ken teneinde zich door geweld en moord en bloedvergieting meester te maken van alle gezag, traditie en continuïteit, die vele landen langzamerhand hebben weten te ontwikkelen en aan welke een groot deel der bevolking, ja, ik geloof de groote meerderheid, haar hart heeft verpand. Als de actie van zgn. „vrienden der democratie“ moet geacht worden te omvatten een zorg- vuldig voorbereide staatsgreep van een moordenaars-troep en een ijzeren wet van schurken, die trachten op den zetel van de macht te klimmen, zonder dat ooit een verkiezing te hunnen gunste heeft plaats gehad — als dit als democratie moet para- deeren, dan zal het Huis eenstemmig zijn om dit te veroordeelen als een bespot- ting....

Als er lieden zijn, die willen volhouden, dat de mannen, die de bergen introkken en wapens van de Engelsche regeering ont- vingen, daardoor alleen reeds het recht verkregen om groote gemeenschappen als België — straks kan het Holland wezen — of Griekenland, te regeeren, dan ontzeg ik hun daartoe de bevoegdheid. Deze man- nen hebben goeden dienst gedaan, maar het is aan den Staat en niet aan henzelf om de belooning vast te stellen, die hun toekomt. Het is niet aan hen het bezit van den Staat op te eischen....

Wij weten waar we naar toe gaan, wij kennen het einde van den weg en weten welk ons doel is. Het is, dat deze landen zullen worden bevrijd van de Deutsche macht, en dat zij in normale rustige om- standigheden een vrije algemeene verkie- zing zullen houden om te beslissen over de regeering van hun land....

Dat is ons doel — maar men verwijt ons, dat wij er op uit zijn de vrienden van de democratie te ontwapenen. Men verwijt ons, dat wij verraders van de democratie zijn, omdat wij niet toestaan, dat zwaar- gewapende guerilla troepen uit hun ber- gen komen om zich met bloedige terreur van hoofdsteden meester te maken! Ik werp dat verwijt van mij....

Dan beschrijft Churchill onder meer den glorieuzen intocht van het Britsche leger in Athene in November 1944 en wat daar- aan voorafging. En vervolgens de machi- naties van de E.A.M., die hare gewapende troepen, de E.L.A.S., de hoofdstad deed binnendringen. En dan den strijd, dien de Engelschen daartegen aanbonden.

„Ik moet toegeven, dat niet iedereen het eens was met den door ons genomen koers, voor welke ik de volle verantwoor- delijkheid aanvaard. Er waren er, die zeiden: Waarom ons zorgen maken over Griekenland? Als zij moeten verhongeren, dan zijn er andere landen, die in gelijke omstandigheden zijn. Waarom laten we Athene niet haar kans waarnemen? Wat doet het ons, als het na het vertrek van de Duitschers onder een andere tyrannie terecht komt en als het verhongert?

Wel, dit zijn krachtige argumenten, vooral wanneer zij in een iets aantrekke- lijker vorm worden gekleed, dan ik deed, Maar Zijne Majesteits Regeering is van meening, gezien de offers, die de Grieken brachten ten tijde van de Deutsche invasie, gezien de langdurige genegenheid, die tus- schen het Grieksche en het Engelsche volk

sinds de bevrijding in de 19e eeuw is ge- groeid, en gezien de besluiten en overeen- komsten van onze voornaamste bondge- nooten, dat wij moeten doen wat wij kunnen om dezen ongelukkigen menschen een kans te geven zich los te werken uit hun ellende en een goeden weg op te gaan. Dat is de eenige wensch en ambitie, die wij hadden met onze landing in Grie- kenland en met het gewapenderhand op- treden, dat ons daar werd opgedrongen. Dat is onze eenige wensch, en ik voor mij schaam mij daar niet voor....

Wij gevoelden het als in strijd met onze eer, en met de verplichtingen, die wij je- gens velen in Griekenland in den tijd dat wij daar waren hebben aangegaan, om ons de geheele zaak van de handen te wasschen, terug te wijken naar de zee (hetgeen wij gemakkelijk hadden kunnen doen) en Athene over te laten aan anar- chie en misère, gevolgd door een op moord gegrondveste tyrannie. Wij staan misschien niet op één lijn met de sterkste mogend- heden in de huidige wereld, maar tot nog toe zijn wij altijd bereid geweest ons goed en bloed veil te hebben ter verdediging van onze eer.... Tot zoover Churchill.

Het zijn Japansche wapens, die in Indië zijn achtergebleven en in handen van eenige troepen uit de bevolking zijn terechtgekomen. Niet zijn er wapens uitge- strooid om in den strijd tegen Japan te die- nen, althans heel weinig. Bovendien zijn de thans gewapende troepen voor een groot deel samengesteld uit lieden, die eerst den Japanner hebben gediend. Er is niet de minste aanwijzing, dat werkelijk een deel van de bevolking („de gewone man“) — behalve natuurlijk zij, die prins-heerlijk een tommy-gun rondzwaaien of hopen er één te krijgen — er vrede mee heeft, dat de lieden, die thans wapens dragen, ook de macht in den staat zullen hebben.

Natuurlijk, het tijdsverloop heeft den groei van den aanhang bevorderd. Maar een ontwapening — waartoe wij de plicht hebben en, zoo wij reeds het recht moeten hebben om te ontwapenen, dan hebben wij dit recht, omdat de wapenstilstand niet wordt nagekomen — zoude dien aanhang even snel weer doen afnemen. Hoe het volk zelf denkt, blijkt uit hun nijvere be- zigheid in de plaatsen, waar wij de orde en rust verzekeren.

Blijkens de ontwerp-overeenkomst van 15 November jl. zullen de „Vereenigde Staten van Indonesië“ een democratische staat zijn. Laten wij niet toestaan, dat met dit woord „democratisch“ wordt gesold. Wij weten, wat het beteekent, en wij zul- len er naar handelen, d.w.z.: de orde en rust, die thans in eenige bruggehoofden heerscht door het toedoen van de Engel- schen en thans door ons toedoen, uitbrei- den over den geheelen archipel, opdat er geen gewapende benden overblijven, die den gewonen man intimideeren en met vergelding bedreigen.

Het ware een aantasting ook van onze eer, als wij de moeilijkheden zouden ont- wijken; immers tevens verzaking van een plicht jegens de bevolking zelve. Evenmin als Atlee bereid is thans de macht in Voor-Indië uit handen te geven aan de Congrespertij, zonder dat deze omtrent de toekomstige constitutie een overeenkomst heeft bereikt met de partij van de Mos- lims, evenmin mogen wij een soevereinen Staat in ons Indië laten ontstaan, in wier constitutie het heerschen van enkelen over velen-tegen-hun-wil schering en inslag zoude zijn. Dit dient voorkomen te wor- den en er zijn zonder twiffel talloze groe- pen in de Indische samenleving, die er naar snakken den langdurigen arbeid van de zelfstandigmaking (welke niet door een deel-van-één generatie-met-een-tommy-gun op straat gevonden wordt), onbedreigd door usurpatoren, voort te zetten. Deze groepen wachten op ons! Het is in over- eenstemming met hen, dat wij moeten handelen.

Wat wilden de Engelschen in ons Indië? Het schijnt heel wat te zijn geweest, want anders zouden zij hun cracks Lords Inver- chapel en Killearn niet er op af hebben gestuurd. Voorloopig moeten wij naar hun bedoelingen nog raden, wat niet hun fout is, maar de fout van onze eigen regering of van hare „ondergeschikten“ (?) in Indië, die nimmer daaromtrent iets begrijpelijks hebben medegedeeld.

Van één ding hebben wij echter weet, en daarvoor kunnen wij erkentelijk zijn. Dat zijn de bruggehoofden. Zij lieten ons de bruggehoofden. Meer niet; het houdt niet over; maar die hebben wij.

Welnu, vandaaruit aan het werk. Wij kennen ons doel: Indië te bevrijden van de restanten van de Japansche wapen- macht, opdat het in normale rustige om- standigheden in vrijheid en veiligheid zelf beslissen kan over de regeering van het eigen land. Wij staan misschien niet op één lijn met de sterkste mogendheden in de huidige wereld, maar... niets kan ons beletten om onzen plicht te gaan doen, zooals wij dien zelf zien.

Partijnieuws

DAGELIJSCH BESTUUR.

Het Secretariaat maakt bekend, dat het voorlopig Dagelijksch Bestuur van de Partij van de Vrijheid uit de volgende personen is samengesteld:

- J. M. F. A. VAN DIJK, van Limburg Stirumweg 20, Amersfoort.
- Drs. H. A. KORTHALS, Leidscheweg 196, Voorschoten.
- Prof. Mr. A. N. MOLENAAR, Groot Haesebroekscheweg 29, Wassenaar.
- Mr. C. H. TELDERS, Koninginnegracht 75, 's-Gravenhage.

KADERVORMING.

Aan de leden wordt medegedeeld, dat tot de besturen der Afdelingen en Centrales een brief is gericht, waarin verzocht wordt tot het vormen van kadergroepen te willen overgaan. De leden worden uitgenoodigd in grooten getale tot deze kadergroepen toe te treden. Om te kunnen komen tot een progressief sociaal programma zijn tot de afdelingen de volgende vragen gericht:

1. In welke richting kunnen, naar Uw opvatting, de punten van ons voorlopig beginselprogramma op sociaal gebied het beste uitgewerkt worden?
2. Welke lacunes bevat ons sociaal programma naar Uw mening?

De leden worden uitgenoodigd om hun meeningen kenbaar te maken aan de Afdelingssecretariaten, of waar geen afdeling is, aan het Algemeen Secretariaat, Koninginnegracht 61, 's-Gravenhage.

DE INDISCHE KWESTIE.

Aan de Afdelingssecretariaten is een afschrift toegezonden van de Wet op de Commissie-Generaal van 3 September 1946, de instructie voor de Commissie-Generaal en van de Aide-Mémoire van de Nederlandse Regeering aan de Engelsche Regeering, met verzoek dit zooveel mogelijk aan de leden bekend te maken.

VERGADERING TE VOORBURG.*)

De afdeling Voorburg van de Partij van de Vrijheid hield dezer dagen een goed bezochte vergadering in Restaurant Vronesteyn.

In zijn openingswoord wees de voorzitter er op, dat de kiezers er zeer veel prijs op stellen, dat zij het contact met de door hen gekozen volksvertegenwoordigers kunnen bewaren. Prof. Mr. A. N. Molenaar sprak eerst over de houding der verschillende kamerfacties tegenover het kabinet, in diverse politieke kwesties.

Vervolgens behandelde spreker eenige financieele en belastingtechnische kwesties, waarbij hij o.a. wees op de onbillijkheid, dat menschen, die gedurende hun productieve jaren voor den ouden dag hebben gespaard, thans getroffen worden door de vermogensbelasting, terwijl toch

voor lijfrentetrekkingen van verzekeringsmaatschappijen grooter faciliteiten zijn gecreëerd.

Het lag voor de hand, dat spreker de Indische kwestie ter tafel zou brengen. Prof. Molenaar schetste den gang van zaken, sprak over de Malino-conferentie, de conferentie op de Hooge Veluwe, de commissie-Koets, de parlementaire commissie en over de thans aan de Kamer voorgelegde stukken. Duidelijk bleek op welke wijze de regeering gekoerst heeft.

Na een korte pauze heeft Prof. Molenaar een groot aantal vragen beantwoord, die de volle belangstelling van de aanwezigen hadden.

De voorzitter bracht den heer Molenaar dank voor zijn bereidwilligheid om voor de afdeling te hebben willen spreken, ondanks het feit, dat zijn parlementaire arbeid reeds zooveel tijd vraagt.

*) Wij weten dat zeer veel vergaderingen in den lande worden gehouden; maar verslagen ontvangt onze redactie nooit. Mogen wij de afdelingsbesturen vragen hiervoor eens aandacht te hebben? Op eenvoudige wijze kan men door het zenden van een verslag een beeld geven van de activiteit in onze partij. Er zijn sprekers, die zeer veel „Op pad“ zijn, maar nooit wordt er iets van verneld. Dit moet anders worden. Ook de buitenwereld en natuurlijk de andere afdelingen — mogen wel weten, dat men in onze partij niet stilzit. Wij zullen het op prijs stellen als de afdelingsbesturen ons op de hoogte houden. (Red. Vrij)

Demagogiek

Men schrijft ons uit Gorinchem:

Ook in Gorinchem is een Comtié „tegen Linggadjati“ gevormd. De P. v. d. A. is daar boos over. In „Het Vrije Volk“ van 5 Dec. 1946, 2e jg. no. 474, staat onder de Rubriek „Gorkum“ een artikel „Recht en vrijheid voor den Indonesiër“ getiteld. Het luidt als volgt:

„Er heeft zich hier ter stede een comité gevormd, hetwelk op een zeer demagogische, brute manier stemming tracht te maken tegen het besluit inzake Cheribon.

Vogels van diverse pluimage, liberalen, anti-rev., christelijk-historischen en andere (let well), hoewel door de meest opgeschroefde ruzies tegenover elkaar staande, vormen tezamen dit mon-

sterverbond van reactie.

Men tracht momenteel en liefst op den dag, als de mannen niet thuis zijn, de vrouwen te bewegen tot onderteekening van hun lijsten.

Niemand late zich echter spannen voor dat karretje van het Indische kapitaal. Laat ze maar doen, die scherp-slijpers, die het rad der geschiedenis willen terugdraaien.

Gorkummers, toont Uw menscheelheid en werkt in geen enkelen vorm daaraan mede“.

Tot zoover dit tendentieuze stukje.

Merkwaardig is het door mij onderstreepte andere. Immers: onder die anderen zijn begrepen vele Rooms-Katholieken (zelfs de pastoor) en enkele leden van de Partij van den Arbeid!

Van demagogie gesproken! Commentaar overbodig.

MEDINOS
capillair-actieve TANDCREAM

De MEDINOS mascotte is in Kerststemming. Hij wenscht U een recht vrolijk Kerstmis toe... met kaarslicht, glazengefonkel en welbereide spijzen. Maar - het is haast overbodig - terzelfdertijd wijst hij er nog even op, dat waar gegeten en gedronken wordt.... ook aandacht moet worden besteed aan de tandverzorging. Medinos - de capillair-actieve tandcream - reinigt door haar bijzondere werking ook daar, waar de borstel niet komt. Medinos, de zuivere tandcream, is zacht en desinfecterend. Gebruik Medinos, de beste tandcream die er is!

MEDINOS
capillair-actieve TANDCREAM

Gelukkig Kerstfeest

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
„DELFT“
Fabrieksmerk: TWEE TORENS.
TEL. 106-363 DELFT.

Schoenmaker, blijf bij je leest!

In tijden van nood herstelt men zelf zijn schoenen en voorziet de overheid ons van het hoogstnoodige. In een normaal geordende staat echter heeft ieder zijn eigen taak. Daar blijft de schoenmaker bij zijn leest. Daar worden de verzekeringen gesloten door den verzekeraar en niet door staat of bedrijfsorganisatie. Het vrije verzekeringsbedrijf is

vlot, coulant en ... goedkoop!

• Wilt U meer weten over het vrije verzekeringsbedrijf, vraag dan gratis brochure aan de Studiecommissie uit het Verzekeringsbedrijf, Sportlaan 90, Den Haag

EEN VRIJ VERZEKERINGSBEDRIJF VOOR EEN VRIJ VOLK!

Indien de

VERMOGENSAANWASBELASTING

of de

VERMOGENSHEFFING

U voor de vraag stelt of en zoo ja welke effecten moeten worden gerealiseerd, laat U dan deskundig voorlichten door de

Nederlandsche
Handel-Maatschappij, N.V.
Uw Raadsman en Bankier

VERHUIZINGEN EN EXPEDITIE
door geheel Nederland

EICHHORN Jr.
Franklinstraat 110, 's-Gravenhage, Telef. 399223

Jong leeraar Fransch M.O., groote algemeene ontwikkeling, administratief onderlegd, in bezit van schrijfmachine,

ZOEKT WERK

(eventueel thuis) voor halve of heele dagen als correspondent, vertaler o.d. Br. onder No. 7255, Bur. van dit Blad, Witte de Withstraat 73, Rotterdam.

ADVERTEERD
IN DIT BLAD.

SMIT
SLIKERVEER

DYNAMOS
MOTOREN

N.V. VERFFABRIEKEN „VEVEO“
SCHIEDAM
Willemskade 15, Tel. 67629 (3 lijnen)

Verf, Vernis en Lak

voor elk doel: Industrie - Scheepvaart Nieuwbouw - Onderhoud. Leverancier van Rijks- en Gemeente-instellingen. Prijzen en inlichtingen op aanvraag verkrijgbaar.

(Vervolg van pagina 1)

den overgegaan aanstonds na het tot standkomen van de overeenkomst. Dit artikel heeft nogal wat deining verwekt en de minister is nu komen verklaren, dat „aanstonds” beteekent zoodra mogelijk. Eenzelfde uitlegging wordt gegeven aan het „aanstonds” in artikel 1 van de overeenkomst. Zulk een methode kunnen wij niet volgen en reeds om die reden was te verwachten dat onze fractie tegen de motie van den heer Romme zou stemmen.

Een derde motie is ingediend door den heer Schouten en hij is mede ondertekend door Dr. Bierema. Daarin wordt o.m. aangedrongen op een spoedige bijeenroeping van de Rijksconferentie. Het zal ons benieuwen hoe de K.V.P. en de P.v.d.A. tegenover deze motie staan. Wij kunnen namelijk met betrekking tot dit punt wederom herinneren aan de motie van den heer v. Poll van 7 Mei, waarin werd

uitgesproken, dat de reeds geruimen tijd in voorbereiding zijnde Rijksconferentie zoo snel mogelijk bijeen moest worden geroepen. Men ziet het, wanneer het parlement haast heeft, dan loopt de regeering niet zoo hard. De regeering is dan zelfs in staat het parlement rustig te laten praten. Maar ja, deze handelwijze wordt door de meerderheidspartijen gedekt, en de oppositie staat machteloos. Daarover een volgende maal nog eens.

Op- en aanmerkingen

GOEDKOOP GELD.

De regeeringen, die met aanzienlijke budgetaire tekorten worstelen, kunnen, ondanks de critiek welke dit deficitaire beleid veroorzaakt, zonder veel moeite een

politiek van goedkoop geld voeren. Dit is bijzonder merkwaardig. Want de betreffende roode of roze regeeringen, gelijk b.v. in Engeland en ons land, ondermijnen het kapitaal door een reeks van socialiseerende en fiscaliseerende maatregelen, met het logisch gevolg, dat dit kapitaal zijn critiek en ontevredenheid niet onder stoelen of banken steekt. Maar nauwelijks doet de overheid een beroep op de geld- of de kapitaalmarkt, of de kapitalistische bank- en beurs-machinerie staat gereed de „korte” of „lange” kapitalen te mobiliseeren, welke voor de bestending van het deficitaire overheidsbeleid noodig zijn. Zonder overdrijving kan gesteld worden, dat naar gelang een regeering haar budgetaire tekorten opvoert en aldus het geldvolume doet stijgen, de financiering van zulk een averechtsche politiek op gemakkelijker voorwaarden geschiedt.

Onlangs heeft de Britsche kanselier van

de schatkist, Hugh Dalton, met groote voldoening geconstateerd, dat zijn socialistische regeering thans leeningen afsluit zonder aflossingsdatum op een rentebasis van 2½ %, terwijl, op het hoogtepunt van het Victoriaansche tijdperk, zijn collega, viscount Goschen, in 1889 een conversie-operatie ondernam op een rentebasis van 2½ %. Eenerzijds valt dus te constateeren, dat socialisten zonder blikken of blozen geld leenen van de door hen verfoeide kapitalisten. En anderzijds schromen deze kapitalisten niet hunne kapitalen tegen lage rente en op langen termijn uit te leenen aan het socialistische bewind, dat volgens hen de samenleving ten verdere zal voeren.

Geen van beide opvattingen getuigt van bijzondere kieskeurigheid. „Pecunia non olet” zegt het spreekwoord. Inderdaad!

ABONNÉ.

Machinefabriek & Scheepswerf
van
P. SMIT Jr. N.V. - ROTTERDAM

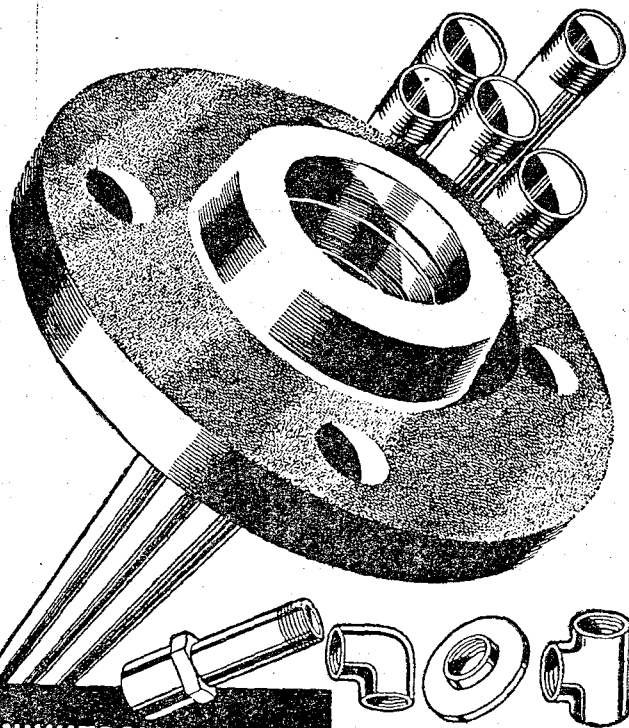
U staat weer op **PERPLEX**

Groote kerstrukte, veel bezoek... maar toch een keurige vloer, dank zij PERPLEX! Vraagt U eens nadere inlichtingen over PERPLEX-parketvloeren. Ze zijn geluid-dempend, verhuisbaar en afwaschbaar, dus hygienisch. Zéér snelle levering! Reeds vanaf 14.- M' geleed.

Abee-parketvloeren, toonkamer v. Boetzelaerlaan 90, Den Haag, telefoon 55564.

PERPLEX
kan er tegen

N.V. Nederlandsche
Caoutchouc- en Gutta-Perchafabriek
v/h BAKKER & ZOON
RIDDERKERK
**TECHNISCHE
RUBBERARTIKELN**

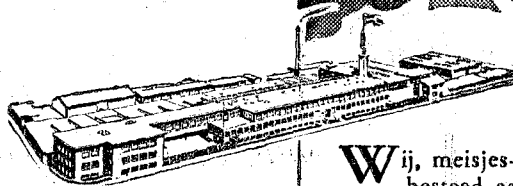

SNICKERS' H. MIJ N.V.
OVERSCHIE
TELEF. 44052

Malleable-getrokken
**FITTINGS
FLENZEN-
DRAADPIJPN**

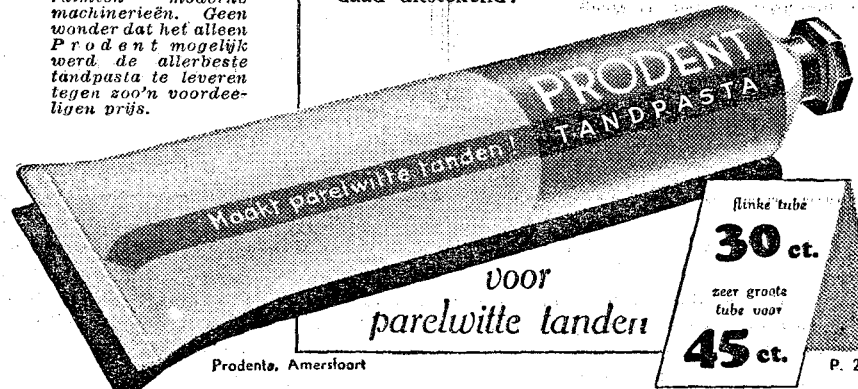
Adverteert in dit blad

Io
vivat
Io
vivat

De Prodent-fabrieken te Amersfoort! Daar wordt de beroemde Prodent-tandpasta gemaakt door specialisten op het gebied van tandverzorging! Eigen laboratoria — hygiënische bedrijfs-ruimten — moderne machinerieën. Geen wonder dat het alleen Prodent mogelijk werd de allerbeste tandpasta te leveren tegen zoo'n voordeeligen prijs.

Wij, meisjes-studenten, weten dat elke zorg besteed aan mond en tanden, wélbesteed is. Dat zien we dagelijks! Daarom kies ik altijd met zorg mijn tandpasta - Prodent, de eenige die bovendien het werkzame dispergon bevat, dat alle tandsteen (het begin van zooveel tandbederf) verwijdert en voorkomt. Deze heerlijk frissche en sterk reinigende tandpasta bevat me inderdaad uitstekend!

**DE ROTTERDAMSCH
DROOGDOK MIJ. N.V.**